Chronologia

6
V-26

6
29 M 9
30

6-241-I-77

GILB. GENEBRARDI
THEOLOGI PARISIENSIS
DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM PROFESSORIS REGII
Chronographiæ Libri Quatuor.

PRIORES DVO SVNT DE REBVS VETERIS populi, & præcipuis quatuor millium annorum geſtis.

Poſteriores, è D. Arnaldi Pontaci Vaſatenſis Epiſcopi Chronographia aucti, recentes hiſtorias reliquorum annorum complectuntur.

Vniuerſæ hiſtoriæ ſpeculum, in Eccleſiæ præſertim ſæculo, à mendaciis, maculis, impoſturis Centuriatorum, aliorúmque hæreticorum deterſum. In reliquis contra Iudæos, Paganos, Saracenos, Chriſtianæ religionis antiquam veritatem perennitatémque repræſentans.

Subiuncti ſunt libri Hebræorum Chronologici eodem interprete.

Domus Scholarum S. Pantaleonis Piarum

ROMA

PARISIIS,
Apud Ægidium Gorbinum, ſub ſigno Spei, è regione Collegij Cameracenſis.

M. D. LXXXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Ex ... Franc. de ...

EXTRAICT DV PRIVILEGE.

PAR grace & priuilege du Roy, eſt permis à Gilles Gorbin, Michel Sonnius libraires iurez, & Martin le Ieune, libraire & Imprimeur en noſtre Vniuerſité de Paris, de pouuoir imprimer ou faire imprimer & expoſer en vente, vn liure intitulé *Gilb. Genebrardi Theologi Pariſienſis diuinarum Hebraicarumque literarum profeſſoris Regij Chronographiæ libri quatuor. Priores duo ſunt de rebus veteris populi, & præcipuis quatuor millium annorum geſtis. Posteriores è D. Arnaldi Pontaci Vaſatenſis Epiſcopi Chronographia aucti, recentes hiſtorias reliquorum annorum complectuntur.* Eſt defendu à tous Libraires & Imprimeurs, ou autres, de quelque eſtat ou condition qu'ils ſoient, de n'imprimer ou faire imprimer, vendre ne diſtribuer autres que ceux que leſdicts auront imprimé ou faict imprimer, ſur les peines contenuës audit priuilege, & d'amende arbitraire. Et ce iuſques au temps & terme de dix ans finis & accomplis. Donné à Paris le douzieſme de Iuillet 1579. Et de noſtre regne le ſixieſme.

Par le Roy en ſon Conſeil,

Perrot, maiſtre des Requeſtes ordinaires de L'hoſtel preſent.

Signé, Daſcot.

D. ARNALDO PONTAGO, VASATENSI EPISCOPO, PIETATE ET LITERIS INSIGNI G. GENEBRARDVS THEOLOGVS Pariſienſis diuinarum Hebraicarúmque literarum profeſſor Regius.

ROMA

NOSTI, antiſtes ornatiſſime, è meis multorúmque literis & ſermonibus, quanto deſiderio tua Chronographia à cunctis rei literariæ ordinibus expectetur, eam vt luci reddas, quæ, propter ſuperiorum editiorum exempla diſtracta & nuſquam vænalia, iamdudum caret. Es quidem prolixè & ſæpius pollicitus te illam ad me miſſurum, cogitatè recenſitam, aduerſariis exquiſitis & ſingularibus aſperſam, cum doctioribus & præſtantioris notæ hominibus quibuſque ſedulo communicatam, quorum ſemper ſtudioſiſſimus extitiſti, in tuis illis præſertim duabus in Vrbem & Italiam profectionibus, è libris denique raris Bibliothecæ Vaticanæ, aliarúmque Italicarum auctam, quibus tuam ipſe locupletiſſimè muniuiſti. Verum quoniam reip. noſtræ Chriſtianæ nimis diu voti perſolutionem differs, & otium, quod captabas, tempus, quod conſtitueras, occaſio, quam expectabas, dilapſa ſunt, motibus bellicis non modo te tua Bibliotheca ad iſtud probè perficiundum neceſſaria orbantibus, ſed etiam tuum vnum ſacrum caput, inter cæteros Epiſcopos, petentibus, quòd tuæ Epiſcopes vrbs primaria cum reliquis penè omnibus à Nouatoribus teneatur, indeque magnam, variam, ac multiplicē negotiorum molem ſuſtineas: ne ego diutius literatorum optata morer, en cogor ſaxum iſtud voluere, & cum mea Chronographiæ de Mundo originario parte, tuam de vltimi temporis curriculo eadem opera ſubiicere, diuturno decem annorum ſtudio, varia multorum ſcriptorum lectione, ſumma librorum diuerſorum meditatione auctam ſimul emittere, præſertim verò ad confirmandam veritatem & ſucceſſionem Eccleſiæ, doctrinæque Catholicæ, contra rapſodorum Magdeburgenſium impoſturas, inſtruere. Cætera, quæ his deeſſe poterunt, fac, exhibeas, atque adeo perficias, quando paululum reſpirans è tantis ærumnis libros tuos aſſequêris, quietam ac pacatam Diœceſim, Deo miſerante, recipies. Ea ego in primis expecto, ea plerique omnes docti ac pij auide expetunt. E tuis enim ſcriptis tenent, quanto iudicio in hoc ſtudij genere excellas. Intelligunt quantos labores in his omnibus explendis exantlare ſoleas, ad quæ animum adiicis, neque ignorant tibi copiam librorum multorum ſuppetere, quibus ipſi careant. Si opus ad me deſtinaueris, tibique noſtrum officium placeat, ac vtile videatur, efficiam, Deo duce, vt in hominum manus caſtigatiſſimum exeat, mendiſque vacet, quibus vulgo eruditorum ſcripta per Typographos conſpurcari ſolent, ea maxime, quæ quidem, vt tuum, in nume-

ris atque ſubductionibus verſantur. Dum id facies, primo autem tempore, debes facere, ad te hoc noſtram tranſmitto, tibi do, dono, addico, & pro tua vetere erga me beneuolentia, ac meritis nuncupo. Priore parte veterem Eccleſiæ curſum ab ipſius mundi primordiis delibaui: deinde dedi operam, vt minimum à verbis & ſenſu ſcripturæ diſcederem, quemadmodum docent teſtimonia, quæ partim in eam rem, partim, vt indicem, quo loco plenior hiſtoria contineatur, inter duas columellas affero. Mox, vt ſuauis ſalutariſque concordia Cathedræ Moſaicæ cum Doctrina innoteſceret, ſucceſſionem Patrum, Principum, Pontificum, cum Prophetarum ſucceſſione coniunxi, quam non alibi facile, opinor, reperias. Nam in ea conſtruenda plurimum æſtuaui, tot coactus voluere & conferre, vix vt ſciam, qui eam ad Chriſtum vſque perducere potuerit, ac ordinem, quem Deus in Synagoga veteri poſuerat, & ſeruauit, demonſtrare. Immiſcuimus, poſtremo res profanas, vt quos delectat humana cum diuinis, extera cum domeſticis coniungere, ac eodem obtutu rerum pene omnium diuerſas facies perſpicere, vel etiam ſingula ſeparatim per ſe contemplari, eorum hic aliquod ſpeculum habeant. Quocirca hic apparebit, quanta, quàm diuturna caligo, & rerum antiquarum, atque adeo præſtantiſſimarum ignoratio exteras nationes obruerit, quandoquidem è ſex ætatibus tres primas omnium potiſſimas, vtiliſſimas, propè neceſſarias, denique productiſſimas, vt quæ bis mille ſexcentis annis expleantur, penitus neſciuerunt. Tres contractiores mille quingentorum annorum ſpatio concluſas ſolummodo, & quidem leuiter perceperunt. Quartam enim, quæ eſt Iudicum, ac recentiſſima, primam faciũt, Auream appellant, Deorum, Heroum, Semideorum parentem, alumnam, ſæculum inſcribũt. Quintam, quam Regum in ſacris literis eſſe liquet, ſecundam ſtatuunt, Argenteam nominãt. Varias principatuum, Dominatuum, Rerump. formas complecti aiunt, à Deorum filiis nepotibuſque conſtitutas, in qua Olympiadum, aliarumque Ærarum, ſiue ſupputationum indictiones contigerint, quaſi retro numerare illis minime integrum fuerit, propter ſuperiorum ſæculorum vel neſcientiam vel certè obliuionem. Sextam, quam Hebræi à Babylonica captiuitate rectè auſpicantur, tertiam putant, Æream faciunt, Monarchiarum ac ingentium Imperiorum Babylonici, Perſici, Græci ad Romanum vſque, conditricem profitentur. Septimam, aut potius ſextæ vltimam partem, & ſeptimæ primam quartæ ætati tribuunt, ferreámque vocant, Parthicam, Punicam, Romanam, quam ſuo in carnem aduentu Dominus illuſtrauit, & è ferrea auream credentibus reddidit. Poſteriore autem breuiter mille ſexcentorum annorum hiſtoriam perſtrinxi, eo præſertim conſilio, vt rubiginem, ac maculas, quas à Centurioribus, & reliquis Hæreticis hiſtoria Chriſtiana contraxerat, abſtergerem, pl[illegible]s & vulnera, quæ Chronologia ab iſtis acceperat, ſanarem, viros ſanctos & nunquam ſatis laudatos ab iſtorum conuitiis, ſycophantiis, maledictis vindicarem, veram Chriſtianorum temporum faciem atque formam ab iſtis contortam & perſonatam reponerem. Ideoque etiam inter cætera ſucceſſioni cathedræ Eccleſiaſticæ, ſucceſsionem doctrinæ ſingulis ſæculis ſiue Centuriis, per modum Coronidis ſuccenturiauimus, vt nos omni cenſu, præſcriptione, auctoritate, tabulis & inſtrumentis inſtructos eſſe doceremus, cum ad noſtra iuſtè poſſidenda & defendenda, tum ad iniuſtos Eccleſiæ tituli & fundi captatores iure depellendos atque profligandos. Quamuis enim tanta ſit

Aug. li. 4. de doct. Chriſti c. 27. & epiſt. 166.

prærogatiua, tanta vis Cathedræ, vt, iuxta Auguſtinum, cogat bona dicere, non bona facientes, compellat praue ſentientes rectè docere, nec ſua, ſed aliena prædicare permittat, hanc tamen ſummam eius cum Doctrinæ perenni ſucceſsione concordiam in exigua tabella ſpeculari non mihi videtur otioſum. Quin ſpero adeo hoc hæreticos, in quibus aliquis conſcientiæ igniculus

Act. 17.

ſupereſt, percuſſurũ, vel vt victas manus dent, ſuſcipiántque cum omni auiditate Dei verbum,

vel

vel exemplo Theſſalonicenſium ſcrutentur in Sanctiſsimorum Maiorum ſcriptis, an hæc ita ſe habeant. Funiculus triplex difficile rumpitur. Vbi ergo Dei verbum, Chriſti cathedra, perennis Maiorum doctrina conſentiunt & colligantur, qui teſtes veritatis alibi quærit, vel potius corrogat, perinde facit, ac qui ad firmandam fragilem trabem, vinculum ferreum reiiciendum, ſimplicem & putrem ligulam adhibendam putat. Quæ omnia quanti ſint æſtimanda, tum demum cognoſcam, vbi tuo, tuique ſimilium libramento, expenſa ponderatáque fuerint. Nam affirmare me perfectè omnia aſſecutum, hoc profecto arrogantis ſibique nimium tribuentis eſſe cenſeo, in tanta præſertim rerum varietate & tam diſcrepantibus ſcriptorum ſententiis. Hoc vnum auſim pronunciare quinque primas ætates primo libro comprehenſas valde cum ſacris literis, ac earum interpretibus, Hebræis maxime, quibus ſuæ hiſtoriæ & literæ ſunt, opinor, notiſſimæ, congruere. Nouiſſimæ præfinitum calculum non perinde conſtare, ingenuè ac libere fateor, ne quis eius à me ἀπόδειξιν expectet, quicquid nonnulli magno hiatu in ſuis Chronicis polliceantur & aſſeuerent. Scripturæ enim illam aperto teſtimonio minime definiunt, & Olympiadum, Vrbiſque Conditæ anni, quæ temporis ratio alioqui omnium inter profanos certiſſima creditur, dum vel inter ſe, vel cum rebus apud alias gentes actis componuntur, ſunt incertiſsimi. Adhuc inter ipſos lis verſatur ſub iudice, qua Olympiade Cyrus in ſacris profaniſque paginis notiſſimus viguerit, quoto Vrbis anno. Eadem eſt actio de Xerſe, Alexandro illo magno, Solone, Pythagora, Platone & reliquis clarioribus. Ætate Plutarchi hiſtoriæ iſtorum ita erant confuſæ, vt multi negarent Solonis & Crœſi congreſſum, & ſeptem Sapientum conuiuium, atque alia huiuſmodi cum temporibus congruere. Quin & hodie eruditi ſudant docendo, quo pacto tempora ipſorum & Græcorum, à quibus Olympiadas accepimus, vt Athenienſium, Lacedæmoniorum, Achæorum, Macedonicorum, Cyrenaicorum regum atque magiſtratuum cum Olympiadibus concilientur. Romani certum quidem tempus ab Vrbe ſua figunt, Regum, Conſulum, Tribunorum, Principum, ſuorúmque illuſtrium, at quando ab eis quæritur, quota tunc agitaretur Olympias, quis tum in Græcia floreret, quis in Sicilia ſibi finitima, quis in Perſide, Ægypto, reliquis orbis partibus clareſceret, obmuteſcunt, ſecum diſputant, & ſub annum quingenteſimum, qui ducentis annis ortum Domini duntaxat anteceſsit, vix conueniunt. Cauſa eſt in promptu, quam vtinam, qui nobis exactam omnium gentium rationum ſiue Chronicorum conciliationem & concordiam pollicentur, attenderent. Primùm Vrbis C. Olympiadum, & aliarum Ærarum principia non ſatis ſunt cognita & perſpecta. Deinde vt ſint cognita, nondum tamen inter ſe certò & definitè comparari poſſunt, quoniam anni integri, quales ferè ab V. C. notantur, fractis, cuiuſmodi ſunt Olympiadum, Monarchiarum, Ærarum denique aliarum, non aperte per omnia reſpondent & conſonant. Hinc Dionyſius Halicarnaſſeus rectè & hoc reprehendit in Thucydide, quod euenta belli Peloponneſiaci, per initia & exitus annorum Olympianicorum ita digeſſerit, vt cum geſtis exterorum vix commode comparari poſsint. Olympia enim annum quemque interſecant, ac ſemper ex vno, ſecundum vulgarem calculum, duos quodammodo efficiunt, dum tempus medium anno præterito, reliquum ſequenti aſſignant. Præterea faſti ſæpe correcti ſunt, aucti, diminuti, aliquando propè immutati, vt à Methone, Numa, Iulio Cæſ. Auguſto, &c. Denique, vt prætercam Titi Liuij querimoniam de magnis erroribus tempora Romanorum conſulum & magiſtratuum, & rerum quoque anno geſtarum implicantibus, Emergentes, vt vocantur, anni & vſuales, deſinentes & finientes non ſecum ad amuſsim conſentiunt. Ac vt inteio exiguam videantur inferre differentiam, progreſſu ſane maximam, maximoperéque notabilem efficiunt. Emergen-

tes appellant, eos qui à quouis rei euentu, quouis anni Vſualis tempore emergunt & incipiunt, & vertentibus duodecim menſibus ſolaribus finem habent, atque ita iterum in ſua veſtigia redeunt, vt ſolet fieri in Regum & Jmpp. initiis. Iam quantum in numerando id afferat diſcrepantiæ, in vno Iulij Cæſaris quinquennio libet oſtendere. Eius Jmperij primus annus tantum ſex menſes & aliquot dies ante Calendas Iulias complectitur, circa quas Pompeium ad Pharſaliam vicit & ſolus imperare cœpit. Quintus duos duntaxat menſes comprehendit & dies quindecim, vt qui 15. Martij à coniuratis interfectus ſit. In illius igitur quinquennio *menſes ferè ſedecim deſiderantur, ac proinde veteres rectè eius Imperium annis tribus, menſibus octo definierunt. Quapropter cum hoc diſcrimen ſit momenti maximi, & multum temporis abſorbeat, præſertim ſi per ſæculorum ſpatia ſæpius repetatur, nunquam probaui nimis exquiſitam illam Shuberti Eccleſiaſtis Spirenſis, quem fruſtra & ridiculè Dauid Chytreus commendat, iuxta vetus verbum, ſe mutuo muli ſcabunt, Chytrei ipſius, & ſimilium diligentiam, qui dum videri volunt, ne ab horula quidem cadere, ſed minutiſſima quæque, & obſcuriſsima præfinitè decidere, à toto excidunt, ac cõtrouerſias maiores iis, qui nodos, difficultates & ſcrupulos Chronologiæ notos habent, excitant, ſeque illis deridendos præbent. Solis vero indoctis fumos vendunt, qui glorioſis & vanis iſtorum titulis & ſui ipſorum prædicationibus adducti eos vera putant dicere. Temere enim Auctores mutare, reiicere, corrigere, corrumpere, ſex regulas ſupponere, hypotheſesve fingere, quas doctus non facile dederit, ſuis ſtudiis & imaginationibus adaptare compelluntur, &, verbi gratia tradere, quod Shuberto diuinè excogitatum viſum eſt (nam hæretici omnia ſua mirantur) duos eſſe Cyros coætaneos, Medum & Perſam, vnum, qui iuxta Herodotum à Tomyri Maſſagetarum regina interfectus ſit, alterum Xenophontis, qui placide in liberorum ſuorum complexu dormierit: duos Darios eiuſdem temporis, quorum vnus Babyloniis, alter Perſis regnauerit, vnus Zorobabelem habuerit ſatellitem & Iudæis fauerit, alter non item. Et ita de cæteris. Quanto rectius nobiſcum profiterentur, in inexplicabili annorum confuſione eum numerum & modum eſſe ſeruandum, non qui veriſſimus ſit, ſed qui probabiliſſimus veroque proximus videatur. Denique differentiam decem annorum aut etiam plurium non tanti eſſe faciendam, vt propterea implacabiliter de minutioribus dimicare, neque perpetuo contextu & tenore, hiſtoriæ vniuerſa aut certè præcipua perſequi debeamus. Quod enim parum diſtat, vt verbo fertur veteri, diſtare minimè videtur. Deinde Canones, Axiomata, Præcepta, Aphoriſmi, Apoteleſmata, in omnibus artibus dantur in genere. Cùm ad ſingula deſcenditur, non ſolet fieri, quin multa à regula diſcedant. Hoc conſilio temporum ſummam vniuerſè colligimus, membratim eam demonſtramus, illa omnium ſæculorum præcipuas res, euenta, viros armis, artibus, diſciplinis, inuentis, ſcriptis, aliiſque facinoribus nobiles concludimus. Siquid non vbique conſonat, quanquam pauca, opinor, tu cæterique doctiſſimi æqui conſulite, & implacabilibus Scriptorum diſſidiis tribuite. Nec vero iſta, quaſi quicquam huic ſtudio decerpens, cæterorum iudicia occupem, aut quod aliorum cenſuras & caſtigationes reformidem. Verum quia ad recenſionem, ἐπανόρθωσιν, ἢ κρατυντήρια paratus ſum ac meliora tradituro libentiſſimè velim concedere. Interim cum legerim è noſtris præcipuos, qui hoc accurarunt argumentum, voluerim, contulerim, quũ auctores ſacros quũ profanis diligenter comparauerim, quum præter cæteros, quorum hodie quidẽ recentes Chronologiæ circumferuntur (abſit dicto inuidia) Hebræos & Chaldeos conſuluerim, verterim, illuſtrauerim, quum hoc quatuor decenniũ in hoc opus conſumpſerim, ſi me propius ad veritatem acceſſiſſe dicã, meo iure id videor facere, nec vereri debeo, vt quiſquam, vel temeritati vel arrogãtiæ, à qua me non*

haberi

haberi, ſed eſſe alieniſſimum ſemper ſtudui, ac per Dei gratiã ſtudebo in perpetuum, id tribuat, quod ſummo labore & ſtudio poſſedi. Præterea ab ipſis minime ſoleo diſſentire, & ſicubi diſſentio, quod in tanta mole non poteſt non contingere, id inuitus & moleſtè facio, & grauiſſimorum atque doctiſſimorum virorum rationibus, auctoritatibus, ſententiis munior. Faxit Deus Opt. vt hic labor ad Eccleſiæ vſum maneat, tibique & Catholicis omnibus, quibus aduerſus Hæreſeon impuritatem ſcribitur, ſit vtilis ac gratus. Vale. E noſtro Muſæo Pariſienſi, Nouembri menſe, an. ab orbe ſalutari aduentu Chriſti illuſtrato 1584.

GILB. GENEBRARDO THEOLOGO ET REGIO Profeſſori Clariſſ. Arnaldus Pontacus Epiſcopus Baſatenſis.

A SVMMO omnium rerum opifice Deo (mi Genebrarde) ſummis votis ac precibus vnicè ſemper efflagitaui noſtram antiquã ſtudiorum tranquillitatem, ac illud honeſtum muſarum otium, quo à tam multis annis vnà vſi ſumus, vt & libros & ſtudia repeterem, à quorum neceſſitudine me complura negotia abſtraxerãt: pręſertim vero vt permultas obſeruationes pretexerem, ſimul ac deſcriberem, quas partim probatorũ authorum lectioni, partim eruditorum hominum cõſuetudine exceperam. Nam eruditionis laude celebratos conuenire ſemper ſtudui, meis in vrbem & totam Italiam peregrinationibus, de rebus maximè eccleſiaſticis, aliiſue inſignioribus Chriſti conſeruatoris noſtri ſalutarem aduentum cõſequutis, vt Chronologiam, quam à viginti ferme annis cœpi emittere, auctiorem atque locupletiorem redderem. Verùm toto eo tempore perduelliũ motus identidẽ repetuntur, regni cuncta miſcentes, vaſtantes, perdentes, in mea ſeorſum diœceſi, quam dum reſtaurare conor, atque ad antiquum Dei cultum, diuinámque rem reducere, quam obſecro tranquillitatem, quod otium ad rem literariam mihiupereſſe potuiſſe cẽſes? Adde ſanctas expoſtulationes & querimonias ab antiquis Epiſcopis & Paſtoribus expreſſas, propter interpellationes, diſtractiones, labores nobis ſingulis pene momentis ſubeundos. Tibi notũ eſt vetus Auguſtini dictum & querimonia (. Inter aceruos occupationum,) quibus nos alienæ vel cupiditates, vel neceſſitates angariatos trahunt, vix paululum ſpacij ad dictãdum datur. Hinc quoties tranquilli tuorum ſtudiorum ſtatus recordor (recordor autem ſæpius, non tuæ fœlicitati inuidẽs, ſed mearum curarum miſerens) quoties, inquam, illius recordor, cúmque comparo eum negotiorum fluctibus, quibus nos Epiſcopi aliquo miniſterij noſtri ſenſu tacti, obruimur, mihi ſtatim illud Bernardi talibus occupationibus oppreſſi occurrit, Infœlix ego homo natus ad laborem, implumis auicula, penè omni tempore nidulo exulans, vento expoſita, & turbini, turbatus ſum, & motus ſum ſicut ebrius, omníſque ſcientia mea deuorata eſt. Fœlices vos, quos abſcondit Dominus in tabernaculo ſuo in die malorum, donec tranſeat iniquitas ſub vmbra alarum ſuarum. His ego ſimiliter oppreſſus, cùm te excuſſionem tuæ Chronologiæ procurare, me vero otio deſtitui ad meam tam pauco tẽpore perluſtrandam, cernerem, ad te ea duntaxat, quæ prompta paratáque habebam, poſſum mitte-

re. Si illorum aliqua publicam notitiam merentur, cenſe queſo, decerne, tuo hîc iudicio vtere. Ingentem quidem tibi gratiam habeo, quòd me crebris literis hortatus ſis ad illam perficiendam, & ad te remittendam, vt denuo ſubiret typos: ſed maiorem, quod ſingulari diligẽtia, ſummo erga Deum zelo, maximo erga cuiuſque ordinis homines beneficio, meam, ſiue tardiratem, ſiue ceſſationem compenſaueris, quando perdoctam illam, inſignem, operoſam Chronographiã ante tres annos, non modo literatis non inuidiſti, verumetiã in meo nomine apparere, ac pro tua modeſtia & noſtra beneuolentia meam in Illam conferre atque inſerere, annorum numero atque ordine ſeruato, quem tenueram, voluiſti. Quam, vti verum fatear, neque quicquam apud te diſſimulem, adeo exactam, adeo abſolutam reddidiſti, vt à mea elaboranda deterreat. Nihil enim video ſcribi poſſe perfectius, nihil rectiùs. Interim, quoniam huius generis argumentum patet ampliſſimè, potéſtque augeri, ruſum quoniam, quæ de iſto themate collegi, Reip. fore vtilia iudicaſti, ecce exorari me patior: ſpero enim te illic nõnulla inuenturum, quæ ad depellendum tenebras à curioſa inſcitia & ab inſcia curioſitate exortas valeant, quantum ſane expectat ad Eccleſiam & res in ea ſanctiſſimè latas, atque inſtitutas. Ad te præterea breui mittam, ſi otium Deus conceſſerit, notas & emendationes Euſebiani Chronici, à me iampridem inchoatas, nunc verò perfectas, quod, vt ſcis, crebris eruditorum queſtibus erratis, maculíſque reſperſum eſt. Adiiciam meas ex Hebræo commentariorum Rabinicorum è Salomone Iarhi, Abrahamo Abben Ezra, Dauide Kimhi in nouem minores prophetas conuerſiones. Nam cæteri tres, id eſt, Abdias, Ionas, Sophonias ab iiſdem illuſtrati annis abhinc quatuordecim, mea interpretatione in vulgus manarũt. Hæc autem omnia tanquã ab antiquo profecta diſcipulo, per Deum, noſtræque amicitiæ fidem, oro, relege, recenſe, corrige. Ego pro mea parte vehementiſſimè Deum interpellabo, vt te diu ſoſpitem incolumémque Eccleſiæ ſeruet. Vale.

IACOBVS BILLIVS, S. MICH. IN
Eremo Cœnobiarcha, ad eruditiſſimum Theologum
D. Genebrardum.

QVI tibi dat laudes, Siculis dat farra, dat vndas
Fontibus, in vaſtum fert quoque ligna nemus.
Namque tui ſat te celebrant, Genebrarde, labores:
Quæque paris, pariunt ſat tibi grande decus.
Hæc igitur ſcribo, non vt tua carmine laudem:
(Vendibili vino non opus eſt hedera,)
Sed tantum vt quiſquis leget hæc, non neſciat eſſe
Inter nos ſanctæ fœdus amicitiæ:
Fœdus amicitiæ, quod mors, quæ cuncta reſoluit,
Frangere ſola queat, ſi tamen illa queat.

Μαθεῖν καὶ παθεῖν.

ΕἸΣ ΤᾺ ΤΟΥ͂ ΛΟΓΙΩΤΆΤΟΥ καὶ ἐπισημοτάτου Γ. Γενεβράρδου τοῦ Θεολόγου καὶ τῶν Ἑβραϊκῶν γραμμάτων βασιλικοῦ ἑρμηνέως χρονικά.

Εἴδεα καὶ τὰ γένη, λογικῶν λόγος ἄφθιτα φησὶ,
Μόρσιμα πάντα μέρη, καὶ καθ' ἕκαστ' ἄτομα.
Τοὔνεκα παιδοβόρος λέγεται Κρόνος, ἔμπαλιν αὐτὰς
Πάντα λαφυσσόμενος, τὰ πρὶν ἔτικτε Ῥέα,
Χρύσεαι δ' ἀστελίδες χρονικαὶ τοὺς φῶτας ἑκάστους,
Θῆκαν ἀειμνήστους, πράγματα καὶ μερικά.
Ἐνθάδ' ἔνεστι μαθεῖν τῶν ὠγυγίων κλέος ἀνδρῶν,
Ἑρπύζων τ' αἰὼν ὅσσα διηνύσατο.
Αἰδεῖ γὰρ ἐξ ἀδύτων πολυβένθεος εἰσὶ μνημοσύνης,
Ἀνδρὸς τοῦ πρωμάχου τῆς πολυϊστορίης.
Τοὔνομα κλεινὸν, θεοειδὴς ὁ Γενεβράρδος ἐστὶ,
Μάρτυς ἐπιστήμης, ἐχθρὸς ἀλιτροσύνης.
Πᾶς οὖν τὰς σελίδας συνεχῶς ἐν χερσὶν ἑλίσσων,
Τὴν τοῦ ληθεδανοῦ χεῖρα θεοῦ δαμάσει.

Ν. Γυλώνιος.

CAROLVS BALLIVS PARI-ſienſis Præſes ad operis auctorem.

TANTÆ molis opus cuiuſ-vis condere non eſt,
Hæc vnum Acuernum gloria tanta decet.
A teita continuus ſæclorum pingitur ordo,
Digeritúrque, vt nil rectius eſſe queat.
Hiſtorias omnis generis complecteris arcto,
Vnquam præcipum quicquid in orbe fuit.
Quodque rei caput eſt ſummum, quæcunque fefellit,
Texit, corrupit, polluit hæreticus:
Reſtituit priſco magna virtute nitori,
Sanas, illuſtras, corrigis, atque doces.

LECTORI AVCTOR DE CHRONOGRAPHIÆ ET HISTORIARVM METHODO.

CHRONOGRAPHIAM, quàm Chronologiam tibi, ſtudioſe Lector, tradere maluimus, ne morem Calculatorum ſecuti, annoſam vetuſtatem numerandam potius, quàm legẽdam proponeremus. Ingentes quidem ſummas ære breuiori exprimere laudabile eſt & fructuoſum, vt magni ac difficiles numeri celerius ſubducantur & concipiantur. At res magnas & multitudine ſæculorum confectas duntaxat ſignare, non eiuſmodi fuerit. Etſi enim breuiter dicta, legẽdo facilius percipimus & fidelius retinemus, niſi tamen cum vocabulis res ipſæ coniungantur, aut ſaltem delibentur, quicquid diſſeritur, mihi videtur inſipidum. Chronologia eſt nuda breuíſque temporum commemoratio, non plena ſcriptio, hiſtoriarum imago, non rerum deſcriptio. Chronographia autem aliquanto latior. Hæbræis eſſet Seder Olam rabbá, vt ſuperior Seder Olam zutá. Non enim res tantum ſignat, computat, λογίζει, verum etiam effatur, vtcúnque deſcribit & explicat. Ne verò in tanta Temporum, Annorum, Rerum varietate deerres, aut temere per incerta & incomperta, in vaſtitate eiuſmodi feraris, breuitatis rationem nequaquã deſeruimus, viarum compendia captantes, quæ tuæ memoriæ totius huius diſciplinæ difficultatem penitus infigent. In Chriſtum tanquam in ſcopum, tanquam in Cynoſuram per certa itinera atque interualla tendimus, in quibus ſi velut de via feſſus conquieſcas & aliquãtum reſpires, hac longa peragratione nihil iucundius, nihil facilius percipies. Nam nulla Methodus eſt aptior ad annoſam antiquitatem animo complectendam, quàm ſi vniuerſum Chronographiæ corpus in certas ætates ac ſæcula diſtinguas, quæ nec nimis ſint contracta, nec nimis prolixa, atque hic exerceas, quod Rhetores præcipiunt, in Perſpicuitate tenendam eſſe partitionem, quæ nec ſit minutior, nec amplior. Sic animus circumſcribitur certis terminis, ne in immenſo ſe conficiat, & dum caret ſtationibus & metis, in quibus ſe reficiat & ſuam profectionem dirigat, errore ſeductus vltima cum primis componere nequeat. Oblata quies grata eſt, quod fit dum aſſullatim res tractantur, & non continenter citra pauſam. Multi multa de Methodo ad facilem hiſtoriarum cognitionem eloquenter & doctè diſputarunt, verum breuiſſima & certiſſima methodus eſt hæc, qua vetuſtatem vſque ad Chriſtum in ſex ætates diuidimus, poſteáque membratim ſummam ſingularum ætatum demonſtramus, & quid quáque ætate contigerit, perſtringimus. Deinde quicquid à Chriſti ortuupereſt, in ſedecim partes vel ſæcula partimur &, illorum euenta modo iam inchoato perſequimur.

Caßiodorus li. de inſtit. diuinarum literarum.

Ergo,

Ergo, vt Temporum optimè diſtinguendorum, ſcitóque ordine digerendorum rationem facilè percipias, ab orbe cōdito ad Chriſtum nobiſcū per ſex ætates, quaſi gradus, inæquales quidem, ſed tamen certos & à ſcriptura deſignatos progredere. Deinde à Chriſto nato ad hunc annum 1585. per ſedecim æqualia interualla & ſtationes, fac, peruenias. Nam ſolum ſæculum decimum ſextum inæquale eſt, vt potè octogeſimo quarto an. definitū. Atque ita tædiū tantæ tâque prolixæ peruagationis ſubleuabis, quemadmodum ingreſſi vaſtum longúmque pelagus iucundius & quaſi breuius nauigant, quando portus metáſve norunt, in quibus ſua corpora & naues debent reficere. Huius rei guſtum, ſequentis operis veluti Periocham, præbêre hic placet, vt ſi in foliorum multitudine experiri ſubterfugis, in paucis paginis id facias.

Anno Christi.			Anni mūdi.	
		AB ORBE CONDITO ad Chriſtum naſcentem an. 4089. patientem 4121. menſ. 6. dies 16.		∽ ∽
		Inductione ſex ætatum id oſtenditur.		
		Ætas mundi Originarij ſiue primorum patrum.		
totius operis Rudimentum.		Diebus ſex conditur mundus.		
	1 AB tat.	Adam genuit Seth ætatis ſuæ & mundi anno 130.		*Primæ ætatis euenta,*
	Gen. 5			*Viri illuſtres.*
		Seth genuit Enos anno ætatis 105.	235	*Docti.*
		Enos genuit Cainan ætatis ſuæ anno 90.	325	*Pontifices.*
		Cainan genuit Malaleel an. 70.	395 460	*Prophetæ, à pag. 1. ad pag. 23.*
	Gen. 5	Malaleel genuit Iared anno 65.	622	
		Iared genuit Enoch anno 162.		
		Enoch genuit Matuſalem anno. 65.	687	
		Mathuſalem genuit Lamech anno 187.	874 1056	∽ ∽
		Lamech genuit Noë anno 182.		
		Noë in diluuio natus erat annos 600.	1656	

		Anni mundi.	
	Summa, ab orbe C. ad diluuium anni 1656. dies 6.		
	## ÆTAS DILVVII.		
2. Ætas. Gene. 8. 11	Diluuium durauit annum vnum dies 10.	1657	*Secundæ ætatis euenta,*
	Sem filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno 2.	1659	*Viri illuſtres,*
	Arphaxad genuit Sale ætatis ſuæ anno 35.	1694	
	Sale genuit Heber anno 30.	1724	*Docti,*
	Heber genuit Phalegh anno 34.	1758	
	Phalegh genuit Rehú ętatis ſuę anno 30.	188	*Pontifices,*
	Rehú genuit Saruch anno 32.	1820	
	Saruch genuit Nahor anno 30.	1850	*Prophetæ, à pag. 23 ad pag. 39.*
	Nahor genuit Thare anno 29.	1879	
	Thare genuit Abram anno 70.	1949	
	Summa à diluuio ad ortum Abrahæ, anni 293. dies decem.		
	## ÆTAS PATRIARCHARVM.		*Tertiæ ætatis euenta,*
3. Ætas. Gene. 7. & 21.	Abraham genuit Iſaac anno ætatis ſuæ 100.	2049	*Viri illuſtres,*
Gene. 25.	Iſaac genuit Iacob anno 60	2109	*Docti,*
Gene. 47.	Iacob deſcendit in Ægyptum natus annos 130.	2239	*Pontifices,*
Exod. 12. Gala. 3.	Iacobæi manſerunt in Ægypto annis 430.	2669	*Prophetæ, à pag. 39. ad pag. 71.*
	Summa ab Abrahæ ortu ad exitum de Ægypto anno 720.		

ÆTAS

	ÆTAS IVDICVM ET HEROVM.		Anni mũdi.	
4. Ætas. Deut. 1. & 29 Iud. 3.	Moſes populi ex ægypto educti Remp. in deſerto adminiſtrauit annis	40.	1709	*Quartæ ætatis euenta,* *Viri illuſtres.*
	Ioſue de tribu Ephraim an. 18.			
	Othoniel annis	40.	2749	*Docti,*
	Aiod ambidexter cum interregno annis	80.	2829	*Pontifices,*
	Debora & Barac annis	40.	2869	
9	Gedeon annis	40.	2909	
10	Abimelech eius filius an.	3.	2912	*Prophetæ, à pag. 71. ad pag. 115.*
10	Thola annis	23.	2935	
12	Iair annis	22.	2957	
12	Iephte, annis	6.	2981	
12	Abeſan, annis	7.	2988	
12	Ahialon, annis	10.	2998	
12	Abdon, annis	8.	3006	
16	Samſon, annis	20.	3026	
1. Re. 1	Heli iudex, idemque ſacerdos, annis	40.	3066	
	Samuel & Saul regnarunt annis	40.	3106	
	Dauid imperauit annis	40.	3146	
	Salomon templum ædificare cœpit regni ſui anno	4.	3149	
	Summa ab exitu de Ægypto, ad quartum annum Salomonis, ſiue iacta templi fundamenta an. 480. vt & 3. Reg. 6.			*Quintæ ætatis euenta,* *Viri illuſtres,*
5. Ætas.	ÆTAS REGVM.			*Docti,*
3. Re. 11. 2. Para. 12 & 13.	Salomon regnauit adhuc annis	36.	3185	*Pontifices,*
3. Reg. 15.	Roboam	17.	3202	*Prophetæ, à pag. 115. ad pag. 161.*
3 Reg. 12.	Abia annis	3.	3205	
4. Re. 8.	Aſa annis	41.	3246	
	Ioſaphat annis	25	3271	

				Anni	Menſ.	Dies
	12. 4.Re.	Ioram annis	8.			
	8. .Re.	Ochozias annis	1.			
		Athalia Regina,	7.			
	d.	Ioas annis	40.			
	1.	Ozias, qui & Azarias annis	52.			
	15	Ioathan annis	16.			
	5	Achaz annis	16.			
		Ezechias an.	29.			
	21	Manaſſes an.	55.			
	21	Amon an.	2.			
	22	Ioſias an.	21.			
	23	Ioachas menſibus	3.			
	23	Ioakim Eliachim annis.	11.			
	14	Ioachim Iechonias menſ.	3.			
		Summa à Templi fundamentis ad captiuitatem Babylo. an 419. menſ. 6.				
Ætas ſexta.		ÆTAS MONARCH. MVNDI.				
		Temp. captiuitatis fuit an. 70.				
		A 70. illo capti. an. ad Chriſtũ Hebdomades 69. id eſt, an. 483.				
		Summa à captiuitate Baby. ad Chriſtum 553.				
		Ita ab orbe condito ad Chriſtum patientem ſunt an 4121. menſ. 6. d. 16. 1. ad Chriſtum natum an. 4089. menſ. 3. d. 6.				
Sedecim ſæculorũ inductio more ad-/ſte datur.		A CHRISTO NATO ad hoc tempus ſunt an. 1584. +				
		1. SÆCVLVM.				
Anni Domini		Chriſtus an.		32	3	10
		Apoſtoli ante fixã Romę ſedẽ.		12		
	1	Petrus Apoſtolus.		24	5	12
1	2	M. Linus Tuſcus.		11	3	12
	3	M. Cletus Romanus.		12	1	11
	4	M. Clemens Rom.		9	6	7
102		*Summa 102.*				

Sextæ ætatis

Euenta,

Viri illuſtres,

Docti,

Pontifices,

Prophetæ,

Principes,

Monarchiæ,

Conſules,

à pag. 162. ad pag 352.

1. Sæculi Imperatores,

Doctores,

Hæretici, infra pag. 358.

Interpontificia,

Res,

Euenta,

Principes,

Patriarchæ,

Concilia,

Hiſtoriographi, cæteríque Scriptores infra à pag. 358. ad pag. 377.

2 *Sæculi*

An. Domini			An.	men.	Dies
		2. SÆCVLVM.			
100	5	M. Anacletus Athenienſis.	9	2	10
	6	M. Euariſtus Græcus.	9	10	2
	7	M. Alexander Rom.	7	10	2
	8	M. Sextus Rom.	10	3	21
	9	M. Theleſphorus Græcus.	11	3	21
	10	M. Higinus Athenienſis.	4	3	4
	11	M. Pius 1. Aquileienſis.	9	4	3
	12	M. Anicetus Syrus	9	4	13
	13	M. Soter Campanus.	9	3	21
	14	M Eleutherius Græcus.	15	3	2
An. Domini	15	M. Victor 1. Apher.	10	3	10
206		*Summa cum interpontificiis 104. quaſi interregnis.*			
		3. SÆCVLVM.			
Anno Domini 206	16	M. Zepherinus Roma.	7	7	13
	17	M. Calixtus Roma.	6	2	10
	18	M. Vrbanus, Romanus.	4	10	12
	19	M. Pontianus Rom.	9	5	12
	20	M. Anterus Græcus.	5	1	12
	21	M. Fabianus Rom.	13		11
	22	M. Cornelius Romanus.	2	2	3
	23	M. Lucius 1. Rom.	3	3	3
	24	M. Stephanus Rom.	7	5	22
	25	M. Sixtus Athenienſis.	2	10	23
	26	M Dionyſius Monachus.	6	2	4
	27	M. Fœlix 1. Romanus.	4	3	15
	28	M. Eutychianus Tuſcus.	1	1	2
Anno Domini	29	M. Caius Dalmata.	11	4	12
302	30	M. Marcellus Rom.	6	2	16
		Summa cum interregnis 96.			
		4. SÆCVLVM.			
302	31	M. Marcellus Romanus.	6	5	21
	32	M. Euſebius Græcus.	4	1	3
	33	M. Miltiades Afer.	4	7	9
	34	S. Silueſter Romanus.	23	10	11
	35	S. Marcus Romanus.	2	8	20
	36	S. Iulius Roman.	15	2	6

2. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 358.

Interpontificia & q. Interregna, Euenta, Res, Concilia, Patriarchæ, Reges, Hiſtoriographi, cæterique Scriptores à pag. 358. ad 389.

3. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 358. Interpontificia & q. Interregna, Euenta, Res, Concilia, Patriarchæ, Reges, Hiſtoriagraphi, cæterique Scriptores à pag. 389. ad pag. 405.

4. Sæculi Jmperatores, Doctores, Hæretici, pag. 359.

An. Domini			An.	Men.	Dies	
	37	S. Liberius Romanus.	12	3	4	*Interpontificia,*
302	38	M. Fœlix 2. Roman.	1	4	2	*Euenta,*
	39	S. Damaſus Luſitanus.	19	3	11	*Res,*
	40	S. Syricius Rom.	15	11	25	*Concilia,*
403						*Patriarchæ,*
		Summa cum interpontificiis 107.				*Hiſtoriographi, cæteri-*
		5. SÆCVLVM.				*que Scriptores à pag.* 407.
403	41	S. Anaſtaſius Romanus.	3		10	*ad* 435.
	42	S. Innocenrius Albanus.	15	2	25	
	43	S. Zoſimus Græcus.	1	3	12	*5. Sæculi Imperatores,*
	44	S. Bonifacius.	5	8	7	*Doctores,*
	45	S. Cæleſtinus Campanus.	8	10	17	*Hæretici, pag.* 359.
	46	S. Sixtus 3. Romanus.	8		18	*Interpontificia & q.*
	47	S. Leo Magnus Tuſcus.	12	1	13	*Interregna,*
	48	S. Hilarius Sardus.	7	3	10	*Euenta,*
	49	S. Simplicius Tiburtinus.	15	1	7	*Res,*
	50	S. Fœlix 3. Rom.	6	11	17	*Concilia,*
500	51	S. Gelaſius Afer.	5	8	17	*Patriarchæ,*
	52	S. Anaſtaſius 2. Rom.	1	10	24	*Reges,*
		Summa cum interregnis 97.				*Hiſtoriographi, cæteri-*
		6. SÆCVLVM.				*que Scriptores à pag.* 435.
500	53	S. Symmachus Sardus.	15	6	22	*ad pag.* 456.
	54	S. Hormiſda Campanus.	9		18	
	55	S. Ioannes Tuſcus.	2	8	28	
	56	S. Fœlix 4. Samius.	4	2	13	
	57	S. Bonifacius 2. Rom.	2		2	
	58	S. Ioannes 2. Roman.	2	4		*6. Sæculi Imperatores,*
	59	S. Agaperus Rom.		11	19	*Doctores,*
	60	M. Syluerius Campanus.	1	5	12	
	61	S. Vigilus Rom.	18	6	26	*Hæretici, pag.* 360.
	62	S. Pelagius Rom.	6	10	28	*Interpontificia,*
	63	S. Ioannes 3. Romanus.	12	11	26	*Res,*
	64	S. Benedictus Romanus.	4	1	28	*Euenta,*
	65	S. Pelagius 2. Roman.	10	2	10	*Concilia,*
604	66	S. Gregorius Magnus Roma.	13	6	10	*Patriarchæ,*
		Summa cum interpontificiis 104.				*Reges,*
		7. SÆCVLVM.				*Hiſtoriographi,*
604						*Cæteríque ſcriptores,*
	67	. Sabinianus Bledenſis.	67	5	9	*à pag.* 456. *ad* 478.

An. Do.			Ann.	Menſ.	Dies.
664	68	S. Bonifacius 3. Rom.			
	69	S Bonifacius 4. Marſus.		9	
	70	S. Deuſdedit Roman.	6	8	13
	71	S. Bonifacius 5. Neapolita.	3 5	3	20 20
	72	Honorius Campanus.	12	11	17
	73	Seuerinus Romanus	1	2	
	74	Ioannes 4. Dalmota	1	9	9
	75	S. Theodorus Græcus	6	5	18
	76	M. Martinus Tudertinus	6	1	16
	77	Eugenius Romanus	2	9	
	78	Vithahanus Volſcus	14	6	
	79	S. Adeodatus Roman.	4	2	5
	80	Domus Romanus	1	5	10
	81	Agatho Siculus	2	6	15
	82	S. Leo Siculus		10	
	83	S Benedictus 2. Rom.		10	12
	84	Ioannes 5. Antioch.	1	2	19
	85	Conon Trax.		11	3
702	86	S. Sergius Antioche.	13	3	21
		Summa cum interregnis 98.			
		8. SÆCVLVM.			
	87	M. Ioannes 6. Græcus.	3	8	
	88	Ioannes 7. Græcus.	2	7	17
	89	Siſinnius Antiochenus.			20
	90	Conſtantinus Syrus.	7	,	10
	91	Gregorius 2. Rom.	16	9	11
	92	Gregorius 3. Syrus.	10	8	24
	93	Zacharias Græcus.	10	3	
	94	Stephanus 2. Rom.			3
	95	Stephanus 3. Rom.	5	1	
	96	Paulus Romanus.	0	1	24
	97	Stephanus 4. Siculus.	4	5	
	98	Adrian. Roman.	23	10	17
796		*Summa cum interpontificiis 94.*			
Anno Domini		9. SÆCVLVM.			18
796	99	Leo 3. Romanus.	20	5	
	100	Stephanus 5..		6	24
	101	Paſchalis Romanus.	7	3	17
	102	Eugenius 2. Romanus.	4	6	19
	103	Valentinus Roman.		1	10

7. Sæculi Imperatores.

Doctores.

Hæretici 360.

Interpontificia.
à pag 478. ad 499.
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Principes,
Hiſtoriographi,
cæterique Scriptores à pag. 499 ad, 520.

8. Sæculi imperatores,

Doctores,

Hæretici, pag. 360.

Interpontificia,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Principes,
Hiſtoriographi,
cæterique ſcriptores à pag. 499. ad 520.

9. Sæculi Imperatores.

Doctores,

Hæretici pag. 523.

Anni mundi			Ann.	Menſ.	Dies.	
	104	Gregorius 4. Rom..	16			*Interpontificia.*
	105	Sergius 2. Rom.	3			
1002	106	Leo 4. Romanus.	8	3	6	*Euenta,*
	107	Benedictus 3 Rom.	2	6	9	
	108	Nicolaus Magnus Rom.	9	7	11	*Reges,*
	109	Adrianus 2. Rom.	5	9	12	*Concilia,*
	110	Ioannes 8. Rom.	10		2	
	111	Martinus 2. Gallus.	1	5		*Patriarchæ,*
	112	Adrianus 3. Rom.	1	2		
	113	Stephanus 6. Rom.	6		11	*Principes,*
	114	Formoſus Rom.	5	6		*Hiſtoriographi,*
	115	Bonifacius 6. Tuſcus.			26	*cæterique Scriptores à pag.*
	116	Stephanus 7. Romanus.	1	3		*527. ad 551.*
	117	Romanus Tuſcus.		3		
	118	Theodorus 2. Rom.			20	
	119	Ioannes 9. Rom.				
901			2		15	
		Summa cum Interregnis. 105.				
		10 SÆCVLVM.				10. *Sæculi Imperatores.*
	120	Benedictus 4. Rom.	3	4		*Doctores.*
	121	Leo 5. Ardeatinus.		1	10	
901	122	Chriſtophorus Roman.		7		*Hæretici.*
	123	Sergius 3. Rom.	7.	4	16	
	124	Anaſtaſius 3. Rom.	2			*pag. 523.*
	125	Landus Sabinenſis.				
	126			6	21	
		Ioannes 10. Rom.				
	127		13	2	3	
		Leo 6. Rom.				
	128			7	11	
		Stephanus 8. Rom.				
	129		2	1	12	
		Ioannes 11. Rom.				
	130		4	10	13	
		Leo 7. Romanus.				*Interpontificia,*
	131		3	6	10	
		Stephanus 9. Germanus.				
	132		3	4	12	*Res,*
		Martinus 3. Romanus.				
	133		3	6	10	
		Agapetus 2. Rom.				
	134		7	9	10	*Euenta,*
		Ioannes 12. Rom.				
	135		9	7.	1	
		Leo 8. Rom.				
	136		2		22	*Concilia,*
796	137	Ioannes 13. Rom.	6	11	5	
	138	Benedictus 5. Rom.	1	6		*Patriarchæ,*
796	139	Donnus 2. Romanus.	1			
	140	Bonifacius 7. Romanus.		7	5	*Reges,*
	141	Bedictus 6. Rom.	8	10	7	*Hiſtoriographi,*
	142	Ioannes 14. Papienſis.		3		
	143	Ioannes 15. Rom.		8		

Anni mundi.			Anni	menſ.	Dies	
	143	Ioannes 16. Romanus.	10	8	10	*Cæteríque ſcriptores,*
	144	Gregorius 5. Saxo.	2	5	10	
	145	Ioannes 17. Græcus.		10		*à pag. 552. ad 574.*
1001.	146	Syluester 2. Aquitanus.	4	1	10	
		Summa cum interpontificiis 101.				
		11. SÆCVLVM.				
Anni Domini.	147	Ioannes 18. Rom.		4	20	*11. Sæculi Imperatores,*
	148	Ioannes *19.*	4	4		*Doctores,*
1002.	149	Sergius 4. Rom.	2		15	
	150	Benedictus *7.* Tuſcula.	11	1	13	*Hæretici,*
	151	Ioannes 20. Tuſcula.	11	2	9	*pag. 523. & 524.*
	152	Benedictus 8. Tuſcula.	13	4	9	
	153	Syluester 3. Romanus.		1	19	*Interpontificia,*
	114	Gregorius *6.* Rom.	2	7		*Res,*
	155	Clemens *2.* Saxo.		9		*Euenta,*
	156	Damaſus 2. Bauarus.			23	
	157	Leo *9.* Alſatius.	5	2	6	*Concilia,*
	158	Victor 2. Sueuus.	2	3	14	*Patriarchæ,*
	159	Stephanus 10. Lotharin.		7	18	*Reges,*
	160	Benedictus *9.* Camp.		9	20	*Hiſtoriographi,*
	161	Nicolaus 2. Allobrox.	3	6	26	
	162	Alexander 2. Mediola.	11	6		*Cæteríque ſcriptores,*
	163	Gregorius 7. Hildebrandus.	12	1	3	
	164	Victor *3.* Beneuentanus.	1	4		*à pag. 574. ad 601.*
1100.	165	Vrbanus 2. Gallus.	12	4	19	
		Summa cum Interpontificiis. 98.				
		12. SÆCVLVM.				*12. Sæculi Imperatores,*
Anno Dom. 1100.	166	Paſchalis 2. Tuſcus.	18	6	7	*Doctores,*
	167	Gelaſius Caietanus.	1		5	
	168	Calixtus 2. Burgundus.	5	10	6	*Hæretici,*
	169	Honorius 2. Imolenſis.	5	2		
	107	Innocentius 2. Rom.	14	7	13	*pag. 524.*
	171	Celeſtinus 2. Tuſcus.		5	13	*Interpontificia,*
	172	Lucius 2. Bononienſ.		11	4	*Res,*
	173	Eugenius *3.* Piſanus.	8	4	20	
	174	Anaſtaſius 4. Romanus.	1	4	24	*Euenta,*
	175	Adrianus 4. Anglus.	4	10	19	*Concilia,*

			Ann.	menſ.	Dies.	
Anno om.	176	Alexander 3. Senenſis.	22		19	Patriarchæ,
	177	Lucius 3. Lucenſis.	4	2	18	Reges,
	178	Vrbanus 3. Mediolan.	1	10	25	Hiſtoriographi,
	179	Gregorius 8. Beneuent.		1	27	Cæteríque ſcriptores, à
	180	Clemens 3. Rom.	3	5		pag.601.ad 637.
	181	Celeſtinus 3. Rom.	6	7	11	
		Summa cum interpontificiis. 98.				
		13. SÆCVLVM.				13. *Sæculi Imperatores,*
Anno om. 1.	182	Innocentius 3. Anagninus.	18	7	16	*Doctores,*
	183	Honorius 3. Rom.	10	7	13	*Hæretici,*
	184	Gregorius 9. Anagninus.	14	13		*pag.535.*
	185	Celeſtinus 4. Anagninus.			18	*Interpontificia,*
	186	Innocentius 4. Genuenſis.	11	6	22	*Res,*
	187	Alexander 4 Anagninus.	6	5	5	
	188	Vrbanus 4. Trecenſis.	3	1	4	*Euenta,*
	189	Clemens 4. Narbonenſis.	3		21	*Concilia,*
	190	Gregorius 10. Placentinus.	4	2	10	
	191	Innocentius 5. Burgundus.		6	2	*Patriarchæ,*
	192	Adrianus 5. Genuenſis.		1	9	
	193	Ioannes 21. Luſitanus.		8		*Reges,*
	194	Nicolaus 3. Rom.	3	8	15	
	195	Martinus 4. Turonenſis.	4	1		*Hiſtoriographi,*
	196	Honorius 4. Rom.	2		1	*Cæteríque ſcriptores,*
	197	Nicolaus 4. Aſculanus.	4	1	8	*à pag.931.ad 663.*
	198	S. Celeſtinus 5 Eſernienſis.		5	7	
1303	199	Bonifacius 8 Anagninus.	8	9	17	
		Summa cum interpontificiis. 105.				
		14. SÆCVLVM.				14. *Sæculi Imperatores,*
						Doctores,
	200	Benedictus 10. Taruiſinus.		8	17	*Hæretici, pag.525.*
1303	201	Clemens 5. Burdegalenſis.	8	10	15	*Interpontificia,*
	202	Ioannes 22. Caturcenſis.	19	4		*Res,*
	203	Benedictus Tholoſas.	7	3	17	*Euenta,*
	204	Clemens 6. Lemouicenſis.	10	6	28	*Concilia,*
	205	Innocentius 6. Lemouicenſis.	9	8	6	*Patriarchæ,*
	206	Vrbanus 5. Lemouicenſis.	8	4		*Reges,*
	207	Gregorius 11. Lemouicenſis.	7	2	27	*Hiſtoriographi,*
	208	Vrbanus 6. Neapolitanus.	11	8		*Cæterique ſcriptores, à*
	209	Bonifacius 9. Neapolitanus.	14	11		*pag.663.ad 689.*
						15. Sæculi

Anno Dom.			Ann.	menſ.	Dies.	
		Summa cum interpontificiis.101.				
		15. SÆCVLVM.				*15. Sæculi Imperatores,*
1404	210	Innocentius 7 Salmonenſis.	2		22	*Doctores,*
	211	Gregorius 12 Venetus.	2	7	5	*Hæretici,*
	212	Alexander 5 Cretenſis.		10	8	*pag.525.& 526.*
	213	Ioannes 23. Neapolitan.	5	15		*Interpontificia,*
	214	Martinus 5. Romanus.	14	3		*Res,*
	215	Eugenius 4. Venetus.	15	11	21	*Euenta,*
	216	Nicolaus 5 Saranenſis.	8		19	*Concilia,*
	217	Calixtus 3 Hiſpanus.	3	3	26	*Patriarchæ,*
	218	Pius 2. Senenſis.	5	11	26	*Reges,*
	219	Paulus 2. Venetus.	6	10		*Hiſtoriographi,*
	220	Sixtus 4. Sauonenſis.	13		5	*Cæterique ſcriptores, à*
1503	221	Innocentius 8. Genuenſis.	8		26	*pag.689.ad 709.*
	222	Alexander 6. Hiſpanus.	11		8	
		Summa cum interregnis.99.				
		16. SÆCVLVM.				*16. Sæculi Imperatores,*
Anno Dom.	223	Pius 3. Senenſis			16	*Doctores,*
1503.	224	Iulius 2. Genuenſis.	9	3	21	*Hæretici,*
	225	Leo 10. Florentinus.	8	8	21	*pag.526.*
	226	Adrianus 6. Batauus.	1	8	6	*Interpontificia,*
	227	Clemens 7. Florenti.	10	10	8	*Res,*
	228	Paulus 3. Romanus.	15		29	*Euenta,*
	229	Iulius 3. Rom.	5	1	6	*Concilia,*
	230	Marcellus 2. Tuſcus.			22	*Patriarchæ,*
	231	Paulus 4. Neapolitan.	4	2	27	*Reges,*
	232	Pius 4. Mediolanenſis.	5	11	8	*Hiſtoriographi,*
	233	Pius 5. Alexandrinus.	6	3	16	*Cæterique ſcriptores,*
1584	234	Gregorius 13. Bononięſis, hodie ſedens.	12			*à pag.709 ad finem libri quarti.*
		Summa cum interpontificiis 81. quibus omnibus in vnum reductis exiſtunt à Chriſto nato 1584.				

AD AVCTOREM.

RElligionis amor, conſtantia ſemper, vbique
Laudatur cunctis in pietate, tenax.
Nulla ſui nunquam falſos veneratur, adorat
Obſeruatores vana ſuperſtitio.
Pontifices ſummè maiores atque minores
Antiquam Romam tu coluiſſe vides.
Impius inque nouâ Turcis Cadilesquerius, amens
Baldenſis Caliphas fertur ad aſtra Scythis.
Arcadis ſtolidæ viliſſima beſtia Beza
Suſpicitur vanis núncque Lemanicolis.
Quòd varios tuetur, amet, defendat iniquus
Acriter errores, ſtultus, auarus, hebes.
Quis non ergo colat iam te, miretur, honoret,
Extollat, celebret, de veneretur, amet?
Tu bonus atque pius, duro inſuperabilis hoſti,
Defenſor Chriſti, malleus hæreſeων.
Ipſis incumbis totus noctéſque diéſque,
Vt veræ doceas relligionis opus.
Túque Nouatores noſtros confundis acutus,
Et victos herbam tu dare cogis eos.
Si tibi permultos ſimiles præberet IESVS
Doctores Chriſtus maximus atque Deus,
Et ſubitò nobis diſcordia magna periret,
Ac tranquilla forent tempora noſtra diu.
Attamen, aſpirante Deo, confidimus omnes,
Hæreticos vnus quòd cohibebis apros,
Qui fruſtra Domini vitem radicitus almam
Sylueſtres tendunt vellere dente fero.
Hoc dicunt monumenta ſatis, quæ docta relinquis,
Communis prorſus vtilitatis amans.
Non igitur geſtabis ouans tu ſerta triumpho,
Laurea vel dabitur vana corona tibi:
Sed te pro meritis ingentibus atque peramplis
Æternæ vitæ præmia certa manent.
Nóſque tibi vitam longos producat in annos
Oramus pronis ſupplice mente Deum.
Vt doceas qui ſunt modò, venturóſque nepotes,
Innumeris ſcriptis atque iuuare velis.
Vt ſic Herculeos nobis tolerando labores,
Tu virtute queas charior eſſe Deo.

Ch. Aug. S. D. Genebrardi in Heb. litt. Diſcipulus
grato pióque animo canit.

TEMPORVM AD CHRISTVM ET A CHRISTO AD NOS VSQVE BREVIS DESCRIPTIO, QVATENVS SCRIPTVRIS ſacris aut receptis Hebræorum veterum, atque aliorum probatorum auctorum ſcriptis, & Annalibus confirmari poteſt.

Gilberto Genebrardo Theologo Pariſienſi auctore.

ROMA

SEX ÆTATVM, IN QVAS DISTRIBUIMUS MUNDI ANTE ChriSTUM TEMPORA, FORMULÆ.

Anni mundi.

1 Aetas mundi originarij. è 1. 5. & 6. c. Geneſ.

AB orbe condito vſque ad eluuionē ſunt anni 1656. dies 6.

2. Aetas Patrum, quæ & diluuij.

2 è c. 7. 8. 10. 11. Gen.

Ab eluuione ad ortum Abrahami anni 293. dies 10.

3. Aetas Patriarcharum.

3 è c. 17. 25 & 12. Exod.

Ab Abrahami ortu, ad egreſsionem Iſraelitarum ex Ægypto anni 720.

* *

VETERES fermè mundi tempora in quinque ætates ante Chriſtum diſtribuerunt. Latini quidem, vt Auguſtinus lib. de Geneſi contra Manichæos, è parabola de conductis ad vineam Mat. 22. primam ab Adam vſque ad Noe conſtituunt, alteram à Noe vſque ad Abraham, tertiam ab Abrahā vſque ad Dauidem, quartam à Dauide ad tranſmigrationem Iudæorum vſque, quintam ab illa tranſmigratione ad Chriſtum, vt iam ſexta ducatur à Chriſto ad mundi finem, (quam nos ſeptimam facimus) ad ſimilitudinem ſex Dierum creationis, vt in ſeptima (id eſt, cæleſti) ſperetur requies. Græci vero, vt Nicetas in 42. orationē Nazianzeni, primā ab Adamo ad Noem, ſecundā à Noe ad Abrahamum, tertiā ab Abrahamo ad Moſem, quartā à Moſe ad captiuitatem, quintā à captiuitate vſque ad Chriſtum, vt ſexta ſimiliter à Chriſto vſque ad diem iudicij protrahatur. Verum præſtat in ſeptē diſtribuere, quòd Scriptura locis à nobis citatis, & notabiles mundi Eccleſiæque mutationes, variique euentus hanc diſtributionem commodiorem & faciliorem oſtendant.

Mundum ſex mille annis duraturū non eſt Eliæ Teſbitis Prophetæ vaticinatio, ſed cuiuſdam Eliæ Rabbini Iudęorum Cabbalici commentum, in Talmud, *tractatu Sanedrin, cap. Helec: & in tractatu de Idololatria, c. Lebne: & in tractatu de Sabbato.* Cuius cōiecturas affert Rabbi Iſaac in primum cap. Geneſeos. Præcipuæ ſunt hæ: Primus verſus Geneſis, qui cōtinet ſummam operum Domini, ſexies literam א exprimit: Aleph autem mille ſignificat. Deinde Deus ſex diebus abſoluit mundum, ſeptimo quieuit, ac ſabbatum cōſecrauit. Iam mille anni ſunt apud Deum, ſicut dies heſterna, quę pręteriit. Poſtremò ſex primi parentes, Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared mortui ſunt, Septimus Enoch viuus in cœlum tranſlatus eſt. Poſt igitur millenarios ſex, quibus labor & mors viguerit, ſeptimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Hęccine, quæ coniecturis frigidis nituntur, poſſunt videri prophetica? Quæ annotare libuit contra in-

ſulſam & ſuperſtitioſam eorum opinionem, qui quaſi in numerato habeant ſæculorum fines, occinentes dictum Eliæ, nobis breui, definitóque anno extremum diem minitantur, cùm ne Angelis quidem ille pateat. Vide clariſſima Chriſti verba Mar. 13. V. 32. & 24. V. 25. Mat. 25. 13. Act. 1. 13. quæ, vt non ſimpliciter inficiantur aliqua poſſe eſſe argumenta, quibus mundi impendens ruina declaretur (nam nonnulla Scripturæ protulerunt) ita docent non eſſe ſtudioſius inquirendum in dies, horas & momenta, quæ Deus poſuit in ſua poteſtate.

Definitam ergò & minutam annorum circunſcriptionem reiiciamus. Pronuntiatum autem Rabbini Eliæ vniuerſè verum intelligamus. Nam non carebit ſuo euẽtu in genere, præſertim cùm apud nos idem tradiderint *Lact. lib. 7. cap. 7. Hilar. cap. 17. in Mat. Hierony. in epiſtolari. expoſ. Pſal. 89. ad Cyprian. Aug. li. 20. Ciui. cap. 7. & vt addamus Græcos, Iren. lib. 5. cap. vlt. Iuſtin. q. 7. ad Gentes, German. Conſtant. lib. de Theoria*, ad hũc numerum quingentis adiectis, poſt Hippolytum, Cyrillum & Chryſoſt. Et apud Ethnicos Hydaſpes, Trimegiſtus, Sibyllæ, auctore Lactant. & Orpheus citãte Platone, etſi alio ſenſu. ἐκ τῆς εἰ γενεῆ καταπαύσοντα: κοσμὸν ἀοιδῆς.

Hebræi à Nouilunio Septembris ſiue Luna propinquiore Autumnali æquinoctio, annum ordiuntur, exiſtimántque eo menſe orbem fuiſſe cõditum, ſequuti ſententiam R. Eliezeris; qui id contra R. Ioſuam defendit, annum auſpicantem à Nouilunio Martij, ſiue à Luna æquinoctio verno viciniore, quando ſol arietem ingreditur. Vnde & feſtum Tubarum, quod primo die Septembris celebrabatur, vocant caput ſeu principium anni. Nec niſi ratione atque ordine Feſtorum & miniſterij Eccleſiaſtici Niſan (qui ferè Martio noſtro reſpõdet) primum menſium, *Exod. 12* dici interpretantur. Quò fit vt in cæteris negotiis, ſiue priuatis, ſiue publicis, itémque in conſignanda temporum ratione à Tizri. i Septembri numerent, vt *Ezech. c. 40. ver. 1.* Quos etiã in Eccleſiaſticis ſequuntur hodie Græci, vt conſtat ex ipſorum ὡρολογίῳ & μηνολογίῳ Mytilenenſium. qui & ideò Conſtantinum magnum Indictionũ ſuarum initiũ poſuiſſe 23 die Septembris aiunt, quo ſcilicet Sol Libram inibat. Ex veteri inſtituto nõ modo Chaldæorum, Perſarum, Aegyptiorum, Orientalium cæterorum, vt videre eſt apud Ioſeph. Ant. lib. 1. c. 3. & Alphõſum in Tabulis, verum etiam Hetruſcorum veterũ, qui, vt è Feſto Pompeio & Liuij libro 7. colligitur, quotãnis clauum annalem figebant Idibus Septembris, vt per eos clauos numerum annorum deſignarent.

Tamen noſtrorum communior opinio eſt Martiũ mundo dediſſe principium, ac Scripturã ex eo faſtos ſuos deducere. Nam Exodi 12. apertè ſcribitur, de Niſan, *Primus iſte vobis erit mẽſium*, & 23 ſolennitas Tabernaculorum in exitu anni, quãdo eſſent omnes fruges, fructúſq; de agro congregati, agitari imperatur, quam ſanè in Septembri celebratam è 23. Leuit. conſtat. Quod etiam ſequimur, & ad Martium annorum ſupputationẽ in hac Chronologia dirigimus, cum præſertim Chriſtus eo menſe de Cruce pepẽderit, mundúmque renouarit, & Daniel ſuas Hebdomadas, ſextam ætatem terminantes, ad eius perpeſſionem deduxerit.

Adde me imitari noſtras Eccleſias Gallicas, quæ ductæ iudicio & conſuetudine D. Hieronymi. (vt in Catalogo c. de Ioanne Euãgeliſta, & c. De Papia) Sophronij, & Iſidori, annos hinc deinceps ſupputarunt. Apparet è Gregorio Turonenſi, apud quem mẽſia vndecimus eſt Ianuarius: decimus, December,

Anni mundi.

4. *Iudicum, Deorum & Heroum.*

4 è 3. Reg. 6. *Ab egreſſu Iſraelitarum ad vſque iacta templi fundamenta, anni 480.*

5. *Regum.*

5 è libris Regũ & Paralip. *A fundamentis templi ad captiuitatem Babylonicã anni ſunt 419. menſes 6.*

6. *Captiuitatis Eccleſiæ, ſiue Monarchiarum mundi.*

6 è 25. Iere. & 9. Dan. *A Babylonica captiuitate ad Chriſtũ patientem, anni 553.*

Summa, an. 4121. menſ. 6. dies 16.

*　*

Quod membratim ſic demonſtrari poteſt.

*　*

*　*

PRIMA ÆTAS.

LEGIS NATVRÆ: *quæ & mundi originarij, quaſi populi Dei infantia.*

Gen.1. DEVS è nihilo, id eſt, nulla antegrediente materia cœlum & chaos.i. miſcellā rerum omnium inferiorum, complectentem in certo gradu & ordine, quatuor elementa: deinde ex his reliqua, quæ ſub ſenſum cadunt, procreauit, diebus 6.

Anni mundi.

Decēber, &c. Et apud Græcos Cātacuzeno Apolog. 1. pag. 8 dū à Paſſione ad ſuę ſcriptionis tēpus annos 1360. numerat.

1 Nec eſt mirum hanc diuerſitatem inter noſtros reperiri, cùm etiam R Abraham ſcribat in 7. caput Danielis, ſuorum quoſdam annum incipere à Tizri, quòd is ſit principium orbis conditi: alios à Niſan, quòd eo Patres egreſſi ſint ex Aegypto. Nempe illis annus duplex, vulgaris & ſacer. Vulgaris, incipit ab Autumno, menſe Septembri. Sacer ſiue eccleſiaſticus, ab æquinoctio verno in Martio.

Cum infinitis retro ſæculis abſolutiſſime perpetuáque fuiſſet omnis fœlicitatis cōmunicatio inter Patrem, Filium & Spiritum S. qui tres vnum Deum ſiſtunt, Deus ipſe nullius rei indigus, ſed per ſe fœliciſſimus, poſt angelorum tres Hierarchias, ſiue nouem ſubſtantiarū incorporearū ordines, mundum hunc aſpectabilem, non de hyle ſiue materia increata, vt Plato falſò cenſuit, non ab æterno, vt Ariſtoteles; non ex atomis fortuitave aliqua concurſione, vt Democritus: ſed è nihilo, hoc temporis principio condidit.

Mundus ergo neque æternus, neque in tempore per neceſſitatem vel caſum factus, ſed libere, quando, & quo momento, & quo modo Deus voluit, tanquam riuus è pleni & conſummati boni fonte exoritur: prius materia, de qua fieret, è Nihilo procreata, præparatáque ex eo, quod non erat, quam tenebras, abyſſum, aquas, inanitatem, vacuitatē Moſes appellat.

ANGELI omnium primi procreantur. Illis coæua faciūt tria Scholaſtici, poſt D. Auguſtinū atque adeo Hebræos in Bereshit Rabba cœlum, tempus, materiam, niſi quòd R. Selomo, *Gen.1.* citata etiam illa eadem Bereshit, eos malit conditos die ſecundo, cum illos tamen Græci multùm ante hunc mundum productos contendant. *Nazianzenus, Damaſcen. Suidas.* Græcis aſſentiuntur Hierony. Hilarius. &c. Quod certe eſt credibilius. Ideo enim Moſes in Geneſi eorū inter res tum creatas nō videtur meminiſſe, quòd non eſſent de operibus ſex dierum, ac illic duntaxat inſtituiſſet Hexaemeron, ſiue opificium ſex primorum dierum deſcribere. Alioqui alibi eos ſatis indicat fuiſſe à deo procreatos, vt cum Angelos Domini appellat, miniſtros & ſeruos ipſius facit, &c.

Siue autem ſint cum mundo procreati, ſiue infinitis antè ſeculis, tunc erant omnes valde boni, ſed ſuperbiendo & altiorem gradum appetendo tertia pars duce Lucifero eadem hora lapſu luctuoſo de ſua fœlicitate cecidit, miſera, in malo fixa & obdurata euaſit. Cæteri autem cum Deo manſerunt, gratia aucti & confirmati, perfectáque beatitudine cumulati.

Primo die, qui dominicus, rerum creatio prima rudiſque. Mox lux rerum nobiliſſima & ſpirituali naturæ finitima. Eo enim conduntur materia informis, cœlum, lux in modum lucidæ nubis, quæ vice Solis ortu ſuo diem, & occaſu noctem efficeret, terra, aquæ, aër, &c.[1]

Secūdo die & tertio, rerum diſpoſitio, tribus reliquis ornatus, omnia maximo diuinæ poteſtatis & ſapientiæ argumento, addita benedictione ſecundum cuiuſque naturam & ſpeciem.

Paradiſus item voluptatis, tertio die, id eſt, ortus Eden fœcundiſſimus & amœniſſimus omni ſtirpium, arborum,

Anni mundi.

aquarum, fructuum genere, quando primum productæ ſunt plantæ. In eo erat fons naturam Nili referens, qui colnni vice fungens aſcendebat & irrigabat omnem borti ſuperficiem, ſicque ſine alio aquarum genere alebat angebátque ſemina, atque terram pinguefaciebat, vt nihil imbribus cœlóq; deberetur: Sicut de Nilo Plinius maior, lib. 18. c. 18. & minor in Traiani Panegyrico. Rectè autem Chryſoſtomns illum diluuio ita obſcuratum rradidit, vt in hominum ignorationem venerit.

Septimo ceſſauit Deus nouas ſpecies & nonos mundos condere, ſat habens deinceps ſua inerranti prouidentia & verbo potentiæ ſnæ ſemel procreata portare, conſeruare, regere, ad debitum finem perducere. Quod exequitur omnia ſuaniter diſponendo, id eſt, mouendo res procreatas iuxta modum naturæ ipſarum congruentem, naturales videlicet naturaliter, liberas liberè, contingentes contingenter. Niſi bnnc ordinem & curſum ſingulari aliqno iudicio mutet, ſuſpendat, imminuat, iuuet, perficiat. Hinc illud, Gratia naturam perficit.

Singula Deus fecit valde bona Gen. 1. id eſt, perfecta in ſuo genere, nempe in ſuo ſtatu, integritare, perfectione, vigore. Non enim creauit, Verbi gratia, hominem in cunis, infantem, vel puernm, vel decrepitum, rudem & indoctum, ſed ætate, ſapientia, virtute, ſcienria perfectum, &c. Non arbores in ſemine, virga, ſed cum frondibus, fructu, &c. Item valde vtilia & commoda mundo, irem pulchra, ſpecioſa, decora pro ratione eſſentiæ cuiuſque. T o b Hebraicè ea omnia ſignificat.

* Adam in agro Damaſceno (Hebræorum alijs, in ipſa terra Iſraelica) è terra virgine ſesro & vlrimo die orbis conditi, annis anre Chriſti paſſioné 4122 tanquam creatnrarum omninm finis & poſſeſſor producitur. Idque extra paradiſnm, muliere in paradiſo panlò poſt de eius dormiẽtis larere conſtituta: & ad imaginem Dei, in naturalibus menris facultatibus, & ad ſimilitudinem in gratuitis donis, quæ quia poſtea peccato ſuo amiſit, Dei ſimilitudinem perdidiſſe memoratur, non item imaginem.

In paradiſum tráſlatus, & Euæ conſortio conſnlatus, multa de Chriſto & Ecleſia prophetauit. *Ephe. 5.*

Eodem die, qno fuerat procrearus, tranſgreſſus eſt, mortaliſque factus, ac ideo etiam Chriſtus ſexto die conceprus eſt & paſſus, vt eius lapſum repararer.

In agrum Hebron vna cum Ena exul pellitur, vbi & ſepeſitnr. Ioſ. 14. iuxta interpretationem Midras & D. Hieronymi. Alijs tamen ſepultus dicitnr in loco Caluariæ, prope Hieruſalem, deinde tranſlatus in Hebron.

E paradiſo emittitur, vt operaretur & coleret terram, de qua erar ſnmptus. Ad eum decipiendum diabolus, cum ſpectari non poſſer per eſſentiam, vtpote incorpoream & inuiſibilem, ſerpenre vſus eſt, quòd eſſet animal comparatum ad ipſius ingenium, commodum ad ſcandendam arborem mortis, denique quia conceſſum. Non enim Deus eum alio vti permiſit, qnò homo poſſet ſatanam per iſtum loquẽtem faciliùs detegere ſicque tentationi reſiſtere.

Sic deinceps dæmon ad fallendum apud gentes loquebatur per ſtatuas, in oraculo Dodonæo per quercũ, cum Apollonio Thyaneo è Philoſtrato per vlmum, cum Pythagora per fluuium è Porphyrio, cum Iuliano Apoſtata & Maximo philoſopho diuerſis vocibus & modis, cum Magis hodie per hircos, capras & eiuſmodi belluas.

* Ad extremũ diei ſexti, quod erat initiũ propè diei ſeptimi, Adam è limo fingit, eíque è nihilo mentem infundit.

Deinde de latere Adæ dormientis coſtam tollens, mulierem procreat. In cuius rei ſignum viri vna coſta mulieres vſque hodie ſuperant.

In ſuo

Anni mundi.

In ſuo exilio diururniſſimo, ſe Dei Pſalmis & laudibus conſolabarur. Vnde Talmudici inter vndecim libri Pſalmorum auctores eum nominant. Condidiſſe aiunt Pſ. 92. qui, *Pſalmus Cantici in diem ſabbati*, inſcribitur, & beneficiũ creationis, ac erga res procreatas prouidentiam celebrat.

Adam humani generis Sator, parens atque origo. Vnde de nomine ſpeciei appellarus eſt. Nam Adam Hebraicè hominem ſonat. Cùm prophani hunc primnm eſſe hominem ignorarent, alij vt Aegyptij, ſe tredecim millium annorum hiſtoriam literis comprehenſam habere finxerunt (*Mela*) & barbara quædam hominum nomina excogitarunt. Alij, vt Indi, vt ex ipſorum chronicis profert Hebræus Cozras, Adami patrem & præceptorem etiam nominarunt. Alij mundi æternitatem introduxerunt & rerum in illa æternitate geſtarum memoriam obliteratam aſſeruerunt certis eluuionibus & exuſtionibus. Nos, quibus ſacra hiſtoria innotuit, non ſolum primum hominem aſſignamus, ſed ab illo etiam certam, rectam & perennem lineam, ſucceſſionémq;, relictis cæteris ramis, deducimus.

Profanorum alij humanam naturam æternam aſſeruerũt, Alij primùm in Attica natos fuiſſe homines, alij in Arcadia, alij in Aegypto. *Theodo. lib. 5. Græcar. affectu.* Alij in Scythia. *Iuſtin. hiſtoric. lib. 2.*

Hæc prima ætas, pauca habet monumenta, quod inundatione Noë omnia fernie interciderint.

Quæ habet, hæc ſunt.

Ab eius hominibus artes tam ingenuas, quàm mechanicas fuiſſe repertas indicat Moſes *Geneſ. 4.* Oracula Henoch citat B. Iudas in ſua Canonica. Ipſius libros Chriſtiani Aethiopes oſtentant. Seth & Enos inueniſſe aſtrologiã & duabus columnis inſcripſiſſe, characteréſque Hebraicos excogitaſſe vetus eſt traditio, è Cedreno, Ioſepho, Rabbinis, &c.

Homines erant longæui, quia natura erat ſimplicior & incorruptior. Præcipue autem diuina prouidentia, vt ad filios, notitiam Dei propagarent & ſuo exemplo eum colere, ſacrificijs placare, Fidem in Chriſtum retinere docerẽt. Hinc hanc longæuitatẽ, R. Leui ſcribit opus fuiſſe prouidẽtię, non naturæ. Sic ferè Ioſephus, vt poſſent experiri & obſeruare diſciplinarũ artiúmque rationes, cauſas, principia, &c. Nam artes longæ & experimenta difficilia, quæ non poſſunt ſatis colligi, niſi obſeruato ſyderum ad ſua principia reditu. i. magno anno. Diu viuebatur ad multiplicandum genus humanum. & ad ſcientiarum principia inuenienda. Nemo tamen ad mille annos peruenit. *Auguſt lib. 15. de Ciuit.* Vbi quidam Bacchon fruſtra putauit annorum Hebraïcorum alios fuiſſe lunares, alios ſemeſtres, alios bimeſtres. Nam Scriptura non niſi agnoſcit annos menſium ſiue lunarũ duodecim, & quando ſunt embolici, tredecim, vt ſuo loco oſtendam.

Erant fœcundi, quod Scriptura ſignificat *Gen. 5.* dum eos ait genuiſſe filios & filias, & traditiones Heb. dum narrant eorum partus fuiſſe perpetuo geminos & tergeminos ob corporis molem & copioſos humores, ſic prouidente Deo humani generis multiplicationi, ob quam gradus cognationis matrimonium non prohibebant. ſed nec alij caſus, præter diſparitatem religionis, vt colligunt è *Gen. c. 6.*

Erant ingenioſi. Nam pauco tempore repererunt artes liberales & mechanicas, quod Moſes *Gen. 4.* ſignificat, dum inuentores rerum, quarum vſus eſt præcipuus inter homines, notat.

Anni mundi.

Erant proceri & quaſi Gigantes. Vnde & Beroſus Noeũ Gigantem appellat. ſtatura enim hominum poſt diluuium paulatim contracta eſt, vt & vita, cùm propter climata & inclinationes cæli varias, ad quas diſperſi ſunt *Gen. 10. & 11.* tum propter ſequentium ætatum intemperantiam, aliáſque vitioſitates, tum ob aſſiduum naturæ fluxum, diminutionem & quaſi defectũ. Quare qui Gigantes ſiue Nephilim, *Gen. 6.* dicuntur, ita appellantur per comparationem aliorum.

Cætera traduntur primis quinque aut ſex capitibus Geneſis Moſaicæ, ad quæ licet nihil certò poſſit adijci, quòd Moſe nullos habeamus auctores antiquiores, tamen hic ſex aut ſeptem poſſunt interſeri, præter ea, quæ ex hiſtorijs & traditionibus Hebraicis ſuo loco & ordine depromemus.

Primùm vt *Arnobius lib. primo contra Gentes*, Platonis in Critia, imaginationes de bello Atlantico, quod Solon in Aegypto audiuit extitiſſe ante diluuium. Moſes ſane ſcribit tum fuiſſe Gigantes, & quamuis tacet an ſe mutuis bellis confecerint, hoc tamen innuere videtur, dum eos ait fuiſſe potentes à ſæculo, Heb. *Gibborim*, quod epithetum eſt heroum & ſtrenuorum bellatorum, dúmque addit fuiſſe famoſos ſiue magni nominis. Hac enim formula videtur notari eorum fortitudo tyrannica & rerum geſtarum magnitudo. Quod autem hæc ætas referatur tota traducta intra orbis mediterranea, nec verò ad mare Atlanticũ. i. fines Africæ, Europæ, aut etiam Aſiæ perueniſſe, nihil obſtat, nam huius Gigantomachiæ cauſa, victi in extremas oras profugere, & victores illuc victos perſequi potuêre, non tam habitandi, quàm ſe vlciſcendi ſtudio.

Secundum de columnis coctilibus, de quibus Ioſephus libro 1. Nempe lapides coctiles pro ſiderum ratione inſcriptos ante Ninum ſeptingentia annis, fuiſſe in Babylonia repertos, vt liqueat ante diluuium literarum, præſertim mathematicarum, vſum extitiſſe.

Tertium de Chaldeorum diſciplinia. Nam eos ante Grecorum monarchiam quadraginta tribus millibus annorum menſtruorum, qui ter mille ſexcentos triginta quatuor ſolares conficiunt, literarum, & Aſtronomiæ principia coluiſſe memorant. Hi autem ducti per Imperium Perſicum, Babylonicum & quinque primas Scripturæ ætates in Adami centeſimum quinquageſimum primum, & Sethi vigeſimum primum incurrunt. *è Chaldæorum hiſtorijs.*

Quartum de libris Henoch, è quibus Tertullianus citat integras paginas, de quibus ſuo loco.

Quintum de quindecim Aegyptiorum dinaſtijs, vt regnum eorum antiquiſſimum & cum primis ferè hominibus natum eſſe videatur. Nempe quia decima ſexta & vltima Thebanorum dinaſtia, qui ante Hicſos (vt appellat Manetho apud Ioſephum) imperarunt, exactè in diluuij principium incidit, vt obſeruant apud Euſebium.

Sextum apud Rabbinos de gemina fame. vna ſub Adam ob peccata Cain & filiorum eius, altera ſub Lamec propter Gigantum ſcelera. Et de diluuio Enos, quo tertia hominum pars interijt.

Septimum de Epicureiſmo è Luc. 17. & Mat. 24. Edebant & bibebant, vxores ducebant & dabant, ad vſque diem, quo intrauit Noe in arcam & venit diluuium ac omnes perdidit. Addunt Hebræi tyrannides, violentias, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, è 6. Gen.

Octauum de fabulis Gigantum, quòd non haberent homines Patres, quæ Euſebij nomine (inquit Auguſtinus de Ciuit.)

Anni mundi.

Gen.5. a ADAM genuit Seth ætatis

1

Ciuit.) circumſeruntur & è ſcriptis Henoch ob antiquitatem fidei ſuſpectæ iudicata traduntur.

Præter hæc ſuperſunt duntaxat nomina Patrum, quamuis aureum fuerit ſæculum, cuius comparatione noſtra lutea dici mereantur.

a ADAM peccat aſtu Satanæ per ſerpẽtem, vt per fiſtulam, loquentia. ſecutus eſt lapſus, ſons mortis, morborum & cæterarum calamitatum. Sic enim ſibi relictus eſt homo. deperdita autem gratia atque iuſtitia originaria, qua præter naturam fuerat affectus, fruſtra Philoſophi aliam malorum cauſam quæſiuerunt.

Ex eo tempore homo neceſſario moritur. 1. quia habet corpus compoſitum è quatuor elementis ſe mutuo per contrarias qualitates oppugnantibus, donec vnum eorũ reliqua vicerit. 2. quia perdidit iuſtitiã originariam, quæ ſola reddebat corpus ad põdus, cuiuſmodi nũc medici fruſtra quęrerẽt, vel corporis momentũ ad mortem corrigebat & coercebat.

Poſt peccatum, ſemen benedictum Chriſtus promittitur. Hæc illa prima Dei promiſſio Euangelij ſons multis deinceps ſæculis repetita, varijs figuris dilineata, oraculis & vaticinijs inculcata, qua ſe conſolabantur Patriarchæ vſque ad eius aduentum.

Hortus Eden, qui & paradiſus voluptatis in Eden Meſopotamiæ regione, *Ezec. 17. & 31. Eſ. 27. 4. Reg. 16.* ad Orientẽ terrę Sãctę, irrigatus quatuor maximis fluminibus, Gãge, Tigri, Euphrate, Nilo. *Gen. 2.* Sed diluuio tandẽ omnib. ſurſum deorſum turbatis, ob ruptas maris, terræ, aëris cataractas, *Gen. 7.* ita immutata eſt terræ facies, vt loci illius veſtigium vix vllum deinceps ſuperfuerit, & fluuiorum illorum oculi ſiue fontes in alias regiones, eáſque diſiunctiſſimas tranſlati ſint, magno incolentium bono. Omnes enim terram, quam alluunt, oblimant. Spatium terræ his fluuijs hodie comprehenſum ferè eſt tertia terrarum pars. Ne quis putet paradiſum illum hodie extare, aut locum vbi olim ille extitit, ijſdẽ allui, fluuijs. Aliqui eum longè latéque patuiſſe ſcribunt per Syriam, Arabiam & Meſopotamiam.

Illic fuit coniugij inſtitutio, benedictio, dominium in belluas & res alias corporatas homini tributum. Lex de obedientia & temperantia. Sabbathi ſanctificatio, quod & obſeruatum toto legis naturæ tempore tradunt Hebræi & Lyranus, *Geneſ. 7.* vt & aliqua alia legalia. Verbi gratia, ſacrificium de animalibus, non quibuſlibet, ſed mundis tantum, abſtinentia à ſuffocato & ſanguine. *Geneſ. 8 9. 17.*.

Adam pœnitentiam egiſſe dicitur Sap. 10. Eam cepit, quando abſcõdit ſe à facie Domini, metuens eius irã, quam facies Hebraicè ſignificat. Continuauit annis ferè mille. Agricola & Agricolarum exemplum. *Zach. 13.* propheta, in Seder Olam cap. 21. ſiue prophetico ſpiritu imbutus. Ab origine omnis generis ſcientia, virtute, iuſtitia, gratia donatus, ſed peccato poſteriora amiſit, citra ſpem eorum recuperandorum, niſi ex ſolo redemptoris beneficio & fide, per quam nouam iuſtificationẽ fuit conſequutus, tam ipſe, quam reliquum humanum genus. Scientia remanſit, per quam diuinas & humanas artes poſteros docuit, per quam & ante lapſum nomina rebus, maximè animantibus terræ & volucribus cæli impoſuerat. *Geneſ. 2.* Ex quo ſapientiſſimum & naturæ cuiuſque ſcientiſſimum eum fuiſſe oportet, vt proinde per eum ad poſteros philoſophia de animantibus & rebus phyſicis manauerit.

Cecinit *Pſal. 92.* in diem Sabbathi, vt eius ſanctitatem &

cultum poſteris relinqueret ad recolendum creationis beneficium & magnitudinem. *Talmudici in Baba Bathra.* vſque ad tempus videlicet ſecundi Adam. i. Chriſti, quo ad maius beneficium. i. recreationis & redemptionis recoleodum, in diem Dominicum conuerteretur.

Libros ſcripſit, de quibus Aug. lib. 18. de Ciui. c. 38. Quorum (Adæ puta & Enoch) ſcripta, vt apud nos & Iudæoa in authoritate non eſſent, nimia fecit antiquitas, propter quam videbãtur eſſe ſuſpecta, ne proferrentur falſa pro veris. Nam & proferuntur quædam, quæ ipſorum eſſe dicuntur ab eis, qui pro ſuo ſenſu, paſsim, quæ volunt, credunt. Hæc ille.

In agro Damaſceno formatus fertur io Trad. Heb ex humo rubra. Nam Adama, ex qua dictus eſt, humum rubram ſonat, qualis eſt gleba Syriæ & Armeniæ. Alij in terra Iſrael, quod reijcit Abben Ezra, Gen. 2.

Abel alendorum pecorum artem primus inuenit, in vſum lanarum & pellium. Nondum enim vſus carnium piſciumve ante diluuiũ receptus fuit, dum ea *Gen. 9.* iam tanquã olera virentia (*Gen.* 1. in cibum conceſſa) permittit. etiam ſi reclamet Iuſtin Martyr. *q. 119. ad Orthod.* Potuiſſe autẽ vti cõmodiſſimè, radicibus fructibus, herbis citra vſum carniũ facile declaratur, ex his quæ ſcribit Iulianus Apoſtata apud Suidam in Herodoto. Vſus autem lanarum & pellium monſtratur à Deo, dum primos homines è paradiſo mox eijciendos pelliceis veſtibus amiciuit. *Gen. 3.* Et conſuendi artificiũ (vt agriculturæ & multarum aliarum rerum) ab Adamo & Heua, dum in paradiſo ſibi conſuerunt folia ficus & fecerunt perizomata, ſiue ſubligacula, *Ibid.*

Sed nec animalia vlla, vt Leones, canes, vultures toto illo originario æuo videntur vſa carnibus, ex his, quæ docet Baſilius ho. 11. Hexa. Quod colligit è 1. & 9. Geneſ. Quo fortaſſe alluſit Eſaias c. 11. *Leo quaſi bos comedet paleas*, ſignificans ſub Chriſto omnia fuiſſe reuocanda ad primam ſimplicitatem & ſtatum.

Cain iuxta Heb. traditionem anno mundi 13. naſcitur, iuxta Noſtros, teſte Nangiaco, an. 15. Sororem (Calmanam quidam appellant) eodem ſecum partu genitam duxit. Nam primi illi partus fuêre gemini tergeminive. ac maſculus & fœmina ſimul naſcebantur, inter quos matrimonij nexus nondum eſſet prohibitus, *Bereſchit Rabba, Geneſ. 4.* Abel autem iuxta vtroſque trigeſimo, qui poſtea ætatis centeſimo occiditur, Virgo (etſi duas gemellas ſorores habuerit, quibuſcum poſſet matrimonium agitare, *ijdem in Bereſ. Rabba.*) Sacerdos & Martyr. Ob quas tres dotes Eccleſia ab Abele incipere dicitur, non ab Adam, qui alioqui ad eam pertinuit, & diuturno mille ferè annorum luctu cœlum promeruit. *Ireneus.*

Hos Adam in ſpiritu docuit offerre Deo decimas & primitias. *Guliel. Nangiacus.* Et reliquum Dei cultum. Nam inde habuit Abel, vt de grege ſuo agnum, Cain de ſuo agro terræ fruges offerret.

Signũ reconciliationis in ſacrificio Abelis apparuit, dum de cœlo tactum eſt. *Hebrai.* Nam hi reſpectum Dei ad Abelis munera combuſtionem cœleſtem interpretantur, & hiſtoria Aaronis Leu. 9. Manuæ Iud. 5. Eliæ 3. Reg. 18. Salomonis & aliorum litantiom 2. Par. 7. confirmant. Quin & addunt in illo igne leonis faciem fuiſſe cõſpectam, vt adumbraretur Leo de tribu Iuda. Nempe eiuſmodi ſacrificia typus erant Chriſti, & per eum Deo placebant, qui ſeipſum veram & vnicam hoſtiam pro peccatis noſtris oblaturus erat.

Abel

Anni mundi.

ætatis ſuæ & mundi anno 130. 130

CAINO *mundi primogenito.*

ADDÆ SÆCVLO.

130.

ADÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

Abel primus litauit Deo. Hebræi tamen tradunt Adamnm prins bouem ſiue iuuencũ ſacrificaſſe, illúmque ritum filios docuiſſe.

A fratre interficitur in agro Damaſceno, qui & inde no-
130. men accepiſſe fertur. Nam Dammeſec.q. ſanguinis mixtio. quod ſecũdum fuit in terris bominum ſcelus, propter quod terra denuo maledicta eſt.

Duæ ciuitates ab his fundantur. Abel, prima prædeſtinatorum forma, Dei & iuſtorum ciuitatem iacit, quæ ad hũc vſque diem peregrinatur in hoc mundo multis calamitatibus obnoxia. Cain, primum reproborum exemplar, niaboli & impiorum ciuitatem erigit, qui quaſi terræ domini & ciues loca terrena conſtruunt. Hinc filij Dei & filij hominum *Geneſ. 6.* de piis & impiis.

Primns ante diluuium regni ſpeciem conſtituit (*Ioſeph.*) vt poſt, Nimrod. Præclara Regiæ maieſtatis origo, propterquam miſeri mortales vſque adeo ſuperbire debeant. Sed Sacerdotium Eccleſiæ, quod in Abele cœpit, illo regno temporali fuit antiquins. quod demum poſt diluuium incepit. *Aluarius de planctu Eccleſiæ, c. 37.*

Ex maligno erat, & occidit fratrem, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iuſta. 1. *Ioan. 2.* Sic Abel mortuorum primus, Cain primus parricida. vt mundi ſolus cum ſua poſteritate eſſet dominus, ſator, & parens. *R. Iſaac.*

Ei Deus notam impoſuit, ne quis eum interficeret. Veteres Hebræi putant eſſe literam vnam nominis ipſius, fronti eius impreſſam, verbi cauſa ה. Nam eſt ridiculum, quod recentiores fuiſſe putant cornu in fronte. Græci malunt tremotem membrorum, ſuſpirium & fœditatem vultus.

Agros colere, ſerere & metere docuit, excogitauítq; cum filio ſuo Henoc artem ædificandarum ædium, aut ſaltem ciuitatum. Ponderum item & menſurarum vſum.

Cum poſteritate incolit Aſſyriam & huiuſmodi otientis partes trans Tigrin & Euphratem, vt Adam, Seth & ſancti poſteri Syriam & vicinas occidentis regiones cis Euphratem. Seſe occupantes in colendo Deo ſactificiis cruentis & incruentis, colenda terra, paſcendis pecoribus & huiuſmodi artibus naturalibus & innocuis. *Geneſ. 4.*

Nam Eden regio Meſopotamiæ, vbi erat paradiſus terreſtria inter eos ſeparabat. *Geneſ. 4.*

A Lamec ſeptimæ ætatis nepote pro fera occiditur ſub annum vitæ ſeptingenteſimum. *Bereſchit Rabba.*

Hæreſim condidit contra Prouidentiam, non eſſe iudiciũ neque iudicem, neque præmium pro iuſtis, neque pœnam pro impiis, nec Dei miſericordia creatum eſſe mundum, multò minus regi. *Targhum Hieroſol. & Ioſephus lib. 1.*

Eius paricidium ſecntam grauiſſimam famẽ multorum annorum, quæ prima fuerit è decem memorabilibus in Scriprura indicatis tradunt initio Targhum Ruth. Fortaſſis quia *Gen. 4.* ſcriptum eſt. Maledictus tu ex terra (i. ex parte terræ) cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus ſuos.

Geneſ. 4. & 5. b SETH, genuit Enos an. 105.

b ADAM genuit primo Cain, ſed Eccleſiæ & maiorum
130. Chriſti ſucceſſionem duntaxat in textu perſequimur, vt & Scriptura, quæ plures quidem filios & filias ei tribuit *Gen. 5.* verum ne ptimogeniti quidem Cain progeniem in longum producit, quòd abſumpta ſit diluuio, ac à Deo deſciſcens ſal-
235. ſos Deos & ſacra aſciuiſſet. Seth verò vſque ad Chriſtnm perducit *Luc. 3.*

Seth literas Hebraicas & ſtellarum nomina commentus

eſt. *Suidas*. Aſtronomiæ inuentum ei etiam tribuitur. *Ioſephus*.

Seth q. poſitio, quoniã poſitus à Deo loco Abelis. *Gen. 4.* vel fundamentum, quòd futurus eſſet mundi fundamẽtum, cæteris eius fratribus & propinquis diluuio excisis. *Faſciculus Myrrhæ*. Gen. 4.

Genitus ad imaginẽ & ſimilitudinẽ Adę *Gen. 5* id eſt, bonus vt Adam, pius, pacificus, quietus, non vt Cain turbulentus, & improbus, qui fratricidio jus primogenituræ amiſerat, Alioqui iſte fortaſſe ſimilior erat Patri, quantum ad lineamenta corporis & formam.

Apud homines gloriam adeptus eſt, & ſuper omnem animam generis Adam. *Eccleſiaſt. 49.*

Henoch vrbium prima de nomine primogeniti Cain, hãc in Libano fuiſſe ſcribunt, vbi erat lignorum copia, nempe mons & ſylua eiuſdem nominis cedrina. Non tamen illic fuiſſe videtur, ſed potius in Aſſyria, vel alia regione trans Tigrin, quæ eſſet Orientalis ipſi paradiſo Eden. Nam *Geneſ. 4. Egreſſus Cain à facie Domini.* (i. loco, in quo ei apparuerat Dominus, ſiue loco vbi erat cætus piorum, quem Deus ſolet reſpicere & fauore proſequi.) *habitauit profugus in terra Nod* (quaſi exilij & fugæ, vt latinè latium, quod illic latuiſſet Saturnus) *ad Orientalem plagam Eden.* i. vltra Meſopotamiam, vbi erat Eden, quouſque à Lamec ſuo abnepore interficeretur.

Ante eam Cain locũ quendam ædificaſſe à Ioſepho ſcribitur, Naïs nomine. Deinceps auctũ familia hanc vrbem conſtruxiſſe, ibique primi regni aut potius latrocinij, quo pij ad diluuium vſque infeſtati ſunt, formam & ſedem conſtituiſſe.

Videtur autem *Nais* corruptè poſitum pro Nod. Nam Nod inhabitaſſe dicitur poſt fratricidium, *Geneſ. 4.* Erat autem regio ad Orientalem plagam Meſopotamiæ, in qua Dominus paradiſum voluptatis plantauerat ab initio (vel ab Oriente, *Gen. 2.*) Ab euentu ſic nominata, quoniam Nod ſonat fugam, exilium, quòd in illa terra à Patre & piis profugus & quaſi in exilio procul habitauerit, qui ad Occidẽtalem plagam eiuſdẽ Eden in Syriæ partibus cõmorabantur.

Inde per tam multos annos hominum cætibus condi potuêre etiam vſque ad diluuium plurimæ ciuitates.

c TEMPORE Enos cœpit idololatria, fictitiorũmq; deorum cultus. Hic ſolus in ſua familia vetã & auitam religionem retinens, pietatem inſtaurauit. *In hanc ſententiam extrema verba capitis 4. Geneſ. Hebræorum doctores accipiunt in Geneſi magna.* Gen. 5.

Scripſiſſe fertur de religione & modo inuocandi, item de diſciplinis. Nam filiis Seth tribuitur columnarum ad poſteritatis diſciplinam delineatio à Ioſepho, Suida, Plinio decantata. Gen. 4.

Huic fragmentum de nonnullis diuinis à Iuda Apoſtolo citatum aliqui tribuunt. *Marianus Scotus.* ſed perperã. Nam in B. Iuda legitur. Septimus ab Adam Enoch, non Enos, qui ſane fuit ab Adam tertius.

Aliis, homines ab Adam vſque ad Sem filium Noẽ, Deum vniuerſorũ conditorem coluerunt. Nullus enim eorum taxatur, quòd diis alienis fuerit deditus, vel immundis dæmonibus obtulerit. *Cyrillus initio lib. 1. contra Iulianum Apoſtatam.*

Ita, quando tempore Enos nominatim legitur cœptum inuocari nomen Domini, ſolennior quidam cultus tunc inſtitutus ſignificatur. Alioqui Adam, Cain, Abel, Seth, ſimplicem ſacrificandi ritum vſurpauerant. Simplex enim huius loci

Anni mundi. 235

Cain ciuitatis Diaboli & regni impiorum conditore. Deinde Henoc eius primogenito ſiue Cainitarum ſecundo.

ADÆ SÆCVLO.

3

c ENOS genuit Cainan ætatis ſuæ anno 90. 325. 235.

Irad Cainitarum tertio.

325.

ADÆ SÆCVLO.

Anni mundi. 325

loci ſententia pendet è ſuperiotibus. Intereà dum Cain & eius ſoboles fundendis metallis, ducendis multis vxoribus. ædificandis vrbibus & tentoriia, cæteris rebus mechanicia & huius vitæ excogitandis intenderent.(Nam hæc toto cōteatu præceſſerunt) Enos natns eſt Setho, qui cœpit inuocare nomen Domini: id eſt, Enos tantnm operæ poſuit in amplificando Domini cultu, quantum laboria iſti inſumebant in rebus caducis, ſeſe planè dedens religioni & excogitans ſolennem inuocandi Dei titum, adiecto animo ad ſuperiorem & diuiniorem vitàm. Pulchra antitheſis. Iſti excogitabant res ad hanc vitam vtiles, hic ad futuram.

Hinc ab Enos filij Dei, à Cain filij hominum, *Gen.6.*

Tunc enim cœpcrunt filij hominum deſiſtere ab orando Deo, eiúſqne nomine inuocando. *Onkelos, Gen.4.* quod præ noſcens Seth filium ſuum Enos vocauit q. ærumnoſum & calamitoſum, qnòd ſub eo miſerum & calamitoſum futurum eſſet ſeculum, degeneraotibus ſcilicet hominibua à vero Dei cultu ad idololatriam & praua opera.

Diebus Enos Oceani exundatio tertiam mundi partem perdidit. Nec tamen ſequentes ætates reſipuetunt, ſibi metuēdo à copioſiore diluuio. *R. Selomo Gen.6.* quaſi fuerit præludium vniuerſalis.

Tum etiam gigantes cœperunt eſſet in terra, quos Scriptura vocat Anachim: *ibid.*

Ab Anac primo Gigante de cognatione filiorum Dei ſiue Seth, *Abben Ezra, Ibid.*

Hoc etiam tempore ab Adam, Seth, & huius ſtirpis nepotibus, duæ tabulæ vel columnæ factæ, vna ahenca (iuxta alioa lapidea ſiue marmorea) contra aquæ eluniones, altera lateritia contra ignis conflagrationes, in quibus liberales artes, præſertim doctrina de Deo & Mathematicæ. In earum altera promiſſionem de ſemine, id eſt, Chriſto Adæ factam, cælatam ſcribunt.

Gen.4. 4 d CAINAN genuit Malaleel, anno 70. — 325, 395

Mehuiaele Cainitarum quarto.

d CAINAN videtut quoque primogenitua fuiſſe. Nam ab Adam vſque ad Noë, vno Seth excepto, omnes fuiſſe dicuntur primogeniti. *R. Kimhi initio libri Paralip.*

Nec mouet, qnòd nonageſimo anno Patris dicatur natus. Nam hæc ætate non niſi circiter ſeptuagenarij procreabant. *Bereſhit Rabba & R. Iſaac Geneſ. 10.* vt in ſecunda ætate ob cōtractiorem vitam incipiebant generare, quando erant 30 annotum aut circitet. *Geneſ. 11.* Nam vt infantiæ, pueritiæ, iuuentutis & reliquarum ætatum intetualla erant longiora & tardiora, quàm pòſt, ita etiam vires & functiones. Semel autem apertis ſeminalibus fontibns & genitalibus cauſis atque rationibus *gignebant filios et filias. Gen.5.* id eſt, numeroſa vtriuſqne ſexus ſobole augebantut.

Mortuus eſt ſub Noë, cum expleniſſet annos nongentos & decem, quadringentis viginti & vno annis ante diluuium. fruſtra autē dubitatur, an iſti anni fuerint æquales noſtris. nam Scriptura nullos alios agnoſcit, & annus diluuij *Gen. 7 & 8* dictum fuit 365. à decimo ſeptimo menſis ſecundi, vſq; ad vigeſimum ſeptimum eiuſdem menſis vertentis anni, menſium autem duodecim, nominato ſecundo, ſeptimo, decimo, primo, iterum ſecundo, cuins dies vigeſimus ſeptimus exprimitut, ne quis cogitet menſes pauciorū dierum, quàm nunc.

Ibid. 5 e MALALEEL gen. Iared, anno 65. — 335, 460

Tunc erant Gigantes in terra ac deinceps. *R. Selo. Gen.6.*

e MALALEEL ſub Noë quoq; exceſſit, cum 895. annos confeciſſet, ducentis nonaginta ſex ante diluuium.

Fuit quoque primogenitus. Niſi quod nonnulli exiſtimāt

probabile Patrem celerius alios genuiſſe, ſed propter pietatem Malaleelem ius & dignitatem primogenituræ aſſecutũ, quemadmodum Seth, Som, Iacob, Iudas, fratribus ipſorum natu maioribus præteritis, ad primum gradum proueh i meruerunt. Hinc Malaleelem prophetice nominatum: q. Laudatorẽ Dei. Atque ita hic tantum fieri mentionem virorum illuſtrium, è quibus Abraham, deinde ex eius ſemine populus Dei, tandemque Chriſtus naſciturus eſſet, nulla habita ratione primogenituræ.

f Et is quoque Noëi ſæculo obiit, natus annos nongentos ſexaginta duos, ante diluuiũ ducentis triginta quatuor.

Omnium diutiſſimè vixit dempto Mathuſale. Nam ſuperauit ætatem Adæ 32. annis.

Hic fuit maximus mũdi deſcẽſus ſiue declinatio in religiones & moribus, vt proinde prophetice (quemadmodũ multi alij Patriarchæ, Seth, Noe, Phaleg, Abraham, Iſaac, Iacob, &c. non dubito quin & multi alij, quorũ etymon non affert Scriptura) prophetice, inquã, fuerit appellatus Iared q. deſcenſus. Nam loco diuinarum artium emergunt prophanæ profeſsiones & artes mechanicæ per Lamec & eius filios.

Nam Lamec à Caino ſextus cum hoc, qui ab Adamo quoque ſextus fuit, videtur concurriſſe, ſi modo gradus Cainitarum, gradibus Setteorum reſpondent.

Cain enim concurrit cum Adamo Patre, vt qui tredecim annis eo duntaxat fuerit iunior. Henoc Caïni primogenitus cum patruo Seth, vt qui ipſo fuerit aliquanto ſenior, aut certè æqualis, vt colligi poteſt è 4. *Geneſ.* Sic reliqui. Alioqui Moſes tantum recenſuit poſteros Caio vſque ad ſeptimam progeniem, & neglexit annos vitæ, quoniã nihil piorum refert, iſta ſcire, ſiue quia nimis iſti diu vixerunt cum ſibi, tum aliis, ſiue quia male perierunt omnes, ac diluuiũ in caput cæterorum accerſiuerunt. Nominatim Irad, Mehuiael, & Methuſael infœliciter periiſſe tradit *R. ſelo. Gen. 6.*

Caini autem ſtirpem vſque ad ſeptimum gradum perduxit Moſes, primò ad docendam Dei bonitatem, qui non ſtatim ad eum vlciſcendum proceſsit. 2. ad iuſtitiam demonſtrandam, quia tandem puniuit & peccata parentis, etiam in filios æquè prauos requiſiuit. 3. ad veritatem oraculi ſanciendam, quod ſeptima generatione puniendum cecinerat, exciſa etiam eius ſobole & poſteritate. *R. Iſaac.*

Lamec Caini abnepos (errant qui filium Mathuſale accipiũt, etſi eodẽ viguerit ſæculo) bigamiam introducit. Nam primus duas vxores habuiſſe notatur, *Geneſ.* 4. quaſi ſex primis generationibus prima inſtitutio & lex matrimonij ſiue Monogamiæ in paradiſo lata à nullo violata fuerit, etiam in hominum tãta paucitate. Liberos 4 habuit ingenioſos & induſtrios, ad quos inuentio plurimarũ artium refertur, *Gen. 4.* Venationis exẽplum poſteris præbuit. Inſignis gladiator eũ filio Tubal-Cain arma inuenit & fabricauit, quibus cædes fierent, de quo apud vxores verẽtes ne propterea à Deo puniretur, ſe purgare conatus eſt, *Rabbim in 4. Geneſ.*

Audite, inquit, vxores quia occidi virũ in vulnere meo & adoleſcentem in liuore meo. ſeptuplũ vltio dabitur de Cain, de Lamech verò ſeptuagies ſepties. Ex quo loco etiã ipſum colligũt Cainẽ his tẽporibus interfeciſſe, deinde filium ſuum Tubalcain. *R. Selo. & R. Iſaac.* Ideo enim Moſem de induſtria ſeptem generationes Cain expreſſiſſe, quod ſeptima foret fratricidij pœnas daturus. Sunt autem hæ, Adam, Cain, Henoc, Irad, Mahuiael, Methuſael, Lamec, Tubalcain cum Iabel & Iubal fratribus.

Ita

Anno mundi.

Gen. 4. *Methuſaele Cainitarum quinto.*

* *

6

Gen. 5. f Iared genuit Henoch, anno 162. 460 622

Gen. 4. *Lamech Cainitarum ſexto.*

ADÆ SÆCVLO.

622

7

Gen. 5. g HENOCH genuit Mathuſalem, anno 65.

Gen. 4. *Iabel, Iubal, & Tubal-Cain Cainitarum ſeptimis.*

ADÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

Ita exẽplo atani ſui ſecundã cædẽ feciſſe ſignificatur *Gen.4.*
Caiuum autem calu inter frutices ſagitta transfixiſſe, dein-
612. de filium, qui ſe feſelliſſet feráuique eum eſſe dixiſſet, ſuffo-
caſſe aiunt.

Sacrarum literarum peritus ſe cum tota poſteritate luitu-
rum pœnas prędixit fraternæ cędis à Caino atauo ſuo factę,
haud dubiè diluuio. *Ioſeph lib.1. Antiq.c.3.*

Cuius cauſa, cum vxores ipſi nollẽt reddere debitũ cõiu-
giſ, apud Adamũ adhuc viuẽtem dicitur cõqueſtus. *R. Iſaac.*

g IN vtraq; progenie eſt Henoch, quorũ ille primogenitus
Cain vrbi nomen dedit, hic propter iuſtitiã trãſlatus à Deo,
viuus in Paradiſum ſub Antichriſto cum Elia paſſurus.

Ambulat cum Deo, ac de eius venturo iudicio vaticinatur,
tranſlatus ne videret mortem. *Gen,5. Heb.11.*

Omnium primus videtur libros conſcripſiſſe. Nam vſum
literarum iam ab Adamo reperiuimus.

622 Scripſit de futuro iudicio aduerſus hæreſim Caïnitarum,
quæ tũc præſertim videtur inualuiſſe, cuius eſt hoc fragmen-
687. tum in Canonica Iudæ Apoſtoli. Prophetauit ſeptimus ab
Adam Henoch, dicens: Ecce, venit Dominus in ſanctis milli-
bus ſuis facere iudicium cõtra omnes & arguere omnes im-
pios de cunctis operibus impietatis ipſorum, quibus impie
egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti ſunt contra eum
peccatores.

Scripſit & aduerſus cultores idolorum & fabricatores,
cuius eſt hoc fragmentum apud Tertul. libr. de Idololatria.
Iuro vobis peccatores, quòd in diem ſanguinis perditionis
pœnitentia parata eſt. Qui ſeruitis lapidibus, & qui imagines
facitis aureas & argenteas & ligneas, & lapideas, & fictiles,
& ſeruitis phantaſmatibus & dæmonibus & ſpiritibus in-
famibus & cunctis erroribus, non ſecundum ſcientiam, nul-
lum ab eis conſequemini auxilium, &c.

Tum artifices ſtatuarum & ſimulachrorum omnis gene-
ris Diabolus intulit, ex quo Henoch idololatriam ſecuturam
prædixit, omniáque elementa, omnem mundi ſenſum, quæ
cælo, quæ terra, quæ mari continentur, in idololatriam ver-
ſuros Dæmonas & ſpiritus deſertorum angelorum, vt pro
Deo aduerſus Dominum conſecrarentur. *Tertull. Ibidem ex
iiſdem libris.*

Etiam oſtia in ſuperſtitionem ventũra præcecinit anti-
quiſſimus prophetes Henoc. *Ibid.*

Scripſit & de Angelis deſertoribus & eorum ordine. *Tert.
lib de habitu muliebri.* vbi angelos peccatores mũdani cultus
materias & impudicitiæ illecebras detexiſſe. videlicet aurũ
& argentum, & opera eorum, etiam calliblepharum, velle-
rúmque tincturas inter cætera docuiſſe commemorabat.
Idem lib. de cultu fœminarum.

Quem tranſlatum dicimus, Hebræi mortuum ferè exiſti-
mant, Idque in iuuentutis flore, quoniam tantum vixit an-
nos 365, cùm originalis mundi vita multò eſſet diuturnior,
ſiue propter victus ſimplicitatem, ſiue propter temperatio-
nem corporum, nondum rationibus & modis extraordina-
riis corruptam & penitus propè mutatam, ſiue quia Deus
prauitatem hominum in dies creſcentem, breuitate vitæ
deinceps vlciſci voluit.

Ferè autem dixi, quoniam Onkelos Gen. 5. v. 24. nobi-
ſcum ſentit. Ambulauit (inquit) Henoch in timore Do-
mini, & non ipſe, quoniam non mori fecit eum Dominus.
Et Targhum Hieroſ. ſeruiuit in veritate coram Domino, &
687. non ipſe, quia ſubtractus eſt per verbum à conſpectu Do-

Anni mundi 622

nini. *Et Faſciculus Myrrhæ.* Non commemorauit mortem
ius vt aliorum, quoniam adhuc ipſe viuit. Quod magnum
ſt myſterium. Ad monendum ſcilicet vitam aliam eſſe ex-
ectandam, quo modo tranſlati quoque fuiſſent homines
n æternam vitam, ſi Adam non peccaſſet.

Henoch ſepelit atauum ſuum Adam, deinde ſuperfuit an-
is 57, tranſlatus anno 69, ante Noë ortum, cum cæteri Pa-
res adhuc eſſent ſuperſtites, & fortaſſe huius tranſlationis
pectatores, quam Deus fieri ſic voluit, cum ob alias cauſas,
um vt homines docerentur non eſſe vanam ſpem immor-
alitatis.

Tranſlatus, ne guſtaret mortem, Eliæ ſociandus, vt duo
eſtes idonei, ſecundo Chriſti aduentui præparentur in con-
tationem Antichriſti, & in gloriam iudicantis filij Dei.
roſper cap. 6. lib. de Prouid. Dei. Sic & omnes veteres.

Inde æternitatis candidatus à Tertulliano libr. contra Iu-
æos. Aliqui addunt in Eden tranſlatum, vbi placide viuat, in
ne ſæculi pro Chriſti fide moriturus. Sed iam è Chryſoſto.
ocui hortum illum diluuio fuiſſe deletum.

Deceſſit adhuc iuuenis, in ætatis flore, anno videlicet 365.
en. 5. quæ erat huius æui iuuentus, quot ſunt dies anni ſola-
s, vt eius in rebus cœleſtibus peritia indicaretur. *Cabbalaci.*
Hinc citatur ex Eupolemi libro de Iudæis, apud Euſ. libr. 9.
ræp. c. 4. ipſum fuiſſe inuẽtorem Aſtronomiæ, & à Græcis
rlantem nominatum, item ab Angelis multa didiciſſe.

Libri Enoch (plurali numero) citantur ab Origene hom.
8. in Num. quibus comprehenſa fuiſſe ait ſecreta de nomi-
ibus non ſolum plagarum cœli, ſed etiam omniũ ſtellarum
que ſyderũ. & in Anacephaleoſi lib. de Principiis, librum
Henoch (numero ſing.) materias vniuerſas perſpexiſſe, id eſt,
mnes materiæ diuiſiones, quæ ab vna in ſingulas quaſque
unt ſpecies, nempe hominum, animalium, cœli, ſolis, & o-
nium, quæ in hoc mundo ſunt, quouſque perueniret ad im-
erfectum, id eſt, ad materiam imperfectam abſque qualita-
ibus. Ita videtur Philoſophiam illic diuinam & humanam
erſecutus. Et lib. 5. contra Celſum, librum Henoch de An-
elis è cœlo delapſis. Quẽ poſteriorẽ vidit Tertull. vbi ſup.

Prout extant apud Aethiopes in regno Reginæ Sabæ
byſſina lingua, iis etiam tradebantur Dei mandata, leges,
eremoniæque aliquot de Sacerdotio, ſacrificiis, alióque di-
ino cultu, iuxta quas Noë hoſtias obtulit de animalibus
ũdis, non immũdis, Melchiſedech Sacerdos Dei excelſi li-
amẽta, & panes propoſitionis, Vulgus vota, primitias & de-
mas, Abraham eiúſque poſteri multa, quæ poſtea Moſes
ouo Spiritus S. afflatu ſanxit. Nam ante legem datam, in
Geneſi, in ipſa naturæ lege plurimos ritus & leges Moſaicas
m fuiſſe vſu receptas comperies.

Non prætermiſerat Henoch promiſſionem de Chriſto,
uturo ſemine. Nam etiam in fragmẽto quod ſupereſt apud
D. Iudam, eum venturum ad iudicium cum Angelis concio-
atur.

Extabant in prima Eccleſia, & proferebantur, è c. 38. Aug.
b. 18. de Ciuit. Integras enim ſectiones citant veteres, no-
ninatim Tertullianus lib. de Idololatria, de Pudicitia, & de
ultu fœminarum. Origen. in anacephaleoſi lib. 4. de Prin-
ipiis. vt ſuprà.

Sc prima generatione ſiue ætate (quæ incurrit in ſæculum
Henoch ab Adamo Septimi, vt inuentores à Caïno) ar-
es plurimæ repertæ ſunt, præcedentibus naturales artes ma-
is exercentibus, vt agriculturam, pecuariam, venatoriam,
ædifica-

ADÆ SÆCVLO.

687

ADÆ SÆCVCO.

Anni mundi. 687

ædificatoriam,&c.

Nam Iabel à Caino ſeptimus,ab Adamo octauus *Gen.4* paſtoritiam uece Abelis intermortuam reſtituit, cui adiecit vſum habitandi in tabernaculis, eaque circunducendi, vt gregem paſceret. Nomadum auctor. Vel vt diſtingunt illic R.Selomo & R.Iſaac, Abel primus fuit paſtor ouiũ,iſte verò etiam aliorum pecorum & iumentorum, adhibitis plauſtris & tẽtoriis ad deſerta & loca commutanda,pro commoditate Paſcuorum. Vnde pater habitantium in tentoriis atque paſtorum dicitur. *Ibid.*

Iubal eius frater Muſices & inſtrumentorum eius, ſenſum pſalterij & citharæ, inuentor. Vnde pater canentium cithara & organo appellatur. *Ibid.*

Iubilandi vocabulum inde in aliquot linguas fluxit. Conſanguineus poſterorum Seth, ſiue è poſteris Seth fuiſſe memoratur, *à Ioſepho.* fortaſſe quòd mater eius Ada ex illa ſancta radice manaſſet,

Fertur autem ſuum Muſices inuentum, quemadmodum & filij Seth, ea quæ de diſciplina cœleſtium repererãt, in columnis cælaſſe. Falſo hanc palmã Amphiarao, vel Amphioni Plinius, Orpheo aut Apollini Diodorus Siculus libr. 5. tribuit. Lege *D. Hieronymum ad Dardanum de Inſtrumentis.*

Tubal-Cain filius quoque Lamech, ſed ex alia vxore Sella, artẽ fabrilem adinuenit, non Vulcanus, quamuis nõ abludit procul ab hoc nomine, primúſque metalla effodit & vſum ferri atque æris aperuit, tumque cœperunt homines ſculptilia facere & adorare. *Philo. lib. 1. antiquit. Biblicarum.* Hinc & ſculpturę inuentor putatur. quod congruit cum his, quæ è libris Henoch docet *Tertullianus libro de Idololatria.*

Malleator quidem & faber in cuncta opera æris & ferri dicitur *Geneſ. 4.* ſed ibi nihil de auro & argento & cæteris metallis & materiis. Verum libri Henoch ibidem à Tertulliano citati etiam iſta adiiciunt. Nam & eorum vſus fuit mox poſt diluuium, haud dubiè ab hoc æuo repetitus.

Noëma eius ſoror & ipſa quoque ingenio & inuentionis laude valuit, de qua in ſequenti Patriarcha.

h GENITO Mathuſale tẽpora fuẽre deprauatiſſima. Nam ideo Pater eius dicitur tranſlatus, ne malitia eius mutaret intellectũ. *Sap.4.* quæ tum ſcilicet inter homines regnabat.

8

Gen. 5. h MATHVSALE genuit Lamech ann.187. 687 874

Iabel, Iubal & Tubal-
Gen. 4. *Cain Caïnitarũ Septimis.*

Atque illud eſt Gen.5.V.22. Ambulauit Henoch cum Deo poſtquam genuit Mathuſale, non quod ante illum genitum non vixiſſet religioſiſſimè, ſed quia tunc ſe totum Dei miniſterio dicarit & munere prophetiæ fungi cœperit contra inualeſcentem impietatem.

Mathuſale verſatus cum Adam annis 243, cum Noë 600. Nam omnium vixit diutiſſime, attingens annum propè milleſimum. Atque ita Noë, omnia antè Diluuium vel audiuit vel vidit, ſicque rerum diuinarum humanarúmque ſapientia, fides, religio, traditio, hiſtoria continuari facilè potuit, etiam per tres homines vſque ad Abraham, cui quinquaginta octo annis præſentia Noë frui, & ab eo iſta omnia diſcere, per ætatem licuit.

Ipſo anno diluuij mortuus, ſeptem diebus ante aquarum inundationẽ, vt ſanctè ſepeliri & lugeri à nepote Noa poſſet. *R. Selom. in 7. Geneſ.* Eo enim vſque, à mundi ſexcenteſimo octogeſimo ſeptimo anni vitæ eius 968 protenduntur. Secundum corruptam 70. editionem, diluuium quidem ſuperauit annis 14, at Scriptura octo tantum animas per aquam conſeruatas tradit. Nec vtrumque conciliant, qui cum Patre

874 ſuo Henoc tranſlatum fuiſſe aſſerunt, donec diluuium præ-

teriret. *De quo Aug. lib. 15. de Ciuit.*

Commendatur apud veteres Heb. à iuſtitia & multarum rerũ cognitione & ſapientia. *R. Abrahã in Faſciculo Myrrhæ.*

Scriptura non vltra Iubalem, Iabelem & Tubal-Cain, id eſt, ſeptimum gradũ genus Caïni ob ſuperiores cauſas producit. item quia præcipuæ artes mechanicæ ſuam originem iſtis debẽt, itaque neque nos vlterius Caïnitas cõtinuamus.

Noëma iſtorum ſoror ingenioſa fœmina, ideóque nominata *Gen. 4.* præter conſuetudinem Scripturæ, quæ non ſolet in generationibus mulieres commemorare, niſi ſint virtute vel myſterio ſingulares. Lanificij & texturæ inuentrix, liuom in filo traxit, & pannum texuit, cum antea pellibus beſtiarum, lanis, ſimilibúſque materiis conſutis, contortis, vel deductis ad tunicas, veſtes, ſtragula atq; eiuſmodi alia vterentur. Nam in Paradiſo conſuendi artis ſpeculum Adam & Heua præbuerant. *Geneſ. 3.*

Oris muſicam & vocum modulos, vt Tubal-Cain frater inſtrumentorum muſicorum, excogitauit. Cuius quidem rei non meminit Moſes, ſed ex nomine ipſius id ſatis reliquit teſtatum. Nam Noëma à ſuauitate & dulcedine. *R. Iſaac, Gen. 4. citato veteri Targhum Hieroſoly* Eam à iuſtitia & virtute commendant Talmudici, à pulchritudine & forma Midras, qua decepti fuerint filij Dei, De quibus Gen. 6. *Idem.*

Hanc vxorem fuiſſe Noẽi, & matrẽ Sem, Cham & Iaphet, tradunt Hebræi *in Bereshith Rabba.* Recẽtiores tamen refragãtur, vt R. Iſaac, quòd putent vniuerſam poſteritatẽ Caini, diluuio fuiſſe conſumptam.

i Adam conſpicatus filios filiorum & nepotum ſuorum vſque ad nonam generationem moritur anno vitæ 930. Lamech autem Patris Noẽ quinquageſimo ſexto.

Sepelitur in terra Iſrael conſtanti Hebræorum traditione propè agrum Damaſcenũ, vbi fuerat procreatus, vbi etiam hæc ætas traducta eſt, hominibus nondum per terræ fines diſpetſis. *R. Iſaac in Geneſ.*

In Hebron ſiue Kiriath-Arbeé ciuitate Anachim (Gigantum) ſepultum è Ioſuẽ 14 Bereſchit Rabba & Midras Cantici Canticorũ affirmãt, nempe in valle Mamre à Hieroſolymis diſtante viginti duobus millibus paſſuum, verſus auſtralem plagam, vt proinde iam ſedulò illius loci ſpeluncam à Chananeo Heth, Abraham emerit in eius rei memoriam. Vnde Adam de illis, de quibus Hebræi in officio mortuorũ canunt: *Patres, qui dormitis in Hebron, portas paradiſi Eden huic aperite, &c.*

Noſtrorum tamen veterum traditio eſt ſepultum fuiſſe in mõte Golgotano, in quo crucifixus fuit Dominus. *Orig. tract. 35 in Matth. Epiph. in fine Panarij, Athanaſius libr. de Paſsione Domini, Theophylactus in Matt. 27, Euthymius ibid. Cyprianus ſer. de Reſur. Ambr. lib. 5. epiſt. 19. & in Lucam c. 25.*

Heua mater generis humani annis decem poſt virũ ſuum Adam moritur, id eſt, anno vitæ ſuæ & mundi conditi 940 *Marianus Scotus.*

In vtraque progenie eſt Lamech & eodem ſæculo, quorũ ille eſt ſextus à Cain, vxorius & gladiator, hic nonus ab Adã à ſanctitate, prophetica facultate & futurorum prænotione commendatus.

Nam prædixit diluuiũ & filij ſui futuram virtutem, eúmq; Noah, i. conſolatorem à נחם *conſolatus eſt*, per Apocopen appellauit, non à נח *quieuit*, vt ferè cenſent, vt qui humanum genus eſſet conſolaturus, illud videlicet conſeruando & reparando. *Quia* (inquit) *ipſe conſolabitur nos ab operibus & laboribus*

Anni mundi.

874

* *

* *

9

Gen. 5. i LAMECH genuit Noë anno 182. 874

1056

Gen. 4. *Iiſdem Cainitarum ſiue impiorum principibus.*

MATHVSALE SÆCVLO.

1056

MATHVSALE SÆCVLO.

Anni mundi.

boribus manuũ noſtrarũ in terra, cui maledixit Dominus, Gen.5.
Quin & reſpiciebat ad promiſſionẽ de Chriſto, quæ minus
874 fuiſſet expleta, ſi filius Noa cum cæteris diluuio periiſſet.
Sic ſe ſpe futuri Chriſti Patres in his miſeriis conſolabantur.
Alij ſignificationem quietis retinent & Quietatorem interpretantur, quaſi placarit iram Dei eúmque humano generi conciliarit, &c.

Videtur hic eſſe Lamech, ſub quo ſecunda fames è memorabilibus decem, quas ſic Hebræi initio Targhum Ruth percenſent. Decem ſunt fames validæ, quas Dominus immiſit ad caſtigandum mundum. prima contigit Adamo viuente, *Gen.3.* Altera viuente Lamech, *Geneſ. 5. niſi malis eſſe Lamech quarti Geneſeos de poſteris Cain.* Tertia Abrahamo, *Gen.12.* Quarta Iſaaco, *Gen.16.* Quinta Iacobo, *Gen.42.* Sexta Booz, *Ruth.1.* Septima Dauide, *2. Reg. 21.* Octaua Elia Propheta, *3. Reg.17.* Nona Eliſeo in Samaria, *4. Reg.6.* Decima, quæ expectatur ſub Meſſia, de qua fortaſſe noſter *Ioan. in Apocalypſi.*

Superiores omnes Patriarchæ ſub hoc & huius filio Noa moriuntur. Eius enim quinquageſimo ſexto Adam moritur. 66 Heua. Eius centeſimo ſexageſimo nono Seth filius Adæ annorum 912, moritur, tredecimo ante ortum Noë. Eius centeſimo decimo tertio Henoch, annorum 365, transfertur, rapitúrque ne malitia mutaret intellectum eius *Sap. 4.* Ex quo ſignificatur omnia tunc fuiſſe corruptiſſima. Reliqui ſex ſub Noë.

Ipſius etiam tempore concupiuerunt filij Dei filias hominum & Gigantes nati ſunt, *Geneſ.6.* Ex nefando enim concubitu poſterorum Seth & Enos, in quorum familiis colebatur Deus, & poſterorum Cain, qui Idolis dudum ſeruiebant, propagantur Gigantes homines magnitudinis ſtupendæ. Quos proinde Moſes vocat Nephilim, item Gibborim, ſiue potẽtes à ſæculo, denique famoſos, ſiue magni nominis, propter facinora & terrarum vaſtationes, *R. Selomo.* quaſi bellis vexarint alios, Manzerim ſiue ſpurios Talmudici. Nam hic non putant fuiſſe coniugium, ſed raptum.

Inde ſecutam illam ſecundam famem Hebræi tradunt. Fortaſſe quia ſcriptum, *Gen.5.* Iſte nos conſolabitur ab operibus & laboribus manuum noſtrarum in terra, cui maledixit Dominus (.i. quam ſterilem & infructuoſam reddidit.)

Iſti antiqui & primi fuere tyrãni oppreſſa libertate humana & pace tranquillitatéque publica. Hoc enim ſonat, *potentes à ſæculo* (meolam. i. olim) antiqui primique tyranni, quibus proinde חמס *Hhamas*. i. violentia, violenta oppreſſio, vis & rapina tyrannica impingitur eodem cap. Vt *Gen.10.* Nimrod cœpit eſſe *Gibbor*, ſiue potens in terra. i. tyrannus, nempe poſt diluuium cœpit primus potentia & viribus alios opprimere ſibi ſubiicere, vt iſti ante.

Primi igitur, qui regnarunt & libertatem hominum oppreſſerunt fuere Spurij & Gigantes ex infauſto concubitu nati. Quaſi antea vſque ad mortem Adæ homines vitam communem & politicam ducerent intra ſuam quiſque patriam, tribum & cognationem. Primi autem iſti veterem & auitum morem noua imperij cupiditate mutarint, ſeruitutes inducẽdo, bella aliis inferẽdo, & rudes adhuc ad reſiſtendum homines perdomãdo, occaſione fortaſſis ferri & æris ſuperioribus duobus ſæculis inuenti.

Quò fortaſſe pertinet, quicquid de ſedecim Aegyptiorũ
ante diluuium dynaſtiis tradidêre Manetho, Euſebius, &c.
1056. Nam prima hæc ætas traducta eſt in Syria & locis cõiunctia.

i.Aegypto, Arabia petræa, Chaldæa, Meſopotamia, Aſſyria, Armenia & eiuſmodi Aſiæ Mediterraneis.

A Cain tamen formam quandam regni longe prius inſtitutam tradit Ioſephus, de quo ſupra.

Sed & luctuoſior calamitas ex iſtiuſmodi diſparium cultu coniunctione exorta. Nam cognitio Dei prorſus in aliis extincta eſt, quàm in Noë, tribus filiis & quatuor eorũ cõiugibus, vt Deus indignatus poſt reliquias paucorum piorum, vt Mathuſale & Lamech, ad ſe placida morte collectas, eluuione reliquum hominum genus deleuerit.

Filij ergo Dei Fideles, pij, religioſi illic appellantur, nempe filij Seth & Enos, filij autem & filiæ hominum carnales, impij, profani, alieni à religione, Idololatræ, poſteri videlicet Cain. Nec enim audiendi ſunt Ioſephus, Tertullianus, Iuſtinus, Cyprianus, Lactantius, Seuerus Sulpitius, Suidas, & ſi qui alij, qui Angelos intelligunt ac cenſent Deum, vt ſingularem peruerſitatem illorum ſæculorum puniret, permiſiſſe, vt Angeli regionum præſtites, cum mulieribus congreſsi, Gigantes humani generis terrores & maſtiges procrearent. Angeli enim, æquè ac animę noſtrę, ſunt eſſentiæ ſpirituales, incorporeæ, ſeparatæ, puræ, ſeminis denique genitalis expertes, citra cuius miſsionem impoſsibilis eſt procreatio. Quare quæ de incubis & ſuccubis dæmonibus narrantur, non ad generationem pertinent, ſed ad coïtum, quem per aſſumptum corpus ſimulare poſſunt Dæmones. Conſule Hieronym. quæſtionibus in Geneſin, Aug. in iiſdem, & lib. 15. de Ciuit. c. 23.

Non alienè etiam Chaldæus, R. Abraham Abben Ezra & alij Hebræorum filios Dei optimates & nobiles interpretantur, filios hominum plebeios, & obſcuriores.

k 120 annis ante diluuium Gigantum & tyrãnorum iſtorum præcipui furores, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, violentiæ, *Gen. 6* indicatæ, denique Dei decretum de contrahendis hominum diebus, *Seder Olam.*

Quibus totis Dei metum & cultum Noë prædicauit, cum vxore primum, deinde poſt ſuſceptos liberos cum tribus filiis & totidem nuribus. Vnde octauus præco iuſtitiæ dicitur, *1. Petr. 3.*

100 ante diluuium annos in arca perficiunda conſumit, vſus opera non modo filiorum & domeſticorum, ſed & quorumlibet induſtriorum ſui æui. Anno enim ætatis 500 mandatum de ea accipit, 600 ingreſſus eſt. Imo verò 120 totos in ea ſe occupauit, adeo vt interrogatus reſponderet, diluuium venturum, quo omnes ſubmergerentur, niſi reſipiſcerent. *R Selom. Geneſ. 6.*

Tantæ erat molis & artificij, vt quæ futura eſſet mũdi epitome. Tanti ponderis, vt non potuerit attolli è terra vlla vi ante diem quadrageſimum, cum iam aquæ propè ad altos montes perueniſſent. *Abben Ezra Gen. 7.*

Et quidẽ tredecim eius cubitis ob onus intra aquam perpetuo permanentibus. *R. Selom. Ibid.*

Habuiſſe 300 cubitos longitudinis, 50 latitudinis, 30 altitudinis (erat enim ſex partibus longior quàm latior, & duabus latior, quàm altior, vt poſſet nare, neque à ventis vel undis euerteretur.) certum quidem eſt, at figura non perinde conſtat.

Alij cubicam, planeque quadratam fuiſſe ſtatuũt, niſi quòd infernè concauas trabes ſubiiciunt, vel certè longas perticas & quaſi temones ante & retro procurrentes, vt facilius aquę innataret.

Alij

Anni mundi. 1056

MATHVSALE SÆCVLO.

10

k NOE in diluuio natus erat annos 600. 1056

Gen. 7. 1656

Iiſdem & aliis Caïnitarum principibus, quorũ poſteritatem, familiamque diluuium extinxit.

1656

MATHVSALE SÆCVLO.

Anni mundi.

Alij acuminatam quatuor angulis è baſi ipſa paulatim ſeſe in vniua cubiti cuſpidem erigentibus. Sic R. Abraham, qui eam facit ſimilem triágulo, quatuor ſcilicet triangulia è baſi quadrata ſeſe in vnius cubiti apicem per 30 cubitos altitudinis anguſtantibus, id eſt, pyramidi quadrangulæ.

1056 Alij primum è plano in altitudinem quindecim cubitorũ quadratum ducunt, deinde ſtringunt arctántque, donec in pyramidem inæqualiter longitudo & latitudo exurgat, vera autem altitudo in medio verſetur. Alij totam in 30 cubitos quadrant, indéque à quatuor angulis ſuperioribus tectum ſenſim in vniua cubiti acumen attollunt, vt eam ſuperne tecto pyramideo, aut certè ouali concludant. Sic R. Selomo, & veteres ferè omnes. Alij etiam figuram priſinam ei attribuunt. *Buteo libro de Arca Noë.*

Vtut ſit formá magis quadrangula erat, quàm rotunda, vel acuminata vel roſtrata, nullam aut exiguam ſpeciem nauium noſtrarum habens, ſine inſtrumentis nauticis, ſed diuina prouidentia huc illuc fluctuans. Intrinſecus loculata, manſiunculiſq; varia, triplici cõtignatione diſtincta, ima ſentinæ loco, media pro animalibus manſuetis & feris, ſuprema pro hominibus, auibus, herbis & fructibus, in quadrata ſtabilitate conſiſtens, ne impulſu ventorum, aut impetu fluctuum, aut motu animalium inclinari poſſet vel mergi, ſupernè cacuminata, vt imbres celerius omni ex parte diffunderet: è tabulis & tignis Gopher, quæ arbor eſt de lõgiſſimæ & firmiſſimæ cedri genere.

Cubiti, ad quos eius facta dimenſio, ſumendi videntur è proportione & magnitudine hominum iſtius ſæculi, qui vt maiores multo erant, quàm qui ſecuti ſunt, ita & porrectio à brachij flexu ad vltimum digitum. i. cubitus, longè maior. *Abben Ezra Geneſ. 6.* Sunt & cubiti quidam ſacri communibus duplo maiores *Ezech. 40.* Ita minimum 300 cubiti longitudinis arcæ erant ſexcenti noſtrates.

Origenes mauult fuiſſe Geometricos. Talium autem cubitorum vnus continet nouem vſuales. vnde & Celſo epicureo probat per analogiam cubiti geometrici arcam fuiſſe miræ magnitudinis. Quam ſententiam commendat Aug. lib. 15. de Ciuit. c. 27.

Porta infernè circa arcæ medium hærebat, deinde inſtar pontis ſublicij ſiue ſubductulis, vt clauderetur, ſubrigebatur.

Feneſtra criſtallina ſiue è corpore lumen ſolis tranſmittente, propè tectum interiora illuminabat. *R. Leui Gen. 6.*

Tunc ergo vſitata erant corpora diaphana ſiue pellucida. Nam צוהר Tſoar differt ab חלון *Hallon*, quòd Hallon ſit feneſtra quælibet. Tſoar autem feneſtra pellucidi & ſaphyrini corporis lumen transfundentis. *Ibid.*

Tota autem arca myſtica. Materia & forma materiam & formam Crucis præcipui noſtræ ſalutis inſtrumenti exhibent. Nam latera extenſa figuram crucis reddunt. Interiora ordines & gradus Eccleſiæ. In ea animantea omnis generis præter ſerpentes, &c. Sic Eccleſia ex omnibus nationibus congregatur, & in ea boni verſantur pariter & mali, ſed hi in inferioribus tabulatis, homines autem & aues. i. boni in ſuperioribus, &c.

Denique Arca quam fecit, & in qua eum ſuis euaſit, prophetia noſtrorum temporum fuit. *Auguſt. lib. 18. de Ciuit. c. 38 & 15 c. 26.*

1656 In eam ingreſſa ſunt ſeptem (bis ſeptem malunt Abben Ezra & R. Leui) animalia munda, cuiuſque ſpeciei terreſtris,

Anni mundi. 1056.

quæ quidem è ſemine propagantur & duo immunda. Item è ſingulis volatilium mundorum generibus ſeptem, immundorum duo. Hanc munditiem quidam accipiunt ex eſu, alij è ſacrificiis, in quibus non omnia promiſcuè vſurpabantur, ſed ea dũtaxat, quæ poſtea lege præſcripta ſunt. Ego crediderim vtroque reſpectu per anticipationem ſic fuiſſe appellata, & Moſem ad legem, quam dictaturus erat in Leuitico, reſpexiſſe.

Potuerunt autem omnis generis terreſtria & volatilia, ad quorum procreationẽ neceſſaria eſt ſexuum coniunctio, facile arcæ illius amplitudine comprehendi, quoniam non ita multa illorum ſunt genera. Terreſtrium enim ſpecies, quas vel veterum diligentia, vel recentiorum experientia obſeruauit, vix centeſimum & quinquageſimum numerum ſuperant. In quibus boue aut equo maiora pauciſſima ſunt, nec plura quàm ſex, æqualia non multa, minima verò cætera omnia.

Serpentes autem vel è putredine, vel ex terræ humore & luxurie oriuntur, vel ſunt ancipitis naturæ, vt nihil eos in arcam ad ſeruandam ſpeciem introire neceſſe fuerit. Sic nec quæ è commixtione diuerſi generis naſcuntur, vt Muli, Burdones, Leopardi. Item quæ in aquis ſunt ancipitis generis, vt lutres, vituli marini, aues marinæ & fluuiales.

Quantum ad victum etiam feræ & alites, quibus caro cibus eſt, fructibus pomiſque veſcũtur, maximè ficubus, glandibus, caſtaneis, nucibus. Potuit ergo vir ſapiens & diuinitus admonitus, quæ cuique congruerent, præter carnes reperire, & recondere. Præterea omnibus veſci cogit fames, & nihil eſt quod Deus ſuaue & ſalubre facere non poſſit, qui etiam vt ſine cibo viuerent diuina facultate donaret. *Auguſt. & Aben Ezra Geneſ. 6. V. vlt.*

Tota poſteritas Cain, diluuio abſorpta eſt. Mathuſale obiit ipſo diluuij anno, vel iuxta quoſdam tranſlatus eſt, vt Pater, animo & corpore. *R. Samuel in Paraſtaſi c. 13. R. Iſaac. Gen. 4.* Octo animæ duntaxat ſeruatæ ſunt. *1. Petr. 3.* id eſt, Noë cum vxore, tribus filiis ac totidem nuribus.

Corruptelam iſtorum temporum indicat Chriſtus *Mat. 24 & Luc. 17.* In diebus Noë erant comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vſque ad eum diem, quo ipſe intrauit in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium & perdidit eos. Petrus, *1 Petr. 3* increduli. *Eccleſ. 44,* tempus iracundiæ. Ex quo liquet, etſi nullus adhuc eſſet vſus vini, carnium & piſciũ, tamẽ non ſimplici aquę potu & ciborum apparatu vſos fuiſſe, ſed factitio & delicato. Denique deprauatos fuiſſe voluptatibus, opinionibus, moribus, religione, luxu, &c.

MATHVSALE SÆCVLO.

Noë ætatis quingenteſimo. i. ante diluuium centeſimo diuino oraculo monitus non tãtum arcam fabricare incipit, ſed etiam filios gignit, non quidem eodem anno, ſed tribus cohærentibus. Iaphet (nam eſt probabilius Sem fuiſſe tãtum dignitate primum) 500, Cham 501, Sem 502. qui proinde non niſi fuiſſe centum annorum legitur, quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluuium, *Gen. 11.* id eſt, ſexcenteſimo ſecundo Noë Patris.

Nec prius genuit, quia inſtituerat viuere in perpetuò cælibatu, vel coniugali continentia, & contemplationis ſtudio, & tædio ſæculi ſui corrupti, & metu habendi prolem, quæ diluuio ipſi iam ante annos 20 reuelato periret. Quare non niſi excitatus oraculo dicitur ad procreationem proceſſiſſe, quò humanum genus ſeruaret. Fuiſſe enim cõtinentiſſimum inde

1656.

Anni mundi.

inde apparet, quia *Gen. 5* cum de præcedentibus Patriarchis, ipſo etiã Henoch ſanctiſſimo dicatur *Genuitque filios & filias*, de ſolo Noë vſurpatur alia formula, *Genuit Sem, Cham & Iaphet*. Qualia multa obſeruant Hebræi, qui proinde in Arca caſtitatis ſuis exemplar fuiſſe tradunt, & ne poſt renouatum quidem *Geneſ. 9* præceptum de propagatione, rei vxoriæ dediſſe operam, aut vllos ſuſcepiſſe liberos, quamuis poſt diluuium 350 an. vixerit, ac eo pertinere veterem fabulã vel allegoriam potius de eo caſtrato.

Sub ipſo ſex patriarchæ moriuntur. Eius enim 84 Enos magnus Dei inuocator, annorum 905 obiit. Eius 179 Cainam annorum 910. Eius 304 Malaleel annorum 895. Eius 366 Iared annorũ 962. Eius 595 Lamech Pater & Propheta annorum 777, quinque ante diluuium. Eius denique 600, qui erat Diluuij, Mathuſale, annorum 968. Ita è Decem Patriarchis originarij mundi ſolus Noë, ſeptem diebus ante diluuium, fit reliquus.

Noë excepto, omnes primæ ætatis huius Patriarchæ viderunt Adamum. Nam

Seth,	vixit cum Adamo, annis	800
Enos,		695
Cainam,		650
Malaleel,		505
Iared,		470
Henoc,		308
Mathuſale,		243
Lamech pater Noë,		56.

1656 * Hæc ætas ſecundum Hebraĭcam veritatem, annorum eſt 1656. Septuaginta corruptè habent 2242. id eſt, 586. præter iuſtum numerum, iuxta quos Mathuſale annis 14 poſt diluuium vixiſſet.

Sic ſecunda ætas à diluuio ad natiuitatem Abrahæ, ſecundum Hebræos, expletur an. 293. vel 292. Secundum Septuaginta 942. id eſt 650. præter iuſtum calculum.

In cæteris ætatibus vſque ad tranſmigrationem, 70 cõueniunt, aut non niſi vno anno, differunt, vt Iſidorus oſtendit, aut certè paucis, niſi fortaſſe in tertia, de tempore habitationis in Aegypto, quoniam in aliquibus exẽplaribus Exo. 12. additur Καὶ ἐν γῃ χαναάν. Sed de eo poſt.

In ſexta ætate, quæ eſt à tranſmigratione ad Chriſti natiuitatem, vel mortem, diuerſi diuerſa ſequuntur, vt ſuo etiam oſtendam loco.

** Summa, anni 1656. dies 6.*

His perperã circiter 600. addidere 70 Interpretes, vel eorum potius corruptores, vt hæc ætas ſit annorum 2242.

HAC PRIMA AETATE DOCTRINA ECCLESIAE promulgatur prophetiis Adæ, libris Henoch, &c.

HAC prima ætate puræ & ſalutaris religionis ad nos trãſmiſſa & ad ſeculi extremum duratura fundamenta iaciuntur, ac vigent. Fideles vocabantur Filij Dei, Geneſ. 6. *Regebantur* reuelationibus, *Gen. 2.3.4.6.7.* Traditionibus *Adæ. Nam traditiones ſunt ſcripturis antiquiores. Deinde* Prophetiis *Enos & Henoch. Inuidiſſe enim Adam Filiis ſuis & poſteris traditiones ad ſalutem neceſſarias non eſt probabile, cùm id ſit quouis parente indignum, præſertim de Deo, eius Verbo, & Spiritu, quos viderat & allocutus fuerat*, Gen. 2. *De creatione Mundi, cuius nobiliſſima pars fuerat, adeo vt eius rebus Dei iuſſu nomina ſecundũ cuiuſq; naturas imponeret.* Ibid. *De Animæ diuina inſpiratione & productione ad Dei imaginem & ſimilitudinem, quam ipſe expertus eſſet*, Geneſ. 1. *De hominis dignitate & Dominio ſupra reliqua, quod ipſe accepiſſet.* Ibid. *De ſtatu innocentiæ, à quo exciderat, de lapſu, & peccato, quod commiſerat, vt omnium calamitatum fonte, De horto voluptatis, futuræ vitæ immortalis typo, è quo eiectus fuerat, de Angelis, quorum aliqui cum flammeo gladio & verſatili ingreſſum horti tuebantur*, Gen. 2. *De Diabolis humani generis hoſtibus, eorúmque tentationibus, quorum vnus per ſerpentem ſe & coniugem deceperat. De ſemine*

mulieris. i. Chriſto, qui ſibi ad peccati & miſeriæ medicinam promiſſus fuerat Geneſ. 3. De ſanctificando Sabbato, propter creationis beneficium, de ſanctitate & legibus matrimonij, de quibus ipſe prophetaſſet Geneſ. 2. De ſacrificiis & cultu Dei, de Dei præceptis & voluntate, de Morte, de Pœnitentia, de Pœnis propter peccata, quæ omnia ipſe experimento didicerat, vel per Spiritum Dei, aut mentis ſuæ, ingenij, & naturæ præſtantiam perfectionémque conceperat. Denique de cunctis myſteriis, ad ſalutem maximè neceſſariis, quibus eum Deus plenè non modo vt prophetam, verum etiam vt virum immediatè à ſe procreatum imbuerat. Nam idcirco ei videtur æuum produxiſſe in annum 930. i. pluſquam primæ ætatis dimidium, vt radices pietatis longas relinqueret. Hinc deinceps Dei vnitas in inuocationibus & vſurpationibus nominis יהוה, quod non recipit pluralem formam. Trinitatis myſterium è creationis rerum opere. In eo enim vniuerſa molitus eſt Deus per Verbum in Spiritu S. Et ex hominis opificio. Nam in eo, faciamus, inquit, hominem ad imaginem noſtram. Verba ſcilicet Patris ad Filium & Spiritum Sanctum, ipſius tanquam conſiliarios, eos tanquam pares & ſocios ad tam ſingularem fabricam inuitantis, vel certe trium diuinarum perſonarum ſeipſas ad hoc inſigne opus cohortantium, Gen. 2. Sic, Faciamus adiutorium ſimile illi. Et, Ecce, Adam factus eſt, tanquam vnus ex nobis, Ibid. Adde plurali forma Deum Elohim fuiſſe ab hominibus huiꝰ ætatis ferè nominatum & inuocatum. In Chriſtum fides tanquam liberatorem, Geneſ. 3. Mulieris ſemen infeſtum erit Serpenti, conteréṭque caput eius. i. vim & potẽtiam, vbi dicitur Semen mulieris, non Viri, quòd ex incorrupta virgine ſine ſeminis virilis admixtione naſciturus eſſet. Vbi & Targhum Hieroſolymitanum, Remedium erit filiis mulierum & ſanitas, tibi autem ò ſerpens nulla erit medicina. Verum te ipſi conculcabũt calcibus ſuis in fine calcis dierum manibus regis Chriſti, ſiue per regem Chriſtum. Figuræ, quibus eſt depictus, per incarnationis præludia in externis Dei apparitionibus & anthropopatheia Geneſ. 2, 3, 4, 6, 7. In victimis tunc immolatis, propter quas traditur occiſus à mundi origine Apo. 13. In veſtibus pelliceis agni, quæ nudis data ſunt, idque ad diei veſperam. Nam ſub veſperam mundi i. nouiſſima ætate erat corporandus & peccatorum nuditatem tecturus. Fides in Abele, Henoch, Noa Heb. 11 Fidei ſigna ſacrificia duorum generum, Cruenta in typum ſacrificij crucis, Agnus Abelis, fide oblatus & à Deo probatus acceptúſque externo quodam & viſibili ſigno Geneſ. 4 Heb. 11. Incruenta in typum Euchariſtiæ ſacrificij incruenti, Minhá ſiue oblatio Cain de terra frugibus Ibid. Et ſacramenta, patrum externi & religioſi ritus ab Enos inſtituti Geneſ. 4, loca religioſa et altaria ab Abele et Cain erecta, Ceremoniæ ab Henoch ſcripto etiam relictæ & fortaſſe purificationes, tanquam baptiſmata, vt in ſequentibus naturæ ætatibus Geneſ. 35, Iob 1, & Legis, Leuit. 10. Num. 6, quo modo Diluuium Baptiſmi typus 1 Pet. 3. Matrimonij in paradiſo inſtituti Geneſ. 2. Hoc nunc os ex oſsibus meis & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem ſuam & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. i. duo ſuppoſita in vno coniugali commercio per ſubſtantiarum inter ſe commixtionem, vel duo in vna prolis perſona. Gen. 1. Benedixitque illis Deus, & dixit Creſcite, & multiplicamini & replete terram ſubiicitéque eam, Pœnitentiæ & eius operum. In libro Henoch, qui extabat in prima Eccleſia & ad iſtud docendum citatur à Tertull. libro de Idololatria, imò, & B. Iuda in Canonica. Huius virtutis præco fuit Noe 2. Pet. 1. Exempla autem illuſtriſsima Adam, qui poſt Abelem & Cainum ortos videtur ſtatuiſſe viuere in perpetuo cælibatu & luctu, vt ſua peccata liberius plangere poſſet, nec ad cognoſcendam Heuam proceſſiſſe, niſi ad ſuſcitandum ſemen ſanctum in Abele extinctum. Gen. 4. Heua, quæ filiorum alterum Habelem vocauit. i. vanitatem, anhelitũ, fumum vaneſcentem. Seth, qui primogenito ſuo nomen impoſuit Enos i. ærumnoſi. Habel, qui virgo permanſit vſque ad diem necis ſuæ. i. annum vitæ centeſimum. Bona opera. Eorum præco Noë 2. Pet. 2. Ea Deum promereri Gen. 6 & 7, Placere Deo Gen. 5 citante Apoſtolo Heb. 11. Nonne ſi bene egeris recipies, Sin male, ſtatim in foribus peccatum. (i. pœna peccato debita) aderit Gen. 4. Liberum Arbitrium. ex eodem loco Hebræi ferè omnes illud colligunt. Item è verbis adiunctis, Sub te erit appetitus eius (peccati) & tu dominaberis illius (peccati, vt & Abben Ezra & Rabbini ferè omnes illic docent, planè vt Auguſtinus lib. 15 de Ciuit. c. 7.) Quod Deus Caino inculcare voluit, ne ipſe putaret peccato Adæ patris ſui libertatem arbitrij eſſe amiſſam, & impietatem, quam Caluinus ſequitur, de neceſſitate peccandi amplectendam. Miniſterium publicum, Sacerdotium. Gen. 4. Habel & Cain ſacrificant. Enos incipit inuocare nomen Dei (paulo ſolennius, quàm antea) Gen. 5. Citante B. Iuda publicè Henoch prædicat verbũ Dei. Gen. 6 Noë, interpretante B. Petro 2. Pet. 2. Feſta Gen. 2. Benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificauit illũ. i. ſacrum ſanctúmque haberi iuſſit. Quare Adam Sabbatum celebrat & colit, in illúdque condit ex antiquis Rabbinorum monumẽtis Pſal. 91 & in Diem Sabbati inſcribit. Reliquos Patres Sabbatizaſſe quoque Abben Ezra in Decalogum & Lyranus Gen. 7 docent. Delectus ciborum. Abſtinentia à carnibus, piſcibus & vino perpetua. Gen. 1, vbi herba duntaxat, olera & fructus arborum in cibum concedũtur, & vitis Gen. 9 non niſi poſt diluuium plantatur, ſiue è ſylueſtri ſatiua efficitur. Gen. 2. vbi arboris etiam notitiæ boni & mali eſus inhibetur. Geneſ. 7, vbi animalia quædam munda (ad ſacrificium,) alia immunda. Traditiones vt de animantibus mundis & immundis Geneſ. 7. de Matrimonio non agũdo cum impiis & diſparibus religione Gen. 6. de vltione ſeptuplũ danda de Cain Gen. 4. Nã etiã Dei colloquiũ cũ Cain poſt multa ſæcula ad poſteritatẽ peruenit. Lamech enim ab ipſo ſextus circa mũdi ſeptingenteſimum, Septuplũ, inquit, vltio dabitur de Cain, &c. Ibid. Multo magis per manum accepta ſunt Dei verba ad pios Adam, Heuam, Abelem, Enos, Henoch, Noam, &c. Cura mortuorũ, dum Adæ ſepulchrũ religiosè & inuiolatè in Hebrõ conſeruatur vſque ad Ioſuë Ioſ. 14, ex interpretatione etiã veterum Rabbinorum in Bereſhith Rabba & in Midras Cantici Canticorum. Ad quẽ locum poſtea vxori, ſibi & poſteris ſepulchrũ delegit Abrahã magno precio Gen. 23, de quo illud Iudæorũ in officio pro defunctis, Patres,

*qui dormitis in Hebron,portas Eden aperite illi. Gen. 5 Henoch nō apparuit, quia tulit eū Deus. Quaſi queſitus fuerit ad ſupremum officium. Dies ſeptem diſtulit diluuium à ſe præfinitum Deus in gratiam Mathuſale, vt eius exequias Noa cum ſua familia ſanctè & honorificè curare poſſet, R.Sel.*Gen.*7,v.4. Denique reliqui Patriarchæ propter ſanctorum communionem in palæſtina vel quàm proximè viuere, mori, ſepeliri & diem Domini expectare cupiuerunt, vt Rabbini docent è ſuis traditionibus & hiſtoriis:* Purgatorium. *Carcer, in quem incluſi ſpiritus eorum,qui increduli fuerunt aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noë cum fabricaretur arca.1 Petr.3.id eſt,Dei miſericordiam, quaſi pij illorum temporū exiſtimarent maiorem fore Dei patientiam & miſericordiam, quàm minas à Noë fabricante arcam denuntiatas. Quare & in illa ſua incredulitate,id eſt,non credentes futurum diluuium,oppreſſi ſunt,indéque(quia alioqui pij erāt)in carcerem deſcenderunt, quouſque eis mortuis Chriſtus veniens prædicaret,Ibid.& euangelizaret,Ibid.c. 4. Eius pictura erat flammeus gladius atque verſatilis interpoſitus inter peccatores & paradiſum* Geneſ. 2. *Cuius rei myſterium Adamus,quum eſſet ipſi obiectum,non latuit, nec ipſo interpretante poſteros. Eo autem fuiſſe pictum Purgatorium ignem interiectum inter miſeros & cælos docent Rabbini multi veteres,& è noſtris Origenes. Nam & Iudæi credunt ignem quendam purgantem & emundantem fidelium animarum maculas per menſes duodecim.Zoar* Geneſ.*18 & 47,Leuit.21.R.Alphes in tract. Ros Haſſana c.1.fol.216.R.Ioſeph Albo lib. Hikkarim 4.c.34.Etſi alij Rabbini per gladium hunc ſignificatam malint gehēnam & æternam pœnam,qua afficiendi eſſent impij.* Sanctorum memoria. *Cherubim,qui ſunt ſancti Angeli inter peccatores & paradiſum conſtituti,* Gen.*2. & cuſtodes gazarum horti Eden, in officio Iudæorum pro mortuis. Habel per fidem defunctus adhuc loquebatur* Geneſ.*4.Heb.11. Henoch in cœlum tranſlatus ad piorum conſolationem* Gen. *5.*Vita æterna.*Ex eiuſdem Henoch tranſlatione,Ibid. & ex anima immortalitate, quam credebant ex Adæ diuino ortu, in quo ei inſufflauit Deus ſpiraculum vitæ.i. extrinſecus ei animam indidit,non è poteſtate materiæ. Adde qui inſufflat de ſuo aliquid tribuere è R. Nahaman,vnde Poëta animam diuinæ auræ particulam didiciſſe videtur.Item ex vi imaginis & ſimilitudinis Dei, Rurſum ex appellatione animæ humanæ ab Adamo impoſita.* Neſhama *enim diuinum quid & cœleſte deſignat,quaſi* min Shamaim.*i.de cœlis.Præterea è paradiſi voluptatis obiectu & recordatione. Nam is erat cœli typus. Denique è Dei & Angelorum apparitionibus & promiſſionibus Adæ,piiſque factis.*Iudicium futurum.*Geneſ.4. Nónne ſi bene egeris recipies,&c. Prophetauit & de eo ſeptimus ab Adam Henoch dicens: Ecce venit Dominus cum ſanctis millibus ſuis facere iudicium cōtra omnes,& arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis ſuæ,quibus impiè egerunt,& de omnibus duris, quæ locuti ſunt, contra ipſum,peccatores impij.In B.Iudæ epiſtola. Atque hæc originarij mundi fides,religio, doctrina,quæ ſequentis perenne extitit fundamentum ac radix.*

SECVNDA ÆTAS, PATRVM, QVÆ & Diluuij, quaſi pueritia populi Dei.

Vſque ad ſacerdotium Aaron,omnes primogeniti ex ſtirpe Noë,cuius ſeries & ordo deſcribitur, fuerūt ſacerdotes, victimáſque immolarunt, & hæc ſunt primogenita, quæ Eſau fratri ſuo vendidit. Hiero.ad Euagrium,è trad.Hebr.

Anni mundi.

Gen. 8. a DILVVIVM durauit anno vno, diebus 10. — 1656. 1657.

a ARCA conſedit in montibus Ararat, qui à Græcis Taurus & Ceraunij appellantur, & Armeniam ſcindunt, à Chaldæo Onkelos cardui, vel cardueni, quos Cordæos Curtius appellat.Strabo fortaſſe Gordiæos, partem ſeu cornu Tauri. Ararat autem eſſe Armeniā docet Herony. in cuius montibus adhuc appareant arcæ veſtigia, & eius quædam fruſta in miraculum factæ rei ab incolis oſtendantur. Quod idem proditum à Ioſepho.

Diluuium cœpit menſe ſecundo, id eſt, vt Hebræi ferè ſentiunt è R. Eliezer, Octobri, in 40.dies vſque ad 27 Nouembris. Aquæ deinde inualuerunt per menſes vndecim. Eóque Seder Olam annum Solis eſſe productiorem anno lunari, diebus vndecim oſtendit.

Probabilius R. Ioſua, die decimo ſeptimo menſis ſecundi, id eſt, Iiar ſiue Aprilis in dies 40 vſque ad 27 Maij. *Gen.*7 per dies 150. i. quinque menſes inualeſcentibus aquis, vſque ad decimum ſeptimum menſis ſeptimi *c.8*. i. Tizri ſiue Septembris. Nam 40 primi dies, quibus pluit, & rupti ſunt fontes Abyſſi ſiue Oceani, his 150 diebus includuntur, contra R.Selomonē & Lyranum. Hinc vſque ad primum diem decimi menſis, (Tebet ſiue Decembris) decreuerunt aquæ vſque ad montium cacumina. Poſt 40 dies emiſſus eſt coruus.i.die decimo mēſis vndecimi (Sebet ſiue Ianuarij.) Poſt ſeptem columba. i. decimo ſeptimo eiuſdem menſis. Poſt alios ſeptem non vltra rediit. i.poſt 24 Ianuarij. Quid inde actum ſit vſque ad primum diem primi menſis Niſan ſiue

Anni mundi.

1656

Martij non memoratur, id eſt, per dies 35 vel 36. Die autem primo primi illius menſis deſiccatæ ſunt aquæ ſuperficie tenus, túncque ſublatum eſt arcæ tectum ad captandam auram & flabellandum arcæ aërem. In arca interim adhuc remanet Noë dies 56, id eſt totum illum menſem Niſan cum 27 diebus menſis ſecundi Iiar ſiue Aprilis, cuius decimo ſeptimo, anno ſuperiore ſeſe in arcam iniecerat. Ita in arca fuit menſes 12 (lunares) & dies decem. i. integrum annum ſolarem.

Mirabile diluuium, non tantum quia vniuerſum, verum quia paucis diebus, nempe 40, ruptis fontibus Oceani & fluuiorum, terræ venis, cœli aeríſque ſudoribus & nubibus liquefactis, ſuperauit altiſſimos montes, quindecim cubitis, id eſt, mediam aeris regionē multis ſpatiis, quià eam plurimi de altioribus interſecant, vt Atlas & montes lunæ in Africa, Olympus in Græcia, Caucaſus in Aſia. Sed & terram vndique oppreſſit circumfudítq;, ac in primum & antiquum ordinē elementa reduxit, vt æthērem ignis, ignem Aer, Aerem Aqua, Aquam Terra ſequererur abſque vllo dierū & noctium, hyemis, æſtatis & reliquarum anni tempeſtatum diſcrimine, *Geneſ. 8. v. vlt.*

Beroſus ille ſuppoſititius, Noam ſyderum obſeruatione deprehendiſſe impendens diluuium, atque ita naue ſibi proſpexiſſe fabulatur. Sic impij aſtris, naturæ, caſui vel humanæ induſtriæ tribuunt, quod à Dei gratia vel iudicio eſt profectum.

Diluuium autem Noe, Scriptura non aſtris, ſed Dei iuſtitiæ, & voluntati tribuit. Quia omnis caro corruperat viam ſuam, &c. *Gen. 6, Luc. 17, Mat. 24.*

De diluuio Deucalionis Ouidius in Metamorph. & Plutarchus Opuſculo, Bruta animantes eſſe rationis participes, eadem ferè ſcribunt. Vt columbam fuiſſe emiſſam, vt nauem eiectam in montem Parnaſſum Theſſaliæ (vel potius Indiæ Paropaniſſum). Interim Deucalion fuit Noa 800 annis minimùm poſterior.

Thebani etiam de Ogygio diluuio aliquanto antiquiore his finitima dictitant. Sic & Americani de quodam ſuo.

Sic Alexander polyhiſtor & Abydenus à Cyrillo lib. 1 contra Iulianum producti, nempe Saturnum, Xiſuthram præmonuiſſe de futura inundatione, atque ita illum ſibi fabricaſſe arcam, in qua ſe ſeruauerit, cum omni beſtiarum genere cúmq; ſuis ſcriptis, in Heliopoli Aegypti. Deinde nauigaſſe cum ſua arca in Armeniam, vbi emiſſis aliquoties auibus, tandem in terram deſcenderit.

Citatur & Phauorinus & Stephanus de loco, in quem arca deſcenderit.

Citantur & Beroſus, Hieronymus Aegyptius, Mnaſeas Phœnix apud Ioſephum *lib. 1. Ant.* qui & addunt, locum, in quo Noe deſcendit fuiſſe appellatum Saleh Noah. Græcè *ἀποβατήριον* q. deſcenſum Noë, in monte Baris, qui & Paropaniſus.

Noe reparatorem orbis, qui in priſtinum Chaos diluuio penè redierat, prophani mundi Geneſim ignorantes, Cœlum, Ianum & patrem deorum appellarunt. Hic primus vitem ſyluescentem ſatiuam fecit, viníque vſum hominibus monſtrauit, *Geneſeos 9.* Ab hoc inuento, Ianus fortaſſe dictus eſt: Nam Iain Hebræis vinum eſt. Herbas hortēſes aliáſque eiuſmodi reſtituit è ſeminibus & tenellis plantis in arca reconditis, *Talmudici & R. Selo. Ibid.* Artes Mechanicas, quas Cain eiuſque poſteri repererant, homines docet. Mathematicas

Gen. 7.

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

1657

Anni Diluuij. | NOE SÆCVLO. | Anni mundi.

ticas ab Adamo, Seth. Præcedentibúſque Patriarchis inuen-
tas, duabus ingentibus columnis (quarum vna lateritia erat,
1 1656 ne cõflagratione periret: altera marmorea, ne diluuio abſu-
meretur) imprimit atque conſignat, aut potiùs, è duabus
columnis è lapide & latere factis, in quibus diſciplinas po-
ſteri Seth conſcripſerant, ne è memoria delerentur, ſolam
lapideam euaſiſſe reperit & reſtituit, quæ in Syria hactenus
permanet. *Ioſephus primo Antiquit.*

Inſtrumentum & vſum nauigandi, præceptore Deo,
hominibus monſtrauit: Nam תבה, qua voce eius arcam
nominauit Moſes, non eſt propriè Aron, id eſt, arca, ſed
vas nauigationi aptum. πλοῖον, vt apud Ioſephum Bero-
ſus loquitur, etſi nauigiorum vulgarium non haberet for-
mam, neque remos. *Abben Ezra, Gen 6.*

Quo factum, vt poſteri duce Iaphet, mari ſe audacter cõ-
miſerint, repleuerintque Occidentis inſulas.

Ioſepho aſſentitur Plinius libr. 7. cap. 56. his verbis.
Apud Babylonios fuerunt lapides coctiles, in quibus multa
ſcripta erant de Aſtrologia, &c. Atque hinc probat, literarũ
vſum fuiſſe apud Aſſyrios ſempiternũ, cum Beroſo & aliis.

Noë cum Sem ex Armenia rediit in veterem patriam,
id eſt, loca Damaſco vicina, vbi conſtituit regnum & ponti-
ficatum Salem, quæ Melchiſedech adminiſtrauit. *Hebræi.*

Ibidem poſteri eius habitarunt, donec nimium multipli-
cati & aucti ſeſe expanderunt per Orientalia loca proxima
& contigua. Inde enim. i. ex Oriente leguntur profecti ter-
tia ætate in terram Sennaar ſiue Babyloniam, priuſquam di-
ſpergerentur, *Gen. 11. v. 2.*

Agriculturam exercens primus arauit terram cum anima-
libus. Prius enim agros duntaxat fodiebant.

Vnde inſtrumenta ruſtica reperiſſe traditur. *R. Selom.
Gen. 5.* Vir agricola, & quia plantauit vineam, qua ſata ebrius
factus eſt, vinitor, *Gen. 9.*

Nempe recondiderat ſemina & plantas, vel potius, quem-
admodum Deus conſeruauit arborea in mediis vndis & flu-
ctibus ne ſubuerterẽtur & perirent (Nam Gen. 8 colũba ore
carpſit ramũ frõdentis oliuæ) ita & radicea & ſemina genita-
lia. Eius enim prouidentia hic non tantum eluxit in ſeruanda
Noë familia & animãtibus, ſed etiam reliquis rebus phyſicis.

Exemplum altaria erigendi & ſacrificandi à maioribus
acceptum poſteris tribuit. Eccleſiam collapſam reſtaurauit.

Apud eum iuſtitiæ fidei hæredem inſtitutum (*Hebr. 11.*)
ex arca egreſſum, Deus renouauit legem de coniugio contra
vagas libidines, propter quas præſertim mundus aquis pe-
rierat, ad legitimam hominum multiplicationem. Deinde
legem de cæde ad eorundem conſeruationem. Tertiò eſum
carnium & piſcium antea intentatum conceſſit, excepto ſuf-
focato, morticino & eiuſmodi, in quibus ſanguis non eſt ef-
fuſus, ipſo denique ſanguine: quam legem etiam repetiuit
per Moſem & Apoſtolos, in cæremoniam & ſignum prohi-
bitæ crudelitatis in proximũ & cædis humanæ *Gen. 9.* (Altio-
ra myſteria hic nõ perſequimur.) Cum ea autem permiſſio-
ne reliqua animalia, præ crudis veſcuntur, ſic veſcendi conſe-
cuta ſunt poteſtatem. Antea enim etiam ipſa herbis paſce-
bantur. *Baſil. Hom. 11. Hexa.* Huic. Noë vini potum de ſuo
adiecit. Primam tamen viuendi rationem Orientales reti-
nuerũt, quouſque Pygmalion imperaret. *Hier. cõtra Iouinia.*
Quod in Indiis continuarunt, præſertim Bracmanes populi
2 1657 & Gymnoſophiſtæ philoſophi, ad quorum æmulationem
Pythagorici, multiq; alij Græcorũ ſapientes ſe cõpoſuerũt.

C

Anni Diluuij. | Anni mundi.

Quia Xenocrates ſcriptum reliquerat in templo Eleuſiniæ tria hæc præcepta inſculpta fuiſſe, Honorandos parentes, venerandos Deos, abſtinendum carnium eſu, ex Tripolemi vetuſti legibus. *Ibid.& Porphy.lib. de abſtinentia ab animalib.* (1 | 1656) Nam vel ſæculo Alexãdri Magni Porus Indorũ rex dicebat Alexandro, Meus victus ſunt olera, palmarum encephali & fructus, potus autẽ aqua, quam mihi fluuius fundit. *Suidas in* φοινίκων ἐγκέφαλοι. Quæ edulij puritas ita à Porphyrio & Pythagoricis defenſa eſt, vt niſi Dei permiſſum interueniſſe ſciremus, videretur naturæ dictamine omnino ab animalibus abſtinendum.

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Interim animalia permittuntur, quia diluuium corrupit fregitque vim & bonitatẽ terræ, debilitauit etiam, peiorẽmque reddidit naturam humanã. Hinc illud Faſciculi Myrrhæ Gen.10. Omnes generationes poſt Diluuium fuerunt infirmæ & debiles comparatione priorum ob aquas Diluuij.

Septem præcepta dantur, quæ Hebræi partim præcepta filiorum Noë, partim præcepta naturæ appellant, & obligare etiam gentiles ſcribunt iſto ordine, Non colere idola. 2 Benedicere Deum. 3 Seruare ius publicum. 4 Cauere ab inceſtu propinquorum, alióque nefando concubitu. 5 Non fundere humanum ſanguinem. 6 Non rapere. 7 Nõ tollere membrum de animali viuenti. *Hebræi paſſim, vt R.Selomo in 2.cap. Ierem. Seder Olam cap.5.*

Arcus cœleſtis, miſericordiæ Dei & Crucis, in qua Chriſtus fuit vt in arcu extenſus, fit ſymbolũ *Gen.9.* túncq; primũ in nubibus ponitur ancta Solis luce, *Abben Ezra,* vbi taxat R.Saadiam dicentem extitiſſe ab initio, ſed nunc primũ poſitum in ſignum mundi nunquam amplius diluuio perituri.

Multis annis poſt (*Abben Ezra Gen. 9.* contra eos qui iſta coniungunt) plantata vinea, Noë inebriatus, & irriſus.

Vnde ſecutum oraculum de eius filiis, qui omnem terram repleuerunt. *Benedictus primum Sem,* è quo ortus Abraham credentiũ Pater. Deinde Iaphet, è quo dilatata eſt gentium plenitudo & ingreſſa in Tabernacula Sem, i. Eccleſiam. Poſtremò Chanaan filius Cham infœlicitati ſeruitutis ſubiectus. Vnde Chananei, qui in vndecim gentes creuerãt à poſteris Abrahæ, Lot & aliquot aliorum deleti ſunt funditus. *Deut.7.*

Cham autem, quia deſtitutus eſt paterna benedictione, non paruam plagam reliquæ ſuæ poſteritati attulit, vt & ipſa indignationem Dei in ſuum parentem teſtaretur.

Nam filij Mizraim ſecundo geniti, vt Aegyptij nigri & deformes nati ſunt, *R. Selo.Gen.12.* Getuli pręter nigrorem ore putidi, vt cogantur ſalem perpetuo habere in ore. *Poſtellus in compendio Coſmographico.*

Filij Phut tertio geniti, vt Mauri, nigri, ſimi, labeones, alióve modo prodigioſè affecti.

Filij Chus primogeniti nigerrimi, &c. Nam certiſſimum eſt originem nigredinis non à regione propriè (vt hactenus eſt exiſtimatum) ob ſolis ardores, ſed à ſtirpe & ſanguine Chus prouenire. Quoniam ſub æquatore & locis vtrique tropico vicinis inter iſtos nigerrimos ſparſi reperiuntur albi vel cineritij, qui illic in ſua albedine perſeuerant, vt qui manarit è ſanguine Abrahæ, Salomonis, Iudæorum & aliorum inquilinorũ. 2 Quia nec in Indiæ littoribus ſub eodem climate, imò verò parallelo (niſi ex traducta aliundè ſtirpe) eo colore tinguntur. Sed nec in Atlanticæ, in qua homines ſunt oleaſtrino Indóve, aut vt plurimum, cineritio colore, præter paucos, in vno ſolo loco, ob eámque rem vicinis inuiſos (1657)

cum

Anni Diluuij.

1

NOE SÆCVLO.

11

Gen. 11. b SEM, filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno 2.

2

Iapeto Europæorum & Septentrionalium patre.

Cameſe Arabū, Afrorum, meridionaliúmque ſatore.

3

Anni mundi.

cum alioqui veri Aethiopes ſibi de ſua ſuinuia placeant nigredine. 3 quia vſque ad 35. gradum latit. in Africa vltra æquatorem ſunt aterrimi, cum apud nos Hiſpania, Sardinia, Syria, Arabia, Babylon, Chaldæa, Perſis, Suſiana, Gedroſia intra 35 gradus latitudinis cis Aequat. nullatenus Aethiopes ferre videantur. Credendum itaque traditioni Hebraicæ, quæ ex albo parente Cham (ſicut & Iaphet & Sem albi erant) natum affirmat Chus (aut ſaltem eius poſteros) atro colore in ſceleris paterni argumentum. *Ibid pag. 38.*

Præter calamitatem ſeruitutis. Nam Arabiæ gentes, quæ è Chus deſcenderant, ab Iſmaele, Eſaü, Madian, & cæteris Abrahæ filiis è Cethura, à Moab & Ammon Loti F. partim extinctæ, partim ſub iugū miſſæ ſunt. Africæ autem populi perpetuæ Europæorum & Aſianorum ſeruituti obnoxij, qui proinde Reges ferè habuerunt extraneos, olim Iudęos, Perſas, Ptolomæos, Græcos, Romanos, Saracenos, hodie Turcas, Iſmaelitas. Sed & Abyſſinorum Præto-Ioannes ſuam originē refert ad Salomonē, eiúſq; nobilitas tota ab Abraham, de quo pòſt.

Proprie tamen Chanaan maledictus inſœlixvè pronunciatus, non Cham, quia auctor fuit, & origo ſcandali. Turpitudinem enim aui Noë reuelauit, quem non modo non caſtigauit Pater, ſed & fouit, corridēdo & conuocando fratres ad iſtud ſpectaculum, In eum autē verſa eſt imprecatio, non in Cham, ne Chus Aethiopum pater, Mizraim Aegyptiorū, Phut Lybum ea immetentes includerentur, qui proinde & ipſi aucti ſunt cęleſtibus & tēporariis gratiis. Nam Aethiopes regnum florentiſſimum iam olim habuerunt, & perpetuo à diebus Salomonis & Reginæ Sabæ fideles fuerunt. Aegyptij Chriſtum è primis ſuſceperunt. Sic Afri. &c. Sed Chananei penitus ab Iſraelitis vel extincti, vel in alienas terras eiecti, vbi miſerè viuunt & barbarè. &c.

Quòd autem iſtud contigerit, vt rectè Abben Ezra, multis annis poſt Diluuium ex eo apparet, quia, Chanaan tunc erat adultus, & præcipuus tragœdiæ auctor, qui tamen erat quarto genitus. Cham enim iam ante eum genuerat Chus parentē Aethiopum, Mizraim Aegyptiorum, Phut Lybum, *Gen. 11.*

Tunc, imo tota hac 2 ætate habitabant in tentoriis, nullis adhuc pagis vrbibúſque conditis. Nam Geneſ. 9 nominatur tentorium Noë, & tabernacula ſiue tētoria Sem (idem enim in Heb. vocabulum. אהל *Ohel* ſignificans tabernaculū motorium miniméque fixum.) Quem morem aliquandiu ſeruarunt Patriarchæ ſequentis ætatis, è variis locis Geneſ. de quibus proinde Apoſt Heb. 11. in caſulis aut potius in tabernaculus, ἐν τοῖς σκηναῖς habitando, &c. Et Vrbium primæ poſt Diluuiū, non niſi poſt diuiſionem gentiū, prouecto iam Abraham, nominantur & condi docentur, Geneſ. 10. & 11.

1657

1619 Doctores Hebræi, vt ſcribit *R. Leui in 9. cap. Geneſ.* tradunt Cham execuiſſe teſticulos patri, ne deinceps liberos procrearet. Quid ſimile Poetæ noſtri de Cœlo & Saturno fabulantur.

b Sem poſt diluuium vixit an. 500. ſuperſtes Abrahæ an. 35. vſque ad annum Iacob prope quinquageſimū. Nam moritur ſexcentenarius. Conſtanti Hebræorum ſententia, ipſe eſt Melchiſedech, qui per tot annos, nempè à diluuio ad ſæculum Iacob, fuit præcipuus eccleſiæ Dei gubernator. *Hieronymus ad Euagrium.*

Magna probabilitate Hebræorum Talmudici, Ioſep. lib. 1

Anni Diluuij.			Anni mundi.
1			1657
		NOE SÆCVLO.	
2			1659

c 10, Kimhi in Rad. גדל, (etſi refragetur initio Paralip.) R. Selomo Geneſ. 10 docent, Iaphet primo loco à Noe fuiſſe genitum, 500 ſcilicet patris anno: Cham ſecundo, 501. Sem autem omnium poſtremo, cùm pater perueniſſet ad 502. vel 503. etſi contra Noſtris, vt *Auguſt. lib. 16. de Ciuit. cap. 2,* Iaphet minimus putetur, Sem maximus. Sed eius nihil intereſt ad noſtræ Eccleſiaſticę hiſtoriæ ſeriem.

Interim ratio Hebræorum videtur inuicta. Quicunque fuit primogenitus Noe, erat centenarius ineunte Diluuio. Nam natus quingenteſimo anno ipſius, qui ſexcenteſimo in arcam ingreſſus dicitur Geneſ. 6 & 7. Sem autem non niſi fuit centenarius biennio poſt Diluuium, Geneſ. 11, qui annus erat ſexcenteſimus ſecundus Noe. Sem igitur non fuit primogenitus.

Deinde Geneſ. 10, vbi ex ordine hiſtoriæ texitur trium progenies, Iapheti genus præcedit, Cameſis ſequitur, Semi tandem ſubiicitur. *R. Leui.* deniq; ibid. Sem dicitur frater Iaphet maioris (ſic enim accipiunt Hebræi in genitiuo, non in alio caſu *Maior. &c.*)

Prius tamen ſolet nominari à Moſe, verum vt dignior & pietatis auitę tenacior, non vt antiquior. item obſeruantię & amoris cauſa ad honorandam eius memoriam, qui ſuus populique ſui eſſet parens, denique propter primogenituræ prærogatiuam, dum ex eius ſemine oriturus eſſet populus Dei, & Chriſtus.

Sem apud homines gloriam adeptus ſummam & ſuper omnem animam (poſt Seth) in origine Adam. *Eccleſiaſt. 49.* Patris ebrij nuditatem, cui illudebant Cham & Chanaan, pallio cum altero fratre operuit, atque paternam benedictionem promeruit. Salem regiam cõdidit & templo adornauit, in quo ſacrificiũ & Eccleſiæ ſedem primariam fouere erat ſolitus.

Ex eo pij homines procreati ſunt, qui in Dei cognitione permanſerunt. E' fratribus ij, qui ſe ad falſa numina contulerunt.

Non perinde profanis notus fuit, qui alioqui Cham & Iaphet meminere ſub nomine Cameſis & Iapeti, quoniam Orientalium pater, quibuſcum commercium prope nullum habuére, vt cum Europæis & Septẽtrionalibus, quotũ parẽs Iaphet, cum Afris & meridionalibus, quos Cham procreauit.

Iaphet ab Heſiodo & Poëtis Iapetus nominatur, cuius filium faciũt Prometheum, à quo hominem è limo terræ factum, & igne Iouis è cœlis delibato animatum ſcribunt: fortaſſe, quia ſermonibus ipſius, doctrina de creatione protoplaſti, apud poſteros conſeruata ſit.

Quemadmodum autem Iapeti, & quidem inter Gigantes, nomen Græcis & Latinis notum fuit, quamuis vnde eſſet ignorarent, ita fratris nomen non ipſis adeò fuit obſcurum, qui inter Gigantes cum Deo bellantes Cameſem nominarent. *Vt Cato in fragm. de Originibus.*

Ab his diſſeminatæ ſunt & diuiſæ in terra gentes 70, qui notantur capita familiarum Geneſ. 10 & 11. Nempe 26 è Sem, 30 è Cham, 14 è Iaphet.

Quamuis autem Iapheti progenies gentibus & linguis nomĩdãtes initio pauciores fuerint, tandẽ tamẽ cæteras numero & multitudine ſuperarunt, vi paternæ benedictionis. *Dilatet dominus Iaphet.* i. multiplicet eius ſobolem & amplificet eius fines ſupra reliquos. *Faſciculus myrrhæ.* Hinc effuſiones incredibiles populorum è Septẽtrione in Europam, Africam, Aſiam & omnes orbis partes. Hinc ampliſſima regna

Anni Diluuij. | Anni mundi.

12

2 c ARPHAXAD genuit 1659
37 Selam ætatis ſuæ an. 35. 1694

Elam, Aſſur, Lud, Aram quatuor aliis filiis Sem.

Gomer, Magog, Madaï, Iauan, Thubal, Moſoc, & Tyras ſeptem Iapeti F.

Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, 4 filiis Cham.

13

Gen. 11. d SELA genuit Heber 1694
67 anno 30. 1724

Hus, Hul, Gether, Mes Filiis Aram, Syrorum Patris.

Aſcenaz, Riphat & Togarma F. Gomer, Gallorum P.

Eliſa, Tarſis, Cittim, & Dodanim F. Iauan Græcorum P.

67 *Saba, Hauila, Sabattha, Regma, Sabathaca F. Chus Æthiopum P.* 1724

regna Macedonum, Græcorum, Romanorum, Tartarorum, Turcarum, &c.

c Corruptè apud 70 Interpretes Arphaad dicitur genoiſſe Cainam, & Caïna Selam. Nam nullum exemplar Hebraicum hoc loco huius meotionem facit Quinetiam vetuſtiſſimi Hebræi nominatim notant à Noë ad Abraham tantum decem eſſe generatiooes, quot erant ab Adam ad Noë. B. quidem Lucas cap. 3. vndecim oumerat, ac Cainan infert in hunc otdinem, ſed id Græcorum, ad quos ſcribebat, & quibus ſola exemplaria 70 nota erant, cauſa. Poſſit etiam dici Arphaxad genuiſſe Selam per iotermedium Cainam. Nam ſæpe Hebræis *gignere* tam maioribus reliquis, quàm proximis parentibus tribuitur. Sic cùm oon meminiſſet Cainan Moſes, id B. Lucas poſuit, ſiue è veterum Hebræorum hiſtoriis, ſiue è Spiritus ſancti afflatu, ſiue ex opiniooe Septuaginta, non ſua. Neque enim eſt nouum Scripturam loqui ex aliorum ſenſu & opinione, non rei veritate. *Aug. lib. 2. contra epiſt. Parmenia.*

Quod ſi verè Arphaxad genuit Cainam, deinde Caina Selam, genuit Cainam anno 18, & Caina Selam ann. 17. Qua ratione Sela natus eſt ipſi Arphaxad, cū Arphaxad ageret 35 annum. Sic Numeri tantum io 70 erunt corrupti, vt totis his ſæculis. Atque hæc eſt prima trium de Chronologia huius ætatis, quæſtio.

Cæterùm quia Arphaxad vixit 438. peruenit ad Abrahæ 146 annum. Iſaac 46, Mundi 2096 Sic Heber, à quo Hebræi dicti ſunt, omnium Patrum poſt diluuium diutiſſimè vixit, excepto vno Sem, nimirum annos 464. vſque ad 80 Iacob. Hac methodo, quinam, quibuſcum, & quandiu viaerint, facilè deduces.

Secunda huius ætatis quæſtio eſt de natiuitate Arphaxad, vt tertia de Abrahæ, da qua ſuo loco.

Noonullis dicitur genitus anno primo diluuij, aliis, ſecundo. Difficultas in eo eſt poſita, quòd *Biennio poſt diluuium, Gen. 11.* interpretentur poſt diluuium ſcilicet inchoatum. Ac ſic ferè Hebræi, qui hanc ætatem præfinitè annis 292. concludunt. Simplicius eſt de bieonio poſt abſolutum diluuium.

Niſi verò tam citò poſt diluuium reperiretur natus, poſſet oon videri primogenitus, quia Geo. 10 v. 22 & 1. Paral. 1 nominatur tertio loco, oempe poſt Elam & Aſſur.

Vti fuêre generis huoiani primordia in Armenia, Meſopotamia (ibi eniin Edeo paradiſi locus, *Eze.*) Chaldæa, Syria, ibíque ante diluuium homines duntaxat incoluêre: ita hæ ipſæ primum regiones poſt illud habitatæ ſuot, & ſapientiam à maioribus acceptam coluerunt ad vſque labiorum coofuſiooem.

Poſt diluuium cœpit habere locum illud Plioij, Quanto magis præterit ſæculi curſus, tanto mioora corpora fert natura.

d Moritur aonorum 433. Iacob 31. Gigoit trigeſimo & ſic ferè deinceps. Nam vt contractior eſt iam vita, ita & vitæ fuoctionom vſus celerior.

Notant enim ſub huius patre humanam vitam dimidio immioui cœpiſſe. Cum enim ſuperiore æuo homines explerent 900 annos, iam his diebos ad 400 redacti ſunt, vt ſub Phaleg ad ducentos. *R. Selo. 1. Paral. 1.*

Naſcuntur copioſè futorarum gentium patres. E Sem cui ab Euphrate cum Syria Orieos totus obtigit, Arphaxad Chaldæorum, quos proinde diminutè Caſdim. à tribos po-

ſtremis literis ארפכשד vocant (è quo Heber Hebræorũ) Elam Elamitarum, qui pòſt ab inſuſia in ipſorum regionem Perſis de genere Iapheteo & Medorum ſanguine, *Faſciculus Myrrhæ Geneſ. 9* Perſæ dicti ſunt. Aſſur Aſſyriorum, Lud Lydorum, Aram Syrorum, vnde in Hebræo Syria ſic appellatur, cuius metropolis Damaſcus, etiam vſque ad Auguſti tempora vocatis Arameis (inquit Strabo) quos Syros dicimus. E quo Hus Auxitidis regionis in confinio Syriæ & Arabiæ Pater, Hul Armeniorum, Gether Etharorum, qui & Armenij, Mes Meſiorum ſiue Mæonum. Iectan Hebri F. Indorum, è quo tredecim Indiarum propagatores ſuo tempore nominandi.

E' Iaphet, cui contigit Septentrionalis regio à Tauro & Amano montibus Ciliciæ & Syriæ vſque ad glaciale pelagus, & Europa vſque ad Gades, Gomer Galatarum ſiue Gallorum, Magog Scytharum, vnde & Hebræi Scythiã hoc appellãt nomine, quod & Hieron. & Ioſephus teſtãtur. Madai Medorum, Iauan Ionum, ſiue Græcorum, vnde in Heb Gręcia nominatur Iauan Eſ. 66. Ioel. 3. Dan. 8, 9 &c. & Græci Ionea, & quinta eorum lingua Ionica & mare Ioniũ, per quod è Syria itur in Græciam. Tubal Hiſpanorum ſiue Iberum, Eſa. 66. Moſoc Moſcouitarum & Capadocum Ponticorum, quorum metropolis tempore Hieronymi Mazaca, Thiras Thracum, E' Gomer Aſcenez Germanorum, Riphat Riphæorum, vbi & Riphæi montes, Togorma Sarmatarum (Recentioribus Hebræis Turcarum.) E' Iauan Eliſa Eliſeorum ſiue Aeolidum, vnde lingua Græcorum quarta Aeolica. Tarſia Cilicum, quorũ metropolis Tarſus, Cittim Cypriorum, quorum ciuitas Citium, quæ nobis Zenonem philoſophum pepetit, propriè Europæorũ maris mediterranei accolarum vel inſularium, vnde Romani & Itali Num. 24 & Dan. 11 ſic appellantur, & Græcorum inſulani, Eſ. 23. & Macedones, 1 Mach. 8. Dodanim Epirotarũ, apud quos Dodoneum oraculum. Rhodamin (Num 1. Paralip. additur) Rhodiorum.

E Cham, cui ceſſit ab Euphrate meridionalis tractus vſque ad extrema Africæ, Chus Aethiopum, vnde Aethiopia Chus Hebraïcè nominatur, Mizraim Aegyptiorum, vnde & in Heb. Aegyptus ſic dicitur, & apud Ptolom. & hodie per totum Orientem. Phut Mauritanorum, vnde fluuius Mauritaniæ Phur & tota regio Phutẽſis, vbi hodie regnum Feſſenſe, Chanaan Chananeorum, quorum regionem poſtea Iudæi, vi imprecationis Noë & propter eorũ peccata occuparunt. E' Chus Saba Sabæorum, in Arabia, de quibus Poëta, mittunt thura Sabæi, Enila Getulorum, qui ſunt in parte Aethiopiæ Occidentalis, Africæ deſertis adhærentes. Sabatha Sabathenorum, qui nunc Aſtabari, Sabataca Cephalecorum in intima Africa ſecundũ littus maris Aethiopici, quorum annales affirmant Salomonis claſſem illuc tertio quoque anno auri cauſa nauigaſſe. Raama populorum magis mediterraneorum, qui paulatim antiqua nomina perdiderunt, vel potius ignorati ſunt à noſtris Geographis, vt pleriſque alij Africæ, verẽtibus fortaſſe, ne regionibus extra Tropicum Cancri poſitis, ſtulta quadam vulgi perſuaſione, torrerentur.

Ex hoc Raama Saba Sabaim auctor, vnde Regina Saba, quæ inuiſit Salomonem. Dadan ignotæ gentis, ſed Sabainis propinquæ.

E' Mizraim Aegyptiorũ fonte Lud Marmaricorum, Anam Cyrenaicorum, quanquam hi dicantur bello quodam Aethio-

Anni Diluuij.		Anni mundi.
37		1694
	Lud, Anam, Laab, Naphtu, Partus, Chaſlu, Caphtor F. Mizraim Ægyptiorum P.	
	Sidone, Heth, Iebus, Amor, Gergas, Heu, Arac, Sin, Arad, Samar, & Hamath F. Chanaan.	
67		1724

Anni Diluuij.

67

NOE SÆCVLO.

14

Gen. n. e HEBER gen. Phaleg anno 34.

101

Saba & Dadan filiis Regmæ de genere Chus.

Philiſtim filiis Caſluim de genere Mizraim Ægyptiorum patris.

101

Anni Mundi.

1694 Aethiopico conſnmpti. Laab Lybum, Nephtu Nubianorum, Patrus petreæ Arabiæ. Caſlu Troglodytarum, de quibus egreſſi ſunt Philiſtim Paleſtinorum patres, Caphtor, Capadocum ad Taurum, (non ad Ponrum.)

E Chansan Sidon Sidoniorum, Heth Hetteorum, Iebus Iebuſeorum, Amor Amorrhæorum, Gergas Gergeſeorum, Heus Heueorum, Arac Aracheorum, quorum metropolis Arca contra Tropolim, in radicibus Libani. Sin Sineopum qui Sin ciuitatem non procul condiderũt, Arad Aradiorum, qui Aradiam inſulam tenuerunt anguſto freto à Phœniciæ littore ſeparatam. Samar, à quo nonnulli Samariæ monrem denominant. Hamath, à quo ciuitas Syriæ Hemath, in Scriptura celebrata, quam Aug. Antiochiam, Hiero. Epiphaniam Græcis temporibus nominatam aſſerit.

Hi quidem longè plurea ſuſtulerũt filios, (Nam Gen. 11. de quolibet ferè inculcatur, *Et genuit filios & filias*. i. numeroſam vtriuſque ſexus ſobolem) ſed ſolum nominantur patres & capita gentium & linguarum matricum. Cæteri ſunt per cognationes, familias & gentes confuſi.

Quare hæc ætas merito inſcribi poteſt mater & parens humani generis, ſiue ætas propagationis & multiplicationis hnmanæ. Nam his trecenris annis genus humanum copioſius eſſe auctum & multiplicarum, quàm 1600 annis diluuium antegreſſis, ex eo apparet. Primo, qnia tot illis annis vix Aſiæ mediterranea potuerint impleri, cum iam poſt 300, tanta mulritudine exriterint nepotea Noe, vt non modo illa loca repleuerint, ſed etiam vniuerſum conrinenrem, imo etiam maris inſulas, Gen. 10 & 11. Secundo, quia lex matrimonij ſiue monogamiæ in paradiſo lata ſex primis generationibus, ne quidem inter Cainitas violata ſit, inter filios autem Dei nunquam, cum iam hoc æuo polygamia locum habuiſſe videatur è cõiugiis Abrahæ, Iacob, &c. Tertio, ſi ex vno Iacob intra 430, iuxta alios 210, ſexcenta hominũ millia exierunt ex Aegypto, prætet paruulos & fœminas, qui non erant pauciores, qnot potuêre naſci intra 300, è tribus filiis Noë præſentim benedictione Dei & Patris cumulatis?

Forma certè Eccleſiæ quæ 300 primis, & quidem inter crucea acerbiſſimas plns creuit auctáque eſt, quàm vetus Synagoga bis millenis, adeo vt mundnm totum occnparit & per eum ſe latè diſſeminarit.

1724 e HABRAAIS nomen dedit. In Chaldea inter Tigrim & Euphratem remanſit cum tota poſterirate, quouſque Thare

1758 cum filiis migrauit in Meſopotamiam, deinde Abraham in Chananeam, à quo Euphratis tranſitu in alienam terram, Rabbinorum multi, *vt R. Selo. Geneſ. 10* Abraham primum Hebræum, indéque eius poſteros Hebræos dictos putant, non ab hoc Patriarcha. Nam & *Heber, trans, vltra*, quaſi transfluuiales.

Sapiens Propheta apparuit, quòd filium ſuum vocauit Phaleg, i. diuiſionem, quia illo viuente linguæ & regionea diuidundæ erant. *R. Ioſe.*

Vocabulo prophetico fine prouidentiæ, vt innoteſceret in hac diuiſione orbis terrarum, plus fuiſſe diuinæ prouidentiæ, qnàm humani conſilij & induſtriæ.

Secundo genuit Ioctan à diminnendo ſine minorando, quòd diminuerit ſibi de mundi negotiis, vt vacaret rebus diuinis & philoſohiæ. *R. Selom. 1. Parali. 1.* Quaſi è duobus ipſius filiis vniuerſa ſapientia manatura eſſet in homines.

1758 Diuina per Phaleg Hebræorum patrem, humana & Philoſophica per Ioctan Indorum & Orientalium genitorem.

Vnde philoſophia illis locis ab omni antiquitate floruit, Bracmanes, Gymnoſophiſtæ. Et in libris regũ, hiſtoria pręſertim Salomonia, ſapientes, Orientis. Tardiſſimè Occidentales ſapuimus & ſciuimus.

Tres prophetæ huius ætatis Noë, Sem, Heber. *Seder Olam c. 21.*

f PHALEG à diuiſione nomẽ habuit, patre eius afflato numine quodam prophetico. Eius enim ſæculo, id eſt, ſub vitæ ipſius extremum, *Auctore R. Ioſe.* in diuerſas linguas, prouincias, & gẽtes terra diuidenda erat inter filios Noë. Alioqui natus eſt 101 poſt diluuium anno. Ex quibus Sem, qui & Melchiſedech ſacerdos Dei viui, cum ſuis, Orientalem Syriæ partem, verſus Euphratem obtinet. Cham Zoroaſtres Bactros, Iudæam, Arabiam, Aegyptum, AEthiopiam, totam denique per ordinem ſucceſſionis Aphricam. Iaphet, ſiue Iapetus cum ſeptem filiis eorúmque poſteris, Europam noſtram & Septentrionalem Aſiæ partem. Hinc poeta, Audax Iapeti genus, primum ſe credere tranſtris, &c.

Antea enim nemo mare ſulcarat. Hinc poetæ aureo ſæculo negant mare fuiſſe traiectum. Exemplum arcæ illos in inſulas traxit, quas & repleuiſſe à Moſe memorantur.

Nomina poſterorum eorum Hebraica id clarè indicant *Geneſ. 10. & 1. Paralip. 1.* vt Aſſur, Madai, Lud, Sidon, Iauan ſiue Ion, &c. Ne Græci glorientur ſe terris impoſuiſſe nomina. Origines enim populorum ſecundum familiarum ſortitiones alibi non leguntur, quàm apud Moſem Gen. 10 & 11.

Ciuitas & Turris Babel ædificatur, ne poſthac poſſet vllo diluuio perire: quæ fabulæ de Gigantibus cum Ioue bellantibus materiã præbuit, & de Aloidis Titanis & Terræ filiis, qui manibus magnum aggreſſi reſcindere cœlũ, apud Virg. ex Homero.

Ex vna lingua Hebræa, multæ, nẽpe 70, vt Hebræis placet, factæ ſunt, quod colligunt è capitibus familiarũ, quæ totum recenſentur. *Gen. 10.* Sed id ſub finẽ vitæ Phaleg. i. 48 Arahæ.

Omnium ergo matrix Hebraica mundo coæua, *Hiero. in Sopho. Orig. hom. 11. in Numer. & ferè Hebræi, præter R. Iuda, cui in Ira. Sanedrin, Ada Sermo Arameus, id eſt, Syriacus.* Quæ vt prima fuit, ita erit & vltima. Nam eius vſus eſt, eritque in cœlo, dum ea Sancti, vt Pſalmus ait, in ſæculorum ſæcula laudabunt Deum. *Haymo 1 Co. 13 Viguerius è doctrina Scholaſticorum, Inſtit. c. 9. §. 1. v. 8. p. 103. Remigius 1 Co. 13. Ioan. Dominicus Cardinalis ſuper Magnificat, Viualdus de monte regali c. 9 lib. de laudibus & triumphis trium liliorum.* Vnde & Angelicam dictam putant ab Apoſtolo 1 Co. 13.

Ita non quærendum cum Platone in Cratillo, Voceâne ſint à natura, an ex hominum inſtituto, vt ceuſuit Ariſtoteles. Nam Deus ipſe linguas confudit, id eſt, ex vna multas fecit. *Hebræi*, ſiue miſcuit (*Balal* hoc ſonat & ſimplici vnitati opponitur vt mixtio & confuſio) miſcuit inquam, vt iam non eſſet vna lingua ſiue loquela, ſed mixtæ, & confuſæ. i. variæ & multiplices, vt iam ſe mutuo non intelligerẽt, ſéque ſeparare cogerentur.

Sic earum diuiſio ſiue diuerſitas neque eſt naturalis, cum vnicus principio eſſet Adam cum ſua vxore, ſed publica calamitas in hominum genus diuinitus effuſa, Deíque punitio, neque ex humano conſilio, vel vitio, vt prima & vnica progreſſu temporis fuerit variata, & plures facta, quia ſimul omnes vnius eſſent dialecti & idiomata, cum conſtet 70 linguas radices planè habere diuerſas, nec inter ſe quicquam habere

Anni Diluuii		Anni mundi
101		1758
	15	
Gen. 11.	f PHALEG gen. Rehû	1758
131	ætatis anno 30.	1788
	Ioctan fratre minore.	
	NOE ET DILVVII SÆCVLO.	
131		1788

Anni Diluuij. | Anni mundi.

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

habere commercij & affinitatis.

Hebraica, quæ antea communis erat, apud Hebrum (à
1758 quo linguæ & populi nomen) remanſit incorrupta, quòd neque conſilij, neque operis eorum, quibus turrim in cœlum erigere placebat, interfuiſſet. Nam etſi iſta confuſio contigerit vltimo anno Phaleg. i. ætatis eius 239, at ei Heber ſuperuixit 170 annis, vſque ad 82 videlicet Iacob. In eo enim finiit antiquus Macrobiorum Vigor.

Qui turrim ædificauerunt, appellati ſunt Meropes, ob diuiſam vocem. *Vide Suidam in voce, Hebræi.*

Imò verò remanſit etiam in Syria & terra Chanaan, antiquis Patrum ſedibus cúmque in eam venit Abraham Chaldæus, tam ipſe, quàm poſteri ipſius locuti ſunt Labio Chanaan, quæ eſt ipſamet lingua ſancta, circa quæ tempora corrupta eſt in Syria, vt deinceps, non Hebraica ſiue Chananea fuerit, ſed eius duntaxat dialectus proximus. Nam propius Syriaca ad eam accedit, quàm reliquæ. *Elias Præf. Meturgheman è Talmudicis.* Quod videtur ſumptum è c. 19 Eſaiæ, In illa die ciuitatea in terra Aegypti loquentur lingua Chanaan, & colent Dominum exercituum. Sic enim Eſaias appellat linguam ſanctam & Hebraicam. Atque hinc fortaſſe ſuprà R. Iuda Adæ ſermonem fuiſſe docuit Arameum.

Sed nec qui morabātur in Syria & Chanaan videntur interfuiſſe conſtructioni turris, aut cōmunicaſſe. Quoniā Gen. c. 11 v. 2. ſtructores deſcēdiſſe videntur de Oriente in cāpum terræ Sennaar, illícque conſediſſe ad hoc opus. Syria autem & Chananea erant in Occidente terrarum, quæ tunc incolebantur, nempe vltimæ ab illa parte propter mare Mediterraneum: montes Libani Armeniæque à Septentrione, deſerta Arabiæ ab Auſtro, Solo Oriente aperto, plano & peruio vſque ad montes Medię. His enim finibus concluſa videtur iſtius ætatis habitatio.

Aiunt autem hanc confuſionem linguarum extitiſſe 48. ætatis Abrahæ, 10. ante obitum Noë, ita vt vterque eam ſpectarit. *Seder Olam.*

Indéque terrarum diuiſionem. Nam eam ſtatim eſt conſecuta, eóque promptius, quòd alter alteri peregrinus videretur.

Vnde falſum eſt anno 101. poſt diluuium huiuſmodi cōfuſionem accidiſſe, quod tamen noſtris Chronologis & nonnullis Hebræis apud Abben Ezram placet, nempe quia prima ætas Phaleg incidit in 100. ab ipſo diluuio. Si enim vera eſt Hebræorum hiſtoria, illam oportet factam poſt annum à diluuio trecenteſimū: ætate videlicet tertia & Abrahæ, quod omnino eſt tenendum. Primum quoniam oportuit prius iuſto aliquo tempore multiplicari ſtirpes, quàm in tam varias orbis partes diſpergi. Deinde, quæ ratio eſt firmiſſima & prope neceſſaria, quoniam gentes multæ, maximæ & præcipuæ nondum erant ortæ, reliquæ non multum auctæ. Tantum abeſt, vt illarum linguæ potuerint confundi. Nam tredecim Indicæ exortæ ſunt è Ioctan fratre Phaleg minore Geneſ. 10. Præterea illas oportuiſſet præteritas in partitione orbis terrarum, quæ tamen optimam & locupletiſſimā mūdi partē ſunt cōſecutæ. Non, vt Iſraelica, quæ ideo in partitionem illam non venit, quia adhuc erit in lumbis Abrahæ, & pars eius Dominus, *Deut. 32*, qui ei prouidit tandem de terra Chanaan. Denique paulò antè demonſtratum
131 hæc facta ſub extremam vitam Phaleg, quam ad *339*. dilu-
1788 uij perduxit. *Gen. 11.* Hinc à diluuio ad diuiſionem terræ & linguarum confuſionem annos *340*. numerat auctor Seder

Olam,& Hebræi penè omnes. Quibus congruenter Abbas Vſpergenſis Cbronici ſui initio, Moſes (inquit) ab Adam ad Noë,& à Noë ad Abraham duarum ætatum tempora,ſecundum ſucceſſiones generationum in populo Dei deſcribit,nullam vſquam de regnis & regibus faciens mētionem, quòd reges fortaſſis nondum eſſent. vbi pro *fortaſsis certiſſimè*,ponerem. Nam nihil certius,quàm regnorum originem ob ſuperiores cauſas conferendam in quinquageſimum circiter tertiæ ætatis,ſiue Abrahæ.

Dum 70 linguas duntaxat Hebræi conſtituunt, hoc faciunt, quia apud Moſem non plura ſtirpium capita & principes notantur iuxta numerum filiorum Iſrael profectorum in Aegyptum. *R. Selo. Deut. 32. Abben Ezra Geneſ. 10 & 11.* Noſtri ſeptuaginta duas pro numero 72 diſcipulorum ad eas conuertendas à Chriſto inſtitutorum. Nempe è Iaphet 15, è Cham 30, è Sem 27. Sed rectius Hebræi. Nam conceſſis 30 ſtirpibus Cham,vt dıertè expreſſis Geneſ. 10, è Iaphet ſolum reperiuntur 14, niſi addas Rodanim, è 1 Paralip.,quaſi alium à Dodanim. E' Sem vix 24. Item quoniam non plures proferri poſſunt cęterarum innumerabilium matrices,quales ſunt, Hebraica genitrix Syriacæ, Arabicæ, &c. Latina Italicæ,Valachicæ,Gallicæ & Hiſpanicæ: Græca Doricæ, Ionicæ, Aeolicæ, Atticæ: Slauonica Polonicæ, Boëmicæ, Moſcouiticę, &c, Germanica Helueticę, Anglicę, Flandricę, &c. Tartarica Turcicę, Sarmacanicę, &c. Abyſſina Aethiopicę, Sabeę, &c. Sic illo numero minimè comprehenduntur, vt gentes poſtea ex iſtis propagatę, Verbi gratia Ammonitę & Moabitę ex Lot, Idumei ex Eſau, Iſmaëlitę,& Hagareni ex Iſmaelę: ita neque illarũ dialecti, qui ſunt innumerabiles, ita vt intra centum leucarum diſcrimen in hominum labiis, occulta quędam cauſa verſuram faciat tantam, vt vel propter accentum, vel ob mutationem aliquam literarum, vel additionem, vel detractionem tam paruulo ſpatio non ſe mutuo intelligant, ſicuti in nouo etiam orbe Americus Veſputius obſeruaſſe ſe ſcripſit.

Adde gentes omnes propemodum eſſe ſpacio ſæculorum inter ſe confuſas, commixtas, vel etiam planè mutatas (Iſraelitas excipit R. Kimhi initio Abdiæ) propter infuſiones, bella, clades, commercia, coniugia, & alios caſus. Indéque linguas vel peregrinas, vel nouas, vel commixtas, vel corruptas emerſiſſe, quotidiéque emergere.

Ex peccato accidit illa linguarum multiplicatio, ad puniendam humanam temeritatem. Nam vt linguæ vnitas & ſimilitudo firmiſſimum eſt vinculum ſocietatis humanę & religionis, ita diuerſitas certam parit animarum diuiſionem, diſcordiã morum, ingeniorum, ſtudiorum, voluntatum, &c.

Ex tribus Noe filiis 72 gentes totidémque linguę ortum duxerunt, ſed aucta eſt deinde gentium, pluſquam linguarũ numerus. Nam ex Sem, gentes 406. progreſſæ ſunt, linguæ 27. E' Cham patriæ 394. linguæ 22. E' Iaphet populi 200. linguæ 23. vt ſint numero 72 linguæ, generationes ſiue gentes 1000. *Arnobius in Pſal. 104. Eucher. in Geneſ. lib. 2. c. 7. Aug. de Ciuit. 16. c. 3. 6. 9. 11.* Sed Hebręis, vt docui, 70 tantùm.

Quem tamen numerum vix dum reperio, ſi quidem excludantur, vt vult Abben Ezra Gen. 11. Sem, Cham, Iaphet. tanquam primarij & ſolidi Domini terræ, quorum poſtea hæreditas per capita liberis & nepotibus gentem iuſtam conficientibus in partes diſtributa ſit. Itaque malo vt & ipſi in partitionem veniant, non ſui cauſa, qui quocunque venirent, apud ſe eſſent, ſed propter illos filios, qui non per ſe, ſed in globo

Anni Diluuij.		Anni mundi.
101	NOE SÆCVLO.	1758
131		1788

Anni Diluuij. | Anni mundi.

131 | 1688

* *

NOE SÆCVLO.

16

Gen. 11. g REHV genuit Saruch, anno 32. 1688

163 1820

Elmodad, Saleph, Hatſarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hobal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab tredecim filiis Iočtan Indorum Patris.

163 1820

in globo vt loquuntur. i. conuinctim & mixtim gentem conſtituere poterant, niſi mallēt cum reliquis fratribus confundi miſcerique, vt contigit in partitione Chanaan filiis Ioſeph minoribus cum Ephraim & Menaſſe confuſia.

Sic enim perſpicua erit capitum & ſtirpium enumeratio. Iaphetinarum 15. Iaphet, Gomer, Magog, Madai, Iauan, Thubal, Moſoc, Thiras, Askenas, Riphat, Togarma, Eliſa, Tharſis, Cittim, Dodanim. Chamcſearum 31. Cham, Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, Saba, Hauila, Sabatha, Regma, Sabathaca, Lud, Anam, Laab, Naphru, Patrus, Chaſlu, Caphtor, Palesheth, Seba, Dedan, Sidon, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heũs, Arac, Sin, Arad, Samar, Hamath. Semearum 24. Sem, Elam, Aſſur, Arphaxad, Lud, Aram, Hus, Hul, Gether, Mes, Heber, Elmodad, Saleph, Hatſarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab.

Vbi notandum non aſſignatam certam partem ipſi Heber pro Hebræa ipſiua familia ac gente, vt quæ adhuc eſſet in lumbis Filiorum, pręſertim Abrahæ, nec in iuſtam cognationem creuiſſet.

Atque illud eſſe Deuteronomij 32. *Quando diuidebat altiſsimus gentos, quando ſeparabat filios Adam (in patrias & Regiones Geneſ. 11) conſtituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Iſrael. Pars autem Domini populus eius, Iacob funiculus hereditatis eius*, id eſt. Quemadmodum filij Iſrael cum Iacob ingredientes in Aegyptum erant 70 (*Gen. 46*) ſic ſane terminauit ſiue diſtinxit filioa Adam in populos 70, ſecundum linguarum varietatem, quando eoa diuidebat & per terras ſeparabat, ita tamen vt, aliis, nempe 69, aſſignarit & conſtituerit terminos & patrias ſuas, Iſraelem autem præterierit, pro parte & hæreditate ipſius ſe ei reſeruans & conſtituens, ipſi ſuo tempore prouiſurua de terra, quam in manus Chananeorum potiua depoſuerat, quàm donauerat.

g Moritur annorum 239, Abrahæ ſeptuageſimonono, mundi 2027. Præfinirè æquauit diea vitæ patris ſui, ſequentea reliqui non item, de qua re Abben Ezra Geneſ. 10 & 11. Sub Phaleg diebua, quibus collectus eſt (.i. mortuus) tria inſignia contigerũt, partitio terrarum, confuſio linguarum, dimidiatio annorum vitæ. Sem enim vixit 500 an. poſt diluuium, Arphaxad 438, Sale 433. Heber 464. Iam Phaleg dimidium dierum illorum vix explet, nempe 239. Sic Rehu filiua eiua 239. Sic fermè Sarug 230. Vnde regula. Poſt Phaleg nullua peruenit ad dies eius. i. annos 239, præter filium ipſiua Rehu. Hæc ille, vbi & ſignificat Phaleg appellatum, non modo quia diebua ipſius terra fuerit diuiſa & diſtincta gentibus & linguia, verum etiam quia dimidiata annis.

A diebua Phaleg diminuti ſunt anni humanæ vitæ dimidio vſque ad Dauidem. A Dauide altero penè dimidio vſque hodie, vt ſint duntaxat 70 aut 80. *Abben Ezra, Gen. 6.*

Iočtan patruus Rehu laudatur ab humilitate & contēptu mundi, vt proinde meruerit multia intermediia prætcritia gentes tredecim, quę Indiaa & Orientem poſſederint, propagare, & numerum Septuaginta abſoluere. Ex eo enim Elmodad pater Emodiorum, vbi Emodij montes Alexandri rebus clari, Haſarmuth Carmanorum, Ophir Peruſiorum, vnde puriſſimum aurum, qui & traiecto Oceano eoo retinuerunt nomen Peruaim hodie vſurpatum, vt olim in hiſtoria Salomonia, Hauila Hauileorum, prope Gangem, quorum aurum & lapides pretioſi celebrantur, Iera Gedroſiorum, Saleph, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Iobab populorũ

qui vel antiqua nomina perdiderunt, vel quæ nunc pro veteribus habeanr ignoratur. vel ſi rerenta ſunt, ad nos non peruenerunt, quia illæ partes minus fuêre à Geographis noſtria luſtratæ & cognitæ, & Græci vetera corruperunt vel mutarunt pro arbitrio. Nam quis crederet (Verbi gratia) Mizraim eſſe Aegyptum, Chus Aethiopiam, Magog Scythiam, niſi hoc ſacris hiſtoriis conſtaret.

h MORITVR anno vitæ 230. Iſaaci primo, Mũdi 2050. Nam nemo deinceps attinget dies Phaleg & Rehû. vita ſenſim contracta. Primus idola formaſſe fertur, nec veri Dei cultum retinuiſſe. Sed abſit à ſemine Sanctorum, cum præſertim adhuc Noë & Sem viuerent quos eum reneritum vt Patres, credidiſſe vt Eccleſiæ doctrinæque cœleſtis paſtores, quis debeat dubitare.

Credibilius eſſet formata ab aliis, vulgi errore & Nimrodi metu, poſt Noë mortem coluiſſe. Nam etiam de piis Ioſ. 24. Trans fluuium (Euphratem) habitauerunt Patres veſtri olim, Thare pater Abraham & Nachor, ſeruierúntque Diis alienis.

i MORITVR annorum 148. Abrahæ quadrageſimo nono, mundi 1998. Pater Chaldæorum ab aliquibus dicitur. Nempe, quia illic perpetuo manſit, néque traiecit fluuium ad quærendas nouas ſedes, miréque auxit familiam ataui Arphaxad.

Rapha famoſus gigas 1. Par. 2. à quo Raphaim Geneſ. 14. de poſteritate Chanaan terribiles Gigantes, quos expulerunt Moabitæ è terra ipſorum. *Deut. 2.* Qui & Emim & Zomzemmim. Videntur ſe recipiſſe in Philiſteam. Nam illic *1. Par. 14* Raphæ poſteritas Dauidis tempore, vt Goliath Gethens, & Lahim frater eius *1. Par. 20,* vbi & gigas 24 digitorum ex eadem ſtirpe. i. ſenorum in ſingulis manibus & pedibus.

k Thare ſtatuarius, idolorum fictor & venditor. *Hebræi in Bereſchit Raba. Suidas.*

Non puto verom, ſat eſto vt fuerit cultor è Ioſ. 24.

Abraham hanc artem aliquandiu exercuiſſe iidem auctores ſunt. Sed & hoc puto falſius, quamuis vocationem eius gratuitam non dubitẽ & nullis eius meritis, ex eodem c. 24. Ioſ. Vix enim poterat vir ad fundandam Eccleſiaſticã à Deo factus tam cito obliuiſci doctrinæ Noë & filiorum ipſius, præſertim Sem, qui adhuc erant in viuis, & cuius fruẽdi cauſa meditabatur de adeunda Chanaan.

Primus auctor diſceſſus è patria Vr Chaldæorum Meſopotamiæ vrbe, aſſumptis ſecum liberis, itineris, vel voluntarij exilij comitibus, Carras vſque progreditur, vt iret in terram Chanaan. Gen. 11. Vel non tam diſceſſus auctor, quàm voluntarius Abrahæ filij ſui comes, è quo Dei mandatum de relinquenda Vr Chaldæorum, idololatriæ imperatrice, reſciuerat. *Act. 7.*

Fortaſſe etiam ipſe adhuc terram Chanaã adire inſtituerat, vbi Deus purè ſub põtificatu Melchiſedech colebatur, ad vitandam impietatem & perſecutionẽ Nimrod. Sed cum repperiſſet in Meſopotamia res religionis eſſe pacatiores, certa occaſione illic permanſit cum filiis, vbi & mortuus. Hinc in libro Iudith. Hæc eſt progenies populi Chaldæorum. Antea habitarunt in Meſopotamia, quia noluerunt ſequi Deos patrum ſuorum, ſed adorauerunt Deum cæli, vnde fugerunt in Meſopotamiam & fuerunt ibi dies multos.

Hæc autem pertinent ad ſequentem ætatem, nam nullæ adhuc erant vrbes, & cõtigerunt anno 70 vitæ Abraham. 20 poſt

Anni Diluuij.		Anni mundi
	⁂ ⁂	
	17	
563	h SARVG gen. Nahor, anno 30.	1820
593		1850
	Iiſdem Ioctani filiis.	
	18	
Gen. 11.	i NAHOR gen. Thare anno 29.	1850
222		1879
	Iiſdem Ioctani filiis.	
	19	
Gen. 11.	k THARE gen. Abraham anno 70.	1879
592		1949
	Nachor & Haran fratribus Abrahæ minoribus.	
	⁂ ⁂	
292	⁂ ⁂	1949

NOE SÆCVLO.

Anni mundi.

poſt cœpram tyraunidem Nimrod.
Quandiu Carris commoratus ſit, & quam ob cauſam ibi
1056 ſubſtiterit, nec in terram Chanaao, ut inſtituerat, progreſſus
ſit, Scriptura reticet.
Vniuerſam ſuam familiam Carras traduxit. Nam filius
eius Nahor illic ſuam familiam & fortunas conſtituit, nec
poſt patris mortem, fratrem Abrahamum in terram Chanaan
ſequotus eſt. *Gen. 22. 24. 27. & ſeq.* Delectatus ea ſede,
quæ patriæ erat propior. Vbi fortaſſe Diis alienis tandem
ſeruiit. Nam Laban nepos eius Idola habuit, quæ Rachel
filia abſtulit, & Iacob defodit ſub terebintho.
Relictus illic fuit à filio Abraham, qui diuino oraculo in
Chanaan vrgebatur, donec 60 pòſt aonis Charris moreretur.
Contra eos, qui è loco Act. 7. perperam intellecto Abrahamum
non niſi mortuo patre illuc veniſſe & mortuum ſecum
detuliſſe ſuſpicantur.
Moritur enim ann. 205, Abrahæ 135, Iſaac 35, Mũdi 2083
A Noë decimus de ſemine Sem, tres filios habuit, ſed ſolus
Abrahã verum Deum coluit. Reliqui duo Nachor & Haran
ad ſimulachra ſe traduxerunt.
Eius primogenitus fuit Abraham, nõ Nahor, non Haran,
Hebræi Gen. 11. Noſtrorum tamen aliqui minimum Abrahã
fuiſſe cenſent, quod & colligont è *cap. 7. Actorũ*, vbi Stephanus
aſſerit Abrahamum exiiſſe Charris poſt mortem Tharæ
patris ſui. Ex eo enim ſequi videtur, non natum anno 70 Patris,
ſed 130. i. ſexaginta pòſt. Atqui locus ille Stephani cum
Moſis litera, & Hebr. traditione, alio modo commodè conciliatur.
Non enim inquit poſtquam mortuus eſt Thare, inde.
i. è Carris primùm Deus eduxit Abraham, ſed *tranſtulit
illum.* i. collocauit μετοίχισεν, colonum & habitatorem
fecit, ac ei quaſi nũquam in poſterum in Meſoporamiam reuerſuro
domiciliũ in terra Chanaan ſtatuit. Vnde μετοικία
non eſt ſimplex tranſlatio, ſed colonia. Nempe Abraham
cùm ante patris mortèm per annos 60. magis peregrinaretur
in terra Chanaan, quàm habitaret, quòd per vices patrem
& fratres viſeret: poſtea perpetuas illic ſedes collocauit,
neque amplius in Meſopotamiam reuertit.
Ideóque ante eius mortem ne paſſum quidem pedis habuit
in terra Chanaan, Act. 7, cùm duobus annis pòſt, nempe
quando Sara obiit, emerit 400 ſiclis ſpeluncam duplicem
cum agro vicino.
5 Faceſſet fortaſſis Lyranus negotium. Sara (inquit) tantum
minor erat Abrahamo annis decem. Geneſ. 17, putáſne
centenario naſcetur filius, & Sara oonagenaria pariet:
Si igitur Haran fuit iunior ipſo Abraham, non habebat
decem annos, quando genuit Saram, imo ne octo quidem,
quia inter natiuitatem Abrahæ & Haran oportet interfluxiſſe
duos plus minùs annos. Hoc autem videtur incommodum,
maximè quia illo tempore non niſi ſexagenarij
vel ſeptuagenarij generare incipiebant. Hæc ille.
Cui vt reſpondeam, primum: An non Sara ſe dicere potuit
nonagenariam, vt rotũdè & breuius loqueretur, non exactè,
quamuis fortaſſe eſſet minor? Deinde falſo ſuppooitur ſexagenarios
tot iſto ſæculo cœpiſſe gignere.
Nam oppoſitum ſuprà, patuit. Habet autem pro incommodo,
quod in illo populo noo fuit infrequens, vt octauo
anno gignerent. Nam qoomodo aliter tam pauco tempore
166 fuiſſent multiplicati io populum & gentem, niſi illic fuiſſet
extraordinaria fœcunditas!
Denique Seder Olam hoc docet cap. 2.

Haran (ait) poſt ſeptennium ab ablactatione accepit vxo-
em, Hinc anno vitæ octauo natus eſt Lot, ſequenti Ieſca,
uæ & Sara. Sic Her anno octauo duxit filiam hominis Cha-
anei, nono Onan. Sic Phares vxorem accepit octauo, nono
utem Hezronem genuit. Nam, vt hoc confirmem, quamuis
tas ad procreandũ idonea ab adoleſcẽtia incipiat, id eſt, pau-
ò antè 14. an. vt R. Iſaac docet pag. 51. & Aug. lib. 16. de Ci-
it. c. vlt. & in Pſal. 104. regula tamen fallit, cum vndecimo
alomon gignit Roboam, decimo Achaz Ezechiam, cum-
ue muliercula alioqui prouecta à puero decenni grauida ef-
citur, teſte Hieronymo ad Vitalẽ. Atque hæc pro Hebræis
el etiam exacta Chronologiæ firmitate.

Haran moriens ante patrem tres reliquit liberos, Lot,
eſcam, ſiue Saram, Abrahæ, Malcham Nachoris vxorem.
eder Olam. Dubitat tamen Abben Ezra de Lot, Gen. 11.

Ieſca à Soc ſiue conſpiciendo, quoniam pulchritudine ſua
xcitabat homines ad ſui conſpectum. Hinc illud, & lauda-
erunt eam apud Pharaonem, vel etiam cernebat futura per
rophericam facultatem, quod ſignificauit Deus Abrahæ.
Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara, Fac, & audi vocem eius.
eder Olam, c. 2.

Anni Diluuij. 293

Anni mundi. 1949

Summa, anni 293. dies decem.

HAC SECVNDA AETATE DOCTRINAM de Deo, Chriſto, & aliis capitibus religionis continuatam ſic oſtenditur.

QVALIS Eccleſia legis naturæ facies poſt Diluuium extiterit, perſpici hinc poteſt, vt taceam non eſſe dubitandum quin Noë, & filij ipſius, ipſo viuo, puram & antiquam religionem non modo tenuerint, verum etiam ad poſteros traduxerint,
uoniam ſcriptum Noam iuſtitiæ & fidei hæredem fuiſſe inſtitutum, Hebr. 11 & octauum iuſtitiæ præconem,
Petr. 2, perfectum, qui in diebus iracundiæ factus ſit reconciliatio & apud quem depoſita teſtamenta ſæculi,
ccleſ. 44, ſanctum, qui in iuſtitia ſua liberet animam ſuam à gladio & peſtilẽtia, Ezech. 14. Hoc autem non mo-
o metientem, ſed & quinquaginta ferè annis ſuperantem, Gen. 9, vt Dei verbum & religionem in ſequentes
tates perduceret, per hanc ætatem cam prima tertiam connectendo. Nam 600 annis vixit cum prima ætate,
8 cam tertia. Hinc Dei vnitas *deincept Geneſ 8, 9, 10, 11.* Trinitas myſterium *Gen. 11. Venite deſcendamus,*
r confundamus ibi linguam eorũ & non audiat vnaſquiſq; vocem proximi ſui, atque ita diuiſit eos Dominus ex
lo loco in vniuerſas terras. Prætereà vocabant & inuocabãt Deum ſub vocabulo Elohim, *Gen. 8 & 9.* Elohim
utem pluralis numeri à ſingulari Eloáh, Dij, *id eſt, diuinæ perſonæ. Nam pluraliter Deus ſic dicitur* לסוד
עמק *in myſterium profundum, Abben Ezra in Pſal. 11. eadem prorſus notione, qua Gen. 20. Abraham pro-*
untiauit: Eduxerunt me Dij de domo Patris mei (id eſt, tres diuinæ perſonæ, quarum vnaquæque Deus eſt)
. Iaphet, eodem citante. In Chriſtum venturum fides, *Noë iuſtitia quæ per fidem eſt hæres eſt inſtitutus,*
Heb. 11, pactum & fœdus ſempiternam accipiens à Deo, Gen. 9, pro cuius ſigno datus eſt ei Arcus cœleſtis, id eſt,
hriſtus in Cruce extenſus ſignum fœderis inter Deum & omnem carnem ſuper terram. Ibid. Item Arca fir-
a myſtica & ex lignis occultam ſignificationem habentibus, Sap. 14, Spes orbis terrarum ad ratem confu-
ent remiſit ſæculo ſemen natiuitatis, quæ manu Dei gubernabatur. Benedictũ eſt enim lignum per quod fit iu-
tia. Quin arca nihil aliud erat quàm crux contracta, & conuoluta. Si enim explicetur & exporrigatur forma
rucis exoritur. Sacerdotium externum, publicum miniſterium. *Noë Gen. 8 & 9, Melchiſedech Gen. 14,*
acerdotum benedictiones *Ibid. Gen 9 & 14, Vbi et decimarum perceptio.* Fidei ſigna *vt* ſacrificia cruẽta
typum ſacrificij cruenti Chriſti, Gen. 8, Ædificauit Noë altare Domino & obtulit holocauſta ſuper altare.
acruenta *in typum Euchariſtiæ, Gen. 14, Sem Melchiſedech erat Sacerdos Dei excelſi, in ſuis ſacris offerens*
anem & vinum. & decimas accipiens. Nam hotſi *eſt verbum ſacrificale, vt Iud. 6. v. 18, quare 70 longe ante*
hriſtum verterant Obtulit *ſicque illum locum intellexerunt veteres Rabbini, vt R. Iohai pater R. Simeonis*
uctoris Zoar, Talmudici, R. Moſe Haddarſan, R. Solomo, &c. Gen. 9 Noë plantat vineam non tam vt bi-
eret, quàm vt libaret Deo, & ſacrorum libaminum deinceps inſtituẽdorum vſum inſinuaret. Nam etiam hic
eteres Rabbini magna myſteria contemplantur vt R. Iacob Baal Hatturim illic attingit. Sacramenta, *in*
trũ externis cultibus & ritibus, quos Sem literis mandaſſe ſcribũt, qui & ſolenniter benedicebat, &c. Gen. 14.
n eorum benedictionibus & imprecationibus: Benedictus Dominus Sem, Dilatet Deus Iaphet, &c. Gen. 9,
ex enim naturæ non fuit ſine ſacramentis Purificationum, *In arca octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam.*
uod & vos nunc ſimilis formæ ſaluos facit baptiſma, 2 Petr. 3. Nam in liberationis è diluuio memoriam puri-
ationes & lauachra in ſacris retinuiſſe videntur, vt Gen. 35. Matrimonij, *eius inſtitutio & benedictio re-*
uatur ſemel Gen 8, bis repetitur Gen. 9, Pœnitentiæ. *Eius præco cum eſſet Noe ante Diluuium prædicans in-*
edulis 1. Petr. 3, & 2 Petr. 2, non videtur poſt ab ea inculcanda deſtitiſſe, vt qui exemplum iræ Dei in impios
m luculentum cõſpexiſſet & ſenſiſſet. Nam Deus originali mundo non parcens, Diluuium exemplum eorum,
ui impiè acturi eſſent, poſuerat. Ibid. Mat: 24, Luc. 17. Nec ſolum eam verbo docuit, verum etiam opere. Nam
aſtè & continenter deincept vixit, quaſi exectis teſticulis ex Hebraicis traditionibus, et in ſudore vultus ſui, vt
qui

Anni Diluuij.

qui eſſet agricola & vinitor, multiplicandi & politica regendi negotium tribus filiis relinquens, ſeque in vnica pietate & mundi contemptu exercens. Templa, loca religioſa: *eorum ſpecies in altari, quod Noe ædificauit, vbi odoratus eſt Dominus odorem ſuauitatis, Gen 8. item, Templum in Salem a Melchiſedech ædificatum pro*

293 *ſede religionis primaria è Tradit. Hebr. & Ioſep. lib. 6. belli c. vlt. vbi oraculum fuiſſe videtur, ad quod perrexit Rebecca vt conſuleret Dominum, Gen. 25.* Delectus ciborum. *in abſtinentia à ſanguine & ſuffocato, Gen. 9, in diſtinctione mundorum animantium ab immundis, Gen 8, non iam ad ſacrificationem ſolam, verum etiam ad eſum beſtiarum iam tunc primum conceſſam, Gen. 9.* Feſta. Noë, *& reliquos patres Sabbatū ſemel à Deo ſanctificatum ritè ſeruaſſe tradunt Hebræi, vbi ſuprà. Et ſanè non eſt probabile Patres Dei conſecrationem à Deo tam ſolenniter factam Gen. 2 neglexiſſe, qui longè minora adeò religioſè obſeruauerunt.* Præcepta ſeptem, *data filiis Noë iſto ordine. Nam colere idola, Benedicere Deum, ſeruare ius publicum, cauere ab illegitimo concubitu, Non fundere humanum ſanguinem, non rapere, non tollere membrum de animali viuenti. è Gen. 9. Hebræi paſſim vt Seder Olam c. 5. R. Selomo in 2 Ierem.* Ordinis politici & poteſtatis magiſtratuum inſtitutio. *Gen. 9. Quicunque effuderit (inquit Deus ad Noam) humanum ſanguinem fundatur per hominem (hoc enim in Hebræo interiicitur) ſanguis illius. Unde Chald. per teſtes ſententia iudicum ſanguis eius fundatur,* Dominij hominum ſupra reliqua reſtitutio. *Ibid. terror veſter ac tremor ſit ſupra cuncta animalia terræ, &c.* Cura mortuorum. *ſepulchrum Adæ in Hebron hac ætate religioſè conſeruatur, & in ſequentes ætates curioſè tranſmittitur, Ioſ. 14. vt cum noſtro interprete Hebræi veteres in Bereſith Rabba & in Midras Cantici Canticorum ſentiunt. Ne quis locū illū Ioſuæ alio detorqueat cū Kimhi et recentioribus.* Iudicium & alterum ſæculum, *Deus ad Noë & eius filios Gen. 9, de manu viri & de manu fratris eius requirā animā hominis. Ad imaginem quippè Dei factus eſt homo. Gen. 9, myſterium maledictionis Chanaan, & benedictionis Sem & Iaphet. Denique quæcunque vigebant prima ætate, fideliter poſteris tradidère octo illi, qui per arcam erepti mundum & Eccleſiam renouarunt.* Quarum Traditionum *ſemina extant in oraculis Sibyllinis, quorum maiorem partem tribuunt Sambetha Noe Nurui, id eſt, vxori Sem Sibyllarum primæ, antiquiſſimæ & longæuiſſimæ. Denique Eccleſiam rexerunt reuelationibus Dei & Angelorum, Gen. 8 & 9, propheticis Heber, Sem, Phaleg, &c. ſicq; ſalutarem doctrinam ad Abrahamum ſequentis æui principium & populi Dei Patrem detulerunt.*

Anni mundi.

TERTIA ÆTAS,

1949

PATRIARCHARUM,

quæ & primæ originis linguarum & Gētium, velut adoleſcētis populi Dei.

Quæ incipit in Natiuitate Abrahæ, id eſt, anno mundi 1950.

293 20

Gen. 7. a ABRAHAM genuit in Geraris Iſaac an. ætatis ſuæ 100. 1949

393 2049

Gen. 14. *Pontifice Melchiſedech, à quo benedictionem & communionem Abraham accepit.*

393

a NOE moritur anno ætatis ſuæ 950. annis 17, ante exitum Abrahæ ex Haran, ſiue Charris Meſopotamiæ vrbe, Craſſi cæde nobili: Tum Abraham natus erat an. 58. *Abben Ezra, Gen. 6.*

Sic eū omnes præcedētis ætatis Patriarchæ viderūt. Nam.

Noë	vidit Abrahamum, annis	58
Sem		175
Arphaxad		145
Sale		175
Heber		175
Phaleg		48
Rehû		70
Sennaar		100
Nachor		49
Thare		135

Superuixerunt autem tres. Sem ann. 34, Sale 16, Heber 67.

Dum filij huius ſæculi tumultuabantur, & in conſtituendis regnis ſeſe anxiè exercebant, lucis filij vitam priuatam, quietam, religioſam, & paucis contentam traducebāt, atque ad cœleſtem ſuſpirabant, confitentes ſe peregrinos ſuper terram, ſéque fide & ſpe futuri Chriſti ſuſtentantes. Ac ſic eam deſcribit Moſes in ſuis libris & Apoſtolus *Heb. 11.*

Sem cognomento Melchiſedech, *Hebræi ferè omnes.* Etſi reclamet Epiphan. hęreſ. 55 contra Melchiſedechianos, quòd Sem ſexcentos annos duntaxat vixerit, cū res Melchiſedech contigiſſe velit Diluuij milleſimo cētesimo vigeſimo Nam nititur falſo fundamento nempe 70 interpretum vitioſa enumeratione, aut tranſcribentium potius.

Regnat in Salē (Sic *Pſ 76.* vocatur Hieruſalē) annis 113. *Suidas.* Aedificat templū toto orbe celeberrimum. *Ioſeph. lib. 6. belli cap. vlt.* Quippe Dei excelſi Sacerdos, in quo ſacrificaſſe

Anni mundi

1949

panem & vinum, more veterum, quorum ſacrificia ferè erāt incruenta, Hebræorum nullus negat. Quin potius *R. Moſe*, Haddarſan in Bereſhith Rabba eum tunc ſuſtinuiſſe Meſſiæ illum incruentæ ſacrificationis ritum introducturi ſpeciem atque perſonam cōtendit. R. autem Salomo ordinarius Hebræorum interpres in *cap. 14. Geneſ.* è veterum Rabbinorum ſcriptis panem & vinum Melchiſedech protuliſſe tradit, vt legis futuræ ſacrificia farinacea & libamina figuraret (quæ & ipſa erant ſacrificij incruenti Chriſtianorum typus) & Faſciculus Myrrhæ, fol. 3. col. 2. è רוֹל. Eius munera vocat מנחה ונסך oblationem & libamen. Et Midras Agada Abrahæ Melchiſedech ſignificare oblationes & libamina, quæ filij eius ibi eſſent in poſterum oblaturi. Vnde Rabbini veteres, ne quis putet fuiſſe panem & vinum commune, non appellant Panem & vinum Melchiſedech, ſed *Minhá* & *Neſec*, id eſt, oblationem & libamen, panem videlicet & vinum benedictum ac ſacratum: quæ ritu ſacro & ſolenni prius fuerint oblata cōſecrataque Deo. Inde Abrahæ & eius pueris in charitatis ac religionis ſymbolum porrecta & diſtributa. Volunt ergo ſacrificaſſe. Et certè הוציא Hotſi Hebraïcū, quo Moſes vtitur, & noſter interpretatur *Protulit*, & Septua. *Obtulit*, verbum eſt ſacrificale, ac reddentium Deo oblationes atque ſacrificia, vt in hiſtoria Gedeonis. *Iud. 6. verſ. 18.* Cæteras etiam res Melchiſedech plenas eſſe perfectionis & myſterij *R. Leui è Talmudicis aſſeuerat*, quod B. Paulus epiſtola ad Hebræos perſequitur.

Vnde ego verterem: *Oblatum porrexit*. Quod ſequuntur Cypr. epiſt. 63, ad Cæcilium, Ambr. Euſeb. Chryſoſt. Aug. & ex linguæ Hebraïcæ peritis Epiph. hæreſ. 55, & 79 Hiero. in 26 Matth. & epiſt. ad Euagrium, quæ eſt de Melchiſedech. Qui etiam ſi non obtuliſſet, propoſitum tamen Abrahamo epulum typum fuiſſe ſacrificij Miſſæ nemo vnquam ante nouiſſimos hæreticos dubitauit.

Abrahamum reuertentem è bello conuiuio excepit, pane & vino, de ritu gentis ſolenniter prius oblato, eique, inuocato Dei numine, benedixit *R. Moſe Haddarſan in 14. Gen.* Extat liber, qui dicitur *Bereshith Rabba*. Vbi pag. 16, col. 4 R. Samuel Bar Nahaman, Inquit. Ritus (myſteriū) Sacerdotij magni ei Melchiſedech reuelauit. Nam panis iſte eſt panis facierum & vinum libamina. Magiſtri autem noſtri, Legem reuelauit ei, quoniā dictum eſt: Comedite panem, & bibite vinum, quod miſcui vobis. Denique hic omnia plena eſſe myſteriis Rabbini omnes docent & agnoſcūt. Qui ſi exiſtimaſſent verbum *proferēdi* hic non eſſe ſacrificare, & *vinum* & *panem* nihil præter epulas retuliſſe, nūquam tam præclarè de Sacerdotio eius diſſeruiſſent, neq; Paulus aſſeruiſſet Heb. 5. ſibi de eo ſuppetere grandē ſermonem, ſed nō explicabilem, quoniā Iudæi imbecilles facti eſſent ad audiendū, perfectorúmq; eſſe ſolidū cibū. Quod Hieron. ad Euagr. nominatim ad Euchariſtiæ myſterium retulit, ne Iudæis videlicet, infidelibus tantum panderet ſacramentū. Qua ratione veteres ſobriè de Euchariſtia loquebantur, ne eius magnitudinē Gentiliū ſannis obiicerēt. vt Orig. ho. 9 & 12. in Leu. Hom. 3. in Num. 4 in Ioſu. Theod. in Polymorpho. Chryſ. orat. de Philogonio. Socrat. hiſt. lib. 8. cap. 5.

Quoniam autem hic primùm ſub hoc nomine de repente prodit, neque legitur quando natus, neque quando mortuus, dicitur neque principiū dierum habuiſſe, neque finem, itémque ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ inſigni myſterio, *Heb. 7.*

Ex his quæ Scriptura loquitur: Melchiſedech, vir fuit magnus

Anni mundi

Nimrod rege Babyloniorū. Et poſt natum Iſaac Aſſur ſiue Nino Aſſyriorum.

Hæc ætas Pontificem habuit Melchiſedech. i. Sem, in ea enim omnes primogeniti à Noe vſque ad Aaronem Pontifices, ſacerdotéſq; fuerunt. Hieron. in Tradit. & in epiſtola ad Euagrium. Vel hi, quibus tributum ius primogenituræ, (nam Sem ſupra probauimus non fuiſſe primogenitum, niſi Patris beneficio, benedictionéve) 1. Par. 5.

Anni Diluuij. | Anni mundi.

NOE SÆCVLO.

magnus ſiue fuerit Sem filius Noë, ſiue alius, vt liquet è tribus notis ei attributis. Prima, quia vocatus eſt Melchiſedech.

293 1949 Hinc enim apparet rex iuſtiſſimus, iudicij iuriſque ſtudioſiſſimus, 2 quia Rex Salem, quaſi fuerit cumulatus perfectionibus omnibus: Nempe perfectus cognitione & actione (Salem enim perfectum ſonat, & pacificũ, priore modo hic accipitur, poſteriore ab Apoſtolo,) quæ duæ ſunt præceptorum partes. Nam reſpectu perfectionis operum Melchiſedech cognominatur, vt cuius opera eſſent iuſta, reſpectu cognitionis & ſcientiæ rex Salem. (id eſt, perfectus) 3 quia Sacerdos Dei excelſi Hinc enim eum par eſt renuiſſe ſcientiam Altiſſimi, prædituḿque fuiſſe prophetico Spiritu. Eius cætera recta ſunt, & plena magnitudinis. *Faſciculus Myrrha, Gen.14.*

Miniſtrauit Abrahæ exercitui Xenia, & multam abundantiam rerum opportunarum ſimul exhibuit, & ſuper epulas eum collaudare cœpit, ac benedicere Deum, qui ei ſubdiderat Inimicos. *Ioſephus.* Sed perperam videtur exiſtimare Abrahæ decimas datas, cum Apoſtolus & Hebræi ferè omnes doceant Abrahamum potius ipſi dediſſe Melchiſedech. præterea non intelleait myſteria ſacrificij eius incruẽti, quod alij Iudæi inculcant apud Galatinum *lib. 10. c. 4. & 5.*

Abraham initium fidei noſtræ, pater credentium, in Vr Chaldæorum vrbe naſcitur. Fuit linguarum confuſarum tempore, ipſeque cum ſua familia in lingua Heber aui ſui relictus eſt. *Cozras.*

Inde diſceſſit Carras Meſopotamiæ, latriam ignis, quam loco diuini cultus vrgebat tyrannus Nimrod, fugiens. *Trad. Hebr.*

Duodecim annis poſt mortem Noë, iubet Deus Abrahamum egredi è patria ſua in Chananæorum terram, ad Sem maiorum ſuorum patrem & pontificem, ſeparatique à Babylonica iniquitate. Et ſanè in certa familia Sem, ex qua deſcendit Abrahã, veri Dei cultus vtcunque permanſerat. Vtcunque diu, quoniam ipſi etiam incipiebant ſeſe dedere, & receptam Idolomaniam complecti, vt docet Ioſuë 24. cap. vbi & Abraham inter Idololatras numeratur. Sed 48 anno ætatis cœpiſſe agnoſcere Deum, & Idololatria cedere ſcribũt Hebræi è *R. Iohanan & R. Hanina.* Quin & Thare egiſſe pœnitentiam, *R. Selo. Gen. 15.*

Ita mundus religione corrumpi cœpit paulò pòſt initia huius ætatis aperta idololatriæ vel impietatis profeſſione, vt iam inſtituat Deus ſibi eligere familiam, in qua Eccleſiam & futuri Meſſiæ ſpem deponat, Ioſ 24. Thare Pater Abraham & Nachor ſeruierunt Diis alienis. Itaque tuli Abraham de Meſopotamiæ finibus, & adduxi eum in terram Chanaan (ad locum religionis, cui præerat Melchiſedech.)

Ibi repleuit omnia ſacellis & altaribus, eã quaſi totã Deo dedicans. Aedificauit duo altaria, *Gen. 12. & 13.* vnum inter Haï & Bethel, alterum propè Sichem. Tertium *Gen. 15* propè Hebron. Quartum in Berſabee. 21. Quintum in monte Moria, vbi poſtea templum. 22. Sic quocunque tranſibat. Vnde Mahometes tradidit ſuæ Mechæ templum opus eſſe Abrahæ. Conſecrat cœmeterium, vxori, ſibi & poſteritati (23) propè Hebron. Seruus Dei. Geneſ. 27, Pſalm. 104, Amicus Dei. Eſ. 41, 2 Paralip. 20, Dilectus Dei. Daniel. 3. Inter Chananeos inuocans nomen Dei æterni publicè & palam ſacrificans, 12, 13, 15, 21, 22, ſuſcipiens ſacramentum Circumciſionis, & nullum in familia incircumciſum ferens,

393 2049 tam de emptitiis, quàm vernis Geneſ. 17. Communionis,

Symboli Euchariſtiæ à Melchiſedech. *Gen.* 14.

Anni Diluuij. 293 — Anni mundi. 1949

Speculum omnium vitæ inſtitutorum. Diues armenis, auro,& argento. Gen. 13,ouibus,bubus, auro, argento,ſeruis, ancillis, camelis, aſinis. 24.Mácipiis locuples emptitiis, vernaculis, alienigenis.12, 14, 17,quibus omnibus vtebatur in religionis, pietatis, hoſpitalitatis commoda, 18,21, 23, &c,Decimas ſoluens.14, &c.

Abraham vitæ 48 videt diuiſionem linguarum & gétium, & paulò pòſt Nimrodi Babylonici tyrrannidem. *Chronol. heb.* Műdi 1997,ſiue ſub műdi 2000.Ab eo enim vexatus ob cultum vnius Dei,tandémque eiectus è Chaldæa. *R. Moſe in Moré.part. 3.è quodam libro de Agricultura Aegyptiaca.*

70 Proficiſcitur ex Vr Chaldæorum in Haran Meſopotamiæ,*Gen.*11.

75 Ex Haran relictis ibi patre & fratribus, aſſumpta Sara vxore, eiúſque fratre Lot in terram Chanaan. *Gen.*12.qui annus erat decimusſextus mortis Noë,vigeſimusſeptimus diuiſionis linguarum, primus famis, cuius cauſa deſcendit in Aegyptum in tres menſes, vltimus ſiue decimus quartus ſeruitutis Sodomitarum.

76 Ex Aegypto reuerſus recedit in Alone Mamræ ad Hebron.Eodem vicit quatuor reges cum ſuis 318 vernaculis & paucis auxiliaribus, ac Melchiſedecum obuium habuit. *Geneſ.*14.

Illic manſit 25 annis, id eſt, vſque ad conceptum Saræ & vitæ centeſimum,ſiue vſque ad euerſam Pentapolim.

86 Duxit Hagar ancillam (Ex ea eodem Iſmaëlem ſuſtulit,ante decimumquartum Natiuitatis Iſaac,) id eſt, decimo anno poſt ingreſſum in Chanaan. *Geneſ.16.*

99 Circumcidit ſe & ſuæ familiæ mares.*Gen.* 17.vbi nouű nomen conſequitur.pro Abram.i.*Pater excelſus.* Abraham è tribus compoſitű Ab, Rab, Hamon. *Pater multi populi*, per ſyncopen literæ Beth deinde per Apocopen ſyllabæ,*on*.quòd pater credentium omniű, tam præputij, quàm circumciſionis.*Ro.4.Gal.* 3.1. *Mac.* 2. Nam fides & religio prope erat extincta ob Nimrod & reliquos tyrannos, patre etiam eius ſeruiente diis alienis.Ioſu.24. Eo anno euertitur Pentapolis & in lacum migrat.

100 Siue metu amphioris euerſionis & vaſtitatis, ſiue triſtitia amiſſorum ſociorum,ſiue fuga aëria ſulphure ignéque cœlico infecti,ſiue vt conſequeretur noua paſcua peregrinatus eſt in terram Palæſtinorum diebus multis. i. annis 26. Nam illic diutius conſedit, quàm ad Hebron. Tum in Geraris metropoli Palęſtinorum gignit Iſaac & Berſabeam condit (prope Gazam.)

126 Rediit è Palęſtina, (quando naſcitur Rebecca Charris,) in agrum Hebron, circa quem reliquum vitæ tranſigit. i.annos 49.

135 Patre in Meſopotamia commorante orbatur.

137 Ligauit ad altare Iſaac, indéque Berſabeam reuiſit mox ad exequias vxoris diſceſſurus.

Nam eodem Saram in Hebrone mortuam ſepeliit.

140 Dedit filio Rebecam in matrimonium,è Meſopotamia accerſitam.

160 Iacob & Eſaű nepotulos ex Iſaac ſuſcepit.

175 Mortuus eſt, agēte Iacob decimumquintum. *Gen.25. Hæc è Seder c.1.*

Deſcendens in Aegyptum (vbi manſit tres menſes,*Seder Olam*) Mathematica ſacerdotibus tradit, vt ſcribit Ioſephus,& attingit Plato in Epinomide. Quod videtur Cicero confirma- 393 — 2049

NOE, SEM, PHALEG, ABRAHÆ.

Anni Diluuij. | Anni mundi.

393 | 1949

confirmare, cùm t de Diuinatione Chaldæoa recenſet primos inuentores Aſtrologiæ. Aegyptij aurem illas ira cacolucrunt, vt purentur inuentores Geometriæ, vt & Phœnices Arithmeticæ: cuius tamen lineaa ab eodem Patriarcha, cum in Paleſtinam profectua eſt, acceperant.

In rerra promiſſinnia, tanqnam in aliena, manſir, In tabernaculis habitando cum Iſaac & Iacob cohæredibua promiſſionis eiuſdem. *Hebr.11.* Reliquit, ſcilicet preſentes opes, vt promiſſas ſequeretur, & etiam 520. milliaribus diſſiras quæreret, vbi tamen ne paſſum quidem pedis acquiſiuit, vel acquirere voluit, *Act.* 7. præter ſepulchrum pecunia emptum, *Gen.*23.

Cērum annis illic, vel in locis vicinia, vt in alieno ſolo manſit, habirans in tenroriia motc veteri & præcedentis ætaris. Terra adhuc noua & à primia nouiſque colonia poſſideri cœpta nondum abundante vrbibus, vt ſæculo Moſis, & Ioſuæ, vnde etiam æuo Iacob Gen. 32, terra ſpatioſa dicitur & lata & cultoribus indigena.

NOE SÆCVLO.

Senſim enim ſub Abraham ciuitatcs extrnctæ ſunt, regna & principatus multi conſtituti, artes exculptæ, pecunia ſignata, ſeruirutes inductæ, bella varia inter finitimos geſta: Hæc enim apparent ex ipſins hiſtoria, vt mundua ſub ciua mortem non ram uideretur nouus, quàm vetus.

Repetitam promiſſionem accepir de venturo ſeminc. Gen.12, 17, 18, &c. Quin vt magia alliceretur ad fouendam picrarem in ſua familia, præcipuè quinque ei promiſſa ſunt. Multiplicatio ſeminis. 2 Benedictio & fœlicitas eius.
3 Magnificario nominis. 4 Benedictio vniuerſarum gentium per ipſum, ſiue per ipſius ſemen Chriſtum.
5 Poſſeſſio terræ Chanaan melle & lacte affluentis.

Sabbatum, vt & præcedentes Patriarchæ, coluir, irem alias naturæ leges & ſacra, quæ poſtea Moſes literis obſignauit & veluti de nouo inſtituit, *Abben Ezra in Decalogo. R. Selom. Gen.26.*

Terrullianus tamen aduerſus Iudæos neq; Adam, neq; Abelem neq; Henoc, neque Noë, neq; Melchiſedech, neq; Abraham, neque vllos alios ante Moſem ſabbatizaſſe putat. Tamen quia iam inde ab initio diem illum Deus conſecrauerat, ad recolēdum crearionis beneficium, quouſque dies Dominicus ad recolendum recreationis ſiue redemptionis myſterium ſuccederet, veras hic exiſtimo Hebraïcas traditiones. Adde hunc vnū eſſe de actibus religionis & primarij iuris diuini. Alioqui decalogus fuiſſet tēpore legis naturæ vno præcepto mancus.

Octo reliquit filios magnorū populorum auctores, vnum è Sara primaria vxore Iſaac Hebræorum patrem, alterum ex Hagar ancilla Iſmaelem Iſmaelitarū & Hagarenorū in Arabia, alios ſex è Cetura concubina, ſiue vxore vſuaria, qui ſe contulerunt in alias Arabiæ parres & Aethiopiæ, præſertim Troglodyticæ.

Septem poſtremis dedit duntaxat munera teſtamento cuncta relinquens promiſſionis filio, quòd Hagarem & Ceturam non accepiſſet in proprias vxores, id eſt, matresfamilias, quæ in æquam ſocietatem omnium & familiam veniebant, ſed concubinas. i. matronas, vxores vſuarias, & thori conſortes (de quo more Gellius lib.18.c.6.)

393 | 2049

Migrans ad Pharetatem regem Aegypti, docuit illum Aſtronomiam, & poſt viginti annos iterum in Syriam reuertitur. *Artapanus hiſtoricus apud Euſ. præp. lib.9.cap.4.* tres menſes malunt Hebræi. *in Seder Olam.*

Anni Diluuij. 293 — *Anni mundi.* 1949

Inoenit (vel potius conſeruauit)ſacras literas, & linguam ſanctam, qua libri ſacri conſcripti ſunt, & Rabbini hodiè vtuntur. Occaſiooem præbuit Græcis, vt haberent lireras. *Suidas in Abraham.*

Circumciſio in fœdus ioſtituitur, Quem ritum æmulati ſunt Indi, Arabes, Aegyptij, &c. Antea patres erant incircumciſi, vt iam Deus nobis oſtenderet nos quoque ſine illo onere Deo poſſe placere. *Tertull. contra Iudæos.*

Ab Adam ad Ninum regem, quando natos eſt Abraham, bis mille anni ferè lapſi ſunt, qui ab omnibus hiſtoriographis, vel omiſſi, vel ignorati ſunt. A Nino autē vel Abrahã, vſque ad Cæſarem Auguſtum, id eſt, vſque ad Domini natiuitatem, quæ anno 42. eiuſdem contigit, quando pace cum Parthis facta, Iani portæ clauſæ ſunt, & bella toto orbe ceſſarunt, colliguntur alia duo annorum millia, & paulò plus, in quibus inter ſe auctores & ſcriptores omnium otia negotiáque triuerunt. *Oroſ. cap. 1. hiſt.*

Bis mille anni à mundo condito expleti ſunt anno 52 ætatis Abraham, viuo adhud Noë. *R. Iacob poſteriore toto compendij Talmud. pag. 124.*

Abraham in quodam Græcorum Canone, libros conſcripſiſſe aſſeritur. Quod & affirmat Mahometes in Alcor. Hebræi hodie libellum Ietſirá, de formatione rerum, eius nomine oſtentant, vbi philoſophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & iacit fundamenta Cabbalæ illius vaniſſimæ, de qua alibi. Quare eſt ſuppoſititius.

Præter Beroſum exteri alij huius Patriarchæ meminerũt. Citator Eupolemus libro de Iudæis ab Euſ. lib. 9 Præp. c. 4 Abraham natum in Camerina Babylonis ſiue Vr, ſiue Chaldeopoli, qui excelluerit in Aſtronomia, imo & eam inuenerit apud Chaldæos, aut potius per manum acceperit ab Henoch, quem Græci Atlantem vocant.

Alias eius res perſtringunt Alexander Polyhiſtor, Artabanus, lib. de Iudæis, Melon contra Iudæos, qui addit eum habuiſſe duas vxores, ex Aegyptia ſuſcepiſſe (per Iſmaëlem ſcilicet) duodecim liberos, inter quos diuiſa fuerit Arabia, quæ ſuo adhuc tempore haberet reges duodecim, ex altera vnicum Iſaac, ex quo duodecim alios nepotes habuerit, quorum vltimos eſſet Ioſeph. *Ibid. Euſ.*

Hecateus Abderides, qui erat in comitatu Alexandri magni, ſcripſit librum de vita Abraham.

Quod Orpheus cecinit de Chaldæo, cui ſoli ſe Deus patefecerit, videtur pertinere ad Abrahã. Nam & in Aegyptũ peregrinatus fuerat, vbi nomen Abrahæ tam erat celebre, vt in ipſorum exorciſmis mentio fuerit Dei ab Abraham adorati cultique.

Ab eo Iudæorum originem repetit Iuſtinus è Pomp. Trogo lib. 36 hiſt. qui & Syriæ regem poſt Damaſcum facit. (Atqui Damaſcos potius Abrahæ ſucceſſit, nam ſeruus & filius procuratoris domus eius, *Gen. 15.*)

Spartiatæ è ſuis libris ſe fratres Iudæorum & de genere Abraham ſcribunt *1 Mach. 12.*

Damaſcus ab Abrahæ ſeruo conditur, déque eius nomine Dammeſec appellatur, omnium fermè vrbium Aſiæ vetuſtiſſima, ab Hieroſolymis itinere ſex dierum.

Reblata, quæ poſtea Antiochia, tunc etiam extruitur in Syria.

Sed omnium primæ ſub annum Diluuij 350, paulò pòſt diuiſionẽ Babylon, Arac, Archad, Calanne, Vr in Chaldæa, Niniue, Chale, Reſen, in Aſſyria. Charræ in Meſopotamia

393 — 2049

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Anni Diluuij. | Anni mundi.

mia *Gen. 10 & 11.* quaſi aotea habitarent in tabernaculis ſiue

tẽtoriis, vt de Noë apparet Gen. 9 & Patriarchis Heb. 11. è

293 1949 variis locis Geneſeos etiã poſt vrbes iſtas primas conditas.

ABRAHÆ SÆCVLO.

Sodoma & Gomorrha finitimæque ciuitates, vix dum ſteterãt 26 annis poſt terræ & linguarum diuiſionem, quando cœperunt bellum gerere pro libertate, contra Chodorlaomer Elamitarum. i. Perſarum regem, qui in ſuum auxilium duaerat Amraphel regem Sennaar, Arioch Ponti, Tudal Gentium. Quod primum eſt bellum, quod in ſacris literis memoratur. Pontus autem hic ſignificat mare Perſicum, vel Cinnereth ſiue Genezareth, vel alterum propinquius, non Pontum Euxinum longè remotiorem. Pax adeò humani generis inimica, vt vel à mundi initiis excluſa ſit. Mundi 2013.

Anno autem 51. ab eadem diuiſione deletæ ſunt, annóque ſequenti natus eſt Iſaac. id eſt, 52 à terræ & linguarum partitione. Mundi 2049 Abrahæ 99.

Vxor Lot retro reſpiciens, in ſalis ſtatuam vertitur. *Hebræi in Midras & in Targhum Hieroſoly.* in aceruum ſiue cumulum *i. Kimbi in rad.* vel columnam, quæ duratura ſit vſque ad tempus reſurrectionis, quo mortui reuiuiſcent. *Targhum Hieroſoly.* Tempore Ioſephi adhuc cernebatur. *Ipſi.* Salis autem ſtatua dicitur, etſi propriè ſulphure oſſa eius cauſſa ſint, quoniam ſulphur non erat purum, ſed mixtum cum ſale. *Abben Ezra Gen.* 19.

Sodomam, Gomorrham, & finitimas duas ciuitates Adamam & Seboim in confinio Arabiæ & Paleſtinæ, igne, ſulphure, & ſale cœlitus miſſo, Deus in cinerẽ redegit, *Gen.* 19. Exemplũ eorũ, qui impiè acturi ſunt ponens. *Iude cap. vnic.*

Quintę vrbi Bela. i. Segor propter iuſtum Lot indultum videtur, *Deut.* 29. Etſi eo metu ſe nunc contuliſſet, ſed in mõtis ſpeluncam, *Gen.* 19. anno ſequenti abſorpta eſt, egreſſis habitatoribus, quia lacus ſenſim amplificabatur, & obruebat totam regionem. *R. Selo. Ibid.*

Strabo falſus eſt in numero, dum tredecim fuiſſe ait. Item in cauſa dum euerſionem addicit ſulphuri & bitumini è terra erumpentibus, quæ erat aſſignanda cœlo, id eſt, Deo irato, è ſuperis peccatores ſideranti. Phaëtontis fabula hinc quidam trahunt.

Hinc mare ſalſum, quod Pauſaniæ in Eliacis mare mortuum, Galeno in Simplicium libris, lacus Sodomęus, aliis Aſphaltites, tanta ſalſedine & amarore, vt nullum animal oriatur: & quod eo mergitur, ſtatim vt emergit, totum ſalſedine aſperſum apparet. Singulare iræ Dei monimentum, in quo è cautibus circum littora exudat etiamnum bitumen, & ipſa ſaxa apparent atra, & odorem dirum ſpirantia: ſic vt Palmæ & aliæ arbores fructum quidem proferant ſpecie pulchrum, at atra fauilla plenum, &c.

Cuius hiſtoriæ fama & veſtigium aliquot apud Poëtas, vt Ouid. lib. 8 Metamor. Ibi enim Iupiter & Mercurius in humanam formam conuerſi Phrygiam regionem, vt hominum humanitatem experirẽtur, peragrarunt. Cũque ex oppidanis nemo eos reciperet, in Philemonis ruſtici & pauperis tandem hoſpitium ingreſſi, & pro tenuitate humaniter recepti, eum cum familia ſecum aſcendere in collem iubent. Quo facto mox ſuũ oppidũ in lacum conuerſum videt, &c.

Lot poſt iſtam calamitatem non ad Abrahamum diuertit, ſed trans Iordanem in eam regionem, quam poſtea Moabitæ & Ammonitæ poſteri, pulſis veteribus colonis, armis

393 2049 poſſederunt. R. Selo. Gen. 19 id ſignificat factũ, quòd Abra-

mum, propter ſuum cum filiabus concubitum, ſibi infenſum forè vere retur.

Quod antea de linguarum confuſione, populorum diſtributione, & colonijs, ſub Phaleg & ſequentibus Patriarchis notatum eſt. pertinet ad hanc tertiam ætatem, maximè ad Abrahæ ſæculum. Eius enim quadrageſimo octauo iſta cœperunt contingere. qui erat vitæ Phaleg vltimus, & diluuij 340. Nam Phaleg poſtquam genuit Rehu, vixit adhuc an. 209 *Gen.* t t.

Poſſumus tamen iſtam linguarũ confuſionem, & cætera quæ indę conſecuta ſunt ſub Phaleg potius, quàm ſub Abraham, ideoque in ſecunda ætate, potius quàm in hac tertia, vt appareret oraculi illius veritas, *Gen. 10. Nomen vni Phaleg, eò quod in diebus eius diuiſa ſit terra.* q. d Prædictum eſt ab Heber non ante moriturum Phaleg, quàm diuideretur terra. Vnde & eius vltimo, ſiue ducenteſimo trigeſimo nono hoc factum, quãdo Abraham ſuum quadrageſimum octauum explebat, & Noë ſuum nongenteſimum quadrageſimum. *R. Ieſe & Seder.*

Præſciens autem Deus eos ſic diſtributos, ſenſim ab antiqua fide, pietate, & virtute defecturos, nõ omnes eligit ſibi in populum, quorũ peculiariter eſſet Deus, ſed Abraham cum ſua familia. Reliquas enim omnes gentes dimiſit ingredi vias ſuas, &c. *Act. 14.* Ita Eccleſia à diluuio vſque ad Abraham per 340. annos in vniuerſo humano genere continuata, iam incipit ad vnam familiam & gentem reſtringi, reliquis ſua, non quæ Dei ſunt, quærentibus, ac facta eodem temporis puncto populi vnius electione, & aliorum reiectione.

Hoc qui non obſeruant, tum regnorũ, tum populorũ primas origines à ſecunda ætate repetunt, & alias ad Phaleg, alias ad Rehu, Saruch, Nahor, Thare, ante quam gigneretur Abraham, reuocant, magna oraculi præcedentis, *Gen.* 10. & Chronologicæ rationis labefactatione.

Superuixit Noë huic diuiſioni annis duntaxat decem. vt qui mortuus ſit Abrahæ 58. Quare non videtur potuiſſe bis in Italiam traiicere, & alias orbis partes viſere, vbi regna conſtitueret, poſteros corrigeret, leges daret, &c. Nam tam pauco tempore, præſertim à decrepito, tot, tanta, tam remota & difficilia non ſuſcipiuntur. *Hæc contra Beroſum Annij.*

Quin & reliqui Patriarchæ ſecundæ ætatis ſub Abraham & Iacob mortui ſunt. Phaleg 48 Abrahæ, Nahor 49, Rehu 79, Sarug 100, Thare 35, qui idem erat trigeſimus quintus Iſaaci. Arphaxad 146, qui Iſaaci 46. Reliqui Sale, Heber, Sem ſub Iacob.

Ipſemet Noë miſſis ſortibus, nepotibus orbem diſtribuit & cuique certam terræ partem aſſignauit, *R. Selo. Geneſ. 12 v. 6.* Vnde antequam moreretur, familię eius diſperſæ ſunt per terram, quod ex eo liquet, quoniam ſedecim poſt eius mortem, præcepit Deus Abrahæ, vt de terra natiuitatis ſuæ exiret, & venit in terram Chanaan. *R. Leui Gen. 11.*

Quaſi eſſet tunc terræ portio Chananeis attributa, & Abrahę tribulibus alia.

Multi tamen patrum in terra hac ſancta perpetuas ſedes conſtituerunt. poſt illam partitionem, quaſi in communi patria. vt Sem, vt Heber. *Rabbini paſſim per Geneſin, vt Geneſ. 21 Faſciculus Myrrhe. Trad. Hebr.*

Quia verò tres eius erant liberi, tres orbis partes pręcipuę haberi cœperunt. Quam partitionem, Geographi quoque tãtarum rerum alioqui ignari, veritate ipſa ducti retinuerũt. Hinc

NOE ET ABRAHÆ SÆCVLO.

Anni Diluuij.	Anni mundi.
293	1949
393	2049

Anni Diluuij. | Anni mundi.

293 | 1949

NOE SÆCVLO.

· Hinc migratio populorum,& terræ repletio è Babel,tanquam diuiſionis centro.

Hinc primæ gentium origines. Aſſur, Aſſyriæ nomen dedit: Aram, Armeniæ & Syriæ: Gomer, Cimmeriis ſiue Cimbris & Gallis. Germani ſemen Chanaan & non Iuda, vt in Ioſue demonſtrabitur ex indubitatis Hebræorum annalibus. Scythæ è Magog. Sarmatæ è Togarma,&c. Ab iis enim diuiſæ ſunt primariæ gentes 70 in terra. Tot enim capita & duces familiarum, qui 70. duas colonias ex Armenia Saga, vel Babylonia in mundi partes deduxerunt, è Moſe ſic Rabbini eliciunt.

Filij & nepotes Sem, genti dantes nomen & principium tredecim (reperio ſolùm 10.) Filij Ioctan eiuſdem abnepotis,gentibus originem tribuentes 13. Summa 26. Filij Iaphet 14. filij Cham 30. Summa 70. Habuerunt quidem hi alios filios & nepotes,ſed illi ad gentem & linguam conſtituendã minimè ſufficientes, adiuncti admixtique ſunt propinquioribus & charioribus. *Trad. Hebr.* vel comprehenſi ſunt ſub Sem, Cham, Iaphet. Hi enim priuatim gentem & linguam conſtituant neceſſe eſt, ſi numerum 70 ſeruare oporteat. de quo ſuprà.

Poſt, varia & multiplex idololatria cœpit. *Cyril. libr. 1. contra Iulian. Apoſtat.* Vnde à Dodanim Noë nepote Dodoneum oraculum in Epiro, Hammoneum à Cham ſiue Ham filio in Africæ,&c.

Turris à nepotibus Noe ædificata, quòd timerent nouum diluuium. *Ioſeph.* vel vt aſcenderent in cœlum ad oppugnandum Deum, *Bereſchit Rabba.* Moſes id potius factum per ſuperbiam ſignificat. Vnde poetę ſumpſerunt Gygantomachiam. Inter cuius principes Ouidius in Metam. Iapetum nominat, Noe ſcilicet Filium, Europæorum & Scytharum parentem, quem cœlo & terra natum fingunt, Promethei patrem, additis aliis mendaciis ex Heſiodo. Sic Cham, quem Cameſem Cato in Originibus nominat, Græci etiam Cambyſem.

Hinc ſuperiores perſtringens Abben Ezra. iſti ſtructores (inquit) non ita erant ſtolidi, vt putarent ſe poſſe iſto modo aſcendere in cœlum, ſed nec timebãt diluuium,quia Noe & filij eius, quibus Deus iurauerat, erant ibi,quibus omnes credebant, ſicut patribus filij. Itaque eorum inſtitutum erat ædificare vrbem, ampliſſimam habitationis cauſa & turrim celſiſſimam in pharum, vt errantium,peregrinantium & lõgius abeuntium profectiones regerentur. Prætereà vanitatis ſtudio,vt ipſorum nomen tranſmitteretur ad poſteros. Hoc enim eſt,quod ſubiicitur, *Et faciamus nobis nomen.* Hæc ille Gen. 11.

Eius tertia pars conflagrauit igne cœleſti, tertia abſorpta eſt, reliqua permanſit in monimentum impietatis humanæ & vltionis diuinæ: *Faſciculus Myrrhæ è Talmudicis Gen. 11*

Turrim quidem diſturbauit Deus, ſed ad eius tamen ſpeciem eodem loco hominum temeritas aliam tanto ſtruxit artificio,vt in octonas aſſurgeret turres ſibi ordine ſuperpoſitas, quarum celſiſſima Beli habebat templum miro opere, ima baſim rotundam ambitu, longitudine & craſſitie ſtadij. *Herodotus.*

Ethnicorum,Heſtiei, Eupolemonis, Sibyllæ, Alex. Polyhiſtoris, Abydeni, qui diluuij & turris meminerunt, verba recitat *Euſeb. lib. 9. de prep. cap.* 4.: addi poterat Herodotus,&c.

393 | 2049

Poſteri Sem inhabitarunt Aſiam ab Euphrate vſque ad

Indiam & Rhinocoruras, quę terrarum ſpatia 27. linguarum differentias complectuntur. *Arnobius in Pſal. 104* Quare aliqui illud Geneſ. 10. *Sem pater omnium filiorum Heber,* interpretantur, Omnium filiorum trans (fluuium.) Nam *Heber* eſt & Proprium viri & præpoſitio *Trans*. q.d. omnium filiorum, qui habitarunt trans Euphratem. *R. Nabaman & Elias praf. in Methurghamen.* Ab iis duæ Monarchiæ, Aſſyriorum, quidem ab Aſſur, Perſarum verò ab Elam.

Perſas tamen deducũt alij è Iaphet, vt non tam ab Elam deſcendiſſe putent, quàm à Madai, *Faſciculus Myrrhe, Gen. 9 è Bereſcith Rabba.*

Poſt diluuium ſtatim, Aſſyria & Aegyptus præſertim cultæ & habitatæ ſunt, *In Arabicis hiſtoriis.*

Mox poſt diſperſionem, Nimrod nepos Cham primus affectato imperio, regni formã in Chaldæa inſtituit ad Euphratem. Quare Xenophon rectè primos hominum Chaldæos latè regnaſſe ſcripſit. Primus etiam poſt diluuium venatoriam exercuit. *Hinc in Geneſi, Nimrod robuſtus venator coram Domino.* i. mirabiliter, & prodigioſi roboris. Dũ enim Hebræi cupiunt aliquid exaggerare, vt prodigioſum & extraordinarium, ſic loquuntur.

Quin etiam ſignificatur ad bellicam ſuam fortitudinẽ venandi peritiam adieciſſe, *Ramban & R. Iſaac.* Et ædificatis altaribus belluas à ſe venatu captas Domino, (priuſquã ſenſum Sanctæ religionis abieciſſet) obtuliſſe in holocauſtum. *Abben Ezra illud,* Coram Domino, *accipiens in bonum.*

Tandem enim impium fuiſſe impietatiſque exactorem, quaſi firmius ſic ſuum regnum eſſet conſtituturus, nihil eſt apud Hebræos cõſtantius. *Cabbale, Thalmudici & Ramban, qui carpit Abben Ezram, quòd eum viſus eſſet ſuperiori dicto iuſtificare.*

Babylone vſus eſt pro regia. Arech quoque (i. Edeſſam, *teſte Hierony. in Trad.*) 375. milliaribus à Babylon. & aliquot alias vrbes ædificauit.

Defectionem à Deo docuit, vt cui nihil eſſet tribuẽdum, ſed omnia humanæ virtuti atque induſtriæ. *Ioſeph lib. 1. cap. 4.* Hic ergo Idololatria reuixit.

Fuit autem filius Chus, Noẽ abnepos. Niſi apud Moſem verbum gignendi, vt interdum Hebraicè, non referatur ad proximum gradum, ſed ad aliquem conſequentem. Quod eſt multo probabilius. Nam nõ recenſetur inter filios Chus, Gen. 10 Eius enim regnum non videtur cõſtitutum, niſi poſt 340. annos à diluuio, ætate Abrahæ, non poſt 131. vt vulgo aſſeritur. Hinc Babylon ædificata ann. diluuij 350. ſub Noẽ ſcilicet obitum. *Ioſ. lib. 1. cap. 8.*

Vrbs videlicet prima poſt reparationem generis humani condita. *Oroſ. lib. 2, cap. 7.* Vnde primi hominum Chaldæi latè regnarunt, *Xenophon.*

Cœpit eſſe potẽs in terra. *1. Par. 1.* id eſt, è R. Selo agitare bella & fortia in terra gerere. Primúſque fuit rex poſt diluuium. *Abben Ezra, Gen. 9.* ſuper 70 generationes. Itaq; diebus illius diuiſa eſt terra. *Idem, Seder Olam citato,* quaſi regnarit ante diſperſionem, & ſeſe diſpergẽdi, ad vitãdam eius tyrãnidem, occaſionẽ mortalibus præbuerit, vnde ſequatur mox: *Ex terra illa exiit Aſſur, & ædificauit Niniue.*

Sed eſt probabilius poſt diſperſionem regnum occupaſſe ſub 50 Abrahæ, ſeptem octóve annis ante Noæ obitum, diluuij circiter 342. Quoniam principium regni eius Babylon dicitur. Babylon autem condita à iamiam diſpergendis, & nominata à confuſis ibi labiis.

Rectius

Anni Diluuij.		Anni mundi.
293		1949
393		20[illegible]

SEM, ET ABRAHÆ SÆCVLO.

Anni Diluuij. | Anni mundi.

Rectius igitur ipſemet Abben Ezra, Gen. 11, Mihi (inquit)
videtur, quòd poſt confuſionem linguarum diſperſi ſint è
293 1949 Babel, & poſtea occuparit regnum Nimrod ſuper Babel, in-
déque alij multi reges ſurrexerint.

Auctor ſuit coolilij, quod cepit illa ætas de conſtruenda turri. Seduxitque vniuerſos, vt in Deum rebellarent eiuſque iram prouocarent, reſpondens ſuo nomini. Nam Nimrod tebellem ſonat. *R. Selo. Gen. 10.*

Primus perſecutionem mouit contra teligionem regni 18, diſperſionis 20, Abrahæ 68. Cuius cauſa Thare cum Abraham & reliqua familia teliquit Chaldæam, & ſe Chartas Meſopotamiæ contulit, nec vlterius progreſſus eſt. *Gen. 11.*

At Abraham poſt annos 5 relicta Meſopotamia parentibúſque, in Paleſtinam ſine terram Chanaan commigrauit, ætatis 75 cum Sara, Lot, emptitiis & vernis, quos in Haran ſiue Charris ſibi parauerat. *Gen. 12.* vbi purior & liberior erat vſus teligionis ſub Melchiſedech, *Geneſ. 14.*

Vrgebat Nimrod cultum Idolorum, *R. Moſe in More è quodam libro Aegyptiaco.* Vel potius ignis, quem proinde pro Deo Perſæ deinceps habuerunt. *Hebræi Gen 11.* qui illud, *Eduxit eos* (Thare & familiam) *de Vr Chaldæorum*, exponũt non de vrbe cum Noſtris, vel regione cum 70, ſed de igne ceu fornace, in quam tradunt Abraham fuiſſe coniectum, quòd ignem nollet colere, diuinitus autem fuiſſe eductum ſiue ex illo igne, ſiue è carcere. *R. Iſaac.*

ABRAHÆ SÆCVLO.

Videtur ſubactus tãdem fuiſſe ab Aſſur. Nam Belum patrem Aſſur ſiue Nini dicitur habuiſſe ſucceſſorem. *Euſeb. in Chron.* vel potius Amraphel. Nam 27 diſperſionis rex Sennaar ſiue Babylonis loco iſtius nominatur, Gen. 14. Ita non diu regnauit, ſiue Amraphel ei ſucceſſerit iure legitimo, ſiue violẽto. Vtut ſit initium quidem regnorũ in Babylonia fuit.

Sed hæc monarchia prima varias habuit vices. Nam à poſteris Cham poſt annos circiter 62. ad poſteros Sem i. ad Aſſyrios tranſiit. Niniuem enim & Babylonem tenuerunt. *Herod.* vel potius ad Chaldæos iugum alienigenæ excutiẽtes. Nimrod enim erat de genere Cham. Chaldæa autem & eius pars Babylonia de ſorte Sem.

Apud Aſſyrios, paulò poſt regnum Nimrod, annis circiter 62. (iuxta alios ducentis abſurdè) nouum regnum exortum eſt per Aſſur filium Sem. Abrahæ 112. Regni metropolis Niniue ab ipſo conditur. *Gen. 10.* Aſſur putatur Ninus, ſic à Niniue à ſe condita denominatus. *Ibid.* Niniue autem ſiue Ninus in Atruciæ campo ad Tigris vndas. *Strabo lib. 10. Herod. lib. 1.* Mille & quingentas turres in orbem compleaa, mœnia centenûm pedum altitudine, amplitudine triũ plauſtrorum. *Sabellicus.*

Deinceps ſecuta ſunt multa regna, dum quæque natio, gens, ciuitas ſuos habuiſſe reges memoratur. vt Aſſur non imperium plurium gentium, ſed ſuæ duntaxat conſtituiſſe videatur, idque aduerſus Nimrod, qui in omnes tentabat dominatum. Hinc Gen. 14, nouem reges nominantur, quatuor Aſſyriæ vicini, quinque paulo remotiores.

Tempore quidem Rehu, Aegyptiorum regnum initium
ſumpſiſſe ſcribit Euſebius *in Chron.* ſed hæc iam refutaui-
mus. In eo primum regnauit Soros (Oſyris ſiue Otus) quod
poſtea crebris motibus mutarum deinceps legimus. Vel
393 2049 iuxta Suidam, Pharao, qui ſequẽtes reges Pharaones cogno-
minauerit. Ioſephus tamen Pharaonis vocem lingua Aegy-
ptiaca regẽ ſonare teſtatur, *lib. 8. Antiq. cap. 2.* nec fuiſſe Pro-

Anno Diluuij		Anni Mundi
293		1949

prium primi regis.

Mizraim autem, qui à poëtis Oſyris, regnum illud condidiſſe videtur. Durauit vſque ad Auguſtum, factis quibuſdam interregnis. *Nangiacus.*

Fuit antiquiſſimum. Nam ætatis Abrahæ ſeptuageſimo quinto, Gen. 12, id eſt, confuſionis & diſperſionis vigeſimo ſexto, mortis Noë decimo ſexto, excellebar.

A Minæo rege Aegypti Memphis conditur. *Ioſeph. lib. 8, Antiq. cap. 2.* Hic aucta eſt idololarria à poſteris Cham, Mizraim Aegyptiæ gentis auctore, & Chus Aethiopicæ Nam Aegyptij omnium primi aras, ſacrificia & delubra diis inſtituerunt. *Herod. lib. 2.* Et Aethiopes omnium primi deos colocrunt. *Diod. lib. 1.* ab Aegyptiis poſtea Græci deorum religionem conſecuti ſunt. *Herod. lib. 2.*

Chus Aethiopiæ regnũ cõdit ad hęc vſque durans tẽpora. *ex Abyßinorũ hiſtoriis & Marini Romani de Aethiopibus.* Et ſaoe eorum regnũ fuiſſe antiquiſſimũ apparet ex Humero.

Nimrodo in Babylonia ſuccedit Amraphel, *Gen. 14.* Etſi bioooniu exiſtiment Talmudici, citante Faſciculo Myrrhæ, vt Geneſ 10. appelletur Nimrod, 14 Amraphel.

Externa de hac tertia etate & ſuſpecta.

Tum florentiſſimum regnum Aſſyriorum toto Oriente. *Ioſeph. lib. 1, cap. 9.* Quare omnes Chronographi Abrahæ ſæculum cum Nini temporibus componunt, qui Aſſyriorum rex primus ſcriptores eſt nactus, *ait Diod. Sicul. lib. 3.*

Sic ab vltima memoria ſuam hiſtoriam Trogus, Iuſtinus, Diodorus, & alij repetentes à Nino incipiunt.

Ninus regnauit primus, vt autumat ſuperiorum profanitas, fermè apud vos, ò gentes. Vltra ſtilus non progreditur. Ab Aſſyriis ſi forte æui hiſtoriæ pateſcunt. Qui verò diuinas literas lectitamus, ab ipſius mundi natalibus compotes ſumus *Tertul. de pallio.* Nam Nimrod fuit ſuperior, &c.

Quin & nonnulli eius regnũ aliquot annis antiquius Abrahamo faciũt. ſed minus congruenter. Nã cùm anno 48 ætatis eius, contigerit populorum diuiſio & regnorum ortus, inter quæ primum eſt regnũ Nimrod, Niniuitico, minimũ 62 annis antiquius, Ninus imperare non potuit, niſi duodecimo poſt natũ Iſaac, qui erat Abrahæ 112. *Hæc ex annalibus Hebr.*

De quo imperio multa, aut potius omnia fabulãtur. Nam & nomen Nini & ſequentium Regum fictũ eſſe videtur ab vrbis Niniue vocabulo, cuius conditorẽ non Ninum, ſed Aſſur Scriptura nominat. *Gen. 10.* Qua mentiendi libertate, Britanni à fictitio Bruto, Franci à Francione, Pariſienſes à Paride, Treucrenſes à Trebeta Nini fratre, &c. ſe ortos iactitant.

Deinde hoc Abrahę ſęculo, & cõſequentibus, per annos amplius mille, Perſia, Syria, Chaldæa, Arabia, Paleſtina, Meſopotamia, & cæteræ regiones Orieotis, priuatos habebant monarchas, nec Aſſyriis quicquam concedebsnt, vſque ad tempora ſcilicet Oziæ, ſiue primæ Olympiadis. *Gen. 14,* enim Amraphel rex eſt Sẽnaar ſiue Babyloniæ, Arioch rex Elaſar, Codorlaomer Elamitarum ſiue Perſarum, Thudal gentium. Nam quòd Ioſephus hos Reges diſertè nominatos, facit regis Aſſyriorum, qui totam Aſiam deuiciſſet, Satrapas, hoc obſcurare eſt Scripturam, nõ in ſua perſpicuitate relinquere.

Præterea in ſequentibus Bibliorum hiſtoriis profundum erit de regibus Aſſyriorum ſilentium vſque ad Phul, quem putãt eſſe Nabonaſſarẽ Ptolomæi. Contrà, reliquorũ Oriẽtis regum crebra mentio, vt Chuſan Meſopotamiæ. *Iud. 3.* Benadab, & aliorum Syriæ per cũctos libros Regum & Paralip.

Poſtremò, Beroſus. (Nam cætera poſtea refellentur in Ozia.

Anno Diluuij		Anni Mundi
393		2049

ABRAHÆ SÆCVLO.

Anno Diluuij. | Anni mundi.

293 1949 Ozía, quando primùm Aſſyriorum nomen terribile Syris ac Iudæis eſſe cœpit, atque adeò innoteſcere, cùm tamen Syria Aſſyriæ eſſet vicina) Beroſus inquam Chaldæus, non ille fictitius Annij, ſed quem citat Ioſephus lib. 1. contra Appioné, arguit Græcos ſcriptores, quòd retulerint ad Semiramidem multa, quæ ad Nabugdonoſorem infinitis pòſt ſæculis ſuot referenda, vt de Babylonis ſtructura, &c.

Oportet ergo totum iſtorum imperium, ſi quidem ampium fuerit, comprehenſum fuiſſe Tigri & Indo fluuiis, & aliqua fortaſſis Euphratis parte, nec Euphratem ante dimidiatam quintam ætatem tranaſſe. Vnde quæ de illis & illorum ſucceſſione, amplitudine, geſtis & rebus dicam, faciam, ne quid de præcipuis præteriiſſe videar. Alioqui ad fabuloſam Diodori hiſtoriam pertinent.

ABRAHÆ SÆCVLO.

Zoroaſtes Cham horoſcopos rerum & ſyderum motus illuſtrauit. Magiam, vt fama eſt, introducit, è tribus conflatam, Medicina, Matheſi, ſiue Aſtrologia Diuinatoria, & Religione. Vicies centum millia verſuum de hac diligentiſſimè ſcripſit. *Plinius & Ariſtoteles.*

Hanc iu Theurgiam, & Goëtiam ſiue Necromantiam ex ſententia Porphyrij diſtinxit. *Auguſt. lib. 10. de Ciuit. cap. 9.* Pharmaciam addit Philo *lib. de ſpecialibus legib.*

Bactrianos & Perſas in regni formam redegit. Apud hos Oſtanas & Aſtampſychos Magiæ nomine celebratos reliquit. Victus fertur à Nino. Solus in natiuitate riſit.

Belus Nini pater, Aſtronomiæ adeò ſtudioſus, eius vt inuentor habeatur à Plinio. Hinc Chaldæorum fama, ex artis illius exercitatione & nomine.

A filio conſecratus eſt, dicata ſtatua, ad quam confugientes leges euaderent. Vnde Baal, Beel, Bel & Baalim apud Prophetas Idolorum nomina.

Putant aliqui fuiſſe Nimrod, qui hoc nomen ſit conſequutus, quoniam apud Syros, Hebræos, & reliquos Orientales Bel dominum ſonat. Porrò apud eos fuit deorum ſupremus, vt apud Occiduos Iupiter.

Quare fabuloſè à ſuppoſititio Beroſo diis maximis Oriētalium. Saturni Babylonici, Iouis Baby. Mercurij & ſimilium nomina imponuntur. Quoniã Orientales ante Alexandrum Macedonem iſta neſciuerunt, & eorum Idololatria perpetuò fuit à Greca & Occidua differens. Sed & Saturnus, Iupiter, & quicunque alij nominantur Græcorum dij, multò ſunt Baalim ſiue Belis poſteriores.

Eodem Abrahæ tempore, multa alia regna exorta memorátur. Primum Aegyptiorum, cuius Scriptura meminit, Geneſ. 12, &c. ab Oro ſiue Oſyri, ſiue Vexore. 2 Scytharum, quorum rex primus Tanaus. 3 Maſſagetarum, 4 Sicyoniorum in Achaia & Peloponneſo vſque ad Heli Sacerdotem, quod tandem rexit Egialeus, à quo Varro velut antiquiſſimo tempore exorſus peruenit ad Athenienſes, deinde ad Latinos. *Auguſt. lib. 18. de Ciuit. Euſ. chron.* 5. Aethiopum, apud quos mortuo Chus ſex regnarint ordine, quorum ignorentur nomina & anni, ſine certa ſede, Nomadum, & Arabum inſtar, poſt quos fixa ſit Axumæ regni ſedes, vſque ad Chriſti tempora, indéque tranſlata Sabam, vbi ad hunc vſque diem permanet. *Ex hiſtoriis Aethiopicis à Marino Romano collectis.*

Complura etiam alia, dum quælibet natio, gens, vrbs, ſibi aliquem principis, ducis, regiſve titulo præficeret. Hinc

393 2009 rex Gerare, *Gen. 20,* qui Paleſtinorum *26,* Rex Sennaar, rex Alaſar, rex Elamitarum, rex gentium, rex Sodomæ, rex

Anni Diluuij. 293 — Anni mundi. 1949

Gomorrhæ, rex Adsmæ, rex Seboim, rex Balæ, rex Sslem, *Gen. 14.* Principes Aner, Eſcol & Msmre, *Ibid.* Filij Heth Principes Arbeæ, 23. per Cſtella & oppida Arabiæ duodecim Principes, Iſmaëlis filij. 25. Emor Heueus princeps terræ Sichem, 34. Duces Edom 36, antequam primum regem hsberent Balac filium Beor, *Ibid.* Duces Horteorum, qui imperauerunt in terra Seïr, *Ibid.* Militum dux. 26.

Vexores rex Aegypti in Pontum vſque victor arma proferēs, & Tansus Scythiæ rex, qui Vexorem & omnem penè Aſism ſubegit & cum Aegyptiis de gentis antiquitste diſceprauit ante Ninum ponuntur. *Sabellicus.* Fortaſſe Vexores eſt Oſyris Pharaonum primus.

Oſyris & Iſis eius vxor hîc etiam locantur. Frugum in Aegypto inuentores ſub Mundi 2001. Item Orus Appollo, qui diſciplinss in Aegypro monſtraſſe memoratur, vſus Abrahæ conſiliis. Atqui ante Ioſeph Aegyptij earum videntur fuiſſe expertes. *Pſ. 105.*

Togarms, de quo *Gen. 10.* Turcis dat originem & nomen. *Elias in Tisbi* (Malo Sarmstis.) Quia autem Turci ſunt populi Scythiæ, *Plin. lib. 6. cap. 7. Mela ſub fin. lib. 1. Ptolo. & Herod. lib. 4.* ideo etiam Magog in ſcripturis appellantur. Nam Msgog Hebræis eſt Scythia. Ion, ſiue vt hodie Rabbini pronunciant, Isuan Ionibus, è quibus reliqui Græci.

Eliſa Aeolibus. qui Epirum, & magnam Græciam. i. Calabrism, & loca Italiæ Siciliæ proxima habitant.

Madai Medis, Riphat Ripheis, Rodanim Rhodiis, Tarſis Tarſenſibus Ciliciæ, Kittim Macedonibus, *1. Mach. 1.* Caphtor Cappadocibus, Thiras Thracibus.

Elam Elamitis ſiue Perſis, Aſſur Aſſyriis, qui primsm Monsrchism in Babel & Niniue conſtituerunt, poſt Nimrod. Lud Lydis, Aram Armeniis & Syris, Gether Etharis in Armenis, &c. Quæ nomina extant, *Gen. 10 & 11.*

Meſech, de quo *Gen. 10.* priſcos Meſios ab Adula monte vſque ad Pōticam regionem poſuit. i. Cappadocas, quorum vrbs Mszaca antiqnuum nomen retinuit, vſque sd Clsudij imperiū, qui esm vocsuit Cæſaream. Ab eo etiam Moſchi.

Iaktan filius Heber. *Ibid.* quem Gangem eſſe putant, in India ſedem ſui nominis firmat.

Eius filius Hauila ſuo vocabulo Indiæ partem auro abundantem spud Hebræos denominst.

Alij eius filij, slias Indiæ prouincias.

Sed quæ ſequuntur non perinde ſunt certa.

Sarmstarum & Germanorum regna & colonię ſub Thuiſco Gigante, qnem & Askenas siunt Hebraïcè vocari.

Lybum ſiue Afrorum ſub Tritone & Hammone.

Aegyptiorum ſub Mizrsim cog. Oceano.

Celtiberorum in Hiſpania ſub Iobel filio Phaleg, vel iuxta alios, Tubal Ispeti filio.

Celtarum ſiue Gallorum, ſub Samothe cog. Diſcelta, ſiue Dite, illius ætatis ſpientiſſimo. Ab hoc Dite ſe ortos Galli dicebsnt, vt Cæſar narrat.

Arabum ſiue Saracenorum, Sabarum & Caſpiorum ſnb Gog, & eius patre Sabatio ſiue Saba Raemæ filio, Cham nepore.

Scytharum ſnb Magog, ex quibus Turci & Tartari, quos ſibi iunxerūt Gog. i. Saraceni ſiue Arabes contra Eccleſiam.

Indorum ſub Gange. Italorum ſub Gomer Gallo.

Cimbrorum, vbi nūc Dani, Norduegij, Gothi ſub eodē.

Hæc ex Beroſo illo Annij ſuppoſititio, quæ proinde ſunt incertiſſima.

SEM ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO.

293 — 2049

Sabatius

Anni Diluuij. | Anni mundi.

393 — 2049

ABRAHÆ SÆCVLO.

Sabatius Saga in Italiam veniens, agriculturam & religioncm Aborigines docet.

Sagæi ſacerdotes Armenij multiplicati, omnem Caſpiam regionem vſque ad Bactrianos poſſident.

Barzancs poſt patrem Sabatium in Armenia regnat. *Diod.lib.5.*

Sambetha Sibyllarum prima, tradit ſe Noë eſſe nurum, & cum eo è diluuio euaſiſſe, & Babylone profectam, vaticinari per Græciam, falſóque Erythream appellandam, quaſi ex Erythra natam, ab aliis etiam è Circe & Gnoſto. *ad finem lib. 3. & 7. Orac. Sibyll.*

Dicitur annos amplius ſeptingētos vixiſſe, diutius quàm ferret communis hominum ætas. *Ouid. in Metamor. Ariſt. de mirabilibus audit.*

Sed quid mirum, cum Sem eius ſiue vir, ſiue leuir, eodem tempore poſt diluuium vitam in 502. prorogarit. Etſi Deus Noe dixiſſet, vitam hominis fore centum viginti annorum, id tamen non ſtatim poſt diluuium accidit. Deinde de communi & vulgari vitæ curriculo loquebatur. Nam & Abraham & Iacob, & Patriarchæ, & alij multi diutius vixerunt.

Videtur autem ſcripſiſſe quædam ante Saturni ſæculum, quæ ſeruituti Aegypriacæ & liberationi reſpondent. Nam *lib. 1. Orac. Sibyll.* de Titanibus vaticinatur, lib. autem 3. & narrat & vaticinatur. Denique ſub ſenium ſe ſcripſiſſe ipſamet profitetur libro ſeptimo.

Eius ſunt vaticinia de Chriſto, de regnorum mutationibus, & aliis, quorum fragmenta extant in Lactantio, Theophilo, &c.

21

393 Gen. 25. 453 — **b ISAAC genuit Iacob anno 60.** — 2049 2109

b ISAAC natus anno ab inſtituta Circumciſione ſecundo, ab ortu Iſmaëlis decimo quarto. *Nangiac.* à diuiſione linguarum & populorum quinquageſimo ſecundo, à ſubuerſis Sodomis primo.

Caligauerunt oculi eius & videre non poterat, *Gen. 27.* anno vitæ 117. Ita in illa cæcitate permanſit circiter 43. Niſi vt credit Hierony. tertia quæſt. ad Damaſum, diuinæ diſpenſationis fuerit, vt ad tempus quadam oculorum ægritudine cæcaretur, ne ſuam magis, quam Dei, in benedicendis filiis, faceret voluntatem.

Inde vitam protulit in 2 a annum à reditu Iacob è Meſopotamia, *Seder Olam.* Nam deceſſit ætatis centeſimo octogeſimo, nempe patre longæuior annis quinque.

Nino annis 52. deinde Semiramide an. 42. Regibus Aſſyriorum.

Verum Dei cultum retinuit, Iſmaële & reliquis Abrahæ filiis ad ſimulachra veneranda traductis.

Melchiſedech Pontifice.

Puriſſimæ vitæ, adeo vt legem monogamiæ in paradiſo ſancitam nunquam violarit: Forma, Chriſti qui Polygamiam Synagogæ ſuſtulit, & monogamiam antiquam retulit.

In multis aliis figura Chriſti, 1. quia diuinitus promiſſus. 2 ſupernaturaliter conceptus. 3 mirabiliter natus. (Nam duo erant impedimenta, matris ſterilitas & vulua emortua nimíſque annoſa) 4 quia appellatus Iſaac, i. riſus, gaudium. 5 quia ad ſui immolationem ligna humeris in montem baiulauit. 6, quia eo intacto aries cornibus prehenſus & vepribus corònatus mactatur, ſic enim illęſa diuinitate humanitas Domini ſpinis coronata immolata eſt. 7 quia tertio die matri viuus nuntiatur. 8 quia benedictione cumulauit filios ſuos, ſed inæqualiter 9, &c.

Vt in eo fuit myſteriũ Chriſti, Ita in altero Abrahæ filio Antichriſti ſiue Maometis.

453 — 2109

Ex Iſaac Chriſtus benedictionis ſemen quadrageſimus

Anni Diluuij. | Anni mundi.

primus, *Mat. 1.*

Ex Iſmaele Maometus ſemẽ perditionis trigeſimus primus (*In Chronicis Arabum poſt Alcoranum pag. 214*) prætermiſſis in vtriuſque progenie obſcurioribus. Nam plures fuere intermedij.

393 | 2049

Vterque patris ſuis mores graphicè expreſſit. Chriſtus vt Iſaac, &c. Maometes vt Iſmaël, qui polygamus, qui ferus homo, cuius manus contra omnes, & manus omnium contra eum, qui inſectator Iſaac, Gal. 4, &c.

Eius 37 obiit Sara mater, ætatis 127. quo quidem fuerat oblatus. Ipſe verò decimo ante deſcenſum Iacob in Aegyptum, anno vno ante eductionem Ioſeph è carcere.

Anno ætatis 37 vinctus, vt ſacrificaretur à parte. *Seder & Trad. Hebræi.* vel 25. *Ioſeph.* vel 13. vt quidem noſtri vidẽtur exiſtimare, & ex Hebræis Abben Ezra, *Gen. 22*, eos refellens, qui quinto, quia geſtare non potuiſſet ligna holocauſti. Oblatus autem in parabolam futuri. *Hebr. 11.*

Quadrageſimo ducit Rebecam. *Gen.* 25.

60 Gignit Iacob & Eſaü. *Ibid.*

75 Amittit patrem, & in ſpelunca ab ipſo empta ſepelit.

Inde pergit eodem loco habitare, nempe iuxta puteum viuentis & videntis, *Ibid.* qui erat in tractu Hebron. *Gen. 16.*

80 Peregrinatur in Geraris Paleſtinorum ob famem, vbi ſedes conſtituit diebus plurimis, *Gen. 26.* i. annis 57. Nempe vſque ad vitæ 137. Nam de Berſabea è Patris domo Iacob agẽs ſeptuageſimũ ſeptimum, in Meſopotamiam egreditur, qui erat Patris centeſimus trigeſimus ſeptimus. *Gen. 28.*

100 Offenditur coniugio Eſaü cum filiabus eiuſdem loci. Nam Eſau tunc erat quadragenarius, *Gen. 26.*

123 Senex & caligans oculis benedixit Iacob ſe prò Eſau primogenito offerentem. 27.

124 Ad atauum Heber, eum, vt fratris iram vitaret, tranſmittit in annos duodecim.

136 Illum reuocat.

137 Benedictione communitum in Meſopotamiam trãſmittit.

138 Reuertitur in Hebron, vbi reliquum vitæ tranſigit, id eſt, annos 48. Nam illuc eũ Iacob è Meſopotamia rediens conuenit, *Gen. 35.*

140 Rebecam vxorem in ſpelunca duplici ſepelit iuxta Hebron.

158 Recipit Iacob è Meſopotamia fœliciter reuertentem.

180 Poſt 22 videlicet, moritur, & ab vtroque filio honorificè in ſepulchro maiorum tumulatur, *Gen. 35.*

Rebeca decimum quartum agens et quadragenario nubit. viginti fuit ſterilis. Moritur poſt annos 80, nempe cum Iacob in Meſopotamia moraretur, annũmque ageret octogeſimum. Sic minimùm exceſſit centeſimum tertium.

Eo tempore oraculum, ad quod conſulendum Rebeca perrexit, *Gen. 25.* aiunt fuiſſe in templo, cuius Pontifex erat Melchiſedech.

Ex eo & Rebeca Leni cute parẽtibus naſcitur Eſau, piloſus ac hiſpidus, Edom poſtea ab Orientalibus appellatus, à pilis ruffis, ſicut à Græcis ἐρυθρεύς, vnde mare Erythreum & rubrum.

Ex vno concubitu ſati duo gemelli Iacob & Eſau, differentibus planè naturis, moribus, vita, fortuna, &c. Aſtrologorum vanitatem coarguunt. *Auguſt. epiſt. ad Sixtum.*

Filij Abrahæ ex Cetura in Trogloditarum regionem ſub Aegy-

453 | 2109

SEM ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO.

Anni Diluuij. | Anni mundi.

ISAACI SÆCVLO.

Aegypto, à patre io coloniam mittuntur. *Ioſeph. lib. 1. Antiq.*

Cetura vxor Abrahæ, *Gen. 25*, imò Concubina. *1. Par. 1.*
593 2049 Concubinæ autem erant apud Hebr. aocillæ, quæ cnm viro ſine legitimis ceremoniis conuenerant. Vnde filij earnm in hæreditatem patri non ſuccedebaot.

Iſinael primogenitus Abrahæ, ex ancilla Agar, à quo Iſmaëlitæ, ſiue Saraceni & Arabes, t a principibus ab ipſo exortis, maledicta natio ſecundum caroem otta: ſimu ltatem perpetuam gerens cum Iſaac, & promiſſionis filiis ſecundum ſpiritum natis. Quate quemadmodum tunc Iſmaël, qui ſecundum caroem natus fuerat, perſequebatur Iſaac, qui ſecundum ſpititum: ita & nuoc (quaodo Mahomet ani Dei populum inſectaotur.) *Verba Pauli Gal. 4.*

Ferus homo, manus eius contta omnes, & manus omniũ cootra ipſum. *Gen. 16.* Hoc ooſtro magno malo experimur quotidie in Saracenis & Turcis.

Duodecim filios principes reliquit, qui omnes iam ſuis populis dominabantur.

Poſſedit magnam partem Arabiæ, ducta in vxorem principis filia.

Ille egit pœnitentiam & pietatem coluit. *R. Selom. Gen. 15.* Saltem quoadvixit Abrahã, vnde & paternũ funus cum Iſaac curat religioſè. *Gen. 25.* Eius meminit Meloo lib. contra Iudæos.

Ita Iſaac ex promiſſione & ſecuodum ſpiritum natus, terræ ſanctæ incola ſolus fratrum permanſit.

Cuius tempore tres ſuperioris ætatis patriarchæ migratũt ex hac vita. Primo eius anno Sarug annorum 230, Trigeſimo quinto, Thare annorum 206, quadtageſimo ſexto Atphaxad annorum 438.

Ammooitę & Moabitę ex inceſtu Lot otti, in Arabia initinm gentis ſumunt. Hi quidem partem Arabiæ, quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnon, in mare mottuum labeotis, prioribus accolis, qui Emim appellabantnt, ſubuerſis occupant. *Hieron. in locis Hebraic.*

Illi autem Raphaim gentem veterrimam interfecerunt, & eorum regionem Arabiæ, cuius metropolis Philadelphia, obtiouerunt, *Ibid.*

Syri deſceodunt à Chamele filio Nahot fratris Abraham, *Gen. 22*, ſecundum noſtrum interpretem, & 70. Atqui nullos reperio Hebræos ſic intèrpretaotes, ſed nec Chaldæum, etſi Fagius vulgatam interpretationẽ ſequatur. Nam nihil amplius in Chaldæo eſt, quàm Hebræo, nempe *Chamuel pater Aram: Aramæ* dixiſſet Ookelos pro Syris, nec ſingulare Aram retiooiſſet contra ſuum morem. Malo igitur, vt *Aram* non hic Syriam, vel Syros ſignificet ſed nomẽ proprium viri. Ratio eſt perſpicua. Quoniam Syri iam orti etãt ex altero Aram, nempe filio Sem, *Gen. 10*, quem proinde com aliis 70 prius veniſſe in partitionem orbis terrarum, & Syriam ſotte obtinuiſſe, quàm Abraham in Chanaan iogrederetur, iam docuimus.

Mundi vix dum diſperſi eadem facies, quæ nunc. Bellorum vſus, ſeruorum & vernarum, *Gen. 14*, Seruorum tam vernaculorum, quàm emptitiorum. 17. Delicatarum carnium, frugũ, butyri, lactis, 18, 27, Conuiuiorum, pulmẽtorum, 21, 24, 26, Frugum, & vioi, 9, 19, 27, Sagittarum, 21, Armorum, Pharetrarum, arcuum, 27. Venationis, 10, 24, 26. Iudiciorum & ſototum iodicialium, 14, vbi fons ſiue planities Miſpat. i. iudi-
453 2109 cij, in quam veniebãt incolæ regionis propter iudicia & cauſas forenſes, ex Onkelo & R. Selomone. Gladiorum, 22, &

Anni Diluuij.			Anni mundi.
393	*	*	2049

34. Siclorum argenti probaræ monetæ publicæ, 23. Argenteorum, 20. Electorum ſepulchrorum, 23, Monumentorum & ſepulchralium titulorum & inſcriptionum, 35, Oppidorũ & caſtellorum, 25, Vrbium, 10, 11, 13, 23, 24. Vaſorum aureorum & argenteorum, Siclorum aureorum, inaurium aureárum, ad ornandam faciem, armillarum in manibus, pondo ſiclorum decem, veſtium elegãtium, 24, 27. Diuerſoriorum, hoſpitiorum ad manendum & locandos camelos, 24, 42. Puteorum, laterum, bituminis, 20, 21, 26. Hydriarum ad hauriendam aquam, canalium 24. Legum diuerſarum, negotiationum, Dotium, 34. Emptionum & venditionum agrorum, 23. Epiſtolarum & nuntiorum, 22. Denique artes, opera, artificia planè eadem, quæ nũc, vt Græci & Latini non ſe clarius probare poſſint fuiſſe Barbaros vſque ad Cyri & Solonis tempora, id eſt, vſque ad quingẽteſimum ante Chriſtum, quàm cum huiuſmodi rerum inuentionem recentem faciunt, & nonnullis ſuorum tribuunt, quæ à prima Diluuij memoria apud Orientales repetitur.

Externa tempore Iſaac.

ISAACI SÆCVLO.

Sub natiuitatẽ Iſaac, nempe eius duodecimo Ninus proprie regnum auſpicatur, & Babylonium à Nimrod ante 62 annos conſtitutum delet.

Terra Chanaan paucos tunc habebat Reges, Vnde Reges Chanaan præſertim leguntur poſt exitum de Aegypto.

Semiramis Nini vxor Babylonis mœnia condidit. In eius medio templum Belo ſtatuit, ementito ſexu, nomine filij regnat, qui & ipſe Ninus vocabatur. *Strabo lib. 16.*

Fortaſſe Nimrod eam ſine mænibus reliquerat.

Prima poſt diluuium metalla excoluit captiuorum opera, laude bellica illuſtris multa in Oriente præclarè geſſit, ad Oceanum Aethiopicum & Indum flumium latiſſimum, cuius ripas ponte 60 ſtadia longo, 30 lato iunxit, ducenta Idolorũ millia ex ebore & ligno finxit, ſicque orbem Idololatria repleuit. *Suidas.*

Babylonem in miro camporum æquore in quadrum diſpoſuit. Murus eius ex coctili latere, infuſo bitumine in latum habuit cubitos 50, in altum 200, in ambitu ſtadia quadringenta ſeptuaginta. Vicenæ quinæ portę in laterum vno quoque, vt eſſet ἑκατόμπολις, quarũ oſtia miræ magnitudinis, ex ære fuſili: *Oroſius.* Sed rectius hoc attribuit Beroſus apud Ioſephum, lib. 1. contra Appionem Nabugdonozori.

Exercitu tredecies centenorum millium peditum, quingentorúmque millium equitum, per Bactrianos in Indiam fruſtra penetrat.

Atqui Semiramidem vixiſſe poſt Moſem teſtis eſt Porphyrius lib. 4. contra Chriſtianos. *Citante Euſebio, lib. de præpar.* Sex videlicet generationibus ante Cyrum, *Herod. lib. 1.* Quod certum.

Apud Sycionios in Peloponneſo Egialeum aiunt ann. 52, regnaſſe.

Treuerenſes à Trebeta Nini fratre, à Semiramide expulſo, ſe tunc in Gallia Belgica conditos gloriantur.

Tuyſconem, Mannum, cum hoc Trebeta apud ſe regnantes his temporibus Germani, ſi Deo placet, faciunt.

Deinde Ingeuon poſt parentem incertis adhuc ſedibus. Tuyſconis enim filium Mãnum tres hos genuiſſe Ingeuon, à quo Ingeuones circa Occidentalem Germanię Oceanum, Herminon, à quo Mediterranei Hermiones dicti, Iſteuon, à quo Iſteuones, *è Tacit. initio lib. de morib. Germ.*

453	*	*	2109

Apud Aegyptios Necao Pharao. Ioſeph. *lib. 5. bel. cap. 26.*

Iberus

Anni Diluuij

453 c IACOB qui & Iſraël
Gen. 47 deſcendit in Ægyptum
583 natus an.130.

Semiramide, Zamea Ninea eius filio, an. 38. Atio 4. an. 30. Regibus Aſſyr.

Melchiſedech Pontifice.

583

Anni mundi

Iberus rex Hiſpaniarum ſecundus.

Nagas Celtarum rex ſecundus. Deinde Satron Rex doctiſſimus, qui publica literarum ſtudia inſtituit. *Bero.*

2109 Viri Scytharum Parthos & Bactrianos, fœminæ verò Amazonum regna condunt. *Nangiacus.*

Amazones durant vſque ad tempora Alexandri Magni, *Iuſt. hiſt. lib. 2.*

c Iacob vixit cum auo Abraham an. 15. cum Sem Patriarcha 50. cum patre Iſaac 120: ac decimo poſt patris mortem
2109 deſcendit in Aegyptum, vbi dulci filij conſuetudine vſus eſt annis 17.

2239 Iacob (qui & Iſrael cognominatus poſt Angelicam luctam) omnium primus, votum nuncupauit Deo. *R. Ababu in Talmud.* Ac certè de illo primùm legitur. Votum etiam vouit Deo dicens. *Gen. 28.* Offerens. 31, 33, 35, vbi & Sacellum & altare Bethel conſtruit 46, Libans, 28, & 35. ſepeliens 35. Inuocans nomen Dei æterni & Angeli 48, &c. Decimas ſoluens 35. Vir ſimplex 25, habitans in tabernaculis 27. Leois 28. Obediens parentibus 36, Patris inſtitutum ſeruans, paſtor 28, Propheta 48, 49, Angelorum viſionibus ſæpe potitus 28, 31, 35, &c.

Annos 20. tranſegit in Meſopotamia, cum auo Abraham verſatus eſt an. 15. Patri miniſtrauit poſt reditum ſuum è Meſopotamia 22. ann.

Benjamin natu minimum gignit in Chananæa, reliquos in Meſopotamia. *Gen. 35.* Duobus annis à reditu, in partu moriente Rachele, ætatis 36. cui Lia ſuperuixit decem. Nam vitæ 46 obit. Erant autem ſorores geminæ. *Seder Olam.*

Poſt annum 21. redit è Meſopotamia ad patrem Iſaac in Hebron, cuius conſuetudine adhuc fruitur annos circiter 23. *Seder Olam.*

Denique ætatis decimo quinto ſepelit auum Abraham.
50 Sem atauum.
63 A patre benedictionem & prærogatiuam primogenituræ conſequitur.

Per annos 12 metu fratris deliteſcit apud Abauum Heber, eſque miniſtrat.

75 & 76 ab Heber ad Patrem redit, à quo iuſſus in Meſopotamiam proficiſcitur.
77 Stetit ad puteum Meſopotamiæ, & 20 annis manſit in domo auunculi Laban.
83 ducit Liam vigeſimum ſecundum agentem. Indéque poſt dies ſeptem Rachelem, Liæ gemellam, quæ & ipſa proinde agebat vigeſimum ſecundum.

Non, vt quidam opinantur, poſt ſeptem alios annos, ſed poſt ſeptem dies à nuptiis vxoris primæ. *Rabini in 29 Gen. & Hier. in quæſt. Heb. contra Seder Olam c. 2.*
84 Gignit Ruben primogenitum ſuum.
85 Simeonem.
86 Leui.
87 Iudam.

Nam ei intra tres plus annos, quatuor hi patriarchæ nati ſunt. Reliqui ſeptẽ cum Dina (excipiendus enim Benjamin) quatuor ſequentibus annis. Inueniuntur enim omnes præter Benjamin intra ſeptem annos procreati è 4 coniugibus, ſinguli ſingulis ſeptem menſibus.
91 Ioſephum procreat.
2239 Quinque ſequentibus vſque ad 96 prouidet domui ſuæ.
96 Cum vxoribus, vndecim filiis & Dina in Chanaan re-

Anni Diluuij. — Anni mundi.

dit peruenitque in Succhot, vbi manet menſes octodecim.
97 In Bethel ſex alios menſes.
98 Suſcipit Benjamin, Rachelem ſepelit & Deboram. 453 2109
Viginti duobus annis inde Iſaac ſenem ſua præſentia conſolatur & curat.
108 Amittit Liam morte, Ioſephum captiuitate, Sedecim annos excedentem.
109 Ioſephum habet ſeruum Putipharis.
110 Eundem habet in carcere per annos circiter 13.
120 Sepelit Iſaac patrem ſuum annos 180 natum.
Decem poſtea illic deſidet vſque ad 130, Nempe in Hebron, vbi pater eius obierat.
128 Ioſephum tricenarium habet ſtantem in conſpectu Pharaonis, proregémque Aegypti.
130 Deſcendit in Aegyptum anno famis ſecundo.
147 Moritur poſt tot exilia & cruces, id eſt, decimo ſeptimo poſt deſcenſum. Moriturus vaticinatur de poſteris & nominatim de Chriſto, quem Silo vocat, *Gen.49.* Hæc ferè è Seder c.2. Nam nonnulla recenſuimus.

Ex vndecim eius filiis, & duobus Ioſephi Manaſſe & Ephraim tribubus tredecim ac populus Iſraëlitarum vniuerſus propagatur.

Alexander Polyhiſtor res Iacob deſcripſit.i. fugam eius, habitationem in Meſopotamia, miniſterium 7 annorum, coniugium cum duabus ſororibus, numerum filiorum, raptú Dinæ, cladem Sichem, venditionem Ioſeph, &c. Eadem ferè Theodotus in ſuis verſibus, Artabanus, Philo Biblius, Nicolaus Damaſcenus, Ariſteas.

Thamar iuxta nonnullos, filia Melchiſedech ſacerdotis. Hoc coniiciunt ex eo, quòd Iudas in ſcortatione deprehenſam iuſſit cõburi, non lapidari. *Gen.38.* Nam legẽ fuiſſe apud Hebræos, quam Moſes poſtea repetiuerit, vt filia ſacerdotis, quæ ſcortata fuerat, combureretur, cæteræ lapidarentur. *Leuit.20.& 21.*

Cæteras quoque vxores filiorũ Iacob probabile eſt fuiſſe de ſemine Melchiſedech ſiue Sem, præter vnam ipſius Ruben, *Gen. 46.* primo quia norant oraculum de ſemine Chanaan maledicto, déq; terræ facie exterminando *Gen.9.& 15.* Secundo, quia ſciebãt Patres affinitatem Chananeorum perpetuo refugiſſe, Abraham, *Gen.24,* Rebecam, 27, Iſaac 28. Tertio, ex eo, quod Scriptura notat tanquam aliquid extraordinarium Ruben genuiſſe Saül è Chananitide, *Gen.46.* Quid enim opus fuerat addere Chananitidis vocabulum, ſi omnes aut plæréque earum erant Chananeæ?

Sed neque vxores, vt pater, de Meſopotamia eduxerunt, primum quia quando inde egreſſi ſunt, adhuc erant paruuli, nec matrimonio maturi. Maior enim nondum attigiſſe poterat decimũ tertium annum. Quin & matrimonia illa ætate ferè erant tardiora. Quare Iſaac non niſi quadragenarius Rebecam duxit, Iacob octogenarius Liam & Rachelem, qui & 77 annorum erat, priuſquam pater cogitaret de vxore ei danda, vel ipſe de accipienda. Eſaü ipſe quadragenarius. Denique non minus id commemoraſſet Scriptura, quàm cum nominatim docuit Saram eductam è Chaldæa, Hagarem ex Aegypto, Rebecam, Rachelẽ, Liam, Balam, Zilpham aſſumptas è Meſopotamia, ne ſanctum ſemen cum impuro & deteſtabili Chananæorum miſceretur.

Anno 63 Iacobi mortuus eſt Iſmaël. Huius viduam ſororem duxit Eſaü. *Seder Olam, cap.2.* Ita Eſaïtarum & Iſmaëlitarum 583 2239

SEM, ET ABRAHÆ SÆCVLO.

Anno Diluuij. Anno mundi.

litarum familia in vnam gentilitatem coaluit,vt non mirum
ſit, ſi Scripturæ, quando de Mahometana impietate vatici-
453 2109 nantur, eam modo deſcribant ſub nomine Eſaü, ſiue Edom
ſiue Seir (nam tot nominibus celebratur Eſaü) modò ſub
nomine Iſmaëlis.

Quot deſcenderint in Aegyptum cum Iacob, ſiue 70. ſiue 75 animæ, non eſt anxiè pugnandum. Nam & 70 Scriptura dicit, & 75 eſſe potuerunt, quoniam Scriptura ſolet reticere numeros fractos. Sic nominant Septuaginta interpretes,& 70 Chriſti diſcipulos,qui tamen 72.fuerunt,&c.

Præterea in 70 non comprehenduntur Iacob, Dina, Ioſeph cum duobus filiis,quia additi conficiunt 75.

Anan primus equum & aſinam commiſcuit, vnde mulorum origo. *Geneſ.36.*

Ioſeph ſomniorum intelligentiam primus condidit, nihilque diuini iuris humaníque ei incognitum videbatur, adeo,vt etiam ſterilitatem agrorũ ante multos annos prouiderit, tantaque experimenta eius fuerunt, vt non ab homine, ſed à Deo reſponſa dari viderentur. *è Gentilium ſcriptis Iuſtin.hiſt.lib.36.* Eius inſignes interpretationes extant præcipuè *Gen 40. & 41.* Philo Byblius hanc ſomniorũ interpretationem tribuit Abrahamo. Amphytrioni Deucalionis filio *Plin.lib.7.* Telmiſſcis populis Lyciæ, *Clemens in Stromat.*

Venditus eſt à fratribus quòd illum vnicè à Patre diligi, deinde quòd ſomniis illi portendi familię principatum animaduerterent. *Gen.37.*

Cùm hæſiſſet in ſeruitute vel carcere an. 13. anno vitæ trigeſimo liberatur, Famem ſeptennem prudentia ſingulari ab Aegypto depulit. Quare conſecratus ab Aegyptiis, Serapis nomine, i. principis boum, immani ſimulachro & fano exornatus eſt,in quo bos nutriebatur Apis vocabulo in agriculturæ ſymbolum. Simulachrum euertit Alexandriæ Theophilus Patriarcha, Theodoſio magno principe. *Suidas & Ruffinus.*

Caruit conſpectu patria annos 23 Nempe à decimo ſexto ætatis ad 39. qui tertius erat famis. Fruitur deinde ſeptemdecim. Nam tandiu Iacob in Aegypto egit.

Erudiuit aulam Pharaonis, & ſeniores eius docuit, ſiue ſcire fecit. *Pſal.105.* Nempe Aegyptus bonarum diſciplinarum valde adhuc erat rudis, ſed eas deinceps edocta cœpit colere. Moritur anno 54. poſt patris mortem. Agebat trigeſimum ſub mortem Iſaac. *Seder Olam.*

Eius trigeſimo nono Iſraëlitæ deſcenderunt in Aegyptum. *Ibid.* poſt vigeſimum ſecundum ab ipſius venditione. *Ibid.*

Sub Iacob tres ſuperioris ætatis patriarchæ moriuntur. Eius enim trigeſimo primo Sela obiit annorũ 433, quinquageſimo Sem ſexcentenarius, Octogeſimo Heber Hebræorũ parẽs, vbi expleuiſſet annos 464. Sic eius decimo ſexto moritur auus Abraham, centeſimo vigeſimo Iſaac pater.

Atque hic veterum patriarcharum antiquæ virtutis & fidei virorum finis, vt quibus duntaxat Iacob annis 26 ſuperuixerit.

Ita per tres duntaxat patres, Sem, Mathuſale, Adam ad Iacob, Eccleſię doctrina, fides, traditiones, leges peruenire potuerunt. Nam Iacob vidit Sem annis 50, Sem Mathuſalẽ 98, Mathuſale Adamum 243. *Seder Olam c.1.*

583 2239 Mentio idolorum in Scriptura prima eſt Geneſ 31. quando Rachel idola patris ſui abſcondit.

Balac filius Beor, primus rex Idumæorum creatur.

IACOBI SÆCVLO.

Anni Diluuij. | Anni mundi.

Eſaü omnem terram ad montem Seïr ſibi ſubiectam haber, & magna cum potentia illic dominatur. Domino illam terrã illi dante, *Ioſ. 24.* regionémque Idumeam de ſuo more
453 appellatam relinquit. Nam Edom à colore ruffo cognominatus eſt. Quin & mare vicinum. Nam mare Indicum cum ſinu Arabico ſiue Aegypriaco Erythreum.i. rubrum profanis,à rege Erythra, inquit Mela. Eryrhras aurem Græcè, eſt Edom Hebraïcè. 2109

Dina filia Iacob à Iob in vxorem ducitur. *Chald. Paraphr.* de quo paulò pòſt.

Externa & incerta ætate Iacob.

Druyus Celtarum rex quartus, diſciplinarum & præſagiorum plenus, à quo Druydes Gallorũ ſacerdotes, de quibus Cæſar *lib. 6. Gall. belli.* Plinius *16. cap. 44.* & Tacitus *de Germ. moribus.*

Huic Bardus quinto loco ſucceſſiſſe fertur. Muſicæ ſtudioſus. Deinde Lucus venationi deditus, à quo Lucenſes Galli. *Beroſus.*

Quæ ſuſpectiſſima. Nam Galli vſque ad Cyrum cum tota Europa planè bardi fuerũt Barbari, agreſtes & ἀμύσοι Tum enim per Phocenſes Græcos Aſiaticos, qui Cyri dominatum fugientes Gallicum littus occuparũt, Maſſiliámq; condiderunt, cœperunt emolliri, & hominibus paulatim exculris, capeſſere ſtudia literarũ per Bardos, & Euages & Tectoſages, è quibus Bardi fortia virorum illuſtrium facta heroicis compoſita verſibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt. *Ammianus Marcellinus lib. 5. Strabo lib. 4.* E quibus apparet Bardos & reliquos Galliæ ſapientes ſiue philoſophos & Druÿdas ortos eſſe ex iſtis Phocenſibus, vt ſtultum ſit eos corúmve nomen ante Cyrum in Gallia requirere.

Eadem Barbariæ reliquæ nationes Europæ ante Cyrum Solonémve tenebantur. Nam ad humanitatem perductæ ſunt per Orientales ſenſim in Occidentem influentes, propter duarum primatum Monarchiarũ motus, Danielis Ezræque ſæculo.

Septentrionales gentes, vt à commerciis remotiores, longè tardius feritatem depoſuerunt, vt proinde quæ deinceps de Sarmatis, Germanis, cæteriſque Scythis propoſituri ſumus, ſint multo ſuſpectiora, adeóque conficta à propriis ipſorum prophetis.

Hiarbas rex Lybiæ, contra Palladias fœminas infœliciter pugnat.

Oſyris gigantes, qui tyrannidem exercere cœperant, opprimit, Italia decem annis potitur.

Apis, à quo Serapis, floret in Aegypto, poſtquam fratrem Aegialeum Achaiæ præfeciſſet. *Euſeb. in Chron.* Sed de eo paulò poſt rectius.

Menam omnium primum regem Aegyptiorum facit, qui populos colere deos, ſacráque his facere, menſas & lectos ſternere docuerit. Hinc poſt longa tempora regnaſſe Gnefactum Vbichoridis ſapientis patrem, &c. Diodorus Siculus, *lib. 2.*

Ogygius apud Atticos.

Aethiopia bellis Aegyptiorum atteritur.

Nineas ſiue Ninus, Nini & Semiramidis filius, propter ignauiam vituperatur. *Athenæus, lib. 2.*

Semiramidem matrem ſui concubitum appetentem, interemit.

Arius poſt eius obitum Bactrianos & omnes Caſpios 583
ſubegit. 2339

IACOBI SÆCVLO.

Iubelda

Anno Diluuij.		Anno mundi.	
583	23	2239	
Exod. 12. Galat. 3. Act. 13.	d IACOBÆI manſerunt in Ægypto an. 430.	2669	
1013			

∴ ∴

Regibus Aſſyriorum Ario 4. Aratio 5. an. 40.

∴ ∴

Baleo 6. an. 30. Armatrite. 7. an. 38.

∴ ∴

Beloco Priſco 8. an. 35. & per ordinem Baleo *9. an. 52.*

∴ ∴

Altada 10. an. 32.

∴ ∴

Manucho 11. an. 30.

∴ ∴

1013

Iubelda tertius rex Hiſpaniæ.

Ingeuon apud Thuyſcones, de quo Tacitus *de morib. Ger.*

d APERTE, Exod. 12. v 4. *Habitatio autem filiorũ Iſrael, qua manſerunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta ann. Quibus expletis eadem die egreſſus eſt omnis exercitus Domini de terra Ægypti.* Quis enim non videt illo nomine *filiorum Iſraël*, nõ niſi poſſe intelligi filios Iſraëlis ſiue poſteros Iacob, neque Abraham, Iſaac, Iacob ſub hac locutione contineri? Nam quis vnquam auos & Patres, filios nepotũ appellauit?

Idem Stephanus Act. 7 cõfirmat. *Locutus eſt Abrahæ Deus, quia erit ſemẽ eius accola in terra aliena, & ſeruituti eos ſubiciẽt, & malè tractabunt an. 400, & gentẽ, cui ſeruierint iudicabo ego & poſthac exibunt & ſeruient mihi in loco iſto.* Quis enim ſimiliter non cernit. *Hoc ſemen* eſſe Iſraëlitas, non Iſaac, & Iacob, vt qui vel nunquã fuerint in Aegypto, vel nũquam ſeruituti fuerint ſubiecti, maléq; tractati ſiue ab Aegypriis, ſiue à Chananeis?

Idem Paulus Act. 13. probat, *Elegit patres noſtros, exaltauitque cũ eſſent incolæ in terra Ægypti, & eduxit eos, & deſtruẽs gentes ſeptem in terra Chanaan ſorte diſtribuit eis terram eorum, quaſi poſt quadringentos & quinquaginta annos, & poſt hæc dedit eis iudices.* Quis enim nõ intelligit apertè habitationem filiorum Iſraël acceſſiſſe ad hunc numerum?

Idem Ioſephus, lib. 2 Antiq. c. 5, ſignificat, dum Iſraëlitas 400 annos conſumpſiſſe tradit in Aegyptiacis operibus.

Imò vero Deus idem clarè pronuntiat, Gen. 15. *Scito prænoſcens, quod peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubiicient eos ſeruituti & affligent quadringentis annis, & poſt hæc egredientur cum magna ſubſtantia. Generatione quarta reuertentur huc.* Sic enim rotundo numero loquitur, triginta taciris. Vbi frigidum eſt quadringentos illos ordiri à die congreſſus ſiue apparitionis huius, nam apertè non *Tu*, ſed *ſemen tuum*, &c. Frigidum quoque, quòd alij à natiuitate Iſaac, vt ab ea ad natum Iacob ſint an. 60, inde ad deſcenſum in Aegyptum *130*, demũ in Aegypto 210, id eſt, ſummatim 400. Nam apertè oraculum non attingit habitationẽ terræ Chanaan, primum quia in ea non ſeruierunt, neque afflicti ſunt Iſraelitæ, ſed potius honorificè, humanitérque habiti, deinde quia non illinc, ſed ex Aegypto egreſſi ſunt cum magnis opibus, denique quoniam opponit ingreſſum in terrã ſeruitutis & afflictionis reditui in terram Chanaan, ſiue libertatis.

Ex quibus locis hîc merito reiicio cõmentum Rabbinorũ, præter diſerta Exodi verba, quibus ſubſcribit Paulus *Act. 13* ſcribentiũ ſuos tantũ mãſiſſe in Aegypto *210* annis. Ducẽtos autem viginti reliquos conferendos ad Abraham, Iſaac & Iacob, ſummãq; *430* in Exodo poſitã ab Abrahamo eſſe auſpicandã. De quo Rab. Leui Ben Gerſon in 15. Gen. Nam & eo loco diſertè Script. *Generatione* (inquit) *quarta reuertentur huc.* i. ętare, & ſęculo quarto. Nam דור hoc ſignificat. Sicque quos 400 an. paulò ante dixerat, mox ſęculũ quartũ appellat.

Accedit, quòd tam paucis non videtur (excludo miracula) potuiſſe propagari, ſexcẽta armatorũ hominũ millia, abſque pueris & mulieribus innumerabilibus: quæ tamẽ legũtur exiiſſe de Aegypto. Vnde Aug. Eugub. in c. 12. Exod. in ea verſans ſententia, Græcorũ adiectionẽ, *καὶ ἐν γῇ Χαναάν*, cancellat. Qui tamẽ hodie tẽporũ rationẽ è Biblijs ſubducere ſe aiũt, iſtorum ferè traditionẽ ſequuntur, vt non mirum ſit illorum ſupputationem eſſe controuerſiarum plenam, nec conciliare c. 7. Act & multa alia loca cum veteri Teſtamento, & Act. 13.

Iſtis autem impoſuit, quod Paulus ad Galatas 3. videtur

2669 ſcribere 430 annis poſt promiſſionem factam Abrahæ de ſuſcipiendo ſemine, qui eſt Chriſtus, datam eſſe legem Mo-

F

ſis. Atqui Paulus indefinitè loquitur, & ſic debet ordinari. *Hoc autem dico. Lex, quæ poſt 430 annos facta eſt, non irritum facit teſtamentum confirmatum à Deo ad eneruandam promiſſionem*, id eſt, Lex Moſis quæ ſcribitur, *Lex facta poſt 430 annos*, non inanes reddit promiſſiones. Sed potius confirmat. *Poſt* 430, inquam, *annos*, non vtique à promiſſione (nam repugnat locus Exod. *12*, ad quem alludit) ſed à deſcenſu Iſraëlitarum in Aegyptum, illic enim *Poſt*, non refertur ad promiſſionem, ſed ad legem factam eo tempore, quod Moſes deſignauerat. q. d. Paulus, Lex, quæ poſt 430. annos facta legitur (*Exod. 12.*) teſtamentū Dei, prius Abrahæ factum, irritum non poteſt facere. Hoc enim veluti per parentheſin interpoſuit *quæ poſt 430 annos facta eſt*, ad tollendam homonymiam, & docendum de qua lege intelligeret. Nempe de Moſaïca, non de lege Circumciſionis, Gen. *17*. non de legibus Dei, quas Abraham ſeruauit 26 v. 5. quaſque docturus erat filios ſuos & domum ſuam poſt ſe, Ibid. c. *18*.

Alioqui, vt hoc addam, falſum eſſet oraculū. *Gen. 15*. quod ſine ſiguris prædixit, ſemen Abrahæ 400 totis annis ſeruiturum, in Aegypto ſcilicet (nam in terra Chanaan non ſubiectum fuit ſeruituti) ac deinde eripiendum.

Sed nec conturbare debet vulgata Rabbinorum ratio, quam affert R. Selomo Exod. 6, quòd inter Leui & Moſem Scriptura tantum numeret duas generationes, Caat, qui vixit annis *133*. *Exod. 6*. & Amram, qui an. 137. *Ibid, & 1. Par. 6*. Et Caat fuerit ex deſcendentibus in Aegyptum. *Geneſ. 47*. Primò, quia Amram pater Moſis diutius vixit, quàm illi interpretentur. ad illud enim *Exod. 6. Accepit Amram vxorem, quæ ei peperit Aaron et Moſem & Mariam. Fueruntque anni vitæ Amram 137*. ſubaudiri poteſt, Quando eos videlicet genuit, vel poſt mortem patris Caath. Nam Amram in numero ſeptem viuaciſſimorum ab ipſiſmet Rabbinis ponitur.

Secundò, Scriptura fortaſſe aliquot intermedios, nempe obſcuriores, more ſuo trāſiliit, & nihilominus *gignēdi* verbo vſa eſt, quod nepotes ſint filiorū loco. Vt *Mat. 1. Ioſias genuit Iechoniā*, qui tamen eius minimè erat filius, ſed nepos. *Eʒra 5. Zacharias filius Iddo*, qui eius pariter erat nepos, nō filius.

Sic in quarta ætate, quæ fuit 480 annorum, à Naaſſone ad Dauidem quatuor duntaxat notātur, *Naaſſon, Salmon, Booʒ, Obed, Ieſſe, Dauid*, 1. Par. 1 Mat. 1. Ruth 4. Nam Naaſſon reperitur mortuus anno ab exitu ſecundo, *R. Selom. 1, Par. 1*. Ita vt oporteat *Salmonem, Booʒ, Obed, Ieſſen & Dauidem* 480 emēſos eſſe, aut aliquos intermedios fuiſſe preteritos. Quid igitur mirum, ſi hi quatuor Leui, Caat, Amram, Moſes emēſi ſunt hanc ætatem, præſertim cum hæc ſequentibus ætatibus fuerit viuacior, vel ſi Scriptura intermedios aliquos reticuit?

Atque ita fortaſſe iſto tertio ſæculo, Moſes eſt Patriarcha ab Abrahamo decimus, vt primo ab Adamo Noë: & ſecūdo à Noë Abrahamus eſt quoque decimus. In eo ſui prolixior, quod B. Hieronymus ſe neſcire profeſſus ſit, quo pacto his tribus Scripturis ſatisfaciendum eſſet.

Ad hęc quoniam cunctos recentiores Chronologos hic habeo obſtrepētes, & 430 incipiētes. Septuageſimo Abrahæ, id eſt, quando iuſſus eſt exultate ſiue exire ex vt Chaldæorū. Inde enim ſicut 30 vſque ad natū Iſaac, hinc vſque ad ortum Iacob 60, ab ortu Iacob vſque ad eiuſdem ingreſſum in Aegyptum 130, à quo reliquos 210 comminiſcuntur vt ſumma 430 exiſtat.

Aſſignatur Iudęis terra Ieſſen, quæ videtur eſſe præfectura Tanitis & Heliopoleos, è Pſal. 77.

In ea

Anni Diluuij.		Anni Mundi.
583		2239
	Manchaleo 12. an. 30.	
	Phero 13. an. 20.	
	Mamolo ſiue Mameio. 14. an. 30.	
	Sphareto 15. an. 40.	
	Aſcatade 16. an. 18.	
	Amynta 17. an. 45.	
1013		2669

Anni Diluuij.		Anni mundi.
583		2239

Iuda, Phares, Ezrone, Aram, Aminadab, Iudæ principibus & Chriſti maioribus.

Filiis Zaræ Zamri, Ethan, Heman, Calcol, Dara prophetantibus.

Leui, Caath, & eorum propinquis ſpeciem quandam futuri Sacerdotij exhibentibus vſque ad Aaronem è benedictione & teſtamento Iacob, Geneſ. 49.

Io ea ædificarunt vrbes & villas, ſiue quòd ſtatuiſſent illic perpetuas ſedes collocare, ſiue alia occaſione, è 1 Par. 2. Nã illic Hezron dicitur mortuus in Caleb-Ephra, quam Hebræi putant fuiſſe vrbem Aegypti ſic dictam de ſtructorum nomine, nempe Caleb, & vxoris eius Ephrat.

Deſcenderunt in Aegyptum an. 9. principatus Ioſeph, qui ſecundus famis, poſt cuius ſeptuageſimum primum Ioſeph moritur, & in arca ænea aromatibus perfuſus conditur, in Nilúmque proiectus refertur inter Deos Aegyptiorum. *Eugub. in 50 Gen.*

Oſſa eius tranſtulerunt ſecum Iſraëlitę, *Exod. 13.* quæ poſt mortem prophetant (id eſt, miracula edũt) *Eccl. 49.* nec fuit contra legem Moſis, qua mortuorum oſſa contaminare declarabantur. Nam illa de Sanctorum oſſibus, cineribus & reliquiis non intelligebatur, quæ perpetuo apud Iudæos in præcipua veneratione fuêre.

Sacerdotes Aegyptij de Prytaneo ſiue horreo Regis alebantur. *Gen. 47.*

Exitus eorum meminit etiam Strabo. *lib. 16. Geog.* Meminit & Iuſtinus hiſtor. ſed admixtis fabulis. Item & plurimi externi, quos contra Appiooem Ioſephus producit.

Ioſephi res Alexander Polyhiſtor deſcripſit. i. eius carcerem, liberationem, ſomniorum interpretationem, principatium in Aegypto, matrimonium cum Aſcheneth filia Putipharis ſacerdotis, liberos duos, deſcenſum fratrum, Aegyptium conuiuium ipſis appoſitum, &c.

Eadem ferè Theodotus in ſuis verſibus, Artabanus, Philo Biblius, Nicolaus Damaſcenus, Ariſteas.

Manetho Aegyptius Iudæorum originem & deſcenſum in Aegyptum è Chanaan ſcripto reliquit, vbi eos appellat paſtores. Nempe quòd eorũ opes in pecoribus eſſent poſitę.

Vixit annos 110. Eo mortuo Iſraëlitæ in Aegypto male habiti ſunt 360, iuxta vulgatos autẽ Chronolog. 148. Sæuius autem 80 vltimis, toto vitæ Mariæ Sororis Moſis tempore.

Ruben mortuus eſt duobus an. poſt obitũ Ioſeph, an. 124.

Simeon 120, primo poſt Ioſephum.

Leui 137. Eo enim nullus eſt, qui diutius inter omnes fratres vixerit, quemadmodum inter eos nullus eſt, qui minus diu vixerit ipſo Ioſeph, *Seder Olam, c. 3.*

Iuda 119. Iſachar 122. *Z*abulon 124, ſecundo poſt Ioſephum. Dan 126. Aſer 127. Benjamin 111, ita vt obiret circiter 26 ante Leui. *E Seder Olam.*

Nephtalim & Gad luſtra nondum reperi.

Iam tum Aegyptij colebant beſtias pro numinibus, aut numinum ſimulachris. *Exod. 8.* vbi etiam oues & armenta abominationes Aegyptiorum dicuntur. i. idola & dij. Nam ignominioſè ſolent Hebræi loqui de falſis numinibus. Hinc fortaſſe, Geneſ. *46* & *47*, deteſtabantur Aegyptij paſtores pecorum, vt qui ea mactarent, quæ ipſi colerent. Quàm cito poſt mortuos primos Patriarchas impietas in muodum ingreſſa eſt.

Filij Iuda in Aegypto ſunt mortui, vſque ad quartã progeniem, nempe Phares, Hezron, Aram, qui & Ram Hezronis ſecundogenitus, 1 Par. 2. Nam Chriſti linea non perpetuo ducitur è primogeoitis.

Aminadab autem dicitur fuiſſe de exeuntibus, ac vnus de primis mare ingreſſis poſt Moſem, cum filio Naaſſone, & paulò pòſt mortuus. Alij malũt mortuum in Aegypto, quia Moſes duntaxat meminit filij Naaſonis inter principes Iuda ex Aegypto egreſſos.

1013		2669

Anni Diluuij. | Anni Mundi.

Phares ætatis ſeptimo vxorem duxit, octauo genuit Hezronem, nono Hamol. Simile eſt quod legitur Haran genuiſſe Lot anno vitæ octauo & Saram nono. *Seder.c.2.*

583 Tam fœcunda fuit hæc ætas. Vnde ſpatium iſtius peregrinationis è 70, qui deſcenderant in Aegyptum, proceſſerunt duodecies centena hominum millia. Nempe ſexcenta armatorum, ſexcenta mulierum & paruulorum, *Trad. Heb.* 2239

Anno à morte Iacob 163. Pſeudoprophetæ de filiis Ephraim & Galaad, ſeducunt populum ab auita religione. *R. Abraham in Cabbala hiſt.* Ex eorum ſecta fortaſſe fuerunt Iānes & Mambres, qui Moſi reſtiterūt. 2. *Tim.3.ex Heb. Trad.*

Nam hæc nomina ſunt potius Hebraïca, quàm Aegyptia, prius Luc.3 poſterius, *Gen. 14.*

In tam diuturna peregrinatione, & exilio, tria conſtantiſſimè Iudæi retinuerunt, linguam Hebraïcam, ſuæ gentis habitum, & nomina. *Elias præfa. in Methurgeman è Talmud.*

Quantum ad religionem auitam, eam illi ex Aegyptiorum cōturbernio dedidicerunt. Sola ſtirps Leui eam ſtudioſè tenuit. *In 2 Maiemonim cap. 1 lectio de Idololatria.*

Filij Zaræ in Aegypto, ſicut filij Coræ in deſerto, vaticinationis munere functi ſunt, 1. *Par.* 2. Inter eos celeberrimus Ethan Zaraites, vt cui ſapientiæ nomine cōferatur Salomon, *3. Reg.4.* Quique inter 11. Pſalmographos numeretur, *in Baba Bathra cap.* 1. *& Pſal.89.* Quanquam fortaſſe hi vixerunt Dauidis & Salomonis æuo. Nam non filij Zaræ, vt 1. *Par.2.* ſed Mahol aſſeruntur, *3. Reg. 4.*

Heman Zaræ alter filius, nobilis archimuſicus, cui filij Coræ Pſalmum 88 dicarunt, vt ei modos faceret.

Fuit alius Dauidis tēpore cātor, Samuelis nepos, 1. *Par.6.* cui potius, quā huic certos Pſalmos tribuēdos nōnulli putāt.

Iacobæi inſanas illas Pyramidum & vanitatis Aegyptiacæ ſubſtructiones, quæ in ſeptē mūdi miraculis collocantur, cogente Pharaone fabricāt, annis multis poſt obitum Ioſephi.

Nō enim ſolū ad lateres coquēdos dānabantur, verum etiā ad alia opera figlina & lutea, vt ad ollas pſ 81. v. 7. in Hebraica veritate. Hinc Exod. 1. Aegyptij ad amaritudinē perducebāt vitā eorū ſeruitute dura in luto & lateribus, ac omni opere.

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Nomen Pharaonis non conſtat inter omnes, qui ſcripſerunt de Pyramidibus, iuſtiſſimo caſu oblitteratis tantæ vanitatis auctoribus. *Plinius lib.36. cap.6.*

Sic paulo ante Labyrinthus primus à Tithoe vel Peteſuco rege in Aegypto extructus.

Non eſt probabile Iſraëlitas conſumpſiſſe annos 400. in operis Aegyptiacis: quod tamen ſcribit Ioſeph. lib.2. antiq. c.5. Nam & illud ipſe labefactat ſeq. c.6. Dum ab Abrahā ad exitum de Aegypto annos duntaxat 430. percenſet. Rectius igitur Hebræi initiū calamitatis huius ducūt à Mariæ Moſis natiuitate, in annos 87. Ex quo & nomen obtinuiſſe aiunt. Nam Maria amatorem ſonat, quòd ea nata Aegyptij amaris operibus, Iſraëlis ſeruitutē exacerbarint. *R. Selom. in 2. Cant.*

Calamitatis auctorem noſtri nominant Amenophim.

Maria cōcepta cœpit perſecutio, ſeptem annis ante Moſem natum. Eius 87, qui erat Moſis 80, finiit. *Seder Olam, c.3.*

Filij Ephraim Iſraëlitas ante tempus conati ſunt introducere in terram ſanctam, quam ſemini Abrahæ ſciebant eſſe promiſſam. Sed fruſtrà, quia Deus decreuerat alio modo eos ex Aegypto educere. *Trad. Hebr. in Pſal.77.*

Cæſi ſunt magna clade à filiis Geth indigenis, 1. *Par. 7.* ad quorū diripiēda pecora ex Aegypto exierāt. *Kimhi è Talm. ibid.* 1013 2669

E qua primi Paralipomenon hiſtoria apparet, Geth. & alias

Anni Diluuij. | ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO. | Anni mundi

583 2239 alias vrbes Paleſtinę fuiſſe adhuc habitatas ab indigenis. Poſt hæc ergo tempora factum eſt quod narrat Moſes, Deut. 2. Philiſtim & Caphtorim (Capadoces eſſe tradunt ad Taurũ) irrupiſſe in illam terram, & cæſis indigenis inhabitaſſe regionémque Philiſteam nominaſſe. Vnde 70 ſolent Philiſtim interpretari ἀλλοφύλους, i. alienigenas.

Liber bellorum Domini ſub hæc tempora ſcriptus videtur, de quo Num. 21. fertur extare apud Aethiopas cum libro Henoch.

Iob Arabs Huſſitarum princeps his Patriarcharum temporibus vixit an. 249. fuit ex poſteris Nahor. *D. Hierony. & R. Selomo.* Moſes huius hiſtoriam ex Arabico conuertit, *Hebræi.* vel è Syro, qua lingua ab ipſemet Iob conſcriptus fuerat, vel ab amicis. *Orig. lib. 1. in Iob è 70.* Genet Iacob ex Dina vxore. *Philo et Chald. Paraphraſ.* Septuaginta interpretes malunt eſſe ex poſteris ipſius Abrahæ, quartum ab Eſaü. *In coronide Iob.*

Natus dicitur quando Iacob cum tota ſua familia deſcendit in Aegyptum. Duodecim menſes verſatus in illis crucibus, quas libet ipſius commemorat (Origenes tamen plures numerat) *Seder Olam.* ſeptem annos, *Suidas.* Duxit Dinam filiam Iacob in vxorem. *Chald. Paraphraſ. & Philo.*

Vixit 210, toto ſcilicet tempore, quo fuiſſe vulgo feruntur Iſraëlitæ in Aegypto, ita vt natus ſit Iacobi 130, quo ingreſſi ſunt in Aegyptũ, eodem autem mortuus, quo ſunt egreſſi. *Seder Olam c. 3.*

Ariſtæus quidam hiſtoriam eius ſcripto reliquit, vbi terrã Hus in confinio Idumeæ & Arabiæ collocat.

Eius ſocij reges Arabiæ. *Iob. 2.*

Eccleſia adhuc erat Catholica, id eſt, nondum alligata certæ familiæ. Nam Iob, Eliphaz, Baldad, Elihu, Lot, Nahor, Meſopotamius & reliquiæ piorum ex omnibus gentibus & familiis Noë & filiorum eius ad eam pertinebãt. Inter quos Chananæorum plerique. Nam inter eos & apud eos ſacerdotio fungebatur Melchiſedech ſimul & regno, qui ſupererat anno Iacob 50, & regebat Oraculũ, quod conſuluit Rebeca, *Gen. 25.* Ad eam quoque pertinebant Arabes, quare ab eis liber Iob acceptus, indéque à Moſe tranſlatus. Filij Lot nondum ab ea defecerant, neque filij Eſaü, vt qui circumciderẽtur & patrios Abrahæ ritus retinerent, neque Paleſtini, quorum regi Deus apparuit, *Gen. 28*, neque Meſopotamij, inter quos Balaam prophetię munus exercebat, neque Madianitæ, apud quos Iethro erat Sacerdos, & ita fortaſſe de pleriſque omnibus gentibus, donec in exitu Iſraëlis de Aegyptu Iudæi, facti ſunt peculium Domini. *Exod. 19. v 4.* ſanctificatio & Dominium eius, *Pſal. 114. v. 2.*

In Aegypto nõnulla erat doctrina, quæ illorũ ſapiẽtia diceretur, in qua eruditus Moſes legitur (*Act. 7.*) *Aug l. 18. Ciu. c. 37.*

Ex Aethiopia autem ad Aegyptios nauaſſe ferunt literas per Iſin, leges, ritus ciuitatum, inſtituta ſacrorum, & colonias eò frequenter miſſas. *Viues in illum librum Aug. c 3.*

Amram Moſis pater, è ſeptem illis viris extitit, qui feruntur à mundi principio ad vſque finem vniuerſam humanam vitam metiri. Adamum enim vidit Mathuſale: hũc Sem, qui peruenit vſque ad Iacob, quẽ Amram ipſe conſpexit. Amram autem vſq; ad Ahiam Silonitem vixit, à quo viſus Elias, qui ad orbis extremum ſaluus permanet. *Rabini in 2. cap. Num.*

Iacobæi in Aegypto paſtores, populus paſtorum, Hicſi, regnum paſtorũ appellati à veteribus hiſtoricis, vt Beroſo,

1013 2669 Manethone, &c. *Ioſeph. lib. 1. contra Appio.* Hinc illud vetus,

Anni Diluuij.		Anni Mundi.
583	* *	2239
1013		2669

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Paſtores in Aegypto regnum tenent an.103.

Qui eos expulit Pharao mari obrutus Tethmoſis nominabatur *Ibid. Ioſeph.è Manethone Aegyptio.* vel Amaſis *Euſeb. Iuſtin. Martyr ex Appione & Pelomone*, vel Cenchris duodecimus Pharao. *Turon. lib. 1. hiſt.* Quem & Bachorim vocatum dicunt, de quo mira *Tacitus Annal. lib.* 21. Amenophis aliis.

Ex eo tempore in exorciſmis Aegyptiorum contra dæmonas hæc habebantur: Deus Iſraël, Deus Hebræorum, Deus, qui merſit Aegyptios cum rege in mare rubrum, &c. *Orig. lib. 4. contra Celſum.*

Magi Pharaonis Iannes & Mamres, qui Moſi reſtiterût, quâdo ſigna faceret coram Pharaone, 2 Timoth. 3. Quæ nomina non eſſe ficta ab Apoſtolo, ſed è mediis antiquitatum Hebraïcarum hiſtoriis ſumpta apparet è Talmudica Ghemara cap. *Col Corbanoth hatſibbur.* & R. Nathan, *in Baal Haruc.* Quando (inquiunt) venit Moſes in Aegyptû cum ſignis diuinitus acceptis, dixerunt Ioannes (יוחני) & Mamre (ממרא) principes incantatorum Pharaonis. Hæc eſt ars noſtra, & ſic facere poſſumus incantationibus noſtris. Túq; ſimiles es iis, qui paleam ferunt In Aphriim vrbem frugum, è qua frumentum in multa loca effertur, &c.

Mare rubrum, quod nequaquam fluxui & refluxui obnoxium eſt, vt impiè Vadianus in Melam retulit, ceſſit miraculo Iſraëlitis. Aegyptios autem ſubmerſit, eorum armis & corporibus in littus, in quo verſabantur Iſraelitæ, eiectis & expoſitis, ne amplius inermes & inopes eſſent. *Ioſeph. lib. 2. Antiq cap. vlt. R. Selomo in Ionam.*

Hebræi negant ſuos maiores tranaſſe mare rubrum totum, ſiue à litore Aegyptio in littus Arabicum, ſed quod grâdius eſt miraculum, ad idem littus, ducto intra mare longo circuitu & quaſi ſemicirculo, vnde ingreſſi fuerât, reuertiſſe. Id probant, quia hærebant in deſerto Ethan ante tranſitum. Deinde poſt tranſitum in eodem ſe oſtendunt, vbi per tres dies vagati, caſtra ponunt in Mara. *Exod. 13. Num. 33.* Deinde mare rubrum diuidit Aegyptum ab Arabia, non à terra ſancta. Imò verò non fuit neceſſe, vt ingrederentur mare, niſi vt ſubmergeretur Pharao, &c. *R. Hizkuni & R. Dauid Eſ. 63.*

Ioſephus & Noſtri alter de littore in littus.

Acceſſit aliud miraculum, vt non vnus cunctis tribubus ingreſſus in mare patuerit, ſed diuiſus ſit in duodecim partes, ſiue ſemicirculos. *Hebræi in Pſal. 136.* Moſes enim percuſſit mare, & ipſum diuiſit in duodecim vias. *Epiph. hæreſ. 64.*

His temporibus Aegypticis plurimæ gentes omnino mutatæ ſunt. Nam filij Lot. i. Moabitæ & Ammonitæ deletis Emim & Zomim Gigantibus, qui erant ſimiles filiis Enac antiquis Gigantis tempore Enos, eorû regionem occuparunt, *Deut. 2.*

Filij Eſaü expulſis & deletis Horreis in Seïr habitarunt. *Ibid.*

Capadoces Eueos vſque Gazam expulerunt & conſederunt pro illis, *Ibid.*

Sic in Africa. Nam quodam bello Aethiopico multę gentes illic antiqua nomina Gen. 10 & 11 poſita perdiderunt. *Hier. in quæſt. Hebr.*

Terra Chanaan mirè culta & aucta vrbibus & pagis, quæ Iacobi æuo indigebat cultoribus latè & ſpatioſe, Geneſ. 34, vt in gentium opes & labores Iſraëlitæ ingrederentur.

Mundi

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

383 2239 Mundi regna varia conſtituta, dum quiſlibet affectaret ſupra reliquos tyrannidem & merum principatum. Nam ſub Abraham, Iſaac, Iacob Chanaan nullos aut paucos habebat regis titulo inſignitos. Iam in hoc exitu abundat regibus, vt & vicinæ prouinciæ, apud Moſem, Ioſuam & authorem libri Iudicum.

Deus adhuc colebatur vbique, niſi quòd apud pleróſque idola coniungebantur. Nam in Aegypto Pharao Deũ Abrahæ agnoſcit & confitetur, *Gen. 12.* In Palæſtina Abimelec *20 & 26.* In Meſopotamia Nachor, & Laban *24. 29, 30.* qui interim domi habebant Idola 31. Sic Balaam ex eadem regione. *Num. 22, 23, 24.* Iethro in Madiã ſacerdos. *Exod. 3 & 18.* In variis Arabię regionibus Iob, Eliphaz, Baldad, Sophar, Elihu Deum ſparſim in libro Iob colebant. In Chananea & Syria Melchiſedech ſacerdos Dei excelſi, & templi ſtructor, ad quod confluebant Orientales. In Aethiopia filij Abrahæ ex Cetura. In Arabia filij Iſmaëlis, in Idumea poſteri Eſau. In Moab & Amon poſteri Lot. In India poſteri Iectan, qui & circumcidebantur. In Aſſyria Niniuitæ etiam vſque ad tempora 5 ætatis. i. Ionæ. *Ion. 2.*

Externa & incerta ſeruitutis Aegyptiaca tempore.

Baleus Aſſyriorum rex Xerſes. i. victor & triumphator appellatur, quod duplo plures gentes ſub ſuo iure habuerit, quam Ararius, vſque ad Indos. *Beroſ.*

Belochus priſcus q. Belacus. i. Beli amator an. 35. idololatriam auget.

Baleus iunior regnum quoque intra Indiam propagauit. Quare Indi ſua Babyloniis obtulerunt, ſéque in eorum poteſtatem commiſerunt.

Mamucus ſiue Mamitus Syris & Aegyptiis cœpit eſſe formidini.

Sphaerus Syros & Phœnices ſubegit.

Diluuium Ogygis Thebarum Bœotiarũ regis, qui Eleuſinam condidit mille quadraginta annis ante vrbem cond. *Oroſ. lib. 1. cap. 7.*

Ab eo vſque ad primam Olympiadem omnia ſunt apud exteros fabuloſa. Ex quo Varroni totum illud ſæculum dicitur Mythicum. *Cenſor. de die Natali c. 17.*

Idololatria latè ſpargitur in Europam, impoſitis nominibus ad aliquod numen tutelare ſignificandum.

Telchines Rhodum condiderunt, quæ prius Ophiuſa vocabatur. *Euſ. Chron.*

Memphis, nunc Alcair, eiuſque miracula barbara ab Epapho Pharaone condita. *Euſ. Clemẽs Strom. lib. 1. ex Ariſtippo in primo Arcadicorum.*

Dinaſtia 18. quæ dicta eſt Politanorum durauit an. 348. in qua primus regnauit Amaſis an. 25. *Euſ.* Hinc per ordinẽ Chebron, an. 13. Amenophis 21. Mephres an. 12. Miſphar-muthoſis an. 26. Thuthemoſis an. 9. Amenophis 2. annis 31. qui & Memnon *Tacito lib. 3.* iuxta aliquos auctor ſeruitutis Hebræorum. Orus Magnus an. 38. Acẽgeres 12. Achoris 9. Cẽchres 16. Acheres 8. Cherres 15. Armeus, qui & Danaus an. 5. Rameſſes cog. Aegyptus, qui fratrem Danaum eiecit & Mizraim Aegyptum nominauit. *Tacit. lib. 2. an. 68.* de quibus in Iudicibus.

In Creta primus rex creatus dicitur Cres indigena filius Demogorgonis. Ab hoc Creta appellata eſt & Curetes, à quibus Iupiter abſconditus, poſt aliquot ſæcula *Naugiacus.*

Milinus Cretenſis in toto mari regnauit. *Beroſ.*

1013 2669 Themoſis rex totius Aegypti potentiſſimus paſtores

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Anni Diluuij. — Anni mundi.

Hieſos Aegypro expulit. *Manetho apud Ioſeph. contra Appio.* Videtur eſſe Platonis in Phædro Thammus, quem & Hammonem Deum vocant, quem Thebis profectus Theut (.i. Mercurius vel potius Ioſeph) artes à ſe inuentas Arithmeticam, Geometriam, Aſtronomiam docet.

1013 Iuxta alios Amaſis. qui penè vltimus eorum fuiſſe dicitur, qui priſcis ſæculis Aegyptum tenuere, amicus Polycratis Samiorum Regis. *Sabel. lib. 3.*

Sed multis ſæculis hallucinatur. Nam iſte, vt Polycrates, ſub Monarchia Perſica vixit.

Buſiris in Phœnicia, Typhon Aegyptius Oſyridis frater. Phoroneus 2. Argiuorum rex an. 60. illius meminit Plato initio Timæi. Contra quem & Parraſios bellant Taſtaphis & Carſatis, *Euſ. Oroſ. lib. 1. cap. 7.*

Bacchoris ſapiens in Aegypto, de quo ſupra ex Tacito.

Brigus 4. rex Hiſpaniæ, hinc per ordinem Tagus cog. Orma an. 30. Betus an. 31. Deabus, qui & Gereon, ſodinarū auri innenror. Lemnini tres Gereonis filij, Hiſpalus, Hiſpanus, Sicanus, Sicelcus, Luſus, Siculus.

In Lybia priſcus Hiarbas, à quo Numidæ ſe Hiarbas vocant, & per ſucceſſionem Anteus.

Herminon apud Thuyſcones, de cuius inſtitutis Corn. Tacit. *de morib. Germ.* Deinde per ordinem Margus, *Ibid.* Gambriuius, Vandalus, *Ibid.* Teutonus, Alemanus, *Ibid.*

Longo apud Celtas & per ordinem Bardus Iunior, Celtes, qui montes Pyreneos nominauit ob maximam Syluarum in his creſcentium exuſtionem, de quo Diod. *lib. 6.* Galathes, à quo Samothei Galli dicti, Narbon. Lugdus, Belgius, Allobrox.

Magedon filius Oſyridis apud Emathios regnum inſtituit.

Leſtrigones Gigantes in Italia.

Apud Sicyonios regnant per ordinem Aegialeus, à quo Egialea Peloponeſus, Europs an. 45. Selchinus 20. Apis 25, à quo Apia Peloponeſus, Thelaſſion 52. Aegidius 34.

Thurimachus ab Egialeo ſeptimus, ſub quo Argiuorum regnum inchoat Moſis principatu.

Europem tamen Euſebius regem primum Sicyoniorum facit, & Selchinum ſecundum, qui ludos & ſacrificia inſti- 1413
tuerit.

* *

CONTINVATIO RELIGIONIS & doctinæ. 2669

TERTIA ætate non modo cōtinuatur ſacra doctrina & religionis veteris forma, verum etiam proficit & augetur. Hinc Dei vnitas *Geneſ. 14 Benedictus Abraham Deo excelſo, qui creauit cœlum & terram. Et paulò poſt, leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum poſſeſſorem cœli & terræ, 17. Ego Dominus omnipotens, & mox, ſtatuam pactum meum inter me & ſemen tuum fœdere ſempiterno, vt ſim Deus tuus & ſeminis tui poſt te. 24, Dominus cœli & terræ, qui tulit me de domo Patris mei, 1; & Exod. 6 apparet Dominus Abraha, Iſaac & Iacob in El Saddai. i. Deo omnipotente: Denique eos alloquitur perpetuo in numero ſingulari & Scriptura eum ferè confirmat cum verbo & adiectiuo ſingulari, ad eius eſſentiæ ſingularitatem celebrandā. Iob eam etiam inculcat, c. 9. Qui extendit cœlos ſolus. 23, Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere poteſt cogitationem eius. 31, Non ſunt oſculanda alij ore ſuo. Nam eſt iniquitas maxima & negatio contra Deum altiſſimum. 36. Ecce Deus excelſus in fortitudine ſua & nullus eſt ei ſimilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius. 38, & ſequentibus ex miris eius operibus Deus ipſe probat nullum ſibi eſſe ſimilem, nullum parem. Denique tam Iob quàm ſocij Dei vnitatem vbique agnoſcūt in media Arabia & prædicant, c. 2, 25, 26, 35, 36, 37. Nam hunc articulum valde illuſtrant contra πολύθειαν paſsim ſuo tempore graſſantem.* Trinitatis myſterium. *Abraham Trinitatem hoſpitio excipit, tres videns & vnum adorans atque alloquens, Gen. 18, Domini, inquit, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne pertranſeas ſeruum tuum, deinde vt tres pluraliter, Et lauentur pedes veſtri & requieſcite ſub arbore, &c. Denique viciſsim ab eis, nunc vt vno, nunc vt pluribus reſponſa accipit. Tam expreſſa Triadis pictura, vt aliqui veterū Hebræorum, citante Abben Ezra, Deum tria inſeparabilia & vnum non dubitarint inde colligere, etſi iſte refellere conetur. Gen. 19, Dominus pluit ignem à Domino. 20, Eduxerunt me Dij de domo patris mei. Sic Lot duas perſonas, Filium & Spiritum Sanctum Gen. 19 in Domum recipit, qui modo* Nos *plurali numero, propter hypoſtaſes, modo* Ego *propter ſingularitatem eſſentiæ de ſe dicunt. 35, Apparuerunt ei Dij, cum fugeret fratrem ſuum Eſau. Iob 30 iuxta veritatem quoque Hebraicam, Afflixit me & frenum miſerunt in os meum (miſit) 35. Non dixit vbi eſt Deus factores mei. 7 Noctes laborioſas numerarunt (Deus) ſiue conſtituerunt mihi. Et nominatim multa de* Dei Verbo *& increata ſapientia c. 28 diuiniſsimè theologicatur, è quo ſua deſumpſit auctor libri Ietſira in eius calce, (vt notat R. Selomo) & Salomon ipſe, Prou. 8, Eccl. 1. 4. 24. Sapient 7. 8. 10. 18. Baruc 3. Item de* Spiritu Sancto *Iob 26, Spiritus eius ornauit cœlos. 32 Spiritus omnipotentis aptauit me.* In Chriſtum fides *Chriſtus Patribus huius ætatis diſertè promittitur Gen. 12 15, 22, 26, 28. Iacob eum expectat definito tempore & prænuntiat 49 teſte vtroque Targhum Nam ibi Onkelos V. 10. Non auferetur ſceptrum de Iuda & dux de femore eius donec veniat Meſsias. Hieroſolymitanum autem. Non deſinent reges domus Iuda, neque deſiderabuntur doctores legis de filiis filiorum eius, vſque ad tempus, quo veniat Meſsias, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura ſunt vniuerſa regna terræ. Et V. 11. Quàm pulcher eſt rex Meſsias, qui ſurrecturus eſt de domo Iuda, alligabit*

(accinget)

Anno Diluuij

(accinget) lumbos ſuos, exhibitque in prælium aduerſus hoſtes ſuos &c. V. 12. Quàm pulchri ſunt oculi regis Meſsiæ
ad cernendum, præ vino defæcatiſsimo, ne illis ſpectet inceſtos concubitus, cædéſque innocentium. Dentes eius
583 exercitati ſicut in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubeſcent montes eius vineis, & torcularibus
vini. Candeſcent colles eius copia tritici & Gregum ouium. V. 10. etiam eum Iacob nominat expectationem ſiue
obedientiam gentium, & cum hac ſpe V. 18 migrat ex hac vita, Expectabo ſalutare tuum Domine, vt proinde
Abraham, Iſaac, Iacob cohæredes repromiſsionis eiuſdem Heb. 11 dicantur, ad quam promiſsionem demũ con-
firmandam, additur Circumciſio præter ſuperiorum ætatum ſacramenta, tanquam promiſsionis repetitæ ſigna-
culũ & ſigillum. Sic Redemptorem ſuum expectat Iob c. 19, & figurat c. 1. 2, &c. Quemadmodum Iſaac diuini-
tus promiſſus, ſupernaturaliter conceptus, è ſterili genitus, ad ſui ipſius immolationem ligna portant, Gen. 17, 18,
22, &c. Figuræ aliæ, Immolatus agnus vepribus coronatus ſiue prehenſus in cornibus, Geneſ. 22, Scala cœli 28,
Decuſſatio manuum in modum crucis inter benedicendam, Gen. 48. Atque inde iuſtificatio, Gen. 15, Credidit
Abraham (promittenti ſemen) & reputatũ eſt ei ad iuſtitiam. Sacramenta vt Matrimonij, Gen. 24, 34, inter
Ægyptios etiã adhuc ſancti & inuiolati 12 & 39, Philiſteos 20, 26, Meſopotamios 29, 35, Inter diſpares religio-
ne non contrahendi 24, 26, 27, 28, 34. Circumciſionis, Abrahæ data, Gen. 17, Iſaac die octauo collata 21, Pa-
triarchis deinceps, Act. 7, Exod. 4, apud quos illicitum & nefarium erat non modo, non circumcidi, ſed & in-
circumciſis dare & accipere mutuo filias, 34. imo vero domi habere tam vernaculos, quàm emptitios alienigenas
incircumciſos 17. Quod erat promiſſi Christi ſignaculum, quo exhibito, iam deſineret, ac rediretur ad antiquas
& ſimpliciores baptiſmatis ceremonias. Impoſitionis manuum & benedictionis, Gen. 27, 48, 49. Ceremo-
niæ & ritus externi, vt Olei fuſio, vini libatio, Gen. 35, Decimarum præſtatio 14 & 28. Purificationes & la-
uacra, in Baptiſmi typum Gen. 35. Mundamini & mutate veſtimenta veſtra, & aſcendamus in Bethel, vt fa-
ciamus ibi altare Domino, id eſt, abluite corpus è R. Abrahã. Ex quo loco, (inquit) diſcimus Iſraëlitas debere eſſe
mundo corpore & mundis veſtibus, quando locum conſtitutũ precandi cauſa adeũt. Iob cap. 1, ſanctificabat filios
ſuos vnoquoque die ſeptimo, vt in craſtinũ intereſſent ſacrificio. Nempe eos præparabat in peruigilio certis luſtra-
tionibus, ad quas alludit cap. 9. Si Lotus fuero, quaſi aquis niuis & effulſerint velut mundiſſimæ manus meæ, tamen
ſordibus intinges me & abominabuntur me veſtimenta mea. Feſta. Sabbatum, vt minimum, ſacrum erat. Ibid. c. 1
ſingulis diebus ſeptimis Iob conſurgens diluculo offerebat holocauſta pro numero ſeptem filiorum. Sic faciebat Iob
cunctis diebus, vbi & Proſabbatum, quo & præſanctificabat & purificabat filios in craſtinum holocauſtum.
Quare & poſterioribus ætatibus Iudæi diem Veneris Herub, id eſt, paraſceuem ſiue præparationem appellarũt.
Addunt & Paſcha, vt proinde Angelis, eius veſpere, aduenientibus Lot azyma coxerit, non fermentatos panes
Gen. 19. R. Selomo è ſuis veteribus. Veſtes religioſæ. Nam in re diuina mutationis veſtium fit mentio Gen. 35.
Sacrificia cruenta. Holocauſta Abrahæ Gen. 12, 13, 15, 22. Iſaac 26, Iacob 31, 33, 35, 46. Iob cap. 1, Eliphaz,
Baldad, & Sophar c. 42, in quibus erant Pacifica. i. quæ non tota comburebantur, vt holocauſta, ſed pars edeba-
tur. Geneſ. 31, Iacob immolatis victimis in monte, vocauit fratres ſuos, vt ederent panem. Incruenta & com-
munio. Continuatio ſacrificij Melchiſedech in pane & vino in Typum Euchariſtiæ Geneſ. 14, libamina Iacob
35. Loca religioſa, templa. Melchiſedech templum in Salem extruxiſſe memoratur à Ioſepho, in quo eſſet Ec-
cleſiæ ſedes primaria, Deique oraculum, de quo fortaſsis Gen. 25, Perrexitque Rebeca, vt conſuleret Dominum.
Altaria multa, ſeorſum quinque ab Abraham extructa Gen. 12. 13, 15, 22. Vbi quintum in Moria, in quo po-
ſtea templum Salomonis, & 23 cœmeterium ab eodem Saræ & poſteritati dedicatum. Altare in Berſabea Iſaac
ædificauit Gen. 26, in agro propè Sichem à ſe empto Iacob Gen. 33, qui & locum quendam dedicat & vocat Be-
thel, q. domum Dei Gen. 35, idque ex voto, quod nuncupauerat antequam veniret in Meſopotamiam 28. Sa-
cerdotium, Publicum miniſterium. Abraham, qui ideo animas in Haran feciſſe legitur Gen. 12, id eſt, inter-
pretãtibus veteribus Hebræis, verbo & prædicatione Deo genuiſſe & conuertiſſe. Melchiſedech 14, Iob 1 & 42
præter omnes primogenitos ea authoritate gaudentes. Sacerdotum benedictiones. Benedixit Abrahæ Mel-
chiſedech, Ibid. 14, Patrum benedictiones 27, 28, 48 & 49. Oratio publica Gen. 35 conuocata omni domo ſua,
abiicite (ait Iacob) omnes Deos alienos, mũdamini, mutate veſtimenta, ſurgite & aſcendamus in Bethel & fa-
ciamus ibi altare Domino. 31 vocat fratres ſuos ad victimas, 46 cum filiis venit ad puteum iuramenti, & pro fœ-
lici deſcenſu in Aegyptum Deo litat, 26, Iſaac deprecatus eſt Dominum pro vxore ſua eo quod eſſet ſterilis. Qui
exaudiuit eum & dedit conceptum Rebeccæ. quod factum videtur in loco, in quem poſtea perrexit Rebecca, vt
conſuleret Dominum de ipſo conceptu, Ibid. Iob c. 1 & 42 orat pro filiis & amicis, publicè & ſolenniter adhibitis
holocauſtis. Traditiones Gen. 34 ritus gentis, 18 Abraham præcepit filiis ſuis & domui ſuæ poſt ſe vt cuſtodirẽt
viam Domini & facerent iudicium & iuſtitiam. 26 præcepta & mandata Domini & ceremonias legéſque ſer-
uauit. Extabant ſcilicet diuinæ quædam leges & ceremoniæ nondum ſcriptæ, ſecundum quas etiam Iacob diſtin-
xit inter holocauſta, quæ tota comburebantur, & Pacifica, quorum pars in ſacrum epulum apponebatur, Gen. 31.
Et Iudas dixit ad Onan filium ſuum, Ingredere ad vxorem fratris tui & ſociare illi, vt ſuſcites ſemen fratri
tuo, eóque mortuo ad Thamar, Eſto vidua in domo patris tui, donec creſcat Sela filius meus Gen. 38. Nam ea eſt
lex, quam ſcripto poſtea Moſes ſanxit Deut. 25. Et Thamar, quaſi filiam Sacerdotis (Melchiſedech) ob forni-
cationem eſſe comburendam. Nam & eam legem repetiuit Moſes Leuit. 21. Adde vt traditiones veteris Ec-
cleſiæ per tres ſolos homines deferri potuerunt ad Abraham, videlicet per Adam, Mathuſalem, Noam, imo &
1013 ad Iacob, videlicet per Adam, Mathuſalem, Sem, qui & Melchiſedech, ita tertia hac ætate per tres ad Mo-
ſem nempe per Abraham, Iacob & Amram. Rerum profanarum dedicationes, Imagines, Lapis erectus in

Anni mundi.

titulum à Iacob Gen.28 ſiue in ſtatuam. Nam ſic exponunt Rabbini, addentes, nihil propterea ipſum commiſiſſe
contra præceptum, Exod.20, Deut.16 de non erigendo ſculptili & ſtatua, quoniam hoc præceptum poſtea fuerit à
Moſe latum pro tempore ob gentes effuſius ad Idololatriam ruentes. Vide R. Iſaac in 20 Gen & 18 Leuit. Ti-
tulus lapidem vel potius ſtatua lapidea, in loco, quē vocauit Bethel, i. domus Dei fuſo oleo & libatis libaminibus 2239
Gen. 35. Locus nuncupatus Mahanaim q. caſtra Dei Gen.32. Alius Phanuel q. facies Dei, Ibid. Virga Ioſeph,
cuius faſtigium adorauit Iacob Hebr. 11. Pœnitentia & eius actus, *Iob 5 ſacrificia pro peccatis, 42 propter*
ſtultitiam pœnitentiam ago in fauilla & cinere, Socij Iob eam inculcant per totum illum librum. Vota *Gen. 28,*
vbi & decimarum perſoluendarum promiſſio. Delectus ciborum. *Abſtinentia ab immundis animalibus, vt ſu-*
periore ætate, A neruo femoris, quod in eo fuiſſet percuſſus Iacob ab Angelo, indéque claudicaſſet Gen. 32.
Sanctorum vis & preces *Iob 33. Si fuerit pro homine angelus loquens vnus de mille, vt annunciet hominis æqui-*
tatem, miſerebitur eius (Deus) & dicet libera eum, vt non deſcendat in corruptionem. 5 ad aliquem ſanctorum
conuertere, quod Rabbini vulgo exponunt de Angelis & interrogantèr legunt. Ad quemnam Sanctorum con-
uerteris? Gen.48 Angelus, qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris iſtis, & inuocetur ſuper eos nomen
meum, nomináque Patrum meorum Abraham & Iſaac. 28 ſcala Iacob Hebræis ſcala eſt prouidentiæ Dei, in
qua Angeli aſcendunt & deſcendunt, Aſcendunt ad offerendas Deo noſtras preces, adiuuandas et commendan-
das, deſcendunt ad nos iuuandos & tuendos. Gen. 35. Rachelem Iacob ſepelit in Bethlehem, non in ſpelunca
duplici cum aliis Patriarchis, vt illic oraret pro poſteris, eſſétque loci Patrona, R. Selomo Hieremia 31, e ſapien-
tum veterum ſcriptis, quemadmodum per totam terram Sanctam diſperſa fuerunt diuerſorum ſanctorum reli-
quiæ & ſacri cineres. Eccl. 49. oſſa Ioſeph viſitata ſunt, & poſt mortem propheta uerunt. Quaſi ad illum ederentur
miracula, vt de Eliſeo dixit 48. mortuum prophetauit corpus eius & in morte mirabilia operatus eſt. Nam He-
bræis prophetare eſt diuina vel dicere, vel facere. Cura mortuorum, *ſepultura. funebres exequiæ, officium fu-*
neris, ius ſepulchri & cœmeteriorum, tituli ſepulchrales Gen.23.25.26.49. & 50, vbi celebratur dies Quadrage-
ſimus, item Septuageſimus, denique exequiæ ſeptem dierum. Gen.49 præcepit eis, dicens. Sepelite me cum patribus
meis in ſpelunca duplici, Quæ eſt in agro Ephron Hettei contra Mamre in terra Chanaan, quam emit Abra-
ham in poſſeſſionem ſepulchri, ibi ſepelierunt eum et Saram vxorem eius. Ibi ſepultus eſt Iſaac cum Rebecc
coniuge ſua, ibi & Lia condita iacet. 47 adiurat Ioſephum, dicens: Ne ſepelias me in Aegypto, ſed aufer me de
terra hac, condáſque in ſepulchro maiorum meorum. 50 Iacob fodit ſibi ſepulchrum dum adhuc viueret. Act.
tam ipſe quàm reliqui Patres noſtri tranſlati ſunt (ex Aegypto) in Sichem & poſiti in ſepulchro, quod emit
Iacob (Gen.33). Pretio argenti à filiis Emor. Gen. 50. & Hebr. 11. oſſa ſua moriturus Ioſeph commendat filiis
Iſrael, vnde & ea ſolenniter Moſes poſt quadringintos annos Exod. 13 tranſfert, tandiu conſeruata in loculo ſine
arca cum aromatibus, Ibid. 50, Quæ fuit quædā reliquiarū tranſlatio. Preces pro defunctis *poſt matrem defun-*
ctam Iſaac exit in agrum ad orādum. (ſic enim habetur in fine) Gen.24. Quod & officium funeris ante inhuma-
tionem, & exequiarum per multos dies celebritas infert 23 & 50. Iudicium futurum, *Iob 31. quid faciam cum*
ſurrexerit ad iudicandum Deus, & cum quæſierit, quid reſpondebo ei? 35. Iudicaberis coram illo, expecta eum.
Nunc enim non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valde. 34 Elihu, opus enim hominis reddet ei, & iuxta
vias ſingulorum reſtituet eis. Vita æterna, reſurrectio, *Geneſ. 47. & alibi vitam ſuam vocabant Patriar-*
chæ peregrinationem, quaſi patriam ſe alibi habere crederent. Expectabant enim fundamenta habentem ciuita-
tem, i. cæleſtem, Hebr.11. Iacob ſalutem Dei ſe expectaturum in ſepulchro confitetur, Chriſtum profeſſus, Geneſ.
49. Iob etiam reſurrectionem carnis prædicat, c.19, &c. Suppliciū æternum. *In Iob ſæpius. Ciuitates Sodomorū*
& Gomorrheorum in cinerem redigens, euerſione damnauit, exemplum eorum, qui impiè acturi ſunt ponens, 2.
Petr. 2. Sodoma & Gomorrha & finitimæ ciuitates abeuntes poſt carnē alteram facta ſunt exemplum, ignis æter-
ni pœnam ſuſtinentes. B. Iuda in Canonica. Denique liber Iob tempore legis naturæ ideo videtur ſcriptus,
vt ſupereſſent monumenta veteris Eccleſiæ, eiúſque fidei, doctrinæ, religionis, rituum & ceremonia-
rum ab omni antiquitate repetitarum, per quæ ad legem Moſis tandem peruen-
tum eſt, dum antiqua illa pietas & virtus ſenſim in mortalibus colla-
beretur. Nam abundè & hos & alios religionis
articulos et capita continet per-
ſpicuéque indicat.

2669

Anni Diluuij.

1013 QVARTA ÆTAS
Iudicum, quæ & Deorum & Heroum. quaſi inuētus populi Dei (legis ſcriptæ prima.)

Quæ incipit anno mundi 2670.

1

1013 a MOSES de tribu Leui,
Deut. 1 & 29. populi ex Ægypto edu-
ĉti Remp. in deſerto ad-
1053 miniſtrauit annis 40.

Aarone Pontifice.
& per ordinem Eleazaro.

Amynta 17. deinde Belo-
25 *cho 2. Rege 18. an. 25. Aſſy-*
riorum rege.

1. Paral. 2. *Naaſſone et Salmone Principibus Iuda, & Christi maioribus.*

Num. 11. *Filiis tribus Coræ, & Eldad & Medad in deſerto vaticinantibus.*

1053

Anni mundi.

2670 a HAC ætate apud Gentes, vates & prophetæ erant
Balaam & pater eius. Iob, Eliphaz Themanites. Bal-
dad Suites, Sophar Naamathites, Elihu, & Berachael Buzi-
tes. *Seder Olam cap. 21.* (ſaltem initio huius ætatis.) Ita Ec-
cleſia nondum alligata Iacobæorum familiæ.
E noſtris Græci, vt Niſſenus lib. de Triuit. Baſilius qua-
dam epiſtola ad Euſtathium medicum, ex hoc catalogo ex-
cludunt Balaam. Nam vatem fuiſſe Satanæ, non Dei, exiſti-
mant. Quare Deum & Dominum, quem conſuluiſſe dici-
tur, Num. 22. 23. 24. Diabolum interpretantur, qui homo-
nimos ſic appelletur.
2670 Poſt datam legē ſpiritus propheticus deſiit afflare gētes.
Ibid. Seder. Nō hoc ei conceſſerim. Nam etiam Sibyllæ dein-
ceps Chriſtum & alia diuina prænunciabunt.
Tres filij Choræ Aſir, Elcana, Abiaſaph. *Exod. 6.* vaticinā-
tur in deſerto, & pſalmos multos condūt de Chriſto, qui, li-
2709 bro præſertim ſecondo Pſalterij, continentur. Eo argumen-
to Patres exilio mœrētes conſolabantur. *Heb. Trad.* Sunt ex
11. Pſalmorum auctoribus. *Ibid.* Similiter & Moſes, cui He-
bræi vndecim Pſalmos primos libri 3. tribuunt, à 90. ſcilicet
ad tot. *Midras Tehillim.*
Moſes eruditus fuit in omni ſapientia Aegyptiorum.
Act. 7. Ante igitur Moſem, non quidem in Græcia, ſed in
barbaris gentibus, ſicut in Aegypto, fuit nonnulla doctrina,
quæ illorum ſapientia diceretur. *Aug. lib. 18. Ciuit. c. 37.*
Vir Dei *Deut. 33. Ioſ. 14. Pſ. 89.* Fidelis ſeruus in tota eius
domo, *Hebr. 3.* miniſter veteris teſtamenti & propheta no-
ui. *Aug.* cæteris prophetis clarius Deum conſpexit *Exod. 33.*
Chriſti paſſionem multiplici victimarū genere, ac eius alia
myſteria multis ſactis ritibus præſignauit.
In Aethiopia metu Pharaonis 40 annis exulauit, tot an-
nos contemplationi dedens, donec ætatis octogeſimo cer-
neret Deum clarius, quàm vlli vnquam hominum cōtigiſſet,
populique conſeruator deſtinaretur. *Baſ. initio Hexame.* Ae-
thiopiam interpretor terram Madian in Arabia, in quam fu-
gerat. Eam enim etiam Scriptura Aethiopiam ſiue terram
Chus appellat, vt vxorem Moſis inde ſumptam Aethiopiſ-
ſam, *Num. 12.*
Poſtquam prophetæ munus ſuſcepit, vxoris notitia ab-
ſtinuit, vt purius tam ſanctæ functioni vacaret. *Epiph. hereſ.*
78. Quod totidē verbis poſtea reperi in Hebraicis traditio-
nibus, *Maiemonim lib. 1. c. 7. pag. 11.*
Duodecim menſes apud Pharaonem legationis munere
fungitur, & 10. plagis eum affligit.
Legem primum remedium aduerſus peccatum & idolo-
latriam omnia occupantem, præter natiuum ſenſum & hiſto-
ricum, myſtico nobilem cœlitus tulit ad montem Sinai. Ea,
omnia gratiæ arcana graphicè expreſſit. Nam Manna, mare
rubrum, Potus è petra, Tabernaculum, ſacra vaſa, religioſæ
veſtes, Pontificia ornamenta, candelabrum, Leuitica ſacrifi-
cia & ritus omnes ſacramentales etiam ſunt, & typici.
Quin & Serpens æreus palo ſuſpenſus & in tabernaculo
fixus ad ſpectantium ſalutem, *Num. 21*, Dominum de cruce
pendentem ſalutis omnis auctorem & cauſam repręſenta-
bat. *Ioa. 3.* Naturę arcana in his etiam contemplantur Ioſe-
phus, Philo & Rabbini.
Ciborum, Verbi gratia, delectus & munditiies, quam Mo-
2709 ſes tradit, non modo ad myſterium, vel mores, verum etiam

Anno Diluuij | Anni mundi

ad valetudinem confert.ſunt enim inſalubres porcus, lepus,
camelus,equus,chocrogrillus,congrus,lampetta,anguilla,&
cæteri,piſces, pinois, ſquamiſque carentes, aquila, gryphns,
omnia denique rapacia & notis aliis affecta, quæ ſignantur, 1013 | 2670
Leuit.11.Deut.14.

Sic Tabernaculi materia,forma,partes,pelles,colores,vaſa,inſtrumenta & cætera ad illud pertinentia,exemplati diuinitus propoſito.non modo reconditã & anagogicam ſupercæleſtium rerum habuere ſignificationem,ſed & phyſicam, quam perſequi non eſt huius inſtituti.

Legem abſoluit tribus præceptorum generibus moralibus,iudicialibus, religioſis ſiue ceremonialibus tanti ponderis,vt moralia in Euangelio etiam obligent, quia iuris naturalis & diuini, Iudicialia,ferè retineantur,pauca relinquantur,corrigantur vel emolliantur,quia iuris pro gente & tempore poſiti. Ceremonialia recipiantur partim ſecundum Spiritum, arcanam intelligentiam & ſenſum. partim etiam ſecundum literam. Sunt enim duorum generum. Quædam figuralia, vmbrámque futuri Chriſti & Eccleſiæ habentia, cuiuſmodi circumciſio, ſacrificia, Sabbata, cibi immundi. Alia purè ritualia, ad cultum Dei ſimpliciter pertinentia. Priora ſublata ſunt, vt vſque ad correctionis tempus impoſita. Alia vſurpata, vt cultus Dei ſolẽnitas perpetuetur, qualia ſunt templa,dedicationes, chori, vota, aqua luſtralis, benedictiones,religioſæ veſtes, genuflexiones, ordines Eccleſiaſtici,decimæ,primitiæ,proceſſiones,viſitationes ſacrarum ædium & locorum, manuum expanſiones, feſta Pentecoſtæ,Paſchatis, ſublato victimarum vſu, cantus, imagines, organa,ieiunia,&c. *ex auctoribus iuris Orientalis, pag. 214 exempli Græci.*

Patres in Aegypto immolarunt agnos ſuos Paſchales die Iouis. Die ſequenti, egrediuntur,qui primus erat celebritatis Paſchæ. *Seder cap.5.* In noui teſtamenti per Chriſtum liberatione eadem fuit temporis ratio.

Quinquageſimo poſt exitum die initum eſt primum Legis fœdus inter Deum & populum in monte Dei Oreb ſiue Sinai,confirmatúmque aſperſione ſanguinis. *Exod. 24.* Alterum in altera Moab. *Deut. 29.* comprehendens benedictiones & maledictiones. *Deut. 28. Kimhi 11. in Ierem.*

Feſto Pentecoſtes.i. die quinquageſimo ab exitu Tabernaculum iuſſum eſt conſtrui in Pharan non procul à deſertis Moab. Inde abierunt ad concupiſcentiæ ſepulcra. Tantum enim in monte Sinai hæſerunt 12 menſes, ſiue annum: Iuxta illum & vicinas ſtationes biennium primum conſumpſerunt, Legem ferè integram conſequuti. Deinde per 42 ſtationes valdè myſticas in promiſſionis terram peruenerunt.

In earum vna, nempe Cades-Barnẽ, in Sin Idumæorum deſerto,an.19.permanſerunt. In cæteris nunc progredientes, nunc regredientes, nunc palantes, prout occaſio & neceſſitas poſcebat, in illa vaſta Saracenorum ſolitudine, alios 19 annos contriuerunt. Sicque tandem quadrageſimo anno ripam Iordanis Orientalem attigerunt. *Seder Olam cap.8.*

Ipſo anno egreſſionis menſe ſecundo data eſt lex Iſraëlitis. Menſe autem tertio in monte Sina decalogus. Anno ſecundo iterum data eſt lex die expiationum. *Seder Minor.*

Sic lex ſancita eſt pro primo generali remedio aduerſus
idololatriã,omnia occupantẽ & peccatũ vbique regnans, le-
ge naturæ per orbem propè obliterata & deleta, donec ſe-
cund multoꝝ efficacius& perfectius ſuccederet.i.lex Chriſti. 1053 | 2709
Primo

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

Anni Diluuij. 1013

In Aegypto.

Amaſi an. 25. Deinde Chebrone an. 13.

In Europa.

Sicyoniorum Thurimacho an. 47.

Argiuorum Inacho rege primo annis 50.

Atheniensium

Cecrope primo rege an. 50.

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

1053

Anni mundi. 2670

Primo ergo biennio, populo Iſrael ſedente iuxta montem Sinaï & vicina loca, Moſes conſtruxit Tabernaculum, inſtituit leges ad religionem & Rempub. pertinentes 449. & amplius, totis illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte, quæ tandem aliis deinceps additis vſque ad 613 præcepta excreuerunt, affirmantia quidem 248. quot hominum oſſa à Medicis numerantur. Negantia verò 365. quanta eſt ſumma dierum anni. Caſtrorum metandorum rationem ordinauit, nempe, vt in medio caſtrorũ tenderetur Tabernaculum Domini, ternæ tribus ſingula eius latera cingerent, platea ad mercatum in medio componeretur, &c. Quæ omnia parum diſtinctè à cæteris explicata, ſic plana faciemus.

Iacobæi in deſerto manſerunt 40. an. & per 42. manſiones ſiue ſtationes, peruenerunt ad vlteriorem ripam Iordanis. *Num. 33.*

Annus primus cœpit 15 die menſis Niſan, qui Martius, feſto Paſchatis. Sic autem tranſactus eſt. Septimo die ad mare rubrum peruenerunt. Vſque ad 15. ſequentis. i. Aprilis, vſi ſunt conſperſione, quam de Aegypto exportauerant, per menſem ſcilicet integrum. Deinceps Manna & ſemel cothurnicibus. *Exod. 16.*

Vigeſimo ſecundo die Aprilis, primam Sabbati celebritatem agitarunt. *Ibid.*

Menſe tertio Siuan. i. Maio, peruenerunt in ſolitudinem Sinai, vbi biduo loti, ſanctificati & parati poſt tertium diem: deſcendente in montem Domino, & ſuæ præſentiæ maieſtatem teſtante fumo, ſulgure, flamma, tonitru, nube, cæteriſque tremendis, Decalogum acceperunt. *Hieron. ad Fabiolam.*

Ita ſexto die menſis illius, die ſcilicet Pentecoſtes, qui erat quinquageſimus ab exitu in Sinai, hoc eſt, duodecima ſtatione, traditus eſt Decalogus. Sed & Lex multò vberius quàm antea, nempe ad 449 amplius præcepta, per 40. continuos illos dies, quibus Moſes in monte ieiunus ſubſedit, vſque ad 17. menſis quarti Tammuz. i. Iunij, quo quidem die cùm peccaſſet populus, deſcendit & fregit tabulas. *R. Abraham in Cabbala hiſt.*

Decimooctauo Iunij placauit Dominum.

Vigeſimo nono Ab, ſiue Iulij, aſcendit iterum, & menſem Auguſtum illic in ieiunio tranſigens, vſque ad decimum Septembris, ſecundas tabulas eſt conſequutus.

Deinceps per quatuor menſes integros, Tabernaculum, quæque ad illud pertinebant, abſoluit.

Hinc 23. die menſis Adar, ſiue Februarij, cœperunt dies conſecrationum, primóque die Niſan, ſiue Martij expleti ſunt. *Exod. 40.*

Atque ita totus liber Exodi ad primum annum pertinet.

Secundus autem ad hunc modum ſe habuit.

Menſe Martio erectum eſt Tabernaculum. Aaron filiique eius purificati, fungi ſuis miniſteriis incipiunt. Iuge ſacrificium peragunt. Principes ſua ſacrificia offerunt. Populus ſuas primitias, decimas, vota, oblationes omnium generum, Leuitico deſcriptorum, quæ & deinceps continuant, cum Moſaicis reliquis ritibus. Paſcha denique in deſerto primum celebrant.

Aprili numerantur per capita Iſraëlitę. *Num. 1.* Paſcha immundorum ſecundum agitant. *Num. 9.* Die autem vigeſimo eleuata nube è tabernaculo caſtra mouent de Sinai ad ſepulchra concupiſcentiæ. *Num. 10.* Atque ita 12. menſes diebus duntaxat decem exemptis, morati ſunt ad radices Sinai.

2709

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

Maio, Maria ob lepram à cęterorum conſortio eiicitur. Exploratores in terram Chanaan mittuntur.

1013 | 2670

Iunium exploratores conſumunt in ſuo negotio, Vindemiis in terra Chanaan incredibilis magnitudinis vuam xhibentibus.

Iulij nono poſt exploratotum reditum, decretum eſt cœleſti oraculo, Iſraëlitas non ingteſſuros terram propter incredulitatem. Sicq́ue errare incipiunt in deſerto ſequentibus 38 annis. Tum accidit ſeditio Coræ & ſociorum.

Sequentibus annis vſque ad decimum nonum hærent in Cades-Barné, *Deut. 1 & 2.*

Decimo nono anno contra Dei oraculum pugnam contra Amalechitas capeſſunt infœlicem. Vnde & in pœnam, aliis nouēdecim aonis circa illum locum deſident. Sic ab exitu fluxerunt 38.

Triceſimo nono anno veniunt in deſertum Sin. Ibi moritur Maria, puteus deficit, ex quo noua querimonia & ſeditio, donec reflueret.

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

Quadrageſimo & vltimo mittūtur nuntij ad regē Edom. Poſt tres menſes in monte Hor Aaron moritur. Nubes definit. Aliquandiu rex Chananeus retro Iſraëlitas vertit per 7 manſiones, *Deut. 10.* Qui denique reſumptis aoimis ſedes collocant prope Arnon, vincunt Seon & Og reges.

Huius vltimi anni menſe vndecimo. i. Ianuario, primo die, Moſes ad populum habuit Deuteronomium, ſummarim ingreſſuris terram explanans, quæ ſuperioribus 40. annis ipſis acciderant per 36. dies, à primo videlicet Ianuarij vſque ad ſextum Adar ſiue Februarij.

Sexto Februarij, Moſi mors ſua reuelata eſt.

Septimo obiit, die ſcilicet Sabbati, tempore pomeridiano, etſi Hebręi eum tranſlatum viuum magis exiſtiment, ſepultúſque eſt ab Angelis, ita vt nullus cognoſceret eius ſepulchrum, an. ætatis 120. ſanis oculis, dentibus integris, ſenio denique viridi, *Deut. vlt.* cum in ſenibus præcipuè deficiant viſus, dentes, humor.

Ioſuam miniſtrum ſuum, ſuæ curæ ſucceſſorem reliquit. Ita intra primum biennium ab exitu geſta ſunt omnia, quæ à capite 12. Exodi, vſque ad extremum, in toto Leuitico & primis quatuordecim capp. Numerorum perſcripta ſunt. Cæteris 37 annis, manentibus in deſerto, vt in Rep. beoe conſtituta, vel vt in caſtris, contigerunt ſeditio Coræ & ſociorū, ac aliæ hiſtoriæ & leges, capp. 15. 16. 17. 18. & 19 Numerorum conceptæ.

Reliqua vſque ad finem Deuteronomij anno vltimo & quadrageſimo. Hæc ſic libuit digerere, quoniam Moſaicæ hiſtoriæ ordo non ſatis alioqui in eius libris ſeruatus, paucis eſt cognitus. Quod etiam in Ioſua mox obſeruabimus.

Paulò ante mortem membranis volumina Pentateuchi tredecim exarauit à primo ad vltimum vſque legis elementum. De quibus vnum cuilibet duodecim tribuum ſeruandum dedit. Decimum tertium Leuitis conceſſit. *Inuto Miſna.* Iſtud incluſum fuit tabernaculo, deinde templo Salomonico, quo ſæpius, vt ab Achaz, Manaſſe profanato, & rebus ſanctis diſſipatis, non eſt mirum, ſi temporibus Ioſiæ regis illud Legis exemplar repertum ab Helchia ſacerdote inter templi ruinas, in magna propter ſcribam Moſem & antiquitatem fuerit veneratione, *4. Reg.*

1053 | 2709

De eius corpore altercatus eſt Michaël Archangelus cum Diabolo. *Iudæ Canonica v. 9.* Nempe quia Diabolus eius ſepultu-

Anni Diluuij. | Anni mundi

ſepulturam cupiebat manifeſtari, vt Iudæos ad idololatriam prouocaret, quod oolebat Michaël, qui & vicit, ſtructo ei ſepulchro, quod nulli hominum eſſet cognitum. è
1013 2670 Deut. vlt. *Gloſſa & D. Thomas in illum locum*, vel vt Moſes in Deum conſecraretur. *Theoderit. quæſt. 43. Deuter.*

Vel quia Diabolus, ne Moſes diuinus homo propheticóque maior haberetur, eum ſepeliri humano more, pro ſuo iure (qui mortis corruptioniſque habebat imperium, *Hebr. 2.* cuiúſque panis eſt puluis, id eſt, corpus noſtrum, *Eſ. 63. Geneſ. 3.*) cupiebat, vt Iudæis eum redderet contemptiorem minúſque præſtantem, cum contrà Archangelus eius corpus, tãquam diuinioris hominis ſubduci vellet ex viuorum oculis, ſepelirique auguſtiore nobilioréque modo, quàm mortali, nempe Angelorum miniſterio, vt Iudæi intelligerent Moſem verè fuiſſe prophetam, veréque in diuinã vitam tranſlatum, ſicut Henoch & Elias, ſiue euadendo in naturam ſpiritalem, ſiue non videndo corruptionem, atque ita in ipſius, vt diuini hominis, legem magis inflammarentur. *Ex Hippolyti fragmento apud Theoderit. lib. 2. Polymorphi pag. 39.*

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

Hinc Moſem non eſſe mortuum, ſed occultatum ſcribit Ioſeph. *libr. 4 Ant. c. vlt.* Ambroſius, *in Hexam*, Ioachimus Abbas *in Apocalyp. c. 11. pag. 146.*

Hinc R. Moſe proœmio in Miſna. Septimo die (inqnit) menſis duodecimi ſub meridiem montem Horeb ſcandens, ad ſuperos receptus eſt. Nam eum dira non tetigit mortis corruptio, ſed in ſublimis gloriæ montem gaudiúmque ſempiternum commigrauit.

Naaſſon & Amminadab pater duces Iuda, primi in mare ſequuntur Moſem. Deinde tribus Iuda cæteris cunctãtibus, anno poſt ſecundo moritur Naaſſon *R. Selo. 1 par. 1.*

Salmon Naaſſonis filius, dux introitus in terram cum Ioſuë. *R. Selo. 1 Par. 1*

Exierunt reliqui cum auro & argento, & non erat in tribubus eorum infirmus Pſal. 104.

Beſaleel filius Vri nepotis Caleb tredecimo ætatis tabernaculum admirabile conficit. *R. Selo. 1 par.* 2. è lignis Sittim de genere Cedri prȩſtantiſſimo, pellibus arietum rubricatis, & Taxorum, cuius animantis pelles pilo ſunt horrido & æſtui aquiſque arcendis accommodo.

Adiecit æs, aurum, argentum & è lanea materia filum colore hyacinthorum Orientalium, purpuram, coccum bis tinctum, (Crameſimum appellamus) byſſum & caprarum pilos, è quibus fiunt Camelotæ.

Arcam conſtruxit cedrinis Sittim aſſeribus, laminis aureis interius exteriúſque obductam, in ſuperiore limbo coronatam ſpira aurea cornicis inſtar, quæ operculum (id eſt, propitiatorium) complecteretur. In angulis annulos quatuor habentem, per quos duo vectes lignei auro quoque obducti ad exportandum traiicerentur.

Propitiatorium ſiue arcæ tegmen pure aureum, duas puerorum alatorum imagines ex auro ſolido ſuſtinens, qui vtroque ex latere ſtantes ſe mutuo aſpicerent facie ad propitiatorij ſpatium conuerſa, vt inſidentem alis ſuis, pedibúſque arcam prementem Deum veluti cernerent, eique ſedilis formam pararent. Quæ ſedes Dei dicebatur, vt Pſalm. 79. & 98. Neſcio vnde aliqui habuerint maris & fœminæ ſpecie fuiſſe diſtinctos, cum per omnia æquales & ſimiles Scriptura formet.

1053 2709 Menſam panum corpore Sittino, extremitate vndique

Anni mundi. | Anni Diluuij.

aurea, prominente ambitu aureo cum coronide, adiunctis quatuor pedibus, quibus quatuor annuli ineſſent ad excipiendos duos vectes cedrinos auro obductos, geſtandi cauſa. 1013 | 1670

Candelabrum purè aureum, in cuius ſummo, è forma pomi ſcypho comprehenſi ſeptem rami emittebantur, medius videlicet rectus, tres vtrinque paulo ob flexum altiores, ternis patulis ſcyphis diſtincti, in modum amygdalæ apertæ, quæ vna parte eſt acutior, altera obtuſior, cum pomo emittẽte florem, quo imponenda lucerna exciperetur. Erant autem lucernæ ſeptem pro ſeptem planetarum numero, perpetuo lucentes, quibus duo inſtrumentorum genera inſeruirent, & ipſa aurea. Emũctorium inſtar maioris forcipis, quo emuncta extinguerentur, vel filum ignis lucem obſcurans præſcinderetur. Protractorium, ſpecie paruæ forcipis, quo lucernæ elychnium traheretur & aptaretur.

Aurea denique omnis generis inſtrumenta & vaſa ad menſæ & altaris vſus, lances, cochlearia, ſemifiſtulas, diſcos, opercula in tiaræ formam erecta, & alia eiuſmodi, quibus poſtea pagani, præſertim Numa, ad ſua impia ſacra abuſi ſunt.

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

Quid de Moſe exteri.

Citatur ex Eupolemo & Artepano lib. de Iudæis Græcis hiſt. Moſem literas dediſſe Aegyptiis, eũdemque fuiſſe Mercurium illum, qui propter literarum inuentionem, à Græcis tantopere celebratur. *Euſeb. lib. 9. de preparat. cap 4.*

Adoptatum fuiſſe à Meri filia Pharaonis Chenephris. A Chenephri virtutis ipſius æmulo miſſum contra Aethiopas cum inexercitato Iudæorum milite, quos vicerit & ad circumciſionem adegerit. Fugiſſe tandem in Arabiam, vbi duxerit filiam Raguelis illius loci regis. Chenephri tandem lepra mortuo in Aegyptum rediiſſe, vbi multa patrarit miracula virga tandémque populares ſuos in ſedes patrias reduxerit. Ex, quo Aegyptios deinceps habuiſſe virgã in ſuis templis, eámque veneratos eſſe. *Ibid.*

Primum docuiſſe Grammaticam, ſiue artem legendi (quod tamen Philo rectius Abrahæ tribuit) ex Eupolemo, lib. de Regibus Iudææ. *Clemens Alex. lib. 4 Stro.*

Magiæ quoddam genus à Moſe & Locabela Iudæis pendere. *Plinius lib. 30 c. 1.* Intellexerat ſcilicet aliquid de miraculis ab eo perpetratis, quæ tribuebat Magiæ, non diuinæ virtuti, vbi & Cabalam putauit eſſe nomen fœminæ, non artis, vel diſciplinæ.

Regnãte Inacho apud Græcos, & Amaſi apud Aegyptios Moſem eduxiſſe Iſraëlitas. *Ptolomeus Mendeſius. Appion Grammaticus lib. 4 hiſto. Beroſus, Polemon, Theodotus, Ipſicrates & Moſcus, Phœnicum hiſtorici.*

Verè omnia ſcripſiſſe, idque teſtimonio Sanchoniathonis Berytij, qui non multo poſt vixerit, Porphyrius, *lib. 4 contra Chriſtianos citante Euſebio.*

Strabo lib. 16. Geogr. fuiſſe Hierophantem Aegyptium, & cùm moleſtè ferret eorum inſtituta, illinc demigraſſe. Nam docebat (inquit) quo pacto Aegyptij non rectè ſaperent, qui ferarum & pecorum imagines Deo tribuerent, itémque Lybes & Græci, qui deos hominum formis figurarent.

Apud Iudæos Moſes ab Iao, quem illi Deum inuocant, acceptas leges ſe dare præ ſe ferebat. *Diod. Siculus, lib. 1 Bibliotheca.*

Conatus eſt exprimere nomen tetragrammaton, ſed ſatis incom- 1053 | 2709

Anni Diluuij. | Anni mundi.

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

incommodè. Nam literæ quidem ad hunc ſonum inflecti poſſunt, vt ad illum, quem hodie multi nouitatis cupidi efferunt, *Iona* vel *Iehoua*, verum aliena, unò verò irreligioſa,
1013 2670 imperita, noua & barbara pronuntiatione, vt contra Caluinianos & Bezanos multis locis docuimus. Nam Dei nomen eſt ineffabile & innominabile, quemadmodum & ipſius eſſentia incomprehenſibilis. Quare nec Apoſtoli, nec Septuaginta, nec vlli veteres aliter pronunciarunt, vel vererũt, quàm Adonaï, nec magis ſuuerunt, quid eſſet *Iehoua*, vel Iona, quàm quòd nuſquam exiſtit in rerum natura.

Diodorus interim, imò & vetus oraculum apud Macrob. lib. 1 Sat. c. 18, & Hieronymus in Pſalm. 8, & Clemens Alexandr. lib. 5 Stromaton *Iao*, vel inſerta aſpiratione *Iaho*, religioſius proferunt, quàm iſti, qui in *Iouem* transformant, quia remotius à Iouis dæmonis deteſtanda memoria. Pronunciabatur quidem die Expiationis, & in ſolennibus benedictionibus ſuis characteribus & literis, at vel eius genuina prolatio per temporis longinquitatem & longam ob euerſum templum deſuetudinem obliuioni tradita eſt, vel eſt *Ihuè* (Ieuè habet Ioachimus Abbas in 1 Apoc.) vel Iāhuè (cuius Apocope ſit *Iah* in illo vulgato *Habelu-Iah.*) ἰαβάι, vt Theodoritus in Epitome diuinorum dogmatum Samaritas protuliſſe ait.

In re ignota neque vnquam à veteribus vſurpata cenſeo veterem conſuetudinem retinendam, & etiã quãdo ſuis characteribus יהוה exprimitur, *Adonai* pronuntiandum & vertendum. Sic enim Apoſtoli, ſic Sibyllæ, Sic ſeptuaginta, ſic Origenes in Hexaplis, ſic Epiphanius hæreſ. 76, ſic Tertull. de Reſurrectione carnis, ſic noſter interpres Exod. 6, & Iudith 16, ſic reliqui antiqui interpretes, qui multi ſuêre. Sic Hieronymus multis locis, ſic Damaſcenus, ſic Theodotion, ſic Lyranus, ſic Lindanus, ſic Reuchlinus lib. 2 de Verbo mirifico. Sic Vatablus, ſic Mercerus, ſic Rabbini omnes tam veteres quàm recentes, ſic cuncti denique, præter vnum Sanctem, ſi modo ab hæreticis in eo exercitaſſimis non ſit corruptus, qui vocem peregrinam *Iehoua* primus cõfinxit, ac irreligioſa profanáque nouitate nouatores iſtos imbuit. *Catera lib. 1 de Trinit. aduerſus eos, qui Deum primum Moſi ſub hoc ſanctiſſimo nomine patefactum, Exod. 6, cum Ioue Gentilium confundunt, aut certè conſpirare volunt.*

Hunc vſque adeò admiratus, imitatúſque eſt Plato, vt Numenius Pythagoricus dixerit. Nihil aliud eſſe Platonem, quam Moſem Atticũ. Et in libro de Bono, Iudęi huius dogmata, ſectatum eſſe Pythagoram. Et in Epinomide, Scientiarum cauſam fuiſſe quendam barbarum. Et poſt, à Syris & Aegyptiis cuncta manaſſe. Syriæ autem pars eſt Iudæa.

Denique Platonem & Pythagoram ſua omnia didiciſſe, ab Aegyptiis & Syris, nominato Moſe, quẽ magnum Theologum, legiſlatorem & prophetam vocat, & Ianne & Mamre magis, quos ait coram rege conatos edere Moſis miracula.

Ea de cauſa fortaſſe Clearchus Peripateticus ſcripſit Ariſtotelem fuiſſe Iudæum, & Demetrius Phalereus etiam ipſe Peripateticus Alexandrinam bibliothecam non ſatis inſtructam putauit, quoad Hebræorum lege, ſapientiæ & philoſophiæ fonte atque principio careret.

Moſes quem præter paternæ ſcientiæ hæreditatem formæ pulchritudo commendabat *Iuſt. hiſt. lib. 36.* præficitur à Pharaone bello aduerſus Aethiopas, quos vicit, ſolóque
1053 2709 ęquatis multis vrbibus, tandem ad Meroë muros compu-

Anni Diluuij | Anni mundi

lis. Quam & poſt obſidionem, Tarbi Aethiopum regis filia in vxorem accepta, obtinuit. *Ioſeph.lib.2. Antiq.cap.5.*

1013 | 2670

Citantur & alia ex Hecatæo Abderide, qui ſequens Alexandri magni exercitum ſcripſit librum de Iudæis, & ex Alexandro Polyhiſtore.

Moſis æmuli & maleuoli longè alia ſparſerunt, Satana familiam ſanctam Patriarcharum infamia & odio conante apud impios aſpergere, ne expetita eius communione, benedictionum & promiſſionum diuinarum participes efficerentur.

Hinc Manetho, Trogus, Iuſtinus, Tacitus & pleriſque alij comminiſcuntur Iudæos ſcabie confectos duce Moſe pulſos, ab Aegyptiis reſponſo monitis, ne peſtis ad plures ſerperet. Ipſos verò ne metu contagionis inuiſi, iterum apud vicinos forent, cauiſſe ne cum peregrinis communicarent. Atqui vt his calumniis occurreretur, Spiritus ſanctus contrà voluit, vt præcipua cura apud Iudæos haberetur de omnis generis ſcabie & lepra, vtque infecti à conſortio reliquorum magno ſtudio & ceremonia ſepararentur, ſicque mortalium puriſſimi euaderent & oſtenderentur. *Leuit.14. & alibi.*

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

Sic Moſis & Iudæorum Græci & Latini vel rariſſimè meminerunt, vel malignè ferè. Primum quoniam, vt Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus apud Philadelphum profeſſus eſt, Theopompus & cæteri qui de iis ſcribere inſtituerant, aduerſam corporis & animi valetudinem incurrerunt, nolente Spiritu ſancto profanos de ſacris ſcribere.

Secundò, quia Satanas illorum memoriam, quorum adoptio erat, & gloria, & teſtamentum, & cultus & promiſſa, & diuinum eloquium ſepelire ſtudebat.

Tertiò, quoniam vt Ioſephus ait, non habebant regionem maritimã, nec negotiationibus multis, verſus has præſertim partes vtebantur, ſuæ terræ opibus, quæ erant maximę, contenti, vt proinde eos Iuſtinus hiſt. habuiſſe legem narrauerit, ne cum peregrinis communicarent. Nam Iudæi legis diuinæ dono & prærogatiua tumentes, reliquos pro canibus ducebant.

Quartò, quoniam Græcorum & Latinorum hiſtoriæ in idem ſæculum non cadunt. Siquidem à tempore Moſis ad bellum Troianum plus 300. an. effluxerũt. Deinde à Troiano vſque ad Cyrũ, ante quem nihil certo tenent Græci, cũ in eo Iudęorũ hiſtoria ferè deſinat, anni ſunt plus minus ſeptingenti. Ita mille annorum hiſtoria apud Iudęos floruit, & ordine perſcripta eſt, antequam Græca inciperet, ac vbi Iudaica deſinit, altera propriè auſpicatur.

Cæteras cauſas prudentis ſtudio & meditationi relinquo, quibus eadem opera indicabit, cur etiam rerum Chriſtianarum ſtupendum ſit ſilentium apud ſcriptores Ethnicos, etiam ſi eatum luce, magnitudine & ſucceſſu perſtringerentur.

Moſes poëtis omnibus præluxit. Nam Iobi hiſtoriam ſpondaicis verſibus repręſentauit, & Cantica, ſeorſum illud Deut. 32. elegiaco carmine, vt verſus alternatim ſenis & quinis conſtent pedibus. *Euſeb. lib. 11. prepa. cap. 3. Hieron. ex Ioſepho.* Ad quos modos tria extant cantica apud Eſaiam, vineæ ſcilicet, vrbis Sion, & Ezechiæ. *Iſidor.* Quod æmulati Græci veteres, hexametris ſuas cantiones & odas conficiebant. Primus enim Alcman Lacedæmonius, Olympiade 27. introduxit, τὸ μὴ ἑξαμέτροις μελῳδεῖν. *Suidas.* Non dubium,

1053 | 2709

Anni Diluuij.

1013

Lex remedium aduerſus Idololatriam omnia tunc occupantem & peccatum vbique regnans. Item pædagogus ad Chriſtum aduerſus obliuionẽ in promiſſionũ de Chriſto patribus factarum vbique vigẽtem, ad tempus introducitur, quouſque ſcilicet lex perfectior nempe lex ſpiritus velut Roſa in literæ calyculo occluſa exoriretur per Chriſtum verum lumen illuſtraturum totũ mundum & efficacius perfectiuſque medicamentum inducturum.

Eccleſiæ locum collocauit in Paleſtina vt in orbis centro ac vmbilico, iuxta illud Pſal. Operatus es ſalutem in medio terræ. Quoniam locus ille opportunior ad Dei notitiam in omnes oras tranſmittendam, vt centrum ad lineas in circumferẽtiam traducendas. Nam nauigatione per mare Mediterraneum facilis & planus traiectus in vniuerſum Occidentem & Septentrionem, per mare Rubrum in Oriẽtem & Meridiem.

Pedeſtri itinere per Iſthmũ Ægyptiacum in totam Africam, per apertum ex oppoſito continentem in reliquas orbis partes.

1053

Anni mundi.

dubium, quia audierat Hebræos etiam, vt Dauidem, Salomonem, Ieremiam, ſuaues alios modos & menſuras excogitaſſe & vſurpaſſe, de quibus poëmatibus ſuo loco. Quare

2670 heroïcum carmen oraculo Pythio non debemus, quamuis ante Troianum bellum probetur fuiſſe, vt Plinio viſum eſt, *lib. 7. cap. 56.* multo minus Homero, vt Horatio placuit. *in arte.*

Hoc nobile inuentum, Hebræis inuidet & detrahit Iulianus Apoſtata, apud Cyrillum lib. 7 contra eundem.

Aaron creatus eſt Pontifex. Ab illo ad Dinaſum, qui belli tempore per diſcordiam Pontifex ordinatus eſt, numero omnes 83 fuêre. Sub tabernaculo 13. Sub templo Salomonico 18. Reliqui ſtante templo ſecundo: qui plurimi fuêre, quoniam non vt ante, mortuis, ſed viuis viui ſubrogabãtur. *Egeſippus lib. 2. cap. 13.*

Moſis ſæculo periodus ſiue duratio humanæ vitæ dimidio imminuitur è Pſ. 89, quo, verſu 1 Moſes illius Pſalmi auctor inſcribitur. Nam v. 10, vita hominũ redacta canitur ad annos 70 vel ad ſummum 80, idque in valentioribus & firmius conſtitutis, vt quicquid ſit reliquum ſit labor & dolor.

Hoc iam fit tertio. Nã *ſub Arphaxad* mox à diluuio, quotquot poſt eum geniti ſunt vſque ad Phaleg redacti ſunt ad 400 & aliquot annos. i. ad mediam ætatem eorum, qui anteceſſerant. Deinde *ſub Phaleg* ad 200. i. ad dimidiam vitam proximorum.

Iam hac quarta ætate ad 100. In ſequentibus magis ac magis continuo deficient. Nam etſi hodie, qui ad ſenium mundi pertigimus, multi ad 70 & octoginta perueniant, at non cum bono robore, abſque dolore & afflictione, cũ Moſes vel Dauid illo Pſalmo loquantur de tempore, quo in viridi ſtatu & vigore homo permanere poſſit, cum commoda valetudine, abſque vitæ tædio per optimã ſenſuum, & membrorum functionem atque officia. Quod vix hodie contigit quinquageſimo, etiam in firmioribus. Adeo hodie celeriter ſeneſcimus, *Conſule Titelemannum, lib. 8 Phyſ. c. 22.*

Externa Moſis ſæculo.

Vti Deus parturiebat hac tempeſtate Eccleſiam in Abrahæ familia, ita Satanas ſuam ſynagogam in gentibus. Nam circa hos dies monſtrata videntur à duabus columbis ex Aegypto prouolantibus, duo oracula, Hammonis in Lybia, & Dodonei in Græcia, quæ proinde vetuſtiſſima omnium eſſe ſcribit Herodot. lib. 2. Vnde & Hammonis vocabulum factum videtur ab Ham ſiue Cham Noë filio, & Dodanim nomen habetur *Gen. 10.* Idque vt duobus Hebraicorum oraculorum generibus reſponderent, quorum vnum Vrim & Thummim in Ephod erat mutũ, perinde ac Hammonium, alterum æquè ac Dodoneum vocale, è viua vel Dei, vel vatis voce.

Belochus 2. Aſſyriorum rex, artem ariolandi & diuinandi inuenit, aut potius illuſtrauit. Baal ſiue Beli ſacerdos. Huius filia Actoſſa, quæ & Semiramis, cum eo regnat an. 7. *Euſeb.*

Balaam Meſopotamius profeſſione vates & ariolus, cuius vaticinia etiam de Chriſto (*Num. 22. 23. 24.*) deſcripta & ſeruata apud Orientales artis eius diſcipulos, vſque ad Chriſtum, ad quem Magi, eius adducti prædicto, venerunt adorandum. *Orig. hom. 13. in Numeros.*

Qui quamuis augur eſſet, proindéque dæmonum cultor,

2709 ei quidem reſpondet Deus, non quidem ab ipſo vocatus, ſed ab ipſo ignoratus. Ita ei apparuit non dæmon, quem conſu-

Anni Diluuij. — Anni mundi.

lebat & inuocabat, ſed Deus, quem neque conſulebat, neque ſciebat. *Theod. q. 40. & ſeq. in Numer.*

1013 Hac etiam Moſis ætate Aegyptium Cecropem primum Athenienſium regem vixiſſe autumant, & Athenas condidiſſe, Etſi Plato in Timæo Amaſim regem eius vrbis conditorem faciat. 2670

Et Ogygem Atticum, vt Africanus apud Euſeb. lib. 10. Præp.

Inachum quoque primum Argorum in Theſſalia regem Oceani & terræ filium, annis 400 circiter ante Troianum bellum. Quod regnum durat an. 544.

Cecropa leges de coniugiis edidit aduerſus barbariem Græcorum, eóſque legibus ad humanitatem perduxit, regnans in Attica anno 35 Moſis. annis 375 ante Troiæ expugnationem. *Euſeb. Nangiac.*

Ab eo vſque ad primam Olympiadem numerantur reges 17. Principes verò, quos mors tantum finiebat, 12. ſub quibus apud Græcos multa mira narrantur. *Nangiacus.*

MOSIS LEGIS LATÆ SÆCVLO.

Nec multo poſt Io in Aegyptum, de agricultura multa docens, profecta eſt, & Iſis dea nuncupata *Euſeb. in Chron.*

Apis filius Pharaonis filij Inachi regis Argiuorum (fama fortaſſe ſubmerſi Pharaonis) vt regnum occuparet, nauigauit in Aegyptum, vbi Deus putatur. *Nangiacus.*

Poſt Cecropem nati feruntur dij Græcorum ante Troianum bellum 250. annis. Nam Saturnus ipſe ex diis antiquioribus, non niſi centum annis ante bellum Troianum in Italia regnauit.

Ideo autem deorum iſtorum ſæculum non ſatis definitè annotari poteſt, quia 300 his annis multi fuerunt Saturni, Ioues, Mercurij, Apollines, & quidem cuncti illuſtres. *Cic. in lib. de Natura Deorum.* Interim nulli anteceſſerunt Moſem & Cecropem. *Ioſeph. in Proœmio Antiquit.*

A diis ad Romam conditam mille propè anni & ad Chriſtum mille ſeptingenti numerantur. (*inquit Arnobius lib. 2. cont. Gentes.*)

Narrationes fabuloſæ (quarum meminit Herodot. lib. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. & Diod. Sicul. de hiſtoria fabulo.) De Io filia Inachi Argiuorum Regis à Phœnicibus rapta & abducta, Oſyrique regi collocata, ex qua Epaphum ſiue Apim genuerit. De Europa regis Phœnicum filia in Cretam abducta, De Siſipho condente Corinthum, De Minoë Cretenſium Legiſlatore, late in Creta & inſulis Aegei maris regnante, circa hos Moſis & ſequentium Iudicum dies incidiſſe exiſtimantur.

Nam Herodotus lib. 7. diſertè ſcribit Minoem viguiſſe τρίτῃ γενεῇ πρὸ τῶν τρωικῶν, tertio ſæculo ante res Troianas.

Item hiſtoriæ fabuloſæ de Pelope, Seſoſtri, Heraclidis, Adraſto rege Argiuorum, Perſeo, Atreo, Proteo rege Aegypti, Euryſteo, Argonautis, Medea, Oedipo, Thera, &c. hæc Iudicum Hebraïcorum tempora minimè excedunt, adeò vt alij ad ſummum Moſis haberi poſſint σύγχρονοι, alij Ioſuë, alij aliis è Iudicibus poſterioribus. Qui quoniam magis noti apud poſteros permanſerunt è nomine & incerto rumore, quàm vlla rerum geſtarum ſcripta hiſtoria, pertinent ad libros Diodori Siculi, quibus inſcriptionem tribuit, de Hiſtoria fabuloſa.

Tunc vt legis lucem, quam Deus proferebat, vehementius obſcuraret Satanas, Telmiſei excoluerunt diuinationem ex inſomniis, Cares ex aſtris, Phryges & Iſaurij ex volatu 1053 2709
auium,

Anni Diluuij. | Anni mundi.

1053 | 2709

auium, Cyprij ex euiſcerationibus victimarum, Perſæ ex magia, vt eius inuentores dicantur: cùm interea Babylonij Aſtrologiam: Aegyptij Geometriam: literarum diſciplinas Phœnices ſtudioſè tractarent. *Tatianus oratione cõtra Gentes.* Vnde Moſes legitur inſtructus omni Aegyptiorum ſapientia, &c.

Sic in Aſſyria Balaam gentium vates, cuius inſipientiam & auaritiam, aſina humana voce vtens, coarguit: Quo ſimili prodigio bos Romæ loquutus perhibetur tempore bellorũ Punicorum Item poſt mortem Cæſaris. P. Dolabella faſces teneote. *Iulius Obſequens de Prodigiis.* Et gallus Gallinaccus anno Vrbis 676 *Plinius lib.10.c.21.*

Huſan rex Idumæorum.

Hic locant Hermem Trimegiſtum philoſophum numinis inſtar apud Aegyptios cultum. Deinde Chat eius filium. Sed quàm rectè poſtea dicam in Ptolomæo ſecundo.

Denique Orum regem Aegypti Oſyridis filium, quem Græci Apollinem nominent, deorum in Aegypto poſtremum ex Herodoto li.2 Poſt quos primum regnaſſe Menam ex eodem tradunt.

Diluuium Deucalionis in Theſſalia annis circiter 800 poſt generale Noë, 810 ante vrbem conditam, qoando Liber pater Indiam ſubigebat. *Oroſ.lib.1.cap.9.230* poſt diluuium Ogygis Thebarum Beotiarum regis,

Quo tempore Pelaſgi vetuſtiſſima Græciæ gens ab Aetolis & Locris pulſa, in Epirum & Italiam migrarũt. *Thucid. 1. ſtatim initio.*

Paulò poſt, Phaëtonte Moloſſorum primo rege, conflagratio, exuſtióque terrarum, præſertim In Aethiopia & Italia, quæ in tribus locis arſit circa Iſtros, Cyroxos, Veſuuios, & multæ per terras peſtilentiæ. *Plato.* Quidam putant eſſe Phut tertium filium Cham, quoniam vterque venit in Aethiopiam.

1053 Iudic.3. 1071 | b IOSVE, de tribu Effraïm an.18. | 2709 2727

Pontifice Eleazaro.

Bellopare 19. rege Aſſyriorum an.30.

b ANNI omnes, quibus Iſraëlitæ ſeruiiſſe exteris gentibus, captiuique fuiſſe memorantur in Iudicũ lib. ſubſequentium, & aliquando præcedentium Iudicum annis continentur, nec ſeorſum debent numerari, vt qui ſimul currant. Itaque quando legitur ſub hoc vel illo Iudice terram quieuiſſe per annos aliquot, ſenſus eſt. Iſraëlitas liberatos huius aut illius Iudicis miniſterio, deinceps quieuiſſe à prælijs. Hæc non modo conſtãs eſt Hebræorum traditio, item Euſebij, Auguſtini, Oroſij, Iſidori, Bedæ, Faſciculi temporum: verum etiam Scripturæ ſenteotia, in qua 3. Reg. 6. omnino anni huius quartæ ætatis recenſentur quadringenti octoginta.

Quamuis eorum membratim reperiendorum obſcuritatem attulit ipſa Scriptura. dum annos principatus Ioſuë, Samuelis & Saülis tranſilijt.

Alioqui iuxta volumen Iudicum aliter intellectum multa interregna eſſent conſtituenda, & conſurgentibus annis minimum ſexcentis, expreſſa ſuperioris Scripturæ authoritas enetuaretur. Hoc ergo ſequi debent, qui veram temporum rationem tenere cupiunt.

Nimis enim temerè Seuerus Sulpitius in Epitome erroris vel mendi arguit prædictum Regum locum. & Funccius cap.13 Actorum. Nam, vt inquit Auguſt. ſi ſemel fateamur locum aliquem Scripturæ eſſe corruptum, aliorum auctoritas vacillat, nec iam ſacra eſt.

1071 | 2727

Quare tempora Iudicum à Moſe vſque ad Samuelem ſunt 395 anni, incluſo Moſe. Quibus ſi addas 40. Samuelis &

Anno Diluuij. | Anni Mundi.

Saül, 40 Dauidis, & tres primos Salomonis, exiſtent 480, qui nunc numerantur ab exitu ad templum. Nec error eſt in Actis Apoſt. c. 13. poſitis 450 pro 350. vt impudenter Funcio excidit. Nam ille numerus 450 reſpicit ad Exod. 12. *Habitatio filiorum Iſrael in Ægypto 430. annorum*, non ad tempora Iudicum, à Ioſuë ad Samuëlem.

1053 | 2709

Ioſuë Chananæos partim interfecit, partim terra ſancta depulit. Horum reliquię traduntur migraſſe in Germaniam, Sclauoniam, & regiones vicinas. *in Seder Olam.* Vnde Germania Chananæorum propago, ferarum potius quàm hominum domicilium Tacito viſa eſt, ſine vrbibus, ſine oppidis, ſine caſtris, ſine cohærentibus ædificiis. Quare & inter regiones Scythiæ habita. *Plin. lib. 4. cap. 12.* Et certè illa ætate totum Occidentem fuiſſe vacuum, paulatim verò in eius regiones veniſſe Orientales populos, apparet è crebris in Europam populorum infuſionibus, quarum meminere hiſtorici.

Etenim ante tres mille annos tota ferè Europa vacua erat, vt qui primi eam inhabitare cœperint, appellati ſint Aborigines, locis maritimis primùm omnium habitatis, cultiſque, vt Italia, Dalmatia, Gallia Narbonenſi, quòd illuc primus & facilior propter mare eſſet tranſitus.

Chananæorum alij migrarunt in Aegyptum, deinde in Africam, in qua ędificarunt multas vrbes vſque ad columnas Herculis, inter reliquas Tingin in Numidia, duabus columnis candido lapide erectis cum hac inſcriptione, characteribus Phœniciis & lingua. *Nos hi ſumus, qui fugimus ante latronem Ioſuam filium Nun. Procop. lib. 2 de bello Vand. & Epiph. alicubi.* propter quam affinitatem contingere potuit, vt Sidonia Dido cum media vrbis parte eo demigraret, & Carthaginem conderet, Nam hoc nomen eſt Chananeum ſiue Syriacum קרתא ע *vrbs media.* Et Plauti etiam tēporibus lingua Africana erat Phœniciæ & Syriacæ dialectus, vt ex eius Pœnulo liquet.

Nec Iudæis res fuit cum imbellibus aut paucis. Nam Iabin rex Azor, aduerſus eos congregarat 24 Reges, ſecum habentes 300 armatorum millia. & duo millia falcatorum curruum. Et Adoniſedec rex Hieruſalem quinque ſecum aſſumptis Regibus, copioſiſſimum contra eos duxit exercitum.

Ioſue 18 annis adminiſtrauit Rempublicam. Obiit anno ætatis 110. Ei ſuperfuerũt 17 annis reliquiæ ſeniorum Iſrael. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica.* Id poteſt colligi ea annis Caleb *Ioſuë 14.*

Rerum ſuarum Commentarios ſcripſit & Deuteronomij poſtremos verſus, ob hoc ſcilicet loco. Et mortuus eſt Moſes. *R. Moſe Kimhi in ſua Grammatica.*

Solus in ingreſſu terræ ſupererat è 600 millibus egreſſis de Aegypto cum Caleb, qui *Ioſ. 14* tam fortis & vegetus ad bellandum & gradiendum ætatis octogeſimo quinto, quàm cum erat quadragenarius. Vnde & in ſenio res ſuas Iudæorúmque mirè auxit. *Iud. 1.*

Quatuordecim annorum res geſtas liber Ioſuæ complectitur. Septem enim in ſubigenda terra, ſeptem aliis in diuidenda occupatus fuit, quanto tempore Tabernaculum Domini fuit in Galgal. Poſt quos ædificauit vrbem Tamnath-Sara; Item congregauit populum Domini in Silo, &c. *ſub finem libri Ioſ.* Quæ ſic facilè percipientur.

1071 Octauo die Februarij, anno quadrageſimo ab exitu finiĕte, gubernacula Ioſue ſuſcipit ad Iordanis ripam. 2727

Populus

Salmone principe Iuda & Chriſti propagatore.

Chebrone Ægypti ſecundo rege. poſt ſubmerſum Pharaonem, deinde Amenoſi, an. 21.

In Europa.

Sicyoniorum Turimacho Rege ſeptimo, deinde Leucippo an. 53.

Anni Diluuij. 1053 — Anni Mundi. 1709

Argiuorum Inacho Rege primo, deinde Phoronæo an. 60.

Athenienſium Cecrope, deinde Granao an. 9.

Anni Diluuij. 1071 — Anni Mundi. 2727

Populus aſcendit de Iordane decimo die menſis primi, id eſt, Martij, *Ioſ.4.*

Venit ad montem Garizim & Ebal, ſeque aſtringit benedictionibus & maledictionibus Legis.

Vndecimo parat Ioſuë acutos cultros, ad ſecundam populi circumciſionem.

Decimo quarto feſtũ Paſchæ agitauit, immolatis agnis. *Ioſué 5.* Túmque cœpit quadrageſimus primus annus ab exitu.

Decimo ſexto offerunt manipulum frugum.

Vigeſimo ſecundo mandata accipiunt de circumeunda Iericunte.

Tribus menſibus bella Iericuntis, Haï & Gabaonis conficiunt vſque ad tertium Iunij.

Septem annos conſumunt in ſubigenda maiore illius regionis parte, vt colligitur è verbis Caleb *Ioſ.14.*

Septem alios in terra ſortito diuidunda, & ſingulis tribubus præter Leuiticam ſuis terræ portionibus aſſignandis, quæ vndecim fuêre. Nam duodecima pars Enachim, data eſt Calebo.

Decimo quinto ab ingreſſu anno, incipit conſtitui legis integra obſeruatio, vt numerati decimæ, anni remiſſionum, Iubilei.

Eodem tempore vocat Ioſuë Rubenitas, Gadditas & dimidiam tribum Menaſſe, & dimittit in terram Galaad trans Iordanem, in cuius littore monimenti ſui ædificant altare miræ magnitudinis.

In Silo fixit tabernaculum in 369 annos vſque ad extrema tempora Heli, ſtructura lapidea infernè extructa, & cortinis ſupernè diſpoſitis, arca de Galgal (*Ioſ.14.*) tranſlata. *Seder Olam, cap.11.*

Tempus adminiſtrationis eius annis octodecim rectè definitur, quoniam ſubductis aliorum temporibus & in vnam ſummam collectis, intelligimus, quid ſummæ 480 annorum 3 Reg. 6 poſitæ deſit, & qui anni ad eam explendam ſint neceſſarij.

Et ſanè non diu vixit poſt terræ partitionem. Quare R. Moſe *in More, lib.2.cap.32* quatuordecim ei tantum tribuit, exiſtimans videlicet mox poſt illam partitionem defunctũ. Præſertim cum quot poſt illos 14 in debellanda diuidundáque Chanaan conſumptos, vixerit, non ſcribatur. Verũ quia poſt multos dies cõuentum habuiſſe Ioſ.23 traditur, neceſſe eſt vt aliquot annos ſuperſtes fuerit?

R. quidem Selomo ſcribit Seder ei tribuiſſe 28, ſed non id ſatis ſibi liquere. Rectè. Nam non niſi octodecim congruunt.

Hebræi tamen ferè Seder ſequuntur, ac Denos ſupra centum vitæ Ioſuë ſic diſtribuunt. Egreſſus ex Aegypto miniſtrabat Moſi *Exod. 24*, puer quidem & vnus è miniſtris eius, *Ibid.33 & Num.11*, id eſt, quadraginta duûm annorum, *R. Selom. 1 Par. 22.* Pueros enim & iuuenes alicuius etiam grandes natu vocant, præſertim ſi ſeruiunt & miniſtrant, vt ſint vocabula non ætatis, ſed conditionis, vel vigoris & firmæ valetudinis. Poſtea cũ Moſe vixit in deſerto 40 annis. Mortuo Moſe rexit populum 28. Summa 110.

At ſtante huius ætatis fundamento, non niſi octodecim ducis officio ſungi potuit. Itaque neceſſe eſt vt in exitu plures habuerit annos, nempe 52, quibus ſi addas 40 ſui apud Moſem miniſterij, exiſtent 92. Deinde ſupererunt 18 ducatus. Qui omnes curriculum 110 definiunt.

Anno Diluuij | Anni mundi

MOSIS ET LEGIS LATÆ SÆCVLO.

Vnde nec Abben Ezra aſſentitur R. Selomoni, ſed potius Talmudicis, qui Ioſuë aſſignant 56, quo tempore puer eſt appellatus, *Exod.33, Num. 11.* nempe anno poſt exitum tertio, quod cum ſumma noſtra conuenit. Nam cæteri 37 Deſerti, & 18 principatus decem & centum complent. 1053 | 2709

Nec vero incredibile ſit tam grandæuum appellari puerũ. Iſaac Geneſ.22 puer appellatur, quo tempore offerebatur, quẽ tamen Hebræi credũt fuiſſe triginta ſeptẽ ann. 3 Ezræ 3, Zorobabel iuuenis dicitur, quo tempore erat cuſtos corporis Darij, cùm tunc minimum eſſet ſeptuagenarius. Nam Scriptura gradus ætatis interdum metitur corporum conſtitutione, vt cum Salomonem ſenem, vitæ quinquageſimo ſecundo appellat, haud dubiè quia tum confecto erat corpore propter venerem.

Anno igitur poſt partam quietem quarto, obiit. Non vt Hebræi ferè putant decimo tertio, vt eius principatus annorum fuerit 27 aut 18, vel decimo iuxta Ioſephum, qui ei 25 tribuit.

Funiculi menſorij, quibus ipſe & Eleazarus Pontifex vſi ſunt ad diſtribuendam terram, non erant externi & materiati, qui reuera ducerentur è termino terræ ſanctæ in terminũ. (Nam hoc prodigij ſimile) ſed Geometricæ ſiue Mathematicæ lineæ mente & phantaſia conceptæ. Colebant ſcilicet Mathemata, à quibus ad ſe ea multis pòſt ſæculis Græci tranſtulerunt.

Appellatus eſt & Ieſus non modo apud Apoſtolos & 70. interpretes, verum etiam in Hebraico contextu Nehem.8. verſ.17. Nimirum vel ex nomine, nedũ rebus & geſtis præſignificabat Ieſum Chriſtum, cuius eſt propriè Moſi ſuccedere, ſaluare à gigantibus & cæteris hoſtibus, introducere electos in terram promiſſam, hæreditatem inter regni filios partiri, bella Domini gerere, ciuitates refugij conſtituere ad remiſſionem peccatorum, &c.

E chorographia Paleſtinæ à triginta vno viris conſcripta inter ſeptem reliquas tribus, quibus ager & poſſeſſio nondum erat aſſignata, reliquam Paleſtinam ſortito diſtribuit. Nam vſque ad id tempus, quinque duntaxat tribus, poſſeſſiones citra ſortes acceperant, aliis in caſtris remanentibus, tribus videlicet Ruben, Gad, dimidia Menaſſe trans Iordanem, Iuda & Ephraim, & altera dimidia Menaſſe citra. *Ioſuë 18.*

Sed & Leuitis ſeparauit 48 ciuitates ad habitandum. Ioſ. 20, ſed illis multo plures poſtea obtigerunt. *1 Par.6.*

Tum in terra ſancta trecentæ octoginta vrbes, ſiue oppida florentiſſima extabant, cùm hac ætate eorum quatuor vix notari poſſint. *Brochardus in Mappa.*

E quibus per ſortem (non donum vel eleemoſynam) ſeptuaginta addictæ leguntur iuri Eccleſiaſtico, *1 Par.6.* Præter villas, ſuburbana, primitias, decimas, (omitto ſpontaneas oblationes & donationes à Dauide & aliis factas) quorum omnium ratione terræ ſanctæ pluſquam tertia pars erat de iure & patrimonio Eccleſiæ Moſaicæ, vt & ipſa tertium vel potius primum de tribus Reipublicæ ordinem cõſtituebat. *Contra impios, qui dolent Chriſti & Eccleſiæ ipſum patrimonium diuinis miniſteriis, rebus piis & pauperibus impendendum, eſſe locuples.*

Eius forma fermè quadrangula, cuius limites quatuor indicantur, Gen.10, Sidon, Gaza, Sodoma, Ieſſa, quæ poſtea Cæſarea Philippi. Nam hîc Peræa, ſiue regio trans Iordanem non comprehẽditur, vt quæ etiam hodie magis ad Arabiam, 1071 | 2717

Anni Deluuij. | Anni Mundi.

biam, quàm terram Chanaan ſiue Paleſtinam pertineat.

Littoris ſecũdum mare Mediterraneum extenſio eſt per 160 millia paſſuum. Aequalis & longitudo recta linea à Ior-
1053 2709 danis fontibus ſeu Dan ad Beerſabee ſiue Berſammam, niſi quod nauigantibus, littorum anfractu aliquantò longiores ſunt viæ. Latitudo autem à Sorbonitide palude, quæ parum in Auſtrum à Gaza abeſt, per deſerta ad montem Seir & mare mortuum 103 millium eſt Italicorum. Sic Septentrionalis latitudo à Sidone per libanum ad Damaſcum penè par priori, niſi quòd aliquanto anguſtior. *Hieron.*

Terra ſancta continet quadraginta parſaoth. i. paraſangas ſiue leucas Perſicas, quarum decem ſunt iter vnius diei. *Elias è Talmudicis in Tiſbi.* Quod ita interpretor, vt quia ferè quadrata eſt, adiuncta regione tranſiordanica, quodlibet latus centum ferè leucas Perſicas complectatur. Alioqui enim eſt latior triplo, quàm vbi longiſſima eſt. Nam ab Ioppe vſque ad Traconos montes, tantum numerantur ſexaginta millia paſſuum. i. tria itinera, quod ſpatium Iordane concluditur. At à Libano ad fluuium Aegypti Rhinocoruram, ſiue a Dan ad Beerſabeem centum ſexaginta, quot terrarum diſcrimen vix nouem diebus abſoluitur.

Poſt captiuitatem Babylonicam confuſis terminis & finibus duodecim tribuum, ſecuta eſt alia diuiſio. Ac pars Meridionalis cœpit vocari *Iudea*, capiens tribus Iuda & Benjamin. Septentrionalis *Galilea*, comprehendẽa quinque tribus Dan, Nephtalim, in ortu Aquilonari, Zabulon, Aſer, Iſachar verſus mare. Intermedia *Samaria* complexa duas antiquas tribus Ephraim & Simeon, cum dimidia Menaſſæ. Orientalis trans Iordanem *Peraa*, duas alias continens Gad & Rubeo cum altera Menaſſæ dimidia.

Prima Synodus in Sichem, Eleazaro Pontifice, Ioſuè iudice, ſenioribus aſſidentibus, de prohibẽda ſocietate cum gentibus, auferendis diis alienis, ſepeliendis oſſibus Ioſeph. Ioſ. 24. Probabile eſt in ea legem ore traditam ſiue Cabbalam ſenioribus fuiſſe commiſſam, quam per ordinem prophetis traderent, vt Hebræi referunt in Pirkẽ Aboth.

Edoctus eſt Ioſue à Moſe legis iuriſque diuinæ intelligentiam. *Ioſeph. lib. 4. Antiq. ca. 7.* Eam docet ſeniores ſeptuaginta, qui per ordinem eam communicarunt cum prophetis & prophetæ cum ſapiẽtibus. i. Scribis & Phariſæis, à quibus Rabbini ſe ſuã ſapientiam accepiſſe gloriantur. *Pirke Aboth. cap. 1.* hoc vocant Cabbala, ſiue legem ore acceptam.

Eodem anno obiit Eleazar põtifex, quo Ioſue. *Seder Olam.*

Quidam inter Ioſuem & Othonielem collocant Iudam, ſed hoc nomen 1 *Iud.* Hebræi accipiunt non pro indiuiduo, ſed pro tota tribu, quam dicunt cum tribu Simeon Adoniſedec Hebronis regem cepiſſe, & cætera geſſiſſe, quæ illic narrantur.

E quibus victoriis poſt diuiſionẽ generalem per Ioſuem factam ſecuta eſt ſubdiuiſio inter capita & principes eiuſdẽ tribus. Nam *Aſur* de filiis Hezron pater (id eſt, Dominus) fuit oppidi Tecuæ. *Meſa* filius Ziph Mareſæ & Hebronis. *Magon* Beth-ſuris, *Saaph* Madmannæ, *Sevia* Macbenæ & Gabaæ. *Sobal* Kiriath-Iearim, è qua poſtea exorti ſunt habitatores vrbium Sargæ & Eſtaol. *Salma* Beth-leemi, *Horeph* Beth-gaderis. 1 *Par.* 2.

Penuel de tribu Iuda pater fuit (id eſt, Dominus) oppidi Ghedor. *Ezer* Huſæ. *Tehinna* vrbis Nahas. *Ibid. c.* 4.

Iabes ſuam ſortẽ valde auxit, & ex ſe denominauit vrbem Iabes Chananeis ereptam. *Ibid.*

Filij *Eſton* inhabitarũt vrbem Recha. *Iſba* vrbẽ Eſtemoã. *Ioab* vrbem fabrorum fabris lignariis, lapidariis, & ferrariis aſſignatam. *Ibid.*

Iered rexit Ghedoram *Heber* Sucho, *Iekuthiel* Zanaam, *Garmeus* keilan. *Ibid.*

1071 2727 Ex filiis *Sela*, qui filius fuit patriarchæ Iuda, *Her* conſe-

cutus eſt principatum Lechæ, *Lagda* Mareſæ, *Eſboa* Beth- *Anni Diluuij.* | *Anni mundi.*
auodath-habbuz, id eſt, vrbem, in qua conficiebatur byſſus,
cuius proinde habitatores erant linorum telæque opifices. 1071 | 2727
Ioab & Saraph dominium cœperunt in Moabitas.

Habitatores Co[illegible]e fuerunt de eiuſdem *Sela* poſteris, *1 Par. 4.*

Scribæ ſiue doctores de genere *Cin* ſiue *Iethronis* ſoceri Moſis per *Hanimath* Recabitarum partem inhabitarunt Iabes. *1 Par. 2.*

Raab nupſit Ioſuë. *R. Moſe precept. neg. 112.* & Salmoni. *Mat. 1.* qui fuit de ingredientibus terram, mortuúſque eſt poſt Ioſuë. *Seder Olam.* Cùm exploratores recepit, erat meretrix, vt noſtris placet: vt Hebræis, cauponaria: nam zoná vtramque ſignificat. *Ioſuë 2.*

IOSVE SÆCVLO.

Profana ætate Ioſuë.

Cadmus Thebis Bœotiæ à ſe conditis regnans. è cuius filia Semele Bacchus.

Cadmo expulſo ſucceſſit Amphion & Zetus.

Cadmus à קדם, quaſi Orientalis (ab Oriente enim in Occidentem venit) ante argonauticam Iaſonis expeditionem, è Phœnicia in Bœotiá, Europam ſubacturus, nauigauit, & dedit Græcis ſedecim literas, id eſt, literarum picturam, lineamenta & nomina. Nam diſciplinas Græci via poſt mille annos deguſtarunt. Græci agnoſcunt illa elementa ſui non eſſe inuenti apud Varroné lib. 1. de Analogia Cùm enim Crates Græcus philſoſophus quæſtionem grammaticam in Græcia agitaret, cur non diceretur, ἄλφα ἄλφατος, vt γάμμα γάμματος, reſponderunt alij Græci. Hæc non ſunt vocabula noſtra, ſed barbara, vt hac Græcorum confeſſione non has ipſorum literas eſſe perſpicuum euadat.

Phœnices primi, famæ ſi credimus, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris. *Lucan. lib. 3.*

Phœnices accepta literarum notitia ab Hebræis, ob viciniam, literarum ordinem & numerum Græcorum pueris dederunt, ob mutua vtriuſque gentis commercia. *Ex Eupolemo Græco ſcriptore in hiſt.*

Ab Hello Deucalionis filio, Theſſalo, Græci omnes Hellines dicti. *Thucid. initio.* Sed fabuloſè. Nam ab Eliſa filio Iauan, *Gen. 10.*

Galates Celtarum rex. Deinde Narbon, de quibus antea.

Buſiris in Aegypto regnum inuadit, & immanem tyrannum agit.

Heliopolis, quæ & Thebæ in Aegypto, Cyrenæ in Lybia extruuntur.

Vt Cadmus characteres Græcos, ſic Phœnix frater eius Phœniceos condidit, æmulati vicinorum Hebræorum literas & nomina. Vermiculum inſtituit, vnde color puniceus conficitur. Bythinam vrbem condidit.

Pelaſgi à Cadmeis pulſi ad Pindum, &c.

Thyrrhenus filius Atyis Lydorum regis, migrat in Italiam, & pulſis Vmbris illic conſidet. *Herod. lib. 1.*

3

c QVIDAM abſurdũ putant à morte Ioſuæ vſque ad mor- 1071 | c OTHONIEL de tri- | 2727
tem Othonielis tertij iudicis, annos duntaxat 40 numera- *Ind. 3.*
ri, ac ſtatim poſt eius mortem alterius præfecturam incipe- 1111 | bu Iuda, an. 40. | 2767
re, cùm Scriptura dicat Ioſuë vltimo. Iud. 2. & 3. ſeruiuiſſe
Iſraëlem Domino cunctis diebus Ioſuë ac ſeniorum, qui
longo vixerunt tempore poſt Ioſue, & nouerãt omnia ope- | *Eleazaro & Phinee Ponti-*
ra Domini, donec ſurrexit noua generatio ſeruiens Baalim, | *ficibus.*
traditúmque in manus diripientium, quouſque ſuſcitatus eſt 1111 | 2767
Othoniel, qui eos liberaret. Sed illi non intellexerunt, pro

longo

Anni Diluuij.

1071

Salmone Principe Iuda & Chriſti progenitore.

Lampride Aſſyr. rege.

Amenoſi Ægypti tertio, deinde Mephre an. 12. Miſpharmutoſi an. 26.

In Europa.

Sicyoniorum Leucippo rege octauo, deinde Meſſapo an. 47.

1111

Anni mund.

2727

longo tempore, legi Hebraicè, *multis diebus*, id eſt, 17 aonis, vt omnes Hebræi intelligunt, quibus ſcilicet ſeniores ipſi Ioſuë ſuperſuetant. Nam ſub 20 annnm Othonielis, aut etiam poſt, his paulo ante mortuis, cœperunt præuaricari, & ſic venire in ditionem Cuſan regis Meſopotamiæ per annos 8. à qua per Othonielem iam Iudicis poteſtate fungentem, liberati ſunt. Et ſanè nullo modo eſt probabile poſt Ioſuam Othonielem vltra quadraginta annos vixiſſe, nedúm imperaſſe, cùm extiterit vnus è grandioribus terram hoſtiliter ingredientibus & partientibus. Præterea eſt obſeruandum primum illud & ſecundum caput Iudicum cum magna parte tertij eſſe veluti prologum totius libri de præuaricante identidem populo & reſipiſcente, cuius cauſa nunc ſeruituti ſubiiceret, nunc Iudici faueret Deus ad eum liberãdum. Non igitur pertinet ad proximum Iudicem duntaxat, verum etiam ad reliquos, atque ita excludit interregna, quæ alioqui prima fronte multa videri poſſent.

R. Abraham in Cabbala & ferè Hebræi inter Ioſuë & Othonielem interregnum conſtituunt 17 annorum, quibus ſcilicet tradunt per Seniores à Moſe ordinatos Ioſuæque ſuperſtites Rempubl. fuiſſe adminiſtratam. Sed illi currunt cum Othonielis magiſtratu, vt & octo anni quibus ſubiecti fuêre Hebræi Regi alienigenæ, ob præcendentes cauſas, & quia officiunt ſummæ 480 annorum *3 Reg. 6* fixæ.

Hoc autem interregnum ideo illi conſtituunt, quia 13 annos duntaxat aſſignant Samuëlis & Saülis principatui. Atqui è Diuo Paulo Actorum 13 ei tribuendi ſunt quadraginta.

Aliqui etiam interponunt Iudæ principatum è Iudic. 1, vbi poſt mortem Ioſuë conſuluerunt filij Iſraël Dominum, dicentes: Quis aſcendet ante nos, contra Chananeum, & erit dux belli? Dixitque Dominus, Iudas aſcendet. Verum ex Hebræis & Ioſepho libr. 5 Antiq. cap. 2. Iudas illic non nomen eſt proprium, ſed patronymicum de tota tribu, è qua aſſumptus eſt Othoniel.

Sic Simeon, pro tribu Simeonis Iudæ finitimo, Ioſeph, Manaſſes, Ephraim, Aſer, Nephtali, Dan, quarum tribuum viri fortes duce Othoniele Chananeorum reliquias bello perſequuntur, Chananeum, Iebuſeum, Pherezeum ſubigunt, vrbem Hieruſalem capiunt, incendunt Gazam, Aſcalonem, & Accaronem Paleſtinis eripiunt, comprehendunt Adonibezec, &c. *Ibid.*

Sunt igitur ſtatim poſt mortem Ioſuë iudices creati, quod & narrat Apoſtolus. Poſt deſtructas (inquit) ſeptem gentes terræ Chanaan & terram ſorte diſtributam Deus dedit Iudices populo. *Act. 13.*

Iudices hi vſque ad Samuëlem dicti ſunt, quòd penes eos auctoritas eſſet dicendi ius, & adminiſtrandi Rempublicam, iuxta Legem à Moſe poſitam. Diademate aut ſceptro, vt Reges non vtebantur: hæreditarij non erant, ſed partim auctoritate prudentum hominum creabantur, vt Iephte Iud. 11, partim à Deo excitabantur vocatione peculiari. *Iud. 2.* Eorũ poteſtas non erat regia ſiue arbitraria & mera, ſed politica & temperata ſiue mixta: nempe populum regebãt iuxta ipſius leges & inſtituta, vt qui Dux appellatur ad Venetos. Vnde Ioſephus paſſim hunc principatum vocat Ariſtocratiam, opponitque Monarchiæ, quæ humana temeritate, & præſumptione, non legis à Deo & ſapientibus poſitæ pręſcripto res

2767 ſolet moderari. Sic D. Thomas libr. 2 de Regimine princip. c. 2, & lib. 4 c. 1.

Anni Domini — Anni mundi

1071 — 2727

Octo anni, quibus primum Iſraëlitæ ſunt oppreſſi, comprehenduntur ſub his 40. quibus poſtea dicitur terra quieuiſſe ſub Othoniele, *Iud.3.*

Iudicum enim tempore Iſraëlitæ vexati ſunt à vicinis regibus & populis Meſopotamiæ, Syriæ, Ammonitis, Moabitis, Madianitis, Chananæis & Philiſteis.

Sic Othonieli attribuenda ſunt, quæ Iudas i. tribus Iudæ, cum Simeonis 1 cap. Iudic. geſſit poſt Ioſuæ exceſſum.

Tribules Dan locorum anguſtia preſſi ab Amorrhæis, deliberant de quærendis nouis ſedibus, *Iud.1.* Id perficiunt in ipſo monte Libano ad fontes Iordanis, exciſis & ſublatis incolis vrbis Lais ſiue Leſem, in extrema ſorte tribus Aſer, poſt Sidonem, quam Dan nominant. Vi auferunt idolum Michæ, ad eas ſedes abducto Ionathan filio Gerſom Moſis filij, vt illic ipſe & poſteri ſacerdotio fungerentur vſque ad diem captiuitatis ſuæ, manente apud eos idolo Michæ, quãdiu domus Dei fuit in Silo, *Iud.18.* Captiuitatem appellat diem, quo capti ſunt Danitæ à Paleſtinis cum Arca, *1 Reg. 4.* ad quod vſque tempus vidẽtur Danitæ ſe idololatria contaminaſſe, ſacra illis procurante Ionathan & filiis eius deinceps.

Hiſtoria igitur idoli Michæ, atque eius per Danitas vi ſublati, conſtupratio vxoris Leuitæ, & cædes vniuerſæ ferè tribus Benjamin euenere diebus Othonielis, vt auctori Seder Olam placet: non vt Ioſepho. paulò ante Othonielem, cùm populus opprimeretur ſeruitute Cuſan regis Meſopotamiæ, inter Ioſuë ſcilicet & Othonielem per octo annos. Ita quinque vltima capita libri Iudicum, ſecũdum caput proximè præcedere, aut non ſequi debuerunt. Nam certè inter Samſonem & Heli nullum fuiſſe videtur interuallum, etiam ſi R. Dauid in 4. Ezech. & R. Moſe in Miſna, inter illos iſta contigiſſe putet. Et Suidas *in Benjamin*, itémque Samſon, ſub Samſone potius.

Nec obſtat quod illic toties repetitur (*cap. 17, 18, 21*) tunc (id eſt, diebus Othonielis, vt interpretor) nullũ fuiſſe regem ſiue magiſtratum in Iſraël, ſed vnumquemque quod ſibi rectum videbatur, hoc feciſſe: Nam ſignificatur Iudices non fuiſſe poteſtate regia, herili & deſpotica, ſiue tanta vt poſſent libere & pro arbitrio cogere priuatorum hominum audaciam & temeritatem. Eorum enim poteſtas erat politica & mixta, iſto præſertim tempore, quo magiſtratus adhuc erat recens, neque bene confirmatus. Rex ergo non illic ſignificat ſimpliciter magiſtratum, ſed principem, qui omnia per ſe poſſet.

De quo D. Thomas vbi ſuprà. Quamuis in Iudicibus vnus dominaretur, tamen quia regimen pendebat è pluribus, non regale ſed politicum erat eorum Dominium. Regale enim quædã eſt arbitraria poteſtas, ac regum voluntas pro Lege eſt, vt parum differant à tyrannis: cum politicum ſit ſecundum Reipubl. Leges & Decreta totius multitudinis, vel optimatum, quibus iura Reip. tradita ſunt.

Nec etiam obſtat, quod initio capitis 17 poſt extrema verba decimi ſexti *Iudicauitque* (Samſon) *Iſraël annis 20,* ſequatur *fuitque eo tempore vir, &c.* Nam illud eſt interpoſitũ à noſtro interprete, quòd haud dubiè illa exiſtimaret ſtatim contigiſſe mortuo Samſone per interregnum inter ipſum & Heli, non ſub Othoniele. Sed repugnat, quòd capite vigeſimo Phinees filius Eleazari, filij Aaron tum fuiſſe domus Dei præpoſitus aſſeritur. Nam ſic annum trecenteſimum trigeſimum exceſſiſſet.

Argiuorum Phoroneo rege ſecundo.

Granao Athenienſium ſecundo, mox Amphytrione an. 10.

OTHONIELIS SÆCVLO.

1111 — 2767

Phinees

Anni Diluuij. | Anni Mundi.

1111 | 2767

Phinees ea tempeſtate adhuc erat in viuis, *Iud. 20.* Itaque qui illa inter Samſonem & Heli contigiſſe volunt, ſentiunt Phineem annis amplius trecentis vixiſſe, vt R. Moſe Aegyptius in ſuo Miſna.

Quod & Talmudiei videntur velle. Phineem enim aiunt ſpiritum propheticum perdidiſſe, quia noluit abſoluere ſuo voto Iephten, *R. Selom. 1 Par 9.*

In caſtris Benjaminitarum ſeptingenti reperti ſunt ambidextri. & ita lapidem iaculantes, vt capillum poſſent percutere, reliquis intactis. *Iud. 20.*

Temporibus Iudicũ Gentes ſuos habebant reges *1 Reg 8.* cum Iudæorum res magis eſſet Ariſtocratica, imò ex Ioſepho Theocratica, in qua Deus per pontifices primum, deinde Iudices politicos populum ſuum gubernaret.

Externa.

Scytharum primus rex Targitus præfinitè annis mille vixit, ante Darij expeditionem in Scythiam. *Herod. lib. 4.* Extitit igitur his Othonielis diebus.

Cuſath Reſaim Meſopotamiæ rex. *Iud. 2.*

Adonibezec rex Phereſeorum & Chananæorum, cùm Reges 70 amputatis manuũ & pedum extremitatibus, ſub menſa, more canum aluiſſet, tandem à Iudæis victus, ſimili ſorte periit. *Iud. 1.*

Curetes & Corybantes Gnoſſam condunt, qui modulatam inter ſe & concinentem in armis ſaltationem docuerũt. *Euſeb. Plin. lib. 7. cap. 56.*

4

1111 | *Iud. 3.* | d A I O D, Hebræis E H V D ambidexter de tribu Benjamin cum interregno, annis 80. | 2767

1191 | 2847

d A I O D Eglonem regem Moab, qui graui ſeruitute per annos 18 populum Dei premebat, & idola in Galgalis poſuerat, vbi ſolebat eſſe tabernaculum, ſica in femur defixa, ſiniſtrà manu, qua æque fortiter vtebatur ac dextera, interemit.

Eglonis autem octodecim, quibus oppreſſit populum, comprehendĩtur ſub octoginta, quibus terra quieuiſſe traditur ſub Aiod vel Ehud. *Euſ. Hebræi,* Sic deinceps anni omnes ſeruitutis cum annis Iudicum ſequentium confundũtur. Perperam enim quidam ab illis hos diſtingunt, vt & Euſebius narrat poſt Hebræos.

Inde comparato exercitu Moabitas adortus, decem millibus interfectis, gentem deleuit & quieuit terra octoginta eius annis, quibus fuit populi index & dux.

Samgar pugnans pro Iſraële, ſexcentos homines cædit ſtimulo boum, ſeu vomere, extremo anno hujus iudicis. *R. Abraham in Cab.* Iudex tertius quibuſdam, ſed perperam.

Tres extiterunt Booz, tribus Iudæ nobiliſſimi, quorum primus Salmonis fuit filius, alter nepos, tertius abnepos. *Lyra in 2. & 4. Ruth.* Qui tanquam vnus numerantur in Dauidis & Chriſti genealogia, *Ruth 4. & Mat. 1.* Iuxta Hebræorum regulam, cuius meminit Kimhi initio Aggæi. Nepotes ſunt tanquam filij. Puto autem à Salmone ad ipſum Booz, ſiue à Raab ad Ruth (quod ſpatium fuit minimum trecentorum annorum) Principes Iuda, Chriſti, & Dauidis maiores, illis ſcripturæ locis de tam ſancto catalogo fuiſſe eiectos propter ignauiam. Vnde nihil memoria dignum leguntur toto Iudicum libro geſſiſſe.

Pontific. Phinee.

Salomone & Booz primo principibus Iuda & Chriſti maioribus. 1. Par. 2. Ruth 4.

Regib. Aſſyr. 21. Bellopare, Lampride 20. an. 32. Soſare 21. an. 20. Lampare 21. an. 30

Profana ætate Aiod.

Aetas deorum. *Ioſeph. in proœm. Antiq.* poſterius tamen poſuerim, non lõge ſcilicet ante bellum Thebanum & Troianum, quod ipſorum deorũ ſæculo, quo terras deſeruerant, geſtum hiſtoriæ prophanæ loquuntur, deorum liberis in eo occiſis. Deos enim Græci ex hominibus natos credide-

1191 | 2847

runt. *Herod. lib. 1.* Hinc Cic. 1. Tuſcul. Si verò ſcrutati veteta, & ex eia, quæ ſcriptores Græciæ prodiderunt, eruete coner, ipſi illi maiorum Gentium dij, qui habentur, hinc à no-
1191 bis profecti in cœlum reperientur. Quære quotum demonſtrentur ſepulchra io Græcia, temimiſcere, quoniam es initiatus, quæ tradantur myſteriis. Tum denique, quàm hoc latè patet intelliges. Porro deos iſtos maiores duobus his verſibus Ennius fuerat complexus.

Iuno, Veſta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Saturnum & Bacchum addit, *Euſeb. lib. 4. de Præp.*

Sed Bacchus cum Hercule & Pane recentiſſimus Deorũ. *Herod. lib. 2* Niſi quod ſecretiori hiſtoria (vt Aug. ait) plures fuêre, qui Hercules & Liberi Patres & Apollines dicti ſunt. De quo lege Ciceron. lib. de Natura Deorum.

Vetus Idololatria, quam tetinuerunt Perſæ, Chaldæi, & reliqui Orientales, magis erat poſita in cultu planetarum & ſyderum, i. vt loquuntur prophetę, militiæ cœli, & idolorum, quæ non modo ſyderum, tanquam deorum immortalium ſimulachra & ſigna haberentur, verum etiam eorum diuinitatis & virtutis domicilia, ſedes & q. corpora. Quanquàm etiam hominum mortuorum, vt Beli, conſectationem adhibuit, quorum nominibus appellati, ſalutari, reſponſa dare, oracula fundere, & varia oſtentare ſtudebant dæmones.

Hinc Diodorus, nempe à Cælo aut Dæmogorgone & Saturno reliquiſque continentibus Deorum fabulis orſus eſt. Sic Aug. ex hoc tempore confictas à Græcis Deorum fabulas retulit lib. 18 de Ciuit.

A Pelope qui regnauit in Gręcia, Peloponneſus, Pandionis filio, à quo & cœpere myſteria *Nangiac* Ab eo & Tertitanis Græca gente Piſæ conduntur in Hetruria *Plin.*

Apud Pythium vates prima Phemonoe Hexametris verſibus futura ceciniſſe narratur. *Ibid.*

Fabulæ de Pelope, Tantalo Phrygum primo Rege, filia eius Niobe, Ganymede, Hercule, Admeto, Latooa, &c. *Ibid.*

Amphiaraus vates primus igniſpicia exercuit.

Agathyrſus & Gelonus fratres Scythiam excolunt.

Belligius Gallorum rex. Deinde Leniannus, tum Arogylus, vt alij, Proclitus, qui quadrigã ſiue carram primus iũxit.

Xamolſis in Scythia Gotthorum legiſlator & Deus.

Eliſa Sibylla Lybica ex Ioue, & Lamia Neptuni filiâ. *Pauſ.*

Europæ filiæ Phœnicis ouſcetur Iupiter, & aliis ſtupris ſe polluit. ex qua deinde Aſterius Cretenſium rex, Minoem & Radamanthum & Sarpedonem procreat. *Euſ.*

Ianus primus io Italia regnat centum vno aonis aote captam Troiam.

1191 e Debora priſtinum ſtatum reddidit. Adcò nihil ſpei in iudicibus erat, vt muliebri auxilio defenderentur.

Ind. 5. Prophetiſſa erat, & filia Lapidoth, quem fuiſſe Barac tradit
1231 *Nang.* Nam ne hæc quidem ætas erat ſine prophetis, *Iud. 6.*

Barac de numero Sanctorum veteris teſtamenti. *Heb. 11.*

Eorum 40 annos intelligendum eſt complecti viginti Iabin Regis Chanaan, quibus ille ſeruitute Iſraëlem vexauit. *Hebræi & Euſeb.*

Neque Booz primus, neq; ſecũdus eſt ille, cui nupſit Ruth, ſed tertius. Adeò erãt inertes principes familiæ Iudæ, vt poſt Naaſſooem qui erat princeps Iuda in exitu, & Salmonẽ, qui fuit de ingredientibus terram, reliquos Scriptura tranſiliat
1231 vſque ad Booz ſub trecenteſimũ ab exitu. Nam principatum populi, qui ſuæ tribui debebatur ex inſtitutione & teſtamento Ia-

Anni Diluuii. — *Anni mundi.*

Miſpharmutoſi Ægypti quinto, deinde Tutomoſi an. 9. 2847

Amenophi an. 31.

Oro magno an. 38.

In Europa.

Sicyoniorum Meſſapo rege nono, deinde Erato an. 46.

Arginorum Phoroneo Rege ſecundo, deinde Api an. 35, quem dicunt fuiſſe Serapin. *Argo an. 70,* à quo Argiui, quo regnante Græcia vti cœpit frugibus & habere *ſegetes delatis aliũde ſeminibus.*

Athenienſium Erichthonio an. 50.

Italiæ Iano, deinde Saturno.

5

e DEBORA de Ephraim, 2847
& BARAC de Nephtalin, an. 40. 2887

2887

Anni Diluuij.

Pontifice Phinea, deinde
1251 *Abiſue.*

Booz 1. & 2. principibus Iuda, & Chriſti maioribus.

Rege 22. Aſſyr. Lampare & Panya. an. 45.

Oro magno Aegypti octauo, deinde Mena Acenſere, an. 12. Achore an. 8, Chencre an. 16.

In Europa.

Sicyoniorum Erato rege decimo, deinde Plenco, an. 48.

Argiuorū Argo rege quarto, deinde Criaſſo, an. 54.

Erichthonio Athenienſium quarto, deinde Pandione, an. 40.

Saturno Italiæ ſecundo.

6

1231 Iud. 5. f GEDEON de tribu
1261 Menaſſe an. 40.

*   *

1261

Anni mundi.

to Iacob *Gen. 49* & Dei reſponſo poſt Ioſuæ obitum *Iud. 1*, permiſerunt deferri ad alias tribus, imo ad fœminas, vt Deboram, quam inertiam ipſa riſit *Iud. 4*.
2887 Siſara dux exercitus Chananeorū, quem Debora occidit.

Iahel Hebræa clauo Siſaram pertudit.

Profana ætate Deboræ & Barac.

Saturnus poſt Ianum, Iouem filium de Græcia fugiens in Italiam, regnat in ciuitate, quæ de eius nomine Saturnia dicta eſt, haud procul ab vrbe Roma. Rudem populum domos ædificare, terras colere, vineas plantare, humanis moribus viuere, æreos numos cudere docet. Horum merito deus habitus. Hinc filius Picus, ſub quo Circe venefica. Poſt quem Faunus, qui fuit pater Latini Aeneæ ſoceri. Vnde colliges, quàm parum abfuerit ætas deorum à Troiano ſæculo.

Ceres Cœli filia. ſegetum vſum monſtrat Græcis, vnde alma. Io vel Iſis annoniſſima mulier, artem molendi pinſendiqoe docet.

Aruſpicinam Malotus quidam in Italia primū apud Hetruſcos introducit, quem Tagen Cic. & Lucanus nominant.

Mars deus belli, Mercurius multarum rerum peritus, præſertim eloquentiæ, Monauli inuentor. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Olbius Celtarum Rex.

Pan primus canit fiſtula, Ruſticorum deus. Athenienſes eum ignorarunt ante mandatum Philippidis. *Clemens Orat. ad Gentes.*

Penelope filius, ſecūdum aliquos Vtut ſit, annis fuit 800, ante Herodotum. *Ipſe lib. 2.* Incidit ergo poſterius, nempe in ſęculum Tholæ, à quo ad Longimanum anni circiter 800.

Eumolpus primus verſificator.

Melampus medicus, primus apud Græcos vinum aqua diluere pręcipit. Nempe ab vltimis temporibus mero Græci dediti. Hinc Græcari. Hoc Staphylo Sitheni F. tribuit Plinius *lib. 7. c. 56.*

Diuinus etiam eſt habitus. *Nangiac.* fortaſſe quia feſtum Cereris ex Aegypto in Græciam transtulit. *Clemens orat. ad Gentes.* Et Bacchi, *Herod. lib. 2.* doctus à Cadmo & Phœnicibus.

Mizota ſiue Cautus vſum ſalis conficiendi oſtendit.

Eius filius ſagittarum vſum reperit.

Sibylla, cui Sambethæ nomen fuit, hîc ſub Perſicæ vel Chaldeæ vocabulo innoteſcit.

Criaſſus Argiuorum rex quartus, ſub quo ſacerdotio primus functus eſt Caliptias Pyrantis primi filius.

Bellerophon primi equo vehi docet (Græcos ſcilicet) *Plin. lib. 7. cap. 56.* atque ita cum Pegaſo Chimeram ſuperat. Infœliciter pugnat contra Solymas. *Homer.*

Tyreſias vates longæuiſſimus.

Acteon à ſuis canibus diſcerpitur.

2887 f Septem anni ſeruitutis Madian. *Iud. 8.* continentur Gedeonis temporibus. *Euſ. Hebr.*

2927 Gedeon, qui & Ierobaal, 70. filios relinquit ſuperſtites.

Reponitur in Catalogo Sanctorum *Heb. 11.* E 32 millibus militum trecentos tantum retinuit, atque eo numero hoſtes Madianitas & Amalechitas aggreſſus, 120 millia eorum cecidit, ac 15 cepit. *Iud. 7.*

Sacrificium fecit in excelſo. Nam ea conſuetudo increbuerat ſacrificandi extra tabernaculum ante tēpli extructionem, vt etiam Salomon rex in collibus excelſis id fecerit.
2927 *Aug. in lib. Iud.*

Ephod fecit ex inauribus & torquibus Iſmaëlitarum ab Iſraël acceptis, quod quia Eccleſiæ non reddidit, ſed in domum auertit, ipſi & familiæ fuit in ruinam. *Iud. 8.* legas quid 1261
ſit res ſacratas miſcere cum ſuis.

Phineë adhuc fuiſſe in viuis Seder docet c. 20. Eum enim eſſe prophetam, qui *Iud. 6.* Iſraëlitas contra Madianitas erigit.

Profana ætate Gedeon.

Philemon primus apud Delphos ludos & chorum inſtituit.

Templum in Eleuſina ędificatum.

Tyrus conditur ante templum Salomonis ad mare Syriacum. an. 240. *Ioſeph.* imò 253. *Nang.*

Fruſtra Bacchum Indię regem mercaturam in emendo & vendendo docuiſſe aiunt, quaſi antea ſola rerum permutatione homines vterentur. Nam in Abrahæ hiſtoria & patriarcharum, eius & pęcuniæ vſus eſt.

Arcus Peloponneſi rex Eclipſium Solis Theoremata indagauit.

Phorbas Argiuorum, qui Rhodum obtinuit. Hæmon primus regnat in Theſſalia.

Bacchus Liber pater ex ſemele natus Indiam ſubiugat & iuxta Indum fluuium Niſſam vrbem condit annis mille ante Herodotum. *Ipſe lib. 2.*

Theſſalum quendam Cretæ filium in Theſſalia primum regnaſſe aiunt, Phoroneo Argiuorum rege ſecundo, qui primus Iudicia legéſque conſcripſit.

Item Deabum apud Celtiberos auri fodinas reperiſſe.

Minos rex Cretenſium leges & iura conſtituit, de quo antea ea Herodoto: Tantalus Phrygię.

Cocalus Sicaniæ, *Diod. lib. 4.*

Rsdamanthus Lyciorum.

Chorebus primus Athenis figulinam inuenit. *Plin.*

g ABIMELECH nothus, 40. fratres ſuos legitimos, in vrbe Sichem interfecit. Fructus Sacri Ephod in Gedeonis domum auerſi, & cum opibus profanis mixti.

1261 Ciuibus Sichimitis opem ferentibus principatum ſibi
Iud. 9. aſciuit, quos deinde à ſe deficientes, ſéque vrbe expellentes
1264 duce Zebule, parato exercitu recepit, vrbémque euertit. Inde ad turrim oppidi Thebes pugnás à muliere fragmento molæ percuſſus eſt triennio, poſtquam pręeſſe cœperat, *Iud. 9.*

Vixit, mortuúſque eſt, vt nothum decet.

Non tenuit reuera principatum in vniuerſum Iſraël, ſed in Sichimitas, morte præreptus.

Profana ætate Abimelech

Oeta regnum Colcidis inſtituit. Tagus Hiſpaniarum regnum obtinet. Meſſapus Sicyoniorum, Macedo Aemathiæ, Linx Scytharum.

Triptolemus in Eleuſi ſerendi, metédique munere claret.

Sparta ſiue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneſo ædificata.

Sueuum Thuyſconum regem octauum, circa hæc tempora Germanorum nugatores mendaciis cum Græcis certantes, bellicoſiſſimum, & populum in Germania de ſe nominantem ſtatuunt.

Galatæ populus Celticus victis Sarmatis, Aſiam minorem occupant.

Aegyptij omnium primi, Scythis bellum inferunt.

Nannes Gallorum rex 1264

h fuit

Anno Diluuii.		Anni mundi.
	Pontifice Abiſue.	
1261	*Booz 2. principe Iuda & è Chriſti maioribus.*	2927
	Rege Aſſyriorum 23. Panya.	
	Chencre Aegypti vndecimo, deinde Achore an. 8.	
	Cherre an. 15.	
	In Europa.	
	Sicyoniorum Plenneo rege vndecimo, deinde Orthopoli an. 63.	
	Argiuorum Criaſſo rege quinto, deinde Phorba an. 35.	
	Pandione Athenienſium quinto.	
	Saturno Italiæ ſecundo, deinde Pico.	
	7	
1261 *Iud. 9.* 1264	g ABIMELECH Gedeonis filius nothus an. 3.	2927 2930
	Eodem Bocchi Pontifice.	
	Booz 2. Principe Iuda & è Chriſti maioribus.	
	Rege Aſſyriorum 24. Soſarmo an. 19.	
	Cherre Ægypti decimo tertio.	
	In Europa.	
1264	*Iiſdem Sicyoniorum, Athenienſium, & Argiuorũ regibus.*	2930

Anni Diluuij

8

h Thola de tribu
1264 Iſachar an. 23.
Ind. 9.
1287

Pontifice Bocchi.

Booz 2. & 3. Principibus Iuda & Chriſti maioribus.

Rege Aſſyr. 24. Soſarmo, deinde Metro an 27.

Cherre Aegypti decimo tertio, deinde Armeo, an 6.

Remeſſe, qui & Aegyptus Danai frater, an. 68.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo.

Arginorum Phorba *rege ſexto, deinde Tropha an. 46.*

Erichtheo Athenienſium ſexto.

Pico Italiæ tertio.

1287

Anni mundi

h Fvit filius Plium patrui Abimelech, habitauit in Samir vrbe montis Ephraim. Nam principatus non erat alligatus certæ ciuitati.

2930
2953

Profana ætate Thola.

Peleus rex Peloponneſi. Eſon eius frater, cuius filius Iaſon Argonautarum princeps, looga naue primus oauigauit, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Salmoneus apud Elidẽ, fulmina & tonitrua edere conatur.

Caſtor, Pollux, Telamon.

Regnum Troianum à Dardano in agro Mæotico inchoatur, qui myſteria matris deûm oſtendit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Medea regis Colchorum filia.

Apollo citharam medicináinque reperit, & herbarum vires primus cognoſcit. *Ouid. 1. Metamor.*

Aeſculapius & ipſe medicinæ inuentor, Apollinis filius.

Betus Hiſpaniæ rex, Orthopolis Sicyoniorum, Argus Argioorum, Tuſcus Hetruriæ.

Prometheus primus hominum ſimulachra de terra fingit, primúſque ignem è ſilice excutit. Aſtrologiam quam in Caucaſo didicerat, Aſſyrios docet. Vſum annuli Græcis dat, io Arcadia claret. Primus bouem occidit, vt Hyperbius Martis filius animal. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cinyras rex Cypriorum, Muſices ſtudioſus, Venerem meretricem in deos retulit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Adonidem ex filia ſua neſcius genuit.

In Cypro primum tegulæ & metalla æris inuenta.

Atlas Arcadicus Aſtrologus rex Mauritaniæ cœlum humeris geſtare ob montem ipſi cognominem inuſitatæ magnitudiois dictus. Item quia aſtrorum curſum comprehendit, & primus de Aſtrologia inter Græcos diſſeruit. vnde Aſtrologiam iouenisſe dicitur, quanquam (& rectius) alij id referant ad Aegyptios, alij ad Aſſyrios. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Septem filias Nymphas nuncupatas genuit.

Geryon tricorpor, apud Hiſpanos.

Aeolus ventorum deus, poſt Leſtrigonas in Trinacria, Siciliæ regnum obtinet. Ventorum rationem inuenit, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Ericthonius rex quartus Athenienſium, argẽtum io Greçia inuenit. Deinde Pandioo, & ſexto loco Erictheus, à quo ſequentes reges Athenieoſium Erichtheidę dicti ſunt, vſque ad Melanthum Andropompi filiom.

Boreas Trax, qui Erichthei filiam rapuit.

Perſeus Erichthei frater aduerſus Perſas dimicat. Hinc Perſei & Gorgonis fabula.

Argioorum regnum ad Mycenas tranſtulit in annos 544. quod ſtabiliuit Euriſteus, qui proinde Myeenarum rex prioius dicitur, cuius Atreus fuit auunculos.

Euriſteus per Aeacidas in Attica interfectus eſt, *Thucid.*

Aegyptus Aegyptum, Danaus frater Myeenarum rex Argoa tenuiſſe memoratur expulſo Steleno, de quo poſt.

Per 50 filias totidem filios Aegypti fratris interficit, euadente ſolo Lynceo, qui poſt eum regnauit.

Apud Argiuos Hyperemneſtra Danai filia ſacerdotio fungitur.

Volcaous in Lemno fabrilem exercet.

Ixion perfidus rex Lapithatum in Theſſalia.

Lapitharum & Centaurorum bellum in Theſſalia.

Hierophile Sibylla Delphica, quæ & Erichręa, Sicula, Sa-
2553 mia, Rhodia & Claria, quæ ſe *ἀρτέμιδα* nominauit, & nunc

Anni Diluuij.

1309 *Argiuorum Tropha rege ſeptimo.*

Deinde Crotopo an. 21.

Athenienſium Erichtheo.

Pico Italiæ tertio, Deinde Fauno quarto rege.

10

1309 Iud. 12. 1315 k IEPHTE é tribu Menaſſe, an. 6.

Eodem Pontifice.

Booz 3. principe Iuda & è Chriſti maioribus.

Rege Aſſyriorum 26. Tantane.

Remeſſe ſiue Aegypto Aegypti rege decimo quinto.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo, deinde Marathio an. 30.

1315

Anni mundi.

Amazonū reginis bellum gerit, & ad apſarum littus cum nouem longis nauibus appellens, incautas opprimit. *Nang.*

2975 Amazones Scythicæ iuxta Tanaim fluuium per centum annos ſæoa bella confecerunt tam in Aſia quàm Europa, vſque ad bellum Troianum, in quo Penteſilea à Pyrrho occiditur. Earum regnum durauit vſque ad Alexandrum Macedonem. *Iuſt. Hiſt. lib. 2.*

Antiopa, Orithia, Hippolyta Amazonum reginæ.

Nicoſtrata poëtria, vel vt alij, Carmenta Latinum Alphabetum in Italia comminiſcitur.

Argon primus Heraclidarum, rex Lydorum fuit. ea eius poſteritate regnarunt 22. vſque ad Candaolis mortem. *Herod. lib. 1.*

Horum 4. poſtremi tantum extant in Euſebij Chronico cæteris intermediis ignoratis. Ante Heraclidas regnauerat Lydus cum ſoa poſteritate & ante hunc Meon. *Herod. ibid.*

Cacus rex Hiſpaniæ, primos apud eam ferrum & arma tractat.

Phydamoo Delphius, primus apud Pythiam chorum ſtatoit.

Pyrrhus Dędali cognatus, luſoriam pilam primus docoit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Dædalus fabricam materiarum, & in ea ſerram, Aſciam, Perpēdiculum, Terebram, Glutinum, Ichthiocollam, Normam, Malum & Antemnam inuenit. Vela autem Icharus eius filius. *Ibid.*

k Iephte 2. anno ſui principatus confecit bellum Paleſti-

2975 2981 oum & Ammoniticum.

Ita tamen vt Ammonitæ in ſedecim ſequentes annos, qui eum temporibus ſequentium iudicum etiam concurrunt, principatum retinuerint in Galaad, valdéque eos affiixerint, qui trans Iordanem incolebant. Nam ſeruitute Ammonitarum tantum exemit Hebræos cis Iordanem habitantes.

Ex omnibus nothis hunc ſolum Scriptura laodat. Quamquam Hebræi interpretantur filiam *Zona*, non *Meretricis*, ſed, *hoſpitæ*. Nam vox vtramque ſignificat.

Infamis quidem natalibus, *Iud. 11.* at Fide & pietate nobilis ſanctiſque veteris teſtamenti aſcriptus, *Hebr. 11.* vbi & in Sanctorum veteris teſtamenti albo recenſetur.

Seditio contra eum orta eſt, in qua 42 millia Ephraitarúm ceciderunt. *Iud. 12.*

Hîc ſe inaniter torqueot Rabbini de annis trecentis, quos Iephtē Iud. 11, ab occupatis Seonis & Og regnis, ad ſuum dominatum vſque, intercesſiſſe regi Ammonitarum reſpondet, quando ad ſummum 270. duntaxat colligantur. Nam debuerant perſpicere in eiuſmodi colloquiis & reſponſis, numeros integros vſurpari ſæpe pro fractis, & contrà, item certos pro incertis, prout loquēti eſt commodius, & promptius. Rectè ergo arguit iniuſtam & iniquam poſtulationem Regis. Quia primum ea reperat, quæ nihil ad ipſum attineant. Deinde ſero veniat, nempe poſt 300. annos, qui iam propè pręterierant, à Moſe, ex quo terræ illæ inter Arnonem & Iabor fluuios vſque ad Iordanem occupatæ tenebantur. *Num. 21 & 33.*

Iephtē iuxta noſtros ad aram filiam ſacrificauit. *Sic & veteres Hebræi, & Ioſeph lib. 5. Antiq. cap. 9.* Perpetuæ duntaxat virginitati conſecrauit, iuxta recentiores Rabbinos. *Conſule R. Dauid in Rad.* חנך. Ab aliquo Hebræo accepi iſtos

2981 hanc loci Iud. 11. interpretationem excogitaſſe, ne inde typus filij Dei à Patre ſacrificati duceretur.

Alioqui veteres vno ore adactum ad hoc facinus ſcribũt, quod voti ſui relaxatiooem ſiue diſpenſationem impetrare non potuiſſet à Phioee eius ætatis adhuc pontifice, *R.Selo.1 Par. 9.* Sed ſuprà io Othoniele docui nõ eſſe probabile Phineem vixiſſe, an. trecentos. Erat ergo alius huius curriculi pontifex.

Inde autem votum Agamennonis, cuius cauſa Iphigeniam in Aulide mactauit, à Poetis fictum multi tradunt.

Profana ſeculo Iephté.

His temporibus ſupererat Erythrea Sibylla annoſiſſima. Graiis enim Ilium profecturis vaticinata dicitur, & perituram Troiam, & Homerum mendacia ſcripturum.

Huic ſucceſſit Theſſalica cognomento *μάντις* neptia Tyreſiæ vatis Thebani.

· Oriſtia Amazonum regina, ſoris egregia bella greſſit. Huic ſucceſſit Peoteſilea, cuius in bello Troiaoo inter fortiſſimos duces magna virtutis documenta fuère. *Nangiac.*

l HISTORIA Ruth contigit huius temporibus, vt Hebræi tradunt. Quinetiam hunc Abeſao aiunt eſſe Booz, cui nupſit Ruth. Ioſepho tamen Ruth vixit temporibus Heli. Auctori autem *Seder*, ſæculo Aiod, dum Iſraelitæ ſubderentur Egloni regi Moab, vbi etiam additur Elimelech fuiſſe Salmoois illius fratrem, qui fuit de ingredientibus terram, ductore Ioſue.

Triginta filias collocauit matrimonio, ſimiliter & trigiota filios antequam moreretur.

Per quandam literarum tranſpoſitionem à 70, haud dubiè corruptis, Eſeboo appellatur.

Tranquillitate delectatus Ammonitas non rentat trans Iordanem Hebræis imperitantes. Commeodatur à iuſtitia, vnde Abeſan cog. iuſtus, in Rabbinorum veterum moonumentis, *vt Targhum Ruth.*

Porrò ſi fuit Booz filius Salmonis trecentenarius erat, quando Ruth genuit Obed, quod & cõcedit R.Selo. *1. Par.1.* Sed malo cum noſtris tres fuiſſe Booz, qui vt vnus numerentur ob vocabuli communitatem, vt iam hic tertius fuerit, non filius propriè Salmonis, ſed pronepos, id eſt, quartus à Salmone, trecentis annis ab exitu.

Profana ſæculo Abeſan.

Bellum Amazonum contra Thebas.

Narbon & Lutetia extructa, paulò ante bellum Troianum. Atqui quæ nunc dicitur Lutetia, aut nulla erat temporibus Cæſaris, aut valde exigua. Sic puſilla tempore Dionyſij Areopagitæ ex *Syngelo Græco*. Et Narbona eſt Romanorum colonia. *Infra.*

Hortos colere docet Alcinous rex Phæacum.

Poetæ hîc incipiunt, Linus Thebeus Herculis in literis & Muſica, Thamyræ & Orphei magiſter. Nam his vno ſæculo ſucceſſerunt Homerus, & Heſiodus.

Pluto inferorum deus cum fratre Neptuno maris deo.

Dionyſius Argiuus hiſtoricus apud Clem. *Strom. lib. 1.*

Hercules innoteſcere incipit. Anteũ lucta in Mauritania vincit. &c. 30 annis, antequam in deos referretur, regnauit Argis. *Apollod. chronographus apud Clem. Strom. lib.* 1. Vixit an. 52. igni periit, primus ea maximis piratis. *Manetho.* 900 an. ante Herodotum. *Ipſe lib.2.* Ita fuiſſet ſub Aiod multo ante bellum Troianum.

Telephus Gotthis in Mæſia imperat.

m HVNC prætermiſſum à 70 narrat Euſebius, contra veritatem Hebraicam, quod mirandum ab eo dictum. Nam nunc

Anni Diluuij		Anno mundi
1315	*Argiuorum Crotopo rege octauo.*	2981
	Fauno Italiæ quarto.	
	* *	
	11	
1315 Ind.12. 1312	l ABESAN de tribu Iuda Beethleemita an. 7.	1981 2588
	Booz 3. principe Iudæ & Chriſti parente.	
	Ozi Pontifice.	
	Tantane, deinde 27 Tanteo an. 40.	
	Eodem in Aegypto Remeſſe.	
	In Europa.	
	Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.	
	Argiuorum Crotopo rege octauo. Deinde Steleno an. 11.	
	Fauno Italiæ quarto.	
	12	
1322 Ind.12. 1332	m AHIALON Zebulonites an.10.	2988 2998

Anni Diluvij.

1332 *Pontifice Zaraia, alias Ozi.*

Obed principe Iuda, & Chriſti propagatore.

Rege Aſſyriorum eodem Tanteo.

Remeſſe Ægypti.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.

Steleno Argiuorum nono, deinde Danao, an. 50.

Italiæ Fauno rege quarto.

13

1332 Iud. 12. 1340 n ABDON de tribu Ephraim an. 8.

Pontifice Zaraia.

Obed principe Iuda, & è Chriſti maioribus.

Tanteo rege Aſſyr. 27

Remeſſe Ægypti.

Sicyoniorum Marathio rege 13. Danao Argiuorum.

1340 *Italiæ Latino rege quinto.*

Anni mundi.

nunc in Græco codice reperitur Aelon, & Sulpitio, qui 70 ſequi ſolet. Cur etiam auctor Seder Olam, & hunc, & ſequentem Abdon tranſilierit, ariolari non poſſum.

2998 Sub hoc terra quietem habuit, eo quod populus non declinaret à Domino.

Eius enim quinto deſiit octodecimus annus Ammonitarum tyrannidis in Iudæos trans Iordanem incolentes. Belli tameo, quo illa excuſſa ſit, non recordatur Scriptura. Eſt probabile id huius virtute contigiſſe.

Profana ſæculo Ahialonis.

Bellum Lapitharum cum Centauris ſiue Theſſalis. *Oroſ. lib. 1. cap. 13.*

Argonautarum expeditio in Colchicam. *Herod. lib. 4.*

Orpheus Tras Lini auditor, in Aegypto ſacerdotes conuenit, vbi didicit myſteria de vno Deo πρωτογόνῳ, déque eius verbo. *Iuſt. in paranetico.* Vetuſtiſſimus ferè poëtarum Græcanicorum, & ipſorum deorum æqualis. Siquidem traditur inter Argonautas cum Tyndaridis & Hercule nauigaſſe. Primus Græcorum excogitauit deorum myſteria. Vnde in Europa ſuperſtitio. *Lactant.*

Thracius fuit, longa cum veſte ſacerdos, cuius cithara ſeptem tantum habebat chordas. Nam duæ poſtea adiectæ ſunt à Therpandro.

Orpheus ſacrorum Græciæ auctor, apud Demoſthenem. primus homines poſt Thracium, Thebanum, & Methymneum ad ſimulachra colenda excitauit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Eodem ſæculo Amphion (ad quem citharę & Lydiorum modulorum & muſicæ inuẽtum refert Plinius *lib. 7. cap. 56*) Zethus & Silenus muſici floruerunt.

Faunus apud Aborigines, à quo in Italiam ex Arcadia veniens Euander excipitur, & agro montéque palatino donatur. *Halicar. lib. 1.*

Cumæa Sibylla mater Euandri. cuius carmina apud Aenam ciuitatem Iulianus Apoſtata ignibus tradidit. *Amm. Marcell.*

Carthago condita à ciuibus Tyriis. Et certè Cartha, ſiue Cirtha, vox eſt Syriaca, vrbem ſonans. Alij qui non fauent Virgilij mendaciis, multò poſt conditam docent. Nempe 143 annis poſt Troianum bellum.

2998 Ante tempora Troiana Sanchuniato ſcriptor antiquiſſimus hiſtoriam Phœnicũ ſcribit Syriacè, quam poſtea Græcè Philo Biblius vertit.

3006 n HVNC 40 filios & 30. nepotes ſepeliiſſe, antequam moreretur, ferunt.

Ahialonis filium facit Ioſephus.. Rerum eſt potitus pacis tempore. Poſt eũm Hebræos in ditionem redigunt Paleſtini, an. 40, qui computantur cum principatu iudicum poſteriorum ſecundum Iudæorum traditiones. *Euſ.*

Profana ſæculo Abdonis.

Caſſandra ſiue Taraxandra Sibylla, quæ & σαρδίς, Phrygia & Tiburtia.

Has ſequuta eſt Colophonia cognomento λάμπουσα, neptis Calchantis vatis, qui comes fuit expeditionis Græcorum contra Troiam.

Muſæus Orphei, iuxta quoſdam, filius, iuxta alios æmulus, & Linus circa Troiana tempora viguerunt. *Theod. lib. 2. Græca. affect.*

Seſoſtris Ægyptium regnum multis vicinis gentibus deuictis latè propagat. Ei ſucceſſit Pheron, deinde Proteus.

3006 ad quem venit Paris cum Helena, deinde Menelaus.

I

Diluuium Pharonicum, in quo inſula Pharos Aegypti aquis tecta eſt. *Diod. lib. 2.*

Danaus Aegypti ſiue Remeſſis frater primus in Græciam ex Aegypto nauem aduexit. Ante ratibus nauigabatur inuentis in mari rubro à rege Erythra. *Plinius lib 7 c. 56.*

Expulſo Steleno Argos tenuit.

Puteos fodere Græci ab Aegyptiis diſcunt.

Latini regis Italiæ mater Carmentis Nicoſtrata Latinas literas reperit. Filius Latiuus Latinam linguam corrigit & Latinos de ſuo nomine appellatos relinquit.

o NAZAREVS, ſic enim Deo conſecratos appellabant.

Quare ex voto obligauit ſe ſanctimoniæ, ſeparatus à cõmuni hominum vita in potu, cibo & cultu. Huic inſtituto alij in certum tempus, alij in perpetuum ſe aſtringebant, de quo Num. 6.

Miror Maſium doctiſſimum Ioſue interpretem, maluiſſe expungere Samſonem de numero Iudicum, & eius 20 annos, quibus iudicaſſe Iſraelem memoratur, aſcribere dimidiato pontificatui Heli; quàm in cæterorum Chronographorum ſententia, aut potius diſertis ſcripturæ verbis permanere, Iud. 16. fortaſſè voluit partim redundantem Iudæorum traditionem de 28 annis Ioſue, partim corruptam Græcorum æditionem tueri pertinacius.

Samſonis diebus Iſraelitæ in manu Philiſtim 20 totis annis, iisque terra ſub eius magiſtratu non dicitur quieuiſſe, vt ſub Othoniele & Aiod. reliqui viginti anni ſeruitutis. (Nam Iud. 13. populus traditus eſt in manus eorum annis quadraginta) pertinent ad alterius, vt Heli, principatum, vt quadringentorum octoginta ſumma conſtitui poſſit. 3. *Reg. 6.*

Ab ipſorum Philiſtinorum ſeruitute Samſon Iſraelem non penitus liberauit. ſed incepit. Vnde Angelus ad parentem, *Ipſe incipiet liberare Iſrael de manu Philiſtinorum.* Liberator autem fuit Dauid rex, qui Paleſtinos demum ſubegit. Nam ſub Heli, Samuele, Saule multa adhuc in Iudæa tenuerunt.

Belli occaſioné duxit ex eo, quòd ſocer Paleſtinus ipſo abſente, filiam promiſſam collocaſſet alteri viro, & reuertẽti Samſoni dixiſſet, ſe illi minorem filiam traditurum. Inde enim eis damna multa inferre cœpit. *Iud. 14 & 15.*

Maturas ſegetes & vineas eorum, immiſſis trecentis cauda ardentibus vulpibus perdidit. *Iud. 15.*

A ſuis proditus ſolutis vinculis oblatam Aſini maxillam arripuit & Paleſtinos mille necauit. *Ibid.*

Neruis ſeptem aſtrictus ab amica, deinde nouis funibus, tertio crinibus ſeptem ad clauum, inſtantibus Paleſtinis, ſomno excitus, repente cuncta dirupit, donec illa dormienti crinem diſſecuit, atque in manus hoſtium, mox excæcandum tradidit.

In conuiuium productus, capillis eius renaſcentibus, columnas aulæ diſiecit, & cum hoſtibus non inultus ædificij mole occubuit. *Iud. 16.*

Chriſti noſtri liberatoris in multis typus fuit, præcipuè dum mortẽ ſibi parauit, vt Iſraelitas ſeruaret, profectus cum parentibus ad viſendã ſponſam in itinere Leonem diſcerpſit, portas Gazæ ſublatas in montem humeris detulit, &c. Vnde reponitur in numero Sanctorum Heb. 11.

Ex eius robore & caſibus, Herculis, qui his temporibus extitit, vires & ærumnas Poetæ pinxiſſe videntur.

Qui interregnum extitiſſe inter Samſonis exitum & Heli ponti-

Anni Diluuij.		Anni mundi.
1340		3006
1340 Iud. 16.	14 O SAMSON de tribu Dan an. 20.	3006
1360		3026
	Pontifice Zaraia.	
	Obed principe Iuda, & è Chriſti maioribus.	
	Reg. Aſſyriorum Tanteo & 28. Tymeo annis 30.	
	SÆCVLO SAMSONIS	
1360		3026

Anni Diluuij. | Anni mundi.

1320 | 3006

pontificarum colligunt ex eo, quod ſcriprura poſt Samſonẽ ter Iſrael ſine regibus fuiſſe adiecerit.i. ſummo magiſtratu, qui populum coërceret, in illo hiſtorias libri Iudicum à capite decimo ad finem accidiſſe putant, vt Kimhi in 4 Ezech.

Nempe de Micha & Idolo eius, *c.17.* De tribu Dan quærente ſibi poſſeſſionem ampliorem, *c.18.* de Leuita & vxoris eius ſtupro *c. 19.* de bello ciuili, quod vndecim tribus, Beniaminiis intulerunt propter illud ſtuprum *c.20.* de Beniaminiorum reliquiis ſeruatis & datis eis vxoribus ad reparandam tribum.

Nam bello ciuili ſuſcepto Beniaminij deleti ſunt. Primo pręlio *22* duo millia cecidêre ex Iſraelitis. Secũdo octodecim millia. Tertio Beniaminiorum cæſa viginti quinque millia & cẽtum. Vrbs Gabaa capta & incenſa. Omnea vrbes & vici Beniaminiorum cumbuſti *c.20.*

Tribus autem Benjamin reparata ex Iabea. Nam cæteri Iſraelitæ iurauerant ſe Beniaminiis filias ſuas nunquam collocaturos. Illi verò, quia ad Bellum non conuenerant, expertes ſacrameoti reperti, reliquiis 150 filias ſuas deſponderũt.

Verum hæc principatu Othnielis contigiſſe docuimus. vel certè anni 20 huius interregni ſint neceſſe eſt, propter ſummam huius ætatis 3. Reg. 6 fixam, viginti primi Pontificatus Heli, poſt quoa quia non modo pontificatum, verum etiam Iudicarum viginti aliia exercuir, totos 40 iudicaſſe ſcribatur 1. *Reg 4.*

Remeſſe, qui & Aegyptus Danaï frater, Aegypti rege decimo quinto, deinde Menophi an. 40.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio, deinde Maratho an. 20.

Danao Argiuorum decimo, deinde Lynceo.

Latino Italiæ rege quinto.

Profana tempore Samſonis.

Tempora Heroica incurrunt in hoc ſæculum Samſonis, Heli & Samuelis, ante quæ apud Græcos nihil certi extat, cùm tamen hæc in hiſtoria Hebraica admodum recentia ſint. Sed nec poſt, vſque ad Cyri ſæculum, vt dicam ſuo loco.

Hinc Lucretius rectè miratur.

Cur ſupra bellum Thebanum & funera Troiæ
Nil alias alij quicquam cecinêre poetæ?

Bellum Thebanum, vbi victoria Cadmea.

Tyrus condita vel potius reſtaurata anno 1. ante captam Troiam à Phœnicibus, cùm ante multos annos Sidonem primam ſuam in hac terra vrbem condidiſſent. *Iuſt. Hiſt.*

Tertia Græcorum in Aſiam expeditio contra Troianos. Nam prima fuit in Phœniciam, qua Europa regis eius filia Sarpedonis & Minois mater, altera Argonautarum, qua Medea Colcidis regis filia rapitur: ob quas Aſiani deinceps contra Europæos iuſtas bellorum cauſas prætexuerunt. *Herodot. lib. 1.*

Bellum ergo Troianũ, de quo innumerabiles Homeri & reliquorum fabulæ. Nam Diod. Siculus initio lib. 14. captam Troiam narrat ante confectum bellum Peloponneſiacum, & captas à Lyſandro Athenas, an. 779. quos reperias à Samſone, vel certè Abdon, ad Darium Longimanum, & annis 408. ante primam Olympiadem, id eſt, annis 432. ante vrbem conditam. *Dionyſ. Halic. lib. 1.* ante hoc nihil planè certum apud profanos. Vnde hîc narrationis ſuæ exordium ſtatuit Diodorus, quamuis ſuam bibliothecam à prima mundi origine putarit repetendam.

Illo bello multa feruntur inuẽta Equum, qui poſtea Aries appellatus eſt, in muralibus machinis Epeus inuenit ad Troiam, ordinem exercitus, & multa alia Palamedes, ſpecularem ſignificationem Sinon, inducias Lycaon, Penteſilea ſecurim,

1340 | 3026

Aeneas tubam, Bigas primum iunxit Phrygum natio. Quadrigas Erichthonius. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Anni Diluuij	Anni mundi

Latinus Quintus à Saturoo in Italia rex.

Genus vnde Latinum, poſt quem Aeneas Lauinij regnauit an. 3. quum prius erraſſet in Macedoniam, Siciliam, Laurcotein agrum per annos 7. deinde Aſcanius an. 30. ante Albam conditam à Syluio. *Ex Virg.* 1340 3026

Demophon Athenienſium rex te. regnabat, dum captum eſt Ilium, *Clemens Strom. lib. 1. ex Dionyſ. Argiuo.*

Troiani Helleſpontum traiiciunt, & in Thracia hyemem tranſigunt. Primo vere in Siciliam nauigant, vbi ſequentem hyemem permanent. Aeſtatis medio perueniunt Laurentum, acceptóque agro Lauinium condunt, anno ab vrbe capta 2. *Dionyſ. Halicarn. lib. 1.*

Circe venefica, per incantationes & pocula, ſocios Vlyſſis mutauit partim in apros, partim in leones, partim in ceruos.

Thuoris vltimus Aegyptiorum Larthes, an. 7. ad quem Menelaus cum Helena poſt captam Troiam diuertit, quem Polybum Homerus vocat.

Hinc cœpit Dinaſtia Diapolitanorum, annorum 177.

Aliter Herodot. lib. 2. Nam hic Proteum ponit, ad quem ait Paridem & Menelaum diuertiſſe, cuius in regno prçceſſores fuerint Phęton & eius pater Seſoſtris, à quo Aegyptiis agri diſtributi ſunt certo cenſu & tributo.

Canopum oppidum ad oſtia Nili conditum, à Spartanis in patriam redire conantibus.

Aeneas anno diſceſſus ſui à Troia 4. Socero ſuo Latino ſucceſſit in regnũ, anno poſt tertio contra Rutulos & Thyrrhenorum regem Mezentium pugnans cecidit. *Ibid. Halic.*

Aſcanius regnat an. 30. cętera ex Liuio & Romanorum hiſtoriographis.

P HELI ſacerdos iudex factus tranſtulit ſacerdotium de domo Eleazaris ad ſuam, cum eſſet de Ithamaris ſecundo 1340 geniti Aaronis ſtirpe, vixit an. 98.

Septimus fuit poſt Aaronem. Quippe teſte Ioſepho pri- 1. Reg. 4. mus fuit Aaron, 2 Eleazar, 3 Phinees, qui diutiſſimè vixit, 1380 4 Abiſua, 5 Bocchi, 6 Ozis. Septimus Heli, qui populo etiã in politicis prçfuit, nemine Ducatum aut Iudicatum poſt Samſonem exercente.

Quod die mortuus eſt Heli, Deus repulit tabernaculum Silo, vbi fixum fuerat à Ioſuê in tribu Ephraim. *Ioſ. 18.* Sicque fuit Arca ſeptem menſibus in agro Paleſtinorũ. Deinde collocata eſt in Cariath-iearim, vbi non ſolum viginti annis manſit apud domum Aminadab, quouſque efferretur magna pompa à Dauide, vt vitioſè colligunt Hebræi è 2. Reg. 6. verùm iam tum præterierant anni 20. cùm Samuel Iudicis munere fungens, ſanctam illam concionem habuit, quæ extat 1. Reg. 7.

Vel in Bethſames 20 annos quoque manſerat, etſi Scriptura tẽpus non præfiniat. Deinde in alios 20. delata eſt in Cariath-Iearim, Saule nondum regnum cõſecuto, vbi tandiu eam apud ſe in Domo Aminadab in Gabaa habuerunt, donec Dauid eam è Cariath-Iearim Hieroſolymam tranſtulit in tabernaculum, quod ei tetenderat.

Heli filij Ophni & Phinees propter ſcelera, vita ſunt exuti in bello contra Paleſtinos, cum triginta millibus peditum, cuius duces erant, Patre propter cæcitatem & ſenium domi manente.

In eo arca etiam capta eſt, nec niſi poſt mortem Heli remiſſa, quæ inter hoſtes plura miracula ad oſtendendam præſentem Dei maieſtãtem edidit. 1380 3066

Ea enim in templum Dagon illata, ſimulachrum eius corruit

SÆCVLO SAMSONIS.

15

P HELI de tribu Leui Iudex, idemque ſacerdos an. 40. 3026 3066

Obed & Ieſſe principibus Iuda & Chriſti maioribus.

Regib. Aſſyr. 28 Timæo, deinde 29 Dercillo. an. 40.

Anni Diluuij		Anni mundi
1380	∴ ∴	3066
	Menophi Aegypti rege decimo ſexto.	
	In Europa.	
	Sicyoniorum Marato rege decimo quarto, deinde Erythreo an. 55.	
	Argiuorum Lynceo.	
	Italiæ Aenea Latini Socero an. 3. deinde Aſcanio an. 28.	
	* *	
	16 & 17	
1380	q SAMVEL Propheta de tribu Leui, &	3066
Act. 13.	SAVL de tribu Beniamin regnarunt annis 40.	3106
1420		
	Achitob & Achimelec, quē occidit Saul, pontificibus.	
	Ieſſe ſiue Iſai principe Iuda.	
	* *	
1420		3106

corruit, ſecūdo diſcerptum eſt. Tertio mures à Deo immiſſi Azotiorum plantas & fruges cōſumpſerunt, & noxiis morbibus multa hominum millia neci dederunt. Quarto homines in ſecretiore parte natium percuſſi perierunt dyſenteria, vt Ioſephus interpretatur, vt alij Hæmorrhoïdibus. Quinto Gettei arca ab Azotiis accepta iiſdem malis affecti ſunt, indéque Accaronenſes.

Sextum miraculum, quòd vaccæ ſpreto naturali fœtuum, ſuorum amore, & nullo ducente, ad Hebræos recto itinere tetenderunt. Poſtremo Deus percuſſit Bethſamitas ad 50 millia, quòd arcam vidiſſent.

Cum 40 annos ſcribatur Heli iudicaſſe, *c. 4. lib. 1 Reg.* nonnulli intelligūt illos complecti interregnum inter Samſonem & ipſum Heli. *vt Euſ. 1*, quæ cauſa eſſe potuit, cur 70 præfuiſſe annos 20, eum dixerint. Atqui nunc in ea verſione, quæ eorum eſſe dicitur, 40 ſcriptum eſt. Deinde quid de iſto interregno ſit ſentiendum in Othoniele tractauimus.

Profana tempore Heli.

Aſcanius Latij rex. Pilades Oreſtem inſanum comitatur.

Fabula eſt Horcenam & Erlingiacū in Germania fuiſſe tū condita & inhabitata. Nam Germani vſque ad tempora Cęſaria, ſine vrbibus, legibus, Deo.

Ciuitates Italiæ hoc tempore à Troianis ſub Antenore & Aenea conditas, quiſque oppidanorum gloriatur.

Sicyoniorum reges planè deficiunt. Poſt hos ſacerdotes Carni inſtituuntur.

Francum de genere Hectoris veniſſe in Pannoniam fabulantur, illícque regnum conſtituiſſe, quod progreſſu in Franconiam Germaniæ, poſtremò in Franciam Galliæ tranſierit. Errant autem, quoniam nec Galli, nec Gallorum reges, ſiue è Troianis ſiue è Germanis deſcenderunt, ſed ſunt indigenæ. Dicti autem Franci, labente Rom. imperio, vel quia pro libertate nomen illud ſumpſerunt, quod vernacula lingua liberum etiam hodie ſignificat, vel quia Francos ſeu Francones Germaniæ, perpetuò vicerunt. Nam Romani nunquam de Tranſrhenanis ſine Gallis triumpharunt, vt eorum opus videatur Germanos vincere, quemadmodum Scipionum Pœnos.

q SAMVEL & Saul iunguntur, quoniam iunctum eorum imperium, & 40 annorum numero ſimul comprehēſum diſertè reperitur, Act. 13. vt & agnoſcit R. Kimhi in Pſal. 99. ex Deras. Quandiu autem ſeparatim vterque imperauerit, non eſt mandatum ſacris literis. Deinde Saul vix ſuperfuit Samueli quatuor menſibus. Nam paulò poſt interfectus deſcribitur. *Seder Olam cap. 13.*

Hos tamen noſtri fere ſic partiuntur vt 20 Samueli, reliquos 20 Saüli attribuant.

Rabbini recentiores, vt mendacij ſuſpectum reddāt Paulum, Act. 13. amborum gubernationi duntaxat tribuunt viginti. Quod probare è *1* Reg. 7, & 2 Reg. *6* conantur, vbi narratur, In Cariat-Iearim repoſitā fuiſſe arcam, poſtquā remiſſa eſſet à Philiſteis, per annos 20 vſque ad Dauidē. Quaſi ab Heli mortuo, ſed quo capta fuit, vſque ad regnum Dauidis, interfluxerint duntaxat 20 anni. Quod eſt ſpatium imperiorū Samuelis & Saulis. Sed paulo ſuprà locū explanauimus.

Alij Samueli ſeparatim tātum attribuūt annos vndecim, & Sauli duos. Sed abſurdè. Quia Samuel iuuenis admodum ad Reip. gubernacula acceſſit, nec ab iis niſi valde ſenex receſſit, vt primus Regum teſtatur. Melius Ioſephus extremis verbia

lib. 6. Antiq. Sauli aſcribit, an. 40, & eiuſdem libri cap. 14. Samueli ſoli poſt Heli an. duodecim, cum Saule an. octodecim. Significans, verbi gratia, Saulem regnaſſe poſt mortem Samuëlis an. 10. Nec reclamant verba hæc capitis 13. 1. Reg. Filius vnius anni erat Saul cùm regnare cœpiſſet, duobus autem annis regnauit ſuper Iſraël, & elegit ſibi Saul tria millia de Iſraël. Nã horũ talis eſt ſenſus. Poſt annũ à ſua electione, de qua ca. 10, regnare cœpit, ſine regni adminiſtrationẽ adit. Cùm autẽ regnaſſet duobus annis, elegit ſibi tria Satellitũ millia. Nempe duobus primis regni annis, ſat habuit virata electionis inuidia ſibi populũ conciliare, & ſe aduerſus malignas ligua, modeſtia diſſimulatione & authoritate Samuëlis tueri. Poſtea dũ ſe ſatis firmaſſet, cœpit more regio ſeſe ſtipare ſatellitibus. Nõ quod alioqui duobus tãtũ an. regnarit.

Alij, *Saul* (quaſi) *filius vnius anni cum* regnare cœpiſſet (quantum ad malitiam) *Duobus autem regnauit ſuper Iſrael* (in huiuſmodi integritate, puerili innocentia ac ſimplicitate) q. d. duobus annis legitimè & probè regnauit, cæteris tyrãnicè, ac Deo reprobãre. Indicatur hic ſenſus in Seder c. 13. Nempe duobus annis regnauit ante ſuã reiectionẽ, & Dauidis vnctionem à Samuële paulò pòſt factam. *c. 16 eiuſdẽ libri.*

Interim iſti, vt ſumma 480 annorum definitam 3. Reg. 6, retineant, annos, quos hic detrahunt Samuëli & Sauli, in Ioſuam & ſeniores conferunt. Nempe in illum 28, in hos 17. ante Othonielem, qui iuncti cum his 13 Samuëlis & Saulis efficiũt 58, quot nobis Ioſue 18, Samuelis & Saulis 40. Nam Seniorum poſt Ioſuam annos non eſſe ſeparandos ab Othonielis principatu, iã oſtendimus. In cæteris Iudicũ coguntur nobiſcũ conuenire, quòd Scriptura nominatim hoc doceat.

Quod ſcribitur de Moſe, etiam de Samuele dicitur. Fuit ille Leuita, fuit & hic. 1. *Para. 6.* Ille regnauit ſuper Iſrael 40. annis. Similiter & hic, *vt citat R. Kimhi in Pſal. 99.*

In eo deſijt illa Reipub. forma, in qua non ſucceſſione, aut creatione legebatur magiſtratus, ſed Dei voce & authoritate, quæ certis argumentis innoreſcebat.

Bellum Paleſtinorum duce Samuele proſpere ab Hebræis geſtum, fuſis hoſtibus irrumpentibus, & agro ab Accarone vſque ad Geth adempto, *1. Reg. 7.*

Hìc incipit tẽpus prophetarũ. *Petrus Actor. 3.* Tum prophetica profeſſio penè intermortua à Seniorũ morte vigere cœpit, multis in idem collegium cõuenientibus, huicque inſtituto vacantibus, præſidẽte Samuele. *1. Reg. 19.* Eſt autem ſciendum propheticam hãc vocationem non fuiſſe extraordinariam, quoniam conſtabat hominibus ſeſe ſponte huic profeſſioni deuouentibus, vt precibus, contemplationi, ſcripturarũ interpretationi, prædicationi, ſtudio vacarent commodius, è quibus Deus, aliquos interdum ſuſcitabat, qui rerũ prędicẽdarũ munere, apud Reges, populos, &c. fungerẽtur.

Aliquando etiam ad propheticum hoc donum euehebat alios ex aliis vitæ inſtitutis, ſed tum eorum vocatio & miſſio erat extraordinaria. Talis Amos, quem è pecudum paſtu ad prophetiæ decus ſuſtulit.

Ab orbe prophetæ quidem extiterunt, ſed rarius, & extra ordinem.

A Samuele crebriores, ordinarij & ſucceſſione perenni. Vnde eum Hebræi prophetarum, ſiue propheticorum collegiorum fundatorem & auctorem faciunt.

Extra hos extiterunt 48 prophetæ celebratiſſimi, partim viri, partim fœminæ, quorum proinde nomina extant in variis Scripturis locis. Ex iis hic prophetiſſas ennmerabo. Nam

Anni Diluuij.		Ann. mundi.
1380	*Rege Aſſyr. 29. Dercillo, mox Eupalo an. 38.*	3066
	Menophi Ægypti rege decimo ſexto.	
	In Europa.	
	Sicyoniorum Erythreo rege decimo quinto, deinde Corace, an. 30.	
	Lynceo Argiuorum vndecimo.	
	Latinorum Aſcanio, deinde Syluio poſthumio, an. 29. à quo reges Albanorum.	
	SÆCVLO SAMVELIS ET SAVL.	
1420		3106

Anno Diluuij.

1380

Et SAVL *de tribu Benjamin.*

Samuël verène ad euocationem Necromanticam Pythoniſſa Saüls apparuerit, an ſpecie duntaxat, quã exprimeret Satanas, etiam diſputãt Hebrai. Nam R. Abben in Pſal.78 verſ.39. & in 2. verſ. Decalegi, hoc fultũ reponit interea, quæ Scriptura aſſeuerat non ex ſua, ſed ex opinione aliorum. & ſic ex noſtris Tertul lib. de anima verum Samuëlem non eſſe conſpectum affirmat. Sic Aug. lib. 26. de Ciuit. Iuſt. Martyr, q.52 ad Orthod. Interim Aug. li. 2. ad Simplicianum q.3. concedit potuiſſe fieri ex aliqua diſpenſatione diuina voluntatis, quod in lib. de octo Dulcitij quæſtionibus q.6 repetit.

1420

Anni mundi.

Nam deinceps virorum ordine nominandorum occurret locus & ſæculum. Prophetiſſæ ergo ſunt Sara, Maria Moſis
3066 ſoror, Debora, Olda, Hãna Samuëlis mater, Abigail, Eſther. *Ita Heb. in Seder cap. 20 & 21.*

Samuël non fuit ſacerdos, ſed ſimplex Leuita, nẽpe de poſteris Abiathar filij Choræ. *1. Par. 6.* Nam ſacerdotes, omnes ex Aarone deſcẽdere erat neceſſe, vt liber Num. docet. Reliqui Caathitæ cũ vniuerſis Gerſonitis & Meraritis Leuitico dũtaxat munere fungebãtur. Sic enim in tribu Leuitica quatuor erant partes. Aaronitæ, Caathitæ, Gerſonitæ, Meraritæ.

Ergo dicitur Ephrateus, *1 Reg 1*, non à tribu Ephraim, ſed à loco. Nec allegandum 48 tantum oppida obueniſſe tribui Leui, *Ieſ.* 20. inter quæ iſtud non recenſeatur. Nam poſt tempora Ioſuẽ multo plura ei attributa ſunt, 1 *Par. 6.*

Decimo anno principatus Samuëlis Regem Iſraëlitæ poſtularunt. *R. Nehurai.*

Tum mutata eſt Reſp. re à Iudicibus vel Eccleſiaſticis ad reges tradncta, Samuële piiſque renitentibus, quòd in Rep. Iudicũ & Leuitarum libertatis eſſet ſpecies, in Regia ſeruitutis. Id naturæ vulgi noua ſemper optantis tribuit Scriptura.

Fruſtra Samnël incommoda è Regibus populo inſanienti inculcauit, amentes eſſe qui regem libertati anteponerent, ac neſcirent ius regum tyrannicũ eſſe. (Ius ſiue Miſpat morem & conſuetudinẽ vſu Hebraico, hic ſignificat, alioqui iniuriam & violẽtiam per antitheſim importer neceſſe eſt. Nam verũ ius Regis eſt obſeruatio legis Dei, Deut. 17. *Carol. Molin. de Style Parlamenti, pag. 269.*) cæcutire, qui non cernerent principatũ ſuũ (1. accl.) eſſe perpetuo leniorẽ & moderatiorẽ (tametſi haberet filios, per quos Remp. moderabatur, corruptiores) quòd mixtus eſſet & tẽperatus, pontificéſq; pudeat non recordari ſe Numinis eſſe & dici vicarios. (Hoc experitur ea Italiæ pars, quæ mero Pontificis iuri ſubeſt.)

Addere potuit illud Demoſthenis in Olynthiacis, Regiũ nomen cunctis ferè liberis gentibus ſemper fuiſſe inuiſum, qnòd ſuauius ſit obedire legibus. i. rationi, quàm voluntati. i. libidini vnius plerumque praui.

Samuël ſcribit librum Iudicũ, Ruth, & maximam partem libri primi Regum, quem eius nomine alius ad regnum vſque Salomonis perduxit. Heb. *Baba Bathra cap. 1.* nempe Nathan & Gad videns, *R. Moſe Kimhi.*

Qui ſcribunt Apoſt. Act. 13. à morte Moſis vſq; ad Samuëlem annos texere quadringentos quinquaginta, vt eneruent authoritatẽ c. 6. li. 3. Reg. ſuprà à nobis allatã, & ab Euſebio, atque adeò omnibus rectè ſentientibus receptam pro fundamento ſtabili quartæ huius ætatis, rei ſunt falſitatis. Nam Apoſtolus perſpicuè loquitur de diuturnitate mãſionis Iſraël in Aegypto, non de ſæculo Iudicum, vt ſupra oſtendi.

Sequentia Samuëlis vſque ad calcem ſcripſit Dauid. Reliqua Regum edidit Hieremias. Nam ante hiſtoria ſparſa erat per ſingulorum Regum annales. *Rabanus lib. 2 de inſtit. Cleric. c. 54.* Sed Hebræi aliter.

Tertium & quartum Regum Hebræi malunt tribuere Ezræ, quem materiam ſcribendi ſumpſiſſe tradunt, vt credibile eſt, è libris verborum dierum regum Iuda & Iſraël, qui paſſim citantur in libris. Paralip. Potiora ſubiecit Spiritus ſanctus ſcripturarum auctor & numen.

Achitob auo Heli ſucceſſit. Nam Pontificiũ honorem non geſſit Samuël, cum eſſet ſimplex Leuita. *Hieron. in Iouin.*

3106 SAVL etſi eſſet de tribu Benjamin, in Galgala tamẽ regnauit, ſiue regni ſui ſedem fixit in tribu Ephraim, *1 Reg. 10*, cui

Anni Diluuij. — Anni mundi.

SAMVELIS ET SAVLIS SÆCVLO.

poſt diuiſionem regni Ieroboam regnum vtcũque reſtituit, nempe in Sichem monte Ephraim. *3. Reg. 12.*

1380 — 3066

Primus rex Iudæorum.

Nam non niſi χατα χρηστως Moſes ſe hoc vocabulo inſignit *Gen. 36*, & Ioſephum fratres *Gen. 37.*

Filius Cis de tribu Benjamin ex oppido Gabaa, diuina voluntate delectus, modeſtus animi, forma excellens & procerus, vt merito dignitas corporis dignitati regiæ cõueniret, *1 Reg. 9 & 10.*

Primum bellum proſperè contra Ammonitas Arabiæ populos geſſit, poſt quod rurſus à cuncto populo rex acclamatus eſt. *Ibid. cap.* 10.

Secundum contra Paleſtinos in fines irrumpentes, in quo peccauit, munere Sacerdotis, nempe Sacrificio ſibi aſcito, vt propterea Deus regnum Dauidi deſtinaret. *Ibid.* 11.

In eo armati non erant Iſraëlitę, quòd ſuperiore bello vſus ferramentorum fuiſſet eis à Paleſtinis ademptus. Interim exercitus maximus à duobus gladium habentibus eſt fugatus, Ionatha, qui hoſtes terruit, & Saule, qui eos territos, cum Hebræis è latebris egreſſis, deleuit. *Ibid. c.* 14.

Tertium cõtra Amalechitas, in quo ipſe iterum peccauit, præda contra iuſſum Dei in ſuam domum auerſa, & Agag rege in vita ſeruato, *Ibid* 15. Vnde Deus offenſus regnum aliò planè transferre ſtatuit.

Sic ab hoc loco Dauidis hiſtoria incipit, qui Saülis regnũ Dei iuſſu eſt excepturus. *Ibid. c.* 16. Nam nõ multo poſt, quia optimus erat Citharœdus, inter miniſtros regios eſt aſſumptus, vt Saülem furentem cantus dulcedine permulceret, deindéque regis armiger factus.

Quartum contra Paleſtinos, in quo Dauid funda Goliath Gigantem interfecit altitudinis ſex cubitorum & palmi, 1 *Reg.* 17.

Concepto deinde in Dauidem odio per ſpeciem honoris periculis obiectis, filiam ſuam maiorem Merob ei ſpondens, quam tamen Hadrieli Malathitæ poſtea collocauit. Deinde minorem Michol, cuius indicio, vt & Ionathæ, aliquoties euaſit, nec ſe amplius Saüli commiſit, 1 *Reg.* 19.

Quintum & ſextum bellum contra eoſdem, 1 *Reg.* 23.

Vltimum contra eoſdem, in quo ipſe cum filiis cecidit. *Ibid.* 28.

De annis regni eius nihil certi, niſi quod Paulus, *Act.* 13, ipſi & Samuëli 40 annos aſcribit, quod ſoli Saüli Ioſephus tribuit in fine lib. 6 Antiq. Sed eo numero contineatur quoque, vt Paulus ſenſit, ætas, qua ante Saülem Samuël pro Iudice Remp. rexit, neceſſe eſt, vt & docuit Euſebius, Sulpitius, Aug. li. 23 de Ciuit. vbi & eos refellit, qui 30 Saüli aſcribunt, quòd Arca Domini in Cariath-Iearim tranſlata, nondum regnante Saule, ibi per 20 annos conſtiterit, donec à Dauide rege ſubmota eſt. Nam ſi intra 20 annos Saül regnare cœpit & deſiit, non 30, ſed pauciores viginti regnauit. Quanquam de illo loco ſuprà paulo aliter in Heli.

Saül Dei fauore deſtitutus, ſibique relictus, ſpiritu melancholico, iuxta Hebr. iuxta noſtros verò, ſpiritu maligno correptus eſt, à quo pulſu citharæ Dauidicæ recreabatur.

Samuëli ſuiſſe ſuperſtitem duobus annis, noſtri ferè colligunt è 1 Reg. 13. At quatuor duntaxat menſibus Hebræi.

Dauid metu Saülis duodecies ſedes mutat à cap. 19 Reg. 1.

Venit primum ad Samuëlem in Ramatha, à quo ductus eſt in Naioth. Inde venit in Nobe, ad Achimelech Pontificem.

1420 — 3106

Inde

Anni Dil. Anni mundi.

SAMVELIS ET SAVLIS SÆCVLO.

1380 3066 Inde ad Achis regem Geth, à quo tanquam fugitiuus non eſt admiſſus. Poſtea trans Iordanem ad Regem Moabitarum, *1 Reg. 20*, donec monitu Gad prophetæ in terram Iuda regreſſus vitæ periculum adiit.

Sexto in deſertum Ziph, ſeptimo in deſertum Engaddi. *Ibid. c. 24*. Octauo in deſertum Pharan, *c. 25*. Non timens ne caperetur ex eo cõceſſit iterum ad regem Achis in Geth, à quo Siceleg oppidum obtinuit, atque inde prædatum in fines Amalec irrupit. *c. 27, &c.*

Poſt Saülem victum & interfectum Philiſtim ſeſe infuderunt in multas vrbes Iſrael *1 Par.* 10, inter eas Bethlehem, c. 11, eaſque poſſederunt, quouſque à Dauide penitus extruderentur. *Ibid.*

Saülis tempore filij Ruben prælium cum Hagarenis commiſerunt & Orientalem plagam terræ Galaad eis eripuerũt. *1 Par. 5.*

Profana tempore Samuëlis, & Saülis.

Bœotij ex Arno vrbe Theſſaliæ pulſi Bœotiam occuparũt, 60 annis poſt bellum Troianum. *Thuc. lib.* 1.

Ad eadem tempora reuocantur Minyæ à Pelaſgis è Lemno pulſi. Denique quicquid Græcia mendax auſa eſt in hiſtoria poſt heroïcum ſæculum, de variis Laconum, Atheniẽſium, & cæterorum Græcorum coloniis, & effuſionibus, vt ab ipſis multi populi videantur nati, priuſquam ipſi eſſent in orbe noti. Sed bene habet, quòd ſuas res priſcas primis Aſiæ litoribus, & angulo Occidentis Europæi circumſcribunt, ne mendacij ab Orientalibus conuincantur, penes quos rerum magis memorabilium memoria literis mandata erat.

Alba longa conditur. Mycenarum regnum finit.

Sed à bello Troiano omnia ferè fabuloſa vſque ad Cyrum. Quin etiam pauciſſima narrantur de toto illo 600 annorum ſpatio, magna literarum inſcitia externos, præſertim Europæos & Afros, occupante.

Lacedæmonij nouum regnum hic incipiũt per Euriſteum an. 42. & Corinthij per Aliten ſiue Alethen luctatorem, qui Corinthum ſecundo condidit ſiue ampliauit 952 annis antequam à L. Mummio Coſ. deſtrueretur. *Velleius Pater.* Regnauit Corinthi an. 35.

Peloponneſij & Athenienſes dimicant. *Ibid.*

Heraclidæ in Peloponneſum deſcendunt.

Codrus Melanthi filius, decimus & vltimus Athenienſium rex, morte ſua Peloponneſiacum bellum diremit, ſe pro Repub. deuouens. Poſt eum Athenienſium reſpub. tandiu per magiſtratus eſt adminiſtrata, quouſque Solon legiſlator electus eſt. *Iuſt. lib.* 2. Cum eo regnum Heraclidarum ab Hercule deſcendentium deſtructum eſt. *Euſeb.*

Etiam hic Britanni ſiue Angli nugantur ſuam Albionem tum Britanniæ nomen conſecutam à Bruto Aſcanij filio, quem aiunt primum regnum illic auſpicatum, cùm antea à Gigantibus habitaretur. *Nangiac.*

Anno 70 poſt captam Troiam, Dores Peloponneſum obtinent. *Thucid.*

Regnatum eſt in Hiſpania vſque ad 75 annum captæ Troiæ. Inde in prouincias & priuata ciuitatum dominia conuerſa eſt, donec Carthaginenſes, & poſt eos Romani præualuere.

Anno 80 poſt captam Troiam Heraclidæ reuerſi in Pe-
1420 3106 loponneſum, Pelopidas expellũt ac regnant. *Velleius Paterc. Plutarc. in Homero.* Regnante Tiſameno Oreſtis filio. *Pauſa.*

in Laconicis, annis 328 ante primam Olympiadem. *Diodor. præfat.hiſt.*

Ariſtodemus ex Heraclidis primus, regnat apud Lacedæmonios. *Ibid. Euſeb.*

Iones profugi Athenas ſe contulerunt. *Euſeb.*

Amazonum & Cimmeriorum in Aſiam incurſus. *Euſeb.*

e DAINCEPS cum Regũ & Pontificũ ſucceſſione coniungam perpetuam prophetarum ſeriem vſque ad captiuitatem, vt doctrinæ & cathedræ Moſaicæ perennis ſucceſſio appareat.

Præponunt aliqui Isbaal, qui & Isboſeth Saülis filium, qui regnauit ſeptem annos & menſes ſex (nam quod 2 *Reg.* 2, *v.* 10. ſcribitur, *Regnauit duos annos ſuper Iſrael*, Præteritum illud eſt pluſquam perfectum, q. d. iam regnauerat duos annos quando hæc geſta ſunt, quæ illic narrantur. *R. Leui.*)

Verum nõ deſinebat regnare Dauid in Hebron ſuper tribum Iuda, quouſq; poſt ſeptem illos annos & ſemis rex vniuerſorum Iſraelitarum electus eſt, & ad id tertiò vnctus in Hieruſalem, in annos 33, ætatis circiter trigeſimo 1 *Par.* 3.

Crebris interim præliis inter Abner & Ioab duces Regum Isbaalis & Dauidis concurſum, donec mortuo Isbaale natu maiores publico conſenſu regnum totius gentis ei detulerunt. 2 *Reg.* 5, 1 *Par.* 11.

Ter vnctus fuit, primum in Bethlehem per Samuelem cum oues paſceret, iterum in Hebron poſt mortem Saülis. Tertiùm in Hieruſalem poſt mortem Isbaalis.

Primum deinde opus, quòd Iebuſeum ſtatim è Hieruſalem pepulit & arcem Sion occupauit, ibiq; domum Cedrinam ſibi & poſteritati ædificauit. A quo tempore Hieruſalem regni metropolis facta.

2 Arcam Domini, ab annis 20 in Cariat-Iearim in domo Aminadab conſidentem, in domum Obed Edom Leuitæ Gettei, magna ſolennitate & procerum concurſu intulit. 1 *Par.* 13.

3 Profectus in ſe Paleſtinos fugauit. 2. *Reg.* 5, 1 *Par.* 14.

4 Paleſtinos iterum vicit. *Ibid.*

5 Arcam è domo Obed Edom Leuitæ in Sion cum Plauſu extulit in Tabernaculum, quod ei tetenderat, 1 *Par.* 15.

6 Cum otium ab hoſtibus haberet, conſuluit Nathan de templo ædificando, ſed de eius conſilio negotium ad ſucceſſorem reiectum eſt.

7 Multa bella geſſit proſperè, humiliauit Philiſtheos, percuſſit Moab, Syros poſito in Syria Damaſci præſidio & tributo, Idumeos, &c. 2 *Reg.* 8.

8 Bellum Ammoniticum, in quo per ſpeciem honoris, neci Vriam Bethſabeæ maritum neci obiecit, indéque Bethſabeam ſibi copulauit, 2 *Reg.* 11.

9 Duo inde bella ciuilia, contra Abſalom, deinde Sebam.

10 Quatuor inde bella contra Paleſtinos, vnum irrumpentibus Paleſtinis in Iſrael. Secundum & tertium in Gob contra eoſdem. Quartum in Geth, atque omnibus in locis fœliciter pugnatum, 2 *Reg.* 21.

11 Populum recenſuit ad decies cẽtena & trecenta ciuium millia. Quod opus cùm Deo eſſet inuiſum, ex iis peſtilentia trium dierum, 70 millia abſumpſit.

12 Odas, Hymnos, Pſalmos, & omnis generis Cantica, condidit vario metro. Quoſdam trimetros, alios pentametros, tetrametros, hexametros, &c. ad inſtrumenta muſica decem generum. (*Kimhi è Talmudicis in Pſal.* 4.) Ex eo ergo & Moſe poëmatum eſt origo.

Eos

Anno Diluuij. | Anni mundi.

1420

18 *Regum autem poſt Saülem primus.* 3106

3. Reg. 5. 1. Par. 3. 1 DAVID imperauit an. 40. 3146

1460

Abiathar Pontifice.

Aſaph, Heman, Ieduthun, Nathan & Gad Prophetis.

Eupalo Aſſyriorum 30 rege an. 38. deinde 31. Laoſtene an. 45.

1460 3146

Anni Diluuij. 1420

Anni mundi. 3106

Euriſteo primo rege Lacedæmoniorum an. 42. deinde Argi an. 1. & Arbeſtrato an. 35.

Alethe primo Corinthiorũ reg. an. 35. deinde Ixione an. 37.

Medone Archonte primo Athenarum an. 20.

Eos cantare Sabbatis præcipuè, & cæteris feſtis Leuitas docuit. Inſtrumẽtum præcipuum erat Kinnor, decem chordis conſtans, & plectro egens. Hinc Nablum duodecim tonos modulóſque habens, tractatum digitis. Cymbala ærea lata grandiáque (*Ioſeph. li. 7. Antiq. cap. 10.*) Cæterorum ratio intercidit, vt Hebræi in Pſalmos fatentur.

Ex lucubrationibus & Pſalmis decem horum ſuum Pſalterium in quinque libros diſtinctum perfecit. Adæ, Melchiſedech, Moſis, Ethan Orientalis, Aſaph, Heman, Iduthun, & trium filiorum Choræ, Aſir, Elcanæ & Abiaſaph, *In Talmud Tract. Baba Bathra cap. 1.* Cæteros agnoſcens, loco Adæ & Melchiſedech vnum Salomonẽ ponit Hieronymus prolog. in Pſalterium. Græci verò etiam Ezram, Aggeum, & Zachariam addunt. Nam ſolum Dauidem omnium eſſe auctorem repugnat ipſorum inſcriptionibus, phraſi & ſtylo.

Solus Iulianus Apoſtata pietatis odio apud Cyrillũ lib. 7. contra eundem, infieiatus eſt, fuiſſe poëſim apud Hebræos. Interciderat quidem eius ſcandendi ratio ipſius temporibus, quemadmodum & hodie magna ex parte Pindari & ſimilium: at non propterea deſierunt ſcribi metricè toti ferè hi ſex, Iob, Pſalmi, Prouerbia, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum & Threni, præter innumerabilia cantica & verſus, qui in reliquis ſacris ſcriptoribus interſeruntur, vt Exod. 15. Deut. 32. Iud. 5. & 6. Eſa. 5. 38. & Abac. 3.

Menſuræ ſiue metri rationem & proportionem conati ſunt nominare Ioſephus in Dauide & Salomone. *Euſeb. libr. 11. de Prepar. Hieronym. cum alibi, tum ad Paulam Vrbicam, Iſidorus, &c.* Hebræi hîc ſunt muti. Nam ſcandendi modum fatentur ſe ignorare. Hoc vnum aiunt in Tractatu Sopherim ſiue de Scribis, verſus Canticorum ſiue carminum Biblicorum non paucos in ſuum ſtatum iuxta menſuræ rationem à Scribis reſtitutos, cùm antea fuiſſent à librariis confusè & permixtè ſcripti. Solus R. Moſe Habib, quod ſciam, ſic eam attigit.

Carmina veterum ſacra, vt in Pſalmis, Iob, Prouerbiis, ſunt diſticha. Alia autem menſurantur certo ſyllabarum numero, ita vt prior verſus poſteriore, nunc ſit longior, nunc breuior, prout genius componentis tulerit. Alia menſura conſtant ęquali, niſi quod interdum verſus prior à poſteriori differt numero quidem ſyllabarum, ſed non tẽporum. Nam illud diſcrimen ſupplent per aurium conſonantiam & gutturalium motiones, aut abſorbẽt inęqualitatem in vocis lenocinio & melodia (vt cùm apud Latinos & Græcos pro Iambo Tribrachus, pro Spondeo dactylus vel anapeſtus, pro dactylo proceleumaticus, &c. ponitur) Hoc poſtea illuſtrat exemplis è Pſal. 119. 146. Prou. & Iob 6.

Culpa videtur in Maſoritas conferenda. Nam dum diſtinguunt diligentius verſus per ſententię (quam conceperãt) membra & periodos, metra ſiue mẽſuras verſuum non modo neglexerunt, verum etiam confuderunt atque miſcuerũt. quas fortaſſe propius ſeruauerãt 70: Vt non mirum ſit, ſi inter vtroſque nonnunquam diſtinctionum in notandis verſibus varietas reperiatur.

Nathan vates prædicit Chriſtum venturum, qui Eccleſiam ædificaret, *2 Reg. 7.* Poſt Samuëlem Dauidis geſta conſcribit, *in fine 1 Paralip.*

Dauidem adulterij arguit. Salomoni regnum procurat. *3. Reg. 1.*

1460 3146 Eius nomine Dauid vnum è quatuor filiis in Hieruſalem de Bethſabea filia Amihel ſuſceptis, Nathan appellat.

2 Reg. 5, & 1 Paral. 3. Ex quo orta eſt virgo Maria, *Luc. 3.* Quemadmodum ex altero Bethſabeæ filio Salomone, Ioſeph Chriſti adoptiuus pater originem accepit, *Mat. 1.*

Hic autē Nathan proximus erat frater Salomonis è Bethſabea. Ita eius linea erat regno proxima, Ex quo intelligimus Chriſtum ex parte Patris adoptiui & veræ matris regni Dauidis fuiſſe proximum & legitimum hæredem.

Hinc claret Lyranum erraſſe, cùm ſcriberet Matt. 1. Nathan, ex quo ortus recēſetur Chriſtus non fuiſſe filium Dauidis naturalem, ſed adoptiuum. Neque enim intellexit hūc Nathan alium fuiſſe à Nathan propheta.

Præter hos duos habuit Dauid filios alios numero 17, nominatos, 1 Par. 3, è ſeptem vel octo vxoribus. Nam multo plures habuit è concubinis. i. vxoribus vſuariis, *Ibid.*

Abiathar Pontifex. *1. Reg. 22.* Hunc & Sadoc temporibus Dauidis ſummos ſacerdotes fuiſſe tradit R. Selomo, 1 Par. 27. Sed vltimo capite eiuſdē libri ſe exponit. Nempe Abiathar quòd vnxiſſet Adoniam in regem fuiſſe depoſitum, & Sadoc vnctum, vt Salomonem vngeret.

Kimhi, Ibid. cap. 27 initio regni ante iſtos Ioiadam probat fuiſſe illo officio functum è 1 Par. 12.

Gad Propheta monet Dauidem vt fugiat in Hareth, 1 *Reg.* 22, eique nuntiat Deum iratum, quòd populum numeraſſet, *2 Reg. 24*, prædicit locum templo deſtinatum fuiſſe montem Moria. Dauidis geſta perſcribit *in fine 1 Paral.*

Aſaph cum fratribus nobilis Muſica & ſacra eruditione, 1 *Par. 6*, auctor duodecim Pſalmorum. *Kimhi præfat. Pſal.* de ſtirpe Gerſom filij Leui.

Heman nepos Samuëlis, celebris & muſicæ & doctrinæ ſacræ nomine. 1 *Paralip. 26. & 6.* Inter 11 Pſalmorum conditores numeratur. *In Baba Bathra.* de ſtirpe Caath filij Leui.

Ethan de tertia ſtirpe Leui, nempe Merari Archimuſicus inſignis, 1 *Par. 6.* cui nonnulli Pſalmi dicantur, vel ſcribuntur.

Gad & Nathan prophetæ diſpoſuerunt cùm Dauid res ad templum pertinentes. *Seder cap. 10.*

Eos poſt Samuelem nactus eſt Dauid rerum ſuarum ſcriptores, 1 *Par. vlt.*

Præter Tabernaculum à Moſe conſtructum, alterum Dauid fabricat in monte Sion. 2 *Reg. 16.* In quod arcam infert conſtitutis Aſaph & aliis cantoribus ad quotidianas preces peragendas, 1 *Par.* 15 & 16, relictus interim in Gabaon tabernaculo fœderis, altari æneo, candelabro, menſa, igne cœlitus delapſo, vſque ad dedicationem templi, id eſt, annum 10 vel 11 Salomonis.

Nam in excelſo Gabaon Dauid ad Tabernaculum Moſaicum, Sadoc Sacerdotē & fratres eius ad peragenda quotidiana ſacrificia manè & veſperi reliquit, 1 *Par.* 16 cum Heman & Iedithun, cantoribus.

Priuatum habebat ſuum ſacerdotem Hiram Hiraitem, 2 *Reg. 20.*

Sadoc item & Abimelec filium Abiathar, 1 *Par.* 18, ſuum Prophetam Gad, 1 *Par. 21*, ſuum ſapientem Heman, 1 *Par. 25.*

Teſtamento legauit quæcunque ſatis eſſent ad ædificationem templi, cuius etiam exemplar & deſcriptionem Salomoni reliquit, 1 *Paral. vlt.* Salomonem filium ipſi præceptoris Nathan Prophetæ manum & diſciplinam dedit. *2. Reg. 12.* Primo anno regni conſtituit rem diuinam, & perfecit, quæ extant 1 *Par. 15 & 16. 2 Reg. 6.*

Forma

Anni Dauid.		Anni mundi.
1420	∴ ∴	3106
	In Europa. *Sicyoniorum Corace rege decimo ſexto, deinde Epopeo, an 35.* *Latinorum Ænea Syluio, an. 3, deinde Alba Syluio, an. 29.* DAVIDIS SÆCVLO.	
1460		3146

Anni Diluuij. | Anni mundi.

DAVIDIS SÆCVLO.

Forma Veri principis, non Cyrus Xenophontinus, Regoum enim auſpicatur à reſtituendo & reformaodo cultu Domini. Toto vitæ tempore etiam inter grauiſſima bella in
1420 3105 loculis repoſuit neceſſaria, ad decus tanti templi. Denique Salomooem obſtrinxit ad eius exædificationem. Finem regoi pietate terminauit, vltimo vitæ anno, cuſtodias & miniſteria cleri reſtaurans, ſacerdotia & ſtatom religionis ordinans. *1 Paral.* 26. Semper fauit muſarum piis cultoribus, vt Ieduthun, & aliis, qui partem Pſalmorum conſcripſerunt. *Ibid.* rem bellicam conſtituit, fortes & ſtrenuos præcipuis honoribus & muneribus affecit, inter quos 30 fortiſſimi excelluerunt, *1 Paral.* 11. In extremo morbo aulicos ſuo limine excluſit, prophetã Nathan & ſimiles iotromiſit. *3 Reg.* 1. Verbum Dei habens in ore, pietatem & Dei metum commendans, Deo denique benedicens, animam reddidit. *3 Reg.* 2.

Annis ſeptem in Hebron regnauit, & *33* in Hieruſalem. *2 Reg.* 5.

Anno regni & vitæ vltimo, ſtatũ & formam ſacerdotalis & Leuitici ordinis, præſertim è iudicio Nathan & Gad, cõponit, redigítque io certum ordineoi tes & officia. *Seder cap.* 14 & 10. Diuiſit in 24 claſſes, vetuítque oe alij aliorum ordinem perturbarent. Antea quiſque Leuita, vodecunque Hieroſolymam veniſſet, quolibet tempore habebat poteſtatem ingerendi ſe miniſterio, citra diſcrimen, Deut. 18. verſ. 7. *Ioſeph. Antiq. lib. 7 c. 9*, id eſt, ea perfecit quæ narrantur, *1 Par.* 22, *& quatuor ſequentibus.*

Præbuit ſpecimen futuræ virtutis & fortitudiois, dum à prima iuuẽtute leonem, vrſum, & gigãtem Goliath mira audacia confecit. 1 *Reg.* 17.

Suo exemplo triginta ſeptem Heroas reddidit, quorum minimus oullo comite poterat exercitum magnum vel fundere, vel certè ſuſtinere, *2 Reg.* 23. *Ioſeph. lib. 7 Antiq. cap.* 10, de qualibus Martial. Acies Vmbone repellunt.

Paleſtioos, Idumeos, Ammonitas, Moabitas, Damaſcenos, Syros, Sophenios, vicinos denique popolos ad Euphratem vſque, ſibi vectigales reddidit. Poſtea etiam traiecto Euphrate Meſopotamios vicit, ampliſſimam imperij molem Salomoni relinqueos. *Ioſeph. lib. 7 Antiq. cap. 5, & ſeq. è lib. Reg. & paralip.*

Iebuſeis autem Sion eripoit, & moot ẽ illum ſtruxit tam ſumptuoſis & crebris ædificiis, circumpoſitis mœnibus, vt vrbem fecerit de ſuo oomine vrbem Dauid appellatam, *1 Par.* 11, ſiue Hieruſalem ſuperiorem. Nam inferior & aotiqua ad radices mootis Sion iacebat.

Montis illius reliquam partem ædificauit Ioab. *Ibid.*

Eius fœlicitati plurimum nocuit adulterium cum Bethſabea, multáſque calamitates importauit. 1 Quòd filiũ ex ea ſuſceptum die ſeptimo amiſerit. 2 Quòd Amon eius primogenitus ſororem fratris ſui Abſalom conſtuprauerit. 3 Quòd Abſalom ad vindicandã ſororem, Amonem iotetfecerit. 4 Quòd Abſalom in Hebron regnum, contra ipſum, Iiraëlitis ad eum confluentibus, occuparit. 5 Quòd idem relictas Patris decem coocubinas Hieroſolymis violauerit. 6 Quòd denique aliud bellum ciuile Seba ſuſcitarit.

In inſignibus (quod ſequuti ſunt deinceps Reges Iuda) gerebat leonem. Sic antea vexillum caſtrorum Iuda in de-
3146 ſerto. Sic deinceps Regum Iuda annuli ſignatorij. *R. Abraham in Cab. hiſtorica.* Eò fortaſſe alluditur in Apoc. Leo de
1460 tribu Iuda, id eſt, Chriſtus.

K

Anni Diluuij.		Anni mundi.

Nummos argenteos cudi iubebat pondere dimidiæ vnciæ, in quotum vno latere forma eſſet vaſculi manna pleni (quale in arca fuerat repoſitum) cum bac ſcriptura, *Sekel*
1420 *Iſrael*, in altero Rami, qualis in virga Aaronis fronduerat, cũ hac, *Ieruſalaim Kedoſá*. Similem ſe vidiſſe in terra ſancta ſcri- 3106
bit R. Moſe Gerundenſis com. in finem Pentateuchi, & hæc tempora oſtẽtare ex eo colligit, quia cnſus ſignatúſq; erat totius Iſraëlis nomine. Item quoniã Hieruſalem ipſis 12 duodecim tribubus æqualiter tum ſignificabatur fuiſſe regia & ſancta. Deniq; quia literis Samaritanis. Nam eiuſmodi erat literatura Hebraïca, ante decẽ tribuum à duabus ſeceſſionẽ.

Quatuor millia cantorum inſtituit poſtquam arcam è domo Obed-Edom in tentorium ad id in monte Sion ſtructum tranſtuliſſet, quurum principes tres fuerunt, Aſaph, Heman, Ieduthun muſicæ & aliarum diſciplinarum, Prophetiæ & ſanctitatis laude clariſſimi. *Seder Olam. 1 Par. 6.* Eorum nomine multi Pſalmi extant Ethan additur, *1 Par. 6.*

Cantores, Leuitas alios & ſacerdotes ditauit ampliſſimis redditibus, etſi anteà ſuas haberent vrbes, villas, agros, Palatia (מגרשיהן 1 Par. 6) in ſingulis tribuũ ſortibus, multis parcẽs ſumptibus, vt Dei cultus celebrior eſſet ac ſolennior. *Ibid.*

Vt per vices officio fungerentur & variis inſtrumentis Deũ laudarẽt, cytharis, pſalteriis, & cymbalis. Nam ad Moſaicas tubas alia inſtrumẽta muſica adiecit, *Ibid. c. 23, 24 et 25.*

De filiis Iſachar erant viri eruditi, qui nouerant ſingula tempora, ad docendum quid facere deberet Iſraël. *1 Par. 12.* id eſt, è veteribus Rabbinis. Mathematici, qui ſcirent intercalare annos, faſtos conſtituere, ſiderum conuerſiones & curſus ſupputare, quales multi florebant tempore Ezechiæ. *R. Dauid ibid.*

Iam tum Iudæi ſeſe diſperſerant per multas Orientis regiones, Verbi gratia à fluuio Aegypti Nilo vſque ad introitum Hamath (id eſt, Epiphaniæ, vel iuxta alios Antiochiæ) *1 Par. 13.*

Profana Rege Dauid.

Iones duce Neleo, Androclo, & cæteris Codri filiis in Aſiam migrarunt, & duodecim vrbes Epheſum, &c. in minori Aſia, & vicinis inſulis condiderunt an. 522 antequam à Cyro vincerentur. *Herod. lib. 1.*

Lydij maris imperium tenent,

Ne Scoti Anglis videantur multò inferiores, hic Albanactum Regem ſuum primum fingunt.

Medon Codri nouiſſimi Regis, qui mutata veſte à Lacedæmoniis interemptus eſt, filius primus Archon Athenienſium, à quo poſteri Medontidæ dicti vſque ad Caropem, *Velleius Pater lib. 1.*

Tyria claſſis pollens mari in extremo orbis noſtri termino Gades condit, & poſt paucos annos Vticam in Africa, *Ibid.*

Peloponnenſes iterum contra Athenieſes bellũ mouent.

Ixion ſecundus Corinthiorum rex an. 37.

Argis ſecundus rex Lacedæmoniorum an. 1. Argeſtratus deinde an. 35.

1460 ſ SADOC primus Pontif. templi, quod Salomon ædifica-
3. Reg. 6. nit, *3. Reg. 2* viuo Dauide electus & innnctus, vt vngeret Salomonẽ Abiathare à comitiis per Dauidẽ indictis depoſito,
1464 quia Adoniam vnxerat contra Dei oraculum, & Dauidis teſtamentum, *1 Par. vlt. & ibid. R. Selomo.*

Denique Azarias, *1 Paral. 6.* Vbi Catalogus Sacerdotum
1464 de ſtirpe Eleazaris. In quo, quia non tam ſucceſſio ſummorum

Secunda Synodus, Sadoc & Abimelech filio Abiathar pontificibus, 1 Paral. 24 (Nempe vices gerebant Abiatharis ſummi pontificis) Gad videte et Nathã propheta 2 Par. 29. In ea cõgregauit Dauid omnes principes Iſrael, ſacerdotes & Leuitas. De reformanda Eccleſia, & Eccleſiæ miniſteriis, Sacerdotibus in 24 ordines diſtinguendis, Leuitis in diuerſa templi miniſteria, officia, ſortes diſtribuendis, &c. 1 Par. 24, 25, 26. Hoc tangit Ioſeph. lib. 7. Antiq. c. 9. vbi docet Dauidem reformaſſe inſtitutum Moſis (Deut. 18, verſ. 7.)

19

Regum autem 2.

ſ SALOMON templũ 3146
ædificare cœpit, an. 4. 3150

3150

Anni Diluuij.

1460

Sadoc Pontifice.

Laoſtene rege Aſſyriorum 31. an 45.

SALOMONIS SÆCVLO.

1464

Anni Mundi.

3146 rum Pontificum, quàm ſacerdotum illius generis, texitur (cùm Pontifices etiam ſumpti ſint è ſtirpe Ithamaris ſecundo geniti Aaronis, pro Cleri, principum & populi affectu) Summos Pōtifices tibi in cōtextu numerabimus, è breuioribus Hebræorum Chronicis. Alioqui eorum nominandorum diuerſa eſt ratio, tam in chronicis Iudaicis & Ioſepho, quàm in libris Regum & Paralipomenon. Modo enim nominatur Pontifex, qui pontificatum adminiſtrare debuit, è prima Eleazaris ſtirpe, modo ex altera, qui reipſa, principum temeritate, adminiſtrabat. Priore modo *1 Paral. 6* ſucceſſiones Pontificum deſcribuntur. Nempe ſecundum filiorum ex Patribus ſeriem (nulla habita ratione vſus & functionis) ab Aaron vſque ad Azariam Pontificem, ab Azaria vſque ad Ioſedec, qui in captiuitatem ductus eſt, cuique poſt reditum ſucceſſit filius Ieſus Domini noſtri typus, *Zac. 3.* Cuius ſucceſſio *Nehe. 12* ad vſque Iaddum Alexandro magno obuiam profectum memoratur, vt Synagoga perenni & continua ſerie ad Chriſtum ſummum Regem & Pontificem perduceretur. Iſtius ſucceſſionis tantam eſſe vim intellexit Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus, vt ex ea apud Ptolemæum regē, Hieroſolymitanam cathedram veram eſſe Moſaïcæ eccleſiæ ſedem, non Garizeam euicerit. *Ioſeph. lib. 13. Ant. cap. 6.*

Antea illis in locis ſacrificare fas fuit, vbi Arca vel Tabernaculum à Moſe fabricatum conſtiterat.

Hebræi colligunt è cap. 12. Deut. licuiſſe vbilibet ſacrificare, quo tempore verſabantur in deſerto. Poſt ingreſſum in terram, tantùm in Silo, poſtquam illic à Ioſuē tabernaculum fixum fuit, vſque ad Holi ſacerdotis & iudicis mortem: ſub quo capta Arca, rurſum in variis locis offerre licuit, donec extrueretur templum Salomonicum. Nam Arca reddita à Philiſteis, tranſlata fuit è Bethſames primò in Cariath-Iearim; ſecundò in Maſphat, tertiò in Galgal, quartò in Nob vrbe Sacerdotum, quam euertit Saül propter Achimelec, quintò in Gabaon, ſextò in domum Obed-Edom, ſeptimò in domum Dauid, octauò in Salomonis templum ſtabile & immotū. Nam fuiſſe arcam in Silo, Nob & Gabaon reperias apud Kimhi *1 Par. 15 v. 18.*

Arcæ tamen ſtationes paulò aliter commemorat ipſemet Kimhi in Pſal. 24, & *1 Paral. 17.* Arca (inquit) tranſlata eſt de deſerto in Galgal, de Galgal in Silo. E Silo in terram Philiſtim. Illinc in Bethſames. E Bethſames in Cariath-Iearim. E Cariath-Iearim in domum Obed-Edom, è domo Obed-Edom in vrbem Dauid. Denique in Sanctum ſanctorum tempore Salomonis.

Tranſiliit à Cariath-Iearim, ad domū Obed-Edom in Gabaa, quaſi in Maſphat, Galgal, Nob, Gabaon, tenſum eſſet duntaxat tabernaculum, arca autem hæreret in domo Obed-Edom; tertio loco, poſtquam à Paleſtinis fuiſſet remiſſa.

Quod ſanè cōfirmat 1 Par. 17. Quandiu (inquit) arca fuit in Cariath-Iearim, Tabernaculum & altare erant alibi, nempe in Nob & Gabaon. Potuit interſerere, in Maſphat, in Galgal, in Nob, denique in Gabaon.

Ionathan & Iddo prophetæ. Aliqui addunt Agur è cap. 30 Prouerb.

Calcol & Dorda fratres ſapientiæ, philoſophiæque encomio inſignes. *Ioſeph. lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Sapientes Orientis celebrantur. *3. Reg. 4.*

Vt Dauid Græcorum lyricis, ita Salomon Dramaticis an-

3150 tiquior eſt.

Anni Diluuij 1460 | Anni mundi 3146

Sub finem ætatis amiſſum per idololatriam Spiritum S. recepit & ſcripſit prouerbia, vbi ſanctæ vitæ præcepta dat, Canticum Canticorum, id eſt, Drama ſiue parabolam de intima Dei vel filij Dei cum ſponſa Eccleſia coniunctione atque charitate, denique Eccleſiaſten, de mundi contemptu. *Seder*.

Eccleſiaſten continere pœnitentiam Salomonis, cùm de ante acta vita, tum maximè de idololatria, inque eius reſipiſcentiæ teſtimonium editum eſſe Hebræi putant. Cuiuſmodi etiam narrat de Prouerbiis, *Hierony. in 43. Ezech.* Ipſe externi templi fabricator Salomon peccauit & Deũ offendit, licet poſtea egerit pœnitentiam ſcribens Prouerbia, in quibus ait nouiſſimè, Ego egi pœnitentiam, & reſpexi vt eligerem diſciplinam.

Cætera eius opera innumerabilia *3 Reg 4* interciderunt. Philoſophatus eſt à Cedro, quæ alias arbores celſitudine vincere conatur, ad hyſſopum vſque fruticum minimam. Octo millia librorum compoſuit, nempe 5000 odarum & carminum. 3000 Dramatum, parabolarum & εἰκόνων. Quo tempore in Aegypto omne doctrinæ ſapientiæque genus florebat. *3. Reg. 4. Ioſeph. li. 8. Antiq. cap. 2.*

Ionathan, Iddo & Abia Silonite prophetantibus.

Inter illos erat liber precationum ſiue præcantationũ, quo docebat modum depellẽdarum ægritudinum. Illum eſſe puto, quem R. Kimhi inſcribit de morborum curationibus è Talmudicorum traditionibus com. in cap. 4. 3. Reg. quo maiores vſos ait inſtar Hippocratis & Galeni. Reliquerat & librum de exorciſmis ſiue adiurationibus ad fugandos dæmones. Nam facultatem contra dæmones callebat dono ſibi diuinitus inſpirato. *Ioſeph. lib. Antiq. 8. cap. 2.* quem Origenes tractatu 35 in Matth. ſua ætate extitiſſe ſignificat.

Argeſtrato Lacedemoniorũ & Labote an. 37.

Hinc detegitur igne vindicanda Magorum noſtri temporis impoſtura, qui nomine Salomonis abutuntur ad dæmones euocandos, cùm è cõtrario eos non euocare, ſed pellere ſuis libris docuerit. E quibus exorciſmos Vetus ſynagoga deſumpſerat in dæmoniacorum ſolatiũ & liberationem. vſurpatos Chriſti ſæculo Act. 19. & adhuc vim habentes Ioſephi temporibus inſpectante miraculum Veſpaſiano, *lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Ixione & Agelao an. 37, Corinthiorum.

Nempe quendam modum exorciſandi condiderat, quo dæmones adiurati ex obſeſſis pellebantur corporibus, cui officio mancipati Exorciſtæ vocabantur. *Diſt. 21. §. 1. Zonar. tom. 1. cap. 58.*

Agaſto an. 36. Athenienſium Archonte.

Libri ergo Salomoni impiè attributi ſunt, qui inſcribuntur Salomonis incãtationes. 2 clauicula Salomonis, 3 Annulus Salomonis. Nam eorum primus apertè eſt ſceleratus, medius continet elementa & inſtitutiones magicas, eſtque veluti clauis Magiæ ad dæmonas circulis, characteribus, variis figuris, ceremoniis, & eiuſmodi abſurditatibus alliciendos, etiam ſi ita incipiat, Initium & finis libri huius, eſt timere Deum. Tertio doceri aiunt, quo pacto dæmon in gemmam annuli accerſatur & illigetur.

Latinorum Ægypto ſiue Ati Syluio, an. 24.

Templum à Salomone conſtructum annis cẽtum & quadraginta tribus, priuſquam Tyrij Carthaginem coloniam conderent. *Ioſeph. libr. 8. Antiq. è Tyriorum annalibus, & libr. 1 contra Appionem.*

Sicyoniorum Epopeo rege decimo ſeptimo.

Apud Aegyptios regnabat Vaphres. *Euſeb. lib. 9. de præpa. ex Eupolemo.*

HAC

1464 | 3150

Anni Mundi.

2670

HAC QVARTA AETATE DOCTRINAM ECCLESIAE FVISSE PERPETVATAM SIC DOCETVR ex ipſius Scriptoribus & Prophetis.

QVARTA ætate ſacra doctrina & vetus religio non modo perpetuatur, verum etiam mirè illuſtratur, amplificatur & creſcit. Nam lex data pro remedio quodam aduerſus falſas religiones & Idolomanias omnia obruentes. Vnitas Dei. *Exod.20. Non erūt tibi dij alij coram me. Deut.6. Audi Iſrael Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt, 32. Videte quod ego ſolus & non ſit alius Deus præter me. 4, Dominus ipſe eſt Deus, & non eſt alius præter vnum, &c. Quod repetit Dauid Pſ.17.85,82,&c.* Trinitatis myſterium. *Deut. 4. ſecundum literam Hebraicam. Quænam eſt gens, quæ habeat Deos tam propinquos ſibi. 5, Audiuimus (inquit populus) vocem Deorum viuentium, qui de medio ignis loquitur. 10, Dominus Deus veſter ipſe eſt Dij Deorum, & Domini Dominantium. Ioſ.vlt. Non poteritis ſeruire Domino, quoniam Dij ſancti eſt, 2 Reg.7, Iſraël gens in terra, propter quam iuerunt Dij, vt redimerent ſibi eam, ad quod explicādum, 1 Par. 17 ſcribitur Iuit Dij. Pſal. 11, rectum viderunt vultus eorū (פנים πρόσωπα, perſona & hypoſtaſes) quod R. Iaphet citante Abben Ezra cum ſimilibus locis confert ad myſterium Triadis illuminandum. 54 & 116, Dominus eſt ſuſceptores mei, Dominus eſt adiutor mei, 58 vtique ſunt Dij iudicātes in terra, Pſ. 29. tribuite Domino filij Deorum tribuite Domino gloriam, 89 quis aſſimilabitur Deo in filiis Deorum. i. in angelis à Patrè, Filio & Spiritu Sancto procreatis, 47 Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt, 136 Cōfitemini Domino Dominorum. 149 Lætetur Iſraël in factoribus ſuis. Præter infinita alia huius arcani ſemina, in quibus paſſim per totam Scripturā Deus nūc forma & numero ſingulari,* Ia, El, Elion, Eloah, Adon, יהוה *ob ſingularitatē vnitatemq́; eſſentiæ, nunc plurali* Elohim, Saddai, Adonai, Elim, Elohe Tſebaoth, *propter pluralitatem ſiue terniorem perſonarum vocatur & inuocatur, in quibus etiam ſeorſim* Dei filius & Spiritus S. *inſinuātur. Exod.33. Dei filius Moſi, Ego oſtendam (ait) omne bonum tibi, & vocabo nomen Domini (i. Patris) coram te, & alibi: Aſcende ad Dominum (i. Patrem) in montē. Quin et Deus ipſe, Exod.23, attribuit Angelū Iſraëli, vt eum obſeruet, eius vocē audiat, & intra ſe nomen ſuū Tetragrammatū habeat. Mitatron Cabbaliſtæ appellāt, mira de eo narrantes, vt Elias in ſuo Tiſbi attingit. Ieſum Apoſt. Iudas et Paulus, 1 Cor.10, quem ſcribūt Iſraëlitas ex Ægypto eduxiſſe, et in terrā ſanctam introduxiſſe. Pſal. 44, 96, 102, 109, &c. de eo ſunt toti, ſed nec Pſal. 2, à filij vocabulo abſtinet, &c. Quantum ad* Spiritū S. *Exo.35, Impleuit eum Spiritus Dei, Num.11, ſuper Eldad & Medad requieuit Spiritus Domini, vbi Targhū Hieroſolymitanū, ſuper eos inſederat Spiritus S. Pſ. 50, 139, 143, &c.* In Chriſtum fides eiúſque expectatio, *Deut.18, Suſcitabit vobis Prophetā, &c. Num.24. Orietur ſtella ex Iacob, & conſurget virga de Iſraël, vbi Oukelos Chaldæus, Et magnificabitur Meſſias, Exo.12. Nox iſta eſt obſeruabilis Domini, quando eduxit eos de terra Ægypti, vbi Targhum Hieroſ. Moſes eduxit de medio deſerti, Rex autem Meſſias de medio Romani exilij. Hic quemadmodū ille, loquetur in ſummitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumq́; ipſis pariter ambulantibus. Hæc eſt nox Paſcha, &c. Nu.11. Eldad & Medad vaticinantur in deſerto: nempe de Chriſto, Gog & Magog ex eodem Targhum. Num.24, efferetur regnum illius, Targhum idem, & magnificabitur regnum ipſius Regis Meſſiæ. De quo & complures Pſ. vt 2, 21, 44, 68, 71, 88, 108, 109, 131, &c. 2 Reg.7. Præterea articulus fidei Iudæorū 12. vbi illi, Eſt neceſſe (inquiunt) credere in Meſſiam, eum amare, orare pro ipſius aduētu, quemadmodū nunciatum eſt per os Prophetarum omnium ab ipſo Moſe ad vſque Malachiam. Quicunque enim de eo apud ſe dubitat, mendacij arguit vniuerſam legē, quæ Meſſiam ſperare certo iubet in ſectione Balaam (Num.24) & in ſectione, Vos ſtatis hodie (Deut.29 & 30) Denique caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & cap. 11 Maiemonim.* Figuræ *per totum Leuiticum & Ioſue, per totam hiſtoriam Samuelis & Nathanis, primi & ſecūdi Reg. item in crurifragio, extenſione manuum Moſis in crucis formam, ſerpente aheneo, arca, quo crux erat contracta, &c. Exod.12. Num. 9.19.21. Deut.28, 32.* Sacerdotium externum, publicum miniſterium & eius varij ordines, *Exo.29. 1 Par. 6, 9, 23, 24, 25, 26, quibus capitibus Leuitæ diuiduntur in ſacerdotes, doctores, iudices, ſiue diaconos, cantores, ſiue pſaltas, Ianitores, denique theſaurarios ſiue ſacriſtas. Deut.17 et 18. Totus denique Leuitic.* Benedictiones Sacerdotum, *Pſal.117. Cuius rei formula concepta eſt, Num.6. Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te. Oſtendat Dominus faciem ſuam tibi & miſereatur tui. Conuertat Dominus vultum ſuum ad te & det tibi pacem. vbi Hebræi ſex neceſſario requiri docent, 1 vt proferatur lingua ſancta, 2 vt ſtando fundatur, 3 vt alta voce pronuncietur, 4 vt manus attollant ſacerdotes, 5 vt verſus populum, vel eum qui benedicitur faciem habeant, 6 vt fiat in nomine Dei Tetragrammato. Atque hæc quidē in tractatu Talmudico Bireath Cohanim, & prima parte Maiemonim c.14. pag.49. Verum ſeptimum adde, nempe trinam repetitionē nominis Domini ſiue Tetragrāmati, et formam ſententiæ atque diſtinctionē, in qua Pater, Benedicat, et cuſtodiat, Filius, oſtēdat faciē ſuā et miſereatur, Spiritus S. conuertat vultum ſuum, & det pacem. Nam hæc trina replicatio erat expreſſa inuocatio S. Trinitatis.* Veſtes religioſæ, & ornamenta ſacra, *Exod.28, 39, 25, 26, 27, 30, 33, 36. 37, 38, 40.* Sacrificia cruenta *in typum Paſſionis Chriſti per multa capita Leuitici, multorum generū, Holocauſtum, Hoſtia pro peccato, Hoſtia pro delicto, ſacrificium pacificum, votiuum, ſpontaneum, Toda ſiue confeſſionis ſiue laudis, Agnus Paſchalis.* Incruenta *in quibus nulla erat effuſio ſanguinis ſiue iugulatio, in typū Euchariſtiæ, Ibid. c.2 & 7, libamina in liquidis, præſertim vini, Num.6 et 29. Monaboth in aridis præſertim ſimila. i. ſrtis, farinacea ſacrificia, multorū generū vt panes Azymi, pugillus ſimilæ oleo perfuſus, lagana azyma cocta in clibano & oleo perfuſa, lagana frixa in Sartagine, lagana toſta in craticula oleoq́; condita, Ariſta ex primis et virētibus adhuc frugibus decerpta leniter ad*

150

gnem *vſtulata, in farris modum confracta thuréque tecta. Sex hæ ſpecies Leu.2. quorum myſterium concipiens* Anni mundi.
David Euchariſtiam *delicatum edulium & animas ſaginãs promittit Pſ.21.22,71. etiam è R. Moſe Haddar-*
ſan, R. Simeon auctoris Zoar & veterum aliorum Talmudicorũ & Rabbinorum interpretatione. Signa fidei,
ſiue ſacramenta, *Circumciſio Ex.12. Leuit.12, Deut.10, Ioſ.5.* Pœnitentia & eius opera, *Sacrificium pro pec-* 2670
cato, Leuit.4,5,6,7,8,9,10,12,14,15,16,19,23. Num.5,6,7,8,9,12,14,15,16,18,19,29. Hoſtia pro delicto iiſdem
ferè locis Leuitici & Numerorum. Confeſſio *autem peccatorum Leuit.5, & Num.5.* Purificationes & Ba-
ptiſmata, *vt lauacra, ſanguinis aſperſio, aqua luſtralis, Exod.12, Leuit.14, Num.19, &c. Hinc Exod.19, v.10,*
Moſes iubetur triduo ante legem dandam populum ſanctificare continentia ab vxoribus, veſtium lotione, &c.
Loca religioſa, *Tabernaculum, templum portatile & motorium, Exod.25,26,33,40, Num.7, fixum in Silo Ioſ.*
18, Sacella multa in excelſis, in quibus arca Domini ſteterat, 1. Reg.4,7, &c. cæterùm nouum arca à Dauide ædi-
ficatũ, 1 Par.15, & 16. Excelſum Gabaon, 2. Par.1. In Bethel, 1 Reg.10, Altaria holocauſti, & incẽſi, Exod.2. &
30. Sacræ Imagines, *Cherubim duo aurei iuuenili forma hærentes propitiatorio, Exo.25,28, & ſeq. Velũ contex-*
tum Cherubis, & cortina formis Cherubinis ſparſa, Exod.26 & 36, vbi noſter interpres pulchra varietate di-
ſtincta. Serpẽs aheneus, Num.21. Teraphim Dauidis, quaſi lares & penates, 1 Reg.19, Vexilla Tribuum Heb.
2. Num. è quibus quatuor prima intextas habebant figuras quatuor ſanctorum animalium, hominis, leonis, bo-
uis, aquilæ, de quibus Ezech. cap.1. & noſter Ioannes in Apocal. Kimhi in ſecretioribus Commentariis in Eze-
chielis Quadrigam. Quare præceptũ, Ex.20, de non faciẽdo ſculptili neque vlla ſimilitudine tribus modis exponũt
Rabbini. Primo intelligi de Idolis, vt R. Iaphet & auctor mechiltæ, citante R. Leui, Exo.20, aut de imaginibus cæ-
leſtibus 48, vt R. Selomo, R. Abrahã, Ibidẽ, & ipſe Kimhi Pſ.97. neq; cõprehendere Cherubos, & ſimilia ſacra ſi-
mulachra. Secundo eſſe præceptũ quantũ ad ceremoniam pro tempore ob abuſionem Gentiũ effuſè in Idololatriã
ruentiũ, ideoque non obligaſſe antiquiores Patres, vt Iacob 28 & 35 Gen. Sic R. Iſaac Gen.20 & 18, addẽs Ma-
giſtros hoc docere in illud Deut.16. Non facies tibi neque eriges ſtatuam, quam odit Dominus. Tertio, Non ado-
rabis, neque coles ea, eſſe præcepti modificationem, nec niſi eius quod dixit, Non facies tibi ſculptile aut vllam ſi-
militudinem, expoſitionem. Sic R. Ioſeph Albo lib.1. c.24 quod confirmatur verſu 1 cap.26. Leuit. vbi immutatur
loquendi formula. Non facies, &c. vt adores ea. Sic & noſter Tertul. lib.2 contra Marcionẽ. Feſta, *Sabbatum,*
Exod.16,20,31, Leuit.16,19.24.25, Deut.5. Neomenia, Num.28 præter quæ quinque erant feſta legalia, Leuit.
24, Numer.28, & 29, Paſcha videlicet octo dierum in memoriã liberationis Ægyptiacæ, Pentecoſte ſiue feſtum
Meſſis ſiue primitiuorum, i. nouarum frugum Num.28, octo diebus in memoriam datæ legis, feſtum Tubarum in
recordationem vocationis populi in Abraham, Leuit.23. Num.29. Tabernaculorũ ſiue feſtum collectionis (fru-
ctuum & vuarum) ad recolendũ beneficia in deſerto exhibita, octo diebus, Dies expiationis. Leuit.16, Quibus ac-
ceſſerũt feſtum dedicationis Tabernaculi, Exod.40, Planctus filiæ Iephtæ die anniuerſario, Iud.11. Religioſorũ
vita & vota. *Nazares vtriuſque ſexus, Num.6, quorum leges ſequitur Samſon, Iud.13 & 16, Samuël, 1 Reg.1.*
Virginum conſecratio, Iud.11 in filia Iephtæ iuxta Rabbinos. Prophetarum cœtus præſidente Samuële, 1 Reg.
19. De reliquis votis Num.30, & Leuit.27, Deut.23, quæ quando redimi poſſent, docet Ioſeph. lib.4 Antiq. ca.4.
Sanctorum vis & preces. *Exod.32,33. Recordare Abraham, Iſaac & Iacob, quibus iuraſti per temetipſum.*
Præſidij Angelorum crebra mentio in Moſis lege & Ioſue, Iudicumque hiſtoriis. Nomina 12 Patriarcharum in
pectorali ſummi pontificis & inter ſolennia ſacra, &c. Reliquiæ. *tranſlatio oſſium Ioſeph, Exod.13, in Sichem*
Ioſ.24, quæ & prophetarunt, Eccl.49. Trãſlati etiam ſunt cineres vndecim reliquorũ Patrum in Ægypto mor-
tuorum, Act.7. Poſuitque Manna Aaron in Tabernaculo reſeruandum. Exod.16, v.34. In arca reponitur aſ-
ſeruanda vrna aurea habens Manna, & Virga Aaron quæ fronduerat & tabula teſtamẽti, Heb.9. & amygda-
la virga Aaronis atque flores, & lenticula olei vnctionis, & capſella, quam miſerãt Philiſtim munus Deo Iſraël,
è Talmudicis in tractatu Ioma & R. Moſe 2 parte Maiemonim, pag.453. Ieiunium. *duorum generum, vnum*
coactum legéque præſcriptum Eccleſiaſticis reſpondens. Onaſim vocant. i. coactionum, Leu.16, ieiunium ſcilicet
expiationis decima die menſis Septembris, ad quod ſequentibus ætatibus multa adiecta ſunt, Zach.8, & in calen-
dario Hebræorum, alterum voluntarium obligans duntaxat poſt votum, Num.30 v.14, Pſal.34,68,108. Kona-
ſim appellant. i. punitionum & abſtinentiæ, quibus ſcilicet punitur corpus, vt cum quis vouet ſe abſtenturum à vi-
no, vel carnibus. Num.6. &c. Quin & Quadrageſimæ *exemplum à Moſe his, & iuxta aliquos Rabbinos ter tot*
dies ieiunante relictum, Exod.24,34, Deut.9. Inde enim deincepſ 40 diebus pro ſuo modulo multi ieiunarunt,
abſtinentes à carnibus & vino, in itinerario R. Benjamin. Delectus ciborum, *Leuit.11, Deut.14, Hæc ſunt*
animalia, quæ comedere debẽtis, hæc quæ non comedere, de animantibus ſiue terræ, ſiue aquæ, ſiue aëris. Num.6,
qui ſi voluerint Domino conſecrare, à vino & omni quod inebriare poteſt abſtinebunt, ab aceto, & quolibet de vua
expreſſo, ab vuis recentibus, ſiccis, paſſis.30, v.14, Votum per ieiunium & cæterarum rerum abſtinentiã, vt etiam
exponunt R. Abraham & alij Rabbini. Cura mortuorum, pro eis preces, Purgatorium, *Aaron ſtat cum*
Thuribulo inter viuos & mortuos. David ieiunat & parentat Saüli & Ionathæ, 1 Reg. vlt. oblationes, de quibus
Exod.25, ad temporarias ſæculi venturi pœnas relaxandas valere Zoar docet in ſectione Teruma. Rakanati,
Leuit.21, illud, 1 Reg.2. deducit ad inferos & reducit, de certo inferorum loco intelligendum docet, è quo purga-
ta anima emergant, per ventrem ceti ſiue balenæ figurato, Ion.3. (vt & alij per refugij ciuitates, Num.) non de
Seol tahtioth (inferno inferiore) Siue Abaddon (perditione) Imò verò vetuſtiores Hebræi in Talmud c. haza-
hab (aurum) in tract. Baba Metſia (porta media) Nam paſſim ſeptem inferni manſiones cõſtituunt, è quarum 3150
aliis eſſe exitum, ex aliis non eſſe docent, reliqua in 13 articulum ſymboli ſui Rabbini docent, nempe purgatorium
eſſe pro

Anni Diluuij.

eſſe pro fidelibus conſtitutum, vt luant quidē pœnas pro grauitate peccatorum ſuorum vi baietſer .i. fomitis & concupiſcentiæ commiſſorum, poſtea tamen partem futuri ani obtineant, cum hæretici, infideles, Epicurei & truncatores plantationum (.i. piarum patrū traditionum) ſint in æternum perituri. Traditiones. *Articulus eſt octauus Symboli Iudæorum ab eodem Moſe proceſſiſſe duplicem legem vnam ſcripto (Biktab) alteram traditione (Beal-pé, q. per os) & vtranque obligare æqualiter. perueniſſe autem ad poſteros, per Ioſuam & Seniores ad prophetas & Sacerdotes, indéque ad Scribas & Phariſæos, de qua ſcriptū ſit, 1. par. 4. Hac autē ſunt verba vetera. Sic enim appellari Maſoreth (traditionem) ſiue Cabbalam (acceptionem & doctrinam maiorum ſine ſcripto) docet Kimhi, quam poſt captiuitatem ſuſcitarit Ezras. Atque hūc perpetuo Dei cultum fuiſſe cōſeruatum apud ſuos de Tabernaculis, palmis, tubis, fimbriis, ieiuniis, ſacrificiorū ritibus, Eccleſiaſticis inſtramentis, & conſimilibus, minime lege ſcripta expreſſis, pro quibus pugnat contra hæreticos* Karaim *(.i. biblicos, ſolam ſcripturam recipientes) R. Abraham Leuita in ſua Cabbala.* Vita æterna, iudicium extremum. *Paſſim in Moſe & pſalmis. pro quorum compendio eſto illud R. Moſe ben Nahaman & Rakanati Leu. 21 pag. 154. Scito eam animæ* Cerithuth, *i. exciſionem, de qua paſſim Moſes, magnā ſpem facere immortalitatis animorū, mercedis ac præmij futuri. Nā quod ſæpe Dominus, excindetur, ait, anima illa de medio populi ſui, vel excindetur anima ipſa à facie mea, oſtendit eandē ipſam, quæ peccauerit ob peccatū exſcindi, reliquas, quæ non peccarint, ſe corā in ſublimi luce & ſplēdore victuras. Hoc tu intellige.* Reſurrectio *autem carnis eſt decimus tertius articulus eorū Symboli, crebroque à Dauide pingitur. Cæteri articuli de fide, operibus, prædeſtinatione, Iuſtificatione, etiam cōtrouerſi inter nos & Caluiniſtas abundè illaſtrantur à ſcriptoribus ſacris huius ætatis, Moſe, Ioſue, Samuel, Nathan, Dauide, auctore primi Paralipomenon, & aliis ſi qui ſint.*

1464

QVINTA ÆTAS REGVM, ET VAriorum Mundi principatuum q. virilis ætas populi Dei.

Quæ incipit anno mundi 3150.

Regum Dauidicorum

2

1464 a SALOMON regna-
3. Reg. 11. 2. Par. 9. uit adhuc, an. 36.
1500

Pontifice & prophetis iiſdem.

Rege eodem Aſſyriorum Laoſthene.

Sicyoniorum Epopeo rege decimo ſeptimo.

Iiſdē apud Lacedæmonios, Corinthios & Athenienſes regnantibus, deinde

1500 *Archippo Athenarum Archonte an. 19.*

Anni mundi.

a AVCTIS tabernaculi rebus, templum mirabile con-
3150 ſtruit, iouentis inter Iſraëlitas centum quinquaginta tribus millibus proſelytarum, qui operas ſuas præſtare poſſent ad lapicidinas, & ad lapides ſaxáque in locum opportunum exportanda, 2. *Paral.* 2.

Tabernaculū antea mobile & portatile, nūc primū cœpit figi.

Templum iſtud auguſtiſſimum, ſeptem mundi quæ habentur miracula ſuperans, tres præcipuas habuit partes, tēplum clauſum. 2 Atrium interius ſiue ſacerdotum. 3 Atrium exterius ſiue populi, in quo porticus conſtructa eſt à Salomone, poſtquam ille ædem totam perfeciſſet. 3. *Reg.* 7.

Progreſſu temporis atrium iſtud exterius interſtitio murorum fuit ſeparatum, vt anteriore parte viri, poſteriore fœminæ continerentur, ſacerdotumque ab atrio remotiores

3150 eſſent, vnde atriū nouū. 2. *Paral.* 20. id eſt, atrium fœminarū.

Hæc autem omnia atria ſuas habuerunt porticus ad Me-

3186 ridiei & Septemtrionis latera, quibus vel imber vel æſtus vitari poſſent. Tandem atrium profanum ſiue gentium, in quod exteri & Iſraëlitæ non purificati, ad precandum conuenire poſſent, acceſſit.

Vniuerſa hæc muro cingebantur, à quo totum ſpatium vſque ad atria contentum mons domus dicebatur, domus Dei, mons Moria, Nempe in eodem mōtis tractu ſunt quatuor colles ſiue iuga, quæ quandoque vna appellatione Sion dicuntur, aliquando varia ſortiuntur nomina. Primus eſt Sion, qui ob ſui altitudinem reſpectu totius terræ, ſpecula interpretatur. In eo erat arx dicta ciuitas Dauid, quā à Hieruſalem dirimebat hiatus quidam ſiue Melo. 2. *Reg.* 5. Illic erant ſepulchra Dauid & Regum. Secundus iſte Moria. Tertius Acra, vbi noua ciuitas. Quartus Golgolta.

Omnia illic auro, argento, rebus aliis pretioſiſſimis conſtabant, ac vt cultus Dei eſſet honorificentior, præter Cherubos Moſaicos formam iuuenum alatorum oſtentantes, ſimilibus ſacris imaginibus omnia ceſperſit etiam templi parietes & introitum. *ſub finem 6. capitis 3 Reg.*

Multa alia adiecit præter exemplū Moſi à Deo præſcriptū.

3186 1 Decem menſas panum ad vnam Moſaicam, decem candelabra ad vnum, in quibus etiam lucernæ perpetuo arderet.

Anni Diluuij. — *Anni mundi.*

1464 — 3150

2 Præter concham Moſis ad lauandos ſacerdotes, decem alias conflauit, itémque mare magnum.

3 Vltra ambos cherubos, totidem prægrandes confecit, qui & illos obumbrarent cum tota arca.

4 Præter arcæ vectes, duos alios longe maiores qui à lateribus arcæ ad oſtij Debir duo limina porrigerentur, ne pontifex die expiationis ingrediens huc illuc indecorè deflecteret,

5 Vaſa ſancta & inſtrumenta templi omnia ex puro auro, aliáve pretioſa materia multiplicauit, & nouę multiplicíſque formæ addidit.

6 Varias cellas, veſtibula, porticus, gazophylacia, cœnacula, tabulata, ædes, cubicula, columnas, portas in omnem plagam condidit, quorum nullus fuerat vſus, vel mentio in Tabernaculo Moſis, aut Dei præſcripto exemplari.

7 Sparſit omnia cherubis & ſacris imaginibus, floribus, animalium & rerum aliarum figuris, &c.

Sadoch de Eleazaris familia adipiſcitur pontificatum deposito à Salomone Abiatharo, qui erat de poſteris Heli, atque adeò Ithamaris.

Traditum per Moſem à Domino ſacrificij veteris ordinem, vt paulo ante Dauid, Salomon, Sacerdotum & Leuitarum miniſterio, cãtorum multiplici numero, Pſalmorum diuinorum tripudio, templi & altaris illuſtri gloria, ſacrorúmque vaſorum multitudine ſplendidius amplificauit. *Rupertus lib. 2. de Offic. Eccl. cap.* 21.

Sadoch Hebræorum ſummus pontifex octauus, *Euſeb.* nonum ab Aarone Hebræi aliqui faciunt. ſed repugnat ſeries à nobis ex aliis locis, præſertim Scripturæ, poſita.

Magnificentia ipſius rurſum eluxit in publicis ædificiis conſtruendis.

Domum regiam ſibi, alteram vxori, tertiam æſtiuam, extra vrbẽ, quæ & domus Saltus Libani appellatur, quod puro Libani ligno conſtaret, denique vrbis totius muros à fundamentis extruxit, in quibus omnibus ſuperbè excitandis 13 totos annos conſumpſit.

Regia eius tres ſummas habuit partes, porticum Iudicij cum ſolio regio, Atrium ac denique ædes ipſas. Muri omnes extrinſecus lapidei, intrinſecus cedrini, ad pulchritudinem, durationem & ſanitatem.

Vrbes etiam multas, & in Iudea & alibi, vt Palmyram iuxta Euphratem magnificentiæ ſuæ teſtes condidit. *Ioſeph.*

Opes multas habuit, quæ ex eo æſtimari poſſunt, quod in Sepulchro Patris magnam auri vim condiderit. Mille enim annis poſt ferè Hyrcanus ex vna camera tria talentorum millia, & paulò pòſt ex altera totidem Herodes eruit, *Ioſ. lib. 15. Antiq. c. 16. & lib. 16 c. 11. & lib. 1 bell. c. 12.*

Non erat argentum nec alicuius pretij putabatur in diebus eius 3. *Reg.* 10. Quod ſic eſt interpretandum Nihili faciebat Salomon aurum & argentum, minus fortaſſe etiã quàm lapides. Erat enim nimis magnificus & ſumptuoſus. Non quod aliis, præſertim populo, eſſet cariſſimum. Quoniam in hac Regis abundantia, luxu, ſumptibus, largitionibus, populus egebat, oppreſſus haud dubiè regiis exactionibus & tributis, quæ ideo Salomon cogebatur augere, vt ſuæ profuſioni ſatisfaceret. Id ex hiſtoria Roboam filij conſtat.

Fuit primogenitus Bethſabeæ ex Dauide. Nam puer, qui eum pręceſſiſſe dicitur, erat adulterinus. Secundo genitus Nathan (alius à propheta, de quo Luc. 3) denique Simha & Sobab.

Latinorum Ati Syluio, deinde Capi Syluio an. 28.

SALOMONIS SÆCVLO.

1500 — 3186

Anno

Anni Diluuij | Anni mundi

SÆCVLO SALOMONIS.

Anno ætatis decimo, vel vndecimo ad ſummum, genuit Roboam, etſi puer non dicitur poſſe gignere ante 13 annum & vnum diem. *R. Iſaac.* Hoc facile probatur, quoniam
1464 3150 Roboam annum 40 vitæ agens patri 52 annos nato ſucceſſit ex. 3. Reg. 14. & 11.

Initio regni, id eſt, ætatis duodecimo (vt conantur docere Hebręi apud R. Kimhi, 1. Par. 29. v. 1. nam hoc non eſt ſatis liquidũ) vrbem muro circumdedit, *3 Reg.* 2, inter duas mulieres ſapienter iudicauit ſapientia ſibi diuinitus indulta.

Regibus vicinarum gentium amicitiam ipſius & fœdus petentibus & imperata facere paratis aſſenſit.

Templum ſeptem annis compleuit, nempe regni ſui vndecimo, in monte Moria, qui collis erat montis Sion ſaxoſus, paulum erectus à parte Orientali ciuitatis, pronus ſuper arcem, quam muro cinxerat, valle profundiſſima circumdatus. *Ioſeph lib. 15.*

Dedicauit templum, dicta oratione, mactatis hoſtiis pacificis ad boum 20 millia, & ouium centum viginti millia. Nempe vt epulo ſacro populum ad celebritatem confluentem exciperet. Nam in ſacrificiis pacificis omnia reddebantur ad conuiuandum offerenti, præter adipes & renes, qui adolebãtur, & armum dexterum, qui relinquebãtur ſacerdotibus.

Summa orationis, vt Deus populum in rebus ſuis opem in illo templo implorantem exaudire vellet ex arca & cœlo. *3 Reg. 8.*

Domum regiam tredecim annis perfecit, nempe regni ſui vigeſimo.

In maxima regni proſperitate coniuges ex alienigenis ſibi ſociauit, & idola, quibus more gentis ſuæ ſacrificarent, habere permiſit. Vnde vltionem à Deo metuit. *3 Reg. 11.*

Septingentas vxores & 300 concubinas habuit iam ſenex. Earum idola coluit fanáque eis ſtruxit. *Ibid.* Cui proinde Deus denuntiauit fore, vt regnum maiore ex parte filio ademptum ſeruo illius traderetur. Idque ità accidit.

Anno regni quarto filiam Pharaonis duxit. Ita illa cum eo vixit *36. R. Salo. 2. Par. 16.*

Tempore ſenij à mulieribus aliis pertracta eſt ad Idololatriam, ſed reſipuit. *Ibid.*

Multas vrbes ædificauit in Paralipomenis.

Bella pauca geſſit. Vnum contra Syros Sophenos prope Euphratem, quibus victis ædificauit Palmyram in deſerto & alias ciuitates munitiſſimas in Emath regione Saphenorum *2 Par. 8.*

Alterum contra Idumeos maris Rubri, quibus eripuit Aſion-Gaber, quæ vrbs poſtea à Ptolomęi Sorore Arſinoë dicta eſt, hodie Suez, Turcæque paret, Rubri maris portus. Deinde Aeloth. *Ibid.*

Ciuilia duo celeriter oppreſſit, Ieroboam, qui Iſraëlitas ad rebellionem inflammauerat, ad Seſac Aegypti regem fugiente. & Adad, poſt accenſos in Idumea defectionis ignes, in Arabiæ deſerta dilabente. *3 Reg. 11.*

Razon latronum principem, qui Damaſcum inuaſerat, ſéque in ea pro Rege gerebat, ſuſcitatum à Deo propter ſuam Idololatriam perpetuum hoſtem habuit. *Ibid.*

Makeda quæ & Nicaula Aethiopum regina (Item Aegypti. *Ioſ. lib. 8. An. c. 2.*) è Saba Nili inſula, poſtea à Cambyſe Meroë appellata, ad Salomonem venit, regni eius quarto (*Marinus victorinus de reg. Æthiopia*, vel potius vndecimo.
1500 3186 Nam 3 Reg. 11 templum iam erat ædificatum) de lignis

arboribus, & cęteris rebus, naturalibus preſertim auditura. Filium ex eo conceptum nomine Melich, deinde Dauidem, regnandi iure fœminis ſublato, Regem renuntiauit, & nobili imperio Preto Ioannis (quòd hodie etiamnum viget) principium dedit. Ex quo iam tot annos primo legem, deinde Euangelium per Eunuchum & Philippum Apoſtolum prędicatum ſeruant, extremam manum adhibente Mattheo. *Ex hiſtoria Aethiopica.*

In Aethiopiam ſecum duxit 12 Iudęorum millla, mille ſcilicet è ſingulis tribubus, quibus ibi magno numero propagatis, iam Aethiopes, pręſertim nobiles ſe è ſemine Iſraëlis eſſe gloriantur. Ob eamque cauſam etiam nnnc circunciduntur, non quidā ob ſalutis neceſſitatem, vt ipſi obiicientibus Paulum reſpondent, ſed ob ſanguinis pręrogatiuam. *Ex eadem hiſtoria.*

Hinc fortaſſe abrepta occaſio hiſtorię vel potius fabulę de Iudæis fluuio ſabbatico in Aethiopia clauſis, & eorum imperio florentiſſimo apud Eldad Daniun, quem olim vertimus.

Regina Saba plantam Balſami dono detulit ad Salomonem, quam & ipſe plantauit in agro Hiericuntis. *Ioſep. lib. 8. Ant. cap. 3.* Eā poſtea ſola Iudæa aluit. *Plinius.* Hodie ſola Aegyptus, vbi etiam fertur ſterileſcere.

A fixa Aaomæ ſede regni, quarto loco regnum obtinuiſſe dicitur. Nam eum antea incertis ſedibus Aethiopes regnarent inſtar Nomadum & Arabum, Arue primus illic ſedem cōſtituit annis 400, deinde Agabo frater an. 200. Hinc Ghedur qui & Sabanut, 100. Is totam Aethiopiam ſubegiſſe ſcribitur. Denique Makeda huius filia an. 80, quorum quinquageſimo viſerit Salomonem poſt eius quartū, & poſtea regnarit 27. Hāc autem reliquerit progeoiem 22 regum vſque ad Chriſtum.

Melic filius eius & Salomonis an. 29. Andedo filius Melic an. 1, Auda frater 11, Gigaſio 3, *Zangua* 44, Guaſio d. 1, Anret 61, Baliara 9, Causda 2, Chsnze 10, Endur 9, Guaza 1, Endrah 1, Chaales 1, Setiia 17, Aglaba 3, Anſcua 1. Breguas 17, Guaſe 17, Beteclugna 17, Baazena 27, ſub quo Chriſtus. Sed multi prætetiti ſunt, vel numeri corrupti. Nam vix perueniunt ad extremum huius quintæ ætatis, nedum ſextæ, ſiue Chriſti.

Habuit Salomon naues traiicientes in Tharſis Indiæ regionem ad aurum, argentum, lapides pretioſos, Pauones, &c. *2. paral. 8.*

Nauigatio erat trium annorum. Quare profundè oportuit penetrare in Orientem & Occidentem. Nam illa Portugallenſium hodie, quamuis remotior anno abſoluitur, & quando eſt diuturniſſima ſeſqui anno.

Inter hæc eſt aurum, quod appellatur in Hebræo ibid. c. 3 Paruaim, quaſi allatum ea vtroque Peru, quod hodie paret Hiſpano. Eandem nauigationem repetere voluit Ioſaphat cap. 20. nec probabile id intelligi de nauigatione vulgari Indica. Nam illa per mare Rubrum ſemper fuit tritiſſima & cognita vniuerſis gentibus, ſine qua Orientis opes ad Syriæ, Aſiæ minoris, Phœniciæ, Africæ, Europæ regiones nunquam alioqui peruenerunt.

Dum ergo Scriptura hoc de Salomone & Ioſaphat veluti ſingulare notat, poſito etiam Paruaim vocabulo, quod dualis eſt numeri, quis non cernit nouum hunc orbem nominari? Qui potuit ab ipſis aperiri ſulcato mari ſiue verſus Occidentem more Hiſpanico, ſiue verſus Orientē Molucis præter-

Anni Diluv. 1464 — Anni mundi 3150

SALOMONIS SÆCVLO.

Anni Diluv. 1500 — Anni mundi 3186

Anni Diluuij.		Anni mundi.
1464	SÆCVLO SALOMONIS.	3150
1500		3186

ternauigatis, vt faciunt Luſitani.

Salomon præter alias ſapientiæ dotes, etiam numeratur inter 10. Pſalmorum conditores à D. Hieron. *Prolog. in Pſalt.* quod 72 & 127 eius nomen præſerant, cui & tres ſequentes 128. 129. 130. tribui debeant, quia ἀνεπίγρα-φοι ad proximum auctorem referuntur. Hebræi decem quidem faciunt, imo verò vndecim, ſed Salomonem prætermittunt, eius loco Adamum & Melchiſedech ſuſtituentes. *Kimhi præf. in Pſal.*

Eius geſta Nathan vates, Ahias Silooita & Iddo propheta perſcribunt.

Et ex exteris Eupolemus, Alexãder Polyhiſtor, Hecateus Abderitanus, Dius Phœnix, &c. è *Ioſepho lib. 8 Antiq c. 2, & Euſ. lib. 9. Præp. c. 4.*

Ahias Silonites propheta miſſus à Deo, tradit decem tribus Ieroboamo, prędicit mortem filij eius, & totius regni exitium, *3. Reg. 11 & 14.*

Puerum eum fuiſſe aiunt Moſis ætate, & vitam ad Eliæ ſæculum perduxiſſe, quod ſpatium eſt annorum 600. Nam recenſetur inter 7. annoſiſſimos. *In præf. Maimonim.*

Reges huius temporis ſapientiæ ſtudebant, ſibique mutuo per legatos quæſtiones, problemata, ænigmatáque proponebant, præmiis vincenti conſtitutis, *3. Reg. de Hiram & regina Saba, Plutarc. in Sympoſio 7 Sapientum, & auctor vitæ Æſopi.*

Profana Rege Salomone.

Ante Homerum extiterunt hi poëtæ in Græcia, Linus, Philammon, Tamyras, Amphion, Orpheus, Muſæus, Demodocus, Phenius, Sibyllæ, Epimenides Cretenſis, Ariſteas Proconeſius, Asbolus Centaurus, Iſatis, Drimoo, Euclus Cyprios, Orus Samius, Protenidas Athenienſis, *Euſ. lib. 10. Præp. cap. 3.*

Olenes, Lycus, Pãphus Athenienſes, Orpheus filius Calliopes hymnographi. *Pauſanias.*

Homerus, centum annis plus minus poſt bellum Troianum, *Caſſius apud Gellium lib. 17. cap. 21.* ſexcentis ante Ariſtotelem. Centum triginta ante primam Olympiadem. *Porphyr. Cornelius nepos.* Ante cæcitatem Meleſigenes appellabatur. Eius ortum ſeptem Græcorum ciuitates glorioſè ſibi vẽdicabãt. Cuius poëſi nullũ opus apud Gręcos vetuſtius extare in cõfeſſo eſt. *Ioſeph. lib. 1. contra Appionẽ. Sic Ariſtot.*

Nam Lini, Orphei, Muſæi, Phenij, & Ariſteæ proconeſij poetarum, qui vno ſæculo erant antiquiores, vtpote deorum ſuppares opera perierunt. *Ibid.* Suæ poëſeos argumentum deſumpſit è Coruino Ilienſi poëta, Palamedis diſcipulo. *Suidas.* Sibyllinos verſus plurimos ſuis verſibus inſerens. *Solinus ex Boetho.* Adiit ſapientiæ ergò ſacerdotes Aegyptios. *Iuſtinus in Parænetico.* Non modo cæcus fuit, ſed & victum errans per omnes propè terras ſibi emendicauit. *Pauſanias in Corinthiacis.* Eius & Heſiodi animas pendentes ex arbore ſerpentibus illas vndique vexantibus, graues dare pœnas retulit Pythagoras, eorum cauſa, quæ finxerunt de Diis.

Ionica emigratio, in qua quidam Homerum fuiſſe ſcribunt. *Euſeb.* de qua mox.

Pelaſgi mari potiuntur. *Nang.*

Cumas hoc ætate conditas aiunt, item Magneſiam in Aſia. *Ibid.*

Chabreus filius Cheopis rex Aegypti. *Diod. lib. 2. cap. 2.*

Eſt ille Vaphres, cuius ad Salomonem & viciſſim Salo-

monis ad ipſum extant literæ, apud Euſebium ex Polemo-ne lib. 9. Præpar. cap. 4. & apud Clementem Strom. lib. 1. ex Alex. Polyhiſt.

Hiram rex Tyri poſt patrem Abibalum, regnauit an. 34. *Ioſeph. ex Menandro Epheſio contra Appionem.*

Baleaſtartus filius regno ſucceſſit. Hinc Abdaſtartus, &c. Nam ſequentes reges Tyriorum, nomen Aſtartæ deæ apud ipſos cultæ ferè adiunctum habuerunt.

Colonia Ionica deducta annis 140. poſt Troiam captam. *Clem. Strom. lib. 1. ex Eratoſtene.* Sexaginta annis poſt Heraclidarum deſcenſum. *Plutarch. in Homero.* Coloniæ rex Androchus Codri filius, Epheſum iam fundatam, & templum ab Epheſo & Crœſo indigena, ante Herculem & priorem illo Bacchum, amplificat. *Pauſa. in Achaicis.*

Pyſeus Thyrrenus pirata Italiæ tubam inuenit. *Plinius lib. 7. cap. 56.*

INITIO pius, ad extremum impius. Conſilium ſecutus iuuenum, preces ſuorum graue tributum à Patre impoſitum relaxari poſtulantium repudiauit, ſicque decem tribus à ſe auertit. Fruſtra bella contra eas geſſit.

Aras & ſtatuas & lucos in montibus excelſis ſtatuit, & omnes abominationes gentium fecit.

A Seſac rege Aegypti victus, Hieroſolymã & theſauros regios amiſit.

Ita regnum bifariam diuiditur. Vnum Iudę appellatur, quod obtinuit Roboam, vel Hieruſalem, vel duarum tribuum, vel Dauid. Alterum Ephraim, vel Samariæ, vel communi nomine Iſraël, quòd plures tribus, nempe decem ad Ieroboam ſe contuliſſent, duabus duntaxar Iudæ & Benjamin vnà cum Dauidis poſteritate remanentibus.

Leui etiam tribus relictis vrbibus, quas inter decem tribus poſſidebat in tribum Iudæ & Benjamin, vt vicina eſſet templo, fermè tota ſe contulit. *2. Par. 11.*

Rurſum quia decem tribus ad cultum ſimulachrorum, duûm præſertim vitulorum ſe transtulerant. Alioqui in cæteris legem ſequebantur, id eſt, doctrinam Moſis & ritus ſacrificandi & ſacramenta adminiſtrandi, vt magis hęretici fuerint, quam pagani. Quin & apud ſe Catholicã profeſſionem permiſerunt, dum multa collegia prophetarum, & multos habuiſſe memorantur, qui non curuauerant genua ante Baal Eliæ tempore.

Ab hinc vſque ad tranſmigrationem in Babyloniam Prophetarum magnus prouentus fuit. Eos enim Deus excitabat ad Iſraëlitarum caſus ſiue proſperos, ſiue aduerſos prænunciandum, quòd ſe ita ſcidiſſent.

Semeias vir Dei dehortatur Roboam habentem in exercitu centum octoginta millia electorum militum, ne bellet contra decem tribus, quæ à ſe defecerant, *3. Reg. 12.*

Iddo adhuc prophetabat.

Ioam (ſic enim nominatur ab Epiphanio) prænunciat Ioſiam regem trecentis pòſt annis naſciturum, qui idololatriam deſtruat: cúmque reuerteretur ab increpando Ieroboã de impia religione, in via à leone occiſus eſt, quòd cuidam ſe ad cibum vocanti inconſulto Deo paruiſſet, ſed tamen leo aſſidens illæſum corpus ſeruauit, dum in funus efferretur. *3. Reg. 13.*

Iadon vocatur à Ioſ. *lib. 8. Antiq. cap. 2.* Sameas, à Tertul. *contra Pſychicos.*

Iudæi, ne cum ſchiſmaticis Iſraelitis vllo ſacrorum vſu communicarent, eam literarum formam, quæ nunc vſitata eſt,

Anni Diluuij		Anni mundi
1500		3186
1500 2. Par. 12. 1517	3 b ROBOAM an. 17.	3186 3203
	Achimaa Pontifice.	
	Samaïa & Iddo prophetis.	
	Phericiade Aſſyriorum 32. rege an. 30.	
	Ieroboam filio Nebat Iſraelitarum ſiue decem tribuum regni conditore an. 22. 3. Reg. 14.	
1517		3203

Anni Diluuij.

1517 *Labore Lacedæmoniorum.*

Agilao, deinde Prymina, an.35.Corinthiorum.

Archippo, mox Therſippo, an.41.Athenarum Archonte.

Latinorum Capi Syluio, deinde Carpento Syluio an.13.

4

1517 Iba.c.13. 1520 c ABIA an. 3.

Azaria pontifice eodémque propheta,
Iddo propheta adhuc ſuperſtite.

Iiſdem Regibus.

5.

1520 Iba.c.15. 1561 d. ASA an. 41.

Abimelech Pontifice.

Ioram, Azaria filio Obed, Hanani & eius filio Iehu prophetantibus.

1561

Anni mundi.

eſt, id eſt, quadratam, mutatis prioribus figuris condiderunt, ac illas, quæ Samaritanæ literæ deinceps ſunt nominatæ, reliquerunt. *R. Moſe Gerundenſis ſub finem Pentateuchi.*

3203 Regno Iſraëlis.i.decem tribuum conſtituto, regnum Iudæorum deinceps in duo ſciſſum permanſit, Catholicum ſcilicet, & hæreticum. Catholicum, quod peculiariter nomen Iuda retinuit, tres capiebat tribus, Iuda, Benjamin, & Leui. Nam Leuitæ antea per totam terram diſperſi, ſeſe receperunt ad legitimum Eccleſiæ locum. Hæreticum, pro regia habuit Tirſam, deinde Samariam. Retinuit Circumciſionem, & cæteros ferè cultus Moſaicos, niſi quòd eos ſubinde variabat nouis & peregrinis vicinarum gentium ritibus. vt nulla religio ſolet eſſe conſtans & firma apud eos, qui ſe ſemel ab Eccleſia diſtraxerunt. Prophetæ Leuitis fuerunt animoſiores. Nam in eo etiam ſua collegia atque conuentus continuarunt, vt ex Eliæ & Eliſei hiſtoriis liquet.

Profana Roboam rege.

Thraces maris imperium poſſident. Bithyniam nauali prælio capiunt, tranſeuntes à Strimone.

Samos ſtruitur Partheniæ nomine in mari Ionico.

Smyrna, quæ antea Naulochus ab Amazonibus ampliatur.

Smendis ſiue Seſacus Aethiopes & Phœnices Circumciſionem docuit, templum ſpoliauit. *3.Reg.14.* Eum etſi non nominet Herodotus lib. 2. tamen cōtra Roboam dicit mouiſſe arma & Syriam Paleſtinámque terrore ſui cōpleuiſſe.

c ABIA pius fuit, niſi quod iuxta Midras ad extremum
3203 peccauit, dum capta Bethel vitulum non conſumpſit.

Produxit contra Ieroboam 400 hominum millia, & vicit,
3206 cum tamen Ieroboam duplo plura haberet in ſuo exercitu, nempe 800 milia.

Cum eo continua bella geſſit.

Non fuit Roboę primogenitus, vt intelligitur è 2 Par. 11.

Impietatem paternam ſecutus eſt, *4. Reg. 15.* Vbi obſeruandum Iſraëlitarum reges ſemper in impietate Ieroboam permanſiſſe, etſi eam aliqui auxerint. Ex Iuda regibus alios Roboami impietatem æmulatos eſſe, alios ad Dauidis imitationem ſe contuliſſe.

Profana Rege Abia.

Saſochis ſecūdus legumlator apud Aegyptios. *Dio.li.3.c.5. Iuſt. Martyr. oratio ad Gētes.* Videtur eſſe Seſac rex Aegypti. *3. Reg.11.* apud quem latuit Ieroboam Salomonis irā fugiēs.

d PIVS fuit & religioſus, primúſque Regum qui ſe ad Dauidis imitationem contulit.

3206 Ita purgauit omnea ſordes Idolorum, quæ fecerāt patres ſui Roboam & Abia, vt tamē excelſa non ſuſtulerit. Nā aras,
3247 quas illi ędificauerāt ſuper colles excelſos non remouit, quaſi extra templum ſacrificari, vt ante templi ædificationem, Deo fas eſſe exiſtimaret.

Fœdus cum rege Syriæ Benadad firmauit contra Baaſam, eiuſque auxilio regnum Ieroboæ, quod tunc ab iſto tenebatur, magna clade affecit.

Regē Baaſam ab ædificatione vrbis Ramæ auertit. Inde abreptis lapidibus & lignis regni ſui oppida Gabaa, Benjamin & Maſpha cōdidit. ciuitates multas ei ademit. *2. Par. 17.*

Ad extremum peccauit, dū ſe fulſit præſidio & fœdere regis Syriæ. iterum, dum Ananim prophetam hoc ipſum increpantem conſtringit. Tertiò quia in ſuo morbo, non requiſiuit Dominum, ſed medicos. *2. Par. 16.*

3247 Suorū geſtorū ſcriptorē nactus eſt Iddo prophetā. *2. Par. 9.*

Anni Diluuij. | Anni mundi.

Zarâ regẽ Aethiopiæ parua manu vicit, qui irruerat in terrã Iuda cum decies cẽtenis millibus. (i. millione) militum & curribus trecẽtis, quãtum exercitum nullus vnquam regum duxiſſe memoratur in hiſtoriis, etiam profanis. 2 *Para. 14.*

Parua inquam manu, ſi conferatur cum hoſte, alioqui Aſa habebat in caſtris 580 hominum millia.

Zara victus decimo quinto anno Aſæ reſtituit, quæcunque Seſac rex Aegypti de templo abſtulerat. Chuſeus ſiue Aethiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem. Nam Scriptura duplicem Aethiopiam ſtatuit, vnam cia mare rubrum in Africa, alteram vltra, in Arabia. Videtur vtriuſque fuiſſe rex. 2 *Paral. 14.*

Abimelech põtifex max. 3. Reg. 15. Anani prophetat bella in Aſã exoritura, quòd hominibus, nõ Deo fidiſſet, vnde & in neruũ cõiicitur. 2. *Par. 16.* Hanani videns. Ioram propheta.

Iehu filius Hanani vaticinatur cõtra Baaſa regẽ Iſraël, à quo & occiditur. 3. *Reg. 16.* Azarias prædicit regnum Iſraël, futurum abſq; Deo vero, ſacerdote, doctore & Rege. 2. *Para. 15.*

Aſa filiam Amri regis hæretici, dedit vxorem filio ſuo Ioſaphat. Vnde prima impietatis, & mox infœlicitatis labes in regno Iuda: Aegrotans non quærit Dominum, ſed medicos ſuo magno malo. 2 *Paral. 17.*

Regni eius viceſimo ſexto rex Iſraël Baaſa moritur, & ſuccedit Ela filius, 3 *Reg. 16.*

Imo verò eius triceſimo ſexto, Baaſa aſcẽdit in Iudã oppugnaturus Ramã. Reſpõdeo, viceſimo ſexto nõ regni Aſę, ſed bellorum ſiue temporis, quo Aſa bellis, pręſertim à Baaſa per annos 24 iactari cœpit. Ideo enim nominatim decẽ eius annis primis terra quieuiſſe annotatur 2 Par. 14. v. 1. Quibus ſi addas viginti ſex bellorũ, 36 incidet in hãc Baaſæ expeditionem, qui & diſertè 3 Reg. 15. verſ. 15 bellũ geſſiſſe cunctis diebus ſuis, (i. 24 ann. quus regnauit) cum Aſa memoratur.

Aliis à diuiſione regni Hebræorum triceſimo ſexto Baaſa ædificauit Rama, vt nullus auto poſſet ingredi; vel egredi de regno Aſa. 2 *Paral. 16.*

Seſoſtria rex Aegypti tertius apud Aegyptios legiſlator. *Diod. li. 1. & 5. Iuſt. Martyr. paran. ad Gentes.* vbi Seſonchoſia.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. 3 *Reg. 16.*

Profana Rege Aſa.

Ageſilaus rex Lacedæmoniorum iuſtiſſimus.

Barcis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Euſ.*

Benadab Syriæ, qui regem Baaſa cõtra Iudam inſurgentem vicit. Pſeuſeudes Aegypti.

Deductio Coloniç Ionicę 140 annis poſt Troiana tẽpora. *Cle. alex. li. 5 Stro. ex Ariſtarcho. vel 180. Euſ. chr. ex philocore.*

Ab Heraclidarum deſcẽſu ad conditam Ioniam fuẽre anni ſexaginta. *Ibid. Clemens ex Eratoſtene.*

c SANCTISSIMI huius regis hiſtoriã Iehu filius Hanani perſcripſit 2. *Par. 20.*

Remp. & religionem reformauit.

Legis doctores & magiſtratus probos vbique cõſtituit.

Inualuit contra Iſraël, conſtituitque militum numeros in ciuitatibus Iuda diſpoſitis præſidiis, etiam in ciuitatibus Ephraim, quas pater eius ceperat 2. *Paral. 17.*

Religionis virtutibus clarus; vt proinde finitimos ſolo nominis terrore in officio continuerit. *Ibid.*

Abundauit opibus & militum ſeruorumq; numero. *Ibid.*

Anno 4 Achab regnum cepit. Cum eo affinitatem iunxit, Athalia filia in matrimonium Ioramo filio collocata.

Eum ad Syriacum bellum ſecutus diuina ope ſeruatus eſt.

Vatem

1520 — *Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33 rege Aſſyriorum an. 20.* — 3206

3. Reg. 16 — *Ieroboam Iſraelitarũ, Nadab an. 2. mox Baſa an. 2. & per ordinem Ela an. 2. Zamri dieb. 7. Et Amri an. 12.*

Athenienſium Therſippo, deinde Phorba an. 31.

Lacedæmoniorum Labote, hinc Doriſſo an. 20. Ageſilao an. 44.

Corinthiorum Prymina, deinde Barci an. 35.

Latinorum Carpẽto Syluio, deinde Tyberino Syl. an. 8.

6

1561 — c IOSAPHAT an. 25. — 3247

3. Reg. 22

1586 — 3272

Ioachas Pontifice.

1586 — 3272

Anni Diluuij.

1586 *Iehu filio Hanani, Abdia, Michæa, Iehiele filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodiæ, Elia & Eliſeo vatibus.*

Aſſyriorum regibus.
33. Ophrateo,
34. Ophratene an. 50.

Iſraelitarum Amri, Achab an. 22. Ochozia an. 2. Ioram an. 12. 4. Reg. 3.

Iiſdem Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Athenienſium regibus.

Latinorum Agrippa Syluio an. 30.

7
1586 f IORAM an. 8.
4. Reg. 8.
1594

* *

Pontificatum adminiſtrante Ioarib.
1594

Anni mundi.

Vatem Iehu affinitatem illam increpantẽ benignè audiit.
Iterum Remp. conſtituit.
Belloc finitimorum petitus ieiunils & precibos victo-
3272 riam obtinuit.
Inde cum Ochozia & Ioram ipſius Achab ſucceſſoribus ſocietatem cenouauit, & cum Moabitis congreſſus victoc diſceſſit.
Nauigationem in Ophir Iodiæ à tempotibus Salomonis intetmiſſam repetit, ſed infœlicitec, quòd illius ſocios Iſraëlitas hæteticos admiſiſſet.
Ioram regis Iſraël quinto obiit.
Elias cutrus & auriga Iſraël, vir pilosus, zona pellicea incinctus, magno zelo religionem tuetur. 3. *Reg.* Iam trãſlatus in cœlum. 4. *Reg.* 2. ante decimum octauum regni Ioſaphat, 4. *Reg.* 3. miſit cœlitus literas ad Ioram regem Iuda, filiũ Ioſaphat, in quibus fata eius explicabat. 2. *Paral.* 21. & *Ioſeph. lib.* 9. *Antiq. cap.* 2. Ita ſanctis mortuis rea viuorum ſunt curę.
Perperam enim vixiſſe vſque ad obitum Ioram filij Ioſaphat Shubertus nugatur.
Quidam Hebræorum putaot Eliam in illo ſoo raptu laxatum corpore & in ſua ſolutum elementa, vbi ad ignis ſphęram perueniſſet. *Kimhi in Malach.* Alij neſciri quid ex eo factum ſit, vt Ioſeph. *lib.* 9. *Antiq. cap.* 1. Talmudici ſeruari ad finem vſque mundi, quæ noſtrorum etiam vetus eſt ſententia apud Athanaſ. *Dialog.* 5. *de Trinit.*
Hinc Seder Olam, *cap.* 1.
Septem homines dantur, qui mundi durationem continenti ſerie metiuntur, Adam, Mathuſalem, Sem, Iacob, Amram, Ahias Silonites, & Elias, qui adhuc ſuperſtes eſt & incolumis (ועדיין הוא קיים). cap. 17 Apparebit ſecundò In aduentu Chriſti (hoc impletum in Transfiguratione.) Deinde recondetur, donec tertiò appareat aduentu Gog & Magog: Interea autem ſcribit geſta omnium ætatum & temporum. *Et paucis poſt verſibus.* Miſit literas ad Ioram regem, annis ſeptem poſt ſuam tranſlationem.
Michæas Iemla prędicit populũ diſpergendum, & Achab regem Iſrael occidendum. Tunc erant 400 Pſeudoprophetę. 2 *Par.* 18. quorum princeps Sedechias & Eliezer. 3. *Reg.* 22.
Abdias vaticinatur in Idumeos, Eccleſiæque ædificationem & propagationem libello vnico prædicit. Prophetas paſcit in ſpecubus. Nam Hebręi veteres hunc eundem eſſe credunt.
Iahiel & Eleazar vaticinationis munere funguntur apud Ioſaphat.
Hial reædificauit Hierico. 3. *Reg.* 16.

Profana Rege Ioſaphat.

Quarto Rhodij mari potentes per 23 an. *Euſeb.*
Allobrox Gallos regit.
Habia magnus poſt Gargorim auum crudeliſſimum.
3272 Curetum rex in Hiſpania.
Adad Syrorum, Oſochot Aegyptiorum.
3286 f IORAM rex Iuda Athaliæ filiæ Achab coniunx ſequi cœpit peregrinam religionem. Socerũ quàm patri propior. Nota quantum detrimenti affinitas impiorum & hęreticorum afferat. 2 *Para.* 21.
Sacella collium inſtaurauit, quæ Ioſaphat pater demolitus fuerat. Eliæ minas eluſit. Idumeos & Lobnam defectione amiſit.
Ab Arabibus & Paleſtinis bello petitus demũ inteſtinorum doloribus per biennium diuexatus, vt egereret etiam
3280

Anni Diluuij. | Anni mundi.

Nummos argenteos cudi iubebat pondere dimidiæ vnciæ, in quorum vno latere forma eſſet vaſculi manna pleni (quale in arca fuerat repoſitum) cum hac ſcriptura, *Sekel*
1420 *Iſrael*, in altero Rami, qualis in virga Aaronis fronduerat, cũ 3106
hac, *Ieruſalaim Kedoſá*. Similem ſe vidiſſe in terra ſancta ſcribit R. Moſe Gerundenſis com. in finem Pentateuchi, & hæc tempora oſtẽtare ex eo colligit, quia cuſus ſignatúſq; erat totius Iſraëlis nomine. Item quoniã Hieruſalem ipſis 12 duodecim tribubus æqualiter tum ſignificabatur fuiſſe regia & ſancta. Deniq; quia literis Samaritanis. Nam eiuſmodi erat literatura Hebraïca, ante decẽ tribuum à duabus ſeceſſionẽ.

Quatuor millia cantorum inſtituit poſtquam arcam è domo Obed-Edom in tentorium ad id in monte Sion ſtructum tranſtuliſſet, quorum principes tres fuerunt, Aſaph, Heman, Iedurhun muſicæ & aliarum diſciplinarum, Prophetiæ & ſanctitatis laude clariſſimi. *Seder Olam. 1 Par. 6.* Eorum nomine multi Pſalmi extant Ethan additur, *1 Par. 6.*

Cantores, Leuitas alios & ſacerdotes ditauit ampliſſimis redditibus, etſi anteà ſuas haberent vrbes, villas, agros, Palatia (מגרשיהן 1 Par. 6) in ſingulis tribuũ ſortibus, multis parcẽs ſumptibus, vt Dei cultus celebrior eſſet ac ſolennior. *Ibid.*

Vt per vices officio fungerentur & variis inſtrumentis Deũ laudarẽt, cytharis, pſalteriis, & cymbalis. Nam ad Moſaicas tubas alia inſtrumẽta muſica adiecit, *Ibid. c. 23, 24 et 25.*

De filiis Iſachar erant viri eruditi, qui nouerant ſingula tempora, ad docendum quid facere deberet Iſraël. *1 Par. 12.* id eſt, è veteribus Rabbinis, Mathematici, qui ſcirent intercalare annos, faſtos conſtituere, ſiderum conuerſiones & curſus ſupputare, qualea multi florebant tempore Ezechiæ. *R. Dauid ibid.*

Iam tum Iudæi ſeſe diſperſerant per multas Orientis regiones, Verbi gratia à fluuio Aegypti Nilo vſque ad introitum Hamath (id eſt, Epiphaniæ, vel iuxta alios Antiochiæ) *1 Par. 13.*

Profana Rege Dauid.

Iones duce Neleo, Androclo, & cæteris Codri filiis in Aſiam migrarunt. & duodecim vrbes Epheſum, &c. in minori Aſia, & vicinis inſulis condiderunt an. 522 antequam à Cyro vincerentur. *Herod. lib. 1.*

Lydij maris imperium tenent,

Ne Scoti Anglis videantur multò inferiores, hic Albanactum Regem ſuum primum fingunt.

Medon Codri nouiſſimi Regis, qui mutata veſte à Lacedæmoniis interemptus eſt, filius primus Archon Athenienſium, à quo poſteri Medontidæ dicti vſque ad Caropem. *Velleius Pater lib. 1.*

Tyria claſſis pollens mari in extremo orbis noſtri termino Gades condit, & poſt paucoa annos Vticam in Africa, *Ibid.*

Peloponnenſes iterum contra Atheniẽſes bellũ mouent.

Ixion ſecundus Corinthiorum rex an. 37.

Argis ſecundus rex Lacedæmoniorum an. 1. Argeſtratus deinde an. 35.

1460 ¶ SADOC primus Pontif. templi, quod Salomon ædificanit, 3146
3. Reg. 6. *3. Reg. 2* viuo Dauide electus & inunctus, vt vngeret Salomonẽ Abiathare à comitiis per Dauidẽ indictis depoſito,
1464 quia Adoniam vnxerat contra Dei oraculum, & Dauidis teſtamentum, *1 Par. vlt. & ibid. R. Selomo.* 3150

Denique Azarias, *1 Paral. 6.* Vbi Catalogus Sacerdotum
1464 de ſtirpe Eleazaris. In quo, quia non tam ſucceſſio ſummorum 3150

∴ ∴

Secunda Synodus, Sadoc & Abimelech filio Abiathar pontificibus, 1 Paral. 24 (Nempe vices gerebant Abiatharis ſummi pontificis) Gad vidẽte et Nathã propheta 2 Par. 29. In ea cõgregauit Dauid omnes principes Iſrael, ſacerdotes & Leuitas. De reformanda Eccleſia, & Eccleſiæ miniſteriis, Sacerdotibus in 24 ordines diſtinguendis, Leuitis in diuerſa templi miniſteria, officia, ſortes diſtribuendis, &c. 1 Par. 24, 25, 26. Hoc tangit Ioſeph. lib. 7. Antiq. c. 9. vbi docet Dauidem reformaſſe inſtitutum Moſis (Deut. 18, verſ. 7.)

∴ ∴

19

Regum autem 2.

¶ SALOMON templũ ædificare cœpit, an. 4.

Anni Diluuij. | Anni Mundi.

1460 | 3146

rum Pontificum, quàm ſacerdotum illius generis, texitur (cùm Pontifices etiam ſumpti ſint è ſtirpe Ithamaris ſecundo geniti Aaronis, pro Cleri, principum & populi affectu) Summos Pōtifices tibi in cōtextu numerabimus, è breuioribus Hebræorum Chronicis. Alioqui eorum nominandorum diuerſa eſt ratio, tam in chronicis Iudaicis & Ioſepho, quàm in libris Regum & Paralipomenon. Modo enim nominatus Pontifex, qui pontificatum adminiſtrare debuit, è prima Eleazaris ſtirpe, modo ex altera, qui reipſa, principum temeritate, adminiſtrabat. Priore modo *1 Paral. 6* ſucceſſiones Pontificum deſcribuntur. Nempe ſecundum filiorum ex Patribus ſeriem (nulla habita ratione vſus & functionis) ab Aaron vſque ad Azariam Pontificem, ab Azaria vſque ad Ioſedec, qui in captiuitatem ductus eſt, cuique poſt reditum ſucceſſit filius Ieſus Domini noſtri typus, *Zac. 3.* Cuius ſucceſſio *Nehe. 12* ad vſque Iſddum Alexandro magno obuiam profectum memoratur, vt Synagoga perenni & continua ſerie ad Chriſtum ſummum Regem & Pontificem perduceretur. Iſtius ſucceſſionis tantam eſſe vim intellexit Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus, vt ex ea apud Ptolemæum regē, Hieroſolymitanam cathedram veram eſſe Moſaicæ eccleſiæ ſedem, non Garizeam euicerit. *Ioſeph. lib. 13. Ant. cap. 6.*

Sadoc Pontifice.

Antea illis in locis ſacrificare fas fuit, vbi Arca vel Tabernaculum à Moſe fabricatum conſtiterat.

Laoſtene rege Aſſyriorum 31. an 45.

Hebræi colligunt è cap. 12. Deut. licuiſſe vbilibet ſacrificare, quo tempore verſabantur in deſerto. Poſt ingreſſum in terram, tantùm in Silo, poſtquam illic à Ioſuē tabernaculum fixum fuit, vſque ad Holi ſacerdotis & iudicis mortem: ſub quo capta Arca, rurſum in variis locis offerre licuit, donec extrueretur templum Salomonicum. Nam Arca reddita à Philiſteis, tranſlata fuit è Bethſames primò in Cariath-Iearim; ſecundò in Maſphat, tertiò in Galgal, quartò in Nob vrbe Sacerdotum, quam euertit Saül propter Achimelec, quintò in Gabaon, ſexto in domum Obed-Edom, ſeptimò in domum Dauid, octauò in Salomonis templum ſtabile & Immotū. Nam fuiſſe arcam in Silo, Nob & Gabaon reperias apud Kimhi *1 Par. 15 v. 18.*

SALOMONIS SÆCVLO.

Arcæ tamen ſtationes paulò aliter commemorat ipſemet Kimhi in Pſal. 24. & *1 Paral. 17.* Arca (inquit) tranſlata eſt de deſerto in Galgal, de Galgal in Silo. E Silo in terram Philiſtim. Illinc in Bethſames. E Bethſames in Cariath-Iearim. E Cariath-Iearim in domum Obed-Edom, è domo Obed-Edom in vrbem Dauid. Denique in Sanctum ſanctorum tempore Salomonis.

Tranſilit à Cariath-Iearim, ad domū Obed-Edom in Gabaa, quaſi in Maſphat, Galgal, Nob, Gabaon, tenſum eſſet duntaxat tabernaculum, arca autem hæreret in domo Obed-Edom, tertio loco, poſtquam à Paleſtinis fuiſſet remiſſa.

Quod ſanè cōfirmat 1 Par. 17. Quandiu (inquit) arca fuit in Cariath-Iearim, Tabernaculum & altare erant alibi, nempe in Nob & Gabaon. Potuit interſerere, in Maſphat, in Galgal, in Nob, denique in Gabaon.

Ionathan & Iddo prophetæ. Aliqui addunt Agur è cap. 30 Prouerb.

Calcol & Dorda fratres ſapientiæ, philoſophiæque encomio inſignes. *Ioſeph. lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Sapientes Orientis celebrantur. *3. Reg. 4.*

1464 | 3150

Vt Dauid Græcorum lyricis, ita Salomon Dramaticis antiquior eſt.

Sub finem ætatis amiſſum per idololatriam Spiritum S. recepit & ſcripſit prouerbia, vbi ſanctæ vitæ præcepta dat, Canticum Canticorum, id eſt, Drama ſiue parabolam de intima Dei vel filij Dei cum ſponſa Eccleſia coniunctione atque charitate, denique Eccleſiaſten, de mundi contemptu. *Seder.*

Eccleſiaſten continere pœnitentiam Salomonis, cùm de ante acta vita, tum maximè de idololatria, inque eius reſipiſcentiæ teſtimonium editum eſſe Hebræi putant. Cuiuſmodi etiam narrat de Prouerbiis. *Hierony. in 43. Ezech.* Ipſe externi templi fabricator Salomon peccauit & Deū offendit, licet poſtea egerit pœnitentiam ſcribens Prouerbia, in quibus ait nouiſſimè, Ego egi pœnitentiam, & reſpexi vt eligerem diſciplinam.

Cætera eius opera innumerabilia *3 Reg 4* interciderunt. Philoſophatus eſt à Cedro, quæ alias arbores celſitudine vincere conatur, ad hyſſopum vſque fruticum minimam. Octo millia librorum compoſuit, nempe 5000 odarum & carminum. 3000 Dramatum, parabolarum & εἰκόνων. Quo tempore in Aegypto omne doctrinæ ſapientiæque genus florebat. *3. Reg. 4. Ioſeph. li. 8. Antiq. cap. 2.*

Inter illos erat liber precationum ſiue præcantationū, quo docebat modum depellēdarum ægritudinum. Illum eſſe puto, quem R. Kimhi inſcribit de morborum curationibus è Talmudicorum traditionibus com. in cap. 4. 3. Reg. quo maiores vſos ait inſtar Hippocratis & Galeni. Reliquerat & librum de exorciſmis ſiue adiurationibus ad fugandos dæmones. Nam facultatem contra dæmones callebat dono ſibi diuinitus inſpirato. *Ioſeph. lib. Antiq. 8. cap. 1.* quem Origenes tractatu 35 in Matth. ſua ætate extitiſſe ſignificat.

Hinc detegitur igne vindicanda Magorum noſtri temporis impoſtura, qui nomine Salomonis abutuntur ad dæmones euocandos, cùm è cōtrario eos non euocare, ſed pellere ſuis libris docuerit. E quibus exorciſmos Vetus ſynagoga deſumpſerat in dæmoniacorum ſolatiū & liberationem. vſurpatos Chriſti ſeculo Act. 19. & adhuc vim habentes Ioſephi temporibus inſpectante miraculum Veſpaſiano. *lib. 8. Antiq. cap. 2.*

Nempe quendam modum exorciſandi condiderat, quo dæmones adiurati ex obſeſſis pellebantur corporibus, cui officio mancipati Exorciſtæ vocabantur. *Diſt. 21. §. 1. Zonar. tom. 2 cap. 58.*

Libri ergo Salomoni impiè attributi ſunt, qui inſcribuntur Salomonis incātationes. 2 clauicula Salomonis, 3 Annulus Salomonis. Nam eorum primus apertè eſt ſceleratus, medius continet elementa & inſtitutiones magicas, eſtque veluti clauis Magiæ ad dæmonas circulis, characteribus, variis figuris, ceremoniis, & eiuſmodi abſurditatibus illiciendos; etiam ſi ita incipiat, Initium & finis libri huius, eſt timere Deum. Tertio doceri aiunt, quo pacto dæmon in gemmam annuli accerſatur & illigetur.

Templum à Salomone conſtructum annis cētum & quadraginta tribus, priuſquam Tyrij Carthaginem coloniam conderent. *Ioſeph. libr. 8. Antiq. è Tyriorum annalibus, & libr. 1 contra Appionem.*

Apud Aegyptios regnabat Vaphres. *Euſeb. lib. 9. de prepa. ex Eupolemo.*

HAC

Anni Diluuij.		Anni mundi.
1460		3146
	Ionathan, Iddo & Abia Silonite prophetantibus.	
	Argeſtrato Lacedemoniorū & Labote an. 37.	
	Ixione & Agelao an. 37, Corinthiorum.	
	Agaſto an. 36. Athenienſium Archonte.	
	Latinorum Ægypto ſiue Ati Syluio, an. 24.	
	Sicyoniorum Epopeo regē decimo ſeptimo.	
1464		3150

Anni Mundi.

HAC QVARTA AETATE DOCTRINAM ECCLESIAE FVISSE PERPETVATAM SIC DOCETVR

ex ipſius Scriptoribus & Prophetis.

2670

QVARTA atate ſacra doctrina & vetus religio non modo perpetuatur, verum etiam mirè illuſtratur, amplificatur & creſcit. Nam lex data pro remedio quodam aduerſus falſas religiones & Idolomanias omnia obruentes. Vnitas Dei. Exod.20. Non erũt tibi dÿ aliÿ coram me. Deut.6. Audi Iſrael Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt, 32. Videte quod ego ſolus & non ſit alius Deus prater me. 4, Dominus ipſe eſt Deus, & non eſt alius prater vnum, &c. Quod repetit Dauid Pſ.17,85,82, &c. Trinitatis myſterium. Deut. 4. ſecundum literam Hebraicam, Quanam eſt gens, qua habeat Deos tam propinquos ſibi. 5. Audiuimus (inquit populus) vocem Deorum viuentium, qui de medio ignis loquutur. 10, Dominus Deus veſter ipſe eſt Dÿ Deorum, & Domini Dominantium. Ioſ.vlt. Non poteritis ſeruire Domino, quoniam Dÿ ſancti eſt. 2 Reg.7, Iſrael gens in terra, propter quam iuerunt Dÿ, vt redimerent ſibi eam, ad quod explicãdum, 1 Par.17 ſcribitur Iuit Dÿ. Pſal. 11, rectum viderunt vultus eorũ (πρόσωπα, perſona & hypoſtaſes) quod R. Iaphet citante Abben Ezra cum ſimilibus locis confert ad myſterium Triadis illuminandum. 54 & 116, Dominus eſt ſuſceptores mei, Dominum eſt adiutor mei, 58 vtique ſunt Dÿ iudicãtes in terra, Pſ.29, tribuite Domino filÿ Deorum tribuite Domino gloriam, 89 quis aſſimilabitur Deo in filiis Deorum. i. in angelis à Patrè, Filio & Spiritu Sancto procreatis. 47 Dÿ fortes terra vehementer eleuati ſunt, 136 Cõfitemini Dominis Dominorum. 149 Latetur Iſrael in factoribus ſuis. Prater infinita alia huius arcani ſemina, in quibus paßim per totam Scripturã Deus nũc forma & numero ſingulari, Ia, El, Elion, Eloah, Adon, יהוה ob ſingularitatẽ vnitatemq́; eſſentia, nunc plurali Elohim, Saddaï, Adonaï, Elim, Elohe Tſebaoth, propter pluralitatem ſiue ternionem perſonarum vocatur & inuocatur, in quibus etiam ſeorſim Dei filius & Spiritus S. inſinuãtur. Exod. 33. Dei filius Moſi, Ego oſtendam (ait) omne bonum tibi, & vocabo nomen Domini (.i. Patris) coram te, & alibi: Aſcende ad Dominum (.i. Patrem) in montẽ. Quin et Deus ipſe, Exod.23, attribuit Angelũ Iſraeli, vt eum obſeruet, eius vocẽ audiat, & intra ſe nomen ſuũ Tetragrammatũ habeat. Metatron Cabbalici appellãt, mira de eo narrantes, vt Elias in ſuo Tiſbi attingit, Ieſum Apoſt. Iudas et Paulus, 1 Cor.10, quem ſcribũt Iſraelitas ex Ægypto eduxiſſe, et in terrã ſanctam introduxiſſe. Pſal. 44,96,102, 109, &c de eo ſunt toti, ſed nec Pſal.2, à filÿ vocabulo abſtinet, &c. Quantum ad Spiritũ S. Exo.35, Impleuit eum Spiritus Dei. Num.11, ſuper Eldad & Medad requieuit Spiritus Domini, vbi Targhũ Hieroſolymitanũ, ſuper eos inſederat Spiritus S. Pſ.50,139,143, &c. In Chriſtum fides eiúſque expectatio, Deut.18, Suſcitabit vobis Prophetã, &c. Num. 24. Orietur ſtella ex Iacob, & conſurget virga de Iſrael, vbi Onkelos Chaldeus, Et magnificabitur Meſſias, Exo.12. Nox iſta eſt obſeruabilis Domini, quando eduxit eos de terra Ægypti, vbi Targhum Hieroſ. Moſes eduxit de medio deſerti, Rex autem Meſſias de medio Romani exiliÿ. Hic quemadmodũ ille, loquetur in ſummitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumq; ipſis pariter ambulantibus. Hac eſt nox Paſcha, &c. Nu.11. Eldad & Medad vaticinantur in deſerto: nempe de Chriſto, Gog & Magog ex eodem Targhum. Num.24, efferetur regnum illius, Targhum idem, & magnificabitur regnum ipſius Regis Meſſia. De quo & complures Pſ. vt 2,21,44,68,71,88,108,109,131, &c. 2 Reg.7. Proterea articulus fidei Iudaorũ 12. vbi illi, Eſt neceſſe (inquiunt) credere in Meſſiam, eum amare, orare pro ipſius aduẽtu, quemadmodũ nunciatum eſt per os Prophetarum omnium ab ipſo Moſe ad vſque Malachiam. Quicunque enim de eo apud ſe dubitat, mendaciÿ arguit vniuerſam legẽ, qua Meſſiam ſperare certo iubet in ſectione Balaam (Num.24) & in ſectione, Vos ſtatis hodie (Deut.29 & 30) Deniq; caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & cap. 11 Maiemonim. Figuræ per totum Leuiticum & Ioſuë, per totam hiſtoriam Samuelis & Nathan.i. primi & ſecũdi Reg. item in crurifragio, extenſione manuum Moſis in crucis formam, ſerpente aheneo, areo, qua crux erat contracta, &c. Exod.12. Num. 9,19,21. Deut.28,32. Sacerdotium externum, publicum miniſterium & eius variÿ ordines, Exo.29. 1 Par. 6,9,23,24,25,26, quibus capitibus Leuita diuiduntur in ſacerdotes, doctores, iudices, ſiue diaconos, cantores, ſiue pſaltas, Ianitores, demq; theſaurarios ſiue ſacriſtas. Deut.17 et 18. Totus denique Leuitic. Benedictiones Sacerdotum, Pſal.117. Cuius rei formula concepta eſt, Num.6. Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te. Oſtendat Dominus faciem ſuam tibi & miſereatur tui. Conuertat Dominus vultum ſuum ad te & det tibi pacem. vbi Hebræi ſex neceſſario requiri docent, 1 vt proferatur lingua ſancta, 2 vt ſtando fundatur, 3 vt alta voce pronuncietur, 4 vt manus attollant ſacerdotes, 5 vt verſus populum, vel eum qui benedicitur faciem habeant, 6 vt fiat in nomine Dei Tetragrammato. Atque hac quidẽ in tractatu Talmudico Bircath Cohanim, & prima parte Maiemonim, c.14. pag.49, Verum ſeptimum adde, nempe trinam repetitionẽ nominis Domini ſiue Tetragrãmati, et formam ſententiæ atque diſtinctionẽ, in qua Pater, Benedicat, et cuſtodiat, Filius, oſtẽdat faciẽ ſuã et miſereatur, Spiritus S. conuertat vultum ſuum, & det pacem. Nam hac trina replicatio erat expreſſa inuocatio S. Trinitatis. Veſtes religioſæ, & ornamenta ſacra. Exod.28,39,25,26,27,30,33,36.37,38,40. Sacrificia cruenta in typum Paßionis Chriſti per multa capita Leuitici, multorum generũ, Holocauſtum, Hoſtia pro peccato, Hoſtia pro delicto, ſacrificium pacificum, votiuum, ſpontaneum, Toda ſiue confeßionis ſiue laudis, Agnus Paſchalis. Incruenta in quibus nulla erat effuſio ſanguinis ſiue iugulatio, in typũ Euchariſtiæ, Ibid.c.2 & 7, libamina in liquidis, praſertim vino, Num.4 et 19. Menahoth in aridis praſertim ſimila. i. ferta, farinacea ſacrificia, multorũ generũ vt panes Azymi, pugillus ſimila oleo perfuſus, lagana azyma cocta in clibano & oleo perfuſa, lagana frixa in Sartagine, lagana toſta in craticula oleoq; condita, Ariſta ex primis et virẽtibus adhuc frugibus decerpta leniter ad

5150

Anni mundi.

ignem vſtulata. in ſtrris modum confracta thureque tecta. Sex hæ ſpecies Leu.2. quorum myſterium concipient
David Eucharistiam delicatam edulium & animas ſaginās promittit Pſ.21.22,71. etiam è R. Moſe Haddar-
ſan, R. Simeon auctoris Zoar & veterum aliorum Talmudicorū & Rabbinorum interpretatione. Signa fidei,
ſiue ſacramenta, Circumciſio Ex.12, Leuit.12, Deut.10. Ioſ.5. Pœnitentia & eius opera, Sacrificium pro pec- 2670
cato, Leuit. 4,5,6,7,8,9,10,12,14,15,16,19,23. Num. 5,6,7,8,9,12,14,15,16,18,19,29. Hoſtia pro delicto iiſdem
fere locis Leuitici & Numerorum. Confeſſio autem peccatorum Leuit.5,& Num.5. Purificationes & Ba-
ptiſmata, vt lauacra, ſanguinis aſperſio, aqua luſtralis, Exod.12, Leuit.14, Num.19, &c. Hinc Exod.19, v.10,
Moſes iubetur triduo ante legem dandam populum ſanctificare continentia ab vxoribus, veſtium lotione, &c.
Loca religioſa, Tabernaculum, templum portatile & motorium, Exod.25,26,33,40, Num.7, fixum in Silo Ioſ.
18, Sacella multa in excelſis, in quibus arca Domini ſteterat, 1. Reg.4,7, &c. tētorium nouum arcæ à Dauide ædi-
ficatū. 1 Par.15, & 16. Excelſum Gabaon, 2. Par.1. In Bethel, 1 Reg.10, Altaria holocauſti, & incēſi, Exod.2 &
30. Sacræ Imagines, Cherubim duo aurei iuuenili forma hærentes propitiatorio, Exo.25,28, & ſeq. Velū contex-
tum Cherubis, & cortina formis Cherubinis ſparſa, Exod. 26 & 36, vbi noſter interpres pulchra varietate di-
ſtincta. Serpēs aheneus, Num.21. Teraphim Dauidis, quaſi lares & penates, 1 Reg.19, Vexilla Tribuum Heb.
2. Num. è quibus quatuor prima intextas habebant figuras quatuor ſanctorum animalium, hominis, leonis, bo-
uis, aquila, de quibus Ezech.cap.1. & noſter Ioannes in Apocal. Kimhi in ſecretioribus Commentariis in Eze-
chielis Quadrigam. Quare præceptū, Ex.20, de non faciēdo ſculptili neque vlla ſimilitudine tribus modis exponūt
Rabbini. Primo intelligi de Idolis, vt R. Iaphet & auctor mechilta, citante R. Leui, Exo.20, aut de imaginibus cæ-
leſtibus 48, vt R. Selomo, R. Abrahā, Ibidē, & ipſe Kimhi Pſ.97. neq; cōprehendere Cherubes, & ſimilia ſacra ſi-
mulachra. Secundo eſſe præceptū quantū ad ceremoniam pro tempore ob abuſionem Gentiū eſſaſè in Idololatriā
ruentiū, ideoque non obligaſſe antiquiores Patres, vt Iacob 28 & 35 Gen. Sic R. Iſaac Gen. 20 & 18, addēs Ma-
giſtros hoc docere in illud Deut.16. Non facies tibi neque eriges ſtatuam, quam odit Dominus. Tertio, Non ado-
rabis, neque coles ea, eſſe præcepti modificationem, nec niſi eius quod dixit, Non facies tibi ſculptile aut vllam ſi-
militudinem, expoſitionem. Sic R. Ioſeph Albo lib.2. c 24 quod confirmatur verſu 1 cap.26. Leuit. vbi immutatur
loquendi formula. Non facies, &c. vt adores ea. Sic & noſter Tertul. lib. 2 contra Marcionē. Feſta, Sabbatum,
Exod.16,20,31, Leuit.16,19.24.25, Deut.5. Neomenia, Num.28 præter quæ quinque erant feſta legalia, Leuit.
24, Numer.28, & 29, Paſcha videlicet octo dierum in memoriā liberationis Ægyptiacæ, Pentecoſte ſiue feſtum
Meſſis ſiue primitiarum. i. nouarum frugum Num.28, octo diebus in memoriam datæ legis, feſtum Tubarum in
recordationem vocationis populi in Abraham, Leuit.23. Num.29. Tabernaculorū ſiue feſtum collectionis (fru-
ctuum & vuarum) ad recolendū beneficia in deſerto exhibita, octo diebus, Dies expiationis. Leuit.16, Quibus ac-
ceſſerūt feſtum dedicationis Tabernaculi, Exod.40, Planctus filiæ Iephta die anniuerſario, Iud.11. Religioſorū
vita & vota. Nazares vtriuſque ſexus, Num.6, quorum leges ſequitur Samſon, Iud.13 & 16, Samuël, 1 Reg.1.
Virginum conſecratio, Iud.11 in filia Iephta iuxta Rabbinos. Prophetarum cœtus præſidente Samuele, 1 Reg.
19. De reliquis votis Num.30, & Leuit.27, Deut.23, quæ quando redimi poſſent, docet Ioſeph. lib.4 Antiq. ca.4.
Sanctorum vis & preces. Exod.32,33. Recordare Abraham, Iſaac & Iacob, quibus iuraſti per temetipſum.
Præſidij Angelorum crebra mentio in Moſis lege & Ioſue, Iudicumque hiſtoriis. Nomina 12 Patriarcharum in
pectorali ſummi pontificis & inter ſolennia ſacra, &c. Reliquiæ. tranſlatio oſſium Ioſeph, Exod. 13, in Sichem
Ioſ.24. quæ & prophetarunt, Eccl.49. Trāſlati etiam ſunt cineres vndecim reliquorū Patrum in Ægypto mor-
tuorum, Act.7. Poſuitque Manna Aaron in Tabernaculo reſeruandum. Exod.16, v.34. In arca reponitur aſ-
ſeruanda vrna aurea habens Manna, & Virga Aaron. quæ fronduerat & tabula teſtamēti, Heb.9. & amygda-
la virga Aaronis atque flores, & lenticula olei vnctionis, & capſella, quam miſerāt Philiſtim munus Deo Iſraël,
è Talmudicis in tractatu Ioma & R. Moſe 2 parte Maimonim, pag.453. Ieiunium. duorum generum, vnum
coactum legéque præſcriptum Eccleſiaſticis reſpondens. Onaſim vocant. i. coactionum, Leu. 16, ieiunium ſcilicet
expiationis decima die menſis Septembris, ad quod ſequentibus ætatibus multa adiecta ſunt, Zach.8, & in calen-
dario Hebræorum, alterum voluntarium obligans duntaxat poſt votum, Num.30 v.14, Pſal.34,68,108. Xona-
ſim appellant. i. punitionum & abſtinentiæ, quibus ſcilicet punitur corpus, vt cum quis vouet ſe abſtenturum à vi-
no, vel carnibus. Num.6, &c. Quin & Quadrageſimæ exemplum à Moſe bis, & iuxta aliquos Rabbinos ter tot
dies ieiunante relictum, Exod.24,34, Deut.9. Inde enim deinceps 40 diebus pro ſuo modulo multi ieiunarunt,
abſtinentes à carnibus & vino, in itinerario R. Benjamin. Delectus ciborum, Leuit. 11, Deut.14. Hæc ſunt
animalia, quæ comedere debētis, hæc quæ non comedere, de animantibus ſiue terra, ſiue aqua, ſiue aëris. Num.6,
qui ſe voluerint Domino conſecrare, à vino & omni quod inebriare poteſt abſtinebunt, ab aceto, & quolibet de vua
expreſſo, ab vuis recentibus, ſiccis, paſſis. 30, v.14, Votum per ieiunium & cæterarum rerum abſtinentiā, vt etiam
exponunt R. Abraham & alij Rabbini. Cura mortuorum, pro eis preces, Purgatorium, Aaron ſtat cum
Thuribulo inter viuos & mortuos. Dauid ieiunat & parentat Sauli & Ionathæ, 1 Reg. vlt. oblationes, de quibus
Exod.25, ad temporarias ſæculi venturi pœnas relaxandas valere Zoar docet in ſectione Teruma. Rakanati,
Leuit.21, illud, 1 Reg. 2. deducit ad inferos & reducit, de certo inferorum loco intelligendum docet, è quo purga-
te animæ emergant, per ventrem ceti ſiue balenæ figurato, Ion.3. (vt & alij per refugij ciuitates, Num.) non de
Seol tahtitoth (inferno inferiore) Siue Abaddon (perditione) Imò verò vetuſtiores Hebræi in Talmud c. hazā-
hab (aurum) in tract. Baba Metſia. (porta media) Nam paſſim ſeptem inferni manſiones cōſtituunt, è quarum 3150
aliis eſſe exitum, ex aliis non eſſe docent, reliqua in 13 articulum ſymboli ſui Rabbini docent, nempe purgatorium
eſſe pro

Anno Diluuij.

1464 *eſſe pro fidelibus conſtitutum, vt luant quidẽ pœnas pro grauitate peccatorum ſuorum vi baſet ſer.ſ.ſimitis & concupiſcentiæ commiſſorum, poſtea tamen partem futuri aui obtineant, cum hæretici, infideles, Epicurei & trancatores plantationum (.i. piarum patrũ traditionum) ſint in æternum perituri.* Traditiones. *Articulus eſt octauus Symboli Iudeorum ab eodem Moſe proceſſiſſe duplicem legem vnam ſcripto (Biktab) alteram traditione (Beal-pé,q.per os) & vtranque obligare æqualiter. peruenisſe autem ad poſteros, per Ioſuam & Seniores ad prophetas & Sacerdotes, indéque ad Scribas & Phariſæos, de qua ſcriptũ ſit, 1. par. 4. Hæc autẽ ſunt verba vetera. Sic enim appellari Maſoreth (traditionem) ſiue Cabbalam (acceptionem & doctrinam maiorum ſine ſcripto) docet Kimhi, quam poſt captiuitatem ſuſcitarit Ezras. Atque hãc perpetuo Dei cultum fuiſſe cõſeruatam apud ſuos de Tabernaculis, palmis, tubis, ſimbriis, ieiuniis, ſacrificiorũ ritibus, Eccleſiaſticis inſtrumentis, & eoaſimilibus, minime lege ſcripta expreſſis, pro quibus pugnat contra hæreticos* Karaim *(.i. biblicos, ſolam ſcripturam recipientes) R. Abraham Leuita in ſua Cabbala.* Vita æterna, iudicium extremum. *Paſſim in Moſe & pſalmis. pro quorum compendio eſto illud R. Moſe ben Nahaman & Rakanati Leu. 21 pag. 154. Scito eam animæ* Cerithutli.*i. exciſionem, de qua paſſim Moſes, magnã ſpem fecere immortalitatis animorũ, mercedis ac præmij futuri. Nã quod ſæpe Dominus, excindetur, ait, anima illa de medio populi ſui, vel excindetur anima ipſa à facie mea, oſtendit eandẽ ipſam, quæ peccauerit ob peccatã exſcindi, reliquas, quæ non peccarint, ſe corã in ſublimi luce & ſplẽdore victuras. Hoc ita intellige.* Reſurrectio *autem carnis eſt decimus tertius articulus eorũ Symboli, crebróque à Dauide pingitur. Ceteri articuli de fide, operibus, prædeſtinatione, Iuſtificatione, etiam cõtrouerſi inter nos & Caluiniſtas abundè illuſtrantur à ſcriptoribus ſacris huius ætatis, Moſe, Ioſue, Samuel, Nathan, Dauide, auctore primi Paralipomenon, & aliis ſi qui ſint.*

Anni mundi.

3150 QVINTA ÆTAS REGVM, ET VARIORUM Mundi principatuum q. virilis ætas populi Dei.

Quæ incipit anno mundi 3150.

Regum Dauidicorum

2

1464 / 1. Reg. 11. 2. Par. 9. / 3150 a SALOMON regnauit adhuc, an. 36.

1500 / 3186

Pontifice & prophetis iiſdem.

Rege eodem Aſſyriorum Laoſthene.

Sicyoniorum Epopeo rege decimo ſeptimo.

Iiſdẽ apud Lacedæmonios, Corinthios & Athenienſes regnantibus, deinde

1500 / 3186 *Archippo Athenatum Archonte an. 19.*

a AVCTIS tabernaculi rebus, templum mirabile conſtruit, inuentis inter Iſraëlitas centum quinquaginta tribus millibus proſelytarum, qui operas ſuas præſtare poſſent ad lapicidinas, & ad lapides ſaxáque in locum opportunum exportanda, 2. *Paral.* 2.

Tabernaculũ antea mobile & portatile, nũc primũ cœpit figi.

Templum iſtud auguſtiſſimum, ſeptem mundi quæ habentur miracula ſuperans, tres præcipuas habuit partes, tẽplum clauſum. 2 Atrium interius ſiue ſacerdotum. 3 Atrium exterius ſiue populi, in quo porticus conſtructa eſt à Salomone, poſtquam ille ædem totam perfeciſſet. 3. *Reg.* 7.

Progreſſu temporis atrium iſtud exterius interſtitio murorum fuit ſeparatum, vt anteriore parte viri, poſteriore fœminę continerentur, ſacerdotumque ab atrio remotiores eſſent, vnde atriũ nouũ 2. *Paral.* 20. id eſt, atrium fœminarũ.

Hæc autem omnia atria ſuas habuerunt porticus ad Meridiei & Septemtrionis latera, quibus vel imber vel æſtus vitari poſſent. Tandem atrium profanum ſiue gentium, in quod exteri & Iſraëlitæ non purificati, ad precandum conuenire poſſent, acceſſit.

Vniuerſa hæc muro cingebantur, à quo totum ſpatium vſque ad atria contentum mons domus dicebatur, domus Dei, mons Moria. Nempe in eodem mõtis tractu ſunt quatuor colles ſiue iuga, quæ quandoque vna appellatione Sion dicuntur, aliquando varia ſortiuntur nomina. Primus eſt Sion, qui ob ſui altitudinem reſpectu totius terræ, ſpecula interpretatur. In eo erat arx dicta ciuitas Dauid, quã à Hieruſalem dirimebat hiatus quidam ſiue Melo. 2. *Reg.* 5. Illic erant ſepolchra Dauid & Regum. Secundus iſte Moria. Tertius Acra, vbi noua ciuitas. Quartus Golgolta.

Omnia illic auro, argento, rebus aliis pretioſiſſimis conſtabant, ac vt cultus Dei eſſet honorificentior, præter Cherubos Moſaicos formam iuuenum alatorum oſtentantes, ſimilibus ſacris imaginibus omnia reſperſit etiam templi parietes & introitum. *ſub finem 6. capitis 3 Reg.*

Multa alia adiecit præter exemplũ Moſi à Deo prę̄ſcriptũ.

r Decem menſas panum ad normam Moſaicam, decem candelabra ad vnum, in quibus etiam lucernæ perpetuo arderet.

Anni Diluuij. | Anni mundi.

SÆCVLO SALOMONIS.

Anno ætatis decimo, vel vndecimo ad ſummum, genuit Roboam, etſi puer non dicitur poſſe gignere ante 13 annum & vnum diem. *R. Iſaac.* Hoc facile probatur, quoniam
1464 3150 Roboam annum 40 vitæ agens patri 52 annos nato ſucceſſit ex. 3. Reg. 14. & 11.

Initio regni, id eſt, ætatis duodecimo (vt conantur docere Hebręi apud R. Kimhi, 1. Par. 19. v. 1. nam hoc non eſt ſatis liquidũ) vrbem muro circumdedit, *3 Reg.* 2, inter duas mulieres ſapienter iudicauit ſapientia ſibi diuinitus indulta.

Regibus vicinarum gentium amicitiam ipſius & fœdus petentibus & imperata facere paratis aſſenſit.

Templum ſeptem annis compleuit, nempe regni ſui vndecimo, in monte Moria, qui collis erat montis Sion ſaxoſus, paulum erectus à parte Orientali ciuitatis, pronus ſuper arcem, quam muro cinxerat, valle profundiſſima circumdatus. *Ioſeph lib. 15.*

Dedicauit templum, dicta oratione, mactatis hoſtiis pacificis ad boum 20 millia, & ouium centum viginti millia. Nempe vt epulo ſacro populum ad celebritatem confluentem exciperet. Nam in ſacrificiis pacificis omnia reddebantur ad conuiuandum offerenti, præter adipes & renes, qui adolebãtur, & armum dexterum, qui relinquebãtur ſacerdotibus.

Summa orationis, vt Deus populum in rebus ſuis opem in illo templo implorantem exaudire vellet ex arca & cœlo. *3 Reg. 8.*

Domum regiam tredecim annis perfecit, nempe regni ſui vigeſimo.

In maxima regni proſperitate coniuges ex alienigenis ſibi ſociauit, & idola, quibus more gentis ſuæ ſacrificarent, habere permiſit. Vnde vltionem à Deo metuit. *3 Reg. 11.*

Septingentas vxores & 300 concubinas habuit iam ſenex. Earum idola coluit fanáque eis ſtruxit. *Ibid.* Cui proinde Deus denuntiauit fore, vt regnum maiore ea parte filio ademptum ſeruo illius traderetur. Idq́ue ita accidit.

Anno regni quarto filiam Pharaonis duxit. Ita illa cum eo vixit 36. *R. Selo. 2. Par.* 16.

Tempore ſenij à mulieribus aliis pertracta eſt ad Idololatriam, ſed reſipuit. *Ibid.*

Multas vrbes ædificauit in Paralipomenis.

Bella pauca geſſit. Vnum contra Syros Sophenos prope Euphratem, quibus victis ædificauit Palmyram in deſerto & alias ciuitates munitiſſimas in Emath regione Saphenorum *2 Par. 8.*

Alterum contra Idumeos maris Rubri, quibus eripuit Aſion-Gaber, quæ vrbs poſtea à Ptolomęi Sorore Arſinoë dicta eſt, hodie Suez, Turcæq́ue paret, Rubri maris portus. Deinde Aeloth. *Ibid.*

Ciuilia duo celeriter oppreſſit, Ieroboam, qui Iſraëlitas ad rebellionem inflammauerat, ad Seſac Aegypti regem fugiente. & Adad, poſt accenſos in Idumea defectionis ignes, in Arabiæ deſerta dilabente. *3 Reg.* 11.

Razon latronum principem, qui Damaſcum inuaſerat, ſéque in ea pro Rege gerebat, ſuſcitatum à Deo propter ſuam Idololatriam perpetuum hoſtem habuit. *Ibid.*

Makeda qui & Nicaula Aethiopum regina (Item Aegypti. *Ioſ. lib. 8. An. c.* 2.) è Saba Nili inſula, poſtea à Cambyſe Meroë appellata, ad Salomonem venit, regni eius quarto (*Marinus victorinus de reg. Æthiopiæ*, vel potius vndecimo.
1506 3186 Nam 3 Reg. 11. templum iam erat ædificatum) de lignis

Anni Diluuij. — Anni mundi.

arboribus, & cęteris rebus, naturalibus preſertim auditura. Filium ex eo conceptum nomine Melich, deinde Dauidem, regnandi iure fœminis ſublato, Regem renuntiauit, & nobili
1464 imperio Preto Ioannis (quòd hodie etiamnum viget) prin- 3150
cipium dedit. Ex quo iam tot annos primo legem, deinde Euangelium per Eunuchum & Philippum Apoſtolum prędicatum ſeruant, extremam manum adhibente Mattheo. *Ex hiſtoria Aethiopica.*

In Aethiopiam ſecum duxit 12 Iudęorum millia, mille ſcilicet è ſingulis tribubus, quibus ibi magno numero propagatis, iam Aethiopes, pręſertim nobiles ſe è ſemine Iſraelis eſſe gloriantur. Ob eamque cauſam etiam nunc circunciduntur, non quidã ob ſalutis neceſſitatem, vt ipſi obiicientibus Paulum reſpondent, ſed ob ſanguinis pręrogatiuam. *Ex eadem hiſtoria.*

Hinc fortaſſe abrepta occaſio hiſtorię vel potius fabulę de Iudæis fluuio ſabbatico in Aethiopia clauſis, & eorum imperio florentiſſimo apud Eldad Danium, quem olim vertimus.

Regina Saba plantam Balſami dono detulit ad Salomonem, quam & ipſe plantauit in agro Hiericuntis. *Ioſep. lib. 8. Ant. cap. 3.* Eã poſtea ſola Iudæa aluit. *Plinius.* Hodie ſola Aegyptus, vbi etiam fertur ſterileſcere.

SALOMONIS SÆCVLO.

A fixa Aaumæ ſede regni, quarto loco regnum obtinuiſſe dicitur. Nam cum antea incertis ſedibus Aethiopes regnarent inſtar Nomadum & Arabum, Arue primus illic ſedem cõſtituit annis 400, deinde Agabo frater an. 200. Hinc Ghedur qui & Sabanut, 100. Is totam Aethiopiam ſubegiſſe ſcribitur. Denique Makeda huius filia an. 80, quorum quinquageſimo viſerit Salomonem poſt eius quartũ, & poſtea regnarit 27. Hãc autem reliquerit progeniem 22 regum vſque ad Chriſtum.

Melic filius eius & Salomonis an. 29. Andedo filius Melic an. 1, Auda frater 11, Gigaſio 3, Zangua 44, Guaſio d. 1, Antet 61, Bahara 9, Cauada 2, Chanze 10, Endur 9, Guaza 1, Endrah 1, Chaales 1, Setiia 17, Aglaba 3, Anſeua 1. Breguas 17, Guaſe 17, Beſeclugna 17, Baazena 27, ſub quo Chriſtus. Sed multi præteriti ſunt, vel numeri corrupti. Nam vix perueniunt ad extremum huius quintæ ætatis, nedum ſextæ, ſiue Chriſti.

Habuit Salomon naues traiicientes in Tharſis Indiæ regionem ad aurum, argentum, lapides pretioſos, Pauones, &c. *2. paral. 8.*

Nauigatio erat trium annorum. Quare profundè oportuit penetrare in Orientem & Occidentem. Nam illa Portugallenſium hodie, quamuis remotior anno abſoluitur, & quando eſt diuturniſſima ſeſqui anno.

Inter hæc eſt aurum, quod appellatur in Hebræo ibid. c. 3 Paruaim, quaſi allatum ex vtroque Peru, quod hodie paret Hiſpano. Eandem nauigationem repetere voluit Ioſaphat cap. 20. nec probabile id intelligi de nauigatione vulgari Indica. Nam illa per mare Rubrum ſemper fuit tritiſſima & cognita vniuerſis gentibus, ſine qua Orientis opes ad Syriæ, Aſiæ minoris, Phœnicię, Africæ, Europæ regiones nunquam alioqui peruenerunt.

Dum ergo Scriptura hoc de Salomone & Ioſaphat veluti ſingulare notat, poſito etiam Paruaim vocabulo, quod dualis eſt numeri, quis non cernit nouum hunc orbem nomina-
1500 ri? Qui potuit ab ipſis aperiri ſulcato mari ſiue verſus Occi- 3186
dentem more Hiſpanico, ſiue verſus Orientẽ Molucis præter-

Anni Diluuij. | Anni mundi.

ternauigatis, vt faciunt Luſitani.

Salomon præter alias ſapientiæ dotea, etiam numeratur inter 10. Pſalmorum conditores à D. Hieron. *Prolog. in*
1464 3150 *Pſalt.* quod 72 & 127 eius nomen præſerant, cni & tres ſequentes 128. 129. 130. tribui debeant, quia ἀνεπίγραφοι ad proximum auctorem referuntur. Hebræi decem quidem faciunt, imo verò vndecim, ſed Salomonem prætermittunt, eius loco Adamum & Melchiſedech ſuſtituentes. *Kimhi praf. in Pſal.*

Eius geſta Nathan vates, Ahias Silonita & Iddo propheta perſcribunt.

Et ex exteris Eupolemus, Alexāder Polyhiſtor, Hecateus Abderitanus, Dius Phœnix, &c. è *Ioſepho lib. 8 Antiq. c. 2, & Euſ. lib. 9. Prap. c. 4.*

Ahias Silonites propheta miſſus à Deo, tradit decem tribus Ieroboamo, prędicit mortem filij eius, & totius regni exitium, *3. Reg. 11 & 14.*

Puerum eum fuiſſe aiunt Moſis ætate, & vitam ad Eliæ ſæculum perduxiſſe, quod ſpatium eſt annorum 600. Nam recenſetur inter 7. annoſiſſimos. *In praf. Maiemonim.*

Reges huius temporis ſapientiæ ſtudebant, ſibique mutuo per legatos quæſtiones, problemata, ænigmatáque proponebant, præmiis vincenti conſtitutis, *3. Reg. de Hiram & regina Saba, Plutarc. in Sympoſio 7 Sapientum, & auctor vita Æſopi.*

SÆCVLO SALOMONIS.

Profana Rege Salomone.

Ante Homerunt extiterunt hi poëtæ in Græcia, Linus, Philammon, Tamyras, Amphion, Orpheua, Muſæus, Demodocus, Phenius, Sibyllæ, Epimenides Cretenſis, Ariſteas Proconeſius, Asbolus Centaurus, Iſatis, Drimon, Euclus Cyprius, Orus Samius, Protenidas Athenienſis, *Euſ. lib. 10. Prap. cap. 3.*

Olenes, Lycus, Pāphus Athenienſes, Orpheus filius Calliopes hymnographi. *Pauſanias.*

Homerus, centum annis plus minus poſt bellum Troianum, *Caſſius apud Gellium lib. 17 cap. 21.* ſexcentis ante Ariſtotelem. Centum triginta ante primam Olympiadem. *Porphyr. Cornelius nepos.* Ante cæcitatem Meleſigenes appellabatur. Eius ortum ſeptem Græcorum ciuitates glorioſè ſibi vēdicabāt. Cuius poëſi nullū opus apud Gręcos vetuſtius extare in cōfeſſo eſt. *Ioſeph. lib. 1. contra Appionē. Sic Ariſtot.*

Nam Lini, Orphei, Muſæi, Phenij, & Ariſteæ proconeſij poetarum, qui vno ſæculo erant antiquiores, vtpote deorum ſuppares opera perierunt. *Ibid.* Suæ poëſeos argumentum deſumpſit è Coruino Ilienſi poëta, Palamedis diſcipulo. *Suidas.* Sibyllinos verſus plurimos ſuis verſibus inſerens. *Solinus ex Boetho.* Adiit ſapientiæ ergò ſacerdotes Aegyptios. *Iuſtinus in Paranetico.* Non modo cæcus fuit, ſed & victum errans per omnes propè terras ſibi emendicauit. *Pauſanias in Corinthiacis.* Eius & Heſiodi animas pendentes ex arbore ſerpentibus illas vndique vexantibus, graue a dare pœnas retulit Pythagoras, eorum cauſa, quæ finxerunt de Diis.

Ionica emigratio, in qua quidam Homerum fuiſſe ſcribunt. *Euſeb.* de qua mox.

Pelaſgi mari potiuntur. *Nang.*

Cumas hoc ætate conditas aiunt, item Magneſiam in Aſia. *Ibid.*

Chabreus filius Cheopis rex Aegypti. *Diod. lib. 2. cap. 2.*
1500 3186 Eſt ille Vaphres, cuius ad Salomonem & viciſſim Salo-

Anni Diluuij. | Anni mundi.

monia ad ipſum extant literæ, apud Euſebium ex Polemone lib.9. Præpar.cap.4. & apud Clementem Strom.lib. 1. ex Alex.Polyhiſt.

1500 | 3186

Hiram rex Tyri poſt patrem Abibalum, regnauit an.34. *Ioſeph.ex Menandro Epheſio contra Appionem.*

Baleaſtarrus filius regno ſucceſſit. Hinc Abdaſtartus, &c. Nam ſequentes reges Tyriorum, nomen Aſtartæ deæ apud ipſos cultæ ferè adiunctum habuerunt.

Colonia Ionica deducta annis 140.poſt Troiam captam. *Clem.Strom.lib.1.ex Eratoſtene.* Sexaginta annis poſt Heraclidarum deſcenſum.*Plutarch.in Homero.* Coloniæ rex Androchus Codri filius, Epheſum iam ſundaram, & templum ab Epheſo & Crœſo indigena, ante Herculem & priorem illo Bacchum, amplificat.*Pauſa. in Achaicis.*

Pyſeus Thyrrenus pirata Italiæ tubam inuenit. *Plinius lib.7.cap.56.*

1500 | 2.Par.12. | 1517 — 3 — b ROBOAM an.17. — 3186 | 3203

b INITIO pius,ad extremum impius. Conſilium ſecutus iuuenum, preces ſuorum graue tributum à Patre impoſitum relaxari poſtulantium repudiauit,ſicque decem tribus à ſe auertit. Fruſtra bella contra eas geſſit.

Achimaa Pontifice.

Aras & ſtatuas & lucos in montibus excelſis ſtatuit, & omnes abominationes gentium fecit.

A Seſac rege Aegypti victus, Hieroſolymã & theſauros regios amiſit.

Samaïa & Iddo prophetis.

Ita regnum bifariam diuiditur. Vnum Iudę appellatur, quod obtinuit Roboam, vel Hieruſalem, vel duarum tribuum, vel Dauid. Alterum Ephraim, vel Samariæ, vel communi nomine Iſraël, quòd plures tribus, nempe decem ad Ieroboam ſe contuliſſent, duabus duntaxat Iudæ & Benjamin vnà cum Dauidis poſteritate remanentibus.

Phericiade Aſſyriorum 32. rege an.30.

Leui etiam tribus relictis vrbibus, quas inter decem tribus poſſidebat in tribum Iudæ & Benjamin, vt vicina eſſet templo, fermè tota ſe contulit.2.*Par.*11.

Ieroboam filio Nebat Iſraelitarum ſiue decem tribuum regni conditore an. 22. 3. Reg.14.

Rurſum quia decem tribus ad cultum ſimulachrorum, duûm præſertim vitulorum ſe transtulerant. Alioqui in cæteris legem ſequebantur, id eſt, doctrinam Moſis & ritus ſacrificandi & ſacramenta adminiſtrandi, vt magis hęretici fuerint, quam pagani. Quin & apud ſe Catholicã profeſſionem permiſerunt, dum multa collegia prophetarum, & multos habuiſſe memorantur, qui non curuauerant genua antę Baal Eliæ tempore.

Ab hinc vſque ad tranſmigrationem in Babyloniam Prophetarum magnus prouentus fuit. Eos enim Deus excitabat ad Iſraëlitarum caſus ſiue proſperos, ſiue aduerſos prænunciandum, quòd ſe ita ſcidiſſent.

Semeias vir Dei dehortatur Roboam habentem in exercitu centum octoginta millia electorum militum, ne bellet contra decem tribus, quæ à ſe defecerant, 3.*Reg.*12.

Iddo adhuc prophetabat.

Ioani (ſic enim nominatur ab Epiphanio) prænunciat Ioſiam regem trecentis pòſt annis naſciturum, qui idololatriam deſtruat: cúmque reuerteretur ab increpando Ieroboã de impia religione, in via à leone occiſus eſt, quòd cuidam ſe ad cibum vocanti inconſulto Deo paruiſſet, ſed tamen leo aſſidens illæſum corpus ſeruauit, dum in funus efferretur. 3.*Reg.*13.

Iadon vocatur à Ioſ.*lib.8.Antiq.cap.*2. Sameas, à Tertul. *contra Pſychicos.*

Iudæi, ne cum ſchiſmaticis Iſraelitis vllo ſacrorum vſu communicarent, eam literarum formam, quæ nunc vſitata eſt, — 1517 | 3203

Anni Diluuij.		Anni mundi.	
			eſt, id eſt, quadratam, mutatis prioribus figuris condiderunt, ac illas, quæ Samaritanæ literæ deinceps ſunt nominatæ, reliquerunt. *R. Moſi Gerundenſis ſub finem Pentateuchi.*
1527	*Labote Lacedæmoniorum.* *Agilao, deinde Prymina, an.35. Corinthiorum.* *Archippo, mox Therſippo, an.41. Athenarum Archonte.*	3203	Regno Iſraëlis. i. decem tribuum conſtituto, regnum Iudæorum deinceps in duo ſciſſum permanſit, Catholicum ſcilicet, & hæreticum. Carholicum, quod peculiariter nomen Iuda retinuit, tres capiebat tribus, Iuda, Benjamin, & Leui. Nam Leuitæ antea per totam terram diſperſi, ſeſe receperunt ad legitimum Eccleſiæ locum. Hæreticum, pro regia habuit Tirſam, deinde Samariam. Retinuit Circumciſionem, & cæteros ferè cultus Moſaicos, niſi quòd eos ſubinde variabat nouis & peregrinis vicinarum gentium ritibus. vt nulla religio ſolet eſſe conſtans & firma apud eos, qui ſe ſemel ab Eccleſia diſtraxerunt. Prophetæ Leuitis fuerunt animoſiores. Nam in eo etiam ſua collegia atque conuentus continuarunt, vt ex Eliæ & Eliſei hiſtoriis liquet.
	Latinorum Capi Syluio, deinde Carpento Syluio an.13.		*Profana Roboam rege.* Thraces maris imperium poſſident. Bithyniam nauali prælio capiunt, tranſeuntes à Strimone. Samos ſtruitur Partheniæ nomine in mari Ionico. Smyrna, quæ antea Naulochus ab Amazonibus ampliatur. Smendis ſiue Seſacus Aethiopes & Phœnices Circumciſionem docuit, templum ſpoliauit. *3. Reg.14.* Eum etſi non nominet Herodotus lib. 2. tamen cõtra Roboam dicit mouiſſe arma & Syriam Paleſtinámque terrore ſui cõpleuiſſe.
1517 Ibid.c.13. 1520	4 c ABIA an. 3.	3203 3206	c ABIA pius fuit, niſi quod iuxta Midras ad extremum peccauit, dum capta Bethel vitulum non conſumpſit. Produxit contra Ieroboam 400 hominum millia, & vicit, cum tamen Ieroboam duplo plura haberet in ſuo exercitu, nempe 800 milia.
	Azaria pontifice eodémque propheta, *Iddo propheta adhuc ſuperſtite.*		Cum eo continua bella geſſit. Non fuit Roboç primogenitus, vt intelligitur è a Par.11. Impietatem paternam ſecutus eſt, *4. Reg. 15.* Vbi obſeruandum Iſraëlitarum reges ſemper in impietate Ieroboam permanſiſſe, etſi eam aliqui auxerint. Ex Iuda regibus alios Roboami impietatem æmulatos eſſe, alios ad Dauidis imitationem ſe contuliſſe.
	Iiſdem Regibus.		*Profana Rege Abia.* Saſochis ſecũdus legumlator apud Aegyptios. *Dio li.1.c.5. Iuſt. Martyr. oratio ad Gẽtes.* Videtur eſſe Seſac rex Aegypti. *3. Reg.11.* apud quem latuit Ieroboam Salomonis irã fugiẽs.
1520 Ibid.c.15. 1561	5. d ASA an. 41.	3206 3247.	d PIVS fuit & religioſus, primúſque Regum qui ſe ad Dauidis imitationem contulit. Ita purgauit omnes ſordes Idolorum, quæ fecerãt patres ſui Roboam & Abia, vt tamẽ excelſa non ſuſtulerit. Nã aras, quas illi ędificauerãt ſuper colles excelſos non remouit, quaſi extra templum ſacrificari, vt ante templi ædificationem, Deo fas eſſe exiſtimaret.
	Abimelech Pontifice.		Fœdus cum rege Syriæ Benadad firmauit contra Baaſam, eiuſque auxilio regnum Ieroboæ, quod tunc ab iſto tenebatur, magna clade affecit.
	Ioram, Azaria filio Obed, Hanani & eius filio Iehu prophetantibus.		Regẽ Baaſam ab ædificatione vrbis Ramæ auertit. Inde abreptis lapidibus & lignis regni ſui oppida Gabaa, Benjamin & Maſpha cõdidit. ciuitates multas eiademit. *2. Par. 17.* Ad extremum peccauit, dũ ſe fulſit præſidio & fœdere regis Syriæ. iterum, dum Ananim prophetam hoc ipſum increpantem conſtringit. Tertiũm quia in ſuo morbo, non requiſiuit Dominum, ſed medicos. *2. Par.16.*
1561		3247	Suorũ geſtorũ ſcriptorẽ nactus eſt Iddo prophetã. *2. Par. 9.*

Zarã regẽ Aethiopiæ parua manu vicit, qui irruerat in terrá Iuda cum decies cẽtenis millibus. (i. millione) militum & curribus trecẽtis, quâlum exercitum nullus vnquam regum duxiſſe memoratur in hiſtoriis, etiam profanis. 2 *Para*. 14.

Parua inquam manu, ſi conferatur cum hoſte, alioqui Aſa habebat in caſtris 580 hominum millia.

Zara victus decimo quinto anno Aſæ reſtituit, quæcunque Seſac rex Aegypti de templo abſtulerat. Chuſeus ſiue Aethiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem. Nam Scriptura duplicem Aethiopiam ſtatuit, vnam cis mare rubrum in Africa, alteram vltra, in Arabia. Videtur vtriuſque fuiſſe rex. 2 *Paral*. 14.

Abimelech põtifex max. 3. Reg. 15. Anani prophetat bella in Aſã exoritura, quòd hominibus, nõ Deo fidiſſet, vnde & in neruũ cõiicitur. 2. *Par*. 16. Hanani videns. Ioram propheta.

Iehu filius Hanani vaticinatur cõtra Baaſa regẽ Iſraël, à quo & occiditur. 3. *Reg*. 16. Azarias prædicit regnum Iſraël, futurum abſq; Deo vero, ſacerdote, doctore & Rege. 2. *Parã*. 15.

Aſa filiam Amri regis hæretici, dedit vxorem filio ſuo Ioſaphat. Vnde prima impietatis, & mox infœlicitatis labes in regno Iuda: Aegrotans non quærit Dominum, ſed medicos ſuo magno malo. 2 *Paral*. 17.

Regni eius viceſimo ſexto rex Iſraël Baaſa moritur, & ſuccedit Ela filius, 3 *Reg*. 16.

Imo verò eius triceſimo ſexto, Baaſa aſcẽdit in Iudã oppugnaturus Rama. Reſpõdeo, viceſimo ſexto nõ regni Aſę, ſed bellorum ſiue temporis, quo Aſa bellis, prętertim à Baaſa per annos 24 iactari cœpit. Ideo enim nominatim decẽ eius annis primis terra quieuiſſe annotatur 2 Par. 14. v. 1. Quibus ſi addas viginti ſex bellorũ, 36 incidet in hãc Baaſæ expeditionem, qui & diſertè 3 Reg. 15. verſ. 15 bellũ geſſiſſe cunctis diebus ſuis, (i. 24 ann. quos regnauit) cum Aſa memoratur.

Aliis à diuiſione regni Hebræorum triceſimo ſexto Baaſa ædificauit Rama, vt nullus tuto poſſet ingredi, vel egredi de regno Aſa. 2 *Paral*. 16.

Seſoſtris rex Aegypti tertius apud Aegyptios legiſlator. *Diod. li. 4. c. 5. Iuſt. Martyr. paran. ad Gentes.* vbi Seſonchoſis.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. 3 *Reg*. 16.

Profana Rege Aſa.

Ageſilaus rex Lacedæmoniorum iuſtiſſimus.

Barcis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Euſ.*

Benadab Syriæ, qui regem Baaſa contra Iudam inſurgentem vicit. Pſeuſeudes Aegypti.

Deductio Colonię Ionicę 140 annis poſt Troiana tẽpora. *Cle. Alex. li. 5. Stro. ex Ariſtarcho.* vel 180. *Euſ. chr. ex Philocoro.*

Ab Heraclidarum deſcẽſu ad conditam Ioniam fuêre anni ſexaginta. *Ibid. Clemens ex Eratoſtene.*

c SANCTISSIMI huius regis hiſtoriã Iehu filius Hanani perſcripſit 2. *Par*. 20.

Remp. & religionem reformauit.

Legis doctores & magiſtratus probos vbique cõſtituit.

Inualuit contra Iſraël, conſtituitque militum numeros in ciuitatibus Iuda diſpoſitis præſidiis, etiam in ciuitatibus Ephraim, quas pater eius ceperat 2. *Paral*. 17.

Religionis virtutibus clarus, vt proinde finitimos ſolo nominis terrore in officio continuerit. *Ibid.*

Abundauit opibus & militum ſeruorumq; numero. *Ibid.*

Anno 4 Achab regnum cepit. Cum eo affinitatem iunxit, Athalia filia in matrimonium Ioramo filio collocata.

Eum ad Syriacum bellum ſecutus diuina ope ſeruatus eſt.

Vatem

Anni Diluuij.		Anni mundi.
1520	*Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33 rege Aſſyriorum an. 20.*	3206
3. Reg. 16	*Ieroboam Iſraelitarũ, Nadab an. 2. mox Baſa an. 2. & per ordinem Ela an. 2. Zamri dieb. 7. Et Amri an. 12.*	
	Athenienſium Therſippo, deinde Phorba an. 31.	
	Lacedæmoniorum Labote, hinc Doriſto an. 20. Ageſilao an. 44.	
	Corinthiorum Prymina, deinde Barci an. 35.	
	Latinorum Carpẽto Syluio, deinde Tyberino Syl. an. 8.	
	6	
1561 3. Reg. 22	c IOSAPHAT an. 25.	3247
1586	*Ioaſhas Pontifice.*	3272
1586		3272

Anni Diluuij.

1586 *Iehu filio Hanani, Abdia, Michæa, Iehiele filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodiæ, Elia & Eliſeo vatibus.*

Aſſyriorum regibus.
33. Ophrateo,
34. Ophratene an. 50.

Iſraelitarum Amri, Achab an. 22. Ochozia an. 2. Iorā an. 12. 4. Reg. 3.

Iiſdem Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Athenienſium regibus.

Latinorum Agrippa Syluio an. 30.

1586 f IORAM an. 8. 7
4. Reg. 8.
1594

* *

1594 *Pontificatum adminiſtrante Ioarib.*

Anni mundi.

3272 Vatem Iehu affinitatem illam increpantē benignè audiit.

Iterum Remp. conſtituit.

Bellor finitimorum petitus ieiuniis & precibus victoriam obtinuit.

Inde cum Ochozia & Ioram ipſius Achab ſuccefforibus ſocietatem renouauit, & cum Moabitis congreſſus victor diſceſſit.

Nauigationem in Ophir Indiæ à temporibus Salomonis intermiſſam repetit, ſed infœliciter, quòd illius ſocios Iſraëlitas hæreticos admiſiſſet.

Ioram regis Iſraël quinto obiit.

Elias currus & auriga Iſraël, vir piloſus, zona pellicea incinctus, magno zelo religionem tuetur. *3. Reg.* Iam trāſlatus in cœlum. *4. Reg. 2.* ante decimum octauum regni Ioſaphat, *4. Reg. 3.* miſit cœlitus literas ad Ioram regem Iuda, filiū Ioſaphat, in quibus fata eius explicabat. *2. Paral. 21. & Ioſeph. lib. 9. Antiq. cap. 2.* Ita ſanctis mortuis rea viuorum ſunt curę.

Perperam enim vixiſſe vſque ad obitum Ioram filij Ioſaphat Shubertus nugatur.

Quidam Hebræorum putant Eliam in illo ſuo raptū laxatum corpore & in ſua ſolutum elementa, vbi ad ignis ſphęram perueniſſet. *Kimhi in Malach.* Alij neſciri quid ex eo factum ſit, vt Ioſeph. *lib. 9. Antiq. cap. 1.* Talmudici ſeruari ad finem vſque mundi, quæ noſtrorum etiam vetus eſt ſententia apud Athanaſ. *Dialog. 5. de Trinit.*

Hinc Seder Olam, *cap. 1.*

Septem homines dantur, qui mundi durationem continentē ſerie metiuntur, Adam, Mathuſalem, Sem, Iacob, Amram, Ahias Silonites, & Elias, qui adhuc ſuperſtes eſt & incolumis (ועדיין הוא קיים). cap. 17 Apparebit ſecūdò in aduentu Chriſti (hoc impletum in Transfiguratione.) Deinde recondetur, donec tertiò appareat aduentu Gog & Magog. Interea autem ſcribit geſta omnium ætatum & temporum. *Et paucis poſt verſibus.* Miſit literas ad Ioram regem, annis ſeptem poſt ſuam tranſlationem.

Michæas Iemla prędicit populū diſpergendum, & Achab regem Iſrael occidendum. Tunc erant 400 Pſeudoprophetę. *2 Par. 18.* quorum princeps Sedechias & Eliezer. *3. Reg. 22.*

Abdias vaticinatur in Idumeos, Eccleſiæq; eoe ædificationem & propagationem libello vnico prædicit. Prophetas paſcit in ſpecubus. Nam Hebręi veteres hunc eundem eſſe tradunt.

Iahiel & Eleazar vaticinationis munere funguntur apud Ioſaphat.

Hiel reædificauit Hierięo. *3. Reg. 16.*

Profana Rege Ioſaphat.

Quarto Rhodij mari potentes per 23 an. *Euſeb.*

Allobrox Gallos regit.

Habis magnus poſt Gargorim auum crudeliſſimum.

Curetum rex in Hiſpania.

3272 Adad Syrorum, Oſochor Aegyptiorum.

3286 f IORAM rex Iuda Athaliæ filiæ Achab coniunx ſequi cœpit peregrinam religionem. Socero quàm patri propior. Nota quantum detrimenti affinitas impiorum & hęreticorum afferat. *è 2 Para. 21.*

Sacella collium inſtaurauit, quæ Ioſaphat pater demolitus fuerat. Eliæ minas eluſit. Idumeos & Lobnam defectione amiſit.

3280 Ab Arabibus & Paleſtinis bello petitus demū inteſtinorum doloribus per biennium diuexatus, vt egereret etiam

viſceta ſua,multis morbis vita ceſſit. 4. *Reg.*8.

Idumei ergo, qui à Dauidis tempore, imò vero Saulis ſub ditione Iuda fuerant, à Ioram deficiunt & priuatum regnum conſtituunt.

Philiſtini autem & Arabes vaſtauerunt regnum eius, diripuerúntque cunctam ſubſtantiam, quæ inuenta eſt in domo Regis, inſuper & filios eius & vxores, vt non remaneret ei filius, niſi Ioachaz natu minimus (qui & Ochozias ad cędem memorabilem reſeruatus) *Ibid.*

Mortuo infirmitate peſſima non fecit ei populus ſecundum morem cõbuſtionis exequias, ſicut fecerat maioribus ſuis, neque ſepelierunt eum in ſepulchro regum. *Ibid.* (Non quod apud Iudæos mortuorum cadauera comburerentur, ſed aromata, vt eorum ſuffitu ſepulchra perfunderentur.)

28 annos regni ei attribuit Kimhi 2 Par.22. Viginti autem fuiſſe ſuppreſſos à Scriptura poſt cladem ab Arabibus acceptam, quòd inglorius deinceps morbiſque pluribus & grauiſſimis affectus vixerit, 20 illorum adminiſtratione Ochoziæ filio à populo commiſſa.

Sed iſtud eſt ſine lege, imo contra legem loqui, vnde & mox refelletur.

Ionadab filius Rechab clarus propheta. 4 *Reg.* 10. Amicus Iehu regis Iſraël, ortus ab Hobab, ſiue Iethrone Moſis ſocero. Cuius filij, ex præcepto patris, tanquam peregrini & hoſpites ſuper terram, ſeorſum ab hominibus in tabernaculis habitabant, domum non ędificabant, ſementē non ſerebant, vineam non plantabant, neque vinum bibebant. Denique auctor fuit ordinis ſiue inſtituti Rechabitarum, quorum regulam ſigillatim percẽſet, Hier. 35. cap. Eo enim vſque, hoc religioſorum virorum inſtitutum durauit, nempe per 300 plus annos.

Hi ſimiliter ex iſtius diſciplina in perpetuum vino abſtinebant, habitabant in tabernaculis, nihil poſſidebant proprium, nihil emere poterant, carentes ædificiis, agris, vineis, ſeminibus, etiam in communi. Vocantur ſcribæ ſiue doctores. *1 paral. 2. verſ. vlt.*

Sub Ioram Ioarib ſummus pontifex. Sub Ochozia Ioſaphat. *In Seder.*

Eliſeus miris & inuſitatis operibus inſignis. 4. Reg. 12. Ad eius oſſium contactum ſuſcitatur mortuus. 4. Reg. 13. Conſtruxit cellas prophetis in Hiericuntis ſolitudine. Manauit inſtitutum & loci religio ad poſteros. Fuitque deſertum hoc vſque ad Engaddi ab Eſſenis habitatum, hominibus continentiæ incredibilis, de quibus poſtea.

Prophetæ munere fungitur apud Iſraelitas, ſiue 10. tribus annos circiter ſexaginta. Nempe à 19 Ioſaphat, vſque ad Amaſiæ ſeptimum.

Spiritum Sanctum perdidit in regum comitatu, nec niſi pſalte ad citharam pulſante recepit Res eius narrãtur, 4 Reg. 2. 3. 4. 5. 6.

Profana rege Ioram.

In Aegyptiorum hiſtoria, Chronophraphi iam hic ſequuntur Herodotum (non Euſebium) qui ſuam relationem orditur à Cheope, quem regnaſſe ait annis 50. vſque ad Pſammenitum à Cambyſe Perſarum rege captum.

Rhodij mare obtinent.

g IMPIVS. In prælio aduerſus Iehu opem ferens Ioræ regi Iſrael cecidit. Nam cum eo fœdus icerat, & aduerſus Syros iunctis viribus pugnauerat.

Vixit & mortuus eſt, vt Athaliæ filium decuit.

Vt

Anni Diluuij.		Anni mundi.
3189	*Eliſeo & Ionadab Rechabita prophetis.*	3272
	Ophratene rege Aſſyrior. 34. an. 50.	
	Ioram Iſraelitarum an. 12.	
	Agelao an. 30. Corinthiorum.	
	Ageſilao Lacedamoniorũ.	
	Mezade Athen. Archonte an. 30.	
	Latinorum Agrippa Syluio.	
	IORAMI SÆCVLO.	
	8	
1597 2. Par. 21 1598	g OCHOZIAS, qui & Ioachas an. 1.	3280 3281

Anni Diluuij.

1595 *Ioſaphat ſummo ſacerdote.*

Eliſeo propheta.

Ophtatene rege Aſſyr. 34.

Ioram rege Iſraelitarum.

Lacedæmoniorum Archelao an. 60.

Iiſdem Corinthiorum & Athenienſium.

Ægyptiorum Cheope. an. 50.

Latinorum Aremulo Syluio an. 19.

9

1595 4.Reg.11 1601 h ATHALIA an. 6.

Ioiada Pontifice.

Eliſeo propheta.

Ophratene Aſſyrior. rege.

Iehu rege Iſrael, an.28. 4. reg. 10.

Lacedæmonioru͂ Archelao.

Corinthiorum Agelao.

Athenarum Mezade.

1601 *Ægyptiorum Cheope.*

Anni mundi.

Vt Ochozias plures vno anno regnauerit, ſiue ſolus, ſiue aliter, non eſt probabile, ne ſint à Roboam ad ſextum Ezechiæ, quo euerſum eſt imperium decem tribuum, 281. anni.
3281 Sic enim ſucceſſio regum Iſraël, quæ continuata fere ſerie, ſucceſſioni regum Iuda reſpondet in lib. Regum & Paralip. nimium. i. 42. annis ab altera ſuperaretur. Nam à primo Ieroboam vſque ad vltimum Oſeæ, qui regnum illud amiſit, anni tantum numerâtur 241. Hinc adducor, vt credam cum veteribus Hebræis, *quos ſequuntur. R. Selomo, & R. Leui*, errare eos, à quibus Ochozias 51. an. id eſt, 20. cum patre, & vno ſolus regnaſſe fertur, ex eo quod 2. Paral. 22 quadraginta duos annos, & 4. Regum 8 viginti duos tantùm natus, regni clauum ſuſcepiſſe proditur. Nam vtroque loco Ioramͣ tantum octo anni, & Ochoziæ vnus aſſignantur. Qui igitur, inquies, potuit Ochozias quadrageſimo 2. ætatis inire regnu͂, cùm pater mortuus ſit quadrageſimo? Num filius antiquior erat patre? audi R. Leui. Sane, inquit, anni *42.* qui recenſentur in libris Paralip. non ſunt accipiendi ab ortu Ochoziæ, ſed à tempore, quo viguit regnum Amri, quòd Ochoziæ, qui erat de eius ſemine (ex parte matris) contigerit, vt occideretur cum Ioram rege Iſraël. Id apparet ex eo quod poſt 31 annum Aſę, regnauit Amri an. *6* in vniuerſum Iſrael (4. Reg. *16)* & Achab filius eius 22. & Ochozias (alter) duobus. Ioram autē Rex quoq; Iſrael, erat in anno regni ſui duodecimo. Vides 42 annis regnu͂ Iſrael ſteriſſe penes familiā Amri. *Hæc ille.*

R. Ioſe facilius iſta narrat. Poſtquam (inquit) Aſa dedit in vxorem filiam Amri, filio ſuo Ioſaphat, Dominus conſumere domum Dauid cum domo Achab decreto ſanxit.

Tres reges ſe ordine conſequēteſ, Ochozias, Ioas, Amazias (Athaliam prætermitto, quæ & ipſa miſerrimè & iuſtiſſimè cæſa eſt) violenta morte perierunt, quòd Deum certis criminibus offendiſſent.

Falſo Philo ab Annio ſuppoſitus, poſteritatem Salomonis in Ochozia deſiiſſe narrat, vt regnum Dauidis ad familiam Nathan deueniret, nempe ſeruato vno Ioab ex ea familia. Nam Ioas legitimus fuit Ochoziæ filius. *4. Reg.* 11. *2. Par. 22.*

Profana rege Ochozia

3281 Tyberino Syluio Latinorum rege ſubmerſo, ex Albula flumine Tyberis dici incipit.

3287 h ATHALIA regis Achab filia. *2 Para.* 21. quæ ſuis cōſiliis impulit filium Ochoziam vt impiè ageret. 2 *Para.* 22. vt dicitur filia Amri Patris Achab. i. neptis. Nempe quia origo apud Heb. ſæpe ad auos defertur. Non quòd fuerit filia ſimul & ſoror Achab. *Kimhi.*

Extinguit totam ſtirpem Salomonis omnéſque filios filij ſui Ochoziæ, præter paruulum Ioas à Ioſaba amita ſurreptum, quē Ioiada ſacerdos clam domi in ſpem regni educauit. Indéque circiter 7 annos regnum tenuit, ſeque in omnibus rebus iniquiſſimè geſſit, quemadmodum Achabi & Iezabelis filiam decuit, donec eam Ioiada pontifex populo incitato de medio ſuſtulit.

Iehu in Samaria delet Baalis, ſiue beli cultum & templum.

Azaël rex Syriæ Iudæos affligit.

Externa Athalia.

Pigmalion Tyri rex an. 40, cuius anno ſeptimo ſoror Dido Carthaginem condidit. *Ioſeph. lib. 1. contra Appionem.* Sed Appianus Alexandrinus eam conditam tradit 50 annis ante Troiam captam.

Felſinus Thuſcoru͂ rex Felſinā metropolim Thuiſcorum
3287 condidit, & ei regioni, quę poſtea Gallia Aurelia & Aemylia

à Romanis dicta eſt, Felſinæ nomen reliquit. *Cato de Orig.*

i Ioas reſtaurandum curauit tẽplum duorum ſuperiorum principum impietate neglectum. imò verò per Athaliam penè dirutum, *4. Reg.* 12. non tamen ſuis ſumptibus, ſed pecunia, quę offerebatur pro pretio animæ. *Ibid.* bonus princeps initio, peſſimus ad extremum.

Sex annis occultatus propter Tyrannidem Athaliæ, ſeptimo productus à Ioiada pontifice, interempta Athalia, in paternum ſolium collocatur. *4. Reg.* 11.

Adulatione principum tandẽ mortuo Ioiada deprauatus, adoratúſque *2. Par.* 24 iram Dei meruit. Vnde Azael rex Syriæ venit Hieruſalem & interfecit cunctos principes populi. Ad quem propulſandũ omnia ornamenta, quæ pater & auus ſuus templo intulerant, abſtulit, vt regi daret.

Propter necẽ *Zacharię* prophetę à ſuis ſeruis interfectus eſt, *4. Reg.* 13.

Nõ eſt hic Zacharias, qui poſt captiuitatẽ vaticinio claruit, cuius liber extat, ſed alter, ille ſcilicet qui periit inter altare & ædem *Mat.* 23 *Hieronymo interprete.* Quamquam alij de tertio alio Zacharia locum Matthei exponant.

Ioiada pontifex, qui ſolus poſt Moſem vixiſſe 130 an. legitur. Zacharias eius filius, qui in ipſo templo occiditur. Huius ſanguis vſque ad aduentum Nabugdonozoris, inſtar ollę bullientis, quaſi vltionem depoſcens, ferbuiſſe traditur.

Ex quo Ioas Zachariã occidit, ceſſarũt Dei in polluto tẽplo reſpõſa & oracula ex Debir (ſecretiore parte tẽpli, in qua erat propitiatoriũ) & ex Ephod (ornamento Pontificio) *Epiph.*

Azaël, deinde filius Benadad, reges Syriæ.

Profana Rege Ioas.

Heſiodus Aſcreus poëta & ſacerdos muſarũ, in Helicone, cẽtum annis poſt Homerum. 32 ante primam Olympiadem ex Porphyrio. Scripſit deorum generationem in Helicone muſarum inſtinctu. Quam Theogoniã Græcis primos Homerum & hunc Heſiodum compoſuiſſe, annis ante ſe quadringentis ſcribit Herodotus lib. 2. Ita Helleniſmus recentiſſimus: Et tamen non à Deo mũdi fabricatore, vt Ouidius, qui hoc ad Heſiodũ ex Hebræis addidit, ſumpſit exordium, ſed à Chao, rudis inordinatæque materiæ confoſa congerie.

Homerũ & Heſiodum coniungit Herod. lib. 2. his verbis. Heſiodus & Homerus, quos quadringẽtis non amplius annis opinor ante me extitiſſe, fuêre, qui Gręcis deorum prolẽ introduxerũt, eiſq; cognomina & honores, & diuerſa artificia & figuras attribuerũt. Cętera apud Gelliũ *li. 3. cap. 11. & li. 17. c. 21. & Clem. lib. 5. Strom.* Velleius lib. 1. 120 annis diſtinguit.

Lycurgus Lacedęmoniorum legiſlator. vel potius reformator, qui ad temperandum ſolutum regum imperium Synedrion 28 ſeniorum addidit. *Plutarch. ex Platone.*

Carthago ante vrbẽ Romã 72 annis ab Eliſa Didone cõdita creditur i. ſub regis Ioas annum 30. *Oroſ. lib. 4. cap. 6.* Hinc lingua Punica Syriacam redolet apud Plautum, & nomen Carthaginis Syrũ eſt. Nam Carta apud Syros vrbem ſignificat. Go medium. Cartago q. media vrbs. Tyri ſcilicet media pars, ad eã ædificandã cũ Didone confluxerat. Pygmalionis regis anno 7. *Menãder Epheſius apud Ioſeph. contra App.* 143 an. & 8 mẽſibus poſt tẽplũ Salomonis, *Ib. ex Tyriorũ archiuis.*

Phryges 5 obtinent maris imperium an. 25. *Euſ.*

Ocraſapes rex Aſſyriorũ, Anacyndarapes vocatur à Strabo. Neſcias vtra prolatio potior. nã nomina regũ Aſſyriorũ, Aegypti & cæterarũ mũdi partiũ apud Herodotũ, Ptolomæũ, Strabonẽ, Euſebium, &c. nõ ſatis purè ad poſteritatẽ peruenerunt.

Anni Diluuij		Anni mundi
	Latinorum Aremulo Syluio deinde Auentino an. 28.	
	10	
1601 4. Reg. 12 1641	i Ioas Ochoziæ minimus filius, annis 40.	3287 3327
	Ioiada & Pedaia Pontificibus	
	Zacharia Ioiadæ filio ſacerdote ſimul ac propheta.	
	Ophratenẽ, deinde Ocraſape 35. an. 42. Aſſyr. regibus.	
	Iehu, deinde Ioachaz an. 17. Iſraelis regibus.	
	Lacedæmoniorum Archelao.	
	Corinthiorum Agelao. Eudemio an. 25. Ariſtemede an. 35.	
	Athenienſium Mezade. Diogenete an. 28. Pherado an. 19.	
	Ægyptiorum Cheope.	
	Latinorum Auẽtino *Syluio mox* Proca *Syluio an. 23.*	
1641		3327

Anni Diluuij.

1641 4. Reg. 14.

11

k AMAZIAS an.29.

1670

Sedechia pontifice.

Amos regis Amaziæ fratre, patréque Eſaiæ & Iona, prophetantibus.

Ocraſape Aſſyriorum trigeſimo quinto, deinde Sargon, an.20.

Ioas & Ieroboam an. 41. Iſraëlitarum Regibus.

Lacedæmoniorum Taleco, ſiue Teleĉto, an.40.

Corinthiorum Ariſtemede.

Athenienſium Pharedo, deinde Ariphrone, an. 20. Archontibus.

1670

Anni Mundi.

3327

3356

nerũt. Iuxta illud, nomẽ impiorũ putreſcet. *Prou.10, et Eccl.41.*

Sub extremam vitam Ioaa Cyprij maris imperium ſexto loco conſequuntur an. 34. *Euſeb.*

Bon Thuſcorum rex, à quo regio Bononia, *Cato de orig.*

k VACIT Idumæos, qui ſub Ioram defecerant. Victi deinceps nullum habuerunt Regem. *Seder c.20.*

Poſt cędem Idumæorum, idola eorum aſſumpſit & coluit. Initio bonus, in fine impius. Occiſus eſt in Lachis.

Ionas vaticinatur in Ieroboam filium Ioas regem Iſraël, vel potius de victoriis & reſtitutione Damaſci & Hemath (quam Antiochiam quidam eſſe volunt) & terminorum regni Iſraëlici facta per Ieroboam regem Iſraël contra Syros. Niniue eius tempore erat magna, alens virorũ millia centum viginti, itinere trium dierum. *Ion.4. Diodor. Sicul. lib.3.* Nam eam, vt Ionas, deſcribit, ambitu ſtadiorum 480, id eſt, leucarũ 30, longitudine autem ſtadiorum 150, id eſt, leucar. nouem: Concionatur in Niniuitas, vt ex eius libro conſtat. In Seder Olam reponitur ſub Athalia & Ioas regibus Iuda, & Ieroboã rege Iſraël, qui Amaziæ & Oziæ ſæculo regnabat, quaſi diutiſſimè Ionas Prophetiæ munus exercuerit.

Diſcipulus fertur Heliſæi miſſus ad conſecrandum Iehu in regem Iſraël in Ramoth-Galaad, *Seder cap.18.* Vnum eundémq; eſſe Ionam, qui has duas prophetias fuderit, teſtantur Hebræi omnes, & Ioſephus *lib.9. Antiq.cap.11.*

Tarſum fugit ad declinandã ſibi impoſitã vaticinãdi Aſſyriis prouinciã. i. vrbẽ Ciliciæ, per mare Mediterraneum Ioſepho, & Aug. vt inde littoribus Põti Euxini eiectus ſit, deindéq; pedibus ſe Niniuẽ cõtulerit. Vel Indiæ regionẽ per mare rubrũ, vt inde ad littora ſinus Perſici vel Niniue, quę erat ad Tigrim ſeſe infundẽrẽ ſinui Perſico, à ceto euomitus ſit.

Euerſionem Niniuis tũc Deus remiſit *Ion.4.* Nam multo poſt ſub alio rege accidit *Nah. 1 & 2.* Ita Sardanapalus nondũ illic regnabat, qui vrbem, vitam & imperiũ perdidit.

Quidam hic inter Amaziam & Oziam è ſuo cerebro interregnum 10 aut 11 aut etiam 12 annorum faciunt, citra vllum ſcripturæ veſtigiũ. Vnica regũ Iſraël & Iuda collatione nitũtur. Atqui illa vt infra docebo, propter varios motus regni Iſraël eſt fallaciſſima, nec ſatis liquidò ſtatui poteſt, ob hæreſim ſecum perpetuo magnas confuſiones trahentem.

Ratio eorum ſumitur è 4 Reg. 14, vbi Amazias moritur an. 14 Ieroboam filij Ioas regis Iſrael, &c. 15 vbi Ozias ſiue Azarias Amaziæ F. regnat anno 27 eiuſdẽ Ieroboam. Nam inter 14 & 27 eſt ſpatium 13 annorum. Sed iam reſpondi Reges Iſrael non eſſe regulam Regum Iuda. Addo locũ productum ab iſtis non intelligi. Nam primùm aliud eſt *regnare*, aliud, *regnare incipere*: Secũdùm eſſe hyperbaton quatuor verſuum hoc modo. *Anno vigeſimo ſeptimo* (4 Reg. 15, v. 1) *Ieroboam regis Iſraël regnauit Azarias filius Amaziæ regis Iuda.* Hinc parentheſis trium verſuum (Sedecim annorum erat *cum regnare cœpiſſet, &c.*) *Percuſſitque Dominus Regem & fuit leproſus vſq; ad diẽ mortis ſuæ.* Nam per hyperbaton, illud *Anno 27 Ieroboam* refertur ad ſequẽtia, *Percuſſitque*, hoc ſenſu. 27 anno eius regnauit Azarias, percuſſitq; illũ Dominus, ſiue, 27 eius Azariam regnantem percuſſit. Non quòd Azarias tunc regnare cœperit, ſed quòd tunc lepra percuſſus ſit, nempe anno 27 Ieroboam, in quem incidebat Azariæ 13, vſque ad finem vitæ ſuæ. i. 52 regni ſui. Tandiu enim leproſus fuit nẽpe annos 38. Quãuis enim lepræ eius Seder Olam 25 tantùm aſſignet, at Kimhi 1 Par. 5 triginta octo, quando docet Ioathan annis 38, Patris loco regnum adminiſtraſſe.

3356

Ad hanc explanationem accedunt Talmudici, dum ſcribunt. *Hinc deinceps* (id eſt, à 27 Ieroboã) *Azarias regnauit regnum lepra infectum.* Kimhi paulò ſubtilius ſumit nemuros pro cardinalibus non ordinalibus, quaſi ſit interpretandum. *Annis viginti ſeptem* (reliquis ſcilicet) *Ierobeam regis Iſrael regnauit Azarias*, q.d. Non tantum 14 ſuperiores Ieroboæ regnauit, verum etiam 27 poſteriores vt totum regni eius curriculum emenſus ſit. Regnum enim Ieroboæ fuit 14 & 27, id eſt, 41.

R. Leui etiam ſubtilius de 27 annis, quibus adhuc domus Iehu erat regnatura, nempe vſque ad cædem Zachariæ filij Ieroboam per Sellum factã, ſicut prædixerat Dominus. Hæc quidem prolixius, ſed eripienda fuit nouis Chronologis occaſio certæ claræque maiorum Chriſti ſucceſſionis per impij & hæretici regni incertos obſcuróſq; calculos inuoluendæ, cùm contrà per claram ratámque pij & Catholici regni ſeriem, confuſam impij oporteat euoluere.

Profana Rege Amaſia.

Huius tempore collocatur Sardanapalus, cui occiſo ſucceſſerit Phul Belochus Græcis Tonoſconcoleros, an. 20. ſed quam rectè mox.

Sargon potius reperias, Eſao, qui ſub ſequentibus regibus vaticinabatur. Nam ibi videtur primus Aſſyriorum terrorem ſui nominis mortalibus incuſſiſſe. Etſi Kimhi illic Senacherib intelligat.

Strato Tyri rex, præter quem ſerui reliqui omnes dominos ſuos interfecerant.

Sesoncharis, ſiue Senſcoris Aegypti rex, cuius pater Siparis Deus habitus.

Sub hæc tempora cœpit regnum Macedonum per Carranum decimum ſextum ab Hercule, à quo poſtea magnus Alexander fuit ſeptimus decimus. *Velleius lib. 1. Soli. cap. 15.*

Regnum hoc Macedoniæ vſque ad Machabæos durat annos circiter 600.

Caranus captarum ſequens gregem Ediſſam capit & ab euentu Aegeam vocat, regniq; Macedonum fundamẽta iacit. *Iuſtin. lib. 7.*

Phidon Argiuus menſuras & pondera reperit, cum apud Latinos regnaret Procas Syluius.

| AZARIAS in libris Regũ, Ozias in Paralipomenis, clarum fuit pietatis exemplum.

Vrbes multas ædificauit. Turres item in ſolitudine & opera publica *2 Par. 26.*

Zacharia Propheta plurimum vſus, cúmque requireret Dominum, fortunatus fuit in omnibus. Vicit Philiſteos Arabas, Ammonitas, Aegyptum, remotóſque alios populos terrore ſui nominis concuſſit.

Agriculturam coluit. Machinas bellicas ad iaculanda tela & ſaxa grandia è turribus aduerſus hoſtes fecit.

Vbique fœlix, donec ſecundis rebus elatus illicita præſumpſit, incenſum Domino quaſi ſacerdos offerens, etſi ei reſiſteret Azarias ſacerdos, non tamen ſummus ſed hebdomadarius cum 80 aliis.

Poſtquam 27 annis regnaſſet, reliquis, id eſt, 25 ad vſque mortẽ leproſus. Filio interim regni adminiſtratione demandata, *Seder ca. 19.* Kimhi tamen Iotham putat Patris loco regnũ adminiſtraſſe an. 38 *1 Par. 5*, quaſi tãdiu leproſus fuerit.

Eo anno, quo lepra percuſſus eſt *2 Paral. 26.* extitit terræ motus prodigioſus, qui abiit in prouerbium *Zach. 14.*

Non modo quia Ozias temere & profanè munia pontificia vſurpauerat, ſed & quoniam multa mirabilia ſub eo con-

Anni Diluuij.		Anni mundi.
1670		3356
	Ægyptiorũ Cheope, deinde Cephrene an. 56.	
	Latinorum Proca Syluio, deinde Numitore & Amulio an. 40.	
1670 4. Reg. 15	| OZIAS qui & AZARIAS an. 52.	3356
1722		3408
	Ioële ſummo ſacerdote.	
	Oſea, Amos, Eſaia, Iona, Zacharia Prophetis.	
	Sargone primo in Scripturis celebrato, (Nabonnazare) mox Phul 37 ann. 48 Aſſyriorum Regg.	
1722		3408

Anni Diluuij

1673

Ieroboam filio Ioas, & per ordinem Zacharia menſ. 6. Sellum menſe vno. Menahem an. 10. & Phaceia an. 2. Iſraëlitarum regibus.

Cephrene Ægyptioru, & per ordinem Mycerino an. 6. Aſychi an. 6. Sabacho an. 50.

Latinorum Amulio & Numitore.

Romulo Romanorum Rege primo an. 38.

1722

Anni Mundi

3356

eo contigerunt primo exortus regnorum Aſſyriorum, Babyloniorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, à quibus per ordinem mundus grauiter concuſſus eſt. 2 Actæ Chaldæorum, Aegyptiorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, quibus antiquorum ſæculorum Chronica ratio memoriaq; mutata eſt, funditúſque periiſſet, niſi ſacris literis fuiſſet conſeruata. 3 Nouæ mundi ſuperſtitiones, vt impij ritus præſertim Græcorum & Romanorum, quibus antiquæ pietatis ſemina valde corrupta ſunt.

Oſeas & Amos vaticinátur in decem tribus, obiter etiam, in duas tribus, id eſt, regnum Iuda. Vicinorum item regum futura excidia prædicunt.

Eſaias de Chriſto eiúſque rebus geſtis, de vocatione gentium, reliquiſque myſteriis ita ſcribit, vt potius Euangeliſta, quam vates videatur, inſerens multas vaticinationes de plurimis regnis & gentibus.

Illum Hebræi commemorant ortum regio ſanguine, ac non tátum habuiſſe patruũ Amaziam regem, ſed & ſocerum fuiſſe regis Manaſſis, à quo ſectus miſerè dicitur. Tam clarus vates fuit, vt etiam Cyrum regem Perſarum nominarit ducentis annis priuſquam naſceretur & eius geſta deſcripſerit. *Eſ. 45.* & Vriam Sacerdotem centum antè annis. *Eſ. 8.*

Prophetæ ſcriptores hoc ſæculo incipiunt.

Ioel (non propheta, ſed alter) ſummum pontificatum gerebat. In libris quidem Reg. & 2 Par. 26, Azarias ſacerdos caput dicitur, qui & viuebat tempore Ezechiæ, 2 Par. 31, ſed caput non illic ſignificat ſummum ſacerdotem, ſed primum eorum, qui allocuti ſunt Oziam ſacra tractantem.

Zacharias Propheta (non hic, quem occidit Ioas, neque ille, cuius extat Prophetia, ſed alius.)

Externa rege Ozia.

Poſt Ocraſapem trigeſimum quintum Aſſyriorum vel potius Niniue regem, nominant Sardanapalum. *Euſeb.* Atqui ante hunc ſequentes in Bibliis recenſentur Sargon, *Eſ. 20.* Phul, *4 Reg. 15,* qui fuit diebus Manahem. Tiglath Phalaſſar, qui diebus Romeliæ, *Ibid.* Salmanaſar qui diebus Oſeæ *c. 17.* Senacherib, *c. 19. & apud Herod.* qui diebus Ezechiæ. Aſſaradon, id eſt, Sardanapalus. *Ibid.*

Adde legationem Ionæ prophetæ ad Niniuitas hoc loco narrari nempe ſub Ozia & Ieroboam Ioæ filio è 4 Reg. 14. In ea autem ira Dei in præſens placata, calamitatem illam extremam in aliud tẽpus auertit, vt è Nahum apparet, qui eam imminere denunciauit regnãte Menaſſe, paulò antè Monarchiam Babylonicam.

Malo ergo pro 36 regibus numerare 41 & Sardanapalum in poſteriora tempora reiicere. Errorem auxit Metaſtenes Annij & ſimiles auctores ab Annio ſuppoſiti, qui Biblicos appellant reges Babyloniorum, cum Scriptura diſertè vocet Aſſyriorum.

Et certè Niniue adhoc imperabat, vt quæ ad Ionæ prædicationem, qui hoc ſæculo vigebat, conuerſa legatur. Quin & adhuc ſtetit per annos ferè ducentos. Nempe vſq; ad annum primum Nabogdonozoris, qui fuit quartus Ioachim Iechoniæ patris. *Ierem. 25.* Idque iuxta prophetiam Nahum contra Niniuitas ad vomitum redeuntes.

Phol Belocum regem fuiſſe Niniue, qui ad Ionæ concionem pœnitẽtiam egerit nonnulli probabiliter ſentiunt. Sed malo Sargonem, cui aiunt Phul imperium & vitam eripuiſſe.

3408 Venit in terram Iſrael, & dabat Menahem ipſi Phul mille

talenta argenti, vt eſſet ei auxilio & firmaret regnum eius, *4 Reg.15.*

Traiecto Euphrate primus Aſſyriorum tentauit Aſiam. Tiglath Phalaſſar in ea cepit multas regiones. Salmanazar perſecutus eſt victorias. Senacherib perficere conatus eſt, ſed infœlix fuit ex Herodoto. Sardanapalus omnia perdidit.

Initium Olympiadũ 405 annis poſt Troiæ captiuitatem *Euſeb. in Chron.* qui tamen initium illarum ſtatuit primo anno Ioathan Oziæ filij & ſucceſſoris.

Secundo Aeſchyli Athenienſium iudicis anno, authore Iphito Elio, qui & mercatum & ludicrum certamen ad excitandam corporis animique virtutem efficaciſſimum Olympiorum cõſtituit. *Velleius lib.1.* A quo tempore hiſtoria Græca vera creditur. *lib.1. Stromat. ex Seſibio.*

Ex quo ſæculum deinceps Hiſtoricum Varroni dicebatur, vt ſuperius Mythicum. *Cenſor. de die Natali, cap.21.*

Lycurgus Iphiti, qui primam Olympiadem ordinauit, æqualis. *Pauſ. libr.1. Eliac. & Plut. in eius vita ex Ariſtotel.* Vix trecentis ante Platonem annis. *Plato in Minoe.* aut ante finitum bellum Peloponneſiacum, *Thucid. in prolog.* Septingentis annis ante Ciceronem, vt par prope ſic inſtitutorum Lycurgi & Romæ antiquitas. *Cicero pro Flacco.*

Olympias ſpatium quatuor annorum, quod labebatur inter duos ludos Olympicos. Lycophronis interpres, quinquaginta menſes (lunares) fuiſſe ait. Quaternorum annorum circuitum, item luſtrum interpretatur *Cenſor. de die nat. cap. 18.* deſierunt celebrari Theodoſij maioris ætate, Indictionibus ſubſtitutis. *Cedrenus.* vel vt alij, Conſtantino Imperatore.

Nulla certa hiſtoria extat ante Olympiades, apud Græcos, neque vllum ſcriptum vetus barbarorum & Græcorum geſta declarans, *Iuſti. Martyr in parænetic.*

Temporum illuſtrium initia (æras vocant Aſtrologi) in hoc cadunt ſæculum. Nam

Anni Chaldæorum, Macedonum, Aegyptiorum, communè fere habẽt principium, ſcilicet à Nabonazaro, quem Salmanazarem fuiſſe alij ſentiũt, ego Phul vel Sargonem Aſſyriorum regem, 60 annis Salmanazare antiquiorem. Ita perſpicitur quàm ſit iſtorum recens Chronologia.

Græcorum & Romanorum memoria in idem tempus incidit, quod ad hunc modum conuincitur. A Nabonazaro ad Auguſtum anni duntaxat colliguntur 718. *Ptolem. libr. 3. Almag. cap. 8.* Ab vrbe condita ad eundem Auguſtum, an. 720. A prima Olympiade ad eundem Auguſtum ann. 734. Olympias igitur prima duntaxat antecedit Nabonazarem Ptolomæi annis 16. & Nabonazares vrbis fundamẽta an. 8.

Etſi Cenſorinus *de die Natali, cap. 21* Annos Nabonazari, quos Aegyptij nominant, à primo imperij eius anno cœpiſſe narrat ſeptingentis tribus annis ante Iulianos, & nongentis octoginta ſex ante diem, quo ſcribebat. Nam iuxta hunc calculum Nabonazaris anni inciperent annis quinque poſt V. C. viginti octo poſt Olympiadas. Sed diſcrimen eſt valde paruum.

Hic ego incipio primam adoleſcentiam monarchiæ Aſſyriorum, vſque adeò ab hiſtoricis decantatæ. Nam ante hoc tempus, Euphratem minimè traieciſſe probari poteſt certiſſimè, atque ita colligi eſſe fabuloſa, quæcunque de ea exteri ſcriptores prodiderunt. Sed & Regum nomina & ſeries, quam à Nino deducunt, atque hic etiam nos ex illorum ſententia

Anni Diluuij		Anni mundi
1670		3356
	Lacedæmoniorum Thaleco, deinde Alcane, ſiue Alcamene an.37.	
	Corinthiorum Egemnone, an. 16. deinde Alexandro an.25. Pheloſteno an.12.	
	Athenienſium Ariphrone, & per ordinem Theſpeio, an.27. Agamneſtore an.20.	
	Macedonum Carano rege primo an.28. deinde Cæno, an.12.	
1722		3408

Anno Diluuij.

1670

OZIÆ, OLYMPIADVM, ET ROMÆ CONDITÆ SÆCVLO.

1722

Anno mundi.

tentia ioſeruimus, ſunt ſuſpectiſſima.

Primo, quooiam eorom ne apiculus quidem in ſacris extat, vbi primæ antiquitatis res diligentiſſimè deſignaotur.

3356 Certè ſi tam potens & ampla fuiſſet iſta Monarchia, in tanto anoorum ſpatio, propter viciniam, illi commercium aliquod aut res alia fuiſſet cum Iudæis, cum Syris, cum finitimis alis populis, quorum bella & res ſoler ſcriptura attingere.

2 Temporibus Abrahæ, Amraphel rex Sennaar, ſiue Babylonis, Arioch rex Elaſar, Chodorlaomer rex Elamitarum, qui ſunt Perſæ, Thadar Rex Gentium, vt ſui iuris nominantur, *Geneſ. 14*, qui in terra Chanaan contra reges Sodomorum & Gomorrhæorum bella gererent, Iſtæ ergo nationes non erant tunc ſub iure Aſſyriorum. Tempeſtate Moſis & Ioſuë, cùm Hebræorum fama feratur ad longinquiſſimas quaſque terras perueniſſe, vt etiam è Meſopotamia Balaam vates fuerit excitatus, oihil de Aſſyriis, quos tamen præcipuè commotos oportuit, & cum reliquis regibus Orientis accurrere ad reprimendam, retardandámque tam numeroſi populi inundationem, qui non ſola Paleſtina coutentus fore videbatur.

3 Per ſequentes deinceps Patriarchas, Reges, Prophetas, Iudices ſuccedentibus libris, Reges Syriæ, Meſopotamiæ, Damaſci, Moab, Arabiæ, Aegypti, Aethiopiæ, reliquarum ferè regionum Oriētis, præter quàm Aſſyriæ, perpetuò occurrunt. Nam de illa altum ſilentium. Quin & Dauid Meſopotamiæ partem acquirit, nec vllus Aſſyriorum rex ſe ei oppooere narratur. Aut nulli ergo erant ante Sargonem & Phul, qui primus nominantur & terrent regiones cis Euphratem, aut non valdè potentes. *4 Reg. 15.*

4 Balaam in ſuo prædicto, *Num. 24*, de Aſſyriis loquitur, vt valde infirmis, qui non poſſent regulos iuxta Euphratem ſubigere, & vaticinatur de eorum ſub tempora oouiſſima incremento. *Conſe* (inquit) *robuſtum quidem nunc eſt habitaculum tuum, at quandiu poteris permanere?* Et poſtea, *Heu, quis victurus eſt, quando iſta faciet Deus?* Quaſi multa adhuc ſupereſſent ſæcula.

5 Ionas Propheta, qui vaticinabatur ſub hoc Amaziæ & Oziæ æuum, Niniuem quidem magnā vrbem fuiſſe, & Regem habuiſſe narrat, at eum deſcribit vt potientem regno non multùm extra Aſſyriā diffuſo, quare ne Regem quidem Aſſyriorum eum nominat, ſed Niniuæ.

6 Exteri ſcriptores, qui nihil tribuerunt incertis rumoribus & fabulis, Epochen ſiue principium Calculi figunt in Nabonaſſare Aſſyriorum rege, annis duntaxat ante Alexandri magni mortem 424, vt Ptolom. *lib. 3. Almag.* tanquam inſigni aliquo principe, qui ſuperiores certa virtute & potentia ſuperarit, ac meritò principium numerandi ſecuturis ætatibus tribuere potuerit.

7 Hanc eandem Epochen ſtatuit Scriptura. Nempe circa annum 27 Oziç, quādo terræmotus ille prodigioſus viciſſitudinū mūdi prænuntius extitit, & Phul, qui fortaſſe Nabonazar hoc imperium cœpit condere. Eo enim reſpexiſſe videtur Eſaias cap. 7. *Adhuc 65 anni & Ephraim deſinet eſſe populus*, id eſt, 65 anno imperij Aſſyriorum, qui idem eſt ſexageſimus quintus Terræmotus Oziani, Ephraim à Salmanazare euerteretur. Hos enim annos reperies, vt & vidit Kimhi, à 27 Oziæ, ad ſextum Ezechiæ.

8 Hic primum apud prophetas, Eſaiam, Oſeam, Amos, & alios Aſſyrij nominis terror natiooibus incutitur, virga furoris Domini appellatur, &c.

3408

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi
1	* OZIÆ OLYMPIADVM, ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO. *	3356
28		3408

9 Ioſephus lib. 1 contra Appionem Beroſum profert Græcos arguentem, vt multa atque adeò præcipua de hac monarchia fabulatos.

10 In Aſſyria duntaxat regnatum eſt annis quingentis & viginti ante Arſacem Medum, qui Sardanapalum ſuſtulit. *Herodot.lib.1.*

11 Semiramis, multò poſt Moſem, ex Porphyr. li.4 cõtra Chriſt. citante Euſebio de Præp. imò verò non niſi quinque generationibus Nitocrim præceſſit, quæ in Aſſyria regnabat Medorum temporibus, proximè antè Cyrum. *Ibid. Herod.* Atqui hoc tempus non eſt eius dimidium, quod huic Monarchiæ affingitur, ſed nec bellum Troianum tranſgreditur. Vnde neque eius meminit Homerus, &c. Imò verò ſi tres generationes, vt lib. 2 ipſe ait, centum annos duntaxat conficiunt, ne dum quidem Semiramis extitit hoc Oziæ ſæculo. Sed Manaſſis, annis circiter 160 annum Cyrum.

Poſtremo hæc Hebræorum eſt traditio, de qua R. Abraham Leuita in Cabbala, pag. 3, ואין אדם בעולם מושל עד שבא נבוכד נצר ומשל בהם כדכתיב ועבדו אותו כל הגוים·

Atque hæc quidem aduerſus vulgares hiſtoricos, qui neſciunt Aſſyriorum nomen, vtut exortum dicatur è Nini remotiſſima radice, cœpiſſe duntaxat celebrari circa Oziæ & Olympiadum, & Romæ conditæ ſæculum.

Quoniam verò profanorum Chronographorum fundamentum in Nabonazare ſtatuitur, audiamus quid de illo ſcribat *Ptol. lib. 3. Almag. cap. 8.* Ab initio (ait) regni Nabonazaris priſcas obſeruationes continuè ad hoc vſque tempus conſeruatas habemus. Vnde ad illud locorum radices reducimus. *Et poſt.* A regno Nabonazaris vſque ad Alexandri mortem colligũtur anni 424. A morte Alexandri ad initium regni Auguſti 294, & hinc ad decimum ſeptimum Adriani 161. *Hæc ille.* Et vſque ad vltimum Cambyſis ſunt an. 225. *lib. 5. cap. 14.*

Ita Nabonazar non eſt Salmanazar, ſed iſto aliquot annis 60 antiquior, fortaſſe Sargon, quoniã à Salmanazare ad mortem Alexandri vix notari poſſunt, an. 360.

Tempore Oziæ, Amulius apud Latinos, Agamneſtor vndecimus apud Athenienſes regnabant. *Hieronym. epiſt. 3 ad Damaſum.*

Romulus & Remus cum adoleuiſſent collecta latronum & paſtorum manu interfecto apud Albam Amulio auum ſuum Numitorem in regnum reſtituunt.

Deinde Olympiadis 6 anno 3 Romam condunt. Poſt Troiæ excidium 394 *Eutrop. Lanius Virg. 1. Æneid.* vel 432, *Plut. in Camillo. Solinus cap. 2. Halicarnaſ. lib. 1.* Hinc, vt Florus annotauit in 2 Epitome, ad 20 Auguſti, tempus fuit ſeptingentorum propè annorum. Quos à 24 Oziæ reperies.

Iuxta Hebræos in Cabbala R. Abraham & hiſtoria eiuſdem de rebus Romanis vſque ad principium regni Iſmaël, anno 6 Ezechiæ, quibus locis addunt Romulum & Remum anno Solari adiiceiſſe duos menſes Maium & Iunium, cùm antea Italorum annus octo menſibus perficeretur.

A prima Olympiade ad Romam conditam, nonnulli docent colligi an. 24. *Clemens lib. 1. Strom.* Poſt Troiam captam 437. *Velleius lib. 1.*

Romulus & Remus attigerant annum vitæ 18 cum Romam conderent. *Dionyſ. Halic. lib. 1.* Romulus poſt fratrem interfectum, è vicinis vrbibus attraxit plurimos. Ex iis ſenatores centum conſtituit, vt negotiis publicis præeſſent, quorum

Anni vrbis cõditæ

28

28 13

4. Reg. 15. m IOATHAM an. 16.

44

Ioatham eiuſdem nominis pontifice.

Oſea, Eſaia, Amos, Ozia, Michea Moraſtite, Iona vatibus.

Phul, deinde Tiglath-Phalaſſar 38. rege Aſſyriorum, an. 23.

Phacea, Iſraëlitarum rege, an. 20.

* *

44

Anni Mundi.

rum decem præcipuos, Patricios nominauit, q. populi patres 300 equites & ter mille pedites ad vrbis præſidium conſcri-
3408 pſit, reliquum populum in tribus quatuor diuiſit. *Suidas.*

Curionum ſacra inſtituit. Publicè eoſdem ferè Deos, quos Græci aſciuit, Saturnum, Iouem, Iunonem, Martem, Mineruam, Mercurium, Apollinem, Herculem. Itaque prima templa Ioui Feretrio, & Statori in Capitolio dedicauit. Nouos Deos & quaſi Romanorum vernaculos, conſecrauit vt Conſum, & Tarij ſententia Cloacinam ex Arnobio. Cætera ab aliis acceſſerunt, de quibus ſeq. pag.

Antimachus Teius Lyricus. *Plut. in vita Romuli.*

Phœnices ſeptimo loco maris mediterranei poteſtatem adipiſcuntur. *Euſeb.*

Bebochorus Aegypti rex poſtea arripit. Mycerinus tamen ab Herodoto rex Aegypti hoc loco ponitur, qui ſumma pietate & clementia vixit, deinde Aſychis, & Sabachos.

Phul Belocho apud Aſſyrios regnãte, Medianí occupauit Ariaces, *Herod. lib. 1.* Sic regnum Medorum vſque ad Cyrum annorũ 300 fuiſſet, Itaque de eo poſtea verius ſub Manaſſe.

3408 Rhæcus in Samo plaſticem comminiſcitur.

Trieris prima nauigauit Corinthum. *Naug.*

Lydorum regnum incipit rege Ardiſo Haliattis filio. *Ibid.*
3424 *Euſeb.* Ante dicebantur Mœonij. Eius frater Thyrrhenus in Italiam venit, & Tyrrhenam terram à ſe nominauit. Hoc regnum 230 annis ſtetit ſub nouem Regibus, id eſt, vſque ad Crœſum, qui quia Chaldæis contra Perſas auxilium tulerat, cæſus eſt à Cyro ſub annum eius decimũ. Quam ſummam reperies, à quinto regni Ioatham.

Lacedæmoniorum reges deficiunt, Nicander & Alcanas, ſiue Alcamenes. *Euſeb.* Poſt iſtos tamen Polydorum & alios deinceps nominat ad 15 generationes, poſtremum ponens Cleomenem Leonidis filium, qui capta ab Antigono patria in Aegyptum fugit, vbi tandem occiſus eſt à Ptol. Philopatre Pauſanias, eo ferè tempore quo Antigonus Demetrij filius Athenas oppugnauit, aut paulò pòſt. Scilicet regnum potuit renouari.

Sabachos Aethiops pulſo Aſyche in Aegypto regnat an. 50. Hic in Scriptura Sua vel So appellatur. *4 Reg. 17.*

m SANCTISSIMVS fuit, proſperéq; regnũ adminiſtrauit. Ammonitas ſtipendium argenti, tritici & hordei prȩſtare coëgit, non ſolum pietate, ſed etiam fortitudine excellens.

Eius primo ferè figitur initium Olympiadum, de quo nos in Ozia Parte.

Michæas Moraſtites ex æquo ſtylum ſuum ſtringit in duas & decẽ tribus, vt titulus illius ſatis indicat. De Chriſto multa vaticinatur. Vidit Oſeam, Eſaiam & Amos. Deinceps Prophetarũ ſucceſſio perennis. *Præf. Maiemonim.* Sub Ioatham prophetiam incipit, ſub Achaz & Ezechia continuauit.

Porta ſpecioſa & ſublimis in templo à Rege conſtruitur.

Razin rex Syriæ.

Tiglath-Phalaſſar anno ſeptimo Ioatham imperium adit, decimo vrbes multas Galilæam, & vniuerſam terram Nephtalim cepit, & in Aſſyrios abduxit. *4 Reg. 15.*

Cuius fortaſſe metu ſub Ioatham filij Ruben, Gad & dimidiæ tribus Menaſſis ad quadraginta quatuor millia ſeptingentos & ſexaginta aggreſſi ſunt Agarenos, Ietur, Naphis, Nodab, Iſmaëlis filios, quibus pulſis illic habitarunt vſque ad captiuitatem, *1 Par. 5.* (Babylonicam, alij vt Kimhi Aſſyriacam.)

3424 Idem fecerãt diebus filij Ioas. i. 40 an. antè ſub Ozia. *Ibid.*

Annus vigeſimus Ioatham nominatur 4 Reg. 15 qui fuit quartus Achaz, nempe quoniã tunc indignabatur Scriptura impium & profanum regem nominare, potius patrem mortuum nominat, qui non niſi alioqui regnauit.an.16.

Profana rege Ioatham.

Peloponneuſium & Athenienſium maximum bellum, vt velut victi inuicem ſe mutuo ſubtraherent. *Oroſ. lib.1. cap.24.*

Aeſchylus archon 12 Athenienſium, qua ætate Ioatham regnabat in Hieruſalem, *Euſeb. chron. ex Africano.* Ars ſculpendi marmoris hoc tempore cœpit, *Plinius lib. 36 cap.5.*

Aegyptij poſt Phœnicas octauo ordine maris ditionem inuadunt.

Numa Põpilius Romæ ſacra & ceremonias atque pontifices Moſaïcis conſimiles inſtituit, *Tertul. de praeſcript.* quod in genere de omnibus Gẽtilium ſacris prodit Iuſtinus Martyr in Apolog. de cœna Domini verba faciens, ſiue Iudæorum imitatione: quorum tum florens erat nomen & imperium: ſiue Sathanæ inſtinctu, qui Dei ſimius, ſibi eadem apud gentes exhiberi exoptabat, quæ illic Deus. Et ſanè in illis inducendis dicebat ſe cum dea Aegeria congredi. Quanquam hunc cum dea congreſſum videatur commẽtus, vt ſuum iuventum populo adhuc rudi & Martio meliùs inſtillaret, atque religionis metu ſibi fidelius obſtringeret. Erat enim alioqui inſignis deorum contemptor: & ceremonias, quas publicè colebat, priuatim libris ludificabatur: qui poſt quingentos annos ex eius tumulo defoſſi iuſſu Senatus, ea de cauſa in foro concremati ſunt. Mirum autem cur Romani cùm cunctarum Gẽtium deos reciperent, nunquam tamen Deo Iudæorum, quibus, vti dixi, magna ceremoniarum affinitate congruebant, locum apud ſe dare voluerint. Nec mihi ſatisfacit ratio, quam Cicero pro Flacco affert, Numen illud nimis abhorruiſſe à ſplendore imperij. Magis arridet quod Auguſtinus lib.1 de conſenſu Euangeliſtarum cap.2 ſcribit, non fuiſſe receptum, quia ipſe ſolus volebat coli, ac eius religio cæteras excludebat. Nam illo vno prætextu Senatus olim rogatus, Chriſtum inter deos vrbis referre recuſauit, vt eſt apud Tertullianum. Annum in 12 menſes diuidens (*Meſſala Coru. de progenie Aug.*) Decem mẽſibus, quos in anno ſuo inſtituerat Romulus, duos Ianuarium & Februarium *poſtpoſuit Ouidius.1 Faſt.* ſic enim legendum, non *præpoſuit.* Nam 2 Fãſt. & 3 fuiſſe poſtremos anni menſes docet. Eius calẽdarium tanquam vndecim diebus mancum C. Cæſar poſtea reſtituit & perfecit.

Sacerdotes creauit, Veſtales Virgines ſacrauit Põtificem Max. primus declarauit, dies faſtos nefaſtóſque condidit. *Ibid. Meſſala.*

Pontifici ſacra omnia exſcripta exſignatáque attribuit, quibus hoſtiis, quibus diebus, ad quæ templa ſacra fierent. Nec cæleſtes modo ceremonias, ſed iuſta quoque funebria, placandóſque manes eum edocuit. Veſtam, Quirinum, Terminum, Fidem conſecrauit. Flamines tres Dialem, Martialem, Quirinalẽ & Veſtales Virgines 4 cum Veſtali maxima, Salios palatinos 12, qui Martis ſacra curabant, Fæciales 20 cum Patre patrato. Pontifices 4 cum Pont. Max. creauit, Rituales & Põtificales cõmentarios ſcripſit. *E Liu. li.1 & Dion.*

Picum, Tiberinum, Pilumnum, Picumnum, Laurentium, Floram, cæteróſque Græcis ignotos Deos Romani aliis temporibus dedicarunt. Aeſculapium ſerò populus ex Epidauro ad peſtilentiam depellandam aduexit, & Cybelem

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi
28	※ ※	3408
	Sabacho Ægyptiorum.	
	* *	
	Romulo, deinde Numa Pompilio 2. Romanorum rege, an.43.	
	Lacedæmoniorum Alcane rege vltimo. Deinde poſt regnum inſtauratum Polydoro eius f. an.53.	
	Corinthiorum, Pheleſteno, & deniq; Automene, an.1.	
	Athenienſium Agamneſtore, deinde Æſchylo, an.23.	
	* *	
	Ardiſo Lydorum rege primo, an.36.	
44		3424

Anni vrbis cō-dita. | Anni Mundi.

44

3424

Macedonum Cæno, deinde Tyrima an.38.

15

44 4. Reg. 16. n ACHAZ an.16. 3424

60 3440

Vria in Aaronis cathedra præſidente.

Superioribus, itémq; Oded prophetantibus.

60 3440

& Cybelem è Phrygia victoriæ cauſa multo ſerius, quamuis Græcoa Deos. Côpitalia ſacra in vrbe, Paganalia in agris Seruius Tullius edixit. Pauorem & Pallorem Hoſtilius indigerauit. Duos viros Sibyllinos Superbus inſtituit. Regem ſacrorum Brutus poſt exactos reges. Tres viros epulones an. vrbis 558 Romitius Tribunuſp.

Antiquiſſimi fuêre Luperci, qui Panis ſacra curabãt, itémque Potirij, qui Herculis, iam inde ab Euandro, ante Aeneæ in Italiam aduentum, ordinari. Proximi 12 fratres Aruales, & trea Augures, & 8 Aruſpices, & Curiones 30 à Romulo omnes illati. Sodales enim Titios T. Tatius Sabinorum rex Romuli ſocius dedit. Quæ ita perperuo habuerût, niſi quòd Augurum, Flaminum, Pontificum (qui ſacris omnibna promiſcuè præerant, cum alij vel ſingulorum Deorû ſacra dunraxat curarẽnt, vel de ſingulis rebus) Veſtalium, trium virûm & Epulonum numerus, procedente tempore auctus eſt, præſertim ſub Sylla.

PoſtNumæ mortem an. 535 Cornelio & Bebio coſſ. eius libris effoſſi ſunt 7 videlicet Latini de Iure Pôtificio & totidem Græci Pythagorici (id eſt, de illo genere Philoſophiæ, quod poſtea ſecutus eſt Pythagoras. Nam poſt Numam vixit an. ducentis è Cic. 2 de Orat.) ſiue de diſciplina ſapientiæ, quibus euertebat non modo deos aliorum populorum, ſed etiam Romanoa cum ceremoniis à ſe conſtitutis, vt decreto Senatus publicè combuſti ſint. *Liuius lib.40. Val. lib.1. Plin. lib.13 cap.13. Aug. de Ciuit. lib.7. cap.14. Lact lib.1.*

Poſt Pheleſtenum regnauit Auromenes Corinthiorum rex vltimus, poſt quem deinceps annui Principes. *Naug.*

Sic Alcanas rex fuit Lacedæmoniorum vltimus, vt modo docui. Atque ita, vt duo hæc regna iiſdem temporibus cœperant, ita & iiſdem defecerunt, mox etiam Archontum Atbenienſium principatus perpetuus in decennalem deſinet.

Si Numæ Pompilij ſuperſtitiones reuoluamus, ſi ſacerdotalia offiaia, inſignia & priuilegia, ſi ſacrificantium miniſteria & inſtrumenta & vaſa ipſorum ſacrificiorum & piaculorum & votorum curioſitare ſeconſideremus, nónne manifeſtè illam Iudeæ moroſitatem imitatus eſt. *Tertul. de Præſcript.*

Ceremonias flaminibus impoſuit Moſaicis congruentes, de quibus Gelliua lib.10, cap.15.

Annum caſtigauit adiectis menſibus Ianuario & Februario. *Plut. in Numa*, vel potiua Ianuarium primum anni eſſe voluit, ſecundum Februarium, *Macrob. lib.1. Satur. cap.13.* Secundum Ouidium, vbi ſupra, poſtremos.

Capitolium Romæ in monte Tarpeio extruitur.

Sibylla Samia inſignis habetur Numæ temporibua.

Croton in Italia conditur à Myſcelo quarto regni Numæ. *Dionyſius Halic. lib.2.*

Ephori apud Lacedæmonios Theopompi regis conſilio creantur, *Pauſan.*

Anno 17 poſt mortẽ Alcamenis cum hactenus ſub regibus fuiſſent an. 340. *Euſeb.* poſt Lycurgum an. 130. *Plutarch.* ſub Polydoro Alcamenis f. & Theopompo Nicandri, regibus, non ad tollendum regium Imperium, ſicut Euſ. exiſtimauit, ſed ad temperandum & coërcendum.

Cynethon Lacedæmonius Theogoniam ſcribit. Cumelus & Archinus poëtæ.

n DECENNIS genuit Ezechiã, anno enim 20 regnũ conſequitur, r6 poſt moritur, id eſt, ætatis trigeſimo ſexto. Suc-

M ij

cedente Ezechia annos 25 nato. *4 Reg. 16.*

Superiores reges impietate ſuperauit, imitatus impietatem regum Iſraël, & inſuper ſtatuas fundens Baalim ſiue Belis.

Finitimorum bellis petitus ad Gentilium Deorum opem confugit.

Contra Razim regem Syriæ & Phaceem regem Iſraël à Deo opem poſcere ab Eſaia iuſſus (*cap. 7.*) abnuit, ſed ad auxilium Tiglath-Phalaſſar Aſſyrij regis ſe contulit.

Ad eum inde, cum Damaſci eſſet, profectus aræ maximæ Syrorum Deorum exemplar Hieruſalem ad Vriam Pontificem miſit, mandans vt ſimilem fabricaret. Reuerſus aram illam veneratus eſt & Diis Damaſci ſacrificium fecit, idemq; Vriæ Pontifici faciendum mandauit, *4 Reg. 16.* In hoc nefariæ mentis piaculo diem functus, *2 Par. 28.*

Oded propheta milites arguit crudelitatis *2 Par. 28.*

Eſaias Chriſtum de Virgine, Michæas in Bethlehem naſciturum prædicunt.

Apud Aſſyrios Tiglath-Phalaſſar, *4 Reg. 15 & 16.* Galileam Damaſcum & Syriam cepit, capto Razin rege, & populum transfert Cyrenem verſus Aethiopiam. Medis quoque imperauit, vt ex 4 Regum 17 colligi poteſt. Cum eo amicitiam Achaz iniit, eique dona miſit, vt auxilio ipſius à rege Syriæ liberari poſſet, *4 Reg. 16.* Sic paulatim in populi Domini perniciem attractus eſt Aſſyrius ab ipſiſmet domeſticis, de quo variis querimonias prophetæ inſtituunt.

Vrias pontifex inflectens ſe ad voluntatem apoſtatæ Achaz, Ecebolio ſimilior, quàm Ambroſio, *4 Reg. 16. Eſa. 8.*

Oſee rex Iſraël permiſit ſuis quotannis ter aſcendere Hieroſolymam ad adorandum Dominum, ſuſtulitque præſidia à ſuperioribus Regibus, ad impediendum & aſcendentes intercipiendum poſita, *Hebr. in annal.*

Cùm Ioas permiſiſſet quidem idolorum cultum, ſed non ipſe eum ſequutus eſſet, *2 Par. 24*, Achaz primus regnum Iuda religionem palam eiurauit, & in Synagogas hæreſim, peregrinorúmque deorum cultum intulit. Quem è ſequentibus regibus ſoli Ezechias & Ioſias penitus repudiarunt. Adeo tenax eſt impietas, poſtquam ſemel in regna admiſſa eſt. Vnde nec prius deſiit, quàm funditus populum Domini euerteret, & in captiuitatem Babylonicam euomeret. Præcedentes aliqui reges, id eſt, Iorã, Ochozias, Athalia, mali huius origo, erãt quidem deorũ cultores, at Dei verum cultum publicè non inſectabantur, ſinentes quémque ſuo modo viuere. Ioas contra *2 Par. 24* poſtquam obiit Ioiada pontifex, delinitus obſequiis principum Iuda, acquieuit eorum petitionibus, permiſitque, vt derelinquerent templum Domini Dei patrum ſuorum, & ſeruirent lucis & ſculptilibus, id eſt, cùm ipſe catholicam religionẽ profiteretur, impietatem permittebat.

Profana.

Mileſij imperium maris capeſſunt.

Athenis perpetui archontes eſſe deſierunt, cùm fuiſſet vltimus Alcmæon, cœperúntque in denos annos creari per annos 70, ac deinde Reſp. annuis cõmiſſa eſt magiſtratibus. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charope, vltimus Erix: Ex annuis primus Creon. *Velleius.*

Primus Ephorus Elatus apud Lacedæmonios 130 annis poſt Lycurgum. *Plutar. in Lycurg.*

Eliſeus Tyri rex à Salmanazare oppugnatur. *Ioſeph. lib. 9. Antiq. cap. 15.*

Anni vrbis conditæ		Anni mundi.
	* *	
60	*Tiglath Phalaſſare 39. & Salmanazare an. 10. Aſſyriorum monarchis.*	3440
	⁘ ⁘	
	Phacea, & ad extremum Oſea an. 9. Iſraëlitarum regibus.	
	* *	
	Sabacho Ægyptiorum.	
	Numa Pompilio 2. Romanorum rege.	
	Lacedæmoniorum rege poſt regnum inſtauratum Polydoro Alcamenis f. an. 53.	
	Athenienſium Archonte Æſchylo, denique Alcmæone decimo tertio & vltimo an. 2.	
	Lydorum Ardiſo.	
	Macedonum, Tyrima regè tertio.	
89		3469

o PRECLARI

Anni vrbis cōdita. | Anni Mundi.

60 sbd. t8. 89 — 15 — o EZECHIAS an. 29. — 3440 3469

Neria pontifice.

Oſea, Eſaia, Amos, Michæa vatibus.

Salmanazare, Senacherib 40. annis ferè 7.
Filio eius Aſſar-Adon 41. id eſt, Sardanapalo an. 10. Aſſyriorum monarchis.

Merodac Babyloniorum *rege primo ann. 52. qui & Baladan.*

Oſea vltimo Iſraëlitarum rege.

Setone Ægyptiorum.

Numa Pompilio, deinde T. Hoſtilio 3. Romanorum rege an. 32.

Lacedæmoniorũ Polydoro.

Athenienſium Carope Æſchyli f. primo decennali principe, Æſimede 2. ſiue Æſtinede.
Elidico 3. per ordinem.

89 — 3469

o PRAECLARI exempli & ſingularis pietatis princeps. Rem diuinam & bellicam præclarè geſſit.

Primum rei diuinæ opus fuit, primo regni menſe oratio ad populum pro religione vetere inſtauranda & templo aperiendo *2 Paral. 29.*

Secundum, legitima ſacrificiorum inſtauratio, *Ibid.*

Tertiũ, Paſcharis relatio *4 Reg. 20,* ad cuius ſolenne ſacrum populos Iſraël ſiue decem tribuum aduocauit. Nam nõdum in Aſſyriam fuerant traducti. Eorum quidam venerunt, præſertim ex Aſer, Manaſſe, Zabulon, Ephraim, Iſachar. Alij irriſerunt.

Rerum bellicarum prima fuit egregia victoria de Philiſteis *4. Reg. 18.*

Secunda, idque regni decimo quarto, de Senacherib rege Aſſyriorum qui iam poſt Salmanazar ſeptimum imperabat. E cuius clade ſecuta eſt imperij illius euerſio, ſub initium Manaſſis. *4 Reg. 19. Eſa. 37.*

29 annos cum tribus Aſſyriorum regibus egit. Cum Salmanazare, qui ſexto eius poſt captam Samariam, vita ceſſit. Cum Senacherib, qui eius 14 ab angelo profligatus eſt, cum Aſſar-Adon, quem per decem annos neque amicum, neque inimicum habuit, & eodem tempore cum Merodac rege Babyloniorum, quo amico vſus eſt.

Ex quo apparet ſub finem vitæ eius Aſſyriorũ imperium fuiſſe à Medis & Babyloniis extinctum.

Aenei ſerpentis abuſum ſuſtulit, Idolorũ, lucorum, excelſorum idololatriam aboleuit *4 Reg. 18.*

Merodac, ſiue Berodac filius Baladan rex Bab. *Hier. 50.* regi Iuda è morbo conualeſcenti munera deſtinauit. *Eſ. 39.* Mardocempadus fortaſſe Ptolemæo Almag. lib. 4 c. 6. & 8. Adductus ad id fuit miraculo, quòd ſol per decem lineas, quas tantum deſcenderat, ad Orientem regreſſus diem decem horis aliis auxiſſet. *Eſ. 38.* Huius admirandi Phęnomeni meminit *Herod. lib. 2.* Circa regni eius decimum quintum, vnde primus Merodac & Aſſar-Adonis videtur concurriſſe.

Ezechias coluit bonas artes. Nam & ſtudioſus fuit Mathematicarum, apud Chaldæos tunc vigentiũ. Vnde annum reſtituiſſe fertur, & leges poſuiſſe de intercalando tertio quoque anno menſe Niſan (hodie Iudæi mẽſem Adar, id eſt, Februarium intercalant, quod tamen in idem recidit) & duplicando, vt ille eſſet menſium 13 & menſes lunares ad curſum ſolis accommodarẽtur. *Elias in Tiſbi è Talmudicis.* Hinc fortaſſe ſignum Eſ. 38 de ſolis retroceſſione ipſius ingenio accommodatum.

Horologium Achaz celebratur, cum Græci & Latini trecentis annis ante Chriſtum neque quadrantes, neque horologia neque horas haberent.

Amici Regis Ezechiæ, mandato, authoritate, & ſuaſionibus eius, libros Reipublicæ vtiles non tantùm componebant, verum etiam veteres, quos ederent, perquirebant. *Prouerb. 25.*

Ezechiæ ſexto anno, vrbe Samariæ potitus eſt rex Aſſyr. Salmanazar. Ita durauit hoc regnũ annos ducẽtos quinquaginta octo, mẽſes ſeptem. Qui tranſmigrarunt, non leguntur rediiſſe, quamuis credibile ſit, eorũ multos ſolũ patrium repetiuiſſe ſub regibus Perſarum: è contrario, duæ tribus, quæ in exiliũ exigi cępere poſt an. 113 ſub Ioachim (*Dan. 1*) leguntur rediiſſe, & tamen earum plurimi in exilio hæſerũt. Quo factum, vt B. Iacobus epiſtolam ad duodecim tribus diſperſas ſcriberet.

Cutthei ſiue Aſſyrij,in patria decẽ tribuum collocati nunc primum vocari cœpti ſunt Samaritę.& vnius Dei cultum vtcnnque amplécti.

Tobias apud Niniuem captiuus, vt conſtat ex eius libro, quem & Hebraïcè vulgauit ante paucos annos Germania, qui tamen nnn hæc tempore ſcriptus eſt. ſed poſt reditum de Babylonia ex antiqnis monumentia vnde nec in primum Hebræorum canonem,qui mox poſt illum reditum conditus eſt,ſed in ſecundum,è quo poſtea Eccleſia ſuo annumerauit eum opuſculo Iudith, vt 24 veteris teſtamẽti libri conſtituerentur. *Hilar.prolog.in Pſal.Aug.lib.2 de doctrina c.5.Conc. Carthag.3. Gelaſius in Con.70 epiſ.* Quare & eum citat tanquã ſcripturã canonicã Cyp.lib.1.cõtra Iudęos & li.3.c.11.epiſt. 52,62,imò diuinã Scripturã vocat li.de Orat.Dom.li.de op. & Eleem.de bono Patiẽt.& ad Fortun.c.10,& 11,De mortal. Sic alij vt Iren.lib.1.c.34,Hilar.in Pſ.129.Amb.li.de Tobia, & lib.5 Hex.c.4.lib.de Elia c.10. Chryſ.ad pop.ho.13. Iſid. lib.6. Etym.c.1.Hieron.Præf.in Ionam, & Præf.in Tob.

Tranſlatæ autem ſunt 10 tribus ad Aſſyrios, *4. Reg.17*, vnde itinere anni cum dimidio, per anguſtias Euphratem tranſgreſſi, venerunt in Arſereth regionem hactenus inhabitatam,ibi commoraturi, *4 Ezra 13.* Colchidis partem aut regionem aliquam illi propinquam nonnulli eſſe ſuſpicãtur, quòd Colchi more Iudænrum,infantes circunciderẽt, teſte Herod.lib.2.Ego puto eſſe veterem Tartariam ad deſertum Belgian in Orientis Septentrionalis angulo, è qua illi ſub annum Chriſti 1200. Duce Ciogis erumpentes, cùm antea ignoti eſſent & loco & nomine, imperium Cham Tartarorum, quod hodie memoratur, conſtituerunt. Nam in Hebræorum annalibus apud R.Selomonem in 27 Eſaię,decem tribus in Oriente fuerunt perditæ.Facilè amplexæ ſunt Mahometiſmum,quòd iam ab æuo circumciderentur, & corrupta quadam Moſaïcæ religionis ſpecie tinctæ eſſent.

Paleſtini, ex quo ceciderunt regnante Ezechia, caruerunt deinceps gentili rege. *Seder Olam cap.20.*

Merodac Baladan cum duodecim annis in Babylone regnaſſet omnẽ Aſſyriorum potentiam ad Chaldæos tranſtulit, occaſione cladis Senacherib non modo regnum ſuum in libertatem aſſerens,ſed & augens, indéque regnauit ann.40. Quare Ierem.*cap.50*,regnum Merodac vocat regnum Babylonis, quod is primus auctor huius regni poſt labefactatos Aſſyrios fuerit. Et cap.1 *Cecidit Merodac*, id eſt, rex Babylonis vltimus Baltazar, quaſi tranſmiſerit nomen ſuum ad poſteros,vt Ptolomæus, Cæſar,&c.

Salmanazarem Aſſyriorum regem recentiores Chronologi putant eſſe Nabonazarem Ptolomæi lib.3 cap.8, & lib. 4. cap. 8 Almag. qund ſupra impugnauimus. Quicquid ſit, apud eum nomina & ſęcula regum Babylonicorum & Aſſyriorum videntur ficta aut corrupta, vt proinde ex eo nihil certo ſtatui poſſit, nedum chronologia, vt iſti faciunt, deſcribi,niſi forte imaginaria.

Senacherib Peluſium oppidum Aegypti obſedit, ſed audiens Taracam regem Aethiopum regi Aegypti auxilio properare ac per deſertum iter facere vt ex improuiſo agrum Aſſyriorum inuaderet,re inſecta receſſit Hieroſolymam,vbi eius exercitus peſtilentia deletus. *Ioſeph.*

Imò verò Angelus eius exercitum conſumpſit, propter blaſphemiam:ipſe autem in Deorum ſuorum fano Niniuæ ſacrificans,à filiis interficitur.

Qua plaga res Aſſyriorum ita fuerunt afflictæ, vt nullum deinceps

Anni vrbis cõdita.		*Anni mundi.*
60		3440
	Lydorum Ardiſo, & per ordinem Aliatte an.14. Mele an.12.	
	Macedonum Tyrima rege tertio,deinde Perdica an.51. de quo Herod. lib.8. & Soli.cap.14.	
	Synodus quarta de reſtituenda religione, templo, feſtis, & re diuina. iuxta diſpoſitionem & canones Dauid regis, Aſaph & Gad vidẽtis, & Nathan propheta. 2.Par.29 & 30.	
89		3469

Anni urbis conditæ. | Anni mundi.

EZECHIÆ ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

deinceps verum monarcham habuerint. Nam ex hac tanta
clade, ſequuta eſt imperij perturbatio, mox laceratio atque
diſtractio ex variis filiorum diſſidiis: Denique euerſio ac per-
60 3440 nicies, Babylonio rerum ſummã liberis & propinquis Se-
nacherib eripiente. Horum meminis Herodotus, & nomen
σεναχάριβος retinet, addens ſtatuam eius in templo Aegy-
ptiaco poſitam, cum hac inſcriptione, ἐις ἐμὲ τις ὁρέων
ἐυσεϐὴς ἔςω. in meallqnis intuens pius ſit.

Reuerſus in Aſſyriã Senacherib, iratus ob plagam Hieroſolymæ acceptam per 45 dies multos filiorum Iſrael occidit. *Tob. 1.* paulò poſt io templo Nizra Niniuæ occiſus. *4. Reg. 19.*

Simeonitæ relictis ſuis ſedibus, qoas obtinuerunt partitione Ioſuë, quærunt nouas ſedes, & partim in Aethiopiam cæſis Nomadibus migrant, partim in montem Seïr. 1. Idumeam, partim in Amalec (Arabiæ regionem) *1 Para. 4.* hoc videntur metu Aſſyriorum feciſſe.

Apud Aegyptios Sethon ſacerdos Vulcani & Rex, conflixit eum Senacherib rege Arabum & Aſſyriorum. *Herod. lib. 2.*

Huic Tiraca rex Aethiopum auxilium tulit. *Ioſeph. lib. 10. Antiq. cap.* 1, *&* 2.

Tyraca rex Aethiopum potentiſſimus, in Senacherib Aſſyriorum monarcham oppugnantem Hieroſolymam. Ita reges Aethiopiæ à temporibus Salomonis peculiarem curam terrę ſanctę geſſerunt. Quod impensè, tanquam hęreditarium, hodiéque facit potentiſſimus Aethiopum rex Preto-Ioannes. Vtinam Deus immoctalis illi palmam hanc ceſeruer, vt maiorum veſtigia perſequeos terram illam è Turcica feritate tandem liberet, dum noſtri principes neglecta religione & conditoris ſui monumentis, ignaniæ, libidini vel ambitionibus turpiter ſeruiunt.

A primo rege Aegypti ad hunc Sethonem vltimum, decem annorum millia fluxiſſe fabulabantuc Hierophantæ Herodoro, ac eo tractu ſolem quater ſui ortus locum mutaſſe. *lib. 2.*

Regnat tandẽ filius Senacherib Aſaraddon (Phul cognomento Regum Aſſyriorum) id eſt Sardanapalus, ſi veſtigiis literarũ aliquid triboendũ ſit, *4. Reg. 19.* Hũc Nabugdonozoc exuit imperio, & ad incendiũ compulit, vel potius cum Arbacto Medo Berodac Nebugdonozoris auus. Nam Nabugdonozoris auum Merodac ſiue Berodac (vtroque enim vocabulo nominatuc) fuiſſe, qui imperium Sardanapalo ademerit, ex eo perſpicuum puto, quòd ſub illa tempora iſte imperium Orientis affectare cœperit. *Eſa. 30. & 4. Reg. 20.* Quioimò R. Salomon è Talmudicis hiſtoriis in *3.* capot Danielis narrat Nebugdonozorem voum eorum decẽ fuiſſe, qui ſoli cum Senacherib euaſere manum Angeli, miſſi diuinitus ad iſtius delendum exercitum.

Quanquam potius id de patre vel auo Merodac crediderim, quia Nabugd. nimis fuiſſet ſenex temporibus Babylonicæ captiuitatis: item quia Ioſephus & reliqui hiſtoriographi Orientis, quinque Reges facionr huius Babylonicæ monarchiæ, quam tamen Nabugd. magnus ad ſummum apicem perduxerit. Reges Aſſyriorum præcedentes è libris Regum & Paralip. ſurſum verſus ad priſca ſæcula, quibus eorum imperium floruit, facilè perduces. Hoc modo Aſſar-adon, Senacherib, *4 Reg. 19.* Salmanazar. *Ibid. cap. 18.* Teglath Phalaſſar, *cap. 16.* Phul, *cap. 15.*

89 3469 Cùm Salmanazar paucos adduxiſſet è diuerſis regioni-

Anni vrbis cõditæ. | Anni mundi.

buscolonos in Samariam, poſtea Aſſar-Adon.i. Sardanapalus, replenit terram decem tribuum nouis habitatoribus, præſertim de Cutha regione Perſarum, qui ſuſcipieotes circumciſionem per ſacerdotes Iſraël è captiuitate enocatos, & legitima Dei, atque libros Moſis quinque, nihilominus deos ſuos patrios in excelſis colebant. Vnde florentibus Iudæis, eos ſuos vocabant propinquos. Aliâs cum illis perpetuas exercebant inimicitias, eorúmque hoſtibus inteſtino quodam odio ſeſe ſolebant adinngere. *Ioſeph.* 60 | 1440

Quod hæreticorum eſt contra catholicos ingenium & mos.

Multi interim ex 10 tribubus in regnum Iuda confugerunt, multi latitarunt, partim in ſpeluncis, partim inter vicinas gentes, qui poſt reditum regis Aſſyriorum, redierunt ad ſua, & habitauerunt cum Samaritanis. Ita deſiit regnum hæreticum poſt annos 258.

In ea etiam quarta Synodo de requiis decem tribuum colligendis & ad Paſcha & alia legis ſtatuta conuocandis tractatum eſt. Ibid.
Ibi & actum videtur de libris Prophetarum conquirendis, maximè Salomonis, Prouer. 25.

Eodem tempore ablata eſt gloria Moab (per Salmanazarem ſcilicet) tribus videlicet annis poſt mortem Achaz. *Eſa. 14. & 16.*

EZECHIÆ ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

Externa.

A clade Senacherib ad principium victoriarum Nabugdonozoris, computantur anni 107. Et ſanè tot reperiuntur à 14 Ezechiæ (quo Senacherib illa clade eſt affectus) vſque ad tertium Ioacbim, qui fuit primus Nabugdonozoris. *infra.*

Sardanapalus Tarſum & Anchialon vrbes Ciliciæ maritimas condidit vno die. *Stephan. de Vrbibus.*

Domitis Aſſyriis, Merodac Babylonius tenuit monarchiam, cuius vt regis Babyloniæ iam potentis ſub Ezechia, meminit Eſaias cap. 39. Mardocempadus Ptolomæo.

Externi ſcriptores narrāt, Phul Belochum (quem putant eſſe Belodac, 4 Reg. 20.) & Arſacem Medum bello aggreſſos fuiſſe Sardanapalum muliere corruptiorem, ſeque Sardanapalum incenſa regia & familiam flammis Babyloni, conſumpſiſſe, duraſſe autem incendium dies quindecim, annis poſt Abraham mille ducentis (regnante in Iudæa Ezechia) id eſt 1331 ab Abrahæ morte iuxta noſtram ſupputationē.

Arſaces ſiue Arbaces, ſiue Arbactus dominatus eſt Medis & Perſis, vixque ſe eius poſteritas tutata eſt montibus aduerſus Babylonios, vſque ad Darium Medum, & Cyrum Perſam.

Errant ergo Germani hiſtorici & chronologi, qui ſecus ſcribunt & Belochum accipiunt pro Phul rege Aſſyr. Oziæ ſæculo, quē & aiunt pulſo Sardanapalo regnum Aſſyriorum & Babyloniorum occupaſſe, atque hinc cœpiſſe nouum Aſſyriorum regnum, vſque ad Nabugdonozorem. Nam noui iſtius regni apud Aſſyrios, nullus probatus auctor recordatur.

Melius Ioſeph. lib. 10. Antiq. cap. 3. Tempore Ezechiæ, Aſſyriorum imperium à Medis euerſum eſt. Addo ego, & à Babyloniis. *vt ſuprà.*

Mardocempadus cùm 12 annis regnaſſet Babylone, magnam acceſſionem ſuo imperio fecit, vt iam monarcha appelletur annis Aegyptiis 28 à regno Nabonazaris. *Ptol. lib. 4. cap. 6 & 8.*

Romæ Tullus Hoſtilius tertius rex, an. 32. qui primus faſcibus & purpura vſus, Fidenates, Veientes, & Albanos vicit, & vrbem Cælio monte amplificauit.

Hydromantia à Perſis in Italiam affertur.

Archilochus Parius poëta Iambicus, quem ob mordacitatem 89 | 1469

Anni vrbis cōdita.

89

16

89 4.Reg.21 144

p MENASSES an.55.

Oſaia Pontifice.

Ioele, Nahum, Habacub, prophetis.

Arbacto an. 28. Phraorte an.22. Medorum.

Merodac Babyloniorum rege, deinde Ben Merodac, an.45.

Tullo Hoſtilio, Anco Martio an.24. Tarquinio Priſco an.38. Rom. regibus.

Lacedæmoniorum Polydoro, deinde Eurycrate an.38. Anaxandro an.30.

144

Anno mundi.

tatem Lacedæmonij vrbe eiecerunt. *Cic.1.Tuſcul.* regnante Tullo Hoſtillio. *Cornel.nepos.*

3469 Apud Aegyptios Pſammeticus regnat an. 54. 10, ſcilicet cùm vndecim aliis, ſolus 44, à quo res Aegyptiorum exponere incepit Herodot. lib. 2. poſt quem Nechao, de quo poſtea. Pueros Græcè docuit. Græcis locum, qui caſtra dicitur, ad inhabitandum conceſſit, *Herod.lib.2. Diod.*

Aegyptij confuſis rebus per bella ciuilia, 12. ex ſenioribus regno præficiunt, qui ſimul 15 annis Rempub. adminiſtrant. *Diod. Siculus lib. 2. cap. 2.* labyrintum mirabilē ædificant. *Herodot. lib. 2.* Inter hos vnus Necephos, ſiue Necus pater Pſammetichi proximi regis ſex annis regnauit. Quo à Sebaco Aethiopum rege occiſo, eius locum ſubiit Pſammeticus filius. *Herod.lib.2.*

Anni 2 Olympiadis 9 Polydoro & Theopompo regibus Lacedæmonij Amphæam oppidum Meſſeniorum occuparunt, quo tempore Aeſtinedes Aeſchyli F. quintum iam annum Athenis præerat. *Pauſ.lib. 4.*

Bellum Lacedæmoniorum vicennale contra Meſſanos, propter ſtupratas virgines, initium inteſtinorum bellorum Græciæ. *Oroſ.lib.1.cap.21.*

Meſſana tandem capitur, & per 80 annos ſubiicitur. *Pauſan.*

Euphaes filius Antiochi rex Meſſen. ſub tempus belli, quod anno 20 durauit. *Pauſan.*

Syracuſæ & Carina in Sicilia conduntur. *Nangiac.*

Mare obtinent Cares. *Ibid.* Item Lesbij.

Calchedon condita. *Nangiac.*

3469 p ANNO 12 regnum eſt conſecutus. Quantum pater colenda pietate laudis fuit conſecutus, tantum iſte in exer-

3524 cenda impietate amiſit, vſque adeò vt eius flagitia Deum ad excidium Iudæorum incenderint.

Fuit Iudæis, quod Achab olim Iſraëlitis. Nam excelſa erexit, quæ Pater deſtruxerat. Extruxit aras Baal & fecit lucos. Aſtra coluit.

Idcirco captus eſt ab exercitu regis Aſſyriorum vinctúſque ductus Babylonem, *2 Par.33.*

Sic appellat regem Chaldæorum ſiue Babyloniorum. Nam & Ibidem Babylonem non Niniuem adductum teſtatur, quaſi proximis annis regnum Aſſyriorum, quod fuerat in Niniue collocatum, iam à Babyloniis eſſet deletum ac Babylonem ad Euphratem tranſlatum.

Reſtitutus pacta Babyloniis ſocietate & fide, adhortatus eſt populum, vt relictis Idolis Dominum coleret. Tumque ſimulachra & aras alienas euertit, & extra vrbem omnia proiecit. *2 Par. 33.*

Ozias propheta, ſiue Hozai, è cuius ſermonibus extat precatio Menaſſis pœnitentiam agentis. *2 Par.33.*

Ioël de duabus tribubus, earúmque per Chriſtum reſtitutione. Nahum in Niniuitas, qui vaſtauerant decem tribus. Abacuc in Chaldæos & Nabugdonozor, qui duas, ſcribunt. *Hebrei in Seder Olam.*

Nahum tamen ponitur ſub Ioatham rege, à Ioſepho. lib. 9.cap. 11.

Idque fortaſſe, quia illa Niniuis ēuerſio, quam Deus primum nuntiarat per Ionam, deinde pœnitentia eius motus in aliud tempus diſtulerat, videtur facta à Merodac Baladan qui Aſſaradon, iam decimum annum imperantem extinxit ſub initium Menaſſis, vt rectè Olymp. & Suidas ſcripſere, vt

3524 inde appareat cur Rex Menaſſes, non Niniuem ſed Babylo-

nem traductus fuerit.

Quo tempore & Arbactus partem imperij Aſſyrij ad ſe rapit & regnum Medorum condit quouſque Nabugdonozor Niniuem & Medos ipſos in ſuam poteſtatem redigit. *Iudith.1.*

Niniuitarum ſubuerſio, quam prædicebat, facta poſteà putatur à Nabugdonozore anno regni primo, *Heb.* vel iuxta Euſebium & Herodotum lib. 1. à Medorum rege Cyaxare proauo Cyri circa tempora captiuitatis Babylonicæ, 150 annis poſt Ionam prophetam.

Noſtri ſimiliter Ioëlem σύγχρονον Oſeæ faciunt ſub Ozia. Videre quidem potuit Oſeam ſenem, ſed non Oziam regem, quia omnino viguit ſub Menaſſe, & ſcripſit. Non enim facit mentionem Iſraël, quaſi iam eſſent abductæ decem tribus in captiuitatem. Deinde de Iuda ſolum vaticinatus, de reliquiis earum cum domo Dei delendis prędicit.

Menaſſe rex 22 annis perſeuerauit in ſua impietate, reliquis reſipuit. *Seder cap.24.* Kimhi in 4. Ezech. 40 totos annos impiæ ipſius vitæ, 15 duntaxat reſipiſcentiæ tribuit.

Tractus fuit Babylonem captiuus ob ſcelera, & denuò ſuis ob pœnitentiam dimiſſus à Merodac, qui eo incipiebat transferre imperium, & viam Nabugdonozori nepoti pręparare ad tantam imperij molem.

Inata alios à Ben Merodac, qui circa regnum eius trigeſimum ſextum regnare cœpit.

Serra Eſaiam patruelem ſuum diſſecuit, quod clamaret, Audite principes Sodomorum, &c. *Hiero. in 1. Eſa. è Trad. Hebr.* cùm Eccleſiam ſuis vaticinationibus illuſtraſſet annis circiter 90.

Externa.

Aegyptus poſt Sethonem Vulcani ſacerdotem, duobus annis Rege caruit. Deinde 12 duces habuit, qui æquali poteſtate adminiſtrarunt annis 10, quorum vnus Pſammeticus nomine, ſolus poſtea regnum occupauit. *Herodot. & Diodor. lib. 1.*

Athenis mutata Reip. forma, magiſtratus annui creantur. Tum ciuitati nullę erant leges pręter principum decreta. *Nangiac. Velleius lib. 1. Pauſan.*

Midas rex Phrygię, qui obliquam tibiam inuenit. *Plin. lib. 7. cap. 56.* & barbarorum primus, donaria ad templum Delphicum miſit. *Herod. lib. 1.*

Byzantium à Pauſania Spartanorum rege in Thracia conditur.

Nudipedalia primum Lacedęmone ſunt acta.

Archilochus adhuc viuus, cuius libros vrbe exterminarunt Lacedęmonij, quòd parum eſſent pudici. *Valer. Max.*

Simonides & Ariſtoxenus muſicus.

Romę Ancus Martius rex 4. an. 38. qui primus ſalinas inſtituit. Oſtiam ſuper mare condidit. Auentinum & Ianiculum vrbi addidit.

Apud Medos, Cardiceas, Artecamis, Deiocea de imperio dimicant, & ſimul regnant. *Diodor. Herodot.* poſt 15. annos ſolus obtinet Deiocea ſiue Arbiones, qui Ecbatana condidit, & primus verus Medorum monarcha fuit.

Apud Macedones Argeus, apud Aegyptios Merres Aethiops.

Bellum Lacedęmoniorũ cum Meſſeniis per an. 17. *Pauſ.*

Sibylla Samia ab aliquibus hic locatur.

Poſt Sardanapalũ Arbaces eius pręfectus regnum Medorum condidit in annos 128 vſque ad Cyrum.

Erixias

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi
89	*Athenienſium Hippomene quarto decennali principe, Leocrate quinto. Abſandro ſexto. Erixia ſeptimo & vltimo.*	3469
	Sethone Ægyptiorũ, deinde poſt interregnũ ann. 12. Pſammetico primo noui regni Ægyptiaci rege an. 44.	
	Mele tertio Lydorum rege, & per ordinem Candale an. 17. Gige an. 36.	
	Macedonum, Perdica rege quarto, deinde Argeo an. 38.	
	MENASSIS.	
	* *	
144		3524

Anni urbis cōdita. | Anni mundi.

144 3524

17

144 4.Reg.21 q AMON an. 2. 3524

146 *Sellum Pontifice.* 3526

HoZai propheta.

Deioce ſiue Cyaxare Medorum an. 53.

Ben Merodac Babyl. rege ſecundo.

Ægyptiorū Pſammeticho.

Tarquinio priſco quinto Romanorum rege.

Lacedæmoniorum Anaxādro.

Lydorum Gige rege quinto.

Macedonum Argeo rege quinto.

18

146 22. r IOSIAS an. 31. 3526

177 *Helcia pontifice max.* 3557

Sophonia, Ieremia, Baruch vatibus & Holda propheтiſſa.

177 3557

Eriaias vltimus Atticorum decennalis princeps, qui magiſtratus durauit an. 70 à Caropis initio. Poſtea popularis ſtatus cœpit, & annui magiſtratus conſtituti ſunt.

3524 Tarentum conditum à Parthenijs duce Phalanto, *Iuſtin. lib.3.* Luca à Lucio Thuſco. *Cato de Orig.*

Pſammeticus vnus è duodecim ducibus Aegypti, rerum ſolus potitus, nouum regnum ſub 25 Menaſſis illic fundat. Ab hoc certa putatur hiſtoria ex Herodoto & Diodoto vſque ad Cambyſem.

Græci auſpicantur ſuam hiſtoriam ab hoc Pſammetico, ſub quo primi omnium exterorum in Aegypto conſederunt. *Herod.lib.2.*

Giges capit Colophonem & Smyrnam, & Miletum oppugnat.

Picturam in Aegypto docuit, *Plinius lib 7.cap.56.*

Candale poſtremo ex Heraclidis interfecto, quintus Giges regius paſtor, mulieris opera regnat. *Cic. 3.Offic.* à quo ſuam hiſtoriam per Crœſum ipſius abnepotem, vſque ad

3524 Aſſueri & Perſarum è Græcia fugā Herodotus nouem ſuis libris deduxit. Eum ſub Menaſſe nobiſcum collocat *Greg.*

3526 *Turon.lib.1. hiſt.*

q AMON impius Rex à ſeruis ſuis interficitur. *4.Reg.21.*

Patris flagitia, non pœnitentiam imitatus, Idolis, quæ Menaſſes à ſe fabricata euerterat, immolauit, adoluit Baal, Soli, Lunæ, 12 ſignis & omni militiæ cœli.

Corruptè apud 70 duodecim anni ei aſſignantur. Ex quo aliqui perperam augurati ſunt interregnum duodecenne inter hunc & patrem Menaſſem ſtatuendum eſſe.

Externa.

Lapſo Aſſyriorū imperio, multa regna emerſerunt, Medorum, Perſarum, Lydorum, &c, totáque Aſia armis concuſſa eſt, donec obtinuit Nabugdonozor.

r HIC ille eſt Ioſias iampridē per prophetam ex nomine promiſſus ad expiandas Idololatriæ labes. Ezechiam in hoc laudis genere ſuperauit, religionem abrogatis Idolomaniis reſtituit. 4 *Reg.* 23.

Helcia ſacerdote vſus, qui erat ab Aarone 25 ſecundum Ioſephum, tēplum à ſuperioribus duobus principibus profanatum & ſemirutum renouauit, arcámque recondidit. (*Seder Olam.*)

Vaſa Idolis conſecrata cremauit, ſacerdotes eorum interfecit, nc quidem aliorum impiè mortuorū ſepulchris & oſſibus parcens, *3 Reg.23.*

Locum è 28 Deuteronomij exitia omnia iis, qui à lege receſſiſſent interminātis audiens ſcidit veſtimenta ſua, & rogauit Helciam alióſque, vt orarent Deum pro ſe & reliquiis Iſraēl & Iuda.

Regni duodecimo purificauit Iudam ab Idolis.

Pro rege Babylonis pugnans, ſiue is fuerit Ben-Merodac, ſiue Nabulaſſar ſecundum alios, & prohibens tranſitum

3526 properanti Necaoni Regi Aegypti ad Euphratem contra Babylonios cecidit. *Herod. lib.* 2. In Mageddo, 2. *paral.35.*

3557 Nam erat Babylonis amicus & fœderatus iam à temporibus Ezechiæ & Menaſſis.

Eius morte piis funeſta regnum Aegyptio factum eſt tributarium. Ex quo deinceps vſque ad Machabæos Iudæa externis obnoxia fuit, vt non ſine cauſa Ioſiam Ieremias tantopere deplorarit.

Necao poſtea ad Euphratem à Nabugdonozore cæſus

3557 eſt anno quarto Ioakim, *Ierem.46.*

Eius tertio decimo incipit Ieremiæ prophetia vſque ad excidium vrbis.

Halcias pontifex aperiens Arcam, vt pecuniam è templo afferret ad ipſius reſtaurationem, inuenit librum Deuteronomij, quem Moſes in ea repoſuerat & fortaſſe manu ſua ſcripſerat. Non quod alioqui nulli eius eſſent alij codices. Nam quod legitur, librum legis deperditum reperiſſe, ſic eſt intelligendum. Moſes 13. exempla ſuæ legis manu ſua exarauerat, ſingula ſingulis tribubus dederat, & tredecimum inter ſacra vaſa, & q. λάιψανα repoſuerat. *Heb.* Adeo autem erat ſtatus religionis illa tẽpeſtate corruptus ſuperiorum principum perfidia & improbitate, vt liber legis inter ſacras reliquias repertus haberetur pro re noua & inaudita. *Kimhi in 8. cap. Oſeæ.*

Alij hunc librum abſconditum fuiſſe Menaſſe regnante credunt, tum cum is legem aboleuit & gentium religionem aſciuit.

Sophonias, quod iam decem tribus abductæ eſſent in Aſſyriam, de duarum reliquarum deuaſtatione atque captiuitate prophetiam texit.

Rechabitæ mandato patris in perpetuum vino abſtinent. Iere. 35.

Helcias ſummus Pontifex & propheta. Vrias propheta Ierem. 26. quem Eſaias nominarat multis ante annis. Eſa. 8.

Olda propheteſſa floret: ſcholas Hieroſolymitanas moderatur. *4 Reg. 22.*

Ieremias concionatur, Threnóſque edit in necem pij regis Ioſiæ: inchoatum ſuum prophetiæ librum ſequentibus regibus abſoluit. de quo paulo pòſt.

Baruch Ieremiæ notarius & propheta.

Ieremiam ſcripſiſſe duos poſtremos libros Regum, produnt in Talmud. cap. 1. Baba Batra. Dictauit etiam librum comminationum, *Ierem. 36. 45.* &c. qui non extat. Apud Taphnas in Aegypto à populo lapidatione tollitur. *Hierony.* Hebræi tamen in Seder rediiſſe ferunt ex Aegypto, cum Baruch, ſaluum & incolumem anno Nabugdonozoris 27. quo ab eodem capta eſt Aegyptus. Vide *R. Selo. 44. cap. Ierem.*

Externa.

Necho rex Aegypti Pſammetichi filius ducere conatus eſt foſſam, è Nilo in Sinum Arabicum ſiue Rubrum mare. *Herodot. lib. 2.* bellum gerit cum rege Chaldæorum, *Ibid. & 2. Paral. 35, Ierem. 46.*

Ambitum & magnitudinem Africæ per Phœnicios nautas veſtigauit, qui ram totã biennio à mari rubro exorſi circum nauigarunt, & æquinoctialem tranſgreſſi medio die Solem dextrum, ſeu verſus Septentrionem, ſitum & vmbras ſiniſtras habuerunt, & per columnas Herculis in Aegyptum tertio anno redierunt. *Herodot. lib. 4.* huius regis mentio fit. 2 Paral. 35. & 4 Reg. 23. in Ioſiæ huius hiſtoria.

Cypſelus Corinthiorum tyrannus, an. 28.

Merodac ſecũdus, ſiue Ben Merodac Babyloniorum rex, quem Ioſephus Nabugdonozorem primum vocat, & apud eundem Beroſus, Nabulaſſarum.

Zaleucus Locrẽſium legiſlator ſeueriſſimus, poſt Locros conditos annos circiter 40.

Capta eſt Phigalia oppidum Arcadiæ à Lacedæmoniis, regnante Athenis Miltiade, *Pauſan.*

Oraculo Dodonæo primum Græcia vſa eſt. *Naug.*

Sinope & Lipara condũtur, & paulò poſt, Epidaurus, quæ poſtea Dyrrachium.

Anni vrbis ed. dita. — Anni mundi.

146 *Deioce ſiue Cyaxare Medorum.* 3526

Ben Merodac Babyl. reg.

Tarquinio Priſco Rom. reg. quinto.

Anaxandro Lacedæmoniorum.

Ægyptiorũ Pſammeticho, deinde Nechaone an. 17.

Lydorum Gige, deinde Ardi an. 37.

Macedonum Argeo rege quinto, deinde Philippo an. 38.

Synodus quarta in templo; Helcia pontifice, de renouando legis fœdere, repurgando templo & religione à ſuperioribus principibus polluta, de Paſcha celebrando iuxta maiorum ritus, tollendis aruſpicibus, Pythonibus, Ariolis, Idolis, effodiendis è tumulis pſeudoprophetarum & hæreticorum cadaueribus. 4 Reg. 23. 2. Paral. 34.

* *

177 3557

Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.	
			Hiſtrus in ponro, & paulò poſt Boriſthenes, Chantus, & Stagera in Aſia, Lampſacus & Abdera.
177	* *	3557	Scythę ad Paleſtinam vſque penetrauerunt, ſed poſt 8 annos ſeruili bello domum reuocantur. *Iuſtin.*
			Tarquinus Priſcus Romæ rex quintus, an. 38. Hetruſcos in ditionem accepit & ludos inſtructo circo inſtituit. Huius temporibus memorabilis illa Gallorum migratio contigit, qua Italiæ maiorem & meliorem partem, Thuſcis eiectis, occuparunt. Thuſci verò in Rhetiam & Vindeliciam Germaniæ migrarunt. *Iuſtinus.*
178 4 Reg. 23 178	19 ſ IOACHAS men. 3.	3557	ſ IOACHAZ ſecundo genitus Ioſiæ patris ſucceſſionem inuaſit, ſanguinarius Rex & impius. Vnde & poſt paucos dies in Aegyptum captiuus abducitur.
	Eodem pontifice, & iiſdem prophetis.		Vt Ioſias longè ſe ab Amonis patris corrupta diſciplina remouerat, ſic Ioachaz præclara Ioſiæ inſtituta reiiecit. Nam pridem ita regnabatur in Iudęa, vt praui probos reges, & contrà exciperent.
	Cyaxare ſiue Deioce Medorum.		Sicut Ioſias propter ſocietatem regum Babyloniorum bellum Aegyptiorum in ſe cõuertit, contrà eius filij propter amicitiam Aegyptiorum, arma in ſe Babyloniorum adducent, indéque captiuitatem.
			Rebus turbatis Patris morte, regnum rapuit, donec à Pharaone Ioakim reſtitueretur.
	Ben Merodac Babyloniorum rege.		Nam ne regnaret vinxit eum Nechao, & impoſuit mulctam terræ centum talentis argenti & talento auri.
	Seruio Tullio ſexto Rom. rege an. 44.		Huic Ioakim frater primogenitus ſufficitur. eſt autem mirum quo pacto populus regem pro Ioſia patre conſtituerit Ioachaz, qui duobus annis natu colligitur minor fratre Ioakim è 2 *Paral. 36.* Nam hoc pugnabat contra legem Salomoniam.
	Ægyptiorum Nechaone.		Dicitur tamen primogenitus 1 *Paral. 3.* Sed Talmudici dicunt primogenitum illic appellari reſpectu regni, non naturæ, quòd regnarit primus è filiis Ioſiæ. Primogenitus ergo. i. Primus regni ſucceſſor. Nam Hebręi primogenitum primum familiæ & pręcipuum appellant, quocunque naſcatur loco, vt Pſ. 88.
	Ardi Lydorum rege ſexto.		Tum Ieremias iuſſu Dei prædicare cœpit excidium vrbis & populi. Quare mox ſub Ioakim capitis periculum adiit, *c. 21, 26, 36.*
	Anaxandro Lacedæmoniorum.		*Externa.* Regnante Tarquinio Priſco apud Romanos, & filiis Ioſię apud Hebręos, Aruerni, Bituriges, Senones, Hedui, Carnures, Aulerci, & aliquot alij Galliæ populi ducibus Belloneſo & Elitonio Italiam ab Alpibus perpetuo Apennini iugo vſque ad Rubiconē Galliam fecere.
	Macedonum Philippo rege ſexto.		Tum (inquit Liuius *lib. 5.*) Celtarum penes Bituriges ſumma imperij fuit, qui & regem Celtis dabant. At Tempore Cęſaris duo erãt principatus. Alterum tenebant Hedui, in quorum fide & imperio erant Bituriges Aruernorum finitimi. Alterum Aruerni habentes in ſua fide & imperio Sequanos Heduorum finitimos. *Cæſar lib. 1. Bell. Gal. cap. 12. & lib. 6. cap. 4.*
178 4 Reg. 23. 189	20 t IOAKIM Eliakim an. 11.	3558 3569	t IOAKIM primogenitus erat Ioſię. *Seder Olam, & Ioſephus.* & Impius fuit.
			Tributarius regis Aegypti, vt & tota Syria, deinde Babylonis, à quo & interfectus eſt.
	Azaria ſummo pontificatu fungente.		Eliakim alio nomine. Nam qui Ioachim dicebantur propter eandem nominum notationem (*q. Dei ſurrectio*) Vtrouis vocabulo promiſcue afficiebantur. Vnde Pater Virginis à Luc. c. 3 Eli (per apocopem Syriacam pro Eliakim) qui
189		3569	ab aliis Ioakim.

Proprer ſocietarem Nechaonis regis Aegyptiorum bellum in ſe Babylonici Nabugdonozoris conuerrit.

Hic ergo incipinnt bella Nabugdonozoris cõrra Syriam, qua rota parebat Aegyptio, & Iudæam, contra quam quatuor ſuſcipiuntur bella. Duo ſub rege Ioakim, tertium ſub Iechonia, quartum ſub Sedechia.

Tot inde clades. Prima quando regem Ioakim abduxit Babylonem cum Daniele & tribus pueris ſociis. Secunda quando eius vndecimo illum iam in regnum dimiſſum vrbe capta interfecit & Iechoniam filium ſubſtituit. Tertia cum vrbe iterum capta Iechoniam tertio mẽſe abduxit cum matre, Ezechiele propheta & optimatibus. Quarta cum Sedechiam illius vndecimo cum popularibus exportauit.

Sed quoniam hiſtoria iſtorum temporum ſatis confusè in Scripturis narrata eſt, & refert eam habere exploratam, propter Ieremiam & Prophetas, qui infra illius ætatem ſcripſerunt, hîc hærere paucis lubet. Ioakim ſub finem anni tertij regni ſui ſe obſeſſum tradidit Nabugdonozori, datis obſidibus, inter quos Daniel, Ananias, Azarias, Miſael, & parte vaſorum templi Domini. *Dan. 1.* Tributarius autem in regno ſuo adhuc relinquitur, donec grauiſſimę ſeruitutis onere depreſſus, ad Aegyptiorum regem diuertens, miſſo rurſus de Babylone exercitu comprehenſus & tractus priuſquam ad vrbem veniret, in campo Babylonis vndecimo regni interficitur, & caret honore ſepulturæ obiectus beſtiis. *4 Reg. 24.* vt Ieremias prædixerat *22 & 36. cap.* Alij aiunt mortuum in ipſa vrbe Baby. *Kimhi in 19 Ezech.* Ita Ioachim bis fuit captus.

Interim autem dum hæc agerentur, in eius locum, Ioachin filius, qui & Iechonias, à populo Rex conſtituitur, ſed regni menſe tertio, vbi reuerſus Chaldæorum exercitus vrbem obſediſſet, monente Ieremia, ne ciuitas cremaretur, cum matre ſe dedidit. Vnde cum vniuerſa proſapia Babylonem ductus, initium præbuit captiuitati, ſeu tranſmigrationi Babylonicæ, quam 70 annos duraturam Ieremias præmonuerat. Ierem. 25. Quamquam illam Hebræi ordiuntur ab vndecimo Sedechiæ, vt videre eſt apud Abben-Ezram *in 1 & 9 cap. Danielis*, vel à quarto Ioakim, vnde hiſtoriam ſuam orditur Daniel, qui fuit primus Nabugdonozoris.

Vt Iechonias, deinde Sedechias regnarint ipſo tranſmigrationis Babylonicæ tempore. Et certe tres huiuſmodi fuêre tranſmigrationes.

Cæterùm pro Iechonia in regnum à Chaldæo ſuffectus, patruus Sedechias Ioſiæ filius propter rebellionem, regni vndecimo poſt quinquennem obſidionem ſuperatur, & tam Hieruſalem quàm Templum ſolo æquatur, cunctis penè, qui è prima captiuitate ſupererant, in exilium deportatis. Ex quo perſpicuum eſt vrbem ter à Babyloniis captam, regnantibus videlicet per ordinem Ioakim, Iechonia, Sedechia.

Obſidio breuior colligitur Ierem. *39.* & 4 Reg. 25. Nempe Nabugdonozor ipſe præſens adfuit à nono Sedechię ad vndecimum per duos ferme annos. Reliqui tres anni pertinent ad ipſius duces, qui & eam ſoluerunt, vt Pharaoni occurrerent. *4 Reg.* Hinc obſidionem, quam hic dicimus quinquennem, triennem facit Ioſ. *lib. 10. cap. 10.* Nam ait anno regni octauo Sedechiam Pharaone fretum rebellaſſe. Biennem Kimhi in 4. Ezech. à nono ſcilicet Sedechiæ vſque ad vndecimum. Octodecim menſium Ierem. *39.* cui ipſemet Nabugd.

Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
178	*Ieremia & Vria vatibus.*	3558
	Deioce ſiue Ciaxare Medorum.	
	Ben Merodac, deinde magno Nabugdonozore an. 45. Babyloniorum regibus.	
	Seruio Tullio Romanorum.	
	Nechao Ægyptiorum.	
	Ardi Lydorum rege ſexto.	
	Macedonum Philippo rege ſexto.	
	Anaxandro Lacedæmoniorum, deinde Eurycratide, an. 35.	
189		3568

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi	
			Nabugd. præceſſor. Tandiu enim adfuit, cùm tamen antea vrbs fuiſſet à ducibus ipſius obſeſſa, qui propter occurſum & ſuppetias Aegyptiorum eam coacti ſunt aliquandiu interrumpere.
189	IOAKIM ET NABVGDONOZORIS SÆCVLO.	3568	In prima captiuitate, Nabugdonozor traxit in exilium è Iuda & Benjamin tria hominum millia & 23. id eſt, vniuerſam ferè Hieroſolymæ nobilitatem. E reliquis verò tribubus ſeptena millia. In ſecunda poſt ſeptennium Iechoniam, totámque ipſius familiã, cum octodecim populi millibus. In tertia poſt annos 11 reliquos omnes penitus, exceptis ſex populi millibus, quibus Godoliam præfecit.
			Diuo tamen Hieronymo initio comm. in Ezech. Iechoniæ vocatur prima tranſmigratio, qui cum matre eſt ductus Babylonem, & cum Daniele tribúſque pueris, & Ezechiele. Sedechiæ autem ſecunda vel extrema captiuitas. Quod non puto verum, quoniam Hebræi conſtãter tres fuiſſe docent, vti dixi. Deinde Daniel & tres pueri ducti ſunt in captiuitatem, non cum Iechonia, ſed ſeptem annis prius, anno ſcilicet tertio Ioakim. *Dan. 1.* vertente & inchoante quarto è 25 *Ieremiæ.*
			In his cladibus ſola Iechoniæ poſteritas ex ampla familia Dauidica permanſit, qui & in captiuitate genuit Salathielem, Malchiram, Pedaïam & Gematiam. *Seder Olam minor.*
			Nabuzardan princeps militiæ Nabugdonozoris crematuit templum, exportatis columnis, mari æreo, baſibus, quæ omnia fecerat Salomon, cũctiſque vaſis tẽpli & theſauris regiis. Interfecta ſunt nongenta & decem hominum millia, infiniti abducti ſunt in captiuitatem. Nam vel ex Leuitis translata ſunt 600 millia. *Sub finem chronici de regibus Iſrael.*
			Vrias filius Samaiæ propheta retractus ex Aegypto, à Ioakim interficitur, eadẽ, quæ Ieremias, concionãs. *Iere. 26.*
			Daniel anno 25 ætatis, ductus eſt Babylonem. tertio anno Ioakim, qui poſtea octo annos regnum tenuit, à quibus ad finem captiuitatis anni fuerunt 70. Ita vixit 93 annos, antequam transferretur ad Medos, vbi tribus annis pòſt decimi capitis viſionem habuit. Erat igitur admodum ſenex, fortaſſe mortuus diebus Eſter, neque ad ædem poſteriorem cum aliis aſcendit. *Abben-Ezra in 1 Daniel.*
			Prædixit 12 capitibus futurũ ſtatum Eccleſiæ à ſuo tempore ad extremũ mundi, ac inter cætera docuit quinque regna ſeſe per ordinem conſecutura, quę per illud ſpatium populum Domini grauiter oppugnarent, Babyloniorum, Perſarum, Græcorum, Romanorum, Gog. & Magog. i. Saracenorum & Turcarum, quos per obſcurum & ignobile cornu deſignauit. Conſolatur autem ſanctos in eo, quod dicit, In medio iſtorum regnorum perſeueraturam Eccleſiam, Chriſtúmque poſt 70 Hebdomadas reuelandum, regnaturum in medio inimicorum ſuorum, imò verò vniuerſa illa imperia contriturum, & ſuis daturum regnum, quod in æternum frangendum non ſit: Nempe quoniam regnum Chriſtianorum deletis cæteris intercipietur à beata immortalitate.
			Hinc veteres ferè dimenſi ſunt humani generis vitam, teſte Aemilio Sura de annis populi Romani. Nam Aſſyrij principes, omnium gentium rerum potiti ſunt. Deinde Medi (vel potius Babylonij) poſtea Perſæ, deinde Macedones. Exinde duobus regibus Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo pòſt Carthaginem ſubactam, deuictis, ſumma imperij ad pop. Rom. peruenit. In-
190		3569	ter hoc tempus, & initium Nini regis Aſſyriorum interſunt

anni bis mille, quinque demptis. *Hæc Velleius Paterc. lib. 1.*

Decem viſiones in ſuum librum retulit, quarũ tres vidit ſub Nabugdonozore, tres ſub Baltaſare eius nepote. Septimam & octauam ſub Dario, duas verò vltimas ſub Cyro. Senio ergo confectus, in Ecbatanis Mediæ ciuitate ſepelitur.

In Græco & Latino aliqua è Theodotionis tralatione habentur, quæ deſunt in Hebræo, vt maior pars capitis tertij de rebus trium puerorum in camino ardenti, & duo poſtrema capita 13 & 14 de Suſanna, de Belo, dracone & lacu leonum. Sed non deſinunt eſſe canonica & ſacra. Quia ſumpta è Synagogę certis canonicíſque traditionibus, vel ex alio Danielis, aut alterius prophetæ opere, poſt primũ canonem ab hominibus Synagogæ magnæ emiſſum, ſcripto, & in ſecundum canonẽ ab Eleazaro Pont. eiuſque cõcilio editũ relato.

Ananias, Azarias, Miſaël, qui cum ſocio ſuo Daniele diſcunt Chaldæorum artes & linguam per triennium. Per hos apud Chaldęos & Perſas latè propagata eſt Dei religio.

Azarias pontifex.

Abacuk alter.

Phaſſur filius Emmer ſacerdos coniicit Ieremiã in carcerem, *Iere.* 20. Ieremiæ ſeſe oppoſuerunt pſeudoprophetę aliquot, ſeorſum Sedechias filius Maaſię, & Achab filius Colię, qui vt ſuum miniſteriũ honorarent, adulterabant cum vxoribus ſodalium ſuorum. *Kimhi è maiorum hiſtoriis in 14 Ezech.* imo verò ipſe Ieremias *c. 29* qui proinde Regem Babylonis eos frixiſſe tradit, &c. *Ibid.*

Primus annus Nabugdonozoris in principium quarti Ioakim incidit. *Ierem. 25.* quo Nechaonem Pharaonem Aegyptiidem Nabugdonozor profligauit. *Ierem. 46.*

Externa.

Nabugdonozor magnus, ſecundi Merodac filius, Medis, atque adeò Aſſyriis, Niniuem atque imperium eripuit, anno tertio huius Ioakim, ſiue quarto poſt mortem Ioſiæ.

Aſtiagis regis Medorum, qui & Ciaxares Cyri proauus, anno nono Iudæos captiuos Nabugdonozor abduxit. *Ioſeph. lib. 1. contra Appionem.*

Pſammis vel Pſammetiches poſt Necaonẽ rex Aegypti 6 annis, in Aethiopia bellum geſſit. *Herod. lib. 2.*

Huic ſucceſſit Ephrou, quem debellauit Nabugdonozor. *Ierem. 44.*

Periander Corinthiorũ tyrannus Cypſeli filius. *Hero. li. 5.*

Phalaridis tyrannis deſtructa.

u TRIBVTARIVS regis Babylo. Dei & regis illius irã in ſe accendit. Dei, quia fecit malum in conſpectu Domini iuxta omnia, quæ fecerat pater ipſius. Regis quia ſuſpitionẽ dedit, ne aliquando necem patris ſui eſſet vlturus.

Sellum etiam appellatur, *Ierem. 22.* vbi & filius Ioſiæ dicitur, ſunt & 1 *Par 3.* Quoniam nepotes in filiorum numerum ſępè refert Scriptura vetus, cuius imitatione *Ioſias genuit Iechoniam & fratres eius in tranſmigratione Babylonis, Mat. 1.*

Ioachin per *Caph* & *Nun*, cùm pater Ioakim per *Koph* & *Mem.*

Miſerima fuit conditione. Nam Babylone in carcere hęſit 37 annis continuis vſque ad Euilmerodach. *Ierem. vlt.* Decem & octo annorum erat quãdo regnare, atque adeò in exiliũ trahi cœpit. 4 *Reg. 24.* Imo verò octo dũtaxat. 2 *Par. 36.*

Vt proinde quidam eum genitum dicant in tranſmigratione Babylonis, è Mat. 1. cap. id eſt, quando Nabugdonozor patrem ipſius Ioakim cepit, & Babylonem primùm cum infinitis Iudęis abduxit.

Reſpon-

Anni vrbis cõditæ

189

189
4 R. c. 24
190

190

Anni mundi.

3568

3568

3569

3569

IOAKIMI ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

21

u IOACHIN IECHONIAS menſibus tribus. diebus 10.

Seraia Pontifice Max.

Ieremia propheta.

Deioce, ſiue Cyaxare Medorum.

Nabugd. Babylo. Rege.

Anni vrbis cōditæ | Anni mundi

189 *Seruio Tullio ſexto Romanorum.*

Nechaone Ægyptior.

Ardi Lydorum rege ſexto.

Macedonum Philippo rege ſexto.

Eurycratide Lacedæmoniorum.

3568 Reſpondeo, Decem & octo erat annorum Iechonias, quando regnare cœpit. ætatis videlicet. Nam tot reuera erat natus. Octo verò captiuitatis, ſiue à captiuitate, ſiue à Nabugdonozore, cuius beneficio & permiſſu regnum inibat. Iam enim octauus Nabugdonozoris & tranſmigrationis ſub patre Ioachim cœptę vertebatur. *4 Reg.24.* q.d. Recole miſeram ſortem principum illius temporis. Tum regnare cœpit quando rerū potiebatur Nabugdonozor iam annos octo: vt iam non ſit quęſtio de ineundo regno more maiorum, ſed precario & alteri obnoxio. Hinc numerat aliquando Scriptura annos à Nabugdonozore, ſiue ab illa prima tranſmigratione. vt Daniel.

Alij, Iechonias ætatis octano regnauit cum Patre per decem annos. Poſtea cum attigiſſet decimum octauum ſolus regnauit menſibus tribus.

Ezechiel adhuc puer *iuxta Ioſeph.* 25 annorum, *iuxta Hieronym.* cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibíque captiuis vaticinatur, librúmque ſcribit tantis myſteriis & difficultatibus refertum, vt Hebræi non magis ad principij & finis ipſius, quàm ad trium primorum capitum Geneſeos, & totius Cantici Canticorum Salomonis lectionem, iuuenes admittant. Per principium Ezechielis intelligunt primum caput, per finem octo capita poſtrema.

Mardochæus cum Iechonia in exilium truditur. *Eſter 1.*

Saraias pontifex interſectus à Nabugd. *4 Reg. 25.* qui habuiſſe ſucceſſorem dicitur Iozedec fratrem Ezræ Scribæ, patrem Ieſu ſiue Ioſue, qui cum Zorobabele exules reduxit. *Hebræi ex 1. Paral. 6 & Ezra 7.*

Eadem expeditione Tyrus & Hieroſolyma captæ. *Clemens lib. 1. Strom.*

Vniuerſa familia Dauidica, quæ iam abierat in 38 gentilitates & cognationes, ſiue ramos, plane conſumpta eſt in hac captiuitate, preter Iechoniā, qui eam ſuſcitauit, genitis quatuor filiis Salathiele, Malchira, Pedaia, Ganiaria, *Seder Olam.*

Sed hæc traditio falſa eſt. Nam poſteritas Nathā filij Dauid ex Bethſabea. *1 Paral. 3.* permanſit vſque ad Chriſtum. Imò ipſe Chriſtus per Virginem inde deſcendit. *Luc. 3.*

Externa.

Seruius Tullius Rom. rex ſextus an. 44. Ciceronia gentilis, omnium primus cenſum inter ſuos egit, foſſas circum murum duxit, ſignauit æs.

Haliattes rex Lydorū eiicit Cimmerios ex Aſia, *Hero. li. 4 & 5.* Obſedit Miletū, cuius princeps Thraſybulus. Geſſit bellum cum Ciaxare Medorum rege. *Herod. lib. 1.* Periandri Tyranni Corinthiorum & Corcyræ amicus. *Idem lib. 3.* qui in ſeptem ſapientibus numeratur. Cætera infra in tabula Nabugdonozor. Nam ſub eo propriè regnauit.

Haliattis tempore Pittacus Mytileneus Melanchrum tyrannum ſuſtulit. *Euſeb.* Ciaxares contra Haliattem bellum grauiſſimum geſſit, cui cauſam præbuerant quidam Scythæ à ſe ad Haliattē deflectentes. Scythæ cùm 28 annis Aſiæ imperio potiti eſſent, à Ciaxare Medo expulſi ſunt. *Herod. li. 1.*

Battus primus Cyrenarū rex, Zoan condidit, & regnauit an. 40. *Herod. lib. 4.* cōdidit & Cyrenen oppidum, anno poſt captam Troiam 586 *Solinus cap. 30.* vrbis an. 142. *Plin. li. 19. cap. 3.* Græcis habitatoribus & Thyreis repleuit. *Ibid.* Huic ſucceſſit Arceſilaus ſ. an. 16 Battus 2, Arceſilaus ſecundus, quinto denique loco Battus tertius, quo regnāte Demonax Mātineus Cyreneis Remp. format. Cuius ordinatio mutationis regni in Remp. cauſa fuit. Nam Arceſilaus tertij Batti

190 3569

f. regno, quòd eam antiquare conaretur, pulſus eſt. *Herodot. lib. 4.* regia Cyri temporibus.

Antequam tamen Cyrenaïcum regnum ad Perſas transferretur totum iuxta Pythiæ reſponſum, quartus fuit Battus & Arceſilaus quartus. Nam quatuor fuere Batti & totidem Arceſilai, qui octo hominum ætates, hoc eſt, ducentos annos ſibi regnarunt.

Vaphres rex Aegypti. *Clemens lib. 1. Strom.* ſiue Apries filius Pſammis, *Herod. Ierem. 44.* Annis 35. Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hieroſolymis fugerunt.

Panætius primus in Sicilia Tyrannidem exercet.

* His annis 420, ſi addas an. 40 Dauidis. 4 Salomonis. & denique 11 Sedechiæ, reperies hoc familiæ Dauidicæ regnũ ſtetiſſe annis 475. ſubductis paucis menſibus & diebus. E quibus templum Salomonicum vndecimo & vltimo Sedechiæ euerſum, ſtetiſſe ab Hebræis notatur annis 410. Cum 25. quibus minimum regnauit Saul, totum Iudæorum regnum 500 annos explet.

In Sedechiæ captiuitate, deſinit iniquitas populi Iſraël, quam Deus portandam imponit Ezechieli cap. 4. Durauit enim annos 390. vſque 20. Nabugdonozoris, in quo reliquiæ Iſraëlis & Iuda Babylonem abductæ ſunt, *Ierem. 52.* Quod quidem tẽpus in eodem loco eidẽ Ezechieli reuelatur. Hos 390. reperies à 30. Salomonis, quando Salomon à mulieribus alienigenis corruptus Idolomaniam & impietatem amplecti cœpit, ad Sedechiæ vndecimum ſiue Nabugdonozoris 20. Tanto tempore eorum impietatem Dominus ſuſtinuit, nec antè iram contra ipſos conceptam totam effudit, grauitate ſupplicij, tarditatem compenſaturus.

a REGNVM iſtud cœpit ſtatim poſt mortem Salomonis. Nam Scriptura cùm alibi tum 3 Reg. 15. Roboam & Ieroboam facit æquales, & Roboam, qui regnum tenuit annis 17, ſcribit mortuum 18 anno Ieroboam.

In Schiſmaticis & hæreticis regibus ſigillatim recenſendis prophetas nominabo, qui ſub illis in mediis hæreticorũ vrbibus floruerunt, vt piorum & Catholicorum ſucceſſio appareat in medio hæretici populi. Tanta fuit Dei erga iſtũ charitas, vt quia non habuit legitimos ſacerdotes, prophetas perenniter miſerit, qui ad illos & in illos vaticinarentur, ne non præmoniti periiſſe videantur.

Ita autem familia iſtorum regum nouies mutata eſt, quemadmodum impiorum & tyrannorum familia. non ſolet eſſe diuturna, vt regni tamen ſumma penes eandem tribum Ephraim perpetuo remanſerit. Quanquam enim nominatim non ſcribitur è quanam tribu iſti omnes extiterint. præter primum Ieroboam, eſt tamen credendum eandem tribum omnibus ortum dediſſe, & viam ad regnum parauiſſe. Primùm quoniam nobilitas vniuerſa in 10. tribuum nominatu ex Ephraim perinde emerſit, vt è tribu Iuda in duarum tribuum regno. Deinde quia Iacob hoc in ſuis benedictionibus, vel etiam prædictionibus ſignificauit. *Geneſ. 48 & 49.*

Præterea quoniam Achab etiam de ea fuiſſe memoratur conſtanti Hebræorum traditione, *R. Sele in 11 Oſee verſ. 3.* Denique & Ieroboam filius Ioas. *Abben-Ezra in 13 Oſee.*

Eorum cum Regibus Iuda collatio eſt fallaciſſima, nec caret difficultatibus. Neque tamen propterea vlli anni quaſi duobus

Anni vrbis cõditæ.

Anni mundi.

3186

* *Summa, anni 419, menſes 6, dies 10. Atque hæc ætas eſt quinta. Nam cùm Iechonias Babylonem abduceretur, initium captiuitatis ſiue tranſmigrationis Babylonicæ factum eſt, vt liquet è Matthæi primo capite. Ezechiel. 33 & 40. Hebræi tamen eam ordiuntur ab initio quarti Ioakim, qui fuit primus Nabugd. Aliqui etiã à Sedeciæ regis Iechoniæ ſucceſſoris vndecimo.*

REGES ISRAEL.

a HAC quinta ætate regnabat in Samaria poſt ſciſſum Dauidis regnum, 3186

3186

Regni hæretici exemplar, in quo omnia ſunt perturbata, & motuum plena donec pereat funditus.

I

3.Reg.14 b IEROBOAM filius Nabat de tribu Ephraim annis 22.

3186

Vaticinantibus Ioam, Iddo, Abia Silonitæ, Semaia.

3.Reg.15. *Regnante in Iuda Roboam, Abia, vſque ad ſecundum Aſæ.*

Anni mundi.

3186

duobus communes eximendi ſuot de Regibus Iuda, quod nonnulli faciunt, vt vnus de quadraginta vno Aſæ, ac ſi illo cùm patre Abiam regnauerit: vnus de 25 Ioſaphat, quaſi eius primus in vltimum patris incurrat, quatuor de octo Ioram, quaſi his ſocius patris in regno extiterit: tres de 29 Amaziæ, vnus è 16 Achaz, duo è 29 Ezechiæ, &c. Sed potius cogitanda in impio regno interregna multa, licet minimè explicata. Nam certam & indubitatam Deus voluit extare regni Catholici recenſionem, incertam & difficultatibus plenam regni hæretici, quò doceremur in hæreſi omnis eſſe confuſa, perturbata, incerta, motuum plena, vt de iis hiſtoria liquida narrari non poſſit.

In ſcripta ſucceſſione regum Iuda & Iſraël eſt diſcrimen 19 annorum.

Quod vt facilius concipiatur, ecce à Roboam rege Iuda vſque ad Iehu inuadentem regnum Iſraël, & necãtem Ochoziam & Ioram vtriuſque regni reges numerantur an. 95.

A Ieroboam (qui ſimul cum Roboam regnum eſt auſpicatus) ad eundem Iehu an. 98.

Hic diſcrimen eſt annorum trium. Nam totidem regnum Iuda à regno Iſrael ſuperari videtur, cũ tamen vtrobiq; idem ſit primum & extremum temporis punctum.

Deinde à principio eiuſdem Iehu vſque ad vltimum Oſee nouiſſimi regis Iſrael anni 143. Atqui ab Athalia (cuius primus annus concurrit cum primo Iehu) vſque ad ſextum
3186 Ezechiæ eiuſdem Iuda regis (in quem vltimus Oſee & regni Iſrael incidit) an. 165.

Iam hic regnum Iſrael à Iuda, 22 ſuperatur, à quibus, ſi detrahis tres, quibus ante Iehu regnũm Iſrael redũdabat, ſuperſunt 19.

Reſpondeo in priore calculo, in quo eſt diſcrimen trium annorum, tres illos vt fractos eſſe abſorbendos per integros regum Iuda. Anni enim Regum Iuda erant integri, regum Iſrael fracti, ita vt (Verbi cauſa) Ieroboæ vigeſimus ſecundus, ſit quoque primus Nadab ſucceſſoris, id eſt, vtriq; communis. *Vt è duabus anni partibus integer cõſtituatur.* Atque ita deinceps in pleriſque iſtorum regibus.

In poſteriore, in quo diſcrimen cernitur viginti duûm annorum, ſparſa fuere interregna in Iſrael ob factiones, bella ciuilia, crebras familiarum viciſſitudines, &c.

Quare hæc ſucceſſio debet ordinari & dirigi per regum Iudæ ſeriem & rationem, quaſi per certam regulam, non contrà.

Quàm miſera regna, quibus reges de religione ſecuri vel hæretici præſunt. Quàm omnia illic ſunt incerta, quàm confuſa, &c.

Nec tamen deſinemus vtramque conferre, ac nodos exorientes, in curioſiorum gratiam diſſoluere. Si quis melius, hic vitulam conſequatur, vel ſaltem diuidat.

b HIC vt regnum ſuum, quod ſeditione poſt obitum Salomonis orta, conſecutus fuerat, conſtitueret, prohibet populum ſuum adire Hieroſolymam, vbi erat legitima ſacerdotum ſucceſſio, & altare contra altare erigit, vitulóſque duos, vnum in Bethel, alterum in Dan duobus regni ſui finibus religionis ergò collocat, ritu Aegyptiaco, vnde nuper redierat, atq; ita decem tribus perenni impietate imbuit.
3208 Berſabee antiquam terræ limitem à meridie prætermiſit, quoniam in regis Iuda fide permanſerat propè Idumæorum terrã. Dan autem altero antiquo limite eſt potitus, quoniam erat ad Septemtrionem ad fontem parui Iordanis.

Sacerdotes omiſſa tribu Leui ex plebe inſtituit. Ita duabus in rebus religionem corrupit, in Idolis aſciſcéſis, iterum in tribu Leui à ſacerdotio remouenda, quæ proinde ſe in tribum Iuda contulit.

Sichem oppidum ædificat in mõte Ephraim, ibique habitat. Deinde Phanuël. Crebra bella cum regibus Iuda geſſit dubio euentu.

Deus à principio mãdarat, vt tabernaculum fieret, in quo ſibi ſacrificaretur. Hoc nõ ab omnibus obſeruatum eſt. Nam multi iam inde ſub iudicibus, patiente Deo in excelſis ſacrificarunt, ipſe etiam Salomon *3 Reg. 3.* Hoc obſeruatum videtur à Catholicis in regno decem tribuum. Nam Elias ſacrificaſſe in excelſis 3 Regum reperitur, nec eius ſacrificium fuiſſe reprobatum. Nempe propter neceſſitatem tyrannidis Deus conſuetudinem populi ſui, qua præter eius tabernaculum, & templum, tamen non diis alienis, offerebat, ſed Domino Deo ſuo, ſuſtinebat potius, quàm vetabat, etiam ſic exaudiens offerentes. *Aug. ſuper Iudices lib. 7 cap. 7.*

Vnde nec in iſto regno Catholica Eccleſia deſiit. Nam etiam in Bethel collegium ſiue cœnobium prophetarum ad tempora vſque Eliſei perdurauit, &c. *4 Reg. 2.*

Alij, qui puræ religionis mutationem ferre non poterant, ſecedunt à Ieroboam & eius principibus, ſéque in nouas ſedes trans Aethiopiam conferunt, fortaſſe allecti veteri Aethiopũ & reginæ Sabæ cum ſuis maioribus fœdere & commercio. Vbi eos circumlui fluuio ſabbatico, tãquam mœnibus narrat Eldad Danius Hebręus hiſtoricus. Multi etiam ad duas tribus ſeſe receperunt, alij alio.

Quam regnandi rationem ſibi diſplicere ſatis oſtendit Deus è crebra ſceptri in alienam ſamiliam tranſlatione, ſublatis de medio per cõiurationem Regibus. Sceptrum enim nuſquam vltra quartum gradum tranſiit ad poſteros in aliqua ſamilia, præterquam in Iehu, cuius ſtirps potita eſt regum ad quintam vſque ſobolem.

Ad hanc ſtirpium mutationem deſignandam, tibi minuſculis literis capita familiarum notauimus. Etenim regni huius ſceptrum ab aliis in alios tranſlatum eſt, donec à primo Ieroboam ad vltimum Oſee, in nonam familiam migraret, non quidem legitima vocatione, ſed proditionibus atque paricidiis, vno Amri patre Achab excepto, qui electione regno inauguratus eſt.

Septem duntaxat familias facit R. Selomo in 15 Ieremi, quia non numerat pro nouis familiis Zamri, & Sellum, quòd mox de medio ſublati ſint.

Ieroboam magis hæreticus & ſchiſmaticus, quàm apoſtata vel idololatra. Nam non eiurauit cunctos fidei articulos, ſed eum duntaxat, qui eſt de Eccleſia, & Eccleſiæ ſede atque communione, dum noluit ſacrificare Hieroſolymis, & cum eis communicare, qui in Moſis & Prophetarum cathedra ſedebant, ſed in Dan & Bethel, vbi templa noua conſtruxit, & loco Cherubim vitulos dedicauit. Alioqui Circumciſionem, ritus ſacrificiorum, ceremonias Legis, atque adeo totam legem Moſaïcam retinuit, vt & conſequuti Reges, vſque ad Achab, qui ad iſtam hæreſim adiecit cultum Baalim, ſiue Belorum. Hinc & collegia ſiue cœnobia Prophetarum non extinxit. Filij enim Prophetarum in ipſius regno cateruatim habitaſſe pacificè leguntur in Bethel, in Iericho, in Samaria etiam, vbi erat ſedes Eliſei Prophetæ, &c. *4 Reg. 2. 4, &c.*

Anni mundi.	
3186	* *
	IEROBOAMI FILII NABAT SÆCVLO.
3208	

Anni mundi.

2

3.Reg.15. c **Nabad** an.2. 3210

Iiſdem vaticinantibus.

Aſa rege Iuda.

3

Ibid. d Baſa de tribu Iſacharis an. 24. 3234

Ioram, Azaria filio Obed, Hanani videte & Iehu filio Hanani vaticinantibus.

A tertio Aſæ regis vſque ad 26 incipientem.

4

Ibid. 16. e **Ela** an.2. 3236

Iiſdem vatibus.

A vigeſimo ſexto Aſæ regi Iuda, vſque ad 27 finiētem.

5

Ibid. 16. f *Zamri* qui & Zamar, *Ioſepho lib. 8. cap. 6. & 7.* diebus ſeptem. 3236

Iiſdem prophetis.

Eodem rege Iuda anno eius vigeſimo ſeptimo.

6

Ibid. g *Amri* an.12. 3147

Iiſdem vaticinantibus.

---

c Nadab videtur octo ann. regnaſſe. Quoniam Baſa regnum ſuſcepit anno decimo Aſæ & Ieroboam mortuus eſt ſecundo. Ita inter vtruoque fuerunt octo. *Kimbi 2 Paral. 16*, reſpōdet ſex annis certaſſe de regno, duobus extremis plenis regnaſſe, quos proinde tantum ſcriptura ei aſſignet. Alij malunt primum Baſæ conuenire cum tertio Aſæ è *4 Reg. 15.* Quod rectius.

Propter impietatem regno Indignus, per inſidias à Baſa interfectus eſt, & genus Ieroboæ totum extioctum. Nam vt in regibus Iudæ regnum ſemper manſit in eadem familia, ita in iſtis è contrario, via permanauit ad filium, vel nepotem.

d Haec ſecunda regum familia ſedem in Tirſa poſuit, vt prima in Sichem.

Vſque ad vigeſimum ſextum Aſæ. Vnde viginti tres pleni duntaxat Baſæ tribuendi ſunt.

Baſæ regi Iſraël familiæ internecionem Propheta à Domino nuntiat, quòd ſequeretur impium Ieroboami cultum. *3 Reg. 16*, hoſtis licet eius & Nabad.

Aedificat Rama in munitionem, ne quis è regno Iuda ad regnum Iſraël, & contrà tranſire poſſet.

Eum bello adoritur Aſa, auxilio à rege Syriæ petito. ob quod à Propheta increpatur *2 Par. 16.*

e Balla per duces geſſit contra Paleſtinos. Poſt epulum à Zamri militum principe interficitur an 27 Aſæ.

Huc vſque collatio regum Iuda & Iſraël caret difficultatibus.

f Zamri Elam & familiā Baſę funditus extinxit. Nam ne mingentem quidem ad parietem, id eſt, canem reliquit. Manſit tamen in impio eorum inſtituto, & idola coluit. *3 Reg. 16.*

Quòd audiſſet exercitum, qui obſidebat Gebbethon vrbem Paleſtinorum audita Elæ morte feciſſe ſibi regem vniuerſi Iſraël Amri principem caſtrorum, ſeipſum incendio peremit, *3 Reg. 16*, atque ita tertia familia deſiit.

Poſt cuius mortem ſcinditur populus. Pars ſequebatur Tebni, pars Amri, *Ibid.*

Anni diſſenſionis, qui quatuor fuiſſe videntur adduntur ipſi Amri.

Hic incipit diſcrepantia regum Iuda & Iſraël.

g Interregnum quatuor annorū in Seder c.17 ab anno ſcilicet 27 Aſæ vſque ad annum 31 eiuſdem: ſed poſteà notatur illos quatuor annos eſſe de numero 12, quibus iſte Amri regnaſſe ſcribitur. Ergo interregnum illud prætereundum.

Et ſanè interfecto Ela, Zamri tantum 7 diebus in Tirſa regnauit, & eodem die, quo audiit in caſtris populus necem Elæ, conſtituit Amri regem ſuper Iſraël, *3 Reg. 16.*

Difficultas oritur ex eo, quod primus Amri incidiſſe dicatur in 31 Aſæ regis Iuda, *Ibid.*

Sed nulla eſt ſi præcedentia ſpectentur. Nam *mortuo Amri diuiſus eſt populus Iſraël in duas partes, vna ſequebatur Tebni, vt conſtitueret eū regē* per annos 4 aut 5. *Mortuuſq; eſt Tebni & regnauit* pacificè, ſecurè & ſine æmulo *Amri*, ſequentes annos ſeptem. Ita *regnauit Amri ſuper Iſrael anno trigeſimo primo Aſæ regis Iſraël*. Totúmque eius regni curriculū comprehenſum eſt annis duodecim. Si quinque illi, quibus regnauit cum Tebni, connumerentur..

Ita vigeſimo ſeptimo Aſæ pugnat de regno cum Tebni per annos 4 vel 5. trigeſimo primo finem contentioni ob æmuli mortē imponit, ſicque deinceps ſeptem annos quietè,

firmiter & verè regnat. Cultus cauſa trigeſimo primo Aſę regnaſſe dicitur ſuper Iſraël duodecim annis. Ita tamẽ vt duodecim illi incipiant ab Aſæ 27, quies & firmitas à 31.

Prodigioſè aliqui ex his duodecim ſex cõſtant, ſexque poſteriores abſtrahunt, & cum viginti duobus Achaz confundunt, idque (inquiunt) vt tempora Regum Iſraëlis cum Regum Iuda couenienter conferantur. Quaſi vero vt proximè, reſponſio non ſit ſimplicior & rectior collario.

Amri migrat in Samariam, inter Iudeam & Galileam, vbi regnat annis 6. Sicq; Samaria vrbs amplificatur, & fit regni metropolis, cùm eum honorẽ haberet antea Tirſa. *3 Reg. 16.* Idque poſtquam firmaſſet imperium, & Tebni regni æmulus ſub Aſæ trigeſimum primum fuiſſet mortuus.

Samaria condita (in vrbis ſcilicet formam, nam iam olim vicus erat) *Ibid.*

Ab ea condita, æra ſiue principium rationis decem tribuum deducta eſt, iuxta quam Iſraëlitæ numerabant à Samaria condita, vt Romani à ſua vrbe. Nam illud 2 Paral. 22. *Quadraginta duorum annorum erat Ochozias rex Iuda, cum regnare cœpiſſet, & regnauit anno vno in Hieruſalem*, ſic debet accipi. Quadraginta duorum annorum erat, ſiue quadrageſimum ſecundũ annum attigerat, à Samaria condita, & Amri in eam migratione: tot enim exiſtunt à ſexto Amri, ſiue à Samaria cõdita, ad Ioram regis Iſraël duodecimum, qui erat Ochoziæ regis Iuda primus & vnicus. Alioqui *4 Reg. 8.* vigeſimo tertio ætatis Ochozias iſte interit. Supra in regibus Iuda hanc difficultatem explicauimus, ſed obſcurius.

Ex hac in hoc oppidum migratione regnum Samariæ nomen accepit. Eo autem trãſtuliſſe regni ſedem videtur, quòd Tirſenſes fuiſſent Tebni æmuli ſui partes ſecuti.

h Achab ducta Iezabel, idola gentium introduxit, fanum Baalim in Samaria ædificauit, altare Baal & lucum idolis dicauit, primus denique nouas ſuperſtitiones inuexit. Nam eo vſque reges Iſraël ſimplici impietate Ieroboam filij Nabat contenti fuerant, quæ erat de vitulis. *Kimhi, 4 Reg. 21.* — 3. Reg. 22

Inter reges Iſraël ſingulare impietatis & iniuſtitiæ exemplum, Ioſaphati religioni & virtuti, cuius temporibus regnabat, oppoſitum, *3 Reg. 15.*

Impiam duxit Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Ithobalum appellat Ioſephus, quem regem fuiſſe Tyri Menander Epheſius tradidit, vt idem ſcribit contra Appionem.

Prophetas Domini interemit. *3 Reg. 18.*

Ob quas impietates Deus eum primùm fame trienni cœlo pluuias denegante, deinde verbo per Eliam caſtigauit.

Benadad Regem Syriæ ſibi arma duobus annis & ſemis inferentem, duobus & triginta regibus in ſocietatem belli aſcitis, bis victum incolumem dimiſit, ſuo magno malo.

Nam tertio prælio eſt interfectus, *3 Reg. 22*, ad Ramoth-Galaad iaculo traiectus inter commiſſuras & loricam.

Anno eius quarto regnum adit Ioſaphat in Hieruſalem.

Benadad rex Syriæ cum 30 aliis regibus obſidet Samariã. Regnum ergo Syriæ illa tempeſtate præſtans, nec monarchiam Aſſyriorum agnoſcens.

Iezabel huius vxor feruens idololatria, prophetas Domini vbique perſequitur, vt Elias ſolũ ſe à ſacrilegio immunem crediderit, donec Dominus reſponderit ſeptem millia virorum adhuc eſſe, qui ſe idolis non dediſſent.

Elias

Anni mundi.

3247

A 27 Aſæ regis Iuda, ad eiuſdem 38.

7

h Achab an. 22. — 3268

Prophetantibus Iehu, *Abdia, Michea, Zaaziel, Eleazar, Elia.*

Aſa & Ioſaphat Iudæ *regibus. Ab Aſa 38 vſque ad decimum ſeptimũ Ioſaphat.*

3268

Anni Mundi.

3268 Elias ſe eius conatibus opponit. Sacerdotes Baal occidit. Cuius rei cauſa iram eius fugiens in deſertum Beerſabeæ ſe contulit vbique diuinitus ſuſtentatus.

Inde iuſſu Dei rediit Damaſcum, & Hazaëlem vnxit in regem Syriæ, Iehu in regem Iſraël, & Heliſeum in Prophetam.

Ipſe & Eliſeus inter decem tribus vaticinium exercuerunt, non inter duas.

Sic Michæas filius Iemla in vincula cõiectus, quòd Achabo exitiabilem fore pugnam denuntiaſſet, contra 400 pſeudoprophetarum ſententiam. Nam is non eſt Michæas Moraſtites, cuius extat prophetia aduerſus Iſraël, quippe qui vixerit ſub Achaz & Ezechia rege Iuda & Phaceæ rege Iſraël.

Nepher Cherres rex Aegypti an. 4. Amenophis an. 9.

8

Ibid. i OCHOZIAS an. 2. 3270

Iiſdem prophetis.

i BAAL quoque coluit. Punitus defectione Moabitarum & naufragio claſſis, quam in Tarſis Indiæ miſerat, ac demum letali morbo abſumptus ſine virili prole. Maximè quia miniſtros miſerat, qui Beelzebub idolum Accaronenſium pro ſalute ſua conſulerent.

Secundum eius annum aliqui dũtaxat putant inchoatum, itaque integrum tribuunt Ioramo ſucceſſori. Quod ſimiliter faciunt in Achab, dum viginti vnum annos plenos ei duntaxat relinquunt.

Anno ſecundo Ochoziæ tranſlatus eſt Elias, & non apparebit, quouſque veniat rex Chriſtus: Tum apparebit & ſecundo occultabitur, nec poſtea apparebit, quouſque veniat Gog & Magog. *Hæc Seder c. 17.*

Ioſaphat Rege Iuda, ſub eius decimum octauum.

Sic ſuprà in Ioſaphat ſub eius decimum octauum tranſlationem iſtam contigiſſe è 4 Reg. 3 docuimus, qui cum hoc concurrit.

Atque hic incipit hiſtoria quarti regum.

Eius reliquiæ, id eſt, pallium Heliſæo dimiſſum, miracula edunt, Iordanem biſariam ſecantes, vt Heliſeus per ſiccum tranſiret, & filij prophetarum, qui morabantur in Hiericho, ſpiritum Eliæ duplicem ſuper eum inſediſſe agnoſcerent. *4 Reg. 2.*

9

Ibid. k IORAM frater Ochoziæ an. 12. 3282

Spiritus autem Eliæ erat duplex, prophetiæ ſcilicet & miraculorum. *Ibid.*

Nam non omnes prophetæ donum habuêre miraculorũ. Scio ſpiritum illum Eliæ duplicem aliter intelligi. Sed hunc puto eſſe germanum ſenſum.

Ei poſt mortem Synagoga ſiue Sacellum in Carmelo monte, vulgato ipſius habitaculo dicatum eſt, in quo vigebat oraculum, de quo Sueton. in Veſpaſ. cap. 5. Apud Iudæam Carmeli Dei oraculum conſulentem (Veſpaſianum) ita confirmauêre ſortes, vt quicquid cogitaret pollicerentur.

Elia & Eliſeo vaticinantibus.

Apparebat in circumciſionibus, & in illis præſens adeſſe putabatur. *Kimhi in Malach.* & ſæpius alias *In tract. Berachot, &c.* Vt cum miſit literas ad Ioram regem Iuda ſeptem annis poſt ſuam tranſlationem. *Seder c. 17. è 2 Par. 21.*

* *

Diebus Achab ædificauit Ahiel de Bethel Hiericuntem. Iaciens fundamenta perdidit Abiram primogenitum ſuum, ponens portas natu vltimum ſuum ex prædictione Ioſuæ (cap. 6.) *3 Reg. 16.*

Ioſaphat, Ioram & Ochozia in Iuda regnantibus, à 21 Ioſaphat vſque ad interitum Ochoziæ.

k HIC eſt filius Achab, in quo eius familiam extinctum iri Deus denuntiarat.

Vt filius Achab fecit malum coram Domino, ſed non quantum pater ſuus & mater. Abſtulit enim ſtatuas Baal, quas fecerant. Peccatis dũtaxat Ieroboæ inhærens. *4 Reg. 3.*

3282 Triumphauit de Meſa rege Moab, qui recuſabat ſoluere

centum millia agnorum & totidem millia arietum cum ſuis velleribus,

Adiutus armis regis Edom & Ioſaphat regis Iuda, cuius cauſa Eliſeus ad pſaltis muſicam de proſpero belli euentu vaticinatur. *Ibid.*

Illic Meſa primogenitum ſuum obtulit diis ſuis in holocauſtum.

In bello contra Hazaëlem regem Syriæ vulnus accepit & curandi ſui cauſa in Iezraël receſſit, vbi à Iehu ſeruo ſuo & ſucceſſore interficitur.

Sub hoc fuit & altera fames. Nona è memorabilibus decem, quas Hebræi in Targhum Ruth numerant, vt ſuperior ſit Octaua ſub Achab Elia propheta viuente. *3 Reg. 17.* Hæc nona Eliſeo in Samaria. *4 Reg. 6.* poſt quam Decima, expectetur ſub Meſſia, de qua fortaſſe noſter Ioan. in Apoc.

Dicitur an. 2. Ioram regis Iuda regnaſſe Ioram regem Iſraël. *4 Reg. 1.* Decimo autem octauo Ioſaphat, *4 Reg. 3.* Nempe, quia Ioram rex Iuda à patre deſignatus eſt anno regni ipſius 17 quando pater regi Achab auxilium ferebat contra regem Syriæ. *2 Reg. 22.* Nam hic mos erat aduerſus futuras ſeditiones, vt ſi quis Regum in bellum profecturus eſſet, prius ſignificaret, quem regem poſt ſe eſſe vellet, ſi ipſe fortaſſis in prælio caderet. Hanc legem ſequebãtur Perſæ ex Herodoto, ex qua accidit, vt in eorum Regibus recenſendis Hebræi à Græcis & Latinis plurimum diſcrepent, vt infra docebo. Hoc etiam ſequebantur Romani, quando Imperatoribus dabant Cæſares.

l IEHV ſcriptis literis in Samariam omnem progeniem Achab deleuit, vxorem, filios & fratres Achab, & ſacrificos omnes Baal, ex cuius templo latrinas fecit, vt à Deo prædictum fuerat.

Ioram Iſraël & Ochoziam Iudæ reges trucidauit.

Quo die vnctus eſt in Regem, eo die vnctus rex Damaſci Hazaël hoſtis. *Seder. cap. 28.*

In impietate multa piè fecit.

Sub hęc tempora orditur Herodotus ſuam Aegyptiorum hiſtoriam à Cheope, quem regnaſſe ait apud eos an. 50.

m IOACHAS cœpit regnum an. 23 Ioas *4 Reg. 13* quando Ioas templum Domini inſtaurabat. *2 Paral. 24.*

Inuiſus Deo, quòd ſecutus ſit Idololatriam Ieroboæ filij Nabath, ob quam regnum eius regibus Syrorum Hazaëli & Benadad prædæ fuit, donec ab ipſo exoratus Deus, depulſis hoſtibus priſtinum ſtatum ipſi dedit.

n IOAS cum Amaſia, qui eius ſecundo regnum inierat, bellum geſſit & cœpit adduxitque in Hieruſalem, & interrupit murum eius, tulitque omne aurum & argẽtum & vaſa & obſides, reuerſúſque eſt in Samariam.

Eliſeus eius decimo moritur. Ita prophetiæ munere functus eſt plus 60, à 19 ſcilicet regis Ioſaphat. Duplicem Spiritum Eliæ conſecutus eſt, *4 Reg. 2.*

Eius corpus, mortuum hominem alium, à quo fortuito tangebatur, vitæ reſtituit. *4 Reg. 13.*

Amazias rex Iuda regnum ſuſcepit anno ſecundo huius Ioas.

o IORAM in Paralipomenis dicitur. Accisum regnũ in priſtinum ſplẽdorem reſtituit. Antiochia capta, &c. Syros vicit. Regnare cœpit an. 15 Amaziæ. Poſt eius mortẽ, regnum Iſraël à Tyrannis diuexatum eſt, vſque ad finem ſui.

Regnum Aſſyriorum per Phul terrori eſſe cœpit Syriæ & reliquis finitimis, quem ad concionem Ionæ pœnitentiam egiſſe

Anni mundi.

* * 3282

10

4. Reg. 9. l *Iehu* an. 28. 3310

Ionadab filio Rechab Eliſeo & Zacharia filio Ioiade, prophetantibus.

Athalia & Ioas in Iuda.

11

4. Reg. 13. m IOACHAS an. 17. 3327

Zacharia filio Ioiade propheta.

Ioas rege Iuda, ab eius 23.

12

n IOAS an. 17. 3343

Prophetis Amos patre Eſaiæ & Oſea.

Regib. Iuda Ioas & Amazia, à 37 Ioas ad Amaziæ 15

13

3. Reg. 15. o IEROBOAM filius Ioas 41. 3384

3.Reg.15 *Vaticinantibus Oſea, Amos altero à patre Eſaiæ, Eſaia, Iona.*

Amazia & Ozia regibus Iuda, ab Amazia 15 ad 27 Oziæ.

1 Par. 5. *Phul Aſſyriorum an. 48.*

Ibid. p INTERREGNVM octo annorum.

A 28 Oziæ ad eius 37.

14

* ZACHARIA menſ. 6.

Iiſdem vaticinantibus.

Ozia rege.

15

q *Sellum* menſe 1, vel dieb. 28.

Prophetis iiſdem.

Ozia rege. Phul Aſſyriorũ.

16

Ibid. r *Menahem* Tirſenſis an. 10.

Prophetis iiſdem.

Ozia rege. Phul Aſſyriorũ.

17

Ibid. ſ PHACEIAS Menahem an. 2.

Iiſdem vaticinantibus.

4 Reg. 15. *Ozia rege, ab eius 50. Phul Aſſyriorum.*

18

4 Reg. 15. t *Phakeias* Romeliæ an. 20.

Vaticinãtibus iiſdem, itémque Oſea, Michea Moraſtite & Oded.

Regnantibus in Iudæa per ordinem Ozia, Ioathã, & Achaz. à 52 Oziæ vſque ad 4 Achaz.

1 Par. 5. *Aſſyriorum Tiglath-Phalaſſar an. 25.*

Anni mundi.

egiſſe ferunt. Cultum vnius Dei Oriẽs ad huc retinebat, nec tam erat corruptus in πολυθεΐᾳ, quàm Occidens.

Ionas prædicit euerſionem Niniuę regi Aſſyriorum iam ſupra reliquos emergenti. Quare & huius Monarchiæ prima nunc mentio fit in Bibliorum hiſtoris.

p QVIA 4 Reg. 14, Ieroboam auſpicatus eſt regnum ſuum Amaziæ decimo quinto, & regnauit annis 41, qui incidunt in 27 Oziæ, cum mox ſequenti cap. 15 ſcriptum ſit. *Anno 38 Oziæ Regis Iuda regnauit Zacharias filius Ieroboam*, octo annorum, vt minimum, interregnum debet cõſtitui, etiam ſi fuerit in paternum regnum ſucceſſio, quemadmodum ſępe videmus propter crebras & ſubitas 3393 familiarum vices hęreditates manere interruptas & certis poſſeſſoribus vacuas. Certè hic crebra & repentina familiarum mutatio abſumpſit octo annos, & deinde nouem, de perpetuo & rato Regum Iuda numero.

* ZACHARIAS impietatem patrum ſuorum ſecutus, non ſucceſſit patri niſi poſt octennium, ſiue à Catholicis, ſiue ab aliis oppugnatus. Deinde ſexto menſe occiſus. Nam Deus nõ ſinit hæreticos tranquille ſuccedere, vel diu ſucceſſione frui.

Poſt eum quidam interponunt interregnum 22 annorum, ſed perperam. Falſo enim nituntur fundamento, hoc ſcilicet regnum viguiſſe annus 270, quot eſſe putant à morte Salomonis ad Seatum Ezechię. Atqui ſi rectè ſubduxiſſent, duntaxat reperiſſent 259.

Satis ergo eſt octo vacuos inter Ieroboam & Zachariam intercalare, Nam 38 Ozię regis Iuda regnare cœpit Zacharias. 4 *Reg.* 15, cum Ieroboam mortuus eſſet eiuſdem vigeſimo ſeptimo. 4 *Reg.* 14.

3403 Deinde totidem vel potius nouem, inter penultimum & vltimum reges, vt illic ex apertis Scripturę locis demonſtrabimus.

q SALLVM interficit Zachariam, & viciſſim facti ſui exemplo à Menahem poſt menſem interficitur.

Sexta familia.

Roma conditur in Italia Sextę Olympiadis an. 3.

r PHVL contra terram Iſraël bellum molitur, & regem 3405 Menahem tributarium facit. 4 *Reg.* 15.

Hic primus cum Iſraëlitis negotium habuit, primus putatur regnaſſe inter Aſſyrios extincto Sardanapalo. Sed iam refutauimus.

In Menahem ſeptima familia incipit.

ſ COAPIT regnum anno Ozię quinquageſimo. Patrem imitatus malum fecit coram Domino. Quare necatus ſimul vitam & imperium amiſit.

t PHAKAA Ieroboami impietatem imitatur. Iudęam 3425 ſub rege Iudæ Ioatham excurſionibus vexat. Inde aſſumpto Razi rege Syrię Achazum Ioathę ſucceſſorem armis aggreditur & facta ingenti cęde Hieroſolymam obſidet. *Eſ.* 7.

Achazo in auxilium ſui regem Aſſyriorum Tiglath-Phalaſſar vocante Galileam perdit, tribubus Galileę Zabulon, & Nephtalim in Aſſyriam tranſlatis.

Atque hæc fuit prima tranſmigratio Iſraël. Quare in odiũ ſuorum adductus ab Oſee inita coniuratione perimitur eodem ſcelere, quo imperium aſſumpſerat.

In eo fuit familia octaua.

Ne mireris ſi Oſeas, Amos & Eſaias adhuc vaticinarentur. Nam floruerunt diutiſſime, & quiſque illorum quatuor reges Iuda ſepeliiſſe dicitur Oziam, Ioatham, Achaz & Eze-

chiam *R.Selom.Oſ.1.Kimhi Eſa.1.*

Tiglath-Phalaſſar Aſſyriorum rex, vrbes Aron, Abel, Bethoecha, Ianocha, Cades, Aſor, Galaad, & Galileam, & vniuerſam terram Nephtali cepit, & in Aſſyrios abduxit. 4. *Reg.* 15. Hoc modo Iudæos Galilea potitos, eam primùm inhabitare cœpiſſe quidam exiſtimant.

u INTERREGNVM nouem annorum ex 4 Reg. 15, & 17. omnino hic ſtatuendum. Nam iſte Phaceias regnare incipit an. 52. & vltimo Ozię, deſinit ſub annum 20 Ioatham, qui erat quartus Achaz, à quo ad ſextum Ezechiæ, quando concidit iſtud regnum, ſuperſunt anni 18. nempè 12 reliqui Achaz & ſex Ezechiæ. 1 Par. 5. ibid.

Vel regnauit Oſeas vltimus Iſraëlitarum rex annos 18. Nouem per tyrãnidem ab anno vigeſimo Ioatham, qui fuit quartus Achaz 4 *Reg.* 15. Indignata enim Scriptura impium regem Achaz illic nominare, mortuum potius patrem nominat. Nouem alios per ius, dum anno 12 Achaz, rex eſt cõfirmatus & receptus, 4 *Reg.* 17.

x OSEE minus impius, quàm reges ſuperiores, 4 *Reg.* 17 perpetuam tamen genti captiuitatem importauit, quòd peccatorum menſura iam ad ſummum perueniſſet.

Duodecimo Achaz regnum conſequitur poſt octennem vel nouennem de regno cum familia Phaceæ dimicationem. Vnde hîc nona & vltima Regum Iſraël ſtirps.

Suo primo, à Salmanazare rege Aſſyriorum virtus dare ei tributum coactus eſt. Septimo quòd legatos ad Suam regem Aegypti miſiſſet, vt eius ope ſeà tributo impoſito liberaret, in Samaria poſt triennium ferè à Salmanazare regreſſo obſeſſus eſt ac tandem captus & cum populo, id eſt, cum reliquis octo tribubus Iſraël in Aſſyriam tranſlatus, & in vrbibus Hala & Habor iuxta fluuium Gozan in ciuitatibus Medorum collocatus. 4 *Reg.* 17 & 18.

Hæc eſt clades extrema regum & decem tribuum, quæ ſexto Ezechiæ regis Iuda vltra montes Medorum & Perſarum abductæ ſunt, miſſis aliis in earum terram. Hæ Orienti & Septemtrioni infoſæ, Iudæorum clauſorum fabulæ dedere cauſam; qua de re extat Eldad Danius à nobis verſus.

Perditas in Oriente aiunt Hebræi. Intereà facilè aſſenſum præbuerim iis, qui ex iſtis, ortos Tartaros opinantur, ſiue quia Tartari tenent oram Septemtrionalem Orientis & Aquilonis, ſiue quia illorum præcipuum imperium Perſico imminet, eoq́ue terminatur à parte Aſſyriæ & Mediæ, ſiue quia diu latuerunt, & ignoti permanſerunt. Nam eorum nomen tantùm auditum circa annum Domini 1200. Adde, quod nomen Tatari (ſic enim loquendum aiunt ſine r) Hebraicè & Syriacè ſonat derelictum, deſertum. Præterea Hordas Tartarię, in prouinciis Septemtrionalioribus aliquę retinuerunt nomen Dan, alię Zabulon, alię Nephtali, inter regna aliqua nomen Tabor, alia alterius Hebraici monumenti, vt nec mirum ſit Ruſſiam, Sarmatiam, Lituaniam, Moſcouiam & cæteras verſus Tartariam regiones Iudæis abundare.

Denique quoniam Circumciſionem ſunt perpetuo amplexi, antequam quicquid accepiſſent de infœlici Mahomete, cui & facile aſſenſerunt, quod in multis ſuæ legi & moribus congrueret.

In hanc cladem inciderunt, quoniam à cultu Dei, quem tradiderat Moſes, defecerant, & nouam religionem aſciuerant 4 *Reg.* 18.

In hoc

Anni mundi.

u INTERREGNVM annorum 9. 3434

A tertio Achaz ad eius duodecimum.

19

x OSEE filius Ela an 9. 3443

Iiſdem vaticinantibus.

Achaz & Ezechia regibus Iuda.

A duodecimo Achaz ad ſextum Ezechiæ.

Aſſyriorum Salmanazare an. 17.

ASSYRIORVM ET OSEÆ REGIS SÆCVLO.

Anni mundi.

In hoc bello Tobias in captiuitatem ductus eſt. *Tob.* 1.

Eſt etiam probabile earum partem eſſe populos Americæ ſiue Indiæ occidentalis (quod miror à nullo animad-
3434 uerſum) Primo, quia traduntur perditę in Oriente, *R. Selom. Cant. Salom.* 2. Secundo, quia in inſulis S. Michaëlis ſiue Eſſoris ad illam orbem pertinentibus ſepulchra ſubterranea à noſtris reperta ſunt cum literis Hebraïcis antiquiſſimis, ſupernè quidem מהטם אל (*quid volaunt Deus*) infernè autem טעלבין מחרץ אַל cum duobus apicibus, (*Scalbim mortuus eſt, ſcito Deum*) Teuetus lib. 23 Coſmog. cap. 7.

Tertio, quia 4 Ezræ 13. profectæ narrantur *in ulteriorem regionem, vbi nunquam inhabitauit genus humanum. Per introitus autem anguſtos fluminis Euphratem introierunt. Fecit enim eis Deus ſigna & ſtitit venas fluminis, quouſque tranſirent. Per eam enim regionem erat via multa itineris anni vnius & dimidij. Nam regio illa vocatur Aſereth.* עֲשׂרת quaſi tranſito Euphrate venerint in Tartarica deſerta, indéque in illam terram ignotam verſus Groriandiam. Nam ab illa parte America dicitur aperta & ſine mari cum aliis ex partibus ſit mari clauſa & peninſula. Quin & per anguſta freta, maria etiam vaſtiſſima eò peruenire potuerunt, vt in regionea ſolo mari à Tartaria diremptas.

Quarto, quia Iudæos appellant clauſos veteri traditione & Cabbala. Conſtat autem Americos clauſos vndique mari, ac Americam vel eſſe magnam inſulam, vel peninſulam. Nam adhuc dubitatur vtrum à partibus Septemtrionis iuncta ſit continenti Aſiæ ſiue Tartariæ magnæ, vel ab ea freto duntaxat excluſa, vt ab orbe antarctico, verſus auſtrum, per fretum Magellanicum.

Cuthei in Samariam tranſlati cum diis patriis ſacra facerent, deuorati à leonibus cœperunt. Quare vnum è ſacerdotibus captiuum reuocarunt, qui eos iura regionis doceret & vnius Dei cultum. Quem tamen ita ſeruarunt, vt quæque gentes fabricaret Deum ſuum. *quarti Regum decimoſeptimo.*

Addit Ioſephus eos recepiſſe quinque Moſis libros, ſed male interpretatos, neque Iudæos, neque Gentiles euaſiſſe. cum Iudæi bene rem ſuam gererent, ſe Iudæos & Ioſephi progeniem aſſeruiſſe, cum male, ſe Babylonios affirmaſſe (hæreticorum ingenium.)

Samaritanorum origo, quorum religionem ſemi-Iudæam, quàm planè paganam malle ſe Deus immiſſis leonibus declarauit. 4. *Reg.* 17. Cutheos eos Hebræi appellant, quòd poſt veteres colonos exactos à Salmanazare, veniſſent de Cutha & vicinis vrbibus & regionibus Aſſyriæ & Mediæ. *Ibid.*

E Iudaïca religione, quinque libros Moſis duntaxat receperunt, ſecundum Sadduceos de reſurrectione, animæ immortalitate & futuri regni ſtatu ſapiebant, gens Sicariorum, vnde Doſitheus & Simon Magus hęreſiarchę. *Orig. hom.* 25 *Num. & lib.* 1 *&* 2. *in Celſ.*

Secundum Ethnicos à Iouis & reliquorum deorum cultu non abhorrebant, ſe Medorum Perſarumque colonos dicentes. *Ioſeph. lib.* 12, *cap.* 7. De iſtis lege 1 Machab. 5. & 2 Machab. 5 & 6.

Decem tribuum tres captiuitates ſiue tranſmigrationes, quot duarum fuiſſe ſuo loco notauimus. Primo aſcendit Aſſar rex Aſſyriorum, qui & Tiglath-Phalaſſar, & traxit in
3443 exilium tribus Ruben, Gad, & dimidiam Menaſſis, quæ

erant trans Iordanem, abſtulitq́ue vitulum aureum, quem primus Ieroboam in Dan dicauerat. Idq́ue diebus Phakeæ filij Romeliæ & Achaz regis Iuda. Deinde poſt aliquot annos initio regni Oſeæ, vltimi regis, Salmanazar rex quoque Aſſyriorum abduxit tribus Aſer, Iſachar, Zabulon & Nephtali in Aſſyriam, Iſraëlitis Galileam exhauriens, reliquos tributarios faciens, & alterum vitulum exportans. Poſtremo cùm rebellaſſet Oſeas anno regni ſexto, adſunt Aſſyrij rege eodem Salmanaz. tribumq́ue Ephraim, & dimidiam alteram Menaſſe terra expellunt, tumq́ue Cutheos, Babylonios, Suſeos, Elamitas, & cæteros Samatitas, qui ipſorum vrbes incolerent, mittunt. *Seder cap.* 22.

Salmanazari decem tribuum euerſori, ſucceſſit Senacherib, qui ea paſſus eſt, quę Eſaias & Herodotus ſcriptis mandarũt. Denique Sardanapalus filius, vt ex voce Aſar-Adon, Hebraïca coniectare licet, Aſar-Adon Phul, Latinè & Græcè Sardana-phalus. Errant ergo Germanorum noui chronologi, qui ſomniant Sardrnapali exuuias partitos eſſe inter ſe Phul Belochum, patrem Tiglath-phalaſſar Babylonium & Arbacem Medum, ac Sardanapalum vixiſſe Oziæ tempore, dum apud Iſraëlitas regnaret: Ieroboam filius Ioas: vt ſecũdum & nouum neſcio quod regnum Aſſyriorum circa illa tempora ſtabiliant, cùm Scriptura de eo loquatur, vt vnico, & à Phul duntaxat continuato vſq; ad Nabugdonozoris, vel parentum eius ſæculum.

Anni vrbis cõdita.

Anni mundi. 3443

Summa, anni 258, menſes 6, dies ſeptem, quẽadmodum à morte Salomonis, quando iſtud regnum cœpit, ad ſextum Ezechiæ, quando deſiit, fluxerunt anni 259.

Sine duobus interregnis Sũma anni 241, menſes 6, dies 7. ſed illa fuerunt intercalanda ob ſuperiores cauſas, vt vtriuſque regni tempora & ætates conſonarent.

.·. .·.

INTERIM HAC QVINQVE AETATE, PROPTER TANTOPERE CORRVPTVM AB HAERETICIS RELIGIONIS STATVM, DOCTRINA Eccleſiæ ad ſequentem tranſmitri perenni ſerie dnon deſiit.
Quod ſic emonſtratur. à

QVINTA *ætate ſuperior doctrina, pietas & religio floret & illuſtratur per innumerabiles prophe-* 3250
tas. Deum eſſe vnicum, *Eſ. 43, 44, 45, Præter me non eſt Deus, &c. Et tamen trinum. In Hebraica veritate Eccleſiaſtis 12. Memẽto creatorum tuorum in diebus iuuentutis tuæ, Prou. 12. Noui ſcientiam Sanctorum, Eſ. 6. In illa viſione Seraphica, Quis ibit nobis (Patri, Filio, & Spiritui Sancto) præter nobile illud Triſagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, à Ioanne in Apocalipſi repetitum. 22. Non ſuſpexiſtis ad eos, qui fecerunt eam (Hieruſalem) 42. Creans cœlos, & extendentes eos Dominus, 44. Sic dicis Dominus factores tui. et iterum v. 24. Dominus factores tui. 50 Mane erige aurem mihi, & audiam quaſi magiſtros. 54 Quia dominabuntur tui, qui fecerunt te, Dominus exercituum nomen eius. Oſ. 11 Iuda adhuc deſcendit cum Deo, & cum ſanctis fideli. Hier. 10 Dominus Deus verus eſt ipſe dij viuentes, & Rex ſempiternus. 23 Peruertiſtis verba Deorum viuentium, Domini exercituum Dei noſtri. Quos Eſaias vnico cõtextu expreſſit nominatim c. 48. Ego primus & nouiſſimus, Non à principio in abſcondito locutus ſum. Ex tempore antequam fieret ego eram & nunc Dominus Deus miſis me & Spiritus eius Nam loqui illic Filium Dei, non Prophetã conſtat per literam*
præcedentẽ. Manus quoque mea fundauit terrã, & dextera mea menſa eſt cœlos. Filium Deum eſſe. *Eſ. 7, 9, 10,* ad
25, 35, 40, 45, 55, 58. Hier. 23 & 33. Oſ. 1. Baruc. 3. Ioel. 2. Mich. 2 & 5. Pro. 8 & 30. Spiritum quoq; Sanctum, *Eſ. 48, 59 & 63. Ipſi ad iracundiam prouocauerunt eum, & Spiritum Sãctum eius. 61 Spiritus Domini ſuper me, 44. Effundam Spiritum meum ſuper ſemen tuum. 32 Donec effundatur ſuper nos Spiritus de Excelſo, Ioel 2, &c.* In Chriſtum fides, & eius expectatio, *Eſ. 6, 7, 8, 33, 35, 40, 42, 45, 48, 50, 51, 53, 55, 57, 60, 61, 62, 63. Hier. 11, 23, 31, 33, Ioel 2, Abac. 3. Soph. 2 & 3. Mich. 5. Oſ. 6 & 11 denique quotquot Prophetæ & Sibylla illa tempeſtate ſcripſerũt.* Sacerdotium, Miniſteriũ publicum, *Sadoc primus templi Pontifex, et reliqui vſque ad Ioſedec tempore captiuitatis per Catalogum 1 Par. 6, Sacerdotes, Leuitæ & Prophetæ innumerabiles, in libris Regum & Paralip. quorum ordo & ſucceſſio in Seder Olam.* Sacrificia & Sacramenta, fidei ſigna, *eadem quæ prius per ſingulos libros Regum & cæteros huius ætatis hiſtoricos & ſcriptores. Quin et eorum per Chriſtum perfectio, correctio, immutatio prædicitur. Eſ. 12, 55, 52, 61. Hier. 31, &c. Prou. 9.* Pœnitentia, & eius partes, *Illas vrgent Prophetæ, & in eis neglectis totã malorum cauſam conferunt. Eſ. 1, &c. Ioel 1, &c. Doctrinam contrariam pſeudoprophetiam ſiue hæreſim appellãt. Lament. 2. Prophetæ tui viderunt tibi falſa & ſtulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent. Hinc apud eos hoſtia pro peccato, & delicto, & ieiuniorum, ſacci, cilicij, luctus, ſpiritus contriti & tribulati mentio continua.* Confeſſio, Exomologeſis, *vt quæ iam eſſet inſtituta Leuit. 5. Qui peccauerit vel deliquerit agat pœnitentiam pro peccato & offerat. & ſic ſæpius illo capite, vbi Hebraicè vbique, & con-* 3569
fiteatur

Anno mundi

4121 fiteatur id in quo peccauit, vt Leuit. 13 leproſus adiens ſacerdotem ſe eſſe leproſum clamabat, & Num. 5. Vir & mulier cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere atque deliquerint, confitebuntur peccatum ſuum. modum eorum confitendi vide apud Fagium in quintum & decimum ſextum Leuit. Viddui, appellabant ex Elia in Tubi, vnde R. Iſaac Leuit. 1. Qui agit Teſuba (i. pœnitentiam) vt faciat Viddui & confiteatur peccatum ſuum neceſſe eſt. Euchariſtiæ tanquam rei admirandæ promiſſio, Pro. 9. Oſe. 14. Viuent tritico, &c. vbi R. Kimhi è דגן ſemina tranſubſtantiationis adducit. Feſta ad ſeptem Moſaica adduntur noua. Dedicatio templi Salomonis in menſe Bethanim. i. Septembri 3 Reg. 8. ἐνδελεχισμός, tabularum fractarum menſe Maio Ioſ. lib. 6 Bell. c. 8 & aliquot alia. Templa, Templum Salomonis incredibili ſumptu extructum 2 Par. 3, 4, 5, domus orationis. Eſ. 56. Hierem. 7. Synagogæ Hieroſolymis à quadringentas & octoginta è traditionibus Heb. & innumerabiles aliæ per vniuerſam terram Paleſtinæ noſtris parœciis reſpondentes. Imagines ſacræ. Cherubi Salomonis forma iuuenili & opere ſtatuario & ſolido præter Moſaicos 2 Paral. 3, vbi pictis aliis multis & cælatis ſculpturis omnes templi partes, etiam veſtibuli exteriora aſperguntur, & 3 Reg. 6 tam intrinſecus, quàm extrinſecus pro templi etiam foribus & introitu, vnde Pſalmus 73. queritur, quòd Babylonij exciderint ianuas vel ſculpturas, picturas, cælaturas templi. Nam Pittuhim illo loco ad hunc modum interpretatur Rabbini. Eſ. 19 alludens ad ſua tempora, in illa die (inquit) erit altare in medio terræ Ægypti & titulus Domini (Matſebá, ſtatua propriè) iuxta terminum eius. Oſeas cap. 3 ſacris imaginibus, quas Teraphim appellat, priuandas decem tribus vaticinatur, propter ſua peccata, quòd eſſent euertendæ per Aſſyrios & in captiuitatem abducendæ. E quo loco R. Iaphet cum veteribus Rabbinis colligit, vt & indicat illic Abben Ezra, decalogo ſacrarum imaginũ vſum non fuiſſe prohibitum, ſed profanarũ & Idololatricarum dũtaxat. Serpens aheneus hoc adhuc ano extabat in excelſis 4 Reg. 18 vſque ad regem Ezechiam, qui eum euertit propter abuſum, non quia imago, &c. Delectus ciborum, Eſ. 66 qui edunt carnem ſuillam & abominationem et murem, ſimul conſumentur dicit Dominus. Ieiunium 3 Reg. 21. 2 Par. 20. Tob. 12. Eſ. 58. Hiere. 36. Ioel. 1. Quin & Elias hac ætate exemplum ieiunij quadrageſimæ renouauit 3 Reg. 19 à multis olim inter Iudæos obſeruati è R. Beniamin in ſuo itinerario. Alia multa ad Moſaica adiecta ſunt, quarto menſe, id eſt Iunio, quinto. i. Iulio, ſeptimo. i. Septembri, decimo. i. Decembri, quorum meminit Zacharias c. 8, et Hebræi in ſuo Calendario. Religioſorum vita & vota & inſtituta varia. Filij prophetarum in Bethel, in Hierico, etc. 4 Reg. 2, 4, 5, 6, 9. Elias vir piloſus, Zona pellicea accinctus et Eliſeus hanc vitam illuſtrarunt 3 Reg. et quarto. Rechabitæ Hier. 35. abſtinentes ab vrbibus, vino, ædibus, agris, poſſeſſionibus, peculio ſiue proprio, qui & vocãtur Scribæ ſiue doctores 1 Par. 2, v. v. 1. Holda propheteſſa q. abbatiſſa habitans in Millo, id eſt, collegio, vel domo doctrinæ, vt habet Chaldæus 4 Reg. 22. Sancti & eorum preces, inuocatio, vis, cura. Elias curat res viuorũ. Miſit enim cælitus literas ad Ioram regẽ Iudæ filiũ Ioſaphat, in quibus iram Dei contra ipſum explicabat, annis ſeptem poſt ſuum tranſlationem in cælum, In Seder Olam cap. 17, Ioſep. lib. 9 Ant. ca. 2, quòd aperte colligitur è 2 Par. 21, & 4 Reg. 2, vbi intelligitur tranſlatus ante decimum octauum regni Ioſaphat, id eſt, ſeptem annis ante Regnum iſtius Ioram. Eſ. 44, ille vocabit in nomine Iacob, vbi Chald. & ipſe יצלי. i. orabit in nomine, ſiue nomen Iacob. Eſa. 62 ſuper muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes. i. angelos, Talmudici in tractatu Menahoth, item patriarchas, qui protegunt nos tanquam muros, R. Selomo è R. Ionathan, qui ſic Chaldaice vertit, Ecce opera patrum tuorum iuſtorum ò vrbs Hieruſalem aptata ſunt & ſeruata coram me tota die & tota nocte, nunquam ceſſant facere mẽtionem tui coram Domino. Baruc 3, audi nunc orationem mortuorum Iſrael & filiorum ipſorum, qui peccauerũt coram te. Hier. 31. Rachel plorat filios ſuos. i. intercedit pro filiis ſuis apud Deum, è Midras Hagada & R. Selo. oſſa Eliſei mortui mortuum ſuſcitant 4 Reg. 13. mortuum eius corpus prophetauit Eccl. 48, id eſt diuina fecit. Nam apud Hebr. prophetare eſt non ſolũ diuina dicere, verum etiã diuina facere. Vnde per ἐπεξήγησιν mox ſequitur. In vita ſua fecit monſtra & in morte mirabilia operatus eſt. Vt proinde Ioſias eius ſepulchrũ, oſſa & ſanctos cineres, quẽadmodũ & alterius prophetæ, honorificè obſeruauerit 4. Reg. 23. Palliũ Eliæ tranſlati aquas Iordanis diuidit 4 Reg. 2. Reliquiæ Arcam & reliquias Moſaici tabernaculi in ſuum templum magna pompa infert Salomon, in Arca tabulas teſtamenti concludit 2 Par. 5. Arcam autem aliam fecit, in quo conſeruaretur Aaronis virga. Vas manna, oleum vnctionis ſacrum. In Miſna tractatu de ſiclis cap. 6, § 7 Thuribulum quoddam aureum ſeruabatur in Sancto Sanctorum, ad quod ſoli pontifices ingrediebãtur Heb. 9, Ioſ. lib. 2 contra Appionem. Preces & oblationes pro defunctis, Tob. 4. Panem tuum & vinum ſuper, (id eſt, propter. Nam eſt Hebraiſ.) ſepulturam iuſti conſtitue. Eſ. 26. Viuant mortui tui, interfecti mei reſurgant, &c. (deprecantur è R. Selom. & Rabbinis, qui & hunc verſum vſurpant ſuis in precibus pro mortuis) & certe eſt precatio & canticum, vt patet è principio capitis. 57 A facie malitiæ collectus eſt iuſtus, veniat pax, requieſcat in cubili ſuo, qui ambulauit in directione ſua. Vnde & hunc quoque verſum Hebræi in ſuum pro defunctis officium conferunt. Cant. 7 palatum tuum (id eſt oratio tua ò Eccleſia) ſicut vinum generoſum loqui facit labia dormientium (id eſt, mortuorum. q. d. eos prorumpere facit in lætitiam, exilire præ gaudio, & loqui, è R. Selomo & veteribus Rabbinis.) Et proinde honore carere ſepultura infæliciſſimũ putabant Eccle. 6, Hier. 22. Purgatorium, Midras Eccleſiaſtis 12 citato illo Eſaiæ loco, veniat pax, quieſcant in cubilibus ſuis, & 1. Sam. 25. ſit anima Domini mei ligata in faſciculo viuentium. Traditiones ad Ezram & viros Synagogæ magnæ delatæ ſunt, indéque in libros relata. Vita æterna. Iodiciũ poſtremum, nihil hoc dogmate crebrius in prophetis. Sic & reliqua doctrinæ capita noſtris planè conſentanea abunde exhibent Salomon, prophetæ maiores et minores, qui intra huius ætatis curriculum ſcripto cæleſtes res copioſiſſime mandarunt. Ideo enim hic ſum breuior, quoniam eos totos oporteret tranſcribere.

CAPTIVITATIS SÆCVLO.

Anni mundi.

In vnam denique, id eſt, in vltimum ſeptennium, quod illa poſt mortem Chriſti in Iudæa Apoſtoli ſua prædicatione eſſent abunde confirmaturi nouum teſtamentum, & ad illud
3569 Iudæorum reliquias ſiue electos copioſe traducturi, donec tranſirent ad Gentes, ſeque per reliquum orbem diſpergerent.

Vltimi illius ſeptennij duas facit partes, quòd in primis ſexqui tribus annis Apoſtoli ita in Iudaico populo eſſent confirmaturi nouum pactum, vt conuerſi poſſent intelligere ſacrificia & cætera figuralia eſſe deinceps inutilia & infructuoſa. Atque illud eſt, *Et dimidio Hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium* ſiue, vt Hebræa ad verbum ſonāt, *Et dimidium Hebdomadis ceſſare faciet ſacrificium & oblationem.* Quantum videlicet ad fructum & vtilitatem. Nam citra ad noxam & perniciem Legalia diutius durarunt, lege currente cū Euangelio ad vrbis vſque excidium. Tunc enim plenè ſepulta eſt Synagoga, indéque Moſis figuralia cœpêre eſſe pernirioſa.

Reliquis ſexqui tribus annis Apoſtoli in Syria continuarunt Iudæos vel confirmare vel conuertere, maximè vt eis vterentur ad reliquum orbem Chriſto ſubigendum. Nam orbis primi doctores non tantū fuere Apoſtoli, ſed & Apoſtolici, id eſt, alij Chriſti Diſcipuli, deinde Apoſtolorū Apoſtolicorumq; conuerſi ac ęmuli, qui fere fuerunt Iudęi, & ſacrarum literarum capſarij.

Quod interponitur, *de populo ducis venturi*, id eſt, populo Romano eiuſque principe Tito, non pertinet ad 70 Hebdomadas, ſed per occaſionem, quadam veluti parentheſi, incluſum eſt, vt doceremur fontem calamitatis Iudaïcæ è Chriſti nece proficiſci. Quare illic *Et* aduerſatiua eſt particula de linguæ more. *Poſt Hebdomadas* (inquit) *ſexaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit eius* (populus, qui eum negaturus eſt & cæde ſublaturus) Hoc enim rectè expreſſum eſt à noſtro interprete, qui videbat Angelum propter necis Dominicæ indignitatem, & ob luctuoſam Iudæorum reiectionem, per πάθος ſententiam non abſoluiſſe, ſed vſum Apoſiopeſi, nō ſimplici Eclipſi, vt noſtrates recentiores inſipidè & myſteriis incongruenter putant, duntaxat ſubaudientes *Adiutor*, ſiue vt Rabbini, *vita*, *Et non erit illi* (*vita*, Dominiúmve,) *Et non erit illi* (*Dominium* vel Rex,) *Et non erit illi* (*vrbi amplius rex.*

Rectius igitur, per Apoſiopeſin, *Et non erit eius populus, qui eum necaturus eſt.* (ſic enim illic lego, non *negaturus*) *Et ciuitatem*, (id eſt, at, ſed ciuitatem) *perdet populus* Romanus, *cum duce venturo*, Tito Veſpaſiani filio, nō quidem ſtatim, ſed ſuo tempore, 38 pòſt annis, ira Dei ob hanc cauſam deinceps in iſtum populum ſtillante. Nam hoc verbo in Heb. vtitur, id eſt, guttatim decidente & ſenſim ipſum labe ſactante.

Sic quod vltimæ Hebdomadi ſubiicitur, *& erit in ala abominatio deſolationis, & vſque ad conſummationem & finem perſeuerabit deſolatio*, eſt totius prophetiæ coronis clauſulaq;, de ſtupenda vaſtitate & ruina tam Iudæorum, quàm vrbis & patriæ, poſt illud ſeptuaginta Hebdomadarum ſiue ſeptenniorum ſpatium euentura. Nam, vt docui, ſeptuaginta Hebdomades præfinitè explentur Mortis Chriſti ſeptimo.

Initium Hebdomadum (inquit Theodoretus) ab aliis in anno primo Cyri regis Perſarum collocatur, cum Iudæi domum remiſſi ſunt. (Hoc nos ſequimur & ſimplicitas oraculi aliud non patitur,) Ab aliis in ſexto Darij, cum templum perfectum eſt, ab alijs in vigeſimo Artaxerſis, cum vrbs in-
3638 ſtaurata eſt. Finis verò aut in cruce Chriſti, aut in eius baptiſ-

O 4

mo, aut in templi euerſione ſtatuitur, nempe ſub Veſpaſiano.

Seſe autem debent conſequi 70 an. captiuitatis & 70 hebdomades annorũ. Nam illo 70 an. aut vno pòſt pleno, nẽpe primo Cyri, ſermo exiit, vt Hieruſalem reſtauraretur. Adde Danielem vel potius angelum in ſtatuendis his 70 hebdomadibus voluiſſe alludere ad 70 annos. q. d. tot ſuperſunt hebdomades annorum ad plenam liberationem & redemptionem populi, quot anni fuẽre captiuitatis.

Continent autem acta Zorobabelis, Ezræ, Nehemiæ, Pontificum, Machabeorum, Chriſti, & primi ſeptẽnij Apoſtolici; id eſt, reſtitutionem populi, vrbis, templi, regionis Iudææ, deſolationem alteram & ſeruitutem Iudæorum, præſertim ſub regibus Syriæ, liberationẽ per Machabæos, regni renouationem, Chriſti hiſtoriam, ſeditiones & finem regni.

Quantum ad profana res Perſicas, Gręcas, Macedonicas, Aſiaticas, Aegyptias, Parthicas, Punicas, Romanas, quas omnes ſequenti libro deguſtabimus.

Sibylla Cumana nouem libros de fatis populi Romani Tarquinio Superbo emendos obtulit, quorum tres in ſacrarium conditi, Sibyllini dicti ſunt. *Gellius lib. 1, cap. 19.* Hanc nonnulli cum Cumæa confundunt, quæ & ipſa quidem Italica, ſed tamen multò antiquior. Fuit enim mater Euandri, cũ qua congreſſus eſt Aeneas. *T. Liuius lib. 1.*

Eius libri ad Auguſtum vſque manſerunt incolumes & ſub baſi Palatini Apollinis, cum Martiorum vatũ & Bagoes Nymphæ carminibus conditi ſteterunt. *Sueto.*

Moabitæ à Nabugdonozore ſubacti, vt prędixerat Eſaias 16 cap.

Tarquinius Superbus rex ſeptimus & vltimus Romanorum, an. 25, qui ferias Latinas inſtituit, & armatos circa ſe ad corporis cuſtodiam primus habuit, & tamen turpiter exactus an. 244 ab vrbe condita, obſidens Ardeam ciuitatem nono ab vrbe milliario. Nam tunc Romæ principatus vix protendebatur ad 15 milliare. *Nangiac.*

Tuſculi per 13 an. cum vxore priuatus & exul conſenuit.

Antequam paulò explerentur 70 anni captiuitatis, illic Reſpub. per conſules adminiſtrari cœpta.

b HEBDOMAS vna continet annos 7, *Leuit. 25.* Neque enim Daniel loquitur de altero hebdomadum genere, quod ſeptem diebus abſoluitur. *Leuit. 23.* Id conſtat è 4 Ezrę 7 ca. qui inquit CHRISTVM reuelãdum eſſe, id eſt, naſciturum, poſt quadringentos annos. His enim ſi addas 33 vitę Chriſti ex hebdomadibus 69 tantũ ſupererunt quinquaginta. Nempe fuit Ezras Daniele his annis poſterior.

Hebdomas ſeptuageſima, ſiue ſeptennium vltimum, quod cõfirmat nouum fœdus, & finem imponit ceremoniis legalibus ſiue figuralibus, cadit in Apoſtolos, qui in Iudæa per ſeptem annorum ſpatium, antequam orbẽ ad Euangelizandum ſibi diuiderent, gratiam Chriſti Iudæis primùm obtulerunt. in hebdomadis dimidio ſynodo publica *Act. 15* Móſis ſacrificia & cætera figuralia abrogantes, re Iudaica in deterius ad interitum vſque, qui à Romanis allatus eſt, deinceps abeunte.

Chriſtiana autem latius quotidie ſeſe diffundente. Quod ſi ſynodus illa celebrata eſt ſub annum Chriſti 17, vt aliquibus placere video, qui non animaduertunt ὕστερον πρότερον paſſim in Scripturis, nihil tamen perit de vera Septuageſimę intelligentia. Nam certum eſt non longè poſt Chriſtum Petro

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
272	b A 70 illo CAPTIVITATIS anno ad CHRISTVM Hebdomades 69,	3638
Dan. 9.		
755	id eſt, anni 483.	4121
	Pontificibus & principibus Iudæorum iis, quos ſequenti lib. ſubiiciemus.	
	Prophetis Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggæo, Malachia, Ezra, & per ſucceſſionis ſeriem, Scribis & Phariſæis, qui ideo ſedere ſuper cathedram Moſis memorantur Matth. 23.	
	Perſis, deinde Macedonibus, denique Romanis monarchiam obtinentibus, eo, qui altero libro ſequetur, modo ac ordine vſque ad Chriſtum Dominum.	
755		4121

Summa 553.

Ita ab orbe condito ad CHRISTVM *ſunt anni 4121, menſes 6, dies 16.*

Anni mundi.

Petro reuelatam fuiſſe per viſum Gentinm vocationem, atque deinceps libertatem ab hoſtiis, atque adeò Lege prædicatam *Act.12.*

3638 Eſt etiam apta interpretatio, vt hebdomas ſeptuageſims, cadat in Chriſti mortem hoc ſenſu. Poſt hebdomadas 7 & 72, occidetur Chriſtus *Hebdom. ſcilicet ſeptuageſima.* confirmabit autem pactum multis hebdomada vna *illa poſtrema, vt eius media.i.tribus extremis annis & ſemis procedat Chriſtus atque pactum de remiſſiane peccatorum promulget, donec occidatur. Quibus confectis, templi & vrbis expectanda veniat ruina. Diſtribuit autem 69 in duas partes. Nempe quia ſeptem ceſſerunt templa & vrbi ædificandæ, 62 variis Eccleſiæ iactationibus.*

* Hos annos reperies ab octſuo regni Nabngdonozoris, à quo incipiunt 70 an. captiuitatis, ad decimum octauum vſque Tyberij Cæſaris, qui eſt perpeſſionis Domini annus. Nam monarchia Babylonica prętereà manſit an. 70. Perſica 147. Ab Alexandro ad Cleopatram Antonij 276, atque hinc ad Tyberij decimum octauum 61. Summa 554 Nam quòd Macedonica à Chriſto tam retrò abfuerit, conſtat ex his M. Ciceronis in 2 de Diuinatione verbis. Demoſthenes abhinc annos propè trecentos fuit.

4121 Quæ membratim & per ſucceſſiones pontificũ, & regum & monarchiarum peculiari libro, deinceps demonſtranda ſuſcepimus, ne quid confunderemus, ſed inter ſacra & profana melius diſtingueremus. Nam deinceps maiore turba & copia res mundi ſeſe offerunt, dum vbi hiſtoria ſacra definere incipit, illic profana propriè auſpicatur. Per tot annos ſcriptores gentium muti propemodum extiterunt. Debet ergo mundus ſummo Dei & Eccleſiæ veteris beneficio & prouidentiæ, quòd aliquid certi de ſuo priſco ſtatu cognitum habet, atque Hebræis ſcriptoribus gratiam agat, quòd ſuperiorum ſeculorum certam aliquam memoriam, rationem, ordinem, originem, tenet atque complectitur.

RELIGIONIS ET DOCTRINAE CONTINVATIO, ET AD HANC VLTIMAM PATRVM VETERIS Teſtamenti ætatem tranſmiſſio.

SEXTA ætate antiqua religio & doctrina retinetur, & ad Chriſtum inter captiuitatum & perſecutionum multa diſcrimina perducitur, per Prophetarum reliquias, multas Scribas, Doctores, Rabbinos, externas Philoſophos, & Poëtas, quos in hanc omnes conferemus, etſi plerique noſtrorum penè ſint temporum, quòd partim Prophetas ſint ſecuti, partim ſua omnia è ſexta huius ætatis Cabbala, traditionibus, & diſciplina quaſi per manum receperint. Deum *eſſe unicum. Malach.1. Nunquid non Pater vnus omnium noſtrûm, nunquid non Deus vnus creauit nos: Eccleſiaſt.1. vnicus eſt Altiſſimus. Sap.12, Non eſt alius præter te. Machabæi pro Dei vnitate contra Græcos pugnant, Iudæi in libro Eſter & Danielis pro eius profeſſione inter Babylonios & Perſas periclitantur. Denique omnes pij, qui ſequuti ſunt Prophetas eandem doctrinam poſteritati contra Polytheian omnia tunc occupantem relinquunt. Imò etiam impij & profani omnium ſæculorum paulo ſapientiores. Triſmegiſtus in Poemandro cap. 2, 3. 4, 5, 6, 9. 10, 11, 12. In Aſclepio cap.16, 7.12. Pherecydes Syrus, Pythagoras, Philolaus, Archytas, Empedocles, Parmenides, Meliſſus, Xenophanes, Timæus Locrus, Zeno Eleates, Acmon, Euclides, Anaxagoras, Plato, præſertim in Epiſtolis, Timæo, Parmenide, Ariſtoteles in Metaphyſicis, lib.8 Phyſ. & lib de mundo ad Alex. Theophraſtus in Metaphyſicis, Zeno Stoicus, Epictetus apud Arrianum, Alcinous de doctrina Plat. Aphrodiſeus lib. de Prouidentia, Plutarchus de Iſi & Oſyri, & aliis multis Opuſculis, Damaſcius, Iamblicus de ſecta Pythag. & de Myſteriis Ægypti, Simplicius in 1 Phyſ. & in Epictetum Arriani, Plotinus in Enneadibus paſſim. Enſius Enn.5 per totum lib 9. Porphyrius de Abſtinentia, & alibi, Proclus in Theologia Platonica, lib. de anima & de dæmone, vbi affirmat πολυ-*

θεότητα *eſſe* ἀθεότητα*, è Latinis Seneca, Macrobius, Calcidius, Cicero de Natura Deorum, de Diuinatione, de Vniuerſitate, de Somn. Tuſculan. &c. præter oracula Sibyllina, & Deorum ipſorum, ſiue Dæmonum poëtarúmque fragmenta à Iuſtino Martyre, Clemente Alex. Lactantio, Arnobio aliiſque innumeris producta.* Trinitatis myſterium, *Daniël ad id aliquoties pluraliter loquitur de Deo, c. 2. Sacramentum hoc mihi reuelauit (Deus) vt interpretationem Regi manifeſtarent (pro manifeſtaret) 4. in ſententia vigilum decretum eſt ſermo Sanctorum (Dei Sancti) & petitio. 7 Regnum dabitur Sanctis Altiſſimorum (Dei Altiſſimi) & mox. Et ſuſcipient Regnum Sancti Altiſſimorum. Et, Sanctos Altiſſimorum conteret. Et interficiet robuſtos, populúmque Sanctorum (Dei Sancti) ſecundum voluntatem ſuam. Quod caput propriè eſt de Antichriſto, quem fore Arianum, Diuinitatique Chriſti, & Spiritus Sancti infeſtum ex aliis locis conſtat. Zach. 11. Paſtores eorum (Deus Iudæorum Paſtor) non parcet eis, Malach. 1 Si ego Domini ſum (Dominus) vbi eſt timor meus? Quas perſonas vnicum in verſum incluſit Aggeus, & nominauit: Ego ſum vobiſcum, dicit Dominus exercituum. cum Verbo, quod promiſi vobis, & Spiritus meus in medio veſtri. Nolite timere. Hinc Zoar è Rabbi Ibba ad illud Deut. 6, Audi Iſraël Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt: per primum (יי) intelligit Patrem: per ſecundum* (Elohenu) *Filium: per Tertium (יי) Spiritum Sanctum. Deinde citato Eſaiæ Triſagio: Sanctus (inquit) Pater, Sanctus Filius, Sanctus Spiritus ſanctitatis, quos alibi vocat tria ſpecula, tria luminaria, tres ſupremos patres, principio fineque carentes, alij tres* Middoth, Sephiroth, Elionoth, *tres ipſius infinita* (En Soph.) *numerationes ſublimes,* Keter *Coronam,* Hocma *Sapientiam,* Bina *Intelligentiam. Tres Iodin (יי) nomen Tetragrammaton deſignantes. Cuiuſmodi alia proferuntur è Midras Pſal. 50. Midras Eccleſiaſt. c. 4. R. Moſe Haddarſan in cap. 42 Gen. R. Sheolá in Pſal. 111 & 112, R. Azariele, tractat. de ſanctitate, R. Abraham lib. Ietſirá, R. Iſaac lib. de creatione, R. Hamai tract. Habiun, R. Nehemia Ben Haccana in epiſt. Haſſodoth, de Sod, ſiue myſterio nominis Tetragrammati nunc per 12, nunc per 42 literas expreſſi. Cuius rei fama ad profanos peruenerat. Nam in Deorum ſacrificiis ternario numero vtebantur, Ariſt. lib. 1 de Cœlo cap. 1, & iſto numero Deus impare gaudet, Virg. Eglo. 8, &* εἰς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ, *ad ter libo, & ter hæc venerabilia clamo. Theocritus Idylio 2. E veteribus* Chaldæorum & Perſarum λογίοις, *vt Zoroaſtris, citante Gemiſto Plethone Platonico,* πάντα ἐξετέλεσε πατὴρ, καὶ παρέδωκεν δευτέρῳ, *& Procl. lib. 2 & 3 Comment. in Parmenidem Platonis* ἐκ πατρὸς ἀλκῆς δρεψάμενος νόου ἄνθος. *Item,* νοῦς πατρὸς, *&c.* Magorum *de tribus principiis Oromaſe, Mitri & Arimane, quæ Deum, mentem, & animam interpretantur. Ægyptiorum veteri oraculo Serapidis ad Thulem Regem apud Suidam in Thulis,* πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς, ταῦτα δὲ σύμφυτα, ταῦτα καὶ εἰς ἓν ἰόντα τέτυκται. *Et in Mercurij Trimegiſti Pœmandro cap. 1, 3, & 7.* ὁ θεὸς ἀρρενόθηλυς, ὢν ζωὴ καὶ φῶς ἀπεκύησε λόγῳ, ἕτερον νοῦν δημιουργὸν, *cum aliis eiuſdem apud Cyrillum contra Iulianum, & Suidam in Mercurio prolatis. Græcorum, vt Orphei in Argonauticis apud Clement. lib. 5 Strom. Pherecidis Syri apud Proclum, qui ex eius documentis ait Pythagoram tres ſimul Deos celebrare, ſicuti & Platonem. Parmenidis in Coſmogonia, & apud Platonē in Parmenide de tribus ſubſiſtentiis, vt interpretatur Plotinus Enn. 4 lib. 1 c. 8. Platonis ipſius Epiſt. ad Dionyſium* δεύτερον περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα, *& alibi vt probat Origenes lib. 6. contra Celſum, Numenij lib. de bono, quo eum Proclus celebraſſe ſcribit tres Deos, primum vt patrem, ſecundum vt opificem, Tertium vt opus ab vtroque procedens. Plotini peculiari opere* περὶ τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων, *& lib. de Ideis, & lib. contra Gnoſticos, Iamblichi de ſecta Pythagoreorū, & lib. de Myſteriis, Seorſum c. 39. Porphyrij li. 4 de hiſtoria Philoſophica, vbi citante contra Iulianū Cyrillo, Eſſentiam Dei progredi vſq. ad tria docet. In ea enim eſſe Deum ſupremū, qui Bonum, ſecundum, qui vniuerſi opifex, tertium qui anima mundi, & lib. de Patriarchis, è quo Proclus dogma* περὶ τοῦ αἰωνίου, καὶ προαιωνίου καὶ αἰῶνος μέσου *huic myſterio congruens profert. Amelij, qui eodem referente tres Reges, triéſve intellectus conſtituebat, qui & Cyrillo Auguſtinoque narrantibus, initium Euangelij D. Ioannis laudabat, & literis aureis inſcribendum aſſerebat, tanquam Platonicæ Philoſophiæ conſentaneū, Procli ipſius lib. de Theologia Platonica, & in Parmenidem Platonis. Latinorum vt Calcidij in Timæum, ſummus Deus iubet, ſecundus ordinat, tertius intimat, Macrobij lib. 1 in Somn. cap. 14. Deus, qui prima cauſa, & eſt. & vocatur, vnus omnium princeps, & origo ſuperabundanti Maieſtatis fœcunditate de ſe mentem creauit, hæc mens* νοῦς *vocatur, qua patrem inſpicit, plenam ſimilitudinem ſeruat autoris. Animam verò de ſe creat, poſteriora reſpiciens. Deinde vt intelligatur, de qua anima iſtud accipi debeat, nempe diuina, mundi, ſiue vniuerſi effectrice, non humana, paulo poſt, anima ergo (inquit) creans ſibi condenſque corpora (nam ideo ab anima natura incipit, quam ſapientes de Deo & mente etiam* νοῦν *nominant) ex illo mero, & puriſſimo fonte mentis, quem naſcendo de originis ſuæ hauſerat copia, corpora illa diuina vel ſupera, cœli dico & ſiderum, quæ prima condebat, animauit, diuináſque mentes infudit, inferioribus verò & terrenis pro cuiuſque ratione, exiſtendi, viuendi, creſcendi, ſentiendi, intelligendi naturam, quia caducum eſt corpus, inſeruit. & mox. hoc et Virgilius expreſſit. Nam & mundo animam dedit, et vt puritati eius atteſtaretur, mentem vocauit. Cœlum enim, ait, et terras, et maria, et ſydera Spiritus intus alit, id eſt, anima, ſicut alibi pro ſpiramento animam dixit. Quantum, inquit, animæque valent, et vt illius mundanæ animæ aſſereret dignitatem, mentem eſſe teſtatur, Mens agitat molem, necnō vt oſtenderet ex ipſa anima conſtare et animari vniuerſa quæ viuunt, addidit, Inde hominum pecudúmque genus et cætera. et mox. Secundum hæc ergo, ex ſummo Deo mens eſt, ex mente anima. Anima verò et condit et vita complet omnia, etc. In quibus quidem, vt Pythagorici, et Platonici nonnihil Arianizent, at multum eſt in tanta obſcuritate vidiſſe aliquid. Separatim autem* Filij *myſterium. Dan. 9 Oſtende faciem tuam*

Anni mundi, ciem tuam ſuper ſanctuarium tuum propter Dominum ſiue Deum. Zach. 12. Deus inducitur loquens, Aſpicient
ad me, quem confixerunt, 13 framea ſuſcitare ſuper paſtorem meum et virum ſocium vel propinquum meum,
עמיתי Aamithi, dicit Dominus exercituum. 3 Dixit Dominus (Filius) ad Satan, increpet te Dominus (Pa-
à ter) Mala. 4 Ecce ego mittam Angelum meum (Ioannem Baptiſtam) & præparabit viam ante faciem meam,
& ſtatim veniet ad templum ſuum dominator, quem vos quæritis. Eccl. 51. Inuocaui Dominum Patrem Domi-
3569 ni mei. Qui & eum ſapientiæ elogio diuiniſſimè deſcribit capitibus 1, 4. 24. vt & eiuſdem ætatis auctor Sap. 2, 7,
8, 10, 18. Quod ſecuti Iudæi deinceps diuiniſſima de Verbo Dei, ſparſere, vt Philo multis locis, lib. de Agricultu-
ra pag. 5 lib. de his quæ poſt ſex dies, lib. Quod inſomnia ſint à Deo. lib. Quòd diuinitas ſit immutabilis. lib. 2 Alle-
goriarum. lib. Quis ſit hæres diuinarũ legum. Zoar, Chaldæi paraphraſta & Hieroſolymitanus, de quibus proin-
de R. Menahem Rakanati in legis expoſitione, ad illud. Exod. 16. verſ. 8. Non contra nos eſt murmur veſtrum,
ſed contra Dominum, trãſtulit (inquit) Onkelos, ſed contra Verbum Domini, ſignificans כי השכינה נקראת
כך והיא ההולכת עמם במדבר ומכאן תבין דברים רבים בתרגום diuinitatẽ appellari Verbũ Do-
mini, nẽpe eã, quæ comitabatur eos in deſerto. Atque hinc multa in tranſlationibus Chaldaicis percipies, quod ſe-
quẽtibus exemplis poſtea illuſtrat. Num. 21, Locutus eſt populus in Deum & Moſem, Chaldæus, Detonauit po-
pulus in verbum Dei. Deut. 9. Ipſe eſt qui tranſit ante te. Chald. Verbum Domini tranſit ante te. Gen 9 v. 12.
Inter me, & inter vos. Chald. Inter Verbum meum & inter vos. v. 15. Inter Deum, & inter omnem animam vi-
uentem, Chald. Inter Verbum Domini. Gen. 31, v. 49, Videat Dominus. Chald. Aſpiciat Verbum Domini.
Gen. 21, Iura mihi per Deum. Chald. Per Verbum Dei. Exod. 19. v. 17. Eduxit Moſes populum in occurſum
Dei. Chal. In occurſum Verbi Dei. Quibus addere poſſis illud Oſea 1, v. 7, Et ſaluabo eos in Domino Deo ſuo.
Chald. Et redimam eos in verbo Domini Dei ſui, & 2. v. 2, Non ipſa eſt vxor mea, neque ego vir eius. Chald.
Ipſa non ſe ſubiicit cultui meo, neque verbũ meum recipiet precem eius. Sic hac ætate Chaldæi paraphraſtæ viam
ad conuerſionẽ aperiebant Orientalibus, vt Græci, ſiue 70 interpretes Occidẽtalibus. ὁ τῶν πάντων θειότατος
λόγος apud Platonem in Epinomide, ὁ ἔκγονος τοῦ ἀγαθοῦ, lib. de Rep. quem vt principẽ & cauſam vniuerſi
vna cum patre inuocat epiſtola ad Hermiam, Eraſtum & Coriſtum. Spiritus Sancti. Neh. 6. Spiritum tuum
bonum dediſti, qui doceret eos. Ezech. 36. Spiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam vt in præceptis meis
ambuletis. Agg. 2. Zach. 7 & 12. Sap. 1, 5, 7, 11, 12, 15. Eccl. 24, 39, 48. Quæ excipientes Iudæi deinceps di-
uiniſſima de illo prodiderũt, & Philoſophis, præſertim Pythagoricis, Platonicis, Stoicis, & Trimegiſto hac memo-
ria emergentibus copioſam ſegetem præbuerunt, vt de eo multa traderent, συνεκτικὴν εἶναι οὐσίαν, omnia con-
tinentem, conſeruantem, totam infuſam per artus agitare molem, & pleno ſe corpori miſcere, intus alere, per to-
ad tum mundum peruadere, mundi eſſe ſpiritum animam, mentem. Hinc Trimegiſtus in Aſclepio, ſpiritu, ait, a-
getur & gubernatur omnis in orbe ſpecies, Spiritus implet omnia, mundus nutrit corpora, ſpiritus animas. Spiri-
tu miniſtrantur omnia & vegetantur in mundo. Plato 10 de Leg. agitat ſanè anima omnia, quæ in Cælo exiſtũt,
terra, mari, iiſdem motibus, qui nominantur, velle, conſiderare, curare ſiue prouidere, deliberare. Cicer. de Nat.
Deor. Animum eſſe per naturam rerum omnem intentum & commeantem, & in Academicis Animum mundi,
quem Deum appellant. & de Vniũerſitate, Animum vt in mundi medio collocauit, ita per totum tetendit. Virg.
6 Æneid. & 4 Georgic. Mens agitat molem, etc. Macrob. vbi ſuprà. Calcidius in Timeum Platonis Platonicã
ſententiam explicat. Materiam mouet ſpiritus & viger ex æternitate rationaliter totum interdum, nonnunquã
proportione. Nam ſpiritus motuum illorum non eſt natura, ſed anima et quidem rationalis, quæ viuificans ſen-
ſilem mũdum eum exornauit ad hanc, quã nunc illuſtratur, venuſtatem. Quo pertinet intellectus agens Alexan-
dri Aphrodiſei. Nam etſi Ariſtoteles hoc minimè omnium inſtituat, vt cui intellectus agens & patibilis ſint re
vnum et idem, ſoláque notione differant: tamen eo apparet alluſiſſe Aphrodiſeum. Docet enim Intellectum agen-
tem eſſe re ſeparatum et extra homines poſitum, communem ſiue vniuerſalem, et quendam Deum, qui in ſingu-
lares hominum mentes agat ac operetur, vt ſol in cunctas ciuitatis feneſtras. Patibilem autem eſſe ſingulares homi-
num animos, qui huius agentis recipiant influxus, impreſſiones, illuſtrationes, ac per eum in actum Intelligendi
perducantur. Quam Alexandri ſententiam dum non caperet Auerroes, profana quædam et monſtroſa de intel-
lectu communi commentatus eſt. Hæc enim deſumpſerũt ab Hebræis, qui apud Eliam in Tiſbi eum Ruah Hak-
kódes appellabant, q. Spiritum ſanctitatis, Eccleſiæ moderatorem, præfectúmque, Sechina q. habitationem, quod
ipſe cum ea, præſertim cum Prophetis maneat, ita vt Saducei ſub huius ætatis extremum in hæreticis numerati
ſint, quòd eum negarint. De eo Zoar et cæteri Rabbini conſulendi ſunt. Nam et illi viam præmuniebant ad fu-
turam de ipſo per Chriſtum et Apoſtolos manifeſtationem. Mundum eſſe creatum. Omnes profani, vſque ad
Ariſtotelẽ, qui primus Philoſophorum mundi æternitatem auſus eſt ſtabilire. Nam Oracula, Chaldæi, Ægyptij,
Græci Poëtæ, Orphæus, Homerus, Heſiodus, Phoclydes, Sophocles, etc. Virgilius, Ouidius, Lucretius, etc. imò et
Philoſophi, Pherecydes, Pythagoras, Timæus, Parmenides, Meliſſus, Anaxagoras, Empedocles, Heraclitus,
Democritus, Plato, Leucippus, Epictetus, Plutarchus, Platonici, Epicurei, Stoici, auctore Varrone, Theophra-
ſtus ipſe, etſi Ariſtotelis diſcipulus & ſucceſſor lib. de ſaporibus Deum creaſſe omnia non modo aſſerens, ſed etiam
de nihilo. Plotinus lib. de mundo, Proclus in Timeum, Cicero multis locis, Macrobius, in Somn. & Satur. Seneca
c. 31 & 32, de vita beat. lib. 1 Nat. q. & in epiſtolis. Galenus lib. 3, 7, 11, 15, 17, de vſu partium & lib. de for-
matione fœtus, vtut impius & planè profanus. Imò verò etiam ipſe Ariſtoteles in metaphyſicis, dum recẽſens ve-
4121 terum de principiis opiniones, eum, qui νοῦν εἶναι αἴτιον τῆς φύσεως καὶ τοῦ κόσμου docuit, cæteris antepoñit. Et
in lib. ad Alexandrum, quem ſenex conſcripſit, Deum eſſe genitorem & conſeruatorem rerum omnium, & lib. de

mirabilibus, Mare cum natura terram obrueret, Deum contraxiſſe, vt terra extaret, ad conſeruationem & vti- Anni mundi.
litatem hominis animantiámque. In Chriſtum fides, & expectatio. Hag. 2. Stante templo Zorobabelis ventu-
rum deſiderium gentium: Zacharias c. 3, 9, 11, 12, 13, 14. Dan. 2, 7, 9, intra 70 hebdomadas, id eſt, an. 490.
4 Ezra 7 & 13, reuelandum intra 400 annos. 1 Ezra 2. Nehem. 8. Ezechiël multis locis. Malach. 2, 3, 4 à
Sap. 2, &c. 1 Mach. 14. Iudæi & ſacerdotes cõſentiunt, vt Simon Machabeus ſit dux & Sacerdos in æternum,
donec ſurgat Propheta fidelis, cẽtum vix annis ante Domini Natiuitatem. Chaldæi paraphraſta, quorum vnus 3569
Ionathan 28 annis obiit ante Chriſtum, eius promiſſionem quauis occaſione vrgent & breui perficiendam oſten-
dunt, Gen. 49. Num. 24. 3 Reg. 4. Eſa. 4, 9, 11, 14, 16, 20, 52, 53, 66. Hier. 23 & 33. Oſe. 14. Mich. 4 &
5. Habac. 3. Hag. 2. Zach. 3, 4, 6, 10. Pſ. 20, 44, 00, 71, 79. Cant. 1, 4, 7, 8. Ruth. 1 & 3. Lam. 2 & 4. Eccl. 1.
& in Targhum Hieroſolymitano Gen. 33, 49 tribus locis. Exo. 12. Num. 11, 24. Quæ Oracula ab Elia in Me-
turghenan Rad. מסח coacervata hic indicare volui, vt ea intelligamus veterem Synagogã accepiſſe de Chri-
ſto, quæ Chriſtiani de eodem exponimus, hoſtium etiam noſtrorum confeſſione. Quare & eius aduentus eſt articu-
lus duodecimus Symboli Iudæorum, de quo caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & fictio integra Maie-
monim R. Moſe pag. 763, & mentio apud Rabbinos, tam veteres, quàm recẽtes creberrima, & vetus epiſtola Se-
cretorum R. Nehemiæ, in qua docebat ſe tantum diſtare 50 annis ab ipſius aduentu, veluti expectans conſolatio-
nem Iſrael cum Simeone coæuo ſuo Chriſti ſuſceptore, qui Talmudici contextus ſiue Miſna fundamenta ieciſſe
fertur, à R. Hakkados poſt annos 160, perfecta ad ſummumque perducta. Quod nec Gentiles latuit. Nam tunc
percrebuerat fama toto Oriente eſſe in fatis, vt Iudæus rerum potiretur. Tacitus lib. 21, Sueton. in Veſpaſiano
cap. 4. Sibyllarum Oracula de eo Romanos reddebant ſollicitos Cic. 1 epiſt. ad Lentulum. Regem enim aliquem
eſſe appellandum, ſi ſalui eſſe vellemus. Idem 2 de Diuinatione, vbi & meminit Acroſtichis, quæ illius Regis no-
men & elogium primis literis verſuum continebat, nempe è libro 8 Oracalorũ Sibyllinorũ, Ἰησοῦς Χριστὸς θεοῦ
υἱὸς, σωτὴρ, σταυρός. Sacerdotium, publicum miniſterium. Ioſuë filius Ioſedec primus templi reſtaurati
Pontifex & cæteri vſque ad Iaddum, Nehem. 13, qui Alexandro magno occurrit. Reliqui apud Ioſephum vſq;
ad Phinaum Põtificem vlt. omnes à Ioſue filio Ioſedec 39 ad vſq; Caipham. Sacerdotes alij & Leuitæ diſtincti in
ſuos ordines, vt prius, Neh. 11 & 12, 13. v. vlt. Scribæ & Phariſæi ſedent ſuper Cathedram Moſis, & hi quidem
à temporibus Machabæorum, illi autem ab ipſo Ezra, eorum auctore paulo pòſt reditum è Babylonia. Sacrificia
& Sacramenta. Vt prius apud Prophetas & auctores huius ætatis, ſeorſum Ezra 3, 8. Nehem. 10, vbi verſu 8
ſponſio pro paruulis 3, Ezra 8 & 9 ædificarunt altare, vt offerrent holocauſta, ſicut ſcriptum eſt in Lege Moſis,
&c. Quin & in perfectius commutanda docentur Mal. 1, Oblatio munda per totum orbem. Zach. 9, Frumẽtum
electorum, & vinum germinans Virgines, &c. De quibus Rabbini mira ſparſim, quin et Tranſubſtantionis ſemi- ad
na diſerte tradunt, vt R. Moſe Haddarſan in illud Pſ. 136, Qui dat panem omni carni, Rabi Iobas in cap. 25
& 28 Exodi, Panem propoſitionis vocari Heb. Lehhem Panim, id eſt, facierum duarum, quòd ſacrificium panis
tempore Meſſiæ cunctis Moſaicis ſucceſſurum, et illis ceſſantibus nunquam deſiturum, habiturum eſſet duas
facies, vnam corruptibilem, alteram incorruptibilem, ſubſtantia corruptibilem in incorruptum Meſſiæ corpus in-
trinſecus conuerſa. Ionathan in ſua Chaldea paraphraſi Pſalmorum ad verſum Pſalmi 71, Erit firmamentum
panis in terra in capite montium. Eccleſia, Placẽta erit oblatio in capitibus ſacerdotum, qui ſunt in Eccleſia, vbi
& R. Selomo, hunc verſum Rabbini noſtri expoſuerunt De Cluſcaoth, ſiue placentis diebus Meſſiæ. R. Dauid
Kimhi ad illud Oſee 14, Viuent tritico, &c. Nonnulli (inquit) noſtrorum exponunt, quòd mutatio naturæ erit
in tritico futuris redemptoris Chriſti temporibus, & poſt, Et ſanè magiſtri noſtri pia memoria meminerunt cu-
iuſdam mutationis naturæ, quæ futura ſit in tritico. Locus Rabbini meretur Hebraica, vt cum vbique vaneat, fa-
cilius iſti conſulant .וזכרו רז״ל שרינוי טבע שיהיה בעתי בחטה. Vaſa & ornamenta ſacra, à Cy-
ro reſtituuntur Ez. 1 & ſucceſſoribus c. 8 & 3. Ezra 8. 2 Mac. 1. Pœnitentia, & eius actus. Nehem. 9. Teſu-
bá vocant, de qua cap. 7 & 10 libri Hajaſar R. Tam, et in Talmud, & Maimonim tractatus peculiares. Con-
feſſionem autem peccatorum vocant Viddui, cuius formulam more ſolenni & certis verbis conceptam reperias
apud Fagiũ Leu. 5, & Num. 5. Scribunt enim Hebræi nihil profuiſſe ſacrificia per ſe neque expiaſſe peccata, niſi
præceſſiſſet Teſuba & Viddui, pœnitentia & confeſſio è cap. 5 Num. Benedictiones Sacerdotum, Eccl. 45. de
iis eſt tractatus in Talmud Bircath cohanim. Neh. 9. Ceremoniæ, tunicæ Sacerdotales, &c. vt prius Neh. 7
& 8, purificationes & quaſi baptiſmata. Neh. 4. v. vlt. Ieiunia crebra, in Calendario Heb. Eſt. 5 & 14. Dan.
9. Iudith 4. Zach. 8, quarti, quinti, ſeptimi & decimi menſis. Quin & Quadrageſimæ exemplum 4 Ezra 14, vbi
Ezras per 40 dies ſcribit, noctibus autem panem manducat, id eſt, cibum capit. Ieiunium obſidionis Hieruſalem
à Nabugd. facta, ieiunium Eſter, &c. ſingulis annis ieiunia viginti ſex in libello Taanith, & in Calend. Hebr.
Quibus addiderunt magiſtri ſingulis Hebdomadibus ieiunia duo, id eſt, ſecũdi diei ſiue Lunæ, & quinti ſiue Iouis.
In libro Taanith, de quibus illud Euãgelij. Ieiuno bis in Sabbato. Delectus ciborũ. Dan. 9. Iudith 12. Macha-
bæi malunt necari, quàm veſci cibis vetitis, 2 Mach. 7, Daniel & ſocij nolunt pollui cibis gentium Dan. 1, ne qui-
dem vino potus Nabugdonozoris. Ibid. Dan. quæ tamen prohibitio non erat Moſis, ſed Synagogæ, vt conſtat è
Tiſbi Eliæ in Rad. נסך naſac Religioſorum vita & vota. Semaias reclaſus. Neh. 6, v. 10. Phariſæi apud Io-
ſephum lib. 13. Ant. c. 9. Haſſidei 1 Mach. 7, qui Rabbinis חסידים q. pij. ſancti, Ioſepho lib. 2, belli c. 12. & Pli-
nio lib. 6, Eſſei ſiue Eſſeni. quorum inſtituta monaſticis noſtris ſimillima Ioſeph. ibid. Scribæ ab Ezra inſtituti ex
Hebræis in ſuis traditionibus. Multi Eremitæ ex Ioſepho in vita ſua. Templa, loca religioſa, προσευχαὶ, 4121
Ioſeph. in vita ſua, q. oratoria, templum à Zorobabele inceptum, à Nehemia perfectum, 2 Mach. 1 et 2, locus
quidam

Anno mundi. *quidam Nephtar appellatus q. Purificatio 2 Mac. 1, videtur probatica Piſcina, Ioan. 5. Dedicatio muri Hieruſalem Nehem. 12.* Sacræ Imagines, *Etſi non legamus reſtitutos Cherubim, & alias ſacras Imagines, picturas calaturáſve veteris tabernaculi Moſaici aut templi Salomonis. At iam docuimus Rabbinos præcepti*
à *De non faciendo ſculptili eis minimè omnium opponere pag* Sacra non vernaculè peragenda. *Hactenus lingua ſancta & Hebraica in re diuina locum duntaxat habuit, non quod illa eſſet vernacula, ſed quod ſancta & pro-*
3569 *phetica. Vnde hac etiam ſexta iſta ætate & deinceps à Iudæis continuatur, etſi illis iam minus ſit vernacula & popularis, nec ab vllo eorum intelligatur, qui eam non didicerit, vt apud nos Latina & Græca. Quare Ezras & ſcriba formulam rei diuina Hebraica populo ignota tradunt & inſtituunt, è Maiemonim parte 1. Tractatu Tephillá & Bircath Cohanim (id eſt, de prece & benedictione Sacerdotum.) Indéque in ſuis Synagogis, breuiariis vtuntur Hebraica lingua ſcriptis, vt Mahzor, Siddur Tephilloth, quod R. Amram è Babylonia in Hiſpaniam miſit circa annum Domini 900, Seder, &c. Nefaſque putatur alia id facere, R. Abrahā Abben Ezra Eccl. 5. v. 1, vbi & perſtringit ſuæ gentis nonnullos poëtas Lyricos, quòd hymnis ſuis immiſcerent Medica, Perſica, Hiſpanica, &c. cum ne vſurpanda quidem deceat Syriaca & Arabica, quæ tamen Hebraicis affinia ſint. Quod obſeruat Eccleſia, dum non vulgaribus & profanis linguis, ſed quatuor duntaxat ſanctioribus & magis Catholicis, item grammaticis, eruditis, ad myſteria & diſciplinas accommodatioribus pro fouenda Sanctorum Communione, quam Idiomatum diuerſitas diſtraxit, ad rem diuinam ſolenniter vtitur: vna à prima origine ſancta, id eſt, Hebraa, & tribus aliis ſanctificatis dedicatiſque Crucis titulo Syra, Græca, & Latina è Hieron. in epitaphiis Nepotiani & Paulæ. Ne titulus Crucis Ieſum Nazarenum regem Iudæorum prædicans obliteretur. Scriptum quippe diuinitus in libro Pſalmorum, Ne corrumpas Tituli inſcriptionem (Pſal. 56, 57, 58, verſib. primis) Nicolaus Magnus ad Michaëlem Imp. Ob eamque cauſam Greg. 7 ante annos plus quingentos, Vladiſlao Boëmorum Duci petenti, vt ſibi populóque ſuo liceret diuinum officium Slauonitè peragere, non aſſenſit, quòd id Chriſtianis inſtitutis minus cōgrueret, & myſterio iſtarum linguarum diuina Sacrorum celebrationi deſtinatarum conſecratarúmque decerperet, per quas ſanctorum Communio per totum orbem conſeruatur atque colligitur, quemadmodum aliarum innumerabilitate inducta eſt in mundum diſcordia atque confuſio. Ipſe lib. 7, Regiſtri & Olaus Magnus lib. 16, cap. 39. Cætera infrà pag.* Feſta, *tam Moſaica, quàm Prophetica in Ezra & Nehemia celebrata vt prius. Alia pro uatis occaſionibus inſtituta, vt dedicatio Machabiorum ſiue Encænia 25 menſis Kiſleu, i. Nouembris, 1 Mac. 4, quam ſua præſentia probauit Chriſtus Ioan. 10. Luminia ſiue luminarium feſtum Ioſeph. lib. 12. Antiq. cap. 10. Dies ignis, qui datus eſt, quando Nehemias, ædificato templo & altari obtulit ſacrificia 2 Mac. 1. Dies Mardochei 2 Mac. vlt. Fortaſſè Sortium feſtum in Eſter, quomodo ap-*
ad *pellant Feſtum Iom tob, Gall.* Vn bon Iour, *è Tiſbi Elia.* Reliquiæ. *eas abſcondit Ieremias vt Arcam, Tabernaculum, Altare incenſi in monte 2 Mac. 2. ignis ſacrificij abſconditus in puteo à ſacerdotibus, quo in loco aqua apparuit è qua Nehemias & ſacerdotes purificarunt ſacrificia, vbi Rex Perſarum fecit templum ſiue ſacrum ædificium (videtur eſſe probatica Piſcina Ioan. 5.) locum hunc appellauit Nepthar q. Purificatio 2 Mac. 1.* Sancti, *Onias, item Ieremias Propheta Dei dudū mortui orant Deū multum pro populo & vniuerſa ſancta Ciuitate, 2 Mach. 15. orat Angelus pro populo Iudaico. Zach. 1. Michaël princeps Synagoga ſtat pro filiis Iſraël, Dan. 12. Angeli Perſarum, Græcorum, Iſraëlitarum procurant ſibi commiſſorum negotia ſéque mutuo iuuant, Dan. 10. Ioſeph ben Gorion belli Iudaici, cui ipſe interfuit, cap. 21, Lamentationem ſuper calamitatibus Hieruſalem aſpergit ſanctorum inuocationibus, & quidem Dauide Cybero Argentinenſi hæretico interprete. Exurge nunc Moſe, fili Amran & vide populum tuum, &c. Memor eſto precationis, &c. Exurge nunc Aaron Sancte Sacerdos Dei, &c. Surge nunc Phinees, &c. Euigila nūc Ioſuë, &c. Tu verò Rex Dauid dormis, Expergiſcere, & veni, &c. Eliſee, &c. Ioſephus lib. 3. bell. c. 14. Latini exemplaris pura anima, qua exaudiunt inuocantes, Græci cap. 25, pag. 785. Rabbi Selomo in illud 4 Eccl. Laudo mortuos, qui iamdudū functi ſunt, Patriarcharum ope & miniſterio Iſraëlitas duntaxat exaudiri docet, R. Akibá in lib. Otiioth de litera Samec, cum ſcribitur, Hieruſalem montes in circuitu eius, montes Hieruſalem cingentes, ſunt patres, colles, qui circum eam, ſunt matres, Sara Rachel, &c, R. Iſaac in 49 Gen. & 1. Exod. Sanctos non eſſe appellandos mortuos è vetuſtiſſimis Rabbinis & R. Hakkádos. Kimhi in Malachiam ex eorundem traditione Eliam præeſſe celebritatibus circumciſionum & actu & efficaciter adeſſe. Iudæi in officio mortuorum libri Mahzor inuocant patres dormientes in Hebron, & angelos tam horti, quàm defuncti cuſtodes, et in libro anonymo cuiuſdā, qui pro noſtra religione ante multos annos ſcripſit, Fagio hæretico interprete, implorant Dei memoriam merito patrum Abraham, Iſaac & Iacob, & merito reliquorum iuſtorum & ſanctorum, vt eorum meritum adſit ſiue applicetur nobis. implorant inquam bis quotidie, manè & veſperi ad illum modum orantes, &c. Et poſt, Iacob pater noſter cum ſepeliit Rachel in via ſecundum illud (Gen. 35) & ſepulta eſt in via, qua ducit Euphratam, totum iſtud factum eſt, vt R. Salomon ait, quò oraret Rachel pro filiis ſuis, ea hora, qua illos patriis ſedibus expelleret Nabuzardan in Babyloniam, ſicut ſcriptum eſt, Vox in Rama audita eſt, Rachel plorans filios ſuos, &c. Hæc quidem non reperi in R. Salomone ad Geneſim, ſed ad Ieremiæ caput 31, idque ex Midras Hagada vetuſtiſſimo ſcripto. Deníque id apparet ex precationibus de ea re, quas è Breuiario Hebræorum conuertimus anno 1569. R. Abraham in Faſciculo Myrrhæ, Gen. 22. In principio anni nos canimus, Et ligationem Iſaac hodie ſemini eius recorderis. Quemadmodum ipſe eſt ligatus & vinctus, ſic vincias & liges omnia genera proprietatum iudicij. Deinde ſubiicit, hic eſſe myſterium Iſaac poſiti in medio, quoniam illum interponere ſolent inter ſe & Deum in ſuis precibus*
4121 *quaſi interceſſorem.*

Preces pro defunctis, *Haſcaba appellant. Quin & exſtat vtraque lingua integrum officium mortuorum,* *Anno*
è libro Mahzor ſiue Breuiario Iudæorum à nobis publicatum an. 1569, *Requieſcat anima ipſius in cubili ſuo,* *mundi.*
Iaceat in pace, dormiat in pace, Et mox: Angeli pacis egredimini in occurſum ipſius, & cætera, quæ & hæretici
Munſterus & Fagius protulerunt in annotat. ad 14. Deuteron. R. Iſaac Toletanus in lib. Beth Ioſeph. ſiue Iore
Deha, de vltimo legis præcepto, Annis ſingulis anniuerſario die mortis parentum ieiunandum eſt, & preces, quæ à
incipiunt Kadis, Sanctus, fundendæ, iuxta illud, quod ſolemus dicere, Iudiciũ improborum Iſraëlitarum in Gehen-
na eſt menſium duodecim, & poſt ea aſcendunt. Hebræa ſic habent. יש לחתענות ולומר קדיש בכל שנה 3569
ביום שמת אביו כדאמרינן דמשפט רשעי ישראל בגיהנם יב חודש ואחר כך עולים׃

Purgatorium *ab Hebræis aſſertũ alibi docuimus, ſed & anno ſuperiore Patauij de ea re certiſſimas & eru-*
ditione pleniſſimas probationes amicus noſter B. Valuerdius Gandia Hiſpanus Hebraicè Latinéque emiſit. E
Zoar in 18 Gen. & 47 Ex. 22 Rakanati. Gen 37. Leu. 16. 21. pag. 154. Col. 4. R. Menahem Tſioni, Gen. 16.
Abdia Sephorni pag. 91. Alpheſi tractatu Ros haſſanim cap. 1 pag. 216. Rabbenu Niſim eius ſcoliaſte, è libro
Ialkut. Rabbi Meir lib. Habodath Hakkòdes parte 2, cap. 31. E libro Ieſod Sirim è Midras Eccleſ.
cap. 12. è libr. 2 R. Manahem Tſida Laddarec, è libr. Alcas Rochel pag. 19, & part. 2. lib. 2. è
Kabuenaki, è Midras arcana, è R. Ioſeph Albone lib. de articulis Fidei 4 cap. 34. è tractatu Ros haſſana, è
Menorath Hammaor, R. Iſaac c. 2 partis ſecunda, è Tephillath Moſis, è tractatu Haghigá in Talmud Hie-
roſoly. è tractatu Baba Batra, & eius ſcholiis ſiue Toſephoth, è tract. Nedarim & Helec, è R. Bahhaiè Deut.
34. è lib. Sem Teb concione 5 de pœnitentia, è bekidath Iſaac, Gen. 23 & Leuit. 21, adde librum Iaſar R. Tam
cap. 12, & pene Rabbinos omnes quorumcunque tandem ſint temporum.

Traditiones. *earum ſcriptor Ezras eiſque ſequentes ſcribæ, Deinde Talmud captum à Simone iuſto & finitum ab*
Hakkados anno Chriſti 188. Nam non modo conſeruatur lex ore tradita & per manus accepta, verumetiam
iam nomine Cabbalæ ſcripto mandatur, ne propter exilia veniret in obliuionem, vt 70 libris Ezra 4. Ezra 14.
quos ſe habuiſſe prodidit Picus Mirandula, vt vtroque Talmud Babylonico & Hieroſolymitano, vt libris Miz-
noth. i. de præceptis legis, &c. Quo pertinere ait R. Dauid Kimhi, illud 1. Par. 4. Hæc autem verba vetera, nem-
pe ad Cabbalam. i. receptionem ſiue Maſſoram, id eſt, traditionem maiorum, & R. Abraham Teſtimonia Pſal.
118, Nempe ad præcepta ea, quæ teſtimonium habent à Patribus tanquam teſtibus oculatis, vel auritis, non
à ſcriptura, ſuntque Lex per traditionem accepta ſine ſcripto.

Vita æterna, iudicium poſtremum. *Daniel, Ezechiel, & cæteri huius memoriæ Prophetæ & au-*
ctores nihil habent crebrius eiſque ad Chriſtum. Sicque perfecta eſt cohortatio Dei, Malach. 4. Me-
mento legis Moſis ſerui mei, quam mandaui ei in Oreb ad omnem Iſrael, præceptorum & Iudiciorum, ad
quouſque veniet dies Domini magnus & admirabilis. Nam & reliqua omnia abundè demonſtrant auctores hu-
ius ætatis partim prophetæ, partim prophetarum ſucceſſores & hypophetæ. Sic Religionis veteris doctrina ad
nouum populum perenniter tranſmiſſa eſt. Imo & Dei colendi ritus atque forma. Nam Chriſtus ſola ſuſtulit
ſiue figuralia, vt loquitur Aug. lib. 10. de Ciuit. cap. 15 & 20, ſiue ſacramenta prænuntiatiua, vt idem lib. 19,
contra Fauſtum & epiſt. 49 ad Deogratias. ſiue vmbratica, vt Paulus ad Hebræos, qualia fuère ſacrificia, Cir-
cumciſio, Propitiatorium, Tabernaculum Moſis, & quæ in tabernaculo recluſa, cibi & potus Iudaici, Partes
dies Feſti, Neomeniæ & Sabbatorum, vmbram futurorũ habentes. Col. 2, Heb. 9 & 10, Gal. 2 & 3. Non item
ſimplices ceremonias ad εὐταξίαν rei diuinæ, vt habet Ioſephus 3 Ant. c. 8. pag. 74, vel θεωρίαν, vt Dionyſ.
de Eccl Hier. pertinentes. Et ſanè ratio, templorum, Verbi gratia, adorationum, genuflexionum, ſtationum, reli-
gioſarum veſtium, vaſorum ſacrorum, benedictionum, aſperſionum, feſtorum, luſtrationum, cantuum & ſimilium
rituum, quæ olim fuit, hodie quoque permanet, nempe vt Deus ritè, ſolemnius, ſanctius, decentius colatur. Dein-
de in Apoſtolicis quoque literis id obiter iudicatur dum Chriſtus ſuo aduentu nihil in hac parte mutat, nihilque
contrà differit. Denique dum Apoſtoli horum rituum ſpargunt ſemina in ſuis partim ſcriptis, partim traditio-
nibus apud veteres extantibus, vt lib. 3 docebimus. Hinc Tertul. initio libri de Oratione. Quicquid retro fuerat
(in Moſis Lege) aut demutatum eſt, vt circuncisio, aut ſuppletum, vt reliqua lex, aut impletum, vt prophetia,
aut perfectum, vt fides ipſa. Et Leo Magnus D. Auguſtini diſcipulus apertius initio ſermonis ſexti de Ieiunio
decimi menſis, tractans illum locum: Non veni ſoluere legem, ſed implere. Quædam de mandato veteri ad no-
uam obſeruantiam tranſferuntur. Et poſt: Ceſſantibus enim ſignificationibus, quibus Saluatoris noſtri nuncia-
batur aduentus, & peractis figuris, quas abſtulit ipſa præſentia veritatis, ea, quæ vel ad regulas morũ, vel ad ſim-
plicem Dei cultum, ratio pietatis inſtituit, in eadem apud nos forma, *in qua ſunt condita, perſeuerant, & quæ*
vtrique teſtamento erant congrua, nulla ſunt commutatione variata *Ex iis autem eſt etiam decimi menſis*
ſolenne ieiunium, &c. Quod etiam docet initio Serm. 7 de Ieiunio ſeptimi menſis. Apoſtolica inſtitutio ita ve-
teris Teſtamenti ſacramenta diſtinxit, vt quædam ex eis, ſicuti erant condita, Euangelica eruditioni profutura
decerperet, & quæ dudum fuerant conſuetudinis Iudaicæ, fierent obſeruantia Chriſtianæ? Et eo vetuſtior cele-
briórque Nazianzenus Orat. 44, Pentecoſtes Diem Hebræorum more colimus, quemadmodum & alios non-
nullos eorum ritus obſeruamus, qui apud illos quidem typicè celebrãtur, apud nos verè myſticè & verè, vt addit
Nicetas.

Quare rectè monent Iuris Orientalis auctores, pag. 214. Iudaicos ritus domi in eſſe prohibitos, ſi ſint ſa-
cramentales, ſiue figurales. Sin ſimpliciter ceremoniales atque ad ſacram theoriam, pietatémque conferentes
non item, vt qui ſint pietatis retinacula, conferántque ad Sacrorum ſolennitatem, decorum, virtutem. Nam 4121
vetera

Anni mundi.

vetera Chriſtus aduentu ſuo partim recenſuit, partim retulit, partim perfecit, & illuſtrauit, vt eodem ipſe cum Patre & Sancto Spiritu piè inuiolatéque in ſæculorum ſæcula colatur.

3569 *Atque hæc quidem prolixius, verum id, quia inde ad Eccleſia, quæ ſecutura eſt, continuitatem apertior via tranſitúſque, inter tot ſæculorum et rerum diſcrimina, patet.*

LIBRI PRIMI CHRONOGRAPHIÆ GENEBRARDINÆ FINIS.

* *

* *

CHRONOGRAPHIAE LIBER SECVNDVS AVCTORE GILBERTO GENEBRARDO.

LIBRVM alterum à captiuitate Babylonica mihi rectè ordiri videor, quando circa eum cœpit noua veteris Eccleſiæ conditio & facies, qua populus Domini ita depreſſus, ita afflictus iacuit, vt vſque ad Chriſtum, nunquam priſtinum regni, ſtatus & porentiæ ſplendorem recuperare poruerit. Sed & circa eam gentium præcipua fama, magnitudo, celebritas, viciſſitudo, hiſtoria ſumpſit initium, vltra quam nihil plane certi ex libris & ſcriptoribus profanis & exteris aſſequimur, vt verè poſſit dici, vbi hiſtoria ſacra deſinit, ibi profanã incipere. Quin & Monarchiæ Babylonicæ, & quæ mox ſucceſſit, Perſicæ occaſione Diſciplinæ, leges, humanitas ipſa ab Aſia profecta ſunt in Europam & reliquas nationes barbaras arque agreſtes. Tanta fuit Dei bonitas erga illa populos, vt bellicis motibus vteretur ad illuminandos Occidenralium & Septemtrionalium oculos, eíſque ſapienriam, artes, & diſciplinas infundendas.

Iudea capta ferum victorem cepit, & artes,
Sciréque Chaldæo primùm deuexit agreſti.
Inde Medis, Perſis, Indis, éxque ordine Græcis,

à quibus ad Romanos humanitas ipſa peruenit, vt Cicero ad Quintum fratrem, qui tum Aſiæ minori, quæ Græca eſt, præerat, ſcribit. Id apparet è Bardis, Druydis, Euagibus, cæteriſque eorum ſapientibus, philoſophis, ſacerdotibus, quos conſtat ex Ammiano Marcellino & Strabone exortos è Teiis & Phocẽſibus Græciæ Aſiaticæ populis, ab Harpago Cyri præfecto fuſis fugatíſque in Thraciam, Corſicam, *Amm. lib. 5. Strabo lib. 4.* Italiam, Maſſiliæ agrum, vbi vrbes ædificarunt, & noſtris hominibus paularim excultis ſtudia liberalium doctrinarum inchoarunt per Bardos & Euages & Tectoſages, vt ſtulrum ſit eos ab Iſaaci & Iacobi Patriarcharũ ſæculis repetere, & Bardi regis cuiuſdam Muſicæ ſtudioſiſſimi cum ſuppoſititio Beroſo, nomen tam vetus fingere.

De cæteris fidem faciet Aulus Gellius diligentiſſimus rerum priſcarum ſcrutator, qui quamuis conſpectum quendam ætatum antiquiſſimorum virorum, item illuſtrium, qui in illis ætatibus nati fuiſſent, atque ex libris, qui Chronici appellantur, *Gellius lib. 17. cap. vlt.*

exceptiones variis,diuerſiſq; in locis factas de tẽporibus, quibus floruiſſent Græci ſimulátque Romani viri ingenio & imperio nobiles,promiſiſſet, non ducit tamen altius principium,quàm à Solone,quem leges ſcripſiſſe Athenienſibus non dubitatur,captiuitatis æuo ſub Cyri, qui Crœſum Solonis amicum Lydorum regem vicit, ſæculum.

M.Varro vetuſtatis perueſtigator inter externos præcipuus,fatetur ſe non niſi à prima Olympiade quatuor aut quinque ſæculis poſt bellum Troianum hiſtoriæ veritatem poſſe deducere.Quod de eo referens Cenſorinus,Varro,inquit,tria temporum diſcrimina eſſe tradit.Primũ ab hominum principio ad cataclyſmum priorem(id eſt,Ogygium)quod propter ignorantiam vocatur ἄδηλον, ſecundum à cataclyſmo priore ad Olympiadem primam,quod quia in illo multa(& penè omnia) fabuloſa referuntur Mythicon nominatur.Tertium à prima Olympiade ad nos,quod iam dicitur hiſtoricon, quia res ab eo geſtæ veris hiſtoriis continentur.

Cẽſor. de die Nat. cap.21.

Quæ ſanè verba in prologo tertij de Ruſtica ipſe Varro confirmat Nam à Thebis, quæ ante cataclyſmum Ogygis bæotiæ regis conditæ dicuntur,ad ſua tempora numerari quidem annos circiter bis mille & cẽtum,at quid illis acciderit, nihil plane eſſe certum profitetur. Cùm interim artes omnes in Græcia non niſi intra mille annorum ſpatium repertas dicat,ſiue à bello Troiano ad ſuam ætatem.

Varro li. 3 de re Ruſt.c.1.

Nec verò longius, quàm ab Olympiadibus antiquitatem ipſum repetere potuiſſe ex Cicerone eius familiari quoque perſpicitur,is enim idcirco in Oratore Attici laborem extollit, quòd annorum ſeptingentorum memoriam vno libro colligere potuerit. Nam remotius colligere nõ potuit,quoniam ante Olympiades nihil planè definitum eſſe eodẽ loco Varro oſtendit,itémque è Græcis Euſebius, qui id circo probat ante eas, quemque vt ei viſum fuit, diuerſas ſententias de iiſdem rebus inGęcia geſtis protuliſſe,& ipſeCicero,quicquid de Romulo &Romanis aliis regibus literis eſt proditum, non ſatis conſtitutum indicat,quando primo de legibus,& alibi de eis loquitur interpoſita parentheſi, *vt aiunt*, quæ profecto abundat, quando res conſtat ac liquet.

Trogus Pompeius ſe ſuam orſum hiſtoriam è profundo memoriæ, tradit. Atqui orditur à Nino,qui primus (inquit Diodorus)nactus eſt ſcriptores.Ipſe autem Diodorus, conatur ſuam hiſtoriam retexere à Mundi principio. Atqui Bellum Troianum pro principio ſtatuit, ſuámque hiſtoriam in Præfatione ait minimè 1138 annos excedere, terminari verò principatu Iulij Cæſaris, quando in Galliam miſſus eſt. Lucretius quid?

Diod.lib. 3.

Præterea ſi nulla fuit genitalis origo
Terrarum & cæli, ſempérque æterna fuêre,
Cur ſupra bellum Thebanum & funera Troiæ
Non alias alij quondam cecinêre poëtæ?

Plutarchus in Theſeo vltra Theſeum omnes terras fuiſſe arenoſas prætexit vel inacceſſas, littora glaciata, vel regiones exuſtas, cuiuſmodi pinguntur in tabellarum Geogra-

Geographicarum extremitatibus, nempe fabulæ, aut ignorationis & inſcitiæ vmbra atque veſtigia.

Accedit Macrobius, qui de antiquitate profanis auctoribus cognita hæc ſuis commentariis inſeruit. Quis facile mundum ſemper fuiſſe conſentiat, cùm & ipſa hiſtoriarum fides multarum rerum cultum emendationémque, vel ipſam inuentionem recentem eſſe fateatur! Cumque rudes primum homines meminerit vel fabuletur antiquitas glande prius & baccis alitos, ſerò ſperaſſe de ſulcis alimoniam: ſed & quis non exiſtimet, non longam retro eius eſſe ætatem, cùm ab hinc vltra duo retro annorum millia, de excellenti rerum geſtarum memoria, ne Græca quidem extet hiſtoria? Nam ſupra Ninum, à quo Semiramis ſecundum quoſdam creditur procreata, nihil præclarum in libros relatum eſt. Et multarum rerum experientia ad aliquas gentes recenti ætate peruenit. Vt ecce Galli vitem vel cultum Oleæ, Roma iam adoleſcente, didicerunt. Aliæ verò gentes adhuc multa neſciunt, quæ nobis inuenta placuerunt. Atque hæc quidem illi, ſed nimis longè. Lib. 2. c. 10. in Som.

Nam propriè vltra Cyrum. i. Septuageſimam Olympiadem, & vrbis ducenteſimum ſexageſimum omnia iſtorum ex eo deprehenduntur auguriis potius, quàm hiſtoriis ſimilia, quòd rerum multarum faciunt mentionem, multorum regnorum, vt Aſſyriorum, Medorum, Ægypriorum, Æthyopum, quæ longius ab ipſorum notitia & terris aberant, rerum verò Babylonicarum & Monarchiæ Nabugdonozoris, per quam perueniebant ad Aſſyrios & Medos, non meminerūt, quæ in ipſorum erat foribus, & ſui magnitudine totam penè Aſiam, magnam Africæ partem, Europæ aliquam occupauit, & totum orbem terruit è libris Regum, Paralip. Daniele, Ieremia ocularis teſtibus: quæ Perſicam quantumuis ipſorum ſcriptis amplificatam amplitudine & excellentia ſuperauit, *Dan. 2.* quæ tam recens, vt Cyrum, Solonem, & Græcorum ſcriptores primos attigerit: quæ denique à Prophetis & ſcriptoribus ſacris vbique inſonatur. Ignorantibus hæc recentiſſima, & ſuos oculos perſtingentia, quæ fides accommodanda eſt, quando remotiora & antiquiora commemorare & deſcribere ſuſcipiunt?

Adde in hiſtoria Græca ante octogeſimam Olymp. id eſt, ante regnum Darij (opinor, Longimani) nihil eſſe certum cum in illa non poſſit conſtanter notari verum tempus neque belli Medici, neque Peloponneſiaci, quemadmodum Cenſorinus conqueritur.

Facit etiam, vt me eorum vanitatis miſereat, quòd Arbacem quendam Medum conſtanter aiunt Sardanapalum ſuſtuliſſe, & prætereunt Merodac Chaldæorum regem, qui ipſis vt vicinior, ita notior eſſe debuit, qui & Aſſyriorum Imperio euerſo ingentis illius Monarchiæ fundamenta iecit, à nepote magno illo Nabugdonozore ſuperſtruenda atque abſoluenda. Mendacium remotiſſimos teſtes allegat, proximos refugit. Arbaces iſte fortaſſe nunquam extitit, nedum Aſſyriis imperium eripuit. Præterea Medorum imperium, quod ab ipſo aiunt conditum Aſſyriaci pernicie, anguſtiſſimum ante Cyrum neceſſario fuit, quia nimis Babyloniorum rerum potienti vicinum & Medos Nabugdonozoris vectigales & tributarios prophetæ nobis deſcribunt. Quare hoc totum videtur ab adulatoribus confictum in Cyri gra

tiam, qui eius antiqua eſſe ſtemmata docere conabantur ex atauis Medorum regibus, regulos & vectigales præfectos in reges magnos transformantes, vt qui olim Cæſaris Auguſti non valde nobilis, quippe cuius pater fuerit Romæ argentarius, progeniem ab Iulo Æneæ deducere ſtuduerunt.

Huiuſmodi adulationibus corruptæ ſunt omnes Græcorum hiſtoriæ magna impudentia. Nam poterant redargui facile è recenti memoria & monumentis vix dum perfectis. Hoc admirati Ariſtoteles & Cicero eluuiones exuſtionéſque rerarum, quas accidere tempore certo neceſſe ſit, cauſam ſuæ neſcientiæ prætenderunt, ac propter eas pronuntiarunt non modo non æternam, ſed ne diuturnam quidem rerum memoriam relinqui poſſe. Quin & quarto Phyſico eorum alter laudat Paronem Pythagoricum, quòd tempus dixerit ἀμαθέστατον, id eſt, inſcientiſſimum ſiue ignorationis omnis magiſtrum, quia temporis ſucceſſu, obliuione & ſitu præcedentia, penè omnia, deleta animaduertiſſet,

Eſſet que tempus edax rerum, inuidiáque ſenectam
Perdere præteritum, vitiatáque dentibus aui
Omnia paulatim lenta conſumere morte.

Nempe ante hanc captiuitatem ſcriptoribus Græciæ contigerat, quod eſt apud Platonem in Critia, Græci ſemper eſtis pueri, quia nuper verſati in hiſtoria & ignari literarum, diſciplinarum, rerum denique tam apud vos quam apud reliquos geſtarum. Neſcire enim quid antea, quàm natus ſis, acciderit, id eſt ſemper eſſe puerum. Tantum incerta & mixta fabulis de bello Thebano & Troiano, quæ fortaſſis nunquam extiterunt, cantabant ex diſperſis & male conſutis Homeri, & paucorum aliorum carminibus, nondúmque ab Ariſtarcho digeſtis, proindéque obſcuris ac incertis.

Cic. de Orat.

Ante hanc etiam Romana hiſtoria eſt valde exilis, tenuis, & frigida, nec hîc ſolum res Græcorum debent incipere, ſed multò magis etiam Romanorum, qui ſe Græcis omnia legum, doctrinæ, dignitatis & virtutis inſignia debere non inuiti confitentur. Nam paulò antè Cyri principatum, expulſo Tarquinio Superbo Roma primùm cœpit adminiſtrari per Coſs., adeóque erat tenuis, humilis & anguſta, vt duodecim milliaria ſuo Imperio minimè excederet. Verùm & tam anguſtis finibus concluſa fuit, vſque ad Alexandrum Magnum, cuius tempeſtate in orbe ne nominabatur quidem. Quocirca eius mentio nulla apud Græcos illius temporis Italiæ non modò finitimos, ſed & eius magnæ partis vel colonos vel dominos.

Quantum autem ad literas & artes, eas non attigerant Romani ante Vrbis ſuæ quingenteſimum.

Græcia capta ferum victorem cepit & artes
Intulit agreſti Latio. Sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & graue virus
Munditiæ pepulerunt.

Horat. epiſt. 1.

vel potius ante Vrbis ſexcenteſimum poſt bella Punica, ſexaginta vix annis ante Ciceronem.

Serus enim Græcis admouit acumina chartis,
Et poſt Punica bella quietus quærere cœpit,
Quid Sophocles, & Theſpis, & Æſchylus vtile ferrent,
Romanus, &c.

Et quod magis mireris, à Græcis ad Latinos humanitas ipſa peruenit. Hæc enim iam fuiſſe docuimus Ciceronis verba ad Quintum Fratrem.

Denique ante hanc Babylonicam captiuitatem res gentium ferè omnium iacent in obſcuritate & tenebris. Chaldaïca natio, vtut ſapientiæ palmã videatur illa ætate cæteris præripuiſſe, nihil poſteris ſcripto reliquit dignum tanta laude & gloria. Superiora tempora Magi, Perſæ, Ægyptij, & cæteri populi literarum exiſtimatione laudati, vel penitus ignorarunt, vel poſteris inuiderunt, vel præ infantia, literis prodere neſciuerunt. Niſi Deus de ſacris Codicibus mundo prouidiſſet, & literaturæ ſacrarium in certo populo, id eſt, Hebraïco repoſuiſſet, illorum notitiam ſempiterna obliuione inductã hodie haberemus, aut de illis cum Diodoro Siculo hiſtoriam fabuloſam ab aliis acciperemus, & aliis traderemus. Sit hæc ergo ſæculorum infantia.

Nam deinceps hominum facultas, eloquendi, ſapiendi, Philoſophandi vis, artes ac diſciplinæ humanæ apud gentes, maximè Græcas ſeſe explicarunt. Tum primum conati ſunt homines maiorum inertiam & incuriam artibus & ſtudiis depellere. Tum primùm didicère ſcriptis priſcam obliuionem reſtaurare. Tum primum ſua fari, & memoriæ tradere diligenter ſtuduerunt. Hinc prima Philoſophiæ incunabula. Hinc Rhetoricæ origo, Hinc Mathematicarum ab Ægyptiis ad Græcos emigratio. Hinc Hiſtoriarum deſcriptio. Nam etſi Perſæ, vt ex Eſteræ hiſtoria percipi poteſt, annales & chronica excolerent, quod de aliis nationibus ſentiri poſſit eodem modo, at ea lege id faciebant, qua hodie inſtrumenta publica in curiis, archiuis & tabulariis communibus recondi in futurum cernimus. Non paſſim & publicè, non populariter ac in promptu extabant. Non priuati homines eiuſmodi ſcribendis & vulgandis dabant operam. Non tanta ſcripturitione ducebãtur, quanta plurimorum mentes ab ea tempeſtate occupauit, vt ſcribant indocti, doctique poëmata paſſim, & inſanabile, vt nõ ſine ſtomacho cecinit Satyricus, ſcribendi cacoëthes penè omnibus inſideat. *Iuuen. Satyr. 7*

Neſcio idne tribuere debeamus hominum incuriæ, quòd de poſteritatis memoria non valde eſſent ſolliciti, an imperitiæ & ignorationi eorum, qui per ſe rem tantam aggredi non auderent, ſiue inexercitationis vitio, ſiue exemplorum, quæ imitarentur, penuria, an potius neceſſitatibus, quando adhuc deſtituebantur commodis membranis, papyro, ſimilibus rebus ac artibus, ſine quibus non modò non rectè ſcribitur, ſed etiam, quod ſcribitur, non poteſt eſſe prolixum, non diuturnum, non diſtractioni opportunum, ſine quibus denique rerum ante actarum recordatio diu conſeruari non poteſt.

Nam recurrere ad diluuia conflagrationéſque Vniuerſi cum Peripateticis, vel introducere Phaëronteas, Americanas vé calamitates, quibus antiqua omnia monumenta penitus delera ſint, non ram eſt diuinare, quàm delirare, nec tantum ſine probaro, & illuſtri teſte loqui, qui ramen eſt maximè neceſſarius, quando de Hiſtoria antiquitatis, & fide rerum ante lapſarum agitur, verum etiam apertam iniuriam veritati inferre, quæ per ſacras paginas aliud omnino affirmat, continentémque ac perennem mundi curſum digito oſtendir, atque ad nos perpetuata ſerie, omnium retro ſæculorum narrarionem tranſmittir.

Hæc & alia huiuſmodi me, opinor, merito adduxerunt, hinc vt librum ſecũdum ordirer, quò eſſet interuallum inter ſuperiorem, teſtimonium è ſacris literis conſequentem, nullum verò è profanis, niſi ſuſpectũ & dubium: & hunc, qui profanarum paginis munitur: ſacrarum verò auctoritate caret, niſi quanrum & quàm paucorum annorum licet è Daniële, Ezra, Nehemia, libris Machabæorum paucíſque aliis colligere atque augurari. Vale, & fruere,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Anni vrbis cōditæ

SEXTA ÆTAS.

218 CAPTIVITATIS Eccleſiæ, quam Monarchiarum & ingentium imperiorum Ethnici poſſint inſcribere.

Quæ incipit anno mundi 3569.

Ierem.25 288 a TEMPVS captiuitatis fuit annorum 70.

Dan.9. b A 70. illo captiuitatis anno ad Chriſtum patientem.

771 c HEBDOMADES 69. i. anni 483.

Pōtificibus & principibus iis, quos mox ſubiiciemus.

Vatibus verò Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggeo, Malachia, Ezra, & per ordinem cathedræ Moſaicæ Scribis & Phariſeis vſque ad Chriſtum.

Summa 553.

Ita ab orbe cōdito ad Chriſtum fuêre anni 4121. menſes 6. dies 16.

d *Sextæ iſtius ætatis numerus, ſic membratim oſtendi poteſt.*

Anni mundi

SEXTA AETAS.

3569 a 1 VNDECIM primi anni huius captiuitatis ſiue tranſmigrationis Babylonicę, tranſacti ſunt ſub Sedechia, cuius ſeptimo Ezechiel prophetare incipit. *Ezech. 1.* Vndecimo templum cùm Hieruſalem funditus euertitur, vt regnatum ſit in Iuda à Dauide 470.

Hæc ætas demonſtratur non tantùm ſucceſſione Eccleſiæ, ſed etiam mundi, non tantum hiſtoriis Eccleſiaſticis, ſed etiam profanis. Nam illa eſt propriè motuum & bellorum mundi ætas. Adhuc modicum, inquit apud Haggeum Deus, & commouebo cœlum & terram, & poſtea veniet
3638 deſideratus Gentibus. & Daniel. 2. Sit benedictum nomen Domini à ſæculo, & vſque in ſæculum. quia ſapientia & fortitudo eius ſunt, & ipſe mutat tempora & ætates, transfert regna atque conſtituit. Hinc ſub annū ante Chriſtum quingenteſimum, res & Monarchia Chaldęorum.

Sub an. 400 res & Monarchia Perſarum.

Sub an. 300 res, potentia & Monarchia Gręcorum.

Sub annum 200 res & potentia Parthorum & Carthaginenſium.

Sub an. 100 res, potentia, & principatus Romanorū, quouſque deſiit in Monarchiam.

Nam mox Chriſtus naſcitur, mundum recturus in virga ferrea, illiſque imperiis deiectis, nouum Eccleſiæ regnum conditurus, de quo libr. 3 & 4.

4121 b HEBRAEI ſic ferè hebdomadas ſeptuaginta numerant. Septuaginta ſunt anni captiuitatis, quos incipiunt ab vndecimo Sedechiæ, & terminant ſecundo anni Darij Longimani.

Deinde 420 templi. Summa 490. Sed ſuprà ſuſpicandas docuimus paulò inferius, nempe ilico poſt finitam captiuitatem, ſiue ab extremo ſeptuaginta annorum captiuitatis, quando exiit ſermo à Cyro, vt reædificaretur vrbs Hieroſolyma. *Ezræ 1 & 2 Par. vlt.* Vnde etiam hallucinantur, qui eas incipiunt à Sedechiæ quarto, & qui vel à ſecundo, vel à tertio, vel à vigeſimo Artaxerſis Longimani.

Exitus à captiuitate non ita fuit liber, quin perpetuo vectigales & obærati fuerint Perſarum & Græcorum, vſque ad Machabæorum principatum.

c HEBDOMADES incipiunt ab ipſo ſtatim primo reditu de Babylonica tranſmigratione. Nam vti tres fuerunt captiuitates Babylonicæ, ita & tres reditus. Primum enim aſcenderunt anno Cyri ſecundo, duce Zorobabele. Rurſum anno Aſſueri 14. Denique Darij anno ſecundo, poſt quem quatuor annis templum ædificauerunt: anno autem ſeptimo, Ezras aſcendit de Babylone, vigeſimo verò Nehemias. Cætera infrà in Dario Longimano.

d AETAS ſexta pluribus modis poteſt demōſtrari, quàm ſuperiores, nimirum ſucceſſionibus monarchiarum, quæ iam ſuos habuerunt hiſtoricos, nedum Iudaïcorum pontificum & ducum perpetuato ordine. Quot modis eam & nos illuſtramus.

Haggæus & Zacharias adhortantur Iudæos, vt reſtaurent antiquum Reipub. ſtatum. *1. Ezræ 5.* Haggæus libro ſuo vrget templum, Zacharias vrbem magis. Addunt pręterea

oracula de breui hoſtilium gentium clade, quam attulit Alexander magnus, & de reſtitutione earundem per Chriſtum.

Malachias Reipub. morea conſtituit, fuítque præcedentibus paulò poſterior, prophetarúmque vltimus. A Talmudicis putatur eſſe Ezras ſcriba, & ſanè eadem reprehendit in ſua prophetia, quæ Ezras 9 & 10 capitibus ſui libri, copioſè inuehens in vitam corruptam populi, præſertim ſacerdotum, qui poſt inſtauratū templum rurſum ad priſtinas fœditates reuerſi, oblationes, ac diuina ſacrificia contaminatia animis & corporibus offerret cœperant. Continet inſignea locos de Chriſto, Ioanne Baptiſta, Elia, Gētium vocatione.

Prophetis ſuccedit ſynagoga magna, cuius principes Ezraa, Neemias, Mardochæus, Zorobabel, Ioſuë. Hi præfuerunt concilio, quod centum viginti hominea, quorum alij nobiles, alij plebeij erant, de emendandis libris ſacris, eorúmque conſtituendo canone iuxta præſcriptum Cabbalæ, inierunt, vbi & ſanxerunt Ioſuam ita fuiſſe edoctum è Moſe, à Ioſua Seniores, à Senioribus Prophetas. Concilij notarius ſiue ſcriba (ſic enim vocatur Ezræ 7.) fuit Ezraa, cui etiā interfuiſſe aut potius præfuiſſe tradūt Danielem, Ananiam, Azariam, Miſaelem, Aggæum, Zachariam, & Malachiam, *Elia præfat. 3. Maſoreth Hammaſoreth. R. Moſe præfat. in Sepher Mizuoth, & in Talmud tract. de votis.*

Daniel interim non legitur rediiſſe de Babylonia in Hieruſalem, ſed potius ſepultus illic eſſe, quaſi remāſerit ad conſolationem Iudæorum remanentium & propagationem religionis. Magna enim fuit auctoritate apud Reges. Quare & tertio anno Cyri (cum prima reſtitutio, eius primo contigerit) ipſi contigit decima ac vltima viſio, *Dan. 11. Lyranus in i. c. Ezra.*

Itaque fortaſſe concilium iſtud in Babylonia initum fuit, paulò ante quam ſe reditui committerēt, vel ad indictum in terram ſanctam concilium deſiderio, etiam viſendæ antiquæ patriæ ſe contulit, poſtea in Babyloniam reuerſurus.

Nam & eòdem rediēre Zorobabel, Ioſuē pontifex, Nehemias & pleríque alij, vt apud reges Perſarum Iudæorum rebus melius conſulerent.

Ezras propheta & ſcriba, Cabbalam apud Hebræoa collegit, & 72 libris mandat. Eius conſilio & opera præſertim libri ſacri collati ſunt, & emendati: vnde Tikkun Sopherim. i. correctio Scribarum appellatur Tikkun Ezra, ſiue correctio Ezræ, vt in Maſora, Num. 12. quaſi Ezra ſcribarum fuerit princeps.

Septuaginta duobus libris proximè commemoratis collegit ſeptuaginta duorum ſeniorum doctrinam, è quorum numero eſt quartus Ezræ, *lege cap. 14. eiuſdem 4.* Hos habuiſſe ſe ſcribit Picus Mirandulæ comes.

Athanaſius in Synopſi tradit, Ezram ſcripſiſſe ducentos quatuor libros.

Primus è quatuor qui ſuperſunt deſcribit duos Iudæorum reditus. Primum quidem ſub Zorobabele imperante Cyro. Secundum verò poſt 28 annos ſecundum Rabbinos. ſecundum alios, poſt quinquaginta ſub ipſomet Ezra, imperante Dario (Longimano.) Eius enim ſeptimo aſcendit, &c. *c. 7.*

Secundus explicat tertium reditum è captiuitate ſub Nehemia, anno poſt ſecundum decimo tertio. Nam eiuſdem Darij vigeſimo aſcendit Nehemias, &c. *c. 2.*

Tertius repetit ea omnia, quæ primo & ſecundo narrabantur, & præterea, quæ geſta ſunt ante res Ezræ & Nehemiç, vt

Anni vrbis cōditæ.		*Anni mundi.*
288		3638
	Primo per pontificum Synagogæ ſucceſſionem.	
	Secundò per Monarchiarum quatuor ſeriem & ordinem.	
	Per Sacerdotes quidem	
	1 A captiuitate ad Ioſuë filium Ioſedec ſacerd. an. 70.	
	2 A Ioſuë F. Ioſedec ad Machabæos, an. 283.	
	3 A Machabæis ad Chriſtum naſcentem, an. 167.	
	4 Hinc ad Patientem, an. 33.	
288		3638

Anni vrbis cõditæ.

288

Summa 553.

Per Monarchias verò.

1 Monarchia Babylonica ab initio captiuitatis, an. 70.

2 Perſica, an. 147.

3 Macedonica ab Alexandro magno ad Cleopâtram Antonij, an. 276.

4 Romana ab Antonij Cleopatra ſiue Auguſti duodecimo vſque ad Chriſtum naſcentem, an. 29.

Patientem 61.

288

Anni mundi.

miæ, vt Ioſię regis paſcha, vt proinde primus ſit ordine apud Græcos.

3638 Quartus complectitur viſiones & nocturna præſertim ſomnia ipſius Ezræ, vt proinde fortaſſis D. Hieronymus, quæ in eis narrantur, ſomnia vocet & inter aprocrypha numeret vtriuſque modi. Aliquando enim apocryphum dicitur, cuius auctor eſt obſcurus, aliquando cuius ambigua & incerta auctoritas.

Atqui hi duo poſtremi, quamuis non ſint de priore canone Hebręorum, quia nondum erant editi, quãdo Canon iſte ſancitus eſt in hac magna Synodo, cuius fuit Ezras ſcriba, & cuius meminere ſolenniter omnes Hebræi. At non deſinunt eſſe ſacri & canonici, quoniam hæc Synodus non obligabat conſecutos auctores ſacros, nec ſpiritus ſancti afflatum extinguebat, vel cõtrahebat, propter quos editus eſt alter Canon multo amplior, vt ſignificat Ioſeph. lib. 2. contra Appionem, quando citat verſum de Eccleſiaſtici libro, tãquam de Scriptura ſacra.

Quare tertius Ezræ vt canonicus cenſetur ab Origene ſub finem hom. 9. in Ioſuē, Athanaſio lib. 3. contra Arianos, Auguſt. lib. 18. de Ciuitate c. 3. Cypria. epiſt. ad Pompeianum. Et apud Græcos non modo eſt canonicus, ſed etiam Ezræ primus, quoniam cõtinet ea, quæ geſta ſunt ante Ezræ & Nehemiæ præcedentes libros. Quartus autem vt ſacer citatur ab Ambr. 2. in Lucam cõment. & epiſt. 21. ad Horontianum, & cap. 10 de bono mortis. Et Cyprianus aduerſus Demetrianũ ex eo multa ſumpſit de mũdo ſeneſcẽte.

Et certè negari non poteſt quin vterq; ex Hebræo verſus ſit, vt qui Hebraiſmis ſcateat, etſi neuter ea lingua extet, quẽadmodum multorum aliorum apud eos iactura contigit.

Scripſit librum ſuum & genealogias libri Paralipomenon, vſque ad eum locum, in quo ſuam genealogiam oſtendit. Cætera abſoluit Nehemias. *cap. 1 Baba Bathra in Talm.*

Alij malũt Ezram integrũ opus Paralipomenõ eõdidiſſe, proinde ac illud, quod eius & Nehemiæ inſcriptionẽ pręfert.

Quibus pro tertio addunt Malachiam prophetam. Nam Malachiã ſe appellaſſe q. nũcium ſiue Angelum Dei, quòd vltimi nuncij & tanquam Angeli officio apud populum fungeretur, vſque ad futurum Chriſti aduentum. *Kimhi Mal. 1.*

Scripturas à Babyloniis, principe militiæ Nebuzardan, incenſas reſtituit, & in hũc ordinem, quem hodie Hebræi magna ex parte ſeruãt, reduxit. De eo ſic ſcribit Rabanus Maurus de Inſtit. Cleric. cap. 54. Omnes libros ſacros veteres, dũ Iudæi ingreſſi fuiſſent in Hieruſalem, diuino afflatus ſpiritu reparauit, cunctáque prophetarum volumina, quæ fuerant à gentibus corrupta, correxit, totúmque vetus Teſtamentum in duos & viginti libros conſtituit, vt tot libri eſſent in Lege, quot habentur & literæ (Alioqui non fuit in poteſtate Nabugdonozoris omnia exẽplaria perdere, præſertim cùm decem tribus eſſent iam in Oriente, extra ipſius ditionem.)

Quidam eum auctorem faciunt punctorum & accentuum, quibus afficiuntur hodie Biblia Hebraica, ſed illi errant, cùm conſtet ex libris beati Hieronymi ipſius tempore nulla extitiſſe. Sunt autem adinuenta paulò poſt tempora Honorij Imperatoris, anno ab euerſo templo 436. qui eſt à Chriſto paſſo 476. in Tyberiade vrbe Galileę. Huius muneris principes fuêre Aaron Aſeris & Iacobus Nephtalis filij, qui dum de nonnullarum vocum punctis inter ſe diſſentiunt, Iudęos in duas partes diuidunt. Orientales enim, quique Babyloniam incolunt ad fluuium Neardã, poſteriori,

3638 [illegible]

Occidentales prioris lectionem conſectantur.

Quadraginta vno annis prius è vererũ Magiſtrorũ ſcriptis à R. Hinâ & R. Aſe collectum Talmud Babylonicũ, ſeu doctrinale incipitur. & poſt à R. Meir, & R. Aſe filio perficitur. Continet autẽ Iudæorum ius Canonicũ, quod ętate Chriſti pleno ſcripto nondum mandatum erat, ſed partim ex fragmentis, partim ex oris traditionibus ſeruabatur. Cœperat autem conſcribi à R. Hakkados temporibus Antonini Imperat. breuiori ea forma, quæ Miſna appellatur. Atque id de Talmud Babylonico. Nam Hieroſolymitanum ſcriptum eſt anno Chriſti 300. Babylonicum ſub centeſimum pòſt.

a POST captiuitatem Babyl. vſq; ad Herodem, ſub quo natus eſt Dominus, præcipua & primaria Iudæorũ dignitas & authoritas exterior fuit penes pontifices. Vnde & eorũ conſtans, certa & illuſtris eſt ſucceſſio, non item principũ, tam apud Ezràm, quam Hebręos alios ſcriptores. Quare iam in hac ſexta ætate præpono pontifices principibus. Hinc diſcãt principes Eccleſiam per ſe ſtare, nec pendere ex ipſorũ ſtatu & ſalute. Eccleſia anteceſſit Reges, ſine illis iam olim viguit, illis pereuntibus, & acciſis non perit ipſa, ſed floret, & ſuam in Dei populum excellentiam ſeruat. Propter captiuitatem Babylon. non periit Pontificum ordo & ſtatus, ſed potius in Dei populo acquiſiuit maiorem principatũ. Nam deinceps pręlatus eſt Regin, à quo antea indignè habebatur. Turcica rabies euinuit Conſtãtinopolitanos Imper. At non potuit Patriarchas & Hierarchiam Eccleſiæ illic euertere. Hæc dicto, quoniam adulatores aulici ſtolidis principibus perſuadent, vt ſe Eccleſiæ dominos gerant, ac putent Eccleſiam ipſorum potentia, ſalute & principatu niti, quæ ius verius perditur & inclinat ad Turcæ iugum & captiuitatem.

Duces (vel Principes, *Aug. lib. 18.* de Ciuit. c. *36*) appellati hi fuerunt, quod regio diademate vti illis minus liceret per Perſas & Macedonas vſque ad Ariſtobulũ Ioannis Hyrcani f. (non Ionathæ, vt mendosè legitur in Euſebio) qui iugo gentium de ceruicibus armis patrum ſuorum iam excuſſo, ſe Regem appellauit.

Salathiel Iechoniæ regis filius in captiuitate mortuus, paulò ante Babylonis expugnationem.

Quinquaginta ferè millia exulum ſub *Zorobabele* redierunt. Reliqui manſerunt in Babylonia, & reliquo Oriente, amore poſſeſſionum & liberorum, illicque formam Reip. à Perſarum regibus redemerunt, ſibi præfecto è familia Dauidica principe, quem principem Aechmalotarcham, ſiue caput exulum vocarunt, ſiue Patriarcham. *Orig. in tio lib. 4. de principiis.*

Nec tantum de tribu Iuda, Benjamin & Leui redierunt, Inhabitarúntque Hieruſalem, ſed etiam de tribu Ephraim, & Manaſſe, *1 Par. 9.* Ex quo intelligitur licuiſſe Cyri edicto cunctis tribubus redire in patriam, etſi eius præcipuè ſtudioſi fuerint tribules Iuda, Leui & Benjamin.

Hic eſt Zorobabel, qui ponitur in Chriſti genealogia, *Mat. 1.* Alter ab eo qui memoratur in eiuſdem genealogia, *Luca 3.* Nempe quia hic numerantur maiores Virginis, illic patres Ioſephi Virginis viri.

Dicitur in Haggeo, Zacharia, Ezra filius Salathielis, cum duntaxat fuerit nepos, nempe filius Padaiæ filij Salathielis, *1 Par. 3.* quoniam nepotes habentur pro filiis. *Kimhi ibi.*

Anni vrbis eddita. | *Summa 554.* | Anno mundi.

288 *Quod ſic membratim docetur.* 3638

Hac enim Sexta Ætate per hos adminiſtrata eſt Reſp. ſiue Synagoga Iudaïca.

Sacerdotes & Duces.

1

IOSEDEC TEMpore captiuitatis an. 70.

Iechonia, Salathiele, Pedaïa Iudæorum principibus.

2

Zach. 3. a IESVS filius Ioſedec. an. 28.

Zorobabele filio Salathielis Iechoniæ filij Iudæorum duce.

Cyro imperante.

* *

288 3638

ZOROBABELIS ET CYRI SÆCVLO.

Anni mundi.

Secundum templum à Zorobabele ædificatum, omnes partes primi conſecutum eſt. Montem ædis, atria multiplicia, profanum ſiue gentium, fœminarum, Iſraëlis ſiue virorum, denique ſacerdotum. Prætetea ſanctum, ſanctum ſanctorum, & reliqua, ſed omnia minore ſumptu, opere, ſitu, menſurarum ac totius operis ratione à Cyro præſcripta. *In tractatu Para.cap.3.*

De templo ſecundo tractatus Middoth, ſiue de menſuris apud Heb. extat.

Præter primum ſiue Salomonium iuxta magnam portam.i. Orientalem habebat Exedram, in qua Medorum metropolis Suſæ exẽplum depictum erat, & menſurarum omnium exemplaria perſcripta. Illic etiam locus erat in quo legia doctores ad populum concionabantur. *In tract. Kilaim de ſeminibus mixtis in Talmud.*

Zorobabel à ſoluta captiuitate rexit populum, an. 58. *Philo Anny.* Rediiſſe Babylonem, anno 2 Darij Longimani, poſtquam veniſſet Ezras, illicque eſſe mortuum teſtantur Heb. *in Annalibus*. ac ex eo tempore ſucceſſores, qui primatum illic inter exules tenuerunt, Reſe Galuta principes exulum, ſiue Aechmalotarchæ appellati, & iuxta Origenem Patriarchæ. *initio lib. 4. de principiis.*

Cum Zorobabele & Ioſuë profectus eſt Nehemias Ather-ſatha, *Ezr. 2.* Collocarunt hi Dei altare ſuper baſes ſuas deterrentibus per circuitum populis, offerentes primo die menſis ſeptimi, nondum fundato templo. *Ibid. cap. 3.* Vigeſima quarta die ſepararunt à ſe filij Iſraël vxores alienigenas. *Nehem. 9.*

Anno ſecundo aduentus ſui menſe ſecundo, cœperunt Zorobabel & Ioſuë cum cæteris ædificare templum. *Ezræ 3 & 5.*

Tum etiam agros colere. Neque enim pręcedente poterant, nondum comparatis & diſtributis agris.

Denique templi fundamenta iacta ſunt, anno 2. Cyri, templum verò perfectum anno 2. Darij Longimani.

sub anno mundi.

b Ezras & viri Synagogæ ſiue Synodi magnæ afflati diuino Spiritu Scripturas in Peſukim. i. verſus diſtinxerunt. Vnde & codices Iudæorum per ſentẽtias, membra, & verſus
3710 diuiſi, & interuallis quibuſdã diſtincti fuerunt, qui antea velut vnicus erant verſus. Hinc Hieron. præfatione Paral. & Eſaię aſſerit ſe ad vtilitatem legentium eaſdem commaton inciſiones & interuallorum diſtantias, quas in Hebręis codicibus repererat, in tranſlatione ſua ſeruaſſe. Elias in præf. Maſoreth, quando ſcribit vniuerſam legem fuiſſe vnum paſuk ſiue verſum vnum & quaſi ſententiam, in qua omnia cohęrebant ſine vlla verſuum diſtinctione, pręter nomen Dei tetagrammatũ, vſque ad 436 annum à Romano vrbis excidio, loquitur de notulis hodiernis verſuum & accẽtuum diſtinguentium, non de interuallis & ſpatiis, vel inciſionibus.

Elementa, quibus iam olim, hodiéque Iudęi vtuntur, ſunt Aſſyriorum, non veterum Hebręorum, auctore Ezra, qui ideo literas (Idque opinor, huius Synodi conſilio & auctoritate) mutauit, quòd has Samaritani poſt exilium callerent, vel quia etiam veterum Hebræorum, quàm Aſſyriorum operoſior erat ſcriptura. *In Talmud. tract. Sanedrin cap. 2. pag. 21.*

Non mutauit tamen figuram antiquam literæ Tau, vt quæ gereret formam Crucis. Nam hæc poſt captiuitatem Romanam, vel à Maſoretis immutata eſt, vel à Rabbinis odio crucis, vt ex Hieronymo & Origene colligi poteſt, qui ſuo tempore crucem expreſſiſſe narrant.

b Synodus magna (Quinta) in qua aditus canon Hebræorum de ſacris ſcripturis, cuius ſcriba aſſeritur Ezras in tractatu de votis, qui eius authoritate in ordinem hodiernum veteris teſtamenti libros reduxerit. Elias præfat. 3 Maſoreth.

Interfuiſſe affirmantur Nehemias, Mardochæus, Zorobabel, Ioſue, Daniel, Ananias, Azarias, Miſaël, Haggeus, Zacharias & Malachias, Ibid.

Anni mundi. 3638

Hæc Synodus diſtribuit libros ſacros in très partes, LEGEM (.i.quinque libros Moſis) PROPHETAS (octo, nẽpe quatuor priores, Ioſuẽ, Iudicea, Samuel, & Reges, & quatuor posteriorea, Eſaiam, Ieremiã, Ezechielẽ, & duodecim minores. Nam illorum vnus appellatur liber) & HAGIOGRAPHA (nouem, Pſalmos, Prouerbia, Canticum, Eccleſiaſtem Iob, Danielem, Ezram, Paralipomenon, Eſter. Nam Ruth ſubiiciunt veluti appẽdicem libro Iudicum, & Ieremiæ Lamentationes.)

In eadẽ non tantũ lex videtur diſtributa in quinq; libros, verum etiã in Parſiioth & Sedarim. (i. ſectiones & ordines) 54 pro numero hebdomadarum anni *Embolici* expreſſos tribus maiuſculis פ vel ס. Item in Sirroh ſine paragraphos repręſentatos minuſculis פ & ס. Deniq; in verſus, deſignatos interuallis, vel virgulis, vel duobus punctis. Nam 70 hoc ſecuti ſunt. Deinde Elias in Tisbi Rad. ספר, cùm Antiochus (inquit) prohibuiſſet legem publicè legi, Iſraëlitæ acceperunt ſectionem vnam ex Prophetis, quæ conſonaret ſcorentię eius, quod in ſectione Sabbati currentis legebatur. Exempli gratia, in Sabbato *Bereshith* (Gen. 1) legerunt fragmentum Eſaiæ (42) Sic dicit Dominus Deus creans cœlos, & loco ſectionis Noë, (Gen. 6) ſegmentum Eſ. (54.) Quia aquæ Noë, &c. Sic enim apertè indicat iã ante Antiochum legem fuiſſe in ſectiones diſtinctam. Præterea Talmudici in tractatu de votia de verſu octauo capitis octaui Nehemiæ, *legerunt in libro legis explicatè*, id eſt, cum interpretatione, *Ponendo intelligentiam*, id eſt, diſtinctiones, *& intellexerunt lectionem*.i. ſecundum ſententiam pauſas fecerunt. Denique, vbi ſupra Hierony. præf. Paralip. & Eſaiæ de commatum inciſionibus & interuallorum diſtantiis mentionem facit.

Libri qui apud nos ſuperſunt, vt Iudith, Machab, &c. poſt hanc Synodum conſcripti ſunt, & ſupererant etiam apud Iudæos. Nam Ioſephus non longè à principio lib. 1. contra Appionem, vbi apud ſuos 22 libros eſſe ſacros commemoraſſet, ab Artaxerſe (inquit) vſque ad noſtra tempora ſingula deſcripta quidem ſunt, verùm non pari fide digna cenſentur apud nos, quòd non fuerit prophetarum exacta ſucceſſio.

Nec ſatis, vt eorum fidei & auctoritati derogetur, Tobiæ, Iudith, & ſimiliom hiſtorias nominatim non fuiſſe à Ioſepho commemoratas. Nam is etiam alia, & quidem momẽti maioris ſilentio præteriit. Vt memorabilem Iobi hiſtoriam, quàm tamen eſſe authenticam, canonicam & ſacram nemo vnquam dubitauit. Vt cædem infantium à bimatu & infra ab Herode factam, cognitam alioqui Paganis, ſicuti Macrobio lib. 2 Satur. c. 4. Vt Probaticę piſcinæ ingens miraculũ, Ioan. quinto expreſſum & in itinerario R. Benjamin, pag. 43.

Hic Scribæ ſumpſerunt originem. Ideo autem videntur ab Ezra primo ſcriba inſtituti, vt ſui inſtar legem ad literam interpretarentur, Legis difficultates explicarent, libróſque eius intactos conſeruarent, ne denuo corrumperentur. Vnde & 18 locos emendarunt, qui aliter legebantur, & à Maſoretis numerantur, Num. 5. cap. & à Galatino, quos appellant Tikkun Sopherim, i. correctionem ſcribarum. Legiſperiti alio nomine in Euangelio appellantur, Iuriſperiti, &c.

Huic correctioni præfuiſſe videtur Ezras. Nam Maſorethæ Num. 12 eam appellant Tikkun Ezræ. R. Selom. initio comment. in Malach. quindecim dictiones tantùm à Scribis, at-

EZRÆ ET CYRI SÆCVLO.

3638

Nehem. 5.

3
c Ioachim an. 42.

Meſulam Zorobabelis filio Iudæorum duce.

Aſſuero Perſis imperante, deinde Dario Longimano.

Anni mundi.

3638

bis, atque adeò Scribarum principe Ezra emendatas notat, cùm alij 18 recenſeant. Cæterum hoc ei tribui puto, quod fuit rotus Synodi, quoniam eius erat ſcriba & notarius, in qua actum de emendandis libris ſacris, & inſtituendis Scribis, qui deinceps viderent, ne quid corruptelæ in libros ſacros irreperet.

Poſt deſtructum templum, à prophetis ſublata fuit prophetia, & data legiſperitis. *In Talmud tractat. Baba Bathra cap. 1.*

Cum Malachia, Ezra & Nehemia ceſſauit prophetia, 40 annis poſt exitum ab exilio *Auctor libri Cozra.*

Septuaginta duobus libris fertur Ezras collegiſſe doctrinam 72 Seniorum, ac ex eorum numero eſſe quartum noſtrum Ezra. Hos ſe habere prodidit Picus Mirandulanus.

Tradita eſt lex charactêre Hebræo, idiomate verò ſancto, ſed Ezræ temporibus in Arameum (Syriacum) idioma, & Aſſyrios mutata eſt characteres. At paulò poſt, characteres Aſſyrios retinentes, ſanctum elegerũt ſibi idioma, Hebręum charactere & Arameum idioma idiotis relinquentes. *Mar Sutra in tractat. Sanedrin.*

Per idiotas intelligit Samaritanos Rab Hiſta. Ribbi verò affirmat à principio, iiſdem, quibus nunc ſcribitur, characteribus datam Legem, mutatam quidem aliquãdo, ſed reſtitutam: At R. Simon, nullo, inquit, tempore nec ſcribendi nec loquendi modus mutatus eſt. *Ibid.*

c PONTIFICATUM ſuſcipit & adminiſtrat ſeceſſione Patris & Zorobabelis in Babyloniam, fortaſſis propter Synagogę neceſſitates, qui tamen poſtea reuerſi, Darij ſecundo templi ſtructuram repetunt.

Librum Iudith cõſcribit. *Philo.* cuius hiſtoria aui ſui temporibus contigerat. Nec verò relata eſt in ſuperioris concilij canonem, quoniam eo poſterius edita fuit.

Mardochæus ſcribit hiſtoriam Eſter neptis ſuæ. Diutiſſimè vixit. Tum ſcribebat in Theſſalia Hippocrates medicus. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica.*

Duces hoc ordine habentur in Chronicis Hebræorum & in Cabbala R. Abra. Sacerdotes verò numerantur ex Ioſepho: quanquam ſex primi ad ipſum Iaddum vſque, quem Alexander ſumma veneratione proſecutus eſt, nominatim extant, Nehem. 12. Ex quo Intelligimus, quod etiã notatur in Seder Olam, Haggæum, Zachariam, Malachiam, Ezram, Nehemiam attigiſſe ſæculum 3 Monarchiæ. Nec verò magni faciendi Duces, quoniam vt Ioſephus ait lib. 11. Antiq. à reditu de captiuitate, ad Machabæos vſque, Reſp. adminiſtrabatur Ariſtocraticè, ita vt ſumma poteſtas in pontificibus verſaretur. Machabæi etiam ſacerdotium adminiſtrarũt, & in eo ſummam rei repoſuerunt ad vſque Herodem.

Deinde hi duces de domo Dauid, magis viguêre inter exules in Babylonia, quàm in Iudæa, vbi ſummam rei adminiſtrabant Duces, quaſi prætores, à Perſarũ rege miſſi. *Nehem.* 5. quibus tandem Nehemias ipſe ſucceſſerit, nõ grauans populum, vt ſuperiores, qui exigebant quotidie panem, vinum & quadraginta ſiclos, præter miniſtrorũ annonas. *Ibid.*

Quæ autem deinceps vſque ad Machabæos deſiderantur in noſtris Bibliis, peti debent ex Ioſephi Antiquitatibus Iudaicis, à cap. 7. lib. 11. Antiquit. ad cap. 7. lib. 12. Sic quæ poſt Machabæos geſta ſunt vſque ad Chriſtum, apud eundem explicantur à cap. 15. lib. 13. ad vſque cap. 5. lib. 18. vbi inſigne teſtimonium Ioſephi de Chriſto. Alioqui Machabæorum libri deſinunt in Ioanne Simeonis filio.

3638

Q

Anni mundi.

3640

Templum ędificare cœperunt anno ſecundo Cyri. *1. Ezrę 2.* annis quadraginta ſex abſoluitur, Ioan. 2. Præter quod Hieroſolymis pedetentim Synagogæ. i. domus orationis & prædicationis, ad quas ſinguli *πάροικοι* ſtatis temporibus conueniebãt, ædificatæ ſunt ad quadringentas & octoginta, *R. Manahem.* Hieroſolyma enim erat vrbium Orientis clariſſima & ampliſſima, *Plin. lib. 5. & Tacitus in Augustalibus.* nempe capiebat 24 plateas: quarum quæque haberet 24 ingreſſus, ſinguli autem ingreſſus 24 vicos, *Hebræi in Echa Rabba.*

* *

* *

Templum autem, qui ſolus erat locus ſacrificationis, & ſi diutius, quàm prius Salomonicum, ſteterit nẽpe 521. (errat enim Kimhi, qui in 2. Haggæi, tantum 420 numerat, & R. Leui in Danielem, qui 437. & dimidium) tamen in multis fuit inferius. Quinque enim rebus carebat: quæ prius mirum in modum præbebant auguſtum & venerabile, *in tractatu Ioma cap. 1. Kimhi in Pſal. 84. & Hagg.* Primo diuina præſentia, quæ ad propitiatorium reſponſa oraculáque edebat. Secundo ſpiritu, ſiue afflatu ſancto, qui Prophetas olim corripiebat: Nam à Malachia ad Ioannem Chriſti Baptiſtam nulli Prophetæ extitêre. Tertio igne ſacro, cuius cuſtodiam tam anxiè Moſes Leuit. *6.* præceperat: nunquam enim comparuit ex quo in puteum à ſacerdotibus, ne in impiorum manus caderet, merſus eſt, 2. *Machab. 1.* Quarto Vrim & Thummim, qui erant lapides in pectorali Pontificis, quorum conſpectu, ſacerdotes occulta intelligebant, & populo denuntiabant, dum plus ſolito radiarent lapides. Nam ſi retinerent naturalem ſpeciem & colorem, nihil eſſe mutandum docebatur. Superius itaque oraculum vocale erat, iſtud mutum, vt quod nutu & ſignis cõſtaret. Quinto Arca, ipſiúſque tegmine. i. propitiatorio, & duobus Cherubim Arcæ hærentibus, in quibus Deus ſedere dicebatur, propter ſui copiam, quam illic Pontificibus faciebat. Arcæ autem nomine vtranque intelligo, vnam à Moſe conſtructam, ſacrorum monumentorum & reliquiarum receptatricem, alterã à Salomone. Tum verò loco eius lapidem poſuerunt è terra prominentem tres digitos, & ſupra habentem thuribulum. *R. Iacob è Talmud 1. parte pag. 106.* Nec propterea Deus populum ſuum reliquerat. Nam vt ad Chriſtum perduceretur, ſæpe edebantur oracula per Bath-kol. i. exilem quandam vocem cœlitus demiſſam in aures collectę multitudinis: aliáque ſigna continuabantur in populo, quæ recẽſentur à Talmudicis in tractatu Auoth. Qualis vox fuit in Euangelio, quæ delapſa eſt à Patre ad Filium glorificandum. 2 *Pet. 1.*

EZRÆ ET ASSVERI ET NEHEMIÆ SÆCVLO.

Cum autem Malachiam nouiſſimum fuiſſe prophetarũ conſtanter aſſerunt, eſt intelligendum, quòd Prophetarum ſucceſſio non deinceps certa & accurata extiterit. Sic enim explicat Ioſephus contra Appionem, pag. *919* exemplaris Græci.

Meſullam an. *66.* rexit, *Philo Anny.* Sed hoc mihi ſuſpectũ eſt. Nam quandiu quiſque pontificium vel ducum magiſtratum ſuum geſſerit ante Machabæos, nihil certi neque ex noſtris, neque ex Hebræis reperio.

Zorobabel præter Meſullã alios habuit filios, vt Abiud. *Mat. 1.* Sed truncũ, non ramos principũ Dauidicorum ſtuduimus perſequi, quos Hebræi in ſuis Chronicis ſic numerant. Zorobabel, Meſulam, Hananias, Barachias, Haſadias, Eſaias, Abdias, Sechanias, Samaias, Naadias, Ezechias Hillelis frater, cẽtum annis ante tẽpli ſecũdi excidium. Quoniam

* *

autem

4

Nehem. 3 & 13. d ELIASIB, an. 21.

Meſullam duce, vel potius Nehemia.

Dario Longimano imperante Perſis.

5

Nehem. 12. e IOIADA, an. 24.

Hanania duce Iudæorum, vel potius Nehemia.

Imperante Dario Longimano, deinde Dario Artaxerſe tertio.

6

Nehem. 12. f IONATHAN, an. 24.

Mathatia duce Iudæorum, vel potius Nehemia.

Anni mundi.

autem hos omnes principatum exercuiſſe in Iudæos fatentur, non in Iudæa, ſed in Babylonia (Eo enim remigraſſe Zorobabelem rebus in Iudæa cõſtitutis, & rerum ſumma pon-
3650 tificibus relicta) D. Mattheus alios Zorobabelis & filios & ſucceſſores recenſuit, nempe eos, qui ſtatas ſedes in Iudæa poſuerant, futuri maiores Chriſti. Zorobabel, Abiud, Eliachim, Azor, Sadoc, Achim, Eliud, Eleazar, Mathan, Iacob, Ioſeph Virginis coniux.

Non eſt credendum Philoni Annij, qui vt Ieſum ſiue Ioſuem pontificem facit vſque ad annum vigeſimum Darij Longimani, ita Ioachim poſt Ieſum patrem põtificatu functum ait an. 48. vſque ad 26. magni Artaxerſis.

Cœpit enim Eliaſib eodem anno ſacerdotium adminiſtrare, quo Nehemias Hieroſolymam venit. *Nehem. 3.*

d ELIASIB pontifex an 21. videlicet vſque ad 33 annũ
3666 magni Artaxerſis. *Philo Annij*, nam viuebat extremis diebus Artaxerſis. *Nehem. 13. verſ. 6.* Cœpit autem fungi ſacerdotio, eo anno quo Nehemias venit Hieroſolymã. *Nehem. 3. Ioſeph. lib. 11. cap. 5.*

Et viuebat anno præfecturæ ipſius decimo tertio. *Neh. 13.* vbi culpatur, quòd cum Tobia Ammonita non modo affinitatem cõtraxiſſet, verum etiam ei ædes intra templi ſepta conſtruxiſſet.

Poſt reparatam vrbem à Nehemia multa vſque ad Seleucum regem Syriæ in Biblijs deſiderantur, vbi narratio Machabæorũ incipit, & Ioanne Hyrcano concluditur.

e APVD omnes hiſtoricos incorruptè manſit pontificum ſucceſſio ab ipſa captiuitate, non item Ducum. Vnde à Meſullam, & deinceps alij nominantur à Philone Annij, alij ab alijs, nempe Eccleſiaſtica ſucceſſio, perire non poteſt. Regia, & ſecularis caduca eſt & fluxa. Nos hic ſequimur Seder Hebræorum, & Cabbalam R. Abraham, niſi quod ipſe Mathatiam patrem Barachiæ, Abdiam appellat. Deinde Haſmonim. i. Machabæi occaſione temporum, quibus principum authoritas minima, pontificum maior, viam poſteris
3690 aperuerunt ad principatum, quem & velut hæreditarium retinuerunt, vſque ad Herodem.

Ioiada 44 annis geſſit pontificatum. *Philo Annij*, Sed iam dixi quid de iſto auctore ſentiendum. corruptè ab aliquibus dicitur, Iuda, vt & ſequens Ioannes, pro Ionathan.

f NEHEMIAS Artaxerſis pincerna, tempora Alexandri magni prope attigit, vt conſtat è catalogo pontificũ, quem cap. 12. ſui libri inſtituit. Nam peruenit ad Iaddum. Inuenit ignem, quo ſacrificia accendi ſolebant, à ſacerdotibus olim abſconditum, & in aquam concretum. 2. *Mach. 1.*

Duodecim annis in Iudæa manſit, ad eam eiuſque vrbes reparandas, & reſtituendum vrbibus & poſſeſſionibus ſuis vnumquemque exulum, antequam Hieroſolymam veniret.

Deinde rediit ad Darium, a quo rurſus eſt ad procurandam Iudæam dimiſſus. Sed quandiu poſtea eam adminiſtrarit eſt incertum, niſi quòd à viuente Dario, cui erat chariſſimus, non videtur præfectura abdicatus, neque recepiſſe ſucceſſorem per reliquos annos octo.

Quin & ſub Artaxerſe penultimo continuatus videtur.
3730 Nam, vt docui, etiam meminit ſacerdotum ſummorum, qui poſt Ioiadam ſederunt vſque ad Iaddum.

Erat de domo Dauid, vt & Zorobabel. *R. Abraham in Cabbal.*

Libri, qui eius nomine apparet, ſcriptor videtur eſſe Ezras, quoniam ſub libro Ezræ eum Hebræi comprehen-

dont, nec ſeparatiin tecenſent. Noſtri ſecundum Ezræ inſcribunt.

Tettius & quartos, qui ſtqnontut, & ſi non ſint de ptimo Hebræorũ canone, at ſunt de ſecundo. Quare Athanaſ. lib. 3. contra Atianos teſtimonium *Zorobabelis* è tertio tãquam de ſcriptura affert, alterum Aug. lib. 18 de Ciuit. aliud Cyp. epiſtola ad Pompeianum. Apud Græcos verò non modo eſt canonicus, ſed etiam Ezræ primus, quòd contineat geſta ante Ezram & Nehemiam, duo poſtrema capita ſecundi Paralipomenon, & totum librum primum Ezræ tepetens.

Quartum priuatim ſe habuiſſe Hebraicè manu ſcriptum inter 71. quos de occulta doctrina ſeptuaginta duûm ſeniorum reliquit Ezras euſdẽ libri cap. 14. Picus Mirandula in Apologia profitetur. Publicè nec Græcè, nec Hebraicè habetur, neque tamen deſinit eſſe canonicus. Nam ab Eccleſia in ſolẽnibus ſacris feriæ tertiæ Pentecoſtes, itemq; in ſolennitatibus Martyrum è ſecundo capite profertur, quo loco alibi ipſa Scripturę oraculis vtitur. Præterea Ambroſius eius capite ſeptimo, ſerio vtitur libri de bono mortis decimo cap. & ſecundo in Lucam commẽt. Quin & epiſtola ad Horontianum ad eius lectionẽ ſedulo hortatur. Hoc ante ſignificauerat Martyr Cyprianus libro ad Demetrianum, verba quinti capitis ad ſuum inſtitutum vſurpans. Sed de iis etiam ſuperius.

g HVNE Simonem Iuſtum appellatum ſcribit R. Abraham. *in Cabbal.* qui hinc ſecundam Synagogæ magnæ ætatem incipit. Nehem. 12.

Frater autem dicitur Simonis Priſci. Apparatu pontificio, hyacynthina veſte, cui aurum erat intertextum, & cidari in capite, in qua inſcriptum Dei nomen, comitatus ſuis ſacerdotibus veſtes ſacras indutis, patẽtibus portis obuiam fit Alexandro. Alexander autem, qui alioqui eo animo venerat, vt vrbem excinderet, de equo deſilijt, & pedibus pontificia proſtratus, vrbem multis muneribus & priuilegiis donauit, pręſatus in pontifice ſe agnouiſſe Deum, qui & ſibi in Macedonia apparuerat, & cuius ope vinceret.

Ad eius primum à primo Ioſuë filij Ioſedec ſunt anni 145. Ita quando deſtructa eſt Perſarum Monarchia, iam bienniom in Pontificatu ſedebat.

Tempore, quo Alexander Macedo Hieroſolymam adiit, moriuntur Ezras, *Zacharias*, Haggeus, & Malachias prophetæ omnium poſtremi. *Ibid. R. Abraham.*

Annus ille Alexandri à Iudęis celebratur, tanquam ſuæ ab Aegypto egreſſionis milleſimus. *Ibid.* Sed aliquanto maior eſt numerus. Pactus dicitur Alex. cum Iudæis, vt ab eo anno publica & priuata inſtrumenta deinceps obſignarent. *Ibid.*

Alexander magnus ad matrem ſuam epiſtolam inſignem ſcripſit, ſibi à ſacerdote quodam reuelatum, deos gentium homines fuiſſe. *Cyprian. de Idolorum vanitate.* Puto ſacerdotem fuiſſe Iaddum, quicum contulit Alexãder, ex Ioſeph.

In terra Iſraël Cuttheos multos repetit (.i. Samaritanos) a diebus Senscherib, quibuſcum affinitatem contraxerant nonnulli Iſraëlitæ, etiam è poſteris Ioſuë filij Ioſedec. *R. Abrah. in Cabb.*

Iaddi frater Menaſſes, inhians põtificatui, vxorem duxit filiã Samballat Samaritanorũ principis præfecti regis Perſarum, ędificátque templum Garizim Hieroſolymitano ſimile, ad quem ibi pontificatu nouo fungentem, rerum nouarum cupidi ſeſe transtulerunt. *Ioſeph. lib. 11. Antiq. cap. 8.*

Ioui

Anno mundi.

* * 3749

Artaxerſe penultimo Perſarum rege, deinde Dario Codomani vltimo.

* *

∴ ∴

7

g IADDVS, qui occurrit Alexãdro magno. an. 10. 3760

Cuius tempore templum in Garizim ædificatum, Manaſſe primo Samaritanorum pontifice.

ALEXANDRI MAGNI SÆCVLO.

3770

Anni mundi.

3797

8

h ONIAS Priſcus Iaddi f. an. 27. — 3797

Seleuco & Antiocho Sotere Syriæ regibus.

Ptolomæo Lagi Ægypti reg.

9

Eccle. 50. i SIMON Priſcus Iaddi nepos, an. 13. — 3830

Antiocho Sotere Syriæ.

Ptol. Lagi Ægypti rege.

3843

Ioui hoſpitali poſtea dedicatur ſub Antiocho Epiphane, in eius gratiam, Tale enim eſt hæreticorum ingenium.

Hinc principium acerbiſſimi odij & hæreſis, quæ durauit ad tempus vſque Chriſti: imò verò ad vrbis vſque extremum excidium, dum alij cum Manaſſe, eiúſque templo & doctrina communicarent, alij cum Iaddo ſiue Simone Iuſto, tẽplóque Hieroſolymitano & prophetico. Fomitem prębuerunt aliquanto pòſt Saddoc & Baiethus (de quibus ſuo loco) *R. Abrah. in Cabbala.*

Generum Samballar Horonitis Samaritanorum principis, de genere Eliaſib pontificis, ob alienigenam vxorem à ſe fugat Nehemias (.i. Menaſſem fratrem Iaddi. Nam hic ſolus de Eliaſib genere, filiam Samballat duxit in vxorem) *cap. 13.* attigit ergo Nehemias Alexandri Macedonis in Aſiã aduentum. Vixitque plus minus 130 an. vt eius liber oſtendit, à Cyro ſcilicet ad ſextum vel ſeptimum Alexandri.

h SVA Onia Priſco, Ptolemæus Lagi multos Iudæos in Aegyptum captiuos duxit. Sed hos filius Philadelphus, fauore Septuaginta interpretum, in patriam remiſit cum multis muneribus.

i HIC ab Eccleſiaſtico celebratur cap. 50. Iuſti cognomen retulit.

Ieſus filius Syrac Hieroſolymitanus Eccleſiaſticum Hebraicè ſcribit, quod exemplar vidit D. Hier. *in prolog. ſuper libros Salom.*

E ſeptuaginta duobus interpretibus fuiſſe perhibetur. *Infra.*

In eo inchoat, ſua præcepta iuxta ſeriem decalogi. à Græcis dicitur πανάρετος ab omni virtute, quæ in eo continetur.

Non tantum inter libros ſacros recipitur à Ioſepho Gręco lib. 2. cõtra Appionem, ſed & à noſtris, Cypriano Martyre epiſtola ad Rogarianum, & Epiſt. ad Corneliũ citans illud c. 16. Sicut locutus eſt (inquit) per Prophetam, fili ne iucunderis in filiis impiis, ſi multiplicentur, &c. Et ſub finem illud c. 28. Sepi aures tuas ſpinis & noli audire linguam nequam. Aug. lib. 2. de doctr. & lib. 17. c. 20 de Ciuit. concil. 3. Carthag. Can. 43. Græcis, vt Athanaſio, Epiph. Chryſoſtom. quando cap. 1 & 24. aduerſus Arianos citant & interpretãtur. Idque ſub nomine Salomonis, Quod quo modo ſit intelligendum, docet Aug. lib. 2. de doctrina Chriſt. cap. 8. Duo, inquit libri, quorum vnus Sapientia & alius Eccleſiaſticus inſcribitur, *de quadam Similitudine* Salomonis eſſe dicuntur. i. propter ſimilitudinem argumenti & inſtituti.

Poſt annos circiter 38. temporibus Ptol. Euergetis in Gręcum à nepote, qui & ipſe Ieſus Syrac nominabatur, conuertitur. *è prolog.*

Eodem tẽpore nomine Salomonis prodiiſſe videtur Sapientiæ liber. Sed auctore anonymo & incerto, niſi quòd nonnulli ſcriptorũ veterum affirmarunt illum eſſe Iudęi cuiuſdam Philonis, alij ipſiuſmet Ieſu filij Syrac. *Aug. lib. 2. retract. c. 4.* Eũ hodie Iudæi pro Canonico non habẽt. fortaſſe quia Hebraicè non fuit ſcriptus, item quoniam eorũ improbitatem contra filium Dei detegit, cap. præſertim 2. At Chriſtiani habent, Aug. tribus ſuperioribus locis. Ambroſ. in Pſ. 118. Lact. lib. 4. Inſtitu. c. 16. Cõcil. Carthag. 3. Conc. Lateranenſe & ex Græcis Dionyſ. Areopagita 4 cap. de diuinis Nom. illud ex 8 cap. citans, *Amator factus ſum formæ illius.* Egeſippus apud Euſeb. lib. 2. cap. 23. vbi illud cap. 2. *Circumueniamus ergo iuſtum, quoniam inutilis eſt nobis, &c.* allegat tanquam ex Eſaia.

Videtur fuiſſe vnus è 70 interpretibus, qui vt omnes prophetæ fuerunt, ita eorum duo Philo auctor Sapientiæ & & Ieſua ben Sirac Eccleſiaſtici ſcriptor ſacros duos illos libroa reliquerunt, vt Spiritu Sancto dictante Epitomem Bibliorum Græcè Græcis exhiberent. Neque enim neceſſe fuit vt libri ſacri Hebraïcè conderentur, poſtquam Eccleſia ſub paganis viuere cœpit. Hinc Ezras & Daniel Chaldaicè etiam ſcripſerunt. Hinc Septuaginta & Apoſtoli Græcè. Hinc Marcus Latinè & Græcè.

Si quis contendat eiua auctorem fuiſſe Iudæum Philonem, quòd ex D. Hier. nonnulli ſcriptorum veterum hoc affirmatint, non is erit Philo, qui tempore Caij & Claudij Cæſarum pro Iudæis legationem obiit, ſed alius. Nam par eſt libroa veteris teſtamenti, tempore Synagogæ & ante exordium Euangelicæ lucis fuiſſe compoſitos. Deinde citatur vt ſacer ab illius æqualibus. Denique Hier. & Sophron. in catalogo & Euſeb. Hiſt. Eccl. lib. 2. cap. 18. librum Sapientiæ ioter iſtius Philonis libros non enumerant.

k Svb Eleazaro facta Biblia in Græcum tranſlata à 70. interpretibus Ptolomæi Philad. rogatu & ſumptibus. *Ioſ. lib. 12. cap. 2.*

Ante Alexandrum tamen ſacras literas Græcè extitiſſe, Platonémque & Pythagoram in his eſſe verſatos, teſtantem laudat Ariſtobulum *Clemens Alex. lib. 1. Strom.*

Fortaſſe ſub Menaſſe rege Iuda, temporibus Pſammetici Aegyptiorum regis, qui Græcos coluiſſe, & locum eis dediſſe in Aegypto ad inhabitandum dicitur apud *Herod. li. 2.* Vel Amaſis, Solonis & Cyri ætate, qui hos quoque ad ſe multis beneficiia allexit. *Ibid.* Alioqui linguam Græcam propriè in Aſiam maiorem & Africam cum imperio intulit Alexander, & Pythagoræ ætate Græci nulliua erant apud eos pretij, vt è Critia Platonis intelligitur.

Nec interim ſuperflua fuit Septuaginta interpretum conuerſio. Nam non modo rectius verterunt, ſed & aliqua prophetico ſpiritu afflati, inſeruerunt de Meſſia & ad Meſſiam pertinentia, explicationia gratia, vt & Ionathan Chaldæus Paraphraſtes. Nam illi ad ſenſum potius, quàm ad verbum verterunt. *Hierony.*

l Menasses Seleuco Callinico amicus. Simonis Iuſti patruus.

Poſt hunc Ioſephus Oniam Simonis Priſci filium, & ſequentis Simonis Iuſti Patrem commemorat.

m Barachias iſte extitit an. 140 Græcorum. *Seder Olam minor.*

Simon hic iuſtus Synagogæ magnæ ſucceſſit & eius collegium, cuius inſtitutum ſuſcepit Antignus Socheus ipſius diſcipulua, doctor ipſius Baiethos, à quo heretici Baiethoſim & Sadoc, à quo Sadducei. *R. Iacob præfat. libri En, & auctor Cozri.*

Ab Antiocho magno honoratus eſt.

Inter hunc & ſuperiorem pontificem Menaſſem, Oniam auariſſimũ ſacerdotẽ collocat Ioſeph, *li. 12. cap. 3. & 4. Ant.*

Simonis Priſci filium & huius patrem, qui vectigal, quod Patres eius pro populo dabant, ſcilicet viginti talenta, Ptolomæo non reddidit. Cui rei occurrerit Ioſephus Sororis eius filius de patre Tobia.

n In libris Machabæorum pietatis & ſanctitatis nomine clariſſimus *2. Mar. 3.* vir bonus, benignus, verendus viſu, modeſtus moribus & eloquio decorus, à puero in virtutibus exercitatus, cum quo primùm Simon Benjamites, deinde

---

Anni mundi.

10

k Eleazarvs, Simonis frater, an. 20. 3860

Antiocho Theo Syriæ, & Seleuco Callinico.

Ptolo. Philadelpho Ægypti rege.

Synodus Hieroſoly. Sexta de vertendis in Græcum ſcripturis, & mittendis in Ægyptum 72. interpretibus. Ariſteas. Ioſippus, in qua videtur editus ſecundus Hebræorum canon, nam præter viginti duos libros ſacros, alij in Ægyptũ delati ſunt, vt Tobiæ, &c. Epiph. lib. de Menſuris & pond.

Et Eccleſiaſticus inter libros legis (.i. ſacros) reponitur à Ioſepho Græco lib. 2. contra Appionem, vt alibi docemus.

11

l Menasses, Eleazari patruus, an. 17. 3880

Seleuco Callinico Syriæ, & Antiocho magno.

Ptol. Euergete Ægypti rege.

12

m Simon Iuſtus, an. 28. 3890

Barachia familiæ Dauidicæ principe.

Antiocho Magno Syriæ rege.

Ptol. Euergete Ægypti.

13

n Onias ſecundus Simonis Iuſti f. an. 30. 3920

Anni urbis conditæ.

573 *Haſadia familiæ Dauidicæ principe.*

Ant. Magno, Seleuco & Antiocho Epiphane fratribus per ordinem Syriæ regibus.

Ptol. Euergete & Philopatore Ægypti.

14

o SIMON filius Oniæ.

Iiſdem regnantibus.

Hactenus autem ſacerdotum ſucceſsio Græcorum etiam principatu cõſeruata. Iam poſterior ætas pontifices à Syriæ tyrannis conſtitutos habuit hac ſerie.

*   *

15

p ONIAS ſuperioris Simonis filius Tyranni metu in Ægyptũ profugit, & impetrata regione Heliopoleos ibi tẽplum Hieroſolymitano ſimile in Hieropolitarum agro extruxit.

580

Anni mundi.

deinde Iaſon frater ipſius Oniæ contendit de poſſeſſione Pontificatus ſub Antiocho Epiphane. *Ibid. c.15.* vbi & poſt
3920 mortem temporibus Iudę Machabæi apparet manibus expanſis orans pro populo Domini cum Ieremia propheta.

Simon templi præpoſitus Seleuco Regi nuntiat ærarium templi pecuniis ſuperfluis eſſe plenum, ſine quibus ſacrificia perinde conſtarẽt. Ad eas ergo auferendas Heliodorus cum ſatellitio mittitur. Sed is, cum non pareret Oniæ docenti pecunias illas eſſe ſacras & dicatas, nec niſi in vſum pauperum viduarum, pupillorum, & miniſtrorum Dei conferendas, populo & clero ad precandum Deum contra Sacrilegum confugiente, ab equite terribili diuinitus in terram eliſus, à duobus iuuenibus letaliter flagellatus, vixque vitæ precibus & ſacrificio Pontificis redditus, re infecta redire coactus eſt & ad regem dicere. Si quem habes hoſtem aut regni inſidiatorem, mitte illuc & flagellatum eum recipies, ſi tamen euaſerit. 2 *Mach. 3.* Apollonius appellatur à Ioſepho, *cap. 4. lib. de Machab.*

Sub hoc Haſadia Regum Syriæ perſecutiones & tyrannis cœperunt. Poſteritate regia ab illis, defectionis metu, valdè afflicta, & in plebeium ordinem redacta, *Seder Olam minor.* Quem poſtea aiunt à Machabæis interfectum.

Onias pius Pontifex à fratre Iaſone pulſus eſt. Et poſtea alterius fratris Menelai ſtudio ab Andronico Antiochię præfecto interfectus. 2 *Mach. 3, 4 & 15.*

o POST Oniam, qui tempore Antiochi magni, & Seleuci eius filij pontificatum adminiſtrabat, propter perſecutiones perturbata eſt ſacerdotum ſucceſſio: nam Simon eius filius tres liberos reliquit turbulentiſſimos, Oniam, Ieſum ſiue Iaſonem, Ananiam ſiue Menelaum.. qui de ſummo ſacerdotio cõtendentes, cauſam præbuerũt (2 Mach. 14) vt Epiphanes venale illud proponeret. Quod & æmulati ſunt ſucceſſores. Hinc enim factum vt Demetrius Soter 1 *Mach. 7* per vim Alcimum hominem impium & ritu gentilitio contaminatum, qui alienus erat à linea ſacerdotali Pontificem crearet.

Túmque ſacerdotium deuolutum eſt ad Machabæos, qui ad illud iuris habebant aliquid. Sic ergo habeetrium fratrum iſtorum ordo. Poſt Oniam Iaſon, qui & Ieſus. Huic Antiochus Epiph. ſacerdotium abſtulit, & Menelao, qui Ananias dicebatur, contulit. Vnde ſeditio grauis propter Iaſonem & Menelaum, poſt Menelaum, Alcimus qui non erat de tribu Sacerdotali, à Lyſia ſummus Sacerdoa conſtituitur. Hinc Machabei.

p ATQVE is eſt vltimus Onias, ad quẽ Areus rex Spartarum ſiue Lacedęmoniorũ legatos & epiſtolas miſit, Olymp. 144, pro ineunda cum Iudęis ſocietate, dicens Iudęos & Lacedæmonios ex vno genere Abrahæ deſcendiſſe 1 *Mach. 12.*

Etſi enim illic ſcribatur Darius, tamen legendum ex Ioſ. lib. 12, Ant. cap. 5. Arius, vel potius Areus. Nam is eſt Areus Lacedæmoniorum rex, de quo Pauſan. in Laconicis & Plutarc. in vita Pyrrhi.

Areus rex Spartanorum opem fert Athenienſibus contra Antigonum. Defendit Spartam aduerſus Pyrrhum regem Epirotarum, & multa alia gerit fœliciter. *Ibid. Pauſ. & Plutarch.*

Onias, profectus in Aegyptum obtinuit à Ptolomæo Philometore, vt apud Heliopolim construeret templum Hieroſolymitano ſimile, illicque Pontificatu fungeretur.
3922 *Egeſip. lib. 2, c. 13. abutebatur loco Eſaiæ 19. cap.*

Anni vrbis cõditæ.

Quod vſque ad tempus Veſpaſiani permanſit. Ipſa autem vrbs, quæ vocabatur Oniæ, dimicantibus poſtea Iudæis aduerſus Romanos ſolo cum templo æquata eſt. Occaſione igitur Oniæ infiniti Iudæi in Aegyptum profugerunt.

563

Oniam enim Ant. Epiphanes ſacerdotio mouit, & contulit Iaſoni, quem poſtea iratus expulit, minimum iſtorum fratrem Ananiam ſiue Menelaum promouens. 2. Mach. 3. & 4.

Et quamquam inſolitum, neque ante permiſſum cuiquam erat non perpetuo fungi ſacerdotio, tamen rea auaritia præualente è perpetuo temporarium fecit. *Sulpitius.*

Ioſeph Tobiæ & filiæ Oniæ ſacerdotis filius princeps populi de domo Dauid placauit Ptolom. Euergetem. *Ioſ. lib. 12. Ant. cap. 4.* Is reponitur inter maiores Chriſti. *Luc. 3.*

Iannes, quem Ioſephus Ioannem Hyrcanum vocat, vltimus princeps de domo Iechoniæ, ſub initium regni Antiochi Epiph. ſe interemit, non ferens à Syriæ regibus oppreſſam ſuæ familiæ libertatem. Attigit Machabæorum tempora, & recenſetur inter Chriſti maiorea *Luc. 3.* Iſtius opes ſibi addiait Epiphanes. *Ioſeph. lib. 12. Ant. cap. 5.* Atque hinc familiæ Chriſti paupertas.

q ANTIOCHVS Epiphanes Oniam depellit Sacerdotio, Iaſonem eius fratrem ſuſtituit, ſingulis annis paciſcentem talentorum tria millia ſexcẽta ſexaginta. *Ioſeph. li. de Mach. c. 4.* Ibid.

Ita Iaſon Oniæ frater pontificatum muneribus & pecunia conſequutus ab Epiphane *2 Mach. 4.* Primùm Gymnaſium, in quo Græcæ literæ & religiones tradebantur Hieroſolymis cõſtituit. Deniq; à Menelao fratre pulſus, exul Lacedæmone periit. *2 Mach. 5.* Prima corruptæ religionis labes.

Eius multiplex fuit iniuria, quòd pecunia ambiuit non virtute, quòd à Rege, non à clero & populo, quòd fratrem depulit, nec mortem eius expectauit, quòd denique pontificatum perpetuum temporarium fecit.

Lyſimachus ad ſummum ſacerdotium quoque grandi pecunia aſpirabat, *2 Mach. 4* templi ſpoliator. *Ibid.* ab aliquibus frater Menelaï cenſetur.

r HIC eſt Menelaüs alter Pontifex, qui pecunia honorem à rege emit, morte prioris non expectata, iiſdem artibus, quibus Iaſon prius.

Ioſepho eſt Iaſonis frater. At Machabæorum hiſtoriæ Simonis cuiuſdam Benjaminitæ præpoſiti templi. Atque ita Iaſon vltimus fuerit Pontifex de poſteris Eleazari. 1. Mach. 2. & 3.

Inde inter Iaſonẽ & Menelaum cruenta certamina, *2 Mach. 5.*

Epiphanem in vrbem accerſit. Ab Ant. Eupatore Epiphanis filio interfectus eſt. *2 Mach. 13.*

Cum non perſolueret promiſſas pecunias à rege eiectus eſt Sacerdotio, quod tamen poſtea Lyſimacho (cui datum fuerat) à Iudæis propter ſacrilegium occiſo recepit.

Ei ab Ant. Eupatore Epiphanis f. Lyſiæ ſuaſu occiſo, Alcimus quidam alienigena ſucceſſit. Et hoc diuinitus percuſſo, deficientibus hæreditariis ſucceſſoribus, omnium voluntate Iudas Machabæus ſuſcepit Pontificatum.

ſ HASSIDAEOS (id eſt, Eſſeos q. Sanctos חסידים Heb.) ſexaginta occidit Alcimus *1 Mach. 7.* Erant ergo ante Machabæos & Phariſæos Eſſeni, de quibus Plin lib. 5.

Præcepit muros ſanctuarij interioris dirui, & opera Prophetarum deſtrui. Pòſt paralyſi atrociter cruciatus interiit.

t ITA interuallum turbatæ ſucceſſionis inter Oniam Simonis Iuſti filium, & Iudam Machabæum fuit annorum circiter vndecim. Quod ex ſerie regum Syriacorũ doceri etiam poteſt.

580

a IVDAEI,

Anni mundi.

3911

16

q IESVS, qui ſuum in Iaſonis nomen transformauit, an. 3.

Eſaia & Haſmoni Iudaeorum principibus.

17

r MENELAVS, qui antea Ananias poſt Iaſonem fratrem expulſum, an. 12.

18

ſ CVIVS tẽpore pſeudopontifex ALCIMVS aliquandiu ſedit.

* *

19

t MENELAI an. 7, Iudas Haſmoneus Sacerdotium & Remp. cœpit adminiſtrare, 1 Machab. 2 & 3.

Rege Syriæ Antiocho Epiphane.

Ægypti Ptol. Eupatore.

Sub his omnibus lapſi ſunt an. plus minus 180. Nam ab Alexandro ad Machab. fuerunt anni circiter 140. vt Rabbi Ioſe annotauit.

3922

Anni urbis cõdita		Anni mundi
580	*Sacerdotes ſimul ac Duces Machabæi.*	3922
	I a MATHATIA filius Iohanan, an. 1.	
581		3923

a IVDAEI, vt notat Kimhi in Haggæũ, arbitrantur Machabæos non fuiſſe de tribu Iuda, ſed Leui, ac eo nomine adeptos eſſe ſacerdotium. In qua ſentẽtia video Noſtros, qui tamen addunt genere materno fuiſſe de regia ſobole, ac eam ob rem eum ſacerdotio delatam illis fuiſſe Reſp. ſummam, perſecutionis Antiochorum, qui totam ferè nobilitatem extinxerant, temporibus, non ſine inſigni Dei prouidẽtia, qui impletam cupiebat prædictionem Iacob, Non auferetur ſceptrum de Iuda, donec veniat Silo. *Gen.49.* Sic Iaïr filius Manaſſe 1 Paral.2 verſ.21 & 23 ex parte matris de tribu Iuda fuiſſe dicitur. Sic & Elihu Buzitea apud Abben Ezra, Iob 32. Ego verò lubens contrarium crediderim, genere paterno fuiſſe de tribu Regia, materno Leuina, vt duæ tribus ſeſe ſolebant matrimonio colligare. Sic enim prædictio Iacob cum euentu melius congruet. Lege Cyrillũ lib.3 contra Iulianum Apoſtat. qui regnum Dauidis garriebat ceſſaſſe in Sedechia.

Mathatias contra Antiochi Epiphanis duces, primus arma cepit, & filios hortatur, vt Eccleſiæ reliquias defendãt, & expellant Tyranni exercitum, ſicut Daniel prędixerat cap.11. Subleuabuntur auxilio paruulo, &c.

Publicè Idolis ſacrificantem Hebręum in ore omnium iugulauit. Tum demum oppido egreſſus multis ad eum confluentibus ſpeciem iuſti exercitus effecit, ac cum filiis egregiam in conſeruanda religionis libertate operam ac fortitudinem præſtitit, atque hinc deinceps principatum in ſua familia reliquit, primum principis, deinde regis nomine vſque ad Herodem.

Sub his autem principibus templũ auguſtius fabricatum, adeò vt externarum gentium amicitias mererentur, Romanorum, Lacedæmoniorum, Athenienſium.

Temporibus Machabæorum Romani imperij magnitudo, decus & terror cœpit.

Machabæi 30 annis bella geſſerunt cum Antiocho Epiphane & ſucceſſoribus. Qui quamuis ſanctiſſimi principes, & longe ante prędicti à Daniele c.11, infœliciter tamen omnes occubuerũt. Nam Iudas in acie cecidit. Ionathan à Triphone proditoriè interficitur. Simeon per inſidias à genero Ptolomæo de medio tollitur. Pij ſuo ſanguine ſæpe imperia conſeruant & erigunt, vt diſcant non ſperare in hoc mundo, ſed in Deo, cui operam tam egregiam nauant, & cuius cauſa ponunt animam ſuam in manibus ſuis. Pſalm.118. Sic Chriſtus ſua morte ſibi & ſuis peperit Eccleſiæ regnum.

Deinceps eorum poſteritas regnaſſe traditur ab Hebręis annis 103 totis, quot etiam notant Herodianos tyrannidem tenuiſſe vſque ad cladem Romanam. Et certè ducentos & ſex pręfinitè reperias ab initio Ioannis Hyrcani vſque ad illam cladem. Nempe ab illo ad Herodem magnum an. 102, ab Herode ad 38 Chriſti paſſi, 104.

Machabęorum autem nomen inde fluxit, quòd Matthatię filius Iudas militibus ſuis belli teſſeram dediſſet Moſis hanc ſententiam, Exod. 15. מי כמוך באלים י״י *quis ſicut tu in diis, vel fortibus Domine.* Nam cum eam ſingulis ordinum vexillis, tanquam certę victorię omen, per quatuor has literas מכבי inſcribi iuſſiſſet, populo breuitatis cauſa legente Machabai, paulatim obtinuit, vt huius teſſerę auctor Iudas, fratres, eorum poſteri Machabęi dicerentur. *R. Iſaac ben Sholá.* Eorum ſtrenua geſta pro patria & pietate prędi-

Anni vrbis conditæ.

xerat Daniël, ducentis vt minimum annis ante, cap. 1 ſ.

b IVDAS Machabæus belli ſacri commentarios ſcripſit, quod Matthathias pater aduerſus Aſiæ reges pro libertate & diuinis legibus geſſit. *2 Mach. 2.*

Nam ètribus captiuitatibus hæc fuit grauiſſima. In Ae- *1. Mach. 3.4.5.6. 7.8.9.*
gyptiaca enim & Babylonica religionis vſu non prohibebantur, in hac, patria libertate ſimul ac religione mulctabantur. A qua, hiſtoria libri primi Machabæorum orditur. 585

Primus princeps Iudæorum. Eius autem imperium cœpit vndecimo Epiphanis poſt annum regni Græcorũ 147.

Cum templi Garizim honorem Samaritani Aegyptij templo Hieroſolymitano auſi eſſent opponere, Andronico Iudæo huius maieſtatem, ſanctitatem, veritatem, per continuas pontificum ſucceſſiones vſque ad ſua tempora perpetuatam, deinde per orbis communionem, denique per ſcripturas demonſtrante, rex Ptol. Philometor Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis conditum pronuntiauit. *Ioſeph. lib. 13. cap. 6. Antiq.*

In his ſacris bellis duo Machabæorum fratres, Ioannes & Eleazarus ante receptum principatum occubuerunt.

Iudas nouies cum hoſtibus conflixit per ſe, per fratres ſæpius. Primò Apollonium ducem Samariæ vicit & occidit. Deinde Saronem inferioris Syriæ, mox Ptolomæum Dorymnis filium, Gorgiam & Nicanorem exercituum duces cum 40 millibus peditum & ſeptem equitum, militibus ſuis ad virtutem nauandam accenſis, deinde ope Dei quæſita, quem ieiunio & precatione propitiauit.

Quarta expeditione Lyſiam tribunum militum cum 60 peditum millibus & quinque equitum profligat, poſt quam purgare & reſtituere templum animum intendit, muróque circumdare & conſtituere, qui perpetuum præſidium armati agitarent, tribus annis & ſex menſibus poſtquam abolita ab Antiocho religio fuerat. Quod etiam prædictum à Daniële fuit c. 8 & 12, cum dixit fore vt poſt dies mille trecentos mundaretur Sanctuarium.

Deinceps Idumæos, Timotheum ducem filiorum Ammon, denique gentes, quæ confederant in Galaad. Quæ cùm gereret Antioch. Epiph. in Babylonia miſerè periit. Eodem tempore per fratrem Simeonem in Galilea profligat Tyrios, Sidonios, & Paleſtinos.

Sextò obſedit arcem Sion, deinde Eupatorem vrbem cingentem, vt Græcis in arce obſeſſis ſuccurreret cum peditum centum millibus, & viginti millibus equitum, elephantiſque triginta duobus, fudit, & Lyſia ipſo auctore ad pacem compulit. Septimò poſt mortem Antiochorum ſub Demetrio Bacchidem eius ducem, & Alcimum pſeudepiſcopum vicit, altero prælio Nicanorem alterum Demetrij ducem & caſtris & vita ad Bethoron exuit. Atque inde pacem & amicitiam cum Romanis contraxit, *1 Mach. 7. Ioſeph. 12.* In nouiſſimo conflictu contra Bacchidém iterum & Alcimum fortiter pugnans, ante muros Hieruſalem occubuit.

Regibus Syriæ & Aegypti cum Romanis ad Macedonicum bellum profectis Hieruſalem ingreditur, templum pollutum expiat, diem Enceniorum 25 die Decembris inſtituit, qui temporibus Chriſti adhuc celebrabatur.

Collatione multi argenti facta, ſacrificium iuſſit offerri pro peccatis mortuorum militum. *2 Machab. 12.* Nam hic erat ritus Eccleſiæ veteris Teſtamenti, vt docuimus libro à nobis verſo, qui inſcribitur Precationes Iudæorum pro defunctis è libro Mahzot. Sed & Fagius & Munſterus hæretici 585
in anuo-

2

b IVDAS MACHABÆVS dominatum ſuſcepit an. vndecimo Epiphanis, quem adminiſtrauit annis 4.

Anni mundi. 3926

Antiocho Epiph. Antiocho Eupatore & Demetrio Syriæ.

Ptol. Epiphane, deinde Ptol. Philometore Ægypti regib.

Alcimo pſeudopontifice.

Hic incipiunt Hebræi Monarchiam Romanam.

Anni vrbis cōdita.

Synodus ſeptima Alexandriæ de vera Eccleſia præſente Ptol. Philometore contra Samaritanos, in qua Andronicus Sanctitatem, authoritatem & religionē Cathedræ Hieroſolymitanæ docuit è teſtimoniis Scripturæ, continua ſucceßione ſummorū pontificum, et omnium gentium præſertim Aſianarum communione. Ioſeph. lib. 13 cap. 6 pag. Græci exemplaris 387.

3

585 1. Mach. 9. ad 12. 603 c IONATHAN an. 18.

Demetrio & Alexandro Syriæ regibus.

Ptol. Philometore Ægypti.

Alcimo pſeudopontifice.

4

603 1. Mach. 13. ad 16 612 d SIMEON an. 8.

* *

Alexandro, Demetrio, & Antiocho Sedete Pio Syriæ.

Ptol. Philometore, deinde Euergete 2. Ægypti.

Anni mundi.

3926 in annotat. ad 14 Deut. ea libris Iudiciorum, precis particulam recitant, quæ pro illis fiebat in antiquo teſtamento. *Requieſcat anima eius, & ſedes eius ſit in pace, Requieſcat & veniat in pace, donec adſit Conſolator annuntians pacem, &c.* Integram offendes in meo, vbi ſupra, quemadmodum & breuiorem, quam haſcabá nominant. q. orationem pro requie ſiue cubitu. Quod officium ſolis ſui interfectoribus fuiſſe denegatum oſtendit Ioſephus Hebraicus de bello Iudaico à Dauide Kybero hæretico conuerſus. Atque hæc propter Munſterum, qui ſui immemor, vel potius religionis odio cæcatus, vt eiuſmodi hominibus contingere ſolet, in 19 cap. libri 3 Ioſephi Hebraïci à ſe tranſlati aſſerit, orare pro defunctis Hebræis nunquam fuiſſe vſitatum. Nam contrà, nunquam fuit non vſitatum. De quo aliàs.

3944 Diebus his ſub Iuda Machabæo Monarchia quarta poſt tertiam, nempe Imperium Romanorum, quod excitatum eſt cōtra Imperium Græcorū, dum creuit nomen Romanorum ſuper vniuerſa regna. Ipſa eſt beſtia quarta, quam vidit Daniël (*c.7*) quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat. *Ioſeph ben Gorion hiſt. Heb. c. 13, & hiſtorici omnes Hebræi.*

c PHARISAEORVM ordo ſub hoc oritur. *Ioſeph. lib. 13. Antiq. cap. 9. 18. & lib. 18. cap. 2. & lib. 2. de bello, cap. 7.*

Sic & Sadduceorum ſecta.

Eſſeni valdè augentur, affines Pythagoreis. *Ioſeph. lib. 10. cap. 13.* & religioſis noſtris. *lib. 2. de bello cap. 12.*

Quatuor menſes totos poſt mortem Iudæ, Græci duce Alcimo pſeudopontifice occuparunt Hieruſalem, & populum Domini acerbè afflixerunt. Sed tandem eam recuperauit Ionathan. *Ioſippus.*

Bacchidem ducem Demetrij vicit, data pace, ſi perfugas, captiuóſque, omniáque bello rapta redderet.

Poſt aliquot annos Appollonium ducem alium Demetrij, qui decertabat cum Alexandro.

Exorto bello inter Demetrium & Alexandrum, qui ſe filium Antiochi Epiphanis aſſerebat, partes Alexandri ſecutus eſt, à quo & Pontificiam veſtem, & coronam adeptus eſt. Ita deinceps Pontificatus ad Machabæorum familiam tranſlatus eſt.

3952 Victo Demetrio, quoad Alexander regnauit, res Iudæorum tranquillæ fuerunt, & Ionathan ſummis ab eo honoribus affectus.

A Tryphone, qui partium fuerat Alexandri, à Demetrio interfecti, receptus in amicitiam pace ſimulata, inuitatúſque Ptolomaidem interficitur. Sed & Antiochus Alexādri filius ab eodem captus necatur, vt ſuccederet.

Ionathan fœdus renouat cum Areo Spartanorum rege, & cum Romanis, *1 Mach. 12.*

Anno nono ſui principatus declaratur à populo Pontifex. Eſt autem nouum, quòd Ioſephus ipſius dominatum quatuor annis definiat. *lib. 13. Antiq. cap. 11.*

R. Abraham in Cab. hiſtorica eandem annorum ſummam tribuit Machabæis, ſed ſic inuertit. Matathias an. 1. Iudas 6. Ionathan 6. Simeon 18 an.

d REX Demetrius Simeoni principatum & ſummum ſacerdotium confirmauit in æternum, donec ſurgeret propheta fidelis. i. Chriſtus, de cuius proximo aduentu celeberrima erat fama. *1 Mach. 14.*

Antiochus Sedetes eum etiā ornauit donis & honoribus, & ducem conſtituit à Tyri terminis ad fines vſque Aegypti.

Signandi pecuniam iua concedit, & ſuperiorum omnium regum donationes confirmat.

Inde Romani ad omnes reges populóſque ſcripſerunt, ne Simoni in aliqua re moleſti eſſent.

Mauſoleum habens 7 pyramides cum familię inſignibus, parentibus & fratribus conſtruit Simeon.

Hæc autem conſuetudo Pyramidum in ſepulchris ponendarum ex Aegypto manauit. *Diodorus*.

Eius rogatu Demetrius 2 ab omni tributo Iudæos abſoluit. Quæ fuit vltima immunitas à regibus Syris data Iudæis vectigalium & tributorum omnium, anno 170 regni Græcorum, *1 Mach. 13.*

Tunc ergo Iudæi externorum dominatu plenè liberati ſunt, eiectis ex arce Macedonibus. Ea autem mundata, magnum ducem & principem Iudæorum Simeonem appellarunt & inſcripſerunt. Siquidem in actis ſcribebant. *Anno primo ſub Simone pontifice & principe Iudæorum. Ibid.*

Dilatat fines ſuos conſtructo in Ioppe portu. Cùm Lacedæmoniis & Romanis pacem renouat. Gazam capit, eíque Ioannem filium præficit, eámque mundauit ſimulachris euerſis.

Eum Ptolomæus quidam gener per inſidias cum duobus filiis Iuda & Ionathan interemit. Vnde bellum luctuoſum.

Nam Ioannes ſuperſtes filius, qui patri ſucceſſit, diu obſidet oppidum Argon, vbi ſe clauſerat Ptolomæus, donec natis eius & fratribus aliis, virgis ſcilicet, per muros tempore obſidionis cæſis, ſpectante Ioanne, & demum occiſis, confugit ad Zenonem Toticam Philadelphiæ tyrannum.

e IOANNES, qui & à deuicto quodam Hyrcano Hyrcanus, diruit ſanctuarium, quod Samaritani in monte Garizim extruxerant ante annos circiter ducentos: & hæreticos mactauit, qui extra templum offerebant. Sub finem regni propter cuiuſdam Eliezeris procacitatem, factus eſt Sadduceus. *In Seder Olam.* Proindéque magiſtros, ſiue doctores partim trucidauit, partim fugauit. *In Tract. Sanedrin 2 cap. Helec et in Tract. de ſponſalibus.*

In eo finitur hiſtoria primi Machabæorum.

Ptolomæum affinem patris interſectorem bello eſt perſecutus.

Obſidione Antiochi Pij tandem eſt liberatus, illo in Perſide mortuo. *2 Mach. 1.*

Antiocho verò mortuo Syriam inuaſit, vrbes quaſdam prius Iudæis ereptas recepit Antiochum Cyzicenum profligauit.

Diadema capiti ſuo impoſuit cum regnum ei non deberetur poſt captiuitatem, ſed ei cui repoſitum erat, & qui erat expectatio gentium. *Hieron. in 21. Ezech.*

Mire aucto imperio, Samariam poſt integrum oppugnationis annum, torrentibus in ruinas immiſſis, ſolo æquauit, quam ſuo tempore Herodes inſtaurans Sebaſten in honorem Auguſti vocauit. Templum Samaritanorum in Garizin diruit, Galileam ſubiecit. Idumeos ad iudaiſmum & circunciſionem adegit atque ita religionis ſtudioſos reddidit, vt omnium pertinaciſſimè, Neronis principatu, arma caperent duce Simone ad vrbem ſanctam contra Romanos tuendam. *Chronica Heb. regum Iſrael ſecundi templi.*

Muros Hieroſolymitanos vetuſtate collapſos reſtaurauit, principatu, ſacerdotio, & prophetiæ dono clarus. *Ibid. & 4 Machab.*

Amici-

Anni vrbis cōdita.

613

1. Mach. 16.

Ioſ. lib. 13 Ant. c. 17

644

5

e IOANNES HYRCANVS Simeonis filius, an. 31.

Antiocho Pio, Demetrio Soteris filio, Antio. Gryppo, Antio. Cyziceno Syriæ regibus.

Ptol. Euergete, deinde Ptol. Phyſcone denique Pto. Alexandro Ægypti.

Anni mundi.

3952

3983

3983

Anni urbis conditæ

5708
613

Synodus ſapientum ſeptima de probandis Phariſæis, quorū duces Sammai, deinde Hillel: damnandiſque Sadoc & Baiethos Saducæorum conditoribus, qui proinde ad Samaritanos transfugerunt. Vbi confirmati libri Iudith, Tobiæ, &c. Vbi & libri Machabæorum videntur inter ſacros primum relati.

Et tertius Hebræorum canon conditus.

644

Anni mundi.

3952

Amicitiam cum Romanis renouauit: A Phariſæis domi contemptus, illorum inſtitutis abrogatis ad Sadducæos ſe contulit, atque inde diem ſuum obiit. *Ioſeph.*

In ſenatum ſummum Septuaginta vnius viri Sadducæos conſcripſit, deiectis gradu omnibus Catholicis. Vnum Simeonem Satæ filium retinuit; quod ſibi eſſet, & vxori Salomæ affinitate iunctus. *In lib. Taanith. cap. 10.* quæ quidem Salome Catholica erat & Catholicorum fautrix. *Ibid. cap. 11.*

Huius geſta & vnius ac triginta annorum hiſtoriam continet Machabæorum apud Græcos quartus, & decimus tertius Antiq. Ioſephi.

Primus omnium Iudæorum ducum externum militem conduxit. Triaque millia talentorum è Dauidis ſepulchro effodit, è quorum parte, vt ſacrilegij inuidiam declinaret, Xenodochium inſtituit ad peregrinos pauperes excipiēdos, *Egeſ lib. 1.*

Iudæi, qui erant Hieroſolymis, ſecundum Machabæorum librum in formam epiſtolæ ſcribunt ad Iudæos, qui erant in Aegypto. *2 Mach. 1. verſ. 10.*

Duæ nobiles familiæ ſeu collegia Sammaï, & Hillel, ex quibus orti ſunt (vel potius incrementa acceperunt) Scribæ & Phariſæi, quorum ſuſcepit ſcholam Rabbi Akibas, quem magiſtrum Aquilæ Proſelyti nonnulli putant. Et poſt Akibam Meïr, cui ſucceſſit Iohanan filius Zacchai, & poſt eum Eliezer, ac per ordinem Delphon, & rurſum Ioſeph Galilæus, denique vſque ad captiuitatem Hieruſalem Ioſuë. *Hieronymus è Nazareis in 8 cap. Eſaiæ.* Aquilam autem hunc verius exiſtimarem eſſe Onkelos interpretem Chaldaïcum Moſaïci Pentateuchi, quàm eum, qui vixit Adriano Imperatore.

Antignus Sochæus, cuius diſcipuli Sadoc & Baiethos, boni præceptoris mali diſcipuli, ſectam Saducæorum, (Et Baiethuſæorum, *R. Iuda Leuita in Alcoſder.* Etſi tandem coaluiſſe in vnum videntur) quæ etiamnum hodie Conſtantinopoli & alibi perſeuerat, introducunt, negantes legem ore traditam, nec fidem habentes vlli rei, quæ non eſſet quinque libris Moſaicis conſignata. Vnde Karaim q. Biblici ſiue Legiſtę dicti ſunt. Nam *Mikra* Scriptura. *R. Nathan in vitis Patrum. Elias in Tiſbi*, & negatores legis ore traditæ. *Abben Ezra lib. tſabot.*

Reiiciebant Maſoreth & omne Perus. i. traditiones Patrum & omnem legis expoſitionem. *Ioſeph ben Gorion lib. 4. hiſt. cap. 29.*

Quare neq; Prophetas & Hagiographos recipiebant, neque Spiritus Sancti aut Angelorum ſubſiſtentiam, vt nec mortuorum reſurrectionem, credebant. *Act. 23.* denique in Iudęa id erant ferè, quod Samaritani in Samaria. Propter iſtorum hæreſim, inter Phariſęos ſiue Catholicos & Saducęos, in gubernatione varij tumultus exorti ſunt, qui tandem Iudęam perdiderunt.

Saducæi ergo de nomine auctoris ſui Sadoc. *R. Nathan in Haruc.* Non à Iuſtitia, quaſi iuſtitiarij aut iuſti, vt nonnulli putant, etſi hæretici ſpecioſa nomina ſibi ſoleant tribuere.

Nata dicitur iſta hæreſis à quodam dicto Antigni aliter accepto, quàm ipſe intellexat. Ne ſitis ſicut ſerui, qui ſeruiunt Domino pro pretio & mercede, ſed ſicut ſerui, qui ſeruiunt gratis, citra ſpem vllius mercedis. Sicque timor

3983

R

cæli ſuper vos. *R. Nathan in Haruc, & in Pirké Abath.* Quaſi inde ſequeretur à Deo nihil præmij eſſe expectandum.

Hæc hæreſis excepit Samaritanam, excitatam à quodam Manaſſe ſub Alexandro magno, de quo ſuprà. Multos deinde habuit ſectatores vſque ad Romanam captiuitatem: quo tempore ita debilitata eſt, vt non niſi 700 poſt annos efferre ſeſe cœperit, auctore quodam Anan & Saüle eius filio Sareis, qui eam in Iudæorum populo quantumuis diſperſo & exiliis afflicto, dicuntur renouaſſe, quòd Anan non potuiſſet conſequi gradum Talmudici doctoratus, id eſt, eſſe Gaon. Vnde & fabulam eſſe docuit multis libris, quicquid Talmudici dicerēt, multo fabuloſius doctores ſuas traditiones & ritus deduxiſſe per ordinem è prophetis & ſanctis viris: ſuos eſſe puros & è verbo Dei, Magiſtratibus non eſſe obtemperandum, &c. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica.*

Extare hodie in Africa Ioan. Leo teſtatur in eius deſcriptione pag. 67, & 89.

Samaritani in quatuor ſectas contra legem Moſis ſcindantur. In hoc conueniebant præcipuè, quòd Prophetas minimè reciperent.

Phariſæorum & Eſſenorum ſectæ Orthodoxæ, niſi quòd feruore altercationis contra Sadduceos, Samaritas & Baiethoſeos (hæ enim tres hæreſes iam in vnam familiam conſpirauerant, & pariter cupiditatibus & impietati fræna laxauerant) ſuperſtitionibus quibuſdam tenerentur, de quibus Ioſeph. in Antiq. & de bello.

Nam Phariſæis attribuit Epiphanius quod fato multa tribuerent, & Aſtrologiæ operam darent.

Ben Gorion tamen *Hiſt. Iudaic. lib. 4. cap. 25.* Hacamim ſiue ſapientes cognominat, & Hieronym. ad Algaſiam q. 10 σοφοὺς cognominatos tradit.

Docebant autem traditiones religioſè ſeruandas contra Saducæos. *Ibid. Ben Garion.* vbi & addit Phariſæis adhęſiſſe plebem, Saducæis autem ditiores & potentiores.

Septem autem erant Phariſæorum ſectę ſiue ordines. *In tract. Sota cap 2.*

Philaſtrius meminit eiuſdem Doſithei præceptoris Saddoc, ſed puto Doſitheum, eſſe Hebræorum Baiethos. Cæterorum hæreticorum nomina, quos ante Chriſtum num. 28. percenſet, in Hebræorum ſcriptis non reperio.

Niſi is ſit, à quo in Ghemara cap. Silluab Hakken vocantur דורסין Dorſinthitæ.

Doſitheus Samaritarum Heręſiarcha pſeudochriſtus. *Orig. hom. 25. in Luc.*

Ab Antigono Cabbalam edocti ſunt Rabbi Ioſe filius Ioaſar, & Ioſe filius Iohanan. Ab his deinde Iudas filius Tabęi, & Nathęus Arbelites.

Simeon Ben Sata & Ioſuē filius Prahaię. Poſterioris diſcipulum fuiſſe Ieſum conſeruatorem noſtrum addita fabula ioculari mentiuntur in Talmud, & Seder Olam. Addunt fuiſſe ſuſpenſum an. 51 regni Machabęorum & ętatis 36. Ad cuius confutationem temporum ratio ſatis eſt, Nam inter vtrumque eſt interuallum 100 annorum. Hoc autem aiunt vt indicat Rabbi Abraham in ſua Cabbala, ne ipſorum excidium & perpetua calamitas morti Chriſti tam vicina inde videatur cauſam trahere. Fabulas eorum de Chriſto habes Tractatu de Sabbato cap. 12. & tract. Herubin cap. 2.

Simon

Anni vrbis cõditæ.	Anni mundi.
613	3952
644	3983

IOHANNIS HYRCANI MACHABÆI SÆCVLO.

Anni vrbis cõdita. | *Anni mundi.*

* *

* *

6

644 *Ioſ. Ant. li. 13. c. 18* 645 f ARISTOBVLVS primus poſt captiuitatẽ Rex, an. 1. 3984

Poſtremis in Syria & Ægypto regnantibus.

Simon Ben Sata Phariſęus frater vxoris Hyrcani ab exilio reſtitutus Hyrcanum placauit Phariſæis, vnde reuocatus R. Ioſua, Ben Prahaiæ, qui Alexandrię quoque exulabat. *cap. Helec.*

Scribæ ſummæ authoritatis viri hac præcipuè ætate florent, etſi dudum ab Ezra inſtituti. Eorum munus erat, vt de lege conſulti ex ſanctis libris & prophetarũ oraculis reſponderent, ſicut apud Rom. in rebus dubiis, ex Sibyllarum voluminibus Aruſpices. In Euangelio videntur etiam appellati Legiſperiti. Et certe, vt Phariſęi Theologis reſpondebant, qui penitus myſteria ſcripturarum ſcrutantur: ita hi Canoniſtis, quia leges ciuiles & Moſaïcas ſecundum legis corticem curabant. Epiph. lib. 1. Panarij refert fuiſſe interpretes diuinarum Scripturarum, indéque Scribarum nomen fuiſſe ſortitos. Conſueuiſſe autem Scripturas exponere quatuor modis, quorum primus Moſis prophetæ diceretur, alter Akibæ, tertius Ammani ſiue Idæ, quartus Haſmoneorum. Erant & ipſi Catholici, vnde Mat. 23. vnà cum Phariſæis ſediſſe dicuntur ſuper Moſis cathedram, vt qui eam vacuam inuaſiſſent, dum ſacerdotes diuitiis Eccleſiaſticis abutentes desererent ſuum officium. Alioqui neque ipſi neque Phariſæi erant neceſſario de genere Sacerdotũ, quorum proprium erat ſedere ſuper illam cathedram. Nam Scribæ ferè erant de paupere Simeonis tribu. *Rab. Selo. & Chald. in 49. Gen.* Phariſæi, quibus hodie ſucceſſerunt Rabbini, de qualiber. *Cozri & Cab. hiſtorica.*

Libri Machabæorum his temporibus ſcribuntur. Neſcitur auctor. Qui licet non habeantur in canone Hebræorum, tamen ab Eccleſia inter diuinorum voluminum annotantur hiſtorias. *Hieron. Prolog. 2. in eos libros.*

Quod ei tamen non ſimpliciter conceſſerim. Nam vt non ſint de primo Hebræorum canone tempore Ezræ ædito, at ſunt de ſecundo, vel potius tertio. Vnde Ioſephus alicubi Eleazari & ſeptem fratrum & matris eorum Hannæ martyria, apud Hebræos inter ſacras literas haberi affirmat.

Poſtea Synagogæ iudicium ſecuta Eccleſia pro ſacris & Canonicis habuit. Nam vt Græcos omittam, Origenem, Chryſoſt. homilia de Machabæis, Damaſcenum, &c. Canones Apoſtolorum, tertio etiam qui Græcè extat recepto, Cyprianus ad Cornelium citans illud, 1 Machab. 2, tanquam è diuina Scriptura: *Verba viri peccatoris ne timueritis, &c.* Et ad Fortun. cap. 5, 11, 15, 53. Item epiſt. 55, Scripturam diuinam vocans. Tertul. aduerſus Iudæos. Amb. lib. 2, de Iacob & vita beata cap. 10, 11, 12, lib. 2. Offic. c. 40, & 41, & 3. Offic. Innocentius 1 tempore Auguſtini epiſt. ad Exuperium Toloſanum cap. 7. Auguſt. lib. 18. de Ciuit. cap. 36. lib. 2 contra 2 epiſtolam Gaudentij cap. 27. lib. 2 de doctrin. Chriſt. ca. 8. lib. de cura pro mortuis cap. 1. & Conc. Carthag. tertium, cui idem Auguſt. ſubſcripſit, Hieronym. vbi ſupra, id abundè docent. Denique Gelaſius in Concilio 70 Epiſcop. qui menſe Octobris eos legi in Eccleſia voluit.

Vnde Bellator Presbyter, & Rabanus Maurus præter Gloſſularios ordinarios eos ſunt commentati.

Nec obeſt, quod ſcriptor ad calcem libri ſecundi veniam precatur, ſi quid minus digne ſcripſerit. Nam hoc debet de Verbo, non de re intelligi. Q. d. Si non tam eleganter ſcripſerim atque decuit, concedendum mihi eſt. Vt Paulus, Etſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia.

f ARISTOBVLVS primus poſt captiuitatem, regem Iu-

dæorum ſuſcepto diademate ſe appellauit. Quod libertati pleuè recuperatæ deeſſet inſigne, noménque regium, quod habuerant antiquitus. *Ioſeph.lib.20.*

Nam à tempore reſtituti templi apud Iudæos non reges, ſed principes fuerunt vſque ad Ariſtobulum. *Aug.lib.18. de Ciuit.c.36.* Ioannis (non Ionathæ, vt mendoſè illic ea Euſebio habet Viues) filium.

Itureos bello domitos ad circumciſionem adegit eóſque ad Idumæos adiunxit. *Ioſ.lib.20.*

Matrem in carcere fame enecauit, vix anno tyrannidis exacto miſerè mortuus, *Idem.*

Antigonum fratrem occidit, tres alios in vinculis habuit.

Antea dicebantur ſummi ſacerdotes, vel principes. Sed quia Sadduceus erat ſacerdotis nomen habuit pro abiecto & pudendo, adeò vt eius functionem obire nunquam voluerit. *De rebus regum Iſrael ſecundi templi, & Ioſippus.*

g HVIC frater Alexander ſuccedit beneficio Salomes, quæ & Alexandra Ariſtobuli vidua: eam enim cum regno in vxorem accepit, pace cum Cleopatra Aegypti, quæ Ptolomæum filium ſuum maiorem bello perſequebatur, facta.

Hæreticus fuit, ſiue Sadduceus. Quare & crudelis, quemadmodum hæreticis inſita eſſe ſolet barbaries. Catholicorum Iudæorum ſex millia occidit, ſeptingentos Phariſæos crucifixit, cæteros in fugam conuertit. Inſignis denique inſectator ſapientum, qui vocabantur Phariſæi. *Verba libri de rebus regum Iſraël ſecundi templi.* Non potuit tamen efficere, quin plebs eſſet Catholica & Phariſæorum cathedram ſequeretur. *Ioſippus.*

Inde Cilices & Piſidas corporis cuſtodes ſibi aſciuit. *Ioſephus.*

Sub eo triſtiſſima clades accepta eſt, in qua Ptolo. Lathyrus 30000 Iudæorum trucidauit, & captiuos, interfectorum carnibus veſci coëgit.

Graui morbo affectus per tres annos, in ſupplicium religionis exagitatæ, tandem in caſtris cum vicinis pugnans, ſeruidum exhalauit ſpiritum. *Ibid. de rebus regnum Iſrael ſecundi templi.* Ter Arethsm regem Arabum vicit.

Cœloſyriam & Phœnicem tentauit, atque ex iis vrbes aliquot abſtulit, *Ioſephus.*

Moabitas & Galaaditas victos vectigales fecit, donec aduerſus eum côcitato Demetrio à Phariſæis, cedere compulſus eſt. *Idem.*

Demetrio inde domum ob Iudæorum transfugia reuerſo, Bethomæ Catholicorum principes circumſedit, atque vrbe expugnata in deditionem accepit. Deinde Hieroſolymam reuerſus ex eis octingentos cum liberis & vxoribus trucidauit. Quare à Iudæis Crucifixor eſt appellatus. *Idem.*

Fratrem interfecit, alterum Abſalom nomine, priuatum viuere coëgit. Secundam contra Catholicos & Phariſæos perſecutionem mouit, ſubruta Bethſemes ciuitate, in quam illi confugerant. *Ioſippus.*

Demum in obſidione Geraſenorum eſt mortuus. *Idem.*

Hillelis doctoris inſignis 80 diſcipuli. Clariores Ionathan filius Vziël, cuius paraphraſis Chaldaïca in vetus Teſtamentum magna ex parte extat, & Simeon Iuſtus, qui Chriſtum vlnis excepit.

Is eſt Simeon, in quo ſpiritum Synagogæ magnę, qui erat prophętico minor, communi maior, defeciſſe authores ſunt Talmudici *in Tract. Pirke Aboth.* Rabbi Moſe Aegyptius, non tantum diſcipulum, ſed & filium Hillelis fuiſſe ſcribit, Gamalie-

Anno vrbis conditæ.		*Anni mundi.*
645 *Ioſ.lib.13 Ant.c.12*	7 g ALEXANDER IANNES Crudelis,	3984
672	an. 27.	4011
	Antio. Cyziceno Syriæ.	
	Ptol. Alexandro cum matre Cleopatra, deinde Ptol. Lathyro Ægypti reg.	

Anni vrbis cōdita.

∴ ∴

8

672 Ioſ.li.13. Ant.cap. vltim. Egeſ.li.2 cap.13. 681

h ALEXANDRA Alexandri vidua an.9. 4020

Pontificatū exercente Hyrcano filio ipſius primogenito.

∴ ∴

Antioch.Cyziceno Syriæ.

Ptol.Lathyro & Ptol.Aulete Ægypti reg.

* *

9

681 Ioſ.li.10. Ant.c.8. 715

i HYRCANVS Rex & Pontifex,an.34. 4054

Ariſtobulo fratre, Antigono nepote de regno cum ipſo contendentibus.

Ptol. Aulete & Ptol.Dionyſio Ægypti.

❁ ❁

Philippo,deinde Tigrane Armeniæ & Syriæ rege.

Gn. Pompeio & Craſſo in Syria res gerentibus, Iulio Cæſare,deinde Antonio & Auguſto Impp.

Anni mundi.

Gamalieliſque (ad cuins pedes legem Paulus didicit) præceptorem,imò verò & patrem. *In præfat. Maiemonim.*

In More autem parte 1 c.62, & in Talmnd tract. Ioma c. Tereph,inter Sacerdotes eum numerant. ſub quo & aiunt deſiiſſe benedictiones in Dei nomine Tetragammato, ita vt deincepaillæ factæ ſint per Sem Hammephoras duodecim literarum.Hoc vidẽtur ſentire Noſtri,vt qui illum Deo Patri Chriſtum infantulum præſentaſſe, & Virginem purificaſſe,& alia ſacerdotalia munera obiuiſſe cenſeant.

Hillel qui 120 annis vixit, pater Simeonis Iuſti, Simeon Gamalielis , Gamaliel Simeonis iunioris magni facti, quòd eſſent doctiſſimi , ſimul & nobiliſſimi, de familia Dauidica. Vnde ex eorum conſilio Synagoga adminiſtratur centum totis annis vſque ad Romanam captiuitatem. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica,Cozri.*

h TESTAMENTO mariti regnum tenuit,Pontificatum Hyrcano maiori natu attribuit. Alexandro marito paruit,qui morienaci conſuluit,vt omnem poteſtatem Phariſæis, quos multus modia ipſe cruciauerat,daret , ſicq̀ue tranquillè regnaret. Multa enim apud populum iſti poterant.

Alexandra ergo Phariſæis ſtuduit, quos ſuperiores regea à Ioanne Hyrcano inſectati fuerant,ita tamen vt etiam Sadduceos toleraret. Nobilitas erat Sadducea, pleba catholica ſiue Phariſęa. *Ioſippus*. Sub ea afflicti hęretici, Dogro & aliis multis necatis. Quare exulare coacti ſunt , quòd omnia pro Phariſæorum voluntate adminiſtrare videretur. *Ibid.*

Leges à Ioanne Hyrcano abrogatas retulit, atque Phariſæos in amicoa Alexãdri, qui crudelitatis eius auctores fuiſſe dicerentur,ſæuire permiſit. Ab illo tempore Phariſæi priſtinas opes recuperarunt.

Tigranem regem Armeniæ in Syriam,quam etiam occupauit,inuectum pecunia oblata auertit & paulò poſt moritur. *Ioſeph.*

Tũm Lucullus proconſul cum Mithridate Ponti & Tigrane Armeniæ rea gerebat.

Regnum perturbatum filiis reliquit. Nam hi,teſte etiam Strabone Georg.lib.16,de imperio diſceptantes anſam præbuerunt, vt ſic Regnum à Romanis occupatum , per variaa clades ad Herodem alienigenam tandem deuolueretur.

Ariſtobulus fauebat Sadduceis,Hyrcanua Phariſæis, vnde ciuilia bella, & tandem Romanum iugum, Pompeio ambas partes mulctante, *Ioſippus.*

Sadducei Reginam monebant , vt caueret à Phariſæia, ne Arethæ regi Arabum proderetur. *Idem.*

Conſul Romanua Curio Dardanoa in Macedonia vicit, & vſque ad Danubium penetrauit.

Seruilius alter conſul, Cilicia, Lycia, & Iſauria ſubactis, primus omnium Romanorum in Taurum montem iter fecit. Vnde Iſauricus appellatua eſt.

M.Lucullus de Perſia triumphat, capta Chaldæa,cæteriſque vicinis vrbibua.

i MATRIS teſtamento & primogenituræ iure regnum accepit,quod tamen tres tantũ menſes tenuit,ab Ariſtobulo fratre minore in annos ſea pulſus. *Ioſeph.*

Nam poſt mortem Alexandræ bellum ciuile,quod inter fratrea viua ea cœperat,exarſit. Ariſtobulua iunior ſibi adiũgit Salluſtium Sadduceorum principem. Hyrcanus rex catholicua, principe militiæ Antipatro,committit iuxta Iordanem Hiericuntis prælium, vincunt Sadducei,& ad muroa Hyrcanum compellunt. Poſteà pax (non diu duratura) for-

Anni vrbis cõditæ. — *Anni mundi.*

matur, vt quiſque ſua in ſententia viuat, Ariſtobulus regnum tenear, Hyrcanus ſummum ſacerdotium. Sadducei hanc legem diu ſeruare non potuerunt, moliẽtes Hyrcano exitium,
672 qui proinde ſuaſu Antipatri, ad Aretam regem Arabum (cui 4020
tamen per Antipatrum eundem in regnum Hyrcanum reducenti acriter Ariſtobulus obſtitit) deinde ad Pompeium euaſit, qui tum Mithridatico bello confecto, pacatáque Armenia & Ponto, victor omnium gentium, quas adierat, vltrorſum pergere, & vicina quæque Romano imperio adiungere cupiebat.

Hinc ditionem Iudaïcam labi, Anno vrbis 685 Q. Metello Cretico, Q. Hortenſio Coſſ.

Nam anno ante Chriſti ortum 61 Iudæa in poteſtatem Romanorum venit captis à Pompeio, vbi res in Armenia geſſiſſet, ipſo Paſcatis die poſt Trimeſtrem obſidionẽ Hieroſolymis, & muris ſolo æquatis, eo ipſo anno, quo Cicero Conſul à Catilinæ coniuratione Rempub. liberauit.

Relictæ tamen ſunt Iudæis ſuæ leges & ritus, ac Hyrcano ſecundo pronepori Simeonis Machabæi ſummum ſacerdotium confirmatum eſt. Abducto Romam captiuo Ariſtobulo, & eius filiis Alexandro & Antigono, impoſito genti tributo, cui colligendo præfectus eſt primus omnium Securus Roman. *de rebus Regnum Iſraël ſecundi templi.*

Pontus & Bithynia vna prouincia facta, Syria altera, eaque Prætori mandata, Iudæa neque omnino à Syria ſeparata eſt, neque prorſus ei attributa. Nam Pompeius Hyrcanum vt regem ei præeſſe voluit, Antipatrum verò Aſcalonitam Iudææ procuratorem reliquit: ita tamen vt Prætori aut Proconſuli obediret. Tributum item Iudææ impoſuit.

Poſt Pompeium, Syriæ, cuius pars Iudæa, adminiſtratio, Scauro, deinde Gabinio, mox Craſſo commiſſa eſt.

Eodem anno natus eſt Ioachim Mariæ parens. *In Philonem Annius.* Qui & Eli *Luc. 3.* Hæc enim duo nomina eidem tribui ſolebant. Sic Ioachim rex Iuda Eliachim, & contractè more Syriſco Eli, 4. Reg. 23. & 2 Paral. 36. Quod obſeruo, vt Lucam veram genealogiam Chriſti deſcripſiſſe è Virgine perſpicias. Matthæum verò legalem & adoptiuam è Ioſeph: atque ita Chriſtum ex vtroque parente, vero & adoptiuo ſui ortus ſtemma ad Dauidem referre, eſſéque ſingularem illum Regem, qui iuxta promiſſiones antiquis factas, accepturus erat ſedem Dauid Patris ſui, & regnaturus in æternum in domo Iacob, Eccleſia ſua ex vtroque populo, Iudæorum & Gentilium, conflata, & habente fundamenta in montibus Sion. Quod regnum in cœlo per ſeſe adminiſtrat, in terris per Chriſtianos Pontifices & Reges, *Epiph. hæreſ. 29.*

Pompeius capta vrbe menſe tertio obſidionis, ieiuniorum tempore, C. Antonio, M. Cicerone Coſs. eodem tempore, quo poſt an. 27 iterum expugnata eſt ab Herode, Hyrcano ſacerdotium confirmat. Antipatrum Idumæum procuratorem Iudeæ facit, & Ariſtobulum captiuum cum filiis Romam abducit. *Egeſi. lib. 2. cap 13. Ioſeph. Antiq. 14. cap. 8.* Scaurum inferioris Syriæ præſidem ab Euphrate vſque ad Aegyptum relinquit. *Ioſeph. Antiq. 14. cap.* Etſi autem templum non diripuerit, in quo alioqui erant duo talentorum millia, menſa aurea, candelabra, & libatoria non pauca, quia tamen dehortante pontifice in Sanctum ſanctorum ingreſſus, deinceps infœlix fuit. Hinc decimo quinto pòſt anno verſo ad ipſam Hieroſolymam vultu in acie Pharſalica ipſius exercitus cecidit.

715 Pompeium victorem pecunias Templi contrectare noluiſſe. 4054

HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.

Anni vrbis cōditæ. | Anni mundi.

672 luiſſe, & vrbes ſuis habitatoribus reddidiſſe demptis Gadaria, quas reſtauratas Demetrio libetto ſuo donauit, author eſt *Ioſeph.lib.14. Antiq.cap.8.*

4020 Non ea religione fuit M. Craſſus: is enim nouem pòſt annis contra Parthos proficiſcens, Templum ſpoliat, ablatis 60 auri modiis. Nempe duo talentorũ millia, omnia templi vaſa, ſumma octo millium talentorum, trabem aureã verſatilem 300 minas pendẽtem diripuit. Sed ideo ſtatim à Parthis cum filio & vniuerſo exercitu trucidatur, ac liquato in os auro ſui ſacrilegij pœnas exoluit. *Plut.in Craſſo & Põpeio.*

Craſſo in Syriam miſſo Gabinius principatum tradit, & Romam reuertitur.

Apud Hyrcanum in magna authoritate & potentia fuit Antipater Idumæus, Herodis magni pater. Veneno autẽ ſublatus eſt à Malco Iudæo, quòd regnum adminiſtrari à peregrino, otiante principe & voluptuãte, Iudæi ægreſerrent.

Hic iuuit Gabinium in reſtitutione Ptolomæi Auletæ, & proinde ipſi & Hyrcano conceſſum, vt muros Hieroſolymorum reſtaurarent.

HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.

Occaſione belli Ciuilis inter Cęſarem & Pompeium Herodes ad regnum peruenit: nam quia Antipater in bello Alexandrino Cæſarem iuuerat, tutor Iudææ à Cæſare conſtitutus, Herodem filium Galilææ præfecit.

Quadrageſimo ſecũdo anno ante natum Chriſtum, Cæſar interfectus eſt à Coniuratis, ex quibus Caſſius in Syriam veniens, quatuor auri modios à Iudæis exegit.

Ariſtobulus & filij eius Antigonus & Alexander Sadducei, Sadduceorum Perſarumque armis freti, ſæpius pugnarunt cum Hyrcano, quaterque eum de regno expulerũt, donec ter reſtitutum, Pompeij, Gabinij, Romanorumque viribus, per Pacorum regis Parthorum filium vltimo ceperint, & auribus mutilarint, Phaſelum Herodis fratrẽ mortem ſibi conſciſcere coëgerint, denique Antigonum regem conſtituerint. Nec verò hęretica propago ante cohiberi potuit, quàm tolleretur partim veneno, partim laqueo, partim ſecuri. *De rebus regum Iſrael templi ſecundi.*

In his motibus Ariſtobulo fratri Hyrcanus tribus annis & ſemeſtri ceſſit. Antigonus autem potitus eſt Hieroſolyma tribus annis, Ita vt Herodes in ea non niſi 34 an. regnauerit.

Honi Magalitea cõfoditur gladiis militum Hyrcani obſidentis Hieroſolymam, & Ariſtobulum, quòd publicè precaretur, vt neq; Hyrcanei neque Ariſtobulei vincerent, quòd vtrique eſſent ſerui Dei, & fœdere Deo obligati, ſed inter eos amicitia & fraternitas coïret. *Ibid.*

In numero Diuorum ponitur in Hebræorum breuiariis. At ſi Ariſtobulei erant Sadducei, vt Ioſippus docet, non hoc erat ſancti votum & precatio, ſed potius execrabilis politici, qui binas religiones in eodem Dei populo conſeruatas cupiebat. Exitus probauit hanc duorum coitionem fuiſſe regno exitioſam. Nam in idem ius admiſſi Sadducei cum Catholicis, ſummam rei ad Herodem externũ, indeque in ſempiternam captiuitatem perduxerunt.

Ariſtobulus bis in vincula coniectus, & Romam deportatus, à Cæſare liberatus eſt. Sed à Pompeianis veneno ſublatus, Melitæ Interiit.

Antigonus è cuſtodia patre Ariſtobulo iam defuncto elapſus ad Parthos confugit, atque eos in Iudæam adduxit.

Hieroſolyma per obſidionem capta Hyrcanum auribus mutilauit, ne quando recipiendo Pontificatui per legem

715 4054 idoneus in poſterum eſſet, & in Parthiam tranſmiſit.

Aduerſus Herodem regnum per tres annos tenuit, anno Vrbis 714 Domitio Caluino & C. Aſinio Pollione Coſſ. poſt vigeſimum quartum à conſulatu Ciceronis.

Romanorum primus Pompeius Iudæos domuit, templumque iure victoriæ ingreſſus, ſacra templi adyta inſpexit. Inde vulgatum, nulla intus Deum effigie vacuam ſedem, & inania arcana. *Tacitus li.21.* Ea illo ſano nihil attigit, non per religionem, ſed pudorem. *Cicero pro Flacco.*

Iulius Cæſar finito bello Aegyptio per Syriam in Armeniam proficiſcens, Hyrcano ſacerdotium confirmat, quamuis ſteriſſet à Pompeij partibus, Antipatrum Romana ciuitate & immunitate donat, quòd Mithridatem in Aegypto pro ſe militantem ſtrennè iuuiſſent. Antipatrum præterea tutorem totius Iudeæ conſtituit, atque ita viam ſternit ad futuram Herodis tyrannidem, *Ioſep. Ant.lib.14.cap.16.& 19.*

Cùm Iudæam appuliſſet rebus Syriæ compoſitis, muros Hieruſalem à Pompeio dirutos refecit, & Herodem quintum & decimum annum agentem tutorem Galileæ creauit. *Ibid cap.18.*

Vrbis ſeptingenteſimo decimo occiſus eſt. A quo anno multi imperium Auguſti incipiunt.

Herodes ergo primum tutor Galileæ à Cæſare, deinde Iudeæ tetrarcha, ab Antonio, denique vbi Romam veniſſet, ab Triumviris Rex conſtituitur. Sicque ſeoſim familia Regia extincta eſt.

Ex parte Paleſtinus Aſcalonita, ex matre Idumeus. *Theodor.lib.1.Polymph.*

Annis ante natum Dominum 38 Aera Auguſti appellata. Nam ab eo tempore plerique, Hiſpani præſertim annos ſuos ſignare cœperunt, quando Hiſpania, Italia, & reliquæ occiduæ circa Ionium mare regiones in ſolius Auguſti poteſtatem conceſſere, vt reliquus orbis ad Orientem, Antonio permiſſus eſt, Africa Lepido, circa annum vrbis conditæ 714. Aera autem. q.A.er.a.id eſt, Annus erat Auguſti primus, 2. &c. *Sepulueda lib de correctione anni.*

Orodis regis Parthorũ qui Craſſum obtruncauit. Pacorus filius in Romani belli reliquias, magnas res in Syria geſſit, donec eo abſente, exercitus Parthorum illic relictus, à Caſſio Craſſi ſucceſſore cum vniuerſis ducibus trucidatus eſt. *Iuſtin. lib.42.*

Poſt Caſſium, Sextum Cæſarem Iulius Cæſar Syriæ præfecit, cui ſe inſinuans Herodes princeps militiæ ipſius factus eſt.

Regreſſo Romam Antonio, contra Senatum Pompeium Pacorus Orodis filius, Aſiam & Syriam vaſtat. Quo anno Cicero interfectus eſt Iudæam inuadit, Phaſelum & Hyrcanum cepit, Antigonum in regnum reducit, tandem à Ventidio Syriæ præſide cum toto exercitu occiditur.

k HERODES ab Antonio Triũviro Tetrarcha Iudeæ cõſtituitur, anno ſequenti, quo Cicero interfectus eſt, & Brutus Philippis victus.

Paulò pòſt Parthis in Iudæam reducentibus Antigonum Hyrcani regis nepotem, in Aegyptum ad Cleopatram fugit. Deinde Romam pergens, ab Auguſto & Antonio rex Iudeę creatur, & ab his adiutus, Hieroſolymam expugnauit, quarto anno poſtquam Rex fuiſſet declaratus, id eſt, anno 33 ante ortum Domini.

Hunc primum Iudæi alienigenam regem habuerunt, ne quid ſecundum vaticinia prophetarum, ſuis iam principibus excuſſi, vltra Chriſtum expectarent.

Diſcipu-

Anni vrbis cõdita. | *Anni mundi.*

4091

Sub Machabeorum poſteritate lapſi ſunt anni 103, quot ſub Herodianis ab Herode magno ad vltimum Herodem Agrippam tẽpore Veſpaſiani.

10

715 *Ioſ. Ant. lib.17. ca.10.* k HERODES Aſcalonita an. 37. 4054

4091

752 *Antigono duobus primis annis Hieroſolymã tenente.*

Pontificibus Ariſtobulo. Anaele, Ieſu, Simone, Matthia, Ioſepho, Iozar, Eleazare, ſub quo mortuus.

Anni vrbis cõditæ. 715 — Anni mundi. 4054

Cleopatra Ægypti regina.

Varo Syriæ præſide.

Auguſto Cæſare.

HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.

Diſcipulorum Hillelis, Iohanan Ben Zacchaï mioimns fuit eruditione, quem tameo vniuerſum Cabbalę & Scripturarum corpus, cunctas etiam Philoſophię partes exactiſſimè tenuiſſe, ac ſcholæ Scribarum & Phariſæorom magna cum laude præfuiſſe aſſeuerant.

Ionathan ben Vziel maximus, qui Syriace totum vetus teſtameotum reddidit, & Chriſti myſteria reuelauit, quamuis eius duntaxat in prophetas tranſlatio hodie extet. Nam Pentateuchum interpretem habet Onkelos. Hagiographa partiio R. Akiba, partim R. Ioſeph cæcum.

Obiit an. 28 ante Chriſti natiuitatem. Paraphtaſtes quidẽ Chaldaicus appellatur, at eins interpretatio noo ſe extra verba diffundit, niſi vbi oratio eſt preſſior, & aliquid de Chriſto ſiue Meſſia eſt explicandum. Eius meminit Iuſtinus Martyr q. 63. ad Orthod. ſub tranſlatio nis Syriacæ nomine.

In moote Sion ſeptem erant collegia, io quibus diuinæ literæ præcipuè legebantur. *Optat. lib. 3.*

Ariſtobulos nepos Hyrcani ex filia ab Herode, impulſu vxoris pontifex creatur, paulò pòſt, eius dolo io Iordaoe ſubmergitur. *Ioſip.* ab eodem Hyrcanua octogenarius è Parthia, quo captiuns fuerat abductus, reuocatur, & paulò poſt occiditur.

Ab Auguſto vbi victus fuiſſet Aotonius ad Actium, regnum Herudi quamuis ſequuto partes hoſtiles auctum eſt.

Herodes ludos Scenicos & gladiatorum laoienas Hieroſolymis inſtituir. Sanedrin. i. ordinarios Iudices de domo Dauid, quem ſenatum nominabãt ſeptuaginta duorum Seniorum, an. 30. regni occidit, & alios ex proſelytis legiſperitos ſubſtituit. *Philo & Talmud.*

Populum aoarè impotenterque tractauit.

Ab Auguſto confirmatus Theatrum & Amphitheatrum extruxit, eaque Auguſti trophæis ac titulis exornauit, & in hooorem eius Agonem quinquennalem eclebrauit. Vrbes nouas condidit, alias veteres communiuit.

Aquilam aurcam inſigne Romani Imperij in honorem Auguſti ad templi ſuperliminare erexit.

Eam templi profanationem nõ ferentes 40 Scholaſticos nobiles cum ipſorum præceptoribus Iuda & Matthia viuos crudeliſſimè cremauit.

Pontificiam dignitatem, quæ ſecundum generis propinquitatem & auitam ſucceſſionem io perpetuum deferri ſolebat, noua quadam ratione mandauit. Neque enim pontifices in perpetuum, aut in moltos annos, ſed in annom, aut certè ad breue tempus commiſit, oeqoe pontificiis familiis, ſed ſæpe abiectis quibuſdam, & alienis hominibus detulit. Quẽ morem deiode filius eius Archelaus, & poſt Archelaum Romani tenuerunt.

Primum autem pontificem ereauit Ananelem Leuitam ignobilem de Babylonia accerſitum, cum non eſſet de ſacerdotali genere anno vrbis 717. qui propriè fuit eius regni primus, quo captis Hieroſolymis, C. Soſio Syriæ proconſule adiuoante, Antigonum in potrſtatem adductum vita ſpoliauit. Etſi ab appellatiooe Romanorum duobua aut tribus annis ante exorſi ſimus.

Quin etiam ſacram Pontificatus veſtem apud ſe cuſtodiuit, neque amplius Pontificibus aſſeruandam permiſit.

Secundus poſt Antiochum Epipha. venale Sacerdotium reddidit, & ante obitum viuos viuis pontificibus ſubrogauit. Vnum hoc illi laudi tribuitur, quod Phariſeos ſapientéſque coluerit. *Ioſippus.* Quare neque a Phariſeis, neque ab Eſſenis

752 — 4091

exegit ſacramentum. *Ioſiph. lib. 15. cap. 13.*

Hyrcanum Regem & Socerum falſis criminationibus oppreſſum, à quo olim fuerat è capitis ſupplicio liberatus reclamante ſupremo 71 virûm Senatu, ſecuri percutit. Mariammem vxorem, Alexandram Socrum, Alexandrum & Ariſtobulum è Mariamma filios calumniis obrutos necat. Ita tota Machabæorum poſteritas propter hæreſim Ioannis Hyrcani & filiorum eius, etiam in inſontes omnes poſteros redundauit. *Ioſippon & liber de rebus Regum Iſrael 2. templi.*

Regni trigeſimo Synedrium ſiue concilium Iudæorum è 71 ſenioribus de domo Dauid conſtans, ex illa familia remouit. *Philo de temporibus.* Senioribus illis omnibus, vno excepto, peremptis. *Talmud.*

In tanta impietate haberi voluit pius. Quare regni decimo octauo templum Domini à fundamentis inſtaurauit, ac magnificentius reddidit.

Extra Salomonis veſtibulum nouam contra veterem archetypum ex Ezechiêlis forma acceſſionem adiunxit, omnium generum politis ſtratam lapidibus, marmoreis etiam columnis, ſpatioſiſque porticibus, necnon biforibus portis & excelſis pinnis, vſq; ad eo ſumptuoſam, vt totius orbis miraculum videretur. Cuius ambitus verſus ſingula Occidentis, Meridiei, Septentrionis latera complectebatur in longitudinem centum quinquaginta cubitos, in latitudinem 100 cubit. Ad Oriente autem 720 cubitis ad torrentem vſque Cedron extendebatur. Hæc autem acceſſio dicta eſt atrium ſiue aula Gentium. Nam eo ingredi licebat incircumciſis. *Ioſip. R. Abraham, &c.*

Templo veteri integro manente & incluſo, defoſſis, quæ ſuperfuerant de tēplo Salomonis, fundamentis, noua excitauit, & ad illius magnitudinem & dignitatem exterius erexit, gemmatis ſpatiis incluſit, immenſoque ædificandi ſumptu per annos octo, anno ante Chriſti ortū decimo vix abſoluit *Egeſi. lib. 1. Ioſe. lib. Ant. 15. cap. 14.* Sacerdotes deinde anno vno & menſibus quinque interiorem cultum addiderunt. *Chron. Hebr.*

Maria Virgo concipitur, ex Anna & Ioachim ſecundum promiſsionem per Angelum vtrique factam. *Epiph. hereſ. 78. contra Antidicomarianos. & hær. 79. contra Collyridianos.* Intra templi ſepta cum aliis virginibus educāda relinquitur, vbi Deo dicat & conſecrat ſuam virginitatem. *Nyſſenus de Chriſti natiuitate. Hierony. tom: 4. de ortu Virginis.*

Pater eius Eli etiam dicebatur, vt Luc. 3. per apocopē à captiuitatis Baby. tempore vſurpatam (Elias in Tisbi) Nam obſeruandum eos, qui Ioachim vocabantur, indifferenter quoque Eliachim fuiſſe, ob ſignificationis ταυτότητα appellatos. Exemplum præbet rex Ioachim, qui & Eliachim *4 Reg. 23.* Et ſacerdos libri Iudith, qui *cap 4.* Eliachim, cap. autem 15. Ioachim. Atque hæc quidem ad illuſtrandam Virginis genealogiam, & ab illa Ioſephi *Mat. 1.* diſtinguendam. In qua Iacob eſt verus Ioſephi viri Mariæ pater, cum in illa Lucæ Ioſeph dicatur fuiſſe Eli, *ſupple*, filius gener.

Iſtius 33 anno natus eſt Chriſtus, nempe poſt Hirtium & Panſam extremos Conſules, an. 42. id eſt, Auguſti Cæſaris, qui iam templum Iani clauſerat, & orbem pacarat, quadrageſimo primo. *Irenæus lib. 3. cap. 25.*

Maria anno ætatis decimo quarto Filium Dei concipit, Martij die 25. *Auguſt. lib. 4. de Trinit. cap. 5.* Decimo autem quinto, 25 die menſis Decembris parit, vt in medio lapidicinæ foueæ oſtenditur. i. octauo Calendas Ianuarias, *Oroſ. lib. 7. cap. 7.*

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	Summa 170. Hinc Chriſtus an. 30.	
3		4054

HERODIS magni filij.

ARISTOBVLus. Cuius filij tres, Herodes rex Calchidis.

Herodes Agrippa Ioſ. li. 19. ca. vlt. poſt Philippum Tetrarcha à C. Caligula factus, deinde rex totius Iudea à Claudio creatus, quem corroſerunt vermes Claudio Imp. Act. 12. Iacobum maiorem interficit poſt Chriſtum crucifixum an. 16. Iſtius filius erat Agrippa iunior, qui tempore captiuitatis rex Iudæorū dicebatur Act. 24. & 25. filia autem Berenice, de qua in Actis ſimiliter.

Herodias vxor Philippi, concubina Antipa. Mar. 6.

ANTIPAS, qui et Herodes Tetrarcha Galilee. Luc. 3. Baptiſtā interficit, & Chriſtum cōprehēſum ſeculariter tractauit, anno regni ſui viceſimo. Vulpes à Chriſto dictus, Luc. 13. Vnà cum Herodiade Lugdunum exulatum miſſus à Caligula anno 10 poſt interfectum Ioan. Baptiſtā. Cui ſucceſsit Herodes Agrippa, anno 2. eiuſdem C. Caligula quem Iacobum ſecuri percuſsiſſe diximus.

ARCHELAVS. qui regnauit in Iudaa. Matth. 3. annis decem. Hoc in exilium Viennam ablegato, Iudaa in formā prouincia redacta eſt, & adiuncta Syria, eo miſsis pratoribus, vt Coponio: vt Pilato &c.

PHILIPPVS Tetrarcha Iturea & Trachonitidis, Luca 3.

Lyſaniam aliqui addunt è Luc. 3. Abylinæ tetrarcham.

Anni Chriſti.	Anni mundi.
1097	4091

Anni Chriſti. 3

Qui omnes cum tota poſteritate intra centum annos conſumpti ſunt.

HERODE REGE.

Anni mundi. 4091

cap.7. Aug. lib. contra Iudæos, Paganos & Ari. cap. 5. Niceph. lib. 1. cap. 12. Chryſoſt. in 1. cap. Luc. & hom. de natali Domini, & reliqui Eccleſiaſtici. Paradoxum eſt ergo, quod Matth. Beroaldus docere conatur, Non in ſolſtitium hybernũ, ſed autumnale æquinoctiũ. i. medium Septembris, natale Domini eſſe conferendum, lib. 4. Chron. cap. 2. quod inde Aegyptiæ & Græcæ Eccleſiæ ſuos annos, & Latinæ ſuas Indictiones auſpicentur. Hæc enim ratio nihil ad iſtud pertinet. Nam illæ propterea non deſinunt Domini natale nobiſcum celebrare 8 Calend. Ianuarij, vt ex ipſarum faſtis & Calendariis, quæ nuper edidimus, apparet.

Eſt æquè Paradoxum aut etiam magis, quod aliqui affirmant Chriſtum natum, Circũciſum, Baptizatum, vt Paſſum, Paſchæ tempore, non menſe Decembri, quòd Iſaac menſe Niſan ſit natus, vt figuræ conſonet veritas. Nam falſum eſt Iſaac eo menſe fuiſſe natum, aut ſaltem indemonſtrabile.

Deinde vt hoc demonſtretur veritas & figura non ſibi per omnia perpetuo reſpondent, iuxta illud, Similia claudicant vno pede. Denique conſtans eſt hæc Eccleſiarum hiſtoria & traditio.

Quod addunt Clementem Alexandrinũ lib. 1 Stromatum notare *quoſdam dixiſſe Chriſtum natum 24 aut 25 Pharmuthi.* Pharmuthi autem apud Aegyptios eſſe noſtrum Aprilem, intelligere debuerũt, *Hæreticos Baſilidis ſectatores.* Nam illud eſt quod Clemens notat, Baſilidianorum videlicet aliquos inter noua ſua figmenta, iſtud poſuiſſe contra receptam Piorum & aliorum ſententiam.

Deinceps annos ferè 33 peragit cũ filio, & poſt eius crucẽ in domo Ioannis, alios implet vndecim, vt cũcti ætatis eius anni ſint quinquaginta nouem. *Niceph. lib. 2. cap. 3. ex Euodio Apoſtolorum ſucceſſore.* Aut. 62 ex Euſebij & Saracenorum Chronicis, quaſi Domino annis quindecim ſuperſtes extiterit. Circa annum (inquit) Domini nati, 48 Maria Virgo ad Ieſum Filium ſuum in cœlum aſſumitur, vt quidam ſibi fuiſſe reuelatum ſcribunt.

Obdormiſſe eam quidem veteres tradiderũt, ſed iidem, vt Athanaſ. in Euang. de Deipara, in ſepulchro mox reſurrexiſſe, ſicque corpore ſimul & anima in cœlum ſupra Angelorum ordines aſſumptam addiderunt. *Michael Syngelus auctor Græcus.*

Sepulchrum eius oſtenditur in Oliueti montis pede editiore loco, quàm ſit vallis Ioſaphat, vna cum Eccleſia circum ſepulchrum ſtructa ſubterranea. *Brocardus an. 1283.*

Ad eius dormitionem Apoſtoli & diſcipuli rapti conuenerunt. *Diony. de diuinis nominibus cap. 3.* Quindecim annis poſt Chriſtum paſſum id factum creditur, qui fuit annus ſextus Claudij Cæſaris.

Herodis 35 Magi adoraturi Chriſtum è Perſide, quæ eſt in Oriente terræ Iſrael, venere. *Epiph. hæreſ. 51.* duobus poſt horrendo morbo interit. *Ioſeph.* Aetatis anno 71. *lib. de regibus Iſrael 2 templi.* Sepelitur Herodij, quę vrbs Hieroſolymis aberat iter duum dierum & ſemis. *Ibid.*

Probabilius illud Ammonij Alexandrini, Magi tertio decimo die (nati Chriſti) Hieroſolymam, noua quadam ſtella duce venientes, regem Iudæorum prædicant natũ. *In Harmonia.* Vnde & Eccleſia eo die Epiphania celebrat. Vt videlicet è Perſide venerint vel alio potius Orientis loco, de quo mox, anno regni iſtius trigeſimo tertio, quatuor ante eius interitum.

Stella apparuit Regibus. *Verba D. Cypriani ſtatim initio*

Anni Christi.		Anni mundi.
3	HERODIS SÆCVLO.	4091
		4091

ſermonis de Baptiſmo. Nam Magos fuiſſe Reges & toparchas vetus eſt Eccleſiæ traditio. Tertul. lib. contra Iudæos, & 3 in Marcionem, Hieron. in Pſal. 71. Auguſt. lib. 3. de mirabilibus Script. cap. 4. & ad fratres in Eremo ſerm. 43. Hilarius lib. 4. de Trin. Idacius Clarus ad Varimundum Arianum. Vt Græcos taceam Athanaſ. q. 2. Variarum queſtionum ad Antiochum principem, quas Reuchlinus vertit, alias ab iis quæ in eius tomis vulgo extant. Feſtum Epiphanię diem (inquit) trium regum appellamus. Cantacuzenum Apol. 1. &c.

Nec verò ſolum reges fuerunt, verum etiam fundamenta poſuerunt ampliſſimi illius regni chriſtiani in India (inde enim venerant ex eius prouincia, quæ Tarſis appellabatur & hodie Tarſeſtan, *Hayto.*) quod qui tenuit per mille ducẽtos annos Presbyter Ioannes vocabatur, vtraque videlicet authoritate Eccleſiaſtica & ſæculari pollens, donec ſub annum 1200. annis Tartarorum ſuccumberet, indéq; Magni Cham imperium Mahometicũ exoriretur. *Marcus Venetus in ſua peregrinat.* Preto Ioannis titulo ad magnum illum Abyſſinorum ſiue Aethiopum imperatorem Chriſtianum tranſlato. *Oſorius in rebus Emmanuelis R. Luſitaniæ.*

Nec neceſſe eſt, vt magni Reges fuerint, cùm Deus ſæpius eligat infirmiora mundi, vt fortiora quæque pudore afficiat. Reges autem appellabantur omnes more Orientis, qui ſceptro & diademate ex dignitate vti poterant, ſiue ſuæ eſſent ſpontis, ſiue alterius iuri ſubeſſent: & ſic à ducibus diſtinguebantur, vt Kimhi ſæpe notat. Quod hodie Tartari, Perſæ, Aethiopes, & reliqui Orientales obſeruant. Neque enim tam anxij ſunt & ſolliciti in diſtinguẽdo Rege & principe. Sic Catharina Alexandrina Coſti regis. i. principis erat filia. Sic in Euangelio cuiuſdam Reguli filium ſanat Dominus. Sic in veteri Teſtamento 30 Reges terræ Chanaan, quæ aliqui eſt perexigua, nec iuſtum regnum conficit, vna acie peremit Ioſue. Atque hæc contra Caluini Chriſto viſitationem principum inuidentis nequitiam.

Quatuordecim innocentium millibus in Bethlehem ab Herode interfectis, (*in Liturgia Æthiopum & Calendario Græcorum.*) Virgo fugit in Aegyptum, in locum, vbi hodie hortus balſamo nobilis, & templum & crypta, in qua latuit ad Memphim ſiue Cairum. *Ionius.* Aiunt interea ſanctã Elizabet cum Ioanne Baptiſta fugientem trans Iordanem in ſpelunca montis latuiſſe.

Penes Herodis familiam regnum Iudææ fuit an. 103. *R. Ioſé.* Intra illud tempus, omnes eius filij & nepotes miſerè mortui. *Ioſeph lib. 18. Ant. cap. 7.*

Et ſi autem Magi decimo tertio die poſt Chriſti ortum venerint, non tamen Herodes ſtatim infanticidium aggreſſus eſt, cum Virgo ſe iuxta legem purificarit, & Chriſtum in templo repręſentarit die poſt partum quadrageſimo. *Luc. 2.*

Diſtulit ergo in aliquot dies, vel menſes, vel etiam annos duos, vt videntur ſignificare Euangeliſta & Macrobius paganus, *Occidit pueros à bimatu & infra, ſecundum tempus, quod exquiſierat à Magis.*

Primum quia ſperabat quotidie Magos ad ſe redituros, vt videbantur polliciti. Deinde, quoniam præſentibus Romanis principibus, vt Cyrino & Varo, qui in Iudæa erant ad deſcriptionem perficiendam, tantum ſcelus minimè audebat aggredi, in quibus etiam fouendis & prenſandis erat occupatus.

Tertio hoc maioris erat momenti, quàm vt impleri ſtatim poſſet, ſiue quia Alexãder & Ariſtobulus ipſius è Mariamma filij

Anni Christi. — *Anni mundi.*

3 — 4901

HERODIS SECVLO.

Concilium Hieroſ. octauum de loco in quo Chriſtus naſceretur. Mat.2, & Ioſeph. lib.17.cap.3.

ſilij nouas res & occaſiooes captabant ad capienda arma pro imperio ſibi maiorum rarione debito,& à plebe delatn, ſiue qunniam Auguſtum metuebat illis fauentem,& fnrtaſſe interpretaturum tantam cædem factam ſui cauſa, vt deſcriprio pauciora capira complecteretur, ſicque minus colligeret è Iudæa.

Vtur ſit non eſt adortus tantum facinus ante 40 dieni. Nam rum contigit Chriſti præſentatio cum Matris puriſicatione, & Simeonis occurſu, poſt quæ euaſit in Aegyptum.

Sic falſi ſunt Herndiani hæretici, qui Herodem Chriſtum lege promiſſum eſſe dicebant, & poſteris eius regni Iudaici perpetuitatem pollicebantur. *Tertul. de præſcript. Epiph. in Panario. Hieron. in Matth.*

Horum autem ſit menrio in Baal Aruc. Herodes (inquit) rex adduait Grecos ex deſerto,& educauit ens io lnco culto, & fecerũt ſectã, vncatiq; ſunt de nomine ipſius הורודוסיות Herodiſiotæ. Quaſi hi gente non fuerinr Hebræi, ſed Græci. Vt ſint forraſſe hi, quos Iuſtinus cum Tryphone vocat *ἑλληνιανοὺς* q. Græcanicos.

Herodes moriens reliquit regnum Archelao, & Antipæ Herodi Tetrarchiam. Sed Auguſtus regni dimidiam partem tantum Archelao aſſignauit, alteram dimidiam Antipæ & Philippo attribuit.

Turrim Antoniam Agrippinã, Phaſelium, Herodinnem, in quo ſepulrus fuit, Samariam, olim iam in cineribus iacentem, Sebaſtæ nomine. Cæſareã Paleſtinæ, quæ & turris Stratnnis, Antidoniam, & Aotipatridã condidit: innumera etiam npera in ſingulis Syriæ vrbibus, quas regebat, magnificentiſſimè ædificauit.

Theudas ſe prophetam prædicat, cui conſentit numerus virnrum circirer quadringentorum, qui & tandem occiſus eſt. *Act. 5.* Quinquaginta annis, vr minimùm, inferiorem eum facit Ioſephus, *lib. 20 Ant. cap. 2.* Sed falſus eſt vt in deſcriptinnis luſtro, vel duo fuernnr Theudæ. de quo pòſt.

Auguſtus templum Iani, pace terra, marique parta, tertio poſt vrbem conditam clauſit. *Dion. Sueto. in Auguſt. cap. 22.*

Prouincias imperij deſcribit (anno nati Chriſti, regni autem Herodis 33) per capita & familias, pro cenſu Iudæis viritim binas drachmas ſingulis annis Indixit. Quod tributum poſtea illns eoſdem Veſpaſianus vbicunque rerrarum taodem degerent, in capitolium inferre iuſſit. *Ioſephus. lib. 7. de bello in Veſpaſiani triumpho, & Bud de Aſſe lib. 5.*

Eſt fortaſſe illud didragma eaactum, Mar. 7.

Qua nccaſinne Iudas Galileus, cærera Phariſæus, auertit populum, *Act. 5. Ioſ. lib. 18 Ant. c. 1 & 8.* Niſi quòd Ioſephus eum ſub Archelao ponit. de quo mnx.

Ab eo deinceps ſecta Galilæorum, quæ & Zelntarum, & Sicariorum, Romanos ſemotim repettos trucidantium. *Ioſeph. de bello.*

Hanc deſcriptionem repetiuit Auguſtus Archelao exacto poſt an. 14. *Ioſeph. l. 18. Ant. c. 1.* Nam vel falſus eſt Ioſephus annis 14. dum Cyrini deſcriptionem non ſub Herode, ſed ſub Archelao locat, vel præterita prima deſcriptione Secundam duntaxar memorauit, quòd in ea tributum exigi cœperit.

3 — 4901

Anno vrbis 752 cunctis gentibus ad pacem compoſitis (Nam etiam Parthi, Indi, Scythæ, Armeoij legatos de pace miſerant) Iani portas tertio ipſe clauſit, quas ǫuo per 12 ferè annos, quietiſſimo ſemper obſeraras, otio etiam ipſa rubigo

Anni Chriſti.		Anni mundi.
3	II	
13	I ARCHELAVS, an. 10.	4101
	Pontificibus Eleaζaro, Ieſu filio See.	
	Preſide ſiue proconſule Syriæ Cyrino, vel Quirino.	
	Auguſto Cæſare.	
13		4101

ſignauit, nec prius vnquam niſi extrema ſenectute ipſius. Athenienſium ſeditione, & Dacorum commotione patuerunt. Eóque anno (id eſt, 752 vrbis) natus eſt Chriſtus pacis auctor, &c. *Oroſ. lib. 6. cap. vlt. è Sueton. & Tacito.*

Nicolaus Damaſcenus hiſtoriam Phœnicum ſcribit. In Herodis gratiam precio veluti cōductus ſacra hiſtoriæ multis mendaciis temerauit. *Ioſeph. lib. 17. Antiq. cap. 15.*

I PATRIS teſtamēto regnū Iudeæ conſequitur. Herodes autem Antipas annis 34 Tetrarchiam Galileæ, Philippus Gaulonitidem, Trachonitidem, Bathaneam, & Paniada, (quam Cæſaream Philippi appellauit.) Tetrarchiæ etiam iure, quibus Ituream Auguſtus poſtea adiecit. Lyſanias Abylinam (Luc. 3.) ſub Libano.

Nam Lyſanias quoque Herodis filius rectius è libro 20 Antiq. Ioſephi c. 9, quàm Ptolomæi Mennæi, qui obtinebat principatum Calcidis, ſub Libano apud eundem lib. 18 Ant. c. 8, & lib. 1 Belli, c. 11 & 15. Nam iſte Ptolomæus viuebat ante Herodis Magni regnum.

Archelaüs rex Eleazarum pontificem fecit, atque ei, deinde ſucceſſores more à patre inſtituto Sacerdotium dedit.

Sub Chriſti quatuordecimum, nempe regni ſui decimo, Romę accuſatus fuit, apud Auguſtum tyrannidis & crudelitatis, quòd tria millia Iudæorum, qui in templum confugerant, in Paſchate trucidaſſet, ſummúmque ſacerdotium traderet & eriperet quibus vellet. Quare tractus Viennam Galliæ, bonis publicatis, cauſam dedit, vt regnum Iudeæ deſineret, ac prouinciæ Syriæ adiungeretur, ex eo factis partim præfecturis, partim toparchiis. *Ioſeph. lib. 17 Ant. cap. vlt. & lib. 18. cap. 1.*

Sic Auguſtus Iudæam iterum prouinciam facit, & Iuriſdictioni Syriæ attribuit, procuratore C. Coponio ei ad ius dicendum impoſito.

Pontificatum verò Iudæis, ſed ad tempus, permittit.

Duobus pòſt annis moritur, cùm ferè imperaſſet an. 56, vel iuxta Ioſ. 18 Ant. cap. 3. 57. menſes 6. dies 2.

Anna filia Phanuēl Prophetiſſa, & Simeon egreſſi an. 100 reliquiæ erant ſanctorum, qui Machabæorum tempora attigerant.

Zacharias Baptiſtæ parens, ſacerdos & propheta.

Ioannes Chriſti Baptiſta & præcurſor, qui R. Iohanan ſacerdos magnus appellatur *In Chron. Hebr. de rebus regum Iſrael 2 templi.*

Iohanan filius Zacchæi Hillelis diſcipulus, qui 120 annos vixit, & excidio Romano interfuit. *Coζri.*

Chriſtus puer, cum ageret annum duodecimum, cum Ioſeph & Virgine è Galilęa Hieroſolymam ad feſtum Paſchatis progreſſus, in templo cum ſapientibus de lege Dei ſubtiliter diſputat, *Luc. 2.*

Neque poſthac vſque ad annum trigeſimum vlla illius mentio in Euangeliis celebratur.

Archelaüs ſcelerum conuictus, Viennam in exilium relegatur, ipſius tetrarchia in prouinciam redacta, & fratribus in ſuis Tetrarchiis manentibus, quorum Philippus Cæſareā, Herodes Tyberiadem iuxta fontes Iordanis, vt gratiam Cęſaris inirent, ædificant.

Philippus Tetrarcha Paneadem auxit, & Cæſaream Philippi appellauit, ad radices Libani montis, vbi Iordanis fluuius exoritur.

PROCVRATOR

Anni Chriſti. | Anni mundi.

Prætores Romani Iudeæ Præſides poſt Archelaũm.

13

1

Ioſ. Ant. lib. 18. c. 3 a COPONIVS an. 1. 4101

Ieſu pontifice.

Auguſto Cæſare.

2

14 Ibid. b M. AMBIVIVS an. 1. 4102

Eodem pontifice.

Auguſto Cæſare.

* *

3

Ibid. c ANNIVS RVFFVS an. 1.

15 4103

Eodem Ieſu pontifice.

Aug. Cæſ. qui eo anno mortuus eſt.

4

15 d VALERIVS GRATVS à Cæſare Tyberio

Ibid. miſſus an. 11.

26 4114

Pontificibus Anna, Iſmaële, Eleazaro Annæ filio, Simeone Camthi filio.

26 4114

a PROCVRATOR primus Iudeæ ab Auguſto miſſus.

Eo anno rediens Cyrinus præfectus Syriæ cum Coponio duce totius equeſtris ordinis & rectore Iudææ repetit deſcriptionem, & cenſum didragmatis exigit, vt ſolebat in Syria, cui Paleſtina iam annexa erat. *Ioſep. Antiq. libr. 18. cap. 1.*

Nempe Auguſtus iterum miſit per prouincias, qui ędium ciuitatúmq; numerum deſcriberent, anno ſui imperij penultimo. *Dion. lib. 56.*

Hinc Iudas Galilæus, cætera Phariſæus, arripuit occaſioné perſuadendi Iudæis, ne ſe recenſeri paterentur, tuendam eſſe libertatem, neque cuiquam mortalium eſſe concedendum, vt ſe principem aut dominũ appellaret. Hoc enim ſoli Deo tribuendum. *Act. 5. Ioſeph. lib. 18. Ant. c. 5, & 7 de bello cap. 28.* Conditor Sicariorum & Zelotarum, qui gladio & ſica tuebantur hanc ſententiam, & repugnantes mactabant. *libr. 7. de bello cap. 30.* Nec vllis ſupplicia reuocabantur ab ea opinione. *Ibid. cap. 37.* adeò vt & pueri illa ſententia imbuti, pertinaci tormentorum patientia ſpectatores percellerent. *Ibid.*

Sed iam docuimus hunc eſſe in Herodis Magni luſtra cõferendum.

Philiſtion mimographus.

M. Portius Cato duplicis quartanæ tædio ſemetipſum interemit.

b ET hic in procuratorem Iudeæ ab Auguſto, mittitur, ſic & ſequens.

Iudas alius à ſuperiore filius Ezechiæ Sicariorum dux, denique paſtor quidam Athrongos auertit populum poſt ſe docens tuendam libertatem. *Ioſ. lib. 20, c. 2 & 6.*

c AVGVSTVS an. 56 imperij menſe 6. completo an. 15 Chriſti moritur.

Tyberium generum teſtamento inſtituit, qui ſequenti anno, qui fuit Chriſti decimus ſextus, M. Valerium Gratum procuratorem Iudeæ dedit.

d HOC ſæculo cùm pontificatus non eſſet perpetuus, ſed annuus, atque arbitrio Cæſaris & prætorum deferretur, Exedra conſtructa fuit in templo, in quam ſeſe recipiebant ſummi pontifices, poſtquam ſuo pontificatu fuiſſent defuncti. *In tract. Iomá cap. 1.*

Gratus palam vendebat ſacerdotij primatum, diſcedens Caïpham pontificem conſtituit an. Chriſti 26.

Quadraginta annis ante bellum Iudaïcum, Sanedrin. i. 70 iudices de conſiſtorio Gazith (locus erat Hieroſolymis, vbi capitales cauſæ diſceptabantur) à Romanis ſublati ſunt, vniuerſa Iudæorum poteſtate ad Romanos prætores tranſlata. *In Aboda Zara cap. 1.*

Mathematici Magique ex Italia lege pelluntur. *Tacit.*

Thia inſula enaſcitur, *Plin. lib. 2. cap 87.*

Cappadocia in prouinciam redigitur.

Cum Germanis bellum multorum annorum, de quo Tacitus: de iis Germanicus triumphat.

Germanicus Zenoné Armeniis regem dat. Cum Artabano & Parthis fœdus pangit.

Decius Tactarinam Numidarum regem ad Pagidam vincit. *Tacitus.* P. Dolabella poſt 4. annos occidit, *Idem.*

Hiſtriones Italia pelluntur. *Oroſ. lib. 7. cap 4.*

e PROCVRATOR Iudeę à Tyberio miſſus, anno Chriſti 26.

Eius tertio, id eſt, decimo quinto Tyberij, quem iuiſſe dicitur 14 Calend. Septembris Silano & Nerua Coſſ. cum annum Chriſtus ageret 29, Ioannes Baptiſta pœnitentiam prędicare, & ad Iordanem profectus baptizare cœpit. *Luc.3.*

Sequenti verò Chriſtus, cum iam inciperet trigeſimum, id eſt, cum vigeſimum nonum & tredecim dies trigeſimi tranſegiſſet 8 Idus Ianuarias, venit ad Iordanem, & à Ioanne baptizatus eſt. *Ibid.* Nempe menſibus quatuor & diebus nouemdecim poſt Ioannis manifeſtationem.

Inde (id eſt, poſt Baptiſmum) plenus Spiritu Sancto regreſſus eſt à Iordane, & actus eſt à Spiritu in deſertum diebus 40. *Matth.4, Luc. 4, Marc.1.* Vbi obſeruandum Quadrageſimam eodem tẽpore fuiſſe à Chriſto peractam, quo Chriſti Eccleſia eius æmulatione obſeruat, nempe paulò ante vernum tempus.

Reliquum anni tranſegit magis in exhibenda ſui notitia quàm prædicando Euangelio.

Ita vix ingreſſus trigeſimum primum prædicare cœpit anno 16 Tyberij Cæſ. Pilati quinto in biennium integrum & aliquot menſes. Nam dicitur paſſus 25 die Martij, quinto verò Maij aſcendiſſe in Cœlum, & decimo quinto effudiſſe Spiritum Sanctum, anno 18 eiuſdem Tyber. *Auguſtin. lib. 4 de Trinit. cap.5.* Antea velut otioſus vixit communi vita, declarans ſe verum eſſe hominem, aliis protſus ſimilem. *Theodo. lib.2. Polymorphũ è dogmatica orat. Chryſoſt.* Fabrilia opera dum eſſet in humanis, vt aratra, vt iuga faciebat, ex his & iuſtitiæ ſigna docens & vitam negotioſam (Illic enim lego ἐνεργῆ non ἀεργῆ, otioſam) *Iuſtin. Martyr in Trypho.* Hinc Nazareni Chriſtum τέκτονα fabrum appellant. Marc. 6 fortaſſe, quia artem fabrilem exercebat. *Lyranus.* Vt vitam operariam & actuoſam commendaret, otium verò taxaret.

Anno ergo trigeſimo ineunte, nihil concionatus, ſed tantùm baptizatus eſt, ieiunauit, ſacrorum locorum & conuentuum frequentationi incubuit, teſtimoniis multis Ioannis illuſtratus eſt, ſui notitiam exhibuit, & ſocietatem primis diſcipulis, vt Andreæ, Petro, Philippo, Nathanaëli. Sic enim illum annum tranſegit, Mat. 3, & 4. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 1.

Inde 31 ineunte 8 Idus Ianuarias ad nuptias Canam Galileæ adiit. Inde Hieroſolymam ad Paſcha, vbi flagris è templo profanos diſiecit. Deinde in Iudæa morans baptizauit per diſcipulos, Ioanne nondum miſſo in çarcerem. Nam adhuc ille baptizabat in Enon iuxta Salim. *Ioan.3 & 4.* E qua digreſſus per Samariam tranſit, Samaritana conuerſa in Galilæam reuerſus filium reguli ſanat, & ſic ſecundũ ſignum in Galilęa fecit. *Ioan. 4.* Imminente autẽ Pẽtecoſte redit Hieroſolymã vſq; ad Tabernaculorũ feſtum *cap.7.* Et cætera perficit partim in Iudæa, partim in Galilęa vſq; ad caput 11. Nam & interfuit mẽſe Nouembri Encęnia Machabęorũ. *Ioan. 10.*

Anno poſt hac 32 inchoante ibidem Paſchatis (ſecundi) tempus traducit. Et quia ſeniores populi ſæpe conſilium de illius nece habuiſſent, Hieroſolyma ferè abſtinet, & per Galilæam & trans Iordanẽ concionatur. Deinde relicta ciuitate Nazareth, cum audiſſet Ioannem carceri traditum, habitauit in Capharnahum in finibus Zabulon & Nephtalim. Sic ferè annum illum tranſigens. Atque hic incipiunt Euangeliſtæ tres Matthęus c.4, Marcus 1, Lucas 4. Nam non niſi propriè res Chriſti vnius anni deſcribunt.

Anno denique 33 & vltimo ætatis ineunte licet Principũ animos

Anni Chriſti.		Anni mundi.
26	5 e PONTIVS PILATVS, an.10.	4114
	Qui anno ſexto Chriſtum crucifixit. *Pontificibus Anna & Caipha.* *Tyberio Cæſare.*	
	PILATI PRÆFECTVRA.	
36		4124

Anni Christi. | *Anni mundi.*

animos haberet cognitos, Hieroſolymâ ad Paſcha (tertiũ) ex
inſtituto contendit, atque honorificè à plebe obuiam cur-
26 4114 rente receptus, ad ſui perſecutionem eos conuertit. Vnde
ſecuta eſt Mors, Reſurrectio, Aſcenſio, &c. Mat. 20 ad finẽ m
vſque, Ioan. 11 & ſeqq. Quod tempus fuit menſium circiter
quatuor.

PILATI PRÆFECTVRA.

Communis tamen ſententia veteris Eccleſiæ eſt potior, Chriſtum à baptiſmo ad crucem prædicaſſe tres annos & ſemis. conſule *Euſeb. lib. 1 hiſt. ca. 10. & lib. 8 de Præpar. cap. 2. Nicep. lib. 1 ca. 29. Orig. lib. 2 in Iob. Bedam lib. de natura rerum cap. 47.* Nempe vt trigeſimus ætatis ipſius annus primus ſit miniſterij ipſius: Trigeſimus primus ſit ſecũdus, trigeſimus ſecundus dicatur tertius: deindè ſequantur aliquot menſes ad perficiendum dimidium annum dimidiæ vltimæ hebdomadis Danielis. Vtut ſit, conſtat ipſum orſum eſſe manifeſtationem ſui Tiberij 15 anno. *Luc. 3.* decimo autem octauo pro nobis mortuum. Nempe quoniam D. Ioannes ita tempora prædicationis ipſius diſtinxerit, vt videatur per tria paſchata, & paulò diutius prædicaſſe, à baptiſmo ſcilicet ad crucem. *Ioan. 2. 5. 6. 13. Orig. lib. 2 in Iob.*

Primum enim Paſcha, Ioan. 2, quãdo primum eiecit profanos è templo, id eſt, Paſcha anni trigeſimi primi Chriſti.

Secundum Ioãnis ſexto, quãdo multiplicationis Panum & Piſcium miraculum edidit, indéque Euchariſtiam promiſit, id eſt, Paſcha anni trigeſimi ſecundi.

Tertium & vltimum Ioãois 11, 12, 13, & deinceps, quando poſt ſuſcitatum Lazarum quæſitus eſt ad necem. Id eſt, Paſcha anni trigeſimi tertij.

Cuius Paſchatis dũtaxat mentio à tribus prioribus Euangeliſtis mentio celebrata eſt, vt qui vnici ferè anni, in quo paſſus eſt, poſt carcerem Baptiſtæ, hiſtoriam texant, cum Ioannes Euang. prætermiſſo magna ex parte anno illo, cuius acta à tribus expoſita fuerãt, Superioris temporis, antequam Baptiſta in carcerem clauderetur, geſta narrarit. *Hieron. in Catalogo.*

Summa quæſtionis in eo hæret, Chriſtúſne primo illo anno, qui erat decimus quintus Tyberij & trigeſimus ipſius prædicauerit, an potius Baptiſmo contentus, ieiunio, teſtimoniis Ioannis, ſtudio pietatis, & manifeſtatione ſui, à concionandi munere abſtinuerit, ſeque ad illud duntaxat ſequenti anno ſubeundum præparauerit. Conſtant enim cætera.

Quare temeraria eſt, nouationiſque plena Gerardi Mercatoris aſſertio Chriſtum quatuor annos prędicaſſe & menſes aliquot, per quinque paſchata. Nam aduerſatur contextui & filo Euangeliorum tria paſchata duntaxat memorantiũm. Primum, vt docui, Ioan. 2. ſecundum *6, 3,* & vltimum 11, & ſequẽtibus capp. Deinde conſtantes Eccleſiæ & patrum traditiones atque hiſtorias labefactat. Sed & vaniſſima ratione fulcitur, quod videlicet Marcellinus notet Valentinianum Imp. inchoaſſe imperium poſtridie diei intercalaris. Vnde (inquit) conſtat initium eius, nec ſurſum nec deorſum moueri poſſe, prima intercalatione in anno quarti conſulatus Cæſaris fixa. Nam ſic eluditur. Primum Marcellinus in ſua illa temporis deſignatione errare potuit. Secundò, eſt incertum, an illa intercalatio illo quarto anno Cæſaris fixa ſit, & non potius tertio, vt communis fert ſententia. Tertiò, illa intercalatio Cæſariana correcta eſt ab Auguſto apud Macrob. Satur. lib. 1 cap. 14. & fortaſſe etiam ab aliis ſiue Impp. ſiue
36 4124 pontificibus, ſiue mathematicis, præſertim Alexandrinis,

quibus cuta iſta ſolebat demandari, vt conſtat ex hiſtoriis Eccl. Quartò, vt annus addi debeat communi calculo, à Iulio Cæſare ad Valentinianum, quemadmodum iſte contendit, cur obſecto, Chriſti vitæ potius ille additur, quàm vel Iulij vel Auguſti, vel alterius. An quia veriores & certiorea ſunt profanæ hiſtoriæ quàm eccleſiaſticæ?

Ignorantia conſulatus, quo natus eſt Dominus, vel quo paſſus, nonnullos coëgit errare, vt putarint 46 annorum ætate paſſum eſſe Dominum. *Aug.lib.2. de doctr.Chriſt.perſtringens.Tertul.Irenenm*, & qui poſtea vixit *Caſſiodorum*.

Patitur autem Chriſtus anno vrbis 784, Olymp. 202 deſinente, mundi 4121 menſe Niſan, die Veneria, feſto ipſo Paſchæ, Luna Soli oppoſita, ſiue decima quinta Luna.i.die decimo quinto Martij, ſi modo Niſan Martio exactè reſpondebat.

Alioquin quia menſis eſt lunaris ferè cadens in Martium, & Aprilem, communis ſententia eſt paſſum 25 Martij. Siquidem vt menſis apud veteres conſtanter ſit definitus, at non ſatis mortis ille dies. Nam Theophilus Cæſarienſis epiſtola aduerſus Quartodecumanos, Apoſtolorũ vicinus eum contigiſſe ſcribit 11 Calend. Aprilis.i.22 Martij. Epiph.14 Cal. Apr.i.decimo nono Martij. Beda 10 Cal. April.i. Martij vigeſimo tertio. Nicetas & Eccleſiæ Orientales 10 Cal. Apr.i. 23 Martij. Lactantius, 9 Cal. Apr. ſiue 24 Martij. Ter. lib. 1 contr. Iud. Chryſ. Ser de Ioan. Baptiſta, Aug. lib. 8 de Ciuit. cap. vlt. & lib. 4 de Trinit. cap. 5. Cyrillus epiſt. ad Synodum Carthag. 8 Cal. April. ſiue 25 Martij, qui tunc in decimam quintam Lunam primi menſis Hebræorum incidebat, quam certiorem eſſe ſentẽtiam diximus, etſi Paulus Foroſemproienſis 3. Calend. Apr.i. 30 Martij malit. Prætereo, eos, qui vt refert Aug. Nonis Martij.i.ſeptimo.

Sed ab ea longius recentiores neſcio qua temeritate recedunt, menſem Martium, quo conſtanter veteres affirmant paſſum ac mortuum Dominum, in Aprilem commutantes.

Nonnulli quidem, vt Mercator in 4 Non. Apr.i ſecundum diem anni quarti 202 Olympiadis, Alij vt Lucidus Samotheus & Rogerus Daccho in 3 Non. ſiue 3 Aprilis eiuſdem Olympiadis. Alij vt Ioan. de Monte Regio in 21 eiuſdem Apr. Hiq; omnes, quòd alibi ſe non reperire dicant Plenilunium illius temporis, reuolutis cœlorũ gyris pro ſuo capite.

Sed his reſpondeo. Plenilunium quidem iuxta ipſorum calculos, non potuiſſe tum incidere in 25 Martij, ſiue per aureum numerum Faſtorum Romanorum, ſiue per Cyclum Cæſaris. (Quanquam non eſt dubium, quin delirent, alioqui inter ſe conuenirent) at potuit per Hebræorum Calendaria, quæ iſtorum tabulas non ſequuntur.

Prætcrea per Nouilunium intelligi poteſt Luna duobus aut tribus diebus pòſt apparitura. Nam ſic Hebræi nonnunquam ſuas notant Neomenias, vt Lunæ curſus commodius cum Solis motu comparetur.

Denique Faſti Romani poterũt eſſe falſi. Quorſum enim ſæpius correcti ſunt? Eadem ratio de Tabulis iſtorũ Aſtronomicis. Quorſum enim aliæ apud alios vſque adeò diſcrepant, vt & ipſi diuerſum diem & menſem colligant.

Agnum Paſchalem edit dici Iouis veſpera, qua decimus quartus Niſan terminari, & decimus quintus incipere, iuxta legem debebat. Ita Romano more, pridie quam pateretur Cœnam inſtituit, die ſcilicet Iouis. Hebræo autẽ, ipſa nocte qua tradebatur, ſiue ipſo die, quo paſſus eſt, nempe die Veneris, qui ab ea veſpera, Iudaico ritu, inchoabat.

Anni Chriſti		Anni mundi
26	PILATI PRÆFECTVRA.	4114
36		4124

Anni Christi. 26 — Anni mundi. 4114

PILATI PRÆFECTVRA.

Agnus debuit immolari decima quarta luna, id eſt, verbi gratia, die Iouis inter duas veſperas, veſperam ſcilicet Iouis obeuntis, & veſperam Veneris ineuntis. Nam à veſpera & nocte diem naturalem Hebræi incipiunt.

Comedi autem decima quinta.i. mox poſt illam veſpertinam immolationem, die Iouis cadeote, & nocte Vrocris ineunte.

Quia tamen noſtri veſperam, io qua verus Paſcha msodarum & nouum inſtitutum eſt, partem faciunt diei Iouis, nõ Veneris, ſic diccndum.

Si Dominus decima tertia primi menſis cœnauit, paſſus eſt decima quarta, vt Græci ſentiũt. Si vero cœnauit decima quarta, vt nos, paſſus eſt decima qninta. Cũ iuata Hebræos cœnauit & paſſus ſit eadem die, id eſt, decima quinta.

Nam Græci recentiores errant perſpicuè, dum diem Iouis putant fuiſſe decimam tertiam lunam, quadam conuiuij Paſchalis anticipatione, vt ooo in die Paſchæ, ſed potins ante eum ipſum diem cœnam Chriſtus fecerit. Impingunt enim in illud trium, Mat. 26, Mar. 14, Luc. 22, *Prima autem die Azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum dicentes, Vbi vis paremus tibi Paſcha?* quo loco addit Lucas, *quando* neceſſe erat *immolari Paſcha.*

Intetim quocunque die comederetur paſcha, abſq; Azymis comedi noo poterat, Exod. 12, Deut. 16. Io quo etiam ipſi falluntur.

In cœnaculo autem magno, ἐςρωμένῳ. Stromatibus ornato Luc. 22. veſte profana, vt hęretici putãt. neque veterem cœnam celebrauit, neque nonam inſtituit, ſed ritu Iudęorũ, apud quos pater familias (*Baal Habbaiith*) vel qui ſolennitati præeſt perficiens ea, quæ in remplo ritè inchoata ſunt. (Inde enim agonm, prina ſacrificatum à ſacerdotibus, accipiebant, & in locnm ſacro conniuio deſtinatũ cnm ceremoniia & ritibus certis expottabãt) primò ſe zona pręcingit ad id parata & dedicata, calceos certos induit, baculum tãquam pedum paſtorsle manu tenet, Exod. 12. Deinde frontem coronamento quodam circnmnoluit Exod. 13. quod Moſes *Totaphot* appellat, Euangeliſta *Phylacterium* (capitia) Noſter interpres appenſum quid ſupra oculos, Recẽtiores Frontale, vt apud Paganos flamines q. filamines. Iudæi hodie *Thephillath Sel Ros*, q. oratorium capitis, quòd eo Iudæi in precibus & orationibus quotidie vtantur miro artificio. Tertio Manipulum in brachio ſiniſtro. Erit, inquit ibid. Moſes quaſi ſignum in manu tua, & quaſi appenſum quid ob recordationẽ ante oculos tuos, eo quod eduxit vos de terra Aegypti. In Euangelio Phylacterium (brachij,) Iudæi hodie *Tephillat Sel Iad* (*oratorium manus.*)

Quarto tunicam ſiue veſtem quadrangulam, manicarum expertem, quæ reliquis omnibus indumentis ſuperimpoſita è quatuor angulis ſiue extremitatibus emittit fila retorta, ſiue fimbrias, Num. 15, vbi hoc veſtis genus in precibus & ſolennitatibus imperatur. Moſes *Tſiſit* appellat, Iudæi hodie *Talith* q. inuolncrum ſiue induſinm, nõ admodum differens ab Ephod lineo, quo aliquando Dauid vſus eſt. Et *Arba Canphoth* q. quatuor anguli ſiue extremitates, Vide Eliam in *Tisbi*, & librum *Arba Turim* tractat. *Orech Chaim c.11* Nam cum his ſacris ornamentis celebrabatur non tantum cœna paſchalis, ſed & Aphiconiim ſiue אפיקומן.i. cœnula Hebræorum, quam idem pater familias vel conuiuij princeps tenebatur perficere cum precationibus, benedictionibus & ceremoniis expreſſis à Fagio, Deut. 8. & Caſſandro in Liturgi-

36 — 4124

Anni Christi. | Anni mundi.

cis c. 1. Eos enim ritus Chriſtum in ſua cœna, præſertim vt à D. Luca deſcribitur, obſeruaſſe docēt, vel potius illam cœnulam in ſuam commutaſſe iiſdem penè ritibus & forma.

26 | 4114

Lingua Hebrea, non vulgari Syriaca conſecraſſe, ſuamque cœnam celebraſſe videtur, quia Syriacam nōdum ſibi ſuiſque myſteriis conſecrauerat. Item quoniam tota actio Paſchalis ſolennitatis, lingua purè ſancta peragebatur, (quam habes apud Fagium, Deut. 8) vt & reliqua Iudæorum ſacra.

Linguam deinde Hebraicam, id eſt, Chaldaicam ſiue Syriacam, qua tum Hebræi loquebantur, Græcam & Latinam Crucis titulo dedicauit, *Hiero. in Nepotiani Epit.* Ex quo deinceps quatuor has linguas Eccleſia ad ſua myſteria & ſacra tranſtulit. *Hebræam*, quæ iam antiquitus ſancta erat apud Nazoræos, alioſque Hebræos, Indos, & pleroſque Orientis populos. *Syriacam*, apud Syros, Maronitas, Meſopotamios, Aſſyrios, Neſtorianos in Perſide, Armenios, (niſi quod eorū plerique iam lingua ſua Armenica celebrant, qui proinde à Græcis male audiunt) Arabas, Aegyptios, (qui tamen olim Græcè id faciebant) Iacobitas ſiue Nubianos, Abyſſinos (nā lingua Tangica, qua eorum Liturgia ſcripta eſt, non eorum eſt vulgaris, ſed Chaldaicæ veteris dialectus) & reliquos Aſię maioris ac Africę prope Aegyptum populos. Græcam apud Græcos; Inſulanos maris Mediterranei ad vſque Siciliam, Cilicas, Pamphylios, Lycios, cæteroſque minoris Aſiæ, Georgianos, Colchos, Moſcouitas & alios Aſiaticos Septētrionales, Antiochenos, &c. Latinam in his orbis Occidentalis regionibus & Moxarabes. i. Occidua Africa, in qua ſe Chriſtianis Arabes ſiue Saraceni inſuderunt. Hinc Hiero. in Epitaphio Paulæ, ad ſepulturam Paulæ peregrini, qui ex cunctis linguis conuenerant, Hebręo duntaxat, Græco, Latino, Syroque ſermone, Pſalmos triduo perſonarunt, quouſque in Specum Domini conderetur. Hæc contra Caluinolatras, qui linguis aliis barbaris & profanis barbariem in ſacra ſolennia inducere, Sanctorum per totum orbem communionem, quatuor his linguis comprehenſam diſſoluere, & titulum Crucis corrumpere conantur, quamuis ſcriptum ſit in libris Pſalmorum, Ne corrumpas tituli inſcriptionem (Pſal. 56. &c.) Nicolaus Pap. ad Michaëlem Imper.

PILATI PRÆFECTVRA.

Qui putant Iudæos iuxta conſtitutiones Rabbinicas, diem decimum quartum Niſan. i. diem Iouis, in diem decimum quintum. i. Veneris trāſtuliſſe, & Paſcha in Sabbatum, quaſi Chriſtus crucifixus nō ſit ipſo Paſchæ feſto, ſed peruigilio, errant. Nam Iudæi perpetuo fuerunt tenaces cùm omnium, tum illius Moſaicę legis Exod. 12, verſ. 6, 18. Leuit. 23, verſ. 5. Num. 9, verſ. 2, 3.

Imponunt autem impudenter Rabbinis Paulus Brugenſis & Munſterus in Calendario, & in 26 Mat. quando eos fingunt docere Paſcha eſſe transferendum in Sabbathum, ſi in diem Veneris labitur, ne duo feſta coniungantur, tumque Paſcha eſſe immolandum 15 luna, nō 14. Nam Abben Ezra in 23 c. Leuitici nominatim docet maiores ſuos nunquam tranſtuliſſe Paſcha, quando occurebat בדו. i. feriis 2, 4, 6, ſiue diebus Lunæ, Mercurij, Veneris. Itaque & Chriſtus & Iudæi pariter vero die celebrarunt paſcha. Nempe ſub finem diei Iouis, inchoante die Veneris, quo quidem paſſus eſt Dominus, tanquam vero & ſolenni Paſchæ feſto.

Nec eis fauet, quòd dies ille Veneris, *Ioan. 19* Paraſceue nominatur, & expreſſius in quibuſdam exēplaribus, ſed corruptis opinor, Paraſceue Paſchæ. Nam illis erat ſciendum, quemlibet diem Veneris ab Hebræis nominari Paraſceuen, ſiue,

36 | 4124

Anni Christi. | Anni mundi.

36 — 4124

ſiue,vt loquuntur,עירוב Erub,quòd illo præparent, quæcũque ſunt neceſſaria die Sabbati ad veſcendum,ſedendum,aliquid aliud faciendum.Ita dies ille erat Paraſceue,nõ quidem cõſecuturi Paſchatis,ſed Sabbati,vel ſi probas illam alteram lectionem,erat Paraſceue Paſchæ,i.dies Veneris Paſchæ.Sumitur enim hîc relatum pro abſoluto.

Phlegon Adriani Cæſaris libertus lib. 13 Chronogra. Eclypſis factæ,dum Dominus de cruce penderet, meminit ad 203 Olympiadem.

Dionyſius Areopagita, tunc agens annum ferè 25 in Aegypto philoſophatur. vixit an.90 ad vſque Domitiani tempora.

Apollonius Sophiſta & Aſtrologus Areopagitæ amicus, Heliopoli Aegypti,quæ hodie Damiata.

Chriſto paulò ante mortuo, Pilatus noctu imagines Cæſaris in templo ſtatuit. Quod primæ ſeditionis & turbarum Iudææ ſeminarium fuit,vt qui pacis principem de medio ſuſtulerant, in diſſenſionis & belli præſidis Satanæ inciderent poteſtatem.

PILATI PRÆFECTVRA.

Acta Apoſtolorum Lucæ exordiuntur à die, quo Chriſtus aſcendit in cælum, vſque ad Neronis annum tertium, quo Paulus ſub militari cuſtodia Romam ductus eſt. id eſt, à Chriſti 33 ad 58,qui numerus eſt annorum viginti ſex.

Anno ſecundo à morte Chriſti, id eſt, vigeſimo Tyberij, Pilatus ſacrum theſaurum, quem Corbonam vocabant, in Hieroſolymorum aquæductum expẽdens, ſecundæ ſeditionis præbuit ſemina.

Eodem Paulus conuertitur.

Moriuntur Philippus Tetrarcha Itureæ & Thraconitidis regionis,frater Herodis Antipæ Tetrarchæ,& Lyſanias Abilinæ Tetrarcha Ptolomæi Mennei filius, qui & obtinuerat principatum Calcidis, ſub Libano,i. Abilinæ. *Ioſeph.de bello cap.11.*

Quare Herodes Agrippa Herodiadis frater, ad alteram iſtarum Tetrarchiarum aſpirans, Romam ad Tyberium venit.Sed fruſtrà.In patriam rediens,in turri ſe incluſit, vt illic ſe ære alieno obſtrictum fame necaret. Hoc cognito,Herodes Antipas Herodiadis pellicis fauore, ei neceſſaria ſubminiſtrauit.

Deinde Romam rediit,& à Caio Caligula vtramque Tetrarchiam eſt conſecutus,accepto Regis titulo, *Act.12.*

Ingratus poſteà, Antipam apud Caium accuſauit. & eius Tetrarchiam obtinuit,vt ſic tribus potiretur.

Armeniam à Parthis occupari, Meſiam à Dacis & Sarmatis,Gallias à Germanis vaſtari Tyberius negligit. *Sueto.*

Apitius helluonum prodigioſiſſimus,de quo Soidas.

Nouellius Mediolanenſis tres vini congios vno hauſtu ſine reſpiratione ebibebat.

Sequũtur principes à Chriſto paſſo ad captiuitatem, quãdo ſepulta Synagoga.

a Annis quatuor poſt Dominum crucifixum, Vitellius Ioſippum Caipham deponit,& Ionathan Annę filiũ ſubſtituit. *Ioſeph lib.18. Antiq.cap.6.*

A quo Caipha ad captiuitatem vſque pontifices fuêre vndecim.

I

36 *Ioſep. li. 18. Ant. cap.6.*

a VITELLIVS pręſes Syriæ & Iudææ an. 3.

39 — 4127

Pilatum ad Tyberium, vt ſe de multis criminibus purgaret, eodem tempore tranſmiſit, qui non multo poſt, Caio Caligula Imperatore,ęrumnis ſuccumbens,ſe ſua manu peremit: *Euſeb. lib.2. hiſt.cap.7. Oroſ.lib.7. cap.3.* E Gentilium

ſcriptis paulo aliter Suidas in Nerone.

Succeſſorem Pilati à Tyberio miſſum his annis tribus, quos Vitellio Syriæ præſidi aſſignamus, aliqui Marcellum faciunt.

Chriſti 38. Tyberio Imperatori Caius ſucceſſit. Qui ſtatim Agrippam Herodem Ariſtobuli filium Herodis magni nepotem regem appellauit, atque ei Tetrarchias Philippi & Lyſaniæ conceſſit annis 4.

Anno vero 41 Herode Tetrarcha Lugdunum relegato, Galilæam quoque adiecit.

De Gamaliele multa hîc Hebræi narrant. Enim cõtra hæreticos (nos Chriſtianos intelligunt) cõdidiſſe benedictionem, quæ in ſolennibus precationibus recitaretur, cum aliis octodecim iam à temporibus Ezræ vſurpatis. *In Talmud cap. Tephillath Haſſahar.* Hanc hodie in ſuis Synagogis canunt, ter nobis ſub Nazareorum nomine imprecantes. Addunt eum perueniſſe ad captiuitatis tempus, & in ſuo Iudaiſmo ſenuiſſe. Vitam à Tito obtinuiſſe precibus R. Iohanan Ben Zachai, cuius magna eſſet apud ipſum authoritas, *Ioſippus*. Sed mentiuntur. Nam Chriſtianum fuiſſe Clemens in recog. teſtis eſt oculatus.

Samaria, Phœnicia, Syria Euangelium recipiunt.

Barnabas primus Romæ Chriſti fidem prædicauit, viuo adhuc Tyberio, & paulò poſt in Iudæam rediit. *Clemens li. 1, hiſtoriarum, & Doſitheus in Synopſi.*

Clemens Romanus ab eo commotus, & deſiderio fidei accenſus, paucis diebus ad res ſuas componendas ſumptis, breui poſt eius diſceſſum in Iudæam nauigauit, & à Barnaba Cæſareæ reperto, ad Petrum ductus, & ab eo plenè conuerſus, factus eſt comes peregrinationum illius. Multa ſcripſit, inter cætera libros hiſtoriarũ. Sic enim vocat Beda libro de Temporibus c. 3. quos de actis & diſputationibus Petri cum Simone Mago ſcripſit, & Ruffinus in Latinum conuertit.

Hinc deinceps vſque ad Neronem qui anno Chriſti 55, id eſt, vigeſimo tertio Claudio Imper. ſucceſſit, Apoſtoli & Diſcipuli toto terrarum orbe diſperſi, Chriſtianorum nomẽ latè in omnes Prouincias propagarunt.

Candace regina Aethiopum, Phraartes Parthorum, Iuba Maurorum quondam regis F. doctiſſimus, Abagarus Meſopotamiæ, Bardeſanes Babyloniæ regea.

b PETRONIVS Iudææ præfectus Caij imaginem inferre in templum tentauit, nõ ſine multorum Iudæorum renitentium tumultu. Qua re irritatus Caius Caligula, vi Iouis idolum inferre decreuit in Templi adytũ, non ſuſcepta Philonis legatione. *Ioſeph. lib. 18. Antiq. cap. 11.*

Quod etiam auſus eſt Adrianus Imperator. Vbi quondam (inquit Hieronymus in 2 Eſaiæ) erat templũ & religio Dei, ibi Adriani ſtatua, & Iouis idolum collocatum eſt. Quæ ſanè implebant vaticinationem Daniẽlis, qui ſcripſerat, in propinquo fore ruinam Iudeorum, cùm in loco ſancto poſita eſſet deſolationis abominatio. Sic enim Hebræi idola & impios cultus nominant.

Ab eo ergo tempore cuncta Iudæis peruersè cedere cœperunt, vt præmonuerat Chriſtus prophetarum numen, *Matth. 24, & Mar. 13.*

Caligula diuinos ſibi honores exhiberi mandauit.

C. Flaccus prætor Aegypti, Iudæos valde torquet in Aegypto. *Philo in Flaccum.*

Philo Romam legatus venit, vt C. Caligulã ſuæ genti placaret. Sed nihil obtinuit, imò eſt periclitatus. *Hier. in catal.*

Quanta

Anni Chriſti		Anni mundi
39	*Pontifice Ionathan Anna filio.*	4127
	Tyberio, deinde C. Caligula an. 4 Cæſaribus.	
	Agrippa Herode Ariſtobuli F. Iudæorum rege.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
39	2	
ibi. c. 11.	b PETRONIVS miſſus à Caïo Caligula an. 4.	4131
43		
	Theophilo fratre Anani pontifice.	
	Caïo Caligula Cæſare.	
	Agrippa Herode Iudææ rege.	
	∴ ∴	
43		4131

Anni Christi. | Anni mundi.

Quanta Caij principis imperio Iudæis mala acciderint, multis libris explicauit, in quibus eſt liber de ſua legatione ad Caïum.

43 | 4131 Appion Grammaticua, contra Philonem & Iudæos ad Caïum mittitur. *Iaſeph lib. 18. Antiq.*

Contra Iudæos in omnibua vrbibus ſeditio, ſicque pœnas ſuis ſceleribus dignas luere incipiunt.

Herodes Antipas ab Herode Agrippa accuſatus apud Caïum, quòd amicitiam firmaſſet cum Parthis, Lugdunum in exilium cum Herodiade mittitur. Illic vterque miſerabiliter & in ſumma egeſtate moritur, pœnas luens interfecti Ioannis Baptiſtæ, & irriſi Chriſti.

Tetrarchia Agrippæ datur. Iudæa, Samaria, & Cęſarea deinde adiiciuntur.

Cædes ingentes Iudæorum factæ Babylnni, &c. *Iaſ. cap. vltim.*

3

46 *Ioſ. Ant. lib. 19. cap. 7.* c MARSVS an. 3. | 4134 Adminociua Bellini Battauorum regis filius in deditionem acceptus. *Sueta. Oroſ. lib. 7. cap. 5.*

Exacto ſeptennio poſt mortem Chriſti, duodecim Apoſtoli aſcenderunt Hieroſolymam. *Clemens lib. 1. hiſtor.*

Eodem pontifice.

Nam Iacobus Ioannis frater adhuc erat in viuis. Quippe non tertio anno à morte Chriſti occiſus, ſed vt minimum, decimo. ſub Claudio aliqui rectè.

c HERODES Ariſtobuli F. cognominatus à Ioſepho *lib. 19. cap. vlt.* Agrippa iam rex Iudeæ à Caïo factus, à Claudio rex Iudeæ & Samariæ appellatur annis 3.

Hic S. Iacobum occidit, & D. Petrum in carcerem coniecit. Ita regea Iudęorum tertium. Nam poſtea ſub Romanis iterum, ſine Regibus.

Claudio Cæſare.

Conſumptus à vermibus, expirauit. aliquanto poſt interfectum Iacobum Ioannia fratrem, anno regni ſeptimo, id eſt, Claudij Imper. tertio.

Poſtquam ab ipſo quartam Tetrarchiam. i. Iudęam, obtinuiſſet, cui Romæ nauauerat operam, vt conſequeretur imperium. Regnum eius prouincia facta. *Cuſpini.*

Agrippa Herode Ariſtobuli filio Iudæorum rege.

Hieroſolymis catenam auream, quàm ei Caïus dederat, ſuſpendit. Inde theatrum more Romano conſtruxit, & amphiteatrum. & alia plurima monimenta.

Habuit fratrem Herodem regem Calchidis. Reliquit Agrippam filium annos 17 habentem, & tres filias, Beronicen, Mariam, & Druſillam.

Eius filius Agrippa iunior, rex primùm Calchidis, deinde Thraconitidis, vſque ad quintum annum ab excidio. Patri in integrum non ſucceſſit, ſed in Tetrarchia trans Iordanem. Vſque ad excidium perſtitit in Romanorum amicitia. Itaque in eius prouincia, bello Iudaïco excedentes Chriſtiani, tuto viaerunt. Paulum audiuit. *Act. 25.*

Chriſti 44 Petrus Romam primum venit, atque ibi ſe pontificem geſſit.

Iudæa miſerè à Magia & latronibus affligitur. *Iaſeph. lib. 20. Antiq. cap. 12. Tacit. lib. 12.*

Helena Adiabenorum regina & Izatea rex pietate clari. *Ioſeph. lib. 20. cap. 2, 3, 5. Tacit. lib. 12.*

Gotarze Parthus bellum gerit. *Tacit. ibid.*

Abbarus Arabum rex *ibid.*

Bellum Britannicum, Britannia ſubacta. Orchades inſulæ imperio adiectæ.

Petrus Romæ Euangelium prædicat à Claudij an. ſecundo, quo primum Romam venit ad Cathedram Apoſtolicam

46 | 4134 illic figendam, vbi ſedes Idololatriæ erat præcipua, vſque ad

annum 6 eiuſdem. Tunc enim ad tempus diſceſſit. Sicque illam tum preſens, tum abſens, vt neceſſitas tulit, vſque ad vltimum Neronis, per annos 25 adminiſtrauit. Hiero. addit ad expugnandum Simonem Magum eo veniſſe.

d Missvs Iudeæ procurator à Claudio poſt mortem Agrippæ regis. Ita Iudæa iterum ſub Romanis, & Syriæ prouinciæ attributa.

Agrippa ſecundus, Herodes, id eſt, primi Agrippę interſectoris D. Iacobi frater Calcidicæ in monte Libano rex creatus, inde poteſtate pontifices inſtituendi accepta, ſub Claudio moritur.

Theudas Magus, qui ſe prophetam dicebat, viris quadringentis contra Romanos eductis, captus occiditur. *Act. 5. Ioſeph. lib. 20. Ant. cap. 2.*

Hic enim eum locat, ſub Cuſpio Fado, qui non niſi adiit præturam poſt Paſſionis duodecimum. i. tertio Claudij exacto, vt ipſe ait, lib. 19 Ant cap. vlt.

Quod ſi in Prætore non fallitur, D. Lucas hiſtoriæ ordinem non eſt ſequutus, ſed per hyſterologiam capite Actorũ quinto narrauit, quę erant commemoranda poſt nonum, id eſt, poſt Pauli conuerſionem.

Sed ſimplicius Ioſephum fuiſſe hallucinatum, idque annis quinquaginta vt minimum, quemadmodum & quatuordecim in Deſcriptione, quam collocat ſub Archelao filio, quæ conſtituenda fuerat ſub Herode patre, de quo ſuprà.

Philo ſecundo venit ad Claudium pro Iudęis. Tum Romę locutus fertur cum Petro Apoſtolo, eiuſq. habuiſſe amicitias, ideoque Eccleſiam Marci diſcipuli Petri ornaſſe laudibus. *Hieron. in Catalogo.*

Claudius Iudęos tumultuantes impulſore Chriſto. (id eſt, propter Chriſtum) Roma expulit. *Sueto in Claudio.* Vbi fortaſſe Iudęos Chriſtianos vocat. Nam Pagani primos Chriſtianos eo vocabant nomine, quòd ea Iudęa duxiſſent originẽ, libris Iudaicis. i. prophetis niterẽtur, Chriſtus eſſet Iudęus, Apoſtoli, &c. vt Rutil Gal. li. 1 Itinerarij, *Tacit. li. 21.*

Anno 16 poſt Chriſtum crucifixum, cum antea diceremur diſcipuli, fratres, Galilei, Ieſſei, Nazarei, ἱκέται, Therapeutę, & à Paganis Iudęi, Chriſtianorum nomen ſumus Antiochiæ conſequuti. *Suidas, Act. 11.*

49 *Ibid.* 51 Hoc anno mater Domini corpore in cœlum aſſumitur. *Euſeb. Chron. &c.* circa 48 ſcilicet ætatis, Paſſionis filij decimum quintum.

Fames totum orbem occupat, maximè Iudæam, quam Agabus prophetauerat. *Act. 11.*

Helena Adiabenorum regina veniens Hieroſolymam, adorandi cauſa, multis pecuniis comparatum frumentum ex Aegypto, pauperioribus diſtribuit. Eius ſepulchrum pro portis Hieruſalem nobile conſtruitur.

Simon Magus à Claudio honoratur ſtatua propter Magiam. *Iren. lib. 1, cap. 19. Iuſtin. Martyr ad Antoninum.*

e Hic erat frater Philonis Iudæi. *Ioſeph. lib. 18, Antiq. cap. 8, & 10.* procurator Iudęæ à Claudio factus.

Inter conſulares Veſpaſiani amicos ſtatuam habuit, ex Iuuenale.

Herodes Calcidicæ rex moritur.

Inde Agrippa iunior primi Agrippæ filius rex Calcidicę à Claudio appellatur an. 8 imperij. Nam hic Agrippa fuit huius nominis tertius.

Inter Theraſiam & Theram, orta eſt inſula triginta duûm ſtadiorum.

51 Magna

Anni Chriſti. 46 — *Ioſep. li. 20. Ant. cap. 1.* 49

Anni mundi.

4

d Cvspivs Fadus an. 3. 4137

Eodem pontifice.

Agrippa Herode Iudæorum rege.

Caſſio Long præſide Syriæ.

Claudio Cæſare.

5

e Tyberivs Alexander Alabarcha an. 2. 4139

Iiſdem Sacerdotium & imperium adminiſtrantibus.

4139

Anni Chriſti.

52 6

Ibid. f VENTIDIVS CV-

54 MANVS an. 3.

Pontificibus Simone Boëthi filio, Ionatha Annæ filio, Matthia.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Quadrato Syriæ præfecto.

Claudio Cæſare.

54 7

Ibid. c. 4. de quo Act. 24. g ANTONIVS FOE-lix an. 3.

57

Pontifice Matthia, deinde Elinæo.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Claudij Cæſaris duodecimo.

57 8

Lib. 20. Ant. c. 7. Act. 25. & 26. h PORTIVS FESTVS miſſus à Nerone an. 3.

60

Pontifice Ioſepho Camæ filio, deinde Anano Annæ filio.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

60 9

Ibid. c. 8. i ALBINVS an. 3.

63

Pontifice eodem & Ieſu Gamalielis filio.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæſare.

Anni mundi.

Magna Aſiæ pars per Paulum ad Chriſtum conuerſa. *Act. 16. 17. 18.*

f FESTO Paſchæ Hieroſolymis orta eſt ſeditio inter põtifices & principes populi. Ad portarũ limen populo accurente, triginta millia Iudæorũ perierunt, inter quos

4142 Ionathas pontifex. *Ioſ. li. 20. Ant. c. 4. & 2. de bello c. 11.*

Cumanus exilio damnatur.

Bellum Parthorum inter Gotarzin & Bardanẽ. Occiſo Bardane, Gotarzis regnum obtinet. *Tacit. lib. 11.*

Iacobus frater Domini Liturgiã ſiue Miſſam promulgat, quæ Grecè habetur. *In 6 Synodo Conſtan. can. 32.* Vndo ab Apoſtolis primus cõſtitutus fuiſſe dicitur Epiſcopus & λειτουργός. *Egeſippus apud Euſeb.* λειτουργός. i. ſacrorum ſolennium adminiſtrator, officiarius, miſſarius. Hinc Miſſam Græci vocant λειτουργίαν.

g APVD hunc Paulus accuſatus ſeipſum defendit. Agrippa tertio regnante, cum anno proximo 55, Verbo Dei in Aſia, Macedonia, Græcia prædicato, Hieroſolymis à Iudæis fuiſſet captus & Fœlici traditus, à quo per biennium in cuſtodia habetur.

Seditio inter Iudæos & Gẽtiles in Cæſarea Paleſtinę.

Veſpaſianus miſſus à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam trigeſies & bis cum hoſte conflixit, viginti oppida cepit & Vectam inſulam.

4145 Ægyptius quidam impoſtor plurimos Iudæorũ ſeducens à Fœlici perfidè opprimitur. *Act. 21. Ioſ. li. 20, ca. 12.*

h Fœlici à Iudęis accuſato ſucceſſit Feſt⁹, à Nero. miſſus.

Is Paulum, cum Cęſarem appellaſſet, Romã posterò die miſit Iulio Centurioni traditum, vbi per biennium manſit, omnes, qui ad ſe adibant recipiens, regnum prædicans, & libere ac ſine impedimento docens. *Act. vlt.*

Ad Feſtũ viſitãdũ Agrippa rex (Calcidieę. ſ.) venit. *Ibid.*

Ananus Paulum pugnis percuti iuſſit. *Act. 25.*

Is erat Sadduceus, vt è Ioſepho & Egeſippo Nicephorus docet *lib. 2, c. 38.*

Bellum Parthicum ob Armeniã. Corbulo Syrię proconſul Tyridatem Armenię regem fugat, Artaxata regni metropolim comburit. *Tacit.*

Aziazo Emeſeorũ rege mortuo frater ſucceſſit, & minoris Armeniæ principatus Ariſtobulo Herodis Calci-

4148 denſis filio à Nerone conceditur. *Ioſe. cap. 11. lib. 20.*

i FESTI morte audita à Nerone miſſus. *Ioſ. 20. Ant. c. 8.*

Interim Anani pontificis iuſſu Iacobus frater Domini, de tẽplo pręcipitatur, ob cuius necẽ populus credidit cõſequutam fuiſſe Romanã calamitatẽ. *Ioſ. li. 20. Ant. c. 8.*

Rexit Hieroſolymitanam eccleſiam annis 30 vſque ad Neronis ſeptimum, qui ſeptimus erat antequam Romę D. Petrus crucifigeretur.

Itaq; epiſtola Clementis ad Iacobum fratrẽ Domini Hieroſolymorũ epiſcopũ, non ad hunc ſcripta eſt, qui & Apoſtolus fuit & Iacobus Alphęi, ſed ad ſucceſſorẽ aliũ,

4151 de quo in Liturgia Æthiopica & apud Epiphaniũ cõtra Antidicomaritas, & eundem Clementem in lib. Recognitionũ, quibus locis celebratur mẽtio trium Iacoborum, quorũ duo Apoſtoli, tertius ſimpliciter frater Domini epiſcopus Hieroſolymitanus appellatur.

In epiſcopatu ſucceſſit Simon frater. *Egeſippus.*

Miſerunt Iudęi nuntios Romam aduerſus Paulum & Agrippam regẽ. Paulus vinctus an. 2 Neronis, Marcellino & Auiola coſs. *Caſsiod.* Anno Neronis 4 Romam per-

Anni Chriſti. | Anni mundi.

uenit. Maoſit aurem biennio roto in ædibus à ſe conductis,& ſuſcipiebar omnes qui ingrediębantur ad eũ,prædicans rҿgnum Dei,nemine prohibente. *Act.vlt.*

63 Circa autem finem biẽnij coram Nerone cauſam dixit,liberarus ex ore leonis. a.*Tim*.4. 4151

Sequeori octennio ad eccleſias Syriæ, Aſiæ & Macedoniæ rediit. *Phil*.1.In Italia,Hiſpaniis,*Rom.*15.Gallia, & aliis occidentis regionibus docuit. *Euſeb.lib.2.cap.*22. *Epiph.Hier.*

Poſteà cùm ſecundo Romam rediiſſet, à Nerone capire truncatus eſt die 29 Iuoij.

Aſcenderat Hieroſolymam poſt anoos 17 à ſua conuerſione, qui erat Cbriſti paſſi 18. Quo tempore concilium illud Hieroſoly. *Act.*15.vulgo ponitur.

Paulus & Seneca amici ſe mutuis literis ſæpius ſalutant,quarũ meminir Hier.in catal.& Aug.epiſt 53,&54.

Acoepta à Nerone faculrate abeundi,quo vellet,tranſiuit in Hiſpaniam per Arelatem & Viẽnam vrbes Galliæ,in quibus Trophimum & Creſcẽtem reliquit.*Epiph. hereſ.*51.*& Sophron.*

63 D.Lucas mandato Pauli primùm pręedicat in Gallia, deinde in Dalmatia,Italia,Macedonia. *Epiph.ibid.* *Ibid.c.*9.

66 Philippus Apoſtolus Gallis prædicauir Cbriſtum, & Gallias ad prædicandum accepit. *Freculphus in chronicis poſt Iſidorum cap.*75.

Agrippa Cæſaream Philippi ampliorem reddẽs, Neroniam appellat. *Ioſ.lib* 20. *Antiq.cap.*16.

k A Nerone miſſus Matthia Theophili filio pontifice, vel iuxta Hebræos,Anano,bellum contra Romanos Iudæi (Flori tyrannidem oon ferenres) ſuſceperunt, quod poſtea io eorum perniciem terminatum eſt,Phinęo põtifice, qui in chronicis Hebræorũ Pherut filius Phenielis alienigena, & ſorte factus pontifex dicitur, depoſito Anano Annæ(qui Dominum damoauit)filio.

Florus præſente Bereoice regis Agrippæ ſorore pro Tribunali die ſolẽni principẽs Iudæorum flagris verberat,& crucibus ſuffigit.*Ioſeph.lib.2.de bello cap.*25. Hioc rebellio,ad quam opprimeodam Veſpaſianus deſtinatur.

Plena impoſtorum & Magorum omnia(pœna reiecti Chriſti) *Ioſeph.lib.*20.*Antiq.cap.*6.

66 Plena prodigiorum omnia. octo præcipuè horrenda, futuram Iudæorum cladem portendunt.*Ioſip.Ioſeph.* *Ioſep. li.* 20.*Ant. cap.*9.

Eleazar Anani filius rebellionis primus auctor. Simeon ben Giora Idumeos,Ioãnes quidam zelatores ad vrbem contra Romanos tuendam introducit. Duobus iſtis tyrannis omnia in hoc bello ſunt geſta,qui & pœnas dederunt.Nam à Tito capti & in triumpbum ducti, cæſi ſunr duriter,& deiode crucifixi.

Anno Chriſti 65 prima per Imperatores Chriſtianorum perſecutio incœpit,ſæuiir vſq; ad Neronis mortem id eſt,Chriſti 69,per quatuor videlicet annos.

Tropbimus Pauli diſcipulus, apud Arelarẽſes prædicat,de cuius fonre omnes Galliæ riuuli acceperunr. Irenęus Lugduni,Creſcens Viennę,Viſinus Biturigis,Paulus Narbonę,Saturninus Tholoſę,Auſtremonius Aruernis,Martialis Lemouicis,Burdegalẽſibus,Pictauis,Frõto Petragoriis,Eutropius Xãctoniis,Garianus Turonis, Iulianus Cœnomanis,Pariſiis Dionyſius,Senonis Sauinianus & Potẽtianus,Beluaci Lucianus. Heduæ Andochius,Lingonis Beoignus.Cęterę natiooes ſuos primos

66 Apoſtolos 4154

10

k GESSIVS FLORVS an.3. 4154

Mathia Theophili filio pontifice, deinde Phinæo ſiue Phinele.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæſare,cuius duodecimo bellum Iudaicũ cœpit, Ceſtio Syriæ præſide.

Nero hinc imperat annos duos.

Anni Christi.

66 II

I VESPASIANVS, procõſul qui poſtea adeptus eſt imperium an. 3.

69

Phinæo pontifice.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæſare vltimos duos annos explente.

Ottone, Galba, Vitellio annum vnum de imperio contendentibus & ſe mutuo interficientibus.

69

Anni mundi.

Apoſtolos deſignent. Mihi noſtros Gallicos annotaſſe ſat eſt. Alioqui nõ dubito, quin eodem hoc tempore vbique terrarũm alij, apud alias gẽtes prædicationis munere fugerentur, quando intra viginti aut triginta annos à Domini morte, Euangelij doctrina vbique ferè audita, & recepta inuenitur. *Chryſoſt. hom. 10. in Matth.*

Quod ſignificat D. Paulus, dum Rom. 1 Romanorũ fidem annuntiari per totum orbem ſcribit. Rom. 10 iam vulgatum fuiſſe Euangelium vbique. Coloſ. 1. Euangeliũ prædicatũ eſſe apud omnem creaturã, quæ ſub cœlo eſt.

Tecla prima ex mulieribus virgo & martyr, apud Iconium, Pauli diſcipula.

I PROCONSVLARI imperio à Nerone (regni eius duodecimo) miſſus Veſpaſianus contra Iudæos, qui præſidis Feſti Flori iniurias nõ ferentes rebellare cœperãt, Galilæam totam, cuius dux erat Ioſephus, partim vi, partim deditione occupauit.

4157.

Mox tranſito Iordane, Gadaram primo impetu cepit, & aduerſus eos, qui Gadaris fugerant, equitatum immittens, tota regione trans Iordanem potitus eſt vſque ad Macherunta.

Alio deinde prælio Hiericũtem cepit, & coëgit intra muros Hieroſolymę Iudæos confugere. Deinde ad Hieroſolymam excindẽdam Titũ filium reliquit. *Sulpt. lib. 2.*

Titus autem, vbi pater per Alexãdriam ad imperium capeſſendũ profectus fuiſſet, anno pòſt ſecundo (qui erat Domini 71) in Paſchate, quo die Chriſtum in crucem ante quadraginta propè annos egerãt, vrbem expugnauit, ſexcentis hominum millibus gladio & fame cõſumptis, & centũ aliis millibus publicè in mancipia venundatis. *Ioſeph. de bello Iudaico lib. 3, cap. 6. Tacitus & Sueton.* In ſacerdotes præcipuè ſæuiit. Nam eos cùm miſericordiã peterent, iuſſit occidi, dicens, decere ſacerdotes cũ templo interire. *Ioſeph. lib. 7. belli cap. 10.*

Rabbinos decem necauit, quos recolunt pro ſanctis Martyribus. R. Simeon ben Gamaliël, R. Iſmaël bẽ Eliſæi, R. Hanina ben Tedarion, R. Huſiphith, R. Eleazar ben Samaa, R. Iuda ben Dama, R. Isbak ſcribam, R. Iuda ben Hachinas, R. Iuda bẽ Baba. Decimum R. Akiba Barcozbæ armigerum extinxit Adrianus. *Hebr. in ſuo breuiario.*

Diſcipulos ſapientum, i. Scribas & Phariſæos crudeliter occidit. *Kimhi in 2 Ioelis.*

Inuito & renitente Tito templum à militibus incenſum, ita vt ignis humana induſtria nõ potuerit extingui. Die Auguſti decimo, quo etiam à Babyloniorum rege olim fuerat concrematum. *Ioſippon.*

Nam negat Titus ſe tanti operis templum incenſurũ, ne in Deos & muros inanimatos ſæuire videretur. *Ioſep.*

Reliquos, qui duce Barcosba (is vnus fuit è quinque, qui ſe Iudæis Chriſtum in Lege promiſſum perſuaſerũt, magno ipſorum detrimento) arma ceperant, aggreſſos templum reſtaurare, Adrianus funditus perdidit. Barcozbã minimè fuiſſe cęſum ab Adriano aſſerũt Hebræi, ſed eius nepotẽ. Nam eum regnũ reliquiſſe filio Romulo aiunt, quod ipſe ſub Domitiano vſurpauerat, & cõtra Romanos defenderat. Et certè etiam Traianus bellum geſſit contra Iudæos in Ægypto, qui opportunitate loci euerterant templum, & ſepulchrum Pompeij propè mõtem Caſſium. *Appian. lib. 2. de bellis ciuil. cap. 13.*

4157

Bar-cozba an. 2, & ſemis regnum tenuit. *cap. Helec in Sanedrin.* compellebat exquiſitis ſuppliciis Chriſtianos negare Ieſum eſſe Chriſtum, eúmque blaſphemare. *Iuſt. Martyr Apolog.2.*

Ter templum reſtaurare conati ſunt, ſub Adriano, ſub Conſtan. Magno, ſub Iuliano Apoſtata, qui hoſtis Chriſti etiam pecunias contulit, & artifices vndique euocauit furens, vt Domini ſententiam euerteret, qui non patitur templum Salomonicum deinceps inſtaurari. Vnde vbi aperuiſſent fundamenta, & manum ædificationi admouiſſent, ignis è fundamento emicans multos exuſſit. Sed & Imperator flammam cum pleriſque aliis vix euaſit. *Cantacuzenus oratione 2 contra Mahometem. Amm. Marcel. (Paganus alioqui) lib.23 Ruffinus ſub finem 10. hiſt. Chryſ. hom.2 & 3 contra Iudæos, Ambroſ. epiſt. 29 ad Theod.*

Illuſtribus his teſtimoniis docuit ſtatum Iudaïcum ad nos minimè pertinere, quia cum deleuit funditus, nec vnquam inſtaurari paſſus eſt.

Quã ſint à Deo alieni; etſi voce tacente, exitu confitẽtur. Diſperſi & palabundi vagãtur, Soli & cœli ſui profugi, per hoſpitia aliena iactantur. *Cyp. de Idolorum vanitate.*

Prouidens Deus infirmitati noſtrę & volens multiplicari ſuam Eccleſiam, omnia illa ſubuerti fecit & penitus tolli, vt ſine illa cunctatione illis ceſſantibus, hæc vera eſſe, pro quib. in illis typus præceſſerat, crederemus. Erat prius Hieruſalem vrbs magna, regalis, vbi in templũ Dei Chriſtus venit, qui cœleſtis Hieruſalẽ cœpit aperire myſteria, deleta eſt illa terrena, & in templo non remanſit lapis ſuper lapidem. Erat prius pontifex ſanguine taurorum & hircorũ purificans populum, ſed ex quo verus apparuit pontifex, qui credentes ſuo purificaret ſanguine, nuſquã eſt ille pontifex prior, nec vllus ei locus relictus. Altare fuit prius & ſacrificia celebrabãtur, ſed vbi venit verus Agnus, qui ſeipſum hoſtiã obtulit Deo, cuncta illa velut in tempus poſita ceſſauerunt. *Orig. hom. 10. in Leuit.*

m VT Veſpaſianus multos Iudęos ad publicas operas ad Neronem miſerat, ita Titus 16 millia Romam ad patrem miſit in triumphum. *Ioſeph. ben Gorion.*

Rab. Simeon Cabbalicorum princeps, cujus Cabbala legalium rerum arcana, ſpiritalem allegoricámq; intelligentiam cõtinens, Patrum tantum temporibus per Mirandulanum principem in lucem exiit.

Ioſephus Galilęæ pręfectus tandem à Romanis capitur. Hebræi eum vocant Ben Gorion. At ipſe ſe dicit filium Mathatiæ, & ſe diſtinguit à Ioſepho filio Gorionis lib.2 de bello Iud.

Decepti ſunt Iudæi poſt Ioſippũ Ioſephi nomine. Itẽ quòd vterq; eſſet ſacerdos, doctus, nobilis, &c. quòd vterque idem de Antiquitatibus Iudaïcis & de bello argumentum tractarit, vnus tamen Hebraïce, alter Græcè.

Statuam auream inter Impp. Romæ eſt conſequutus. *Suidas.*

R. Iohanan ben Zacchaï in principẽ à Tito relinquitur Iudæis poſt dirutam Hieruſalẽ in Iabna, Bither, Oſa, & earum viculis. *Ioſippus.* Quinque inſignes habuit diſcipulos, R. Eliëzer filium Hyrcani, R. Ioſuë filium Hananiæ, R. Ioſeph ſacerdotem, R. Simeon ben Nathanaël, R. Eleazar ben Aruch. *Pirke Aboth.*

Titus crudeliter primã occidit eos, qui erãt de regia Herodis familia, ob ſuſpitionẽ affectati imperij Iuda. inter quos

Anni Christi.			Anni mundi.
69			4157.
	12 m TITVS Veſpaſiani filius, annis duobus qui annus erat ſecundus Imperij patris.		
	Pontifice nouiſſimo Phinęo.		
	Agrippa rege.		
71			4160

Anni Christi. | Anni mundi.

72 | 4160

quos & Hebræi tradũt,Agrippam regẽ, qui alioqui prolixa oratione rebellionem diſſuaſerat,cum filio ſuo Munabaz obtruncatur fuiſſe,ſicque intra 100 annos omnes miſerè periiſſe, vt ſupra ex Ioſepho retulimus. Noſtri Agrippam annis 5 poſt obiiſſe narrant,è Ioſepho in ſua vita.

Simonem Gioræ filium, qui principatum tenebat, triumpho iugulãdum cum aliis multis ſeruauit, Ioanne in perpetuos carceres damnato. *Ioſeph. belli lib.7, cap.46, et Xiphilinus in Veſpaſiano.* Niſi quod eum Barſoram nominat,ſed mendoſi pro Bar Gioræ.

Vbi aliqui Gioram appellatiuè accipiunt pro proſelyto.Nam etiam proſelythi ſiue Iudæis immixti alienigenæ Giorę vocabãtur.*ex Euſ.li.1.hiſt.c.7,et Iuſt.cũ triph.* ניורא Syriacæ.*Theodo.in Exod. q.24.* Hebraicè גר *gher.*

Vrbis captiuitatem anteuertit Chriſtianorum Eccleſia illic congregata. Nam ſe Dei monitu Pallam vrbem Agrippę regis,qui pro Romanis ſtabat trans Iordanem, recepit.*Egeſ.lib.5.cap.2.*

Veſpaſiano Cæſare,cuius ſecundo capta eſt Hieruſalem. Ita bellum Iudaïcum quinque annis confectum eſt.

Ex omnibus,quæ Romano imperio parent, ſolã Hieruſalem contigit ad ſummum infœlicitatis gradum procedere.Hanc ſub Sedechia rege, propter hæreſes & peccata,Nabugdozor penitus euertit, ſed poſt 70 an. Cyrus reſtaurari iuſſit. Deinde ſub Onia pontifice ab Epiphane capta eſt,templúmq; profanatum, at mox à Iuda Machabeo recepta. Orta diſſentione inter Hyrcanũ & Ariſtobulum ob ſummum principatum Pompeius Romano ſubegit imperio,&c.*Ioſeph.*

Totus decor & fertilitas terræ ſanctę vnà cum templo & gente cõcidit.*Ioſ.de bello Iudaico.* Vnde Balſamum vni Iudææ conceſſum,ex Plinij lib.12,c.26.nec alibi vnquã viſum,quàm in Iericho,in Ægyptum tranſlatum eſt. *Ioſ. ben Gorion lib.4.ca.22.* Vbi creſcere dicitur rigatum fonte, qui virgini & filio eius ſcaturiit, non aquæ alterius irrigatione,diligenti Aegyptiorum cuſtodia.*Ionius.*

Summa ab Archelao ſiue ab Herodis Magni morte vſque ad vrbis Hieruſalem expugnationem 69 qui annus erat à Chriſto nato 72 à paſſo 39 vel 40.

Vrbs capta & funditus deleta triennio poſt mortem Pauli,decennio poſt mortem Iacobi iuſti.

In excidio vigebant R. Iohanan ben Zachia, de quo ſuprà,& eius diſcipulus R.Eliezer filius Hyrcani,qui librum Pirké ſcripſit,de diſpoſitione & affectionib.ſphærarum terræ,& omnium in Aſtronomia mirabiliũ. Eius diſcipulus R.Iſmaël ſacerdos magnus. R.Ioſua, R.Gamaliel, & eius filius R.Simeon, qui fuit pater R.Iudæ Hakkados.Cozri,& in Tractatu Berachoth cap.vlt.

Poſt excidiũ R.Tarphon,R.Akiba.Hinc poſt Adrianum Imperatorẽ R.Meïr,R.Iehuda, R.Ioſé,R.Simeon bẽ Azaï,R.Hanama.Sub Antonino Ribbi.i. R.Hakkados,ſiue R.Iuda,R.Nathã,R.Ioſua bẽ Gorha.Mox Tannaim auctores Miſna,ſiue cõtextus Talmudici, denique Amoraim auctores Ghemara,ſiue Talmud.

Titus Septizonius,quod oppidum eſt Italię,non Idumeus(vt Iudęi mẽtiuntur,quò oracula Scripturę contra Idumeos ad imperiũ Romanum torqueant)vaſtata tota Iudęa,& in miſerandã ſpeciẽ redacta,aliquos reliquit in Labna (oppido maritimo inter Iapho & Aſcalonẽ) Bither,Oſa(prope Aſcalonẽ)& earũ viculis,præficitur eis R.Iohanan ben Zachaï,qui ſe Veſpaſiano patri dediderat.*Ioſipp.* Boniam ſacerdotẽ fratrem Ioſephi ſacerdotis minorẽ omnibus Iudęis,qui relinquebantur Hieroſolymis,pręfecit,in Ioſephi gratiam.*Ioſep.ben Gorion ſub finem*

72 | 4160

Anni Christi | Anni mundi

VESPASIANORVM CÆSARVM SÆCVLO.

belli Iudaici. Ioſephus tamen ipſe ſcribit, Titum omnia illic deſtruxiſſe, præter tres turres.

Vaſtata Hieruſalẽ Romani Emauntẽ ædificiis exornarunt, & ex euentu victoriæ, Nicopolim nuncupauêre. 71 | 4160
Tripart. hiſt. lib. 6, cap. 42. Plin. lib. 5.

In earum vna, nempe Bither, Barcozbas ſedem regni ſtatuit Domitiano principe per 30 annos & ſex mẽſes, deinde filius eius & nepos ſub Nerua, Traiano, Adriano, qui huic Tyrannidi finem impoſuit. *Hiſt. Heb. de rebus Roman. & in tract. ſanedrin. cap. Col Iſrael.*

Quid poſt Romę exiliũ Iudæi egerint, Talmud, Ghemará, Deraſim, Gheonim, &c. vtque ſe geſſerint, ad annum vſque 1108, ab eodem excidio, quo Maïemonim ſcribebat R. Moſe ben Maïemon, qui eſt Chriſti 1148, conſule eius libri præfat. & Cabbalicam hiſtoriam R. Abraham Leuitis. Atque hæc quidem de veteri populo.

DE HIS QVAE AD CHRISTVM SPECTANT *externorum teſtimonia.*

IOSEPHVS lib. 18 Antiquitatum cap. 4, vbi Ieſu veram doctrinam & reſurrectionem confeſſus fuiſſet, inquit: Chriſtus hic erat, &c.

Romani ex Sibyllinis oraculis ſibi cauebant, ne quis ſuorum, regem Ægypti reduceret. Eſſe enim in fatis, vt ſtatim vniuerſi monarcha naſceretur. Hoc oraculũ attingit Cicero prima Epiſtolarum Familiariũ ad Lẽtulum, qui id negotij petebat. Ac ſanè vbi Ptolemæus à Gabinio reductus eſſet, rebus diu in Senatu agitatis, Chriſtus non ita multò poſt natus eſt. Vide finem libri ſecundi Oraculorum Sybillinorum, quæ Græcè extant.

Sibyllæ verſus obſeruamús aliquem appellãdum eſſe Regem, ſi ſalui eſſe velimus. Cicero ſecundo de Diuinatione, vbi & meminit Acroſtichidis, quę Regis illius nomẽ primis literis verſuum exprimebat. Locus autem eſt in 8 Oraculorum Sibyllinorum, in quo Acroſtichis eſt hęc Ἰησοῦς χρειστὸς, Θεοῦ ὑιὸς, σωτὴρ, σταυρὸς Ieſus Chriſtus Dei Filius, ſeruator, crux.

De hoc Rege Sibyllinum librũ vertiſſe Ciceronem narrat. Conſtantinus Imperat. oratione ad Senatum.

Integra eſt Virgilij Ecloga 4 de Chriſto, vt à Cumæa Sibylla deſcriptus fuerat, cuius verſibus cõſideratis, Secundianus Decij prędectus, Verianus pictor, & Marcellinus orator Chriſtiani effecti ſunt. *Vincent. lib.* 11. *cap.* 50.

Fama erat: eſſe in fatis, vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur, *Suetonius in Veſpaſiano cap.* 4. *Ioſeph. lib.* 6. *de bello cap.* 31.

Herodes pueros in Syria, inter quos & filium ſuum necat. *Macrobius lib.* 2. *Saturnal. cap.* 4.

Maximus terræ memoria mortaliũ extitit motus, Tyberij Cæſaris principatu, duodecim vrbibus Aſiæ vna nocte proſtratis. *Plinius lib.* 2, *Natur. hiſtoriæ cap.* 86. Is eſt quem Matth. 28, Angelus die reſurrectionis Chriſti excitat.

Ante euerſum à Romanis templũ, aperuerunt ſe ſponte templi portę, quæ vix à 30 hominibus aperiri poterãt. *Talmudici Tract. Iomá, initio cap.* 4. *Kimhi in* 11. *Zach.* Attingitur, quod in Paſſione Chriſti dicitur, apertum templum, velum ſciſſum, &c.

In | 71 | 4160

VESPASIANI PRINCIPATV.

Anni mundi.

In inſulis maris Mediterranei vox hęc, Imp. Tyberio, audita eſt: Magnus Pan hodie mortuus eſt. *Plutarchus*
4160 *inter rationes libri, cur oracula defecerint.* Quod aliqui de Chriſto mortuo, alij de Satana per Chriſtum occiſo intelligunt.

Sic M. Seruilio, C. Sexto coſs. (anno vno ante paſſum Dominum) funus Corui celebribus exequiis, nouo & inuſitato facinore à populo Rom. curatum. *Plin. lib.* 10, *cap.* 43. ſignificante Spiritu ſancto, Coruum. i. atrum illum Satanam mox extinctum iri, Romæ, vbi præcipua eius erat ſedes & garritus.

Concionantibus Apoſtolis idola obmutuiſſe docet *Theodoret. lib.* 10. *Græc. affectio.*

Ceſſant oracula Delphis. *Iuuenal. Satyr.* 6.
Sed ſiluit, poſtquam Reges timuere futura.
Et ſuperos vetuêre loqui. *Lucanus.*
Exceſsêre omnes adytis, aríſque relictis.
Dij, quibus imperium hoc ſteterat.

Hodie profecto ſumma in mendicitate Delphicum oraculum. *Strabo lib.* 9.

Duas præcipuè cauſas affert Plutarchus libro de hac re edito. Vnam omnium rerũ eſſe viciſſitudinem. Dęmones ipſos ſiue deos oraculis præpoſitos ſeneſcere & mori, exhauſta cœleſtis ſpiritus vi. Alteram abundare ſuam ætatem philoſophis & ſapiẽtibus, quorum reſponſa defectum oraculorum supplerent. Sed vera cauſa eſt, quòd Chriſtus apparuit, vt diſſoluat opera diaboli. 1 *Ioan.* 3. *Zach.* 13. Quam reddidit etiam ipſe Apollo Auguſto Cæſari, παῖς ἑβραῖος κέλεταί με Θεὸς μακαρέσσιν ἀνάσσων, &c. Me puer Hebræus cogit Deus atque Deûm rex, &c. *Niceph. lib.* 1, *cap.* 17. *Suidas in Auguſto.*

Auguſtus Sibyllinos libros, habito delectu condidit duobus forulis auratis, ſub Palatini Apollinis baſi. *Sueton. in Auguſt. cap.* 31. Non ſine Dei Eccleſiæ ſuæ de Sibyllinis oraculis prouidentis numine, ea vt Conſtantinus poſtea publicaret. *Euſe. lib. vlt. de vita Conſtant.* In diebus ipſius, fons olei largiſſimus de taberna meritoria, Romæ per totum diem fluxit. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.

Cur verò profani tam pauca narrarint de Iudæis & Chriſtianis docet Budæus ſub finem lib. 4 de Aſſe.

Quæ libris tribus vltimis de Antiq. ſeptem de bello, & in vita ſua Ioſephus, Philo Iudæus in Flaccum, de legatione, & alibi Gręcè ſcripſerunt, Ioſeph ben Gorion, Ioſippus & Talmudici de excidio Hieroſ. Hebraïcè Singularem Dei iram in populum Iuddaïcum oſtendunt, & Chriſti religionem mirè confirmant. Verbi gratia, qua menſura menſi ſunt Chriſto, eadem eſt eis repenſum. In monte Oliueti Chriſtum comprehenderant, in eodem primùm Titus caſtra fixit, vt Hieruſalem caperet. *Ioſeph. lib.* 5. *de bello cap.* 8. Secundo Paſchate concluſi intra muros, *lib.* 6. *cap.* 25, & 45. Tertiò in Cedron cæſi. *lib.* 5. *cap.* 10. Quartò à Simone ad Ioannem, vt à Caipha ad Pilatum, qui Hieroſolymis tyrannidem occupauerant, remittebantur, torquebantur, &c. *Ibidem, cap.* 27. Quintò pro tribunali cæſi, clauis à militibus ira & odio abductis, & in ludibrium crucifigebantur. *lib.* 5. *cap.* 28. Erant autem (inquit) infiniti cum 500, aut etiam plures ſingulis diebus caperentur. Adeò vt ob multitudinẽ locus non ſufficeret crucibus, & cruces corporibus. Quo
4160 ſupplicij genere affici cœperant ſub Floro prætore antè

7 annos. Nam Iudæorum nobiles ante eius tribunal virgis cæſi, deinde crucifixi, *lib. 2 de bello c. 25.* Anni mundi.

Sextò, vt Chriſtum gentibus tradiderunt, extra vrbem traxerũt cum probro, vt crucifigeretur, &c. ita è patriis loci eiecti, toto orbe ſignum diuini in ſe iudicij circunferunt, inſtar Cain vagi, profugi, exules, vbique, præter quàm apud ſe, conſiſtentes, gentibus venundati, ſine Regibus, ſacerdotibus, ſacrificiis, &c. *iiſdem libris.* 4160

Septimò Alexandriæ & aliis locis, eadem & multò plura paſſi ſunt, vix dum ſeptimo anno à Chriſti morte exacto. *Philo in Flaccum prætorem Ægypti.*

Carabæ Iudæi inſani, in loco ſuperiore, vt ſpectari poſſet ab omnibus, capiti diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori ſtoream, manui pro ſceptro fruſtum arundinis. Sic ornatum regiis inſignibus & in Regem transformatum, more hiſtrionico, adoleſcentes perticas in humeris geſtantes, pro ſatellitio ſtipabant. Tum alij ſalutatum accedebant magna voce, Regem Iudæorum ſalutantes, Syra voce Mari, alij ſibi iura reddi petebant, alij eum conſulebant de re publica. *Et paulò poſt,* Iudæi in Alexandria ſub Caïo, prætore hoc Flacco tractati, vt etiam, qui dolerent ipſorum vicem confeſtim pœnas darent, arreptíque flagris cædebantur, & poſt omnia tormenta, quæ poterant excipere corporibus, tandem in crucem agebantur. *Et poſt,* Flaccus è Senatu noſtro, quem Auguſtus nobis inſtituerat, 38 comprehenſos in ſuis priuatis ædibus, confeſtim vinciri iuſſit, traductos egregia pompa per medium forum, ſenes reductis in terga manibus, induxit in theatrum, ſtatutóſque coram inimicis nudos flagellauit, vt conciſi verberibus, aliquot mox, vt inde ſunt elati, exhalarint animam, reliqui deplorata ſalute, cum diuturno morbo conflictati ſint.

Et poſt, Mos eſt in neminem damnatum animaduertere, donec ſolennes celebritates, natalitiáque Auguſtorum feſta prætereant. At iſte (Flaccus) per eos ipſos dies iniuſtis pœnis affligebat homines innoxios. An non poterat poſtea, ſi voluiſſet, eaſdem ab illis exigere? *poterat ô Philo, ſed vos noluiſtis differre Chriſti crucem, donec paſcha celebritas præteriret.* Sed procurabat, vrgebátque negotium, vt turbis aduerſariorum gratificaretur, cùm debuiſſet habere temporis rationem atque reuerentiam, & differre mulctationem in aliud. *Et poſt.* Manè vſque ad horam tertiam, quartámve Iudæi flagellabantur, ſuſpendebantur, rotis alligabantur, damnabantur per mediam orcheſtram, ducebantur ad ſupplicium.

An non *ſic illa impia vox, Sanguis eius ſit ſuper nos et ſuper filios noſtros, incipiebat vobis redire per iugulum. Sed multo plures querimonia apud Talmudicos et Rabbinos, qui iſtis vigebant temporibus.*

CHRISTI *numen ne quidem*

Ethnicis fuit ignotum, qui eius cultores ſunt perſecuti. Tyberius cum referre voluit inter Deos, *Tertul. in Apol. Orig. lib. 2 contra Celſum. Euſ. lib. 2, hiſt. c. 2.*

Traianus temperauit perſecutionem à Plinio 2 monitus. *Ipſe lib. 10 epiſt. Plinij.*

Adrianus pro Chriſtianis reſcriptum miſit ad Minutium Fundanum Proconſ. *Iuſt. Martyr 2 Apol. Niceph lib. 3, cap. 27.* Hieroſolymam habitandam cis dedit, eiectis Iudæis, *Euſeb. lib. 4, cap. 5. Dion Caſſius in Adr.*

Anto. Pius pro iiſdem literas dedit ad Aſię populos, in qua ipſos fatetur colere Deum immortalem. *Ibid. Iuſtinus.* Et alias, in quibus legionem Chriſtianam vocabat κεραυνοβόλον, fulminis iactatricem, &c, *Ibid.* Chriſtianis æquus. *Xiphilinus in epitome Dionyſ.*

Marcus Ant. neminem, quòd Chriſtianis eſſet in ius vocari voluit, vt ex ipſius reſcriptis conſtat.

Alexander Mammeę Chriſti imaginem in ſuo larario habuit, eíque vt Deo templum conſecrare ſtatuit, & Vlpiani eiuſdémque farinæ Iuriſconſultorum furores contra eius cultores cohibuit. *Lampridius.*

Galienus claro Dei iudicio de patre Valeriano à Sapore capto territus pacem eis dedit, & publico edicto perſecutionem amouit. *Euſ. lib. 7. cap. 20.*

Aurelianus fulmine ſubito territus perſecutionem non eſt executus. *Vopiſcus, Eutrop.*

Maximinus Galerius pro Chriſtianis edictum tulit. *Ruffinus.* Licinius itidem. *idem.* Iulianus Apoſtata incerto ictu ad mortem ſauciatus, virtutem Chriſti confeſſus eſt, Galilæe viciſti. *In hiſt. Eccleſ.*

Maxentius perſecutionem prohibuit. *Optat lib. 1.*

Reges Perſarum etiam pro Chriſtianis multa edicta tulerunt.

Mahometes in ſuo Alcorano, Turcæ, Saraceni, Tartari magnificè de Chriſto ſentiunt & prædicant. *Ex ipſorum libris, et noſtrorum peregrinationibus.*

a Medorum

4160

a MEDORVM regnū poſt deſtructā Sardanapali monarchiam vſque ad Cyrū Perſam, ſemper perperuis Regibus adminiſtrarum eſt. *Diod. Siculus lib. 3. ex Cteſia Gnidio.*

b ARBACES ſiue Arbactus corruptè pro Arphaxat, quod nomen ad poſteros tráſiit, vt Cæſaris apud Romanos, vnde *Iudith 1* Arphaxat rex Medorum à Nabugd. victus, viderur eſſe Ciaxares.

Poſt Arbacem, quidam interponunt Soſarmum, Medidum, & Cardiceam, & non Reges ſed præfectos Medorū appellant, vt Herodot. Eorum autem res geſtas breuiter è Cteſia narrat Diod. lib. 3.

c DEIOCES, qui & Ciaxares, primus ſe Regem appellauit. *Herod.* Ad cum fugiētes Scythæ, deinde ad Haliattem Lydorum regem, cauſa fuerūt belli grauiſſimi. *Ibid. lib. 1.* Ab eo vſque ad captiuitatem Aſtyagis Medicam hiſtoriam deſcribit Herodot. *lib. 1.*

Horum temporum meminit Ioſephus contra Appionem.

Ecbatanam condidit. *Herod. lib. 1.*

Hoc tribuitur Arphaxat. i. Ciaxari, *Iudith 1.*

d PHRAORTES cū omnibus ſuis copiis ab Aſſyriis, id eſt, Babyloniis cæſus eſt. *Herod. lib. 1.*

Perſas ſuo imperio ſubiecit. Deinde Aſiam. *Ibid.*

Obſidens Niniuem moritur. *Ibidem.*

e HIC bellum geſſit cōtra Haliattem regē Lydorū, Nabugdonozore occupato contra Moabitas, Ammonitas, Arabas & Syros.

Lydos vicit, & Aſiam trans fluuium Halim ſubdidit. *Herod. lib. 1.*

Scythas, qui ipſo deuicto 28 an. Aſiam tenebant, & placati à Pſammetico rege Ægypti, Ægypto abſtinuerāt, aſtu trucidauit. Niniuē cœpit ducentis

Anni vrbis cōdita.

HAC SEXTA ÆTATE,

Quæ incipit anno mundi 3568, Monarchia fuit per ordinem penes Chaldęos, Perſas & Gręcos.

Eccleſia captiua & multa patiente floret mundus.

Dilacerato Aſſyriorū Imperio & ad ignem cōpulſo Sardanapalo apud

Anni mundi.

Anni vrbis cōdita.	a MEDOS.	BABYLONIOS	Anni mundi.
			3454
Oroſ li. 1 cap. 1.	b *Arbactus, qui & Arbaces, an. 28.*	a *Merodac qui & Baladan, an. 52.*	
	c *Diocles, vel Deioces, an. 53.*	*Ezechia & Manaſſe Iuda Reg.*	
	d *Phaortes, an. 22.*	b *Ben Merodac an. 45.*	
	e *Ciaxares, an. 40. qui videtur dici Arphaxat, Iudith 1.*	*Menaſſe. Amon, Ioſia, Ioachaz, Ioakim, per ordinem Iudæorum regibus.*	
			3560

HOC rerū ſucceſſu deinceps Dei iudicio regna mundi præcipua extiterunt.

ASSYRII ſubegêre cæteros populos, & tranſtulêre Iſraël.

BABYLONII & CHALDAEI deleuêre Aſſyrios, ſubegêre Ægyptum, & Syriam, & tranſtulêre Iudæos.

MEDI & PERSAE deleuêre Babylonios.

MACEDONES & GRAECI, Perſas & Medos.

ROMANI, Macedonas & Gręcos.

BARBARI, Romanos & ex eorum imperio multa regna condiderunt, pręſertim Turcę.

Hic Daniëlis eſt ordo & ſumma.

Triginta reges à Nino ad Sardanapalum. *Diodor. Siculus.* Imò triginta ſex, ſpatio mille ducentorum quadraginta annorum, *Euſebius in Chron.* Iam docui banc monarchiam ante Nabonazarem, ſiue Phul, valdè eſſe ſuſpectam, ac Gręcos antiquitatis ignorationē fabulis compenſaſſe.

Vti populus Dei captiuitate atterebarur, ita è contrario populus Satanę rebus proſperis creſcebat. Nam Babyloniorum & Gręcorum, qui maximi idololatrię fuerunt auctores, res incipiebanr clareſcere.

Paulò ante captiuitatē Archilochus Iambicorum verſuum inuētor, quibus Lycambem ad reſtim compulit, Phocylides, Epimenides Cretenſis, qui 57 an. dormiiſſe traditur, & ignoto Deo altare conſtruxit Athenis, poëtę. Therpander muſicus, qui cytharę ſeptem chordas addidit, qua ędita carmina primus etiam compoſuit. *Plin. lib. 7, cap. 56.*

Inchoante captiuitate, Simonides Lyricus artis memorię inuentor, qui & octauam chordam cytharę adiecit, vt nonā poſtea Timotheus. *Ibid. Plin.* Steſichorus poëta Sicu-

lus, Alceus primus tragicus, Sappho muſa Græcis decima, Lesbia, quæ Elegias, Iambos, Monodias, lyricorum carminum libros nouem, epigrammata ſcripſit, & prima plectrũ excogitauit.

a MERODAC Baladan cũ 12 an. in Babylone regnaſſet magnam Aſſyriorum potentiam ad Chaldæos tranſtulit, pòſt regnauit annis 40. Ab eo Babylonia dicitur Merodac. *Ierem.1 & 50.*

Eo amico vſus eſt Ezechias, quare ab ipſo accepit munera & fœdus cum eo iunxit, quòd ſolem decem lineis retro egiſſet. *Eſai.39, 4 Reg. 21.* huius miraculi meminit Herod. *lib.2.*

Merdocépadus Ptolomęo, vt Nabugdonozor Nabopolaſſar, centum viginti quinque annis poſt Nabonazarem (id eſt, Salmanazarem vel potius Phul) *lib.5. Almagesti cap 14.*

b VIDETVR etiam dictus Berodac, & rex Aſſyriorum, *4 Reg.21.* Atque is eſſe, qui Menaſſem regẽ captiuum cepit, deinde reſtituit. *Ibid.* cõfirmata amicitia & ſocietate, quam cũ ipſius Patre Merodac Ezechias inierat.

Pro eo Ioſias rex Iudæ pugnauit contra Necao regem Ægypti, & in prælio cecidit.

Inter hunc & ſequẽtem aliqui interponunt, vt Metaſthenes, Nabugdonozorem primum Magni Nabugdonozoris Patrem, cõtra quem aſcenderit Pharao Necao, *4 Reg.23.*

Quem Nabulaſar à Beroſo, apud Ioſephum cõtra Appionem vocatum aiunt, qui ſeptimo Ioſiæ regnum inierit.

c EIVS octauo cœpit ſexta ætas, id eſt, annus mundi 3568. proindéque prima è quatuor Daniëlis monarchia.

Init enim regnum quarto anno Ioachim regis Iudæ. Victo Necaone Ægypti Rege, Ioachim Regem tributarium fecit. Iterum vrbem ingreſſus ipſum cepit & interfecit.

Anni vrbe cõdita.			Anni mundi.
			3464
	c *Nabugdonozor an. 45.*	f *Aſtyages Cyri auus maternus an. 35.*	
	Ioakim, Iechonia, Sedechia per ordinem Iudæorũ Regibus.	g *Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum.*	
		Summa 178	
	Euilmerodac an 23.	*Cyrus, qui vtrumq; imperium coniunxit, victis Chaldæis.*	
	d *Baltazar, an. 10.*		
	Summa 173.		
			3560.

centis annis poſt Ionam Prophetam, *Ibid. & Euſeb.* quam poſtea recuperauit Nabugdonozor iſto victo. *Iudith 1.*

Nitocris ſecunda fœmina, quæ Aſſyriorum (id eſt, Babyloniorum) imperium adminiſtrauit, quinto poſt Semiramidem ſæculo, Euphratem in varios mæãdros deduxit, aduerſus Medorum incurſiones, qui Niniuem euerterãt. Ponte mirabili vtramque vrbis partem iunxit, cùm antea limbis tranſiretur, *Herodot. lib.4.*

f ASTYAGES ſororius Crœſi Lydorum regis, & auus Cyri maternus, qui & Cyrum infantem expoſuit, Harpago filium propoſuit edẽdum, &c. *Herodot. lib.1, Iuſt.1.*

Appoſitus eſt ad Patres ſuos & ſuſcepit Cyrus Perſes regnũ eius, *Dan.13.*

g HVNC Darium Medorũ regem putant eſſe Cyaxarem Aſtyagis hæredẽ, cuius filiam Cyrus vxorem habuerit, *Ex Xenophonte.*

Hunc vero Aſtyagem eſſe, qui Aſſuerus dicitur Dan. 9. Hydaſpes à Profanis, vt quidem cenſeo.

Baltazarem regem Babyloniorum deleuit, & regnum eorũ ſibi aſciuit. Quot annos tenuerit non cõſtat inter ſcriptores, qui minimùm vno anno, qui plurimùm, vt Sulpitius, octodecim.

Sed probabilior ex Daniele deducta Hebræorum ſentẽtia, vt anno vno, vel ad ſummum duobus.

Victo Baltazare adiunxit regno Medorum regna Babyloniorum & Aſſyriorum, quæ tria regna poſtea ſuo Perſico adiunxit Cyrus.

Labinitus vltimus Babyl. rex (Baltazarem ſcriptura nominat) Nitocris filius à Cyro interficitur. *Herod. lib.1.*

Gręci huius temporis hiſtoriam, quantumuis recẽtem, nondum nouerant. Quare Beroſus Chaldęus (vt Ioſephus narrat lib. 1 contra Appionem) arguit Gręcos ſcriptores, quòd de Aſſyriaca monarchia multa fabulati ſint, ſeorſum Babylonis ſtructuram, & ea, quę poſteri ſunt admirati, Babylonica ędificia ad Semiramidem retulerint, cùm, vt è Chaldęorum non ita vetuſtis monumentis docet, ad Nabugdonozorem ſint referenda. Et vt de condita Babylone mentiti ſunt, ita & de ea victa, quãdo vado Euphratis ſiccato,

tis ſiccato immiſſis militibus captam ferunt. (Vnde & iſta aliter narrat Daniël oculatus teſtis.)

Babylon Chaldaïcarum gentium caput, diu ſummam claritaté obtinuit in toto orbe, propter quam reliqua pars Meſopotamiæ, Aſſyriæque Babylonia eſt appellata. Sexaginta millia paſſuum muris amplexa, ducenos pedes altis, quinquagenos latis. In ſingulos pedes ternis digitis, méſura ampliore, quàm noſtra, interfluo Euphrate, mirabili opere vtroque. *Plin. lib. 6. cap. 26.*

d Ante Baltazarem quidam poſt Comeſtorem in hiſtoria Scholaſtica & Metaſthenem duos eius fratres locant, Regaſſar annis 3, Labaſſardac nouem.

Sed hoc non patitur temporum analogia, neque Scripturæ veritas, tam apud Hieremiam, quàm Daniëlem.

Ioſephus quidem contra Appionem Neregalaſſar nominat, fratrem vxoris Euilmerodac, eique 4 annos regni tribuit. Verum illi fortaſsè currunt cum annis Baltazaris tutorio veluti nomine.

Anni vrbu cõdita.

181 *Altero modo per Monarchiarum ſeriem, huius ſextæ ætatis ſummam membratim probemus atq; oſtendamus.*

I

a *Monarchia Chaldæorũ pertinuit ab Oriente extremo ad Gades, indéque Gallias, Ioſephus. quæ aurea* Dan. 2. *Huius meminerũt Beroſus apud Ioſeph. & Alex. Polyhiſt. apud Euſ. li. 5. præp. cap. vlt.*

Incępit an. mundi 3560, octo annis ſcilicet ante quintam ætatem expletam.

191 I

Ierem. 52 b Nabvgdonozor filius Merodac an-

236 nos 45.

Nechaone Ægyptiorum rege & per ordinem Spammo an. 6. Ophre an. 35. Amaſi an. 44.

Anni mundi.

3560 In Daniele Monarchiæ ita ſunt ordine poſitæ, vt non melius in tabula pingi poſſint. Quare Porphyrius eum aſſerebat vixiſſe ſub Romana tempora, teſte Hieron. in Daniëlem.

Sub his Eccleſia fuit ſemper deteriore conditione, donec Chriſtus adfuit, qui ſuo fœlici aduentu ſub ſuis pedibus eas contriuit, orbémque conuertit. *Dan. 2.*

Chaldæorum Monarchia 78 annos continuauit. Tres tantùm habuit reges. *Ierem. 27.* Incępit octo annis ante captiuitatem Babylonicam: nam primus Nabugdonozoris incidit in finem tertij Ioachim. *Dan. 1,* hoc eſt, fuit quartus Ioachim. *Ierem. 25.*

Aſſyriorum à Ioſepho appellatur, quoniam Babylonij ad ſe Niniuitarum potentiam rapuerãt &, Babylon Aſſyriæ erat pars.

b Nabvgdonozor Aſtyagis Medorum Regis, anno nono Iudæos captiuos abduxit, *Ioſ. contra Appionem.* Cyaxaris potius dicerem. Nam circa idem tempus vterque regnum cepit. Fortitudine & magnitudine Herculem ſuperauit, Heroïciſque virtutibus. *Metaſthenes, Philoſtratus,* vſque ad columnas Herculis exercitum admouit. *Strabo lib. 15.*

E regno ob inſaniam pulſus, cum feris an. 7 in agro egit: poſtea ad ſe reuerſus, Deúmque agnoſcens, in regnum reducitur. *Dan. 4.* Mutauit mentem, non formam corporis. *Hiero. illic.* vt Lycanthropi, qui ſibi videntur lupi, proindéque conantur lupinos mores & geſtus exprimere. *contra tamen Ioſephus.*

Ad hanc rabiem perductum ob captam Hieroſolymam & vexatos Iudæos retulit Metaſthenes ex Alphæo.

Tempus, qno ſtatuam ſibi poſuit, videtur conferendum in extrema eius tempora, poſt Iudęam, Ægyptum,

3605 Syriam, & alias Prouincias ſubiectas. Nam Daniël c. 3 viros appellat Ananiam, Azariam, Miſaëlem, quos primum pueros dixerat, vt intelligeremus hoc facinus ſero admodum, id eſt, illis iam ætate prouectis contigiſſe.

Poſt hæc eius inſania & ſanitas c. 4.

Sub eo contigerunt, quæ tractantur Dan. 1, 2, 3, 4, 13 & 14.

Primo regni anno Niniuẽ ſubuertit, & Aſſyriorum imperio, qui mille trecentis ferè annis Regnum am-

pliſſimum in Aſia poſſederant (Hieron. in 7. Eſaiæ) potitur, Ioachimque regem Iuda tributarium reddit. *Rabbi Sadaias in 1 Danielis è maiorum traditione.* Pharaonem Necaonem eodem percutit. *Iere. 46.*

Anno videlicet quarto Ioakim, qui eius erat primus *Ierem. 25.* venit ad Euphratem bellum illaturus Necaoni Regi Ægypti, cui parebat tota Syria, illíſque Necaonem ſibi occurentem vicit. Hinc traiecto plenè Euphrate (*Ierem. 46.*) omnia ſubegit vſque ad Peluſiũ, præter Iudæam, Ægypto alioqui tributariam (*4 Reg. 23.*)

Inde exercitu in Iudæos reducto Ioakim Regẽ cepit, eúmq; Babylonem abductum coëgit ſibi triburum dare. Quod & per tres annos ab eo in regnum dimiſſo exegit, donec denegantem tandem cepit atque occiſum abiecit. *4 Reg. 23. Ierem. 22 & 36.*

Duodecimo pugnauit contra Arphaxat Regem Medorum, Egbatanæ miro opere conditorem, & vicit in campo magno Ragau circa Euphratem & Tigrim. *Iudith 1.* vbi vocatur rex Aſſyriorũ, ob Niniuem ſubactam & Medis exemptam.

Hic Arphaxat videtur fuiſſe Aſtyages. Nam Arphaxat erat cognomentum regum illorum, poſt ſublatum Sardanapalum.

Anno 13 miſit Holophernem contra Cilices, Syros, Iudæos & cętera regna Occidentis vſque in Æthiopiã. *Iud. 2.* qui à Niniue exiens debellauit omnia inter Ciliciam & Iaphet, in deditionem accipiens vtramque Syriam, Meſopotamiam, Lybiam (Lydiam fortaſſe legendum) Ciliciam, *cap. 3.* donec ei Iudith caput præſcinderet. *cap. 13.* Decimus autem tertius Nabugdonozor erat ſextus Sedecbiæ, qui fretus amicitia Ægyptiorum & aliorum rebellione, meditabatur libertatem & defectionem. Eliachim tunc inter ſummos Sacerdotes, *cap. 4.* alius ab eo, quem pontificatu functum conſtat poſt captiuitatem, *Nehem.* 12. Nam ille Nehemianus Eliaſib, iſte Eliachim nominabatur, & alio nomine, *cap. 5.* Ioachim, ne mendum putetur. Nam qui Eliachim nominabantur, ſolebant etiam dici Ioachim, & contrà, vt rex Ioachim, vt pater Virginis, qui proinde Eli dicitur, *Luc. 3,* per apocopen.

Propter hanc Holofernis cladem, cõtra Sedechiam, cuius nutu facta videbatur, celerius mouit Nabugdonozor præmiſſo in Holofernis locum Nabuzardan.

Decimo nono anno, vrbem iam tertio rebellantem expugnat, filios Sedechiæ regis necat. Sedechiam excæcat, & Babylonem in perpetuum carcerem trahit. Principes Iuda excruciatos interficit. Tribus integris diebus diripiendam Hieroſolymam militibus tradit, ſolo deinde æquat. Mare, baſes, columnas & cętera tẽpli inſtrumẽta in ſua Idola transfert. Templum incendit, ita habitatoribus terram ſanctam orbat, vt 52 annis nullus per eam tranſierit. *R. Ioſe.* (niſi vt per deſertum) Ioſedech Seraię pontificis à ſe interfecti filium in exilium ducit. *Kimbi in 21 Ezech.*

Eos qui fuerant in Iudęa relicti, quoniam per fraudem Chaldęorum pręſidia occiderant, Nabuzardan pręfectus copiarum anno 23 ad ſeptingentos quadragintaquinque Babylonem tranſtulit. *Ierem. 52.* Quę poſtrema fuit populi Iudaïci manus eo abducta.

Ira

Anno vrbucõdita.		*Anni mundi.*
181		3560
	Ciaxare ſiue Arphaxat Medorum, deinde Aſtyage an. 35.	
	Ioakim, Iechonia in vinculis, & Sedechia Iudæorum.	
	Seraia, deinde Ioſedec pontificibus.	
	Ieremia, Baruc, Daniële, Ezechiële prophetantibus.	
	Seruio Tullio Romanorum ſexto rege, deinde Tarquinio Superbo, an. 25.	
226		3605

Anni vrbis conditæ.

181

* *

Ardi Lydorum Rege ſexto, & per ordinem Sedacte an. 15. Haliatte an. 49.

* *

Macedonum Philippo rege ſexto, & per ord. Europo an. 26. Alcera an. 29.

* *

Lacedęmoniorum Eurycratide, an. 35. Mox Leonte, an. 36.

Batto primo Cyrenæum rege an. 40. deinde Arceſilao an. 16.

226

Anni mundi.

3560

Ita propter perfidiam Sedechiæ in Nabugdonozorem, quem, fretus Ægyptij regis auxilio defecerat, vrbs vltimùm capta & templum incenſum & vltimis captiuitas inductę. *Ierem. 34. et 52 Ezech. 18. 3 Ezræ 1.*

Sicque effoſſis oculis Babylonem Sedechias tranſlatus eſt, vt Ezechiel præſignificauerat cap. 12. Adducam eum in Babylonem & ipſam non videbit, & ibi morietur. Cui nec contradixit Ieremias cap. 34, inquiens. Et oculi tui oculos regis Babylonis videbūt. Nam de rege, non vrbe loquebatur.

Eodem anno 23. Tyrum & reliquas regiones maritimas ſubigit.

Regnum Ægyptiorū, quod multis ſæculis Pharaones potentiſſimum obtinuerant prorſus cœpit, imperij an. 24. quinque aut ſex annis poſt Sedechiam expugnatum. *Ioſeph. lib.* 10. vel anno imperij 27. *R. Selomo in 44. Ierem. & Seder Olam, cap. 26.* pugnæ locus Magdal. *Herod. lib. 2. Ierem. 44.*

Quod multo probabilius eſt. Quoniam Ezechiele teſte cap. 29, anno captiuitatis vigeſimo ſeptimo Syriam & Ægyptum ſubegit, etſi Theodoritus in Danielem, id in decimum octauum eius coniiciat.

Ea clade ita accifi ſunt Ægyptij, vt deinceps nullum regem ex ſua gente habuerint, ſed nec ditionem in reliquas gentes tenuerint ante Ptolomæos. Nam Amaſis, qui Ophræ ſucceſſit, erat Nubugdonozoris ſeruus.

Hinc primum Monarchiæ titulum conſequutus eſt. Nam etſi iam à priſcis ſeculis, nempe à Nimrod conditore, Imperium Babylonicum in orbe viguit: tamen quia cū Aſſyrio, cuius fundator Aſſur, & Ægyptio, quod erexit Oſiris Pharaonum primus, Abrahæ temporibus, æquo Marte Orientem & Lybiam per vices poſſidebat, non priùs monarchiæ nomen receptum eſt, quàm hæc ſimul fuêre addita. Tum enim primo præſtantior & maior οἰκουμένης pars vni parêre didicit.

Aliam rationem aſſignat, Soidas in voce Ἀσσύριος, ex comparatione Gręcorum principatuum. Athenienſes enim (inquit) ſolius regionis maritimę dominatum tenuerunt annis duodeſeptuaginta. Lacedęmonij triginta. Thebani, &c.

Babylonem ad eam magnitudinem perduxit, vt eius muri fuerint relati inter 7 orbis miracula. *Beroſ. apud Ioſephum* quale ſignificatur Dan. 4.

Eius primus, fuit quartus regni Ioakim filij Ioſiæ. *Ierem. 25.*

Id eſt, octauus ante tranſmigrationem Babylonis. Regnauit an. 45. Qui numerus facilè è ſacris colligitur. Nam anno quarto Ioakim regnum eius occępit *Ierem.* 25 & 46.

Poſt annos octo abduxit Ieconiam. Anno autem trigeſimo ſeptimo tranſmigrationis Iechonię, ſubleuauit Euilmerodac (filius & ſucceſſor) Rex Babylonis, anno, quo regnare cœpit, caput Iechonię de carcere *4 Regum 25.*

Ergo ante abductionem Iechonię regnauerat annos octo, pòſt vſque ad Euilmerodac filium 37. Summa 45.

Nabuzardan cū libris legis multos alios ſacros combuſſit, vt tria millia parabolarū Salomonis, quinq; millia

3605

V

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
181		3560
	Ab hac monarchia ſic cõſtituta aliquãdo annos numerat Daniel. Somnium enim, quod 2 cap. explicatur, non accidit ſecũdo regni Nabugd. cũ Daniel eius ſit interpres, qui iam triennio, poſtquam venerat Babylonem, cum ſociis relatus fuerat in numerum ſapientum regiorum cap. 1. Erat ergo ſecundus à conſtituta Babylonica monarchia.	
226		3605

Canticorum, Phyſiologiam eiuſdem, &c.

In terra pauperes & ruſticos duntaxat reliquit, deuaſtatis vrbibus & ciuibus in captiuitatem exactis.

Ieremiam hoſtili miſericordia carcere exemit. *Ierem.* 39. quem vinxerat Sedechias c. 37, 38, 39, &c.

Quod addunt aliqui legem à Babyloniis incẽſam & deinde ab Ezra reſtitutam: non eſt ita accipiẽdum, quaſi omnia legis exempla ſint exuſta, & deinceps vſque ad Ezram Iudæi vixerint ſine ſacro codice. Nam hoc fieri non potuit, nedũ factum eſt. Iudæi enim iam antea erant diſperſi cum ſuis codicibus per totum Orientem & Septemtrionem à tẽporibus Aſſyriacis, vbi & legitima ſua ſeruabant, vt è Tobiæ libro liquet, nec omnes erant ſub iure & imperio eiuſdem. Præterea libri tanti momenti non ſolent ita extingui à Tyrannis, quin alicubi permaneant, maximè quando de religione agitur.

Ergo primò impetu Chaldæi omnia conſumentes, etiam abſumpſerunt libros ſacros, Hieroſolymis ſcilicet inuentos, qui erant correctiſſimi & emendatiſſimi, atque in publico Gazophylacio & ſacra bibliotheca aſſeruabantur, iuxta quorum regulã, vel ex memoria, vel diuino potius afflatu, cæteros minus correctos poſtea emẽdauit Ezras, aut etiam Synodus illa magna, cuius ſcriba fuit Ezras.

Quo die Nabugdonor ingreſſus eſt templum, eo die natus Darius, à quo pœnam tanto dignam crimine ſuſciperet. Euertit enim Darius ipſius imperiũ anno 62 ætatis. *Seder Olam cap. 31 è Dan. 5.*

Mathematica & Philoſophia in Chaldæa florent. *Dan. 1.*

Ieremias in Iudæa vaticinationis munere functus annos 42, à 19 Ioſiæ vſque ad Sedechiæ vndecimum, trahitur à ſuis in Ægyptum iram Nabugdonozoris fugientibus. Ibi antequam lapidaretur, philoſophiæ incunabula poſuit, ſecretiore ſapientia Hierophantas imbuens, cuius fama excitati Græci peregrinationes, vel potius nauigationes multas in Ægyptum ſuſceperunt, & philoſophiam ad ſe poſt 70 fermè annos deriuarunt.

Qui hiſtoriam Iudith non ad hæc tempora Nabugd. ſed Cambiſis, vel Aſſuëri, vel Artaxerſis 3 ponunt, ſub nomine Nabugdonozoris, primo doceant reges Perſarum Nabugdonozoris vocabulo fuiſſe uſpiam cognominatos. Deinde frigida nituntur coniectura, quod Achior cap. 5. narrans Holofemi flagella & exilia, quæ Deus Iſraëlitis inflixerat, eos deinde in propria, quaſi poſtliminio reuertiſſe tradit: hoc enim male interpretantur de exilio Babylonico, & reductione per Cyrum. Nam non diceret. *Plurimi eorum captiui abducti ſunt in terram ſuam, nunc autem reuerſi ſunt, &c.* ſed, omnes. Omnes enim Iudæos in exilium traxerat Nabugd. Relinquamus ergo ſcripturam in ſua ſimplicitate, vt fuerit idem Nabugdonozor, qui miſit Holofernem in Samariam & Iudæam anno regni 13, & qui reliquias Iudæorum anno 19 Babylonem tranſtulit. Quod autem dicitur illic de diſperſione, pertinet ad Salmanazarẽ & Senacherib, ſub quibus diſperſi ſunt Iudæi, ita vt Hieruſalem, ſiue filia Sion relicta eſſet, ſicut vmbraculum in vinea, & ſicut tugurium in cucumerario. *Eſa. 1.*

Donec eo caſo ſe in ſua certatim reciperent. Præterea nihil prohibuit Iudæos primis Nabugdonozoris victo-

Anni vrbis cō-dita. *Anno mundi.*

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO.

tiis diſperſos, vbi intellexiſſent Sedechiam regnare, ad ſua reuertiſſe. Sed nec neceſſe eſt Achior alienigenam, nondúmque religionis initiatum, res Iudæorũ perfectè tenuiſſe, aut fideliter recitaſſe.

181 3560 Non efficit etiam, quod ſub finem libri ſcribitur, *In omni ſpatio vitæ eius non fuit, qui perturbaret Iſrael, & poſt mortem eius annis multis.* Nam *annis multis* dictum eſt, pro, *diebus multis.* Sed & Scriptura ſic aliquando loquitur de annis quatuor aut quinque, vt ſæpius in libris Regum. Simile ſupra *pag. 87 è 1 & 3. cap. Iudicum attulimus.* Quæ qui non deprehenderunt Tragicocomædiam eſſe dixerunt de hiſtoria Eſter.

Liber Iudith à Inachim ſacerdote conſcriptus. *Philo.* Quare rectè libro Eſter ab Eccleſia præponitur. Nam eum temporis ordine antecedit.

Eſt ſacer & canonicus. Nam eum Nicena Synodus in numero ſacrarum Scripturarum computauit. *Hieron. in prologo, vbi & ſermone Chaldæo conſcriptum aſſerit.* & epiſtola ad Saluinam. Hilarius Prolog. in Pſalmos. Similiter Carthaginenſis 3 Synodus, cui Auguſtinus interfuit. Auguſtinus ipſe multis locis, Innncentius 1 eodem tempore, mox Gelaſius cum 70 Epiſcopis, concilium Florentinum, &c.

Quare eum citant tanquam Scripturam Canonicam Origenes in caput vlt. lib. Iudicum, Chryſoſt. hom. 10 de variis locis Matt. Ambr. lib. 3 Offic. c. 3. epiſt. 83. de Virg. li. a. De Inſtitut. Virg. c. 2, & lib. de Viduis eum non exigua ſui parte exponit. Cyrillus lib. 7 in Ioan. cap. 20. Fulgentius epiſt. 2 de ſtatu viduarum. Bellator presbyter. Iſidorus Hiſpalenſis & Rabanus, qui in illum ſunt commentati.

Draco leges Athenis ſcribit ſanguine ſub finem Tarquinij Priſci Rom. regis quinti, poſt reges Athenis exauctoratos & inſtitutam nouam Reipub. formam Olymp. 39. Huius legibus antiquatis, præter eas, quæ morte plectebant, mitiora iura paulò poſt Solon 10 tabulis comprehendit.

Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor, qui primus proſaicam orationem cōdidit tempore Cyri regis. *Plin. lib. 7 c. 56.* primus apud Græcos dixit animos hominum immortales, & de diis ſcripſit. *Cic. 2. Tuſc.* Ex Arcanis Phœnicum (, id eſt Hebræorum) libris philoſophiam & Theologiam ad eos deduxit, ſeptem ſapientum temporibus ſub 50 Olympiadem. *Suidas.*

Solon & Piſiſtratus Seruio Tullio Romæ regnante vixerunt. *Cicero in Bruto.*

Solon Areopagitas conſtituit. *Idem Offic. 1.*

Ante Solonis ætatem de nullo, vt diſerto, memoria proditum eſt. *Cic. in Bruto.* Vnde ab eo ſuum illuſtrium virorum Chronicon orditur *Gellius lib. 17, cap 21.*

Decem tabulas eburneas, ad imitationem duarũ Hebraïcarum Athenienſibus dedit. Peregrinatus eſt in Ægyptũ, Cyprum, Lydiam ad Crœſum. Ei ſacerdos Ægyptius dixit Grçcos ſemper eſſe pueros ob ignorationem rerum antiquitus geſtarum. *Plato in Critia.*

Septem ergo ſapientum, & Cyri tempore velut Oriẽtis apud Græcos philoſophiæ incunabula fuerunt. *Budæus lib. 4 de Aſſe.* Aut ſub Cyri tempus

Septem ſapientes, Thales, Solon, Chilon, Periander,

216 3605

Anni vrbis cōditæ | Anni mundi.

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO.

Cleobulus, Bias, Pittacus, cuius auditor fuit Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor.

Periander Corinthius ſapientes epulo excipit.

182 Piſiſtratus ſublatis annuis magiſtratibus tyrannidem Athenis occupat. Pulſus in Italiam fugit. 3560

Primus libros Athenis diſciplinarum liberalium publicè legendos poſuit. *Gellius lib. 6. cap. vlt.*

Eius iuſſu Ariſtarchus Homeri rapſodiam recenſuit, & in 24 partes pro numero elementorum diſtribuit.

Haliattes Lydorum rex ſeptem ſapientum ætate cum Mileſiis bellum gerit. *Herod. lib. 1.*

Tunc Cyrenarum regnum per Battum incipit, vide ſup. pag 149 in annos circiter ducentos.

Epimenides diutiſſimè vixit, nēpe vſq; ad Solonem.

Thales Mileti Philoſophiæ Ionicæ primus auctor, ſapiens, phyſicus, & Aſtrologus Græcis Geometriam & Aſtrologiam ex Ægypto primus tradit, *Laertius.* Aliqui ſub Anco Martio. Nam diutiſſimè vixit, ad 58 vſque Olympiadem.

Primus in Græcia æquinoctia & ſolſtitia obſeruauit. Primus ſolis eclipſim prædixit. Audis, quoad pueri fuerint Græci, qui tamdiu ignorabant, quod omnibus erat perſpectum.

Alcmęon Perinthi filius Crotoniates medicus, qui de rerum natura primus ſcripſit.

Anaximander Mileſius Thaletis ſucceſſor, qui horologium, Gnomonem, ſpheram reperit. *Plin. lib. 7, cap. 56.* & obliquitatem Zodiaci. *lib. 2. cap.* 8. Et maris & terræ circuitum. *Laertius.*

Pythagoras Pherecydis Syri diſcipulus alterius philoſophiæ Italicæ auctor, in illa Italiæ ora, quæ olim magna Græcia. Nam vetuſtiſſimæ philoſophiæ fuerūt Ionica & Italica. reliquæ recentiores.

In Ægyptum nauigauit, vt eius ſapientiam diſceret, & pro ſua apud Græcos venditaret. Arithmeticam & Geometriam præcipuè excoluit, & Matheſes ſolas appellauit, ex Anatolio. Peregrinatus eſt in Perſidē, atque Magos conuenit. *Cic. 5. Tuſcul.* Potuit ergo incidere in Danielem, cuius fama ea tempeſtate celebris.

Eius tempore Arcades per longos & breues calamos cantum excogitauerunt. *Laertius.*

Muſicæ principia primus ad artem reduxit. Pondera & menſuras inuenit. Italis apud Crotonem leges dedit.

Anaxagoras alter Pherecydis Syri diſcipulus, vbi ſuā in Ægyptum peregrinationem confeciſſet, eorúmque myſteria hauſiſſet, libro quodam, quem Socrates citat apud Platonem, phyſiologiam ita tractauit, vt à Deo inciperet, & in Deum deſineret. Quem quia ſub Mentis vocabulo in nobilioribus naturæ effectibus, vt res inſtituentem & moderantem ſemper conſiderare iubebat, Mens cognominatus eſt. Hanc regulam ferè Plato in Timæo tenuit, &c.

Anacreon poëta, regis Sycioniorum Polycratis familiaris, poto inſignis.

Phalaris, ſub quo Perillus proprio inuēto periit. *Suid.*

Primus fuit poſt Theſeum tyrannus Agrigenti. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Bellouaſus poſt Ambigatum Gallorum rex.

226 Arion muſicus à Delphino è mari in Tenarū portum defertur incolumis. 3605

Inuenit

Anni urbis conditæ.

181

226

Ierem. 52.

c EVILMERODAC,

249 an.23.

Rege Iechonia, deinde Salathiele duce.

Ioſedec pontifice.

Prophetis Daniële *&* *Ezechiële.*

Anni mundi.

Inuenit Dithyramborum cantum. *Herod.lib.* 1.

Iſthmia & Pythia primum aguntur in Græcia.

Apryis (Ephre Ierem. 44) vltimus Pharao à nemine
3605 deorum vel hominum ſibi regnum poſſe eripi dictitabat. At paulo poſt ab Amaſi præfecto ſtrangulatus eſt, regnúmque Nabugdonozori traditum. *Herod.*

Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hieroſolymis fugerunt.

Adriean Pœnorũ rex ſe ſuóſque Apryæ dedidit, quod à Græcis, qui magna multitudine in Cyreneam conceſſerant, nimis fatigaretur. *Herod.lib.* 4.

Apryis in Cyreneos ducit exercitum, ſed funditur. *Ibidem.*

Arceſilaus Batti f. ſecundus Cyrenarum rex Apryin vicit. *Herod.lib.* 4.

Huius fratres in aliam Lybiæ partem conceſſerunt & Barcam oppidum, in quo regnarent, condiderunt. *Ibid.*

Medi duce Artabano ſiue Aſtibara contra Scythas, qui iam 28 an. regnabant in Aſia.

Piſiſtratus ſecundo fugatus ceſſit in Eretriam, vnde anno pòſt vndecimo reuerſus eſt, Conno Athenis Archonte, regnauit an. 28 ſenio confectus.

3628 c IECHONIAM è carcere liberauit: eique regium honorem & victum attribuit, anno transmigrationis ipſius trigeſimo ſeptimo, 4 *Reg.* 25. *Ierem.vlt.*

Sedechia in vinculis ſtatim poſt Nabugdonozoris obitum mortuo. *Kimhi in* 34. *Ierem. è Talmud.*

Inter Euilmerodac & Baltazarem duos reges, vt ſolet fieri in ciuilibus motibus, & dum imperiorum pernicies imminet, locat Beroſus apud Ioſephum contra Appio. Nempe (inquit) Nirigliſſoroor occiſo Euilmerodacho vxoris ſuæ fratri fit rex Babyloniæ an. 4. Hinc filius eius Laboſſardac menſ. 9. Denique Nebrindus an. 17, de quo Alex. Polyhiſt. & Alphæus apud Euſ. præp. lib. 9. cap. 4. Quem Ioſephus Baltazarem fuiſſe narrat lib. 10. cap. 13.

Quia autem, vt ſupra probatum eſt, Nabugdonozor imperauit annis 45, quorum octo primi non pertinent ad Babylonicam tranſmigrationem 70 annorum, eius poſteris duntaxat relinquuntur triginta tres. Nam trigeſimo ſeptimo tranſmigrationis Euilmerodac regnare cœpit. 4 *Reg.* 25. Hos autem ſic ferè partiuntur Hebræi, vt 23 Euilmerodaco attribuant, reliquos decem Baltazari Babylonicorum regum vltimo.

Mortuo enim Nabugdonozore non modo non creuit Monarchia, ſed & minui valde cœpit, vt Heroum filij ſolent eſſe inertes.

Vnde multi motus in Aſia, & regnorum varia nomina Lydorum, Medorum, Perſarum, Tyriorum, &c.

Sub eo finit Romanorum regnum poſt vrbem conditam an. 244. Quare ſequentur coſs. & tribuni militum. *Liuius.*

Annum vnum detrahũt Ruffus, Eutropius, Iordanes, Solinus. Hinc ab expulſis regibus ad Hirtium & Panſam nouiſſimos Conſules an. 467. Summa 710.

Quin nec hoc ſatis conſtitutum. Nam in annis vrbis numerandis & digerendis apud antiquos maxima diſſentio, vt & Cicero in Bruto tradit.

Vnde Meſſala Coruinus *de progenie Auguſti* Coſſ. à Iunio Bruto & Publicola in Panſam & Hirtium per annos 444. Nam ſub Coſſ. tamdiu Roma fuit, niſi quòd

annis 49 Conſules defuerunt ſub Decemviris anno v.c. trecenteſimo quarto, duobus, ſub tribunis militum annis quadraginta, ſeptuageſimo nono poſt exactos reges. Noo tamen continenter. Nam conſules interdum intercalati ſunt ab anno v. 322, vſque ad 399. Sub Dictatoribus annis tribus. Sine Magiſtratibus annis quatuor, vrbis ſcilicet trecenteſimo ſeptuageſimo nono. Hos omnes reperias à ſeptimo Euilmerodac ad ipſum Auguſtum.

Coſſ. omnia iura omniáque regum inſignia habuerunt, id modo cautum eſt, vt alter alteri per ſiogulos menſes faſces ac ſecures concederet, ne ſi ambo faſces haberent, duplicatus terror, duóque reges pro vno accepti eſſe viderentur. *Onuph. de Roma. princip.*

Tarquinio Superbo nondum eiecto libri tres in ſacrarium conditi Sibyllini appellati ſunt. Ad eos quaſi ad oraculum quindecim viri adeunt, cum Dij immortales publicè conſulendi ſunt. *Gell. lib. 1. cap. 19.*

L. Iunio Bruto in bello cæſo ſuffectus eſt Sp. Lucretius, & huic P. Valerius. Publicola. Sic alteri Conſuli L. Tarquinio Collatioo M. Horatius Puluillus ſucceſſit.

Scythæ vſque ad Paleſtinam latrocinando penetrant.

Oſtia ciuitas ad Tyberim & Sinope conduntur.

Galli pulſis Thuſcis vtramque Padi ripam occupant.

Sibylla Cumana, quæ & Amalthea & Deiphobe.

Danius regnum in Oceano Septemtrionali auſpicatur, ſi credendum Germanis de more mentientibus, cui Humblus & Lutherus filij deinde ſuccedunt.

Dipoënus & Scylles primi ſcalpendo marmore clarent in Sicyonia.

Zeno Eleates Dialecticæ & Dialogorum inuentor.

Pythagoram vidit. Prometheo tamen dialecticæ inuentionem tribuit Plato.

Hipparchus Piſiſtrati filius, Hippiæ Tyranni frater Athenis occiditur, & ſic Reſpub. liberatur. *Gell. lib. 17. cap. vlt.*

Aſtyages Medus Lydicum bellum conficit anno 604 poſt captum Ilium. *Sol. cap. 20.*

Amaſis rex Ægypti, *Herod. Diod.* Hinc fortaſſe Plinius vocat Semneſerteum, quo regnante ait Pythagoram in Ægypto fuiſſe. *lib. 36, cap. 9.*

Iromus cœpit regnare in Phœnicia 14 annis ante Cyrum, regnauit autem annis 20. *Ioſeph. cõtra Appionem*, Iam ergo monarchia Babylonis diſſipabatur.

ROMAE, capitolium perfectum. Bellum Sabinum. Peſtis graſſatio. Sabini victi pacem rogant. Dictatura primum inſtituta.

Coniuratio de reducendo Tarquinio detecta. Ædes Saturno dedicata. Saturnalibus inſtitutis. Virginius Tricoſtus ad Regillum Latinos paulò ante vicerat.

Tribus 31 inſtituta Tarquinio Cumis moriente. Seceſſio populi in ſacrum montem.

Tarquinius Superbus ſub finem Monarchiæ Chaldæorum, vt antea indicatum eſt, Tuſculi moritur poſt 13. annum exilij anno vrbis 257. Auguſt. paulò poſt, ſub Dario ſcilicet & Cyro Perſarum regibus *lib. 18. Ciu. c. 26.*

Anno vrbis cõditæ		Anni mundi.
243	*Tarquinio Superbo vltimo Romanorum Rege an. 25, deinde Coſſ. per annos 79, vſque ad Tribunos militum.*	3638
	Ægyptiorum Ophre ſiue Aphrye, deinde Amaſi an. 44.	
	Haliatte Lydorum.	
	Aleeta rege 8 Macedonum, deinde Amynta an. 50.	
	Leonte Lacedamoniorũ, deinde Anaxãdride an. 45.	
	Arceſilao Cyrenarum rege ſecundo, deinde Batto 2.	
	Romæ Coſſ.	
244	*L. Iunio Bruto, L. Tarquinio Collatino.*	
245	*P. Valerio publicola, L. Lucretio Tricipitino.*	
246	*P. Valerio publicola. M. Horatio Puluillo.*	
247	*Sp. Largio Ruffo. T. Herminio Aquilino.*	
248	*M. Valerio Voleſo, P. Poſthumio Tuberto.*	
249	*P. Valerio Publicola. T. Lucretio Tricipitino.*	
250	*P. poſthumio Tuberto, Agrippa Menenio Lanato.*	
251	*Sp. Caſſio Viſcellino, Opitro Virginio Tricoſto.*	
252	*Poſthumio Cominio Arũco, T. Largio Flauo.*	
253	*S. Sulpitio Camerario, M. Manlio Tullio Longo.*	
254	*P. Veturio Gemino, T. Ebutio Helua.*	
255	*T. Largio flauio 2. Q. Cœlio Siculo.*	
256	*A. Sempronio Atratino. M. Minutio Augurino.*	
257	*A. Poſthumio Regillẽſi, T. Virginio Tricoſto.*	
258	*Appio Claudio Sabino, P. Seruilio Priſco.*	
259	*A. Virginio Cœlimontano. T. Veturio Gemino.*	
260	*Sp. Caſſio Viſcelino 2. Poſthumio Cominio Arunco 11.*	
261	*T. Geganio Macerino. P. Minutio Augurino.*	

Tribus

Anni vrbis cõditæ | Anni mundi

3

d BALTAZAR an. 10.

Hunc Darius & Cyrus vino ſomnóq; ſepultum oppreſſerunt, Monarchiámq; ad ſuos tranſiulerunt. Quod futurum, multo ante denuntiarat Eſaias cap. 13, 21, 47, Ieremias cap. 50. & pluribus aliis locis, Pſalmographus, &c.

Ioſedec pontifice.

Salathiele duce Iudæorum.

Danièle & Ezechiele vatibus.

Amaſi Ægyptiorum Pharaone.

Haliatte Lydorum rege octauo, denique Creſo an. 14.

Amynta nono rege Macedonum.

Lacedemoniorũ Anaxand. deinde Cleomene an. 25.

Batto 2 Cyrenarum rege, tertio, deinde Arceſilao 2.

Summa 78.

Conſſ. Romæ.

262 *A. Sempronio Atratino 2. M. Minutio Augurino 2.*

263 *Q. Sulpitio Camerino, Sp. Largio Ruffo 2.*

264 *C. Iulio Tullo, P. Pinario Ruffo.*

265 *Sp. Nantio Rutilio, Sex. Furio Philone.*

266 *C. Aquilio Tuſco, T. Sicinio Sabino.*

267 *Proculo Virginio Rutilio, Sp. Caſſio Viſcelino 3.*

268 *Q. Fabio Vibulano, Ser. Cornelio Maluginenſi.*

269 *L. Æmylio Mamerco. Cæſo Fabio Vibulano.*

270 *M. Fabio Vibulano, Ser. Valerio Potitio.*

271 *Q. Fabio Vibulano 2, C. Iulio Tullo C. F.*

Tribus annis poſt Tribunitia poteſtas inſtituitur, qui annus primus videtur eſſe Baltazaris.

3638 Anno ab vrbe cõdita 500; eius ditio viz 14 milliaria, id eſt, 7 leucas Gallicas patebat. E tam tenui initio creſcet quidem, ſed poſt Alexandrum Macedonem, id eſt, abhinc annos 250, ſiue poſt annum vrbis 500.

d SVB hoc impletum eſt illud Ierem. 50, Ecce ego viſitabo regem Babylonis & terram eius, ſicut viſitaui regem Aſſur, & reducam Iſrael ad habitaculum ſuum.

Salathiel filius Iechoniæ tertio anno Baltazaris Babylone mortuus eſt, ſtetitque poſt eum Zorobabel filius; qui primo anno Cyri perrexit cum exulibus Hieroſolymam, & reſtaurato templo Babylonem rediit, vbi & mortuus eſt. *Seder Olam.*

Ioſephus quinque reges Babylonis poſt Nabugd. facit ſed repugnat Ieremias cap. 27.

Hebræi tantum tribuunt huic Monarchiæ *70* annos, quoniam Baltazarem tertio regni anno captum & extinctum putant.

Conueniunt in reliquis. Nam Nabugdonozori quoque annos 45 attribuunt, Euilmerodac 23. *In Seder c.* 28.

Baltazarem Labinitum Labiniti & Nitocris f. à Cyro interfectum videtur appellare *Herod. lib.* 1.

Quem quidem à Crœſo adiutũ, quòd Gobriæ filium occidiſſet, & in multos alios crudelitatem exercuiſſet, Cyrus Babylone obſedit & cepit. *Ibid. Herod.*

Eius primo Danièli capite 7 viſio obiecta eſt de 4 beſtiis, leæna, alata, vrſo, pardo, & quarta beſtia cornua decem habente, qua ſequentium ſeculorum monarchicum ordinem reuelauit.

Tertio altera de Ariete duorum cornuum & hirco vnius, deinde quatuor, qui deuicit arietem, id eſt, rege Perſarum, & Alexandro Macedo. cap. octauo. Tertia de pernicie regis, id eſt, imperij, Babylonica cap. 5.

Adhuc erat in viuis Pythagoras. Nam venit in Italiã regnante Tarquinio Superbo, 200 annis poſt Numam Pompilium. *Cic. 2. de Orat.* ſe philoſophum appellauit, vt ſeptem ſapientum, quorum erat æqualis, glorioſam inſcriptionem illuderet. *Idem.*

A Danièle Dei notitia rincti ſunt quinq; Monarchæ, Nabugdonozor, Euilmerodac, Baltazar, Darius Medus & Cyrus Perſa.

Amaſis penultimus Ægyptiorum rex, ad quem venit Solon, qui adhuc viuebat, Græcos amauit, & Naucratem vrbem eis habitandam dedit.

E Cyrene Græcam Batti regis filiam, iuxta alios Arceſilaĩ, vxorem duxit. Primus cepit Cyprum & tributariam reddidit. Policratis familiaris. *Herod. lib.* 2.

ROMAE Coriolanus exilio dãnatus. Prodigia multa viſa & audita. Lex Agraria.

Æmylius Æquos & Volſcos vincit.

Oppia Veſtalis ob inceſtum viua defoditur.

V iiij

3638

Anni vrbis cõdita.

272 a NON omnino fictum eſt, quod Antiqui de Aſſyriorum regno memorarunt, quando ei proximè Perſicum ſucceſſiſſe ferunt. Primum quoniam Nabugdonozor à quo prima Scripturæ Monarchia incipit, vetus Aſſyriorum imperium ſubdens, Aſſyriorum potius rex appellatus eſt, quam Babyloniorum, vel Chaldęorũ, propter veterem imperij ſedem, quódque Aſſyrij regem duntaxat mutaſſe, non regnum perdidiſſe viderentur. Quare quem prophetæ Babylonis regem vocant, liber Iudith, Herodotus, Cteſias, Ioſephus ipſe Aſſyriorum appellant.

Deinde Babylon imperij noui ſedes pars erat Aſſyriæ, ex Plin. lib. 6, cap. 26. Strabo. lib. 16. Hinc Herodotus, Cyrus Aſſyriis bellum intulit. Aſſyrię autẽ cum alia multa ſunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis eſt Babylon, vbi poſt euerſam Ninum erat regia.

Denique quia primariam Aſſyriorum vrbem, id eſt, Ninum ſiue Niniuem occupabant.

In ordine Regum Perſarum exteri ſcriptores à ſacris variant. Cyrum enim præponunt Dario, tanquam ſocerum genero, cùm contrà Darius vel ſocer fuerit Cyri, vt Hebræi arbitrantur, vel auunculus, vt Lyranus in 5 caput Daniëlis & Zonaras annotãt. Vnde & apud Daniëlem Darius nominatur ante Cyrum.

Quòd autem hic fuerit Darius, quem noſtri vocant filium Hydaſpis, Daniel verò Aſſueri ex genere Medorũ, ex eo liquere puto, quòd elementa Hebraïca monſtrant Aſſuerum tertiũ pòſt Regem eſſe, quem Græci appellãt Xerſem, qui apud vtroſque fuit è primis Perſarum regibus, vt Iuſti. lib. 2. fidem facit, quique contra Græciam innumerabilem duxit exercitum, & ea per quinquennium geſſit, quæ Græcorum narrant hiſtoriæ.

Succendit enim Athenas ſub principe Mardonio, & bellum iniit apud Thermopylas, & apud Salaminam nauale certamen, quando Themiſtocles ad Perſas fugit, Dan. 6.
& Sophocles atque Euripides clari habebantur.

Nec aſſentiri poſſum Lyrano & cęteris, quibus Aſſuerus eſt Darius Hydaſpis filius, quoniam qui Aſſuero ſucceſſit, eſt Darius Longimanus, cuius prædeceſſorem fuiſſe Xerſem cuncti fatentur. Deinde, quis horum ſex diceretur Xerſes, cuius bellum in Græcos apud vniuerſos tantopere decantatum eſt? Cætera infra in Aſſuero notabimus.

b DARIVS Medus interfecit Baltazarem regẽ Chaldæum, & ſucceſſit in regnum annos natus 62. *Daniel* 5.

Babylon à Medis & Perſis capta eſt, cùm Baltazar magna ſecuritate agitaret conuiuium. *Xenoph. li. 7. de Inſtitutione.*

Denique hunc Darium cepiſſe Babel opera Zopyri, etiam aiunt externi ſcriptores, vt perſpicias hunc eſſe filium Hydaſpis, quantumuis Cyro præponatur.

Hiſtoriæ, quæ expugnationẽ Babylonis vni Cyro tribuunt, fallunt. Nam ex Scriptura apparet, in euertenda Babylone Medos fuiſſe principes, qui Perſas ſocios & adiutores aſciuerint. *Eſ.* 13. *Ierem.* 50. *Daniel.* 5.

Vnde res conſtituuntur de ſententia Darij Medi, &
274 ſuper regnum Satrapæ centum viginti præficiuntur, & ſuper

Anni mundi.

3638

1

a *Monarchia ſecunda, id eſt, Perſarum, patuit ab India vſque in Æthiopiam per centum 27 prouincias. Eſther 1. quæ Argentea. Dan. 2.*

Incipit an. mundi 3638.

2

b DARIVS filius Hidaſpis ſiue Aſſueri de genere Medorum *Daniël* 9. Medus, ſocer Cyri, an. 2. 3640

Ieſu filio Ioſedec pontifice.

3640

Anni vrbis cõditæ.

Amaſi Ægyptiorum Pharaone.

Lydorum Cræſo.

Amyntæ nono Macedonum rege.

Lacedęmoniorum Cleomene.

Syracuſanorum Cleandro Patareo regni conditore an. 7.

Arceſilao ſecundo, deinde Batto tertio Cyrenarum rege quinto.

∴ ∴

* *

Romæ Coſſ.

272 *Caſone Fabio Vibulano 2. Spu. Furio Medullino.*

273 *M. Fabio Vibulano 2. Gn. Mālio Cincinnato.*

274 *Caſone Fabio Vibulano 3. T. Verginio Rutilio.*

∴ ∴

∴ ∴

Anni mundi.

ſuper eos principes tres, ex quibus Daniël vnus erat, vt Satrapæ redderent illis rationem, & Rex non ſuſtineret moleſtiam. *Dan.6.* Quare & hoc regnum in Græca hiſto-
3638 ria & Medicum & Perſicum nominatur.

Eius primo abſoluti ſunt ſeptuaginta anni captiuitatis Babylonicæ à Ieremia 25 & 29 cap. prædicti, *Dan. 9.* Quamuis Rabbini tam veteres, quàm recentiores putent illum ſeptuageſimum annum incidiſſe in ſecũdum Darij Longimani, magna impudentia affirmantes Daniëlem in ſua ſupputatione fuiſſe lapſum. *Abben Ezra in 9. Dan.*

Eſſe autem videtur hic Darius, qui ducibus Dati & Arbazo Medis (Medus enim Medos exercitibus præficiebat, contra eos, qui Darium Perſam faciunt) Aſiam, Macedoniámque aggreſſus eſt, & Iones ſuperauit: fugatus interim à Miltiade Athenienſi in Marathoniis campis, vnde Græci ſcriptores bellum apud Marathonem geſtum Medicum dicũt. Quod geſſiſſe videtur, Cyro alibi res gerente. Ita vt quidem Darius pluſquam 2 an. regnauerit, ſed eius alij 20, aut circiter, Cyro attribuantur, quòd cum eo concurrerint. Nam Hebræi Dario Cyrum duntaxat annis tribus faciũt ſuperſtitem, & Thucidides inter Marathoniam pugnam & trãſitum Xerſis in Græciam annos tantum decem conſtituit.

Græciam primus tentauit. bellum deſcribit *Herod. lib.6.*

Bellum infœliciter aduerſus Scythas ſuſcepit, cui expeditioni etiam Miltiades interfuit.

Eius primo reuelatio facta Daniëli de ſeptuaginta Hebdomadibus, id eſt, annis 490, poſt quorum ſexageſimam nonam occidendus erat Chriſtus, & pactum confirmaturus *cap.9.* item liberatio è lacu leonum *cap.6.*

Circa ducenteſimum ſexageſimum annum ab vrbe condita victi ab Athenienſibus Perſæ pugna Marathonia duce Miltiade & comite Themiſtocle. *Gell. lib. 17 ca. vlt.* Macerino & Augurino Coſſ. *Sulpitius.* Annis 20 poſt eiectum Piſiſtrati filium Hippiam & decem ante Xerſis expeditionem Salaminiam. *Herod. lib.6. Gellius ibid. Vrbis annus non quadrat.*

Commanus poſt Senanum Segoregiorum Galliæ rex.

Marmore ſculpẽdo primi omnium inclaruerunt Dipęnus & Scillis in Græca inſula geniti, Medis imperantibus, priuſquam Cyrus in Perſis regnare inciperet, hoc eſt, Olympiade circiter 50. *Plin. lib. 36. cap. 4.*

Crœſus barbarorum ſiue Aſianorum primus, Gręcos, Iones, Æoles, Dores Aſię tributarios, Lacedęmonios amicos fecit. Exceptis Cilicibus & Lycis, omnes cis Halim fluuium, Medos à Lydia ſeparantem, & ab Armeniæ monte in Ciliciam labentem ſubiecit, videlicet Lydos, Phrygas, Mariandinós, Meſios, Chalibes, Paphlagones, Thraces, Ethinos, Bythinos, Cares, Iones, Dores, Æoles & Pãphylios. *Herod. lib. 1.* quo victo ceſſere Cyro omnia.

In vrbem Sardes è Græcia doctos omnes traxit. *Ibid.*

Solon ad eum & ad Amaſim regem Ægypti peregrinatur. *Ibid.*

Lydi in Hetruriam veniunt, ibique ſedes perpetuas ſtatuunt. *Ibid.*

3640 Fabius vicit Veientes & Hetruſcos. Triumphum tamẽ agere recuſauit propter cæſorũ Romanorũ numerũ.

Anni urbis cõdita.

c Cyrvs Aſtyagis Regis Medorum nepos ex filia,
de quo pag. 125, ſecundum Græcos Aſtyagem regno ex-
pulit, ſecundum Hebræos eius regnum hæreditate eſt ſi-
274 ne vi conſecutus, vt innuit Daniel cap. 13. *Et rex Aſtyages*
Ezr. 1. & 2. *appoſitus eſt ad Patres ſuos, & ſuſcepit Cyrus Perſes regnum eius.*
Sed id non proximè, verum poſt Darium Aſtyagis hære-
dẽ, de quo ead. pag. 125. Quo prętermiſſo Daniel ad Cy-
rum tranſiliit, quoniam agebat de captiuitate Babylo-
304 nica, à qua ſignificabat ſe populumq́ue ſuum liberatum
iri per Cyrum, ac Deum iam parturire Iſraëlitis ſub Na-
bugdonore liberatorem.

Eius tertio Daniëli factæ ſunt reuelatinnes capitum 10, 11, & 12. Res autem capitum 13 & 14 ſub Nabugdozore. Nam errat Sulpitius, qui Daniëlem Babylone virtutem ſuam oſtendiſſe dicat coram Cyro, ſacerdotibus Belsfalſi conuictis, cum Bels ſimulachrum cibis veſci aſſererent. Daniel enim ſub Cyro erat ſenex, atqui cap. 13 dicitur fuiſſe iuuenis. Deinde Cyrus non colebat Dens Babyloniorum, ſed Perſarũ. Deniq; non in Babylonia cnmmorabatur, ſed in Perſide.

Publicè edictis dat poteſtatem Iudæis redeundi & cætera perficiendi, quæ deſcribunrur primis capitibus Ezræ.

Reſtituiſſe templum Hieroſolymitanum etiam ſcripro prodidir Alex. Polyhiſtor & Hecatæus Abderitanus apud Ioſephum *lib. 8, cap. 4.*

Perſico regno adiunxit Babylonicũ, quia mortuo Dario ſocero illud obtinuit, atq; ita tria regna, Medorum, Perſarum, Babyloniorum coniunxit.

Scythis bellum inferens cum ducentis millibus Perſarum in prælio cecidit. Anno decimo quinto, poſtquam Tarquinius Superbus Romæ regnare cœperat. *Sulpitius.* Atqui Tarquinius iam ſub finem Monarchiæ Babylonicæ obierat. Sed illud diſcrimen non eſt multorum annorum.

Vulgo tamen Romæ conſules inſtitutos exactis regibus putanr ſub Cyro. Nam in eius tempora fere omnia ſua memorabilia cõferunt Græci & Latini, quia nõ niſi vmbram ſuperinrum Monarchiarum & ſęculorum perceperunt, vt è ſequentibus parebit.

Sub Cyro philoſophia autboritatem & nomen obtinere cœpit. Hinc multi deinceps Aſtrologi, Phyſici, Medici, Poëtæ. Quare & hinc ſuum chronicon de Græcis Romaniſque illuſtribus exorditur *Gellius lib. 17, cap. 21. & vlt.*

Sibylla Chaldæa ſiue Perſica, Alexandri Macedonis geſta perinde atque Daniel prædixit. Eius ſunt, magna ex parte, quę ſuperſunt Gręcè Oracula Sibyllina. Non rectè confunditur cum Erythręa. Nam illa vixit belli Troiani tempore, ac prędixit Gręcis Ilium petentibus perituram Troiam, & Homerum mendacia ſcriprurum. Vide quę de rebus Sibyllarum adiecimus ad librum Perionij de vitis Sanctarum mulierum.

Crœſus Lydorum rex. Æſopus fabulator. Anacharſis & Scyle Scythę, quos populares interfecerunt, quia peregrinos mores & Gręca ſacra in patriam inferebant. *Herod. lib. 4.*

Parmenides in montis Caucaſi vertice logicam excogitat, phyſica ſcribit carmine.

Heraclirus flens hominum ſtultitiam & vanitatem, cuius

3

Anni mundi.

c Cyrvs gener Darij, rex Perſarum ſuccedit Medo, vnumque è duobus imperium ſucceſſionis & Victoriarum iure facit ann. 30. 3640

3670

Ieſu filio Ioſedec pontifice.

Salathiële & Zorobabele ducibus Iuda.

Propheta Daniële.

Amynta nono rege Macedonum, deinde Alexandro an. 43.

Amaſi Ægyptiorum Pharaone. denique Pſammenito menſ. 7.

Lydorum rege Crœſo.

Lacedæmoniorum Cleomene, deinde Leotichide Menaris f. an. 22.

Cyrenarum Batto tertio rege quinto, deinde Arceſilao tertio.

Anni vrbis cond.

Syracuſanorum Cleandro regni conditore an.7 deinde Hippocrate Gelæ an.aliis 7.

Romæ Coſſ.

275 *L. Æmylio Mamerco 2. C Seruilio Priſco.*

276 *C.Horatio Puluillo, T.Menenio Lanato.*

277 *A.Virginio, Sp.Seruilio.*

278 *C.Nautio Rutilio, P.Valerio publicola.*

279 *L.Furio Medullino, A.Manlio Volſone.*

280 *L.Æmilio Mamerco, Opitre Virginio, ſiue Vopiſco Iulio Tullo.*

281 *L.pinario Ruffo, p.Furio Medullino.*

282 *Ap.Claudio Sabino Ap. F. Quintio Capitolino Barbato.*

283 *L. Valerio potito, T. Æmilio Mamerco.*

Anni mundi.

cuius ad Darium Hydaſpis filium extat epiſtola.

Empedocles hos ſecutus Heroïco verſu de rerum natura philoſophatur. Xeuſis & Parrhaſius pingendi arte
3670 excellunt.

Babyloniis dilabi ſinentibus ſuum imperium, Amaſis in Ægypto regnum recipit; Crœſus autem affectat Aſiam. Vnde & Epheſum & vicinas vrbes, totámque Ioniam ſubiicit, & cum Aſtyage ſororio confligit, ſed iuxta oraculum Delphicum, Crœſus Halim ſuperans, magnam perdet opum vim. Tandẽ in Cappadocia poſt 15 regni annum à Cyro vincitur, & Sardibus capitur.

Crœſus primus barbarorum, Græcos partim tributarios, partim ſocios & fœderatos reddidit. Anteà enim omnes Græci liberi; *Suidas in Crœſo.* adhuc viuebat Solon & aliqui de ſeptem ſapientibus.

Cyrus Mazatem Medum & Harpagum mittit, vt Ioniam, Cariam, Lyciam occupent. Harpagus Phocenſes in Corſicam, Rhegium, Veliam, & agrum Maſſiliæ eiicit. Teios in Traciam, vbi Abderam condunt. Xanthios in Lycia ad incendium compellit.

Maſſilia à Phocenſibus tunc condita, quæ proinde Græcè loquebatur, & Græcas literas in Galliam propagauit, pro Bardos, Euages, Tectoſages. *Marcellinus li.5. Strabo lib.4.*

Cyri victorias & fauorem erga populum Domini in Chaldæa captiuum, eo etiam nominato, prædixit Eſaias annis 200 antè *cap.44; & 45.*

A Cyro facta eſt omnibus, qui vellent, redeundi in Iudæam poteſtas. Itaque multi, pij præſertim ac tenues ad 50 ferme millia duce Zorobabele, & pontifice Ieſu filio Ioſedee reuerſi ſunt, & Hieruſalem ædibus conſtructis redintegrare cœperunt, *Ezra 1 & 2.*

Fundamenta quoque templi iecerunt anno ſecundo ſui reditus, *Ezra 3.* ædificato altari, in quo ſacrificarent, ſed ab accolis Samaritanis interturbata eſt ædificatio ad ſecundum Darij. *Idem 3 c. Ioſeph. lib.1 contra Appionem.* Hinc Ioan. 2. Quinquaginta annis extructum templum. Quot reperias à ſecundo Cyri, ad 2. Darij Longimani.

Quod R. Selomo & alij ſcribunt è 4 Ezræ, Cyrum inductum per Rahum & alios conſiliarios, edictum ſuum reuocaſſe, ædificationémque vrbis & templi impediuiſſe, non poteſt cõſiſtere. Quoniam Cyrus perpetuo fauit Iudæis, ac de eo inſignia habet teſtimonia Eſ.45, eo etiã nominato 200 annis, antequam naſceretur, & alibi apud Ezram paſſim & prophetas.

Quod ergo Ezras cap.4 ſcribit Iudæos duabus accuſationibus in odium regnum Perſarum incurriſſe, atque ita in ædificatione templi impeditos fuiſſe, & priorem accuſationem in Aſſueri, poſteriorem in Artaxerſis tẽpora collocat, per Artaxerſem intellige eundem Aſſuerum, vt ante nos R. Abraham Abben Ezra tradidit, quaſi vtraq; reuocatio ab eodem facta ſit. Quin & fortaſſis duæ illæ, quæ dicuntur, accuſationes ſunt vnica, vt poſterius more Hebraico ſit poſterioris explicatio.

Vti tres fuêre captiuitates, ita tres reditus. Primus duce Zorobabele (ſub Cyro) ſecundus poſt 18 annos ſub Dario Longimano (ſed hic numerus non ſatis cõuenit. Nam ſeptimus Darij Longimani abeſt à Cyri vltimo
3670 28 annis) duce Ezra, qui tumultuariè ædificauit murum vrbis, & adaptauit templum redeunte Zorobabele Ba-

bylonem, vbi & moritur. Tertiùs (ſub eodem Dario poſt ſecundum annis 13.) duce Nehemia. *Seder Olam.* Tres annos tantùm Hebræi tribuunt Cyro & Aſſuero 14. *Ibid.*

In primo reditu aſcenderunt cum magnis opibus, auro, argento, rebus aliis pretioſis, ad 42 millia, trecentos ſexaginta; ex quibus ſeſſores erant equorum, mulorum, aſinorum, camelorum ad octo millia, centum triginta ſex præter proſelytos, ſeruos, ancillas, & ducentos pſaltes & pſaltrias, *Ezr. 1 & 2.*

Nempe triginta millia è tribubus Iuda, Beniamin & Leui, ex aliis tribubus millia alia tredecim. *Ibid. R. Selomo & Seder Olam.*

Ezras cap. 2. plebeios, oriundos præſertim è Hieroſolymis, Bethleem & ceteris oppidis Iuda & Beniamin reuocat ad 38 millia, Clericos autem, id eſt, ſacerdotes, Leuitas, Cantores, Oſtiarios, Nathineos, ſeruos templi ad quinque millia, viginti duos.

Ceteri per Orientis regiones partim diſperſi remanſerunt, partim ſibi ipſis ædificarunt vrbes, pagos, Synagogas, Academias; quin & de Principum licentia ſibi principem conſtituerunt, & Res Galuta (caput exilii) Patriarchamque nominarunt, quam dignitatem Hyrcano regio temporibus Herodis capta & in Parthiā tracto vltro detulerunt, etſi eam alioqui ab illorum locorum regibus redimerent, & magno pretio conſecrarent, vt de ſua gente, præſertim Dauidis familia haberent magiſtratus, ac in exilio in ſua Rep. & ſuis Legibus viuere viderentur. *Seder Minor, R. Abraham in Cabb.*

Helleſpontia Sibylla, Solonis & Cyri temporibus, vt ſcripſit Heraclides Ponticus. Iiſdem ferè temporibus Perſica, Lybica, Italica & Græcæ plures. Theognis poëta.

His annis abſente Cyro in bello Scythico, regnat filius Cambyſes, impedit executionem edicti à patre in gratiam Iudæorum ſanciti. Ægyptum regno Perſico adiecit: ſed infœlicem ſuſcepit expeditionem in Æthiopiam. *Herodot.* Eodem ferè tempore moritur, quo pater. Quare in ſerie Regum ab hiſtor. Hebr. non reponitur.

Iniquior fuit Iudæis, quia bellum Ægyptiis illaturus metuebat, ne illi Ægyptiis ſe immiſcerent, præſertim cùm dicerentur à calumniatoribus aulicis Ægyptia orti ſtirpe.

Eum Cyrus pater Regem creat, cùm Regem non liceret extra regnum, cum exercitu proficiſci, niſi prius domi Rege creato. *Herod. lib. 7.* Ideoque Cambyſis anni, quibus regnauit abſente patre, Cyro tribuuntur.

Ex quâ Herodoti regula duo reges erant Perſarum vno tẽpore: Vnus domi, alter foris, id eſt, vnus, qui foras progrederetur ad bella, alter, qui domi interea remaneret (q. vnus Auguſtus, alter Cæſar) Quare Angelus Dan. 10. ſe dicit relictum fuiſſe apud Reges Perſarum diebus 21, cùm tamen videatur tunc fuiſſe rex vnus, nempe Cyrus. Eius enim tertio hoc dicebatur ex eodẽ capite. Sed Cambyſes erat rex Domeſticus Cyro abſente.

Cambyſes quem domi regni vicarium pater reliquerat Siſamni iniuſto iudici pellem detraxit. *Herod. lib. 5.*

Etiam in Metaſthene omittuntur Cambyſes & Darius, quem Hydaſpis filium dicunt. Ille quia regnauit viuente patre, & bellum gerente contra Scythas, tanquã vicarius,

Anni vrbis conditæ.		*Anni mundi.*
		3640
284	*T. Numicio Priſco, A. Virginio Cælimontano.*	
285	*T. Quintio Capitolino, P. Seruilio Priſco.*	
286	*T. Æmilio Mamerco, Q. Fabio Vibulano.*	
287	*Q. Seruilio Priſco, Sp. Poſtumio Albo Regillenſi.*	
288	*Q. Fabio Vib. 2, T. Quintio Capitolino 3.*	
289	*A. Poſtumio Albo, Sp. Furio Fuſo Medullino.*	
290	*L. Æbutio Helua, P. Seruilio Priſco.*	
291	*L. Lucretio Tricipitino, T. Veturio Gemino.*	
292	*P. Volumnio Auentino, Ser. Sulpicio Camerino.*	
293	*C. Claudio Ap. F. Sabino, P. Valerio Poplicola, cui interfecto ſucceſſit L. Quintius Cincinnatus.*	
		3670

Anni vrbis cõdita.

294 *Q. Fabio Vibulano 3, L. Cornelio Maluginenſi.*

295 *L. Minutio Carbeto,* C. *Nautio Rutilio 2.*

296 *Q. Minucio Augurino,*C.*Horatio Pulullo.*

297 *M.Valerio Max.* Sp.*Virginio* Calimontano.

298 *T.Romilio Vaticano,* Sp.*Veturio* Cicurino.

299 Sp.*Tarpeio* Capitolino, *A. Aterino Fontinali.*

300 *P.Horatio Tergemino,* Sex.*Quintilio Varo, cui peſte mortuo ſufficitur,*Sp.*Furius.*

301 *T.Menenio Lanato,P.*Seſtio *Capitolino.*

302 *Ap.*Claudio,*T.Genucio.*

Decemuiris conſularibus creatis.

303 *Appio* Claudio, Sp.*Poſtumio Albo,T.Genucio,Ser.Sulpicio,*P. Se*ſtio,T.Romilio,*Sp.*Veturio,*P.*Curatio,*C.*Iulio,A.Manlio.*

(Lex 10 Tabularum ſcripta.)

Anni mundi.

vicarius, quòd non liceret Regem extra regnum proficiſci cum exercitu, niſi domi prius creato Rege ad vitãda bella inteſtina.

3640 Darius autem quia vel præceſſit Cyrum, vel per eandem legem, eo diſcedente, domi regnauit Aſſuërus. Ita anni ſeptem, quibus Cambyſes regnaſſe dicitur, & prohibuiſſe inchoatam ædificationé templi ob calumnias Samaritanorum, attribuuntur Cyro. Is patre contra Scythas pugnante, Amaſi moriente, Ægyptum cepit. *Diod.lib.2.Herod.lib.3.*

Cyri bellum aduerſus Thomirim Maſſagetarum reginam 630 annis poſt bellum Troianum. *Ex Trogo.*

Ibidem Cyrus occumbit. De hoc tamen Herodotus dubitat, cum inquit, Hæc de Cyri vitæ exitu dicta ſufficiãt,de quo cũ multa referãtur, is qui mihi maximè veriſimilis videtur,à me commemoratus eſt. Et Xenophon eum placidè mortuum eſſe in complexu ſuorum narrat.

Eius anno primo Daniëlis hebdomades inchoant, quem fuiſſe captiuitatis ſeptuageſimum docet Ioſeph. lib.11.Ant.cap.1.anno poſt captam Babylonem vno,vt ſupra declaratum.

Miltiades poſt Marathoniam victoriam damnatus ab Athenienſibus in publicis victoriis interiit.

Cliſthenes Athenis exulãs,Sicyoniorũ tyran.efficitur.

Oracula in Græcia & Africa Dodoneum, Delphicum, Hammonium, Amphiarai celeberrima. *principio Herod.* reſponſa partim erant dubia, partim à prophetis ſumpta, qui multo ante gentium & populorum varios caſus & vices prænũtiauerant,vt Aſſyriorum Eſaias, Babyloniorũ Ieremias, Macedonũ *Eſ.23.& Dan.*8.Romanorum Balaam Num.24.& Daniel ſępius.Nabugdonozoris *Eſ.14.& Ier.23,&c.* Cyri,eo etiã nominato *Eſ.*45. Alexandri Magni & ſucceſſorũ *Dan.*8 *&* 10.Facile enim erat dęmonibus ingenio & ſcientia pollentibus iã dicta dicere,demere,vel addere,alia lingua interpretari, &c.

Pſammenitus patri Amaſi in Ægypto ſucceſſit. A Perſis rege Cambyſe ſubigitur,atque ita Ægyptus Perſarum iuris fit. *Herod.lib.3.*

Cyrenei, Lybes, Barcei ſe dant Cambyſi,Crœſo adhuc viuo. *Ibid.*

Corax & Tiſias primi rhetoricam excitant.

Anaximenes Anaximandri ſucceſſor primus horologium ſciotericũm. i. ſolare Lacedæmone oſtendit. Eo die obiit,quo Sardis capta eſt. *Laërt.*

Sub Cyro 55. Olympias, quando Sardis & Crœſus capti ſunt. *Suidas in Anacreonte & Anaximandro.* Hoc ſequuntur Plinius, Solinus, Diodorus, Thallus, Caſtor, Polybius & Phlegeton, quos citat Euſ. prep. 10, cap. 3. Alij Cyrum cępiſſe imperare Olymp.70,ſub vrbis 260. alij Olymp.80,ſub Vrbis 290.

Cyrus Xenophontis aliquot annis poſt,non ad hiſtoriæ veritatem,ſed ad iuſti & legitimi imperij imaginem ſcriptus. *Cicer.* Etſi alioqui optimus& pientiſſimus fuerit princeps. *Eſa.44 & 45.2 Paral.vlt.Ezra* 1. Nam Dei Eccleſiam ab Aſſyriis primum, deinde à Chaldæis miſerè afflictam recreauit. *Ibid.& Ierem.*50.

Quo tempore Crœſus viuus captus eſt Sardi, pugna trecẽtorum Lacedæmoniorum cum totidem Argiuis de agro Thyrea,extitit,ex quibus duo Argiui & vnus Spar-
3670 tiata tantùm ſuperfuerunt. *Herod.lib.*1.

Ephori Lacedæmone conſtituuntur ad frænandam regum licentiam.

Templum Apollinis Delphici quarto incenſum anno 11 Crœſi. *Pauſan & Euſ.*

Athenis Hipparchus & Hippias Tyranni Piſiſtratidę. Sami fratres Sylus, Pantagnoſtus, & Polycrates, quem Orontes Darij præfectus cruci affixit. *Valerius.*

Polycrates Samum aliáſque maris inſulas & ciuitates quaſdam continentis occupat. *vide Herod. lib. 3.*

Paulo ante hæc tempora Cleander Patareus, regnum Syracuſanorum in Sicilia condiderat vſque ad Agatolem, qui 20 annis poſt Alexandrum Magnũ viguit. Hoc autem cum interregnis durauit annis 178.

Et Cyrenarum regnum in Remp. mutatur Arceſilao tertio Regem ſextum agente.

Paulo poſt exactos regem primum fœdus Romanis cum Carthaginenſibus & templum Ioui capitolino dedicatum 28 annis ante primam Xerſis, id eſt, Aſſuëri expeditionem in Græciam. *Polyb. lib. 3.*

Tredecim annis poſt, Saturno ædes dedicata & Saturnalia feſta inſtituta. *Halic.*

T. Largius primus Romæ dictator anno nono poſt exactos reges.

Sp. Caſſius primus magiſter equitum ob plebis aduerſus patritios tumultum & contra Sabinos.

Populi Romani ſeceſſio à Patribus.

Latini contra Romanos rebellant. Sed hæc ante Cyrum.

Eius autem temporibus Romæ Fabij 306 cęſi in Veientino bello. Valerius Poplicola de Veientibus, Sabinis, Hetruſcis triumphat. Veientibus inducię inanes 40 dantur. Seditio ob legem Agrariam. Peſtis. Vrbinia Veſtalis viua defoditur. Seditio contra Patres. Bellum cum Sabinis & Æquis. Cum Æquis fœdus actum. Antium Colonia deducta. Cenſus actus, in quo cẽſa ſunt ciuium capita 124 millia, 214.

P. Seruilius, L. Ebutius Coſſ. peſtilentia extincti, Æquis & Volſcis vrbem obſidentibus. Volſcum nomen ſequenti anno prope deletum. Pluit carnem. (*Diony. lib. 10.*) Cenſentur ciuium capita ad 132 millia & 419. per Seditionem Tribuni decem creati. Legati Athenas miſſi ad Solonis leges deſcribendas, ſub vrbis 300. Ludi ſæculares primum acti. Legati cum legibus Solonis ex Græcia redeunt. Decemuiri creantur annis duobus, mox Coſſ. per annos 18. Lex 10 tabularum ſcribitur, deinde duę prioribus adduntur, & poſt duos annos in æs inciſę publicè proponuntur.

d CAMBYSES non diu ſuperſtes fuit Cyro patri. Magi eius regnum dolo conſecuti ſeptimo menſe oppreſſi ſunt. Ita Aſſuërus Patris Darij regnum ad Cyri familiam tranſlatum recipit, & iſtorum annum ſuis abſumit.

Huncquidam putant eſſe Cambyſem, qui Ægyptum ſubegit, & Æthiopas fruſtra appetiit. Alij Dariũ Hidaſpis filium Sed eſt Xerſes Darij ſ. tertius Perſarum & Medorum rex, quẽ voluptuoſiſſimũ fuiſſe, & pręmia ampla propoſuiſſe nouarum voluptatum inuentoribus ait Cicero. Quod congruit cum iis, quę de Aſſuëri conuiuiis, temulẽtia, libidine, luxu, prodigalitate, mollitie tradũtur. Eſther

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
	∴ ∴	3670
304	*Decemuiris Appio Claudio 2. Q. Fabio, M. Cornelio, M. Rabuleio, L. Minucio, Q. Poetilio, T. Antonio, C. Duilio, & M. Sergio, Sp. Oppio.*	
305	*Iiſdem Decemuiris per vim in hunc annum continentibus.*	
	∴ ∴	
306	4 d ASSVERVS, quem noſtri Xerſem vocant, Chaldęi Artaxerſem primum Darij Medi filium, annis 20.	3670
325		3690
	Ieſu filio Ioſedec Pontifice.	
	Zorobabele duce Iudæorũ.	
	Danièle propheta.	
	Alexandro rege decimo Macedonum.	
	Lacedæmoniorum Archidamo Zeuxidami F. an. 22.	
	Cyrenarum Arceſilao quarto rege octauo & vltimo.	
	Syracuſanorum Gelone an. 12, deinde Hierone an. 12.	
		3690

Ezr. 3.

Anni vrbis cõdita.	Romæ Coſſ.
306	*L. Valerio potito, M. Horatio Barbato.*
307	*Lare Herminio, T. Virginio Calimontano.*
308	*M. Gegano* Macerino, C. *Iulio.*
309	*T. Quintio* C*apitolino* 4, *Agrippa Furio.*
310	M. *Genucio,* C. C*urtio.*
311	*L. papirio mugillano, L. Sempronio Atratino.*
312	M. *Gogamio macerino* 2, *T. Quintio* C*apitolino* 5.
313	M. *Fabio Vibulano, poſtumio Æbutio* C*ornicoo.*
314	C. *Furio pacilo,* M. *papirio* C*raſſo.*
315	*proculo Gegamio* Macerino, *L. menenio Lanato.*

Anni mundi.

3670 Eſther 1.& ſeq.ne cæteras rationes repetam. Artaxerſes cognominatus, Ezrę 2 & 6. Quod cognomen ad poſteros tranſmiſit,vt ſuum Pharao,Cæſar, Ptolomeus.

Cambyſes non numeratur in ſacris libris, quoniam viuo adhuc patre, aut ſtatim poſt interiit, à ſe lætaliter vulneratus. Túmque Ægyptus defectione inita regem proprium aſciuit, vſque ad finem ferè huius Monarchiæ.

Cui etiam Cyrenæ peruenerunt. Nam & earum regnum extincto Arceſilao rege octauo in Perſarum manum ſimul cum Ægyptio venerat.

Smerdes quidam Patiziiis frater, enriæ cuſtos, dolo regnum occupat, at menſe ſeptimo tollitur. Darius autem Hydaſpis vel non alius fuit à ſuperiore Dario, qui Cyrum anteceſſit,vel non nominatur,quia eo diſcedente ex regno,& abeũte in Scythiam & Græciam, neceſſe fuit alium Regem nominari, cuius legis meminit Herodo.lib.7. Sic Darius contra Scythas & Græcos in bellũ profecturus, Xerſem filium regem fecit, & in ipſo apparatu belli mortuus, totam belli Gręcanici molem filio reliquit.Vnde & Xerſes quinto anno regni cum ingenti exercitu,illud confecturus mouet. *Herod. Ibid.*

Darius ergo foris rex, Xerſes ſiue Aſſuërus domi.

Hic Eſther duxit in vxoré,ex qua genuit Darium Longimanum,in Hebręis Annalibus.

Initio regni prohibuit ædificari templum,criminatione nonnullorum. Itaque reſtauratio intermiſſa eſt vſque ad annum 2 Darij, *Ezræ* 4. Nec ea eſt accuſatio, qua ab Haman apud Aſſuërum delati ſunt Iudęi, in lib. Eſther. Nam facta non eſt regni eius principio.

Hinc intermiſſum ſub Aſſuëro fuiſſe opus domus Domini dicitur, *Ezræ* 4. Ipſum verò poſtea illius conſtructioni annuiſſe *cap. 6. his verbis.* Conſtruxerunt iubente Deo Iſrael, & iubente Cyro & Dario & Artaxerſe regibus Perſarum. Nam vt Darius iſte eſt Longimanus,qui Aſſuëro ſucceſſit, ita poſtremo loco memoratus Artaxerſes eſt Aſſuërus, qui prius impeditum opus, Eſther & Mardochęi cauſa,rebus populi fauere cœpit,vt impleretur illud Daniëlis *9.cap.* quo attribuit 7 primas Hebdomadas de 70.templo & vrbi reficiendæ. Nam ſub 49 annum à Cyro Aſſuërus hoc iuſſit. Continuarunt deinde Darius & Artaxerſes *3.*

Diſtribuit regnum non in 20 prouincias, vt putat Herod. ſed 127.Eſter 1. Niſi fortaſſe per prouincias Satrapias intelligat.

Tertio regni conuiuium illud ſumptuoſum vniuerſo Suſarum populo & cunctis regni principibus inſtruit, de quo Eſther primo. *Seder cap.29.*

Poſt quartum,ſequentibus quinque, Haman molitur Mardochæi perniciem. *Ibid.*

Poſt bellum Gręcum non diu ſuperfuit.

Eſther 3 c.fit mentio anni eius duodecimi.

De rebus Perſicis & aliis Aſiaticis vix certi quicquã habet Gręcorum hiſtoria,ante huius in Gręciam tranſitum,tunc cum Gelon in Sicilia dominabatur. *Pauſan. in Arcadicis.* Olymp.75. *Halicarnaſ. lib. 9.*

Poſt hunc nullus fuit rex apud Perſas magnus (inquit Plato) niſi nomine. Ita cum eius clade cœpit, paulò poſt

3690 Cyrum, imperium Perſarum cadere.

A pugna Marathonia ad Xerſis tranſitum in Gręciam

an.10.*Thucid in proem.*

Marathonia pugna 16 annis poſterior fuit Bruti, primi Rom.Coſs.funere.*Halicarn.*

Tantis claſſibus in Græciam tranſit,vt Helleſponto iuncto, Athóue mõte perfoſſo maria ambularit, terramque nauigarit,maria pedibus peragrans, claſſibus montes. *Cic.2.de Finibus.*

Integrum quadriennium in apparatu belli conſumit, collecto exercitu 5283220 hominũ.*Herod.lib.7.*Annum egit in Europa.

Bellum à Dario patre,vt exteri ſtatuunt, auo, vt ego, poſt Hebræos, ſuſceptum aduerſus Græciam per quinquennium geſſit.Bis io terra victus,tertio,ſed fruſtra, nauale prælium inſtruit.

Omnem librorum copiam, Athenarum vrbe pręter arcem incenſa aſportauit in Perſas. Quos multis pòſt tempeſtatibus, Seleucus Nicanor referendos Athenas curauit.*Gell.lib.6.cap.vlt.*

Græci ſimultates belli huius metu deponunt, & Syncretiſmo facto petunt auxilium à Syracuſano Gelnne, Cretenſibus & Corcyreis.

Pręlium ad Thermopylas memorabile.Nam 300 Lacedęmonij duce Leonida, circiter vicies mille Perſas trucidant.Simile narrat Gellius *lib.3.cap.7.*

Artabani expeditionem illam Xerſis contra Gręcos diſſuadentis,oratio elegans apud Herod. lib.7.vbi mentio vnius Dei oſtendit Perſas à Iudæis fuiſſe inſtructos.

Xerſis bellum deſcribit Herod.lib.8 & 9.

Mardonius Aſſuēri dux Alexandrum Macedonię regem ad Athenienſes legat de pace,quam illi recuſarunt. Cyrſilum in Salamine ſuadeotem recipi conditiones ſeruitutis à Mardonio oblatas,lapidibus Athenienſium viri obruerunt,vxorem ipſius & libros fœminę. *Demoſth. de Corona.*

Sarobazanes & Siſinnius à Mardonio Syriæ & Paleſtinæ pręficiuntur.

Gelon Syrac. Hieronis frater, ad quē multę odę Pindari,Hamilcarem cum 30 millibus trucidat,eo die, quo ad Thermopylas,vel ad Salaminam duce Themiſtocle, dimicatum eſt. *Diod. lib.*11.

Syracuſis tyrannidem inuaſit an,85 ante Dionyſium Seniorem. *Dionyſ.Halic.* Huic ſucceſſit Hieron, deinde poſt annos 12, Thraſibulus frater.*Diodo.*

Pauſanias Lacedęm.ſuſpectus de Xerſis amicitia ſupplicio afficitur. Accuſatus fuit ab Ariſtide Athenienſi belli ſocio.

Demaratus rex Lacedęmoniorum apud Xerſem exulat, Leonida in eius locũ ſuffecto,qoi in anguſtiis Thermopylarum Perſis reſtitit tribus continuis diebus & quarto vicit.

Ariſtides ſumma integritate cenſum de tota Græcia agens & tributũ ſingulis imponens, quo Græci quotannis ad ſumptus bellicos aduerſus Perſas conferrent 460 talenta,Iuſti cognomen eſt adeptus. *Thucydides lib. 1. & Plut.in eius vita.*

Poſt fugam Perſarum, Græci ad mutua diſſidia redeunt.Hinc ſerpet bellum Peloponneſiacum.

Oſtanes primus de Magia commentatus, Xerſem cõtra Græcos comitatus,ſemina artis portentoſæ aſperſit, *Plin.lib.30.cap.1.*

Imarus

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
	∴ ∴	3670
316	*T. Quintio Capitolino 6, Agrippa Menenio Lanato.*	
	∴ ∴	
	Trib. Mil. Conſ. Poteſtate.	
317	*Mar. Æmilio, L.Quintio Cincinnato F.L.Iulio.*	
	∴ ∴	
	Coſſ.	
318	*M. Geganio Macerino 3,L.Sergio Fidenate.*	
319	*M.Cornelio Maluginenſi, L. Papirio Craſſo.*	
320	C.*Iulio 2,L.Virginio.*	
	* *	
321	*C.Iulio 3,vel M.Manlio,L.Virginio 2,vel Q.Sulpicio.*	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	3690

Anni vrbis cō-dite.

Trib.Mil.

322 *M. Fabio Vibulane, L. Sergio Fidenate, M. Foſtio.*

323 *L. Pinario Mamerco, L. Furio Medullino, Sp. Peſtumio Albo.*

Coſſ.

324 *T. Quintio L.F. Cincinnatǫ Penno, C. Iulio Mentene.*

325 *L. Papirio Craſſo, L. Iulio.*

5

325 e DARIVS Longimanus Artaxerſes 2 Pius, annis 40. Cuius annus 32 Nehem. 13 memoratur.
356

Anni mundi.

Imarus rex Lybiæ Ægyptū Perſis ademit cæſo Achemene Aſſuēri fratre. *Thucid. lib.* 1.

3680 Literæ Græcę Maſſiliæ vigent, vſque eo, vt Galli illorum exemplo illarum ſtudio caperentur, & iam pacta & connenta Gręcè ſcriberent. *Strabo lib* 4.

Philolaus Corinthius legem proletariam Thebanis fert.

Scythis in Media belligerãtibus, domi ſeruile bellum exurgit.

Romani, qui proximè decem viros conſilio Hermotimi Epheſij in Græciam & Athenas tunc florentes miſerant, vt Solonis leges decem Tabulis comprehenſas deſcriberent, his duas adiecerunt, paulò ante bellum Peloponneſiacū, an. 60 ab exactis regibus. *Cic. a de Fimb.* ſub 300 an. poſt vrbem conditam. *Gellius lib.* 20 *c.* 1. *Sol. cap.* 2. *Halic. cap.* 2. Earum fragmenta habes, a de Legibus Cic.

Heracliti Epheſij amicus Hermodorus Epheſius, legum Romanarum interpres, ac penè auctor. *Pompo. Iuriſcon. de Origine iuris. Plin. lib.* 34, *cap.* 5.

Inde ROMAE lex de connubio Patrum & Plebeiorum lata. Tribuni militum conſulari poteſtate creati A. Sempronius Atratinus, T. Cloelius, L. Atilius, quibus menſe tertio poſt magiſtratum abdicantibus facti ſunt Coſſ. L. Papyrius & L. Sempronius, vbi ferè deſinit Diony. Halicarnaſſeus. Cenſores creantur. Fames maxima, qua coacti multi ſe in Tiberim præcipitarunt. Sp. Melius ob ſeditionem à C. Seruilio Hala obtruncatur.

Tolumnius Veientium rex Romanorū legatos interficit. Anno ſequente ab A. Cornelio Coſſo interficitur. Peſtis & terræmotus. Fidenę captæ.

Vrbis 322. ſeptuageſimo nono poſt exactos reges Tribuni militum ſubeunt locum Conſulum per annos 43, ſed non continenter. Nam Coſſ. intercalati ſunt vſque ad an. 339.

Volſci victi & vænundati.

3690 e TEMPLVM anno huius Artaxerſis ſexto perfectum eſt. *Ezræ* 5. annis ſcilicet quatuor. Nam cœpit ædificari anno 2. *Seder cap.* 29.

Quod colligi etiam poteſt ex Haggęo & Zacharia. Quare verba 5 capitis tertij Ezræ, *Structuram templi protractam eſse per biennium vſque ad Darij regnum, quòd gentes vicinæ impedirent, ne conſumaretur ædificium omnit tempore vi-*
3730 *tæ Cyri*, ſic ſunt reſtituenda. *Et protraxerunt ſtructuram vſque ad ſecundum annum Darij Regis.*

Huius autem impedimenti interuallum fuiſſe plus minus 46 annorum rectè velut rem vulgo tritam Iudęi aiunt anno ſecundo. Nam tot exiſtunt à Cyro ad ſecundum huius Darij, & Daniel 9 cap. ſeptem hebdomadas huic rei aſſignat.

Septimo eiuſdem Ezras venit Hieroſolymam cum multis Iudęorum millibus. *Ezræ* 7.

Tamen Hebræi ſupponunt Ezram aſcendiſſe Darij ſecundo, ob captatam fortaſſe tum à Zorobabele huius rei facultatem.

Nam Darij ſecundo, iterum Zorobabel reditum procurat hac occaſione captans facultatem, quę per Aſſuērum adempta fuerat. Tres adoleſcentes regij corporis cuſtodes, oblectandi eius cauſa, quæſtionem poſuerunt,

quænam res maioribus polleret viribus. Cum vnus dixiſſet, vinum, alter Regem, Zorobabel tertius, Mulierem, ſed ſupra omnia virtutem: & huius ſapientiam Rex probaſſet, iuſſit, vt ille peteret, quicquid vellet. Ille autem copiam reſtituendę ædis & vrbis popoſcit. *3 Ezr. 3 & 4. Ben Gorion lib. 1. cap. 12.*

Vbi qui hiſtoriá tertij Ezrę improbant obiiciunt non rectè Zorobabelem adoleſcentem dici regnãte hoc Dario qui minimùm ſeptuageſimum anoum ageret, ſi quidem is fuit, qui primo Cyri ad reducendos Iſraëlitas dimiſſus eſt. Sed reſpondeo, ſatis eſſe per Syntheſim, vt è tribus adoleſcentibus, duo tales fuerint. Addo בחור *Babhur* Hebr. non tam ſignificare adoleſcentem ætate, quàm vigore, id eſt, virum ætatis viridis & florentis, quã quis ſibi deligeret, q. electum. Accedit illud R. Selomonis, 1 Par. 22, verſ. 5. Etiam filius 42 annorum vocatur נער *puer.* Exod. 33, verſ. 11. Conſtat enim tum Ioſuë fuiſſe 42 annorum, vel 56 iuxta Talmudicos. Cum ergo Pueri nomẽ tribuatur tam prouecto, Iuuentus & adoleſcentia huiuſmodi pueritiæ incidet in 60 & 70 multo magis. Quemadmodum apud Virgilium magni anni magnos oportet procedere menſes.

Mœnibus cingitur à Nehemia Hieruſalem, Darij huius vigeſimo. *Nehem. 5 & 6.*

Eo enim tertius reditus è captiuitate in Hieruſalem cœpit, Nehemia ductore, qui aſcenderat quidem cum Zorobabele. *Ezr. 1.* ſed quia eius ductu non factus fuerat primus ille reditus, tertius duntaxat ei tribuitur.

Anno autem trigeſimo ſecundo tota exædificata eſt. *Nehem. 5.*

Nehemias eodem anno conſtructis muris redit ad hunc Artaxerſem regem, à quo poſtea reditum impetrat in Hieruſalem. *Nehem. 13.*

Nam hunc eſſe putant Hebræi, cuius ſeptimo Ezras, & vigeſimo Nehemias aſcenderunt, in quorum libris Artaxerſes paſſim nominatur. Eſt autem hoc nomen regię Perſarum dignitatis. *Seder c. 29,* id eſt, nõ Proprium ſed Commune.

Rex Aſſur vocatur. *Ezra 6.* Xerſis filius, *Thucidides,* id eſt, Aſſuëri. Nam ex eo & Eſter genitum Hebræi conſtanter tradunt.

Cuius & ſecundum fuiſſe putant Septuageſimum captiuitatis contra ſententiam Daniëlis cap. 9, qui eam confert in primum Darij Medi, *de quo illic.* Quamquam captiuitatem intelligunt non tranſmigrationem ſimpliciter, ſed & euerſionem templi factam ſub Sedechia. Nam etiam illud interuallum eſt contractius.

Vſus eſt Zorobabele conſiliario & cuſtodum regij ſui corporis principe loco Daniëlis. *Ioſeph. ben Gorion lib. 1. cap. 1.*

Apud Profanos primus eſt Artaxerſes. Nam duos tantum faciunt Longimanum & Memnonem. Atqui Ezras Aſſuërum etiam ſiue Xerſem Artaxerſem vocat.

Artabani ſcelus, qui victum tertio prælio Xerſem trucidarat Patri ſuccedens vlciſcitur.

Aliqui Nehemiam à conſequente Artaxerſe miſſum Hieroſolymam putant, vt illa ageret, quæ eius libro continentur. Sed perperam. Nam apertè erat pincerna illius, qui Aſſuëro ſucceſſit.

Angelus

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi
325		3690
	Ieſu filio Ioſedec, Ioachim & Eliaſib per ordinem põtificibus.	
	Meſulam duce Iuda.	
	Haggeo & Zacharia prophetis.	
	Alexandro Amyntæ filio rege Macedoniæ, deinde Perdica an. 28.	
	Lacedæmoniorum Agi Archidami F. an. 27, deinde Ageſilao Agidis fratre an. 29.	
365		3730

Anni vrbis cõdita.

∴ ∴

Syracuſanorum Hierone, deinde Traſibulo an. 1, ſub quo Syracuſæ ſe per annos ferè 60 in libertatem vindicarunt, donec Dionyſius ſenior Remp. inuaſit.

Rom. Coſſ.

326 *L. Sergio Fidenate 2. Hoſtio Lucretio Tricipitino.*

327 *A. Cornelio Coſſo, T. Q. Cincinnato Penno 2.*

∴ ∴

328 *C. Seruilio Hala, L. Papirio Mugillano.*

Trib. Mil.

329 *T. Quinctio Penno, C. Furio, M. Poſtumo, A. Cornelio Coſſo.*

* *

∴ ∴

Anni mundi.

Angelus precatur pro Hieruſalem & Iuda, quibus (inquit) ò Domine, iratus es his 70 annis iamdudum exactis. *Zach.* 1. Sic enim locus debet intelligi. Nam ſeptuaginta captiuitatis anni iampridem finierant, nempe ſub

3690 imperij Cyri principium.

Tum Zorobabel filius Salathiel, & Ioſuë filius Ioſedec, cœperunt ædificare templum Dei, & cum eis Prophetæ, maximè Haggæus & Zacharias. *Ezra* 2, id eſt, ſecundo Darij, *Hag.* 1. *Zach.* 1, cùm antea ſub Cyro vix altare perfeciſſent. *Ez.* 3.

Ezras ab exilio reuerſus, academiam Hieroſolymis inſtituit, omni diſciplinarum genere refertam, ex qua multi inſignes viri, ſeorſum Scribę & Legiſperiti prodierunt, qui iidem in Euangelio videntur.

Quin & auctor fuit primò verſuum, ſiue periodorum, & pauſarum Scripturæ. 2 Diuiſionis librorum ſacrorum, vt Legis in quinque, Prophetarum in octo, Hagiographorum in nouem. 3 Parſijoth & Sedarim, id eſt, ſectionum Legis pro numero Sabbatorum anni. 4 Paragraphorum per minuſcula ם & פ expreſſorum, in quos illas ſectiones ſubdiuidunt pro reliquorũ dierum, nempe operariorum, lectione. 5 Characterum hodiernorum, quòd veteres à Samaritanis hæreticis, & plerisque aliis Orientis profanis populis vſurparentur.

Arcam priori ſimilem in templo à ſe ædificato Iudæi dedicarunt. Nam prior à Moſe ædificata ita fuit abſcondita à Ieremia, vt nunquam reperta ſit. *Epiph. & trad. Hebr.*

Darius omnibus modis Iudæis fauet, fortaſſe quòd filius eſſet Eſtheris, & certe eius annis Regina Eſther vidua mater videtur multum potuiſſe, & liber Ezræ & Nehemiæ Mardocheum nominat.

A Græcis etiã, vt Suida, dicitur Artaxerſes, ad quem Themiſtocles fugit, (*Thucidides lib.* 1, *Etſi Diodorus, Cic. & Valerius Max. ad Xerſem dicant.*) quamuis patrem Xerſem antea turpiter profligaſſet. Mirum eſt Hebræos ferè, hunc eſſe opinari, qui victus ſit ab Alexandro.

Iubet Iudæos repetere ædificationem & vrbis & templi. *Ezræ* 6. collatis muneribus & priuilegiis ampliſſimis. Hinc à fluuio Babylonis Ahaua Hieroſolymam Ezras ſcriba cum multis aliis conſcendit, & ædificauit murum ciuitatis. *Ezra* 7, *& ſeq.*

Deinde à Suſis caſtro ſiue vrbe munitiſſima poſt annos 13 Nehemias regius pincerna, Eliaſib põtifice. *Nehem.* 2. *& ſeq.* vſque ad 12 ad cingendam mœnibus & portis vrbem, quæ ad hoc tempus pagi inſtar remanſerat.

Nam anno Longimani vigeſimo mittitur Hieroſolymam, vt eius inſtaurationem iuuet. Reperit ignem, quo ſacrificia incendi ſolebant. 2 *Mach.* 1. In Nephtar, vbi fuerat per ſacerdotes ſub Nabugdonozore conditus.

Cúmque ſua legatione fuiſſet perfunctus, ad regem reuertitur, donec an. eius 32 rediret ad corrigẽda quædam peccata & corruptelas abſente ſe ſubortas. *Ipſe cap.* 13, *ſine vlt.*

Nec verò cuncti rediere. Etenim exulum multitudo, *vt Ioſeph. Ant. lib.* 18. *c.* 12, *& Talmud. narrant*, vrbẽ ad Euphratis ripam cõdidere, quã Chaldaïca voce (paulatim enim Iudæi Babylonem abducti, ibique 70 an. exilio & ſeruitute preſſi, linguam Hebraïcam dedidicerant, ſeni-

3730 bus vita defunctis; & pueris linguã peregrinam imbibẽ-

tibus) Neardéa.q.fluuium ſcientię appellarunt.

Synagogis atque Academiis conſtructis, quę in multa ſæcula omni ſcientiarum genere floruerunt.

Vnde longo poſt tempore ſub annum Chriſti 470. Talmud Babylonicũ multa rerum cognitione plenum ediderunt. Ad quorum imitationem cęteri, quos in Iudæam Zorobabel, Ezras & Nehemias reduxerant, Hieroſolymis gymnaſia multa literarum inſtituerunt, Talmúdque Hieroſolymitanũ altero quatuor partibus minus tandem euulgarunt, per R. Iohanan centum annis, antequam R. Aſe vulgaret Babylonicũ, cuius contextus Miſna appellatus, extabat beneficio R. Akibę, ſub Antoninis. *R. Moſe in præfat. Maiemonim.*

Diebus Meſullam ducis Iuda cœpit imperiũ Gręcorum innoteſcere.

Hippocrates Pythagoræ diſcipulus, medicinam, quæ quingentis annis poſt Æſculapij mortem latuerat, in lucem reuocat. Mardochæi & Eſther contemporaneus. *R. Abr. in Cabbala hiſt.*

Vigeſimus fuiſſe traditur per lineam paternam ab Æſculapio, per maternam decimus octauus ab Hercule. Ergo Æſculapius & Hercules non tam ſunt antiqui quàm vulgo exiſtimantur.

Libros eius publicarunt duo filij Draco & Theſſalus, quos æquales habere potuit Socrates.

Democritus ridens hominũ vanitatem. Bacchilides.

Gręcia ab extremis bellis quieſcẽs in duas partes ſciſſa propter Piſiſtratidas bellis inteſtinis feruet, de quibus Thucidides. Hinc bellum Peloponeſiacum ſub an. vrbis Romæ trecenteſimũ. *Plinius lib.* 30. *cap.* 1. Hunc verò habuit exitum, vt tandem anno poſt varios caſus 27 Athenę à Lyſandro captæ muris nudarentur, & victi Athenienſes Lacedæmoniis ſuccumberent.

Bellum Samium, cui vt & Peloponneſiaco Aſpaſia Periclis amaſia, & tandem vxor, quæ Rhetoricam Athenis docuit, præbuit cauſam.

Pericles bellum illud Pelopon. mouit, ne daret pœnas 50 talentorum, quæ depeculatus fuerat, præpoſitus ſumptibus Eburneæ Mineruæ, quam Phidias cõficiebat. *Suid. in Phidia.*

Simonides Melicerta, Cambyſis Dariíque regnum & Xerſis naualem pugnam deſcribit.

Protagoras, cuius diſcipulus Ecatæus Mileſius, Gręcorum primus proſa oratione hiſtoriam vulgauit. *Suidas.*

Eum ęmulari paulò poſt Herodotus, Thucidides, Hellanicus, ſub Amynta rege Macedonum. *Suidas. Gellius lib.* 15, *cap.* 23.

Lyſis Pythagoræ familiaris, Epaminondæ præceptor.

Anaxagorę diſcipulus Archelaüs Mileſius, qui ex Ionia primus phyſiologiam Athenas & in Gręciã detulit, præceptor Socratis. *Suidas.*

Peloponneſiaci belli tempore, Metho Aſtronomus vixit, & ſtultitia euaſit tempeſtatem, in quam pręuiderat caſuros Athenienſes.

Ab eo Methonis annus, quem eſſe aureum numerum docet *Diod. lib.* 12.

Cyclum decemnouennalem vocant Aſtronomi, quoniam annis 19 luna cunctas ſuas varietates abſoluit, & ad ſua

Anni vrbis cõdita.		*Anni mundi.*
	∴ ∴	3690
330	*A. Sempronio Atratino. L. Furio Medullino. L. Quinctio Cincinnato, L. Horatio Barbato.*	
331	*Ap. Claudio Craſſo decemuiri f. L. Sergio Fidenate, Sp. Nautio Rutilo, Sex. Iulio Iulo.*	
	Romæ Coſſ.	
332	*C. Sempronio Atratino, Q. Fabio Vibulano.*	
	Trib. Mil.	
333	*L. Manlio Capitolino, L. Papirio Mugillano, Q. Antonio Merenda, L. Seruilio Structo.*	
	Coſſ.	
334	*T. Quinctio Capitolino N. Fabio Vibulano.*	
335	*Interregno anni vnius.*	
	Trib. Mil.	
336	*L. Quinctio Cincinnato 3. L. Furio Medullino 2. M. Manlio Capitolino, A. Sempronio Atratino.*	
337	*Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, Sp. Naucio. C. Seruilio.*	
338	*L. Sergio Fidenate, M. Papirio Mugillano, C. Seruilio Priſci f.*	
339	*Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, L. Seruilio Structo 2, Sp. Veturio Craſſo.*	
		3730

Anni vrbis cõdita.	
340	*A.Sempronio Atratino 3, M.Papirio Mugillano 2, Sp.Nautio Rutilio 2, Q.Fabio Vibulano.*
341	*P.Cornelio Coſſo, Quintio Cincinnato, C.Ualerio potito, N.Fabio Vibulano.*
342	*Cn.Cornelio Coſſo, L.Valerio Potito, Q.Fabio Vibulano 2, P.Poſtumio Regillenſi.*
	Romæ Coſſ.
343	*A.Cornelio Coſſo, L.Furio Medullino.*
344	*Q.Fabio Ambuſto. C.Furio Pacilo.*
345	*M.Papirio, C.Nautio Rutilo.*
346	*M.Æmilio, C.Ualerio.*
347	*Cn.Cornelio Coſſo, L.Furio Medullino 2.*
	Trib.Mil.
348	*C.Iulio Iulo, P.Cornelio Coſſo, C.Seruilio Hala.*
349	*L.Furio Medullino 2, C.Ualerio Potito 2, N.Fabio Vibulano 2, C.Seruilio Hala 2.*
350	*P.Cornelio Coſſo 2, N.Fabio Ambuſto, Cn.Cornelio Coſſo 3, L.Valerio Potito 2.*
351	*T.Quinctio Capitolino, A.Mãlio, T.Quinctio Cincinnato, L.Furio Medullino 3, C.Iulio Iulo 2, M.Æmilio Mamercino.*
352	*C.Valerio Potito 3, M.Sergio Fidenato, C. Fabio Ambuſto. P. Cornelio Maluginẽſi, Sp.Nautio Rutilo 2, Cn.Cornelio Coſſo.*

Anni mundi.

ad ſua principia reuertitur. In eo deſcripti erant ortus omnes & occaſus, item prognoſtica tempeſtatum, ſerenitatum, & ſtatus totius illius temporis.

3690 A diſceſſu Xerſis ad initium belli Pelopõneſiaci anni 50 intra quos Græci imperium ſuum in magnam potentiam prouexerunt. *Thucyd.li.*1 à Piſiſtrati tyrannide an. 150 è *Iuſt.*

Milo Crotoniates.

Alcibiades, Lyſander, Thraſibulus, Conon.

Architas Tarentinus, qui primus Geometriam cum Mechanica coniunxit.

Eudoxus exemplo Architæ Mathematicus mechanicus, primus faſtos & certam temporum & motuum cœleſtium rationem ab Ægyptiis acceptam, Græcis tradidit.

Cimon, Empedocles, Pericles Themiſtoclis ſucceſſor, Gorgias Rhetoricæ inuentor aut certè illuſtrator. Æſchylus, Sophocles, Euripides tragici.

Sophocles annis 17 Socrate ſenior, moritur poſt Euripidem annis ſex.

Pindarus Empedoclis diſcipulus.

Themiſtocles ad Artaxerſem Xerſis filium nuper regnare incipientem exul confugit. *Thucyd.lib.*1.

Superiori Darij bello militis officio functus, contra Xerſem dux fuit. Quæ externi duobus Perſarum regibus Dario 1, & Xerſi, Hebræi vni Aſſuëro tribuunt, non improbabiliter. Nam hæc bella, vt audis, ſeſe ferè attigerunt.

Herodotus pater hiſtoriæ Ciceroni 1 de leg. quia è primis Græcorũ hiſtoricis. Quem tamen nõn hiſtoriam ſed Mythihiſtoriam, id eſt, hiſtoriã fabuloſam ſcripſiſſe cenſet Strabo *lib.vlt.* Eam paulò ante Cyrum incepit. Meminit Apryis, cuius mentio Ierem. 44 & prælij inter Necao & Aſſyrios, in quo Ioſias interfectus. *4 Reg.* 23. Peruenit ad octauum Aſſuëri & quinquageſimum ante bellum Peloponneſiacum.

Thucydides ſe ſub Longimano viuere ſcripſit. Summatim initio deliniat hiſtoriam annorum 50 ab Aſſuëro ſiue Xerſe, vſque ad initium belli Peloponneſiaci. Eius poſtea narrationem prolixè octo libris perſequitur vſque ad annum belli vigeſimum.

Atheas fundator regni Põtici, pòſt Artabazes à ſeptẽ Perſis oriundus. *Florus lib.3.cap.*5.

Socrates Ethicæ, nouæ tunc Philoſophiæ, magiſter è ſtatuario & lapidum ſculptore, in carcere cicuta necatus, auditor Anaxagoræ, Damonis, denique Archelaï.

Euclides, Phocion, Dionyſius tyrannus Syracuſanorum.

Ariſtophanes tetrametri & octometri carminis inuentor. *Suidas in Octometro.*

Bellum inter Thraces & Perdicã Alexandri F.Macedoniæ Regem.

Sicilia à populo regitur. Poſt reſtituitur Dionyſius. Hinc Dion, &c.

ROMAE paulò pòſt Tribunos & ędiles primum per ſeditionem à plebe creatos, conſtituũtur ab eadem Cenſores, & pręfecti annonę. *Gellius lib.17.cap.vlt.*

Siccitas & fames. Romani à Veientibus fuſi. Bellum cõtra Volſcos. Seditio ſeruorum. Coloni Lauicos miſſi.

3730 Volę captę. Poſtumius Regillenſis propter arrogantiam

à militibus damnatus.

Ferentum captum.Peſtilentia,Fames.Caruentana ab Æquis recuperata. Quæſtores ex plebe creari. Dictator de Æquis & Volſcis triumphat.

Anxur captum.Stipēdium primum è publico datum. Equites primùm equis merere incipiũt.Tributũ tribuni Mil. ann. 355 dare prohibent. Furio Camillo ſe Faliſci dedunt.

Celtiberi Prætorem Romanum cum exercitu trucidant.

Tribunis militaribus pro Coſs. Romæ regentibus ad annum ferè conditæ vrbis 347 triginta tyranni Athenienſibus prępoſiti ſunt,& in Sicilia Dionyſius ſuperior tyrannidem tenuit,*lib.17 Gellius.*

Euhemerus ex ciuitate Meſſana res geſtas Iouis & cæterorum deorum hiſtoriam texit è titulis & inſcriptionibus ſacris, quæ in antiquiſſimis templis habebantur, maximéque in ſano Iouis Triphilij.Quam hiſtoriam interpretatus eſt Ennius. *Cic. 1 de Nat. Deorum.* Ab Euhemero & mortes & ſepulruræ demonſtrantur deorum in ſacra hyſtoria.*Sextus Empyricus lib.4 Pyrrhonio.& lib.8 contra Mathematicos.*

Ex Ætna monte primum ignis erupit.

Hoc tempore literæ & artes, etiam mechanicæ, quæ ſub præcedentibus ſapientibus & philoſophis Italicis & Ionicis fuerant hactenus infantes, incrementum penè virile adipiſcuntur. Mox ita perficiũtur, vt Socrates meritò diceret. Si Bias vnus è Septem, aut Dædalus Athenienſium ſtupor ad nos rediret,irrideretur.

Bryſo Heracleotes, cum Euclide Megarenſi contentioſam Dialecticam introducit. *Suidas in Socrate.*

Pyrrho iſtorum diſcipulus hinc anſam arripuit dubitandi de rebus omnibus. Hinc Pyrrhoniorum ſecta. Nempe nimium altercando veritas amittitur, acquiritúrque inſcitia.

Carthaginenſes cum Syracuſanis bellum gerunt. Re infœliciter geſta bellum in Sardiniam transferunt, duce Mateo. Cui Mago ſuccedit,qui primus omnium ordinata militari diſciplina Pœnorum imperium, non minus bellandi arte,quàm virtute amplificauit.*Iuſtinus.*

Dionyſius ſenior fugatis Carthaginēſibus Siciliæ totius occupauit imperium.Deinde copias in Italiam traiecit contra Græcos.Locros pacta amicitia cum Gallis, qui Romam vaſtauerant,expugnauit.

Amilcaris Magonis filij tempore legati à Dario veniunt, afferentes edictum, quo Pœni humanas hoſtias immolare & canina carne veſci prohibebãtur, iubebantúrque corpora potius cremare, quàm terra condere, petentes ſimul auxilia contra Græciam.*Iuſtinus lib.19.*

Agide Archidami F. regnante primum pecunia influxit in Spartam, per Lyſandrum ducem, qui implens opulentiæ cupiditate & luxu patriam, deportánſque ex præda aurum & argentum, Lycurgi conuulſit leges. *Plutarch.in Lycurgo.*

Quo anno mortuus eſt Darius relictis duobus filiis, Artaxerſe & Cyro, Athenis Lacedæmonij rectores 30 præfecerunt, Lyſandróque Rempub. formandam tradiderunt. Siculi autem Dionyſium in exilium pepulerunt.

Mortuus tamē dicitur circa finem anni ſeptimi belli Pelopon-

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
		3690
	∴ ∴	
353	*M. Æmilio Mamertino 2, M. Quinctilio Varo, L. Valerio Potito 3, L. Iulio Iulo, Ap. Claudio Craſſo, M. Poſtumio, M. Furio Camillo, M. Poſtumio Albino.*	
	∴ ∴	
354	*C. Seruilio Hala 3. Q. Sulpicio, Q. Seruilio, A. Manlio 2, L. Virginio, M. Sergio 2.*	
355	*L. Valerio Potito 4, Cn. Cornelio Coſſo, M. Furio Camillo, L. Iulio Iulo, C. Fabio Ambuſto, M. Æmilio Mamertino 3.*	
356	*P. Licinio Caluo, P. Mœnio, L. Titinio, P. Melio, L. Furio Medullino, L. Publicio Volſco.*	
357	*M. Veturio. M. Pomponio. C. Duilio, Volerone Publicio, Cn. Genucio, L. Atino.*	
358	*L. Valerio Potito 5, L. Furio Medullino 3, M. Valerio Maximo, Q. Seruilio Fidenate 2, M. Furio Camillo 2. Q. Sulpicio Camerino 2.*	
	* *	
359	*L. Iulio Iulo, A. Poſtumio Regillenſi, L. Furio Medullino 4, P. Cornelio Maluginenſi. L. Sergio Fidenato, A. Manlio.*	
		3730

Anno vrbis cõdita.

360 *P. Licinio Caluo, L. Ticinio 2, P. Maenio 2, P. Maelio 2, Cn. Genucio 2, L. Atilio 2.*

361 *P. Cornelio Coſſo, P. Cornelio Scipione, C. Fabio Ambuſto 3, L. Furio Medullino 5, M. Valerio Max. 2, Q. Seruilio 3.*

362 *L. Furio Medullino 6, Sp. Poſtumio, C. Æmilio, P. Cornelio 2, L. Valerio Poplicola, M. Furio Camillo.*

6

363 f ARTAXERSES tertius regnaſſe dicitur an-
Nehe.1. nis 49.
412

Ioiada, Ionathan, denique Iaddo pontificibus.

Meſullam duce Iuda.

Archelao an. 4, rege Macedonum, & per ordinẽ Pauſania an. 1. Amynta an. 19. Perdica an. 6. Philippo Amyntæ an. 20.

Lacedæmoniorum Ageſilao Agidis fratre, deinde Archidamo eius fratre an. 23, Agi Iuniore an. 9.

Syracuſanorum poſt regnum Dionyſio Seniore an. 38, deinde Iuniore an. 22. Dione an. 12.

Anno mundi.

Peloponneſiaci, quo Lacedęmonij ab Athenienſibus ad Pylum ita coarctati ſunt, vt pacis conditiones petierunt, à *Thucyd. lib* 4. quaſi illud bellum adhuc annos vi-
3730 ginti durauerit. Vix enim confici potuit annis 27.

Mortuo Longimano multi motus in Perſide. Inde cõfuſa eſt ſucceſſio apud hiſtoricos. Nam mox Xerſem & Sogdianum regnaſſe Euſebius aſſerit. Darium Thucydides.

Ægyptus defecit.

f QVIDAM (minus rectè) non ſuperiorem, ſed hunc putant eſſe Artaxerſem, ſub quo à Nehemia vrbs mœnibus cincta eſt, & templum ornamenta ſua obtinuit. *Nehem. 2. & ſeq.*

Et Ezras venit in Iudæam cum mandatis ad res populi componendas, *cap.* 7 annis ante Nehemiam tredecim.

Vtut ſit, Nehemias redit ad Regẽ an. 32 imperij eius. Nam per annos 12 rexit populum. *Nehem. 5.* Et rurſum in fine dierum (.i. extremo imperij Artaxerſis) permittente Rege reuerſus eſt Hieruſalem. *Nehem.* 13. vbi & diu poſt hunc ſuum reditum, mortuo Artaxerſe, ſiue hoc ſiue ſuperiore vixit. Facit enim mentionem Darij regis Perſarum (nouiſſimi) *cap.* 12, *verſ.* 22.

3730 Bibliothecam inſignem Hieroſolymis inſtruit, ac libros, tam ſacros quàm profanos in ea reponit. 2 *Mac.* 2.

In loco ignis ſacri olim à Sacerdotibus reconditi re-
3779 perit aquam craſſam, qua vſus eſt ad ſacrificia purificanda. Ibi ob ædita miracula ædificauit templum Rex Perſarum. Locum vocauit Nehemias Nephtar & Nephi .i. Purificatio. 2 *Marc.* 1. Videtur poſtea fuiſſe probatica Piſcina. *Ioan.* 5.

Huius tempore viguiſſe Iudith (etſi ferè locetur ſub Cambyſe, vel Dario Hidaſpis, quem Aſſuërum vocant) in cuius hiſtoria nominetur Nabugdonozor, idque ex Bagua ſpadone, qui fuit in caſtris Holofernis, deprehendi: cuius quoque meminerint ſub hæc tempora externi ſcriptores, putat Seuerus Sulpitius lib. 2. hiſt. Sed iam retinendam hiſtoriæ ſimplicitatem in Nabugdonozore docuimus.

Ariſtoteles præceptor Alexádri, Demoſthenes, Diogenes, Æſchines.

Darius Nothus res Memnonis adhuc pueri regio penè titulo adminiſtrat annis 19. Vnde à profanis ei præponitur, quaſi poſt Longimanum confuſa ſit Perſicorum regum ſucceſſio.

Vt autem ante hũc profani hiſtorici ſtatuunt Darium Nothũ, ita poſt eum Ochum an. 23. Arſamem 3. Deniq; Darium, quem Alexáder Macedo deleuit, vt decem ſint Perſarum reges.

Sed ignorant hiſtoriam Perſicam, quæ ſic habuit. Artaxerſe tertio, quem & Darium Perſam nominari *Nehem.* 12. plerique putant, puero admodum à Longimano ſiue patre ſiue auo relicto, Satraparum ambitione variis caſibus iactatum eſt imperium, vt neſcias penes quos rerum ſumma foret. Nam primum Darius Nothus gubernacula inuaſit ſe pro tutore gerẽs, quod maritus eſſet Sororis Longimani.

Hinc fratribus in ſe inuicem armatis, Ochus, Arſamis, donec Bagoas Eunuchus Ocho & Arſami interfe-
3779 ctis, Artaxerſem iam virum omni tyrannorum metu li-

berarer. Hinc Philo nec Darij Nothi, nec Arſamis meminit.

Quin & iſti titulo regio innotuerunt Græcis, quòd foris bella gererenr, velut Proreges, dum intus imperarer Artaxerſes iuxta legem Perſicá, cuius recordatur Herodotus.

Adde fuiſſe reges ratione adminiſtrarionis, non iuris. Sic 1 Paralip. 5. interprete Kimhi, Ioatham dicitur regnaſſe remporibus Ieroboam filij Ioas, cum ramen Ieroboam 38 annis mortuus ſit, priuſquam Ioatham fierer Rex. Nempe erat rex viuente Patre Ozia rarione adminiſtrationis, quaſi prorex, quòd ea eſſer Parer excluſus proprer lepram. Non autem Iutis, quod non niſi obrinuit poſt Patris obitum.

Cyri iunioris huius rertij Artaxerſis frarris ἀνάβασις, quam deſcribir Xenophon Philoſophus & Hiſtoricus.

Græcorum alij ſe adiungunr Cyro, vt ipſe Xenophon, conſulro ſuper hoc Socrate, alij Memnoni Artaxerſi.

Cytus iunior propter inſidiarum ſuſpirionem in carcerem à fratre coniectus, poſt liberationem, aulicos ſibi conciliabat, copias clam cogebat, literas interim ad frarrem blãditiarum & aſſenrationum plenas mittebat, quibus vel poſcebat aliquid, vel Tiſſaphernem accuſabat, carcetem ſuum refricans, redire in aulam ſibi eſſe rurum negabat, ſtudio matris ad id iuuabatur, quæ Regi omnes ſuſpirioneseripiebat, ira vt Rex ſibi ſtrui inſidias non anre animaduerterit, quàm ſe numeroſiſſimo exercitu obtui vidit. Hine ctuenta illa prælia à Xenophonre in Exped. & Plutarcho in Artaxerſe explicata, in quorum vlrimo, niſi Cyrus occubuiſſer, Rex perierat.

Xenopbon, Herodorum & Thucydidem ſequurus, in Hellanicis hiſtoriam bellotum Græcorum Thucydidis morte interruptam narrat, vſque ad prælium ad Mantineam. Bellum quoque Ciuile Memnonis Artaxerſis, & Cyri iunioris. Cyri partes ſequutus inſtitutionem Cyri maioris veluti recentem deſcripſit.

Philoſophorũ primus hiſtoriam ſcripſit, & exercitum duxit, atque adeò incolumem ex vltimis Babyloniæ finibus reduxir, aſperrimis itineribus, & per barbaras gentes arque Græcis infeſtiſſimas.

Creſias medicus captus in bello Cyri minoris ab Artaxerſe, & in gratiam receptus, ſctibit de rebus Perſicis, certius, vr ipſe ait, quàm Hetodotus & alij.

Ariſtippus, Iſocrates, Polybius, Praxiteles ſculptor, qui primus omnium ſpeculum fecir. Meraſthenes.

Plato apis arrica, Moſis æmulus, ſiue Moſes articus, ex Numenio Pythagorico, qui rertius Philoſophorum poſt Anaxagoram & Pythagoram in Ægyptum deſcendit, vt philoſophiam, ex qua diuini cognomentum eſt conſecutus, diſceret.

Tredecim annis fuit Heliopoli cũ ſacerdotibus. Annos 20 habitauir cum Socrate, natus poſt initia belli Peloponneſiaci.

E Lyceo ſcholam in Academiam inter ſyluas tranſtulit. *Suidas.*

Mauſolus Carię rex, cui ab Artemiſia vxore Mauſoleũ extructum eſt; obiit, an. 2. Olympiadis 100. *Plin. lib. 36. cap. 5.*

Ariſto-

Anni vrbis cõditæ.	Romæ Tribuni ſmilitum.	Anni mundi.
		3730
363	*L. Lucretio Flauo, S. Sulpitio Camerino.*	
364	*L. Valerio Potito, M. Manlio Capitolino.*	
	Trib. Mil.	
365	*L. Lucretio, L. Furio Medullino 7, S. Sulpitio, Agrippa Furio, M. Æmilio, C. Æmilio 2.*	
366	*Q. Fabio Ambuſto, Q. Sulpitio Longo, duobus fratribus Q. Faby. Ambuſtis. Q. Seruilio 4, S. Cornelio Maluginenſi.*	
367	*M. Furio Camillo Dictatore.*	
368	*L. Valerio Publicola 2, A. Manlio; L. Virginio, L. Æmilio, P. Cornelio, L. Poſtumio.*	
36[illegible]	*T. Quinctio Cincinnato, L. Aquilio Coruo, Q. Seruilio Fidenate 5. L. Lucretio Tricipitino, L. Iulio Iulo, S. Sulpicio Ruſo.*	
370	*L. Papyrio, C. Sergio, L. Æmilio 2, C. Cornelio, L. Menenio, L. Valerio Poplicola 3.*	
371	*M. Furio Camillo, L. Horatio Puluillo, Ser. Cornelio Maluginenſi, L. Quinctio Cincinnato, Q. Seruilio Fidenate 6, P. Valerio.*	
372	*A. Mãlio, L. Quinctio Capitolino, P. Cornelio, L. Papyrio Curſore 2, T. Quinctio Capitolino, C. Sergio 2.*	
373	*Ser. Cornelio Malugin. 3, P. Valerio Potito 2, M. Furio Camillo 5, S. Sulpitio Ruſo 2, C. Papyrio Craſſo, T. Quinctio Cincinnato 2.*	3779

Anno urbis cōdita.	* *	Anni mundi.
374	*C. Valerio 4, L. Lucretio, A. Manlio 3, L. Æmilio, S. Sulpicio 3, M. Trebonio.*	3730
375	*Sp. Papyrio, Q. Seruilio. L. Papyrio, C. Sulpicio, S. Cornelio 4, L. Æmilio 4.*	
376	*M. Furio Camillo 6, L. Furio, A. Poſtumio Regillēſi. L. Lucretio, L. Poſtumio Regillenſi, M. Fabio Ambuſto.*	
377	*L. Valerio 5, L. Menenio 2. P. Valerio 3, P. Papyrio, C. Sergio 3, Ser. Cornelio Maluginenſi.*	
378	*P. Manlio, C. Sextilio, C. Manlio, M. Albinio, L. Iulio, L. Antiſtio.*	
379	*Sp. Furio, P. Clœlio, Q. Seruilio 2, M. Horatio, C. Licinio, L. Gegania.*	
380	*L. Æmilio, S. Sulpicio, P. Valerio 4, L. Quinctio Cincinnato, C. Veturio, C. Quinctio Cincinnato.*	
381 uſq. ad 385	*C. Licinio Stolone, L. Sextio, Tribunis Plebis, per annos quinque.*	
	Trib. Mil.	
386	*L. Furio, A. Manlio. Ser. Cornelio, P. Valerio, Ser. Sulpicio, C. Valerio.*	
387	*Q. Seruilio, M. Cornelio, C. Veturio, Q. Quinctio, A. Cornelio, M. Fabio.*	
	* *	3779

Ariſtoteles præceptor Alexandri Magni, naturæ genius 400 volumina conſcribit. *Suidas.* 20 annis audiuit Platonem. *Laërtius.*

Decem oratores, quorum principes Æſchines & Demoſthenes, qui ſic Thucydidem eſt admiratus, vt eum totum ſua manu octies deſcripſerit. *Lucianus.*

Lacedæmonij ab Athenienſibus apud Corinthum, duce Phormione, ſuperati, Imperium Græciæ ſummū poſt bellum Peloponneſiacum vix tenuēre an. 12. *Polyb. lib. 1.*

Thebani Lacedæmonios duce Epaminonda apud Leuctra ſuperauerūt. Pugna Leuctrica è ſeminario belli Peloponneſiaci. *Gellius lib. 17. cap. vlt.*

Ab ea ad Philippi mortem an. 35.

Ageſilaus rex Lacedæmoniorū in Aſia contra Perſas.

Circa annum vrbis 400 Philippus Amyntæ filius Macedoniæ regnum adipiſcitur, ſimul & Alexandrum gignit. *Gellius lib. 17. cap. vlt.* Paucis inde annis pòſt, Plato in Siciliam proficiſcitur. *Ibid.*

Apud Cheroneam memorabili prælio Athenienſes vincit, de quo mox. *Ibid.*

Anno regni eius ſexto, bellum ſacrum ſiue Phocenſe decennale exoritur inter Phocenſes & Thebanos, ob templum Delphicum à Phocenſibus ſpoliatum. *Diodor. Pauſan.*

Dionyſius iunior Syracuſanorū tyrannus, apud quem Plato aliquantiſper vixit, cædibus vrbem replebat, vt victis pater. Quare in exiliū pulſus, Corinthi ludi magiſtrum egit, & patris ſacrilegia pœnis luit. Huic Agatocles figulus tandem ſucceſſit annis 7 poſt Alexandri Magni mortem.

Dion Platonis amicus, poſt 12 annos, Dionyſio in exilium Corinthium eiecto, Syracuſas occupat. Sed paulò pòſt interficitur.

His aiunt temporibus Sicambros ſiue Francos, armis Gothorum & Suecorum pulſos ab oſtiis Danubij in Germaniam inuaſiſſe.

Anaximenes Rhetor alter Alexandri Magni præceptor.

Demoſthenes ſuperſtes fuit Alexandro, vſque ad Antipatrum, qui ipſi in regno Macedoniæ ſucceſſit. *Suidas in Antipatro.*

Antiſthenes Socratis diſcipulus, Cynicę philoſophię auctor. Diogenes iſtius ſucceſſor. *Suidas.*

Gręcę ciuitates dum imperare ſingulę cupiunt, imperium omnes perdiderunt, & Philippi iugum ſubierunt.

Ochus Sidonem ſubuertit, Ægyptum recepit, Nectenabo Rege fugiente in Æthiopiam cum multa pecunia, de quo Plutarch. in vita Ageſilaï. Foris bella gerens titulo regio innoteſcit, cùm interim domi regnaret Artaxerſes.

Prorex ſcilicet eius foris erat. Cuius crudelitas celebratur apud Iuſtinū, Ælianū, Plutarchum in Artaxerſe.

In Nectenabo Ægyptiorum regnum deſtructum eſt, quod à Nabugdonozore ſubactum ad Cyrum peruenerat. Inde defectione inita regem aſciuerat. *Euſeb.*

Bagoas Spado eius, natione Ægyptius, Ochum interfecit ob irriſum Apim & contemptam Ægyptiorum religionem. *Ælia. li. 6 variæ hiſt.* Anno principatus eius 23.

Poſt tranſactum in Ægypto diuturnum bellum, pluri-

mos Iudæorum in Hyrcaniam ad Caſpium mare tranſfert, quos ibi vſque hodie ampliſſimis generis ſui incrementis conſtat conſiſtere, atque exinde quandoque eruptuos opinio eſt. *Oroſ. lib. 3, cap. 7.*

Carthaginenſes cùm eorum regnum floreret, Oceanum Atlanticum dimenſi ſunt, terráſque aperuerunt, in quibus erant arbores pulcherrimæ, & cœlum ſaluberrimum. Quare cùm multi eo nauigarent, & capti amœnitate loci non reuerterentur in patriam, eius ob bella & áſperitatem pertæſi, pœna capitis cautum eſt, ne quis deinceps in eas terras nauigaret, nempe ne Africa habitatoribus exhauriretur. Atque ita huiuſmodi nauigatio deſiit. *Ariſtot. de mirabilibus auditionibus.* Ea eſt America & Braſilia, quò Afrorũ colonias perueniſſe ex ſitu dubitandum nnn eſt. Hanc autem iterum auorum ætate Luſitani & Caſtilij an. Chriſti 1497 repererunt.

ROMAE M. Furius Camillus dictator Faliſcos & Vejos capit. Acluſiis cum Gallis pugnatum. Non multò poſt, Romanis ad Alllam Brenno duce cæſis, Galli Romam cepêre. Capitolium obſeſſum per ſex menſes, auri mille pondo pacti obſeſſis vendidêre, & penetrata Græcia & Aſia, gentibus, quę cis Taurum incolunt, imperitarunt. Trochini quidem, Helleſpóti oræ, Toliſtobigi Æoliæ atque Ioniæ, Tectoſagi verò mediterraneis Aſiæ. Sedem autem ipſi circa Halim fluuiũ poſuêre. *Liuius lib. 48.* Has laudes impudenter Germanis quidam tribuunt, & Senones Gallos in Germanos transformant.

Galli rum Senas & Mediolanum vrbes ædificant, & expulſis veteribus Thuſcis, multarum aliarum vrbium Italiæ fundamenta iecerunt. *Iuſtinus*, vt Papiæ, ſiue Ticini. *Paulus Diaco.*

Cum Dionyſio Syracuſano pacem faciunt. *Iuſt. lib. 20.*

A Bythiniæ rege in auxilium euocati, regnum eum eo parta victoria diuiſerunt, eámque regionem Gallo-Græciam & Galliam nominarunt. *Iuſtin. Ibid.*

Regnante Athenis Anaxictate Galli duce Brenno aduerſus Græcos expeditionem ſuſceperunt. *Pauſan.*

Roma reſtaurata, M. Furio Camillo dictaturam continuáte, paulò poſt cœpit intra Italiam creſcere, Tribun. Mil. pro Coſs. creatis. Hinc Camillus Volſcos cepit, &c.

Capitolium in ſaxo quadrato conſtructum.

Málius ob regnũ affectatũ è ſaxo Tarpeio præcipitatur.

Pręneſtini vincũtur ſub vrbis 380. Quinquénio Roma ſine magiſtratibus fuit, plebe renouante duos Tribunos Plebis Licinium Stolonem, L. Sextium Lateranum, qui Comitia Tribunorum militum perpetua interceſſione ſuſtulerunt, & tres leges, patribus alioqui acriter reſiſtentibus, promulgarunt, nempe de ære alieno minuendo: De modo agrorum finiendo: De communicando conſulatu cum Plebe.

390 Æmilio Mamerco & L. Sextio Laterano qui primus ex Plebe Cõſulatum eſt adeptus, duos honores ſibi Patritij quæſiuerũt, pro conceſſo Plebi altero Conſulatu. Præturam & curulem ædilitaté, ſublato Tribunorum militum annuo dominatu.

Ita deinceps vſq; ad Iuliũ Cęſaré ſub Coſſ. Roma fuit.

Peſtis Horrenda. M. Curtius ſe deuouet pro Republ. T. Manlius Torquati nomen è ſingulari cũ Gallo certamine conſequitur. Bruttiorũ origo an. vrbis 396, è Diod.

Tarquinienſes 307 Romanos milites immolarũt. poſt quatuor

Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
		3730
388	*L. Quinctio, Ser. Cornelio, Ser. Sulpicio, Sp. Seruilio, L. Papyrio, L. Veturio.*	
389	*A. Cornelio 2, M. Cornelio 2, L. Veturio, M. Gegamo, P. Manlio, P. Valerio 6.*	
	Coſſ.	
390	*L. Sextio Laterano, primo ex Plebe conſule, L. Æmilio Mamerco.*	
391	*L. Genucio, Q. Seruilio Hala.*	
392	*C. Sulpicio Petito, C. Licinio Stolone.*	
393	*L. Æmilio Mamerco 2, Cn. Genucio.*	
394	*Q. Seruilio Hala, T. Genucio 2.*	
395	*C. Sulpicie, C. Licinio Caluo.*	
396	*C. Pœtelio Libone, M. Fabio Ambuſto.*	
397	*M. Popilio Lanato, Cn. Manlio.*	
398	*C. Fabio, C. Plautio.*	
399	*C. Marcio, Cn. Manlio.*	
400	*M. Fabio Ambuſto 2, M. Popilio Lanate 2.*	
401	*C. Sulpicio Petito 3, M. Valerio Poplicola 3.*	
402	*M. Fabio Ambuſto 3, T. Quinctio, M. Popilio.*	
403	*C. Sulpitio Petico 4, M. Valerio Poplicola 3.*	
404	*P. Valerio Poplicola, C. Marcio Rutilo.*	
405	*C. Sulpicio Petico, T. Quinctio Penno.*	
406	*M. Popilio Lanate, L. Cornelio Scipione.*	
407	*L. Furio Camillo, P. Claudio Craſſo.*	
408	*M. Valerio Coruo, M. Popilio Lenato 4.*	
409	*T. Manlio Torquato, C. Plautio.*	
410	*M. Valerio Coruo 2, C. Pœtelio.*	
411	*M. Fabio Dorſone, S. Sulpicio Camerino.*	
412	*C. Marcio Rutilo 3, T. Manlio Torquato 2.*	3779

Anni vrbis cõditæ | Anni mundi

g **DARIVS CODOMANVS** Arſami filius, quem vicit Alexander
413 Macedo, annis 6. 3779

Pontifice Iaddo.

Duce Hanania.

Alexandro Macedonum rege an.12.

Agi Iuniore Lacedæmoniorum.

Dione, deinde Timoleonte Syracuſanorum an.22.

quatuor an.victi ad 348 virgis cæſi ſecuri percutiuntur.

Anno ſequenti, qui Vrbis erat 402, Ceritibus in 100 annos pax datur. 404 Faliſcis & Tarquinieſibus in quadraginta. 411 Bellum Auruncum.

g HVIVS regis meminit Dan.8.cap.ſub nomine Arietis confligentis cum hirco, id eſt, Alexandro.

Ante hũc poſt Memnonẽ, Ochum & Arſem regnaſſe hiſtorici profani ferunt, ideoque fere duos illos iſti anteponunt.

Iam ſatis refutauimus eos, qui ſexto hoc loco, ſiue poſt Cyrum quinto, ſtatuunt Xerſem Græciæ terrorem.

3779 Nam iuxta ſacros libros Reges Perſarum non exceſſerunt numerũ ſenarium. Etſi iuxta Profanos multo plures fuerint. Nempe decẽ per an.230. 1 Cyrus. 2 Cambyſes. 3 Darius Hydaſpis. 4 Xerſes. 5 Artaxerſes Longimanus. 6 Darius Ochus Nothus. 7 Artaxerſes Memnon. 8 Ochus. 9 Arſes ſiue Arſamis. 10 Denique Darius.

Quin & aliqui interponunt poſt Cambyſem Magos per ſeptem menſes. Poſt Xerſem Artabanum per dies ſeptem. Poſt Longimanum Xerſem ſecundum duobus menſibus. Deinde Sogdianum menſibus ſeptem, vt ſint Reges quatuordecim. Sed hi ſedecim menſes & dies 7 parum ad hanc ſummam afferunt.

Eorum hiſtoriam explicauit Diodorus, Iuſtinus, Euſebius, Metaſthenes, &c.

Philippus rex Maced.20 an.poſt victos Pæonas, Illyrium, Athenienſium Amphipolim, Potidæam, Pydnam, Olynthum, Chalchidiæ 32 vrbes Olynthiis ſubditas, Theſſaliam, Elateam, Athenieſes denique & Thebanos, qui ſe Amphiſſenſibus ab ipſo punitis, quòd campum quendam Templo Delphico conſecratum occupaſſent, coniunxerant, ad Cheroneam, Imperator Græcorum contra Perſas deligitur Corinthi, ſed initio anni ſeq. à Pauſania ſatellite interficitur. *Suid.in Carano.*

Illa ad Cheroneam pugna ingentes omnibus Græcis importauit calamitates. Omnes enim Græcos ſimul in ſeruitutem redegit aut ipſe aut filius. *Pauſan.lib.1.*

Perinthum atque Byzantium obſedit, ad cuius oppugnationem Cumæus Ephorus ſuam hiſtoriam finiit.

Decimo pòſt anno, quàm templum Delphicum ſpoliatum eſſet à Phocenſibus, bello huic, quod ſacrum & Phocenſe appellatum eſt, finem impoſuit.

Ante hunc nihil certi de temporibus habent Græci, vnde vix duos apud eos reperias, qui in idem tempus Cyrum, Pythagoram, &c. conferant.

Succeſſit Alexander filius, eodem anno, quo Darius Arſami, qui primo regni anno Illyrios, Triballos, Sirmũ Getarum regem vicit, Thebas ob eiectum Macedonum præſidium ſolo æquauit. Secundo anno exercitum in Aſiam traduxit, & Perſicas copias ad Granicum profligauit. Tertio expugnatis Sardibus, Mileto, Halicarnaſſo ad Iſſum in Cilicia matrẽ, vxorẽ & filiam Darij memorabili prælio cepit. Quarto poſt ſeptimum menſem obſidionis, Tyrum ſubiugauit indéq; vicinas vrbes, immunitate Hieroſolymitanis tributa. Quinto Ægyptũ occupauit, & Alexandriã cõdidit. Sexto ad Arbela Dariũ vltimo prælio planè vicit. Sex reliquis Monarchia fruitur.

3785 Alter autem Alexander Moloſſus, Epirotarum rex, in Italiam venit bellum populo Rom. facturus. Iam enim

fama virtutis fœlicitatiſq; Rom. apud exteras nationes eniteſcere incipiebat. *Gell. lib. 17. c. vlt.* in Italia occiditur.

Thraſymachus ſophiſta primus colon & periodum in oratione monſtrauit.

Hermophilus cæcus Theopompum Geometriam ſine radio docet.

Calippus Siculum regnum occupat.

Caramundus Galliæ regulus Maſſiliam bello premit.

Phileni fratres pro dilatando Carthaginenſium imperio ſe viuos terra obrui à Cyrenenſibus paſſi ſunt.

Timotheus Lyricus tempore Philippi Macedonis, chordam decimam & vndecimam adiecit, & veterem muſicá ad molliores & effœminatiores modos traduxit.

Nectanabus rex Ægypti, quem Ochus in Æthiopiam expulerat, Aſtrologus & Magus Olympiadi Alexandri matri charus, de quo multa fabuloſa.

Poſt Xenophontem Theopompus hiſtorias ſcribit, ſed innumerabiles admiſcet fabulas, *Cic. 1 de Leg.* Percuſſus à Deo cæcitate, quia eis inſerere tentauit ſacram hiſtoriam. *Ioſ. contra Appionem.*

Ephorus Iſocratis auditor epitomen hiſtoriarum Herodoti, item quæ bello Pelopóneſiaco geſta ſunt ſcribit.

Pyrrhonis auditor Theodorus Athenis ἀδιαφορίαν introduxit, & de ſuo nomine Theodoriam ſectam reliquit. *Suidas.* Athei facile ſunt adiaphoriſtæ, ſublato rerum delectu atque diſcrimine.

Euagoras rex Cypri in furorem verſus.

Leuco Boſphori & Pōti rex an. 40, cui ſucceſſit Spartanus filius, deinde Pariſades. *Diodorus.*

Hanno Carthaginenſis affectatæ tyrannidis pœnas luit.

ROMAE Bellum Samniticum. Manlius filium Victorem ſecuri percuſſit. Decius ſe pro milite Romano deuouit.

h HEBRAEI tamen tradunt Perſarum Monarchiam tantum duraſſe annis 52. Noſtri numerant 230. nempe quoniam multo plures, videlicet 14 reges faciunt. Sed perſpicuè non plures quatuor poſt Darium (aut certè Cyrum iuxta R. Moſem) imperaturi affirmantur, Daniëlis 11, nec plures in Scriptura nominantur. Illic lege Rabbi Abraham, quem in his nominandis nnmerandiſque ſuffragatorem habeo, niſi quod ex dicto R. Moſe addo pro ſexto & vltimo Darium Arſamis filium. Hoc Plato ſignificat, dum ſcribit poſt Xerſem à Græcis victū nullum fuiſſe regem Perſarum magnum, niſi nomine.

Accedit Alexandrum non ita multo poſt reditum Iudæorum ab exilio res ſuas geſſiſſe, vt author libri Machabæorum indicat, & Aggęus extremo ſuę prophetiæ: Adhuc modicum, inquit, & commouebo cœlum & terram & regna ſubuertam, &c.

Nam Nehemias qui fuit è reducibus, peruenit ad pōtificem Iaddum, Nehem. 13, quem indubitatum eſt occurriſſe Alexādro, eique de Dario promiſiſſe victoriam, demonſtrato oraculo, quod Daniël c. 8 tradiderat. Vnde quidam veriſimile putār Nehemiam & Ezram huiuſcemodi ingreſſui Alexandri in Hieroſolymam interfuiſſe.

Præterea idem Ezras vidit duo Monarchiæ Perſicæ extrema, nempe Cyrum Babylonicæ euerſorem, & Iaddum, ſub quo vltimus Darius & Alexander Perſicæ labefactator. *1 Ezr. 15.* Fuit igitur Perſarum monarchia contra-

Anni vrbis cōditæ.	Rom. Coſſ.	Anni mundi.
		3779
413	*M. Valerio Coruo 3, A. Cornelio Coſſo.*	
414	*C. Martio Rutilio 4, Q. Seruilio Hala 3.*	
415	*C. Plautio 2, L. Æmilio Mamercino.*	
416	*T. Manlio Torquato 4, P. Decio Mure.*	
417	*T. Æmilio Mamercino, Q. Publilio Philone.*	
418	*L. Furio Camillo, C. Manio Nepote.*	
	h *Summa 147.*	3785

MONARCHIÆ PERSICÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

contractior. Nam non eſt probabile, eundem ducentos annos exceſſiſſe.

4779 Sed & lex Perſica eos feſellit, de qua Herodotus ſæpe, ſeorſum libri 7 initio, non licuiſſe extra regnum proficiſci Regem cum exercitu, niſi domi relicto vicario, cum Regis titulo & inſignibus, ad vitanda bella ciuilia & inteſtina. Quin etiam vt Romana, ita & Perſica Monarchia, eodem tempore plures potuit habere Imperatores. Denique Scriptura non plures attingit, Chronica Hebræorum qui eum eis verſabantur, vt domeſticis, non plures numerant. Metaſthenes Perſa & Philo eo alludunt. Daniel non plures ſignificat. Ezras, Nehemias, Mardocheus, qui res gerebant ſub Cyro, Aſſuëro, Dario Longimano & Artaxerſe tertio, peruenerũt ad ſæculum Iaddi & Alexandri Magni, atque hæc omnia ſacris codicibus indicarunt, quæ qui conciliare voluerunt cum profanis, vt Philo, Lyranus, coacti ſunt dicere, Mardocheum 38 an. ſuperaſſe ætatem Iſaac, ducenteſimum attigiſſe. Alexandri tẽpore recentiſſima erat Miltiadis, Temiſtoclis, Periclis, Socratis, Herodoti, & cæterorũ Græciæ illuſtrium mors. Quin ipſe Demoſthenes diſcipulus Socratis & Thucydidis, quos ſub Longimano vixiſſe docuimus, non modo vidit Alexandrum, ſed & poſt eum, & quidem non admodum ſenex, mortuus eſt. Vt hæc ergo vitemus incommoda, ita de hac Monarchia conſtiturum eſto.

Nam, vt hęc contrahamus in pauca, cogimur non plures agnoſcere, primum ob Danielem, c. 11.

2 Ob Ezram, qui vidit Cyrũ, & attigit aduentum Alexandri Macedonis.

3 Ob Nehemiam, qui & ipſe interfuit reuerſioni ſub Cyro (*Ezra 1*) & vidit Iaddum (*c. 13 ſui libri*) quo pontifice res ſuas geſſit Alexander.

4 Ob Haggeum, & Zachariam, qui ita loquuntur de motibus Orientis, & Monarchiæ Perſicæ caſu, vt de re iamiam inſtante & præſente.

5 Ob traditiones Hebræorum conſtantes, quibus plus eſt fidendum, quàm Græcis, quòd Monarchiæ illius maxima fuerint pars & laudatiſſima.

6 Ob ipſoſmet externos, in numero Regum Perſicorum conſtituendo inter ſe planè diſcrepantes. Nam Metaſthenes Perſa ad noſtrum numerum addit duntaxat Darium Nothum, Ochum & Arſamim, quos Philo nobiſcum expungit, nulla Nothi & Arſamis facta mentione. Zonatas Nothum neſcit, &c.

Monarchia Perſarum deſtructa manſit ſub Gręcis vſq; ad Arſacem Parthum, per annos centum, cuius poſteri dicti ſunt Arſacidæ. Hinc ſub Parthis, &c.

Beroſus Chaldæus, Sacerdos & hiſtoricus. Huius filiam Sibyllam Babyloniecam fuiſſe ait Iuſtinus Martyr in Parænetico. Seriem regum Aſſyriæ, & aliorum à diluuio ferè vſque ad Ioſuë, item gentium origines Græcis explicauit. Chaldaïcam ſuam hiſtoriã libris tribus comprehenſam dicauit Antiocho Seleuci Nicanoris filio & ſucceſſori. *Tatianus orat. contra Græcos*, ſcripſit, & de poſteris Noë, quos ad Nabulaſſarum Babyloniorum regem Nabugd. patrem perduxit. *Ioſeph. lib. 1 contra Appionem.* Libri eius hodie minimè extant, vt apparet è fragmentis ipſius apud veteres repertis. Quare ij, quos Annius eius

4783 nomine produxit, ſunt adulterini.

Anni vrbis conditæ | Anni mundi

Monarchia Macedonum patuit à mari Adriatico in Indicum vſque, trans Gangem ad Emodios montes. Hieron.in 7 cap.Dan. quæ area Daniel.2.

Incepit an.mundi 3785.

413 a ALEXANDER MAGNVS annis ſex poſt cõfectum DARIVM. Alioqui imperauit an.12.

1 Mach.1

425 1 Mac. 1.

Iaddo Pontifice.

Prophetis in Malachia ceſſantibus.

Lacedæmoniorum Agi Iuniore. Deniq; Eudamida rege vltimo vſque ad obitum Alexandri.

Siciliæ Timoleonte vſque ad obitum Alexandri an.22.

a ERATOSTRATVS, vt nobilitaretur aliquo facinore, incendit templum Dianæ Epheſiæ, qua nocte natus eſt Alexander. Vnde vates augurati ſunt illa nocte natam peſtem Aſiæ. *Cicero 2 de Natu.*

Alexander Illyricis, Thracibúſque ſuperatis, victa Græcia, Thebíſque ſubuerſis, traiecit in Aſiam, & fugatis Darij ducibus, vrbem Sardis cœpit: poſteáque capta India, & vrbe Alexandria cõdita, cùm triginta duos haberet ætatis annos, & duodecimum Imperij, in Babylone veneno periit. *Hieron.in Daniel.* 11.

Id vnum ei ex animi ſententia non ceſſit, quòd Mimantem (montem opinor in Iſthmo Corinthiaco) fodere non potuit. *Pauſan.lib.*2.

Vt olim Hebræis mare rubrum, Alexãdro mare Pamphylium ceſſit, aliam viam non habenti, cum eius opera Deus vti ad deſtruendum Perſarum imperium decreuiſſet. *Ioſeph.lib.2. Antiq. cap.vlt.*

Cum perexigua manu. i. cum 32 millibus duntaxat peditum, quatuor millibus & quingentis equitibus, 180
3785 nauibus orbem terrarum vtrũ viciſſe an aggredi auſum fuiſſe ſit mirabilius rectè dubitatur. Tribus prælijs quindecies centena millia equitum peditúmque Perſarum conſumpſit. *Oroſ.lib.1, cap.*17. Milites, quorum ope orbem ſubiecit, Argyraſpides nominantur.

Regni ſeptimo Monarchiæ Græcorum locum dedit.
3791 Eo enim occupata eſt Babylon, & Perſepolis Perſarum regia, Dariúſque interfectus, à Beſſo. Octauo ſe dat luxui & amicos peremit. Nono petram Aornon cepit & Taxilem Indorum regem. Decimo Porum regem quoque Indorum vicit. Duobus reliquis legationes omnium fermè gentium audit & moritur.

Vſque ad Hiſpalim in Orientem & ad Iaxartem fluuium Septemtrionem verſus arma tulit, de cuius geſtis omnibus Arianus & Curtius.

Conceſſit Manaſſi fratri Simeonis Iuſti, vt in monte Garizim templũ Hieroſolymitano ſimile apud Samaritanos extrueret. Atque inde Schiſmatis implacabile ſeminarium.

Æra Alexandri Magni dicitur principium imperij eius, ſiue primus annus principatus eius, à quo ducta eſt pleriſque ſcriptoribus annorum notatio.

Sic Syri & cæteri Orientales annos ſuos numerant, vt Moſes Mardenus Maſio retulit. Sic Hebræi ſæpe. *Seder Olam & Cabbala hiſto.* Eumque fuiſſe notant ante Chriſti natiuitatem 328.

ROMANI iam in centeſimo & triceſimo milliario fere ab vrbe, contra Samnites bellum gerebant.

Minutia Veſtalis ob inceſtum viua defoſſa. Bellũ Auſonum. Cæles colonia deducta.

170 Veneficæ deprehenſæ damnatæ ſunt. Priuernates ciuitate donati ſunt.

Vrbis 422 Holoander *in Chronologia Conſulum* interregnum vnius anni ſine Conſulibus ſtatuit. Atqui neque apud Liuium, neque apud quenquam alium veterum vlla eius mentio fit.

Quin & maior ſumma officit collationi hiſtoriæ Romanæ cum hiſtoriis aliarum gentium, vt ante quingente-

ſimum vrbis multa conſulum & magiſtratuum nomina perperam videantur addita, &c. Lege Brutum Ciceronis. Niſi ſtatuas decem annos, minimùm, integros abſumptos eſſe à fractis regum Perſicorum & Babyloniorum.

Papyrius conſul Samnites cum armis argenteis cógreſſos vincit. Cum Alexãder inſtituere diceretur tranſitum ab Oriente in Africam, deinde Italiam, hunc ei opponere præcipuè Romani meditabantur.

Et certe ſi octogeſima tertia Olympias attingit trecenteſimum Vrbis, vt vult Plinius *lib.34.cap.7.* centeſima decima quarta, qua Alexandrum floruiſſe idem ibidem ait, ad quadringenteſimum vigeſimum vrbis perueniet, quando florebat Papyrius. Quod congruit Gellij Chronico lib.17.cap.vlt. quando Philippum patrem regnare cœpiſſe ait circa vrbis quadringéteſimum, móxq; Alexandrum genuiſſe. Nam non niſi Philippus regnauit annis viginti.

Dum Orientem Alexander ſubigeret, Italiam, præſertim Samnites Romana inquietudo fatigabat. Agis Spartanorum rex cum rebellante Gręcia Antipatri fortiſſimas copias, Alexander rex Epiri Lucaniam & Brutiam, Zopyrion Alex. præfectus Scythiam. *Oroſ. lib. 3. cap.17.*

Carthaginenſes bella cum Siculis gerebant, quæ & continuarũt, donec poſt mortem Agatoclis in Siciliam à Pyrrho Epiri rege ab Italia accerſito terreſtri naualíque certamine ſæpi victi, nouiſſime ad Romana bella conuerſi ſunt. *Idem lib.4.cap.6.*

Tum conſules aut dictatores erant bellicis laudibus clari M.Valerius Coruus, C.Marcius Rutilius &c. *Liuius lib.9.*

Ariſtoteles & eius diſcipulus Theodectes, ad quos Grammaticæ principia referuntur.

Ariſtoteles primus Philoſophiam à figuris & numeris vindicauit, quibus eam Platonici & Pythagorici verius velabant, quàm docebant, ita inſtituta & in artem reducta logica, vt ad diſciplinas clarius & aptius eſſet organum. Vnde Phyſica, Metaphyſica & cætera Ariſtotelico more tractata figurarum & numerorum ſubtiliore cognitione non amplius indigent.

Metaphyſica ſeparauit à Phyſicis. Antea enim omnia confusè tractabantur, adeo vt Phyſica Metaphyſicam in ſe quodam modo contineret.

Ante hunc inſignis Geographiæ inſcitia, quæ poſteà expeditionum Alexandri in vltimam Aſiam beneficio emendata eſt. Vnde & ipſe in Meteorologicis, & alibi de terrarum regionibus, locis, fluuiis &c. loquitur, vt cæcus de coloribus.

Minothea ſiue Thaliſaridis Amazonum regina.

Caniſtius & Philonides vno die mille ducenta ſtadia cucurrerunt. (.1.75.leucas) Theophraſtus.

Non longe poſt Alexandri mortem Ariſtoteles Philoſophus, & deinde Demoſthenes orator vita functi ſunt.

Bardi apud Gallos melodiarum poëtæ ad lyram & organa cantant de hominum virtutibus & vitiis. *Diod. lib 6.*

Diſciplinas nefas eſſe exiſtimant literis mandari. in reliquis fere rebus, publicis priuatíſque rationibus, Gręcis

Anno vrbis cõdita.	Romæ Coſſ.	Anni mundi.
419	*C.Sulpitio Longo, P.Ælio Pato.*	
420	*L.Papirio Craſſo, C.Duilio.*	
421	*M.Valerio Coruo 4, M.Atilio Regulo.*	
422	*T.Veturio, Spu.Poſtumio Albino.*	
423	*A.Cornelio 2.Cn.Domitio.*	
424	*M.Claudio Marcello, C.Valerio Flacco.*	
425	*L.Papirio Craſſo, L.Plautio Vennone.*	
	Reliqua Conſulum ſucceſſio in ſerie Regũ Ægypti, qui ſoli è ſucceſſoribus Alexãdri ad Romanam monarchiam, ſiue Auguſti imperium peruenerunt.	
426	*Sex annis totis pugnatum de ſumma rei poſt Alexandri mortem.*	3791
431		3797

Anni urbis cōdita.

a REGES GRÆCIÆ ET MACEDONIÆ.

I

431 b PHILIPPVS ARIDÆVS frater Alex.Mag. nothus an.7.

2

CASSANDER an.18.

3

ANTIPATER & ALEX. an.4.

4

DEMETRIVS Antigoni an.6.

5

PYRRHVS menſes 6.

6

LYSIMACHVS rex Thraciæ an.6

Anni mundi.

cis vtűtur literis. *Cæſar lib.6.de bello Gall.* Eas puto in Galliam delatas à Phocenſibus, qui tempore Cyri profugerant in has partes,& Maſſiliam cnndiderant. Atque hinc Semnotheorum, Saronidarum, Druydum, Bardorum, apud nos ſtulta diſciplina. Diſciplinarum capaces, cum non eſſent Germani ab octingentis annis duntaxat.i. à Carolo noſtro Magno, vt ipſimet affirmant, ſuā linguam literis cœperunt exſcribere,& cum Chriſtiana religione muſas excipere, vt non ſit quærendum quibus hoc tēpore tum illi literis vterentur. Literarum ſecreta (inquit Tacitus) viri & fœminæ pariter illic ignorant.

Angli & Seoti abſurdè Druydas ſuos faciunt, contra omnium hiſtoricorum fidem.

De Magia Hoſtanos tēpore Alex. Magni ſcribit. Magiæ plures ſpecies conſtituit. Vnam, quæ vmbrarum inferorúmque colloquia promittit, alteram, quæ ex aqua, ſphęris, aëre, ſtellis, pelui, lucernis, ſecuribus multíſque aliis modis diuinare docet. *Plinius.*

Apelles pictor, Lyſippus ſtatuarius, à quibus ſolis pingi & fingi volebat Alex.

a ISTORVM ſucceſſiones prefunctoriè duntaxat memoramus, quia eorum enumeratio nihil confert ad Scripturæ hiſtorias. Secus habet de Syriæ regibus & Ægypti, propter geſta Machabæorum & vatici-

3797 nationes Danielis.

Satis autem eſt noſſe Monarchiam hanc in aliquibus poſteris Alexādri duraſſe vſque ad Iulium & Auguſtum Cæſares, ſub quibus quarta cœpit, per annos ferme trecentos.

Tum enim primum cum reliqui orbis præſtantiori parte, Alexandri vniuerſa poſteritas imperio Romano ſubiugata eſt. Nam pridem L. P. Æmilius Perſeum vltimum Macedoniæ Regem vicerat: Scipio Aſiam: Lucius Sylla, Gręciam: Pompeius, vt cęterorum pretercam victorias, Pontum, Armeniam, Albaniam, Colchidem, Hemochiam, Caſpios, Iberos, Parthos, Arabas atque Iudæos, cum magno ſui terrore ceperat.

Ab Auguſto etiam Ægyptus, & cęterę imperij ſubactę regiònes in formam prouinciarum redactæ ſunt, vt iuxta oraculum Eſaiæ 11 & 19 Apoſtolis Chriſti liberum iter ſterneretur ad prędicandum in omnes gentes Euangelium.

Romę ſub mortem Alexandri magni bellum Samniticum infœliciter à T. Veturio & Sp. Poſthumo confectum.

b ALEXANDRO mortuo, Aridęus ſeptem an. imperium Macedonię tenuit verbo, cum adminiſtratio eſſet penes Antipatrum. Perdica enim occiſo, Antipater & Craterus ſe reges Macedonię geſſerunt. Quibus mortuis Caſſander Macedoniā occupauit interfecta Olympiade Alex. matre, Roxane vxore cum Hercule Alex. filio capta. Caſſandri filiis mortuis, poſteritas Antigoni Macedoniam obtinuit, nempe Antigonus 2, Demetrius 2, Philippus, Perſeus captus à Romanis.

Antigonus 1, Philippus Nothus minorem Aſiam & vicinas regiones vſque ad Syriam tenuit.

3823 Phocion iniuſto iudicio Athenienſiū Caſſandro regi

Anni mundi.

Habuit quidem multos alios ſucceſſores, nempe 12. ſecundum Diodorum, inter ſe monarchiam partientes; Alexander, qui orbem ſibi in multas toparchias diuiſerunt, *Iuſtin.hiſt.li.13.* ſed tãtùm quatuor, poſt 14.an. à morte Alexandri obtinuerunt & peruenerunt ad iuſtum regni titulum, reliquis mutuis cædibus conſumptis, *Diodor. lib.18..19.& 20.*

Lyſimachus à rege Getico victus & captus liberaliter dimittitur, & viciſſim concedit, vt ad Iſtrum Getæ populi Aſiatici ſedes haberent, regi filia ſua in vxorem data, *Pauſan.* Túmque ad Iſtrum, regionem Byzantio vicinam occuparunt, & Græcis noti fuerunt.

Lyſimachiam in Thracia condit.

a REGES SYRIÆ, BABYLONIÆ, & Aſiæ.

tertia. Alexandri ſucceſſio.

a DVAE autem ſucceſſiones extremæ tantùm attingũt Scripturas, quoniam Iudæa Syriam ab Aquilone, & Ægyptum ab Auſtro habens, nunc ab huius, nunc ab illius Regibus tenebatur, & Scripturæ propoſitum eſt non externorum, ſed populi Domini hiſtoriam texere.

Quare ſub his Iudæi multa mala tolerarũt. Nam cum perenniter Reges Aquilonis.i. Syriæ, & Auſtri.i. Ægypti (*Dan.11.*) inter ſe pugnarent, Iudæi in medio poſiti vtriſuis vincentibus, ſimiles erant naui turbatæ & tempeſtatibus fluctuanti.

3797 | 431

De quibus omnibus Appianus in Syriacis.

Quorum poſtremo Pompeius regnum ademit. Iuſtin.lib.40.

Daniel vndecimo cap. tes deſcribit Regum Aſiæ ſiue Syriæ, & Ægypti, à Seleuco Nica. & Ptolomæo Lagi per ordinẽ, vſque ad Demetrium Soterem, & Ptol. Euergetem Secundum. De Ant. Epiphane duas viſiones 8. & 11. cap. habet. Reges aquilonis vocat reges Aſiaticos; Auſtri Ægyptios ratione ſitus Iudeæ.

Tentatum eſt de ſumma rerum ſeptem annis poſt Alexandri mortem. Tandem poſt obtinuit Seuleucus cum ſua poſteritate, & Demetrio rege Aſię ſuperato vnũ fecit imperium Aſiæ & Syriæ. *Polyb.lib.2.*

Secundum alios, mortuo Alexãdro præfecti eius, imperij totius prouincias inter ſe diſtribuerunt, eáſque nomine aliquandiu Regis Aridæi adminiſtrarunt. Inde ſe reges appellarunt.

Indi poſt mortem Alex. Sandranotto duce, Macedonũ præfectis iugulatis iugum excutiunt. Cum eo Seleu. Nicanor pacem firmauit. *Oroſ.lib.3.cap.21.*

Sic Græci, pręſertim Athenienſes & Aetoli.

Gręcorum regnum à 12 anno poſt mortem Alexandri, quo Seleucus Aſię diadema capiti ſuo impoſuit, numerare incipit Machabęorum hiſtoria. Quod in contractibus ſępe ſecuri ſunt Iudęi. Hinc etiam Ptolo. annos ſecundum Chaldęos numerat. Sunt ergo anni Seleucidarum potius quàm Alexandri magni. Ita ferè Chronologi.

Verum an hoc verum ſit dubito. Primùm quoniam Hebręi conſtanter affirmant ſe Aetam Gręcorum fixiſſe in eo anno, quo Iaddus Pontifex poſt victum Darium occurrit Alexãdro (*vide Cabbalam hiſt. R. Abrahe*) Deinde quia annos Gręcorum appellant. Quo nomine Alexandrũ ſolent potius intelligere quàm eius ſucceſſores.

Anni vrbis cō-dita.		Anni mundi.
463	2	3829
	c ANTIOCHVS Soter, an. 19.	
482		3848
	Eleazaro Pontifice.	
	Ptol. Philadelpho Ægypti rege.	
	Ptol. Cerauno, Antipatro, Soſthene, denique Antigono Gonata Macedoniæ regibus.	
482	3	3848
	d ANTIOCH. Theus an. 15.	
497		3863
	Menaſſe Pontif.	
	Arſace primo rege Parthorum, an. 28.	
	Philadelpho Ægypti, deinde Euergete.	
	Antigono Gonata Macedoniæ.	
	Bello primo Punico.	

Appius Claudius conſul Romanorum primus ob morus Tarentinorum, Carthaginenſibus bellum intulit & vicit.

Pyrrhus ex Italia in Siciliã traiicit, quam Carthaginenſes infeſtabant. Rebus compoſitis, Heleno filio, quẽ ex Agatoclis filia ſuſceperat, regnum Siciliæ velut auitum tradit. Sed paulò poſt Hieron rex contra Carthaginenſes creatur. Bellauit cum Romanis an. 4. ſub annum vrbis con. 470.

Macedoniam ſubegit eiecto rege Antigono. Indéque Græciæ & Aſiæ regna meditatur, donec ſaxo de muro cuiuſdam vrbis occiditur.

Eo mortuo varij motus bellorum in Aſia, Græcia, Italia.

Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt.

Eraſiſtratus Seleuci medicus.

c BEROSVM ad hunc ſuam Chaldaicam hiſtoriam tribus libris comprehenſam ſcripſiſſe iam ex Tatiano docuimus.

Bellum Tarentinum Pyrrhi ductu geſtum. In eo P. Valerius Leuinus. Conſ. victus, exercitu ipſius noua Elephantorum acie conſternato.

Nomen Romanorum poſt Pyrrhum clarum eſſe cœpit, qui cum extra Italiam nondum arma mouiſſent, cõtra Afros bellum primum ſuſcipiunt Appio Claudio Q. Fuluio Coſſ. In Sicilia contra eos pugnant, Appio de Afris & Hierone rege Siciliæ triumphante.

Turrenus Tuſciæ rex ſub annum vrbis 470. vrbẽ Hetruriæ Romanis dedit, & ſic regnum Tuſciæ finitum eſt. *Cato de Orig.* Vbi & Hetruſcos ait literas Latinas noluiſſe recipere.

d HIC aduerſus Philadelphum plurima geſſit bella totis & Babylonis & Orientis viribus.

Parthi ab eius interim imperio recedũt, Arſace principe, à quo reges Parthorum deinceps Arſacidæ, de quibus *Iuſt. lib. 41. & 42.* Ergo circa an. 80 Alexandri Maced. (vulgo 100, 200 vitioſius habet Nicephorus) primus Parthis libertatẽ reſtituit Arſaces, cuius deinceps poſteri Oriẽtis imperium tenuerũt annis amplius 470 vſque ad Artabanũ. Quem an. Domini 226. Alexandro Seuero imperatore Artaxerſes Perſa vicit, Perſis imperij gloriã in Oriente reſtituens, quã annis 400 vſque ad Cozroem regem ab Heraclio deuictũ ſeruarunt, imo Hormiſdam. quem poſtea Saraceni in Oriente &c.

Deficiunt Parthi primo bello Punico finiente C. Atilio Regulo, Manlio Vulſone Lõgo Coſſ. ſub vrbis 506. Cuius defectionis impunitatẽ Antiochi Thei & Seleuci Callinici diſcordia dedit.

Nam Arſaces latrociniis clarus Parthiam patriam ſuam ingreſſus præfectum eorum Andragòram oppreſſit. Mox Hircanorum regnum occupauit. Cum Theodoto mille vrbium Bactrianorum rege fœdus ac pacem fecit. Seleucum regem contra defectores venientem prælio vicit & fugauit. *Onuphr. in ſuo Romano imperio.*

Romani Philadelpho auxilia offerunt.

Bos Romæ locutus eſt.

Ingens ille Rhodiorum coloſſus concidit.

Spartiatę à Macedonibus bello premuntur.

M. Gerineus Achœorum dux primus. *Polyb. lib. 2.* deinde Aratus Sycionius, qui Corinthum tyrannide libera-

uit & Megaram ad Achæorum ſocietatem compulit. *Ibid.*

Flora meretrix hęredem populum Roman.nominat. Vnde Floralia feſta, vt omnia bene defloreſcerent. *Plin. lib.18.cap.29.*

Antigonus Athenienſibus reddit libertatem.

e ARSACAS Darum ſiue Claram oppidum munitiſſimum in monte Tabroteno condit. Perſiam, Mediam & cætera Orientis regna occupat, cuius poſteri multa cum Romanis bella geſſerunt vſque annum Domini. 220.circa quem Artaxerſes Perſa victo Artabano poſtremo ex Arſacidarum familia Parthorum rege Perſis veterem imperij gloriam & nomen reddidit.

Eodem fere tempore res & potentia Parthorum, Carthaginenſium & Romanorum incipit.

Eumenes Bithynię rex Aſiam inuadit.

Liſidas Megalopolitanorum dux.

Viridomarius Galliæ rex.

Hiero Siciliç, OrgiagontesGalatię.

f MACHABAEORVM hiſtoria hoc rege apud Hebręos incipit.

Inter Euergetem Ægypti & Seleucũ, & Antiochum Magnum eius fratrem Gallogręcis fretum & Eumenem Bithynię regem varia fuere bella.

Rex Capadocię Artamenes.

g CEPIT Iudęã, vel potius Philopatori ſubduxit. Nã vbi Samariã expugnaſſet & ciuitates Syriæ, quas Scopas dux Pto. Epiphanis tenuerat, Iudæi ſponte ad eum venientes, omnem ipſius exercitum in ciuitate receperũt, & beneuolè auxilium præbuerũt. Vnde & ipſe eis mulmulta beneficia contulit, quę Ioſephus percenſet *Ant. lib.12.ca.3.*

Quæ omnia contigerunt fraudibus & proditione eorum, qui Oniæ pontificatum eripere conabantur. Atque hinc prima Iudæorum, ſub Alexandri magni ſucceſſoribus calamitas. Inde enim deinceps ad Machabæorum extrema, fuerunt ſub tyrannide Regum Syriæ, cum antea vel ſocij vel clientes fuiſſent Ægyptiorum.

Ægyptum armis inuaſit. Aſiam cum Syria tenuit. Ob plurimorum cædes Hierax dictus.

Initia ſeruitutis Iudaicæ poſuit, eis tamẽ modeſtè vſus, dum ab eis nulla tributa aliquãdiu exegit, ſed veluti ſuarum contra Ægyptios, Romanos, Gręcos, Parthos expeditionum ſocios habuit. *Dan.11.*

Inde collocata Pto. Epiphani in matrimonium filia Cleopatra, partem tributorum Iudęę, dotis nomine, illi attribuit, partẽ ſibi retinuit, cum totius regionis dominio & poteſtate. *Ioſeph.*

Cum generi ſui Epiphanis regnum obtinere nõ poſſet, vertit ſe in Aſiam, & nauali certamine obtinuit Rhodum, Samum & alias multas inſulas. Trãſiit in Europam cõtra Romanos, ſub vrbis 550, excitatus partim à Thoa Ætolię principe, partim ab Annibale.

Intulit hoc bellum nimia opum ſuarum fiducia adductus, ſpecie Lyſimachię repetendę, quam à maioribus ſuis in Thracia conditam Romani poſſidebant, ſtatim Gręcia ac inſulis occupatis.

Durauit tres annos bellũ. Vbi ipſe in Eubœa luxuria elanguiſſet, hoſpitis ſui Calcidenſis filia virgine ducta, à M.

Anni vrbis cõditæ		Anni mundi.
	4	
497	c SELEVCVS CALLINICVS, an.20.	3863
517		3883
	Simone Iuſto pontif.	
	Arſace primo rege Parthorum.	
	Euergete Aegypti.	
	Antigono Gonata, Demetrio, & Antigono Doſone Macedoniæ.	
	5	
517	f SELEVCVS CERAVNUS, an.3.	3883
520		3886
	Simone Iuſto pontif.	
	Arſace, deinde Mithridate, qui & Arſaces 2, rege Parthorum, an.36.	
	Euergete Aegypti.	
	Antigono Doſone Macedoniæ.	
	6	
520	g ANTIOCHVS Magnus frater, an.36.	3886
1.Mac.8. 556		3922
	Onia pontifice.	
	Euergete, Philopatore & Epiphane Aegypti reg.	

Anni vrbis cõditæ.

520

Mithridate Arſace rege Parthorum ſecundo, deinde Pampatio ſiue Phraarte, 12. an. Pharnace. an. 17.

Antigono Doſone, deinde Philippo Macedoniæ.

Bello Punico ſecundo.

556

Anni mundi.

à M. Glabrione coſ. quem iuuabat Philippus Macedonum rex, primo belli anno apud Thermopylas vincitur, inde virtute M. Catonis tribuni militum eiectus in Aſiam refugit.

3886 Tum Aetoli Heraclea capta fracti pacem petierunt. *Liuius, Appianus.*

Altero in ipſa Aſia ſuperatur à L. Scipione, Eumene Pergami rege adiuuante, apud Sipylum montem ad Magneſiam.

Huic Romani victo ad Thermopylas ſtipẽdium imponunt, qui fauentibus Aetolis cum 60. millibus Græciam ingreſſus fuerat, & omnem cis Taurum Aſiam detrahunt, per Scipionem fratrem Africani, qui propterea Aſiaticus cognominatus eſt.

Euphorion præfectus bibliothecæ ab hoc Ant. inſtructæ. *Suidas.*

Rabbenu Haccados Antiocho chariſſimus, vt ſcribit Rabbi Leui Daniel 9. niſi mendoſe nomen Antiochi pro Antonini irrepſerit. Nam fuit hoc nomine charus Seuero & Antonino imperatorib. qui Iudęos plurimum dilexerunt, vt ſcribit Hieronymus in Danielis 11. cap. cuius liber à Rabbi Moſe Haddarſan in Bereſchit Babba ad octauum cap. Geneſeos citatur: vbi ille per modũ Dialogi Antonino imperatori multa legis ſacramenta pandit. Quod etiam innuit Rabbi Moſe de Kotſis præfatione in Sepher Mizuoth. Deus, inquit, dedit gratiam magiſtro Haccados apud Antoninum imperatorem. Ideóque collegit vniuerſos terrarum ſapientes, & conſtituit ſex ordines Miſna (contextus Talmudici) iuxta præſcriptum Cabbalæ, &c.

Arſaces Arſacis parthici imperij conditoris filius aduerſus Antiochũ centum millibus peditũ & 20. millibus equitum inſtructũ mira virtute pugnauit. Ad poſtremum in ſocietatem eius aſſumptus eſt. *Onuph. in ſuo Romano imperio.*

Philopomenes Achęorũ pręfectus Lacedæmonis muros diruit, Lycurgi leges antiquat, quæ 600. annis steterant, Spartanos ad Achæorum mores traduxit. *Plut. in Lycurgo & Philop.*

Annibal (iunior) à Romanis victus ad Ant. Magnum ſeſe in Aſiam proripuit, ex Italia deceſſit poſt ſextũ decimum annum ſub vrbis 547. *Liui. lib. 30.*

Deinde in Cretam. Mox ad Pruſiam Bithynię regem fugit. apud quem veneno periit ętatis 70. Quo anno duo alij inſignes Imperatores in exilio mortui ſunt Philopomenes Græcorum & Scipio Africanus Romanorum *Iouius lib. 1. viro. illuſt.*

Pruſias eius commento iniectis in naues hoſtiles fictilibus ſerpentum plenis Eumenẽ regem Aſiæ vincit.

Diophanes Achæorum imperator Lacedæmonios infeſtat.

Romani ſubacta vniuerſa Iberia Græcis libertatem donant.

Galatas ſiue Gallogræcos imperatore Manlio in Aſia ſuę ſubdunt poteſtati, quod Antiocho Magno ſuppetias tuliſſent.

Duobus regibus Philippo & Antiocho victis haud multo poſt Carthaginem ſubactam, ſumma imperij, quę fuerat per ordinem penes Aſſyrios, Babylonios, Perſas,

3922 Macedonas, ad pop. Rom. peruenit. *Velleius lib. 1.*

Ætoli Antiocho fauentes libertatẽ amiſerunt, quam illibatam aduerſus dominationem Athenienſium & Spartanorum inter tot Græcię ciuitates retinuerant.

Græcia bellis ſcinditur, quæ eam perdiderunt & Romanis ſubiecerunt.

Gemmarum luxuria primum deuicta Aſia Romam infertur.

Pruſias Bithyniæ, Achæus Tauri, & eius frater Attalus Aſiæ reges.

Bellum ſociale inter Achæos & Aetolos. *Polyb. lib. 4.*

Bellũ Syriacũ inter Antioc. & Ptol. *Polyb. l. 5. Iuſt. 30.*

Quo anno terra quinquagies ſepties mota. *Plin. lib. 2. cap. 84.*

Antiochus Scopam Aetolorum prætorem ad Iordanem fluuium vincit. *Liu. lib. 4. dec. 3.*

Lyſimachiam dirutam reſtaurat. *Appia.*

Maſiniſſa à Syphace regno pellitur. Syphax cum Aſdrubale à Scipione deletur, & Romam captus mittitur.

Maſiniſſa paterno regno reſtituitur.

Eumenes Attali regis frater Eumeniam condit.

h PATRI ſucceſſit non teſtamento aut iure (nam erat minor natu) ſed occaſione abſentię fratris Antiochi, quem pater Romam obſidem miſerat.

Hic eſt Seleucus, ſub quo primum Reſp. Iudaïca ſeditionibus agitari cœpta per Simonem, ob Pontificatus cupiditatem. Quæ nõ modo externa regum imperia inuexerunt, ſed & remp. & religionem funditus euerterũt.

Tum enim cępta ſunt Iudæis tributa grauia imponi, quorum initia fuerant ſub patre Antiocho Magno. Quare hic Dan. 11, dicitur tranſire faciens exactorẽ (ad colligenda ſcilicet tributa) vbi nos *viliſſimus & indignus.*

De redditibus ſuis præſtabat omnes ſumptus ad miniſterium ſacrorum pertinentes, 2. *Mach. 3.* Sacrificium Tyrannorum de alieno.

Cum Onias eſſet pontifex, Heliodorum ad ſpoliandum ærarium ſacrum Hieroſolymam miſit.

Nec attendit ad patrem, qui dum miſſo exercitu templum Didimei Iouis ad diripiendũ aggreſſus eſſet, concurſu incolarum cum omni militia interfectus fuerat.

Simon auctor turbarũ Onię inſidias ad mortem parans &c. 2. *Mach. 3.* Eum enim accuſauit. Quin & apud Seleucũ agens, pecunias ſacras abditas indicauit, *Ibid.*

Inde ſub Antiocho ſucceſſore Iaſon frater Oniæ, Menelaus, Lyſimachus &c. grandiore ſtipendio promiſſo. 2. *Mach. 4.*

Pharnaces Parthorũ rex quartus Mardos validã gentem domuit. Inde Mithrydates frater rex quintus eius teſtamento relictus Medos, & Elimos ſubegit, imperiũ Parthorum à monte Caucaſo multis populis in ditionem redactis vſque ad Euphratem proferens. *Onuph. in Romano imperio.*

Eucratides Bactrianorum rex, de quo Iuſt. *lib. 41.*

Mythridates quintus Parthorum rex fratri Pharnaci ſucceſſit. Res magnas geſſit *Ibid.*

i ANTIOCHVS Nobilis ſiue Epiphanes traditus fuit à Magno, Romanis obſes. Audita autem patris morte & inertia Seleuci fratris clam in Syriam venit, & ab aliquibus ciuitatibus receptus tandem regnum obtinuit. Vnde inter poſteros eius & fratris longa fuit de regno concertatio ſucceſſióque viciſſitudinaria.

Poſt

Anni vrbis cõdi.		*Anni mundi.*
556	7 h SELEVCVS PHILOPATOR, qui & Soter	3922
568	an. 12.	3934
	Onia Pontifice.	
	Pharnace, an. 12, deinde Mithridate 2, an. 32. Parthorum regib.	
	Epiphane Ægypti.	
	Philippo Macedoniæ, deinde Perſeo.	
	* *	
568	8 i ANTIOCHVS illuſtris, ſiue EPIPHANES, Seleuci frater, non filius,	3934
580	ſicut Suidas putat. an. 11.	3945
	Mathatia, deinde Iuda Pontif. & duce.	
	* *	

Anni urbis conditæ. | Anni mundi.

Philometore Ægypti.

Mithridate 2. Parthorum rege.

Perſeo vltimo Macedoniæ rege.

Poſt bellum Macedonicum Elimaidam in Perſide
profectus eſt, vt templum Dianę expoliaret, in quo ve-
lamina aurea & loricas & ſcuta Alexandrum reliquiſſe
568 3934 rumor erat. Sed ab Elamiris fugatus, in furorem verſus
agitari currum in Hieruſalem pręcepit. In itinere hor-
rendo morbo, qualis imminet impiis Eccleſiæ hoſtibus,
periit.

Seditione apud Iudęos propter pontificatum orta, in qua Onias pōtifex, ſuperior fuit, Tobiæ liberi vrbe expulſi, Epiphanem aduerſus vrbem duxere, iampridem conſilia agitantem, vt eorum vrbe poriretur. Túmque Onias & Auanias eius frater ad Ptolomæum Philometorem, qui tum ab Antiocho diffidebat, profugit & in Hieropolitarum agro vrbem aliam & templum condit, ſtructura omni, ad eam quæ Hieroſolymis erat, conformata. *Niceph. lib. 1. cap. 6. Ioſ. Antiq. lib. 12. cap. 6. & 7 de bell. cap penult.*

Veniens Hieroſolymam Iaſonem in exilium mittit, & Menelaum in pontificatum ſufficit. Non multo poſt Menelao amoto Lyſimachum fratrem eius pont. creat.

Andronico Iudæam regendam cōmiſit, quem poſtea ob Oniam pontificem interfectum occidit.

Iterum veniens Hieroſolymam expoliauit templum, collocato in arce præſidio Macedonum. Et quoniam aliqui ciuium Philometori fauebant, intra triduum ferè octoginta millia interfecit, & quindecim millia vinxit.

Paulò poſt miſit qui tributa exigerent & auferrét cultum Dei, in templo collocantes Iouis Olympij ſimulachrum, & ſuas ſtatuas ſublatis ſacris vaſis, altaríque aheneo.

Iſtius perſecutiones & tyrannis narrantur 1. Machab. ad caput vſque 6. in quo interiit. Sed quam miſere cap. 9. lib. 2. Hebræi in Tractatu de Diuórtiis, aiunt periiſſe Muſca, quæ in eius nares inuolarat, & maximo cruciatu eius interiora ſenſim depaſcebatur.

Idolum à ſe erectum Iudæos colere iuſſit propoſitis pœnis, libros ſacros in publicum rogum ferre, Moſis lectione, Circumciſione, omnis religionis vſu abſtinere, ſeſe ad Gentium ritus plane componere, veſci cibis lege vetitis, &c. In Iudęa Philippum ducem, in cæteris ſui regni prouinciis alios præfectos reliquit, qui rem vrgerent, & delatoribus præmia ampla perſoluerent. *Ioſipon. & auctor libri de regibus Iſrael.*

Veteris teſtamenti Antichriſtus. *Dan. 11.* propter inſolentiam à Græcis dictus eſt Epimanes. i. furioſus.

In templo Domini, Iouis Olympij ſimulachrum ſtatuit. In Samaritano Iouis Hoſpitalis.

Primus ſacerdotiũ ſummum vendidit, & contra morem viuos viuis in eo ſubſtituit.

Primus libertatem Iudæorũ oppreſſit. Nam etſi, poſt Alexandrũ Maced. Ægypti regibus primũ, deinde Syriæ tributum penſitarent, at erant liberi, quia leges & magiſtratus ſuos habebãt, non externos, obtéperabántque pontificibus ſuis, penes quos tum erat cura ſacrorum ſimul & Reip.

Templũ ingreſſus expilat altare aureũ, argentum, aurum, vaſa pretioſa, & theſauros occultos diripit, iiſque o-
nuſtus abit in terram ſuam *1. Machab.*
580 3954 Mille & octingentis ablatis de templo talentis velo-
citer Antiochiam regreſſus eſt. *2. Mac. 5.*

Anni vrbis cõditæ — Anni mundi.

Toto triduo octoginta millia Iudæorum interfecit, quadraginta millia vinxit, non pauciora venundedit. *Ibid.*

Per Græcas quoque vrbes repertos Iudæos ſacrifica-
569 re cogebat, inauditiſque cruciatibus reluctantes afficie- 3934
bat.

Tum prurimos puduit eſſe Iudæos. Vnde ædificabant Gymnaſia Hieroſolymis, in quibus profana Theologia & literæ docerentur. Inducebát ſibi præputia herbis, medicamentis, aliiſque artibus, ne circumciſio appareret.

Samaritæ, qui ſe antea cognatos Iudæorum fatebantur, templum ſuum Garizim Dei iſſe negauerunt.

Mathatias & quinque filij hic incipiunt pro aris & religione arma capere, aras idolorum euertere, immolantes interficere, pueros nondum circumciſos circumcidere, & regnum Iudæorum exuſcitare.

Eleazarus ſenex, ſeptem fratres & mater Anna martyrio accéſarum ſartaginum, aliorúmque ſęuiſſimorum tormentorum coronantur, diis libate, ſuillam edere, patriam legem deſerete recuſantes. Horum exempla multi ſunt ſecuti, vide à 1. ca. lib. 2. Mach. vſque ad 10. Nam etiam illo libro res iſtius deſcribuntur.

Ita Iudęi libertate & religione priuati coacti ſunt arma capere cõtra Syros, & vtramque ſibi aſſerere, hîc igitur principium rerum à Machabęis geſtarum.

Vbi obſeruandum duos libros Machabęorũ à diuerſis eſſe ſcriptos de eadem fere re. Supereſt etiam in bibliis Græcis tertius, ſed is primo loco, vt primus tertio collocandus erat. Nam deſcribit quæ præceſſerunt Machabæorum tempora, annis circiter 50. ſub Antiocho Magno, dum Ptol. Philopator apud Ægyptios rerũ poteretur. Secũdus autem ideo primum præcedere debuit, vt & indicat Euſ. in Chronicis, quoniam tractat propriè geſta Seleuci Philopatoris & Antiochi Epiph. Cùm primus perſecutionibus tantum eorum delibatis, iam à 6. cap. ad 16. ad deſcribendas res ſex aut ſeptem ſucceſſorum Ant. Epiphanis progrediatur.

Quartus eſt vmbratica & Philoſophica cuiuſdam Ioſippi commentatio de martyrio matris Annę & 7 fratrum &c. Euſebius autem in Chronico videtur ſignificate ſe in tres primos tantum incidiſſe. Vbi ſine iudicio quidam Germani notarunt Euſebium de noſtris non locutum.

Athanaſius in Synopſi hunc quartum legit, & inter Apocryphos recenſuit.

Eſt alius quartus, qui cõtinet hiſtoriam 31 annorum. i. Iohannis Machabęi, qui Hyrcanus cognominatus eſt, eiuſdem argumenti, ac decimus tertius Antiquitatum Ioſephi.

Tertij, vt Canonici meminit Athanaſius in Synopſi, Euſebius in Chronicis & Clemens Apoſt. cano. 84.

Antiochus impius vetuit legem Moſis publicè legi. Nempe antea lex pro numero ſetè Hebdomadum anni, diſtributa in 53. ſectiones, ſiue parashot (quarum ſingulę conſtãt 136, verſibus) ſingulis Sabbatis legebatur (*Act. 13. & 15. & Ioſeph. lib. 2. contra Appionem*) Cęterum tunc earum loco, decerptę ſunt è Propheticis libris totidé ſectiones, quę antiquę diei lectioni ſenſu congrue-
580 rent. Quare etiamnum hodie quanuis deſierit Antiochi 3945
Tyranni-

Anni vrbis conditæ

9

580 1. Mac.6. k ANTIOCHVS Eupator,an.2.

582

Iuda Machabæo pontifice & duce.

Philometore rege Ægypti.

Mithridate 2 Parthorum.

10

582 1. Mac.7. & 2 Mac. 14. l DEMETRIVS Seleuci Soter.an.9.

591

Iuda & Ionatha pontificibus & ducibus.

* *

Anni mundi

tyrannicum edictum, inter Iudęos mos perſeuerat, vt Sabbathis poſt diei legalem ſectionẽ, canant Propheticam: quam vocant haphtara, q.miſſam ſiue miſſionem. Ea enim abſoluta plebem dimittunt. *Elias in Tiſbi.*

Paulus Æmilius triumphat de Perſeo & Macedonibus.

Popilius à Romanis mittitur in Ægyptum, qui Epiphanem iubeat Ægypto & Aſia excedere.

3945 Macedonibus,capto Perſeo rege,& Illyriis Romani leges dederunt,vt liberi eſſent & dimidium tantum tributorum,quæ regibus ſuis ſoluiſſent,ſibi præſtarent.

3947 k EVPATORIS in Iudæos geſta. 1 Mach.1,6,& ſeq. & 2 Machab.10,&c. Hi enim duo ſunt Antiochi,qui infeſtiſſimo animo Dei religionem, quod etiam Daniël prænuntiarat, oppugnarunt.

In hoc adhuc puero perfidiam contra Iudæos,patriſque impietatẽ Deus vltus eſt. Nam cum Demetrius patruus Roma in regnum regreſſus necauit. *Iuſtinus & Liuius 46,in epitomis.*

Iſtorum temporibus regnabat apud Ægyptios Ptolomæus Philometor *2 Mac. 9*, cuius regni anno decimo Iudas Machabæus templum, quod Gẽtes ſub Antiocho contaminauerant,repurgauit,altari nouo nouis è lapidibus inſtaurato.

Deinde eius ἐγκαινισμὸν magna letitia celebrauit & à poſteris annuatim celebrari imperauit, *1 Machab.4.* Quod æuo Chriſti adhuc Iudæi multa cum religione ſeruabant. *Ioan.10.*

A tempore purgati per Machabæum templi, Iudæi nunquam deinceps leguntur idola coluiſſe. Itaque exilium,quod miſeri hodie perferunt,non ſuæ Idololatriæ, ſed Chriſti impiè crucifixi peccato aſcribant neceſſe eſt. *Vide Oſea 3 cap.*

3947 Eupator pacem cum Iudæis agitare coactus eſt.

l SEQVENTES reges Syriæ ita bella geſſere cum Iudæis,vt ad legis repudium non cogerẽt. Lege ſeptimum

3956 cap.1 lib.Machab.ad finem vſque.

Demetrius occiſo Antiocho Eupatore nepote ſuo & Lyſia eius nutritio rex euaſit.

Bellum geſſit cum Iuda.Nam cum Alcimum Iudęum, qui ad ſe transfugerat, pontificem conſtituiſſet, in ſpem victorię ductus, bellum Iudęis intulit,atque ei ſocium Bacchidem adiunxit.

Tum Iudęi primùm cum populo Romano amicitiam fœdúſque pepigêre,auctore Iuda Machabęo,vt Romani Iudęos, Iudęi Romanos aduerſus hoſtes ſuos conſeruarent. Ita indictum Regi Demetrio, ne Iudęos vexaret. *1 Mac.8, Ioſ.lib.12.*

Rex Pruſias cum filio Nicomede Romam venit anno vrbis 588.

Anno ſequenti rex Eumenes.Inde lex lata, ne cuiquã regi Romam venire liceret. *Flor.lib.45.*

Pruſias rex Bithyniæ à filio Nicomede interficitur.

Ieremias & Onias Iuſtus dudum vita functi apparent in ſomniis Machabęo,orantes pro populo, 1 *Mach.15.*

Alcimus alienus à genere ſacerdotali põtifex à Dem. Sotere,contra Iudam Machabęum conſtituitur.

Bacchides à Ionatha ad Iordanem vincitur,& poſt tres annos ad firmandam pacem compellitur.

Romani contra Hiſpanos Celtiberos, duce Scipione Naſica. Contra Luſitanos Sergio Galba prætore.

Pſeudophilippus regnans in Macedonia à Metello conſule interficitur. Sic Macedonia de regno tributaria fit.

m ANTIOCHENSES adiuuantibus Pto. Philometore Ægypti, Attalo Aſiæ, Ariarato Cappadociæ regibus Alexandrum Antiochi ſuperioris ſuppoſitium filium regem ſuſcipiunt, & in acie Demetrium obtruncant.

Alexander purpuram & coronam auream ad Ionathan miſit. Addidit poſtea fibulam auream, conſanguineorum regis inſigne.

Bellum contra Demetrium ſucceſſorem ope Philometoris inſtructum geſſit. 1 Mac. 10.

In eo vincitur, & paulò pòſt à Zabdiele Arabe interficitur. In eo etiam cecidit Philometor, & tertia die mortuus eſt. *Ibid. & Liuius lib. 52.*

n HIC bello in Orientem ad Tryphonem expugnandum tranſlato, multas vrbes & regiones cepit. Tandem fraude circumuentus à Mithridate Parthorum rege in Media capitur. *Iuſt. lib. 58.* Sed ab eo poſtea dimiſſus, iterum regnat annis 4.

Alexādro Rege ope Philometoris ſubuerſo regnum ſibi aſciuit.

Ionathan Machabeum eius partes ſecutum benigne habuit. Quin & vectigalium immunitate in perpetuum donauit. 1 *Machab.* 11.

Simoni Ionathæ ſucceſſori propter grauia belli detrimenta, quod illius cauſa Iudæi cum Triphone geſſerant, immunitatem vectigalium & tributorum omnium conceſſit. Quæ fuit vltima Iudæis à Regibus Syriæ data, ob quam ſe in libertatem vindicantes, regnum, vt antiquorum tempore fuerat condiderunt.

Mithridates Arſaces dicitur, 1 *Mach.* 15.

o ANTE hunc Thryphon regnaſſe ponitur tribus annis à Ioſepho lib. 13 Antiq. cap. 12. Sed illis etiam regnabat in locum capti fratris Ant. Pius, qui & Tryphonem dolo Antiochia & militibus per luxuriam Demetrij diſperſis potitum oppreſſit.

Iudæam, Samariā, Ioppen, Galilæam, & confinia eius vexauit.

Frangens fœdera maiorum ſuorum cum Simone & Iudæis Achenobium, deinde Cendebeum duces aduerſus eos mittit. Sed ij à Simonis filiis Iuda & Ioanne, qui patri ſucceſſit, ad ſua redire coacti ſunt. 1 *Mach.* 16.

Arx Sion à Simone recepta & mundata. Qui inde cū Romanis fœdus renouat, eiſque clypeum mille minarum mittit.

Obſedit Ioannem Hyrcanum Hieroſolymis. Tempore autem obſidionis dono miſit in ſacrificium taurum præſtātem, cornibus auro ductili obtectis, cinctum bdellis & omni precioſorū lapidum genere, purpureo panno & ornamentis ſumptuoſiſſimis opertum, cū vaſis aureis & argenteis plenis aromatū. Qua pietate ab Hyrcano, & Iudæis pace agitata obtinuit, quod armis & potentia minime potuiſſet. *Ioſippon & auctor lib. de rebus regum Iſraël ſecundi templi.* Accepta pecunia diſceſſit. *Ioſ. lib.* 13, *cap.* 5.

Atque illud eſt, quod Iuſtinus ſcripſit lib. 36. Antiochus Iudæos, qui à Macedonico imperio ſub Demetrio Patre

Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
	Mithridate Parthorum rege, qui Arſaces, 1 Mach. 15.	
	Philometore Ægypti.	
591 1 Mac. 9. 10. 601	11 m ALEXANDER Bales, an. 10.	3956 3966
	Ionatha pontifice & duce.	
	Mithridate 2, Parthorum rege.	
	Philometore, Ægypti.	
	Bello Punico tertio.	
601 *Ibid. & cap. 11.* 604	12 n DEMETRIVS D. Soteris filius Nicanor, an 3.	3966 3969
	Ionatha, deinde Simone pontifice & duce.	
	Mithridate 2, Parthorum rege.	
	Euergete 2, Ægypti.	
	* *	
604 *Ibid. & cap. 13.* 613	13 o ANTIOCHVS Sedetes Pius Soter, an. 9.	3969 3978
	Simone pontifice & duce, deinde Ioan. Hyrcano.	

Anni urbis conditæ		Anni mundi.	
	Mithridate 2, deinde Phraarte 2, Parthorum rege, an.28. *Euergete 2, Ægypti.*		Patre armis ſe in libertatem vendicauerant, ſubegit. Mortuo Mithridate Rege Parthorum bellum mouet contra ſucceſſorem Phraartem ad recuperandum fratrem. Cum eo congreſſus in ipſa pugna interiit. *Ioſeph. lib.13, cap.16.* Poſtquam tribus prælijs viciſſet occupata Babylone, & omnibus præter Parthos populis per deditionem receptis. Antiocho ingenti exercitũ dimicanti hirundines in tabernaculo nidũ fecerunt, quo prodigio neglecto prælium commiſit, & à Parthis occiſus eſt? *Obſequens.* Circa hæc tempora Mithridates Rex Ponti moritur relicto filio Mithridate, cui ex rebus geſtis Magni cognomentum fuit. *Iuſt.lib.37 & 38.*
613 617	14 p DEMETRIVS iterum ſecundus, an.4.	3978 3982	In hoc Antio. Pio deſinit ſacra hiſtoria. Cætera, quæ ſecuta ſunt ad Chriſtum repete è Ioſephi lib. 13. Antiq. cap. 16, & libris ſeptem ſequentibus. Romæ puer ex ancilla natus quadrupes, quadrimanus, quatuor item habens oculos & aures, & duplicem maſculinum ſexum.
	Phraarte rege Parthorũ 6. *Euergete 2, Ægypti.*		Ætna mõs Siciliæ copioſos ignes vomuit in Bonienſi agro. Fruges in arboribus natæ ſunt. Hinc ſecutum in Sicilia bellum ſeruile, quo fere ſeptuaginta millia ſeruorum prætores profligauerunt, qui tandem obſidionis neceſſitate compulſi erant ad cadauerum eſum. Biruitus Rex Aruernorum deducens contra Romanos 180 millia armatorum in Rhodani tranſitu ſuperatur, & Romam in triumphum ducitur. *Oroſ.lib.5, cap.13.*
617 627	15 q ANTIOCHVS Gryppus, an.10.	3982 3992	p SECVNDO regnat. Imperium enim amiſſum, captiuitate Parthica elabẽs, recuperauit. Sed poſt quatuor annos bello inteſtino per Euergetem conciliato ab vxore filiiſque deſertus interficitur. Et filius Antiochi Pij, cui à Naſi magnitudine Gryppi cognomen fuit, matris factione ſuccedit, ita vt nomen regis penes filium, ius omnis imperij penes matrem eſſet.
	Phraarte 2, Parthorũ rege, deinde Artabano an.1, Mithridate 3, an.24. *Euergete, deinde Phyſcone Aegypti regibus.*		Poſt hunc tamen Alexandrum locat Ioſephus, *lib.13 Ant.cap.17.* At is ſtatim oppreſſus Gryppo conceſſit. q REGNVM Gryppi in 29 ann. extendit Ioſephus lib. 13 Antiq. cap. 19. Nempe quia ſimul cum Cyziceno regnauit. Inſidiis Herodiani tandem moritur. Bella ciuilia hanc cõfuſionem pepererunt, & regnum perdiderunt. Philometorem hunc ſæpius vocat Ioſeph. Ad Scipionem minorem in Hiſpania ad Numãtiam res gerentem munera miſit ampliſſima.
627 645	16 r ANTIOCHVS Cyzicenus, an.18.	3992 4010	Alexandrum quendam ab Euergete Ægyptio excitatum adoptionis titulo regnum appetentem poſt multa prælia ſecundo anno regni cepit & interfecit. Matrem poculum veneni, quod ipſa obtulerat, bibere compellit. Phraartes Parthorum rex ſextus, primus Regum illorum amicitiam Romanam per legatos à L. Sylla Felice Proconſule tum bellum Mithridaticum in Aſia gerente petiit & impetrauit. Cui in bello cum Scythis geſto occiſo patruus Artabanus ſucceſſit, an.1. *Onuphrius in Romano Imperio.*
	Mithridate 3, Parthorum rege octauo. *Phyſcone & Alexandro Aegypti.*		Cyzicenus Syriam inuadit. r ANT. Cyzicenum Ioan. Hyrcanus bello victum fugauit. Ex hoc tempore Syria crebris motibus agitata eſt, donec in Romanorum poteſtatem venit.

Mithridates Artabani filius 8 fuit Arſaces ſiue Parthorum rex. Ex rebus ſtrenue geſtis cognomentum magni meruit. *Iuſtin.lib.42.*

Multos enim populos regno addidit, cum Scythis aliquoties proſpere dimicauit, vltórque parentum iniuriæ fuit.

Bellum Armenis intulit. Inde propter crudelitatem à Senatu Parthico pulſus fratrem Orodem ſucceſſorem habuit.

Hic eſt ille Orodes, qui primus bella cum Romanis geſſit. Craſſumque cum filio & omni ferè Romano exercitu deleuit, & Pacorum filium miſit ad reliquias belli Rom. perſequendas, donec is magnis reb. in Syria geſtis in patriam Patri ſuſpectus reuocaretur, eóque abſente exercitus Parthorum in Syria relictus à C. Caſſio quæſtore Craſſi, cum cunctis ducibus cæderetur.

Cætera Parthicæ hiſtoriæ infra in bellis ciuilibus Pompeij, & extremis Ægyptiorum regibus, & in Auguſto. Nam hi bellis ciuilibus Pompeio contra Cæſarem, Bruto & Caſſio contra Auguſtum & Antonium miſere auxilia.

ſ SELEVCVS Gryppi f. cum Patruo Cyziceno de Syriaco imperio dimicauit victúmque acie interfecit. Sed nec propterea regnum eſt conſecutus. Nam à Patruële pulſus eſt, & à ſubditis in palatio concrematus.

Frater Seleuci collecta manu Cyziceni filium regno exuit, & in parte Syriæ regnat. Simili ratione Philippus Gryppi minimus f. in alia Syriæ parte regnat, donec poſtremo à Gabinio caperetur.

Syri principum diſcordię pertæſi vltro ſe Tigrani Armeniæ regi dediderunt. *Iuſt.lib.40.*

t A TIGRANE per Pompeiũ capto ad Iulium Cæſarem anni fuerunt ferè ſedecim.

Ita à Seleuco Nicanore Regni Syriaci conditore ad Cæſarem anni 250.

Syriam tenuerũt poſteri Seleuci Nicanoris vſque ad Antiochi Pij filios. Tum enim Pompeius prouinciam illam ſub poteſtatem imperij redegit, relicto illic prætorẽ Scauro. *Plutarc.in Ant.* deinde Gabinio, mox M. Craſſo, qui contra Parthos periit.

Reliquam Syriaci regni partem Parthi ad ſe tranſtulerunt, & ſic diuiſione veluti orbis cum Romanis facta, Orientis imperium tenuêre, quo tempore Romani toto Occidente potiebantur, & cum bis de ſumma rerum decertarunt.

Tigranes Armeniæ rex petentibus Syris ob fratrum regum diſcordiam, rex fit Syriæ annis 18, *Iuſtin.Hiſt. lib.40.*

Perſas ſæpe vicit, Meſopotamiam occupauit, Syriam & magnam Phœniciæ partem Philippo vltimo Syriæ regi profligato ademit, donec poſt annos 19 in Romanorum venit poteſtatem.

Ita imperia poſt mortem Alexandri Magni in mũdo præcipuè ſex orta ſunt & concurrerunt, quæ in ſequenti quarta eius ſucceſſione percẽſebimus, Ægyptium, Syriacum, Macedonicum, Romanũ, Carthaginenſe, Parthicũ.

Præter Parthicum iſtorum omnium recentiſſimum, cætera intra ducentos quinquaginta annos à Romano omnium minimo & contemptiſſimo abſumpta ſunt.

a CVM

Anno vrbis cõdita.		*Anno mundi.*
545	17	4010
647	ſ PHILIPPVS an.2.	4012
	Mithridate 3 Parthorum rege octauo. *Lathyro Aegypti.*	
	Summa an. 216.	
647	18	4012
665	t TIGRANES Rex Armeniæ an. 18, quo capto Syria Romanorum Prouincia facta eſt.	4030
	Mithridate 3, Parthorum rege octauo, deinde Orode, an.18.	
	Lathyro Ægypti, denique Aulete.	

An. ante Christum natum. | Anni vrbu cõdita. | Anni mundi.

REGES ÆGYPTI.

303 *Quarta & vltima Alexãdri ſucceſſio.*

∴ ∴

I

426 3791 a PTOLOMÆVS LAGI Soter, an. 40.

466 3830

* *

Pontifice Onia Iaddi filio, deinde Simeone Priſco, mox Eleazare.

∴ ∴

Nicanore Aſiæ & Syriæ rege, an. 32.

∴ ∴

Arideo an. 7, Caſſandro an. 18, Antipatro & Alex. an. 4, Demetrio an. 6. Pyrrho menſ. 6, Lyſimacho an. 6, Macedoniæ Regibus.

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴

466 3830

a CVm Magnus Alexand. nauem actuariam a ordinum cõdidiſſet, hic Ptol. Soter ad quindecim inſtituit primus. Demetrius Antigoni ad 30. Ptol. Philadelphus ad 40. Ptol. Philopator ad 50. *Plin lib. 7, cap. 56.*

In Ægypto coluit literas apud ſe habens Stilponem philoſophum Megaricæ ſectæ æmulum. Syriam regno ſuo adiecit, in Iudæam aſcendens prętextu ſacrificandi Sabbato Hieroſolymã occupauit. Deinde multos de Iudæa & Garizim captiuos traxit in Ægyptum & vendidit. *Ioſeph.*

Quos tamen poſtea benigne tractauit. *Idem.*

Ita Iudæa poſt Alexãdrum Magnum primùm paruit Ptolomæo Lagi illam armis occupanti. *Euſeb. Ioſeph.*

Inde Philadelpho, tum Euergeti, ad extremũ Pt. Eupatori. Quo tempore vnus poſt alterum regnarũt in Syria Seleucus Nicanor, Antiochus Soter, Ant. Theus, Seleucus Callinicus, Seleucus Callinici F. & Antiochus Magnus, qui primus Pt. Eupatori Iudæam ademit.

Quę partim erat tributaria, partim libera. Tributaria, quia regibus Ægypti primum, deinde Syriæ, ſtipendium penſitabat. Libera, quia leges ac magiſtratus ſuos habebat, non externos, ſuis parens Pontificibus.

Pyrrhum regem Epirotarum depulſum ſub extremum regni ſui tempus reſtituit.

Sex annis ante Nicanorem Regem Syriæ & cæteros Macedonas regnaſſe quietè in Ægypto & ſine æmulis ab aliquibus traditur. Mox ſcilicet poſt Alexãdri mortem. Ab aliis non niſi ſex poſt Alexand. mortuũ, quòd inter eius ſucceſſores tandiu de rerum ſumma dimicatum ſit, donec quiſquis potuit ſibi imperij partem rapuit, quòd totum obtinere non poſſet. Priorem ſententiam eſſe rectiorem docet collatio hiſtoriæ Ægyptiacæ cum cæteris.

Mercurius Triſmegiſtus Ægyptius, cuius hodie extant dialogi duo, Pœmander & Aſclepius. Mihi enim vidētur errare, qui eum propinquum Moſi, eundémque eum Deo Mercurio faciunt, vt Suidas, qui eum Pharaone antiquiorem prodit. Nam Ægyptus Græcum idioma vix ante Alexandrum Magnum audiuerat, vt Gręcè multa de Verbo Dei, congruentia oraculis diuinis ſcribere ante Græcorum cum Hebręis congreſſum potuerit. Deinde citatur duntaxat à recentioribus. Sed & in chartis è papyro centum & decem millibus ſua de rebus diuinis & naturalibus conſcripſiſſe à Iamblicho memoratur. Papyri autem vſus ad hanc refertur ętatem. Prętereà ipſe Pœmandri Dialogus Sibyllarum meminit, quę multis poſt Moſem ſęculis extiterunt. Denique Æſculapius ſiue Aſclepius is, ad quem iſte ſcribit, Phidię, qui Periclis ętate vixit, recordatur.

Adde quòd in Aſclepio inter Heroas antiquos nominat Vranum, Saturnum, & Mercuriũ, quos conſtat extitiſſe paulò ante bellum Troianum.

Dies à Planetis nominauit, ordinauitque. *Philaſtrius.* Hinc Diei Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, &c. in antiquioribus authoribus nuſquam apparent veſtigia. Vt rectè Dion Niceus & Xiphilinus in Pompeio, recentem dierum appellationem ſcribant. Ex ſtellis erraticis dies primum diſpoſuerunt Ægyptij. Deinde ad reliquas gentes id emanauit, nec olim quidem, ſed propè iſta (Pompeij) tempora, &c.

Inſaniam poëticam de diis Gentium non abhorruit. *Auguſt. lib. 8 Ciuit. cap. 28. Lact. lib 4, cap. 18.* Celtas, ad quos perrexerat, Solem adorandum docuit. *Philaſtrius lib. de hæreſ.*

Horas primus obſeruaſſe dicitur ex vrina animalis Serapi dicati, quod duodecies diei & noctis vnius ſpatio vrinam emittit. *Polyd. Virg de Inuent. rerum lib. 2, cap. 5.* Et certè nondum Græcis & Romanis his temporibus horarũ ratio nota erat & vſitata. Nam poſt reperta ſolaria apud eos obſeruari cœpit. Vnde nec duodecim tabulis vſquã horas nominatas inuenies, nec Varro horarum in diei partitione meminit. *Cenſor. de die Natali, cap. 19.* Hebræis contrà & Chaldæis earum vſus antiquiſſimus, vt ex horologio Achaz, & Ezechię hiſtoria liquet. *Eſa. 38. 4. Reg. 20.*

Thebæis anni & temporum rationem dedit. *Diod. Sicul. Strab. lib. 16.*

Docuit deos Gentilium fuiſſe homines mortuos. *Aug lib. 8 de Ciuit.*

Soſtratus Pharum Alexandriæ ſecundum è ſeptem mundi miraculis conſtruxit.

Theophraſtus, Zeno Cittieus Stoïcæ ſectæ princeps. Epicurus Epicureorum auctor. Menander.

Euclides iunior Megarenſis (alius à Megarico Socratis diſcipulo) auctor elementorum Geometricorum, & aliorum operum Mathematicorum ſub hoc primo Ptolomæo vixit. *Proclus.*

Gallos ex Europa in Aſiam tranſgreſſos Syri expellunt.

Agathocles Sicilię tyrannus & Hamilcar Pœnorum dux Giſconis f. inter ſe pugnant. Ille etiam in Italiam pugnaturus traiecit. Tenuis ſcilicet adhuc Romanorũ erat potentia & nomen.

ROMAE Volſci, qui bellum cum Romanis ſub Tarquinio Superbo inchoatum per ducẽtos propè annos continuarunt poſtremo Priuerno capto à Coſſ. L. Æmylio Mamercino, & C. Plautio domantur. *Liuius.*

Publilius Philo tribus annis poſt, Valæpoli capta Opicos ſubigit, vbi Cumæ, Baiæ, Puteoli, Neapolis. *Idem.*

Hernicos Anagnia capta Q. Martius Tremulus Coſſ. debellauit. Vrbis 447. Hinc C. Iunius Brutus dictator. Quatuor annis pòſt, Æquos, qui adiunctis Volſcis multa bella poſt exactos reges geſſerant. *Idem.*

464 M. Curius

An. ante Christum natum.	Anni vrbis cõdita.	Romæ Coſſ.	Anni mundi.
303	426	*L. Æmilio Mamercino 2, C. Plautio Deciano.*	3797
	427	*P. Plautio Proculo, P. Cornelio Scapula.*	
	428	*L. Cornelio Lentulo, Q. Publilio Philone 2.*	
	429	*L. Papyrio Mugillano Curſore, C. Pætelio.*	
	430	*L. Furio Camillo 2, Iunio Bruto Scæua.*	
	431	*C. Sulpitio Longo 2, Q. Æmilio, Au. Cerretano.*	
	432	*Q. Fabio, L. Fuluio.*	
	433	*T. Veturio Caluino, Sp. Poſtumio.*	
	434	*L. Papirio Curſore 2, Q. Publilio Philone.*	
	435	*L. Papirio Curſore, Q. Au. Cerretano 2.*	
	436	*M. Foſlio Flaccinatore, L. Plautio Vennone.*	
	437	C. *Iunio Bubulco, Q. Æmilio Barbula.*	
	438	*Sp. Nautio, M. Popillio.*	
	439	*L. Papirio Curſore 4, Q. Publilio Philone 4.*	
	440	*M. Pœtelio,* C. *Sulpitio.*	

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
303	441	*L. Papirio Curſore 5, C. Iunio Bubulco 2.*	3791
	442	*M. Valerio, P. Decio.*	
	443	*C. Iunio Bubulco 3, Q. Æmilio Barbula 2.*	
	444	C. *Marcio Rutilo, Q. Fabio.*	
	445	*Q. Fabio, P. Decio.*	
	446	*Ap. Claudio, L. Volumnio.*	
	447	*Q. Marcio Tremulo, P. Cornelio Aruina.*	
	448	*L. Poſtumio, T. Minucio.*	
	449	P. *Sempronio Sopho, P. Sulpicio Sauerriono,*	
	450	*L. Genucio, Ser. Cornelio.*	
	451	*M. Liuio Dentere, M. Æmilio.*	
	452	*M. Valerio, Q. Appuleio Panſa.*	
	453	*M. Fuluio Pœto, T. Manlio Torquato.*	
	454	*L. Cornelio Scipione,* C*n. Fuluio.*	
	455	*Q. Fabio Max. 4, P. Decio Mure 3.*	
	456	*L. Volumnio, Ap. Claudio.*	
	457	*Q. Fabio Max. 5, P. Decio 4.*	
	458	*L. Poſtumio Megello, M. Atilio Regulo.*	
	459	*L. Papirio Curſore, Sp. Caruilio.*	
	460	*Q. Fabio Gurgite Maximi F. D. Iunio Bruto Sceua.*	
	461	*L. Poſtumio, C. Iunio.*	
	462	P. *Cornelio Rufino, M. Curio Dẽtato.*	
	463	*M. Valerio Coruino, Q. Caditio Noctua.*	
	464	*Q. Marcio Tremulo, P. Cornelio Aruina.*	
	465	*M. Marcello, Sp. Nautio.*	
		2	
263	466	b Ptolomæus PHILADELPHUS an. 38.	3830
	505		3867

464 M. Curius Dentatus de Samnitibus, Sabinis, Lucanis triumphauit. *Oroſius, Frõtinus, Velleius,* de Pyrrho, ſed paulò poſt. *Apuleius Apol. 1,* ſic dictus quòd cum dentibus natus eſſet. *Plin. lib. 7.*

Pyrrhus Epirotarum rex, qui paulo pòſt in Italiam contra Romanos venit. Quem aiunt primũ docuiſſe aciei rectè inſtruendæ artem, annis 36 poſt mortem Alexandri Magni. Nam primus totum exercitum ſub eòdem vallo continere inſtituit. Qua ordinatione notata Romani paulatim ad hanc vſq; metationẽ peruenerunt. *Front. lib. 4.*

b ALEXANDRIAE bibliothecã 54 millium & Octingentorum librorum Philadelphus inſtruit. Gellius tamen lib. 6, cap. vlt. ad millia fermè voluminum ſeptingenta, tantum habet ac ea omnia bello priore Alexãdrino à militibus Cæſaris forte auxiliariis incenſa eſſe.

Iudæos ad centum viginti millia libertati reſtituit, & dona votiua Hieroſolymam miſit.

Lectos decem cum argenteis pedibus & congruentem eis ſupellectilem, calicem talẽtorum 30, purpuram, coronam decoram, ſtolas decem, lineas de byſſo centum, Pateras, Trullam, libatoria aurea, Crateras aureos duos, &c.

Bellum geſſit contra Antiochum Theum, quod vt finiret, filiam ſuam Beronicen ei dedit, cùm iam de Laodice priore vxore duos haberet filios Seleucum Callinicum, & alterum Antiochum.

Sed inde Laodice veneno Antiochum ſuſtulit, & Beronicen cum filio, quem ex Antiocho genuerat, occidendum tradidit, quæ prædixerat *Dan. c. 11.*

Pyrrhi cladibus & Romanorum incrementis cognitis Romam miſit munera, & cum eis amicitiam ſocietatémque iunxit. *Zonaras, Eutrop. Valerius,* qui legatos ad hunc viciſſim regem Roma miſſos nominat Q. Fabium Gurgitem, Fabium pictorem & Q. Ogulinum.

Præceptorem habuit Stratonem Lampſacenum, quo tẽpore Silphon philoſophus clarebat.

Vetus teſtamentum ex Hebræo in linguam Græcã per 72 interpretes à Pont. Eleazaro impetratos conuerti iuſſit, trecentis plus minus ante Chriſtum annis.

Mirum autem eſt Talmudicos ſcribere ſeptuaginta interpretes quinque duntaxat legis Moſaïcæ libros conuertiſſe, & duobus tantum in locis, vel iuxta Ioſippum initio ſuæ hiſtoriæ tredecim, idque conſulto, à veritate Hebraïca diſceſſiſſe, ne Lex gentilium opiniones videretur reſipere. Sic Ariſteas, ſic Ioſephus in præfat. Antiq. & lib. 12, c. 2, & omnis Hebræorũ ſchola, *Hier. in 5 Ezec.*

Sed videntur confudiſſe Septuaginta interpretum verſionem cum quadam alia vetuſtiore, quas ſic diſtingui oportuit, vt Ariſtobulus Iudæus, apud Euſebium *lib. 13 præp. cap. 7, & lib. 9, c. 3,* indicat.

Totam Scripturã Philadelphi iuſſu fuiſſe conuerſam, cũ ante eum, atq; adeò ante Alexãdrum

Perſarúmq; imperiũ quinq; lib. Moſis in Græcũ cõuerſi duntaxat extarẽt (incerto tamẽ interpr.)

Ariſteas autem & Ioſephus fortaſſis Legis vocabulo comprehẽderunt vniuerſam Scripturam veterem, vt Chriſtus, *Ioan. 10 & 15.* Nam etiam Ioſeph. ſic interdum vſurpat, vt lib. 2 cõtra Appion.

Vel ſignificant iuſſu Philadelphi Legem duntaxat conuertiſſe, reliqua verò per ſe & ſua ſponte antequam deſcederent.

Nam cætera tranſtuliſſe ex eo conſtat, quòd cum nullus præter eos nominetur interpres vſq; ad Aquilam temporibus Adriani Cæſaris, Apoſtli & Apoſtolici Adriano ſuperiores Prophetas, Pſalmos, & alios Scripturæ libros citant, tanquam è Græca verſione.

Quod ſi verum eſt, illorum interpretationem oportet vetuſtate eſſe corruptam, vt omnino crediderim. Non enim probabile eſt tot tantóſque viros tam alienè multis in locis 22 librorum deerraſſe ab Hebraïcis voluminibus, & plerúmque à vero literæ ſenſu. Pſalmos perpetuo excipio, qui vt etiam hodie extant, ſentẽtiam Hebraïcam optimè omnium referunt, & pleriſque locis reddunt illuſtriorem, vt aliquando docebimus.

Nobis aſſentitur Macaritus Logotheres, in libro Metaphraſis, his verbis. Diuinus igitur Lucianus, conſpicatus ſacros libros multis corruptelis infectos partim temporis longinquitate, partim continua ex aliis tranſpoſitione, & quidẽ nõnullis ſceleratiſſimis, qui Græca literatura excellebãt, ipſorũ ſententiã peruertere tẽtantibus, & multas labes inſerẽtibus, ipſe eos omnes aſſumens, ex Hebraïca lingua, quam perfectè callebat, renouauit, in emendatione magnum perferẽs laborem. *Suidas in voce νοθεύει & in Luciani vita.*

Imo & ipſe Hieronym. præfat. in lib. Paralip. Septuaginta (inquit) interpreteres vitiatos, tres emẽdarunt, Lucianus, Heſychius, Origenes. Luciani emendationem ſequuti ſunt Chriſtiani ab Antiochia vſque ad Cõſtantinopolim, Heſychij Ægyptus & Alexandria, Origenis mediæ inter Antiochiam & Ægyptum prouinciæ.

Hanc autem emendationem interpretor mixtionem ex aliis. Miſcuerunt enim cum illa reliquas interpretationes Græcas, vt iam Græca, quæ habetur, non ſit pura illa à Septuaginta illis ſenioribus primum facta. Dum autem miſcuerunt, ſæpe, vt fit, cuiuſque interpretis errorem ſequi potuerunt, &c.

Hieronymus in quadam epiſt. ad Auguſt. quæ eſt inter ipſius Aug. epiſtolas vndecima, narrat Origenẽ eos, dum emẽdare optaret, corrupiſſe, & alibi, ante Origenem, quot eſſent codices, tantam fuiſſe diuerſitatem exemplarium, quæ non modò ad ſua vſq; tempora perdurarit, ſed & ſua incude eguerit, aſteriſcis & virgulis prænotatis.

Vnde factum, vt multi alij quondã de integro vertẽdi laborẽ ſuſceperint, Aquila Iudæus tẽpore Adriani Cæſaris, deinde Theodotion Epheſinus Iudaïcæ religionis proſelyta Imp. Cõmodo, tum Sym-

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
263			3830
		Eleazaro pontifice, deinde Manaſſe.	
		Antiocho Sotere an. 19. deinde Anti. Theo. an. 15, Syriæ regib.	
		Lyſimacho an. 6, Ptol. Ceraunο menſ. 3, Antipatro an. 1, Soſthene menſ. 7, Antig. Gonata an. 36, Macedoniæ regibus.	
		Romæ Coſſ.	
	466	*M. Valerio Potito, C. Ælio Pæto.*	
	467	*C. Claudio Canina, M. Æmilio Lepido.*	
223			3867

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.	
263		* *
		∴ ∴
	468	*C.Seruilio Tucca, L.Cæcilio.*
		Bellum Gallicum Senonicum.
	469	*P. Cornelio Dolabella, Cn. Domitio Caluino.*
		∴ ∴
	470	*C.Fabricio Luſcino, Q. Æmilio Papo.*
		∴ ∴
	471	*L.Æmilio Barbula, Q. Marcio Philippo.*
		Bellum Tarentinum & Regis Pyrrhi.
	472	*P.Valerio Leuino, T. Coruncanio.*
		∴ ∴
	473	*P. Sulpicio Sauerione, P. Decio Mure.*
		∴ ∴
223		

Anni mundi.

Symmachus ſub Seuero, poſtea ſub Caracalla 5 editionis Hieroſolymis inuentæ, demum ſextæ
3830 & ſeptimę auctores incerti. Niſi quod Septimam aliqui tribuant Luciano Martyri.

Ex quibus omnibus ſua Hexapla cōflauit Origenes. Ea enim ſic appellauit, q.ſextuplicia propter 6 interpretationes in vnū volumen coactas, non à numero columnarū, quas octo fuiſſe conſtat vt duę caperent contextum Hebręū, Hebręis & Græcis caracteribus, inſtar octapli Pſalterij Epiſc. Nebienſis. Præterea correxit, id eſt, corrupit, vt Hieron. interpretatur, verſionem 70, quæ deinde ſola videtur obtinuiſſe in Græca Eccleſia. *Epiphan. hereſi 64 contra Origenianos.*

Vtut ſit, non ſine Dei erga Gentes, quas in ſuā Eccleſiā colligere paulo pòſt cupiebat, mirabili prouidentia, qualiſcunq; ſeruata eſt, cùm reliqua Bibliotheca bello Alexādrino, quod Iulius Cæſar geſſit contra Ptolomeum, vt Cleopatram ab ipſo pulſam reſtitueret, flammis concremata ſit.

Sed nec dubito eis ſpiritū propheticū aſtitiſſe, dum verterent, quoniam diuiniſſimè oracula de Chriſto obſcuriora tranſtulerunt, ab Apoſtolis authoritatem acceperunt, ab Hebræis maxima laudis teſtimonia conſecuti ſunt, ab eccleſiæ columnis, vt prophetæ, commendati ſunt. *Tertul in Apol. c. 18 & 19. Iuſt. mart. Orat. 1 ad Gentes. Epiph. de menſ & pond. Iren. lib. 3, cap. 25. Aug. lib. 8 de Ciu. c. 11, & lib. 18, c. 38, & quaeſt. ſuper Gen. 169.*

Quare & eorum memoriam colebant Iudæi Alexandrini anniuerſario feſto: *Philo de vita Moſis,* 8 Decembris ſcilicet. *in ipſorum Calend.*

Denique verterunt, prout expediebat Græcis ad fidem ſuo tempore conuertendis, nonnullis de induſtria Deo afflante immutatis.

Prophetice & Spiritus S. inſpiratione non tantum quædam mutauerunt, verum etiam addiderunt ex opinione veterum, etſi id confutet Hiero. præfatione in Pſalmos.

Nec minore erga ſuos beneuolentia Deus de Hieronymo poſteà eccleſię prouidit. Is enim nō modo veteres editiones, vt potuit, emēdauit, ſed etiam ſeptimam, quæ mox à Sophronio Gręco ſermone donata eſt, vt pleráq; alia tāti viri opera, de ipſo Hebraïco multò incorruptius tranſtulit.

Ea eſt, qua nunc ſtudio Damaſi & ſequentium Pontificū vtimur in Eccleſia, quamq; editionem vulgatam nominamus, vt probat Eugubin. pręf. in ſuos ad Moſem commentar. vbi rectè excipit interpretationē Pſal. quę nō potuit recipi, quod iam Veteris cātus in tēplis tritus eſſet. Hieronymiana vtcunq; ſupereſt inter eius opera. Hebræi quoq;, inter quos R. Ioſeph Albo, R. Selomo, R. Dauid, Elias Leuita, noſtrę vulgatę editionis interpretē Hiero. agnoſcunt, & frequenter non ſinē honoris titulo & pręfar. citāt, vt alibi docuimus.

Eleazarus Iudæorum Pōtifex. Betachia Dux. Antiochus Theus Rex Syriæ Antiochiā condit.

Pręter viginti duos lib. ſacros; alij ſeptuaginta
3867 duo apocryphi in Ægyptum delati ſunt, auctore

Epiphanio in libro de menſuris, & ponderibus ſcripturæ. Vnde fortaſſis libri Tobiæ, Baruch, Iudith, & ſimiles, qui in noſtris Bibliis Græcis & Latinis hodie reperiuntur, ad nos peruenerunt. Alioqui enim apud recentes Hebræos aut non extant, aut certè non ſunt Authentici. Quoniam eorum primus canon iam erat conditus ab illa magna Synodo, cuius ſcriba fuit Ezras, vt ſupra docui, & prætereà docent Heb. *Tract. de votis in Tal. & R. Moſe de Kotſis præf. in Seph. Mizvoth. Sed eſt alter canon, de quo etiam ſuprà.*

Ieſus, filius Syrach auctor Eccleſiaſtici, qui panaretos dicitur, id eſt, de omni virtute liber. Fuiſſe fertur vnus de ſeptuaginta duob. interpretibus. De ſtirpe Ieſu ſacerdotis, cuius Zachar. meminit. Eius librum fuiſſe canonicũ & ſacrum Ioſephus indicat lib. 2 contra Appionẽ pag. 948 Græci exempli, capitis 42 ſententiam citans.

Ieremiæ Prophetæ nepos creditur. Ben Sirá Hebræis dicitur, cuius nomine feruntur ſententiæ Chaldaïco ſermone, citatæ à Tanhuma pag. 81, col. 2, vetuſtiſſimo Rabbino in Pentateuchũ.

Ariſtobulus Agathobuli diſcipulus vnus fuit è 70 interpretibus. *Anatolius Laodicenus apud Euſeb. hiſt. 7, cap. penult.*

Philo Iudæus ſenior, fortaſſe & ipſe è 70 interpret. quem aliqui faciunt ſapientiæ Salomonis concinnatorem (Nam alter iunior vixit Caij Imp. temporibus.) Fuit & alius iiſdem temporibus, magni apud ethnicos nominis, de quo *Ioſeph lib. 1 contra Appionem.*

Fortaſſe qui Byblius dicitur, & ex lingua Phenicum tranſtulit hiſtoriam Sanchuniathonis auctoris antiquiſſimi.

Ariſteas Philadelphi cubicularius ſcribit hiſtoriam de 72 interpretibus.

Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus regius Bibliothecarius. Leontiũ docta meretrix.

Chryſippus Stoïcus, qui plura ſcripſit quàm cæteri poſſent legere. Carneades Academ. qui nihil proponebat, quod non probaret, nihil improbabat, quod nõ expugnaret. Ecateus Abderides philoſ. qui & librum edidit de vita Abrahæ. (*Ioſ. lib. 1 Ant. c. 7.*) Lycophron, è cuius tragœdiis vnica extat Caſſandra, Philadelpho charus, non tam propter poëſim, quàm ob Anagrámatiſmos.

Timochares Aſtronomus, Ariſtophanes Grámaticus, Zoilus Amphipolita Homeromaſtix Alexandriæ degunt, vbi muſæ poſthabitis Athenis ſuum domicilium collocarant.

Poſt Phalereũ Bibliothecæ præfuit Callimachus. Octingẽros libros ſcripſiſſe fertur. Soli autem hymni ſuperſunt.

Coętaneos ſex alios poëtas habuit, qui omnes à pleïadum numero Pleïades dicebantur: Lycophronem, Aratum, Theocritum, Nicandrum, Philicum, Homerum Iuniorem. Vide Tzetzem Lycophronis interpretem.

Abhinc ſerio Ægyptus Philoſophari Græcè, & Græcas ſcholas inſtituere: quin etiam per totũ Orientem

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
263			3830
	474	C. *Fabricio Luſcino 2, Q. Æmilio Papo. 2.*	
	475	*P. Cornelio Rufino, C. Iunio Bubulco.*	
	476	*Q. Fabio Gurgite, C. Genucio Clepſina.*	
	477	*M. Curio Dentato, L. Lentulo.*	
	478	*Ser. Cornelio Merenda, M. Curio Dentato 4.*	
	479	*C. Fabio Dorſo Licinio, C. Claudio Canina.*	
	480	*L. Papirio Curſore, Sp. Caruilio.*	3867

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.	
203		
	481	C. *Quinctio Claudo*, *L. Genucio Clepſina.*
	482	C. *Genucio Clepſina*, *Cn. Cornelio Blaſcone.*
	483	*P. Sempronio Soph. Ap. Claudio Cæci F.*
	484	*M. Atilio Regulo, L. Iulio Libone.*
	485	*D. Iunio Pera, N. Fabio Pictore, Caudice Cæci fratre.*
	486	*Ap. Claudio, M. Fuluio Flacco, quando* Primum bellum Punicum.
	487	*M. Valerio Meſſala Max., M. Otacilio Craſſo.*
	488	*L. Poſtumio Albino, Q. Mamilio Vitulo.*
	489	*L. Valerio Flacco, T. Otacilio Craſſo*
	490	Cn. *Cornelio Scipione Aſina*, C. *Duilio.*
	491	C. *Aquilio Floro*, L. *Cornelio Scipione.*
	492	*A. Atilio Calatino, Q. Sulpicio Paterculo.*
	493	Cn. *Cornelio*, C. *Atilio Serano Regulo.*
	494	*L. Manlio Vulſone Longo, Q. Cædicio, eóque mortuo, M. Atilio Regulo.*

Anni mundi.

Orientem Græcus ſermo vigere cœpit. *Hieronymus in proœmio lib. 2 commentariorum ad Galatas.* Megaſthenes Perſa hiſtoriam ſcribit.

3830 Imo verò per Occidentem, ita vt cum Græcorum imperio, eorum quoque diſciplinæ, leges & ſermo in mundo, vt ſit, propagata ſint, ſicuti attingit Cicero pro Archia. Nam etiam noſtri Galli linguam Græcam coluerunt, Druidis & Semnotheis (voces ſunt Græcæ originis) apud ſe inſtitutis, qui rebus diuinis præeſſent, ſacra priuata & publica procurarent, religiones interpretarentur, iuuentutem erudirent, de controuerſiis publicis priuatiſque reſponderent, præmiis pœniſque impoſitis. *Cæſar lib. 6, de bello Gallico.*

Arceſilaus auctor nouorum Academicorum, qui ſpem omnis ſcientiæ eripuit. *Seneca.*

Zenone Stoïco ſuccedit Cleantes.

Eidylia Theocritus, Aratus Antigoni Macedonum regis medicus ſcribit Phęnomena, Nicāder Theriaca & Alexipharmaca. Athenodorus Arati frater primus Zoilo pro Homero contradixit.

Aratus ignarus Aſtrologię ornatiſſimis atque optimis verſibus de cœlo ſtelliſque dixit, atque conſcripſit. *Cic. 1 de Oratore.*

Vſus papiri, qua abundant Nilus & mare Ægyptium rubrum, ſiue chartę iunceę, inuētus eſt, cum ab Attalo rege primo Pergami & Galatię mēbranas Philadelphus obtinere, ad parandam librorum tantam ſupellectilem, non potuiſſet. Antea ſcribebatur in libris ſiue corticib. arborū.

Huius autem ęmulatione Attalus inſignem, quidem, ſed tamen multò inferiorem bibliothecam parat, viris doctis, quales plurimos iſtud ęuum ferebat, è Gręcia conquiſitis.

Sic & reges Aſię, quorum Bibliothecę Enphorion ab Antiocho magno fuit prępoſitus. *Suidas in Euphorione.*

Attalus rex aurum intexere in Aſia primus docuit. Vnde textum Attalicum.

Conſynges Nicomedis regis Bithynię vxor à canibus propter laſciuiores cum viro iocos laceratur.

Nicomedes Nicomediam condit.

ROMANAE *ſub Philadelpho propriè incipiunt, ab an. Vrbis 466 ad 505. nam ante hoc tempus parui fuere momenti & nominis. Ideo ea nunc ſeorſim, non vt antea promiſcuè, deguſtabimus.*

ROMAE Plebs propter æs alienū poſt graues & lōgas ſeditiones, ad vltimum ſeceſſit in Ianiculum. Vnde à Q. Hortenſio deducta eſt, qui in ipſo magiſtratu deceſſit, *Flor. Zonar. Aug. 3 de Ciu.*

Plebiſcita hinc lege Hortēſia nō minus, quàm leges valere cœperunt. *Gell. lib. 15 c. 27.* Quę lex antè lata fuerat Q. Publilio dictatore 414, ſed fortè non obſeruata.

Bellum Gallicum Senonicū, in quo L. Cæcilius Coſ. cæſus eſt, ſequenti anno à Dolabella

3867 confectum, cunctis Gallorum reliquiis in He-

	An. ante Chriſtū natum.	Anno vrbis cōditæ.		Anni mundi.
truria ad Varronis lacum deletis, ne quis extaret in ea gente, qui incenſam à ſe Romam gloriaretur. *Florus.*			* *	3830
Cæteris gallis tertio ante Pyrrhi in Italiam aduentum anno pax data. *Polybius.*	263	466		
Sicque ab Æſi fluuio quondam Italiæ termino vſque ad Rubiconem Italiæ fines producti ſunt.				
Nondum Hetruſco bello confecto, cum Tarentinis & rege Pyrrho per biennium bellatum eſt. *Iornandes, Plutar. in Pyrrho.*		495	*M. Æmilio Paulo, S. Fuluio Nobiliore.*	
Res contra Lucanos, Samnites, Bruttios proſperè geſtæ. Vnde Tarentini & Samnites Pyrrhũ ex Sicilia reuocarunt, qui ſic imperium Siciliæ tam cito amiſit, quàm facilè quæſiuerat.				
Sed nec in Italia fortuna meliore tertium pugnãs vſus in Epirum regreditur anno, poſtquam in Italiam primum veniſſet, quarto. *Iuſtinus.*				
Bis caſtris exutus, bis ſauciatus & victus. *Florus.*		496	*Cn. Cornelio Scipione Aſina. A. Atilio Calatino.*	
Ad hunc vſque annum Roma ſcandulis tecta fuit. *Plinius lib. 16, cap. 11.*				
Et Italia primum vidit Elephantos. *Idem lib. 8. cap. 6.*				
Tarentini mortuo Pyrrho Carthaginenſes in auxilium vocant.				
Demum Vrbis 480 bellum Samniticum & Tarentinum confectum per Caruilium & Papirium. Victis pax & libertas data.		497	*Cn. Seruilio Capione, C. Sempronio Blaſo.*	
De Samnitibus vigeſimus quartus triumphus actus. *Florus.*				
Qua victoria magna pars Italiæ in poteſtatẽ Romanorũ redacta eſt, victis præſertim Tarentinis, Samnitibus, Lucanis, & paulò ante Hetruſcis.				
Vrbis 483 ante Sempronium & Appiũ Claudium, Eutropius Q. Ogulinum & C. Fabium Pictorem collocat. Sic Plinius & Velleius.				
484 Argento ſignato 4 aut 5 annis ante primũ Punicum Romani vti incipiunt. *Plin. lib. 33, c. 3. Florus,* id eſt, denariis argenteis, *Zonaras.*		498	C. *Aurelio Cotta, P. Seruilio Gemino.*	
Conduntur à Romanis Ariminum in Gallia, Beneuentum in Samnio. *Velleius lib. 1.*				
Picentini, Salẽtini, Brudusini portu commodo instructi ad traiiciendũ in Illyricum & Græciam, vincuntur M. Atilio duce. *Florus. Zonaras.*		499	*L. Cæcilio Metello, C. Furio Pacilo.*	
Saſſinates, ſiue Vmbri, Meſſapiei, & Vulſinij. *Iidem.*				
An. 486 ante Appium Claudiũ & M. Fuluium Faſti Siculi Q. Fabium Max. L. Mamilium Vitulum Coſſ. ponũt. Sic Zonaras & Cuſpinianus.				
Anno ſequenti bellum Punicum primum ſuſceptum eſt Appio Claud. Coſſ. quòd Pœni Tarentinis aduerſus Romanos auxilio veniſſent, & Romani viciſſim cum Syracuſano Hierone Pœnorum hoſte amicitiã iniiſſent. Solinus confert in Vrbis 489.		500	*C. Atilio Regulo, L. Manlio Vulſone Longo 2.*	
Tum quidem clarum Rom. nomen erat, at arma nondum extra Italiam mota fuerant.				
Bellum Punicum primum.				
Primo foris à Romanis geſtũ Appio Claudio Cæci fratre, M. Fuluio Flacco Coſſ. poſt Romam conditam		505		3867

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.	
263	466		3830	conditam annis ferme 490. *Gell.lib.17.cap. 21.* Viginti poſt bellum cum Pyrrho ſumptum. *Ibid.* 60 poſt Alex. mortuum. 25 t, ante Chriſtum. Nam antea annis prope quingentis domi luctati tantùm fuerant, ad domandam ſubigédámque Italiam, *Florus lib. 1. epitomes.* per annos 23 cõfectum. *Oroſ.lib.4.cap.9.* Iam hic ergo Romanorum externa bella incipiũt per 200, annos geſta, quibus Africam, Europam, Aſiam magnis victoriis peragrarunt. Carthaginenſibus opem tulerunt Lacedæmonij duce Xantippo, Hiſpani & Gallogræci.
	501	*P. Claudio Pulchro, L. Iunio Pullo.*		Carthaginenſium duces duo Annones, Annibal ſenior, qui ob victam ſuam claſſem à militibus ſuis in crucem actus eſt. Duo Aſdrubales, Amilcar, Barca, Boſtaris. Cenſu hominum Romę habito inuenta ſunt ducenta ſeptuaginta millia. M. Regulus, L. Manlius Coſs. Hamilcarèm in Hiſpania vincunt. Metellus deinde Afros in Sicilia. Romani obtinent Apuliam, Calabriam & Meſſanam. Com Hierone pax facta. Afri in Sicilia victi.
	502	*P. Seruilio Gemino, C. Aurelio Cotta.*		M. Valerius Meſſana, Catina in Sicilia capta primum horologium in publico ſtatuit, ſecundum roſtra in columna. *Plin. lib. 7. è Varrone.* Hic enim cum collega Otacilio tum in Sicilia res magnas geſſit. *Eutrop.* Anno Carthaginenſis nauali prælio victus à Duillio, Manibus ferreis ab ipſo excogitatis, quos coruos nominauit. *Polyb. Front. lib. 2. c. 3.* Hoc primum tempore Romani claſſem belli gerendi cauſa habuerunt. Vnde Duillius primus naualis victoriæ duxit triũphum, honore habito, vt reuertenti à cœna, tibicine canẽte funale pręferretur, quaſi quotidie triumpharet. *Cic. in Catone, Plin. lib. 34.*
	503	*L. Cæcilio Metello, N. Fabio Buteone.*		Is etiam Iano templũ apud forum olitorium ſtruxit. *Tacit. lib. 2.* Scipio Corſicam & Sardiniam capit. L. Cæcilius Metellus Aſdrubalem in Sicilia vicit, 132 elephantos cepit, hoſtium 20 millia apud Panormum occidit. Elephantos centum viginti, *Florus*, centũ triginta, *Eutropius*, pompa maxima Romam primus in triumpho duxit, vrbis 502. *Plin. lib. 8. cap. 6.*
	504	*M. Fabio Licino, M. Otacilio Craſſo.*		Ei, vt quoties in Senatum iret, curru veheretur ad curiam conceſſum eſt. quod antea nulli contigerat. *Plin. lib. 7.* E dunbus Coſs. Pulcher Cęci nepos contra auſpicia pugnans naues 170 amiſit, cęſis 8 m. hominum & 20 m. captis & 20 nauibus. Alter L. Iunius Pullus naufragium paſſus eſt. *Florus.* C. Aquilium & L. Cornelium prętermittit Eutropius, quos hic an. 491 poſuimus.
	505	*M. Fabio Buteone, C. Atilio Bulbo.*	3867	L. autem is Cornelius Scipio de Pœnis, Sardis, Corſis triumphauit. *Eutrop.* Pœnos ita terra maríque expugnauit, vt iam victoriæ nihil niſi Africa ipſa reſtaret. *Florus.*

Poſt M. Atilium Regulum, L. Manlium Coſſ. Africa nullas copias Romanas vidit, niſi poſt annos ferè quinquaginta, cum P. Scipio traiecit. *Liuius lib. 39.*

Tum enim Atilius victis nauali prælio Pœnis in Africam traiecerat: Vbi ſerpentem miræ magnitudinis, qui milites ad fluuium Bagradam aquatum deſcendentes deuorabat, cum maxima exercitus clade, interfecit, & eius corium 120 pedes longum Romam miſit. *Florus. Gellius lib. 6. cap. 3. Valerius de Miraculis.*

Pœni à Lacedæmoniis auxilium petẽtes Duce eorum Xantippo 30 Romanorum millia occiderunt, & Atilium Regulum ceperunt, Elephantorum maximè cauſa. *Polybius.* Nam in his Bellis Elephantis ſæpius pugnatum.

T. Coruncanus primus è plebe pontifex Max. factus eſt.

c SYRIAM vaſtat debellato Callinico, Iudęã, Siliciam, aliaque multa obtinuit. Regnauit Epiphanio an. 24, aliis 26. Sororem in vxorem duxit.

Berenicis reginæ coma in cœlum à Conone Mathematico relata.

Sapientia Salomonis ſub hoc tempus videtur aut condita, aut in Græcum verſa.

Simon Iuſtus Iudęorum Pontifex.

Onias eius nominis ſecũdus, qui Menaſſi ſucceſſit, is Hebręorum pontifex Euergeti negauit tributa. Vnde cõſecutæ magnæ calamitates. Ioſephus dux Iuda regem placauit, & pręfecturam Iudeę & finitimarum regionum retulit. Cuius filius Hyrcanus fuit princeps familiæ Dauidicæ vltimus. *Ioſeph. lib. 12. cap. 4.* Erat è Chriſti maioribus. *Luc. 3.*

Ieſus Sirach Nepos ſuperioris Eccleſiaſticũ, quem librum Hebraicè ſub titulo prouerbiorũ, Miſlé, auus cõſcripſerat, in Græcũ vertit. an. ętatis 38 ſub Ptolomæo Euergete, ſic enim debet intelligi, quod ipſemet in prologo Eccleſiaſt. narrat, non vt indoctè Geneuenſes tranſtulerũt, an. triceſimo octauo Euergetæ regis. Nam Euergetes annos duntaxat 24 regnauit. Poſſit etiam ſignificare ſe deſcendiſſe in Ægyptum 38 anno, poſtquam auus ipſe ſuam ſapientiam ſiue Eccleſiaſticum Hebraicè conſcripſiſſet, quem nunc ex reperto exẽmplari emendatiſſimo Græcum faceret.

Eratoſthenes Grãmaticus poſt Callimachum Bibliothecæ præpoſitus.

Coſmographus orbis terrarũ & Plato minor dictus. Primus Aſtronomiam veterem correxit, & poſt eum Hipparchus annis circiter quinquaginta, niſi quòd Eratoſthenes ad 81 perueniſſe dicitur, vt eum Hipparchus videre potuerit.

Apollonius Rhodius, qui ſcripſit Argonautica, Eratoſtenis diſcipulus. Poſt præceptorẽ præfectus fuit Bibliothecæ, in qua habuit ſucceſſorem Ariſtonymum comicum ſub Philopatore mox, in quem, vt ingratum diſcipulum, poëma Ibis

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.	3	Anni mundi.
225	506	c PTOL. EVERGETES, an. 24.	3866
	In prolog. Eccleſia.	*Simone iuſto, deinde Onia Pontificib.*	
	530		3890
		Antiocho Theo, mox Seleuco Callinico, an. 20. Seleu. Ceranno, an. 3. Ant. Magno an. 36. Syriæ reg.	
		Antig. Gonata, Demetrio 2 an. 10, Antig. Doſone ann. 12, Macedoniæ.	
		Arſace primo Parthorum rege, an. 28.	
		Romæ Coſſ.	
	506	*A. Manlio Torquato Attico, C. Sempronio Bleſo 2.*	
	507	*C. Fundanio Fundulo, C. Sulpicio Gallo.*	
	508	*C. Lutatio Catulo, A. Poſthumio Albino.*	
	509	*Q. Lutatio Cercone, A. Manlio Torquato Attico 2.*	
	510	C. *Claudio Centone Caci* F., M. *Sempronio Tuditano.* (Cic. in præf. Tuſcul.	
	511	C. *Mamilio Turrino, Q. Valerio Faltone.*	
	512	*T. Sempronio Graccho, P. Valerio Faltone.*	
	513	*L. Cornelio Lentulo Caudino, Q. Fuluio Flacco.*	
	514	C. *Licinio Varo, P. Cornelio Lentulo Caudino.*	

An. ante Chriſtũ nat.	Anni vrbis cõdita.	
	515	*T. Manlio Torquato. C. Atilio Bulbo.*
	516	L. *Poſtumio Albino*, Sp. Carnilio *Ruga.*
		Gallicum Bellum.
	517	*Q. Fabio Max. Verucoſo, M. Pomponio Mathone.*
	518	*M. Aemilio* Lepido, *M. Poblicio Malleolo.*
	519	C. *Papirio Maſone, M. Pomponio Mathone.*
	520	*M. Aemilio Barbula, M. Iunio Pera.*
	521	*L. Poſtumio Albino, Gn. Fuluio* Centumalo.

Anni mundi.

Ibis inſcriptum Callimachus condidit. *Suid.*

Cum tempore Ariſtotelis dubitaretur, num Africa ambiretur mari, quidam Eudoxus iam
3866 Ptol. Euergetis fugiens à mari rubro peruenit nauigatione ad fretum Gaditanum, *Mela, Strabo.* Quod & temporibus Ioſiæ & Necaoni Pharaonis contigerat.

Cleomenes rex Lacedæmoniorum re male geſta, & Lacedæmone amiſſa, cum Antigono rege Macedonum ad Euergetem confugit.

Lycurgus Lacedæmoniorum rex creatur. *Polyb.*

Arſaces Parthorum regnum ſecundo Euergetis anno condit.

Bellum Carthaginenſium contra Numidas, *Polyb. lib. 1.*

Amilcar cum exercitu in Hiſpaniam miſſus Carthaginenſium imperium amplificauit. *Polyb. lib. 2.*

Hieron Siciliæ rex Romam veniẽs populum frumento donat. *Eutrop.*

Romana tempore Euergetis ab vrbis 506. ad 530.

A. Poſthumum Coſ. quoniam & idem Flamen Dialis erat, Cæcilius Metellus pontifex Max. cum ad bellum gerendum proficiſci vellet, in vrbe tenuit, nec paſſus eſt à ſacris recedere.

Rebus aduerſus Pœnos, à pluribus ducibus proſperè geſtis, ſummam victoriæ C. Lutatius cõſul victa ad Ægates inſulani claſſe Pœnorum, finem bello primo Punico impoſuit (vrbis 508) *Liuius lib. 12.* Nam pax inde pœnis data. *Idem lib. 30.* Amilcaris ſcripta manu, qui erat belli vigeſimus tertius, *lib. 26.*

Iis legibus, vt Pœni Sicilia & omnibus inſulis, quę eſſent inter Italiam & Africam excederent, duo millia & ducenta talenta in viginti annos penderent, in pręſens mille. Captiuos Romanos ſine pretio redderent &c. *Polybius.*

Tum Sicilia prima prouincia Populi Rom. facta eſt, regno Hieronis Syracuſani excepto. *Cic. in Verrem:* Nam nõ niſi bello Punico ſecundo captis Syracuſis, tota deinde venit in populi Rom. poteſtatem.

Idem Lutatius conſul de Faliſcis triumphauit, qui rebellarant. *Valer. lib. 6.*

Vrbis 509. L. Metellus pontifex Max. cũ templum Veſtę arderet, ſacra ex incendio rapuit. *Val. lib. 1.* Velina & Quirina tribus adiectę. Spoletũ colonia deducta. Floralia inſtituta ex libris Sibyllę, vt omnia bene deflorеſcerent. *Plin. li. 18.*

Liuius Andronicus, primus poëtarum latinorum mox poſt pacẽ cum Pœnis factam, poſt Sophoclis & Euripidis mortẽ annis plus ferè centum & ſexaginta, poſt Menandri circiter quinquaginta duobus, fabulam publicauit, anno vno ante natum Ennium, qui Plauto & Nęuio fuit ſenior. *Cicero in Bruto. Gell. lib. 17. c. vlt.* id eſt, vrbis
3890 quingẽteſimo decimo Cl. Centone Appij Cæci filio, M. Sempronio Tuditano Coſſ. *Ciceron præf. Tuſcul.* Vbi perperam quidam corrigunt 514.

	An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
Nam verè & iuxta noſtram Liuianámque ſupputationẽ & vt illic legitur, Conſulatus Centonis & Tuditani incidit in annũ Vrbis 510. Tam ſero Poëticam Latini acceperunt.				
511 Colonia Valentiam deducta. Natus Ennius. *Gell.lib.17.c.vlt.*	225			3867
512 Bellum Gallicum cõtra Ciſalpinos, qui cum poſt priores clades, 45 annos quieuiſſent, rurſum arma mouerant, Tranſalpinis clam accerſitis, *Polyb.lib.2.*				
Liguſticum contra Ligures, & Inſubres latrocinantes in imis Alpium iugis, contra quos iam annis 80 fuerat bellatum. *Strabo lib.4.*			Illyricum.	
Q. Maximus eo confecto templum Honori dedicauit. *Cic. de nat. Deo.*		522	*Q. Fabio max. 2. Sp. Caruilio, Max. Ruga.*	
Sardoum. Tum enim Sardinia venit in Romanorum poteſtatem cedentibus Pœnis. Sardi autem mox rebellantes iiſdem Pœnis auctoribus mox triumphati ſunt. Atque ita Sardinia inter primum & ſecundum Punicum ductu Manlij Coſ. certum accepit imperium, & ſecunda Romani imperij Prouincia facta eſt. *Velleius.*				
Corſicum. Quo confecto Papirius Maſſo primus in mõte Albano non procul ab vrbe triumphandi initium fecit, quòd triumphum à Senatu in Vrbe non impetraſſet, & cęteris poſtea exemplũ prębuit, vt M. Marcello victis Syracuſanis, Myrtea Corona aurea vſus. *Val.lib.3. Feſtus.*		523	*P. Valerio Flacco, M. Atilio Regulo,* Gell.lib.4.c.3.	
Sic pax omnibus locis facta Vrbis 515, iuxta alios 518, ita vt Romani nullũ haberent bellum, Iani gemini porta clauſa, quod ſemel tãtum antea contigerat, Numa regnante. *Oroſ. lib. 4.cap. 10 & 11.*				
Et id quidem anno vnico. Nam Iani templum eodem anno clauſum & patefactũ, dum ſequenti bellum Gallicum exarſit. *Ibid. & Varro lib.4. de ling.*				
Bellum Illyricum confectum à Fuluio Centumalo Coſ. propter vnum ex legatis à Thoa rege occiſum. Inde à Corinthiis in ſocietatem Iſthmiorum ludorum vocati ſunt Romani. Tum capta eſt Corcyra. *Epitoma Liuij.*		524	*L. Apuſtio Fallone, M. Valerio Meſſala.*	
Sp. Caruilius Rugo primus diuortiũ cũ vxore fecit anno Vrbis cõditæ 523 Pub. Valerio & M. Atilio Coſſ. *Gell.lib.4.cap.3.* nõ ſine populi odio. *Dion.lib.2.* Quæ Liuiana eſt & noſtra ſupputatio, cum alij eorum conſulatum conferant in 526.				
Anno quarto ante initium ſecundi Punici ſecunda Gallorum in Italiam expeditio, Ariouiſto & Britomaro ducibus, quos M. Marcellus vicit. *Polyb.lib.2.*		525	C. *Atilio Regulo, L. Æmilio Papo.*	
Confectum eſt hoc bellum à L. Æmylio Papo cum trecentis millibus armatorum Latini nominis, citra externa vlla auxilia. Nam pro Romanis tota conſenſerat Italia contra ingentes Gallorum copias, quæ Alpes tranſierant. *Eutrop. Plin.lib.3.*				
Et ſe non prius ſoluturas baltea iurauerant, quàm capitolium aſcẽdiſſent. Factum eſt, Victas enim Aemylius in Capitolio diſcinxit. *Florus.* Tum	200	526	*T. Manlio Torquato 2. Q. Fuluio Flacco 2.*	3890

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
		∴ ∴	
	527	*C. Flaminio, P. Furio Philo.*	
		Gallicum alterum.	
		∴ ∴	
	528	*M. Claudio Marcello, Cn. Cornelio Scipione Caluo.*	
		∴ ∴	
	529	*P. Cornelio Scipione Aſina, M. Minucio Rufo.*	
		Iſtricum.	
		∴ ∴	
		∴ ∴	
		4	
199	530 Mac.3.li.	d PTOL. PHILOPATOR, an.16.	3890
183	545		3905
		Onia Pontifiçe max.	
		Seleuco Cerauno, inde Antiocho Magno an.36 Syriæ rẽge.	
		* *	
		Antigono Doſone, deinde Philippo ann. 42. Macedoniæ.	
		∴ ∴	
		Mithridate ſiue Arſace Parthorum ſecundo rege, 36. an.	

Tum primum exercitus Romani trãs Padum ducti & Galli Inſubres fuſi, *Oroſius.*

De iis triumphauit Flaminius, qui contemptis auſpiciis, quibus pugnare contra eos prohibebatur, cnnflixit & vicit *Oroſ. lib. 4. c. 12. Plut. in Marcello.* & de torquibus Gallorum aureum trophæum Ioui erexit. *Florus.*

M. Claudius Marcellns, qui poſt quinquies conſul fuit &, C. Cornelius Scipio, qui poſtea in Hiſpania ab Aſdrubale Pœno cũ Fratre P. Scipione occiſus eſt, primi inieruht cõſulatum Idibus Martiis. Qui dies deinde ſolennis ei ineundo manſit, vſque ad Vrbis ſexcenteſimum. Antea ab Idibus Decembris, deinde Calendis Octobris. *Sigonius com. in Faſtos Coſſ.*

Hic eſt Marcellus, qui ſua manu occidit Inſubrium regem (imo & Germanorum, qui Geſſatę Polybio) Virdumarũ, & tertia poſt Romulum Feretrio Ioui arma ſuſpendit. *Florus. Virg. 6 Æneid.* Tunc Mediolanum Inſubrum caput & Comum cum tota Inſubria Romanis ceſſit.

Bellum Iſtricum multo Romanorum ſanguine à *Cornelio Minucióque* Coſſ. confectum. *Oroſ.*

d CONTRA hunc Sel. Ceraunus deinde Antiochus Magnus Syriam recuperarunt. ſed cum Philopator certamen reparaſſet iuxta oppidum Raphan in finibus Ægypti, Antiochus omnem amiſit exercitum, & per deſerta fugiens penè captus eſt. Hinc cum Syria deceſſiſſet, ad extremum pactionibus quibuſdam pugna finita eſt.

Indigna multa cõmiſit in religionem. *3. Mach.*

In hippodromo Alexandriæ Iudęos efferatis elephantis proterendos expoſuit, cuius hiſtoriæ ſummam perſtringit Ioſeph. li. 2. contra Appionem, annis ferè 50 ante Machabęos.

Iudæam fraude ſubactã amiſit, Antiocho Magno Iudęis fauente, qui multas vrbes ei eripuit, Ægyptum etiam aggreſſus.

Patrem, matrem, ſororem, cõiugémque extinxit. Tryphon à luxu & deliciis cognominatus eſt. Nauem actuariam 50 ordinum primus condidit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Ab hoc, regum Ægypti & Syriæ bella varia Daniel ſub nomine Regis Auſtri & Aquilonis prædixit. Nam Iudeæ Aquilonaris eſt Syria, Auſtralis Ægyptus.

Primus è Medicis venit Romam Peloponnenſis Archagatus Lyſaniæ f. L. Æmylio, M. Liuio Coſſ. an. vrbis 535. Tandiu enim Roma medicis caruit, & nunquam melius habuit. *Plin. lib. 29. cap. 1.* centum annis amplius poſt Alexand. Magnum.

Strabo quiſpiam peruidebat aliquid è 130 millibus paſſuum. Vt è Lilybæo Siciliæ promõtorio exeuntem claſſem Carthaginis portu, indicato etiam nauium numero. *Plin.*

Cremona in Italia conditur. *Tacit. lib. 19.*

Philopomenes dux Achęorum à Meſſaniis captus occiſus eſt in Sicilia.

	An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
Leges Lycurgi abrogauit ſexcentis circiter annis poſtquam latæ fuiſſent, odio Lacedæmoniorum compellens patriam diſciplinam cum Achaïca commutare. Sed aliquanto poſt illi, beneficio populi Romani, relictis inſtitutis Achaïcis priſtina ſua repetiuerunt. *Pluta. in Philopomene.*	199			3890
Achæi duce Philopomene cum Nabide Lacedæmoniorum tyranno bellum gerunt.			Romæ Coſſ.	
Arius rex Lacedæmoniorum, de quo in lib. Mach.				
ROMANA *tempore Ptol. Philopatoris ab vrbis 530 ad 545.*				
L. VETVRIVS, C. Lutatius Coſſ. in Iſtros profecti cum exercitu vſque ad Alpes, citra pugnam multos ſibi adiungunt. *Zonaras.*		530	*L. Veturio Philone,* C. *Lutatio Catulo.*	
L. Æmilius Paulus, Pauli illius, qui Perſen debellauit pater, de Illyriis triumphauit. Belli cauſa fuit Demetrius Pharus rex, qui Macedonum rege confiſus Illyrica oppida Romanis ſubiecta repetebat. *Polyb. & Iuſt. lib. 29.*				
M. Liuium Salinatorem triumphi, & victoriç participem faciunt Zonaras & Frontinus lib. 4.				
Demetrius ad Philippū Macedonum regem cōfugit. Pineus rex ſtipendum dare coactus eſt. *Epitoma Liuij 20.*		531	*M. Liuio Salinatore, L. Æmilio Paulo.*	
BELLVM PVNICVM SECVNDVM pro Mamertinis primùm ſociis, deinde pro Sagūtinis, auctore Annibale filio Amilcaris, qui priore bello ad Ægates inſulam victus fuerat, C. Lutatio Coſ. Nam is à pueritia Romano odio imbutus, vbi primum per ætatem potuit, animum ad reuocandum bellum, & vlciſcendum patrem adiecit.				
Geſtum eſt annis 17 (Tamdiu enim Annibal in Italia cum valido exercitu manſit) & finitum eſt ſub vrbis 550, id eſt, quinquageſimum ſextum poſt primū inchoatum. Cui Macedonicum ſucceſſit.		532	*P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo.*	
Annibal à Pœnis in demortui Aſdrubalis locum in Hiſpaniam miſſus, in Olcadum fines irrupit. Altheiam expugnauit. Sequenti anno in Vaccæos ducens Helmandicam & Arbocalam vrbes cepit. Carpentanos ad deditionem adduxit. Saguntum intra octo menſes cepit.			Secundum Bellum Punicum, *pro Mamertinis, & Saguntinis.*	
Deinde traiecto Ibero Fl. Ilergetes, Barguſios, Anſetanos, & cæteros Hiſpaniç populos vſque ad Pyreneos montes ſubegit, ac per Galliam ad Alpes in Italiam tranſgreſſus eſt.		533	*Cn. Seruilio Gemino, C. Flaminio 2. eóque occiſo M. Atilio.*	
Ita ſecundo belli anno P. Cornelium Coſ. ſe ei ex Alpibus deſcendenti opponentem ad Ticinum, T. Sempronium iam ex Sicilia reuerſum ad Trebiam acie fudit. *Polybius paulò ſecus ac Liuius.*				
Tertio C. Flaminium, qui ſe ipſi primo verè è Gallia Ciſalpina in Hetruriam tranſgreſſo, poſt Apéninum ſuperatum, oculum etiam frigoribus amiſſum, ad lácum Thraſimenū obtulerat, cum toto exercitu occidit. Ad quam cladē cum paucis poſt diebus, 4 equitum millium duce C. Centenio	183	534	*T. Terentio Varrone, L. Æmilio Paulo 2.*	3905

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.	
199		∴ ∴
		Romæ Coſſ.
		∴ ∴
	530	*L. Veturio Philone, C. Lutatio Catulo.*
		∴ ∴
	531	*M. Liuio Salinatore, L. Æmilio Paulo.*
		∴ ∴
	532	*P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo, quando ſuſceptum eſt* Secundum bellum Punicum, *pro Mamertinis & Saguntinis.*
		∴ ∴
	533	*Cn. Seruilio Gemino, C. Flaminio 2, eóque occiſo, M. Atilio.*
		∴ ∴
	534	*T. Terentio Varrone, S. Æmilio Paulo 2.*
183		∴ ∴

Anni mundi.

renio clades acceſſiſſet, magno terrore Vrbs ad dictatorem dicendum confugit. Nempe Q. Fabium Max. qui haud procul Apulia caſtra fecit.
3890 Eo enim iam Annibal ex Hetruria per Vmbriã & Picenum, Marſis inde ac Pelignis vaſtatis, conceſſerat.

Inde in Samnium mouit, atque aliquot oppidis captis, ſpe Capuæ recipiendæ oblata, Caſilinum venit. Agrum ſociorum in conſpectu Fabij, qui per iuga montis Maſſici eum perſequebatur, exuſſit. Fabij exercitum ſarmentis ad cornua boum alligatis incẽſisq́ue, & bubus per noctem immiſſis perturbauit, per Calliculæ iugum agmen traduxit, atque in Pelignos populabundus rediit.

Inde retro Apuliam vſque ad Gerunium, donec à Cn. Seruilio & M. Atilio Regulo exemplo Fabij cunctante cibi inopia preſſus eſt, ad quam depellendam ad loca Apuliæ calidiora & maturiora meſſibus mouit.

Vbi prope Cannas quarto belli anno L. Paulum Coſſ. cum Romanorum 40 millibus, ſenatoribus 80, cõſularibus, prætoriis & ędilitiis plurimis occidit. Terẽtio Varrone altero Coſ. cum 50 tantum equitibus Venuſiam profugiente, cęteros cepit, vt iam propter deſperationem de relinquenda Italia multi nobiles conſilium inirent, niſi P. Scipio Tribunus Mil. Stricto ſuper capita deliberantium ferro, ſe pro hoſte habiturum eum, qui id ſentiret, iuraſſet. *Polyb. l. 111. Florus.*

Poſt hanc Cannenſem cladem defectione accepit Attellanos, Calatinos, Hirpinos, Apulorũ partem, & Samnitum, Brutios omnes, Lucanos, Surrentinos, Græcorum omnem ferme oram, Tarentinos, Metapontinos, Crotonienſes, Locros, Ciſalpinóſque omnes Gallos.

Inde ex Apulia in Samnium profectus Coſſam deditione cõſequitur. Pòſt Neapoli fruſtra tentata, Capuæ receptus eſt. Deinde in agrum Nolanum exercitum traduxit. Pòſt Nuceriam ſe ob famem dedentem incendit. Ad Nolam reuerſus, quam Marcellus tenebat, tum primum à Romanis fugatus eſt. Itaque ſpe potiundæ Nolæ adempta, Acerras cõtendit, direptáſque cremauit. Tentato Caſilino in hiberna Capuam conceſſit, miteſcente hyeme Caſilinum expugnauit.

Quinto an. à Philippo Macedonũ rege legatos de iungenda belli ſocietate excepit. Deinde ad oppugnandas Cumas tendit. Inde Nolã, vbi duobus prę̨liis à Marcello victus, fugatus eſt ad Apulię hiberna circa Arpos. Hierone Syracuſano in Sicilia mortuo, cum Hieronymo eius nepote fœdus facit.

6. Pugnat varia victoria cũ Marcello & Fabio Coſſ. Tũ Marcellus Syracuſas oppugnauit à Ro. amicitia alienatas & cũ tota Sicilia ad Pœnos inclinatas. Ne eas caperet vnius Archimedis in-
3905 duſtria prohibuit. Tertio anno tamen pòſt cepit. Qua victoria Sicilia tota in poteſtatẽ pop. Rom. venit atque prouincia facta eſt. *Velleius.*

7. In agro Tarentino æſtatem conſumpſit ſpe potiundæ Tarẽtinorum vrbis per proditionem. Nam præter arcem Tarentini iuuenes, qui ſe noctu venatum ire ſimularãt, eam prodiderunt.

8. ad Capuam à Romanis oppugnatam ęquo marte pugnat, cõtra Pulchrum & Flaccum Coſſ. M. Centenium Penulam delet. Fuluium Flacci fratrem fugat & caſtris exuit.

Nono, cùm Romanos allicere ad pugnã, nec per caſtra eorũ perrũpere ad Capuã poſſe ſenſit, caput belli Romam petendi conſilium cepit, atquę ad tertium ab Vrbe lapidem ſuper Anienem caſtra poſuit. Et cũ per triduum exercitus vtrinque aciem direxiſſent, certamen tempeſtas diremit. Nam cum ad caſtra rediiſſent ſerenitas erat. Itaque in Lucanos, atq; inde Rhegiũ contendit.

Decimo Fuluium Centumaliũ proconſulem in Apulia cecîdit. Sed Marcellus cum eodem ad Numiſtronem bene pugnauit, etſi præliis magis tumultuoſis, quàm magnis.

Vndecimo ad Canuſium priore prælio Marcellum ſuperauit, poſteriore inferior fuit. Itaque in Brutios abiit. Túmque Tarentum Q. Fabius Coſ. arte punica recepit.

Duodecimo Marcellũ inſidiis circumuentum in campania occidit. Quinctium alterum Coſ. ſauciũ fudit, qui poſtea ex vulnere mortuus eſt.

Tum Galba proconſul aduerſus Philippum & Achæos rem regebat. *Liuius.*

Nam eodem tempore per Romanos in 4 locis pugnabatur, in Italia contra Annibalem, vbi variæ hæ vices, donec Annibal anno 17 rediit, poſtquam venerat. In Macedonia cõtra Philippum. In Sardinia contra Sardos & Aſdrubalem Carthaginenſium ducem, vbi vicit Mallius, captiuis & Aſdrubale Romam abductis. In Hiſpania contra alterum Aſdrubalem Annibalis fratrem, qui tandem à Romanis victus tota in Hiſpaniam perdidit.

Tredecimo in extremum Italiæ angulũ Brutios receſſit, dolore perculſus ex nece Aſdrubalis fratris, quem Cl. Nero & M. Salinator properantem ad ſe cum maximis copiis ex Hiſpania ad Senam oppidum deleuerãt, capite eius ante hoſtium ſtationes proiecto. Adde paulò poſt Romanum terra marique victorem fuiſſe.

Quarto decimo nece fratris mœſtus quieuit, ſed neque à Romanis Coſſ. laceſſitus eſt.

Quindecimo à Scipione Coſ. fugatus eſt, amiſſis Locris. Tum Carmine in libris Sibyllinis inuento pelli Italia hoſtem alienigenam poſſe, ſi mater Idæa deportata Romam eſſet, legati, qui eam deportarent, in Phrygiã miſſi ſunt. *Liu. App.* Inſequenti anno eis tradita eſt per Attalum regem Aſię. Lapis erat, quem matrem Deûm incolę vocabant. Ludi Megalenſes ei inſtituti.

Decimo ſexto Scipione in Africam cũ exercitu tranſlato, P. Sempronium coſ. die primo repulit, poſtero fuſus fugatúſque eſt, amiſſis quatuor armatorum millibus.

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
199			3890
	535	*L. Poſtumio Albino 3*, eóque occiſo M. Claudio Marcello 2, cui poſt abdicationem ſucceſſit, Q. Fabius Max. 3, *T. Sempronio Graccho.*	
	536	*Q. Fabio Max. 4, M.* Claudio *Marcello 3.*	
	537	*Q. Fabio Max. Verrucoſi F. T. Sempronio Graccho 2.*	
	538	*Appio Claudio Pulchro, Q. Fuluio Flacco 3.*	
	539	*P. Sulpicio Galba, Cn. Fuluio Centumalo.*	
183			3905

Decimo

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
199			3890
	540	*M.Valerio Leuino 2, M.Claudio Marcello 4.*	
	541	*Q.Fabio max.5.Q.Flauio Flacco 4.*	
	542	*M.Claudio Marcello, 5.T. Quinctio Criſpino*, Duodecimo anno belli Punici ab Annibale occiſis.	
	543	*C.Claudio Nerone*, M. *Liuio Salinatore 2.*	
	544	*Q. Cacilio Metello*, L. *Veturio Philone.*	
	545	*P.Cornelio Scipione*, qui poſtea Africanus dictus eſt, *P.Licinio Craſſo Diuite.*	
183			3905

Decimo ſeptimo reuocatur in Africam, quòd
Scipio Syphacis Numidarum regis caſtra, qui
accepta in matrimonium Aſdrubalis filia ami-
3890 citiæ Scipionis renuntiatat, incendiſſet, eáque
cum Aſdrubalis caſtris vna die deleuiſſet, cæſis
aut hauſtis flamma 40 hominū millibus, captis
ſex. Eos iterum in magnis campis reparato exer-
citu fudiſſet, indéque ciuitates circà omnes par-
tim vi, partim metu ſubigeret, à Maſſiniſſa adiu-
tus. Sicque Annibal gemens dolénſque in Afri-
cam reuertit.

Decimo octauo tentata per colloquium cum Scipione pace, nec impetrata, prælio extremo ab eo in Africa victus eſt. Poſt etiā Vermina Syphacis filius. Petētibus denique pacem Carthaginenſibus, Scipio cōditiones dixit, ac Romam eorum legatos ad Senatum miſit. *Polyb. Liu. App.*

Anno ſequenti Cornelio Lentulo, P. Ælio Pęro Coſſ. pax data.

Annibal tandē apud Pruſiam Bithyniæ regē, cum à Romanis repoſceretur veneno ſe necauit.

Poſt hoc Punicum Romani intra 53 annos terra mariſque potentiſſimi euaſerunt, multis regnis prouinciiſque incredibili fœlicitate ſubactis. Nam vnico conflictu Philippus pulſus fuit è Macedonia. Vnica Antiochus Mag. Aſia ceſſit. Vnica clade Carthaginenſes Lybiam amiſerunt. *Polyb.*

Q.Fabius Max. quinquies Conſul fuit. Primo conſulatu Ligures, quorum caput Genua, ſubegit. Tertio & quarto Annibalē mora fregit, exercitui Minutiano ab Annibale profligato ſubuenit, Pater inde appellatus. Quinto Tarentum cepit ac triumphauit.

Interea res in Hiſpania contra Pænos proſpere à Scipionibus geſtę, tandémque Syphax Numidarum rex ad amicitiam pop. Rom. traductus eſt. Niſi quòd anno octauo quam in Hiſpaniam veniſſent, ab Aſdrubale propè cum toto exercitu cæſi ſunt, amiſſa ferè Hiſpania.

Cúmque deinceps poſt duos occiſos Scipiones, omnes imperium recuſarent, Pub. Scipio filius accepturum ſe dixit. Itaque eò extra ordinē pro conſule miſſus eſt. Vbi & noua Carthagine vna die expugnata rem bene geſſit.

Deinde per M. Silanum, Annonem in locum Aſdrubalis miſſum, viuum cepit. Magonem fugauit. Cum Syphace Maſſylorum rege fœdus firmauit. Cum Maſſiniſſa Maſeſulorum rege & Gadiranis ſocietatem iniit. Quibus victoriis Hiſpania prima continentis prouincia facta eſt, *Liuius lib. 28. Rufus.*

Archimedes mortalium ingenioſiſſimus machinis arte Geometrica excogitatis Syracuſas contra Romanos defendit. Collectis multorum obſeruationibus, qui Aſtronomiæ diuerſas partes & rationes notauerant, Sphęram cōmpoſuit.

3905 Tunc Vulcani inſula, quę ante non fuerat, re-
pente mari ædita, cum miraculo omnium vſque
hodie manet. *Oroſ. lib. 4. cap. 19.*

e M. Lepidum in Ægyptú Romani miſerunt, qui tutorio nomine regnum pupilli Epiphanis adminiſtraret, quod facta pactione inter ſe diuiſiſſe dicebantur Philippus rex Maced. & Antiochus Syriæ. Quatuor enim dútaxat annorú erat.

Contra Antiochum Magnum pugnantibus ducibus regis Ægypti Iudæa in medio poſita, in contraria ſtudia ſcindebatur, aliis Ptolomæo, aliis Antiocho fauentibus.

Antiochus Magnus Iudæam capit, & cognita Iudæorum erga ſe voluntate, magnis eos muneribus donat & per epiſtolas laudat, tandem pace inita Epiphani Cleopatram filiam locat, data dotis nomine Phœnicia, Samaria, Iudæa. Cœloſyriam aliqui addunt.

Ioſephus Oniæ pontificis nepos 22, annis tributa illarum prouinciarum diſpenſauit, Ptol. Epiphanis iuſſu. *Ioſ. li. 12. Ant. c. 4.*

Cato maior orator ſeptem originum libros ſcribit. Conſul anno 132. ante Ciceroné. Nondum Græcia ſuas literas Romanis dederat. *Plin. lib. 19. cap. 1.*

Ennius poëta, qui & ſoluta oratione ſacram hiſtoriam de geſtis Iouis & cæterorum deorum ſcripſit, & de Euhemero in Latinum vertit, quá & Lactantius, Euſebius, Aug. Varro lib. 1. de ruſtica, Cic. 1. de natura deorum citant. Sexageſimo ſeptimo ętatis anno. duodecimum annalem ſcripſit ſub vrbis an. 580. *Gell. lib. 17. cap. vlt.*

Næuius, Portius Licinius, Plautus poëtæ.

Panętius, Africani minoris pręceptor, Poſſidonius Panętij diſcipulus.

Theombrotus medicus.

Corbis & Orna de Hiſpanię regno mutuis certant vulneribus.

Metrodorus Philoſophus artis memorię primus auctor. *(Poſt Simonidem.)*

Scipio minor Afric. Panætiú Polybiúmque domi militiæque ſecum habuit. *Velleius. lib. 1.*

Pampatius rex tertius Parthorum ad Euphratem vſque regnum propagat.

Maſiniſſa rex Numidarum poſt Syphacem. quem Cirtha oppido & integro regno Syphacis, facta cum Pœnis pace, Scipio donauit.

Cyrene multitudine Iudæorú repletur. Deo per terras eos diſpergente, vt aditum pararet futuræ apoſtolorum legationi.

Hiera inſula admiratione nauigátium è profundo, cum aquis calidis de repente emergit, Vulcani inſula in Sicilia.

In Accio circáque (Nam ante hunc omnia Romæ erant aſpera) Romana tragœdia, dulcéſque Latini lepôris facetię per Cęcilium, Terentium, Afranium, ſub pari ętate nituerunt. Hiſtoria per Catonem & quoſdam veteres & obſcuros, At eloquentia multò pòſt per Tulliú, æqualéſque. *Velleius lib. 1.*

Inſubres Boij, à quibus Ticinum conditum eſt, Cremonam & Placentiam vaſtátes, tandem à Rom. oppreſſi ſunt.

ROMA-

An. ante Chriſtú natum.	Anno vrbis cõditæ.	∴ ∴	Anno mundi.
183	546	5	3905
	1. Mach. 10. & 11.	e PTOL. EPIPHAnes an. 24.	
159	569		3924
		Onia Pontifice.	
		Antiocho Magno & Seleucho Philopatore Syriæ regibus.	
		Philippo Macedoniæ rege penultimo.	
		Mithridate, Pampatio ſiue Pharnace, an. 12. Phraarte, an. 12. Parthorum regibus.	
		∴ ∴	
		Romæ Coſſ.	
	546	*M. Cornelio Cethego, P. Sempronio Tuditano.*	
	547	*Gn. Seruilio Cæpione, C. Seruilio.*	
	548	*T. Claudio Nerone, M. Seruilio Pulice Gemino.*	
	549	*Cn. Cornelio Lentulo. P. Ælio Pato.* ſub quibus finitum eſt bellum 2. Punicum.	
	550	*P. Sulpitio Galba, C. Aurelio Cotta.*	
	551	Bellum Macedonicum, *pro Athenenſibus.*	
	552	*L. Cornelio Lentulo, P. Villio Tappulo.*	
		* *	

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cō-dita.	∴ ∴	Anni mundi.
183			3905
	552	*T. Quinctio Flaminio, Sex. Ælio Pæto Cato.*	
	553	C. *Cornelio Cethego, Q. Minucio Rufo.*	
	554	*L. Furio Purpureo, M. Claudio Marcello.*	
	555	*M. Percio Catone, L. Valerio Flacco.*	
	556	*P. Cornelio Scipione Africano 2, T. Sempromo Longo.*	
	557	*L. Cornelio Merula, Q. Minucio Thermo.*	
	558	*L. Quinctio Flaminio, Cn. Domicio Abenobarbo.*	
		Bellum Aſiaticum.	
	559	*M. Acilio Glabrione, Cornelio Scipione Naſica.*	
	560	*L. Cornelio Scipione Naſica, C.* Lælio.	
	561	C*n. Manlio Vulſone, M. Fuluio Nobiliore.*	
	562	C. *Liuio Salinatore, M. Valerio Meſſala.*	
	563	*M. Æmilio Lepido,* C. *Flaminio.*	
	564	Sp. *Poſtumio Albino, Q.* Marcio *Philippo.*	
		∴ ∴	
159			3924
		∴ ∴	

ROMANA *rege Pt. Epiphane ab Vrbis 546 ad 569.*

P. Cor. Scipio primus nomine victæ à ſe gentis eſt nobilitatus, Africanúſque appellatus. *Liuius Florus.*

Nam Lybiæ pars illa, in qua Carthago erat, iam tum Africa præcipuè dici cœpta. *Zonaras.*

Ei de Pœnis, Annibale, Syphace rege triumphus decretus. *Liuius lib. 38.*

Bellum Philippicum ſiue Macedonicum primum cœptum quidem decem fermè annis ante, ſed triennio prius depoſitum, Aetolis & belli & pacis auctoribus. Deinde à Roman. vacuis iam pace punica ſerio ſuſceptum, precibus Athenienſium. Item quia Philippus Annibalem iuuerat. *Liuius, Florus.*

Quarto pòſt anno pax Philippo, & libertas Græciæ data.

M. Cato ex nouo homine factus Cōſul. Nam ſe virtute, non genere Populo Rom. commendauit. *Cic. in Verrem.*

Annibal ſexto anno poſt pacem Pœnis datam, fruſtra in Africa bellum moliens metu Romanorum, qui legatos ad Carthaginenſium Senatum de eo miſerant, profugus ad Antiochum regem Syrię ſe contulit, bellum contra Romanos parantem.

Quinctius Flaminius Mabidi Lacędemoniorum, tyranno Gręcorum volūtate, arma intulit. Deinde pacē dedit, Argis liberatis. *Polyb.* Nam bellum Macedonicum abſoluerat.

Ludis Megalenſibus primū ante populi conſeſſum Senatui locū dedit P. Africanus iterum Conſul. Nam antea promiſcuus Senatui & populo ſpectandorum Ludorum locus erat. *Val. li. 4. ca. de Inſtitutis.*

Bellum Antiochenū contra Antiochū Mag. Syriacum & Aſiaticum dictum pro ſociis Gręcis, & Ætolicum, quia Ætoli Thoa eorum principe auctore ſectam regis ſequebantur.

Cœptum à L. Æmylio Regillo, confectum à L. Scipione apud Sypilum montem ad Magneſiam, qui ne cognomine fratri Africano cederet, Aſiaticum ſe appellari voluit.

Hinc Antiochus Europa abſtinuit, Aſia omni, quæ cis Taurum eſt, ceſſit Eumeni Pergani regi, 400 talentis præterea ſolutis. Lyciam Cariamque vſque ad Mæandrum amnem Rhodiis attribuit.

Cæteras omnes ciuitates Attali olim ſtipendiarias eidem Eumeni cum Phrygia vtraque & Myſia reſtituit, quę ſibi vectigales fuiſſent, liberas atque immunes reliquit.

Q. Fabius Labeo prętor ex Creta triūphauit.

Fuluius nobilior de Ætolis & de Cephalenia, Muſarum ſimulachris, quę Zeuxis Figulino opere fecerat eſt, Ambracio tranſlatis. *Plin. lib. 35.*

Manlius Volſo de Gallis Aſiaticis. i. Gallogręcis, Piſidis, Toliſtobogiis, Tectoſagis, Trocinis, qui Brenno duce in Aſiā tranſierant. *Ruf. Pli. l. 34.*

Sic luxuriam Aſiaticã Romam in triumpho duxit. *Plin. & Liuius.*

Hoc bello leges quædam regulis Gallorum dictæ, quibus pacem cum Eumene rege ſeruarẽt, & vt agrorum ſuorum finibus ſe continerent, *Liuius.*

Populus Rom. ſtipem ſpargere cœpit Sp. poſtumo. Q. Marcio Coſſ. Tanta abundantia pecuniæ erat, vt eam conferret L. Scipioni, ex qua is ludos fecit. *plin. lib. 33. cap. 10.*

Iiſdem Coſſ. clandeſtinæ coniurationes, in ſacris Bacchanalibus factæ, deteguntur & ſupplicium de earum ſociis ſumitur.

566 Cato cenſor erat. Tunc mortuus eſt Plautus, anno vno poſt Scipionem Africanum maiorem. *Cic. in Bruto.*

Anno ſequenti Annibal.

M. Marcellus Coſ. Gallos Tranſalpinos, qui in Italiam tranſgreſſi oppidum in Aquileienſi agro ædificabant prouincia exegit, & Iſtricum bellum moliri cœpit.

ſ PHILOMETOR ſub tutela populi Romani contra impium Antiochum Epiphanem, auunculum, qui eius regno prętextu conſanguinitatis (erat enim ex matre auunculus) inſidiabatur.

Poſt biennium rurſus contra eum Ant. Epiphanes exercitum congregauit & venit Alexandriam, ſed iuſſu Senatus Pop. que Romani recedere coactus eſt. C. Popilio legato virga eum circunſcribente, ac ſubito reſponſum, quod differebat, extorquente.

Matrem ſuam interfecit, quare per antiphraſim Philometor. i. amator matris. Præ gaudio in victoria expirauit.

Ariſtarcho Grammatico tradidit ſuum filium Euergetem 2, inſtituendum. *Suidas.*

Eo præſente inſignis quæſtio tractata de vera Eccleſia inter Iudæos & Samaritanos. *Ioſeph. lib. 13. cap. 6.*

Fauit Iudæis contra Anti. Epiphanem, contra quem de multis Syriæ locis decertabat, Onia Iudęorum pontifice. Fauit & literatis.

Huic charus erat Hyrcanus Ioſephi Iudeæ ducis f. Quod æmulati fratres eius, ſeditione mota, magnarũ calamitatũ toti genti cauſa extiterunt.

Philometoris hortatu Ariſtobulus inſignis Hebræorum philoſophus in Moſem commentarios edit. Ad eundem, librum de membris Dei ſcripſit, Fuit regis pręceptor. Ad quem extat Senatus Hieroſolymitani epiſtola. *2. Mach. 1.*

Hiſtoria Machabęorum hoc tempore. Nam regno Macedonum deficiente, cœpit regnum Iudęorum.

Eraſiſtratus medicus. Leptinus Mathematicus.

Crates, non ille Thebanus, ſed Stoicus Polemonis ſucceſſor, qui Homericus dictus eſt, quòd more Philoſophorum illius qui occuparetur circa Grammatica & poëtica Homeri.

Contra Perſeum Philippi filium Cephiſodorus Athenienſis à Romanis auxilia impetrauit

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
199			3924
	565	*Appio Claudio Pulchro, M. Sempronio Tuditano.*	
	566	P. *Claudio Pulchro, L. Porcio Licino.*	
	567	*Q. Fabio Labeone, M. Claudio Marcello.*	
		Bellum Iſtricum.	
	568	*L. Aemilio Paulo, Cn. Babio Tamphilo.*	
	569	*P. Cornelio Cethego, M. Babio Tamphilo.*	
		6	
	570 2 Mach. 10.	ſ PTOL. PHILOMETOR, an. 25.	3924
	595		3948
		Onia, Iaſone, Menelao, Lyſimacho, Iuda & Ionatha Machabæis Pontificibus.	
		Seleuco Philòpatore, Ant. Epiphane, Ant. Eupatore, Demet. Sotere. Syriæ regi.	
		Philippo, deinde Perſeo, an. 10, vltimis Macedoniæ regibus.	
		Pharnace, denique Mithridate 2, an. 32, Parthorum	
134	526	*regibus.*	3948

An. ante Chriſtū natum.	Anno vrbis cō-ditæ.	Romæ Coſſ.	Anni mundi.
199		* *	3939
	570	*A. Poſtumio Albino, C. Calpurnio Piſone, eóque mortuo, Q. Fuluio Flacco.*	
		∴ ∴	
	571	*L. Manlio Acidino, Q. Fuluio Flacco.*	
		∴ ∴	
	572	*M. Iunio Bruto, A. Manlio Vulſone.*	
		∴ ∴	
	573	*C. Claudio Pulchro, T. Sempronio Graccho.*	
		∴ ∴	
	574	*Cn. Cornelio Scipione Hiſpalo, Q. Petilino Spurino, C. Valerio Lanino in eius demortui locum ſuffecto.*	
		∴ ∴	
	575	*P. Mucio Scæuola, M. Æmilio Lepido 2.*	
		∴ ∴	3964

petrauit, eum parua ſuorum manu in Italiā traiiciens. Romani autem exercitu & imperatore miſſo Macedonum vires adeo fregerunt, vt non multo pòſt Perſeum Philippi f. captiuum etiam Romam pertraxerint. *Pauſan.lib.1.*

R. Iodan, R. Ibba, R. Iohaï, quorum fragmenta etiam nunc extant.

Erant tunc in Hieruſalem filij Belial introducentes ritus gentium, &c. *1 Mach.1.*

Gens Baſternarum Iſtrum tranſire volens, frigore glaciatum, ſubmerſa eſt paucis euadentibus. *Eutrop.lib.4.*

Arianates rex Thracum amicitiam Romanorum conſequitur.

Manſiniſſa 92 anno ætatis Carthaginéſes vincit. *Flor.lib.48.*

Moriens Scipioni minori Afric. curam filiorum commiſit (qui proinde inter filios eius regnum diuiſit,) Africæ interiora, itémque Numidiam adhuc incultam, fructibus frugibúſque inanem, cultura fructuoſiſſimam reddit, paulò antè bellum 3. Punicum. *Suidas.*

ROMANA *rege Ptol. philometore ab vrbis 570 ad 595.*

SAEPIVS triumphatum per varios ex Hiſpaniis. Nam Celtiberi quauis occaſione bellum renouabant: Item Vaccæi & Luſitani.

Gracchuris oppidum illic ædificatum in monumentum Victoriæ Sempronij Gracchi.

Claud. Pulcher Coſ. vno anno duas pacat prouincias Iſtriam & Liguriam. Vnde de duabus ſimul gentibus triumphauit.

Sardos, qui defecerant Semp. Gracchus ſubegit, atque inde tantum captiuorum abduxit, vt longa venditione res in prouerbium abierit, Sardi venales.

Vrbes 573 Numæ libri reperti exuſti ſunt.

Cenſor Fuluius ex Iunonis Laciniæ templo marmoreas tegulas cum abſtuliſſet, ad tegēdam Fortunæ equeſtris ædem & mente captus eſt, & amiſſis duobus filiis in Illyrico militātibus ſummo animi mœrore conſumptus eſt. *Liuius lib.42.*

L. Poſtumio, M. Lænate Coſſ. Floralia inſtituta. *Ouid. Faſt.5.*

Huc vſque plebeij Conſules cum patriciis. Sequēti anno primum ex plebe ambo facti ſunt C. Popilius Lænas, P. Ælius Ligur.

Itaque poſthac Patricij Conſules ambo nunquam erant, Plebeij ambo ſæpe, Plebeius & Patricius ſæpiſſimè.

Cicereius ex Corſica in monte Albano, ſine publica authoritate triumphat.

Perſes Philippi Macedonum Regis ex concubina filius ciuitates Græciæ aduerſus Romanos ſollicitat. Abrupôlim regno expellit. Artetarum interficit. Auxilium Byzanthiis aduerſus fœdus fert. Dolopiæ bellum facit. Theſſaliam & Doridem peruadit. Legatos Romanos ad res repetendas & renunciādam ipſi amicitiam triduo regni ſui finibus excedere iubet.

	An. ante Chriſtũ natum.	Anno vrbis cõditæ.		Anni mundi.
Hinc bellum Perſicum, ſiue Macedonicum ſecundum à P. Licinio Craſſo cœptum, quarto pòſt anno à L. Æmilio Paulo, apud Pidnam confectum.				3924
Tum enim Rex ab amicis deſertus, poſtea apud templum Samothraecum à Gn. Octauio claſſis præfecto captus eſt, & in triumphum ſeruatus.	159		∴ ∴	
Macedonia ſic in populi Romani prouinciam vertitur.		576	*Sp. Poſtumio Albino, Q. Mucio Scæuola.*	
Palma bis enata in Capitolio bello Perſei victoriã triumphóſq; portendit. *Plin. lib. 17. Zonaras.*				
Paulus Æmilius totam Græciam circumiuit. Græcos & Macedonas liberos eſſe iuſſit, habentes vrbes eaſdem, agróſque, vtentes Legibus ſuis, creantes magiſtratus, tributum dimidium eius, quod pepẽdiſſent regibus, populo Romano pendentes. Leges Macedoniæ dans, vt non hoſtibus victis, ſed ſociis bene meritis dare videretur.		577	∴ ∴ *L. Poſtumio Albino, M. Popillio Lenate,*	
Triumphat per triduũ. Primo enim die ſigna tabulæque, ſecundo arma pecuniæque, tertio captiui ipſeque rex ante eius currum cum Alexandro & Philippo filiis tranſuecti.				
Tanta vis pecuniæ à Paulo illata eſt, vt ciues vſque ad Hircium & Pãſam Coſſ. tributum nullum contulerint. *Plutar. in Paulo.*			∴ ∴	
Cuius tanta abſtinentia fuit, vt cum ex Macedonia & Hiſpania maximas opes retuliſſet, vix ex auctione bonorum eius redactũ ſit, vnde Dos vxori eius redderetur. *Epit. Liuij 46.*		578	*C. Popillio Lenate, P. Ælio Ligure.*	
Perſeus rex cum Alexãdro filio Albam in cuſtodiam ducitur. Gentius autem Illyriorum rex, de quo, L. Auitus Gallus eodem tempore triumphauit, cum coniuge & liberis Spoletum.			Bellum Macedonicum ſecundum.	
Cæteri captiui in carcerem coniecti. *Appianus in Illyrica.*				
Illyrium in prouinciæ formam redactum. *Iornandes.*		579	*P. Licinio Craſſo, C. Caſſio Longino.*	
In Annalibus inuenimus P. Licinio Craſſo, C. Caſſio Longino Coſſ. Caſſini puerum factum ex virgine ſub parentibus. *Gell. lib. 9, c. 4. Plin. li. 7.*			* *	
Biennio poſt obiit Ennius, Q. Marcio Philippo, Gn. Seruilio Cæpione Coſſ. *Cic. in Bruto, & in Catone.*				
Statius Cæcilius Comœdiarum ſcriptor, natione Gallus, anno poſt mortem Ennij iuxta Ianiculum ſepelitur.		580	*A. Hoſtilio Mancino, A. Atilio Serrano.*	
M. Marcello, C. Sulpitio Coſſ. (de quibus in Titulo Andriæ Terentianæ) Eumenes rex Romam venit, qui quia in Perſei bello ſe medium egerat, ne aut hoſtis iudicatus videretur, ſi excluſus eſſet, aut liberatus crimine, ſi admitteretur, lex lata, ne cui regi Romam venire liceret. *Epit. Liuij 46.*		581	∴ ∴ *Q. Marcio Philippo 2, Cn. Seruilio Cæpione.*	
Ex hoc loco hiſtoria Liuiana tota deſideratur. Itaque recurrendum ad Flori Epitomam.			∴ ∴	
Gn. Octauio & Manlio Torquato Coſſ. peſtilentia faméque ita laboratum, vt ex Sibyllinis populus circa compita ſacelláque operaturus ſederit. *Obſequens.*	134	582	*L. Æmilio Paulo 2, C. Licinio Craſſo.*	3948

Hic eſt

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
199			3939
	583	*Q. Ælio Pato, M. Iunio Penno.*	
	584	*M. Claud. Marcello, C. Sulpitio Gallo.*	
	585	*Cn. Octauio, T. Manlio Torquato.*	
	586	*A. Manlio Torquato, Q. Caſſio Longo.*	
	587	*T. Sempronio Graccho, M. Iuuentio Thalna.*	
	578	*P. Cornelio Scipione Naſica Corculo, C. Marcio Figulo.*	
			3964

Hic eſt Gn. Octauius qui nouus homo primus in eam familiá poſtea viris fortiſſimis refertam attulit conſulatum, ſtatuam habuit in roſtris, domum in palatio præclaram quæ vulgo viſeretur, ædificauit. *Cic. 1 Off. & 9 Philip.*

Legatus in Syria ad animos regum perſpiciẽdos, liberorúmque populorum, maximéque vt nepotem Antiochi Magni claſſem habere, elephantos alere prohiberet, per Lyſiam tutorem Antiochi pueri in Gymnaſio occiſus eſt. *Obſequẽs,* vel à Leptine, Lyſia eum poſtea ſepeliente. *Appianus in Syriaca.*

Huc vſque paruerunt Valerij Meſſalæ horologio, è Sicilia Catina capta deportato, annis vndecentum donec Q. Marcius cenſor diligentius ordinatum iuxtà poſuit. *Plin. lib. 7.* cum alterum à climate Siciliæ deſcriptum ad horas Romæ non conueniret. *Cenſorinus.*

Signum etiam concordiæ fecit, idque in publico collocauit. *Cic. pro Domo.*

Eodem cenſore primus in Italia Carbunculus vænijt. *Plin. lib. 26.*

Cæcilius, Accius, & eorum obtrectator Lucilius poëtæ, *Gell. lib. 17, c. vlt.*

C. Fannio, Valerio Meſſala Coſſ. M. Pomponio prætori commiſſum, vt curaret, ſi è rep. fideq; ſua videretur, ne Rhetores & Philoſophi Romæ eſſent. *Gell. lib. 15, Suetonius de claris Rhethoribus.*

Lex Faunia lata de ſumptibus conuiuiorum, de qua Gell. lib. 2, Macr. lib. 3, Athen. lib. 6.

Poſt vndecim annos bellum tertiũ Punicum *Plin. lib. 10, cap. 5.* per quos cum Luguribus, Corſis, Luſitanis vario euentu pugnatum. *Epit. Liuij 46.*

Terentius Carthaginenſis, quem Afranius omnibus Comicis præfert, cum tamen ei Volcatius inter Comicos non niſi ſextum locum tribuat, Poſtponátque Cæcilio, Plauto, Næuio, Licinio, Attilio. Mortuus Cn. Cornelio Dolabella, M. Fuluio Coſſ. Vrbis 591.

Scipio Naſica cenſor tum primus aqua diuiſit horas æque noctium ac dierum, idque horologium ſub tecto dicauit. Tandiu populi Rom. lux indiſcreta fuit. *Plin. lib. 7, cap. 60.*

Antea autem diem diuidebant veſpera, conticinio, intempeſto, Gallicinio, Lucifero, die, mane, ortu, occaſu, meridie, crepuſculo, crepero, *Seruius. Cenſorin. de die Natali, cap. 19.*

Porticus in Capitolio fecit. *Velleius.*

Sequentibus Coſſ. tandem bellum Liguſticũ, octogeſimum poſt annum confectum à Fuluio Proconſ. vt iis qui publicè iter facerẽt, via ad ſtadia 12 lata pateret. Nam antea Ligures iter in Hiſpaniam impediebãt, ac terra maríque latrocinia latiſſimè exercebãt. Poſt autem paulò alio bello in prouinciam redacti ſunt. *Florus & Strabo lib. 4,* nempe à Q. Opimio Coſ. nam in poſterum videntur quieuiſſe.

Auri in ærario Pop. Rom. ſeptẽ an. ante bellũ tertium Punicũ pondo 727, argenti nonaginta duo millia, & extra numerũ 375 millia. *Plin. li. 33.*

P. Scipione M. Marcello Coſſ. Carneades & Stoïcus Diogenes ad Senatum publici negotij cauſa venerunt. *Cic. in Lucullo.* Critolaum Peripaticum addunt alij.

Ante ætatem Lælij & Scipionis nulli apud Romanos nominantur ſapientes, cum Diogenes Stoïcus & Carneades academicus Romam legati ab Athenienſibus miſſi ſunt. *Idem 4 Tuſcul. in.*

Sero ergo admodum, nec niſi ſub Vrbis 600 Roma literas & diſciplinas ſiue ſapientiam attigit.

Scipio hic Naſica Coſ. Dalmatas domuit, *Epit. 46.* & Illyrios, vrbibus captis & captiuis vẽditis. *Zonaras.*

g Evergetes filiis & ciuibus Alexandrinis interfectis omnia luctu complet.

Quis tum Romanæ Reipub. ſtatus eſſet, egregiè deſcribitur *1 Machab. 8.*

L. Cæcilio Metello, T. Q. Flaminio Coſſ. Carthago iuſſu ſenatus reparata eſt, 22 annis poſt euerſionem & ciuium Romanorum familiis repleta. *Oroſ. lib 6, cap. 11.* Vnde & deinceps illic Latinè locuti ſunt, donec ſub annum Chriſti 700 à Saracenis & Arabibus caperetur.

Daphnis Grãmaticus ſeruus tribus millibus & ſeptingentis ſeſtertiis venditur à Gn. Piſaurenſe.

Pacuuius Brunduſius Ennij ex filia nepos tragicus, Ariſtarchus grammaticus (alter ab Homerico) huius regis præceptor.

Hipparcus Aſtrologus & Mathem. annis 265 Ptolomæo antiquior. *Ptol. Septima Almageſti.*

Veterum Aſtronomiã, poſt Eratoſthenẽ, quem videre ipſe potuit, correxit, & eius adyta multa reſerauit, excogitatis multis inſtrumentis.

Hic primum apud probatos hiſtoricos abhorrentes à Germanorum fabulis Bituitum reperio Aruernorum Reg. qui anno vrbis 627 à Domitio & Fabio victus triumphatúſque fuit.

Aruernorum enim principatus primus quondam Gallis fuit (*Cæſar lib. 1 bell. Gall.*) Vnde & eũ extendit Strabo (*lib. 4*) ad Narbonenſium Maſſilienſiúmque fines, Pyreneos mõtes, Oceanum & Rhenum. Id oſtendunt Bituiti eorum regis cruenta duo prælia, de quibus ibidem Strabo & Liuius lib. 61. Alterum contra Domitiũ ad Sulgæ & Rhodani, alterum contra Fabium ad Tiſaræ confluentem. Poſtea exactis Aruernorum regibus ciuitas & Reſp. libera ad Cæſaris tempora permanſit, & Plinij adhuc ætate inter liberas Celtarum ciuitates conſtituitur. Quam omnium temporum gloriam & dignitatem ſupra vniuerſam Galliam retinuiſſe ad ſexcenteſimũ Chriſti annum Gregorij Turonenſis & Sidonij Apollinaris ſcripta demonſtrant.

Romana *Euergete 2 Rege ab Vrbis 596 ad 616.*

Galli Inalpini & Luſitani Romanos per arma vexant. *Obſequens.*

Theatra

An. ante Christum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
			3924
159	589	M. *Valerio Meſsala*, C. *Fannio Strabone.*	
	590	L. *Anicio Gallo*, M. *Cornelio Cethego.*	
	591	Cn. *Cornelio Dolabella*, M. *Fuluio Nobiliore.*	
	592	*M. Æmilio Lepido*, C. *Popillio Lenate.*	
	593	Sex. *Iulio Cæſare*, L. *Aurelio Oreſte.*	
	594	L. *Cornelio Lentulo Lupo*, C. *Marcio Figulo 2.*	
	595	*P. Corn. Scipione Naſica*, M. *Claudio Marcello 2.*	
		∴ ∴	
134	596	7	3948
	Mac. 15.	g Ptol. Euergetes ſecundus an. 20.	
114	616		3968
		∵ ∵	
		Ionatha pontif. Iudæorum.	
		* *	

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.	
199		*Alexandro, Demetrio, Ant. Sedete & iterum Demetrio per ord. Syriæ reg.*	3948	Theatra à Meſſala & Caſſio Cenſoribus excogitata ſunt. *Valer. de Inſtitutis*, in quibus populus Romanus ſedens ſpectaret ludos. *Auguſt. lib. 1 de Ciuit.* Lapideum autem cōſtruxerunt (*Oroſius*) à Lupercali in palatium verſus, quod P. Naſica auctore tāquam inutile & nociturum publicis moribus ex S.C. deſtructum eſt, populúſque aliquādiu ſtans ludos ſpectauit. *Epit. Liuij 48 App. lib. 1, Velleius lib. 1.* Palma tempeſtatibus proſtrata, eodem loco ficus enata eſt, M. Meſſalæ & C. Caſſij luſtro, à quo tempore pudicitiam ſubuerſam Piſo tradidit. *Plin. lib. 17.*
		Mithridate 2. Parthorum rege quinto.		Bellum Celtibericum per annos 20 geſtū, Numantiæ excidio per P. Africanum minorem finitur, *Strabo. lib. 3.* Nam cum illis bellum gerebatur vter eſſet, non vter imperaret. *Cic. 1 Offic.* Hoc anno quingenteſimo nonageſimo ſeptimo V.C. Conſules Cal. Ian. inire cœperūt, cum 528 ad hūc vſque Idibus Martiis iniiſſent, propter ſubitum Celtiberiæ motum. *Epitom. 47.* Quæ noſtra eſt & Liuiana ſupputatio, cum alij Q. Fuluij & T. Annij Conſulatum conferant in V. ſexcenteſimum. Hic dies deinde ſolennis ineundo conſulatui Rep. ſtante in perpetuum manſit.
		Romæ Coſſ.		Luſitanicum, quod Viriatus auxit. Vnde Viriatinum poſt appellatum per annos quatuordecim geſtum, cæde Viriati per Q. Seruilium Cæpionem proditoriè procurata terminatur.
	596	*L. Poſtumio Albino, Q. Opimio.*		Eius cauſa extitit S. Galba prætor ob 30 Luſitanorum millia per perfidiam trucidata. *Suet. in Galba. Val. c. de Perfidia.* 598 V.C. turbinis vi in campo columna ante Iouis ædem decuſſa cum ſigno aurato, reſponderunt aruſpices magiſtratuum & Sacerdotum interitum fore, Tum omnes magiſtratus ſe protinus abdicarunt. *Obſequens.* Albinus qui cum Lucullo Conſul fuit, Græcè ſcripſit hiſtoriam. *Cic. in Bruto.*
	597	*Q. Fuluio Nobiliore, T. Annio Luſco* (Epit. Liuij 47)		M. Marcellus pacatis Celtiberiæ populis & tributo eis impoſito 600 talentûm, Cordubam oppidum condidit. *Strabo lib. 3.* L. Lucullus Conſul ſucceſſor Vaccæos, Cantabros, & alias adhuc incognitas nationes ſubegit.
		Celtibericum, & Luſitanicum.		Initio belli 3 Punici, poſt mortem Ennij vigeſimo, Pruſias rex Bithiniæ à Nicomede filio, adiuuante Attalo Rege Pergami, occiſus eſt.
	598	*M. Claudio Marcello, L. Valerio Flacco.*		Ad quos conciliandos, cum legati Romani iniſſent, quorum vnus caput multis cicatricibus refertum haberet, alter pedibus æger eſſet, tertius ingenio ſocors, Cato dixit illam legationē nec caput, nec cor, nec pedes habere. *Appia. Epit. 50.*
			3968	TERTIVM BELLVM PVNICVM anno V. 602, nempe annis plus minus 50 poſt finitum ſecundum. Durauit an. 4, *Oroſ. lib. 4 c. 21 & 22.*

Tunc Romanus *Serus iam Græcis admouit acumina Chartis.*

Et poſt punica bella quietus, quærere cœpit,

Quid Sophocles, & Theſpis & Æſchylus vtile ferrēt, &c. Horat. epiſt. 1. Sic Sero admodum diſciplinas & literas Græcas Romani attigerunt.

Hoc bello excisa eſt Carthago penitus, cum ſtetiſſet annis ſeptingentis, & ita vniuerſæ excelluiſſet Africæ, vt etiam in Siciliam cæteráſque adiacentes inſulas & in Hiſpaniam regni terminos tetendiſſet. *Oroſ. præf. lib. 7.*

Per decem & ſeptem dies arſit. *Idem.*

Inde Romanum imperium augeri plurimum cœpit per ſequentes annos cētum vſque ad Cæſarem.

Ita per annos 150 aut bellum inter Romanos & Carthaginenſes, aut belli præparatio & infida pax fuit. *Velleius lib. 1.*

Aſdrubal à Carthaginenſibus in hoc bello contra Rom. præficitur. Qui non ferrea ſolum & ænea arma, ſed etiam deſinente alia materia, aurea atque argentea faciunt.

Scipio à Romanis contra Pœnos, qui Pauli Æmylij quidem fuit filius, ſed adoptatus fuerat à L. Cornelio Scipione Africani maioris filio. Vnde & ipſe Africanus minor Æmilianus appellatus eſt.

Crudelis fuit, vt è bello etiā Numantino, quod confecit, liquet. Vnde & in Carthaginenſes atq; adeo ſaxa eorum, barbare ſæuiit, fugitiuos beſtiis dilaniandos obiecit, &c.

Africam prouinciam conſtituit: vt quotannis prætor eo mitteretur Senatus decreto. Ei tributum impoſuit.

In triumpho Argenti quatuor millia quadringenta & ſeptuaginta millia pondo præ ſe tulit. *Plin. lib. 33.*

Bellum Macedonicum tertium mox exoritur cum Andriſco, qui Philippi nomine ſe Perſei regis Maced. filium mētiebatur, & totam Macedoniam aut voluntate incolētium, aut armis occuparat, Thracibus ſibi adiunctis.

Tandem à Byze regulo Thrace Pſeudophilippus proditus pœnas dedit. Nam à Q. Cæcilio Metello (qui proinde Macedonicus) victus captúſque eſt recepta Macedonia. *Epito. 49, Velleius lib. 1, Eutrop.*

Cato maior Vrbis 605 obiit. *Plin. lib. 19, c. 1.*

Cum ſeptem annis poſtquam Galli vrbem cepiſſent, Romani deducere colonias incæpiſſent, per totam Italiam intra annos 60 vſq; ad Aquileiam & Graniſcum, nūc primum extra Italiam Carthaginem in Africa primam coloniam, deinde Narbonē in Gallia, &c. condunt. *Velleius lib. 1.*

M. Portio Catone, Q. Mario Coſſ. Narbonem Colonia deducta eſt. quo anno de Dalmatia triumphatum.

Bellum Achaïcum ob legatos Corinthi, Critolao Achæorum duce dubiū an manu, oratione certè violatos, *Flor. Epit. 51,* confectū à L. Mūmio, qui

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
134		∴ ∴	3948
	599	*L. Licinio Lucullo, A. Poſtumio Albino.*	
		∴ ∴	
	600	*T. Quinctio Flaminio, M. Acilio Manio.*	
		Tertium Punicum.	
	601	*L. Marcio Cenſorino, M. Manilio.*	
		∴ ∴	
	602	*Sp. Poſtumio Albino Magno, L. Piſone Caſonino.*	
		∴ ∴	
	603	*P. Africano Minore Æmiliano, C. Linio Druſo.*	
		Bellum Achaïcum.	
	604	*Cn. Cornelio Lentulo, L. Memmio.*	
114		* *	3968

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
		.·. .·.	
127			3948
	605	*Q. Fabio Æmiliano* Maximo, *L. Hoſtilio Mancino.*	
	606	*Ser. Sulpicio Galba*, L. *Aurelio Cotta.*	
	607	*Appio* Claudio *Pulchro*, *Q.*C*æcilio* Metello.	
	608	L. C*æcilio Metello*, *Q. Fabio* Ma*ximo Seruiliano.*	
	609	*Cn. Seruilio Cæpione*, *Q. Pompeio Aufidio, ſiue Aulo.*	
	610	*Q. Seruilio* C*æpione*, C.*Lælio* S*apiente.*	
	611	Cn.P*iſone*.M.P*opilio* L*ænate* C*apitolino.*	
	612	P.*Scipione Naſica Corculo*, *D. Iunio Bruto* G*allaco.*	
	613	M. *Æmilio* L*epido*, C. *Hoſtilio* M*ancino.*	
	614	P.*Furio* P*hilo*,*Sex. Atilio Serrano.*	
	615	*S.Fuluio Flacco*, C. C*alpurnio* P*iſone.*	
		Bellum Seruile prius.	
	616	P. *Africano minore*, C. *Fuluio Flacco.*	3968

qui proinde Achaïcus. *Plutarch. in Mario, Velleius.*

Achaïáq; in deditionem accepta Corinthũ vbi legati violati fuerant, item Thebas & Calcidem, quæ auxilio fuerant dituit.

Achęorum duces Critolaus, eo mortuo Dięus & Alcamenes. Hic Corintbij cum Ætolis conſpirantes exitium ſibi pepererunt. Hinc æris Corintbij origo, cum incenſa Corintho varia metalla liquefacta confluerent. *Iuſt.lib.34. Florus.*

Græciæ tributum conſtitutum. Concilia eius ſublata. Decretum vt quotannis eo prætor mitteretur, qui non Græciæ, ſed Acbaïæ pręfectus appellatus eſt.

Hoc etiam bello Epirotę cum Achiuis, Theſſalis & Macedonibus in prouincię formam redacti. *Iornandes, Ruffus.*

Viriatus ex paſtore venator, ex venatore latro, mox quoque iuſti exercitus dux factus vniuerſam Luſitaniá occupauit. Multis pręlius Romanos exercitus fudit, ducibus Vetilio, C.Plaucio, Cl.Vnimano, Nigidio, &c. *Oroſ.*

Per annos 14 ſuorum libertaté contra Rom. defendit. *Florus.* Sublatus à Q. Cępione Coſ. Nam legatos ad ſe miſſos pecunia corrupit, vt eum occiderent. Quę victoria, quia empta erat, à Senatu probata non eſt. *Plin. de Viris Illuſtrib.*

Scipio minor cum L.Metello Macedonico & Sp.Mummio in Ægyptum, Syriam, Aſiam Gręciámque ad regum ciuitatum & gétium animos perſpiciendos miſſus eſt. Quam legationem Panętio pręceptore comite obiit. *Cic. in Lucullo.*

Polybius Megalopolites conſiliarius & pręceptor Scipionis huius, Romanam hiſtoriam 40 libris complectitur à fuga Cleomenis & Pbilippi Perſei f. Succeſſioni Macedonum Romana attexens, & à primo bello punico biſtoriá Achæorum & Romanorum tractans.

Alter Pſeudophilippus in Macedonia à L. Trebellio quęſtore cum exercitu cęſus eſt. *Epitom.53.*

Conſulem anni 611 non Cn. Piſonem, ſed L. Calphurnium Valerius lib. 1 nominat, quo tempore C. Cornelius Hiſpalus prętor peregrinus Chaldęos citra decimum diem abire ex Vrbe atque Italia iuſſit.

Viriato interfecto, vlteriore Hiſpania pacata, bellum tamen in Celtiberia non omnino ſublatum eſt. Nam cum Numantinis renouatum eſt, cum quibus pacem fecerat Q. Pompeius, ſed ſine iuſſu Senatus. Sic poſtea C.Mancinus, qui ab eis caſtris fuerat exutus, 30 Romanorum millibus cęſis, quem proinde L. Furius vinctum, nudúmque eis reddidit. *Cic. Off.3, Epit.56.*

Bellum Numantinum ſiue Hiſpanicum paulò pòſt à Scipione minore magna crudelitate perfectum.

D. Brutum & P. Scipioné Naſicam Coſſ. C. Curatius Tribunuſpl. in vincula coniecit, quòd

ante factum non erat. *Cic.3 de Leg.* quia Tribuni-pl. non impetrarant, vt ſibi denos, quos vellent, milites eximere liceret à ſupplicio.

D.Brutus Proc. latrones palantes atq; diſperſos exemplo Viriati, captis eorum oppidis oppreſſit. Primus Romanorũ Lethen, Fl. deinde Bętin victor traiecit. Luſitaniam vrbium expugnationibus vſque ad Oceanum & Gades perdomuit. *Epit.55 & 56.*

Ful. Flaccus Cõſul Vardæos in Illyrico (quod cum Perſe victum ad hæc tempora pacatum fuerat) ſubegit. *Epit. 56.*

M.Coſconius Prætor in Thracia cum Scordiſcis proſperè pugnauit. *Ibid.*

Bellum in Sicilia ortum ab Enno ſeruo natione Syro, qui cõtracta agreſtium ſeruorum manu & ſolutis ergaſtulis iuſti exercitus numerum impleuit. Cleo quoque alter ſeruus ad 70 millia ſeruorum contraxit, & copiis iunctis contra Rom. bellum ſæpe geſſerunt. *Epit.57.*

Tandem Perpenna imperatore ſupplicium de eis ſumptum.

h IN exilium tandem agitur. A ventris abdomine Phyſcon cognominatus eſt.

Attalus regnũ Aſię minoris ab Eumene patruo ſuſceptum cædibus & venenis fœdat. Teſtamento imperium Aſiæ Pop. Romano reliquit, quod tamen fuiſſe ſuppoſititium & ſimulatum tradit in epiſtola Mithridates apud Saluſtium.

Hinc bella Ariſtonici cum Romanis & regibus Nicomede Bithyniæ, Mithridate Ponti & Armeniæ, Ariarathe Cappadociæ, Philomene Paphlagonię, anno ab vrbe 622. *Oroſ. lib. 3, cap.8.*

Ariſtonicus Eumenis nothus regnum inuaſit, & P.Craſſum Coſ. interemit. Regno potitur donec à Perpenna conſule in Romanorum poteſtatem reductus eſt. *Florus in Epit. lib. 59,* & iuſſu Senatus in carcere ſtrangulatus.

Sic Aſia Romanorum facta, cum opibus ſuis vitia quoque in vrbem tranſmiſit. *Plin. lib.33.*

Antea quidem L.Scipio Africani frater eam eripuerat Antiocho, ſed beneficio S. P. Q. R. mox ad hoc tempus ab Attalis poſſeſſa fuit regibus. *Velleius.*

Eius belli occaſione Lydia ſedes antiqua regnorum, Caria, Ionia, Myſia, Helleſpontus ac Phrygię pars in populi Rom. poteſtatem deditione venit. *Ruffus, & Iornandes.*

Phrygię reliqua Mithridati patri regi Pontico, Lycaonia & Cilicia Ariarathis Capadociæ regis filiis data. *Iuſt. lib.37.*

Iaſon Cyreneus quinque libros ſcribit de rebus Machab. quorum Epitome eſt noſter ſecundus. *2 Mach.2.*

Laudotia regina Parthos debellat.

An. ante Christum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
107		⁘ ⁘	
		8 h PTOL. Phyſcon. an.17.	3967 3984
		Simone Pontifice, deinde Io. Hyrcano.	
		Demetrio, Ant. Gryppo, & Ant. Cyziceno Syriæ regibus.	
		Mithridate 2, inde Phraarte 2, an.28 rege Parthorũ.	
		✱ ✱	
		Romæ Coſſ.	
	617	*P. Mutio Scæuola, L. Calpurnio Piſone Frugi.*	
		⁘ ⁘	
	618	P. *Popillio Lænate,* P. *Rupilio.*	
	619	P. *Licinio Craſſo Muciano, L. Valerio Flacco.*	
		Bell. Ariſtonici Aſiaticum.	
	620	C. *Claudio,* M. *Perperna.*	
		⁘ ⁘	

ROMANA

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
107		∴ ∴	3968
	621	*C.Sempronio Tuditano, M. Aquilio.*	
	622	*Cn.Octauio, T. Annio Ruffo.*	
	623	*L.Caſſio Longino, L.Cinna.*	
		∴ ∴	
	624	*M. Æmilio Lepido*, *L. Aurelio Oreſte.*	
	625	M. *Plautio Hypſeo, M. Fuluio Flacco.*	
		∴ ∴	
		Bellum Allobrogicum.	
	626	C. *Caſſio Longino*, C.*Sextio Domitio Caluino.*	
	627	*Q. Cecilio Metello, T. Quinctio Flaminio.*	
	628	*Cn. Domitio Ahenobarbo, C.Fannio.*	
	629	*L.Opimio, Q.Fabio Maximo.*	
	630	*P. Manlio, C. Papirio Carbone.*	
			3984

ROMANA *Rege Phyſcone ab Vrbis 617 ad 635.*

Tib. Gracchus Trib. Pleb. legem Agrariam tulit ne quis plus 500 agri iugera haberet, item vt Attali paulo antè mortui hæreditas & pecunia populo diuideretur. *Epit. 58.*

A Scipione Naſica in Capitolio occiſus & à Lucretio ædili in Tiberim miſſus, (qui proinde Viſpillo dictus eſt) primus fuit, qui tumultu inteſtino periit. Nam ab initio regni Romuli, vſq; ad an. 620 nullæ in vrbe factæ ſunt ciuium mutuæ cædes. *Halic. lib. 3.*

Lex hęc Agraria ſeminarium fuit omniũ ciuilium bellorũ in annos propè 50 vſque ad Syllam, deinde in alios 50 vſque ad Cæſarem. *App. de Bellis Ciuilibus.*

Bellum Seruile in Sicilia ortum multas infecit prouincias & vrbes, Atticam, Delon, Minturnas, Sinueſſam, &c. *Oroſ. lib. 5. cap. 7.*

In Italia multa millia ſeruorum, quæ coniurauerant, ægrè comprehẽſa & ſupplicio conſumpta. *Obſequens.*

Tum Scipio prorogato imperio in Hiſpania Numantiam belli eius caput ſecundo anno excindit. *Idem.* Cæteras, quæ defecerant, partim vi, partim deditione in ſuam poteſtatem redegit: De bis triumphum egit, 14 anno, poſtquã priorem de Africa & Aſdrubale egerat. *Eutrop. Oroſ.*

P. Rupilius ex publicano factus conſul, poſtea 10 legatorum ſententia leges Siculis, quos bello prædonum & fugitiuorum liberauerat, conſcripſit. *Pædianus in 4 Verrina.*

Craſſo Conſuli contra Ariſtonicum affuit Nicomedes Bithyniæ, Mithridates Ponti, Ariarathes Cappadociæ, Pylemenes Paphlagoniæ reges. Nec deſiit vinci & interfici. *Val. lib. 8, cap. 6. Gell. lib. 1, cap. 13.*

Vbi eum ditiſſimum, nobiliſſimum, eloquentiſſimum, Iuriſconſ. Põtificem Max. fuiſſe tradit.

Sol geminatus eſt, Tuditano & Aquilio Coſſ. quo quidẽ anno P. Africanus Sol alter extinctus eſt. *Cic. de nat. Deor.*

Tum ſeditiones à Triumuiris Fuluio Flacco, C. Graccho, & C. Carbone de agro diuidundo creatis excitatæ. Defuncto Africano triumuirales ſeditiones acrius exarſerunt. *Epit. 59.*

Angues duo nigri in cella Mineruæ allapſi ciuilem cædem portenderunt. *Obſequens.*

Ariſtonicum bellum confecit M. Perpenna, qui conſul fuit priuſquam ciuis. *Valerius de iis qui humili loco nati clari euaſerunt.* Regem enim Ariſtonicum cepit, & Craſſianæ ſtragis punitor extitit, Attalicáſque Gazas hæreditarias populi Romani, nauibus impoſitas Romam deportauit. *Iuſtin.*

Aquilius Aſiatici belli reliquias confecit, mixtis veneno fontibus, ad deditionem quarundam vrbium, quæ res vt maturam, ita infamem contulit victoriam. *Florus.*

Tuditanus domuit Iapudas in Iſtria, ab Aquileia ad Titum flumen. *Appian. plin. lib. 3.*

M. Plautio, M. Fuluio Coſſ. locuſtarũ ingenti

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
	635	9 i PTOL. Alexander cum matre Cleopatra,	3983
107	646	an.10.	3993
		Ioanne Hyrcano Pontifice.	
		Antiocho Grippo & Ant. Cyziceno Syriæ reg.	
		Phraarte 2 Parthorum rege ſexto, deinde Artabano. an.1.	
		Romæ Coſſ.	
			3993

deducta ab ipſo conditore appellata.

P.Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi tradit.

i PHYSCONE in exiliũ acto Cleopatra mater regnum inuadit, matrem thoro expellit, duas filias viduas alterno frattum matrimonio facit. Alexandro alteri filio eripere regnum machinatur, donec ab eo occupata interficitur.

Alexander à populo in exilium actus, regni Cyrenarum, quod ei pater teſtamento reliquerat, hærede pop.Rom.inſtituto decedit. Ptol.autem Phyſcon reuocatur. Cui mortuo mox ſuccedit Lathyrus.

Scythæ Medos & Parthos grauiſſimè infeſtãt.

Thraces à Romanis vincuntur.

Numuliſintis filia Diogiridis Thraciæ regis crudelitate nobilis.

Cimbri victo Carbone Coſ. arma aduerſus Gallos eos, qui imperio Rom. non erãt ſubiecti, atque inde aduerſus Hiſpanos transferunt. Galli in oppida cõpulſi ac inopia ſubacti, eorum corporibus qui ætate inutiles ad bellum videbãtur, vitam tolerauerunt, neq; ſe hoſtibus tradiderũt. Itaque Cimbri depopulata Gallia magnáque illata calamitate, tandem illorum finibus exceſſerunt atque alias terras petierunt. *Critognatus Aruernus apud Cæſarem, lib. 7.*

Cimbri excluſi ex Gallia & Hiſpania in Italiam remigrarunt petentes, vt populus Rom. aliquid ſibi terræ daret quaſi ſtipendium. Cæterum vt vellet, manibus atque armis ſuis vteretur. Repulſi, quod precibus nequiuerant, armis petere conſtituunt. *Florus.*

Hinc bellum Cimbricum, quod diu prauè & infœliciter à Romanis geſtum eſt.

Micipſa Numidarũ rex moriens filios reliquit Adherbalem, Hiempſalem & Iugurtham, quem adoptarat. *Saluſt.*

Romana rege Pt. Alexandro ab Vrbis 635 ad 646.

M.Æmylius Scaurus nobilis pauper, Conſul de ſumptibus & libertinorum ſuffragiis legem tulit.

Deductus ex Pado vſque in Parmenſiũ agrum foſſis, nauigationibus commodis paludes ipſas exiccauit è campis.

Per Piſas & Lunam vſque Sababos viam ſtrauit Æmiliam, & hinc per Derthonem. *Strabo 5,* de Liguribus triũphauit, *Pl. de viris Illuſt.*
Pontem Æmylium fecit. *Pl. de viris Illuſtr.*

Eo & Metello Coſſ. Cẽſores Romæ artem ludierã præter cantores & ludũ talarium remouẽt.

Thracicum bellum etſi cœptum ſit à M. Coſconio prætore viginti antè annis, tamen à Catonis Conſulatu initium eius ducunt hiſtorici, quòd res antea à prætoribus geſta ſit, hic autem primus Conſul eo miſſus ſit, vt ante excitatum, nunc demum grauius factum videatur.

Non fuſus modo à Scordiſcis, ſed (ſimile prodigio) omnino totus interceptus eſt exercitus,

qnem dixerat Cato. At Didius vagantes Thracas repreſſit. *Florus, Ruffus.*

Druſus vlterius egit, & vetuit tranſire Danubiũ. *Iidem.*

M. Minucius eos etiam in Hebro flumine glacie vaſtauit, *Rufus*.

Quibus victoriis fracti per multos pòſt annos videntur quieuiſſe.

Acilio & Catone Coſſ. circa ſolẽ arcus apparuit. Item, relatum lacte & ſanguine pluiſſe. *Plin. lib. 2.*

Duo Metelli fratres ſequenti anno vno die triumphant, vnus ex Sardinia, quæ ſæpius rebellauit, alter ex Thracia. *Velleius, Rufus.*

Metellus enim Catoni in Thraciam ſucceſſerat.

Cimbrorum arma primùm audita ſunt circa an. 640 Cęcilio Metello & Papirio Carbone Coſſ. *Tacit. de moribus Germa.*

Teutonúmque, qui Alpes tranſgreſſi fœdam ſtragem Romanorum ſociorúmque fecerunt. *Obſequens.*

Quòd ab extremis Gallię profugi, cùm terras eorum inundaſſet Oceanus, nouas ſedes toto orbe quærerent, *Florus. Plut. in Mario.*

Cimbri gens vaga populabundi in Illyricum venerunt, & Papirium Carbonem cum exercitu fuderunt. *Epit. 63.*

Eo autem ſuperato videntur quieuiſſe vſque ad Silanum Coſ. qui iterum ab iis profligatus eſt.

Nam hi Carbone, & Caſſio, & Scauro Aurelio, & Seruilio Cæpione, M. quoque Manilio fuſis, quinque ſimul conſulares exercitus Pop. Ro. abſtulerunt. *Tacitus de Germ.*

Silanum quoque fugarunt in Galliis & exercitu exuerunt. *Velleius.*

L. Piſo conſularis occiſus poſtea eſt à Tigurinis. *Oroſius.* & L. Caſſius conſul cum exercitu in finibus Allobrogium. Q. Publilius legatus, ne reſidua exercitus portio deleretur, obſides & dimidiam partem rerum omnium Tigurinis turpiſſimo fœdere dedit. *Oroſ. Cæſar lib. 1.*

P. Scipione, L. Calpurnio Coſſ. bellum cõtra Iugurtam ſuſceptũ, Micipſæ Numidiæ regis Maſiniſſæ filij nothum, qui Hiempſalem fratrem per inſidias necarat, deinde Adherbalem alterũ fratrem in oppido Cirta obſeſſum cõtra denuntiationem Senatus occiderat.

Q. Cæpione, C. Serrano coſſ. naſcitur Cicero, *Ipſe in Bruto, & Gell. lib. 15.* id eſt, Vrbis 644, iuxta alios 647, quando Seruilius Cæpio legem Seruiliã tulit, qua, cum C. Gracchus iudicia antè à Senatoribus remouiſſet, atque ad ſolos equites tranſtuliſſet, ipſe inter vtrumq; ordinem ea communicauit.

Cæpio Proc. capta Toloſa cẽtum millia pondo auri, & argenti quinquies decies centum millia è tẽplo Apollinis ſuſtulit. Quod ſacrilegium cauſa excidij ei fuit & exercitui eius. Nam quiſquis ex ea direptione aurum attigit, miſero cruciabiliq; exitu periit. *Gell. lib. 3, Iuſtinus. Oroſ.*

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
107	635	M. *Metello*, M. *Æmilio Scauro.*	3983
		∴ ∴	
	636	M. *Manio Acilio Balbo*, C. *Portio Catone.*	
		Bellum Thracicum.	
	637	C. *Cæcilio Metello Caprario*, Cn. *Papirio Carbone.*	
		Bellum Cimbricum.	
	638	M. *Liuio Druſo*, L. *Piſone.*	
	639	P. *Scipione Naſica, Calphurnio Beſtia.*	
		Bellum Iugurtinum.	
	640	Sp. *Poſtumio Albino*, M. *Minucio Ruffo.*	
		* *	
	641	Q. *Metello Numidico*, M. *Iunio Silano.*	
		∴ ∴	
	642	*Ser. Sulpicio Galba*, M. *Aurelio Scauro.*	3993
		∴ ∴	

Quin

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
97			3993
	643	L. *Caßio Longino, C. Mario.*	
	644	*Q. Seruilio Cæpione, C. Atilio Serrano.*	
	645	*P. Rutilio Ruffo, Cn. Mallio (alias Manlio.)*	
	646	C. *Mario 2. C. Flauio Fimbria.*	
	647	10 k PTOL. Lathyrus,	3993
87	676	an.18.	4011
		Ioan. Hircano Pontif.	
		Cyziceno, deinde Philippo vlt. Syriæ rege. denique Tigrane Armenio. an.18	
		Mithridate 3. an. 24. Parthorum rege.	

Quin & ipſe Cæpio miſerè eiectus è patria fuit & turpem mortem oppetiit, & in bonorum poſſeſſionem relicti filij inter ſcorta ea abligurierũt & fœde mortui ſunt, vt ſcribit Tragenes. *Strabo lib.4.*

Romanos quoque Cimbrici belli tumultus velut vltor ſacræ pecuniȩ inſecutus eſt. *Iuſtinus.*

Inde enim Cimbri, Teutones, Tigurini & Ambrones Gallorum gentes iuxta Rhodanum Fl. C. Mallij & Q. Cæpionis exercitum ingẽti clade conſumunt. Timor tunc Romæ ingẽs, ne iterum Galli Romam inuaderent. Nam 80 millia Romanorum ſociorúmque trucidata ſunt. Calonum & lixarum 40 millia. Decem ex omni tantùm exercitu ſuperantib. *Oroſ. Epit. Liuy.67.*

Seditio ob C. Norbani trib. pl. rogationem, qua imperium Cæpioni abrogabat. *Cic. 2. de Orat.*

Q. Cæpio præturȩ ſplendore, triumphi claritate, conſulatus decore, max. Pont. ſacerdòtio, vt Senatus patronus diceretur, aſſecutus in publicis vinculis ſpiritum depoſuit, corpúſq; eius funeſti carnificij manibus laceratum, in ſcalis Gemoniis iacens, magno cum horrore totius fori R. conſpectum eſt. *Valer. lib.6. Strabo lib.4.*

Iugurtha primum corrũpit pecunia Senatum, iterum Calpurnium Conſ. Tertio M. Minurium, dictitans Romæ omnia eſſe vænalia, ſicque bellum traxit, donec per Metellum Numidicũ duobus prȩliis attritus eſt, & per Mariũ captus Bocchi proditione. Tum autem Numidia in poteſtatem pop. Rom. venit. *Rufus. Salluſt.*

De Iugurtha Afro, duobus eius filiis & Boccho Mauritaniȩ rege C. Marius triumphat. Alij triumphum conferunt in ſecundum eius conſulatum.

Cicero tertium ætatis agebat annum. Gracili erat corpore & infirmo, collo procero & tenui. Vnde eum & amici & medici hortabantur vt cauſas agere deſiſteret. *Ipſe in Bruto.* Sed ſe exercitationibus confirmauit, ab iiſque quorum cauſas agebat nulla dona aut munera accipiens, rex fori euaſit. *Plut. in eius vita.*

P. Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi tradit Nullius enim ante ſe Imperatoris exemplum ſequutus, vitandi atque inferendi ictus ſubtiliorem rationem legionibus ingenerauit. *Val. lib.2.*

k A MATRE eiectus denuo recuperat regnum.

Vrbis 654. Ptol. Apion Cyrenarum & Lybiæ rex populum Rom. moriens hæredem facit. Senatus eius regni ciuitates liberas eſſe iuſſit. *Obſequens.* Lybiæ partem prouinciam conſtituit. *Iuſt. lib.40.*

R. Simeon Ben Iohai auctor libri Zoar. Quo poſuit fundamẽta ſtultæ & vanæ artis illius Cabaliſticæ, quȩ languet circa literarum apices, numeros, tranſpoſitiones, anagrammatiſmos, vocum inuerſiones, alluſiones, amphibologias,

homonymias. Nã eius vanitatis myſteria tribus præcipuè conſtant, quæ indicantur voce גנת.

Nempe Geometria (ſic imperite confuderunt Geometriam cum Atithmetica) quando literæ expenditur numerus. Noteriacon, quando litera ponitur pro integra dictione. Sic autem Barbarè dicitur à notariorum apicibus. Temurá. q. permutatio (elementorum) cum vna litera pro altera ſubſtituitur. E duobus primis vocabulis, quorum vnũ eſt Græcum, alterum ſemilatinum, intelligis, quo tempore tam inepta ars excogitata fuerit, nihilque minus eſſe quam Cabbalam, id eſt, ſcientiam quæ à maioribus per manum recepta ſit. Pręter iſtiuſmodi ineptias cõtinet multa impia & ex omni hæreſum furfure conflata. Cõſtituit decem Sephiroth ſiue numerationes, pro ſuo fundamento, quas ſiue ſtatuãt eſſe eſſentiam Dei, ſiue aliquid aliud extra Dei eſſentiam, impiè introductas ex eo apparet, quòd in Deo numerum & multitudinem realem ponant.

Tale erat negotium vel potius otium Marini & Colorbaſij diſcipulorum Valentini, qui cuncta ſuæ religionis myſteria è literis Alphabeti Græci probare conati ſunt. *Iren. lib. 1. cap. 9 & 10.*

Reuclinũ Capnionem tribus libris harum nugarum guſtum mundo præbuiſſe ſine refutatione & Picum Mirandulanum ſe earum patronum conſtituiſſe equidem miror.

Neque enim ea eſt Cabbala ab eruditis patribus laudata, quæ partim hiſtorica eſt, partim תורה בעל פה nominatur. i. lex ore percepta, vt nec illa, quã R. Iacob Baal Hatturim ſequitur, plenorum & deficientium rationem inquirens, quam proinde rectè Abben Exra in Decalogo perſtringit.

Hæc enim legis ſcriptę pura eſt interpres, & ſimplices Synagogę traditiones, conſuetudines, ritus, maiorum explanationes continet, quarum fragmenta nonnunquam ſuppeditant Talmud, Deraſim, &c. Sed de hoc alias.

Hunc Rabbinum R. Abraham in Cabbala non hic, ſed paulò pòſt excidium Romanum locat.

Gotthi Franconiam depopulantur. Diceneus Boroiſta eorum conſiliarius & doctor, philoſophiam & Theologiam ethnicam eos docet, ſacella & ceremonias inſtituit. *Iornand. de rebus Geticis.*

Aſclepiades nouã medicorum ſectam introducit, in Bithynia, vbi & florebat Theodoſius Tripolita mathematicus. *Strabo.*

Mithridates Ponti rex vir incõparabilis memorię & 22. linguarum gnarus, quot nationibus imperabat, ſex primis annis Scythas domuit. Cappadociam occupauit. Aſiam animo complexus, prius vniuerſè nemine ſciente peruagatus omnium vrbium eius ſitum & regiones cognouit. Iuncta cum Nicomede rege Bithyniæ ſocietate Paphlagoniã inuadit, Mox Galatiam.

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
87			3993
		Romæ Coſſ.	
	647	C. *Mario 3, L. Aurelio Oreſte.*	
	648	C. *Mario 4, Q. Lutatio Catulo.*	
	659	C. *Mario 5, M. Aquilio.*	
	650	C. *Mario 6, L. Valerio Flacco.*	
		Seruile bellum 2.	
	651	M. *Antonio, A. Poſtumio Albino.*	
			4011

An. ante Chriſtũ natum.	*Anno vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
87		∴ ∴	3993
	652	*Q. Metello Nepote, T. Didio Curio.*	
		∴ ∴	
	653	*Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Craſſo.*	
		∴ ∴	
	654	*Cn. Domitio Ahenobarbo, C. Caſſio Longino.*	
		∴ ∴	
	655	*L. Licinio Craſſo, Q. Mucio Scæuola.*	
		∴ ∴	
	656	C. *Cæcilio Caldo, L. Domitio Ahenobarbo.*	
		Bell. Mithridaticum.	
	657	C. *Valerio Flacco, M. Herennio.*	
		* *	4011

Nicomedem in Bithyniæ, Ariobarzanem in Cappadociç regna reductos iterũ expulit. Vnde bellum ei indictum & Syllæ mandatum.

Romanis ita per 40 annos reſtitit, donec tribus ingentibus prælijs fœlicitate Syllæ, virtute Luculli, Pompeij magnitudine penè cõſumeretur. Cõtra eos armarat Cimbros, Gallogræcos, Sarmatas, Baſternas, Scythas & totum Orientẽ.

Regnauit annis 58, obiit ætatis ſeptuageſimo quinto.

Ne veneno tolleretur, 20 rutę folia, duas nuces & duas caricas admixto ſale quotidie ieiunus capiat.

R O M A N A *tempore Ptol. Lathyri ab Vrbis 647. ad 668.*

I N Gallia res gerit Marius cum Cimbris, qui ex Hiſpania reuerſi ſe Teutonis, Ambronibus, Tigurinis coniunxerant, vt ſuperatis Alpibus in Italiam traiicerent. Item cũ Tectoſagibus, quorum regem Copilum Sylla legatus Marij cepit. *Plutar. in Mario. Epito. 67.*

Quod bellum ab aliis Cimbricum, à Cicer. de Prouinc. Coſſ. Gallicum. Eius metu Marius abſens tertiùm conſul factus eſt & extra ordinem. *Ibidem.*

A Mario confectum eſt, Teutonis ad Rhodanum cum rege ipſorum Teutobocho & Ambronibus prope Maſſiliam victis. *Strabo lib. 4.*

Continuo triduo circa Romanorũ caſtra pugnarunt. Quarto die rurſus productæ in campum acies vſque ad meridiem penè pari diſcrimine. Pòſt incaleſcente ſole, vſque ad noctem cædes Gallorum potius, quàm pugna protracta eſt.

Ducenta millia eorum cæſa ſunt, octoginta millia capta, tribus millibus vix elapſis.

Tertia Tigurinorũ manus, quę quaſi in ſubſidio Noricos inſederat Alpium tumulos, in diuerſa effugit & euaneſcit.

Piſo Rhodopé Caucaſúmque penetrauit poſt Minucianam de Thracibus victoriam. *Florus.*

Bellum Piraticum C. Mario quartùm, Q. Lutatio Coſſ. *Obſequens.* In Cilicia confectum à M. Antonio prætore, vnde & de eis ouauit. *Plut. in Pompeio.*

Seditio Apuleij Saturnini tr. Pl. ob legem Agrariam & C. Memmium interfectum. Eam Marius ſextùm conſul oppreſſit interfectis Saturnino, Glaucia prætore, & Sufeio quæſtore. *Ibid. Plutar.*

Seruile bellum ſecundum in Sicilia ab Athenione paſtore motum, qui interfecto domino, familiam ergaſtulo liberatam & infinitos ſeruos ſub ſignis ordinauit. A M. Aquilio cõfectum eſt, indéque nullum fugitiuorum in Sicilia bellum fuit. *Cic. in Verrem.*

Romę pugnauerunt Elephanti primùm omnium in circo Claudij Pulchri ędilitate curuli. M. Antonio, A. Poſtumio Coſſ. circa an. V. 655. *Plin. lib. 8. c. 7.*

Tum Cornelius Dolabella prætor bene in Luſitania rebellante pugnauit.

T. Didius Coſ. Celtiberos quoque pluribus præliis vicit. *Gell. lib. 2. c. 27. Plut.*

Duobus annis pòſt Lentulo, Craſſóque Coſſ. Senatuſconſultum factum eſt, ne homo immolaretur, quod antea fieri religioſiſſimum erat. *Pl. lib. 30, c. 1.*

Ariobarzanes Cappadociæ rex à Sylla prætore cõſtituitur, quòd Cappadoces regem, quàm libertatem mallent, C. Cælio, L. Domitio Coſſ. A quo anno primum initur bellum contra Mithridatem Ponti regem. *Liuij Epitom. 76.* confectum à Pompeio poſt annos 32 Cicerone Conſule Sed altius eſt incipiendum. Nam Mithridates per annos 40, cõtra Romanos bellum geſſit. *Appian.* Donec per ſeditionem popularem à Pharnace filio in turri obſeſſus venenum ſumpſit.

Toto illo tempore tria Mithridatica fuêre præcipua. Vnum, quod Sylla, alterum, quod Muræna, tertium, quod Lucullus & Pompeius geſſerunt. *Appian.*

Primũ à L. Sylla Arſaces (Phraartes) rex Parthorum miſſa legatione amicitiam populi Romani tenuit. *Rufus.*

Celtiberos poſt Didij victoriam rebellantes Flaccus Naſica repreſſit. Ab hoc bello vſque ad Sertorium quieta citerior Hiſpania fuit. *Appian.*

Geminius prætor infœliciter contra Thraces Macedoniam vexantes dimicauit. *Epitoma Liuij 70.*

L. Plotius Gallus primùm Latinè docere incepit Cicerone adhuc puero. *Cic. de claris Orat.* Antea Græcis exercitationibus ingenia Romanorum alebãtur. *Suet. de claris Rheto.*

P. Terentius Varro in Prouincia Narbonenſi natus centeſimum quintũ annum agens Græcas literas ſummo ſtudio didicit.

Latini Rhetores nouum genus diſciplinæ inſtituentes & Ludos, ad quos iuuentus conueniret, ſublati ſũt edicto cẽſorio L. Craſſi & Gn. Domitij, quod his corroboraretur impudentia. *Suet. Ibid. Cic. 3. de Orat.* Paulo ante Ciceronis tempora. *Tacitus in dialogo de oratoribus.* id eſt, Cicerone adhuc adoleſcentulo, necdum oratoriam exercente.

L. Marcio, Sext. Iulio Coſſ. in agro Mutinenſi duo montes inter ſe concurrerunt, crepitu maximo aſſultantes, recedentéſque, emiſſa flamma copioſa. *Plin. lib. 2.*

Seditio M. Liuij Druſi Tr. Pl. de ciuitate Sociis danda, de agris diuidundis & c. Vnde origo ſocialis belli & exitia rerum. *Plin. lib. 33. cap. 1. Florus.*

Druſus vulneratus caprinum ſanguinem bibit, cum pallore & inuidia, veneni ſibi dati inſimulari Q. Cæpionem inimicum vellet. *Plut. lib. 28. c. 9.*

Sociale Bellum ſiue Italicum, quod non niſi quinto

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
97			3993
	658	*C. Claudio Pulchro*, M. *Perpenna.*	
	659	*L. Marcio Philippo, Sex. Iulio Cæſare.*	
	660	*L. Iulio Ceſ.re, M. Rutilio Lupo.*	
		Bellum ſociale.	
	661	*L. Porcio Catone, Gn. Pompeio Strabone.*	
	662	*L. Sylla, Q. Pompeio Rufo.*	

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cōd.		Anni mundi.
87		Mithridaticum alterum Syllæ, ET Cinile,ſiue Marianum.	3993
	663	*L. Cornelio Cinna, Cn. Octauio,*	
		Ciuile alterum Octauianum atque Cinnanum.	
	664	*L. Cinna 2, C.Mario 7, eóque mortuo, L.Valerio Flacco.*	
	665	*L.Cinna 3.Cn.Papyrio Carbone.*	
	666	L.*Cinna 4.Cn.Papyrio Carbone 2.*	
	667	*L. Scipione, C. Norbano,*	
		Aliud Ciuile Syllanum.	
			4011

quinto pòſt anno à Sylla confici potuit.Eo nondum finito (Nam Sylla eius reliquias adhuc in Campania perſequebatur) præcedentibus multis oſtentis & prodigiis ciuilia bella ſecuta ſunt per annos fermè 40, dum Marius belli Mithridatici gerendi, quod Syllæ mandatum erat, cupiditate teneretur.

Marſicum etiam nonnulli appellant, quòd à Marſis primùm fuerit cõmotum & eorũ imperatore Popedio. *Strabo lib. 5.* Iſtud Lucullus confecit.

Capitolium cuſtodum negligentia exuritur.

Sothymius rex Thracum Græciam ingreſſus cunctos Macedoniæ fines depopulatur, donec à C. Sentio Prætore ſuperatus cogitur in ſuum regnum redire.*Oroſ.*

Mithridaticum bellum foris exarſit L. Sylla, Q. Pompeio Coſſ.Domi ciuile à C.Mario,qui ſexies conſul fuerat excitatur.Vrbis 662.

Dum Sylla Coſ.ciuili bello & ordinãda rep. Romæ occupatur, Mithridates Phrygiam pop. Rom. prouinciam cum exercitu intrat. Aſia in poteſtatem redacta omnes ciues Romanos vno die interficiendos curat. Q. Oppilium Proc. & M.Aquilium legatum captos, excruciatóſque necat. Rhodum,quæ ſola in fide permãſerat, oppugnat.Per Ariarathen filium Thraciam & Macedoniam, per Archelaum præfectum Græciam inuadit, ac Pireum atque Athenas occupat. *Plutarch.*

Marius, Cinna, Carbo,Sertorius cũ ſuis exercitibus in Vrbem recepti, eam velut captam cędibus & rapinis vaſtarunt.

Hic eſt Marins qui Iugurtbam cepit,a cõſulatu eum ante currum ſuum duxit. Tertiùm Conſul abſens creatus eſt. Quartùm Teutoniorũ exercitum deleuit. Quintùm Conſul Cimbros fugauit. Sextùm remp.turbatam ſeditione tribuni Pl. & Præt.qui armati capitolium occupanerant, vindicauit.Poſt ſeptuageſimum annum patria per arma ciuilia pulſus armis reſtitutus ſeptimùm conſul factus eſt.

Sequentem in annum C.Marius ſeptimùm & L.Cinna ſecundùm Conſules nullis habitis comitiis ſe renuntiarunt. Primus autem fuit Marius, qui ſeptimum conſulatum cepit ex Plutarcho.In quo eſt mortuus ſuo bono,ne eſſet ſpectator calamitatum,quæ ciuilia bella ſuæ familiæ attulerunt,præſertim filio & nepoti.

Inde L. Cinna & Cn.Papirius Carbo ſemet hoc exemplo conſules per ſequens biennium crearunt.*Epito.83.*

Quod triennium ſine armis ciuilibus fuit. *Cic. in Bruto*, niſi quòd Cinna & Carbone dominãtibus maior pars nobilitatis Roma in caſtra Syllæ fugit, tanquam in portum quendam. *Plutarch.* & ipſi bellum contra Syllam pararent. *Epito.*

Per idem tempus L. Flacco conſuli in locum Marij mortui ſuffecto portas tota Aſia claudebat. Mithridatem autem non modo recipiebat,

ſuis vrbibus,verum etiam vltrò vocabat.

Hoc eodem triennio Sylla in Græcia & Aſia contra Mithrid. res gerebat,donec pace cum eo facta ſe contra Marij & Cinnæ factionem conuertit. Pacis conditiones fuêre, vt is cederet Aſia, Bythinia, Cappadocia. Paternis.i. ponticis finibus contentus eſſet.

C.Fimbria deſertus ab exercitu,ſe ipſe percuſſit, qui paulo ante fuſis aliquot copiis Mithridatis vrbem Pergamum ceperat, obſeſſúmque regem parum abfuerat quin caperet. Ilium vrbem, quæ ſe poteſtati Syllæ reſeruabat deleuerat ac magnam partem Aſiæ recuperarat. Cinna ab exercitu ſuo,quem inuitum cogebat naues conſcendere contra Syllam Anconæ interemptus eſt.Conſulatum Carbo ſolus geſſit.

Sylla autem compoſitis tranſmarinis, in Italiam reuectus Norbanum Coſ. ad Canuſium vicit. Carbo Romæ Syllæ amicos hoſtes iudicandos curauit.

Q. Sertorius Sueſſa capta, rebus Marianis deploratis in Hiſpaniam vlteriorem confugit.

Sequenti anno bellum ciuile confectum eſt, Mario ſuperioris filio conſule fugato, Carbone & Norbano exercitu ſpoliatis,recuperata republica.

Sed hanc prælatam victoriá crudelitate Sylla fœdauit. Nam octo millia dedititiorũ in villa publica trucidauit. Tabulá proſcriptionis fixit. Vrbem & vniuerſam Italiam cædibus repleuit. Prænestinos omnes inermes concîdi iuſſit. Marium captum cruribus brachiiſque fractis, auribus pręfectis,oculis effoſſis necauit.Marium eius filium ad necem ſui compulit. Carbonem per Pompeium occidit. Ita cétena millia hominum Italico Ciuilique bello conſumpta ſunt. *Obſequens.*

Dictaturam per annos 120 intermiſſam ſibi aſciuit.Siquidem proximo anno,quàm Annibal ex Italia ceſſit, vltimus dictator fuerat creatus. P*lutar.Velleius.*

I AVLETES à ſuis pulſus Romam venit P. Lentulo,Q.Metello Coſſ.ſed quia ſibyllinis quibuſdam verſibus Romani mouebãtur, ne regem Alexandrinum profugum cum exercitu reducerent, reditu deſperato Epheſum ſe contulit, donec à Gabinio Syrię pręſide anno ſequenti,nulla neque Sibyllinorum oraculorũ, neque Senatus ratione, vnius iuſſu Pompeij, tum conſulis reduceretur.*Strabo lib.17.* P*lutar.in* C*atone.*

Damnatus tamen Gabinius quòd contra Senatus & pop. iudicium eum reduxiſſet. Sic nominatus, quaſi Tibicen, quod tibiis canere præter dignitatem regiam ſolitus eſſet.

Pulſus autem, propter flagitia, maximéque ob intolerabilium tributorum exactionem,quę per vim extorſerat,vt ſocius populi Rom. appellaretur, Archelao Berenices trium filiarum regiarũ maximæ ſponſo in regem aſſumpto. Ex annuis enim vectigalibus capiebat talentorũ duodena millia

An. ante Christũ natum.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
79	668	11 I PTOLOM. Auletes, an.30.	3993
	691		4011
		Alexandra regina Iudæorum.	
		Hyrcano eius filio Pontif.	
		Tigrane Armenio Syriæ rege.	
		Mithridate 3, Parthorum rege octauo, deinde Orode, an.18.	4011

An. ante Christũ natum. | Anno vrbis cõdita. | Anno mundi.

79

Romæ Coſſ.

668 C. *Mario, Gn. Carbone* 3.

669 *M. Tullio Decula, Gn. Dolabella.*

670 *L. Sylla* 2, *Q. Metella Pio.*

Bellum Sertorianum Hiſpanienſe.

671 *P. Seruilio Vatia Iſaurica, Appio Claudio Pulchro.*

49 Coniuratio Cn. Piſonis.

millia quingena, id eſt, nummo noſtro, ſcutatorum ſeptuagies quingena millia, communi lingua, ſeptem milliones & ſemis, quantum hodie
4011 vniuerſi Galliarum regni, quod omnium regnorum fructuoſiſſimum habetur, annua tributa non conficiunt. *Paul. Manutius in lib. 1 Famil. Cic*

Pompeio circa Iudæam res gerenti octona millia equitum ſua pecunia tolerauit, mille conuiuas totidem aureis potoriis, mutans vaſa cum ferculis ſaginauit. *E Varrone Plinius.*

Berenice ſorore eius ad regnum euecta Ægyptij legatos & ipſi Romam miſerunt, qui crimina regis purgarent, quorum alios ferro rex ſuſtulit, alios pecunia, ne quid aduerſus ſe agerent, corrupit.

Iudæi literas Græcas ſtudioſe diſcebant. Hinc Ezechiel Tragœdiarum Poëta Græcis Carminibus exitum populi de Ægypto ſcribit. *Clemẽs Alex. 1 Strom.*

Seorſum in Ægypto & Cilicia, vbi ab Alexandri Magoi ſæculo illæ literæ excultæ ſunt. Hinc olim ab exteris ſcriptoribus Tarſus B. Pauli vrbs mater vrbium dicta eſt, non tam è mercimoniorum frequentia, quàm ex ſtudiis, & Tarſenſe Gymnaſium apud Straboné nominatiſſimũ, quod etiam li. 14. Athenas & Alexandriam ſuperaſſe refert, ac in eo indigenas didiciſſe τὴν ἅπασαν ἐγκύκλιον παιδείαν.

Orodes occiſo Mithridate fratre duobus annis ante Mithridatis pontici mortem cum filio ſuo Pacoro Parthorum ooous rex euaſit annos 18, ſub ſecundum Pompei & Craſſi conſulatum quando Gabinius Syriæ præerat.

Hunc Mithridatem Florus & Romanæ ferè hiſtoriæ de Pompeio, Phraatem vocant, quoniã Phraates vocabatur is, qui cum Romanis, i. Sylla primus negotium habuit.

Rex Sueuorum Vrbis 694, Metello Celeri Coſ. Galliarum præfecto Iodos in ſuum littus tempeſtate proiectos dono dedit. *Plin. lib. 2, c. 67.*

Mithridates Cappadociam pulſo Ariobarzane, Tigranis Armeniæ regis ope occupauit, quá poſtea reſtituit, cum Sylla Murenam à bello reuocaſſet. *Appian.*

Ariobarzanes pulſus à Tigrane ſtudiis Mithridatis Romam venit.

E Bibliotheca Apellicontis Teij plurimi Ariſtotelis & Theophraſti libri nunquam antea publicati, poſt captas Athenas à Sylla Romam deferuntur. P*lutar. in Sylla.*

Antè Peripatetici veteres Ariſtotelis Acroamaticis caruerunt, paucos exotericos habentes. Quare hinc deinceps poſteriores Peripatetici exquiſitius philoſophari cœperunt ſub Seuero Imp. Aphrodiſeo eos diligenter euoluente & commẽtariis illuſtrante. *Politia in Miſcella.* Pau-
4041 lò ante Plotinum & noſtrum Origenem.

Andronicus Ariſtotelem ſcholiis illuſtrat. Ante eum Ariſtotelica ſecta aruit, vigentibus duntaxat Academica, Stoïca, Epicurea.

	An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
Oroeſes Albanorum rex, qui hiberna Pompeij tes in Aſia gerentis aggreſſus eſt.				
Artoces Iberiæ rex, qui obſidibus datis, à Pō- peio cum pace dimiſſus eſt.				
Phraates cum Tigrane de agris Gorduenſibus diſceprat. Sed hos per Afranium occupatos Pompeius Tigrani regi attribuit.	79			4021
Phraates rex Parthorū iratus Pompeio, quòd cum ad ſe ſcriberet, non regem regum vt mos erat, appellaſſet, tranſitu Euphraris impediro, in Tigranem & eius filium generum ſuum, mouet. deinde cum ipſis in gratiam redit. *Dionyſius, Appianus.*		672	*M. Lepido, Q. Catulo.*	
ROMANA *ſub Pt. Auletę ab anno V.C. 668. ad 700.*				
Vrbis *670* libri Sibyllini cum capitolio conflagrarunt.				
Licinius Murena à Sylla in Aſia relictus bellum contra Mithridatem redintegrauit, ſuſpicatus, ne Mitbridates in Boſphoranos verbo, re aduerſus Romanos ſe inſtrueret. Victus in Phrygiam ſe recepit.				
Mithridates pellit Cappadocia Ariobarzanem, nec eam ei reſtituit, donec Sylla Murenam à bello reuocaſſet. *Appianus, Cic. pro lege Manilia.*		673	*M. Æmilio Lepido Mamerco, D. Bruto.*	
Pompeius adhuc eques in Africa Cn. Domitium proſcriptum & Hiarbam regem Numidarum, ad quos Carbonis mortui copiæ, ex Sicilia confugerant, intra 40 dies vicit & interemit. Inde 24 annos natus ex Africa triumphauit & Magni nomen à Sylla accepit. *Epitoma Liuij 89. Velleius, Plutar. Cic. Ibid.*			Ciuile Lepidi.	
Ita primus eques, ſine magiſtratu, nondum Senator, adhuc adòleſcens triumphauit.				
Mytilenæ in Aſia, quæ ſola vrbs poſt victum Mithridatem arma retinebat, expugnatę, dirutęque ſunt. *Epito. 89.*				
Bellum Sertorianum tanquam Syllanæ proſcriptionis fuit hæreditas, poſt multos victos cęſoſque Romanos duces vix confectum à Pompeio decimo anno pòſt. Nam Sertorius à M. Antonio & M. Perpenna & aliis coniuratis in conuiuio interfectus eſt octauo Ducatus ſui anno. Perpenna autem, ad quem imperium partium tranſlatum erat, duobus pòſt annis à Pompeio captus & cum reliquiis deletus. *Oroſ.* Sicque receptæ Hiſpaniæ.		674	*Cn. Octauio, C. Curione Scribonio.*	
Anno ſequenti Sylla dictaturam abdicauit, ordinata Rep. de quo Cæſar apud Suetonium, Syllam neſciuiſſe literas, qui dictaturam depoſuiſſet.		675	*L. Octauio, C. Aurelio Cotta.*	
Sic bella ciuilia poſt annos fermè 40 finem habuerunt. *Oroſ. lib. 5 c. 18.*				
Quorum duo inter Marium & Syllam, Octauium & Cinnam per 10 annos tracta pluſquam 150 millia Romanorum conſumpſerunt. *Idem lib 5. cap. 21.*			Mithridaticum aliud Luculli.	
Conſulares 23, Senatores fermè 300. Ante prodigia dira viſa ſunt. *Obſequens.*	49		* *	4041

Florentia

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
79			4011
	676	*L. Licinio Lucullo, M. Aurelio Cotta.*	
		Bellum Piraticum 2.	
	677	*M. Terentio Licinio Lucullo, C. Caſſio Varo.*	
		Seruile Spartaci.	
	678	L. *Gellio,* Cn. *Lentulo Clodiano.*	
	679	*Cn. Aufidio Oreſte, P. Cornelio Lentulo Sura.*	
	680	*M. Licinio Craſſo* Diuite, *Gn. Pompeio Magno.*	
49			4041

Florentia Hetrutię vrbs à Syllanis millitibus conditur.

Hic eſt Sylla, qui poſt victoriam ciuilē ſe Fœlicem appellari voluit. Ludiones& reliquum inſtrumētum Ludicrum ex Olympia Romam traduxit Olymp. 175, quando Pompeius Magni cognomentum accipiebat.

Catenas Iugurthæ manibus iniecit, Mithridatem cōpeſcuit, cæſis in Theſſalia hoſtium centum millibus caſtris quoque expugnatis. Renouato deinde bello iterum fudit ac exercitum eius deleuit. Athenis captis libertatē & ciuibus, quæ habuerāt, reddidit. Dardanns, Enetos alióſque Thraciæ populos Macedoniæ incurſantes adortus multis præliis fregit. Sociale bellum repreſſit. Cinnæ dominationem coercuit. Marium proſcriptum & exulem reddidit. Primus Romanorum morte mulctauit. *Appian.*

Depoſita dictatura priuatus vixit, commentaria ſcripſit, Lucullóque dedicauit. *Plutar.*

M. Lepidus eius inimicus primus omnium limina ex Numidico marmore in domo poſuit, magna reprehenſione. *Plin. lib. 36.*

Seditionem mouet, lege prmulgata de actis Syllæ, qui proximè obierat, reſcindendis.

A Catulo altero Coſ. & Pōpeio, qui iam Miluium pontem collémque Ianiculum cum exercitu inſederat, Italia pulſus in Sardiniā refugit, vbi fruſtra bellum molitus, paulò pòſt morbo interiit. *Appian. Plutar.*

Victores, quod non temere in aliis ciuilibus bellis contigit, pace contenti fuerunt. *Florus.*

Appius Claud. Proconſul Thracas pluribus præliis vicit & in Sarmatas vſque penetrauit. *Florus.*

M. Perpenna iam Lepidi partibus, præſertim eo in Sardinia mortuo, fractis, ad Sertorium in Hiſpaniam magno cum exercitu venit.

Curio conſul retulit ad Senatum, vt legati Erythras mitterentur ad carmina Sibyllæ colligenda & Romam deportanda. *Lact. lib. 1. & lib. de Ira Dei.*

Lucretius Poëta Epicureorum amatorio poculo in furorem verſus, cum aliquos libros, per inſaniæ interualla conſcripſiſſet, quos Cicero emendauit, ſe ſua tandem manu confecit, ætatis quadrageſimo quarto.

Hoc ſęculum, philoſophorum ſectis pręſtantioribus neglectis, multos habuit Epicureos, Pomponium Atticum, Velleium &c. Vtinam noſtrum plures non habeat, dum ardentius Lucretius legitur, exponitur, emendatur, quàm &c.

Lucullus, Craſſus, Antonius oratores clariſſimi.

L. Lucullo, M. Cotta Coſſ. Nicomedes rex Bithyniæ mortuus populum Rom. hæredem reliquit. Tum Bithynia in prouinciæ formam redigitur. *Eutrop.*

Bellum Piraticum in Cilicia & Pamphylia ſecundum ab eo, quod antea M. Antonius Prætor confecerat, ortum ob inquietam Mithridatis præliis Aſiam, triennio emenſo confectum à P. Seruilio, qui proinde Iſaurici nomen aſſumpſit. *Oroſ.*

Seruilius Proc. bello piratico Pamphyliam, Ciliciam, Piſidiámque deuicit fecitque prouincias. *Iornandes.* Lyciam, *Oroſius.* Iſauriam. *Marcell. lib. 14.* Phrygiam Cretámque Piratico bello perdomitas in eandem prouincię formam redegit. *Iuſtinus lib. 14. & Rufus.*

Cilices & Iſauros, qui ſe piratis & prædonibus coniunxerant, ſubegit & viam per Taurum primus inſtituit. *Rufus.* Præterea Olympum montem peruagatus Phaſelin, Corycum, Olympum tres magnas eius terrę vrbes cepit. *Pædianus in Verrinas.*

L. Magius & L. Fannius transfugæ à Mariano exercitu, à Mithridate ad Sertorium in Hiſpaniam mittuntur de paciſcenda cum eo aduerſus Ro. belli ſocietate.

Mithridatem fœdere cum Sertorio icto bellum nouum inferentem, Bithyniámque occupantem, Cottam apud Calcedona terra mariq; fundentem, vrbem Cyricum obſidentem, vt inde totam Aſiam inuaderet, L. Lucullus cum maximo exercitu aduehiens cohibet. *Plutarch.* cum eo bellat annis ſeptem. *Velleius.* Fame ferróque ad centum fermè hominum millia delet, pulſúmque regē Bithynia, cogit in Pōtum profugere. *Idem & Epito. 95.* túmque Tigranis Armenij generi ſui & Macharis Boſphorani, filij ſui auxilia implorare. *Appian.*

Deiotarus Gallogręciæ tetrarches Mithridatis quoque præfectos bellum in Phrygia mouētes repellit. *Epito. 94.*

Bellum Gladiatorium in Campania per tres annos. Aliis, Seruile tertium, ſiue Spartiacum in Italia. Nam 74 gladiatores ducibus Spartaco, & Oenomao & Crixo, effracto Capuæ Lentuli ludo, per Italiam vagantes, vocitatis ad bellum ſeruis Veſuuium montem belli ſedem faciunt. Cl. Pulchrum & P. Vatinium prætorem vincunt. Contra eos etiam male pugnarunt Lentulus & Gellius Coſſ. Q. Arius & Cn. Manlius Prætores, C. Caſſius proconſul, donec à M. Craſſo Prætore anno tertio poſt bellum inchoatum, priore pręlio 35 millia eorum, cum duce Granico, poſteriore quadraginta millia cum ipſo Spartaco cæderentur.

Curio Scribonius Daciam tenus venit, ſed tenebras ſaltuum expauit, *Florus.* Dardanis & Męſiis per triennium ſubactis primus Romanorum ducum ad Danubium vſque peruenit. *Rufus*, Vrbis 679.

Lucullus aperit Pontum & regiis quondam opibus & natura regionis vallatum. *Cic. pro Archia.* Nam Amiſum & Eupatoriam vrbes Ponticas obſidione cinxit & Themiſcyram, *Appian.* 30 milli-

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
79			4011
	681	*Q. Metello Cretico, Q. Hortenſio.*	
	682	*L. Cæcilio Metello, Q. Marcio Rege.*	
		Bellum Creticum.	
	683	*C. Piſone, M. Acilio Glabrione.*	
		Bellum Piraticum 3.	
	684	*M. Lepido, L. Tullo Volcatio.*	
		Coniuratio Cn. Piſonis.	4041
49			

An. ante Christū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
79			4011
	685	*L. Aurelio Cotta*, L. *Manlio Torquato.*	
		Bell. Mithridaticum Pompeij.	
	686	*L. Iulio Caſare*, *C. Marcio Figulo Thermo.*	
	687	M. *Tullio Cicerone*, *C. Antonio.*	
		Coniuratio Catilinę.	
	688	*D. Iunio Silano*, *L.* Licinio *Murena.*	
49			4041

30 millibus ad Cahira cum quinque millibus cęſis Mithridatem ad Tigranem fugat. *Eutrop.*

Marcus autē Lucullus Macedoniā ſortitus ad terminum gentium lacúmq; Mæotim peruenit. Per Thraciam cū Beſſis primus pugnauit. Thraces montanos ſubegit, Eumolpidam, quæ nunc Philippopolis dicitur, Olympiadam, quæ modo Adrianopolis, Cabylem, Apolloniam, Galatiam, Parthenopolim ſupra Pontum poſitas ciuitates occupauit, Tomos ad Danubium vſque perueniens, Scythis arma Romana monſtrauit. *Florus.*

Cenſorium nomen triſte ſeuerúmq; à ſedecim annis intermiſſum M. Craſſo, Cn. Pompeio coſſ. repetitur, Cn. Lentulo & L. Gellio cenſoribus creatis, qui aſperan cenſuram egerunt, quatuor & ſexaginta ſenatu motis, *Epito. 98*, *Pædianus in Verrinas.* Eorum muneris erat Senatum legere equites inſpicere, cenſum ciuium agere.

L. Metellus Prætor in Sicilia à C. Verre afflicta contra Piratas proſperè rem gerit. *Epito. 98.* Pergamenonem Archipiratam nauali terreſtríque prælio comminuit. *Oroſ.*

Q. Hortenſio conſuli Creta ac bellum Cretenſibus gerendum obtigit, ſed is vrbe ac foro, in quo dominabatur, delectatus, Metello collegæ exercitum ac prouinciam conceſſit. *Xiphilinus.* Ob eandem cauſam poſtea Cicero Macedoniam, quæ ſibi obtigerat, C. Antonio Collegæ conceſſit, neque in prouinciam ex conſulatu profectus eſt.

Mithridates & Tigranes à L. Lucullo in Armenia victi bellum reparant miſſis ad finitimos reges legatis, vbi Arſaces Parthus pacta cum Lucullo Societate, eum tamen non adiuuit. *Dio.* anno ſeptimo & vltimo Lucullani imperij regna ſua recuperant & augent. *Velleius.*

Bellum Creticum, quòd Mithridati Cretenſes fauiſſent, peragitur à Metello intra triénium. *Eutrop.*

Creta prouincia facta, *Rufus. Iuſtin. lib. 41.*

Piraticum ſiue Maritimum extrema hyeme apparatum, ineunte vere ſuſceptum, media ętate confectū eſt à Pompeio, qui à Brunduſio profectus, quinquageſimo die totam ad imperiū Ciliciam adiunxit, omnes, qui vbique prædones fuerunt, partim cepit, partim interfecit. *Cic. pro lege Manil.*

Intra 40 diem toto mari eos expulit, & acceptis in deditionem piratis agros vrbéſque dedit. *Epito. 99.*

In maritima Ciliciæ ora vrbem Solos à Tigrane deletam reſtituit & Pompeiopolim appellauit. *Dio.*

In Cretam, alteram poſt Ciliciam prędonum arcem, multos eorum perſecutus eſt. *Plutarch.*

Piratis octingentas 46 naues ademit. Acilius Glabrio ſucceſſor Lucullo datus, quòd imperij diuturnitati modum ſtatuendum veteri exemplo putarent, *Cic. pro lege Manilia.*

	An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.			Anni mundi.
L.Lucullus primus imperator appellatur, Armenia, Meſopotamia, Niſibi cum regis Armeniæ fratre capta.					
Piſo, Catilina, Antronius circiter nonas Decembris parabant Cal.Ianuarij, deinde re patefacta nonis Feb.L.Torquatum, L. Cottam Coſſ. cum pleriſque ſenatoribus interficere, ipſum Piſonem correptis faſcibus cū exercitu ad obtinēdas duas Hiſpanias mittere. Sed coniuratio non proceſſit ſigno à Catilina celerius dato. atque hic Catilinariæ coniurationis primordia. *Salluſtius, Epitome 101. Sueton. in Cæſar. Cicero pro Sylla.*	79	689	*M.Pupio Piſone, M. Valerio Meſſala Nigro.*		4011
Tigranis filius ad regem Parthorum transfugiens primum vna cum illo bellum patri intulit ad Artaxata, deinde recedente Partho à patre victus ad Pompeium ſe proripuit.					
Pompeius cum rege Parthorum Phraate amicitiam renouauit, equeſtri prælio Mithridatem vicit & in Boſphoron impulit. Tigranem in deditionem accepit, eique ademptis Cappadocia, Syria, Phœnice, Sopheno, Cilicia, regnum Armeniæ reſtituit, & pecuniam ingentem imperauit, filium eius, qui iis, quæ ipſe ſtatuerat, non ſtabat, in vinculis habitum Romam miſit. *Epitom.100.*		690	*Q.Metello Celeri, Q. Afranio,*		
Mithridatē perſequens in vltimas ignotáſque gentes, Iberos Albanóſque, qui tranſitum non dabant, vicit. *Epito.101. Appian.*					
Triennio bellum iſtud Mithridaticū confecit, non quòd planè Mithridatē ſuperaſſet. (Nam is deinceps eum exercitu in Italiam tranſitū moliebatur, vt olim Annibal) ſed quia Pharnaces filius Patri inſidias faciens eum ſeptuagenarium veneno ſibi mortē conſciſcere coëgerit, quòd ſe permittens Pompeij poteſtati, regnum Patris conſecuturum ſperaret. *Dio, Plut. Appian.*					
P. Sylla & P.Antronius Coſſ.deſignati cū eſſent eorum alterum L. Cotta, alterum L. Torquatus ambitus damnarunt, & in eorum locum, Conſules creati ſunt. *Pedianus in Cornelianam.*		691	C.*Iulio Cæſare*, M. *Calpurnio Bibulo.*		
Cicero Conſul ſuo conſilio atque eloquentia efficit, ne leges aliquot pernicioſæ à Tribunis pleb. & quidem C. Antonio collega non repugnante, promulgatæ ferrentur, vt lex Agraria, de campano agro diuidendo &c. *Dion. & ipſe in Piſonem.*					
Coniuratio Catilinæ extremo ferè anni, Ciceronis præcipuè induſtria, oppreſſa eſt. Coniuratoribus multis captis & extremo ſupplicio affectis, cæteris foris in agro Piſtorienſi à C.Antonio deletis. *Salluſt. Dion. Appian. Plutarc.*		692	*L. Calpurnio Piſone, Au. Gabinio.*		
Mithridaticum bellum tractum fuit per 40. annos. Conſulatu Ciceronis & Antonij vix conſumptum. *Oroſ.lib.6.c.1.*					
Ita Pompeius vnica profectione Armeniam, Pontum, Paphlagoniam, Galatiam, Cappadociam, Bithyniam, Phrygiam, Ciliciā, Syriam, Arabiam, Albanos, Iberos, Hircanos, Scythas Iudæos,	49				4041

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cō-dita.		Anni mundi.
79			4011
		Bellum Gallicum Cęſaris.	
	693	*P. Cornelio Lentulo Spinthere, Q. Metello Nepote.*	
	694	*Cn. Lentulo Marcellino, L. Marcio Philippo.*	
	695	*Gn. Pompeio 2, M. Craſſo 2.*	
	696	*Appio Claudio pulchro, L. Domitio Abenobarbo.*	
49			4041

Iudæos, &c. ad Caucaſum montem vſque & Euphratem, Myſiam, Lydiam, Cariam, Ioniam, Aſiam, quæ ad Pergamum eſt, atque ipſam Græciam partim recuperauit, partim nunc primum ſubiecit, *Appianus.*

Tigrani Armeniam maiorem permiſit, Pharnaci Mithridatis filio Boſphorum, Ariobarzani Cappadociam, Antiocho Commageno Seleuciam, Deiotaro atque aliis Tetrarchis Minorem Armeniam, & Galatiam, Attalo & Pylemeni Paphlagoniam, Ariſtarcho Colchidem, Paleſtinam Hyrcano. *Idem.*

Aſiam, quæ antea Romanum imperium terminabat, tribus nouis prouinciis victoria cinxit. *Cic. de Prouinc.*

Ponto videlicet, quem ille cum Bithynia iunctum vnam prouinciam fecit (*Strabo.*) Syria, (*Marcel. lib. 14*) Ciliciæ parte, quæ nōdum imperio Rom. ſubiecta erat. Sicque Aſiam, quam vltimam prouinciam acceperat patrię, mediam reddidit. *Ipſe apud Plin. lib. 7.*

De iis omnibus, Creta itē & Baſternis triumphauit. *Plin. lib. 7 cap. 26, lib. 37 cap. 2*, ex tot bellis per biduum vnico triumpho contentus ætatis quadrageſimo quinto, *Velleius.*

Poſt tot victorias infœliciter res geſſit, quòd indignè templum Dei captis Hieroſolymis habuiſſet. Nam

M. Cicerone & C. Antonio Coſſ. captum Hieroſ. templum à Pompeio. *Ioſeph. lib. 14 Antiquit. cap. 8.* annis 32 ante Auguſtum. 61 ante ortum Chriſti.

Eodem anno natus traditur Auguſtus Cæſar, 9 Cal. Octobris.

Apollo à L. Lucullo ex Apollonia Ponti vrbe, 30 cubitorum, 150, talētis factus Romam transfertur. P*lin. lib. 34.*

C. Cæſar Conſ. Illyriam ac Galliā citeriorem cum tribus legionibus à populo, vlteriorem cum vna legione à Senatu in quinquennium obtinet.

Mox P. Clodius Tribunus Pl. fit, & Ciceronē vrbe pellit, quòd conſul ciues Romanos Catilenæ ſocios necaſſet, domo eius incenſa, area libertati conſecrata, bonis publicatis, prædiis direptis, eo aqua & igni interdicto, lege lata, ne quiſquam tectum intra quinginta milliapaſſuum ab Italia præberet, ne quis de eo ad Senatum referret, ne decerneret, ne diſputaret, ne loqueretur, ne pedibus iret, ne ſcribendo adeſſet.

Çicero exulans in Macedoniam ſe confert. Cuius rei cauſa 20 hominum millia veſtem mutarunt, roſtra ingemuerunt, forum obmutuit. De eo reuocando Pompeius cogitat, cúmq; hoc anno ab octo Tribunis Pl. de reditu eius promulgatum eſſet, vnius Ælij Liguris interceſſione nihil perfici potuit. *Dion. Appia. Plut. Cic. pro domo.*

Sed ſequenti anno Cn. Pompeio inter alios nitente. T. Annio Milone Trib. Pl. agēte, P. Lentulo Coſ. referente reuocatus eſt. Area domus eius, Pontificum ſententiis, religione liberata,

domo ac villis publica pecunia reſtitutis.

Heluetij tectis ſuis incēſis atque relictis, cum nouas ſedes quærerent iter faciūt per Galliam Narbonēſem. A Cæſare prohibiti, victi tādémq; in deditionem accepti, domos ſuas repetunt.

Cæſar precibus Æduorum & Sequanorum, qui ſe ab Ariouiſto Germanorū rege opprimi querebantur, in eum mouit, & fuſum vſq; ad Rhenum inſequitur. Ita vna æſtate duobus bellis cōfectis in hyberna ad Sequanos exercitum reduxit. *Ipſe lib. 1.*

Sequēti anno Belgas cecîdit. Sueſſiones, Bellouacos, Ambianos in fidē recepit. Neruiorum gentem propè ad internecionem redegit. Adnaticos in deditionē redegit. Inde per P. Craſſum Venetos, Vuellos, Oſiſinos, Curioſolitas, Seſuuios, Aulercos, Rhodones, quæ ſunt maritimæ ciuitates. *Idem.*

Tertio per Titurium Sabinum & Craſſum omnes ferè Aquitaniæ populos. *Ipſe lib. 3.*

Quarto Vſipetes, Germanos, Tenchtheros, magna cum multitudine Rhenum tranſgreſſos, quòd à Sueuis complures annos exagitati bello premerentur, funditus delet. Quo Germanico bello in Gallia confecto Rhenum tranſit, ponte in Flumen facto. Sicambrorum vicis, ædificiiſq; incenſis propter Sueuos ſe in inſidiis expectantes, in Galliam rediit, pontémque reſcidit. In Britanniam inde traiicit. Petentibus pacem dedit obſidibus acceptis. Reuerſus Morinos rebellantes & Menapios ſub poteſtatem redegit. *Idē.*

Quinto Treuiros & Germanos Tranſrhenanos in fide continuit. Claſſe iterum in Britanniā traiecit, obſidibus acceptis & tributis impoſitis in Galliam receſſit. Caſtra Q. Ciceronis in Neruiis à Gallis aliquot, Ambiorige duce Eburonū, oppugnata, fuſis hoſtibus liberauit. *Ipſe.*

Sexto (nam in aliud quinquenniū imperium ei fuerat prorogatum) Treuiros in fugam compulit. In Germanos, qui eis auxilia dederant, ponte refecto iterum mouet. Sed cum Sueuos ſeſe in ſyluas recepiſſe cognouiſſet in Ambiorigem Eburonum regem reuerſus, Eburones fundit & diſſipat.

Septimo Galli eum Cęſarem in Italiam profectū, putarent illic retinēdum vrbano motu occiſi Clodij, die conſtituta Genabi ciues Romanos negotiantes interficiunt. Carnutes ſe belli principes inſtituunt. Aruerni & ipſi Vercingentorige duce arma capiunt, ac Pictones, Pariſios, Cadurcos, Turenos, Aulercos, Lemouices, Andos, Bituriges ſibi ſocios adiungunt. Recurrens Cæſar Vellaunodunum Senonum oppidum expugnat. Genabum Carnutum diripit & incēdit. Nouiodunum & Auaricum diuturna oppugnatione capit. Gergouiam diu, ſed fruſtra, oppugnatam omittit, Alexiam Mandubiorum magno apparatu obſeſſam, dedito ſibi Vercingentorige Arverno, ad deditionem adducit. Æduos Aruernóſque in fidem recipit. *Ipſe.*

Octauo

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
79			4011
		Parthicum Craſſi.	
	697	*Cn. Domitio Caluino, M. Meſſala.*	
	698	*Cn. Pompeio 3, Q. Metello Pio.*	
	699	*M. Claudio Marcello, S. Sulpitio Rufo.*	
49			4041

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
79			4011
49	700	m Ptol. Dionyſius, 12	4041
51	702	an. 2.	4043
		Orode 2 Parthorum nono.	

Octauo Carnutes eſt perſecutus. Inde Bellouacos Cocleo Duce interfecto. Per Caninium & Fabium legatos rem bene contra Pictones gerit. Vxellodunum Carnutum capit. In Treuiris per Labienum proſperè pugnat. Omnes Aquitaniæ ciuitates in fidem recipit, in Belgio ad legiones bibernat. *Ipſe, Hirtius, Dio.*

Nono nullum bellum geſſit, ſed honorificè ciuitates appellando, principes præmiis maximis afficiendo, nulla noua onera imponendo, defeſſam tot præliis Galliam ſpe meliorum in pace continuit. Maximè quia profectioné in Italiam pararet, vt ſuam Antoniique petitionem commendaret.

Decimo Gallias & Britannias tributarias facit. *Rufus.*

Omnem Galliam à ſaltu Pyrenæo, Alpibúſq;, monte Gebenna vſq; ad Rhodanũ & Rhenum, circuitu patentem bis & tricies centũ millia paſſuum, præter ſocias & bene meritas ciuitates in prouinciæ formam redegit, eíque in ſingulos annos ſtipendij nomen impoſuit. *Suet.*

m Ptol. Dionysius à Pompeio reſtituitur, pro qua gratia illũ è prælio Pharſalico ad ſe cõfugientem, proditoriè die poſt fugam octauo per Acbillam occidi iuſſit, auctore Theodoto præceptore & Photino procuratore.

Eum adhuc adoleſcẽtem bello Alexandrino Cæſar merſit, necauitque, regno Ægypti Cleopatræ ſorori, cum qua ſtupri conſuetudinem habuerat, tradito. *Futrop. in Cæſ. Oroſ. lib. 6, cap. 14.*

Bellis ciuilibus Romanis Parthi Pompeio contra Cæſarem, item Bruto & Caſſio aduerſus Auguſtum & Antonium miſêre auxilia.

Poſt belli finem rurſum, Pacoro duce Orodis regis filio, & Labieno, qui Pompeianarũ partium fuerat, & bello victus ad Parthos transfugerat, Syriá irruperũt, ac totá occupauêre prouinciam.

Quos P. Ventidius Baſſus cum toto exercitu ad internecionem deleuit. Aiunt autem Labienum & Pacorum à Ventidio eo potiſſimum die interfectos, quo antea Craſſus victus fuerat, ne aliquando Romani ducis mors inulta relinqueretur.

Nec longè poſt id prælium Orodem regem à filio Phraarte occiſum eſſe.

Pharnaces à Pompeio Boſpori Cimmerij rex cõſtitutus patrij regni recuperãdi cupidus, Colchida, Armeniam, Cappadociæ & Ponti partem occaſione bellorum ciuilium in poteſtatem reduxit.

Domitium Caluinum à Cæſare miſſum profligauit, Inde reliquas Ponti partes, expugnata Amiſo, occupauit.

Cum Cæſare poſtremo congreſſus ad Zeliam, vno prælio fugatus, ab Aſandro Boſphorani tumultus auctore necatus eſt. *Cæſar, Hirtius, Appianus.*

Iuba regis à Cæſare victi filius, biſtoriam ſcripſit, & captiuus in triumpho Cæſaris ductus eſt.

ROMANA *Ptol. Dionyſio & Cleopatra regibus Ægypti ab vrbis 700 ad 707, vſque ad Cæſaris necem.*	An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
Ante bellum ciuile 320 millia ciuium cenſa ſunt, cum tribus annis pòſt, Cæſare cẽſum agente, dimidio minus inuenta ſint. *Plutarch.* id eſt, 150, reliquis bello ciuili confectis.	79	700		4041
Lentulo & Marcello Coſſ. ciuilia bella cœpta ſunt, id eſt, belli Gallici decimo.				
Cæſar, vbi vltro citróque de pace legatis miſſis conueniri non potuit, traiecto Rubicone, Piſaurum, Fannum, Anconam occupat, Tignium Auximum, Aſculum recipit. Cõſulibus, & Optimatibus Roma profugiẽtibus Picenum percurrit. Pompeium Luceria Canuſium proficiſcentem, atque inde Brunduſium, Brunduſio autem in Epirum Dirrachium, quò conſules ante traiecerant, cũ omnibus copiis, relicta Italia, transgreſſum inſecutus, cuſtodibus Brunduſio impoſitis ad vrbem redit.			Romæ Coſſ.	
Pecunia ex ærario extorta, M. Lepido vrbi præfecto, qui poſtea triumvir, in Hiſpaniam, quæ à legatis Pompeij tenebatur profectus, Afranio & Petreio cum 7 legionibus victis, Hiſpaniam recepit. Maſſilia, quæ ſibi primum in itinere portas clauſerat, duobus præliis naualibus potitus Romam iam à M. Lepido Dictator dictus rediit. *Ipſe lib. 1 de bello Ciuil.*				
Magiſtratu inito exulibus omnibus redeundi poteſtatem, prçterquam Miloni, conceſſit, Magiſtratus ſubrogauit, ſacerdotes ſuffecit. Gallis Tranſpadanis ciuitatem dedit. Vndecimo inde die dictatura ſe abdicat & ab vrbe Brunduſium proficiſcitur. *Ipſe lib. 3.*		700	*L. Æmilio Paulo, C. Claudio Marcello.*	
In Macedonia factus conſul res gerit, Seruilio collega conſulatum Romæ adminiſtrante, & M. Cæliũ prætorem ſeditiones in vrbe, nouatum ſpe tabularum mouentẽ, de magiſtratu deiiciente, qui vrbe pulſus Miloni exuli, fugitiuorũ exercitũ contrahenti ſe cõiungens eum eo interemptus eſt. *Dio. Appianus.*				
Exitu anni in Epirum tranſgreſſus Oricum & Apolloniam recipit, Dyrrachium petit, ſed à Pompeio ad flumen Apſum occurrente ita victus eſt, vt ille ob rei frumentarię inopiam caſtra inde in Theſſaliam transferre coactus fuerit.		701	*L. Cor. Lentulo, C. Claud. Marcello.*	
Cum eodem in Pharſalia ſubſiſtente extremo prçlio congreditur, maximáque clade fuſum ad mare compellit, vbi Pompeius naue in Ægyptũ delatus iuſſu regis Ptolomæi antequã in terram egrederetur occiſus eſt eodem die, quo de Mithridate & Tigrane regibus triumphbarat. Cornelia vxore & Sext. Pompeio filio in Cyprum elabentibus.			Bell. Ciuile Cæſaris.	
Cæſar poſt diem tertium inſecutus, cum ei Theodotus caput Pompeij & annulum obtuliſſet doluit & illachrymauit. *Appianus, Dio.*				
Tertio anno Caleno & Vatinio Coſſ. Alexandria poſt nonum menſem recepta, Pharnacéque in Ponto ſuperato, Romam redit & Dictaturam	49	702		4043

An. ante Christũ natum. | Anni vrbis cõdita. | Anni mundi.

BELLVM CIVILE CÆSARIS ET POMPEII.

inuadit, verbo, conſtituendæ reip.& rei gerendę cauſa,re,vt omne ad ſe vnum ius Reip. traheret,
49 700 4041 quod ante multorum erat, quod poſteri eius, ſublato iam à M.Antonio Coſ.Dictatoris nomine,Imperatoris vocabulo expreſſerunt.

Tertium & quartum conſulatum titulo tenus geſſit contentus Dictaturæ poteſtate cum conſulatibus decretæ. *Sueton.*

Veteranis cum ſeditione miſſionem poſtulãtibus dedit.*Epitom.*

In prælio Alex.regiam claſſem incendi iuſſit. Ea flamma cum parté vobis inuaſiſſet, 400 millia librorũ proximis fortè ædibus condita, exuſſit. *Oroſ.lib.6,cap.13.*

Quarto Africam recepit Scipione & Iuba ſuperatis. Quinto Hiſpaniam victis Põpeij filiis. Deinceps res vrbanas geſſit, honorarios Coſſ. creare cœpit, Imperator appellatus & Pontifex Max.

Ita vrbis 701, pulſo Italia Pompeio, dictatura in ſex menſes capta, poſt vndecim dies abdicauit.

702 victo, occiſóque Pompeio dictator fit in annum.

703 Alexandrinum & Ponticum bellum conficit.

704 Africanum, Numidia, quæ in Iubæ poteſtate erat, in prouinciam redacta.

705 Hiſpaniẽſe. Inde dictatura in perpetuum accepta triumphum agit, Gallicum ex citro conſtantem, Ponticum ex acanto, Alexandrinum teſtudine, Africũ ebore, Hiſpanienſem argento raſili.

706 triumphis actis, magnis populum congiariis affecit, ludos fecit, epulum dedit, gladiatores & naumachiam ludis funebribus Iuliæ edidit, ædem Veneri genitrici pręliò Pharſalico votam dicauit, forum Iuliũ extruxit, iudicia equitibus & ſenatoribus communicauit, pretoriis prouinciis annum, conſularibus biennium ſtatuit, annum ordinauit, ſenatum ſuppleuit, patricios allegit. *Plutarch.Sueton.App.*

Ex monte Albano ouans vrbem iniit, deinde interfectus eſt.

Annum hunc alij Vrbis fuiſſe dicunt ſeptingenteſimum nonum, alij 710, alij alium, ſecundum diuerſas veterum ſupputationes, de quibus poſt in Chronologorum ſcrupulis. Nos Liuium, vt Hebraïcis ſummis congruentiorem, ſequuti ſumus.

Soſigenes Alexandrinus Mathematicus, cuius conſilio Iulius Cęſar Pont. Max. in Ægyptum profectus, faſtos ſiue Calendarium Numę Pompilij nimis vndecim diebus breue, qui Lunaribus mẽſibus annos diſtinxerat, corrigit, & ad curſum ſolis reuocat, ſolares vel potius ciuiles ſiue vſuales mẽſes in faſtis reponens iuxta Ægyptiorum morem. *Plin.lib.18, c.15. Appian.in fine lib.2 de*
51 4043 *bell. ciuil.* ſub anno vrbis 708, ante Chriſtũ an.45.

Intercalati ſunt dies 67. *Dion.lib.43, & Plut.in*

Caſ. vel 68 vt annus ille confuſionis vltimus in dies 443 protenſus fuerit. *Macrob.lib.1.Satur.cap.14*, conſtiteritque quindecim menſibus, lunaribus ſcilicet. *Suet.*

Cyclum decemnouennalem, qui aureus dicitur, condidit. Orbem per Geometriæ peritiſſimos emenſus hæc celebriora comperit, Maria 30, inſulas 27, montes 40, prouincias 78, vrbes inſignes 370, maiora flumina 94, Gentes 125. Ambitũ vero orbis trecẽties quindecies centena paſſuum millia continere. Longitudinem ab Oriente in Occidentem ſiue ab India ad fretũ Gaditanum octies quinquies cẽtum ſeptuaginta octo milliaria, latitudinem à meridie ad Septentrionem ferè dimidio minorem quinquageſies ſeptuaginta duo milliaria.

Maris vero profundiſſimum perpendiculo in quindecim ſtadia portendi (id eſt, in Gallicam fere leucam) *Priſcianus*. Sed ab eo tempore valde eſt aucta Geographia, Chriſtianorum ſedulitate.

n CLEOPATRA propè Vrbis ſeptingenteſimum regina Ægypti à Cæſare conſtituta, Ptolomæo fratre ſubmerſo.

Romam Cæſarem viſit, amaſium ſuum.

Regnum tenuit vſque ad duodecimum Augusti, quo anno ipſa cum Antonio ſibi mortem conſciuit.

R. Nehemias ben Haccana auctor epiſtolæ ſecretorum, in qua dicebat ſe tantum diſtare 50 annis à Chriſti ortu.

R. Iuda ben Simeon, qui libellũ גלי רזא, i. reuelator arcanorũ, M. Antonio conſuli dedicauit.

Apollonius Rhodius Philoſophus Rhodi docet. Illic autem literarum gymnaſium erat celeberrimum.

Catullus, Salluſtius, Nicolaus Damaſcenus hiſto.

Virgilius naſcitur.

Seneca duodecimum annum attingit, antequam proſcribatur Cicero.

Hortentius, Trebatius, Labeo, Sulpicius Iuriſconſulti. Cratippus Stoïcus.

M. Varro Helluo librorum & literatorum doctiſſimus, quadringentos & nonaginta libros ſcripſit. *Gell.lib.23.*

Vetus paræmia fuit, eum tot tantáque ſcripſiſſe, vt nibil videatur potuiſſe legere: tãtum è conuerſo legiſſe, vt videretur nibil potuiſſe ſcribere.

Atticus annorum ſeptingẽtorum memoriam vno libro colligauit. *Cic. in Orat.*

Nam eam longius repetere non potuit, quoniam ante Olympiades nihil planè apud Græcos certum fuit. *Varro in Prolog. 3 de re ruſt.*

Anno ab vrbe condita 700 plurimam partem vrbis ignis fortuitus, nempe 15 vicos cõſumpſit. Hinc ciuile bellum committitur. *Oroſ.lib.6, c.12.*

Cicero poſt oppreſſam remp. vacuus negotiis forenſibus & ciuilibus multos quidem aureos libros philoſophicos edidit, quos enumerat initio 2 de Diuin. ſed in tribus de Natura Deorum ſe ipſum

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
			4011
		13	
47	702	n CLEOPATRA Antonij, an. 18.	4043
	720		4061
		Orode, deinde Phraarte 3, Parthorum Rege.	

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
47	702		4043
		Iul.Cæſare,an.6, deinde M.Antonio an.12.Imp.	
		Summa 270.	
		Romæ Coſſ.	
	702	C.*Cæſare,P.Seruilio Iſaurico:*	
		Pharſalicum.	
	703	*Q.Fuſio Caleno, P.Vatinio.*	
		Alexandrinum & Ponticum.	
	704	C.*Cæſare 3. M. Lepido.*	
		Africanum.	
	705		4061

ipſum ſuperauit, Deo prouidente, vt Idololatria per ſuos cultores oppugnaretur, quæ mox per Chriſtum eſſet expugnanda & triumphanda.

Primum enim refellit Deum Epicureorum. Deinde Deos Stoïcorum, planetas, &c. Denique Deos Populares, quos fabuloſos vel homines fuiſſe contendit. Horum librorum præiudicio Ethnici, cum à noſtris grauarentur, eos cenſuerunt per Senatum eſſe igni abolendos. *Arnobius lib.3 contra Gentes.* Interficitur annis 40 ante Chriſti natalem.

Tyro eius libertus notarum ſiue abbreuiationum inuentor, quibus alias addidit Philargius Mecænatis, deinde Seneca.

Cæſar nouem annis ſubegit Gallias, in quibus, vt ipſe de ſe ſcribit, & Eutropius repetit, ter fuit victus: ſemel in Aluernia præſens ad Gergouiam, metropolim regni, quod perdiu Aruerni renuerant in Aquitaniam & partem Celticæ: bis in Germania abſens.

Primus Romanorum Rhenum traiecit, & in Britanniam, quæ nunc Anglia, ita tamen vt dubium reliquerit, eſsétne inſula an continens. Eſſe poſtea inſulam ſub Seuero imp. compertum fuit.

Bellum ciuile geſſit primùm in Illyrico ad Apolloniam & Dyrrhachium, deinde in Theſſalia, in campis Pharſalicis.

Bello eius Africano, Galli 30, duo millia equitum loco pepulerunt & fugarunt.

Annis quinque, poſt victum Pompeium, imperat, vel tribus & menſibus aliquot, iuxta *Egeſ. lib.1, cap.27. Ioſeph.lib.14 Antiq cap,19. Clement. Strom.lib.1.*

Deuictis in Africa Pompei partibus Romam reuerſus à Bruto & Caſſio, & reliquis coniuratoribus viginti tribus vulneribus in Senatu confoditur, cum ſequenti die eſſet profecturus contra Parthos, die quadrageſimo octauo poſtquam triumphans ex monte Albano vrbem ingreſſus eſſet.

Pręter ciuiles victorias vndecies centum & nonaginta duo millia hominum in ſuis pręliis conſumpſit.

Nunquam legitur vulneratus.

Primus hiſtoricorum Latinorum Germanię meminit. Nam reliqui eam ſemper habuerant inter Scythię regiones obſcuriſſimas, ſuáq; commemoratione indignas.

Expeditio eius in Galliam ſenatuſconſulto ſuſcepta annis ante Chriſtum 58.

Eius aduentu in Galliam Sueſſiones regem Galbam habebant, *lib.2, cap.1.*

Sequani Catamantaledem, quem Romani amicum ac ſocium appellarunt, *lib.1, cap.2.*

Aquitani Piſonem à Romanis amicum ſimiliter appellatum, *lib.4, cap.3.*

Nitiobriges Olloniconem *lib.7, c.6.* Eburones Ambiorigem *lib.5, cap.8.*

Ee

	An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cō-dita.*		*Anni mundi.*
Aduerſus eum Aruerni cum quadringentis hominum millibus Vercingentorige Rege bellum gerunt. *Strabo lib. 4.*				
Vercingentorix Atuerniæ rex, Amyntas Lycaoniæ, Arethas Arabiæ, Orodes Parthiæ, Malcus Nabatheorum, Deiotarus Galatiæ, Polemon Ponti.	47	705		4043
Galliæ ſtatus hoc tempore is erat. Capiebat geotes 315. *Agrippa rex apud Ioſeph. lib. 2 belli cap. 17.*		705	C. *Caſare 4, A. Q. Maximo.*	
Germanos poteotia & imperio premebant & ferę genti iura dabant, virtute perpetuo ſuperiores. C*æſar lib. 6 de Gal.*				
Facundia Græci, gloria belli Galli ante Romanos fuerunt. *Salluſtius.* virtute belli omnibus gentibus præferebantur. *Cæſar Ibid. lib. 5.*				
Auguſtodunū vetuſtiſſima poſt Maſſiliam bonarum artium ſedes. *Tacit. lib. 3. Eumenis Rhethor in oratione.*			Hiſpanienſe.	
Vrbes primatiæ ſui iuris erant, nullius addictę imperio, quę populi & gentis totius nomine vocabantur. Plurimos etiam habebant regulos, quorum clientes Ambactos Cęſar vocat.				
Solebant, quoties de totius gentis commodis agebatur, cooueutus indicere, in qoibus in tres diuidebantur ordines. Primus eorum, qui ſacra tractabant Druydę. Secundus nobilium, regulorum & principum ciuitatis ac Rerumpub. Tertius populi.		706	*C. Caſare 5, M. Antonio.*	
Druydę pręter cognitionem rerum naturalium, moralem exercebant diſciplioam, animarum immortalitatem docebant, iuſtiſſimi erant omnium opioiooe. Sine his nihil ſiue in bello, ſiue in pace gerebatur. Ideo & publica & priuata iudicia penes eos erant. *Cæſar, Mela, Strabo, lib. 4.*				
Semootheis & Druydis ſacrorum miniſtris colebant Teutatem, Heſum, ſiue Heum, Taranim, Ogmium, eiſque humanas hoſtias litabant. Qui ritus tamen ab Auguſto, Tyberio, Claudio & ſeqq. imperatoribus ſenſim ſublatus eſt. *Plin. lib. 30, cap. 1.*		707	*C. Panſa, Au. Hirtio, biſq; mortuis Octauio Cæſare, & Q. Pedio.*	
Contra Germani neque Druydes habent, neque ſacrificiis ſtudeot. De deorum numero eos ſolos ducunt, quos cernunt, & quorum apertè opeɾibus iuuantur, Solem, Vulcanum & Lunam. Reliquos nec fama acceperunt, &c. *Cæſar lib. 6.* Latrocinari virtuti ducunt, &c. *Mela, Tacitus.*				
Nulla pars Gallię inculta iacet, excepto duntaxat, quod paludes & Syluę coli prohibent. Magis hominum frequeotia, quàm diligeotia incolitur. Mulieres fœcunditate & educandi ſtudio optimę, viri bellorum magis, quam agriculturę ſtudioſi. *Strabo lib. 4.*				
Lingua eius non multum ab hodierna differebat, eiuſdem, ſignificationis & prolationis, etſi fortaſſe rudior.				
Primo, quia nomina nationum, prouinciatum,		708		4061

An. ante Chriſti natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
47	74		4043
		Mutinenſe ſiue Antonianum.	
	708	*M. Lepido, L. Minutio Planco.*	
		Philippiſe.	
	709	*P. Seruilio Iſaurico, L. Antonio Pietate.*	
179.			4061

rum, ciuitatum, vrbium, montium, Syluarum, fluuiorum, etiam hodie retinent antiquum nomen.

Secundo, quia apud antiquos ſcriptores multa extant vocabula, quibus item hodie Galli, & nulli alij, vtimur, vt leuca, Beco, Crupellarius, Carra. Bracca, Bacchinum, Soldurius, &c. apud Cęſ. Ammian. Marcellinum, Suetonium, Tacitum, Gregorium Turonenſem, Sidonium Apollin.

Tertio, quia linguæ nullis viciſſitudinibus & confuſionibus ita ſolent mutari, niſi vetuſti indigenæ penitus deleantur, quin radices & fundamenta permaneant, vt apparet ex Italicis & Græcis vulgatibus, quæ magis corruptæ ſunt, quã mutatæ. Hinc migrãtes in alienas ſedes alterum idioma potius imbibunt. Nam, vt Liuius in bello Aſiatico de Gallogræcis ait, Planta facilè vertitur in id ſolum, in quo ſeritũr.

Germanicè non locutos apparet è ſexto belli Cæſaris, vbi Ariouiſtus Germanorum princeps multa conſuetudine Gallicam linguam didiciſſe dicitur.

Non Græcè è quinto, vbi Cæſar ſe ad Q. Ciceronem epiſtolam miſiſſe Græcis literis, ne intercepta à Gallis conſilia ſua cognoſcerentur, & è Phauorino philoſopho Arelatẽſi, qui apud Gellium ſe Gallum Græcas literas didiciſſe profitetur.

Coniecturæ, quas in contrarium affert in ſuo Celt-Helleniſmo Leo Tripultius, hoc tantum docent apud Gallos viguiſſe, literarum Græcarum ſtudia, præſertim Maſſiliæ, quòd vrbs eſſet Græcæ originis, ac doctos, præſertim Druydas, ea lingua delectaros ſiue ſcribendo, ſiue inter ſe conferendo, vt nunc Latina.

Non Britonicè, vt Rhenanus tidiculè cenſet. Nam Brirones aliunde in Galliam venerunt, nempe ex Anglia, è qua Britannicam linguam poſt ſexcenteſimum Chriſti annum detulerunt.

Maſſilenſium lingua tunc quidem potuit eſſe Græca, vt Siculorum, Melitenſium, partis Italiæ, quæ magna Græcia dicta eſt, verum id quia non erant Galli indigenę ſiue aborigines. Maſſiliam enim Phocẽſes fugientes Cyri dominatum condiderant. Ex quo per hęc loca, hominibus paulatim excultis (inquit Marcellinus lib. 5) viguêre ſtudia laudabilium doctrinarum incboata per Bardos, Euages, & Tectoſages. Et Bardi quidem fortia virorum illuſtrium facta heroïcis compoſita verſibus cum dulcibus lyrę modulis cantitarunt, &c. Vbi nota Bardos originem referre ad Maſſilienſes Gręcos, contra eos, qui ante Cyrum, imò verò ab initio turris Babel, illos ſomniant in Galliis literas coluiſſe.

Tempore Strabonis (id eſt, hoc. Nam Strabo ſub Auguſto) Maſſilię eloquentia & philoſophia docebatur, contractus Gręcè ſcribebantur, Romani neglectis Athenis eò ad diſciplinas capeſſendas confluebant. *Strabo lib. 4.*

Frãci natio Gallica,& indigena,non Germanica,nõ Troiana,nõ Scãdica,nõ Sicãbrica,ex Ammia. Marcell. multo ante declinationẽ imperij. Nam de rebus Iuliani Imp. eos cis Rhenũ locat iuxta Chamanos(qui hodie Geldrenſes) lib.21 & 17, vbi & eos Salios vocat, vnde lex Salica. Apud quem etiam lib.15 Romani,quo tempore ſigna trans Rhenum inferebant, inter palatinos & prætorianos milites habebant Francos.Et Iuſtinianus Imp. epiſtola quam ad ipſos ſcripſit, apud Procop. lib.1. ita eos alloquitur, ac ſi prouinciam Romanam minimè cepiſſent, ſed iure eam,velut patriam,tenerẽt,eóſque opponit Gothis,qui imperatoriæ ditionis Italiam per vim ceperant, nec reſtituere decernebant. Denique Agathius lib. 1 diſerte eos Germanos non eſſe aſſerit. Rectè igitur eos indigenas docet Connanus lib 2 comment.Iuris ciuil.cap.5.Idq; è Cæſ. lib. 6, Liuij lib.5, & Rhenani annotat. ad Tacitum.

Ab iis Franconia in Germania nomen accepiſſe videtur, quòd à Francis ſcilicet olim armis occupata fuerit, vt nũc tota Gallia. Vnde & veteres Frãciæ ſiue Galliæ reges,iidem erant & Germaniæ vſque ad Carolum Craſſum an. 888.quo defuncto non ſolum Francorum regnum, ſed & imperium ſciſſum eſt.

Phraartes 3 Orodi patri à ſe interfecto in regnum Parthorum ſuccedit. Triginta fratres necat.

Contra illum Antonius cum 15 validiſſimis legionibus pugnat infœliciter, vnde ex Parthia magna exercitus parte amiſſa refugit. *Iuſtin. lib. 42.*

Qua victoria inſolẽtior factus Phraartes, eum crudeliter multa gereret in exilium à Parthis pellitur, regnúmq; eius Tyridati traditur, quod poſt annum,eo fugato. Scytharum ope recuperauit, deindéque cum Auguſto pacem fecit.

ROMANA *ſub Triumviris ab vrbis 707.*

C. PANSA & Aul. Hirtius nouiſſimi ſunt Conſules propriè, quòd deinceps ſub Triumviris indéque ſub Monarchis Reſp. penitus fuerit.

Id eſt,ſeqnentes Coſſ.ſatis ſuperfluè numerantur. Nam omnia non ad eorum, ſed ad Monarchiæ vnius arbitrium fiebant. Niſi quòd Auguſtus in eis ſtudiorum populi & Senatus auctoritatis ſemper rationem habuerit. Nihil enim propè vnquam egit, quod non alterutrius auctoritate fieri vellet.

Tiberius populum omni Reip.adminiſtratione excluſit,Senatum maximè veneratus eſt.

Sic Claudius, Caius, & Nero, quamuis tyrannicè Imperium egerint, Senatus tamen auctoritatem minimè neglexerunt.

Sub

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
47	709	⁖ ⁖	4043
		⁖ ⁖	
		Peruſinum L. Antonij.	
		⁖ ⁖	
		* *	
		⁖ ⁖	
	710	*Cn. Domitio Caluino, C. Aſinio Pollione.*	
		⁖ ⁖	
	711	*L. Marcio Cenſorino, C. Caluiſio Sabino.*	
		⁖ ⁖	
		⁖ ⁖	
		⁖ ⁖	
		⁖ ⁖	
	721		4061

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
47	711		4043
		Parthicum Venditij.	
	712	*Ap.Claudio, C. Norbano Flacco.*	
	713	*M. Agrippa, L.Caninio Gallo.*	
	714		4061

Sub Galba bello ciuili inter Othonẽ & Vitellium, item hunc & Veſpaſianum Senatus poteſtas ita corruit, vt eum annũ Reip. ſupremum vocet Tacitus. Nam deinceps Romani principes diuturnitate poteſtatis inſolentiores omnia ad arbitrium, Senatus poteſtate neglecta, agere cœperunt, imperium in regni formam vertẽtes. Etſi alij aliis moderatius. *Onuph. in ſua ciuitate Romana.*

Ita cõſules Hirtium & Panſam ſubſecuti ſunt honorarij, nec à nobis adiiciuntur, niſi vt nomen quidem proceſſiſſe ad ſequentia ſæcula intelligeremus, at rem penes Tyrannos manſiſſe.

Hũc autem annum, quo Hirtius & Panſa conſules fuerunt, vocant Solinus & Rufus Vrbis ſeptingenteſimum & decimũ. Alij 712, alij alium. Sed iam docuimus nos Liuium ſequi, quin & monuimus ex Cicerone ad Brutum ante vrbis quingenteſimum omnem eius Chronologiam eſſe incertam.

Hi autem ante à Cæſare fuerant deſignati, quàm interficeretur, tum cum expeditionem adornans in Parthos, in inſequentes annos plures magiſtratus creauit.

Antoniano bello ad Mutinã à D. Bruto cõtra Antonium defenſam, Antonium caſtris exuerunt, & ad Lepidum proc. in Galliam profugere coëgerunt. Hirtius poſt victoriam ſaucius obiit. Panſa Bononiæ item ex vulnere mortuus eſt.

Bruto & Mutina obſidione liberatis ſolus Octauius Cęſar, qui ſe conſulibus adiunxerat, incolumis victoria fruitus eſt, & honorificè à Senatu habitus, maximè auctore Cicerone, *Dio. Velleius.*

Qui cum à Senatu, vt conſul in locum conſulum occiſorum fieret, non impetraſſet, reconciliatus M. Antonio & M. Lepido, contracta etiam affinitate per deſpõſationem Clodiæ priuignæ Antonij, exercitum Romam adduxit, conſulatúmque, annos tantum 20 natus, inuaſit, Q. Pædium ſibi collegam ſubrogans. *Suetonius.*

Q. Pædius Coſ. legem tulit de quæſtione habenda in interfectores Cæſaris. Poſtulati ea lege M. Brutus, C. Caſſius, D. Brutus, abſentes damnati ſunt.

D. Brutus, cui Senatus vt M. Antonium perſequeretur mãdauerat, relictus à legionibus ſuis in Gallia, iuſſu Antonij ad Aquileiam captus interemptus eſt.

Octauius Cæſar M. Antonium & M. Lepidum ex Gallia in Italiam accerſit. In Bononiẽſi agro ſe triumviros Reip. conſtituendæ cum ſummo imperio in quinquennium renuntiant.

Lepido Hiſpanias & Narbonenſem Galliam, Antonio reliquas Gallias, Cæſari vtramque Lybiam cum Sicilia & Sardinia diſtribuunt, Magiſtratus, nec Senatu nec Populo cõſulto, quibus voluerunt, mandant. Lepidum in locum occiſi D. Bruti conſulem in ſequentem annum creant, eúmque ad Romam ac reliquam Italiam tuen-

dam inſtituunt.

Antonium ac Cæſarem ad Caſſium Brutúmque bello perſequendum, & ad proſcriptionem Senatus cędémque inimicorum ciuium edendam, ad quæ exequenda confeſtim omnes Romam conuolant.

Inter proſcriptos fuêre L. Paulus frater M. Lepidi, L. Cæſar auunculus Antonij, M. Cicero, qui Oct. Cæſarem ſuis ſententiis euexerat. Cuius occiſi à Popilio legionario milite à ſe olim defenſo & è cruce erepto, caput, cum manu dextra in roſtris poſitum eſt. *Plut. Dio.*

M. Brutus, qui tota Epiro & Macedonia in poteſtatem redactis à Senatu præeſſe Macedoniæ iuſſus fuerat, inde in Aſiam contrahẽdorum auxiliorum cauſa ſe contulit.

In Europam regreſſus Adali agrum populo Rom. ab eo moriente relictum recepit, & Beſis in Macedoniam irrumpentibus ope reguli Raſcyporidis victis, Imperatoris nomen ſibi peperit.

Caſſius pecuniis in Aſia corrogatis Dolabellam in Laodicea obſeſſum, vt ſibi manus inferret coëgit. Rebus inde omnibus in Syria & Cilicia conſtitutis Smyrnam in Aſiam ad Brutum ad ordinanda belli conſilia contendit, quod aduerſum ſe à Triumviris comparari acceperat.

Ita Caſſius Rhodiis & Ariobarzane, Brutus Lyciis, Patareis & reliquis Aſianis ſubactis in Macedoniam, vt ibi bellum gererent, traiecerũt, & ad Philippos caſtra è regione hoſtium poſuerunt.

Priore prælio Caſſius ab Antonio pulſus, cum Brutum in acie cecidiſſe metueret, ſibi liberti manu mortem intulit. Poſteriore paucos poſt dies victus M. Brutus, deſperatis rebus & ipſe manu Stratonis fugę comitis ſe tranſfodit. Quod idem fecerunt principum Romanorum circiter 40.

Q. Hortenſius hîc quoque occiſus eſt.

Hinc Cæſar Hiſpania & Numidia ſibi ſumpta in Italiam æger reuertit. Antonius Gallia & Africa ſibi aſſignata in Aſiam ad cogendas promiſſas militibus pecunias profectus eſt.

Peruſiæ Cæſar in Etruria L. Antonium Coſ. multa contra ſe conſilio Fuluiæ vxoris M. Antonij molitum, concluſum diu obſedit, poſtremóque conatum aliquoties erumpere in deditionum cepit. Ei veniam dedit pleriſque equitum & Senatorum ad aram C. Cæſaris immolatis. Peruſiam diruit, Italiam totam in poteſtatem redegit, Fuluiam ad M. Antonium virum cum liberis & Iulia eius matre fugauit.

M. Antonius & Cęſar mortua Fuluia in gratiã redierunt, atque hinc Cæſar Sardiniam, Dalmatiam, Hiſpaniam, Galliã, Antonius reliqua omnia ſupra Ionium mare in Aſia & Europa ſortiti ſunt, excepta Africa, quam Lepidus, & Sicilia, quam Sext. Pompeius tenebant. Et in vrbem equis

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
47	713	∴ ∴	4043
		∴ ∴	
		∴ ∴	
		Romæ Coſſ.	
		* *	
		∴ ∴	
	714	*L. Gellio Poplicola, M. Cocceio Nerua.*	
		∴ ∴	
		Bellum Siculum Sex. Pompeij.	
		∴ ∴	
	715	*Sex. Pompeio, L. Cornificio.*	
		* *	
		∴ ∴	
	716		4061

An. ante Christũ natum. | Anni vrbis cõditæ. | Anno mundi.

equis inuecti ſunt, Octauia etiam Cæſaris ſorore Antonio in matrimonium collocata.

47 Ventidius ab Antonio amore Cleopatræ in Ægypto implicato contra Parthos miſſus, eos
4043 tribus prælijs fudit. Labienum Pompeianarum partium ducem & Pacorum regis filium occidit. Parthos Syria & Tauro monte expulit, Paleſtinam recepit. Primúſque omnium de Parthis triumphauit. *Suet. Eutr. lib. 7.*

Aug. Cæſar M. Agrippam ignobili loco, bonum militia, victoriæ ſocium geminatis conſulatibus extulit. Poſt etiam mortuo Marcello ſororis filio generum ſumpſit. *Tacit. lib. 1.*

Is Gallos noua molientes deuicit, & ſecũdus Romanorum belli cauſa Rhenum tranſiit. In Aquitania rem proſperè geſſit.

716 *M. Antonio, eóque abdicante L. Sempronio Atratino, L. Scribonio Libone.*

Eo & Caninio Conſulibus Triumuiri, cum quinque anni Triumuiratus, in quos ſe crearant, abiiſſent, ſemet in alterum quinquennium prorogarunt.

Sex Pompeius minimus filiorum Pompeij, qui è Corduba, vbi obſidebatur, Iulio Cæſare Hiſpanienſe bellum conficiente, elapſus in Luſitaniam veniens aliquandiu latuit. Occiſo iam Cæſare Hiſpaniam inuaſit. Deinde cum M. Lepido, qui à Cæſare alteram Hiſpaniam obtinuerat, fœdus fecit, vt recuperato patrimonio Hiſpania recederet. Quod fœdus à M. Antonio Conſ. confirmatum eſt.

Is poſtea lectis ex Epiro proſcriptis ac fugitiuis diu in mari prædatus Meſſanam in Sicilia primum, deinde totam inſulam occupauit.

Facta cum Triumuiris pace nec ſeruata, quòd rurſum latrociniis mare vexaret, & annonæ ſubuectionem impediret, poſt multa naualia prælia dubio euentu commiſſa, tandem fugatus eſt.

617 *C. Cæſare, L. Volcatio Tullo.*

E Meſſana Corcyram, inde in Cephaleniam venit, denique in Aſiam ad Antonium. Et cum eum in Lesbo res male geſſiſſe contra Medos, audiret, ratus ſe Antonij imperium ad ſe trãſlaturũ, per M. Titium Antonij legatum, iuſſu eiuſdem Cornificio & Pompeio Coſſ. interfectus eſt. *Dio. Appianus.*

M. Lepidus pacta occulta cum Sex. Pompeio in bello Siculo iniens, poſt eum fugatũ, Meſſanã occupauit, ac Siciliam ſibi vendicauit, Cęſare in ius vocato.

Sed bello petitus atque à ſuo exercitu deſertus, abrogato Triumuiratus honore, ſupplex à Cæſare vitam impetrauit, & Circeios in perpetuum relegatus eſt. *Sueton.*

Sexto Pompeio in Sicilia victo, Lepido triumvirali poteſtate exuto, Dalmaticum, ſiue Illyricum bellũ Octauius Cæſar ſuſcepit, multis annis cum Noricis, Pãnoniis, Rhetis, Illyriis, Dalmatis, Iapygibis, Liburnis, Tauriſtis, Mœſis, Thracibus, Vindelicis, Getis, Baſternis, Germanis, & cæteris trans-Rhenanis & Danubianis,
461 partim ſuo, partim Agrippæ, Vibij, Aſinij Pollionis, M. Craſſi, L. Piſonis, L. Lentuli, Neronis

Druſi & Tib. Cęſaris ductu confectū. Tum limes inter Barbaros & Romanos per Vindeliciū, Noricium, Pannouiam & Mæſiam eſt conſtitutus.

Statilius Taurus in Africam à Cęſare poſt victum in Sicilia Lepidum miſſus, de Africa, C. Soſius, cui imperium Syrię & Cilicię Antonius tradiderat, de Iudęa, quę Romanos multis detrimentis Antigono rege affecerat, C. Norbanus de Hiſpania triumpharunt.

Atticus Ciceronis amicus Cn. Domitio & C. Soſio Coſſ. moritur. *Cor. Nepos.* Tum tranſactum eſt ſecundum quinquenium Triumviratus, atque ita hoc primùm anno Cæſar priuatus fuit.

Vltimum bellum ciuile Actiacum, quo confecto Romanum imperium totum ad Cęſarem, qui poſt Auguſtus eſt appellatus, tranſlatum eſt.

Suſceptum eſt paruis occaſionibus. Antonius ſcilicet obiiciebat Cęſari, quòd Lepido Triumviratum abrogaſſet, copias eius & ſexti Pōpeij, quas cōmunes eſſe oportebat, itémque eas, quas in Italia conſcripſerat, quę communis erat, vnus ſibi ſumpſiſſet.

Cęſar Antonio, quòd Ægyptum ſine ſorte teneret, Sextum Pompeium, cui ipſe ſponte ignouiſſet, interfeciſſet, Artauaſdam regem Armeniorum dolo captum in vincula conieciſſet, regnū eius filio ſuo ex Cleopatra nato deſtinaſſet, Cleopatram & liberos ex ea ſuſceptos ingentibus muneribus donaſſet, ſéque in Ægypto cum Cleopatra ſepeliri iuſſiſſet, Cleopatræ filium ex C. Cęſare Cæſarionem appellaſſet, & ad Cęſaris genus traduxiſſet.

Ad Actium Epiri promontoriū multis pręliis: vno equeſtri, cęteris naualibus proſpere geſtis, vltimo cum totis Orientis viribus, id eſt, Aſiæ, Iudeæ, Thraciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ægypti, Cyrenæ, regum & dinaſtarum omnium, à Cæſare militibus Galliæ, Italiæ, Sicilię, Sardiniæ, Hiſpanię, Libyæ inſtructo, victus cū Cleopatra Alexandriam in Ægyptum profugit, vbi obſeſſus, in vltima rerum deſperatione, precipuè falſo Cleopatræ occiſæ rumore impulſus ſe ipſe interemit.

Cęſar Alexandria in poteſtatē redacta, Cleopatra, ne in arbitrium victoris veniret, volūtaria morte per ſibi ipſi admotas aſpides defuncta, in vrbē reuerſus tres triumphos egit, vnum ex Illyrico, alterū ex Actiaca victoria, tertium de Cleopatra mortua tranſlata.

Sicque finem bellis ciuilibus impoſuit anno altero & vigeſimo. Nam cæpta erant Lentulo & Marcello Coſſ. In monimentum victorię Nicopolim iuxta Actium extruxit, & Agonē Actium inſtituit.

Ægyptum in prouincię formam redegit, ei Cornelio Gallo pręfecto. Inde in Aſiam per Syriam venit, atq; ibi hyemauit. Æſtate autē ſequētem in Italiam decedens, vrbem cum tribus his triumphis ingreſſus eſt.

Herodem etſi Antonij partem ſecutum regem confir-

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.
47			4043
	718	*Cn. Domitio, C. Soſio.*	
	719	*C. Cæſ. 3, M. Valerio Meſſala Coruino.*	
		Bellum Actiacum.	
			4062

Ao. ante Christū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
47			4061

Quarta Monarchia Romanorum ab Oceano Hiſpanico, vſque ad Euphratem, quæ ferrea Dan. 2.

	720	I	
29		a Deuicto Antonio Auguſt. ſolus ad Chriſti vſque natalem imperium	
	749	tenuit, an. 29.	4090

Phraatte 3 Parthorum rege.

Romæ Coſſ.

	720	*C. Auguſto Caſ. 4.* M. *Craſſo deinde in eius locum, M. Tullio* Ciceronis *filio.*	
	721	*C. Caſare 5. Sex. Appuleio, deinde Potito Valerio.*	
		Iani templum clauſum.	
	722	*C. Caſare 6. M. Vipſanio Agrippa 2.*	
29			4041
		Bellum Cantabricum Iano aperto.	

cōfirmauit, addita Gadaræ, Hipponis, Samariæ, Ioppæ, & Turris Stratonis maritimarum ciuitatum ditione.

a AERA Auguſti an. 38 ante Chriſti natalē, de qua ſuprà. Quarto eius an. *Vaſæus Chron. c. 22.* qui hæc ex Euſebij Chronico manuſcripto citat. Hoc tempore ędicto Auguſti Cęſaris æs in tributum & cenſus dari iubetur. Ex quo æra collecta eſt. Aliis Aera numeri notam, vel ſupputationem deſignat.

Auguſtus nepos Iulij Cęſ. 18 ętatis an. Ciceronis opera dux aduerſus Antonium deſtinatus eſt.

Inita cū Antonio & Lepido ſocietate extorſit, vt ſibi viginti annos nato cōſulatus daretur. Hinc deinceps Reip. pręfuit an. 56.

Quadraginta quatuor legiones ad tutelam orbis terrarum diſtribuit. *Oroſ. lib. 6. c. 19.*

Cum Phraatte Partho pacem iniit, ſigna, quæ ſub Craſſo, deindè ſub Antonio capta erant, cum captiuis recipiens. *Iuſt. lib. 42.*

Et eius filium, quem negligētius cuſtoditum Tyridates quidam de Parthorum regno contendens, rapuerat, & ad ipſum duxerat, viciſſim reddens. *Ibid.*

Cantabri & Aſtures mortaliū vltimi in Rom. poteſtatem venerunt, & nouiſſimi ab eis defecerunt, adeò vt cum Gotthi Hiſpanis iura darent, nunquam imperata fecerint, ſemper ſuis vſi legibus. *Vaſæus, Paulus Æmylius.*

Cantabros & Aſtures vltimos Hiſpaniæ populos Auguſtus debellans, Tarraconi legatos Scytharum & Indorum, eius amicitiam poſtulantes excepit. Ita 300 annos in Hiſpania decertatum eſt, donec tandem tota Cęſari paruit, Cantabris poſtremo ab ipſo ſuperatis.

Coponium conſtituit Syriæ pręſidem, & Quirinum procuratorem Iudeæ. *Ioſeph. Antiq. lib. 18. cap. 1.* Non dudum ante natiuitatem Chriſti, vt deſcriberetur primum vniuerſus orbis. *Luc. 2.*

Vniuerſę terrę tributum ęris imponens, vt fluuium Tyberim pontibus & tabulis ęreis admodum craſſis conſterneret ad viginti milliaria. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica.*

Ob quem cenſum tumultus multi exorti, qui in Gallia vix ſunt compoſiti. *Florus in Epito.* Liuiana *lib. 139.*

Anno deinde decimo pòſt, perfecta eſt deſcriptio (ſecunda ſupple) capitum & facultatum per Syriam & Iudęam ab eodē Quirino, ſiue Cyrenio cenſore ad id conſtituto atque miſſo. *Ioſeph. ibid. cap. 1. & 3.*

Vel ſi vnica fuit Cyrenij deſcriptio, errauit Ioſephus tempore.

Carthaginem & Corinthum euerſas reſtituit, Lugdunum Romanorum coloniam, per Minu-

tium Plancum Ciceronis diſcipulum condit. *Euſeb.*

Quinque bella ciuilia geſſit, Mutinenſe contra M. Antonium, Philippenſe contra Brutum & Caſſium, Peruſinũ contra L. Antoniũ Triumviri fratrem. Siculum cõtra Sextium Pompeium. Actiacum contra M. Antonium, quod inter eos exarſit anno Herodis tertio, poſt quod Ægyptus Romana prouincia facta eſt.

Deinde pace terra marique parta Ianum clauſit. *Oroſ. lib. 6. cap. 16. & 18.* qui bis tantum ante ipſum fuerat clauſus, ſub Numa rege, & pace primùm cum Carthagine inita.

Cum ſibi monarchiam citra tyrannidis opinionem ſtabilire vellet, id perfecit decẽniorum & quinquenniorum rogatione. Quod ſecuti reliqui Cęſares, quãquam non in certum tempus, ſed in totam vitam deſignarentur imperatores, tamen quinquennalia & decennalia celebrarũt, quaſi tum imperium renouantes.

Errorem, qui ex auunculi Iulij Cæſ. male percepta intercalatione ortus eſt, Auguſti ſequens caſtigatio ſuſtulit. *Macrob. lib. 1. Satur. cap. 14.*

Quæ hodie iam alia caſtigatione indiget. Nã erratum fuit ſingulis annis 106, vno die. Itaque intercalandi ſunt dies quindecim, qui ſinguli, ſingulis 106 annis accreuere. Quod ſic rectè fiat, vt Ianuarius ſit cum Capricorno, quando incipit ſol ad nos redire, & dies longiores efficere. Neque enim Calẽdarium melius corrigi poſſit, quàm vt vna ſimul incedant menſes & ſigna Zodiaci, Æquinoctiorum locis in primo gradu Arietis & Libræ exactè conſtitutis. *Poſtellus.*

CAETERA *illius memoriæ per conſulum ordinem ab eius victoria Actiaca ad Chriſti ortum ſic habent.*

Quo tempore nuntiata eſt mors M. Antonij, in parte anni conſul erat Ciceronis filius. *Dio. Plin. lib. 22.*

Senatus ſtatuas Antonij deiecit, ac decreto, ne quis ex gente Antonia, Marci prænomine vteretur, ſtatuit. *Plutar.*

Ipſo Cæſare & Sext. Appuleio Coſſ. Cæſar victor ab oriente rediens octauo Idus Ianuarij vrbem triplici triumpho ingreſſus tum primùm Iani portas ſopitis omnibus, finitiſque bellis ciuilibus clauſit, quo die Auguſtus conſalutatus eſt. *Oroſ. lib. 6. c. 18.* poſt 200 annos ex quo clauſus, móxque apertus fuerat. *Ibid. ca. 19.*

De rep. populo, Senatuiq; reddenda & deponẽdo imperio deliberauit, M. Agrippa ſuadẽte maximè. Interim diſſuadenti Mecænati aſſenſit, ſed vt magis coleretur, & volentibus ciuibus, imperium ſtabiliret, prouinciarũ adminiſtrationem cum Senatu & populo communicauit. Nam Senatui populóque Africam, Numidiam, Aſiam, Græciam, Epirum, Dalmatiam, Macedoniam, Siciliam, Cretam, Cyrenem, Bithyniam, Pontum,

An. ante Chriſti natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
29			4061
	723	C. Cæſare 7, M. Agrippa 3.	
	724	C. Cæſare 8, T. Statilio Tauro 2.	
	725	C. Cæſare 9, M. Iunio Silano.	
	726	C. Cæſare 10, C. Norbano Flacco.	
		Ianus ſecundo ab Aug. clauſus.	
	727	C. Cæſare 11, Cn. Calpurnio Piſone poſt mortem A. Terentij Varronis Murenæ.	
	728	M. Marcello, L. Aruntio.	
			4090

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.	
29		
	729	*M. Lollio, Q. Æmilio Lepido.*
	730	*M. Appuleio, P. Silio Nerua.*
	731	C. *Sentio Saturnino, P. Lucretio Cinna Viſpillone, quibus ſufficit Velleius M. Vinucium & Agrippam.4.*
		Pannonicum *per triennium.*
	732	*Cn. Lentulo, P. Lentulo Marcellino.*
	733	C. *Furnio*, C. *Iunio* Silano.
	734	*L. Domitio Ahenobarbo, P. Cor. P. Scipione.*
	735	*M. Druſo Libone, L. Piſone.*

Anni mundi.

tum, Sardiniam & Bæticam, quę pacatiores erant, tradidit.

Sibi verò ſumpſit reliquã Hiſpaniam, & Tarraconenſem & Luſitaniam, & Galliam omnem
4061 Natbonenſem, Lugdunenſem, Aquitanicam, Celticã, & eorum Colonias, Germaniam, Cœlem Syriam, Phænicem, Ciliciam, Cyprum, Ægyptum. Poſt autem Cyprum & Galliam Narbonenſem populo dedit, ab eo vero Dalmatiam accepit. Quę permutatio in aliis pòſt etiam gentibus facta eſt.

Ac vt omnem de ſe Monarchiæ ſuſpicionem eximeret, poteſtatem rerum, quæ ſibi conceſſæ erant, in decennium ſumpſit, ita vt ſucceſſione decenniorum perpetuo impetium adminiſtrauerit.

Quin & in Senatu ſe reddere remp. publicè dixit. Verum Senatorum alij, quòd fidem verbis eius non haberent, alij quòd grauiora damna ex populari ſtatu extimeſcerent, alij quòd eius offenſionem, ſi aliter facerẽt, metuerent, precibus coëgerunt, vt imperium ſolus ipſe retineret, ac ſatellitibus cuſtodibúſque vitæ eius ſtipendium duplicarũt, perinde ac ſi ſerio abire imperio voluiſſet.

Ipſomet Cęſare ſextùm, & M. Agrippa ſecundùm Coſſ. contra Cantabros, & Aſturas Hiſpaniæ fortiſſimas gentes Ianum aperuit, atque in Hiſpanias cum exercitu profectus eſt. *Oroſ. lib. 6. cap. 20.*

Cenſores lõgo interuallo creari deſuetos creauit, qui centum quadraginta per bella ciuilia temere in Senatum ingreſſos ſenatu mouerunt, aliis quinquaginta vltro cedentibus. *Dio.*

M. Agrippa tertiùm conſul Pantheon templum fecit. *Dio.*

Septa in campo Martio dedicat.

M. Craſſus ex Thracia & Getis triũpbat, Rholo quodam Getarum rege in poteſtatem adducto.

Polemo rex Ponti in amicitiam Auguſti accipitur. *Dio.*

Septimus, Octauus, Nonus Conſulatus ab Auguſto Tarracone initur. Tamdiu enim illic manſit ad bellum Hiſpaniæ conficiendum. *Suet.*

Túmque Aminta rege mortuo Galatia cum Lycaonia prouincia facta eſt. & oppida Pamphyliæ libertate donata.

Iubæ, pars Getulię pro paterno regno permiſſa. *Dio.*

Hiſpani & Salaſſi victi. Sicque Cantabricum bellum poſt quinque annos confectum eſt. *Dio.*

Quo confecto cum bellum Parthis inferre velle videretur, tota Parthia captiuos ex Craſſi & Antonij exercitu collectos ſignáque militaria his erepta recepit, filiis, nepotibúſque Phraartis obſidibus datis.

4090 Apud Tarraconem etiam legatos Indorum & Scytharum excepit, & pacem cum eis firmanit. *Oroſ. lib. 6. cap. 20.*

Inde templum Iani, quod horum bellorum cauſa aperuerat, iterum claudit.

Auguſtam vrbem in Hiſpania tribus millibus Romanorum eò deductis condit. *Strabo lib. 4.*

Cantabri & Aſtures diſceſſu eius rebellantes, à L. Æmilio perdomantur.

Æmilius Gallus primus Romanorum C. Cęſare decimùm, C. Norbano Coſſ. in Arabiam fœlicem, exercitum parum proſperè adduxit. *Dio.*

Periculoſo morbo Auguſtus oppreſſus ab Antonio Muſa medico ſanatur.

M. Marcello, L. Arruntio Coſſ. Fannij Cæpionis & Varronis Murænæ coniuratione patefacta ædem Iouis Tonantis dicauit. *Dio.*

Dictaturam & Cenſuram tenuit, at tribuniciam poteſtatem ſibi ſumpſit, ipſi vndecimo cōſulatu delatam. *Dio.* i. 20 annis antè Chriſti ortú, quam per 37 annos continuauit. *Tacit.* i. vſque ad mortem.

Quo anno Romæ fons olei per totum diem defluxit. *Oroſ. lib. 6. cap. 19.*

Senatum ad ſexcentos redegit, in quo antea erant ſuper mille, & quidā indigniſſimi per gratiam & pręmium allecti, quos vulgus abortiuos appellabat.

C. Sentio, Q. Lucretio Coſſ. Virgilius moritur. Auguſto abſente & Aſiæ Orientiſque res ordinante. Quando exarſit bellum Pannonicum à Nerone confectum.

Et Agrippa ſacra Ægyptia repreſſit edicto, ne quis ea intra 500 ab vrbe paſſus exerceret. *Dio 54.* quod poſtea Tyberius repetiuit. *Sen. Epiſt. 109.*

Garamantas Cor. Balbus ſubigit & primus ex his triumphauit. *Solinus, Plin. lib. 5.*

Cn. Lentulus Getulis victis poſt conſulatum Getulicus dictus eſt.

Boſphoranos Aſandro mortuo à quodā Scribonio ſollicitatos Agrippa vicit, & ſigna Romana, quę illi quondam ſub Mithridate ſuſtulerant, bello recuperauit. Triumphum inde decretum agere noluit, quia de rebus geſtis nihil ad Senatum ſcripſerat. Duobus annis poſt obit.

Ex quo tempore reliqui exemplum eius, quàſi legem quandam, ſecuti, neque publicè literas miſerunt, neque triumphum obtinuerunt, ſed triumphalia tantum ornamenta. *Dio.*

Quirinus eum M. Valerio Meſſala Conſul, V. C. 738 diu poſt in Syriam miſſus ad cenſus deſcribēdos, datúſque rector C. Cæſari Armeniam obtinenti.

Pontificatum max. quem neque viuo Lepido Triumuiri filio auferre ſuſtinuerat, mortuo demum ſuſcepit Auguſtus. *Suet.* Tum ad cæteros eius titulos hic pontificalis honor acceſſit. *Ouid. lib. 3. Faſto.*

Tyberius primus (victis Pannoniis) triumphalibus ornamentis honoratus eſt, nouo nec antea cuiquam tributo genere honoris. *Sueton.* Dio tamē Agrippam primum hoc honore decoratum eſſe prodidit.

Sequenti

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
			4061
		Rheticum & Vindelicum.	
	736	*Cn. Lentulo Getulico, M. Craſſo.*	
		Boſphoranum.	
29			
	737	*Ti. Nerone, P. Quinctilio Varo.*	4090
	738	*M. Meſſala, P. Sulpicio Quirino.*	
		Pannonicum ſecundum.	
	739	*Paulo Fabio max. Q. Ælio Tuberone.*	
	740	*Iulio Antonio Africano, Q. Fabio Maximo.*	
29		Germanicum.	4090

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cō-ditæ.*		*Anni mundi.*
			4090
29	741	*Druſo Nerone, T. Quinctio Criſpino.*	
	742	*C. Marcio Cenſorino, C. Aſinio Gallo.*	
	743	*Tib. Nerone, Cn. Calpurnio Piſone.*	
	744	*L. Lelio Balbo, C. Antiſtio Vetere.*	
	745	*Auguſto 12, L. Sylla.*	
	746	*C. Caluiſio, L. Paſſieno.*	
	747	*Cn. Lentulo, M. Valerio Meſſala, ſiue Meſſalino.*	
		Ianus tertio ab Aug. clauſus in annos 12. Pax per orbem. Inde Chriſtus pacis princeps naſcitur.	
	748	*Auguſto 13. M. Plautio, indéque, C. Caninio Gallo.*	4104

Sequenti anno Druſus iiſdem affectus eſt, quòd Sicambros ſociósque eorum, item Gallos Rhenum tranſgreſſos, denique Vſipotas debellaſſet, Friſciis ad amicitiam Romanam traductis.] *Dio.*

Inde L. Piſo, quòd Sialeroi Macedoniam incurſantes viciſſet triennio cum omnibus Thraciæ gentibus atrox bellū gerens. *Florus, Velleius.*

Pax cum Parthis facta. *Epitoma penultima.*

Bellum aduerſus Germanos trans Rhenum à Druſo geritur. Ipſe ex fractura equo ſuper crus collapſo, trigeſime pòſt die, mortuus eſt. *Epitoma vltima Liuij.* Nam Liuiana hiſtoria huius Druſi Auguſti priui_ni, quem cum filiis Germanicum Dio ſop... expletur.

C. Marcio Cenſorino, C. Aſinio Gallo Coſſ. menſis Sextilis in Auguſti honorem dictus eſt Auguſtus anno Auguſtio vigeſimo. *Cenſor. de die Natali.* Anguſtium annum appell..., poſtquam ille Auguſti nomen eſt conſecu...

Tiberius Rhetico & Vindelico bello gentes Alpinas, Pannonico Breucos & Dalmatas ſubegit, Germanico 40 millia deditiorum traiecit in Galliam, iuxtáque ripam Rheni ſedibus aſſignatis collocauit. Quas ob res & curru vrbem ingreſſus eſt, & primus nouo genere honoris decoratus. *Suet.*

In actis temporum D. Auguſti inuenitur duodecimo eius conſulatu, C. Criſpinum Hilarum ex ingenua plebè Feſulana cum liberis nouem, nepotibus 27, pronepotibus 29, neptibus 9, prælata pompa, cum omnibus his in capitolio immolaſſe. *Plin. lib. 7.*

Auguſto & Coruino Gallo Coſſ. Iulia filia ab Auguſto in inſulam ob flagitium relegata. *Vell.*

C. Lentulo, M. Meſſala Coſſ. Auguſtus tēplum tertio clauſit & ſic pace per totum orbem terrarum confirmata Dominus Pacis in terra naſcitur. Quas portas quo per duodecim fermè annos quietiſſimo ſemper obſeratas, ocio ipſa etiam rubigo ſignauit, nec prius vnquam, niſi extrema ſenectute Auguſti pulſatæ Atheniēſium ſeditione & Dacorum commotione patuerūt. Eo tempore, quo natus eſt Chriſtus firmiſsimam, veriſsimámque pacem ordinatione Dei Cæſar cōpoſuit, eóque anno Dominum ſe omnium appellari non eſt paſſus, imo nec auſus, quia verus Dominus totius generis humani, inter homines natus erat. *Oroſ. lib. 6. cap. vlt. Ireneus lib. 3. c. 25.*

Inde vſque ad mortem Chriſti per 33 annos Iudæa, cui primū & præcipuè ipſe venerat ad præſtandas promiſsiones patribus factas, ſiue bello perpetua pace porita eſt.

Eo vix dum ex humanis exempto atrox bellum inter Herodem & Aretam Arabum regem exortū eſt, in quo Herodes victus eſt & cæſa multa Iudæorum millia. Cuiuſmodi multa deinceps in ea gente exarſerunt, donec tota funditus deleretur. *Ioſeph.* Vnus è fructibus abſentis & reiecti Chriſti pacis principis.

Ff

Omnibus ad occaſum & meridiem pacatis gentibus, ad Septentrionem quoque duntaxat intra Rhenum atque Danubium, item ad Oriẽtem intra Taurum & Euphratem, Nilum quoque, reliqui qui immunes imperij erant, vt Scythæ, Sarmatæ, Seres & Indi miſêre legatos amicitiam petentes. Parthi quoque quaſi victoriæ Craſſianę pœniteret, vltro ſigna retulêre. Sic vbique cuncta atque continua totius generis humani aut pax fuit aut pactio. Túmque auſus eſt tandem Auguſtus ſeptingẽteſimo ab V.C. anno Ianum geminum claudere bis ante ſe clauſum, ſub Numa rege & victa primùm Carthagine. Hinc conuerſus ad pacem pron[illegible] in omnia mala ſæculum, grauibus ſeueriſ[illegible] coërcuit. *Florus in fine lib. 4.*

Hic Camers legendum cenſet, ſeptingenteſimo quinquageſimo, vel quinquageſi[illegible] ſecundo, vt habet Oroſius libri ſexti capite vltimo, ſed id poſtea expendemus.

Hinc naſcitur Chriſtus, ſecundum illud Danielis c. 2. In diebus autem regnorum illorum (.i. vnius ſiue vltimi illorum, ſiue illis adhuc ſtãtibus, necdum abſumptis) ſuſcitabit Deus cœli regnum, quod in ęternum non diſſipabitur, & regnum eius alteri. nõ tradetur. Cõminuet autẽ & conſumet vniuerſa regna hęc, & ipſum ſtabit in æternum. De regno Chriſti. & Eccleſiæ, cuius initia in eius ortu.

b ITA Bruto & Caſſio cæſis, Sex. Pompeio apud Siciliam oppreſſo, exuto Triumviratu Lepido, interfecto Antonio, ſolus per 44 an. remp. tenuit. Romano adiecit imperio Ægyptum, Cantabriam, Dalmatiam omnem, Pãnoniam, Rhetiam, Vindeliciam, Saluſſos in Alpibus, omnes Ponti maritimas ciuitates, vt Boſphorum, Pontirapem. *Eutro.*

Vicit Dacos, Germanos trans Albim ſubmouit, Pannonico bello per Tyberium 400 millia captiuorũ ex Germania ſupra ripam Rheni in Galliam trãſtulit. Armeniam à Parthis recepit, Galatiam prouinciam fecit, cum antea regnum fuiſſet, ſic Iudęam &c. Parthos, Indos, Seras, Scythas in fœdus recepit. *Idem.*

Coſſus Lentulus Getulos accolas Syrtium cõpeſcuit, vnde illi Getulici cognomen. *Florus.*

Tib. Nero expleto ſuæ tribuniciæ poteſtatis quinquennio, priuatus Rhodi manſit. *Dio.*

Quadriennio pòſt, Caïo & Lucio ex Agrippa & Iulia nepotibus adoptatis intra triennium defunctis, adoptatur ab Auguſto ſimul cum fratre eorum M. Agrippa, coactus prius ipſe Germanicum fratris ſui filium adoptare. Hinc tribuniciã poteſtatem iterum accipit. *Velleius, Sueton.*

Lex Ælia Sentia fertur.

C. Sentius ex Germania triumphalia ornamẽto & inſignia refert. *Dio.*

Tribus annis pòſt Germanicus Ti. F. ex Dalmatica victoria, quo tempore Quinctilius Varus cũ legionibus in Germania cæſus eſt. V. 759. *Dio.*

Mæſta

Anni Chriſti.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		∴ ∴	
0		b Poſt CHRISTVM	4090
15		adhuc imperat anno 15.	4105
		Phraarte 3 Parthorum rege decimo. Deinde Phraarte quarto anno 2, Orode [illegible] *2.*	
		Romæ Coſſ.	
	750	*Coſſo Lentulo, L. Piſone Augure.*	
		∴ ∴	
	751	*Auguſto 14, L. Paulo.*	
	752	*P. Vinucio, P. Alpheno Varo.*	
		∴ ∴	
	753	*M. Seruilio, L. Ælio Lamia.*	
		∴ ∴	
	754	*Sex. Ælio Cato, C. Sentio.*	
		∴ ∴	
	755	*Cn. Cinna, L. Valerio Meſſala Voluſo.*	
15			4105

Anni Christi.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
1		∴ ∴	4090
	756	*M. Lepido, L. Aruntio Planco.*	
		∴ ∴	
	757	*Q. Cæcilio Metello, A. Licinio Nerua.*	
		∴ ∴	
	758	*M. Furio Camillo, Sex. Nonio Quinctiliano.*	
		∴ ∴	
	759	*Q. Sulpicio Camerino, C. Poppæo Sabino.*	
		∴ ∴	
		Bellum Germanicum ſiue Dacicum.	
		* *	
	760	*P. Cor. Dolabella, C. Iulio Silano.*	
		∴ ∴	
	761	*M. Lepido, T. Statilio Tauro.*	
		∴ ∴	
	762	*Germanico Cæſare, C. Fonteio Capitone.*	
		∴ ∴	
	763	*L. Munatio Planco, C. Silio.*	
		∴ ∴	
15	764	*Sex. Pompeio, Sex. Appuleio.*	4104

Mæſta ciuitate clade Variana Tiberius triũphum ex Illyrico, quod intra Italiam, regnúmque Noricum & Thraciam & Macedoniam, intérque Danubium & ſinum Adriatici maris patet, perdomito & in ditionem redacto in triennium diſtulit.

Ærarium militare inſtitutum, & onus Centeſimę vrbi & Italiæ impoſitum ſub vrb. 756. *Dio lib. 55.*

Biennio pòſt àb Auguſto interdictum omni vaticinio & prædictione, *Dio.* quod antea Senatuſconſultis factum de Mathematicis & Magis Italia pellendis, vt Vrbis 614, M. Popilio Lænatè, C. Calpurnio Coſſ. *Val. li. 1*, 721 à M. Agrippa.

Sext. Pompeio, Sex. Appuleio Coſſ. Auguſtus Nolæ moritur ætatis 77, dempto vno menſe & diebus quatuor, imperij poſt Actiacam victoriam 44, demptis decem diebus.

Strabo hiſtoricus & Geographus, quę poſt Polybium à Romanis geſta ſunt, libris 43 comprehendit. DIOSCORIDES.

Trogus Põpeius, vt è Iuſtino eius Epitomaſte intelligitur.

Diodorus Siculus 40 libris bibliothecam ſiue hiſtoriam mille cẽtum & triginta octo annorum condit, qui terminantur Cæſaris expeditiõne cõtra Gallias. *Ipſe in præfat. 1.* anno Vrbis 695. Primis fabulas tantum exponit, quia perquiſitis omnium hiſtoricorum profanorum ſcriptis, certi nihil de prioribus temporibus repererat. Belli autem Troiani tẽpus narrationis ſuæ exordium ſtatuit, Apollodori & Varronis præſertim operibus adiutus.

Dionyſius auctor libri de Situ orbis poëta Geographus.

Horatius, vita incontinentiſſimus, ſententiis grauiſſimus. Propertius, Tibullus, Vitruuius.

Hortenſia Hortenſij filia, luculentam orationem ad Auguſtum habuit.

Meſſala Coruinus, orator haud vulgaris, morbo rerum omnium memoriam, ſui etiam nominis, amittit.

Ouidius ad Getas in exilium ablegatur.

Cotys Getarum rex literis & poëſi excultus, in cuius regno exulauit Ouidius, cui & dicauit Elegiam tertij de Ponto.

Cornelius Gallus Foroiulienſis poëta, qui ſe poſtea interemit. Ægypto in formam prouinciæ redactæ primus præficitur, deinde relegatur.

Thebæ Ægyptiæ vſque ad ſolum ruptæ.

Larmonocagas Indus viuens ac ridens in ardentem pyram Athenis ſe coniicit.

Porus rex Indiæ, Obadas Ægypti (partem aliquam Ægypti eſſe oportet verſus Æthiopas) Lathyrus Arabiæ, Hiarbas Lybiæ, Archelaus Cappadociæ, Herodes Iudeæ, Bulogeſes Beſus Thraciæ.

Germani inter Albim & Rhenum à Tyberio Nerone & fratre eius Druſo ſuperãtur, vnà cùm Vindelicia, Pannoniis & Armeniis.

c PHRAARTES pacem cum Auguſto faciēs filios nepotéſque obſides dederat. Huic cum ſucceſſiſſet filius & ipſe Phraartes, & illi Orodes, Orode occiſo Legati Parthorum Romam mittuntur, qui Vononem vetuſtiſſimum liberorum Phraartis illic obſidem ad regnum paternum à Tiberio rerum tunc potiente acciperent. Sed is poſt quinquēnium vi in Armeniam exactus, Artabanum ſucceſſorem accepit.

Qui bello à Tyridate regij Arſacidarum ſanguinis, adiuuante Vitellio Syrię legato, regno in annum pulſus eſt.

Nam mox Hyrcanorum & Caramanorū præſidiis reſtitutus eſt, Tyridate in Syriam ad Romanos fugato. Quod regnum Sinnaeis proditione iterum in annum perdidit. Sed tertiùm recuperauit, donec ad extremum cum vxore & filio à Gotarze interfectus eſt.

Hic eſt Gotarzes, qui ſub Claudio rex fuit Parthorum decimus nonus. Hinc Vonones 20. Vologeſes 21, qui à rerum geſtarum magnitudine in Romanorū hiſtoriis notiſſimus eſt. Nam Armeniam, Nerone imperante, eis ademit, duas legiones ſub iugum miſit, apud Cor. *Tacit. lib. 13, 14, 15.*

Vologeſes filius vigeſimus ſecundus, Cozroes 23, cui Trajanus Armeniam primum, deinde Meſopotamiam & Aſſyriam excuſſit, & in eius locum regem Parthenaſpem conſtituit.

Quo pulſo Cozroes auitum recepit imperium. Poſt quem Vologeſes tertius diu regnauit, cui Marcus & Lucius Veri Imper. Armeniam, Aſſyriámque ab Adriano ei redditas bello iterum eripuerunt.

Denique nouiſſimus omnium Arſacidarum Artabanus, qui cum Romanis Seuero, Antonino Caracalla, Macrino bella multa geſſit.

Nam in eo finit Parthorum hiſtoria. Eo enim ab Artaxerſe Perſa ſub Chriſti 220 victus, imperij Orientis ſumma à Parthis, iterum ad Perſas tranſlata eſt.

ROMANA SVB TYBERIO.

HIC eſt Tyberius Auguſti priuignus & filius adoptatus, qui quum illo viuo ſeptem triūphos meruiſſet, tribus cōtentus fuit, Pannonico, Germanico & Illyrico.

Vix dum ingreſſus Illyricum properis Liuiæ matris literis accitur, vt rerum potiretur, Auguſto in morbum extremum lapſo.

Imperium pacatiſſimum conſecutus eſt, quoad Chriſtus pacis princeps in humanis eſt verſatus. Eo ad imperij ipſius decimum octauum, crucifixo, mox Armenia à Parthis, Mæſia à Dacis, Pannonia à Sarmatis Gallia à Germanis, Iudęa ab Arabibus direpta ſunt. *Suet. in Tib. c. 40. Ioſ. lib. 18, Ant. c. 7.*

Cappadocas in prouinciam redegit remoto Archelao rege, Getulorum latrocinia repreſſit, Mara-

Am. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōdita.*		*Anni mundi.*
		∴ ∴	
		c Chriſtus mortuus eſt	4104
		Tiberij anno 18.	4122
		Orode Parthorum rege. Deinde Vonone, an. 5. Artabano, an. 30.	
	765	*Druſo Iulio, C. Norbano.*	
	766	*T. Statilio Siſenna, L. Scribonio Libone.*	
	767	*C. Cælio Rufo, L. Pomponio Flacco.*	
	768	*Tib. Caſare 3, Tib. Iulio Germanico.*	
	769	*M. Iunio Silano, L. Norbano Flacco.*	
	770	*M. Valerio Meſſala, M. Aurelio Cotta.*	
	771	*Tib. Iulio 4, Druſo Iulio 2.*	
	772	C. *Sulpicio Galba, D. Haterio Agrippa.*	
	773	C. *Aſinio Pollione, C. Antiſtio Vetere.*	
	774	*Ser. Cornelio Cethego, L. Viſellio Varrone.*	
	775	*Coſſo Cornelio Lentulo,* M. *Aſinio Agrippa.*	
	775	*C. Caluiſio Sabino, Cn. Cor. Lētulo.*	
	777	*M. Licinio Craſſo, L. Calpurnio Piſone.*	
	778	*Ap. Iunio Silano, P. Silio Nerua.*	
	779	*C. Rubellio Gemino,* C. *Fuſio Gemino.*	
	780	*L. Caſſio Longino, M. Vinucio Quartino.*	
	781	*Tib. Cæſare 5. L. Ælio Seiano.*	
	782	*Cn. Domitio Ahenobarbo, A. Vitellio Nepote.*	
	783	*Ser. Sulpicio Galba, L. Cornelio Sylla, quibus Coſ. Onuphrius putat Chriſtum mortuum, nempe decimo nono Tyberij non 18. contra Veterum conſenſum.*	
		Sed ignorantia conſulatus, quo Chriſtus natus eſt, quóve paſſus multos coēgit errare, &c. Aug. lib. 2. de doctr. Chriſt. Rectius ergo Hebraicis, Eccleſiaſticisque inſiſtitur ſummis.	
29		*Summa 62.*	4122

An. ante Chriſtũ natum. | Anni vrbis cõditæ. | Anni mundi.

CHRISTI *Euangelium ſecundum & vltimum remedium aduerſus Idololatriam & impietatem omnino inueteratam & peccatum vbique regnans.*

Marabodium Sueuorum, Raſcupolim Thraeum reges ad ſe per promiſſa attractos non remiſit.

Abiit ex vrbe in Campaniam, &c. Coſſ. Sabino & Lentulo, nec rediit. Vndecim ita annos abſens fuit continuos. Vide Suet. c. 39.

Apud Fidenas ſupra 20 hominum millia, gladiatorio munere amphitheatri ruina pereunt. *Suet.*

Imperij eius quarto Germanicus triumphauit de Germanis. *Oroſ.*

DE CHRONOLOGORVM profanorum ſcrupulis.

QVIA in annotandis annis ab vrbe cond. non ſatis congruunt rationes Hebræorum, Græcorum, Romanorum, quando inter ſe conferuntur, ne mireris ſi in eis perſequendis, non omnia ad omnium animos & ſcripta accommodatè ſcripſerimus. Nam ne ipſe quidem mihi ſatisfeci, etſi Liuianam ſupputationem ſequutus ſim.

Ea enim à Varroniana, Ciceroniana, Cenſorina, Gelliana, Pliniana, Capitolina ſiue Verrij Flacci non modo differt, ſed & eæ inter ſe atque à vulgatis plurimum diſcrepant. Nam verbi gratia, Gellius lib. 17. cap. vlt. Sp. Caruilium Rugam anno quingenteſimo vndeuigeſimo primum diuortium feciſſe ait. At lib. 4. cap. 3. quingẽteſimo vigeſimo tertio, nobiſcum ſecutus Liuianam ſummam.

Florus narrat in 2. Epitome, ab V. C. ad 20. Auguſti, tempus eſſe propè ſeptingentorum annorum, & extremo libri quarti Auguſtũ ſeptingenteſimo V. C. Ianum geminũ clauſiſſe ob firmatam cum toto genere humano aut pacem aut pactionem. Cui accedit Meſſala Coruinus in libello de progenie Auguſti, dum ab vrbe C. ad depulſos reges annos 244. numerat. Inde ſub magiſtratuũ Conſulum, Dictatorum, Tribunorum militarium ductu quadringentos quadraginta & ſeptem. Nam illi in vnam ſummam redacti non niſi 691 conficiunt.

Nondũ igitur exacti erant anni 700, quando ipſe ad imperium peruenit. Atqui alij longe aliter. Nam vel illic Io. Camers Flori interpres legendum cenſet ſeptingenteſimo quinquageſimo, vel ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo vt Oroſius ca. vlt. ſexti habet, quòd pax, de qua illic agitur, videatur contigiſſe circa 38 imperij eiuſdem Auguſti: cũ tamen hæc ſupputatio mirè cũ Gellio & noſtra Chronologia, & vt reor, cum ipſa veritate cõgruat. Ordo enim hiſtoriarũ Hebraicarũ & Monarchiarũ nõ poteſt appoſitè cũ Romanis rebus comparari, ſi ſeptingentorum annorum numerus vſque ad Auguſtum, atque a-

deo Auguſti vigeſimum excedatur. Et tamẽ alij ſentiunt anno Vrbis 709 vel 710. Iulium Cæſ. fuiſſe interfectum, alij multo poſterius & ita de cæteris.

Quare Cicero in Bruto tradit magnam in annis ab V. C. numerandis ac digerendis inter antiquos ſcriptores, diſſenſionem fuiſſe. Omnis autem huius controuerſiæ cauſam inde oriri putat Car. Sigonius pag. 20 ſuorum faſtorũ, quòd quos alij conſules & ſine Coſſ. dictatores ſæpe interſerunt, eos alij omnino prætereant.

Ego etiam, quia ante quingenteſimum V. annum multa illic irrepſerunt fabuloſa & ficta, dum poſteriores, noui præſertim homines, quadam ambitione ſuam progeniem ad fictos antiquos conſules & magiſtratus referre ſtuduerunt, quemadmodum Meſſala Auguſti ad Iulum *Æneæ*.

Quo pertinet, quod ibidem Sigonius ſcribit variam & inconſtantem apud omnes eſſe annorum rationem, vſque ad quingenteſimum fermè annum V. C. Ab eo verò litem nõdum eſſe compoſitam, quoniam hoc conſtanter inuenitur (inquit) quòd alij alios vno, alij duobus, alij tribus, alij quatuor annis antecedunt aut ſubſequuntur.

Quæ commemorare volui aduerſus eos, qui putãt Vniuerſale Chronicon recte ab annis Vrbis c. & Coſſ. poſſe deduci. Nam illa ratio eſt incertiſſima, nondúmque inter doctos conſtituta. Sed nec vrbis hiſtoria repeti certo poteſt ex ſcriptoribus Liuio ducentis annis antiquioribus, ne quis nos illorum pręiudicio vrgeat, vti Cicero & Velleius lib. 1 indicant.

Quin & inter Latinos ipſos de anno vrbis cond. tanta eſt quæſtio, vt cum definiri non poſſit, oportuerit Onuphrium in faſtis ex omnibus ſentẽtiis duas probabiliores colligere, & vtramque ſuis faſtis adiungere, vt quam quiſque vellet ſequeretur.

Adde non facile conciliari numerationem ab vrbe cond. cum Græcanicis rationibus ſiue Olympiadum, ſiue regum, etiam ſi illa liquido cõſtaret. Siquidem non bene conueniunt anni integri, quales ferè ſunt Coſſ. poſt exactos reges, cum fractis, quales ſunt Græci, aut anni Emergentes, vt vocant, cum vſualibus. Item quia in vtraque numerandi ratione maxima exiſtit extremorum diuerſitas, minime in principiis & finibus conſentiens.

Quanquam nec apud Romanos perpetuo annus fuit integer, vel dies certus. Nam alij nouem menſium fuiſſe primum Conſulatum Bruti, alij ſedecim aiunt, item annum à Calẽdis Octobris ex Dionyſio fuiſſe inceptum, alij ex Plutarcho à Calendis Ianuarij. Denique initio conſulatum fuiſſe initum Idibus Decẽbris. Deinde propter rem male ad Veios geſtam, abdicatis prioribus magiſtratibus, Cal. Octobris, demum ſub 530. V. Idibus Martiis.

Quæ

An. ante Chriſti natum.	Anni vrbe cõdita.		Anni mundi.
		DE SCRVPVLIS CHRONOLOGORVM.	

An. ante Chriſti natum.	Anni vrbis cõdita.	Anni mundi.

DE SCRVPVLIS CHRONOLOGORVM.

Quæ omnia, vt initio habeant exiguam, at progreſſu maximam, valdéque notabilem differentiam efficiunt. Quod in vnius Iulij Cæſaris quinquennio apparet, cuius proinde imperium veteres annis tribus, menſibus octo & diebus aliquot definierunt, quoniam primus & vltimus non fuerunt completi, ſed ſimul iuncti, menſes duntaxat octo & dies aliquot cõſtituerunt. Nam primus ſex tantùm menſes & paucos dies ante Calendas Iulias comprehẽdit, circa quas Pompeium ad Pharſaliam vicit, & ſolus imperare cœpit, vltimus menſes tantum duos & dies quindecim, vt qui 15 Martij à coniuratis interfectus ſit. Sícque in illo quinquennio, 16 menſes deſiderantur.

Hæc qui minus obſeruant, iterum dico, fruſtra ſe in Chronologia torquent, & perperã exactam omnium rationum ſubductionem, conciliationem, comparationem pollicentur. In his enim ſatis eſt, ſi probabiliſſimus, veróque proximus calculus teneatur.

Accedit Faſtos ſæpius fuiſſe correctos, immutatos, auctos, diminutos, multis diebus, atque adeò menſibus conſumptis vel additis.

Sunt alij apud iſtos nodi ſiue, vt vocant, ſcrupuli, è ſerie 4 Monarchiarum exorientes, deinde ex Olympiadibus, denique ex æra Nabunazaris Ptolomæani. Itaque ne ex iſtorum quidem vllo confici rectè poteſt Chronicon. Nam de iis incertius adhuc iudicium eſt, & fere in radice peccat, quoniam illorum anni fere ſunt fracti, incompleti & mutili. Etiam illi Olympiadũ, quos tamen putant eſſe certiores. Olympicum enim certamen in menſem Iunium incidebat, & medium ferè annum diſpeſcebat, atque ex vno anno duos quodammodo faciebat, quorum alter ad pręcedentia, alter ad ſequentia Olympia pertineret. Quare etſi vulgo quatuor annis definirẽtur, quinquaginta tamen lunares menſes concluſiſſe ex Lycophronis interprete apparet, qui numerus quatuor annos ſolares viginti fermè diebus ſuperat.

Quare Dionyſius Halic. inter alia & hoc reprehendit in Thucidide, quòd euenta belli Peloponneſiaci per initia & extrema Olympiadũ ita digeſſerit, vt exterorum geſtis commodè vix adaptari poſſint.

Et Liuius lib. 2, ab V. C. conqueritur tantos errores tempora implicare, aliter apud alios ordinatis magiſtratibus, vt nec qui conſules, ſecundum quoſdam fuerint, nec quid quoque anno actum ſit in tanta vetuſtate, non rerum modo, verum etiam auctorum digerere poſſis.

Deinde, vt vrbs quingentis annis ſcriptoribus caruit vſque ad Catonem maiorem, qui rerum totius illius ſpatij memoriam colerent & literis mandarent: Ita Monarchiæ & Olympiades vſq; ad octogeſimam, & Ecatei, Herodotíque ſæculum, certis hiſtoricis carentes, è denſis tenebris non poſſunt explicari.

Prætérea, quod omnibus commune eſt, tanra difficultare inter ſe anni ex iſtis æris deducti coëunr, vr ſex regulas à Funccio & aliquot alıis confingi neceſſe fuerir, & ne ſic quidem cnëunt. De quibus nıhıl aliud dicam, quàm quòd tanta facilitare reiiciuntur, quanra iſtis in inané phantaſiam venerunt.

Nam perpetuo prımus ſcrupulus hærebir in inconſtanri auctorum ab Vrbe condıta ſupputarione.

Secundus in non minus dıſputabili Ólympiadum ratione.

Relıqui ın cæteris populorum Epochis & Æris non ſatis certo & conſtanter fixis.

Cuiuſlıber ergo Chronici regula & menſura debet eſſe Scriptura, quæ ramen vt in ſe certa ſir, non caret difficulratíbus & nodis, de quibus nũe dicendum eſt breuirer, vr cauſæ, cur Hebræi, Græci, Latini, in annorum enumeratione inrer ſe diſſideant, planius percipiantur.

De ſacrorum Scriptorum ſcrupulis.

a HEBRAEI ſuis nimium addicti traditionibus, alirer numerum annorum notant. Nonnibil etiam indulgent odio, quo Chriſtianos hebdomadas Daniëlis ad IESVM CHRISTVM pertinere demonſtrantes inſequuntur.

Illarum enim ſeptuageſimam in diem, quo à Tito Cæſare euerſum eſt templum, cadere aſſeuerant, & CHRISTVM, quem Daniël prædicebar poſt *69* Hebdomadas occidendum, Agrippam Herodianorum poſtremum interpretantur.

Quare vt hoc doceant plurimos annos (quos ex alııs hiſtoricis reſtituimus) ab imperiis Perſarum, Græcorum, & Machabæorum nobis aſtutè ſurripiunr.

b SIC Græci & Latini vereres ob corrupta Septuaginta interpretum exemplaria. Excipio Hieronymum & Bedam, qui ob veritatis Hebraïcè peritiam, parum abſnnr à vero calculo. Recentiores minimo differunt, cuius rei ratio mox explicabitur.

Falſi autem ſunt, quòd Sepmag. Interp. 5 & 11 cap. Gen. pro centum, ducéros ſemper habeant, atque ira redundent mille ferè ducentis 40 annis. *Hieron. in quæſtion. Hebr.* Nam cap. 5 addunt de ſuo 600 an. integros, &c. 11 octingentos, &c. Miror autem Ioſephum Grçcum hic quoque eſſe corruptum. Alioqui enim locis aliis ſe corrigit, & vſque ad Chriſtum non multo plus numerat, quàm Hebræi.

Ira nihil neceſſe eſt aliud reſpondere A. Conrio, qui vulgatam totius Eccleſiæ Græciæ numerationem

An. ante Chriſtũ natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
		∴ ∴	
		a Hebræi: *Baal Seder Olam, à mundi procreatione ad euerſionem templi ſub Veſpaſiano tantum numerat annos 3558, id eſt, ad Chriſtũ natum 3485, & paſſum 3518.* *Talmudici ab orbe ad Chriſtum paſſum an. 3784.* *Rabbini recentiores ad natum ann. 3760 menſes 4 vnde quartus mundi millenarius ab eis in annum Domini 240 confertur. Quintus in an. 1240, & ita deincepſ. Quod hodie vulgo Iudæi ſequuntur. Hic ergo annus 1580 illis eſt mundi 5340 ad proximum vſque Septembrem.* *Rabbi Nahſon in lib. de Cyclo Paſchal. 3740.* *Rabbi Leui 3786 in 12 Danielis.* *R. Moſes Gerundenſis 4058 menſis 5.* *Ioſephus 4192, menſes ſex, dies 10.*	
		Arabes an. 5185, præter eos qui Mahometem volunt ſexto millenario veniſſe, vt in Chronicis Saraceni poſt Alcoranum pag. 214.	
		b Græci: *Metheodorus. 5000.* *Euſebius. 5190.* *Theophilus Antiochenus ad Autolichum 5476.* *Græci vulgo 5508, vt in ſexta Oecumenica Synodo c. 3. in Horologio & Cyclo Paſchali.* *Nicephorus lib. 1 hiſt. cap. 10. 5505* *Cedrenus addit vnum 5506.* *alter tribus, alter duobus ab hac communi diſcedit.* *alius 5200, vno minus.*	
		∴ ∴	

An. ante Chriſtum | Anni vrbis cõdita. | Anni mundi.

∴ ∴

∴ ∴

b Latini.
Hieronymus in Quæſt. Heb. 3941.
Auguſtinus. 5351.
Iſidorus 5. Ethymologiarum. 5210.
Oroſius Euſebium ſequitur.
Beda cap. 22 lib. de rat. temporum. 3952.
Aſtronomi. 5328.
Alphonſus. 5984.
Dionyſ. Abbas. 4203.

∴ ∴

∴ ∴

c Recentiores.
Aliqui, 3974 menſ. 6 dies 10.
Alij. 3954.
Nonnulli, 3960.
Quidam, 3969.
Marianus Scotus, 4182.
Alij præfinitè, 4000.

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴ ∴

rationem laudat, tanquam ei congruentẽ, quę in Græcorum Horologio, & Cyclo Paſchali ibidẽ deſcripto notatur, & quã Cedrenus, Zonaras, Nicetas, ſexta Synodus in Trullo, Nicephorus ipſe Chronographus, quem luculentis notis illuminauit, & vno verbo Græci omnes hodie ita ſequuntur, vt frequentius per hos mundi, quàm per Chriſti annos tempora conſignent. Nam eam examinat ad corruptiſſima Septuaginta interpretum exemplaria. Plurimum tribuo Septuaginta interpretibus, ſed incorruptos eos nobis exhibeant. Corruptos enim negare non poſſunt, ſiue quia res ipſa cum Hebraïco comparata loquitur, ſiue quia Eccleſia editionem D. Hieronymi, vt ipſemet Contius fatetur, præfert, in his & aliis ab hac Græca editione mirabiliter diſcrepantem.

Præterea veteres labũtur, quia annos Hebręorum ſupputarunt quaſi lunares, vt Iunius Africanus lib. 5 de ratione tẽporum, Hippolytus Martyr in temporum canonibus, *Euſ. lib. 8 de Demõſt. Hieronym. in 9 cap. Dan. Aug. epiſt. 78. Beda in comment. 2 lib. Ezr. cap. 16.*

Noſter calculus qui eſt an. 4121, menſiũ 6, dierum 16, hos ſuperat vno cẽtenario & paucis aliquot, quoniam (vti antea dictum eſt) ſimpliciter accipimus locum Exodi cap. 12. quo dicitur Iacobæos in Ægypto manſiſſe 430 an.

c RVRSVS cauſa controuerſiæ, quæ inter Hebræos, Nos, & recentiores Latinos cernitur, pendet ex 70 annis captiuitatis Babylonicæ & Hebdomadis 69 Daniëlis, dum alij aliunde illas incipere coguntur, quòd ſecuti vitioſas diſcrepantẽſque Græcorum & Latinorum hiſtorias, 200 & amplius annos falsò, vt ſupra docuimus, imperio Perſarum tribuant. Hoc enim cõſtituto, compelluntur multò poſt Cyrum Hebdomadas auſpicari, vt illę prę finitè cadant in necem Chriſti.

R. Iacob poſteriore tomo ſui Talmud. pag. 10, col. 4. has & alias ſupputationis Hebraïcæ cauſas apetit, vbi & quartum mũdi millenarium in annum templi euerſi 142, qui eſt nati Dom. 215 confert. Quod congruit calculo Seder Olam.

Ob eas igitur cauſas tot ferè inuenies de annis mundi ſententias, quot ſunt ſcriptores. Sed comparanti loca ſcripturarum, quæ annotauimus, ſpero noſtram habitum iri omnium ſimpliciſſimam, & maximè ſemotam ἀπὸ τῶν ἐρίδων καὶ μαχῶν νομικῶν.

Vbi mihi non diſplicet Philaſtrius, qui in hæreticis numerat eos, qui tempus annorum mundi ab orbe condito certo conſtare pronuntiant, perinde ac iſtos, qui aſſerunt illorum numerum penitus eſſe incertum. Nam quod parum diſtat, diſtare non videtur.

De qua re Diodorus Cyzicenus tempore Iuliani & Valentis Impp. librum ſcripſerat, εἰς τοὺς προφήτας χρονικὸν διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ τῶν χρόνων. *Suidas in Diodoro.*

Quod ſic planius mecum inductione per ſingulas 6 ætates diſcurrens concipies.

In prima ætate, quæ eſt mundi Originarij nullus eſt nodus propriè. Nam quod ei ſuperaddunt Græci annos 700, plus minus, corrupta illorũ exemplaria nihil debent veritati Hebraïcæ decerpere.

In ſecunda Diluuij ſcrupus etiam nullus hæret, niſi iuxta eoſdẽ Septuaginta, qui pro annis 292 habent corruptè 1170, aliâs 942. Nam in exemplaribus Græcia eſt magna numerorum corruptela, vt proinde variæ colligantur ſupputationes. Sed is error apertè corrigitur, per certa & diſtincta Patriarcharum tempora, *Gen.5, 7, 11 & 12.*

Aliqui temere addunt ſcrupulum de natiuitate Arphaxad, detrahentes annum vnum, de quo pag.29, & Abrahæ, ſuperaddentes annos 60, de quo pag.37.

Circa tertiam Patriarcharum vnica verſatur quæſtio, de tempore habitationis Iſraëlitarum in Ægypto, quæ continet differentiam annorum ducentorum. Nam vulgo aïunt Iſraëlitas duntaxat manſiſſe in Ægypto an. 230. Alij, quos ſequor, 430, vt verba ſcripturæ Exod.12 penitus retineãtur, & tempus habitationis, à deſcenſu Iacob in Ægyptum numeretur, non à prima Abrahæ migratione è Charan.

Quartum Iudicum nullam quæſtionem recipit, quia diſertè 480 annis *3 Reg.6* concluditur, niſi in ſubductione membratim demonſtranda.

Quinta Regum nullam etiam, vel perexiguam admittit, cámque exorientem è collatione Regum Iſraël cum regibus Iuda, quoniam certiſſima ſerie, ſine vllis ambagibus & interuallis, deducitur per Regum Iudæ tempora libris Regũ & Paralip. definita. Quare indoctè Shubertus quidam Spirenſis miniſter nodum in ſcirpo quærens, ſeriem annorum ab ædificatione templi ad deſtructionem eiuſdem, reponit inter Chronologorum ſcrupulos. Aperte enim Scriptura docet quandiu quiſque regum illorum regnauerit vſque ad vndecimum Sedechiæ, quo æquatum ſolo tradit templum, nempe anno 430 menſe 6, poſtquam fuiſſet cõſtructum. Philo quidem 440 numerat, Euſebius 442, Ioſephus 470, aliqui 427 ſed differentia non eſt tanta, vt propterea deductus è ſcriptura Calculus dubitationem debeat gignere. Deinde potuerunt labi ſubducẽdo, potuerunt & eorum libri corrumpi, vt in numeris ſolet facilè accidere.

In ſexta captiuitatis duplex ineſt ſcrupulus. Prior vbi ſeptuaginta anni captiuitatis debeant incipere, an à Iechonia, vt ego contendo, fretus ſimplici Ieremiæ & Matthæi authoritate, an ab vndecimo Sedechiæ, vt plerique, quod tamen diſcrimen eſt duntaxat annorum vndecim. Poſterior vbi & ipſæ Hebdomades Daniëlis debeãt initium figere. Eſt quidem ſimplicius & Daniëlis loco propinquius, vt à primo Cyri anno incipiant,

Anni Chriſti.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		DE SCRVPVLIS	
33	782		4122
		CHRONOLOGORVM.	

Anni Christi. | Anni vrbis cõditæ. | Anni mundi.

piant, ilico poſt ſeptuageſimũ illum captiuitatis annum, eodem ferè tẽpore, quo Angelus Danieli apparuit, & tam ſuaue ſacramẽtum reuelauit.

At non deſunt qui interuallũ multorum annorum conſtituant inter finem captiuitatis Babylonicæ, & promulgationem edicti de vrbis reædificatione, atque initium earum ſumant à 20 anno Artaxerſis Longimani.

Eo enim anno etiam exiit ſermo, vt reædificaretur vrbs, *2 Ezra 2.* Alij à ſecundo eiuſdem Longimani, alij à ſeptimo eandem ob cauſam. Alij à quarto Sedecbiæ, omnium quidem alieniſſimè: ſed tamen etiam ſuperiores potius confuſam & ſuppoſititiam ſeriem regum Perſicorum & opinionem è profanis hiſtoricis anticipatã ſequuntur, quàm veritatem.

Qui ſcrupulum mouent de menſibus, inſcitè faciunt.

Noſ ad Chriſtum { natum 4090. / paſſum 4122.

Etſi enim menſes Scripturæ Lunares ſunt, eius tamen anni in Solaribus haberi debent. Nam etiamnum hodie Hebræi, tertio quoque anno & interdum ſecũdo, quando vſus expoſcit, vt ratio Lunæ, motui Solis reſpõdeat, vnã Lunã ſiue Lunarẽ menſem, intercalãt, illúmque annum menſium tredecim, extremo (quem Adar nominant & in noſtrum Februarium ferè incurrit) cum hac copula, *Veadar*, reperito faciũt. Quamquã etiam primus poteſt repeti, vt menſis intercalaris, ſiue inſititius ſit *Venisan*, qui & Martius. Ita enim ſolebant veteres dicere, vt Talmuditæ narrant.

Niſan autem idcirco in Martiũ confero, quia initium eius aliquando prçcedit, aliquando ſequitur çquinoctium vernum, in noſtris Faſtis, 21 die Martij fixum, quatenus ſcilicet annus Embolicus propè vel longe fuerit. Alioqni eius pars & quidem maior, aliquandò in Aprilem cadit.

Vt & alij eorũ menſes duobus noſtris reſpondere ſolent eodem modo & ob eandem cauſam, nempe Iiar, Siuan, Tammuz, Ab, Elul, Tizri, Marheſũan, Kiſleu, Teuet, Sheuet, Adar.

Sic Arabes apud Ioan. Leonem in deſcriptione Africç pa. 42. Nam ſex menſes habent triginta dierum, ſex 29 qui reddunt dies 354. Qui numerus à noſtro ſolari anno, ſuperatur diebus vndecim.

Qui quidem vndecim dies tertio quidem anno cõiuncti conficiunt triginta tres, at eorum tres ſeruantur & reiiciuntur in ſequentes annos, quouſq; Luna & Sol decimo nono an. redeãt ad idem pũctum per ſex alios embolimos, ſiue per ſex alios menſes intercalatos annis 6, 8, 11, 14, 16, 19. Hi enim ſunt embolici.

Atque ita Hebræi ſeptem emboliſmos ſingulis nouemdecim annis conſtituunt, nempe tres ſingulis octo annis. Nam in circulo decemnouennali emboliſmus eſt ſeptem menſium.

Quod à patribus acceptum eſſe, ſatis ex Noë hiſtoria intelligitur. Vbi enim traditum eſt Noë integrum annum egiſſe in arca, menſibus duodecim Lunaribus, adduntur reliqui dies, qui vo-

33 | 782 | 4122

câtur ἔπακτοι. *Ingreſſus eſt* (inquit) *Noë in arcã menſe ſecundo, die decimo ſeptimo.* Deinde vbi nominatim facta eſſet mentio ſeptimi menſis & poſtea decimi,& poſt hunc, dierum quadraginta & amplius, ac denique primi menſis. *Egreditur* (ait) *ex arca rurſus menſe ſecundo, die vigeſimo ſeptimo.* Inter ea igitur exacti ſunt menſes duodecim, & accedunt dies decem, qui ter ſumpti, menſem integrum, id eſt, decimum tertium anno tertio reddunt. Quemadmodum nos ſolemus quarto cuique anno inſerere vnum diem ad ſextum Calẽdas Martij, quem ob id biſſextum appellamus.

Sed hac de re ſcribentem in Geneſ. primum caput Iunilium Epiſcopum Africanum audi. Luna cum duodecies ſpatia ſui curſus peregerit, annum facit communem dierum 354, & vt anno Solari poſſit concordare circuitis, tertio cuique vel ſecundo anno, tertium decimum addit menſem, quem Emboliſmum vocant noſtri calculatores, & fit dierum trecentorum octoginta & quatuor. Atque hæc quidem ille præclarè.

Etenim, niſi hæc fieret intercalatio, cùm per legem debeant 14 die mẽſis Niſan feſtũ paſchæ celebrare, neceſſe eſſet, vt ſequenti anno diebus vndecim, paſcha ipſum anteuerterẽt. Tertio anno aliis vndecim, atq; ita retrorſum verſus, quovſque in Auguſto vel Septembri celebrarent. Falſi igitur ſunt Iulius Africanus, Euſebius Cæſarienſis, Auguſt. epiſt. 78, & plerique veterum, qui ex eo, quòd menſes Hebræorum Lunares erant, exiſtimauerunt ipſorum quoque annos eſſe lunares, qui ſolaribus vndecim diebus contractiores ſunt.

Anni Chriſti.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
		DE SCRVPVLIS CHRGIOLOGORVM.	
3.	782		4122

CHRONOGRAPHIÆ GENEBRARDINÆ
LIBRI SECVNDI FINIS.

GILB. GENEBRARDI

THEOLOGI PARISIENSIS,

DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM PROFESSORIS REGII, CHRONOGRAPHIÆ PARS altera de rebus à Chriſto nato ad noſtra vſque tempora, id eſt, an. 1584, in duos libros diſtincta, & è D. Arnaldi Pontaci Vaſatenſis Epiſcopi Chronologico opere locupletata.

PRIOR DE REBVS OCTINGENTORVM ANNORVM vſque ad nouum Caroli Magni Imperium, & Leonem III. Pont.

Poſterior de aliis octingentis ferè annis ad vſque Gregorium XIII.

His Centuriatorum impietas, mendacia, impoſturæ coarguuntur & doctrinæ Catholicæ continuatio ad ſingulorum ſæculorum coronidem oſtenditur.

PARISIIS,

Apud Ægidium Gorbinum anno Domini 1584.

CLAVDIO BVRGESIO CONSILIARIO REGIO, SVMMI SENATVS APVD DIVIODVNENSES PRÆSIDI GILB. GENEBRARDVS

Theologus Pariſienſis, Diuinarum Hebraïcarúmque literarum profeſſor Regius

PROFERIMVS etiam, ornatiſſime BVRGESI, duobus libris alteram partem de nouo Teſtamēto recērioribus hiſtoriis, ſatis pro noſtro inſtituto copioſam & locupletem: ac eam pro tua candida erga nos voluntate & ſtudio, pro tuo item erga religionē & literas ardore dedicamus. Illam quidem ante annos ſedecim magna ſui gloria & facultate Arnaldus Poraeus familiaris olim meus & ſtudiorū comes, hodie Vaſatēſis Epiſcop. venerabilis miraculo ingenij & literarum, venerabilior virtute & moribus cōſtruxit, & ita conſtruxit, vt in eo genere, nihil queat inueniri, perfectius. Verum quoniā aliud eſt Centuriatorū veſtigia carpere, vniuerſum Theologicę hiſtoriæ & doctrinę corpus ab iſtis deprauatū reſtituere, ſingulari iſtorum peruerſitati aduerſis rationibus & modis occurrere, aliud breuem Chronologiā ſcribere, ſimplicémq; rerum à Chriſti ortu actarum faciem proponere, hāc ei palmam deferens, me ad illa confero, formam ſcribendi immuto, Methodū meo propoſito ſeruientem capto, cuius ideo guſtum initio operis prębui, nouam materiā adhibeo, animum conuerto ad præſtigia Cēturiatorum diſſoluenda, quòd meo conſilio id purem commodius, noſtríſq; ſtudiis congruentius. Quo autē illi ſuus conſtet labor, & fœlicia ipſius ſcripta fructū perpetuū rei Chriſtianę afferāt, ad quam tuēdam ſe procreatū & Epiſcopum cōſtitutum meminit, eum obteſtor, vt ſuū opus ab omnibus vehementer expetitū, diu à bonis & doctis expectatū, à me maximi ſemper factū, primo tempore emittat, neq, tandiu poſt tot editiones deſiderari patiatur. Ego interim contra Magdeburgenſiū venena, Hiſtoriarū, Chronologiæq; ſtudioſos muniam, ne eorū potionibus imbuantur, néve prius falſis & fabuloſis corrūpantur, quàm vera, genuináq; deguſtēt. Si quid compendij inde in Eccleſiā redūdet, mihi planè ſatisfactū exiſtimabo. Neque enim ſoleo ſcribere, vt mihi nomē parem, quo nihil ſemper duxi ingenuo homine indignius, nihil turpius, animiq; magis anguſti & parui, ſed vt tempus mihi à Deo tributum collocē in his diuinis ſtudiis, quæ tum mihi ædificando, tum alteri iuuando proſunt. Cùm præſertim incidiſſe nos videā in luctuoſiſſima tēpora, quibus nullus virtuti locus, nullus eruditioni honos, nullus Dei metus, nullus religionis amor, nulla pietatis ratio, quódq; lōgè eſt triſtiſſimū, nulla meliorū ſiue ſpes ſiue ſpecies, hæreſeon, Simoniarum, perduellionū, ambitionū, omnis generis ſcelerū furiis omnia peruadentibus, vt bonis & fortibus viris ſit optāda mors, vel certè, ſi ita viuendū eſt, ſint omnia pro ſola Dei gloria, Eccleſię ornatu, repoſita in cælis ſpe, ſimpliciter ſuſcipiēda. Nam profectò ſi tanta animorū cōtentione impij hodie ſtudēt indoctis libris, turbulentis, vanis, futilibus ſcriptis & ſtudiis mortaliū mētes corrūpere, quo non ardore, quo non ſtudio & conatu debemus contēdere, vt ad ſolida ſcripta & vtilia homines cōuertamus, & ingruentē Dei irā à nobis auertamus!

Nolo hanc querimoniam longius producere, ne iſtos offendam, qui quicquid de pietate, artibus & diſciplinis diſſeritur, in earum cultores peruerſè regeſtũt, id in ſuam contumeliam dictum, ſcriptum, actum interpretantes, ad quod minime poſſunt præ ſocordia & voluptatibus, quibus omnino immergi ac obedire ſtatuerunt, pertingere. Satis eſt, vt lectores, ſi qui futuri ſunt, intelligant, me in priore parte laboraſſe, vt verba & ſenſa ſacrorum codicum ſequerer, minúſque longè ab eis abirem, qui vni & ſoli ror veterum ſæculorum obliuionem atque tenebras depellere potuerunt. Poſteriore autem ſtudui, vt purè & fideliter præcipuas res Eccleſiæ atque adeo Mundi deguſtarem, ac recentium ſcriptorum, Germaniæ præſertim Theatra, Chronologias, Hæreſeologias, Centurias magnâ ex parte mendaces, fabuloſas, ex hæretico corruptóque ingenio dictatas abolerem, & quæ duntaxat iſti inchoant, perficerem. Quod non factu difficile mihi ſemper ipſe perſuaſi, quoniam Chronologiæ præſertim, quas nobis magno fumo vendunt, ingentes quidem ſunt mole & numero foliorum, at varietatis rerum inaniſſimæ, paginis ferè conſtantes candidis, ſolo atramento vel minio deliniatis. Hinc quicquid per tot chartarum ſpatia offerunt, duobus aut tribus plenis ternionibus facilè comprehenderis, vt ipſos appareat vel pauca de antiquitate renuiſſe, cuius præcones ſe nobis futuros pollicentur, vel profectò ſtuduiſſe, vt tabulas Mathematicas repræſentarent, in quibus multæ pinguntur lineæ ſine re, aut papyros bene puras & candidas pueris, quò diſcant primos ſcripturæ tractus ducere, emendas exponerent. Cuius rei interdum cauſam prætendunt non ſuam inſcitiam. (Nam omnium rerum ſcientiſſimi haberi volunt) ſed ſæculi infœlicitatem, quòd fuerit exhauſtum hominibus illuſtribus & ſcriptis factíſque poſteritatis recordatione non admodum dignis. Cùm cōtrà, illa ſæcula, quæ vocant infœlicia, ſæpe reliqua & magnitudine geſtorum, & ſummorum virorum multitudine, & ingeniorum admiratione, & viciſſitudinum inſolentia ſuperent. Si non apud Noſtros, qui aliqua tempeſtate ſegniores eſſe potuerunt, at apud Græcos, Hebræos, Arabas, Perſas, Indos, quorũ commentarios prius debuerant conſulere, quàm ita audacter pronuntiare. Prætereà iſtorum fabri, vt ſunt hæretici, ita præ faſtu nullos alicuius notæ, vel pauciſſimos, idque contemptim & perfunctoriè legunt, ſunt indocti & inelegãtes, & ſi cum minimo Catholico conferantur, qui dextrè hæc tractare valeat, pluſquam pueri, quemadmodum iam contra quendam apoſtatam Schekium planiſſimum feci, & ſuperiore biennio cuidam Lamberto Danæo olim Caluini, hodie reliquorum Miniſtellorum paraſito oſtendi, qui, dum iuxta Micheæ verbum, propter panis buccellam & vini patetam ſtillat, dum ſuæ ſectæ hominibus virulentiam ſuam ad blaſphemandũ conducit, dum denique in cælum ponens os ſuum & linguam per terram traducés, etiam in S. Trinitatem furit miſer, id quodam fœtido & Sabellium putenti ad me reſponſo inficiari auſus eſt. Quod cuiuſmodi ſit ex eo odorari potuiſti, quòd vix quinque quaterniones capiat, & tamen ad fabricandum omnium Miniſtrorum ſymbolo, nouem continuis annis, & menſibus quatuor opus habuerit.

Verum

Verum de hoc nuper ſatis Franc. Iordanus Theologus Pariſienſis, qui ipſum cum vniuerſo Caluinolatrarum grege manifeſtiſſimo Sabellij furore agi docuit, Geneua in Belgium depulit, ſpe ſuccedendi Bezæ, qui cenſeri Sabellianus nullo modo ſuſtinet, deijecit. Interim quia Chronologia non ad plenā hiſtoriæ ſcriptionē pertinet, ſed eſt potius quædā hiſtoriarū imago & breuiſſima temporum cōmemoratio, quemadmodum Caſſiodorus vir vario doctrinarum genere inſignitus libro de inſtitutionibus diuinarum literarum retulit: iſta aduerſus iſtos tractate, qui vniuerſam penè antiquitatem ignorant, ac in eo ſuæ inſcitiæ non obſcura argumenta iamdudum præbuerunt, an ſit operoſum, ipſimet loquantur ac videant. An verò conſequar, tu integerrime Burgeſi, cæteríque eruditi Catholici cenſete, & ſi commodum duxeritis, mutate, addite, demite, ornate, perficite. Etenim aliorum cenſuræ nihil me ſollicitant. Hæc autem omnia ad te idcirco Lutetia in Burgundiam tranſmittimus, quoniam te noſtræ muſæ oblectant, ac vt tuarum ad me ſuauiſſimarum literarum verba vſurpem, eas communi illo ſtudio, quod veluti virtuti & doctrinæ debetur, diligis. Denique quoniam amoris hiſce annis inter nos diuina, opinor, virgula excitati, quotidieque occulta quadam flammula creſcentis ſymbolum cœlatum, ſignatúmq; in poſteritatem extare cupio. Quem quia perpetuum tibi polliceor, tu me eo viciſſim in ſempiternum etiam atque etiam complectere, vt vel ipſa mors, quæ piis eſt ad beatam immortalitatem tranſitus, tam ſanctum mutuæ noſtræ charitatis vinculum, in cæleſte domicilium ſecum portet. Vale, & Deum vniuerſi conditorem ſemper habe propitium. Lutetia, Calend. Februarij,

1584.

Libri Tertij Periocha.

a HOc primo centenario pax per orbem. Euangelij lata propagatio.
Iudæorum calamitates variæ.

Eius Pontifices poſt Chriſti mortem quatuor vſque ad Clementem Romanum.

Imperatores Auguſtus, Tyberius, Caïus, Claudius, Nero, Otto, Galba, Vitellius, Veſpaſianus, Titus, Domitianus, Nerua.

Præcipui ſcriptores ſacri, Apoſtoli, Euangeliſtæ, Clemens, Linus, Hierotheus, Dionyſius Areopagita, Ignatius, Martialis, Hermes, Polycarpus, quibus accedunt Philo, Ioſephus, &c.

Profani etiam ſua ſerie infrà per Chronographiam memorabuntur.

Hæretici, Simō Magus primus hæreſiarcha, Pſeudoapoſtoli, Sacramentarij, de quibus Ignatius ad Trallianos, citante Theodorito, Menandriani, Ebionitæ, Cherintiani, Nicolaïtæ, Alexander, Philetus, Hymeneus.

Cum Simone Mago, Pſeudoapoſtolis, Sacramentariis Caluinitæ aliqua habent communia.

b PERSECVTIONES exardeſcunt Traiani, Adriani, Antoninorum, &c. Literæ florent, precipuè Philoſophia, Mathemata, Medicina.

Pontifices vndecim vſque ad Victorem Afrum.

Imperatores. Traianus, Adrianus, Antonini quatuor, Pertinax, Iulianus, Seuerus.

Secundi ſeculi ſcriptores præcipui. Iuſtinus Martyr, Rhodo, Aſianus, modeſtus, Melito, Philippus Cretenſis, Muſanus, Dionyſius Corinthius, Athenagoras, Apollonius Senator, Ireneus, Theophilus Antioc. Egeſippus, Apollinaris Hieropolitanus, Victor Pap. Agrippa, Caſtor, Pātenus philoſ.

Heretici, Saturninus, Baſilides, Carpocrates è quo, Gnoſtici. Iudaïzantes, Nazarei, Cerdon, Archontici, Valentinus, Ptolomæus, Marcus, Marcion, Hermogenes, Apelles, Bardeſanes, Colobarſus, Ophitæ, Caïnitæ, Sethiani, Lucianus, Seuerianus, Tatianus, è quo Encratitæ, Adamiani, Aſcodrogitæ, Alogi, Montanus, è quo Caraphryges, Homouſiaſtę, Valeſij, Falſi martyres, Pepuziani, Prodicus, Angelici, Quintiliani, Artotyritæ, Quartodecumani.

Iudaïzantibus & Nazareis Caluinitæ in aliquibus aſſentiuntur.

c FACTIONES, Bella ciuilia in orbe Rom. Perſecutiones Seueri, Maximi, Decij, Valeriani, Aureliani, Diocletiani, Mazimiani in Eccleſia.

Multi motus in orbe Perſico.

Pontifices, quindecim vſque ad Marcellinum.

Imperatores, Caracalla, Heliogabalus, Alexander Mammeæ, Maximinus, Pupienus, Balbinus, Gordianus, Philippi, Decius, Hoſtilianus, Voluſianus, Valerianus, Galienus, Claudius, Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus, Cari, Diocletianus, Maximianus.

Tertij ſec. ſcriptores præc. Clemens Alex. Caius, Origenes, Tertullianus, Ammonius, Minutius Fœlix, Greg. Neocæſarienſis, Tryphon, Hippolytus, Iul. Africanus, Cyprianus, Cornelius,

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

SEPTIMA ÆTAS ſiue vltima Chriſti & Eccleſiæ. Nam poſteriora hæc à Chriſto tempora, Scriptura vocat nouiſſima.

A Nato Dom. ad hæc tempora numerãtur anni 1584. Summa ergo annorũ ab orbe cõdito ad annũ Dom. 1584. quinque mille ſexcentorum ſeptuaginta trium. 1673.

Hanc vltimam ætatem in duos libros diſtinguimus. Prior hiſtoriam octingentorum annorum vſque ad Caroli Magni imperium perſtringit. Poſterior totidem ferè reliquorũ curriculum delibat ad nos vſque. Octingentos primos ſic perſequimur, quòd ſingulis centum annis inſignes vices Mundus habuerit.

Primi ſæculi initium.

1 a *A Chriſto naſcente ad primum Traiani principatum & Ioannis Euãgeliſtæ mortem an.* 100.

Secundi ſęculi initium.

100 b *Annus Dom. 100, quo Traianus init imperium & Ioannes Euang. moritur.*

Tertij ſæculi initium.

200 c *Annus Dom. ducente-*

Anni Christi

ſimus, quando primum poſt Apoſtolorũ tempora cõcil. Ceſarienſe in Paleſtina coiit, & Artaxerſes Perſa nouum apud Perſas imperium condidit ſublato Parthico, vſq; ad Saracenos.

Quarti ſæculi initium.

300 d *An. Dom.* CCC. *quo Conſtantius Conſtantini Mag. Pater Cæſar eſt conſtitutus.*

Quinti ſæculi initium.

400 e *An. Dom.* CCCC. *quo præfinitè Arcadius & Honorius adeunt imperium, Ambroſius moritur, Chryſoſtomus & Auguſtinus fiũt epiſcopi.*

Sexti ſæculi initium.

500 f *An. Dom.* CCCCC. *quo S. Symmachus pontificatum ſummum adit, & Talmud à Rabbinis abſoluitur.*

Anni mundi.

nelius, Lucius, Stephanus, Dionyſius Papæ, Dionyſ. Alexandrinus, Methodius, Malchión Presbyter, Dorotheus Presbyter, Pamphilus, Arnobius Lactantij præc.

Heretici, Proclus, Apoſtolici, Beryllus, Arabici, Sãpſęi & Helceſatæ, Theodotiani, Meletiani, Noetiani, & Nouatiani, ſiue Cathari. Sabelliani ſiue Patripaſſiani. Pau. Samoſatenus, Manichæi, & Cubrici, Apocratitę, Dicatitę, Catharıſtę, Abſtinentes, Donariſtę, Hieracitę. Ecetę, Gnoſimachi, Thnetopſychi, Chriſtolyti, Ethnophrones.

Aliquot errores Procli, Nouatianorum, Sabellianorum, Samoſatenorum, Manichęorũ, Donariſtarum Caluinitę rennuant.

d CONSTANTINI Magni conuerſio.

Romanum imperium ex perſequente Chriſtianum.

Chriſtus vbique floret, etiam in Indiis.

Eccleſię de Idolis triumphus.

Diaboli Zizania hęreſes. Doctores innumerabiles.

Põtifices decem vſq; ad S. Syriciũ Damaſi ſucceſſorem.

Imperatores. Conſtantius, Conſtantinus Mag. Eius filij, Iulianus, Iouinianus, Valẽtinianus, Valens, Gratianus, Valentinianus 2. Theodoſius maior.

Quarti ſæc. Scriptores præcipui. Athanaſius, Lactantius, Emiſſenus, Iuuẽcus poëta, Ioa. Clymachus, Epiphanius, Damaſus, Gregorius Naziãzenus, Greg. Nyſſenus, Baſilius, Euſebius Cęſ. Hieronymus, Cyrillus Hieroſ. Hilarius, Theophilus Alex. Palladius, Pacianus, Fœbadius, Philaſtrius, Optatus, Amphilochius, Didymus, Ruffinus, Ephrem, Eutropius, Prudentius poëta & alij innumerabiles.

Heretici, Coluthiani, Parermineutæ, qui perperã ſcripturas interpretantur. Euſtachiani, Meſſaliani, ſiue Euchitæ, Anthropomorphitæ, Aſteriani, Ariani, Macedoniani, Luciferiani, Marcellus, Photiniani, Aerius, Apollinaris, Iouinianus, Seleuciani, Aëtiani, qui & Eunomiani & Anomæi, Priſcillianiſtæ, Vigilantius, Martianus, Heluidius, Collyridiani.

Caluinitæ in multis communicant cum Arianis, Euſtachianis, Aërio, Iouiniano, Meſſalianis, Vigilantio, Martiano, Heluidio.

e IMPERII per Barbaras nationes laceratio, Gothos, Vandalos, Francos, Hunnos, Burgundos, &c.

Variorum regnorum origo.

Põtifices, duodecim vſq; ad S. Anaſtaſ. Gelaſij ſucceſſorẽ.

Imperatores. Arcadius, Honorius, Theodoſius minor, Valentinianus 3. Martianus, Leo, Maiorianus, Zeno, Anaſtaſius.

Quinti ſæc. doctores præcipui, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Innocentius. Cyrillus Alex. Syneſius, Marcus Eremita, Theodoritus, Poſſidius, Heſychius, Iunilius, Leo Mag. Gelaſius, Primaſius, Eucherius, Proſper, Salonius, Sedulius, Hilarius Arelat. Vincẽtius Lirinen. Paulinus, Sulp. Seuerus, Caſſianus, Maximus Taurinẽſ. Socrates, Sozomenus, Oroſius, Chromatius, Petrus Chryſologus, Proclus Conſtant. Paſchaſius, Idacius, Gennadius. D. Benedictus, Marcellinus comes, Saluianus.

Heretici, anno 400. Pelagiani, Abeloitæ, Nazareni, Prędeſtinati, Neſtoriani, Pſeudomoſes Cretẽſis, Eutychiani, Gainitę, Ibas, Diacrinomeni ſiue hęſitantes.

Caluinitę in aliquibus capitibus ſequuntur Pelagianos, Prędeſtinatos, Neſtorium.

f DEI flagella per Romanũ imperium, Totilas, Slaui, de quibus Saluianus.

Monachorum doctoribus ſuccedentium ſanctitate illuſtrium ſæculum.

Pontifices quatuordecim, vſque ad Gregorium Magnum.

Imperatores. Iuſtinus ſenior, Iuſtinianus, Iuſtinus iunior, Tyberius, Mauritius.

Sexti ſeculi ſcriptores præcipui. Symmachus pont. Fulgentius, Auitus, Ferrandus, Alcimus, Maxentius, Hormiſda, Boëtius, Euodius, Caſſiodorus, Iuſtus Orgelitanus, Fortunatus, Sidonius Apollinaris, Greg. Turonenſis, Greg. Magnus. Olympiodorus, Andreas Hieroſ. Gildas, Ruſticus. Iornandes Gotth. Epiſc. Euagrius, Procopius, Victor Vticenſis. Fauſtus Rhegienſis, Theodulus, Thalaſſius. Nicephorus Cartophylax, Michael Syngelus.

Hæretici. Eutychianorum ſectæ duodecim. Seueriani, Tritheïtæ, Theopaſchitæ, Xenaias, Acephali, Aphthartodocetæ, Monophyſitę, Sadducęi, Anabaptiſtę, Agnoetæ, Iacobitę, Cononitę, Gaiani.

Caluinitæ accedunt ad Xenaiam, Agnoëtas, Monothelitas.

g MAHOMETIS & Saracenorum Apoſtaſia orbem terrens.

Germania & vicinarum gentium Septentrionis conuerſio tentata per Columbanum, Gallum & eius inſtituti ſocios.

Pontifices viginti vſque ad S. Sergium Antiochenum.

Imperatores. Phocas, Heraclius, Conſtantinus eius f. Heracleonas, Conſtans, Conſtantinus Pogonatus, Iuſtinianus 2. Leontius ſiue Leo 2.

Septimi ſeculi ſcriptores præcipui. Ioannes Conſtant. Iſidorus Hiſpalenſis, Clemens Arelatenſis, Adelmus, Iulianus Pomerius, Ildephonſus, Cęſarius Arelatenſ. Theodorus Cantuariēſ. Mandulphus Scotus. Leo. 2. Sophronius Hieroſ. Simon Metaphraſtes.

Hæretici. Monothelitæ, Chazinzarei, Theodoſiani, Tetraditæ, Armenij, Mahomet Pſeudoproph. Baïras, Theocatagnoſtę, Agareni, Charurgitę, Lampetiani, Agonichytę, Aginnenſes, Maronitæ.

Caluinitæ. Tetraditarum, Mahometis, Lampetianorum aliquot errores amplectuntur.

h TVRCARVM in Aſiam, Arabiam, Africam, & inſulas maris Med. infuſiones.

Mahometis ſecta mire augetur.

Octaui ſeculi Pontifices tredecim vſq; ad Leonem tertiū.

Imperatores. Abſimarus, Iuſtinianus 2. iterum, Philippicus, Artemius, Theodoſius 3. Leo Iſaurus, Copronymus, Leo eius f. Irene cum filio Conſtantino.

Scriptores præcipui. Beda, Ioan. Damaſcenus, Maximus Monachus, Gregorius Cyprius, Germanus Conſtant. Coſmas Hieroſ. Ioan. Hiſpalenſis, Tharaſius, Vvalafridus Abbas, Albinus, ſiue Alcuinus, Aponius, Bonifacius Mogunt. Paulinus Aquileiēſis, Paulus Diaconus, Zacharias pap. Theophylactus Antioch. Iſuardus, Vvalafridus. Carolus Magnus, Ambroſius Ausbertus.

Hæretici. Iconomachi. ſiue Iconoclaſtæ. Fœlix Vrgelitanus & Eliphādus Toletanus, è quibus Fœliciani. Pauliciani ſiue Paulijoannitę, Athingani, Gnoſimachi.

Caluinitę ſunt Iconomachi. Catholicos cum Paulicianis vocant Romanos, ſe vero Chriſtianos ſiue Euangelicos.

i Hoc nonum ſæculum ad ſequentem librum pertinet.

GILB.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Septimi ſæculi initium.

600 g *An. Domini* DC. *quando Phocas imperium ſuſcipit, & iuxta quoſdam, infœlix Mahometes naſcitur.*

Octaui ſæculi initium.

700 h *An. Dom.* DCC, *quando Arabes capta Africa imminent Hiſpaniæ & Occidētalibus Europæ regnis.*

Noni ſæculi initium.

800 i *An. Dom.* DCCC. *quo nouum Occidētis imperium Carolus Magnus condit, & Egbertus regnū Anglicum.*

Quæ ſic membratim demonſtrari poſſunt.

GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS, DIVINARVM HEBRAICARVM'QVE LITERARVM PROFESSORIS REGII CHRONOGTAPHIÆ LIBER TERTIUS.

Anni Christi.		Anni mundi.
	SEPTIMÆ ÆTATIS,	
	Quæ incipit anno mundi 4089, pars prior, à Domini ortu ad nouum Caroli Magni imperium per an. 800.	
	PRIMVM SÆCVLVM.	
	a CHRISTVS IESVS Pōtifex Maximus & Æternus, vixit an. 32.	4089 *ſine* 4090
32	Menſ. 3. dies. 10.	4121
	Octauio Auguſto & Claudio Tyberio an. 23. ex ordine ſucceſſionis imperatoribus Romanis.	

a CHRISTVS Dominus è tribu Iuda naſcitur in Bethleē Iudę, anno Mundi 4089. 8 Calendas Ianuarij media nocte, anno imperij Auguſti 41 complete, & 42 ineunte, Herodis 33. Baazenæ Æthiopum regis priuio. Vrbis 752. Coſſ. C. Cæſare Octauio & M. Plautio Syluano, quo Iani portæ tertio ſunt clauſæ & orbis nunquam extitit paçatior. Aëra 38. Indictione 4. (*Beda & Dionyſ.*) an. 4. & vltimo Olympiadis 194. Clogij Sycambrorum ſeu Otientalium in Germania Francorum Regis anno 10. *Tritemius, & Anſel.* Patitur Tyberij 18. Olymp. 202 anno quarto. Vrbis 784. Mundi 4121 menſ. 6. die 16.

Æternus ſacerdos & rex Iudæorum ac gētium à Deo promiſſus, à Moſe figuris plurimis præſignificatus, à Prophetis ac Sibyllis prænuntiatus, à ſanctis & piis pro ſalute hominum expectatus, Dauidis regis filius ſecūdum carnem per virginem de ſtirpe Nathan filij ipſius (*1. Par. 3.*) per patrem adoptiuum Ioſephum de Salomonis regis progenie.

Eſt ergo ille ſummus pontifex in ęternū, ſemetipſum quotidie offerens pro nobis, per ſe quidem in cælo, per ſuos verò miniſtros in terris. Quare non habet ſucceſſores, quòd in æternum maneat Heb. 7. At habet vicarios & miniſtros, inter quos primatum obtinet Petrus & Petri ſucceſſores Romani pontif. vt tota, nemine dempto, ſenſit & conſenſit antiquitas. Tertull. in Apolog. pag. 105 Paulum Chriſti vicariū appellat, qui tamē Petrum habuit vel æqualem, vel certe ſuperiorem. Quapropter nos multo magis eum Chriſti vicarium appellabimus, eiuſque ſucceſſionem recenſebimus ad ſæculorum extremum duraturam, vt vnam è certis Eccleſiæ dotibus (ita eius notas vocat Optatus) quæ nos in Catholicæ gremio iuſtiſſimè teneat. *Aug. contra Manich. fundamentum, ca. 4.*

Cuius cauſa veteres Romanum vocant Pontificem Maximum, Epiſcopum Epiſcoporū, bonum paſtorem, Benedictum Papam, Apoſtolicum, &c. Sic Tert. lib. de pudic. his omnibus titulis eum inſignit. .1.13.21.

Hieruſalem primarium Eccleſiæ ſuæ thronum minimè conſtituit, primùm quia propter huius populi perfi-

diam & ſcelera, eam paulò pòſt à fundamentis euerſurus erat. Hoc enim citra diſpendium nouellæ plantationis vix potuiſſet contingere.

2 Quia primatus ſacerdotij Leuitici illic locatus erat. Nam quoniam hoc genus ſacerdotij tollebatur & Eccleſiaſticus veteris populi ordo, ceremonię, ritus, liturgia commutabantur, locum etiam mutatum decuit, vt cuncta eſſent noua, nec Synagogę magnum ſupereſſet veſtigium.

3 Ne Eccleſię locus videretur neceſſario Iudęæ fixus & alligatus.

4 Ne gratia concluſa & circumſcripta putaretur, vt olim Iudęę limitibus, ſed potius ſparſa per vniuerſum orbem, gentibus eius participibus atque cohęredibus.

5 Vt implerentur prophetię canẽtes Deum ſuo Chriſto daturum gentes in hęreditatẽ & in poſſeſſionem terminos terræ, efficiendo Eccleſiam è Iudaïca Catholicam, id eſt, vniuerſalem.

Romę autem potius, quàm alibi collocauit, primùm vt Eccleſia magis eſſet Catholica ſiue vniuerſalis. Tum enim Roma communis erat vrbs orbíſque epitome, vt à Dione ſcriptum eſt, ac eius imperio, iure, vel fœdere orbis terrarum gaudebat penè vniuerſus, ſaltem cognitus & perluſtratus. *Florus ſub finem lib. 4.*

2 Vt de mundo mundíque principibus victoria eſſet nobilior & illuſtrior. Roma enim tunc caput erat mundi, pręcipua Idololatrię propugnatrix, Satanę ſedes primaria, ex qua manabant edicta aduerſus Eccleſiam & regnum Chriſti. Magna igitur victoria, vt vbi Satanas, idololatria, peccatum pręcipuè regnabant, illic potiſſimum vincerentur. Vt vbi hoſtes Chriſti potentia & opibus valebant, illic ponerentur ſcabellum pedum eius, vt vbi Chriſtus perſecutionem patiebatur pręcipuam, ipſe in eorum medio dominatum figeret.

3 Vt vbi ſuperabundauit peccatum, ibi ſuperabundaret & gratiá.

4 Quia ſub eius imperio fuerat natus, conuerſatus, paſſus, cęteráque humana molitus.

5 Quia eius imperio ſucceſſurum erat regnum Eccleſię ſiue Chriſti. *Dan. 2. & 7.* quod proinde quintum regnum Danielis rectè appellatur à D. Thoma.

6 Quòd Petrus, caput Eccleſię miniſtrum cõſtitutum, illic martyrium fecerit, moriénsq; ſui muneris prouinciam Clementi, Lino, Cleto, eius cathedrę non alterius miniſtris, reliquerit.

7 Ob loci opportunitatem. Illuc enim ad neceſſitates Eccleſiaſticas facile terra marive perueniri poteſt, è ſingulis Eccleſiis per orbem ſparſis.

Die natiuitatis Chriſti mandauit Auguſtus, ne quis Dominum ſe vocaret, ſentiens, credo, verum orbis principem natum fuiſſe, Dei enim cognomentum eſt. *Oroſ. lib. 6. cap. 22.*

Profana ſiue humana Chriſti tempore.

Pantomimorum ſaltatio prius incognita in vſu eſſe cœpit, Pilade & Bathyllo primis eius auctoribus Auguſti tempore. *Zoſimus lib. 1.*

M. Agrippa diagramma terrarum vniuerſale publicauit primus.

Athenodori Stoici conſiliis parebat Auguſtus. *Ibid.*

Arminius rex Cheruſcorum tres Romanas legiones eum

Anni Chriſti. | Anni mundi.

4089

Phraarte 3, Phraarte 4, an. 2. Orode an. 2, Vonone, an. 5. Artabano an. 30.

Baazena Æthiopum rege an. 27. Deinde Lacaſa ſiue Candace filia eius, an. 10.

Euangelium ſecundum & vltimum generale remedium aduerſus idololatriam & peccatum vbique regnans, quo

Regnum Dei & Chriſti per orbem eſfloreſcit multis rerum diſcriminibus & periculis.

Anni Christi. | Anni mundi.

cum Vato Quintilio in ſaltu Teutoburgenſi occidit. Quam poſtea iacturam M. Lollius Germanis domitis reparauit.

4089 Mimatius Plancus Ciceronis diſcipulus, dum comatam Galliam regeret, Lugdunum condidit.

Tyberius Auguſti priuignus mox gener. poſtremo adoptione filius Armeniam occupat, Vindeliciam, Pannonias, & cæteras Thraciæ vicinas Romanas facit prouincias. Germaniam partim ſubigit, partim vaſtat.

Imperator factus, vſq; ad imperij ſui circiter vigeſimũ pace potitus eſt. Nam ſine bellis internis & externis ab Auguſto ſub imperij eius 38. impoſito, indéq; Iano vltimùm clauſo, Chriſti æuum ab illis omnibus quietum manſit, propter Chriſti viuentis præſentem maieſtatem & reuerentiam, etſi id non cogitaret mundus.

Repentinis, reſponſionibus melior, quàm meditatis. Tam rigidis digitis & articulatis, vt malum recens terebraret. *Suet.* vltimo eius anno viſa eſt Phœnix. *Dion.* alij ſub Claudio.

Eius temporibus mota quæſtio, cur oracula deficerent. *Plut. lib. de ea re, ſed cauſam verem non attigit, nempe aduentum Chriſti.*

C. Aſinius orator Aſinij Pollionis f. cuius meminit Virg. diris ſuppliciis à Tyberio necatur. Sic Seianus, qui aliquando reſtiterat, ne Chriſtus inter deos referretur.

Vonones obſes à patre Phraarte Parthorum rege Romanis datus, in regnum repoſcitur. mox ſpretus à ſuis ab Artabano regno exuitur. *Tac. lib. 2. Ioſ. li. 18. c. 7.* an. Chriſti nati. 18.

Parthi etiam Phraartem alterum filium Roma repoſcunt, cui in Syria mortuo ſubrogant Mithridatem Iberum. Hinc bellum inter Parthos, Armenios & Iberos. *Tac. lib. 5,* ſub finem Tyberij, anno Chriſti, 37.

* Chriſti Principes miniſtri & Vicarij viſibilem Eccleſiæ vnitatem & Monarchiam conſtituẽtes hi ſunt.

Titus Liuius hiſtoriographus Patauij quarto Tyberij obiit (*Euſeb. in Chron.*) Hiſtoriam annor. 750. ab vrbe cõdita ad 41 Auguſti, ſiue ad Chriſti vſq; natalem ſcripſit

32 | 4121 libris 140. vel iuxta alios 142. de quibus dũtaxat ſuperſunt 45.

Pompeius Trogus.

Dionyſius Halicarnaſ. Diodorus Sicul. Valerius Max. Auguſto chariſſimus. Corn. Nepos, Dionyſius Afer, Cor. Gallus, Strabo. Xiſtus Pythagoricus naſcitur.

Ouidius poëta quinto Tyberij anno, Feneſtella hiſtoricus obierunt. *Euſeb. in Chron.* Socion philoſophus Alexandrinus Senecæ pręceptor.

Aſinius Pollio primus Romæ bibliothecam publicauit.

* Primum in Chriſtianos bellum (vt Optatus li. 3. loquitur) ſeu perſecutio mota à Scribis, in qua Stephanus moritur primo Aſcenſionis Domini anno. *Act. 6. Euſeb. lib. 2. cap. 1.* Nam ſecundo Paulus conuertitur. *Iſuardus.*

Quanquã perſecutiones vſitatius appellatæ ſint, cum publico imperatorum Romanorum edicto aut iudiciis, aut tormentis, aut vltimis ſuppliciis diuexati ſunt. Cuiuſmodi alij nouem commemorant. *vt Sulpitius lib. 2.* Neronis, Domitiani, Traiani, Hadriani, Antonini, Seueri, Decij, Valeriani, Diocletiani, quę & Maximiani, & Decimam Antichriſti.

Alij rectius vndecim, *vt Aug. lib. 18. Ciuit. c. 52.* Neronis, Domitiani, Traiani, Antonini, Seueri, Maximini, Decij,

Valeriani, Aureliani, Diocletiani & Maximiani, vndecimam Antichriſti.

Nam perpetuo, poſt Romanas hanc ſubiiciunt. Quoniam exinde tranquillis rebus, pace perfruita eſt Eccleſia, neq; vlterius perſecutionē fore credimus, niſi eam, quā ſub fine iam ſæculi Antichriſtus exercebit, Etenim ſacris voluminibus, 10 plagis mundum afficiēdum pronuntiatum eſt, &c. *Sulpitius lib.* 2, niſi quòd Aug. 19 Ciuit. c. 2 in medio hoc reliquit, neutram partem quæſtionis, Sint ne aliæ Antichriſtianam præceſſuræ, aſtruens.

Lacaſa regina Æthiopiæ quatuor annis Chriſto ſuperuixit. A noſtris Candace, quod nomē deinceps multis, reginis Æthiopiæ commune fuit ex *Plin. lib.6.ca.29.* Celebris apud Abiſſinos, quòd Chriſtū publicè, & Eunuchi à Philippo baptizati prædicationem receperit. *Act.8.*

Nam ſic Æthiopia prœuenit, ſiue prœcēdit manus ſuas Deo. Pſ.67.1. prima gentium credidit.

b NEGARE non potes[illegible]te in vrbe Roma Petro primò cathedram e[illegible]palem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput. *Optatus lib 2. contra Parmenianum.* Fœlix Eccleſia Romana, vbi Petrus Paſſioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur. *Tert. de Præſcript. Ambroſ. epiſt.5.* Denique veteres omnes. Quare Caluinus lib.4. Inſt.c. 6. ſect. 15. Propter hunc (inquit) conſenſum non pugno, quin Romæ mortuus fuerit, &c.

Paulus in Epiſtolis nomen Ieſu quingenties vſurpat. Vſque adeo ei erat amabile & ſuaue. Cætera de Paulo lib. ſuperiore. pag. 221. & 222.

Simon Magus, primum baptizatus à Philippo, inter alias hæreſes negat liberum arbitrium. (*Clemens recogn. lib.3.*) fons, radix, atque pater omnium hęreticorum Romam venit ſub Claudio. *Iuſtin. in Apol. Iren. lib.1. cap.19. & 20. & præf. lib.3. Tertul. lib. de hæreſ.* Aiebat nos ſola fide iuſtificari. *Iren. lib.1. cap.20.*

SECVNDVM bellum in Chriſtianos excitatur à Nerone, in eo Petrus & Paulus occubuerunt Romæ eodem anno & die: Philippus crucifigitur Hieropoli. *Egeſ. lib.3. cap.2. Euſeb. 2. cap.25.* Tunc Chriſtiani Romani incendij inſimulati miſeris mortibus inſontes conficiuntur, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, vbi defeciſſet dies, in vſum nocturni luminis vrerentur. *Tacit. li.15. Suet. in Nerone. Pagani & Epicurei.* Per omnes prouincias pari perſecutione imperata. *Oroſ.* Qua S. Martialis Lemouicū, Eucherius Treuiros, Frōto Petragorios, Sabinus & Potentianus Senonas ad prædicandum Euangelium à S. Petro miſſi, paſſi dicuntur. *Turon. in Hiſtor.*

Petrus poſt Chriſtum an.37 vixit. *D. Thomas in Ioan. 21.* Claudio imperante Euodium in Antiochia per manus impoſitionem epiſcopum vrbis deſignauit. *Suidas in voce* να ζωραῖος. Nempe manſit in Iudæa poſt mortem Domini annis quinq;, ſeptem deinde ſedit Antiochiæ, vſque ad ſecūdum Claudij, quo in Vrbem ſedem fixam &

Anni Christi		Anni mundi
	I	
32	b MARTYR PETRVS Bethſaidenſis, Galilæus: primus Eccleſiæ pōtifex Hieroſolymis ſedit an.5, quādiu ferè Chriſto Tyberius ſuperfuit.	4121
37		4126
44	Antiochiæ an. 7.	4133
	Romæ denique an. 24. menſ.5. dies 12.	
70	id eſt, in vniuerſum an.36. menſ.5. dies 12.	4158

Anni Chriſti.

32

Patriarchis.

Alexandriæ Marco Euangeliſta, an.6.
Anniano an.22.

Antiochiæ, poſt ſeptennem D.Petri Cathedram, Euodio, an.23.
Ignatio, an.40.

70

Anni mundi.

& immobilem tranſtulit. Hos annos 12. ſic numerabis.
Tyberius fuit ſuperſtes Chriſto annis ferme ſex. Caligu-
la annis 4. ſucceſſit. Hinc duo Claudij. Reliquos 25. Ro-
4121 mæ degit, niſi quod interdum Hieroſoly. & alio ſe con-
ferebat, prout Eccleſiæ vſus poſtulabat & tum fortaſſe,
quando Claudius Iudæos de Chriſto tumultuantes Ro
ma expulit *apud Suete.*

Nam etiam decimo quarto anno, 1. vltimo Neronis Sacerdotalem cathedram tenębat. *Hiero in Cataloge.* Etſi Epiphan. duodecimo hæreſi 27. Euſebius & Prudentius penultimo velint, vt eodẽ quidem die, quo Paulus, ſed anno innouato & vertente martyrium fecerit.

Vnus vtrumque dies pleno tantum innouatus anno
Vidit ſuperba morte laureatum, περὶ ςεφάνων, *pag.257.*

Petrus in Italia, Paulus in Gręcia, Andreas in Achaia, Ioannes in Aſia, Philippus in Phrygia, Iacobus in Iudęa, Bartholomeus in Scythia, Thomas in India, Mattheus in Æthiopia, Simon in Perſia, Taddeus in Meſoporamia, alter Iacobus in Hiſpania, Mathias in Paleſtina (præſertim ſcilicet) verba Dei intonuit, *Honorius in Pſalm. 18, Orig. Hom. 12. in Geneſ. ad vnum omnes. Trapezontius, libello de hoc dicto. Si ſic eum volo manere quid ad te?*

Petrus Romam venit ſecundo Claudij ad expugnandum Simonem Magum. *Hier. in Catal.* Negat tamen Caluinus in acta c.8. Magum iſtum Romæ vnquam fuiſſe contra omnem antiquitatem, ſeorſum Aug. lib. de hęreſ. Tertul. in Apolo. Euſebium, qui & meminerunt ſtatuę ipſi Romæ collocatæ.

Petrus Roma multos è ſuis diſcipulis factos Epiſcopos, prædicandi gratia in diuerſas prouincias, ſeorſum in Galliam dirigit.

Paulus an. 58. D. Romæ primum prædicauit.

Iacobus frater Domini, & Marcus Euangeliſta Aquilegiæ (quæ ſecunda Roma quondam dicebatur, vbi rogantibus Romanis ſuum Euangelium conſcripſit Græcè, ſiue etiam Latinè, vt volunt Rodulph. *Armacanus lib. 9. de quæſt. Veragenes ſerm. de S. Marco, & Syri vniuerſi,* vt taceam eos, qui Latiuum archetypum adſeruari putant Venetiis in Marcianis theſauris) deinde Alexandriæ Epiſcopus, ann. Chriſti 63, martyrio coronantur.

Præter Ioannem Euangeliſtam Apoſtoli ad vnum omnes martyrio vitam finierunt. *Trapezontius vbi ſupra.*

Matthæus octauo anno ab Aſcenſione ſcripſit Euangelium. Marcus duodecimo, Lucas decimo quinto. Ioannes omnium poſtremus trigeſimo ſecundo pòſt aliorum Euangeliſtarum mortem. *Theophyl. præf.* in Euang.

Solus autem Mattheus Hebraicè, non Syriacè, vt aliqui, non Græcè vt Caluinus impudenter ſentit, primum, quia veteres omnes ita tradiderunt. 2. quia fragmenta, quę ex eo Hieronymus [illegible]at ſunt purè Hebraica.

Quia non tãtum Iudęis & Syris ſcribebat, ſed Orientalibus omnibus, quorum vel vltimi Indi ea lingua vt docta & Grammatica vtebantur, & ad hunc vſque diem vtuntur, Miſſam etiam Hebraïcè canentes, vt ob eam
cauſam D. Bartolomæus videatur, Matthæi Euange-
4158 lium ſecum in Indiam præ cæteris detuliſſe, cuius exẽ-
plar Pantenus Origenis coæuus eo proficiſcens in Ægyptum retulerit. *Euſeb. lib. 5. hiſt. c. 10.*

Quarto, vt inſeruiret Æthiopibus, quibus ſe datum Apoſtolum intelligebat. Æthiopes autem Syriace neſciebant, minus Gręcè, cùm interim in puerilibus ludis, vt & hodie, Hebraïca diſcerēt, quemadmodum nos Latina & Græca. Sic enim Eunuchus ſedens ſuper currum dicitur legiſſe Eſaiam Prophetā Act.8. *Hæc contra turpem ἀγνωσίαν Calnini.*

Petrus Romam venit, Chriſti quadrageſimo quarto, nempe pòſt Aſcenſionem eius vndecimo (completo.) *Euſeb.* Inde quadriennio pòſt Hieroſolymam rediiſſe traditur, quinquageſimo autem ſexto Romam repetiuiſſe, vbi in crucē ſublatus ſit ſexageſimo nono, qui erat Neronis decimus quartus.

Simonem Magum Romæ expugnat, cum primum in eam venit (circiter ann. Dom. 46.) *Euſeb.* vel paulo ante mortem ſuam & Pauli. *Aug. & multi alij.*

Paulo Apoſtolo maior, *Theophyl. Gal. 1.* Sanctorum Apoſtolorū dux, ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡγέμενος Πέτρος. *Cyril. hom. 8.* ἐν ταῖς ἑορταστικαῖς ὁμιλίαις, diſcipulorum vertex (principalis) τῶν μαθητῶν κορυφαῖος *Dionyſ. Eccl. Hier. c. 5. pag. 197.* κορυφαιότατος τῶν ἀποστόλων, *Epiph. in Ancherato pag. 473.* Apoſtolorum Pontificúmq; præſul, *Marcellinus comes ſub finem Chron.*

Apoſtolorum primus. *Aug. lib. 1. contra Iulianum cap. 2.* primum vniuerſale membrum, Paulus autem, Ioannes, Andreas ſingularium plebium capita, *Greg. lib. 1. Epiſt. 38.* Apoſtolorum caput. *Opt. lib. 2.*

Pedes Apoſtolici tunc in veneratione fuerunt, quod ſcripſiſſet Eſaias 52. Quàm ſpecioſi pedes Euágelizantium bona. Vnde act. 4. & 5. ad pedes Apoſtolorum ponuntur agrorum pretia. Act. 10. procidentem ad pedes ſuos Cornelium Centurionē Petrum erexit, ſummiſſius quidem ſe gerens, licet Apoſtolica maieſtas ſit cæteris dignior, quàm Heliſeus, qui Sunamitidē ad pedes ſuos dimiſit 4. *Reg. 4.* quàm Daniel, qui ſe adorari permiſit. *Dan. 2.* quàm Ioſeph, qui ſæpius ſe à fratribus adorari ſiuit. *Gen. 42. 43. 50.* quàm Iaddus Aaronius Pontifex, qui Alexandrum Magnum equo deſilientem, ſéque ad ipſius pedes reuerenter abiicientem ſuſtinuit ſummiſſius inquam ſe gerens, ſed tamen relinquens veſtigium oſculationis pedum pontificiorum, quam Romanis Pontificibus vel potius ſacræ ipſorum vnctioni atque miniſterio (docente Apoſtolo 1. *Co. 6. 4.* quia Deus reuera ſit in vobis) à prima piorum memoria exhibitam, vt hæreticos noſtri qui exulcerem, doceo.

Philippus primus Imp. Chriſtianus ſe Fabiano reuerenter prouoluit ſub an. 250. *Niceph. lib. 5. cap. 25. Euſeb. lib. 6. cap. 26.* Conſtantinus Magnus primus poſt eum, Chriſtum profeſſus tenens frænum equi Syluestri, vſque ad Lateranum propter reuerentiam & venerationem B. Petri, ſtratoris officio functus eſt. *Photius in Nomocanone.*

Eſt autem ſtrator, qui dominum in equum attollit. Græca ſic habent, καὶ κρατοῦντες τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου αὐτοῦ, διὰ τὴν προσκύνησιν καὶ τὸν φόβον τοῦ ἁγίου πέτρου, στράτορος ὀφφίκιον ἐποιήσαμεν. Quæ & Theodorus Balſamon citat, vt doceat ſuum Conſtantinopolitanum patriarcham multa habere ex priuilegio, quæ ex iure Romanus Pontifex, proptereàque Conſtantini donationem

Anni Christi.		Anni mundi.
32		4121
	Hieroſolymis, Iacobo iuſto. an. 30.	
	Simone Cleophæ, an. 46.	
	Principibus.	
	Tyberio, Caio Caligula, ann. 4.	
	Claudio ann. 13.	
	Nerone an. 14.	
	Romanis imperat.	
70		4158

Anni Christi.		Anni mundi.	
			tionem ſtudioſe in Conſtantinopolitanorum archiuis ſeruari. Iuſtinianus & ipſe Magnus an. 535 Agapetum adorauit. *Naucl. lib. 2. Gener.* 18. Iuſtinianus 2. Conſtan-
32		4121	tinum Papam huius nominis primum Conſtantinopolim accitum non modo amplectitur, ſed & venerabundus eius pedes exoſculatur. *Blondus lib. 10. Platina in 90 Papa*, ſiue iuxta Cuſpinianum huic ceremoniæ infeſtum, venerabundus ſeſe ad pedes eius demiſit. Pipinus Stephano Papæ obuiam factus, eius pedibus oſcula impreſſit, frænóque, Pontificis equum in regiam duxit. S. *Anſelmus Lucenſis lib. 1. Collectaneorum.* Carolus Magnus prius pontificis (Adriani) pedes oſculo contigit, quàm ſe illi complectendum daret. Carolus idem Stephani 2, Adriani 1, Leonis 4, & omnes qui prope aderant morem antiquum ſeruantes, (*Nota*) pedes exoſculati ſunt, *Platina in Papa 94, 95, 96.*
	Artabano. Deinde an. 3. Gotarzi Parthorum rege, Vonone 2. ann. vno, mox Vologeſe an. 34.		Sic Henricus 4 Benedicti tertij, & Paſchalis 2. *Idem in 105 & 107* Creſcentius Romanæ vrbis conſul Ioannis 17 pedes oſculatus cum omnibus ſeditionis auctoribus. *Idem in* 144. Leo ſupplex Gelaſij ſecundi, Fredericus Alexandri 3. *Idem in* 167, 168. cui & dixerit, non tibi, ſed Petro, *Reginaldus Polus pro vnitate Eccleſiæ lib. 2.* Richardus Hannibal ob Cardinales in carcerem coniectos interdictus ad Matthei Vrſini Card. à Martino 4 delegati pedes prouolutus, laqueum collo gerens, in maximum pœnitentiæ ſignum abſoluitur. *Platina in Papa* 177 & 196.
			Sigiſmundus Imp. in Concilio Conſtantienſi Martinum quintum proſtratus veneratur. *Idem in* 214. Eundem Brachius tyrannus & Ioannes vigeſimus tertius, in Concilio eodem antè abrogatus, prouoluti ſalutarunt. *Idem in* 215. Albertus Occidētis Imp. & Ioannes Paleologus Oriētis, ante Eugenij quarti ſacros pedes in Concilio Florentino ſe præbuerunt, *in* 216. Reges Francorum & Angliæ Papæ Alexandri, *Sigebertus an.* 1163.
			Quod etiam in aliis obſeruatum. Leontius Antiochenus apud Suidam ad Euſebiam Cōſtantij imp. vxorem, rogantem vt ſe viſeret. Si me vis (inquit) ad te venire, ſeruato mihi reuerentiam Epiſcopis conuenientem, vt ingrediar quidem ego, tu verò mox è celſo tuo ſolio deſcendens, cum pudore mihi occurras, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπόσχῃς ταῖς ἐμαῖς χερσὶν εὐλογιῶν ἀξιουμένη *& caput ſupponas meis manibus, benedictionem poſtulans.* Deinde ſedeam quidem ego, tu autem ſtes reuerenter, nec ſedeas, donec ſigno iubeam. Si his parere vis, viſam te. Sin minus, ſcito te non obtenturam, vt nos τῆς προσηκούσης τιμῆς τοῖς ἐπισκόποις καθυφιεμένους, vt nos inquam honorem Epiſcopis debitum prodentes, in diuinum Sacerdotum ius (θεσμὸν) ſimus iniurij. *Suidas in Leontio.*
			Nam oſculum manuum, capitis demiſſionem & alia eiuſmodi Epiſcopis fuiſſe exhibita ex his etiam liquet. Ad eccleſiam curris, Epiſcopum videre deſideras, ad e-
70		4158	ius pedes volutaris, *Aug. de Verbis Apoſt. ſer. 18.* Regum colla & principum ſubmittuntur, genibus ſacerdotum, & exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum, ſe credunt communiri. *Ambroſ. de dignit. ſacerd. cap. 2.* Valentinianus Imp. obteſtatur Epiſcopos, vt Mediolani ta-

lem eligerét epiſcopum, cui ſincere capita ſubmitteret. *Theod.lib. 4. cap. 5. Trip.lib.7.cap.8.* Denique oſcula manibus epiſcupi fuiſſe impreſſa è Paulino Nolano in vita D. Ambroſij perſpicitur. Quidni igitur hęc aut etiam maiora epiſcoporum epiſcopo, vt Romanum appellat Tertullianus, exhibeantur?

Addo verba Lalicij Sarmatæ Lutherani è libro de Theologia Moſcouitica Spiræ impreſſo ann. 1582 pag. 142. Adorari reges atque magiſtratus non neſcimus, quippe qui propter ipſam maieſtatem imperij, qua conſeruant & regunt cœtus humanos, inter deos referantur *Pſalm. 81, 138, Exod. 21, & 22.* eámque ob cauſam in ſolio Dei, quaſi eius in terris vicarij ſedere dicuntur. *1. Paral. 28.* Merito hæc igitur de illo ſcripta, incuruauerunt & adorauerunt Dominum ac regem. *1. Par. 29.* & de Ioſephu altero Ægypti rege *Gen. 42.* vt plura prætereá. Item Regino lib. 2. de Carulo Magno an. D. 801, Carolus rex à Leone Papa coronatus die natalis Domini, poſt laudes more antiquorum principum adoratus eſt. Iuſtinus quoque lib. 6. Perſas ſuos reges adorare ſolitos eſſe ſcriptum reliquit. Idem ego vidi in Anglia. (*tu ergo hæretice probas adorari reginas fœminas, & non ſuſtines pedes viri, Dei vices expreſſius agentis oſculari*) Et hic quidem cultus communis eſt illis cum Deo, cæteri minimè, de quibus Cœlius Rodiginus lib. 22. *Hæc iſte.* vbi obſerua cęcitatem merito adorari principes & magiſtratus laicos atque adeo fœminas, & hoc in ſactis magiſtratibus & pontificibus Dei vicariis expreſſioribus deteſtari. Quamquam nos non pontifices adorâmus vel adorandos docemus, ſed oſculamur, vel oſcula eorum pedibus figimus.

Tu ergo hæretice tuos adorato principes, more perſico, nos noſtros non adorabimus, ſed mitiore vocabulo honorabimus, oſculabimur, & cum pacis oſculo monebimus. Reges gentium dominantur, vos autem non ſic. Quanquam velim eos id, pro Apoſtolica modeſtia, negligere, multo mious, ſaltem extra ſolennes conuentus, exigere.

Virgo migrat in cælum ſub claudio imp. poſt paſsionem filij decimo quinto, ad eam è diuerſis locis Apoſtolis conuenientibus. *Dionyſ.*

Interea audi, quàm rectè Eccleſia etiam tunc fuerit Catholica, id eſt, non vnius aut alterius gentis, ſed omnium. Intra 20 aut 30 ad ſummum annos euangelium, Romanorúmq; (nota hæretice) fides per vniuerſum orbem diuulgata erat, etiam apud Scythas & quaſque nationes remotiſsimas planéque Barbaras. *Ro. 1. Col. 1.* Inductione id docent Iren. lib. 1. Iuſtinus Martyr contra Tripho. Clemens in protrep. & Strom. & cęteri iſtorũ ſęculorum, qui vel Apoſtolos viderant & audierant, vel Apoſtolorum proximos diſcipulos. Deinde Origenes homil. 9. in Geneſ. hom. 4. in Ezech. hom. 6. in Lucam. Tert. lib. de præſc. ad Scapulam, & contra Iudæos. Cypr. cum reliquis huius alterius ſęculi. Quod pro ſummo miraculo annotat & contemplatur Chryſ. in 24. Matth. Quare *Euſeb. lib. 8. cap. 1.* rectè oſtendit ante perſecutionem ſub Diocletiano motam, pietatis doctrinam apud omnes mortales cum Gręcos tum Barbaros viguiſſe. Hoc prędixerat Eſaias 66. cap. Quis audiuit talia & quis ſic vidit. An parturit terra vno die? An gens genita eſt nixu vno? Itaque deinceps in docendo, quo tempore plęrique

Anni Christi.		Anni mundi.
32		4121
	Candace ſiue Lacaſa Regina Æthiopum. Hinc Baazena filia an. 10.	
	Meſue filio an. 6.	
	Sectua an. 9.	
	Adgala an. 10.	
	Marcomiro, Clodomero, Antenore per ſucceſſionem Francorum Ducibus.	
70		4158

Anni Chriſti. | Anni mundi.

pler ique deomnibus gentibus fidem receperint non laborabimus (Nam viuentibus adhuc Apoſtolis iſtud vbique per totum orbem contigit) ſed quo totæ gentes vniuerſè, publicè & palam ad eius publicum profeſſio-
44 4121 nem peruenerint.

• INTER medias perſecutiones ſucceſſio etiã & Hierarchia trium aliarum Apoſtolicarum ſedium Orbis Chriſtiani matri cum ſeruata eſt integra. Quæ quoniam toto orbe ſummum erga populum Dei beneficium, prouidentiam, & gratiam oſtendit, eam prætermittere nec potuimus, nec debuimus. Deinde hoc facit ad pleniorem rerum Eccleſiaſticarum hiſtoriam & comparationem, quando Sedi Petri ſæpe cum illis negotium fuit, & hæ ad illam, vt ad matricem & ſacram ancboram, in neceſſitatibus Eccleſiaſticis paſſim cõfugerint & etiamnum hodie confugiant.

∴ CONCILIVM primum Hieroſolymitanum ab Apoſtolis ipſis celebratum de lege Moſis abroganda & prohibendis Idolothytis, ſanguine, ſuffocato, ſcortatione. Act.15.

Denique cum memoria iuſti in benedictione conſeruari debeat, *Pro.10* & profanos, atque adeo impios imperatores & reges ſimus propter Chronologię cohęrentiam commemoraturi, hos noluimus non recolere, per quos Chriſtiani nominis & religionis vnitas, ac communio per totum terrarum orbem vſque hodie reſplendet: etiã ſi principio multarum rerum & librorum conferendorum difficultas nos deterruerit.

Quod etiam hodie in Oriente viget ex Leone Imp. cõſt. 52. anno Do. 886. & Balſamone in can. Apoſt. 63. & aliis. In Occidente, ſaltem vſque ad annum 1114. Nam hiſtorici ſcribunt tempore Calixti Pomeranis ad fidem tum conuerſis iniunctum, ne quid immundum comederent, non morticinum, nõ ſuffocatum, non Idolothytum, non ſanguinem animalium.

Petrus an. Domini 44. Romæ ſedere cœpit.

Marcus Euangeliſta Alexandriæ an. 50. quatuordecim annis ſcilicet poſt cathedram Apoſtolicam Romæ fixam & conſtitutam.

Cuius ſucceſſores hodie Cairum ſedem tranſtulerunt propter loci dignitatem, & Alexandriæ vaſtitatem.

Euodius Antiochię ann. 44. Poſtquam annis 7 Eccleſiam Petrus illic adminiſtraſſet, & Romam ſedem Apoſtolorum primariam tranſtuliſſet.

Cuius ſucceſſores hodie Damaſci reſident ob Antiochiam dirutam & in pagum redactam.

Iacobus iuſtus Apoſtolus, Domini frater Hieroſolymis anno 34. proximè ſcilicet Chriſti mortem per ann. 29 Vnde & ei D. Petrus ſuperuixit annos circiter 7.

His Cathedrarum quatuor Apoſtolicarum fixis initiis & tanquam æris, Patriarcharum in illis ſedentium ſucceſſio ſic, vt fecimus, facile continuabitur.

∴ ANNO quarto poſt Chriſti aſcenſionẽ primum cõciliũ celebratum, non vt vulgo 17, vel 18. quòd pòſt Paulus iniuſto Portij Feſti iudicio oppreſſus Cæſarẽ appellarit, ac Romam propterea miſſus ſit, Incarnationis 58, Aſcenſionis 25. At hi ὕστερον πρότερον non vident paſſim in Scripturis. Alioqui non omnes Apoſtoli ei interfuiſſent, vt qui iam eſſent diſperſi ab anno ſeptimo. Nec iuuantur eo, quòd Paulus 1 & 2 Gal. tertio quidem anno ſuæ conuerſionis ſe veniſſe ait Hieroſolymã, at neminẽ Apoſtolorum illic vidiſſe præter Petrum & Iacobũ fratrem Domini, mox verò veniſſe in partes Syriæ & Ciliciæ, deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendiſ-
70 4158 ſe Hieroſolymam cum Barnaba & Tito, quaſi πάλιν illic ſignificet ſecundam vicem, non, rurſum. Nam non animaduertunt, Paulum quidem narrare ſe poſt 14 annos eo veniſſe, ſed non negare, quin quarto & aliis intermediis etiam venerit, nempe propter quæſtiones in Antiochia Syriæ motas de legalibus. *Act.15.*

Anni Christi. | Anni mundi.

Diuiſio Apoſtolorum ab inuicem anno à Paſſione ſeptimo, vel iuxta Bedam duodecimo.

Secundum concilium extare dicitur apud Æthiopes
32 Abiſſioa eorum lingua. De qno accipiendum illud Ru- 4121
fini, ſiue Cypriani initio com. in Symbolum. Tradiderunt maiores noſtri, quod poſt aſcenſionem Domini, Apoſtoli ad ſingulas ſinguli diſceſſuri nationes, normam prius futurę prędicationis in commune conſtituerunt, ne forte alij ab aliis ahducti diuerſum aliquid exponerent. Omnes ergo in vno poſiti & ſpiritu S. repleti breue iſtud futuræ prædicationis indicium componunt, atque hanc dandam credentibus eſſe tegulam ſtatuunt.

Tertiũ Aſcenſionis decimo quinto, quando diuinitus conuenerunt Apoſtoli è variis orbis partibus, vt Aſſumptioni ſiue emigrationi D. Virginis intereſſēt è D. Dionyſ. de diuinis Num. c. 3. de rebus à ſe per orbem actis.

CONCILIVM Apoſtolicum alterum in Iudea ſub Apoſtolorum diſperſionem in quo Symbolum cōditum, & liturgia ſiue Miſſa diſpoſita apud Clementē lib. 8 conſt. Apoſt. cap. 12 Græci exemplaris 16 Latini, Canones & conſtitutiones Apoſtolorum inſtituta, quas idem Clemens octo libris complexus eſt.

Humana ſiue Profana D. Petro Pontifice.

CAIVS Agtippam regem Iudęæ facit, Herodē Lugdunum relegat, Pilatum ad ſibi manus inferendas præ malorum magnitudine cogit. Iudæos vexat.

Claudius primus imperium mercatus eſt, promiſſis vnicuique militi 350 coronatis.

Romani imperij fines ampliores reddidit. Britanniam, quam poſt C. Cæſarem Romanorum nullus adierat, adiecit, inſulas Oceani Orcades vltra Britaoniam ſubegit, anno Dom. 46. *Euſ. Eutrop.*

E Germania Veſpaſianum in Britanniam tranſtulit, qui 32 validiſſimas gentes & Vectam inſulam in deditionem in accepit. *Suet.*

Aliud è Dionyſ. Hier. Eccl. c. 3.

Iudæos Roma pellit impulſore Chreſto tumultuātes. *Sueton.* Chtiſtianos vulgo intelligunt.

Anno 800. Vrbis Claudij principis cenſura, Q. Plautio, Sex. Papinio Coſs. affertur ex Ægypto Phœnix in Vrbem & io comitiis ptoponitut, aquilę magnitudine, collo inſtar auri fulgente, reliquo corpore purpureo, plumeo capitis apice, & criſtato, cętuleam caudam roſeis pennis diſtinguentibus. *Auctor citatur Cornelius Valerianus, Plinius, Dio. Solinus.* At Tacitus, lib. 6. duobus annis ante, L. Vitellio ſcilicet & Paulo Fabio Coſſ.

Nero cladem Britannicam accerſiuit. Armeniam amiſit legionibus Romanis ſub iugum Partborum miſſis. Pontum Polemaïcum concedente rege Polemone prouinciam fecit. Item Alpes Cottias rege Cottio defuncto. *Suet. Euſeb.* de tragica eius nece lege *Suet.*

Primus Romanorum Impp. in Cbriſtianos ſæuire cœpit. *Tert. in Apol. Euſeb. lib. 6. Oroſ. lib. 7.* Chtiſti ſexageſimo quinto vſque ad mortem ſuam, qnę 69. contigit. i. per quadriennium.

Immanium beſtiarum fœdiſſimus, dignus, qui primus in pios. perſecutionem inciperet. Neſcio an & poſtremus expleturus ſit, ſiquidem opinione multorum receptum ſit ipſum eſſe Antichriſtum ventutum. *Sulpitius, lib. 2.*

Mattem & præceptorem Senecam occidit. Se Pythagoræ cuidam in matrimonium tanquam fœmina dica-
70 uit. Cætera eius probta Sex. Victor & Suetonius pagani 4158
diligenter

Anni Christi. | Anni mundi.

2

70 c M. LINVS Tuſcus 4158
ſedit an. 11.
81 menſ.3. dies 12. 4169

Patriarchis.

Alexandriæ Aniano.

Antiochiæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleophæ.

diligenter explicuerunt, vt dignuſ fuiſſe videatur, qui primus eſſet pietatis inſectator. Nam vt quiſque peſſimus eſt, ſic acerrimo odio in optimum quodque fertur.

Neroni in expenſas centena millia aureorum decreto ſenatus ſingulis annis ſubminiſtrantur.

Eodem ferè tempore cœpit Neronis in Chriſtianos perſecutio & bellum Iudaïcum. *Tacit. lib. 15.* ſiue Simonis magi cauſa, qui in Neronis amicitiam ſeſe inſinuauerat. *Egeſip. lib. 3, cap. 2,* ſiue quia Chriſtiani in numero Iudæorum ponebantur, *Rutilius Gallus in Itinerario.*

Vologeſes Radamiſtum Iberorum regem regno expellit, & Tyridatem fratrem ſuum in Armeniæ regnum deducit. *Tacitus.* bellum gerit contra Domitium Corbulonem Neronis ducem, in quo captus Tyridates coram Neronis effigie conſtituitur. *Idem.*

Tribus annis poſt diadema recipit. *Idem.*

Sido & Italicus Sueuorum reges. *Idem.*

Cottio rege defuncto Alpes prouincia Romana fiũt.

Virginius 20 millia Gallorum, & Germanorum trucidat.

Iudæi à Claudio Roma pulſi ſunt. (*Suet.*)

Perſius, Sillius Italicus. Lucanus poëtæ, Seneca, Columella, Pōponius Mela, Probus Gram. Statuis Tholoſenſis Rhetor Latini & Ethnici ſcriptores florẽt. Crinas & Carnus medici, Cornutus phil.

Theſſalus Methodicorum princeps apud Plinium in cuncta maiorum placita & omnis æui medicos perorat.

Euax Arabum Rex de medicina ad Neronem ſcribit.

Andromachus Cretenſis Theriacę inuentor. Marinus Tyrius Geographus.

Botarzes decimus octauus Parthorum imperium tenuit occiſo fratre Bardane ſiue Artabano. *Tacit. lib. 11.* Chriſti 49. Annis ſcilicet duobus. Nam illo mortuo Vonones ſub Claudio Parthis regnat, & mox Vologeſes filius an. 34. *Idem.*

Gotarzes Meherdatem à Claudio Imp. ad Parthicum regnum obtinendum miſſum vicit, captúmque auribus præciſis incolumem ſeruauit.

Ei ſucceſſit vigeſimo ordine Vonones Medis tum præſidens. qui regnum Vologeſi paulò pòſt moriens reliquit, rerum geſtarum magnitudine in Romanis hiſtoriis notiſſimo.

Vologeſes, de quo Tacitus accuratè lib. 13, 14, 15, Armeniam Neroni ademit, duas legiones ſub iugum miſit, &c.

Adgala rex Æthiopum videtur eſſe Hirtacus ab impietate in hiſtoria D. Matthei Æthiopum Apoſtoli notiſſimus.

Francorum Reges iſti vſque ad Pharamundum, qui non rex, ſed prædonum Franconiæ ductor erat, mihi ſuſpecti ſunt. Nominauimus tamen, vt iis ſatisfaceremus, qui Trithemij de origine Francorum ſomniis delectãtur. Nam puto nobilitatem Gallicam eſſe ab origine non, nec ortam è tam impuro Franconum ſanguine, de qua re alias.

c PETRI res geſtas, maximè cum Simone Mago deſcripſit. Cathedram Apoſtolicã, D. Petro abſente & ſeſe per

Anni Chriſti. — Anni mundi.

vices in Aſiam & alias regiones ad conſtituendas Eccleſias conferente, eius Chorepiſcnpus & coadiutor, adminiſtrauit.

70 — 4158 Illius meminit Paulus 2 Timoth. vlt. Petrus quidem Clementem ordinarat, ſed huic Linus & Cletus in catalogo epiſcopotum præpnnuntur, quòd eos Petrus ſibi Chorepiſcopos ſiue coadiutores aſciuiſſet.

Quare quartum à Petro Clementē facit Hieronymus in Catalngn. Sic Epiphanius *hereſ. 27.* Nempe Clemens eſt ſecundus Petri ordinatione, non Eccleſiæ. Nominationis Petri iure, non functionis & adminiſtrationis, quam Lino, deinde Cleto detulit, non tam modeſtia, quam Domini cnnſilio, ne huius nominationis exemplum tranſiret ad poſteros, & liberæ Eccleſiæ pronidentiæ in diligendo ſibi præſule decerperet.

Quod in idem recidit. Nam qui Clementem ſecundum faciunt, et annos Lini & Cleti tribuunt, vt ſcilicet ſederit annns circiter 13, & Linum ac Cletū Petri, deinde Clementis chorepiſcopos ſiue coadiutores vocant. Qui quartum, ſingulis ſuos, vt hîc, aſſignant.

Onuphrius in Epitome Romanorum Pontif. multo aliter. Nam putat Linum ſediſſe quidem, ſen potius vixiſſe in pontificatu an. 11, menſ. 3, dies 12. Sed id viuo Petro, vt eius nnn fuerit ſucceſſor ſiue Papa propriè, ſed Papæ cnadiutor, ſiue Epiſcopus, qui Romanam ſedem rexerit, Petro extra vrbem proficiſcente. Nam mortuum ait à Petri nece altero mox menſe, & die 26.

Hinc proxime Clementē ſuggerit an. 9, menſ. 4. die 6. 26, ab imperio Neronis vſque Veſpaſiani vltimum.

Tertio loco Cletum à Clementis obitu an 6, mēſ. 5 à Tito ad Domitianum, qui quidem Cletus fuerat Petri in ſuburbiis (vt Linus in vrbe) coëpiſcopus tot annos, menſes & dies, quot Linus. Deinde Clementis vſque ad eius obitum, cui deinde ſuperuixerit in pontificatu annos 6, m. 4, d. 26. Verum hæc noua ſunt, nec congruunt ſummæ Chronologicæ.

Apoſtolici viri per vniuerſum orbē diſcurrunt. *Euſeb. lib. 3 hiſt. c. 37. Niceph. lib. 4, cap.* 2. Hinc templa propè iam deſolata & ſacra (Gentilium) ſolennia diu intermiſſa, *Plinius Traiano lib. 10 Epiſt.*

Profana.

Poſt Neronem tres imperium ſimul arripuerūt, Galba in Hiſpania viuente Nerone, Chriſti 69. ſeqnenti Otho Romæ, Vitellins in Galliis, ſed fraude & ſeditionibus iotra annum interierunt. Nam Otho à ſuis interfectus, &c.

In Nerone progenies Cæſarum deficit.

Veſpaſianus & ipſe à ſuis militibus Imperator appellatus, imperium inuaſit, ac bellum Vitellio per duces intulit, eóque occiſo poſt 6 menſes ſolus imperauit, ac Titum Domitianúmque filios Cæſares appellauit. *Suet. Tacit.*

Prouincias fecit Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samū, quæ liberæ antea erant ciuitates, Thraciam, Ciliciam, Thracheam, & Comagenem, *Sueton. Eutrop. lib. 9.*

Eos, qui de domo Dauid eſſent conquiri iuber. Hinc magna Iudæis perſecutio exoritur. *Euſebius lib. 3, Hiſtor. cap. 17.*

81 — 4169 Vrbem ingreditur, inter 320 triumphos, qui ab Vrbe cond.

Principibus,

Galba menſ. 7, & dies totidem. Othone menſ. 4. Vitellio menſ. 8.

Veſpaſiano an. 10, & Tito, ex ordine Impp.

Vologeſe,

Deinde Pacoro ſiue Vologeſe 2, an. 22, Parthorum Rege.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Adgala Æthiopiæ Belul, ſiue Pretioſo, deinde Agba menſ. 6. Mali an.4. Akle an.13.

Rhatero ſeu Dathero Frãcorum duce.

3

81 d M. CLETVS ſiue Clytus Romanis ſedit, 4169

93 an. 12. 4181

menſ.1. dies 11.

Vacat ſedes Pontificia dies 20.

Patriarchis,

Alexãdriæ Anniano, deinde Albilio an.13.

cond. acti fuerant, eximium agens triumphum, in quo pater & filius Veſpaſiani vno triumphali curru vecti, honorificam de iis, qui Deum Patrem & Filium offenderant, victoriam reportarunt. *Oroſius lib.7, cap.6.*

Eius 2 ferè completo, qui erat Chriſti 71, 8 Septembris capitur Hieroſolyma per Titum filium ipſius. *Ioſ. lib.7 Belli cap.17. Tacit, lib.2. Niceph. in Chron.* Cuius obſidio cœperat die Paſchæ. Vndecies centena millia fame & gladio perierunt. Alia centum millia publicè venumdata ſunt, ſexcenta interfecta. *Ioſippus & Ioſeph. lib.2.*

Eodem die dant pœnas, quo ſcelus in Chriſtum admiſerant, nam diebus Azymorum capta eſt vrbs, *Glycas li.3.* aut potius obſideri cœpta.

Pacorum Parthorum regem Alani in Medorum regionem irrumpentes pellunt, omniáque vſque ad Armeniæ fines vaſtant.

Polemius Indiæ rex, Tyridates Armeniorũ, Gaudiophorus Albaniæ, Beor Ægyptiorum, Ægyppus Æthiopum & Hyrtacus.

Sauromatæ Iſtrum tranſgreſſi ſæuiſſimè in vicinos furunt.

Plinius maior, qui vt fuerit Atheus, hoc tamen vnum diuiniſſimè, quod ad ſternendam idololatriam, Noſtri vrgebant, Matrimonia quidem inter Deos credi, tantóque æuo neminem ex his naſci, & alios eſſe grandæuos, ſempérque canos, alios iuuenes, atque pueros atricolores, aligeros, claudos, ouo editos, & alternis diebus viuentes morientéſque puerilium propè eſt deliramentorum, ſed ſuper omnem impudentiam eſt, adulteria inter ipſos fingi, mox iurgia & odia, atque etiam furorum eſſe & ſcelerum numina. *lib.2, cap.2.*

Plutarchus Cheronenſis, Higinius, Lucanus, Probus Grammaticus ſatis noti auctores. *Tacit. lib.15, & Eutrop. lib.8.*

Reges vel potius duces hi Francorum nominantur è libro Trithemij de regibus Franc. Fides penes auctorem eſto, quem credo è ſuo cerebro iſtos eſſe commentum, *ſuprà.*

d De Cleto Philipp.4, vt ſumma imprudentia Funccius cõtra omnem antiquitatem affirmet eum nunquam in rerum natura extitiſſe. Errant etiam qui, decepti fortaſſe affinitate vocabuli, confundunt cum Anacleto: quem ex Damaſo, & ipſiuſmet Decretal. certum eſt ſucceſſiſſe Clementi.

Niſi, vt videtur è catalogo Hieronymi in Clemente, & Ignatij epiſt. ad Trallianos Cletus Anacletus quoque vocatus fuerit.

Primus literis Apoſtolicis ſalutem & benedictionem Apoſtolicam inſcripſit.

Hermes apoſtoli Pauli diſcipulus, qui & Paſtor de libri nomine, viſiones ſuas exarat, quas agnoſcunt veteres & citant, vt Orig. lib.4 de Princip. c.11, &c.

Dionyſ. Areopagita Romam Athenis, vbi conſtitutus fuerat Epiſcopus, veniens, vt Petrum (quem iam martyrio functum ignorabat) videret, in Galliam ad Pariſios, tandem Clemẽtis ſuaſu proficiſcitur. *Hildeumus in Areopagiticis.*

Libros, quos habemus & multo plures, ſcribit. *Idem, Suidas, Michaël Syngelus & alij.*

Creſcens iam in Galatiam venerat. 2 *Timoth.4,* id eſt,

in Galliam. *Epiph. hæreſ.51.* Nam & Clemens *lib.7 Apoſt. Conſt. cap.46* à Petro eum ordinatum Galliç Epiſcopum teſtatur. Sic Euſ.lib.7 hiſt.cap.3, *& Hieronym.in Catalog.*

Humana.

Aſconius Pedianus Tito Veſpaſiano familiaris, Serapiõ philoſ.& orator. Flaui. Ioſephus, cuius libros manu ſua deſcriptos Titus in Romanam bibliothecam repoſoit. *Niceph. lib.3, cap.11,* & Ioſippus filius Gorionis Iudæi hiſtorici. *Ioſ.prolog.lib.de bello Iudaico.*

Titum adhuc ſpirantem Domitianus frater ſuccedẽdi cupiditate in loculum miſit. *Niceph.lib.3,cap.*11.

De Gotthis & Dacis triumphauit. Bellum ciuile à L. Antonio ſuperioris Germaoiæ præſide motum confecit. *Sueton.*

Multos Seoatorum interfecit, partem magnam in exilium relegauit. *Idem.*

Templum ſine admixtione lignorum conſtruxit. *Euſeb.*

Primus ſe Dominum & Deum appellari iuſſit. *Caſſiodorus.*

Eos qui de genere eſſent Dauidis conquiri & interfici iuſſit. *Euſeb.lib.3,cap.*19.

Picti Rhoderico duce è Scytbia nouas ſedes quærentes in Britanniam primum venerunt Domitiano Imp.

Quintilianus ex Hiſpania, primus Romæ ſcholam publicam aperuit,& ſtipendium è fiſco accepit. *Euſeb. & Caſſiod.*

e D. a Clemente, *Philip.4.*

Primus ex gentibus & Grçcis in Chriſtum credidit & fuit è 70 diſcipulis. *Dorotheus.*

Multa ſcripſit. Inter ea epiſtolas ad Iacobum fratrem Domini, vt apparet è Damaſi pontificali, Ruffino præfat.in libros recognitionũ, Ioan. Patriarçha Aotiocheno libro de poteſtate geoeralis concilij ſupra Papam, vt Sextus Senenſis citat pag. 92. Item ex iis quæ inde ad verbum excepta ſunt diſt.2,5,23,38 & 2.q.1 & 7.11 q.3. 12 q.1. 16 q.7.

Scripſit & libros octo de conſtitutionibus Apoſtolicis, qnos Æthiopes inter ſacros reponunt, & Epiphanius, totáque antiquitas veneratur, vt Turrianus probat.

Horũ libri octaui extrema pars ſunt Apoſtolorũ, qui inſcribuntur, canones. Hi enim non ſunt ſcriptura Apoſtolorum, ſed traditiones eorũ ſine ſcripto, ſcripti verò ab alio, nempe à Clemente. Vnde & eos aotiqui omnes Patres, vt verè Apoſtolicos, recipiont, atque ad illos ceu normas & regulas omnia in Eccleſia, ad eius decorem, honeſtatem & ordinem, exigunt.

Literis Schiſma Corinthiorum compoſuit. *Euſ.lib.5, cap.6.*

Cõſtituit, vt per regiones eſſent notarij, qoi geſta martyrum conſcriberẽt, quorum iſtis ſæculis prouẽtus extitit vberrimus.

Ebionitarum & Nicolaïtarum hæreſes, variæque aliæ hæreticorum turmæ. *Iren.1,cap.21,22, & ſeqq. Hilari lib.1 de Trinitate.*

Exoriuntur autem partim è Circumciſiooe, partim è ſchola Pythagoreorum & aliorum philoſophorum, vt proinde Tertulliaous philoſophos patriarchas hæreticorum dixerit.

Ebion

Anni Christi. 81 — *Anno mundi.* 4169

Antiochiæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleopha.

Principibus.

Tito an.2, & poſtea Domitiano an.15 Impp.

Pacoro Parthorum.

Akle Æthiopiæ, deinde Didima an.10.

Ratbero Franc.duce.

4

93 e M.CLEMENS Romanus, ſedit an. 9. 4181

102 menſ.6. dies 7. 4190

Vacat ſedes dies 13.

Anni Christi.

93 ∴ ∴

∴ ∴

Patriarchis.

Alexandriæ Albilio, deinde Cordone an.10.

Antiochiæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleophæ, deinde Zacharia an.1.

* *

Principibus.

Domitiano, Nerua, an.2, & Traian. an.19 ex ord. Impp.

∴ ∴

Vologeſe Pacoro, deinde Parthorum.

Cozroe an.5.

Richimero. Franc. duce.

∴ ∴

Didima Æthiopum.

∴ ∴

102 ∴ ∴

Anni mundi.

Ebion legalia Euangelio miſcens ab animatis & carnibus, omnique edulio ex carne facto abſtinendum, & pleraque alia docebat. *Epiph. hæreſ. lib. 30.*

4181 TERTIUM bellum, ſiue ſecunda Romanorum perſecutio auctore Domitiano. an. 97. *Euſeb. 3, cap. 12. Eutrop. lib. 9.*

De triſti & miſera Dnmitiani nece. *Suet.*

In ea Ioannes Apoſtolus in Pathmum inſulam relegatur, Domitiani ſcilicet decimo quarto, vbi ille ſibi arcanis myſteriis reuelatum librum Sacræ Apocalypſis ſcripſit, quam interpretatus eſt Iuſtinus Martyr. *Hier. in Catalog. Sulpit. lib. 2 hiſt. et ante eos Ireneus lib. 5.*

Nerua primo ſuo edicto cunctos exules reuocauit. Vnde & D. Ioannes rediit Epheſum.

Nam adhuc erat in viuis, regens Eccleſias Aſiæ, quas Paulus fundauerat, interea dum ipſe Virginem ſibi à Domino pro matre cōmendatam domi curaret. Epheſi dictat Euangelia & Epiſtolas Ebionitarum cauſa, &c. *Iren. lib. 3, cap. 3.*

Poſt mortem Petri & Pauli relicta Iudæa ſe totum ad gentes contulit, & Epheſi propriè ſedit.

Centeſimum Chriſti nati annum clauſit ſua morte D. Ioannes Euangeliſta.

Nam 60 anno poſt paſſionem Domini, ſuæ ætatis 99 mortuus eſt Epheſi. *Hieron. in Catalog. & Sophron.*

Quibus adde 32 vitæ Chriſti, & exiſtent centum. Sæculum verè Apoſtolicum. Ita non niſi vno anno Chriſto fuit iunior. Idem etiam annus eſt memorabilis primo Traiani principatu.

Ignatius Ioannes Euangeliſtæ diſcipulus primus inſtituit Antiphonos Hymnos in Eccleſia, ex viſione Angelorum per reſponſoria S. Triadem canentium. Quem canendi modum Antiochenæ Eccleſiæ ſuæ tradidit, vt vbi nomen Chriſtianorum ortum fuerat (Decimo ſexto an. poſt Domini Aſcenſionem) illinc manaret Chriſti & Dei canendi mos. *Socrat. lib. 6, cap. 8. Trip. 10, cap. 9. Niceph. 13, cap. 8.*

Vnde & ipſe Chori meminit in epiſt. ad Romanns. Quæ ratio in duos Choros diuiſa in omnes Eccleſias deriuata eſt, Conſtantij temporibus. *Baſilius quadem epiſt. ad Neocæſarienſes.*

Antea communiter canebant, vno præcinente, cæteris de Eccleſiaſtico gradu ſuccinentibus. *Dionyſ. de Eccl. Hierar. cap. 3.*

Humana.

Iuuenalis, Martialis, Stella, Publius Statius Poëtæ. *Volateran.*

Statius Surſulus Toloſanus in Gallia Rhetoricam docet. Sic Gabinius Rhetor.

Sextus Empiricus Philoſophus nepos Plutarchi.

Marinus Tyrius coſmographus, Andromachus Cretenſis Theoricarum inuentor. Menelaus Geometra. Serapion. Apollonius Tyaneus, Euphrates philoſophi. Cornelius Celſus, Langus medici.

Apud Domitianum Apollonius Tyaneus poſtulatur de Magia. Sic ſub Antonino Pio Apuleius apud Africæ præfectum.

4190 Onkelos (Aquilam nonnulli putant è vicinia nomi-

nis) filius Sororis Titi Imp. qui templum vrbémq; vaſtauit. Pentateuchum Moſis Chaldaïcè repræſentat. Eius etiam tranſlationem in Hagiographa & Prophetas citat Elias in Methurgheman Rad פצטר. Sed non extat.

Apud Hebræos ſcribebant Ioſeph Ben Gorion. R. Gamaliel Maior, R. Eliezer. R. Iohanan Ben Zachaï, Ioſippus & alij plerique.

Anni Chr. fit. | Anni mundi.

ANNVS Dom. centeſimus. Quo Ioannes Euang. Epheſi moritur, & Traianus adit imperium.

Hoc primo centenario doctrina ſana, cui hodie hæretici aduerſantur (nam de alia eſt notius) promulgatur, vel potius è veteri Teſtamento accepta continuatur libris noui Teſtamenti, quadruplici Miſſa, Apoſtolorum, *quæ Græcè ſupereſt, noſtra ſimillima, cum Canone penè cũ noſtro eodem apud Clementem lib. 8 conſt. c. 16, 12, & ſeq. & citatur à Græcis, vt Beſſarione, Marco Epheſio. Nicolao Methonenſi, è qua manarunt, deriuatǽque ſunt cætera, quæ per orbem terrarum deinceps ſunt peractæ, quotidiéque peraguntur, vt in ſequentibus ſæculis oſtendam.* Iacobi fratris Domini, *Græcè vbiq; venalis & in concilio 6. Oecumenico Conſtãtinopoli. c. 32. recepta.* Matthæi, *quæ & Æthiopica lingua & Latina interpretatione proſtat, ac Corban. i. oblatio inſcribitur, item Canon vniuerſalis.* Marci Euangeliſtæ, *quam in partibus Alexandriæ vſurpari refert Marcus Patriarcha Alexandrinus, qui eam celebrabat an. 1203 in ſuis ad Græcos interrogationibus pag. Græca 238 Iuris Orientalis.* Traditionibus Apoſtolicis, *quas, ne è memoria exciderent, in libros retulit Clemens Apoſtolorum diſcipulus. Canones enim Apoſtolorum ab ipſo publicati, non eorum ſunt ſcriptura, ſed traditiones ſine ſcripto in Eccleſia ab eis relictæ. (ſic eos appellat Synod. Gangrenſis in peroratione) de quibus & idem Clemens octo libris conſtitutionum Apoſtolicarum citatus ab Epiphanio & veteribus, inter ſacros libros relatus ab Abyſſinis, Dionyſius libro integro de Eccl. Hier. Philo. &c.* Quadrageſima, *cano. Apoſt 68 & 69. Clemens conſtitut. lib. 5, cap. 13, & lib. 7, cap. 23. Ignat. ad Philippenſes. Hermes Pauli Diſcipulus lib. Similitud. quem Clemens Alex in ſtromatibus citat.* Delectus ciborum, *Act. 15 à ſanguine, ſuffocato et Idolothytis. Can. Apoſt. à carnibus feria 4 & 6, niſi quòd feria quarta apud occidentales cõtra quoſdam Iudaïzantes in Sabbatũ tranſlata eſt. Cætera conſtant, vt de Monachiſmo, Precibus pro mortuis, ieiuniis, ceremoniis, ritibus, ſacris veſtibus, &c. octo lib. de conſtitutionibus Apoſt. & aliis ſcriptis Ignatij, Martialis, Hermetis, Dionyſij Areopagitæ, Philonis quantumuis Iudæi & à nobis alieni.* Miſſam eſſe Sacrificium, *Canon. Apoſt. 3 & 4. Dionyſ. de Eccleſ. cap. 3.* Vbi hoſtia ſalutaris, *Martial. ad Burdeg. Ignatius ad Smyrnenſes, denique in ſuperioribus quatuor Liturgiis, ſiue Miſſis.* Verum illic eſſe corpus Chriſti, *Ibidem & in nobili illo Ignatij fragmento, quod ex epiſt. ad Smyrneos profert S. Theodoret. lib. 3, Polymorphi.* Εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐκ ἀποδέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν χρηστότητι ὁ πατὴρ ἤγειρεν. *Dionyſ. de Eccl. Hier. c. 3, pag. 150 Græci ex. per quæ (Symbola) Chriſtus ſignificatur καὶ μετέχεται participatur, ſiue vnà habetur, &c. & ſub finem illius capitis nonnulla alia eodẽ pertinentia.* Templa, *Philippus & Bartholomæus templa in Aſia ſuperiore, & Syria, conſtruxerant, Sacerdotéſque et Epiſcopos eis præfecerunt, ex hiſt. Niceph. lib. 2, cap. 39, Thomas in Indiis. ibid. c. 40. & Abdias Babylonicus de vitis Apoſtolorum. Conſeruabant & dedicabant, Philo, & Clemens. Baſilicas appellabant maiores Eccleſias & Deo dicabant, eáque Dominica dicebant. Sequentibus ſæculis etiam Martyribus, & Martyria nominabant.* Crux, Crucis ſignum, *Dionyſ. cap de defunctis. Martialis ad Burdegalenſes, cap. 8. Crucem Domini ſemper in mente, in ore, in ſigno tenete. Crux enim eſt armatura veſtra, &c.*

Imagines, *Imago Chriſti fuſilis à muliere poſita, quam Chriſtus à ſanguinis fluxu ſanarat apud Euſ. lib. 7, cap. 18 exem. Græci. Theophyl. in 9 Matth. quam euerſam à Iuliano Apoſtata Chriſtiani in Eccleſiam retulerunt ex Soz. lib. 5, cap. 21. Imago Chriſti, quam Agbarus Meſopotamiæ regulus, exprimendam curauerat apud Euagrium lib. 4 hiſt. cap. 26. Damaſc. lib. 1 Apol. & lib. 4 Orth. cap. 17, Greg. lib. 7 epiſt. 63, Euſ. lib. 1, Auguſt. de doctrin. Chriſtian. Syn. 7 actione 5. Et quam Nicodemus habuit, Athan. libr. de Paſſione Chriſti & in 7 Synodo. Imago Chriſti & Virginis, quam D. Lucas pinxit, ex Aug. de Doctrin. Chriſtian. Damaſc. lib. 4, cap. 8. Niceph. lib. 14, cap. 2. Petrus & Paulus pluribus locis cum Chriſto picti, item Apoſtoli alij, ex Aug. lib 1 de conſenſu Euangeliſtarum, c. 10.* Ceremoniæ *multiplices apud Clemẽtem & Dionyſ. inductæ ab Apoſtolis primo vt eſſent retinacula pietatis, ſecundo in ſolennitatem & decus ſacrorum, tertio ad Theoriam.*

Primatus Petri, *Ibid. Dionyſ. cap. 5, pag. Græca 197. Ignatius in inſcript. epiſt. ad Rom. Clem. ſæpius, Linus lib. de Paſſione Petri & Pauli.* Martyrium magni eſſe meriti, *Ignat. epiſt. ad Smyrnenſes, Antioch. Polycarpum, Epheſios.* Virginum inſtitutum, *Idem ad Antioch. Heronẽ, Tarſenſes, Philo lib. de vita cont.*

Monachiſmus, *Philo ibidem, & Dionyſ. de Eccl. Hierarch.* Ordines Eccleſiæ ſeptem, *Clemens in Conſt. & Can. Apoſtol. Ignatius & Dionyſ. paſſim.* Preces pro defunctis, *Iacobus ter in Liturgia, Matthæus in Miſſa Æthiopum, & Apoſtoli in cæteris Liturgiis. Hermes viſione 3, Petrus lib. 8 recognitionum Clementis, Clemens lib 8 Conſt. c. 41, Dionyſ. Eccl. Hierar. c. de defunctis, Græci exem. pag. 217, 218, & in Theoria pag. 222, deinde pag. 227 quòd huiuſmodi precatio iuuet, nempe vt adipiſcantur, quæ à Domino promiſſa ſunt, remiſſionem peccatorum & ſacrum præmium.* Purgatorium, *Ibidem Hermes viſione 3. Dionyſ. in Eccl. c. de defunctis.* Diuorum inuocatio, *In Liturgiis ſuperioribus. Quin & Angelica Virginis ſalutatio nominatim in Iacobi & Marci ponitur. Reliqua iidem & cæteri huius ſæculi Apoſtoli & auctores probant. Quod centuriatores*

tores ipſi agnoſcunt, nec ſe aliter explicant, quàm arguendo Apoſtolos & Apoſtolicos. Verbi gratia, Centuria 1, *libro 2, cap. 10 arguunt Ioannem Euang quod voluntariam paupertatem doceat & eandam inculcet. Item quod ſpatium aliquot dierum proponat ad pœnitentiam. Thomam, quod Diacono caput totonderit, item ſeptem dierum ieiunia indixerit, & ad omnia, crucis ſignum expreſſerit. Quaſi ab eo facta ſunt, res videri volunt ſuperſtitioſas. Andream, qui diu ieiunnit aſſignaſſe & quibuſdam peccatoribus propoſuiſſe ſcribatur. At athæum, quod Mariam ſeruandæ virginitatis votum Deo primum voniſſe prædicauerit, de meritis credentium docuerit, Ieiunium Quadrageſimæ commendauerit, Virginem Deo conſecratam nefas eſſe nubere affirmauerit, Ducentas amplius Virgines conſecrauerit in cælibatu, & velamen eis ſacrum impoſuerit, quod denique Miſſam populo Æthiopico dederit. Et quod proterſtoris eſt impudentia, ibid. c. 4, col. 54, v. 15, & ſeqq. Diui Iacobi epiſtolam adulterinam affirmant, non authenticam, neque Apoſtolicam (vt & B. Iudæ v. 42.)* Nam (inquiunt) *ab analogia doctrina Apoſtolica haud mediocriter aberrat in materia iuſtificationis & legis, in modo docendi, dum de fide in Chriſtũ, de beneficio & opere eius prorſus muta eſt. Non eſt igitur abſimile verò eam à quodam Apoſtolorum ſub finem huius ſeculi aut inferiori tempore ſcriptam eſſe. An illud eſt Apoſtolicam doctrinam venerari & colere? An purum aliquod ſæculum, ſiue, vt loquuntur, centuriam conſtituere? Si non parcunt Apoſtolis & Apoſtolorum diſcipulis, quid de puritate ſequentium centuriarum ſiue ſeculorum ab illis expectare debes! Verum ea ſuo loco. Primum autem hoc ſæculum verè Apoſtolicum & proinde maculis & næuis purum. Nam ab Apoſtolis non modo eſt emenſum, verum etiam ſuperatum. Ioannes enim prefinitè obiit anno centeſimo. Simon autē Cleopha Iacobi & Iudæ Apoſtolorum frater (alius à Zelote) peruenit ad Traiani perſecutionem, quæ ſub eius medium imperium incidit, In ea enim cruce affixus memoratur ab Attico conſulari, cum annum 120 ageret. D. Iudas, vt ex eius canonica colligitur, circa eadem tempora migrauit ad Dominum. Nam ſcripta et prædicta Apoſtolorum reliquorum, vt iam defunctorum, citat.*

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	SECVNDVM SÆCVLVM.	
	5	
102	f M. ANACLETVS Athenienſis, an. 9.	4190
112	menſ. 2. dies 10.	4200
	Vacat ſedes dies 13.	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Cordone, deinde Primo an. 12.	
	Antiochiæ Ignatio, deinde Heroë, an. 20.	
	Hieroſolymis, Simone Cleophæ, deinde Iuſto *an.* 4	
	Principibus.	
	Traiano Imp. *an.* 19.	
	Cozroë, deinde annis 4.	
	Parthenaſpate Parthorũ.	
	Didima Æthiopũ, deinde Autete, *an.* 2.	
	Alda, an. 30.	
	Richimero Franc. duce.	

f ANENCLETVS Irenæo & Græcis. Eius ſuperſunt epiſtolæ tres *Tom. 1, Concil.*

QVARTVM bellum Chriſti 108 motum per Traianum, & aliquandiu per Adrianum continuatum: in eo occubuerunt Romæ Anacletus, Ignatius Antiochenus, alibi Publius Athen. Simeon Cleophæ. *Plin. epiſt. lib. 10. Euſeb. lib. 3, cap. 26, 27 & 29. Oroſ. lib. 7, cap. 12.* Tertia perſecutio à Tertulliano & Aug. nominatur.

Vixit tunc Papias Hierapoleus Epiſc. *Plati. & Trith.* Phocas Ponti epiſcopus miraculis clarus. *Ado.* Polycarpus. Lucianus apoſtata & atheos.

Plinius Iunior, cuius monitu Traianus, qui tertius à Nerone Chriſtianos perſequebatur, temperauit perſecutionem. *In eius epiſt. lib. 10.*

Traiani primus, Chriſti fuit centeſimus.

Decimo eius anno magnam ſenatorũ partem & Hermetem præfectum cum tota domo, admodum numeroſa familia, & Quirinum Tribunum cum ſuis domeſticia Romæ conuerſum ferunt, quos Adrianus Imp. poſtea cremauit per Aurelium comitem.

Summam religionis Chriſtianæ hanc eſſe comperit, adhibitis etiam quæſtionibus, Plinius Iunior Bithyniæ Proconſul. quòd eſſent ſoliti ſtato die ante lucem conuenire, carménque Chriſto quaſi Deo dicere ſecum inuicem, ſéque ſacramento non in ſcelus aliquod obſtringere, ſed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depoſitum appellati abnegarent. Quibus peractis morem ſibi diſcedendi fuiſſe, ruſúſque coeundi ad capiendum cibum, promiſcuum tamen & innoxium. *Ipſe lib. 10, epiſt. ad Traianum.*

Hac de cauſa Traianus motam, P. Tarquinij ſacrorum principis & Mamertini vrbis præfecti conſilio, perſecutionem cohibuit. *Ipſe ibid. epiſt. ſequenti.*

Iudæi bellis & ſeditionibus imperium turbant circa

18.Imperij Traiani. *Euſeb.lib. 4, cap. 1. Dion. Eutropius.*

Ioan. Euangeliſta poſt reſtiturionẽ ſuam ſub Traiano factam ad vicina quæque gentium loca exiuit, vt ibi eccleſias & epiſcopos conſtitueret. *Euſeb.lib.3, ca.22. ex Clement. Nerua potius. Nam paulo antè mortuum docuimus.*

Romani pontifices huius ętatis plures ad diuerſa loca epiſcopos ordinarũt. *Platina & ſingularũ eccleſiarũ archiua.* Hinc Innocentius in ſua epiſtola, diſt. 11. occidentales omnes Eccleſias, itémque Africanas vel à Petro, vel ab eius aut ſucceſſorum ſuorum diſcipulis propagatas eſſe recte narrat.

Traianus & Adrianus perſecutionis quartæ auctores miſerabili & triſti morte interierunt (Sanguinis effuſi pœnas in ſanguine ſoluunt.) *Dio, Spartianus.*

HVMANA.

Sub Traiano, quod inertia ſuperiorum principum conſenuerat, reuiruit. *Florus.*

Is Romam multis reſtitutis ruinis & aliis ædificiis auxit, addito vbiq; ſuo nomine, quod ad eius vanitatem coarguendam, Herba parietaria, ſalſè dictum eſt. Pater patriæ dictus, primus Imp. alienigena & non Italus, *Dio in Nerua.*

Cozroë expulſo, annos tres regnũ Parthorum tenuit, donec Partenaſpem regem eorum deſignauit. & Diademate ornauit.

Daciam, Scythiam, Syriam, Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam in prouincias redegit. Imperium valde auxit, ſibi Iberos iuxta Euxinum, Sauromatas, Agarenos, Arabes & Colchos ſubiiciẽs, præter vrbes Seleuciã, Cteſiphontẽ, Babylonem. *Dion, Euſ. Volater.* Finem Romani imperij voluit eſſe Euphratem. *Eutrop.* imò Tigrim, *Alij.*

In mari rubro claſſem ita parauit, vt per eam Indiæ fines vaſtaret. *Caſſiodorus.*

Eius 18 an. Iudæi cœperunt ita furere, vt qui Cyrenem incolebant, Andrea duce, Romanos & Græcos ſine diſcrimine obtruncarent. Similiter in Ægypto & in Alexandria, apud Cyrenem & Thebaïdem. *Dio.*

In Cypro Artemione duce, circiter 240 millia hominum obtruncant. Sed eos Martius Turbo in Ægypto & Lybia profligauit. L. Quietus in Cypro. *Idem.*

Plinus minor, Plutarchus, Malleus, qui ſtellas ſpectabat ante Ptolomæum annis 41.

g PRONVNTIAVIT, connubium eſſe inceſtum, quòd ſacerdos non conſecraſſet, aut parentes non approbaſſent. *tom.1 Conc.* Idem Soter cenſuit. *Platin.*

Presbyteris Romanis (qui in Cardinales abierunt) titulos attribuit, & ſeptem Diaconos, qui concioni intereſſent, ordinauit. Cætera infrà in Dionyſio an. 267.

Scripſit duas epiſtolas, vnã ad Epiſcopos Africanos, alteram ad Ægyptios, quæ extant, *tom.1 Concil.*

HVMANA.

Philo Iudæus moritur. *Hier. in Catalog.* Iulius Celſus, Saluius Iulianus, & Neratius Priſcus iuriſcõſulti. *Spart.*

Solinus. Cornelius Tacitus hiſtoriam annorum 56 ſcribit ſępe ἐπιχυρίζων, vt eum lib. 54, ſine cura Deûm euenire multa ait. Suetonius an. 144. i. duodecim Cæſarum. Lucius Florus 700. *Ipſe lib.1.*

Parthi repudiato Partenaſpate res ſuas priſco inſtituto adminiſtrare incipiunt. *Dion.*

Interim

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

6

112 g M. EVARISTVS, ſeu Euchariſtus, natione Gręcus, Patre Bethlehemita, vnde à quibuſdam Bethlehemites dicitur, an. 9. 4100

113 menſ. 10. dies 2. 4110

Vacat ſedes dies 19.

∴ ∴

Patriarchis,

Alexandriæ primo, deinde Iuſto, an. 11.

Antiochiæ Heroë.

Hieroſoly. Iuſto, deinde per ordinem Zacharia, an. 1.

Tobia an. 2.

Benjamin, an. 2.

Ioanne, an. 2.

Matthia, an. 1.

* *

Principibus.

Eiſdem, & Ælio Adriano Imp. an. 21.

∴ ∴

Cozroe iterum Parthorum, an. 34

Alda Æthiopiæ pretioſo.

Anni Christi | *Anni mundi.*

7

122 h M. ALEXANDER 4210

I. Romanus, an. 7.

129 menſ.10. dies 2. 4217

Vacat ſedes dies 25.

Patriarchis,

Alexandriæ Iuſto.

Antiochiæ Heröë.

Hieroſolymis Philippo, an. 3.

Seneca an. 2.

Iuſto 2, an. 1.

Leui an. 2.

Principibus.

Ælio Adriano, Traiani conſobrino Imp.

Cozroë primo Parthorũ rege 25 & antepenultimo.

Alda Aethiopiæ.

Odemaro Francorũ Rege.

Interim ipſe vicinis Euphrati regionibus regnat.

h DECRAVIT, vt aqua miſceretur in ſacramento altaris (iuxta Apoſtolicam traditionem teſte Iuſt. *Apol.2 ad Anton.* & Cyp. *2.epiſt.3*) *to.1* Concil. *Plati.* item vt Aqua luſtralis in templo & domibus priuatis ad recolendam S. Baptiſmatis memoriã, apprehendendam fide ſanctificationem, fugandos Dæmones, morbóſque pellendos ſeruaretur. *Sigeb. in Chron. in Serg.3. Cap. aquam, de conſecrat. diſt.3, & tom.1.conc.*

Idq́ue conſtitutione Apoſtolica apud Clemen. lib.8 Conſtit. cap.17. ἁγιασμὸν hodie Græci appellant.

De cuius effectu *Epiphanius hæreſ. 30 de Ebionitis. Theod. lib.5 c.21 & in hiſtoria religioſa de S. Macedonio, Greg Magnus lib.1, Dialog. c.10. Niceph. lib.12, c.27.*

Scripſit epiſtolam eruditam ad omnes Orthodoxos. *tom.1 Conc.*

Iudæorũ dux Barcozbas, qui ſub an. 135 Chriſtianos diris cruciatibus perimit, quòd ſubſidium ipſi contra Imp. Rom. detrectaſſent, nec fas ſibi eſſe crederent Imperatori, tanquam ſublimiori poteſtati reſiſtere, vel cum impiis ſeſe coniungere, & cum Rom. bellum gerit infœliciſſimum. *Dion. Spartia. Iuſtinus, Euſeb. &c.*

Vſque ad vltimam hanc cladem, quæ ſub Adriano facta eſt, quindecim fuerunt Hieroſolymorum Epiſcopi, Hebræi omnes origine. *Euſ. lib.3, cap.5.*

Marcus primus ex Gentibus, *cap.6, lib.4.*

HVMANA.

Adrianus gloriæ Traiani inuidẽs ab Armenia & Meſopotamia exercitus reuocauit & prouincias illas Cozroë Parthorum regi reddidit. *Volat. lib.23.*

In Lybiam Iudæorum bellis totam penè vaſtatam, colonias deduxit. *Euſeb. Dion in Traiano.*

Reliquias Iudęorum quinquaginta duobus annis poſt Titum transfert in Hiſpaniam. *Ioſippus.*

Grauius eorum res afflixit, quàm vel Nabugdonozor vel Titus. *In hiſt, Hebr. de rebus Romanis.*

R. Akiba Barcozbam Meſſiam eſſe credidit, ſéque eius armigerum conſtituit. *Ibid.*

Ab Adriani Cæſ. temporibus vſque ad imperium Conſtantini per annos circiter centum octoginta, in loco reſurrectionis ſimulachrum Iouis in crucis rupe, ſtatua ex Marmore Veneris à gentibus poſita. *Hieron. ad Paulinum.*

Adrianus Hieroſolymis deletis vrbem, porco in porta ſcalpto inſtauratam Æliam de ſuo nomine appellauit, quod nomen ei remanſit in canonibus & hiſtoriis Eccleſiaſticis. Totum Imperium Rom. perluſtrauit. *Dion, et Spartian.*

Exiſtimans ſe fidem Chriſtianam loci iniuria perempturum in loco paſſionis ſimulachrum Iouis conſecrauit, & Bethlehem Adonis Veneris Amaſij fano profanauit. *Paulin. epiſt.11 ad Seuerum.* Seuerus ipſe Sulpitius lib.2, Dio, Euſ. Epiph.

Templum quoq; Domini ad tollendam religionem terra obruit, ac templum aliud Veneri dedicauit, manſitq́ue eo modo vſque Conſtantinum. *Idem.*

Athenis miram bibliothecam ſtruxit.

Vno tempore ſcripſit dictauit, audiuit, cum amicis fabulatus eſt. *Spart.*

Reduxit antiquum morem alendi barbam. *Dio in*

Traia. Xiphilinus.

Antiqui enim nutriebant barbam & capillitium, vt ex eorum ſtatuis apparet, vſque ad Vrbis 454 quando Romam primum tonſores venerunt.

Ab Ariſtide philoſopho Athenienſi, Quadrato Athenienſi antiſtite Apoſtolorúmq; diſcipulo, & legato apprime nobili Sereno Grannio perſuaſus, Chriſtianos perſequi deſiit. *Euſe. lib. 4, c. 3, 8 & 9, & in Chron. Iuſtin. Apol. Hiero. de viris illuſtr.* Cogitabat Chriſto templum facere, cúmque inter deos referre. *Lamprid. in Alex.* quippe qui Deos omnes vnus omnia religioſiſſimè coluit. *Pauſ. lib. 1.*

Per epiſtolam Minutio Fundano Aſiæ Proconſ. præcipit, ne cui liceret ſiue obiectu criminis & probatione Chriſtianos damnare. *Euſeb. & Oros.*

* SIXTVS continuit Gallos in fide. Duæ eius epiſtolæ extant *Tom. 1 Conc.* Eccleſiam piis ſtatutis ornauit. In Eccleſia Triſagion canendum inſtituit.

Marcus 16 Hieroſolymæ reparatæ Epiſcopus, at primus ex gentibus an. 137. *Euſ. lib. 4, cap. 6.*

Finito bello Iudaïco, quo Iulius Seuerus in Iudæam miſſus arces 50 diruit, 980 vicos ferro & igni vaſtauit, 50 millia Iudæorum excidit, Adrianus Iudæos ingreſſu Hieroſolymæ prohibuit. Vrbem muro cinxit. Suem ex marmore factam portæ, quæ ad Bethlehem vergebat, affixit. Vrbem Æliam capitolinam appellauit. *Dion. Oroſ. lib. 7, cap. 13.*

Atque hoc fuit vltimum Iudęorum excidium, ſiue decima captiuitas, quibus pulſis & penitus oppreſſis ann. 137. Hieroſolyma conceditur Chriſtianis. *Euſ. lib. 4, c. 5. Dion Caſſ. in Adrian. Pauſa. lib. 1. Hugo. Floriacenſ. lib. 4. Lyran. in 27. Eſa.*

Quos Iudæos in eo bello Adrianus cepit, in Hiſpaniam exulatũ miſit vſque ad Ferdinandũ 5. Hiſpanię, & Emmanuëlem Portugaliæ, qui ſub an. 1500 eos inde expulerunt. *Vaſæus in Chron. Hiſpan.*

HVMANA.

Legem tulit, ne cui è gente Iudaïca liceret in agrum Hieroſolymitanum accedere. *Dio, Euſ. Chryſ. in Lucam.*

An. 136 vrbs Hieruſalem capta & ſolo ęquata veteribus templi reliquiis igne deletis. Túmque vox Domini impleta. Non remanebit lapis ſuper lapidem, &c.

Immanitas ſacrificandorum hominum Adriani principatu ita diſſoluta eſt, vt tamen reliquię permanſerint apud Celtas. *Euſ. lib. 4 Præp. cap. 7.*

Adrianus miſerabili omnium ferè membrorum cruciatu confectus eſt, adeò vt ſeſe interficiendum miniſtrorum fidiſſimis offerret, ac ne in ſemetipſum ſæuiret, cuſtodia charisſimorum ſeruaretur. *Dio. Spartian.*

Phauorinus, Palæmon, Dionyſius Mileſius, Heliodorus inſignes Rhetores. *Dion.*

Ælius Phlegon Trallianus libertus Adriani hiſt.

i QVADRAGESIMAE ieiunium iam ab Apoſt. traditum. (*Can. 69 Apoſt. & apud* Clemẽtem *lib. 5 & 7* Conſt. & *Ignat. epiſt. 4 ad Philip. veteres denique omnes.*) ſed à multis fortaſſis propter perſecutiones neglectum, nouo edicto reſtaurauit. *Platin. to. 1 concil. Cap. ſtatuimus, diſt. 5.*

Nam vagum, neque cohærens apud omnes eum Paſchate fixit, & vt proximè ante Paſcha obſeruaretur inſtituit. *Ibid.*

Proparentes Baptiſmi conſtituit, aut potius conſtitutos

Anni Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
129	* M. SIXTVS ſiue ZISTVS Romanus, an. 10.	4217
139	menſ. 3. dies 21.	4227
	Vacat dies 4.	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Iuſto, deinde Eumene an. 13.	
	Antiochiæ Heroë, deinde Cornelio an. 13.	
	Hieroſoly. Leui, Ephraim, an. 3.	
	Ioſepho, an. 3.	
	Iuda an. 2.	
	Marco primo ex Gentibus, an. 8.	
	* *	
	Principibus.	
	Ælio Adriano Imp.	
	Cozroe Parthorum.	
	Alda Æthiopiæ.	
	Odemaro Franc. duce.	
	9	
139	i M. THELESPHORVS Græcus Anachoreta, an. 11.	4227
150	menſ. 3. dies 22.	4238
	Vacat ſedes dies 4.	

Anni Christi.

139

Patriarchis,

Alexandriæ Eumene, deinde Marco, an. 10.

Antiochiæ Cornelio, deinde Heroë 2, an. 27.

Hieroſolymis, Marco primo ex Gētibus, deinde Caſſiano, an. 4.
Publio an. 1.

Principibus.

Adriano, T. Aurelio Fuluio Antoni. Pio Imp. an. 23.

Coȝroë Parthorũ rege antepenultima.

Alda Æthiopię pretioſo, & mox Zeahin de Ramá, an. 8.

Marcomero 4 Francorum duce.

150

Anni mundi.

tutos & in vſu habitos imperauit. Nam eorum meminit. Dionyſ. in Eccl. Hier. & ἀναδόχους nominat.

4227 Quinquageſimam induxit, vt ſublatis octo diebus Dominicis, & 5 & 7 feria vltimæ Hebdomadæ, (quibus nefas erat ieiunate) quadraginta dies pleni ieiunio dicarentur. *Carol. Mag. in fragmentis de Ritibus veteris Eccleſiæ.* quam additionem ſolis Clericis indixit. *Damaſ. in pont. & ipſe epiſt. Decret.*

Scripſit epiſtolam ad vniuerſos. *Tom. 1 conc.* Decorandi Chriſtianiſmi gratia rem diuinam auxit, triplicis in Natali Dominico Liturgiæ ad maiorem tanti feſti ſolénitatem & Doxologiæ in ea concinendæ inſtitutor. Ad hunc vſque omnes Rom. Pont. ob Chriſti confeſſionem martyrio eſſe conſumptos tradit Damaſus.

Quoniam fuit Anachoreta, apparet in prima Eccleſia aliquos huius ſancti inſtituti fuiſſe ſectatores, aduerſus eosqui monaſticę auctoré D. Antoniũ ſub Conſtantino Magno faciunt. Hoc enim etiam tépore, multi Eremum incolebant metu perſecutionum, & multo ante Dionyſius Areopagita tres epiſtolas ad tres Monachos dedit. De Eccleſiaſtica Hierar. Eccleſia naſcente de ordine Monaſtico tractauit, eum puriſſimam Chriſtianorũ parté & è tribus à ſe memoratis primá pronuntiauit, Monachos θεραπευτὰς ϗ θεράποντας τοῦ θεοῦ dictos ab Apoſtolis docuit, à precandi aſſiduitate & conſcientiæ puritate. Philo Alexandrinus Apoſtolorum æqualis de his librum de vita contemplatiua ſcripſit, quòd nihil haberent proprium, perpetuo precarentur, literis ſacris vacarent, caſtè viuerent, monaſteria ſua domicilia appellarent, non modo Alexandriæ, ſed & in diuerſis mundi prouinciis, vt proinde D. Hieronym. in Catalog. tradiderit Marcum Euangeliſtam huius vitę fuiſſe apud Chriſtianos auctorem & caput. Nam apud Hebræos origo repetitur ab extremis temporibus, Num. 6, &c.

Baſilides Alexandrinus hæreſiarcha (qui multa deliramenta de Chriſti natiuitate commentabatur, plures deos, metempſycoſim, fidémq; naturalem eſſe aſſerebat) Saturninus Syrus, Carpocrates Alexand. (qui dicebat ſolam fidem iuſtificare. Iren. 1, cap. 24.) hæretici. *Tertul. de hæreſ. Iren. lib. 1, cap. 22. Euſeb. lib. 3, cap. 8. Epiph. hæreſi 29. Euſeb. in Chron.* Deo exoſas ſcholas aperiunt. *Niceph. lib. 4 cap. 2.* Sic Valentinianæ ſcholę meminit, *Clem. in Strom.* & Bardeſanes Syrus è ſchola Valentini fuiſſe dicitur. *Euſ. lib. 4, cap. 29,* ſed reſipuit. *Epiph.*

Aquila Ponticus (quem quidam ex vicinitate Heb. nominis eundem eſſe putant cum Onkelos Chaldeo illo interprete Pentateuchi) ex Chriſtianiſmo recedens circumciditur, & Sacra Biblia ex Hebręo in Gręcum primus poſt ſeptuaginta interpretes conuertit. *Epiph. lib. de menſur. & pond.* E conuerſo Hiero. in epiſt. ad Pammachium, Chriſtianum effectum ex Iudęo ſcribit, vbi & contentioſum vocat interpretem, nec verba ſolum, ſed & etymologias verborum transferre conatum. Quare iure reiici. Item diligentem & curioſum interpretem. *in 2 cap. Oſeæ & epiſt. ad Damaſ.*

Non eſt ille, apud quem Scenofactoriam artem D. Paulus diuertens exercuit.

Ex Eccleſia pellitur ob Aſtrologiam iudiciariã, quòd
4238 geniturarum inſpectionibus & natiuitatum diuinationibus vacaret. *Ibid. Epiph.*

Agrippa Caſtor, qui contra Baſilidem ſcripſit. *Euſ. lib. 4 cap. 8. Hieron. in Catal.*

HVMANA.

Arianus Nicomedienſis, Maximus Tyrius, Philoſophi & præceptores Antonini Pij Imp. Ptolomæus Alexandrinus Mathematicus, Phauorinus Philoſophus, Aulus Gellius, Euſtathius, Epictetus, Oppianus poëta. *Eutrop. lib. 10, Caſſio. Suid. Dion.*

Tum etiam Diogenes Laërtius videtur Philoſophorum vitas & alia ſcripſiſſe.

Ptolomæus Alex. poſt Milleum Mathematicum annis 41, poſt Hipparchum 265, ante Alphonſum 1119 ferè.

Ant. Pius Adriani gener tantæ fuit æquitatis & gratię, vt plurimæ nationes, quæ Romanam prius à ſe vim repulerant, & Traiano mortuo à Romanis deſciuerãt, ſua ſponte ſe ei ſubiecerint. *Iul. Cap. Euſ.*

Solus fuit principũ ſine ciuili ſanguine, etiam ſi Caſſius quidam eius tempore tyrannidem arripuerit. Satius enim putauit vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes perdere, *Sparti.*

Indéque Pius cognominatus eſt.

Quin & Chriſtianos vehementer obſeruauit, *Xiphilinus ex Dione, Euſ.*

Orbem nullo bello per an. 23 authoritate ſola rexit. *Dion.*

In iudicando Vlpium Marcellum, & Iabolenum I.C. adhibuit.

Eo imperante pax Eccleſiis fuit. *Sulpitius lib. 2.*

Ad eum Indi, Bactri, Hyrcani legatos pacis miſerunt.

k SCRIPSIT duas epiſtolas, vnam ad omnes Chriſti fideles, alteram parænecticam ad Athenienſes. E numero martyrum eum eximit Onuphrius *in Platinã*, quòd Ant. Pius ęquus fuerit Chriſtianis, & in eos perſequutiones cohibuerit. *ex Xiphilino in Dionis epit.* Sic ante Syluestrum, ad quem vſque tamen vulgo traditur omnes martyrio vitam finiſſe, excipit Anacletum, Pium, Eleutherium, Zephyrinum, Anterum, Dionyſium, & Miltiadem, eos confeſſores duntaxat nominans, quòd & ſi morte violenta non deceſſerint, multa tamen à furẽte plebe & magiſtratibus paſſi ſint.

Diuulgantur hęreſes Valentini & Cerdonis, cuius fuit diſcipulus Martion.

Valentinus Ægyptius veniens Romam vixit vſque ad Anicetum. *Iren. lib. 3, cap. 4. Euſeb lib. 4, cap. 11.*

HVMANA.

Galenus Pergamenus medicus. *Eutrop. lib. 10. Euſeb. in Chron* Pauſanias Cęſarien. L. Apuleius Madaurẽſis magus & philoſophus Platonicus, qui poſtulatus eſt de magia apud Claud. Maximum Africę prefectum.

Iuſtinus Trogi epitomiſta. Nam Antonino Pio ſuam hiſtoriam dedicauit. Contemporaneus fuit Iuſtini alterius Philoſophi & martyris.

l PIVS hic Aquileienſis inter Cõfeſſores, nõ Martyres ab aliquibus reponitur, & ſub Antonino Vero, qui Ant. Piũ eſt proximè ſequutus. Scripſit duas Epiſt. Ritus quoſdam pios adbibuit ad decorũ Baptiſmi & Euchariſtię.

Reſurrectionem Domini die dominica celebrari iuſſit. *Euſ. in Chron.* Hermes paſtor, Pij Pont. frater. *Damaſ.* aliis familiaris tantum. Pauli diſcipulum facit, *Volat.*

Martion

Anni Christi.		Anni mundi.
	10	
150	k M. HIGINVS Athenienſis, an. 4.	4238
154	menſ. 3. dies 4.	4242
	Vacat ſedes dies 4.	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Marco, mox Celadio an. 10.	
	Alibi iiſdem patriarchis & principibus.	
	11	
154	l M. PIVS. I. Aquileienſis, an. 9.	4242
163	menſ. 4. dies 3.	4251
	Vacat dies 4.	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Celadio.	
	Antiochiæ Heroë ſecundo.	
	Hieroſolymis Iuliano an. 2.	
	Caiano an. 2.	
	Iuliano ſecundo, an. 1.	
	Symmacho an. 1.	
	Caro an. 1.	
	Iuliano 3, an. 5.	

Anni Christi.

Principibus.

Fuluio Antonino Pio Imp.

Cozroe, deinde Vologeſe 3. an.40. Parthorum.

Gafele Æthiopum pretioſo,an.26.

Clodomero 4. Franc.duce.

12

163 m M.ANICETVS Syrus,an 9.

172 menſ 4. dies 13.

Vacat ſedes dies 17.

Patriarchis.

Alexandriæ Celadio, Agrippino,an.12.

Antiochiæ Heroe 2, deinde Theophilo,an.8.

Hieroſolymis Iuliano tertio, Capitone,an.3. Maximo,an.3.

Principibus.

Marco Ælio Aurelio Antonino Vero philoſopho,an.18.cum fratre L. Commodo Vero Antonino *Imp.*

Vologeſe Parthorum.

Gafele Æthiopum.

Clodomero 4. Francorum duce.

Anni mundi.

Martion Ponticus, qui docebar legem non eſſe bonam, materiam rerű eſſe malam, & alia abſurda, & Gnoſtici auctore Prodico orti, qui ſibi ſummam quandam notitiam & perfectionem, licentiámq; quidlibet agendi vindicabant & turpiſſimè viuebant, ſuum virus dilatant. *Iren.lib.3.cap.4.Clem.Strom.2.& 3.*

Martion docuit Chriſtum ſaluaſſe patres ante ſuum aduentű. *Clem. Alex.lib.2.Strom.* tandẽ ſub Eleuthero palinodiam eecinit. *Tert.de praſcri.* Sectarores Carpocratis, ſe quoque falſo nomine Gnoſticos appellarunt, hæreſim tetram & monſtroſam eondentes ex Simone Mago, Menandro, Nicolao, &c. *Epiph.*

HVMANA.

Taurus Berytbius Platonicus, Meſomedes Cretenſis Lyricus poët. Apollonius Sroicus, & Baſilides Syropolitanus philoſophi & Veri Cæſ.præceptores.

Rabbi Hakadoſch ſummi apud Hebræos nominis. *Seder Olam.* Scripſit ad Antoninum Higgeret Haſodot.i. epiſtolam myſteriorum. Ab vrbis ſuæ excidio, an.120 primus ad Moſaïcæ legis explanarionem Miſna per-
4251 ſtrinxit, quod Iudæi velur ore Moſis traditum amplectuntur.

Eum ſecuti ſunt Bar Cappara, auctor libri, qui inſcribitur Toſaphta, R.Haia, R.Oſená, R.Simeon auctores
4260 librorum, qui appellanrur Biriethoth & Mechiltotb. *R. Abraham in Cabb.hiſtor.*

Poſt Coznem Vologeſes filius regnum Paribicum diu tenuit, cum quo Marcus & L. Verus Imperatores mulra bella geſſerunt, eique Aſſyriam & Armeniam ab Adriano relictas eripuerunt.

m SCRIPSIT epiſtolam ad Galliæ Epiſcopos, *Tom. 1.concil.* Clericos comam & barbam radere in clericatus inſigne iuſſit. *C.prohibete diſt.24.Polyd.Virg.lib.4. cap.8. de inuent.* Hoc tamen inſtirurum Anacleto tribuit Nauclerus. Martyrio vitam finiit. *Damaſ.*

QVINTVM bellum ſeu perſecutio Cbriſtianorum in Aſia & Galliis, per M. Anroninű & L. Commodű Ver. Impp. tunc martyrium paſſi ſunt Polycarpus Ioha. diſcipulus & Smyrnenſis Epiſcopus, an. ætatis 80. qui Romã veniens bæreſes Valentini & Cerdonis repreſſit & extinxit. In Gallia plurimi, inrer quos, *Iuſtinus* pbiloſophus & martyr, Apollonius Græcus, Apollonius Senator, qui primus latinorum pro Cbriſtiana religione ſcripſit, Fotinus primus Lugdunenſis Epiſcopus, *Euſ.4.cap.13 & lib.5.cap.1.Greg.Tur.lib.1.cap.29.*

Aliis quarta perſecutio. Ac tum primum intra Gallias martyria viſa. *Sulp. lib. 2.* quæ qualia fuerint narrat Euſebius ex literis Eccleſiarum Gallicarum ad Aſianas.

Fuit enim Ant. Philoſophus, qui quartus à Nerone perſecutus eſt Chriſtianos. Quem vltus eſt Deus, quamquã eius temporibus duntaxat commota fuerit, exereita verò à L.Vero commodo eius fratre & collega.

Nam prope nihil, quo ſummis angoribus atteri mortales ſolent, aut dici aut cogitari quear, quod non illo imperãte ſęuierit. Quippe ab armis nuſquam quies erat, pérque totum Orienrem, Illyricum, Iraliam, Galliam arma feruebãt, terræ motus non ſine interitu ciuitatum, inundationes fluminum, lues erebrę, locuſtarum ſpecies agris infeſtæ &c. *Lampridius.*

Ipſe vero præter publicas calamitates, apoplexia correptus, cum per triduum mutus languiſſet, tandem extinctus eſt in Pannoniis. Sic & L. Commodus frater tragico exitu ictu ſanguinis, imperij vndecimo periit, de quo hiſtorici.

Apollonius ſenator primus Latinotum pro Chriſtiana religione ſcripſit. *Hier. in Cat.*

Egeſippus hiſtoricus apud Rom. pontificem Anicetum viuit. *Euſ. lib. 4. ca. 11.* Theophilus Antiocbenus, Modeſtus, Apollinaris Hieropolitanus epiſc. qui fuit in hęreſi Chiliaſtatum, & ſcripſit contra Montanos, Muſanus Philoſophus cretenſis doctores Eccleſiaſtici. *Euſeb. lib. 4. cap. 7. Niceph. lib. 4. cap. 9. 10. & 11.*

Iſidorus Baſilidis filius, Ptolemæus, Secundus, Heracleon, Iſidorus Baſilidis filius, Cnlobarſus, Marcus Valentiniani, Lucanus Martionis hæreſes reſuſcitant. *Iren. lib. 1. Aug. de hæreſ. Epiph. hæreſ. 32. & ſeqq.*

Carpocratiani, qui vxores faciebant communes. Docitę Caſſiani cuiuſdã ſectatnres, qui phantaſticum corpus Chtiſto tribuebant. Antitactæ, qui Legem ſecundi Dei eſſe dixerunt, ideóque pietatis eſſe puratunt legi reſiſtere ſcelerate viuendo, vt ſic primo Deo gratificarentur, *Clem. Alex. Stro. 2. & 3.*

Athenagoras Philoſnphus Chriſtianus, Aſianus & Apollinaris Hieropolitanus Epiſcopus, qui Apologetica Antonino obtuletunt. *Euſeb.*

HVMANA.

Fronto orator, Marci in Latinis literis pręceptor, Appianus Alexandtinus hiſtoricus, Athenęus, Macrobius.

Initio imperij Marcus Philoſ. qui Pio ſucceſſit, collegam creauit nouo beneuolentiæ genere fratrem Lucium Verum, Ac tum primum regnare duo Auguſti cœperunt. Poſt hos plurima monſtra imperio ſunt potita vſque ad Conſtantinũ, Deo iram ſuam in imperium impium portendente.

Tum ergo primum Romanum imperium duos tulit æquo iure imperantes, cum antea ſingulos ſemper habuiſſet Auguſtos. Nam Ant. Philoſ. inter ſe & fratrem imperium æqualiter partitus eſt. *Eutrop. lib. 8. Iul. Capitol. in M. Antonino, Oroſ. lib. 7. cap. 18.*

Mauri, omnes prope Hiſpanias vaſtarunt. *Iul. Capitol.*

Bellum Parthicum cum Volngeſe, de quo Marcus & Lucius Veri triumpharunt.

∴ SCRIPSIT duas epiſtolas, prima eſt de fide. *Tom. 1. Concil.* Reſtituit (Nam Anacletus iam inſtituerat) vſum ſolemnis copulationis deſponſatorum, quę fit benedicente ſacerdote. Eius martyrij nulla mentio apud Damaſum.

Eum mire laudat à beneficentia erga pauperes & hoſpites, itémque doctrina Dionyſius Corinthius in Epiſt. ad Romanos ſcripta. *Euſeb. lib. 4.*

Circa an. Dnm. 178. Indi ad Demetrium Alex. Epiſcopum nuncios ablegatunr, petentes vt doctores ad ſe mitteret. Mittitur Pantenus, qui ibi Euangeliũ D. Matthei Hebraïcis literis à D. Bartholnmæo deſcriptum inuenit, & Alexandriam deportauit. *Hieron. in vita Panteni.*

Apud Bracmanes & citcum ea loca Pantenus religionem doeuit. *Hier. epiſt. ad Magnum.*

Aurelius Antoninus philoſophus ex pluuia miracu-

&

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	13.	
172	∴ M. SOTER (Sotericus Nicephoro) Fundanus, Campanus, an. 9.	4260
181	menſ. 3. dies 21.	4269
	Vacat ſedes dies 21.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Agrippino.	
	Antiochiæ Theophilo, cuius extant aliqua opera, deinde Maximo an. 13.	
	Hieroſol. Antonino an. 4.	
	Valente an. 1.	
	Dulichio an. 2.	
	Narciſſo an. 1.	
	Principibus.	
	Solo M. Ælio Aurel. Antonino Vero.	
	Vologeſe Parthorum penultimo rege.	
	Gafele Æthiopum.	
	Deinde Beſe Seoch an. 4.	
	Faraberto Franc. duce.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	

Anni Christi. | Anni mundi.

14.

182 ɴ M. ELEVTHERVS Nicopolitanus Græcus. 4269

196 an.15.menſ.3. dies 2. 4284

Vacat ſedes dies 5.

Patriarchis.

Alexandriæ Iuliano an. 10.

Demetrio an. 43.

Antiochiæ Maximo, deinde Serapione an. 22.

Hieroſolymis, Narciſſo, deinde Ælio an. 2.

Germanio an. 4.

Gordio an. 5.

Narciſſo iterum an. 20.

loſa & fulmine precibus Chriſtianæ legionis, quæ poſtea fulminatrix ab eo dicta eſt, impetrato, in bello Marcomannico ſiue Germanico, perſecutionem inhibuit. *Tert. in Apolo. cap. 5. & ad Scapulam. Euſeb. lib. 5. cap. 5. & in Chron.* Eam tamen victoriam ethnici ſcriptores inuidia in Chriſtianos vel incantationibus magicis *vt Dion.* vel Antonini precibus tribuerũt, *vt Iul. Capitol. & Claudian.*

Commodus filius, quòd Marciam quandam concubinam, quę Chriſtianis fauebat, amaret, in pace reliquit Eccleſiam. *Xiphilinus.*

Egeſippus in itinere, quod Romam verſus ex Aſia babuit, plurimos epiſcopos cõuenit, & eandem fidei apud omnes doctrinam deprehendit, *Euſeb. lib. 4. cap. 21.* Inſignis Dei benedictio. Librum ſeripſerat in quo omnes actus Eccleſiaſticos à Paſſione Domini, vſq; ad ſua tempora complectebatur. *Hier. in Catal.*

Euſebius aſſerit eum ſuo tempore omnium manibus fuiſſe tritum. Sic ſuo idem Hieron.

Chriſtianos ſub Antoninis conſueuiſſe celebrare memorias Sãctotum martyrum, agerẽque annuos & ſolennes connentus ad eotum ſepulchra, apparet ex *Euſeb. lib. 4. cap. 15.*

Symmachus ex Samaritano Iudæus & Ebionens ſacra Biblia tertius poſt 70 interpretes in Gręcã linguam tranſtulit. Nam vixit ſub M. Antonino Vero, cum Theodotion circa initium Commodi ſecundi non niſi agnitus ſit. *Epiph. lib. de Pond. & menſ.* Nõnulli quidem Theodotionem Symmacho, præponunt. Sed veteres hunc ſeruant ordinem in nominandis verſionibus, *vt Euſ. lib. 6, cap. 16, & 17.* Hieron paſſim.

HVMANA.

Bellum Marcomannicum. *Oroſ. lib. 7. c. 5. Tertull. in Apologet. c. 15. Iulius Capitol.*

Beſe Seoch Regem Abiſſinorum veniſſe ex Oriente tradunt Annales Æthiopici.

ɴ VNICA eius extat epiſtola ad Galliæ prouincias. Effecit vt magna Britannię pars ad Chriſtum accederet. Eius martyrij non meminit Damaſus.

Eius tempore pauliſper perſecutio conquieuit.

Sub eo etiam multi ſcriptores contra hęreſes dimicarunt.

Lucio Britannorum regi doctores Fugatium & Damianum deſtinauit. *Beda hiſt. lib. 1. c. 3.*

Hæreſim Encratitarum damnauit.

Prima Chriſtianorum ſiue fidelium ſchola apud Alexandriam, quam tum temporis, ſcilicet ſub Commodo, moderabatur Pantenus, ex eo quod antiquo (.i. ab Eccleſiæ crepundiis) ſacrarum literatum doctrina & exercitium illic vigebat. Panteno ſucceſſit Clemens Alex. Deinde Origenes. *Niceph. li. 5 cap. 18. Euſeb. lib. 5. ca. 9. & Hieron. in catal.* Ad eius inſtar inſtitutę cenſentur Eccleſię collegiatę.

Marcus quidem Euangeliſta inſtituerat, vt illic eſſent perpetui doctores. *Hier. in Catal.* Sed hòc intelligitur de catechiſtis, qui ſimpliciter ſummam & elementa fidei docebant. Nam Pantenus philoſophus Stoicus cœpit fuſius de Theologia diſputare aduerſus Hæreticos. Deinde Clemens Alexand. & Origenes. In ea docebantur Symbolum, Decalogus, oratio Dominica, *Terl. lib. 4. contra Martio. Socrates in hiſtor.*

Anni Christi | Anni mundi

Ireneus Lugdunenſis Epiſcopus Fotini ſucceſſor. *Euſ. li.5,c.6.& ipſe,l.3.c.3.* Quem Græcè ſcripſiſſe teſtatur Hieron. in 36. Ezech. & inter auctores Gręcos connumerat.

181 Dionyſius Corinthius. *Hieron. in catal. cap. 37 Euſeb. lib.4.cap. 22.* quem omnium doctrinarum curioſiſſimum vocat *Tert.* Theophilus Theol. 4169

Melitò Sardenſis Frontonis oratoris diſcipulus, qui Marcum Imp. literis erudiuit, pro Chriſtianis librum Antonino obtulit. Eglogas ſcripſit, *ex Euſeb. Sophr. Hieron. Euſeb. li.2.ca.21.& 13.* Philippus & Pinytus Cretenſis, Bacchylus Corinthius. *Ibid.*

Theodotion Ponticus (ſiue Epheſinus, vt ait Trithé.) primum Marcioniſta, demum è circunciſione Iudæus vniuerſa Biblia ſacra ex Hebræo in Gręcum quartus poſt 70. tranſtulit. *Epipha. lib. de menſ. & pond.* Quidam ex nominis ſignificatione eundem putát cum Ionathan Chaldęo paraphraſte. ſed Achronologicè.

Principibus.

Lucius Rex Britannię inſulę primus omnium Regũ, prędicationibus Fugatij & Damiani eò à Pont. miſſorũ fidem Chriſti amplectitur. *Damaſus, Beda lib.1. hiſt. ca.5. Naucl. & Polyd. lib.2. de Angli. rebus.* Inde Britannia omnium regionum prima publicè Chriſto ſubdita eſt (inquit Tert. lib. contra Iudę.) ad Diocletianum Imp. vſque, ſub quo omni ferè religione exuta, ad idololatriam rediit.

M. Aelio Aurel. Antonino cum fil. L. Antonino Commodo 2 poſtea ſolo Commodo Imp. an.13.

Montanus & Apelles (quem Theodoton nominat maximum hereticorum) cum Priſcilla & Maximilla Cataphrygum hęreſim ſpargunt, Negantes Chriſtum verum hominem, matrimonia diſſoluentes &c. *Euſeb. 5. cap. 15. & 18. August. in Catal. heret. Epiph. in Panario.*

Erubeſcentes confiteri peccata ſacerdotibus, quaſi iuſti. *Hieron. ad Macellam.*

Montanus tres quadrageſimas nouo more & noua ieiunia introduxit. *Theod.* cum vna quadrageſima eſſet Eccleſiæ. *Hieron. ad Marcell.* Centuriatores cent. 2.c. 5.pag, 105. inſigni impoſtura eius hęreſim in eo conſtituunt, quòd leges ieiuniorum primus pręſcripſerit, quaſi anteà eſſent libera.

Vologeſe Parthorum.

Hęreſis Encratitarum .i. continẽtium, prohibentium nubere, vt anteà Saturninus. *Iren. lib.1. cap. 22.* iubẽtium abſtinere à carnibus & vino, Tatiano, & Seuero auctoribus. de quibus intelligendum eſt cap. 4. Pauli Tim. 1. *Euſeb. lib. 1. ca.6. Epiph. hær. 45. Hieron. in Amos.*

Rhodon. *Euſeb. lib.5. cap.13.* Zeticus, *cap. 16.* Miltiades. *cap. 16.*

Azgua Æthiopum an. 77.

Bibliotheca magna noſtrorum ſollicitudine compoſita, capitolio fulmine icto, dum L. Ant. Commodus imperaret, conflagrauit. *Honorius.* Ita in mediis crucibus noſtri bibliothecas inſtruebant, è quibus Clementis, Iuſtini, Ignatij, Egeſippi, Irenęi & aliorum Sanctorum opera accepimus.

HVMANA.

Sine ſeditione manſit Imperij adminiſtratio ab Auguſto ad Marcum Antoninum per annos 200. Poſtqnam autem Commodus eius f. improbitate ſua imperium commaculauit, inſidiis non tantum de medio ſublatus

196 eſt, ſed & ſeditiones continentes extiterunt. *Suidas in Ceſare.* 4284

Farabetto Franc. duce.

Anno 188. abſoluta eſt pars illa Talmud à Iudęis, quę Miſna inſcribitur, altera perficietur an. 505. quę Ghemara.

Miſnę

Anni Christi. | Anni mundi.

15.

196 o M. VICTOR I. Apher, an. 10. 4284

206 menſ. 3. dies 10. 4294

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Serapione.

Hieroſolymis Narciſſo iterum.

Principibus.

Solo Commodo Imperatore decimo octauo, P. Aelio Pertinace Di. 85. Did. Iuliano menſ. 7. L. Septi. Seuero, an. 18. qui quintus à Nerone Chriſtum eſt perſecutus, ex ordi. ſucceſſio. Impp. an. 18.

Artabano Parthorum vltimo, an. 34. vſque ad Chriſti 226.

Azgua Aethiopum pretioſo.

Sunno Fran. duce.

Miſnæ (contextus Talmudici) ſapientum primus fuit Simeon Iuſtus, qui Chriſtum vlnis excepit. Poſtremus iam R. Hakkados Antonino Charus. *Elias in Tisbi.* Qui Ribbi nomine intelligitur in Talmud. *R. Moſe.*

Quo & mortuo deſiit Sacerdotium. *Faſciculus Myrrhæ Gen. 6.* Eum appellãs, *Gen. 9.* R. Simeon hen Iohai, cuius ætate iuſtitiam perfectè viguiſſe ait eodem capite R. Selomo Iarhi.

Hinc cœperunt doctores, qui Amoriam, quorum primus Rabba, poſtremus Rab. Aſe an. 416. *R. Moſe.* Hinc Rabbenu Hakkados Miſnę, Rab. Aſè Ghemaræ ſcriptores & auctores dici ſolent.

Voluſius, Metianus, Saluianus, Iulianus, Scæuola Iuriſconſulti. Iulius Pollux, Aphthonius, Philoſtratus.

o VICTOR Latinorũ ſecundus poſt Apolloniũ multa ſcribit. *Hieron. in Catalog.* Eius extant duæ epiſtolæ, vna paręnetica ad Afros, altera ad Theophilũ Alexand. Martyrio vitam finiit. *Damaſus.*

Sextus & Indas Chronographus Theologicè ſcribunt.

Prima inter Eccleſiam Romanam & Aſianam ſiue Orientalem diſſenſio atrox, propter diem Paſchatis, & ieiunij, in qua Aſiana tanquam hæretica à corpore vnitatis per Victorem ſciſſa eſt. *Euſeb. 5. c. 23. & 24.*

Inde Quartodecumani hæretici habiti. *Tert. lib de preſcr. Cõc. Antioch. c. 1. Aug. her. 29. Theod. l. 3. c. vlt. Har. Fab.*

Prætendebant quidem Aſiani Apoſtolorum Ioannis & Philippi traditionem, ſed non obſeruabant, eos propter Iudæos hoc vel cõſtituiſſe, vel potius toleraſſe, quòd Synagoga eſſet cum honore ſepelienda. Mirum autem eſt Centuriatores ita eſſe deſperatos & planè ſpiritu Satanæ poſſeſſos, vt S. Victorem, quem Deus ipſe martyrij palma honorauit, hîc myſterium iniquitatis prouexiſſe, ac filiũ perditionis conſtituiſſe atque formaſſe blaſphement. Pręterea quanti eſt flagitij, propter odiũ Romanæ & Chriſtianę ſedis, ſuſcipere defêſionẽ Aſianorũ Iudaïzantiũ, qui publicè in cõcilio Niceno & aliis, quæ iſti ſe recipere dictitant, damnati ſunt. Eſt etiã impietas pluſquam Diabolica centuria ſexta & ſeptima hoc ſolo nomine laudare Anglos & Scotos, quòd ob hanc, quam ſciunt eſſe Quartodecumanorum hęreſim, anathemati à prędicto concilio ſubiectam, ſeſe Epiſcopis cum D. Gregorio & aliis Rom. pont. ſentientibus oppoſuerint. Nam illud eſt tenebras dicere lucem &c. Deinde quorſum iſti Quartodecumanos laudant, quando nec 14. luna cum ipſis more Iudaïco poſt ęquinoctium vernum, nec cum Catholicis Dominico proximo ſequente celebrent?

Pantenus Stoïcus à Demetrio Alexandrino Epiſcopo in Indiam mittitur, vt Chriſtum apud Bracmanas, Gymnoſophiſtas & alios gentis illius philoſophos philoſophus ipſe prędicaret, apud quos cum Euangelium ſecundum Mattheum Hebraïcis literis ſcriptum prędicaret, ipſum reuertens Alexandriam ſecum detulit.

Nota in hoc primo Chriſtiano poſt Apoſtolorũ tempora concilio enituiſſe Romanæ Eccleſię ſuprà omnes primatum. Nam in epiſtola Theophilus Cęſarienſis Epiſcopus, qui præfuit cum Narciſſo Hieroſolymorum, recitat ſe accepta authoritate à pontifice Ro. concilium conuocaſſe.

Victoris authoritatẽ prætẽdebat Artemon hęreticus. *Euſeb.lib.5.c.2?.* ſed falſo. Nam Theodorũ coriarium Byzantinum eadem cum Artemone docentem, ab eccleſia ſtatim eiecerat. *Idem.*

Gallia tota fere Chriſtiana efficitur, ſub Seuero Imp. Vniuerſæ enim multitudines & domus totæ ad fidem accedebant, quiduis facere & pati paratæ. *Niceph.lib.5. cap.2.*

An. 203. Scotia Chriſtum profiretur Donaldo rege cum liberis, coniuge & nobilitate, legatis Victoris Papę exceptis. *Hector.Boet.lib.6.hiſt.Scot.*

HVMANA.

Commodus hoſtis deorum, paricida Senatus. *Lampridius.*

Pertinax fortunæ pila appellatus, nam ad imperium proiectus, cum eſſet origine gentis ſordida & doctor literarum, quæ à Grammaticis traduntur, &c. *Victor.*

Poſt eum multis vulneribus à Iuliano obtruncatum, Iulianus ipſe Didius primus data pecunia imperium mercatur. Qui proinde ad prætorium deductus eſt nec Senatu præeunte nec alio legitimo ſatellitio, ſed iis dũtaxat militibus, qui eum in honore conſtituerant, per vim palatium illi cum omni eius penu tradentibus, qui & eum poſtea ſuſtulerunt. *Zoſimus lib.1.*

Seuerus Angaro Ozrcënorum rege & liberis eius in deditionem acceptis Arabiam Felicem vaſtat. Adiabenos vincit, fortuna magis quàm conſilio ad Parthorum fines nauibus delatus Artabanum Cteſiphonte expulſit, vrbem cepit. *Herodia.*

Seuerus Cteſiphontem, Babylonẽmque cepit & Arabiam vniuerſam ſubdidit. *Ibid.* Iudaïcum quoddam bellum confecit, & Iudæos ſub graui pœna fieri vetuit. *Euſeb.Chron.Spartia.* Seueri filio Senatus Iudaïcum triumphum decreuit. *Spart.*

Contra eum Niger & Albinus impetium inuadunt. *Zoſimus lib.1.*

Anni Chriſti		Anni mundi
195	∴ ∴	4284
	PRIMVM poſt Apoſtolorum tempora concilium Cæſarienſe in Paleſtina à Theophilo & aliis Epiſcop. de die Paſchatis. Euſeb.5.cap. 22. & ſeqq. ſub Ælio Pertinace. Beda in Chron.	
	∴ ∴	
	Deinde Romanum. Gallicanum. Ponticum. Achaicum. Ibid.	
	∴ ∴	
206	*ANNVS Domini ducenteſimus ſub dimidiatum Victoris pontificatum, quãdo primum poſt Apoſtolorum tempora Concilium Cæſarienſe in Paleſtina: & ſub Artaxerſis Perſa auum, quando Artabano Partho necato, Perſis gloriam imperij, qua ab Alex. Magno caruerant, reſtituit, vſque ad Saracenos, qui Hormiſdam an.623. interfecerunt, Heraclio imperante.*	4294

Hoc ſecundo centenario ſuperiores doctores Doctrinam ſanam, quam hodie hæretici oppugnant, continuarũt. Miſſam. *Iuſtinus Martyr Apol.2. poſt Dionyſ. Areopag Eccl. Hier.c.3. et Ireneus lib. 4.cap.34.*

Liberum Arbitrium. *Iuſt.q.103. Iren.toto c.72.lib. 4. Theophylus lib. 2. ad Autoly. Athenag. Clemens Alex. In parænetico, Stromat.lib.2.* Gratia Dei, Iuſtificatio, fides. *Clemens Strom.lib.1.3.4. In pædagogo et cæteri, qui vbique Chriſti meritum extollunt.* Opera. *Clemens lib.5. Strom. Gratia ſaluamur, ſed non abſque bonis operibus, lib.6. Quando audimus. Fides tua te ſaluam fecit, non accipimus eum dicere abſolutè eos ſaluos futuros, qui quomodocunque crediderint, niſi facta quoque conſequantur. Theoph.lib. 2. ad Autoly. Tatianus.*

Pœnitentia. *Clement Strom.lib. 2. & in Parænetico. Alij vbique.* Alienam fidem in baptiſmo prodeſſe. *Iuſt. in Reſponſ.* Miſſam eſſe ſacrificium. *Iren.lib.4.cap.32. Iuſt contra Tripho. Alex. pontifex in ſua decretali.* Virginem eſſe aduocatam. *Iren.lib.5.* Sancti. *Iuſt. q.28. Quin & in 2. Apol. apertè fatetur Chriſtianos colere totum exercitum bonorum angelorum.* Primatus Romani pont. *Iren.lib 5. Epiſcopi illius temporis in hiſtoria Victoris apud Euſeb.lib.5. hiſt.Eccleſ. & in concilio Paleſtino.* Signum crucis. *Iuſt.contra Trypho. & q.118.* Martyrium magni eſſe meriti. *Clemens in Stromat. eſt expurgatorium peccatorum.* Virginitas. *Dionyſ. Corinthius apud. Euſ.lib.4.cap.23.* Miſſæ ritus. *Iuſt.2. Apolog. Clemẽs Strom.lib.7.* Veritas Euchariſtiæ. Tranſſubſtantiatio. *Ibid. Iuſtin. Iren.lib.4.cap.34.* Baptiſmi Criſma & ceremoniæ. *Iuſt.q.136. Iren. lib.1.cap.18.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Ireneus & qui receptaculum animarum, in quo dormiant, conſtituêre, non ſatis explicantes Purgatoriumne eſſet pœna aliqua corporea, an nudum à Deo exilium, vſque ad Origenem, qui ſequenti ſæculo illud illuſtrauit.* Delectus ciborum. quadrageſima. *ó Montanus hereſin condit contra quadrageſimam, pro vna tres inducens. Quartodecumani hereſin de paſchate, quibus reſiſtunt Ireneus, Victor Papa &c. Præterea ſummorum Pontificum Anacleti, Euariſti, Alex. Sixti, Theleſphori, Higini, Pij, Aniceti, Soteris, Eleutherij, Victoris, qui in hanc centuriam cadunt,*

teſtimo-

Anni Christi.

teſtimonia vt hæreticis ſuſpecta, quorum epiſtola ſuum habent locum, tom. 1. Concil. & à Turriano doctiſsimè contra Centuriatores authentica demonſtrantur. Cætera ab iſtis improbata probant omnes huius ſæculi auctores, vt non rogati Centu. confitētur, Cent. 2. ca. 4. de doctrina col. 56. & ſeqq. c. 6. de ceremoniis & ritibus col. 109. & ſeqq. ca. 10. de Epiſcopis & doctoribus, columna 196. & ſeqq. niſi quod, vt conſcientiæ furias placent, inclinationem doctrina, nanos, incommodas opiniones, ſtipulas & errores doctorum, huiuſmodi fuiſſe ſcribunt. Denique qui hac ætate Sacramentarios, Simonem Magum, & veteres alios hæreticos refellunt, abunde Calumniis reſpondent.

Anni mundi.

TERTIVM SÆCVLVM.

16

206 P. M. ZEPHYRINVS (ſiue Seuerinus) Romanus an. 7. menſ. 7. dies 10. 4294

214 Vacat ſedes dies 6. 4302

Patriarchis,
Alexandriæ Demetrio.
Antiochiæ Serapione.
Hieroſolymis Narciſſo iterum, deinde Alexandro. an. 39.

Principibus.
L. Septi. Seuero cum fil. P. *Septimo Geto & Aurelio Baſsiano Antonino Caracalla Imp.*
Artabano Parthorũ vltimo.
Azgua Æthiopũ pretioſo.
Sunno Franc. Duce.

P. RELIQVIT duas epiſtolas, vnam ad Epiſcopos Siciliæ, alteram ad Ægypti. *tom. 1. Cōc.* Rei magis diuinæ, quàm humanæ intentus. *Platin.* canones tulit de annua ſaltem, laicorum communione circa Paſchatis feſtum. Eius martyrij nullam mentioné facit Damaſus.

Statutum fecit, vt omnia vaſa Eccleſiæ eſſent vitrea. *Damaſus, Valafridus & Radulphus Tungrenſis,* aut Stannea *addit Martinus Polonus.* Vnde Tertulliano, qui viuebat hoc tempore lib. de Pudicitia, calices frangi faciles.

Verum non multò poſt etiam argentea & aurea vaſa in vſu fuerunt, vt apparet è paſſione D. Laurentij apud Amb. lib. 2. Off. ca. 18. Item ex Optato Mileuit. lib. 1. & Aug. contra Creſcen. Grammat. lib. 3. ca. 29.

SEXTVM bellum per Seuerum & Aurelium eius filium an. 205. in quo patiuntur Leonides Orig. pater, Calixtus PP. & plerique alij in Africa & Ægypto maximè. *Spart. Tert. ad Scapulam.*

Quintam perſecutionem vocat Oroſius li. 7. c. 17. At Euſebius lib. 6. c. 1. & Aug. ſextam.

Interiectis deinde annis ab vltimo Seueri, vſque ad primum Decij per annos 38. aut etiam plures pax Chriſtianis fuit, niſi quòd medio tempore Maximinus nonnularum Eccleſiarum clericos vexauit. *Sulpit. lib. 2.*

Imperatores motæ perſecutionis pœnas luunt diſcerpti à militibus. *Victor. & Capitol.*

Hippolitus, Clemens Alexandrinus Pantæni diſcipulus, Ammonius philoſophus ad mortem vſque Chriſtianus, duo Origenis præceptores. Victor Capuanus. *Euſe. lib. 6. ca. 2, 10, 14, 15 & 16. Niceph. lib. 4, cap. 12.*

Gaiana hæreſis in Africa negat baptiſmum nos abluere à peccatis. *Tert. de bapt.*

Heraclius in Apoſtolũ compoſuit enarrationes, *Hier. in Catal.* Primus id argumēti genus aggreſſus eſt. *Niceph. lib. 4, cap. 35.*

Maximus, Candidus, Appion, Sextus, Iudas ſcriptores Chriſtiani. *Hieron.*

Natalius confeſſor, quem Zepherinus excommunicauit, quòd ſe adiunxiſſet Aſclepiadoto & Theodoto hæreticis. *Euſeb. lib. 5. cap. 28.*

HVMANA

Seuerus Byzantium, quā poſtea Conſtantinus Magnus reſtaurauit, euertit & in pagi formam redegit, *Herodia.* vallum in Britannia per 132 millia paſſuum à mari ad mare per vniuerſam inſulam duxit. *Euſeb. Chron.*

Chriſtianos ſub graui pœna fieri vetuit. *Spart.* Octo primis annis Imperij non ſolum æquus & beneficus Chriſtianis fuerat, ſed etiam vulgo in eos furenti palam reſtiterat. *Tert. ad Scapulam, qui liber eſt de hac 6. perſecutione.*

Motæ perſecutionis pœnas luit. Nam membrorum omnium, maximè pedum, dolorem dum pati nequiret, veneni vice, quod ei negabatur, cibum grauis ac plurimæ carnis auidus inuaſit, quem cum conficere non poſſet, cruditate expirauit. *Victor.*

Tunc primùm tres Auguſti ſimul fuerunt.

Papinianus cogn. Aſylum iuris à Caracalla occidi iuſſus, quem ipſi & Getæ filiis ſuis, Seuerus reliquit. Caſſius & Marcellus Iuriſconſulti. Velleius Patereulus hiſtoricus.

Cum militibus lege vetitum eſſet, ne haberent vxorem ex Dione, lib. 60. Primus Seuerus videtur eos ad vxores admiſiſſe, ex Herodia. lib. tertio. Tertullianus tamen, qui ſub eo

vixit, in exhort. ad Caſtitatem,ſuo ęuo, milites oſtendit etiam fuiſſe cælibes. Itaque locus Herodiani eſt aliter accipiendus,nempe quòd eos admiſerit ad concubinatum,non nuptias.

Artabanus Parthorum rex à Caracalla victus,deinde ab Artaxerſe Perſa.*Herodian.*

Artaxerſes ſiue Aſſuerus imperium Perſarum reſtituit ſub Antonini Caracallæ poſteris, quod denuo per Iſmaëlitas deletum fuit.*R. Abra.in Cabb.hiſt.*

q RELIQVIT duas Epiſtolas decretales.*Tom.1.Conc.*

Primus Eccleſiam in honorem B.Virginis ędificauit in Tranſtyberina regione.*Polyd.lib.3.ca.6.& 8.ca.1. Plat. Sabell.* Eo loco, quo nocte natalis Dominici è terra oleũ fluxiſſe memorabatur.

Ieiunia quatuor temporum , in quibus ordines ſacri conferrérur,inſtituit,cum antea in anno ſemel tantum, id eſt,menſe Decẽbri clerici promouerẽtur.*Plati.Polyd.*

Quod tamen aliqui referunt ad Calixtum 2.de quo interpretantur c.Ieiunij,diſt.76.

Tertullianus centurionis proconſularis filius D.Cypriano Latinorum ſcriptorum princeps. *Niceph.4.cap.31.Iorna.de temp.* Origenis æqualis,tertius è Latinis ſcriptoribus. *Hiero. in Catal.* Nempe ante eum ſcripſerant Latinè Apollonius ſenator & Victor Pontif.

Νομικός Euſebio.i.iuriſconſultus. Papiniani fortaſſe diſcipulus.Nam inter eos nominatur aliquis Tertullianus. Quare & noſtri ſtylus abundat iuris formulis & dictionibus.

Se initio à Mõtaniſtis,quorũ magna erat pietatis ſpecies,decipi paſſus eſt. Vnde & cõtra Eccleſiam 4 libros ſcripſit, De Monogamis, De cibis Iudaïcis, de Ieiunio contra Pſychicos (ſic Catholicos nominans) De pudicitia,De fuga in perſecutione: verum pòſt, Eccleſiaſticæ præſcriptionis vi conſiderata, reſipuit,& Montanum eiúſque æmulos in Hæreticis numerauit, libro De præſcriptionibus.

Origenes ſecundus Eccleſię magiſter poſt Apoſtolos. *Hiero.* cuius ſcripta corrupta ab hęreticis. Vnde illa diſſentio inter Chryſoſtomum & Theophylum Alex. Sex millia librorum ſcripſit. *Epiph.*

Caius Orig. diſcipulus, quem Zephyrini Pont. tempore contra Proclum Cataphrygarum hæreſis ducem ſcripſiſſe tradit *Niceph.lib.2.cap.27.*

Homouſiaſtæ animas humanas eiuſdem cum Deo eſſentię eſſe contendentes.*Orig.c.38 Comment. in Iob.* contra quos referendũ illud eiuſdem,c.37. Neque ergo Homouſion aliquid Dei eſt.Nam non Patrem intelligit,ad quem collatus Filius & Spiritus S.eiuſdem ſunt cum ipſo ſubſtantię,ſed Deum ſimpliciter,cum quo nulla omnino res condita,eandem ſubſtantiam habet. Huius autem Hęreſis auctorem facit Theodor.lib.1.fabul. Hęret. Marcionem.Marcionitarum itaque genus erát Homouſiaſtæ,ſiue vt in Gręco Origenis ὁμυσιςαί.

HVMANA.

Artabanus nouiſſimus òmnium Arſacidarum vigeſimo ſexto loco imperium Parthorum tenuit an.34.

Cum Seuero,Antonino Caracalla,Macrino imperatoribus multa bella vario marte geſſit.

Poſtremo Alexãdro Romanis imperante ab Artaxerſe Perſa triplici prælio victus eſt, regno vitáq; priuatus. Sicque

Anni Christi		Anni mundi
	17.	
214	q M. CALIXTVS I. ann. 6.	4302
220	menſ.1. dies 10.	4308
	Vacat ſedes dies 6.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Demetrio.	
	Antiochiæ Aſclepiade an.6. deinde Phileto an. 11.	
	Hieroſolymis Alexandro.	
	Principibus.	
	L. Seuero.	
	Aurelio M. Baßiano Antonino Caracalla,an. 6.poſt eum Opilio Macrino menſ. 14.Impp.	
	Artabano Parthorũ vltimo.	
	Azgua Æthiopum pretioſo.	
	Hilderico Franc. Duce.	

Anni Chriſti. | Anni mundi.

18.

220 | 4308 ∴ M. VRBANVS I. Romanus an. 4.

224 | 4312 menſ.10. dies 12.

Vacat ſedes menſ. 1.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Phileto.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

M. Antonino Beſtia Cog. Heliogab. Imp. an. 4.

Artabano Parthorũ vltimo.

Azgua Aethiopum pretioſo.

Hilderico Franc. Duce.

19

224 | 4312 r M. PONTIANVS Romanus, an. 9.

234 | 4322 menſes 5. dies 2.

Vacat ſedes dies 10.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Phileto, deinde Zebenno an. 10.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Aurel. Alexand. Seuero fil. Mammeæ Imp. an. 13.

Artabano Parthorũ vltimo.

Artaxerſe Perſarum Rege primo, ann. 15.

Azgua Æthiopũ pretioſo.

Hilderico Francor. Duce.

Sicq; imperij Orientis ſumma à Parthis iterum ad Perſas tranſlata eſt anno à primo Arſace 473.

∴ EPISTOLAM ad vniuerſos epiſcopos reliquit. *Tom.1.Conc.* Martyrio abſumptum eſſe ipſa tempora, quę Chriſtianis horribilia fuere, tum omnes penè hiſtorici declarant.

Tryphon Origenis auditor.

Sub Vrbano primum Eccleſia Rom. prædia poſſidere cœpit, quorum prouentibus alebat Eccleſiæ miniſtros, & eos, qui martyrũ geſta conſcribebant. *Petrus de Natal.* Ea qui violaſſet vel alienaſſet, excõmunicationi ſubiecit Vrbanus. *In eius epiſt. decretali.* Vtendũ in ſacris, vaſis argenteis & patenis, quę prius erãt vitrea, ſanxit. *Damaſ.*

r Minutius Fœlix. Rom. cauſidicus. *Sabell. Hierony.*

HVMANA.

Antoninus iſte Heliogabalum (Deum à ſe fictum, à quo & cognomentum retulit) in Palatino monte conſecrauit, eique templum fecit, ſtudens in illud omnia Romanis veneranda transferre, præterea Iudæorum & Samaritanorum religiones, & Chriſtianorũ deuotionem eodem transferre cogitans, vt omnium culturarum ſecretum Heliogabali ſacerdotium teneret, omnes deos ſui dei miniſtros eſſe dicens. *Lampridius.*

r HVNC theſauros ſuos legaſſe ferunt Alexand. Seuerum, qui ita piè ſentiit de Chriſto, vt eum inter Deos referret, ac templum ei conſecrare ſtatueret. *Lamprid. in eius vita.*

Reliquit duas epiſtolas ad vniuerſos fideles. *Tom.1. Conc.* In exilio Sardinienſi extinctus eſt.

Mammea mater Alexandri Imp. ab Origene Antiochię religione Chriſti imbuitur. *Suidas in Orig.*

Arabia publicè fidem recipit. Nam Origenes literis Principis Arabum à Demetrio Alex. epiſc. poſtulatus aulam Ducis conuertit. *Euſeb. lib. 7. cap. 5.*

Mammea Alex. Imp. mater Chriſtiana, ſaltem Chriſtianis fauet & ab Origene in fide cõfirmatur. *Idẽ l. 6. c. 11.*

Alexand. Seuerus in larario ſuo maiore ſacra facere erat ſolitus, inter ſtatuas ſuas, Chriſti & Abrahami imagines habens, in minore autem Virgilij, Ciceronis, Achillis, & magnorũ virorum. *Lampridius.* Iudæis, quibus etiam fauebat, priuilegia ſua reſeruauit. *Idem.*

Cyriacum Pontiani ſucceſſorem aliqui faciunt an. 1. menſ. 3. dieb. 13. quem & ideo ſublatum narrãt de pontificum ordine, quòd inuito Romano clero, Epiſcopatu ceſſerit, & cum exercitu 11000. Virginum Coloniam Agrippinam profectus ſit, ibi martyr cum illis factus (*in perſecutione fortaſſis deciana*) *Faſcic. temp. Nauclerus, Bergomenſis, Henricus Erford.* Has tamen virgines, ſi quidẽ illæ ſunt de Britannia profectę cum Vrſula Coloniam, in Attilæ expeditione cęſas memorat ann. 453. Leone 1. Pont. & Martiano imp. *Guilel. Nangiac.*

HVMANA.

Alexander Mammeæ, in Perſas profectus de Artaxerſe ſiue Abagaro primo Perſarum rege triumphauit, tũmq; Perſæ primum ſerui apud Romanos fuerunt. *Lamprid. Herodian.*

In aula ſua doctiſſimos fouebat. *Idem.* Pueros alimentarios Mammeos & Mammeas è matris nomine inſtituit. *Lamprid.*

Vlpianus eius conſiliarius & ſcrinij magiſter, Pom-

ponius,Gordianus,Sabinus,Hermogenes,Aphricanus, Modeſtilius, Celſus, Marcellus omnium optimus,Iul. Paulus, Venatus, Alphænus, Florentinus, Martianus, Calliſtratus, Venuleius, Triphonius, Metianus, Proculus,Seuerus omnium doctiſſimus, Seuerianus omnium ſanctiſſimus,inſignes iuriſconſulti, quondam auditores Papiniani,Alexander Aphrodiſeus philoſophus. *Spart.*

Dion Caſſius Niceus,hiſtoriam annor.981.ab Vrbe ad Chriſti 231.cōtexuit. Improbus fuiſſe videtur. Nam infenſus Senecæ,Ciceroni, Caſſio, omnibúſque bonis. Ex eius 80. libris tantùm 25. ſuperſunt, continentes ſeriem annorum 121.

Artaxerſes clade Parthorum, Orientis regno poritus ſe regem Magnum primus appellauit,duplicique diademate vtens, Perſis antiquum imperium reſtituit. Quare non amplius deinceps Romani cum Parthis, ſed cum Perſis hella gerent, ab ann. Chriſti 226.ad 634.per ann. 410. Quo tempore rerum ſumma penes Saracenos eſſe incipiet.

Ita Perſæ ſub Alexandro Macedone,imperio Orientis deiecti, nunc illud ſub Alexandro Romano recuperant. *Zoſimus lib.1.*

Alexandri tutor Vlpianus collegit veterū principum aduerſus Chriſtianos edicta, vt rabiem iudicum aduerſus eos inflammaret. *Lactant.* In Mauritania Tingit. res fœlicit er geſta per Furium Celſum, in Illyrico per Varum Macrinū,in Armenia per Iunium Palinatum. *Lāpr.*

¶ RELIQVIT reſcriptum ad Epiſcopos Beticæ, & Toletanæ prouincię. *To.1.Conc.* per notarios res martyrum accuratè deſcripſit & in Eccleſię ærarium repoſuit. E quo fonte hauſta ferè ſunt, quæ hodie de Martyribus geſta nouimus. *Vuicelius in Rom. pont. Epitome.* Martyrio vitam finiſſe,vt & ſequentes,Fabianum,Cornelium,Lucium,Stephanum & Xiſtum ipſa perſecutionū tempora & omnes penè hiſtorici declarant.

SEPTIMVM bellum in Chriſtianos, præſertim doctores, Epiſcopos, & cæteros Eccleſiæ pręſides per Maximinum,cuius cum imperio cœpit & deſiit. *Euſeb.lib.6, cap.19.Oroſ.lib.7.c.19.Iul. Capitolin.* Luit Deo pœnas. Nam cum vix triennium in imperio compleuiſſet,à militibus iugulatur(*Victor*)ad Aquileiam.

Ita Maximinus à Nerone ſextus Chriſtum perſequitur. ficta acta Chriſti & Pilati vulgat, quæ in ſcholis docerentur. *Euſeb.*

Eius perſecutioné,non per totum mundū,ſed localem fuiſſe,Firmilianus Capadociæ Epiſcopus apud Cyprianū Epiſt.75 docet. Vnde apud Euſ.iuſſit ſolos Eccleſiarū pręſides tanquā auctores doctrinæ Euāgelicæ neci dari.

Iulius Africanus hiſtoricus. *Euſeb.lib.6,cap.2.*

Gemianus ſiue Geminus. *Hieron.in Catal. Euſ.in Chr.*

Heraclas Origenis diſcipulus. *Euſeb lib.6.*

Euſebius Alexandrinus Homiliarū vetus ſcriptor, vt de die Dominico, vt de Sanctis colendis. Quē Antherus in ſua Epiſtola tranſlatum ſcribit è parua ciuitate in ſedem Alexandrinam.

HVMANA.

Primus Maximus è corpore militari ſine Senatus authoritate Imperator factus eſt. *Iornand.*

Germanos vicit,amicos Alexandri crudeliter necauit. Quin & eius odio precipuè perſecutionem excitauit,

---

Anni Christi. — Anni mundi.

20

234 ¶ M. ANTHERVS 4322
Græcus,an. 5.
239 menſ.1. dies 12. 4327

Vacat ſedes dies 13.

Pattiarchis.

Alexandriæ Heracla an.14.

Antiochiæ Zebenno.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Seuero imperatore vigeſimo quinto,& poſtea Iul.Maximino,an.3.cum filio Imp.

Artaxerſe Perſarum primo.

Azgua Æthiopū pretioſo.

Hilderico Franc.duce.

CONCILIVM *carthaginenſe 1. circa hæc tēpora, de baptiſmo hæreticorum.cypr. epiſt. ad Iubaianū. Auguſt.lib.4. de baptiſm. cap.6.*

Anni Chriſti.

21.

239 † M. FABIANVS Romanus mirabili electione, *Euſeb.6.cap.20.* (Græcis Flauianus) an.13.
252 dies, 11.

Vacat ſedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Heracla, deinde Dionyſio an. 17.
Antiochiæ Zebenno. deinde Babyla, an. 12.
Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Iul. Maximino vigeſimo ſexto, & poſt eum Pupieno, Balbino, *an.1. &* Gordiano *Iuniore an. 6. ſimul* Imp. *poſtea* Philippo *cum fil.* Imp. *an.5. & tãdem* Decio Imp. *trigeſimo. ann.* 2.
Artaxerſe, *deinde Sapore an.31.* Perſarum.

BELLVM PERSICVM.

Azgua *Æthiopum pretioſo.*
Hilderico Franc. Duce.

CONCIL. *Philadelphiæ in Arabia contra Beryllum. Trip.li.6 c.20.*
Arabianum, cui vt ſuperiori interfuit Orig. Euſ.li.7.c.37.

Anni mundi.

uit, quòd in Alexandri familia cõplures fideles & Chriſtiani verſarentur.

Motæ perſecutionis pœnas luit. Nam vix triennio in imperio cum filio adhuc puero completo, à militibus diſcerpitur, conclamantibus cuoctis ioco: Ex peſſimo genere ne catulum quidem habendum. Poſtea omnes, qui quoquo modo ſe ei adiunxerant, & amici fuiſſe vi-
4327 debantur, capti, occiſi, tracti & in cloacas abiecti ſunt. *Victor & Capitol.*

Duo Gordiani in Africa Impp. facti à Capelliann Maurorum præfecto cæduntur. Hinc mox Pupienus & Balbinus à ſenatu creantur, addito Gordiano iuniore puero annorum 13. ad ſedandam populi ſeditionem.

4340 Cenſorinus ſcribit librũ de die natali, *ipſe ca.15 libri ſui.*
† TRES reliquit epiſtolas. *tom.1. Conc.* ad eum ſcripſit Origenes pœnitẽtiam agens, quòd multa malè ſcripſiſſet, & cauſas temeritatis in Ambroſinm referens, quòd ſecreto edita & non ſatis expenſa in publicum protuliſſet. *Hier. in Apologia ad* Pammac. *& Occean. vbi Origenis errores recitat.*

Martyrologia cnnſcribenda curauit. Martyribus cœmeteria parauit, Ritum ſacri Chriſmatis diſpoſuit, alioqui ab Apoſtolis inſti tutum. *ex Diony. de Eccl. Hier.* nempe vt quotánis, vetere combuſto, renouaretur. ſub Decio patitur. *Onuph.*

Philippus Arabs, primus Imperatorum Chriſtianus, baptizatur ſimul cum fil. & Seuera coniuge. In vigiliis Paſchæ ab Eccleſia repulſus ab Epiſcopo, nec prius admiſſus, quàm peccatum homicidij, vt videtur, confeſſus, inter pœnitentes ſtaret. *Sabell. Enn.7, li.7. Euſ.6, c.14. Oroſ. c.20. & Caſſ.* Gazas Imperatorias tradidit Fabiano, qui idcirco à Decio Imperat interfici iubetur. *Io. Mairius tract. Schiſ. Sabel. & Bergomenſis lib.8.* Imperij Philip. an.2. completus eſt annus 1000. Vrbis, quo ſeculares ludi, ea pompa & magnificẽtia, qua antebac nunquam, celebrati ſunt. P*ompon. Latus.* I*ul. Capitol.*

Anno 1000. vrbis religionem profitetur, vt & milleſimus annus vrbis conditæ non Idolis, ſed Chriſto conſecraretur. *Phreculphius in Chron.*

Sapori Perſæ Armenia maiore, quæ magna ex parte Chriſtiana erat, ceſſit. Fugato rege Tyridate & liberis eius in deditionem acceptis. P*omponius.* Vnde Armenij religionis ergo à Perſis multa paſſi, Gregorio pontifice.

Quirinus Philippi f. inſtituit Epiſcopatũ Laureacenſem in Auſtria ad Anaſum fl. quem poſtea Attila euertit. Tandémque ob confeſſionem Chriſti temporibus Diocletiani ſubmergitur. P*rudent.* περὶ στεφάνων.

OCTAVVM bellum ſeu perſecutio Chriſtianorum à Decio religionis face ſæuiſſima in odium Philipporum excitatur (Septima aliis dicitur) quanquam eius edictũ anno vno præceſſiſſet & durat vſque ad Galienum: obierunt Fabianus, Cornelius, Serapion, Macarius, Babylas, Methodius Tyri Epiſc. Alex. Hieroſolymit. qui Bibliothecam nobilem Hieroſ. conſtruxit. (*Euſeb. lib.6, cap.21.*) Theophilus Antiochenus, Agatha, Saturninus Epiſcopus Tholoſæ ac infiniti alij toto orbe. *Euſeb.6, cap. 28 & 30. Eutrop. lib.9.* & iuxta quoſdam Tert. Hanc Opt. lib. 3. comparat Leoni Danielis c.7. Eam Deus vltus eſt peſtilentia per vniuerſum Imperium Roma. in 10. vel 15. annos immiſſa. *Eutrop. lib.9. Cypri. lib. de mortalitate.*

Quin & ipſe Decius cum oe biennium quidem integrum imperaſſet, mox vna eum liberis in barbarico bello occiditur. *Euſeb lib.7.c.1.*

In prælio aduerſus Gothos. *Pŏpo. Letus.* Sic Gallus, qui perſecutionem per manus acceptam continuabit, biennio nondũ exacto cum Voluſiano filio à militibus trucidabitur. *Eutrop. Letus.*

Babylas Antiochiæ Decium Imp. cæde & ſanguine Chriſtianorum madentem & myſteriis eorum intereſſe cupientem aoimoſè prohibuit. *Chryſ. lib. contra gentiles. Suid.*

Ex ea perſecutione agitari cœpta eſt quęſtio de lapſis contra Nouatianos.

Arabiana hæreſis, contra quam Synodus coacta eſt. *Euseb. lib. 6. c. 37.* Helceſatarum ſiue Elceſeorum ab Elceo in Arabia Moab. *Idem c. 38. Epiph. Auguſt.*

HVMANA.

Odeoatus Palmyrenorum rex.

Arguntħis Scytharum rex Romaoorum fines vaſtat. *Iul. capit. in Gordiano.*

Artaxerſes vt vetus atq; integrum imperium Perſarũ reſtitueret, ſuperatis Tigris ripis ac Romani imperij finibus, excurrit per Meſopotamiã & Syriam, omniſque Aſię mari Ægeo ac freto Propontidis termioatæ ceu veteri Perſarum poſſeſſiooi minitatur, & ſic decedens filio Sapori imperium relinquit.

Gordianus aperto Iano contra Perſas bellum mouet. Saporé regem viocit. Vrbes plurimas recipit. *Iulius Capit. Eutrop. lib. 8.*

Philippus cum Sapore pacem firmat. *Zoſim. lib. 1.* Vrbem in Thracia de ſun nomine condit.

Sub eo magna vrbis pars io ludis ſæcularibus propter nocturnos ignes conflagrauit.

Plotinus Ammooij diſcipulis, Amelius & multi Platonici.

Herodianus hiſtoriam 60 annorum conſcribit.

Valens Lucianus Rom. imperiũ arripit. *Aur. Victor.*

Gotthi ſub Decio primum Romaois bellum intulerunt. In quo Decius ſubmerſus, filius occiſus. *Iornand. Caßiod. Oroſ.*

Cum his Gallus, Hoſtilius, deiode fœdus icit, tributum eis pendens. *Pomp. Blondus.*

u A DECIO, qui ſeptimus poſt Neronem Chriſtianos eſt inſectatus, crudeliſſimè necatur. A Gallo & Voluſiano *Onuph.* Reliquit Duas epiſtolas decretales. *tom. 1. Conc.* Alias ſcripſit. Ad huoc extant epiſtolæ D. Cypriani.

Cornelius, non, vt quidam, vim facit, vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, vt Epiſcopatũ acciperet, cum Fabiani locus. i. locus Petri & gradus Cathedrę ſacerdotalis vacaret. *Cypri. 4. epiſt. 2. ad Antonianum.* eo tempore ſedens, quo Tyrannus infeſtus ſacerdotibus Dei, fanda atq; infanda comminaretur, multo patientius & tolerabilius audiens leuari aduerſum ſe æmulum principem, qoàm conſtitui Romę Dei ſacerdoté. *Ibid.* Corpora SS. Petri & Pauli tot annis ſepulta tranſtulit. *Damaſus.* Multas epiſtolas contra Nouati hæreſin ſcripſit. *Hier. Euſeb. Theod. li. 3. hæret. Fab.* Pauperes & viduas ſuprà mille quingentos aluit. *Euſeb. lib. 6. c. 43. ex ipſius ad Fabium Antioch. epiſt.*

Contra

Anni Christi. — *Anni mundi.*

* *

Carthaginenſe Epiſc. 90. contra Priuatum, hereticum, qui ob multa & grauia delicta fuit condemnatus. Cyp. lib. 1. epiſt. 3.

Romanum contra Helcheſatas Chriſtum in tormentes ſine peccato negari poſſe affirmantes.

22.

252 u M. CORNELIVS 4340
Romanus an. 2.
254 menſ. 2. dies 3. 4342

Vacat ſedes men. 1. dies 5.

Patriarchis.

Alexandriæ Dionyſio.

Antiochiæ Fabio an. 1. Demetrio an. 7.

Hieroſolymis MeZabenne, an. 14.

Principibus.

Decio Imp. trigeſimo.

Sapore Perſarum, ſecundo rege.

Azgua Aethiopum pretioſo.

Barthero Franc. Duce.

Anni Chriſti. | Anni mundi.

Schiſma primum.

NOVATIANVS Preſbyter Romanus et hæreſiarcha ope Nouati preſbyteri Carthaginẽſis (quem Theodoretus lib. de Fabul. hæreti. & ſæpe Epiph. Euſeb. ac plerique alij confundunt cum Nouatiano) creatur in Antipapam. Cypr. *epiſt. ad* Iubaianum *& ad Pompe. Hiero. in* Catal. Contra *eum acta ſunt duo* Concilia *Romanum epiſc. 60, cum Preſbyteris totidem & plurimis Diaconis. Plat. Euſeb. 6. cap. 43, &* Carthaginenſe. Cypr. *epiſt. ad* Cor*nel. Negabat requiri Oleum ſiue* Chriſma *in confirmatione.* Theod. *de fab. hær. Reiiciebat ſatisfactiones pro pœnis peccatorum.* Cypr. *lib. 4, epiſt. 2. Peccatoribus poſt baptiſmũ & lapſis pœnitentiam denegabat.* Chry. *hom. 20 Heb.* Cypr. *li. 2. ep. 2. Amb. lib. de Pœn. c. 6. Primus reprobauit confeſſiones Soc. lib. 5. cap. 19. Secundas nuptias damnabat? baptizatos à Catholicis rebaptizabat,* Idem.

TRIA Concilia *celebrantur* Carthagini. Cypr. *ad* Iubaia. Cele*berrimum fuit cõtra negantes infantes baptizandos ante 8 diem.* Cypr. *lib. 3. epiſt. 8. Auguſt. epiſt. 48. Cætera apud* Cyp. *li. 1 epiſt. 2 & 4.*

Conc. *Antiochenum. Euſeb. lib. 6, cap. vlt.*

∴ ∴

23

254 x M. LVCIVS I. (*Lucianus Niceph.*) Romanus, an. 3.

257 menſ. 3. dies 3.

Vacat ſedes menſ. 1. dies 5.

Contra hũc & eius ſucceſſores diu in Schiſmate Nouatianus S.R.E. presbyter Romę Epiſcopus fuit, deinde Nouatiani in Epiſcopatu ſucceſſores, qui Romæ vſq; ad Cæleſtini Papæ pontificatum permãſerunt, à quo deinceps publicè epiſcopũ habere prohibiti ſunt. *Onuphrius è Socrate. lib. 7, cap. 11.*

Quæſtio inter Romanam & Apbricanam eccleſiam, num hæretici rebaptizandi eſſent. *Euſeb. lib 7, cap. 2. & ſeqq.*

Nouatianorum ſiue Catharorum hæreſis. *Euſeb. 6, c. 43 & 44. Cypr. lib. 2, ep. 10, lib. 3, ep. 2 & 3, lib. 4, ep. 2.* Etiam Iſtorum Lutherani & Caluinitæ ſpurij ſunt. Nam eorum erant capita, nullum eſſe in Eccleſia pœnitentiæ ſacramentum, nullam debere fieri Sacerdoti exomologeſin, ſiue peccatorum confeſſionem, &c. *Ibid. Cypr & Pacianus lib. contra eos peculiari.* Non vnum eſſe (Romanum) in Eccleſia epiſcopum, è quo cæteri pendeant. *Euſ. lib. 6, c. 43.* contra quod dogma Cypriani multæ epiſtolæ & totus liber de vnitate Eccleſiæ, quem & proinde aliqui inſcripſerant de Simplicitate prælatorum. Item Decretales pontificum illius ſæculi Epiſtolæ. Nouatianus ſcilicet exciderat ſpe Romani pontificatus potiundi, quem magno ambitu petiuerat. *Cypr. Ibid. Cornelius Fabio Antioch. lib. 6. Euſ. cap. 43.*

Eos ſemper proprium habẽtes epiſcopum perduraſſe Conſtantinopoli vſque ad illius excidium per Turcos mentiuntur Magdeburgenſes Cent. 3, cap. de Hereticis.

Hæretici & Schiſmatici, qui reuertebantur ad Eccleſiam, cũ hac fidei profeſſione in Africa & Romæ, vbi maximè Nouatiana hæreſis graſſabatur, recipiebantur. Vnum Deum, Vnum Chriſtum Dominum, Vnum Spiritum ſanctum, Vnum Epiſcopum in Catholica Eccleſia eſſe debere. *Cypr. lib. 3, epiſt. 11. Cornelius apud Euſ. ibid.*

HVMANA.

Peſtilentia toto orbe graſſatur, maximè Alexandriæ & in Ægypto. Qua occaſione Cyprianus librũ de mortalitate ſcribit.

Gotthi ſiue Getæ prouincias Romanas ad Danubiũ tunc primò inuadunt.

Decius in Barbarico bello inter confuſas turbas gurgite paludis ſubmerſus eſt, ita vt nec cadauer eius inueniri potuerit filius vero eius interficitur. *Victor.*

Mox Sapor Perſarum rex Romanis penè exitialis fuit. Nam his in Meſopotamia profligatis & Meſopotamiam eis eripuit, & Imperatorem ipſorum Valerianum viuum cepit, nec vnquam reddidit.

4342 x AD HVNC quoque Cypriani extant epiſtolæ, ſcripſit epiſtolam ad Epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ conſolatoriam. *tom. 1 Conc.*

A Valeriano martyrio conſumitur. *Damaſus.*

Moritur Origenes 70 ætat. anno. *Euſ. 7, c. 1*, annis 150

4345 ante Hieronymi ætatem. *Epiſt. ad Pammac.* Sena millia librorum ſcribit. *Epiph. hæreſ. 64.* Auctor fuit eccleſiarum, vt vocant, collegiatarum. *Hieron.*

Intra ſpatium 12 annorum totam ſacram ſcripturam interpretatus eſt ſtando libros componens. *Suidas.*

Opera eius trifariam ſecta in Scholia, Homilias, & Tomos. *Hier. prolog. Homil. Orig. in Ezech.*

y PRIMVS veſtes ſacerdotales & teguméta altarium inſtituit. *Iſidor.* vel potius inſtituta ab Apoſtolis commendauit. Nam Petalo mitræ quodã genere in re diuina vſum fuiſſe D. Ioan. Euangeliſtam Polycrates apud Euſebium teſtatur. Veſtis ſplendida ſacrificãtium apud Clem. lib. 8 Conſt. c. 16, veſtis pura pontificũ apud Dionyſ. in Eccl. Sacratæ pallæ in vetere Canone Soteris. Eucbariſtiæ operta velatáq; apud Orig. hom. 5. Num. & alibi. Ornamenta, cum Optato lib. 3. Inſtrumenta Dominica, cum Aug. epiſt. 165. intelligebãt autem vaſa, & veſtimenta & eiuſmodi quæ ad miniſterium Dei conſecrabantur, *vt ait Iuſtinian. §. ſacra, de rerum diuiſio. et leg. Sancimus. Cod. de ſacroſanctis Eccl.* & quę ad cultum Dominicæ paſſionis pertineot, ex conſortio corporis, & ſanguiois Domioi venerãda, *vt Hieronymus inquit epiſtola ad Theoph. Alex. ante libros Paſchales.*

Hoc vero decretum Stephano tribui videtur, quia ſacrata & Eccleſiaſtica veſtimenta in vſu quotidiano noo babenda decreuit. *Ipſe epiſt. 1. Damaſus ca. 24, Beda & Ado in Martyrologio.*

Reliquit duas epiſtolas decretales, *tom. 1 Conc.* Inter Miſſarũ ſolenoia occidirur, *Platina.* Sub Valeriano martyrio afficitur. *Damaſus.*

Ad hunc ſcripſir Cyprianus, ſeorſum lib. 3, epiſt. 13, qua eum rogat, vt faciat pleniſſimas literas ad coëpiſcopos in Galliis conſtitutos, vt Martianum Arelatenſem, à ſua communicatione ſegregeot, & alias dirigat in Prouinciam, & ad plebem Arelate conſiſtentem, quibus abſtento Martiano, alius in locũ eius ſubſtituatur. Audis authoritatem Romani Pont. io Gallos, dum eorũ Epiſcopos abſtinet (id eſt, abdicat & deponit.)

Quęſtionem an hęretici ſint rebaptizandi decidit, *Euſeb. lib. 7, cap. 2.*

Qui propterea Heleno, Firmiliano & cunctis per Ciliciam, Cappadociam, Galatiam & vicinas gentes Epiſcopis excommunicationem minatus eſt. *Ibid. c. 5.*

Noëtij & Sabellij hęreſis oritur apud Ptolemaida Pentapoleos, *Lybia. Theod. Euſeb. 7, cap. 4 & 5. Hilar. lib. 6 de Trinit. Baſil. contra Sabel. Epipha. in pana.* Tamen Caluinus in Inſtitu. *libr. 1, cap. 13, ſect. 4* ſcribit hunc poſt Arrium vixiſſe, magna antiquitatis, vt aliarum rerum, ignoratione.

Sabelliaoi inter cętera culpabant Catholicos, quòd eorum multi fiereot Monachi. *Baſ. epiſt. 63.*

Emerſetuot & alij hęretici aquam vino in Eucbariſtia non miſceotes. *Cypr. lib. 2, epiſt. 3.*

Floret impius ille philoſophus, nomine Malcus, cognomento Porphyrius, Plotini diſcipulus. *Ipſe in vita Plotini, Euſ. 6, c. 14.* Scripſit in Chriſtianos 14 libros. *Suid. et Hieron. in Daniël.*

NONVM bellum in Chriſtianos per Valerianum Imp. *Euſeb. 7, cap. 9, & ſeqq. Oroſ. 7. cap. 12. Pompon. Laetus in Valer.*

In eo Cyprianus trũcatur capite, Lucius, Stephanus, Sixtus PP. Hyppolytus, Laurentius Diaconus voo menſe ante Cyprianũ & alij quãplures martyres occubueruot. *Euſ. in Chron. Amb. 1 offic. cap. 41.*

Valerianus ergo octauus poſt Neronem Eccleſiæ hoſtis fuit. vnde & eius perſecutio octaua dicitur à Sulpitio, Euſ. Aug. Oroſio.

A Sapore

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Dionyſio.	
	Antiochiæ Demetrio.	
	Hieroſolymis Mezabenne.	
	∴ ∴	
	Principibus.	
	Gallo Hoſtiliano cum fil. Voluſiano, an. 2, vſque ad Valerianum & Gallienum Impp.	
	Sapore Perſarum ſecundo.	
	Azgua Æthiopũ pretioſo.	
	Barthero Fran. duce.	
	∴ ∴	
	24	
257	y M. STEPHANVS I. Romanus, an. 7.	4345
264	menſ. 5. dies 2.	4352
	Vacat ſedes dies 22.	
	∴ ∴	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Dionyſio.	

Anni Christi.

*　　*

Antiochiæ Demetrio, deinde Paulo Samoſateno Hæreſiarcha, an. 11.

Hieroſolymis Mezabenne.

∴　　∴

Principibus.

P. Licinio Valeriano cum fil. Cornel. Licinio Gallieno Imp. an. 4, deinde Solo Galieno, an. 11.

BELLVM PERSICVM.

Sapore Perſarum 2.

HHercb Æthiopum pretioſo, an. 21.

Bathero Franc. duce.

CONC. *Carthaginenſe Epiſcoporum Africanorũ præſente Cypriano contra baptiſmum hæreticorum. Cyp. ad Stephanum. Sed iidem patres ſententiam mutarunt, et contrarium decretum emiſerunt. Hieron. contra Luciferianos. Unde Aug. epiſt. 48 iſtud cõcilium ait vel fuiſſe fictum, vel mutatum.*

∴　　∴

25

264 z M. SIXTVS II. Athenienſis Philoſophus, an. 2.

267 menſ. 10. dies 23.

Vacat ſedes menſ. 1. dies 5.

Anni mundi.

A Sapore captus ignominioſa ſeruitute, deinde morte conſenuit. Tam claro Dei iudicio territus Gallienus pacem Eccleſiis trepida ſatisfactione reſtituit. *Oroſ. lib. 7, cap. 15.*

Sicque pax fuit Eccleſiis per annos fermè quinquaginta. *Sulpit. lib. 2.*

Impia illa perſecutio effecit, vt Valerianus ad bellum Perſicum profectus, in manus Saporis Perſ. regis viuus venerit. A quo captus ſcabelli loco Sapori fuit in equũ aſcenſuro, ad mortem vſque. Neque enim vnquam à filio Gallieno redimi potuit. *Aurel. Victor.*

Quin & tandem excoriatus ſaléque condîtus. *Euſeb. in Sermone ad conuentum Sanctorum.*

Præterea filio Galieno miſerum imperium attraxit. Sub eo enim nulla reip. pars fuit integra, triginta tyrannis exortis, qui vno tempore alij in aliis terris exercuere imperium, in quibus etiam fœminæ Romano illuſerunt imperio. *Trebellius, Vopiſcus. Eutrop.*

Dionyſius Alexandrinus Origenis diſcipulus. *Euſeb. lib. 6 & 7,* qui præter alia multa, ſcholia in opera D. Dionyſij Areopagitæ, quæ extant, ſcripſit. *Anaſt. Anthioche. ἐν ὁδηγῷ.* Ea citat Maximus antiquiſſimus eiuſdẽ Areopagitæ interpres, *prima annotat. in 5 cap. de cæleſt. Hierar. & alibi.*

HVMANA.

Cilicia, Syria, Cappadocia à Sapore vaſtantur. Alemanni Galliis hoſtiliter vexatis in Italiam tranſgrediuntur. Gotthi Pontum, Græciam, Aſiam populantur. Quadi & Sarmatæ Pannonias occupant. Germani in Hiſpania Taraconem oppugnant. *Euſ.*

Imperium Romanum tunc cadere cœpit, exorientibus vbique tyrannis, quos 30 Gallienus partim occidit, partim debellauit, vnde nonnulli hic conſtituunt interregnum. *Treb. Pollio, Oroſ. lib. 7, cap. 22.*

Omnibus ferè prouinciis odio Gallieni deficientibus. Quæ imperij perturbatio durauit annos plus 15 vſque ad Probum, qui omnes tyrannos ſibi nomen & inſignia Imperatorum ſumentes oppreſſit.

Porphyrius, Iamblychus & ſimilis farraginis Platonici.

z E PHILOSOPHO Pontifex. Duas reliquit epiſtolas, quarum prima eſt de Trinitate, *1 tom. Conc.*

Huic Laurentius Diac. inſeparabiliter adhæſit vſque ad extrema vitæ ſupplicia. Eccleſia tum auro & opibus in vſum miniſtrorum & pauperum abundabat. *Amb. lib. de Officiis.*

Sub Valeriano martyrium facit. *Damaſus.*

4352 Poſt eius mortem ob perſecutionis atrocitatem ſedes annos duos vacauit, decerptis 15 diebus, quanto tempore Romani presbyteri, vacanti Eccleſiæ præfuerunt. *Damaſus.*

Platina triginta quinque dies tantum numerat, quod hic ſecuti ſumus.

4355 Finita perſecutione Gallienus edicta pro Chriſtianis facit, inter ea, vt loca τῶν χαλυμένων κοιμητηρίων, Cœmeteriorum, quę vocabantur, reciperent. Euſ. lib. 7, c. 13, pag. 75 exemp. Græci. Ita à prima Eccleſia eorum fuiſſe ſolennem vſum & nomen audis, ad quę propterea perſecutionem renouans Iouius Maximinus conuentus fieri

alio edicto pòſt vetuit, *Idem lib.9,c.2, pag.101.* In his quid fieret lege apud Greg. Turonenſem lib. de Gloria confeſſorum, c.63, nempe frequens occulti pſallentj myſterium. Sic enim appellat myſticam menſam pro Defunctis.

Sic pax Chriſtianis reddita per annos 40, vſqne ad 19 Diocletiani, adeo vt facultas regendi prouincias & inriſdicendi Chriſtianis conceſſa fuerit, vrbes integræ Chriſtum profiterentur, &c.

Vrctorinns Pictauienſis, Tryphon, Phileas Thebaïdæ, Archelaüs Meſopotamiæ, Euſebius Laodiceæ Epiſcopi, & Melchior Antiochenus Presbytet, contra hæreſes & in ſacra Biblia ſcribunt. *Hieron. in Chron. Trith. de ſcript. Eccl.*

Nepotiana hæteſis. *Euſ. lib.7, c.23.* à Nepote epiſcopo Ægypti, qui & laudatnr alioqui ab inſtituta quadã Pſalmodia. *Ibid. cap. 2.*

Paulus Etemum primus colere incipit. Hinc Eremitarum origo. *Hieron. in eius vita.* ſuprà tamen audiuimus è Damaſo Theleſphorum nonum à Petro Pontificem fuiſſe Anachoretam. Nempe Anachoretica vita poteſt ttanſigi extra deſerta & inculta loca.

HVMANA.

An. 265 Germani vlteriores Hiſpaniam, ptæſertim Tarraconenſem per 12 ferè annos deuaſtant. *Oroſ. lib.2. cap.15. Rhenanus lib.1 rerum Germ.*

a HVIVS origo ignotatur. Hoc tantum ſcitur fuiſſe Monachum. *Damaſus.*

Vnde apparet in prima Eccleſia inter medias perſetiones, extitiſſe qui hoc S. inſtitutum profiterentur, hoc enim etiam tempore Paulus cuius vitam ſcripſit Hieronymus, Etemum incolebar ſiue metn perſecutionnm Decij & Valeriani, ſiue Sanctæ Philoſophiæ ſtudio.

Scripſit epiſtolam ad Seuerum Cordubenſem, *Tom.1 Conc.*

Presbytetis Romanis (qni Cardinales poſtea appellati ſunt) parœcias vrbis diſtribnit, itémque Epiſcopis Dioceſes, vt ſe quiſque certis contineret limitibus. Tale aliqnid accidit in veiete Synagoga, ſcribente Ioſepho lib.7, cap.9. Ante Dauidem quiſque leuita vndecumque veniſſet Hietoſolymam, quolibet tempore habebat poreſtatem ingerẽdi ſe miniſterio citra diſcrimen (è Deut. 18, v.7) Sed poſtea Danid in 24 ordines miniſtros tẽpli diſtinxit (1 Paral.24) vetuitq; ne alij aliorum ordinem pertutbarent. In quo cum Moſe pugnabat. *Hæc ille.* Pugnare autem intellige non contra Moſem decernere, ſed præter Moſem, vel non Moſem, ſed abuſus è Moſis lege ortos corrigere. Quod de reliquis ſimiliter cenſendum, quæ legimus ab Eccleſia Eccleſiæve pontificibus ad ſuperiores ætates addita. Nam Eccleſia perpetuo proficit, & pro natis occaſionibus noua aliqua pietati commoda profert. Sic Salomon minimè contentus Moſis & ſuperiorum temporum ſimplicitate, ad illius exemplar, quantumuis à Deo præſcriptum, innumera adiecit, de quibus ſup. pag. 115 & ſeq.

Primus conſecratus fuit ab Oſtienſi Epiſcopo Maximo, atque hinc deinceps ſtatutũ, vt Papa ab ep. Oſtiẽſi deinceps conſecraretur. *Sigibert. in an. 1181.*

Ampliſi-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Dionyſio.	
	Antiochiæ Paulo Samoſateno.	
	Hieroſolymis Mezabenne, deinde Hymeneo, an. 31.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regn.	
	HHerch Æthiopum.	
	6	
267	a M. DIONYSIVS Græcus ex monacho PP. primus, an. 6.	4355
273	menſ. 2. dies 4.	4361
	Vacat ſedes dies 6.	

Anni Chriſti.

267

Patriarchis.

Alexandriæ Dionyſio, mox Maximo, an. 18.

Antiochiæ Paulo Samoſateno, deinde Domno, an. 3.

Hieroſolymis Hymeneo.

Principibus.

Solo Gallieno (qui aliquam pacē dedit Chriſtianis edicto publice perſecutionem amouens Euſeb.7, cap.20.) & poſt eum Flauio Claudio Imp. an. 2.

Sapore Perſarum ſecundo, deinde Ormiſda, an. 1. *d.10.*

273

Anni mundi.

4355

Amplificauit Eccleſiam Catholicam. Cui non defuit ſedes Hieroſolymitana, Antiochena & Alexandrina, multis vbique ſubortis hæreſibus. Extat epiſtola Antiocheni concilij ad ipſum, & ad alios epiſcopos contra Paulum Samoſatenum apud *Euſ.lib.7.cap.26.*

Tunc obiit Dionyſius Alexand. Origenis olim auditor. *Euſ.7.cap.25.* Poſtquam apologiam edidiſſet ad Dionyſium pap. & ſibi falſo obiectos errores refutaſſet, ac docuiſſet filium Dei Patri eſſe conſubſtantialem, non opificium. *Athanaſ.ep.ad Arianos, & in Synodo Arim. Niceph.ex Baſilio lib.6. c.25.*

Floret Gregorius Neocæſarienſis Ponti Epiſc. à Latinis magnus, à Græcis mirabilis ſeu mirificus ob crebra miracula cognominatus, dictúſque Theodoſius. *Euſeb.7. cap.24. Platt.*

Paulus Samoſatenus Artemonis & Ebionitarum hæreſim reſuſcitat, Chriſtum à ſola Maria ortum docens. *Euſeb.7.cap.23. & lib.5.cap.27.* Eam cum Ariana confundit Caluinus contra libel. de offi. pij viri.

Ab eo Paulianiſtæ, c. 19 Niceni concilij, ſiue Pauliani apud Aug. de Hęreſ.

Malchion linguæ Græcæ profeſſor ſcholæ Antiochenæ præeſt. Samoſatenum expugnat. *Euſeb.lib.7.c.29.*

HVMANA.

Zenobiam Perſę, deuictis Romanis, Syriæ & Phœniciæ gubernatricem dant. Quæ quia cum Iudæis ſentiebat, facile Paulo Samoſateno gratificata eſt. *Theodori. de her.*

Gallienus pacem noſtris concedens, permittit recipere, quæ prius amiſerant, cœmeteria. *Euſeb.lib.7, cap.13.* aduerſus Poſthumium, qui 7 annis iam imperatorium nomen tenebat in Gallia, exercitum mittit & Francos Rheni accolas ſibi adiungit. Atque hic primum Francorum mentio in Romanis bellis.

Victorinus, quem conſortem imperij Gallici Poſthumius fecerat, Lolliano Poſthumij percuſſore cæſo, ſolus illic Imperat. deinde Marius Faber ferrarius triduo, mox Tetricus. Quo victo Aureolus pacē cum Gallieno facit. Qua, cæde Gallieni, ſoluta à Claudio Imp. vincitur & imperio exuitur.

Sapores rex Perſarum ſecundus, qui antea à Gordiano victus fuerat, Syriam, Ciliciam, Capadociam populatus, Valerianum Imp. capit. *Eutrop. Iulius Capitol.*

Odenatus Palmyrenorum Rex Orientis imperium occupat Sapore cæſo, & caſtris ad Cteſiphóntem locatis. *Treb. Pollio.*

A Gallieno in regni conſortium aſſumptus Auguſtus dicitur. Mox inſidiis conſobrini ſui Mæonij cum Herode filio ſuo occiditur.

Zenobia eius vxor cum filiis Herminiano & Timolao regnum Orientis adminiſtrat. Palmyreni Sabba & Timogene ducibus bellum Ægyptiis inferunt. *Trebel.*

Tetricus inuaſit Hiſpanias & Gallias vires & neruos imperij. *Ibid.*

Claudius Imp. 320000 Gotthos, Pontum, Græciam, Macedoniam, Illyricum, & Italiam vaſtantes occidit. *Trebell. Pol. in Claud.*

4361 Fratrem Quintillum collegam habuit diebus 17.

b FOELIX tres reliquit epiſtolás, tertia eſt erudita de fide. Nam tum Eccleſiam vexabat Satanas & ferro tyrannidis & Stylo hæreſeos. S. Martyres in Eccleſiæ diptyca repoſuit. Martyrio coronatur. *Damaſus.*

DECIMVM bellum ſeu perſecutio per Aurelianum Imp. qui primus Imp. diadema capiti impoſuit, *Vſperg. Euſ. 7, cap. 25.* vbi tamen meditatum perſecutionē ſolum, non executum, Aurelianum videtur ſignificare. Quo facit, quòd Eutroplus, Vopiſcus & Euſ. in Chronico prodiderunt, Aurelianum poſteaquam perſecutionem decreoiſſet, fulmine ſubitò territū, paulò pòſt interfectum eſſe. Quare à paucis nominatur inter perſecutiones.

Manichæorum hæreſis à Manete ſiue Manichæo Perſa ſumit originem. *Epiph. Euſeb. 7, cap. 26.*

Negabat liberum Arbitrium. *Auguſt. lib. de Libero Arbitrio.*

Rex Perſidis ei cutem detrahi iuſſit & ita interfici. *Epiph. hereſ. 66.*

Aſſerebat, Baptiſmum in aqua nihil cuiquam ſalutis afferre. *Aug. de hereſ. cap. 46.*

Error eius de duobus diis, bono & malo, quorum malus res iſtas inferiores moderetur, bonus nihil hic agat, hodie perdurat in Perſide, Indiis & cæteris Orientalioribus Prouinciis. Quare & Idolum in ſuis fanis habent ei prorſus ſimile, quo noſtri pictores Diabolum exprimunt, nigrum, cum cornibus, dentibus aliquot recuruis ex ore prodeuntibus, Simum, &c. *Oſorius de Emmanuele.*

Vnde inter mūdi legiſlatores reponitur ab Hebræis, quibus res Orientis non fuerunt ignotæ. *R. Abraham in Cabb. El. in Tiſbi.*

Adam diſcipulum in ſuperioris Orientis partes emiſiſſe fertur. *Epiph. in Pan.*

Vnde fortaſſe fabula Adam in Indiæ aliqua parte ſepultum, eiúſque ſepulchrum ab Indis celebrari & coli, apud hos, qui de rebus Portugalenſium hodie ſcribunt.

De eo ſic Cabbala hiſt. Heb. Diebus Saporis regis Perſarum prodiit in mundum Manes, contendens duos eſſe deos, Vnum viuificantem & efficientem bona omnia. Alterum interficientem, & omnis generis mala inferentem. Legem ſui cerebri Magis perſuaſit, euaſitq; in gentem magnam. Sed interemit eum Sapor aſtu. Et, *Elias in Tiſbi*, ab hoc hæreticos appellamus Minim ſiue Mineos.

Cyrillus Antiochenus Epiſcopus, Dorotheus Eunuchus doctus in Hebraïcis & Græcis, Anatolius Laodicenus theologiæ ſcriptores. *Euſeb. in Chron. & hiſt. Eccleſ. 7, cap. 32.*

Anatolius, ſcholæ Ariſtotelicæ Alexandriæ præficitur. *Euſeb. lib. 7, cap. 32.* multa ſcripſit. *Hiero.*

Aurelianus initio Chriſtianis ita æquus, vt ſuam etiam in frequentiſſima contra Paulum Samoſatenū Synodo, Antiochiæ authoritatem interpoſuerit, & Samoſatenū de Eccleſiæ cedere nolentem exire manu publica compulerit, præcipiens epiſcopatum tradi, quibus Italiæ Sacerdotes & Romanus Pontifex, quem Chriſtianorum ſummum eſſe intellexerat, ſcriberent. *Euſ. lib. 7, cap. 25.*

Quare Domnus Samoſateno eſt ſubſtitutus, *Ibidem.*

Hac enim etiam ætate celebris & florens erat Petri & Romanæ Eccleſiæ primatus poteſtatibus inferni terribilis. Nam & eū prædicabat Porphyrius Ethnicus in libris contra

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	HHerch Æthiopum pretioſo.	
	Bathero Franc. Duce.	
	∴ ∴	
	CONC. *Romanum de filij conſubſtantialitate, Athan. de Syn. Arimini & in epiſt. contra Arianos de ſententia Dionyſ. Alex.*	
	CONC. *Antiochenum contra Pa. Samoſatenum. Euſeb. 7, cap. 23 & 25.*	
	* *	
	27	
273	b M. FOELIX I. Romanus, an. 4.	4361
277	menſ. 3. dies 15.	4365
	Vacat ſedes dies 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Maximo.	
	Antiochiæ Domno, deinde *Timacho, an.* 6.	
	Hieroſolymis Hymenco.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	

Anni Christi. | Anni mundi.

Principibus.

Claudio trigeſimo quarto, Imp. deinde Aureliano an. 5 menſ. 6.

Varabane, an. 5.

HHerch Æthiopum pretioſo.

Clodio Fran. Duce.

CONC. *alterum Antiochenum contra eundem Samoſatenum. Euſ. lib. 7, cap. 25.*

Vtrumque Aurelianus Imp. initio Chriſtianis æquus ſentiens à Rom. Pontifice approbari ratum eſſe iuſſit. Theod. de fab. heret.

28

277 x M. EVTYCHIANVS Lunenſis Tuſcus, an. 1. 4365

278 menſ. 1. dies 1. 4366

Vacat ſedes dies 8.

contra Chriſtianos, vt inuidiam D. Paulo conflaret (*Hieronym. in 2 Gal.*) Tertul. lib. de Pudicitia proximè ſcripſerat Claues Soli Petro commiſſas & Eccleſiam ſuper ipſo extructam eſſe *lib. de Praſcr.*

De monogamia & alibi Romanam Eccleſiam fœlicem, Eccleſiarum matricem, &c.

Cyprianus nouiſſime martytio coronatus, *lib. 1, epiſt. 3. & in tractatu de Vnitate Eccleſiæ, ſiue de ſimplicitate prælatorum*. Principalem Eccleſiam Petri Cathedram, à qua vnitas ſacerdotalis exoriatur. Ibidem, Eccleſiam ſupra Petrum eſſe fundatam, vt & alibi paſſim, vt lib. 4, epiſt. 9. Tract. 2 De habitu Virg. in epiſt. ad Iubaianum, epiſt. ad Quirinum. Serm. 3 de bono patientiæ. Lib. autem 1 epiſt. 8. Vnum eſſe Deum, & vnum Chriſtum, & vnam Eccleſiam & Cathedram vnam ſuper Petrum Domini voce fundatam, aliud ſacerdotium conſtitui non poſſe, &c. lib. 3, epiſt. 11. Vnum Epiſcopum in Catbolica Eccleſia eſſe debere, è quo cæteri pendeant. lib. 4, epiſt. 8. Romanam Eccleſiã (hic temetipſum prodidiſti Centuriator, 3 Cent. pag. 84) ab omnibus aliis pro mattice & radice Catholicæ Eccleſiæ eſſe agnoſcendã. Et ex Græcis eiuſdem ſæculi Origenes ſecũdus Eccleſiæ magiſter poſt Apoſtolos (ſic enim eum vocauit Antiquitas) ſuper Petrum ædificatam eſſe Eccleſiam, in Pſal. 1, citantibus Euſeb. lib. 6, hiſt. cap. 18. Niceph. lib. 5, cap. 16. Petrum Eccleſiæ eſſe fundamentum & petram ſolidiſſimam, ſuper quam Chriſtus fundauit Eccleſiam, *hom. 5 in Exod. & tract. 5 in Mattheum.*

Petrum Apoſtolorum eſſe principem, *homil. 17 in Lucam.*

HVMANA.

Aurelianus Sueuos & Sarmatas vicit. *Trith.*

Marcomannos ad Placentiam, & Barbaros in Illyrico & Thracia. Hinc ad Orientem mouens multa amiſſa recipit.

Zenobiam Palmyræ, Antiochiæ & multarum regionum Orientis reginam cepit, & in triumphum catenis aureis vinctam poſt ſuum currum traxit.

Primus Diadema apud Romanos capiti innexuit, gemmiſque & aurata omni veſte, quod adhuc ferè incognitum Romanis moribus videbatur, vſus eſt. Porcinæ carnis vſum populo inſtituit. *Sextus Victor.*

Aureliam Galliæ vrbem ſtruxiſſe dicitur, & de ſuo nomine appellaſſe.

Sæuus & ſanguinarius omni tempore, etiam filij ſororis interfector, ab amicis interfectus eſt in itinere medio inter Conſtantinopolim & Heracleam. *Victor.*

c MARTYRES Chriſti 342 ſuis manibus ſepeliuit, conſtituens ne vllus Martyr ſine Dalmatica, aut collobio ſepeliretur. *Damaſus.*

Duas reliquit epiſtolas. Prima eſt de veritate Dominicæ incarnationis ad Iohannem & omnes Beticæ Epiſcopos, *1 Tom. Conc.*

Martyrium patitur. *Damaſus.*

Eius decreta habentur apud Gratianum 20. q. 2. c. ſtatuimus.

Quidam inter hunc & Fœlicem numerant Marcum

Ll

confeſſorem, quem dicunt ſediſſe 8. an. M. 2. D. 10. eúmque ſolum martyrium poſt tot continuas perſecutiones euaſiſſe, quod ex veteribus hiſtoriis & ratione temporum conſiſtere nequit. *Faſcic.*

HVMANA.

Septimius apud Dalmatas Imperator effectus mox à ſuis obtruncatur. *Victor.*

Monetarij in vrbe rebellantes, vltima crudelitate ab Aureliano afficiuntur. *Idem.*

Tetricus quoque in Galliis Imp. factus ab eodem corrector Lucaniæ deſignatur cum ioco, Sublimius habendum regere aliquam partem Italiæ, quam trans Alpes regnare. *Idem.*

d EXTAT eius epiſtola de veritate incarnationis. Inter martyres à Damaſo reponitur.

Sacros ordines quatuor minores, duos maiores ante ſacerdotium inſtituiſſe fertur. *Volater.*

Sed falſo & indoctè. Caius quidem in ſua epiſtola hos gradus enumerat & commendat, ac iis ad Epiſcopatum conſcendi docet: verum ante eum id fecerat Cornelius epiſtola ad Fabianum Antiochenum apud Euſeb. lib. 6. cap. 43, qui ſe Romæ inter medias perſecutiones habere aſſerit Presbyteros 46, Diaconos, Sub-Diaconos 7, Acolythos 42. Exorciſtas cum lectoribus & oſtiariis 52. Et Cyprianus ad eundem Corneliũ Papam initio epiſt. 55, ſe Saturum Acolythum habuiſſe narrat, quem in lectorem ordinatum dixerat epiſt. 24 ad Presbyteros & Diaconos fratres. Et epiſtolarum exemplaria quædam mittit ad eundem Cornelium per Meſſium hypodiaconum & Nicephorum Acoluthum ep. 42.

Et ſurſum verſus Ignatius in fine epiſt. ad ſuos Antiochenos gradatim eos nominat & ſalutat. Clemens epiſt. 3, denique Apoſtoli ipſi Can. Apoſt. 42 & 43, quem quidem canonem ſemper habuiſſe vim Chryſ. docet ho. 53, operis Imperf. in Matth. Vt omittam Ambroſium illud Eph. 4. *Dedit quoſdam Apoſtolos*, de horum 7 ordinum officiis interpretantem & Hieronymum Oneſimum Pauli Acolythum vocantem prolog. epiſt. ad Theſſ. & Synodum Carth. 4. cui ſubſcripſit Auguſt. eorum antiqua miniſteria exponentem.

Hierarchitarum ſiue Hieracitarum hæreſis. *Epiph. Auguſt. de hereſ.*

Archelaüs Meſopotamiæ & Titus Boſtræ in Arabia epiſcopi Manem oppugnant. *Hier. in Catal. Niceph. lib. 6, cap. 32.*

Theonas Alexan. qui ob elegantiam & eruditionem Origenes Iunior nominatus eſt. *Hiero. in Catal.*

HVMANA.

Tacitus, cum ſex menſes vacaſſet Imperium, ex S.C. Imperator euadit. Cui poſt 6 alios menſes mortuo cum ſuccedere eſſet conatus Florianus frater, tandem Probus ab exercitu eligitur.

Florianus poſt 60 diem, quaſi per ludum Imperio vſus, inciſis à ſemetipſo venis, effuſo ſanguine conſumptus eſt. *Victor.*

Demetrius Probi Imperat. frater Epiſcopatum gerit Bizantij

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo.

Antiochiæ Timaco.

Hieroſolymis Hymeneo.

∴ ∴

Principibus.

Eiſdem Imperantib.

Varabane 2 Narſeo Perſarum Imp. an. 16.

HHerch Æthiopum pretioſo, deinde Beſaſene m. 1. Guachena dieb. 2, Hadas menſ. 4.

∴ ∴

29

278 d M. CAIVS (*Optato Gaius*) Dalmatæus de genere Diocletiani Imp. an. 11. 4366

289 menſ. 4. dies 12. 4377

Vacat ſedes dies 11.

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo, deinde Therna, an. 16.

Antiochiæ Timacho, deinde Cyrillo, an. 20.

Hieroſolymis Hymeneo.

Anni Chriſti.

∴ ∴

Principibus.

Aureliano trigeſimo quinto, Tacito, menſe 6, Floriano, Probo, an. 7.

Caro cum filiis Carino, & Numeriano, an. 2.

Diocletia. ordine ſucceſſionis Impp.

∴ ∴

Varabane Narſeo Perſarũ.

∴ ∴

Saghel Æthiopum pretioſo an. 3, deinde Affe, an. 14.

* *

Clodio Fran. Duce.

∴ ∴

30

289 c M. MARCELLINVS Roma. an. 6.

295 menſ. 2. dies 16.

Vacat propter atrocitatem perſecutionis ſedes an. 7.

302. menſ. 5. dies 25.

∴ ∴

∴ ∴

Anni mundi.

Byzantij & pro ſucceſſore Probum filium ordinat. *Niceph. lib. 8, cap. 6.*

Francorum, qui à Probo Imp. ſedes obtinnerant, quidam Græciam, Siciliam, Africam populantur. *Zoſim. lib. 1.*

Probus receptis à Barbaris 60 nobiliſſimis ciuitatibus, in prouinciam Germaniam totam redegit. Geticos populos aut in deditionem aut in amicitiam recepit, Blemyas ſubegit. Pacem cum Perſarum rege Narſeo fecit. Gepidos, Gautumos & Vandalos per totum pene orbem pedibus & nauigando vagantes, diuerſis vicibus & victoriis oppreſſit. *Vopiſcus.*

Alemannos vicit. Ac hîc primùm Alemannorũ mentio. Iſauriam liberauit. Saturninum in Oriente Imperiũ affectantem, Bonoſum ſtupenda bibacitate celebrem & Proculum in Gallia idem molientes, Britanniáſque, Hiſpaniam & Galliam vendicantes oppreſſit. Hiſpanos, Gallos & Pannonios vineas habere permiſit & vinum conficere. *Vopiſcus, Eutrop.*

Ob præclaram vocem occiſus eſt Syrmij in turri ferrata, Non fore opus militibus, cum hoſtes deeſſent. *Victor.*

Carus omni Parthorum regione vaſtata, occupata Perſide, Seleuciam & Cteſiphontem vrbes, cum Meſopotamia recipit. *Vopiſc.*

Ictu fulminis apud Cteſiphonta interiit. *Victor.*

Nam capitale ferè fuit vltra Cteſiphontem progredi.

Nemeſianus Olympius Poëta, qui de Venatione ſcripſit.

c METV mortis coluit idola, ſed poſtea cum cilicio & cinere in Sinueſano concilio ſuum agnoſcens peccatum, liberè aliquantò pòſt martyrium paſſus eſt. *Plati. & Nicol. Pap. epiſt. ad Michaëlem.*

Ei alij aſſignant annos nouẽ, alij dũtaxat ſex. Fortaſſe quia tribus annis non eſt habitus pontifex, ex quo in Synodo 300 Epiſcoporum & 30 presbyterorum damnatus eſt, vel potius pœnitentia ductus ſe ipſe damnauit, quòd Idolis thurificaſſet in Iſidis & Veſtæ, necem fugiens, donec denuo fortiſſimè pugnauit accepta Martyrij laurea. Vnde & ſeptem annos ſedes vacaſſe fertur, id eſt, 4 poſt eius martyrium.

4377 In hac Synodo Primatus & prærogatiua ſedis Apoſtolicæ confirmata ſunt. *1. Tom. Concil.*

Reliquit duas epiſtolas, vnam ad Solomonem epiſc. de diuinitate filij, alteram ad epiſcopos Orientales.

4383 *Tom. 1. Conc.*

VNDECIMVM bellum omnium grauiſſimum à Diocletiano in Orient. & Maximiano in Occid. excitatur, adeo ſęuum, vt legio Chriſtianorum Thebanorum duce S. Mauritio à militibus Cæſarianis iugulata ſit, & 17 Chriſtian. millia intra 30 dies variis cruciatibus perierint. *Beda, Euſeb. 8, cap. 1, & ſeqq. Oroſius 7, cap. 25. Hieronym.*

4390 *Damaſ.*

Decima perſecutio ab aliis, quoniam Aureliani perſecutio fuit potius cogitata, quàm executioni mandata. Eam autem aliqui inchoant Chriſti 303 & finiunt 312.

Nocte natalitiorum Chriſti 20 millia Chriſtian. in templo comburuntur. *Niceph. 7, cap. 6.*

Integra vrbs in Phrygia, cuius magiſtratus & ciues omnes erant Chriſtiani, militibus circundata incendio

cum cunctis habitatoribus cremata eſt. *Ibid.c.20.*

Propterea lues & fames maxima fuit per vniuerſum orbem diuina vltione, *Euſeb.9,cap.8.*

289 • Martyrium patiuntur Marcellinus Pap. Sebaſtianus, Serena Diocletiani ipſius vxor, Lucianus, qui ſeptimo loco in Græcum vetus teſtamentum conuertit. Vincentius, Chriſtophorus, Blaſius, Geruaſius, Protaſius, Coſmas, Damianus, Quintinus, Gorgonius, Agnes, Lucia, Pantalcon, Bonifacius, Methodius Tyri, qui multa ſcripſit, Clemens Ancyranus, Euphemia, Georgius Cappadox Tribunus Mil. Barbara aliique infiniti. *Euſeb.lib.8, cap.14. Niceph.lib.7, c.7. & ſeqq.* 4377

Nullo bello maior vnquam numerus hominum deletus eſt, nec Chriſtiani maiore vnquam triũpho vicerunt, quàm cum decem annorũ ſtragibus vinci non potuerũt.

Diocletiani perſecutio nouénis, in qua ſubuerſæ ſunt per totum mundum Eccleſiæ, & cunctæ ſacræ ſcripturæ, quæ inueniri poterant in plateis exuſtæ, omnes ordines Chriſtianorum trucidati: ita vt nullum Chriſtianitatis veſtigium in nonnullis prouincię locis appareret. *Gildas de excidio Britaniæ.*

Aliis Decennis. Alioqui toto Imperij ſui tempore infeſti fuere Impp. Chriſtianis, ſed anno decimo nono infeſtiſſimi.

Die Sancto Paſchæ Dioel. & Maxim. qui decimi poſt Neronem Chriſti nomen extinguere conati ſunt, vel die Dominicæ Paſſionis, vaſtari Eccleſias trucidaríque Chriſtianos præcipiunt. *Euſeb.lib.8, cap.2. Trip.lib.10, cap. vlt.*

HVMANA.

295 Maximinianus Herculius Amandum & Ælianum Bugaridæ factionis (turba Ruſticorum ſic ſe nominauerat) principes celeriter deleuit. Gallias pacauit. Gentianos vicit in Africa, népe milites quingenarios aut vltra, qui regnum in Africa ſtabilire conabantur. *Pomp. Lætus.* 4383

Carauſius Britanniam occupat. an. 7 fruſtra oppugnatur. *Eutrop. donec* inſidiis Allecti occiditur, qui vbi regnũ tenuiſſet an. 3 ab Aſclepiadoto vincitur, redacta in Romanorum ius prouincia.

Narſes Perſarum rex Meſopotamiam & Armeniam premit. Gallerius poſteà cum eo confligit primum infœliciter, ſed refectis copiis ingenti victoria potitur, Cteſiphontem expugnat, totam Aſſyriam, & quinque prouincias trans Tigrim ſubigit. *Pompon. Eutrop.*

Veterius magiſter militum Chriſtianos milites perſequitur. Paulatim ex illo iam tempore perſecutione aduerſum nos incipiente. *Euſeb.*

Carpocum & Baſternarum gentes in Romanorũ ſolum transferuntur. *Euſeb.*

Diocletianus à ſui principatus initio annos ſignari voluit. Vnde Aera Diocletiani appellata, quæ viguit annos 248. Vnde Epiphanius & Ambroſius ſic aliquando notant ſuas epiſtolas. Sublata autem fuit an. D. 532, quo anno Codex Iuſtiniani promulgatus eſt. *Beda in Iuſtin.*

Poſt triumphum de Perſis actum adorari voluit, pedéſque ſibi oſculari, auro & gemmis calceamenta exornans. *Pomp. Lætus.*

302 Cum ſola trabea purpura antè Romani principes à priuatorum habitu differrent. *Iſidorus in Chron.* 4390

Primus

Anni Christi		Anni mundi
289	∴ ∴	4377
	Patriarchis,	
	Alexandriæ Theona.	
	Antiochiæ Cyrillo.	
	Hieroſolymis Hymeneo, deinde Labdo, an. 3.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
295		4383
	Principibus.	
	∴ ∴	
	Diocletiano cum M. Valerio Maximiano Hercul. an. 20. Imp. quadrageſimo.	
	∴ ∴	
	Varabane Narſeo, deinde Varanane 3. Seganeſna, menſ. 4.	
	∴ ∴	
302		4390

Anni Chriſti.		Anni mundi.
289	*Narſe,an.8.Perſarum.*	4377
	Affe Æthiopum pretioſo, deinde Azgheba,an. 23.	
	Clodio Franc.Duce.	
295		4383
	CONC. *Romanum contra Marcellinũ ipſum 300 Epiſc.et 30 Preſbyt.*	
	Duo Concilia, Sinueſanum in Campania Epiſc.180,ſiue 190. Ancyranum (Gratiano Anchyritanum, aliis Anquiranũ)l,confirmatum in Trullo ca. 2. Iſidor. tom. 1. Concil.Plati.	
302		4390

Primus adorari ſe iuſſit,cum ante eum cuncti imperatores ſalutarentur. *Oroſ.lib.9.*

Quod Ioan.Cuſpinianus & aliqui alij,vt inuidiã oſculis pedum Romani Pontificis conflent, intelligunt, de adoratione ſiue oſculatione pedum Diocletiani, vt hic mos à Diocletiano acceptus in communem vſum Chriſtianorum peruenerit.

Atqui Diocletianus non primus fuit Imp.nec poſtremus,qui pedes ſuos oſculandos prębuit.Seneca lib.2 de Beneficiis cap. 12. Caius Cæſar dedit vitam Pompeio Pęno, ſi dat qui non aufert,deinde abſoluto & agẽti gratias,porrexit ad oſculandum ſiniſtrum pedem. Zonaras in vita Caligulæ, τοῖς δὲ ἄλλοις καὶ τῶν βουλευτῶν, ἢ τὴν χεῖρα, ἢ τὸν πόδα ὤρεγε προσκυνεῖν. Aliis ſenatoribus vel manum, vel pedem porrexit adorandum, ſiue oſculandum.

Et apud alias gentes Euripides in Hecuba, Ἀγάμεμνον ἱκετεύω σε τῶν δὲ γονάτων, καὶ σοῦ γενείου, δεξιᾶς τ' εὐδαίμονος Agamemnon ſupplex obſecro te per hæc tua genua,& per tuum mentum,& per tuam dexteram beatam. Homer. *Iliad.vlt.* Χερσὶν ἀχιλλῆος λάβε γοῦνατα, καὶ κύσε χεῖρας. Manibus,Achillis genua apprehendit,& oſculatus eſt manus.

Apud Perſas hęc conſuetudo à priſcis illis temporibus deducta in communi verſabatur vſu. *Iuſt.lib.6.*

De qua trita eſt Themiſtoclis hiſtoria è Plutarcho in eius vita.Quam Alexander,ne formam imperij immutare videretur, retinuit, vt & Purpula & reliqua Perſica ornamenta. *Curtius lib.3 & 6.Plutarch.de Fortuna Alexandri.*

Apud Iudęos cadebant ſuper faciem ſuam coram rege & adorabant, *2 Reg.14.3 Reg.1.* imo & coram prophetis, *4.Reg.4.* & quibuſlibet ſuperioribus, *Gen.23,27,33,43.49,50.*

Poſt Diocletianum verò Chriſtiani etiam Imperatores id retinuerunt. Britannio magiſter equitum plebeio habitu pedes Conſtantij amplexus eſt. *Zonar.tom.3.* Beliſarius Gilimero Vandalorum regi capto perſuadet, vt humi procũbat, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπονέμειν τὴν προσκύνησιν. ὁ δὲ ἐποίει τὸ προσταττόμενον. χαλεπαίνων καὶ δακρύων, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βελλισάριος προσέπεσεν αὐτῷ ἐνδεικνύμενος τῷ Γελίμερι, ὅτι οὐχ ὡς αἰχμάλωτος ἐκεῖνος τοῦτο ποιῆσαι ἀπαιτοῖτο, ἀλλ' ὅτι οὕτω νενόμισται προσκυνεῖσθαι τῶν ῥωμαίων τοὺς βασιλεῖς, οἱονεὶ κουφίζων αὐτῷ τὸ δυστύχημα. & ita Imperatori adorationẽ deferat. Cui paret quidem,ſed profuſus lachrymis. Procubuit autem etiam Belliſarius humi oſtendẽs Gilimero,quòd non fuiſſet iuſſus hoc facere, quaſi captiuus,ſed quia moris eſſet adorare Imperatorem Romanorum, veluti eius calamitatem ſubleuando.

Cætera ſupra pag. 365.

ANNVS Chriſti CCC. quo Conſtantius Conſtantini magni pater Cæſar eſt conſtitutus, ardente Diocletiani perſecutione & Romana ſede vacante propter perſecutionis atrocitatem. Anni mundi.

Hoc ſuperiore tertio centenario doctrina ſic continuatur. Miſſæ deſcriptio. *Clemens lib. 7. Stromat. Tert.*
Fuſe in Apolo. Cyprianus paſſim, vt ad Cæcilium ep. 63, cuius meminit Aug lib. 4 de Doct. Chriſt. c. 21. Orig.
ſæpius. Continere verum Chriſti corpus. *Cyp. Ibid. & lib. de Cœna. & ſæpius alibi. Tert. lib. de Reſur.* 4390
carnis. Euchariſtiam eſſe ſacrificium. *Cypr. ex profeſſo ad Cæcilium epiſt. 63. vbi verum & plenum ſacrificium. & de Cœna, ſacrificium perpes & ſemper permanens holocauſtum. Tert. lib. de cultu fœmi. Orig. ho. 13. in Leuit.* Baptiſmum conferre gratiam. *Cypr. lib. 1. epiſt. 12. vbi baptizans ſpiritum ſanctum confert & baptizatum intus ſanctificat. Orig. paſſim. Tertull. lib. De baptiſ. quo loco diſputat contra eos, qui baptiſmum Chriſti & Ioannis eiuſdem docent eſſe virtutis.* Baptiſmi vnctio, & cæremoniæ. *Cypr. lib. 1. epiſt. 12. & de duplici Martyr. & lib. de Bapt. Cornelius apud Euſ. lib. 6, cap. 43. Tert. de Coro. Mili. de Reſurr. carnis, & lib. 1 contra Martio. & lib. de Bapt.* Purgatorium. *Tertul. lib. 4. contra Marcio. temporale animarum receptaculum. Et lib. de teſtimonio animæ, Cui gratiam debes, oſſibus & cineribus eius refrigerium comprecaris, & vt bene requieſcat apud inferos cupis. Cypr lib. 4. epiſt. 2. Emundari & purgari peccata diu igne. Orig. multis locis, hom. 6. in Exod. hom. 12. in Hiere. 14. in Lucam, & 3 in Pſalm. 36. lib. 5 & 6 contra Celſum. in Ioſue ciuitates refugij illud adumbraſſe. Hinc orationes pro defunctis apud Tertul. lib. de Corona militis, de Monog. de anima, &c. Arnobius ſub finem lib. 4 contra Gentes his verbis. Cur immaniter noſtra conuenticula meruerunt dirui? in quibus ſummus Deus oratur, pax cunctis & venia poſtulatur magiſtratibus, familiaribus, inimicis, adhuc vitam degentibus & reſolutis corporum vinctione.* Confirmationis Sacramentum. *Tert. de Coro. militis, & de Præſcript. Tingit & ipſe quoſdam, vtique credentes & fideles ſuos, ſignant & illi in frontibus milites ſuos, celebrant & panis oblationem. Nam dum ait, in frontibus ſignant, clarè oſtendit ſe non de baptiſmo, in quo vertex ſignatur, ſed de confirmatione, in qua frons inungi ſolebat, agere. Deinde cum ait* Milites ſuos *alludit ad vſum confirmationis, quæ eſt militem Chriſti roborare. In lib. de Baptiſmo, Deinde manus imponitur. i. ſtatim poſt baptiſma, &c. Et de Reſur. carnis, Caro abluitur, vt anima emaculetur. Caro vngitur, vt anima cõſecretur, Caro ſignatur, vt & anima muniatur, Caro manuum impoſitione adumbratur, vt & anima ſpiritu illuminetur, Caro corpore & ſanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur. (Nam olim vno eodémque planè tempore, vt hodie etiam apud Græcos tria ſimul Sacramenta conferebantur Baptiſmus, Cõfirmatio, Euchariſtia) Cypr. de Vnctione Chriſmatis, & aliis Sacramentis. Quin et epiſtola ad Stephanum Pap. confirmationem appellat ſacramentum manus impoſitionis.* Primatus Petri. *Tert. de Pudicit. & in Præſcr. & contra Martion. Cyp. lib. 1 epiſt. 8, lib. 3. epi. 11. lib. 4. epiſt. 8. vbi nominatim ait Romanam Eccleſiam ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholicæ Eccleſiæ eſſe agnoſcendam. lib. 1. epiſt. 3. & in Tract. de ſimpl. Prælat. principalem Eccleſiam vocat Petri Cathedram, à qua vnitas ſacerdotalis exorta ſit. Et lib. 1. epiſt. 3, lib. 4. epi. 9. Tract. de habit. Virg. Serm. 3 de bono patient. et epiſt. ad Quirinum, ſuper Petrum fundatam eſſe Eccleſiam. Orig. tract. 5 in Mat. hom. 17 in Lucam, &c. Denique patres in hiſtoria Marcellini Pap.* Coniugium eſt Eccleſiæ ſacramentum. *Verba Tert. de Monog.* Pœnitentia. *Orig. ho. 11 in Leuit. Cypr. ſer. de Oratio. et Serm. de Eleem. Tert. lib. de Pœnit.* Hinc ſatisfactio pro peccatis. *Ibid Cypr. & li. 1. epiſt. 3. & li. 3. ep. 14, & vbicumq; impugnat Nouatianos, qui ſacramentum pœnitentiæ abolebant. Tert. lib. de Ieiun. & de Pudic. Orig. ho. 6 in Exod ho. 15 in Leuit. ho. 3. in Iud.* Contritio & Confeſſ. *Tertull. lib. de pœnit. Vbi exomologeſim pœnitentiæ miniſterium vocat. Cypr. ſerm. 5. de lapſis, lib. 3, epiſt. 8, 14, 16. 18 lib. 1. ep. 3. & Orig. ho. 2 & 3 in Leuit. & in Pſalm. 37, & alij iiſdem locis.* Indulgentiæ Pontificiæ. *Tert. ſtatim initio lib. de Pudic.* Sanctorũ auxilia, preces, inuocatio. *Orig. ſub finem lib. 2 in Iob, vbi hanc formulam præſcribit: ô beate Iob ora pro nobis miſeris, &c. ho. 16 in Ioſuam, vbi hoc probat teſtimonio ſenioris alicuius magiſtri. ho. 1 in Ezec. Potamiana martyr apud Euſ. lib. 6. hiſt. c. 5. Cyp. lib. 3. epiſt. 15 & 18, & ſerm. de Stella et Magis.* Liberum arbitrium. *Tert. lib. 2 contra Mart. & initio libri de exhort. caſtitatis & lib. de Monog. Orig. hom. 9. nu. 12. 20. hom 6. Iud. & alibi. Cyprian. lib. 3. epiſt. 3. & lib. 3 ad Quirinum. Methodius Ser. de Reſurrect.* Iuſtificatio. *Orig. ho. in canticum, Ratio fidei primus habeatur ſalutis gradus. vbi duplicem facit, vnam primam fidei, alteram ſecundam operum, quæ nihil aliud eſt, quàm primæ iuſtificationis incrementum. Sic Cypr. vbique extollit meritum Chriſti, propter quod iuſtificemur, & cæteri huius ætatis.* Opera bona requiri ad ſalutem. *Orig. lib. 1 in Iob 1. tract 32. in Matt. Tert. lib. de Patient. Cypr. lib. 3 epiſt. 25 diſciplina cuſtos ſpei, retinaculum fidei.* Imagines, *Chriſti, quarum vnam habebat Alexander Mammeæ in ſuo larario apud Lampridium. Caſſiani Martyris ſuper memoria eius. Prudent. περὶ ϛεφάνων.* Quadrageſima, Delectus ciborum. *Tert. lib. de Ieiunio contra Pſychicos. Cypr. de ieiunio & tentationibus. Origenes contra Celſum, &c.* Cætera *ab iſtis impugnata confirmant iidem & cæteri huius ſæculi ſcriptores, vt etiam non inuiti confitentur Centuriatores cent. 3, c. 4 de doctr. col. 76 & ſeqq. c. 6 de Ritibus & cæremoniis col. 120, & ſeqq. c. 7 de Gubernatione Eccleſiæ c. 149 et ſeqq. c. deniq; 10 de Epiſc. et Doctor. col. 215 & ſeqq. Niſi quod inclinationem doctrinæ, incommodas opiniones, ſtipulas, næuos, errores doctorum huius ſæculi eſſe dicunt: Præterea qui refutarunt hoc ſæculo Proclum, Nouatianos, Sabellianos, Samoſatenos, Manichæos, Donatiſtas, eadem opera aliquot blaſphemias iſtorum refutarunt.*

Anno Chriſti. | Anni mundi.

QVARTVM SÆCVLVM.

31

302 f M. MARCELLVS 4390
Romanus, an. 6.
307 menſ. 5. dies 21. 4395

Vacat ſedes dies 20.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro an. 12.

Antiochiæ Tyrannio an. 14.

Hieroſolymis Hermone, an. 14.

Principibus.

Diocletiano in Ori. & Valer. Maximiano Herc. in Occid. Imp. & poſtea Conſtantio Chloro, an. 12. *& Galerio Cæſaribus.*

Narſe, deinde Miſdate an. 8: Perſarum.

Azkeba Æthiopiæ, an. 23.

Vvatero Franc. Duce.

CONCIL. *Cirtenſe in Numidia, de abſoluendis reis proditorum gentilibus SS. librorum. Opta lib. 1. Auguſt. lib. 3. contra Creſc. cap. 27. in Perſecutione Diocletiani, quæ cœpit Diocletiano 9. Maximiniano 8. Coſſ. Aug. in Breuic. c. 5. in qua & ſubuerſa ſicut quaſi per totum mundum Eccleſiæ, & cuncta ſacra ſcriptura, quæ inueniri poterant, in plateis combuſta.*

f HVNC omittunt Euſeb. in Chron. Theodor. & alij Græci, fortaſſe vicinitate nominum Marcelli & Marcellini decepti. Vnde Augu. vtrumque diſtinguit lib. de vnico baptiſmo ca. 14 & 16.

Duas reliquit epiſtolas, quarum ſecunda eſt ad Maxẽtium Tyrannum, à quo tandem eſt mactatus.

Titulos Cardinalibus diuiſit è Gratiano.

Lucinia virgo potentiſſima & diues admodum, illi omnia ſua bona legat. *Polyd. 6. de inuent. cap. vltim.*

Maxentius Romæ tyrannidem gerit. Mitior deinde io Chriſtianos factus perſecutionem prohibet. *Optat. lib. 1.*

Pamphilus Martyr magno ſtudio & diligentia Bibliothecam Cęſareæ inſtruxit, ęmulatus Alexandrum, qui Hieroſolymis idem fecerat, vndique collectis, Caij, Hippolyti, Berilli & ſuperiorum Eccleſiaſticorum ſcriptis. *Euſeb. lib. 6. cap. 21 & 32.* Scholam Philoſophicam & Theologicam Cęſareę inſtituit. *Niceph. lib. 5. cap. 37.*

Iacobus cog. ſapiens, Arnobius Afer Lactantij præceptor, Lucianus Eccleſiaſtici ſcriptores.

Iulianus Antiochenus monachos magno numero colligit, tandémque martyrio tollitur. *Metaphraſtes.*

Primus an. Conſtaorij Conſtantini magni patris, trecenteſimum Chriſti attigit.

HVMANA.

CVM priores Auguſti, vt conſules ſalutarentur, primus Diocletianus voluit vt Deus adorari, velut in ipſo eſſet cęleſtis maieſtas, fratrem ſolis & lunę ſe nuncupãs. *Pomp. Latus. Euſeb. in Chron.*

Solus omnium priuatus (Nam dudum imperium depoſuerat) inter deos à ſenatu refertur.

Maximianum Herculium regni ſocium aſſumpſit, deinde vterque generum ſuum. Diocletianus quidem Maximinum Galerium, Maximianus verò Conſtãtium Chlorum, anno Imperij Diocletiani quarto, Cęſares fecerunt propter Achilleum, qui Ægyptum inuaſerat. *Euſeb. Latus.*

Carnuſius Britannias occupat, quæ demum anno decimo recipiuntur, quãdo Narſeus Orienti bellũ intulit, *Iidem.* Achilleus Ægyptum obtinuit, at Alexandria octauo obſidionis menſe recuperata eſt, cæſis vbique defectionis auctoribus, *Euſeb. lib. 7. cap. 32. & in Chron.*

Achilleus beſtiis dilacerandus opponitur. *Pomp.*

Galerius, quæ Narſus in Oriẽte occupauerat, recepit, Aſſyriam præterea & prouincias quinque trans Tigrin ſubiecit, quę à Traiani tempore à Romanis defecerant. *Euſeb. & Latus.* Sic Imperij fines ab ortu ad Indos vſque propagati ſunt, à meridie vſque ad Æthiopas, qui per legatos acceſſere, ab Aquilone vſque ad barbaras feráſque Sarmatarum nationes, ab occaſu vſque ad Genſoriacum, ſimul & Britannicum Oceanum, vt tam amplum imperium ad vnum Conſtantinum magnum delaberetur, ſub quo Dei religio & cultus publicè, liberè,

ſecurè, latiſſimè, lõgiſſiméq; propagaretur & Idolorum impuritas letale vulnus acciperet.

Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Flau. Vopiſcus, Trebel. Pollio, Ælius Spartianus, hiſtorici Romani.

g Ex laico factus fertur Papa. *Socr.* Tres ſcripſit epiſtolas Eius tẽpore Christi crucem Hieroſolymis repertum nõnulli tradidere. ſed rectius ſub Syluestro an. *323. ex Euſeb. Onnphrius.*

Donatus Numida ſectę ſuę initium dat in Africa, indignatus, quòd Cęcilianus in Episcopatu Carthagineoſi ſibi fuiſſet prelatus. Deinde ſchiſma io hęreſim conuertit. *Hiero. in Catal. Anguſt. de hereſ.* Obiecit cum ſuis Cæciliano, quòd in perſecutione ſacros libros gentilibus cremandos tradidiſſet, vt & multa alia, quibus, ſeptẽ annis pòſt, ad ſe relatis Constantious iudices Episcopos Romæ dedit Miltiadem, Marcum &c. *Enſeb. lib. 10. ca. 5. Opt. lib.* 2. Deinde propter prouocationem Donatiſtarum alios Arelati. Denique ipſemet poſtremò Mediolani Cæciliaoum abſoluit. *Augn. ep. 162. & li. 3. cõt. Creſ. c. 71.*

Vnde & poſteà Cæcilianus Niceno concilio ioterfuit. *In actis conc.* Et quidem ſolus ex tota Africa, cùm tamen ex Lybia & Thebaide plures eò veniſſent. *In actis quinta Synodi*

Eccleſiam Catholicam de toto orbe periiſſe, & apud ſe & ſuos ſolos remaoſiſſe idem Donatus docuit. *Anguſt. har. 69. & contra Epiſt. Parm. lib. 3. c. 2.*

Græci iſtius hęreſis, prætet Theodoritum de fab. hæret. nihil meminerunt, fortaſſe quia Italiam, Hiſpaniam, Africam, Galliam duntaxat petuaſit, quod ſignificat *Aug. lib. 1. cont. literas* Petilia.

Maiorinus primus Donatiſtarum Episcopus, cui ſucceſſit Donatus alter, qui hoc ſchiſma valde coofirmauit.

Dvodecimvm bellum per Maximinum Imp. io Oriente: in quo occubuit Miltiades PP. Pamphylus martyr & plerique alij. *Euſeb. 8. cap. 17. Oroſ. 7. cap. 28.*

Ab aliis non ſeparatur ab vndecima ſiue Diocletiani, quoniam tanquam eius fuit hæreditas & continuatio.

Io ea Miltiades non videtur conſumptus. Nam ſub Constantini principatu, poſt Maxentij & Maximini obitum Romæ vixit. *e Ruffino lib. 1. hiſt. c. 5. & Opt. lib.* 1.

Vnde ab ipſo Conſtantino iudex datus eſt cum quibuſdam aliis Episcopis in cauſa Cęciliani Episco. Carthaginenſis *Idem*, quę poſtea tameo deciſa eſt à Rithero Auguſtoduno Episcopo, eodem iubente. *Aug. lib. 1. contra Iulianum, c. 2. tom. 7.*

Nam ſub eo Conſtantious ſe Chriſtianum profitetur, an. D. 312.

In Gallia, Germania, Hiſpania & Britannia, quas tegebat Conſtantius, à perſecutione pax fuit. *Enſeb. lib. 1. de vita Conſt. Sozom. lib. 1. c. 6.*

Tam propè excepit hęc perſecutio vndecimam Diocletiani & Maximiaoi, vt hunc multi cum Maximino confundant, & Epiph. lib. de menſ. nõ videatur diuidere. Nam Diocletianeam duraſſe ait vſque ad ſeptimum Cõſtãtini Mag. Sed fuit duplex. Inchoatam enim perſecutioneoi perſecuti ſunt & abſoluerũt per octo annos Maximinus in Oriente, Maxentius in Italia, Galerius, deinde Licinius in Illyrico, Maximiani & Diocletiani ſucceſſores. *Enſ. lib. 8. ca. 17. Spencani cent. 2. apophtegm. 6.*

Pax

Anni Christi.		Anni mundi.
	32.	
307	g M. Evsebivs Græmedicus, an. 4.	4395
311	menſ. 1. dies 3.	4399

Vacat ſedes dies. 1.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro.

Antiochiæ Tyrannio.

Hieroſolymis Hermone.

Principibus.

eiſdem Imp. & poſt eos Cõſtantino Mag. Occi. an. 31.

Maximino Galerio an. 2. Orientis Imp.

Miſdate Perſarum rege octauo deinde Sapore 2. an. 70.

Azgheba Æthiopiæ pretioſo.

Vualtero Franc. Duce.

Concil. *Ancyranũ 2. in Galatia Epiſc. 18. Celebratum quoque eſt concilium Carthaginen. Epiſco. 70. indignum quod referant Magdeburgenſes inter concilia Eccleſiaſtica, & fingant fuiſſe Carthaginẽſe 1. cum Anguſt. in Breuiculo, & Opt. lib. 1. illud iniuſtum & iniquum pronunciant.*

Anni Christi. | Anni mundi.

33.

311 h M. MILTIADES ſiue Melchiades Apher, an. 4. 4399

315 menſ. 7. dies 9. 4403

Vacat ſedes dies. 7.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro Achille an. 12.

Antiochiæ Tyrannio, Vitali Apollinariſta an. 5.

Hieroſolymis Hermone, *mox Macario an.* 20.

Principibus.

Conſtātino Magno Occid. an. 31.

Maximino Gale. cum Licinio Orien. Impp. & tyrãnis. Maxentio in Italia (quem vicit Conſtant.) Maximino (quem duobus prœliis Licinius debellauit) in Orientis & Ægypti partibus.

Sapore Perſarum nono rege (qui in vtero matris an. 310. coronatus eſt) an. 70. Nicep. lib. 7. cap. 20.

Azgheba Aethiopiæ *pretioſo.*

Degemberto ſeu Dagoberto Franc. Duce.

Pax duntaxar Chriſtianis in illa imperij parte, quam Conſtantius Conſtantini pater fuerat ſortitus. *Ibid. Apophtheg. 9. è Sozom. lib. 1. cap. 6.*

Fames, Peſtis, & omnis generis miſeriæ crudeles Chriſtianorum neces conſequuntur. *Euſeb. lib. 9, cap. 8. hiſtor.*

Vbi Diocletianus & Maximianus Herc. vel ob ætatis defectum, vel perturbatione animi, eodem die, hic Mediolani, ille Nicomediæ, vltro purpura depoſita imperio ſe abdicaſſent, Conſtanrius, & Galerius Impp. facti, ita imperium diuidunt, vt Conſtanrius Galliæ, Hiſpaniæ, Aphricæ, Italiç & Occidenti prçeſſet, Galerius Illyrico, Græciç & Orienti. Poſtea Conſtantio Impetium Aphricç & Italiæ tecuſanti & Galerio relinquenti Galerius Seuerum fil. adopti. illis prçfecit, & Maximinum Orienti. Demum audita Seueri morte, collegam ſibi adiunxit Licinium. *Euſeb. 8. cap. 15 & 16. Oroſ. lib. 7, cap. 25.*

Diocletianus, qui in Orienre perſecutionẽ exercuerat, latrans vt canis, *Niceph. lib. 7, cap. 20,*

Maximianus, qui in Occidente, reſti ſe interemit, vndecimæ perſecutionis auctores, quæ eſt à Nerone decima. Aurelius Victor vtrumque miſerè intetiiſſe etiam fatetur.

Cœlus ſiue Coyllus Aſclepiadoto cæſo Britanniam occupat, pace à Conſtantio obtenta. Conſtantius enim Helenam ipſius filiam vxorẽ habebat, ex qua Conſtantinum magnum genuerat.

Sapor ſecundus huius nominis Chriſti 310. in vtero matris coronatus eſt, & annis 70 regnauit. Cum Conſtãtino Magno, Conſtantio & Iuliano Impp. Continna bella geſſit. Sibi reddita Niſibi & Meſopotamiç patte ad turpe fœdus adegit Iouianum imperij, quàm gloriæ cupidiorem.

h SCRIPSIT epiſtolam de Sacramento confirmationis. *To. 1. Conc.*

Primus conſtituit, vt nulla ratione in ptima vel quinta feria Quadrageſimç ſiue Sexageſimç quis ieiunare prçſumeret. *Carol. Magn. in fragmentis veteris Eccleſ. & c. Ieiunium, de conſ. diſt. 3.* id eſt, die Dominico ſiue Solis, & Ionis, quòd ij dies ieiuniis eſſent ſacrati apud Paganos. *Damaſ. in Pontiſ.* Ferias eſuriales appellat Plautus & Grçci νηςίμυς ημέρας.

Donatus à quo Donatiſtç ſiue Donatiani Numida (Nam alius fuit Carthaginenſis 2 Epiſcopus Donatiſtarum) ſuum virus ex ſchiſmate in hçreſim paulò pòſt verſum dilatar, quod ſub ann. 305. cœperat excitare, occaſione edicti Diocleriani de comburendis libris Chriſtianorum. *Auguſt. lib. 3. contra Creſc. cap. 27. & lib 7. de Baptiſ. cap. 7.*

Theophilus Gotthorum vlteriora Iſtri tenentium primus Epiſcopus, qui Concilio Niceno interfuit. *Soc. lib. 5. cap. 38.*

Vnde liquet falſum eſſe, quod aiunt Gotthos vſque ad Valentis tempora Chriſtum penitus ignoraſſe.

HVMANA.

Indictiones, quæ 15 annorum ſpatio definiuntur, & ſunt tẽporum indicationes & notç, incipiũt anno Dom.

313.Conſtantino II, & Licioio II.Coſſ. *Onuphrius lib. 2. Faſtorum.*

Sunt autem inſtitutæ, ne tributorum ſoluendorum memoria laberetur. *Sacroboſ. in computo.* Nam iodictio certi tributi geous. *Pedianus in 4. Verrinam & lib. 7. Codicis.*

Finis perſecutionis anno 312. Tum enim Conſtantinus Magnus ex Galliis Romam profectus, Maxentio tyranno extincto Chriſtiaoum ſe apertè profeſſus eſt. Neque vlterius perſecutiooem (vniuerſam) fore credimus, niſi eam, quã ſub fine iam ſæculi Antichriſtus exercebit. *Sulpit. diſcipulus D. Martini lib. 2. hiſt.*

313 Galliam, Hiſpaniam, & Britanniam à patre Cõſtantio acceptas retioens, Italiam & Africam Maxeotio ademit, & Conſtantiam Sororem Licinio in matrimonium tradidit Mediolani.

Sic Licinius primum Conſtantini gratia Chriſtianis pepercit, & communibus armis Maximinum ſæuiẽtem deleuit, ſibíque Orieotem vendicauit.

Iode ſubortis ſimultatibus à Conſtantino Illyrico ſpoliatur, prælio ad Cibalas io Pannonia ſuperatus.

Iode 319, vt Conſtantinum exacerbaret Chriſtianos cogere ad ſacrificia cœpit. Itaque 323 & 324, bello à Conſtantino in Thracia & Bithynia victus imperio primum, deinde vita exuitur. *Ex Euſebio, Zoſimo & aliis.*

Maximinus à Licioio ſuperatus, Tharſi viſcerum morbo obiit. *Euſeb. lib. 9. hiſt.*

Sextus Anienus Ruffus Poëta, qui vertit Arati Phœoomena & Dionyſium de ſitu orbis. *Vaſæus in Chron. Hiſpan.*

i FESTVM ad viocula Chriſti rogatu Conſtaotini inſtituit. *Polyd. lib. 6. de inuent. cap. 8.*

Primus altare lapideũ Chriſmate delibutum (vt Iacob Gen. 35.) erexit, ac vt deinceps ſuper lapideo celebraretur, inſtituit. Antea enim ligneum vſurpabatur, vt tempore perſecutionum facilius transferri poſſet.

Antiquum autem & primum altare D. Petri ligneum in Lateranenſi Eccleſia recondidit, in quo, veoerationis cauſa, ſolus ſummus pontifex celebrat.

Immobilem, credo, Eccleſiæ ſedem fore illic deinceps prophetans, quicuoque tandem caſus exorireotur. Eodem enim ſpiritu Salomoo poſt quadringentos annos Taberoaculum, arcam, propitiatorium, Cherubos, Altaria, menſas, Candelabrum, & alia Moſaïca fixit, ac ex motoriis & portatilibus ratione temporis ſtataria & immobilia fecit, lignea & leuioris materiæ in lapidea ſolidáque conuertens.

Ritum dedicaodi & conſecrandi templa illuſtrauit.

Conſtantioũ baptizauit. *Cedrenus, Zonaras initio to. 3. Nicep. li. 7. c. 35. & ante eos Theophanes Graptus in ſacra hiſtor.* Alioqui Cõſtantinus minime potuiſſet ſacris quotidianis intereſſe, à quibus nondum initiati baptiſmo excludebantur, cum tamen ea etiam in caſtris peragi quotidie ſibi præſenti curaret, aram & templum motorium circunferens. *Euſeb. de vita Conſt.*

Euſebius tamen lib. 4. de vita eius, ita obſcure de quodam eius Lauachro (Nam baptiſmum noo appellat, & an intelligat iure dubites) loquitur, vt de eo planè incertus fuiſſe videatur.

Huic & eius ſucceſſoribus Conſtaotinus Imp. qui ſe iam

Anni Christi. | *Anno mundi.*

·CONCILIVM *Neocæſarienſe Epiſc. 17. confirmatũ in Trullo. Iſid. tom. 1. Concil.*

Indictiones Conſtantiniana, quæ pertinent ad Iuſtiniani tempora. Illis enim ſunt imperata.

34

315 i *Sanctus* SYLVESTER 4403
I. Romanus, an. 23.
338 menſes 10. dies 11. 4426

Vacat ſedes dies 15.

Anni Chriſti.

315

∴ ∴

∴ ∴

* *

∴ ∴

Patriarchis.

Alexandriæ Achille, Alexandro an. 7. Athanaſio, an. 46.

Antiochiæ Vitali Apollinariſta, Philogonio an. 5. Paulino an. 1. Euſtathio an. 7. Euliano Ariano menſ. 1. Euphronio Cæſarienſi Arian. an. 1. Placido Arian. an. 3.

Hieroſolymis Macario, deinde Maximo tertio, an. 16.

Conſtantinopoli Alexandro primo Patriarcha an. 23.

∴ ∴

338 ∴ ∴

Anni mundi.

iam Chriſtianum profeſſus ante triennium fuerat Mil-
tiade pont. dono dedit Romam & omnia imperatoria
indumenta ac ornamenta: veluti ſceptrum & Diadema,
vt manifeſtè probat Eugubinus duobus libris, & teſta-
4403 tur Photius patriarcha Græcus, itémq; Theodotus Bal-
ſamon, tit. 8. Nomocanonis Photij ca. 1. Reſpuit tamen
diadema aureum ſibi à Conſta. oblatum. *Sabel.*

Ego ſemper negaui hanc conſequentiam. Aliqua ſunt ficta & addita ad Donationem Conſtantini, ergo omnia ſunt ficta. Nam certum eſt Conſtantinum multa donaſſe Romanæ Eccleſiæ, alia & multo plura aliunde acceſſiſſe, ſiue largitionibus principum & diuitum, ſiue teſtamentis piorum, ſiue acquiſitione Pontificum, permutatione &c. & quod pluris facio, diuina prouidentia & diſpenſatione, vt alicubi viſibilis Eccleſiæ Monarchia aduerſus tyrannorum, hæreticorum & inferni poteſtatem figeretur, iuxta Prophetarum oracula &c.

Quare hæreticis eam prorſus labefactare conantibus vnum id reſpondeo, quod Iephte, *Iudicum vndecimo*, Regi Ammonitarum ſibi reddi terram Galaad poſtulanti. *Quod Dominus Deus noſter victor obtinuit, in noſtram cedet poſſeſſionem. Niſi fortaſſe docere potes, quod quiſquam de ea iurgatus ſit per 300 annos* (hîc per mille & amplius) *Quare tanto tempore nihil ſuper hac repetitione tentaſti.* Quibus hæc addo. In fundis præſcriptio aliquot annorum ſufficit. Deinde arma, legitima ſucceſſio, populi conſenſus ſat dant iuris Regi Francorum, vt Francia iuſtè potiatur, & conſenſus Italiæ, atque adeo Eccleſię, totiúſque orbis, ad idem ius dandum Pontifici non valebit? Præterea hinc apparet non ſine Dei numine Conſtantinum imperij terreni ſedem Conſtantinopolim tranſtuliſſe, vt regnum Eccleſię à Daniele prædictum Romæ haberet ſedem, quòd mox Occidentis Cęſares, Conſtans & cæteri, qui per aliquot ſæcula ſunt conſecuti, Roma ſemper ceſſerint, & imperij Occidentalis ſedem alibi locarint, vt Mediolani, vt Rauennę &c. Quòd denique Conſtantius Heraclij nepos, Michaël & aliquot alij eam voluerint Romani rurſum quidem inferre, ſed non potuerint. Nempe, quoniam Romanus Pontif. nec armis nec vllo alio ſtudio, ipſorum conatibus occurrebat, Deus ſuę Eccleſię agebat cauſam, cuius intereſt principem aliquem miniſtrũ eſſe, qui Tyrannos, Hæreticos, Schiſmaticos &c. diuina authoritate coërceat, terreat, fulminet, in ordinem redigat.

Zoſimus iſta quidẽ dolet, ſed interim ſignificat, quod Caluinitę inficiantur. *Conſtantinus (inquit) ceſsit Roma, & Conſtantinopolim à ſe maieſtatem Imperij tranſtulit, quòd ſe Romanis ſciret inuiſum ob mutatam religionem.* Ceſſit, cui? Non Senatui, non populo, nã nemo id ſcripſit. Sed nec ſenatus populúſ-ve de eo vnquam mouit litem. Pontifici igitur, qui vt ſuam ab eo tempore poſſidet, ſeruat, de ea antiquas habet tabulas, teſtimonia & cenſus.

S. Damaſus, qui Conſtantinum vidit, de ea ſcripſit, vt vel Centuriatores affirmant cent. 4. c. 7.

Calcondylas Grẹcus auctor lib. 1. de geſtis Turcarũ
aperte agnoſcit his verbis. Romani cum nacti eſſent im-
4426 perium in orbe longè latiſſimum, commiſerũt Romam
Põtifici maximo, (*audi*) ipſi verò tranſierunt in Thraciã,
Bizantium, quę nunc Conſtantinopolis eſt, Thraciæ
metropolim conſtituentes.

Eo etiam pertinet edictum Donationis Conſtantini à B.Iſidoro editum, è cuius Donationis actis pars citatur in Synodo Nicena 2.generali de imaginibus SS.Petri & Pauli Conſtantino à Syluestro oſtenſis, & de eius baptiſmo.

Item ea quæ (ex iiſdem haud dubiè actis) tradunt Greg.Turonenſis lib.2. hiſt. Beda in Chronicis, Adrianus Papa ad Conſtantinum & Irenen Niceph.lib.7, ca. 33 & 35,& lib.8, c.3 & 54. de curata lepra Conſtantini & eius baptiſmo.Item Theophanes Niceæ Epiſcopus, Georgius Cedrenus Zonaras tom.3. & Theodorus Balſamon.

Ammianus Marcellinus Ethnicus tale aliquid innuit, dum de opibus & potentia Rom. Pontificis conqueritur & dolet,lib.27.

Iuſtinianus Imp. centum pòſt annis illam Donationem confirmauit, deinde Theodoricus ſiue Arithberrus Longobardorum rex,Pipinus,Carolus Magnus,Ludouicus Pius, Otthodenique Magnus in publico Rauennatenſi concilio, vt etiam Centuriatores totidem verbis referunt Cent.10.cap.10.pag.538. in Leone 8.& Iohāne.ſucceſſ.ex authētica fortaſſe Iuſtiniani,Vt Eccl. Rom.cent.ann.gaud.pręſcript.&c.Radulphus item Haſpurgius contra eos,qui iſtud iactitant commentum eſſe Nicolai & Clementis Pontificum.

Hinc c.Ego Ludouicus, diſt.63 in Decretis Gratiani, vbi non donat primus Romam Pontifici, vt nonnulli calumniantur,ſed ſicut(ait)à prædeceſſoribus veſtris vſque nunc in veſtra poteſtate & ditione tenuiſtis & diſpoſuiſtis.

D.Gregorius ſub ann.600,in Epiſtolis patrimonium Eccleſiæ ampliſſimum & per Occidentem late patens, quo ipſe frueretur, demonſtrat, vt infra ſuo dicam loco. Quo tempote D. Iſidorus in hiſtoria ſua, vt Nauclerus citat generatione 11.Chronic. *Conſtantinus*,inquit, *vrbe ceſſit Pontifici,ornamētiſque imperialibus, diademate videlicet, & albo equo,quo vectabatur.*

Planè vt Photius conſtant. Romanæ ſedis alioqui æmulus, qui in Nomocanone nuper à quodam Henrico Hæretico verſo & typis Oporini publicato,ſub an.860, integrum eius exemplar ab interitu vindicauit.

Nicephorus lib.7,cap.49. *Lateranenſe Palatium Chriſto ſacrauit & dedit.*(quod antea attigerat D.Hieronimus,to. 1.Epiſt.ad Oceanum & vſq; hodie experientia probat, dum ea eſt præcipua Ro. pontificis ſedes). Et ca. 46. *Ex erario ſuo dotauit omnes orbis Eccleſias & Epiſcopatus pro ratione & dignitate cuiuſque.* Multo igitur magis Romanam, quàm Egubinam &c. Conſule & lib.8. ſub finem cap.3 & 4.& lib.10,ca.5.

Hinc lib.1.Iuris Orientalis in conſtitutionibus Leonis Iconomachi eſt caput περὶ πατριμωνίων τῶν ἐν ῥώμῃ ναῶν,quorum pecuniam Leo odio Romanę Eccleſiæ in ærarium publicū conferri iuſſit. τὰ δὲ λεγόμενα(inquit) τῶν ἐν ῥώμῃ ναῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ κορυφαίων ἔκπαλαι τελούμενα τάλαντα τρία ἥμισυ τῷ δημοσίῳ λόγῳ τελεῖσθαι προσέταξεν. Patrimonia quæ dicuntur Romę templorum SS.Apoſtolorum &pręſulum,talenta tria ſemis quę iam olim pendebantur, publico ęrario pendi iuſſit.

Per Apoſtolos Pontifices Apoſtolorum ſucceſſores, per

Anni Christi		Anni mundi
315		4403
	Principibus.	
	Conſtātino Magno Occid. & Licinio Orient. Poſtea ſolo Conſtātino Imp. quadrageſimo ſexto.	
	Sapore Perſarum rege nono.	
	Azgheba Aethiopię,deinde Samra an. 3. Aiba an. 16.	
	Degemberto,Clodio II. & Clodomero Francor. Duc.	
338		4426

Anni Chriſti.

320

* *

S. PRIMVM Vniuerſale Concilium Nicenum, pro diuinitate Chriſti contra Arium ſiue iam mortuum, vt vult Epipha. hær. 68 & 69. & colligitur ex epiſt. Synodica li. 5. Socrat. ca. 9. ſiue audiuum & præſentē, vt aiunt Socr. li. 1. c. 14. Theod. hiſt trip. li. 2. c. 5. Ruffinus, Hierony. contra Luciſer. & alij, nam quòd duo eſsent Arij huius hæreſis auctores vt ex Sulp. l. 2. & veteribus liquet facere fuit falli. legatis Rom. Pōtif. Vincentio, Victore ſeu Vito ſiue Vitali presbyteris. Euſ. 3. de vita Conſtant. Soc. Hiſt trip. lib. 2. cap. 1. Niceph. 8. cap. 14. Epiſc. 318. Epiph. hær. 69. & li. Ancorat. Ruffin. 1. c. 1. Niceph. 15. c. 2. Theodor. 1. c. 7. Iuſtinian. leg. 4. de ſum. trin. & ferè alij, ſiue Epiſ. 320. Sozom. 1. ca. 17. Euſ. li. 3. de vita Conſt. ait plures fuiſſe 250. quod repetit Socr. 1. c. 8. In literis Imperatoris apud Socr. 1. c. 9. legūtur affuiſſe plures 300. idem Niceph. 8. ca. 14. hiſt. trip. 2 ca. 1. In ſcriptis. Euſtathij Antiocheni apud Theod. 1. c. 8. perhibētur. 270. & apud Niceph. 8. cap. 21. fere 270. Nam certum numerum in tanta multitudine reperiri non potuiſſe fatentur. Illis autem exhibitus eſt quotidiè commeatus & victus ab ipſo Imp. honeſta & liberali menſura, Euſeb. lib. 3. de vit. Conſt.

* *

338

Anni mundi

per Coryphæos Cardinales videntur ſignificari.

Iuo in Pannomia circ. ann. 1110. ex Priuilegij formula quædam citat. Gratianus, circa 1150. diſt. 46. c. Conſtantinus, & 12. q. 1. cap. Futuram. Bartolo. Picernus &

4403 plerique alij vel rotam vel partes proferunt.

Hugo Floriacenſis lib. 5. Antiquit. c. 4. Vincentius Bellouacenſis hiſtoriæ ſuæ lib. 13. c. 54, 55, 56. vocans illud Epiſtolā Conſtantini ad omnes Epiſcopos.

Suffragantur Hebræi, ſeorſum R. Abrahā Leuita in Zikron Dibrē Romi הוא יצא מרומי ונתנה לכומרי אדום עד היום הזה ובנה מדינת קסטנטינה נובל : Ipſe exiit Roma & dedit eam ſacrificis Idumeorum (ſic Chriſtianos apellant) ad hunc diem, ædificata Conſtantinopoli. Abben Erza in 11. Danielis, ad illud. *Et ſuper vllum Deum nō intelliget.* והטעם שכבד מקום רומא שהוא מושבו והניחו לעון דנקרא אבו. Senſus (inquit) eſt, decorauit locum Romæ, quæ erat ſedes eius & reliquit eū iniquitati, (ſic impiè de ſanctis Apoſtolis loquūtur) quę vocatur Petrus.

Nec obſtat, quòd per aliquot annos ea plenè nō ſunt potiti Pontifices. Nam iniuria Principum iuſto rerum dominio & iuri neutiquam detrahit. Chriſto ſolium Dauid debebatur, eius tamen poſſeſſionem non adiit ſtatim &c.

Conſtantinus imp. fit Chriſtianus viſione igneę crucis, cuius ſignum primus in militaria vexilla transformat & nummos eo obſignari iuſſit, quod deinceps à Chriſtianis obſeruatum fuit. *Euſe. 9. c. 9. Sozo. 1. ca. 3.* Diem Dominicam & alios dies feſtos Eccleſiæ ex conſtitutione veteris Eccleſię à iudiciis & laboribus ſanctos ipſis etiam paganis eſſe iuſſit. *Euſ. lib. 4. Conſt. c. 18, & 23. L. omnes iudices, C. de fer. Hiſtor. trip. 1. ca. 9.* Templa idolorum claudi mandauit. *L. 1. de paga. Cod.* Tradit Hieronymus ſenem eum, idque ab Arrianis fuiſſe baptizatum, ſed deceptus eſt vicinia nominis, & falſo rumore: ſibi enim in terrę angulo poſito (vt loquitur) multa ignota eſſe potuiſſe fatetur li. de Vir. illuſtr. Itaque quod de Conſtantio filio dicebatur id traduxit ad patrem: ille enim in extrema ætate fuit rebaptizatus, & vt ait Damaſ. ab Euſeb. Nicomedienſi Arriano.

Edicta, ad omnes gentes imperij mittit, vt repudiatis idolis Chriſtianam religionē amplecterentur. *Theod. li. 1, cap. 16.* Imperatorū maximus, Gregis noſtri Zorobabel. Illius enim inſtar vniuerſam piorum captiuitatem reduxit ab exilio, & diuina templa humi diſiecta, in altum erexit. *Theod. in religioſa hiſtoria.* implens illud Apocal. 12. *Nunc facta eſt ſalus &c.* Contra Senatus & pop. Ro. voluntatē ab vltimis Britanniæ oris in Italiā venit, Romanos Impp. Maxentium, Maximinum Iuniorem & Licinium armis fregit pietate munitus, religiones ac inſtituta maiorum aboleuit, Chriſti nomen colēdum propoſuit, imperij ſedem Byzantium deportauit, pauco tempore Remp. totam mutauit. In rebus gerēdis mirè felix, haud dubiè, quòd fidei eſſet ſtudioſus, bonas artes coluit &c.

Priſcum filium, quòd rem cum Fauſta nouerca habere diceretur, interfecit, Fauſtam autem balneo ſupra modum accenſo ſuffocauit. Antè ne conuerſionem an poſt iſta fecerit ſciri negat, *Suidas in Creſcente.* Creberrimis

4439 legibus omnibus interdicebat, ne idolis ſacrificarēt, ne vaticinia ſciſcitarentur, ne ſimulacbra erigerent, ne ſa-

Mm

crificia occulta facerent, ne ciuitates ſingulariom certaminum cædibus polluerent, ne Aegyptij fluuium per viros effæminatos colerent, ideoque vniuerſum Androgynorum genus, tanquam adulterum, è vita tollerent. *Euſeb.lib.4.de vita Conſt.*

Prouinciarum præſidibos legẽ dabat, vt Dominicum diem obſeruareot, & martyrum dies honorarent. *Ibid.*

Templa vbique terrarum ædificauit, primum quidem manibus ſuis Romæ in Lateranenſi palatio deſcribendo conformauit. Quod ſaoe palatium ipſe quoque ingentibus impenſis magnificè ædificauit & Chriſto ſacrauit. *Niceph.lib.7.c.49.* Notate Luterani canes & illum Græci locum perlegite, qui perſpicuè Romanæ eccleſię (cuius vetus ſedes eſt Lateranenſe templum atque palatium) dotatorem indicat, ne putetis, quæ feruntur de Conſtantini donatione, penitus fuiſſe à Latinis cõficta, de qua paulo ante.

Ex publicis tributis, per ſingulas ciuitates vectigal certum deduxit, ac cuiuſque loci eccleſiis & clericis deputauit, eamque munificentiam firmam ac perpetuam haberi lege ſtatuit. *Sozo lib.1.cap.8.& lib.5.c.5.* & donatioem validam in perpetuum eſſe ſanciuit. *Trip.lib.1.ca.9.* Obſecro, lector, an in ea lege prætermiſiſſe tibi videtur Romanam Eccleſiam, cui ſecundum Deum, ſuam omnem ſalutem & beatitudinem (fuit enim à Syluestro cõuerſus) debebat?

Prouocationes à ciuilibus iodiciis ad Epiſcopos cõceſſit, ſed & potiores eorum, quàm aliorum iudicũ ſententias eſſe voluit. *Sozo.lib.1.ca.9.* Iudicium & iuriſdictionem in clericos eiſdem mandauit. *Niceph.lib.7.c.46.*

Vbique locorum ſacerdotibus immunitatem conceſſit. *Sozo.lib 1.ca.19.* quam legẽ coofirmant Conſtantius & Conſtans. *lib.3.cap.17.* Iouinianus & reliqui. *Theod.lib.4.ca.4 & 11.Sozo.lib.5.ca.5.* Literis fauit, inſtitutis multis ſcholis & bibliothecis, & earum profeſſores multis priuilegiis, immunitatibus, ſtipendiis, & honorariis donauit. *Le. Medicos, Cod.de profeſſoribus & Medicis.*

Iudæos templum ſuum Hieroſolymis reſtaurare nitentes grauiter mulctauit. *Chryſ.orat.2.in Iudeos.*

Hoſpitia pauperũ, puerorum, ſenũ, ęgrorum, infirmorũ, rogatu Epiſcoporum per totũ imperium primus conſtituit, de ea re latis legibus & edictis. Atq; hinc deinceps Xenodochia, Ptochodochia &c. *In cod.Theodoſ.& Iuſtin.lib.1 & 2.de mendicantib.*

Hæreditates confeſſorum exulum & martyrũ, qui in fidei confeſſione obierãt, modo nullus ſupereſſet ſanguinis propinquitate coniunctus, ab Eccleſiis adiri iuſſit. *Euſ.li.2.Conſt.c.21,36.* Hinc magnæ opes Eccleſiis partę.

Quamuis tantus eſſet, non tamen canũ, Paganorúmq; linguas effugere potuit, (vt Zoſimi &c.) à quibus ſic memorię proditũ eſt. Decẽ primis annis prę̃ſtãtiſſimus, 12 ſequẽtibos latro, 10 nouiſſimis pupillus ab immodicas largitiones. (eccleſiis certè & Chriſtianis factas) *Egnat.*

Pacauit orbem Romanum, ſibi Scythas ſubiiciens, Indos & Perſas amicos faciens. Cum Perſis dimicans ſecũ habebat ſacerdotes & tabernaculũ ſpeciem gerens Eccleſię. Vnde Miſſę caſtrenſes, ex quo tempore Romanorum cohortes, Numeri nuncupatæ, ſingulæ fecerunt ſibi templum motoriũ, illicque ſacerdotes & diaconos habuerunt. *L.omnes iudices.C.de feriis.Trip.lib.1.ca.9.*

Athanaſius

Anni Christi		Anni mundi
	∴ ∴	
320		4403
	Quatuor concilia prouincialia. Iſid.tom.1.Concil.	
	∴ ∴	
	Romanum Epiſc.278.ſeu.275.	
	∴ ∴	
	Romanum aliud Epiſc.75.	
	∴ ∴	
	Elibertinum prope Granatam in Hiſpania Epiſc. 19.ſeu Illiberitanum ad radices montis Pyrenei, cui interfuiſſe Helenam matrem Conſt. cum Conſtante nepote ait Ioba. Gerundenſis.	
	∴ ∴	
	In hoc Hiſpania in quinque prouincias diſtribuitur, & ſingulis prouinciis aſſignantur Epiſcopi Metropolitani.	
338	∴ ∴	4429

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Athanaſius Alexandrinus, qui menſe 5. poſt conciliũ Nicenum Epiſcopus ordinatur. Arnobius presbyter pręceptor Lactantij, Iuuencus poëta Hiſpanus, *Ruff.1.c. 19 & 20. Hieron.in Chron.*

320

Gangrenſe 1. in Paphlagonia in Trullo confirmatum, contra Euſtathium Sebaſtienſem Epiſcopum & eius ſectatores, Aërium & alios. Eodem ferè anno quo Nicenum. 1. To. Conc. de traditionibus & ceremoniis Eccleſiæ, vt ieiuniis ſtatis, orationibus pro mortuis, locis & Baſilicis martyrum, eorum reliquiis & memoriis.

4403 Euſtathius Epiſcopus Antiochenus poſt res Concilio Niceno cõſtitutas, ſcriptum edit in quo *conſubſtantialem* Patri filium defendebat. Cui Ariani reſponderunt, & concilio Antiochiæ habito eum & Athanaſium Catholicorum principes fictis criminibus traducunt, hunc etiam obiecto adulterio Eccleſia depellunt.

Athanaſium verò Conſtantious aduerſus falſa eorum crimina defendit. Quem tamen tandem (ao. 340.) relegauit in Galliam Treuiros, vt pacem Alexaodrinę Eccleſię daret, ſed moriens paulò pòſt eum reſtitui iuſſit.

Lactantius Firmianus Criſpi Cæſaris magiſter, adeo in hac vita pauper, vt plerúmque etiam neceſſariis indiguerit. *Euſeb.Chron.* Nazarius Rhetor, cuius filia Eunomia virgo Chriſtiana, in eloquentia patrem æquat.

Feſtum exaltationis crucis Hieroſolymis cœpit. *Niceph.8.cap.29.* id eſt, Feſtum inuẽtionis crucis. Nam quod *liber* 1. Conc. in epiſt. Euſebij, tribuit eius inſtitutionem Euſebio Papę conſtare non poteſt.

Ab Imperio Conſtantini Hieroſolyma à Chriſtianis ornari ędificiis cœpta. *Zoſimus lib.5.*

322

Arelatenſe 1 & 2. in Galliis, vbi cauſa Cæciliani eſt iudicã cõtra Donatiſtas. Aug. epiſt. 162. ad Primũ conueniſſe 600. Epiſco. tradit Ado, quinque aut ſex annis ante Nicenũ. Secundum continet plures canones Nicenos, præter illos 20, qui extant.

Helena Imp. mater à Syluestro Rom. conuerſa. *Nicep. lib.7.cap. 40.* Niceno iam Conc. celebrato lignum crucis à ſe Hieroſolymis cum multis miraculis inuentum thecis argenteis exornat. an. 326. (Onuphrio 323) *Euſeb. de vita Conſt. Ruffin. lib.1.cap.7 & 8. Tripar. 2.ca.18. Amb. de obitu Theod. Eutrop. lib.2. Paulinus epiſt.2. Sulp. lib.2. Soc.1.cap. 17. Euſeb. in Chron. Theod.1.cap.18. Sozom.2.cap.1. Vt D. Hieron. & cæteros præteream, qui omnes ſingularis impudentia arguunt Magdeburgenſes, Cent. 4. cap. 13. hanc inuentionem inficiari auſos.* Macarius Hieroſ. erat Epiſcopus.

Euſebius, ob arctam neceſſitudinem cum Pamphilo, cognomento Pamphili, Cæſarienſis Epiſcopus, annos 325. complexus, à Chriſto ad Conſtantinum Magnum hiſtoriam Eccleſiaſticam conſcripſit ex Philone, Ioſepho, Clemente Alexãdrino, Egeſippo, Hyppolyto, Papia & aliis, *Niceph. 1. cap. 1.*

Arianiſmum ante Synodum redolebat. *Theod.li.1.c.6. Hier. in Apolog.* Et fortaſſe pòſt. Nam in multis locis parũ orthodoxè ſentit. Vt de Demonſt. lib.4. ca.2. Filium vocat Patris δημιούργημα, item ὑπουργόν, atque à Patre ſuffectum fuiſſe, vt per eum tanquam per organũ quoddam omnia digererentur. *lib.5. cap.1.* ſecundam cauſam vocat Filium. *& ca. 6.* ſecũdum Dominum, vbi eum etiã inferiorem Patre eſſe probare nititur. *& ca. 4.* ſecundas honoris partes conſecutum eſſe, vbi & vnum ſolum verum Deum, qui ita appelletur, eſſe Patrem, ſecundum autem, hoc eſt, Filium, participatione duntaxat veri ſocietatem conſecutum eſſe. *Et mox.* Eum poſt Patrem tãquam Deum honorandum eſſe, propter inhabitantem in ipſo Deum. *Et paulò poſt,* Eum ſolum propriè Deum dici poſſe, qui Deitatem à nemine acceperit, & Filium propter Patrem θεοποιεῖσθαι, Deum effici.

Quidã addũt Aurelianẽſe 1. præſide Epiſcopo Martino, quod fortaſſe, eſt illud, quod ex Epiſcopis omnium mundi partium ſub S. Martino celebratum fuiſſe ait Arelatenſe 2. ca. 18.

Cap.8. Patrem Filij eſſe deum ac dominum. *cap. 11.*

338 | 4426 Pręſtantiorem quidem eſſe omni angelica natura, at minorem prima cauſa. *c. 17.* Dei nomen ſoli ingenitę naturę conuenire.

In præf.lib.6. vt & lib.5, ca.5. filium eſſe patris *ὑπουργὸν* & *δευτέραν μετὰ τὸν πατέρα οὐσίαν.* & *lib.5.cap.3.* Patrē dominum eſſe Filij & Filium dominum Spiritus ſancti quem locum proinde Latinus interpres noluit vertere.

Chronicum ab orbe cond. vſque ad annum Chriſti 300. condidit, cui Hieronymus adiecit annos 50. Proſper Aquitanicus 60. Palmerius florét. 1040. Palmerius Piſanus 30. ita totum deſinit an. 1480.

Nicenum concilium cœpit 14. Syluest. *Euſ. in Chro. Plati. in Syluestr. Regino, & plerique alij.* Quidam volunt ſub Iulio. *Sozom.1.cap.18. Hiſtor. Trip.2.cap.1. Niceph.8.cap.14. Platina in Agathone. Beda in* Chro. Durat 3. an. & paulò plus. *Niceph.8.cap. 26.* Eius initium variè à ſcriptoribus traditur. Nā eum annū alij dicunt eſſe Chriſti 322, alij *vt Euſeb. in* Chron. 324, alij 325, alij 326, alij 327, alij 328. quidam 330. quidam, vt plerique Græci, 333. quidam 338. *vt Volater. & Beda.* Alij Conſulatum Paulini & Iuliani. qui fuit an. Chriſti 325. id eſt, 17. ſiue (vt alij volunt) 18. Conſtanti. Mag. *Socrat.1.cap.13. Niceph.8. cap.26.* quorum ille ad 20 diem Maij, hic ad vndecimum, Onuphr. ad Aprilem. alij ad 19. Iunij conferunt. Tanta eſt annorū à Chriſto incertitudo, quod veteres per annos, coſſ. & imperatorum numerarent, non Chriſti; qui mos, vt cenſent aliqui, tantùm ab anno eius circiter 600. inualuit.

Et Victor & Vincentius Romani presbyteri, quos nūc Cardinales appellamus, & Hoſius Corduhenſis loco Syluestri præſederunt, *ex præfat. Sardicenſis concilij.*

Arius Alexandriæ mulieres caſtitatem profitentes ſeptingentas veneno ſuo infecit, quæ vna cum illo vrbe expulſæ ſunt. *Epiph. hæreſ.69.*

Cœpit ſuum virus, an. 319.

Iſtius libros præcepit Conſtantinus cremari, & eum, qui eos celare deprehenſus fuiſſet, capitali ſupplicio affici. *Socrat. lib.1. cap.9.*

Arium cum ſuis aſſeclis in exilium miſit. *Ruff. li.1.c.5.*

Quos, ſubdola ipſorum confeſſione deceptus, poſtea ab exilio reuocauit, *Socrat. lib.1. cap.27, 35 & 38.*

Niceni patres, cum toti eſſent in refellendis Arianis, Donatiſtas miſſos fecerunt, niſi quod reprobarunt Carthaginenſis concilij & Cypriani decretum de rebaptizandis hæreticis, quo iſti nitebātur, *Aug. lib.2. de bapt. c.9.*

Romanæ Eccleſiæ ſupra reliquas eminentiam & inſpectionem, quam antea conſuetudine & iure Apoſtolico acquiſierat, confirmarunt, *6. can. apud Ruff. lib.1.c.6, vt & fatentur* Centuriatores *cent.4. cap.7. pag.550.*

Quinque menſibus poſt concilium Nic. moritur Alexander Alexandrinus patriarcha, Arij maſtix, cui Athanaſius ille magnus ſuccedit, Antonio Magno Monachorum in Africa patre confirmante, atque aduerſarios eius omnes oppugnante, vna cùm Marco, Iulio & Liberio Rom. pontif.

Lactantius ſenex in Gallia docet, vbi & Magiſter Criſpo Conſtantini filio præficitur. *Hierony.*

317. primus Patriarcha Conſtantinopolitanus Alexander an. 23. Ante hūc quidē ab Andrea Apoſtolo 23. recenſet Nicephor. Conſtant. in Chronologia Tripartita, at illi Patriarchæ titulum non ſunt conſecuti, ſed Byzantinorum Epiſcoporum dūtaxat, ab agro fortaſſe Byzantino, potius quàm vrbe, quę in ruderibus iacebat.

Hvma-

Anni Christi		Anni mundi
315		4403
334	*Cæſarienſe conciliabulum, in quo Athanaſio manum mortuo Arſenio deſercuiſſe, ſacrum calicem confregiſſe, & ſtuprum commiſiſſe Ariani obiecerunt, & abſentem damnarunt, quod citatus non affuiſſet. Athan. in Apologia, Socrates & alij.*	
335	*Hieroſolymitanum contra Marcellum Ancyræ epiſc. ad Sabellij hæreſim accedentem. Quod inde Conſtantinopolim aduocatum eſt à Conſtantino, vbi & Eccleſia ſpoliatur & loco eius, Baſilius Ancyram mittitur.*	
338		4426

Anni Christi. | *Anni mundi.*

35.

338 k M. MARCVS Romanus, an. 2. 4426

341 menſ. 8. an. 20. 4429

Vacat ſedes dies. 20.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio.

Antiochiæ Placido Arriano.

Hieroſolymis Maximo 3.

Conſtantinopoli Alexandro, deinde M. *Paulo, an. 9.*

Principibus.

Conſtantino Magno Imp. & Cæſarib. eius filiis.

Sapore Perſarum rege nono.

Aiba Æthiopiæ, deinde Stenden. an. 37.

Clodomero Franc. Duce.

CONCIL. *Carthaginenſ. 1. Tom. 1. Concil.*

HVMANA.

Conſtantinus cum Licinio & Maximino imperauit annos circiter ſex, ſolus 26. Niſi verum ſit, quòd aliqui ſcribunt Liciniũ vſque ad 314 Chriſti annos 14. Orientes imperium tenuiſſe. Nam ſi tunc eo deleto Oriẽtem ſibi adiunxit, cum mortem oppetierit an. 341, non niſi ſolus 18. annos imperare potuit.

Lndos Olympicos & rationẽ numerandi per Olympiadas abrogauit. Indictiones inchoauit ab eo anno & die, quo Maxentium proſtrauerat, & pacem Eccleſiæ attulerat, à ſeptimo ſcilicet imperij ſui anno, Chriſti 316 & 8 Cal. Octob. *Onuph. in Faſtis.*

Liciniũ, cui vitam donarat, ſub cuſtodia Theſſalonicæ viuentem, quòd Barbarorum multitudinem mercede conducere clam conatus eſſet, vt bellum reſtauraret, occidi iuſſit. *Niceph. lib. 7. ca. 45.*

En deleto in Bithynia, & Oriente ſibi adinncto, ex Thracia in Aſiam & Ægyptũ tranſiit victor ad illas prouincias ordinãdas, vbi cum tumultus graues cœptos an. 319. accepiſſet, ex Syluestri authoritate concilium Niceam indixit an. 324. ſequẽti verò, conuenientibus Epiſcopis 318, aperuit. Nam his vehicula & iumenta ad celeritatem itineris ſuppeditauit.

Inde templum magnificentiſſimum in mõte Caluariæ ad ſepulturæ & reſurrectionis loca ædificat.

Sic mater Helena alterum in Bethlehem loco natiuitatis, alterum in monte Olíueti ad Aſcẽſionis locum, an. 326. Ac tum S. crucem inuenit. de quo ſuprà.

Vandali à Gotthis in Romanum ſolum pulſi à Conſtantino Poloniam accipiunt, vbi commorantur vſque ad 13 Arcadij & Honorij.

Clodomerus Francorum rex an. 326. cepit Turingiam, Galliam inuaſit, Sueuis iugum Romani imperij excuſſit, cum ſuperiores duces Franc. Zelandiã, Holandiam, Sycambriam & Traiectũ incoluiſſent. Fides eſto penes *Irenicum lib. 3. Exegeſeos Germ. c. 76. Nam Conſtantinus potentiſſimos quoſque domuit, nedum regulos.*

k HIC Papa Nicenum ſymbolum inſeruit Miſſæ, in locum Symboli Apoſtolorum. *Plati.* primus conſtituit, vt Hoſtienſis Epiſcopus pallio vteretur, & ab eo pontifex Rom. conſecraretur. *Volater. Auguſt. in Breuiculo ca. 1.* ſed iam ab anno 267 hunc morem inualuiſſe docuimus.

Eum Græci ferè omnes prętermittunt, cum tamen Trip. lib. 4. cap. 1. quæ ſub eo acta ſunt, narret.

Miſit ad Athanaſium & Epiſcopos Ægypti 70. Niceni Con. canones fideliter deſcriptos ex exemplaribus, quę Sylneſter Romæ reliquerat, è quibus 20. dnntaxat hodie extant, Arrianis igne in eos ſæuientibus, niſi quòd in Arelatenſi 2. eorum aliqui inſunt.

Paulus Conſtantinopolitanus eiectus à Conſtantino. *Niceph. in Chron.*

Hyberni, ſiue Scoti prædicationibus S. Patricij (qui annn vitę ſuæ 122. obiit) fidem Chriſti recipiunt. *Ruff. 1. cap. 11. Niceph. 8. cap. 34. Sigeb. in Chron. Sabell.* Iberi vltra Armenins ad Aquilonem per captiuam. *Ibid. Ruff. cap. 10. Socrat. lib. 1. ca. 20.* Indi interiores miro modo per Ediſinm & Frumentium iuuenes. *Ruff. 1. cap. 10. Socrat. 1. cap. 19.* Item Armenij. *Suid.*

Vlteriores Galli, Itali & Britanni paulò poſt ſub Cõſtantij imperium, qui propagationem ita curauit & iuuit, item ij, qui circa montem Pyreoeum ah Oceanum vſque Occidentalem habitatunt. *Sozom.lib.1,cap.6.*

Currehant aſſiduè omnes nationes ad fidem Chriſti & baptizabantur, patria ſimulachra cõquaſſantes, adductæ miraculis ſacerdotum, qui ſub Gallieno captiui facti erant. *Diaco.lib.11.in Conſtantino.*

Ariani ad ſuperius dogma adiecerunt alia, negando deſcenſum Chriſti ad inferos. *Amb.in Rom.5.* Ridendo miracula edita per inuocationem ſanctorum. *Idem ſerm. 91.* pronuntiando in Chriſto non fuiſſe animam, ſed corpus expers animæ, quod verho Dei animaretur. *Atha. Dial.4.de Trinit. Aug.ad Quod vult Deum,cap.49.Cyr. lib.5. Theſ.ca.6.*

Aërius Arrianus primus damnat oratiooes pro mortuis, & ieiunia certo tẽpore ſtatuta, presbyterum æquat Epiſcopo, ac immutat antiquas Eccleſiæ ceremonias, *Auguſt.lib.de hereſ.cap.53.Epiph.hereſ.75.Socrat.lib.2.cap.35.*

Catholicos vocabat Antiquarios. *Epiph.*

Donatus Grammaticus, quem cum parente vtroque martyrio ſuh Iuliano functum refert Gigas in temporũ floreto, Marins Victorious rhetor præceptores Hierooymi, Maximus Alexandrious, & Methodorus Philoſophi, Marcellus, D. Nicolaus Myreoſis (errant enim qui putant eum vixiſſe ſuh Iuſtiniano oam interfuit concilio Niceno) Epiſcopi. *Hieron.in Catalog. Niceph.8.cap.14.*

Arij ſubita & horrenda morte multi, qui ah eo decepti fuerant, conuertuntur. *Athanaſ.epiſt.ad Serap.*

HVMANA.

Tunc primum res Romana ſub vno Auguſto & tribus Cæſaribus eſſe cœpit. *Eutrop.lib.10.*

Circa an. 340 R. Ioſeph cęcus maximam partem Hagiographorum ex Hebręo in Chaldaïcam linguam vertit.

I RELIQVIT epiſtolam ad Epiſcop. Orientales pro Athanaſio. *Tom.1.Concil.* vnam ad Dionyſium Corinthi Epiſcopum Eutychiani ſuppoſuerunt, qua Eutychianotum & Apollinariſtarum dogmata confirmaret. quam eſſe ſuppoſitiam docet Leontius Græcus lib. de ſectis.

Cœmeteria fieri inſſit.

Arrianos & Athaoaſium, de eorum diſſidio cognitutus, Romam citauit, propter ſedis authoritatem omniũ cura ad ſe pertineote. *Sozom.lib.3.cap.8.* propter Romanę Eccleſię prætogatiuam. *Socrat.lib.2.cap.15.* Nam Ariani Epiſcopi an. 341. Antiochię conuocati Athanaſium Eccleſia depulerant quòd iniuſſu Epiſcoporum ad illam ſe recepiſſet.

Orientales obiurgauit, quòd ſe non pręmonito iudicium de Marcello & Athanaſio Epiſcopis feciſſent. Ao ignari (inquit) eſtis hãc conſuetudinem eſſe, vt primum nohis ſcribatur, vt hinc quod iuſtum eſt definiri poſſit. *Athanaſ. Apolog.2.*

An. 342 Marcellus Aocyranus Romam profectus Iulij pont. literis Eccleſiam ſuam recuperauit.

344 Photinus Sirmienſis Marcelli diſcipulus hæreſim ad Paulianam ſiue Samoſateni accedeotem induxit.

Anni Christi.		Anni mundi.
	36	
341	I S. IVLIVS I. Romanus, an. 15.	4429
356	menſes 2. dies 6.	4444
	Vacat ſedes dies 2.	

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio.

Antiochiæ Stephano Arriano an. 3, Leontio Ariano an. 11.

Hieroſolymis Maximo tertio, deinde Heraclio menſ. 1. Cyrillo an. 39.

Conſtantinopoli M. Paulo, deinde Euſebio Ariano. an. 1. Macedonio Hæreſiarcha an. 8.

Anni Christi.

341

Principibus.

Conſtantino patre & filiis,

Conſtantino 2 in Galliis, Hiſpaniis, Alpibus & Britannia,

Conſtãtio Arriano ann. 24 cum Dalmatio patruo in Oriente.

Et Conſtãte an. 13 in Italia, Græc. Illyrico & Aphrica Impp.

356

Anni mundi.

xit. Marcelli autem propius ad Sabellianam vergebat.

352 Vrſacius & Valens Pannoniæ Epiſcopi principes Arianorum, cùm poſt Synodnm Sardicenſem viderentur à communione ſecreti, coram poſiti veniam à Iu-
4429 lio pont. popoſcerunt. *Sulp. lib. 1. Athan. in Apolog. & Socrates.*

Paulo Conſtantinopolitano clam ſub altari in Euſa ciuitate ſuffocato iuſſu Conſtantij, in eius ſedem transferuntur Ariani, Euſebius videlicet Nicomedienſis, Macedonius, Eudoxius, Demopbilus, Euagrius in annos circiter 3a vſq; ad Damaſi Pap. & Theodoſij Imp. tempora, donec à Gregorio Nazianzeno eiuſmodi erroribus & ſchiſmate fuit purgata & Catholicis reddita.

Contra Athanaſiũ Alexandriæ in Schiſmate ſederũt Arriani Euſebius an 1. Gregorius an 1. Georgius an. 20. Lucius an. 19.

Contra Cyrillum Hieroſolymis ſederunt Ariani Heronnius an. 3. Heraclius menſ. Hilarius an. 14.

DECIMVM tertium bellum in Chriſtianos in Perſide per Saporem impulſoribus Magis & Iudæis. *Sozom. 2, cap. 8. Ammianus Marcellinus lib. 25.* Ibi numeroſiſſimæ etãt Eccleſiæ. Nam Perſæ ab initio Chriſtiani fuerunt, præſertim verè Diabenorum regio. *Sozom. lib. 2, cap. 11.*

Ibi Martyrium faciunt Cteſiphon, Dauſas, Gabdiaba epiſcopi, *cap. 13.* Vſtazades Eunucbus Saporis & Simeones primus Perſarum Epiſcopus.

Euſebius Emiſſenus Arrianorum ſignifer multa conſcribit. *Hieron. in Chron.*

Tunc vixit Ioan. Clymachus, Didymus, cuius auditor D. Hieronymus Alexandriæ.

Aëtius Arianam Anomæorum ſectam introducit, trecentis argumentis è philoſophia præſertim Ariſtotelica deductis. tantum myſterium nimis ſubtiliter & irreuerenter tractando, non modo veritatis lucem amiſit, ſed & in Atheiſmum incidit. Vnde & Atheus cognominatus eſt. Eius ſectatores nunc Ætiani, nunc Eunomiani dicti ſunt. *Suidas. Epiph. hæreſ. contra Anomæos.*

Impietas Arriana Conſtantij præſidiis fulta, exiliis, carceribus & variis tormentorum modis Catholicos perſequitur. *Athanaſ. &c.* per 40 continuos annos adeo in Chriſti Eccleſiam debacchata, vt cuiuis ſuperiorum perſecutionum vel temporis diuturnitate, vel ſuppliciorum magnitudine comparari poſſit. *Onuph. in Plati.*

Georgius Cappadox canones Nicenæ ſynodi combuſſit. *Athanaſ. epiſt. ad Orthod.*

Hoc iam aggreſſus erat ſub Marco pontifice, vt ad Marcum ipſum, quem & Vniuerſalis Eccleſiæ Papam nominat, ſcribit priuata epiſtola Athanaſius. In Athanaſij locum ab Imp. Conſtantio & Arrianis ſubſtitutus eſt.

Sed eum tandem plebs petit, raptúmque diuerſis mulctandi generibus proterens deuaricatis cruribus conculcauit, &c. *Am. Marcell. lib. 22.*

Paulinus Treuirorum in Gallia Metropolitanns, vir ſanctus imprimis & eruditus Athanaſij amicus.

Hilarius Pictauorum Epiſc. hymnum Angelorum ab
4444 Apoſtolis continuatum apud Clementem lib. 7, conſt. c. 47, in Latinum conuertit, & in Miſſam includit. Vnde & eum huius hymni auctorem faciunt. *Hug. Victorinus lib. 2 de ſacra. parte 2. Caſſander in Liturgicis pag. 42.*

Tribus libellis Conſtantinopoli publicè Conſtantio datis audientiam popoſcit, vt de fide coram aduerſariis diſceptaret. Itaque quaſi diſcordiæ ſeminarium & perturbatio Orientis, poſt quadriennium exilij redire ad Gallias iubetur abſque exilij indulgentia. *Sulp. lib. 2.*

Sub an. 362 reuerſus non ſolum Catholicam fidem Ariminenſi concilio infirmatam & perturbatam reſtituit, ſed Principes etiam Arianorum, Epiſcopos Galliæ Eccleſiis deturbauit, vt Saturninum Arelatenſem & Patronum petragorenſem, cæteris venia data. *Ruf. & Sozo. lib. 5.*

Sardicenſe Con. rogatu Conſtantis, & permiſſu Conſtantij agitur an. 10 poſt mortem Conſtantini patris: Confirmatum eſt in Trullo, vt Catholicum.

Damnatum tamen in Syrmienſi eo nomine, quòd Athanaſium abſoluiſſet. *Sulp. lib. 2.*

Nam aſtutè Ariani innoxium Athanaſium in illo criminoſis Marcello & Photino miſcuerunt, ne putarentur perperā de Athanaſio iudicaſſe, qui de Marcello & Photino vera ſenſiſſent. *Ibid.*

Quin & erat Arianum. Nam in eo tres fidei formulas epiſcopi protulerunt, in quibus diuerſis verbis, remota *Subſtantiæ* mentione filium Patri ſimilem affirmarunt, nondum auſi diſſimilitudinem aſſerere. Hi cum verbis ab Ario diſſentirent diſſimilitudinem inducente, ſed re conſentirent, Semiariani dicti ſunt. *Epiph.*

Alexandrinum con. videtur eſſe illud, de quo Sulp. lib. 2. Mox in Ægypto octoginta Epiſcopi congregati Athanaſium iniuſtè condemnatum fuiſſe pronuntiant.

Hymni & carmina in laudem Dei & diuorum compoſita ab Hilario & Ambroſio Epiſcopis per totius Occidentis Eccleſias cantari incipiunt. *Iſid. de diuinis Officiis.*

HVMANA.

Conſtātinus, cum ſuperiores Impp. ſacros libros plurimos exuſiſſent, impenſis maximis bibliothecas inſtaurauit. *Socr. lib. 1, c. 9.*

Romanæ vrbis inhabitatores annuis muneribus teſtamento honorauit, filiis vero imperij hæreditatem tribuit. *Euſeb. lib. 4 vita.*

Eius filij paternis legibus aſtipulati ſunt & proprias adiecerunt, contra eos, qui vel ſacrificare, vel idola colere, vel ethnicam ſuperſtitionem exercere præſumerent. *Sozo. lib. 3, c. 17.*

Conſtantius aram Magnæ Deæ è curia Romana auferri iuſſit. *Amb. ep. 31.*

Sapor anno 10 imperij Conſtantij, Chriſti 350 Niſibin obſidet. *Hieronym. in Chron.*

Conſtans Francos vicit. *Socrat. lib. 2, c. 13.*

Conſtantini fratris mortui partē obtinuit. Sic enim à patre diuiſum imperium acceperant, vt auitā ſortem obtineret natu maximus, Orientis principatum alter, medium tertius. *Euſeb. lib. 4. de vit. Conſt. Socr. lib. 1. c. 38.*

Conſtans Imperij ſui decimo tertio à Magnētio Tyranno magno Catholicæ Eccleſiæ damno interfectus eſt, Chriſti 353. Nam eius morte Conſtantius audacior factus Arrianam impietatem prouehit. Interim 70000 hominum copias aduerſus Magnentiū educens, eum ad Murſam in Pannonia vicit, Deinde Lugdunum fugientem

Anni Christi. — Anni mundi.

341 — 4429

Sapore Perſarum.

Sthenden Æthiopię pretioſo, an. 27.

Richimeto Franc. Duce.

356 — 4444

Anni Christi.

341

* *

CONC. *Romanum ep.116. Iſid.*

Hieroſol. hiſt. Trip. 1.cap. 33, Theod.1,cap.30.

345 *Antiochenum confirmatum in Trullo Epiſc.90.Iſid.*

Agrippinenſe Colonienſe contra Euphratam, qui negabat Chriſtum Deum, Iſid.

Sardicenſe in Illyria, ſiue Dacia Mœſia, quo Nicenum confirmatur Epiſc.300. Sozom.3, cap.11. ſeu Epiſc.250.Theod.2,cap.7.Trip.lib.4,c.21.In eo Athanaſius & Marcellus ab Arrianis damnati abſoluuntur, Photinus vt verè hæreticus condemnatur.

Syrmienſe in Pannonia contra Photinum.Niceph.9,c.31.Socrat.2,cap.29.Sozom.4,c.6.Imperatore Conſtantio cogente & præſente.

Alexandrinum. Athan. initio Apologia 2.Socrat.lib.2,c.26.

37

356 m S.LIBERIVS Romanus, dictus Leo, an. 12. menſ.3. dies 4.

368 Vacat ſedes dies 6.

Anni mundi.

tem ſibi ipſi mortem conſeſcere compulit. *Zoſimus.*

Hymni & carmina in laudem Dei & Diuorum compoſita ab Hilario & Ambroſio Epiſcopis per totius occidentis Eccleſias cantari incipiunt, *Iſidor. de diuinis Officiis.*

4429 m HVNC immerito inter PP. adnumerari, quòd cum Arrianis ſubſcripſiſſet, cenſet Platina, poſt Hier. de Vir. Illuſtr. & Sozom. lib.4, cap.11, & Marcel. comitem in Chron. At cum optimum & beatiſſimum prædicant Baſil.epi.74. Ambroſ. lib. 3 de Virgin. Epiph. hæreſ.75. Quin & Athanaſ. *Apolog.2.* Theodor.*lib.2,cap.17.* Socrat. *lib.4,cap.11.* eum liberant ab Arriana labe. Imò & Occidentem ſemper ab ea liberum fuiſſe narrat Theod. lib. 5,cap.6.

Quin & de eo falſum illum rumorem ab Arianis pro-
4433 fectum teſtantur Sozom.*lib.4,cap.15.* Theod.*lib.5,cap.6.* Niceph.*lib.9,cap.57.& lib.1,cap.27.*

Poſt mortem Conſtantij ſub Valente fuiſſe Catholiciſſimum conſtare Socrat.*lib.4,cap.11.*

Autoritate, qua potiuntur æternæ vrbis Epiſcopi, damnari Athanaſium (qui iam à Synodo Arrianorum damnatus erat) deſiderio nitebatur ardenti (Cõſtantius Imp.) quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate, noctis medio potuit exportari. *Amm. Marcell.lib.15.*

Sed paulò pòſt vrbi redditur ob ſeditiones Romanas: *Sulp.lib.2.*

Nam ſequenti anno cum Mediolano Romam veniſſet Conſtantius, Matronæ Romanæ à viris ſuis impulſæ rogarunt, vt ſibi Liberium Pont. redderet. *Socrat. Sozom. Theod.*

Poſt Meletium Antiochiæ fuit ſchiſma 30 annorum, in quo Arriani ſederunt, Euzoius an.10. Dorotheus an. 10,&c.

Paulus, & Ammon eremitæ. *Sozom,1.cap.14.*

Obiit S.Antonius eremita anno vitę 105 Chriſti 358. *Sozom.1,cap.13,Ruffi.1,c.8. Naucl.& Beda.*

Hilarius Pictauienſis. Lucifer Calaritanus.

Proiectus Aruernorum Epiſc. in Aquitania Martyr. Conſtantij tempore.

Arriana hæreſis ſciſſa eſt in Eunomianos, Macedonianos, Euſtathianos, Meletianos. *Baſil. contra Eunomi. Hiſt.trip.5,cap.15. Epiph.hæreſ.76 & 68.*

Eunomius monachus diſcipulus & notarius Aëtij, inter alias hæreſes negat Virginitatem maioris eſſe meriti quàm coniugium: Relicto monachatu (*Aug.lib.3, peccat.mer.cap.7*) ſeduxit virgines ſacras, vt nuberent. Fi-
4444 dem ſine operibus docuit ſufficere, nec opera eſſe ad ſalutem neceſſaria. *Aug.lib.de hæreſ.cap.54. Hier.in Oſee.*

Templa martyrum non ingrediebatur, ne cogeretur
4456 Sanctos (vt dicebat) adorare. *Hieron.in Vigilant.*

Nam eorum & Sanctorum reliquiarum honorem impugnauit.

Marcellus Ancyræ Epiſcopus hæreticus, docet regnũ Chriſti finem habiturum, *Nicephor. 11, cap. 48. Bonfin. 8. dec.1.*

Photinus eius diſcipulus nunc Sabellium, nunc Paulum Samoſatenum olebat. *Epiph.* in Syria & Cilicia Apollinarius vterque pater & filius. *Epiph.* conſuetas eccleſiæ preces in cantiunculas à ſe conditas cõmutarunt.

Vnde & viri inter potandum & operandum, mulieres in textrinis illas pſallebant. *Sozom. lib. 6. cap. 25.*

Verſus ille, Gloria Patri, & Filio, cæ. (à Flauiano Antiocheno, adiutore Chryſoſtomo compoſitus. *Niceph. 18, cap. 51. & lib. 9. cap. 24.*) aliter à Catholicis Græcis in fine Pſalmorum canebatur, aliter ab Arrianis. *Sozom. 3, cap. 20. Theod. 2, cap. 24. Niceph. 9, cap. 24.* poſtea conſilio Hieronymi in Eccleſia Latina additur fini Pſalmorũ à Damaſo. *Hieron. epiſt. ad Damaſ.* vt errent, qui hoc tribuunt Gregorio. I. PP.

Chorus in duo diuiſus Cæſare Conſtantino (quaſi antea alternis minimè caneretur) *Suidas in voce* χορὸς.

Nam Flauianus & Diodorus primi in duos choros Pſallentium diuidentes, ex ſucceſſione Dauidicam melodiam cantare docuerunt. *Theod. lib. 2. hiſt. c. 24. Trip. lib. 5. c. 32.*

DECIMVM quartum bellũ ſeu perſecutio Chriſtianorum per Iulianum Imp. Apoſtatam. *Ruff. 1. cap. 32. & 36. Ammia. lib. 20. Eutrop. lib. 10.* In eo cecidit Dorotheus Tyri epiſcopus anno vitæ 107.

Iouinianus hæreſim ſuam ſpargere incepit. *Sabell. lib. 8 Sept. Enn.*

Potentinus, à quo hæreſis Potentinorum, Tropici hæretici.

Conflagrauit Antiochena bibliotheca.

Poſt concilium Mediolanenſe principes Catholicorum in exilium pulſi ſunt Euſebius Vercellenſis, Lucifer Calaritanus, Dionyſius Mediolanenſis, Paulinus Treuirenſis, Hilarius Pictauenſis, Hoſius Cordubenſis, Rhodianus Gallicanus epiſ. Tandemque Liberius Papa, quia damnationi Athanaſij ſubſcribere noluerunt. *Athanaſ. ad Solitarios, Apol. ad Conſtantiũ, & lib. de fuga ſua. Ruffi. Sulp. Socrates, Sozom.*

Tum Italiam corrũpere conatus eſt Maxentius Dionyſio Mediolanenſi ſucceſſor datus. Illyricum. i. Pannoniam, Dalmatiam & Græciam Valens & Vrſacius. Gallias Saluonius Arelatenſis ep. Hiſpanias aliqui alij abutentes Hoſij ætate, propter cuius infirmitatem (Erat enim centenario maior) à Catholicis defeciſſe ſpargebatur.

Euſebius Vercellenſis cauea concluſis Scythopolim miſſus dicitur in eius vita, atque ibi ab Ariomanitis crudeliſſimè cruciatus. Vnde ſcripſit Epiſtolam ad Patrophylum, quæ extat, miſerias narrãs ſuas. Rediit pòſt cum Hilario & Athanaſio per indulgentiã noui principis. i. Iuliani Apoſtatæ, qui ſe initio Chriſtianis æquiſſimum præbuit. *Hieron.*

Conſtantij vltimo omnes pene toto orbe Eccleſiæ ſub pacis & regis nomine, Arianorum conſortio pollutę erant. *Hierony. in Chron.*

HVMANA.

Iulianus à Libanio ſophiſta & Maximo philoſopho, qui poſtea, ob magiã interfectus eſt, corruptus in ethnicam impietatem labitur. Malignitatis argumenta Athenis in eo adhuc puero animaduertit Greg. Nazanzenus ceruicem regidam, humeros iactatiles, oculos currentes, & inconſtantes, pedéſque furioſe reſpicientes. Fratrem ſuum Gallum & imperio & vita priuatum à Conſtantio,

Anni Chriſti		Anni mundi
356	*Patriarchis,*	4444
	Alexandriæ Athanaſio.	
	Antiochiæ Leõtio Arriano, Eudoxio Arria. an. 3. Aniano menſ. 4. Meletio, an. 2. Paulino, an. 27.	
	Hieroſolymis Cyrillo.	
	Conſtantinopoli Macedonio Hæreſiarcha, deinde Eudoxio Arriano, an. 10.	
	Principibus.	
	Conſtãtio Arriano quadrageſimo ſeptimo Orient. Cõſtante Catholico Occid. Iuliano Apoſtata, an. 2. & poſtea Iouiano ſeu Iouiniano Catholico m. 8. Orien. & Occident. Impp.	
	Sapore Perſarum rege 9.	
	BELLVM PERSICVM.	
368	*Sthenden Æthiopię pretioſo.*	4456

Anni Christi.

356 *Theodomero Franc. Duce.*

CONC. *Medielanenſe, præſente Conſtantio, epiſc. plus 300. propter Athanaſiũ.* Socrat. 2, c. 36. *Theod. 12, cap. 15. Hiſt. Trip. 2. c. 36. Ruff. 1, c. 20. Hoc in concilio Ariani quoque fuere victores principibus Catholicorum in exilium pulſis.*

Alexandrinum. Rufin. 1. c. 28.

Ariminenſe 400 Epiſcoporum. Socr. 2, c. 37. Sozom. 4, c. 17. *Hiſt. Trip. 5. c. 20. Damnatur ab Ambr. epiſt. 31. Quamquam octoginta in eo duntaxat eſsent Epiſcopi Ariani, Homiouſion. i. ſimilitudinem ſubſtãtiæ profitẽtes, alij* Catholici *Homouſion. i. vnitatem ſubſtantiæ, bono initio, fœdo exitu conſummatum. Sulp. lib. 2.*

368

Anni mundi.

ſtantio, vlciſci velle ſimulans arma in Conſtantium cepit.

Magiam exercuit inſpectis mulierum interioribus. *Eutrop. Nazan.* bello aggreditur Francos, eos videlicet,
4444 quos conſuetudo Salios appellauit, auſos olim in Romano ſolo apud Toxiandriam habitacula ſibi præfigere prælicenter. *Ammian. Marcell. lib. 17.*

Viennæ agens, vt omnes nullo impediente ad ſui fauorem illiceret, adhærere cultui Chriſtiano fingebat, à quo occultè iam pridem deſciuerat, arcanorum participibus, aruſpicinæ, auguriiſque intentus & cæteris, quæ Deorum ſemper fecêre cultores. Et vt hæc interim celarentur, die, quem Chriſtiani Epiphaniam dictitant, progreſſus in eorum Eccleſiam, ſolẽniter numine orato diſceſſit. *Amm. Marcell. Pagan. lib. 21.*

Vbi abolitis, quæ verebatur, adeſſe ſibi liberum tempus faciendi, quæ vellet, aduertit, decretis aperiri templa, ariſque hoſtias admoueri & reparari Deorũ cultum ſtatuit. Vtque diſpoſitorum roboraret effectum, diſſidẽtes Chriſtianorũ antiſtites cũ plebe diſciſſa in palatium intromiſſos monebat, vt ciuilibus diſcordiis conſopitis, quiſque nullo vetante religioni ſuæ ſeruiret intrepidus. *Id. lib. 22.*

Pulchrum noſtris politicis exemplum, vt mixtis in eodem regno religionibus vel regnum perdant, vel ad alienam ſtirpem transferant. In Gallia Chriſtum negauit, & poſtea ſe pontificem nominauit, ad templa Paganorum veniens & cæteris idem præcipiens. *Hieron. in epiſt. Nepot.*

Quoſcunque audiebat eſſe Eccleſiæ hoſtes, vel apoſtatas, fouebat. Quare Donatiſtis Baſilicas reſtituit, quas Conſtantinus antea abſtulerat, Iudæis, &c. *Auguſt. lib. 2 contra Petil. cap. 92. Opt. lib. 2.* à quibus Donatiſtis fuerat appellatus & laudatus. *Idem epiſt. 148. 166. epiſt. Opt. lib. 2.*

Iudęi à Iuliano Imp. perſuaſi templum Hieroſolymis reſtaurare nituntur, ſed igne & prodigiis inhibentur. *Theod. lib. 3, cap. 20. Ammian. Ibid.*

Chriſti imaginem fuſilem à muliere, quam Chriſtus ſanauerat, poſitam apud Euſeb. *lib. 7, cap. 18. Trip. lib. 6, c. 41.* & Theophy. *in 9 Matth.* euertit. Sed eam Chriſtiani in Eccleſiam retulerunt. *Sozom. lib. 5, c. 21. Socrat. lib. 3, cap. 24.*

Periit incerro ictu in bello Perſico, poſtquam annum vnum, & menſes ſeptem imperaſſet. *Latus.*

Cum Delphos miſiſſet conſultum de belli Perſici euentu, templum Delphicum terræ motu & fulminibus deletum eſt. Reditus eccleſiis conceſſos eripuit, ioco addens ſe facere expeditiores ad regnum celeſte, quoniam in ipſorum libris ſcriptũ eſſet, Beati pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. *Ibid.*

Iouianus Imperij noluit prius inſignia ſuſcipere, quàm milites vno ore ſe Chriſtianos profiterentur, negans ſe Chriſtianum Paganis imperare poſſe. *Niceph. lib. 10, cap.*
4456 28. *Ruff. 2. cap. 1.*

Idololatricas vanitates à Iuliano reſtauratas deſtruxit, quas poſtea Valens permiſit. *Theod. lib. 4, cap. 24.*

Turpem pacem cum Perſis agitare coactus eſt, ob res ab Apoſtata Iuliano infœliciter & Deo ſiniſtro geſtas. *hiſtorici, præter Zoſimum, qui Apoſtatam extollit.*

Franci, Saxones & Alemanni 40 vrbes ad Rhenum

ſitas capiunt, quod cauſam præbuit Conſtantio Iulianũ Cæſarem cooſtituendi & præclara aduerſus eos gerendi *Zoſim.lib.3.*

Bellum Perſicum, in quo temeritate militum ad Singaram prærepta fuerat palma Conſtantio, & amiſſa Singara & mida, deiode cum Sapore Niſibim iterum per tres menſes obſidente pax tandem inita, iterum ſub Iuliano recrudeſcit. *Pompon. Eutrop.lib.* 10.

Iouianus Athanaſium & cæteros Epiſcopos, qui à Conſtantio eiecti fuerant, ab exilio reuocat & vniuerſa Gentilium templa claudit. *Socrat.lib.3,cap.*24.

Solam Chriſtianam fidem profiteri ſubditos iuſſit: bona Eccleſiis & clericis ab anteceſſoribus ſurrepta reddidit. *Sozom.lib 6,cap.3.*

Saraceni cum Zocomo principe paulò antè imperiũ Valentis religionem publicè ſuſcipiunt. *Sozo.lib 6,c.38.*

∴. HVNC Marcellious comes in Chron. tanquam hæreſis ſuſpectum præterit. Schiſmaticum & illegitimum pontificem facir Onuphrius. Nam ei ſuperſtitem fuiſſe Liberium, atque ita throni Apoſtolici adminiſtrationem ſolum cooſecutum, *quod etiam narrat Sozom. lib. 4. cap.*15.

Alij rectius. Quare & extat vna eius epiſtola ad Athanaſium, & alios Ægypti Epiſcopos. Ex factione Arianorum cum multis aliis Catholicis per martyrium ſublatus eſt. *Sozom.lib.4,cap.*15.

Fuerat quidem ab Acacio Euſebij Cæſarienſis diſcipulo & ſucceſſore in Liberij locum conſtitutus, velut Arianus, *Hieron.in Acacio de Viris Illuſtr.*

Sed tanta vis fuit Cathedræ Apoſtolicæ, vt martyrem potius, quam hæreticum, vel hęreticis fauentem pontificem ſuſtinere potuerit.

Vlphilas Gotthorum Epiſcopus Arianus, qui Vlteriora Iſtri tenebant, Gotthicas literas inuenit & ſcripturas diuinas in Gotthicam linguam primos tranſtulit. *Socrat.lib.4,cap.33. Sozom.6,cap.34.* Trip.*8,cap.*13. *& 5, cap.36,38.*

Hoſius centenario maior moritur, de quo hæc feruntur.

Concilium Nicenum propè auctoritate ſua confecit. Sardicenſi quoque illud confirmanti egregiam operam præſtitit. Sirmienſi vi adeſſe coactus, Arianæ formulæ verberibus compulſus ſubſcripſit. Mediolaoenſi ab Hilario confirmatus non ceſſit. Inde ætate vacillaote ſimilitudinem ſubſtantię, non vnitatem in Hiſpania docuit. *Sulpitius & Iſido.lib.de Viris Illuſtr.*

Hinc fortaſſe Hoſij deliramenta apud Hilarium contra Conſtantium.

Valens Catholicam fidem Conſtantinopoli extinxiſſe videbatur, at vbi Greg. Nazanzenus eò è ſuo Epiſcopatu tranſlatus eſt, pro paruo oratorio, in quo conuẽtus primum habuit, maximum accepit, & Eccleſiam latentem, quanta eſſet, oſtendit. *Sozom.lib.6,cap.*17. *Socrat. lib.5.c.7.*

Lucifer Sardiniæ Epiſc. ſchiſma in Eccleſiam de non recipiendis Arianis in Sacerdotium, poſt eiuratum errorem cõtra DD. Hilarium & Damaſum excitauit, non hæreſim. *Aug.de hære.Gennad.*

Eius magna erat autboritas, vt qui ſe nũquam Ariani alicuius communione polluiſſet. *Hieron.*

Audæus

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
356		4444
368	*Romanũ, in quo Fœlix electus eſt Papa, & aliquot ab Eccleſia ſeparati. Plat. Iſid. tom.1 Conc. Ab Arianis tamen fuiſſe creatum volunt Ruf. & Hieron. in Acacio de Vir. Illu. & Marcell. comes contra Niceph.9 cap.35.*	
	Romanum aliud 48. Epiſc. Omnibus Epiſcopis eſſe ad concilium veniendum.	
	Seleucienſe in Iſauria contra Arianos eodem tempore ab Orientalibus Epiſcopis actum, quo alterum Arimini ab Occidentalibus in Italia. Socrates & Sulpitius lib.2.	
	Hilarius quartum iam exilij annum in Phrygia agẽs interfuit. Duo ſalutaria obiens, vnum quod Occidentalibus ſuſpitionem Sabelianiſmi ob Arianorum falſos rumores laborãtibus, teſtimonium fidei rectæ perhibuit, alterum, quòd in refellendis Arianis ſe tum ſe acrem exhibuit.	
	Biterrenſe contra Ariminenſis Concilij formulam præſide Hilario Pictanienſi ab exilio reuerſo ſub Iuliano Apoſtata. Ipſe lib.de Synodis.	
	∴ ∴	
368	38 ∴ M FOELIX II. Romanus, an. 1.	4456
369	menſ.4. dies 2.	4457
	∴ ∴	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Athanaſio.	
	Antiochiæ Paulino.	

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

Hieroſolymis Cyrillo.

Conſtantinopoli Eudoxio Ariano.

∴ ∴

Principibus.

Valente Ariano, an. 13. Ori. & Valentiniano Catholico Occid. Impp. an. 11.

Sapore Perſarum nono rege.

Sthenden Æthiopiæ pretioſo.

Clogio. Franc. Duce.

* *

CONC. *Laodicenũ contra Arianos cõfirmatum in Trullo. Iſid. tom. 1. Conc.*

Lampſacenum. Eutrop. lib. 10. Niceph. 11. cap. 3. Hiſt. trip. lib. 7. cap. 12.

∴ ∴

39

369 n S. DAMASVS Luſitanus, an. 19. 4457

388 menſ. 3. dies 11. 4476

Vacat ſedes dies 11.

∴ ∴

Audæus anthropomorphita, *Epiph.*

HVMANA.

Valentinianus militum conſenſu factus Imp. poſt 30 dies Valentem fratrem conſortem imperij & Auguſtum nominat. Repreſſit Alemãnos & Saxones, quorum primum hic fit in bellis mentio. Regnat annos 11. Ei circiter triennium Valens ſuperſtes fuit, in tugurio à Gotthis concrematus.

Poſt eius mortem Gratianus & Valentinianus 2 filij è Cæſaribus Auguſti facti ſunt, ſed imperij ſexto ille Lugduni à Maximo Galliç præfecto, hic Viennç inſidiis Arbogaſti Gotthorum ducis interfectus eſt. Ita vtrique eodem anno Theodoſius Mag. quem Gratianus, dum viueret in imperij ſocietatem aſciuerat, ſucceſſit.

n PONTIFICVM Romanorum vitas conſcripſit & opus ad ſua vſque tempora perduxit, quas alij deinceps continuarunt. A Damaſo ad Nicolaum primum Anaſtaſius S.R.E. Bibliothecarius. A Nicolao 1 ad Alexandrum 2. Guillelmus alter bibliothecarius. Ab Alexandro 2 ad Honorium 2. Pãdulphus Piſanus. Ab Honorio 2 ad Honorinm 4. quidam anonymus ex Martini Poloni opere de vitis pontif. Ab eodem Honorio vſque ad Vrbanum 6. Theodoricus Niem Germanus. Ab Vrbano 6, ad Martinum vſque quintum alius quidam incertus. Quouſque Damaſi libet, vt circumfertur, eſt perductus.

Multa alia ſcripſit. Extant aliquot eius epiſtolæ, ad Athanaſium & alios epiſcopos Ægypti, ad Paulum Antiochenum, ad tria concilia Africæ, Profeſſio fidei Catholica, &c.

Per ſeditionem obtinuit pontificatum contra Vrſicianum. *Ammi. Marcell. lib. 27.*

Vnde & ſanguinariam eius ordinationem obiectant Auguſtino Pelagiani. *lib. 6 contra Pelagianos.*

Iudicio tamen Dei electum ait Ambroſius, *Orat. contra Symmachum.*

Bibliis SS. à Hieronymo verſis primus dedit auctoritatem, cum prius ſeptuaginta interp. verſionis vſus eſſet. *Plat.*

Quod non obtinuit in pſalmis, quoniam Clerus inueteratum cantum dediſcere noluit. *Plati.*

Symbolum Conſtantinopolitanum in locum Niceni cantari iuſſit ad Miſſarum ſolennia: quod vſque hodie perdurat. *Sigeb. Rupert. lib. de diuin. Offic. cap. 21.*

In principio ſacri, vt Confeſſio diceretur, inſtituit. Epiſtolas & Euangelia, vt nunc annuatim in Eccleſia leguntur, (per Hieronymum, *infra*) collegit. *Honorius lib. 1, cap. 88. citante Caſſandro in Liturgia pag. 44.*

Ita deſiit vetus verſio, quæ erat 70. cœpit noua, id eſt, Hieronymiana. *ex D. Gregorio præfat. in Iob.* Hieronymi enim, qui de Hebræo in Latinum eloquium ſacras ſcripturas tantummodò cõuertit, editione generaliter omnes Eccleſiæ vſquequaque vtuntur, pro eo quòd veracior ſit in ſententiis, & clarior in verbis. *Iſid. lib. de officiis.*

Eius tempore fuiſſe Cardinales docet Volater. lib. 22. Anthropologiæ. Inuenio (ait) in antiquis tabulis apud Eccleſiam Aretinam Donationis cuiuſdam Zenobij ſenatoris Romani eidem Eccleſiæ vſque à

tẽpore Damaſi Põt.factæ, vbi eſt buiuſmodi ſubſcriprio, Et ego Io. S. R. E. Diaconus Cardinalis ex parte Damaſi pont. laudo & confirmo. Itaque non video cur D. Hieronymus Damaſo charus non fuerit R. E. Cardinalis presbyter. niſi quòd non magnos babebar reditus non onerabat Eccleſiam nimiis ſumptibus, non erar &c. Non ergo placer, quod quidam ſcribunr nomen & dignitatem fuiſſe cõditam à Benedicto 8, ſub an. 1033. Nam & D. Gregorius Cardinalem ſacerdotem commemorat, qui & Epiſcopus eſſe non deſinit. l. 2 epiſt. 52 & 25. huic & dans vſum pallij lib. 7, epiſt. 5. Multa addere poſſem, contra bæreticos, ſed non ſunr Cbronologiæ. Aliud eſt inſignia eſſe recentiora, vtpotè illis addita circa illum annum, deinde amplificata circa annum 1250 ab Innocẽtio quarto, aliud Cardinalium rem & nomen veteribus fuiſſe incognitum.

Chorepiſcopos ſuſtulit, quos nunc ſuffraganeos, vel Epiſcopos portatiles appellamus. Epiſcopos, qui eis vtuntur, epiſt. 4 meretricibus docens eſſe ſimiles, quæ ſtatim (air) vt pariunt inſanres ſuos, aliis nutricibus tradũt educandos, vt ſuam citius libidinem explere valeant. Sic & iſti inſantes ſuos, id eſt, populos ſibi commiſſos iſtis educandos tradunr, vt pro ſuo lubitu voluptatibus ſæcularibus ſetuiant, &c.

Chorepiſcopos autem Onuphrius in Epimme Romanorum Pont. interpretatur coadiurores, vt Linum & Cletum air fuiſſe Chorepiſcopos, ſiue coadiutores Petri. Er ſic ſumere videntur Græci, vt Baſilius Epiſtola ad Chorepiſcopos, & Canon Nicenus & Antiochenus decimus & Synodus Neocæſarienſis.

Damaſum rogauit Tbeodoſius, vt alicui viro docto officium Eccleſiaſticum committeret ordinandum, atque ita Hieronymo commendauit, qui Pſalterium per ferias diſtinxit. *Beletius ex biſt. Longobardica.*

Cum antea recto ordine diceretur, non babita ratione dictum & materiæ.

Atque hinc fortaſſe Canonicarum borarum inſtitutionem ei, & D. Hieronymo & Ambroſio aſſignant Sigebertus in Chron. & Radulpbus Tungrenſis, quod & confirmet Pſalmorum per totam Hebdomadam iam inde tum in Romana Eccleſia, tum in Mediolanenſi diſtributio.

Sed refragatur ipſe Hierony. qui epiſtolis ad Lætam & ad Demetriadem earundé horarũ vſum non nouum tum fuiſſe diſertis verbis oſtendit.

Quare & conſtitutio Apoſtolica memoratur apud Clementem, *lib. 8, conſt. c. 40*, & Cyprianus multo antè, earum inſtitutionem confirmauit ſub finé libri de Oratione Dominica, & Athanaſius lib. de Virginitate, & Baſilius in regulis fuſius diſputatis interrog. 37, & in Aſceticis pag. 381 Græci exemp.

Gregorius Nazanzenus cog. Theologus, qui Cõſtãtinopolitanam ſedem ab Arianis Epiſcopis purgauit & Catholicis reddidit in annos 45 ſub quinq; aliis põtificibus Catholicis, Nectario an. 16, Chryſoſtomo 6, Arſacio 2, Attico 20, Siſinnio vno, vſque ad Neſtorium.

Baſilius Cæſarienſis, qui ſub annum 379 Deo agit animam, quo obeunte Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis fit in annos 30.

Cæſarius

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	∴ ∴	
369	*Patriarchis.*	4457
	Alexandriæ Athanaſio, deinde Petro 2, an. 7. Timotheo. an. 7. Theophilo an. 27.	
	Antiochiæ Paulino.	
	Hieroſolymis Cyrillo.	
	Conſtantinopoli Eudoxio Arriano, mox Euagrio D. 1. Demophilo an. 10. Gregorio Nazanzeno an. 4. Maximo inuaſore an. 1. Nectario. an. 17,	
	∵ ∵	
	Principibus.	
	Valentiniano quinquageſimo, Valẽte, an. 3, & eo exuſto, Theodoſio 1 Magno an. 27. Orient. Gratiano & Valentiniano 2 fratrib. an. 6. Occid. Impp.	
	Sapore Perſarum reg. Artaxerſe 2, an. 4, Sapore 3 an. 5.	
	Sthenden Æthiopię, deinde Zacham, ann. 9, inde San, an. 13.	
	Clogio, & poſt eum, Marcomero Franc. Duce.	
388	∴ ∴	4476

Anni Chriſti.

383 CONCIL. *Romanum de S. Spiritu contra Arium, Macedonium, Photinum, Auxentium, Mediolanenſem & Appollinarem Hieron. in Chron. Iſid. in Damaſ. Hiſt.trip.9, c.5,12,13,14, 16, cui interfuiſſe Theod. Impp. ſignificatur apud Theod.lib.5,c.9, & D. Ambroſium, Ibid. & ipſe epiſt. 90. In eo additur Niceno ſymbolo, FILIOQVE, contra eos qui dicebant S. Spiritum eſſe filium filij, nepotem Patris, vt legi in quodam manu ſcripto libello Græco anonymo de S. Spiritus à filio proceſſione à me verſo, ſed nondum edito, quod conuenit cum Hug. Etteriano lib.3 de proceſſ. Spiritu Sancti, ca.16. Et cum Magiſt. Sent.lib.1, diſt. 11. Errat enim Beza, qui in ſuo nouo Teſtam. inter ea, quæ à Synodo Conſtãtin. ſymbolo Niceno addita fuerũt, hanc dictionem reponit, ſumma antiquitatis ignoratione.*

403

Anni mundi.

Cæſarius Nazianzeni frater, Greg. Nyſſenus Baſilij, Euſeb. Samoſatenus.

Euſeb. Vercellenſis. Theotimus Scytharum Epiſcop. Timotheus Alexand. Cyrillus Hieroſolym. Philaſter, Euſtachius, Exuperius, Ambroſius Mediola. Martinus Turon. de quo Niceph. lib.9, cap. 16. Sozo. lib.3, cap.13. S. Romanus Gal. Vegetius, Eutropius, Themiſtius Philoſophus, inſignes ſcriptores.

Hilarius Phrygius vates.

Effrem eremita, qui circiter trecentas verſuum myriadas compoſuit ad Rythmos & numeros Harmonij hæretici, quę in templis poſtea Syrorum cantari conſue-

4471 uerunt. *Sozom.lib.3, cap.16. Theod.lib.4, cap.29. Niceph.lib.9, cap.16.*

Ambroſius ritum Antiphonatum, ſeu reſponſoriorũ hymnorum, è Græca eccleſia in Latinam trãſtulit. *Sigeb. in Chron. Nautler. Iſidor.lib.de diuin. Off.*

Illorum primus auctor apud Græcos creditur fuiſſe Ignatius. *Socrat.6, cap.8. Niceph.lib.13, c.8.*

Orientis Epiſcopi Apoſtolicæ ſedi, tanquam filij debitam reuerentiam præſtant. *Theod.lib.5, c.9 & 10.*

Sine Romani Epiſcopi, cuius ante omnia ſentẽtiam cognoſcere oportet, neque Vincentij, quem ad Synodũ Ariminenſem loco ſui miſerat, cõſenſu, Synodi nullam habent firmitatem. *Theod.lib.2, cap.22. in epiſtola Romani concilij.*

Diodotus Tarſenſis Epiſc. Chryſoſtomi præceptor, neglectis allegoriis, ſimplicem rationem interpretandi ſcripturas celebrem reddidit. *Soc. lib. 6, c. 3. Sozo. lib. 8. c. 2.*

Scripſit præter innumera alia Chronicon, corrigens errorem Euſebij Pamphili de temporibus. *Suidas.*

Gratianus Epiſcopos Catholicos à Valente eiectos, ab exilio reuocat, Arianos ſacris ædibus expellit, *Theod. lib. 5, cap.2.* legem fert, vt cuncti ſubditi eam religionem retinerent, quam Damaſus Rom. Pontifex & Petrus Alexandrinus cuſtodirent. *Sozom.lib.7, cap.4.*

Pontificis Max. titulum ſibi ab imperio oblatum recuſauit, quòd penes ciuilem magiſtratum ius ſacrorum eſſe negaret. *Zoſim.*

Arianas de Deo diſputationes lege vetuit. *Sozo.lib.7, cap.6.*

Theodoſiũ conſortẽ imperij nominat, & cum eo 4 an. regnat. Lugduni à Maximo interficitur. Hinc Maximus imperij vſurpator eos motus excitat, quos Ambroſius apud ipſum legatione fungens, Valentiniani nomine, explicat epiſt. 27.

Moritur Athanaſius an. 377 cum Epiſcopatum Alexandrinum pace bellóque geſſiſſet annis 46. poſt multiplicia illa pro Eccleſia certamina, quorum ſimilia Epiſcoporum aut doctorum Eccleſiæ neminem ſubſtinuiſſe vnquam legimus. *Nazan. Socr. Sozo. Hier. in Chron.*

Nam præter quotidiana & continua exilia ſub Conſtantio, latuit in puteo aquam non habente, in quo nunquam ſolem aſpicere poſſet, ſex totis annis. vbi ſuũ Symbolum cõdidit. (*Naucl.12.generat*) Toto ferè Iuliani imperio Alexandriæ occulitur, cum per orbem ad necem conquireretur. Sub Valenre continuos 4 menſes in paterno delituit ſepulchro, &c.

Hieronym. Epiſtolas & Euangelia, vt hodie habet Eccleſia, colligit & ordinat Damaſi iuſſu. *Radulphus de canon. Obſer. cap. vltim. Belethius ration. diuin. cap. 57. Berno libr. de Miſſa.* cùm prius ex inſtitutione Alexandri Epiſtola & Euangelium ſatis incertum legeretur. *Honorius lib. 1, c. 88. citante Caſſandro in Liturgicis pag. 44.*

Extat liber, qui Comes dicitur à Pamelio magna diligẽtia vulgatus. Hoc veriſſimum ex eo intelligitur, quòd antea Patres vetuſtiores lectionum duntaxat meminerunt in genere, vtriuſq; teſtamẽti, poſt Damaſum etiam certarum lectionum Apoſtolicarum & Euangelicarum, vt Ambroſi. Aug. Leo Pap. Saluianus, Cæſarius, Chryſologus, quorum etiam quatuor poſteriores tranſlatione D. Hieronymi vſos conſtat.

Hieronymus aliqua alia in eccleſia inſtituit, vt etiam ipſe D. Gregor. notat epiſt. 1 ad Ioan. Syracuſanũ, quam citat Amallarius, *lib. de officiis Eccleſia. 4, cap. 33.*

In chartis Eccleſiaſticis iuuit Damaſum & Orientis atque Occidentis conſultationibus reſpondit. *Ipſe epiſt. ad Geruntiam.*

Romam cum Paulino Antiochiæ & Epiphanio Cyti Epiſcopo eum traxit eccleſiaſtica neceſſitas. *Ad Paulin.*

Auctor fuit nouæ Latinæ editionis, quam & ipſi Hebræi fatebantur eſſe veracem. *Auguſt. lib. 18 de Ciuitat. cap. 43.*

Quam Apoſtolica ſedes iam inde à Damaſo vulgatam fecit, cum antea varia è 70 interpretibus expreſſa conuerſio in pretio eſſet. *Platina in Damaſo. Greg. præfat. in Iob, & lib. 20 in Iob, c. 23 & præf. Moralium. cap. 5, & lib. 11. Sic Iſid. lib. 2 & 6 Etymol. cap. 5.*

Vnde eius præfationes & argumenta ſingulis libris præfiguntur huius editionis, propter quam & cum qua conſcripta ſunt. *Ipſe ad Auguſt. epiſt. 11 inter epiſtolas Auguſtini.*

Quare & illam ei tribuunt Hebræi, R. Selomo ſæpius, nunquam eum ſine laudis præfatione nominans, & interdum ad locorum aliquorum explicationem allegans, titulo הכהן *Sacerdotis.* R. Ioſeph Albo lib. 3 hikkarim, 25, eum החכם המעתיק *ſapientẽ tranſlatorem* appellans. R. Kimhi in Pſalm. 110. Elias in Tisbi, & in Rad. מחן apud Kimhi ſub nomine החכם גרונימו *ſapientis vel docti Hieronymi.*

Damaſi decimus annus, fuit, & vitæ & imperij Saporis Perſarum regis noni ſeptuageſimus, & vltimus.

Saraceni & Gotthi fiunt Chriſtiani. *Socrat. 4, cap. 33 & 36,* & labuntur in Arianiſmum. *Iornand. de reb. Get. & Ab. Vſpergenſis.*

Meſſaliani, qui Pſalliani, Euchitę q. orãtes & Enthouſiaſtæ. i. Deo afflati, vocantur, negant carnem Domini prodeſſe vel obeſſe ſumptam in ſacramẽto Euchariſtię. *Theod. 4, cap. 11.* ſemper orant, docent Baptiſmum non conferre gratiam, nec expiare peccatum, nec opus eſſe ieiunare, & à cibis quibuſdam abſtinere. *Hiſt. trip. 7, cap. 11. Damaſce. de hæreſ. Auguſt. hær. 57. Theod. lib. 4 fab. hær.*

Vocantur & Valentiniani, quòd his Valentini & Valentis temporibus pullulauerint. Item Bogomili. *Hermenopolus lib. de ſectis.*

Vigilantius & Iouinianus hæretici, ille SS. venerandos & orandos, eorũ item reliquias oſculandas & ſepulchra veneranda negat: ceremonias eccleſię, vt cereorum accenſio-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	∴ ∴	
377	*Illyricum, de Trinitatis vnitate, Theod. 4, cap. 9. Hiſt. trip. 7, c. 8.*	4463
	∴ ∴	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
383	*Aquilienſe, præſente D. Ambroſio contra Palladiũ & Secundinum Arianizantes. (quod Beza & alij perperam exiſtimant fuiſſe vniuerſale.) Ex Gallia & Italia.*	4471
	∴ ∴	
	* *	
	Valentinum in Gallia, epiſc. 30. ſub Gratiano, cui Fœgadius, ſiue Sabadius ep. Agennenſis præfuit. Iſid.	
	* *	
	∴ ∴	
388	∴ ∴	4476
	∴ ∴	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

accenſionem, ieiunia (Hieron. ad Riparium) deſpuit, continentiam hæreſim, pudicitiam libidinis ſeminariũ eſſe (libro contra Vigilantium) hic damnat delectum, ciborum: monachis & monialibus poſt votum nuptias permittit: aſſerit peccata omnia eſſe æqualia: virginitatem eiuſdem eſſe meriti cum coniugio: liberum eſſe
369 4457 hominem poſt Baptiſmum ad bene agẽdum, ſed non ad peccandum: nullam meritorum diſtantiam fore in futuro ſæculo: eum ideo anathematizat *Aug. de temp. in feſto Trinit. ſerm. 3, & lib. de hæreſ. in eos ſcripſit Hier. tom. 1, & ad Riparium.*

Mediolanenſe paucorum Epiſcoporum, contra hæreſin Iouiniani, qua negabat Mariam in partu fuiſſe Virginem. i. peperiſſe Chriſtũ integris virginalibus clauſtris. Ambroſ. epiſt. 80 & 81. Aug. de hæreſ. c. 82, & lib. 1 contra duas literas Pelag. cap. 2.

Heretici Neſtoriani negabant Corpus Chriſti eſſe in ſacramento, niſi in ipſo vſu. *Cyril. epiſt. ad Caceſyrum, & Tho. 3 par. q. 72, art. 10.*

Heluidiani Virginitatem D. Mariæ oppugnantes *Aug. de hær. Hieron.*

Nihil in doctrina Catholica à tẽpore Apoſtolorum, ad hanc vſque ætatem immutatum fuit, maximè Romę, *Io. Caluinus Inſtitu. Gallic. lib. 4, cap. 2, ſect. 3, & epiſt. ad Sadoletum.*

Statue tibi quæſo (inquit) ob oculos veterem illam Eccleſiæ faciem, qualem Chryſoſtomi aut Baſilij ætate apud Græcos, Cypriani, Ambroſij, Auguſtini ſæculo apud Latinos extitiſſe ipſorum monumenta fidem faciunt.

HVMANA.

Athanaricus, anno primo Damaſi. i. *369* electus dicitur in regem Gotthorum ſiue Getarum. A quo rerum Hiſpanicarum ſcriptores Gotthorum reges numerare incipiunt, anno 5 Valentis. *Iſid.* qui Chriſtianos crudeliſſimè eſt perſecutus, vt eorum plurimi in Romanum ſolum fugerint, tanquam ad fratres. *Oroſ. lib. 7, cap. 19.*

Cæſauguſtanum in Hiſpania contra Priſcilianiſtas, Sulp. lib. 2 hiſt.

Rebus deinde inter ipſum & Fridigernum diuiſis, Gotthi ſe mutuis cædibus attriuerunt.

Athanaricus autem rerum potitus, à Valente miſſis ſacerdotibus hæreticis Arianiſmo cum tota ſua gente imbuitur, quo gens infecta fuit per 213, annos, id eſt, vſque ad Ricaredum à Leandro Hiſpalenſi conuerſum, *Iſid.*

Schiſma 2.

Vrſinus, ſiue Vrciſcinus ſedit in ſchiſmate cõtra Damaſum. Ruf. 2, cap. 10. Ammia. Marcell. lib. 27.

Tranſito Danubio Valenti ſe dedẽtes Gotthi Thraciam habitandam accipiunt, ſed ſeruitutis impatientes mox rebellant, & Valentem bello ſuperatum in villula exurunt.

Terentio Duci Maximo à victoriis ex Armenia reuertenti Eccleſiam vnam Antiochiæ Catholicis petenti, Valens denegat, atque aliud petere iuſſit. *Niceph. lib. 11, cap. 49.*

Gotthi ab Hunnis gente Scythica ſuis ſedibus expelluntur. *Niceph. lib. 11, cap. 48. Bonfi. 2 dec. 1.*

Hunnorum gens Barbara prius incognita ſubito Valente Imperatore emerſit, ex Aſia tranſiens in Europam, Cimmerio Boſphoro è limo, quem Tanais fluuius conuehebat, terra conſtrato, Scythas trans Iſtrum habitantes inuaſit, id eſt, Gotthos, Taifalos, &c. *Zoſim. lib. 4.*

Valens & Valentinianus ſtudiis religionis ſæuiente Arianiſmo inter ſe diſcordant, vt paulò antè Conſtan-
388 4476 tius & Conſtans, & mox Valentiniani filij Gratianus & Valentinianus minor.

Nam Catholici fuêre Conſtans, Valentinianus maior, Gratianus.

An. 385. Maximus militum præfectus Gratiani Imp. in Britannia militari fauore imperator aduerſus Gratianum ipſum appellatus, tantas mox opes adeptus eſt, vt ex Britannia in Galliam penetraret, ac Gratianum Treuiris fugientem, apud Lugdunum occiderit, & Gallias Hiſpaniáſque ſibi adiunxerit. *Sulp. lib. 2.*

Apud quem legationis munere fungitur nomine Valentiniani Iunioris Ambroſius, *ipſe epiſt. 27, & ſeq.*

Occidentis imperium occupauit annis quinque, ſequenti obiit Damaſus.

Valẽtinianus 2 à ſuis cubiculariis Viennæ Gallorum occiditur.

Theodoſius à Gratiano imperator Orientis creatus à Miletio Epiſcopo Antiocheno faſcibus imperialibus exornatus eſt & Diademate coronatus. *Sigeb. in Chronic.* Vel potius à Paulino.

Certè apud Zonaram ex verbis Ambroſij, quibus Theodoſium, cum Synagogam conſtrueret, aggreſſus eſt, colligitur, ab aliquo ſacerdote diademate fuiſſe decoratum.

Atque hîc primum hunc morem coronandi Romanos principes reperio, niſi quòd Ambroſius epiſt. 33, ex veteri iure donata à Sacerdotibus imperia, non vſurpata teſtatur.

Hinc Alanos, Gotthos & Hunnos vicit, fuditque. Cum Perſis pacem pepigit. Maximum tyrannum apud Aquileiam extinxit, Victorem eius filium necauit. Eugenium alterum tyrãnum atque Arbogaſtem oppreſſit. Optimis legibus imperium rexit, vt cum lege miniſteria laſciua, pſaltriáſq; comeſſationibus adhiberi prohibuit. conſobrinarum nuptias vetuit. Sicque in pace vtrumq; imperium Arcadio & Honorio reliquit, corpore eius Mediolano, vbi exceſſerat, Conſtantinopolim tranſlato. Auguſto, Traiano & cæteris principibus melior, &c. *Ex Sexto Victore Pagano.*

Gotthi mortuo Athanarico, illius ditioni ſe ſubdiderunt. *Oroſ. & Iſidor.*

Sed poſt Alaricum regem creant, de quo mox.

Romani Galliſque Fráconiam inuaſerunt. Clodio in prælio cecidit. *Ent. lib. 10. Tritte.*

Ammianus Marcellinus hiſtoriam Romanam ab anno Chriſti 98 vſq; ad 382 perrexit. Sextus Aurelius Victor ab Auguſto, vſque ad mortem Theodoſij ſiue annum Chriſti 400.

o QVATVOR reliquit epiſtolas, quarum vna damnat Iouinianum.

Priſcillianiſtę in Hiſpania pręſertim, quorum auctor ſæculi gladio percuſſus eſt. *Sulpicius. Hier. in Chron.*

Heluidiani ſiue Antidicomarianitæ. *Auguſt. de hæreſ. Epiph.*

Dorotheus hæreticus, à quo Pſatyriani, ſiue Gotthiani, Meltuiani, Patriciani, & Symmachiani. *Epiph.*

Priſcillianus in Hiſpania, Gallæcia ex Manichæorũ & Gnoſticorum dogmatibus hanc ſui nominis hæreſim condidit. *Proſp.*

Magicas artes ab adoleſcẽtia nouerat. Præcipuè autẽ mulieres deprauauit, quòd rerum nouarum ſtudioſæ, quòd fide imbecilla & curioſo ingenio ſint. *Sulp. lib. 2.*

Romam

Anni Chriſti		Anni mundi
	40	
388	o S. SYRICIVS, aliàs VrſinusRomanus, an. 15.	4476
403	menſ. 11. dies 25.	4491
	Vacat ſedes dies 20.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Theophilo.	
	Antiochiæ Paulino, deinde Flauiano, an. 34.	
	Hieroſolymis Cyrillo, mox Ioanne 2, an. 29.	
	Conſtantinopoli Nectario, deinde Ioanne Chryſoſtomo an. 6. menſ. 3. dies 26.	

Anni Chriſti.

388

Principibus.

Theodoſio Mag. quinquageſimo quarto cum Valentiniano 2. an. 7. poſt necem Maximi in Imperium reſtituto, & eo mortuo cum filiis Honorio & Arcadio Impp. an. 3.

Sapore 3. deinde Varanane an. Cog. Cermaſat. an. 11. hinc, Iſdigerde an. 21. Perſarum.

San Æthiopiæ, deinde Igga an. 18.

Marcomero Franc. Duce.

403

Anni mundi

Romam venit cum turpi fœminarum virorúmque comitatu, Damaſo ſe purgare cupiens, ſed ne in conſpectum quidem eius admiſſus eſt. Regreſſus Mediolanum

4476 æquè ſibi aduerſantem Ambroſium reperit. *Ibid.*

Eius ſectatores ad occultandas contaminationes, & turpitudines ſuas babebant in ſuis dogmatibus hęc verba. *Iura, pêriura, ſecretum predere noli. Aug. in lib. de hereſ.*

Verbum perfectionis & ſcientiæ ſibi vendicantes ſoli cum ſolis clauduntur mulierculis, & eis inter coitum, complexúsque decantant, &c. *Hier. contra Pelagian.*

Abylę fuit Epiſcopus, non Phœnices in Syria, vt putauit Eraſmus in Epiſt. Hieron. ad Cteſipbontem, ſed Hiſpanię, vt ex Aug. patet.

Damnatus prouocauit ad Maximum tyrannum, auditus Treueris, eius gladio punitus eſt. *Hier. in Chron.*

Epipbanius Salminius in Cypro. Theopbilus Alexandrinus, Syneſius Cyrenaïcę Epiſc. Optatus. *ipſe lib. 2.* Iſychius presbyter, Paulinus cognom. Humerius, Pacianus Barcinonenſis, Fœbadius Agennenſis, Delphinus Burdegalenſis, Pontius apud Auſonium. Claudianus poëta. Exuperius Tholoſanus.

Iuſſu Theodoſij fana Paganorum à Iuliano Apoſtata & Valente aperta clauduntur, & ſacrificia prohibentur, pecunia, quæ ad ea è fiſco miniſtrabatur, denegata. *Zoſ. lib. 4. Theod. li. 5. ca. 20.*

Ad ſenatum, qui patriis ſacrorum ritibus inhærebat, orationem habuit, vt Chriſtianam fidem amplecterentur. *Ibid. in fine.*

Arianos, cum per annos 40. oratoria Conſtantinopoli tenuiſſent, vrbe expellit. *Socr. lib. 5 ca. 7.*

An. Chriſti 400. præfinitè D. Ambroſius mortuus eſt, quo anno etiam D. Ioannes Chryſ. Patriarcha Conſtantinop. creatus eſt. Quare putatim ex Ambroſio, Chryſoſtomum ſua commentaria in epiſtolam ad Hebræos deduxiſſe, non contrà.

Per Iouium & Gaudentiũ comites omnia Idolorum templa ſpoliata Theodoſij imperio. Symmachus reiectus, qui aram Victorię in ſenatu reſtitui procurabat. *Proſper parte. 3. de Premiſſ. ca. 38.*

Nectarius Conſtant. patriarcha ſuſtulit Pœnitentiarios, quorum ſcilicet munus erat publicam & ſolennem pœnitentiam iniungere, abrogans pœnitentiam publicam, id eſt, publicam cõfeſſionem & ſatisfactionem, occaſione cuiuſdam mulieris, quæ iuſſa cum ieiuniis & oratione in Eccleſia permanere (id eſt, publicè pœnitentiam agere) vitiata fuerat. Sicque publicam cõfeſſionem & ſatisfactionem in priuatam vertit. *Hanc interpretationẽ probat Spenceus cen. 7. Apophtegmatum è Sozo. lib. 7. c. 16. Socr. lib. 5. c. 19 Niceph. lib. 12. c. 28.*

Quod imitatus Leo magnus in Occidentis partibus paulo pòſt, ſufficit (inquit) deinceps reatus conſcientiarum ſolis ſacerdotibus indicare confeſſione ſecreta, & remoueatur tam improbabilis conſuetudo &c. Epiſt. ad Epiſcopos per Campaniam & Piſcenam.

Sub an. 400. obit D. Martinus tot miraculis in Gallia clarus, vt veteres Galli ab eius obitu paſſim annorum ſuorum enumeratinnem duxerint.

4491 Eodẽ anno moritur D. Ambroſius, cui succèdit Simplicianus, quem Auguſtinus initio ſui Epiſcopatus conſulit de Iacob electione & Eſaü reiectione, contra Pela-

gianos. *Proſper reſpon. 1. ad excepta Genuenſium.*

Auguſtinus deinceps viginti amplius annis contra inimicos gratię Dei Pelag. Catholicam aciem duxit. *Idem praf. lib. de Gratia contra Collatorem.*

Hinc miniſter Gratiæ & admirabilis gratiæ prædicator ab eodem paſſim dicitur.

Præter Pelagianos confecit Manichæos, Donatiſtas & Arianos. Nam eius cum adhuc eſſet presbyter conflictatio fuit publica duobus diebus cũ Fortunato Manic. in vrbe Hipponenſi, adhibitis notariis, qui ſingula exciperent, in qua infœlix Fortunatus non fuit conuerſus, ſed tantum perculſus. Altera in eadem vrbe tribus diebus cum Fœlice Manichæo, ſed exitu fœliciore. Tertia fuit celebrior in eodem etiam loco cum Maximiano Ariano, ſed nullo ſucceſſu. Extant harum collationum acta apud Aug. Quarta Carthagini cum Paſcentio comite Ariano, vbi Laurentius iudex epiſto. 174 & 178. Quinta cum Donatiſtis de Eccleſia, quam Balduinus emendatam & illuſtratam edidit. Sexta cum Fortunio Epiſcopo Donatiſta, &c.

HVMANA.

Theodoſius ſenior exemplo Conſtantini magni Cyclum Paſchalem ordinandi curam mandat Theophilo Alexandrino Epiſcopo & Mathematico & inter Mathematicos, qui in Ægypto erant celeberrimi, verſanti. Ille Cyclus dicitur Alexandrinorum & Græcorum, cui dum non acquieſcit Innocentius in Epiſt. ad Aurelium Carthagi. Epiſcopum tẽpore Auguſtini, Dionyſius Abbas Romanus, item Mathematicus, ad ſuum, quem tamen paucis mutatis ex illo Alexandrino duxerat, paulò poſt tempore Leonis Magni, vel iuxta alios Bonifacij, noſtros aſſuefecit. *Ex Stoflero & computorum Eccl. auctoribus.* Ea Theodoſij ætate Olympiades deſierunt celebrari, & earum loco ſubſtitutæ ſunt Indictiones. *Cedrenus.* Ex conſtitutione Conſtantini, *ſuprà.*

Rei militaris duces, tribunos, cæteróſque prefectos duplo plures conſtituit. Vnde factum, vt fiſcus nimiis annonis grauaretur. Nam quilibet eorum non partem ſuam, ſed lucrum integrum, ac ſi pauciores fuiſſent, colligere volebat. *Zoſimus lib. 4. Si impio credendum.* Cum cõtra grauationes ſubditorũ vetitus, multis è ſuo reſtituit. *Victor & ipſe Paganus.*

Poſtremus Romanum Imperium integrum in Occidente & Oriente tenuit.

In ſchola Romana tres Oratoriæ, decem Grammatices, quinque Sophiſtas ſiue logicę profeſſores, vnũ Philoſophiæ, duos iuris & legum doctores inſtituit. *leg. Vniuerſos, Cod. de ſtudiis liberalibus vrbis Romæ.* Edictum hortatu Amphilochij Epiſcopi conſcribit, quo Ariani ex vrbibus eiicianrut. *Theod. lib. 5. c. 16.*

Leges ſcripſit, quibus mandabatur lucorum Idolis dicatorum deſtructio. Conſtãtinus enim ſacra dæmonum prorſus ſuſtulit. Fana tamen non ſubuertit, ſed inacceſſa eſſe iuſſit. Quod continnarunt filij. Iulianus impietatem renouauit. At Iouinianus paulò poſt Imperiũ adeptus, rurſum ſimulachrorum cultum prohibuit. Quibus legibus Valentiniannus Europam gubernauit. Valens verò cũctis aliis, quam delegiſſent religionem, permiſit, cum ſolis

Anni Chriſti.		Anni mundi.
388	∴ ∴	4476
	CONCIL. *Carthaginenſe 2. in Trullo confirm. in quo canones 12. editi ſunt.*	
	Romanum.	
	∴ ∴	
	Burdegalenſe contra Priſcillianũ præſente S. Martino. Seuer. lib. 2. Proſper in Chron.	
	∴ ∴	
	Telenſe contra Iouinianum. Iſid. Tom. 1. Conc.	
	∴ ∴	
	Carthaginenſe 3. Epiſc. 44, in quo can. 49, cui interfuit Augu. Proſper in Chron. confirmatum in Trullo.	
	∴ ∴	
	Carthag. 4. cui ſubſcripſit Aug. Tom. 1. Conc. habet can. 104, confirmatum in Trullo.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
403	* *	4491

Anni Christi. | Anni mundi.

388 * *

solis autem Catholicis bellare ounquam ceſſauit. Toto igitur ipſius Imperio, in aris ignis ardebat, ſimulachra libationibus ac ſacrificiis honorabantor, in ſoro publi-
4476 cæ epulæ dabantur, ioitiati orgijs Bacchi eum parmis curſitabant, canes diſcerpentes, inſanientes, bacchantes, & alia idololatrica peragebaotur. Huic ſuccedens Theodoſius iſta omnia funditus euulſa ſempiternę obliuioni tradidit. *Theod. lib. 5. c. 20.*

Idolorum ergo cultus, qui Conſtantini conſtitutione deineeps negligi & deſtrui cœperat, Theodoſio imperante eollapſus eſt. *Ruff. lib. 2.*

Iſdigerdes perſeeutionem decimam quintam mouet in Perſide, quæ annos 30, durauit. Nam continuatur à Gororane filio. *Theod. lib. 5, c. 39.*

Symmaehus vrbis præfectus Idolorum pontifex minor, & quidam Romaoi Gentiles veterem religionis vſum fieri, aram Victorię, quam Gratianus euerterat, in euria Romana reſtaurari, veſtales de fiſco ali poſtulant apud Valentinianum 2. His reſpondet Ambroſius duabus epiſt. 30 & 31, & obtinet. Relationem ſuam orationem ſiue epiſtolam voeabat Symmachus.

Theophilus Alexandrinus præter cætera Cyclum de obſeruatione Paſchæ per eentum annos digeſſit, & Laterculum inſcripſit.

Idque propter exortas de celebritate Paſchæ inter Latinos & Gręcos eontrouerſias, quòd Latini iuxta Cõcilium Cæſareæ Paleſtinæ nollent vnquam Paſcha excedere vigeſimum primum Aprilis, ne illud celebrarẽt menſe immundorum, id eſt, ſecundo. Cum enim æquinoctium à Patribus Nicenis eſſet fixum 21 Martij, & inter 21 Martij & 21 Aprilis ſit menſis integer, id eſt, dies 30, quicquid illum limitem excedebat, contendebant ad ſecundum ab Æquinoctio menſem, in lege immuodis ad celebrandum Paſcha aſſignatum, pertinere.

Quæ ioterim contẽtiones, etiam ſi interueoiſſet Ambroſius epiſt. 83. per hunc Theophili Cyclum non ita
403 | 4491 ſunt oppreſſæ, quin adhuc renatę ſint ſub Innocẽtio, Hilario, Leooe, donec res compoſita per Dionyſij Abbatis Cyelum, de quo ſuo loco.

Idque, quia intercalationes non fiebant apud vtroſq; eodem modo & anno. Quod fere bis reeurrebat intra 19 annos, dum in Aurei ſiue Chaldaiei numeri diſpoſitione inter ſe differrent. *E Stefieri Romano Calendario.*

Marcomerus Francor. Rex Gallias inuadit, ac omnia loca quę Maximus occuparat crepite pręter Armoricã ſiue Britanniam minorem. quo cæſo à Valentiniano regnum penes duces aliquandiu fuit.

Annus Dom. CCCC. *quo præfinitò Arcadius & Honorius, & apud Perſas Iſdigerdes adeunt imperium, D. Martinus & Ambroſius moriũtur, Ioann. Chryſoſtomus pontificatum Conſt. Auguſtinus Hipponenſem ſuſcipiunt.*

HOC *quarto ſæculo continuatio doctrina ſic habuit.* Miſſæ *Baſilij, Ambroſii, Cyrilli Hieroſolymitani, Damaſi, & Hieronymi in libro, qui inſcribitur Comes, eius ritus apoſtolici apud Baſi. ca. 17. de Spiritu ſancto.* liberum arbitrium. *Athan. contra gentes. Baſilius lib. 3. contra Eunomium. Nazianzenus orat. coram Gregorio patre habita. Epiph. lib. 1. Panarij, manifeſtum eſt clarùmque ac minime ambiguum, quòd liberum arbitrium exhibuit nobis Deus, &c. Hieron. Epiſt. ad Cteſiphontem, ad Demetriadem. In Eſ. lib. 3. & alibi, quæ tamen contra Pelagianos ſcripſit. Nyſſenus lib. peculiari, de lib. arbitrio. Lactantius & cæteri.* Iuſtificationem non excludere preſentem diſpoſitioné, vel futura bona opera. *Ephrem lib. de vera pœnitentia. Hier. lib. 8. com. in Eſaiam & in 4. Daniel. Hinc bona opera partes iuſtitia, Nyſſenus orat. 2. de amandis pauperibus vocat. Preſtandum enim aliquid eſſe ex proprio, Hilar. cap. 7. in Matt. & in præf. in Pſalmos. Nazianz. orat. de pauperum cura. Amb. epiſt. 82.* Bona opera *caſtitas, continentia, humilitas, obediẽtia, cæteraq; virtutes animæ pennæ ſunt, quibus ad Deum ſubuolat, Ephrem lib. de beatit. animæ c. 2. & in lib. de extr. iudicio, & Ser. de virginitate. Athan. Apol. ad Conſtantiũ. Baſilius Ser. exhortatorio de renuntiatione huius ſæculi. & lib. de virginitate & in Aſceticis: Theophil. Alex. lib. 3. Paſc. Denique tota hæc ætas ſanctis operibus plurimum tribuit.*

Imagines, Prudent. περὶ στεφάνων carmen de Caſſiani imagine poſita ſuper memoria martyris. Nazian- Anni mundi
zen. 40. epiſt. ad Olympium exempl. Græci. 49. Latini, tempore ſuo templa ſtatuis (ἀνδριάσι) exornata fuiſſe. &
lib. de inſomnio de Anaſtaſiæ Eccleſia σὺν τοῖς καὶ μεγάλαυχον ἔδος χριστοῖο μαθητῶν, πλευραῖς σταυρο-
τύποις τέτραχα τεμνόμενον. Cum quibus etiã eſt ſuperbũ templum Christi diſcipulorũ, lateribus crucis pi- 4476
ctura figuratis quadrifariam inſectum. de imagine Crucifixi Athanaſius librum edidit. Imaginem Christi a
à Iuliano Apoſtata euerſum Chriſtiani in Eccleſiam referunt. Sozo. lib. 5. c. 21. Conſtantinus ſignum crucis ſibi
monſtratum in cœlo in militaria vexilla transformat, in dextra ſua ſignum aliud crucis ex auro fabrefecit. Euſ.
1. vita eius. Probiano nolenti crucem adorare Deus apparens ſignum monſtrauit crucis, quod erat poſitum in al-
tari eiuſdem Eccleſiæ. Idem lib. 2. Crucifixi imago in ædibus imperatoris poſita cum gemmis &c. lib. 3. Nyſſenus
orat in Sanctum Theodorum imagines eſſe idiotis & ſimplicibus inſtar librorum, quod Gregorius magnus apud
Latinos repetiuit lib. 7. epiſt. 104. ad Serenum, De Sancta Cruce. eius inuentio fuit huius ſæculi, Ruff. lib. 1. c. 7.
& 8. Amb. de obitu Theod. Euſeb. in Chron. & de vita Conſt. Hieron. Indéque diſtributio in maiores partes, ad
quas adorandas ſemel in anno vndique concurrebatur, præſertim Hieroſolymam, Paulinus Nolanus epiſt. 11. ad
Seuerum Sulpitium. Item in particulas, adeo vt ligno S. Crucis tota continens repleta ſit, Cyrillus Hieroſolym.
catech. 4. propter tot per orbem fragmenta credita ſe multiplicare & habere imputribilem virtutem & indetri-
bilem ſoliditatẽ, Paulinus Ibid. Cætera Prud. Hymno ante Somnũ. Ephrem de armatura ſpirituali c. 2. & lib.
de pœni. c. 3. &c. Primatus Romani Pontif. Ambroſius 1. Tim. 3. vbi Damaſum vocat rectorẽ eius Eccleſiæ,
quæ Domus Dei & Columna & firmamentum ab Apoſtolo dicitur (.s. vniuerſalis) nam talem illo loco deſcribit
Apoſtolus. Hiero. paſſim. Concilium Nicenũ. &c. De pœnitentiæ partibus, Exomologeſi, contritione,
ſatisfactione. Ephrem. lib. 2. de compunctione cordis c. 3. Hilar. in Pſ. 118. ad illud, Exitus lachrimarum tran-
ſierunt oculi mei. Pacianus ad Sempronianum. Epiph. in Panario & quotquot ſcripſerunt libros, ſermo. tracta-
tus, homilias de pœnitentia & aduerſus Nouatianos & Meletianos. qui negabant ſacramentũ pœnitentiæ eſſe in
Eccleſia. Veritas corporis & ſanguinis domini in Euchariſt. & tranſſubſt. Athan. lib. de Chriſti ima-
gine. Nyſſenus in orat. catechetica. qui & tractatum ſcripſit de tranſmutatione corporis & ſanguinis domini a-
pud Nicetam lib. 18. orthodoxiæ. Cyrillus in myſtagogicis. Et quotquot illa ætate huius myſterij meminerũt, quo-
rum teſtimonia Guretius in librum collegit, Tonſtallus & plerique alij. Miſſam eſſe ſacrificium. Nazian. 1.
in Iulianum. Mox ſacrificij incruenti oblatione manus commaculat. Amb. ep. 33. Miſſam facere, offerre, of-
ferre ſacrificium. Item precatione prima præparantis miſſam. li. 4. de ſacram. lib 1. offic. 48. Athanaſi. q. 34. ad
Antio. Euſe. lib. 1. c. 10. de Demoſt. Concil. Nicenum 14. can. Hieron. epiſt. ad Hedibiam & ad Euagrium. Tota
denique illa ætas, vt Roffenſis, Sanctius, Caniſius & alij demõſtrarunt. Miſſarum ſolennia & ritus. In Litur-
gia Baſilij. In Miſſa Ambroſij, libris eiuſdem de ſacra. & de præparat. ad Miſſam. in Comite D. Hier. Apud
Baſil. c. 27. lib. ad Amphiloch. de ſpirit. S. quod caput veteres Eccleſiæ traditiones multas complectitur, Cyrill.
Hieroſo. in Myſtagogicis, cum cæteris, quorum ſententias collegerũt Caſſander & Pamelius in Liturgicis. Cõ-
firmationis ſacramentum. Amb. lib. 3. de ſacram. c. 2. ſequitur ſpiritale ſignaculum, quod audiſtis hodie legi,
quia poſt fontem (baptiſmatis) ſupereſt, vt perfectio fiat, quando ad inuocationẽ ſacerdotis, Spiritus Sanctus infun
ditur, ſpiritus ſapientiæ &c. Septemq. virtutes ſpiritus, &c. Iſta ſunt virtutes, quando conſignaris. Inuoca-
tio ſanctorum. Athana. de incarnatione verbi & in Euang. de S. Deipara, & de interpr. Pſalmorum. Baſil.
oratio. in 40. martyres. Nazian. in fine orat. in laudem Baſilij & orat. in Cyprian. Vbi & virgo quadam ama-
tam à Cypriano tunc Mago, inuocatione D. Virginis ab eius amore ſeruatur. Amb. in lib. de vidua. & in preca-
tione. 2. præparantis Miſſam. Prudentius in hymno Laurentij, de 18. martyribus, de Vincentio. de Caſſiano.
Hierony. de ea ſcripſit contra Vigilãtium, &c. Ephrem. lib. de compunct. cordis. 1. c. 13. Totum denique illud ſæ-
culum, vt Eſſelſius docuit lib. peculiari, Caniſius in maiore Catechiſmo & alij. Mortuis viuorũ preces pro-
deſſe, & purgatorium. Epiph. hær. 75. contra Aërium, qui id negabat. Lact. li. 7. c. 21. Prud. in Hamartigenia.
Hiero. lib. 18. com. in Eſaiã & lib. 4. c. 4. & Marc. 9. Nyſſenus lib. de anima & alibi, Chryſoſtomus & Baſilius
in Liturgiis & alibi. Athanaſius librum peculiarem condidit de dormientibus citatum paſſim à Græcis, vt Da-
maſc. libro eiuſdem tituli. Baſil. com. in 9. Eſa. purgatorius ignis, item expurgatio. Denique, quoniam hæc ætas
præcipue abundat libris & ſcriptoribus omni exceptione maioribus, ex hac maximè decerpitur, quicquid facit ad
doctrinæ veteris contra nouam, confirmationem. Quod & Centuriatores cum magno pudore & conſcientiæ fre-
mitu confitentur Cent. 4. c. 4. de doctrina, colum. 291. & ſeqq. c. 5. de hæreſibus, ſeorſum Donatiſtarum, col. 376.
Aërianorum 401. &c. cap. 6. de Ritibus & ceremoniis, col. 406. & ſeqq. per totum cap. 7. de Politia & guberna-
tione Eccleſiæ col. 483. & ſeqq. aliis. cap. 9. de Synodis. col. 610. & ſeqq. cap. 10. de Epiſcoporum & doctorum vitis
col. 881. & ſeqq. cap. 11. de Hæreticis co. 1338. vt in Vigilantio, Aërio &c. ca. 12. de Martyribus
ſparſim, cap. 13. de Miraculis col. 1434. & ſeqq. Denique qui hoc æuo oppugnarunt
Arianos, Euſtachianos, Aërianos, Iouinianum, Meſſalianos, Vigilan-
tium, Martianum, Heluidium iſtis & Caluiniſtis
pleni ſunt doctores papiſtici.
4491

Anni Christi.

QVINTVM SÆCVLVM.

41

403 ∴ S. ANASTASIVS I. Romanus, an. 3.

406 dies. 10.

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Theophilo.

Antiochiæ Flauiano.

Hieroſolymis Ioãne ſecũdo.

Conſtãtinopoli Ioãne Chryſoſtomo.

Principibus.

Arcadio imperatore Orien. quinquageſimo quinto an. 13.

Honorio an. 31. Occid. Imp.

Iſdegerde an. 21. Perſarum,

Igga Æthiopiæ pretioſo an. 18.

Dagoberto Franc. Duce.

404 CONCIL. *Alexandrinũ contra Origenem, Ab. Vſperg.*

Cyprium ſub Epiphanio contra Origeniſtas.

Carthaginenſe 5. Epiſc. 73. Tom. 1. Concil. ſub hoc & Innocentio. Proſper in Chron.

Toletanum 1. confirmatum à Leone PP. Epiſcoporum 18. ſiue 15. in quo anathemate feritur error Priſcilliani iam ſeculi gladio perempti. Iſid. to. 1. Conc. In eo ſunt can. 20.

Taurinatenſe. lib. Concil. confirmatum in Trullo.

Hipponenſe. Proſp. in Chron.

Anni mundi.

∴ RELIQVIT epiſtolam ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ. *Tom. 1. Concil.*

Inſtituit vt ſacerdotes, quoad Euangelium recitaretur, non recti, ſed curui ſiue cernuì ſtarent. *Vualphridus*
4491 *l. de reb. Eccleſiaſt.*

Hieronymus à Petro Apoſtolo incipiens & in ſemetipſum deſinés, 135 virorum illuſtrium eccleſiaſtica vo-
4494 lumina contra Porphyrium & Iulianum Auguſtum deſcripſit apud Bethlehem, qui imperitos dicebant Chriſtianos. hoc opus deduxit vſque ad 14 Theodoſij.

Eò Paula Hieronymum ſecuta, in Syria tria monaſteria Virginum, & Vnum virorum, cui ipſe præfuit, condidit.

Apollinaris Laodicenus Antiochiæ tanta laude docet, vt à S. Hieronymo iam ſene diſcendi cauſa adiretur. *Hieron. epiſt. ad Pammachium.* ſectam introducit, quæ filiũ Dei aſſumpſiſſe animam rationalem negaret. *Tripart. li. 5. cap. 44. & 9. c. 3.*

HVMANA.

Arcadij & Honorij primus eſt Domini quadringenteſimus.

Ruffinum Arcadio, Stiliconem Honorio tutores adiunxit Pater moriens, Gildonem Africæ prępoſuit, qui regnì cupiditate ad perfidiam impulſi, tandem interempti ſunt.

Stilico affectans filio ſuo Eucherio imperium, omnes barbaras nationes ei infudit, & lacerationis eius auctor fuit. Solus Zoſimus eũ à crimine liberat, quòd Paganus Eucherio Paganis addicto fauerit.

Cum Honorius & Arcadius Getis ſiue Gotthis ſtipendia à patre conſtituta, qui eis vſus fuerat contra Maximũ & Eugeniũ, pendere nollent, Ragadaiſus ducẽta eorum millia in Italiam duxit. Stilico Henetus contra eos attraxit Burgundos, Sueuos, Alanos & alias gentes mari Baltico vicinas. Captus igitur Ragadaiſus ad Feſulas ſtrangulatus eſt, captiuorum greges ſingulis aureis venditi ſunt, reliquiæ regem creant Alaricum, cum quo paciſcitur Stilico, vt in Galliam tranſeat.

Per totum imperium Idolorum templa dirui Arcadius, Honorius, Theod. Impp. præcipiunt. *Sigeb. & leg. 3. 4. 5 & 7. cod. de Paganis.*

Ragadaiſus Gotthorum rex cum ſuis 200. armatorum millibus in Feſulanorũ montium verticibus intercluſus, conſumptus eſt, captus & interfectus. *Iſido.*

Honorius templa omnia Idolorum cum ſuis adiacentibus ſpatiis Eccleſiis contulit, ſimúlque eorum ſimulachra confringenda in poteſtatem dedit. *Proſper part. 3. de promiß. capite 38.*

Arcadius, ne traderet ad ſe confugientes Armenios, propter Perſarum perſecutionem, bellum cum Perſis confecit. Antequam potiretur victoria, iam coëuntibus in prælium militibus aëriæ cruces in veſtibus apparuere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodẽ crucis ſigno fieri præcepit, quæ in vſu totius orbis, & maximè Aſię hodiéque perſiſtit. *Idem c. 34.*

p MVLTAS epiſtolas reliquit eáſque etuditas.24.eſt ad Synodum Toletan.26.ad conc.Mileuitanum &c.

Arcadium & Eudoxiam excommnnicat. *Niceph.lib.13.c.34.Georgius in vita Chryſoſtomi.* In qua epiſtola Eudoxia de gradu & maieſtate imperij deiicitur. Ergo pontifices Romani reges & Imp.deponebant.

Primus Nouatianos vrbe pellere cœpit, multáſq; Eccleſias eis ademit. *Socr.lib.6.c.9.*

Ad eum Auguſtinus cum 50 Epiſcopis concilij Mileuitani epiſtolam 42. ſcribit, & cum Epiſcopis Synodi Carthaginenſis de actis aduerſus Pelagium & Celeſtiũ, epiſtolam 90.

Hæreſes Abeloitarum, Nazarenorum, Prędeſtinatorum, Aduerſariorum Legis & Prophetarum.

Vincentius & Paternus hæretici, è quibus Vincentiani & Paterniani.

Pelagius Britannus, Heluidius, Bonoſus hæretici. *Aug.de hære.Chryſ.& Iſido.*

Idacius ad Deum conuertitur anno Honorij decimo .i.ſub an.Chriſti 417.*Ipſe in Chronicis.(410.malim.)*

Caſſianus & Euagrius monachi, Primaſius, Oroſius, Tiberianus, Maximus Taurinenſis, Fauſtinus presbyter, qui Lucifero fauit, *Gennad.* ſcriptores Eccleſiaſtici. Auſonius Burdegalenſis, Prudentius & Sedulius Poëtæ. Vincẽtius Lirinenſis, quod monaſterium erat in Aluernia, vt Sidonius Apollinaris in epiſt.indicat.tamen alij dicunt eſſe S. Honoratum in Prouincia, Iſidorus ſenior Epiſcopus Cordubenſis, Palladius, Hilarius Arelatenſis, Polybius.

Eſcicius Nazanzeni diſcipulus bibliothecã Origenis & Pamphili Martyris Cæſareę longo corruptam tempore, multo labore reſtituit. *Bergom.lib.9.*

Olympius, Audentius, Ithacius Hiſpanus, qui in Priſcillianum ſcripſit Apologetici ſpecie. *Hieron.* alius ab Idacio Chronico. *contra Thritemium.*

HVMANA.

Prima Romæ per biennium ferè obſeſſæ direptio an. 413.8.ſeu 9.cal.Septemb. vſque ad ſextum diem (Nam ibi vltra ſex dies nõ ſunt cõmorati) per Gotthos duce Alarico ſiue Athanarico (qui fuit ſecundus rex Gotthorũ, primus Hiſpanię. *Ritius li.1.de Reg.Hiſp.*) *Procop.li.1.Cuſpinia.in vita Cæſar.Æmyl.lib.1.Sozom.9.cap.8.Oroſ.lib.7.cap.38.*

Crudelitatem huius deſcribit Hiero. in Marcellæ Epitaphio & Viues in libros Aug.de Ciuit.

Sacris interim vaſis abſtinuit Alaricus, & rapta magna cum reuerentia reſtitui iubet, ſe teſtatus cum Romanis bellum gerere, nõ cum Sanctis & Apoſtolis Dei. *Oroſius.*

Hinc cœpit Imperij dilaceratio. Nam in illud poſteà barbaræ nationes Septentrionales ſeſe infuderunt, de qua re libri Blondi de inclinatione Imperij & Pij 2. in Blondi Epitom. Imperio hęc laceratio vtilis fuit. Primò bellis ciuilibus ferè finem impoſuit. deinde penitus Idololatriam ſuſtulit, quam ne Chriſtiani quidem imperatores radicitus extirpare potuerant. Inde denique Chriſtiana multa regna & Imperia exorta ſunt, quorum vnumquodque pro ſuo modulo religionem propagauit.

Maior

Anni Chriſti. | Anni mundi.

* *

42.

406 p S. INNOCENTIVS I. Albanus, ſiue Scotus, 4494

an. 15.

421 menſ.2. dies 25. 4505

Vacat ſedes dies. 22.

Patriarchis.

Alexãdriæ Theophilo deinde Cyrillo an. 34.

Antiochiæ Flauiano, deinde Porphyrio an.2. Alexandro an.3. Theodoro an. 4.

Hieroſolymis Ioanne ſecundo, deinde Paraylio an. 7.

Conſtãtinopoli Ioãne Chryſoſtomo, deinde Arſacio an. 1.menſ.4.dies 15.

Attico an.19. menſ.7.dies. 10.

Anni Christi.

406 ∴ ∴

Principibus.

Eiſdem Imp. & poſt mortem Arcadij Theodoſio 2. iuniore Orie. Imp. an. 42.

Iſdigerte Perſarum rege 13.

Igga Æthiopiæ, deinde Alamida an. 30.

Athanarico ſiue Alarico Gottho primo Hiſpaniarũ Rege, deinde Ataulpho an. 6. Sigerico an. 1. Vuallia an. 22.

Genebaldo Franc. ad Mœnum & Salam Duce.

∴ ∴

Imperij per Barbaros Laceratio anno D. 413.

∴ ∴

SYNODI *Conſtantinopolitanæ duæ contra Ioã. Chryſoſtomum.*

∴ ∴

CONC. *Conſtantinopolitanum Epheſinum.*

Alexandrina duo.

421

Anni mundi.

Maior erat imperij moles, quàm vt principes eius ſaluti, itémque vni rei Chriſtianæ poſſent intendere.

4494 Adde deſtructum imperium propter maiorem tranquillitatem, pacem & tutelã Eccleſiæ, in ſolatium videlicet & requiem piorum, propter tyrannides & perſecutiones Monarcharum, vt ſi vno in loco non liceat piè & Catholicè viuere, alio migrent. Nam cum imperator erat paganus, cum hæreticus, negotium toti penè Eccleſiæ fiebat, vt ſub Conſtãtio, & Iuliano apparuit. Nec antea Deus conſtituerat tam magnas Monarchias, niſi vt Dei Verbum facilius curreret ex Eſa. Quo perfecto nihil opus fuit tanta imperij mole ad pietatẽ. Nec Turca eam reparat, niſi propter peccata, & vt perficiatur myſterium iniquitatis de Antichriſto, vbi vltima & ferociſſima perſecutio exiſtet.

Sicque impletum illud Apocalypſis 17. Decem cornua, quæ vidiſti in beſtia, odient fornicariam & deſolatam faciẽt illam & nudam, & carnes eius manducabũt, & ipſam igni concremabunt &c.

Hinc his mille annis totæ nationes Europæ mutatæ ſunt, deinde Africæ, poſtremò Aſiæ, Turcis, Tartaris, Saracenis & Mauris in eam inundantibus. *de quo libri Blondi de declinatione imperij.*

Tunc Prouinciæ Romani imperij occupatæ aut à barbaris rebellibus, qui Rhenum trãſierant, Vandalis, Sueuis, Francis, Burgundionibus, qui Galliam, Hiſpaniam, Africam tenuerũt, aut à Gotthis, qui pacis ſpecie ſe Valenti Imper. dediderant, quando eius exercitu deleto, Illyricum, Pannoniam, Græciam inuaſerunt, ac demum ſe in Italiam ipſam, Galliam & Hiſpaniam intulerunt.

Tunc etiam Vaſconia nomen hoc à Vviſigotthis ſortitur, ſi Blondo creditur. At contrarium infra docebo. Nam multo pòſt hoc nomen in Aquitania auditum eſt, & illuc trãſlatum à Vaſconibus Pyreneorum montium antiquiſſimis habitatoribus apud Ptolom. Plinium, Tacitum, in illas Galliæ partes infuſis.

Occaſione tutelæ Theodoſij Iunioris à Perſarum rege adminiſtratæ, induciiſque in 100 annos factis, late Chriſtianiſmus in Perſide propagatur. Sed Satanas inuidens excitauit perſecutionem 30 annorum per Iſdigertem regem & tutorem imperij Orientis. *Hiſtor. tripart. lib. 10, cap. 30, 33.* quam Eccleſiaſticum bellum vocat Theod. *lib. 5. cap. 39.*

Hîc Chronica regũ Hiſpaniæ propriè incipiunt. Nẽpe ab Ataulpho propinquo & ſucceſſore Alarici, qui dux fuit exercitus Gotthorum apud Theodoſium contra Eugenium, & ſub Honorio Romam quidem cepit, ſed in gratiam Apoſtolorum delere noluit, eam duntaxat theſauris publicis & priuatis ſpolians, à ſacris interim abſtinens.

Scriptores tamen Hiſpani reges ſuos numerare incipiunt ab Athanarico, qui Gotthorum rex creatus eſt anno quinto Valentis ſub 370. *Tarapha.*

At primus Ataulphus ab illo rex tertius, primus in Hiſpaniam ipſi ad habitandum ab Honorio aſſignatam deſcẽdit, Narbone Placidia Honorij ſorore in vxorẽ ducta. *Vaſeus.*

4505 Ante eius in Hiſpaniam ingreſſum, Conſtantinus,

Conſtans f. Maximus tyrannus eam occupauerãt. Deinde Vandali, Alani, Sueui.

Honorius cum Arcadio imperat annis 13, cum Theodoſio Arcadij f. annis 19, quorũ primo anno ſtatim poſt Arcadij mortem Vandali, Alani, Sueui, Scythicæ originis populi à Gotthis pulſi, tribus annis in Gallia exactis, Hiſpaniam inuadunt, biennio poſt Romam captã. *Seuerus.* inter ſe diuidunt, annis ferè 30 incolunt. *Sigeb. Procop. lib. 3.* Sola Celtiberia in fide imperij permanente, eam defendente Conſtantio Patricio, *Chronica regis Alphonſi.*

Vandali & Sueui Galleciam poſſident, Vandali Siliagi Beticam. Alani Luſitaniam & Celtiberiæ partem. *Vaſeus in Chron. Hiſp.*

Vandali relicta Hiſpania metu Gotthorum 19 anno, quam in eam venerant in Africam concedunt. Sic duo regna tãtum in Hiſpania fuere Gotthorum & Sueuorũ, qui à Gotthis deleti ſunt ſub tempora Gregorij Mag.

Gotthi in Oſtrogotthos & Viſegotthos diuiduntur, id eſt, Orientales & Occidentales Gotthos. Viſegothi per Italiam in Galliam, inde in Hiſpaniam venẽre, atque in ea regnum per annos plus minus 386. poſſederũt, donec à Mauris, pene vſque ad vnum omnes deleti ſunt. Oſtrogotthi autem tempore Zenonis in Italia regnare cœperunt.

Placidia Honorio fratri poſt mariti mortem à Vallia pacem expetente reddita Conſtantio comiti nupſit & Valentinianum 3. peperit Honorij ſucceſſorem. *Oroſius Proſper. Sigeb.*

Hieronymus Paulianum fratrem, poſt vaſtatam à Gotthis patriam Stridonem, eò remiſit, vt ſi qua remãſiſſent de parentum poſſeſſione venderet. *Ipſe ad Pammachium & in ſcripto contra Ioan. Hieroſoly.*

Franci accerſiti à Senatore, cuius vxorem rapuerat Lucius præſes Romanus, traiecto Rheno iterũ Gallias inceſſentes, Treuerim vrbem incendunt, & magnam Galliæ partem occupant. *Sigeb. Æmil. lib. 1.* Primum ſedes habuiſſe dicuntur inter Norinũ & Vindelicos. *Strabo.* Inter Saxones & Alemannos gens nõn tã lata, quàm valida. *Hieronymus in Hilario.* Imo gens erat Gallica trans Rhenum propè Geldrenſes,

Germaniæ perpetua domitrix. *Ammiani Marcelli.*

Franci anno 7. Imperij Honorij & Arcadij apud Treuiros, Mediomatrices & Tullenſes conſederunt, quos Sueuis, dum erãt in Gallia, ob vetuſtas ſimultates inſtigantibus, Vandali, Burgũdiones, & Alani Rhenum per vim & arma tranſire compulerunt. Quibus pulſis Vandali Sueui & Alani ad vaſtandas Gallias profecti ſunt. *Blond. lib. 1.*

Eraclianus conſul in Aphrica cum incredibili claſſe 3070. nauium, quãtas nunquam habuit Xerſes, vel Alexander, contra Romam venit. *Sigeb.*

Burgundiones innoteſcunt à Burgis limitum caſtellis. *Oro.* Per quę diſtributi fuerãt à Druſo & Tyberio Auguſti tempore poſt ſubactam Germaniam interiorem. Gotthis erant vicini, vnde eos inter extremos Septemtrionis populos recenſet Sidonius Apollinaris ad Maiorianũ, & Gotthicam ſobolem appellat Agathius circa Mæotidem paludem. Ammianus Marcell. l. 18. eos locat ad Capel-

Anni Christi.		Anni mundi
	∴ ∴	
413	COLLATIO *Carthaginenſis inter 286. epiſc. Catholicos, & nonnullos Donatiſtas, iuſſu Honorij, & ſtudio Auguſtini habita. Aug. epiſt. 68. & in Breuiculo.*	4497
	∴ ∴	
	CONCIL. *Toletanum, ad cuius epiſcopos Innocentius epiſtolam decretalem ſcripſit (eius nulla mentio in Tomis conciliorum.*	
	∴ ∴	
	Carthaginenſe contra Pelagium, in quo canones 15. editi.	
	∴ ∴	
	Mileuitanum in Numidia contra Pelagianos & Donatiſtas, cui interfuit Auguſtinus, & approbatum eſt ab Innocentio. Auguſt. epiſt. 92. & 157.	
	* *	
	Cirtenſe in Numidia contra Donatiſtas.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
421		4505

Anni Christi.

43

421 q S. Zosimvs ſiue Sozimus Græcus, an. 1.

423 menſ. 3. dies 12.

Vacat ſedes dies 11.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro an. 4.

Hieroſolymis Paraylio.

Conſtantinopoli Attico.

Principibus.

Theodoſio 2. Orien. & Honorio Occid. Imp. 56.

Varanane 5 an. 20. Perſarũ.

Alamida *Æthiopiæ an. 30.*

Genebaldo Franc. Occidentalium duce, Faramundo Marcomeri filio Orientalium in Franconia Germaniæ duce primo, mox Francorum rege.

Vallia Hiſpaniæ.

Anni mundi.

ad Capellatium vel Pallam prope Alemanos, quam quidem hodie dicunt eſſe Palatinorum comitum ditionem circa Hildebergam.

Hinc hoc tempore. (Nam Burgundica hiſtoria incipit circa an. D. 412. Arcadij autem & Honorij 12.) partem Galliæ ad Rhenum occupant. *Sabell.* vel potius hoſpitalitatis iure accipiunt partim ad Hunnis pulſi, partim à Gallis vocati aduerſus imperij iugum & factiones Nam non vt hoſtes, ſed vt hoſpites in eam veniſſe &

4505 certos agrorum fines inter Romanos, dono poſſediſſe lego in ipſorum legibus pag. 63. c. 55, id eſt, tertiá agrorum partem à Romanis conſecutos eſſe, c. 57.

4507 Vbi Romani appellantur toto illo opere Galli illius partis, quibuſcum habitabãt, vt qui eſſent de imperio, & eius legibus, non barbaricis viuerent.

Quod idem de reliquis barbaris, qui in noſtra Gallia conſederunt, exiſtimauerim. Eos ſcilicet veniſſe accerſitos contra imperium, & à noſtris in hoſpites & leges patrię aſſumptos ad ſe tuendum, aſſignato agro, nõ quòd vi Monarchiam conſtituerint. Nam Gothi, Vandali, Hunni, qui in ipſos inuitos inuaſerãt, breui repulſi ſunt, & alio terras quęrere coacti.

Vexati ergo ab Hunnis in Galliam tranſierunt, ac mox pietatem Chriſtianam receperunt à quodam Epiſcopo baptizati, indicto ipſis octo dierum ieiunio. *Caſſiodorus.*

q Hic videtur Zoſimus, de quo Baſilius quadã epiſt. ad Papam Innocentium, *Onuph.* reliquit duas epiſtolas. *Tom. Conc.* Nouatianis eripuit aliquas Eccleſias. *Socr. lib. 7, cap. 11.*

Benedictionem cerei Paſchalis induxit. *Carolus Magnus in fragmentis.*

Prædeſtinatorum hæreſis ex libris D. Auguſtini male intellectis cœpit, an. 415. Omnia prædeſtinationi & reprobationi ita tribuit, vt negaret opera vel prodeſſe vel obeſſe ad ſalutem. *Sigebert. in Chron. Lutzemburg. de hæreſ.*

Hieronymus corpore defecto, cum è lecto ſeſe erigere non poſſet, niſi apprehenſo fune, qui de trabe pendebat, obiit in Bethleẽ anno Chriſti 422, & ætatis ſuæ 91. *Proſper*, vel 98. *Diacon. lib. 14, & Sigeb. in Chron.* vel etiam 99. *Trithemius.*

Ante eum ſex erant veteris teſtamenti de Græco in Latinum conuerſiones. De Hebræo autem in Latinum eloquium, ſolus ſacras literas conuertit, cuius editione generaliter omnes Eccleſiæ vſquequaque vtuntur, pro eo, quòd veracior in ſententiis, clarior in verbis. *Iſid. lib. de offic. & lib. 6. Ethymol. cap. 3.*

Eudocia Leonis Athenieñſis Philoſophi filia & Theodoſij iunioris vxor ὁμηρόκεντρα ſiue Homerocentonas contexuit, ex Græcis Homeri varios vtriuſque teſtaméti locos deſcribens vel exponens. Quod paulo ante fecerat è Latinis Virgilij carminibus Proba Falconia Adelphi proconſulis vxor in ſuis Virgilicentonibus.

Iſidorus ſenior Cordubenſis.

Chronicon ſcripſit à primo Theodoſij conſulatu vſque ad ann. 490. quod auſpicatur à D. Ioanne Chryſoſtomo.

Hvmana.

Sub Honorio Romani à Britannia propterpotiora Reip.negotia ſponte receſſerunt.Vnde Scotis & Pictis ad prędam expoſiti regem Vvorlegirnum creatunt, ac Saxones & Anglos duce Hengiſto acciuerunt in inſulæ perniciem. *Chron. Angl.* A Maximo Tyranno, qui eam militibus exuerat, vt imperium occuparet eius calamitatem repetit Gildas. Ex eo enim tempore nunquam ſe tueri potuit, Scotis ſiue Hibernis è Circio, Pictis ex Aquilone erumpentibus. *Gildas ſapiens de Britanniæ excidio.* Tanti mali cauſam videtur facere Pelagij hęreſim.

424. Conſtantino rege Britannię, Vvorlegirnus Conſul Gemuſeorum, Conſtantem monachum in regem ſublimauit, & vice epiſcopi capiti eius Diadema impoſuit. *Sigeb.*

Scoti & Picti vaſtant Britanniam. *Blond. 2. dec. 1.*

Zoſimus Comes, poſt Eunapium hiſtoriam Romanā 414. annorum ab Auguſto ad Honorium &, Athalaricū, Gotthum, qui Romam diripuit, ſex libris ſcelerata fide explicauit. Nam fictis laudibus impios, vt Diocletianū, vt Iulianum, Stiliconem & filium eius Euchetium exornat, falſis criminibus pios & ſanctos principes Conſtātinum, Gratianum, Theodoſium &c. onerat pietati bellum indicens. Quarè ab Euagrio, Photio, Nicephoro & aliis hiſtoricis rectè vt canis proſcriptus eſt, & certè refellitur ab aliis Paganis ſuis æqualibus vt Sext. Aurelio Victore, Claudiano. Reperit tamen pręconem quendā Io. Leunclaium, qui pro eo Apologiam ita ſcripſit, vt ſe melius Paganū & canem cane illo rabidiorem contra Sanctos & Religionem pingere non poſſet. Noua religio nobis iſtos parit, quibus Chriſtiana diſpliceant, Pagana & impia placeant ac laudentur.

Galli tum Rempublicam conſtituunt excuſſis Romanis, Alarico res in Italia gerente. *Zoſ. lib. 6.* Hinc apparet Gallos euocaſſe Francos ad ſe in libertatem aſſerendum.

Vallia Hiſpa. rex Genſericum & Vandalos Hiſpania expulit. Hi tranſierunt in Africam annuente Bonifacio Comite D. Auguſtini amico. Pace facta cum Valētiniano, eam *96.* an. tenuerunt vſque ad Belliſarium.

Ab Imper. ob res bene geſtas ſecūda Aquitania & ciuitatibus aliquot vicinis donatus eſt. i. Tholoſa vſque ad Oceanum. *Idacius.*

r VIGILIAS nocturnas ad ſepulchra martyrum ſuſtulit, ieiunia retinuit.

Ad eum quatuor libros contra duas epiſtolas Pelagianorum dirigit D. Auguſtinus examinādos & emendandos, Apoſtolicę ſedis correctioni ſe ſuáque committens.

Florus Monachus ex libris Auguſtini cōtra Pelagianos gratiam Dei ita extollebat, vt negaret liberum arbitrium, *Auguſt. de gratia & lib. arbit.*

Paulus Oroſius hortatu Auguſtini cōtra Paganos imperij lacerationem Chriſtianis tēporibus tribuentes, 7. libris hiſtoriam ab initio mundi ad vſque Valliam Gotthorum in Hiſpania regem tertium ſiue vſque ad annum 421. ſcribit.

HVMANA.

Conſtantiū in patritium ob egregia ipſius in Imperiū merita ſibi collegā aſſumpſit Honorius, qui è Gallia Narbonenſi

Anni Chriſti. | Anni mundi.

.·. .·.

CONCIL. *aliud Carthaginēſe, nempe ſextum ſub Innoc. Sozimo, & Bonifacio, ſiue vt loquitur Aug. prouinciæ Carthaginis, præſide Aurelio, Epiſcop. 217, nobiliſſimum contra Pelagianos, confirmatum in Trullo, cui potuit Aug. intereſſe. Aug. epiſt. 47, 94, 95 & 106. Eſt fortaſſe Cæſarienſe, de quo Poſſidius in vita Aug. In Cæſarienſem (ait) ciuitatem eum venire cum aliis Epiſcopis Apoſtolica litera compulerunt.*

Telenſe contra Iouinianam.

44.

423 r S. BONIFACIVS I. 4507

Romanus an. 3.

426 menſ. 8. dies 7. 4510

Vacat ſedes dies. 9.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro, deinde Ioanne an. 18.

Hieroſolymis Pataylio, deinde Iuuenali an. 39.

Conſtantinopoli Attico.

Principibus.

Eiſdem Imp.

Alamida Æthiopiæ.

Faramundo tam Gallofrancorum quam Germanofrancorum conſenſu, Duce an. 11.

Vallia Hiſpaniæ rege 4.

Anni Christi. | Anni mundi.

∴ ∴

CONCIL. *Carthag. ſeptimum 38. Epiſc. Africanum contra Pelagianos. Angu. epiſt. 47. confirmatum in Trullo.*

Hipponenſe contra Arianos à S. *Augnſtino collectum.*

Schiſma 3.

Eulalius in ſchiſmate contra Bonifacium electus, ab Honorio expellitur. Plat.

∴ ∴

45

426 ſ S. CELESTINVS ſiue Celeſtius, Campanus, *ſeu vt alÿ volunt, Romanus*, an. 8. 4510

menſ. 10. dies. 17. 4517

433

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Ioanne.

Hieroſolymis Iuuenali.

Conſtantinopoli Siſinnio an. 1. menſ. 9. d. 25. deinde Neſtorio Hæreſiarcha an. 3. d. 29. Maximiano an. 2. menſ. 5. dies. 19.

* *

Narbonenſi Vandalos & Alanos expulerat in Hiſpaniam. *Proſp.*

Chronica Francorũ, ab hoc Faramundo, qui an. 420. dux fit Francorum, Reges enumerare incipiunt. Præcedentium regum nomina, quę à Trithemio afferuntur, videntur ficta. Præſertim cum Germanicæ nationes ad hæc vſque tempora ſemper fuerint barbaræ, ſine imperio, ſine certis regibus, legibus &c. Si tamen Franci, qui regno Gallorum indiderunt nomen, Germanica ſit natio, & non potius indigena, quæ vt ex Procopio Cæſarienſi narrat Zonaras tom. 3. circa Rhenum & Rhodanum & vicinas paludes olim habitarit.

Franci, antequam ad fidem conuerterentur, legem Salicam dictant, per ſuæ gentis proceres, qui tunc temporis ipſam regebant. *Auctor præfationis in legem Salicam, Sigeb. in Chron. an. 422. Otto Friſing. lib. 4. c. penult.*

Vvandali è littore maris Germanici, vbi nunc Meldeburgenſes & Pomerani. (*Plinius*) Alani, Sueui, ſiue Alemani, in tria regna Hiſpaniam diuidentes inteſtino bello inter ſe colliduntur: contra quos mittitur ab Honorio Caſtinus dux. *Sig. in Chron.*

Oroſius Valliã Gotthorũ regẽ 3. facit. Illum tamen Ataupho Gotthorũ primo ſubrogãt Proſper & Seuerus.

Vallia pacem cum Romanis confirmat datis obſidibus. *Oroſ. in fine.*

ſ EIVS epiſtola extat ad Galliæ Epiſcopos contra Pelagij errores. *Tom. Concil.* Cyrillum Alexandrinę ciuitatis epiſcopum pro tempore vicarium in Epheſino Conc. denuntiauit. *Verba Marcellini comitis in Chron.*

Conſtãtinopolitana cathedra per Neſtorium ab Eccleſia ſeparatur. Quæ ſecunda Græcorum diuiſio dicitur. Nam prima extitit ſub Iulio per Arianos.

Magna pars Occidentis tum Chriſto ſociata.

Socrates, Sozomenus, & Theodoretus, Euſebij hiſtoriam cõtinuantes tempus ferè 140 annorum pertexuerunt. *Niceph. 1, cap. 9.*

Inter eos Socrates Nouati perfidiam olet, vt lib. 4. c. 23. lib. 6. cap. 3, 10, 14, 17. Vnde non modo oblata, ſed etiam quęſita occaſione in Nouatianorum laudes multa commemorat, quibus etiam falſo miracula tribuit, li. 1 cap. 9. lib. 7, cap. 17. nullius Catholici teſtimonio atque authoritate confirmata, & lib. 7, cap. 11 Romanorum Pontificum potentiam exagitat, quia c. 9. ab Innocentio, & 11, à Zoſimo Nouatianis ereptę quædam eſſent Eccleſiæ.

Burgundi & Occidentalium magna pars fidem Chriſtianam recipiunt. *Niceph. 14, c. 40. Socr. 7, c. 30.*

Germanus Altiſiodorenſis, & Lupus Trecaſſinus Epiſcopi, Britannos à Pelagianiſmo ad veram fidem reuocant. *Proſp. in Chro.* Palladius à Celeſtino PP. in Scotiã miſſus Chriſtum ibi docet. *Maior lib de reb. Scot.* Primus fuit Scotorum epiſcopus. *Proſp. in Chron.*

HVMANA.

Clodius Franc. Rex Thoringiam Germaniæ inuadẽs, Diſpergum caſtellum occupat, vbi ſedem regni aliquandiu conſtituit. *Sigeb. in Chron. Greg. Turonenſ. lib. 2. c. 9.*

Ex Auguſtini libris, pręſertim epiſtolis, iſtius ſæculi Africana hiſtoria ferè tota confici poteſt, quam dum non

intelligeret vaniſſimus ille doctorum cẽſor Eraſmus,in ſuis cenſuris ſimpliciter confictas pronunciauit epiſtolas Bonifacij comitis ad Auguſtinum & Auguſtini ad eũdem Bonifacium. Nam primum ante hæc etiam tempora, erant qui dicerentur comites , vt ex Ammiano Marc.claret. Deinde Auguſtinus cogebatur de iis rebus ad Bonif.comitem Africæ præfectum, cui erat amiciſſimus, ſcribere,quoniam Vandalos ipſe certis conditionibus euocauerat in Africam, vt ſe de Honorio vlciſceretur, qui ſibi Catholico dabat hęreticum ſucceſſorem, &c. *Pius 2.& Blondus lib.1.de inclinat. Imperij.*

Bonifacius comes Africæ, cum conditiones à Barbaris iam in Africam ſua euocatione infuſis violari & cõmunionis Catholicæ ædes ſacras profanari cerneret, tędio animi paulò poſt D. Auguſtinum interiit. *Idem.*

Cum 205 Epiſcopi Afri interfuiſſent Carthaginenſi concilio, vix quinque ſupererant in tota Africa ann.D. 1020. *Leo 9.epiſtola ad Thomam Carthag. Epiſc.*

An.433. (alij 427.) Genſericus partim à Bonifacio, Aëtij fraudulentis conſiliis à Placidia & Valentiniano Imp. abalienato inuitatus, partim Gotthos veritus, cum Vandalis & omnibus eorum familiis in Africam traiecit,& eam prouinciam cum ſucceſſoribus miſeris modis afflixit. De qua re *Victor Viticenſis.*

Africæ partem primum cum imperatoris conſenſu, deinde Carthagine capta, omnem inuaſit, atque Romano imperio eripuit per annos 80, vſque ad Iuſtinianum Imp.

Hinc piraticam in mari excrcẽtes Vandali, Siciliam, Sardiniam, Corſicam, Italiam latrociniis & prædis vexarunt, vrbémq; ipſam 14.dierum interuallo expoliarunt. *Onuphr.in Romano imperio.*

Eodem anno mortuum D. Auguſtinum tradit Proſper in Chronico, de quo mox.

Apud Hebræos an.426. Rab Aſe doctorum, quos vocant Amoraim, poſtremus.

ſ EXTAT eius epiſtola erudita ad Epiſcopos Orientales.

Religioſus dotator & ditator Eccleſiarum.

Moritur magnus ille Auguſtinus Hypone non ann. Chriſti 440. *Sigeb.in Chron.* vel 446. *Bed.* ſed, 432. *Diac.li.* 14. ſiue 433. *Proſper in Chron.* anno autem vitæ ſuæ 73. & Epiſcopatus 40. *Sigeb.* ſiue vitæ ſuæ. 76. *Diac.lib.* 14. *Proſp. in Chron. Poſſid.in eius vita.* ſiue vt alij 83. Baptizatur ann. 30 ętatis, fuit Manichęus ferè 9. annis, vt ipſe teſtatur lib. 2. de morib. Manich. *cap.* 19. *& lib.* 5 *de morib. Eccleſ. Cathol. cap.* 18.

Genus vitæ monaſticæ inſtituit, *Ipſe & Poſſidius*, cuius cauſa ſe vituperatum aſſerit à Petiliano *lib.* 3. *contra eum cap.* 40.& ſorori perſuaſit. Quare ad eam præpoſitam virginum ſcribit & inſtruit epiſt. 108. totidem ferè verbis, quibus poſtea collecta eſt, regula, quæ dicitur Auguſtini in tomis poſterioribus,

Iunilius diſcipulus Aug. Iſidorus Peluſiota. Leporius, Thalaſſus Afer, Marcus Eremita monachi docti.

Eudoxia Imperatrix feſtum ad vincula Petri celebrari Cal. Auguſti obtinuit à Sixto, maximè vt populum à gentilitate reuocaret, qui eo die recolebat feſtum pro victoria Octauij Auguſti de Antonio & Cleopatra. *Sigeb. in Chron.*

Britanni

Anni Chriſti | Anni mundi

∴ ∴

426 | 4510

Principibus

Theodoſio 2. Orient. Honorio Occi. & poſt eum Valentiniano 3. an. 30. Impp. quinquageſimo octauo.

Perſarum Gorrane, ſiue Varanane.

Alamida Æthiopiæ.

Faramũdo & poſtea Clodoueo, an.18. ſiue Clogione, ſiue Clodio Crinito ſiue Capillato Francogallorũ Duce.

Wallia Hiſp.

∴ ∴

S. TERTIVM Oecumenicum conciliũ Epheſinum contra Neſtorium vocem Θεοτόκου .i. Deiparam auerſantẽ: pro vna perſona Chriſti, Epiſc. 210. in quo nomine Celeſtini præfuerunt Cyrillus Alexandrinus & Arcadius Epiſc. Euag. 1.c.4. Socra.7.c.34. Hiſto.trip.12.c.5. Tom. 1. Conc. Plati. Hinc verba Marcellini comitis in Chron. Celeſtino Cyrillum Alex. ciuitatis Epiſcopũ pro tempore vicarium conſtituente. Niceph.lib.14.cap.34. vbi ait, celebratum, an.41. poſt Conſtantinopolitanum.

∴ ∴

46.

434 ſ S. SIXTVS 3. Rom. 4518

an. 8.

442 dies. 18. 4526

Anni Chriſti.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

434 *Antiochiæ Ioanne.*

Hieroſolymis Iuuenali.

Conſtantinopoli Proclo Chryſoſtomi diſcipulo, an. 12.

Principibus.

Theodoſio 2 Orient.

&

Valentiniano 3 Occident. Impp.

Gorrane ſiue Varanane Perſarum 15, deinde Varanane 6, an. 17, menſ. 4.

Alamida Æthiopiæ.

Clodio Franc. Duce.

Wallia, deinde Theoredo Hiſp. Rege an. 14.

CONC. *Regienſe epiſ. 13 de ordinationibus & aliis quibuſdam muniis epiſcoporum.*

Agathenſe in Gallia Narbonēſi epiſc. 35 permiſſu regis Alarici, de diſciplina & ordinationibus Clericorum.

435 *Romanum epiſ. 56. Sigeb. vel 57.* Plati. *& Tom. 1 concil. in quo Sixtus 3 abſolutus fuit, contra Baſſum.*

Romanum 2.

Hieroſolymitanum.

Armeniacum contra Neſtorianos.

∴ ∴

47

442 t S. LEO I. cognom. Magnus, Tuſcus, *ſiue iuxta alios Romanus*, an. 21.

463 menſ. 1. dies 13.

Vacat ſedes dies 8.

Anni mundi.

HVMANA.

4518 Britanni cum Pictorum & Scotorum impetus amplius ferre non poſſent, ethnicam Anglorum gentem. i. Saxones ad ſui defenſionem inuitarunt, quibus tantum terræ datum eſt, quantum corium tauri per corrigias potuit extendi. *Sigeb. Krantz. lib. 1, cap. 18. Polyd. in hiſt. Angli. lib. 3.*

Cum eis Aëtius Romanus opem ferre nō poſſet, aliis barbarorum eruptionibus diſtentus, nefandi nominis Saxones, Deo hominibúſque inuiſos vocant. Tum tribus Cyülis longis nauibus venit, certo apud eum præſagio per vates decantato, quod tec centum annos Britanniam obtineret. 150, id eſt, dimidio temporis vaſtaret. *Gildas ſapiens in lib. de excidio Britanniæ.*

Aborigines huius gentis erant ex Britannia Gallicana. Nam inſula à ſolis Britonibus & ex Armoricano tractu aduectis habitata eſt, donec tandem Picti & Scoti partem eius Septemtrionalem deſertam occuparunt, & denique Angli vel Saxones ſe parti Auſtrali inſederunt. *Beda.*

In Armoricis enim populis Britones quoſdam antiquitus appellatos, ac quaſdam illic ciuitates incoluiſſe apud Plinium & Strabonē videre eſt. A quibus fortaſſe nomen regio Gallicana deinceps ſortita eſt, non à Britannis inſulanis.

Bononienſis Academia inſtituta olim à Theodoſio Imp. floret. *Volaterr.*

An. 436 Bagaudarum factio Attone duce Galliam totam aduerſus Romanos turbat. *Sigeb.* (ex quo intelligimus Francos & Barbaros populos à Gallis principibus excitos, ſtudio recuperandæ libertatis) Quę poſtea ab Aëtio deleta eſt, id eſt, 441, annis pòſt quinque. *Idem.*

Valentinianus 3 propriè vltimus fuit Occidētis Imp. vſque ad Carolum Mag. Nam licet interea aliqui pòſt ſeditioſi, Imperatores nominari voluerint, at hi vix exiguam Italiæ partem obtinuerunt.

An. 439. Theodoredus Aquitanico regno non cōtentus rupto fœdere Narbonenſem agrum inuadit. *Proſper.*

Pax cum Genſerico à Valentiniano confirmata, & certis ſpatiis Africa inter vtrumque diuiſa eſt. *Iſidorus.*

4519 *Proſper.*

t DOCTRINAE & vitæ præſtantia magnus, doctè multa ſcripſit. Primus omnium pontificum Rom. in Baſilica Vaticana ſepelitur. Ad eum Theodoritus prouocauit, & abſolutus eſt.

Columna Orthodoxiæ, *Nicolaus P. in epiſtolis pag. 76.* Vnde & eum in ſacris diptychis Concilium 2 Conſtantinopolitanum repoſuit & conſecrauit. *In epiſt. Cōcilij ad Ioannem Conſtantinopolitanum.*

Concilio Calcedonenſi auctoritatem tantam ſolus dedit, vt cùm ei totus ferè orbis reſiſteret, vbique rece-

4526 ptum ſit, celebrata eius epiſtola, quam Græci Tomum D. Leonis appellant, & fidei columnam. *Leontius de ſectis.*

Reſtitit Anatollo Conſtant. qui ſedium cæterarum priuilegia & earundem Epiſcoporum conſecrationem

4551 ad ſe vnum reuocare, eoſque ſibi ſubdere, vrbis magnitudine & potentia fretus, conabatur, vt epiſt. 51, 52 & 53 ad Martianum Imp. & Pulcheriam Auguſt. ſcripſit. Et ſic res compoſuit vſq; ad Pelagium 2, & Gregorium

Magnum,quando illa ambitio Conſtantinopolitanorũ iterum exarſit.

Abrogauit in Occidẽte(nam idem antea Conſtãtinopoli fecerat Nectarius)publicationem peccatorum,quæ poſt priuatam confeſſionem ſolebat fieri à Sacerdote in Exomologeſi.*Ipſe epiſt.78.*

Attilæ occurrit cum clero, prælata argentea cruce & placauit.Vnde iocus inter milites, Attilã nihil vnquam timuiſſe preter Leonem & Lupum.Nam eum etiam Lupus Trecenſis epiſcopus, ne Trecas vaſtaret, placauit. *Michon de Sarm.Iouius de Vir.Illuſtr.*

Tertia Græcorum diuiſio ab Eccleſia, quæ fuit generalis & communis Eccleſiarum Orientis propter Eutychen,dum poſt mortem S.Cyrilli Alexandrini Dioſcorus, ſedem eius conſecutus, iugulato Flauiniano ſancto epiſcopo Conſtantinopolitano Anatolium ſuæ factionis in Conſt. Patriarcham conſecrat.& Maximum æquè hæreticum in Antiochenum, Iuuenalem autem Hieroſolymitanum in omnibus conſentientem habet. Nam ſic Orientales omnes Eccleſias ſibi concilians,ſchiſma in Eccleſia contra Pontificem excitat, donec Synodo Calcedonenſi eius furor repreſſus eſt ,quæ toleratis tribus Patriarchis,Cõſtantinopolitano ſcilicet,Antiocheno,Hieroſolymitano,ſolum Dioſcorum deiecit.

Hæſitantes ſiue οἱ διακρινόμενοι hæretici, qui hæſitabant, an Synodus Calcedonenſis eſſet recipienda. *Leontius de ſectis.*

Flauianum Conſtant. deiecit Dioſcorus in illa inſidioſa Synodo Epheſi.

An.451 in Africa Vandalorum exarſit perſecutio, adeò vt diuinos libros exurerent, & de ſacris palliis ac veſtimentis veſtes ſibi facerent.*Sigeb.*

Acephaleorum hæreſis docet Chriſtum in vna ſubſtantia adorandum, & vna natura ex Deitate & humanitate mixta conſtare.*Plati.& Honor.in Catal.her.* Sic dicti,quòd ſine auctore & quaſi capite eſſent. *idem.* Vel potius,quòd Patriarcham ſuum minimè ſecuti, ſeorſum communicarent.*Leontius de ſectis.*

Poſſidius(vulgo Poſſidonius)Apher, Eucherius Lugdunenſis.*Gennad in Catal.*

Aſymo Curiẽſis primus Epiſcopus Rhœtorum. Proſper Aquitanicus.Genouefa.*Sigeb.in Chron.*

Theodoretus adhuc,Philippus Sidites,Ioannes Caſſianus ſcytha,Ianuarius Aquileenſis, Cyrtempus nobiles ſcriptores.

Baſilius Iſauriæ,Memnon Ephesinus,Euſebius Dorylei.Ibas Meſopotamius Idiſſenus.

Perſecutio Chriſtianorum in Perſide, per Varananem regem,quæ durat an.30,*Sigeb.Abbas Vſperg.*

Dionyſius Exiguus abbas Romanus auctor noſtri computi eccleſiaſtici,*Sabell.Enn.8.lib.2. Diac.lib.1 de Longobard.*

Eius cyclum paſcbalem completum eſſe ſeptimo Iuſtini Iunioris an.narrat Iuo, *In vita Iuſtin.* quare & eum aliqui ſtatuũt an.532 ſub Bonifacio 2 & Iuſtiniano Imp. At ſuum dedicauit librum Leoni Papæ.*Tritem.* authorẽ notandorum temporum ab incarnatione Domini fuiſſe colligunt ex Beda,*cap.47.lib de natura rerum.*

Lucidus lib 1 de emendatione Temporum hîc incarnationem ſumit pro conceptione Domini,& rixam mouet

Anni Christi		Anni mundi
442	*Patriarchis.*	4526
	Alexandriæ Cyrillo, deinde Dioſcoro Ariano,an. 4.	
	Proterio,an. 6.	
	Timotheo 2 Hæreſiarcha, an. 4.	
	Timotheo 3,an. 22.	
	Antiochiæ Domnio,an. 7.	
	Maximo,an. 5.	
	Baſilio,an. 5.	
	Acacio an. 1.	
	Martyrio,an. 8.	
	Hieroſolymis Iuuenali.	
	Cõſtantinopoli Proclo, deinde Flauiano,an. 3.	
	Anatolio an. 9.	
	Gennadio,an. 13.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp.deinde Martiano Imp.59,an.7, qui primus à Patriarcha Anatolio coronatus eſt, & poſteà Fla.Leone Magno,an. 16. Orient.	
463		4551

Anni Christi

442 ∴ ∴

Valentiniano 3, inde Auito an. 1.
Maioriano, an. 5.
Occid. Impp.

∴ ∴

Goranane ſexto Perſarum, deinde Peroze, an. 23.

Alamida Æthiopiæ, deinde Achinna, an. 3.
Abraham & Azba fratribus, an. 27.

Clodio, Meroueo, an. 18.
Childerico per ordinem,
Franc. Ducibus.

∴ ∴

Theoredo Hiſpan. deinde
Turiſmundo, an. 1.
Theodorico, an. 7.

463 ∴ ∴

∴ ∴

Anni mundi

4526 uet Dionyſio, qui tamen ſimpliciter natiuitatem intelligere voluit. Nam & natiuitas quædam eſt incarnatio. Præſentiam dixit Philaſtrius, à qua numerat libro de hæreſibus multo ante hunc Dionyſium.

Ante illum Romana Eccleſia à Paſſione numerabat, præciſis interim 33 annis, qui ab eius incarnatione ad paſſionem decurrunt. Nam 701 Dionyſij erat Romanis 668. *Ibid. Beda.*

Sic à paſſione numerabat Hieronymus in Catalogo & in primum cap. Sopho. &c. Iſidorus multis hiſtoriæ locis, Turonenſis, qui modo à Paſſione, modo à Reſurrectione, vt aliqui à Natiuitate & à Circumciſione vicinis inter ſe rebus, numerat.

Hvmana.

Poſt 305 Olympiadem. i. annum Chriſti 446, nulla fit mentio Olympiadum, in probatis hiſtoriis. Indictiones Romanorum mox cœpere. Cætera infrà an. 532.

An. 444. Scoti ex hibernia irrumpentes in Britanniã, ibi tandem regnum conſtituunt, cum iam Romani Britanniæ curam abiecissent.

Ferguſius Scytha & Chriſtianus rex Scotorum in Albionem poſtliminio redeuntium efficitur contra Romanos Palladio euangelizante, qui quidem è Proſpero in Chron. Scotorum primus epiſcopus fuit, & quidem eò à Cæleſtino Papa paulò antè Leonem Mag. miſſus.

449. Hengiſtus Anglorum Dux Oriẽtalem Britanniæ partem occupat, regnúmque conſtituit Anglorum anno 463. *Beda.* Quare quæcunque de Arturo Rege & eius ſucceſſoribus eorúmque prophetis Merlino, Teireſino &c. hic ſubſtituit Galfridus quidam & Baleus, planè ſunt anilia & fabuloſa.

Túmque ea inſula à Pictis, Scotis, Anglis & Saxonibus populis littora Germanici Oceani incolentibus occupata eſt. viuo adhuc Valentiniano tertio. Fuitque primo ſub quatuor regibus vel quinque. Quot enim gentes fuerunt, quæ eam diripuerũt, tot etiam reges erãt, donec progreſſu temporis in duos redacta eſt. Nam is, qui antiquæ Romanorum Prouinciæ præeſt, Anglorum rex, qui antiquis barbaris, Scotorum appellatur. *Onuphr. in Romano Imp.*

Anno 449. Angloſaxones ex Boreæ Germaniæ partibus adnauigantes Ducibus Hengiſto & Horſo, irruptiones Pictorum & Scotorum pro tempore è Britannia inſula depulerunt. Poſtea rupto fœdere indigenis profligatis, reliquias, quæ Vualenſes appellãtur, in inuiis mõtibus & ſaltibus coarctarunt. *Polyd. lib 3. Ang.*

Roma iterum an. 457. Vuandalis in prædam expoſita eſt duce Genſerico, iam Carthagine ab eis expugnata & Aphrica ſubacta. *leg. 1, C. de offic. praef. pratorio Aphricæ* poſt primam direptionem an. 44.

4551 Flectitur à Leone Pap. & Eudoxia imperatrice, ne vrbem incendat. Dies tamen 14 direptioni tribuit. Sic capta eſt bis Roma intra 44 annos.

Tum Vandali omnia imperij Occidentis ornamenta in Africam tranſtulerunt. Quare quidam hic interregnũ Romani imperij incipiunt, quaſi infra ſcripti Impratores inane tantum nomen habuerint.

Attila, flagellum Dei, à Genſerico Vandalo contra

Gotthos in Hiſpaniam ex Pãnonia per Germaniam & Italiam attractus cum 500 millibus Hunnorum ſiue Chunorum vniuerſam ferè Europam depopulatur. *Bonfi. 3 deca. 1, Callimach. in Attic. Blond. 1. dec. lib. 2.* Tholoſam vſque, vbi ſumma clade affectus eſt.

Theodoricus Rex Hiſpaniarum quintus apud Arelatam Narbonenſis Galliæ ciuitatem, in campis Catalaunicis, dum aduerſus Attilam pugnat pro Romanis, occumbit. *Rtius.*

In quo prælio ad centum & octoginta bominum millia vtrinque ceciderunt ab bora nona diei, tota nocte, vſque ad ſequentem diem.

Aëtius, qui Narbonenſem Galliam regens non eum tantum ad ſocietatem belli contra Genſericum & Attilam aſciuerat, ſed & Merouеum Francum, paulò poſt iuſſu Valentiniani interficitur, quòd effugij locum Attilæ, quem debellare potuerat, dediſſet. *Iſidor.*

An. 456 clarus trium pręſtantiſſimorũ principum obitu, Attilæ, Toriſmũdi Vviſigottbotum regis, Aëtij Romanæ militię magiſtri, in quo res Romana ingens detrimentum in Occidente patitur. Franci enim, Senonum, Aurelianorum, Pariſiorum ciuitates occupant. *Æmilius.* Quin Romani eius tẽpore nihil adhuc cis Ligerim perdiderant.

Valentinianus à duobus Aëtij militibus interficitur. Maximus qui eos ſubmiſerat rapit imperium. contra eũ ab Imperatrice Eudoxia accerſitur ex Africa Genſericus, ſed ante ipſius aduentum, ab Vrſo milite Rom. perimitur.

Poſt Maximum Occid. Imp. Senatus Auitum Senatorem de ciuitate Atuerna (id eſt, Claromonte) Sidonij Apollinaris ſocerum creat. ſed eum anno nondum expleto Ricbimerus Gottbus apud Placentiam cepit. Tũc Maiorianus Imp. factus eſt, qui bellum Vãdalis in Africa inferens quatto imperij anno, ſiue poſt Valentinianũ quinto mortuus eſt.

Auitus deiectus Placentinus epiſcopus factus eſt.

490. Maiorianus Imp. Francos Gallias inundentes ad vicum Helenam in terris Atrebatum fudit. *Sidon. Apollinaris in Panegyrico Maioriani.*

Leo Conſtantinopoli ſenatus & exercitus ſuffragatione imperium conſequitur.

Omnia loca Galliæ, quæ tenebat Merouеus Franc. Rex Clodij fil. ſeu, vt alij volunt, conſanguineus, Frãcię nomine vocari cœpta ſunt. *Æmil. lib. 1.*

Ab hoc Franci Merouingi dicti ſunt. *Gagui. lib. 1.*

Clodius Francos à Francfordia in Gallias traduxit vſque ad vrbem Cameracum, exinde ad Somenam ſiue Sumonam fluuium omnia loca occupat: *Maſſo. et Gulel. Nangiacus. Greg. Turon. lib. 2, cap. 10.*

Apud Tholoſam ex eius medio tota die ſanguis largiſſimo fluxit riuo. *Sigeb.*

Germania, Dacia, Sarmatia, & cæteræ prouincię ad Danubium & Rhenum ſitæ, Hiſpania etiam vlterior, & Aquitania omnino ab imperio Romano deficiunt. *Blond. lib. 2. decr. 1. Irenic. lib. 3.*

Franci magnam Galliæ & Germanię partem tenent. Oſtgotti Pannoniam, Vveſgotti Hiſpaniam, Vandali Africam.

Attila Bleda fratre, qui ad Budam Hungariæ regnum ſibi

Anni Chriſti.		Anni mundi.
442		4526
454	*S. QVARTVM generale cõcilium Chalcedonenſe contra Eutychen & Dioſcorum hereticos, pro duabus naturis in Chriſto & proprietatibus: in quo Paſchaſinus, Lucentius epiſcopi & Bonifacius preſbyter nomine Leonis PP. præfuerunt. Euagr. 2, cap. 2. & 4 epiſcop. 630. Marcelli. comes. Niceph. 15. cap. 2. Sigeb. & Plati. Quidam 830. alij 600. Tirius lib. 2, c. 12, 636. Vix adhuc ſub Gregorio Magno erat receptum in Galliis. Ipſe epiſt. ad Brunichildam & alios.*	
	CONCIL. *Arauſicanum ſiue Aſuriſcanum, ſiue Auraicenſe primum, in quo Canones 18 de diſciplina Eccleſiaſtica,*	
	Et ſecundum de libero arbitrio, & de gratia Dei, contra Pelagianos, in quo can. 25.	
	Valenſe ſeu Vaſenſe primum in Galliis epiſc. 18, de quibuſdam ritibus Eccleſiaſticis, deinde 2.	
	Carpentoractenſe.	
463	*Arelatenſe 3. epiſ. 35, ſiue 34.*	4551

Anni Chriſti.

∴ ∴

Romanum contra Eutychem. Niceph.15,cap.4.

∴ ∴

Conſtantinopolitanum aduerſus eundem. Euagr.1,cap.9. ſub Flauino inſertum actioni, primæ Chalcedonenſi, repetitum in Trullo.

∴ ∴

Aliud ſub Anatolio Patriarcha.

∴ ∴

Epheſinum hæreticorum, quo Flauianus Conſtantinopolitanus et Dominio Antiochenus depoſiti, in exilium acti ſunt. Sed contra illud, Romanum.

∴ ∴

Tyrium. Beritenſe. } { *Inſerta actionib.1, 9 & 10 Concilij Chalcedo. lib. cōc.*

∴ ∴

Alexandrinum contra Eutychianos.

Veneticum.

∴ ∴

48

463 u S.HILARIVS Sardus, an. 7. menſ.3. dies 10.

470 Vacat ſedes dies 10.

Anni mundi.

ſibi condiderat, trucidato, per Noricum, Vindeliciam, Rhemorúmque fines irrupit in Galliam, ſed io Catalaunicis campis Aëtij virtute repulſus eſt io Hungariam. Vode poſt aliquot annos per Carnicas Alpes in Italiam ſeſe effudit. Tunc metu incolæ in proximas Adriatici maris paludes confugere coacti admirandæ vrbis Venetiarum fundamenta iecerunt. Eſt enim ioſula factitia, munitiſſimo inter paludes ſitu. *Iouius lib.1. de Viris Illuſtrib.*

Venetiæ ergo metu Attilæ in inſulis intimi Sinus maris Adriatici an 456 conduntur, nomine inſulis illis Venetiarum impoſito, quod olim erat regionis. Regio vero mediterranea partim Lombardia, partim Marchia Taruiſara, partim forum Iulium, partim Iſtria appellatur. *Blond. dec.1. lib.3.*

Anno 458. Agrippinus comes Narbonem Theodorico regi Hiſp. qui cum exercitu io Galliam Gotthicam reuerſus erat, prodidit. *Iſid.*

u EPISTOLAS de fide Catholica per vniuerſum Orientem ſparſit, confirmans tres vniuerſales Synodos; Nicenam, Epheſinam, Chalcedooenſem. Extant & duæ eius epiſtolæ. *Tom. Concil.*

Duas bibliothecas inſtruxit, templa ornando ditauit, eleemoſynas hilariter diſperſit.

Procopius Gazeus ſophiſta, qui Octoteuchom ex Rapſodiis innominatorum patrum expoſuit apud Græcos, ſic Eucherius apud Latinos Geneſim, librós Regũ, &c. eodem ferè tempore.

Victorinus in Aquitania, qui Cyclum Paſchalem 532 annorum ſcripſit, Saluianus Maſſiliæ, Chryſologus Epiſcopus Rauennæ, Proſper Aquitanicus Regineoſis, *Gennad. in catal. & Palmer. in Chron.*

Euſtatius Berytius, Maximus Taurinẽſis, Nilus Monachus. *Fulgentius.*

Iulianus Pomerius Maurus. *Trithe.*

Sed non ſatis aptè. Nam, vt infra, vixit ſeptimo ſæculo.

Abraham & Azba fratribos apud Æthiopas regnantibus, Chriſtiana religio per omnem Æthiopiam diſſeminata eſt, poſt decimum, ſcilicet, ſeptimum regni eorũ. *Marius Victorius de Reg. Æthiopia.*

Eutyches & Dinſcorus cũ ſuis nolentes ſtare Synodi Chalced. decretis ſe in duodecim ſectas diuidunt, ioter quas fuit Iacobitarũ, quæ nomen gẽti reliqnit in Oriente, à Iacobo quodã Syro, & Diacrinomenon ſiue hęſitãtium (an ſcilicet concilium deberent recipere) apud Leontium de ſectis.

Acephalorum & Armeniorum hæreſes.

465 Aiax Gallus Arianum virus in Sueuos Hiſpaoiæ ſpargit, ex Gallica Gotthorum gente delatum. Quo ioſecti manſerunt an. 90, vſque dum regnante Theodomiro Cathnlicam fidem amplexi ſuot. *Iſidorus, & Lucas Tudenſis.*

4551 467 pictoris cuiuſdam, cum Saluatorem pingeret Iouis ſpecie, arefacta eſt manus, ſed eum peccatum ſuum confiteotem ſanauit Gennadius patriarcha Conſtaot. *Abbas Vſperg.*

4558 Fauſtus ex abbate Lyrinenſi epiſc. Regienſis in Gallia inciderat in Pelagij errorem, ſed emendatus à Fulgeotio ſcribit de libero arbitrio, & gratia Dei.

Ei olenti Pelagium Mamercus in nonnullis reſpondet,ſcriptis ſubtiliſſimis libris de Anima ſiue de ſtatu Animæ.

Mamereus(quem Trith.)vocat Claudium, alij Claudianum)epiſcopus Viennenſis in Galliis vtiliſſimo experimento,reuerendiſſimo exemplo primus inuexit ſolẽnitatem Rogationum(quas hodie Chriſtiani Syri vocant Niniuitarum ieiunium) in quibus ieiunatur, oratur,pſallitur,fletur,*Sidonius lib.5 epiſt.14. Carolus Magnus in fragmentis de Ritib.pag. 53.* Rationem inſtituti adfert Greg.Turon.*lib.2, cap.34* quòd Viennæ aſſiduus terræ motus contingeret,lupiq; ac aliæ feræ ſylueſtres vrbem ingredientes homines deuorarent. Igitur qui cum Polyd.*lib.5 de inuento.rer.cap.10*,tribuunt Leoni 3 PP.inſtitutionem litaniarum trium dierum ante Aſcenſionẽ, vel errant, vel illum ſignificant ſtatutum tempus præfixiſſe.

HVMANA.

Aëtio non longe poſt victum Attilam in campis Catalaunicis,à Valentiniano Imp.occiſo,imperium Occidentis cõcidit.Nam eius cæde cognita barbari, qui eius virtutem veriti, intra ſuos fines quieuerant, ſub an. 460 vndique excitari cœperunt.

Siquidem Hunni reparatis viribus Italiam inuaſerũt. Picti, Scoti, Angli & Saxones, qui littora Germanici Oceani incolebant,Britanniã, Frãci & Burgundiones, Gallias Rheno propinquas, Gotthi Aquitaniam, atque ita breui Romanorum in Gallis imperium defecit.*Onuphr.in Rom.Imp.*

Sub Maioriano,poſt mortem Valentiniani cum omnia Romana in poteſtate Barbarorum iam eſſent, Gotthi & Franci cum Burgundionibus inter ſe decertare cœperunt. Gotthi à Frãcis è Gallia exacti Hiſpanias occuparunt.*Ibid.*

Vandali à Gotthis ex Hiſpania eiecti in Africam, Carthaginem ceperunt, & totam Prouinciam Romanis eripuerunt.*Ibid.*

Franci & Burgũdiones Gallias in deditionem redactas diuiſerunt, vt Burgundiones vicinas Rheni regiones tenerent, Franci interiorem Galliam,quam Barbarorum nouiſſimi ad noſtra vſque tempora poſſident. Obtinuerunt verò Gallias omnes pacificè ſub ſuis regibus Childerico & Clodoueo circa an.480.*Ibid.*

Childericus enim primus à Francis & Gallis publico gemellæ & conſociatæ gentis concilio rex Franciæ, ceu Francogalliæ creatus eſt.

Maiorianus in Hiſpaniam venit, vt inde parata claſſe Vandalos adoriretur, ſed conſilio eius detecto in Italiam reuertitur, & à Patritio occiditur. *Roderic. Toletan.*

Seuerus eius ſucceſſor quarto pòſt anno veneno quoque Romæ nulla re geſta memorabili tollitur.

An.469 abſolutum à Iudæis Talmud Hieroſolymitanum. R.Iohanan operi pręfuit, qui illam doctrinam totidem ferè librorum inſcriptionibus, quot Babylonica continetur, libris tamen multo contractioribus, conſtruxit.*ex Chro.Heb.*

Eradicus frater Theodorici Regis Hiſp. pugnãs cum Francis iuxta Ligerim fl.occiditur.*Seuerus.*

Genſericum Vandalum iterum in Italiam nauigantem Baſilicus patritius nauali acie vincit. *Matt.Palm.*

Genſericus

Anni Christi		Anni mundi
461	*Patriarchis,*	4551
	Alexandriæ Timotheo 3.	
	Antiochiæ Martyrio, deinde Petro Gnapheo Eutychiano,an. 1.	
	Iuliano,an. 6.	
	Hieroſolymis Iuuenali, deinde Theodoſio Schiſmatico,an. 1.	
	Anaſtaſio, an. 6.	
	Cõſtantinopoli Gennadio.	
	Principibus.	
	Leone Orient. ſexageſimo.	
	Maioriano,& poſt eum Seuero ſeu Seueriano,an.4. Occid.Impp.	
	Peroze Perſarum,an. 41.	
	Abraham & Azba fratribus AEthiopiæ an. 27	
470	*Childerico an.26.Franc. Duce.*	4558

Anni Chriſti.

49

470 x S.SIMPLICIVS (Sulpitius *Palmerio*) Tiburtinus,an. 15.

485 menſ.1. dies 7.

Vacat ſedes dies 26.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 3, deinde Ioanne 1 menſ. Athanaſio 2,an. *10.*

Antiochiæ Iuliano,deinde Petro 3,an. 3.
Ioanne 2. menſ. 3.
Stephano 2,an. 2.
Stephano 3,an. 3.
Ioanne 3,menſ.1.Calendio, an. 5.

Hieroſolymis Anaſtaſio, deinde Martyrio,an. 2.
Saluſtio,an. 8.

Cōſtantinopoli Gennadio, deinde Acacio hæretico, an. 14.

Anni mundi.

Genſericus autem curauit, vt Orientale Imperium Oſtrogotthi, Occidentale Viſegotthi vaſtarent, vt ipſe quietus in Africa regnaret. Regnauit autem annis 40.

Theodoricū Erricus frater Tholoſę occid. *Seuer. Sigeb.*

4558 Initio regni Luſitaniam deprædatur, Pampelonem, Cæſarauguſtam, Tarraconenſem regionem, Hiſpaniam denique ſuperiorem ſubigit. *Yſidor.*

Riothimum Britonum regem ad defenſionem Galliarum Romanis venientem contriuit. *Sigebert.* ſed de eo

4573 paulò pòſt.

Regni decimo quarto Aruernā vrbem(.i.Claromontem, ſiue Gergouiam) Romanis, Decio ſenatore Auiti olim Imp. filio fruſtra defendente, cum tota Aruernia eripuit, eiq, Victorinum comitem præfecit. *Turon.* nempe circa an.474.

Mox Arelatum & Maſſiliam, totam denique Prouinciam, Nepote & Auguſtulo in Occidēte imperantibus, regno ſuo Vviſigotthico adiecit. *Iſidor.*

x SVIS ſcriptis Eccleſiam illuſtrat. *Trith.*

Tres reliquit epiſtolas. *Tom. conc.*

In earum vna factum Nundinarij Epiſcopi Barcinonenſis & Siluarij Calaguritani, qui ſibi dėſignarant ſucceſſores, cum Romana Synodo improbat, & Epiſcopos ſubrogatos cedere iubet.

Remigius Rhemenſis, Eugenius Carthaginenſis Eccleſiæ epiſcopus, quæ 24 an. epiſcopo deſtituta fuerat.

Cerealis Caſtellenſis, Salonius Viennenſis, Sidonius Apollinaris. Ruſticus Diaconus Romanus.

Contra Ioannem & Athanaſium 2 Alexandriæ ſedit Petrus Moggus an.4.

HVMANA.

Romanū Occidentis imperium ſub hoc in Auguſtulo defecit circa an.Dom.475.Vrbis 1221. *Diac.lib.16.* deinceps barbaris & peregrinis dominis Italiā occupantibus annis 325 vſque ad Carolum Mag. ex quo vſque in hunc diem Imperium manet ſtabile. *Niceph.*15,*c.*11. *Palmer. in Chron. Blond. lib.2, dec.1 Diac. lib.*16.

Odoacer ſe regem Italiæ poſt depoſitum ab Auguſtulo imperium eodem anno 470 appellauit.

Childericus, qui patri ſuccedēs ob ſcortationes regno pulſus fuerat, Egidio Romano in eius locum ſuffecto, reuocatus Alemannos vicit & Francis ſubdidit. Cum Odoacro, qui Galliam ingreſſus Aureliā & Andegauum occuparat, pacem fecit.

Quicquid fere ſupererat de Gallia, Romanis eripuit, & è regio genere hinc inde ſubregulos in maioribus vrbibus conſtituit. *Trith.*

Alioqui Gallia iſto tempore ſic erat lacera, vt, præter Romanos, quorum nomine Egidius Prouinciā Sueſſionenſem, Paulus comitatum Andegauenſem adminiſtrabat, eius partem ſibi vendicarēt Burgundi, partem Britones, partem Frāci, partem Vviſigotthi ſiue Vaſcones.

Seuerianus Damaſcenus, Marinus Neapolitanus, Procli philoſophi diſcipuli. *Suid.*

An.32 poſt ingreſſum Anglorum in Britanniam Ella auſtraliū Anglorū regnū inchoat, cui ordine ſucceſſerūt Siſca, Edeluachius, Berutius & Aldinus, donec ab Ino ad Occidentalium Anglorum regnū adiunctū eſt. *Polyd. l.4.*

Anthemius à Leone in Italiā mittitur, vt ſit Imp. Collegam facit Richimerum Gotthum, ſocerum ſuum, qui

eum anno 4 imperij interfecit, boois ciuium Romanorum diteptis.

Richimerus 40 die poſt Soceri mortem extinguitur.

470 Antbemius Imp. à Riothimo rege Britonũ opem contra Erricum Vviſigotthorum regem implorat.

Hunc Riothimũ Britanniæ Gallicæ regem primum nominatum reperias. Fortaſſe ab Armoricis populis electus fuit ſtudio defendeodæ libertatis, cum poſt Aëtij mortem, nibil ſibi amplius à Romaois præſidij expectarent.

Quia autem Riothimus fortaſſis erat ex illis Armoricis populis, quos antiquitus Britones appellatos Plinius & Strabo tradideruot, inde fortaſſe tota regio Britanniæ ſiue Britoniæ nomen eſt deinceps conſecuta, non ab aduenis Britannis, quos ex inſula ab Anglis fugientes Gildas ſic deſcribit, vt Armoricorum in ſe miſerationem conuertiſſe potius, quàm vi & bello, cum ipſis coiiſſe oſtendat.

Hic ergo Britonum hiſtoria ſiue illi ſint aduenæ, ſiue antiquiores & indigenæ incipit.

Huic ſucceſſit Olybrius ſeptem menſes.

Glycerius Rauennæ imperator poſt Olybrium creatur. Sed eum cum non totum annum imperaſſet, imperio ſpoliat Iulius nepos & epiſcopũ facit in Dalmatia.

Oreſtes tribunus militum Rauennæ Auguſtulum filium adhuc adoleſceotem ad imperium euehit, fœdere cum Vandalis in Africa agitato.

Auguſtulus victo patre ab Odoacro fugiens imperio ſe abdicat & in Campania exulat.

Plures eiuſdem nominis regna & imperia erexerunt ac eadem labefactarũt. Darius primus cum Cyrn capta Babylooe Imperium Perſarum cooſtituit, Darius Arſamis fil. penitus amiſit: Conſtantinus Mag. primus Imperator Conſtantinopolitanus, Conſtantinus vltimus Imperium cum vita perdidit: Balduious primus ex Fraocis Imper. Conſtantipolitaous, Balduinus illius abnepos vltimus: Vrbano 2 PP. Hieruſalem eſt recepta, Vrbano 3 recidit in ſeruitutem: Auguſtus Romaoum Imperium coodidit, cum Auguſtulo viro ominoſi nominis, Romanum in Italia ruit Imperium.

An. 471 Genſerico Patri ſuccedit Honoricus, qui multo crudelius Catholicos eſt perſecutus, quamuis Valentiniani & Eudoxiæ filiam vxorem baberet.

Annis ferè octo Vuandalorum Rex Arianus, 434, *Beda.* ſiue, vt ait Sigeb. 444, Catholicos per ſpeciem Sinodi euocatos Aphricæ epiſcopos mittit in exilium. *Diac. in Odeac. li. 16. Ab. V ſperg. in Zeno.* (mirum tot olim fuiſſe vnius regionis epiſcopos) verum biennio poſt cortoſus à vermibus miſete periit. *Procop. lib. 3 de bell. V uand. Sigeb.* cuoctis interioribus effuſis. *Iſid.*

Quater mille noogentos ſeptuaginta ſex in exilium miſit. *Sigeb.* Plebem variis affecir ſupplicijs, & innumeris linguas abſcidit, qui perfectius locuti ſunt. *Iſid. Beda.* Talis miraculi meminit Iuſtinianus Imp. & oculata fide ſibi cunſtare teſtatur. *Cod. de offic. præf.*

Eugenium Carthag. cum clericis ſuis plus quingentis poſt varios cruciatus in exilium miſit. *Iſidor.*

475 Fráci Coloniam Agrippinam, ſequẽti Treuerim Romanis adimunt.

An. ab euerſo templo 436, id eſt, Cbriſti 476 vel 478, Simplicio

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
470	*Principibus.*	4558
	Leone Imp. ſexageſimo, & eo mortuo, Zenone Iſauro hæretico Ariano, an. 13, iuxta alios 17. Orient.	
	Seuero Anthemio an. 5. Olybrio 7 menſibus, Glycerio, an. 1. Nepote dieb. 56. Momyllo Auguſtulo, an. 1. Occid. ex ordine ſucceſſionis Impp. vſque ad Odeactum Turcilingorum & Italiæ Regem.	
	Peroze, deinde Valente, an. 4. Cauade Perſarum, an. 41.	
	SS. Abraham & Azba fratribus Æthiopiæ pretioſis, deinde ſolo Abraham, an. 14.	
	Childerico Franc. Duce.	
	Errico Hiſpaniæ 8, deinde Alarico, an. 23.	
485	CONCIL. *Carthaginenſe Arianorum & Catholicorum ſub Hunericho.*	4573

Anni Christi.

∴ ∴

50

485 y S. Foelix III. Romanus, an. 6.

492 menſ. 11. dies 17.

Vacat ſedes dies. 5.

∴ ∴

Patriarchis,

Alexãdriæ Athanaſio 2.

Antiochiæ Calendio, deinde Palladio, an. 10.

Hieroſolymis Salluſtio, deinde Elia, an. 23.

Conſtantinopoli Flauita Ariano menſ. 3.

Euphemio, an. 10.

Principibus.

Flaui. Zenone Iſauro, ſeu Iſaurico Orien. Imp. Odeacro, an. 14. Italiæ.

Cauade Perſarum Rege 18.

S. Abraham Æthiopiæ pretioſo.

Childerico Franc. Duce, vſque ad Clodoueum.

Alarico Hiſpaniæ octauo.

CONC. *Romanum 1 & 2 de cauſa Acacij Conſtantinopolitam.*

Tarraconenſe epiſc. 10.

Aurelianenſe & 1 Franicum epiſ. 30 ſiue 33 iuſſu Clodouei.

Gerundenſe in Hiſp. Lib. concil.

Anni mundi.

Simplicio Pontifice, Zenone autem Orientis, Auguſtulo Occidentis imperatore, poſt mortem D. Hieronymi an. 56 (nam obiit Chriſti 422.) Iudæi Tyberiadis Palæſtinæ indicto cócilio, ad quod Babylonij confluxerunt,

4573 primariis eorum R. Ben Aſer, & R. Ben Nephtali, notulas, quibus hodie Iudęi vtútur vice vocalium & accentuum, ad lectionis facilitatem repererunt. *Elias ſect. 2. lib.*

4580 *accentuum.* Alij putant puncta inuenta Babylone, ſed fallútur. Quare אנשי טבריא pun ctatores dicuntur. *Elias in præf. 2 Maſo.*

Aarõ ben Aſer, Iacob Ben Nephtali fuêre punctatorũ principes, qui dum inter ſe de aliquorum vocabulorum, & verſuum lectione, notulis, accentu, diſtinctione diſſentiunt, maximè in Decalogo, duplicem ſignãdi & diſtinguendi modum Iudæis reliquerunt. Hinc prioris lectionem Iudæi Occidẽtales hodie ſequuntur, poſterioris Orientales, præcipuè Babylonij, ad fluuium Neardea. Kimhi *in Pſal. 60.*

Nec tamen illi vel accentuum vel punctorum traditionem quotuplicem habemus ediderũt, ſed qui eos ſecuti ſunt Rabbini iouẽtis pulchrè rebus facilè addentes.

Nam ſeptem motionibus Maſorethæ contenti fuêre, comprehenſo ſub camets, camets hatuph, ſub hirec, vtreque hirec, ſub ſurec, etiam kibbuts. Quod attinet ad accentus, 23 tantum poſuêre, cùm recentiores decem motiones faciant, & accentus 27 aut etiam 29.

y Dvas ſcripſit epiſtolas Decretales. Celebrior eſt illa ad Acacium Conſtant. in qua eum deponit & Eutychianorum communionem damnat.

In Dogmatiſtas & Simoniſtas ſua autboritate vtitur.

Sidonius Apollinaris epiſcopus Claromontenſis in Aluernia. Epiphanius Ticinenſis, Fulgentius Carthaginenſis, Ruſpenſis epiſcopus.

Petrus Cnaphæus tertiò irrepit in Antiochenã ſedem.

Theodomitus Oſtrogottorum Rex ad Catholicam fidem conuertitur.

Abraham & Azba fratres, qui Æthiopiæ imperium, quod hodie Presbyteri Iohannis dicitur circa an. 460 ſuſceperũt per annos 27, defenſores Chriſtianę religionis & illuſtratores fidei cognominantur. Inde Abraham in Sanctorum catalogo apud eos aſcriptus ſolus regnauit an. 14. *Mar. Victorinus in Reg. Æth.*

Horum temporibus, nempe anno ipſorum decimo ſeptimo per vniuerſam Æthiopiam religio propagatur. *Ibid.*

Hvmana.

Idem Abraham diuino ſomnio admonitus ad vitanda poſterorum ſuorum de imperio bella inteſtina, magnum, præruptum, & præaltum Æthiopiæ montem munit, vt in eum præſidiis appoſitis liberi regij relegarentur, ſolúſque in aula remaneret, qui eſſet ſucceſſurus. *Aluareſius hiſt. Æthiopica c. 58.*

Et vt ex eo educerentur qui electi eſſent ad regnum, ſi rex ſine maribus moreretur. *Ibid. c. 59.*

Odoacer Rugianus exercitu in Italiam ducto Oreſtem Ticini obſeſſum capit, Placentiam adducit, ibíque ſpectante exercitu interficit. Romam ingreſſus regem ſe vrbis & Italiæ nominat, triumphans in capitolium aſcẽdit, magnas cædes Romæ & alibi facit, agrorum tertiam partem ſuis attribuit.

Anni Christi.

Theodoricus Gotthorum rex à Zenone in Italiam miſſus tanquam vicarius duobus magnis prælijs Odoactum vincit, & poſt Rauennæ triennem obſidionem interficit. Potitus Italia vrbem Senatui regendam committit, ſui regni ſedem Rauennæ collocat. Symmachum & eius generum Boëthium ſenatores nobiliſs. quòd Arianis templa concedi impedierant, necat, bonis publicatis. 492

Honoricho Vandalo ſuccedit Guntamundus an. 12, qui reſtituta pace Catholicos ab exilio reuocauit. *Iſidor.* deinde Traſimundus frater an. 27. *Idem.* 498

Eugenij Epiſcopi Carthag. ſuaſu Guntamundus tandem poſt decem perſecutionis annos Catholicis Epiſcopis dudum clauſas eccleſias, reddita pace, reſtituit. *Caſſiod. de Coſſ.*

Traſimundus Anaſtaſio Imp. fuit chariſſimus, Vandalorum rex quartus in Africa. Chriſtianos non pœnis, ſed præmiis à fide abducere conatus eſt. *Procop.* niſi quòd 220 epiſcopos in Sardiniam relegauit, clauſis eorum eccleſiis, *Beda.* Iſidorus tantum ponit 20.

Goderet comes Gotthorum Hiſpanias per Pompelonem, Cæſaraugustam & vicinas vrbes obtinuit. *Idacius. Seuerus.*

Heldefredus cum Vincentio Hiſpaniarum duce obſeſſa Tarracone, maritimis vrbibus potitus eſt. *Iidem.*

Enricus rex Hiſp. Gotthis primus leges dedit ſcripto. Vnde à S. Iſidoro inter legiſlatores ponitur. *Alphonſus, Burgenſis.*

Egreſſus in Gallias perſecutionẽ in Catholicos mouit. *Turon. lib. 2, cap. 25. Sidon. epiſt. ad Baſilium.*

Oſtrogotthi, id eſt, Orientales Gotthi Zenonis Imp. tempore in Italia regnare incipiunt, Theoderico principe, qui pro nepote etiam regnauit in Hiſpania an. 15. *Vaſæus.*

490 Siagrio Ægidij Sueſſionum præfecti filio ſecuri à Clodoueo Francorum rege percuſſo, imperij Romanorum in Gallia fuit finis, annis circiter 537 poſt Iulium Cæſarem.

Hinc firmanda potentiæ ſuæ cauſa principes affinitates vndique contrahebant.

z E RELIQVIIS diſcipulorum D. Auguſtini fuiſſe fertur, hæreticorum acer expugnator, qui ex Africa propter Vandalicas perſecutiones Romam ſe receperit, & genus vitæ monaſticæ à ſuo præceptore inſtitutum in ædem Lateranenſem induxerit.

Eum eſſe Scholaſticum, quem Canonis Miſſæ auctorem facit D. Greg. lib. 7, epiſt. 63 putant. Appellabatur nempe, antequam eſſet Pontifex, Scholaſticus à dignitate, quam apud Romanum põtificem obtinebat. Nam Schola ſignificabat cœtum eorum, qui erant ex aliquo corpore & collegio in comitatu Imperatoris, vel epiſcopi. Vnde ſcholæ Quæſtorum apud Iuriſc. & Scholaſticus nomen illius dignitatis. Qua ratione Euagrius ſe ſcholaſticum appellat. Erat enim in conſortio Antiocheni patriarchæ dignitate cõſpicuus, ſcholaſticus videlicet & q. protonotarius. Sic ſæpe in epiſtolis D. Gregorij, Paulus ſcholaſticus, &c. Si ergo Gelaſius, dum adhuc eſſet ſcolaſticus, hanc precem compoſuit, de Canone eſt intelligendum, qualem nunc habemus, non ſimpliciter.

Quare

Anni mundi.

∴ ∴

51

z S. GELASIVS I. 4580
Apher, doctiſſimus, an. 5. menſ. 8. dies 17. 4586

Vacat ſedes dies. 7.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio 2, deinde Ioanne 2, an. 9.

Antiochiæ Palladio.

Hieroſolymis Elia.

Cõſtantinopoli Euphemio, deinde Macedonio 2, an. 16

∴ ∴

Principibus.

Anaſtaſio cognom. Dicorus, hæretico Eutychiano, an. 26 Orient. Imp. 62.

Cauade Perſarum 18, deinde Zambaſe, an. 4.

Aſſa Æthiopiæ, an. 7.

Theoderico Arriano, an. 37 Italiæ.

Clodoueo an. 30. Franc. rege primo.

Alarico Hiſpaniæ octauo.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Quare & Greg.non ait canonem compoſuiſſe, ſed precem, quaſi vnam precationem adieciſſe tantũ ſignificet. Nam multas & præcipuas illius partes ab Eccleſia vſurpatas & receptas ſatis conſtat ex Ambroſio lib. 4. de Sa-

492 4580 cram. cap. 5 & 6. Cypriano lib. 4 epiſt. 5. Optat. contra Parm. vbi legitimum appellar, legitimum (inquit) mutare non auſi eſtis, &c. Aug. epiſtola 57, & de ſpiritu & litera cap. 11. Imò verò inter preces Apoſtolicas magna ex parte torus reperitur Græce apud Clementẽ lib. 8 conſt. Apoſt. cap. 16 & Latine apud Amb. vbi ſupra. Quod Paſchaſius tempore Bertrami ante 700 annos ſcriptum reliquit li. de Corpore & Sanguine Domini. Reſpice in ſacramentorum libro, inſtiruente B. Petro (vt credimus) quid orat ſacerdos in Canone, &c.

Collectas etiam Eccleſiaſticas concinnauit, & pleraſque compoſuit Gelaſius ad totius anni Miſſarum ſolennia. Vnde & earum auctor fertur. *lege Eſpenceum in commentario libri de collectis Eccleſiaſticis.* Quamuis principiũ ab Apoſtolico ſæculo repeti debeat. Orig. enim hom. 11 in Ieremiam ad eas reſpicit, vbi inquit, frequẽter in oratione dicimus. Da omnipotens, da nobis partem cum prophetis, da cum Apoſtolis Chriſti tui, Tribue, vt inueniamur ad veſtigia Vnigeniti tui, &c.

Lupercalia ſacta reclamantibus multis Romanis ſuſtulit. *Onuph. in ciuitate Rom. pag. 323 ex antiquo Romano Regiſtro.*

CONCIL. *Epaunenſe epiſc. 70, in quo 40 canones.*

Canonicus regulares ordinis S. Auguſtini Laterani primus collocauit, qui ibidem vſque ad Bonifacium 8 permanſerunt. *Onuphr. ex Archiuis Eccleſiæ Lateranenſis.*

Manichæos libris eorũ combuſtis proſcripſit. Eius duæ ſuperſunt epiſtolæ decretales & multa alia opera.

Romanum contra Acacium Conſtantinopolitanum.

Anaſtaſius de Magia & Manichea hæreſi ſuſpectus, conſecutus Imperium multas alias hæreſes amplectitur & Catholicos perſequitur. *Zon. Niceph. & Euagrius.*

Hinc turba hæreſiarcharum Seuerus, Xenaias, &c.

Euphemius Patriarcha nunquam eum purpura ornare voluit, donec cõceptis verbis religionem ſeruaturum & edito chirographo fidem Catholicam ſeruaturum compulit. *Euagr. lib. 3, c. 32.*

Tum enim demum ϛέφει αὐτὸν, eum coronauit. *Zonar. tom. 3.* quaſi iam tunc à pontificibus reges & imperatores coronarentur, & eorum ſacro miniſterio imperia ſuſciperent.

Romanum alterum pro abſolutione Miſeni Epiſcopi.

Xenaias ſiue Philoxenus Hierapoleos epiſcopus Eutychianus, primus euomuit Chriſti & Sanctorum Imagines venerandas non eſſe. *Niceph. 19, cap. 17. & Cedrenus.* ſub an. 494. *Funccius hæreticus pag. 135.* Vbi & improbitatẽ hominis deſcribit. Presbyterum ſe eſſe mentitum, cum nondum eſſet baptizatus, & impiè pleraque alia, &c.

Remigius & Patricius Sueſſionenſis Epiſcopus fratres, Vedaſtus Atrebatenſis Epiſcopus, Auitus Viennenſis, qui Gallias ab Ariana hæreſi defendit, & multos Iudæos conuertit, Epiphanius Ticinenſis, Fulgentius Ruſpẽſis Epiſcopi. Idacius, qui Chronica ſua à primo Theodoſij conſulatu ſiue à Ioan. Chryſoſtomo vſque ad an. 490 perduxit. *Sigeb. in Chron.*

498 4586 Caſſiodorus monachus ex ſenatore circa finem Imperij Anaſtaſij. *Pomerius.*

Gennadius Maſsilienſis. Heſychius Mileſius.

Immireni Perſiæ populi olim Iudæi, poſtea vero

gentiles ſub Anaſtaſio Imp. petito Epiſcopo fiunt Chriſtiani. *Theodorus lector lib. 2. Niceph. 16, 37.* | *Anni Christi.*

Alamundarus Saracenorum princeps, cum populo ſuo baptizatur. *Paul. Diac. 15. Zonar. tom. 3.*

498 Sabbas & Theodoſius abbates in Paleſtina florent. *Niceph.* in eorum monachos Seuerus hæreſiarcha crudeliter ſæuit. *Tom. 2 concil. ex libello ab eis ſcripto.*

500 Sed Iuſtino ſeniori pœnas dedit. *Euag. lib. 4. c. 4.*

Cabades Perſarum rex imitatione Anaſtaſij Chriſtianos perſequitur. *Niceph. lib. 16, c. 3* & Thraſimundus Vandalorum in Africa. *Regino lib. Diac. lib. 15.* Et Theodo Boiorum princeps, qui Ratisbonæ & in vicinis regionibus Herculis & Ethnicorum ſuperſtitiones erexit, an. domini 508. *Auent. lib. 3 annalium Boiorum.*

HVMANA.

Hic multa Galfridus & Balæus vaniſſimè de ſuis Britannis confingunt, vt regni cuiuſdam noui iaciant fundamenta, quod antiquitate & nobilitate cum Francico & Hiſpanico certet, imò ſuperet.

Arcturum magnum, qui nunquam extitit, vt ex Beda poteſt intelligi, tempore Clodouei profligaſſe Saxones, mirabilinra geſſiſſe per totum ferè orbem, quàm Alex. Mag. Chriſtianum fuiſſe, &c.

Eius tẽpore viguiſſe Theleſinum Helium ex Bardotũ genere, philoſophum, Mathematicum, primũ poëtarum ſuorum. Huius auditorem fuiſſe Merlinũ ſiue Melkinum ex patre incubo Vatem, & aſtrologum, qui cometarum effectus, & planetarum motus monſtrabat. Anglicas & Gallicas regiones peragrabat. De regni Anglici & religionis mutatione ſub finem mundi ventura prædicebat. *Naucl. vol. 2. gener. 17*, hæc & alia mẽdacia refellit in proœmio rerum Anglicarum Guillielmus Nembrigenſis & quidem Anglus.

Burdenellus tyrannidem vſurpat eius Hiſpaniæ partis, quę Romanis parebat: à Gothis captus & Tholoſę tauro ęneo impoſitus viuus crematus eſt. *Vaſæus.*

* HVNC aliqui recenſent inter hęreticos propter communionem Acacij & Photini, vt Gratianus c. Anaſtaſius, diſt. 19, &c. dictum eſt, t. q. 1, quaſi illi fauerit & in ſedem Conſtant. reuocare voluerit. Atqui Anaſtaſium Imper. excommunicauit propter Acacium & Eutychianiſtas. *Plati. Symmachus in Apolog.*

Vnde & ad Symmachum ſucceſſorem Orientalis Eccleſia ſcripſit, vt illos ab illa excommunicatione abſolueret.

Quin & Acacius obierat, ante quam Anaſtaſius ſedem Apoſtolicam conſcendiſſet.

Scripſit ad Anaſtaſium Auguſtum.

Ferrandus Diaconus Carthaginenſis, Alcimus, Auitus Viennenſis epiſcopus varia, etiam contra hęreticos, proſa & verſu emittunt. *Ado. Gennad.*

HVMANA.

Gens Bulgarorum ignota in Illyriam & Thraciã impreſſionem facit, Romanos fundit ad vnum ferè omnes, & ibi ſedes locat. *Zonar. tom. 3.*

Heruli demigrant in Italiam & ab Anaſtaſio imp. benigne

Anni mundi.

∴ ∴

52

4586 * S. ANASTASIVS II. Romanus, an. 1. menſ. 10. dies 24. 4588

Vacat ſedes dies. 4.

Patriarchis.

Alexãdriæ Ioanne ſecundo.

Antiochiæ Palladio.

Hieroſolymis Elia.

Conſtantinopoli Macedonio ſecundo.

∴ ∴

∴ ∴

Principibus.

Anaſtaſio Imp. ſexageſimo ſecundo.

Zambaſe Perſarum 18.

Aſfa Æthiopiæ.

* *

∴ ∴

Anni Chriſti.

498

Theodorico ſiue Dietherico Oſtrogotthorum ac Ital. re. primo.

Clodoueo Franc. rege primo.

Alarico. Hiſp. octauo.

500

Annus domini 500. quo S. Symmachus Pontificatum adit & Flauianus 2. Patriarchatum Antiochenū, & Rabbini Babylonicum Talmud abſoluunt.

QVINTO *ſeculo cōtinuatu eſt doctrina.* Miſſa, *Chryſoſtomi, Gelaſij.* Liberum arbitrium. *Paſſim Chryſ. ejus patronum agit, vt ho. 8. ad Philip. ho. 9. in 1. c. Iohan. hom. 45 & 46. in 6. Iohan. Auguſtinus ipſe Gratiæ præco contra Pelagianos vehementiſſimus lib. 1 ad Simplicianum q. 2. & in ſolutionibus quæſtionum q. 1. Neque enim (ait) voluntatis arbitrium ideo tollitur, quia iuuatur, ſed ideo iuuatur, quia non tollitur, &c. Idem de ſpiritu & litera c. 33. velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia eius præuenit nos* Conſentire *autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, propriæ volūtatis eſt, &c. Proſper. Cyrillus 3. & 8. contra Iulian. & alij omnes huius ætatis, quibus alioqui pugnandum erat pro diuina gratia in Pelagianos eius inimicos.* Secundam iuſtificationem requirere opera. *Chryſoſt. hom. 6. in 1. Ioan. Et in dictū ad Rom. 3. Iuſtificati gratis, Auguſtinus nihil aliud intelligi docet, per vocem* Gratis, *quàm quòd iuſtificationem opera nulla præcedunt, de ſpiritu & litera c. 25. Proſper lib. 1. de vita Cont. c. 19. Heſych. in c. Leuit. 4 & 5. Sedulius in c. 4. Rom. in 5. Philip.* Non ſolā fidem ad ſalutem ſufficere. *Cyrill. Alex. lib. 10, c. 18. in Ioan. S. Leo ſermo. 3. de Epiph. Sic Primaſius in 2. c. Galat. Quæritur, vtrum ſola fides ſufficiat Chriſtiano: fides ſufficit, vt primò credentem & iuſtum efficiat, ſi deinceps in iuſtificatione permaneat. Cæterum ſine operibus mortua eſt. Item in c. 4. Gal. & in 3. Heb. Saluianus lib. 4. de Prouid. Hæc ſit hominis Chriſtiani fides fideliter Chriſti mādata ſeruare. Quare & ipſe Aug. Pelagianorū præcipuus inſectator bonis operibus multum tribuit, lib. 2. de peccatorum meritis c. 3, 4. et cap. 15. probat multis ſcripturarum teſtimonijs mala opera damnare, bona vitam ætor-*

Anni mundi.

benigne admittuntur, *Procop. lib. 2. bell. Gotthor.*

Clodoueus primus Ducum Francorum fit Chriſtianus, regni ſui decimo quinto, & baptiſatur à S. Remigio Rhemenſi Archiepiſcopo, qui ei Ludouici nomen & regis titulum impoſuit. *Gregor. Turon. lib. 2, cap. 30 & 31. Æmil. lib. 1.*

4586

Quicquid Galliarum à Rheno ad Ligerim ſub iure erat Romanorum, ad ius Francorum iam tranſtulerat. *Sigebertus.*

Siagrio Ægidij F. è Sueſſionenſi prouincia pulſo. *Turon.* Regni fines à Rheno ad Sequanam dilatarat, deinde ad Ligerim. *Annon.*

Alemanniam in ducatus formam redegerat, complectentem Sueuiam, Alſatiam, partem Heluetiæ & vicinas alias regiones, vbi Bauariæ regem Theodonem, Ducē duntaxat nominari voluit, vt ſe Regis Franciæ clientem eſſe ſciret. *Rhenanus, Auentinus, Munſterus.*

Delatum fuit oleum cœlitus per colūbam ſuper Clodoueum regem primum Chriſtianum inter reges Francorum, quo rex præfatus à B. Remigio fuit inunctus, & inungūtur poſteri, ſignis & portentis & varijs curationibus in eis ex vnctione prædicta apparentibus. *D. Thomas lib. 2. de Regimine principum cap. vlt. ſignificat autem ſtrumarum curationem.* Delati illius vaſis chriſmate pleni per columbam meminere Henricus Erphordienſis & Annonius de geſtis Franc. lib. 1, cap. 16. Diuinæ gratiæ & odoris in templo collocati & Balſami Greg. Turon. li. 2, cap. 31.

Cum ſuperiores duntaxat Ducis titulo inſignirentur, hic primus propter ſacrū oleum ſibi & poſteris regium meruit.

Prima Chriſtianorum pugna contra infideles Vuiſigotthos, qui Engoliſmam & Burdegalam tenebant, & Tholoſam pro regia, fœliciter confecta per Clodoueum. *Sabell. lib. 2. Ennead. 8.* ita gens Francica prima omnium pro religione ſigna cum Chriſti hoſtibus contulit. *Æmil. lib. 2.*

4588

Gotthis Arianis ex Aquitania pulſis Franci Catholici ſucceſſerunt. *Iuo in Chronico.*

Proclus Philoſophus ſpecula vſtoria caua ex ære fabricat, ad arcendos de muro Conſtantinopolitano hoſtes. *Zonar. in Anaſtaſ.* ab his ſpeculis radij ſolis accenſi vicinas naues Vitaliani, Archimedis exemplo, incenderunt.

Anni mundi

nam merori. Interceſſio ſanctorum. *Chryſoſt.hom.1 & 44 in Geneſim, & paſſim alibi. Auguſt.in lib.de cura pro mort.c.16.& paſſim.Theodor.q.1.in Leuit.lib.8 de curatione Græca.quæ de Martyribus inſcribitur.Totum denique hoc ſæculum,vt Eſſelſius libro peculiari docet.* Imagines, *Petrus & Paulus cum Chriſto pluribus locis picti. Auguſt.1.de conſen.Euang.c.10.Apoſtoli in pictis parietibus.Ibid.Earum primus oppugnator hoc anno exoritur Xenaias ſiue Philoxenus Hierapoleos Epiſcopus ſub an.494.contra quem multi Purpura cælaturaque crucis in purpuris,in diadematis,in precibus, in armis,in menſa ſacra & in toto orbe apud Chryſoſto.lib.Chriſtum eſſe Deum.vbi & beſtiarum etiam corpora male affecta crucis forma ſignari.Super altare Michaelij(templi cuiuſdam)poſita crux.Sozom.lib.2.cap.3.Trip.lib.2.cap.19. Ne ve quis ignoret ſpeciem* Crucis *eſſe colendam,quæ Dominum portauit ouans,ratione potenti.* Sedulius.*Cyril.lib.6.contra Iulianum Apoſtatam.* De Pœniteotia & eius partibus,præſertim confeſſione. *Chryſoſt.hom.de lapſu primi hom.hom.3.in 2.co.2.hom.3.Matt.Heſychius lib.7.in ca.27.Leuit.de duobus annis remiſſionis ſcilicet & iubilei,quorũ vnus (inquit) baptiſmum apertè inſinuat,alter pœnitentiã.Eucher.lib.4.in libros Reg.Leo epiſt.91.69.* Cyrill.*lib.3.in Leuit.Aug.ho.49.lib.2.de viſitatione infirmorum c.4.* Veritas corporis & ſanguinis in Euchariſt. & Tranſſubſtantiario,& oblatio. *Chryſ.in Liturgia,hom.de Euchariſt.hom.de Pſal.115.hom.83.in 26.Matth.ho.in 1.cap.Epheſ.hom.84.in Ioan.19.Hom.de proditione Iudæ.hom.de reſurrectione.hom.21.in Act.hom.6.ad popul.Antioch.lib.6.de ſacerd.Euch.lib.1.in Geneſim. Aug.epiſt.111.& 118.quæ ad Iannarium, vbi ſexies offerendi verbo vtitur abſolutè,pro Miſſam celebrare.lib.2.cont.Petilianos c.37.Hom.2.in Pſal.33.Pſalm.37.vbi,* Chriſtus *ferebatur manibus ſuis &c.in Pſal.119.Sermo.28.& 40.de verbis domini.Hom.16.Serm.38.ad fratres in Eremo.ſermo.ad Neophytos.De ciuit.lib.21.cap.15.* quod ſactificium eſſe *docet in Enchir.in Pſal.33.lib.9.conf.c.13.epiſt.59.lib.10.de ciuit.c.6. epiſt.ad Boniſacium 23.& lib.de ſpirit. & litera c.11.veriſſimum & ſingulare ſacrificium vocans.* Cyrillus *Alex.in Ioan.lib.3.4.10.Conc.Epheſ. &* Chalcedon.*& cæteri huius ætatis.Recurre ad Garetium & Tonſtallum. Nam omnibus memorandis eſſem prolixeor.* Preces pro mortuis & purgarorium. *Aug.in Ench.c.10.& 69.in* P*ſal.6.& 37.de cura pro mort.cap.1.5.& 9.11.ad Dulcit. ſer. 34.de verb.Apoſt.de ſpiritu,& anima c.29.Chryſoſt.in liturgia & ad* Phil.*iuuari eos non tantum precibus, ſed & eleemoſynis & ſacris oblationibus.Cyrillus &c. & reliqui huius ætatis dempto nemine.* Primarus Petri. *Cyrillus lib.2.in Ioan.c.12.Auguſt.lib.1.retract.c.21.& in* P*ſ.contra Donatum.ſermo.124.de tẽpore.Sozo.lib.3.c.7.Chryſ.ho.83.in Matt.&c.* Cętetorum *capitum memoriam ex plurimis huius ſæculi ſcriptoribus colligarunt innumerabiles noſtri temperis viri eruditi, vt ea nihil neceſſe ſit retexere. Addendum duntaxat Centuriatores fateri totum hoc ſæculum ſibi etiam hoſtiliter aduerſari, Cent.5. cap.3.de* Per*ſecutione & tranquillitate Eccleſiæ col.25.ſparſim.cap.4.de doctrina, per totum, maximè illa parte,quæ inſcribitur, Inclinatio doctrinæ complectens incommodas opiniones,ſtipulas.& errores doctorum huius ſæculi.col.496.& ſeqq.cap.5.de hæreſibus col.519 ſparſim.*Per *totum cap.6.de* Ceremoniis *& ritibus Eccleſiæ col.641. & ſeqq.* Per *totum cap.7.de* Politia *& Gubernatione Eccleſiæ col.733. & ſeqq.cap.9. ſparſim col.808. De Synodis. cap.10.de epiſcoporum & doctorum vitiis col.958.& ſeqq.cap.11. De hæreticis ſparſim, prout cum illis colludunt,col,1453.denique ſparſim,cap.12.de miraculis col.1470.Adde eos,qui iſto anno ſcripſerunt de hæreſibus.Item cõtrá Nouatianos, Manichæos,Donatiſtas,Vigilantios,Aërianos,* Pelagianos,*Iouinianiſtas,* Prædeſtinatos, *Neſtorianos,Eutychianos,ſimul iſtos eadem ſentientes oppreſſiſſe.*

Anni Christi.

a ANNVA ſubſidia,veſtes & pecunias præbet Eugenio Carthaginenſi & 220 Epiſcopis,quos in Sardiniam relegarar Traſimundus Vandalorum rex. *Diaco. in Anaſt.lib.15.Guil.Nangiac.Beda lib.2.de ratione temp.*

Manichæorum,quos vrbe in exiliũ expulerat, libros & Simulachra in veſtibulo Cõſtanrinianæ Baſilicę publicè igni tradit. *Sabell.lib.2.Ennead.8.Platina.*

Pauperibus habitacula coodidit & de victu eis liberaliſſimè proſpexit.

In quatuor Romanis Synodis ob ſchiſma cauſã dixit, ſed in quarta,quę ideo vocata eſt palmaris,abſolutus eſt an.504. In quinta librũ Enuodij Diaconi pro defenſione ſua ſcriptum vim Synodalium decrerorum habere obrinuit. Io ſexta de Eccleſiæ reformatione egit. *lib. 1. Concil.*

Innumetas baſilicas cõſtruxit vel reparauit,eas multo auro & argento dorans. Apologeticum conſcripſit.

504 Lutetię templum D. Petri, in D. Genenofæ honorem

SEXTVM SECVLVM.

53

500 a S. SYMMACHVS 4588

Sardus an. 15.

515 menſ.6. dies.22. 4603

Vacat ſedes dies 7.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 2. deinde Ioanne *3.an. 11.*

Antiochiæ Flauiano 2. an. 13.deinde Seuero H*æreſiarcha an.6.menſ. 1.*

Anni Christi.

500 ∴ ∴

Hieroſolymis Elia, deinde Ioanne 3.an. 13.

Conſtantinopoli Macedonio 2. deinde Timotheo. Theopaſcita an. 7.

∴ ∴

Principibus.

Anaſtaſio Dicoro Eutychiano an.26. Orietis Imp.

Iiſdem alibi imperãtibus & regn.

Cauade iterum an.16.apud Perſas.

Alarico Hiſpaniæ octano, et per ordinem Siſalitto an. 4.

Theodorico 2.an.15.

Schiſma 4.

LAVRENTIVS in ſchiſmate contra Symmachum Papam deſignatur: ſed Symmachus in concilio Rauennati preſente Theoderico cõfirmatur. Diac. in Anaſt.lib. 16. Blond.3. dec. 1.Platin. Greg. dial. 4. cap.40. vbi de Paſchaſio Diacon. loquitur.

Laurentius poſt abdicationem Epiſcopus Nucerinus.

CONC. *Rauennenſe, quo Symmachus in pontificatu confirmatur.*

Ilerdenſe, Epiſc.8. in Hiſpania. in quo canones 16.

515 *Valentinum Epiſc.6.in Hiſp.*
Romanum Epiſc.122.lib.Concil.

Anni mundi.

norem dedicatur. *Iordan.in Chron.*

4588 Egeſippus Theologus alius ab hiſtorico, S. Seuerinus Treuerenſis, S. Eleutherius Tornacenſis Epiſcopi. Boëtius mathematicus, philoſophus & poëta, Chiterini muſici inſtrumenti inuentor. *Suple.Chron.* Symmachus exconſul, Patricius Romanus eius ſocer, Martyres. Quintianus Rutenenſis Epiſcopus, Ioan. Maxentius Pictauenſis Abbas, *Sigeb. Trith. Procop.lib.*1. Paſchaſius Diaconus libros de S. Spiritu ſcribit. *Greg.4. Dialog.ca.40.* Fulgentius Hiſpalenſis Epiſcopus. *Diacon.lib.17.* Paul. Ægineta. *Trith.*

HVMANA.

Clodoueus Franc. Rex à Rheno ad Sequanam vſque regnum dilatat. *Gulel. de Nangiaco.* & paulò poſt vſque ad Ligerim, Burgundiam ſibi reddẽs tributariam. *Sigeb. Æmil.lib.*1. *Blond.lib.3.dec.*1. Luteriam Pariſiorum ſedem regni conſtituit ſuaſu Clotildæ vxoris. *Turon.lib. 2.c.38. Plati.& Chron. Francorum.*

Pictauis bellum intulit, quia ibi Ariana hæreſis vigebat, eáque occaſione ſuum regnum dilatauit, *Turon.lib.2. cap.37.*

In eius Decimum quintum Chriſti quingenteſimus incidit, quo & ſuſcepto baptiſmate Chriſtianus efficitur. Quindecim alios annos deinceps regnaturus, & mira contra Arianos geſturus, & totam Galliam ſibi ſubiecturus pręter Prouinciam & Gotthiæ partem.

Ita 500 an. Francorum gens, aduena rege viam præmonſtrante, Chriſtianus myſteriis initiatur, cum antea ſibi Syluarum atque aquarum, auium, beſtiarúmque & aliorum quoque elemẽtorum formas fingeret, ipſaſque vt Deum coleret, eiſque ſacrificia delibare conſueuiſſet. *Greg. Turon.lib.2.hiſt.Franc.cap.16.pag.70.& Greg. Magnus in epiſtolis.*

Cum antiquiores regionis habitatores 1. Galli. ab anno Chriſti 200. iam publicè religionem excepiſſent.

Allarico Vviſigotthorum Rege vita cum vniuerſo regno, cuius regia erat Tholoſa, expoliato, & Apollinare Aruernorum præfecto in campis Voglatenſibus cæſo, Francicum regnum ad Pyreneos vſque montes extendit, & à Ligeri ad Rhenum fluuium, qui erat limes regni Vviſigotthici. *Sigeb.& Gulel. Nangiacus.* Inde Anaſtaſius Imp. titulum & inſignia conſulatus ac patriciatus ei cõtulit, quòd Gotthos ſeu Vviſigotthos Arianos ab vtraque Aquitania expuliſſet. *Turon.ibidem. Æmil.lib.1.Sigeb. in Chron.*

Hoc bello vouit Lutetię templum SS. Apoſtolis Petro & Paulo, quod nunc S. Genoueſę. *Paulus Æmil. Turon.lib.2.cap.37.*

Carcaſſonem obſedit, in qua erat Salomonis pretioſiſſima ſuppellex, è Hieroſolymis à Romanis quondam aduecta. Sed aduentante Theoderico Oſtrog. in Italia Reg. obſidionem ſolnit. *Procop.lib.1.belli.Goth.*
Theoderico contra ipſum octoginta armatorum millia mittente Francorum 20 millia perdidit, Prouincia amiſſa, & Vviſegotthis reddita. *Vaſeus in Chron. Hiſp.*

Diadema aureum vnionibus & gemmis pretioſiſſi-
4603 mum ſibi ab Anaſtaſio Imper. miſſum Eccleſię D. Petri offerendum Romam miſit. *Anno.lib.1.c.24. Ado.* Ita cum

fundamentis regni Gallici obſeruantia in ſedem Apoſtolicam regum noſtrorum coaluit. Vnde & noſtrates omnes, Vviſigotthi Romanos è Grego. Turonenſi appellabant. Nota Caluiniane regnum tuum fuiſſe fundatum cum ſedis Apoſtolicæ veneratione & obſeruantia.

505 Gundebaldus Burgundionum rex leges Burgũdionibus pręſcribit, quibus Romanorum(.i.Gallorum regni incolatum) ſecuritati cauebar & proſpiciebat. *Turon.*

Eodem anno 505. abſolutum eſt à Mar filio & diſcipulis Rab Aſe Talmud Babylonicum. Nempe ea pars, quam appellant Gbemara, 100. circiter annis poſt Talmud Hieroſolymitanum, poſt Miſna priorem partem an. 317. poſt puncta annis. 29.

Hanc editionem anteceſſerunt auctores Midrashot, Mecilta, &c. ſunt conſecuti Geonim, ij ſcilicet, qui Talmud illuſtrarunt, q. Iuris profeſſores, & interpretes. *Maiemonim in præf.*

Sub annum 508, Alla primus Noxthumbriæ rex in Deira Angliæ.

Cabades rex opera vxoris è vinculis ereptus Hunnorum auxilio, regno Perſarum reſtituitur. Mox Armeniã diripuit, Amidam Meſopotamiæ cepit. Sed eam biẽnio pòſt Anaſtaſius recepit, & in 7. annos cum Perſis inducias fecit. *Agat. Procop.*

Theodericus vrbem reædificauit, victis Bulgaribus Sirmium recepit. Pannoniam & Noricum regno ſuo adiunxit. *Blond.* Vaſconiam Francis, qui eam Vveſtgotthis ademerant, eripuit. *Procop. lib. 1. de bello Gotth.*

b A MANICHEIS vrbem purgat palam eorum cõbuſtis codicibus. *Diacon. lib. 14.*

Reliquit multas epiſtolas decretales. 1. *Tom. Conc.*

Sub hoc Hormiſda beatus Petrus multa dona conſecutus eſt. *Anaſtaſ. Bibliothecarius.* i. Eccleſia Romana magnis multiſque opibus aucta eſt.

Timotheus Conſtantinop. Epiſcopus inſtituit, vt in ſingulis Liturgiis recitaretur Nicenum Symbolũ, cum quidem prius ſingulis annis tantum ſemel pręlegi ſoleret, nempe Paraſceue Paſſionis, quando Epiſcopus catechizabat. *Theod. lector lib. 2.*

Fortunatus Catinenſis, Euodius Ticinenſis Epiſcopi proſa & verſu Theologica multa ſcribunt.

Ad hęc vſque tempora Acatianos & Arianos in Oriẽte templa & publicos conuentus habẽtes, Iuſtinus pius Imp. exterminauit. *Dia. lib. 17.* ſicut Eutychianos & Neſtorianos. *Æmil. lib. 1. Blond. lib. 3. dec. 1.* Et Manicheos, libris eorum publicè combuſtis. *Sabell. lib. 2. Enne. 8. Plati.*

HVMANA.

Quatuor filij Clodouei regnum inter ſe diuidunt, Lotharius ſeu Clotarius ſedem regni ſui habuit apud Sueſſionem, Theodoricus ex concubina fil. Methis, Clodomirus Aureliæ, Childebertus Lutetiæ Pariſiorum. *Sigeb. in Chron.*

Pacem cum Amalarico Alarici fil. firmant data illi in vxorem ſorore Clotilde, Tholoſatiumq; pręfectura reddita. *P. Æmylius.*

In Alexandria multi vtriuſque ſexus dęmoniaci, quaſi canes, latrabant. *Sigeber.*

Alaricus

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	∴ ∴	
	Alia 5. Concilia Romæ celebrantur. Lib. Concil.	
	Agathenſe in Gallia Narbonenenſi, in quo can. 71.	
	Sidonenſe in Syria cui præfuerũt. Æneas Hieropolitanus & Sotericus Cæſarienſis heretici.	
	54	
515	b S. HORMISDA Fruſiuonius Cãpanus, an. 9.	4603
524	dies. 18.	4612
	Vacat ſedes dies. *6.*	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Ioanne 3. mox Dioſcoro 2. an. 7. Timotheo 4. an. 17.	
	Antiochiæ, Paulo 2. an. 3. Euphraſio an. 6.	
	Hieroſolymis Ioanne 3.	
	Conſtantinopoli Timotheo Theopaſchita, deinde Ioanne 2. an. 2. Epiphanio an. 14.	
	/	
	Principibus.	
	Anaſtaſio imperat. Orien. 62. & poſt eum, Iuſtino Seniore an. 9.	
	Cabade Perſarum an. 16. Sabal & poſt eum Adaana. an. 14. Æthiopiæ regg.	
	Theoderico Italiæ & Hiſpaniæ Nepotis loco reg.	
	Clodoueo Francogallorũ rege 1. & poſtea Childeberto an. 45. (aliis Childerico) Francor. Reg.	

Anni Christi.

CONCIL. *Romanum contra Entychianos, Seueritas & Neſtorianos. Blond.lib.3.dec.1.*

Aurelianenſe 4. Clodoueo rege. Tom.2.concil aliis primum.

517 *Cæſaraugustanam Epiſc. 12. lib. Conc.*

517 *Gerŏdenſe in Hiſp. Epiſcoporum 7.1.Tom.concil.*

516 *Taraconenſe 10. Epiſcoporum, in quo inter alia ſtatutum, vt obſeruatio Dominici incipiat à Sabbato. Vnde hodiéque Hiſpani ceſſant die Sabbati ab omni opere ſub horam veſpertinam. Vaſaus ò 1.Tom.conc.*

55

524 c S. IOANNES I. Tuſcus, an. 2.
527 menſ. 8. dies. 28.

Vacat ſedes menſ. 1.

Anni mundi

Alaricus 2. Hiſpaniæ & Aquitaniæ Rex Amalaſinthã
Theodorici regis Italiæ filiam in vxorem duxit. Huic,
vt ſupra dictum eſt, perempto in agro Volgodenſi Clo-
4603 doueus ademit, quidquid Galliarũ Gotthi poſſidebant,
eum hactenus reges Gotthorum in Narbona & Tholo-
ſa Galliæ ciuitatibus ſedes tenuiſſent. Theodoricus ſo-
cer Vaſconiam recepit & pro Almarico Alarici filio,
donec adoleſceret, gubernauit. *Tarapha de regibus Hiſpa.*

Amalaſintha ita Græcis & Latinis lireris imbuta, vt cum quouis docto diſputaret. Linguas barbarorum callens, ſine inrerprete his omnibus loquebatur. *Idem.*

Almaricus Totillam Clodouei regis filiã duxit, qua Arianiſimum detrectante, proindéque indignè habita, bellum inter Childebertum Francum & Almaricum exarſit, in quo Almar. interficitur. *Idem.*

Cabades Perſ. rex Chriſtianos perſequitur. *Nicephor.* Manicheos io regno ſuo trucidat. *Diaco.li.15.rerum Rom.* Pacem cum Iuſtino facit. *Ibid.*

Childericus Honoriei ex Valentiniani 3 Imp. filia filius Vandalorum rex quintus ann. 7. menſ. 4. in Africa à matre fide recta imbutus Catholicos ab exilio reuocat. Eccleſias ſacerdotibus reſtituit. *Iſido.* poſt annum 74. hæretieæ profanationis. *Beda.*

c RELIQVIT duas epiſtolas.

Conſtantinopolim ingreſſus dexter dextro inſedit ſolio, diémque Domini noſtri reſurrectionis, plena voce Romanis precibus celebrauit. *Sub finẽ Chronici Marcellini comitis qui ſub Iuſtiniano ſcripſit.*

Iuſtinus primus omnium Imperatorum coronatur à Roma. Pontifice. *Blond.lib.3.dec.1.Tom.2.Conc.*

Hunc alij Iuſtinianum maiorem appellaot. Ad reges Francorum ſcripſit de bello, qnod Oſtgottis regibus, qui Theodorico ſucceſſerant, religionis nomioe indixerat. quarto mẽſe ante mortem imperatorem creat Iuſtiniannm ſorotis ſuæ filium.

Hunc PP. quòd à Iuſtino honorificè ſuſceptus eſſet, vel quod Arianis rempla nollet concedere, Theodoricus carceris afflictiooe peremit. *Diaco.lib.17.* qui 98. die poſt ſubira morte obiit.

Ferreolus Vticenſis Epiſcopus ſcribit. *Turon.lib.6.c.8.*

Ad Africanas eccleſias Epiſcop. 220. è Sardinia reuocat Childericus Vandalotum rex Arianus annitẽte Iuſtino ſeniore, poſtquam eccleſię illic an. 74. ab Arianis fuiſſent vexatę. *Diac.lib.14.*

Childericus Vand. rex ob reuocatos ab exilio epiſcopos interficitur & Gillimere duce in Orthodoxos excitatur perſecutio, io qua eorum linguæ radicitus excin-
4612 duntur. Nec tamen deſierunt loqui. *Greg.lib.3. Dial.c.31.*
Iuſtinian. ipſe lib.1.cod.de off.præf.prat.

Iudęus quidã Homerita, qui ſe Moſis filium eſſe glo-
4615 riabatur, in Negra fœlicis Arabiæ vrbe interfecto Aretha vrbis Epiſcopo in Chriſtianos ſęuiit. *Nicephor.lib.7. cap.6.*

S. Brigida, ſiue Brigita, ſiue Pyrgita virgo Scotica, S. Patritij familiaris. Fuit alia à Brigitta vidua, cuius extãt vaticinia & precationes, duciſſa Neritię in regno Suecorum, quę & erexit in Patria Mooaſterium Vvaſte. cuius prima abbatiſſa fuit D. Catharina ipſius filia. Floruit enim in Sueria & Romę, temporibus Magni Sineech Suecię regis, obiſtque circa ann. 1363. Vtraque

à Platina & Volat. vitioſè confunditur.

Duo SS. Germani, alter Pariſienſis Epiſcopus, alter Capuanus, Arator ſubdiaconus poëta, Priſcianus grammaticus Cæſarienſis apud Conſtantinopolim. *Diacon. lib.18. Palmer. in Chron.*

Acephalorũ hæreſis. *Sigeb.* bos Ruſticus Diaconus eleganti ſcripto refutat.

S. Benedictus Nurſinus monaſterij mõtis Caſſini Abbas, cũ ſorore Scholaſtica, miraculis & prophetiæ ſpiritu clarus ordinem Benedictinorum inſtituit. & monachos paſſim diſperſos æmulatione D. Baſilij in vnum contraxit. *Sabell. En.8. lib.2. Iuo in chron. Diac. lib.19. Palmer. Greg. lib.2. dialog. cap.1. & 33.* obiitque ann. 543. vt ſcribit Fauſtus eius diſcipulus.

Pſalterium in ſeptem horas diuiſit, vt ſingulis hebdomadis Pſalterium recitaretur. *In regula c. 16. & ſeqq.*

Regulam ſcripſit diſcretione præcipuam, ſermone luculentam. *Greg. Magn. in dialo.* quam Concilia deinceps conſuluerunt. quando actum de Monachorum quibuſlibet ordinibus cẽſendis ac reformãdis. 12 monaſteria conſtuxit. Paulo ante mortem Maurum, Fauſtum atque alios in Gallias mittit, vt ibi ſui ordinis monaſteria propagarent. *Hoſtienſis in Chron. Caſſinenſi lib. 1. cap. 1.* quę tandem numerata ſunt in diuerſis orbis partibus ad 33 millia Abbatiarum, & quatuordecim millia Prioratuum.

Ex eius diſcipulis 24. extiterunt Rom. pontifices, ducenti ferè Cardinales, Archiepiſcopi in diuerſis eccleſiis mille ſexcenti, Epiſcopi 4000. Abbates eruditione & ſcriptis celebres 15700. *Trithemius & Sabell. Ennead. 8. lib. 1.*

HVMANA.

Slaui gens Scythica Hiſtriam, primáſque Veneti anguli fauces inuaſerunt. Vnde poſtea Mauricij tempore in Boëmiam & Poloniam ſunt delati. *Sabell. Ennead. 8. lib. 2.*

Hiſtri Slauonico tumultu territi in inſulam tranſiuerunt Caprariam, vbi Iuſtinopolim condiderunt. *Ibid.*

Vandali ex Lybia in Italiam excurrunt. *Greg. Dial.*

Hunibaldus 18. libros de Francorum regibus per an. 926. ſcribit. Sex primos à Troianorum temporibus vſq; ad mortem Antenoris, ſex ſequẽtes vſque ad Ferdinandum, vltimos ſex ad vſque Clodouei tẽpora & penè per 400 annos Francorum reges ante Clodoueum adducit. *Irenicus & Trithemius.* fabuloſum interim ſcriptorem eſſe puto. Nam neque Francos à Troianis ortos, neque cętera geſta eſſe aliunde liquet.

Herminfredus Thuringorum rex à Clotario & Theodoro Francorum regg. victus, cuius neptis Radegunda Clotario nupſit. *Turon. lib. 3. hiſt. c. 4.*

Longobardi ſeu Langhardi Pannoniam occupant expulſis Hunnis & Oſtrogotthis. *Diacon. lib. 18. Bonfin. decad. 1.*

An. 523. Theodoricus Amalatico nepoti iam adulto Hiſpaniam poſt 15. annos reddit cum Gallia Aquitanica, atq; in Italiam reuerſus ob inſtauratam Romam & redintegratos illius muros auream ſtatuam à Senatu meruit. *Iſidor.*

Manichæi in Perſia iugulantur à Cabade. *Sigeb.*

Gilimer

Anni Chriſti		Anni mundi
524	∴ ∴	4612
	Patriarchis. *Alexandriæ Timotheo 4.*	
	Antiochiæ Euphraſio, deinde Ephraimo an. 18.	
	Hieroſolymis Ioanne 3.	
	Conſtantinopoli Epiphanio.	
	∴ ∴	
	Principibus. *Fla. Anicio Iuſtino Imp. ſexageſimo tertio.*	
	Cabade Perſarum rege decimo nono.	
	Theodorico Ital. & Hiſpaniæ, quam poſtea reddidit Amalarico.	
	Childeberto cum Clothario Franc. rege ſecundo.	
	∴ ∴	
525.	CONCIL. *Ilerdenſe ab 8. epiſc. ſub Sergio illius ciuit. epiſcopo. 1. to. Concil.*	
	∴ ∴	
	Eodem anno Conc. Valentinum 2. ſex epiſcopo. Ibid.	
527		4615
	∴ ∴	

Anni Christi | *Anni mundi*

56

527 * S. FOELIX 4. Samius, an. 4.

531 menſes 2. dies 3.

Vacat ſedes dies 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Ephraimo.

Hieroſolymis Petro *ter-tio an.* 20.

Conſtantinopoli Epiphanio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus *&* regnantibus *vſque ad* Iuſtinianum *Imper. &* Alaricum *Ital. reg.*

Cabade rege Perſarum decimo nono.

Amalarico Hiſp. an. 5.

530 CONCIL. *Tolet. 2. Epiſco. 8. tom. 1. Conc. ſub. Amalarico rege, c. vlt. de veteribus canonibus renouandis & nouis ad diſciplinam Eccleſiaſticam condendis.*

Gilimer Ildericbum Vandalorum regem quintum in vincula cum filiis conicit, & regnum Africæ inuadit. *Iſid. Beda.*

Eum Iuſtinianus ſoluto bello Perſico adoritur, quod bellum Procopius duobus libris prolixe deſcribit.

* RELIQVIT eruditiſſimam epiſtolam ad Petrum Antiochenum Epiſc. (vel potius Apameæ) qui addebat in Triſagio, *crucifixus propter nos*, quaſi Trinitas fuiſſet
4615 crucifixa. Item de errore Tredeitarum, qui tum incipiebat. Illa in 5 Concil. Conſtantinop. Oecumenico eſt lecta & laudata.

4519 Montanus Toletanus *ex S. Alphonſ.* Aprugius Pacenſis Epiſc. qui ſacras literas ita ingenioſe expoſuit, vt veteres præ illo nō videātur expoſuiſſe. *Iſido de viris Illuſt.*

Axumitę vltra Ægyptum & Homeritæ, vbi multi erant Iudęi, Rege Adad epiſcopos & doctores à Iuſtiniano per legatos impetrantes, fiunt Chriſtiani. *Paulus diac. lib. 16.*

Helliſeus in Æthiopia rex pietatis ſtudioſus, qui contra Iudęos & Paganos Homeritas claſſem inſtruxit. *Procop. lib. 1. Perſici belli.*

Gethes Herulorum incolarum Iſtri, Gorda Hunnorum ad Boſphorum reges, & Boazer regina vidua cum centum millibus gentis ſuæ Chriſtianam fidem amplectuntur. *Procop. lib. 2. de bell. Gotthorum, Otho Friſingenſis li. 5. cap. 4.*

Abaſgi & populi ad Tanaim à Iuſtiniano epiſcopos & doctores petunt. *Euag. lib. 4. cap. 22 & 23.*

Vandalis per Belliſarium tertio menſe deuictis,

Iuſtinianus, ex Lybia & Cartagine potiſſimum, pellit Arianos, Chriſtianis templa eorum, iuxta vaticinium Cypriani martyris, denuo reſtituit & inſtaurat. *Procop. lib. 3. de bello Vvandalico.*

Ariani Africam tenuerant 95 annis. *Euag. lib 4. c. 16.*

Samaritani Iudæi, qui creato ſibi rege Iuliano, deinde Syluano in Paleſtina Chriſtianos trucidauerant, & cum Saracenis fœdus percuſſerant, à Iuſtiniano profligantur. *Niceph. lib. 17. cap. 24. Hermanus Gigas in Iuſt. hiſtor.*

Iuſtiniano vix dum rerum potito Seuerus & Iulianus Eutychiani Alexandriam fugiunt & ſcindunt, dum Iulianus diceret Chriſti corpus fuiſſe ante reſurrectionē incorruptibile, Seuerus negaret. *Leontius de ſectis.*

Gaiani & Theodoſiani, quorum illi Iuliani ſententiam, hi Seueri ſectabantur. Agnoëtæ, qui Chriſtum horam iudicij ignorare contēdebant. Tritheitę. *Ibid. Leōt.*

HVMANA.

Amalarius apud Narbonem victus à Francis, fugiēs ab exercitu occiditur. Clotildis autem vxor, cuius cauſa excitatū fuerat prelium, quod à viro Ariano indignè eſſet cęſa, dum à frate Childeberto reducitur, in itinere obit. *S. Iſido.*

Toletum à Francis expugnatū, & multa inde vaſa ſacra templis Franciæ diſtributa. *Gaguinus, Turon. lib. 3. c. 9.*

Ab hac Amalariei clade & cæde rarius deinceps erit negotium Frācis cum Vviſigotthis ſiue Hiſpanis, vt iam eorum hiſtoria ad Gallicam minus pertinere videatur. Nam Childebertus in ſuo reditu Vaſconiam & reliquas Gallię prouincias Vviſigotthis obſequentes ſibi ſuiſque ſuppoſuit, Vviſigotthis Ciſpyreneis ſe cum familiis in Hiſpaniam recipientibus. *Procop.*

d DVAE eius decretales epiſtolæ habentur in rom. Concil.

Reliquit quoſdam Canones.

Iuſtinianus ex tribus codicibus Hermogeniano, Gregoriano, & Theodoſiano nouũ Codicem ex ſuo nomine Iuſtinianeum fieri curauit per Tribonianum, Theophilum & Dorotheum. *Cod. tit. De nouo Cod. faci & tit. de Iuſt. Cod. confirmando.* Duo ferè per eoſdẽ librorum millia in 50. digeſſit, & abſoluit an. 533. vnde Digeſta ſiue Pãdectæ. Nam ipſe alioqui ἀναλφάβητος καὶ ἄμουσος. *Suidas.* & ſub vitæ finem Eutychianus. Quare diuino iudicio in furorem & inſaniam actus expirauit. *Euag. lib. 4. c. 29. Niceph. lib. 17. Zonar. 15.*

Platina tamen in hoc Bonif. Iuſtinianum pie & eleganter de Chriſti incarnatione ſcripſiſſe narrat.

Dionyſius exiguus Abbas Romaous hoc tempore (id eſt, ann. 532 Iuſtiniano inchoante ſuum imperium) paſchalem calculum compoſuiſſe. (*Diaconus lib. 17.*) ab aliquibus dicitur , & perfeciſſe ob ſępius oborieoses quæſtiones inter Latinos & Græcos de vero die celebrandi Paſcha, iuxta decretum concilij Niceni, & Cæſareæ Paleſtinæ. *Stoflerus in Calendario Rom.*

Reuocaſſe item & explanauiſſe Cyclos Theophili Alexandrini, à quibus Latini ſæpius propter diuerſam Emholiſmorum rationem diſſidebant. *Ibid.*

Túmque cœptum eſſe numerari ab incarnatione Domini. *Ibid.* Sed de eo ſuprà in Leone 1.

Nam ſeriem Olympiadum duraſſe vſque ad hunc annum 532. ſcribũt. quo ſcilicet hic Dionyſius Paſchalem circulum inſtituerit, & tempora à natiuitate Chriſti primus numerare docuerit, cum à prima Olympiade vſque ad vltimam eſſent elapſę 327. i. anni 1308.

S. Arnolphus ſeu Arnaldus & Vedaſtus primus Attrebatenſis Epiſcobus, diſcipuli Remigij.. *Sigeb.*

Iuſtinianus edixit, ne is ordinaretur Epiſcopus, qui haberet vxorem & filios, cum antea ex concilio Niceno poſſent tales ordinari , modo abſtinerent à thoro. *Conſt. 6. & 137 in Nouellis.*

HVMANA.

Cum Cabadee Perſarum rege ea bella per Belliſariũ geſſit, quę de bello Perſico deſcribuntur à Procopio.

Eo bello ſoluto Vãdalos & Mauruſios, qui ſe gloriabãtur de genere Gergeſeorum & Iebuſeorum, vicit, ibique 150. ciuitates collapſas renouat. *Euag. lib. 4, c. 18.* Gothos poſt bellum 18 annorum Italia expellit, cũ ibi regnaſſent 58. an. *Procop. lib. 1, 2, 3. Goth.*

In eo fœlix, quòd fœlices & induſtrios duces ſit nactus, per quos imperium in Aſia defendit, alibi recuperauit, Belliſarium, Iohannem, Narſem.

Ad Æthiopas legatos mittit, vt ipſi Sericum ad Indis emptum Romanis reuenderent, & magna pecunię Romanę vi fruerentur, ne ipſi ſuas pecunias ad hoſtes Perſas transferre cogerentur. *Suidas in voce σηρικὴ.*

Vandalis victis, Africa omnis imperio Orientali reſtituta eſt, vſque ad Leontij imperium, quo tempore ab Arabibus erepta, ab eis hinc vſque in plures regulos diſtincta poſſidetur. *Onup. in Rom. imp.*

e CAECVM illuminat. *Greg. lib. dial. cap. 2.* Epiſtolam decreta-

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

57.

531 d S. BONIFACIVS, 4519
2. Romanus an. 2.
533 dies. 2. 4521

Vacat ſedes menſ 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Euphraimo.

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtãtinopoli Epiphanio.

Principibus.

Anitio Iuſtiniano ann. 39.

Imp. ſexageſimo quarto.

Cabade Perſarum.

Aſfa Æthiopiæ.

Adelticho, ſeu Athalarico, ſiue Alarico cum matre Amelaſinuta Ital.

Childeberto cum Lothario Franc. Reg.

Amalarico, deinde Theodio Hiſpan. an. 17.

Schiſma 5.

DIOSCORVS in ſchiſmate contra Bonifaciũ ſedit dies.

58

533 c S. IOANNES 2. Romanus an. 2. 4521
535 menſ. 4. 4523

Vacat ſedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4.

Antiochiæ Euphraimo.

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtantinopoli Epiphanio. deinde Anthemio Eutychiano menſ. 10.

Anni Christi. | Anni mundi.

Principibus.
Iuſtiniano Imp. ſexageſimo quarto.

Cabade Perſarum, deinde Cozroe an. 48.

Asfa Æthiopiæ & poſt eũ Azba an. 16.

Alarico Ital.

Childeberto Frãc. ſecundo.

Theodio Hiſp. Reg. an. 17.

59
535 f S. AGAPETVS I. Romanus. 4623
536 menſ. 11. dies 19. 4624

Vacat ſedes mẽſ. 1. di. 29.

Patriarchis.
Alexandriæ Timotheo 4.

Antiochiæ Ephraimo.

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtantinopoli Anthemio, mox Mena an. 17.

Principibus.
Eiſdem Imp. & regn. & Amalaſuenta cum Theodato Gotthorum & Ital. regina.

CONCIL. *Conſtãtinopolitanum 1 & 2. Prouinciale aduerſus Anthemium Conſt. Seuerũ Anthioch. Petrum Apamẽſem, & Zooram Monach. Syrum. Niceph. lib. 17. c. 9.*

CONCIL. *Hieroſolymitanum 2. de quo actio 1. Conſtantinopol. 2.*

decretalem relinquit de æqualitate Patris & filij. *Tom. Concil.* Ad eum Iuſtinianus mittit fidei ſuæ formulam ſuo Chirographo cœlatam per Epiſcopos Acacium & Demetrium. *Plat.*

Cabades rex Perſarum, cum ad id vſque tempus Iudęi & Manichæi ſedes primarias illic obtinuiſſent, ſupremæ dignitatis prærogatiua Epiſcopũ cohoneſtauit, qui Synaxi & conuentu Eccleſiaſtico dæmones profligauerat aſſeruantes Theſauros in oppido Tzundadaero Indos à Perſis dirimente. *Diacon. lib. 15. Theod. lector lib. 2. Niceph. lib. 16. cap. 36.*

Dux Lazorum Perſiæ populorum ad Romanos deficit, & cum ſuo populo fit Chriſtianus. *Diacon. lib. 15. Zonar. 3.*

HVMANA.

533 Cæſo Amalario à Childeberto & Clotario, Vviſigotthi, qui cis Pyreneum in Gallia ſupererant, cũ vxoribus & liberis ad Theodim in Hiſpania regnãtém ſe conferunt.

Belliſarius Perſas repreſſit, pace cum iis facta, in Africam miſſus Carthaginem cepit, capto Gilimero Vandalico rege totam Africam recuperauit, traiciés in Italiam contra Gotthos, per quinque annos res magnas geſſit. Neapolim, & vrbes Campãnię atque Apuliæ, tandem Romam obtinuit, 60. annis poſtquam ab Odoacro expugnata eſſet, Luderum Gotthorum Ducem Conſtãtinopolim mittit, Bittigem eorum regem eò trahit. Ac hic Gotthici belli finis fuiſſet, ni Totilas reliquiis collectis ſingulari fœlicitate res erexiſſet, ac Italiæ magnam partem recepiſſet, anno 7, poſt huius diſceſſum.

Belliſarium à Francis in prælio extinctum refert Annon. l. 2. cap. 23. alij à Iuſtiniano indignè necatum, &c.

Iohanni Poſt Belliſarium egregio duci dignitatem & opes eripuit Iuſtinianus, qui poſtea victum mendicãdo quęſiit, inſigni fortunæ inconſtantia. *Procop.*

Hunni vaſtant magnã Thracię partem & Pannoniam recuperant domitis ibi Gotthis ſiue Getis. Et quia cõiuncti erant Auares, ex vtriſque nomen Hungarorum factum eſt, q. Hunniarorum. *Iornandes.*

Aphrica tum redacta in ditioné Imper. victis Vrandalis 105. ann. ex quo eam occuparant. *Diac. lib. 17. & leg. 1. Cod. de offic. præ. prat. Afri. Procop. lib. 1.*

f SCRIBIT eruditam epiſtolam ad Anthemium Cõſtant. De duabus naturis in vno Chriſto. *Tom. Conc.* Quẽ & propter hæreſim Eutychis deponit.

Mutum & claudum ſanat adminiſtratione Corporis Chriſti. *Greg. lib. 3. dial. cap. 3.* Diebus dominicis circumire templa minori proceſſione inſtituit. *Platin. & Vola. lib. 16.*

Iuſtinianum Imper. ab Eutychiana hæreſi reuocauit, quem prius cùm videret non flecti rationibus, Chriſtiana audacia in hæc verba prorupit: ego ad Iuſtinianum Imperatorem Chriſtianiſs. venire deſideraui, ſed Diocletianum inueni. *Diacon. lib. 17.*

Eum Agathonem appellat Nicephor. lib. 17. cap. 25 & 26.

Alibi Agathonem Agapeti ſucceſſorem facit. *lib. Eod. cap 9.*

Childebertum regem Francorum, Clodouei F. excommunicauit, quod ſua manu in templo Galterum Iuetotenſem occidiſſet, ac Galteri ſucceſſores è iure regum Franciæ exemit. Quocirca ad hunc vſque diem, Iuetotenſe ſolum in media Normania regni titulo gaudet. *E Francicis histo.* Vſque adeò ab ipſis regni cunabulis, huius ſedis authoritas in Francos reges vigebat. Quòd & ſupra in Clodoueo regni cònditore monſtrauimus.

Narſes ob beneficia à Venetis accepta in eorum vrbe D. Theodorico martyri delubrum, vbi nunc eſt S. Marci templum, & ibidem aliam Eccleſiam in honorem S. Mennæ & Geminiani, ex Gotthorum manubiis poſuit. *Supl. Chronic. lib. 9.*

Gotthi duos ſacerdotes Arianos ad Choſroem Medorum regem mittunt, vt eum contra Iuſt. imperat. impellant. *Procop. lib. 2. de bell. Gotthorum.*

HVMANA.

Tribonianus cum aliis 16 Iuriſconſultis Iuſtiniani mandato, ex immenſa legum multitudine, quæ in librorum duo millia, & verſuum trecies centena millia excreuerat, 50 libros Pandectarum ſeu Digeſtorum ſpatio triennij per titulos ordine digeſſit. *Proœm. Digeſt. & Proc. lib. 1.* eoſque an. 533. abſoluit. Anno ſeq. Codicem Iuſtinianeũ edit è tribus codicibus Hermogeniano, Gregoriano, Theodoſiano confectum. *Tit. de nouo Cod. facien. & Tit. de Iuſtin. Cod. confirmando.*

Non tantum Pandectarum, ſed & Inſtitutionum præcipuus fuit architectus. Omnis religionis contemptor. Qui & perſuaſit Iuſtiniano ipſum non moriturum, ſed cum carne in cælum aſſumptum iri. *Suidas.*

∴ SYLVERIVM Antonina Belliſarij vxor ficto crimine, quòd Romam Gotthis prodere voluiſſet, in Pontiam inſulam deportari curauit. Vera cauſa erat, quòd Theodora Impera. vxor hæreticum Anthemium Conſtant. ab Agapeto depoſitum non reuocari doleret. *Diacon. lib. 16.*

Sub hoc Neapolis capitur & Belliſarius Romę præficitur.

HVMANA.

Choſroë Perſa Ciliciã & Syriam graniſſimè ob Chriſtianiſmum affligit. *Proc. lib. 2. bell. Perſ.* cœpit anno quinto Iuſtiniani regnare. Cum eo pacem in 110. annos fecit, At poſt aliquot annos fide fracta Ciliciam, Syriámque inuaſit, Antiochiam cepit. *Procop.*

536 belli Gotthici initium octauo Iuſtiniani contra Theodatum Italiæ regem, Vittigem, denique Totilam: nam non niſi poſt annos 18. confectum eſt.

Damaſcius Stoicus & Simplicius Platonicus & Peripateticus Phryx ſub Iuſtiniano florent. *Suidas in Damaſcio.*

Theodatus Theoderici Oſtrogott. regis armiger pietatis oblitus, Amalaſuentam, cui debebat regnum, in balneo ſtrangulari facit. Male confunditur à Iornande cum Theodio Gotthorum in Hiſpania & Aquitania rege. *Vaſæus.*

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	60.	
536	∴ M. SYLVERIVS (Palmer. Liberius 2.) Cãpanus doctiſſimus. an. 1. menſ. 5. dies. 12.	4624
537		4625
	Vacat ſedes dies 6.	

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Euphraimo.

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtantinopoli Mena.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Bellum Gotthicum.

536 CONCIL. *Bracarenſ. Chro. reg. Alphonſi.*

g FACTIO-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

∴ ∴

61

537 g M. VIGILIVS Roma.an. 18.mẽſ.6. dies 26. 4625

555 4643

Vacat ſedes menſ.3. di.5.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4. deinde Galanico an.1. Paulo menſ.4. Zoilo an.7. Apolinari an. 19.

Antiochiæ, Euphraimo deinde Domnio an. 14.

Hieroſolymis Petro tertio, deinde Macario 2.an. 31.

Conſtantinopoli Mena, deinde Eutychio an. 13.

∴ ∴

Principibus.

Eiſdem Impp. & regg. vſque ad Bittigem, Tendibaldum, Totilam, ſiue Badiullam, ex ordine ſucceßionis Gotthorum & Italiæ Reg.

∴ ∴

g FACTIONE Theodotæ Auguſtæ Eutychi Arianiſque aduerſans, flagris Conſtantinopoli expirauit. Vel iuxta Blondum lib.7. dira ab Imp. propter Theodoram Auguſtam vrgentem Anthemij reuocationem paſſus, in exilium actus eſt.

Reliquit epiſtolam contra Priſcillianiſtas & alios hæret.

Iuſtinianus diem feſtum hypapantes Domini (.i. occurſus, qui dicitur dies Purificationis, quo Simeon occurrit Chriſto, qui in templo præſentabatur) ob mortalitatem magnam inſurgentem an.542. compoſito Tropario, ſiue Modulo de Chriſti duabus naturis & vnica perſona, vbique celebrari inſtituit. *Niceph.lib.17.cap.28. Diaco.lib.16.Rom.*

Eam ceteris illuſtrauit Sergius pp. cui propterea alij tribuunt feſti inſtitutionem. *Durand.*

Conſtantinopoli quintum Oecumenicum Conc. celebratur de tribus capitibus. 1 de ſcriptis Theodoreti Cyri Epiſcopi. 2 Theodori Mõpſueſtię. 3 de epiſtola Hyberæ ad Matim Perſam. *Tyr.lib.14.cap.12.* vbi addit perperam Hieroſolymitanum Epiſcopum tunc primo factum Patriarcham. Nam in Concilio Niceno, &c.

Acta Concilij quinti Conſtant. Oecumenici nõ fuerunt publicata, fortaſſe propter Iuſtinianum, qui Eutychianis fauebat. Vnde nec extant Græcè inter impreſſas Synodos.

Iornandes ſiue Iordanus Gotthorum Epiſcop. & hiſtoricus ex vltima vetuſtate originem, migrationes, familias regum & bella pręcipua gentis ſuę vſque ad annũ 550. explicauit, ſiue vſque ad Iuſtiniani an.25.

Procopius Cæſar. hiſtoriam annorum 142. pertexuit vſque ad an. Chriſti 554. à quo Agathias eodem tempore ſuam hiſtoriam deduxit ad an. 566.

Marcellinus Comes etiam deſiit in anno 556. continuato Chronico D. Hieronymi ad ſuum vſque tempus.

S. Mauritius obiit in Dalmatia. *Sabell.*

Sub an.537. Rupertus Francorum Epiſcopus Boios ſiue Bauaros cum Theodone, Vlone, Theodoualda regulis ad Chriſtum perduxit. *Auentinus lib. 3. Annalium Boiorum.*

Childebertum Francorum regem Theodelinda regina Longobard. ad pia multa hortatur. *Diacon.lib.4.c.2. de long.*

Iuſtinianus Valẽtinus, Iuſtus Vrgellitanus, Nebridius Agragenſis & Elpidius epiſcopi fratres ſcriptis clarent *Iſid. de viris Illuſt.c.20. & 21. Trithe. Honor. Anguſtod. de ſcript. Eccleſiaſt.*

Ann. 542. Childebertus eiúſque frater Clotharius & tres alij Francorum Reges Cæſarauguſtam deficere ab hæreſi Ariana cogunt, plurimáſque vrbes in Hiſpania expugnant. Præda onuſti redeunt. Tunicam Vincentij Martyris exportant, eique ædem ſuburbanam extruunt, quæ nunc D. Germani à Prato dicitur. *Vaſæus, annales Francici.*

HVMANA.

Theodericus noſtros Aruernos Childeberti clientes bello vexat. *Turo.lib.3.c.12.*

Iuſtinianus partem Galliæ conceſſit Germanis. *Proc. lib.39.*

Refenderariorum magiſtatuű ordinem primus conſtituit. *Anth. de referendariis, & Gomeſius lib. de compend. vtriuſque ſignatura.* Tamen Granatius antiquiorem eſſe cōtendit.

Gotthi duce Totila Romam capiunt, Lucanos, Cāpanos, Siculos & Brutios ſubigunt. Ciues captiuos in Campaniam abducunt. Ita tum vrbs pluſquam diebus 40. deſerta manſit. *Procop. lib,3. Diacon. lib.17, Palmer. in Chron.*

Crudelitatem erga Catholicos narrat Gregor. lib.2. dial.c.3.& lib.3.cap.13. His tamen pepercerunt, qui ad Eccleſias confugiſſent.

Vrbem ſolo æquant & incendunt, omnium ciuium multitudinem per alia oppida diſpergunt, ne quis extremis patriæ cineribus dare poſſet lachrimas. Ita intra annos 141. multos iudiciorum Dei caſus Domitrix illa humani generis arxque omnium gentium Roma ſuſtinuit, vt ad manus Eccleſiæ, cuius debuit eſſe caput, ſerio laberetur, in eúmque vſum à fundamentis reſtauraretur. Nam poſtquam Alarici ductu Roma ſeculo Hieronymi & Auguſt. direpta eſſet, mox à Vandalis poſt ann. 44. vaſtata eſt, deinde poſt 22. ab Odoacro & Herulis, rurſum poſt 14. à Theoderico & Oſtgotthis, præterea poſt 50 à Beliſario capta, tandem in hāc miſeram conditionem per Totilam & Gottborum reliquias venit poſt annos duodecim.

Theodiſcus Hiſp. cum mulieres ſuæ libidini minimè conſentientes occidi feciſſet, apud Hiſpalim orta ſeditione, obtruncatus eſt. *Ritius.*

Agila Hiſpa. ad Cordubam à Romanis occupatam cæſus eſt, filio trucidato, magnáq; ſuorum ſtrage. *Ritius.*

Athanagildus eius ſucceſſor Brunichildam filiam Sigiberto Mediomatricum in Francia regi elocat. *Ritius.*

Romanorű & Gręc. Auxilia, quæ ad deturbandum regno Agilam à Iuſtiniano Imper. popoſcerat, ſubmouere poſtea Hiſpania nō potuit, quin aduerſus eos variis poſtea caſibus conflixit. *Iſido.*

Fidem Catholicam occultè coluit, Catholicos omni fauore amplexus, *Luc. Tudenſis.*

534 cum Decius Theodorus Paulinus fuiſſet vltimus conſulum Romanorum, impediētibus Gotthis Romę, ſicque in Occidente creari conſul deſiiſſet,

Septem annis pòſt in Oriente, nempe ſub an. 542. qui vrbis conditæ erat 1292. vltimus conſul creatus eſt Baſilius iunior, qui eum magiſtratum adminiſtrauit an. 18. Hinc Coſſ. finis. Nam poſt illum ſolus Imperator conſul factus eſt, dum ſequentes imperatores (Mauricio excepto) conſulatum ſemel in vita inire cœperunt, à cuius anno numerarentur anni imperij. *Onuphrius in Commentar.*

Sub an. 550. Lechus & Cechus fratres Polonis atque Boëmis (qui etiam Cechi lingua Slauonica vocantur) principes præfuere. Inde ſumitur initium rerum Polonicarum. *Cromer. & Herburt. in Chron. Polon.*

Tanta fames per vniuerſum orbem maximè apud Liguriam & Italiam, vt matres cogerentur veſci carnibus filiorum. *Diacon. lib.17. Procop. lib.5.*

h FERTVR

Anni Christi		Anni mundi
537	∴ ∴	4625
	Azba Æthiopiæ, deinde Albamedan an. 7.	
	Cozroe Perſarū vigeſimo.	
	Theodio Hiſp. deinde Theodiſco an. 1.	
	Agila an. 5.	
	Attanagildo an. 14.	
	∴ ∴	
	∴ ∴	
552	*QVINTVM Generale cōcilium Conſtātinopolitanū 2. Epiſc. 165 præſidente Vigilio vna cū Eutychio & Apollinari Alexand. Patriarcha. ait Zonaras (nam Euagr. li.4. c.38. putat Vigiliū abfuiſſe) cōtra Anthemium Cōſtant. & Theodorum Mopſueſthenum hæreticos, poſt Neſtorium negantes D. Virginem eſſe Deiparam, & ad confirmādas 4. Generales ſynodos, contra etiā Origenē, Didymum & Euag. Greg. lib.3. epiſt.37. Platin. & lib. Con. cōfirmatum à Greg.1. & ſexta Synodo in Trull.*	4640
	∴ ∴	
	CONC. *Antiochenum contra Petrum, Seuerum, & Anthemium hæret. li. Con.*	
	Aurelianenſe 2. & 3. aut iuxta alios 5 & 6 tempore Childeberti regis.	
	Aruernenſe rego Theodeberto.	
555	∴ ∴	4643

Anni Christi.		Anni mundi.
	62	
555	h S.Pelagivs I.Romanus,an. 6.	4643
562	menſ.10. dies 28.	4650

Vacat ſedes menſ.3. dies 26.

Patriarchis.

Alexandriæ Apollinari.

Antiochiæ Domnio,deinde Anaſtaſio,an. 12.

Hieroſolymis Macario ſecundo.

Conſtantinopoli Eutychio.

Principibus.

Iuſtiniano Imp.ſexageſimo quarto.

Cozroe Perſarum Rege vigeſimo.

Albamedan Æthiopiæ, mox Abra, menſ.2, Sahel m. 2, Ghebez, an. 14.

Totila,Tega,ſiue Teia Ital. regg.& Narſete, eo interfecto & ſubactis Gotthis, Proconſule in Italia.

Childeberto cũ Lothario, poſtea ſolo Lothario, ann.5, Franc.Regibus.

Attanagildo Hiſpaniæ decimo quinto.

Concil. *Turonenſe 2. Tom.2 Conc.*

Aurelianenſe 4 & 5,vel 7 & 8. Pariſienſe 1 & 2.Lib.Concil.

h Fertvr inſtituiſſe ſeptẽ horas Canonicas. *Polyd. lib. 6 de Inuento. rer. c.2.* Alij hoc tribuunt Pelagio a præceſſori Gregorij Mag. Quod de commendatione interpretandum eſt. Nam hic ſeptenarius horariarũ precum iam inueteratauerat,ex Athanaſio de Virginit.Hieron.ad Demètriadem, ad Lætam, & in 6 Daniël. Baſilio in quæſt. fuſius explicatis interrog.37.D.Benedicto ca.16. Regulæ,&c.

Totilam flexit,ne Romam euerteret.

Ab Euagrio omittitur.

S.Medardus Nouionenſis, & Gildardus Rhotomagenſis Epiſcopi & fratres eodem die nati, Pontifices conſecrati, & mortui an.556. *Gulıel. Nangiacus & Sigeb. in Chron.*

Medardus S.Radegundam vxorem Lotharij, aſſenſu viri,in monialem conſecrauit.*Petr.de Natal.*

Nicetius epiſcopus Treuerenſis Neſtorij & Eutychis hæreſim ſcriptis oppugnat.

Phreculphus hiſtoricus ab orbe condito ad annum Chriſti 560 Chronica digerit.Fortunatus poëta,clarere incipit.*Trith. Plat.Sigeb.*Hermolaus grammaticus.*Suid.*

Theodolus poët.*Henricus Erphord.cap. 51 de Iuſtiniano.* Datius epiſcopus Mediolanenſis ſcribit hiſtoriam de obſidione vrbis à Vitigete facta. Diac.*lib.* 16. Fœcundus Harmianenſis epiſcopus,contra Eutychianos. *Iſidor. de Vir.Illuſtr.cap.19 & 24.*

Armenij iterum fidem Chriſti publicè ſuſcipiunt.*Sigebert.in Chron.& Plat.*Legatos ad Iuſtinianum mittunt, vt Romanorum imperio ſubiicerentur, & libere Deum colerent.*Euag.lib.5,cap.7.*

Iudæi & Samaritę in Paleſtina eccleſias incendunt,& obuios quoſque Chriſtianos interficiunt. *Diac.lib.16,c.1.* Sed Iuſtiniano, miſſo Adamantio militum præfecto, pœnas dant. *Agath.lib.5.*

Eruli incolæ Iſtri, fidem Chriſti ſuſcipiunt accepta ob id pecunia à Iuſtiniano.*Euagr.lib.4,cap.20.*

Dracontius Hexaemeron cõponit. *Iſid.* Arator Subdiaconus R.E.Acta verſibus reddit.

Hvmana.

An.555. Gotthorum regnum, nomen & imperium Teia R.interfecto in Italia deletur, 78 anno, ex quo eã occupauerant, per Narſetem, qui poſtea in odium Auguſtæ Longobardos gentem Germaniæ in Italiam vocauit,quam inter Alpes & Apéninum tenuerũt 204 annis ſub 23 regibus.primus eorum rex fuit Alboinus,*Procop.lib.3.Æmil.lib.1.Plati.in Adrian.*

Ab iſtis tũc primùm inuentus eſt vſus Feudorum in Italia.*Molineus lib.1 Com.de Conſuet.*Pariſienſ.

Narſes Perſamenus 16 an.Italiam rexit & ex magnis calamitatibus eam recreauit. Longinum ſucceſſorem habuit factione Iuſtini & Auguſtæ. Longobardos, vt ſe vlciſceretur, Italiæ infudit.Priuatus vixit Neapoli, donec illic moreretur.

Initium Exarchorũ & initium regum Longobardorũ in idem tempus incidit, id eſt, in 2 an. Iuſtini. Ex quo miſer Italiæ ſtatus, vtriſque ſe mutuo oppugnantibus.

559 à Clotario Saxones domantur, cuius imperio, Childeberto Pariſiorum rege ſiue liberis mortuo, Francogallica res tota rurſum coiit.

Ei pattem tertiam reddituum Eccleſiaſticorum exigenti Iniurioſus Archiepiſcopus Turonenſis conſtantiſſimè reſtitit, & regem cœptis deſiſtere compulit, *Turonenſ.*

Totilas à Viſigottis indignatis Vitigem regem ſuum ſeſe & Rauennā Belliſario dediſſe & ad Iuſtinianū triumphali ſpectaculo ductum eſſe, poſt Teudebaldum, deinde Athatricum, rex nominatus Italiam recepit, tandémque Romam, Romanorum familiis in Campaniæ oppida relegatis, ita tamen vt Pelagio Pontifici pro ſalute pub. deprecanti obedierit, & in mœnia tantum ſit graſſatus his præcipuè parcens, qui in templa confugiſſent. Tandem in Vmbria à Narſete Eunucho cæſus eſt, poſtquam 11 annos regnaſſet. *Iouius lib. 1 Vir. illuſtr.*

1 NARSETI Eunucho amiciſſimus. Cui & conſulatum impetrauit. Extat eius epiſtola ad vniuerſos Galliæ & Germaniæ epiſcopos, in qua damnat Chorepiſcopos.

Contra Macarium Hieroſolymitanum per Schiſma ſedit Euſtachius an 18.

Eccleſiam Græcam Ioannes epiſcopus legendo, diſputando, ſcribendo, monendo, docendo regebat. *Plat.*

565 Iuſtinum Iuniorem primùm coronauit. *Onuphr. lib. 2 Romanorum principum, qui tamen in libro de Comitiis, ſub Iuſtiniano, cui hic ſucceſſit, vel ſaltem poſt eius obitum, hūc morem coronandi inductum memorat.*

Atqui iam ſub an. 493 Euphemius patriarcha Anaſtaſium imp. coronauit *Zon. tom. 3. Euagr. lib. 3, c. 32.* & ſub an. 381 Theodoſium ſeniorem Meletius patr. Antiochenis. *Sigeb.* Quod apud Zonaram ex verbis Ambroſij, quibus Theodoſium cum Synagogam conſtrueret aggreſſus eſt, colligitur.

Guntrānus Aureliæ rex ad Ioannem Papam Salomū & Sagittarium epiſcopos Synodo Lugdunenſi depoſitos cum literis commendatitiis miſit, & abſolutos recepit. Nam Papa literas ad regem direxerat, in quibus eos locis ſuis reſtitui iubebat (audi antiquam Romani Pontificis authoritatem) *Turon. lib. 5, cap. 20.*

An. 565 Monothelitæ emergunt.

Franci & Hiſpani de Paſchate celebrando diſſentiūt, Hiſpanis 12 Calend. April. Francis 14 Calend. Maij Paſcha celebrantibus. *Sigeb.*

Photinus Belliſarij priuignus eccleſias Ægypti, hæreſi imbuit. *Diac. lib. 16.*

Cozroe Perſa Armeniæ eccleſias vexat. *Euagr. lib 5, cap. 7, & ſeqq.*

Alboinus Longobard. rex voto Chriſtianos in Italia & Sicilia interimit. *Turon. lib. 4, cap. 41. Diac. lib. 2, cap. 12.* Ipſe paulo poſt miſerè interficitur. *Ibid. c. 14 & 15.*

Eloësbaas Æthiopum rex Iuſtino Imper. comitante Dunuam Pſeudo-Moyſem crudeli tyrannide Chriſtianos Negræ Arabiæ opprimentem extinxit. *Niceph. lib. 16. c. 6.* Videtur eſſe Azba noſtri contextus.

HVMANA.

An. 562 in Gallia Gotthica mons Rhodano imminēs per multos dies tauri mugitum edens ab alio mōte contiguo diuellitur, domibus, Eccleſiis, hominibus ac iumentis ſubrutis. *Sigeb.*

Narſes

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

63

562 i S. IOANNES III. 4650
Romanus, cognom. Catilina (ait Euagr.) an. 12.
576 menſ. 11. dies 26. 4663

Vacat ſedes mēſ. 10. di. 3.

Patriarchis,

Alexandriæ Appollinari, deinde Ioanne 4, an. 9.

Antiochiæ Anaſtaſio, deinde Gregorio, an. 23.

Hieroſolymis Macario 2.

Conſtantinopoli Eutychio, deinde Ioanne 3, an. 11.

Principibus.

Iuſtiniano 2, ſiue Iuſtino 2 Iuniore, an. 11.
(pelagiano Imp. 65.)

Cozroë Perſarum Rege 20.

Ghebez Æthiopiæ, deinde Sekul, an. 1.
Azba, an. 3.

Alboino Clephe Longobardorum & Ital. reg.

Anni Christi. | Anni mundi.

* *

Heriberto an. 9, cum fratribus & poſtea ſolo Hilperico, an. 14. Franc. Reg. quinto.

Attanagildo Hiſp. decimo quinto, mox Luiba, an. 1. Leouigildo, an. 17.

564 *Bracarenſe 2 præſidente S. Martino Dumienſi. Iſid.*

Lucenſe ſub Theodomiro rege Sueuorum in Gallicia recens conuerſo. Vaſæu.

Aurelianẽſe 6, ſexto anno Guntrãni regis cõtra Saloniũ et Sagittariũ epiſcopos de grauibus criminibus accuſatos. Tom. conc. At Lugdunenſe fuiſſe ait Turonen. lib. 5. c. 20.

64

576 * S. BENEDICTVS I. (Bonoſus Euagrio) Romanus, an. 4. 4663

580 menſ. 1. dies 28. 4667

Vacat ſedes menſ. 2. dies 10.

Narſes Bultinum & Leutharem fratres Francorum principes Italiam appetentes perdidit. Ita Francorum & Gotthorum domitor Italiam multis malis tandiu feſſam recreauit, niſi quòd poſt eius mortem Longobardi Alboïno rege, quem ſub vitæ finem ab imperatore & Sophia Auguſta læſus è Pannonia accerſiuerat, ruiſum eam inuaſerunt. *Iouius lib. 1 Viro Illuſtr.*

Longinus Græcus primus Italiæ Exarchus conſtituitur Rauennæ ab imperatore. *Blond. dec. 1, lib. 8.* Nam non aſſentior Palmerio ſcribenti id ſub Gregorio accidiſſe, & Patricium Romanum primum talem magiſtratum ſuſcepiſſe. Durauit illa dignitas annis 164, ſiue vt alij volunt 124. Eius erat confirmare electionem Roma. Pontific.

Multas clades tum Italia perpeſſa eſt, irrumpentibus in eam barbaris. *Plat.*

Lothario Franc. Rege mortuo filij regnum diuidunt, Hilpericus Sueſſioni ſedẽ regni habuit; Heribertus Lutetiæ, Guntrannus Aureliæ, Sigebertus Metis. *Sigeb.*

Heribertum Pariſiorum regem, filium Lotharij ob iniuſtũ diuortium, & inceſtas cum duabus ſororibus nuptias Germanus Pariſiẽſis epiſcopus (qui obiit an. 570) excommunicauit. Ita ille iuſto Dei iudicio percuſſus mortem breui obiit. *Regino lib. 1.*

Guntranus rex per triduum in Paſchate eleemoſynas diſtribuit. *Turon. lib. 9, cap. 12.*

Maglorius Dolẽſis archiepiſcopus ſanctus vir in Britannia. S. Amandus naſcitur an. 571. Merlinus Caledonius: S. Leonardus. S. Goar. *Sigeb. Volater. Ab. Vſperg.*

An. 563 Theodomirus in Gallicia Sueuorum rex ex Ariana hæreſi primus ad Catholicam conuertitur. *S. Iſidorus.*

* HVIVS temporibus gens Longobardorum totam Italiam inuaſit, ſimúlque fames tanta, vt militum magna pars ſe eis dedere coacta ſit. In his calamitatibus Benedictus moritur.

Epiſtolam reliquit ad Dauid Beticæ epiſc. myſteriis plenam de Trinitatis vnitate.

Gildas Badonius cog. ſapiens ſub. an. 580 de excidio Britanniæ patriæ ſuæ ſcribit. Proprius Gentis Britannicæ hiſtoriographus de Britãnis ſcripſit, quòd nec in bello fortes fuerint, nec in pace fideles. *Beda.* docet totam inſulam in varia regna fuiſſe diſtributam, quorum regulos nominat Conſtantinum quendam, Aurelium Conanum, Vortiporium. Cuneglosum, Maglocurum, &c. quos de ritu gẽtis ſuas ditiunculas parricidiis, adulteriis, ſcortationibus repleuiſſe, & rem Chriſtianam parum curaſſe conqueritur.

Poſt hunc ante Bedam Heluodugus, & quidam Anonymus hiſtorici illius gentis nominantur.

Præcepta Iuſtini ad Tyberium quouis digna principe apud Euagr. *lib. 5, cap. 13.* Niceph. *lib. 17, cap. 40.*

Tyberius Mauritium aduerſus Perſas mittit. Ei poſt receptam Meſopotamiam victóſque Perſas Conſtantinam Iuſtini filiam vxorem dat.

Anno Tyberij Imper. ſecundo ex Aruernenſium (id eſt, Claromontanorum in Aruernia) Iudæorum Synagoga ab epiſcopo Auito, vltra quingentos cõuertuntur; reliqui vrbe pulſi, Maſſiliam profecti ſunt. *Turonenſ. lib. 5, cap. 11.* De qua conuerſione Diuum Gregorium admo-

nuit Fortunatus *lib.5.*

Similiter Hilpericus Frãc. rex multos Iudæorum baptizari iuſſit. *Idem lib.6, cap.17.* bella gerit cum fratribus Sigeberto & Guntranno, anno ſecundo & tertio huius Tyberij. *Ibid. lib.4, cap.48.*

Coſroë primum Chriſtianorum inſectator, extremis vitæ diebus ad Deum conuertitur. *Euag. lib.4, cap.28.*

Ad Circeſium proficiſcitur, vt Chriſtianorum Deum inuocaret. *lib.6, cap.17, & Niceph. lib.18, cap.22.*

Antiochiam in templum S. Sergij mittit aureas cruces duas, aliáque ex præda accepta, item diſcum & thuribulum & alia penitus aurea. *Euagr. lib.6, cap.21.*

Seuerus Malacitanus contra Vincentium Cæſaraug. in hæreſim Arianam lapſum ſcribit. *Iſid. Trith.*

Leander Hiſpalenſis epiſcopus Seueriani nouæ Carthaginis ducis filius contra Arianos ſcribit, & Vviſigotthorum totam gentem per Hermingildum Leonigildi filium, deinde per Recaredum regem conuertit. *Idem & Greg. lib.1, epiſt. cap.41, & lib.4, cap.9.*

Martinus Dumienſis vel Mandonienſis epiſc. Mironem Sueuum Galliciæ regem Theomiri ſucceſſorem conuertit, ei dicat librum de Chriſtiani principis inſtitutione. *Taraph.* multa ſcribit. *Iſid.* In compẽdium contraxit concilia Orientalia. *Tom.1 conc.*

Donatus Monaſterij Seruitani conditor, primus in Hiſpaniam Monaſticæ profeſſionis vſum & regulam induxit. *Vaſeus ex D. Alphonſo.*

Brunichildis inter alia multa in ſuburbano Laudunenſi Monaſterium S. Vincentij conſtruxit. *Ann. lib.4, cap.1.* Et S. Medardi Sueſſione in regiſtro Greg. *lib.12.*

HVMANA.

Leouigildus Hiſp. rex reliquias Sueuorum ex Hiſpania eiecit rege Andeca ſuperato, qui regnum ſemel in Hiſpania conſtitutum per annns 177 tenuerant. *Iſid.*

Hermingildum primogenitum, quod ab Ario ad Catholicam conuerſus eſſet, manibus ſuis ſecuri percuſſit. *Tarapha. Sigebert. Æmil. lib.1. Gregor.3, dialogo cap.31. Bead.*

Iuſtiniani milites, quos Athanagildus auxilij cauſa euocauerat, profligat, amplificato Hiſpanię regno, in qua Gotthi antea finibus concludebãtur. *Lucas Tudenſ. Vaſ.* Extinctis vndique tyrannis & occupatoribus Hiſpaniæ. *Vaſeus.* Partem Vaſconiæ occupat & Victoriam ciuitatem condit. *Idem.*

Primus ærarium de rapinis Eccleſiæ ac ciuium locupletauit. Primus ſolio ac purpura regali vſus eſt, cum ante ipſum Gotthorum reges & conſeſſum & veſtitum haberent cum aliis nobilibus communem. Leges ab Enrico latas emendauit. Sub mortem præcepit filio Recaredo, vt epiſcopos Catholicos ab exilio reuocaret, & Leandrum coleret, vt patrem. *Vaſeus ex Iſidor. Lucas, Tudenſi & D. Greg.*

k ANTE hunc Euagrius poſt Bonoſum nominat Ioãnem, alterum à præcedenti.

Abſque Imp. authoritate, quæ ſolebat interuenire, per modum approbationis, pontifex eſt creatus, quòd Longobardis Romam obſidentibus, non liceret Conſtantinopolim

Anni Chriſti. | Anni mundi.

∴ ∴

Patriarchis.

Alexãdriæ Ioanne 4, deinde Eulogio, an. 27.

Antiochiæ Gregorio.

Hieroſolymis Macario ſecundo, deinde Ioanne 4, an. 16.

Conſtãtinopoli Ioanne, mox Eutychio iterum, an. 4.

∵ ∵

Principibus.

Tiberio Pio Anicio Cõſtantino, an. 7. Imp. 66.

Cozroë Perſarum, deinde Hormiſda 2 Rege, an 10.

Abra & Adakana, an. 16 Æthiopiæ.

Antharo Ital.

Hilperico Frãc. reg. quinto.

Leouigildo Hiſpaniæ, decimo ſeptimo.

CONC. *Conſtantinopolitanum 3 contra Monothelitas epiſc. 150. lib. Concil.*

65

580 k S. PELAGIVS II. 4667
Romanus, an. 10.
590 menſ. 2. dies 10. 4678

Vacat menſ. 10. dies 10.

Anni Christi. | Anni mundi.

580 | 4667

Patriarchis.

Alexādriæ Eulogio,an.27.

Antiochiæ Gregorio.

Hieroſolymis Ioanne *4.*

Conſtantinopoli Eutychio, deinde Ioāne *4.*Ieiunatore, *an.16.*

Principibus.

Eiſdem Imp.*poſtea Mauritio* Imp.*ſexageſimo ſeptimo,an. 20.*

Hormiſda Perſarum Rege vigeſimo,deinde Cozroë.39

590 | 4678

nopolim mittere.Poſtea miſit D.Gregorium, qui principem placauit.

Scripſit epiſtolam contra Ioannem Conſtant. qui generale concilium conuocarat. Reliquit tres al:as. *Tom. conc.*

Ab eo referunt inſtitutum, vt non modo in Eccleſia canerentur ſeptem preces horariæ, vt iam à principio Eccleſiæ fiebat, ſed & quotidie à Presbyteris priuatim recitarentur, qui abfuiſſent. *Pamelius in* C*ypr. de oratione Dominica.*

Sub eo Ioānes,& qui ei ſucceſſit Cyriacus Conſtant. aduerſus ſedem Apoſtolicam inſurgunt, vniuerſalis epiſcopi ſibi nomen,& primum in eccleſia locum aſſumere conantes.Eis Pelagius. deinde Gregorius reſtitit, cuius in regiſtro de hac controuerſia grauiſſimæ ſunt epiſtolæ lib.4 epiſt.76,78,80,& lib.6 epiſt.168,169,170.Sub Bonifacio 3 res compoſita, vt ſecundum locum obtineret. *Beda de ratione temp.*

Hoc tempore primum Cōſtantinopolitani Schiſma excitarunt contra Eccleſiam.Nam Ioannes loci epiſcopus ſibi titulū arrogabat vniuerſalis Patriarchæ annuente Mauricio Imp.cui ſe oppoſuit Pelagius, deinde Gregorius multis literis hinc inde ſcriptis.Sed tandem cum Ioannes ſubita morte periſſet,diſſidium iſtud paulatim ceſſauit, *Sigeb.& Simoneta.*

Mauritius Aſſumptionis ſiue Dormitionis Virginis feſtum 15 die Auguſti celebrari pręcipit. *Niceph. lib.17, cap.18.*

Euagrius Epiphanienſis prætor, hiſtoriam ſuam orditur,vbi deſinit hiſtoria Tripartita, vſq; ad Iuſtini ætatem,id eſt,an. 595 tempus annorum circiter 140 complectens. *Niceph.lib.1,cap.1.*

Floret Michaël Syngelus.

Eutychius patriarcha Conſt.hæreſim induxit de vere ſpiritalibus reſurgentium corporibus, ad quem refutandum miſſus eſt à Pelagio Gregorius magnus. *Beda, Regino.*

Victor Ceminenſis Eccleſiæ Africanæ hiſtoriam ab exordio mundi vſque ad primum Iuſtini Iunioris annū pertexit. *Hono. Auguſtod.lib.6.*

Hinc Ioannes Gotthus Gerundenſis epiſcopus, præter alia,librum Chronicorum à primo Iuſtini anno vſque ad primum Mauritij.

Andreas Hieroſolymitanus Cretæ epiſcopus, Secundus Erniç ſcribunt.

Hilpericus,ſiue Chilpericus Regum Francorum primus(nam non ſolus cum & Childericus à Bodillo nobili interfectus fuerit an. 679) à ſubditis cęſus eſt ſuaſu Fredegūdę vxoris,& inſidiis Lauderici maioris domus, ſiue comitis Palatij, quem hodie Coneſtabulum vocamus. *Chron. Franc.* Iuſto Dei iudicio. Nam hęreticus, Catholicorum hoſtis & Nero ſiue Herodes ſuę ętatis, *Turon.lib.4,cap.47,lib.5,cap.44,& cap.25,lib.6,cap.46.lege et Diac.lib.3,cap.4.*

Sabellianus erat & eum errorem doctoribus Eccleſiarum atque adeo ipſi Turonenſi imperauit. Sed iis reſiſtentibus,veritus Catholicorum motus à proſecutione deſtitit. *Turon.lib.5,cap.44.* literis noſtris quatuor characteres addidit Θ, Ψ, Z, Π, qui quamuis Greci eſſent, ſignificarent tamen oe,ae,the,Vuui. *Ibid.*

Vſque ad annum 589 Ioannes abbas ſuum chronicon eſt proſecutus ab anno Iuſtini Imp. primo. *Iſid.*

Recaredus Hiſp. rex primus Catholicus filiam Childeberti regis in vxorem duxit. Anno decimo regni in Toletana Synodo 72 epiſcoporum Arianam hæreſim cum tota gente Hiſpanię abdicauit, deinde à finibus Hiſpaniæ eiiciendam curauit, ſuos ab ea ad fidem Catholicam traducens. *Greg. lib. 7, epiſt. 126, ſiue Ind. 2, c. 29. Greg. Turon. lib. 9, cap. 15.*

Leges Gotthicas in compẽdium contraxit. Pater Patriæ ſalutarus à præceſſoribus direpta reſtituit. Eccleſias & monaſteria multa condit, multa ſeriæ conuerſionis ſuæ argumenta oſtẽdit.

Romanos mulris præliis vincit. Eorum multas vrbes ſuo regno adiicit. Gotthorum imperinm floréntiſſimum reddit. Ab eo nulla poſtea hæreſis in Hiſpania publicè extitit, *Vaſæus.*

Guntrannum in Gallia Narbonenſi vicit. *Iſid.*

Perſæ anno primo Mauritij Armeniam captiuitate epiſcoporum & populorum deuaſtant. *Sigeb. Turo. lib. 10, cap. 23.*

Longobardorum in Italia perſecutio contra Chriſtianos. *Greg. hom. 18. lib. 2 in Ezech.* Ea de cauſa D. Gregorius à Pelagio ad Mauritium mittitur. *Blond. lib. 8.*

Hæreſis Manichæorum repullulat in Aphrica, *Gregor. 4, epiſt. cap. 50.*

HVMANA.

Lupi Burdegalam ingreſſi deuorarunt canes. *Sigebert.*

Hinc dictus eſt vicus luporũ. Per totam Galliam imbrium, ignium, terræ motuum, aquarum, grãdinum, morborum, famis & bellorum inter Francorum reges, calamitates. *Turon. lib. 4. cap. 33 & 34.*

Mauritius primus è Gręcorum genere in imperium confirmarus eſt. *Annon. lib. 3 de geſtis Franc. c. 35.*

Eius tempore Turcarum nomen primùm in hiſtoria legitur.

Cozroë regni initio Varananis inſidiis regno exactus, Tiberij Mauritij Imp. ope, cęſo tyrãno regnum paternum recuperauit. Indéque 38 annos regnauit. Qui cum Mauritij amiciſſimus eſſet, eo à Phoca occiſo, bellũ Romanis intulit, iiſque Syriam ademit.

Veneta vrbs fit Francis tributaria. *Anno. lib. 3 Turon. lib. 5, cap. 26 & 29.*

Vaſcones (Hiſpanię citerioris olim populi in montibus Pyreneis à Tacito lib. 20, Plinio, Ptolomęo) his temporibus de montibus in plana Aquitanię prorumpunt, nec ſatis repelluntur. *Turon. lib. 9, cap. 7.*

Atque hic primum ſub an. 587 Vaſconnm fit mentio in Francica hiſtoria. Quare ſenſim Aquitanię illam partem occupantes tandem regioni vocabulum videntur dediſſe, non, vt Blondus putat, Vviſigotthi. Nam ante Vviſigotthorum aduentum Vaſcones populus montanus erant Hiſpanię, è locis citatis, item Iuuenali 17 Satyra, Silli o Italico, &c.

Anni Christi		Anni mundi
580	∴ ∴	4667
	* *	
	Abram & Adakana Æthiopiæ, an. 16.	
	∴ ∴	
	Antaro Longobardorum & Ital. Reg.	
	* *	
	∴ ∴	
	Lotario 2 Franc. an. 44. Reg. ſexto.	
	∴ ∴	
	Leouigildo Hiſpaniæ decimo ſeptimo, deinde Recaredo Rege primo Catholico, an. 15.	
	∴ ∴	
	CONC. *Hiſpalenſe 1. contra Arianos.*	
	∴ ∴	
590		4678

Anni Christi. | Anni mundi.

66

590 I S. GREGORIVS MAG. 4678
Romanus vir doctiſsimus & inuitò electus.
an. 13.
604 menſ. 6. 4692
dies 10.

Vacat ſedes menſes 5. dies 19.

I ANTE pontificatum Pelagij erat Apocriſarius.

Eſſe Roman.pontificum vltimum Caluinus ſcribit in Inſtit.illis tamen Fuccius etiam adnumerat Sabinianũ. Credãt ergo ſuperiori Eccleſiæ, ſat habeant ſequentem negligere.

Poſt Gelaſum multa inſtituit in Eccleſia, Antiphonas in Miſſa: Modum chori & Pſalmodias: Hinc Gregorianus cantus.i.planus,quem poſtea ad artem reduxit Guido Aretinus benedictinus ſub an.1020.

Septem Litanias, item Rogationes ſupplicationes maiores(quæ longè antè erant in vſu apud Græcos,teſte Baſilio,*epiſt.63.*)in feſto S.Marci ordinauit. *Ipſe lib.11.ep.2.Diac.de geſt.Long.li.3,ca.11.Turon.lib.10,c.2.* Gelaſianum codicem de Miſſarum ſolénitatibus recognouit, librum Sacramentorum & Antiphonarum à ſe ordinatum emiſit.*Berne lib.de Miſſa.*

Quatuor dies initio Quadrageſimæ præmiſit: nouies Kyrie eleiſon: Alleluia & Offertorium dicere iuſſit: ſtatis diebus eccleſias frequentanti delictorum pœnas canonicas condonauit: præpoſuit horis canonicis verſum, Deus in adiutorium,& cęt. Tres petitiones,Diéſque noſtros in tua pace,&c,Canoni Miſſæ (cuius auctorẽ fuiſſe Scholaſticum meminit epiſt.63,lib.7,quo loco precem eum nominat,at etiam canonem lib.11,epiſt.56 ad Vitalem) adiecit: Stationes Romæ, & Scholas muſicæ: adorationem crucis nudis pedibus feria 6 paſſionis, Proceſſiones diebus Palmarum, & Purificationis,Pſalmos pœnitentiales & multa alia ordinauit atque inſtituit,*ipſe prolixe epiſt.63,lib.7, indict.2. & lib. 4, epiſt. 88, lib.9, epiſt.9 & 41,& aliis locis. Anto.titu.12, cap.3. Plati.lib.Conc. & in Decretis.*

Errant qui putant nomen Miſſæ tunc excogitatũ,cùm reperiatur apud Ambroſium (vt cæteros taceam) Miſſam facere.*lib.5,epiſt.33 &* apud Auguſt. ter *ſer. de temp.* 51, 91, & 237. (quos ſermones eſſe Auguſtini etiam docet Petr.Martyr Vermilius in cap.1. Iudic.) Hieron. Prou. 1.vt prætercam Ruffinum, Victorem Vticenſem & reliquos B.Greg.ſuperiores.

Orationem Dominicam in Miſſa dici inſtituit. *hiſtor.* Atqui Hieron.lib.3 contra Pelag.Chriſtum docuiſſe ait Apoſtolos eam in hoc ſacrificio dicere. Gregorius ergo illam duntaxat loco mouit, iubens recitari poſt conſecrationem,*lib.7,epiſt.63.*

Septem annorum indulgentiam in Romę ſtationibus impoſuit.Quod autem primus indulgentias dederit eſt error.Nam apud Tertul. initio libri de Pudicit. Edictũ propoſitum & quidem peremptorium à Pontifice Max. & epiſcopo epiſcoporum delicta pœnitentia functis dimittens,&c. Quin & illic indulgentias appellat, item veniam, ſecundam pænitentiam, denique ſub finem libris pacem Eccleſiaſticam. *Sic Cypr. Antoniano lib.4, epiſt.2.*

Romę monaſterium in domo ſua conſtruxit,ſex verò in Sicilia. *Sigeb.Turo.lib.*10,*cap.*1.

Ligures, Venetos, Iberos, alióſque à Schiſmate ad vnitatem Eccleſiæ reuocauit, Barbaricinos, Sardos, & Campaniæ ruſticos à Paganiſmo, Donatiſtarum hæreſim ab Africa extirpauit. Manichæos in Sicilia, Arianos in Hiſpania, Agnoëtas in Alexan-

	Anni Christi.		Anni mundi.
dria ſcriptis & legationibus ab Eccleſiæ corpore ſemouit. Galliam denique noſtram à Neophytorum hęreſi,& Simoniaca liberauit. Multũ quoque in Sardinia & Gallia laborauit de Paganiſmo & Iudaïſmo ibidem abolẽdis. Angliam per Auguſtinum monaſterij præpoſitum totam conuertit. Adeò beneficus in pauperes, vt poſt mortem eius, ingruente fame, æmuli prodigum & dilapidatorem omnis Theſauri eccleſiæ dixerint, & parum abfuerit, quin libros eius omnes cõbuſſerint. *Ioan. Diac. libru 4 de ipſius vita.*	590		4678
Vigilio Arelatenſi iuxta antiquum morem vſum Pallij, ac vices ſedis Apoſtolicæ & poteſtatem in Eccleſias Gallicanas largitur, *ipſe ep. 51. lib. 4.* Sequentibus Epiſtolis ad Brunichildam & Francorum reges ſuam, Apoſtolicæque ſedis in ipſos, ipſorum regnũ, vniuerſam Francorum Eccleſiam authoritatem poteſtatémque oſtendit.		*Patriarchis.* *Alexandriæ Eulogio.*	
Siagrio quoque Heduenſi pallium Archiepiſcopale concedit. *Epiſt. 111, lib. 7.*			
Vſum ſacrarum imaginum defendit contra Serenum epiſcopum Maſſilięſem. *Ibid. epiſt. 119.* Frangere (inquit) eaſdem imagines te non debuiſſe iudicamus. Idcirco enim pictura in Eccleſiis adhibetur, vt ij, qui literas neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent, &c. *Audis vſum imaginum a ſumma antiquitate repetitum.* Nam Serenum epiſcopum Maſſ. diuorum imagines è templis ſuæ Diœceſeos deiicientem repreſſit & caſtigauit.		*Antiochiæ Gregorio, deinde Anaſtaſio iterum an. 6.* *Anaſtaſio 2. an. 12.*	
Contra leges Iuſtiniani cod. de Inceſt. Nupt. nuptias vſque ad ſeptimum gradum prohibuit, quod obtinuit vſque ad Concilium Lateranenſe 1215.			
Ad reprimendam Ioannis & Cyriaci Conſtant. inſolentiam ſe primus ſeruum ſeruorum Dei vocauit & inſcripſit. *Ioan. Diac. cap. lib. 2 vita ipſius.* Euſebius tamen Emiſſenus ducentis quinquaginta annis prius, Homilia in Dominicam 21 poſt Pentecoſten, Romanus (inquit) epiſcopus epiſcoporum omnium maximus ſeruum Seruorum Dei in ſuis epiſtolis ſe eſſe ſcribit.		*Hieroſolymis Ioanne 4, deinde Amos, an. 8.* *Iſaacio, ſiue Iſiicio, an. 8.*	
Ricaredo poſt cõuerſionem ſuam munera ad ſedem Apoſtolicam mittenti gratias agit epiſtola accentata, & remittit Clauem ferreã è catena D. Petri, in qua lignum Dominicæ crucis & capilli Ioan. Baptiſtæ recludebantur, & Pallium pro Leandro Hiſpalenſi.		*Conſtantinopoli Ioanne 4. Ieiunatore, deinde Cyriaco an. 10.*	
Longobardos ab Ariana hæreſi conuertit. *Diac. lib. 4. de Geſtis Longob. c. 1, 2, 3, Suppl. Chron.*			
Cum eo Mauritius Imp. inimicitias exercuit, quòd ab ipſo ob turpiſſimam auaritiam obiurgaretur. *Blõd lib. 8. Abbas Vſperg. in Mauritio.*			
Angli Cãtuarij (nam gentes Aquilonares Anglorum Mercij & Nordimbrij nondum Chriſtum audierant ſub Regibus Edelfrido & Ellc. *Sigeb.*) ex idololatria ad fidem Chriſtianam conuertuntur cum ſuo Rege Chelberto, id procurante Gregorio PP. per Auguſtinum Canruarenſem, Melitonem ſeu Militem Londinenſem poſtea epiſcopos, & Ioannem. *Sigeb. & Gregor. lib. 5, epiſt. 112, & lib. 9, epiſt. 52 & 60. Annon lib. 3, cap. 74.*			
Tum autem Anglia in quatuor regna diuidebatur.			
Interea à temporibus Apoſtolorum vſque ad hunc Auguſtinum in Anglia ſeptem fuerant epiſcopatus & vnus	604		4692

Anni Christi.

590

Principibus.

Mauritio Imp. ſexageſimo ſeptimo, & poſtea Phoca, an. 8.

Cozroë 2 Perſarum rege vigeſimo ſecundo.

Abra & Adakana Æthiopiæ, deinde Zaham, an. 28.

Agilulpho, ſiue Agone Longobardorum & Ital. Reg.

Lothario Franc. reg. ſexto.

Recaredo Hiſpaniæ decimo octauo, deinde Luiba 2. an. 2. Viterico an. 7.

604

Anni mundi.

vnus Archiepiſcopatus. *Galfridus lib. 8, cap. 4.* vt quidem citat profanus quidam Balæus, quem conſtar fabulas de
4678 Angliæ & Scotiæ antiqua religione, ſuppoſitis auctoribus condidiſſe, quòd Inſulę ſuę conuerſionem Romanis pontificibus, & laudatis viris inuideret.

Cũ religione literas & diſciplinas imbiberunt. Nam illic floruerũt vſq; ad Carolum Magn. qui eas ex Anglia per Bedæ diſcipulos in Gallia & Italia illuſtrauit. *Infrà,*

Modus conuerſionis eorum & miracula illic perpetrara deſcribuntur ab ipſo Greg. lib. 7. epiſt. 30.

Gotthi & Hiſp. magna ex parte cum ſuo rege Recharedo & Siſebuto Arrij hæreſim eiorãtes, Chriſtianam fidem amplectuntur. *Platin. & Sabel. Ennead. 8, lib. 5.*

Diuinitus Longobardorum contra Catholicos furores compreſſi ſunt. *Greg. 3. dial. cap. 29.*

Rerum Sapientia cum ſeptem artibus Romæ floruit. *Ioan. Diac. lib. 2, cap. 13 in vita Greg.* Cantorum ſchola inſtituta. *Ibid. cap. 6.*

Ioannes Philoponus Alex. Philoſophus Tritheitarũ auctor & Seuerus, à quo multæ hæreſes. *Niceph. l. 18, c. 46.*

Deſiderius quidam Burdegalenſis cucullа & tunica ex pilis caprarum amictus, Chriſtũ ſe ſimulans arte magica miracula quædam edere conatur. *Turon. lib. 9, cap. 6.*

Quidam etiam Gallus Biturigẽſis nomine Epiſteus, poſtquã aliquos ægrotos ſanaſſet, prædicat ſe eſſe Chriſtum & pro Chriſto adorandum. *Greg. Turon. lib. 10, ca. 25. Sigeb. Guil. Nang.*

Gregorius Turonenſis 19 epiſcopus, patria Aruernus hiſtoriam Francorum libris 10, mandat ab ipſorum origine ad annom Dom. 600. i. vſque ad ſua rempora. Nam eo anno obiit, vel ioxta alios 595, quo vt ipſe ait, numerabatur Childeberti decimus octauus, Guntranni trigeſimus primus, Gregorij Rom. Ponticis quintus.

Com Auguſtinus iuxta Dorocæſtriam prædicaret, gentes illius loci caodas Rariarum veſtibus illius appendebant: Hinc ipſi & eorũ poſteri caudas ſicut pecudes referuntur habuiſſe. *Guil. Nang.*

Sic in Oceani extremis oris eſſe inſulas Satyridas nomine, in quibus viderint naotæ rempeſtate delati, incolas ruffos & caudas haud multo equinis minores infra clunes habentes, Pauſanias docet lib. 1 de regio. Græc. pag. 89.

Angli à Saxonibus oppreſſi, quòd Auguſtini prædicationem & conſilium repudiauerint de obedientia Romanæ eccleſiæ præſtanda. *Beda lib. 2 hiſt. gentis ſuæ cap. 2.*

Echelbertus Anglorum rex ab Hẽgiſto quartus protẽſo à mari Gallico vſque ad Humbrum imperio, Chriſtum Auguſtino prædicante ſuſcepit. *Sigeb. Beda.*

Tunica Domini inuenta in ciuitate Zaphat. *Sigebert. Ab. Vſperg. Naucler. Annoni. lib. 3, c. 78.*

Frontinianiſtæ, Monophyſitæ, Agnoctæ, hæretici. *Greg. lib. 8, epiſt. 35. 36 & 42. lib. 11, epiſt. 55. Niceph. 18, cap. 45, 46, 49.*

Donatiſtę repullulant in Aphrica. *Greg. lib. 3, cap. 35.*

In Illyria multi contra epiſcopos motus. *Greg. lib. 1 indict. 9, epiſt. 43.*

Anaſtaſius Synaita Antiochenus Parriarc. Monophyſicos & Acephalos libris impugnat. *Niceph. li. 18.* Anaſta-
4692 ſius ſucceſſor eam contrà hęreſim in Oriente propagauit, ſicque inualuerunt Monothelitę in Orientalibus

Anni Chriſti. | Anni mundi.

Eccleſiis paſſim, donec per Saracenos omnis Chriſti religio radicitus oppreſſa eſt, ab Eutyche anno fermè 180. *Diac.lib.18.rer.Rom.Sabel.Enn.8.lib.6.*

560 | 4678

Nicephorus Cartophylax, Olympiodorus, Andreas Hiereſolymitanus doctores in Eccleſia inſignes.

Item Iſychius Hieroſo.epiſcopus ad quem Greg.ſcripſit lib.9.epiſt.40.indict.4.

Viuebat adhuc Venantius, Honorius, Fortunatus Pictauiẽſis epiſc. Nam 11 libros carminum Greg.Magno dedicauit, è quibus Eccleſia hymnos multos canit, quẽ & cum Gregorio Turonenſi nouiſſimè mortuo, & Gregorio Nazianzeno comparauit, inquiens vnum diuinitus datum Oriẽti, alterum Meridiei, tertium Occidenti.

CONCIL. *Romanum 1 & 2. Greg.lib.1.epiſt.49. & lib.4. epiſt. 38. in quo & Iba epiſt.damnata eſt.*

HVMANA.

Maometes ille impius, ab Iſmaële originem ducens, Abdala patre, Hennina matre, vigeſima tertia ſtirpe, naſcitur an. 592, à quo & Arabes ſuam Hegiram incipiunt, vt poſtea dicã. Primus dux per an. 10 Arabũ ceu Iſmaëlitarum, ſiue Saracenorum (vel à Sara vxore Abrahæ, vel potius à Sara mõte, quem olim ipſi incolebãt) eorúmq; propheta, edoctus à duobus Iudæis apoſtatis, & à Sergio & Ioanne hæreticis Arianis & Neſtorianis, camelorum primum paſtor, neque legere neque ſcribere ſciens, vt ipſe *Azo. 17* fatetur, mox diuite ducta vidua mercator, tandem Pſeudopropheta an. ætatis 40, obtento Gabriëlis nomine & congreſſu, legem ex Iudæis, Gentibus & Chriſtianis compoſuit, quam partim verbis & prodigiis mendacibus columbæ, tauri, comitialis morbi & lunæ, partim vi & armis infinitæ multitudini perſuaſit. *Zonaras. Cedrenus in Chronogr. Diacon.lib.18.rerum Ro. Blond.dec. 1.lib.6. Vincent.in Specu.lib.24.cap.4, & aly hiſt.* Hunc facilè crediderim eſſe Antichriſtũ, aut ſaltem regni Antichriſti conditorem. Nam *μαομέτης* reddit numerum hominis beſtiæ *666.* de quo Apoc.13. Formæ *πάρις τάριδος.* Deinde Martius, ſanguinarius, legionarius rex ſuam legem non prędicatione, ſed vi & armis firmãdam ſtatuit. Vt ſit alluſio ad Romanam Apoſtolici temporis legionem, quæ militibus *666.* explebatur.

CONCIL. *Lateranenſe.*

Et certè ſcopum Alcorani eſſe aſſerit prædicare, non eſſe tres aut plures Deos, ſed vnum ſine participe. *In colloquio ipſius cum Iudæis & in Alco.paſſim.* Quod perinde eſt, ac ſi dixiſſet, etſi ſpecioſo trium aut plurium deorũ velo vitus regat, ſibi pro ſcopo propoſitum euertere Chriſti legem, gloriam, maieſtatem, diuinitatem, è qua totum pendet Euangelium. Nam cum Participis nomine paſſim intelligit, inuectus in nos, qui cum diuinitatis conſortem, participem, Dei filium, Deum de Deo profitemur, eáque de cauſa nos incredulos, idololatras, impios ſcelerate appellat, & gladin ad id eiurãdum cogi iubet. Quid contra Chriſtum hoſtilius poſſit ſuſcipi, quid magis eſſe antichriſtianum ſiue Chriſto contrarium?

Multum ſudat in depellendo Magiæ crimine, quod ſibi paſſim obiiciebatur, *Alco. cap. ſiue Azoara 20. 25.42. 79.90.91.*

Amicos & ſocios habuit præcipuos, Eubocaran, Haly (cuius de Alcorano interpretationem ſequũtur Perſæ) Zaid, Thalha, Bibelcomen, Arubair, & Haumar (quem vt fidiſſimum legis interpretem cæteri complectuntur, Perſis hoſtili odio habitis.) *Chronic. Sarac.*

604 | 4692

Moritur

Anni Chriſti.

500

∴ ∴

∴ ∴

ANNVS Domini DC. quo Phocas adsit imperiũ & iuxta quoſdam infælix Maometes naſcitur & Ricaredus primus rex Hiſpaniæ Catholicus obiit.

SEXTO *ſaculo continuata eſt doctrina.* Miſſa *è Gregorij Mag. Antiphonario & libro Sacramentorum, Item è ſcriptis Greg. Turonenſis, qui & Miſſæ vocabulum & memoriam celebrat, vt cap.6 Vita Patrum.* De clauibus Eccleſiæ. *Orientales epiſcop. ad Papam Symmachum. Gildas in caſtigatione ordinis Eccleſ. Greg. Mag. ho. 26 in Euangelia.* Veritas Euchariſtiæ. Tranſſubſtãriatio, ſacrificium. *Maxentius Dial.2. Andreas Hieroſ. Caſſiod. in pſal.64. Greg. hom. 14, 22, in Euangelia, & in pſ. pœnit.*

Liberi arbitrij & gratiæ concordia. *Olymp. in eccl.12. Enodius in epiſt. ad Conſtantinũ. Greg. mag. lib.35, c.21 in Iob, & lib.1 in Ezech. ho.9.* Secundam iuſtificationẽ requirere opera. *Olymp. in 7 Eccleſ. Caſſiod. in pſal.6. Greg. in Eze. lib.2. ho.2. Iuſtificationes Dei (ait) dicimus præcepta diuina, quæ nos iuſtos faciunt, ſi impleantur.* Bona opera ad ſalutem requiri. *Greg. in 1, c.1. Reg. In Ezech. lib 1, ho.3, 9, & lib.2, ho. 16, 19, & in Euangelia ho.12, 22 & 29. Iuſtus in Cantica.* Sanctorum interceſſio, præſidia, merita. *Fortunatus de baſilicis DD. Georgij, Martini, &c. Greg. lib.12. indict.7, epiſt. 17 & 22. lib. 11. indict.6, epiſt.8 & 44. lib.2 in 2 c.1 Reg. in Euang. ho.32. lib.7. indict.2 epiſt.53.94, 126. Enodius ad Fauſtum. Turonẽſis paſſim, vt in lib. patrum, & de gloria Martyrũ.*

600 Imagines. *Greg. Mag. cuius tamẽ epiſt.109 lib.7 ad Seuerum epiſcopũ Maſſilienſem allegare audẽt in contrarium, vſum imaginum probat & docet eodem lib.7. parte ſecunda epiſt.5 & 63 ad Secundinum. Ab re, inquit, non facimus, ſi per viſibilia inuiſibilia monſtramus, &c. Scio quidem, quod imaginem Saluatoris noſtri non ideo petis, vt quaſi Deum colas, ſed vt ob recordationem eius in illius amore recaleſcas, cuius te imaginem videre conſideras. Item lib.9 epiſt.9. Imaginis Chriſti ad Agbarum miſſa virtute Edeſſam ſuo tempore liberatã expugnatione & incendio Perſarũ Euagr. c.27. lib.4. Turon. l.1 de gloria Martyrũ inſecta mẽtione ſtatua Domini, de qua Euſebius, cuius locũ etiam affert c.22 et 23, declarat ſua hac tẽpeſtate in Dei eccleſia fuiſſe vſitatiſſimas.*

Anni mundi.

Moritur extremis annis Heraclij anno ætatis 40 pleuritide, iuxta alios 63 cum regnaſſet apud Saracenos an.
4667 10. Quo anno natus eſt, Arabia tanta ſiccitate & penuria frugum afflicta fuit, vt herbis veſcerentur campeſtribus. *Rodericus Toletan.*

Lutherani & Caluinitę Antichriſti rei & nominis infamiam in alium ſuæ menti & conſcientiæ conuenientiſſimè deriuant. Nam ipſorum ſecta rectà ad Mahometem ſpectat, nec vlla vnquam fuit Mahometiſmo propior, vt libro de Antichriſto docebo.

Legem ſuam verſibus rythmicis (*Azoa.47*) condidit, vt imperitæ multitudini eſſet ſuauitate cãtus & Rithmi plauſibilior. El-Phurcan nominauit .i. ſectiones, capita. (Nam פרקים etiam Hebraïcè hoc ſonat, & eo vocabulo pleriq; libros ſuos inſcripſerũt, vt פרקי אבות & פרקי רו אליעזר) quòd miſſam ſibi à Deo fabularetur non ſimul, ſed, vt, Sibyllæ folia diuerſis locis & tẽporibus, & ſentẽtiis diſcretis, ne quis in ea conſequentiam, ordinem, rationem, ſapientiam, curioſius inquireret. Quare Odmen aliorum Mahometis ſucceſſorum auxilio illam in integritatem primo collegiſſe notant, *in Chron. Saracen. Poſt Mahometem an.110.* Arabes nominarunt etiam Al-koran, id eſt, τὴν γραφὴν per excellentiam impiè, Sicut Hebręi קרא, Kara, Scripturam ſacram appellant.

Eſt autem ex hæreticorum, Iudæorum, Epicureorũ, & ſimilium philoſophorum erroribus, opinionibus, fabulis, blaſphemiis indigeſtum chaos, quod tamen dicit deſcendiſſe de ſummo cœlo vſq; ad infimũ, deinde paulatim ad decimũ quintum diem menſis Ramadan in terras lapſum eſſe, in eo Deum ad ſe loquentẽ introducẽs.

598 Fredegũda & ducis & militis munia ſtrenue obiit in exercitu Clotariano aduerſus Childebertum Auſtraſiorum regem tutelam Clotarij Pariſiorum regis ſibi deberi armis contendentem, & vicit.

Clotarius Brunichildam inimicam ſuam alligatam caudæ equi indomiti dilacerat. Iuréne an iniuria rectè dubitatur. Nam laudis multa habet teſtimonia apud D. Gregorium & hiſtoricos. Illud conſtat illam ei fuiſſe ab infidis proceribus proditam.

Clotoſinda Childeberti Mediomatricum regis filia Ricaredo Hiſpaniæ regi nubit, & pax inter vtrumq; populum coit. *Paul. Æmyl.*

In noſtra Gallia multi idolis adhuc immolabant, arbores colebant, de animalium capitibus ſacrificia exhibebant. *Greg. lib.7, Reg. epiſt.5,*

Slauorum gens Iſtriis & Illyriis imminet, & eos valde affligit. *Greg. epiſt. ad epiſcopos Iſtriæ.* Nam Slaui vltra Danubiũ ſedes habentes tunc primũ oram dextram Adriaci ſinus occupant, fruſtra ſocero, filióque Mauritij Imp. reſiſtẽtibus. Hinc deinceps, quicquid prius Iſtria & Dalmatia dicebatur, Slauoniæ nomen obtinuit. *Blondus lib.8*
4690 *de incl. Imp. Cremerus.*

Illyria tota à Slauis ſub Phoca ſubigitur. *Ibi. Blond. li.9.*

Anni mundi.

Pœnitentiæ & eius partes. *Greg. lib. 6, in 15, c. 1. Reg. Non ſolum confitenda ſunt peccata, ſed etiam pœnitentia auſteritate delenda. Et poſt, Tria quippe in vnoquoque veraciter pœnitente conſideranda ſunt, mentis conuerſio, oris confeſſio & peccati vindicta. Et in Ezech. lib. 2, ho. 16, & in Pſalmis pœnit. & lib. 3 in 7. c. 1 Reg. & lib. 4 in cap. 10, & lib. 6 in 15. c. Caſſiod. in Pſal. 4.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Boëtius lib. 4 conſ. Proſa 4. Greg. lib. 4. dial. c. 39. lib. 2 in c. 2. 1 Reg. in 1 & 3. Pſalm. pœnit. citato D. Auguſtino. Cætera idem & cæteri huius ſeculi ſcriptores abunde probant, vt contra ſe teſtantur Centuriatores Cent. 6, cap. 2 de loco Eccleſiæ col. 20 & ſeqq ſparſim. cap. 3 de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ ſparſim col. 42 & ſeqq. cap. toto 4, de doctrina. maximè col. 277, cap. 5 de hæreſibus col. 288 ſparſim, prout eas amplectuntur, per totum cap. 6. De Ceremoniis & Ritibus Eccleſiarum col. 325, & ſeqq per totum cap. 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ, col. 587. cap. 9 de Synodis ſparſim 459, & ſeq. toto ferè capite 10 de epiſcopis & doctoribus, coll. 633, & ſeqq. cap. 13 de Martyribus ſparſim col. 785 cap. 14 de Miraculis col. 789 ſparſim. Quin etiam eorum errores multi ab iis refelluntur, qui ex profeſſo Xenaiæ, Eutychianis, Agnoëtis, Monothelitis, præter ſuperiorum ætatum hæreſes, reſtiterunt. Adde totius huius curriculi Synodos.*

---

m POST Gregorium Niceph. *lib. 18, cap. 56* nominat Innocentium Roma. pontificem.

Sabinianus D. Gregorio inuidit, & eius res perſecutus eſt. Nihil dignum memoria geſſit.

Niſi quòd Campanas ſiue Tintinnabula inuenit. *Polyd. lib. 6, cap. 12 de inuent.*

Ioannes Eleemoſynarius Alex. Patriarcha paulò pòſt floret pietate & doctrina. *Metaphr.*

Seuerus ſcribit cõtra Vincentium Cæſarauguſt. Arianum.

Licianus multa ſcribit. *Iſid. Trith.*

Euagrius Scholaſticus ſiue protonotarius Antinicheni Epiſc. ab anno Chriſti 435 vſque ad annum 595 hiſtoriam orditur, vbi deſinit Tripartita hiſtoria.

HVMANA.

Otto quidam rex Angliæ, qui an. 603 tempore B. Gregorij, rege Theodorico bellum cum Theodeberto & Lothario gerente, amore cœleſtis patriæ incenſus limina viſitauit SS. Apoſtolorum, regrediens Monaſterium Schuttetenſe ord. S. Benedicti fundat conſilio, auxilióque S. Pirminij põtif. B Mauritij abbatis diſcipuli. *Trit. in Chron. Hirſang.*

Slaui è Ruſſia prodeuntes tunc primum ſub Phoca oram Adriatici ſinus occuparunt, & ita habitationem in ea continuarunt, vt quicquid prius Iſtria vel Dalmatia dicebatur, ad tempora vſque noſtra Slauonia dicatur. *Blond. lib. 8 & 9 decli.* ad extremum Græcam linguam penitus corruperunt. *Cromer lib. 1. Polo.*

Simplicius philoſoph peripateticus, qui Philoponum paſſim reprehendit: etiam ſi Suidas paulò ante ſub Iuſtiniano collocet. *In Damaſcio.*

Victericus Hiſp. rex qui hæreſim Arianam reuocare conatus eſt, inter epulas cõiuratione ſuorum occiditur. *Iſid.* Nihil in vita præclarum geſſit, niſi quod Seguntiam per Duces ſuos Romanis ademit. Corpus eius viliter elatum, vilius eſt ſepultum. *Idem.*

n CONTENTIO inter Conſtantinopolitanum Patriarcham & Rom. Pontificem de primatu ſedis. Pronunciante autẽ ex veteribus conciliis & patribus Phoca Imp. Romanam eccleſiam caput omnium eccleſiarũ eſſe iterũ decernitur. *Plat. Ab. Vſperg. Volat. Blond. l. 9. d. 1.*

Poſt

Anni Chriſti.

SEPTIMVM SÆCVLVM.

67

604 m SABINIANVS (Sabinus Palmerio) Bledenſis, an. 1. 4692

607 menſ. 5. dies 9. 4695

Vacat ſedes menſ. 11. dies 26.

Patriarchis.

Alexandriæ Eulogio.

Antiochiæ Anaſtaſio 2.

Hieroſolymis Iſauro, ſiue Iſichio.

Conſtãtinopoli Cyriaco.

Principibus.

Phoca Imp. ſexageſimo octauo, an. 8.

Cozroë Perſarum, vigeſimo ſecundo.

Zaham Æthiopiæ.

Agilulpho Italiæ.

Lothario, ſiue Clothario ſecundo Frãc. Reg. ſexto.

Viterico Hiſpaniæ, 20.

68

607 n S. BONIFACIVS 3. 4695

608 Romanus. menſ. 9 4696

Vacat ſedes menſ. 1. di. 6.

Anno Chriſti. | Anni mundi.

607 ∴ ∴ 4695

Patriarchis.

Alexandriæ Theodoſio, ſiue Theodoro, an. 5.

Antiochiæ Anaſtaſio ſecundo.

Hieroſolymis Iſaacio ſiue Iſicio.

Conſtantinopoli Thoma an. 2.

∴ ∴

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

∴ ∴

607 Conc. *Romanum. Epiſc.* 71. *preſbyt.* 30. *de electione Romani Pōt. Platin. & ca. nullus, diſt.* 79.

∴ ∴

608 4696

Poſt D. Gregoriū Centutiatores & alij hæretici ſomniant Romanum pontificem pntentię & opum incrementa cepiſſe. Adeò ſunt antiquitatis ignari, vt neſciāt iam multo ante, fuiſſe ampliſſimum illius ſedis patrimonium iuxta pnmiſſionem apud Ezechielem factam c. 48. & fortaſſe amplius & ditius, quàm hodie ſit. Nam vt rectè annotat Nicolaus Clemangis libello de corrupto Eccleſię ſtatu cap. 4 Petri patrimonium pnntificum ignauia ſatis iam attenuatum eſt. Fidem facit Gregorius ipſe in epiſtolis, è quibus hic libuit aliquo labore & diligentia vetus ſedis Apoſtolicæ patrimonium oſtēdere, vt iſtos ſuæ vanitatis pudeat, & maiore tabeſcant inuidia.

Patrimonium Petri in Africa. *Fpiſt. 73. primi libri.* Vnde epiſt. 59. Gennadio Patritio & exarchn Africę imperat, vt hoc, illud, &c. faciat.

Patrimonium in Neapoli. *lib. 5. epiſt.* 11.

Campania de ditione eiuſdem. *lib. 2. epiſt. 40.*

Patrimonium in Dalmatia. *Ibid. epiſt.* 41, 44, 61.

Patrimnnium in Galliis. *Lib. 5. epiſt.* 10. *ad Candidum & epiſt. 52. & 55.* Hinc in Galliis mulros habuiſſe reditus, *lib. 2. epiſt. 72.* quos libro 5. epiſt. 5. ad Brunichildam Francorum reginam patrimoniali nomine intelligit, cuius rectorem Candidum ei cnmmendat. Sic ſeq epiſtola 6. ad Childebertum regem Francorum.

Res S. Petri in Gallia. *Ibid. epiſt. 55.*

Patrimonium Siciliæ. *lib. 1. epiſt. 2, & epiſt. 68 & 70.* vbi multæ inſulæ de iure Eccleſiæ. Hinc in Siciliam epiſt. 3. Petrum ſubdiaconum tranſmittit pro regendo Eccleſię (inquir) patrimonio. Et lib. 2. epiſt. 6. imperat Libertino præfecto Siciliæ, vt Naſam Iudæum corporaliter puniat. Et Diacon. lib. 21. rerum Roman. Sicilia tria talēta & dimidium auri Eccleſiæ Romanę pendebat.

Per Italiam Eccleſię Rom. multi prouentus, è quibus vult aliquid deputari Nolanarum mulierū ſumptibus. *lib. 1 epiſt.* 23. ac Romam pontificij fuiſſe iuris lib. 5. epiſt. 12. declarat, quando Montanum & Thomam (inquit) liberos ex hac die & ciues Romanos efficimus.

Sardinia de iure Eccleſiæ lib. 1. epiſt. 60. Hinc cauſas Catellæ in Sardinia cognoſci vetat &c. quod repetit epiſt. 62.

De aliis bonis Papatus lege lib. 6. epiſt. 13. &c. itē quæ ſupra de Conſtantini Donatione retulimus.

Maximus Cęſarauguſtanus, qui ſcripſit de rebus geſtis Gotthorum in Hiſpaniis. *Iſidor.*

In Sueuia Gallus & Columbanus propter Theodoricum & Brunnichildam exulantes Eccleſias plantant. *Anentinus lib. 3.*

Iudæi Antiochiæ ſeditionem excitant & ſæuiunt in Anaſtaſium loci Epiſcnpum. *Diac lib. 18. Rom.*

Hvmana.

Coſroë 2. Perſarum rex fœdera rumpens cum Romanis, quòd Mauritio occiſo eſſet amiciſſimus, pernicioſum illud orbi claſſicum canit, ſub Phoca, quo Syria, Paleſtina, Phęnicia, Armenia, Cappadncia, Paphlagonia & plurimę aliæ regiones ab Imperio auulſæ ſunt. Ex altera parte Auares per Europam omnia vaſtarunt. *Niceph. lib. 18. c. 41.*

Agilulphus ſiue Giſulphus Lóg. rex. ſtudio prępoſtero pacis, in ſuo regno tum Arianis, tum Orthodoxis Eccleſias concedebat. At Deus vindex extitit per Caianum Auarum ducem, qui ipſum delet cum exercitu, regnum diripit, pueros & puellas vendit, vxorem eius ſtupratam palo affigit, &c. *Diacon. lib. 4, cap. 12. Sabell. Ennead. 8. lib. 6.*

Hunni & Auares qui & Bauari, Thraciam vaſtant. *Sigeber.* Slaui omnem prouinciam Dalmatię & Illyrici adiacentem mari Adriatico ſubigunt. *Blon. lib. 9.* tentare cœperant ſub D. Gregorio, hinc ipſe epiſtola ad Epiſcopos Iſtrię, Equidem de Slauorum gente, quę vobis imminet, & affligor vehementer & turbor.

o Hic Pantheon. i. templum omnium deorum, Romę à M. Agrippa ædificatum, ab Imperat. Phoca impetratum, vertit in Eccleſiam S. Marię & omnium Martyrum, ibique ad calend. Nouembris inſtituit ſolennitatem omnium Martyrum. *Annoni. lib. 4. cap. 4.* quę poſtea ſub Gregor. 4. dicata eſt omnibus Sanctis, & tunc in Francia recepta. *Sigeb.* tamen Romani hoc etiam nomine eam celebrant ex inſtituto huius Bonifacij. *Sigeb.* ac ceſſarũt dęmones in eo loco percutere Chriſtianos. *Pramonſt.*

Heduinum Anglię regem cohortatur ad fidem, refutans opinionem gentis de Idolis. *Beda.*

Propriam domum in monaſterium vertit, & paterna prędia ei addixit. *Sabell. Ennead. 8. lib. 6.*

Hieruſalem cepit Cozroe Perſarũ Rex: Lignum Crucis dominicæ ex Caluaria in Perſidem tranſtulit, illúdque in throno ſtatuit aureo, & gemmis fabrefacto, cuius extrema ſuperficies in ſimilitudinem cœli circumagebatur. *Sabell. lib. 6. Ennead. 8. Blond. lib. 9. dec. 1. Sigeb. in Chro.*

Paſſim Chriſtianos afflixit & expugnata Hieroſolyma 90000. Iudæis trucidanda committit & Patriarcham Zachariam & numeroſam ciuium multitudinem ſecum abduxit. *Diac. lib. 18. rerum Rom. Zon. tom. 3.* quos tandem à Syroë Cozroes ſuperati & miſere interfecti filio Heraclius recepit. *Ibid.*

Seuerus quiſpiam & Iohannes Gerundenſis Epiſcopus Arianos ſcriptis oppugnant.

Tritheitę & Tetraditæ è Seueri naſcuntur ſecta. *Niceph. lib. 18. c. 45.* item Contobarditæ, Theodoſiani, Agnoetę, Acephali, Angelitæ & Cononitæ. *Ibid. cap. 50.*

Gundimarus Hiſp. rex vno prælio Vaſcones, altero Romanos deuicit. Plurimas ſtatuit leges in fauorem Eccleſiarum. *Ritius. Tarapha.*

HVMANA.

Siſebutus Hiſpa. rex trans fretum Gaditanum plures gẽtes regno ſuo adiecit. Item Vaſconiam & omnes Hiſpanię ciuitates, quæ ad Romanos defecerant. Iudæos metu ſuppliciorum ad Chriſtum compulit. *Diſt. 42. de Iudæis.*

Ab eius tempore Romani in Hiſpania imperare deſierunt. *Plat.*

Phocas libidini deditus cum ſineret imperium à Perſis, Hunnis, & eorum rege Cagano vaſtari, ab Heracliano ſiue Heraclio Africæ pręſide & Photio, cuius vxorem rapuerat, comprehenſus ad exercitum adducitur, vbi

Anni Chriſti.		Anni mundi
	∵ ∵	
	69	
608	o S. BONIFACIVS 4. Valeriẽſis, Marſus, an. 6.	4696
615	menſ. 8. dies 13.	4703
	Vacat menſ. 7. dies. 15.	
	Patriarchis. *Alexandriæ Theodoſio, ſiue Theodoro, deinde Ioanne quinto Eleemoſynario an. 10*	
	Antiochiæ Anaſtaſio 2. deinde Gregorio 2. an. 22.	
	Hieroſolymis Iſaacio ſiue Iſicio, deinde Zacharia, an. 20.	
	Conſtantinopoli Thoma, deinde Sergio Monothelita, an. 23	
	Principibus. *Eiſdem vſq; ad Heraclium hæret. Monothelitam Imperantibus, & regnant.* *Cozroe Perſarum vigeſimo ſecundo.* *Zaham Æthiopiæ.* *Viterico Hiſpaniæ vigeſimo, deinde Gundimaro an. 2. Siſebuto Rege. Chriſtianiſſimo an. 8. menſ. 6.*	
	CONCIL. *Romanum, Beda lib. 2. hiſt. cap. 4.*	
	LVCENSE. *Tom. 2. Concil. Bracarenſ.*	

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

70

615 p S. DEVS DEDIT, ſiue Theodatus ſiue Dorotheus Romanus, an. *3.* menſ. *3.* dies *20.* 4703

618 Vacat menſ. 1. dies. 16. 4706

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 5. Eleemoſinario.

Antiochiæ Gregorio ſecũdo.

Hieroſolymis Zacharia.

Conſtantinopoli Sergio Monothelita.

Principibus.

Heraclio Imp. an. 29.

Coſroë 2. Perſarum rege vigeſimo ſecundo.

Zaham Æthiopiæ.

Agilulpho Ital. Reg.

Lothario Franc. ſexto.

Siſebuto Hiſpaniæ vigeſimo ſecundo.

616 CONCIL. *Antiſiodorenſe lib. Concil.* 4704

Matiſconenſe. In vita Euſtaſij, 3. to. ope. Bedæ.

Francicum. Vincent. lib. 23. c. 102.

vbi ei milites brachia, pedes, denique exectis pudendis caput præſciderunt.

p EPISTOLAM dedit ad Gordianum epiſc. Hiſpaniæ contra eos, qui Paſchali die ſuos filios è Sancto Lauachto ſuſciperent. *1. tom. Concil.* fuit eximia ſanctitate.

Iſidorus iunior Hiſpalenſis Epiſcopus, Leandri ſucceſſor & frater, Greg. Magni diſcipulus. *Sigeb.* Fulgétius Aſtigitanus Leandri frater. S. Columbanus Abbas, S. Lupus Senonenſis Epiſcopus. *Sabel. Ennead. 8. lib. 6. Sigeb. in Chron. Plati.*

Iſidorus Hiſpal. præter multos alios libros, hortatu 80 epiſcoporum primus epiſtolarum pontificum Apoſtolicorum Clementis, Anacleti, Euariſti & cæterorum vſque ad Sylueſtrum decreta ſtudioſè collegit. *Ipſe in Prolog.*

Cuius ſtudium poſtea ſunt imitati Burgardus Epiſcopus Vuormacienſis, deinde Anſelmus Lucenſis. Mox Iuo Carnotenſis. Denique Gratianus.

Errant ergo Centuriatores, qui epiſtolas decretales Pontificum à nullo fide digno auctore citari ante Caroli Magni ætatem garriunt.

Hiſtoriam Gotthorum ab exordio Athanarici regis per 250 annos vſque ad quintum Suintillæ, .i. à Chriſti anno *369* vſque ad *626* condidit. Eccleſiam Hiſpalenſem 40. fermè annos rexit. *Alphonſ.* Collegium erexit Hiſpali, è quo multi inſignes & docti exorti ſunt. *Vaſæus.*

Ioannes Gerundenſis epiſc. Græcè & Latinè doctus. *Plati.* Secũdus, qui ſeruus Dei à ſanctitate dictus eſt, ſcribit libellum de Longobard. geſtis. moritur, quo tempore Slaui Iſtriam deprædantur. *Diac. lib. 4. c. 8 & 14.*

Aidanus Scotus apud Bedam.

S. Rupertus ſiue Robertus primò Vuormacienſis, poſtea Ratisbonenſis Epiſcopus, Theodonem ducem Bauariæ ad Chriſti fidem perduxit. Alij id referunt ad an. 537. vt antea.

Lupus à Lothario in exilium relegatus, in Auſtria ducem Boſonem Landegeſilum paganum cum exercitu ſuo baptizat, *Vinc. lib. 23. cap. 9.*

Coſroë Perſarum rex victus ab Heraclio omnes eccleſias Chriſtianorum in Perſide ſpoliauit, eiſque Neſtorianam hæreſim obtruſit, tantum vt Heraclio ægrè faceret. (Vnde ad hunc vſque diem Chriſtiani Perſidis, Aſſyriæ & vicinarum regionum Neſtoriani appellãtur, quorum Patriarcha ſedet Mozal ſiue Seleuciæ Parthorum) *Diacon lib. 18 Rerum Rom.* Coſroë autem ſublato Perſæ vltro ad veram ſentẽtiam, fidem & confeſſionem redierunt. *Bonfinius dec. 1. lib. 8.*

Quin & perſecutus eſt Coſroes Chriſti confeſſores immani crudelitate in Aegypto, Lybia, Alexandria, Carthagine. *Henric. Erphord. c. 55.*

HVMANA.

Heraclius contra Perſas profectus bello ſeptem annorum eos vicit. Syriam recepit, veteres imperij limites ſuper Euphratem reſtituit, Coſroem captum occidit, Dominicæ crucis partem, quam Coſroes Hieroſolymis expugnatis abſtulerat, reportauit.

Brunichildis Franc. regina poſt 10. reges morti traditos & infinitam vulgi multitudinem, in bello contra

Lotharium capta, quater fuſtibus cæſa, deinde pedibus & brachiis alligata equi ferocientis caudæ diſcerpitur ex omnium ſtatuum ſententia. an. 618. *Sigeb. Tritem. Gagui. Auentinus*. de quo ſupra in D. Gregorio.

Hoc tempore reliquiæ veteris Idololatriæ vigebant in Gallia. Vnde c. 1. Antiſſiodorenſis ſub hoc pontifice celebrati, Non liceat Vecola aut ceruolo facere (i. ſacrificare, hodiè *Biche* & *Cerf* corruptè) neque diabolicas ſtrenas facere. Nam Franci beſtias vt numina colebant, *Turonenſ. lib. 2. hiſt. c. 16. pag. 70.* & de illis ſacrificia exhibebant. *Greg. magnus in Regiſtro lib. 7. epiſt. 5.*

Boſo Laudegeſilus dux Auſtriæ cum ſuo exercitu à Lupo in exilium relegato per Lotharium regem baptizatur. *Diac. lib. 4, c. 8 & 14.*

Ailfredus Angliæ rex Northumbranis imperās Britones ſimul & Scotos perdomuit.

q PRIMVS Pontificum iuſſit aras & Eccleſias eſſe Aſyla reis. *Plati. Sige.* Illud Honorius & Theodoſius antea ſanxerant. *li. 1 Co. De his qui ad Eccleſ. confug.* Hodie in Gallia non obſeruatur.

Iacobitarum, Georgiorum, Theopaſchitarum, & Armeniorum hæreſes, quæ etiam nūc perdurant in Oriente. *Niceph. lib. 18, cap. 52. et 53.* Saltem nomen populis remanſit. Erant autem hi omnes Monophyſitæ, & omnes Sanctos patres reijciebant. *Niceph. lib. 18, cap. 52.* licet alij aliis craſſius eandem hæreſim tuetentur.

Iacobitæ porro non à Iacobo Apoſtolo, vt craſſi Centuriatores tradiderūt, ſed à Iacobo Syro nominati ſunt, de quo multa *Niceph.*

Lignum Crucis domini victo Cozroë per Heracliū à Perſis receptum eſt. Hinc feſtum Exaltationis inſtitutum.

S. Columbanus Scotus Angliam, Galliam, Italiam, Germaniam (cuius multos populos ad fidem primus an. 630 conuertit) partim per ſeſe, partim per diſcipulos Monaſteriis repleuit. Nam nullum adhuc ſæculum tantam celebrium monachorum ſegetem protulit aduſque Martellum & Pipinum per annos 150, principibus etiam vtriuſque ſexus ad hoc vitæ inſtitutum confluentibus, vt Arnulpho epiſcopo Metenſi, Aldigilo regis Dagoberti nepote, Gertruda filia Iettæ Pipini vxore, Iodoco regis Britanniæ filio, Carolomano Pipini regis fratre.

Præcipui autem Columbani ſocij & diſcipuli extitere Gallus, qui in Heluetia conſedit. Ionas Romanus, Rinurichus ſiue Romarichus, Leodegarius, quos conſecuti ſunt Arbogaſtus, Amandus & alij innumerabiles, qui ſequentibus ſæculis è Monaſteriis ad Epiſcoparus extracti ſunt, & reliqnum Septentrionem conuerterūt.

Erant autem omnes Benedictinæ formæ. Nam Occidens vix vllus alios agnouit ante an. 1050, vt Oriens in hunc vſqne diem nnn niſi Baſilij ſectatores, Meridies Antonij. *E Bruſcio de Monaſteriis. Theatro cōuerſionis Gentium & Iona Abbate apud Bed. tom. 3.*

Nota Columbanum eiúſque diſcipulos, eo tempore cœpiſſe Septentrionis populos conuertere, quo Saraceni Chriſtianas gentes cœperunt in Oriente peruertere. Nempè quando fides vno loco deficit, altero proficit.

HVMANA.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Hiſpalenſe 2. præſide S. Iſidoro cōtra Acephalos; qui duarum in Chriſto naturarum proprietatem negabant. Ioan. Magnus in hiſt. Got. lib. 16, cap. 19.

71 — 4706

618 q S. BONIFACIVS 5. Neapolitanus, an. 5.

623 dies 20. — 4711

Vacat dies 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 5. Eleemoſynario, deinde Georgio an. 10.

Antiochiæ Gregorio ſecundo.

Hieroſolymis Zacharia.

Conſtantinopoli Sergio Monothelita.

Anni Christi.

Principibus.

623

Heraclio Imp. ſexageſimo nono.

Coſroë Perſarum rege vigeſimo ſecundo, deinde Siroë an. 1.

Bellvm Psrsicvm.

Zaham Æthiopiæ, deinde Amida, an. 12.

Adaluado Ital. R.

Lothario Franc. R.

Mahomete primo Saracenorum Rege, an. 11.

Siſebuto Hiſp. Mox Ricaredo 2. an. 1.

Suintilla an. 8.

∴ ∴

∴ ∴

∴ ∴

r S. Honorivs I.

623 Campanus, an. 12. menſ. 11. dies 17.

637 Vacat an. 1. menſ. 7. dies 13.

Anni mundi.

Hvmana.

Arabes & Mahometani ab Hegira, cuius fuit initium anno Domini 621, quo homo perditionis Mahometes
4711 iura & leges date cœpit, annos ſuos numerant. *Alphonſus.* Nam errant & Afri, qui eius principium faciunt anno Chriſti 551, vel 592, quo Mahometem natum putãt: & qui anno 623, qno Mahometes primam expeditionem (quod ſonat vox Hegiræ) ſuſcepit pro religione. Eius regni annum primum orditur Iſidorus Pacenſis ab an. Chriſti 617, ex biſtoriis Arabum. quod & nos in regum illius impij imperij ſucceſſione recenſenda ſequimur.

Mahometes decẽnium regnauit in Arabia. Hinc Saracenorum nomen & origo. 22, duobus prælijs conflixit contra Perſas, Græcos, Aegyptios, & in omnibus ferè vicit. Moritur an. 17. Heraclij, cui in regno Arabum ſuccedit Abubacar an. 3, deinde Homat, qui Perſicum imperium è ſtirpe Coxroë rapuit.

Hegiram nõ expeditionem, ſed fugam Ioa. Leo Arabs interpretatur, in Africæ deſcript. quam ab anno Chriſti 592, orditur. Vnde & annus Chriſti 1592 Mahometis Hegiræ erit milleſimus. Haud ſcio, num corruptè Hegira ſit potius Aſtrologorũ Aera. Nam ab Aſtrologiæ deditis multa iſti ſumpſerunt & corruperunt.

Cozroë ab Heraclio cum filio maiori interfecto, paruulus Choſtoïs filius Siroë in Perſide relictus baptizatus eſt, & ab Heraclio regno præfectus. *Ann. de reb. Franc. lib. 4. c. 21, & Paul. Diaco.* Intra annum crudeliter occiſus, *Diac. lib. 18, Rom. & Rhegin. lib. 1 Chron.*

Occiſo Cozroë & rebus Perſicis compoſitis ex auctoritate Heraclij Syroïs factus eſt rex Perſarum 23. Is regnum adeptus pacem cũ Romanis facit redditis captiuis & S. Cruce.

Siroë intra annum extincto magna in Perſide confuſio, indéque poſt decennium imperij interitus, Hormiſda vigeſimo octauo rege à Saracenis duce Homate oppreſſo.

Siſebutus rex Hiſp. Iudæos coëgit Chriſtum agnoſcere ad 90 millia, aut ſuo regno excedere, regni ſui 4, & Heraclij quinto. *Iſido. In Etymolog. Ado.* Qnod poſtea dicitur æmulatus Dagobertus Franc. *Vaſeus & Paul. Æmy.*

Ioannes Cæſarauguſtanus ſcribit de Eccleſiaſticis officiis & ſolennitate Paſchæ inqnirenda. *Alphonſ.*

Sub. an. 624 Suintilla Ricaredi primi fil. primus Monarchiam Hiſpaniæ cõſequitur, Romanis in totum pulſis. *Iſid Vaſeus.*

Ex boc apparet non neceſſario filios Patribus ſucceſſiſſe, ſed eos qui à magnatibus & popnlo electi eſſent. Qui in 5 Conc. Toletano anathemate puniuntur, qui aliter ad regnum perueniſſent.

4711 In hunc cenſuram exercuerunt epiſcopi Hiſpani, in 4 Tolet. Nam eum excommunicant & ſua ditione & poſſeſſionibus priuant.

Seoerus Barcinonenſis vnus è 70 epiſcopis, qui leges
4725 Gotthicas in Hiſpania condiderunt, martyrio vitam finiit. *Vaſeus.*

Sub 632 prima occaſio odij Anglorum & Francorum ex immanitate Lotharij contra Saxones *Annal. Franc.*

r Hortatvr ad fidem Anglos gentiles, & Idola

oſtendit

Anni Chriſti. 623 — Anni mundi. 4711

oſtendit non eſſe Deos. *Beda lib.2, cap.17.*

Eius tempore Mahometes falſa doctrina & aperta vi Chriſti cultores turbauit.

Eduinus rex Northumbranorum Anglorum, à Paulino epiſcopo baptiſatur. Eius hortatu Erpualdus rex Anglorum Cantuariorum Orientem verſus, qui cum patre ſuo Rodoaldo à fide Chriſtiana defecerat, denuo relicta Idololatria, vnà cum gente ſua Chriſti fidem ſuſcipit. *Guil. Nangiac. Sigeb.* an 627. poſt aduentum verò Anglorum in Britanniam an. 180. *Beda hiſt. Eccleſ. lib. 2, cap. 14.*

Prædicauit & in prouincia meridianæ Humbræ Anglicis idem Paulinis, eámque vſque ad mare conuertit. *Ibid. cap. 16.*

Occidentales quoque Saxones prædicante Berino, quem Honorius Papa miſerat, cũ rege Cynigildo conuertuntur. *Beda lib. 3, cap. 7.*

Feſtum exaltationis S. Crucis Honorius inuexit in Occidentem. *Plati.* Nam à multis annis 14 die Septẽb. celebrabatur Hieroſolymis. *Niceph. 8, cap. 29 & 30.*

Aereas tegulas Romuleæ ædis in D. Petri tranſtulit.

Is eſt, quem de hæreſi Monothelitarum accuſatum Adrianus Papa narrat: Vnde in 6. Syno. Conſtantinop. ipſius authoritas & teſtimonium à Monothelitis prætenditur, eius literas ad Sergium Conſtant. producentibus. & à Synodo damnatur act. 12, & 13. vt in ſeptima, act. 6, Sed aliud eſt Romanum pontif. in ſua perſona hæreticum, & ſi quid eſt deterius, eſſe poſſe vel etiã fuiſſe, aliud in fidei iudicio & promulgatione contra fidem definire. Hoc poſterius non poteſt. Nam ea eſt vis cathedræ, vt cogat bona & vera dicere, non bona facientes neque vera ſentientes: nec ſua docere, ſed aliena permittat. *Aug. lib. 4 de doct. Chriſt. c. 17. & epiſt. 166.*

Deinde ei fortaſſe Monothelitæ, vt ſunt omnes hæretici impoſtores, literas illas ſuppoſuerant, vt Iulio pontifici Eutychiani, auctore Leontio lib. de Sectis. Nam Honorius ab Heraclio obtinuit, vt Pyrrhus iſto veneno imbutus in Africam relegaretur. Vide Canum *lib. 6. de locis Theolog. c. vlt.* & primus pontificum Monothelitarũ errorem damnauit, ab eóque Heraclium Imp. abduxit. *Blondus lib. 9, Plat. Sabell. Naucl.*

Gandauos deſtructis aris Mercurij conuertunt Amãdus, Aicharius Nouionenſis epiſcopus, & Landoaldus, Dagoberto rege diploma dante. *Iac. Meyer. in Chronico Flandriæ.*

Iudæos Dagobertus vel regno expulit, vel ad fidem adegit. *Aimon. lib. 4, cap. 22.*

Attrebatenſem prouinciam Chilenus Scotus à Pharone epiſcopo Meldenſi miſſus doctrina & miraculis clarus ad Chriſtum perduxit ſub Heraclio *Auent. lib. 23, cap. 17.*

Paulinus primus Eboracenſis Archiepiſcopus. *Polyd. lib. 4. Angl. hiſtor.* in quadã villa per 36 dies nihil quicquam egit, quam quod à ſummo mane vſque ad ſeram noctem, confluentem ex omnibus viculis & locis plebem Chriſti verbo inſtrueret, ac inſtructam in proximo flumine Gleni baptizaret. *Beda lib. 2, cap. 14.*

Cantabrigenſis Academia in Anglia inſtituitur. *Polyd. lib. 5.*

Patriarchis.

Alexandriæ Georgio, deinde Cyro Monothelita an. 10.

Antiochiæ Gregorio Secundo, deinde Anaſtaſio tertio Iacobita an. 20.

Hieroſolymis Zacharia, deinde Sophronio an. 2. Modeſto an. 2. Sophronio iterũ an. 2.

Conſtantinopoli Sergio Monothelita, deinde Pyrrho Monothelita an. 11.

637 — 4725

Heraclius Iudæos omnes baptizari iuſſit aut exulare: idem

Anni Christi | Anni mundi

Principibus.

Eiſdem Imp.

623 *Adeſer Perſarum vigeſimo quarto menſ.* 7.

Sarabarra menſ. 2.

Varanane ſeptimo menſ. 7.

Ormiſda 3. an. 9.

Amida Æthiopiæ, deinde Sahan an. 2.

Azba an. 2.

Zahan an. 15.

Dagoberto an. 14. Franc. Re.

Mahomete Saracenorum, deinde Abubacar de genere Maho. an. 3.

Emer ſiue Omar an. 12.

Suintilla Hiſp. vigeſimo quarto, deinde Richimero an. 2.

Siſenando an. 4.

626 *Toletanum 4. epiſc. 70. lib. Conc.*

637 *Aquilienſe. Volater.*

idem in Hiſpania per Siſibodum ſiue Siſebutum Reg. (conuerſis 90000 Iudæis. Ado.)& in Gallia per Dago-
4711 bertum Reg. fieri curauit. prædixetar enim Aſtrologus quidam à circumciſis vaſtatum iri imperium. *Blond. lib. 9. Dec. 1. Æmil. lib. 1. Ann. lib. 4, cap. 21.*

HVMANA.

Arabes duce Mahometo, non acceptis ſtipendiis ab Heraclij præfecto, Damaſcum & Phœniciam occupant, in Chriſtianos parcere falſis dogmatibus recuſantes ſæuiunt, & aliquoties copias Heraclij profligãtes, à Romano Imperio, per Homarem Phœniciam, Syriam, Meſopotamiam, Armeniam & Aegyptum auellunt. Deinde etiam Perſas, ſtirpe regia funditus exciſa, ſibi ſubiiciunt, & ad hunc vſque diem poſſident. Quotidie autem in his locis Chriſtiani, nõ aliter, quàm oues magno ſunt agmine mactati. *Diac. lib. 18. Simoneta lib. 1. epiſt. 4.*

Cyrus vltimus Alexandriæ Patriarcha, multum turbauit Eccleſias ſuo Monoth. errore, donec per Saracenos conceſſus fuit liber religionis vſus. Soluit quotannis 200000 denariorum ſummam pro Ægypti libertate eámque ſic per triennium retinuit integram. Poſtea verò Heraclio conditionem detrectante tota Ægyptus in hoſtium manus deuenit. *Diac. 18. Rom.*

Poſtremo Heraclius à Saracenis victus, 150 hominum millia amittit, vnde morbo & tædio paulò poſt moritur regni anno 30. Ac fuit poſtremus Imp. ab exercitu Rom. elect. Nam poſt eum Impp. filiis ſuis imperij dignitatem quaſi hæreditariam tradiderunt. *Francus in Chronico.* niſi quòd exercitus Abſimarum elegit ſub an. 702.

Aduerſus Saracenos ex portis Caſpiis eduxit copias, de gente ſæuiſſima, quam Alex. Magnus ob immanitatem ſui ſuper mare Caſpium incluſiſſe dicitur. *Otho. Phryſing. lib. 5, c. 9.*

Duxit fratris filiam Martinam, ex qua naſcitur Heracleonas, qui, ſublato patre Conſtantino, cũ matre biennio non toto Imperium tenuit. Nam eos ſenatus cepit, matri linguam præſcidit, filio nares, vtrumque in exilium in Capadociam miſit, vbi in carcere mortui ſunt. Hæ pœnæ ſecutæ ſunt inceſtum, parricidium & Hæreſim.

Sub an. Chriſti 630 Slaui auctore Samone, qui mercator è Senone vrbe Campaniæ Gallicæ ad eos venerat, ab Hungaris deficiunt, & Samonem poſt aliquot victorias regem creant, qui vbi in Carinthia iuxta Sauum & Drauum fluuios 30 annis regnaſſet, ſucceſſores reges per ordinem vſque ad Carolum Magnum reliquit Boruthum, Raraſtum, Chemanarum & Vualtburnum. *Appendix Greg. Turo. Annon. Bernardus Eugrenbueſter lib. de Origine Bauarorum.*

Eodem Sangallenſis vrbs in Heluetia ceu minore Burgũdia Gallo Columbani diſcipulo Cœnobiũ illic cõdente, exordium ſumit. *Munſterus. Bruſch. de Monaſt.*

4714 634. (iuxta alios 639.) Heraclij autem 20, Homar poſt ereptam Romanis Ægyptum, Syriam omnem vſque ad Antiochiam & Euphratem, Meſopotamiam, Armeniam, bellum in Perſas cõuertit, Orientiſq; imperiũ
4725 Romanorum bellis attritum, religione mutata ad Saracenos trãſtulit, quorum ipſe primus rex fuit & ad noſtra

Anni Christi.		Anni mundi.

vſque tempora ſub eotum rege Sophi reliquit.

Hinc ergo Perſæ legem & imperium Saracenorum ſuſcipiunt Hormiſdæ à victo, de proſapia Artaxerſis, qui ante 413 Monarchiam eripuerat Artabano Parthorũ regi. *Diaco. lib. 18.* Sedem regni Babylonem conſtituunt, & ſuum principem Calipham nominant prouincias diuidunt inter præfectos Sultanorum nomine eis impoſito.

Itaque deinceps in hiſtoriis non legitur Romanos ſiue Chriſtianos cũ Perſis, ſed cum Saracenis bella geſſiſſe.

Hic Hormiſdas biennio ante Turcas è regione Iaxartea ad ſe tuendum euocarat, perpetuo Aſiæ deindéque Europæ & Africæ infortunio.

637 ✻ SEVERINVS PAPA in eccleſia D. Petri pulcherrimum muſæum condidit. *Onuphrius.*

Clero viritim pecunias diſtribuit, Bonifacium quintum æmulatus. *Idem in vitis illorum.*

638 In pauperes largus. *Idem.* ab Iſaacio Italiæ Hexarcho confirmatus eſt.

Rotharis Longobardorum rex Arianus in omnibus ferè Italiæ vrbibus duas eccleſias & duos diuerſos antiſtites cõſtituit hæreticum & Catholicum, quæ quidem res toti Italię ferè exitium attulit. nam Ariani ſpiritu mendacij & cædium excitati non potuerunt à vi & ſeditionibus ſibi temperare, atque ita incautos noſtros partim trucidare, partim in inſulas fundere. Sic Breui tempore quinque epiſcoporum ſedes ſunt inſulanis acquiſitę Gradenſis, Heracliana, Torcellana, Metamaucenſis & Caprulana. *Sab. lib. 6, Ennead. 8. Blond. lib. 9. 1. Decad.*

S. Iſidorus inter quintum & ſextum concil. Toletanũ moritur. *Vaſæus.* Inter polygraphos numeratur. Ex eius lucubrationibus decretorum maxima pars excepta eſt.

Hiſpaniarum reges, ne regiam ſedem conſcendant, priuſquam inter aliqua ſacraměta iurent, ſe nullum non Catholicum permiſſuros in ſuo regno degere. *In ſexto Toletan. cap. 3.*

Cyri Monothelitæ Alexandrini Patriarchę anno quinto. i. anno Domini 635. Alexandria & tota Ægyptus à Saracenis duce Haumare capta eſt. Is hęreſeon fructus eſſe ſolet.

Sequenti. i. 636 ab iiſdem Hieroſolyma, Damaſcus, & magna Syriæ pars Romanis erepta, & exinde Hieroſolymitanorum Patriarcharum ſucceſſio obſcura. Gręci quidem eos illic continuare perpetuo conati ſunt, at hic finis 64, quoniam, qui Sophronio ſexageſimo quarto proximè ſucceſſerit, neſcitur, niſi quod an. 759 Theodorus nominatur 787 Elias. 795 Ioannes. 801 Thomas. 1016 Oreſtes. 1088 Simeon. vſque ad terram Sanctam à Francis receptam 1100. Hodie 1583 Germanus appellatur.

Paulò ante Heraclius veritus, ne S. Crucem Mahumetani raperent eam de Hieroſolymis Conſtantinopolim tranſtulerat. Quam poſt aliquot ſecula à Balduino Venetis pigněratã, D. Ludouicus redemit, & Lutetiam tanquam regni Palladium importauit.

Poſt annos quatuordecim Alexandrina quoque ſucceſſio

73

637 ✻ SEVERINVS Rom. an. 1. menſ. 2. 4725

638 Vacat m. 4. d. 29. 4726

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anaſtaſio 3. Iacobita.

Hieroſolymis Sophronio.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eiſdem impp. & regnantibus.

Omare Saracenorum & Perſarum Miramolino. an. 12.

Zahan Æthiopiæ an. 15.

Hiſpaniæ Suintilla 2. an. 6.

Rothari Italiæ.

CONC. *Toletanum quintum Iſidoro præſidente, epiſc. 21.*

Et ſextum epiſc. 52. Ioan. Mag. lib. 16, ca. 18.

Bracarenſe. 2.

Anni Christi. | Anni mundi.

74

638 ſ IOANNES 4. Dalmata an. I. menſ. 9. dies 9. 4726

640 Vacat men. 4. di. 13. 4728

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anaſtaſio 3. Iacobita.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regn.

CONCIL. *Hieroſolymitanũ. Zon. Tom. 3. Diac. 18. Rom. Romanũ contra Monoth. Diac. Ibid.*

75

640 t S. THEODORVS I. ſiue Theodoſius Græcus. an. 6. menſ. 5. di. 18. 4728

646 Vacat I. m. di. 22. 4734

Patriarchis.

Alexandriæ Petro an. 10.

Antioch. Anaſtaſio 3. Iacob.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita, deinde Paulo 2. Monothelita an. 10.

Principibus,

Heraclio ſexageſimo nono, Conſtantino 3. eius fil. 4. menſibus, Heracleona cum Martina matre an. 2. & Conſtante 2. Heraclij Nepote an. 27. (ſiue Conſtantino 4. ſiue Conſtant. 2. Nam varie appellatur) ex ordine ſucceßionis Impp.

Omare Saracenorũ & Perſarum Miramolino, deinde Autumare ſiue Azoman ſiue Attuman, ſiue Hutmañ. an. 12.

Zaban Æthiopiæ.

ceſſio incomperta erit. Sic Antiochena poſt annos 131. vt ſuis locis annotabimus.

HVMANA.

Dagobertus templum S. Dyoniſij ſolido argento texit, corporibus ſanctorum trium ibi collocatis & additis &c. *Regino. Naucler. 2. volum.* multa alia monaſteria & eccleſias fundat, etiam in Germania, quę noſtris regibus ſemper erat vectigalis & obnoxia. primus Eccleſiis dat ex Domanio regio. *Naucler. Franc. Irenicus & Bruchius de monaſteriis Germaniæ.* Ei Indicail Britonũ dux fidem obſtrinxit. atque hinc deinceps Britannia Gallica Franciæ regibus paruit. Slauos bello petit.

Vuindos, Sorabos (.i. Boëmos) Slauóſq; Idololatras vicit. *Sigeb.* Saxones, quibus tributum 500. boũm imponit. *Trith. de orig. Francorum.*

Sub Dagoberti regno, ſæpe à Paganis, Saracenis, Gothis & Vaſconibus irruptiones, factæ ſunt in regnum Aquitaniæ. *In geſtis Metenſium epiſt.*

ſ NONNVLLI hoc omiſſo nominant Bonifacium 4. Alij *vt Palmer. in* Chron. vtrunque.

Hic autem omnes captiuos Dalmatas & Iſtrios à Saracenis redemit theſauro Eccleſię. *Blond. 10. lib. 1. Decad.* Ad Scotos ſcripſit, Pelagianam hæreſin, quæ ibi rurſus vires ſumebat, & errorem eorum de Paſchatis obſeruatione damnans. *Bed. de rat. temp.*

Tonantius Palentinus. *Alphonſ.*

638. Antiochia & reliqua Syrię pars à Saracenis occupata eſt Anaſtaſio tertio Iacobita Patriarchatum tenente. Audis iterum hereſum fructus. Necdum tamen illic notari deſiit epiſcoporũ ſucceſſio vſque ad an. 768.

HVMANA.

640 Alemannæ ducatu in plures principatus à Dagoberto Francorum Rege diſtracto Alſatienſis comitatus exurgit. *Munſterus.*

t LIBERALIS in pauperes. Adhuc populi & cleri electio fiebat rata, confirmatione Hexarcharum Italiæ. *Onuph.*

Omnes captiuos Dalmatas & Iſtrios à Saracenis redemit Theſauris Eccleſię. *Blond. lib. 10.*

Hic .i. 650. finis Alexãdrinorum Patriarcharum. Nam quis poſt Petrum quinquageſimum epiſcopum ſedem tenuerit, ob Saracenos; qui iam quindecim annis tenebant totam Aegyptum, incompertum eſt. Eam enim ceperunt an. 635.

Petrus, qui fuit à D. Marco quinquageſimus, pontificatũ ſuſcepit an. 640. & ſedit vſque ad 650. Nominatur interim an. 743. Coſmas, & 786. Politianus. Et 1203. Marcus, ad cuius rogata Theodorus Balſamon reſpondit, & 1315. Cyrus Athanaſius, cui ſuam in D. Dionyſiũ paraphraſim Pachymeres dedicauit. Et S. Seuerus, qui rituale liturgiæ & Sacramentorũ Aegyptiis Chriſtianis Syriaco idiomate & charactere dedit. Quod videtur contigiſſe mox poſt hanc Mahometicam tempeſtatem in captiuorum ſolatium. Nunc an. 1583 Sylueſt. qui propter curiam à multis annis in ciuitate Cairi iam reſident.

Talo Cæſarauguſtanus à ſeptima ſynodo Toleta. & Rege Romam mittitur, ad quærenda D. Gregorij Moralia. *Vaſæus.*

Carcombertus Rex Angliæ primus in Anglia Idola deſtruxit, Chriſtianam fidem auxit, ieiunium quadrageſimæ obſeruari edixit. *Sigeb. in Chron. Iac. Meyrus.*

S. Eligius Gallus, Flandros à Bononia ad Obſtutgũ vſque religioni adiunxit, circa an. 649. Denique hoc ſæculo, quantum ſudabat Satanas io Oriente & Meridie ad Ecclesias per Saracenos diruendas, tantum Deus ad alias per ſeruos ſuos ædificandas in Occidente & Septentrione. Nam tum Euangelio imbutæ ſunt omnes ferè Occidentis & Septentrionis nationes & inſulæ. *Hoc colligitur è Theatro conuerſionis Gentium Mermanni & aliis Hiſtor.*

Martinus Bracarenſis capitula ex Græcorum Synodis colligit. Interfuit Hiſpalenſi Concil. 2. *Tom. 2. Concil.*

S. Oſualdus Scotorum Rex. Faſci. temp. S. Arbogaſtus primus Epiſcopus Argentinenſis, Eutropius Epiſcopus Hiſpaniæ, & S. Reginulpha virgo in Gallia. *Plat. Sigeb.*

In Scotia & Anglia temporibus Heraclij Pelagiana hæreſis reuiuiſcebat. *Beda de ratione temporum.*

Atrebatenſem prouinciam Chilenus Scotus à Pharone Epiſcopo Meldenſi miſſus doctrina & miraculis clarus fidei addixit. *Anton. lib. 23, c. 17.*

HVMANA.

Saraceni Cæſaream Paleſtinæ ſeptem annis obſeſſam cepere, & in ea ſeptem Chriſtianorũ millia trucidarũt, Syriam denique totam ſibi ſubegerunt. *Æmil. lib. 1, Tyrius lib. 1, c. 2. Blond. lib. 6. Dec. 2. Sig.*

Contra eorum imperium ſoli Armenij, Iberi, Alani ſeſe & Chriſtianam religionem tuentur.

Secundo anno Conſtantis Hieroſolymis templum, Homare Mahometis nepote Miramolino, extruere incipiunt. Sed cũ ſubinde ſtructura collaberetur, ſuaſu cuiuſdam Iudæi, Crux, quæ in templo montis Oliuarum ſtabat, ſublata eſt, & ſic poſtea conſtitit ædificium. *Sophr. ad Sergium. Diac. lib. 21.*

Homar in ſingulis templis orationes fieri præcepit in menſe Ramadan (Martio) & vt menſibus ſingulis totus Alcoranus legeretur, ordinauit. *Chronicon Saracen.*

Hieroſolymis adorans à Perſa interficitur anno 4. Conſtantis. Domini 647. Sigeb.

Manus & pes Mahometis in tẽplo ab Homar extructo Hieroſolymis adorata ſunt. *Æditnus in Chron. Ioan. de oppido & Gigas.*

Iudicaël ſub an. 645. regem Britonum ſe primus poſt Clodoueum magnum appellauit, Dagoberto poſtea aſſentiente. Nam eius maiores Comitum titulo fuerant contenti. *In hiſto Franc.*

▼ CONSTANTEM imp. à Monothelitarum errore abſtrahere nititur, miſſis aliquot legatis, qui non modo nihil promouerunt, ſed partim carceribus, partim exiliis, partim verberibus excepti ſunt.

Quin & Martinus ipſe fraude interceptus, lingua manuque trũcatus, in Thraciæ Cherſoneſum relegatur, vbi interiit. In Africa doctiſsimus vir Maximus cũ duobus diſcipulis aliiſque epiſcopis, qui Synodo Monothelitas anathematizarant, pari ſupplicio afficiuntur. *Zonar. to. 3.*

Ita

Anni Christi. — *Anni mundi.*

Rhotari Ariano Ital. Reg.
Dagoberto Franc. Rege ſeptimo.
Suintilla 2. Hiſpaniæ, vigeſimo ſeptimo, deinde Tulga. an. 2. Cindaſuindo an. 16.

CONCIL. *Romanum contra Pyrrhum. Diac. lib. 18.*
Africanũ contra Monoth. Ibi.
Byzacenum, ſiue Vezezanum in Africa.
Proconſulare in Africa.
Toletanum 7. epiſc. 38.

76

646 ▼ *Martyr* MARTINVS I. Tudertinus, an. 6. 4734
menſ. 1. dies 26.

653 Vacat an. 1. m. 2. 4741

Patriarchis.

Alexãdriæ Petro à Marco Euangeliſta quinquageſimo & vltimo.
Antiochiæ Anaſtaſio Iacobita. deinde Macario Monothelita an. 31.
Conſtantinopoli Paulo 2. Monothelita.

Principibus.

Conſtante 2. Heraclij nepote hær. Monothelita Imp.
Zaban Æthiopiæ, deinde Gabez, an. 21.
Azoman Saracenorum & Perſarum Miramolino.
Rothari Ital. R.
Dagoberto deinde Clodoueo 2. (aliis Ludouico I.) an. 17. Franc. Reg.
Cindaſuindo, Hiſp. 29.

CONCIL. *Later. epi. 150. cõtra Paulũ Conſt. Theodorum, Cyrum Monothelitas. commendatur ab Agathone in quadã decretali ad ſextã Synodũ. Plati. Blond. 9. dec. 1.*
Tolet. octauum epiſc. 55. ſiue 59.
Nonum epiſc. 16.
Decimum epiſc. 17.

Anni Chriſti.

77

653 x EVGENIVS I. Rom. an.2. menſ. 9.

657 Vacat an. 1. menſ. 1. dies 8.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Conſtãtinopoli Paulo Monothelita, deinde Pyrrho iterum menſes 4. Petro an. 2.menſes. 3.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Azoman Perſarum & Saracenorum Miramolino, deinde Halim filio Abitalif. an. 5.

Gabez Æthiopiæ.an. 21.

CONCIL. *Cabilonenſe.1.in quo prohibitum ne vlla eſſent mancipia in Gallijs.*

657

Anni mundi.

Ita Martinus delatus eſt Conſtantinopolim per Pellurium Imp.Cubicularium. Indéque quòd ooller Paulo Conſtantinopolitano Monothelitæ communicare, io Cherſoneſum deportatus moritur in exilio, vbi multa illic edidiſſet miracula.

4741 Poſt mortem etiam claruit miraculis. *Rhegino lib. 1. Diac.lib.19.*

Oſualdus Nordimbrorum Anglorum rex Mercios,

4745 eorum rege trucidato, fidem Chriſti ſuſcipere coëgit, Pictos regno Anglorum ſubdidit.*Sigeb.in Chron.*

Cunctis Britaoniæ populis imperat.

Sophronius vltimus Hieroſolymorum epiſcopus nominatur,quod eo pontifice vrbs venerit in Saracenorũ poteſtatem. *Diac.lib.18.*

Theodiſcus Græcus Hiſpalẽſis factus archiepiſcopus, aliquot S.Iſidori libros in odiũ fidei corrupit & in Arabicam linguam conuertit. Hinc ab Archiep. depoſitus ad Arabes ſe contulit,& eorũ ſectam amplectitur.Cuius facinoris deteſtandi cauſa primatus Hiſpaniæ ab Hiſpalenſi ad Toletanam Eccleſiam transfertur.*Tadit.Vaſæus.*

Ex actis Concilij 8 Toletani Comites videntur fuiſſe maioris dignitatis,quàm duces. Nam ſic ſcribitur. Ella Comes & Dux. Faudila Comes & Dux.

HVMANA.

647. cum Dagoberto mortua eſt regum Fraociæ primæ ſtirpis gloria & magnitudo. Iode eoim orta eſt potentia & authoritas magiſtrorum palatij, maximè per quendam Ebroinum ſub an. *666* palatij præfectum, regibus deinceps pueris vſque ad Pipinum. *Annal. Francorum.*

Azoman ſiue Attumã à Mahomete quarto regnante, multum Romaoũ Imperiũ decreuit, magna Mahometanorum imperio acceſſione facta. *Vaſæus in Chron. Hiſp.* A ſuis iſte interficitur.*Ibid.*

Saraceoi maximam partem Aphricæ,& Rhodũ cum vicinis inſulis claſſe occupant, Siciliam vaſtant, Europam inuadunt, cognito Orientalis & Occidentalis eccleſiæ diſſidio. Rhodi Coloſſum, qui 1360 annos ſteterat, deiiciunt. cuius ære non gentos camelos onerarunt.

Poſtea Cyprum vaſtant, Aradum inſulam inhabitabilem reddunt, io Iſauria, 150 millibus hominum interemptis,quinque millia capiunt. Deinde pacem cum Imp.faciuot in annos duos.*Paul.Diac. Sigeb.Blond.9.Dec.1.Sabel.Ennead.8.lib.8.*

Anno 650. incipiunt Boëmorum chrooica, ac ferè Polonorum. *Dubranus, Aeneas Syluius, Cromerus.* poſtquam Alexandria, Antiochia, Hieroſolyma,id eſt, Syria & Aegyptus periiſſent. Nã inde deinceps Orientalium Chriſtianorum hiſtoriæ eruot obſcuriores omoia Saracenis illic occupantibus.

x DECREVIT vt epiſcopi carceres haberent ad delicta clericorum puoienda.*Volater.& Suppl.Chron.*

4745 Vir fuit multæ humanitatis erga omnes,& religioois amator eximius. *Plat.Sabel.Diac.lib.21.*

Acer cootra Impp. & alios Monothelitas. *iidem.*

Ciodaſuindus rex Hiſp.reſtaurat Eccleſias per hære-

Anni Christi.

657

Rodoaldo & poſt eum Ariperto Ital. Reg.

Clodoueo Franc. rege octauo, Lothario 3. an. 4. & Hilderico 2. an. 14. ex ordine ſucceſſ.

Cindaſuindo Hiſpaniæ vigeſimo nono, deinde Receſuindo an. 12.

***CONCILIVM** Romanum epiſc. 100.*
Bracarenſe 3. epiſc. 10.
Anglicanum 1. Sigeb, Bed.

671

Anni mundi.

chriſtianiei profeſſionem erupiſſe, argumentũ aliquod captãtes attribuendi Apoſtolico principi, quod de Maomete & Magmetanis prædixit D. Ioãnes. An iniquitatis
4745 myſterium potuit exprimere Vitalianus, qui totus ſanctitati & reformandis Eccleſiis intentus erat, qui ſanctiſsimus ab hiſtoricis nominatur, qui apud eoſdem regulam eccleſiaſticam ac rigorem (vt mos erat) omnibus modis conſeruat, qui denique Doctrinam de Trinitate & de Filio Dei eiúſque ſanctiſsima perſona atque naturis, cum ſui capitis periculo, tuetur ac defendit?

Vin' ergo Caluinita impie, qui Vitalianum tam bonum ſanctúmque fuiſſe doles, intelligere, quorſum ille hominis numerus 666. in Apocalypſi cap. 13 notatus pertineat; Primùm eſt numerus non annorum Chriſti, ſed hominis (ſic enim habet Iohãnis litera) nempè numerus eſt Maometis veri Antichriſti, vel certè regni eius fundatoris, qui ſic Græcè ſcriptus, μαομέτης (forma πάρις πάριδος, hic ſapientia eſt, qui habet intellectũ cõputet numerũ beſtiæ) præfinitè ſummam hanc abſoluit. Deinde vt ſit annorum à Chriſto numerus, quando tu id vis, certè eò tempore, non per Romanum pontificem myſterium iniquitatis in apertum erumpere potuit, qui totus pro Deo diuiniſque rebus aduerſum Imperatorum & populorum hæreticorum impreſsiones ſtabat, ſed per Saracenos, ſiue Maometanos, quos corpus Antichriſti conflare docuimus. Tum enim iſti magno Vitaliani pont. gemitu Siciliam, Cyprum, maris Mediterranei inſulas omnes vaſtabant, Italiæ imminebant, Chriſti legem ex Africa exturbabant, ſuam impietatem vbique per Aſiam & Africam conſtituebant, in Europam introducere moliebantur. Denique terram ſanctam proculcabant, templo Salomonis in ſuæ ſectæ fanum (Moſquedam vocant) verſo, magno Chriſtianorum omnium terrore atque ſcandalo. Conſule Sophronij ad Sergium epiſtolam, *P. Diaconũ, Sigeb. Blond. Sabellicum, locis ſuperius citatis.* An nõ hæc tã ſcelerata Antichriſti facinora certa anni circumſcriptione multò antè deſignari merebantur, ne elacti turbaremur, & vos reprobi refutaremini?

S. Berta abbatiſſa & martyr. S. Niuardus Archiepiſcopus Remenſis. *Sigeb.* Elogius Nouionenſis, Lampertus Traiectenſis, Florentius Argentinenſis, Claudius Archiepiſcopus in Burgũdia, Cæſarius Arelatenſis, Theodorus Cantuarienſis epiſcopi ſancti & docti. apud Græcos Simon Metaphraſtes.

HVMANA.

Conſtans, cum Romam transferre imperij ſedem ſtuderet, ingreſſus iter incidit in Saracenorũ manus cum quibus infeliciter dimicat vix fuga elapſus, in Siciliam, vbi à quodam ſatellite ſitula ſtrangulatur.

Nempe Deus Romam ſemel Chriſtianorum pontifici (Sic enim loquitur Euſ. in chronico) deſponſatam, non eſſe amplius imperij terreni locum, ſed ſui & eccleſiaſtici oſtendere voluit.

Annus 660. Saracenis appellatur Alema. i. congregationis, quia tunc eorum potentia in vnum coaluit mor-
4759 tuo Alhatem Halim filio.

A primo anno Clotarij reg. qui fuit Chriſti 662 vſq; ad 750 regnum Franciæ gubernatum eſt per Ebroinum & ſequentes maiores domus, ſolo nomine Regis penes filios regum remanente, qui domi morabantur, luxui indulgentes, & ſemel tantum in anno viſi à populo ad Calend. Maij in conuentu publico Lutetiæ, vbi ſedentes in ſolio, ſalutabantur, & ſalutabant, obſequia & dona accipiebant, & aliis rependebāt. Denique abhinc reges Francorum vſque ad Pipinum Caroli Magni patrem per annos ferè 90 è ſolita fortitudine degenerantes ſolo nomine regnarunt nihil dignum regibus ſuſcipientes. *Sigeb. in Chronic.*

Saraceni an. 668 duce Mubania Gizid expulſis Vandalis & Romanis Africam occuparunt.

z ADEODATVS ſiue Theodatus leproſum oſculādo ſanauit. Quod alij Agathoni tribuunt, *Martin. in Chronico.* Apparentibus multis triſtibus ſignis in cœlo & aëre, quibus futuri motus, præſertim Turcici, qui ceſo Conſtant. ſecuti ſunt, denunciari videbantur, publicas preces fieri quotidie conſtituit. *Sabell. Ennead. 8, lib. 6.*

Vir religione & omne comitate prẹditus.

Finnanus Lindiſſarnenſis epiſc. *Beda lib. 3. hiſtor. c. 26.* Vvilfridus, qui diſputationibus & libris Anglos induxit ad repudiandam Scotorum conſuetudinem, de celebrando Paſcha & Catbolicam ſuſcipiendam. *Beda.*

Hildefonſus Toletanus epiſcopus, S. Eugenij ſucceſſor, Iſidori diſcipulus rege Recinſuido Pelagianos & Heluidianos ſcriptis oppugnat. *Ioan. Mag. lib. 16 Goth. hiſt. cap. 21.* Res quoque geſtas Gotthorum, Vādalorum, Alanorum, Sueuorum ab anno quinto Suintillẹ regis, vbi finem fecerat B. Iſidorus, vſque ad decimum Flauij Recinſuidi, perſequitur. *Michael Cārzanſa in eius vita.*

HVMANA.

Hildericus Franc. rex à Satellite quodam aulico Bobilone, quem ipſe ligatum ad ſtipitem flagellari prẹceperat, in venatione, vna cum vxore prẹgnante pugione eſt confoſſus. *Paulus Æmyl. Annon. lib. 4, cap. 44.*

Conſtantinus 4 à patre in partem imperij ſuſcipitur. Mezentius à militibus, creatus Imp. Conſtantio interfecto, non multo pòſt occiditur, & Conſtantinus 4 ſolus imperat an. 17.

Picti coniunctis copiis cum Scotis & Britonibus ſe ab Anglorum iugo liberant. *Sigeb.*

Galli paſſim ſcholas habuerunt, quas Angli imitati ſimiles apud ſe multas aperiunt. *Beda lib. 3, cap. 3 hiſt.* Sigebertus Anglorum Orientalium rex an. 630 paulò antè Cantabrigię & aliis regni ſui partibus idem cœperat. *Ibid. & Polyd. li. 4, hiſt. Ang.* Ita à Gallis ad Anglos & Scotos literæ manarunt, non contrà.

Saraceni an. 672 Alexandria ſoluunt & in Sicilia Syracuſas occupant, & diripiunt. Deinde Thraciam pedeſtri itinere & nauibus ingreſſi vaſtāt, obſeſſa etiam Conſtantinopoli, ſed tandē repelluntur, igne marino à Callinico inuento, claſſibus exuſtis & 30 millibus eorum cæſis. *Diac. Sigeb.*

In Africam irrumpunt & 80 millia captiuorum ducunt. *Diac. lib. 19.*

Receſuindus Hiſp. Rex pius Catholicæ fidei cultor, ſacra-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	79	
671	z S. ADEODATVS Romanus monachus,	4759
675	an. 4.	4763
	menſes 2. dies 5.	
	Vacat menſ. 4. dies 20.	

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Conſtantinopoli Thoma ſecūdo, deinde Ioanne 5. an. 4.

Principibus.

Conſtantino 4 (iuxta alios 5.) Pogonato, id eſt, Barbato an. 17. Imp. ſeptuageſimo quarto.

Moabia ſiue Mahomete Saracenorum & Perſarum Miramolino ſexto.

Anni Christi.

Gabez Aethiopiæ, mox Iacob & Dauide fratribus an. 3.

Grimoaldo Ital. reg.

Hilderiço 2. Franc. reg. decimo.

Receſuindo Hipaniæ trigeſimo, deinde Bamba an. 10.

CONCIL. Herudfordianũ in Anglia, cuius acta apud Bedam lib. 4, cap. 5.

Toletanum 11. an. 4. Bambæ, octodecim annis poſt decimum.

Bracarenſe 3.

80

675 .·. DONNVS *I. ſiue Domnus, ſiue Donnio* Ro. an. 5. menſes 5. dies 10.

680 Vacat menſ. 2. di. 16.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Conſtantinopoli Ioanne 5. deinde Conſtantino an. 2.

Principibus.

Eiſdem Impe. & regnant. Deinde apud Saracenos & Perſas Zizit, ſiue Hind Moabiæ F. an. 3.

Arma Aethiopiæ an. 14. menſ. 7. d. 7.

81

680 * AGATHO Sicul. monachus an. 2. menſes 6. dies 15.

684 Vacat an. 1. menſ. 5.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita. deinde Theophane an. 5.

Conſtantinopoli Theodoro an. 2. Georgio an. 2.

Anni mundi.

ſacrarum literarum ſtudioſus. *Iſid. Pacenſ.*

Bamba eius ſucceſſor religioſiſſimus reformauit in Taletano cõcil. fines epiſcopatuum Hiſpaniæ & Galliæ Gotticæ, multáque notatu digna geſsit. *Vaſæus.*

Ab eo Hildericus Nemauſenſis comes Galliam Gothicam totã per rebellionem abduxit & Iudæos in patriam reuocauit. Cui ſe adiunxit, Francorum & Vaſconum auxiliis pecunia redemptis Paulus quidam Græca origine & perfidia, quem Bamba ad alterum expuguandum miſerat. Vterque dedit pœnas, rebellibus ciuitatibus receptis &c. *Vaſæus ex Iuliano Toletano, qui de hac coniuratione librum ſcripſit.*

.·. DONNVS ſchiſma Rauennatis eccleſiæ compoſuit, eamque iampridem contra ſedem Apoſtolicam tumultuantem obtemperantem reddidit. *Sabel. Ennead. 8. lib. 6.*

Sub eo Synodus Conſtantinopolitana conuocatur, ſub Agathone incipit, ſub Leone 2. abſoluitur.

Teudius & Pelagius quidam ex Gallia Gotthica in Hiſpaniam Heluidij inſanum dogma ſpargunt. *Roderi. Tolet*, Refutantur ab Ildephonſo, aſſerta multis modis D. Virginis puritate & feſtis in eius honorem inſtitutis.

4763 *Idem Vaſæus.*

HVMANA.

4768 An. 676. ducentæ ſeptuaginta naues Arabum, quæ ad Hiſpaniæ littora appulerant, & maritima omnia fœde vaſtabant, miſſo Bambæ exercitu igni conflagrarunt. *Vaſæus.*

Miſiam Bulgaribus, populis Sarmatiæ, Cõſtant. Imp. bello coactus concedit habitandam, annuo etiam tributo promiſſo. *Diaco. lib. 19. Rom.* Hinc ab anno 680 Chronici regnum Bulgarorum ordiuntur.

Mardaitæ cõtra Saracenorum irruptiones Libanum occupant, ad quos multi captiui, & ſerui & indigenæ cõfluunt. *Zon. tom. 3. Diac. lib. 19.*

An. 678. Callinicus architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos profugus ignem in aquis ardentem, ſiue marinum, ſiue Græcum, qui nullo præter quàm aceti liquore extinguitur inuenit. Eo vſi Romani Saracenorũ naues exuſſerunt. *Sigeb. Zon. tom. 3.*

* Sanctitatis nomine celebris, leproſum obuium oſculo ſanauit. *Plati.*

Nouum Romanę eccleſiæ ærarij officium inſtituit. *Onuphrius.*

4768 Imperatore remiſit pecuniam, quę tyrannicè ſolebat extorqueri à Rom. pontificibus, pro ſui pontificatus cõfirmatione. *Sigeb.*

Concilium Conſtantinopolitanum finitur ſub Iuſtiniano Rhinotmeto, collectis 227. epiſcopis in eius pa-

4772 latio, qui dicebatur Trullus. Ibi reconciliatę ſunt Eccleſia Latina & Græca. Ita tamen, vt Gręci, cum Rom. pontificem vniuerſalem Papam appellarent & appellandum faterētur, Conſtantinopolitanum vniuerſalem (non quidam Papam, ſed) Patriarcham inſcribere non deſierint. *Ex Annalibus, ſacris & aliis horum temporum epiſtolis.*

Eius authoritate ſtatutum fuit, vt imagines ſacræ Diuorum in templis haberentur, & in aliqua veneratione

eſſent, vt-pote quæ imperitioribus loco eſſent ſacrarum literarum. *Polyd.lib.6, cap.13.*

Notat Platina in eo errorem Monothelitharum magis auctoritate veterum Theologorum, quàm ſacrę Scripturę teſtimoniis exploſum fuiſſe.

Octaua paſchę anno 681. Iohannes Portuenſis Papæ legatus Conſtantinopoli coram Imp. & Patriarcha & plebe in templo S. Sophię miſſam Latinè celebrauit. *Beda de rat. temp.*

E Bibliotheca Conſtantinopolitana Conſtantinus patribus in ſexto concilio gener. libros antiquorum patrum, quos petebant, deprompſit. *Beda de Rat. temp.* In ea opera DD. Ambroſij, Athanaſij, Ioannis Conſtant. Cyrilli, Auguſtini, Leonis, Baſilij, Gregorij, Dionyſij, & Hilarij extitiſſe apparet ex actione 8. eiuſdem concilij. *Et Antonin. Tit.13. cap.4. §.7.* Georgius Diaconus eius erat cuſtos ſiue chartophylax.

In Rom. Bibliotheca ingens etiam erat librorũ multitudo. *Io. Mag. Gottica hiſt. lib.16, cap.20.*

Cæſarea Perſica regina circiter an. 683. vna cum marito & 40 millibus Perſarum Conſtantinopolim venit ac baptizata eſt. *Rhegino lib.1. Platina. Sabell. Ennead.8. lib.6.*

HVMANA.

Circa hæc tempora ignis ardens excogitatus dicitur à Callinico architecto Syro, vulgus vocat *Feu Gregeoys.* Hoc igni ſub aquam facto naues Saracenicæ, quę ad Byſantium dimicatum venerant, conflagrarunt. *de quo paulo ante.*

Bulgari gens Scythica Pannoniam & Thraciam inuadentes, poſt victum Imperatoris exercitum, conſenſu ipſius magnam Thraciæ partem occupant, rege ipſorũ Bathia. *Sigeb. Blond. lib.9.* conuertuntur per Cyrillum. *Sabel. Ennead.8. lib.6.* Primum tum cœpit Bulgarorum nomen celebrari à Bolga fluuio Liuonię, nõ longe à Moſcouia. Hinc ab an. 630. Chronica Bulgarorum ducũtur.

Bamba Hiſp. rex Vaſcones, Nemauſenſes & Narbonẽſes & ducẽ Biterrenſem domat & in Gallia res Gothorum ſuperat & naues Saracenorũ 270. ad littus Hiſpanię applicantes partim cepit, partim perdidit. *Ioan. Mag. lib.16, c.22.*

Ei deinde vitam monaſticam profeſſo per annos 7. per tyrannidem ſuccedit Eringius, excluſo Theodefredo Receſiunthi regis F. iuſto ac legitimo hęrede. *Vaſæus Chro. Hiſp.* Ca. tamen 1. concilij 12. Toletani Eringius, dicitur à Bamba electus, antequam ſe vitę monaſticę conſecraret.

a EX EIVS decreto pallia gratis tribuuntur Archiepiſcopis: licet quotidie baptizare: Oſculum pacis in miſſa inſtituitur. *Plati. Volater. Suplem. Chron. Faſcicul. temp.*

Sergium, qui poſtea extitit pont. cum ſub diuerſis põtificibus ſeſe laudabiliter geſſiſſet in multis eccleſiaſticis officiis, Cardinalem presbyterũ Ro. Eccl. conſtituit. *Anton. Tit.13, cap.1. §.6.*

Gręcè & Latinè lingue fuit peritiſſimus. Acta ſynodica ſextę Conſtantinopolitanæ ex Gręco in Latinum vertit, Muſices gnarus fuit. Nam Pſalmodiam compoſuit, & Hymnos ad meliorem concentum redegit. *Plat.* Paupe-

Anni Christi.		Anni mundi.
	Principibus.	
683	*Conſtantino 4. Pogonato Imp. ſeptuageſimo quarto.*	4772
	Zizit Saracenorũ & Perſarum Miramolinę an.3.	
	Maula 6. menſ.	
	Arma Æthiopiæ	
	Partarito Ital. Reg.	
	Theodorico an.14. Franc. vndeſimo.	
	Bamba Hiſpaniæ, trigeſimo primo. deinde	
	Eringio an.7.	

CONCIL. Heldifeldenſe. *Anglicanum 2. contra Monothelitas, cui interfuit Ioãnes Abbas iuſſu Agathonis.*
Romanum 125. contra eoſdem. Ino.

Sextum generale concilium Cõſtantinopolitanum 9. Epiſcoporum 351. vel 289. præſente imp. in Trullo pro duabus voluntatibus in Chriſto, contra hæreſim Monothelitarum: & contra Patriarchas Antiochiæ, Alexandriæ & Conſtantinopolis. Nam nulla protulit decreta niſi ad fidem pertinantia (8. Synod. interprete Anaſtaſio.) Cui in locum Agathonis præfuerunt Ioãnes Diaconus, Theodorus & Georgius preſbyteri & Ioannes Portuenſis Epiſc. Lib. Conc. Plati. Paul. Diac. lib.18. In eo damnantur Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Theodorus omnes epiſc. Conſtãtinop. Macharius, Stephanus, Polychronius, Anaſtaſius.

Conuocatũ eſt ſub Domno, ceptũ ſub Agathone, finitum ſub Leone 2.

	82	
684	a S. LEO 2. Siculus menſ. 10.	4772
686	Vacat m.11. d.21.	4774

Patriarchis.

Antiochiæ Theophane.

Conſtantinopoli Theodoro iterum an.3.

Anni Christi.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant. Zizit ſiue Hirid, deinde Muthar an. 6. Perſarum.

CONCIL. *Toletanum 12. lib.concil.anno 1. Eringij regis.*

83

686 b S. BENEDICTVS 2. Rom. menſ. 10. dies 12.

687 Vacat m.2.di.15.

Patriarchis.

Antiochiæ Alexandro 2.an.16.

Conſtantinopoli Theodoro iterũ deinde Paulo 3.an.7.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant. Muthar, deinde Maruã & Abdala ſimul Saracenorum, & Perſarum Miramolinis.

CONC. *Gallicanum. Sig.*

84

687 c IOANNES 5. Antiochenus. an. 1.

688 Vacat menſ.2.di.19.

Anni mundi.

Pauperum ſtudioſus. *Idem.*

Sub eo Conſtantinop. concilium abſoluitur. Cui in creto Gratiani, vt & ſeptimo etiam Generali aliquot canones attribuuntur, qui in exemplaribus Græcis nõ habentur.

S. Iulianus Pomerius epiſcopus Toletanus, è Iudæis oriundus. *Ipſe lib. 3 contra Iud.*

Bamba Hiſpaniæ rex habitu religionis & ſummæ tõſuræ accepto ſigno, Eringium pro ſe regem creauit. *ca. 1. Synod. 12 Tolet.*

S. Damianus Ticinenſis. *Diac. lib. 18.*

Maildulphus, Scotus, qui Græcæ & Latinæ linguæ ſcholam apud Anglos aperit.

HVMANA.

Eringius initio regni leges Gotthicas recognouit, & à S. Iſidoro inſtitutas nomine ſuo euulgauit, ne Eccleſiæ nomine forum iudiciale agi videretur. *Lucas Tudenſis, Vaſæus.*

Quo tempore Muthar regnauit in Perſide, Abdala in Aegypto & Arabia an. 2. & Maroan in Syria menſ. 9.

b IMPETRAT ab Imper. vt non expoctato ipſius
4774 vel Exarchi Rauennenſis conſenſu, pontifex Ro. à Clero & populo electus, ſtatim verus Chriſti Vicarius proclamaretur. *Naucler. Volater. & Suppl. Chron.*

4775 Miſit Chilianum in Germaniam, qui primus in Franconia verbum Dei ſparſit, abolitis Idolis. *Herman. Gigas.*

Magnis ſumptibus multa templa reſtituit. *Honorius in vita eius. Plat.* Eruditionis & Sanctimoniæ nomine cõmendatur.

Iulianus Toletanus librum reſponſionis ſuæ fidei vel ſuo, vel omnium Hiſpaniæ præſulum nomine ad Benedictum 2 mittit, in quo affirmabat tres in Chriſto ſubſtantias, Verbum, corpus & animum, & alia quędam. Quę cum omnia Benedictus improbaſſet & Iulianum ad retractandum nuncio adhortatus eſſet, in conc. 15 Toletano biennio poſt explicauit, & abſoluta eſt. *Vaſæus ex actis Concilij & Roderico Toletano.*

HVMANA.

Maula Arabum rex tertiam partem tributi omnibus remiſit, eo ſexto menſe mortuo regnum Arabum in Maroan & Abdalam diuiditur. Ex qua diſſentione per 4 fermè annos regnum cędibus & bellis deformatur. *Vaſæus.*

Maroan, vt vires ſibi cõtra riualem compararet, Conſtantino Pogon. in annuũ tributũ, auri pondo tria millia, ſeruorum honeſtorum & equorum totidem pollicetur, quę per nouem annos ſoluta ſunt. *Idem & Iſidorus Pacenſis.*

Floret bellica laude Terbellis Bulgarorum dux, cui & Conſtantinus Heraclij F. & Iuſtinianus Rhinotmetus tributarij fuerunt. *Suidas in Bulgaris.*

4775 Bochanus Turca ſub Iuſtiniano Imper. (hunc puto intelligi) Boſphorum expugnauit. *Idem in voce βόσπορος.*

4776 c HIC PONTIFEX iura eccleſiæ Rom. in epiſcó-

porum conſecratione, quæ Archiepiſcopi ſibi paſſim vſurpauerant, reſtituit. *Onuphrius.*

Fuit in pauperes valde liberalis, & apud Conſtantinum obtinuit, vt in Sicilia cenſus, qui non ſine onere à ſubditis exigebatur, penitus remitteretur. Scripſit libellum de Pallij dignitate. *Plat. Honor. Naucl. gene. 21.*

Statuit, vt Roma. Pont. ab Oſtienſi, Portuenſi, & Veliterno epiſcopis in eccleſia Saluatoris ad Lateranum, conſecraretur. *Volater.* qui mos durat etiã hodie, cum antea tantum duceretur ad Cathedram D. Petri, vt ei paulisper inſideret.

Ioan. Bergomenſis epiſcopus magnæ doctrinæ & ſanctitatis vir. *Diac. lib. 6, cap. 3. Long.*

Theodoricus conſilio Ebroini maioris domus ſynodum epiſcoporum cogit, in qua multos vt indignos priuat epiſcopatu, alios mittit in perpetuum exilium. *Sigeb.*

HVMANA.

An. 687 Abdala Saracenorum rex moritur, aut ſaltem regno expellitur. Iam Maroan fuerat eiectus ab Arabibus, offenſis annuo tributo, quod Pogonato pollicitus fuerat. *Vaſæus.*

Habdimelech Arabum ſiue Sar. rex pace cum Iuſtiniano in 10. annos confirmata, contra Muſtar in Perſide & Saidum in Meſopotamia an. 687 bellum gerit, & illis interfectis recuperat Perſidem, deinde Meſopotamiam, Armeniam, Hircaniam. *Diac. 19. Beda de ratione temp.*

Facta cum Saracenis pace Africa à Iuſtinia. recuperatur. *Ibid.*

Iuſtin. anno ſeptimo pacem ſoluit adiunctis 30 Slauorum millibus cum duce Nebulo, & primo congreſſu vincit, ſed Slauorum duce pecunia corrupto, qui ad Arabas cum 20 millibus transfugerat, poſtea vincitur, vnde reliquos vna cum liberis & vxoribus præcipites agit in mare, in Nicomediæ finibus. *Ibid.*

Sabbis patritius cognita Romanorum clade Armeniam Arabibus tradit, quibus etiam interior Perſis, nomine Ceraſa, ſubiicitur. anno Iuſtiniani 8. *Ibid.*

Apud Francos bella contra Auſtraſiorum Regulos Martinum & Pipinum incentore Ebroino, Theodorico rege, in quibus primum enitere cœpit nomen Carolorũ, quos poſteriore ſæculo reges & Impp. Francia habuit. *Blond. lib. 16. Dec. 1.*

688 Pipinus à Theodorico laceſſitus, collecta Francorum exulum manu, vicit, & Maior domus per totam Frãciam conſtituitur. *Trithem. Æmilius.*

689 * CONON Pap. moriturus Clero & ſingulis vrbis monaſteriis & ſacris ædibus legauit pecuniam, quam coacervarat. *Naucler. Gener. 23.*

Impetrauit vt Brutij, Lucani & Siculi multis oneribus leuarentur. *Plat.*

Tempore Theodati pontif. in clerum Romanum cõſcribitur. Deinde ob doctrinam & virtutem, S. Suſannæ presbyter cum titulo eius loci creatur, florente Beda ob religionem & ſanctitatem Venerabili.

Gotbertus fertur fuiſſe primus princeps Chriſtianus in Germania, & baptiſatus à S. Chilliano, qui propterea vna cum Ditomanno & Colomanno piis ſacerdotibus transfoſſus eſt, per cognatos Gotberti. Conon Papa hos in Ger-

---

Anni Christi		Anni mundi
688	*Patriarchis.* *Antiochiæ Alexandro ſecundo.* *Conſtantinopoli Paulo tertio.*	4776
	Principibus.	
	Eiſdem Imp. & regnant. & Iuſtinian. 2. (iuxta alios 3.) Iuniore an. 10. cogno. Rhinotmeto, ab amputato naſo. ſeptuageſimo quinto.	
	CONCIL. *Toletanum 13. an. 4. Eringij.*	
	Schiſma 6. PETRVS Archipresbyter Ro. eccleſiæ, ſedit aliquot dies in ſchiſmate contra Theodorũ Papam creatum: ſed vtroque exacto ſuffectus eſt Papa Conon.	
	85	
688	* CONON, ſiue CVNO, Thrax, ob vitę probitatẽ dictus Angelic. *Sab. Enn. 8, lib. 6.* menſ. 11. dies 3.	4776
689	Vacat m. 2. di. 23.	4777
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Alexandro 2.	
	Conſtantinopoli Paulo 3.	

Anni Christi.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regn.

Abdemelec Saracenorũ & Perſarum Mitamol. an. 20.

Arma Æthiopiæ.

Eringio Hiſpaniæ. trigeſimo ſecundo.

CONCIL. *Tolet. 14. epiſc. 17.*

Schiſma 7.

THEODORVS R. E. presbyter contra Paſchalem R. E. Archidiaconum creatum PP. ſedit dies aliquot, vtriſque pulſis creatus eſt Sergius.

86

689 d S. SERGIVS patria Antiochenus an. 13. menſ. 8. dies 23.

702 Vacat m. 1. di. 20.

Patriarchis.

Antiochiæ Alexandro 2.

Conſtantinopoli Paulo tertio, deinde Callinico an. 12.

Principibus.

Iuſtiniano 2. vſque ad Leonem 2. ſiue Leontium Imp. an. 3.

Abdemelec f. Muruam Saracenorum & Perſ. Miramalino. an. 16.

Arma Æthiopiæ, mox Zittahana an. 12.

Partaritho Ital. R.

Anni mundi.

in Germaniam miſerat. *Sigeb.*

Vueſphali hoc quoque tempore fidem an plectuntur, docentibus Eualdo Albo & Eualdo Nigro, eadem martyribus, *Faſciculus temp.*

Andocnus epiſc. Rhotomagenſis, miraculis claret. Scripſit librum de anima Dagoberti regis Francorum. Moritur an. 690. *Vinc. lib. 23, 84. Truth. de Franc.*

HVMANA.

690. Abdemelec ſiue Abimelec f. Muruam occiſis Muthar & aliis tyrãnis ſolus regnauit an. 16, cum antea in Syria regnaſſet 21 an.

Leontius imperium inuadit an. 3. quo expulſo Tyberius 3 ab exercitu eligitur, menſ. 7, ſed pauló poſt Iuſtinianus reſtituitur an. 6. duobus iſtis è medio ſublatis.

d HIC PP. QVATVOR feſtis Annunciationis, & Hypapantæ Domini, Natiuitatis, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ virginis, letanias aſſignauit, & ſtatuit, vt inter communicandum, Agnus Dei &c. cantaretur à Clero. *Sigeb. in Chron.*

In Sacrario magnam portionem ligni Dominicæ crucis reperit, quæ in Baſilicam Conſtantinianam tranſlata adorari cœpit. *Regino lib. 1.*

Rauennatis exarchi ſuppetiis ſeſe contra Zachariam protoſpatarium, à Iuſtiniano miſſum, tuetur. *Diac. lib. 6, cap. 4 de Longob.*

Bella ciuilia inter Longobardorum principes. *Blond. lib. 10 dec. 1.*

Saxonum quidam fidem Chriſti ſuſcipiũt. *Plat.* Nempe inſula Vecta, quæ ſita eſt contra medium Auſtralium
4777 Saxorum & Geuiſſorum interpoſito Pelago, eum Cedualda Geuiſſorum rege, qui quartam partem regionis eius ſacerdotibus tradidit. *Beda lib. 5, cap. 7 hiſt. Eccl.*

Sergius eum Romam profectum baptizauit. *Ibid.* vbi
4790 moriens omnes ſuas opes in diuinum vſum teſtamento erogauit. *Bonfin. li. 8.*

Miſit Vuillibrodum ad Friſonum gentem conuertendam. *Plat.* alios ad Angloſaxones. *Idem.*

Eualdus Albus & Niger apoſtoli Saxonum in Saxoniam proficiſcẽtes altare portatile, aliáq; vaſcula ſemper ſecum tulerunt. *Ibid. c. 11.*

Gotthi anno 693 ab Arianiſmo liberati ad veram ecſiam reuertuntur. *Sigeb.*

Adelhelmus Anglicus ſcribit varia, & epiſtola ad Etheruntum Occidentalium Anglorum regem Anglos reprehendit, quòd non imitarentur Romanam de Paſchate celebrando conſuetudinem.

Cedualda ſiue Codialdus Saxonum rex Romæ moriens, omnes ſuas fortunas in diuinũ vſum ex teſtamento erogauit. *Bonfin. lib. 8.*

Pipinus Rabadum Phryſiorum ducem vicit & Villebrodum genti epiſcopum dedit an. 694. *Sigeb.*

Iudæi, qui in Hiſpania ſuperioribus regum temporibus baptizati fuerant, an. 694. non ſolum Chriſtianiſmũ maculant, ſed & contra regem Egicam regnúmque conſpirant, vnde omnibus ſuis rebus nudantur, cũ vxoribus & filiis per cunctas Hiſpaniarum prouincias diſperguntur, & ſeruituti perpetuæ ſubiiciuntur. *E Conc. 17. Tol. c. 8.*

Liberi eorum à ſeptimo anno nutriendi Chriſtianis traduntur & in matrimonium dantur, ne infidelium patrum ſemitas iterare poſſent. *Ibid.*

HVMANA.

Egica ter cum Francis varia victoria pugnat. *Lucas Tadenſis.*

Iuſtinanius cum patriarcham & alios ciues Conſtantinopolitanos trucidari mandaſſet, à Leontio per inſidias captus, naſo priuatur & ad Cherſonam relegatur, cum an. imperaſſet 10, *Diac.lib.19*, an. 696. *Sigeb.* In hoc Heraclij progenies defecit, *Pomponius Lætus.*

Succeſſit Leontius an. 3, quo tempore Africa, quæ ſub Imperatorum Orientis iure à Iuſtiniano magno capto Vandalorum rege Gilimere & Vandalis ad internecionem cæſis, omnis imperio Orientali reſtituta fuerat ab Arabibus Saracenis eripitur & ab eis ad noſtra vſque tempora in plures regulos diſtincta poſſidetur. *Onuph. in Rom. imperio.*

Exercitus à Leontio deficit & Abſimarum Imp. deſignat, qui Leontium, Conſtantinopoli per proditionem occupata, naſo priuat & in monaſterium concludit. *Ibid. Zon. tom. 3.*

Anni Chriſti. | Anni mundi.

689 — *Theodorico Francorum vndecimo, Clodoueo 3. (ſiue iuxta alios Ludouico 2.) an. 4, & Hildeberto an. 18. per ſucceſ.* — 4777

Hiſpaniæ Egica an. 15.

An. 684. Conc. Tolet. 15. epiſcoporum. 61.

An. 693. Toletanum 16.
694. Toletanum 17.

702 — *ANNVS Dom. DCC. quo Arabes incipiant inhiare Hiſpaniæ & Occidentalibus Europæ regnis, donec intra 12, aut 14 annos traiecto freto Gaditano eam ferè totam ſubiicerent, illic diu regnantes, regia ſede nunc Corduba, nunc Toleti conſtituta.* — 4790

SEPTIMO *ſeculo continuata eſt doctrina ab hæreticis impugnata.* Miſſa *Seueri Alexandrini, Iſidori. lib. de diuinis officiis, Moxarabum, Ioannis Cæſaraugustani de Eccl. officiis.* Veritas Euchariſtiæ, ſacrificium, Tranſubſtantiatio. *Caſarius hom. 5, Iſidorus lib. de Officiis, citato Auguſt. lib. 6 Originum, cap. 18. Seuerus Alex. patriarcha in Liturgia.* Primam iuſtificationem eſſe ex mera gratia. *Concilia Toletana 6, 7 &c. huius Centenarij. Caſ. hom. 38.* Iuſtificationem conſeruari, & augeri bonis operibus. *Caſ. hom. 2, 4, 12, 15, 16, 18, 23, 26, 34, 35, 38. Iſidor. lib. 2 de ſummo bono c. 2 & 5 lib. de Numero tract. de tribus. Adelmus epiſt. ad Geruntium reg. Conc 4. Tolet. c. 5.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ *Conc. Tolet. 4, c. 5. Conc. Tolet. 11 & 12. Iſidor. de ſummo bono c. 23, lib. 6, Originum, ſiue Etymol. c. 18. Seuerus Alexand. de ritibus Baptiſmi & ſacra Synaxis.* Claues, Abſolutio. *Iſid. lib. 6. Etym. & alib.* Confirmatio, Chriſma & alia ſacramenta. *in precibus ſiue ritualis S. Seueri Alex. Iſidor. lib. 6. Orig. ſiue Etym. c. 18.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Iſid. lib. de officiis, Sacrificium pro defunctis ab Apoſtolis primo traditum demonſtrat illic dimittenda eſſe peccata & purgatorio igne purganda. Ioan. Eleemoſynarius apud Vincentium lib. 22, c. 110. Miſſa Moxarabum. Caſarius Arel. lib. 1. & 1 co. 3 prolixè Simon Metaphraſtes in hiſtoriis Sanctorum. Seuerus Alex. in Liturgia & aliis eius precibus. Iulianus Toletanus li. 1 Prognoſticon, c. 20, 21, & lib. 2, c. 10, 19, 20, 21, 22.* Pœnitentia & eius partes. *Caſ. homil. 1, 6, &c. Iſidor lib. 2. de ſummo bon. cap. 13, & lib. 6 Ori. cap. 18. Cabillonenſe conc. c. 8, &c.* Inuocatio & auxilia Sanctorum. *Miſſa Moxarabum. Liturgia S. Seueri Patriarchæ. Simon Metaph. in Sanctorum hiſt. Ildelphonſus de virgine. Concil. Cabillonenſe Conſtantinus Imp. tom. 2. conc. pa. 402. Iſid. de officiis & paſſim alibi.* Imagines *in ſexta Synodo œcumenica an. 682 Conſtantinopoli habita, citante Polyd. Virg. lib. 6, c. 13 è quibus item reliquorum capitum fidei confirmatio prolixè deduci poteſt. Cætera iiſdem & cæteri huius ſeculi ſcriptores prolixè confirmant, vt ſatius ſit lectores ad eorum opera remittere. De quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores cent. 7, cap. 2 de loco & propagatione Eccleſ. col. 23. ſparſim, cap. 3 de Perſecutione & tranquillitate Eccleſ. ſparſim col. 45, c. 4 de Doctrina, ex profeſſo col. 108, quæ hanc continet inſcriptionem, Inclinatio Doctrinæ complectens peculiares & incommodas opiniones, ſtipulas & errores doctorum & col. ſeqq. cap. 5 de. hæreſibus ſparſim col. 121. prout ipſi ſunt cordi. Per totum cap. 6 de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col. 133, & ſeqq. Per totum cap. 7 de Politia & Gubernatione Eccleſ. cap. 8 de Schiſmatibus, cap. 9 de Synodis col. 251. per totum ferè cap. 10, de doctoribus col. 465, & ſeqq. ſparſim de martyribus de Miraculis. Huc facit, quòd ex inſtituto multi hac tempeſtate ſcripſerunt de hæreſibus, item contra Tetraditas, Mahometem, Lampetianos, Iconomachos, & alios, quorum erroribus iſti imbuuntur. Adde totius huius centuriæ Synodos. nam hæ contra iſtos planè militant. Adde & hiſtoricos. Nam etiam hi curſum Eccleſ. ſecundum nos tunc fuiſſe declarant.*

QVIDAM

Anni Christi | Anni mundi

OCTAVVM SÆCVLVM.

87.

702 e M. IOANNES 6. Græcus an. 3. menſ. 3. 4790

705 Vacat m. 1. di. 19. 4793

Patriarchis.

Antiochiæ ſede vacante an. 40.

Conſtantinopoli Callinico.

Principibus.

Abſimaro, Tiberio 3. an. 7.

Imp. ſeptuageſimo ſeptimo.

Abdemelec Perſarum & Saracenorum Miramolino.

Iacob Æthiopiæ an. 4.

Chuniberto Ital. Reg.

Hildeberto Franc. R. decimo tertio.

Egica Hiſp. trigeſimo tertio, deinde Vitiſa an. 7.

88

705 f IOANNES 7. Græcus an. 2. menſ. 7. di. 17. 4793

707 Vacat m. 3. 4759

Patriarchis.

Antiochiæ vacante ſede.

Conſtantinopoli Callinico, deinde Cyro an. 6.

e QVIDAM ſcribunt hunc Martyrio obiiſſe. *Faſcicul. temp.* Multo ære ab Hiſulpho Beneuentorum duce abductos plurimos Chriſtianos è Campania redemit. *Regino lib. 1.*

Palmerius in Chron. inter hunc & Sergium collocat Leonem quendam Pontificem Rom.

Anno 702 mortuo Alexandro ſecundo ſedes Antiochiæ vacat an. 40. Saracenis comitia prohibentibus vſque ad 742.

Haymo & Strabus fratres doctiſſimi. *Sigeb. Plat.* qui & Bedæ fratres habiti ſunt. *Volater.* Trithemius eos facit recentiores annis multis.

Beda Chronica ſcripſit ab orbe cond. ad an. 700 vſque.

Monachorum inſtitutor factus multos poſt ſe reliquit doctiſſimos diſcipulos, qui docendi ad tempus tenuerunt officium. Nam hinc deinceps laudabilis illa in Anglia cœpta conſuetudo in ſingulis penè monaſteriis per alias prouincias fuit, habere ſcholas, quibus non ſæculares homines, ſed Monachi moribus & conditione præficiebantur ornatiſſimi, vel de alio monaſterio euocati quando aptus domi non habebatur, qui non ſolum in diuinis literis, verũ etiam in humanis & ſæcularibus eruditiſſimi haberentur. Sic Sigebertus Gemblacenſis monachus multo tempore in cœnobij Sancti Vincentij Metenſi monachorum præceptor, ſic Strabus monachus Fuldenſis in Hirsfeldio, Notgerus S. Galli in Stabulano, Albinus monachus Anglicus in Fulda, Milo S. Amandi in Corbeia. *Tritemius in chro. Hirſang.*

704. Friſij bello à Pipino ſeniore cum Rabodo eorum rege ſubacti cum adhuc idololatræ eſſent, chriſtianos ſacerdotes audire coacti ſunt.

Valafridus carmine & proſa illuſtris. *Trithem. Hedio. lib 6, ca. 22. hiſt. Eccleſiaſt.* Benedictus Biſcopius. Egbertus *Sigeb.*

HVMANA.

Primus dux Venetorum ſub Abſimaro an. 703, electus eſt Paulus Anazat Heraclienſis, anno ab vrbe cond. 252 Chriſtophori Gradenſis conſilio & ſuaſu. *Sabel. Ennead. 8. lib. 7.*

Egica Vitiſam filium in Galliciæ oppido reſidere voluit, quaſi eſſet Sueuorum rex, ipſe verò Gotthorum. *Vaſæus, Lucas Tudenſis.*

f CELEBRATVR ædificandi, ſacrandi, & ornandi templa & cœmeteria ſtudio.

Arithbertus Rex Longobardorũ Alpes Cottias iam dudum collatas ●q; ad Genuã S.R.E. ſed multis annis à Longobardis rege Rothari occupatas, huic pontifici reſtituit, diplomate aureis literis ſcripto. *Gaul. Naug. Blond. 10 dec. 1. Beda, qui iſta viuebat ætate, lib. de rat. temp.*

Saracenorum 200 millia cæduntur in Syria ab Heraclio Abſimari Imp. fratre. *Sabell. Ennead. 8. lib. 7. Diacon. lib. 20.*

HVMANA.

Ægyptij ſub Tyberio ab imperio recedunt & regem, qui Caliph dictus eſt, eligunt. *Gaſſarus in epitome.* Sara-

ceni Lybiam & Africam planè occupant, cum à Belliſario primi Iuſtiniani duce recuperata, Vandalis expulſis, annis 170 Romano imperio paruiſſet. *Plat. in Ioanne ſexto.* Paulò poſt ſub Iuſtiniano 2 Arabum principes Vlid Syriam, Maſalmas Tyrannium vrbem, Abas Romaniæ multa oppida, Muctan Cilicię vrbes expugnant. *Diac. lib. 20.*

Iulianus Tingitanę Mauritaniæ præfectus ob ſtupratam filiam à Roderico Hiſpaniæ rege, Saracenos in Hiſpanias immitit. *Io. Gotthus li. 16, c. 27.* Qui paulò poſt Rodericum cū filio occident, vtrinque 70000 hominū intereuntibus. Regnum autem illic inſtituent diuiſum in tria Cordubanum, Hiſpalenſe & Carthaginenſe nouum, ibique Vueſtgottohorum regnū extirpabunt, (cum ante 346, ab Hunnis ex Scythia eiecti ibi, an. 256 dominati eſſent,) Leonis Imp. tertio Chriſti 720. *Ibid. & Sigeb.*

Remanſit Vueſgotthis Aquitania, ſed poſt decem annos inde per Carolum Martellum expulſi ſunt.

Aſtures & Cantabri, in Gallicia, vt olim contra Gotthos, ita nunc quoque contra Saracenos ſe tutati ſunt, nouo rege creato Pelagio. *Ritus de reg. Hiſp.*

Ita Saraceni, dum Impp. & principes Chriſtiani inteſtinis bellis inter ſe pugnant, Africam & totam Hiſpaniam (exceptis ſolis Cantabris & Aſturibus) quā circiter 800 an. tenuerūt, duce Abdimara, occupabūt. *Naucl. Blond. lib. 10. Dec. 1. Æmil. lib. 1. Plat. in Ioanne 6.* Sigebertus id accidiſſe ait, ſub Greg. 2. Eam calamitatem Beda prædixit & verſu deplorauit, reges Chriſtianos principéſque adhortatus ad bellum contra iſtos Dei hoſtes ſuſcipiendum. Prædicens etiam Romani imperij imminentem ruinam, & Saracenorum in Gallias irruptionem. *Platin.*

✻ VITISA REX Hiſp. flagitioſus pontifices veritus, ne ob ſuas libidines & ſtupra populum à ſe abalienarent cenſuris eccleſiaſticis, edixit, vt quot quiſque ſacerdorum vellet aut poſſet, vxores vel concubinas domi aleret, néve conſtitutionibus pontificiis obtemperaret. *Vaſæus è Luca Tudenſi & Roderico Tolet.*

Per ſpeciem pacis omnes ciuitates Hiſpaniæ præter Toletum, Legionem & Africam muris nudauit, metum alicuius rebellionis conſcientia ſuggerente. *Idem.*

Eccleſiarum priuilegia & prærogatiuas violat, Iudęos reuocat, & eos maioribus immunitatibus, quam quibus Eccleſia gaudere ſolet, donat. *Idem.* His gradibus deuolutum eſt regnum ad Saracenos. à Roderico regno orbarus Cordubæ miſeram vitam traxit. *Idem.*

Saraceni ſiue Arabes in Armeniam ſeſe magnis copiis infuderunt. Iuſtiniano aliquoties fœdera rumpente, magnam ſtragem inter Chriſtianos ediderunt.

Damaſci quoque Vlid rex Arabum Chriſtianorum templum diripuit, & vetuit in poſterum ſcribi codices Græcis literis, ſed tantū Arabicis. *Diac. lib. 20 rerū Rom.*

Picti ad Catholicā Paſchatis obſeruationem ſub Naithano rege adducuntur an. 709. *Sigeb. & Bed. lib. 5 hiſt. c. 22.*

Denique per hoc ſæculum fides proficit & deficit pro diuerſitate locorū. Iam Ægyptus & Africa à Saracenis vaſtatæ ſunt, & ecce quaſi fides volaſſet, ad populum paganum peruenit. *Faſcic. temp.* Nam regiones & inſulę Europæ & Aſiæ boreales, vt audies, religione imbui latè incipiunt.

HVMA-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	Abdemelec Saracenorū & Perſarum Miramolino, deinde Vlich. an. 7.	
	Hiſpaniæ Vitiſa. an. 7.	
	89	
707	✻ SISINIVS ſiue Zoſimus, ſiue Soſinus, ſiue Sigenius Antiochenus Syrus, dies 20.	4795
707	Vacat m. 1. d. 18.	4795
	Patriarchis.	
	Antiochiæ vacante ſede.	
	Conſtantinopoli Cyro.	
	Principibus.	
	Iuſtiniano 2. imperium recuperante an. 6.	
	Iacob Æthiopiæ.	

Anni Christi.

90

707 g CONSTANTINVS 4795

Syrus an.7. di.20.

714 Vacat m.2. di. 10. 4802

Patriarchis.

Antiochiæ vacante ſede.

Conſtãtinopoli Cyro, deinde Ioanne ſexto Monothelita & Iconomacho an. 2. menſ.6.

Principibus.

Iuſtiniano 2. ſeptuageſimo ſeptimo. Philippo ſeu Philippico Bardanio, ſiue Bardeſane Monothelita, & Iconomacho an. 2. Imp. ſeptuageſimo octauo.

Vlid. Saracenorum & Perſarum. an. 9.

Iacob Æthiopiæ, deinde Conſtantino. an. 28.

Aritberto Ital. Reg.

Hildeberto Franc. rege decimo tertio, & poſtea Clodoueo 4.

Roderico Gotthorum regum in Hiſpania poſtremo & trigeſimo quarto an. 4.

CONCIL. *Romanum pro imaginibus retinendis contra Philippicum primum Imperatorẽ Iconomachum, qui & excommunicatur Abbas Vſperg.*

Anni mundi.

HVMANA.

In angulo Italiæ circa forum Iulium Iſtri ſeu Slaui incurſiones an. 706 faciunt. *Sigeb. Sabel. Ennead. 8, lib. 7.* A Pennone duce foroiuliano tandem vincuntur, & poſtea pax cum eis agitatur. *Diac. lib. 6. Long. c. 3.*

Iuſtinianus adiutus Bulgaris imperium recuperauit, Leontium truncatis naribus in monaſterium incluſum & Abſimarum per forum vinctos duci iuſsit, & proſtratis corá ſe cola calcauit, deinde eis capita præſcidit. *Zon.*

g HIC PP. STATVIT ne populus Romanus Philippici hæretici Imperatoris nomen, aut chartam, aut figuram de more ſuſciperet. Vnde nec eius effigies in eccleſiam introducta eſt, nec nomen ad Miſſarum ſolennia prolatum. *Diac. lib. 18. Bed de temp. Zona. tom. 3.* Liberalis in pauperes fuit & in fame trienni Romæ infinitos aluit. *Sigeb.*

Iuſtinianus Imper. de peccatis ſuis pœnitentiam agens Conſtantinum Rom. Pontificem in Nicomediam ad ſe vocans honorificè ſuſcepit ac remiſit; quem proſtratus humi pro ſuis peccatis intercedere rogans, abſolutionem & communionem conſecutus (*Beda de ratione temp.*) eius pedes primus Imperatorum exoſculatur, & cuncta Rom. Eccle. priuilegia renouat. *Diac. lib. 18. Plat. Blond. lib. 10, Dec. 1. Æmil. lib. 2. Supplem. Chron.* Volumen quod contra Romanæ eccleſiæ ritum ſcripſerat ad Ioan. pontif. corrigendum vel etiam delendum deſtinauit. *Sigon. lib. 2 Italiæ.* Conſtantino pont. cuncta Eccleſiæ priuilegia & donara renouauit. *Bed. lib. 2 de Rat. temp. Regino lib. 2.*

HVMANA.

Iulianus Roderici præfectus in Tingitana prouincia, vt ſe de rege vindicaret, quod ipſius filiam vitiaſſet, Saracenos ex Africa euocat, qui eam nuper poſt ſubactam Aegyptum occupauerant. *Ioan. Mag. vlt. lib. c. 30.*

An. 708 iuxta Rodericum Toletan. iuxta alios 713. Muza Africæ præfectus iuſſus ab Vlich Saracenorum & Perſ. Imperatore (Miramolinum ipſi vocant) 12 millia Saracenorum Iuliano dat, duce Tarif Strabone, qui Hiſpalim muris nudatã, & aliquot vrbes diripit, ſimul cum tota Bætica & Luſitania. Paulò poſt, dum alij affluũt & per octo dies eſſet pugnatum, vniuerſa Gotthorum nobilitas cecidit, & tota Hiſpania in ditionem Saracenorum venit ad Pyreneum vſque, præter Aſtures & Cantabros. i. Gallitiam. *Vaſens, Paul. Æmilius.* biennij ſpatio. Quo bello ceciderunt vtrinque 700 hominum millia. *Ibid. Ioan. Mag. qui & poſt an. 714 contigiſſe iſta ſcribit.*

Bellazim Muzæ filium illic regem præficiunt, diúque regnant regia ſede nunc Cordubæ, nunc Toleti cõſtituta.

Tria paulò poſt conſtituunt regna. Primum Cordubæ. alterum Hiſpali, Tertium apud nouam Carthaginem, vſque ad Ferdinandum tertium, qui an. 1216 Toleto, Corduba, multiſque aliis recuperatis Saracenos in Bęticam compulit. i. Granatam & Malacam, quę prius ſub Cordubæ regno fuerant. Vnde etiam eiiciũtur an. 1492 à Ferdinando vltimo. *Ibid. Ioan. Magnus.*

Iulianus Barbaris proditionem laudantibus, nõ proditorem, miſeram mortem in vinculis obiit, vxore eius lapidibus obruta & filio è turri Sepremſi pręcipitato. *Vaſens è Ferd. Nanio.*

h BLONDVS nominat hic Stephanum quendam 2. Sed eruditè refutatur à Nauclero gener.24 conuenienter Bedæ, Diacono, Adoni, Sigeberto & act. 1. Nicenæ ſecundæ,

Inſtituit, vt in Quadrageſima feria quinta ieiunium & miſſarum ſolennitas fieret. *Sigeb.*

Sub Sergio Papa Romanæ Bibliothecæ fuerat cuſtos. *lib. Pontif.* Vtraq; lingua eruditus. Quin & aliquot libros ſcripſit.

A liberalitate in reparandis publicis ædificiis, mœnibus, & templis, à caſtitate, ſapientia, ſanctitate commendatur. *Marianus, Bergomenſ. & alij.*

Eccleſiaſticorum dogmatum fortiſſimus propugnator. Eius tempore Tyberis ſe per vrbem infudit magna eius pernicie. Extant aliquot eius epiſtolæ ad Thuringos, Saxones, Germanos, qui propter paganos fidem deſeruerant.

Leoni 3. Imp. ſacras imagines tollenti Italicum Imperium, quod de Lõgobardis ſupererat, eripuit an.729.

Orientalibus deſtitutus auxiliis à Carolo Martello Pipini iunioris poſtea regis patre opem contra Longobardos Romam vexantes obtinuit. Quæ res ſemel cœpta, cum Longobardici regni excidio finiit. *Anaſtaſ. Biblioth. Diac. lib.6, c.11 & 13.*

Germano Conſtantinopolitano Grecè ſcripſit de proceſſione Spiritus ſancti è Filio, eam comprobans ex Ambroſij, Auguſtini, Hieronymi & aliorum Latinorum patrum monumentis. Quaſi erroris per Photium deinceps in apertum erupturi ſemen tunc aliquod eſſet in Græcia. Vt etiam è Damaſceno, qui huius Germani collega fuit, colligi poteſt lib. 1 Orthod.

Gnoſimachi non modo profanam, ſed & diuinā omnem eruditionem ſuperuacaneam eſſe docent. *Damaſ. lib. de hæreſ.*

Artemius Imp. Romano pontifici per literas & legatos denuntiauit ſe Catholicam fidem & ſextæ Synodi decreta amplecti. *Diac. lib.20 Rom.*

Germanum præſulem Cizici Conſtantinopolim trāſferri procurauit. *Ibidem.*

Poſt imperium trium annorum ſacris initiatur.

Theodoſius cum annū vnum imperaſſet, Leoni Iſauro volens ceſſit.

Leo Imp. cum duobus conſecutis Conſt. Copronymo & Leone Iuniore, ſanctis imaginibus bellum indixit, vnde triſtes turbę in Ecleſia exortæ ſunt. Nam Oecumenicum profeſſorem in Conſtantinopolitano collegio, cum duodecim collegis, quòd nollent approbare ſuam ſententiam de delendis imaginibus, vna cum libris noctu igni ſubiectis combuſſit. *Zon. to.3.* Et multos clericos & laicos afflixit. *Diac. lib.21 Rom.*

Bezer patricius, qui Leonem inflammauerat, vt cōtra imaginum propugnatores ſæuiret, ab Artabaſdi exercitu haſta traiicitur. *Diac. lib.22 Rom.*

Gregorius ergo pont. Leonem anathemate ferit, monet omnes orthodoxos ne eius mandato pareant, vectigalia Italos ei dare vetat icto cum Francis fœdere. Ita deſerto Imperatore ob peruerſam illius opinionem, pacem cum Francis fecit, cum prius ſæpe dediſſet operam, vt eum per literas ab odio Dei reuocaret. *Zon. tom.3.*

Germania inferior prędicationibus S. Bonifacij (vulgò Vvne-

Anni Christi		Anni mundi
	91	
714	h GREGORIVS 2. Romanus an. 16.	4802
730	menſ. 9. 11.	4818
	Vacat m. 1.	
	Patriarchis.	
	Antiochiæ ſede vacante.	
	Conſtantinopoli Ioāne ſexto Monothelita & Iconomacho, deinde Germano cōfeſſore an. 14. menſ. 5. di. 7.	

Anni Christi. Anni mundi.

714

Principibus.

Philippico Bardanio ſeptuageſimo octauo.

Anaſtaſio 2. cogn.

Artemio an. 3.

Theodoſio Adiramiteno an. 1.

&

Leone 3. Iſauro Iconomacho an. 24. ex ordine ſucceſsionis Impp. Orient.

730

gò Vvneſtis) miſsi à Pontifice Rom. fidem Chriſti recipit: & ille Bonifacius fit primus Archiepiſc. Moguntinus. *Plati. Sigeb. Sabel. Ennead. 8, lib. 7.*

4802 Quidam Syrus multos Iudæorũ ſeduxit, dum ſe Chriſtum falsò aſſereret, an. 722. *Plat. Diac. lib. 21.*

Vveſtphalia & Phriſia regiones per S. Vvilibrordum auſpiciis Martelli fidem Chriſti ſuſcipiunt. *Sabel. Ennead. 8.*

Philippicus Imp. ob hæreſim & perſecutionem Orthodoxorum breuitate Imperij & cæcitate mulctatus eſt. *Diac. lib. 20. Zon. Tom. 3.* Factus Imperator ab exercitu aduerſus Cherſonem, qui à Iuſtiniano defecerat, miſſo, Iuſtinianum & eius filium Tyberium ab ara abſtractos interfecit.

Quidam Tyberius in Tuſcia ſe imperatorem venditat, ſed Greg. à miſsis copiis eum occidit, & caput Conſtantinopolim mittit. *liber Pontif.*

HVMANA.

Saxones duce Cerditio circa hoc tempus in Britanniam, quæ poſtea Anglia dicta eſt, veniunt. *Gaſſarus in Epitome.*

Terram Matuariorum deuaſtant. *Ado æta. 6.*

In Romano Imperio apud Conſtantinoplim Imperatores quidem erãt, ſed ipſi inteſtinis pariter, & externis, præſertim Saracenicis bellis attriti, parũ valebant. Quare in Italia depoſitis Exarchi magiſtratibus ſingulæ ferè ciuitates ſibi proprios duces crearunt, atque ita ſub decem dynaſtis Exarchatus durauit an. 175. *Sabel. 8. lib. 8. Blon. lib. 1. Dec. 2. Platina. 170 ſub Stephano.* Hinc deinceps multa & diuturna Italorum inter ſe & cum Græcis bella, vſque ad Pipinum & Carolum.

Sic etiam in Francia reges erant, ſed parum auctoritatis in adminiſtratione regni habebant. *Vſperg. in Chronico. Otho Phriſing. lib. 5, c. 16.* Eam vehementer afflixerunt bella Caroli Martelli cum regibus Francorum Raginfredo & Chilperico, & Saracenis ab iis in auxilium accerſitis. *Ado. ætat. 6.* Ab an. 718, ad 739. *Sigeb.*

Annis 718, 719, 720. Saraceni in Thraciam duce Zulemone cum claſſe 300 nauium traiiciunt. *Sabell. Enn. 8. lib. 7.* aut octingentarum, *Diac. 21.* aut mille. *Blond. lib. 1 Decad.* 10. aut trium millium, *Cuſpinia.*

Maſalmas etiam cum exercitu per Abydum irrumpit, & poſtea Gizid ex Africa naues 360 adducit. Conſtantinopolim obſident triennium reliquis in Thraciam & Bulgariam excurrentibus, vt qui de toto Rom. imperio ſubiiciendo animos ſumpſiſſent, ſed diuinitus igne, frigore, fame, tempeſtate atque grandine repreſsi ſunt, vt quinque duntaxat naues in Syriam euaſerint. *Idem.*

Dignitas Exarchatus in Italia occupata à Longobardis extinguitur, cùm viguiſſet annos 164. *Naucl. Blond. lib. 10 Dec. 1.*

Haumar anno 3. Imp. 7, Domini vero 720 in Chriſtianos ſæuit. *Sigeb.* Imperatorem per literas hortatus, vt Mahometis legẽ amplectatur, paulò poſt moritur. *Diac. 21. Rom.* Hoc mortuo Gizid in Perſide affectat dominatum, ſed alter Gizid legitimè in regem electus, per Mu-
4818 ſalmam, tyranno interfecto, Perſidem recuperat an. 4 Leonis. *Ibid.*

Anni Christi. | Anni mundi.

Anno pòſt quartò Gizid Iudæi euiuſdem conſilio, edicto imagines Chriſti & ſanctorum, quæ in Ecleſiis
714 paſſim in honore erant, propter doctrinæ Chriſtianæ memoriam tolli iubet. *Ibidem.* 4802

Pergamenſes obſeſſi à Saracenis à Magis perſuadentur vt mulierem grauidam inciderent, & ex fœtu eius coctò dexteras manicas cruore ringerent. At propterea non ſunt potiti victoria, ſed iuſto Dei iudicio victi interfectique ſub Theodoſio. *Diac.lib.20.*

Saraceni ob Cõſtantinopolim obſeſſam & Thraciam vicináſque regiones vaſtatas fame & peſte (quæ 300 hominum millia abſorpſit) puniũtur, & à Bulgaribus ad 22 millia cæduntur, & grandine ignea cælitus io mare demiſſa nauibus exuti ſunt, ſolis 10 ſaluis, quarũ quinque in Syriam venerunt, quinque à Chriſtianis captæ, Dei omnipotentis vindicem manum annuntiauerunt, primo & ſecundo anno Leonis, an. 719. *Diac.lib.21. Sigeb.*

Anno 717. Pelagius è regio Gottborum ſanguine, poſt annos ſcilicet quatuor ab Hiſpania Roderico regi erepta rex à Chriſtianorum reliquiis apud Aſturas, Legionem, Caſtellam electus, primo ciuitatem Legionis recuperauit & nonnulla oppida, & ſic Aſturum, Legionísque rex appellatus eſt. *Ritius, Tarapha, Vaſæus.*

Dimiſſis Gotthorum inſignibus cepit Leooem rubrum in area candida, quo reges Legionenſes hodie vtuntur. *Vaſæus.*

Ab hoc ſine vlla interruptiooe deducitur Philippus, qui hodie regnat, ſeruata perpetua ſerie è patre in filium vel filiam, oepotem vel cognatum. *Idem.*

Sic qui iuga montis Pyrenei, ſalutis ergo, ſe receperãt Garſiam Ximenium è Gotthico genere regem Suprarborum creant, à quo reges Nauarræ & Aragooiæ deſcẽdunt. *Idem.*

Hic cum 600 equitibus tantum, multas ſtrages in Saracenos edidit, magnámque Nauarræ partem reſtituit per annos 42. Eius ſucceſſor Garſias Ennicus à Pampelooe ciuitate, quam Mauria ademit, ſe regem Pampelõnenſem appellauit. *Idem.*

Interim Chriſtiani in Hiſpania viuere permiſſi tributarij Mozarabes dicti ſunt, q. mixti Arabibus. Inter eos floruere Vrbanus Toletanus, Frodoarius Accitanus, Enantius & Io. Hiſpalenſis. Durauit hæc libertas vſque ad Almoadum (Arabum genus eſt) in Hiſpaniam aduentum, qui nullos Chriſtianos inter ſuos viuere paſſi ſunt & regnate cœperunt tempore Alphonſi 7, ſub anno 1100.

724 Carolus Martellus Pipini ſenioris è pellice filius in vniuerſæ Franciæ concilio non modo magiſter equitum, ſed & princeps Fraocorum ſalutatur.

725, qui erat à ſubacta Hiſpania decimus Saracenos ab Eudone Aquitaniæ duce, ductu regis Abderamę ex Hiſpania euocatos & capta Burdegala Eccleſias & omnia loca vaſtantes ad Pictauum vſque, ad 400 millia mactat. Athmam denique & Amorheum Saracenorum reges profligat. *Diaconus.*

Tunc Eudo Carolo reconciliatus eorum ſuperſtites ad iorernecionem delet. *Sigeb. Sabel. Ennead. 8, lib. 7, Æmilius lib. 2.*

730 Zizith Arabum Miramolinus ſiue Imp. Adham filium Melic miſit io Hiſpaniam, qui & Abrahem, vbi regnat 4818

Vlid Arabum & Saracenorum, deinde Zuleima an. 3.
Omar an. 2.
Zizith, ſiue Hirid 2. an. 4.
Iſham an. 20.

Conſtantino Æthiopiæ.

Aritberto Italiæ reg.

Clodoueo 4, ſiue Dagoberto 2, an. 4. & duobus interregni.
Chilperico 2, an. 5.
Theodorico 2. Cala an. 15.
per ordinem Franc. Regib.

Roderico Hiſpaniæ trigeſimo quarto vltimo, deinde Reliquiarum primo rege S. Pelagio, an. 16.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

CONC. *Lundinenſe pro Imaginibus.*

CONCIL. *Auguſtanum apud Vindelicos pro confirmanda fide. Monſt.*

92

730 i GREGORIVS III. 4818
Syrus,an. 10
741 menſ.8. dies 24. 4829
Vacat dies 8.

Patriarchis.

Antiochiæ ſede vacante.

Conſtantinopoli, Anaſtaſio Iconomacho,an. 24.

regnat an.2,& menſ.6.

Eodem tempore Arabes Pyrenęos tranſgreſſi Galliã Gotthicam vexant, & capta Narbona Tholoſam obſidens, duce Zama, cui à Gallis occiſo Abderamenem ſufficiunt,donec à Miramolino dux mitteretur. *Chronica regis Alphonſi.Vaſæus.*

Zizith Miramolino ſuccedit Iſcan, qui in Oriente magna geſſit. In Occidente pauca deditos accumulandę pecunię. Mittit Iſabeam in Hiſpaniam, cui ſucceſſit Abderámenes,ab Eudone cum 400 Saracenorum millibus euocatus & profligatus,ita vt ad Turonenſem ciuitatem 375 millia caderent,Chriſtianorum autem mille quingenti tantum deſiderarentur. *Carol. Martellus epiſt. ad Stephan.2.Vaſæus.*

An.724 Iudęi Laodicenſes Izitho Arabum principi perſuadent,vt imagines aboleat.*Sigeb.Diac.lib.21.*

Coacti Iudęi à Leone Iſauro,poſtquam à Pſeudochriſto Syro fuiſſent decepti,baptizátur quidem,ſed in contemptum Baptiſmi,ſe denuo abluebant, & ad Sacram mẽſam accedere iuſſi,ſe alio genere ciborum contaminabant. *Ibid.Diac.*

An.729.Cazari ſeu Turcę duce Humo Chaiani filio in Mediã & Armeniam irrumpũt & Gradacum Arabũ pretorem trucidant cum toto eius exercitu.*Ibid. Diac.*

Anno ſeqq.Maſalmas Perſarum Regis dux, cum Humo congreſſus, fuga per Cazarię montes elabitur, & in Capadociam rediens Cruſianum caſtrum dolo capit. *Ibid.*

Anno 722 in Turciam mouerat, ſed à Caſpiis portis metu pedem retulerat.Inde mali origo.*Ibid.*

Iuo rex Angliæ ex ſingulis ædibus in tota Anglia ſingulos denarios Pontifici attribuit.an.727.*Chron. Ang.*

i GREGORIVS tertius Leonem imperio & communione fidelium priuat ob hæreſim.*Plat.Sigeb.* Leo viciſſim tributa quæ ad patrimoniũ Eccleſiæ pertinebant, in Sicilia & Calabria, publico fiſco aſcripſit. *Diacon.lib. 21 Rom.*

Græcè & Latinè doctus omnes Pſalmos memoriter tenebat.Reliquit epiſtolam ad Bonifacium in Germania legatum.

Munus legendi & docendi S.literas, item concionãdi per ſe obiuit.*Plat.*

Ab animi magnitudine,quæ nec minis nec gratia frãgi potuit, manſuetudine, ſapientia, liberalitate in pauperes & captiuos laudatur ab hiſtoricis.

An.734. Beda venerabilis Anglus monachus, Ceolfridi Bernicij & Ioan.Eboracenſis Græcè & Latinè docti diſcipulus moritur. Acca, qui bibliothecã Græcis & Latinis ſcriptoribus Haguſtaldi inſtruxit, Tobias Roff. Sancti Hobertus, ſiue Guthbertus, & Herminus epiſcopi.*Sigeb.*

Florent Indocus,Adrianus,Theodorus,Vilibrordus in Anglia ſancti monachi.*Sigeb.*

Ægidius in Gallia, etſi Athenis in Gręcia natus,qui & ſcripſit de pulſu librum vnum & de venis alterum.*Bergo. lib.10. Volater.lib.21.*

Germanus patriarcha Conſtant. ſe ſponte abdicat, quòd nollet Pſeudoſynodo Conſt. cõtra imagines ſubſcribere.*Diac.lib.21.*

Arriana hæreſis repullulat in Hiſpania.*Volater.*quam

Alphonſus rex Gallicię fuoditus an. 736 extirpauit, vodeoomen CATHOLICI ſibi & ſuis poſteris meruit. *Mich. Ritius.*

Ioan. Hiſpalenſis in captioorum ſolatium illic Scripturam in Arabicam lioguam conuertit. *Vaſæus.*

Aſprandus ſiue Luirprandus primus omnium regum Lnng. ſacerdores & clericos ordinauit, vt ſibi quotidie diuina officia decantarent. *Diac. lib.6, cap. 17 de Geſtis Long.*

Gregorius Cyprius cum Germano, Conſtant. & Ioan. Damaſceno ſeſe Copronymo oppoſuit. *Diac. lib. 22 Rom.*

Ioannes Damaſceous Theologus mulra Græcè tunc ſcripſit, & ſi nonnullis eredimus, etiam Arabicè. *Zona. Tom.3 Suid.* Chryſaoram vocar, *Diac. lib. 21.* Mãzur etiam aliqui. Trithemius ait duns fuiſſe Ioao. Damaſcenos, huoc, & alterum ſub Theodoſio magno. At probatiſſimi hiſtorici vnius duntaxat meminerunt, qui hac ætare floruerit, & ſaoè omnes libri, qui eius nomine exrant, ſuperius rempus ferrè non poſſuot.

Theologiam per anriquorum patrum Græcorum libros ſparſam, ſparſimque rractatam primus apud Gręcos in certam artem methodúmque redegir, quod eius imitatione poſtea apud Latioos præſtitir Petrus Longobardus ſub ao. 1160.

Cnſmas Hieroſolymiraous his temporibus cantus & hymnos condit, qui in Græca Eccleſia cãtantur & celebrantur. E monaſterio Sabæ euocatus à Patriarcha Hieroſ. epiſcopus Maiumenus cooſecratur. *Ioan. in vita Damaſceni.*

Anno 741 (quo mortuus diſenteria Leo Imp.) Euclid Arabs Eurhycium Patricium & alios Chriſtianos captiuos in Carris Meſopotamiæ interficit. *Diac. lib. 21 Rom.*

HVMANA.

Carolus Mattellus, Palatij pręfectus ſub Theodorico Dagoberti iunioris filio, Lugduno & aliis ciuitatibus captis, Burgundiam ſibi ſubiugat. Item Aquiraniam cæſo Eudone, eiúſque filiis Gaifero & Himaldo victis, Auinionem, Narbooam & Arelatum recepir à Saracenis, quos è rota Gallia expulit. *Sigeb. Guil. Nangiacus. Plati. Blond. 10 Dec. 1.*

Io Amniaq; Strachia & Aſtrachia inſulis Rheni Idololatras cæcidit & fana eorum deſtruxit. *Blond. Ibid.* Frigiam ſuo imperio adiunxir an. 735. *Sigeb.* & Lotharingiã *Gigas.* Leonis Imp. ſexto contra Saxones primum ſuſcipit bellum an. 725. *Sigeb.* An. ſeq. Bauaros negantes tributa ſub iugum mittir. Victóque Lanfrido Alemannorũ duce regionem illam ſibi veodicat, & Plectrudem, quæ ad ipſos confugerar, reducit. *Sigeb. Auent. lib. 3 Anna.* & poſtea Saxooes rebelles iterum vincir an. 727. *Ado æt. 6.* Sueuiam Todeualdo expulſo, Lurharouium Regiam, Angiloſtadium, Nariſcorum oppidum, Francorum regno ſubdit. *Ibid. Auentin.*

735 Saraceoicum bellum confecit & Septimaniam (Gall. *Languedoc*) à Francis ſæpe victam & impetitam, nunquam ramen perdomitam, ſed in fide Vviſigotthorũ permanenrem ad Fraocos reduxit.

739 Gregorium tertium contra Luitprandum Long. regem

Anni Christi.		*Anni mundi.*
730		4818
	Principibus.	
	Leone 3. (qui dictus eſt Conon, Iconomachus) imp. octogeſimo primo, deinde Conſtantino 5, Copronymo.	
	Iſcan Arabum Miramolino.	
	Conſtantino Æthiopiæ, deinde Beth-Eſraël, menſ. 8 Gabra-Maſchal. an. 14.	
	Aſprando ſiue Luitprando Ital. reg.	
741		4829

Anni Christi		Anni mundi
741		4829
	Theodorico 2 Cala. Franc. Reg. decimo ſexto vſque ad Hildericum.	
	Hiſpaniæ S. Pelagio reliquiarum rege primo, deinde Fauilla an. 2. & Alphonſo S. Pelagij genero an. 19.	
752		4840

regem defendit; vnde & in eius poſteritatem multæ benedictiones redundarunt.

Conſilio enim procerum an. 740 regna prouinciáſq;
741 4829 Franſcici imperij inter filios ſuos partitus eſt, adeò vt Carolomanno Auſtraſiam cum trans-Rhenanis gẽtibus reliquerit, Pipino verò Iuniori (è quo Carolus Magnus an. 742 naſcitur) Neuſtriam, Burgundiam Prouinciam. *Annonius.*

Quo anno Gotthis domitis, Saxonibus ſubactis, Saracenis expulſis, Prouincia recuperata. Galliam vniuerſam à bellis quieuiſſe tradunt, atque ita an. 741 Carolum Martellum fato conceſſiſſe.

Circa 730 reges Britonum extincti. *Annal. Franc.*

Eudo & Maruntius regnis & vita priuari ſunt, qui ex Hiſpaniis Saracenos aſciuerant. *Sigeb.* Adeò non ſinit Deus perfidiam impunem.

Carol. Martellus ſubacta Aquitania ſubigit Raibodũ Friſonum regem, eo quod Chriſtianos eieciſſet & Eccleſias deſtruxiſſet, inſtaurata Idololatria. *Hedio li. 6. cap. 21. Eccl. hiſt.* Saracenos, qui ab Eudone inuitati ex Hiſpaniis in Gallias cum omnibus ſuis familiis infinita multitudine tranſierant, an. 730, & dimidiam eius regionis partem occuparant, intra octo annos vix propulſauit, de ſuo exercitu vix mille & 500 deſideratis. *Sigeb.* Saraceni ex hoc prælio fuga elapſi Tyrrheni Maris inſulas ceperunt, & incendio vaſtarunt. *Blond. lib. 10, Dec. 1.* Platina in Hiſpania vlteriori id factum ait.

Muhamas Arabum dux vſque in Paphlagoniam Romanorum imperium prædatur an. 16 Leonis, quo Irene Cazarorum regis Chaiani filia Chriſtiana facta nubit Conſtant. Copronymo.

Ann. Leonis 22. Arabum 90 millia ducibus Gamer Zulcimin, Melich & Bathal diuiſis copiis Romanam Aſiam incurſant. *Diac. lib. 21.*

Vveſtgotthi, qui Narbonam, Nemauſum, Agathen, Riceticum, Altinurium, Montepeſſulanum & Biterras incolebant, duce Mauritio, ſollicitatis ad defectionem Burgundionibus & Saracenis, qui ante annos circiter 24 ex Africa tranſeuntes Hiſpanias occuparant, euocatis cõtra Carolum Mart. bellant. Hic Saraceni rege Altino cum claſſe Rhodanũ ingreſſi Auenionem capiunt; eámque arcem ſui regni conſtituunt atque ex Tarraconenſi Hiſpania copia maiores acceſſunt. Sed Carolus vrbem recepit, Saracenos fugientes ſternit, paucis claſſe in Mare Tyrrhenum elapſis. Maſſiliam hactenus ſemper inuictam vrbem capit, Vveſtgotthorum regnum occupat, Narbona, Agathe, Nemauſo & Biterris planè exciſis. Reliquiis denique Saracenorum ad Arelatum profligatis omnem eis ſpem Gallias amplius inuadendi ademit, an. 736, 737, 738, 739. *Blond. lib. 10, Dec. 1. Æmylius lib. 2, &c.*

Atque ita Vveſtgotthorum regnum in Galliis finiit an. 20 Leonis, Chriſti 737.

Anno 735. Sigebertus Anglorum reges annotare deſinit. Nempè ſub Egberto res illorũ ſunt ad exitum inclinatæ populo in factiones diuiſo. *Polyd. lib. 4 Hiſt. Ang.*
752 4840 Circa quæ tempora Inas Occidentalium Saxonum rex regnum ſuum Romano pontifici facit tributarium. *Ibid. Polyd.* Sic Offa Merciorũ rex ad Inæ exemplum regnum ſuum eidem tributarium reddit ſub an. 775. *Polyd.*

Circa an.744. Huunorum gens, quòd Attila Panno-niam ante 300 annos occupaſſet, ſorte ex cẽtum & octo tribubus, 216 hominum millia, cum liberis, vxoribus, pecoribus & vniuerſis ipſorum facultatibus emittit. Illi ſuperato Tanai per Roxolanos, Sarmatas, Hamaxo-bios, Tauroſcythas, Tranſſyluanos poſt multa cum Pan-nonibus & vicinis prælia, terram occupant, & linguæ commercio, cum aliis Hunnis conciliantur. *Bonfin. dec. 1, lib 9 de Hung. Volater. Nancler.*

Poſt annos 6 vicinas Caruiam, Stiriam, Corinthiam, Morauiam, Boëmiam infeſtare incipiunt. *Nancl. gen. 25.*

Otgerius Gollantes cog. Cathelon an. 733 in Cata-loniam cum exercitu mouit, ibiq; poſteritati (nam ipſe obiit in obſidione Emporiæ ciuitatis) ſedes poſuit con-tra Saracenos, vſque ad tempora Caroli Mag. *Taraph.*

Ioan. Hiſpalenſis in captiuorum ſolatium ſcripturam in Arabicum tranſtulit. *Vaſæus.*

Per varios Saracenos tũc Hiſpania regebatur, quibus tamen vnus præerat, qui Çordubæ rex dicebatur. *Vaſæus.*

k HIC primus cœpit Francos à fide Childerici abſol-uere. *Æmil. lib. 2, can. alius 15, qu. 6.*

Dialogorum D. Gregorij libros 4 de Patrum miracu-lis in linguam Græcam vertit & Bibliothecam D. Petri reſtituit. *Plat. Sigeb.* Paci ſtuduit. Luitprandum, Rachim & Aiſtulphum Longobardorum reges Romanis placãs. *Sigeb. & alij.* 40

Pro emptis à Paganis mancipiis pretium reſtituit & mancipia libertate donauit. *Idem.* recens cõuerſis Ger-manis eſu crudi lardi, equorũ, &c. quòd hæc Scythicam barbariem ſaperẽt, interdixit. *Ipſe in Epiſt. ad Bonif.* à ſua-uitate, ſtudio tranquillitatis, liberalitate in pios & pau-peres, benignitate in hoſtes celebratur. *Hiſtorici.*

Italiam bellorum agitatione vexatam ſua prudentia totam pene pacauit. Reliquit duas epiſtolas ad Bonifa-cium Germaniæ legatum.

Sepulchro D. Gregorij Magni epitaphium literis Græcis inſcripſit. Et vt Græcis auribus dedit 4 dialogo-rum D. Gregorij libros, propter quos Damaſcenus & Euthymius horum voluminum authorem Gregorium Dialogum nominant, ſic eiuſdem Paſtoralia Anaſtaſius quidam Antiochiæ epiſcopus Græca quoque fecit. *Sixtus Senenſis Bibliotheca lib. 4.*

Luithprãdus Longobardorum rex dono ei dedit no-mine S. Petri Harniam, Anconam, Cumanam vrbes, Sa-binẽſe item patrimonium & Sutrini agri vallem. *Blond. Dec. 1, lib. 10.*

Antiochiæ, poſtquam annis 40 ſedes vacaſſet, an. 742. Stephanus quartus Patriarcha creatus eſt.

Alexandria, vbi Monothelitæ graſſati fuerant, ab hæ-reſi recedit anno 2 Copronymi, Coſma epiſcopatum tenente. *Diac. lib. 21 & 23 Rom.*

Antiochia, cum ob Saracenorum tyrannidem per 40 annos epiſcopo caruiſſet, eodẽ 2 anno permiſſu Ouelid Arabum ducis ſortita eſt Stephanum, & poſtea Teophy-lactum. *Ibid. Diac. lib. 22.*

Anno 745. Theophylactus Ediſſenus ſucceſſit. *Ibid. Sigeb.*

Petrus Damaſcenus epiſcopus in Syria à Saracenis martyrio coronatur. *Sigeb.*

Ob Copronymi perſecutionem triſtis Eccleſiæ facies & mar-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	CONCIL. *Romanum pro Imaginibus retinendis contra Leonem Imp. epiſc. 903. Sigeb. Palmer. Aliqui ſub Greg. 2 collectum aiunt an. 714. Leo in eo excommunicatur, & vectigalia ei dari prohibentur.* Plat. Zonar. tom. 3.	
	93	
741	k ZACHARIAS I. Græcus, an. 10.	4829
752	menſ. 3.	4840
	Vacat dies 12.	
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Stephano quarto an. 2.	
	Theophylacto an. 7.	
	Conſtantinopoli, Anaſtaſio Iconomacho.	

Anni Christi.

741

Principibus.

Conſtantino 5. Copronymo an. 35. Imp.

Iſcan Arabum Miramolino, deinde Vlid. an. 2.

Abraham, an. 2.

Rachiſo Ital. Reg.

Hilderico 3. Stupido ſiue Inſenſato an. 9. Franc. Rege, vſque ad Pipinum regem electum.

Alphonſo Catholico 5. Pelagij genero.

CONCIL. *Romanum epiſcopum 34.*

Arelatenſe 3 lib. Conciliorum.

Francicum preſide S. Bonifacio Mogontia Archiepiſcopo Nanale.

752

Anni mundi.

4829

& martyria per totum Orientem. *Diac. lib. 21 & 22. Zon. to. 3.* Imagines erigi, Sanctos honore affici, reliquias ſeruari, titulum Sancti, Virgini, Apoſtolis & martyribus tribui edicto vetuit. Eos qui dicebant, Maria Dei genitrix ora pro nobis, vituperans & perſequens. *Id. in & Sigeb.*

S. Dalmatæ monaſterium, omnium, quæ erant Conſtantinopoli antiquiſſimum, militum diuerſorium fecit. *Zon. to. 3.* reliquias Sanctorum partim terra obruit, partim demerſit, partim in cineres redegit. *Ibid. & Diac. lib. 22.*

Gamer Arabum dux in Romania ſecundo eius anno multos trucidauit, plurimos captiuos duxit, Haly Petrum Damaſcenum epiſc. eo quòd Mahometis falſa dogmata refutaret & cum Manicheis facete diſſereret, cepit & linguam ei præſcidit, atque in Arabiam deportauit, vbi cum Miſſam celebraret, interfectus eſt. *Diac. lib. 22. Rom. Sigeb.* Multi alij in Syria martyrio ab eandem cauſam coronati ſunt. *Ibid.*

Hoſtes religionis omnes Orientis regiones tenent. Africam totam occuparunt, Boſphorum vtrumque propè ponte iunxerunt, Hiſpanias tenent, Pyreneum ſaltum, velut domus ſuæ fores, vbi viſum eſt, perfringunt, in Franciam iam illis expoſitam manus iniiciunt. *Æmil. li. 2 de Fran. ex epiſtola Burchardi epiſc. quem ad Pipinum Zacharias miſerat.*

746 Carolomannus Auſtraſiæ rex Monaſticæ vitæ ſtudio adductus Soracten Italiæ montem petiit. Ex quo pòſt in Caſſinum tranſijt. Ita res Francica ſub Pipini Iunioris principatum coiit.

750 de Childerico deponendo, regióque nomine in Pipinum transferendo agitur, legatione ad Romanum Pontificem decreta. Quare eius authoritate & indulgentia Childericus regno exuitur & Pipinus rex ſalutatur an. 751, poſt Clodouei obitum 237, iuxta alios 257.

Childerico Franco. reg. in monaſterium truſo, Pipinus Martelli fil. dictus Breuis, ex maiore domus, conſilio Pontificis à Galliæ proceribus rex declaratus, à S. Bonifacio ſiue Benfrido Germanorum Apoſtolo inungitur Sueſſioni. *Sigeb. Regino in Chro. Annonius lib. 4, cap. 61. Cap. alius 15. qu. 6.* Nec in eo defecit penitus genus regum Francorum. Nam Blatildis filia Clotharij. 1. nupta Hanberto duci, & ſenatori Auſtriæ pepetit Arnoldum, Arnoldus genuit Arnulphum Metenſem epiſcopum. Arnulph. Angegiſem, Angeſ. Pepinum Groſſum. Pip. Carolum Martellum, Carol. Pipinũ hunc cogno. Breuem.

Bonifacius Germanicus legatus & Apoſtolus Germaniam in tres diœceſes diſtinxit Herbipolenſem, Bambergenſem, & Erfordienſem. *Hedio lib. 6, c. 7. Tom. 2. concil.*

Childericum depoſuit & Pipinum in regem vnxit Romani Pontiſ. auctoritate. *Reg. lib. 2.* Cauſam, cur Clodoueani monarchiam amiſerint, hiſtorici tribunt eorum vitijs, præſertim ſacrilegijs in Eccleſias, & vſurpatis electionibus Sacerdotiorum, quibus non modo indignos, ſed & laicos intrudebant.

4840

Circa an. 740. Ina Occidentalium Saxonum rex ſuum regnum Rom. pontifici tributarium facit. *Polyd. lib. 4. Ang.* Sic paulò poſt circa an. 775. Offa Merciorum rex. *Ibid.*

Vu

Lullus Mogont. Burchardus Herbipolenſis epiſcopi, Thatuinus, Nothelmus. Egbertus Ebórac. Vuilibaldus Angli omnes natione, librorum ſcriptione celebres.

HVMANA.

Contra Vlid Miramolinum, Saraceni in Hiſpania rebellione inſurgunt. Ad eos motus ſedandos Abucar cum imperio mittitur, deinde alij. Nam multi occiſi ſunt paucis annis, adeo vt annis vix 20, à capta Hiſpania plus quindecim imperarint, donec eam Abderamen abduceret è Babyloniæ imperio. *Vaſæus, Rhoderic. Tolet.*

Maroan occidit fratrem Vlid Saracenorum & Perſarum Miramolinum & regnat annis 6. Ex ea cæde multæ ſeditiones. In Hiſpaniam mittit Iuzaf (Ioſephum) qui Chriſtianis fuit iniquiſſimus. *Vaſæus.*

∴ VER ſingularis religionis & prudentiæ. Hunc aliqui prætermittunt, & cum ſequenti confundunt. Vnde ſequẽtes Stephani nunc dicuntur tertij, nunc quarti, &c.

Alphonſus Catholicus Lucẽſem ciuitatem, Tindem, Aſturicam, magnam Caſtellæ partem Abulam vſque, & in Portugallia Bracaram, in multis ciuitatibus epiſcopos inſtituens, Chriſtianis reſtituit. *Vaſæus.*

Petrus Pulcher Toletanus de Paſcha erranter celebrato elegantem libellum conſcribit. *Idem.*

Verus Hiſpalenſis ſub Pipino. *Trith.*

Vt S. Pelagius, reliquiarum in Hiſpania rex Saracenis perpetuo fortiter reſtitit, ita & Gener ipſius ob Ormiſindam filiam in vxorem acceptam Alphonſus, qui proinde Catholici nomen & ſibi comparauit, & poſteris. *Vaſæus.*

1 BLOND. lib. 1. decad. 2. & Irenic. 3. cap. 70, nominat hoc loco Gregorium 4, cui volunt Pipinum reddidiſſe Rauennatem Exarchatum & alias Eccleſiæ terras vſque ad ſtagna Venetorum. Plati. & Regino id referunt ad Stephanum.

Deficiente Orientis Imperio & Imperatore Catholicos vexante, hic pontifex inſignia, dignitates, & titulos Imperij ad reges Francorum transfert. *Palmer. in Chron. Nauclor.*

Stephanus Pacis formulam perfidi Aiſtulphi Chirographo exaratam, de vexillo Crucis pendentem, in publica ſupplicatione prætulit, cunctis Deum contra perfidiam inuocantibus. *Blond. li. 10. dec. 1.* In Franciam ad Pipinum venit. In. D. Dionyſij D D. Petro & Paulo altare dedicauit an. 753. ad illud Pipinum & filios eius Carolum & Carolomannum denuo reges inunxit ac regnum ipſorum poſteritati hæreditarium declarauit. *Regino lib. 2. Sigeb.*

A ſapientia commendatur. *Sabell.* à prudentia & amore cleri, *Plati.* à liberalitate in pauperes & peregrinos, extructis etiam multis Xenodochijs & locupletatis. *Ibid.* concionandi munere fungebatur. *Bergom. lib. 10. Platin. Io. oppida.*

Pipinus æmulatione partis Aſtulphum Long. regem perterret, & vt res Romano Pontifici reſtituat iureiurando datiſque obſidibus obſtringit. Quod cum minus perfeciſſet, 756, collatis ſignis re ipſa adimplere coëgit, ſcilicet, vt quæ ex Romano ducatu oppida inuaſerat, reſtitueret, Hexarchatum etiam Rauennatum cum tota

Anni Christi | Anni mundi

94

752 ∴ STEPHANVS II. 4840

752 Rom. dies. 3. 4840

Patriarcha.

Anthiochiæ Theophylacto.

Conſtantinopoli Anaſtaſio Ichonomacho.

Principibus.

Conſtant. Imp. octogeſimo ſecundo.

Maroan Saracenorum & Perſarũ Miramolino. an. 6.

Gabra Maſchel Æthiopiæ.

Aiſtulpho Ital.

Pipino *an. 18. Franc. Rege decimo octauo.*

Alphõſo Catholico Hiſp. trigeſimo ſeptimo.

95

752 1 STEPHANVS III. 4840

756 dic. II. Rom an. 5. 4844

menſ. 1.

Vacat menſ. 1.

Patriarchis.

Antiochiæ Theodoro 2, an. 16.

Conſtãtinopoli Anaſtaſio Iconomacho, deinde Conſtã*tino 2.* Iconomacho *an. 12.*

Principibus.

Conſtantino 5 Copronymo Imp. octogeſimo ſecũdo.

Maroan Sarac. & Perſ. Miramolino decimo nono, deinde Mahomete, an. 5.

Gabra Maſchel Æthiopiæ, deinde Nalek, an. 11.

Aiſtulfo, & poſt eum Deſiderio vltimo Longobardorum, & Ital. *Reg.*

Pipino *Franc Reg. 18.*

Alphõſo Catholico Hiſp. rege 37 mox Froila, an. 13.

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	96	
756	m PAVLVS I. Romanus Stephani 3, frater.	4844
768	an. 10.	4856
	menſ. 10.	
	Vacat an.1, menſ.1.	

Patriarchis.

Antiochiæ Theodoro ſecundo, à Petro ſeptuageſimo ſecundo.

Conſtantinopoli Conſtantino ſecũdo Iconomacho, deinde Niceta Iconomacho, an. 13. menſ. 2. dies 22.

tota Flamina, Æmiliáque Grçcis Imperatoribus ereptũ in ius Romani Pontificis reponeret. *Blond. Dec.2.*

HVMANA.

Turci ſiue Turcomanni ex Scythia, Tartariáve Orientali Turqueſtan nomine, erumpentes, Alanos, Colchos, Armenios, Cappadocas & magnam Galatiæ partem, ad extremũ Perſas & Saracenos gladio infeſtarunt, rege eorum Selduch. regnante Pipino Caroli Magni patre an. 75⁶. *Egnat. lib.2. Guliel. Tyrius lib.1 de Hieroſ. cap.7. Plat.* Tunc ſuaſu Chriſtianorum cœperunt ſe in modum crucis tondere propter luem, quæ apud eos graſſabatur. *Sigeb.*

Conſtantini an.23. ineunte Caroli Magni regno tranſierunt portas Caſpias, & relicta Scythia occuparunt minorem Armeniam, indeque inuaſerunt in minorem Aſiam, quam fere totam obtinuerunt an.1052, duce Sadoch Tanchumeth. Crebris & miris prodigiis id Deus portendit, quorum ſpectator fuit Paulus Diaconus, *Ipſe lib.22 rerum Romam. Sigeb.*

Carolo Magno primum negotium à Pipino patre in Gaiffrium Aquitaniç ducẽ proficiſcente, datur in Aruernia aduerſus quoſdam nobiles, qui eccleſiaſticos vexabant. Eccleſias ibi non modo compoſuit futuræ ſuæ magnitudinis primum exhibẽs ſpecimen, ſed etiam auxit, Moſacenum cœnobium ædificauit &c. *Annon.*

Froila Sacerdotes Hiſpaniæ caſtitatem, quam ſacri Canones præſcribunt, ſeruare cogit, neglectam à Vitizæ temporibus. *Vaſæus.* Maurorum multa millia cęcidit. Ouetenſem ciuitatem condidit. *Idem.*

Huius tempore Abderamẽ venit in Hiſpaniam, eamque occupauit, occiſo Iuzaf, ſeque Miramolinum Hiſpaniæ appellari iuſſit circa an.758. Hinc Hiſpania Miramolino Babyloniæ & Perſidis ſubijci deſijt. *Idem.*

Moſquæam Cordubenſem opere adeo ſuperbo extruxit, vt reliquas Saracenorum facile ſuperaret, quæ hodie in Cathedralem Eccleſiam conſecrata eſt. *Idem.*

Moritur poſtquam illic imperaſſet an. 33. relinquẽs 11. filios & 9. filias.

m PAVLVS pont. cum paucis comitibus cellas infirmorum & pauperum & vinctorum luſtrabat & neceſſatia ſubminiſtrabat. *in eius vita.*

Nullum in ſacro miniſterio officium omiſit. *Crantz. metropolis lib.2, cap.1.*

A manſuetudine & beneficentia in pauperes & calamitoſos ab hiſtoricis extollitur.

Salim Arabs Theodorum Antiochiæ epiſcopum in Moabitidem regionem exulatum mittit, edicit ne Chriſtiani nouas eccleſias extruant, ne de fide ſua Arabes doceant, ne crucem Chriſti aſpiciant, an. 16. Copronymi *Diac. lib.22 Rom.*

Chriſtianis colligendorum vectigalium munus ademit, ſed paulo poſt coactus eſt reſtituere, quod Saraceni ignari eſſent arithmetices. *Ibid.*

Habdalas Saracenorum quoque princeps, an. 17. Coprony. tributa Chriſtianis ſolito grauiora imperat, & quidẽ etiam monachis & Heremitis. Eccleſiatũ cruces & vaſa Iudęis vendit. Vigilias nocturnas celebrare & literas diſcere prohibet. Iudęis & Chriſtianis characteres

Mahometicos inſcribi iubet Hieroſolymis,quod declinantes multi in Romaniam aufugerunt. *Ibid.* Ex eccleſijs Sterquilinia fecit & reliquias Sanctorum effoſſas diſperſit. *Iuo in Chron.* Turri in ipſum lapſa iuſto Dei iudicio an.776. perijt. *Diacon.lib.22.*

Sabinus Bulgarorũ rex fuga ſibi conſulit;quod populus imaginum cultum defenderet, quẽ ille Copronymi gratia perſequebatur. *Blond.lib.1.dec.2.Naucler.gener.26.*

Aiſtulphus propter afflictum Romanum pontificem de equo lapſus ceruicem fregit. *Gaguinus lib.3,de Franc.* an.756. *Sigeb.*

Pipinus Exarchatum tredecim vrbes complectentem cum Pentapoli vrbes alias ſedecim comprehendente, iterum S. Petro & ſucceſſoribus eius in perpetuum poſſidendum cõceſſit, donatione in tabulas relata. *Sigonius lib.3. Italiæ.*

An. 757. Conſtantinus Pipino organa muſica miſit, hactenus Germanis & Gallis incognita. *Auentinus lib.3. Annalium. Marianus Scotus. Annon. de Geſtis Francorum lib. 4.cap.64.*

Nempe Pipinus ſacræ Muſicę erat ſtudioſus,quare & paulò ante, an. ſcilicet 751. Romanam cantandi conſuetudinem, vt ſuauiorem & diuinis laudibus cõgruentiorem in Gallias attulerat. *Sigeb. Æmylius.* Quod perfecit Carolus eius filius an. 774. *Sigeb.*

Pipinus creauit Senatum, vulgo Parlamentum, mobile quidem, nunc autem ex conſtitutione Hutini regis ſtatarium Lutetiæ Pariſiorum. *Gagu.lib.4.*

Eius ope Phriſij deuicto duce Radolbo ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi, docente Bonifacio, deinde Vvilibrordo Anglo. *Trit. de regibus Franc.* ſed hoc videtur pertinere ad Pipinum Groſſum, ſiue Seniorem, vt ſuprà. mox Vlfranio Senonẽſi epiſcopo, qui ſecum aſſumpſerat Anſbertum & quoſdam alios ex Fontanello cœnobio. *Volater.lib.21.*

Theophylactus Patriarcha Antiochenus, ſcriptor eccleſiaſticus. S. Sturmius primus Abbas Fuldenſis. Crodogandus, ſiue Beritingrandus.

S. Burchardus epiſcopus Herbipolenſis ducatum Orientalis Franciæ nactus eſt à Pipino: nec is eſt qui omnia decreta conciliorum & Pontificum digeſſit in locos communes. *Sigeb. Iren.lib.3,c.76.*

Ambroſius Anſbertus temporibus Pauli Pont. & Deſiderij Lõgobardorum reg. opus in Apocalyp. complet. *Ipſe in fine. Contra Centuriatores, qui eum in decimã Centuriam contulerũt. Sic in aliorum multorum ætatibus indeſſè ſæpiſſimè hallucinantur, ſiue quia perfunctoriè duntaxat legerunt, vt quoquo modo eorum fragmentis, ſua infarcirent, ſiue, vt in ſingulas centurias, eos, quos habebant in manibus, diſtribuerent, non tam de veritate & fide hiſtoriæ vel rei laborantes, quàm vt quouis modo ſatisfacerent Typographis laborem vrgentibus & ſtipe eorum egeſtatem placantibus.*

Nalek Abiſſinorum ſiue Æthiopum imperatoris tempore templa & loca alia religioſa magno numero condũtur per vniuerſam Æthiopiam, cum antea eſſent rara.

Reges deinde conſecuti omnes non ſolum Chriſtiani, verum etiam ſancti feruntur, quot tamen annos imperauerint, non inuenimus vſque ad Icumuanlacb, ſub an.1260. *Marius Victorius de Regg. Æth.*

HVMA-

Anni Christi.		Anni mundi.
756		4844
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	Abdala Babyloniæ & Perſiæ, an. 19.	
	Nalek Æthiopiæ, deinde Bazen, Senſaghed, Bahar-Saghed, an. 3.	
	Et nono Arabum apud Hiſpanos Miramolino Abderamen, an. 33.	
	Froila Hiſpaniæ trigeſimo octauo, deinde Aurelio, an. 6.	
768		4856

Anni Christi.		Ann mundi.
766	*CONCIL. Gentiliacum in Francia preſente Pipino & legatis Imperatoris, contra Græcos de Trinitate & SS. imaginibus. Sigeb. Abb. Vſper. lib. Conc. Rhegino in Chron. Æmil. lib. 2. Annonius lib. 4. c. 67. Ado in Chron.*	4854
	Schiſma 8.	
757	Theophylactus Rom. contra Paulum ſedit in ſchiſmate aliquot menſes. Cõſtantinus 2, ex Laico cõtra canones electus, ſedit an. 1. d. 24. Huncquidam inter pontifices numerant.	4845
	Schiſma 9.	
767	Philippus ſiue Philippicus contra Conſtantinum à Laicis & clericis electus ſedit. an. 1. di. 24.	4855
	97	
768	n Stephanus 4. dictus 3. Siculus monachus, an. 4.	4856
772	menſ. 5. di. 24.	4860
	Vacat d. 9.	
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Theodoro 2. à Petro Septuageſimo ſecũdo.	
	Conſtantinopoli Niceta Iconomacho.	

HVMANA.

Ab an. 765 vſque ad an. 933 per annos 168 nominãtur quidem reges Æthiopiæ 43, in indice, quem à Boderiano ſum nactus, ſed anni, quibus quiſque regnauerit deſiderantur. Itaque in eis partiendis vſi ſumus duntaxat coniectura. Sed neque ſingulos diu oportet regnum tenuiſſe, quando quadraginta tres vix annos 168 expleuerunt ac ſi cuique tribuas 4, exiſtit ſumma 172, ſuperiore quatuor annis maior.

Hi autem apud Marium Victorium hoc nominantur ordine. Bazen, Senſaghed, Baharſaghed, Ghormaaſer, Salaaiuba, Callulaſien, Satgue, Zarai, Bagahama, Gianuſcheda, Zeoneghiz, Malgene, Sepharad, Agdai, Abraha, Azbaha, Asfa, Aſtad, Amſi, Ahau, Arada, Aladoua, Alameda, Tabena, Chaleh, Gabra, Maſchel, Conſtantinus, Bezaaghet, Asfa, Atma, Gianasfa, Gianaſcheda, Freſeunai, Adarahaz, Aizar, Delnahad, Mada.

756 Pipinus Exarchatum tredecim vrbes complectentem cum Pentapoli vrbes alias ſedecim cõprehendente, iterũ S. Petro & ſucceſſoribus eius in perpetuum poſſidenda cõceſſit donatione in tabulas relata. *Sigonius lib. 3 Italia.*

757 Thaſſillo Bauarorum rex concilio Francorum habito (quod primi Parlamẽti inſtitutionem nonnulli putant) Francorum beneficiarium ſe eſſe profeſſus eſt. *Anno. Ado. Regino.*

Chilpingis Aruernenſis & Anningus Pictauẽſis comites congreſſi cum Pipini exercitu cæduntur an. 761. *Sigeb.*

Pipinus inde Aquitaniam, Lemouiciam, Santoniam &c. ſubigit. *Idem.*

Rebellantem Gayferum, ſiue Vniphatium ducem, Aquitaniæ ſeptem annuis prælíis vicit & totam Aquitaniam ad Garunnam flu. vſque iterum ſubegit. *Idem.*

Saracenos clades acceptas ulturos tertiùm in Franciam redeuntes trans Pyreneos repellit. *Æmyl. lib. 2.*

Mortuo Garzia Ximenio primo Nauarræ regi ſucceſſit Garzias Ennicus, qui Pampelonem & multas arces & municipia à Mauris liberauit. *Vaſæus.*

n LAVDATVR à pietate & doctrina. In Litaniis nudipes incedebat cum tóto clero. Vocat eum Platina verum Petri ſucceſſorem.

Coſmam Alexandriæ epiſcopum Antiochenus & Hieroſolymitanus excommunicarunt, quòd imaginum religioſam memoriam improbaret. *Diac. lib. 22.*

Deſiderius Longob. rex an. 769, ſimulans orandi pietatem, Romam ingreſſus, multos capit & exæcat. *Sigeb.*

Pauliciani à Paulo & Ioanne Samoſatenis q. Pauli-ioannitæ, Manichæorum ſecta quingentis annis poſt D. Paulum & Pauli diſcipulos (imo pluribus) *Euthy. in Pãnopl. part. 2. tit. 21. ex ſcriptis Photij.* Catholicos Romanos appellabant, ſe verò Chriſtianos. *Ibid.* Sic Ariani in Hiſpania Romanos vocitabant homines noſtræ religionis, inquit Turonenſ. *lib. 1. de gloria Martyr.*

An. 768 finis 72 Patriarcharũ Antiochenorum: Nam quis poſt Theodorum à D. Petro ſeptuageſimum ſecundum illic epiſcopus fuerit, vſque ad Antiochiam per Gallos recuperatam, incertum eſt: niſi quod 78 - Theodoritus Patriarcha Antiochenus, & 1090 vſque ad captã ciuitatẽ à Latinis 1097 Ioannes eiuſdem Eccleſiæ preſ-

byter in Eccl. hiſtorijs memorantur & Petrus, qui à Leone 9 confirmationem obtinuit 1050, Theodorus Balſamon. 1186. Ioachimus hodie 1580.

Latinos enim præter eo ſeptem qui occaſione belli ſacti ſub Godofredo Bulloneo ſic ſederunt. Bernardus de Valentia epiſeqpus anteà Arelatenſis an. 33. Rodolphus an. 4, Aimarus Lemouicenſis 50, Rodolphus Lemouicenſis, 33. Rainerius Lucenſis 20, Elias Regieoſis x. Chriſtianus ordinis prædicatorum Martyrio coronatus cum 4 eiuſdem ordiois, poſt quem Antiochia iterum à Saracenis capta.

Conſtantious Imp. omni ſcelere imbutus, Deo auerſus, tyrannus, apoſtata, veſanus, Veneris cultor, mactator puerorum, inter quos Hanij filius, magus, & ſacrilegus (*aiunt Palmer. Sigeb. Diac. & Suidas*) catholicos, qui SS. imagines apud ſe habebant, & poſt votum vxorem nolebant ducere, ac ſe à iuramentis & immundicijs abſtinebant, crudeliſſimè afflixit, vt plures occiderit martyres, quàm vllus vnquam Imperatorum gentilium. *Sige. in Chro.* vnde igne cæleſti perijt. *Sigeb.*

Cum Habdala Saraceno pacem ea lege fecerat, vt ille Chriſtianos, qui in ipſius eſſent dominatu, affligeret. *Blond. lib. 1. Deca. 2.* à Theodora ſeu Irene eios cadauer defoſſum, publicè crematum eſt. *Sabell. Enn. 8. lib. 8.*

HVMANA.

Saxones vel Thutingi, itémque cæteræ, quæ iuxta Rhenum ſunt nationes, ex antiquo Francis tributatiæ (*Nota*) leguntut. Quibus deinde à regno eorum deficientibus Pipinus genitor Caroli bellum intulit, qood tamen filius maiore fœlicitate peregit. *Helmoldus in Chronicis Slauorum cap. 3.*

Abdala 100 armatis nauibus docem Manucha præficiens mare Medit. infeſtat & Chriſtianos atrociter nècat, Caſſinenſi monaſterio euerſo. *Chron. Caſſinenſe.*

An. 771. moritur Aſciar primus Aragonię comes, qui Iaccam ciuitatem, multas arces & oppida à Maurorum ſeruitute liberauit. Balindus f. ſucceſſit. *Vaſaus.*

Carolus Magnus Aquitanos omnes & Vaſcones in deditionem accipit, & bellum Aquitanicum finit capto Hunaldo duce Aquitaniæ, & tota eius familia. Iuxta Dordonam fluuium ędificat caſtrũ Francicum (ſic enim legitur apud Eginardum) ſiue, vt vulgò, Fronciacum (quaſi, vt quidam ludunt, Frons Saracenorum.) *Sigeb.*

Leſcus quiſpiã, primus apud Polonos equi ſui calces ferreis ſoleis munit, cũ equi de more illius tẽporis ſoleas nullas haberent. *Crom. hiſt. Polo. lib. 2.* Paulò aote an. 800.

o CVM optimo qoonis põtifice comparari poteſt. Eo nemo poſt Petrũ, Romaoorum pontificũ diutius vixit.

Inſtituit diplomata, ſeu literas apoſtolicas, qoas Bullas vocant, plumbo obſignari, vt diuturnius eſſet ſigillũ: nam antea vtebantur cera. *Polyd. Virg. lib. 8 de inuent. rerum cap. 2.* Alij hoc referunt ad Stephanom 3. Statuit vt quotidie in atrio Lateranenſi alerentur 100 pauperes. *Plati.* Scripſit libros contra Iconomachos. *Sigeb.*

A caſtitate, fortitudine animi & liberalitate in pauperes commendatur ab hiſtoricis. Tyberi exundante, lembis & ſcaphis victũ aduehẽdum curat iis, qui erant aqua circumfuſi. Romæ aquæ ductus, muros, templa & alia ædificat, captiuos pecuniæ vi liberat.

Leo, mali corui malum ouum etiam ſacris imaginibus

Anni Christi.	Principibus.	Anni mundi.
	Conſtantino 5. Imp. octogeſimo ſecundo.	
	Abdala Babyloniæ & Perſiæ Miramolino vigeſimo primo.	
	Hiſpaniæ verò Abderamẽ.	
	Ghermaafer Æthiopiæ.	
	Deſyderio Ital. Reg.	
	Carolo I. Magno an. 46. Franc. Reg. decimo nono.	
	Aurelio Hiſpaniæ.	
768	*CONCIL. Lateranenſe Epiſcoporum Galliæ 12, & plurimorum Italiæ, contra Cõſtantinum pſeudopapam Deſiderij regis. Long. fratrẽ ex Mutio li. 7. Plati. Palmer. Sigeb. Æmyl. lib. 2. Naucler. In eo damnatur. 7. falſa ſynodus Conſtantinopolitana contra imagines.*	4856
	98	
772	o ADRIANVS I. Romanus an. 23.	4860
796	menſ. 10. di. 17.	4884
	Patriarchis.	
	Conſtantinopoli Niceta Iconomacho, deinde Paulo 4. an. 4. menſ. 6. dies. 13. Taraſio an. 21. m. 1. d. 25.	

Anni Christi.

Principibus.

772 *Conſtantino 5. octogeſimo ſecundo. Poſtea Leone 4. eius fil. an. 5. Imp. vſque ad Eirenem Imperatricem an. 10. cum fil. Conſtantino 6.*

Abdalo, deinde Abdala ſecundo, ſiue Madlth an. 18. Moyſe an. 21. Babyloniæ & Perſidis Miramolino.

Hiſpaniæ vero Abderamẽ, deinde Hiſſem ſiue Izeca, qui & Iſimen an. 7.

Saluba Æthiopiæ & per ordinem Callula-Sion, Sargue, Zarai, Bagabarnat, Gianſcheda.

Deſyderio Ital. Reg.

Carolo I. Magno Franc. R. decimo nono.

Silo Hiſpaniæ quadrageſimo an. 8, deinde Alphonſo cog. Caſto an. 41.

773 CONC. *Lateranenſe (quòd Sigeb. vocat vniuerſale) præſente Carolo & Epiſcop. 133. Sigeb. & li. Concil.*

Hiſpanicum contra Felicem hæreticum. Annnoni. lib. 4, cap. 83.

779 *Durienſe an. 779. Rog. lib. 2.*

Gennuenſe. Ibid.

Anni mundi.

bus bellũ indixit. Iacobitas Hæreticos è Syria in Thraciam collocauit. *Zo. to. 3. Diac. lib. 23. Rom.* Noli mirare, ſi mox imperium per Rom. pontificem ad alienos tranſlatum ſit. *Zon. ibid.* per totum ſui regni quinquennium cum Irthuma & Madaij Arabum regibus, vario marte in
4860 Aſia & Syria conflixit. *Diac. lib. 23.*

Bulgarum regem Telericum à ſuis fugatum excepit an. 778, quo anno Carolus Longobardorum regnum vaſtauit. *Schanaburgenſe Chro.* Hildebrãdum Spoletanorum ducẽ ſequenti anno ſe ſpõte ſubiicientẽ amplectens. *Sig.*

Coronam ex Iaſpidibus & aliis gemmis conſertam ex ecclesia abſtulit & ſuo capiti impoſuit, ſed paulò pòſt febre correptus interiit. *Diac. lib. 23. Blond. lib. 1. dec. 2.*

An. 782. Lapidea arca effoditur cum hac inſcriptione, Chriſtus naſcetur ex virgine, in eũ credo &c. *Diaco. li. 23. Sig.* Platonẽ fuiſſe multi exiſtimarũt. *Gigas in Floribus tẽp.*

An. 786 Politianus epiſcopatum Alexandrinum inter Saracenos adminiſtrabat.

Carolus in Italiã ab Adria. vocatus contra Longobardos, inuiti & nolẽtis Põt. pedes exoſculatur. *Plat. Æmyl. lib. 1.* Donationem à Pipino Patre factã Rom. Eccleſiæ non tantùm confirmauit, ſed etiã auxit. *Plat. Adrianus in epiſt. conc. Later. & epiſt. ad Conſtantinum & Irenem.* vel potius reſtitutionem. Nam Pipinus duntaxat pontifici à Longobardis erepta reſtituit. *Hiſtor.*

Vicit Longobardos capto Deſyderio eorũ rege 22 & vltimo, in quo defecit regnum Longobardorum ab Alboino acquiſitum, ab Authari & Agilulpho formatum, anno poſtquam Italiam occupauerant 206, ſiue 213, ſiue 224 (neque enim cõuenit inter ſcriptores) *Blond. dec. 1. lib. 2.*

Paulò poſt etiam regnum Boiorum finiit, Taſſilone Deſiderij genero rege eorum nouiſſimo & filio Dedone, qui propter Deſiderium bellum mouerant in monaſterium detruſis.

Eodem an. Carolus ritum cantus eccleſiaſtici authenticum è Romana eccleſia, accerſitis ex vrbe ſummis muſicis, in Gallias transfert. *Sigeb. Æmil. lib. 2.*

Adelgiſum Deſiderij filium, qui ad Græcos confugerat, & contractis copiis Conſtantini conſenſu & auxilio ad recuperandum regnum Longobard. redierat, delet & perimit. an. 789. *Sigeb.*

In Ægyptum & Africam Chriſtianis pauperibus eleemoſynas miſit. *Sigeb.* Carthaginem. *Vſperg.* Hiſpaniã vſque ad Cordubam recuperauit profligatis Saracenis. *Ptol. in rudimento, Plat. in Adriano;* Compoſtellenſem eccleſiam locupletauit. *Erphordenſis lib. 68.* Albini conſilio in ſacris rebus omnia gerebat. In terris occupatis paſſim Epiſcopatus & ſcholas cõſtituebat ad fidei propagationem, in quibus Græcæ & Latinæ literæ docerentur. *Crantzius lib. 1.*

Hiſpaniam tranſiit & Nauarram cepit & duos Saracenorum regulos ſibi ſubiecit an. 778. *Sigeb. Rhegino.*

Caroli Magni tempore Ogerus Danorum Dux Indiam ſuperiorem occupauit & Ioannem regis Friſonum filium, presbyterum Ioannem dictum, imperio præfecit, eique 14 Barones, qui alias vicinas terras tenebant, ſubiecit vt, ibi Chriſtiana religio permaneret. *Wernerus in faſciculo temporum.* An id verum neſcio. Nam non vi-
4864 deo qua parte Dani per tot terrarum & æquorum ſpacia

Anni Chriſti.

796

794 *Francfordienſe, Epiſcoporum Gallo. Germa. & Italorum, præſentibus Legatis Adriani, Theophilo ſeu Theophylacto, ac Stephano epiſcopis, contra Fœlicem Vrgelitanū ſeu Orielitanum Epiſc. qui adoptionem humanæ naturæ Chriſti inducebat: Annoni. lib. 4 de geſt. Franc. cap. 85. Æmil. lib. 2 Abb. Vſperg. Ferunt aliqui in eo concilio damnatum fuiſſe Concilium Elibertinum epiſc. 19 preſb. 36 in Hiſpania paulo antea celebratum: Errant Magdeburgenſes rapſodi, qui iſtud Concil. referunt ad annum 700. Aiunt etiā in eo damnatum Nicenum 2, de quo in margine.*

Foroiulienſe in Aquilegia præſide Paulino Aquilegienſi de fide & moribus, maximè de Trinitate contra Fœlicem. tom. 3. Conc.

Bauaricum contra Fœlicem. Annon. lib. 4. cap. 85.

Ratisbonenſe cōtra eundem. Sigeb.

800

Anni mundi.

4884 Ethnici (.i. Saraceni) ſepties à Conſtantino expulſi Hieroſolymis, denuo eam adoriuntur & capiunt & Iohannem Patriarcham eiiciunt, ſed ille reſtituitur recuperata vrbe, poſtquam Carolus copiis Imperatorem adiuuiſſet. *Henric. Erfordienſ. in vita Conſtant. c. 69.*

Madij Saracenus Chriſtianos obſidet in Natoliæ vrbibus. *Diac. lib. 23. Rom.*

Aaron alius Saracenorum dux multa mala Chriſtianis infert, etiam poſtquam pacem cum Imperatrice agitaſſet. Nam in Cyprum irruit, Capadociam, Galatiā, Romaniam. *Diac. Ibidem.*

Fœlix, cui adhærebat Eliphandus Toletanus epiſcopus, Ratisbonæ de errore conuictus miſſus eſt Romam, vbi coram Adriano pont. Palinodiam cecinit & ſuæ eccleſiæ reſtituitur. *Annal. Franc.* aliunde videtur errorem contraxiſſe. Nam Beda in 7. c. Io. Noua hæreſis (inquit) in Angulis occulte ſuſurrat, Chriſtus eſt adoptiuus. Chriſtus nuncupatiuus eſt Deus.

Aiunt Ado Viennenſis ætate 6 & Regino lib. 2 Chro. Pſeudonymam Nicenam, quam Septimam Græci appellant, pro adorandis imaginibus Synodo Francfordienſi abdicatam penitus. Quod ſi verum eſt, cum Nicena illa deinceps obtinuerit & pro Oecumenica recepta ſit, prouincialis hæc Oecumenicæ derogare nō magis poteſt & debet, quàm illa Cypriani Africana, quæ cū cætera rectè ſtatuerit, prauè Anabaptiſmum contra Romanam defendit. Pręterea vt nec ſtatim nec abſque magnis diſſidiis Calcedonēſis illa ſanctiſſima probata eſt, vt apparet è D. Gregorij epiſtolis ad Brunichildam & alios, in quibus docet ne tum quidem poſt annos fermè ducentos in Galliis fuiſſe receptam penitus, ſic hîc potuit contingere. Addo Patres, qui Francofurtum conuenerant, non ſatis habuiſſe perſpectum Nicenæ ſententiam, ac fuiſſe deceptos falſis rumoribus & ſcriptis. Nam contra eam ſic dimicarunt, ac ſi ad ſtatuendam imaginū adorationem ſimpliciter incubuiſſet, cum potius de retinendis imaginibus ſanxiſſet & egiſſet aduerſus Conſtantinopolitanam ſeptimam Pſeudonymam, quæ de illis confringendis & omnino tollendis paulò antè Canones tulerat. Alioqui hæc cum illa idem planè indicauit ac cenſuit. Nam libri illi quatuor, qui nomine Caroli Magni & Synodi Francfordienſis circumferuntur, & quos ſuperbe hæretici contra Nicenam oſtentant, paſſim inculcant retinendas eſſe SS. imagines in ornamentum eccleſiæ & memoriam rerum geſtarum (hæc eorum verba ſunt in præf. & lib. 2. c. 2. & alibi) ſeque duntaxat armant aduerſus neſcio quam prætentam imaginum adorationem, quam nec Nicena ipſa agnouit. Iconomachos autem expugnant cum alibi tum pręfatione libri primi. Et Claudius à Carolo ipſo Taurinenſis epiſcopus conſtitutus, dū eas è ſua diœceſi ſubſtuliſſet, ſtatim vt hæreticus exceptus eſt ab ipſiſmet Gallis epiſcopis, qui maxima pars fuerant Francfordienſis Synodi. Hinc contra iſtum Ionæ Aurelianenſis libri ad Ludo. Pium de imaginum cultu.

Anno 791. *Palmerius & Polyd. lib. 4 de Anglis.* Academiam olim Athenis Romam attractam Carolus Mag. Lutetiam transfert. *Vvernerus in Faſciculo.* Idque opera 4

4888 Monachorum Bedæ diſcipulorū Rabani, Albini, Claudij, Ioannis Scoti, *Erphordienſis, cap. 69.*

Ac tanta illâ prouentuum ac poſſeſſionum amplitudine locupleranit, quantam vix omnes Galliæ ac Germaniæ, quæ inde poſtea natæ ſunt, academiæ poſſent æquare. *Curio lib. 2 Chronologia.* Ita tribus aut quatuot ſæculis extinctum literarum lumen, in mundo rurſum accendit. *Ibid.*

HVMANA.

Sub Meſe Saracenorum Miramolino Arabes inteſtino bello in varia Dominia diſperguntur.

774 Idnabala Saracenus Cæſarauguſtę tegulus ab aliis regulis domeſtica ſeditione pulſus à Catolo Magno reſtituitur & finitimi reges vectigales fiunt. *Vaſæus ex Annal. Franc.*

Vindekindus Saxonum dux an. 777 cum Saxones victi eſſent à Carolo, & fidem ſuſciperent, in Normaniã fugit, inde poſtea rediturus & bellum renouaturus. *Sigeb. Regino.*

Saxones cæſis ſuorum 30 mill. ſeſe tandem poſt bellum 33 annorum Carolo dedunt, & quiã à Chriſto defecerant, Chriſtiani iterum fiunt, & Vindekindus eorum dux ex ſacro fonte à Carolo ſuſcipitur. *Sigeb. & Chron. Miſnenſe Krant. lib. 2, hiſt. Sax. cap. 6. Eginhar. Annonius lib. 5, cap. 4. Helmold. in Chron. Slauo. cap. 3.*

Ad Albim flu. Bardagauenſes & Norduitæ ſeſe ei dedunt & fidem Chriſti ſuſcipiunt. Saxones Orientaliores & Slaui vltra & citra Albim habitantes ei paulatim ſubiiciuntur an. 780. *Sigeb. Rhegino*, Magdeburgo ampliato. *Crantzius.*

An. 784 Daci in Anglia à Bitrico rege Saxonum Occidentalium repelluntur. Sed illi haud multo poſt reuerſi bonam eius partem occupant. Ita regnum Northumbriæ ab illo anno per an. 30 & amplius tam finitimorum, quam Barbarorũm iniuriis expoſitum fuit. *Polydo. lib. 4 Ang.*

Primus Flandriæ, quæ tunc erat vacua, inculta & nemoroſa, an. 792 Comes deſignatur à Carolo Lidericus Harledecenſis. *Iac. Meier. de Fland. Sigeb.*

p DOCTORVM amator, ita vt eos vndecúmque præmiis alliceret.

Ægrotos viſere, eleemoſynas largiri, prædicationibus, quibus plurimum ob eloquẽtiam & doctrinam valebat, incumbere, ei peculiare fuit.

Captum Romani excæcauerunt, lingua eius radicitus abſciſſa, quę poſteà ei diuinitus reſtituta eſt. In cuſtodiam miſſus noctu per murum euaſit & à Carolo reſtitutus eſt. *Regino lib. 2 Chron.*

Litanias trium dierum ante Aſcenſionem Domini induxit.

Orauit pro Campulo à quo fuerat verberatus, ne Carolus ipſum capite truncaret ceu ſeditioſum & Sacræ ſanctitatis reum.

Sub hoc pontifice tranſlatum eſt imperium à Græcis Francos.

Carolus Academiam Papienſem inſtituit. *Gagui. lib. 4. Sabell. Ennead. 8, lib. 9.*

Bononienſem à Theodoſio fundatam renouat. *Mutius lib. 9.*

Ticinenſem condit. *Polyd. lib. 4 de Ang.*

Oſnarburgenſem, in qua literas Græcas & Latinas doceri iuſſit. *Grantzius in Metropols lib. 1, ca. 2.*

Pari-

99

Anni Christi		Anni mundi
796	p S. LEO 3. Romanus ſedit annis 4	4844
800		4888

Patriarcha.

Conſtantinopoli Taraſio.

Principibus.

Conſtantino ſexto ſolo Orientis Imperatore an. 5.

Superioribus regnantibus, Vſque ad Carolum Magnum Imperatorem Occidentis declaratum.

Et Eirenem ſolam imperio Orientis potientem.

Et Egbertum Anglorum regnum condentem.

Zeoneghiz Æthiopiæ pretioſo, deinde Malgere.

Summa à Chriſto nato ad hæc noua Occidentis imperia an. 800.

Octaui ita Centenarij finis.

Anni Chriſti. | Anni mundi.

796 4884 Pariſienſem an.791.*Palmerius*,de qua paulò antè.

Ex Bedæ Angli diſcipulis monachi quatuor duo Scoti,& duo Angli Albinus ſiue Alcuinus & Ioan. Scotus (alius à Frāciſcano ſcholaſtico doctore) Rabanus & Claudius primi poſuerunt Theologiæ ſedem in Academia Pariſienſi,*Gaguinus in Carolo Mag. Robertus Gouletus in cōpendio de fundatione vniuerſitatis Pariſienſis.* è qua breui tēpore prodierunt innumerabiles Theologi hæreticorū perpetuæ cruces, qui tantam ſibi tota Europa famam & authoritatem compararunt, vt ſpatio quadringentorū annorum, vix extra eam aliquis Theologus alicuius nominis repertus ſit.

De Ioanne Scoto mihi ſuſpectum eſt, aut fuit longæuiſſimus. Si quidem vertiſſe dicitur Eccleſiaſticam Hierarchiam è Græco iuſſu Ludouici 2 Imperat. ad quem fuerat miſſa à Michaele Conſtantinopolitano Imp. ſub an.858.

Quin & Franciſcus de Zarabellis Cardinalis ſuper Clementinam de Magiſtris q.5.quatuor ſtudij Pariſienſis fundatores nominat Rabanum, Alcuinum, Claudiū, & Heſtorum ſiue Clementem.

Tum floruerunt per ordinem, Rabanus, Angelomus, Haymo, Strabus auctor gloſſæ ordinariæ (etſi hanc palmam Alcuino tribuant Antoninus Florentinus & Guaguinus) Bertramus, Remigius Altiſiodorenſis, Paſcaſius Corbienſis, Amalarius, Anſelmus quidam auctor gloſſæ Interlinearis, Ionas Aurelianenſis, Icmarus & alij vſque ad Hæreſim Berēgarij an.1150,& Scolaſticos 12 ſæculi.

HVMANA.

Alphonſus cog. Caſtus Hiſp. rex virtutibus omnibus ornatus proditione cuiuſdam comitis Gani Carolum Magnum in Ronceſualle vicit, qui in Hiſpaniam venerat, ipſum vt regno pelleret. *Vaſeus.*

A Mauregato an.5 à Veremundo annis tribus regno pulſus, reſtitutus eſt & poſt reſtitutionem regnat an. 31. *Idem.*

Eius anno quinto ad ſummum pontificatum Leo 3. euectus Compoſtellam ſedem epiſcopalem conſtituit, corpore Apoſtoli diuinitus reuelato, poſtquam diu latuiſſet ob Saracenorum perſecutiones & dominatus. *Idem.*

Anno regni tertio occidit 70 millia Saracenorum cum ipſorum duce, qui ad Aſturias depopulandas venerant. *Idem.*

LIBRI CHRONOGRAPHIÆ TERTII FINIS.

OCTAVO *hoc ſæculo continuata eſt doctrina, de qua heretici hodie pugnant.* Miſſa *in Germani Conſtantinopolitani liturgia Theoria, Caroli Magni fragmentis de ritibus veteris Eccleſiæ: Alcuini libro de Eccleſiaſticis dogmatibus. Vualafredi Abbatis libro de officiis diuinis. Maximi monachi de Eccleſiaſtica Myſtagogia.* Claues Eccleſiæ. Abſolutio. *Beda hom. in die SS. Petri & Pauli, in Marc. lib.1, cap. 2. Damaſcenus lib. 4 de Orthod.* Confirmatio. *Illa unctio quæ per manuum impoſitionem ab Epiſcopis, vulgo confirmatio dicitur &c. Beda in Pſ. 26, in 8 cap. Act. & Hom. in Octaua epiph. Cōc. Arelat. cap. 18.* Extrema vnctio. *Bed. lib. 2 in Marc. cap. 6.* Septem ſacramenta. *Beda tractans illud Matthæi, quoniam Nazaræus vocabitur. Si in typo Samſonis geſta cōſideremus, in eo quoque ſacramenta Domini præfigurata cognoſcemus. Septem crines habuit. Hinc ſeptiformis Spiritus & ſeptem Eccleſiæ ſacramenta ſunt, &c. Quod & ex Auguſtino citat.* 4888 *Vualafridus Abbas lib. de diuinis officiis, Alcuinus de Eccleſiaſticis dog.* Liberum arbitrium. *Damaſc. lib. 2 Orthod. cap. 4 in parallelis cōtra Manich. lib. de hæreſibus. Bed. in 2, c. Geneſ. lib. 8. in Iob. cap. 8 in Pſ. 118.* Iuſtificatio ex gratia *fides eſt chariſmatum ſpiritus, non noſtra voluntatis, Damaſc. lib. 4 de Orthod. cap. 11. Præueniente ſe gratia mens hominis ſpontanea ad fructum boni operis aſſurgit, Beda in Mar. lib. 1, cap. 4. In 3 cap. 1 Iohan.*
800 Iuſtificationem conſeruari & augeri bonis operibus *Pelagianum dogma non iuuat, quod dicitur de homine, ſe ſanctificat, quia id quidem per liberum arbitriū fit, ſed non ſine diuino auxilio & gratia, Beda in cap. 3, 1. Ioan. lib. 3 in Iob. cap. 1. lib. 6. in Cant. cap. 8. lib. 1. in Prou. cap. 6. 22. in 3 & 12. cap. Exod. lib. 1. in Ezram c. 1. in Pſ. 25. 77. 90. Aponius lib. 2 in Cant. Albinus in 3 cap. Eccleſ. Damaſcenus in parallelis & aliis li. paſſim.*

Primatus Romanæ Eccleſiæ. Beda in Natali D. Benedicti. Carol. Mag. lib. 1 de imag. cap 6. Damſc. in lib. de defunctis. Patres Synodi 2 Nicenæ, Concilia huius ſaculi. Anbertus lib. 3, cap. 5 in Apoc. Cælibatus ſacerdotum. Beda lib. 1 in Lucam ca. 4. Claues Eccleſię. Abſolutio Anbertus lib. 7 in Apoc. cap. 16 & lib. 1, cap. 1. lib. 5, cap. 11. Beda in Mat. 16. Ioan. 20, &c. Veritas Euchariſtiæ, Tranſſubſtãtiatio, ſacrificium Carol. Mag. lib. 2 de imag. cap. 27, & expreſſiſſime lib. 4, cap. 14 & in lib. de ritibus veteris eccl. Beda in Boetij lib. de Trinit. in Prouerb. lib. 3, ca. 31. in Marc. lib. 4, c. 14. In Luc. lib. 6, c. 22 in Pſ. 21. li. de muliere forti. Hom. in Epiphania. lib. 2 de Taber. c. 2 in Pſ. 48. Deum pro mortuis per Miſſarum celebrationes & eleemoſynas inuocamus. Damaſcenus lib. 4. Orth. c. 14. Aponius lib. 3 & 6 in Cant. Germa. Conſtantinop. epiſt. ad Thomam to. 2 Conc. & in Theoria Liturgiæ. Ansbertus li. 2, c. 2. in Apo. Vualefridus & Alcuin. vbi ſuprà. Pœnitentia & eius partes. Damaſc. de Orthod. fide & in Parallelis. Beda in Pſ. 1 & 4. lib. 4 in Luc. cap. 15. Aponius lib 5 in Cant. Carol. Mag. de ritibus veteris Eccleſiæ. Ansbertus lib. 1 in Apoc. cap. 1. Interceſſio, auxilia, reliquiæ Sanctorum. Beda in cap. 4 Lucæ afferens poſt Auguſtinum lib. 1 de Trin. c. 6 & alibi, diſtinctionem Græcam de duplici adoratione λατρείας & δουλείας. Item lib. 2 in Luc. c. 7. lib. 3 in Iob. & de Reuelatione S. Michaelis to. 7 & in pluribus Homiliis de Sanctis diuerſis. Damaſc. in orationibus de natiuit. Virg. &c. in Cant. Eccleſiaſticis. lib. 3 de imaginib. lib. 4 de Orthod. cap. 16. lib. pro defunctis. Baſilius Ancyranus. Theodorus Hieroſol. Tharaſius Conſtant. Theodoſius Amorienſis. Adrianus Pap. in 2 Syn. Nicena. Coſmas in hymnis. Germa. Conſt. in Theoria & in epiſtol. Beda & Iſuardus in Martyrologiis, Ansbertus lib. 5, cap. 12 in Apoc. Hæreſis contra imagines hoc ſæculo pręſertim arſit. Hanc refutarũt & earum legitimum vſum docuerunt Damaſcenus lib. 3. item lib. 4. Orthod. c. 8, vbi cultum imaginum Apoſtolicam eſſe traditionem docet. Germanus Conſtant. Gregor. Cyprius, Adrianus Pa. & alij Nicenum 2 conc. &c. Beda in hiſtoria Anglorum ſæpius. Preces pro defunctis & Purgatorium. integrũ de eo opus Damaſceni extat ab Oecolampadio defunctorum hoſte etiam verſum. German. in Liturgiæ Theoria. Beda in ſerm. ad populum to. 7. fo. 503. in pro. li. 2, ca. 11. in pſ. 6, in 37. in Luc. ca. 2. Albin. in 1 & 3. Pſ. pœnit. & 5 de Trinit. cap. 21. Ansbertus lib. 9, cap. 20 in Apoc. & lib. 10, cap. 21, & cæteri. Superfluum eſſet cætera capita perſequi. Nam pro his omnibus Damaſc. quatuor libros de Orthod. fide diuiniſſimos condidit. Beda. Albinus libros diuerſos, Carolus Mag. fragmenta de ritibus veteris Eccleſiæ. Germa. Conſtant. rerum Eccleſiaſticarum Theoriam &c. Quare & totum ſeculum contra ſe pugnare Centuriatores docent Cen. 8, cap. 2 de loco & propagatione Eccleſiæ ſparſim ca. 3 de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ. cap. 4 de doctrina col. 300 & ſeqq. cap. 5. de hæreſibus toto cap. 6 de Ceremoniis. ca. 7 de Politia Eccleſiæ. per totum cap. 8. de Schiſmatibus. cap. 9. de Synodis per totum cap. 10. de Epiſcopis & doctoribus. ſequentibus denique capp. Idem confirmant quotquot iſto ſæculo ſcripſerunt contra Iconomachos ſiue Iconoclaſtas. huius ſpatij vniuerſa concilia, vniuerſi denique hiſtorici.

CHRONO-

CHRONOGRAPHIAE

GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM *profeſſoris Regij,*

LIBER QVARTVS.

POSTREMVM hunc librum à Carolo Magno auſpicabimur, quoniam cum eius Imperio, Eccleſiæ regnũ maxima, in noſtro Septentrione præſertim incremẽta cepit. Tum Germania, tũ Saxonia, tum Dania, Chriſti ſuauitatem guſtare cœperũt. Tunc in Polonia religionis fundamẽta publicè iacta ſunt. Bulgaria, Vngaria, Boëmia, Moſcouia, Lithuania, pleræq; aliæ Septẽtrionis gentes ſe deinceps Chriſto dediderunt. Denique vt ab Eccleſia ſiue ſede Apoſtolica cõſtitutum fuit hoc nouum Occidentis Imperiũ, ita extitit Eccleſię ſalutare, & fœlix, dũ ſigna in Barbaras & perfidas gẽtes intulit, eáſque pietati ſubiecit. Accedit, quòd interualli à Domini corporatione vſq; ad nos dimidium in iſtud ſæculum incurrit. Nõ admodum quidem refert, vnde exordium ducamus, cum ſingulis centũ annis inſignes atque memorabiles mutationes toto orbe contigerint, quæ merito librũ peculiarem ſibi poſſint vendicare. Verum id negotij aliis relinquimus. Interim quia mirabiles illæ ſæculorum viciſſitudines in animis pingere poſſunt vniuerſæ hiſtorię breuem quandam imaginem, ad quam adumbrãdam comparatur Chronographia, priuſquã pergimus, lubet id illuſtrare exemplo & duũ mille annorum res memorabiliores per ſingulos centenarios inſigni humanarum rerum inconſtantiæ documento exortas attingere. Nec altius incipiemus, quoniam, vt iampridem memini, ante Monarchiam Perſicam omnia apud exteros ſunt incerta.

Sub annum ergo ante Chriſtum quingenteſimum plus minus (Neque enim neceſſe eſt, vt tempus ſit tam exactum & definitum) Monarchia Babyloniorum Nabugdonozore auctore cœpit, è qua ſecundum huius operis librum ſumus exorſi.

Hinc an. 400. Perſarum ſecunda, quæ appellatur, Monarchia per Cyrũ, à quo res & ſcripta Græcorum propriè incipiunt.

300. Macedonum ſiue Græcorum per Alexandrum Magnum.

200. Indorum, Parthorum, Carraginenſium noua regna & principatus.

100. Romanorũ per Scipiones & reliquos Rom. duces, qui traiecto Meditaraneo in Aſia & Africa rẽs gerere cœperũt & prouincias remotiores ſuo populo ſubiicere.

o. Regnum Dei, per Chriſtum æternũ regem, cuius ſolium eſt ad dexteram Patris in excelſis, terra ſcabellum pedum eius: Cõſtituta Rep. in perpetuam Monarchiam ab Auguſto & pace per totum orbem firmata. Atque inde per ſingula etiam ſæcula mirabiles mundi viciſſitudines extitere, quas lib. 3 delibare cœpimus.

Centeſimo enim anno poſt Dominum natũ Imperij ad externos principes tranſlatio facta eſt, Neruam, Traianum, Adrianum Hiſpanos, &c. Vnde deinceps licuit cuilibet quantumuis obſcuro & de obſcura gente in illud irrepere.

200. Nouum Perſarum imperium per Artaxerſem, deleto Parthico.

300. Imperij Ro. ad Chriſtianos principes trãſlatio Conſtantium, Conſtantinum Mag. &c. in quorum poteſtate perpetuo deinceps vſque ad Turcas manſit.

400. Imp. Ro. laceratio, è qua varia noua regna emerſerũt, in Gallia, Hiſpania, Anglia, Italia, Africa, Aſia.

500. Imperij Occidentis extinctio vſque ad Carolum Mag. & in vnos Græcos ſiue Conſtantinopolitanos contractio. Clodouei Francorum regis conuerſio & ſacra inauguratio.

600. Mahometis & Saracenorum apoſtaſia, atque inde nouum horrendũq; imperium, quod Miramolinum ſiue Amira vocarũ eſt, Romano mutilato, Perſico exciſo.

700. Saracenorum, Arabum ſiue Alarbarum, Turcarum, Maurorum noua ac diuerſa regna, ſiue Caliphæ & Sultaniæ, in India, Aſia, Syria, Ægypto, Lybia, Lybiæ interioribus, Africa, Hiſpania, inſulis maris Mediterranei, Oceani Aethiopici, Indici, Atlantici.

800. Imperium nouum Occidentis per Francos Septentrionalibus gentibus ſalutare, fauſtum, Chriſti prænuntium, è quo huius quarti Libri initium ducimus.

900. Imperij Occidentis è Francis ad Longobardos & Germanos non ita fœlix tranſlatio, Matri certè ſedi Apoſtolicæ diu luctuoſa.

1000. Noua regna Poloniæ, Vngariæ, Boëmiæ & Septentrionalium populorũ.

1100. Noua regna Occidentalium Chriſtianorum, præſertim Francorum in Aſia, Syria, Iudæa, &c. profligatis Turcis & Saracenis.

1200. Nouum imperium & Barbaricum gentis incognitæ Tartarorum, magna totius Orientis, ſeorſum Chriſtiani Indorum regni ampliſſimi calamitate.

1300. Nouum ſeruile & ferum imperium Othomanorum ſiue Turcarum magno noſtro dedecore, ignauia, veterno, pernicie.

1400. Nouum imperium Tamerlanis Scythæ, quod feritatem Turcarum aliquantum repreſſit.

1500. Noua imperia Sophi in Perſide, Luſitanorum & Hiſpanorum in Indiis & nouo orbe, quæ Turcis & Saracenis perniciem videntur ominari.

Faxit Deus, vt iã Chriſtiani ſuas habeãt vices, & regna Tartaricis, Saracenis, Turcicis, Mauricis armis amiſſa recuperent, impia extinguant noua ad ipſius & Chriſti ſui gloriam condant in orbe nouo ac veteri, quò corpus peccati deleatur,
Perditionis filius Mahometes interficiatur ſpiritu oris Domini,
ipſe denique Dominus vbique agnoſcatur, regnet
floreat in ſæculorum extrema.

AMEN.

Anni Chriſti. | Anni mundi.

SEPTIMÆ ÆTATIS, ſiue vltimæ pars poſterior.

A Caroli Magni Imperio ad an. 1584. quæ & ipſa in octo ſæcula rectè diſtinguitur.

Octaui ſæculi extremum & noni principium.

800 a *An.Dom.D.CCC.quo nouū Occidentis imperium Carolus magnus Francus condit, & Egbertus regnū Anglicum.*

Decimi ſæculi initium.

900 b *An Dom.D.CCCC. quo Carolus ſimplex rex 30 regnū Franciæ ſuſcipit, Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus fit, Infœlix ſæculum inchoat.*

Vndecimi ſęculi initium.

1000 c *An. Dom. M.. quo regnum Poloniæ per Boleſlaū, Hungariæ per S. Stephanū cœpit, Cordubēſe in Hiſpania Saracenica deſiit. Ottho 3. Imp. obiit. quo denique Hugonis Capeti familia ſe in regno Francorum ſubactis competitoribus confirmatam videt.*

a HOc nono ſæculo Saraceni tentāt iterum Gallias. Europa vaſtatur ab obſcuriſſimis gētibus, vt Gallia à Normanis, Vngaria à Bulgaris, &c.

Earum ad Chriſtum plena conuerſio.

Carolus cum ſua poſteritate hoc ſæculum metitur.

Nam eius Impp. fuerunt. Carolus Mag. Ludouicus Pius, Lotharius, Ludouicus 2. Carolus Caluus, Carol. Craſſus Arnulphus.

Pontifices viginti à Leone 3 ad Ioannem nonum.

Præcipui ſcriptores diuini, Carolus Mag. Hincmarus, Haymo, Angelomus, Amalarius. Rabanus, Remigius Antiſſiod. Ionas Aurelian. Paſcaſius, Idiota, Anſegiſus, Strabus auctor Gloſſæ ordinariæ, Leo Philoſophus Imp. Photius, Theophylactus Bulg. Freculphus Lexouienſis, Anaſtaſius Bibliothecarius, Ado Viennenſis.

Humani etiam ſua ſerie infra per Chronologiam recenſebuntur.

Heretici. Claudius Taurinenſis, Theoda pſeudoprophetiſſa in Aſia. Godiſcalcus Gallus, Bertramus. Fredeuardus eques, Ioānes Scotus. Gręcorum hęreſis de Spiritus S. proceſſione, quæ aperte erumpit Photio Patriarcha frigidam ſuffundente.

Caluiniſtæ. Claudij Taurinēſis opiniones laudant, Bertrami, Fredeuardi, Godiſcalci aliquot capita. In ſingulis ſcilicet ſæculis ſuæ perfidiæ ſocios habere voluerunt.

b SEPTENTRIONALIVM, vt Moſçouitarum, Suecorum, Polonorum, Vngarorum, Slauonię partium conuerſio vſque ad an. 1000.

Monaſteriorum & templorum & epiſcopatuum ædificationes.

Gręcæ & Hebraicę literę florent.

Latinæ iacent.

Pares Francię inſtituuntur.

Imperij ad Longobardos per Berengarium & Saxones per Conradum trāſlatio, vnde inter vtroſque diſſenſio an. plus 40.

Ratio eligendi Imperatores inſtituitur.

Decimi ſæculi Pontifices viginti ſeptem vſque ad Syluestrum 2, Aquitanum.

Impp. Ludouicus 3, Conradus Germanorum primus, Henricus 1. Otthones tres.

Scriptores ſacri. Gilbertus ſiue Giſelbertus. Radulphus, Suidas. Oecumenius. Smaragdus. Regino, Moſes Bar-Cepha. Gerardus. Luitprandus. Vuitichindus.

Heretici. Gręcorum ſchiſma contra Latinos. Noui Anthropomorphitæ in Italia. Manichæorū quędam ſecta Philippopolim tranſlata.

A Caluinitis Schiſma Gręcorum, cuius cauſa à Turca abſorpti ſunt, probatur. Aliqua habent cum Manichęis communia.

c MVNDVM ignauiæ tędet.

Pietas exardeſcit.

Infinita monaſteria apud Gręcos & Latinos conſtruuntur.

11. Sæculi Pontifices vndeuiginti vſq; ad Vrbanum 2 Gallum.

Impp. Henricus 2. Conradus 2, Henrici 3 & 4.

Scriptores. Fulbertus Carnotenſis, Humbertus, Heri-

bertus Abbas,Euthymius,Ioan. Xiphilinus, Berno Augienſis,Algerus,Bruno Herbipolenſ. Alberieus. Petrus Damianus,Leo 9.Lanfraneus,Adelmannus Brixienſis, Guitmundus Auerſanus,Therianus, Leontius,Hermenopulus,Hildebertus Turonenſ.Hildebertus Cenomanenſ.Lambertus Scbanaburgenſ. Sigebertus, Anſelmus Cantuarienſis. Iuo. Minardus, ſiue Meginhartus, Burchardus.Marianus Scotus.Ioan.Micrologus,Hermanus Contractus.

Heretici. Berengarius.Bogomili, Baſilius monachus, Henriciana ſiue Simoniaca hæreſis ab Henrico 4.Imp.

An ſe Berengarianos,Bogomilos,Henricianos,Caluinitæ negare debeant, vel velint ipſi loquantur.

d TOTVM hoc ſæculum tranſigitur in terra ſancta, à Gallis præſertim.

Factiones Gibellinorum pro Imp. & Guelphorum pro Pontifice.

Theologia Scbolaſtica fundatur per Bandinum, Petrum Longnbardum,&c.propter ſubtiles Græcorum cõtra Latinos diſputationes de Trinitate, de proceſſione Spiritus S. Berengariũ & Petrobuſianos de ſacramentis,Porretanum & Aballiardum Theologiæ miſcentes Philoſophiam, vt ſubtiles illæ quæſtiones deciderentur & amputarentur.

Ordines Hoſpitaliorum,Templariorum,& ſimilium contra Turcas inſtituti & confirmati.

12.ſeculi.Pontifices ſedecim vſque ad Cæleſtinum.

Impp. Henricus 5.Lotbarius Saxo,Conradus 3. Fredericus Ænobarbus, Henricus 6.

Scriptores. Petrus Alphonſus, Honorius Auguſtodunenſis.Odo Cameracenſ. Hugo Victorinus, Rupertus Tuitienſis. D.Bernardus, Petrus Cluniacenſis, Richardus Victorinus, Bandinus, Petrus Longobardus,Hugo Etterianus,Leo tuſcus,Io. Salisburienſis, Anſelmus Anelbergenſ.Potbo presbyter,Berengoſus,Ecbertus, Petrus Bleſenſis,Petrus Rhemenſis Cantor, Otho Friſingenſis, Marcus Alexandrinus, Theodorus Balſamon, Zonaras,Cedrenus,Conradus,Abbas Vſpergenſis,Hugo Lincol.Nicetas Coniates, Saxo Grammaticus,Conradus Hirſaugienſis,Ioan. Belethius, Gratianus,Petrus Comeſtor,Helmandus, Guliel.Tyrius, Hildegardis & Mechtildis fœminæ eruditæ.Samuël Iſraëlita.

Heretici. Clãcularij Berengarij,Durãdus de Vualdach, Tendemus,Henriciani,Petrobuſiani,Arnoldus Brixianus,Porretanus,Petrus Aballiardus,Eudo de Stella. Apoſtolici, Publicani, Cathari ſiue Patareni, Inſabbatij Correrij, Vualdẽſes ſiue pauperes de Lugduno. Agenẽſes,Hæretici de Barulo.Hęreſis de Dogmate Dei Mahumetis: Hæreſis de corruptibilitate diuinorũ myſteriorũ.

Caluinitæ in multis conueniunt, cum Henricianis, Petrobuſianis,Apoſtolicis,Publicanis,Patarenis,Vualdenſibus, Agenenſibus, Hæreticis de Barulo.

e CHRISTIANORVM per Tartaros vaſtatio in Oriente & Septentrione.

Expeditiones in terrã ſanctam ob eius amiſſæ recuperationem.

Scholaſtici doctores innumeri.

Ordines mendicantium ſub principium huius ſæculi.Ita inter ſuperiores recẽtiores ordines & hos vix centum anni intercedunt.

13.ſeculi

Anni Christi | *Anni mundi*

1100 Duodecimi ſæculi initium.

d *An.Do.M.C.quo Vrbanus auctor expeditionis in infideles moritur. Gõdefredus rex Hieroſolymorũ conſtituitur.Paſchalis 2 põtif.max.eligitur, Bernardus Patriarcha Antiochenus, Dabertus Hieroſolymitanus primi è Latinis.*

Decimitertij ſæculi initium.

1200 e *An.Dom.M.CC.quo Tartari gẽs antehac ignota regnum ſuũ condunt, deleto presbytero Ioanne Indo.Noua regna Scotiæ, Portugalliæ, Boëmiæ exoriuntur. Conſtantinopolis capitur à Francis & Venetis. Philippus Ænobarbi f.Imperium Occid.ſuſcipit.*

Anni Christi.		Anni mundi.	
	❁ ❁ Decimiquarti ſæculi initium.		*13.ſæculi Pontifices* duodeuiginti vſque ad Bonifacium octauum. *Impp.* Philippus Ænobarbi F. Ottho 4. Fredericus 2, Conradus 4, Rodolphus, Adolphus. *Scriptores.* Innocentius 3, Gulielmus Parienſis, Ioachimus Abbas, Alexander Haleſius, Bonauentura, Albertus Mag. Thomas Aquinas. Ægidius Romanus, Ioãnes Scotus, Iacobus Victriacus, Richardus de Mediauilla. Henricus Gandaueus & plerique alij Scolaſtici, Nic. Cabaſilas, Hugo Cardinalis auctor Concordantiarum, Vincentius Beluacêſis, Durandus epiſcopus Minatenſis, Accurſius, Nicolaus Lyranus. *Hæretici.* Albigenſes ſiue Albiani, Almaricus, Baiolenſes & Concordenſes Albigêſium ſecta. Petrus Ioannis, Dauid Dinantius, Gulielmus de S. Amore, Deſiderius Longobardus. Raimũdus Lullus, Hermãnus Italus. Caluinitæ hos habẽt patres Albigenſes, Almaricum, Petrum Ioannis, Deſiderium Long.
1300	f *An. Dom. M.CCC. quo Otomanus Turca de genere Scytharum ſiue Magog Turcicum Imperium condit, Antichriſti regnum fundãs.* *Et ſedes Apoſtolica in 70. annos Auenionem Clemens transfert.* *Et* *Albertus primus Imperium Occidentis adit.*		f BOSSVLI ſiue aciculæ marinæ inuentum. Turcarum in Oriente inter ſe & cum Chriſtianis cõflictus varij. Vbique calamitas. *14.ſæculi Pontifices* decem vſque ad Bonifacium nonũ. *Impp.* Albertus primus. Henricus 7, Ludouicus 4 Bauarus, Carolus 4, Vuenzeſlaus. *Scriptores.* Guliel. Nangiacus, Alanus Inſulenſis. Nicephorus Calixtus. Bartholus, Georgius Pachimeres, Ioan. Cantacuzenus, Maximus Planudes, Durandus de S. Portiano, Guido Carmelita, Martinus Polonus, Greg. Ariminêſis, Ioan. Andreas, Paulus de Peruſio. Io. Hiſdinus, Frãc. Petrarcha, Radulphus Tungrenſis, Frãc. Maronis Sorbonicæ inuentor. Guillelmus Occam, Aſteſanus, Nicephorus Gregoras. Aluarus Pelagius, Aug. de Ancona, Herueus, Gulielmus Antiſſiodorenſis. *Hæretici.* Fratricelli, Templarij, Dulciniſtę, Barlamus & Acindinus, Iacobus Iuſti, Begardi & Beguinę, Flagellãtes, Lothardi, Ioan. de Poliaco, Bononatus. Marſilius Patauinus, Bartoldus de Borbach, Bartolomæus Ianoueſius, Adamitæ in Boëmia, Ioan. Vuicleffus, Guil. Albus, Turelupini. Caluinitæ conſpirant cum Fratricellis, Begardis & Beguinis, Flagellantibus, Lorbardis, Marſ. Patauino, Io. Vuicleffo.
	❁ ❁ Decimiquinti ſæculi initium.		
1400	g *An. Dom. M.CCCC. quando Tamerlanes mundi terror, & Græcæ literæ in Italiã reducuntur, è qua 700 annis exulauerãt, quo denique Robertus Palatinus comes fit Occid. imperator.*		g EMANVEL Chryſoloras ſtudia Græcarũ literarum in Italiam refert. Vſſumcaſſanus Perſiam rapit. Ars Typographica reperta. *15.ſæculi Pontifices* tredecim vſq; ad Alexandrum ſextũ. *Impp.* Robertus. Sigiſmundus, Albertus, Fredericus 3. Maximilianus. *Scriptores.* Paulus Burgêſis, Io. Gerſon. D. Antoninus, Blondus. Æneas Syluius, qui & Pius pont. Froſſardus, Leonardus Aretinus, Capreolus, Pet. de Aliaco, Thomas Campenſis, Ioan. Dominici, Io. de Turrecremata, Baldus, Angelus, Thomas Vualdenſis. Matthæus Palmerius, Beſſario Card. Marcus Epheſius, Laonicus Chalcondylas, Ioan. de Indagine, Dionyſ. Carthuſianus, Platina, Franc. Philelphus, Ioan. Trithem. Baptiſta Ferre. Sabellicus. Gabriel Biel, Albertus Crantius, Matthias Palmerius Piſanus, Ioan. Nauclerus, Ioan. Maior.

Hæretici. Ioannes Hus, qui anno 1401 ſe prodit, Hieronymus de Praga, è quibus variæ & multiplices ſectæ. Ziſca.

In Caluinitis ſæculo ſequenti renaſcentur.

h RELIGIONIS in deterius mutationes, apud Mahometanos per Iſmaëlem Sophum in Perſide, Per Cheribum in Africa.

Apud Chriſtianos per Lutherum in Germania, per Caluinum in Gallia, per alios aliis in locis.

In melius per Luſitanos in Indiis; per Hiſpanos in nouo orbe, vt quando in aliquibus locis fides deficit, in aliis proficiat.

Linguarum profeſſio exoritur in Germania, Gallia, & aliis locis per Andronicum Contablam Græcum, Lapidanum, Reuchlinum Capnionem, Galatinum, Sãcten Pagninum.

Hæreſeon fructus per totam Europam cędes, ſeditiones, inteſtina bella, ſacrilegia, Simoniæ, latrocinia, Circumcelliones &c.

16. ſæculi Pontifices duodecim vſque ad Gregorium decimum tertium.

Impp. Maximilianus idem, Carolus 5, Ferdinandus, Maximilianus 2, Rudolphus 2,

Scriptores. Ioan. Ekius, Ioan. Roffenſis, Thomas Morus, Thomas Caietanus, Ambro. Catarinus, Ioan. Gropperus, Staniſlaus Hoſius, Reginaldus Polus, Gaſpar Cõtarenus Cardinales, Hieronymus Seripandus, Aloiſius Lipomanus, Cornelius Ianſenius, Vuillelmus Lindanus, Hieronymus Oſorius, Melchior Canus, Fridericus Nauſea, Claud. Sanctius epiſcopi. Sylueſter Prieras, Cõradus Brunus, Ioan. Cochleus, Ioan. Driedo, Ioã. Arboreus, Iodoc. Clitoueus, Albertus Pighius, Eraſmus Roterodamus, Sanctes Pagninus, Petrus Galatinus, Fredericus Staphylus, Petrus Soto, Alanus Copus, Ioan. Heſſelſius, Petrus Caniſius, Franc. Turrianus, Sixtus Senenſis, Laurẽtius Surius, Nicolaus Sanderus, Guill. Alanus, Claudius Spẽceus, Anto. Demochares, Iacobus Billius, Gentianus Heruetus, Iac. Pamelius & innumerabiles alij.

Hæretici, Lutherani, qui & Proteſtantes, Zuingliani, Carolſtadiani, Seruetiani, qui & Samoſatenſes. Anabaptiſtæ, Oſiandrini, Antoſiandrini, Medioſiandrini, Stancariani, Dauid Georgius, Trinitarij, Antitrinitarij, Autotheani, Campaniſtæ, Caluiniſtæ, ſiue Huguenotij, Anticaluiniſtæ, Lutherocaluiniani, Adamitæ in Hollandia, Suencfeldiani, Antiſuencfeldiani, Confeſſioniſtæ, Stoici ſiue Illyricani, qui & Flacciani, Adiaphoriſtæ, Antadiaphoriſtę, Impoſitorij, Biſacramentales, Triſacramentales, Quadriſacramentales, Recalcitrantes, Vbiquitarij, qui & Brentiani, Bibliſtę, Anſdorfiani, Mainriſtę, Tropiſtę, Antidęmoniaci, Infernales, Adeſſenarij, Antinomi, Athei ſiue Epicurei, Puritani & Laicocephali in Anglia. Vncti in Surria comitatu Anglię. Familia de amore, & Illuminati in eadem Anglia, cũ multis aliis, ita vt non modo à noſtris Hoſio, Lindano, Prateolo, Staphilo, Sanctio, verum etiam ab ipſiſmet, vt Lauathero, Lipſienſibus, &c. plus ducenę ſectę numerentur.

Caluinitę cum his omnibus in aliquo ſcelere cõiunguntur. Nam iſtorum omnium ſunt colluuies.

CORO-

Anni Christi.		Anni mundi.
	Decimi ſexti ſæculi initium.	
1500	h *An. Dom. M.D. quãdo nouus orbis aperitur, Ludouicus 12. Pater populi dictus regnum Galliæ init, Sophus Perſarum.*	
	Quæ ſic membratim demõſtrari poſſunt.	

Anni Chriſti.

SEPTIMÆ ÆTATIS, SIue vltimæ

Pars poſterior, quæ incipit anno mundi 4888. Chriſti 800, ab Eirene ſola imperante in Oriente, Carolo magno imperiũ nouum Occidentis ſuſcipiente, Egberto Anglorum regnum condente ad annum 1584.

99

796 a LEO tertius. *Sigeberto 4.* Roman. ſedit an. 4.
800

Patriarcha.

Conſtantinopoli Taraſio.

Principibus.

Conſtantino 6 ſolo Orientis Imperatore octogeſimo quarto.

Mauregato & Veremundo an.3. Hiſp. regnum occupantibus.

Vſque ad imperatoriam cõſecrationẽ Caroli Magni.

Anni mundi.

a CORONAVIT an. 800 vel 801 in Imp. Carolum Magnum, petente vniuerſo populo & ter acclamante, Carolo Auguſto & à Deo coronato Magno & pacifico vita & victoria, ipſa nocte Natalis Chriſti. Inde factum eſt vt etiam hodie imperatores Occid. inungantur & conſecrentur à Rom. Pontifice. *Sabell. Ennead. 8, lib. 9. Blond. Dec. 2, lib. 1. Antoni lib. 4, cap. 90. Sigeb.* Deinceps imperium Romanum, ſiue Occid. manſit penes Francos plus 100 annis.

Ita Carolus Mag. factus eſt primus Imperator Occidentis poſt vltimam Valentiniani cædem iure & nominatione Eccleſiæ ac gratia Apoſtolicę ſedis, vt eius veluti brachium dexterum eſſet. Deinde trãſactione cum Impp. Græcis, quæ tamen facta eſt authoritate Romani Pontificis. Nam Carolus legatos Michaëlis Curolopatis ad Leonem 3 remiſit, vt ab eo libellum fœderis acciperent. Vnde tã ipſe quàm ſucceſſores exceptis aliquot poſterinribus Impp. Germanis non ſe putabant ſatis in imperio firmatos, donec coronam auream eſſent cum ſacram vnctione ab ipſomet Ro. pontifice conſecuti. Contra eos qui iure belli factum imperatorem tradunt. Nam non occuparat armis imperium Occidentis, minus Italiam & vrbem Romam, vt qui ad eam duntaxat vocatus contra Longobardos veniſſet, tanquam amicus, & ſocius Italiæ, filiuſque Eccleſiæ non tanquam hoſtis.

Honorabilem & venerandum virum eum appellat Zona. *to. 3.* caſtum, facundum, conſtantem, liberalem in pauperes. *Antoninus lib. 14.* Tardum ad iraſcendum, velocem ad condonandum & mitẽ, *Ioan. Oppidanus,* doctum & ſapientem Bonfin. *dec. 1, lib. 9.* Amantem virorum doctorum *lib. Pontif.* cui diuinitus viſus & vox reddita ſint, cum ab aduerſariis vtroque fuiſſet orbatus. *Sigeb.* vocis non meminit *Diac. lib. 23. Rom.*

Carolus conuenit de diuidendo Imperio cum Eirene, poſtea cum Nicephoro, vt ille Orienti, ipſe vero Occidenti præeſſet, Venetiæ vero ſui iuris inter vtrumque eſſent. *Plati. Blond. dec. 2, lib. 1.*

Hæc pacta poſtea renouauit Michael Curolopates an. 812, deinde Ludouico filio Caroli Léo Imp. poſt Michaëlem.

Hinc deinceps qui in Gallia & Germania fuere Impp. dicti ſunt Occidentis, Conſtantinopolitani autem Orientis, vbi notent & vlciſcantur Imperatores & Principes Chriſtiani atrocem iniuriam ſibi à Centuriatoribus factam, qui Cent. 8, cap. 10. in Leone P. attribuunt ipſorum Imperij creationem, ſiue tranſlationem præcipuis Antichriſti operibus.

Xx iiii

Per Daciam Metanaſtas & Iazyges tranſiens Sacerdotes paſſim iuſſit Chriſti religionem populo tradere. *Bonfin.rer.Vngar.lib.9 dec.1.*

In Pãnoniis Slaui & Hunni conuertũtur per Bonifacium,qui ibi diaconos & epiſcopos conſtituit. *Mutius in Chron.*

Ex Holſatiæ eccleſia per Heridagum,qui primus illic epiſcopus à Carolo conſtitutus eſt & Anſgatium ſucceſſorem in omnes Slauorum & Danorum regiones fides propagatur. *Hemoldus cap.3 & 4.*

In Suecia per Herbertum Lincopẽſem,qui ab eodem Carolo ad Biotnium regem Sueuorum & Gothorum miſſus fuerat & primus in Oſtrogotthia epiſcopus conſtituius. *Gotthus lib.17,cap.1.*

In Germania Saxones & Dani & Germani ferè omnes, præſertim Boreales, conuertuntur. *Crantzius lib.1. Sigeb.* cum quibus Car.Mag.per 30 amplius an.bella geſſit,multis eorum in Flãdriam, Brabantiam, Vaſconiam tranſlatis. *Vſper.*

Obotriti,qui Chriſtiani erant, Saxonum in Frãciam tranſlatorum pagos occuparunt.an.803.*Sgeb.*

Hieroſolymam & terram ſanctam à Saracenis diuexatam Conſtantinus Imp. adiutus copiis Caroli Magni Chriſtianitati reſtituit. *Ptol. Lucenſis in Rudimento, & Erfordienſis vbi ſuprà.*

An.798 à matre Eirene oculis & imperio orbatur,eodem die,quo ille ante annos 5. Nicephorũ & Alexium Moſolim iniuſtè excæcarat & aliis quibuſdam linguas pręſciderat. *Zon.to.3.* Ad illud Matris facinus ſol per dies 17 ſuos abſcondit radios & ipſa poſt annos 4, aut 5 à ſeruo relegatur in exilium. *Diac.lib.23 Rom.* Interea iuſtum Dei iudicium obſeruandum. Nam Conſtantino iſti in deliciis erar leui de cauſa excæcate miniſtros ſuos. *Diac. & Blond. lib.1, dec.2.* Martis ſidus hoc toto anno in cœlo non eſt conſpectum. *Regino.lib.6. Ado æta.6.*

Commercium nundinarium centum librarum auri largitus eſt Eccleſiis Epheſi ad Ioannis Apoſtoli miniſterium. *Diac. Ibid.*

Slauinos Theſſaliam. Græciam & Peloponeſum tenentes,pace cum Arabibus facta,ſibi Eirene tributarios fecit,multis cæſis an.784. *Diac.lib.23.*

Nicephorus Imp. Chriſtianos exules ex omnibus prouinciis in Sclauinias ferri iuſſit, eorúmq; bona vendidit. *Idem.lib. 24.*

Hunni ſiue Auari à fide deficiunt, ad Sicambriam, ſiue Budam à Carolo ſubacti Chriſtiani fiunt. *Gaguin. lib. 4. Bonfin.de Vngar.dec.1.* hodie vocantur Hungari.

Veneti feriunt fœdus cum Imperatoribus Orient. & Occid. vt neutri ſubeſſent, niſi præſtando vtrique homagium,ſed ſuis legibus vterentur. *Naucl.*

Hiſtoria Slauorum an.800 incipit apud Helmoldum. Gotthia & Suetia circa idem tempus fidem Chriſti amplectuntur. *Ioan. Mag.lib.5 de Gent.Sept.*

Egbertus anno eodem Regnum Anglię, quod ad hunc vſque diem durat,condit. ſubacta præter Scotiam tota pene inſula, .i.regulis Merciorum,Cãtij,Northumbriæ,Danorum,Saxonum,lege data, vt omnes tam Britanni quàm Angli & Saxones inſulam habitantes, præter Scotiam,Angli dicerentur, inſuláque in perpetuum Anglia vocaretur. *Polyd. Maior.*

Contra

Anno Christi | Anni mundi

Eirenæ imperij Orientalem recuperationem.

Alphonſi Caſti in regnum Hiſpaniæ reſtitutionem.

Aaronis Saraceni in Perſarum regẽ inaugurationem.

An.Dom. DCCC, quo Carolus Magnus nouum Occidentis imperium, Sedis Apoſtolica conceſſu & munere, ſuſcipit.

∴ ∴

NONVM SEPTIMÆ ÆTATIS ſæculum.

99

800 a LEO III. ſedit adhuc 4888
an. 16.
817 menſ.5. dies 18. 4905
id eſt,in vniuerſum an.20
menſ.5. dies 18.
Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtãtinop. Taraſio, deinde Nicephoro an. 9.
Theodoro Iconomacho an.6.

Principibus.

Eirene ſola an. 4.
Nicephoro octogeſimo ſexto an. 8.
Stauratio Iconomacho an.1.
Michaële 2 Curolopate SS. Imaginũ propugnatore,an.2.
Leone 5 cog. Armenio ex ord Orientis Impp.

Anni Christi. | Anni mundi.

800 4888

Carolo Magno Francorum rege & primo Occidentis Imperatore an.16, vſque ad Ludouicum.

Perſarum & Saracenorum rege, ſiue Miramolino Aarone an. 12, deinde Mahomete, an. 5.

Sepharad Æthiopiæ pretioſo an. 4. Inde Agdai, Abraha, Azbaha.

Hiſpaniæ Alphonſo Caſto quadrageſimo primo, annis iterum 32.

Egberto Primo Angliæ rege an. 37.

817 4905

Carolum tamen reſtituiſſe Fardulphũ Normanorum regem an.808 narrat Vvillelmus lib.2 de Anglis, cap.1.

Contra Nicephorum omni tyrannidis genere ſcroscientem ſępius ſeditiones excitatę deſcribuntur à Diac. *lib.24 Rer. Rom.*

Nicephoro ergo & Stauratio filio eius extinctis, qui ſuos ſubditos mitis artibus argento emunxerãt, Michaël Imp. paci ſtuduit, & contra Manichæos & Attinganos capitalem ſententiam promulgauit. *Zon. tom.3.*

Digladiantibus inter ſe Saracenis, Chriſtiani in Syria, Ægypto & Africa cædibus & aliis grauiſſimis calamitatibus afficiuntur; Hieroſolymis loca ſancta ſubuertuntur. Multi in Cyprum & Conſtantinopolim euadũt, erga quos liberalitas Michaëlis Imp. & Nicephori Patriarchæ enituit. *Paul. Diac. lib.24.*

Michaël Curolopates Imp. per Nicephorum patriarcham, & alios Pios promulgat capitalem pœnã in Manichæos, Paulitianos, Attinganos in Phrigia & Lycaonia degentes, quam poſtea in exilij ſupplicium commutat, adductus diſceptatione mora, An hæretici eſſent interficiendi. *Diac. lib.24.*

Monacho cuidam in ſanctas Imagines iniurio linguã excidi iuſſit. *Zonar in Mich.* Errant enim, qui ſcribunt eum fuiſſe Iconomachum.

S. Slauius Epiſcopus Aquitaniæ martyrio coronatur. *Sigeb.*

Hitto Friſingenſis Epiſcopus verſionem SS. Biblio. pro virili reſtituit.

Carolus, vt ſupra dictum, duas Academias Pariſienſem & Papienſem inſtituit. *Guagni. lib.4. Sabel. Ennead.8, lib.9.* Bononienſem à Theodoſio fundatam renonat. *Mut. lib.9.*

Sermones Patrum, homilias Sanctorum & Martyrogia diligenter inquiri & conſcribi iuſſit. Omnium item nationum, quæ ipſi parebant, memorabilia geſta, in literas nondum relata, ſcribi mandauit. *Crantzius in ſua Saxonia. lib.2, cap.2 & 9.*

Gallicianam D. Iacobi ædem inuiſit, ditatque ampliſſimis prædiis & donariis. *Sabel. Ennead.8, lib.8.* Spolia & theſauros in Vngaria repertos per epiſcopatus & monaſteria largiſſimè diſtribuit, multis eccleſiis ædificatis. *Saxonia Crantzij lib.2, cap.6. Auent. lib.4 annal.*

De eius expeditione Hieroſolymam verſus, Franci ſcriptores nihil tradunt, præter Turpinum Remenſem Archiep. & ex exteris Erphordienſem cap.69.

Bellis Saxonicis fine impoſito ſecundo & trigeſimo quàm inchoata fuerant anno, vt rebellandi facultatem eriperet, decies mille Saxones cum vxoribus & paruulis in Galliam tranſtulit, ex quibus Brabantij & Flamingij, & inter Heluetios Schuitzes aut Suuitzi, Gall. *Sniſſes.* & Gallos viciſſim in Saxoniam. *Acta Treuirenſium*, Volcadi Abbatis S. Dionyſij Pariſienſis opera apud pontifices ab multa vſus eſt, vt antea Pipinus patet. *Sigeb. Blöd. lib.1, dec.2.*

Brabantinorum & Flamiginorum origo à Saxonibus in Franciam à Carolo Magno tranſlatis. *Æmyl. lib.3.*

Duodecim pates Franciæ inſtituti à Carolo: ſex Eccleſiaſtici, tres Archiepiſcopi & Duces, Remenſis, Laudunenſis, & Lingonenſis; tres Epiſcopi & Comites, Bellouacenſis, Nouionenſis, & Cathalaunenſis: ſex Laici.

ſ3 Duces, Burgundiæ, Normaniæ, Aquitaniæ. 3 Comi-
tes, Flandriæ, Tholoſæ, Campaniæ, qui hodie mutantur
pro arbitrio regum. *G.aguin.lib.4.*
800 Gnido Caroli Magni comes totam Angliam in dedi-
tionem accepit, & arma Regum & Ducum, qui ſe dede-
rāt, ſubſcriptis nominibus ſingulorum obtulit Carolo.
Atque ita tunc primum tota Anglia à Gallis ſubiugata
eſt. *Guil. Nang.*
Carolus ſibi ſubegit omnē Aquitaniam, Vaſconiam,
& vniuerſas Gallias, Italiam, Germaniam, Hungariam,
Sclauoniam, Baioáriam ſeu Bauariam, Daciam, Saxo-
niam, Angliam, Britanniam, Friſiam, & optimam par-
tem Hiſpaniæ, *Guil. Nang.* Venetias, quas Pipinus occu-
parat, Nicephoro reddidit an. 809. *Anno.lib.4, cap.96.*
Intra annos 47 quater Romam ad vota perſoluenda
& orandum profectus eſt. *Eginardus in eius vita.* Inter cœ-
813 nandum ſibi libros D. Auguſt. de Ciuit. & hiſtorias legi
curabat. *Crantzius in Saxo.lib.2, cap.8.*
72 annos natus Aquiſgrani moritur Domini 815.
Perſiæ rex ei miſit horologium æneum & duo cande-
labra, quæ Aquiſgrani in D. Mariæ repoſuit. *Chronica
Saxon.*
Anno ſequenti Saraceni Barchinonam recuperant,
ſed Francorum copiæ vrbem obſident & Baleares inſu-
las contra Saracenos tutantur. *Ibid.*
813 Gallicia iterum redit ad Saracenos. Nam eius rex
cum ſuis ſubditis victus à Carolo fidē Chriſti ſuſcepiſſe
circa an. 807 dicitur. *Chronica Saxoniæ.*
Normani dum Hybernos Chriſtianos infeſtant, pro-
pulſantur à Scotis ſub Carolo Magno. *An.lib.4, cap.98.
Rheg.lib.2.*
Egbertus quatuor regna Britāniæ in Anglia in vnum
redegit, regnare incipiēs an. 800, ſed Eardulphum Nor-
danymbrorum regem Carolus reſtituit an. 808. *Vual.cap.
1, lib.2.*
Chumeid an. 807. Saracenorum dux ob Chriſtianorū
in Rhodo afflictionem, tempeſtate copias & claſſes ami-
ſit. *Diac.lib.24. Sigeb.*
Crunnus Bulgarorum rex, victo Niceph. caput ampu-
tauit & ex cranio eius poculum fecit. *Diac.lib.24.* an. 810
Sigeb.
Alchuinus ſiue Albinus præceptor Caroli, Claudius,
Iſuardus, Io. Mailroſius, Bedæ auditores, viri doctiſſimi,
primi ornant ſcholam Parienſem. Egidius Athenien-
ſis, Eginhardus Caroli Cancellarius, Turpinus Remen-
ſis Archiepiſcopus, Paulinus Aquileienſis, Fortunatus
Treuirenſis, qui librum de diuinis officiis ſcripſit, Tri-
linguis quidam interpres, cuius meminit Angelomus
lib.2 Reg.cap.5. clarent.
Paul. Diaconus iuſſu Caroli vitas Sanctorum conſcri-
pſit, ex quibus Carolus vnicuique feſto anni conuenien-
tem Lectionem, quæ in Eccleſia legeretur, aſſignauit.
Sigeb.
Quidam tribuunt Paul. Diacono hymnum. *Vt queant
laxis*, &c. alij Alchuino.
Carolus Mag. triennio ante obitum teſtamento diui-
dit Gazas ſuas in tres partes: vnam ſecundum morem
Chriſtianorum filiis, ſeruis domeſticis, & pauperibus:
duas alias 21. Metropolitanis Eccleſiis, quæ ſolæ ſuo
817 Imperio ſuberant, ex quibus erat Burdegalenſis, imper-
titus

Anni Christi. | Anni mundi.

4888

CONCIL. *Aquiſgranum epiſc. 365. Ptol. Lucēſis. Io. Gotthus lib.17, cap.1. Lupoldus de Zelo Chriſtian. religio. Helmod. Chron. 5.*

Carolus quinque concilia reformatoria (vt vocant) celebrari fecit per Gallias. Sigeb. et Anno lib.4, c.101.

Moguntinum. an. 813. Sigeb.

Vormacienſe.

Remenſe. eod. an. Sigeb.

Turonenſe 3. eodem an. Sigeb.

Cabilonenſe 2. eod. an. Sigeb.

Arelatenſe. 3. eod. an. Sigeb.

Synod. apud Villam Theodonis per Carolum Mag. congregata, ad cohibendam tyrannorum quorundā in Sacerdotes Domini graſſantium vim.

Ticinenſe. potius conuentus Imperialis fuit, quàm Synodus Epiſcoporum.

4905

Anni Chriſti		Anni mundi
	∴ ∴	
	100	
817	∴ STEPHANVS 5, dictus IIII.menſ. 6. dies 24.	4905
817		4905
	Vacat dies 11.	

∴ ∴

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theodoro Iconomacho.

Principibus.

Leone 5 Orien.Imp.an. 8.

Ludouico I. Pio an.26. Occid.Imp.& Franc.Rege 20.

∴ ∴

Azbaha Æthiopum. Hinc Aſfa.

3. Abdala Babyloniæ & Perſa. Miramolino,an. 17.

Halibatan Hiſpaniæ Miramol.

Alphonſo Caſto Hiſpaniæ rege quadrageſimo primo.

Egberto Angliæ *primo reg.*

CONCIL. *Vvormacienſi circa hæc tempora. Onuph.*

titus eſt. *Sigebert. in Chron. & Gagui. lib. 4. Aimoin. lib. 5, cap. 10.*

Nouem Cathedrales ſeu Epiſcopales ſedes erexit: Monaſterienſem Lugdero præſule, Mindēſem Heriberto præſ. Halberſtadenſem in Saxonia Hildegrino præſ. Oſnaburgenſem in Saxonia S. Vuihone præſ. Bremenſem Vuilchado præſ. Padeburnenſem Harimario præſ. Verdenſem Suniberto præſ. Hanburgenſem Heridago præſ. Hildemenſem Gunthero præſ. Duos epiſcopatus in Metropolitanas ſedes, Hamtuagenſem, Salizburgenſem, ſeu Iuuanenſem, *Krant. lib. 1. Sax. ca. 5, 6, 10. & lib. 2, c. 14. Irem. lib. 3, cap. 40 & 44. Cornipolit. in Chron.*

HVMANA.

Aaron Saracenus Aſiam ingreſſus Nicephorum Imp. ad emendam pacem cogit. Soluta pace Cyprum vaſtat, Chumeid mittit ad populandam Rhodum Carolo mag. dona ingentia & elephantem mittit. *Æmil. lib. 3.*

Annis 813. Mahomet eius ſucceſſor in Perſide ab Abdala fratre vincitur, ita vt ipſe Gabdam, frater vero Ægyptum & Africam acciperet. *Sigeb. Diac. lib. 24.*

Eodem Michaël Imp. & Crunnus Burgarorum rex inter ſe dimicant. *Ibid.*

Eodem Mauri Centūcellas Tuſciæ oppidum, & Nicean in Narbonienſi prou. vaſtant. *Annal. Franc.* & ex Hiſpania in Corſicam irrumpunt. *Ibid.*

Hildefonſus Aſturiæ & Galliciæ rex an. 798 Vliſipponem capit, 70 Maurorum millia cædens de præda loricas, mulos, & captiuns Carolo mittit. *Ado, Rheg.*

An. 810. Normani ducenti nauibus in Friſiam irruūt, ac tribus præliis victores centum libras auri pro tributo exigunt. *Rheg. lib. 2 Eginar.*

∴ VIR SANCTVS, exorauit pro inimicis reſtituendis.

Remis Ludouicum inaugurauit Imperatorem & Hirmingardin Auguſtam. *Plat. Annal. Franc.*

Damaſcenus adhuc florebat. Nam à Leone 5 Imp. Conſt. eſt perſecutionem paſſus.

Hoc libro deinceps non potuimus, magno noſtro dolore, trium ſedium Apoſtolicarum & Patriarchalium ſiicceſſiones perſequi, quòd iam Sarraceni illas, nō quidem extinctas (ô miraculum) ſed nobis incompertas reliquerint.

In earum inrerim locum imperarores Occidentis, & reges Angliæ, Poloniæ, Scotiæ, Portugalliæ, Turcarum, prout eorum regna his poſterioribus ſæculis exoriētur, ſubrogabimus, vt noſtri ſtudij fructus ad plures ac potētiores orbis nationes dimanet.

Qui volet, ex aliis chronicis appingere poterit principes Scotiæ, Suſuiæ, Daniæ, Nauarræ, Moſcouiæ, Tartarorum, &c. ſeruata temporum proportione & ſingulis eorum cum pontificum rationibus diligenter collatis, ne vllus exiſtat error, quando omnes omnium res & annales inter ſe conferentur.

Slaui Boëmi ab. an. 805 bello fracti & Francis ſubiecti cœperunt paulatim ad religionem aſſuefieri. Horum duces quatuordecim baptizandos curauit Ludou. Imp. Barhurico Reginoburgenſi in epiſcnpūm conſtituto, ſub an. 816. *Marti. in Chro.* vitioſè in Sigeb. 846.

Eodem anno Ludouicus, qui in Synodo Aquiſgrani de Gotthorum & Suennum conuerſione conſilia captauerat, Anſgarium ad Biornum regem doctores petētem miſit, qui in Byrca Suedię metropoli Eccleſiam collegit. *Lupoldus de Zelo Chriſt. Relt. Helmold. Chro.c.5. Ioan. Goth.lib.17, cap.1.*

Illis annis 26 quibus imperauit Ludouicus Pius Dani, Normani, Bulgari, Saraceni eccleſiam diuexarunt. Eius ęgrotantis cibus per 40 dies ſolummodo fuit corpus dominicum. *Anno.lib.cap.19.*

HVMANA.

Mortuo Sanctio Garſia rege Nauarrę interregnum fuit 4 annorum, dum mitterent, qui decretum afferrent ſummi pontificis & leges, quibus vterentur Nauarri, regno interim adminiſtrato per 12 viros. *Vaſæus in Chron. Hiſp.*

Poſtea Ennicus Ariſta vnctus & primus rex Nauarrę appellatus eſt. *Idem.*

Poſt Abdalam tertiū in quatuor Tetrarchias abiit imperium Arabum.

Halihatan equitum quinque millia ad corporis ſui cuſtodiam delegit, partim è Chriſtianis Apoſtatis, partim Eunuchis. *Vaſæus.*

b PASCHALIS ſanctitate conſpicuus, liberalis erga peregrinos, captiuos multos redemit, templa vel noua ædificauit, vel collapſa magnifice reſtaurauit, incendium, quo Burgus (Anglorum ſchola) abſumi cœperat, ſignaculo crucis repreſſit, Græcos monachos cœnobio donauit, Lotharium coronauit, præclara multa egit, quæ Chriſti decent vicarium. *Plat. Sigeb &c.*

Ludouicus Imper. renunciat iuri eligendorum pontificum, & Romanis reſtituit. Confirmat donationes & reſtitutiones factas Rom. pontif. *Vola.lib.3, c. Ego Ludou. & ſeq. diſt. 63.*

Vbi non dat Pontifici Romam & Italiæ aliquot regiones, ſed reſtituit. Nam illia antea potiebatur ſub Lōgobardis.

Nam in diplomate Ludouici iſtud inter cęt. habetur. Necnon exarchatum Rauennatem ſub integritate cum vrbibus & ciuitatibus, oppidis & caſtellis, quę pię recordationis Dominus Pipinus rex, ac bonę memoriæ genitor noſter Carolus imp. beato Petro Apoſtolo, cū prædeceſſoribus noſtris iamdudū, per ordinationis paginam reſtituerunt. Hæc igitur non fuerunt ab illis donata, ſed è manibus Longobardorum erepta, eccleſiæ reddita.

Rex Bulgariæ ſub Ludouico an. 817. Chriſtianam religionem ſuſcepit. *Sigeb.* quod fecerat Telericus, ſuperiori ſæculo, tamen gens aut manſit in ſuperſtitione Ethnica, aut fidem poſtea abiecit, nam paulò pòſt, ſub imperio Theodoræ & Michaëlis circa an. 851 aut 860 tota illa gens Chriſtiana facta traditur. *Crom.lib.3 Polon.ca.1. Zon. tom.3.*

Harioldus ſeu Sebaldus Danorum rex cum vxore & filiis ſuis Mogūti à Rabano baptizatur, & parte quadam Daniæ & Friſiæ à Francis occupata à Lud. donatur. Regno enim fuerat exutus. Deinde cum Erico altero Danorum rege, de permiſſu docendi Chriſtum agitur & impetratur *Helmol.cap.5. Sax. de Danis* ſub an. 825.

In Tul-

Anni Chriſti | Anni mundi

101

817 b PASCHALIS I. Romanus monachus, an. 7. 4905
824 menſ. 3. dies 17. 4912
Vacat dies 4.

Patriarcha.

Conſtātinop. Theodoro Iconomacho, deinde Antonio, an. 13.

Principibus.

Leone 5. Armenio Orientis Imp. octogeſimo nono, & poſt eum Michaële 3 cognomento Traulo, id eſt, Balbo, an. 9. Iconomachis.

Ludouico Pio Occident. Imper. & Franc. Reg. vigeſimo.

Anni Christi.

817

Afra Æthiopum an.7, deinde Amſi.

Abdala 3. Babyloniæ & Perſiæ.

Halibatam, deinde Abderamene, an. 20. Hiſpaniæ Miramolinis.

Hiſpaniæ Rege quadrageſimo primo Alphonſo Caſto deinde Ramiro, an. 7.

Angliæ Egberto.

820 CONCIL. *Aquiſgranenſe primum & ſecundum pro canonicorum regula, & cõtra Iconomachos. Plat. Sigeb. Lib. Concil. Valefrid. Strabo lib. De exordi. et increm. rerum Eccleſ. c. 8. Aimoin. lib. 5, ca. 10. Naucl. collocat ſub Gregor. 4.*

823 *Romanum Epiſc. 30, in quo Paſchalis accuſatus ſe purgauit. Plat. Sigeb. Blond. dec. 2. lib. 2.*

824

Anni mundi.

In Tullenſi territorio iuxta villam Commerciacam puella quædam circiter annorum 12 poſt ſacram Com-
4905 munionem, primo per decem menſes pane, deinde omni cibo & potu per triennium abſtinuit *Annon. lib. 4, cap. 113, & Sigeb.*

HVMANA.

Siciliam poſt eiectos Carthagineoſes Romani Romanorúmve Græci Imperatores ſemper tenuerunt, donec Saraceni ab Eupboneo exarcho, qui ſpe obtinendæ Siciliæ & Italiæ Imperatorem ſe nominarat, contra Michaëlem Balbum attracti è Cauerno, cum in ſubigenda magna Siciliæ parte ei ſtrenuam nauaſſeot operam, illo cæteriſque Græcis trucidato, eam ſibi vendicarunt an. 820, vſque ad Conſtantionm Monomachum.

Dalmatia Græci imperij iugum excuſſit imperante Micbaële Balbo. *Zon. tom. 3.* Vnde regnorum Dalmatiæ, Boſnenſium, Croatiæque origo, quæ aliquádiu bis proximis annis Hungariç reges tenuerunt.

Thomas cognita cęde Leonis Imp. vniuerſas Oriẽtis Prouincias occupat, cum Saracenis pacẽ init. Michaëlis copias contra ſe miſſas, paſſim in Aſia cædit. *Zon. tom. 3.* in Thraciam irrumpens Conſtãtinopolim obſidet, quã cepiſſet, niſi Moriagon Bulgarorum princeps ſuppetias tuliſſet. Fugiẽs igitur Adrianopoli obſidetur, vbi captus, manibus & pedibus truncatus, in aſino per triumphum à Micbaële circunducitur. *Ibid.*

Luiduitus Paononiæ dux à Ludouici fide deficiens, tandem profligatus eſt. *Annales Franc.*

Bernardus quoque Italię rex rebellionem cõtra eundem meditatus an. 819 oculis & regno priuatur. *Ibid.*

Lupus item Vaſconum rex eodem anno ob eandem cauſam in exilium deportatur. *Sigeb. Aimoi. lib. 4, cap. 102.*

Lotharius à Paſcbali Pap. Coronam regni & nomen imperatoris atque Auguſti conſequitur an. 823. *Ibid.*

Ebbo ſiue Ibbo Remorum epiſcopus & quidam alij tam epiſcopi, quam principes Ludouico abrogant imperium, & Lotharium ac Pipinum Cęſares deſignant, ob vxoris ſuę Iudith libidines & tyránidem, quam & in
4908 monaſterium reconduot, quin & ipſe Ludouicus in monaſterium D. Methardi abditur, donec biẽnio nondum exacto ab aliis principibns reſtituitur, eiſque Lotharius ſupplex reconciliatur an. 839. *Sigeb. & aly.*

Poſt multa bella inter Lud. imp. & filios imperij proceres eo rem deducũt, vt cõſtituta tetrarchia Ludouicus Germaniã, Carolus Franciam, Lotharius Italiã teneret: cum Imperio & Prouinciis, quę inter Rbenũ & Moſellã flumina ad veteres Mediomatrices & Treuiros pertinẽt. Quę Ludouico attributa ſunt regnum Orientale, quę Carolo Occideorale dicta ſunt, vt ab imperio Lotharij diſcernereotur. Ea vero pars Gallię, quę vtrique regno interiecta vtrumque ceu limes dirimeret, à Lotharij nomine tum primum Lotbaringię vocabulum acqoiſiuit.

4911 Lodouicus Lotharium primogenitum fil. Italię regẽ imperiiq; conſortem fecit: Pipinum ſecũdo natũ Aquitanię: Ludouicum Iuniorem Bauarię Reges deſignauit. *Æmyl. lib. 3. Blond. l. 1 dec. 2. Crantius lib. 2, c. 25.* Quę diuiſio, licet ſacramentis Optimatũ imperij cõfirmata, mortuo patre maxima bella & cruentas ſtrages peperit, vt nulla
4912 maior cędes legatur apud Francos vnquam extitiſſe. *Gagui. lib. 4, & Naucler. in Chron.* verum aliquantò poſt

inito fœdere aliter intet ſe & Catolú Caluum tegnum diuidunt.

c EVGENIVS eruditione, facundia & ſanctitate clatus, in pauperes liberalis, exules reſtituit & ſuis ſumptibus iuuit, principes inter ſe pugnantes hottarus eſt, vt in Saracenos atma verterent. *Plat.*

Rabanus Maurus Fuldenſis Abbas, & poſtea ſub Leone 4. Moguntinenſis Archiepiſcopus, Strabus Fuldenſis Monachus primus coaceruator Gloſſæ ordinariæ, natione Gallus ex Bergomenſi & Vincentio, Haymò Alcuini auditor, & tertius Halberſtatenſis Epiſcopus, S. Auſgarius Epiſcopus Hamburgéſis, qui pet monachos Corbeienſis monaſterij Danos & Eticum ſiue Herioliam eorum regem conuertit, Amalarius Tteuerenſis, Anſegiſus abbas Lobienſis, Ionas Autelianenſis, qui contra Claudium Taurinéſem epiſcopum de imaginum cultu diſſeruit, Theodorus Studites, qui ad Paſchalem pont. ſcripſit, item ad Michaëlem Imp. Bellator, Hamulus Lugdunenſis Latinè & Hebraicè doctus, Angelomus, viri celebtes & ſctiptotes Eccleſiaſtici. *Trit. Krant. lib. 2, cap. 25. Sigeb. in Chron.*

Suetia & Dania tunc ptimo fidem Chtiſtianam profitentur. *Anno. lib. 4, cap. 114. Sigeb. Saxo Grammat. lib. 9. de Dania.* At paulò pòſt à fide deficiunt.

Ibbo Remorum epiſcopus Danis per vnam æſtatem concionarut. *Annal. Franc.*

Strabus Chronicon Hirſaugiéſe incepit, quod poſtea alij continuarunt. Eius auditor Ruthardus flotet.

Pauliciani & Athingani Manichæorum noua ſecta, è Gentiliſmo, Chriſtianiſmo & Iudaïſmo, præcipuè in Phrygia & Lycaonia. *Zon. & Diacon. continuator.* Iſtis Michaël Balbus Impet. fauit. *Ibid.*

HVMANA.

Muſicę Hydrautica, vulgò Organa, tunc ptimum cœpere in Francia ad Aquas graneas, ad Græcorum imitationem, induſtria cuiuſdam Georgij Veneti ſacerdotis, & ſumptibus Ludouici regis. *Auent. lib. 4. Annal. Annon. lib. 4 de Geſt. Franc. cap.* 114. Qualia Conſtantinopoli ex auro Michaël Imp. conflarat. *Zon. to. 3.* & Coptonymus Pipino regi miſerat an. 757. *Anno. lib. 4 Juſt. c. 64.*

Sub hoc Michaële Imp. Dalmatia excuſſo iugo impetij Græci ſeſe in libertaté aſſeruit. Vnde regnorum Dalmatiæ, Boſnenſium Croatiæque origo, quæ aliqnandin bis proximis annis teges Pannoniæ tenuerunt

.·. TANTAE ſanctitatis, vt nondum ptesbyter, ſed Diaconus ſummi pontificatus gradum conſcenderit.

Hactenus autem hi pontifices à Ludouico Pio ſui pontificatus confirmationem petiuerunt. Nam adeò ptemebatur Chriſti Eccleſia, vt electus adire pontificatum recuſaret, priuſquam ab Imp. confirmaretur.

Poſt imperium tranſlatum in Occidentem, gliſcebat Schiſma ſeu æmulatio Græcorum contta Latinos.

An. 826. Cœnobium Clunianenſe à Vvarino Matiſcéſi comite conditum quidam aiunt. Atqui 910 à Gulielmo Aquitaniæ Duce & Aruerniæ Comite, cuius Berno primus fuetit Abbas, docet Chronicon Clunianenſe.

827.D.

Anni Christi		Anni mundi.
	102	
824	c EVGENIVS II. cog. pater pauperum, an. 4.	4912
828	menſ. 6. dies 24.	4916
	Vacat dies. 3.	
	Patriarcha.	
	Conſtātinopoli Antonio.	
	Principibus.	
	Michaële 3. Balbo Iconomacho Oriēt. Imp. nonageſimo.	
	Ludouico I. Pio cum fil. Lothario Occid. Imp. & Frāc. Reg.	
	Ahan Æthiopiæ, an. 4.	
	Abdala 3. Babyl. & Perſiæ.	
	Abderamene Hiſpaniæ Miramolinis.	
	Hiſpaniæ reg. Ramiro quadrageſimo ſecundo.	
	Angliæ Egberto.	
	Schiſma 10. Zinzinus in ſchiſmate contra Eugenium à quibuſdā creatus ſedit dies aliquot.	
	103.	
828	.·. VALENTINVS Roman. menſ. 1.	4916
828	dies 10.	4616
	Vacat dies. 3.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinop. Antonio.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	Arada Æthiopiæ.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

104

828 d GREGORIVS IIII. 4916
844 (*aliàs Leo 4.*)Rom.an.16. 4932
Vacat dies 15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio, deinde Ioan.6,an. 6.
Methodio confeſſore,an.4. menſ. 3.

Principibus.

Eiſdem impp. & Theophilo Iconomacho,an. 13. Orient. Imp.

Arcada Æthiopiæ,deinde Aladana an. 4.
Alameda an.6.Tabena.

Abdala,deinde Mahomete an.40. Babyloniæ & Perſidis.

Abderamene,deinde Mahomete, an. 35. Hiſpaniæ Miramolinis.

Hiſpaniæ rege quadrageſimo ſecundo Ramiro,deinde Ordonio,an.10. Alphonſo 3 cog.Magno,an.46.

Angliæ Egberlo,deinde Eteluuulfo,an.20.

CONCIL. *Rom.Plat.*

Aquiſgranenſe.

817.D.Marci corpus ex Alexandria à mercatoribus Venetias defertur, vbi nunc religioſè ſeruatur,ædificata in celebriore vrbis loco eccleſia. Alij ſub Gregorio 4, qui huic ſucceſſit,id factum narrant.

Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus perſecutionem mouet contra Chriſtianos.*S Eulogius.*

HVMANA.

Poſt Abdalam 3 in quatuor Tetrarchias imperium Arabum Saracenorum ſic diuiſum eſt, vt in Perſide,Meſopotamia,Syria & Ægypto quatuor reges per vim creati,eam Monarchiam,quæ annos propè ducentos perdurauerat,conuulſerint. *Theophanes Iſaurus , Anaſtaſius Bibliothecarius,Sigebertus ſub an.830.*

Aliqui Mahometem quartum ei ſuggerunt per 40 annos vſque ad an.871.

d FESTVM omnium Sãctorum iam ante 220 an.inſtitutum Romæ, monente hoc pontifice, & conſentientibus vniuerſis Epiſcopis, Ludouicus imp. in Gallias & Germaniam inuexit.*Sigeb.Guil.Nang.*

In Germaniam veniens in Synodo Aquiſgrani ſedit, Lud.Pium & eius filios recõciliauit.*Plat.Sigeb.Auct.l.4.* Gregoriopolim contra Saracenos ſtruxit.an.836. *Sigeb.*

Aimoinus ſiue Annonius monachus & notarius monaſterij S. Germani Pariſienſis, hiſtoriam Francorũ ad hæc tempora conſcripſit. *Ipſe lib.4.cap.113.* & alias ſæpè. Certiſſimum argumentum falſò ei adſcribi integrum librum quintum, cum cõtineat hiſtorias vſque ad annum 1165.

Chriſtianus ſiue Druthmarus Aquitanicus.*Trith.*

An. 843. Theodulphus Abbas Floriacenſis proſas & verſus, qui in Eccleſiis cantari cœperunt, compoſuit. *Sigeb.*

HVMANA.

Saraceni,qui Italiam & Romam afflixerant, Vaticano direpto reuerſuri in Africam, tẽpeſtate oborta naufragium faciunt an.834. *Martinus in Chron. Ranulph.lib.5, cap.30.& Maſſaus.*

Circa 838, qui erat Ludouici Pij vigeſimus tertius, Normani ad fines Hollandiæ & Galliæ primum appulerunt, qui multis poſtea annis hinc inde cum valido exercitu vagantes multa mala perpetrarunt, donec ab Arnulpho Imp. funditus delerentur an. 895. *Tritem.in Chron.Hirſaug.Sigebert.*

An. 839. Enniens Ariſta vnctus eſt, & appellatus rex Nauarræ primus,& ab eo reliqui omnes.*Vaſæus.*

Alphonſus 3 cog.Magnus regnum Hiſpaniæ adit an. 841.*Idem.*

Theophilus quinquies congreſſus cum Saracenis in Aſia Romanas prouincias vaſtantibus bis victor rediit, ter cæditur.*Zon.tom.3.*

Saraceni cum non poſſent è Sicilia expelli,Ludouici exercitus duce Bonifacio, ex Italia in Africã irruit,magnámq; ſtragem edidit, Afris prælio victis an.828.Quo moti è Sicilia ad Africã tuendam,receſſerũt.*Sige.Naucl. Genera.28.* fuerant autem in Siciliam euocati ab Euphemio,qui Monacham duxerat.*Zon.tom.3.*

An.844 ex Africa redeuntes,Beneuentum occupant. *Sigebert.*

Mahometes Hiſpaniæ Miramolinus motam à patre Abderamene perſecutionem continuat. Noſtros tributis affligebat, quorundam Chriſtianorum eius voluntati fauēte nequitia. Si tamen Chriſtiani & non potius operarij iniquitatis appellādi ſunt, qui vt priuilegium Chirographa exigendi obtineant, ſortem Domini à rege mercantes, importabili cenſus onere colla aggrauant, &c. *D. Eulogius in memoriali Sanctorum lib. 3, cap. 5.*

e VIR fuit pius, primúſque Pontificum mutauit nomen ſuum. Nam antea Oſporcius appellabatur. *Platin.* Succeſſores Magna ex parte id ſunt imitati.

Ex Anaſtaſio Bibliothecario, qui hoc vixit tempore, contrarium elici docet Onuphrius. Eum ſcilicet Sergiū ante Pontificatum vocatum fuiſſe. Et Iohannem 12 priſcum nomen primum omnium mutaſſe eum ante Pontificatum Octauianus diceretur.

Nec iſtud eſt abrenunciare baptiſmo, in quo nomen ſolet baptizato imponi, vt cauillantur Centuriatores. Nam nominis prima impoſitio non eſt de eſſentia baptiſmi. Sed nec Paulus abrenuntiauit Baptiſmo quando ſe ſic appellauit, multo poſt baptiſmum, neglecto veteri Saulis nomine, nec circumciſioni Petrus, quando nomen Petri ſiue Cephæ à Chriſto ſibi imponi paſſus eſt, abiecto vetere, &c.

Lotharium coronauit, Ludouicum eius filium regem Longobardorum deſignauit, Ludouici filios de regno digladiantes ad pacem per legatos perduxit, & regni partitionem approbauit. *Crantzius lib. 1, cap. 33. Metro.*

HVMANA.

Auſtraſia ab Lothario Imp. qui ei imperabat Lotharingiæ nomen obtinuit. *Plat.* Falluntur qui ſcribūt eum fuiſſe regem Franc. & Imp.

Galliç pars ab Oceanno Britannico vſque ad Moſam fluuium, ex quo ceſſit Carolo Caluo, poſt diuiſum regnū inter fratres, deinceps obtinuit nomen Franciæ. *Sigeb.*

Radulphus iuxtà quoſdam primus Aquitaniæ Dux, cum antea eſſet Regnum.

Ragenarius dux Normanorum, qui ann. 846. Pariſiis D. Germani monaſterium diripuerat, magnificè ſeſe efferens ob victoriam ſubito concidit, & poſt triduum efflauit. Socij verò eius pleríque diſenteria perierunt. *Quintus Annonij cap. 20.*

Poſt annos ſeptem alia Normanorum manus per mare Britānicum oſtia Ligeris ingreſſa, Nannetum vrbem inuadit, Turonum & Andegauiam occupat. Sed tādem cum annis 20 Franciam vexaſſent, in patriam ſuam reuerſi in ſeſe inuicem mutuis cædibus, adeò ſæuierunt, vt de regia ſtirpe tantum vnus puer remanſerit. *Sigeb.*

Michaël Imp. cum adoleuiſſet matrem omni poteſtate priuatam in monaſterium relegauit, relictam ab ea in ærario pecuniam in luxum, crapulas, ludos, mimos, adulatores profudit, eo redactus inopiæ, vt veſtes etiam regias venderet. Baſilium Macedonem, à quo poſtea interfectus eſt, cuius opera in domandis & exercendis equis vſus erat, Cæſarem creauit, tradita ei in vxorem concubina Eudoxia. *Zon.*

f LEO 4 vir ſanctus precibus abegit Baſiliſcum è templo D. Luciæ precibus & victoriam de Saracenis obtinuit, non ſine armis tamen.

Anni Christi.		Anni mundi.
	105	
844	e SERGIVS II. Rom.	4932
847	an. 3.	4935
	Vacat. menſ. 2. d. 15.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Methodio confeſſore.	
	Principibus.	
	Theophilo Orient. Imp. 91.	
	Lothario Occid. Imp. an. 15.	
	Carolo 2. Caluo eius fratre an. 36. Franc. Reg. 21.	
	Tabena Æthiopiæ, mox Caleb, an. 4.	
	Mahomete Babyloniæ & Perſidis.	
	Hiſpaniæ Miramolinis. Mahomete.	
	Alphonſo 3 cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.	
	Etelunolfo Angliæ.	
	106	
847	f LEO IIII. (Sigeb. 5.)	4935
855	Rom. an. 8.	4943
	menſ. 3. dies 6.	
	Vacat dies 15.	
	Patriarcha.	
	Conſtātinop. Ignatio, an. 16.	
	Principibus.	
	Eiſdem impp. & Theodora cum fil. Michaële 4. an. 13. Orient. Auguſta.	
	Caleb Æthiopiæ, mox an. 7 Gabra-Maſchel.	
	Mahomete Babyloniæ & Perſidis.	
	Mahomete alio Hiſpaniæ Miramolinis.	
	In Occidente eodem imperatore & Francorū rege.	

Pedes

Anni Christi | Anni mundi.

847 — 4935

Pedes eius populus exoſculatus eſt more antiquo, inquit Platina.

Mœnia vrbis refecit 15 turres addidit, Vaticanum mõtem, in quo ſita eſt Baſilica D.Petri, aucto murorum ambitu adeò cinxit, vt vrbs Leoniana dicẽretur, noſtro tẽpore Burgus S.Petri, Pontificum Romanorũ perpetua ſede & principis Apoſtolorũ baſilica clarus. Cuius ſunt ſeptem portæ. Nam vrbis mœnia, quæ noſtra ætate 14 millia paſſuum complectuntur, portas 20 habent. (Ex quibus 13 ſunt vrbis Romæ, ſeptem vrbis Leonianæ) Turres autem vel integras vel ſemifractas 367. *Onuphrius in ſua Roma.*

Alphonſo 3, cog. Magno Hiſpaniæ reg. quadrageſimo tertio.

Inſtituit, ne in presbyterio ſeu choro laicis eſſe liceret, quo tempore Miſſarum ſolennia celebrantur. *Sigeb.* iuxta eccleſias iuſſit clauſtra ſeu ſcholas conſtrui, in quibus eccleſiaſtic. clerici imbuãtur diſciplinis Leopolim, in qua Centumcellenſes propugnaculum contra Saracenos ſtatuerent, ædificauit. *Liber pontif.*

Præter alia miracula, Saracenorum naues, precibus excitata tempeſtate in mari ſubmerſit. *Plati. & alij.*

Sub eo, an. Dom. 850 tres Arabum perſecutiones in Hiſpania contigerunt intra decennium, quas tribus libris deſcribit D. Eulogius Cordubenſis, qui in illis occubuit. Regnabãt in Hiſpania latè perſecutionis auctores Haldaragman huius nominis 3, & filius poſtea Mahomet. *Raſis Maurus de Arabum hiſtoria.*

Etelunolfo ſiue Adilulpho Angliæ rege ſecundo.

Recafredus Metropol. Cordubẽſis epiſc. iuſſu Tyranni, Dei Eccleſiam miſere conturbat, & Eulogium in carcerem coniicit. Quia nimirum Martyres cohortabatur, & ad Martyrium incendebat. *Ex eius vita per Aluarum ſcripta.*

Georgius Syrus illuc cucurrit ad Martyrium è monte Sina, ſed perſecutiones ceſſaſſe reperit. *Ipſe epiſt. ad Seruos Dei, filios S. Sabæ quingentos, apud Eulogium lib. 2 memorialis Sanctorum.*

CONCIL. *Romanum Epiſc. 47. ſiue 64. Platin.*

Anaſtaſius presbyter Cardinalis S. Marcelli & Bibliothecarius Rom. Eccleſię in Rom. Concilio ab officio & ſacerdotio deponitur, quod parochiam ſuam annis quinque contra canones deſeruiſſet. *Plat. Luitprandus.*

Adilulphus, ſeu Athulphus Rex Angliç inſulam ſuam voto tributariam fecit pontifici, abundantius, quàm fecerant ſuperiores Reges, Inas 11 Anglorum ſiue Occiduorum Saxonum Rex, & Offa Merciorũ Rex, an. Chriſti 740. *Polyd. lib. 4 & 5. Angl. & Sabelli.*

Theodora iuſſit SS. Imagines in templis reſtitui. *Zonar. in Theodor.*

Moguntinum, in quo Godeſcalcus hæreticus damnatur. Sigeb. & Berna. d. de Lutzemb.

Sub Theodora & Michaële Theophylactũ Bulgariç epiſcopum aliqui ponunt, rectius aliquanto inferius, vt ſuo loco oſtendam.

Ieron Anglus in Hollandiam Euangelium ferens à Tyrannis occiditur.

Theoda Sueuica an. 848 ſe propheticiſſam mentitur, & extremum diem certo definit. Moguntię palo alligata verberibus afficitur & in exilium mittitur. *Sigeb.* Egnatius lib. 2 eam à filio Michaëlis imp. in monaſterium detruſam narrat.

855 — 4943

An. 849 Godeſcalcus Belga errores quoſdam ſeminat. *Sigeb.* pręcipuè de prędeſtinatione è libris D. Aug. male perceptis. *Raba. epiſt. ad Euerard. comitem* Cucullam

abiecerat, Rabano in Synodo imponens, quod ſe inuitum Monachum feciſſet. *Hatto ad Orgarium.*

Liparam inſulam an. 851. Saraceni occupantes D. Bartholomei oſſa diſpergunt. *Sigeb.*

Pauliciani hæretici cum Saracenis coniuncti multas clades imperio inferunt. *Zon. tom. 3.*

Nicolaitarum hæreſis repullulat. *Sigeb.*

Sub Ludouico 2 Monachi aliqui è cœnobio Corbeiæ, per Vandalorum prouincias tranſeuntes, ad Ranos ſeu Rugianos (qui habitant in maris corde) veniũt & eos Chriſtianos faciunt. *Helmod. in Chron. Slaui. cap. 6.*

Idiota (nam aliud eius nomen ignoratur) Lupus Seruatus, Theophanes Nicenus, Theodorus fr. Hymnographi apud Grecos, Ido Panehurgenſis, Freculphus Lexouienſis, qui ſcripſit hiſtoriam rerum geſtarum ab initio mundi vſque ad Boniſacium D. Gregorij ſucceſſorem, Anſegiſus Senonenſis, Notgerus, Rambertus, Vvandelbertus, Salomon Baro. *Trith.*

Methodius inter Morauos, Sclauos & Polonos eccleſias colligens inuenit characteres literarum Vandalicarum & ſacra multa in vulgarem ſermonem conuertit. Claruit à tempore Lud. Pij vſque ad Arnulphi imperiũ, niſi duo fuerint eius nominis. *Auent. lib. 4.*

Cyrillus frater impetrauit à Pontifice, vt ſibi Slauonicæ vſus in aliquibus ſacris aliquandiu concederetur. *Æneas Syluius Boem. hiſt. cap. 13.*

Igmarus ſiue Hincmorus Rhemenſis Archiep. librũ de variis capitulis Eccleſiaſticis hoc tempore ſcripſit contra Igmarum Laudun. qui infantes baptizari prohibebat.

HVMANA.

Claſſis Arabum Venetam & Conſtantinopolitanam vicit, Dalmatiam inuaſit. Anconã vi captam ſpoliatámque incendit.

Normãni, ſiue Dani, è Cimbrica Cherſoneſo egreſſi Friſiam, deinde Gallias bellis infeſtant, Aquitaniam & eius metropolim Burdegalam, Pictauos, Sanctones, Aurelianenſes, Turonenſes, Pariſienſes, & multa alia oppida depopulantur. *Æmyl. lib. 3. Blond. lib. 2 dec. 2.*

Saraceni Cycladas inſulas populantur, multis Chriſtianis partim cæſis, partim in captiuitatem abductis, quòd à Michaële Imp. eſſent deſerti. *Zon. tom. 3.*

g POST Leonem 4 Recentiores, præſertim hæretici, nominant quendam Ioannem 8, ſiue vt Sabellicus inſcribit, ſeptimum Anglicum, vel iuxta alios, Moguntinum, quem nugantur ementito ſexu partim ſediſſe annum vnum, menſ. 1, di. 4 partim an. 2 & ſemis. Nam mẽdacium non ſibi conſtat. Eſſe autem fabulam multis argumentis euinci poteſt. Primum qui hoc tradunt, omnia ponũt incerta. Nam aliis dicitur, Ioannes ſeptimus, aliis octauus. Aliis Anglicus, aliis Moguntinus. Aliis annum vnum, aliis annos duos ſedit. Sed nec Ioannes Septimus eſſe potuit, quia Græcus ille erat & hanc tempeſtatem centum ſexaginta an. præceſſit. Nec Octauus, quoniam ille Romanus erat & decem annis præfuit.

2. Nullam huius mentionem faciunt, qui ordine proximè ſunt ſecuti hiſtorici, & à quibus omnem Pontifi-

Anni Christi		Anno mundi
	107	
855	g BENEDICTVS III. Rom nolens & inuitus	4943
858	PP. creatus, an. 2.	4946
	menſ. 6.	
	dies. 9.	
	Vacat dies 15.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Ignatio.	

Anni Christi. 855

Principibus.

Michaële ſolo Orien. Imp. nonageſimo ſecundo.

Lothario monaſterium ſpõte ingreſſo, Ludouico 2. an. 21. Occid. Imp.

Carolo 2. Caluo an. 36. Frãcor. Reg. vigeſimo primo.

Conſtantino Æthiopiæ, deinde Bezaagher.

Mahomete Babyl. & Perſidis.

Mahomete Hiſpaniæ Miramolino.

858

Anni mundi.

4943 Pontificum hiſtoriam habemus, Anaſtaſius bibliothecarius, Ademarus, Luitprandus, Regino, Hermannus Contractus, Lambertus Schanaburgenſis, Otho Friſingenſis, Conradus Abbas Vſpergenſis, Leo Hoſtienſis, Ioan. Cremonnenſis.

3. Soli Marianus Scotus & Martinus Polonus ante 300 annos, anno ſcilicet Do. 1320 rem euulgarũt. Nam quod Sigebertus id videatur dicere, fictum eſt, eique inſperſum, vt fidem faciunt tum antiqua eius manuſcripta exemplaria, in quibus nihil tale reperitur, tum Chronica Gulie l. Nangiaci, in quibus, cum totus liber alioqui Sigeberti exſcriptus ſit, hoc vnum deſideratur.

4. Quin nec Martinus Polonus nec Platina, nec alij poſt eum, veteram & certam hiſtoriam, ſed quaſi ab incerto rumore & obſcuris auctoribus accepram referunt, & tam variè, vt vix duo inter ſe de circunſtantiis conueniant.

5. Sed nec apud eundem Martinum nec reliquos hiſtoricos vllum vnquam fecit numerum, aut in catalogũ Pontificum introiit, quòd Ioannes, qui apud omnes ſeptimus natione Romanus multo ante extiterit, anno videlicet 705, Ioannes qui apud omnes octauus idémque Romanus, ſederit 20 annis pòſt, id eſt an. 874, vltimus verò Ioannes, ſit conſtanter vigeſimus tertius vel vigeſimus quartus, quem iſthac non omiſſa, oporteret ſaltem ab iſtorum aliquo appellari vigeſimum quintum anno 1410. Quæ tamen diuerſitas, apud nullos hinc incœpit, ſed ab annis centum inferius, ab anno ſcilicet 955, in Ioanne duodecimo, vt illic docebitur.

6. Auentinus lib. 4. Annalium Fabellam eſſe aſſerit à Theodola nobili ſcorto ortam. Ego, à recentioribus adulatoribus, in Romanæ ſedis odium, dum poſt diſſidiũ inter Romanos Pontifices & Imperatores Germanos excitatum, Imperatorum gratiam inire, ab eis opes & honores conſequi vellent.

7. Eſt enim ratio hæc ineluctabilis. Leo nonus epiſtola ad Michaëlem Conſtantinopolitanum & Leonem Acridanum epiſcopos, anno à Paſſione milleſimo & vigeſimo, vt ipſe ſcribit cap. 5. i. poſt annos cẽtum ſeptuaginta, inter cætera argumẽta, quibus eleuat authoritatẽ Conſtantinopolitanæ ſedis, eam negat comparandam in puritate, integritate, gratia à Deo accepta cum Romana, quòd fœmina in illa ſede aliquando ſederit. Proculdubio non hoc argumento vſus fuiſſet, ſi intellexiſſet tale aliquid aduerſum Romanam Eccleſiam, cuius puritatem tuebatur, poſſe obiici. Verba eius ſunt cap. 23. Abſit autem, vt velimus credere, quod publica fama nõ dubitat aſſerere, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ contigiſſe, vt Eunuchos, contra primum S. Niceni concilij capitulum, paſſim promouendo, *fœminam in ſede Pontificum ſuorum* ſublimaſſet aliquãdo. Hoc tam abominabile ſcelus, deteſtabiléq; facinus, & ſi enormitas ipſius, vel horror, fraternáque beneuolentia non permittit nos credere, conſiderata tamen incuria veſtra erga Sãctorum cenſuram canonum, qui Eunuchos in aliqua parte corporis imminutos, non ſolum ad clericatum, ſed ad pontificatum etiam indifferenter & ſolenniter adhuc promouetis, fieri potuiſſe penſamus.

4946 8. Denique tempus quod illi aſcribitur, non habet locum, iuxta Anaſtaſij bibliothecarij computationem,

qui tamen hac vixit ætate & vitas Romanorum pontificum deſcripſit vſque ad Nicolaum primum pōtificem proximum, cuius creationi non modo interfuit, imo & & Adriani 2. & Ioannis octaui, vt ipſemet nominat, verum etiam docuit poſt Leonem 4. Sedem dies tantum quindecim vacaſſe. Benedicto 3. mox creato & magnis motibus exortis propter electionem à Lothario ſedatis.

9. Anaſtaſius inquam horũ temporum oculatus hiſtoricus his verbis. Sanctiſs. Leo Papa 4 obdormiuit in Domino 16 calend. Auguſti, ſepultus ad S. Petrũ ceſſauit epiſcopatus dies 15. Quo mortuo, mox omnis clerus Romanæ ſedis, vniuerſi proceres, cunctúſque populus ac Senatus congregati ſunt Domini clementiam exorantes vt beatificum illis in omnibus demonſtrare dignaretur paſtorem, qui Apoſtolatus culmen regere valeret tranquillè. Qui diuinitus æthereóque lumine inflammati, vno conſenſu vno conamine Benedictum pro tãtis, quibus pollebat ſacris operibus Pontificem promulgauerunt erigerem. Miro verò vniuerſa & alacri ſtudio plebs & populi cætus ad Calliſti titulum properantes, eum cũ hymnis & canticis ſpiritualibus ad Patriarchium Lateranenſi perduxerunt, & vt moris eſt in Pontificali ſolio collocarunt.

Ita poſt Leonẽ non Ioannes fœmina ſed Benedictus ſtatim ſucceſſit. Valeant igitur, qui aniles nugas de quadam ſtatua fœminæ & ſede ſtercoraria iactitant.

Deinde, fingite Centuriatores hoc verum eſſe, ac mulierem fraude, ementito ſexu, deteſtantẽ mundo aliquãdiu extitiſſe Romanæ Eccleſiæ caput, ao id magis ridiculum, quàm quod vos probatis, laudatis, defenditis, Reginam Angliæ palam, aperte, videntibus, ſcientibus patientibus vobis (ò portentum, ô ſcelus) Anglicanæ eſſe dicique caput.

Tum & hoc erat monſtrum, quo prætendebatur emerſuros in Romana Eccleſia impuros hæreticos. i. Centuriatores & Caluinitas, qui facerent fœminam Anglicanam, ſiue illa eſſet meretrix, ſiue non in ſuo regno Papiſſam Eccleſiæque caput.

Quæ res vt Naturæ monſtra, ita Sed. Apoſtolicæ nihil præiudicij affert. Nam tunc omnia perinde habenda ſunt, ac ſi toto illo biẽnio Sedes vacaſſet. Vnde ab ea Ordinem, Beneficium, vel aliquid ſpirituale ſunt conſecuti denuo id debuêre conſequi & ex integro repetere, quòd illa ad conferendum nullum ius nullámque poteſtatem habuiſſet. An fraus, an perfidia hominum fidem Dei euacuere poteſt. *Rom. 3.*

Benedictus lachrymãs, diu reluctatus & inuitus pontificatum ſuſcepit, Ægrotos inuiſit, pauperes aluit, calamitoſos conſolatus eſt, viduas & pupillos defendit. Clericos ad honeſtè incedendum & viuendum compulit. *Mart. Polon. Plati.*

HVMANA.

858 Petronas Michaëlis, dux Amer Saracenorum ducem in acie interficit. *Zon. tom. 3.*

Piaſtus plebeius longam principem, regúmque Poloniæ poſteritatem per multa ſæcula vſque ad Cazimirum Magnum propagauit circa tempora Ludouici

868 Balbi regis Germaniæ Ludouici Pij F.

h NICOLAVS Sanctiſſimus, beatiſſimus Zelo feruentiſſimus. Denique poſt B. Gregorium vſque in præſens, nullus

Anni Christi. | Anni mundi.

Alphonſo 3. cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.

Etéluuolſo Angliæ ſecundo, & per ordinem Edelbaldo menſ. 6. Eldeberto an. 5.

CONCIL. *Ticinenſe. tom. 2. concil.*

Schiſma 11.

Anaſtaſius 3 cõtra Benedictũ ſedis dies aliquot, non longè poſt coactus abdicauit.

108.

h NICOLAVS I. magnus & piẽtiſſimus Rom. abſens & inuitus eligitur 4946

an. 9. 4956

menſ. 7. di. 13.

Vacat menſ. 7.

Anni Christi.

858 *Patriarcha.*

Conſtantinopoli Ignatio, deinde Photio an. 7.

Principibus.

Michaële ſolo Orien. Imp. nonageſimo ſecundo.

Ludouico 2. Occiden. Imp. quarto.

Carolo 2. Caluo Fran. Reg. vigeſimo primo.

Aſfa Æthiopiæ, mox Arma, deinde Gianaſfa.

Mahomete Babyl. & Perſidis.

868 *Mahomete Hiſpaniæ Miramolino.*

Anni mundi.

nullus Romanorum præſul illi videtur æquiparandus. Regibus ac Tyrannis imperauit, eiſque ac ſi Dominus
4946 orbis terrarum, auctoritare præfuit, piis humilis, blandus, pius, manſuetus apparuit, impiis & à recto tramite exorbitantibus terribilis, atque auctoritate plenus extitit, vt merito credatur alter Elias (Deo ſuſcitãte) noſtris temporibus reſurrexiſſe, & ſi non corpore, tamen ſpiritu & virtute. *Regi. lib. 2.* Scripſit plures epiſtolas, vir cathedra illa digniſſimus.

Scripta vna epiſtola ad Michaëlem Imp. longe doctiſſima & altera ad omnes Aſiæ & Libyæ Catholicos acta legatorum ſuorum reſcindit, & Ignatij patriarchæ depoſitionem, & Photij conſecrationem illegitimam eſſe pronuntiat. *Zon. tom. 3. & tom. 2. conc.*

Eius decreta in vnum collegit Gratianus & in aliquot titulos diſtribuit.

Vualdradem pellicem Lotharij, legatus Nicolai Pap. an. 864 excõmunicat. *Sigeb.* Ipſe autem epiſtola Lotharium monet vt ab ea abſtineat, ni & ipſe velit excõmunicari. *Regi. lib. 2.* Legatos in Galliam miſit, qui renuntiarunt ſe nullum ſapientem epiſcopum in toto regno Lotharij inueniſſe, qui in canonicis eſſet inſtitutus diſciplinis. *Regi. lib. 2.*

Epiſtolam, quam poſt Pantaleonem Centuriatores nomine S. Hilderici Auguſtani Epiſcopi ad Nicolaum 1. pro clericorum coniugiis afferunt, eſſe fictitiam, à nemine citatam, nulli cognitam, tempori non congruentem docet *Spencaus lib. 1 de continentia cap. 12.* Nam Hildericus 70 minimum annis fuit Nicolao poſterior. *Infra.*

Contra Nicolaum Photius patriarcha Conſt. concilium habuit, ex quo tempore Conſtantinopolitana Eccleſia à Romana palam diſcedit, Spiritus ſancti proceſſionem à ſolo patre petulanter defendens. *Nilus li. quodam Græco. manuſc.* vbi & docet veterem Romam vſque ad Chriſtophorum Papam cum noua in fide cõſenſiſſe, qui ſedit anno 905.

Ignatio à Barda iniuſte patriarchatu eiecto, quòd ipſum ob dimiſſam vxorem & conſuetudinem cum Nuru ſua excommunicaſſet, Photius ſucceſſit. Vnde poſtea ſecutæ magnæ turbæ, Baſilio reſtitutionem Ignatij iuxta canones procurante, *Zon. tom. 3.* Photio libros contra ſedem Apoſtolicam ſcribente, *lib. Pontif.*

An. 858. Dæmonium, quod iam triennium in pago Camonti, non procul à Bingio, ſuis præſtigiis Moguntinam ciuitatem & vicinos incolas affligebat Sacerdotes Moguntini litaniis & aqua benedicta tandem abegerũt. *Sigeb. Auent. lib. 4 Annal.*

Conſtantinopoli ſcholas Bardas Cæſar inſtaurauit, ſingulis doctoribus publica ſtipendia decreuit, & omnibus magnum & communem doctorem præfecit Leonẽ Philoſophum. *Zon. tom. 3.*

Hunni & Bulgari olim Chriſtiani, ſed à Scythis victi circa an. 500 in paganiſmum relapſi, magna ex parte cũ ſuo rege Trebellio (qui paulò poſt ingreſſus eſt monaſterium) iterum ab idololatria ad Chriſti fidem, Sacerdotibus eo à Rom. Pontifice miſſis conuertuntur an. 866. *Synod. Conſtant. Platin. Sigeb. & Rhegi. lib. 2.* Ludouici Imperatoris vndecimo. Paulò poſt quod ea regia eſ-
4956 ſet obnoxia Imperatori Orientis, Græcos ritus ſuſcepit. *Platin.*

Sed cum Trebellij filius ad cultum gentilitatis redire cogitaret pareos è mooaſterio egreſſus copias cōſcribit & filium capit, atque oculis orbatum in carcerem cōiicit ſub an. 865. *Sigeb. Zon to. 3.* Minoréque filio in regoum locato ad mooaſterium reuertitur. *chron. Hirſaug.*

Nogerius S. Galli abbas ſequeotias ſiue proſas compoſuit, quas Nicolaus pont. cantari conceſſit. *Trith. Marty. Polo. Chron.*

Certis autem io locis obſcuræ & parum Latinæ de induſtria factæ ſuot, vt concentus, & tonus atque adeo ſonus eſſet iucundior. Nam muſici & cantnres in omnibus lioguis id præcipuè obſeruant. Quod de ſuorū Rabbinorum hymnis annotat Elias lib. 4 Babur Rad. 3.

Slaui & Dalmatæ vna cum Sueropilo ſuo rege, prædicatiooibus Cyrilli & Methodij fratrum Chriſtiani fiunt. *Chro. Polon. Bonfin. lib. 10 dec. 1. Blond. dec. 2 lib. 2.*

HVMANA.

Tuoc regnabat Polonis Semouitius Piaſti f. à quo ſequētes Polooorum reges vſque ad Iagellonem orti ſunt, & Sileſiæ principes ad hunc vſque diem. *Cro. Polo. lib. 1. cap. 13.*

Quo tempnre Suatoplugus Morauorum rex primùm cum ea gente nomen Chriſto dedit. *Idem lib. 2.*

In quo & Morauorum regnum finem accepit à Germanis, Vngatis, Boëmis & Polonis diſcerptum. *Ibid.*

Theodoricus ex genere Regum Ftaocorum, primus comes Hollaodiæ conſtituitur à Carolo Caluo. *Mater histor.*

Britanni ingenti numero Gallias ingreſſi, cuncta fere deprædantur. *Palmer.* ob quā calamitatem Carolus cum rege eorum Heruſpoo fœdus init, eiſque locum habitationis in Galliis concedit an. 861. *Sigeb. Rhegi. lib. 2.*

Anno 861 incipit hiſtoria rerū Moſcouiticarum apud Sigiſmundum Liberum. Tum enim tres fratres Varaij, Ruricus, Sineas, & Trubor apud Ruſſos Septentrionales dominantur. Manſit autem deinceps imperij Ruſſici ſedes Kiouiæ. Aliquāto antè apud auſtrales quatuor principatus fuodarant tres alij fratres Kius, Sciecus, Toreous cum ſorore Libenda. *Chrom. lib. 2.*

Aono 869 io agro Brixieoſi triduo ſaoguinem pluit.

i COMMENDATVR à liberalitate in pauperes, pietate in Nicolaum anteceſſorem, humilitate (Nam epiſcopis miniſtrabat & pedes eorum lauabat) & dono miraculorum. *lib. Pontif. Anton. tit. 16 cap. 1. §. 10.*

A populo & clero electus ſine imperatoris cōſenſu.

Primus Alfredum ſextum Anglorum Regem corona regia inſigniuit. *Polyd. lib. 5. hiſt. Anglic.* Qui in Indiam munera ad S. Thomam miſit. *Vuilielmus lib. 2 de Anglis, cap. 16.*

Et Ozonienſem ſcholam aperuit cum nullus eo tempore in toto regno eius, Grammaticæ doctor exiſteret. *Ranulphus lib. 6, cap. 1.* Pſalterium trāsferre cœperat in linguam ſuam, *Ibid.*

Tunc primum Græci cœperunt vti campanis beneficio Venetorum. *Sabell. Ennead. 9. lib. 1.*

Valafridus, Otfridus, qui exemplo Caroli Magni conatus eſt linguā Germanicam ſcribere & regulis grammatices aſtringere, Vuerembertus, Hardinundus Rabbani

Anni Christi. | Anni mundi.

Alphōſo 3 cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.

Edelberto Anglorum rege quarto, deinde Edelredo an. 9.

865 CONCIL. *Romanum 113. epiſc. contra duo prouincialia, Metenſe & Aquiſgranenſe, quæ Theobergam non eſſe Lotharij legitimam vxorem pronuntiauerant, facta alterius ducendæ poteſtate. Plat. lib. Conc. Regino lib. 2.* 4953

Conc. Ro. 2 & 3 contra Photiū &c. Epiſc. 113. Plati. & Lib. Conc. Rheg. lib. 2.

109

868 i ADRIANVS 2. doctus & optimus Roman. 5. 4956

874 menſ. 9. di. 12. 4962

Vacat di. 12.

Patriarcha.

Conſtātinopoli Photio, deinde Ignatio iterum an. 7.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Baſilio Macedone an. 20.

Orien. Imp. nonageſimo tertio.

Giarasfa Æthiopiæ & poſt eum Gianaſcheda...

Mahomete Babyloniæ & Perſidis viceſimo ſexto Miramolino.

Anni Chriſti.

Mahomete Hiſpaniæ Miramolino, deinde Almudio an. 2.

Alphonſo 3.*cog.*Magno *Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.*

Angliæ quinto Edelredo, deinde Alfredo. an. 28.

868 CONCIL. *Vuermacienſe cõtra errores Græcorum.*

870 OCTAVVM *uniuerſale Cõcilium Conſtantinopolitanum 4 epiſc. 383, ſiue 300 contra Photium inuaſorem ſedis Conſtantinopolitanæ. In quo etiam can.3 latũ eſt anathema cõtra Iconomachos. Præfuerũt legati Adriani Donatus Hoſtiẽſis, Stephanus Drepeſinus ſiue Nepheſinus, epiſcopi, & Marinus Diaconus. Plat. & lib. Conc. Anno di. 5, cap. 25. Huic in decreto Gratiani multi canones attribuuntur, qui non extant in exẽplari Græco. Hac Synodo confirmantur 7 præcedentes generales.*

Acciniacẽſe, cuius acta ab Hincmaro Remenſi Archiep. conſcripta.

Pontigonenſe. Ann. lib. 5, cap. 33.

Colonienſe. Sigeb.

110

874 k IOANNES 8. Rom. doctus, antea Cardinalis, an. 10. dies 2.

884 Vacat di. 2.

Anni mundi.

bani auditotes. *Trithem.*
Frõto Danorum rex in Britanniam irruit, ſuorum maiorum ditionem recuperaturus. Vbi & à Chriſtianis, quos ſubegit, Chriſtianus factus eſt, circiter an. 870. *Crãtius in Dania lib. 4, cap. 15.* Filius eius Gurundus ſiue Gormo ab Alfredo Britanniæ rege captus cum 30 proceribus & maxima ſatellitum turba baptizatur & ſortitur Orientalium Anglorum & Northumbrorum prouincias. *Vuil. lib. 2 de Ang. cap. 14.*

HVMANA.

Saraceni ex Alexandria, Ægypto & Africa in Siciliã ingenti multitudine irrumpunt, & omnia ferro incendioque vaſtant. *In Chronico Caſſinenſi.*
An. 870 cum Perſis bellum gerunt. *Sigeb.*
Carolus Caluus Franc. Carolomannum filium, qui abiecto habitu ſacerdotali, regnare moliebatur, cepit & oculis priuauit. an. *872. Sigeb. Rhegino lib. 2.*
4956 870. Gerardum quendam comitem ſibi obſtrepẽtem
debellat. Hunc Gerardum de Ruſſilone, cognominatũ,
& ab eo Burgundionum comitum originem deductam
4958 nonnulli tradunt, quòd cum ei agellus in Prouincia remanſiſſet, Theoderici pater fuerit, cuius filius Falco, à quo Gerardus ſecundus, qui Vualterum patrem Renaldi primi Burgundiæ Biſuntinæ comitis progenuit. Etſi alij Gerardum à Ruſſilone malint Caroli Martelli temporibus extitiſſe.
Quocunque tempore extiterit is videtur conditor, aut certè Dotator prioratus Semimutenſis apud Manduhios in Burgundia, in quo oſſa Gerardi diuitis religioſè conſeruantur, & exequiæ quotannis ſolenniter celebrantur, à quo & annulum pronubũ D. Virginis è trãſmarinis partibus habent.
Contra Saracenos & Manichæos pugnat Baſilius & traiecto Euphrate terras eorum populatur, & tandem Chryſochiorum eorum principem interficit. *Zon. tom. 3.*
Tarſenſium & Melitineorum Saracenorum copiæ cũ Eſma eorum Amyra ab Andrea duce cæduntur. *Ibid.*
Inter Saracenos & Græcos, Saracenos & Francos ab anno 867 ad 873 in Italia ad Beneuentum, Raguſium, Bareos Longobardiæ vrbem varia prælis. In illis Sultanus eorum cog. Adalgiſus captus Capuámque ductus fraude elabitur. *Zon. tom. 3.*
Ludouicus Imp. contra Normanos & Slauos in Germania res gerit. *Sigeb.*
Baſilius Macedo pecunias publicas, quas Michaël in largitiones exhauſerat repetiuit publicato edicto, vt qui ab ipſo pecunias accepiſſet abſq; iuſta cauſa, eas redderet.
Poſt Mahomètem Saracenorum & Perſarum Miramolinum ſiue Amyram 25 hiſtorici nullum ordine nominant. Sed pro rerum geſtarum cum noſtris ratione, qui fuit annus Dom. 871. At Hiſpanorum Arabum Mi-
4962 ramolini in Hiſpanicis Chronicis nominantur apud
Raſim, Rodericum Toletanum, Vaſæum.
k SCRIPSIT quatuor libris vitam D. Gregorij Pontificis Romani, vbi ſe Ioannem Diaconum inſcribit.
4972 fuit Latinè & Græcè doctiſſimus. *Trith.* Carolum Caluum inaugurauit imperatorem. In Gallia Ludouicum

Balhum Francorum regem coronauit. Romam reuerſus Carolũ Craſſum Diademate imperij adornauit. Saracenos parato exercitu ex Italia & Sicilia profligauit. *Plat.Sigeb.Suplem.Chron.*

In Galliam profectus eſt, vbi multa geſſit. *Annon.lib.5 à c.32 ad 37.*

Tres Imperatores coronauit intra quatuor annos, quod nulli alij Pontificum vnquam contigit. *Æmyl.li.3.* Carolum Caluum, Ludouicum 3 Balbum, & Carolum 3 Craſſum. *Annonius in locis ſupra citatis & Ottho Friſingenſ. lib.6 hiſt.cap.7, & 8.*

Photio miſit pontificalem ſtolam, humerale indumentum, penulam & ſandalia, vt oſtenderet ſe eum in Conſtãtinopolitanæ ſedis patriarchatũ ſuſcipere. *Octau. conc.Conſtantinop. ſeſſio.4.* Hæc inſignia ita poſtea Patriarchas inflarunt, vt deinceps ſe Romano Pontifici æquales, interdum ſuperiores dixerint.

In Synodo apud Trecas, Flandris primum ex nemoroſis locis ad meliorem cultũ perductis, epiſcopum dedit. *Plati.*

Baſilius poſt Ignatium è viuis ſublatum, quem reſtituerat Adrianus, Photium reſtituit in priſtinam ſedem. Vnde iterum eum expulit Leo Philoſophus ac in monaſterium Armenianorũ relegauit, in quo videtur mortuus. *Zon.tom. 3.*

Circa an.875. Ruſſi bello à Baſilio Maced. afflicti pacem petunt & Chriſti doctrinam amplectuntur, poſt miraculum libri Euangeliorum ab igne illæſi & intacti. *Zon. tom.3.*

Hoc tempore mota eſt quæſtio à Fredeuardo equite de manducatione corporis Domini, ſitne illa vera an tropica, ſenſibilis an inſenſibilis, modo corporeo an ſpirituali, ad quam Paſchaſius Abbas Corbeienſis Latinè & Græcè doctiſſimus, doctiſſimè reſpondit, nonnulla tacitè corrigens, quæ de ea quęſtione Bertramus preſbyter paulò antè, minus ſcitè & commodè ad Carolum Caluum reſcripſerat. *E Paſchaſii libro de Sacramento altaris.*

Hinc librum de Euchariſtia ſcripſit Ioan. Scotus, à quo Berengarius poſtea videtur ſuam blaſphemiam hauſiſſe. Sed is lectus in Vercellenſi Synodo omnium ſententia damnatur. *Lanfracus lib.de verit. Euchar.* Et auctor graphiis diſcipulorum conficitur. *Crinitus de honeſta diſcipl.*

Remigius Antiſſiodorenſis. Io. Scotus (alter à Franciſcano doctore ſubtili, nam Palmerius videtur confundere) Ariſtotelis moralia de ſecretis ſecretorum, ſiue de recto principum regimine è Græco in Chaldaïcam, Arabicam & Latinam linguam conuertit. & ex eodem Dionyſij Hierarchiam in Latinum Ludouici iuſſu, ad quem miſſa fuerat à Michaële Imp. Conſtant. *Sige. Nanc.* Franco, Bertamus, Aſſerius Britannus, Milo & Hubaldus Galli, Paſchaſius Corbcienſis. *Trith. Sigeb.*

Carnotenſis antiſtes indutus Camiſia interiori D. Virginis magnam edit Normanorum ſtragem. *Guaguin. lib.5.*

Anaſtaſius Romanæ vrbis Bibliothecarius vertit è Græco in Latinum Dionyſij Hierarchiam & ſeptimam Oecumenicam Synodum Nicenam. Hubaldus cantus de multis Sanctis condidit, qui paſſim cœperunt cãtari. *Sigeb.*

Anni Chriſti.		Anni mundi.
874		4962
	Patriarcha.	
	Conſtãtinopoli Ignatio iterum, deinde Photio iterum an.9.	
	Principibus.	
	Baſilio Imp. nonageſimo tertio.	
	Carolo 2 Caluo, Ludouico 3. dic. 2 Balbo an.2 per ordinem Occid. Impp. & Frãc. Regibus.	
	Carolo 3 Craſſo ſiue Groſſo primo. 2 annis cum Balbo, poſtea ſolo Occi. Imp. ſeptimo an. 12.	
	Ludouico 4 cum fratre Carolomanno, filiis ſpuriis Balbi an. 5 Franc. reg.	
	Gianaſcheda Æthiopiæ & per ordinem Freſennai, Adaſabaz.	
	Almudio Hiſpaniæ Miramolino apud Cordubam, deinde Abdala an. 25.	
	Alphonſo cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.	
884	*Alfredo Angliæ ſexto.*	4972

Anni Christi.

879 CONCIL. *Trecenſ. præſentibus Romano Pontifice & Ludouico Balbo Franc. Reg. qui ibi à Pontifice elegitur Imperator. Sigeb. Palmer. & ca. Miror, cum ſeq. diſt. 50. Aimoin lib. 5, cap. 37. In eo Flādris ſiunt Torneacēſis diœceſis. Plat.*

Macrenſ. in finibus diœceſis Rhemenſis.

III

884 * MARTINVS II. (*ſiue priori nomine vt quidam aiunt.*) Marinus I. Gallus an. I.

885 menſ. 5.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Photio iterum.

Principibus.

Baſilio Orient. Imper. nonageſimo tertio.

Carolo 3. Occid. ſeptimo.

Ludouico & Carolomanno Franc. regibus.

Aizar Æthiopiæ.
aliis alibi, vt ſupra.

Anni mundi.

Sigeb. Henricus Antiſſiodorenſis, *Trith.*

Giſelbertus ſiue quiſquis fuit auctor libri, qui inſcribitur altercatio Synagogæ & Eccleſiæ. Nam Ioan. Scotum vt coetaneum allegat. Suo tempore ibi vnam tantum Euchariſtię ſpeciem exhibitā multitudini declarat.

HVMANA.

4967 An. 876. Carolus poſt adeptum imperium conſuetudines Francorum negligens, Græcos & inſolitos amictus affectabat, & talari Dalmatica indutus & supernè Baltheo accinctus vſque ad pedes pendente, capite vero inuoluto ſerico velamine & Diademate ſuperimpoſito procedebat. *Sigeb.*

An. 874 locuſtæ Galliam depopulātur, quæ vt caſtrorum acies turmatim volantes, duces cum paucis itinere vnius diei præmittentes ad metanda loca venturæ multitudini, circa horam nonam veniebant, ibique ſolis ortum expectantes, per ſpatium vnius diei aërem velabant, donec ad mare Britannicum peruenientes, ventorum flatu in profundum demerſæ ſunt. Vnde ſecuta peſtis & fames, quæ penè tertiam hominum partem cōſumpſerunt. *Sigeb. Rheg. lib. 2.*

An. 876. Caroli Calui copiæ à Ludouico & fratribus, Calui nepotibus in Germania cæduntur. Eo itaque fugato tres fratres regnum Germaniæ partiuntur. *Rheg. li. 2.* Eorum minimus Carolomannus contra Slauos mul-
4972 ta prælia cōfecit, perpetuóque victor regnum ſuum amplificauit. *Ibi.*

An. 877 & ſeqq. Gallia tumultibus plena propter Normanos, itémque diſſentiones de ſucceſſore Ludouici Balbi. *Sigeb. Rheg. lib. 2.*

Nortmanni ſiue Dani totum Angliæ tractum à Sep-
4973 trionali parte Tamaſis fluuij ſibi ſubiecerunt, poſtea Galliam repetentes Andegauum vrbem occupant. *Guil. Nangiac.* ob Ethnicas ſuas impietates vindicandas, paſſim in templa & Chriſtianos ſæuiunt per Saxoniam, Lotharingiam & Franciam an. 882. *Helmold. cap. 7.*

Britones mortuo Salomone ſuo rege, de regno inter ſe contendentes, à crebris Galliarum incurſionibus ceſſarunt. *Palmer. in Chron.*

* MALIS artibus pontificatū adeptus, non diu ſedit.

Scholas Saxonum prece Alfredi regis omni tributo relaxauit & magnam partem Sanctæ crucis ad ipſum miſit. *Ranulph. lib. 5, cap. 3.*

Circiter illum annum Dani grauiſſimo bello victi, Anglia excedere coacti ſunt, præter eos, qui Chriſtiani fiebant. Nam & illi manſerunt, & eorum rex Gormo Northumbris ab Alfredo præfectus eſt. Poſt annos 5. Rollo Danus Angliam inuaſit. *Vuillelmus lib. 2, cap. 14. de Anglis.*

Saraceni an. 885. Caſſinenſe monaſterium occupant, Bertharium Abbatem ad altare D. Martini mactant, ſpoliis Italiæ onuſti, Garilianum redeunt. *In Chro. Caſſinienſi.*

Eodem an. Godefridum Nortmanorum ducem poſt Friſiam acceptam Carolus Craſſus de Sancto Baptiſmo ſuſcepit. *Sigeb.*

Theophylactus Bulgariæ epiſcopus. Nam à Photio patriarcha Bulgaris miſſus epiſcopus legitur in libro

fratrum Prædicatorum contra Græcos.

HVMANA.

Mahometes Albategnius Aratenſis Arabs Mathematicus an. 884 ſcribebat librum de motu ſtellarũ an. 743 poſt Ptolomæum. *Ipſe ibid.*

Tum comperit annum ſolarem conſtare diebus 365 & quarta diei, minus centeſima ſexta parte ipſius diei. *Ipſe c. 52 & 53 ſui lib.*

Carolus Craſſus Æram Chriſtianam ſiue annos à Chriſto nato primus ſuis diplomatibus & epiſtolis ſubſcripſiſſe fertur. indéque exemplum eius deſumptum ſub an.888. Cum Orientales principes, recentis adhuc Baſilienſis cõcilij tempore ab Orbe condito iuxta Euſebianam ſupputationem, multis annis alioqui redundantem & mendoſam ſuis literis ſubnotarent.

Eo Caroli Craſſi tempore circiter an. 884 Normani trans Daniam populi, in Germaniam & Galliam irrumpere incipiunt. Quibus non parum addiderat virium ea Imperij Romani diminutio, quæ poſt Ludouicum Piũ contigit. Prius enim eſt inteſtinis bellis exhauſtum, poſtea in 4 portiones diuiſum, dum Lotharius Italiam, Lotharingiam & Burgundiam poſſideret, Ludouicus Rhenum & Germaniam, Carolus Galliam, Pipinus Aquitaniam. *Helmold. cap. 7. Chronici Slauorum.* Vbi obſerua poſteritatem Gallorum iure hęreditario poſſediſſe Germaniam.

Alphredus Angliæ rex horas 24 diei noctíſq; in tres partes diſtribuebat primas octo ad legendum, ſcribendum, meditandum & orandũ, alias octo ad diſponenda regni negotia, reliquas ad corporis ſui curam. *Chron. Hirſaug.*

l INITIO ſui Pontificatus ad ſenatum populúmque retulit, ne in creando pontifice Imperatoris autoritas expectaretur, vtque libera eſſent & Cleri & Pop. ſuffragia. Quod inſtitutum à Nicolao 1. tentatũ, potius quàm inchoatum fuerat. Moritur collachrymãtibus omnibus.

Nonnulli hiſtorici ſecuti Sigebertum in Chron. poſt Marinum PP. nominant quendam Agapitum PP. qui ſederit an 1, & inter hunc & Stephanum collocant Baſilium, quem volunt ſediſſe an. 4. Nos ſequimur Platinã & magnam partem ſcriptorum.

HVMANA.

Nortmanni poſt varias incurſiones in Frãciam à Carolo Craſſo ſubacti, cum Rollone duce ſuo (qui poſtea dictus eſt Rupertus) baptizantur, & ex contractu matrimonij Ducis eorum cum Giſla filia Simplicis, habuerunt ad habitandam, vltra Sequanam fluuium, Neuſtriã regionem (quòd ea eſſet rebellis in Francos) eámque ex ſuo nomine Nortmaniam vocauerunt. *Blond. lib. 2, dec. 2. Guil. Nangiac.* an. 888. *Sigeb.*

Multi Iudæi prębita & promiſſa ipſis ab Imper. Oriẽtis pecunia, Chriſtianam fidem amplectuntur. *Iidem.*

m STEPHANVS eo tempore pontificatum iniit, quo Gallia à Normannis, Anglia à Dacis, Pannonia ab Hungaris, Italia à Saracenis affligebatur. *Sigeb.*

HVMANA.

Sub an. 888. Italiæ nouum regnum exoritur per Berẽgarium

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	112	
885	l ADRIANVS III.	4973
886	Rom. an. 1. menſ. 2.	4974
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Photio iterum.	
	Principibus.	
	Eiſdem Imperantibus, & regnant.	
	113	
886	m STEPHANVS 6.	4974
892	dictus 5. Rom. an. 6. d. 11.	4980
	Vacat dies 5.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Stephano an. 7.	

Anni Chriſti.

Principibus.

Leone 6 Philoſopho an 17. Orient. Imp. nonageſimo quarto.

Carolo Craſſo 3 Occi. Imp. & Franc. Rege ad Eudonem ſiue Odonem ſeu Othonem Franc. Reg. vſque.

Aizar Æthiopiæ, deinde Delnahad an. 4.

Abdala Hiſpaniæ Miramolino.

Ordonio 2 Hiſpaniæ Rege an. 8.

Alfredo Angliæ ſexto.

CONCIL. *Colonienſe. Tom. 2. Concil.*

Vuormacienſe. Ibid.

Moguntiacum.

114

892 n FORMOSVS Romanus. an. 5 menſ. 6. 4980

898 4986

Vacat m. 2.

Anni mundi.

garium in annos 80 ſiue vſque ad annum Othonis Magni triceſimum ſecundum, qui Adelbertum depulit.

Eius reges fuere Berengarius an. 36 quem, poſtquam cõtra eum regnaſſent Guido an. 6. Lambertus an. 5. Ludouicus Boſonis f. an. 5. Ioannes decimus coronauit an. 916. 2 Hugo an. 20. 3 Lotharius cum patre an. 12, & ſolus an. 4. 4 Berengarius 2 an. 4. denique Adelbertus. an. 4.

Supplicium feruentis aquæ & candentis ferri (quod in vſu quæſtionum erat) prohibuit. *ca. Conſuluiſti. 2. qu. 5.*

Bulgari ruptis fœderibus bellum gerunt cum Græcis ſed vincũtur à Leone Imp. nécnon & Agareni. *Zon. to 3. Cedrenus.*

Saraceni ex Aphrica in Italiam deſcendentes, Fraxinetum caſtrum occupant. Hinc deinceps magno exitio Italiæ eſſe cœperunt. *Sigeb. Guil. Nang.*

Vſque ad Carolum Craſſum & annum 8.8 iidem erãt Galliæ ſiue Franciæ & Germaniæ reges. Nam noſtrorũ armis perpetuo Germania ſuccubuerat.

Eo mortuo non ſolum Francorum regnum, ſed & imperium ſciſſum eſt.

Vnde multis locis noua regna emerſerunt, vt *Burgundicum* ſiue Iurenſe à Radulpho inchoatum in annos 142, in tranſiurenſi Burgundia, vbi hodie Sabaudiæ Ducatus & Heluetiorum hodiernorum pagi. *Arelatenſe* ab Alpibus ad Rhodanum vſque, cui Boſo præfuit (Viennæ præſertim.) *Italicum*, cui Lambertus Vuidonis filius, deinde Ludouicus eóque depulſo Berengarius, *Lotharingum*, cuius primus rex fuit Zuendibolchus.

Et ducatus, vt Burgũdicus. Hinc ab eodem an. 888. .i. initio imperij Arnulphi & regni Gallici Odonis, annos Richardi primi ſui ducis & ſequentium Burgundi incipiunt.

Carolus enim Craſſus propter ignauiá & quòd Nortmannis Galliæ partem conceſſiſſet, regnúmque imminui paſſus eſſet ab optimatibus regni circa an. 890 repudiatus eſt. *Sige. et copioſius Otho Friſing. Chr. 6, c. 9 l. 5, c. 42.*

Ab Ordonio Hiſp. rege, ob ipſius in ſuos comites iniurias Caſtilia prouincia deficit & Iudices duos creat. *Vaſ.*

n HIC Arnulphum Carolomanni filium Imperatorem coronauit, Carolo Craſſo à Frãcorum principibus remoto & à ſuis deſerto, eo quòd nõ animaduertiſſet in Normanorũ duces captos, ſed cũ muneribus dimiſiſſet in Reip. perniciem. *Rheg. lib. 2. Blond. lib. 2, dec. Sigeb.*

In eius electione Romæ magnum extitit diſſidium.

Cõmendatur à ſanctitate à Luithprando Ticinẽſi, qui de eo multa ſcribit li. 1, hi. c. 1. & 8, vt & Ab. Vſpergẽſis.

A S. Petro ad hunc vſq; nullus creatus eſt põtifex, per annos plus minus 900 qui non per omnium ordinũ Eccleſiaſticorum gradus ad Diaconatum, vel ſacerdotium ſaltem, in Romana ipſa Eccleſia non aſcendiſſet. *Onuph.*

Primus enim omnium Rum. Pontificum Formoſus ex aliena Dioceſi factus eſt, cum ante ipſum non niſi ex presbytero vel Diacono Cardinalibus creatus eſſet. *Idem.* Sed hæc obſeruatio falſa eſt, vt pleræque eius aliæ. Teleſphorus enim à Petro 9 ex Anachoreta, Dionyſius 26 ex Monacho Pontifex eſt inſtitutus, &c.

Negligentia Epiſcoporum multi Abuſus irrepſerunt in Eccleſiam, qui propter bella non poterant reprimi. *Platin.*

Anni Chriſti.

899 CONCIL. *Rauennenſe epiſc.74. præſentibus Francorum Archiepiſcopis, pro ordinatione Formoſi contra Synodum Stephani, cuius Synodi acta coram Epiſcopis combuſta ſunt. Plati. Sigeb.*

901

Anni mundi.

HVMANA.

4987 Florebat Comes Fernandus Gongdiſaluus, qui mira geſſit contra Mauros. Vnde & rerum potitus eſt in Caſtella, & eius primus Comes extitit. *Vaſaut.*

Circa an. 900 primordia Feudorum in Francia ſub Carolo Simplici. *Annales Rhemenſes.*

4989 Etſi alij, vt Connanus nnn huic, ſed Hugoni Capeto ad Conciliandos retinendóſque ſibi procerum animos, tribuat.

ANNVS Dom. DCCCC. quo Carolus Simplex Rex Francorum trigeſimus regnum ſuſcipit, Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus factus eſt. infœlix ſæculum cœpiſſe fertur.

NONO *ſæculo permanſiſſe veterem doctrinam à Sectariis oppugnatam ſic conſtat.* Miſſa *continuata iiſdem ritibus & modis, vt ſcriptores huius ſæculi de Eccleſiaſticis ſiue diuinis officiis fidem faciunt, Amalarius Archiepiſcopus Treuirenſis, Angelomus, Rabanus de Inſtitutione clericorum, Remigius Antiſſiod. Hincmarus in capitulis, Strabo de exordiis et incrementis rerum Eccleſiaſticarum. Fortunatus Treuirenſis lib. de diuinis officiis.* Corporis Chriſti veritas, Sacrificium, Tranſſubſtantiatio. *Rabanus lib. de Sacramento Euchariſtiæ, & lib. 1 inſtit. cleri. c. 33, vbi formam Miſſæ deſcribit. Paſchaſius lib. de corpore & ſanguine Domini, vbi Canonis Miſſa meminit & eius multa exponit, Tranſſubſtantiationem ponens c. 19 & 30. Sic Haymo 1 Timot. 2. Theophylactus in 26 Matth. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 6. Photius in Bibliotheca, & aliis ſcriptis. Tranſſubſtantiationis habet ſemina Bertramus ipſe. vtitur enim vocabulis permutationis, commutationis & cõuerſionis, lib. de corpore & ſang. Domini, quantumuis ſit à Sacramentariis corruptus & ſuppoſitus.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, ceremoniæ variæ, aliena fides. *Hincmarus epiſtola ad Hincmarũ Laudunẽſem, Haymo ſuper Aſcenſione Dom. Theophylactus multis locis. Rabanus epiſtola ad Reginbaldum, lib. 1 & 2 de inſtit. cler. Photius in Bibliotheca, Leo Imp. in ſuis conſtitutionibus, in quarum 17 baptizatum illuminatum appellat. vt cum apud veteres Baptiſma ſacramentum illuminationũ dicebatur.* Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. *Idiota cap. 1 & 4 contempl. de Virgine. Haymo hom. de Virginibus. Raban. lib. 4 ca. 10 de Sermonum proprietate. Si quis (inquit) cõtra hanc ſentẽtiam venit, non Chriſtianus, ſed Eunomianus & Vigilãtianus creditur. epiſt. ad Orgarium, lib. 2 de inſtit. cleri. cap. 15, & paſſim. Ionas Aurelia. libris 3 de imaginibus. Concil. Cabilo. ca. 45. Moguntinum cap. 36, &c. Photius in Bibliotheca. Leo Imp. in conſtit. Strabus auctor Gloſſæ ordinariæ multis locis.* Liberum arbitrium, Fides, Iuſtificatio, Gratia, Bona opera. *Haymo in 1 cap. Malachiæ, lib. 1 in Eſaiam, in 4 Heb. ſuper Euang. in octaua Paſchæ ſuper Pſal. 26, 135. ſuper cap. 6 Roman. Rabanus epiſt. ad Humbertum epiſc. lib. 14, in Ierem. lib. 4. in Eccleſiaſticum cap. 6 & lib. de modo Pœnitẽtiæ. Theophylactus paſſim. Photius in Bibliotheca. Angelomus in 7 cap. 3 Reg. in 13 cap. 4 Reg. Strabus in Gloſſa Ordinaria ſæpè. Idiota lib. de Diuino amore cap. 17, 22, 24. &c. de vera patientia c. 7, 13, 17.* Pœnitentia & eius tres partes. *Rabanus lib. 8 in Eccleſiaſticam cap. 3. & lib. 7, cap. 7. epiſt. ad Reginbaldum Chorepiſcopum lib. 2, cap. 30. Inſtitut. cleri. cap. 14, 16, 30. & lib. de modo Pœnitentiæ. Conc. Cabilonenſe cap. 33 & 45. Haymo in c. 6. Heb.* Claues, Abſolutio. *Nicephorus Cartophylax libello de poteſtate ligandi & ſoluendi, quem vertit Oecolampadius. Theophyl. in 16 Matth. & 20 Ioan. Photius in Bibliotheca.* Primatus Romani Pontif. *Hincmarus ad Hincm. Laudunenſem. Quin & hæc ætas eum Apoſtolicum ſimpliciter appellabat. Photius Græcus in Nomocanone. Theophylact. in Ioan. 21.* Preces & oblatio pro mortuis. Purgatorium. *Haymo in 3 c. & 6 primæ Corinth. & in Pſ. 6, & in feriam 6 Pentecoſtes, & lib. 2 ſuper Eſaiam. Raban. lib. 8 com. in Eccl. c. 14* Concil. *Cabillonenſe c. 39. Photius in Bibliotheca, Nam Græci orant & offerunt pro mortuis.* Confirmatio, Chriſma & alia ſacramenta. *Raban. libris de inſt. cleri. Theoph. in Marc. 6, vbi de oleo vnctionis extremæ aperte. Haymo ſup. Pſ. 26. ſup. 6 Heb. & ſup. Euang. Hincmarus ad Hincmarũ Laud. et ad Tornacẽſem Eccl. Synodus Arelatenſis, Cabillonenſis & aliæ huius ſæculi. Nicolaus Papa in Epiſtolis. Hæc & alia agnoſcunt Centuriatores in epiſtola 9 Centuriæ. Patrum (inquiunt) ſuperiorum ſenſum atque intellectum in ipſam Dei ſcripturam importarunt, ac piaculum duxerunt, ſi quis ab eorum ductu vel latum vnguem deflectere auderet. Quod poſtea confirmãt initio col. 1. Membratim deinde indicant ca. 4 de Doctrina col. 205, & ſeqq. cap. 6 de Ceremoniis & ritibus Eccleſiæ pag. 227, & ſeqq. c. 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ col. 289, & ſeqq. cap. 9 de Synodis col. 301. ſparſim. cap. 10 de Epiſcopis & Doctoribus Eccleſiæ col. 484, & ſeqq. ſparſim. Vnde qui refutarunt hoc ſæculo Claudium Taurinenſem, Godiſcalcum & ſimiles, ſimul iſtos ſunt execrati. Adde totius huius curriculi Synodos vniuerſas, quæ non paruo fuere numero. Adde & hiſtoricos: nam hi omnes curſum Eccleſiæ noſtro ſimilem planè pinxerunt.*

*

t INFOELIX dicitur hoc ſæculum, exbauſtum hominibus ingenio & doctrina claris ſiue etiam claris principibus & pontificibus, in quo nibil ferè dignum memoria poſteritatis geſtum ſit: vnde ferunt tunc repertum fuiſſe quoddam monſtrum capite canino & cæteris membris humanis, quod ſtatum illius temporis mirifice referret.

Hoc ipſo infœliciſſimum, quod Eccleſia ſub Cæſaribus eſſet captiua, ſine vllo bono fere pontifice, ſine vllo celebri Conc. &c.

Regna autem Occidentis ſine magnis principibus. Quare circa an. 900 ſub Carolo Simplici quiſque præfecturas, cnmitatus, ditionéſque, quæ antea regij Dominij fuerant, non ſolum retinêre, ſed tanquam proprium priuatúmque dominium poſſidere & ad poſteros quoque tranſmittere cæpit ea tantùm lege, vt Regi fidem ſuam obſtringerent. Hinc primordia Feudorum in Francia. *Annales Rhemenſes.*

Sic & in Germaniæ. Nam Germani ſua feuda à Conrado primo ſuo rege, qui eodem cum Simplice ſæculo vixit, ſi habere fatenrur, quem & conſtat primas illum in Germania de Feudis perperuis leges condidiſſe. Sicque Ducum, Comitum, Marchionum, aliatúmve præfecturarum dignitas, quę olim temporaria fuerat, & morte finiebatur, Iuris priuati & hæreditarij eſſe cœpit.

Apud Græcos & Hebręos aliquanto fœlicius. Nam Gręci ſub Leone philoſopho doctrina & rebus bellicis florebant. Hebræi, præſertim hi, qui Gheonim appellantur, nomine literario tum erant clariſſimi, vt è Cabbala R. Ahraham Leuitæ apparet.

Græcia literatis abundabat, quoniam & ipſe Leo imperium adminiſtrans philoſophabatur, cuius laudarur à Suida reſponſum, ad quendam Eunnchum, qui bonoraria philoſopborum tribui volebat militibus, Vtinam (inquit) mei imperii temporibus contingat, vt quę ſunt militum potius in doctores & literarũ profeſſores conſumantur.

Quidam bunc Papam ſabulantur martyrio coronatũ Haiburgi, quæ vrbs eſt Germaniæ. Nuſquam enim legitur Pontificem Romanũ illic fuiſſe præter Benedictum quintum, qui eo lnci relegarus ah Othone Imperatore, tædio animi morirur, vt Platina in eius vita docet.

Cum Arnulphi milites lepuſculum verſus Romam fugientem inſectati eſſent cum clamore, Romani terrefacti ſeſe de muro deficiunt & hoſtibus per factos aceruos murum aſcendendi locum faciunt an. 900. *Sigeb.*

Normanis in caſtra Eccleſię intrantibus pax aliqna in Occidentis imperio & regnis affulſit, vnde & ſequenti cẽtenario ſecuta eſt mirabilis & crebra gentium, populorúmque Septentrionalium conuerſio. Quare vt hoc ſæculum infœlix prædicetur à chronologis Lutheranis, mihi ramen eſt ſœlix, conuerſionibus ſcilicet gentium, præcipue Septẽtrionalium, Moſcouitarum, Sueuorum, Polonorum, Slauorum, Hungarorum, &c. qno epiſcopatus illuſtres conſtituti Magdeburgenſis, Miſnenſis. &c. reges Sancti Henrici duo, Othones tres Robertus, &c. populus & clerus pietate ardens, adeò vt illo plura collegia,

Anni Christi		Anni mundi
	DECIMVM SÆCVLVM.	
	120	
901	t BENEDICTVS IIII.	4989
904	Rom. an. 3. menſ. 4.	4992
	Vacat dies 6.	

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, an. 2, deinde Euthymio Sycello, an. 5.

Principibus.

Leone 6 Imp. nonageſimo quarto, deinde Alexandro 2. Conſtantino 7. Leonis fil. an. 41. per ordinem, Orient. Impp.

Arnulpho Occidentis octauo & poſt eum Ludouico Iuniore 4. dict. 3, an. 10. Occident. Imp. nono.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Schiſma 12.

Sergius 3 electus in ſchiſmate contra Formoſum ſedit dies aliquot.

895 CONCIL. *Triburienſe epiſc. 26 Germaniæ pro tuenda Epiſcopali auctoritate, contra quoſdã Laicos. Rhegi. lib. 2. Chron. & tom. 2 Conc. Gratian. 2, qu. 5. Sigeb. illud reiicit ad an. 899.*

Moguntinum.

115

898 O BONIFACIVS 6. Tuſcus (*ſeu vt aliis placet Romanus*) dies 26. 4986

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio ſecundo.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus, & regnant.

Froila 2 Hiſp. reg. an. 1.

greditur & hoſtes Formoſi pont. capitali ſupplicio afficit. Poſtea contra Guidonem mouet, ſed ægrotus recedere cogitur an. 901. *Idem.*

Radulphus circa an. 890 In Burgundia regnum conſtituit quod mulros annos poſtea durauit. *Rheg. lib. 2. Sig.* Hic Gallia & Francia multàs inſignes mutationes eſt experta. *Ibid.*

Moraui qui à Franeis ſubacti erant, & ad fidem Chriſti adducti, ſpe recuperandæ libertatis arma capiunt, ac religione abiecta Hungaros ſibi adiungunt, & more eorum capita prorſus detondent, Chriſtianos inſ: ſtant cędibus, eccleſiáſque incendunt, adeò vt in tota Pannonia vna tantum ſupereſſet Eccleſia. *Banariæ Epiſcopi ad Ioan 9.*

4983 Turcæ, ceu Hungari è ſuis finibus erumpentes, contra Morauotum regem accerſiti ab Arnulpho Imperatore. Saxoniam, Thuringiam, Alemaniam, Franciam & Italiam ferro ignéque vaſtarunt. *Sigeb. Rhegino lib. 2. Guiliel. Nangiac.* Quam ſæuitiam in Germania continuarũt, donec conſenſu principum Henricus Auceps ad imperium eſt vocatus. Turcarum autem vocabulo hîc ſunt abuſi propter Hungarorum perfidiam.

O DE TEMPORE, quo ſedit magna contentio inter ſcriptores. Sed & magna confuſio ob Cæſares Germaniæ omnia in Eccleſia miſcentes & tanquam porcos feros, vineam Domini depaſcentes.

Leo Philoſophus Imp. ſcripſit libros βασιλικῶν. Quo tempore patriarchatum adminiſtrabat Photius auctor Nomocanonis, ſæculo tam infœlici apud Latinos, vt nullum illi haberent, quem Græcis æquo marte poſſent opponere. Græcis propugnantibus dogma de proceſ- 4986
ſione Spititus S. è ſolo Patte.

Hic enim Photius primus ſeceſſionem apertam fecit à Latina Eccleſia, dum apud nos regnarent Caroli Caluus & Craſſus.

HVMANA.

Leo Turcos Iſtrum accolentes, Vngros nomine, muneribus in Simeonem Bulgarorum regem ſibi adiũgit an. 898 qui Bulgaros vincunt & plurimos capiunt. Victoria tandem penes Bulgarum fuit. *Zon. tom. 3.*

Turcæ, ceu Hungari in Bulgariam à Leone euocati cœperunt Pannonias & poſtea Carãtanos & Marahenſes diuexarunt. Ad eos propulſandos Zundebaldus Slauorum Morauenſium rex ab Arnulpbo ducatum Boemorum, qui hactenus à principe eius gentis adminiſtratus fuerat, accipit, ſed poſtea tributum imperatori denegãs, Hungaris per tractas munitiones, quas clauſas appellant, euocatus, ſub iugum redigitur. *Luithprand. lib. 1, cap. 3 de rebus Europæ.*

Non prius Eccleſia à Northmanis & Danis pacem babuit, qui in Galliis, Burgundia, Lothatingia, Vuormacia, & aliis Germaniæ vrbibus graſſabantur, quàm ab Arnulpho Imp. propemodum deleti ſunt, & rex eorum Hundeus, conſilio Caroli fidem amplexus eſt. *Helmold. cap. 7. Sigeb.* Eorum nihilominus reliquiæ in Daniam recedentes Prumienſe monaſteriũ & loca Arduennę proxima populantur. *Rheg. lib. 2.*

Deniq; cũ per annos 70 Chriſtianos paſſim afflixiſſent, tandẽ ab Arnulpho cæſi ſunt ad centũ millia, vix vno atq; altero è Chriſtianis amiſſo. *Helmold. c. 7* an. 895. *Sig.*

Anni Christi.

901

Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigeſimo ſexto.

Sabala regina Æthiopiæ.

Abderamene Hiſpaniæ, & Cordubæ Miramolino.

Alphonſo 4 Hiſpan. quadrageſimo ſexto, deinde Ramiro, an. 19.

Eduardo Angliæ ſeptimo.

904

Anni mundi.

legia, templa & monaſteria condita, reſtaurata, dotatáq; ſint, quàm vllo alio. *Bruſcius de epiſcopis, item libro de monaſteriis*,
4989 per annos videlicet 150, quouſque ſub annum 1060. Héricus 4 turbauit Hæreſibus & facinoribus multis totam Eccleſiæ pacem, denique literæ & diſciplinæ viguerunt, maximè apud Græcos, Hebræos & Arabas. Sed hæc Sigillatim deinceps demonſtrabimus.

Hoc verò vno infœlix, quod per annos fere 150 pontifices circiter 50 à Ioanne ſcilicet 8, qui Nicolao & Adriano 2. Sanctis pontiff. ſucceſſit, ad Leonem 9 vſque, qui primus à Deo vocatus velut alter Aaron, antiquam pontificum integritaté è cœlo in ſedem Apoſtolicã reuocauit, à virture maiorũ prorſus defecerint, Apotactici, Apotaſticiue potius, quàm Apoſtolici. Tanti ſceleris rei ſunt Germanici Impp. qui ita premebãt Eccleſiam, vt ſublatis canonicis electionibus, pro libidine, & ſępius pecunia & pactis ſummos darent põtifices, & recuſaret electus Pontificatum ſuſcipere, priuſquam ab illis confirmarẽtur. Aliqui etiam vi, aut largitione ſedem inuadebant. Vnde minimè mirandum, ſi tam paucis annis tot extiterint, ac breui tempore ſemper vixerint, quãdo non per oſtium, ſed per poſticum, id eſt, Imperatorum tyrannidem ingrediebantur. Quo etiam factum, vt Imperium multum ab illo apice declinaret, in quo fuerat à Francis collocatum, & Berengariana hæreſis oriretur. E' tanto Pontificum numero, quinque modo, & ſatis tenuiter, laudantur, Martinus 2. Agapetus 2. Ioan. 17. Sergius 4. Gregorius 6. Virtute poſtea Leonis 9, & ſeqq. Pontiff. adempta eſt illa vſurpatio Henrico 4 magnis etſi motibus, atque ita reſtitutus eſt Sedis Apoſtolicæ antiquus candor, ſpecies & perfectio.

Suatocopius Morauiæ rex bello victus ab Arnulpho, eremum petiit, vbi cum tribus aliis, quos illic eremi cultores reperit, incognitus ſanctiſſimè ad mortem vſque vixit. *Syluius cap. 13 Boëm.*

Edouardus ordine 13 Anglorũ rex an. 901 ab Ethelredo Cantuarienſi Epiſcopo more maiorum coronatur. *Polyd. lib. 6 Ang.* Poſtea cum eius incuria religio ferè intercidiſſet, epiſcopis vel nullis, vel ex aula & bello aſſumptis à Pontif. increpatus Synodum cogit, in qua à Pleimũdo, qui Ethelredo ſucceſſerat, vno die multi epiſcopi ordinantur. *Ibid.*

Ad Slauos & Polonos Cyrillus & Methodius doctrinam Chriſti propagant ſub Arnulphi imperio. *Æne. Syluius lib. 1. cap. 13.*

HVMANA.

Imperium Occidentis, maximè Italię, quo annis circiter centum & decem Franci potiti fuerant, ad Longobardos transfertur, Berengario 4. Longobardo Duce Foroiulienſi à quibuſdam Italis electo in Imperatorem, & Vvidone in regem Italię. *Blõd. dec. 2, lib. 2, & Luithprandus lib. 1 de Rebus per Europam geſtis cap. 6.*

Nam poſt mortem Arnulphi imperium confunditur, dolẽtibus Romanis atque vniuerſis Italię populis quòd in Germaniam tranſlatum eſſet. Quare nec à Romanis, nec à ſummo pontifice deinceps coronati ſunt Germanici Impp. vſque ad primum Ottonem, Vnde & in Ita-
4992 lia quidam Berengarij vſurparunt imperium. *Trit. in Chron. Hirſang.*

Hinc Ludouicus de genere Francorum vltimus coronam à Pont.non accepit propter incendium bellorum, quibus vniuerſa flagrabat Italia & propter plurima pericula, quæ ipſi Germaniæ ingruebant. *Erfordienſis.* Quid ſi illa negligentia cauſam diuino quodam iudicio præbuerit transferendi ad Germanos imperij. Fráci à Pontifice imperium erant conſecuti, debuerát igitur eodem medio illud retinere.

Imperauit an.10, iuxta alios ſex. Hungaros in Germania vicit.

Nam primo eius anno Hungari in Moraniam & Bauariam impetum fecerant, deinde fœlici pugnæ cuiuſdam ſucceſſu elati Bauariam, Sueuiam, Franciam, Saxoniam vaſtabant. *Luithprandus.*

Zuēdebaldus frater à Lotharingis perimitur, eo quod rapinis & cædibus omnia turbaret. *Erphordienſ.*

Transfertur imperium ad Longobardos apud Italos vſque ad Othonem Mag. *Onuph.*

Hinc Berengarius 1, an.4 apud eos, apud Germanos Conradus 1, an.7.

v CONSTANT. Imp. rythmis & omnis generis verſibus obitum coniugis ſuæ deplorauit. *Zon.tom.3.*

Rythmi ergo etiam inter Græcos, vt Latinos, hoc tempore inualuerant.

Philoſophiam quæ penè in obliuionem venerat ordinatis doctoribus excitauit. *Zon.tom 3.* Quare Simeon Bulgarorum rex Conſtantinopoli, à puero ſcilicet, non ſolum Demoſthenis Rhetoricam, ſed & Ariſtotelis Syllogiſmos didicit. *Luithprandus lib.3, cap.9.*

Romanus Imp. præter alias largitiones etiam æs alienum pro debitoribus exoluit, cuius ſumma ad nouemdecim centenarios excreuerat, tabulis in medio foro crematis, item pretium pro iis, qui Conſtantinopoli in conductitiis domibus habitabant. *Zon.tom.3.*

Filios ſuos creauit Auguſtos & Conſtantino, cui Helenam filiam deſponderat, prætulit, ac ita depreſſit, vt is arte pingendi coactus fuerit ſibi victum acquirere, donec poſt 26 annos paternum regnum recuperauit. *Sigeb. Zon.tom. Volater.*

Conſtantinus recuperatum imperium prudenter adminiſtrauit, donec à filio Romano & coniuge poculum infectum bibens, & ex eo aliquantum recreatus ſeceſſit in Olympum ad Theodorum Cyzicum virum pium, ibíque ſe Deo conſecrauit.

x VETVS Roma vſque ad Chriſtophorum Papam cum noua (.i. cum Conſtantinopolitana eccleſia) in fide conſenſit. Hæc Nilus Græco quodam libro manuſ. in Bibliotheca regia docenda ſibi propoſuit.

Chriſtophorus Leonem Papam, cui alioqui erát familiaris pontificatu exuit. Verum eum male quæſitum peius amiſit, menſe ſexto vel ſeptimo eiectus in Monaſterium.

Methodius Morauorum epiſcopus Vuorzyuoum in Boëmia vltimum paganorum ducem, vna cum coniuge Ludinulla ad baptiſmum adduxit an. 905, quæ miraculis claruit. *Schedelius.*

HVMANA.

Carolus ſimplex tulit edictum memorabile ac religione

Anni Christi		Anni mundi
	121	
904	v LEO 5. Ardeatinus.	4992
904	menſ.1. dies 10.	4992
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Euthymio Sycello.	
	Principibus.	
	Conſtantino 7. Orient. Imp. nonageſimo quinto, & Romano Lacapeno eius vitrico imperium occupãte per 26 annos.	
	Ludouico 4. dict. 3, Occident. Imp. nono.	
	Carolo 4 Simplice Francorum Rege vigeſimo ſexto.	
	Sabata Æthiopiæ.	
	Hiſpaniæ Miramolino Abderamen.	
	Rege Hiſpan. quadrageſimo ſeptimo Ramiro 2.	
	Angliæ Reg. ſeptimo Eduardo.	
	122	
904	x CHRISTOPHORVS	4992
905	I. Rom. menſ.7.	4992
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Euthymio Sycello.	

Anni Christi | Anni mundi

Principibus.
Eidem Impp. & Regnant.

CONCIL. *Gallicanum de bonis eccleſiaſticis. Æmil. lib. 3.*

123

905 y SERGIVS III. Rom. 4993.
913 an. 7. 5001
menſ. 4. dies 16.
Vacat dies 7.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Euthymio Sycello, deinde Nicolao Myſtico iterum, an. 13.

Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant.

124

913 z ANASTASIVS III. 5001.
915 Romanus, an. 2. 5003
Vacat dies 2.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Nicolao Myſtico iterum.

Principibus.
Conſtantino 7, cum Romano Orient. Impp.

gione plenum contra profanos locupletiſſimorum cœnobiorum opes, maleficio regum, qui de alieno plus æquo ſunt liberales, adeptos, & iam epiſcoporum iura inuadentes. Coacto igitur concilio diuitias pontificum ſanctas eſſe conſtituit. Cœnobiorum libertas ſanciri nondum potuit, quòd eorum facultatibus Robertus equitum magiſter, ac Hugo fratres militem alebant, ac iam cum factionis ſuæ hominibus occupare regni ius contendebant. *Æmil. lib. 3. Franc.*

HVMANA.

Bellum non omnino extinctum, pactione cum Rollone Normanorum duce facta extinxit. *Ibid.*

Hac tempeſtate in Babylonia florebat R. Amram R. Siſanæ filius qui precum formulam & ordinem (Sic appellant Breuiarium Iudæorum Hiſpanicum) in Hiſpaniam detulit. *R. Abraham in Cabbala.*

y LATERANENSEM eccleſiam, quæ temporibus Stephani ſexti pene corruerat, reparauit, diuerſiſque donariis atque ornamentis locupletauit. Rebus in pontificatu ſuo confirmatis in Gallias venit. *Nauclerus.*

Chriſtophorum è monaſterio tractum in vincula coniecit. Formoſi nomen perſequitur, cuius corpus defoſſum truncari capite iuſſit. Nihil mirum ſi iſti pontifices prodigioſi eſſent. Nam nō more maiorum eligebantur, ſed à Cæſaribus intrudebantur.

910 Gulielmus dux Aquitaniæ & Aruerniæ comes virpius Cluniacenſem monaſterium in fundo paterno inchoauit, & Bernonem primum abbatem præfecit deſignatis prouētibus ad victum monachorum. *Plat. Sigeb.*

Regino Monachus & Abbas Prumienſis, ſuos annales à Chriſti natiuitate ad annum 905 deduxit.

HVMANA.

Saraceni à Fraxineto & Gareliano monte exeuntes Calabriam, Apuliam, Beneuentum, ac Romanorum vrbes ita occupant, vt vnamquámque mediam Romani, mediam Saraceni tenerent. *Sigeb.*

An. 910. Franci infœliciter cum Hungaris pugnant in finibus Bauariæ & Franconiæ.

911 Imp. moritur ſine liberis & Ratisbonæ ſepelitur. Mox igitur ſequenti anno Hungari nemine reſiſtente, Franconiam & Turingiam populantur.

Annus Chriſti 912 erat an. 1000 conditæ vrbis Florentiæ. *Palmer.*

Poſt Hunnorum & Danorum ſtrages, tertia Hungarorum irruptio deſæuiit tempore Ludouici 3, & Conradi 1. Collecto enim exercitu, omni Bauaria & Sueuia potiti ſunt, & Rheno contiguis locis. Saxoniam quoque vſque ad Britannicum Oceanū igni atque cruore compleuerunt. *Helmoldus in Chro. Slauorum cap. 1 & 8.*

z ADO Vienenſis hoc tempore hiſtoriam per ſex ætates digeſtam, vſque ad annum 900 perduxit.

Oddo ſiue Ottho (quem quidam cum Odilone 4. Abbate Cluniacenſi confundunt) inſtituit in Burgundia Ordinem Cluniacenſium ſub regula D. Benedicti. an. 913. *Vincentius in Specul. lib. 25. Antonin. 2 parte hiſto. tit. 15, cap. 16. Sabel. Ennead. 8, lib. 1.* Chronicon breue & ſuccinctum compoſuit. *Trit.*

Stephanus Metenſis, qui officium de Trinitate, quod in octauis Pentecoſtes cantari ſolet, ex Alcuini libro exornauit. *Sigeb.*

Rathbodus Vltraiectenſis Nannonis philoſophi diſcipulus. *Trit. de viris illuſt.*

HVMANA.

Bulgari variis incurſionibus vaſtarunt Græciam. *Zon. tom. 3, & Cedren.*

Amputato capite ſtatuæ referentis Simeonem Bulgarorum Principem, ipſe ſtatim (quod mirum eſt) compertus eſt mortuus *Zonar. tom. 3.*

Mortuo Ludouico Iuniore ſine maſculis, genus Carlinguorum, ſeu Caroli Magni defecit in Imperatoribus. Conradus enim Imp. non fuit Ludouici filius, ſed Conradi Ducis Saxonum. *Honor. & Contractus.*

Conradus ergo primus Imp. Germanus.

Ann. 912. apparuit cometa pręter morem rutilantior quem Imperij à Francis ad Saxones tráſlatio ſecuta eſt, vel comitata, quod ſine magnis motibus & cædibus fieri vix potuit. *Contract. & Honorius in Chronico.*

Conradus Imp. Guormonem Danię regem adeò bellis attriuit, vt & pacem ſupplex peteret & Chriſto nomen dare vltro promitteret. *Helmold. c. 8.* Idem & Otto apud Danos & Slauos fidei immemores paulo poſt egit. *cap. 9.*

Morbo correptus priuatis odiis ſepoſitis ſuaſit, vt Imperium à Barbaris afflictum commendaretur Henrico Aucupi hoſti ſuo, cui & per fratrem Eberardum inſignia Imperij miſit.

Hungari & Saraceni Italiam depopulantur. *Antonin. 2, par. hiſtor. ibidem.*

915 Hungarorum in Italiam incurſiones deuaſtationeſque igneæ facies, ſtellæ micantes, ac hinc inde oberrantes magno hominum ſtupore præſignificaſſe feruntur. 916
Naucler. gener. 31.

a BERENGARIVS Ludouicum Boſonis f. qui annis 5 contra ſe regnabat in Italia, regno & oculis priuauit.

Circiter an. 915. Ennius Gotthus Arragonium regnum inſtituit. E pyreneis montibus Mauros in Tarraconenſem & Celtiberiam reuerſos depellit.

Berengario Italiæ & Rodolpho Burgundiæ regibus poſtea de regno Italiæ inter ſe diſſidentibus, authoritatem ſuam apud vtrumque regem interpoſuit, quo minus armata manu confligerent. *Sabel. lib. 1, Ennead. 9.*

Eius nepos Sanctius Maior cum filio Ferdinando potitus regnis Legionis & Caſtellæ, inde Mauros vniuerſos depellit, Ferdinando Caſtiliæ & legionis, Garciæ Nauarræ, Sanctio Nepoti Arragoniæ regnum attribuit. Hinc prodiere deinceps tres regũ Hiſpanicorũ familiæ.

Garciæ non longa fuit poſteritas, Quare regnum 916 Nauarræ crebro mutatis vicibus, nunc Hiſpanos, nunc Gallos dominos habuit.

929 b IOANNES Papa bellator & triumphator de Saracenis maximus, ſed tandem in vinculis necatus.

Saracenos totam Italiam, Calabriam & Apuliam vaſtantes auxilio Conſtantini Imp. Græci tribus præliis ita attriuit, vt intra tres menſes penitus ferè extincti ſint. *Luitprandus, Blondus.*

Zipti-

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

Conrado I. Occid. Imp. decimo, an. 7.

Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigeſimo ſexto.

Sabata regina Æthiopiæ.

Abderamen Hiſpaniæ, Miramolino.

Ramiro Hiſpan. Rege quadrageſimo ſeptimo.

Eduardo Angliæ ſeptimo.

125

915 a LANDVS, ſiue Lando Sabinenſis. 5003
916 menſ. 6. dies 21. 5004
Vacat dies 26.

Patriarcha.
Nicolao Myſtico iterum.

Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant.

126

916 b IOANNES 10. Rom. 5004
929 an. 13. menſ. 2. dies 3. 5017

Anni Chriſti. | Anni mundi.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, deinde Stephano 2, an. 3.

Tryphone, an. 6.

Principibus.

Conſtantino 7, cum Romano Oriẽt. Impp. nonageſimo quinto.

Conrado 1 Occident. Imp. decimo, & poſtea Henrico I. Aucupe, an. 18.

Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigeſimo ſexto, & poſtea fugato in Angliam Ludouico eius filio, Rodulpho Burgũdione, an. 2 Franc. reg.

Sabata regina Æthiopiæ, & poſt eam Ambaſandin Ghemaosfare, Girgaz, Degua Michaël.

Abderamen Hiſp. Miramolino.

Ramiro Hiſp. Reg. quadrageſimo ſeptimo, deinde Ordonio 3, an. 5.

Ordonio 4, an. 5.

Eduardo Angliæ ſeptimo, deinde Adolſtano, an. 16.

CONCIL. in Altaimpago Rhetiæ. Auent. lib. 4.

127

929. c LEO 6. Roman. 5017

930 menſ. 7. dies 15. 5018

Vacat menſ. 1.

Ziptinæus ſiue Liptineus ſiue Spitigneus Dux Boëmiæ factus eſt Chtiſtianus, & nominatur epiſcopus Pragenſis Vuictech, an. 921. *Sigeb. Plat. Sabell.*

An. 923. ſanguis dominicus Augiam delatus eſt. *Sigeb. Rheginonis continuator.*

An. 926. Leuæ non lõgè à Bruxella & Antuerpia vniuerſale ſtudium cœpit Ioanne Brabantiæ duce. *Irem. lib. 12.*

Hungari ab Alberico Capuanorum principe, Pontificis odio euocati Italiam grauius, quàm vnquam antea fecerant Saraceni, diripiunt. *Idem.*

Moraui à Pont. obtinẽt, ne deinceps epiſcopis Boiariæ ſubiiciantur, ſed habeant peculiarem Archiepiſcopum, quod Boiarios Slanorum perpetuos eſſe hoſtes dicerent. *Auent. lib. 4 Boiorum.*

Gnibertus, ſeu Vuicpertus, ſiue etiam Vigipertus (variè enim eius nomen ſcriptum legitur) Princeps Lotharingiæ ingreſſus monaſterium, ſanctè vixit. *Sigeb. Plat.*

Rutgerus Tteuirẽſis, qui librum Decretorum ſcripſit, obiit anno 928. *Continuator Rheginonis.*

Notingerus, ſiue Notingus Conſtantienſis. *Naucl.*

HVMANA.

Ludouicus III, Cnntadus I. & Henricus I. Coronam Imperij non acceperunt Hungaricis incutſionibus impediti. Hinc Hiſtotici eos ferè vocant Germanorum teges nnn Imperatores.

Henricns Imper. latronibns & ſicatiis valentibus, non modo veniam, ſed arma & agros conferebat, vt ipſis in bello contra Barbatos vteretur. *Sigeb.*

Cum Hungaris conflicturus, vouet Simoniacam hæreſim ſe toto imperio expulſurum. *Luithprand. lib. 2, cap. 8.*

A Rudolpho Burgundionum duce lanceam dominicam, cui Claui artificioſè affixi erant, magnis pollicitationibus impetrat. Quod munus non tantum auto & argento copioſo, ſed & magna Sueuorum prouinciẹ patte compenſauit. *Luithprand. lib. 4, cap. 11.*

Ea vſus eſt pto Labaro. Quare & præeunte hoc ſigno victotifero, ſemper hoſtes ſuos terruit, & in fugam conuertit. *Ibid.*

Cum Hũgatis pacem init in 9 annos. Deinde bellum contra Lotharingos & Francos gerit & imperata facete cogit. *Contin. Rhegino.* Slauis, Danis, Dalmatis & Boëmis tributum imponit. *Ibid. Sigeb.*

Berengarius 2 pacem cum Hungaris ſancit, vt tranqnillam poſſideret Italiam. Ita Hungari ad alias gentes turbandas ſeſe conuerterunt. *Bonfinius.*

924 Lotharingia tota ad Germanos à Francis cõceſſit. *Reginonis appendix. Sigeb.* Francis Normanico bello occupatis & Normanis ſub diuerſis ducibus ſeſe in Aruerniam, Aquitaniámve effundẽtibus. Nam quamuis Neuſtria Rolloni eiúſque genti eſſet attributa, ab eorum tamen vexationibus Francia non quieſcebat.

c LVITHPRANDVS Ticinenſis poſt ſuperiotem Ioannem, alterum Ioannem 11 ſubiicit, Sergij Papæ & Marociæ nobiliſſimę Romanę filiũ. At quotquot de Romanis pontificibus ſcripſerunt (fuerunt autem plurimi) non alterum Ioannem, ſed Leonem ſextum, & illi Stephanum 7 ſubiiciunt. Poſt quos Ioannem ipſum 11.

Sergij P. filium communi coonſenſu reſctunt. *Onuph.*

Leo inteſtinos Italiæ motus, qui moltos iam annos durauerant, pacare ſtuduit. *Plati Nauclerus.*

HVMANA.

Ordonij Hiſpa. regis tempore Almanzor dux Saracenotum bellicoſus.

Rodolphus Burgundiæ dux ſecundus indéque Franciæ rex Vuillelmo Normanorum Principi Britonom oram maritimam dooauit, quam tamen alij à Carolo Simplice Rolloni ante traditam feruor, ſed fortaſſe poſterior fuit prioris donationis confirmatio.

Huogaros Burgundiam populantes in Italiam traijcere coëgit.

929 Carolus Simplex Peronæ miſeranda ſorte obiit poſt quintum ſuæ cuſtodiæ aooum. *Annales Remenſes, Abbas V ſpergenſis.*

d STEPHANVS pacis, manſuetudinis, religioois ſtudioſiſſimus. *Crantzius & Schedeuir.*

Nuba Danotum, ſeu Normanorum Rex ab Henrico Imperatore ſuperatus, cogitur cum ſuis baptiſmum ſuſcipere, & Boſbo ipſis Chriſtum adouociat. *V itich. lib. 1. Saxonum & Luithprandus lib. 3, cap. 13.*

An. *931.* Henricus Imp. regem Abroditarum Chriſtianum facit. *Sigeb.* & Brandeburgi iocolas an. *920* vbi Ottho primus epiſcopatum erexit. *Chron. Mersburg. Munſter. in Coſmog.* & Sarabos ſiue Vandalos, qui tunc Delemantici nominabaotur. *Ibid.* Magdeburgum ad Albim inſtaurauit, atque Vaodalis metropolim ſtatuit, Epiſcopo Adelberto, qui ioter Vandalos præclaram nanarint operam. *Crantzius lib. 2, cap. 30. V andal.*

HVMANA.

931 Britooum reliquiæ Normanos omnes cum ſuo duce Felocã, qui in maritimis Britãniæ regionibus remanſerant, die D. Michaëlis, cõſpiratione, peremerunt.

Illud facinus Incon Normanorum Ligerim accolentium princeps vlciſcens regiooe iterum potitur. *In annalibus Britonum.*

Raimundus Tolaſatium comes & Ermigaodus Gothiæ & Lupus Lacinatius Vaſco Rodolpho Burguodionum regi ſuum obſequiũ fidémq; denouerunt. Quorum Vaſco equum ferebatur habere annotum pluſqoam centum, adhuc tamen validiſſimum. *Luitprandus lib. 5, Annales Remenſes.*

e RAGI Angliæ negligenter res ſacras io ſuo regno curanti, niſi emendetur, minatur excommuoicationem. *Polydor. lib. 6 Angli.*

HVMANA.

In ſuos careeres claoditur ab Albrico fratre Romam occupante & eam ab Hugone Italiæ & Prouinciæ rege ſtreouè defendente. *Annales Remenſes.*

Qui quidem Hugo an. *936* exercitu ſuo fame peſtéque conſnmpto, ab obſidione vrbis Romæ receſſit affinitate prius cum Albrico hoſte ſuo inita. *Ibid.*

Nouergiæ reges Chriſtianam religionem amplectuntur Volcquardo ibi verbum Dei propagante & Henrico Imp. annitente. *Crantz. in metrop.*

Firtheſtanus primus Epiſcopus Vintonieoſis in Anglia

Anni Christi. | Anni mundi.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Triphone.

Principibus.

Conſtantino cum Romano Orient. Impp. nonageſimo quinto.

Henrico I. Occid. Imp. II.

Rodolpho Burgundione, an. 2. Francorum rege vigeſimo ſeptimo.

Degna Michaël Æthiopiæ, deinde Bedegaz.

Abderamen Hiſp. Miramolino.

Ordonio Hiſpaniæ rege *quadrageſimo nono.*

Adelſtano Angliæ octauo.

128

930 d STEPHANVS 8, dict. 5018

932 7 Romanus an. 2. 5020

menſ. 1. dies 12.

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Hiſpan. reg. *Sãctio cog. Craſſo, ſiue pingui, an.* 10.

Æthiopiæ Arma-Cullandin.

129

932 e IOANNES II. Rom. 5020

937 an. 4. 5025

menſ. 10. dies 15.

Vacat dies 12.

Anni Christi. | Anni mundi.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, deinde Stephano 2, an. 3. Tryphone, an. 6.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant. Rodolpho Burgundione, deinde Ludouico 6, dicto 4. Transmarino ex Anglia, reuerſo an. 27 Franc. Reg.

130

937 f LEO 7. Rom. an. 3. 5025
940 menſ. 6. dies 10. 5028
Vacat dies 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Conſtantino 7, an. 16, cum Romano Lacapeno Orient. Imp. nonageſimo quinto.

Othone I. cog. Magno, an. 36. Occid. Imp. duodecimo, vel potius Germanorũ rege.

Ludouico Fr. Reg. vigeſimo octauo.

Bedegaz Æthiopiæ, deinde Arma.

Abderamen Hiſpaniæ Miramolino.

Sanctio Craſſo Hiſp. Reg. quinquageſimo.

Adelſtano Anglorum reg. octauo.

937 CONCIL. *Erphordienſe contra Imperatorem, qui monachos eiecerat è clauſtris. Lambert. Schafna. in hiſt. Germ.* 5025

glia. *Polyd. lib. 6 hiſt. Angli.*

Curricula militaria, quæ torneamenta vocantur & equeſtres ludi atque paleſtriei tum primum apud Germanos excogitantur ab Henrico Imp. & magna pompa ac ſolennitate Magdeburgi habentur an. 938, in quibus decretum eſt, vt magnatum ſcelera punirentur. *Munſt. in Coſmograph. Chronicum Saxoniæ.*

Tempore Henrici Imp. Louanienſis Academia in Brabantia fundatur. *Graſſerus.*

An. 935. Henr. pacatis vbique hoſtibus, Hungaros aggreditur & ad 40. millia cædit. Hac victoria libertatem patriæ reſtituit & ſummam authoritatem in imperio & apud exteros ſibi comparauit. *Luithprandus.*

Marchias ſeu limitaneas præfecturas paſſim cõſtituit, vt in officio regiones continerentur, vt in Cymbrica Cherſoneſo Sleſuicenſem Marchiam, Brandeburgeſem contra Henetos, Miſnenſem contra Boëmos, Luſaticam contra Polonos & Sileſios.

935 Normani in Biturigum, Turonenſiúmque agros magno agmine irruantes ab accolis ad vnum ferè cæſi ſunt. *Chronicon Burgundiæ.*

Britones paulò pòſt, qui Normanorum metu in Anglia diu fuerant profugi, Alano Barbatorta duce Adelſtani regis auxilio patriam repetunt. *Annales Remenſes.*

Maiorémque vrbium partem (an. 937.) ex quibus deiecti fuerant recipiunt, maximè vero Nanetenſem, in qua Alanum paulò pòſt ducem conſtituunt, cum iam alij Britones Inhaëlem Berengarium in vrbe Rhedonenſi ducem haberent. *Annales Remenſes & Britan.*

Tum Hungarorum Barbaries Franciam totam immaniter deuaſtabat. *Idem.*

Fons ſanguinis largiſſimè fluxit Genuæ, in præſagium fortaſſe imminentis ruinæ ipſius: nam eodem anno capta eſt à Saracenis. *Martin. in Chron. Sigeb. & Antonin. 2 par. hiſtoria, tit. 16, cap. 1. §. 15.*

f OTTO primus Paganos Saxoniam incolentes ad Chriſti fidem perduxit. *Martin. in Chron.*

In Zelandia & Scandia Othnicarus Albus ſacerdos doctrinam Chriſti propagauit. *Saxo Gram. lib. 10.*

Denique Othonis primi tempore Noruegi, Liuones, Eſcones, Curoni, Luxares conuerſi ſunt. *Henri. Token.* Eccleſiæ verò Slauorum, Vuagrorum, Obotritorum ſiue Kycinorum maximoperè auctæ ſunt. *Helmold. cap. 12.* ibi Aldeburgi primum epiſcopum geſſit Marco. *Ibid.*

Vuni ſiue Vuno Hamburg. epiſc. Gotmone ab Henrico ſuperato, qui Chriſtianos crudeliſſime fuerat perſecutus, in Daniam veniens, multos ad Chriſtum reducit. Inſulas maris paſſim viſitat, conuerſis Heroldum præponit. Et vlterius progrediens, Anſcarij exemplo mare Balticum ingreditur & ad Byrcam ciuitatem ad littus maris ſitam appellens Suecos & Gotthos iterum Deo lucratur, vbi & moritur an. 936. *Helmoldus.*

Aldedagus Hamburgenſis poteſtatem à Leone 7. in omnem Septentrionalem plagam, ad epiſcopos & Eccleſias conſtituendum accipit. *Crantzius lib. 3, cap. 16 & 17. Metrop.*

Romanus Lacapenus Imp. Theophylactum filium ſuum minimum detonſa coma clericum fecit, vt per graduum ordinem poſſet adipiſci patriarchatum vrbis Imperatoriæ. *Zonar. tom. 3.*

HVMANA.

Otto Imp. veterum more conſulum ſecurim ſibi præferri præcepit, qua nocentes perſequebatur. *Crantzius lib. 3. Metrop. c. 12.*

Regno Lotharingo ſibi cedente, Henricum fratrem Ducatus nomine præfecit.

g STEPHANVS Germanorum primus pontificium apicem eſt conſecutus. *Nauclerus.*

Anthropomorphitarum hæreſis repullulat, dicentium Deum eſſe corporeum, & habere humanam formam. Eos ſua eruditione & libris repreſſit Racherius ſiue Catherius Veronenſis Epiſcopus. *Sigeb.* Prius exorta fuerat circa annum 400. *Sozom. lib. 8, cap. 12.*

Parnaſſum Longobardiæ ciuitatem, quæ tota ea hæreſi contaminata erat, vicinæ vrbes capiunt & incendunt, omnibus pene trucidatis & agro diœceſis inter tres Archiepiſcopatus Mediolanenſem, Placentinum & Cremonenſem, diuiſo. Qui è tanta clade ſuperfuerunt, eiurata hæreſi oppidum Cremam haud procul inde diſſitum extruere permiſſi ſunt. *Bergomen.*

S. Huldrichus Auguſtanus epiſcopus annis 50. S. Cōradus Conſtantienſis. S. Vgilbertus Lotharingus, ſiue Vgibertus eius regionis princeps ſingulari pietate, & miraculis. *Bergomenſis.*

Magdeburgum fit Archiepiſcopatus, & ei ſubiiciuntur ſex ſuffraganei: Merſpurgenſis, Miſnenſis, Gizenſis, Brandeburgenſis, Hamburgenſis, & Borenenſis. *Krantz. lib. 3, c. 24. Irenic. lib. 5, cap. 38.* nempe tota Vandalia vſque ad Panim fluuium.

HVMANA.

Guilielmus ſecundus à Rollone dux Normaniæ, pius alioqui, interfectus eſt an. *943.* Huntho eius ſucceſſor eandem fidem ſecutus eſt. *Lazius.*

Paulò poſt ille Ducatus in Comitatum verſus, tandémque occupatus à Francorum Regibus, diuturnorum bellorum inter eos & Anglos ſeminarium extitit. *Munſt. lib. 4 Coſmog.*

R. Saadias Haggaon ſcribebat in Babylonia commentarios in Biblia & Talmud. libros item in hæreticos ſui temporis, maxime in quendam Hanielem Balcim, qui legem è ſuo capite interpretabatur & ſcholam ad id aperuerat. *R. Abraham in Cabbala.*

Librum ſcripſit de lingua Hebraïca & alterum de elegantiis. Vnde ab eo orditur auctores Grammaticos Abben Ezra initio Mozne.

h MARTINVS totum ſe religioni addixit, templa reparauit, pauperes liberaliter fouit, omiſſis bellis præceſſorum pacem coluit. Quare Otthoni & Lothario Hugonis Italiæ regis filio auctor fuit, vt ab armis diſcederent, cum tota Italia, præter famem aliis etiam acerbis calamitatibus premeretur. *Plat. Bergomenſ.*

Sub dirarum denunciatione Franciæ Burgundiæque Principes ad obſequiū fidémq; regis ſui redire cōpulit.

Vuillelmus Normanorum princeps primus cum rege in gratiam rediit. Deinde Vuillelmus Pictauienſis comes, Britones Hugo Magnus & Herbertus.

Pacis auctor & interceſſor Otto Cæſar fuit, cū ad eum in Lotaringiam rex Francus, ipſique Principes ſe contuliſſent.

Anni Christi | Anni mundi

131

940 g STEPHANVS 9, dictus 8. Germanus, an. 3. 5028

943 menſ. 4. dies 12. 5031

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Arma Æthiopiæ.

Halibatan Hiſpaniæ Miramolino, an. 16.

Ramiro 3 Hiſpan. Reg. an. 25.

Edmundo Angliæ, an. 6.

941 *CONC. Sueſſionenſe cuius decreto epiſcopatus Rhemenſis Hugoni Herberti filio adiudicatur & cōfirmatur. Annales Rhemenſes.*

132

943 h MARTINVS III. (*ſiue Marinus Sigeb.*) Rom. 5031

947 an. 3. menſ. 6. dies 10. 5035

Vacat dies 12.

Anni Christi

943

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Sbinahanni Æthiopiæ, deinde Tredda-Gabez regina, an. 50.

843 CONC. *Bonnenſe Epiſc. 22. Lambert. Schafn. in hiſt. Germ. & Rheginonis Continuatio lib. 2.*

947

Anni mundi.

tuliſſent. *Annales Rhemenſes.*

5031 Termodus quidam Normanus, cui Setricus rex (qui è Dania à patre pulſus in Neuſtriam paulò antè aduenerat) opitulabatur, Normanos à Chriſto ad paganiſmum redire & in Francum regem res nouas moliri ſuaſit. Sed bello aduerſus eos ſuſcepto ab Hugone magno partim perempti ſunt, partim fugati, Eburonibus & Rhotomago in obſequium Ludouici regis receptis. *In Normanica hiſtor. & Annal. Rhemenſ.*

Duces Hungarorum duo præcipui Bologudes & Gylas Imp. Conſtantinum conuenerunt, atque imbuti doctrina Chriſtiana, ſacro lauacro tinguntur. Muneribus ornati & doctore verbi aſſumpto (cui Hierotheo nomẽ fuit. *Volater.*) redeunt. Hac occaſione verbum Dei in illis regionibus plantatur. Verum alter in priſtinam Idolomaniam relabitur, Gylas verò religionem & iuſiurandum fideliter tuetur. *Zon. tom. 3.*

Gylas videtur eſſe Geyſas filius Toxis, qui Hungaros Chriſtianos olim ſub Carolo Magno effectos, deinde relapſos, doctoribus è vicinis gẽtibus accerſitis, iterum ad fidem perduxit an. 964, vel iuxta Crometum 990.

A pontifice Rom. poſtulauit, vt Strigonienſem Eccleſiã metropolitanã eſſe iubeat, ac cęteros epiſcopatus in Hũgaria erectos ſua authoritate confirmet. *Bonfin. lib. 1, dec. 2.*

Pilgrinus Batauenſis & Laureacenſis epiſcopus cum Vnolphango viro eo ſæculo doctiſſimo, in Hungariam profectus, eccleſiam Chriſto lucrifecit. *Auent. lib. 5. Annal. Boiorum.*

Eliga vxor ducis Ruſſorũ, qui Romanos claſſe infeſtarat, defuncto marito Chriſto nomẽ & fidẽ dedit. *Zon. to. 3.*

HVMANA.

Ottho Lotharingorum & Frãcorum Duisburgæ conuentum an. 944 egit. *Reginonis continuator.*

945 Burgundiam ſubegit & imperio adiunxit. *Sigeb. & Abbas Vſperg.* Conrado rege addicente.

Normani qui nuper è Dania aduenerãt, in ſedes Britonum, poſt cæſos Berengarium & Alanum ipſorum duces, nullo poſtea repugnante ſeſe inieccerũt. *Annales Rhemenſes.*

Ludouicus rex Franc. Hagroldi cuiuſdam Daniæ regis patria ſua profugi filij dolo circumuẽtus, cum amicè ad eum venire putaretur, captus eſt, comitéſq; eius cæſi, nec ante dimiſſus, quàm Normanis, ducíque illorum ſua iura libertatémque reſtituiſſet obſidibus datis. *Idem.*

Poſt Sbinahanni Æthiopiæ regem in Mariani Victorij Æthiopicis iam anni ſingulorum regum deſinitè exprimuntur, nempè ab an. 940 ad noſtrã vſq; memoriam.

Tredda Gabez puella regia Æthiopum nupſit regulo Bugnæ, è quo ſuſcepit filium, in quem fraudibus fœmineis ad Athaliæ exẽplum poteſtatem totius Æthiopiæ tranſtulit, cæſo vniuerſo regni ſemine. vnico infante regio excepto, qui ex Axuma prouincia, vbi erat ſedes regia, in Sabam euaſit ad ſeptem illius prouinciæ principes. Atque ita iniſtius reginæ poſteritate per an. 333, in quinque ſcilicet nepotibus, tam florens manſit imperium, donec Icun Nuamlach ſub an. 1265 ad ſuam familiam, id eſt, primam reſtitueret.

5035 Nam iam olim à temporibus Salomonis reges duntaxat ſumebantur è maribus proſapię Dauidicę, quę illic regnare cæperat per Meilic Salomonis filium è regina

Saba. *Marius Victorius de Regibus Æthiop.*

944. Abdara Saracenorum rex à Gallitiæ rege Radimiro vincitur, quod ingenti terræ motu ſignificatum ſerunt. *Luithprandus. Sigeb.*

i AGAPETVS tota Italia bello ardente pontificatũ iniit. Non malus Papa ſed malo tempore. Nã à vitę innocentia & Chriſtianæ religionis amore celebratur. *Naucler. Bergomenſ.* Pacis fuit ſtudioſus. Quare Albertũ Berengarij filium Venetos, poſt quam Ottho ab Italia diſceſſiſſet, vexare, pro virili prohibuit. *Platin.*

Hugonem Magnum diris obſtrictum pronuntiauit, quoúſque regi Franc. Ludouico ſatisfeciſſet, réſque bello ereptas reddidiſſet. *Annales Rhemenſes.*

Frontho Danię rex petit ab Agapeto Pont. ſibi doctores mitti. *Saxo Gram. lib. 9.*

Manaſſes grauiſſimo ſcandalo epiſcopatũ Arelatenſem reliquit, vt ad Veronenſem, deinde Mantuanum, poſtremo Tridentinum tranſuolaret, quod huiuſmodi ſacerdotiorum permutatio antiquis eccleſiæ canonibus aduerſaretur. *Luitprand. lib. 4, c. 5.*

Bruno Colonienſis plurimos Normanorum in ſua prouincia paſſim vagantium, Holſatos, Danos, Nortalbingos & Dithmarſos ad religionis & imperij. Rom. obedientiam adduxit. *Crant. Saxo lib. 3, c. 12.*

S. Dunſtanus, & Odo Seuerus, Cantuarieſes, qui de tráſubſtantiatione & plurima alia ſcripſerunt. *Polyd. lib. 6. Ang.* Oſuualdus Floriacenſis. Alphredus, Etheluoldus. *Idem lib. 7.* Serlo & Fridegodus Britanni.

Vuilielmus Otthonis Imper. filius, Archiepiſcopus Moguntinus Chronica ſcribit.

Luitprandus Ticinenſis Diaconus hiſtoriam rerum per Europam geſtarum libris ſex ab an. 858 ad 930 vſque Ottonis Magni ferè continuat.

HVMANA.

an. 950. Ottho Venedos eorúmq; regem ſubegit, deinde bis Italiam ingreſſus, primò vicit Berẽgarium quartum Italorum regem, ſecũdò eum Regno pellit. *Palmer. & Volat.* Idem Ottho Magdeburgum ciuitatem Germaniæ condidit, ad petitionem Edittæ vxoris ſuæ, cùm antea eſſet ibi tantùm arx extructa.

Hungari Noricum, Italiam, Franciámque petunt, & Baioariam depopulantes victi ab Otthone, immẽſa cęde iuxta Auguſtam vrbem Alemaniæ, necantur. *Herm. contra. in Chron.*

Dania ab Otthone ſubiugata & ad fidem plenius cõuerſa in tres Epiſcopatus diuiditur, atque Hamburgenſi metropoli ſubiicitur. *Helmold.*

Conſtantinus Imperator regnauit cum Leone patre, Alexandro patruo, & matre annos tredecim, cum Romano Lacapeno viginti ſex, poſtremo ſolus quindecim. *Zonar. tom. 3.*

947. Acris & niuoſa hyems à Nouembris initio vſque ad æquinoctium vernum in Polonia perdurauit. *Crom. lib. 3 Polo.*

k POTENTIA patris fretus potificatum ſibi aſſumit. Venationibus magis, quàm precibus deditus &c. Monſtrum hominis Platinæ.

Ioannem hunc 12 primum in pontificatu nomen ſuum mutaſſe docet Onuphrius, cum antea Octauianus vocaretur, vt Guilielmus Bibliothecarius ſcribit.

Contra

Anni Chriſti. | 133 | Anni mundi.

947 i AGAPETVS II. 5035

Iunior Romanus. an. 7.

955 menſ. 9. d. 10. 5043

Vacat d. 12.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto, deinde Polyeucto an. 17.

Principibus.

Eiſdem Imp. & Conſtantino ſolo Orient. Imp. nonageſimo quinto.

Tredda Gabez Regina Æthiopiæ an. 50.

Halibatan Hiſp. Miramolino, deinde Hiſſen an. 29.

Ramiro 3. Hiſpaniæ rege quinquageſimo primo.

Eduardo Angliæ an. 9.

CONCIL. *Virdunenſe. Annal. Rhemenſes.*

Moſomenſe, iidem.

Ingelheimenſe Epiſ. 30 vel 34 præſide Marino ſiue Martino legato Apoſtolico, præſentibus Otthone Germanorum & Ludouico Franc. Reg. de Epiſcopatus Rhemenſis controuerſia, & tota ea, quæ iamdiu regnũ Gallicum inter Ludouicum regem & Hugonem Magnum conturbabat. Herma. Contractus in Chron. Lambert. Schafn. in hiſt. Germ. & Continuatio Rheginonis lib. 2.

Treuerenſe de eadem controuerſia. Annal. Rhemenſ.

Auguſtanum 2 apud Vindelicos Epiſcop. 25 præſente Imperatore Herm. Contract.

134

955 k IOANNES 12. Romanus an. 9. 5043

963 menſ. 3. d. 5. 5051

Vacat. d. 1.

Anni Chriſti | Anni mundi

Patriarcha.

Conſtantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Conſtãtino ſolo & poſt eum, Romano. cogn. Puero eius filio Orien. Imp. nonageſimo ſexto.

Otthone I. Mag. Germanorum & Romanorum Imp. duodecimo.

Lothario an.31. Frãc. Reg. vigeſimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ.

Hiſſen Hiſpaniæ Miramolino.

Ramiro 3. Hiſpaniæ Rege quinquageſimo primo.

Elfredo Angliæ decimo & per ordinem Eduino an. 4. Edgaro an.16.

958 CONCIL. *Ingelheimenſe 2. Epiſc.16.præſente Otthone. Continuatio Rheginonis.* 5046

963 CONCIL. *Romanum plurimorum Archiepiſcoporum, omniũ propè Epiſcoporum Italiæ, præſente Otthone Imp. qui illud coegit cõtrà Ioannem 12. Papam. Continuatio Rheginonis, & Luitprand. lib. 6, cap.6. & ſequentibus. In eo electus eſt Pontifex Rom. Leo 8.* 5051

Contra eos, qui hoc Sergio, multò ante, tribuunt.

Ottho rebus fœliciter contra Berengarium geſtis à Ioãne 12 coronatur & inũgitur in Germanorum primũ imperatorem, atque à Romano populo ſalutatur Auguſtus. *Sigeb. Æmil. lib. 3. Palmer. in Chron. Luithprandus lib. 6, cap. 6.* Fuit primus, qui poſt tranſlatum ad Germanos Imperiũ Imperiales titulos ritè ſuſcepit. *Palmer.* nam à Ludouicu 3 vſque ad ipſum deinceps Imperij corona caruerunt.

Giſelbertum auctorem libri Altercationis Eccleſiæ & ſynagogæ circa an. 960 ponunt, ſed nos ſupra aliter an. 840.

Multa monaſteria per Otthonem, aut reſtaurãtur, aut ampliantur, aut ædificantur. *Sigeb.*

958. Bruno Colonienſis Archiepiſc. Nortalbingenſes, Danos, Holſatos, Stormatos, Dithmarſos & reliquos in Cherſoneſo Cimbrica ad fidem Chriſtianam conuertit. *Chron. Mesburg. Sigeb.*

In Synodo Romana Ioanni pont. vitio datur, quod matutinas & canonicas horas neglexerit, & ſe crucis ſigno non munierit. *Luitprandus lib. 6, c. 7.*

Sub Romano conſt. Imp. Chriſti effigiem nullis factam manibus, ſed diuinitus linteo impreſſam, Agareni ea pacem ſibi redimentes, Conſtantinopolim tranſmittunt. *Zon. 10. 3.*

Ethelſtanus Anglorum rex ab Otthone magno Enſem Conſtantini Magni, cuius in capulo clauus Chriſti hærebat, Lanceam, qua latus eius transfoſſum, partem S. crucis & ſpineæ coronę impetrauit, quorum partes aliquot idem rex Malmesburienſibus donauit. *Ranulphus lib. 6, c. 6.*

Helena Ragorum (Thuſcorum, habent Chronica Trittemij) regina legatos ad Otthonem Imp. mittit, vt epiſcopos & presbyteros aſſequatur, ad Chriſti doctrinam in ſua gente prædicandam, an. 959 & Adelbertum, qui poſtea Magdeburgenſis epiſcopus factus eſt, recipit. *Continuatio Rheginonis.*

HVMANA.

Regnum Nauarræ vltra montes Pyreneos, ab Eneco Comite Bigorræ ſumpſit originem, anno 961. Nam è montibus Pyreneis in vicinam Nauarræ planitiem deſcendens cum magno èxercitu, eam totam regionem è poteſtate Saracenorum eripiens, meruit primus rex in eo loco ſalutari. *Volater. lib. 22.*

956. Arnulphus Flandriæ comes multa cœnobiis detraxit, quæ ſuæ diuiſit nobilitati, ſed eo miſere mortuo poſſeſſiones receptæ ſunt interceſſione Emmiæ Reginæ apud Lotharium regem. *Meyer. in Chron. Fland.*

Bardas Phocas legionum domeſticus Agarenos Orientales repreſſit, eiſque vrbes multas ademit. *Zon. 10. 3.*

Romanus Imp. matrem & ſorores aula exegit, quæ poſtea doloris impatientia quæſtum proſtitutione corporis quæſiuerunt. Hoc imperante Nicephorus Phocas legionum præfectus Cretenſes Agarenos vincit, deinde in Syria Berrœã capit. Sic Leo eius frater Agarenos Orientales vel necat vel profligat paſſim graſſantes. *Zonar.*

Cruces in veſtibus apparuerũt, & ſignum in ſole. *Her.*

Anni Christi | Anni mundi

134

964 m IOANNES 12 profugus, Leone 8. vrbe fugato, iterum Pontificatum obtinuit, menſ. 3. di. 5051
964 28. 5052

Patriarcha.

Conſtantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Iiſdem, qui prius.

Mieſlao autem Polonorum principe & Chriſtiano an. 35.

IN CONCILIO *quorundam Epiſcoporum Leonem 8 depoſuit & damnauit eius acta, & Concilium Romanum collectum ab Othone. Sigeb.*

Schiſma 13.

964 ✱ Benedictus 5. Romanus mortuo Ioanne 12 à Romanis contra Leonem 8, electus ſedit. 5052

135

964 n LEO 8. Romanus, poſt Benedicti coactam abdicationem reſtitutus ab Imperatore ſedit. 5052
965 menſ. 8. di. 22. 5053

Vacat m. 6. d. 15.

964 CONCIL. *Romanū multorum Epiſcoporum præſente Imp. contra Benedictum 5. Contin. Rheginonis.* 5052

136

965 o IOANNES 13. Romanus. an. 6. 5053
972 menſ. 11. dies 5. 5060

Vacat d. 13.

Ortho ad Confitem Abbatiam Laureſheim petentem ſcriptum eſt, inquit, Nolite ſanctum dare canibus. Quod quamuis à doctoribus ſpiritualiter intelligendū eſſe prædicetur, ego tamen ſatis me dare canibus ſanctū cenſeo, ſi monaſteriorum prædia, quæ à religioſis viris Deo ſunt militantibus tradita, tulero, & ſæculo militātibus dedero. *Luithprandus lib. 4, c. 15.*

m HIC incipit hiſtoricorum varietas in recenſendis huius nominis pontificibus. Nam aliqui ex hoc Ioāne 12 cum bis pontificatum tenuerit duos faciunt. Sed perperam è Lamberto, horum temporum vicino. Quod & fatentur Magdeburgenſes Cent. 10, c. 10. pag. 530 & Cent. 11, c. 10. pag. 519. Quod arguit Ioannem ſiue Ioānam Anglicā (vt qui nunquā in rerum natura extiterit) nunquam agnitam fuiſſe inter pontifices. Alioqui ab ipſo, vt potè octauo, diuerſitas debuiſſet auſpicari.

Odelricus epiſcopus Rhemenſis Theobaldum Vetulum ſiue Veteratorem Carnutum comitem excommunicat, quòd Codiciacum aliáque eius Eccleſiæ oppida villáſque pertinaciter obtineret. Quo exemplo permotus Heribertus comes Sparnacum reddidit & aliorum reddendorum ſpem fecit. *Annal. Rhemenſ.*

HVMANA.

Nicephorus pacta vetera renouat cum Imperatoribus Occid. Ortho viciſſim confirmandæ amicitiæ cauſa, petit Theophaniam priuignam Nicephori, Romani autem filiam filio ſuo. Quod cum indignè ferrent Græci, & legatos in itinere violaſſent, Apuliam & Calabriā, quæque adhuc in Italia vrbes eis parebāt, depopulatur, donec Theophania filio ſuo nubit.

Anno 960 legati Ruſſorum ab Orthone doctores & Sacerdotes impetrant. Præcipuè Adelbertum ex monaſterio Corbeienſi doctrina & ſanctitate inſignem. Verū is vix euaſit ipſorum manus, priuſquam firma pietatis fundamenta ieciſſet. *Chron. Hirſaugienſe.*

✱ Platina & nonnulli alij hunc numerant inter Roma. Pontifices.

n AN. 964. Mieſlaus principatum Polonicum poſt patris Zemomiſli funus, anno ſeq. 965. Chriſtianum baptiſma cum tota gente ſuſcepit. Hinc deinceps Poloni publicè Chriſtiani. Ante quem annum ſupputatio temporum apud eos eſt incertiſſima. Quare hic eorū Chronica propriè incipiunt. *Cromerus.*

HVMANA.

Cum inter filios regum Francorum, æqua lance partitio fieret, vt & omnes regni titulo decorarentur, ſub hæc tempora Lotharius ſolus regnum obtinuit & fratribus portionem, quæ regis Franciæ imperio eſſet obnoxia, aſſignauit. Quod poſtea obtinuit in tertia Capetiorum familia in hunc diem.

968. Adelbertus quintus Italiæ rex anno regni ſui quarto ab Otthone pellitur, ac ſic Italiæ regnum, quod per 80 annos fermè ſteterat, deſiit.

o IN remunerationem collati in ſe beneficij ab Otthone Imper. Otthonem eius filium Auguſtum appellauit. *Palm.*

Polonis Ægidium Tuſculanũ. Cardinalem religionis plantandæ gratia, dedicat Apoſtolum vt ibi dioceſes & Epiſcopos 13 conſtituat. *Chron. Poloniæ. Crom. lib. 3.*

Ei Ottho in Rauennenſi plurimorum epiſcoporum Concilio vrbem & terram Rauenatenſem aliáque à ſuis maioribus ablata reddidit, quæ vel Conſtantinus donauerat, vel Carolus Mag. reſtituerat, aut ante illum Iuſtinianus vel Arithbertus Longobardorum rex confirmanerat.

Gerardus Cameracenſis Epiſcopus doctiſſimus. Quidam ad hæc tempora referunt Stephanum Epiſcopum Heduenſem.

Vuitichindus ſiue Vuindichinus monachus Corbeienſis, vitam Pauli Eremitæ, geſta item Henrici 1 & Othonis 1. Imper. ac hiſtoriam de origine & rebus Saxonum vſque ad an. 973 tribus libris conſcripſit. *Sigeb. Trit. extat eius hiſtoria* & alia multa tam proſa, quam metro.

Mieſlaus ſiue Mieſcilaus 14 Poloniæ Dux omnium Ducum Polonorum primus Chriſtianus fit an. 965. Ex quo tempore tota Polonia Chriſtianam fidem retinet. *Bonfin. lib. 1, de reb. Vngar. dec. 2, & Martis. Cromer. lib. 3 hiſto. Polon.*

Boleſlai primi Boëmorũ ducis filiam ducit, ſeptem mulieribus Ethnicis repudiatis, cuius diſciplina totum ſe ad propagandam Chriſti religionem conuertit, regiones in dioceſes diſtribuit, Archiepiſcopos duos Gneſnenſem & Cracouienſem inſtituit. reliquis verò Eccleſiis epiſcopos attribuit, Poſnanienſi, Smagorouienſi, Cruſuicenſi, Plocenſi, Culmenſi, Lubuſcenſi, Camenenſi. *Crom. lib. 3.*

Huius filium Boleſlaum Adelbertus in fide erudiit, qui ad Boruſſos poſtea veniens Martyr Chriſti euaſit. *Cranzius lib. 1, cap. 29. Vandal.*

Stratiquates Boleſlai Boëmorum regis filius, olim clero aſcriptus, cum ad epiſcopatum quendam vocaretur, eum tanquam ſuo genere indignum contempſit. At eum poſtea alium quendam ſplendidiorem ambiret, propter familiæ dignitatem obtinuit quidem, ſed dum à Moguntino conſecratur, ſtatim à diabolo arreptus, miſeréque tortus expirauit. *Ibid. cap. 28.*

An. 970. Hatto Moguntinus epiſcopus murium morſibus conficitur, eiúſque nomen parietibus & chartis inſcriptum abraditur in turri, quæ à Muribus nominata in hunc vſque diem in Rheni flumine conſpicitur, quòd pauperes famis tempore in quodam horreo per ſpeciē murium cremaſſet. *Marian. Scotus. Martini chronicon. Honor. in Flor.*

966. Haraldus Rex Danorum cum vxore & Sueuone filio baptizatur, conſpicatus Poponem adhuc clericum per miraculum ferrum ponderoſiſſimum candens in fidei Chriſtianæ probationem manibus citra noxam geſtantem; vnde iuſſit ſubditos omnem prorſus idololatriam eiurare, & vnum ſolum Deum adorare, cùm antea Chriſtum ſimul & idola colerent. *Sigeb. & Krant. lib. 3, c. 25. Vuitichin. lib. 3 hiſtor. Saxon.*

In Nouergia & Anglia eccleſias Chriſti adiuuit, Haquinum Nouergiæ principem reſtituit, prius pietate inſtructum, vt Chriſtianis deinceps nihil moleſtiarum afferret. *Crantz. lib. 3, c. 38.*

Ermundus

Anni Christi		Anni mundi
965		5053
	Patriarcha.	
	Conſtãtinopoli Polyeucto, deinde Baſilio an. 4.	
	Principibus.	
	Nicephoro Phocâ Orient. Imp. nonageſimo ſeptimo, & eo ceſo, Ioãne Zimiſce an. 6.	
	Othone Occid. Imp. duodecimo.	
	Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.	
	Tredda Gabez regina Æthiopiæ.	
	Hiſſen Hiſpaniæ Miramolino.	
	Ramiro 3. Hiſpaniæ Rege quinquageſimo primo, deinde Veremundo 2. an. 17.	
	Edgaro Angliæ duodecimo.	
	Mieſlao primo Polonorũ Principe Chriſtiano.	
972	*Concil. Rauennenſe præſente. Imp.*	5060

Anni Christi. | Anni mundi.

137

972 p BENEDICTVS 5. 5060
dictus 6. Romanus an. 1.
973 menſ. 6. 5061

Patriarcha.
Conſtantinopoli Baſilio.
Principibus.
Eiſdem Imperātibus vſque ad Otthonem 2. & regnāt.

CONCIL. *Ingelheimenſe 3. propter Adalberonem Sācti Vualrici Auguſtinenſis Epiſcopi nepotē. Herma. Contr. in Chron.* 5060

Anglicanum. Polyd. li. 6 hiſt. Angl.

138

973 q DONVS II. ſiue Dōnus, Rom. an. 1. 5061
974 5062
Vacat dies 2.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Baſilio.

Principibus.
Ioanne Zimiſce Ori. Imp. *nonageſimo octauo.*
Otthone 2 Iuniore an. 10.
Occid. Imp. *decimo tertio.*
Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.
Tredda Gabez regina Æthiopiæ.
Hiſſen *Miramolino* Hiſp.
Veremundo Hiſpaniæ *rege quinquageſimo ſecundo.*
Eduardo 2 Angliæ an. 3.
Mieſlao Polonorum *primo* Chriſtiano Principe.

139

974 r BONIFACIVS 7. 5062
975 Roman. menſ. 7. di. 5. 5063
Vacat. di. 20.

Ermundus Sueeorum rex Eriei filius Haraldo ſœderatus, Chriſtianis eqous. *Ibid.*

Supererant adhue io Orieote Manichæorum reliquię, quas precibus Theodori Patriarchæ Antiocheni Ioan. Zimiſces Imperator ex Orieotis partibus Philopolim in Oecidentem tranſtulit *Zon. tom. 3.*

Vuormatienſes, Spireoſes, & Moguntinenſes eanonici, monaſticam vitam cōmutant in ſecularem, *Monſter in Coſmog.*

HVMANA.

Ottho Imperaror in Saxonia prope Goſlariam an. 968 auri & argenti fodinas primus aperuit. *Sigeb.*

Hermaooum rotius Saxoniæ ducem primum conſtituit, quamuis noo niſi medioeri loco ioter Saxones natus eſſet. *Holſatienſe Chron.*

Ruſſi Bulgariam occupant, è qua vix abigi potuerunt. *Ibid.*

p A CINTHRO Rom. ciue eapitur & in arcem S. Angeli iocluditur, donec illie fame moreretur (iuxta alios ſtrangularetur.)

Noonulli hic duos Benedictos faciunt quintum & ſextum, ob perturbationē ſueceſſionis è bellis ambientium & vi imperarorum inrrudentium.

Sub Ioanne Zimiſce Suidas. *Ipſe in voce Adam*, vbi eſt mendum 45 annorū. Nam Zimiſcem air mortuum anno Dom. 1018 quem cooſtat minime perueniſſe ad annum 984. Mirum autem eſt noonullos aſſerere Suidam non fuiſſe Chriſtianum, cum vbique liber ipſius reclamet, ſeorſum in voee εἱμαρμένη, qui eſt epitome libri cuiuſdam Heſychij.

Zimiſces expertus iram Dei ſæuire io Imperium & Imperatorē, quòd Nieephorus proximè ſibi ius pro ſuo arbitrio epiſcopos deſignandi, ſublatis electionibus, rapuiſſet, illo iure Eeeleſiaſticis ceſſit. *Zon. tom. 3* de Ruſſis triumphat. *Ibidem.*

In Anglia Dunſtanus Caoruarienſis, principe Edgaro opitulante, reſiſtit cupientibus ſacerdotom connubia introducere, & nouis aliis dogmatibus eccleſiam obturbare. *Polyd. lib. 6 hiſt. Ang.*

q HIC omittitur à quibuſdam. Apud Sigebertū mendosè legitur Nonus, nam in antiquis exemplaribus manuſcriptus eſt Doous.

Circa hâc tempeſtarem Camaldulenſis profeſſio auctore Romoaldo, in Apeonino inſtituitur. *Sabell. lib. 2. Ennead. 9.*

r TRES ſequentes pontifices inuicem contendunt de Papatu.

Malis artibus Bonifaeius Pontificatum adeptus, malè amiſit.

Baſilicam D. Petri compilans aufugit & ſeditionem pòſt in Romanos mouit.

Obſerua peſſimos iſtos Pontifices breui tempore abſumptos. Imperatores verò, quorum ſcelere pōtificatus, ſic erat promercalis nihilo fuiſſe fæliciores.

In Boëmia, quæ ouper Idololorum cultum abieecerar, epiſcopatum Vuolfangus inſtituit. *Chron. Bauariæ.*

In Slauinia io 18 pagos diſpertira pagi omnes præter tres ad fidem Chriſti ſub Exicooe quarto Aldeburgenſi

epiſcopo peruenerunt. *Helmold. cap.14. è quodam Magiſtro Adam, qui Hamburgenſis eccleſiæ pontificum geſta ſcripſerat.*

Herigerus, ſiue Henricus. *Trith. Sabell. lib. 2. Ennead. 9.* Angilbertus ſiue Engelbertus, Theodoricus S. Albani *Trith. in Chro. Hirſaug.* Adelbertus ſiue Albertus Lobiẽſis, Erardus Luneburgenſis, Smaragdus. *Trith. de vir. illuſt.* Britferdeus.

HVMANA.

Ottho 2 cum à Lothario Franciæ Rege armis denuo Lotharingiam recepiſſet, eius quendam tractum Colonienſi & Leodienſi epiſcopis attribuit, reliquum donauit Carolo Lotharij fratri, ea lege, vt beneficio Imperatoris tanquam Imperij prouinciam poſſideret.

Otthone bello Danico occuparo Henricus Boiorũ dux in Batauiam irruit, ſed ab Imp. poſtea captus Treuirim in exilium mittitur.. *Auent. lib. 5. Annal.*

975 ſ NEQVE bene neque male, tempore Othonis mortui poſt tot bella.

Regnum Hungariæ initium tunc primum accepit à S. Stephano Geiſſæ filio, qui poſtquam ab Imperio defeciſſet, à S. martyre Adelberto Pragenſi Epiſcopo factus eſt Chriſtianus, & ſtudio Gizlæ vxoris, cum tota ſua gente, Hungarica & Tranſſyluana, quæ hactenus idololatriæ fuerat dedita, baptizatus fuit, ſtatuis Martis & Herculis vbique diſiectis. *Ritius lib. 2 Æneas Syl. cap. 16. hiſt. Bohem. Bonfi. dec. 2. lib. 1. Naucler.* Alij hoc referunt ad Sergium 4. *Sigeb.*

Stephanus Hungariæ rex ad Benedictum pontificem Legatos mittit, vt regium ſibi diadema & nomen aſſignaret. Quod & impetrauit. *Cromerus lib. 3 de rebus Pol.* Nonnulli hoc referunt ad an. 1000. præfinitè.

Mieciſlaus Polonorum dux Lambertum Cracouienſem epiſcopum ad Benedictum pontificem ablegat regium diadema ſibi & poſteris petitum, verum repulſam patitur. *Cromer. lib. 3. Pol.*

Ottho 2 animam agens in 4 æquas partes regium diuiſit Theſaurum. Primam eccleſiarum, 2 Pauperum, 3 filiorum, 4 ducum, qui relicta patria malorum fuerant participes, eſſe voluit. *Chron. Saxon.*

HVMANA.

Ottho 2. Theophaniam Nicephori Imp. priuignã duxit in vxorem.

Coronam Imperij inſigne à Benedicto ſuſcepit, & bellum geſſit contra Græcos & Saracenos in Italia. *Palmer. & Lambert. Schafnaburge. in hiſtor. German.*

Ex infœlici contra Saracenos prælio ad mare fugiẽs à nautis intercipitur & defertur Roſanam Tarentini littoris vrbem, vbi à nautis liberatur. *Mart. Polo.* vel è naui hoſtium in mare exiliit ac natando euaſit, *Auent. lib. 4. Annal.*

Quam cladem præſignificauerant an. *979* flagrantes per totam noctem in cælo viſæ acies, ac mutuis vulneribus ſe conficientes. *Sigeb. Vſpergenſ.*

Confuſæ ſunt admodum iſtorum temporum hiſtoriæ, vt vix duo ſcriptores conueniant, quantũ ad annos & numerum Pontificum Roman. Nos ſequimur Sigibertum, Platinam & quoſdam alios.

An.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Patriarcha.
Conſtantinopoli Baſilio.

Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant.

140

975 ſ BENEDICTVS 6. 5063
984 dictus 7. Rom. an. 8. menſes 6. 5072

Vacat di. 5.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Antonio 3. an. 6. Nicolao 2 Chryſoberge an. 13.

Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant. & Baſilio Porphyrogenito cum Conſtantino fratre an. 50. Orientis Imp. nonageſimo nono.

Tredda Gabez Regina Æthiopiæ.

Hiſſen Miramolino Hiſp. deinde Abdemelec an. 7.

Veremundo 2. Hiſp. Rege, deinde Alphonſo 5. an. 27.

Eduardo 2 Angliæ, deinde Ethelbredo an. 28.

Mieſlao Polonorum primo Chriſtiano principe.

Anni Christi.

141

984 t IOANNES 14. Papienſis (aut iuxta alios
984 Romanus.) menſ. 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. Chryſoberge.

Principibus.

Baſilio Porphyrogenito, cũ Conſtantino fratre Orient. Imp. nonageſimo nono.

Otthone 3 ob eximias virtutes dictus Mirabilia mũdi, an. 19. Occid. Imp.

Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.

Tredda Gabez regina Æthiopiæ, deinde eius filio an. 60.

Abdemelec Hiſpaniæ Miramolino.

Alphonſo 5 Hiſp. Rege quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao Poloniæ principe.

v BONIFACIVS 6. Ioãne 14 capto & in carceres coniecto, iterum Pontificatum tenuit. menſ. 4. di. 6.

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. Chryſoberge.

142

984 x IOANNES 15. Rom. menſ. 8.

Vacat dies 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2 Chryſoberge.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Anni mundi.

5072 An. 980. Montisferrati Marchionum origo in Aleramo Saxoniæ ducis filio & Aliſia Othonis a Imp filia emergit.

5072 981. Hala ciuitas ad ſalis fontes in Saxonia ædificatur.

Gens Leuticorum ad idololatriam delabitur. *Guliel. Nangiac.*

t MENSE 3. ſui pontificatus à Romanis capitur, & in mole Adriani incluſus pædore carceris, & inedia moritur. Putant iugulatum.

Otto 3 Guiſonem vrbem Poloniæ primariam, ſupplicandi gratia, ad S. Adelberti tumulum proficiſcitur. *Auent. lib. 5 Annal.*

Paternæ, auitæque virtutis æmulus Chriſtiana pietate Remp. iuuit & auxit, viros eruditos amauit plurimũ, ingenuis diſciplinis condigna ſtipendia largiens. Nec minus religioni intentus antiqua templa diruta reſtaurauit. *Cuſp.* Regnum Danicum tenuit, adeò vt etiam de epiſcopis illi prouiderit *Crantz. lib. 3, cap. 17.*

Alter Salomon. Nam annos vix natus vndecim præpoſitus eſt imperij competitoribus, & inauguratus tantam virtutis & ſapientiæ ſpeciem præbuit, vt mirabilia Mundi nuncupatus ſit. Præfuit imperio an. 19. *Honorius. Sigeb. Blondus.*

HVMANA.

In imperio Æthiopico matri Treddæ Gabez ſucceſſit filius è regulo Bugnę ſuſceptus Anonymus. Quod nunquam acciderat. Non iam à temporibus Salomonis reges duntaxat creabantur. è proſapia Dauid, quæ illic regnare cœperat per Meilech filium Salomonis, & Reginæ Sabæ. *Mar. Victorius de regibus Æthiop.*

In cuius vſurpationis deteſtationem in Æthiopum annalibus filius & nepos exiſtunt ſine nomine. Tres reliqui Zalibala, Imra, Naakutobab nominãtur, ſiue quia memoria eius facti iam eſſet extincta, ſiue quia tres hi ſanctitatis nomine fuerunt apud eos celeberrimi.

Per hos autem ſex regnum traditur in Æthiopia annos 333 adminiſtratum, Ægyptio etiam regno eis tributum annuum pendente. *In annal. Æthiop.*

v MISTAVVS Rex Vandalorum atrocem in Chriſtianos ſæuitiam exercet, Bernardi Saxoniæ ducis odio, in extrema tamen ſenecta animum ad religionem adiecit. *Crantz. lib. 3 Metrop.*

Tunc etiam Brandeburgenſem & Hanelbergenſem dioeceſes horribiter Vandali vaſtarunt. *Ibid. cap. 35.*

HVMANA.

5072 Baſilius Porphyrog. Bulgaros debellauit & ad cæteros terrendum quindecim captiuorum millibus oculos eruit, in ſingulis centuriis, relicto vno monoculo, qui dux itineris eſſet ſociis domum reuertẽtibus, nouo crudelitatis exemplo.

x PALAM malus & auariſſimus, ideóque clero exoſus. Omnia enim rapiens cognatis & nepotibus ſuis largiebatur.

Bilungus Viſilai filius Herulorum & Vandaliæ interioris ad Orientem ſiue Obotritorum rex fidem Chriſti

ſuſcipit & Virginum cœnobium Megalopoli,quæ deinde Vuiſmaria, inſtituit. Sed paulò pòſt à Miſilao filio udio Nouetcæ flagrante ſeductus religionem & coniugem,quæ erat Vuagonis tertij epiſcopi Aldemburgenſis ſororetiam ſi ex ca Hodicam filiam ſuſcepiſſet, tepudiat an.986. *Marſcalcus, Helmold.cap.14.*

HVMANA.

An.983 vbique locorum grauitet laboratum eſt famē.*Sab.lib.2.Ennead.9. Plat.*

Catolini vltima Clodouinorum(quę prima fuit ſtirps Regum Galliæ)æmulati,etiam ipſi Monatchiam perdidetunt,& in alienam familiam Hugonis Capeti tráſmiſerunt. Nam electiones clero diripuerant. Abbates, equites armatos cōſtituebant & Monachis præficiebant, ita vt Laicus Abbas diceretut .ille verò qui curam monaſterij gerebat non Abbatis ,ſed decani titulum præferret,&c. *Frouardus Epiſcopus & Annonius.*

y COMMENDATVR ab etuditione, ſcriptor videlicet,quo tempore Creſcentius Romanus patricius tyrannidem Romæ exercuit.

Creſcentius Numentanus Romam occupat , vſurpata conſulari & tribunitia poteſtate & in Hetturiam pōtificem ſecedere cogit, ſed eam illi tandem reſtituit oſculatus cum ſeditioſis ſuis,Iobannis pont.pedem imperatoris iram metuens. *Plat.Blond.* Quod cum denuò tentaſſet ſub Gregorio 5 ab Imp.capitut & ſpectaculi loco per vrbem circūducitur,eiúſque membra paulatim præſecantur .tandem ante vrbis mœnia patibulo ſuſpenditur. *Naucler.*

S.Odilo poſt S.Maiolum quarti abbatis Cluniacēſis officio per annos fermè ſex & quinquaginta fūctus prouexit illum ordinem: Primus creditur inſtituiſſe feſtum (vt vocant)omnium Animarum per omnia ſua monaſteria.*Volater.lib.2,& Anton.2 parte tit.15,cap. 15.* Quidam ſcribunt Ioanem 16 eius conſilio edixiſſe vt illud feſtū in omnibus eccleſiis celebraremr. *Polyd.lib.6 de inuent.re. cap.8,& R.Barns citat ex Ioan.Stell. Bergom.lib.12.*

Sigiſmundus Liberus in Moſcouia, & Vulodimirus Pruſſiæ dux Chriſtianam fidem ſimul cum baptiſmatè ſuſcipiunt. *Munſter. in Coſmog.& Chron.Polon.lib.2,ca.3.*

HVMANA.

Mortuo Ludouico rege Francorum ſine hærede regnum per Hugonem Caperum tranſit ad nouam & tertiam progeniem,ſcilicet Comitum Pariſienſium. Nec tamen penitus defecit genus Carlingorum : nam Hugo Capetus per muliebrem ſexum à Carolo Magno deſcendebat. Habuit enim Hacuidam matrem,filiam Henrici Imperatoris ex Matilde,filia Ludouici 3 Iunioris Imp.quem diximus fuiſſe vltimum Imperatorem ex familia Caroli Magni. *Chronica Franc.*

Anglia fit tributaria Dacis. *Polyd.lib.7.hiſtor. Angli.*

990. Imperium Moſcouiticum initium ſumit.

Grana tritici & piſciculos minutos imbribus immixtos pluiſſe in Gallia apud Albanium ferunt. *Palmer. in Chron.& Sigeb.*

Ignis è Rheno aſcendit, quo vicinæ conflagrarunt villæ

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

143

985 y IOANNES 16.Roman.an. 10. 5073

995 menſ.8. di.10. 5080

Vacat dies 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. Chryſoberge , deinde Siſinnio 2,an. 3.

Principibus.

Eiſdem Impp.

Lothario vigeſimo nono Ludouico 7,dicto 5 vltimo re. ex Caroli Mag. genere an. 1. Hugone Capeto primo an.9,ex Gallis & Pariſienſium Comitum familia ſucceſsiuè Franc.Reg.

Filio Tredda Gabez Æthiopum pretioſo an. 60.

*Abdemelec Hiſpaniæ Miramolino, deinde Abderamen menſ. 5. Zulema aliquot menſib. Amohado an. 5. Aphōſo 5.*Hiſp. *Reg.quinquageſimo tertio. Ethelredo Angliæ decimo quarto.*

Mieſlao Polonorum primo Chriſtianor. principe.

CONCIL. *Remenſe Epiſcoporū totius Franciæ, contra Arnulphum Remorum Archiepiſc.per Hugonem Capetū collectum. Sigeb. & Volater. Quidam poſt Ioan. le Maire 2 part.Concil.hoc Conciliū referunt ad tempora Benedicti 7. Sed quomodo id ſtare poſsit non ſatis video.*

Aliud Remenſe ſiue Moſomenſe. Annonius Martinus Polonus.

Anni Christi.

144

995 z. GREGORIVS 5.
Saxo, an. 2.
997 menſ.5. dies 10.
Vacat di. 15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Siſinnio 2.

Principibus.

Baſilio Porphyrogenito Orient. Imp. nonageſimo nono.

Othone 3 Occi. ſeu potius Germanorum Imp. decimo quarto.

Hugone Capeto Franc. R. cum filio Roberto trigeſimo primo.

Filio Treddæ Gabez Æthiopum precioſo.

Almohadi Hiſp. Miramol.

Alphonſo 5 Hiſp. rege quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao Poloniæ principe.

CONCIL. *Romanum de ſanctione electionis Imperatoris in Germania. Platin.*

Anni mundi.

villæ, an. 991. *Shanaburgenſis.* Deinde hyems ſæuiſſima ab initio Nouembris vſque ad Maium, deinde paucis interiectis tepidis diebus vſque ad Iulium, quo menſe præ glaciei rigore ſtagna & flumina concreta ſunt, arbores, fruges & paſcua exaruerunt, fames & peſtilentia atrox ſæuiit. Denique anno ſeq. Slauorum in Orientales Sa-
5083 xones incurſio & vaſtatio. *Chro. Saxoniæ.*

z DE GENERE Otthonum antea Bruno dictus impoſuit Otthoni 3. Coronam inſigne imperij: Im-
5085 perium Germanis penitus conceſſit: quòd extincta Caroli Magni ſobole, Italia perpetuis ſeditionibus conflictaretur, vt eam maieſtatem vel ad ſuos, vel ad alienos ſuo arbitrio transferrent. Quare cõſentiente Otthone in Synodo Romana Septem viros ELECTORES Imperij inſtituit, Moguntinum, Colonienſem Agrippinæ, & Treuirenſem Archiepiſcopos, ducem Saxoniæ, comitem Palatinum, Marchionem Brandeburgenſem, & vt eorum arbitrum, ducem Bohemię (nondum enim dicebatur rex.) Decreuit præterea, vt qui ab his Germanis Proceribus electus eſſet, diceretur Cæſar: poſt confirmationem autem & coronationem ab epiſcopo Romano ſuſceptam vocaretur Auguſtus. Itaque (vt ſcribit Geruaſius lib. ad Otthonem 4 Imp.) ex eo tempore à Romana ſede pendet Germanorum Imperium. *vide Blond. deca. 2 lib. 3. Irenic. lib. 3. Krantium lib. 4, cap. 25. & Platinam.*

Hoc ἀχέφαλον & incertum docet Onuphrius in ſuo Chronico, & in libro de Comitiis Imperatoriis, ac quæ de 7 electoribus traduntur ſub Gregorio 10, non 5 inſtituta oſtendit. Nam de tanta re inter tot hiſtoricos, qui eo ferè tempore in Germania floruerunt, nulla eſt mentio. Siler Sigebertus, Ottho Friſingenſis, Schanaburgẽſis, Viticbindus, Luitprandus, & Annonij continuator. Sabellicus dubitat Ennead. 9 lib. 2. Auentinus etiam aliter ſentire videtur.

Annonius, ſiue potius Annonij continuator Floriacenſis monachus. *Trith.*

Radulphus *vt ipſe ſignificat lib. 20, c. 1 in Leuit.* qui & ſcripſit hiſtoriam rerum Francicarum & breue chronicon.

Roſuita, quæ Latinè & Græcè docta multa ſcribit, ſeorſum de geſtis Otthonis Imp. *Trith.*

An. 997 Vuilperolphus præſul Argentinenſis vir ſceleratæ vitæ, ſecreto Dei iudicio à muribus corroditur.
5090 *Munſt. in Coſmog.*

Imperatrix Maria nomine, filia regis Arragonum ob adulterium publicè igne concrematur. *Krãtius lib. 4, cap. 26 hiſtor. Saxo.*

5090 Vlodomirus ſiue Vuladimirus Ruſſiæ dux ducta Anna ſorore Imperatorum Conſtantinopolitanorum Cõſtantini ſcilicet & Baſilij Chriſti fidem ſuſcepit. Peruni, id eſt, fulminis ſimulachrum argenteo capite, auribus aureis, quod Kiouiæ colebatur, in Boryſthenem vrbem illam alluentem proiecit. 12 filios procreauit, multa tẽpla extruxit, & ſplendore Græco exornauit. *Matt. Mechoui. lib. 2 Chron. Polo. cap. 13. an 990.*

Gilbertus Remenſis præſul organa, quæ calefactæ aquæ violentia modulatos edebant ſonos fabricauit & Horologium. *Erphordienſis.* Cæſaris Otthonis & Roberti Hugonis filij Reg. Franc. præceptor, qui & tandem Romanus euaſit pontifex, dictúſque eſt Syluester. In Hiſpalenſi ſchola in Hiſpania ſua didicit.

HVMANA.

Cum bis Monarchiæ in Germania initiis cócurrunt principatus familiæ Hugonis Capeti in Gallia, regium nomen in Polonia & in Hungaria. Ottho enim in Poloniam profectus regem & Imperij Romani amicum Boleſlaum Poloniæ principem nominauit. Hungaria autem regis nomen vſurpauit, poſtquam Stephanus Hungariæ dux Chriſtianiſmum profeſſus eſt, duxitque Gileſam ſororem Henrici Săcti, qui huic Otthoni ſucceſſit, Henrico approbante & confirmante.

Eudo ſiue Odo quidam cog. Magnus Abbas ob multitudinem occupatorum monaſteriorum Monarchiam Gallicam inuaſit, quam tamen teſtamento hæredi legitimo voluit reddi. At eam Hugo Capetus Pariſienſis comes præripuit, quă vt in ſua familia firmaret, renuntiauit iuri nominationum, electiones clero attribuit, ad religiosum animum conuertit, ob quam neglectam Carolini regno exciderant.

Sabaudiĕſis Comitatus erigitur auctore Beraldo Hugonis Saxoniæ ducis filio. Ab eo enim Sabaudiæ principum & Marchionum Seguſianorum Stĕmma emanare creditur. *Faſcic.temp.*

Almarus Saxoniæ ducis filius, qui Aliſiam Otthonis a filiam duxerat, primus Dux Montlferratenſis. *Sabel. Ennead.9.lib.2.*

Alfricus Cantuarienſis. Abba ſiue Abo patria Aurelianenſis, qui ex Aureliana ſchola in Angliam venit, ibique Literas docuit & multa edidit. *Trith.*

.·. NONNVLLI recentiores hunc ex albo Pontificŭ Roman. prorſus expungunt, quòd vi & contra canones Pontificatum Roman. inuaſerit. Hinc (inquiunt) in nominis numero nulla eſt eius ratio habita à tribus Pontificibus proximè ſuccedentibus, qui Ioannis nomen habuere.

Viuente Gregorio ſedem per tyrannidem occupauit.

Sed cum ſeditioſo Creſcentio pœnas dedit vltore Otthone 3.

Nec inter Pontifices numerandum aiunt, quia viuente adhuc Gregorio ſedem occupauit & reliquit. *Onuph.*

* QVIDAM loco iſtius nominant Agapetum quendam.

Malis artibus pontificatum dicitur conſecutus. Magus fuiſſe perhibetur. His temporibus cuique licebat in ſedem Petri irrepere propter iura Eccleſiæ ab Imperatoribus rapta. Captiua erat Eccleſia & gemens ſub Germanis Impp. ab Arnulpho ad Henricum 4 quem Gregorius 7, añ. Dom. 1080 in ordinem reduxit fulminibus Apoſtolicis.

Iuxta alios doctiſſimus Mathematicus, & Philoſophus monachus è Floriacenſi cœnobio, propter inſignem doctrinam primum Archiepiſcopus Rhemenſis, deinde ab Otthone I·I I. Rauennas, denique Papa. *Annon. lib.5, cap.46. Guil. Bibliothecarius.*

Verum quoniam admodum pauci in Occidĕte Philoſophiæ & Mathematicæ operam dabant, ab imperito vulgo de magia ſuſpectus fuit. Sed perperam, vnde quæ de eius morte & Diaboli percuſſione feruntur fabuloſa ſunt, vt ex eius Epitaphio a Sergio Papa ſucceſſore Laterani poſito conſtat. *Onuphrius.*

Nullus ſcriptorum affirmare dubitat, Syluestrum a lite-

Anni Christi.		Anni mundi.
	145	
997	.·. IOANNES 17. Græcus, menſ. 10	5085
998	Vacat. di. 20.	5086

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio an. 20.

Principibus.

Baſilio Orien. Imp. nonageſimo nono.

Otthone 3. Occid. Imp. *decimo quarto.*

S. Roberto an. 34. ſolo Frăc. Reg. trigeſimo ſecundo.

Filio Tredda Gabez Æthiopum pretioſo.

Almohadi Hiſp. *Miramol.*

Alphŏſo 5. Hiſp. Reg. quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao Poloniæ *principe Chriſtiano.*

.·. .·.

Gregorius 5 pulſo & exoculato Ioăne, priſtinæ ſedi reſtituitur ab Otthone 3 Imp.

Anni Christi.		Anni mundi.
	146	
998	* SYLVESTER 2. Aquitanus (*antea Gerebertus vocatus*) an. 4.	5086
1002	menſ. 1. di. 10.	5090
	Vacat dies 23.	

Anni Christi.

998

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnant.

Almohadi Miramolino.

Alphonſo 5 Hiſp. Rege quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao, deinde Boleſlao cog. Crobio 2 Polonorũ principe Chriſtiano & rege primo. an. 25.

An. Dom. M. quo per Boleſlaum regnum Poloniæ cœpit, & Cordubenſe in Hiſpania Saracenica deſiit.

1002

Anni mundi.

literis, motibúſque ornatiſſimum fuiſſe. *Blondus dec. 2 lib. 3.*

5086 Scripſit de Sphæra pulchrũ opus, item de cõpoſitione Aſtrolabij & quadrantis. Item Arithmeticam, denique libros, dialogos & epiſtolas complures. *Trith. Chron. Hirſaug.*

Boleſlaus cognomento Crobius, primus Poloniæ rex appellatus, ſocius & amicus Rom. Imperij à tributo & omnium Imperatorum iuriſdictione immunis an. 1001 à Pontifice Rom. & Otthone 3 Imperatore. *Martinus Cromer. in hiſt. Polo. lib. 3. Crantz. lib. 4 hiſt. Saxon. c. 36. Matth. Mechou. lib. Chro. Polon.*

Fulbertus Carnotẽſis Epiſcopus edidit illa Reſponſoria (vt vocant) *Stirps Ieſſe* &c. & *Chorus nouæ Ieruſalem.* Compoſuit etiam hymnos & orationes quaſdam. *Trith.*

Vuillelmus Abbas, qui anno 1000 tẽplum D. Benigni Diuionenſis condidit.

Herigerus Abbas Lobienſis inter alia ſcripſit librum de corpore & ſanguine Chriſti. *Trith.*

HVMANA.

Alpharabius Arabs philoſophus & aſtronomus, Anedadis phil. & medicus. *Bergo. & Sabell.*

Sub hæc tempora, & ao. 990 Saracenorum Miramolinus è Corduba miſit nauales copias duce Auidamahim ad Chriſtianas naues & vrbes maritimas infeſtandas. Quæ nauim paleſtinam ceperunt, in qua erant quatuor inſignes Rabbini Babylonici.

E quibus R. Samarias venditur in Ægypto Alexandrinis, R. Hoſiel in Africa Alkiroanis, quæ prouincia tum erat potentiſſima Saracenicarum Occidentalium, vbi genuit R. Hananelem, qui moriens reliquit in loculis decem aureorum millia.

Rabbi autẽ Moſe & R. Henoc filius in Hiſpania Iudæis Cordubenſibus, qui nondum erant exercitati in ſcriptis Talmudicis. Ab iis R. Moſe præfectus ſcholæ, quem appellabant Synagogæ iudicem, factus eſt. Atque hinc in 400 annos literæ Hebraïcæ florere in Hiſpania inceperunt, & præcipuum Iudæorum Gymnaſium decreſcente propter Iſmaëlitarum perſecutiones Babylonico.

5090 *R. Abraham. Leuita in Cabbala.*

DECIMO *ſeculo continuatam Eccleſiæ doctrinam, cui oblatrãt hæretici, hinc apparet.* Miſſa *continuata iiſdem ritibus & ſolennibus, quibus antè ex auctoribus de diuinis ſiue Eccleſiaſticis officiis huius memoria liquet. Nam Rhegino libris de Eccleſiaſtica diſciplina in eo totus eſt, qui & lib. 1. c. 8. Nulli (inquit) Presbytero abſque ſacerdotali alba, ſtola, & caſula Miſſam celebrare liceat, &c. Remenſe item concilium, & Herigerus Abbas libro peculiari de diuinis officiis.* Gratia Dei, fides, iuſtificatio. *Radulphus lib. 16, c. 3 in Leuit. Renouatio vitæ inchoatur à fide, quæ creditur, in eum qui iuſtificat impium, boniſque moribus augetur, & roboratur de die in diem, cum magis magiſque renouatur interior homo. Gilbertus Altercat. cap. 3 & 5 Deus auctor eſt ſalutis, liberum arbitrium tantum capax. velle, poſſe, perficere ſolius eſt adiutricis gratiæ, ſine qua nec baptiſmus, nec fides, nec opus effectum habet meriti. ſola igitur mater gratia libero arbitrio ſuccurrit pro libertate æterna conſequenda.* Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Gilbertus Altercat. c. 8. Poſt conſecrationem eſt corpus Chriſti verum, non tantum ſacramentaliter, verum etiam eſſentialiter, & cap. 9. In modica particula tantum habes, quãtum in magna. Denique ſcribit Chriſtum in ſacramento tam eſſe integrum ac perfectum ſub altera tra ſpecie, quàm ſub vtraque. Item, tranſire ſubſtantiam panis in ſubſtantiam corporis ac ſanguinis Chriſti. Deinque ſufficere vnam tantũ ſpeciem exhiberi populo. Regino li. de diſciplina Eccleſiaſt. Suidas multis locis. Radulph. l. 11 c. 3 in Leuit. lib. 14, c. 4. Oecumen. in 1, cap. 10 & 11, &c. Heb. 5 &c.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Gilbertus Alterc. cap. 1, 3, 5, 7, 8. Radulphus lib. 10, cap. 1 in Leuit. Smaragdus in Ioan. c. 3. Regino libris de*

Anni mundi.

diſciplina Eccleſiaſtica vetus agenda. Pœnitentia & eius partes tres. Radulpus lib.3, cap.3,6,7 in Leuit. lib.20,cap.3. lib.6,cap.1. Gilbertus Alterc.cap.7 & 21. Tria remedia ſunt cuiuſque animæ Baptiſmus, pœnitentia, & Martyrium &c. Regino lib.1 de diſcipl. Eccleſ.cap.272 neminem ad communionem admittendum, niſi confeſſus ſit & Dominicam orationem & Symbolum Apoſtolorum memoriter teneat.

Claues abſolutio, Radulphus lib.12.c.1 in Leuit.lib.5,c.4 lib.11,c.1.lib.12,c.1.lib.18,c.4.lib.3,cap.1,6.lib.20. cap.4 & 5. Regi.lib.1 de Eccleſ.diſcip.cap.295,&c. Suidas Oecumenius multis locis. Confirmatio & reliqua alia ſacramenta. Gilbertus Altercat. cap. 5. vbi coniugium vocat ſacramentum, 8. Vetus Agenda. Regino de diſciplina Eccleſ. qui lib.1,c.115. modum inungendi infirmos explicat. Primatus ſedis Apoſtolicæ. Smaragdus ſuper Marcum cap.vlti. Regino in Chron. paßim. Luithprandus lib.3, cap. 14 vbi Sedem Romanam nominat ſummam atque vniuerſalem Præſulatus ſedem.lib.6, cap.6 vbi Romanum Epiſc. vocat ſummum pontificem & venerabilem Papam. Quin eum Apoſtolicum hac ætas nominabat. Regino & eius continuator. Liberum arbitrium, bona opera. Radulphus lib.3 in Leuit.cap.1,lib.10,cap.1. Gilbert. Alt.cap.5. Suidas multis locis. Hic Oecumenius. Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. Radulphus in præfatio.& lib.1.cap.4 in Leuit. Orationis ſacrificium non niſi Domino ſolı offerendum eſt. Nam etſi Sancti rogantur à nobis, non tamen vt nos ipſi ſaluent (Domini ſiquidem eſt ſalus) verum vt nobis ſalutem impetrent. Alioqui maledictus, qui ſpem ſuam ponit in homine. Hæc igitur eſt latria, quæ ſoli debetur Deo, adorandi & ſacrificandi deuotio. Et lib.3, cap. 1. Oecumenius Scholiorum Græcorum auctor, in illud 2 Pet. 1 c. dabo autem operam & frequenter habere vos poſt obitum meum, vt horum memoriam faciatis. Hinc enim colligit Sanctos preces poſt mortem pro viuis fundere &c. Gilbertus Alterc. c. 16.20. Luithprandus li.5. cap. 13. lib.6. cap.6. & paſſim alibi. Vuitichindus libris geſtorum Saxonicorum ſparſim. Regino lib.1 de Eccleſ. diſcip. Vetus agenda. Preces pro defunctis, Purgatorium. Gilbert. Alterc.cap.5. probant illud dicto 1. Cor.3 ignis opus eius probabit. Luithprandus lib.4,cap.7. pro delictorum expiatione, celebre exequiarum officium, viuámque Deo hoſtiam offerre, Mathildis poſt obitum Henrici Imp. coniugis ſui non deſiit. Regino lib.1 de diſcip. Eccl.cap.190. Cætera ijdem & cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra ſe teſtimonium ferant Centuriatores Cent.10.c.2 de loco & propagatione Eccleſiæ col. 9. & ſeqq. ſparſim.cap.3 de Perſecutione & tranquillitate Eccleſiarum ſparſim, col.24 & ſeqq.cap.4. de doctrina, ex profeſſo col.272 per totum.cap.6 de Ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col.283. & ſeqq. per totum 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ col.380. & ſeqq. per totum ca.9 de Synodis col.429. per totum fere ca.10 de doctoribus & epiſcopis col.920. & ſequentibus ſparſim. nam his non diſſimulanter irati ſunt, quòd illas ſententias ſint amplexi. Sparſim denique cap. de Martyribus, de miraculis & &c. Huc facit quod ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hereſibus, item contra ſciſma Græcorum & nouos Manichæos, quorum ſordes iſti lambunt. Adde totius huius memoria tum Synodos, tum hiſtoricos. His enim omnibus Eccleſiæ ſtatus planè idem repræſentatur.

Anni Christi.

a SVB an. 1000. Regnum Hungariæ initium ſumit à S.Stephano de Attilæ poſteris. Vt Moſcouiticum, an. 990 pòſt paulò inchoabit Boëmicum, vt proximè cępit Polonicum, nempe 1001.

Et apud Arabes in Hiſpania multis imperium ſibi vendicantibus & aliis alio inclinantibus inteſtina ſeditione grauiter laboratur. Hinc Hali, Cazin, Abderamen Haia, Abderamẽ alter, Mahometes quidam, Hiſſen Humeia intra, 7 annos regnantes, finem regno Cordubenſi attulerunt, quòd trecentis iam annis ſteterat: Anno ergo 1000 regni Cordubenſis ferè finis fuit.

Hebraïcæ literæ illic florere incipiebant.

R.Ioſeph Ben Iſaac R.Moſis primi Scholæ Cordubẽſis præfecti diſcipulus vniuerſum Talmud in linguam Arabicam vertit ad Alhachim regem Saracenorum. R. Abraham in Cabbala.

R.Hai Gaon in Babylonia Geonim. i. Talmudicorũ Iuriſconſultorum excellentiſſimus & poſtremus de domo Dauid, & regio Iechoniæ ſanguine. Neque tamen fuit princeps exulum, quòd neque ipſe, neque parentes eius magiſtratum illum voluiſſent pecunia à Regibus Mahometanis, in quorum regione exulabant, emere. Annis 40 Scholam Iudaïcam adminiſtrauit. Ibid.

R.Seriram patrem R.Hai Gaon, bonis eius publicatis,

VNDECIMVM SÆCVLVM.

147

1002 a IOANNES cognom. Siccus (ait Blond.) 18. aliis 17. Romanus. 5090

1001 menſ.4. di. 20. 5090

Vacat di.19.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Boleſlao Polonorum rege primo.

Anni Chriſti. | Anni mundi.

148

1002 b IOANNES 19, aliis 5090
1007 18, an. 4. menſ. 4. 5095
Vacat dies 19.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.

Principibus.

Baſilio Imp. Orient. nonageſimo nono. Otthone 3, & poſt eum S. Henrico 2. cog. Claudo (non Claudio, vt perperam quidam ſcribunt) an. 22. Occident. Imperat. decimo quinto.

S. Roberto Franc. Reg. trigeſimo ſecundo.

Alphonſo 5, deinde Veremundo 3 Hiſp. an. 10.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Boleſlao Poloniæ reg. primo.

tis, rex Mabometanus patibulo affixit. *Ibid.*

Eo tempore celebris erat R. Samuël ſacerdos filius Hophni, & multos libros ſcribebat. *Ibid.*

Tum magia publicè à Saracenis docebatur. Maximè Hiſpali.

Sub an. 1000. Babylone inſignis Saracenorum Academia, in qua diſciplinæ, præſertim Medicæ & Aſtrologicæ Chaldeorum, Arabum, Perſarum, Ægyptiorum, Iudæorum (alias Indorum) docebantur. *Chron. Caſſinenſe lib. 3, cap. 34.*

1002 Robertus Franc. Rex Ducatũ Burgundiæ Henrico duce ſine liberis mortuo ſuo regno adiungit.

Circa illa tempora. i. anno 1000 Baſilio Porphyrogenito imperãte Saracenorũ imperium, quod quadringentos fermè annos Chriſtianos valde afflixerat, declinare incepit propter domeſticas diſſenſiones, cum plures Saracenicum dominatum inter ſe diuiſiſſent & quatuor de ſummo caliphatu ſiue pontificatu ſemper contenderent. Inde enim in Oriente illorum potentia Turcis præualẽtibus paulatim eõcidit. In Hiſpania & Africa item Chriſtianis propter ipſorum bella ciuilia ſuas res agentibus.

b AD otium conuerſus, nihil memoria dignum geſſit.

Ægypti Sultanus rupto fœdere, quòd cum Baſilio habebat, Hieroſolymitanum templum ac monaſteriũ propinquum ſpoliat. *Zon.*

Borno ſeu Bernardus Augienſis. *Contract.*

Danorum rex ſolenni ſtipatus comitatu Romam venit, põtificem rogar, vt Eccleſias ſui regni, quæ ſatis multæ eſſent, è iuriſdictione Hamburgenſis Archiepiſc. eximat, Reſpondet põtifex ſe breui miſſurum Cardinalem, qui earum regionum conditionem exploraturus, eáque facturus eſſet, quę rei Eccleſiaſticæ congruerẽt. *Crãtz. l. 5. Da. cap. 2.* Hoc poſtea perfecit Greg. 7. Nam cunctos Daniæ, Nouergiæ & Sueuiæ epiſcopos ab obedientia ipſius exemit & Bremenſi ſubiecit.

S. Vvigbertus à Zuttiberi Idoli cultu reuocauit Sorabos, Vandalicè per interpretem Euangelium docens, ac Lucum Idolo deſtinatum ita excidit, vt nullum appareret veſtigiũ extructo S. Romani ſacello. Obiit an. 1012. *Chro. Merſburgenſe lib. 2, cap. 6.*

Henricus 2 caſtitatem cum vxore ſua S. Cunigunda Sigifridi comitis Palatini Rheni filia vouet. Epiſcopatum Bambergenſem in Prouinciam Moguntinę fundat, plurima item monaſteria. *Chron. Hirſaug.*

HVMANA.

Eius tempore maleficio duarum vetularum iuuenis quidam in formam aſini mutatus eſt, ita vt cunctis vidẽtibus aſinus appareret, quod multis impoſſibile videtur, non intelligentibus permiſſione diuina malignum ſpiritum oculos hominum mirandis ludificationibus illudere poſſe. *Ibid.* Tale narrat Auguſt in libr. de Ciuitate Dei.

Primus Imperator creatus à ſeptem Electoribus. Atque ita deinceps non per ſucceſſionem ſanguinis, ſed vi electionis conſtituti ſunt imperatores Germaniei.

Baſilius Orientis Imper. totam Bulgariam ſubegit. *Zon. tom. 3.*

c SERGIVS vir ſanctiſſimæ vitæ & ante pontificatũ & in pontificatu, in pauperes liberalis, in amicos iucũdus, in delinquentes clemens, in Deum totam mentem conuertens, iuſtè & integrè omnia gubernabat. *Platin.*

Ipſius hortatu principes Saracenos, Sicilia expulerunt. *Platin.*

Eo mirabilior, quòd iſtius temporis Pontifices, vt intruſi ab Imperatoribus potius, quàm electi, monſtra eſſent. Hi ſunt fructus oppreſſæ à Tyrannis Eccleſiæ, & electionum ereptarum. Sed & turbata hic fuit legitima ſucceſsio, vt olim in Synagoga ſub Antiochis paulò ante Machabeos: Hanc Labem Centuriatores agnoſcant à Germanus Impp. exortam, quos laudant tãtopere. Nam illi iura Eccleſiæ ſibi rapuerant & Iure Herodis Eccleſiæ prouidebant.

1008. Burchardus primò Lobienſis monachus, deinde Epiſcopus Vuormatienſis, veteres Eccleſiæ canones in vnum volumen decretorum in 20 libris diſtinctum congeſſit. adiutus ab Olberto Leodienſi ſiue Genblacenſi Abbate, ſuo olim magiſtro. *Sigeb.* Eos poſtea Gratianus dum redegit in epitomen non parum corrupit. Quamquam alij malint eum ſua ex decreto Iuonis Carnotenſis Epiſcopi delibaſſe.

Meginfridus Monachus Fuldenſis Chronographus, è quo multa in ſuo opere de Hirſaugienſis Monaſterij hiſtoria commiſcuit Trithemius. *Ipſe in Chron. Hirſaug.*

An. 1007. Sorabi & Vandali ad Elyſtram Miſniæ finium habitantes Vuiliberti Mersburgenſis prædicatione conuertuntur. *Chron. Mersb. lib. 2. cap. 6.*

1008. Brunus Magdeb. à Prutenis manibus pedibúſque, & tandem capite trũcatus martyr Chriſti efficitur. *Sigeb. Marian. Scotus.*

Oddar cum 60 ſociis martyrium etiam à Slauis patitur. *Helmold.*

Idem Vuolfridus à Suecis, quod Torſtam Idolum in concione concidiſſet. *Crantzius lib. 4, cap. 8. Metrop.*

HVMANA.

In Lotharingia iuxta montem Caſtrilocum fons aquę in ſanguinem vertitur.

Muchamet Perſidis, Coraſiniorum aliorúmque populorum rex Piſaſirium Syriæ Calipham, qui in Bagdeg ſedem habebat, ope Turcorum, vincit. Inde cum Indis bellum gerit. Sed deficiẽtibus Turcis tandémque ſigna cum Perſis cõferentibus & in acie Machumetum occidẽtibus Taugrolipix Turcorum rex Perſarum rex euadit, & conculcatis indigenis omnes magiſtratus in ſuos trãſtulit, & inter eos Perſidé vniuerſam diuiſit. Inde ſubiiciet Babylonium Calypham ſub an. 1051.

Razis Medicus Arabs, ſiue Pænus, qui ab aliis Bachilo, ab Auicenna etiam Menaëthus Almanſori Saracenorum regi ſua dicat ſcripta.

Almanſor regnabat in Hiſpania & Mauritania, cum R. Henoch magna celebritate profiteretur Talmud Cordubæ & academiam Hebraïcam à patre cœptam excoleret anno Dom. 995. *R. Abraham Leuit. in Cabbala.*

Ioannes Serapion, Iſaac Benimitam Medici Razis æquales. *Schedelius.*

Campanus Longobardus Aſtronomus, qui errorem Ptolo-

Anni Chriſti		Anni mundi
	149	
1007	c SERGIVS IIII. Rom.	5095
1009	an. 2. dies 15.	5097
	Vacat dies 8.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	CONCIL. *Francfordianum præſente Imp. Conſil.*	
	Bambergenſe.	

Anni Christi.

∴ ∴

150

1009 d BENEDICTVS 7,
1020 dict.8, Tuſculanus, an. 11. menſ.1. dies 13.

∴ ∴

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio Sergio, deinde Euſtratio, an. *16.*

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Filio Tredde Gabez Æthiopum pretioſo.

Veremundo 3 Hiſpan.54, deinde Ferdinãdo cognom. Magno, an. *40.*

Ethelredo Angliæ decimo quarto, & per ordinem Edmundo, an. *1.*
Canuto, an. *20.*

Boleſlao Poloniæ rege primo.

∴ ∴

Anni mundi.

Prolomæi in ſupputatione motus Lunæ & aliarum ſtellarum, ortum ex ignoratione motus octauæ ſphæræ, qui non niſi longi temporis obſeruatione deprehenditur, animaduertit. *Idem & Bergomenſis.*

His ferè ſuppares Alinæon, Azophi, Azarchales Arabes aſtronomicis ſtudiis inſignes. *Schedelius.*

Granatæ regnabat Badim de ſemine Philiſtim. Plurimi faciebat R. Samuelem Leuitam, quem aiunt fuiſſe
5097 locupletiſſimum, cõduxiſſéque multos librarios ad ſcribendum Miſna & Talmud, quos Scholaſticis pauperio-
5108 ribus largiretur tam in Hiſpania, quàm tóto Occidente. *Ibid. R. Abraham.* Paleſtinos vocat Saracenos, qui tunc occupabant regnnm Granatæ.

d RITIVS lib.1, de Reg. Sicil. putat hunc nominatum fuiſſe Stephanum.

Mortuus in nigro equo viſus dicitur, circa locum defoſſi theſauri eleemoſynis deſtinati. *Vincelius in Epitom.*

Pannones Chriſtianam religionem communiter & publicè recepiſſe quidam ſcribunt. *Palmer.* an. 1010. Tranſſyluani quoq; victo & capto Giula fidẽ partim metu, partim ſponte amplexi ſunt, & ipſe Giula cũ vxore & liberis baptizatus, à Stephano Hungariæ rege dimittitur. Similiter & Beſſi & Bulgari ab eo ſuperati. *Bonfinius dec 2, lib.9.* Sícque Eccleſia Hungarica ad annos ferè 40 pacatiſſima. *Ibid.lib.1.*

Apud Saxoniam in Colbecke villa Halberſtadenſi Othbertus quidam cum decem & octo ſodalibus, viris 15, & fœminis tribus, choreas ducens nocte Natalitiorum in cœmiterio S. Magni, cùm non deſiſterent admoniti à Sacerdote, eius dira imprecatione, ſine quiete per annum integrum in eodem ſtatu manſerunt inuicé manibus hærentes, & non multò poſt interierunt. *Vincenti. in Speculo, & Crantzius lib.4, cap.33.*

An.1016 etſi terra ſancta & Hieroſolyma eſſet ſub Saracenorum poteſtate, tamen in Sina monte monachi Chriſtiani fuerunt, inter quos Simon Syracuſanus. *Sigeb.*

Anno eodem Rex Poloniæ Ruſſos deuicit & Chriſtianos fecit. *Chron.Saxonia.*

Venedi intima Germaniæ incolentes Saxoniam vaſtarunt. Sed ab Henr. Imp. victi Chriſto nomen dederunt. *Naucl.*

HVMANA.

Henricus Imp. coronam ſumpſit Imperij ab hoc Põtifice, qui eum ſalutauit Auguſtũ, *Sigeb. Palmer.* per ipſum tota Germania, Gallia, Italia erant pacatiſſimæ, vt aureũ hoc imperante vigere videretur ſæculum. *Herm. Gygas,* Claudus eſt appellatus, quòd in bello contra Adrianum Marchionem, quem Nobiles & Epiſcopi Itali Imperatorem Mediolani declararant, captis & deceptis cuſtodibus elapſus, de muro ſe præcipitans, luxato fractóve crure deinceps claudicauerit. Arduinum interea duobus præliis & vicit trucidauit.

Græci & Saraceni in Italia tumultuabantur.

Cum vxore Chunegunde perpetuam ſeruauit caſtitatem. *Crantz. lib. 3, cap. 31. Saxon,*

An. 1005. Arduinum Imperatorem ſalutatum ab Italis acie interimit, vniuerſas cis Padum vrbes ſubigit, Italiam componit. *Palmer.*

Bernardum Saxoniæ ducem rebellãtem ſubigit, Sla-

uos & Polonos, qui ei auxilio venerant, tributarios ſacit. *Helmoldus cap.16 & 17. Slau.*

An. 1009. Balduinum 4 Flandrenſium comitem & cæteros rebelles domat. *Sigeb.*

An. 1013. Cunctos Saracenos Italia, Calabria, Campania, Picentino agro, expellit, & Apuliam diu ab iis poſſeſſam recuperat Iſmaële duce dato, indéque Romam veniens Auguſtus conſecratur. *Cuſpinianus. Sigeb.*

Hunc Platina Henricum I. nominat, ſed quia Germani indiſſentione tempore Longobardorũ orta alium Henricum elegerunt, quem primum vocant, & Platina inter Henricum 4. nullum quintum agnoſcit, ſed tantum 6 & 7. Germanorum numerum amplecti eſt ſatius. *Onuphr.*

Comitatus Bellouacenſis in Francia datur ab Odone Comite Campaniæ, Rogerio Bellouacenſi Epiſcopo, in permutationem Caſtri, quod dicitur Sanctum Cæſaris, ſiue Sincerrium apud Biturigas, quod iure patrimonij erat ipſius Epiſcopi. *Sigeb. & Guil. Nang.* Ipſe vnà cum Aliaco & Moguntiaco cum Comitatum Eccleſiæ cathedrali S. Petri ſiue Epiſcopatui in perpetuum donauit. *Sigeb.*

Rex Noricum reuerſus è Francia in Regnum ſuum, à gente ſua perimitur, quod abiurata idololatria baptizatus eſſet. *Guil. Nang.*

Dum Samuël Bulgarorum rex contra Baſilium bellũ gerit, commoda ex Bulgarico bello occaſione oblata & rupto cum Imp. fœdere, Saraceni & Turci an. 1012. Hieroſolymam expugnant Calipha Ægyptio principe, & Eccleſiam S. Sepulchri demoliuntur. *Zo. tom. 3. Palmer. Naucler.*

Samuëlem Baſilius vincit & captiuis 15000 oculos eruit, ſingulis Centuriis vnum relinquens monoculum, qui cæcos ad ſuum principem denuo elapſum reduceret. Quo territus intra paucos dies expirauit. Hinc Baſilius regia ſobole & proceribus Dauidis Archiepiſcopi in fidem gratiámque receptis, totius Bulgariæ dominium obtinet. *Zon. tom. 3.*

Crabatæ & Siomij ſe eidem ſubiiciunt. *Ibid.*

An. 1013 Sueno Danorum rex magna crudelitate totius Angliæ regnum ſubegit, in illis motibus Elphegus Cantuarienſ. martyrio afficitur. *Polyd. lib. 7. Ang.* Ad Canutum filium ſolum an. 1017 regnum Angliæ peruenit, quod coniugio Enninæ Etbelredi vltimi regis filiæ prudenter, iuſtéque firmauit. *Ibid.* Nouergiam deditione accepit. *Ibid.* Romam limina SS. Apoſtolorum ſalutaturus inuiſit.

1014 Nubes magna in Flandria cecidit & multa hominum millia ſubmerſit. Multa etiam horrenda ſigna in cælo apparuerunt, indéque ſecuta eſt magna hominum pernicies. *Chron. Hirſaug.*

An. 1018. Ranimirus Sanctij Maioris filius Aragonum rex primus. *Vaſæus.*

Suidas hoc anno adhuc viuebat. *Ipſe in voce Adam.*

Maximas dat turbas paſſim in Oriẽtali Imperio Bardas Slerus, Meſopotamiæ præfectus, ſeque imperatorem ſalutandũ curat, adiunctis Arabibus belli ſociis. Poſt aliquot tamẽ victorias, quibus Imperatorum fratrũ res ad extremũ perduxerat, cæſus ad Coſroë Babyloniũ fugit, à quo in carcerẽ miſſus pœnã perduellionis luit. *Zon. to. 3.*

Perſæ

Anni Christi		Anni mundi.
1016	CONCIL. *Aquiſgranenſe præſente Imperatore Henrico: in quo dicuntur decreta fuiſſe ieiunia in Vigiliis S. Ioan. Baptiſtæ & S. Laurentij. vide Krant. lib. 4, ca. 35. & Sigeb. in Chron.*	5081
1017	*Nouiomagenſe, in Coſmidromio.*	
	Salegumſtadienſe.	
	Schiſma 14. Altero pontifice cuius nomẽ ignoratur, & qui in ſchiſmate electus erat, vrbe exacto, Benedictus 7 ſedem recuperat. Plat.	

Anni Chriſti.

151

1020 e IOANNES 20, aliis
1031 19,Tuſculanus.an. 11. menſ.1. dies 9.
Vacat dies 8.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euſtratio.

Principibus.

Baſilio Porphyrogenito nonageſimo nono, & poſtea Conſtantino 8 eius fratre, an.3, Orient. Impp.

S.Henrico 2, decimo quarto, & poſt eum, Conrado 2 cognom. Saliquo an.15. Occident. Impp.

S.Roberto trigeſimo ſecundo, & poſtea eius filio Henrico 1, an.30, Franc. Reg.

Filio Tredda Gabez Æthiopum pretioſo.

Hiſpaniæ Ferdinãdo quinquageſimo quinto.

Angliæ & Daniæ Canuto decimo ſexto.

Poloniæ Boleſlao reg. primo, deinde Miecislao, an. 9.

Anni mundi.

Perſæ Saracenorum iugum excutere duce Inargo nituntur, cum quibus Coſroës Babyl. congreſſus ſæpius vincitur, donec ſoluto Barda & tribus millibus Romanorum captiuorum vtitur ad Perſas partim concidendos, partim profligandos. *Ibid.*

Elapſus Bardas, Imperatori tandem reconciliatur, & Iberiam adiens Georgium illius principem, vt ſuis finibus contentus ſit, compeſcuit, filio eius accepto obſide.
5108 *Ibid.*

Imp. pacata Iberia principem Tripolitanum, Dama-
5119 ſcenum, Tyrium, Berytium ſibi ſeruire cogit. *Ibid.*

Pazinacæ gens Scythica Imperante Conſtantino Bulgariam populabundi inuaſerunt, qui licet vltra Iſtrũ reiicerétur, ſæpius tamen reuertentes, fines Romani Imperij infeſtare deinceps non deſtiterunt. *Ibid.*

e CONRADO Imperij diadema tribuit, qui & viciſſim eum à Romanorum violentiis & clandeſtinis motibus defendit. *Volater.*

Vita eius pluribus prædicatur. *Plat.*

Guido Aretinus monachus S. Benedicti in Italia primus excogitauit nouam rationem cantus, quam ſolmiſationem vocant, per ſex ſyllabas ſeu notulas digitis leuæ manus per integrum diapaſon diſtinguendas, Vt, re, mi, fa, ſol, la, Scalæ Muſicæ auctor. vt planum ſiue Gregorianum cantum in artem redigeret. *Sigeb. in Chron. Pal.*

Theodoricus Hirſfeldenſis, Aribo. Bruno Herbipolenſis, qui in ſacra Biblia, & in Symbolum Athanaſij commentatur. *Trith.* Euerbinus Doleienſis.

Heribertus hymnos & cantus complures in Eccleſia Eiſtetenſi cantati poſtea ſolitos componit. *Bruſcius.*

Miſteno Vuagirorum princeps Holſatos & finitimos populos crudeli bello vexat, adeò vt nullum ferè Chriſtiani nominis veſtigium trans Albim flu. manſerit. Ipſe tandem fidem amplectitur & regno ſuo eiectus Bardeuici diem claudit extremum circa ann. 1025. *Helmold. cap.16.*

An.1028. Græci ad priſtinum errorem relapſi ſunt. Spiritum S. procedere à ſolo Patre inſonãtes & Romanam Eccleſiam excommunicantes. *Herman. Gigas.*

Otherus laicus cum aliis 15 viris & fœminis à nocte natiuitatis Domini in integrum annum ſaltarunt, imprecatione Ruperti ſacerdotis, donec à S. Heriberto ep. Colonienſi à maledicto abſoluti ſunt & Eccleſiæ reconciliati, è quibus fœminæ mox obierunt, viri paulò pòſt, paucis relictis, tremore membrorum, quod paſſi fuiſſent oſtendentibus. *Chron. Hirſaug.*

Dithmarus Mersburgenſis epiſc. ſeptem libris Chronicorum, res ſub Otthone primo & ſucceſſoribus geſtas, vſque ad annum 1021 congeſſit.

Robertus Franc. Rex aliquas Sequentias & Reſponſoria (vt vocant) quibus etiam nunc vtitur Romana Eccleſia, compoſuit, Proſam, ſcilicet, *S. Spiritus adſit nobis gratia*, &c. Reſponſoria de natiuitate Domini, *Iuda & Hieruſalem*, &c. de S. Petro, *Cornelius Centurio*, &c. de Martyribus, *Cõcede nobis Dom.* &c. &, *O Conſtantia Martyrum*, &c. *Guilielmus Nangiac. Trith.*

Sequentiam item illam diuiniſſimam, *Veni ſancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium. Trit. in Chron. Hirſaug.*

Ad fluuium Carum ann. 1023, habet conſilium cum

Henr.2.Imp.de ſtabiliẽda Rep.Chriſtiana & regno, impetióque firmandis concordia, legibus, optimíſque inſtitutis.*Sigeb. Auent.lib.5.*

HVMANA.

1027 Henricum fillum in regni ſocietatem cooptat ſexto anno ante ſuum obitum. Alterum Robertum natu minorem ducem Burgundiæ inſtituit. *Chron. Benignianum.*

An.1010,vel iuxta alios 1025, in Hiſpania regnorum & Titulorum permutatio facta eſt. Ferdinandus enim Sanctij maioris filius,occiſo vxoris fratre Veremundo, regnum Legionum ac materno iure Caſtellam occupauit, ſeque Caſtellę & Legionum regem appellauit.*Roterus lib.3 Hiſp.*

An. 1016. Ramyrus Ferdinandi frater notbus teſtamento patris Aragoniam adeptus, primus Aragonum rex deſignatus eſt.*Ibid.*

Conradus non paucos hoſtes in exordio regni ſui habuit. Pacatis autem patriæ rebus comitantibus Rudulpho Burgundiæ & Canuto Angliæ,Daniæ & compluriũ aliarum gentium regibus in Italiam ad compeſcendos illic motus & procorona à Io. Pontif.obtinenda abit,filium ſuum Henricum 3 Romanum regem declarans. *Auent. Lambert.*

Vandalos maris Baltici accolas ab imperio & fide Chriſti deſciſcentes crebris bellis domuit.*Crant.*

An.1025 à Polonis Boëmi antea ſtipendiarij, ſtudio Prediſlai deficiunt,eis etiam Morauiam eripientes. Pomerani autem opera Belæ Vngari, tum quidem in Polonia exulantis in Polonorum poteſtatem redacti ſunt. *Crom.lib.4.*

Ferdinandi Magni tempore Caſtella,Nauarra,& Legio per connubium Sanctiæ,quæ Veremundi vnica erat ſoror & hæres,coniunguntur. Denique Aragonia morte Ramiri fratris. Ideóque Magnus & Hiſpaniæ monarcha nominatus fuit per an.40.*Vaſæus.*

Eius pater Sanctius maior Nauarræ rex poſt mortem Sanctij Comitis Caſtellæ factus Comes, nõ ſe comitem ſed regem Caſtellæ ſcripſit. Hinc deinceps Caſtella regio titulo decorata eſt.*Idem.*

Sub ad 1020.R.Ezechias ſucceſſit ſcholę R.Hai Haggaon in Babylonia,ſed calumnia ſuorum biennio poſt à Rege Saraceno necatus eſt, cũ tota ſua familia, duobus exceptis filiis,qui fugerunt in Hiſpaniam ad R.Ioſeph Leuitam Hannaghid, quouſque mota perſecutione in regno Granatæ ipſe R.Ioſeph interiit. *R. Abraham in Cabbala.* nempè anno Chriſti 1064. *R.Ioſeph ſacerdos in Chron.regum Franciæ & Turciæ.*

In hoc R. Ezechia deſierunt Gheonim.i.Iuriſcõſulti Talmudici,imò & Scholæ Babylonicæ,quæ antea adeò erant celebres, vt ad eas ex Occidente ipſo, Hiſpaniis, Africa, Ægypto,Paleſtina Iudæi filios ſtudij cauſa mitterent. *Ibid.*

Tunc in Hiſpania R.Selomo,quem Baal haſſirim Haſſekulim.i.magiſtrum canticorum dimẽſione certa conſtantiũ vocat Abben Ezra Gen.3,floruiſſe videtur. Nam eum ait refutaſſe quaſdam opiniones Rab Semuël filij Hophni, qui tunc viuebat in Babylonia. Ita circa iſthæc tempora.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1023 CONCIL. *Saligustadenſe. Bucchardus, qui & interfuit è Trithem. In eo componuntur diſſentiæ ſingularium conſuetudinum in diuinis officiis, ieiuniis, feſtis, &c. 20 canonibus. Videtur idem cum proximo.*

1030 CONCIL. *Triburienſe iuſſu Conradi Imp. In eo agitur de ſtatu Eccleſiæ, & præcipue de ieiuniis. Sigeb. Plati. Irenic.lib.3,cap.48.* 5118

Anni Christi. | *Anni mundi.*

152

1030 f BENEDICTVS 8, 5108
1044 dict.9, Tuſculanus, an. 13. 5132
menſ. 4. dies 9.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euſtratio, deinde Alexio, an. 16.

Principibus.

Romano Argyropilo Zoæ marito, an. 6.

Michaële 5. Paphlagone Zoæ adultero, an. 7, menſ. 8.

Michaële 6. Calaphate à Zoa adoptato, menſ. 4, per ordinem ſucceſſionis, Orië. Impp.

Conrado 2, decimo ſexto, & poſt eum Henrico 3 Nigro Occid. Imp.

Henrico I. Franc. Reg. trigeſimo tertio.

Filio Treddæ Gabbez, Æthiopum pretioſo.

Hiſpaniæ Ferdinãdo Magno quinquageſimo quinto.

tempora, Poëtica Hebræorum quæ hodie vſurpatur è Iathed (.i. Iambo) & Tenuhoth (.i. ſpondæis & ſyllabis) eum Rythmis initium ſumpſit.

f HVNC propter ignauiam eiecerũt Romani, in eius locum Ioãnem Sabinum, qui Sylueſter 3 eſt appellatus, ſufficientes.

Henricum 2 Imp. coronauit, de cuius ætate illud Vvitichindi hiſtorici. Non bella pacem diſturbabant, nõ claſſica quietem rumpebant, nõ rapina graſſabatur, nõ fides mentiebatur, adhuc iuſtitia ſui vigoris, adhuc poteſtas ſui iuris erat.

Mortuus horrenda imagine apparuit cuidã ſe iudicio Dei damnatum dicẽs, ſine lege vixi, ideò talis appareo, &c. *Vuicelius in Epitome.* Audis quales pontifices nobis obtrudebat Germanica tyrannis.

An. 1041. Berengarius Turonenſis, Archidiaconus Andegauenſis hæreticus docet panem & vinum in Euchariſtia poſt cõſecrationem eſſe tantùm figurã & ſacramentum, & non verum Corpus & Sanguinem Chriſti. *Sigeb. Volat. Bernard. de Lutzemb. & ca. Ego Berengarius diſt. 2 de conſec.* Malè etiam ſentiebat, (teſte Oecolampadio) de Matrimonio, & Baptiſmo paruulorum. Multi dicunt eum Magia (erat enim præſtigiator. *Polyd. lib. 9 Angl. hiſt.*) vna nocte fuiſſe Romæ, & eadem legiſſe Turoni vnam lectionem. *Guilielm. Nangiac.*

Animam agens pœnitentia ductus iſta verba immurmurabat. Nos ſanè credimus poſt benedictionem Eccleſiaſticam illa myſteria eſſe verũ corpus & ſanguinem Saluatoris, adducti veteris Eccleſiæ authoritate, & cæt. *Spenceus Apolog. lib. 8, cap. 5. Gagni. in vita Henrici 1. Guilielmus Bibliothecarius Malmerberienſ. lib. 3 de Geſtis Anglor.* Caluinitæ, quem errantem amplectuntur, reſipiſcentem ſequantur.

Richardus Virdunenſis Abbas, Adelboldus, Alphanus Salernitanus doctiſſimi. S. Hugo monachus Cluniacenſis. *Volat. lib. 21, & Trith. Chron. Caſſinenſe.*

Multi volunt nomen CARDINALIVM hoc tempore exortum fuiſſe. *Volater. lib. 21.* R. Barns.

Sed quanto ſit antiquius vide Vvolfangum Lazium lib. 2, cap. 2 commentariorum Reip. Roma. cœpit ergo potius eſſe in pretio, non inuſu.

Henricus Franc. rex templum D. Martini, quod Camporum appellant, Pariſiis an. 1034 ſtruxit, propter victoriam de Eudone Campaniæ comite & Balduino Flandrenſi reportatam. *Gagui. lib. 5.*

Cazimirus Cluniacenſis monachus atque Diaconus, Regni Poloniæ hæres, diſpenſatione Benedicti, de ea rogati à Polonis, abſolutus religione, coronatur Rex, anno 1041. *Matthias Mechouienſis lib. 2 Chron. Polon. cap. 13.*

Ad id adacti ſunt Poloni quod anno 1038. Raxa Regina pueri Cazimiri mater, abuſa ſua poteſtate inteſtinis diſſidiis omnia miſcuiſſet, ob quæ clam cum filio fugam arripere coacta fuit, & acceſſiſſent externorum irruptiones. Ruſſi enim Septentrionalẽ Poloniæ oram, Boëmi duce Prædiſlao Meridionalem & Occidentalem vaſtabant. *Crom. lib. 4 Pol.*

Huius diſpenſationis gratia iniunctũ eſt equitibus Polonis, vt in feſtis ſolemnibus inter ſacra faſciam lineam

candidam inſtar ſtolæ, qua ſacerdotes & diaconi vtuntur, de collo ſuſpenſam gerant. *Ibid.*

Plebeiis autem, vt de ſingulis capitibus quotannis obolum vnum in Lucernam perpetuo in æde D. Petri arſuram pendant, qui etiamnum S. Petri numns dicitur. Omnibus denique Polonis, vt rotunda in morem Monachorum tonſura capillorum vtantur, nec infra auriculas, ritu barbarico, quiſquam omnino comam promittat. *Idem.*

HVMANA.

Amer Calepitæ filius Agarenorum princeps pacem ære grandi redemptam dat Romano Argyropilo. Eámque vidua & filius Ameri cum Michaële Paphlagone in ao. 30 renouaruot. *Zon. tom. 3.*

Africanæ Agarenorum naues circiter mille mare mediterraneum infeſtant. Siciliam occupant, donec Georgius Mamaces cam Michaëli Monomacbo iterum ſubiicit. *Ibidem.*

An. 1038. Canuto rege ex Anglia in Normaniam traiiciente, vt in Richardum, qui cum ſorore eius Heſtrita repudiū feecerat, armis animaduerteret, Normanus cum ſuis fugit in Siciliam. Apuleiæ autem vrbes & caſtella Italorum diſcordia & timiditate inductus, partim vi, partim dolo cepit. *Saxo Gram. lib. 10 de reb. Dan: cu. Sigebert.*

Canutus Malcomum Scotorum regem rebellem ſubegit. *Vincent. lib. 25, cap. 15.*

Circa an. 1034 à rege Burgūdiorum Rodulpho, quod ſubditi ſæpè in eum inſoleſcerent, Burgundiæ Regnum diuiditur in Comitatum & Ducatum: ille donatione ceſſit Conrado Imperatori: hic Henrico 1 Francor. regi. *Guaguinus lib. 5, ca. vltimo. Platin. Æmyl. lib. 3. Sigebert. in Chron.*

Conradus Imp. Miſconem parte Poloniæ & ducatu donat. *Auent. lib. 5.*

Cappadociam, Armeniam, Paphlagoniam, totúmque ferè Orientem fames & locuſtæ adeò afflixerunt, vt multa ſuis ſedibus relictis hominum agmina alio commigrare coacta fuerint. Verum Romanus Argyropilus auro ad patrios lares redire eos compulit. *Zon. tom. 3.*

Contra Imp. Conſtantinopolitanum Arabes in Meſopotamiam incurrunt, Pazinacæ in Bulgariam, Agareni in oram Illyrici maritimam. *Zon. tom. 3.*

Romanus Argiro. inſidiis Michaëlis Paphlagonis, cum quo vxor Zoe Conſtantini 8 filia conſuetodinem ſtupri habebat, ſublatus eſt.

Zoe tādem incidit in hydropiſim & Michaëlem Calaphaté ex ſorore nepotem hæredem imperij inſtituit, ſeque in monaſterium abdidit. Sed inde excitata ſeditione reuocata eſt ad Imperium & ſibi adiungens Theodoram ſororem, Michaëlem è fuga retraxit & luminibus priuauit.

g LARGITIONE conſecutus pontificatum, nōdum mortuo ſucceſſore. *Plat.*

Huius temporis ſchiſma diligenter deſcribunt Herma. Contractus in Chronico, Leo Hoſtieoſis hiſt. Caſſinenſis lib. 11. Ottho Friſing. lib. 6, cap. 32 & 33.

HVMA-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

∴ ∴

Angliæ & Daniæ Canuto decimo ſexto, & per ordinem Haraldo, an. 4.
Canuto 2, an. 2.
Sancto Eduardo 3, an. 24.

Poloniæ Miecislao, deinde Cazimiro Monacho, an. 24.

∴ ∴

1044 CONCIL. *Conſtantienſe praſente Henrico. Abb. Vſperg.* 5132

∴ ∴

153

1044 g SYLVESTER III. 5132
Romanus contra Benedictum, menſ. 1.
1044 dies 19. 5132

Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant.

∴ ∴

Benedictus 8 Pulſo Syluestro reſtituitur, & ſedit cū Ioanne 20 menſes.

Tandem exactis Pontificatu Ioanne 20, & Benedicto 8 durante etiam ſchiſmate electus eſt Gregorius.

Anni Chriſti. | Anni mundi.

154

1044 h GREGORIVS 6, 5132
1046 Rom. an. 2. 5134
menſ. 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Alexio.

Principibus.

Theodora cum Zoe ſorore menſ. 3. Impp. in Oriente, poſtea Conſtātino 9 Monomacho ſiue Gladiatore, an. 13. Orient. Imp. centeſimo ſexto.

Henrico 3 cognom. Nigro, Occid. Imp. decimo ſeptimo.

Henrico I. Franc. Reg. trigeſimo tertio.

Filio Treddæ Gabez, deinde nepote etiam Anonymo, an. 70.

Hiſpaniæ Ferdinando Mag. quinquageſimo quinto.

Angliæ S. Eduardo decimo nono.

Poloniæ Cazimiro.

1046 CONCIL. *Papienſe Herm. Contract.* 5134

HVMANA.

Mulierculæ duæ cauponatrices, in via, qua ibatur Romam, hoſpites in equum, ſuem, vel aſinum mutare ſolebant. *Vincent. lib. 25, cap. 28. Erphordienſis in vita Henrici 3.*

Zoe reſtituta tertio viro Conſtantino Monomacho iungitur & in omnes imperij partes edicta miſit, quæ & magiſtratus vendi (quod erat antea factitatum) prohiberent, & omnia iniuſtitiæ genera de medio tolli iuberent. *In conſti. Imp. Græcorum lib. 1.*

Henrico 3 imperante corpus Gigantis incorruptum in ſepulchro Romæ inuentum eſt, quod erectum Vrbis mænia ſuperauit, cum hoc epitaphio, filius Euandri Pallas, quem lancea Turni militis occidit, iacet hic. *Naucl. Crant. Martin. in Chron.*

An. 1041. Boëmia bello iterū facta eſt tributaria Imperatori. *Contract. Lambert.*

Eodem Theodoricus comitatus Montis Belgardi auctor. *Lazius.*

Eodem tempore 28 anno, poſtquam Sueno Danus totius Angliȩ imperio potitus eſſet, Angli alienigenas expellunt, legem ſancientes, ne quis Danorum, vnquam Angliæ rex creetur. *Polyd lib. 8.*

Edouardo Etheltedi filio; qui in Nortmania regnantibus Danis latuerat, regnum tradunt in annos 24. *Ibid.*

h ALII laudant, alij vituperant. Sed miraculo corporis eius tumulati probatur non fuiſſe hominem malum. Vide mira apud Platinam.

Hungari à Chriſtiana religione deficientes in paganiſmum, epiſcopis & ſacerdotibus interfectis, pœna capitis Chriſtianiſmum retinere coguntur ab Andrea Rege quarto Vngariæ, & Vela eius fratre. *Naucl. & Bonfin. lib. 2, dec. 2.*

S. Eduardus tertius, rex Angliæ, fuit clarus miraculis: ſolo tactu morbum ſtrumæ ſiue ſcrophulæ ſanabat: quod Diuinum munus ad poſteriores aliquot Angliæ reges manauit, ſed prius recitatis quibuſdam hymnis, nec ſine ſacris cæremoniis. *Polyd. Virgil. lib. 8 hiſt. Angl.*

Cum ipſi ab exactoribus ingēs auri vis, quod viritim in vniuerſo collegerant regno, offerretur, dæmonem vidit circa illud colludere. Eo ſpectaculo territus ſubditis reſtitui iubet. *Eod. lib.*

Vulſtandus Vigornienſis, & Vincentius Leodienſis Epiſcopi inſignes. *Sabel. Ennead. 9, lib. 2.*

In Concilio Sutrino propter ſchiſmata & ſimultates, quæ ex Pontificum electionibus exoriebantur, ablata eſt Romanis electio Pontificis Roma. & conceſſa eſt Imperatori. *Krant. lib. 4 hiſt. Saxo. cap. 41.* vel potius rapta.

Hinc Henricus Imper. iuramento adegit Romanos, vt ab electione Pontificis Romani abſtinerent. *Naucl. Sigeb.* Alij ſcribunt Clementem 2 eam ipſis prohibuiſſe. *Blond. lib. 3, dec. 2.*

Zoe Imperatrice tertio nubēte nuptiale ſacrum peragere detrectat Alexius Patriarcha. Poſtridie tamen coronationis ritum ſolenniter peregit. *Zon.*

Gregorius Theſſalonicenſis.

Cegenes & Tyracbus Pazinacarum duces ad Monomachum deficientes baptizantur & ſuis Scythis idem perſuadent. *Zon. tom. 3.*

HVMANA.

Scythæ Triballos, Seruios, Dyrrachium & finitas gentes infeſtant. *Ibid.*

Cum claruiſſet virtus Nortmannornm in bello Berengarij contra Hunnos, Georgius Mumaces ſub Conſtantino Monomacho eos cum Longobardis vocauit, in belli ſocietatem contra Saracenos iam annis 230 Siciliam obtinétes. Quibus, poſt eis Siciliam ereptam, cùm contra pacta inique prædam diſpertiretur, illi Guilielmo Farabato duce, Apuliam Græcis eripuerunt.

Paulò poſt Mumace in Epeiro, in acie obtrúcato Saraceni Siciliam recuperant vſque ad annum 1060.

Nepos Treddæ Gabez Reginæ Æthiopum in eorum annalibus, etiam eſt anonymus, ob impium auię factum, quæ exemplo Athaliæ regium ſanguinem penè extinxerat, vt contra leges patrias filio ſuo imperium relinqueret.

Turci, quos ſupra in Aſiam ab Agarenis in ipſorum perniciem accerſitos docuimus, Babyloniis in ſuam poteſtatem redactis totum ferè Orientem ſubiugant. *Zon. tom. 3.* Nam circa ao. 1051 Sadone, primo eorum principe, (.i. rege è R. Ioſeph. in Chron.) cui ſucceſſit Dogriſſa, Aſiæ regnum occupant. *Haito Arm.*

Mahomet Sultanus Perſidis, Sogdianæ & Mediæ Turcos cõtra Calipham armat, ſeque è iure Caliphæ eripit. Turci poſtea, cum ipſis pacta ſtipendia minimè ſoluerẽtur, latrociniis & bellis continenter incumbẽtes, in Armeniis, Cappadocia, Galatia, Bitbynia peculiare regnũ incipiunt ann. 1051 donec Tartari ab Armenis euocati an. 192 pòſt, principatu deturbantur.

i DIE natalis Domini quo ipſe in Pontificem conſecratus eſt, Henricum 3 Imper. & eius coniugem Agnetam coronauit. *Herm. Contractus, & Naucler. in Chron.*

Pontifex creatur in Synodo imperante & cogente Henrico, verum eo abeunte, veneno à Romanis tollitur.

Imp. Romanos iurare cogit, nullum ſe deinceps Pontificem vel electuros vel conſecraturos, niſi quem Imperator dediſſet. *Onuph.* Principium ſequentium motuum, qui iuſto Dei iudicio Imperium & Imperatores labefactarunt.

Sub Henr. 3, Robertus Guiſcardus Græcos prælio ſuperatos, Calabriæ finibus præter Sacerdotes eiecit. Nécnon Saracenos ex improuiſo adortus, ab obſidione Capuæ repulit. *Sabel.*

S. Algerus non ex Corbienſi (ſicut putat Trithemius) ſed ex Leodienſi canonico monachus Cluniacenſis, Adelmannns Brixienſis Epiſcopus qui Berengarij fuerat condiſcipulus ſub Fulberto Carnotẽſi epiſc. S. Lanfrancus Abbas Cadomenſis poſtea Cantuarienſis Archiepiſcopus. Guido Abbas de S. Cruce S. Leofredi, doctiſſimis ſuis ſcriptis, quorum nonnulla extant, ſe opponunt Berengario. *Trithem.* Hos Caluinus pro ſua modeſtia vocat imperitos, Barbaros, & Sophiſtas, quia non fuerunt, vt ipſe ſacramentarij.

.·. PER vim pontificatum occupat, nullo cleri populique conſenſu. Inde moritur irato Deo, die pontificatus 23. Adeò inoleuerat hic mos, vt cuique ambitioſo, & principi gratioſo liceret Petri ſedem inuadere.

An. 1048. Conſtantino Monomacho ſumptus ſuggerente Chriſtiani Hieroſolymis templum & cultum Dei reparant.

Anni Chriſti. | Anni mundi.

CONCIL. *Sutrinum non longè ab vrbe Roma, præſente Imperatore Henrico 3 ad tollendum ſchiſma celebratum. Itaque Benedicto qui reſidebat in Palatio Lateranenſi, Sylueſtro, qui ſedem Pontificiam ad S. Petrum collocauerat, & Gregorio, qui ſuam ſedem habebat ad D. Mariam, pontificatu expoliatis, electus eſt Sindegerus, ſiue Suigerus Brambergenſis Epiſcopus, qui poſtea dictus eſt Clemens 2. Blond. lib. 2, dec. 2. Herma. Contractus.*

155

1046 i CLEMENS 2, Saxo. 5134

1048 menſ. 9. 5136

Vacat menſ. 9.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Alexio.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

156

1048 .·. DAMASVS II. Bauarus, 5136

1048 dies 23 5136

Vacat menſ. 6.

Anni Christi. | *Anno mundi.*

Patriarcha.
Conſtantinopoli Alexio.

Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant.

157
1048 k LEO 9. Alſatius in 5136
Germania, an. 5.
1054 menſ. 2. dies 6. 5142
Vacat m. 11. d. 26.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Alexio, deinde Michaële Cerulario an. 8.

Principibus.
Conſtantino 9 Monomacho ſiue Gladiatore Orien. Imp. centeſimo ſexto.

Henrico 3 cog. Nigro Occi. Imp. decimo ſeptimo.

Henrico I. Franc. Reg. trigeſimo tertio.

Nepote Treddæ Gabbez Æthiopum pretioſo, an. 70.

Hiſpaniæ Ferdinãdo Magno quinquageſimo quinto.

reparant. Daber enim Caliphæ Ægyptij filius cum Argyropulo Imp. icto fœdere id conceſſit Nicephoro Patriarchatum ibi adminiſtrante. *Tyrius de bello ſacro cap. 5 & 6.*

Fuerat enim paulò ante ſolo æquatum à Saltano Calipha auunculo Oreſtis, qui illic pontificatum adminiſtrabat. *Ibid. cap. 4.*

Franco Leodienſium ſcholaſticus ſcribit de quadratura circuli. *Sigeb.* Theodoricus Moguntinus. *Chron. Hirſaug.*

k HIC natus clariſſimis parentibus ab Henrico Imperatore renunciatus Rom. Pontifex, conſilio Hugonis Cluniacenſis Abbatis & Hildebrandi monachi, depoſito Pontificali ornatu, vt priuatus Romam ingreditur: quòd Imperator Põtifices creandi nullum ius haberet, illo ad clerum populúmque Romanũ pertinente. Propterea eo libentius eligitur PP. à clero Rom. & in ſuo Põtificatu ita piè degit, vt ad eius ſepulchrum edita ſint miracula. *Sigeb. Platin.*

Ita Eccleſiæ ius de eligendo Pontifice, exploſo Imperatore reſtituit. De multis Sanctis cantus compoſuit; & multa alia ſcripſit, præſertim librum contra varios Græcorum errores, quibus imbuebantur à Michaële Patriarcha Cõſtantinopolitano, & Leone Acridano Bulgarorum Epiſcopo. *Sigeb.*

Claruit autem multis miraculis. *Hiſt.* Domus eius pauperibus & peregrinis ſemper patuit. Totus Eleemoſinarius, vſque ad miraculum apparentis Chriſti in ſpecie leproſi. Damnat hæreſim Berengarij. Primus, qui ſedem Apoſtolicam ab Imperatorum inueſtitura reſtituit, cum per annos 150, id ſibi iuris iſti magna temporum infœlicitate rapuiſſent. Cætera enim perfecta ſunt à ſequentibus Pontificibus, præſertim Gregor. 7, quem Leo Cardinalem creauerat.

In Germania (quo venerat ad Maguntinum Concilium) Eccleſias, Sacella, Altaria, in diuerſis locis abſque numero conſecrauit, & quod multi põtificuli hodie facere erubeſcunt, per ſeſe facere non deſpexit. *Chron. Hirſaug.*

Contra Normanos auxilium ab Imp. poſtulauit, qui à prioris Henrici temporibus in Calabriam, Samniam & Campaniam confluxerant, ab Italis ob belli peritiam vocati. Nam nõ vt hoſpites viribus & numero aucti iam ſe gerebant, ſed vt indigenæ, prætereáque omnia diuina & humana, prout viribus plus poterant, confundebant, an. 1053. *Herm. Contractus.*

In Natali D. Lucæ concionatus eſt Bambergę. *Hiſtor. Bambergenſis.*

Nonnulli exterarum nationum principes miſſis ad Pontificem literis, per legatos, ſubiectionem ipſi promittunt. *Contractus.*

Per epiſtolam Conſtantinum Imperatorem ſibi conciliãs, miſit tres legatos Conſtantinopolim ad conuincendos 14 Græcorum errores, qui vt Simoniaci donum Dei vendebant: vt Valeſij, hoſpites ſuos caſtratos etiam ad Epiſcopatum promouebant: vt Arriani, rebaptizabant Latinos baptizatos in nomine S. Trinitatis: vt Donatiſtæ in ſola Aphrica, ſic illi in ſola Græcia orthodoxam eſſe Eccleſiam iactabant: vt Nicolaïtæ, nuptias ſacerdotibus concedebant: vt Seueriani,

maledictam dicebant legem Moſis: vt Poeumatomachi profeſſionem S. Spiritus è ſymbolo detrahebant: vt Nazareni, Iudaïſmum obſeruabant, paruulos morientes ante octauum diem à natiuitate baptizari, mulieres in partu vel menſtruo periclitantes communicari, vel ſi paganæ eſſent baptizari, prohibebant: Latinos vocabant Azymitas, eorum eccleſias claudebant: de fermentato ſacrificabant: Romanæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanam præponebant. *Sigebert. penes quem herum fides eſto.*

Obtinnerunt legati ab Imperarore, vt Nicetas Monachus cogn. Pictoratus, quem ipſi coram eo vicerant, librum ſuum contra Romanos inſcriptum de Azymo, de Sabbato, & de nuptiis Sacerdotum, anathematizaret & incenderet. *Sigeb.*

Scripſit ad Africanos Epiſcopos Petrum & Ioãnem, qui cõtra Grunniranum Epiſcopum dignitatem Eccleſię Carthaginenſis defenderant.

Reſpondit Michaëli Conſtantinopolitano Epiſcopo & Leoni Acridano, qui hæc tria præcipuè damnabant, quòd Latini Azymis panibus in Sacramento vterentur, quòd in quadrageſima obſeruarent Sabbata, quòd ſuffocatis veſcerentur.

Petrum Patriarcham Antiochenum deſignatum, & Apoſtolicam approbationem poſcentem confirmauit.

Ad Thomam Carthaginenſem ſcripſit, in qua ei authoritatem conuocandi Synodos, quod ius ſibi Grunnitanus Epiſcopus arrogarat, tribuit.

Andream Hũgarorum regem cum Imperatore æquis propoſitis conditionibus in gratiam redire detrectantem anathemate feriit. *Herman Contractus.*

Fredericus Cardinalis frater Godefredi Lotharingi Conſtantinopolim mittitur, vbi indictæ ſynodo, cum Imper. & Patriarcha adeſſe dedignarentur, egreſſus vrbe Sandalia ſua more Apoſtolorum publicè ſuper eos excuſſit. Quo quidem facto, ita omnes terruit, vt Imp. & Patriarcha cum omni clero & populo ſequenti die, ſacco & cinere obuoluti ad eum procederent, & Apoſtolicam authoritatem in eo proni in terram venerarentur. *Erphordienſis.* Poſtea factus eſt Pontifex, Stephanus 10 nomine.

An. 1050. Machetad Scotorum princeps (Nam nondum Scoti ducem regis nomine gaudentem habebant) Romæ argentum, ſeminando, pauperibus diſtribuit. *Marian. Scotus.*

Templum ſepulchri Chriſti Hieroſolymis à Saracenis & Turcis deſtructum. Leone 9 Romanorum Pontifice procurante apud Imperatorem Conſtantinopolitanum, eſt reædificatum. *Palmer. Plat.*

An. 1052. Henricus Imp. in Saxonia, apud Goſlarem omnium conſenſu iuſſit patibulo ſuſpendi quoſdam hæreticos, qui inter alios errores, omnis animalis eſum iuxta Manichæos execrabantur. *Herma. Contract.*

Dedit Leoni Pontifici Beneuentum vrbem Italiæ. *Naucl.*

Petrus Damianus Epiſcopus Hoſtienſis, Theoduinus Epiſcopus Leodienſis, Lambertus Leodienſis monachus, Erhardus, Hildebertus viri celebres. *Trith. de ſcript. Eccleſiaſt. Anton. titul. 16, cap. 8.*

HVMA-

Anno Christi.		Anno mundi.
	Angliæ S. Eduardo decimo nono.	
	Poloniæ Cazimiro.	
1049	CONCIL. *Romanum, Epiſcoporũ Italiæ præſide Rom. Pont. de ſtatu Eccleſiarum. Her. Contra. in Chron.*	5137
1049	*Papienſe præſide Rom. Pont. de componẽdo ſtatu Eccleſiarum. Her. Contract. in Chron.*	5137
1049	*Remenſe, præſide Rom. Pontific. cum Galliarum Epiſcopis, de ſtatu Eccleſiarum. Herman. Contract. Sigeb.*	5137
1050	*Moguntinum Epiſcoporum 40, vel 42. (nam valde errant qui numerant 130) præſide Rom. Pontif. et aſſidente Imperatore Henrico, ac aliis Principibus, propter componendum ſtatum Eccleſiarum & reformationem clericorum. Hic Simonia (qua erat beneficia eccleſiaſtica à Laicis recipere) & ſacerdotum coniugia in perpetuum damnãtur. Her. Contr. & Lampert. Schafn. Krant. lib. 4, cap. 43.*	5138
1050	*Romanum aliud & primum contra Berengarium. Her. Contr. vt ſit illud in quo ait Lanfranc. libro de Sacra. damnatum fuiſſe Berengarium, & Ioan. Scotum.*	5138
1052	*Vercellenſe, præſide Leone Rom. Pontif. & ſecundum contra Berẽgarij errorẽ. Guitmundus lib. 1 de Sacra. Palmer. Her. Contract. Ipſe tũc primò ſuum errore reuocauit, vt ait Guil. Malmerſb. li. 3 de geſt. Angl. licet Lanfranc. li. de Sacr. dicat eum non adfuiſſe niſi per duos legatos clericos. Errant qui ad Syluestrem 3 referunt, vt Sabel. Enn. 9, lib. 2. Grauius labitur Caluinus qui in Admonitio. ad Veſtphalum ait Gregoriũ ſeptimum illud coëgiſſe.*	5140

Anni Christi. | Anni mundi.

Romanum aliud. Herm. Cõtrac.
Vormacienſe, in quo Gerardus
1052 *Leucorum quintus epiſc. in album* 5140
Sanctorum allegitur. Sigeb.

158

1054 l VICTOR 2. Sueuus 5142
1057 an. 2. menſ. 3. di. 14. 5145

Vacat d. 4.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Michaële Cerulario.

Principibus.

Eiſdem Imp. & Theodoro centeſimo ſeptimo Orientis Impp. & regnant.

1055 *Concil. Florentinum præſide Põtifice Rom. & præſente Imp. Henrico, de ſtatu Eccleſiaſtico. In eo multi Epiſcopi propter Simoniam & fornicationem damnãtur & epiſcopatu priuantur. Her. Cont. Palm. Plat.* 5143

Turonenſe, præſide Hildebrando Rom. Archidiacono (qui poſtea factus Pontifex, dictus eſt Gregorius 7.) legato Pontif. Rom. & tertium contra Berengarium, qui tunc iterũ ſui erroris cecinit Palinodiam, & manu propria ſubſcripſit. Guitmundus lib. 1 de ſacra. Guil. Malmeſberienſ. lib. 3 de geſt. Ang.

159

1057 m STEPHANVS 10, 5145
dict. 9, Lotharingus.
1058 menſ. 7. di. 18. 5146

Vacat d. 13.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Michaële Cerulario.

Principibus.

Theodora Imperatrice Orient. an. 2.

Henrico tertio, & deinde quarto. an. 50. Occid. Imp.

Henrico 1 Franc. Reg. trigeſimo tertio.

Ferdinando Magno Hiſp. quinquageſimo quinto.

S. Eduar. Ang. decimo nono

Cazimiro Poloniæ.

160

1058 n BENEDICTVS 9, dict. 10, 5146
1059 Campanus. menſ. 9. di. 20. 5147

HVMANA.

Turci Nomades, qui è Tartaria exierant primum regnante apud Francos Pipino, & victis Hungaris ſibi duces conſtituerant, ceperántque fines Capadociæ & Aſiam minorem, cum regionibus vicinis à mari Ionio ad Ægeũ vſq;, tãdem regnant apud eoſdẽ Francos Henrico Roberti filio an. 1050 regem ſibi primum deligunt ductis inter cẽtum nobiliores familias ſortibus Seldoc. *R. Ioſeph ſacerdos in chronicis regnum Franciæ & Turciæ.* Sadonem vocat Haito Arm.

Anno ita 1050 Turca nomine Seldoc filium Mynuth in Galatiam latè penetrauit, Pamphylios & Lycos affixit, Rhodios terruit. Ac regnante Henrico, deinde Philippo eius filio bene pugnauit cum Sultano Ægypti occupata Syria, Hieroſolymiſque, donec redeuntes Saraceni, Hieroſolymam vicináſque vrbes eis excuſſerunt ſub Aduentum Gotofredi Bullonij. *R. Ioſeph Ibid.*

Duces alij Turcici Dogriſſa, Aſpal, Melecha, Artol, Belchiaroth, qui præceſſerunt Solymannum ſtirpis Othomanicæ caput, tempore belli ſacri, paucis annis occuparunt reliquum minoris Aſia.

l HVMBERTVS Syluæ candidæ Cardinalis Græcos ſcriptis oppugnat. Nicetas Pictoratus Studites & Leo Attidæ in Bulgaria Archiepiſcopus Latinos. *Sigebertus, Trithemius.*

Victor in Florentina Synodo epiſcopos quoſdam ob Simoniam & ſcortationem epiſcopatu priuat.

Bruno Signinus. *Chron. Caſſinenſe lib. 4, cap. 33.*

Henricus 3 impotenter ferens ſuum exercitum fuiſſe ad internecionẽ cæſum à Slauis Luſatiis, ægritudine paulò pòſt obiit, buccella panis ſuffocatus.

Poſt mortem Monomachi Theodora illius coniugis ſoror imperium ſola tenuit, ac nullum maritum in Imperij ſocietatem adduxit. Cum morbo grauiſſimo laboraret ſuaſu procerum Imperium Michaëli Stratiotico admodum ſeni delegauit.

m STEPHANVS arguit Henricum 3 quod Pontificum authoritatem minueret. Vir longiore pontificatu dignus.

Mediolanenſis Eccleſia, quæ ante 300 circiter annos ſe à Romano Pontifice ſubduxerat, huic Stephano P. P. ſe ſubdidit. *Sabel.*

Marbodus Rhidenſis, Rogerius Colonienſis, Ruchardus Hirsfeldenſis. *Chron. Hirſaug. Lambertus.*

HVMANA.

Bizeriſlaus Boëmiæ decimus octauus Dux, ex matrimonio cum Iutha Otthonis Ruffi filia, quam ex Ratisbonenſi monaſterio an. 1030 raptam in vxorem duxerat, eas nuptias cõfirmante poſtea Imperatore, relinquens quinque filios obiit an. 1052. *Æneas Syluius hiſt. Boëm. cap. 19.*

An. 1058 Robertus Guiſcardus pulſis Afris Siciliã obtinuit, fratríque ſuo Roherio eam donauit. *Palmer.*

n QVIDAM hiſtorici hunc nõ numerant inter Pontifices, quod legitimis ſuffragiis renunciatus Pontifex non fuerit. Sequor Sigebertum, Palmerium, Platinam, &c.

Eiectus eſt ſede, orta Romæ contentione de electione ipſius. Subrogatus eſt in eius locum Gerardus quidã epiſcopus Florentinus.

Simoniace enim, per vim & metum contra canones & iuramenta pontificatum obtinuerat. *Petrus Damiani quadam epiſtola, qui hoc vixit tempore.* Cætera Herman. Cõtractus. *Lambertus Scanaberg. Leo Oſtienſis. lib. 2 hiſtor. Caſſinenſ. cap. 102.*

Poſt huius tempus ob inſignem librorum copiã, quæ hactenus apud nos deſiderata eſt omnia erunt clariora. Vnde ex obſcuriſſimis tenebris hiſtoriarum egreſſi, paulatim in apertiſſimam lucem procedemus. *Onuph.*

o TVNC primum Lateranenſi Concilio Romanorũ Pontificum electio ad Cardinales Epiſcopos eſt delata, ita tamen vtà clericis Cardinalibus reliquoque clero & populo Romano comprobanda eſſet. *Ca. in nomine Domini diſt. 23. Polyd. lib. 4, cap. 10.*

Hic ergo incepit libertatem Eccleſiæ contra Germanos Impp. aſſerere.

Decretum fecit contra Papas per largitionem creatos. Et Berengarium ad palinodiam compulit. *Plat.*

Helmandus Chronicon ab orbe vſque ad ſuam ætatem. i. annum 1066 colligit.

Guiſcardus Apuliæ dux Eccleſiæ Beneuentum, Troiam & reliquas Apuliæ ciuitates reſtituit. *Sabell.*

HVMANA.

R. Iſaac multos ſcribit libros. Explicationes locorũ Talmud difficilium dicat R. Ioſeph Leuitæ R. Samuelis filio, qui Granatæ cum tota Iudæorum Synagoga à Saracenis illic imperitantibus an. 1064 interemptus eſt. *R. Abraham in Cabbala.*

Idem R. Iſaac charus fuit Regi Saraceno Almehmad, Aſtrologiæ nomine, in qua ille vt in diſciplinis Græcis erat verſatus. *Ibid.*

Ferdinandus Mag. ſub mortem tribus filiis regna ſua diuiſit, dans Sanctio natu maximo regnum Caſtellæ. Alphonſo Legionis & Aſturiarum, Garciæ Gallieiã, cum Portugallia. Cuius diuiſionis impatiens Sanctius, regna ipſorum occupauit, altero fratre pulſo, altero in vincula coniecto.

In collocandis Imperatricibus Conſtantinopolitanis mirè admodum variant ſcriptores, tam Græci, quàm Latini.

p STATVIT ne quis Eccleſiaſtica beneficia ab vllo Laico accipiat, quod tunc Simonia dicebatur. *Ca. per Laicos. 16, q. 7.* Monachos arcet ni vocentur, à populorum prædicatione. Ca. *Iuxta 16, quæſt. 1.*

Vir doctrina non vulgari præditus. Miraculis claruit. Vnde liber Conſtantini Afri de Dæmoniaco & Claudo curatis ab Alexandro Papa. *Chron. Caſſ. lib. 3, cap. 34.*

Io concilio Mantuano iterum (vt quidam volunt) ſtatuitur, Papam à ſolis Cardinalibus eligendum eſſe: Neminem debere intereſſe Miſſæ ſacerdotis, quem certò nouerit eſſe concubinarium. *Ca. præter hoc, diſt. 32.*

An. 1063 quarta pars Hieroſolymæ datur incolenda ſolis Chriſtianis à Calipha Ægyptio, Bomenſore Elmnnſtienſabe, cum antea promiſcuè habitarẽt cum Saracenis. Hinc illa quarta pars ſemper deinceps eeſſit in ius

Anni Christi. | Anni mundi.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Michaële Cerulario.

Principibus.

Eiſdem Impp. & Michaële 7. Seniore cogno. Stratioticus ſiue militaris an. 2. Orient. Imp. centeſimo nono. Iiſdem Occidentis Impp. & Regg.

Cazimiro Poloniæ, deinde Boleſlao 2. an. 22.

161

1059 o NICOLAVS 2 Allobrox ſuffragiis omniũ Cardinaliũ electus an. 3. 5147

1062 menſ 6. di. 26. 5150

Vacat d. 12.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Conſtantino an. 4. menſ. 6.

Principibus.

Michaële Stratiotico centeſimo nono, & poſt eum Iſaacio Conneno an. 3. Orient. Impp.

Henrico 4 Occid. Imp. decimo octauo.

Philippo 1, an. 49. Frãc. R. trigeſimo quarto.

Nepote Treddæ Gabez Æthiopum pretioſo.

Hiſp. Ferdinando Magn.

Angliæ S. Eduardo decimo nono.

Poloniæ Boleſlao ſecundo.

1059 CONCIL. *Sutrinum contra Benedictum 9. Papam. Plat.* 5147

1059 CONCIL. *Lateranenſe & quartum contra Berengarium & Pſeudopontifices Epiſc. 114, vel 113, vel 118. præſide Põtifice. Plati. Ca. in nomine Domini, diſt. 23. In eo Berengarius tertiò abiurauit ſuã hæreſim libellos ſuos publice in Concilio cremauit, & confeſſionem, quã Turonis ediderat, præſtito identidem propria manu ſacramẽto renouauit. Tunc plurimum contra eũ diſputatum eſt de præſentia corporis in Euchariſtia, & de tranſſubſtãtiatione. ca. Ego Berẽgarius, de conſecr. diſt. 2. Guitmũdus lib. 1 de Sacram. & Alger. lib. 1 de Sacram.* 5147

Mediolanenſe contra Simoniacã & Nicolaitarũ hæreſim (ſic appellabãt eos qui ſacri altaris miniſtros debere vel poſſe libere vti vxorib⁹ ſentiebãt) præſidẽte Petro Damiano.

162

1062 p ALEXANDER 2 Mediola- 5150

Anni Christi.

1073 néſis à Cardinalibus ab-
ſens delectus an. 11. m. 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Conſtãtino, deinde Ioanne 7. an. 11.

Principibus.

Iſaacio centeſimo decimo Conſtantino 10. Duca. an. 8. Eudoxia cum filiis & Romano Diogene an. 4, per ordinem ſucceßionis in Oriente Imperantibus.

Henrico 4 Rom. Imp. decimo octauo.

Philippo 1. Francor. Reg. trigeſimo quarto.

Nepote Treddæ Gabez Æthiopum pretioſo.

Ferdinando Magno Hiſpaniæ quinquageſimo quinto, deinde Sanctio 2. an. 16.

S. Eduardo Anglorum decimo nono, & per ordinem Haraldo an. 1. Gulielmo Normaniæ duce an. 22

Boleſlao ſecundo Poloniæ.

Schiſma 15.

1062 Honorius 2 Cadolus antea vocatus, authoritate Heorici Imp. inconſultis Cardinalibus Pootifex renuotiatus ſedit contta Alexaodrum. an. 5.

1073

Anni mundi.

ius Patriarchæ. *Tyrius lib. 9, c. 17 & 18.*

5161 An. 1064. Septena hominum milla cnm epiſcopis Moguotioo, Traiectenſi & Bambergenſi, multiſque Bauariæ ptoceribus terram ſanctam viſunt, qui multa ab Arabibus auri ſpe paſſi, interfectis plurimis tãdem à Comite de Ramula liberati ſunt. *Sigeb. & Marian. Scotus.*

Conſtantious Ducas magnum ſtudium impendit, vt controuerſias dirimeret & decreta ſcriberet. Et quamquam indoctus erat, tamen literas amabat & doctos colebat, dicere ſolitus ſe malle ex doctrina, quàm imperio nobilitari. *Zon.*

Galli ad debellaodos Saracenos io Hiſpanias proficiſcuntur. *Sigeb.* Alij dicunt Balduinum tutorem Philippi illud bellum ſimulaſſe, vt facilius quoſdam nobiles Vaſcooiæ regi rebelles reprimeret.

Ordo Vallis vmbroſæ è Benedictinis deſcẽdens, per Ioanoem Gualbertum Florentinum an. 1070 originem capit. *Palmer. in Chron. Volater. lib. 21.* Sub eo ſunt Syluestrini eodem habitu, dicti à quodam Syluestro, qui eum ordioem iochoauit in monte Faoo prope Fabrianum io Marchia Ancooitana.

Michaël Pſellus poëta & philoſophus, filiorum Ducæ præceptor. *Zon. tom. 3.*

Guntherus, Theodoricus, Lambertus de legia, Meginfredus, Adrianus, vterque hiſtoricus. *Chr. Hirſaug. Trith. de viris Illuſt.* Osbernus.

Hermannus Contractus Comes Veringenſis tunc ſcripſit ſuum Chrooicoo ab orbe condito ad anoum Chriſti 1054 cui cõtinuator aliquis ſuperaddidit annos 10. Hymnos etiam dulci melodia compoſuit. vt, *Salue regina miſeri. Alma redemptoris* & alia multa. *Trithem.*

Ao. 1066. Epiſcopi & principes Imperij frequẽtibus comitiis Tributiæ in ripa Rheni conueniunt. Collatis ibi de morum licentia & vitæ turpitudine, quam Bremenſi Archiepiſcopo tutore agebat Imperator, ſententiis, ipſe Archiepiſcopus, niſi Cæſarem confeſtim reddat, iudicatur hoſtis: Cæſari quoque ad principes venire detrectanti, regnum abdicaodum eſſe decernitur. *Lambert. & Auent. lib. 5. Annal.*

HVMANA.

Vzi Gens Scytica, Pazinacis fortitudine & numero præſtantior Cooſt. Ducæ freti ignauia Iſtrum cum vxoribus & liberis traiiciũt, cæſiſque Nicephoro Botoniate & Baſilio Apocape ſuperato Danubio, eum locum deinceps liberè incoluerunt. *Zon. tom. 3.*

Vuandali & Slaui interfecto Gottſchalo ſuo duce piiſque omuibus, à fide Chriſtiana iam tertio ad Paganiſ-
5150 mum deficiunt an. 1065. *Munſter. in Coſmog.*

Rerum ſucceſſu elati duce quodam Bluſſone Hamburgeoſe, Sturmarios, & Holſatos aut proſternuot aut vinctos in patriam ducũt. Tranſalbinos vexant, ad ſuos cum ingeoti præda redeuntes, in Domeſticos religionẽ abiicere detrectantes, pari crudelitate ſæuiunt & Radigaſto ſuo Deo immolant. *Helmold. cap. 22, 23 & 24.*

Bluſſo reuerſus à ſuis, iuſto Domioi iudicio obtruncatur. *Ibid.*

5161 Quidam vir alioqui robuſtus dum eſſet io menſa cõſumitur à muribus, cæteris qui accumbebant illæſis.

Faſc.tempor.& Naucler. in Chron.

Pazinacæ & Bulgari Vzos graſſantes in Macedonia & Græcia ad internecionem deleuerunt. *Zon.tom.3.*

Ignauia & auaritia Imp. Ducæ Saracenis animus creſcit, noſtris deiicitur. Inter haſce turbas ipſe moritur relicto Imperio viduæ & tribus impuberibus filiis. Qua occaſione Barbari denuò Meſopotamiam, Melitenem, Ciciliam, Cappadociam, Cœloſyriam aliáque infeſta reddebant. Quin & Turcæ poſt varios belli euentus, totius penè Aſiæ regionibus Pontum ſpectantibus ſubactis & regnum & ſedes ſuas ibi fixerunt. *Zon. & Cuſpinianus.*

An. 1066. Harduicus Rex Nordanimbrorum ſpe regni Angliæ ob fratrum diſſidia erectus, cum claſſe mille nauium traiicit, ſed capto Eboraco cum ſuis ab Haraldo Anglico necatur. *Sigeb.*

1067 Gulielmus Baſtardus ſiue nothus, Normanorũ Dux, Haraldo vltimo Anglorum totius Angliæ Rege victo & cæſo, regnum Angliæ & conqueſtoris nomen eſt adeptus. Poſt regem interfectum mox penè omnes eiuſdem regni pontifices miſit in exilium, nobiles & principes trucidauit, mediocres in ſeruitutem militibus dedit, vxores indigenarũ aduenis ſuis matrimonio copulauit & in ciuitate Eboracenſi plus centum ſupra mille ſacerdotes barbarè occidit. *Chron. Hirſaug.*

1070. Hinc Francis, illinc Scotis Angliam bello inuadentibus, Angli partim fame mori, partim humana carne veſci coguntur. *Sigeb. Marian. Scotus.*

Eodem idem Guilielmus Nortimbriam in extremã redegit vaſtitatem. Ex eo tempore Normani ex Dacis orti Angliam occuparunt. *Polyd. Virg. lib. 8 & 9. Angl.* Regnum Normanorum in Anglia durauit 69 an. & menſ. 3, hoc eſt ad an. Chriſti 1136, quo tranſlatum eſt ad Frãcos. *Polyd. li. 11 hiſt. Ang.*

Guilielmus autem numeratis apud Anglos ſacris ædibus reperit 45017. parochialia templa. Habet enim apud eos quilibet vicus etiam ſi vix ſit ignium viginti, parochiale vnum. *Maior lib 3, cap. 6. Scoto.* paulò ante mortem, viribus è graui morbo receptis igni & ferro agros Frãcicos perdidit. Verum inteſtini equi ſaltu ruptus bello finem impoſuit & pœnas crudelitati ſuę debitas luit. *Polyd. lib. 9.*

Guilielmo Ruffo minori filio Angliã reliquit, Roberto Normaniam. *Idem lib. 10.*

1067 Carinthij, Auſtriaci, Norici, Vindelici ciuili bello inter ſe ſæuiunt.

An. 1069. Henricus Imp. ipſa hyeme fluminibus paſſim glacie congelatis, Luticios ſubiicit. *Sigeb.*

Conſt. Ducas moriens iureiurando Eudoxiam obſtringit, ne imperium, niſi filiis traderet. Verum ſex mẽſibus poſt Romano Diogeni nupſit, quod exiſtimaret imperio ruenti opus eſſe ſtrenuo propugnatore.

Diogenes deinde ad Theodoſiopolim cõtra Saracenos pugnans captus, Ab Axam Sultano certis conditionibus dimittitur. Ei reduci cõtra iuſiurandum Michaël Ducæ f. oculos eruit. Ex quo cum vulneris curatio negligeretur, capite intumeſcẽte, ac verminante, miſere mortuus eſt.

Turcæ Diogenis & Michaëlis Parapinarij ignauia, præter Perſiam & Ægyptum, cuncta ferè Aſiæ loca ſuo iugo

Anno Chriſti.		Anno mundi.
1565	CONCIL. *Mantuanum, contra Honorium pſeudopapam, libidinoſos clericos, & Berongarium (quem victum rationibus compulerũt quarto ad palinodiam. Lanfra. de Sacram.) præſentibus Imperatore Henrico 4. & Alexandro Roma. Pontif. qui iureiurando ſe à crimine Simoniæ liberans, confirmatur in Pontificatu.*	5153
	Vuormatienſe. Sabel. Ennead. 9. lib. 3.	
1071	*Moguntinum, præſide Moguntino Archiepiſcopo, & Imperatore aſſidente, de ordinatione Caroli Cõſtantienſis epiſcopi, qui deiectus eſt ab Epiſcopatu. Lãmbert. Schafn. in hiſt. Germanorum.*	5161
1073	*Erphordienſe indictum ab Epiſ. Moguntino plurimorum Epiſ. Germaniæ, præſente Imper. de decimis Turingiæ Moguntino Archiepiſcopo ſoluendis. Lambert. Schafn.*	5161

Anni Christi. | Anni mundi.

163

1073 q GREGORIVS 7. proprio nomine Hildebrandus, natione Hetruſcus, patria Soanenſis, an. 12. 5161

1087 menſ. 1. di. 3. 5175

Vacat an. 1. m. 4. d. 27.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne ſeptimo, deinde Coſma an. 5. menſ. 9. Euſtratio 2. an. 3. Nicolao 3. an. 27.

Principibus.

Eiſdem Imp. & Michaële Duca filio centeſimo decimo tertio, Parapinatio, an. 6. deindéque Nicephoro Botoniate an. 3. ac poſtea Alexio Conneno an. 33. Imperatoribus Conſtantinopolita.

Hiſpaniæ Sanctio ſecundo quinquageſimo ſexto, deinde Alphonſo 6. an. 26.

Angliæ Guilielmo Baſtardo vigeſimo primo.

Poloniæ Boleſlao ſecundo, deinde Waladiſlao 1. an. 20.

iugo ſubmiſerunt ad ipſam vſque Conſtantinopolim: & Hieroſolymis magna impunitate pios oppreſſerunt per annos ferè 30, vſque dum ſolennis expeditio Gotfridi Bullonij ſuſcipitur. *Tyrius lib. 1.*

Parapinatius ſponte ſe abdicauit imperio quod ſe cõſeruare non poſſe videbat, contra vndique concurrẽtes hoſtes, Monaſticum habitum induẽs cum coniuge Maria Alana in ſolitudinem ſeceſſit.

q AB HOC cœpit vitas Pontificum vſque ad Honorium 2 Pandulphus Piſanus.

Confirmat ordinem monachorum Vallis vmbroſæ. *Volat. lib. 1.* Indixit ex more veterum, abſtinentiam carnium in die ſabbati. *ca. Quia dies de Conſecr. diſt. 5.* Romæ conciones habebat. *Benno.*

Omnium bonotũ conſenſu pontifex creatur. formula electionis ipſius extat apud *Plat.* Henricum 4 Imp. multa in Eccleſia temere molientem, omni prius priuatum imperatoria adminiſtratione anathemate percutit, nec abſoluit, donec depoſito regio ornatu, nudis pedibus, quanuis aſperrima eſſet hyems & gelu cuncta rigeſcerent, ad ſe veniret petens veniam & pollicens integram obedientiam & emendationem. Vir dignus pontificatu ad deprimendam Politicorum Supercilium. Monarchas terruit nominis ſui & Zeli claritate. Captiuitatem Eccleſiæ & ſeruitutem, quam à principibus patiebatur, reſtituit, vlulantibus Centuriatoribus.

Cultor & defenſor iuſtitię & libertatis Eccleſiæ acerrimus.

Miraculis coruſcauit. *Martinus Polonus.* ſigna & prodigia per orationes faciebat. *Lambertus Schafnab.* Dono prophetiæ præditus. *Vincentius Gallus ex Guilielmo hiſtor. in Speculo lib. 25, cap. 44.* ſemper in Eccleſiaſtico rigore conſtantiſſimus. *Otho Friſing. lib. 6, cap. 32.* Inter omnes Romanos Pontifices præcipui Zeli & authoritatis. *Ibi. cap. 36. conſentiunt Gotfridus Viterbienſis in Chro. part. 17. Trit. in Chron. Nauclerus Gen. 37. Crant. in Metrop. lib. 5, cap. 20. Sabel. Ennead. 9. lib. 3. Tyrius lib. 1, cap. 13. denique Anſelmus, Bernardus Corbienſis, Marianus Scotus, Martinus Polonus, Blondus. Abbas Vſperg. Soli Centuriatores reclamant.*

An. 1079 Boleſlaum 2 cog. ſerum Polonotum regem regni titulo & iure pellit. *Cromer. lib. 5.* Vnde ſucceſſor Vuladiſlaus regem ſe appellari non eſt paſſus, quòd inũctus & coronatus ſolenniter Pontificis interdicto non eſſet. Quod obtinuit vſque ad an. 1295. *Ibidem.*

Laudatiſſimus & Zelo ſingularis verèque Apoſtolicus, Quare audita Staniſlai epiſcopi ncce Boleſlaum Poloniæ regem, difficilimis alioqui temporibus, excommunicat. Aulicos quoſdam Henrici Imp. quorum conſilio Sacerdotia, Pontificatus, Monaſteria vendebãtur, ac Lupi, non paſtores præficiebãtur, repetundarum poſtulauit, & execratus eſt fulmine apoſtolico. Henrico præcipiens, vt illos aula, prætorio, curia, exigeret. Poſtremò Henricum ipſum, ſolenniter miſſo per omnes ferè orbis partes anathemate excõmunicauit. Noluit enim pati, vt iſtius voluntas requireretur in eligendo Rom. Pontifice, item vt epiſcopatus imperij terminis incluſos Imperator pro ſuo arbitrio diſtribueret. Nam quæ ſunt Dei Deo. Quid principi politico cum rebus Eccleſiæ? Denique vt maritos faceret ſacerdotes, vt viciſſim ſacerdotes maritos, contra receptum eccleſiæ morem.

Adeò piam cauſam adiuuit Deus. Exorti enim motus Henricum ipſum perdiderunt,& Imperij ſuperbiam valde attriuerunt, iſto de imperij gradu ignominioſiſſimè deiecto.

Pont. proceres & populum ſacramento præſtito ſanctè ſoluit,& vt Rudulpho adhæreant ſanctus imperat. Eius enim eſt videre,ne quid detrimenti res Chriſtiana à Principibus patiatur. An non Samüel Leuita, Dei authoritate Saülem regem creauit. deindèque peccantem publicè depoſuit Dauide ſubſtituto & inuncto? An non Elias Dei ſpiritu reges conſtituit & abdicat, non modo in Iſraël,ſed & in Syria? *3 Reg.19.* An non Hieremias Sacerdos accipit poteſtatem ſuper gentes & regna, vt deſtruat & ædificet,euellat & plantet (*1 cap.*) An Apoſtolica authoritas minor eſt quàm prophetica. Quo modo igitur illud Spiritus S. impletum, Pro patribus nati ſunt tibi filij,conſtitues eos principes ſuper omnem terram? Quare ſtat immota vox,vel potius oraculum D. Ambroſij epiſt. 33. Veteri iure à ſacerdotibus donãtur Imperia, non vſurpãtur. Et illud Petri Cluniacẽſis epiſt. 29 lib. 6. Quamuis Eccleſia non habeat Imperatoris gladium, habet tamen ſuper ipſos Imperatores imperium. Vnde ei ſub figura prophetici nominis dicitur, Conſtitui te ſuper gẽtes & regna, vt euellas,deſtruas,diſperdas, diſſipes,ædifices,plantes. Hæc cõtra Centuriatorũ eiulatus.

Vladiſlao Boëmorum duci petenti vt ſibi,ſuóque populo liceret rem diuinã Slauonica lingua peragere,non aſſenſit,quòd id Chriſtiano inſtituto minus congrueret. & linguis titulo crucis non ſine Dei prouidentia dedicatis decerperet, per quas Sanctorum communio per totum orbem conſeruatur atque colligitur, vti linguarum diuerſitate confuſio atque diſſidium per mundum viget. *Ipſe lib. ſeptimo Regiſtri ad Boëmorum ducem. Et Olaus Mag. lib. 19, cap. 39.*

Henricus 4 Zelo eius inuidens conatus eſt vi quendam in ſedem Apoſtolicam ipſius loco intrudere.

Falſa de illo,à quo iuſtè fuerat excommunicatus,ſparſit, indicto apud Vuormaciam concilio an. 1076 Epiſcoporum 24,ad quod ſuperuenit quidam apoſtata, Hugo Blancus,propter mores improbos à Cardinalatu depoſitus, plenus minarum,deferens ſecum de vita & inſtitutione Papæ, ſcenicis figmentis conſimilem tragœdiam,ſcilicet vnde oriundus, quo pacto ab ineunte ætate conuerſatus,quàm peruerſo ordine ſedem Apoſtolicã occupauerit,quæ ante Pontificatum,quæ poſt eum adeptum flagitia commiſerit. *Trithem. in Chronico Hirſaug.*

Sed bonà cauſa vincente annóq; ſequẽti totius penè regni principibus eius imperio renũtiantibus in comitiis Openheïmenſibus neceſſitate compulſus Romam venit, vt nudis pedibus & corpore ſolis laneis tectus, in terrámque proſtrato veniam peteret. Abſolutus nõ diu permanſit in iureiurando, vt proinde eum denuò excõmunicare oportuerit,& in ipſius caput iuſtè ea attrahere ob quæ miſeri Centuriatores cœlum terrámque contra Chriſti vicarios obteſtantur. *Ibid.*

Conſtantienſem, Bambergenſem, Moguntinenſem, & plures alios epiſcopatus pecunia vendidit. Ratisbonenſem, Auguſtenſem & Straſburgenſem pro gladio, Monaſterienſem pro Sodomitica immunditia, Abbatiam Fuldenſem pro adulterio. *Ibid. ex Stephani Halberſtadenſis*

Anni Chriſti.		Anni mundi.
1073		5161
1074	CONCIL. *Romanum ad reformationem morum. Antonin. tit. 16, ca. 1. §. 21. In eo præſertim agitur de Simoniacorum excommunicatione. Abb. Vſperg. & prohibitione vxorum presbyteris facta, non nouo edicto (vt volunt Centuriatores cenſur. 11, cap. 7. pag. 382. ſicut docet Spencerus lib. 1. de Continent, cap. 12.) Sed iuxta antiquos canones. aut Lãbert. Schaf. in hiſt. Germ.*	5162
1074	*Erphordienſe præſide Moguntino Archiepiſcopo, vbi de cœlibatu ſacerdotum actum ſit, quidam hic collocant.*	5162
1087		5175

Anni Chriſti.

1074 *Erphordienſe, præſide Moguntino Archiepiſcopo, vbi de cælibatu ſacerdotum actum ſit, quidam hic collocant.*

1076 *Aliud Concilium Romanũ Epiſc. 110. in quo notati ſunt Anathemate, Gilbertus Rauennas Archiepiſcopus, Hugo Cardinalis, & (ſi Antoni. credimus) Henricus Imperator, omnes etiam ſimoniaci, maxime hi qui à Laicis reciperẽt inueſtiturã. (Nam inoleuerat mos, præſertim in Imperio, vt Epiſcopi ab Imp. eligerẽtur & annulo ac baculo paſtorali inueſtirẽtur ab Imp. Guil. Tyri. lib. 1. bel. Sac. c. 13.) Vinctẽ. in Specul. lib. 26, c. 82. Krant. lib. 5. hiſt. Sax. cap. 6. Plati. & omnium optimè R. Barnus in vita Pont.*

1076 *Henricus Imp. vt ſe vlciſceretur, indixit Concilium Vuormatiæ Epiſcop. 24, qui exauctorant Pontificatu Gregorium 7 miſſo ad eum cum epiſtola decretali Concilij Rolando quodam, qui ipſi nomine Cõcilij publicè interdiceret muniis Pontificiis. Ab. Vſp. in Chro. Lamber. Schaf.*

Anni mundi.

ſtadenſis epiſtola ad Vualramnum Epiſc.

Clã accedens ad vxorẽ ſuã ſpecie adulteri (adeo enim ei infenſus erat, vt omnes diuortij occaſiones quæreret) ab ipſá & ancillis pugnis, ſedilibus & quibuſcúnque inſtrumẽtis mulctatus extruditur foras. Hinc morbo deinceps ſex Hebdomadas laborat. *Chron. Magdeburgenſe.*

5162 Conradũ filium incitat, vt cum nouerca coëat. *Crantz. in Metrop.* In eámque licet legitimam vxorem & honeſtiſſimam inaudita ſcelera cõmiſit multis vi opprimendam proſtituens. Vnde nõ modo vt Schiſmaticũ, hæreticum & Simoniacum, ſed etiam vt Nicolaitarum hæreſis æmulum Vrbanus ſecundus in Romana Synodo iterũ excommunicauit. *Trit. in Chron. Hirſaug.*

Primus inter omnes Imperatores Occidẽtis per Papam depoſitus. *Ibid.*

Vult à ſe vocari vel ordinari pontifices etiam Romanos. Hinc illæ graues & pernicioſæ turbæ inter eũ & Ec-
5164 cleſiam, quæ integrum ſæculum durarunt.

Introducere conatur ſacerdotum coniugia & maritos epiſcopos deſignat. *Lambert.* cui quia ſe ſanctiſſimè opponit Gregorius, à Magdeb. Cen. 11, cap. 7. pag. 382. traducitur, quaſi primus publico edicto ſacerdotibus cõiugia interdixerit, & populum eorũ ſacrificiis intereſſe aut illos pro ſacerdotibus habere vetuerit, quaſi etiam vſque ad hoc tempus ſacerdotibus integrum fuerit vxores ducere. Quod falſiſſimum docet Eſpenceus lib. 1 de Continentia præſertim 12 ca. è ſignatis antiquiſſimorũ Pontificum, Patrum, Canonum, Conciliorum, Hiſtoriarum tabulis. Et Lambertus, qui hac ſcribebat tempeſtate, Clericis (inquit de hoc Pontifice) illicita & contra ſcita canonum contracta coniugia prohibebat, contradicẽtibus Regis (Hẽrici) fautoribus & clericis. Hinc Henriciana hæreſis apud Abb. Vſp. *Naucl. vol. 2. gener. 36.*

Marianus Scotus Fuldẽſis monachus Theologus & inſignis hiſtoriographus, prę̨ter alia annales ab orbe cõdito duxit optimo ordine vſq; ad annũ Domini 1082, qui erat ætatis ſuæ 56. *Sig.* cuius cõtinuator fuit Dodechinus.

Ioannes Xiphilinus Patriarcha Conſtantinopolitanus ſe tunc Dionis Nicæi hiſtoriã in epitomen redegiſ-
5164 ſe teſtatur in vita Auguſti.

S. Guitmundus Lanfranci Canthuarienſis quondam diſcipulus, Auerſanus Aquilæ Archiepiſcopus, & Hildebertus (qui prius fuerat ex Berengarij ſectatoribus) Turonenſis Archiepiſcopus, Albericus, Vuolfelmus & Leufredus aduerſus Berengarianam hæreſim acerrime ſcripſerunt. Venericus. *Trit.* Drogo. *Chron. Fland.* S. Hugo Clunianenſis. *Chron. Hirſaug.*

Giſelbertus Anglus commentatur in Eſaiam prophetã. *Trit. de ſcript. Eccl.* alius ab Anſelmi diſcipulo, qui altercationem contra Iudæos paulò poſt cõdidit. *Chro. Hirſaug.* Imo verò antè. Nam is pertinet ad ſuperius ſæculum, vt illic docuimus.

Petrus Eremita Ambienſis, primus modum orandi per calculos (quod vulgò Patenoſtros vocamus) docuiſſe traditur. *Polyd. Virg. lib. 5 de inuent. rer. ca. 9.* Factus eſt dux Chriſtianorum in bello Turcico. *Guil. Tyri. lib. 1 de bello ſacr. c. 11. Plati. Bonfin. lib. 5. Vngar. dec. 2.*

Ordo Grandimõtenſis ſub regula S. Benedicti inchoatur, per Stephanũ Aruernum nobilem, apud Lemouicẽſes, vbi ſtatuitur illius ordinis prima ſedes in quodam

monte,qui toti familiæ nomen dedit. *Volat. lib. 21. Guil. Nangiac. Polyd.lib.7 de inuent.rer.cap.7.*

Ordo Carthuſienſiũ an.1084 ſumit initium à S. Brunone Colonienſi Theologo & Canonico Rhemẽſi. *Sig. Plat.Volat.li. 21.Polyd.de inuent.li.7,c.3.*Qui propter quandam apparitionẽ mortui vale dixerat mũdo *Faſcic.temp. Summa Antonini, Franc. de Putec Lugounenſis Schedelius.*

Philippus rex Franc. ſeculares clericos Eccleſiæ S. Martini de Campis quam ipſius pater Henricus cõſtruxerat mutauit in monachos ordinis Cluniacẽſis.*Guiliel. Nangiac.*

Quàm tunc deploratus fuerit Eccleſiæ ſtatus & fermè noſtro ſimillimus cernere licet apud Sigebertum, Vincenti.& Antoni.Magnæ ſimultates inter Imperatorem & Pontificem: Sacerdotes erant moribus deprauatiſſimis , & propterea ipſi & res ſacræ populo contemptibiles: quilibet ex plebe audebat de ſacris myſteriis diſputare: ſacramenta etiam ab infantibus turpiter tractabantur:in extremo vitæ viaticum Dominicum contemnebatur:decimę presbyteris debitæ igni cremabantur:Corpus Domini ſæpe pedibus cõculcabatur, & ſanguis effundebatur,multáque alia ſcelera in Eccleſia patrabantur.Qua occaſione multi hæretici prophanis nouitatibus plebẽ ab eccleſiaſtica diſciplina auertebãt.*Sig.*

Dux Polonorũ ipſo die Natali Dom.an. 1077 à quindecim epiſcopis in regem cõſecratur. *Lambert. Schanab.*

An. 1079 Boleſlaus deuictis Ruſſis ad ſuos Polonos rediit.Staniſlaum Cracouienſem,qui ipſum ob tyrannidem excõmunicauerat, ad Arã interficit. *Crom.li.4 Polc.*

Cuius facinoris an.ſeq.pœnas luit,nam mente captus mortem ſibi conſciſcit. *Ibid.*

Eũ Greg.Põt. anathematizarat audita Staniſlai nece, &c.*Matthias Mechoui.lib.2 Polo.cap.20.*

Theofridus carmine & proſa hiſtorias, aliáque reliquit. *Bruſcius de Monaſteriis.*

Vuilhelmus de muſica,de ratione computi,de Aſtrolabio & ſimilibus commentatur. *Chron.Hirſaug.*

D.Guilielmus monachus & Bibliothecarius Malmeſberienſis ſcripſit hiſtoriam Angl.

In Londinenſi conuentu an. 1078 auctore Lãfranco, ſex Angliæ ciuitates, Bathonia, Lincolnia, Sarisberia, Exonia,Ceſtria,atque Ciceſtria fiũt Epiſcopales ſedes, quæ antea erant in oppidulis. *Polyd.lib.9 hiſt.Angl.*

Lambertus Schafnaburgenſis, Herueldenſis monachus curſim obiter attingens prima tẽpora ab orbe condito ad annum Chriſti 1040 ab hinc diligenter perſequitur hiſtoriam ſuorum temporũ per annos 37. vſque ad annum Chriſti 1077.

HVMANA.

An.1075 Kiouia à Boleſlao Polonorũ principe,qui duobus annis poſt rex conſecratus eſt capitur. Ideo Ruteni populabũdi Poloniã inuadũt,ſed vi repurũtur.*Crom.l.4.*

Eodem Robertus 2 Burgundiæ dux S.Roberti regis Francorũ nepos obiit & Semnoiaci in templo à ſe condito ſepelitur. *Chron. Burgundiæ.*

Hugo nepos ſucceſſit qui mortua Iolanda vxore an. 1097 ſeipſum cilicio obnubens cluniacenſium inſtituto ſe dedicauit & Othoni fratri qui in ſacrum bellum profectus eſt ducatum reliquit. *Ibid.*

Boëmiæ Ducatus tunc primum an. 1086 erigitur in regnum

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

1079 *Aliud Concilium Romanum tertio conuocat Gregorius Papa,in quo excommunicat Sigifridum Moguntinum Archiepiſcopum cum omnibus Epiſcopis & clericis aſſentientibus Henrico Imp.in quem denuò anathema renouat, & Imperio iterũ priuat. Ille metu amittendi Imperij (nam iam principes propter Pontificiam excommunicationem ab Imperatore ſe ſubducebãt) ſupplex veniã petiit à Gregorio,qui poſt preces multorum & praſtitum ab Imp. iuramentum obedientiæ & pacis cum abſoluit.Plati.R. Barnus. Multi & ferè omnes ita cõfundunt iſta tria Concilia Romana , vt vix ex ipſorum ſcriptis iudices an vnicum vel trinum fuerit. Fortaſſe iſtud eſt concilium Roma.in quo diſputatum eſt contra Berengarij errorem , quem ipſe tunc iterum quinto & poſtremò abiurauit.Thom. Vald.to.2 de Sacramentis cap.43 ex actis illius concilij, quæ ipſe legit.* 5167

Educenſe 19.q.3.

Anni Christi.

Schiſma 16 durat.an.29.

1080 Rodulpbo Sueuiæ Duce, qui à Saxonibus & nõnullis Principibus Theutonicis ſuaſu Põtificis electus fuerat Imperator, occiſo, Henricus Imp. in Concilio Brixienſi Epiſcoporum Italiæ, Lnngobardiæ & Germaniæ, purgatus de criminibus ſibi obiectis à Pontif. eũ iiſdem inſimulat, & curat eligi in Pontificem Gilbertum ſiue Vnicbertum Rauennatem Archiepiſcopum, qui dictus Clemens 3. ſedit an. 17, vel vt alij volunt. 21.

1085 CONCIL. *Moguntinum, præſente Henrico Imp. pro Clementis ordinatione contra Gregorium. Sigeb.*

164

1087 r VICTOR III. Benenentanus, an. 1.

1088 menſ. 4.

Vacat m. 5.

Anni mundi.

regnum. Nam Vratiſlaus, quòd debellaſſet Leopidũ Auſtriæ marchinnem, Moguntiæ ab Henrico Imp. Rex declaratus, inungitur ab Engelberto ſeu Gilberto Treuirorum Archiepiſcopo. *Æneas Syluius hiſt. Boem. cap. 22.* At Matthi. Mechoui. in Chron. Polon. lib. 3, cap. 4. ait id eueniſſe ſub Victore an. 1087.

An. 1079. Turci in Arabes & Saracenos inualuerunt, ac Armeniam Syriámque depopulantes, multas vrbes ipſamque Antiochiam ceperunt. *Sigeb.*

Præter Antiochiam, duce Belphet, ceperunt vtrámque Ciliciam, Iſauriã, Pamphiliam, Lyciam, Piſidiam, Lycaoniam, Cappadociam, Galatiam, vtrumque Pontũm, Bythiniam & Aſiæ minoris partem, incolis abdu-
5168 ctis & eccleſiis deiectis. *Tyrius lib. 1, cap. 9.*

Nicephorus Botoniates cum Michaëlem terruiſſet, ſocietate Turcicorum bellorum imperium ſibi aſſeruit. Verum cõiuratione Comnenorum fratrũ violenter oppreſſus monaſteriũ imperio relicto ingredi coactus eſt.

Comneni fratres ita inter ſe partiti ſunt imperium, vt Alexius imperij titulum vſurparet, cæteri alia noua nomina ſortirentur, & ſingulis cederent certi annui redditus ex imperij reliquiis. Sic dilaceratis imperij redditibus Alexius conuertitur ad rapinas & exactiones. Cúmque corrupta pecunia pro aurea & argentea æreã ſignaſſet, tributi tamen loco auream depẽdi voluit. Amiſit in mari Chium, Lesbum, Samum, Rhodum inſulas, quas Turci duce Zarcha occuparunt ſubacta littorali Aſia.

An. 1081 Robertus Guiſcardi filius ex Italia in Epidamnum expeditionem ſuſcipiens Caſtoriam, Lariſſam & alia oppida ſubegit, Raimundus verò, vbi ex Aſia feretro incluſus, tanquam mortuus domum relatus eſſet de Alexij perfidia conqueſtus ſuos ad arma concitat, traiectóque mari, ad eundem Epidamnum, Imperatorem ad Europæam coloniam ad pacem compulit. *Chron. Caſſi-*
5173 *nenſe, cap. 48. lib. 3.*

Pazinacæ ſub Alexio Comneno, Macedoniã & Thraciam depopulãtes, primo victores, deinde victi, in Moglenem traducti ſunt. *Zon. tom. 3.*

r OPERA Henrici 4 veneno in calicem infuſo, dum ſacrificat, necatur. *Plat. & Faſc. temp.* Alij tradunt eum obiiſſe alui profluuio. *R. Barns.*

Deuſdedit Card. Canonum volumen, iubẽte hoc Victore, in ordinem redegit. *Plati.*

Itali ſuaſu Victoris Papæ, ſub vexillo S. Petri, Africã infeſtis ſignis ingreſſi centum millia Saracenorum occiderunt, & eorum præcipuam vrbem euerterunt. *Chron. Caſſinenſe. lib. 3. c. 70.*

Continuatur ſchiſma ſuperiore Pontifice cœptum, de quo ſic Hermoldus in chron. Slauorum cap. 30. Gilbertum Rauennæ ſedis epiſcopum ordinari fecit in Pa-
5175 pám (Henricus 4. Durauítque hoc ſchiſma 25 annis. Defuncto enim Gregorio ſucceſſit Deſiderius (qui Victor) poſt quem Vrbanus, deinde Paſcbalis, qui omnes Imperatorem cum Papa ſuo excõmunicationis ſentẽtia dam-
5176 narunt, continentes ſe apud reges Franciæ, Siciliæ, Hiſpaniæ, qui Catholicam partem tueri videbantur. Mortuo autem Gilberto, qui & Clemens, ſopita ſunt ſchiſmata & rediit vniuerſa Eccleſia ad Paſchalem.

Macbtilda quoque comitiſſa Pontifici fauebat, quæ & omnes ſuas poſſeſſiones ad altare S. Petri obtulit, quæ

S.Petri patrimonium vocantur. *Mart. Polonus.*

Anni Chriſti.		Anni mundi.
1087	⁂ ⁂	5175

Anſul rex Galliciæ Chriſtianus vicit Saracenos in Hiſpania, & Toletum maximam eorum vrbem per aliquot annos obſeſſam tandem expugnat. *Sigeb.*

Baſilius monachus errorem Berengarij reſtaurat.

Euthymius cõtemporaneus Alexij imperatoris. *Ipſe Panopliæ part. 2. Tit. 23.* Cũ Iudæi ſeruiiſſent annos 1000 *part. 1. Tit. 8* eſt ergo mendum apud Sixtum Seneoſem dum eum ait claruiſſe ſub an. 1180 pro 1080.

Sic Ioan. 8. Curolopates, qui à Nicephoro Imp. Irenes ſucceſſore tẽpore Caroli Magni ad Alexium Comnenum id eſt, 300 fermè annorum, ſiue vſque ad Chriſti 1085 hiſtoriam contexint.

Vigebat adhuc Michaël Pſellus. Nam eum ſuæ tempeſtatis philoſophorum principem & ampliſſimum virum appellauit Ioan. Curolopates initio ſui hiſtoriarũ compendij.

An. 1087. Bogomili Meſſalianorum ſecta non multo ante ætatem Hermenopuli. *Ipſe libro de ſectis.*

Tempore Alexij Comneni ſecta Bogomilorum in Oriente graſſatur, auctore quodam Baſilio medico, qui 15 annos ſua peruerſa dogmata didicerat, & 52 docuerat, qui & in Theatro combuſtus eſt. *Zon. tom. 3.*

Pauliciana hæreſis è Manichæis orta à Ioan. Zimiſce Philippopolim tranſlata adhuc durabat. Nam Alexius Com. Imp. diſputatione multos ab ea reuocauit. *Ibid.*

Grammaticorũ ſcholam cõſtruxit, in qua publicè docerẽtur pauperũ liberi, magiſtris & pędagogis cõſtitutis. victúq; tam docentibus, quàm diſcẽtibus ordinato. *Ibi.*

Conſtãtinus patria Cartaginenſis Babylone diſciplinis Chaldæorum, Arabum Perſarum, Ægyptiorum, & Indorum perceptis an. 39 peregrinationis in patriam rediit, deinde in Italiã traiiciens monachus Caſſinenſis efficitur, vbi è diuerſis gentium linguis tranſtulit complura opera artis Medicæ, *Chron. Caſſinenſi lib. 3, cap. 34.*

Elfuuardus librum de rebus Angloſaxonum in Britãnia, ante Normanorum imperium vulgat.

An. 1088 Religio Chriſtiana Toleti ab Alphonſu 6 Caſtiliæ rege fugatis Saracenis tradi cœpit. *Sigeb.*

HVMANA.

Idem Alphonſus nulla relicta maſcula ſobole filiam Theraſiam ex pellice natam Henrico Lotharingiæ comiti Gotofredi Bullonei ex Gulielmo fratre nepoti cũ Portugallia, Gallitiæ parte dotis nomine vxorem dedit. Vnde Portugalliæ reges originem trahunt. *Ritius lib. 3 Hiſp.* additis aliquot vrbibus cum titulo comitatus.

Eo enim duce Galli in Luſitaniam appulerunt eámque vi Mauris ademptã Portugalliam nominarunt. *Ibi.*

Alteram deſpondit Remundo Berẽgario Toloſæ comiti. Ita à Remundo poſtrema regum Caſtiliæ ſtirps per Alphonſum filium propagata eſt.

Cyprus, Creta, Chios, Leſbus, Samus, Rhodus & aliæ inſulæ, quæ vel defecerant, vel à Zarcha Turco occupatæ fuerant à claſſe Alexij imp. breui recuperantur. *Zon. tom. 3.*

Tum vixiſſe videtur Elias Cretenſis Nazanzeni doctus interpres. Nam in ſuo commentariorum proœmio ipſe ſcribere tradit in exilio, quòd ſanè in hoc annos Saracenicæ ſæuitiæ vel Conſtantinopolitanorum tumultuum incidere videtur.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 3.

Principibus.

Alexio Comneno Oriẽt. centeſimo decimo quinto.

Henrico 4 Occid. Imp. decimo octauo.

Philippo 1 Fanc. Reg. trigeſimo quarto.

Nepote Treddæ Gabez Æthiopum pretioſo.

Hiſpaniæ Alphonſo 6, quinquageſimo ſeptimo.

Angliæ Guilielmo Baſtardo vigeſimo primo, deinde Guilielmo Ruffo an. 13.

Wladiſlao 1 Poloniæ principe.

CONCIL. *Beneuentanum, in quo præſidente pontifice rurſum Imperator & laici dantes ſacerdotia & clerici accipientes Simoniaci declarantur & excommunicantur. Chro. Caſſinenſe lib. 3, cap. 71.*

Stampenſe. Iuo in epiſtolis.

1088		5176

Anni Chriſti. | Anni mundi.

165

1088 ſ VRBANVS II. Gallus ex oppido Caſtellionis, in dioceſi Rhemenſi 5176

1100 an. 12. menſ. 4. di. 19. 5188

Vacat dies 13.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 3.

Principibus.

Alexio Comneno Orient. Imp. 115.

Henrico 4 Occid. 18.

Philippo 1 Franc. Rege trigeſimo quarto.

Alphonſo 6 Hiſp. 57.

Guil. Ruffo Ang. 22.

Wladiſlao 1. Polon.

ſ SCRIPSIT contra hæreticns. *Plati.* Cum iam eſſet ſtaturum, vt clerici ſeptē horas canonicas quotidie dicerent: totidē iuſſit in cōcilio apud Claromontē an. 10;6 recitati quotidie in laudem D. Virginis, & inſtituit ipſius officium in Sabbathis. *Anton. tit. 16, c. 1. Naucler.*

Ordinem Ciſtercienſem an. 1098 excitarum in Burgundia ab Ardingo Anglo, vel vt alij volunt, Roberto Moliſnenſe, primus confirmauit. *Platina.*

Galiciæ regem cum tota S. Iacobi Dinceſi Anathemate percuſſit, quòd prouinciæ epiſcopum in carcerem conieciſſet.

Eius mnnumēto marmoreo inſcriptum eſt, Vrbanus 2 auctor expeditionis in infideles. *Onuphrius.*

Excommunicauit in Gallia eos, qui à laicis ad dignitates Eccleſiæ eueherentur. Quare Henricus Sueſſionū epiſcopus pontificatum, quem à Philippo rege acceperat, Pontifici tradidit. *Æmyl. lib. 3.*

Philippum Francorum regem, qui tepudiata vxore Bertha, Fulconi cuidam ereptam coniugem pro vxore habebat, excommunicatione coëgit eam dimittere & legitimam recipere. *Æmyl. lib. 3. Sigeb. Anno.*

Petro Nauarræ regi tertio octo decimas & ius Patronatus Eccleſiarum, belli ſacti prætextu, petenti conceſſit. *Vaſæus.*

Poſt orationem Vrbani in concilio Claromontenſi, inſtigatore Petro Hiſpano (*Helmold. Ibid. cap. 31.*) Eremita an. 1096 expeditio maxima facta eſt contra Turcas & Sarracenos, militnm 600000. (*Fucherius cap. 4.*) ad Hieroſolymam recuperandam: quæ 490 circiter annis, poſtquam eam Saraceni occupaſſent, capta eſt, 39 die obſidionis an. 1099 & Ibib. Iulij (*Æmil. ait 4 Nonas*) feria 6. hora qua Chriſtus mortuus eſt, ducibus Godefrido Bilionenſi, ſiue de Bullo Lobaringiæ principe, Euſtathio & Balduino eius fratribus, Hugone Magno fratre regis Francorum, Podienſi ſiue Anicienſi in Aruernia epiſcopo, Roberto comite Normanorum, Raymundo comite Tholoſæ (cum Gottbis & Vaſconibus ait Fucherius) Boëmundo duce Apuliæ, & infinitis aliis nobilihus. *Gulielm. Tyr. li. 1 de bell. Sac. c. 17. Blond. dec. 2 li. 4. Plat. Æmil. li. 4. Fuch. cap. 2 & 19.*

Adfuit huic expeditioni Alphonſus 6 rex Caſtiliæ. *Ritius lib. 3 de reg. Neapol.*

Tribus diuerſis itineribus eo contenderunt, per Conſtantinopolim, indéque Calcedonem trecenia millia deſcriptorum peditum, & centum millia galeatorum equirum. *Iouius lib. 1 virorum Illuſt.*

Ad Nicæam primo Solymanus Turcarum Imp. victus. Ad Antiochiam Corbana Parthorum, Medorum & Aſſyriorum dux.

Nam ante Hieroſolymam, Niceā, Antioebiam, multáſque ciuitates à Barbaris poſſeſſas receperunt, non de imperio & fortunis dimicantes, ſed de religione & ſacrorum autboritate.

Ægyptius Caliphas ad Hieroſolymam ſuperatur, cū Godefredus admota turri lignea, ex eáque in boſtilem murum demiſſo ponte, trucidatis, depulſiſque Barbaris primus in vrbem peruaſiſſet. Ex quo omnium procerum conſenſu Hieroſolymæ rex appellatus eſt, quam & Chriſtiani reges tenuerūt vſque ad octogeſimum ſeptimum annū, quo eā Saladinus Ægyptius noſtris eripuit.

Anni Christi. 1088 — Anni mundi. 5176

Die, quo expugnata eſt Hieroſolyma Sol aliquot gradibus retroceſſit. *Fucher. hiſt. cap. 21.*

E' Latini orbis prouinciis omnibus eo confluxerunt, exceptis Orientalibus Francis, Saxonibus, Thuringis, Bauaris & Alemannis, inteſtinis nimirum bellis occupatis (aut potius pietate carentibus, qui equitum, peditúmque turmas ſuum ſolum tranſeuntes ludibriis excipiebant, ſtultos eos appellantes, quòd ſua temerè deſererent, & aliena appeterēt. *Abbas Vrſpergenſis Germanus.*

Godefridus Bilionius ab vniuerſo exercitu conſtitutus primus rex Hieroſolymitanus, noluit coronam auream ſuſcipere, quòd Chriſtus ibi tuliſſet ſpineam. Dabertus electus eſt primus Patriarcha. *Blond. dec. 2. lib. 42. Tyr. lib. 9, cap. 2 & 15.*

Philippo Regi Francorum Biturigenſem Comitatum 40000 libr. (alij dicunt 60000 aure.) Harpinus Comes vendidit vt proficiſceretur Hieroſolymam. *Gul. Nang. & Mater hiſtor.*

Fucherius Carnotenſis, in ſacra expeditione Cappellanus Balduini fratris Godefridi ducis Lotharingi, hiſtoriam rerum per annos 29 geſtarum ab ann. 1095 vſque ad 1124 breuiter & magna fide perſtrinxit.

Milites inopia iumentorum vtuntur ad ſarcinas ſuas veruecibus, capris, ſuibus, arietibus, interdum etiam equitant bubus. *Fuch. cap. 5.*

Occiduorum Chriſtianorum in Orientem profectio ſignificata eſt cœlitus, infinita multitudine locuſtarum orta ab Occidente, & tanta vt inter volandum nubibus æquipararetur & ſolem obumbraret. *Zon. tom. 3.*

Alexij Conneni & Græcorum hìc vituperatur perfidia. Nam Latinos, commeatu denegato, aut interuerſo, aut infecto, auxiliis interceptis, clam etiam inſtigatis atque adiutis Turcis, impediuerunt.

Ann. 1097. Nicea vrbs quinta hebdomada obſidionis expugnatur à noſtris. *Fucher. cap. 4.* Eodem anno Balduinus frater Godefridi fit Comes Edeſſæ Meſopotamiæ & Medorum Metropoleos. *Fucher. cap. 6. Tyri lib. 4, cap. 2.*

Deniq; Turci ex Orogorgo, Nicea, Antiochia Piſidiæ, Iromo, Heraclea, Tarſo, Manuſtra: ex Armenia minori, Samoſata, Sororga, Antiochia Syriæ, Albara, Marrha, Antorado, Ptolomaide, Ramula, & denique Hieroſolymis, aliiſq; infinitis locis à ſacro milite eiecti ſunt. *Idem.*

An. 1099. id eſt, tertio expeditionis anno Hieroſolyma in noſtrorum venit poteſtatem, cum prius totus fere Oriens, vſque ad Euphratem fuiſſet recuperatus. Tanta fuit ſacrorum militum in Barbaris perdendis celeritas.

Boëmundo Antiochiæ ceſſit principatus, Balduino Edeſſæ. Tancredo Tyberiadis & totius Galileæ, Toloſano Seleuciæ. Godefrido Hieroſolymorum cum regio titulo. Cæteri principes ad patrium rediere ſolum.

Nobiles aliqui Sacerdotes, inter quos & Petrus Maſſilienſis nocturno oraculo de loco, vbi Dominica latebat lancea, quæ contra hoſtes victoriam datura ſit, admonentur. *Idem.*

Boëmundus Rogerio fratri vrbe Melphi cedens, cum 12. milibus armatorum nomen ſacræ militiæ dedit, & Antiochia 9 menſe obſidionis capta, communi cōſenſu princeps in ea conſtituitur, deindéque Conſtantiam Philippi Francorum regis filiam ducit. *Rutius lib. 1. de reg. Sicilia.*

BELLVM SACRVM.

Idem Vuichertus per ſchiſma contra Vrbanum ſedit vſque ad ann. 1100. Sigeb.

Conc. Melphicum præſide Pont. diſt. 32.

Troianum in Apulia eodem præſide 25. q. 6.

Placentinum, Epiſc. totius Italiæ, præſide Pontif. ad hominum, maximè ſacerdotum malos mores corrigendos. In quo inter alia, Gregorij decreta acta contra Henricum & Clementem 3 Antipapam confirmantur: Toletanus Archiepiſcopus ſit primas totius Hiſpaniæ. Platin. Volater. Tyri. li. 1, cap. 14 diſt. 70.

Romanum, in quo inueſtituræ Eccleſiarū laicis prorſus adimuntur. quod & ſeq. anno repetitum in Claromontenſi. Matthæus Pariſ.

1100 — 5188

Anni Christi.

1088

1095 *Claromontenſe in noſtra Aruernia, preſide Pontifice, Epiſcoporum & Abbatum 310. adeo vt vocetur generale. In eo agitur de Eccleſia reformatione, & precipuè de expeditione contra Turcas, & decretum eſt vt ſinguli profecturi Hieroſolymam ſignum crucis vel in pileo vel in veſtimẽtis conſuerent. Plat. Guil. Tyri. lib. 1. de bel. ſacro cap. 14 & 15. Fucher. lib. de expedit. Hieroſ. cap. 1.*

Pariſienſe à Gallis, Anglis, Normanis, Flandris, & Lotharingis celebratum aduerſus Turcas. Ab. Vſperg.

1100

Anni mundi.

Sicilia. Fulcher. cap. 7. & 17. Tyr. lib. 5, c. 17.

5176 An. 1098. Ciſtercienſis ordo Roberto auctore, deinde Stephano Hardingo, qui regulam ſcripto complexus eſt, ex Benedictinorum monaſterij Moliſmi in epiſcopatu Lingonenſi ſeceſſione. *Sigeb.*

HVMANA.

Rogerus Normanorum dux potitus mia Sicilia & tota propemodum Apulia & Calabria primus regium nomen illic vſurpauit, regni hæreditate in Filium Guilielmum cog. Malum trãſlata, cui ſucceſſit Guilielmus cog. Bonus.

1098. Edgarus omnium Scotorum primus ex ſacra vnctione inauguratur. *Maior lib. 3, cap. 11. Boëthus lib. 12.*

Fruſtra igitur Scoti altius regni ſui initium repetunt.

1099. Magnus Noricorum rex cum Haraldo, filio Haraldi regis quondam Anglici, Orcadas, Menemas, & a-
1183. lias Oceani inſulas ſibi armis ſubiicit. *Malmesburienſis lib. 4, cap. 25. Angl.*

In ſacro bello nauarũt Italicæ Reſp. Veneta, Genuẽſis & Piſana, ſed eo conſilio, atque adeo euentu, vt belli ſumptus, labores & pericula in ſocios deriuarint, pręmia & fructus ad ſeſe tranſtulerint. Nam Genuenſes perceptis tota Syria ſpoliis, etiam maris dominio potiti ſunt, ſe per Ægeum, Helleſpontum, Boſphorum Thracium, & Pontum Euxinum ad Tauricam Cherſoneſum diſpergentes. Veneti ex Creta Iſtrię Illyricóque peropportuna ſibi ſubiecerunt. Peloponneſum & Cyclades inſulas ad Theſſalonicã vſque vna ex parte, ex altera maris Ionij inſulas & litrora, donec bello inter has reſp. orto, maris imperium Venetis ceſſit.

Variè à Guilielmo Ruffo Angl. rege pugnatum eſt cũ Scotis, Northumbris & Vuallis.

1095. Magna vi Sultanus Ægypti Turcis Hieroſolymam eripuit. Sultano quatuor annis pòſt Chriſtiani. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

1096. quo bellum ſacrũ contra Saracenos concluſum fuit, Germani priuſquã in terram ſanctam iter caperent, Iudæos vel necant vel baptizari cogunt.

Spiræ & Vuormanæ cęſorum numerus fuit ad octingentos. Ibi plures vtriuſque ſexus ſibimet ipſis vel vxoribus, liberis, amicis necem intulerũt, præuento percuſſore. *R. Ioſeph ſacerd. in Chro. regum Francia & Turcia.*

Rabbi quidam Eleazar de interfectis lamẽtationem condidit. *Ibid.*

Mogontiæ cæſi ſunt mille trecenti, ſexaginta autem coniecti in carcerem. Ibi quidam Iſaac filius Dauid necauit duas filias ſuas veſpere Pentecoſtes, inde igne domum ſuam ſuccendit. *Ibid.*

Denique Synagogam, cum qua ſe ipſe exuſſit. *Ibid.*

Coloniæ domus eorum expilatæ ſunt, & libri legis calcati & lacerati die Pentecoſtes, quo lex data fuerat cælitus & terra tremuerat. Ipſi verò in fugam coniecti. Mar Iſaac, qui noluit fugere in Eccleſiam tractus, quòd imagines deſpuiſſet, probriſque ac conuitiis affeciſſet, interfectus eſt. Similiter & mulier. Qui fugerant, bene-
5188 ficio Cardinalis latitarunt in ſeptem pagis. Niſi quòd Colonienſes irruentes in pagum Nnzam Samuëlem fi-

lium Aſet peremerunt, & duos eius filios ante oſtium domus ipſius ſuſpenderunt. *Ibid.*

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

1088 Vablazachi, R. Leui Ben Samuël, cum tota familia, Domina Rachel ſenior, R. Selomo Sacerdos, & reliqui Iudæi, quotquot comprehendi potuêrũt, necem ſubiêre. Multi conſecrarunt ſuas manus ſe mutuo perimentes, vel in paludes vrbi vicinas præcipitantes, ne ab incircũciſis illuderentur (Sic Verpi nos appellant) *Ibid.* 5176

In medio aquarum filium ſuum collum denudantem R. Semuël filius Iehiëlis enſe decollauit, ipſo quidem Patre Benedictionem mactationi congruentem præcinente, filio verò, Amen, reſpondente, & cæteris aſtantibus orationem, Audi Iſraël, concinentibus. *Ibid.*

Idem Ilanicæ contigit propè Coloniam. Nam primarij Iudæorũ ſponte ſe obtulerunt ad mactandos cæteros, ne in hoſtium venirent manus, deinde ſe ipſi de turri præcipitarunt. *Ibid.*

Zamatæ, Miræ, Crapanæ, Gildæ, Treueris, Mizæ, Risboraci, Pragæ alij necati ſunt, alij ſe propria manu ſuſtulerunt. Quæ perſecutiones durarunt 4 menſes ab Iiar ſcilicet (.i. Aprili) vſque ad mẽſem Ab (Iuliũ) *Ibid.*

Sed miſer reticet veram huius crudelitatis cauſam. Nempè, quòd Turcas præmonirent, &c.

∴ ∴

Melchienſe coactum ab Vrbano Pontifice, Ca. eos qui. diſt. 32.

Barenſe, in quo Anſelmus Cantuarienſis ab Anglia tum eiectus Græcos de proceſſione S. Spiritus refutauit. Edner. in vita D. Anſ.

Romanum, præſente eodem Anſelmo contra Principum Laicorum inueſtituras. Ibid.

1100 5188

An. Dom. M C. quo Urbanus moritur, Godefredus rex Hieroſolymorum conſtituitur, Edgarus primus rex Scotiæ nominatur, Paſchalis 2 Pontifex Max. eligitur, Bernardus fit Patriarcha Antiochenus è Latinis primus, & Dabertus Hieroſolymitanus.

VNDECIMO *ſæculo doctrinæ continuatio ſic oſtenditur.* Miſſa *iiſdem ritibus, vt antea. Berno Augenſis lib. de officio Miſſæ, Hildebertus Cenomanenſis, Anſelmus Cantuarienſis, Iuo Carnotenſis, in ſermonibus de rebus Eccleſiaſticis, Ioan. Micrologus à multis iſtorum laudatus ob aliquot næuos, & alij ſcriptores de diuinis officiis vel Eccleſiaſticis. Bernoldus Conſtantienſis libro, quem inſcripſit, Ordo Romanus. Concilium Saligunſtadenſe. Burchardus, Guitmundus, Lanfrancus & cæteri qui Berengarium expugnarunt.* Gratia Dei, fides, iuſtificatio, *Anſelmus lib. 1. Cur Deus homo. cap. 9 & 10. lib. de concordia Præſc. & Prædeſt. lib. de Cõcordia Gratiæ, & liber. Arbitr. De meditatione redempt. huma. c. 7, & in Epiſt. ad Rom. c. 4 & 7 in 3, c.* 2 Corinth. *Alger. cap. 2, lib. de Euchar. Berno ſer. de Natiuit. Dom.* Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſubſtantiatio, adoratio Miſſæ, ritus. *Algerus libris luculentis de Euchar. Berno ſerm. de Paſchate, & lib. de Cõcord. Offic. Damia. Epiſt. ad Blancam. Adelmannus epiſt. ad Berengarium. Lanfranc. libris contra Berengarium in Orthodox. de Sacr. Euch. Anſelmus in c. 10 & 11. 1 Corint. in 7 & 10. Heb. Alberic. de Sac. Guitmond. de eod. Humbert, in reſponſione ad Nicetæ librum. Iuo de conuenientia veteris & noui ſacerdotij, & Trac. de ſignif. indumentorum Sacerdotalium. Euthymius in Panop. apud quem part. 2, tit. 21. eſt caput inſcriptum de Tranſmutatione corp. & ſang. D. Berno Augienſ. li. de reb. ad Miſſ. ſpectantib.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Anſelmus in 3 & 15 cap. Matth. in 4, cap. 2. Corint. & aliis multis locis. Algerus lib. 3. de Euchar. cap. 4, 6, 7. Iuo de Sacramentis Neophytorum. & de Sacramentorum dedicatione. Leontius & Hermenopulus de ſectis. Euthymius in Panoplia &c. alij paſſim.* Pœnitentia, & eius partes tres. *Anſel. lib. Similit. c. 99. & ſeqq. item 144. vbi ſicca pœnitentia, quæ eſt ſine compunctione, & Humida, quæ habet vtrumque. Iuo epiſt. 34, lotio pedum ſacramentum pœnitentiæ eſt & remiſſionis &c. Minardus ad Guntherum de fide. Euthymius in Panoplia.* Claues Eccleſiæ, Abſolutio. *Anſel. in 16 cap. Matth. & in Euang. enarrat. Iuo in Epiſtolis. Petrus Damianus in Epiſtolis. Conc. Saleguunſtadienſe cap. 18. &c. Euthymius in Panoplia.* Confirmatio & reliqua alia ſacramenta & eorum vſus. *Algerus li. 3. de Euchar. cap. 4. &c. Minardus epiſt. ad Guntherum de fide. Anſelmus multis libris, vt in epiſt. de diuerſitate Sacramentorum, &c. Berno ſerm. de Pentecoſte. Iuo ſermo. de ſacramentis dedicationis. de Sacramentis Neophytorum. in tractatu de conuenientia veteris & noui Sacerdotij. de excellentia ſacrorum ordinum. Micrologus, &c.* Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Berno epiſtola ad regem Hungariæ. Lanfranc. de Euchar. ſacramento. Anſelmus in Mat. 16. Hinc hac etiam ætate Pontifex abſolutè Apoſtolici nomine in conciliis, vt in Saleguunſtadienſi intelligitur. c. 18. Humbertus contra Nicetam.* Liberum arbitrium, bona opera neceſſaria. *Anſelmus dialogo de lib. Arb. & de ſimilitud. c. 18 1. li. de Concord. Grat. & lib. Arb. li. de lapſu hominis 2 & 15, c. 1.* Cor. in 5 c. 2 Cor. in 2 c. Galat. *Berno ſermo de Reſur. Dom.* Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio reliquiæ Imagines, feſta. *Berno de diuinatione Demon. contemnenda. Ser. 1 & 2 de S. Marco & aliis ſermonib. de cõcordia Officiorum. In Epiſt. ad Hugo. Lanſanenſ. Anſel. lib. de excellentia Virginis. Sigeb. Iuo Serm.* de Sacramentis *dedicationis, & de conuenientia*

Anni Christi.

nientia Sacerdoty. Petrus Damianus inuectiua in Cadaloum. Euthymius in Panoplia. Leontius & Hermenopulus de ſectis. Preces pro defunctis, purgatorium. *Anſel. in 5 & 12 cap. Matth. in 3 cap. 1 Corinth. Algerus, &c. Berno in epiſt. ad Augienſes fra. Euthymius in Panoplia, & in Euang. Nam etiam Græci orant & offerunt pro defunctis.*

Cætera iidem & cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores cent. 11, c. 2. de loco & propagatione Eccleſiæ col. 17, & ſeqq. ſparſim. cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiarum ſparſim col. 30, & ſeq. cap. 4. de doctrina, ex profeſſ. col. 225. & ſeqq. c. de hæreſib. col. 238, & ſeqq. Per totum c. 6 de Cæremoniis & ritib. Eccleſiæ col. 247, & ſeqq. Per totum 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ, col. 349. Per totum c. 9 de Synodis. col. 444. Per totum ferè c. 10 de doctoribus & epiſcopis col. 516, & ſequentibus, quibus non obſcurè iraſcuntur, quòd receptam à patribus doctrinam ſequuti ſint & ſcriptis mandauerint. Sparſim c. de Martyribus, de Miraculis. Huc facit quod ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus, item contra Berengarium & Bogomilos, quorum ſordibus iſti maculantur. Adde totius huius centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuere numero. Denique hiſtoricos, qui Eccleſiam noſtræ ſimilem planè deſcripſerunt.

DVODECIMVM SÆCVLVM.

Anni mundi.

166

1100 a PASCHALIS II. 5188

1118 Tuſcus, an. 18. menſ. 6. dies 7. 5206

Vacat dies 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao tertio, deinde Ioãne octauo, an. 24.

Antiochiæ Bernardo primo ex Latinis, an. 33, poſt eam recuperatam.

a EXPETENTE popnlo, eligente clero, collaudante Cardinalium ſenatu nolens & latitans, quòd diceret humeros ſuos nequaquam oneri ſuffecturos. Pontifex efficitur. *Plati.*

Valde hallucinantur hi qui ſcribunt eum primum iuſſiſſe decimas perſolui ſacerdotibus. Huic & pontificatũ & gubernationis annos prædixit Albertus Alatrinus epiſcopus. *Plati.*

Henricus 4 ſexaginta duo prælia geſſit. *Faſci. temp.* Ex eius nomine, quòd ipſe ius inueſtituræ mordicus ſibi vendicaret, Simonia dicta eſt Henriciana hæreſis. *Abb. Vſpergenſ.*

Propter labem Simoniacam & cætera peccata, quæ illi impingebantur, iuſſu Paſchalis pont. & Principum, qui ad generalia comitia cõuenerant, Moguntinus, Colonienſis, & Vuormacienſis epiſcopi ei imperialia inſignia & indumenta detrahunt & Henrico filio tradunt, eúmque in Imperium ſubſtituunt. *Helmold. in Chron. Slauorum cap. 32.*

Ipſe quidem cõquerebatur ſe ſuſtinere ignominiam, quantam nemo regum, qui ante ſe fuerãt. Verum immerito. Nam per minas à Paſchalis ius aſſignandorum epiſcopatuum in ſuis regnis extorſerat. Quod concilium Lateranenſe mox reuocauit, anathemati illum ſubiiciens, & reliquos principes, qui deinceps idem attentarent.

Præterea coniugia ſacerdotum contra canones introducebat. Sed & ſuorumet ſcriptorum præiudicio vrgeri poterat. Nam quadam epiſtola ad Hildebrandum (ſic contemptim Grægorium 7 vocabat) quam laudant Centuriatores, *cent. 11, cap. 8, col. 423,* ſe ab imperio deponi poſſe, ſi à fide exorbitaſſet, non vlla alia cauſa profeſſus fuerat. Cum ergo Hereticus Schiſmaticúſque eſſet quidni Centuriatores, iuſtiſſimè imperio eſt abdicatus?

Vexatio deinde patrum, & quidem Spiritualium periculoſiſſima. Quare iſtius exemplo Imperatorũ in Romanos Pontif. inſurgentum miſera fuit mori nec in poſteris imperium diuturnum. Henricus enim iſte, à quo mali principium, fugatus à filio, captus, depoſitus, in car-

cete mortuus, & Spiræ quinque annis iacet inſepultus. Henricus quintus eius fil. nullis relictis liberis interiit. Fredericus 5 Syriacæ intẽtus expeditioni in amnis tranſitu merſus eſt. Philippus eius f. ab Otthone de Vvittelſpartb comite Palatino miſerè Bambergę occiſus eſt, eo die, quo à medico ei vena inciſa fuerat. Ottho quintus eius ſucceſſor & æmulus, poſtquam fuit ab Innocentio 3 excommunicatus, perpetuo infœlix, donec ab omnibus derelictus, præ mẽtis dolore infirmatus poſt multas anguſtias moreretur, cum annos tantùm imperaſſet 4. Fredericus alter tres Romanos inſectatus pontifices, nunquam non habuit rebellantes ſubditos, tandémque in Sicilia morbo correptus Manfredi nothi ſui dolo necatus eſt. Ludouicus deniq; Bauarus demum à Ducisſa quadam Auſtriæ veneno ſublatus eſt in venatione, vt proinde Carolus 4 ſucceſſor ſapienter pacem maxima laude & fructu à pontifice redemerit, &c. vt ſuo annotabitur loco. *Hæc membratim confirmantur ab Ola. Mag. li. 16, c. 30. Tritem. in Chron. Hirſaug.* Crantzio, &c.

Sacri belli duces an. 1100. Epiſtolam ad Pontif. ob res fœliciter geſtas ſcribunt totius belli ſumnam breuiter complectẽtem, vbi diuinitus lanceam Domini, munus non viſum à tempore Apoſtulorum à ſe inuentam prædicant, quæ circumlata pignus victoriæ perpetuo extiterit. *Marian. Scotus continuat.*

Petrus Alphonſus Iudæus Alphonſi regis Hiſpaniarũ medicus ætatis an. 44 ab Alphonſo ipſo de ſacro baptiſmo ſuſcipitur, 1106. *Ipſe præfatione dialogi ſui.*

Hoc tempore paſſim colligebantur concilia, & quicunque à Laica manu epiſcopatum aut aliam eccleſiaſtici iuris inueſtituram accipiebant, excommunicabantur ſub an. 1 5 5 1. *Sigeb.*

Túmque conuentio inter Paſchalem & Henricum 5, qua priuilegium de inueſtitura Epiſcoporum & Abbatum Imperatori concedebatur, Simoniaca plurimis cõciliis & œcumenicis & prouincialibus declarata eſt. *Vſperg.* Hanc cenſuram minimè omnium hodie curant Principes.

An. 5110. Aſcetinus Balduino rege, à Gibelino legato pontificio primus creatur epiſcopus Bethleem. *Tyrius lib. 11, cap. 12.*

Iuo Carnotenſis Epiſcopus Pannomiam. i. decreta Pontificum, & Patrum, exemplo Iſidori & Burchardi, redegit in vnum volumen, quo Iuriſconſulti vſque ad Gratiani tempora vſi ſunt, ſcripſit & alia multa. *Sigebert. & Trith. de ſcript. Eccleſ.* Zacharias Chryſopolitanus Epiſcopus.

Aoſelmus Laudunenſis Gloſſæ marginalis & interlinearis in vtriuſque Teſtamenti libros ex patrum ſcriptis collector, Anſelmus Lucenſis Epiſcopus, & Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus, qui obiit an. 1 509, Rupertus Tuicenſis Abbas, Berengoſius Abbas, Hugo Carthuſianus, Echardus Vrangiẽſis, Rudolphus Trudonenſis ſanctiſſimi Theologi. *Sigebertus, Platin. & Trithem.*

Cœnobium Clareuallenſe conſtruitur ſub primo eius Abbate D. Bernardo anno ætatis ipſius 27. *Guiliel. Nangiac.*

Sigebertus Gallus Celbatenſis (ſeu Gemblacenſis) monachus, Anoales à fine Tripartitæ biſtoriæ, id eſt, ab anoo Chriſti 381, vſque ad annum 1512 perduxit. Cui ſucceſſir

Anni Chriſti.

1100

1118

Anni mundi.

5188

Hieroſolym. Daberto è Latinis primo, an. 3. menſ. 3, deinde Ebremaro an. 4. Gibellino an. 4. Arnulpho an. 7.

Principibus. Eiſdem Impp. vſque ad Henricum 5. Imp. Occid.

Et Ludouicum 8, dict. 6, Craſſum Franc. Regem, trigeſimum quintum.

Nepote Treddę Gabez Æthiopũ pretioſo, deinde Lalibala, an. 60.

Hiſpaniæ Alphonſo 6, deinde Alphonſo 7, an. 19.

Angliæ Gulielmo Ruffo deinde Henrico 1, an. 35.

Poloniæ duce Vuladiſlao 1, deinde Boleſlao 3 cog. Crinouſto, an. 36.

5206

Anni Chriſti.

1100

Hieroſolymorum Gotofredo Bullonio, an. 1, mox Balduino fratre, an. 18.

Portugalliæ rege primò Alphonſo Lotharingi Henrici filio, an. 73.

Edgaro Scotorum primo rege, an. 9, deinde Alexandro Fers, an. 17.

BELLA SACRA.

1102 CONCIL. *Lateranenſe, Epiſc. Italiæ & Galliæ. In eo Anathema contra Hĕricum 4 Imp. promulgatum confirmatur. Abb. Vſperg. Palmer.*

1105 *Florentinum, Epiſcoporum 340. præſide Paſchali, contra Fluentinũ illius loci Epiſcopum, qui motus quotidianis portentis, quæ tunc accidebant, dicebat iam tum natũ eſſe Antichriſtum. Sabel. Ennead. 9, lib. 3. Palmer. Fuit etiam contra Henricum 4 Imp.*

1118

Anni mundi.

ſucceſſit appendix 103 annorum, incerti auctoris, nempè vſque ad an. 1216. Scripſit & librum de Viris illuſtri-
5188 bus ordinis ſui Benedictini, & multa alia.

S. Agnes nobilis mulier, natione Romana, & Abbatiſſa Hieroſolymæ. *Tyri. lib. 18, cap. 5.* ſuum ordinem Sanctimonialium auſpicatur. *Volat. Polyd. lib. 7. De inuent. c. 5.* S. Marina virgo obiit Venetiis an. 1113.

Vuilielmus Anglicus Tyri primus Archiepiſcopus poſt ſacrum bellum conſtituitur ann. 1115. *Tyrius lib. 13, cap. 23.*

Ottho Bambergenſis Epiſcopus, regionem Pomeranam cum duce Vueriſlao ad Chriſti fidem conuertit. *Kramzius lib. 5, cap. 45. Munſter in Coſmogr.* Alij referunt ad tempora Calixti 2, hoc eſt, ann. 1124. *Abb. Vſperg. Naucler.*

Multa vbique prodigia contigerunt: Sus in Gallia apud Legienſem parochiam enixa eſt fœtum humana facie: Gallinaceus quatuor pedibus naſcitur: Biceps infantulus ſexu duplex natus eſt Namurci. *Sigebert. Gulielm. Nangiac.*

Innumeræ aues aperto cœlo dimicantes, exanimes in terram deciderũt: In Italia ſic terra per 40 dies tremuit, vt villa quædam vehementia motus alium in locũ fuerit tranſlata: Multi ſacro igne accenduntur membris inſtar carbonum nigreſcentibus. Talia multa leguntur tunc accidiſſe.

Ordo Præmonſtratenſis ſub regula D. Auguſtini an. 1116, vel 1120 initium habuit à Noberto nobili Lotharingo. cum 13 ſociis, qui poſtea breui tempore mirabiliter creuit. *Chron. Hirſaug. Continua. Sigeb. Æmil. lib. 5.* Alij hoc ad an. 1137 reiiciunt, alij ad tempora Vrbani 2.

Ioa. Zonaras apud Græcos Annales ſuos ab orbe cõdito ad mortem vſque Alexij, hoc eſt, ad an. Chriſti 1117
5190 perduxit, vno tomo Iudæorum, duobus aliis Imperatorum geſta receſens. Eos enim in tres partes diſtribuit. Prima eſt Hebræorum. 2 Græcorum. 3 Latinorum. Sic Honorius presbyter Auguſtodunenſis apud Latinos vſque ad idem tempus.

Anna Alexias libris 20 de rebus ab Alexio patre geſtis Zonaræ narrationem perſequitur.

Baſilius quidam medicus habitu monachali auctor & hæreſiarcha ſectæ nefariæ Bogomilorum, communi ſuffragio & iuſſu Alexij Imperatoris apud Conſtantinopolim in equeſtri theatro comburitur. *Zon. tom. 3.*

Alexius Imp. apud Philippopolim multos Manichæo-
5193 rum, qui vulgò Pauliciani dicebantur (nam magnã multitudinem Manichæorum Ioãnes Zimiſces, vt diximus, in ea loca ex oriente tranſtulerat) ad fidem Catholicam traduxit. *Zon. tom. 3.*

Polydorus lib. 4 de Inuent. rer. cap. 10, & lib. 11. hiſto. Angl. notat circiter hæc tempora Principes vbique gentium cœpiſſe ſibi ius declarandorum Epiſcoporum & Abbatum vendicare, cùm hactenus partim penes clerũ, partim penes populum, partim penes Monachos, partim penes hos omnes fuiſſet.

Hoc hodie principes de Simonia nihil ſolliciti poſt tot conciliorum cẽſuras mordicus tenent, deteſtabiliori
5206 etiam modo & libidine. Nam hic remanebat quædam antiquæ electionis ſpecies, nec erat ſimpliciter liberum Principibus, quem vellet, nominare. Teſtis Vincentius

lib. 26, cap. 10 hiſce verbis. Priuilegium de inueſtitura epiſcopatuum vel Abbatiarũ, tam per annulum, quàm per virgam erat, vt regni eius Epiſcopis vel Abbatibus *libere, præter violentiam*, & *Simoniam* electis inueſtituram virgę & annuli princeps conferret. Poſt inueſtituram verò canonicè conſecrationem acciperent ab Epiſcopo, ad quem pertinebant.

Contra hoc ſacrilegium Concilium Lateranenſe habitum tunc fuit. Nam in eo Henricus 4, qui hoc ſibi vendicabat, anathemate ideò eſt percuſſus & reuocatum quicquid ipſi à Paſchali Pont. conceſſum fuerat. *Palmer. Pius 2 in Epitome lib. 4, decad. 2.*

Anſelmus Cantuarieñſis Archiepiſcopus libertati Eccleſiaſticæ patrocinans & acerrimè reſiſtens Henrico Anglorum Regi, qui tale ius ſibi iam vſurpabat, recuſauit eos conſecrare, quos ipſe Rex elegiſſet velut abortiuos religionis filios (vt appellabat) & tandem obtinuit, vt audito iudicio Paſchalis Pontificis Romani abſtineret ab huiuſmodi electione. *Polyd. lib. 11 Angl.*

Reſponſum autem Paſchalis inter cætera his verbis factum eſt. Sed quia te hac dignitate expoliatum eſſe cõquereris, quam Apoſtolorum Canones, & Antiochena Synodus, decreta quoque Romanorum pontificum ſub Anathematis interdicto ab omni ſæculari remouent poteſtate, valde miramur. Nemo enim ſpoliatur ea re, qua ſemper extitit nudus, nec eius ſcimus expoliationé, cuius inueſtituram nũquam agnouimus. *Ibid.* Sic iniquè Henricus Anglus de non recipiendo concilio Lateranenſi & Anſelmi diſciplina cauſabatur.

Rex Hungariæ renũciauit Pontifici inueſtituras Epiſcoporum & Abbatum. *Mart. Capel.*

1100 Godofredus primus receptæ Hieroſolymæ rex ſuffragiis omnium, quòd primus in muros eius ſe intuliſſet. Corona tamen abſtinuit ob reuerentiam loci, in quo Chriſtus crucifixus fuerat. Inde Caliphę Ægypti in Syria duces vicit. *R. Ioſeph Sacerdos in Chron. Regnum Franciæ & Turciæ.*

Boëmundus autem Antiochię princeps & Balduinus Edeſſæ proſpere etiam pugnarunt contra Turcas, niſi quod ad extremum Boëmundus captus eſt. *Ibid.*

Hieroſolymus à Chriſtianis regnatum eſt annis 88. *Ibidem.*

Balduinus Edeſſæ princeps Godofredo ſuccedés bene pugnauit cum Saracenis & Turcis. Aco in littore Aſcalonis cepit poſt 20 menſium obſidionem. A Turcis Edeſſam eſt fugatus in Charrarum obſidione. *Ibid.*

1109 auctus præſidio Bertrãdi Tholoſani comitis, qui recens aduenerat, Tripolim deditione eſt conſecutus.

1111 Berytum vi cepit. Eodem anno Sidonem deditione, recreatus copiis filij regis Nouergiæ, qui Ioppeo tunc appulerat.

1113 infœliciter cum Turcis è Perſide profectis bellauit, ſed hi 1115 à Rogerio Antiochiæ principe deleti ſunt.

Tum Balduinus Chriſtianis in Arabia trans Iordanem inter Saracenos verſantibus agrũ, & habitationem Hieroſolymis dedit.

Tanim Caliphæ eripuit, indéque ann. 1118 moritur. *Ex eodem omnia hæc.*

HVMA-

Anni Christi.		Anni mundi.
	∴ ∴	
1100		5188
1105	CONCIL. *ad Northuſen Thuringiæ ciuitatem, Moguntino Archiepiſcopo, et Conſtantienſi Epiſcopo vicariis ſedis apoſtolicæ, indictum eſt ab Henrico 5, viuo patre. In eo actum eſt de doctrina, damnatáque eſt ſimonia & nuptiæ ſacerdotum. Abb. Vſperg. & Barns.*	5193
	∴ ∴	
1107	*Guardaſtallenſe in Longobardia, multorum Epiſc. & Principum: in quo actum eſt de iure Eccleſiaſticorũ, Homagiis, feudis. Plati.*	5195
1108	*Beneuentanum præſente Paſchali. Chron. Caſſinenſe lib. 4, cap. 35.*	
	∴ ∴	
1109	*Trecaſſinum in Gallia, præſide Paſchali Roman. Pontifice: vocatur vniuerſale à Guilel. Nang. In eo nuptiæ interdicũtur ſacerdotibus, & ſimoniaci, & Laici collatores beneficiorum Eccleſiaſticorum, ab Eccleſia proſcribuntur. Pontifex ſuppetias implorat à Philippo Rege cõtra Imperatoris factiones: Galliæ ſacerdotes ad meliorem frugem reducuntur. Alij referunt ad an. 1107.*	5197
1110	*Legienſe. Sigeb.*	
1112	CONCIL. *Lateranenſe contra Henr. 5 Epiſcop. circiter 100, in quo Pontifex priuilegium de inueſtitura Epiſcoporum, conceſſum Henrico 5 Imperatori, vt per vim impetratũ, reuocat, eique aqua & igni interdicit. Platin. Krantz. lib. 5, cap. 34, & 37.*	5200
	∴ ∴	
1118		5206

Anni Christi. | Anni mundi.

CONCIL. celebre Londini celebratur ab Anſelmo Cantuarieñſi epiſcopo, qui in eo multa ſalutaria inſtituit de reformatione Eccleſiaſtici ſtatus. Polyd. lib. 11. Angl.

1114 — 5202 *Tria Concilia in Gallijs celebrantur à Conone Apoſtolicæ ſedis legato. Gul. Nang.*

Remenſe.

Bellouacenſe. Continuatio Sigeb.

Cathalaunenſe.

1116 — 5204 *Lateranenſe aliud, præſentibus legatis Henrici 5 Imper. Eo in concilio iterum Pontifex datum Henrico de inneſtitura priuilegium condemnat, & ipſum excommunicat. Agitur & de tranſlatione Epiſcoporum. Ab. Vſperg. in Chron.*

1101 — 5189 Schiſmatici ſub Paſchali 2.

Poſt Clementem 3, ſucceſſit in ſchiſmate Albertus Attellanus qui ſedit, an. 4.

1101 — 5189 Syluester 3 Romanus, antea vocatus Theodoricus ſuccedens Alberto ſedit. m. 3, d. 15.

1102 — 5190 Vtriſque coactis renuntiare Pōtificatui ſucceſſit in ſchiſmate Maginulphus Romanus, qui non longè poſt deceſſit.

167

1118 — 5206 b. GELASIVS II. Caietanus, monachus, vir ſanctiſſimus (*Plati.*) an. 1.

1119 — 5207 Vacat dies 2.

Gregorius 8, dictus antea Burdinus, Bracharēſis Epiſcopus; contra Gelaſium ab Henrico Imp. creatus, in ſchiſmate ſedit annos aliquot.

HVMANA.

Henricus 5 Angliæ rex incarcerato Roberto fratre, ac cunctis penè Normaniæ Principibus captis aut cæſis, totam Normaniam obtinuit. *Sigeb.*

An. 1510 Regnum Portugalliæ ſiue Luſitaniæ diuulſum ab Hiſpania, & Mauris paul oante ereptum, propriū regē babere cœpit Alphonſum Henrici comitis alicuius partis Lotharingiæ filium. *Blond. lib. 2. Geog.*

Alphonſus enim 6 Hiſp. rex Filiam ſuam Taraſiam Henrico Lotharingo deſponderat, relicta ei Portugallia dotis nomine, cum titulo Comitatus.

Ex eo connubio Alphonſus naſcitur, qui ſe ducem Portugalliæ appellauit per an. 27, donec cum Iſmario & 4 aliis Saracenorum regibus prælium commiſſurus rex ab exercitu ſalutatus eſt. *Vaſæus.*

Poſt eos victos regnauit annis 46. qui cum 27 quibus dux appellabatur, ſummam 73 conſtituunt, vſque ad annum 1185. Ei enim contigit, quod Sapori perſæ, & Theodoſio Iuniori, vt à cunis princeps eſſet. Totam ferè Portugalliam, quanta nunc eſt, à Saracenorum Tyrannide liberauit. *Idem.*

Duodecim annis ante (nempe Chriſti 1098 *Maior lib. 3. c. 11, Boëthius lib. 12.*) Scotiæ regnum inceperat ab Edgaro. Ei enim primn Regis titulum, nomen, vnctionem Scoti impetrarunt ab Vrbano 2 expeditionis ſacræ occaſione, cum antea Heluetico & Tartarico more per Hordas & diuerſos Principes viuerent. Quare fictè illius regum initiū altius ducitur ſiue à Ferguſio Hyberno an. 330 ante incarnationem, ſiue ab alio Ferguſio Scytha Chriſtiann, quem Scotorū in Albionem poſtliminio redeuntiū regem contra Romanos effectū aiunt, Palladio euangelizante an. D. 441, ſiue à Kenetho Magno, quem deletis Pictis fingunt extremam Britanniæ partem Scotiam appellaſſe. Nam hæc carent probatis auctoribus. Ita ad hunc vſque diem reges duntaxat habuêre octodecim per annos 476.

1117 Horrendus terræmotus per totum pene orbem terratum maximè in Italia, quo ciuitates, caſtella, villæ cum hominibus abſorpta ſunt, montes ſciſsi, flumina deglutienteę terra exiccata. Padus vnus de quatuor Europæ maioribus fluuiis è terra eleuatus in modum fornicis, vt inter terram & aquam via pateret tranſeuntibus. Vnde inſtare dies extremus credebatur. *Chron. Hirſaug.*

b GELASSVS in Schiſmate contra ſe ab Imp. excitato fuga elapſus, in regnn Francorum manſit vſque ad diem mortis ſuæ. *Helmoldus in Chron. Slauorum cap. 41.*

Regnante Hieroſolymis Balduino rege 3. Ordn fratrum Militiæ templi ſiue Templariorum (ſic dicti ſunt, quòd iuxta templum Domini apud Hieruſalem in palatio Regio habitarēt) inſtituitur Hieroſolymis, per qunſdam nobiles equeſtris ordinis, quorum præcipui erant, Hugo de Paganis, & Gamfredus de S. Aldemaro, vt armis peregrinos à Mahometanis tutos redderent, & per omnem terram ſanctā circumducerent, quibus vitę normam D. Bernardus præſcripſit. *Tyri. lib. 12, cap. 7. Æmil. lib. 5.* Eodem ferè tempore cœperunt ordines Ioannitarum ſiue Hoſpitaliorum D. Ioannis, qui hoſpitio excipiebant peregrinos. ſiue Rhodiorum militum à Rhodo

& aliis multis inſulis maris Mediterranei occupatis. *Tyr.li.18, c.4,5, & 6.* Et Theutonicorũ, qui ordo ex vtroque priorum mixtus erat. Nam & ipſi hoſpitio excipiebant peregrinos, & neceſſitate exigente, etiam armis pro religione pugnabant. *Chro.Colon.*

Edmerus Anglus, Herueus Britannus, Honorius Auguſtodunenſis Theologi ſcriptores. *Trit.*

Ludouicus Craſſus quinque pontifices max. in Gallia vidit, Vrbanum, Paſchalem, Gelaſium, Calixtum, & Innocentium. *Æmil. lib. 5.*

HVMANA.

Alphonſus 7 Imperator Hiſpaniæ dictus eſt. Eius morte rurſum ſeparatum eſt regnũ Legionis à regno Caſtellæ duobus relictis filiis Sanctio & Ferdinando. *Vaſæus.*

Eius tempore Almohades Arabum genus in Hiſpania imperare cœpit. Hi nullos Chriſtianos inter ſuos viuere ſunt paſſi, ſed vel fidem abnegare coëgerunt, vel crudeli martyrio peremerunt. *Idem.*

Lud. Craſſus bene pugnauit cum Henrico Cæſare & Henrico Anglo.

1119 Balduinus 2, tertius Hieroſolymorum rex Gazum Saracenorum Damaſci regem duobus prœliis ad Antiochiam vicit.

1122 Ad Edeſſam à Balac Turca per inſidias captus eſt, & detecta coniuratione 50 Armeniorum, qui eum eripere voluerunt, Caïrum Ægypti tranſmiſſus, donec an. 1124 poſt octodecim menſes redimeretur.

Inde Burſienenum Turcam è Perſia fines Antiochiæ inuadentem profligauit, 24 tantum militibus de ſuo exercitu deſideratis.

1126 Fines Damaſcenorum vaſtauit.

1129 Auxilia conſecutus eſt ex Occidente.

1130 Turcas duce Rodoatiam ad Antiochiã cæcidit.

c CALIXTVM Pontificem fuiſſe de Deo ac de hominibus bene meritum ſcribit *Platina.*

Electus eſt in Cluniacenſi cœnobio, in quo Gelaſius obierat. Noluit prius pontificatum ſuſcipere, quàm intelligeret, ſe à Cardinalibus confirmatum, qui Romę in Italia remanſerant.

Inter cætera ingenij ſui opuſcula libellum de S. Iacobo Apoſtolo edidit. Multa etiam vtiliter cõſtituit, quorũ pleraque in decreto Gratiani habentur. *Chron. Hirſaug.*

Omnes eo tempore Papæ bellarunt pro Hieroſolymis ſeruandis contra Saracenos.

Calixtus excommunicationis fulmine in Remenſi conc. Henricum 5 adegit, vt omne ius inueſtiendi epiſcopos, Eccleſiæ reſtitueret. *Plat.* an. 1122.

Literæ Imp. ſic incipiunt in Chron. Hirſaugiẽſi. In nomine S. Trinitatis & indiuiduæ. Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imp. Auguſtus pro amore Dei & S. Romanæ Eccleſiæ & Domini Papæ Calixti & pro remedio animæ meæ dimitto, Deo & SS. Apoſtolis Petro & Paulo Sanctæque Eccleſiæ Catholicę omnem inueſtituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis canonicam fieri electionem & liberam conſecrationem, &c.

Sub eo tandem pax inter Eccleſiam & Imperiũ facta anno plus minus 50, ex quo inter Gregorium 7, & Henricum 4 diſcordia ingens ob ſacerdotiorũ collationem emer-

Anni Christi		Anni mundi
	Patriarchis.	
	Conſtantinopoli Ioanne 8.	
	Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.	
	Hieroſolymis Guarimundo an. 10.	
	Principibus.	
	Calo Ioanne Comneno (cognomen Mauro, Tyrius lib. 15, cap. 23.) Conſtantinopolita. ſiue Orient. Imp. 116, an. 25.	
	Henrico 5, Occident. ſiue Germanorum Imp. decimo nono, an. 20.	
	Ludouico 8, dict. 6 cognom. Craſſo ſiue Groſſo, an. 28. Frãc. Rege, trigeſimo quinto.	
	S. Zalibala Æthiopũ pretioſo, an. 60.	
	Hiſpaniæ Alphõſo 7, quinquageſimo octauo.	
	Angliæ Henrico 1, vigeſimo tertio.	
	Poloniæ Boleſlao 3.	
	Hieroſolymorum Balduino rege ſecundo. Mox Balduino Burgenſi, an. 12.	
	Portugalliæ primo rege Alphonſo.	
	Scotiæ Alexandro Fers.	
	CONC. *in Apulia.*	
	Colonienſe, Chron. Hirſaug.	
	168	
1119	c CALIXTVS II. Burgundus, an. 5.	5207
1125	menſ. 10. dieb. 6.	5213
	Vacat d. 8.	

Anni Christi. | Anni mundi.

Patriarchis.
Conſtantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.

Hieroſolymis Guaremundo.

Principibus.
Iiſdem in Oriente & Occidente Imperantibus & regnantibus.

S. Zalibala Æthiopum pretioſo.

1119 5207 Nonvm *generale & primum apud Latinos œcumenicum Concilium Lateranenſe Patrum 990 contra Saracenos & Turcas, de recuperanda terra Sācta. Plat. Crant. lib.3.hiſt.Saxon.cap.40.*

1119 5207 *Remenſe prius à Gelaſio indictū, celebratur à Calixto, præſentibus legatis Henrici Imp. Quo in concilio proſcripti ſunt ab Eccleſia ſimoniaci, & pro ſepultura, chriſmate, & baptiſmo pretium exigentes: Imperatori quoque interdictum eſt aqua & igni, quod nollet reconciliari Eccleſiæ Rom. Gail. Naag. Paulò poſt Henricus Imp. ratione eius concilij, iratus Francis, propoſuit Remenſem ciuitatem deſtruere, ſed ei ſtrenue reſtitit Ludouicus Franc. Rex.*

1120 5208 *Neapolitanam in Samaria, reformatorium vt vocant, ad corrigendos mores in omnibus penè valde deprauatos, præſide Guaremundo Hieroſolymitano Patriarcha, & præſente Balduino Hieroſolym. Rege, cum multis aliis Orientalibus Epiſcopis. Eo in concilio edicti ſunt 25 Canones. Guiliel. Tyri. lib. 12, de bel.ſacr.cap.13.*

emerſerāt. In ea Epiſcoporum & Abbatum electiones, quas Imperatores & reges vſurpauerant, Clero & Monachis reſtitutæ ſunt. *Abbas Vſperg. in vita Henrici 5. Tyrius de bello ſac.lib.1, cap.13. Ottho.friſing. lib.7, cap.16. Pandulphus Piſanus in vita huius Calixti.*

Henricus Angliæ rex ad confirmandum ſtatum ſui regni, tam ſacerdotum quàm populi Principes cōuocauit Sarisberiam. Inde vſum Comitiorum Angli etiam hodie frequenter retinent. *Polyd.lib.11. Angli. Hiſtor.*

An. 1119. Ioannes Indorum Patriarcha vnus de Maximis Romam venit ad Calixtū Pontificem. *Schedelius.*

Hoc ſæculo florebat Ioannes Indiæ presbyter & rex. Is Chriſtianam doctrinam Neſtorianiſmo diluit. Samiardos fratres Perſarum & Medorum reges vicit atque Ecbatanam regni ſedem expugnauit. Exercitum per Tigrim coagulatum hyeme traduxit, vt Hieroſolymitanæ eccleſiæ ſubueniret. Vbi cum ex aëris intemperie multos ex ſuis amiſit, atque re infecta domum rediit. *Friſing.lib.7, cap.33.*

Ottho Bambergenſis Pomeraniæ partem, quæ inter Viadrum & Poloniam ſita eſt, ad Chriſtianam religionem, vna cum principe ipſorum Vuèrceſlao, an. 1124 conuertit. *In eius vita lib.2, cap.4, 5, 6. & ſeqq.*

Vicelmus idē tentat in Holſatia & Vādalia. *Helmold.*

1123 Dominicus Michaël Venetianus cum 70 nauibus nauigans in Syriam Ægyptios obſidentes Aſcalonem tanta ſtrage affecit, vt ad duo milliaria mare videretur verſum in ſanguinem. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

1124 Tyrum ad deditionem compulit. Hinc eam vrbem Phœnicum florentiſſimam Chriſtiani poſt longam obſidionem capiunt. Tertiam partem vrbis Dominico aſſignant, duæ aliæ partes manſerunt penes Balduinum 2, regem Hieroſolymorum tertium *Tyrius lib. 13, c. 13 & 14, Palmerius in Chron.*

Eodem Rupertus Abbas Limpurgēſis in Dioceſi Spirēſi introducere conatus eſt prætextu cuiuſdā reuelationis ſibi factæ eum viuendi modū, vt nō ſolum monachi à carnibus ſecundum regulam S. Benedicti abſtinerent, verum etiam à piſcibus, ouis, lacticiniis, & vino. Cui cū multi ſe opponerent, auctoritate epiſcopi in Haſſiam eſt relegatus ad cœnobiū Britenaun, deinde reuocatus, in abſtinentiæ propoſito cū ſuis fratribus perſeuerās inter multas perſecutiones paulò pòſt obiit. *Chro. Hirſaug.*

Hvmana.

1121 Interit R. Hai Gaon in Babylonia Gheonim (i. Talmudicæ Rapſodiæ interpretum) nouiſſimus & peritiſſimus, adeo vt in eius luce ambulent omnes legis ſtudioſi ab ortu ſolis ad occaſum. Quin & cum eo extinctæ ferè ſunt ſcholæ Hebraicę in Oriente, ad quas Iudęi ſuos olim filios tranſmittebant ex Ægypto, Paleſtina, Hiſpania, toto denique Occidente, & deinceps verò in Hiſpaniam tranſlatæ. *R. Abraham in Cabbala.*

Hîc ergo notāda doctorū Iudaïcorū ſucceſſio. Primi poſt Prophetas & captiuitatē Babylonicā fuerunt Scribę & Legis doctores à diebus Zorobabel vſq; ad Simeonē Iuſtū. Secundi Tannaïm auctores Miſna ſiue cōtextus & fundamenti Talmudici à Simeone iuſto, quem primum iſtorū faciunt, vſque ad Rabbi Hakkados, quem vltimū, quando edita eſt prior illa pars Talmud an. Chriſti 180 ſub Antonino. Tertij Amoraïm auctores Ghemara ſiue

complementi & deciſionis Talmudicæ à Rabbâ, (qui mox poſt R. Hakkados extitit) primo iſtius generis doctore, ad morté vſque Rabbenæ & Rab. Simæ filij Rabbæ & Rab Aſæ, qui poſteriorem partem abſoluerunt. Atque hi omnes viguerunt annis 827. Tot enim numerant à Zorobabele ad mortem vſque Rabbenæ.

Quarti Sehoraim q. ſpeculatiui, Scholaſtici doctorea, quorum primus Rab. Ioſe, vltimua Rab. Iſana annis 187. Quinti Gheonim (practicis Iuriſcõſultis reſpondentea) quorum primus Rab. Hanina, poſtremus Rab. Haï, vſque ad annum Dom. 1121.

Sexti Rabbioi, qui ſe deinceps exercuerũt in Bibliorum & aliorum Theologicorum librorum tractatione. *Ex eadem Cabbala, Cozri & Tisbi. Elia.*

d HIC Pontifex familiaritate doctorum & preclarorum virorum mirificè delectabatur. *Platina.*

Sub hoc Arnulphus Romæ concionator, quòd inſectaretur acrius vitia clericorum, præſertim ſuperbiam, auaritiam & luxuriam noctu ab iis capitur & ſubmergitur. *Chron. Hirſaug.*

Otthonem Haluerſtatenſem Epiſcopnm à ſuis canonicis accuſatum conuictúmque, quòd pro conſecratione cuiuſdam Eccleſiæ 30 ſolidos accepiſſet, depoſuit, eique Rudolphum ſubſtituit. *Ibid.*

Ludouicus Craſſus in ordinem Eccleſiaſticum ſęuiés, bona eius ſibi vſurpans, ſe inconſulto Epiſcopos & Abbatos eligi nolens ab Stephano Epiſcopo Pariſienſi excommunicatus eſt. Vnde, etiam ſi abſolutionem ab Honorio obtinuiſſet, quam D. Bernard. improbauit binis ad ipſum Honoriom literis, grauibua admodum & acerbis, non diu ſuperuixit, & Philippum filium regio ornatum diademate Pariſiis equo deturbatũ ſubita morte amiſit.

Tandemus (Tanchelinum vocat Trithem. in Chron. Hirſaug.) Adamitarum hæreſim cõdens multos Antuerpiæ ſeduxit ſua eloqnentia & ſubtilitate. Hic negabat Corporis & ſanguinis Chriſti perceptionem ad ſalutem prodeſſe: nihili faciebat ſacerdotes & epiſcopos: ſuis hæreſibus non aſſentientea occidi iubebat per ſuos ſectatores. Habebat enim circiter tria millia millitum qui eum vbique ſequebantur. *Continuat. Sigeb.*

Ad eam hæreſim ex hominum animis eradicandam illius loci conſtitutus eſt Epiſcopus Nosbertus auctor Premonſtratenſis ordinis, qui ſuis cõcionibus adeò profecit, vt ferè omnes ad fidem Catholicam conuerſi fuerint, adferentes in eccleſiam Corpus Dominicum, quòd per decem anoos in ciſtis & foraminibus ſecluſerant. *Continuatio Sigeb.* Ex his videtur, etiam tunc Chriſtianos manu propria ſumpſiſſe corpus Chriſti.

Hugo de S. Victore Pariſienſis Theologus, Franco Haffligiuienſis Abbas, Ambercus Archiepiſcopus Remenſis, Rupertus Abbas Limpurgenſis, Odo epiſcopus Cameracenſis, viri doctiſsimi. *Plati, Trithe.*

S. Oſmundus Sariſberienſis preter alia vitam D. Anſelmi & libellum de Eccleſiaſticis officiis concinnat, in quo digerit preces horarias, quas Catholici in Anglia etiamnum obſeruant. *Polyd. lib. 9. Angl. Ranulph. lib. 7. c. 3.*

An. 1125. Vniuerſa ferè Pomeraoorum natio à Boleſlao Polonorũ duce ſubacta in Chriſti caſtra tranſiit, Otthonis Bambergenſis ſedulitate. *Helmod. cap. 41.*

An. 1127.

Anni Christi — Anni mundi

Calixtus Papa cũ eſſet Guilielmi Burgundię Comitis filius, & proinde Henrici Imp. conſanguineus (& vt quidam volunt ex genere Francorum Regum) fretus ipſius fauore, apud Sutrium, captum Gregorium 8, pſeudopontificem pelle induit vrſina, ac ita camelo impoſitum ad Canenſe cœnobium relegauit. Ita grauiſſimo & periculoſiſſimo ſchiſmati finem impoſuit. Guil. Tyri. lib. 12, cap. 8.

1123 *Romanum Concilium, in quò pax inter Pontificem & Imperatorem confirmatur: quòd Imperator in Comitiis Vuormatia ius inueſtiturę ceſſiſſet Rom. Pontifici. Continuatio Sigeb. Plati.* 5211

Tholoſanum præſide Calixto contra quoſdam hæreticos monachos, in bona Eccleſiæ & Sacramentum Eucharistiæ blaſphemos. Faſcicul. temp.

169

1125 d HONORIVS II. Imolenſis, an. 5. menſ. 2. 5213

1130 Vacat dies 8. 5218

Patriarchis.

Conſtantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo.

Hieroſolymis Guaremundo, deinde Stephano, an. 2.

Anni Christi.

1125

Principibus.
Calo Ioanne Cõneno Oriẽt. Imp. centeſimo decimo ſexto Henrico 5 decimo nono ac poſt eum Lothario 2, an. 13. Occid. Imp.

Ludouico 8, dict. 6, Magno cognom. Craſſo Franc. Reg. trigeſimo quinto.
S. Zalibala Æthiopum pretioſo.
Alphonſo 7 Hiſpaniæ quinquageſimo octauo, deinde Alphonſo 8, an. 20.
Angliæ Henrico I. vigeſimo tertio.
Poloniæ Boleſlao 3.
Balduino 2, Hieroſolymorum rege tertio.
Portugalliæ Alphonſo rege primo.
Scotiæ Alexandro, deinde Dauide, an. 29.

1127 CONCIL. *Cretenſe in Francia. Tyri. lib. 12, cap. 7.*

1130 *Londinenſe, præſide legato Romani Pontificis, ad corrigendos deprauatos mores ſacerdotum. Polyd. lib. 11. Angl. hiſt.*

Schiſma 17.
Celeſtinus 2 in ſchiſmate à quibuſdam Cardinalibus Pontifex renunciatus eſt, at ſedulò ſe abdicauit & ceſſit Honorio ſecundo.

1130

Anni mundi.

An. 1127. In Syria gemino prælio cum Saracenis fœliciter noſtri conflixerunt. *Sigeb. Cont.*

5213 Conradus Imp. ſeptuaginta millia equitum infinitámque peditum multitudinem contra Turcas eduxit. *Munzer.*

In Concilio Cretenſi inſtituta eſt regula Templariorum militum, decretúmque vt candido pallio vterentur. Cum hactenus nouem tantùm eſſent equites illius ordinis, ex eo tempore adeò excreuerũt numero & opibus, vt ante 50 annos fuerint circiter 300 equites & infiniti penè fratres inferiores, quos vocabant Seruientes. Nulla etiam erat regio Chriſtianorum, à qua ipſi maximas poſſeſſiones dono non accepiſſent. *Tyr. lib. 12, cap. 7. Sigeb. Contin.*

An. 1126 in Germania & Italia Conradus Sueuorum dux cum Fratre Friderico contra Lotharium Cæſ. arma capiunt, donec victi D. Bernardi opera ipſi reconcilianṭur. *Cromer. lib. 5 de reb. Polo.*

An. 1128 Boleſlaus rex Cilicium indutus, paucis ſacerdotibus & aliis piis hominibus ſtipatus, ad S. Ægidij Sepulchrum in Galliæ Prouincia iter pedibus confecit. *Cromer lib. 5 de rebus Polon.*

An. 1130. Magnus Gotthorum rex Chriſtianam fidem eſt complexus. *Olaus Mag. lib. 2 de Gentibus Sept. c. 7.*

HVMANA.

Ann. 1127 in Parochia Genlacenſi, cum quidam frumentum moleret, farina ardere cœpit. *Helmold. c. 41.*

Vuillelmus Burgundiæ princeps à ſuis occiſus eſt. Sic Carolus Flandriæ comes. *Chron. Hirſaug.*

Circiter hæc tempora conſcriptus eſt liber Iudaïcorũ Annalium à nobis verſus, qui inſcribitur Seder Olam, ſiue ſeries mundi: ſummæ eſt authoritatis apud Iudæos. Quare R. Selomo, R. Kimhi & recentiores Hebræi non raro eum citare ſolent.

Item liber Cabbalæ R. Abrabam Leuitæ Hiſpani; rege Alphonſo 7, qui imperator Hiſpaniarum appellabatur, Heroïcis Caudibus tam claro, vt R. Ille Abrahã eum regem regum appellet. Nam ſæpius de Saracenis triumphauit, Corduham eis ademit, &c.

5215 Tum hæreſis Sadduceorum vexabat Iudæos in Caſtilia. Quidam enim Abhen Altras librum ſcripſerat, Se-
5218 pher Abu Alprag (Abu autẽ Alprag doctor ipſius erat) in quo docebat Talmud & Miſna, & cæteras patrum cõſtitutiones eſſe inanes & in ſua parte verã eſſe Synagogã.

Contra quem ſuperior Rabbinus ſuam dictauit Cabbalam probans Synagogæ, ſiue Eccleſię ſuę veritatem primùm è *Succeſſione*. Nam ipſam ſuos cenſus referre per 36 ętates idem perpetuo ſentientes ad prophetas nouiſſimos Haggęum, Zachariam, Malachiam, quorũ iam ſucceſſio facilè ad Moſem reuocari poſſit. Nam decem eſſe ętates Synagogę magnę ab iis ad R. Iohanan Ben Zachai, qui fuit ex reliquiis Synagogę magnę ſub Veſpaſiano. Inde ſub Tánaim (doctoribus Miſna ſiue cõtextus Talmudici) quinque ętates ſecutas eſſe, mox ſeptem ſub Amoraim (doctoribus Ghemarę, ſiue Talmudicarum
5218 deciſionum). Rurſum quinque alias ſub Gheonim (interpretibus Talmud) & à Gheonim ad ſuam ętatem vſq; tres, quę numero 36 ab ipſis prophetis exiſtant.

Secundò *è communione*, quin Synagngæ diffuſæ per totum orbem terrarum ita ſentiunt in Hiſpaniis, Africa, Ægypto, Paleſtina, Arabia, Babylonia, Perſide, Elamitide, Græcia, Germania, Italia, Gallia (nam Iudæis tum noſtra Gallia abundabat) & communiter recipiunt Talmud & Miſna ac reliquas Patrum traditiones. Quam præterea communioné probat ex eo quod Patres & Magiſtri núquá diſcrepét בעקר המצוה אלא בחול רותיה in radice præcepti, ſed in appédicibus & circumſtantiis, vt non contendunt, an lucerna ſit accendenda Sabbato nécne, ſed quo oleo ſit accendéda, quo non. Non diſputant an quis teneatur recitare *Kiriath Shema* (ſuam de Deo vno confeſſionem è Deut. 5) manè & veſperi, ſed quando manè, & quádo veſperi ne vel tardius, vel ocyus id fiat atque ita in reliquis.

Contra autem eos non poſſe haberi pro vera Synagoga. *Primùm* quia ſunt ſine ſucceſſione. Anan enim & Saül filius eius, ad quos referunt ſuam originem, fuiſſe diſcipulos R. Iuda & ab eo ſe ſeparaſſe, aliámque ab ipſo doctrinam ſecutos eſſe, ſolo ambitionis nomine, nec poſſe dicere, Ecce hæc accepimus ab hoc vel illo doctore.

Secundò quoniam paucos habent ſuæ communionis Habere enim tantum vnam Synagogam in deſertis Hiſpaniæ, paucos in Ægypto, & Paleſtina, qui à cæteris non recipiantur, ſed anathematizentur.

Hęc periocha eſt totius illius libri R. Abraham, quam hîc volui paucis complecti, vt Centuriatores videant ſi cómunibus omnium populorum notionibus, axiomatibus, argumentis nitendum ſit, ad diſcernendam puriorem religionem à Spuria, ſe ab eis eſſe damnandos.

Cæterum præter has dnas veræ Eccleſiæ notas. Succeſſionem dico prophetarum atque doctorum & communionem omnium fideliũ atque temporum, alias habemus, nempè teſtimnnium Scripturarum, deinde perennem ſucceſſionem Apoſtolicę Cathedræ. Denique teſtimonium cunctorum ſcriptorũ, tanquam veritatis teſtium. Hi ſunt noſtri cenſus, hæ ſunt noſtræ poſſeſſionis tabulæ, ô Impij!

c LOTHARIVS Imperator corona Imperiali ab hoc Pontifice eſt inſignitus. & compeſcuit ſchiſma contra Innocentium. *Palmer. in Chron.*

Nam multa hic Pont. ab Antipapis paſſus eſt. Ann. 1133 reſtitutus eſt contra Petrum Leonis, qui ſe Anacletum appellabat, à Lothario Imp. in vinenla coniecto quodam Italiæ principe. *Chron. Hirſaug.*

Anſelmum Hanelburgenſem an. 1138 miſit ad Caloioannem Orient. Imp. Conſtantinopolim, qui in conuentu S. Sophiæ de proceſſione Spiritus S. contulit, Nechite Nicomedienſi Epiſcopo contrà diſputante. Lege libros tres eiuſdem Anſelmi, *τῶν ἀντικειμένων*, quos rogatu Eugenij 3 edidit.

Ad eum Caloioannes legatos miſit. *Cuſpinianus de Impp.*

Cum in Galliam veniſſet Innoc. Iudæis Pariſienſibus ſacræ legis volumen precioſo panno velatum offerentibus reſpondit, Deus omnipotens auferat velamen à cordibus veſtris. *Annales Franc.*

Confirmat ordines monachnrum Præmonſtratenſiũ & Ciſterſienſium. *Platin.* Poſterior antea receptus fuerat à Rom. Pontifice Vrbano 2.

Ludoui-

Anni Christi.		Anni mundi.
	170	
1130	c INNOCENTIVS	5218
1144	II. Roman. an. 14. mens. 7. dies 13.	5232

Patriarchis.

Conſtantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo, deinde Rodulpho, an. 4.

Americo, an. 50.

Hieroſolymis Gulielmo, an. 15.

Principibus.

Eiſdem Impp. vſque ad Manuëlem Orient. Imp. Conradum 3 Occid.

Philippum cum patre & ſolum Ludouicum 9, dict. 7, Iuniorem ſeu Lenem Franc. Reg.

S. Zalibala Æthiopum pretioſo.

Alphonſo 8, Hiſpaniæ quinquageſimo nono.

Henrico 1, Angliæ vigeſimo tertio, deinde Stephano Franco, an. 20.

Boleſlao 3 Poloniæ principe, deinde Vuladiſlao 2, an. 7.

Balduino 2, Hieroſolymorũ rege tertio, mox Polaco, an. 12, deinde Balduino 3, an. 20.

Alphonſo Portugalliæ Rege primo.

Dauide Scotiæ.

Anni Christi.

1130

CONCIL. *Herbipolenſe, præſente Lothario Imp. In eo cõfirmatur ordinatio Innocentij. Munſter. in Coſmog.*

1130 *Claromontenſe, præſide papa cõtra Anacletum Antipapam & eius factionis ſocios. Poly. lib. 5. Ang.*

1131 *Remenſe, præſide Innocentio, qui in eo damnat ſchiſmaticos, & Ludouicum Iuniorem coronat, præſente patre Ludouico Craſſo. Gul. Nãg.*

placentinum.

1144

Anni mundi.

Ludouicum Iuniorem Regem Francorum Remis inungit. *Anno. lib. 5, ca. 52. Pet. Venerabilis lib. 5, epiſt. 2.* Piſanos & Genuenſes conciliat. *Platin.*

5218 Hoc tempore populus R. multa cum finitimis Tiburtinis, Tuſculanis, Albanis, Præneſtinis, & reliquis Latij populis bella gerere cœpit, quæ Tuſculi excidio tãdem, quinquageſimo pòſt anno, finita ſunt. Quorum occaſione Innocentio Pont. qui pacem, quàm bellum mallebat à ciuitatis adminiſtratione ſubmoto, Senatores aliquot (non Coſſ. vt Platina & Volateran. putant). Equites, Patricius, qui omnibus præeſſet, iudicéſque alij, veterum Romanorum exemplo inſtituuntur. *Onuphrius.* & viciſſim Populus ab electione Pontificis penitus excluditur. *Idem.*

Manueli Conſt. Imp. pro Mahumeto decreta cõdenti, pacis prætextu, & alia in religionis capitibus molienti reſiſtunt Theodoſius Conſtãtinopolitanus Patr. & Euſtathius Theſſalonicenſ. *Nicetas lib. 7, de eius geſtis.* Anathema in Mahometis deum, quem nec genitorem nec genitum, ſed holoſphyron eſſe aſſerit, ex omnibus catecheticis libellis aboleri ſatagebat, ſed iidem fortiter reſtiterunt. *Ibid.*

5218 Ludouicus Iunior Franc. Rex vno ferè menſe ante mortem patris Alienoram, ſiue Alienordim, ſiue etiam Leonorem hæredem Gulielmi Ducis Aquitaniæ duxit in vxorem apud Burdegalam vrbem. *Æmil. lib. 5.* Harum nuptiarum cauſa eius pater Ludouicus Craſſus primus (nam & ipſe illud idem poſtea edicto confirmauit) remiſit dioceſi Burdegalenſi iura regalia in eligendis archiepiſcopis, epiſcopis, & abbatibus, vt apparet ex tabulis cameræ rationum Lutetianæ.

Petrus Abailardus (qui nonnullis Bailardus, aliis Alardus dicitur) Britannus hæreticus, & ſummus philoſophus, primò relicta vxore monachus apud D. Dionyſium, demùm Abbas in Britannia. *Gulielm. Nangiac.*

5219 Præter Deum aliquid æternum conſtituebat, & quid tertiũ præter creatorem & creaturas. *Bernard. de Lutzemb.* Docebat Chriſtum non aſſumpſiſſe carnem vt hominem liberaret: Timorem Domini caſtum non eſſe in futuro ſæculo. *Bern. epiſt. 190* De Trinitate ſapiebat Arriũ, quanquam ab Alberico Remenſe & Leutaldo Nouarienſe Sabellianus iudicatus ſit. *Otho Friſing. lib. 1 de Frider. c. 17.* de perſona Chriſti Neſtoriũ, de gratia Pelagium. *Bern. epiſt. 192.* Malè inſuper ſentiebat de proceſſione S. Spiritus, quem negabat eſſe ex ſubſtantia Patris vel Filij: De anima Chriſti, de deſcenſu Chriſti ad inferos, de Sacramento altaris; dicens poſt conſecrationem priora accidentia quæ remanent pendere in aëre: de poteſtate clauium, de originali peccato, de concupiſcentia, & de aliis multis religionis capitibus. *Bern. epiſt. 188 & 189 & 190.* Arnaldus de Brixia alter ex Italia hereticus ſe illi adiũxit. *Bern. epiſt. 189. & 195.*

Petrus de Bruis Petrobuſianos ſacramentarios multis erroribus deformes creat. *Petrus Cluniacenſ. epiſt. 1 & 2, & alibi.* in Septimania, Arelatenſi, Ebredunenſi, Dienſi & Vuapicienſi epiſcopatibus, denique in Vaſconia & Narbonenſi & Tholoſana prouincia. *Idem.*

Apoſtolicos, qui ſe dictitabant iuxta Apoſtolorũ do-

5232 ctrinam vitam inſtituere, videtur appellare Bernard. *Ser. 65 & 66. ſuper Canti.*

Eee iiij

Primi negarunt poſt Berengarium Miſſam eſſe ſacrificium, è Petro Cluniacenſi, Tractatu contra Petrobuſianos: ſiue de ſacrificio Miſſæ.

Henricus Tholoſanus Petri Bruis diſcipulus monachus, hæreticus, negabat oblationes pro mortuis aliquid prodeſſe: damnabat ſanctorum inuocationem: olei & chriſmatis conſecrationem, eccleſiaſticã excommunicationẽ, peregrinationes religionis voto ſuſceptas, omneś denique eccleſiaſticas cõſtitutiones ſpernebat. Talem inſinuat *Bern. epiſt. 241. & lib. 3 de vita Bernardi cap. 5.*

Vuilbertus Carnotenſis, Conradus Hirſaugienſis. Hugo de Folieto Corbienſis monachus auctor libri De clauſtro animæ & corporis. *Guilul. Nangia. Trithem.*

Maximus Armeniorum pontifex, imo omnium epiſcoporum Capadociæ, Armeniæ, Mediæ & Perſidis doctor eximius. *Tyr. lib. 15, cap. 18.*

Calo Ioannes Imp. Conſtant. fruſtra Syriam tentat, Gabulenſi epiſcopo firmiter reſiſtente. Itaque in Syrios eremitas effudit bilem, eóſque trucidauit an. 1143. *Friſingenſ. lib. 7, cap. 28.*

Sed pœnas mox ſuſcepit. Nam dum in Cilicia aprũ traiicere conatur ſagitta manum ſuam perfodit. Inde veneno ſerpente mallens mori, quàm iuxta Medicorũ præſcriptum brachio mutilari imperium, Manueli filio reliquit. *R. Ioſeph Sacerdos in Chron.*

Polacus Septuagenarius Hieroſolymorum rex quartus ab an. 1131 ad 1142 bellum ciuile à Tripolitano duce motum propter Halim Antiochiæ principiſſam compeſcuit. Turcas è finibus Antiochiæ & Tripolis inſigni eorum clade repulit, Hugonem præfectum Ioppæ aduerſum ſe conſpirantem & Iſmaëlitis clam fœderatũ præfectura exuit. *Ibid.*

Calo Ioannem Francos expellentem ex agro Antiocheno ad pacem compulit. Inducias Sagnino Turcæ dedit. Ope Theodorici Flandri, qui recens Hieroſolymam cum exercitu venerat, arcem trans Iordanem Turcis extorſit. *Ibid.*

Damaſci regem contra Sagninum Turcam defendit. Inde lapſu equi ex cruris fractura expirauit. *Idem.*

HVMANA.

1131 Philippus puer paulò antè regio ornatus Diademate Pariſiis equo deturbatus, ſubita morte periit. *Conti. Sigeb.*

Eodem Lotharius Imperator expeditionem mouit in Danos & Slauos eóſque ſubegit. *Chro. Hirſaug.*

1133. reſtituto Innocentio Pontifice Pandectas, Codicem, & alios iuris ciuilis libros ſuo tempore à tineis & blatis liberatos per Vuernherũ Iuriſconſultum, (eum Accurſius nominat Irnerium) edixit legi in ſcholis publicis, & ex ipſis iura in foro dari. *Carion. in Chron. lib. 5.*

Hinc emerſerunt eo tempore doctiſſimi iuris interpretes, inter quos poſt illum Vuernherum (qui ob eminentem eruditionem dictus eſt Lucerna iuris) Azo primas obtinuit, qui obiit Bononiæ an. 1200.

Antea per 600 amplius annos Romanæ leges ex Italia exulauerant. Nam cum eam Gotthi, Franci & Longobardi occupaſſent & laceraſſent, patrias leges in illã intulerant, Romanis legibus oppreſſis & forma Iudiciorum mutata.

Vuern-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
1131	*Piſanum pro fide Chriſtiana tuenda in Syria & contra Pſeudopapas. Plati. Quidam etiã volunt fuiſſe contra Henricum monachum Tholoſanum hæreticum.*	5219
	Stampenſe, in quo D. Bernardus, Petrum qui ſe Anacletum nominabat, repudiari perſuadet approbato Innocentio. Vincent. lib. 27, cap. 6 & in vita D. Bernardi lib. 2.	
1131	*Moguntinum, præſente Lothario, & præſide legato Apoſtolico. Trith. in Chron. monaſt. Hirſaug.*	5219
	DECIMVM vniuerſale Concilium Lateranenſe, Patrum mille, pro iure cleri & contra pſeudopontifices. Plati. lib. Concil.	
1140	*Sueſſonenſe, præſente Legato Ro. pontificis contra Abailardum ſub Lud. Seniore Frãc. rege. Ottho Friſing. lib. 1. de Frider. cap. 17.*	5228
1141	*Senonenſe, præſente Ludouico Iuniore, & multis Epiſcopis atque Abbatibus, contra Petrum Abailardũ peripateticum, qui timens iudicium Concilij & eorum quos ipſemet elegerat, prouocauit ad ſedem Apoſtolicam. Guil. Nang. Bernard. epiſt. 189 & 191.*	5229

Anni Chriſti.

Antiochenum plurimorum Epiſcoporum Orientis, præſide legato Apoſtolico Petro Archiepiſcopo Lugdunenſi, cõtra Radulphum Patriarcham Antiochenum, qui depoſitus eſt & recluſus in monaſterium. Tyri.lib.15.cap.16 & 17.

1137 *Hieroſolymitanum, eodem præſide, præſente Maximo Armeniorũ Catholico, imo & omnium Epiſcoporũ Cappadociæ, Mediæ & Perſidis principe. Eo in concilio actũ eſt contra Armeniorum errores in fide, quos ipſe Epiſcopus promiſit ſe curaturum emendari. Tyri.li.15,cap.18.*

Schiſma 18.

1130 Anacletus 2 nomine Petrus, à quibuſdã Cardinalibus electus Pontifex Rom. ſedit contra Innocentium an.7. menſ.9.

1138 Poſt eius mortẽ à ſuę factionis Cardinalibus creatus eſt Victor 4, qui cùm ſediſſet mẽſes aliquot conſilio D. Bernardi ceſſit Innocentio. *Æmil.lib.5.plati.* In hoc ſchiſma componendo D. Bernardus ſeptenniũ laborauit. *Faſcic.Temp.*

171

1144 f CELESTINVS. II.

1144 Tuſcus, menſ.5. di.13.

Vacat dies 13.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Michaële Iuniore an.4, menſ.6.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Gulielmo.

Anni mundi.

Vuernhorus iuris interpres, qui auditor Iuriſconſultorum Conſtantinopoli fuerat, Lotharium Saxonem minus in bellis ciuilibus impeditum hortatur, vt lites præcipiat ex legibus Romanis iudicari & eaſdem Romæ & Bononiæ enarrari. Sola enim Græcia ſtudia veteris illius doctrinæ, ſicut & cæterarum ferè artium retinuerat, vt indicant commentarij in ius Romanum Conſtantinopoli ſcripti, gloſſematis & enarrationibus doctorum Italicorum ſimiles.

Hoc occaſionem dediſſe iuri pontificio multi ſcribunt. Nam & Gratianus, qui Pontificum decreta congeſſit, ſub Lothario vixit. Tunc & Theologia ſcholaſtica ſiue diſputatrix de ſuo incremento meditatur.

1134 Magnus rex Danorum ſe in poteſtatem impe-
5225 ratoris tradidit obſides dedit, iuramentum præſtitit, ſe ſucceſſoréſque ſuos non niſi imperatoris & ſucceſſorũ eius permiſſu regnum adepturos. Poſtea in Daniam regreſſus, cum epiſcopis quinque, presbyteris 60, & Nicolao patre ſuo ab æmulis occiſus eſt. *Chro.Hirſang.*

1135 reges Daniæ, Poloniæ multíque alij principes ad conuentum Magdeburgenſem à Lothario indictum venientes pacem in annos 10 iurant. *Ibid.*

1136 mortuo ſine virili ſobole Henrico 1 Anglorũ rege regnum Angliæ à Normanis tranſlatum eſt ad Francos per Stephanum Francum illius nepotem ex Adela ſorore & Stephani Bleſenſis comitis filium. *Polyd.lib.12.hiſto.Ang.*

1137 Lotharius Rutgerum Apuliæ principem impu-
5218 gnatorem Eccleſiæ & hoſtem publicum de Italia proſcripſit. *Ibid.*

Intercedente D. Bernardo Fredericũ & Conradum duces Bambergæ in gratiam recepit. *Friſing.lib.7,cap.19.*

5226 1138 Cõradus 3 dux Alemaniæ ſiue Sueuiæ in regem Romanorum eligitur reiecto Henrico cog. ſuperbo Bauariæ duce Lotharij genero, cui ab ipſo Lothario dudũ regalia fuerant commiſſa in generali principum conuentu, qui iam vſque adeò de adipiſcendo ſe certum arbitrabatur, vt nulli Principum de regno verba facere dignaretur. *Ibid.*

Bellum geſſit cõtra Vuelphonem ducem Bauariæ ob quandam diſcordiam exortam inter ſe & Innocentium Papam. *Ibid.*

Ducatum Bauariæ contulit Lupoldo Marchioni Auſtriæ, quem tamen poſtea Fredericus Imp. legitimis hæredibus reſtituit. *Ibid.*

5232 Quidam in Alemania Pſeudoimperator (Nã ſe Henricum cog. Superbum, de quo proximè, fingebat) poſt
5232 multas pugnas & cædes, patefacta eius impoſtura, Cluniaci in monachum attonſus eſt. *Ibid.*

Quidam Ioannes à Temporibus vel à Stampis fertur vixiſſe annos 361 à tempore Caroli Magni, cuius ipſe erat armiger, vſque ad Ludouicũ Iuniorem. *Guliel.Nang. Guagni.lib.6. Ignatius. Nauc. & Sup.Chro.*

f PRIMVS ſine vllo populi interuentu Papa creatus eſt, lege à præceſſore Innocentio poſita, qua populus omnino à Pontificis comitiis excluſus eſt, & ad ſolos Cardinales Põtificis electio, paulatim etiã cleri primoribus excluſis, vel in Cardinalium collegio cooptatis redacta. *Onuphrius.*

Vna re fœlix, quod nullis ſeditionibus vexatus fuit.

Quo tempore Hieroſolyma iterum capta eſt à Saracenis. *Vrſpergenſis.*

Capta etiã Edeſſa Meſopotamiæ vrbe ab Alaph ſiue Sagnino Turcorum principe, omnes Chriſtiani, quotquot fidem noluerunt eiurare, cum Hugone epiſcopo miſerè mactati ſunt. Mulieres item, in ludibrium Chriſti, aris impoſitæ violantur, deindéque interficiuntur. *Bonfinius lib. 6. Vngar. dec. 2. Sigeb. Continuat.*

Eadem ferè tempeſtate ſub Imperio Manuëlis Comneni Clizaſtlanes. Sultanus magnam Chriſtianorum multitudinem Laodiceæ in Phrygia pecudũ more partim abegit, partim occidit. Inter quos & Salomon pontifex. *Nicetas Coniat. in Annal.*

Gerardus à Nazareth Laodicenſis Epiſcopus, de vna Magdalena contra Græcos & alia ſcribit. Ioannes Sariſburienſis.

Ludouicus Rex, quòd expugnato Victriaco in Eccleſia 1300 diuerſi ſexus & ætatis homines cremati eſſent, terram ſanctam pœnitẽtiæ cauſa adiit, vbi integrum annum ſubſtitit. *Sigeb. continuator.* Idem an. 1155 S. Iacobũ in Gallicia, exinde poſt quatuor annos montem S. Michaëlis de periculo maris religionis ergò petiit. *Ibidem*, & an. 1177 in Angliam ad B. Thomam. *Ibid.*

Alphonſus rex, Portugalliæ primus multa gerit contra Saracenos, à quorum tyrannide an. 1147. Oliſipponem liberauit.

HVMANA.

Albo Ali Abinſeni. (i. Auinſena ex poſteris Senis, nomen enim patris ipſius erat Eli, inquit Elias in Tisbi tad. אבן) Abenroës ſiue Abenrois, Meſue Medici, & Philoſophi Arabes, Aben Tumert Aſtrologus Cordubæ florent ab anno 1140. Regnabat Mauris Africę & Hiſpaniæ Albo Haly Aben Teffin, qui in illis motibus periit, quos pro Imperio quidã Abdelmon concitarat. *R. Abraham in Cabbala.* Sabellicus Enneade 9 ponit ſub Alexandro 3. an. 1159.

Rabbi Iehuda Leuites incidit in eadem tempora. *Abben Ezra in 9. cap. Daniel.*

1121 Mundus deſolatus eſt ab academiis (Iudaicis) quia mortuo R. Ioſeph Leuita in Hiſpania cæpit contra Iſraëlitas perſecutio in terris Arabum auctore Ben Temurath Saraceno, qui eos extirpauit ex vniuerſo regno ſuo Africano & Hiſpanicn. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

Sed eos recepit in ſuum Alphonſus Hiſpaniæ rex, qui & de Saracenis multas retulit victorias, eiſque eripuit Gabaraeam vrbem in confinio vtriuſque regni ſitam. *Ibid.*

Ind æis autem in Gabaraca humaniter exceptis præfecit R. Iudam cuius maiores fuerant de Granatæ potẽtioribus & ditioribus. *Ibid.*

g BELLATOR contra Saracenos pro Hieroſolymis. *Platina.*

Huius conſenſu factum concilium in Gallia contra Abellardum, qui rationibus victus, non modo ſententiam mutauit, ſed & monaſticam vitam profeſſus eſt. *Summa Concil.* Serio fuiſſe conuerſum & ſanctè mortuum Petrus Cluniacenſis in epiſtolis teſtatur.

S. Ame-

Anni Chriſti. | Anni mundi.

Principibus.

Manuële Comneno an. 38. Orient. Imp. centeſimo decimo ſeptimo.

Conrado 3. an. 14. Occident. Imp. vigeſimo primo.

Ludouico 9. dict. 7. iuniore an. 43. Franc. Reg. trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Æthiopũ pretioſo.

Alphonſo 8. Hiſpaniæ quinquageſimo nono.

Stephano Franco Angliæ vigeſimo quarto.

Wladiſlao Poloniæ.

Balduino 3. Hieroſolymorũ rege quinto an. 20.

Alphonſo Portugalliæ rege primo.

Dauide Scotiæ.

CONCIL. *Lateranenſe, ne laicus clerico vim inferret. Plati.*

172

1144 g LVCIVS II. Bo- 5232

1145 nonienſis, menſ. 11. di. 4. 5233

Vacat d. 2.

Anni Christi.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Michaële Iuniore.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Gulielmo.

Principibus.

Iiſdem Imperantibus & regnant.

Concil. *Gallicanum contra Petrum Abaillardum Peripateticum.*

173

1145 h Evgenivs III. Piſanus. an. 8.

1153 menſ. 4. di. 20.

Vacat di. 2.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Michaële Iuniore, deinde Coſma 2. menſ. 9. Nicolao 3. an. 3. Theodoſio 2. an. 2.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Gulielmo, deinde Fucherio an. 11. dies 17.

Anni mundi.

S. Amedeus Lauſannenſis, Drogo Hoſtienſis Epiſcopi doctiſſimi.

Meſopotamię populi ferè omnes ad fidem Chriſti reuertuntur. *Palmer.*

Edeſſa paulò pòſt à Turcis capta, Epiſcopus capite truncatur, & multa Chriſtianorum millia trucidantur, an. 1145. *Sigeb. Continuator.*

Hvmana.

Cum oppidum Vuemsbergam iis cõditionibus Conradus Imp. cepiſſet, vt mulieribus ſaluis abire liceret, portátibus de ſuis rebus, quamtũcumque vnaquæq; poſſet, illæ ſolos maritos in humeris & paruos liberos in ſinu atque amplexu geſtantes, exierunt, cæteris rebus militum prædæ relictis. Qua philoſtorgia motus Imper. omnibus conuiuio exceptis ignouit.

Moriturus præterito filio ætate iam maturo Fridericum Ænobarbum imperio deſtinauit.

Henricus cog. Leo dux Brunſuicenſis & Saxoniæ vir bellicoſus & mirabilis, de quo veteres mirãda canebant in carminibus Teuthonicis, quo modo ſcilicet corio inſutus equino & per Gryphonem de nauigio exportatus maris periculum euaſerit, cum Gryphonibus pugnauerit, Draconem occiderit, per mare cum leone tranſierit, & ſimilia multa. *Chron. Hirſaug.*

Sub Cæleſtino Lucióque pontificibus Rotgerus, quẽ Innocentius euocato in Italiam Lothario regno Neapolis exegerat & in inſulam Siciliæ compulerat, declarato Apuliæ duce Rainone Lotharij nepote, recepit omnia, tantum Italiæ regis titulo abſtinuit, contentus in poſterum rex Sicilię appellari. *Ritius de Regg. Sicilia.*

5233 Pænos affecit magnis cladibus & regem Tuneti iniquis conditionibus ad pacem coëgit pacto ſtipendio in annos 30.

5241 Hinc redacta ex Africa claſſe Manuëlem Imp. appulſos in Aſiam Chriſtianos male accipientẽ bello perſequitur. Corcyram, Eubœam, Inſulas cœpit, Corinthum, Thebáſque vrbes expugnat. Suburbia Conſtãtinopolis igne ferróque vaſtat, donec rediens in Italiam claſſe Imperatorum & Venetorum fuſus eſt. *Ibid.*

Hic videtur eſſe Rodericus Siculus Othonis Friſingenſis, quando ſic ſcribit lib. 1. hiſt. Frederici. Rodericus Siculus expugnatis in Græcia Athenis, Corintho, Thebis òpifices, qui Sericos pannos (vel potius bombycinos. Nam Serica ex arborum lana conficiuntur, non ex verme texere ſolebant deduxit captiuos, & collocauit in Panormo Siciliæ vrbe præcipiens vt eam artem docerent ſuos. Inde factum, vt quam texturam prius Græci ſoli inter Chriſtianos habuerunt, cum Romanis communicata ſit ingeniis.

Hoc ergo æuo delitiæ, iſtæ veſtium innotuerũt Italiæ, indéque Occiduis populis.

h Discipvlvs S. Bernardi, qui ad eum ſedentem in Petri cathedra ſcribit libros de Conſideratione, religione & eruditione refertiſſimos, quos Pontifices debẽt ſemper habere in manibus.

Inſtituit Tornacenſem Epiſcopatum in Gallia, cùm per annos circiter 600 à tempore S. Medardi fuiſſet ſub Nouiodunenſi Epiſcopatu: Electo in Epiſcopum An-

ſelmo Laudunenſi Abbate. *Guliel. Nang. Continuatio. Sigeb.*

Anni Chriſti. 1145 Ad Armenios id per legatos petentes Sacrificij formam, iuxta eccleſiæ Romanæ conſuetudinem transmiſit. *Ottho Friſing. lib. 7, cap. 32.*

Treueros venientem ad Synodum cum 18 Cardinalibus, epiſcopis & abbatibus multis per tres mēſes, propriis ſumptibus copioſiſſimè Aldeberus loci Archiepiſcopus aluit. *Chron. Hirſaug.*

Cardinales nutu diuino perciti hunc Pontificem elegerunt. *Plati.* Ille per D. Bernardum impetrauit à Cōrado Imperatore & Ludouico Francorum rege, vt Chriſtianis in Aſia contra Alcoraniſtas opem ferrent. Hinc vterque cum magno exercitu in terram ſanctam profectus eſt, tempore Balduinorum. Illa fuit 3 expeditio contra Turcas. *Tyri. lib. 16, cap. 18.*

Bellum ergo ſacrum tertiū Eugenij tempore D. Bernardo oppidatim & regionatim ad illud exhortante, poſt Edeſſam à Turcis captam, cui præfuerunt Cōradus Imp. & Ludouicus Iunior. Hanc expeditionem Tyrius ſcripſit, ex Græcis Nicetas Coniates, ex Hebræis R. Ioſeph Sacerdos.

Nam S. Bernardus miraculis clarus Francofordiam veniens Imperatori Conrado & Principibus perſuadet, vt expeditionem contra Saracenos in Aſiam ſuſcipiant, ſeque cruce ſignent. *Helmold. in Chro. Slauorum, cap. 60.* Spiram habet R. Ioſeph.

Cōtractus eſt exercitus maximus ex Germania, Gallia, Italia, Hiſpania, Anglia, Hungaria, atque adeo Europa tota. *Chron. Hirſaug.*

1146 Partem exercitus deſtinant in partes Oriētis, alteram in Hiſpaniam, tertiam ad Slauos, qui iuxta Saxones habitabant. *Ibid. cap. 61.*

Manuël Imp. Conſt. per legatos ampliſſima munera Conrado afferentes exemplo patris ſui, fœdus cum eo renouat. *Friſing. lib. 7, cap. 28.*

Interim tamen farinæ gypſum miſcuit, ex quo Conradi exercitus in Syria miſerè periit *Nice. in Annal.*

1148 Ipſi cum veniſſent Hieroſolymam iunctis copiis eum Balduino 3 & Hieroſolymorum quinto rege Damaſcum obſident: ſed diſſidio ac dolo euiuſdam Aſſyrij, obſidionem ſoluere coacti ſunt, & ita quiſque ad ſua nauigauit. *Tyri. lib. 17, cap. 8. & Æmyl. lib. 5. Gagui. lib. 5.*

Miſerabilis fuit interitus exercituum Imperatoris Conradi & Ludouici regis Franc. legati Imperatoris Conſtantinopolitani dolo. *Helmold. in Chron. Slauorum, cap. 61.*

Itaque neceſſarius magis, quàm turpis fuit Conradi & Ludouici reditus in patriam propter clades acceptas, partim Græcorum artibus & perfidia, partim Turcorū ſtrategematis & dolis, partim Latinorum ipſorum pecunia vel fauore corruptorum ſtudiis, quos tamen adiutum ètam longinquis terris venerant. *R. Ioſeph ſacerdos vbi ſupra.*

Inde deinceps Latinorum potentia in Oriente vſque ad interitum debilitata eſt, quem annis pòſt triginta quatuor, nempe Chriſti 1182 Saladinus attulit. *Idem.*

1153 Hoc vnum proſpere ceſſit de vniuerſo opere, quòd peregri-

---

Anni mundi. 5233

Principibus.

Manuële Cōneno Orientis Imp. centeſimo decimo ſeptimo,

Conrado 3. Occid. Imp. vigeſimo primo.

Ludouico 9. dict. 7. Iuniore Franc. Reg. trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Æthiopum pretioſo.

Alphonſo 8. Hiſpaniæ quinquageſimo nono, deinde Sanctio an. 14.

Stephano Franco Angliæ vigeſimo quarto.

Boleſlao Criſpo Polonorum principe an. 27.

Balduino 3 Hieroſolymorum rege quinto.

Alphonſo Portugalliæ rege primo.

Dauide Scotiæ.

5241

Anni Christi.

1145 *CONCIL. Vezelium ſiue Vizeliacum in Burgundia, pro expeditione contra Turcas, præſide Eugenio, & præſente Ludouico Rege cum Aleonera Regina, & alijs Regni Principibus, qui poſt orationem habitã à D. Bernardo crucem accipiunt ſacram militiam profeſſi. Plati. Ioan. le Maire.*

1145 *Pariſienſe quoddam Concilium fertur tunc celebratum ab Eugenio. Ioan. Tili.*

1147 *Ptolemaicum præſente Conrado. 3. Tyri. lib. 17, cap. 1.*

1148 *Remẽſe, præſide Eugenio & præſente D. Bernardo, contra hæreſim Gilleberti Pictonũ Epiſcopi, Abaillardi ſubtilitatem ſecuti, quam ipſe eo in Concilio publicè recantauit. Bernard. ſerm. 80 in Cantica. Ant. tit. 17, cap. 1. Fuit etiam contra quẽdam nomine Eonem, qui ſe magnum prophetam, imo verò Dei filium per quem omnis oratio concludebatur, cum diceretur per eũdẽ. &c. prædicabat, & ex ſuis diſcipulis alios conſtituebat Angelos, alios Apoſtolos. Contin. Sigeb. Otho Friſing. lib. 1 de Frederico cap. 50, 51. vſque ad 55.*

Anni mundi.

peregrinus exercitus Lisbooam in Portugallia ceperit, & eam Portugalenſi regi vindicarit. *Ibid. cap. 62.*

Sugerius Abbas S. Dionyſij, regni Francorum negoria ob abſentiam regis, iuxta illius cœnobij prærogatiuam, adminiſtrabat. *Friſing. lib. 1 de Friderico. c. 55.*

Gilbertus Porretanus Pictauorum epiſcopus, ob inſignem eruditionem Vniuerſalis dictus, proſcribitur ab Eccleſia in concil. Remenſi, quòd negaret diuinitatem, qua Deus eſt, eſſe Deum. *Bernard. ſup. Cantica ſer. 80.*
5233 *Contin. Sigeb.* Rem paulò aliter narrat Otho Friſing. lib. 1 de Frideric. cap. 55, 56, 57. Quatuor ſcilicet Porretano obijciebantur: primo quòd aſſereret diuinam eſſentiam non eſſe Deum, 2 proprietates perſonarum non eſſe ipſas perſonas. 3 Theologicas perſonas in nulla prædicari propoſitione. 4 Diuinam naturam non eſſe indeterminate incarnatam. De tribus vltimis ob exortum Cardinalium contra D. Bernardum & Gallos epiſcopos tumultum, ſimul ob Theologicas rationes, quæ hinc inde habebantur, nihil eſt decretum. De primo Romanus pontifex definiuit. Epiſcopus verò præmiſſam ſummi Pontificis ſententiam reuerenter excipiens, Archidiaconis ſuis in gratiam receptis, cum ordinis integritate & honoris plenitudine ad ſuã diœceſim reuertit.

Malachias Epiſcopus Ardinachenſis ſiue Armachanus in Hybernia doctiſſimus & ſanctiſſimus miraculo-
5233 rum dono clarus obiit an. 1148. *Bernard. in eius vita.*

Eudo de ſtella, qui ſe dicebat eſſe Chriſtum an. 1148.

Narrabat Gabulenſis in Syria Epiſcopus Eugenio Papæ, quod ante non multos annos Ioãnes quidam vltra Perſidem & Armeniam in extremo Oriente agens rex & ſacerdos cum gente ſua Chriſtianam profiteretur religionem, verùm Neſtorij fermento permixtam. *Friſing. lib. 7, cap. 33.* Quem poſt aliquot annos à Tartaris deletum ex Marco Veneto annotabimus.

An. 1148 Rogerus Siciliæ rex Archiepiſcopum Africæ, qui Romam vt conſecraretur venerat, ad ſedem ſuã remittit liberum. *Sigeb. Conti.*

An. 1146. Ludouicus Frãcorum rex Hieroſolymam, voti cauſa, abiit. *Annon. lib. 5, cap. 53.*

Robertus Nazarenus epiſcopus crucem Chriſti erigens contra incendium, flammam & fumum, impellen-
5236 te vento ea in exercitum Turcicum conuertit. *Tyri. lib. 16, cap. 11.*

Libri 4, Ioannis Damaſceni de Orthodoxa fide è Græco in Latinum transferuntur per Burgundionem iudicem & ciuem Piſanum, qui maiorem etiam partem operum D. Chryſoſtomi è Græco in Latinum conuertit. *Antoni. tit. 17, cap. 1.*

Archiepiſcopatus Vlisbonenſis in Hiſpania inſtituitur an. 1147. *Meier. in hiſt. Fland.*

An. 1152 quatuor Archiepiſcopatus inſtituuntur in Hybernia, ſicut illic ſunt quatuor prouinciæ, Armachana, Dublienſis, Caſſellenſis & Tuamenſis. Quarum Armachana 15 habuit epiſcopatus. Dublienſis 5. Caſſelenſis 13. Tuamenſis 10.

Templarij vt eſſent conſpectiores ſuis candidis clamydibus aſſuunt cruces panni rubei. *Tyri. lib. 10, cap. 7.*

Potho presbyter Prumienſis an. 1152, ſcribebat lib. de Domo Dei. *Ipſe. Ibid.*

Fff

Anni Chriſti. | Anni mundi.

HVMANA.

Rabbi Moſes Hiſpanus, Ben Maimon (qui & contractis dictionibus dicitur Rambam) videtur floruiſſe circa hæc tempora. Hunc Iudæi habent in ſummo honore, adeò vt eũ inſigniuerint titulo מורה צדק id eſt, Doctoris iuſtitiæ.

1150 Ipſe præfatione Maimonim, quo opere cõplexus eſt, vniuerſum Talmud lingua purè Hebraica, in eorũ gratiam, qui neſciunt linguam Talmudicam, vel et impuram & barbaram, faſtidiunt, ſe ſcribere tradebat. an. 1108 excidij Hieroſolymitani, Mundi 4936. 5238

Idem in quadam epiſtola de Aſtrologia, meminit ſua ætate fuiſſe in Auſtrali plaga quendam impoſtorem, qui ſe prædicans præcurſorem ac nũcium Meſſiæ ſiue Chriſti mox venturi, multos Iudæos ac Arabes ſeduxit e mentitis miraculis.

1146 perſecutio ſecunda Iudæorum, quinquaginta ferè poſt primam, in Germania mora prædicationibus Rodolphi monachi, quando Conradus Imp. arma ſacra induebat ad expeditionem Hieroſolymitanam. *R. Ioſeph Sacerdos.*

Contra eam quidem nixus eſt S. Bernardus Abbas vrgens illud Pſalmi, Ne occidas illos, ne forte obliuiſcantur populis meis. *Ibid.*

In ea tamen 1147 R. Simon Coloniæ capite truncatus eſt, & multi alij interfecti. R. Iſaac ſuper ſuo libro occiſus. Item R. Patar. & Rabbana Iaacob Mideus. Alij Spiræ, Coloniæ, Moguntiæ, ſe baptiſmó metu obtulerunt, & poſt ad Iudaiſmum redierunt. *Idem.*

Conradus Imp. Iudæos à Galliæ Germaniæque populo eiectos recepit ac in ſuis municipiis, præſertim Norimbergę tutum hoſpitium conceſſit. *Friſing. lib. 1. cap. 37 de geſtis Friderici.*

In Francia perſecutio duntaxat fuit pecuniaria dũ Ludouicus rex abſolnit ære Iudaïco Chriſtianos ſecum in terram ſanctam profecturos, quo edicto Iſraël valde eſt debilitatus, quòd ei multa vndique deberentur. *R. Ioſeph ſacerd. in Chronicis regum Franciæ & Turciæ.* (Nam cũctæ Iudæorum opes fere ſunt in vſuris &c. poſitæ.)

In Anglia ſe baptizari ferè permiſerunt. At in Franciam ſe recipientes reuerſi ſunt ad Iudaiſmũ. *Idem huius tertiæ expeditionis infelicem exitum, huic perſecutioni aſcribens:*

R. Eleazar erat tredecim annorum, quando illa contigit. Vnde & eam maior factus ſcripto mandauit & deplorauit.

Euſtathius Theſſalonicenſis Archiepiſcopus in libros Homeri ſcripſit commentarios, ſicut & in Dionyſij diſcriptionem orbis. *Nicetas lib. 7.*

Aleonora repudiata à Ludouico Rege in ipſius odiũ an. 1152 nupſit Henrico Duci Normaniæ & Andegauenſi Comiti, qui poſtea fuit Rex Anglię: Ex quo habuit filios quatuor, Henricum, Richardum, & Ioannem poſtea reges Angliæ, & Ganfridum Comitem Britanniæ: filias totidem, quarum alia collocata eſt Regi Caſtellæ, ex qua nata eſt Blancha Regina Franciæ, mater S. Ludouici: Altera Alexio Imperatori Orientis: Tertia Saxonię Duci, vnde natus eſt Ottho Imperator: Quarta Tholoſanu Comiti. Quæ nuptiæ fuerunt cauſa grauiſſimi belli inter Francos & Anglos. *Guilel. Nangiac. Guagui. lib. 6. Æmyl. lib. 5.*

Baugentiacum, in quo Ludouicus Leonoram vxorem repudiauit, ex qua habebat duas filias, Mariam & Aliſam. Ioan. Til.

Treuirēſe, cui inter fuit Eugenius cum 18. Cardinalibus & D. Bernard. In eo libri S. Hildegardis recepti ſunt. Trith. in Chro. *Hirſaug.*

Lincopianum in Suecia. Magnus lib. 18. hiſt. Gotthorum cap. 18.

Anni Christi.

174

1153 i ANASTASIVS IIII. Romanus an. 1.

1154 menſ.4. di. 24.

Vacat di. 1.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Conſtantino 4.an. 2.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Fucherio.

Anni mundi.

i AMATOR & nutritius pauperum. D.Mariæ rotundæ templum extruxit. Famis tempore qua tota ferè Europa conflictabatur, victum egenis etiam extra Romæ mænia degentibus, largiſſimè ſuppeditauit. *Plati.*

Tunium & Tenebium Ægypti pagi à Chriſtianis inhabitabantur. *Nicetas lib.5.in Manuele.*

Tamiathi inſignis virgini dicata eccleſia habebatur in precio, inter medios Saracenos, quòd ibi olim Chriſtus cum parentibus ſubſtitiſſet, Herodem euadẽs. *Ibid.*

5241 Apud Francos Politici bonis Eccleſiæ inhiantes, nihil non contra Eccleſias & monaſteria moliti ſunt. Claromontenſis comes, eiúſque nepos Podienſis Guilel-

5242 mus, & alter de Polinaco comes. Sic Guillelmus Cabillonenſis. Sed eos repreſſit Ludouicus rex. *Anno.li.5.cap.56.Guagni.lib.6.*

Rupertus Buconienſis, Petrus Mauritius de monte Buſſerio in Aruernorum finibus cog. Venerabilis Abbas Cluniacenſis. Nicephorus Baſilaces Paulinarum epiſtolarum inſignis interpres. *Nicet.lib.7.de Manuele.*

S.Hildegardis miraculis & prophetiis illuſtriſſima, D.Bernardo chara libros multos per reuelationem cõſcribit, partim Latinè, partim Teuthonicè. *Chr. Hirſaug*

Et per Spiritum. S. coacta multis in locis Verbũ Dei prædicauit. *Ibid.*

Manegoldum Abbatem Hirſaugienſem durius delinquentes monachos ſecundum regulam monaſticã corrigentẽ, ideóque infirmorum odia contra ſe prouocantem adduxit, vt ſeueritatẽ in maximã manſuetudinem commutaret ſicque pax inter eũ & fratres ſumma coaleſceret. *Ibid.*

Eodem tempore floret & multa ſcribit S. Elizabet monialis in Sconangia diœceſis Treuerenſis prophetiſſa & reuelationibus clara. *Ibid*

Hæreſis Publicanorum in Anglia. *Polyd.lib.13.Ang.* quos alij Catharos, alij Patrinos. *Concil.Lateran.c.27.*

Catharorum hæreſis ex Tandemi reliquiis, primariis Arnoldo, Marſilio, & Theodorico, quos Egbertus S. Florini Abbas oppugnauit. *Chron.Hirſaug.*

Cardenſis hæreſis de corpore & ſanguine Domini male ſentiens. *Ibid.*

Guilelmus Aquitaniæ dux & Pictauienſis comes D. Bernardi diſcipulus eremiticum vitæ genus apud Gallos reſtituit, vt deinceps eius ordinis fratres non Auguſtiniani, ſed Guilelmitæ dicerentur, vſque ad Innocentium 3. qui eos Eremitarum S. Auguſtini nomine appellari voluit. Pariſiis, relicta eremo, prima iecit cænobij fundamenta, Anaſtaſij, deinde Adriani Pont. iuſſu. *Bergom l b.12.& Chron.Colon.*

Fredericus hoc tempore ſuſcipit imperium, ſex expeditiones in Italiam moturus & multas turbas in Eccleſia excitaturus. *Nicet.lib.7 de geſtis Manuëlis* Et in Armenia, vbi contra Turcas pugnabat, in rapido quodam amne ſubmergendus. *Naucler. Tyrius.*

Sub 1153. Galfridus cognomento Arturus, quòd de Arturo Britãnorum rege fictitio multa ſcripſerit, itẽ de Ambroſij Merlini eius vatis prædictionibus &c. *Baleus.*

Hæreſis Armeniorum Monophyſitis cõſentanea. *Nicet.lib.17.Orthodoxiæ.* Hinc Manuël Imp. ſub.an.1170 ad eorum Catholicum, Theorianum legat, qui ab illa eum reuocaret, cuius diſputatio ibidem extat apud Nicetã.

Vterque tamen errat, ſiquidem Catholicĩ ſiue ſummi Armeniorum Pontificis ad Græcos reſponſio, quam ipſi afferunt, non eſt ſuppoſita. Nam Armenij fatebãtur duas quidem eſſe naturas in Chriſto & vnam, ſed diuerſa ratione. Vno modo naturam pro parte Cõſtituti accipiebãt, altero pro Conſtituto ſiue Compoſito, vt cum apud Ariſtotelem nunc compoſitum, nunc partem Cõpoſiti ſignificare dicitur. Sic in Chriſto (inquiebãt) duæ ſunt naturæ .i. duæ partes Conſtituti, deitas & humanitas, & vna natura .i. vnum Conſtitutum ex vtraque natura, Chriſtus ſiue perſona Chriſti. Afferebant pro ſimili hominem, in quo duæ naturæ exiſtunt, corpus & anima, & vna natura .i. vnum è corpore & anima compoſitum. Multum ergo aberant à Monophyſitarum ſententia.

Illo artificio Græci ſæpius vſi ſunt in Chriſtianos Orientales, vt quos cernerent in ſedem Apoſtolicam propenſos, hæreſeos infamia traducerent, vel etiam, quia pre ſe alios ſolent contemnere.

Hinc eos ſuſpectos habeo, quotieſcunque de Syris, Maronitis, Æthiopibus, Perſis, Indis, Georgianis, Ægyptiis ſcribunt, eos vel Iacobitas, vel Neſtorianos appellantes. Nam qui verſus eos peregrinantur, Catholicos offendunt, nec niſi quibuſdam ritibus & ceremoniis à nobis differentes vident.

Mota quæſtione de dogmatibus Mahometis, Manuële Imperante, Deum Mahometis anathematizandum viſum eſt, vt qui ſolitarius aſſeratur, auróque ſolido conſtans, (Holoſphyros) qui nec genuerit, nec genitus ſit, nec ſibi ſimilem quenquam habeat. *Nicetas lib. 26. Ortho. & lib. 10. Anathematiſmo 22.*

HVMANA.

R. Beniamin auctor libri Maſſahoth. i. Profectionũ, ſiue vt interpres Benedictus Arias vertit, Itinerarij, genere Hiſpanus, tunc vigebat. Narrat enim ſe Ludouico Rege & Alexandro Romano Pontifice, qui mox ſedebit, Lutetiam veniſſe Regni totius caput, in qua (inquit) ſunt ſapientum diſcipuli, omnium, qui hodie in omni regione viuunt, doctiſſimi, atque hi noctu diúque legis ſtudio incumbunt. Loquitur de Iudæis tum Lutetiæ degentibus & ſtudiis ſuis Hebraïcis incumbentibus.

k NORVEGIAM ſub gelido axe (Onuphrius Sueciam addit) ſua prædicatione ad Chriſti fidẽ perduxit antequam eſſet Roma. Pontifex. *Plat. Ioan. Stella in Chro.*

Templorum reſtaurator inſignis. Guilelmi Siciliæ regis ob rapta Eccleſiæ bona excommunicati ſubditos, omni ſacramento liberat. *Plat.* Gradenſem Eccleſiam primatum ſuper omnes Venetorum, Iſtriæ & Liburnorum Eccleſias obtinere declarauit. *dec. 2. lib. 5. Blondus.*

Inter eum & Fredericum Imp. leui de cauſa perſecutiones exardeſcunt.

Vuilhelmus ſeu Guilelmus huic Pontifici reconciliatus ab eo declaratur & coronatur Rex vtriuſque Siciliæ, quam acceperat in feudum. *Crant. li. 6. cap. 16.* Ex eo tempore Regnum Siciliæ appellatum eſt Patrimonium Petri. Immò verò longe ante. Nam D. Gregorius ſæpe in Epiſtolis Siciliam patrimonium ſuæ Eccleſiæ appellat vt ſupra in Boniſacio 3 docuimus ad an. 607.

D. Bernardus Abbas Clareuallenſis oraculum ſui ſæculi,

Anni Christi. | Anni mundi.

Principibus.

Manuële Cõneno Orien. Imp. centeſimo decimo ſeptimo.

Frederico 1. Ahenobarbo ſiue Barbaroſſa an. 38. Occid. Imp. vigeſimo ſecundo.

Ludouico 9. dict. 7. Frãc. Reg. trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Æthiopũ pretioſo.

Hiſpaniæ Sanctio tertio ſexageſimo.

Angliæ Stephano Franco vigeſimo quarto.

Poloniæ Boleſlao Criſpo.

Balduino tertio Hieroſolymorum rege quinto.

Portugalliæ Alphonſo.

Scotiæ Dauide.

175

1154 k ADRIANVS Anglus an. 4. 5242

1159 menſ. 10. 5247

Vacat d. 3.

Anni Christi.

1154 *Patriarchis.*

Conſtantinopoli Conſtantino 4, deinde Luca an. 12.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Fucherio, deinde Amalrico an. 23.

Principibus.

Manuele Comneno Orien. Imperatore.

Frederico 1 Ahenobarbo ſeu Barbaroſſa Occid. Imp. vigeſimo ſecundo.

Ludouico 9. dict. 7. Fr. Reg. trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Æthiopũ pretioſo.

Sanctio tertio Hiſpaniæ ſexageſimo.

Stephano Franco Angliæ, vigeſimo quarto, deinde Henrico 2 Andegauenſi an. 34.

Boleſlao Criſpo Poloniæ.

Baldunino 3 Hieroſolymorum rege quinto.

Alphonſo Portugalliæ.

Dauide Scotiæ, deinde
1159 *Macolmo. an. 12.*

Anni mundi.

cubi, vitæ ſanctimonia & ſummis miraculis clarus obiit an. ætatis 63 & an. Chriſti 1153. *Vincent. vita lib. 5, cap. 1.*
5242 poſtquam centum quadraginta ſui ordinis monaſteria per ſe, etſi alienis impenſis conſtruxiſſet. *Chron. Hirſaug.* Alexander 3 PP. eum in Sanctorum numerũ retulit an. 1165.

Eo intercedente Fredericum & Conradum duces Bambergæ Lotharius Imp. in gratiam recepit. *Friſing. lib. 7, cap. 19.* Sicam. 1144 eodem conciliante Theobaldũ comitem Ludouicus recl. *Sigeb. Conti.*

Balduinus 3, qui Hieroſolymorum rex fuit ab an. 1142 ad 1162. Aſcalonem cepit ibique Epiſcopum conſtituit, *Tyrius lib. 17, c. 30.* vel à 1157 iuxta R. Ioſeph.

1158 Norandinum ab obſidione Speluncæ vrbis magna eius clade remouit. *R. Ioſeph in Chron.*

Eius denique tempore Sagninus Turca cum noſtris multa bella in Oriente geſſit, Edeſſa etiam expugnata. Germani & Franci in terram ſanctam venere. Norandinus Sagnini filius Damaſci Dominium vi ſe conſtituit. Poſt Francorum reditum fines Antiochiæ vaſtauit, Remundi loci principis capite ad Baldenſem Caliphãm miſſo. Manuel de manibus R. viduæ Remundi Antiochiam recepit. Turcæ Hieroſolymam fruſtra obſedere. *Ibid.*

1157 Americus Patriarcha Antiochenus ignominia affectus à Regnaldo Caſtellano, qui hæredem Antiochiæ in vxorem duxerat, Hieroſolymam fugit. *Ibid.*

Sed poſtea an. 1160 à Balduino reſtituitur, poſtquam Reginaldus ad Edeſſam fuiſſet à Turcis captus. *Ibid.*

Viſio admirabilis Tondali militis in Hibernia his temporibus facta dicitur. *Chron. Hirſang.*

Poſt Reginaldum Boëmundus eius priuignus in Patriarcham & Epiſcopos ſæuit fruſtra, intercedente Balduino Hieroſ. rege, Quod diſſidium res Turcarum mire auxit. *Naucl. gener. 39. Tyri. lib. 22.*

1158 Liuonia Regio, quæ hodie vocatur Liſland. cœpta eſt tunc primum à mercatoribus Chriſtianis explorari: vbi cum plurimi lucri cauſa ſæpe aduentarent, S. Menardus tunc presbyter doctiſſimus Chriſtum prædicans multos eorum, inter quos erat Cobbe Liuoniæ Princeps, à gentilitate ad fidem Chriſtianam traduxit. Ipſe poſtea rogatu Cobbe Principis ab Alexandro 3, PP. deſignatur illius loci Epiſcopus, vbi nunc eſt Riga Metropolis. *Crant. lib. 7, c. 13.*

Eodem an. Siciliæ rex Guilhelmus captam Sibyllam, quæ eſt Metropolis inſulæ Geræ inter Africam & Babylonem Ægypti, Chriſtianis incolendam dedit, præpoſito Archiepiſcopo. *Sigeb. Continuat.*

HVMANA.

Eodem Manuel Imp. Conſt. proficiſcitur in Ciliciam contra Tutum principem Armeniæ, qui illam prouinciam ei eripuerat depulſis Græcis. *R. Ioſeph vbi ſupra.*

Sequenti 1159 litem inter vtramque diremit Baldui-
5247 nus Hieroſolymorum rex. *Ibid.*

Anni Chriſti | Anni mundi

Mediolanum ſeptem annos iam obſeſſum Friderico Imp. Iudæi produnt. *Bergo.lib.12.* quam vrbem poſtea diruit & ſale conſperſit auctoribus defectionis ſecuri percuſſis.

Brixiam, Cremam & alia multa Longobardiæ oppida idem cepit. *Chro. Hirſaug.*

Malcolmus Scotis rex quartus regi Anglorum homagium primus præſtitit.

An. 1158 eiectis, qui ſupererant in Obotritorum terra Sclauis, incolas ex Hollandia Friſiáque Henricus Saxo ſubſtituit. *Helmold.cap.88.*

Ducem Boëmiæ regia dignitate & titulo inſigniuit, ob res præclarè ad Mediolanum geſtas renunciatione & confirmatione publicè & ſolenni ritu facta.

A Gunthero poëta verſibus celebratur.

1 CONFIRMAT ordinem Carthuſienſium. *Faſcic. temp.*

Optimè præfuit, quatuor Antipapis è medio ſublatis, quos contra ipſum excitarat Fredericus Imp. bello fures contra Italiam.

Doctiſſimus fuit præcipue in ſacris literis, decretis, Canonibus, & Romanis legibus. *Conti. Sigeb.*

Alphonſo Portugalenſium nouo & primo regi coronam per Albertum Cardinalem tradit, ea lege, vt quotannis Portugallenſes reges duas auri libras Eccleſiæ Romanæ perſoluant. *Garibay p.4 lib.34.c.16.*

Romæ moritur ſublatis prius è medio quatuor Schiſmaticis pōtificibus, quorum ſeditionibus Eccleſia Romana penè ſubuerſa eſt.

Cæſarianos Pſeudopontifices excōmunicatos, quanquam integra ætate, ſenex iuſto Dei iudicio ſepeliit. Fauebant ei legitimo Pōtifici duo Reges, Ludouicus Galliæ & Gulielmus Siciliæ. *Iouius lib.1 viro illuſt.*

Eo tempore Guelphorum & Gibellinorum factiones Italiam præcipuè miſcebant. Guelphi auctoritatem Romani Pont. contra Cæſarem tuebantur.

Frederici Imp. vim metuens ad Venetos confugit. Verum Othone Imperatoris F. qui cū claſſe pōtificem repetebat, à Venetis victo & capto, pax Italiæ eſt reddita. *Cromer lib.6 de rebus Pol.*

Ad eius pedes procubuit Fredericus Imp. petens abſolutionem excommunicationis, *Plati.* Ferunt Ludouicum Francorum & Henricum Anglor. reges, pedites ei inſeruiſſe ſtratoris officio, ac leua dextráque frænum equi ipſius tenentes eum per Totiacum vrbem magna cum Pompa deduxiſſe.

Cuius eos pudere nō debuit. Nam & magnus ille Cōſtātinus lōge potētior, & Sanctior, prius id honoris Sylueſtro Chriſti vicario exhibuerat. *Photius in Nomocanone.*

Illum pronſabat Emanuël Orientis Imp. Occidentis Imperium ambiens, non ignarus inimicitiarum eius cū Friderico. *Plati.*

Fredericum Occidentis, Emanuëlem Orientis Imperatores Gulielmū Siculum & Longobardos diſſidentes in gratiam reduxit. *Martinus Polonus.* Henricum quoque regem Anglorum & eius filium. *Continuat. Sigeb.*

Præter vnū D. Petrum, qui 25 ferè annis, Sylueſtrum primum & Adrianum primum, quorum vterque 23 annis præfuit, cæteros annorum numero in Pontificatu ſuperauit. *Ibid.*

Cazimiri regis Poloniæ leges, quibus (an. 1079) poſt qua-

1159 | 1 ALEXANDER III. | 5247
1180 | Senenſis, an. 21. dies 19. | 5268

Vacat d. 14.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Luca, deinde Michaële 3, an 9. Charitone an. 1. menſ. 2. Theodoſio. an. 6.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Amatrico.

Principibus.

Manuële Comneno Conſtantinopolitano ſiue Orient. Imp. 117.

Frederico Ahenobarbo ſiue Barbaroſſa Occid. Imp. vigeſimo ſecundo.

Anni Christi.

1159

Ludouico 9, dict. 7, Francorũ Rege, trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Æthiopũ pretioſo, deinde Imra. an. 40.

Sanctio 3 Hiſpaniæ ſexageſimo, deinde Ferdinando 2, an. 17. Alphonſo 9, an. 38.

Henrico Andegauenſi Angliæ, vigeſimo quinto.

Boleſlao Criſpo Poloniæ, deinde Miecislao ſene, an. 4. Caƺimiro, an. 17.

Balduino 3 Hieroſolymorũ rege quinto, deinde Almerico rege ſexto, an. 12.
Balduino quarto, an. 2.

Alphonſo Portugalliæ rege primo.

Macolmo Scotiæ, deinde Vuillelmo, an. 49.

Schiſma 19, quod durauit an. fermè 20.

Octauianus, qui & Victor 4 contra Alexandrum à tribus tantum, vel vt alij volunt quinque Cardinalibus factione Imperatoris Ahenobarbi electus PP. ſedit an. 4, menſ. 7.

1180

Anni mundi.

quatuor Ruſſię prouincias occupatas ſegnum ſuum ornauerat, confirmat. *Fruitus*

Inter Sanctos Bernardum Clareuallenſem Abbatem

5247 an. 1165, id eſt, duodecim poſt eius mortem annis retulit, & Thomam Cantuarienſem Archiep. 1174. i. tribus poſt eius necem.

Sub hoc Alexandro totus tunc orbis Chriſtianus mutuis bellis ferre conſidebatur. Veneti cum Hungaris, & Græcis de Dalmatię dominatu decertabant. Gręcorum Imp. Emanoël ab Alexandro Pontif. nõ ignarus inimicitiarum eius cum Friderico magnis pollicitationibus & donis Occidentis imperium ambiebat. In Anglia Henricus rex Thomam Cantuarienſem cum occidiſſet, à filio regno pellebatur. Fredericus Imp. Lõgobardiam & Italiam vexabat. Germaniam Henricus Saxonum dux motibus concitabat. Boëmia ciuilibus bellis diſtinebatur. *Crom. lib. 6, de rebus Polon.*

Alexander Lutetiam ſe contulit & ſacella multa in S. Germani de Prato Eccleſia dedicauit. *In Chronic. Monaſtery. S. Germani Pratenſis, quorum ibi fragmentum pendet de Sacellorum quorundam candelis.*

1175 Fredericus Imp. totum imperium Romanum turbat, propter inobedientiam & rebellionem contra ſedem Apoſtolicam. Excommunicatus Pontificem verbis, ſcriptis, & armis perſequitur, cunctóſque cum illo ſentientes. *Chron. Hirſaug.*

In Aſia Emanuel Orientis Imp. in prælio quodam captus à Turcis, mox ex pacto dimiſſus, paulò poſt obijt. *Cromer. Ibid.*

Almericus Hieroſolymorum rex ſextus ab anno 1162 ad 1173. Is cum Ægyptij rebellarunt neq voluerunt, vt patri fecerant, tributum pendere, donec Soltanus audiens Siracum à Norandino Turca Damaſci principe miſſum in Ægyptum cum exercitu properare, ſe iterum ei ſubdidit, malens noſtris eſſe tributarius, quàm Turcis.

Cum Noradino, qui annis 29 Alepi Dominum ſe geſſit, ſæpius pugnauit.

Siracum eius ducem in Ægypto vicit & Soar Sultanum liberauit.

Saladinum Siraci nepotem Alexandriæ obſedit donec Hugonis Cæſareæ principis captiui interuentu, pace facta, tota Ægypto Siracus ceſſit.

1163 Hugo & Godofredus Germanię Principes Tripolim appellentes Norandinum cæciderunt. Sed paulò poſt ad Antiochiã capti ſunt à Norandino, bellũ gerẽte contra Boëmondũ Antiochiæ principẽ, Calumnoſum Manuëlis in Cilicia ducem & Turum regem Armeniæ.

1165 Peluſium cepit. Mox Siracus à Norandino miſſus in auxilium Sultani Soar, proditione ipſum Soarem occidit, & Sultanum ſe Turcarum primum conſtitui à Calipha Ægyptio impetrauit.

Cui mortuo ſucceſſit Saladinus, qui per 20 annos bella varia cum Chriſtianis geſſit, eóſque tandem dominio terræ Sanctæ exuit. *Hæc omnia è R. Ioſeph vbi ſuprà.*

Idem Almericus ad regna occidẽtis, an. 1170 legatos miſit contra Saladinum omnia in Syria expugnantem.

Quin & ipſe an. 1171 ea de cauſa Conſtantinopolim venit. *Ibid.*

5268 1175 Balduinus 4 rex fit Hieroſolymorum ſeptimus, ſed quia adhuc erat puer, nẽpe annorũ 13, adminiſtratio

demandata eſt Romundo Tripolis principi. *Idem.*

Cũ Saladino multa bella geſſit vario marte. Zorã propè Damaſcũ ei eripuit. Regnauit ab ad. 1175 ad 1186. *Ibi.*

Petrus Longobardus cognomento Magiſter ſententiarum, qui Epiſcopus Pariſienſis, an. 1160 ſalutatus eſt, ceſſione Philippi Eccleſiæ illius Archidiaconi, Ludouici regis fratris, qui alioqui à maiore parte electus fuerat. *Æmil. in Lud. Iuniore. Contin. Sigeb.*

Primus Latinorum Theologiam per antiquorum libros ſparſam in certam methodum eámque redegit, æmulatione Io. Damaſceni, qui ante quingentos annos idem Græcis & Syris præſtiterat. Illa autem methodus illo Daniëlis Verſiculo recoli poteſt. *Eſt Deus in cælo reuelans myſteria.* Nam apud vtrumque primus liber eſt de Deo deíque eſſentia, natura, proprietatibus, attributionibus. Secundus De cælo cælique & rerum cælo comprehenſarum creatione. Tertius de reuelatione, ſiue incarnatione Domini, & rebus ad eã pertinentibus. Quartus de Myſteriis & Sacramentis.

Gratianus Bononiẽſis monachus, rapſodus libri Decretorũ, quem & ſummo Põtifici cõfirmandum obtulit.

Petrus Trecenſis cognomento Comeſtor vel Manducator, auctor ſcholaſticæ hiſtoriæ, ſi nonnullis credimus, fratres nothi. *In vita Gratiani.* Alij contra putant eos nec Germanos nec συγχρόνους fuiſſe: ſed ipſi falluntur, quod ad eorum tempus pertinet.

Richardus à S. Victore Theologus Pariſienſis. Lucas S. Cornelij Abbas. Richardus Cluniacenſis Chronographus.

Contra Petri Longobardi aliqua capita ſcripſerunt Gulielmus epiſcopus Senonenſis, Ioannes Cornubienſis in ſuo Eulogio, & Ioachim Abbas.

Hugo Etterianus, qui ad hunc Alexandrum ſuos tres libros de proceſſione Spiritus S. ſcripſit, & apud Emanuëlem Imp. Conſtantinop. magnæ fuit auctoritatis. Errat enim Trithemius, dum illum locat ſub Alexãdro 4. Multa Græcè & Latinè ſcripſit.

Leo Tuſcus interpres Liturgię D. Ioannis Chryſoſtomi ſe eius σύγχρονον ſe eſſe ſcribit.

Balduinus alter auctor librorũ 4 ſentẽtiarum Theologicarum. Nam neſcitur vter, ipſéne an Petrus Longobardus fuerat cuculus, alienum ſibi ſupponens partum, vt fit in Plinio & Solino. Hoc vnum ſcitur Theologiam Scholaſticam ab his duobus pręcipuè fuiſſe fundatã, ob ſubtiles Græcorũ cõtra Latinos diſputationes de Trinitate, de Proceſſione S. Spiritus, ob Berengarianos & Petrobuſianos contra Sacramenta multa temerè & curioſè effundentes, ob Gilb. Porretanum, Petr. Aballardum philoſophos Theologiæ philoſophiam admiſcentes, vt ſpinoſas & ſubtiles quæſtiones deciderent & amputarent. Æmulati ſunt Damaſcenum, cuius 4 libros de Orth. fide. citant, ordinem & methodum ſequuntur.

Otho Friſingenſis Epiſcopus filius S. Leopoldi, frater Henrici ducis Auſtriæ & Freder. Imp. patruus, Chronologiam ab orbe cõdito ad annum Chriſti 1150 octo libris pertexuit. Primus Bauaros rationem diſputandi Ariſtotelicam docuit. *Æn. Syluius.*

Helmoldus cononicus Burſonienſis Hiſtoriam Henetorum ſiue Sclauorum à Carolo Magno ad Fredericum Ænobarbum ceu vſque ad an. Chriſti 1168 perduxit.

Petrus

Anni Christi.		Anni mundi.
1159	CONCIL. *Claromontenſe, præſide Alexandro Rom. Pont. contra Victorem, & Fredericum Imp. celebratum fuiſſe, teſtantur Platina & aliqui alij.*	5247
	Ciſtercienſe habitum Morimundi. Helmold. lib. 2, cap. 9 de Slauis.	
1163	*Turonenſe, præſide Alexandro Papa, quo in Concilio acta Concilij Papienſis, in quo Victor Pſeudopontifex, & Fredericus Imp. præfuerant, damnata ſunt, & vterque excommunicatur. Contin. Sigeb. Æmyl. lib. 5.*	5252
1164	Calixtus 3 Victori in ſchiſmate ſuccedẽs, ſedit ferè an. 6.	5252
1169	Paſchalis 3 antea appellatus Ioannes, à quibuſdam electus poſt mortem Calixti, iuſſus tãdem eſt à Frederico Imp. ſe abdicare pontificatu: ſic finitum eſt ſchiſma, poſtquam ſediſſet an. 7. menſ. 5.	5257
1180		5258

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1171 — 5259

CONCIL. celebre plurimorum Epiſcoporum, coactum ab Hẽrico Angliæ rege Caſſeli, quæ vrbs eſt Hyberniæ inſulæ, ad corrigenda ea quæ minus rite ſecundum dogma Chriſtianum fiebant in Hybernia (nam ſinguli pro opibus plurimas habebant vxores) quam ipſe Henricus nuper edomitam ab Alexandro Papa dono acceperat, cum iam ab initio poſt Chriſtianam religionem acceptã Hyberni ſeſe ac omnia ſua in Romani Pontificis ditione dedidiſſent. Polyd. lib. 13. Ang. hiſt.

1178 vel 1180 — 5266 vel 5268

Vndecimum generale Cõcilium (ſecundum vniuerſale Latinorum) alijs primum Lateranenſe, præſide Alexandro Rom. Põtif. Epiſc. 280. (vel 300 vt ait Tyrius lib. 21, c. 26.) cum Orientalium, tum Occiduorũ: continens 50 capita de reformandis moribus, tam Laicorum quàm Eccleſiaſticorum, & ne infidelibus arma deferantur. Antonin. tit. 17, c. 1, Tom. 3. Concil. In eo ſecta Vualdenſium damnatur. Item Catharorum qui etiam patrini & Publicani. In eo etiam lex ſalutaris de duabus tertijs ſuffragiorum Cardinalium ad euitanda in poſterum Schiſmata facta eſt.

Petrus Bleſenſis Archidiaconus, Thomas Græcus, Arnoldus Abbas Bonæuallis. Guibertus Abbas Gemblacenſis, Petrus de Riga Remenſis, Ganfredus Antiſiodorenſis, Ioanoes Epiſcopus Carnoteoſis, Balduinus monachus Abbas Fordienſis, poſtea Vuigornienſis Epiſcopus, Balduinus Archiepiſcopus Cantuarienſis, Ecbertus Abbas S. Florini, Odo Cantianus ſcriptores Eccleſiaſtici. *Trit. de ſcripto. Contin. Sigeb.*

Ordo Vuilhelmitarum ſeu Gulelmitarum (quos vocant heremitas) ſumpſit initium à Ioanne Bono Mantuano. *Sabel. Ennead. 9. Faſcicul. temp.* Nomen autem à Guilelmo Aquitaniæ duce & Pictauienſium comite, qui eam familiam condidit, vt ſectarentur collectam ex D. Auguſtini operibus regulam.

S. Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, cognomẽto Bequerus, fit martyr in Anglia, an. 1171. *Tyri. lib. 20, c. 23.* Quam ob cædem Henrico 2 tunc Angliæ regi ſpecie pœnitentiæ iniunctum eſt inter cætera ab Alexandro Pontifice Rom. vt ipſius ſubditi poſſent liberè ad Romanam curiam prouocare: & ne deinceps vllus eſſet rex Angliæ, quem Roma. Pontifex non deſignaſſet. *Polyd. lib. 16 hiſt. Ang. Blond. lib. 5, dec. 2.* Henricus 8 Angliæ Rex ipſius S. Martyris reliquias incendit, an. 1538.

Petracenſis vrbs vltra Iordanem in finibus Moab, ſecundæ Arabiæ metropolis, an. 1167 epiſcopali dignitate inſignitur. *Tyr. lib. 20, cap. 3.*

An. 1168 Rugiani Slauorum gens ab Erico Danorũ rege & vincuntur & Chriſto lucrifiunt. *Saxon. lib. 15 & 16.*

Finlandi ab Erico Sueuorũ rege cruento prælio ſuperati Chriſtum agnoſcunt. *Ioan. Mag. Gotth. lib. 19. cap. 3.*

An. 1172 Petrus Legatus Rom. Pontif. ſeſe Agennenſibus hæreticis oppoſuit. *Contin. Sigeb.*

An. 1182 Ioannes Cardinalis ab Alex. Papa conſtantinopolim miſſus, petente id Manuele Imp. vt Græcorũ eccleſiam Romanæ vniret, à Græcis immaniter occiſus eſt & per vicos vrbis raptatus. *Sigeb. Conti.* Manuelis odio Andronicus hanc patrauit cædem. *Cuſpinian. de Impp.*

Ordo Carmelitarum (qui tunc variegata Chlamyde induebantur) initium habuit in deſertis Syriæ, Almerici Antiocheni antiſtitis opera. *Polyd. lib. 7. de inuento. re. c. 3.* Sed eorum origo altius repetitur, nempe à Prophetis Elia & Eliſeo, qui Carmelum montem terræ ſanctę primi conſecrarunt, & diſcipulos illic reliquerunt, quos Scripturæ filios Prophetarum appellat. In Europam eum poſtea induxit Albertus patriarcha Hierſolymitanus. Primi ſunt mendicantium.

Milites D. Iacobi ſub ritu S. Auguſtini approbante Alexandro PP. exoriuntur in Hiſpania. Primus eorum magiſter fuit Petrus Ferdinandus. *Polyd. ibid. cap. 5.*

Calatranenſes milites à loco denominati auctore Sanctio rege circiter an. 1160 oriuntur. Nigrum veſtitum cum rubra geſtant cruce ac Ciſterſienſium ęmulantur regulam. *Polyd. lib. 7, de Inuent. cap. 5.*

Burgundio Piſanus Chryſoſtomum in Ioannem in Latinum vertit. *Contin. Sigeb.*

1163 Quidam hęretici de ſecta Catharorum, ſiue Cataphrygum ſe mundos & ſolos Chriſtianos aſſerentes, cęteros immundos & hęreticos, nec ſibi obeſſe vlla flagitia, allegantes illud Pauli, Omnia munda mundis, vbi de Flandrię partibus Coloniam veniſſent, nec die Do-

minico Eccleſiam intrarent, detecti ſunt. *Chro. Hirſaug.*

Cum eorum hęreſiarchis Arnoldo, Marſilio, & Theodorico publicum diſputationis certamen iniit Eckbertus Abbas, cúmque nullis rationibus ad ſanitatem reuocarentur, Coloniæ exuſti ſunt cum quinque aliis maribus & duabus fœminis. *Ibid.*

Ex reliquiis Tandemi Adamitæ, de quo ſupra, cuius errores, etſi per fratres S. Norberti præmonſtratenſis in inferiore Germania & magna ex parte fuêre extincti, repullularunt tamen in diuerſis mundi Prouinciis, pręcipuè in regno Boëmiæ, in Alſatia, Turingia, &c. vt vſque in præſentem diem durei, quamuis occultè. *Tritem. in Chron. Hirſ.*

Vualdenſium (qui ſic dicti ſunt ab Vualdo Lugdunēſi eorum authore) ſiue pauperum de Lugduno varię hęreſes exoriuntur, anno 1170. *Guido Carmelit. lib. de hæreſ.* Bernardus Lutzemburgus eas reiicit in annum 1218. Inter multa dogmata quæ ipſis attribuit Æneas Syluius cap. 35 hęc ſunt, Preces pro mortuis & purgatoriū ignē eſſe inuentum auaritiæ Sacerdotū: delendas ſacras imagines: Confirmationem & extremam vnctionem non eſſe ſacramenta: auricularem confeſſionem eſſe nugacē: Sacerdotem quocunque loco, quocunque tempore ſacrum Chriſti corpus conficere poſſe, & ſufficere ſi verba ſacramentalia tantùm proferat. Iidem fortaſſe cum hæreticis illius temporis, quos auctor (qui tunc degebat) continuationis hiſtoriæ Sigeberti vocat Agenenſes.

HVMANA.

Ann. 1162 Cingi. ſiue Cangi Tartarus faber extra Imaum Magnus Cham ſiue Imp. gentis ſuæ per ſeditionē ereatur, mox vicinos ſubigit & tandem Vmcanū ipſum dominum ſuum, qui à Latinis presbyter Ioannes vocabatur, & in India & Serica, nō Æthiopia, imperabat. Illic deinceps imperium Orientis deſiit eſſe penes Chriſtianos, manſit tamen religio incolumis, vnde & tota Oriens Chriſtianis reſperſus eſt, & prouincia Tendue, vbi erat presbyteri Ioannis Regia, tota penè Chriſtiana *Hæc ex M. Veneto, qui horum fuit ſpectator.*

Inde eius poſteritas in Scythia & India latiſſimè regnat, collocata regni Metropoli in Catay & Quinſai, & tota Scythia Tartariæ nomen ſortita.

Quidam Sardenſis mente captus, elapſus à parentibus, diu more ceruorum vixit, gradiens pedibus manibúſque & veſcēs eorum pabulo. Tandem cùm Rex Sardinię inſulę venaretur, captúſq; fuiſſet cum ceruis aliis, parentibus eum alloquentibus nihil reſpondit, ſed nec appoſitum panem & vinum guſtare voluit, contentus herba: vnde & paulò poſt media nocte clam, manus parentum euadens, ad ceruos rediit, nunquam poſtea viſus ab aliquo. *Abben Ezra in cap. 4. Daniel.*

1163 Moguntia ob necem Arnaldi Archiepiſcopi, iuſſu Frederici Imp. mænibus exuta eſt, & ſic ſine muro per annos triginta ſeptem permanſit. *Chron. Hirſaug.*

1164 Oceanus in inferiore Germania per 12 milliaria effuſus in terras, multa hominū millia, maximè circa fluuium Vueſeram ſubmerſit *Chron. Hirſaug.*

1166 Siracus Turca occiſo Soare Sultano Ægypti, ſe Turcarum primū à Calipha Ægyptio cōſtitui obtinuit. Nam

Anni Chriſti		Anni mundi
1177	CONCIL. *Northantoni in Anglia celebratur à quodam Cardinale nomine Hugone legato Rom. Pontificis, conuocatis tam Anglicanis quàm Scotis Epiſcopis, ad componendas lites inter Cantuarienſem & Eboracenſem Archiepiſcopos, qui contendebant de primatu in Scotos Epiſcopos, qui ceſſit Eboracenſi. Polyd. lib. 13 hiſt. Ang.*	5265
1178	*Concilium alterum Northantoni coactum Epiſcoporum Angliæ, præſide Hugone quodam Cardinale legato ſedis Apoſtolicæ. In eo multa & varia pro Chriſtianæ religionis ſtatu agitantur. Polyd. lib. 13. Angl. hiſt.*	5266

Anni Chriſti. | Anni mundi.

177

1181 m LVCIVS III. Lucenſis, natione Tuſcus, an. 4. 5279

1185 menſ.2. dies 18. 5283

Vacat dies 12.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Theodoſio, deinde Baſilio Camatero, an.3.menſ. 6.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Heraclio, an. 24.

Nam præcedentes Sultani erant Iſmaëlitæ ſiue Saraceni. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

Eo deinde mortuo Saladinus nepos Sultanus deſignatus eſt, qui ingreſſus ad Caliphã Dominum ſuum, vt de more adorans Sultaniſmi inſignia de manu eius acciperet, Calipham occidit cũ tota ipſius familia, eiúſque Theſauros direptos militibus ſuis diſtribuit, ſéque Sultani & Caliphæ titulis ſimul eodẽdie exornauit. *Ibid.*

Inde per 20 ánnos varia bella contra Chriſtianos geſſit, eóſque tandem Dominio terræ ſanctæ exuit. *Ibid.*

Bernæ fundamenta iecit Bertoldus 4 Zeringiç & Burgundiæ minoris dux, necnon Geneuæ & Lauſanæ princeps, qui obiit an. 1185. Eam Bertoldus 5 deinde 1191 cũ ſuis pagis imperio attribuit. *Chro. Burg. & Heluetic um.*

Cũ Berna (quæ lingua Heluetica Vrſum ſonat quòd cum ædificaretur caſu occurriſſet vrſus) Friburgum vrbs ædificari cœpta. *Naucl. & Munſt.*

1170 Ingens terræmotus Orientem concuſſit ſubuerſis multis vrbibus, vt Tripoli Syriæ, Antiochia, Cçſarea, Alebia, Emeſa, Amaſo. *R. Ioſeph in Chron.* Prænuntius cladis noſtrorum, qua Orientis poſſeſſione excuſſi ſunt à Turcis, principe Saladino.

1171 In Gallia prope Aureliam multi Iudçi combuſti ſunt, quòd increbruiſſet eos puerum in fluuium merſiſſe. inter eos R. Iehiel F. R. Dauid, & R. Iekuthiel ſacerdotes diſcipuli R. Semoël. *Ibid. R. Ioſeph.*

Hunc diem Iudæi Franci & inſulani anniuerſario luctu & ieiunio recolunt. *Ibid.*

Eodem Coloniæ R. Beniamin & R. Abraham Scriba de adulterato argento accuſati pænas euaſerunt Iudæis eas 140 aureis redimentibus. *Ibid. ex R. Ephraim F. Iacob.*

1176 R. Moſe filius Maiemon abſoluit ſuum Miſna, quo totum Talmud lingua purè Hebraïca elegantiſſimè eſt complexus.

Tzetzes tunc Grçcè varia commentatur.

1177 Bleſis habitantes Iudæi puerum Chriſtianum in crucem egerunt die Cœnæ Dominicæ. *Sigeb. Cont.*

Ob quç & huiuſmodi alia Galliç & Germaniç vulgus paſſim in iſtos ſæuiit. *Friſing. lib. 1, cap. 37. de geſtis Frederic.*

1179 Philippus Frãc. accuſatoribus Iudçorum, quòd ſingulis annis funderent ſanguinem innóxium aurem non prçbuit, ſed pro eis legem tulit. *R. Ioſeph. in Chron.*

1180 Coloniç ob puellam inuentam mortuã in Rheni ripa, Iudçis fluuium nauicula traiicientibus, Iudçi plerique occiſi ſunt. Cçteros Fredericus Imp. 500 aureis mulctauit. *Ibid.*

Miecislaus ſenex Monarcha ter deiectus Poloniæ principatu.

m LVCIVS literatus fuit. *Tyr. li. 22. cap. 7.* Vixit an. fermè 50 in Cardinalatu. *Onuph.* Principibus auctor fuit, vt in Aſia laborantibus Chriſtianis ſuppetias ferrent. *Plati.* ab vrbe deiectus eſt. quòd ex ea conſulum nomen abolere niteretur.

Primus iuxta conſtitutionis formam poſitam in 11 concil. Lateranenſi creatus eſt pontifex.

Ad hunc vſque Nicolaus Maniacutius Heróicum carmen de Romanis Pontificibus edidit & nomina 178. Pontificum centum viginti quatuor verſibus ſcite concluſit.

Theodorus Balſamon iuriſconſultus & theologus,

Anni Christi — Anni mundi

1181 — 5279

Antiochenus poſtmodum Patriarcha (ſed nomine tenus. Nam Latini adhuc Antiochia potiebátur, in eáque Latinos Paſtores præficiebant) multa hoc tempore ſcripſit, vt ipſe de ſe teſtatur in præfatione ſuper Nomocanonem, *Nicetas quoque lib. 3* de Iſaacio. Sed aliquot errores ſuis libris immiſcuit, ex Ioanne Citri epiſcopo, qui eum audiuit, reſponſis ad Conſtantinum Cabaſilam Dirrachij Archiep.

Sedit contra Aymericum tertium è Latinis Patriarcham capta à Turcis Antiochia an. 1186. Tũ enim Iſaacius Imp. Theodorum Balſ. patriarcham nominauit. Quemadmodum poſteà Hieroſolymis captis illic Græcum Laeonicum ſiue Leontium virum eruditũ Patriarcham Hieroſolymitanum conſtituit an. 4. Deinde Doſitheum (*Nicetas lib. 9.*) Vnde intelligitur Iſaacium colluſiſſe cum Saladino. Vel alter Patriarcha Antiochenus erat titulo tenus duntaxat. Nam vel quãdo Latini erant Patriarchæ, non deſierunt Græci ſuos inſtituere & continuare vſq; ad hodiernum, qui Ioachimus nominatur.

Ad interrogationis cuiuſdam Marci Alexandriæ Patriarchæ reſpondit, ſed peruerſè in multis & contra Canones *Ioannes Citri epiſcopus vbi ſuprà.*

Petrus comeſtor iuxta quoſdam, viget.

Hoc tempore bella terræ ſanctæ inualeſcebant. *Vuicelsus.*

Saladinus Caſtro de Vado Iacob vi expugnato, Templi milites ſerris medio diſſecuit ſub an. 1180. reliquos ſacerdotes capite damnauit. Plebi vitam promiſit, ſi nepotem bello captum reſtituerent. *Sigeb. Cont.*

Armeniorum rex cum omnibus epiſcopis & regni ſubditis, an. 1181 ſe ſedi Apoſtolicæ ſubiicit.

Eodem Balduinus Hieroſ. rex Ægyptiorum regẽ Saladinum non longe ab Aſcalone ſuperauit & in fugam vertit. *Chron. Hirſaug.*

Balduino mortuo 1182 Saladinus à Remundo Tripolis Principe, qui inimicitias exercebat cum Guidone Luſignano nono & nouiſſimo Hieroſolymorum rege, inuitatus multas vrbes Chriſtianis eripuit, indéque per deditionem Hieroſolymam. *R. Ioſeph in Chronicis.*

Poſtquam omnes captiuos occidiſſet præter Guidonem regem & magiſtrum militiæ eius. Qua potito victoria Acco, Berytus & cæteræ regni vrbes ſeſe dediderunt præter Aſcalonem. *Idem.*

Eodem an. 1182 Heraclius vltimus è Latinis Hieroſolymorum Patriarcha ad Lucium Papam & Philippũ regem venit petitum auxilium contra Saladinum Ægyptium. *Gagui. lib. 6.* Claues vrbis & Sancti ſepulchri ipſi attulit regnum eius iuri ſubiiciens. *R. Ioſeph.*

Inde Philippus exercitum Hieroſolymam miſit, ſed intempeſtiuè. Quin & Heraclius venerat conquiſitum auxilia poſt cladem à Saladino factam. *Blond. de decli. lib. 6 dec. 2.*

Eius anno ſeptimo Hieroſolyma capitur. Tum contra eum ſedit Laonicus ſiue Leontius Græcus.

Guilelmus Tyrius Archiepiſcopus, quintus ex Latinis, ſuam hiſtoriam de bello ſacro Latinorum contra Turcas & Saracenos, 84 annos complectentem, ab anno Chriſti 1100. vſque ad annum 1184 perſequitur.

Scripſit etiam hiſtoriam Orientalium, annorum 570. Acta Synodi Lateranenſis & alia quædam. *Ipſe lib. 21, cap. 26.*

1185 — 5283

Principibus.

Alexio puero Comneno, an. 3. Orient. Imp. 118 & poſt eum Andronico Comneno tyranno, an. 2. Orient. Imp. 119.

Friderico 1 Barbaroſſa Occident. Imp. vigeſimo ſecundo.

Philippo 2 cogno. Theodato & Auguſto, an. 43 Franc. Reg. trigeſimo octauo.

S. Imra Æthiopiæ pretioſo, an. 40.

Alphonſo 9, Rege Hiſpaniæ, ſexageſimo ſecundo.

Henrico 2. Andegauenſi Angliæ, vigeſimo quinto.

Cazimiro 2 Poloniæ.

Balduino quinto Hieroſolymorum rege octauo an. 6.

Alphonſo Rege Portugalliæ primo, deinde Sanctio an. 26.

Vuillelmo Scotiæ.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

cap. 26. Octogenarius obiit ſub an. 1219. Heroldus.

Alexij Comneni tempore dogma motum eſt de Myſteriis altaris, illáne eſſent corruptibilia, an incorruptibilia. Ea eſſe incorruptibilia confirmauit Alexius. *Nicetas lib. 27. Orthodoxia.*

1185 **CONCIL.** *Veronenſe, præſide Lucio Papa, vt Chriſtiani occidui Principes Aſianis contra Turcas ferrent ſuppetias, & contra Romanorum ſuperbiã. Platin.* 5285

Ann. 1183. Multi hæretici combuſti ſunt in Flandria, iuſſu Philippi Flandrenſium Comitis, & Guilelmi Remenſis Archiepiſcopi, ſedis Apoſtolicæ legati. Illi dicebãt omnia æterna à Deo, corpus autem hominis & temporalia à Luciabelo creata eſſe: baptiſmum paruulorum & Euchariſtiam reprobabant: ſacerdotes ex ſola auaritia miſſas celebrare calumniabantur. *Guilel. Nangia. Vincent. lib. 29. cap. 26.*

Septem millia Cotarellorum, qui regionem Biturigenſem vaſtabãt, ab illius terræ incolis interficiuntur. Ipſi perſequebantur maximè viros Eccleſiaſticos, quos miſeris mortibus conficiebant. Sacrum Chriſti corpus pedibus conculcabant, & Eccleſias incendebant.

HVMANA.

Andronicus, vt Alexio puero nepoti imperium raperet, ex aula ſummouit æmulos, deinde puerum 15. annos agentem neruo arcu eliſo immaniter ſtrangulatum, arcæque plumbeæ incluſum, in mare demerſit, atque deſponſatam illi Annam Francorum Regis filiam vxorem duxit.

Alexium vindicaturus Vnilielmus Siciliæ rex, prælio aggreditur Tyrannum & vincit. Qua occaſione Iſaacius ſeditione excitata fugientem comprehendit, & mutilat altera manu & oculo. Deinde ſcabro camelo facie ad caudam verſa, per vrbem circumducit, vbi vulgi tumultu vocis & harpagonibus penè fruſtulatim diſcerptus eſt.

Euſtathius Theſſalonicenſis epiſcop. qui in Homerum & alia ſcripſit, adhuc vigebat.

Tartari circa an. 1180. Duce Cingis aut Chonigaſt ab Oriente progreſſi Europam Orientaliorem miſerè afflixerunt, indéque hodie in Hordas diuiſi cognoſcuntur.

Alphonſus 9. Hiſpaniæ rex Blancæ noſtri D. Ludouici matris parens regnat an. 38.

Iudæi è Francia expulſi ſunt, & eorum ſynagogæ euerſæ, vel mutatæ in Eccleſias, edicto Philippi Regis, quòd Chriſtianum puerum in Chriſti ludibrium cruci affixiſſent, & grauiſſimis vſuris vexarent Frãciam. *Æmil. lib. 5. Gagui. lib. 6.* Verùm non multo pòſt tempore redeuntes, ab eodem admittuntur. *Æmil. lib. 6.*

Inter eos fuiſſe aiunt R. Selomonem Iarhhi, quos rex in Germanias expulit. Eſt autẽ magni nominis Rabbinus, ordinarius veteris teſtamenti & Thalmud interpres, qui videtur cognominatus Iarhhi, q. Lunenſis. Luna autem oppidum eſt Prouinciæ Aquitanicæ, vbi Iudæos manſiſſe ſcribit D. Greg. lib. 3. epiſt. 21.

1175. Saladinus Damaſcum eripuit filio Norandini adhuc puero, qui principatum tenebat Alepi, eique præpoſuit Siroſidulum fratrem. Inde Ciliciam. *R. Ioſeph.*

1177. Hieroſolymam obſedit, deinde in biennium pacem dedit. *Ibid.*

1179. Reuerſus profligatus eſt, paucis è Chriſtiano

milite deſideratis. Paulo pòſt Euphratem tranſgreſſus, Carras in Meſopotamia cepit. Edeſſam quoque & vrbes vicinas fratri Norandini obtemperantes. Mox in Cœleſyriam conuerſus, Alepum prouinciæ caput expugnauit. *Ibid.*

1182. à Remundo ſollicitatus, bellum vltimum contra regem Hieroſolymitanum ſuſcepit, quo multas vrbes, & Hieroſolymam ipſam noſtri amiſerunt. *Idem.*

n VRBANO 2. ſedente, Hieruſalem fuerat Sultano Ægyptio & Saracenis erepta. Vrbano hoc 3. Pontificatum gerente, recidit in eorundem ſeruitutem.

Diſſidentibus enim inter ſe Chriſtianis, ſcilicet, Guidone Luſignano Rege Hieroſolym. & Raimundo comite Tripolitano, Saladinus Calipha Ægyptius poſt maximam ſtragem noſtrorum fere 22000. recepit Hieroſolymam cum ſuo Rege ad Tyberiadem capto anno 1187. 2. Octobris, feria 6. anno 88. (Æmil. 89.) ex quo regnum Hieroſolymorum cœperat eſſe penes Latinos. *Æmil. lib. 5. Blond. lib. 6. dec. 2. 87. Iouius lib. 1. virorũ Illuſt.*

Campanas Baſilicáſque omnes præter Salomonis templum euerti iuſſit. *Simoneta lib. 5. cap. 82.*

Guilel. Nangiacus Iſaacij Orientis Imperatoris meminit ſub nomine Curſac, quem ait alios vocare Iſaquinum: ſed id non mirum in hiſtoria aliena.

Græci mox poſt captam Hieroſolymam videntur egiſſe cum Saladino, vt Patriarchæ conſtituendi ius reciperẽt. Nam Leontium, virum eruditione & virtute præſtãtem Hieroſolymorum patriarcham extitiſſe & obiiſſe an. 1187. quo ſcilicet vrbs capta eſt, eique Doſitheum ſucceſſiſſe Iſaacij Imp. familiarem, ſcribit *Nicetas lib 2. de Iſaacio.*

Vrbanus de Turcarum victoriis certior factus, Venetias pro comparanda claſſe contẽdit. Sed Ferrariæ in itinere, cùm negligẽtius ſacrum bellum à Chriſtianis principibus ſuſcipi cerneret, animi mærore interiit. *Plati.*

Pacem fecit inter Philippum Franciæ regem & comitem Flandriæ an. 1186. *Chron. Fland. lib. 6.*

Decimas Polonis indicit pro recuperanda terra ſancta. *Chrom. lib. 3.*

Bellum Vngarorum cum Venetis compoſuit. *Idem.*

Danos excommunicat quòd ſacerdotes ferrent coniugatos. *Saxo lib. 15.*

Epiſtolarum eius particulæ innumeræ extant in Iure Canonico.

HVMANA.

Ann. 1185. Fredericus Imp. omnes Hetruriæ ciuitates præter Piſtorium, agraria priuat ditione, & multa in Italia peragit. *Chron. Hirſ.*

1188. Saladinus perſequitur reliquias noſtrorum, qui in Oriente ſupererant. *R. Ioſeph.*

Henricus 2. Andegauẽſis, Anglorum rex, Cumbriam & Northumbriam recepit. Vuallos ad defectionem inclinantes domuit. *Polyd. Maior.*

Deinde an. 1189. moritur. Atque hic Normanorum i. externorum hominum in Anglia principatus finis fuit, poſt annos 122. quàm Guilielmus primus regno Angliæ potitus eſt. *Polyd. lib. 13. Angl.*

o QVIDAM Hiſtoriographi hunc prætermittunt. Totus autem in bellis fuit contra hoſtes Chriſti, vt reci-

Anno Chriſti. — *Anno mundi.*

178.

n VRBANVS 3. Mediolanenſis an.
1185 1 5283
menſ. 10. di. 25.
1187 Vacat d. 11. 5285

Patriarchis.

Conſtãtinopoli Baſilio, deinde Nicolao 5. alias Niceta an. 6. menſ. 6.

Antiochiæ Aymerico, deinde Rodulpho 2. an. 33.

Hieroſolymis Heraclio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnantibus, & poſt Andronicum, Iſaacio 2. Angelo an. 16. Orientis Imperatore. 120.

S. Imra AEthiopum pretioſo, Balduino quinto Hieroſolymorũ rege octauo: denique Guidone Luſignano. an 1.

CONCIL. Pariſienſe, *præſente* Philippo Rege, *Epiſcoporum Galliæ, pro expeditione contra Turcas. Gagui. lib. 6.*

179.

1187 o GREGORIVS 8. Beneuentanus. 5285
1188 menſ. 1. dieb. 27. 5286
Vacat di. 20.

Anni Christi. | *Patriarchis.* | Anni mundi.

Conſtantinopoli Nicolao 5. ſiue Niceta.
Antiochiæ Rodulpho ſecundo.
Hieroſolymis Heraclio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnantibus.
S. Imra Æthiopum pretioſo.
Hieroſolymorum & Ægypti Calipha Saladino.

180.

1188 P CLEMENS 3. Romanus, an. 3. 5276

1191 menſ. 5. 5279

Vacat. menſ. 8.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Nicolao quinto, alias Niceta.
Antiochiæ Rodulpho.
Hieroſolymis Heraclio.

reciperet Hieroſolyma. *Vuicelius.*

Tractans de recuperanda Hieroſolyma Piſis moritur. Pontificatus die 57.

Perpetua per annos plus minus 50. inter populum Rom. & Ponrifices diſcordia de vrbis adminiſtratione fuit, cui Populus Parririum quendam ſumma cum auctnritate præfecerat ſenaroribus creatis, ab Innocentio 2. ad hunc vſque. Nam eius tei occaſione Innoc. 2. & Cæleſtinus 2. animi dolore defecerunr. Lucius 2. penè interfectus eſt. Eugenius 3. Alexander 3. Lucius 3. Vrbe pulſi ſunt. Vrbanus 3. & hic Gregorius 8. exules fuere, donec nouiſſimè conuentum, Clemenre 3. vt Senarores confirmarentur, Parricij verò loco, præfectus reponeretur. *Onuph. in Platinam.*

Leontius & Hermenopulus, qui de ſectis ſcripſerũt. Nam hic Bogomilos non multo anre ſuam ætatem ortos tradit.

Simeon Metaphraſtes circa hæc anni 1200. tempora.

1188. in Monaſterio Schonangienſi Ciſtercienſis ordinis Vnormacienſis diœceſis, non longè ab Heidelberga, S. Hildegundis moritur, quæ ſumpto habitu, ſimulato ſexu, Ioſephi nnmine, illic vſque ad mortem incognita permanſit. *Chron. Hirſaug. Cæſarius prima Dialogorum diſtinctione.*

S. Margarita monialis miraculis clara in Monaſterio montis S. Ruperti apud Bingen. *Ibid.*

Imra Æthiopum rex, inter eorum Sanctos relatus, Preſbyter conſecratur. Rex magnæ abſtinentiæ & virturis, adeò vt ſacrificium incruenrum peragens, miniſterio Angelorum panem & vinum in corpus & ſanguinem Domini conſecrandum reciperet.

Miraculis clarus ſuis precibus ſtitit curſum Nili. Tributi loco à rege Ægypti materiam, præſertim ligna ingenioſi operis è Hieroſolymis ſibi exporrari iuſſit, è quibus remplum conſtrueret, vſque hodie tota Æthiopia venerabile *Mari. Victor. de regg. Æthiopiæ.*

HVMANA.

CLAREBANT Thebires ben Chotat genere Iudæus Hiſpanus, & Alfraganus Aſtronomi & Mathematici.

An. 1188. vel vt alij volunt 1202. Tartari Scythica gẽs è finibus ſuis, qui erant ad Tapuros montes vltra mare Caſpium egreſſi deuicto & interſecto Indorum rege (Chriſtiano & Preſbyreri Ioannis nomine noſtris tunc cognito. *Marc. Venetus & Oſorius de rebus Emanuelis Portug.*) eorúmque excuſſo dominaru, cui ſeruierant, Aſiam pene omnem victores longe latéque peruagati & Rha ſiue Volga flumine tranſmiſſo ad Occidẽtem progreſſi, vicinis Ruſſorum Polounciis Campeſtria ad Tanaim & Mæotim Paludem habitãtibus bellum intulerunt, eóſque & Ruſſos ſuppetias ferenres deleuerunt, & omnem illam oram cum Taurica Cherſoneſo habitare cœperũt. *Cromer lib. 7. Polo.*

P VIR ſcienria literarum, facundiáque clarus, ſed & vitæ puritare, animíque integritare præclarior, ſuique acer caſtigator. *Anton.*

Quarti belli ſacri auctor. Cum Frederico pacem iniit.

1188. Fridericus Imperator, cum Conrado filio mi-

noie, Philippus rex Francorum, Guilelmus Siciliæ, Richardus Angliæ, Odo Dux Burgundiæ, Philippus comes Flandriæ, Hẽricus Comes Campaniæ, Theobaldus Cõmes Bleſenſis, Epiſcopi quamplurimi, & omnes fere regni Franciæ Barones, quartam expeditionem cõtra Turcas precibus huius Clementis Papæ ſuſcipiunt, ſeque cruce inſigniunt, cum audiſſent Hieroſolymam & totam Syriam præter tres vrbes Tyrum, Tripolim, & Antiochiam, & quaſdam arces à Saladino fuiſſe occupatas. *Palmer. in Chron. Gagui lib. 6. Blond. lib 6. dec. 2.*

Philippus rex Franc. decimam bonorum omnium ab iis exegit, qui ſe non comitarentur Hieroſolymam. Quæ decima Saladini dicitur ad hunc vſque diem. *R. Ioſeph.*

Verùm 1189. Fridericus in Armenia dum in flumine lauaretur, ſubmergitur. *Continuatio Sigeb. Palmer. Guil. Nangiac.* & à filio Conrado Tyrum effertur, vbi & ſepelitur. *R. Ioſeph.*

1191. autem Philippus & Richardus coniuncto exercitu contra Saladinum proſperè primum bellum gerũt: ſed mox diſcordia, diabolo inſtigante, inter ipſos orta, Philippus in Galliam reuertitur. Richardus autem incho. tum bellum ſtrenuè proſequitur. ſed anno ſequente & ipſe quoque domum reuerſus eſt, Chriſtianóſque in terra ſancta multis periculis expoſitos reliquit. *Chron. Hirſaug.*

Alioqui Saladinus pacem Chriſtianorum poſtulans, regnum Hieruſalem ſe illis redditurum, ciuitatem ipſam reædificaturum, & Damiatam cum adiacente regione ad 20. milliaria quietè poſſidendam conceſſurum, modò vlterius non procederent, promittebat. *Ibid.*

Nam eorum aduentu audito timuit, ſtatuítque dimiſſa eis regione, in Aegyptum ſe recipere. *R. Ioſeph.*

Porrò Gallus cum Anglo, & Veneti cum Piſanis, qui etiam claſſes ſuas in Aſiam miſerant, ex eo tempore poſtea diuturnis & grauibus bellis inter ſe conflictati ſunt. *Cromerus lib. 6. de reb. Pol.*

Anglus in illa expeditione Cyprum inter eundum occupauit, eiecto Iſaacij Comneni præfecto, qui in dominum ſuum rebellauerat, *R. Ioſeph.* & Hieroſolymitano regi donauit, vt ibi amiſſo regno habitaret. *Nicetas ſub finem lib 2. de Iſaacio Ang.* ſed ea lege, vt Guido rex ſibi iure regni Hieroſolymitani cederet. Atque ita Cypri regno ipſe & poſteri eius potiti ſunt annis ducentis ſeptuaginta quinque, videlicet vſque ad annum 1470. *R. Ioſeph.*

Henricus verò Campaniæ Comes â Richardo relictus, poſt Guidonem regnauit, & regni ſedem Ptolomaide poſuit, vbi anno vno pòſt de feneſtra lapſus interiit. *Ibid.*

Ex Friſia etiam & Dacia eò miſerunt naues 50. è Flãdria triginta ſeptem. *R. Ioſeph.*

Anni Christi. — *Anni mundi.*

1188 — 5276

Principibus.

Eiſdem Imperãtib & vſque ad Henricum 6. Occid. Imperat.

Philippo 2. cog. Theodato & Auguſto Frãcorum Rege trigeſimo octauo.

S. Imra Æthiopum pretioſo.

Alphõſo 9. Hiſpaniæ, ſexageſimo ſecundo.

Henrico 2. Andegauenſi, Angliæ vigeſimo quinto, deinde Richardo an. ferè 12.

Cazimiro 2. Polon. princip. Hieroſolym. orũ & Ægypti Calipha Saladino.

Sanctio Portugalliæ ſecũdo Rege.

Vuillelmo Scotiæ.

CONCIL. *Pariſienſe, coactum à Philippo Rege, cui decimæ ab Eccleſiaſticis cõceſſæ ſunt ad bellum gerendum contra Saladinum Turcorum Regem, à quo illæ dictæ fuerunt Saladinæ. Gagui. lib. 6.*

HVMANA.

1191 Frideric. ante diſceſſum imperij ſucceſſorem reliquit Henricum 6. an. 1186. deſpondens ei Conſtantiam Rogerij Siculi filiam è monaſterio mox educendam, quæ ad eum Siciliæ regnum attulit. Etſi autem ea exiſtimaretur nunquam paritura, quod 50. annum attigiſſet, tamen grauida facta an. 1193. 7. Calend. Ianuarij Panormi enixa eſt Fridericum 2. (magno Eccleſiæ damno) in ſacello publico, 5279

Anno Christi. | Anno mundi.

181.

1191 q CELESTINVS 3. Romanus an. 6.

1198 menſ. 7. di. 11.

5279

5286

Patriarchis.

Conſtantinopoli Nicolao quinto ſiue Niceta, deinde Leontio an. 1. Doſitheo an. 1. Georgio Xiphilino an. 7.

Antiochiæ Rodulpho 2.

Hieroſolymis Heraclio.

Principibus.

Iſaacio 2. Angelo Orient. Imperatore 120.

Henrico 6. an. 8. Occiden. Imperat. vigeſimo tertio.

Philippo 2. cognom. Augusto & Theodato Franc. Rege trigeſimo octauo.

S. Jmra AEthiopum pretioſo.

Alphonſo 9. Hiſpaniæ ſexageſimo ſecundo.

Richardo Angliæ vigeſimo ſexto.

Cazimiro 2. Poloniæ, deinde Leſco Albo cum Helena matre an. 8.

Hieroſolymorum & Ægypti Saladino, deinde Saphandino.

Sanctio Portugalliæ rege ſecundo.

blico, quod vt ſpectari partus poſſet, ne ſuppoſititius cēſeretur, Henricus extruxerat.

Philippus Theodatus ſiue A Deo-datus, multa Pariſiis vtiliter inſtituit: Ædiles, quos vulgo vocamus Scabinos ſiue Echeuinos, eligendos curauit. Eam vrbem auxit tota illa parte (quæ à Patno ponte ad abbatiam S. Genoneſæ reodit, quam etiam mœnibus cinxit, plu imos vicos ſtrauit lapidibus, D. Innocentij cœmiterium extruxit, forum vænale (vulgo Hallas, Græcè ϛάλαι) in platea, quam Campellos vocabant, ædificauit, nemus Vicenarum (*de Vincene*) prope vrbem muris cinxit. *Guil. Nāg. Æmil. lib. 9. Gagui. lib. 6.*

1190. Loodinoi ſeditio contra Iudæos, in qua multi cæſi ſunt, dooec res à Ricbardo rege componeretur. *R. Ioſeph.*

Eodem octoginta Iudæi, iuſſu Philippi Blaiæ combuſti ſunt. R. Iom Tob multos ſuorum interfecit, ne baptizarentur. *Idem.*

1191. in Anglia primùm 150. interfecti ſunt, deinde in aliis vrbibus alij, qui baptizari recuſabant. *Idem.*

q TOTI Franciæ ſactis interdixit ob diuortium Philippi Regis, qui Ingebergam ſeu Gelbergam vxorem repudiauerat. *Guilel. Nangiac.*

Occupatur & ipſe bellis Paleſtinis, & fœlicius. Præſul Eccleſiæ perutilis. *Vuicelius.*

Teutonicorum ordinem confirmat, S. Auguſtini regulam eis præſcribens cum alba veſte & cruce nigra vt ab aliis differrent, *Polyd. lib. 7. de Inuent.* Et ſingulis diebus ac noctibus ducēties orationem Dominicam, Symbolum Apoſt. & Angelicam ſalutationem repeterent. *Ibidem.*

Conſtantiam monacham rege Rogerico natam occultè è monaſterio Panormitano eduxit, & Henrico 6. diſpenſatione collocauit, è quo natus Fridericus Sedis Apoſtolicæ maſtix. Hi ſunt diſpenſationum illegitimatum partus.

Gilbertus Abbas, Alanus Epiſcopus Antiſiodorenſis, Philo Epiſcopus Carpathius, Guarricus Abbas Igniacenſis, Ioachimus Calaber Abbas Floreotiñus, vt de ſe teſtatur ſuper cap. 9. Apocalyp. Godefridus Viterbienſis, Mauritius Epiſcopus Pariſienſis, cuius exemplo inualuit mos per aliquot annos in Francia, vt Sacerdotes morientes tabulam, Catholicam fidem de reſurrectione complectentem pectori apponerent, quod tunc multi de ea dubitarent. *Guliel. Nangiac.*

Ordo Cruciferorum oritur in Italia an. 1197. *Volater.*

S. Guilelmus Biturigēſis Epiſcopus floruit. Honorius 3. Papa eum in Sanctorum numerum retulit.

In Dania quidam perſuadere conantur populo, vt ſacerdotibus ſuis matrimonia decernat. Et vix hoc ſchiſma à Vualdemaro rege & aliis Principibus repreſſum eſt. *Saxo lib. 15. Dano.*

Iſaacius Angelus Imp. viduas Eleemoſynis, pauperculas virgines dote, & ſumptu nuptiarum magna hebdomade iuuabat. *Nice lib. 3.*

Xenodochiis Conſtantinopolim repleuit. *Ibid.* ab eo Blachi & Bulgari deficiunt. *Ibid. lib. 1.*

Marcus Alexādrinus Patriarcha, qui Græcos de multis quæſtionibus, diebus D. Iſaacij Angeli, & D. Georgij Patriarchæ Conſtāt. an. 1203. Chriſtianorum Saracenica

regna incolentium nomine, conſuluit. Ad quas reſpondit Theodorus Balſamon, ſed vt Ioannes Citri Epiſcopus in ſuis ad Conſtantiuum Cabaſilam Dirrachij Epiſcopum reſponſis docet, peruersè & contra canonicas conſtitutiones.

Anno mundi. 1200 — Anno Christi. 5288

Theodorus enim Balſamon Patriarcha Antiochenus (ſed titulo tenus) adhuc clarebat. Nam Georgio Xiphilino libros ſuos in Nomocanonem Photij dedicauit.

An. 1190. 13. Calendas Decembris auctoribus quibuſdam ciuibus Bremæ & Lubecæ Ordo Marianorum militum (ad Teutonicorum formam) inſtituitur in Ptolomaide, magnis ſumptibus ædificato ibi Xenodochio, in vſum eorum, qui familiæ inſererentur. Poſtea cum numerus creuiſſet, cen Colonias inde in Germaniam deduxerunt, ad Chriſto ſubigendas Slauorum & aliorum infidelium Septentrionalium terras.

Samuel Iudæus abdicato Moſe Chriſtum amplectitur an. 1200. & contra Iudæos de vana Meſſię expectatione ſubtiliter diſputat.

HVMANA.

In Aſia per id tempus Chriſtianorum res in deterius labuntur, nec multo poſt euertuntur. Quin Betica ſiue Granata à Saracenis ſubacta eſt, Anglia & Hybernia inſulę Romano Pontifici vectigales factæ ſunt. In Germania Henricus Imp. cum regnum Siciliæ nomine Conſtantię recepiſſet, ac Fridericum F. trimulum Cæſarem ſiue regem Romanorum renuntiaſſet, moriens longam litem de imperio reliquit. *Cromer. lib. 7. de Reb. Polo.*

Philippus enim dux Sueuorum patruus ac tutor pueri coronatus eſt ritu ſolenni Moguntię. Contra quem Otho Saxonum dux ab Innocentio 3. Philippo diris deuoto, confirmatus eſt. Sicque aliquandiu (per annos fermè octo, quibus Philippus vixit, *Chron. Hirſaug.*) Germania inteſtino bello colliſa eſt, donec Philippo & Othone interfectis Fredericus iam adultus imperio ſuſcepto pacem reſtituit. *Ibid.*

In Gręcia verò varij etiam motus erant, adeo vt an. 1200. Cōſtantinopoli à Gallis & Venetis capta, Alexius Imp. pulſus Haliſiam in Ruſſia confugerit, ad ducem nomine Romanum Polonorum regis Clientem, cui cùm Alexius puer à Victoribus ſuffectus, & paulo poſt interfectus à ſuis éſſet, Balduinus Gallus ſucceſſit, Orientemque ſublato ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ renunciauit. *Ibidem.*

Philippus Gall. rex Auguſtus D. Ludouici auus, expeditionem ſuſcepit aduerſus Guidonem Aruerniæ Comitem, qui vexabat Eccleſiaſticos, Abbatiam euerterat, Epiſcopum Claromontenſem in carcerem incluſerat, captamque Aruerniam ſui regni peculio adiecit. *Annal. Gallici.*

Ante hanc Phil. Auguſti ętatem nullus liber Gallica lingua ſcriptus dicitur.

Sub an. 1190. tota Francia Iudæos expulit in Germanias (1186. habet R. Ioſeph) quos tamen paulò pòſt, nempè an. 1198. Pariſios reduxit, Eccleſias ibi grauiter affligens. *Antoni. tit. 17. c. 9.* quouſque ſub an. 1323. penitus exigerentur. In hac eiectione R. Salomonem Iarhi ordinarium veteris teſtamenti. & Talmud gloſſatorē fuiſſe aiunt. Hanc expulſionē Abben Bohan deſcripſit.

Annus Dom. M C C. quo Tartari regnum ſuum deleto Presbytero Ioanne Vncano Indorum rege condunt. Conſtantinopolis à Frācis & Venetis capitur, Theodorus extra vrbem in Aſiā imperium Græcorum transfert.

DVODECIMO *hoc ſæculo doctrinam contra hæreticos ſit continuatam liquet.*

MISSA. *Continuatur ritu ſuperiorum temporum, vt ſcriptores huius ſæculi de diuinis vel Eccleſiaſticis officiis fidem faciunt, Honorius Auguſtodunenſis, Odo Cameracenſis, in Canonem Miſſæ, Hugo Victorinus, Rupertus Tuitienſis, Leo Tuſcus in Liturgiam Chryſoſtomi, Ioan. Beletus, Oſmundus Sariſberienſis, lib. de Eccleſiaſticis officiis, &c.*

Gratia Dei, fides, Iuſtificatio. *Honorius de prædeſt. & lib. Arbitr. item in Pſalm. 17. Saluum me fecit. quoniam voluit me. Retribuet mihi &c. Nota in primis. Gratia à Deo gratis, non ex meritis hominem præuenit, vt ad bene volendum carperetur ipſe gratia per pia actionis ſtudiū. Richardus de ſtatu hom. inter. cap. 12. 16. & paſsim in quæſt. in epiſtolas*

Anno Chriſti.

1200 pauli. *Bernardus ſermonibus de aduentu Dom. & in cantica ſerm.67. Gratia reddit me mihi iuſtificatum gratu & ſic liberatum à ſeruitute peccati &c.Petrus Cluniac.lib.2. cõtra Iudæos cap.4.Rupertus lib.de victoria verbi. Magiſter ſententiarum lib.3.diſt.19. &c. Fulgentius lib.de gratia Dei.*

Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Bernard. ſermo de cœna Dom.& in alio ſerm.de eadem. Petrus Cluniac.contra petrobuſianos, ſeorſum lib. 1. epiſt. 2. Magiſter Sentent.lib. 4. diſt.8.& ſeq. diſti.10.refutat contraria docentes. Bãdinus lib. 4.diſt.9.& ſeqq. Rupertus, vbi & figuram refutat lib.16.com. in 6.cap. Ioan. & lib.7.cap. 7. lib. 2. de ſap. cap.24.in Mat.lib.10. cap. 26. lib.2. de diui.offi.cap.2.22.& 23.Quin & lib. 1.cap. 28. & ſeqq. aliquot integram Miſſa rationẽ explicat. Richardus lib. de Sacerdotio Melchiſedec. Guil.Signiacenſis lib. de ſacramento Altaris. Leo Tuſcus in ſua Chryſoſtomi & Græcorum liturgiæ verſione, & ex Græcis Zonaras, Balſamon, Nicetas Coniates diuerſis in locis. Hildegardis lib. 2. viſ.6.& lib. de Sacra. altaris.*

Anni mundi.

5288 . 1191. Bertoldus 5. Zernigię & minoris Burgundiæ Dux, Bernam paulò antè à Bertoldo 4. eius præceſſore cõſtructam cum ſuis pagis Romano imperio attribuit. *Chro. Burg. & Helueticum.*

1195. Henricus 6. Imp. Siciliam inuadit, captumque Tancredum regni inuaſorem, erutis oculis cum quatuor principibus in Teuthoniam mittit, & omne regnum Apuliæ ſibi ſubiicit. *Chron. Hirſaug.*

1197. Subſidiarium exercitum in Syriam mittit, qui dum Henrico ſequenti anno mortuo reuertitur, Chriſtiani, qui in Syria remanſerant, auxilio deſtituti, reliquum Dominij, quod in ea prouincia poſſidebant, mox penitus amiſerunt. *Ibid.*

Annos 10. duntaxat imperauit, iuxta alios, octo, niſi quòd cum patre viuente annis fermè duobus & viginti regnauerat.

Poſt eius mortem principum diſſenſio grauiſſima de eligendo ſucceſſore. *Ibidem.*

Saladinus cùm regnaſſet an. 16. (10 habet R. Ioſeph.) Saphandinum filium reliquit, qui Chriſtianorum reliquias in Oriente debellauit. *Iouius lib.1. Viro. illuſt.*

Moriens Saphandino reliquit regnum Iuda & Syrię, Miralino minori filio regnum Ægypti: ſed inſurgens Saphandinus patruus eis omnia eripuit, & ſe Sultanũ totius Orientis conſtituit. R. Ioſeph.

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Mag. Sentent.li.4.diſt.3.& ſeqq.Bandinus lib.4 cap.3. & ſeqq.Bernard.ſermo de Cœna Domini & Bapt. & ablut. Ped.& alibi.Rupertus li.10.de diuin.Offic.cap.5.&c.lib.8, Apoc. Petrus Clun.lib.2. contra Petrobuſianos. Balſamon in canones Apoſtolorum & Synodorum. Zonaras & Nicetas Coniates diuerſis in locis. Honorius in ſpeculo Eccleſiæ.*

Pœnitentia & eius partes tres. M. *Sentent. lib. 4.cap.14.& ſeqq.Bandinus lib 4.cap.13. & ſeqq Hugo lib.de conſcientiis.Petrus Cantor cap.106. & ſeq.Theodorus Balſamon vbi ſuprà.*

Claues Eccleſiæ. Abſolutio. *Petrus Cantor cap.21.Abſolutio enim ſpirituale eſt, pertinens ad poteſtatem clauium. M. Sentent.li.4.diſt.18, &c.Bandinus ibid.Richardus. lib. de poteſtate ligandi & ſolu.in confeſſionali. de peccatorum differentijs. Theodorus Balſamon in Canones.*

Confirmatio & reliqua alia ſacramenta & eorum vſus. *M.Sentent.lib. 4.Bandinus lib.4. Hugo libris de Sacramentis, Rupertus lib.de diui.Offic.lib.5.cap.15.16. 17.18.&c.Honor.in Speculo Eccl.*

Primatus Sedis Apoſtolicæ. *Bern.ſerm. de Ioan. Baptiſt.& libris de conſideratione ad Eugenium. Item epiſt. 133. 237. 285. Richardus lib.de authoritate Petri. Potho lib. 1. & 3. de ſtatu domus Dei. Salisberienſis lib.8.cap. 17. Petrus Cluniac. lib.6.epiſt. 44. Zonaras & Cedrenus in vita Leonis Iconomachi, vbi hic Gregorium Apoſtolicum virum & Petri Coriphæ ὁμόθρονον vocat.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Bernardus tract. de libero Arb.& paßim ſuper Cantica vt ſer.81.82. & alibi. Magiſter Sententiarum lib.2.diſt.24.&c.Bandinus Ibid.Honorius lib.de Prædeſt.& lib.Arbit. Richardus de ſtatu hom.interio. cap.2.3.&c.& in explicatione dubiorum. Hugo lib. de Conſcientiis & alibi. Petrus Cluniacenſis lib.1.de Miraculis cap. 6.Ioan.Salisberienſis lib.5.cap.4. &c.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines. *Bernardus multis ſermonibus & in Cant. Honorius in ſpeculo Eccleſiæ.Rupert.lib.4.com.in Zachar. cap.10.lib.7.in Cant. Richardus ſup. Canti.&c.Petrus Cluniac.contra Petrob. lib.1.Epiſt.1.Sigeb.& Zonaras ſparſim. Nicetas Coniates itidem, vt in Andronico, in Iſaacio Angelo li.3.in Alexio. Denique de Sanctis extant auctorum huius ſæculi ſermones penè innumeri.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Etterianus libro peculiari, de regreſſu animarum ab inferis. Petrus Cluniac. lib.1. de Miraculis vt cap 23.&c.lib. 1. contra Petrob. epiſt. 1. & 2.Honorius in Speculo Eccl.ſermone de Natiu. Dom.Mag.ſententiarum lib. 4.diſt.20.21.45.&c. Rupert.lib.2.in Leuit.cap.42.fol.175.& in Geneſim. c. 32. Examinatorium ignem.Bernard. ſerm.66.in Cantica. Non credunt hæretici ignem purgatorium reſtare poſt mortem, &c Tyri, lib.18. cap.32. Sigebert. ſparſim.*

Cætera ijdem & cæteri huius ſæculi auctores prolixe confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores Cent. 12.c.2.de loco & propagatione Eccleſiæ col. 11. ſparſim. cap. 3. de Perſecutione & tranquillitate Eccleſiarum ſparſim col. 38. cap. 4.de doctrina, ex profeſſ.col. 775. & ſeqq.cap.de hæreſibus ſparſim col. 833. & ſeq. vbi Petrobuſianorum contra Petrum Cluniac. Apoſtolicorum contra D.Bernard.ſer.65.& 66. in Cant.ſuſcipiunt patrocinium. Per totum cap.6.de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col.858.& ſeqq. Per totum 7.de Politia & gubernatione eccleſiæ col.1009. & ſeqq. cap.8. de Schiſmatibus col. 1105. ſparſim toto 9, cap.de ſynodis col.1235. & ſeqq. Per totum fere cap.10.de doctoribus Epiſc.col.1365. & ſeqq. quos proinde ma-

ledictis inſectantur. ſparſim cap. de martyribus, de miraculis. Huc facit quòd ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra Henricianos, Petrobuſianos, Apoſtolicos, Publicanos, Patarenos, Vualdenſes, Agenenſes, Hæreticos de Arnaldo, Clancularios Berengarianos, quorum maleficiis iſti faſcinantur. Adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Conſule & hiſtoricos. Nam & hi ſui temporis Eccleſiam à noſtra nihil differre quantum ad doctrinam & ritus oſtendunt.

a FVIT doctiſſimus Theologus & Iuriſconſultus, multáſque Epiſtolas decretales de rebus arduis ſcripſit, vt in libris quinque Decretalium plura ipſius reſcripta reperiantur, quam omnium aliorum ſimul Pōtificum. Eſt idem belli accenſor contra Saracenos.

Suos quinque libros decretales legi & obſeruari in iudiciis vbique mandauit: quod & factum fuit vſque in præſentem diem. *Chro. Hirſaug.*

1210. Othonem Imperatorem excōmunicauit, quòd Marchiam Apuliæ ad Romanam Eccleſiam pertinentem per donationem teſtamentariam Methildis, Rutgeri Principis Siciliæ vxoris, & Conradi regis filiæ inuaderet, cauſſatus huiuſmodi donationem eſſe inualidam, quòd facta eſſet per mulierem ſine conſenſu Principum. Vnde ſecutæ graues diſſenſiones. Hinc Fredericus 2. in Imperatorem deſignatur. *Ibid.*

Miſit an. 1212. ad Battum ſiue Baidoorem vnum è Tartarorum Chamis ſiue Impp. aliquot viros religioſos, qui per Croacum & Ruſſiam iter agentes, ibi etiam acceperunt equos Tartaricos, qui aquam & pabulum ſub niue norunt quærere. Illi vbi rediiſſent, hoc vno impetrato, ne Chriſtianis moleſtus eſſet, Saraceni perſuadēt vt Mahometis legem amplectatur. Ita ab eo tempore Tartari Mahometiſmo inficiuntur. *In epiſt. Aſiaticis Ieſ.*

Alij & melius conferunt in annum 1245. & ad Innocentium quartum. *Vincent. lib. 31. c. 51.*

Ipſo procurante Liuonia Chriſti fidem amplectitur. *Blond. lib. 6. dec. 2.*

Eius temporibus orta hæreſis in Tholoſæ partibus, quam D. Dominicus mira celeritate compeſcuit.

Exorti ſunt multi ordines religioſorum, ſiue monachorum. Dominicus Calaguritanus Hiſpanus inſtituit ordinem Prædicatorum, cuius ordinis feruntur fuiſſe 4143. cœnobia. Franciſcus Aſiſiates Italus ordinem Minorum *Palmer. Plati.* Horum ſuo tēpore 90. millia fuiſſe ſcribit. *Sabel. Ennead. dec. 9. lib. 9.*

Carmelitarum ordo, cuius prior in monte Carmelo erat Cyrillus Græcus, tunc ab Alberto Patriarcha Hieroſolymitano regulam certam accepit. Ordo Eremitarum S. Auguſtini. Ordo S. Trinitatis inchoatur à Ioanne Martha & fœlice Anachoreta. *Gag. lib. 6. Polyd. lib. 7. de Inuent. cap. 21.*

Abbas Vrſpergenſis ſuum Chronicon ab Orbe cōdito ad hæc ſua tempora. i. annum 1199. conſcripſit & Fredericum ſecundum, Conradus de Lichtenanu nominatur ab Onuphrio.

Lite apud Græcos de Euchariſtia orta, dum Ioannes Xiphilinus Patriarchatu fungeretur, dānati ſunt, qui negabant corpus Chriſti in ea eſſe incorruptibile & quale nunc eſt in cælo, aut totum in tota & totum in ſingulis eius partibus. *Nicetas Caniates lib. 3. de geſtis Alexij Angeli.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

TREDECIMVM SÆCVLVM.

182.

1198 a INNOCENTIVS 3. Anagninus an. 18. 5286

menſ. 7. di. 16.

1216 Vacat d. 1. 5305

Patriarchis,

Conſtantinopoli Georgio Xiphilino, deinde Ioanne 9. Camatero an. 5. Michaele 4. an. 5. menſ. 6. qui contra Thomam primum è Latinis ſedit. Theodoro 3. an. 2. Maximo 2. menſ. 7. Antiochiæ Rodulpho ſecundo. Hieroſolymis Heraclio, deinde Alberto an. 23.

Principibus.

Iſaacio 2. Angelo, Alexio Conneno eius fratre, Alexio Angelo Iſaacij filio, Alexio Duca cognomento Murzuflo alijs Murſypho, alijs Myrtilo) tribus his Alexijs anno vix vno, Balduino an. 1. & Henrico eius fratre an. 12. ex ordine Orientis ſiue Conſtantinopolitanis Imperatoribus: Theodoro Laſcari Græcorum Imp. an. 18.

Philippo an. 10. Otthone 4. an. 4. Friderico 2. an 38. Occid. Imp.

Philippo 2. Franc. Reg.

S. Imra Aethiopum pretioſo, deinde Naakutolab. an. 50.

Alphonſo 9. Hiſp. deinde Henrico 1. an. 3. Richardo Angliæ, deinde Ioanne Richardi fratre an. 17. Leſco Albo Polon. cū matre Helena, deinde Vuladiſlao Laſcongo an. 4. rurſum Leſco Albo reuocato an. 21.

Hieroſolymorum Saphandino Aegypti Calipha.

Sanct.

Anno Chriſti.

Sanct. portu. deinde Alphonſ. 2. an. 12.

Vuillelmo Scotiæ.

1199 CONCIL. *Diuionenſe, plurimorum Epiſcoporum Galliæ, præſide legato Apoſtolico, qui ſecundò ex ſententia Concilij Philippo Regi & toti regno ſacris interdixit propter diuortium Reginæ, & ſecũdum matrimonium cum Agnete Ducis Morauiæ filia. Gagui.lib. 6. Aemyl. lib 6. Rex appellauit ad pontificem, vel*
1215 *vt alij dicunt, ad generale Concilium.*

• DVODECIMVM *œcumenicum Concilium Lateranenſe, omniũ, quæ vnquam fuerunt in Europa celeberrimum, contra errores Abbatis Ioachim &c. in quo præfuit Innocentius papa, interfuerunt duo Patriarchæ Cõſtãtinopolitanus & Hieroſolymitanus: Archiepiſcopi tũ Græci tum Latini 70. Epiſcopi 400. Abbates 12. priores conuentuales 800. Simul omnes Patres 1285. Legati Romani & Græci Imperatoris, Oratores regum Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Hieruſalem, Cypri &c. Eo in Conſilio actum eſt de 70. capitibus contra hæreſes, & ad mores atque ſtatum Eccleſiaſticum pertinentibus. Tractatum item eſt de recuperanda Hieroſolyma. Tom. 3. Concil.*

TRANSVBSTANTIA*tionis vocabulum auctoritate illius Concilij ad cauendas omnes hæreticorum tergiuerſationes in Eccleſia receptum eſt. Capite. 1. de ſum. Trinit. Idque non ſecus (vt hoc obiter dicam) atque verbum Homouſion antea decreto Niceni Concilij: nec aliud ſignificat, quàm Cypriano (ſer. de cœna) panem vinum in carnem & ſanguinem Domini mutari ac cõuerti, & panem omnipotẽtia verbi factum carnẽ: Euſebio Emiſ-*

Anno mundi.

Guillelmus Epiſcopus Antiſiodorenſis, Abſalon abbas, Petrus Seooneuſis, Stephanus Anglus, Cęſarius Heyſterbachenſis, Euſtathius abbas Anglus, Alexander Neckam Anglus.

5287 Helmaodus ſiue Helynandus monachus frigidi mõtis, in Beluacenſi territorio præter alios libros compoſuit Chronologiam ab orbe condito ad anoum Chriſti 1210. *Guil. Nangia. Antoni. tit. 18. cap. 5.*

Albigenſes, alijs Albiani, alijs Albij, hęretici, in Comitatu Tholoſaoo inter alias hęreſes reijciebant omnia ſacramenta, damnabant ouptias. Vide eorum errores apud Bernard. Lutzem. *in catal. heret.* Talium protectores erant rex Arragonum, Comes S. Egidij, Princeps Fuxi, & Raymundus Comes, Tholoſates. Illi Catholicos miſerè tractabant, eoſque illudentes, quòd Sanctos & D. Virginem venerarentur, blaſphemabaot in D. Virgioem, eam meretricem appellantes. *Guilel. Nangiac.* Contra eos
5303 à Francis, tam clericis quàm Laicis variè certatum eſt ferè per 12. annos. Tandem victi ſunt à Simone Montiſorteoſi Comite, qui contra eos miſſus fuerat à Philippo Rege Franc. Eique decreto Lateranenſis Concilij datus eſt Tholoſanus Comitatus. *Polyd. li. 16. Angl. hiſt. Æmil. lib. 6. Blond. li. 6. dec. 2. Faſc. temp.*

Dominicus etiam plures eorum ad veram fidem reduxit. *Plati.*

Apud Marochiũ Franciſcani aliquot prædicandi gratia hinc inde vagantes, propter Chriſti oomen oecati ſuot. *Schedelius ætat. 6.*

1212. Lupoldus Dux Auſtriæ cum magno Chriſtianorum exercitu cruce ſignato aduerſus Albienſes hęreticos, qui & Roptarij & Coterelli de terra ſancti Ægidij, niſi illi mox partim relictis ciuitatibus & caſtris fugiſſent, partim ad Eccleſiam rediiſſeot, contra Saracenos à Maſſamuto Marochij rege nauigio miſſos in Hiſpaniam progreſſus eſt, & memorabilem obtinuit victoriam, infinita Saracenorum multitudine occiſa, cæteris io mari ſubmerſis. Chron. Hirſaug

Almaricus ſiue Amorricus Carnoteoſis vir eruditus, ſed hæreticus, coonictus eſt viginti errorum, quorum vnus erat: Corpus Chriſti oon magis eſſe in ſacramento Euchariſtię, quam in qualibet alia re. Eius ſequaces cum eiuſdem oſſibus refoſſis Lutetiæ poſtea vſti ſuot. *Gagui. lib. 6. Aemil. lib. 6. Bernard. Lutzemb. in Catal. heretic.*

Alij quidam heretici blaſphemi in Perſonas S. Trinitatis comburuntur Pariſijs. *Gagui. lib. 6.*

Alij hæretici in Alſatia eſum carnium in Quadrageſima & quouis alio tempore dicebant eſſe licitum: negabant fornicationem eſſe peccatum, quòd coitus eſſet res naturalis. Quare eorum circiter octoginta vno die apud Argentinam comburuntur. *Naucl. Trith. in Chron. monaſterij Hirſaugienſis.*

HVMANA.

Iſaacius Angelus à fratre, quem à Turcis captum multo auro redemerat, imperio & oculis priuatus eſt, atque in ſordidum carcerem detruſus. A quo poſtea per filium extractus cum inſueti aëris nouitatem & aſperitatem ferre ooo poſſet, morbo contracto interiit. *Ibid.*

Alexij Comneni poſteritas vno anno pænas luit impeditæ clam Gallorum expeditionis contra Turcas, quatuor his Alexiis vno anno miſerabiliter ſublatis, impe-

Anno Christi. 1215 — *Anni mundi.* 5303

rioque in Balduini poteſtatem redacto.

Bonifacius Montisſerrati marchio, Balduinus Flandriæ & Henricus S. Pauli comites, & Allobrogum dux in Iunioris Alexij gratiam, claſse è Dalmatia ad Boſphorum Thracium adducta, è ſinu, qui Peram à Byzantio 15. ſtadiorum interuallo dirimit, occupato, rupta catena ferrea, quæ obtenſa fuerat, vrbem capiunt deditione, & certis conditionibus Alexio Iuniori tradunt. Alexio altero auſugiente auectis ſecum Theſauris imperij.

Alexius Ducas poſt vrbem ſecundo captam fugiens, in Peloponneſo comprehẽſus eſt & è turri præcipitatus.

Nicetas Acominatus Choniates libris 19. hiſtoriam rerum memorabilium quæ in Conſtantinopolitano Imperio per 88. circiter annos, hoc eſt, ab anno Chriſti 1117. in quo definit Zonatas, vſque ad an. 1205. contigerunt complectitur.

Poſt cædem Philippi, Pontificis opera imperium Otthoni commiſſum eſt. Sed cum is poſtea anathemate fuiſſet percuſſus, Germaniæ principes Fridericum 2. eligunt.

1212. in expeditione Thuringica Othonis Imper. haberi primùm cœpit vſus inſtrumenti bellici, quod Tribuck appellatur. *Chron. Hirſaug.*

Fredericus 2. cum Philippo Franc. fœdus init, quod cum eſſet ſuſpectum Anglo, hic promiſſione auxiliorum Otthonem attraxit in Belgicam. Verum Ottho à Francis profligatus, ab imperio ſponte deſtitit.

Philippus poſt varia prælia cum Anglo, totam Normaniam ſeptem Epiſcopatibus cõſtantem recepit anno 332. (alij 260. Aemyl. 270. Polyd. 316.) poſtquam Carolus Simplex eam conceſſiſſet Rolloni Duci Normanorum. *Guilel. Nangi. Aemyl. lib. 6. Polyd. lib. 15. Angli. hiſtor. Gagui lib. 6.*

Aquitaniam etiam totam ferè ſubdidit Philippus: ita ab vniuerſa, quam in Galliis habebat, poſſeſſione Ioannes Rex Angliæ ſua ignauia penè eſt depulſus. *Polydor. lib. 15. Ang.*

Moriens marcarum centum & quinquaginta millia in terræ ſanctę ſubſidium legauit. *Chron. Hirſaug.*

Galli & Veneti expugnata an. 1200. vrbe Conſtantinopoli contra Alexium Comnenum, qui Iſacium Comnenum fratrem excæcatum detinebat in carceribus, inter ſe conueniunt, vt Galli Imperatorem Gallum, Veneti Patriarcham Venetum darent: Illi Balduinum Flandrũ, hi Thomam Mautocenum nominarunt. *Blond. lib. 6. dec. 2. Aemil. lib. 6. Nicetas lib. vlti.* Sic imperium Orientis mãſit penes Gallos 60. ferè annis. *Blond. lib. 8. deca. 2.* alij. 50. alij 63.

Obſidioni terra marique in 68. diem continuatæ, finem impoſuit inſana intra vrbem de imperio contentio Theodori Ducæ & Laſcaris.

Balduinus Orientis Imperator Græcam Eccleſiam ad tempus Romanæ audientem & concordem reddidit. Illius vnionis facta eſt mentio ab Innocentio PP. in Cõcilio Lateranenſi.

Thomas primus è Latinis an. 1204. in Conſtantinopolitana Patriarchatus Cathedra ſedit. Contra quem è Græcis extra vrbem ſedit Michaël quartus mortuo Ioanne 9.

A Philippo Imp. Premiſlus ſiue Ottocarus Boëmorum

ſeno (homil. 4. in Paſcha) terrena commutari & tranſire: & iterum, creaturas conuerti in ſubſtantiam corporis Chriſti, & in verba Chriſti, Niſi manducaueritis, Ioannis 6. panem & vinum virtute ineffabili in ſui corporis & ſanguinis ſubſtantiã cõuertere, mutare, &c. Greg. Niſſeno in oratio catechetica. Panem ſanctificatum in Dei verbi corpus immutari, vt citat Euth. Græcus Panop. part. 2. tit. 21. vbi eſt caput inſcriptum, De tranſmutatione corporis & ſanguinis Do. Chryſoſt. (ſer. de Encæniis) nihil ſubſtantiæ panis remanere & (in Liturgia) Deum viſibilia in corpus Chriſti μεταβάλλειν *id eſt, tranſmutare: Auguſtino (ſer. 28. de verbis Domini) iam non eſſe panem, ſed corpus Chriſti: Hierony. in Marc. Chriſtũ trãſfigurare panem in corpus ſuum: Ambroſio (lib. 4. de Sacram. cap. 4. & 5. & lib. de iis qui initiantur ca. 9.) creaturas & naturas ſiue ſubſtantias mutari: Damaſceno (lib. 4. de Orthodoxa fide cap. 14.) & Heſychio (Leuit. lib. 9. cap. 22.) panem in carnem Domini ſupernaturaliter tranſmutari, & fieri ſenſibilium tranſlationem & commutationẽ: Theophylacto (in 14 c. Marc.) tranſelemẽtari panem in carnem Chriſti, vel transformari, in 6. cap. Ioan. & in 26. Math. Bedæ, panem fieri per tranſmutationẽ corpus Chriſti. Tranſire enim ſubſtantiam panis, non formam ſiue ſpeciẽ, in Chriſti corpus, in Boetij librum de Trinitate. Bertramo ipſi, libro de corpore & ſanguine Domini, quem hæretici laudant propter obſcuras & quaſi ancipites de tanta re quæſtiones & locutiones. Nam vtitur vocabulis permutationis, commutationis, conuerſionis. Ipſe namque (ait) qui nunc in Eccleſia omnipotenti virtute panem & vinum in*

Anni mundi.

ſui corporis carnem & propriȷ cruoris vndam, ſpiritualiter conuertit. Et rurſum, (dicit Chriſtus)
5303 *verè per myſterium panē & vinum in corporis & ſanguinis ſui conuerſam ſubſtantiam à credentibus ſumendam &c. Quod & fatentur Magdeburgenſes centuria 9.cap.4 pag.212 Tranſubſtătiationis habet ſemina Bertramus &c.Nam &c.*

In hoc Concilio certus habitus eſt Iudæis aſſignatus.cap. In nōnullis,de Iud.& Sarrac.

Anni Christi.

rum princeps regium diadema ſuſcepit & ſucceſſoribus ſuis reliquit. *Crom.lib.7.Polo.*

Veneti an. 1202. eripiunt Græcorum Imperatoribus Cretam inſulam, quæ olim *Curetis*, hodie Can-
1215 dia dicitur. *Sabel.Ennead.9.lib.9.* Circuitus eius 588. millia paſſuum continet. Ei ritus Græcos retinere permittunt. Inde cum Genuenſibus multa bella gerunt, quæ vix componi potuerunt poſt an.70. per Gregorium 10. ea lege, vt Inſula ſub Venetorum iure & imperio remaneret. Nam Cretenſes eis parere nolebant, donec omnes vrbes muris exutæ, & coloniæ in inſulam miſſæ ſunt.

Duce Petro Zianeo, Corcyram, Mudonam, Doronam inſulam circa idem tempus ceperant, & paulò poſt Callipolim, Naſſum, Paramnlam, Herineam, cùm iam inciperet Tartarorum regnum, & Eſtenſis in Italia marchionatus.

Ioannes Brennus, Chriſtianorum Principum vno cōſenſu Rex Hieroſolymitanus deſignatur, ſed nomine tenus. *Blond.lib.6.dec.2.*

Eius filiam Iolam Fredericus 2. prima vxore mortua ducit, accepto dotis nomine regno Hieroſolymitano, ea conditione vt ſtatim à nuptiis ad vrbem recuperandam proficiſceretur. Hinc qui Siciliæ regnum poſſederunt Hieroſolymitani regni nomen & inſignia ſimul vſurparunt.

Henricum filium natu maximum Cæſarem factum in carcere necat. Gemellos ipſius filios veneno tollit per Conradum filium & Manfredum nothum regni Siculi & Neapolitani æmulos. Multa bella contra Pontifices gerit.

Petrus 2. Aragoniæ rex ab Innocentio 3 Romæ coronatus obtinuit, vt ſucceſſores ſui Cæſarauguſtæ coronarentur à Tarraconenſi Archiepiſcopo.

Eius ſucceſſor Iacobus Baleares inſulas & regnum Valentiæ ac Murtiæ à Mauris recepit.

Ioannes Rex Angliæ vir impius poſt ſacras ædes à ſe ſpoliatas, & ſacerdotes pulſos regno, & redditibus Eccleſiæ per ſex annos retentis, in pœnam religionis contemptæ excommunicatus à Pontifice Rom. non antea abſoluitur, quàm diadema capiti ademptum Pādulpho legato Apoſtolico traderet, nunquam id ipſe accepturus aut hæredes niſi à Pontifice Roma. Angliam item & Hyberniam reddidit feudatarias Romanæ Eccleſię, promittens pro Anglia 700. marchas auri. & pro Hybernia 300. *Polydor.lib.15. Angli.hiſto. Æmil.lib.6. Blond.lib.6. dec.2. Guilel.Nangia.*

Saxo Grammaticus pertexit hiſtoriam Danorum vſque ad annum ferè 1200.

Græci odio Latini nominis nolentes parere Conſtātinopolitanis Imperatoribus, ſibi ex ſua natione Theodorum Laſcarim Imperatorem creāt ad Niceam vrbem. *Niceph.Gregoras lib.1.*

Quo anno Balduinus Cōſtantinopolim cepit, Adrianopolim obſedit, ſed irruentes Bulgari acciris Scythis, quos nunc Tartaros vocamus, ei in planitie Oreſtriadis cæſo vitam & victoriam adimunt. Balduinus, cui dimidium vrbis, prouinciarum, vectigalium rerumque omnium, quæ communi bello quæſitæ fuerant, attributum erat, Bonifacium Montisfer. regem Theſſaliæ declarat. Venetis Cretam inſulam Bonifacio cedente, qui eam

dono Alexij conſecutus fuerat, tradit.

b CORONAVIT Romæ Fredericum 2. Imperatorẽ Occidentis, & Robertum Petri fil. Imperatorem Conſtantinopolitanum cum Iola vxore. *Plati. Blond. lib. 7. dec. 2. Verus paſtor. Plati.*

Loogobardorum collegium contra Imperatorem erexit. *Chron. Hirſaug.*

Confirmauit ordines Prædicatorum & Minorum monachorum, biennio ante mortem D. Franciſci.

Quo tempore Damiata capta eſt à noſtris in Aſia, & pro liberatione captiuorum poſt tres annos reſtitura. Fredericus 2. anathemate notatus.

Damiatam autem iuxta littus Nili munitiſſimam an. 1218. cepit Lupoldus Auſtriæ Dux, cum vno Cardinali Apoſtolicæ ſedis legato, Rege Vngariæ, multiſque Comitibus & nobilibus, ac copioſa Cruce ſignatorũ multitudine in terram ſanctam profectus. *Chron. Hirſaug.*

Monaſticus Valliſcholarium ordo ſub regula D. Auguſtini originem ſumit in Campania, per Guilelmum Richardum, Duurardum, & Manaſſem Theologiæ profeſſores: confirmatur ab Honorio.

S. Clara conciuis diui Franciſci, ab eo edocta, ordinem Virginum auſpicatur. *Volater. lib.* Alexander 4. eam in numerum Sanctarum Virginum retulit an. 1255.

Pruteni coguntur à Teutonicis fidem Chriſti ſuſcipere. *Munſter. in Coſmog.*

Alexius Comnenus Theodori Laſcaris ſocer, genero imperium inuidẽs, quod defendere nequiuerat, ad Turcos ſe confert. Turcis à Laſcari ſuperatis captus vita donatur. Contractis iterum copiis, quantas potuit, nouum imperium Trapezunti condit, complexum Cappadociam & Colchidem. Hinc imperatorum Trapezuntinorum origo. Sic Orientis imperium diuiſum eſt in Europæum. & Aſiaticum ad Colchidem & Pontum.

Petrum Antiſiodorenſem Imp. in nemoroſis Theſſaliæ locis per inſidias Laſcaris Imp. intercipit, & biennio in ſquallido carcere detentum obtruncat. Pro eo vidua Imperium adminiſtrat vſque ad Roberti filij reditum ex Gallia.

Sub Ludouico Leone Franc. Rege, Galli ſuo ſermone Rythmos. i. ſimiliter deſinentes verſus vſurpaſſe feruntur. Cum Rythmorũ vſus paulo ante cœpiſſet apud Siculos, deinde in Italiam tranſiiſſet. *Petrarcha præfatione ad Epiſt. famil.*

1222. Tartari gens Scythica per Changiuſcam primum ſuum regem Georgianam Armeniamque maiorẽ ſibi ſubegerunt, inde Poloniam Hungariamque depopulati ſunt. *Blond. lib. 7. dec. 2. Plati.* Et Morauiam, vicinaſque omnes terras incendio, præda, & gladio fœdarunt. Cõtra quos multi principes Cruce ſignati ad Merſburg. conuenerunt, & cum maximo exercitu contra eos proceſſerunt. *Chro. Hirſ. vbi iſtud confert in an. 1238.*

Indorum Chriſtianorum dominatu excuſſo ac vicinis edomitis, Cathainæ ampliſſimum regnum Magnæ Tartariæ nomine condiderunt. Quod regnum per vaſtiſſimas & latiſſimas Orientis ſolitudines ad Oceanum vtrumque Orientalem & Meridionalem ex parte vna, ex altera ad Tanaim, & Perſidis & Turcorũ regna extẽſum, vtramque Scythiam ac multas alias terras, vt Sericam, Ariam, Sinarum regionem, ad quam Luſitani nauigant,

Anno Christi.		Anno mundi.
	183.	
1216	b Honorius 3. Romanus an. 10.	5305
1227	menſ. 7. di. 13.	5315
	Vacat d. 1.	
	Patriarchis,	
	Conſtantinopoli Manuele an. 4. menſ. 7. Germano 2. an. 17. menſ. 6.	
	Antiochiæ Rodulpho ſecundo, deinde Raimerio an. 20.	
	Hieroſolymis Alberto, contra quem ſedebat Doſitheus Græcus.	
	Principibus.	
	Petro Antiſiodorenſi an. 5. Roberto eius filio an. 7. ſucceſſiuè Conſtantinopolitanis Imperatoribus,	
	Theodoro Laſcari an. 18. & Ioanne Duca Græcor. ex ordine Impp.	
	Friderico 2. nepote Barbaroſſæ Occid. Imp.	
	Philippo 2. Ludouico Leone 10. dict. 8. an. 3. per ordinem ſucceſſionis Franc. Reg.	
	Naakutolab Æthiopũ pretioſo, an. 50.	
	S. Ferdinando 3. Hiſpaniæ an. 45.	
	Ioanne Richardi fratre Angliæ, deinde Henrico 3. an. 56.	

Anno Christi. | *Anno mundi.*

Leſco Albo iterum Poloniæ.

Hieroſolymis Saphandino Ægypti, Calipha.

Alphonſo 2. Portugalliæ deinde Sanctio 2. an. 26.

Vuillelmo Scotiæ: deinde Alexandro 2. an. 35.

1225 CONCIL. *Germanicum, præſide Conrado Legato Apoſtolico, contra Simoniacos & concubinarios clericos. Tom. 3. concil.* 5313

Oxonienſe, præſide Stephano Archiepiſcopo, de officio & ſtatu Eccleſiaſticorum. Tom. 3. concil.

184.

1227 c GREGORIVS 9. Anagninus an. 14. menſ. 3. 5315

1241 Vacat. m. 2. d. 1. 5293

Patriarchis.

Conſtantinopoli Germano ſecundo, deinde Methodio 2. menſ. 3.

Antiochiæ Raimerio, deinde Elia an. 8.

Hieroſolymis Thoma deſignato duodecimo, ſed non ineunte, Roberto an. 12. cuius tertio Hieroſolyma à Frederico recuperata eſt.

uigant, complectitur. Ad Boream ignotis circumſcriptum limitibus. Regia ſedes Cambalu, cuius ambitus 28. milia paſſuum continet. Hodie internis & externis bellis valde imminutū dicitur, ex quo repudiato Chriſto ſe Mahometi addixerunt. Nam initio Mahometem neſcientes Chriſtianis ſtudebant, pro eis ad Hieroſolymam contra Turcas multa bella gerentes. *Infra ex Haytone. Armenio.*

Vincentius Cadlucus primus Polonorum hiſtoriam conſcripſit, & epiſcopatu Cracouienſi vltro ſe abdicauit, nequicquam aduerſante principe & ſacerdotum collegio. *Herbutus lib. 6 c. 8. chron. Polo.*

Mancipia ſiue ſeruitia hominum etiam inter Chriſtianos nondum his temporibus deſijſſe teſtantur conſtitutiones iſtius Frederici Imperatoris, De ſeruis & ancillis fugitiuis, in Placitis Regni Neapolitani: ſed ea tamen non longè poſt ceſſaſſe conijcio ex Bartholo, qui, Ad hoſtes de captiuis, ſcribit ſuo tempore (viuebat an. 1320.) nuſquam homines Chriſtianis moribus vendi & iampridem ſeruitia deſijſſe.

1219. Hieroſolyma à Coradino ſiue Gordirlo Saraceno filio Saphadini penitus ſubruta præter Templum Domini, Eccleſiamque Sancti Sepulchri, & arcem quam Turrim Dauid appellant. *Guilel. Nangia. Trith. in Chron. Hirſaugienſis.*

1220. Fredericus Imp. in Apulia verſans, multa cum finitimis Saracenis bella commiſit, & plurimis interfectis, reliquos ſuo dominio coëgit eſſe ſubiectos, *Chron. Hirſaug.*

1223. Peſtilentia pecorum maxima per triennium ab Vngaria in totam Germaniam & Galliā, qua tertia pars pecorum interiit. *Ibid.*

Floruit tunc Accurſius Florentinus, primus vniuerſi iuris gloſſator & adhuc vltimus: licet anno ætatis 37. cœpiſſet ſtudio legum vacare, tamen ſummus euaſit iuriſconſultus, natus 78. mortuus eſt Bononiæ an. Chriſti 1279.

Ludouicus Rex Franc. Rochellam vrbem expugnauit: tum Lemouicenſes, Petragorij, & omnes Aquitaniæ Principes, exceptis Vaſconibus, qui vltra Garumnam habitant, ei fidelitatis ſacramentum præſtiterunt. *Guilel. Nangiac. Gagui. lib. 7.*

c S. Dominicum auctorem fratrum prædicatorum, octennio poſt eius mortem (nam obierat an. 1220.) & S. Franciſcum minorum, biennio poſt eius mortē (nam è vita migrauerat an 1226.) Sanctorum catalogo adſcribit. Item S. Antonium Vliſbonenſem Minoritam, qui dicebatur Epiſcopus S. Franciſci: & Elizabetham Heſſam Hungariæ regis filiam. *Trithem. in Chroni. Hirſaugienſis. Palmer. krant. lib. 8. hiſt. Saxo. cap. 4. Plati.*

Vetuit ius ciuile legi Lutetiæ & aliis in locis vicinis. *Cap. ſuper ſpecula. De priuilegiis.*

Libros quinque Decretalium, eo quo nunc ſunt ordine digeri curauit per Raimundum Barchinonenſem.

Statuit Laicos cuiuſcunque eſſent ordinis prædicare non poſſe. *Cap. ſicut. de hæret.*

Statuit vt campanæ ad Euchariſtiæ confectionem pulſarētur & ad ſalutationem & laudes D. Virginis. Alij iſtud ſtatutum adſcribunt Honorio 3. vt *Abb. Vrſperg.*

Exactor belli Aſiatici contra Saracenos pro recupe-

tanda Hieroſolyma diligentiſſimus.

Crucem prædicat an. 1234. contra Stadingenſes hæreticos, in confiniis Friſiæ & Saxoniæ populos, inuiis paludibus & fluminibus circumcinctos, quód dudum à ſede Apoſtolica excommunicati & interdicti claues Eccleſiaſticas contemnerent. Victi, multis ad duo plus millia interemptis, ad vicinos Friſones fugiunt, ſicque eorum contra Eccleſiam cõfœderatio ceſſat. *Chron. Hirſaug.*

Taxatur ſubinde Frederici 2. mala mens; vt hominis perfidi & hoſtis Romanorum &c. qui Italiam in factiones diuiſit, vt ſciret quinam ſuis partibus fauerent, quinam pontifici. Cæſarianis præfuit Gibel inde Gibelini. Pontificiis Guelphus, vnde Guelphi, alteri alteros diripiebant, trucidabant &c. Quę factiones Italicæ per annos ducentos durarunt. *Chron. Hirſaug.*

O impietates Frederici 2. planè indigni nomine Cæſaris. Fauiſſe dicitur Sarracenis, ſpoliator Templorum &c. maximus perſecutor Eccleſiaſticorum, cuius occaſione, Monaſticæ conuerſationis feruor in cunctis fermè Germaniæ locis tepuit. *Chron. Hirſaug.*) Mira veró huius Gregorij laus, vt veri paſtoris, qui & iſtum excommunicauit. *Vuicel. in Epitom.* Rom. *Pontif.*

Odacharus ſeu Othocarus, & Vuentzeſlaus Reges Bohemiæ dant ius conſecrandi Reges Bohemię Archiepiſcopis Moguntinis, qui per multos annos illud retinuerunt, donec aliquis eorum tale ius vendidit Eccleſiæ Pragenſi. *Trithem. in Chron. Hirſaug.*

S. Ethmundus Cantuarienſis Epiſcopus, S. Staniſlaus Cracouienſis, Ioannes Friburgenſis Epiſcopus Boſſinenſis, S. Samonas Gazenſis Epiſcopus, doctiſſimi Theologi.

Iordanes Dominicanus Theologus ſuis ſilentium menſæ præſcribit. *Volater. lib. 21. Geographia.*

Tholoſa & totus Comitatus à Francis in deditionem accipitur: ſicque finitum eſt bellum contra Albios hæreticos. *Æmil. lib. 7.*

S. Antonius de Padua diſcipulus S. Franciſci obiit an. 1231. *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaugienſis.*

Longobardorum hæreſis. Illi Nicolaïtarum ſectam profitebantur, Erantque eis omnibus matres, vxores, & filij cõmunes. Singulis annis ex Alemania, Gallia, Italia, cẽſum annuum Mediolanum, vbi diuerſarum hæreſum & errorum primatus agebatur, tranſmittebãt. Certis ſignis circa ianuas domorum, vel ſupra tecta, peregrinando, habitationes complicum ſuorum inueniebãt. *Chron. Hirſaug.*

Dum dira fames graſſaretur in Francia, & tanta, vt homines beluarum more herbis campeſtribus veſcerentur (*Gulel. Nangia.*) Guilelmus Niuernenſis epiſcopus ſingulis diebus alebat duo millia pauperum. *Mater Hiſtoria.*

An. 1238. Theologi Pariſienſes poſt longam diſputationem definiunt, neminem poſſe duo beneficia, ſi vnum ſufficeret ad eum alendum, obtinere ſine mortali peccato. *Chron. Franco. & Iac. Meier. in Hiſt.* Flandria.

Factiones Gibellinorum pro imperatore Frederico, qui ter fuerat à Gregorio 9. excommunicatus, & Guelphorum pro Rom. Pontifice, ardent in Italia, quæ per 260. fermè annos grauiſſima & plus quam inteſtina bella pepererunt. *Plat. Blond. lib. 7. dec. 2. & Æmil.* Krantz *lib. 8. Hiſtor.*

Anno Christi 1237 — *Anno mundi* 5315

Principibus.

Balduino 2. an. 33. Conſtantinopolitano Imp. & Ioanne Duca Græcorum Imp.

Frederico 2. Occid. Imp.

D. Ludouico 11. dict. 9. an. 44. Francorum Rege.

Naakutolab Æthiopum pretioſo.

S. Ferdinando Hiſpaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Leſco Albo iterum Polonorum principe, deinde Boleſlao Pudico an. 52.

Sanctio 2. Portugalliæ.

Alexandro 2. Scotiæ.

CONCIL. *Lateranenſe, contra Fredericum 2. Imp. Plati.*

1241 — 5293

Anno Christi.

Biterrense, præside legato Pontificio, ad componendum dissidium Comitis Tolosani & Prouinciæ. Sed cùm Massilienses Comitem suum recipere nollent, ille apud Sabaudiæ Comitem sororium suum reliquum vitæ peregit. Chron. Burgund.

1237 *Londinense, præside Otthone Cardinale legato Apostolico. In eo Concilio post longam consultationem multæ leges latæ sunt, quæ deinceps sacerdotalem ordinem conseruarunt. Polyd. Vergil. lib. 16. Angl. hist.*

185.

1241 d CÆLESTINVS 4. Anagninus, dieb. 18.

1243 Vacat an. 1. m. 9.

Patriarchis.

Constantinopoli Manuele 2. an. 14.

Anno mundi.

8. *Histor. Saxo. cap. 8. Trithe. in Chron. Monast.* cœperunt ſub Alexandro 3. circa an. 1160.

HVMANA.

Fredericus Imp. ſublatis æmulis poſt vexatam Italiam vix adactus à Gregorio nono an. 1228. expeditionem in Syriam ſuſcepit. Ibi id tantum geſſit memorabile, quòd Hieroſolymam à Sultano ex pacto recepit, factis in decennium induciis regémque eius, ritu ſolenni, coronari ſe curauit. *Crom. lib. 7. de reb. Polo. Chro. Hirſaug.*

Hieroſolyma per Fredericum Imperatorem ſine ſanguinis effuſione certis conditionibus à Soldano Ægyptiorum recuperata eſt, cum quibuſdã caſtellis. an. 1229. ſiue 1230. *Trit. in Chron. Monaſter.*

1232. Soldanus Babyloniæ Frederico tentorium mirabile, quinque Florenorum millibus taxatum miſit, in quo imagines Solis & Lunæ artificioſè motæ, curſum ſuum certis & debitis ſpatiis peragebant, horáſque diei & noctis citra errorem indicabant. *Chron Hirſaug.*

Mox reuerſum Italici motus excepêre, quos ille quidem placidè compoſuit, ſed Hieroſolymam multò pòſt amiſit. Titulum tamen eius regni etiam poſteri & ſucceſſores eius retinuêre. *Ibid.*

Siciliæ oppida & caſtra, quæ ad Pontificem defecerant, partim recuperat, partim euertit. *Chron. Hirſaug.*

1231. Ludouicum Ducem Bauariæ è Syria redeuntem occidendum curauit, ſubornato Vetulo dè Montanis, Saracenorum principe, ſibi fœderato, qui ad hoc facinus ſeruum percuſſorem miſit. *Ibid.*

Maiorica inſula olim regnum Saracenis, qui eam multis annis occupauerant, ab Arragonum rege eſt erepta.
5325 Magna etiam pars terræ quam ipſi in Hiſpania poſſidebant, occupata, cum Eremita & Valentia ciuitatibus, à rege Legionis, & eius filio Caſtellæ rege. *Chron. Hirſaug. Blond. lib. 7. dec. 2.*

Academia Luteriana, quæ propter ciuium in ſcholaſticos ſeditiones & cædes dilabebatur, quamque Henricus Rex Anglus, ad Oxonienſem ſcholam occultis nunciis ad ſe pellicere ſtudebat, à S. Ludouico reſtituitur. *Gag. lib. 7.*

Henricus Anglorum Rex Francos vicit in Aquitania, Pictones recuperauit, Vaſcones domuit. *Æmil. lib.*
5329 *7. Polyd. 16. Angl. Hiſt.*

1235. Valeſios & Sedunenſes, vicinos Alpinum populos Sabaudiæ Comes perdomuit. *Chron. Burg.*

5331 Annus Chriſti 1240. eſt Iudæis quintus milleſimus ab orbe condito, à quo ſolent plurimùm numerare.

d SENEX optimus. *Vuicel.* Vacat eo mortuo ſedes, donec Cardinales, qui à Frederico Imp. in carcere detinebantur, liberati ſunt.

Lyranus è Iudæo Chriſtianus. *Antoninus titul. 24. cap. 8.* Circa annum 1240. Franciſcanus factus dicitur. Eius ſepulchrum & epitaphium Hexametrum oſtenditur Luteriæ in Franciſcanorum capitulo. Se ſignificat ſcripſiſſe in Eſaiam an. 1293. Lege Paulum Brugenſem in prolog. operum Lyrani, qui & ipſe paulo poſt ex Iudæo & Chriſtianus & Epiſcopus in Flandria extitit.

Balduinus Imp. dominicæ crucis partem cum ſpon-

Anno Chriſt. *Anno mundi.*

gia & Lãceæ ferro Venetis pignori obligat. Quæ poſtea D. Ludouicus, poteſtate redimendi accepta, in regio ſacello Lutetiæ cõdidit, inſtitutis ibi Sacrorum miniſtris. *Gagui. lib. 7.*

1241 Robertus Lincolienſis epiſc. è Græco aliqua vertit. 5329

Dei-parmi milites, qui & Mariani dicuntur, Theutonici poſt Ptolemaidem in Syria amiſſam, in Germaniam reuerſi, ne otio marcerent, concedentibus Frederico 2. & Maſſouiæ ducibus Pruſſiam Germaniæ & Sarmatiæ participem & conterminam armis acquirunt, & Chriſto ſuoque perpetuo iuri addicunt, *Ioann. Boem. lib. 3. cap. 8. de Gentium moribus.*

Circa hoc tempus Biblia in capitula, quæ hodie habemus, diſtinguntur. Scholaſticorum videtur eſſe inuẽtum, eorum fortaſſe, qui cum Hugone Cardinali concordantiarum fuẽre auctores. Nam ante iſta tempora Theologi ſuperiores ea non vſurpant, inferiores frequẽter, Alexander Aleſius, Albertus Magnus, D. Thomas, Bonauentura & cęteri vſque in hanc diem Scholaſtici. Inuentum tam commodum, vt hodieque Iudæi eo frui velint, quòd eorum in Parshiloth & Haphtaroth partitio ſit nimis prolixa.

Diſtinctio autem veterum partim nulla, partim numeroſior & longe pluribus paginis comprehenſa, partim cuique propria & arbitraria, vt Hilario, Ammonio, Euſebio, Tatiano, Bedæ, Ambroſio, Euthymio, Oecumenio, Andreæ, Arethæ.

Alexander Villadeus Dolenſis, qui ſcholaſticum cõpendium, quod vocant, metricum complectens ducentis & duodecim verſibus Hexametris totius veteris & noui teſtamenti librorum & capitum ſummulam compoſuit, vbi ſingulæ dictiones ſingulorum capitum ſacræ ſcripturæ argumenta perſtringunt.

HVMANA.

Iachinus Magni Cham Tartarorum F. Atiæ, Draugianæ & Aracoſiæ terris occupatis, ad regnum Turqueſtan & Perſidis oram, continentibus prœliis Turcos laceſſit, donec an. 1242. Batto duce, Ginatæ Turcorum regi regnum ademit, Vniuerſiſque ad pontum gentibus ſub ingum redactis, Mæotidis accolas ſuperauit ad Poloniam vſque.

An. 1240. Tartari, qui ante 30. annos Ruſſiam maxima ex parte ſubiugatam habitare cœperant, Poloniam finitimam inuaſerunt, & vſque ad Viſtulam longe lateque depopulati, etiam Cracouiam incendunt, & Hungariam cum finitimis prouinciis triennio vaſtant. *Crom. lib. 8. de Polo.*

Hunc annum Chriſti, Hebræi annum mundi quinquies milleſimum faciunt. Quo tempore florebant in Hiſpania eorum literæ & diſciplinæ.

R. Abraham Abben Ezra Hiſpanus, qui commentariis vetus teſtamentum illuſtrauit. *Ipſe in præfat. decalogi.* Rhodi expoſitionem Malachiæ ſcripſit an mundi 4917. (.i. Chriſti 1237. *Ipſe vltimo Malac.* Diu ergo floruit.

1241. Mons in Burgundia à montibus delabens,
1243 valleſque coarctans, multa millia agricolarum miſerè oppreſſit. *Chron. Hirſaug.* 5331

Anno ſequenti Vuormaciæ media pars incendio fortuito

Antiochiæ Elia.

Hieroſolymis Roberto.

Principibus.

Balduino 2. Conſtantinopolitano Imp.

Ioanne Duca Græcorum Imp.

Friderico 2. Occid. Imp.

D. Ludouico Franc. Rege.

Naakutolab Æthiopũ pretioſo.

S. Ferdinando III. Hiſpaniæ.

Henrico III. Angliæ.

Boleſlao Pudico Polonorum principe.

Sanctio II. Portugalliæ.

Alexandro 2. Scotiæ.

Anno Christi

186.

e INNOCENTIVS 4.

1243 Genuenſis an. 11. menſ. di.12.

1254 Vacat, non quidem annos 2. *vt quidam putant*, ſed dies 3. vel vt alij 1.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Manuele ſecundo.

Antiochiæ Elia vſque ad an. 1247. Nam quis poſt eũ è Latinis Patriarchus ſex creatus fuerit, incompertum eſt.

Hieroſolymis Roberto, deinde Iacobo Pantaleone an. 14.

Principibus.

Balduino 2. Conſtãtinop. Imperatore, & Ioanne Duca Græcorum.

Frederico 2. Occid. Imperat. & interregno Occid. Imperij an. 17.

D. Ludouico 11. dict. 9. Francorum Rege.

Naakutolab Æthiopũ pretioſo.

S. Ferdinando 3. Hiſpaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Boleſlao Pudico Poloniæ Principe.

Sanctio 2. Portugaliæ, deinde Alphonſo fratre an. 32.

Alexandro 2. Scotiæ.

Anno mundi

tuito conſumpta eſt. *Ibid.*

S. Ferdinandus ab omnibus ferè Hiſpaniæ finibus Mautos expellit. Vttoque regno Caſtellæ & Legionis

5331 potitus, Cordubam & Hiſpalim Chriſtianis reddit. *Vaſæus.*

Academiam Salmaticenſem inſtituit. *Idem.*

5342 e SCRIPSIT Appatatus dectetalium & Authenticas: & de iutiſdictione imperij, auctoritateque Pontificis apologeticum, contra quendam Petrum Vineam omnia Imperatori tribuentem. Cognominatus eſt Pater iutis. *Volat. lib* 22.

Cardinales vt pileo vtetentur roſeo & equo veherentur inſtituit. *Ibid.*

Bene vexatus, à Frederico, tandem hunc deponit à Cæſareatu. Hinc ille omnia vaſtat incẽdio &c. ſeu petit. *Vuicelius in epito*, Rom. Pont.

Cum Fredericum Italiam infeſtantem factioneſque Guelphorum & Gibellinorum, ſumpto à Piſis initio in ſingulis fere vrbibus excitantem à cœpto reuocare non poſſet, coacto Lugduni concilio, Imperium ei diris deuoto abrogauit, Germanoſque principes concitauit, vt Henricum Lãtgrauium Thuringię, D. Elizabethæ filium ſucceſſorem ei abſenti crearent, & poſt Henricum interfectum Guillelmum Hollandiæ comitem. Sicque non multo poſt Fredericus profligato à Pontificiis exercitu & Entio filio capto in Apulia perijt an. 1250. *Cromer. lib. 8. de reb.* Polo.

Lugduni in Concilio Cardinalibus proprium inſigne Pileum rubeum dedit. *Marti.* Polon. Quo ſignificabatur eis etiam caput ſuũ, ſi opus eſſet, pro Eccleſia offerendum, eo præſertim tempore, quo Eccleſia à Frederico a. vehementer oppugnabatur. Reliqua eius ordinis inſignia poſteriores Pontifices addiderunt, præcipuè Paulus 2. *Onuphrius in Plat.*

Staniſlaum Cracouienſem Epiſcopum, & Petrum ordinis Prædicatorum retulit inter Sanctos. *Volat. lib.* 22. *Anthrop.*

Aſcelinum ordinis Præd. cum tribus aliis an. 1245. in Tartariam mittit in Baiornoi (Batiũ alij, opinor, appellant) caſtra ad eos ad Chriſtianiſmum inuitãdos, ſed ſine fructu. *Vincent. lib.* 31. *cap.* 51. Hanc peregrinationem cõfecerunt annis. 3. mẽſib. 7. Illic multos Chriſtianos repererunt & principẽ Cuine, qui clericos Chriſtianos alens in ſacello ad maius tentorium erecto quotidie ſuum habebat ſacrum. Clerici autem certis horis cantabant more Græcorum. *Idem lib.* 29. *&* 30. *Nauclerus gener.* 42. *vol.* 2.

Hugo Cardinalis S. Sabinæ, antea Barchinonẽſis monachus, ſcripſit in vniuerſam ſcripturam commentaria iuxta quadruplicem ſenſum, vtens numerali citatione & enumeratione capitum, quam nunc habemus.

Primus ex ordine Prædicatorum ad Cardinalatum aſſumptus, primus in capitula libros ſacros diſtinxit. Primus Biblicum indicem, quem vocant concordantias maiores, cum Conrado Alberſtadio monacho collegit, coniunctis quingentorum monachorum è diuerſis cœnobiis operis, atq; omnia Nomina, Verba, Participia, denique omnes tam declinabiles, quam indeclinabiles orationis partes toto Bibliorum contextu comprehenſas, in Alphabeticum ordinem digeſſit, annotatis librorum capitibus & capitum lineis. Labore tam vtili ſacrarum

literatum ſtudioſis, vt Græci opera Eutalij Rhodij Monachi, & Hebræi ſtudio R. Iſaac Nathan iſtud fuerint æmulati. Obiit ſepultúſque eſt Lugduni an. 1262. *Ex Bibliotheca Sixti Senenſis lib. 4. & aliis.*

Albertus Magnus Dominicanus & Ratis-bonenſis Epiſcopus, S. Bonauẽtura Fráciſcanus, Alexãder Aleſius, Io. Valleis Anglus, Gualterus Pictauẽſis Epiſcopus, Ioãnes de Rupella Pariſienſis, Guilelmus Epiſcopus Pariſienſis, ex oppido Aruerniæ Aurilaco, Bartholomæus Brixianus, Gilbertus Tornacenſis, Bernardus Parmenſis presbyter Compoſtellanus, Hilarius epiſcopus Aurelianenſis, Iacobus Achonenſis Epiſcopus, Odo Cancellarius Pariſienſis, Henricus Ebredunenſis Archiepiſcopus, Theologię præſertim Scholaſticæ & iuris canonici doctiſſimi interpretes.

Magnificentia & ſtudijs Innocentij 4. S. Ferdinandi Hiſpaniæ. S. Ludouici Franciæ Regũ Theologia & bonæ artes, quæ valdé languerant ab annis 100. vires recepẽre. Itaque præter hos extiterunt alij viri docti innumerabiles, vt Martinus Polonus Innocentij 4. Pœnitentiarius, qui vitas Romanorum Pontificum vſque ad ſuam ætatem conſcripſit, &c.

Vincentius Bellouacenſis Dominicanus hiſtoriam vniuerſalem, maximé Eccleſiaſticam ab Orbe condito ad annum Chriſti 1250. in ſuo Speculo hiſtoriali complexus eſt.

Groſſioni gens Arabica inſtigante Soltano Babylonico Chriſtianos miſeris modis perſequuntur in Aſia, & expugnata Hieroſolyma templum Sepulchri Domini deſtruunt. *Blond. lib. 7. dec. 2. Aemyl. lib. 7. Guliel. Nang.*

Iacobus Rex Arragonum duos ordines militum inſtituiſſe fertur, quorum alterum amictu albo & nigra cruce inſignitum vocauit ordinem D. Mariæ de redemptione captiuorum ſiue de mercede, quibus ſcilicet cura eſſet de redimendis captiuis: alterum appellauit ordinem militum Monteſiæ rubenti cruce inſignem. Alij hanc inſtitutionem pauló antiquiorem faciunt, & incidiſſe in an. 1212. ac vtramque militiam aiunt fuiſſe à Gregorio 9. approbatam.

Frederico 2 excommunicato & decreto Concilij expoliato Imperio, vacauit Imperium per 28. annos vſque ad Rudolphum. *Palmer.* interea multæ ſunt ortæ diſſentiones inter principes ob electionem, adeo vt tres ordine electi ſiut, non quidem Imperatores ſed Reges Romanorum. Nam primò iuſſu Pontificis electus eſt à quibuſdam Principibus, contra Fridericum, Henricus Lantgrauius ſeu Comes Haſſiæ & Thuringiæ, qui non conſecutus Imperij coronam obiit an. 5. Regni, viuo adhuc Friderico, vllas ob Pontificis exectationes nolente cedere Imperio. Mortuo Henrico an. 1259. ſtatim ab Electoribus Imperij, procurante PP. per Legatum Petrum Caputium, cõtra Fredericum & Conradum fil. deſignatus eſt rex Romanorum & coronatus Vuilhelmus Comes Hollandiæ. Quo mortuo 7. anno Regni, electus eſt à duobus Electoribus & quibuſdam Principibus Richardus Cornubiæ Comes, ſed anni Regni ipſius ſunt incerti. *Trithe. in Chron. Monaſt. Hirſaugienſis.* Hiſtorici mirè variant hoc loco: alij numerant Conradum filium Frederici, & Vuilhelmum, ac conſtituunt Interregnum annorum tantùm 17. alij 22. alij negant ſedem Imperij vacaſſe.

Anno Christi.		Anno mundi.
	∽ ∽	
1245	DECIMVM *tertium vniuerſale Concilium Lugdunenſe, præſide Innocentio Rom. Pontif. contra Fredericum Imperatorem, qui vocatus ad Cõcilium & non comparens, hoſtis Eccleſiæ iudicatur ac deponitur Imperio: Fuit etiam actum de recuperada terra, Sancta D. Ludouico Franc. Rege conſtituto Duce illius quintæ expeditionis: qui Cruce ſignatus, vbi in Aſiam cum ingenti exercitu traiecſſet, rediit in Galliam quinto poſt anno. Plati. Aemil. lib. 7. Gulel. Nang. Tom. 3. Concil Vincent. lib. 32. Gagui lib. 7.*	5333
	Hẽricus depoſito Friderico eligitur, cui mortuo ſuccedit Vuilelmus, quam nonnulli Conradum 3. Frederici f. nonnulli præponant.	

Anno Christi. *Anni mundi.*

vacaſſe. Sed omnium optimè *Trithe.*

Robertus Sorbona Theologus, primus inſtituit &
ditauit Collegium Sorbooę, pro ſcholaſticis, qui vaca-
1243 5331 tent Theologiæ. *Guil. Naug. in. Chron. Fran.* Valde ſunt
inepti Hiſtorici recentes, qui Robertum hunc è Theo-
logo Fratrem D. Ludouici faciunt.

1248. Conradus Colonienſis Archiepiſc. in vigilia Aſſumptionis primum ponit lapidem maioris Eccleſiæ: quod opus propter ingentem ſui magnitudinem & excellentiam, & ſi perpetuo continuatum, nondum tamen poſt annos ducentos & quinquaginta quatuor erat abſolutum tempore Tritemij. *Ipſe in Chro. Hirſaug.*

Circiter an. 1245. Tertius Imp. Tartarorum, Regis Armeniorum ſuaſu ad Chriſtum conuertitur & baptizatur. *Hait. Arm.*

Defenſionem Chriſtianorum aduerſus Saracenos ſuſcepit, miſſo Hielone fratre cum exercitu, qui Perſiam Syriæ ac Meſopotamiæ magnam partem debellauit. *Idem.* & anno 1258. Muſtaceoum Calipham Babyloniū Chriſtianos Orientis mire affligentem, & illud Euangelij ab eis, propoſitis alioqui pœnis, exigentem, *Dicite Monti huic & transferetur*, in ſuam poteſtatem redegit, atque inter ipſius theſauros fame peremit. *Idem.*

RVBER Pileus, & Purpura in eo Concilio primum conceſſa ſunt Cardinalibus, vt ad monerentur ſe ſemper paratos eſſe debere ſanguinem pro Chriſtiana religione fundere. Illis etiam conceſſum eſt vehi equo in vrbe & ferre rubrum galerum. Plati. Gagui. lib. 7. Aemyl. lib. 7.

Ab hoc Calipha vſque ad Sophim, Perſarum populus ſummo legis doctore caruit. Vnde & Sophim ſub an. Chriſti 1500. ſuum genus & doctrinam ad Mahometis generum Halim referentem facile admiſit. *In Epiſt. Aſiaticis. Iac. Nauarchus.*

Chriſtianis de Hieroſolymitano regno cum Aegyptiis certantibus Hielon & Abſaga eodem itinere, quo centum ferè annis poſt Tamerlanes in Aſiam inundauit, è Tartaria in Syriam penetrarunt, incertum ſocij an hoſtes forent cum religiones Idololatrarum ſecuti, neque Chriſtianarum, neque Mahometanarum partium viderentur. Verum illi fruſtra muneribus Balduini regis inuitati, repudiatis Chriſtianorum ſacris ad Mahometis impietatem declinarunt. (Bellum deterius ferè militibus perſuadet) *Iouius in Tamerlane lib. 2. vir. Illuſt.*

Hielon ſiue Agelonus frater Mangu regis Tartarorum bellis ciuilibus & externis diſtractus, cum Vitboco exercitum & Syriam commendaſſet, in Tartariā rediit.

Vitboco Chriſtianis infeſto, quòd Germani milites nepotem eius occidiſſent, multaque contra eos hoſtiliter gerente, Aegypti Sultanus Meledinus Tartaros Hieroſolymæ obſidionem molientes, duce cæſo & reliquiis fuga dilapſis Syria expulit. *Lib. 4. continuat. hiſtoriæ ſacræ c. 15.*

Meledinus per Groſſoïnos ex Babylonia accitos Gazam Templariis eripit, Aſcalonam & alia loca Hoſpitalariis. Denique trucidatis iuxta Tyberiadem Chriſtianis militibus Hieroſolymam occupat, ſine delectu omnes mactat, templum & ſepulchrum Domini diruit. *Ibid.*

D. Ludouico ad Cyprum cum claſſe appellenti ano.
1249. occurrunt Tartari quidam ab Erchaltao Principe
cum literis miſſi, quibus cognoſcit Cham Tartarum re-
gem Chriſti fidem anno abhinc tertio recepiſſe & ba-
ptizatum eſſe cum magnatum & plebis multitudine ma-
xima, inſtructumque habere militem, quem in fidei ho-
1254 5342 ſtes duceret. *Gag. li. 7.* literarum à legatis exhibitarum
exemplar ſupereſt apud *Vincent lib. 13. c. 91.* Ludouicus vi-

cilium ad Lecaliau legatos miſit additis literis, quæ cum & magnum Cham hortabantur ad permanẽdum in pietate. miſit & tentorium quoddam ex purpura in Sacelli formam conſtructum, in quo arte ſingulari depicta erãt, quæcunque Chriſtus in corpore pro nobis geſſit & alia ad cultũ diuinũ pertinentia. *Gag. lib. 7. Vinc li. 3. ca. 92. 94.*

Eum Soltanus (Saphandinum Saladini filium Iouius vocat, ſed dudum ille erat mortuus) ad Damiatam vrbem in Peluſiaco Nili oſtio cepit, qui vt ſe redimeret in pactionis fidem Chriſtianam Hoſtiam victori tradidit. *Iouius lib. 1. virorum illuſtrium.* Quam poſtea numerato pretio redemit.

Sanctius 2. Portugalliæ Rex iuſſu Innocentij 4. Alphonſo fratri regno ceſſit, quòd ineptus eſſet ad eius adminiſtrationem. Alphonſus autem ducta vxore Beatrice F. Alphonſi decimi Caſtiliæ reg. regnum Algarbiorum in dotem accepit. Vnde reges Portugaliæ ſe deinceps ita inſcribunt. *Vaſ in Chro. Hiſp.*

In India erat magnus quidam Rex Chriſtianus. Terra Caghat, vnde tres reges in Bethleem venerunt, tota adhuc erat Chriſtiana, ſed ſub dominio Cham. *Coneſtabularius Armeniæ ad Cypri regem apud Vincent. lib. 31. c. 92.*

Tartari quidam ad Lugdunenſe conc. venerunt ad Innocentium 4. qui domi Chriſtianam religionem edocti, tum ſacro baptiſmate imbuuntur. *Blond. Martin in Chro.* alij id factum ſub Gregorio 10. *Lib. 5. c. 1. continuata Hiſtoria ſacra.*

HVMANA.

Henricus primus Dux Brabantiæ, cùm antea ipſius maiores eſſent Louanij Comites.

Circa hæc tempora lingua Germanica cœpit ſcribi Latinis characteribus: tunc etiam Germani nomina Sãctorum imponere cœperunt ſuis in baptiſmo, cum antea peregrinis Scytharum appellationibus vterentur. *Curio lib. 2. Chronol.*

Ioannes de Sacro Boſco Anglus tunc inſignis Mathematicarum profeſſor Pariſijs, vt licet ex eius Computi Eccleſiaſtici fine colligere. Sepultus eſt Lutetiæ in clauſtro Mathurinorum. Methodo Ariſtotelica, non Geometrica Sphæram tractauit.

f MAGNA huius Papæ laus, nam pater pauperum. Edicto aboleuit libellum contra paupertatem ſcriptum à Gulielmo de S. Amore, doctus & ſcriptor. *Vuicelius.* Sub hoc fœliciter fuit in Aſia pugnatum, & Guelphi eiecti per Gibelinos ad ſua reuocati. *Idem.*

Ludouicus multa in Regni vtilitatem inſtituit: Dignitates & officia noluit eſſe venalia: Blaſphemis, & in vanum iurantibus per nomen Dei, cauterium in fronte iuſſit: Lupanaria prohibuit: vetuit Magiſtratibus in toto ſuæ iuriſdictionis tractu aut fundos emere, aut liberis ſacerdotia procurare, aut eos collocare nuptui: hiſtriones aula exegit: multa cœnobia & Valetudinaria partim condidit, partim inſtaurauit & ditauit: beneficia Eccleſiaſtica noluit conferre, ſed ius illud reſtituit collatoribus ordinariis iuxta antiquos Eccleſiæ canones. *Gagu. li. 7. Chron. Franc.*

Cum ei inſtituendi paſtores à Pont. poteſtas facta fuiſſet, ad idque diploma legatus Roma rediens attuliſſet. Quod mea (inquit) Romæ negotia ſtrenuè obieris, laudo, quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non

Anno Christi.		*Anno mundi.*
	187.	
1254	f Alexander 4. Agnagninus an. 6. menſ. 5. di. 5.	5342
1261	Vacat m. 3. d. 4.	5349

Patriarchis.

Conſtantinopoli Manuele ſecundo, deinde Nicephoro, qui non iniit, mox Arſenio an. 4. Germano an. 1.

Hieroſolymis Iacobo Pãtaleone.

Principibus.

Balduino 2. Conſtantinopolitano Imp.

Anni Christi.		Anni mundi.
	Theodoro Laſcari iuniore, Ducæ fil. Græcorum Imp.	
1254	*Michaele 7. Comneno Paleologo an. 35. Conſtantinopoleos & Greçorum Imp.*	
	Interregno Imperij Romani.	
	Haalono Tartaro Fratre Mangonis Cham quarti Perſarum rege, an. 4.	
	S. Ludouico Francorũ Rege.	
	NaaKutolab Aethiopum pretioſo.	
	S. Ferdinando Hiſpaniæ.	
	Henrico 3. Angliæ.	
	Boleſlao Pudico Poloniæ.	
	Alphonſo 3. Portugalliæ.	
	Alexandro. 3. Scotiæ. annis 37.	
1261		

non probo. Intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ & regni id ſuſciperem. Ac protinus diploma in ignem proiecit. *Bromard. cancel. in eius vita.*

D. Ludouicus nolebat ſe immiſcere collationibus
5342 Sacerdotiorum, dicens: Sat mihi eſt coram Deo de tem-
poralibus mihi crediris, non etiam ſpiritualibus, ratio-
nem reddere. *In libell. Virga directionis. pag. 32.*

Ad Cheradum (ſic Græci Strumas, glandularum quarundam induratarum genus vocant) curationem, Crucis ſignum primus adhibuit: cùm deceſſores reges ſolo tactu vterentur. *Nangiac.*

Daniel Ruſſorum dux legatione ad Opiſſonem legatum Apoſtolicum in Poloniam miſſa, cum promitteret ſe cum vniuerſa gente ad Romanę Eccleſię communionem acceſſurum & Chriſtianas regiones aduerſus Tartaros, qui iam ingentem formidinem omnibus Principibus Chriſtianis incuſſerant & ſuperiori biennio Poloniam Nogaio & Celebuga ducibus iam tertiò vaſtauerant, defenſurum, nomen ac diadema regium ſibi & poſteris ſuis, diſſuadentibus fruſtra Polonis, impetrauit. Verum conſecutus id quod concupierat, fidem violauit & in Græca communione permanſit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

S. Thomas Aquinas Dominicanus diſcipulus Alberti Magni ſcholaſticæ doctrinę princeps.

Henricus de Seguſia dictus Cardinalis Hoſtienſis, tunc Summam ſuam edidit: habuit auditorem Guilelmum Durandum, qui dictus eſt Speculator. Floruit Guilelmus de S. Amore doctor Sorbonicus, qui ſcripſit cōtra ordines Mendicantium.

1254. Boruſſi ad religionem deducuntur per fratres Teutonicos, quibus Fredericus 2. eam terram acquirendam tradiderat. *Nauclerus vol 2. gen. 42. Crantzius Vandalia lib. 7. cap. 21.*

Eodem tempore Mandanus Lithuanorum dux, abiecta religione Chriſtiana, quam ſimulatè ad tempus ſuſceperat, infeſtior in dies Chriſtianis vicinis erat. *Crom. lib. 9.* omnemque Maſouiam & Cruciferorum terram depopulatur. *Idem.*

Sic paulo ante, ſub an. 1240. Suentopelci ſuaſu Pruſſi religionem Chriſtianam abijcientes, Germanos Poloniſque omnes, qui apud ſe negotiabantur, vel ſedes inter ipſos poſuerant, certa die trucidant. *Idem lib. 8.*

HVMANA.

Cùm Edouardus filius Henrici 3. Anglorum Regis duxiſſet in vxorem Aleonoram Alphonſi Caſtellæ Regis ſororem, pater eum donauit Principatu Vualliæ: Hinc fit vt filius Regis Anglię natu maior vocetur Princeps Vualliæ. *Polyd. lib. 16. Angl.* Antea cùm Ducatus Normaniæ eſſet ſub ditione Anglorum Regis dicebatur Princeps Normaniæ à tempore Henrici I. qui Guilelmum filium ſuum Ducem fecerat eius regionis circa an. 1120. *Polyd. lib. 11. Hiſt. Ang.*

Iacobus de Belloviſo Iuriſconſultus, ſcripſit in libros Feudorum, quos ſepties publicè interpretatus fuerat.

5349 Memorabile fœdus an. 1259. (alij 1269.) inter Anglos & François, Lutetiæ in magno Principum conuentu,

præſentibus Ludouico Francorum & Henrico Anglorum Regibus, percuſſum eſt: vt Ducatus Normaniæ, Comitatus Andegauenſis, Cœnomanenſis, (quorum cauſa tot olim bella inter Anglos & Francos, & quos à Philippo Auguſto receptos Franci ad eam ætatem poſſidebãt) item etiam Turonenſis & Pictauenſis cederent in perpetuum Franco: acciperet verò Anglus pro impenſis bellicis 150. milia aureorum, & in ſingulos annos vectigalis nomine dena millia, contentuſque eſſet vlteriori Aquitania, & citerioris parte vſque ad Carãtum fluuium, cum finibus Agenenſium, Lemouicum, Caducorum, de quibus tamen ius clientelare deberet Franco, renuncians iuri, quod ſibi in Galliæ regno vendicare poſſet, ſicque adſcriberetur inter Barones Franciæ, ac Par Duxque Aquitaniç vocaretur. *Polyd. lib. 16. Angl. hiſtor. Gagus lib. 7. Æmyl. lib. 7. Guilel. Nangiacus.*

Michaël Paleologus Iohanni Theodori Laſcaris Iunioris filio, ne patri ſuccederet, annum 10. egreſſo oculos eruit & imperium inuadit, Balduinum Conſtantinopoli expellit, ſtratagemate Alexij Cæſaris, qui cum 50. ſatellitibus noctu per cuniculos antiquos ab incolis intromiſſus, elato clamore horribili & iniecto multis in locis igne ciues ita terruit, vt plena eſſe omnia hoſtibus putarent, domique ſe clauderent. Sic effractis portis reliquos 750. qui ad vrbem excubabant, introduxit. *Gregoras lib. 4.*

Ita Imperium Conſtant. pulſis Gallis poſt an. 58. vel vt alij volunt 63. Græcis reſtituit. Nec multo poſt in Lugduenſi Conc. concordiam inter Græcos & Latinos tredecies ſciſſam & refectam rediotegrauit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

Circa ann. 1258. totum regnum Perſarum, Sultanis diſſidentibus, Haalonus Tartarus eripuit perſuaſu Haitonis regis Armeniæ, capta Babylone, ſiue Bagdad & Calypha, cuius regnum circiter ſexcentos annos durauerat, nempè ab Omare Mahometis nepote.

Regnum autem Perſarum, cùm extinctis veteribus corũ principibus fuiſſet penes Saracenos annis 297. & Mahomet vltimus contra aliquos Sultanos & Turcos armaſſet, atque ab iis poſtea regno exutus eſſet, ad Turcos deuenit ann. 1055. per annos 203. vſque ad hunc annum 1258. quo iam penes Tartaros fuit, vſque ad an. 1350.

* FESTVM Sacramenti corporis Chriſti inſtituit. *Trith. in Chron. Monaſt. Polyd. de inuent. rer. lib. 6. cap. 8.* Thomas Aquinas compoſuit officium illius feſti cum hymno & proſa, quod miſit ad Vrbanum PP. à quo in præmium retulit columnam argenteam. *Naucler.* Extat inter eius opera.

Centum annis pòſt, Papiæ cœpit luſtratio ſacramenti, qua corpus Chriſti in ferculum fertur. *Chronica Boſſij.* Atque hinc ad reliquas Occidentis partes manauit, præſertim Andegauum, vbi Berengarius fuerat Archidiaconus & Sacramentariam impietatem ſparſerat, vt corporis Chriſti præſentia preces ſint ardentiores, fidei publica fiat profeſſio contra Sacramentarios, debitus cultus Chriſto exhibeatur, qui nobiſcum corporaliter verſari dignatur. Sic olim publice circumgeſtabatur arca Teſtamenti, manna corporis Chriſti ſymbolum continens. *Ioſ. 6. 1. Reg. 4.* ad pacem & miſericordiam procurandam,

Anno Chriſti.		Anno mundi.
1258	*CONCIL. Oxonienſe, contra Pictos qui ingenti numero confluxerant in Angliam: quos ſtatuerunt cum cæteris alienigenis exterminandos. Polyd. Virgil. lib. 16. hiſt. Ang.*	5346
	185.	
1261	* Vrbanus 4. Trecenſis an. 3.	5349
1265	menſ. 1. di. 4.	5353
	Vacat m. 5.	
	Patriarchis, Conſtantinopoli Ioſepho an. 13.	
	Hieroſolymis Thoma, poſt quem quis è Latinis ſederit, non literis traditum.	

Anno Christi. | Anno mundi.

1261 | 5349

Principibus.
Michaele 7. Comneno Paleologo cognom. Magno. Orient. Imp.

Exiſtente Interregno Imperij Occident.

Haalono Tartaro Perſidis Reg. deinde Abaga Filio, an. 20.

S. Ludouico Franc. Reg.

Naakutolab Aethiopum pretioſo.

Alphonſo 10. cog. Sapiente Hiſpaniæ an. 25.

Henrico 3. Angliæ.

Boleſlao Pudico Poloniæ principe.

Alphonſo 3. Portugalliæ reg.

Alexandro 3. Scotiæ.

dam; ad debitum cultum Deo, qui in arca habitare dicebatur, exhibendum, &c. Sic Iudæi hodie feſto Septẽbris, quod שמחת תורה dicitur, librum legis circum Synagogam ferunt ſolenniter, adorant, poſteaque in Tebá, deinde in Hecal ceu armario reponunt.

Fuit humili loco ortus, fertur enim habuiſſe patrem ſutorem veteramentarium: cùm Cardinales non poſſent conuenire ad vnum eligendum ex ſuo collegio, ex Patriarcha Hieroſolymitano creatus eſt Roman Pontifex. *Plati.*

Diu in Thuſcia, cum Romana curia permanſit, quod Maufredi Siciliæ regis potentia eccleſia vexaretur, & Gibelini Guelphis eſſent potentiores.

Miſit in Angliam Othobonum legatum ad componendum inteſtinum bellum, inter Henricum regem & eius optimates. *Polyd.*

Ioannes Semeca cognomen. Theutonicus primus gloſſator, vt vocant, Decreti, Humbertus, Alexander de Villa Dei minorita, Albinus Abbas Ferrarienſis, Adamus de Matiſco Anglus, Ioannes Epiſcopus Boſſinenſis, Dauid Germanus, Vvalricus Argentinenſis Alberti diſcipulus, Theodoricus Thuringus, Ioannes Bizuntinus Epiſcopus, Adeledinus Sagienſis Epiſcopus, Theologiæ ſcriptores, vt ferebãt illa tempora, doctiſſimi.

Libera Chriſti prædicatio per Aphricam à Saracenis conceſſa. *Blond. lib. 8. Dec. 2.*

Iam Vuingis victis à Boleſlao Polonorum Duce & reliquiis ad fidem conuerſis, Gueſnenſis Archiepiſcopus authoritate Vrbani 4. Epiſcopum præficit an. 1264. *Crom. lib. 9.*

Hvmana.

Maufredus Frederici 2. nothus Frederici filios legitimos tollit, regni Siculi cupiditate, Henricum iuniorem clam iugulari curat à Saraceno transfuga, Henricum alterum piſce infecto extinguit, Conradum veneno. Sic ex vniuerſa Frederici familia tres tantùm reſtabát, Maufredus iſte, Contadus cog. Caputus Antiochiæ princeps, nepos Frederici ex notho Frederico, & Conradinus Cõradi veneno ſublati f.

Neapolim occupat. Nonnullos, qui in Germania Conradinum tollant, ſubornat, cęde nondum patrata mortem illius diuulgat, literis commentitijs demonſtratis, ac regna iure ſucceſſionis ſibi vendicat. Præſidia põtificia in Apulia opprimit. Regium nomen vſurpat, Siciliam adiungit. Se munit affinitate Iacobi Arragonum regis, filia Conſtantia filio eius maximo Petro deſponſata.

1265 | 5353

Carolus Andegauenſis ab Vrbano, qui Maufredum anathemate perculſerat, attractus, victoriam cum vtroque regno obtinuit. Siciliam paulo poſt amiſit, Conradino regna ſua repetente, adiuto auxiliaribus copijs Frederici Auſtriaci, Piſanorum, Senenſium, & Genuenſium, Panormo, Meſſana & Siracuſis exceptis. Conradinum & Fredericum Auſtriacum in conflictu Marſico poſtea captos an. ſcilicet 1268. ſecuri percuſſit. Veſperatum Sicularum coniuratione Inſulam, quam hoc bello recuperauerat, ad extremum perdidit.

Alphooſus 10.cog.Sapiens Hiſpaniæ rex inſignis philoſophus & Mathematicus Septipartitum opus iuris ciuilis,Hiſpanorum hiſtoriã generalem,librum Theſauri, & rabulas Aſtroooonicas cooſcripſit.Quater decies vniuerſa Biblia cum ſuis Gloſſis,inter tot negotia legit.Imperator Romanorum electus fuit, ſed recuſauit imperium:conteotus ſolo titulo,quem ob eligentium honorem ad tempus in literis ſuis retinuit. *Vaſæus. Tritem. in Chron.Hirſaug.*

Richardus Cornubiæ Comes, Regis Angliæ frater, eius loco libens imperium aſſumpſit, & Aquiſgtani cõſecratus fuit. Cúmque per omnes Regni ciuitates aſcẽdens iter faceret vſque ad Baſiliam, & pecuniæ pro adeptione imperij nimis prodigè expenſæ iam iam defecerent, Principes eo relicto omnes ad ſua redierunt, tacitè innuentes prædam ſe hactenus ſecutos fuiſſe, noo Regem. Qui cernens ſe Principum auxilio deſtitutum, cõmiſit Philippo de Falckeiſtein, & Philippo de Hoenſels ciuitates imperij, aſſumptáque vxore in Angliam reuerſus eſt, nec vltrà in Alemaniam venit. *Chron.Hirſaug.*

Abaga Tartarus, Rex Perſarum contra Melechioio Sultanum Ægypti, cum Armenio R. infeliciter pugnat.

Alexius Cæſar Strategopulus iuſſus à Michaele Paleologo obiter tentare Conſtantinopolim, eam cepit cum 800.tantum militibus *Niceph.Gregoras lib.4.* Ita Balduino Græcia expulſo Gallorum imperium apud Conſtantinopulim 55. annis obtentum finitum fuit. Illud deinceps Græcis reſtitutum mãſit penes familiam iſtius Paleologi 200.fermè anois, donec Mahometes Turca Bizantium occuparet an.1453.

g OPTIMVS Pontifex, vir nempè ſanctæ conuerſationis, & Prophetico ſpiritu (vt dicebatur) illuſtratus. *Chron.Hirſaug.*

Bona Eccleſiæ optimè diſpenſauit. Cum duas filias ex mortua vxore ante Pontificatum ſuſcepiſſet, vni in monaſterio collocatæ 30.tãtum libras dedit. Alteri 300. libras dotis nomine. Clerico nepoti tres præbendas habenti duas abſtulit, ſe dicens Deo, non carni & ſanguini velle acquieſcere.

Siculum & Neapolitana regna, quæ, poſt Frederici Imp. necem, Maofredus nothus eius inuaſerat Carolo Ludouici Regis Francorum fratri addixit, à quo Maufredus & mox alio prælio Corradinus Frederici è Conrádo filio nepos interfectus eſt. *Crom.lib.9.Polon.*

Carolum D. Ludouici fratrem inunxit Romæ, Siciliæ & Hieroſolymorom Regem, ea lege vt in ſingulos annos 48. millia aureorum (Naucler. 40. mil.) nomine tributi penderet. *Platt. Blond.lib.8.dec.2. Æmyl.*

Hoc Pontifice Guelphi reuixeruot, Duce Carolo quodam.

D. Ludouicus Frãco.Rex, ſignatus cruce, relicta Regni adminiſtratione, Simoni Neelæ & Mathæo Vindocinenſi Abbati D. Dionyſij.cum tribus filiis, Ioãoe Philippo & Petro, magna claſſe comparata traiecit in Africam, ſecuodo dimicaturus contra Saracenos: ſed anno proximo Carthagine expugnata, Tuneto obſeſſa, & Ioanne Triſtanne priore filio defuncto, ipſe ex alui profluuio (alij peſte) obiit ad 8. Cal. Septemb. an. 1270. *Gagui.lib.7. & Æmyl. Blond.lib.8.dec.2. Palmer.in Chron.* Bonifacius eum inter ſanctos retulit. *Gagun.lib.7.*

Margarita

Anni Christi. | *Anni mundi.*

189.

1265 g Clemens 4. Narbonenſis an.5. di.21. 5353

1271 Vacat an.2. m.9. 5359

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioſepho,

Principibus.

Eiſdem Impp. & durante interregno Imperij.

Iiſdem quoque in Perſide Francia, Hiſpania, Anglia, Polonia. Portugalia, Scotia regnantibus.

Icum Nuamlach Aethiopum pretioſo, an.15.

1266 *DVO Concilia plurimorum ſacerdotum celebrantur in Anglia per Othobonum Apoſtolicum Legatum, de rebus ad religionem pertinentibus, quibus etiam nunc in Anglia vtuntur. Polyd. Virgil. lib.16. Angl. hiſt.* 5354

Anno Chriſti. | *Anno mundi.*

alterum fuit { *Northantoni,* *Londini.*

190.

1271 h GREGORIVS 10. 5359
Placentinus, an. 4.
1276 menſ.2. dies 10. 5364
Vacat. di.9.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioſepho cogno. Beco, deinde Ioanne an. 10.

Principibus.

Michaele 7. Comneno Paleologo Orient. Imp.

Poſt finitum interregnum Imperij Rudolpho an. 19. Occid. Imp.

Abaga Tartaro Perſidis.

S. Ludouico Franc. Reg. & poſt eum eius filio Philippo 3. Audace an.15.

Icun Nuamlac Æthiopũ pretioſo.

Alphonſo 10. cog. Sapiente Hiſpaniæ.

Henrico 3. Angliæ, deinde Eduardo 4. dicto 1. an.34.

Boleſlao Pudico Polonorum pincipe.

Alphonſo 3. Portugalliæ reg.

Alexandro.3. Scotiæ.

Margarita eius vxor, ſanctitatis viri defuncti æmula, ſe totam Deo vouit, ac Lutetię ſuburbanum cœnobium, Franciſcanarum extruxit.

Quemadmodum ab eius viro D. Ludonico cœnobia Sanctæ Catharinæ Valliſcholarium, Maturinorum, & Sanctæ Crucis Guilelmitarum Lutetiæ fuerant poſita.

Deſyderius Longobardus multis ſcriptis impugnauit ordines mendicantium: cõtra quem D. Thomas lib. contra impugnantes religionem, cap.6.

Tartarorum duces quidam in Aſia religionem Chriſtianam ſuſceperunt, & magnas res in Syria & Perſia ſociis Armeniorum regibus cõtra Saracenos & Ægyptios aliquandiu geſſerunt. E quibus vnus Caſſanus ſucceſſoribus ſuis Perſarum regibus nomen dedit. *Crom. lib.9. Polon.*

Icum Nuamlach de familia Dauid Æthiopicũ imperium, quod Presbyteri Ioannis vulgò dicitur, maioribus ſuis ereptum, ante trecentos triginta tres annos à ſtirpe reginæ Treddagaber, ope optimatum, qui res Sabæ prouinciæ gubernabant, recipit, & ex Axuma prouincia in Sabani transfert. *Victorius Reatinus de Regibus Æthiopiæ.*

Nicolaus Paulus & Matteus Veneti, cum Chogotalo nobili Tartaro, à Cobila Tartarorum 6. Camo ſiue Imperatore deſtinantur ad Pont. Clementem, vt mittantur, qui Tartaris legem Chriſti prædicẽt. *M. Paulus in ſuo lib.* Cobilam tandem ſacro baptiſmo fuiſſe initiatum tradit *Hayto Armenius.*

HVMANA.

1268. bellum ruſticum in partibus Hollandiæ, ad delendos nobiles, ſeque aſſerendum in libertatem: quod diſſipatum eſt induſtria Traiectenſis Epiſcopi, & Comitis Geldrenſis, multis captis, pluribus occiſis. *Chron. Hirſaug.*

1269. Collegium Quæſtorum ſiue Theſaurariorum à Guilelmo de Saana Eccleſiæ Rothomagenſis Theſaurario Lutetiæ conditur.

1270. Franci & Carolus Siciliæ rex Tunetum in Africa capiunt, captiuos Chriſtianos liberos faciunt, in omnibus regni ciuitatibus monaſteria conſtruunt, *Chronic. Martini. Gaguin. lib.7. Æmil. lib.7. Continuatio hiſtoria ſacra lib.4. cap.17.*

In Coraudino, Frederici è Conrado filio nepote, illuſtrium Sueuiæ Ducum genealogia defecit, in qua Romanum imperium pluſquàm cẽtum & viginti annis tutò quieſcens, incrementa ſui accepit. *Chron. Hirſaug.*

Philippus D. Ludouici filius, in Africa Rex ſalutatus, poſt leges barbaris datas, tributúmque impoſitum, exercitum in Galliam reduxit, regnauitque an.15.

h ELECTVS eſt Viterbij poſt triennij ferè vacationem, cùm duntaxat eſſet Leodienſis Archidiaconus, ac eo tempore in Aſia cum exercitu Chriſtianorum contra infideles pugnaret. *Chron. Hirſaug.*

Sapiens & integer. Vniit Latinam Eccleſiam cum Gręca, & vt fieret continua expeditio in Saracenos contendit. *Vuicelius.*

In Concilio Lugdunenſi Rudolphus cõfirmatus eſt Imperator, quòd nollet ire Romam, pro imperij corona, dicens, Multorum Alemanorum Reges Italia conſumpſit, non ibo Romam. *Chron. Hirſaug.*

In eodem, Minores 25. annis à cura Parochialis Eccleſiæ excluſi ſunt. *Ca. licet canon. de Elect. lib. 6.*

D. Thomas Aquinas obiit ætatis quinquageſimo, dum Lugdunum ad Concilium euocatus proficiſceretur. *Mater hiſt.*

Emerſerunt ex Italia flagellantes hæretici incerto auctore, qui vagantes per Germaniam & Gallias, ſemetipſos flagellabant, & prædicabant multos errores: vt Aquam benedictam nihil plus habere efficaciæ, quàm non benedictam: Euangelium finem accepiſſe poſt aduetum ſuæ ſectæ: præferebant ſuam flagellationem Martyrio, &c. *Bern. Lutzemburg. & Alphonſ. lib. 3. cont. hæret.*

Magna pars hiſtoricorum Philippum Francorum regem cognominat audacem, ſed tãta fuit morum & animi lenitate, vt merito potuerit appellari Lenis. At fortaſſe quod dicebatur de Philippo Duce Burgundiæ, qui fuit vir ſtrenuus & forti animo, ipſi imprudenter traxerunt ad Philippum Regem Francorum.

Michaël Paleologus Imperat. Græcos nolentes Romanæ & Catholicæ Eccleſiæ fidem ac ritus recipere, varijs modis mulctauit, bonorum publicationibus, relegationibus, carceribus, excæcationibus, flagris mutilationibus, & alijs ſimilibus pœnis. Becum Conſtantinopolitanum Patriarcham, virum excellentis ingenij & doctrinæ, ſuo edicto aduerſantem, cum omnibus fere ipſius conſanguineis coniecit in teterrimos carceres. *Niceph. Gregoras lib. 5.*

Paulò pòſt ipſe Becus, poſtquam librum ſibi ab Imperatore miſſum (quem ante 25. annos, cum ea queſtio agitata eſſet, ex multis ſacræ Scripturæ & ſanctorum patrum libris pro Latinis collegerat Nicephorus Blemmydes) diligenter expendiſſet, & cum ſanctorum libris, ex quibus Blemmydes ea excerpſerat, ad verbum contuliſſet, mutata ſententia reſtituitur ſuę dignitati, & deinceps fit ab intimis conſilijs Imperatoris, adeo vt ſine eo nihil prorſum gereretur. *Niceph. Gregor. lib. 5.*

Qui an. circiter 1270. partem Imperij Vncami Preto annis à Tartaris ante 500. an. confecti, ſub Cobila 6. Chã regebat, de Vncami ſtirpe quartus erat, Rex & Sacerdos Georgius. *Ex M. Veneto.*

An. 1274. Boleſlao genris Rege, quatuor milliaribus à Cracouia Poloni duros ſalis lapides effoderunt, præcipuas regni opes. *Munſt. lib. 4. Coſmog.*

Petrus 3. Regum Aragoniæ primus per mortem Manfredi ſoceri ſui fit rex Siciliæ. *Vaſæus.*

i ABSENS eligitur & primus ex ordine Prædicatorum fit Romanus Pontifex. Antea vocabatur Petrus de Tarantaſia & erat doctor Theologus, qui ſuper libros 4. ſententiarum & epiſtolas Pauli ſcripſit: vir optimus, de quo omnia bona ſperabantur: Amator publicę tranquillitatis. *Trith. in Chron. Monaſt. Volater. lib. 21. Plati.* Alij volunt eum fuiſſe Longobardum. *Faſcic. temp.*

Philippus Cancellarius Pariſienſis, Thomas à Cantiprato, Richardus Mediauillanus minorita Anglus, Albinus Bononienſis, Ioannes Valenſis, Guilelmus Arronius, Godofridus ſeu Guiardus Epiſcopus Cameracenſis, ſcriptores Theologici.

Philippus Tudertus ciuis Florentinus ordinem ſeruorum Beatæ Mariæ redegit ad formam. *Polyd. lib. 7. de inuent.*

Anni Christi.		Anni mundi.
1273 vel 1272	*DECIMVM quartum generale concilium Lugdunenſe ſecundum, præſide Rom. Pontifice, Epiſc. 500 Abbatum 60. & aliorum minorum prælatorum & ſacerdotum ferè 1000. Pro terra ſancta recuperanda (hac de re nihil fuiſſe definitum ait Ioan. le Maire) & contra Græcos de proceſſione S. Spiritus à filio. Interfuerunt Græcorum & Tartarorũ legati (Gulel. Nang. & Gregoras) & ſi Tritemio credimus, Michael Paleologus Imp. Græcorum, cuius auctoritate, etſi repugnantibus pluribus Græcis Nicephorus Gregoras lib. 5. Pachymeres lib. 5.) conciliata eſt quide (ſiue per eum, ſiue per legatos) decima tertia (Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug.) vnio ſiue concordia vtriuſque Eccleſiæ, ſed ea non diu durauit, ſicut nec præcedetes. Gaguinus lib. 7. Aemyl. lib 7. Tom. 3. concil. Blond. dec. 2. lib. 8. Plat. Palmer.*	5367
	191.	
1276	i INNOCENTIVS 5. Burgundus, tarẽtaſienſis.	5364
1276	menſ. 6. di. 2.	5364
	Vacat di. 9.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Ioanne decimo.	
	Principibus.	
	Eiſdem Imperantibus & regnantibus.	
	Alexandro 3. Scotiæ.	

Anno Christi. | *Anno mundi.*

192.

1276 k ADRIANVS 5. Genuenſis menſ.1. di.9. 5364

Vacat d.28.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iiſdem Impp. & regnant.

193.

1276 l IOANNES 21. (alijs 20. alijs 22.) Luſitanus Vlyſſiponenſis menſ. 8. 5364

1277 5365

Vacat m.6.d.7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iiſdem Impp. & regnant.

inuent.cap.4.Sabel.Ennead.9.lib.7. Honorius 4. eum confirmauit.

HVMANA.

A Rudolpho Imperarore procreatus eſt Albertus Dux Auſtriæ, qui & poſt Adolphum fuit Imperator, à quo domus Auſtriaca ad hunc vſque diē imperio fruens. *Chron.Hirſaug.*

Ducatus enim Auſtriæ, mortuo ſine liberis Duce illius, cum Comitatibus Sririæ, Tirolis, & Carinthiæ vacabat. *Ibid.*

Quin & Rudolphus Odacharo Rege occiſo in bello, Boëmiæ regnum ſuæ ditioni ſubiecit, deinde regnum Burgundiæ. *Ibid.*

Omnia caſtella & latibula latronum, qui fuerant multiplicati, quòd nullus eſſet Imperator, motus prædonum reprimēs, ideoque omnia gererentur per tumultum ſine lege, ſine ordine, pro lubitu, deſtruxit. *Ibid.*

1286. Cancellarium ſuum in Italiam miſit, qui accepta pecunia populos omnes liberos faceret. *Ibid. de quo ſuo loco.*

k MORITVR Viterbij ante conſecrationem ſuam. Reuocauit conſtitutionē Gregorij 10. de Conclaui, quā reuocationem & Ioannes 21. ſucceſſor confirmauit. Atque ita ſine conclauis recluſione ſequentes pōtifices Nicolaus 3. Martinus 4. Honorius 4. Nicolaus 4. Cæleſtinus 5. creati ſunt. Cæleſtinus vero 5. renouauit, deinde Bonifacius 8. ſucceſſor, qui & in librum 6. decretalium eam retulit. A quo deinceps tempore Cardinales in conclaue recluduntur. *Ioan. Andreas ca. vbi Periculum.*

Rudolphum Imp. in Italiam vocauit ad comprimēdam Caroli Siciliæ regis inſolentiam, qui oblitus beneficiorum Innocentij quarti, qui regnum legitimis hæredibus Conrado & Corandino filio eius ablatum, ipſi contulerat, Romæ omnia pro arbitrio gerebat, Deo iniuriam illi factam vindicante. Verùm Rudolphus Boēmico bello diſtentus, Pontifici ſatisfacere non potuit. *Chron. Hirſaug.*

Hayto poſtquam multa bella confeciſſet contra Tartaros, Perſas, Malec Sultanum ſiue Calipham Babylonium & Melechdaer Soltanū Aegyptium, ac per annos 45. eos quinque memorabilibus prælijs ſuperaſſet. 1. in Pamphilia. 2. in Seleucia, tribus reliquis in Perſide, Præmonſtratenſem ordinem in Cypro profeſſus & Macarij nomen ſortitus, anno 1273. in Domino moritur. *Ex hiſtorijs Armeniorum.*

HVMANA.

Tiuo eius filius, Rex Armeniæ ab Emerico Luſignano Cypri Rege, & Villarelo Templariorum magiſtro, ſuppetias contra Mahometanos obtinuit. *Ibid.*

l VIR literatus, ſed in rebus gerendis parum prudēs. Moritur Viterbij, noua ſuper eum camera ruente. In Philoſophia & Medicina erudiriſſimus erat, & multa ſcripſit, è quibus ſummula quædam extat, quam Theſſaurum pauperum appellant, medicinæ non inutilis. *Chron. Hirſaug.*

Sub eo damnantur, qui aſſerebant Chriſtum &

diſcipulos nihil habuiſſe,ac in his, quæ habuerunt, nullum obtinuiſſe ius. *In Extrauag.cum inter nonnullos.de Verborum ſignific.*

Sub eodem damnantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Pariſienſis *In extrauag. communi Vas electionis.*

Pontifices qui idem nomen habent variè apud hiſtoricos numerantur, ſed in his, qui nomen Ioannis obtinuerunt, tanta eſt in numerandi ratione confuſio, vt vix quicquam certi liqueat,adeò vt quod de vno dicendum erat, ſæpe imprudenter à multis alteri tribuatur. Qui faciunt Ioannem 17. Schiſmaticum,hunc nominãt 20. qui verò illum inter pontifices adſcribunt, & ſimul numerant Ioannem illum 8. ſi dijs placet, fœminam, vocant ipſum Ioannem 22.

HVMANA.

Mortuo Duce Auſtriæ ſine liberis Rodulphus Imperator ex concilio principum dedit eum Ducatum filio ſuo Alberto, quem eius ſucceſſores etiam hodie poſſident. *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug. & Vuolfang. Lazius.*

1277 m NVNQVAM ſacrificabat, quin lachrymas funderet. Sacerdotia non niſi idoneis conferebat. Notarios & tabelliones curiæ Romanæ vt peſtiferos ſuſtulit. Gregorium 10. & Ioannem 21. imitatus.

HVMANA.

Dionyſius rex Portugalliæ ſextus 44. oppida partim inſtaurauit, partim à fundamentis ſtruxit. *Vaſæus.* Agricolas appellabat neruos Reipub. vnde & eis conſulebat. *Idem.*

Ordines militum Chriſti, militum S. Iacobi, & militum Ciſtercienſis de Auys aduerſus Mauros inſtituit.

Rodulphum Haſburgenſem quidam tradunt ciuitatibus Italicis imperij iura vendidiſſe.

An. 1280. Turci, qui à Tartaris attriti fuerãt, reſumptis animis reuerſi ad latrocinandi conſuetudinem reliquias imperij Græci in Aſia comminuunt, terras ſubactas in Satrapias 7. partiuntur à mari Pontico & Galatia vſque ad mare Lycium & Carium, flumenque Eumedontē.

Caramannus Aliſmeius Phrygiam & Anthiochiam. Sarianus Ioniam, Sanſon Magneſiam, Prienen & Epheſum, Calames & Ceraſus filius Myſiam. Ottomanus Bythiniam, Amuriada à Sangaro flu. vſque ad Paphlagoniam ſibi diſtribuunt.

Cæteris oppreſſis ſe quatuor familiæ extulerunt, Aſſumbei, Candelori, Caramanni (hinc Cilicia Caramanniæ nomen accepit) Ottomani.

Candelori Sinopen regionem circa pontum, Caramanni Ciliciam eum obtinuiſſent, diu Ottomanis reſtiterunt. Victi confugerunt ad Aſſumbeum, qui Cappadocum terras & minorem Armeniam poſſidebat, ex cuius ſtirpe natus eſt Vſumcaſſanus, qui regnum Perſicum inuaſit, poſtea.

Iacobus Meyerius ad ann. 1278. ſuum Chronicon Flandriæ deduxit.

Siculi impatientes libidinis & inſolentiæ militaris Gallorum, communicatis conſilijs, cum Nicolao 3. qui Carolo

Anni Christi		Anni mundi
	149.	
1277	m Nicolaus 3. Romanus, *ob vitæ integritatem vulgo dictus Compoſitus*, an. 3.	5365
1281	menſ. 8. di. 15. Vacat m. 5. d. 20.	5369

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnantibus, & poſt Alphõſum Portugalliæ Dionyſiũ, an. 46.

Icum Nuamlac Æthiopiæ mox Iacba-haZeon an. 9.

CONCIL. *Cantuarienſe, præſide Archiepiſcopo, ad confirmandum ſtatum religionis. Polyd. lib. 17. Ang. hiſt.*

Anni Christi. — *Anni mundi.*

195.

1281 n Martinus 4. Turonē- 5369
1285 ſis, an. 4. menſ. 1. 5373

Vacat di. 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne decimo, deinde Ioſepho iterum menſ. 1. Mox Georgio ſiue Gregorio an. 6. menſ. 6.

Principibus

Michaele Paleologo Oriēt. Imp.

Abaga Tartaro Perſidis, deinde Tangadore an. 2. Argone an. 4.

Rodulpho Occid. Jmp.

Philippo 3. Franc. Rege.

Iacba hazeone Æthiopiæ pretioſo ſiue Belul.

Alphonſo 10. cog. Sapiente Hiſp. deinde Sanctio 4. an. 8.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Leſco Nigro Polo. principe.

Dionyſio Portugalliæ. Reg.

Alexandro 3. Scotiæ.

1283 CONC. *Herbipolenſe, præſide Legato Apoſtolico à latere, multorū Epiſcoporum, Abbatum, præſentibus Rodulpho Imp. Principibus Ducibus & Comitibus, vbi inter alia Legatus nomine Papæ contributionem decimi denarij à clero, & Rex ab vniuerſo populo exigere cœperūt. Trite. in Chro. monaſterij Hirſang. At Munſterus in Coſmog. refert ad an. 1287.* 5371

196.

1285 o Honorius 4. Roma- 5373
1288 nus an. 2. di. 1. 5376

Vacat m. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Georgio ſiue Gregorio.

Carolo infenſus erat, & Paleologo Byzantino Imp. qui Gallos nuper ex vrbe eiecerat, & Petro Arragonio, coniuratione facta an. 1281. die Paſchæ ad pulſum campanarum conuocantium ad veſperas, omnes Gallos ad vnum ſupra octo millia cum vxoribus etiā grauidis intra duarum horarum ſpatium contrucidarunt. Vnde prouerbiū, VESPERÆ SICILIANÆ, ſeu Veſper Siculus, de ſubita cæde. *Æmil. lib.* 7. Soli illi ſuperfuerunt, quos Spitlinga arx munitiſſima protexit.

Deficiunt Siculi ad Petrum Aragonium regem (cui Regnum Siciliæ debebatur iure dotis Conſtantiæ vxoris, filiæ Maufredi, quem Carolus vita & regno ſpoliauerat) qui ad Hipponem Africæ armata claſſe euentum Siculæ conſpirationis præſtolabatur, propterea à Nicolao 3. Roman. Pontifice hoſtis Eccleſiæ iudicatus. *Amyl lib. 7. Plat. Blond. lib. 8. deca.* 2.

n FVIT vir ſanctiſſimus, adeo vt cæci, muti & claudi, ad eius ſepulchrum ſanitatem recuperarint. *Trith. in Chron. monaſt. Hirſang.*

Italicis bellis indignè implicitus, ſemper tamen pacis expetens. Sub hoc inſanierunt Vrſina & Annibalica factio. *Vuicelius in Epitome.*

Martinus Polonus à Beato Petro incipiens, vſque ad Honorium quartum, vitarum opus edidit.

HVMANA.

Tangador Tartarus Perſarū Rex, relictis ſactis Chriſtianorum ad Mahometē deſciuit, ac ſe Mahomet Cham appellari iuſſit. Quin & Chriſtianos perſecutus eſt, clauſis eorum templis: Quæ poſtea ſucceſſor Argon aperuit, Chriſtianos inire complexus.

Eldad Danius Hæbręus hiſtoricus ſcripſit ſuam hiſtoriā, de Iudæis Clauſis in Æthiopia, circa annum Domini 1283. qui iuxta rationem numerandi Hebræorum, eſt an. orbe condito 5043. *Ipſe ad finem ſui libel.*

o VIR bonus & integer, ſcientiæ & honeſtatis verus amator. *Chro. Hirſang.*

Cardinales habere noluit niſi paucos, ac eos non minus bonos, quàm doctos. *Vuicelius in Epitome.*

Ordinem Carmelitarum (qui ſic dicti ſunt à Carmelo monte Syriæ) mutatis chlamydibus virgulatis ſiue verſicoloribus in albas, confirmauit & reformauit. *Plat. Trit. in Chron.*

Ordinem Eremitarum ſancti Auguſtini, Lutetiæ Pariſiorum nondum receptum confirmauit. *Trith. in Chron.* Sunt autem, vt id obiter dicam, precipui quatuor Ordines probatiſſimi, quorum cæteri omnes ſunt veluti appendices, Baſilij, Auguſtini, Benedicti & Franciſci, ſanctorum patrum. *Volater. lib. 21. Geograph. Polyd. lib. 7. de inuent. cap.* 4.

Vacat ſedes 10. menſes ob ægritudinem Cardinalium qua apud S. Sabinam correpti ſunt.

S. Rochus Narbonenſis, Guilelmus Durandus Miniacenſis Epiſcopus, auctor Rationalis, Gilbertus Magnus Anglus, Ægidius Biturigenſis Archiepiſcopus, Guilelmus Lugdunenſis Archiepiſcopus, Ioannes Gennenſis, Ephrem (alius ab Eremita) Græcorum hiſtoricus, Arlothus generalis Minoritarum, Guido Bononiēſis Archidiaconus, Nicolaus Cabaſilas Dyrachij Epiſco-

pus, Eccleſiaſtici viri & Scriptores.

Geraldus de Aluernia Chronicoo Abbatum Cluniacenſium ad aunum 1287. protraxit.

Raynuundus Lulius Catalanus Monachus Toneti in Africa, multa ſcripſit de rebus uimiom curioſis: in eius libris aduotari fuère pluſquam quingeoti errores à Petto Terracenſi Archiepiſcopo: vt Deum plures habere eſſeutias, (tale quidpiam hodiè aſſeruut nooi Trioitarij io Polonia) Pattem priurem filio: Spiritum ſanctum cõceptum ex patre & filio, &c. quæ tamen omnia, hæretica & pluſquam diabolica audacia, aſſetebat ſe à Chriſto ſibi appareote iu forma ctucifixi io quodam monte accepiſſe, vt totũ orbem à tenebris, quibus detiuebatur liberaret. *Bernard. LutZemburg in catal. hæretic.*

HVMANA.

Palarium Pariſieuſe (vbi Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum ſedeutatiom fecit) exttuctum eſt à Philippo Pulchro, Engerrauo Marinio fiſci præfecto illud opus in inſula regiæ vrbis vrgente. *Æmil. lib.* 8.

Parlameutum qooque Tholoſanum Ocitanorũ gratia tex idem iuſtituit. Quo regnaute bellum ſactum in Oriente, Ptolomaide à Sultano capta, finitum eſt. *Idem.*

Collegium Scholaſticorum Choleticum Luretię inſtituitur à Ioan. Choleto natione Picardo Cardinali. *Mater hiſtoriarum.*

Ioanna Nauarrorum regina, Philip. Pulchri vxor Gymoaſium Campanum, vulgo Nauatricum, Pariſijs extruit & locupletat. *Ibid.*

Eodem tempore collegium Cardinalitium Ioannes Monachus natione itidem Picardus Cardiualis poſuit.

1283. Rodulphus Imper. cum circa Moratũ ab equo deiectus fuiſſet, in lacum inſiliit armatus, ac mito tobore corporis euaſit. Cùm inde Friburgum delatus eſſet, copiis collectis ex omni Soeuia, illud & Heluetios Comiti Sabaudiæ, cui erant ſubditi, eripuit. *Blond. lib.* 8. *Dec.* 2. & multa alia, *Chron. Burg.*

1286. Pecunia populos Italiæ libetos fecit. Locenſes ob eam tem duodecim millia nummûm perſoloerunt, Florentioi ſex milia. &c. *Chron. hirſaug.*

1287. Vuernetus puer Chriſtiaous à Iudæis furtim raptus occiditur acubus & cultris ad excipiendum eius ſanguiuem, in oppido Vueſalienſi iuxta Rhenum, qui poſtea tanquam martyr ſignis claruit multis. Ibid.

Philippo Comiti Sabaudiæ, cui Rodulphus multa eripuit, ſucceſſit Amadeus, à terum maguitudine Magoi cogoomen adeptus.

Philippus Pulcher, tex quoque fuit Nauarræ an. 36. propter vxorem. *Vaſæus.*

p PRIMVS Pontifex è Fraociſcanorum ordine. Nam errant, qui ſcribunt Hooorium 4. fuiſſe miuoritam. Vir boous, amator religioois & pacis. *Chron. hirſaug.*

Quo tempore Gibelini & Guelphi in Italia in ſe ardebant, & Soltanus in Aſia Chriſtianos crudeliter opprimebat.

Mulech Sapherapes Saracenurum Soltanus (hoc eſt, Imperatur) ooo quidem Aegyptius, vt quidam putant,

Anni Christ.		*Anni mundi.*
	Principibus.	
	Michaele Paleologo Orien. Imp.	
	Argone Tartaro Perſidis, deinde Regayto an. 6.	
	Rodulpho Occi. Imp.	
	Philippo 4. *Pulchro an.* 28. *Franc. Reg.*	
	Iacba HaZeone Æthiopiæ Belul.	
	Sanctio 4. *Hiſpaniæ.*	
	Eduardo 4. *dicto* 1. *Angliæ.*	
	Leſco Nigro Polo. principe.	
	Dionyſio Portugalliæ.	
	Alexandro 3. *Scotiæ.*	
	197.	
1288	p Nicolaus 4. Aſculanus an. 4.	5379
1294	menſ. 1. di. 8.	5382
	Vacat an. 2. m. 3. d. 2.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Georgio ſiue Gregorio, deinde Athanaſio an. 4.	
	Principibus.	
	Eiſdem Imperantibus & poſt Rodulphum Adolpho ſeu Rodulpho an. 6. *Impp. E regnantibus.*	
	Regayto Tartaro Perſidis, deinde Baydone, an. 4.	
	Sanctio 4. *Hiſpaniæ, deinde Ferdinando* 4. *an.* 13.	
	Iacba HaZeone Æthiopiæ pretioſo, mox eius liberis Baarſada, Esbrahad, Cadem ſaghed, Vdim Raab, an. 15.	

Anni Chriſti.

Eduardo 4. Angliæ.

Leſco Nigro Poloniæ principe, deinde Præmiſlo, qui regium titulum repetiuit. an. 6.

Dionyſio Portugalliæ.

Alexandro. 3. Scotiæ: deinde interregno annorum ſex ob Anglorum irruptiones.

1291 CONCIL. *Laudinenſe ad Vueſt monaſterium iuſſu Eduardi Regis. Eo in Cõcilio publico edicto iuſſi ſunt Iudæi de Anglia in perpetuum exire: cautum eſt etiam, vt nemini liceret dare prædia collegiis monachorum ſine Regis permiſſu: neue monachis aut aliis ſacerdotibus emere poſſeſſiones, idque ne eiuſmodi poſſeſſiones cœnobiorum aliorúmue ſacerdotiorum dotes fierent. Eam Legem ad Manumortuam vocarunt, quòd res ſemel data collegiis ſacerdotum non rurſus venderetur magis, quam res mortua. Durat in hodiernum diem. Polyd. Virgil. lib. 17. Anglic. hiſt.*

1292 *ASCHAFFENBVRgẽſe prouinciale, præſide Gerardo Archiepiſcopo Moguntino cum 7. ſuis ſuffraganeis, Abbatibus & presbyteris. vbi multa vtilia de negotiis Eccleſiaſticis ſtatuuntur. Trithem. in Chron. monaſt.*

1294 q S. CÆLESTINVS 5. Eſernienſis, menſ. 5. di. 7. Vacat d. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne vndecimo an. 6.

Anno mundi.

putant, ſed Babylonius, Tripolim, Tyrum, Berithum, Sidonem & Ptolemaida, nobiliſſima emporia, quæ ſola tunc à Chriſtianis tenebantur, ferro & igne vaſtauit, altercantibus inter ſe de finibus, iamdudum per 30. annos Veneris, Genuenſibus, & Piſanis. *Æmyl. lib. 8. Plat. Blõd. lib. 8. dec. 2. Faſcicul. tempo.* Ita diſſidentibus inter ſe Chriſtianis amittuntur omnes portus Aſiatici. Tuncque finitum eſt bellum Sacrum in Oriente.

Miraculoſe per vxorem filiam Haytonis Regis Armeniæ Mangu Cham Tartarorum à Cingis Cham quintus conuerſus baptizatúſque eſt, cum fratre Allan ſiue Hielon & tota familia. Deinde Allan exercitum in Paleſtinam duxit habens in vexillo Chriſti crucifixi effigiem, contra Cathos Melechmees, vt Hieroſolymam reciperet. *Guil. Nangiac.*

Mox redierunt Tartari ad priſcam impietatem. Vnde hodie ſunt Mahometani vel potius Sagomorbarei. Nam habent Sagomorbar Chã pro magno propheta, vt Tur-

5397 cæ Mahometẽ, qui de Deo vno & de Politia & moribus aliqua eis dictata reliquit, inter quæ eſt edictũ, quod vſque hodie iurant ſucceſſores Cingis Cham, de non affligendis Chriſtianis, neque tributo ab eis exigendo copioſiore, quam à reliquis.

Hielon pulſis quidem Saracenis potitus eſt regno Syriæ & Hieruſalem circa an. 1290. At triẽnio poſt Soltanus Babyloniæ illud accepit. *Continuat. Nangiaci. Sabelli. Ennead. 9. lib. 7.*

Adhuc viuebat & ſcribebãt Nicolaus Lyranus. *Ipſe in 2. cap. Eſaiæ.*

HVMANA.

Inter Philippum Regem Franciæ & Eduardum Angliæ erat capitale odium, quod fuit cauſa ſecundi belli Anglici ſeu Francici & multorum malorum. *Polyd. lib. 17. Ang.* quo per Carolum Valeſium Pulchri fratrem Aquitania ditioni Franciæ adiungitur.

5380 Angliæ rex Adolphum Imp. pro centum millibus Marcarum argenti ea conditione in auxilium vocat, vt diuiſa inter Imperij principes pecunia, communiter ei contra Francos aſſiſteret. Quod non eſt aſſecutus, quia Adulphus acceptam pecuniam in priuatos vſus conuertit. *Chron. Hirſaug.*

Ferdinandus 4. Hiſpan. mortuus dicitur die ſibi dicto à duobus, quos iniuſtè tanquam homicidij reos occidi iuſſerat. *Vaſæus in Chron. Hiſpan.*

q PERCANNAM deceptus eſt voce tanquam cœlitus miſſa inſonantem, vt deſereret Pontificatum & Bo-

5382 nifacium inſtitueret. Sediſſe biennium aliqui ſcribunt.

Inſtituit ante Pontificatum ordinem S. Benedicti in Montibus. *Guilel. Nangia. Polyd. lib. 7. de inuẽto. cap. 2.* Eum confirmauit Bonifacius 8.

Fertur edixiſſe, Ne deinceps Romani Pontifices & Cardinales veherentur equis & mulis, ſed tantum aſinis, Chriſti, cuius haberi vellent vicarij, exemplo. *Mater hiſto.* O legem nunc prodigiosè euerſam?

Cùm rebus agendis parum idoneus haberetur, perſuaſus eſt vt Pontificatum reſignaret, itaque coram omnibus in Conſiſtorio, mitram, anulum & Sandalia deponens, Pontificatu ſe liberè abdicauit. *Platin.* Relatus eſt inter Diuos à Clemente 5. *Blond. 9. dec. 2. & Mater Hiſtor.*

vel à Ioanne 22. *Palmer.* vel à Viennenſi Concilio. *Ioannes Meyerus.*

S. Nicolaus Tolentinus tunc obiit: qui catalogo Sãctorum adſcriptus eſt ab Eugen. 4.

HVMANA.

Michael 7. Comnenus Paleologus cognomento Magnus obiit anno ſui imperij 55. ſed quòd ad Eccleſiam Romanam deſciuiſſet priuatus eſt, etiam à proprio filio Andronico, ſacra ſepultura. *Niceph. Gregor. lib. 5. Æmyl. lib.* 8.

Angli Normaniam & Aquitaniam inuadunt, capto clauro Blaniæ, & duobus aliis oppidis circa Burdegalam, à cuius acceſſu propulſantur per Radulphum Neela Magiſtrum Equitum. Proditione ciuium in deditionem accipiunt Baionam vrbem, *Guilel. Nang.* Sibi Adulphum Imp. & Guidonem Flandrum ſociant. Hinc bellum inter Francos & Flandros per annos quindecim.

Sub an. 1295. iam tertio Iudæi à Philippo Pulchro tota Francia ſpoliati & exacti ſunt. Quam exactionem ipſi appellant נה״ב, quòd ea cõtigerit 55. anno poſt quintum mundi conditi millenarium, & in aliquando קל״ו, quòd anno 136. poſt illam Philippi Auguſti eiectioné, quæ incurrit in annum 1190. falluntur qui in hac R. Salomonem fuiſſe aiunt. Nam ille eſt antiquior Abben Ezra, qui ſe vixiſſe ſcribit ſub annum mundi 5000. i. Chriſti 1240. Itaque eum relego ad illam priorem.

Pulſi Iudæi migrarunt in Germaniam. Quare Iudæos Germanos eſſe de radice ſiue trunco Francorum ſcribit Elias in Tiſbi, Rad. קרבצ

Caſanus Tartarus Perſarum rex Sultanum Ægypti ſub an. 1300. vicit.

Anno Christi.		Anno mundi.
	Principibus.	
	Michaele 7. Paleologo Orientis Imp.	
	Caſano Tartaro Perſidis an. 6.	
	Adulpho Occidentis Imp.	
	Philippo 4. Pulchro Frãc. Rege.	
	Baarſarda cum quatuor fratribus Æthiopiæ pretioſo.	
	Ferdinando 4. Hiſpaniæ.	
	Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.	
	Præmiſlo Poloniæ.	
	Dionyſio Portugalliæ.	
	Interregno Scotiæ.	
	199.	
1294	r BONIFACIVS 8. Anagninus, ex nobili familia Caietana, an. 8.	5382
1303	menſ. 9. di. 17.	5391
	Vacat d. 10.	
	Patriarcha.	
	Conſtãtinopoli Ioanne 11. deinde Athanaſio iterũ an. 8. cõtra quem an. 1305. Hugolinus Latinus ſedit.	
	Principibus.	
	Andronico Paleologo ſeniore, ſiue maiore filio Michaelis an. 37. Orient. Imp.	
	Caſano Tartaro Perſidis, deinde Cambagagano.	
	Ottomano 1. Turcorum Imp.	

r INSTITVIT duplex maius (vt vocant) in Feſtis 12. Apoſtolorum, 4. Euangeliſtarum, & 4. Doctorum Eccleſiæ. *Plati.*

Fertur fuiſſe auctor illius orationis Eccleſiaſticæ, Aue virgo glorioſa &c.

Aliquot epiſtolas Romanorum Pontificum, quas vocant Decretales, in quinque Libros per tres doctiſſimos viros, Guilelmum Ebredunenſem Archiepiſcopum, Berengarium Epiſcopum Biterenenſem, & Richardum de Senis, iuris vtriuſque doctoré, digeri curauit, eáſque ſub nomine Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunẽſi confirmauit, & legi in Scholis ac in iudiciis obſeruari mandauit. *Præfatio lib. ex. Decret. Paulo aliter Volater. lib. 22. Anth.* Sextum, inquit, Decretalium iuuante Dino Mugellano compoſuit.

Luſtralem annum ſiue IVBILEVM centeſimo quolibet anno celebrandum primus inſtituit, anno 1300. *Platin.*

Ingentia bella in Italia excitauit. Excommunicauit regem Gallorum Philippum, & totum regnum donauit Alberto Auſtriacæ domus Cæſari. Captus eſt poſtremo Anagnæ in paterna domo dormiens, nihilque tale metuens, indéque Romam perductus, in carcere periit. Atque hinc dicitur, Intrauit vt vulpes, regnauit vt Leo, mortuus eſt vt canis. Quod tamen falsò & temerè vſurpatum à maleuolis, & principum aſſentatoribus plerique exiſtimant, quoniam Platina, valde alioqui pronus ad no-

Anno Christi. *Anno mundi.*

Adulpho & poſt eum Alberto 1.an.10.Occid.Imp.

Philippo 4.Pulchro.Frãc. Rege.

Baarſarda cum 4. fratribus Æthiopiæ pretioſo.

Ferdinando 4.Hiſp.

Eduardo 4.dict.1.Angliæ.

Præmiſlo Poloniæ,deinde Vuladiſlao Lochtico ann. 3.

Vuenceſlaó Boemo an.5.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, deinde Ioanne Balliolo an.7.

1297 CONCIL. *Lugdunenſe, præſide Bonifacio Pontifice, qui animaduertens quotidie Principes, noua vectigalia ſacerdotibus imponere interdum ſine iuſta cauſa, interdixit in eo Concilio, ne poſthac id facerent neue ſacerdotes iniuſſu Rom. Pontificis illa impoſita conferrent. cap.3. de immunita. Eccleſia lib.6. Fuit cauſa magna diſcordia apud Anglos. Polyd. lib.17. Anglic. hiſt.* 5385

1297 *Londinenſe, cum Epiſcoporum, tum virorum omnium ordinum, præſide Roberto Cantuarienſi præſule, præſente Edouardo 2.in quo ſtatuitur, ne in perpetuum Regi liceret tributum vllum Anglis imponere, niſi ex Concilij decreto. Id etiam hodie manet inuiolatum.Polyd.lib.17.Angl.hiſt.* 5385

Romanum, quo Philippus Rex Frãcia Alberto Imperatori ſubiicitur. Onuph.Plati.

1302 *Pariſienſe, præſide Ioanne Cardinali Legato ſedis Apoſtolicæ, qui eò miſſus fuerat à PP. quòd Epiſcopi Franciæ vocati in iter Romam,à Bonifacio,non comparuiſſent. Guil. Nang.* 5390

ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit, ſed nec alij,qui eorum vitas deſcripſere. Vnde & eum laudant,tanquam Eccleſiaſticæ libertatis æmulum,Imperatoribus Regibúſque ſua poteſtate abutentibus formidabilem. Sed & Philippus Rex, cuius opera captus fuerat atque interierat, Deo vnctum ſuum vlciſcente, nũquam deinceps proſperè ſe habuit,ut ab aliquo Epiſcopo prędictum fuerat.

Malè tractauit Gibellinos, qui iidem Columnenſes & Albi, vt contrà Guelphi Nigri dicebantur. Vnde ad Porchetum Epiſcopum dixit, cinere in oculos ſparſo: Memento,quia Gibelinus es, & cum Gibelinis in cinerem verteris. *Vuicelius in Epit.*

Henricus de Gandauo Tornacenſis Archidiaconus, Iacobus Genuenſis Archiepiſcopus,Alexander de Villa, Conradus Halſbertadenſis Dominicanus, Ioannes Scotus Frãciſcanus doctor ſubtilis,(qui obiit an. 1308.) Ioãnes Sanctogeminianus,Petrus de Palude, Renerius Piſanus,Theologiæ Scholaſticæ, vt vocant, acutiſſimi ſcriptores.*Trith.*

Circa hæc tempora Nicephorus Calixtus Xanthopulus hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam à Chriſti natiuitate ad annum 625. decurrentem, Andronico maiori Conſtantinopolitano Imperatori dedicauit.*Ipſe in dedicatione operũ.& lib.vlti.cap.vltimo.*

Guilelmus Nangiac. monachus monaſterij D. Dionyſij,prope Lutetiam,Chronographiam vniuerſalem ab origine mundi ad annum Chriſti 1302.digeſſit, quã duo eiuſdem cœnobij monachi vſque ad annum 1368.continuarunt. Extat codex hac in Pariſiorum vrbe apud cœnobitas S.Germani.

Quidam qui volebant haberi tertij Ordinis D. Franciſci,quique vulgo fraterculi ſiue Fraticelli, ſeu Fratres de paupere vita, vel Biſochi ſiue Beguini, & aliis nominibus vocabantur,in partibus Italiæ, Siciliæ, & Narbonenſis prouinciæ, damnati ſunt hæreſeos à Bonifacio 8. (alij volunt id à Ioanne 22.primò factum fuiſſe.)Ipſi Eccleſiaſtica ſacramenta contemnebant: dicebant Sanctas animas non frui viſione diuina ante diem extremum: in ſuis nocturnis conuentibus poſt inuocationem Sancti Spiritus,& luminibus extinctis promiſcuè coibant cum mulieribus, quæ aderant: Eccleſiæ poteſtatem iam diu ob corruptos mores Eccleſiaſticorum extinctam fuiſſe: ſe ſolos eſſe Eccleſiam Dei, ſeque imitari Apoſtolos, at Eccleſiam Romanam eſſe meretricem ac Pontifices omnes poſt Sylueſtrum I.fuiſſe impios, quòd in paupertate non degiſſent,ideo ipſis denegandas eſſe decimas: Margaritam concubinam Dulcini grauidam ab eo factam, tam erant impudentes,vt affirmarent concepiſſe de Spiritu ſancto.*Mater hiſt.Suplement. Cronic. Extrauag. Sancta Romana de religioſ.domib.Plati.Bernardus LutZemburg* Dulcinus erat eorum hęreſiarcha *Plati.* Manſerunt in Marchia vſque ad Eugenium 4.& Nicolaum 5 qui eos comburi iuſſerunt,ſed multi in Græciam fugerunt. *Anto.tit.24.cap.9.§.15.*

Apamienſis epiſcopatus inſtituitur à Bonifacio Papa,cùm antea ea regio ſubiaceret Tholoſano Epiſcopatui. *Guil.Nang.*

HVMANA.

Vectigal quod Malam-toltam vocabant,centeſimæ,

& poſt quinquageſimæ omnium bonorum, primo ſolis mercatoribus, deinde tam clericis, quàm laicis impoſitum eſt anno 1296. cuius cauſa magnæ ſeditiones ortæ ſuot poſtea in Flandria. *Guilel. Nang.*

Tota Lutetia Sequanæ illuuione inundatur, vt per 8. ferè dies nauigiis, anoonæ coosulendum fuerit, nec liceret per vllum ferè vicum incedere abſque nauiculis & ſcaphis. *Guil. Naug.*

Burdegalenſes timentes, ne iterum agitata pace cum Anglo ei ſubderérur, nec mitius cum eis ageretut, quàm paulo antea cum Londinenſibus, pulſis vrbe omnibus Francis, ſui iuris fiuot. *Guil. Nangiac. Gaguin. lib.* 7.

Fœdus percuſſum eſt ioter Philippum Reg. Franc. & Eduardum Reg. Angliæ, cui Philippus quadtiénio poſtquam locaſſet Margaritam ſororem, vniuerſam Aquitaniam reddidit. *Guilel. Nangiac. & Polydor. Virgil. lib.* 17. *Angl. hiſt.* Philippus vniuerſam Flandtiam ſubegit. *Gagui. lib.* 7. *Aemyl. lib.* 8.

1295. Præſimilus regni titulum apùd Polonos repetioit, quod fuerat annis 215. intermiſſum. *Crom. lib.* 11.

1298. Cuncti, qui contra Adulphum Imp. conſpirauerunt, miſera morte periêre. Nam Albertus ipſe Imperij vſurpator & ſucceſſor à fratris filio necatus fuit. Comes de Holoch & Comes de Ochſenſtein ſimiliter fuerunt occiſi. Mogontinus Archiepiſcop. ſuper ſella ſedens, repentina morte ſublatus eſt. Comes Bipontinus in ripa Glieſiæ ſubmerſus. Conradus Epiſcnp. Argentinenſis ante Friburgum à quodam ruſtico gladio interemptus. Comes Liuingenſis phreneticus, & variis calamitaribos miſer periit. Cæterique penè omoes ſimili ioteritu. *Chron. hirſaug.*

1300. Vuenceſlaus Boëmus Rex Poloois expetitur, tempore Ottomani primi. *Chrom. lib.* 11.

1302. Factio Ruſticorom io Francia ingentes regis copias bello ſuperat. Sed paulo pòſt omnes deleti ſunt. *Chron. hirſaug.*

Cambagadus Tartarus Perſiæ rex, repudiato Chriſtianiſmo Mahometiſmum amplexus, alios ſuo exemplo pertraxit: cæteros ita preſſit, vt non multò pòſt Chriſtiana religio apud eos ferè exoleuerit. Hinc concidit Tartarorum imperium in Aſia. Nam Syriam Ægyptij retinuerunt. In reliqua Aſia vſque ad Pootum, Turcorum potentia Ottomani auſpiciis reſtitui cœpit. Parthi Perſiam inuolarunt circa an. 1350. duce Gempſa Parthorum Sultano, deuictis poſteris Cambagadi.

Reliquiæ Tartarorum in Hordas diuiſæ per Europā & Aſiam diſperſæ ſunt, quibus ſinguli principes præfuerunt. Alij in Taurica Cherſoneſo conſéderunt, quæ hodie Gazara, & hi Precopitæ dicontur, quorum princeps filiam in vxorem dedit Selymo Turcæ, ex qua natos eſt Solymanus. Alij Mogai, qui nō vnius imperio, ſed Reip. more à Senatu regūtur, à quibus Horda Hagutaiorum, ſeu Zauollienſium, quorum Metropolis Samarcanda Tamerlanis patria.

Tunc primum, Tartarorum imperio valde imminuto, an. 1300. tyránicum Imperiom Turcorum nullius antea ferè nomiois per Ottomanom Torcam (qui regnauit an. 28.) originem habuit, mille annis poſtquam Eccleſia à Conſtantini tempore floruerat. *Volater. Paul. Iouius.* Illud autem intelligi per Beſtiam Antichriſti Apocalyp. cap. 20.

Anno Christi. — *Anno mundi.*

1302 *An. Dom. M. CCC. quo Ottomanus Turca de genere Scytharum ſiue Magog emerſit, mille annis poſt ligatum Satanam, ne perſecutionibus amplius noceret Eccleſiæ, eis à Conſtantino ſublatis & orbe conuerſo. Apo. 20. vſque ad hoc tempus, quo ſolui cœpit & myſterium iniquitatis à Mahomete inchoatum in apertum proferre.* 5390

DECIMO *tertio ſæculo doctrinæ continuatio ſic elucet.*

MISSA *iiſdem ritibus & verbis quibus antea. Innocentius 3. libris de Myſteriis* Miſſæ. *Durandus Mimatenſis in* Rationali *diuinorum officiorum. Thomas opuſc. 66. de expoſitione Miſſæ, & 3. parte, q. 83.* Cabaſilas *Græcus libro de diuino altaris ſacrificio. Samonas Gāzenſis cōtra Achmed Saracenum. Simeon Theſſalonicenſis libro de ſeptem Sacramentis.*

Gratia Dei, fides iuſtificatio. *Cabaſilas in expoſ. liturgia, cap. 29. de* morte Chriſti *quis neſcit eam eſſe ſolam, quæ peccatorum remiſſionem in mundum introduxerit? ſed illud etiā ſcimus, quod poſt mortem illam, etiam fide & pænitētia & confeſſione opus eſt, &c.* Bonauentura *in tractatu de reſ. hominis à peccato ad* Gratiam. *Innocentius in 7. pſal pænit.* Cum *nemo iuſtificetur, niſi ex dono gratia, patet, quod nullus iuſtificetur ex merito vitæ.* Nam *infuſio gratiæ propriè iuſtificatio appellatur, quam Deus nulli concederet, ſi eum ſecundum meritorū exigentiam iudicaret. Audis* Romanum. *Pont. Thomas in* 1. *Apoc. Remiſſio peccatorum gratis datur. Deni que Scholaſtici in 2. ſenten. diſt. 27.*

Euchariſtiæ, veritas, ſacrificium,

cap.20. nemo ſanæ mentis ibit inficias, cum multorum veterum & recentiorum iudicio nomine Gog. & Magog intelligantur Saraceni & Turci, vt etiam cogitur fateri Funccius lib.1.commenta in Chron.

Eodem fermè anno Auſtriacam domum inter Chriſtianos principes Deus extulit. Vtinam in Chriſti gloriam & Ottomanicæ perniciem. Sic Hebræi obſeruant, quo die diruit Tēplum Nabugdonozor, eo natum Cyrum qui eius poſteritati exitium attulit.

Nouæ factiones Alborum & Nigrorum in Italia. *Blond.lib.9.dec.2.*

tranſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Cabaſilas in expoſ. liturgiæ multis capitibus. Innocentius libris de myſterijs Miſſæ. Thomas lib. de Sacramento Euchariſt. & in officio feſti Sacramenti, & in 4. ſentet. 3.q.74. & ſeqq. lib peculiari, de Sacramento Altaris. vbi cap. 29. populus non accipit ſanguinem ſub ſpecie vini. & quare. Guiel Pariſienſ. lib. de eadem re. Alexander 4 q. 36.37. & ſeqq. S. Samonas diſp. contra Achmed Saracenum.*

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Thomas 3.q.66. & ſeqq. in ſumma cont. Gentil. lib.4. D. Samonas Gazenſis diſp. contra Achmed Sarac. Scholaſtici in 4. ſentent. diſt. multis. Guil. Pariſ. de baptiſmo & eius partibus. lib. de tempore Baptizandi. li. de ritu baptizandi. Ioachimus Abbas varijs locis. Albertus Magnus itidem. Hugo Cardinalis & Lyranus ſimiliter in varia Bibliorum capita.* Durandus *de diuinis offic.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Cabaſilas cap.29. Guilel. Pariſ. lib. de Sacramēto Pœnitent. Innoc. in 1. & 3. pſal. Pœnit. Bonauent. in dietis de Pœnitentia. Thomas in tract. de Articulis fidei cap. 14. & 3.q.84. &c. Doctores huius ſæculi in 4. ſent. diſt.*

Claues Eccleſiæ, abſolutio. *Cabaſilas c.29. Thomas opuſc. de forma abſolutionis. 3.q. 84. Durandus Mimaten. de diuinis officiis. Scholaſtici in 4 ſentent.*

Confirmatio & reliqua alia Sacramenta & eorum vſus. *Simon Theſſalonicenſis libro de ſeptem Eccleſiæ ſacramentis, (Nam etiam Græci nobiſcum tot conſtituunt, immò & cunctorum populorum Chriſtiani.) Thomas in tractatu de Articulis fidei & Scholaſtici in 4. ſentent. Guilel. Pariſ. priuatis tractatibus. Durand. Mimatenſis de diuin. offic. Hugo. Card. & Lyra. in Biblia ſæpius. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap.29. Vltimum (ait Græcus ille, & quidem diſputans contra Latinos) olei ſacramentum perficit ſacerdotum oratio, quod etiam corporalis morbi medelam & peccatorum remiſſionem datur, quibus peragitur, vt habet apoſtolica traditio &c. vbi & inter ſacramenta nominat ſanctiſſimum vnguentum, Ordinationem per impoſitionem manus, myſterium remiſſionis peccatorum per ſacerdotem, orationem ſacerdotis in Matrimonio, vt intelligas hæc ſacramenta non eſſe Papiſtica, ſed etiam Græcorum, & quidem diſputantium contra nos.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Fredericus Imp. epiſt.3. & quidem Sedem Apoſtolicam oppugnans. Græci in conc. Lateranenſi. Ruſci, Poloni, Boemi apud Vincentium in ſpecul lib.31. cap.39. nuncijs & literis confeſſi ſunt. Accurſius in Authentica vt Eccl. Rom gaudeat 100. annorum præſcrip. vetus Roma habet primam ſedem Eccleſiarum, item originem legum, item ſontem ſacerdotij. Thomas lib.4. contra Gentil. cap.76.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Thomas in ſumma de Veritate,* Mater. *24.q.1.1.q. 83. art.1. &* Scholaſtici *in 2. ſenten. diſt.3.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, feſta. *Pſellus ad Andronicum Imperatorem, vbi infrà. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap.33 34.48.49.50.* Thomas *2.q.83. Innoc. ſer.1. de dedicat. templi, &c. Denique ſermones & tractatus pene innumerabiles doctorum huius ſæculi.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Pſellus ad* Andronicum *Imp. cap. de exitu animarum, & cap. de benefactis pro iis qui è vita deceſſerunt.* Cabaſilas *cap.33.42, quod inſcribitur, de iis qui dormierunt, an ſanctificentur à* Menſa. *44.45. quod præfert hunc titulum Quod his, qui dormierunt, perfectior ſit ſanctificatio. 47.* Thomas *3.q.82. art. 6. & in ſumma contra Gentil. li. 4. ca.91. Bonauent. in 7 parte Breuiloq. ca.2. Innocent. in 3. pſal* Pœnit. Doctores *in 4. ſentent. diſt.21.*

Cætera idem & cæteri huius ſæculi auctores prolixe confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores, *In epiſt. nuncupatoria Cent.13. Tum (aiunt) norma docendi & iudicandi controuerſias conſtituta ſunt patrum ſcripta & conciliorum decreta &c. deinde c.2. de loco & propagatione Eccleſ. col. 11. & ſeq. cap.3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ ſparſim col.18. & ſeqq. cap.4. de Doctrina prolixiſſime col.25. & deinceps c.5. de hæreſibus ſparſim col 554. & ſeqq. per totum cap.6. de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col. 590. & ſeqq. per totum 7. de Politia & gubernatione Eccleſiæ col. 686. cap.8. de Schiſmatibus col.754. ſparſim. cap. 9. de Synodis col.789. & ſeqq. Per totum ferè ca 10. de Doctoribus & Epiſcopis col. 780. & ſeqq. ſparſim in reliquis, vt de* Martyribus, *de* Miraculis. *Huc facit, quòd ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra Albigenſes,* Almaricum, *Petrum* Ioannis, *Deſyderium* Longobardum, *quorum damnatas opiniones iſti recoquunt: adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & Hiſtoriæ iſtius curriculi omnes docent non alium fuiſſe Eccleſiæ curſum.*

DECIMVM QVARTVM ſæculum.

a DVos Cardinales Columneoſes & Philippum regem Franc. regni iure à ſuperiori pōtifice deiectum reſtituit. De interfectoribus Bonifacij quæſtionem egit. *Vol. lib.22. Anth.*

Franciam Bonifacij interdicto ſoluit.

Sanctimoniam vitæ eius miraculis à morte declaratam fuiſſe tradunt. *Vincelius.*

Eccleſia Romana ſub an. 1300. non à paſſione Domini, vel potius conceptu ſiue incarnatione, vt olim, *Beda cap. 47. libri de Natura rerum*: ſed à natiuitate numerat. *Lucidus de vero die paſsionis, c. 3.* Sed trium menſium duntaxat eſt differentia.

Ottomanus Turca, qui ab Abagano Perſarum rege Natoliam regendam acceperat, de ſe augendo cogitans duobus aut 3. an. ante Benedicti 10. Pontificatum, Turcici Imperij iacit fundamenta. Chriſti trecenteſimo, aut certè 301. Et ſi quingentis antè annis Turcas è Scythia profectos, ſedes in Aſia collocaſſe compertum ſit, verum neque regem neque imperatorem habebant, diuiſi duntaxat per tetrarchias & regulos, niſi quòd metu Gothfredi Bulonij Solymanum tumultuarium olim ducem crearunt.

Ita Andronico auo in Andronicũ Iuniorem nepotẽ indulgentiore, proindeque Iuniore auxilijs Genuenſium imperium inuadente, occupata Thracia & vrbe Conſtant. Ottomanus pleraſque vrbes Bythiniæ capit, Pruſſiam caput & metropolim ſuæ gentis, belliquè contra Europæos arcem conſtituit.

Maximè eum nobilitauit Sebaſtia expugnata.

An. 1303. Occidentalis Tartaria cœpit noſtris innoteſcere, è qua legatus ad Philippũ Pulchrum venit, auxilium petens aduerſos Mahometanos ſuas regiones infeſtantes, promiſſa ſuorum ad Chriſtum conuerſione, ſi quidem Chriſtianorum manu aſſererentur. Re non impetrata diſceſſit.

Circa eundem an. Flauius quidam Melfenſis in regno Neapolitano reperit Aciculam ſiue Indicem, ſiue Boſſulum Marinum, cuius cuſpis Magnete intingitur, vt perpetuo proſpectet ad Aquilonarem Polum, polarẽm ve ſtellam. Valet aduerſus Maris fluctus, tempeſtates & pericula, vt ſcias quo in loco verſeris, quo ſit deflectendũ, &c. Eſt ſpecies Aſtrolabij. Eo nondũ vtuntur Græci, neque Caſpij, neque Rubri maris nautæ ſiue propter ignorationem, ſiue quia illorum nauigatio eſt breuis, facilis, littoralis, vſu trita. Tam præſtans & neceſſarium inuẽtum Deus noui orbis apertioni præmiſit, quòd ad eum nauigatio non niſi emenſo Oceano & per altum pelagos fieri poſſit.

Capcapo, (quẽ Damaſco præfecerat Caſſanus magnus Cham, qui deuicto Bandone ſuo conſanguineo Mahometis religionem abiecerat, Chriſtianam amplexus, & rogatu Armenij R. Hieroſolymam in poteſtatem acceptam reſtaurarat cum Templo dominico, eamque Armenijs, Georgianis, cæteriſque è Cypro & latebris conuolantibus inhabitandam, Malaio verò gubernandam an. 1298. conceſſerat) ad Aegyptum Sult. defecit, & cum eo Hieroſolymam expugnat. Hunc Molaius tandem (cum ſupplementa miſiſſet Caſſanus, in fugam vertit an. 1301. & qualemcumque pacem Syriæ reſtituit. *Lib. 5. continuata hiſtor. de bello Sacro.*

b Fuit filius Bertrandi equitis ex oppido Mihandran Burdegalenſis diœceſis in Vaſconia: vnde antequam electus eſſet Pontifex dicebatur Bertrandus, Burdegalenſis Archiep.

Anno Christi.

200.

1303 a BENEDICTVS 10 dict. 11. *Palmerio 12. Taruiſinus.* 5361

1305 menſ. 8. di 17. 5393

Vacat an. 1. m. 1.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Athanaſio.

Principibus.

Iiſdem & in Imperio & in regnis & Ottomano Turcarum primo Imp. an. 28.

Cambagado Tartaro Perſidis.

Baarſarda cum fratribus. Æthiopum pretioſo.

201.

1305 b Clemens 5. Burdegalenſis. an. 8. 5393

menſ. 10. di. 15.

1315 Vacat an. 2. m. 3. d. 17. 5403

Patriarcha.

Conſtantinopoli Athanaſio, deinde Niphone an. 3. m. 10.

Anni Christi.

Principibus.

1305 *Andronico maiore cum filio Michaele Iuniore Orient. Imp.*

Ottomano Turcarũ Imp.

Cambagado Tartaro Perſidis.

Alberto, Hērico 7. an 6 ex ordine Occident. Impp.

Philippo Pulchro Franc. Reg.

Andizeone Æthiopiæ pretioſo.

Ferdinando 4. Hiſpaniæ, deinde Alphonſo 11. an. 42.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ, deinde Eduardo 5. dict. 2. an. 19.

Venceſlao Boemo *Poloniæ, deinde Vuladiſlao Lo-cłico regnum recuperāte anno 28.*

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, ob eandem Anglorum violentiam annis 10.

1342

Anni mundi.

Tranſtulit propter ſeditiones Italicas, quibus mederi non poterat, magno Chriſtianorum incommodo ſedem Pontificiam ab vrbe Romà Auenionem Galliæ
vrbem, vbi ſucceſſores manſēre an. 70. *Volat. lib. 22. An-*
5403 *tho. Plat.* quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant vſque ad Gregorium vndecimũ 1. an 1371. Congeſſit conſtitutiones quæ ab eo dictæ ſunt Clementinæ, & publicatæ in Viennenſi con. *Ibid.*

Guelphorum dux erat Guedo, Gibelinorũ Mapheus.

Leges à Gregorio 10. editas confirmauit, nonnullis additis vel ſupletis in Viennenſi concilio.

Templariorum ordinem iuſtis de cauſis deſtruxit, eorum bonis Rhodiis militibus conceſſis. *Ibid.* res Italicas per tres Cardinales adminiſtrat.

Archiepiſcopum Cambalienſem in Dominio Tattarorum creat Iohannem de monte, ordinis Minorum, & ad eum pallium miſit pro ſucceſſoribus ob loci interuallum. Octo item alios fratres eiuſdem ordinis conſecrat in Epiſcopos, mittitque ad illas Orientales partes, vt eius eſſent ſuffraganei & adiutores. *In Catalogo Epiſcopatuum orbis.*

Andronicum Imperatorem anathemate percutit.

Lugdunenſem ciuitatem ditionis Philippi Pulchri effecit. *Chronicon Comitis à Monte forti. Chron. Burgund.*

Multa collegia monachorum in Aquitania ſeculari habitu donauit, vt metropolim Eccleſiam diocesis Burdegalēſis, & collegiatas S. Seuerini, & D. Æmiliani, quarum Abbates conuertit in Decanos.

Denique hæc Sedis Apoſtolicæ tranſlatio valde fœdauit antiquam Eccleſiæ faciem. Nam præter inauditas diſpenſationes, & ſanctorum Canonum eneruationes, periit illud diuinum ius, Sæcularia Sæcularibus & Regularia Regularibus, maximè in Gallia, dum Pontifices huius tranſmigrationis pluſquam Babylonicæ (nam obſeruantiam regularem, diſciplinam Eccleſiaſticam penè totam, iura denique confudit, corrupitque) patriæ & principibus impiè fauere geſtiunt.

Guido Ferrarienſis auctor Margaritæ Bibliorum, Alanus Inſulenſis, Gerardus Leodienſis, Petrus de Verberia, Hubertinus Caſalanus, Gerardus Bononienſis, Malachias Dominicanus, Albertus Patauinus, Guilelmus Haffliginenſis, Ioan. Vitalis Cardinalis, Raymundus Eremita, Richardus Neapolitanus, Bernoldus Ciſtercienſis, Porcherus Saluaricenſis, Guido ſeu Gilo Cameracenſis Epiſcopus, Iacobus Verulolonius Eremita. Marſilius Paduanus, Galterius Burgenſis Epiſcopus Pictauenſis, Ioan. Glodeſton, Petrus Aruernus, omnes Theologiæ peritiſſimi.

Florebant quoque nominatiſſimi iuriſconſulti, Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pertica Borgundus, Iacobus de Arena Parmenſis, qui ſæpe laudatur à Bartholo. Richardus de Malunibris Cremonenſis, Iacobus de Botriganis Bartholi pręceptor, Oldradus de Ponte Laudenſis, Cynus Sigiſbuldus Piſtorienſis.

Hæreſis noua apud Nouarienſes per Dulcinum & Margaritam inuenta, qua mares & fœminæ ſimul habi-
5430 tantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabapriſtarum more ſenſerunt nihil habendum proprium, non eſſe adminiſtrandas Reſp. Chriſtianis & ſimilia abſurda. *Summa concil.*

Kkk

Beguardi & Beguinæ hæretici in Germania, inter alia aſſerebant hominem adeò perfectum eſſe poſſe in hac vita, vt peccare nequeat nec iuſtior fieri: nullum coitum eſſe peccatum: ideo licere quidquid natura ſuggeſſerit: Chriſtum non eſſe adorandum in ſacramento Euchariſtiæ, quòd illud eſſet imperfecti hominis. Damnati fuerunt in concilio Viennenſi, & iterum à Ioan. 22. *Clementi. Ad noſtrum. de hære. Maſſon lib.* 18.

An. 1309. Equites Hoſpitalarij S. Ioannis Hieroſolymitani, Rhodum inſulam cum vicinis aliis quinque à Sarracenis ſeu Turcis recipiunt, anno 4. obſidionis Hinc cœperunt dici Equites Rhodij & haberi illuſtres. *Æmil. lib.* 8. *Blond. lib.* 9. *dec.* 2. Eam retinuerunt. 214. annis.

Anno 1314. vacauit Imperium, ſedes Pontificia, & regnum Francorum.

Multi hæretici, quorum auctor erat Lolhaldus quidam nomine Vualtherus, comburuntur in ciuitate Cremenſi vrbe Auſtriæ, & aliis in locis, quòd dicerent inter alios errores, Miſſam, Baptiſmum, & extremam vnctioné nihil prodeſſe: Luciferum iniuſtè cœlo pulſum fuiſſe, & tandem reſtituendum: omnes Angelos & ſuæ ſectę aduerſarios deputandos æternis cruciatibus: D. Mariam non manſiſſe Virginem: Dominicum corpus in Sacramento eſſe Deum fictitium: matrimonium eſſe iuratum meretricium: Deum nec ſcire nec punire mala quæ hic fierent: prætexto charitatis coibant promiſcuè in locis ſubterraneis: carnes quouis tempore edebant: dies feſtos non obſeruabant: Merita & interceſſiones Sanctorum irridebant, & multa alia eiuſmodi profitebantur, adeo pertinaciter, vt cuiuſlibet eſſent ætatis & ſexus mallent mori quàm reſipiſcere, ſic eos faſcinauerat Satananas: In Auſtria & Bohemia vel vicinis locis erāt eius ſectæ plus 800. millia, vnde cœperunt Bohemorum hæreſes. *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug.*

Ex hac fæce Boëmia tunc infecta vſque in præſentem diem, iiſdem erroribus & turpitudinibus ſcatet. *Ibid.*

Georgius Pachimeres hiſtoricus & Philoſophus, ab anno primo Michaëlis Palæologi ad 23. Andronici ſenioris hiſtoriā Græcorum per annos circiter 58. perſequitur.

Cyro Athanaſio Alexandrino Patriarchæ (nam etiam Patriarchæ & Hierarchia Eccleſiaſtica ſub principibus Mahometanis durant) ſuam Paraphraſim in Dionyſium dicauit, qui Conſtātinopolim veniens, fortaſſis legatus, ad eam edendam ipſum incitauerat.

Eum, quia nonnulli confuderant cum magno Athanaſio, Pachymerem in Hiſtoricum & Philoſophum diuidunt. Hunc ad annum 370. illum in hunc locum conferentes. Sed perperàm.

Fuiſſe autem hac tempeſtate Patriarchas Alexandriæ, Antiochię, Hieroſolymis liquet è Nicephoro Gregora Pachymeris ſuppare lib. 10. c. vltimo. Quorum ſucceſſiones hoc quarto lib. interrumpere coacti ſumus ob cauſas initio illius commemoratas.

Franciſcus Maronius Franciſcanus ſub an. 1315. magnanimum illum actum Sorbonicum introduxit, quo æſtate per ſingulos dies Veneris reſpondetur à quinta matutina ad ſeptimam veſpertinam ſine præſide, ſine ſocio, ſine prādio & paſtu, ſine vlla emigratione, in eadem perpetuo corporis ſede & animi contētione, donec cunctis

Anno Christi. | *Anno mundi.*

1311 | 5399

DECIMVM quintum generale Concilium Viennenſe, præſide Clemēte 5. præſentibus tribus regibus Franco, Anglo, Tarraconenſi, duorum Patriarcharum Alexandriæ, & Antiochiæ, Epiſcoporum 114. (alij volunt 300. & aliorum multorum Patrum, contra Sarracenos, pro recuperatione terræ ſanctæ, contra hæreſes, Tēplarios, & mores corruptos clericorum, biennio celebratur. Plati. Palmer. Tom. 3. Concil.

Eo in Concilio ordo & nomen Templariorum, qui annos 203. (Trit. 184) ſteterat, condemnatur: eorum reditus D. Ioannis Hoſpitalariis qui tunc vocabantur equites Rhodij, conceduntur. Gagus lib. 7. apud quem vide errores Templariorum.

Beguardi & Beguinæ etiam in eo damnantur.

Approbantur Clementinæ conſtitutiones: Feſtum corporis Chriſti confirmatur.

In eo etiam decretum eſt, vt in principalibus Academiis profeſſores honeſtis ſtipendiis donarentur, qui Hebraicam, Chaldaicam, Græcam (nam autographum Concilij hāc vocem habuiſſe teſtatur Ioan. Andreas iuris Canonici interpres) vt Arabicā linguam publicè docerent, vt eſſent qui apud infideles, qui has linguas potiſſimum callent, fidem poſſent propagare cap. 5. de Magiſtris in Clementinis lib. 5.

Anno Christi. *Anno mundi.*

ctis opponentibus ſatisfactum ſit, præſertim Baccalaureis primi & ſecundi ordinis, qui ſunt minimùm ſexaginta & argumenta circiter centum agitant. Nam ſinguli primi ordinis duo texunt, primus etiam (quem Priotem appellant) nouem. Facinus inexpertis formidabile, at cuius cauſa nemo hactenus in valetudinis diſcrimen venerit, plures melius habuerint, ſiue quia vis audentes

1304 5391 diuina iuuat, ſiue quia mentis contentio non ſinit cogitate de corpore, minus de tempore.

1308. Moritur Coloniæ Ioannes Scotus, Doctor ſubtilis, quo anno Henricus Comes Lutzemburgenſis creatur Imperator. *Chronic. Hirſ.* Nondum mortuum fuiſſe, quádo in ſepulchrum illatus eſt, ferunt, ſed duntaxat lethargo correptum. Quod aperto ſepulchro poſtea innotuerit, dum in gradibus Mauſolei deuoratis manibus repertus eſt.

HVMANA.

Philippus Pulcher Iudæos è Francia exegit, & bonis ſpoliauit. Sed 7. annis pòſt Ludouicus Vtinus pecunia, vt ferunt, corruptus eos recepit. *Æmil. lib. 8. Guag. lib.* 7.

Aurelianenſem Academiam auctoritate Clementis confirmatam inſtituit. *Chron. Franc.*

Templarios tota paſſim Gallia vno quaſi momento deleuit. Quod cum in Germania auditú eſſet, illis vt poſtulabant, Moguntiæ an. 1311. auditis, nomen tantùm & leges mutãtur, perſonis & redditibus diſtributis in alias ſacrorum ordinum familias. Per reliquum orbem Chriſtianum ob nefanda quædam ſcelera & opiniones prauas de religione, quaſi dato à Pontifice ſigno è concilio Viennenſi, totus eorum ordo deletus eſt.

Nurus eius omnes an. 1313. probri cauſam dixerunt: Iohanna quidẽ Philippi longi vxor abſoluta: at Margarita Ludouici Vtini, & Blãcha Caroli Comitis Marchiæ conuictæ. Ideò Margarita in cuſtodia miſerè periit. Blãchæ verò libellus repudij datus. *Chron Burgund.*

An. 1309. morte Vindonis Marchiæ Engoliſmenſium comitatus regi Franciæ obuenit. *Gagui.*

Ioannes Meunius Poëta mãdato Philippi regis multos libros è Latino in Gallicum tranſtulit.

Equus pictus Conſtantinopoli, quo ante ſacellum Deiparæ virginis ſuſtinebatur D. Georgius, media nocte bis hinniuit, magno omniũ terrore: vt prius fecerat anno plus minus 50. *Niceph. Greg. lib.* 8.

Ioannes Rex Armeniæ, dimiſſo regno Leoni ſuo nepoti, fit monachus ordinis Minoritarum. *Antonin. tit. 24. cap. 9. para.* 13.

Albertus Imp. à fratris filio Ioanne interficitur, cui tanquam prodigo, adminiſtrationem Sueuiæ ademerat, Iohannes poſtea ab Henrico 7. perpetuis carceribus in Piſano Eremitarum cœnobio damnatur.

Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur. Poſtea Romæ à tribus Cardinalibus à Põtif. miſſis auream coronã, imperij inſigne, ſuſcepit. *Trith. in Chro. Æmil. lib.* 8.

Veneno ſublatus dicitur à Dominicano, cum ſacroſanctum Chriſti corpus ſumeret. Ea de cauſa 13. aut 14.

1315 5403 annorum interregnum in Germania tenuit.

Coitionem factam Heluetiorum Alpinorum contra Nobiles in Albertum Auſtriæ principem propenſio-

Anno Christi. | Anno mundi.

tus, Petrus Aquenſis Archiepiſcopus, Conradus Sanctogeorgianus, Auguſtinus Anconitanus, Guilelmus Ochá Anglus (conductitius Papæ oppugnator, ait Pighius) Guilelmus Abbas Pictauenſis, Martinus pœnitentiarius Epiſcopus, Guido Maiorienſis epiſc Alphatus Minorita, Guillelmus à Petra alta, Adamus Goddamus, Aſtaſanus ſiue Aſteſanus, Monaldus, Lupoldus Carthuſianus, Ioá. de tenera munda Carthuſ. Guido montis Rocherij, Petrus Epiſcopus S. Pauli, Theologiæ ſcriptores.

1327 | 5415

CONCIL. Moguntinum Prouinciale, præſide Matthia Archiepiſcopo Moguntino, præſentibus eius ſuffraganeis, Abbatibus & multis alijs ſacerdotibus. In eo multa conſtitutiones ad Eccleſiæ vtilitatem ſunt edita. Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug. & Continuatio Nangiac.

Petrus Cunerius aduocatus regius in Senatu Pariſienſi conatus labefactare Eccleſiaſticorum iuriſdictionem temporalem, Eccleſiaſticámque libertatem infringere, ſibi perpetuam ignominiã accerſiuit, Bertrando Epiſcopo Heduorum pro Eccleſiæ iuribus apud regem Philippum Valeſium perorãte, & Sigillo ſimo deformíque illi per ludibrium in Chori cathedralis parietẽ infixo, quod etiam hodie ſtylis ſuis ſcriptorus, pugníſque prætereuntes in perennem impietatis memoriã confodere ſolent.

Refutatio erat facilis, etiam ſi Cunerij cauſam impij quidam Principũ conſiliarij, veneno haud dubiè Centuriatorum & Caluinitico tincti, reſtaurare ſtudeant. Cõtra quos hæc pauca annotabo. Prima iuriſdictio in fideles, etiam in cauſis ciuilibus eſt Epiſcoporum. Nã Chriſtus fundamentum Iuriſdictionis in laicos iaciens, eos hortatur, ſi ſe aliqua in re læſos putent, vt adeant non Curiam, ſed Eccleſiam, Matth. 18. Et Paulus 1. co. 6 de determinandis in Eccleſia cauſis præceptum dat. i. apud Epiſcopum, vt intellexerunt & interpretati ſunt veteres & conc. 3. Carthaginenſe præſente Aug. ca. 9. Et 1. Timo. 5. aduerſus preſbyterum accuſationem recipiendam à Timotheo epiſcopo ſub duobus aut tribus teſtibus.

Conſtantinus Mag. apud Nicepho. lib 7. ca. 46. iudicium & iuriſdictionem in clericos epiſcopis mandat, & apud Sozom. lib. 1. ca. 9. appellandi è ciuilibus iudiciis ad epiſcopos poteſtatem facit.

Theodoſius Mag leges tulit, vt liceret cuique ſiue is actor eſſet, ſiue reus relicto foro ſæculari, etiam lite conteſtata, forum Eccleſiaſticum adire.

Patrem ſecuti Arcadius & Honorius dant optionem actoribus & reis, vt cauſas ſæculares ad Epiſcopos deferant. l. ſi quis ex conſenſu, Cod. de Epiſcoporum audientia, & l. Epiſcopale, iidem Impp. tantam vim tribuunt Epiſcoporum iudiciis quantam præfecti prætorio. Tãtum abfuerunt ſanctiſſimi illi Impp. vt Eccleſiæ iura abolerent, vt ea augerent fori ſæcularis detrimento.

Carolus & ipſe Magnus in conſtitutionibus ex Calchedonenſi & Carthaginenſi Synodo clericorum & Eccleſiaſticorum lites inter Eccleſiaſticos, & non apud ſæculares componi debere decernit.

Iuſtinianus 5. ſi quis contra, 123. Nouel. Monachos & clericos liberat à Iuriſdictione magiſtratuum & coram Epiſcopo citare iubet.

Sic apud Hebræos Deut. 17. & alibi, ad Tribunal Eccleſiaſticum ſontes citari iubentur, & Num. 5. Mulier de adulterio ſuſpecta, quã & adiuret (inquit) Sacerdos &c.

1335 | 5423

Quin imo apud eos nulla fiebant iudicia, niſi duobus Leuitis aſſidentibus, è Ioſepho Ant lib. 4. cap. 8. ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ (ait pa. 107.) δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν φυλῆς. Quam legem ſecutus Ioſaphat 4. Reg. 3.

& 2.Paral.19. vt idem refert initio lib. 9. [illegible]

Quare Synedrion etiam tempore Chriſti, de quo Thalmudici in Tract. Sanedrin, ferè totum Sacerdotibus conſtabat. Et Phariſæorum iuriſdictio explicatur à Ioſepho Ben Gorion Hebraico lib.4.cap.6.

Sic apud Paganos Ius Pontificium, iuxta quod Cicero pro Domo ſua apud Pontifices contra Clodium perorat, & de Aruſpicum reſponſis eoſdem quandam habuiſſe ciuilium iuriſdictionem teſtatur.

Tertium Conc.Carthag.ca.9.prohibet, ne Clerici in Iudicio Laicorum de re ciuili litigent, cùm Priuatorum (.i. Laicorum) cauſas Apoſtolus etiam Eccleſiæ deferri & ibi determinari præcipiat. *Nota vim argumenti.*

Vnde Auguſtinus teſtatur ſe audiuiſſe multorum lites, & Chryſoſtomus lib.de Sacerdotio quartam officij Pontificij partem in eo poſitam docet. Et epiſtola 1. Clemens, apud Preſbyteros Eccleſiæ negotium fratrũ (quoſlibet Chriſtianos intelligit) quæcunque illa ſint, indicentur. Et lib.2.Conſti.ca.47. Fiant iudicia veſtra ſecunda feria, vt ſi fuerit diſceſſum à ſententia, poſſit is liberè vſque ad Sabbatum ſedare controuerſiam, & pacare diſceptantes in diem Dominicum (tam breui tempore ius dici Apoſtoli volebant.) Denique extat non tantum epiſtola 1. Clementis de iuriſdictione Eccleſiæ in ſæcularia, verum etiam Anacleti prima. Hæc contra noſtri æui Cunerianos.

Ioannes de Columna auctor libri, cuius titulus eſt Mater hiſtoriarum. Guido Parpinianus & Ioan. Andreas Canoniſtæ, Dantes Aligerius Florentinus inſignis poëta in lingua Hetruſcorum, obiit anno Chriſti 1321. & ætatis 56. vel, vt alij volunt, 61. Gẽtilis Fulginas, & Dinus Florentinus medici. Franc Petrarcha & Bocacius.

Durandus de Vualdach in Arragonia Hæreſiarcha, inter alia euomebat matrimonium eſſe occultam ſcortationem. *Bernard. LutZemb. in catal. hæreti. Tandem comburitur.*

Complures Manichæi cum ſuo doctore ad eccleſiam Catholicam ſe conferentes, ſacrum baptiſma ſuſcipiunt. *Niceph. Gregoras lib.* 8.

Petrus Ioannes Biraenſis ſeu Pyranenſis hæreticus, per Babylonem Meretricem magnam (*Apocalyp.cap.*17.) intelligebat Catholicam eccleſiam, & Papam per Antichriſtum. *Berna. LutZemb.* Sententia Clementis 6. exhumatus, flammis traditur.

1321. Lothardus Vualterus magiſter & princeps ſectæ, de quo paulò antè, Coloniæ comburitur. *Chron. Hirſaug.*

Carolus Pulcher fertur primus Regum Francorum permiſiſſe Papæ decimas, ex ſuis ſubditis, vt eius quæſtus fieret particeps. Vel vt pontifex Ludouicum Bauarum Imp. hoſtem Eccleſiæ iudicatum bello perſequeretur. *Chron. Franc.*

Gotofredus Pleſſæus Lutetiæ Gymnaſij Pleſſæi cõditor.

Ordo militum Ieſu Chriſti exortus eſt tunc primũ in Luſitania an.1326. *Plat.* confirmatus eſt à Benedicto 11.

Guilielmus Occamus Imperatoris ſtipendiarius & à Papa ob aliquos errores excommunicatus, *Trit.* Ioannem 22. maledictis lacerat. *Amyl lib.*8. in eum multa blaſphemando conſcribens. *Trit. in Chro. hirſ. & de Script. Eccleſ.*

magna

Anni Christi. | *Anni mundi.*

*** ***

Schiſma 20.

1327 Nicolaus 5. antea dictus Petrus, ordinis Minorum, contra Ioannem 22. (quem acerrimè oderat Ludouicus Imperator) in ſchiſmate ab Imperat. Pſeudopõtifex Romæ creatus ſedit. an. 3. m.3.d.4. 5415

Auenione in carcere moritur.

Anni Christi. *Anni mundi.*

magna impudentia. Nam etſi Ioannes Papa probabilius putaret ſanctos nondum clara Dei viſione frui, queſtione de hac re orta, quòd ita ſentire viderentur Tertullia-
1315 5403 nus, Lactantius, Victorinus, Ambroſius, Auguſtinus, Prudentius, Bernardus, & ex Græcis Iuſtinus Martyr, Irenęus, Orig. Chryſoſt. Theodorit. Oecumenius, Theophylactus, Euthymius, apud Sixtum Senenſem in Biblioth. lib. 6. annot. 345. *tamen morte præuentus* (inquit Benedictus Papa ſucceſſor) *iſtud perficere nequiuit. lege Bonifacij conſtitutionem lib. 3. Alphonſi de Caſtro contra hæreſ. Verbo, Beatitudo.* Quin & Occamus ipſe fatetur Papæ Ioãnis verba hæc fuiſſe. *Nunquam tamen mea intentionis fuit dicere aliquid contra fidem. Et ſi aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Dialogo primo part. 2. c. 9. & 10.

Impudentius Caluinus Inſtit. primatum c. 8. num. 153. Ioannem 22. palam aſſeruiſſe animas eſſe mortales, vnáque cum corporibus interire vſque ad diem reſurrectionis, & neminem Cardinalium huic ſe tantæ inſaniæ oppoſuiſſe. Nam nemo Chriſtianus vnquam ſenſit animas eſſe mortales, nedum aſſeruit, & tota quæſtio in eo verſabatur, an ſanctorum animæ à Dei facie ſiue eſſentia ante diem Iudicij clare cernenda retardarentur. Vt etiam pontificis Maleuoli confitentur.

HVMANA.

Cùm bella inter Ludouicum Bauarum & Fredericum Auſtriacum pro imperio exarſiſſent, Heluetij, præſertim Vri, Syluani & Suitenſes ſoli. (Nam reliqui Imperio ſubditi Frederico ſtudebant) Bauaro adfuerunt. Quare hic rebus bene geſtis, remunerationis loco, αὐτονομίας ab Henrico ſeptimo anteceſſore impetratam confirmauit, additis immunitatibus & poteſtate ſeſe perpetuo fœdere, defenſionis cauſa, coniungendi. Quoniam verò initium confœderationis factum eſt in oppido Suitenſi, Suitenſium ſiue Suiſſorum nomen omnibus confœderatis eſt tributum. Hîc ergo incipit Heluetiorum reſpub.

Henrico 7. mortuo interregnum imperij fuit menſium 14. Quatuor electores Ludouicum Bauarum, tres reliqui Fredericum Auſtriacum elegerunt. Vnde bellum ciuile in octennium, donec victus & captus eſt Fridericus.

Ludouicus Bauarus Guil. Occam ſcholaſticum ſtipendiarium ſibi fecerat, vt ſe tueretur aduerſus fulmina Apoſtolica, Innoc. 22. & Benedicti 11. vt eius ſcripta teſtantur.

Orchanes filiorum Ottomani minimus cæſis fratribus, Tyrannidem adipiſcitur. Myſiam, Phrygiam & Cariam domuit, Pruſſiam vi cepit, regiam olim Bithyniæ, vbi accepto vulnere interijt, anno Imperij ſui 22.

Niceam & Nicomediam obſidione fatigatas ferme, tandem domuit.

Ludouicus Vtinus viuo patre per matris obitum coronatus eſt Pompelone & appellatus Rex Nauarræ annis 9. *Vaſæus in Chron. Hiſp.* Engerranum Matinium Lõgæuillæ comitem fiſci ſummum præfectum, tanquam grauiſſimi tributi imperandi auctorem, ob quod Cam-
1335 5423 pani, Atrebates, Bellonaci, Burgundi, multique alij populi in ſe conſpirauerant, furcæ ſuſpendit. Pauiorum magum: laqueo ſuſtulit, Claudiam ſortilegam, ob cæreũ

ſigillum effictum, vt eo paulatim ad ignem liqueſcente ſenſim ac tabe lenta deperiret, igne conſumpſit. Iudæos in Galliam reuocauit. Parlamentum prius moturium, ſtatarium fecit.

Anni Christi. 1315 — *Anni mundi.* 5403

Philippus Longus excluſa filia Ludouici Vtini regnum Nauarræ tenuit an. 6. atque ex eo tempore dicunt apud Gallos filias non eſſe hæredes regni. *Idem*. eius vltimo. i. 1323. Iudæi propter ſuſpitionem veneni in puteos ſparſi, in regno Gallico vexati ſunt, vt deinceps in eo manſiſſe non videantur. A Philippo Ang. ſub an. 1190. pulſi fuerant. Reuerſi, à Phil. Pulchro ſpoliati & exacti ſunt iterum, an. 1295. quam exactionem Hebræi notant נ״ה id eſt an. 55. poſt quinque mille annos urbis conditi, & קל״ו. i. anno 136 poſt illam primam, in qua fuiſſe R. Selomonem aiunt. Poſtea à filio Ludouico Vtino reuocati quidem ſunt, at poſt quinquennium aut ſexennium vltimo Philippi Longi. i. 1323. vti dictum, planè ſedes mutare non tam Principis iuſſu, quam Plebis ejectione coacti ſunt. Atque hæc quarta eſt & poſtrema eorum exactio, cuius ipſi tamen, non meminere, quòd illam Vtini attingeret. Vnde & eam Symbulo כל״ה notant, non ſolum quia annum deſignat, verum etiam quia ſignificat, *Deſiit, Conſummatum eſt*.

Philippus quintus nunquam ab Eccleſiaſticis & populo decimas ſibi à Pont. conceſſas & tributa imperata impetrare potuit. Eius vxor Ioanna comitis Burgundorum filia collegium Burgundum Pariſijs extruit fundarque.

Carolus Pulcher an. etiam 6. rex fuit Nauarræ.

Ducatus Borbonius initium habuit à Ludouico Claromontenſi Comite, qui munificentia Philippi Valeſij Regis Francorum nominatus eſt Dux *Gagui. lib.* 8.

Carolus Franc. Rex, offenſus, quòd Edouardus 2. Anglorum Rex, vt beneficiarius non iuraſſet, nomine poſſeſſionis Aquitaniæ & Pontini, in verba Ludouici Regis, deturbatis Anglis, ferè totam Aquitaniam occupauit, exceptis tribus ciuitatibus, Burdegala, Baiona, & S. Seuero: Verum biennio poſt an. 1325. iureiurandu, per Eduardum 3. adhuc iuuenem 12. annorum, dato, renouatoque fœdere, omnem Aquitaniam reddidit Anglo, precibus Iſabellæ ſororis Reginæ Angliæ. *Gagui. lib.* 8. *Æmyl. lib.* 8. *Polyd. Angliæ. hiſtor. lib.* 18. *& Chron. Franc.*

Vltimus Philippi Pulchri f. etiam ad regnum peruenit. Nempe notandum oraculum, vt cæteri hoc exemplo caueant, *Nolite tangere Chriſtos meos*. Epiſcopus Morianenſis vir ſanctiſſimæ conuerſationis, coram multis ait, poſtquam Bonifacius 8. inſidijs Philippi Regis eſſet captus, Hoc nuncium magnam afferet lætitiam Regi Franciæ, ſed notabile propter tantum facinus irruet in eum & eius progeniem. Quod totum impletum eſt, non multo pòſt tempore. Nam Rex intercurrente apro inter equi ſui crura, mortuus eſt. Tres autem eius filij, vnus poſt alium breui ſpatio regnarunt, eorumque omnium vxores in adulterio deprehenſæ ſunt. *Antoninus part.* 3. *tit.* 20. §. 20.

Iſabella Philippi quarti Franc. Regis filia Eduardum Anglorũ regem maritum ſuum cepit, & cuſtodiæ mancipauit vſque ad mortem, propter deſolationem, vt dicebar, quam cum ſeruis in regno fecerat. *Chron. Hirſaug.*

1324. agitur conuentus nobilium Lundini in Anglia, vbi

Anno Chriſti. | *Anno mundi.*

203.

1335 d BENEDICTVS II. 5423
dict.12, Toloſas, an. 7.
1342 menſ.3. di.17. 5430

Vacat d.15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eſaia, deinde Ioanne 13. an. 16.

Principibus.

Andronico iuniore Paleologo an. 13. Græcorum Imp.

Carbanda Tartaro Perſidis, deinde filio Carbandæ.

Orchane Turcorum Imp.

Ludouico 4. Bauaro Occi. Imp.

vbi inter alia ſtatutum eſt, vt deinceps ſuſpendio ſtrangulandi ſtatim ſepelirentur: qui mos etiam nunc durat in Anglia. *Polyd. lib.* 18.

Mortuo Carolo Pulchro abſque virili ſtirpe an. 1327. orta eſt quæſtio (quam adhuc Angli dicunt eſſe ſub iudice) inter Francum & Anglum, de regno Franciæ. Eduardo 3. Rege Angliæ, quòd eſſet filius Iſabellæ filiæ Philippi Pulchri iure proximioris gradus cognationis, contēdente regnum ſibi deberi: contrà Philippō Valeſio filio Caroli Valeſij, fra. Philippi Pulchri decreto legis Salicæ, qua fœminæ à regni ſucceſſione excluduntur, illud ſibi vendicante. At Franci Valeſium regē decernunt, Eduardus verò Regis Galliæ ſolum titulū & inſignia aſſumpſit, quibus eius poſteri in hunc vſque diem vſi ſunt. *Polyd. lib.* 19. *Æmil. lib.* 8. Hinc ortum eſt funeſtum & cruentum bellum Anglicum, quod cœpit in Aquitania, ſæpius intermiſſum & renouatum.

Vuladiſlaus impetrato à Pontifice Diademate regio, qui illud olim ademerat, poſt cædem D. Stanilai, cum Heduigi vxore Cracouiæ coronatur ſolēni ritu an. 1320. Ex eo tempore ius coronandi Reges Polonos atque ipſa inſignia Regum Gneſna Cracouiam tranſlata ſunt. *Herburtus lib. 9. Hiſtor. Pol. cap.* 8.

1326. Comes Geldriæ in Ducem ſublimatur à Ludouico Imperatore, Comitatus de Zuiphania titulo vſque in hodiernum diem retento.

Alphonſus 11. Hiſpaniæ rex adiutus auxilio Alphonſi 4. Portugalliæ regis ſoceri ſui infinitas Barbarorum copias vicit, & bellum gerens contra Allibohacen Marochi regem & Banamatim & alios 4. reges quadringenta quinquaginta Saracenorum millia occidit, Chriſtianis duntaxat 20. deſideratis. *Vaſæus. Ibid.*

d E Ciſtercienſium ordine Papa. Confirmauit ordinem Militum Ieſu Chriſti.

Reformauit ordines Benedictinorum & Ciſtercienſium, condita conſtitutione, quæ Benedictina dicitur, lectaque eſt in comitiis S. Germani à prato, an. 1337. 26. Iunij, celebratis à ducentis circiter Abbatibus Dioceſum Remenſis & Senonenſis. Nam nondum profanata erāt Monaſteria, vt eis ſæculares paſſim præficerentur.

Hunc eſſe aiunt, qui Benedictinis & Ciſtercienſibus relaxauit perpetuum vſum piſcium. Et certè c. 26. conſtitutionis decernit, vt per totam feriā quartā, & à prima Dominica Aduentus, vſque ad diem Natalis Domini, & à Dominica Septuageſimæ vſque ad diem Paſchæ, ab eſu carnium abſtineāt, niſi obſtiterit infirmitas. Quaſi voluerit licere cæteris temporibus ab Eccleſia non prohibitis.

Cenſuras in Bauarum à Ioanne, vt in vſurpatorem Imperij, factas confirmauit. *Plat.*

Vir ſanctiſſimus omnibus collachrymantibus ſepelitur.

Auenioni ſedens collegium & templum Bernardinorum Pariſijs fundauit, cuius Bibliothecam Cardinalis quidam Toloſas Ordinis Ciſtercienſis libris exornauit, & ſedecim operam Theologiæ dantes alumnos perpetuos inſtituit.

Decretalem edidit, determinans, animas ſanctorum nihil habētes expurgabile, ſtatim vt decedunt, ante diem iudicij faciem Dei cernere. *Lazardus Caleſtinus in Epito-*

ine vniuerſalu hiſtoria. id eſt, decidit, quod Innocentius morte præuentus non potuit perficere. *Paulo ſupra.*

Confirmauit gymnaſium vniuerſale Heildebergenſe à Ruperto Palatino Rheni primum fundatum, vt & Vrbanus 6. cuius primus director & moderator fuit Marſilius de Ingen Doctor Pariſienſis & Canonicus, Theſaurarius Coloonienſis. *Trith. Chron. Hirſaug. & de Script.*

Indolſit præfectis Mediolani, Veronæ, Vicentij, Mātuæ, Rhegij, Catarij, Patauij, Ferrariæ, Mutinæ, Argentæ, certo illis imperato tributo, vt Marchionom & Ducum titulos præferrent, & à iure Imperij propter aſſiduas Imperatorum tyrannides, rebelliones, & impietates, exirent. *Idem.*

S. Lupoldus Babembergenſis epiſcop. qui de veterum principum Germanorum erga religionem Zelo ſcripſit.

Petrus 4. Aragoniæ rex obijt citatus in ſexageſimum diem ad tribunal Chriſti, à procuratoribus Eccleſiæ Tarraconenſis, quòd eius patrimonium tyrannicè vellet vſurpare. *Vaſæus in Chron. Hiſp.*

Increbuêre tūc per vniuerſum ferè orbem Chriſtianū greges virorum pariter & mulierū nudis ymbilico tenus corporibus obambulantiū & flagellantiū ſeſe, diuinam clementiam miſerabilibus vocibus implorantium, vexillis præeuntibus. Hi in Polnniam quoque, tunc venêre ex Vngaria. Sed cum ea ſuperſtitio à flagitijs & hæreſibus non penitus immunis eſſe deprehenderetur, pœnis coërcita & extincta eſt. *Herburtus lib. 10. cap. 6.*

Cuſtōdia Sepulchri Chriſti an. 1336. Hieroſolymis octo Franciſcanis committitur à Sultano Ægyptio. *Munſter. in Coſmog.*

R. Leui ben Gerſom Theologus & Philoſophus magnus Hebræorum ſcribebat in Pentatheucom anno mundi 5093. i. Chriſti 1334. *Ipſe in Leuit. 2. ſectio.*

Hermanus de Schildis Auguſtinianus Eremita, Simon de Caſſia, Ioannes Baconthorpe, Bartholomeus Sanctocordius Piſanos, Ioan. Haſalanus, Theologici ſcriptores.

Aluarus Pelagius. *Ipſe in proemio libri de Planctu Eccleſiæ.*

HVMANA.

Puella 9 tantùm annorum peperit filium in quadam regione prope Moſellam fluuium. *Mater Hiſtoriarum.*

Andronicus ſenior poſt multas contumelias obijt in monaſterio (in quo ferè biennium agere coactus eſt) anno ætatis 74. & ex quo Imperium ſuſceperat 50. an, verò Chriſti 1335. *Niceph. Gregor. lib. 5. & 10.*

Matthias Golaceuius gente Toporus tunc Vladiſlauienſis Epiſcopus, qui ſolus è 12. quos mater vno partu edidit, vixit, reliquis, mox vt nati fuerant, mortuis. *Herburtus lib. 9. hiſtor. Polo. cap. 10.*

Cazimirus 2. meruit Magni cognomentum, non tam virtute bellica & victorijs, quàm magnificis operibus & plurimarum arcium & oppidorum munitione, & erga tenues munificentia & liberalitate. *Cromer. lib. 12. Pol.*

Ludouico 4. Cæſare, in pleriſque vrbibus Italiæ noui tyranni extitêre. Qui poſtea Ducum & Marchionum titulis, indulgentibus Pontificibus, ſeſe cohoneſtarunt. *Cromer. lib. 12. de reb. Polo.*

Per idem tempus Lodouicus Vngarorum rex regnū Neapo-

Anni Christi		*Anni mundi*
1353	*Philippo 6. Valeſio Franc. Reg.*	5423
	Seipharad Æthiopiæ an. 28.	
	Alphonſo 11. Hiſpaniæ.	
	Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.	
	Cazimiro tertio (dicto 2.) cog. Magno, Polonorum rege, annis 37.	
	Alphonſo 4. Portugalliæ.	
	Roberto Bruſio Scotiæ, deinde Dauide ſecundo, an. 41.	
1341	CONCIL. *Anglicanum, in quo multi ſuo officio abutentes, turpiter deponuntur. Polyd. Virg. lib. 19.*	5429
1342		5430

Anni Christi. | *Anni mundi.*

204.

1342 e Clemens 6. Lemouicenſis.an. 10. 5430

1352 menſ.6. di.28. 5440

Vacat di.11.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne decimotertio.

Principibus.

Andronico Iuniore, & poſt eum Calo Ioanne Paleologo eius filio an.30.Græcorum Imp.

Filio Carbandæ Tartaro Perſidis, inde Gempſa Partho an.48.

Neapolitanum armis receptum in vltionem Andreæ fratris Neapo. regis à Ioanna vxore ſtrangulati, annuente Pont. Max.Ioannæ reſtituit. Illa verò Auenionem Narbonenſis prouinciæ vrbem Pontifici loco mercedis iure ſempiterno donauit. *Ibid.*

Philippus Valeſius Philippo Eburonicum Comiti ea lege regnum Nauarræ reſtituit, vt poſteri eius reges Frãcorum patronos ſuos agnoſcerent. *Annales Franc.*

Catholici cognomentum retulit, quòd adiectionem Petri Cunerij irritam iudicarit, iura Eccleſiarum augere ſe potius, quàm imminuere velle prædicans. *Ibid.*

Longobardos & Italos trapezitas ob immodicas vſuras expulit & proſcripſit. *Ibid.*

Petrus Bertrandus Eduorum Pontifex, qui Cunerio Epiſcopis temporalem iuriſdictionem auferre conanti reſtitit, collegium Eduenſe Lutetiæ poſuit, & Stephanus Burgolus Turonenſis Archiepiſc. collegium Turonẽſe.

1340. Rex Benamerim, Rex Granatæ, & Allibohacen, Rex Marochiorum, cum duobus alijs regibus, dum Tariſam ciuitatem regni Caſtellæ obſident, ab Alphonſo 11. Portugalenſium auxilio delentur, quadringẽtis quinquaginta Saracenorum millibus cõfoſtis, vt vix tantæ cladia nuntius ſuperfuerit, cum tamẽ è Chriſtiana acie viginti duntaxat milites deſiderati ſunt. *Garibay p. 4. lib. 34. c. 34. Vaſæus pag.* 175.

e VIR pius & doctus Monachus S. Benedicti. *Chron. Hirſaug.*

Depoſitionem Ludouici Imp. confirmat, ac principibus mandat, vt niſi ius electionis velint amittere, in eius locum alium eligant, qui mandatis Eccleſiæ, vt filium decet, pareat. Alioqui ſe neceſſariò curam, vt ſupremum Chriſti vicarium, de Imperio habiturum. Atque hinc Carolus 4. Ioannis Boëmiæ regis primogenitus eligitur, & Bonnæ à Colonienſi Archiep. inungitur. *Ibid.*

Inſcripſit catalogo ſanctorum S. Iuonem, qui ſub Honorio 4 floruit in iure Canonico. *Sabel.*

Miſſis in Germaniam legatis fecit prædicare bellum contra Turcos infideles, his, qui ſuis bonis ſubuenirent vltra ſolitas condonationes, indulgens eſum ouorum & lacticiniorum in ſextis feriis & quibuſlibet ieiunijs, præter Quadrageſimam: quod Treuerenſis & Colonienſis Archiepiſcopi in perpetuum impetrarunt, ſed Moguntino Archiepiſcopo recuſante aliquid contribuere ad Cruciadam, vt vocabant, etiam in hodiernum diem mãſit, vt in tota dioceſi non liceat ouis vti tempore cuiuſlibet ieiunij, ſicuti permittitur in alijs duabus dioceſibus. *Trith. in Chron. hirſaug.*

1350. Iubileum de centeſimo Bonifacij ad 50. annos retulit, atque ita Romæ annus indulgentiarum, videlicet iubileus ſecundus celebratus eſt, multis vndique cõcurrentibus.

Emit Auenionem vrbem Galliæ à Ioanna filia Roberti Siciliæ Regis: vnde in perpetuum Pontificij iuris facta eſt. *Plati.* Errant igitur qui putant ipſi datam eſſe à Philippo Rege Francorum.

Hæreſim flagellatorum in Vngaria extinguendam curauit, reſipiſcentes admittendo ad pœnitentiam publicam, pertinaces ſæculari magiſtratui tradendo. Sic autem appellabantur quidam Ruſtici & imperiti, qui prætextu pœnitentiæ, vtroque ſexu mixtim ſeminudi tace-

dentes, cruces ligneas in manibus portabant, capitibus caputiu & pileo upertis, pudendis lineo velamine, flagellis in cuſpide rres nodos & aculeos habentibus, ſemetipſos publicè intra & extra Eccleſiam ſe cruentabãt: carmina quædam fidei partim contraria, partim ſuſpecta cautabant: ſæpius in terra procidendo in modum crucis, orantes clamabant. *Chron. hirſaug.*

Carolus 4. Boëmus Imp. auctor aureæ Bullæ, ſigillo quodam aureo toboratæ, mulias in Boëmia fundat Eccleſias. *Ibid.*

HVMANA.

Vir bonus, ſapiens, doctus, quinque linguarum cognitione ornatus, qui Paiiſijs diu literis operam dedit, & in auxiliom Regi Frãcorum cum patre ſuo Rege Boëmiæ aduerſus Regem Angliæ venit. *Ibid.*

Ceruens ſuperiores aliquot Imperatores ab Henrico 4. propter inſectationem ſedis Apoſtolicæ infelices fuiſſe, pacem cum eius Pontificibus perpetuam firmat. Maximam aurem laudem metuit ob auream bullam, in qua multa ad pacem publicam pertinentia eſt complexus. Hinc Imperium in eius poſteritate adhuc permanet, Deo eius virtutem, & in ſanctam Sedem obſeruantiam fœlicitante.

Nam Vuenceſlaus, deinde Sigiſmundus, ipſius filij, per ordinem diu imperarunt, donec Sigiſmundus, cùm ſine virili ſobole decederet, Albertum Auſtriæ Ducem filiæ ſuæ maritum, hæredem Imperij reliquit. A quo Imperium deinceps ad poſteros deriuatum per Fredericum 3. Maximilianum Friderici F. Carolum 5. Maximiliani neputem, Ferdinandum Caroli 5 fratrem, Maximilianum 2. denique Rudolphum, qui hodie imperat.

Vniuerſitatem Pragenſem ita inſtituit, vt breui tempore cunctas tutius Germaniæ gluria & numero doctorum hominum ſuperauerit, quouſque tandem poſt annos fermè 50. multis commaculata hæreſibus, in nihilum redigitur. *Chron. Hirſang.*

Andronicus iunior Græcorum Imperator an. ætatis 45. & Imperij 21. poſt mortem autem aui 9. ex hac vita decedens an. Chriſti circiter 1344. reliquit Imperatorem Calo Ioannem fil. natum 12. an. tutoremque ei aſſignauit Ioan. Cantacuzenum. *Laonicus Chalcocondylas lib.* 1. *de reb. Turci. Niceph. Gregoras lib.* 11.

Ioannes Cantacuzenus, Ioan. Paleologi tutor annis 16. non ſe pro tutore, ſed pro vero Imperatore gerit, donec armis eijceretur. Paleologus Genuenſibus, qui ſibi in eo bello affuerant, Leſbum inſulam dono dedit, qua ſunt potiti vſque ad an. 1464. Turca eam eis eripiente.

Nicephorus Gregoras deſcripſit libris 11. Græcam hiſtoriam annorum 145. nempe à capta vrbe Conſtantinopoli à Latinis, vſque ad obitum Andronici Iunioris, qui contigit anno, vt ipſe computat, Orbis conditi 6849. hoc eſt, (numerando ſecundum vulgarem morem Græcorum, quibus primus annus Chriſti eſt, ab orbe condito, 5505. vt liquet ex Nicephori Calixti libro 1. cap. 10.) anno Chriſti 1344.

Angli deditione ceperunt Caletum, poſt arctam obſidionem 11. menſium. *Polyd. lib.* 19. Eam circiter 210. annis retinuerunt, vſque ad annum Domini 1558.

1349. Delphinatus Viennenſis (cuius caput eſt Vienna Allo-

Anni Christi. 1342 — *Anni mundi.* 5430

Orchane (& iuxta quoſdam Salaimanio) & Amurate an. 23. ex ordine Turcarum Imp.

Ludouico 4. Bauario, & poſt eum Carolo 4. Imp. an. 32.

Philippo Valeſio, & Ioãne an. 14. ex ordine, Franc. Regibus.

Seipharad Æthiopiæ.

Alphonſo 11. Hiſpaniæ, deinde Petro cog. crudeli an. 19.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro Magno Poloniæ.

Alphonſo 4. Portugalliæ.

Dauide 2. Scotiæ.

Anni Christi. — Anni mundi.

Allnbrogum) vili 40. mille aureorum pretio venditur (ei teſtamento relictum falsò ait Polyd. lib. 19.) Philippo Valeſio Regi Franc. ab Humberto Principe, poſt a-
1342 5430 miſſum filium vnicnm, ordinem Prędicatorum profeſſo, ea quidem lege, vt primus Regis filius Delphinus vocaretur, Delphinatúſque eorum eſſe diceretur (quod etiam nunc obſeruatur) ſibique, qnoad viueret, florenorum decem millia quotannis penderentur. *Æmyl lib.8 Gagui. lib.8. Mater histor.* Luteriæ in eorumdem templo ſepultus eſt. Hinc Carolus Regis Ioannis filius, Normaniæ Dux, primus Delphinus, an. 1354. dictus eſt.

1346. Comitatus Hannoniæ, Hollandię, Selandiæ, Friſiæ, ad Bauariæ Duces peruenerunt, morte Vuillelmi Ducis vſqne ad annum 1425. Tunc enim ad Burgundiæ Duces deuoluti ſunt. *Chron. Hirſaug.*

1348. propter abſentiam Pontificum Nicolaus Rétius Romæ ſcriba publicus, in ſpem reſtaurandæ veteris Monarchiæ elatus, ſe Auguſtum Seuerum, Clementem, libertatis, pacis, iuſtitiæque Tribunum ac ſacræ Rom. Reip. vindicem nominat, armis Capitolium occupat, Ciues Romanos ac ferè totius Italiæ principes ipſius ſucceſſibns permotos ſibi vel ſubijcit vel adiungit. Pontificem interpellat vt vel intra certum tempus redeat, vel ſe pontificatu priuandum ſciat, Ludouico, deinde Carolo Impp. cæteriſque Germaniæ principibus & Electoribus diem dicit, ſe alioqui aduerſus eos, vt rebelles progreſſurnm. Verum is tandem, dum tyrannus paulatim efficitur, menſe ſeptimo Italia pulſus, fugit ad Carolum Imp. qui vinctum Auenionem ad Pontificem miſit. A quo poſt dimittitur Romam, vt Franciſc. Baroncello ciui Romano, qni ſimilem tyrannidis ſtultitiam mouerat, reſiſteret. *Volater. lib. 22.*

Ioannes Franc. Rex ordinem equitum Stellæ eſt auſpicatus in antiqua & nobili domo S. Audoeni ad Lutetiam. Illi ſtellam aut in caputio aut alio loco conſpicuo veſtis pro inſigni geſtabant. Teſſera erat, Monſtrant regibus aſtra viam.

Eduardus Rex Angliæ adductns æmulatione ordinem Garteriorum equitnm numero ſex & viginti D. Georgio ſacrum inſtituit. Hornm princeps eques, eſt Rex Angliæ: vtuntur pallio cœruleo, & crus ſiniſtrum infra genu loro (à quo nomẽ datum eſt toti ordini, quòd garter lingua Anglica ſignificet periſcelidẽ) fibulato gẽmis & auro ornato cingunt eique inſcribũt Gallicis verbis, Vitupeterur qui male cogitat. *Polyd lib.19. Angl. hiſt.*

Vectigal ſalis Francis imponi cœptum eſt à Philippo Rege ad belli neceſſitatem. *Gagui.lib.8.*

Ioan. Cantacuzenus fraude cuiuſdam Apocauci familiaris Imperatoris miſſus in exilinm, iniuriæ impatiẽs bellum quinquennale geſſit contra Ioannem Imperatorem, & Turcorum arma Europæ inferens (non quidem primus, vt vulgò putant, ſed tertius, ſicuti conſtat ex Gregoræ lib.7. & Calcocond. lib.1.) capta Conſtantinopoli, & filia data in vxorem Orchani Turco. Imp. Imperio Conſtantinopolitano eſt potitus per aliquot annos, donec Calo Ioanne Gennenſium, &, vt air Egnatins. Turcorum (quibus primus tradidit in Enropa locnm ad habitandum, vt idem ait) ope imperium recuperante, coactus eſt eo ſe abdicare, & ingredi monaſterium, vbi vnà cum Achæmemide Meletio quodam è Saracenis ad

Ciuitum conuerſo, ſcripſit contra legem Mahometicam pro religione Chriſtiana. *Calcocondylas lib. 1. de reb. Turci. Egnat lib. 2. & Cuſpinia.*

Salaimanium tertium ſine Solymanum, Turcorum imperatorem nominat Chalcocondylas lib. 2. quem ait aliquot annis regnaſſe. Noſtri eius non meminerunt.

Eo interfecto, Amurathes auo & patre excelleotior, à Ioanne Palęologo vocatus Callipolim occupat: in ipſum quoque Palæologum impetum facit. Poſtea Seruiá, Vngariamque ingreſſus, occupata Adrianopoli, ab Lazaro principis Seruiæ ſeruo interficitur, regni 23.

1349. magna per vniuerſum orbem peſtilentia fuit, ab India incipiens, paſſimque per prouincias omnes irrepens, trium annorum ſpatio, vſque in Alemaniam, Galliam, Angliam, inque omnes gentes miſerabiliter ſæuiẽs, mediam hominum partem conſumpſit. *Chron. Hirſang.*

Cuius calamitatis cauſa Iudæis fuit aſcripta, quòd fontes & aërem veneno infeciſſent, vnde in diuerſis múdi regionibus fuerint ſuffocati, ſubmerſi, combuſti, &c. per integrum biennium.

Hanc plagam excepit ſanguinis profluuium, inaudito genere cruciatus infinitos abſumens, denique ſacri ignis aduſtio, carnem ad vſque oſſa penitus conficiens: adeò vt etiam mortuorum inuadens cadauera inſepulta, carnes, antequàm ſepeliri poſſent, conſumeret. *Ibid.*

1351. Margareta Imperatrix, olim Ludouici Imp. vxor, ab Hollandis, vt vnica terræ illius hæres, inuocata contra Vuillelmum filium eos crudeliter opprimentem, expeditionem mouit. Commiſſo autẽ nauali ſuper Moſam prælio, victa cum paucis in Angliam fugit.

1350. Filius Carbandæ Tartarus, Rex Perſidis, auctore Gempſa Parthorum Sultano, exutus eſt Perſidis regno. Sic Tartari in Aſia regnarunt & Perſide ab an. 1222. vſque ad 1350. per annos 128.

Vuladiſlaus Dux albus Poloniæ, qui è monaſterio D. Benigni Diuionenſis, diſpenſatione Papæ, pro ſucceſſione Regni Poloniæ reuocatus eſt ad Regni adminiſtrationem, obijt in ciuitate Argentina an. 1388. 10. cal. Maij, & vt inſſerat, ſepelitur in Eccleſia D. Benigni Diuioni, vt conſtat ex eius epitaphio: quod miror hiſtorias Poloniæ ſubticuiſſe.

Parthi Duce Gempſa Turca, qui aliquanto ante Saracenorum iugum expulerat, an. 1350. Perſiá pulſis Tartaris ſubiugarunt. A Gempſa deinde deſcenderont Perſarum reges vſque ad Malouchrem, quem Vſſumcaſſanus è familia Aſſambeorom Turcarom in Cappadocia & Armenia minore regnantium interfecit. Hinc cœpit Tartarorum potentia declinare. *In Epiſtolis Aſiaticis.*

f VIR bonus, amator religioſorom, Canoniſta maximus, qui Carolum Imperatorem coronauit. *Chron. hirſang.*

Pacem inter Anglorum & Francorum Reges ſanxit.

Prębẽdas Eccleſiaſticas non niſi probatiſſimis dedit, fecitque vt omnes Paſtores ad ſuas Eccleſias proficiſcerentur.

Ægidium Carillam Hiſpanum Auenione ad res Italiæ componendas miſit. *Volat. lib. 22.*

Bernardus Abbas Mõtiſcaſſini, Michael de Maſſa, Fiſchatius, Ioannes de Bachone, Gregorius Ariminenſis, Petrus

Anno Christi		Anno mundi
	205.	
1352	f INNOCENTIVS 6.	5440
1363	Lemouicenſis an. 9. menſ. 8. di. 6.	5451
	Vacat an. 1. m. 5.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Ioanne decimo tertio, deinde Calixto an. 2. Phileto an, 13. menſ. 6.	

Anno Christi. — Anno mundi.

1352 ∴ ∴ 5440

Principibus.

CaloIoanne Paleologo Græcorum Imp.

Gempſa ParthoRege Perſidis.

Amurate 1. *Turcorum Imp.*

Carolo 4.*Occid. Imp.*

Ioanne 1.*Franc.Rege.*

Seipharad Æthiopiæ, deinde Vdma Aſfan an. 10.

Petro cog. Crudeli Hiſpaniæ.

Eduardo 6. *dicto* 3. *Angliæ.*

Cazimiro magnoPoloniæ.

Alphonſo 4. *Portugalliæ, deinde Petro, cog. Iuſtitiario, an.* 10.

Dauide 2. *Scotiæ.*

1363 5451

Petrus Berthorius, Thomas Argentineolis, Henricus a Balma.Ioan.de Tambacho, Armacan, Heluicus Germanus, Henricus Conſtantienſis, Omnes hi circiter hæc tēpora de Theologicis quæſtionibus ſcripſerunt.

1354. Balduious Archiepiſcopus Treuerenſis obit, qui ordinarium totius anni breuiarium emendans, io eam formam, quæ nunc eſt, reſtituit. *Chron.Hirſaug.*

1361.Guilelmus Latinorum tertius an 10.contra Calixtum Patriarcham Conſtant.& Philetum ſedit.

Bertholdus de Botach Begardus comburitur Spiræ an. 1355. quòd inter alia Blaſphema diceret Chriſtum in paſſione derelictum, adeo vt etiam de ſalute dubitarit. *Continuatio Ab. Vrſpergenſis & Naucler.* Idem ſentit Caluinos lib.2.Inſtitutio.cap.16.ſect.11 & ſepè alibi.

Pragenſis Academia & Archiepiſcopatus in Bohemia inſtituitur per Carolum 4. Imper. *Trithem. in Chron. Monaſt.Munſter.in Coſmog. Naucler.in Chron.*

1355. Obijt celebris ille iuriſconſultus Bartholus de Saxoferraro, Mathematum & Hebraicarum quoque literarum peritus, an.ætatis 56.*Palmer* alij aiunt 46.

1358. in Aragonia in conuentu Valentiano à rege Petro ſublata eſt temporis per ætas oumerandi ratio. *Vaſæus cap.22. Chron.Hiſp.*

Et in Caſtella paulo poſt, nempe 1383. à Ioanne 1. Reg. Et in Portugalia à Ioanne 1. ſub ao. 1415. à quibus iuſſum, vt à natiuitate Domini in poſterum numeraretur.*Ibid.*

Ioannes Vuicleſus hæreſiarcha, quia non potuit cōſequi Epiſcopatum Vigorienſem, cœpit tunc ſua dogmata euomere in Anglia, & compoſuit pluſquam 200. Volumina librorum, qoibus præter ſuos immiſcebat Martionis & Manichæorum errores. *Æneas Sylu. hiſtor. Bohemi cap.35.* In 8.ſeſſione Concil. Conſtantienſis damnati ſunt 45. articuli ex eius libris collecti, quorum nonnulli noſtra ætate recrudnerunt.

HVMANA.

1358. Albertus Dux Auſtriæ Alberti Rnmanorum quondam regis F. obit. Ab eo Rudolphi qui hodie imperat, & totius domus Auſtriacæ genealogia continuatur.*Chron. hirſaug.*

Albertum Ducem Auſtriæ filium reliquit, qui Vniuerſitatem Viennenſem in Auſtria fundauit. *Ibid.*

.Et Rudolphum, qui Comitatum Turolis Auſtriæ Ducatui coniunxit.*Ibid.*

Ludouicus eodem anno, Vngariæ Rex, propter regnum Dalmatiæ, Venetos, qui illud multis annis poſſederant, aggreditur, ac primùm quidem ciuitatē Iardenſem, deinde maritimas vrbes, poſtremò Dalmatiam totam occupat. *Ibid.*

. Tunc primum in Anglia an.1361. in conuentu principum anno ætatis Eduardi 50. decretum eſt, vt deinceps in foro actiones, ſententiæ & cætera acta fierent lingua Anglica, nec amplius Gallica vel potius Normanica, vt antea fiebat.*Polyd.lib.19.Hiſtor.Angli.*

Eodem anno Eduardus Angl. Rex in ſimilitudinem iubilei Chriſtiani, celebrans iubileum ſuæ ætatis, exules quoſdam reuocauit, & cuſtodias omnes dimiſit, condonatis maleficiorum pœnis: magnas immunitates, præ-

cipoè quas vocant Magnæ Chartæ, de integro populo conceſſit. Hinc Reges inbileum ætatis celebrare conſueuerunt, vt ſcilicet Rex val regina in annos ſingulos tot panperes die ſuo natali veſtiat, eiſque largitiones faciat, quot illo die annos ætatis compleuit. *Polyd. Ibid.*

1360. fœdus inter Anglum & Francum initur, & anctoritate Innocentij Papæ ratum habetur. Eius ſumma erat, vt Anglus Franco cederet omni iure, quod in Franciæ Regnum, in Normaniam, in Andegauenſes & Cenomanos haberet: at obtineret Aquitaniam his finibus, ad qnos iungerentur Vaſcones, Pictones, Santones Petragorij, Cadurci, Lemouices, Engoliſmenſes, Caleti, Ginatum & Pontiuum Comitatus, ipſeque nullum deinceps vectigal vel iuſiurandum daret Franco: Francus verò redemptionis nomine ad certam diem tricies centum milia aureorum perſolueret, & interea datis obſidibus liber è captiuitate rediret in Franciam. *Polyd. lib. 19. Chro. Franc. Æmyl. lib. 9.*

Calo Ioannes Græcorum Imperator cum Amurate Turca, inijt ſocietatem, contra Principes Græciæ Bulgarorum ope fretos, Theodoto natu minimo dato obſide, factuſque vectigalis filio ſuo Andronico natu maiori filiam Suſmani Myſiorum Regis & ſororem vxoris Amuratis, dedit in vxorem. *Calcocond. lib. 1. de reb. Turci.*

Hæc fuêre initia triſtiſſimæ ſeruitutis, qnæ nihil aliud, præter inane Imperij nomen attulerunt. Nam deinceps militare cogebantur per ſeſe & filios contra quos Turcę vellent, nec capeſſere nec vſurpare imperium, niſi accepta ab eis poteſtate.

Amurates cum 60. millibus Turcarum ann. 1363. vſus Genuenſiũ triremibus numerato in ſingula militum capita aureo nummo traijcit in Europam, tanquam ſocius vel inuiti Cæſaris ad reliqnias belli perſeqnendas & pœnas exigendas de defectoribus.

Mox Callipolim in Cherſoneſo & aliqnot vicina Helleſponti oppida expugnat, Thraciam peruagatur, Philippolim occupat, deinde Adrianopoli, fruſtra Paleologo initum cum infido hoſte fœdus & res perditas deplorante, regni ſedem conſtituit, nunquam deinceps de relinquenda Europa cogitaturns.

g VIR doctus & ſanctiſſimæ conuerſationis, qui crucem prædicari fecit contra Turcos. *Chron. Hirſaug.*

1362. latrunculi de Anglia exeuntes ad 40. millia (ſocietas magna Aoglicana dicebatur) per Hiſpaniam, Galliam, indeque fines Treuirenſium diſcurrunt, mox Alſatiam & alias Germaniæ regiooes depopulantnr, ſuum ducem Archipreſbyterum appellantes. *Ibid.*

Aono circiter 1368. Romam venit Neſtorianus quidam, Maraus nomine Patriarcha deſignatus, quem ſummus Pont. conſecratum ad ſuos remiſit. Nam Neſtoriani, Chriſtiani quorum Patriarchalis ſedes eſt in Mozal. i. Seleucia Parthorũ, ſuum Patriarcham non niſi à 4. Metropolitanis initiari poſſe ſentiũt, aot ſi numerus hic deſit, à ſolo Rom. pontifice. *In profeſſ. fidei Siud, quam tranſtulit è Syro And. Maſius.*

Romanum enim Pontificem Apoſtolorum principis ſucceſſorem appellant. *Iacobus Nauarcus in epiſt. Aſiatica, qui & ſuperiorem hiſtoriam recenſet.*

Contra Vuicleffum complures viri docti ſcribunt, Ioannes Kyningam, Strodus, Richardus Lauinhã, Guil. Bertho,

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	∽ ∽	
	206.	
1363	g VRBANVS 5. Lemouicenſis an. 8.	5451
1371	menſ. 4.	5459
	Vacat d. 10.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Phileto.	
	Principibus.	
	Calo (ſiue Carolo) Ioanne Græc. Imp.	
	Gempſa Partho Perſidis.	
	Amurate 1. Turcorũ Imp. Carolo 4. Occid. Imp.	
	Ioanne 1. & poſt eum Carolo 5. Sapiente an. 16. Frãc. Rege.	
	Vdma Aſfan an. 10.	
	Petro cog. Crudeli Hiſpaniæ, deinde Hẽrico 2. an. 10.	
	Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.	
	Cazimiro 2. magno Poloniæ.	
	Petro Portugalliæ, deinde Ferdinando an. 17.	
	Dauide 2. Scotiæ.	

Anno Christi. | Anni mundi.

Bettho, Ioannes Gaſcoyo, Simon Sothray, Thomas Aſcheborn, Thomas Vuyntetton, Richardus Maydeſton, Galtetus Diſſa, Robertus Humbleton, Ioannes Tyſſigton, Ioan. Maronis, Ioan. Maik, Gulielmus VVodfordus, omnes Angli.

Ordo montis oliuarum inſtituitur anno 1370.

S. Brigitta (altera ab Scotica) Regina quondam Suetiæ Neritiæ, veniens Auenionem (Alij, Romam) ab Vrbano 5. confirmationem regulæ ordinis à ſe inſtituti impetrauit. *Chron. Hirſaug. & Polyd. lib. 7. de Inuent. cap. 4. & Volater. lib. 21. Geograph. Palm. in Chron.*

HVMANA.

Baldus, Angelus, & Petrus fratres, ex Petro de Vbaldis medico Peruſino inſignes iuriſconſulti.

Baldum leuiter morſum in labro à ſua canicula poſt quartum menſem rabiem concepiſſe & hydrophobeticum (.i. aquas metuentem) interijſſe narrat Mattheolus in Dioſcoridem.

1366. Ioannes Auentinus libros Annalium Boiorum ſcribit.

Bellum inter Anglos & Francos renouatur, ſed cuius culpa non ſatis conſtat. Itaque Cadurci, Lemouicenſes, & aliæ plures Aquitaniæ vrbes, quia nimiis vectigalium exactionibus ab Anglis premebantur, Carolo Regi Frãcorum ſe dediderunt: ſed paulo poſt Angli diripiunt Lemonicum principem vrbem illius defectionis, & ſibi reſumunt ius in Franciæ Regnum. *Polyd. lib. 19. hiſtor. Angl.*

Carolus legem tulit, vt Regum filij anno 14. conſecrentur & coronentur. *Contin. Nang.*

Ioannes Rex Franc. Burgundiam Ottonis & Philippi nepotis principum interitu deſolatam inuaſit atque eam Galliæ regno coniunxit, excluſo Carolo Nauarræ rege. Eam enim ſibi hæreditario iure deberi, quod Iohanna mater eſſet Ottonis, Ruperti filij filia, nec Philippus ſobolem reliquiſſet.

Eam poſt Carolus 5. Philippo Audaci fratri Turonum duci donauit, vt ei nuptias Margaritæ Flandricæ conciliaret.

Caroli 5. cog. ſapientis ſtudio maxima pars Latinorum claſſicorum in Gallicam linguam conuertitur, eademque opera veteres Romanni proſa editi fuere; qui vetere Rythmo conſtabant.

Petrus Portugalliæ Rex, cog. Iuſtitiarius, quòd iuris eſſet obſeruantiſſimus, vt litibus pabula ſubduceret, cauſidicos, procuratores, fori rabulas, è regno eiecit. *In hiſt. Portug.*

Lymiam ciuitatem condidit cum ponte obliuionis Hiſpanienſium celeberrimo. *Ibid.*

Henricus 2. Petrum cog. crudelem Regem Hiſp. occidit, ſicque ſucceſſit. *Vaſæ.*

h. SEDEM Pontificiam poſt ſeptuageſimum annum Romam Auenione retulit ſuaſione & literis S. Catharinæ Senenſis, & Baldi Peruſini Iureconſulti. *Plati.* Cum omnia in Italia Pontificatus oppida defeciſſent, Tifernatibus, Peruſiniſque initium facientibus, ac Florentinis ſollicitantibus. *Volater. lib. 22. Anthro.*

207.

h. GREGORIVS II. 5459

1371 Lemouicenſis an. 7.

1378 menſ. 2. di. 27. 5466

Vacat d. 11.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Phileto, deinde Macario an. 2. menſ. 7. di. 6.

Anno Christi. *Anno mundi.*

Et Amurates traiecto nauibus Genuenſium Helle-
ſponto plurimas Græcorum & Conſtantinopoli. Imp.
(à quo fuerat contra rebelles Deſporas ex Aſia in auxi-
lium euocatus) vrbes cepiſſet, magnaque ſtrage Bolga- 1371 5459
ros, Serbos & Alanos profligaſſet, Italiam terrens. *Cro-
mer.lib.13.Polo.*

S. Catherina Senenſis & Baldus Peruſ. vrgebant Romam propriam eſſe ſedem ſummi Pontificatus, quòd eam D. Petrus ſuo ſanguine conſecraſſet &c. Dominicus tamen Soto dubitat, num ſucceſſor Petri poſſit vel ſedem ſuam mutare in aliam Eccleſiam, vel nullibi omnino reſidere, ſed manere duntaxat Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, vt quondam Apoſtoli per totum mundum obambulantes. 4.*ſentent.to.2.q.1.art.*1.

Turelupini Cynicorum ſectam ſuſcitantes de nuditate pudendorum, & publico coïtu. *Bernard. Lutzemb.*

Petrus Bercorius mandato Ioannis Francorum regis conuertit Titum Liuium in Gallicum ſermonem.

Richardus Notinghamius, Maximus Planudes Græcus monachus, Iacobus Lauſanenſis, Nicolaus Oreſmus Gallus, Guilelmus Anglus, Himbertus Abbas Pruliacẽſis, Matthæus Craconienſis, Pelbarius Pannonius, Gualtherus Hunte Anglus, Bartholomeus Piſanus, Richardus Lauinham Anglus, Ioannes Thaulerus Colonienſis, Gerardus Magnus Dauentrienſis, Paulus Venetus, Theologiæ ſcholaſticæ præſertim ſcriptores.

HVMANA.

Carolus 5. Franc. Rex ſecundus à Carolo Magno iuſſit Sacra Biblia fideliter verti in Gallicum ſermonem, cum Vualdenſes & alij pro libidine ea transferrent. *Ioannes Tili.*

Iohanna Neapolis regina adoptat Ludouicum Andegauenſem fratrem Caroli 5. deinde an. 1415. Alphonſum Ferdinandi regis filium. Quo poſtea exhæredato regnum promittit Ludouico Andegauẽſi ſuperioris Ludouici nepotẽ. Hinc bellum inter Alphonſum & Ludouicum. qui Iohannæ conſenſu hæredem inſtituit fratrem Renatum Lotharingiæ ducem, propter Iſabellam vxorem Lotharingici ducis filiam. Quoniam verò Renatus ius ſuum in fratris Caroli filium tranſtulit, qui ſolus reſtabat ex Andegauenſi ſtirpe & is viciſſim in Ludouicum 11. Carolus 8. expeditionem Neapolitanam poſtea ſuſcipiet.

Carolus Sapiens Senatoribus promulgátibus ſanxit vt filij regum Franciæ anno ſuæ ætatis 14. vngerentur & coronarentur. *Annal. Franc.*

Oreſmum libenter audiebat, qui multos Ariſtotelis, Ciceronis, aliorumque auctorum libros in Gallicum diligenter tranſtulit. *Ibid.*

Quicquid patri ablatum fuerat, id omne ferè per fratres & præfectos togatus recepit. Quin & regium ærarium, licet initio regni exhauſtum, copioſum reliquit ad duodeuicies millia nummûm aureorum. *Æmil. lib.* 9.

Eduardus Anglorum Rex in conuentu principum Regni primus indixit pœnam immanem his, qui in poſterum vlla Anglicana ſacerdotia impetrarent à Romano
Pontifice, aut cauſas, niſi per appellationem, ad eum de- 1378
ferrent. *Polyd.* 19. *Angl. hiſtor.*

Amu-

Principibus.

Calo Ioanne Græc. Imp.

Gemſa Partho Perſidis.

Amurate I. & poſt eum Baiazete I. ſiue Paiazite ſiue Paizete (varie enim legitur) an. 26. Turcorũ Imp.

Carolo 4. Occid. Imp.

Carolo 5. Sapiente Franc. Reg.

Vdma Aſfan Æthiopiæ, mox Dauide an. 33.

Henrico 2. Hiſpaniæ.

Eduardo 6. dicto 3. Angliæ, deinde Richardo 2. an. 22.

Ludouico Vngaro Poloniæ rege an. 12.

Ferdinando Portugalliæ.

Dauide 2. Scotiæ, deinde Roberto 2. Stuardo an. 19.

5496

Anno Christi. | Anno mundi.

208.

1378 i VRBANVS 6. Neapolitanus an. 11. menſ. 8. 5466
1389 5477

Vacat d. 17.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nilo an. 20.

Principibus.

Calo Ioanne cum Emanuele fil. Græc. Imp. poſtea Andronico 3. & Emanuele eius filiis, ann. 3. ex ordine Græcor. Imp.

Gempſa Partho Perſidis.

Baiazete 1. Turcorū Imp.

Carolo 4. Occident. Imp. cum filio Vuenceſlao Cæſare, poſtea ſolo Vuenceſlao Imp. an. 22.

Amurates tertius Turcarum Imperator ex Ogoziorum ſiue Ottomanorum familia, qui plures in bello occidit, quàm vllus prædeceſſorū, poſt 57. bella in Europa Aſiáque confecta tali fortuna, vt in nullo victus ſuccubuiſſet, à ſeruo quodam Seruiano ſiue Tryballo, ſiue Vngaro Seruiæ comitis Lazari Patroni ſui necem vindicaturo, vt Turcis & Latinis placet, vel vt volunt Græci, à quodam Miloe generoſo milite interfectus eſt, ſub an. Chriſti 1373. & Imperij 23. (neque enim ratio temporum & hiſtoriæ ferre poteſt annos 57. quibus legitur apud Chalcocondylam li. 1. regnaſſe, apud quem, vt obiter id dicam, numeri plerúmque mendoſi, aut obliterati reperiuntur) *Iouius de rebus Turc. & Ioan. Egnatius Lonic. Chalcocond. lib. 1. de reb. Turc.*

Baiazetes Bulgaris Seruiiſque deuictis cum Marco Deſpota & vniuerſa nobilitate deleta, in extremam Illyriæ regionem & interiorem Macedoniꝗ & Epiri partem, quæ nunc Albania, atque Hungariam penetrauit. *Iidem.*

In Vualachiam excurſiones fecit, totam ferè Græciam ſubegit. Conſtantinopolim obſedit an 8. quam & cepiſſet, ni Tamerlanes è Scythia occurrens eum viciſſet, atque in caueam detruſum per totum Orientem circumduxiſſet, donec in ea miserè ſe necaret, anno 1397.

Vuenceſlaus Boemiæ rex Imperator factus, Ioannem Galeacium Mediolanēſem Vicecomitem, primum Mediolanenſem, ducem nominat, ſceptro pileóque eius dignitatis inſignibus, per legatos tranſmiſſo, vrbe ditionéque grandi pecunia vendita, additaque poteſtate, vt in hæredes eam transferre poſſet. Nam antea Imperatoribus eam præfecturam tribuere, quibus vellent, liberum erat.

Ioannes Galeacius dux factus Veronam & Vincentiam Scaligeris ademit. Carrarienſibus Patauium, Taruiſium, montanaque oppida, cum Tridento, Peruſinis, Aſſatiatibus, Senenſibus, Lucenſibus eius imperium minime detrectantibus.

Florentini contra eum Gallos euocant, qui ad Alexandriam vincuntur, duce interfecto.

Per 900. plus annos vſque ad mortem Cazimiri Magni, ſemper Polonia ſui generis reges atque principes habuit. i. vſque ad annum 1370. Vuenceſlao Boemo excepto. Cazimiro nullos mares relinquente iam externi apud Polonos regnarunt, Ludouicus Vngarus & gener eius Vuladiſlaus Iagello Lituanus, cum ſua poſteritate, quæ ad hunc vſque diem durat & regnat. *Crom. lib. 3. Pol.*

Ludouicus Vngariæ & Poloniæ rex apud Polonos an. 12. regnat, apud Vngaros an. 41.

Franciſcus Petrarcha, inſignis poëta, & Ioan. Bocatius, vir amœni ingenij, mortem obierunt: ille 72. anno ætatis, hic 62. *Palmer. in Chron.*

i POST Gregorium ingēs ſchiſma oritur, Itali Italum pontificem Vrbanum, Galli Gallum in Italia, quem Clementem 7. appellarunt, qui ſe Auenionem recepit. Alter in alterum cenſuris ſæuiebat. Durauit hoc ſchiſma an. 36. vſque ad Concilium Conſtantienſe.

Tota Reſp. Chriſtiana duos tunc habebat pontifices ab Vrbano & Clemente. Nam Clementi Galli Cardinales & qui cum eis ſentiebant Benedictum huius nominis 23. natione Aragonenſem, qui Auenione ſedit, an. circiter 30. Vrbano verò Itali Bonifacium nonum, Inno-

centium 7. Gregorium 12. ſuffecetuot. Hos alij principes & populi, illum alij ſequebantur. *Crom. lib.* 16.

Vrbanus Feſtum viſitatioois D. Mariæ inſtituit. *Mat. hiſtor.* Annum Iubilei tertiò celebrat. *Plat.*

Satis infœliciter ſuum Pontificatum tranſegit.

Carolus 5. Francorum Rex fuit literarum & literatorum amator ſummus, ac Scripturarũ ſacrarum ſtudioſus: iudiciis frequenter aderat: Arma ounquam induit, ex quo Rex creatus eſt, ſed manſit togatus; Quicquid patri ablatum fuerat, id omne fermè ab Anglis recuperauit: Reliquit poſt mortem decem & octo milliones aureorum, licet initio regni ipſius exhauſtum fuiſſet regiũ ærariũ. *Gagus. & Chron. Franc. Æmil. lib.* 9. ait duodecies 100. millia nummorum aureorum.

Iagello Lithuaniæ prioceps, cum octo fratribus ſuis, & tota Lithuania & Samagithia ad fidem conuertitur, & Vuladiſlaus nominatur. *Ola. Mag. lib* 2. *hiſt. Septentr. c.* 1. *Munſter in Coſmog.*

Lithuani populi vltimi in Europa fidem Chriſtianam conſecuti ſunt. *Munſt. in Coſmog.* extirpatis Vilnæ idolis à Iagellooe, &c.

Ordo monaſticus Ieſuatorum (ſic dicti ſunt quod nomen IESV frequens eſſet in ore eorum) Senis initium habuit à Ioan. Columbano, & Franciſco Vincentio Senenſibus. Geſtabant pro inſigni albam tunicam & capitium quadratum à ceruice ad humeros deiectum, cingebantur ſcortea zona, & nudos pedes ligneis ſoleis in inferiore parte muniebant, proptereáque canuſinum pallium tunicæ ſuperiectum ferebant. *Sabel. Ennead.* 11. *lib.* 9. *Polydor. li.* 7. *cap.* 4. *de inuent. rer.* Alij reſeruot eius initium ad Vrbani 5. tempora.

Floruit tunc Bartholomæus Salicetus Bouonienſis iuriſcooſultus.

Ioann. Hus pſeudoeuangeliſta Bohemorum, hæreſes Vuiclefuiſtarum ſpargit io Bohemia, ſub Vuenceſlao Rege. *Æneas Syl. hiſtor. Bohem. cap.* 35.

Anno Christi 1378 — *Anno mundi* 5466

Carolo 5. Sapiente. & poſt eum Carolo 6. Beneamato an. 42. Francorum Rege.

Dauide Æthiopiæ an. 33.

Henrico 2. Hiſpaniæ, deinde Ioanne primo an. 10.

Richardo 2. Angliæ.

Ludouico Hungaro Poloniæ, deinde Interregno 4. annorũ, & Vuladiſlao Iagellone an. 48.

Ferdinando Portugalliæ, deinde Ioanne an. 50.

Roberto 2. Stuardo Scotiæ.

Schiſma 21. & omnium grauiſſimum, quod durauit ao. circiter 50. alij voluot 30. alij 39. alij 40. oonnulli. an. 52.

HVMANA.

1378 An. 1380. Bertholdus Schuartz ſiue Niger (dubium an fuerit monachus & Germanus) artis chymicę peritus, apud Venetos excogitauit machinam æneam, quam à ſono terribili (nempè à bombo & ardeo) Bombardam dixerunt. *Plat. & Monſter. in Coſmogr. Herburtus lib.* 11. *Polo. ca.* 6. Alij ad Gregorium 11. reiiciunt. 5466

Totus Occidens ciuilibus ſeditioolbus agitabatur ob noua vectigalia. *Polyd. lib.* 20. *Angl. hiſt.*

1379. Vuenceſlaus Boëmiæ Rex, Cæſarum qui vnquam fueruot, ignauiſſimus, Imperium iniit, quem tribus antè annis Cæſarem pater deſignauerat. Quare & ei Imperium abrogatum an. 1399.

Ortum eſt graue bellum propter ſucceſſiooem Regni Luſitaniæ inter Ioannem I. Regem Caſtellæ & Legionis, qui duxerat in vxorem Beatricem filiam Ferdinandi Luſitaniæ, & Ioannem Nothum ipſius Ferdinandi, qui exutus monaſtico habitu regnum paternum obtinebat. *Polyd. lib* 20. *Ang.*

CLEMENS 7. Arelatenſis, à quibuſdam Cardinalibus Gallis pſeudopapa electus, ſedit Auinione contra Vrbanum & eius ſucceſſorem Booifacium 9. PP. an. 15. menſ. 11. di. 13.

1389 Carolus 6. Franc. Rex tantùm tres flores liliorum pro inſigni Regum Franciæ pingi inſtituit. Cum iam inde ab Odone incertum liliorum numerum per inſignia ſua ſparge- 5477

Anni Christi. *Anni mundi.*

Clementi adhæſit Francia & Hiſpania.

Vacat di. 11.

1379 *Duo Concilia Gallicana eccleſia, ob electionem Clementis Antipapa, habita ſunt Lutetia.* 5467

Primum 3. *Idus Septembris.*

Alterum 16. *Calend. Decemb.*

209.

1389 k BONIFACIVS 9. 5477
Neapolitanus an. 14.
1404 menſ. 11. 5492

Vacat. d. 15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nilo, deinde Antonio 4. an. 4. contra quem Latinis quartus ſedit Angelus Corarius.

Principibus.

Emanuele Paleologo filio CaloIoannis an. 30. *Græcor. Imp.*

Gempſa Partho Perſidis, deinde Tamerlane an. 5.

ſpargerent & adhiberent Reges.

Nunqnam alias Francia tam vexata fuerat, quàm Carolo 6. iuuene & ſtulto imperante. Nam præter alia vectigalia tunc primùm ablatæ ſunt vi & armis ſacræ decimæ ad neceſſitates belli. *Chron. Franc.*

Græci dum inter ſe miſerè certant de Imperio, fiunt ſub poteſtate Turci Imperatoris, & totam ferè Græciam amittunt: Andronicus cum filio Ioanne contra patrem CaloIoannem & fratrem Emanuelem à Baiazete precario Imperium obtinet, & eius ope Bizantium expugnauit, quá 4. plus minus annis tenuit, donec Emanuel promiſſis tributi nomine tribus myriadis aureorum, Imperio reſtituitur à Baiazete, apud quem deinceps Andronicus & eius filius facti Ianiſſarij, vt vocant, diu manſerunt. *Chalcocondyl. lib. 2. de rebus Turci.* Quanquam alij inſtitutum Ianiſſariorum Ammurathi ſecundo huius nepoti tribunnt.

Ioannes primus, Hiſpaniæ Rex, memorabili victoria, caſu equi à Luſitanis occiſus eſt. *Vaſæus.*

Ioannes illegitimus Petri Regis F. ex magiſtro militiæ declaratus Rex Portugalliæ, regnum à Caſtellanis, iam penè Nobilium defectione, poſſeſſum recepit. Septam Africæ ciuitatem Mauris ademit, totius Hiſpaniæ portum. Idem oppidum Almeirim extruit.

Scribarum conſuetudinem, qua numerabant ab Augusti Imperio ſuſtulit, iuſſitque vt à Domini natiuitate numeros ſuos deducerent.

Iagello Lithuaniæ Princeps, poſt Ludonicij Vngariæ & Poloniæ Regis mortem anno 4. accepta eius in vxorem filia an. 1386. Cracouiam venit, & ſuſcepto Chriſtianiſmo, Rex Poloniæ coronatur. *Chrom. lib.* 13.

Cuius Poloniæ reges vſque ad nouiſſimum Sigiſmundum fuêre poſteri. Huduingam, deinde Annam ea mortua Polonici regni hæredes in vxores duxit. Regno Lithuaniam, in qua Boryſthenis fluuij origo, Samagitiam & Ruſſiam in perpetuum addixit. *Munſter. Coſmogr. lib.* 4.

Academiam Cracouienſem inſtituit, Profeſſoribus è Pragenſi Academia acceſſitis, cenſus è Salinis & Telonio tribuens. *Ibid.*

Denique, quæ Cazimirus 2. de ea ordinanda, impetratis à Pontifice priuilegiis, propoſuerat, perfecit, ann. 1401. Tum duæ domus ſiue Collegia excitata. Alterum Philoſophis & Theologis, in platea, quæ Iudæorum túc fuit, nunc D. Annæ nuncupatur. Alterum Iuriſconſultis & medicis, qua ex vrbe ad arcem itur. *Herburtus lib.* 13. *Pol. cap.* 2.

k FERTVR confirmaſſe feſtum Viſitationis virginis Mariæ.

Ad Onera belli contra infideles ſecundus indixit Annatas beneficiorum vacantium, vt qui beneficium conſequeretur fructus vnius anni aut dimidiam eorum partem fiſco Apoſtolico perſolueret. Illud ſoli Angli recuſarunt, tantum in Epiſcopatibus & maioribus ſacerdotiis admittentes. *Plati.* Quidam hoc inuentum referunt ad Ioan. 22. ſed, ſi credimus Polydor. *lib. 8. de Inuent. cap.* 2. multò eſt antiquius, cum Hoſtienſis (quem diximus vixiſſe circa an. 1260.) in cap. Inter cætera, de offici. ordina. dicat de ea re ſæpe reclamatum fuiſſe, & Franciſ. Zarabella ſcribat in Concilio Viennenſi ſtatutum fuiſſe, vt

ſublatis annatis vigeſima pars vectigalium ſacerdotaliũ quotannis Rom. Pontifici penderetur.

Anno Christi. 1389 — *Anno mundi.* 5477

Hic annorum circiter 30. erat, cùm põtificatum iniit. Ita tamen vixit in tanta peccandi licentia, vt nihil ei obiici poſſet, niſi quòd fortaſſis Annatarum vſum ſacerdotiis impoſuit. *Summa Conc.*

1390. Eccleſiam Olyſipponenſem metropolim Portugalliæ fecit.

Hoc tempore Albi per totam Italiam viſi, quos Boniſacius compreſſit, eorum duce ſupplicio affecto. Quidam enim ex Alpibus deſcendens cum vexillo crucis & alba veſte ingentem omnis ordinis, ſexus, ætatis cateruam ſecum ſpecie religionis traducebat. *Volat. lib.* 22.

Ioan. Ruſbrochius, Iacobus Peretz de Valentia, Simon Cremonenſis, Conradus Ratiſbonẽſis, Gallus Abbas Aulæ regiæ, Laurentius Iuſtinianus Venetus, Dionyſius Burgenſis eremita, Mattheus Epiſcopus Vuormacienſis, Ioan. de Hiſdinio Hoſpitalarius, Michael Angrianus Bononienſis, Gerardus Zutphanius, Renerus Pipernus, Henricus Boicius, Nicolaus Gorranus, Dominicanus, Philippus mõtis Galerij, Thomas Calenſis, Alphonſus Thoſtatus Epiſcopus Abulenſis, Hugo à Caſtro nouo, Iacobus Magnus Toletanus, Ioannes Bromiardus omnes Theologici ſcriptores.

An. 1391. in conuentu Regis & Principum Angliæ ſancitum eſt, iuriſdictionem Rom. Pontificis eſſe terminandam Oceano, itaque nemini Anglo licere in poſterum ſub pœna perpetuæ cuſtodiæ pro quauis cauſa agere apud Rom. Pont. vt quiſpiam in Anglia eius auctoritate excommunicaretur, neue exequi aliquod tale mandatum, ſi quod ab eo acciperet. *Polyd lib.* 20. *Angli.*

Exoriuntur ſectæ Huſſitarum, Adamitarum & Orebitarum ſiue Orphanorum in Boëmia, Albanorum in Italia. *Æneas Syl. Hiſtor. Boem. c.* 35. 41 *&* 43. *Bonf. dec.* 3. *lib.* 2. *Polyd. de inu. lib.* 7. *cap* 5.

Boëmica hæreſis tam multiplex & diuerſa, vt contrariis ſemper fluctuet opinionibus. Hîc Adamitas cum mulieribus nudos incedentes, ſine pudore pudenda oſtẽdentes cernere erit. Hîc Iacobitas, hîc Paulinos, hîc Taboritas, hîc Huſſitas, ac varias hæreticorum formas quiſque ſpectabit. *Matthias Vngariæ Rex apud Bonf. lib.* 2. *dec.* 4.

Benedictus 13. Antipapa fertur à nonnullis, primus Eucharistiam ante ſe geſtaſſe ad ſui cuſtodiam.

HVMANA.

Emanuel Chryſoloras Byzantinus Græcas literas in Italiam quaſi poſtlimio reduxit, quæ per 700. annos ferè exulauerant. *Platin. Palmer.* A Ioanne Paleologo miſſus, vt regum opem imploraret, perfunctus munere in Italia ſubſtitit.

Blondus Foroiulienſis hiſtoricus ſeriem temporum ab an. Chriſti 407. vſque ad 1400. texexit.

Ioannes Froſſardus canonicus & preſbyter hiſtoriam Franciæ, Scotiæ, Hiſpaniæ, Britanniæ, Vaſconiæ, Flãdriæ ab an. 1326. ad an. 1400 eſt perſequutus.

Academia Erdfurdienſis inſtituitur anno 1392. *Krãti. li.* 10. *ca.* 15. & Cracouienſis anno 1400. *Mõſter. in Coſmogr.*

In Lutetiana multa collegia extruuntur, inter ea Forteticum an. 1391. à Petro Fortet Aurilacenſi Aruerno.

Baiazete, (deinde iuxta quoſdã Ieſu ſiue Ioſue, Muſulmane ſeu Mulſumane) Turcorum Impp.

Vuenceſlao, & Ruperto an. 10. *ex ordine Occident. Impp.*

Carolo 6. Franc. Reg.

Dauide Æthiopiæ.

Henrico 3. cog. Valetudinario an. 16.

Richardo 2. Angliæ, deinde Hẽrico 4. an. 14. mẽſ. 6.

Vuladiſlao Iagellone Poloniæ.

Ioanne Notho Portugalliæ.

R*oberto 2. Stuardo Scotiæ, deinde Roberto 3. an. 16.*

Paulo

Annus Christi. | *Anno mundi.*

1394 Clementi 7. Pſeudopontifici ſucceſſit Petrus de Luna, dictus Beuedictus 13. vir doctiſſimus, à Cardinalibus tanti ſchiſmatis auctoribus electus Papa conſedit Auenione anuos plus miuus 30. 5482

1394 alij *CONCIL. Gallicanum, omnium prælatorum Franciæ, iuſſu Caroli 6. habitum Lutetiæ 23. Ianuarij contra ſchiſma, in quo Benedictus Antipapa deponitur, qui nihilominus noluit cedere. Chron. Franc.* 5482

1398 5486

1400 *Annus Dom. M.CCCC. quãdo Tamerlanes mũdi terror emergit, & Chryſoloras ſtudia Græcarum literarum in Italiam reducit, è qua 700. annis exulauerãt.* 5488

Paulo anre regnante Carolo 5. Sapiente collegium Prælleum à Rodolpho Prælleo, Dotmanum, ſeu Bellouacum à Ioanne Dormano Cancellario Frauciæ, Cardinali & Epiſcopo Bellouaco, Damuillæum à Iohanne Damuillę, amauuenſi Regum Ioanuis & Caroli 5. cum fratre Moriuorum Epiſcopo.

Sigiſmundus Vngariæ ſeu Panuoniæ Rex poſt vnum aut alterum prælium contra Baiaxerem cum Gallorum & Vngarorum copiis fœlicirer geſtum, an. 1395. ſoleuni legatione miſſa ad Priucipes Chriſtianos, à Rom. Pontifice ſummam vim pecuuiæ præter exercitum & à Carolo 6. Franc. Regē 8. millia militum, cum præcipuis Regui Principibus, quorum Dux erat Ioannes Niuernenſis Comes, obtiuuir. Itaque ducēs exercitum iu Bulgariam cepit Orizum & Biolinium vrbes: ſed cùm poſt 18 diem quo Nicopolim obſidebat, cum Baiazete acie cōgreſſus eſſet, remeritate Gallorum magna clade affectus, fugiens Veneta claſſe ſeruatus eſt, & 300. nobiles Franci capri ſunt, quorum 24. redēpti ſunt 200. millibus aureorum, cæteris cæſis. *Chalcocond. lib. 2. Gaguin. lib. 9. Egnat. & Volat. Chron. Francorum.*

Ioan. Niuernenſis, poſt patrem Philippum Audacem principatum Burguudiæ obtiuuit. Domum è captiuirate Baiazetis reuerſus eqnites inſtituit, quorum ſymbolum eſſet torquis aureus angulōſis nexibus & quaſi annulis concatenatus, ita inter ſe aptatis, vt figuram crucis S. Andreæ exprimerēt, ſilice aunexo & ſubtus aurei velleris effigie dependente, quòd in his locis exulaſſet, in quibus Iaſon aureum vellus quæſiuerar, ac S. Andreas conciouatus fuerar.

Baiazetes (qui à celeritate coguominatus eſt lingua Turcica Heldrin, & à Græcis Lælaps, qu turbo venti ſeu procella) Turcorum Imperator totam ferè Græciam & magnam Bulgariæ partē ſibi ſubegit. *Ignatius & Iouius.* Indignatus quòd Emanuel Conſtantinopolira. Imperator nollet apud eum fungi munere Ianizarij, Byzantium decennio (Egnatius ait octēnio) oppugnauit. Quo tempore Emanuel Imp. venir iu Italiam & Frāciam a Rom. Pontifice, Veneris, Italiæ Ducibus, & Carolo 6. (Pau. Iouius falsò putat eum fuiſſe 7.) tunc phrenetico & furioſo ſuppetias petirurus. Sed cum moras aliquandiu traxiſſet in Francia, donec rex Carolus curarerur, (uam ex Gagui. lib. 9. circa an. 1399. duo Eremitæ D. Auguſtini ſe eum ſanaturum recepetant, licet fruſtra, vude ſupplicio capitis perierunt) coactus eſt redire Conſtanrinopolim re iufecta (ſi enim Græcis & Gallis hiſtoricis credimus, decipitur Paul. Iouius, qui exercitum à Francis anrea cōceſſum Sigiſmuudo regi Vngariæ nondum Imperatori, huic datum refert) *Chalcocondylas lib. 2. de reb. Turci.*

Tamberlanes ſeu Tamerlanes (quem Demetrius Moſcus Themircutlnm, Græci Temirem vocant) Scyrha, ex latroue & priuato homiue factus Imperator, & Dei flagellum, incurſione iu minorem Aſiam facta, Baiazetem ab obſidione Cōſtantinopolis (quam alioqui expugnaturus fuiſſe creditur) retraxit, & cruentiſſimo conflictu captum catenis aureis ligauit, & in ferream caueam inclnſum ſecum per omnes Aſiæ & Syriæ expeditiones circunduxit, atque ſi uonnullis credimus, eo vſus eſt pro ſcabello, ſi quando equum couſcenderet an. 1402. *Chalcocondyl. 2. & 3. de reb. Turci. Egnati. Sabel. Pius 2. lib. 2. deſcrip.*

terræ. Regnauit Baiazetes an.25. *Chalcocondyl.lib.3.*

In numerandis Turcorum & Græcorum Imperatoribus ſequnt Chalcocondylam, qui vt erat natione Græcus, rem propius attigiſſe videtur. Nam propter Tamerlanem victorem fuit hîc Turcorum perturbata ſucceſſio. Aliqui Latini aiunt Baiazetem habuiſſe regni ſucceſſorem filium Cyriſcelebem (quem vulgò nominant Calepinum) qui regnarit ann plus minus 6. cuius filios faciunt Mahometem & Orchanem. *Paul. Iouius.* Alij eos duos faciunt filios Baiazetis, & volunt Orchanem eum eſſe qui dictus ſit Calepinus. Sed in rebus alienis facilè eſt hallucinari. Earum autem cognitio neceſſariò eſt ad multa loca Apocalypſeos intelligenda. Vel fortaſſis Iosue Calcocondilæ, eſt aliorum Cyriſcelebres filius Baiazethis qui è manibus Scytharum fugiens, paternum Imperium recuperat, Græcis conniuentibus: Sigiſmundum Vngariæ Regem fugat: denique victor Deſpotam bello laceſſens moritur in ætatis flore, poſtquàm annos ſex imperaſſet. i. an 1413.

Secundum Baiazethis filium Moſem fuiſſe dicunt, qui ſuperiore fratre mortuo interfecerit Orchanem nepotem, & Imperium rapuerit, donec à Mahomete primo necaretur.

Iſabella 8. annos nata filia Caroli Regis Franciæ Richardo Anglorum Regi deſponſata, inter Francos & Anglos induciæ in 30. annos pactæ ſunt an. 1396. *Polydorus lib.20. Ang. hiſtoria.*

1395. Iudæi ſe eiectos quarto & extremo exilio è Frãcia aſſerunt. i. ante annos 188. centum ferè annis antequã pulſi ſunt ex Hiſpania.

Anno Christi.

Anno mundi.

DECIMO *quarto ſæculo permanſiſſe veterem Doctrinam per ſcriptores illius oſtenditur.*

MISSA. *Continuatur iiſdem ritibus & ſolemnibus, quibus antea, vt è ſcriptoribus de Diuinis vel Eccleſiaſticis officiis liquet, vt Radulpho Tungrenſi, Ioan. de tenera munda, Guil. Antiſſiodorenſi, & Scholaſticis huius ſæculi, Pachymere Græco in Eccleſiaſticam* Hierarchiam *Dionyſij.*

Gratia Dei, fides, iuſtificatio. *Cantacuzenus Apol.1. & 4. Pachymer.lib.12.hiſt. Solius Dei eſt veſtras illuſtrare conſcientias, &c. Niceph. Calixtus lib. 1. cap. 5. ex quo capite poßit intelligi quid ſibi velit Pauli illa concluſio Ro.3. Arbitramur fidem iuſtificare hominem abſque operibus legis. Occam in* Centilogio *concl.* 60. *Sententiarij in 2.diſt.26.*

Euchariſtiæ veritas, Sacrificiũ, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Nicephorus Calixtus multis locis, qui & libro 16.cap.36. dæmonia ex ædibus, quas infeſtant, abigi celebratione Miſſæ teſtatur, vt Auguſtinus longe ante lib.22.de Ciuit. cap. 8.*

Pachymeres in Eccl. Hierarch. Dionyſij cap.3 de Synaxi & lib.4 & 5.hiſt. Niceph. Calixtus lib 1. cap. 28. lib. 12 ca. 41. lib. 11.cap.14. lib 13.cap 7. & 19. Aluarus lib.2. de Planctu animæ cap.52. Occam libello de Sacramẽto *Altaris. Herueus in cap. 7. ad Heb. Corpus & ſanguis Chriſti permanent in Eccleſia in æternum. Propter iſta rectè dicitur* Melchiſedec *manere ſacerdos in perpetuum, quia nullus alius ritus inſtituetur, per quem eius oblatio mutetur, & quia Chriſtum deſignat perenniter pro nobis interpellantem. Durand. lib. 4.* Sent. *diſt.10.q.1. A principio Eccleſiæ fuit articulus fidei ab omnibus conceſſus, quod verum corpus chriſti eſſet realiter in hoc ſacramento, & non figuratiuè, nec ſicut in ſigno tantum, nec per ſolam communicationem Idiomatum. Scholaſtici huius æui omnes lib. 4. ſent. diſt. 10. & ſeqq. Ioan. de tenera munda libro de Sacramento altaris.*

Baptiſmi effectus, Neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Pachym. ibidem cap de Sacramento Illuminationis.* Nam *ſic Dionyſius vocat baptiſmum. Cantacuz. Apol.4. Niceph. Calixt. lib.7.cap 33. lib.14 cap. 11. 17. lib.16. cap.35. Scholaſtici fuſe lib 4. ſent. & alius libris.*

Pœnitentia, & eius partes tres. *Pachymeres paraph. in Epiſtolam Areopag. ad Demophilum & lib.4. hiſtor. Niceph. Calixtus lib.11.cap.34. & lib.12.cap.58. Scholaſtici in eundem lib. 4. ſent.*

Claues Eccleſiæ, abſolutio. *Ibid. Pachym in Eccl. Hierarchiam cap.5. & epiſt. ad Demophilum.* Niceph. Calixt. *lib. 12.cap.58. & 41. Niceph. Gregoras lib.10.cap.vlt.* Cantacuzen. *in Apologiis. Occam in Dialogo.*

Confirmatio, extrema vnctio, & reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus. *Pachym.lib.11. Hiſtoria*, Michael *Andronici Imp. filius à deſperato morbo ſancto oleo recreatur, & cap.4. & 5. Eccl. Hierarch. Scholaſtici huius ſæculi in totum 4. Sententiarum.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Pachymeres hiſtoriarum lib.5. recitans capita Græcorum ad* Latinos *Principatus ſit Romanæ ſedis. Ad eum appellare liceat Græcis. Et memoria* Romani *Põtificis vna cum* Patriarchis *celebretur. Nicephorus Calixtus, Rom.* Pontificem *gloria cæteros anteire lib.4 cap.38.* Primariam *Apoſtolorum ſedem lib.9. cap.37.* Niceph. *Gregoras lib.5. è libro de ea re Nicephori Blemmydis, & cap.vlt. lib.10. in ſuo contra Latinos alioqui conſilio. Occam in Dialogo. item in prologo libelli de ſacramento* Altaris, *de illo proteſtor me nihil aſſerturum niſi quod* Romana *tenet & docet Eccleſia. Guido* Carmelita *in ſumma de hæreſib. de Valdenſibus. Aluarus in proemio lib.1 de* Planctu *Eccleſiæ & cap.6.15. 36.37.68. Durandus in 4. ſentent. diſt.14.q.5. Auguſt. de* Ancona *libro de poteſtate Eccleſiaſtica.* Herueus *libro de poteſtate* Papæ. *Bartholus in conſtitutione extrauagante, quæ incipit. Ad reprimandum. verb. Totius orbis.* Poſt *Chriſti aduẽtum, ſublatis monarchiis omne imperium eſt apud* Chriſtum *& eius vicarium, & transfertur per* Papam *in principem ſæcularem, de quo prophetauit Daniel ca.9.* Ipſemet *Vvicleffus epiſt. ad Vrbanum 6. apud* Ioannem Foxum *Caluinitam lib. 1. tom. rerum geſtarum. Romanus* Pontifex *ſummus Chriſti vicarius in terris.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Cantacuzenus contra Mahometem. Niceph. Calixtus lib.1.cap.3. Occam in Centilogio.*

logio. Sententiarij in 2. ſent. diſt. 25. & 26. & 28. ubi de hæreſi Pelagianorum. Paulus Brugenſis in Biblia paſſim.

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, feſta. *De iis extant auctorum huius ſæculi ſermones & tractatus penè innumeri, teſtimonia etiam non pauciora, vt Niceph. Gregora lib. 9. cap. vlt. Cantacuzenus Imp. Conſtant. integra Apologia tertia contra Mahometanos & orat. 3. contra eoſdem. Pachym. lib. 4 hiſt. & 6. vbi D. Nicolai cura è magno periculo Antiochenus Patriarcha liberatur, item 9 & 11. 12. & in Eccleſ. Hierarchiam Dionyſ. Niceph. Calixt lib. 7. cap. 33. & 34. lib. 14. cap 2 Sententiarij lib. 4 diſt.*

Preces pro defunctis, purgatorium. *Pachymer in Eccl. Hierar. cap. 7 de dormientibus. Niceph. Calixtus lib. 8 cap. 31. vbi & nocturna defunctorum memoria. Doctores in 4. ſent. diſt. 21. &c.*

Non hic poſſumus Centuriatorum teſtimonium proferre, quando non ſunt vltra decimam tertiam Centuriam, quod ſciam, progreßi, ſed quid ipſi ſentiant, quid concipiant, non difficile eſt diuinare ex eo, quòd poſteriorum ſæculorum doctoribus acerbius iraſcantur, quòd quæ laudent Marſilij Patauini, Flagellantium, Lothardorum & Ioannis Vuicleffi apoſtaſiam, qui de iis tragedias hoc ſæculo excitarunt. Verum vti meminus, non modo ab eius ſcriptoribus refutati ſunt, ſed etiam ab omnibus Synodis, quæ non fuerunt paruo numero, denique ab hiſtoricis, qui Eccleſiæ curſum ſecundum non planè exitiſſe docuerunt.

Anni Christi.

DECIMVM

QVINTVM

ſæculum.

210.

1404 a INNOCENTIVS 7. Sulmonenſis an. 2. di. 22.

1407 Vacat d. 23.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio quarto.

Principibus.

Emanuele ſiue Manuele an. 30. vt dictum eſt. Conſtantinopolitano Imp.

Tamerlane Tartaro Perſidis, deinde Tzochio eius filio, an. 22.

Mulſumane Turcorum Imp. deinde Moſe fratre paucis menſibus.

Ruperto ſiue Roberto Occident. Imp.

Carolo 6. Beneamato Frãcorum Reg.

Dauide Æthiopiæ, deinde Theodoro menſ. 2. Iſaac an. no. 17.

Anni mundi.

a DVOBVS annis infœliciter pontificatu adminiſtrato moritur.

Iuriſperitus comis ac blandus. Contra hunc quoque Antipapa Aueoionenſis Petrus luna fuit, præter quàm quòd multis procerum Italicorum bellis affligebatur.

Creauit multos Cardinales. Eo mortuo vehemẽtiùs inualuerunt bella Italica.

5412 Diſſidium Galliæ & Italiæ ob diuerſos Papas.

HVMANA.

5495 Ab anno 1399. imperabat apud Tartaros ſiue Barbaros Tamerlanes, humili quidem loco natus, verum ſciẽtia rei militaris & fœlicitate eò prouectus, vt duodecies centena millia hominum haberet in exercitu, ac ad Stellam montem memorabili Pompeij magni victoria & Mithridatis calamitate celebrem Turcis profligatis Imperatoréque eorum Baiazete capto & in ferrea cauea feræ in modum circumuecto, Iberia, Albania, Armenia, Perſia, Meſopotamia, & Ægypto incredibili trium annorum celeritate vaſtatis, orbem terrarum nominis ſui terrore impleret. Cum hoc Lithuani duce Viroldo cum multa nobilitate Polonica & Germanica confligentes vincuntur. *Herburtus lib. 12. hiſt. Pol c. 10.*

Baiazetem captum in caueaque duos annos & ſemis detentum, donec ſibi acuto piſcis oſſe iugulum perforaret, & extingueret, non vt regem, ſed parricidam, vt qui fratrem natu maiorem occidiſſet, ſe digna pœna plectere dicebat, itẽ ſe Dei eſſe iram, quæ deprauati ſæculi mortales vlciſceretur. In eo prælio cæſa narrantur ſupra centum & quadraginta hominum millia. *Iouius lib. 2. virorum illuſt.*

Primo die tendebat alba ſecundo nigra, tertio rubra, quòd primi diei deditionem obſeſſis eſſe vellet innoxiã, ſecundi luctuoſam & pœnis mixtam, tertij planè cruentam, & citra veniæ ſpem & delectum, dicatam ruinis, igni, cædibus.

Tandem ſpoliis vniuerſæ Aſiæ onuſtus Samarcandam rediit, vbi fato functus dicitur ao. 1402. *Ibid.*

Cuius duo filij hæredes ſicà paterna virtute degenerarunt, vt imperium tueri nequiuerint, breuíque tempore maximum Imperium collapſum defecerit.

b ANGELVS Corrarius antea dicebatur. Contra húc etiam ſedit Petrus Lunenſis. qui Benedictus 13. appellatus eſt. Itaque extinguendi ſchiſmatis cauſa, quod ſupra 40. annos, binis ac ternis interdum de ſummo pontificatu contendentibus, valde Eccleſiam afflixit, Piſanum Concilium in Hetruria coiit. Sed noo modò non oppreſſum eſt ſchiſma, verum etiam auctum, cùm duobus fruſtrà depoſitis, tertius Petrus Cretenſis de ordine Frãciſcanorum creatus ſit & Alexander 5. appellatus. *Crom. lib.*16.*Pol.*

Poloni ſecuti ſunt Concilij authoritatem, cùm antea Gregorium pro Pontifice habuiſſent. *Ibid.*

Hinc Ioannes Hus & Hieronymus Pragenſis Boëmiam inficere hæreſibus cœperunt. *Ibid.*

Hugo Ambriotus prætor, vel iuxta alios præſes (non autem Epiſcopus, vt malè quidam cenſent) Pariſiorum, Iudæorum ſectator, oſor clericorum (quòd aliqui de Scholaſticis interpretantur) & Euchariſtiæ contemptor, vt hæreticus à Pariſienſi Epiſcopo perpetuo carceri adiudicatur. Ipſe eſt, qui Baſtildum ad D. Anthonij portam munitiſſimum propugnaculum, & Pontem D. Michaëlis extrui curauit, cum Ponticulo & Caſtello ad propulſandos Scholaſticorum noctu vagantium impetos. *Gaguin. lib.*9.

Ordines Montolinetenſium auctore Bernardo Ptolomæo: Canonicorum S. Georgij de Alga auctore Laurentio Iuſtiniano, & Mendicãtium D. Hieronymi (quos Ioan. 23. confirmauit) inſtituuntur an. Domini 1407.

Ieſus ſiue Ioſue minimus filiorum Baiazetis Chriſtianæ religioni initiatus mox moritur. *Calcocondyl. lib.* 4. *de reb. Turc.*

HVMANA.

Ciuile bellum in Gallia ob controuerſias duarum familiarum Ioannis Burgundiæ & Ludouici fratris regis Aureliani Ducum, quod magnum multorum annorum malum inuſſit Galliæ. Burgundio dum rerum eſt potitus, Carolum regem ſuo arbitratu regebat: Reginam & eius filiam huc illuc pertrahebat & vexabat. *Polyd. lib.* 22. *Angl.*

c CVM Gregorius 12 promiſiſſet ſe ceſſurum pontificatu, ſi Benedictus itidem non recuſaret, & fugiente Benedicto in Cataloniam, relicta Auenione, promiſſum, ſuum reuocaſſet, Concilio Piſis à Cardinalibus vniuerſis habito, vtérque eſt depoſitus & in locum ſuffectus tertius, hic Alexander quintus Sanctus Dei. *Crom.*

Qui adeò fuit munificus in pauperes, vt de ſe ipſo ſæpe per iocum diceret, ſe diuité fuiſſe Epiſcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. *Plati.*

Ordo Scopetinorum, ſiue S. Saluatoris originem habuit à Stephano Bononienſi anno 1410. *Volat. lib.*21.

Ioannes Gerſon, qui Concilio Conſtantienſi interfuit, quem indoctè, vt Cętera Caluinus lib. 4. Inſtit. cap. 7. ſect. 28. ſub Ioanne 22. vixiſſe affirmat.

HVMANA.

Mediolanenſem Ducatum Franci armis repetunt diuturno & atroci bello. Valentinæ ſcilicet, quam nuptui dederat Ioan. Galeacius pater Ludouico Aurelianorum Principi

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Henrico 3. Hiſpaniæ.
Henrico 4. Angliæ.
Vuladiſlao Iagellone Polon.
Ioanne Notho Portugalliæ.
Roberto 3. Scotiæ.

211.

1407 b GREGORIVS 12. Venetus Theologiæ doctor celebris an. 2. 5495
1409 menſ. 7. di. 5. 5497

Vacat. d. 10.

Patriarcha.

Conſtantinop. Calixto an. 13.

Principibus.

Eiſdem Imp. & regnant.
Iſaac Æthiopiæ.
Ioanne 2. Hiſpaniæ Rege an. 50.

CONCIL. Piſanum plurimorum prælatorum, indictum à Cardinalibus contra Schiſma. In eo ambo Pontifices Benedictus 13. & Gregorius 12. accuſati de colluſione, abrogantur, & Alexander eligitur Papa, ſed illud nullius fere fuit profectus, nam neuter voluit cedere, ſed nec ad cõcilium venire, varia cauſans. Palmer. Plati.

212.

1409 c ALEXANDER 5. Cretẽſis. Theologiæ doctor. 5497
1410 menſ. 10. di. 8. 5498

Vacat. d. 11.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Calixto.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Anno Christi. | *Anno mundi.*

213.

1410 d IOHANNES 23 (aliis 22. aliis 24 Neapolitanus an. 5498

1417 5. di.15. 5505

Vacat an.2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Calixto.

Principibus.

Emanuele Conſtantinopolitano Imp.

Tzochio Tamerlanis Tartari F.Perſidis, Moſe, filio Baiazetis ex ordine Turcarum Imperat.

Sigiſmundo an.28. Occid. Imp.

Carolo 6. Francorum Reg.

Iſaac Æthiopiæ.

Ioanne 2. Hiſpaniæ.

Hērico 4. Angliæ, deinde Hērico 5. an. 9.

Vuladiſlao Iagellone Polo.

Iohanne Notho Portugal.

Interregno Scotiæ 13. annorum.

1414 *DECIMVM ſextum vniuerſale Concilium Cōſtantienſe in Germania, Patriarcharū 4. Cardinaliū 29. Archiepiſcoporum 47. Epiſcoporum 160. (alij 270) Abbatum & Doctorum 564. præſidente initio Ioāne Papa & præſente Sigiſmundo Imp. celebratum fuit contra ſchiſma trium Pōtificum, Ioannis 23. Bononiæ, Gregorij 12. Arimini, & Benedicti 13. in Hiſpania, qui tres priuati fuerunt, electo PP. Martino 5. Fuit etiam contra hæreſes præcipuè Ioā. Vuicleffi. & Ioan. Hus, & ad ſchiſma tollendū Denique contra vitia tam Laicorum quam clericorum. Liber Conc. Plat. Palm. Naucle. Durauit annos tres & aliquot menſes, ab an. 1414. die 5. Nouemb. ad an. 1418. inchoatum, vt liquet ex actu ipſius Concilij. Mirum eſt quod narrāt à die Paſcha ad Pentecoſtem numeratas fuiſſe 60500. exteras perſonas quæ ad Concil. confluxerāt. confirmatur à Martino 3. Plat. Onuph.* 5502

214.

e MARTINVS 5. Romanus, vir optimus & doctiſſimus, an.14. menſ.3 1417 5505

Vacat d.12.

Principi Caroli 5. fil. cum eius fratres ſine legitima prole deceſſiſſent, debebatur.

Galeacij filij ingeniis & fortuna patri diſſimiles vrbibus Italicis exciderunt. Duces enim Galeacij validis præſidiis ſubnixi paſſim vrbium dominatū arripuerunt.

d VNVS de tribus contendentibus de Pontificatu. *Crom. lib. 17. Pol.*

Bononiæ mauſit, vt Gregorius 12. Arimini, Benedictus 13. in Hiſpania, vſque dum Sigiſmundi Imp. opera Conſtantiæ Synodus cogeretur, vbi ſunt tres pariter deiecti, & electus Martinus 5. *Idem.*

Petrus Aquillanus, Thomas Campenſis, Iordanus Magdeburgenſis, Thomas Haſelbachius, Heoticus Heſſus, Reinhardus Fronthonienſis, Petrus de Aliaco Cardinalis & Epiſcopus Cameracenſis, Ioaones Capreolus, S. Vincentius Valentinus (hic ſemel in die tantùm manducabat, & à Calixto 3. in numerum Sanctorum relatus eſt. *Volater. lib. 21.*) Franciſcus Zarabellus, Ioan. Dominici Cardinalis: Omnes hi Theologiæ profeſſores.

Nicolaus Clemangis doctor Pariſienſis, qui de corrupto Eccleſiæ ſtatu ſcripſit.

Florent tunc Laurentius Valla doctus Grammaticus, Alphonſus Rex Arragonum, Antonius Panormitanus, Ioaooes Imolenſis, Paulus Vergerius Iuſtinopolitanus.

HVMANA.

Alphooſus 5. cog. Magnanimus Aragoniæ regum primus fuit rex Neapolitaoos. *Vaſæus in Chron. Hiſp.*

In Synodo Conſtaotienſi Adolphus 2. Cliuiæ & Amadeus Sabaudiæ comites dooati ſunt iuribus amplioribus, ducéſque imperij cooſtituti.

e DECREVIT vt ſingulis decenniis celebraretur Concilium vniuerſale. *Plati.*

Pater patriæ ſalutatus, ſectis Boëmicis valde iniquus.

Huius pedes Sigiſmundus Imperator eſt exoſculatus. *Volater.* qui duos & triginta regulos Mariæ Ludouici Pannoniarum regis filiæ aduerſantes ſecuri percuti iuſſit. *Egnat. lib. 3. Rom.*

1416. & Amadeum octauum, decimum ſextum Sabaudiæ Comitem Ducis titulo inſigniuit. *Munſterus.*

Antonius à Rampegolis, Ioannes de Turrecremata Hiſpanus, Ioannes Fouentinus, Antonius Parmenſis, Thomas de Kempis, Hermanus Stutdorpius, Henticus de Cōſueldia, Nicolaus Duokelſpuglios Viēnenſis, Henricus Heſſus, Poggius Florentinus, Thomas Vualdenſis, Raymundus Sebeidius, Hermannus Petra Carthuſianus. Hi omoes illius temporis inſigoes Theologiæ ſcriptores.

Paulus de S. Maria (ita dictus eſt poſtquam ex Iudæo Hiſpano Chriſtianus factus) Theologus Epiſcopos Burgenſis & Archicancellarius Ioanois Regis Caſtellæ, abſoluit ſuas additiooes ad poſtillas Lyrani ſuper Biblia Sacra, annis 1429. *vt eſt in eius prolog. initio Gloſſæ ordinariæ.*

R. Moſes Gerundenſis in Hiſpania tractatum aduerſus hunc Paulum Burgenſem ſcripſit, vbi preſſos authoritate teſtimoniorum Talmudicorum, dixit oon eſſe incommodum, ſi nōnulla interdum Talmudicorum dicta minime admittātur. *Ritius ſub finem lib. 2. de cæleſti agricult.*

Sub Martino quinto Boemorum hæreticorum duces poſt mortem Ziſcæ Cæci orphanos ſeſe dixêre. Qui cum Luſatiam, Sileſiam &c, diuexaſſent, in tēpla atque monaſteria, in ſacerdotes & monachos barbarico furore debacchabantur. Ziſcæ autem ducis ſui immanitatem ſequebantur, qui quaſi viuens parum inſaniſſet, moriens cutim ſibi detrahi, eámque tympano induci iuſſit, fore pollicens, vt ad eius tympani ſonum, animis ipſorum aduerſarij conciderent. *Cromer. lib. 20. Polo.*

Non eſt hic diſſimulādus error auctoris Summæ Angelicæ, cuius occaſione Canoniſtæ futiles quæſtiones excitarunt, & Petrus Martyr. in 2 Samuel. cap. 13. calumniam inuſſit huic Pontifici: nam quod ille auctor ait in verbo, Papa, Martinum 5. relaxaſſe alicui matrimonium cum ſua ſorore Germana, imprudentiſſimum eſſe commentum facile conuincitur ex ipſo Antonino, quē idem citat. Ille enim in ſumma, *tomo 3. tit. 1. cap. 11. de affinitate in fine* ſcribit Martinum 5. poſt longam Theologorum & Canoniſtarum de ea re conſultationem, diſpenſaſſe cum quodam qui conſummauerat matrimonium cum quadam Germana eius, quā (vt loquitur) cognouerat fornicariè, Germanam propinquam, non ſororem vocans.

HUMANA.

Mahometes Turcorum nonus (Ioui. 6.) Imperator, poſt recepta omnia loca, quæ Tamberlanes in Aſia minore occupauerat, Imperatoria inſignia ex Pruſa (quæ hodie Burſa dicitur) in Græciam tranſtulit, & Adrianopoli vrbi Thraciæ collocauit. *Iouius lib. de rebus Turci.* Vt erat moribus tranquillus & placidus perpetuam habuit amicitiam cum Græcorum Imperatoribus: cum regnaſſet 12. annos (Ioui. ait 14.) & Imperij ſucceſſorem deſignaſſet Amuratem filium, obiit anno circiter 1420.

Patruum Moſem Imperium paternum vſurpantem interfecit. Inde Bulgaros & Valachos afflixit, tributo magno impoſito. Complures principes Turcas è Galatia & Capadocia extirpauit, de cuius linea iam reliqui ſucceſſēre.

Primus traiecit Danubium & afflictis Valachis Dominarum Boſniæ eſt conſecutus.

An. 1425. vſus Bombardarum tum primùm à Gallis agnoſci cœpit, Thoma Montacuto Sariſberienſe Comite Anglo, Cœnomanorum vrbem illis tormentis oppugnante. *Polyd. lib. 23. Angli. Hiſtor.*

Lutetia à Ioanne Burgundiæ Duce occupatur, & Rex Carolus 6. cum tota aula in eius poteſtatem recidit: poſtea Philippus Burgundiæ Dux cognita cæde Patris (qui paribus inſidiis, quibus antea Aurelianum Ducem ſicariis Lutetiæ necandum præbuerat, ad Monſteriolum oppidum perierat) iniens ſocietatem cum Henrico 5. Angliæ Rege in patris ſui vltionem regem, reginam, Lutetiam, & quicquid ſuæ factionis habebat ei tradidit an. 1419. eóque tempore apud Trecas Catharinam Caroli filiam illi nubere coëgit, ea lege vt ij eorúmque liberi Franciæ Regno ſuccederent, & Henricus interea viuente Carolo Regens Franciæ cognominaretur. *Polyd. lib. 22. Æmyl. Gagui. lib. 9. & 10.*

Interregnum anni vnius.

Ioanna Puella ſiue virgo, inope paſtore in Lotharingarum Damprenio pago orta, anno ætatis circiter 20. Aure-

Anno Christi. 1414

Patriarcha.

Conſtantinopoli Calixto, deinde Euthymio 2. an. 5. menſ. 5. Ioſepho an. 15.

Principibus.

Emanuele Paleologo, & poſt eum Flauio Ioanne eius fil. & abnepote Andronici 2. an. 4. & Ioan. Paleologo an. 24. ex ordine Conſtantinop. Impp.

Tzochio Tamerlanis F. Perſidis, deinde Trochio 2. an. 18.

Mechmete ſiue Mahomete 1. fil. Baiazetis Turcorum 9. (iuxta alios 5.) Imp. an. 17.

Sigiſmundo Occid. Imp.

Carolo 6. & Carolo 7. Victore cog. an. 38. ex ordine Franc. Reg.

Iſaac Æthiopiæ, & per ordinem Andrea an. 4. Heſbinaam & Amde filiis Ieſu.

Ioanne 2. Hiſpaniæ.

Henrico 5. Angliæ, deinde Henrico 6. an. 38.

Vuladiſlao Iagellone Poloniæ.

Ioanne Notho Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, deinde Iacobo Roberti. 3. filio, an. 13.

Continuatio Schiſmatis.

Anno mundi. 5419

Anno Christi. | *Anno mundi.*

1424 Clemens 8. Hiſpanus, à quibuſdã anticardinalibus factione Alphonſi Regis Arragonum, poſt Benedictum 13. in Antipapã creatus eſt, ſed, poſt recõciliationem Alphonſi cum Martino Ro. Põtifice, coactus eſt ſe abdicare Põtificatu an. poſtquam ſediſſet ferè quinto. 5512

Sic finitum eſt tam ingens & diuturnum ſchiſma, & Martinus 5. manſit ſolus verus Põtifex Maximus.

CONCIL. Senenſe Onuph.

215.

1431 f EVGENIVS 4. Venetus, an. 15. 5519

1447 menſ. 11 di. 21. 5535

Vacat. d. 12.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioſepho, deinde Gregorio 3 an. 13.

Principibus.

Ioanne Paleologo Conſtãtinopolitano Imp, an. 24. denique Conſtantino vltimo an. 8.

Amurate 2. Turcorum 10. (alijs 6.) annis 34. Imp.

Trochio 2. Tartaro Perſidis, denique Tranire an. 12.

Sigiſmundo, Alberto an. 2. & Friderico 3. an. 54. ex ordine Occid. Impp.

Carolo 7. Franc. Reg.

Aureliam vrbem obſidione Anglorum, qui Lutetiam magnámque Galliæ partem poſſidebãt, liberat an. 1429. eius auſpiciis multa prælia fœliciter à Francis geſta ſunt. *Gaguin. lib. 10. Baptiſt. Fulg. lib 3.*

Trecas, Lutetiámque cepit, inter primos milites in muros aſcendens. Ab Anglis tandem capta Rhotomagi, vt Maga combuſta eſt. *Ibid.*

Tum duæ erant in Gallia factiones, Burgundionum, & Armeniacorum, à Comite Armeniaco, qui Carolo Delphino, deinde Regi contra Anglos operam nauabat.

Louanienſis Academia an. 1427. erigitur à Ioanne 4. Brabantiæ Duce. *Monſter. in Coſmogr.*

Heſbinaam & Amde filij Ieſu in Æthiopia imperarunt vſque ad an. 1431. i. Eugenium, per annos quinque. Poſt hos, duobus regiæ curiæ ſimul cum populo aduerſus Dauidicam ſobolem rebellantibus, puer quidam in regia ſede poſitus fuit an. 2. Verùm diuino aliter diſponente cõſilio, auctores rebellionis capti fuerunt, regnúq; cõſecutus eſt Zara Iacob. *Victorius de regibus Æthiopiæ.*

1424. Rheti (Grizones vocant) ad ſuæ libertatis propugnationem primo fœdere ſeſe inter ſe coniungunt. *Chron. Heluet.*

Gentiles errores (quos Germani Heidem, nos Bohemos vocamus) primum an. 1417. per Germaniam viſuntur, qui excocti ſole, immundi veſte, intentique furtis, homines falſa ſua chiromantia paſſim decipiunt. *Polyd. lib. 7. de inuent. cap. 7. Krant. lib. 11. cap. 2.*

f AB EVGENIO 4. Georgius Trapezontius Romæ Gymnaſio præficitur & multis annis Rhetoricã ac Philoſophiã docet. Deinde à Nicolao quinto Eugenij ſucceſſore ſcriba fit Apoſtolicus. Præ morbo, etiam ſui nominis memoriam amiſit. Æmulos habuit Ioan. de Monte regio ob Ptolomæi opus de magna Construct. verſum & ſcholiis illuſtratum, Theodotum Gazam, ob librum de animalibus Ariſt. quem quoque verterat, & Ioan. Epiſcopum Alerienſem.

Eugenius in Æthiopiam legatos Theodorum, Petrum, Didymum & Georgium mittit ad Zerah Iacob Abyſſinorum Imp. ſignificans Ioannem Palæologum Imp. & Græcos conueniſſe in Eccleſiæ vnitatem, & ad eandem illum inuitans, quod reuerenter præſtitit. *David Æthiopiæ Imp. Epiſtola ad Clementem 7. apud Damianum Goes lib. de Æthiopum moribus.*

Zerah Iacob, pius & fidelis (vnde & rectæ fidei cognomentum retulit) duobus principibus contra poſteritatem Dauid rebellãtibus cæſis ſub an. 1431. imperium Æthiopiæ adipiſcitur. *Marius Victor.*

Ad Concilium Florentinum legatos miſit. Nam illius actis Æthiopes & interfuiſſe conſtat.

Gregorius Conſtantinopolitanus Patriarcha in Cõcil. Florentino obiit. ſentiens cum Catholica Eccleſia: cui ſucceſſit Beſſarion: deinde eo non recepto, Gennadius poſt captam Conſtantinopolim.

Ioannes Gritſius, Carolus Aretinus, Gerardus Carthuſianus, Nicolaus Burgundio Dominicanus, Nicolaus Amici, Ioannes Niderus Dominicanus, Ioan. Segonius, Ioan. Noblet Carmelita, Thomas de Corſellis, Ioan. à Spina, Bartholomeus Carthuſianus, S. Bernardinus minorita Remenſis (hic factiones Guelphorum & Gibellinorum ferè repreſſit. *Sabel.* & eum Nicolaus 5. inter ſan-

ctos numerat an. 1450. *Platin.*) Ambroſius Camaldulenſis, Ioannes Epiſcopus Leodienſis.

In Concilio Baſilienſi ædita eſt Pragmatica ſanctio, apud Bituriges à Carolo 7. Nonis Iulij an. 1438. probata, & in Senatu Pariſienſi publicata 3. Idus Iul. *Gagui lib.* 10. Damnatæ ſunt annatæ Beneficiorum, & deambulationes in templis dum ſacra celebrãtur. *ſeßio* 21. Cautum eſt ne numerus Cardinalium 24. excedat, ac ne quis nepotum Põtificis aut Cardinalium ad Cardinalatum admittatur. *ſeßio* 23. Feſta Conceptionis & Viſitationis D. Mariæ confirmata fuere. *ſeßio* 36. *&* 44.

In eo indultus eſt Boemis vſus Calicis, quòd is iam apud eos inoleuiſſet. Ea tamen lege, ne diuerſum vſum improbrarent, neu ſe ab Eccleſia Catholica in cæteris ritibus dogmatibúſque ſeiungerent. *Crom. lib* 21. *Pol.*

Per id fermè tempus Sigiſmundus Imp. ab ea gente rex appellatus eſt, ingreſſúſque Boemiam ad pacandas res animum intendit. Sed diu non poſtea vixit. *Ibid.*

Iacobini & Armenij Eccleſiæ reconciliantur.

Græci ferè omnes cum Ioanne Imperat. Conſtantinopolim è Florẽtina ſynodo reuerſi, fiunt infenſi Rom. Pontifici, quòd ab eo tantum auxilij quantum erat pollicitus non acceperent: & conuentioni, quam cum Latinis de religione inierant, non ſtãtes, iterum ad vomitum redeunt, auctoribus Marco EpiſcopoEpheſino, & Scholario, Græcorum doctiſſimis. Quibus motus Eugenius, miſit viros doctos Conſtantinopolim, qui rurſum diſputationes de eadem re cum Græcis haberent: ſed ipſi re infecta diſcedere coacti ſunt. *Chalcocondyl. lib.* 6. *de rebus Turci.* Paulò poſt Iſidorus Rutheous, qui erat ex iis Græcis, qui ad Concilium acceſſerant, Cardinalis, ad Græcos miſſus, ipſos cum Romano Pontifice reconciliauit, ſed ſerò nimis. *Chalcocond. lib.* 8.

Metropolitanus erat Kiouenſis. Quare vnione Eccleſiæ Romanæ percepta, in Ruſſiam rediit. Sed eum Moſcouitæ obedientiam Romanam illis prædĩcantem ſpoliauerunt, & in necem extremam impulerunt. *Matthias Michou lib.* 2. *de Sarmatia.*

In Ruſſia plures ſectæ, Græcorum videlicet, Armeniorum & Iudæorum. Vbi etiam eſt regio Chriſtiana Romano Pontifici ſubiecta, quæ regit ac præualet, quãquam ſit exigua numero. *Ibid.*

HVMANA.

Amurates Turcorum 10. (Latinis 6.) Imperator Muſtapham patruum delet, ordinem inſtitutum iam ante ab Ottomano primo rege. (*Chalcocondylas lib.* 1. *de reb. Turci.*) peditum militum, quos Ianuas ſeu Ianizaros vocant, ad ſex ſeu decem millia auxit, & eos ex Chriſtianorum filiis eligendos iuſſit quorum viribus, qui ſucceſſere, totum deuicere Orientem. Duos vniuerſæ ſuæ Monarchiæ præpoſuit Imperatores ſeu Baſſas, vnum Europæ (quem Baſſam Romaniæ vocant) alterum Aſiæ, qui Baſſa Naroliæ dicitur. *Chalcocond. lib.* 5. *Callimacus in hiſto. Vngaria.* Ipſe obiit an. Chriſti 1450. & ſui Imper. 32. vel vt ait Iouius, 31. *Chalcocond. lib.* 7.

Faſtidita Imperij proferendi cura, ita regno ſe abdicauit, vt Hali purpurato Mahometis filij nutritio relinqueret, & in nemoroſum Bithyniæ ſpecum cum paucis ſacerdotibus ad contemplationem rerum cæleſtium (*ſi tamen*

Anno Chriſti. | *Anni mundi.*

In Æthiopia interregno duorum annorum, inde Zara Iacob rege, an. 34.

Ioanne 2. *Hiſpaniæ.*

Henrico 6 *Angliæ.*

Vuladiſlao 3. *Poloniæ an.* 11. *&* *interregno annorum* 4. *vſque ad an.* 1447.

Ioanne Notho Portugalliæ rege vndecimo, deinde Eduardo an. 5. *Alphonſo* 5. *Africano an* 43.

Iacobo 1. *Scotiæ, deinde Iacobo ſecundo an.* 24.

1431 *DECIMVM ſeptimũ generale Concilium Baſilienſe contra Huſſitas, primùm à Martino* 5. *indictum Papæ. ſed ob peſtem ibi graſſantem, Senas tranſlatum & inchoatum, deinde interruptũ ab Alphonſo Arragonum rege, continuatur Baſileæ, vbi interfuit Sigiſmundus Imperator, præſide Iuliano Legato ſedis Apoſtolicæ, & poſt eius reuocationẽ, Ludouico Cardinale Arelatenſi, & præſentibus multis prælatis, ad reformationem Eccleſiæ & componẽdos mores tam laicorum quàm clericorũ. Ea demum acta quæ ad cenſuras & cauſas beneficiales attinent confirmata ſunt à Nicolao* 5 *Papa. Fuit etiam cõtra Huſſitarum ſeu Bohemorum hereſes. Plati. lib. Concil. Æneas cap.* 49. *&* 50. *hiſt. Bohemi. Perductum eſt vſque ad annũ* 1442. *vt conſtat ex vltima ſeßione* 45. *durauitque an.* 11. *menſ.* 9. *di.* 27. *In eo damnatæ fuerunt annatæ beneficiorum & cautum ne Cardinalium numerus* 24. *excedat. Ac ne quis nepotum Põtificis aut Cardinaliũ ad Cardinalatum admittatur.* 5519

Anno Christi.

Schiſma 23..

1439 Fœlix 5. antea Amadæos olim Sabaudiæ Dux, in concilio Baſilienſi cootta Eogenium 4. Pontifex electus, liberè ſe Pontificatu abdicauit poſtquam ſediſſet an. 9.m.6.di.7.

1438 *CONCIL. Gallicanum apud Bituriges omnium Epiſcoporum Franciæ, pro approbatione Pragmaticæ Sãctionis. Ioan. le Maire.*

1438 *DECIMVM octauum (Græci vocant octauam Synodum) œcumenicum Concilium Florẽtinum inchoatum quidem Ferrariæ 5. Idus April. ſed inde ingruente peſte, traſlatum Florentiam, præſide Eugenio 4. præſentibus Ioſepho Conſtantinopolitano Patriarcha (qui Florentiæ obijt. Chalcocond. li. 8.) Ioanne Paleologo Orientis Imperatore, multiſque Græcorum & Latinorum Cardinalibus & Epiſcopis. In eo Græca Eccl. vltimo cõuenit cum Romana, item cum ea Armeni & Indi vnitatem fidei redintegrarunt, recipientes Sacramentum Confirmationis. Plati. Volater. Palmer. Naucler. Chalcocond. lib. 6. de reb. Turc. Beſſarion TrapeZuntinus*

Anno mundi.

tamen aliquam præbere poteſt impuritas Alcoranica) aboleretur. *Iouius lib. 3. viror. illuſt.* Sed pœonitens reſilijt, cum certior fuiſſet factus, de Ladiſlai regis Hungariæ & Poloniæ, Chriſtianorumque principũ aduentu, terra marique. Tandem Mahometem 2. ea lege hæredem reliquit, vt eſſet perpetuus Chriſtiaoi nominis hoſtis. *Idem.*

Theſſalooicam Venetis eripuit an. 1444. Qua clade motus Theodorus Gaza Theſſalooicenſis & alij viri docti relicta Græcia in Italiam ſe contulerunt, & linguam Græcam propagare illic cœperunt.

Muſtahapa Patruo & Muſtapha fratre, quos Græci
5527 contra eum adiuuabant occiſis, peragrata Thracia & acceptis in deditionem vrbibus, Phocidem, Atticam, Beotiam, Ætoliam, Acarnaniam & omnem intra Peloponeſom regiooem vſque ad ſinum Corinthiacũ perdomuit.

Ladiſlaum Vngariæ regem vicit.

Iohannes Caſtriotus in Epiro & ea Macedooię parte regnans, quæ Albania dicitur, ab Amurate pacem impetrauit ceſſione Croiæ oppidi & filijs tribus obſidibus datis. Inter quos Georgius Scaodebergius, qui magoa calliditate poſt patris mortem euadens, per adulterinas literas Croiam, Epiri & Macedooiæ populos recepit, ſuumque regnum per multos annos tutatus eſt.

Eduardi 5. Portugalliæ reg. ex filia Leonora nepos extitit Maximilianus Auguſtus Caroli 5. Imp. auus.

Alphonſus 5. eius ſucceſſor Africani titulum meruit, multis magniſque victorijs in Africa contra Mauros
5526 potitus. Nam Arzillam ciuitatem & Tingiranam Mauritaniam Luſitanis domuit.

Carolo 7. Franc. Rege Burgundioni omnia, quæ petebat, & adeò plus quàm poſſet, concedente, factiones diuturnæ ſuot ſopitæ an. 1435. & ex quo cœperant an. circiter 28. *Æmyl.* Anno ſequente Lutetia à Francis virtute Ioannis Villarij recepta eſt poſt 16. an. quàm in Anglor. ditiooem venerat *Polyd. lib. 23. Gaguin. lib.* 10. Anno 1440. ſedatæ ſuot inimicitiæ Burgundiooum & Aurelianenſium.

Parlamentum Tholoſanom à Philippo Pulchro inſtitutum an. 1320. à Carolo 7. renouatur, qui pulſis è Fraocia Anglis, regnum bellis attritum præſidijs muoitionibuſque firmare ſtatuit. Vnde & Cẽtenarias & Quinquagenarias militum turmas inſtituit, & vt ſine externo
5526 pedite, regni fines tutaretur, quinque millium peditom cohortes deſcripſit, habito delectu Peditum Agreſtium, qui vulgo Arcuarij dicti ſunt, quia liberi omoi tributo arcu ſagittaque io militia vtebantur.

Ioannes Guttenbergius Argentineoſis Artem IMPRESSORIAM, ſeu excuſſoriam, oouum ſcribendi genus, primus excogitauit an. 1440. in vrbe Argẽtioenſi: inde veniens Moguntiam eam fœliciter perfecit. *Iacob. Vuympfelingius in Epitom. Germanor. cap. 65. & Fulgoſius lib. 8. cap.* 11. Platioa & ferè omnes tale iouentum referunt ad Ioannem (Polyd. vocat Petrum) Fanſtium Moguotinum ſub anoum 1452. *Infrà.* at Paul. Iouius à Cataynis Indiæ populis per Scythas & Moſcos illod ad nos perueniſſe ſcribit. Addo Temiſtitaocos, quorum vrbem Patrum memoria Caſtilij in nouo orbe occoparuot. Feruot libros Auguſtini de cioitate Dei, & Lactantij Firmiani de Diuinis inſtitutionibus fuiſſe primos, qui typis excuſſi ſunt. *Volat.*

Ladiſlaus ſiue Vuladiſlaus 3. Poloniæ Rex cùm magnam partem Hungariç occupaſſet, Iohannem Huniadem Tranſſyluaniæ ſiue Daciæ præfecit, vt ſe inteſtino bello diſtẽto, Turcos ab ea parte arceret, Georgium Seruiæ Deſpotam Principatu & liberis ab Amurate ſpoliatum ad limites contra Belgradum collocauit. Carãbeum Beſſam Phrygiæ Huniadis conſilio aggreditur & obtuit. Pacem dat in annos decem, his conditionibus, vt Amurates totam Seruiam redderet Georgij Deſpotæ liberis; Moldauiam non repeteret, ab iniurijs abſtineret in poſterum.

Huniades multos Turcorum exercitus delet, Seruiæ partem & Moldauiam recipit. Maximam Seruiæ & Bulgariæ partem victricibus armis percurrit. Anatoliæ Baſſam Amuratis affinem cum 30. Turcorum millibus occidit.

Ladiſlaus Poloniæ & Vngariæ, ſiue Pannoniæ Rex, in non dubiam recuperandi Bizantini Imperij ſpem elatus, Iuliani Cardinalis exitialibus conſilijs fœdera rumpens, prope Varnam vrbem cum Amurate Turco ad pugnam congreſſus, poſt maximam ſuorum ſtragem, à Turcis occiſus eſt anno 1444. cum eſſet certatum totos tres dies noctesque & victoria primum ad Chriſtianos inclinaſſet, primis Turcorum ordinibus diſturbatis, atque in fugam dilapſis. *Chalcocond. lib. 7. de rebus Turci. Bon-fin dec. 3. lib. 6.*

Cùm eo occiſi ſunt Iulianus Cardinalis & Varadienſis & Agrienſis Epiſcopi, qui cruce pro vexillo vtentes, voluntariorum militum numerum duxerant.

Amurates hac victoria elatus Peloponeſum petijt, vbi fratrem Imperatoris Conſt. cum Græcorum exercitu repentina clade obruit, captiſque aliquot oppidis, reliquam tributariam fæcit.

In prælio quod gerebat aduerſus Vuladiſlaum regem Vngariæ, cum valde timeret, vouit ſi incolumis & victor euaderet, ſe commiſſurum filio Imperium & ſeceſſurum in monaſterium monachorum Turcicorum. Sed poſt victoriam cum aliquandiu manſiſſet monachus, mutato conſilio imperium recepit, induſtria Chatitis Principis, qui tunc Mechmetem eius filium venatum abire inſſerat. *Chalcocondyl. lib. 7.*

Fl. Blondus Eugenij ſecretarius 30. libros ab inclinatione Imperij, ad ſua vſque tempora, & libros 10. de Roma triumphante ſcribit.

Antonius Bonfinius Aſculanus.

1447 g NICOLAVS 5. Saracenenſis an. 8. di. 19. 5535

g HIC fuit linguæ Latinæ & bonarum literarum illuſtrator, doctis viris tam in humanioribus quam in diuinis literis magna ſtipendia adſignauit. Vaticanam Bibliothecam erexit miſſis quoquouerſus viris doctis ad comparandos libros. Quid de veteri factum ſit, neſcio. Nam Bibliothecæ Romanæ mentio apud D. Greg. lib. 7. epiſt. 29. Iubileum quintum celebrauit. *Plati. Volat. lib. 22. Anthr.*

Electus ſupplex rogauit Cardinales, vt maturius Eccleſiæ conſulerent, ſe enim eſſe indignum tanto magiſtratu. Tandem inuitus aſſumpſit pontificatum.

Officium nullum ſeu magiſtratum vendidit. Quinque ducatorum millia ad ſe Euangelium D. Matthei Hebraicum afferenti promiſit. *Ekius ho. de S. Matth.*

Ludouicus Cardinalis ex bonis Eccleſiaſticis primus

Anno Chriſti. — *Anno mundi.*

Nicenus Archiepiſcopus & Iſidorus Theſſalonicenſis Archiepiſcopus Rutenorum, doctiſſimi Græcorum in Latinis perinde ac Græcis literis, quòd in eo Concilio fuiſſent auctores Concordiæ Eccleſiarum, in Cardinalium ordinem cooptantur. Chalcocond. lib. 6. *Durauit partim Ferrariæ, partim Florentiæ ferè an. 1. menſ. 3. De primatu Romani Pontificis tunc in Concilio tractatum fuit, toto hoc ferè tempore propter Græcos (Nam hoc antea nunquam in quæſtionem venerat) & tandem definitum Romanum Pont. in vniuerſum orbem tenere primatũ, eſſéque ſucceſſorem B. Petri, & quæ ſequuntur in Decreto.*

216.

1455 Vacat d. 4. 5543

Patriarcha.

Conſtantnopoli Gregorio 3. deinde Gennadio 1. poſt captam Conſtantinopolim an. 8. (alij nouem) an. Dom. 1452.

Anni Christi. | Anni mundi.

1447

Principibus.

Conſtantino 11. Dragoſe cognomento, fratre Ioannis, & vltimo Chriſtiano Cõſtantinopolitano Imperat.

Trauiſe Tartaro Perſidis, deinde Vſumcaſſano Turca an.28.

Amurate 2. & eo mortuo, Mechmete ſeu Mahomete 2 eius filio Turcor. 11. (alijs 7.) an.32. Imp.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 7. Franc. Rege.

Zarah Iacobo Æthiopum pretioſo.

Ioanne 2. Hiſpaniæ, deinde Henrico 4. an.17.

Henrico 6. Anglorum.

Cazimiro 4. dicto 3. an.45.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ rege duodecimo.

Iacobo Scotiæ.

1455

ſui ordinis canes & equos alere cœpit. *Volater. in Anthropolog.* Quo tempore Turca Mahometes res gerebar in Græcia.

5535 Moguntiæ, qui limes eſt ſuperioris & inferioris Germaniæ inuenta eſt laudabilis illa ars typographica circa an.1453. per Ioannem Fauſtum. *Petrus Appia 2 parte Coſmog.* de eo proximè antè fuſius.

Nicolaus Iaquerius, Ioannes Huxarus, Bernardus Parentinus, Nicolaus Auſmius, Hugo Pariſienſis Tuſculanus Epiſcopus, Oliuerius prior S. Bauonis, Ioannes Vueſſalia Erfordienſis, Leonardus Vtinenſis, Ioannes Capiſtranus, Ioannes Varenaskrius, Bartholomeus Chãnins, Ioannes Raulinus, Fœlix Malleolus, Theologici ſcriptores.

Mathæus Palmerius Florentinus ſuum Chronicon vniuerſale ab anno 449. in quo deſierat Hieronymus, ad an.1449. deduxit, poſteà conuictus de hæreſi ob librum, quem de Angelis ediderat, comburitur apud Cornam. *Trithe. de ſcriptorib.*

Friburgenſis Academia in Briſgoia inſtituitur. an. 1450. *Munſter in Coſmog.* Alij id accidiſſe ferunt an.1463.

Boſina gens infecta Manichæorum hæreſi. *Sabel. Ennead 10. lib.6.*

Leo Baptiſta Albertus, Nicolaus Perotus Epiſcopus Sipontinus, Franciſcus Philelphus, Theodorus Gaza Theſſalonicenſis, Gregorius Triphernus, Georgius Trapezuntius, (qui oblitus omnium literarum in extrema ſenectute obijt Romę, anno 1486.) Victorinus, in Latinis & Græcis doctiſſimi.

Conſtantinopolis (quę hodie Czarigrad. i. regia vrbs appellatur) à Mahomete Turcorum Impera. an. ipſius 3. & Chriſti 1453 4. Calend. Iunij, die Martis & 60. die obſidionis expugnatur, & Conſtantinus huius nominis 11. Imperator Conſtantinopolitanus, vltimus Chriſtianus & ex familia Paleologorum, in illa expugnatione ad vrbis portam fortiter pugnans occiditur anno 8. & Menſ. 3. Imperij. *Paul. Ioui. Chalcocondyl. lib 8. Egnati. lib.3. Gagum. lib.*10. De hinc Orientis ſeu CONSTANTINOPOLITANVM Imperium cœpit eſſe penes Turcicos & Ottomanicos Imperatores. Tantam crudelitatem in ea exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

Tunc labente illo imperio cœptæ ſunt Græcæ literæ à Chryſolora, Beſſarione, Gaza, Trapezuntio Chalcocondyla, Muſuro, Gemiſto, Plethone, Laſcare & alijs in Italiam, è qua 700. annis ferè exulauerant, reduci, ac deinde in alias Europæ Latinæ partes ferri. Nam poſt annos circiter ſeptuaginta Andronicus Cantoblaca Baſiliæ, & Hermotimus Spartanus Lutetiæ ludum iſtarum literarum primi aperuerunt.

Gregorio tertio mortuo Gennadium primum an. 1452. poſt captam Conſtantinopolim Patriarcham Græci creant, & ſic deinceps ſuam Hierarchiam ad hæc vſque tempora perducunt. Omnes autem ex eo tempore fuêre monachi, numero vndecim, vſque ad Hieremiam, qui hodie ſedet. Cardinalis quidem Beſſario annis 20. beneficio Nicolai PP. Conſtantinopolitanus Patriarcha nominatur, ſed titulo tenus, ſicuti ij, qui deinceps è Latinis Romæ hunc titulum ferunt. Imperatoria & Deſpotarum ſpecies illic penitus aboletur. Sic inter Turcas &

5543 Saracenos Regum & Principum ſtatus, non Eccleſiæ

perit, ne quis hanc ex illis pendêre putet.

Neſcio autem an is ſit Gennadius Scholarius, qui Synodo Florentinæ interſuerat, & pro Latinis contra Græcos de capitibus quinque ſcripſerat è Græcorum Patrum teſtimonijs.

Nam is Patriarcha creatus, iterum retraxit omnes Græcos ab Eccleſia Latina, à Marco Epheſino perſuaſus, qui noluit Concilio Florentino acquieſcere, etſi interfuiſſet, & contra Latinos diſputans, cunctorum, & quidem Græcorum, qui aderant, iudicio victus fuiſſet. Vnde ſecuta eſt totius Græciæ pernicies, & iugum Turcicum.

Scholarius dicitur, vt apparet ex confeſſione, quam ipſe Mahometo 2. ſtatim poſt captam Conſtantinopolim poſtulanti obtulit, quæ tranſlata fuit in Arabicum ab Achomad Cadde Berthæenſi patre Mahometis Tſelepe Scribæ.

Eligitur autem Patriarcha à confratribus ſine Principis interuentu, & poſt conſecrationem Canonicam in demortui cathedram ſufficitur. Spiritualem habet iuriſdictionem in Græcos, præſertim in montem Athos, in quo 45. monaſteria, aliquam item ciuilem, ad quam etiam Mahometanis appellare & Chriſtianos citare licet. Moſchi, Bulgari, Ruſſi & plerique alij populi eum pro ſummo Patre agnoſcunt & obtemperant. Benedictinorum habitu ſe ferè induit, vt reliqui Calogeri. Tria Sequinorum milia pendit, vt Turca crucem auream in Patriarchatus pinnaculo toleret, quam alioqui publicè in ſuis ditionibus non fert. Eſt autem Patriarchatus ſitus in antiquo monte, vbi Palatium Conſtantini Imp. *Hæc è D. Ioanne Maumontio, amico meo, qui eò profectus, iſthæc partim vidit, partim ab ipſo Patriarcha accepit.*

HVMANA.

1450. Carolus 7. prætextu recuperandæ Normaniç, primus tributum, quod deinceps perpetuatum ſit, atque adeò auctum, impoſuit. Nam Anteceſſores reges dignitatem ſuam antea tuebantur ſolo domanio. Sic autem auctum eſt, vt cùm Carolus duntaxat ſeptemdecim librarum millia impoſuiſſet, offenſionem & motus populi metuens, filius Ludouicus 11. augeret vſque 43. millia. Deinde Carolus 8. nonnihil adderet, donec Ludouicus 12. (Pater populi proinde dictus) ad primam originem reduceret, id eſt, ad ſeptemdecim millia. Qui ſecuti ſunt reges, nullum illorum emulantur. Nam ratione negotiorum ſine modo totam ferè Normaniam (nam reſtabant Caletum vrbs & aliquot vicina loca) recuperauit anno. 1451. poſt annos 30. quàm Henricus 5. Henrici 6. qui tunc regnabat, pater Anglorum Rex eam occupauerat. Anno ſequenti capta primum Burdegala & Baiona ciuitatibus, Franci vniuerſam Aquitaniam recipiunt, poſt annos circiter 299. ex quo Henricus Andegauenſium Comes, & mox Angliæ rex eius nominis 2. illam nomine dotis Aleonoræ vxoris (vt diximus) acceperat an. 1153. & poſt annos 222. quàm Henricus tertius eandem à Philippo Auguſto Francorum Rege Ioanni eius Patri paulò ante ademptam receperat. *Polyd. lib. 23. hiſtor. Angl.*

An. 1453. Burdegala & aliquot vicina oppida ad Ioannem Talbotum Anglum Comitem Salopienſem deficiunt,

Anni Christi.		*Anni mundi.*
1449	CONCIL. *Gallicanum, Lugduni celebratum iuſſu Caroli Regis ad tollendum Schiſma inter Nicolaum & Fœlicem, qui rogatus à Concilio & Frederico 3. Imp. liberè ceßit Pontificatu: vnde vulgo de eo ferebatur carmen,*	5537
	Lux fulſit mundo, ceßit Fœlix Nicolao. Ioan. le Maire.	

Anno Christi. | *Anni mundi.*

217.

1455 h Calixtus 3. Hiſpanus Valentinus an. 3. 5543

1458 menſ. 3. di. 16. 5546

Vacat d. 17.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Gennadio Monacho.

Principibus.

Vſumcaſſano Turca Perſidis Reg.

Mechmete ſiue Mahomete 2. Turcorum & Conſtantinopolitano Imp.

Friderico 3. Occidēt. Imp.

Carolo 7. Franc. Rege.

Zerath Jaacob Æthiopiæ.

Henrico 4. Hiſpaniæ.

Henrico 6. Angliæ.

Caſimiro 4. Poloniæ.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ.

Iacobo 2. Scotiæ.

deficiunt, ſed eodem anoo recuperantur à Carolo 7 poſt cædem Talboti & multorum Principnm Angloium, qui in pugna, ad Caſtellionem apud Petragorios occiderant. *Polyd. Ibidem. Gagui. lib.* 10.

Ita ceſſauit per multos aonos bellum inter Francos & Anglos, qui unc ita exacti ſunt è Francia, vt nihil poſſiderent in Gallia, præter Caletum & aliquot vicina loca. Dehinc ciuilia bella per annos aliquot in Anglia & Gallia regnarunt.

Traoſſes Trocbinm Tamerlanis nepotem regno Perſidis exuit. Idem poſtea patitur ab Vſumcaſſano Turca. Sicque pulſis Tartaris, imperium Perſarum iterum ad Turcas peruenit.

h FESTVM transfigurationis IESV CHRISTI inſtituit ad 8. Idus Auguſti, ob victoriam de Mahomete Turca, anno 1456. eo die acceptam ad Belgradum vel ad Taurinum oppidum, quod nunc Albam vocant. *Mathias Palmer.*

Ad Vſumcaſſanum Perſarum & Armeniæ principem miſit, ad eum in Turcam excitandum. Ferunt Vſumcaſſanum reſcripſiſſe, ſe ob eius preces victoriam de hoſte reportaſſe. *Plat.*

Renouauit extrauagantem Martini 5. dè cooditionibus, quæ neceſſariæ ſunt ad emēdos annuos cenſus, cum pacto retronendendi, &c.

Nicolaus Dorbellanus, Ioannes Bononienſis archidiaconus, Ioannes Hagen de Indagine, Ioannes Capgraue Anglus, S. Antooius Florentinus Archiepiſcopus, S. Laurentius Patriarcha Venetus, Ioannes Sabinenſis Epiſcopus, Godeſchaldus Hollenſis, Iacobus Chryſopolitanus Epiſcopus, Ægidius Cameracenſis Decanus, Theologi.

Ioannes Behaim tympaniſta, & pecorum paſtor, vitam Cleri accuſans, decimas, deinde vlteriùs progreſſus telonia, vectigalia, tributa perſoluēda eſſe negabat: quin & aqnas & nemora omnibus eſſe libera volebat. *Munſter lib. 3. Coſmog.*

HVMANA.

Ioan. Huniades expeditionem in Turcas continno ſumpſit, 12. triremes inſtruit, Leſbum cum aliquot caſtellis per claſſis præfectum expugnat, Vſſumcaſſanum Regem Perſiæ & Armeoiæ per oratores contra coſdem induxit. Qoare ille victoria potitus, gratulatum ad pontificem legatos miſit, quòd eo impulſore hæc fœlicitas ſibi contigiſſet, *Volat. lib.* 22. Dictus eſt fulmineus Turcorum terror.

Mahometem à Belgradi obſidione fortiſſime depulit, cæſis 40. millibus. Vbi dierum duorum prælijs feſſus mortem placidam & glorioſam obijt.

Poſt hanc cladem Mahometes cogitans de inuadendis maris Aegei inſulis, Vſſumcaſſani bello reuocatus eſt, in quo duobus prioribus conflictibus, attritus eſt, tertio victor euaſit, Perſis inſolito Bombardarum fragore territis, vnde Vſumcaſſanus ſeſe ad ſuos recipere coactus eſt, amiſſo filio Zucalde, qui globo traiectus occiderat.

Vſumcaſſanus ex Aſſumbeia Turcica ſtirpe, Cappadociæ, Armeniæ & aliquot vicinorum locorum Dominus, intercempto Malaonchec ſiue Demitrio Perſarum te-

ge,ex vetuſta ſtitpe Gemplæ magni apud Parthos Sultani, Perſiam inuaſit. Alij malunt regem Perſarum Trauiſem è Tamerlanis ſtirpe.

Præter Sarochum nepotem magni Tamerlanis apud Caſpium mare Samarcandæ regnantem, Hiemſelem Babyloniæ regem, Aegypti Sultanum, Georgianos, Meſopotamios, finitimóſque populos vicit, cùm eſſet iam Parthorum, Medorum, Perſarúmque Dominus. An. 1470. magnas victorias de Sagataianis retulit. Moritur an. 1478. ætatis 78.

Cazimirus Polonorum rex, 14. annis bellum geſſit contra milites Theutonicos, tandemque eis totam Pruſſiam ademit. *Munſter.lib.4.Coſmog.*

i PIVS dicebatur Aneas Syluius, fuitque vir bonarum artium peritiſſimus, ſcripſit enim complures libros: profectionem contra Turcos cùm indixiſſet, præuentus morte non potuit perficere. *Plat.*

Scribarum breuiarores primus creauit, qui poſtea à Paulo 2. exauctorati, à Sexto 4. denuo recipiuntur. *Polydor de inuent.lib.8 cap 2.*

Subiectarum à Turcis Chriſtianarum gentium miſertus & à cæteris propulſare cupiens Chriſtianos principes atque populos ad pium bellum, Crucis vexillo propoſito cohortabatur dux belli ipſe futurus. *Cromerus & Herburtus hiſt.Polo.lib.16.cap.14.*

Ludouicus de Bononia minor à Nicolao 5. & Calixto 3. in Aſiam & Orientis partes miſſus, vt pro ſua prudentia, rerum, locorum, hominumque notitia Chriſtianos Orientis & alios Chriſtianorum amicos excitaret contra Turcam, ad Pium hunc 2. redit, ſecum adducens Michaelem Imperatoris Trapezundatum, Nicolaum Regis Perſarum, Coſtopam Ducis Georgianæ, Mannethem Aſſembech Sultani Meſopotamiæ, Morathum Verbrecht in Armenia Dominum oratores ac nuntios, qui ſuorum Dominorum literas Pontifici attulerunt, exprimentem fauorem contra Turcam. *Pius ad Ducem Burgundiæ epiſt.376.*

Stephanus Bruſleferius, Nicolaus de Cuſa Brixienſis Epiſcopus & Cardinalis, Albertus Bambergenſis canonicus, Henricus Herphius, Theologi.

An. 1461. Trapezus à Turca capitur, ducentis annis poſt eam Imperij caput conſtitutam. Nam Alexius Cōnenus Trapezuntinum Imperium complectens, Cappadociam & Colchidem relicta Europa condidit, ſub an. 1261.

Laonicus Chalcocondylas Athenienſis hiſtoriam de origine ac rebus geſtis Turcorum, quæ ab anno Chriſti circiter 1300. ad hæc ſua tempora. i. ad annum 1462. cōtigerunt, libris decem eſt complexus.

Ludouicus Francorum Rex per legatos miſſos ad Pium 2. liberam Eccleſiæ & Pontificis Regno obedientiam præſtitit: abrogationem Pragmaticæ Sanctionis, & magna in Turcos auxilia pollicetur. *Mathias Palmer. in Chron.* At Senatus Pariſienſis non potuit adduci, vt pragmaticam legem tolleret. *Gagui lib* 10.

Petebat Pius vt eam tolleret, vtpote, quæ Schiſmatis tempore atque per ſeditionem nata eſſet. *Ipſe epiſt. 375 ad Regem Franciæ.* Cui Rex ſe obtemperaturum promiſit literis datis Turonis ſub magno Sigillo ſuo, die 27. Nouemb. an. Dom. 1461. Regni ſui primo.

HVMANA.

Anno Christi.		*Anni mundi.*
	218.	
1458	i PIVS 2. Senēſis an. 5.	5546
1464	menſ. 11. di. 26.	
		5552
	Vacat d. 16.	

Patriarcha.

Conſtantinopoli Gennadio, deinde Sophronio an. 11.

Principibus.

Mahomete 2. Turcorum & Conſtātinopolitano Imp.

Vſumcaſſano Perſarum.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 7. & Ludouico 11. an. 23. per ordinem Franc. Reg.

Zarah Iacob Æthiopiæ.

Henrico 4. Hiſpaniæ.

Henrico 6. Angliæ, deinde Eduardo 7. dict. 4. an. 23.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ.

Iacobo 2. Scotiæ, deinde Iacobo 3. an. 22.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

219.

1464 i PAVLVS 2. Venetus 5552

1471 an.6.menſ. 10. 5459

Vacat d. 11.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Sophronio.

Principibus.

Mahomete Turcorum & Græcorum Imp.

Vſumcaſſano Perſarum.

Friderico 3. Occidēt. Imp.

Ludouico 11. Franc. Reg.

Zara Iacob Æthiopiæ.

Henrico 4. Hiſpaniæ.

Eduardo 7. dict. 4. Angliæ.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ, rege duodecimo.

Iacobo 3. Scotiæ.

HVMANA.

Georgius Schanderbegius Epirotarum Rex vir bellicoſus, ſtrenue in Græcia Turcis reſiſtit. *Æneas Sylvius in deſcriptione Europæ, cap* 15. *Volat. lib.* 8. Barletius libros 13. de eius vita reliquit.

Multas victorias de Amurate & eius filio Mahomete retulit. Nec tamen vnquam auctis copijs maius militiæ robur, quàm ſena equitum, ternáque peditum expeditorum millia hoſtibus oppoſuit. Delectu veterani militis, non numero victorias parari prædicans. Vnde & eorum nomina factáque memoriter tenere conſueuerat, &c. *Ioui. lib.* 3. *viror. Illuſt.*

i GEORGIVM Pogebracium Bohemiæ regem publico conſiſtorio hęreſi damnatum an. 1466. regno priuauit. *Palmer.*

Marthiæ Hungariæ regi regnum illud donat, qui proinde ante 1468. Georgium vicit, eius filium cepit & tantam regni Boemiæ partem poſſedit, quantam in eo bello occupaſſet, Hæretici poſteritate regno exuta. Nam Moraui Sleſitæque interdicto promulgato deterriti, Georgij partes deſeruerunt, Senatus populuſque Brunenſis, Olemutij, Catholicæ denique omnes ciuitates Bohemiæ & Morauiæ illum regem Bohemiæ eligunt, eumque Orthodoxæ fidei vindicem perpetuo ſe habituros profitentur ac iurant. *Bonfin. dec.* 4. *lib.* 1 *&* 3.

Cardinalatus inſignia multa excogitauit.

Omnia ſecerdotia ipſius tempore Romæ erant venalia, officia & beneficia epiſcopatus his committebat, qui officium aliquod haberent venale, vnde elici munus poſſet, *Summa conc.*

Apoplexia ſolus in cubiculo, nemine vidente, ſecunda hora noctis moritur. *Ibid.*

Gaza ſcribit librum de menſibus an. 1470.

Ordo Minimorum IESV MARIÆ (quos Franci vocant Bonos homines) ſumit originem à S. Franciſco de Paula (quem Leo PP. adſcripſit inter ſanctos) Siculo. *Volater. lib.* 21. poſtea confirmatur per Sixtum & Iulium.

Henricus Gorricanus, Landulphus, Dionyſius Ricelius Carthuſianus, Nicolaus de Vuachenheim Heidelbergēſis, Guilelmus Vorillonius, Theologię profeſſores.

Baptiſta vel Bartholomeus Platina hiſtoriam Pontificum in hoc Paulo 2. à quo in carcerem truſus eſt, terminauit. Reliquos Onuphrius perſecutus eſt. Poli in æquicolis.

Poli in Æquicolis quidam hæretici dicentes, nullum verè Chriſti vicarium fuiſſe, poſt Petrum, niſi qui Chriſti Paupertatem eſſent imitati. *Platina.* Pantaleon peruerſa fide & verbis hæc recitauit. Sed ſic habet hiſtoria.

Hermanns Riſſiuch Apoſtata. Nam à fide Chriſtiana penitus deficiens, eam totam velut ſtultam damnauit, Ariſtotelis doctrinam ei præferens. *Bernard. Lutzemb.*

HVMANA.

1470. Capnion Aurelijs Pictauique iura diſcens, linguam Græcam, quam ab Andronico Contoblaca Gręco Baſileæ didicerat, ſeminat. *Ipſe Epiſt. in ſuum Heb. lexicon.*

Aliquot annis pòſt Eberhardus probus in Vangionū Comitijs à Maximiliano Romanorū rege, vno Imperij conſenſu, Dux primus Vuirtembergenſium auctoratur. *Ibid.*

Mahometes 2. Turcorum 11. (iuxta latinos nouus) Imperator duo Imperia Conſtantinopolitanũ & Trapezũtiuũ euertit: Regna 12. Chriſtianis ademit: cepit 200. vrbes Chalcidem inſulam armis, & Scodram deditione Venetis extorſit: Rhodum oppugnauit: Italiam capta Hydrunte inuaſit: in bellis, quæ geſſit, pluſqnam 300. hominum millia perijſſe compertum eſt, *Egnat. lib. 3. Iouius hiſt. de rebus Turci.* Obijt cholicæ dolore anno 1481. & Imperij ferè 32. ætatis 53. à capta Conſtantinopoli anno 27. menſe 11. die 5. *Iouius & Palmer. in Chron.*

Subiecto ſibi Radulone Palatino Tranſalpinæ Moldauiæ à Stephano Palatino ſiue Vaieuoda, qui vix 30. millia producebat, omni æuo memorabili clade apud Barladum amnem & Racoueciam paludem profligatus eſt. Centum viginti millia in eo exercitu fuiſſe dicuntur, nec prius fugam ſtitêre Turcæ, quàm Danubium tranſmiſerunt, perſequentibus fugientes Vualachis & vſque ad laſſitudinem trucidantibus, vel in paludem ac Danubium impellentibus. Baſſæ quatuor in eo prælio deſiderati, ſigna militaria capta centum & amplius. *Cromerus & Herburtus hiſt. Polo. lib. 17. cap. 7.*

Natus matre filia Georgij deſpotæ Seruię, à qua cum eſſet ad Chriſtiana inſtituta à teneris aſſuefactus, ad Mahometiſmum ita ſe contulit, vt matri addictus, Atheum ſe ageret, nullum niſi bonæ fortunæ numen reueritus.

An. 1480. à Rhodi oppugnatione poſt cruentiſſima prælia, ductu Petri Dambuſon ſummi Magiſtri natione Galli repellitur.

Ludouicus 11. Franc. Rex ordinem Equitum D. Michaëlis inſtituit an. 1469. cuius aureum inſigne quòd Franciſcus Dux Britanniæ recuſaſſet, ipſe exercitum mittit contra Britones, ſed mox reconciliato duce cum Ludouico omnia inter ipſos fuerunt pacata. *Gaguin. lib* 10.

Diuerſoria equis curſorijs primum in Gallia conſtituit, ſublatis ſagittarijs Heluetijs ad quinque millia ſtipẽdium dedit Fuit ferox, omnium imparicos, literarum oſor, vnde nolebat filium plus Latinè diſcere, quam illa quinque verba, *qui neſcit diſsimulare, neſcit regnare*. Populo formidabilis, vectigalium & tributorum maximus exactor, primus emancipaſſe reges fertur.

Parlamentum Gratianopolitanum inſtituit. Diuioneuſe in Burgundia à Philippo Duce inſtitutũ reſtituit.

k IVBILEVM ad annos 25. reduxit. *Cap. 4. de pœnitentijs & remiſ. in Extrauag. Comm.* Feſtum Conceptionis D Virginis confirmauit, cum approbatione officij eius diei. *Cap. 1. de reliqu. in Extrauag.*

Bibliothecam Vaticanam libris auxit & reſtit.

Principes Boſnæ, reginas Cypri, Andream Paleologũ Peloponeſi & Leonardũ Toccum Epiri Deſpotas aluit. Templa, Xenodochia, opera publica reſtituit, denique Romam ex lutea Lateritiam, ſicut olim Auguſtus ex Lateritia marmoream reliquit *Volater. lib. 22. Anthro.*

Sixto 4. Platina vitas Romanorum Pont. dicauit, cuius libro à Sixti Pontificatu quatuordecim ſequentium Pont. in Pio. 5. deſinentium vitam ſubiecit *Onuphrius*. In Paulo 2. cuius iuſſu in carcerẽ conuectus eſt, terminauit.

Eidem Andreas Trapezuntius Patris ſui Georgij verſionem de magna conſtructione Prol. dicat, ſcribens Patrem ſuum Roma ob æmulorum inuidiam Neapolim diſceſſiſſe.

Anno Christi.		Anni mundi.
	220.	
1471	k SITVS 4. Sauonenſis	5559
3484	an. 13. d. 5.	5582
	Vacat d. 15.	

Patriarcha.

Conſtantinopoli Simeone an. 9. deinde Maximo an. 10.

Principibus.

Mahomete & poſt eum Baiazete 2. an. 31. Turcico Imp.

Vſumcaſſano Perſarum. deinde Iacuppo cog. Chiorzeinal an. 7.

Friderico 3. Occid. Imp.

Ludouico 11. Franc. Reg.

Zarah Iacob Æthiopum. prætioſo, mox Bethemariam an 10. menſ. 2. die 14.

Ferdinando 5. cog. Catho- Hiſpaniæ an. 30.

Eduardo 7. dict. 4. Angliæ, deinde Richardo 3. an. 2.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ, deinde Ioanne 2. an. 14.

Iacobo 3. Scotiæ.

Anni Chriſti.			Anni mundi.	
				diſceſſiſe, comiterque ab Alphonſo illic ſuſceptum & educatum cum tota ſua familia.
1471			5559	1481. Fratres Boëmi ſiue Picardi à Matthia Rege Vngariæ eijciuntur è Morauia, ſicque fugiunt in Vualachiã.
				Petrus Oxonienſis Theologiæ profeſſor in Academia Salmanrica libellum confeſſionis edit, qui per Alphonſum Toletanum & Theologos damnatur & comburitur. *Summa Conc.*
	∽	∽		Antonius Florentinus Archiep. ſuam hiſtoriam ab orbe condito vſque ad an. 1470. deducit.
				Auctor Faſciculi temporum peruenit vſque ad an. 1484.
				Guilelmus Hilacenſis, Rodoricus Samotenſis Epiſcopus, Iacobus Gruytrodius, Ioannes Tinctorius, Ioan. Betſius, Alexander Arioſtis, Nicolaus Deniſius, Michael Mediolanenſis, Henricus Arnoldi Carthuſianus, Paulus Corteſius, Bernardus Decanus Moguntinus, Theologi.
				Tubingenſis Academia auctoritate Apoſtolica inſtituitur à Comite Vuitembergenſi. *Naucler.*
				HVMANA.
				Ioannes de Monte regio ſummus Mathematicus auditor Purbachij, Rodolphus Agricola, (qui obijt an. 1485.) Pomponius Lætus, Ambroſius Calepinus auctor Latioi lexici, in literis humanioribus excellentes.
				1472. Alphonſus 5. Rex Portugaliæ, auream mineram in Guinea aperuit, è qua patuis cum Nigritis mercibus auri plurimum in Occidentem importauit.
				Initium illarum nauigationum cœperat Henricus eiuſdem Inci rex.
				1473. Dauid Caloiannes Trapezontinus Imp. captus à Mahomete cum vniuerſo regio ſanguine necatur, qui in ſuum caput contractam ab eo affinitatem cum Vſumcaſſano Perſarum rege hoſte ſuo interpretabatur. Dauid enim Vſumcaſſano filiam ſuam Deſpinam Catonem elocauerat.
				Vſſumcaſſano ſucceſſit Iacuppus, qui nulla re memorabili geſta impudicæ vxoris dolo perijt. Scilicet vt regnum Iſmaëli Sopho ſororis filio inuadendum obijceret.
				Poſt mortem Iacuppi, Alenante & Morath Chamo eius filijs contendentibus, in antiquam Gempſæ familiam regnum ſub an. 1500. redijt.
				1474. Iſabella & Ferdinandus 5. reges verè Catholici in annos 30. regnare incipiunt. Hi expugnato regno Granatenſi Saracenos Hiſpania penitus exterminarunt. Iudæos vel Chriſtum agnoſcere, vel regnis ſuis exulare coëgerunt. Inquiſitionis officium inſtituerunt. *Vaſæus. Chron. Hiſp.*
				1479. Heluetij primùm à rege ſtipendium accipiunt, ſublato ordine Francorum ſagittariorum (hos Carolus 7. inſtituerat. *Gagui. lib.* 10.) quòd latrocinijs & rapinis vacarent. *Naucler. in Chron.*
				Ludouicus Francorum Rex inſtituit vt hora meridiana (ſicut mos erat ad veſperam) ad pulſum campanæ quilibet è populo Virginem ſalutaret Angelica oratione, obtinendæ publicæ pacis gratia. *Gagui. lib.* 10. Id primùm fieri cœptum eſt anno 1472. primo die Maij. *Mater hiſtoriarum.* Fuit vir ferox, verſatili ingenio, & oſor literarum, vt qui nollet filium ſuum Carolum plus
1482			5572	diſcere Latinæ linguæ, quàm illa quinque verba, Qui

neſcit diſſimulare, neſcit regnare. Primus preſſam nobilitatem ſeruire coëgit, ſe populo formidabilem præbuit: eum tributis & vectigalibus plus vexans, quàm priorum Regum quiſquam alius, ita poſteris Regibus viam muniens ad nimiam potentiam & opes, vnde dicitur primus emancipaſſe Reges Franciæ: primus adſignauit equis curſorijs (quos poſtas vocamus) diuerſoria & ſtathmos: Statuerat, niſi morte præuentus fuiſſet, morem & ius vnum lingua vulgari & breui libello comprehenſum per totam Galliam conſtituere, ad hæc pondus vnum & menſuram. Vide eius hiſtoriam, quam Scandaloſam vocant, & Philip. Cominium. Calixtus PP. fertur antea ſtatuiſſe, vt ad meridiem poſt pulſum capanæ fierent præces pro Chriſtianis pugnantibus cõtra Turcos.

Carolus Burgundiæ vltimus Dux occiſus eſt ad Nãcium an. 1476. pridie Id. Ianuarij (alij volunt Nonis) à Renato Lotharingiæ Duces fines ſuos recuperante. *Gaguin. lib.* 10. Is fuit exitus triumphorum & deliciarũ domus Ducum Burgundionum.

Vnicam eius filiam Mariam Maximilianus Frederici Imp. filius ſibi connubio copulauit, eiuſque iura ſibi tuenda & vindicanda contra Francos ſumpſit. Ex eo matrimonio Philippus natus eſt, Caroli quinti Imp. pater.

Eodem an. 1476. Burgundia Ludouico r. ſe certis conditionibus, legibus, & pactis dedidit, quæ ſinguli Francorum reges ſingulis ſuis inaugurationibus ſe inuiolatè ſeruaturos iureiurando pollicentur.

1481. obitu Renati Siciliæ regis, Andium Ducis & Prouinciæ Comitis, ac Caroli Cœnomanorum Comitis eius fratris, Prouincia ipſi quoque acceſſit, nec ab eo tẽpore ad hunc vſque diem patêre Francis vnquã deſijt.

Facto Regum Franciæ & Angliæ congreſſu ad Pinguiniacum oppidum Ambianorum ann. 1475. induciæ inter eos conſtitutæ ſunt ad aliquot annos (Gaguin. ait 7. alij 9. Polyd. in multos annos) *Gaguin. lib.* 10. *Polyd. lib.* 24 *Anglic. hiſtor.*

Iacuppus Perſarum Rex fratrem maiorem interfecit, vt regnaret. Ab vxore tandem veneno tollitur.

Ioannes Moſchorum dux Tartarorum tributarius & ſeruus, vxore Græca magis etiam hominem incitante, ſumptis armis iugum turpe excuſſit. Finitimos Ruſſorum principes conſanguineos ſuos aſtu magis, quàm armis ſubiugauit, & longius ad Occidentem ſolem pronectua Nouogrodum totius Septemtrionis emporium celeberrimum Polonis & Lituanis extorſit. Nouogrodenſis prædæ magnitudine tantus euaſit, vt magno hodie ſit terrori Tartaris, Turcis, Polonis & cæteris vicinis. *Cromer. lib.* 29. *de reb. Polo.*

1 FERRVM lameæ, quo Chriſti latus apertum eſt, dono Baiazethis per Muſtapham Baſſam & conſecutus. *Iouius de rebus Turcicis.*

Eius tempore inuentus Crucis Titulus in Baſilica S. Crucis in medio tẽpli pariete occluſus cum triplici lingua, Ieſus Nazarenus Re. cætera deficiunt. *Volater. lib.* 22. *Ant.*

Baptiſta Trouomala ſcriptor Roſellæ caſuum, Gabriel Biel monachus Germanus, Angelus de Clauaſio auctor Summæ Angelicæ, Vuernerus Vueſtphalus Carthuſianus, Rupertus Epiſcopus Aquilanus, Guilelmus

Anni Christi		Anni mundi
	221.	
1484	1 INNOCENTIVS 8.	5572
1492	Genuenſis an. 8. di. 26.	5580
	Vacat d. 22.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Maximo, deinde Niphone an. 10.	

Anno Christi. | *Anno mundi.*

Principibus.

Baiazete 2. an. 31. Turcico Jmp.

Iacuppo Perſidis, mox Iulauero an. 3. Bayſingiro an. 2. Ruſtano an. 7.

Friderico 3. Occidēt. Imp.

Carolo 8. an. 14. Franc. Rege.

Bethe-Mariā Æthiopiæ, deinde Schender an. 15. mēſ. 6.

Ferdinando 5. Hiſpaniæ, cum Iſabella vxore.

Henrico 7. Angliæ an. 24.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ rege decimo tertio.

Iacobo 3. Scotiæ, deinde Iacobo quarto an. 52.

lelmus Textor, Nicolaus Salicetus abbas, Ioan. Lapidanus, Ioan. Teſſeranus, Theologi.

A Ioanne Lapidano Theologo Pariſienſi rudimenta
1484 5572 linguæ Hebraicæ Reuchlinus Capnion didicit. *Ipſe in Apologia.* Reliqua à Indæo, Abdia ben Iacob Spuono, dum legatione fungeretur apud ſequentem Pontificem Alexandrum. *Ipſe Epiſtola in ſuum lexicon, vbi primum inter Latinos ſe Grammaticam & lexicon Hebr. emittere aſſeuerat.* Vir magnus, niſi lingua Hebraicæ myſteria Cabbalicis nugamentis maculaſſet.

Albertus Krantius Bambergenſis, Ioannes Trithemius Abbas Sphaheimenſis, Matthias Palmerius Piſanus, inſignes hiſtorici. Marſilius Ficinus, Baptiſta Mantuanus poëta & carmelita, Iouianus Pontanus, Philippus Beroaldus, viri ſumma eruditione clari.

HVMANA.

1485. Ioannes decimus tertius Rex Portugalliæ, primus claſſem miſit ad quærendas nouas terras, & promontoriam Bonæ ſpei, vnde ingentia auri pondera aduecta & excuſſa.

Zamoram Africæ ciuitatem tributo decem millium Aloſarum ſponte à Saracenis oblato ſuam fecit.

Ferdinandus Magnus Hiſpaniæ Rex an. 1487. (alij 1462.) Mauris ſiue Saracenis, decimo poſt cœptum bellum, ademit Regnum Granatæ, ſiue Beticum, quod, vt dixi, ipſi 800. ferè annos occupauerant. Hinc ſortitus eſt à Roman. Pontifice cognomentum CATHOLICI. Idem 124. (alij 120.) millia familiarum Iudaicarum Hiſpania expulit, nec eis permiſit aurum vel gemmas Regno exportare. vide Pontanum de bello Ferdinandi.

In his fuit R. Iſaac F. R. Ioſeph Katn, commentator Pentatheuchi, vt in Portugalenſi exilio R. Abraham auctor faſciculi Myrthæ, qui ſe feſſam vrbem Mauritaniæ recepit.

Guinea ab Hiſpanis 12. gradibus ab æquatore inuenta eſt, circa quam complures inſulæ poſtea ab ijſdem exploratæ.

Tumque compertum eſt regionē torridam, quæ appellabatur, commodè habitari. Quod ante mille quingentos annos Iubam Mauritaniæ regem probaſſe Solinus narrat & ante Iubam, referente Strabone, Polybius.

Paulo pòſt nouus orbis veteribus incognitus præter infinitas inſulas exploratus eſt, & America ſiue Breſilia, quarta terræ pars nominatus, cùm ab incolis vocaretur vna ſui parte *peru*,) quò naues ſingulis triēnijs miſiſſe Salomonem, exportandi auri cauſâ, probabile eſt, cùm ſcriptura in Paralipomenis illam regionem nominet Paruam, duali numero .j. vtrumque Peru) altera *Clobacana.* R. *Ioſeph parte ſecunda ſua hiſtoria.*

Tertiò Africæ Auſtralis & Aſię Orientalis, ſiue Indię vltimæ pars cognita eſt, & circumnanigata.

Quartò terra Auſtralis vltra mare Æthiopicum & Indicum inuenta eſt, etſi nondum interiùs cognita, quintaque terræ pars appellata.

Quo anno bellum Hiſpanorum perfectum eſt contra Mauros, eorundem expeditio aduerſus Indos Occidentales cœpit, quaſi Hiſpanorum opus ſit expugnare infideles & Paganos.

1492 5580 Nam Ferdinandus Iſabellæ Reginæ Caſtilliæ, Legionis, Aragoniæ, Siciliæ vxoris ſuæ ſuaſu Chriſtopho.

Anno Christi — *Anno mundi*

Columbum Genuenſem ad veſtigandas nouas terras miſit,quas & Columbus aperuit an. 1492.

Quo anno 1492. in perpetuum Iudæos ſuis Hiſpani-
1484 cis regnis expulit, 97. poſt Gallicanum eorum exilium. 5572
Et vt hæreticos & Mauros penitus inde euelleret, Inquiſitionis officium inſtituit, cui etiam Rex ipſe ſubeſſet. Granatenſe, Neapolitanum, & Nauarreum regnum ſubegit. *Vaſæus.*

Doriphori (quos Lantznecthos vocant) tunc primùm exorti ſunt in Germania.

Ducatus Britanniæ Regno Franciæ acceſſit nomine dotis Annæ hæredis Britanniæ, quam, repudiata Margarita vxore, Carolus 8. vxorem duxit, licet ipſa per legatum nupta iam eſſet Maximiliano Auſtriæ Archiduci. *Naucler. Gaguin. lib. 11. Chron. Franc.*

Mediolanenſes mortuo Philippo Maria duce vltimo ſeſe, in libertatem vendicant & ex Plebe 12. viros, Reip. conſtituendæ cauſa creant. Verum poſt duram obſidionem, Franſciſcum Sfortiam, qui Blancam Philippi filiam nothani duxerat, in vrbem & ducem recipere coacti ſunt, à quo Carolus Aurelianenſis competitor victus eſt. Fridericus Imperat. ſuum ius neglexit, bellis domeſticis detentus, & multitudine competitorum abſterritus.

Alphonſus rex Neapolit. quem Philippus hæredem teſtamento inſtituerat, cum hæreditatem longe à ſe diſſitam & à competitoribus vndique circumſeſſam videret, quieuit.

Thoma & Demetrio Paleologis fratribus inter ſe diſſidentibus, Demetrius ad hoſtem tranſijt filia ei in vxorem data, Thomas rebus perditis Romam fugit. Sic Mahometes Peloponeſum ſubigit ſublato illic Paleologorum & Venetorum Dominatu. Leſbum, Lemnum, Euboeam, ſiue Nigropontum ponte admirabili ſuper Euripum conſtructo recipit.

Per id tempus Vogati duce Bathoro ex Turcis quorum erant centum millia inſignem & omni æuo memorabilem victoriam Matthiæ regi retulerunt. *Crom. lib. 29. Polo.*

Cazimirus Cazimiri Regis Polonorum filius medicis concubitum ſuadentibus, ſi ſanus eſſe vellet, Ne ſe pollueret, maluit ille mori. *Crom. Ibid.* Michaëli Verino poëtæ Hiſpano vix 18. annos nato paulo poſt idem viſum eſt. *Politianus.*

Boemici motus ab hæreticis excitati, regi etiam periculoſi, ita vt Rex de vita ſua periclitatus ad Cuthnos montes fugere coactus ſit, Senatus verò veteris & nouæ Pragæ contrucidatus ſit & Monaſteria direpta. *Herburtus lib. 17. Polo c. 10.*

Ioannes Standon Theologus collegium Montiſacuti Lutetiæ fundauit, legauitque multa ad Pauperum, vulgo Capetarum, alimoniam.

Carolus 8. cum Cancellario & libellorum ſupplicum magiſtris ſeptemdecim conſiliarios laicos & ſacerdotes creauit, quia Cancellarius tot negotijs ſe implicare non poterat.

Henricus 7. Rex Angliæ, ex Elizabetha coniuge tres tantùm liberos ſuperſtites reliquit, Henricum octauum,
1492 Margaritam maiorem natu, quæ Iacobo 4. Scotorum re- 5580
gi nupſit, Mariam Ludouico 12. Frãcorum regi primùm, deinde

Anno Christi. | 222. | Anno mundi.

1492 m ALEXANDER 6. Valentinus Hiſpanus an. 11.di. 8. 5580

1503 5591

Vacat m. 1. d. 4.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Niphone, deinde Pachomo (qui præfinitè ſedit an. 1500.) an. 10.

Principibus.

Baiazete 2. Turcico 12. Imp.

Ruſtano Perſiæ, deinde Agniato mēſ. 6. Carabe an. 1. Aluaute an. 4. Iſmaële Sophi an. 34.

Friderico 3. & poſt eum Maximiliano an. 25. Occid. Imp.

Carolo 8. & Ludouico 12. Patre populi cog. an. 17. ex ordine Franc. Regg.

Schender Æthiopiæ, deinde Amdezeon, qui & Alexander menſ. 6. Nahud. an. 14.

Ferdinando 5. Hiſpaniæ.

Henrico 7. Angliæ.

Cazimiro 4. deinde Alberto an. 9. Alexandro an. 5. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ, deinde Emanuele Magno an. 26.

Iacob quarto Scotiæ.

An. Dom. M. D. quando Ludouicus 12. Pater populi dictus, regnum Gallicum init, Sophus Perſicum, noua terra aperiuntur.

DECIMO *quinto ſæculo continuatam quidem fuiſſe Doctrinam dubitari non poteſt, quod ideo Lutherus & innumerabiles hæreticorum copia inſurrexerint &c. Sed interim id mo-*

deinde Carolo Brandono Suffolciæ Duci collocatam. *Ex hiſtoriis Angl. & Scot.*

Henrici ergo defuncta poſteritate, de qua vnica ſupereſt Elizabetha, rerum hodie potiens, regnorum Angliæ & Hiberniæ ius ad Mariam Scotorum Reginam, vnicam Iacobi 4. & Margaritæ ſuprà dictæ hæredem, ſine ex Iacobo 5. patre Scotorum rege eorum filio nepté, eiúſque deinceps liberos, rectà aliis omnibus excluſis deuoluitur.

m FAVENS auſpiciis Ferdinandi & Iſabellæ Hiſpa. regum, qui duce Columbo an. 1492. Indias Occiduas aperuerant, Bulla illos legitimos earum Dominos conſtituit, ita tamen vt præcones Euangelij illuc mittere tenerentur. Bulla ab Alexandro data eſt an. 1493. quarto nonas Maij ſui Pontificatus 2.

1494. Correcta propter Hiſpanorum & Luſitanorum diſſidia, ipſorum conſenſu, vt videlicet linea vtroſque ſeparans ducta à Septentrione ad Meridiem per Occidentem diſtaret à Promontorio viridi 1080. miliaribus, non, vt antea, 400. duntaxat, vt quicquid ab ea verſus Orientem acquireretur, Portugalēſibus cederet, verſus Occidentem Hiſpanis. Quod præſertim factum eſt, ne Hiſpani quicquam tentarent in interiore Africa, quā iam Portugalenſes aperuerant.

Primus præco fuit Bueil Catalanus ordinis S. Benedicti, quam Alexāder Bulla ſacerdotibus duodecim præfecit, ſuumque vicarium apud illas regiones nominauit. *Fumus in hiſtoria Gallica Indiarum Occidentalium lib. 1. cap. 2.*

Ioſephus Indus patria Catagonotēſis, vir Chriſtianus, Romam venit, & Alexandro 6. narrauit, eorum populorum, qui circa inſulam Ormum & reliquum Orientem habitant, magnum quēdam eſſe Antiſtitem, qui Catholicus appelletur, cui aſtent Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiſcopi & Epiſcopi complures. *Ipſe in ſua nauigatione c. 33. Oſorius de Emanuele.*

1494. Ordo pœnitentium mulierum ex proſtitutis cœpit Pariſiis prædicatione Ioannis Tiſſerani Minoritæ. *Continuatio Palmerij. Volaterr.*

Ioannes Mederus, Ioannes Dalburgius, Georgius Florus Baldinus, Guilelmus Pepinus, Baptiſta à Satis, Ioannes Keiſerſpergius, Hieronymus Sauarauola, Ioan. Ludouicus Viualdus, Theologi. Ioan. Tritemius, qui ſuum librum de Scriptoribus Eccleſiaſticis (nongentis & ſeptuaginta, quorum volumina, gradus, conditiones, dignitates, ac tēpora potuit reperire) abſoluit an. 1494.

HVMANA.

1497. Americus Veſputius Florentinus ſub Zona torrida, vltrà citráque, terras Occiduas nauigationibus quatuor aperuit, & Americam de ſuo nomine appellauit, quarum duas verſus Occidentem mandato Ferdinādi Regis Hiſp. ſuſcepit, duas alias verſus Auſtrum Emanuelis Luſitaniæ regis iuſſu. Propter eius magnitudinem quarta pars orbis nominatur, neſcitur continens ne ſit, an inſula, niſi quòd eſt probabilius verſus polum quodam Iſthmo cum Groenlandia iungi. Quoniam ſæpius quidem tentatus eſt per Septētrionem ad Mare Moluccarum tranſitus, verùm nunquam repertus. per Auſtrum ad Moluccas tranſitum Magellanus repertt, & fretum Magellanicum de ſe nominauit.

Anno Christi.

An. 1501. Petrus Aruarus Cabralus Braſiliam in torrida Zooa extra æquinoctialem verſus meridiem adinoenit.

1492

Emanoelis Regis Portugaliæ auſpiciis ſub ao. 1500. aperta eſt nauigatio in Indias, circumnauigata tota Africa & repertis multis nouis regionibus & inſulis. Prima illa nauigatio fuit vſque ad Callicutium, deiode Cochinum, vbi magnum Chriſtianorum nomerum S. Thomæ videre licet, qoorum ſacerdotes in magna degunt abſtinentia, io templis crucem tantùm habentes. Sacrificant pane Azymo, & vino ex vua paſſa & aqua expreſſo, quòd alio careant. Apoſtoli corpus hinc procul 350. milliaribos ſitum eſt apud oppidum Mailapar, etiam Saracenis & Paganis venerabile. *Volater. lib. 12. Geograph.*

1493. cœpit expeditio Francorum pro acquirendo Regno Neapolitaoo, contra Alphonſum Regem: Carolus Rex Fráco. ſtatim illud regnum obtiouit, ſed an. proximo ab eo ad Ferdinaodum Alphonſi filium defecit.

Morbos ſacer ſub primom deſcenſum Fraocorum in Italiam primùm cœpit agnoſci in Europa, & propterea dictus eſt Gallicos, & Neapolitanos, Hiſpani Arragonenſes vocaor eum Morbum S. Sementi, Granateoſes Curialem, Franci groſſam verolam.

An. 1494. obierunt tria literariæ reipublicæ lumina, Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquileienſis, Angelus Politianus vir eloqueotiſſimus, & Ioan. Picus Mirádulæ Comes ſummus Philoſophus. *Continuat. Palmerij.*

Ioao. Nauclerus Tubingenſis, coius hiſtoria à Sutio Carthuſ. contiouata eſt. Philippos Bergomeoſis, Hermannus Schedellius, Baptiſta Eguatius, Raphaël Volaterranus, Franciſcus Irenicus, Iacobus Vuimphelingius, Polydorus Virgilius Anglus, Ludouicos Patricius, Antooius Sabellicus, hiſtorici celebres. Sebaſtianus Brand, Georgius Valla, Iodocus Badius, viri docti.

Parlamentum Rothomagenſe Scacarij loco, à Ludouico 12. ioſtituitur, an. 1499. Cal. Octobr. Sic Aquenſe in Prouincia Narboneoſi & Burdegalenſe in Aquitania.

Ruſtanos Perſarum rex, Harduelem patrem Iſmaëlis Sophi interfecit, veritus ne is Halim Omati præferens, ſtuderet rebos nouis, & ſe regno exueret. Iſmaël interim fugiens io Hircaniam ad Pytcalim amicum paternum, eoſdem ritus, quos pater io Perſide tradiderat, prouexit, & Siach. i. Propheta habitus, regnum Perſicum ad ſe tráſtulit, eiectis hæredibos.

1499. ſeptuagiota Torcorum millia per Vualachiam in Ruſſiam ſe effundentes frigore & fame conſumpta ſunt. Reliqui à Stephano Vaieuoda contrucidati. *Cromerus lib. 30. Polon.*

1500. quidam Iudæos nomine Lemlen impoſuit Iudęis quiboſdam (credo io Germania) ſe eſſe verom Chriſtum, qoem expectabant. *Ioann. Iſaac ſuper Epiſtolam R. Moſis filij Maimon, quam ipſi ex Hebræo in Latinum conuercit.*

Eo anno Portugallia Iudæi excedere iuſſi ſuot, octo anois poſtquam à regibus Hiſpanis io perpetuum eiecti eſſent. *Vaſæus.*

Eo Rutheri ditionis Polonicæ ad Moſcouitarum Imperatorem, Schiſmatis eorum tutorem defecerunt, quod
1503 Alexander Dux Lituaniæ eos Eccleſiæ Romanæ adiungere vellet. *Ioan. Sacramus in Elucidario errorum Ruthenicorum.*

Anno mundi.

re noſtro demonſtremus è certis Græcorum & Latinorum teſtimoniis.

Missa. *Iſdem ritibus ac prius, è ſcriptoribus de Diuinis vel Eccleſia-* 5580
ſticis, Beſſarione Cardinali, Marco Epheſio, Dionyſio Carthuſiano, Gabriele Biel in Canonem Miſſæ.

Gratia Dei, fides, Iuſtificatio, *Græci in ſua Apologia Baſilienſi cócilio exhibita. Beſſario & Trapezuntius multis ſuorum librorum locis. Sic Gerſon &c. Biel in can. Miſſæ lect. 23. §. E Sententiarij in 2. diſt. 26. & 27. & lib. 1. diſt. 41. vbi diſputatur. an Prædeſtinationis ſit aliquot meritum.*

Euchariſtię veritas, ſacrificium, tranſubſtantiatio, adoratio Miſſæ ritus. *Beſſario de Euchariſtiæ ſacramento. Marcus Epheſius lib. Quibus verbis conficiantur diuina munera. Laonicus* Calcocondylas, *Euchologiũ, in quo tres liturgiæ Chryſoſtomi cap. 2. Baſilij cap. 3. cap. 4. & 7. cum eius interpretatione cap. 5. & 6. Thomas Valdenſis in tomis de Sacramentis contra Vuicleffiſtas, Biel in Canonem Miſſæ. Sententiarij multis diſtinctionibus libri 4. Gerſon parte 1. tractatu de Communione ſub vtraque ſpecie & part. 2. in Compendio Theologiæ tract. 3. de Sac. Euchariſtia & alibi.*

Baptiſmi effectus, neceſſitas, alieoa fides, ceremoniæ *In Euchologio Græcor. c. 15. 17. 79. Sententiarij multis diſtinctionibus lib. 4. Gerſon in compendio Theologiæ tract. 3.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Euchologium cap 49. 98. &c. vbi canon in extrema vnctione in Peccatoris confeſſione ſeruandus. Ibidem Gerſon. Sententiarij lib. 4. diſt. 14. vſque ad diſt. 22.*

Claues Eccleſiæ, Abſolutio. *Trapezuntius, in dictum Euangelij ſi ſic volo eum manere &c. Græci in ſuo Euchologio ca. 114. Sententiarij lib. 4. diſt. 18. & 19. per totum Biel in can. Miſſ. lect. 2. 3. per totum. Gerſon parte 2. tract. de poteſtate ligandi atque ſoluendi, & alio, de contemptu Clauiũ.*

Confirmatio, reliqoa alia ſacramenta, & eorum vſus. *In Euchologio ca. 95. 97. 98. vbi ſacramentum vnctionis extrema vocatur, [illegible] & [illegible] è 5. cap. Iaco. cap. 18. & 19. & ſeqq. vbi Matrimonij officium cap. 111. & ſeqq. vbi ordinum ſingu-*
lorum diſpenſandorum ritus & offi- 1591
cium. Æneas Syluius epiſt. 130. ad

Inde

Bohemos. Septem ſunt Eccleſia ſacramenta, etſi vos tantum quinque recipitis. (Nam de confirmatione & extrema vnctione nihil ſentiebant.) Gerardus Stredonenus lib. de ſeptem Sacramentis D. Antoninus p. 3. tit. 14. c. 1. §. 3. ad eripiendum nos ab infirmitatibus ſpiritualibus animæ Dominus inſtituit medicinas ſeptem Sacramentorum, Gerſon in regulis Moralibus part. 2. & in compendio Theologiæ tract. 3.

Inde ſecuta bella, donec ſocer Moſcus (Nam filiam ſuam Alexandro collocarat) innumera Catholicorum millia tam per ſuos è Lituano Dominio, quàm per Tartaros è regno regis Poloniæ Alberti in perpetuam ſeruitutem abigeret. *Ibid.*

Iſmael Sophus ex Aſſumcaſſani filia progenitus Mahometanam legem nouis interpretationibus exponens, nouam religionem introduxit, atque ea via Perſiæ Regnum occupauit. *Paul. Iouius.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Gennadius Scholarius Patriarcha Conſtantinopol. in defenſione de primatu Petri. Gerſon de Auferibilitate Papæ. & 4. parte Sermo de pace & vnitate Græcorum Omnes principes & alij ſubiectionem habent ad Papam, in quantum ſuis iuriſdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent, contra legem diuinam & naturalem. Item lib. de modo habendi ſe tempore Schiſmatis. Baldus, leg. f. in fine C. D LL. nu. 4. ſolus Papa poteſt deponere Imperatorem, & non ex omni cauſa ſed ſolum ex cauſa graui & notoria, ex qua turbatur vniuerſalis ſtatus Chriſtianus vel Eccleſiæ. Et Nu. 2. Cum Apoſtolicus confirmet Principem, iſtud eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis, vt in Authentica, De defenſore ciuitatis, § interim. Et ideo Imperator iurat Papæ fidelitatem. Thomas Vualdenſis contra Vuicleffiſtas. Io. de Turr. Cre. in ſumma de Eccleſia, & alibi Trapezuntius in dictum Euangelij, Si volo eum manere. Æneas Syl. epiſt. 288. Gabriel Biel in Can. lect. 23. Clemangis de corrupto Eccleſiæ ſtatu.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Græci in Apologia ad Concilium Baſilienſe. Trapezuntius vbi ſupra. Biel in cano. Miſſæ lectio. 29. & 59. Gerſon in compendio Theolo. tract. 2. Sententiarij in 2. ſent. diſt. 25. 26. 28.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. *Græci in Horologiis & Menologiis ſuis. Item Euchologio, vbi de crucis collocatione c. 30. & Exaltatione cap. 93. & lectiones Apoſtolicæ & Euãgelicæ de SS. Martyribus cap. 103. de ſanctis medicis cap. 104. de Sancto Chryſoſtomo & reliquis Sanctis pontificibus cap. 105. de aliis variis Sanctis cap. 106. 107. 108. 109. ſed & apud noſtros huius ſæculi ſcriptores de iis omnibus extant ſermones & tractatus pene innumeri. Biel in canonem Miſſæ lectione 30. 31. 32. 79. & de imaginibus lect. 49. & de reliquiis lect. 42. Gerſon præmittens Aue Maria ſermonibus, quos habuit in Concilio Conſtantienſi.*

Preces pro defunctis. Purgatorium. *Dionyſius Carthuſianus de quatuor Nouiſſimis.* In *Apologia Græcorum de Purgatorio igne, Baſilienſi concilio exhibita, & per Ioan. Hartungum verſa, vbi Græci huius æui docent tria è ſuis patribus 1. quorundam reatus poſt mortem à Deo condonari. 2. id fieri Dei clementia & Eccleſiæ precibus. 3. eos interim expiari luſtratione carceris, vel tenebrarum & ignorationis, & exilij: hoc vno à Latinis differentes, quòd ignem purgatorium corporalem, materialem ve negent, vt in eo non pœnam ſenſus, ſed damni duntaxat conſtituant.* Hinc in eorum *Euchologio cap. 118. pro monacho mortuo ferale officium. cap. 119. pro ſacerdote mortuo. cap. 120. pro laicis mortuis. ca. 121. pro fœminis dormientibus. c. 122. & vltimo, pro infantibus defunctis. & in ipſorum liturgiis cap. 2. 3. 4. 7. Sententiarij diſt. 21. lib. 4. Biel in can. Miſſæ 56. 57. 58.*

Reliquos infinitos alios Latinos quoniam his præcipuè temporibus hæreticis ſuſpecti ſunt, quòd Huſſitas, Hieronymum de Praga, Ziſcam ac eorum multiplices & diſſectas ſectas proſcripſerint, ſtylo & igni perſecuti ſint. Superfluum etiam eſſet Synodos totius huius ſpatij itémque Hiſtoricos recẽſere, cum omnes eandem prorſus Eccleſiæ faciem cum ſuperioribus ſæculis nobis pingant, vt propterea ad illos, nec velint nec auſint prouocare.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

DECIMVM
SEXTVM ET
vltimum ſæculum.

223.

1503 a PIVS 3. Senẽſis, di. 16. 5591
1503 Vacat d. 24. 5591

Patriarcha.
Conſtãtinopoli Pachomo.
Principibus.
Baiazete 2. Turcorũ Imp.

a REGNVM Manicongo an. 1503. in Africa Chriſti fidem ſuſcipit.

Helenæ Alexandri regis Pol. vxori diadema de more reginarum non eſt impoſitum, quòd Græcorum Schiſmati eſſet dedita, vt pote Ioannis magni ducis Moſchorum filia. *Cromer. lib. 30. Pol.*

Bogdanus Vualachiæ Vaieuoda his legibus Elizabetham ſororem Alexandri regis Pol. accipit in matrimonium, vt is ad Eccleſiæ Romanæ ritus cum aulico ſuo comitatu accederet: In Vualachia vt templa, ſacerdotes, & vnus Epiſcopus Romani ritus inſtituerentur, Romanus Pont. Bogdano poſtulante matrimonium id approbaret. *Ibid.*

Georgius Amboëſius Cardinalis & Legatus Franciæ inſtituitur, qui vnico Rothomagenſi ſacerdotio abſque vllis Abbatiis &c. contentus, è viuis multo poſt deceſſit. Vir antiqua virtute & fide, nondum conſcientiis ad Sa-

cerdotiorum Polygamiam proſtitutis.

HVMANA.

Aleuante & Morath Chamo Iacuppi filiis contendentibus, adueniens Iſmael Sophus adhuc adoleſcens, qui nouam ſectam Mahometanæ perfidiæ à patre Hardnelle cœptam ſupplicij metu ſuppreſſerat, primo Alenantem acie ſecum congreſſum obtruncat. Deinde Morath Chamum in Arabiam profugere compulit.

Sic rerum potitus à Perſico Oceano ad Seruanotum fines atque ipſum Caucaſum montem & per Hyrcani maris meridionalem oram ad Coraxenos omni regione perdomita, Zagaleiſque Tartaris ad Oxum Iaxartém que flumina pertinentibus ſæpe acie ſuperatis, in Armeniam reuerſus eſt, vbi aliquanto poſt in Calderanis campis à Selimo Turca vincitur, cuius virtuti totus Oriens ceſſerat.

Iſmael Sophi magni Vſſumcaſſani Regis ex filia nepos perſuaſione commutatæ religiouis excitatis in ſuá ſectam Orientis gentibus, paternos, maternóſque agros cum exercitu recuperauit. Inde multas vrbes cepit. Mox 1499. Iacuppi Regis auunculi ſui filios regno depulit, mortem patris vindicans & nouam religionem propagans, per Armeniam, Mediam, Perſidem, Parthiam, Meſopotamiam, Aſſyriam, Hyrcanos & Turcas laceſſiuit. Edicta inuſitati generis venatione Syluestres equos cepit & domuit, qui aſpectu truces, prælongis atque horrentibus comis, rigida ceruice, & arietino capite deformes, bidui curſu minimè fatiſcunt. *Iouius lib. 5. viro.*

Legatos Venetias miſit, qui fœdus atque amicitiam peterent. Item ad regem Cambaiæ (ad oſtium Indi fl.) & ad Zabaimum Idalcamum, reliquóſque Indiæ Reges, religionis cauſa, quam tamen mutare noluerunt.

In Indiam ad Luſitanos, quorum Prorex erat Albuquercius, tametſi Ormuzium ipſi auertiſſent, miſit Coicaleamum, & cum eis fœdus agitauit. Ad eũ Albuquercius viciſſim Michaëlem Feirreram ad illud firmandum ablegauit.

Legationem deſtinauit ad Baiazethem cum irrito ſucceſſu. Sibi enim Carmanorum regiones hereditarias reddi poſtulabat. Item vt abiecta verere religinue ſuam aſſumeret, habitúmque immutaret.

Eius res geſtas contra Turcos explicauit Henricus Penias ad Cardinalem Saulum.

Nahud eductus eſt ex illo monte munitiſſimo & altiſſimo Æthiopiæ, in quem ſolent regum filij ac propinqui relegari, ne quid contra Principem rerum potientem moueant, poſtquàm frater eius Alexander rex abſque liberis diſceſſiſſet. Aluareſius in hiſto. Æthiopica c. 59.

Ludouico 12. Academiam Pariſienſem priuilegia ſibi ſublata conquerentem, turbáſque concitantem reprimente, in publico Academiæ apud Bernardinos conuẽtu decretum eſt, vt conciones, Medicinę praxis, ſtudium, lectionéſque ſtatutæ intermitterentur.

b BALLICA gloria, quàm Pontificia clarior. Moritur dum celebrarut Concilium Lateranenſe.

Bononiam expugnanit: Seruiam, Ranennam, Fanentiam, Forum Iulium & reliquas Eccleſiæ terras à Venetis occupatas

Anno Christi 1510

Iſmaele Sophi Perſarum.

Maximiliano Occid. Imp.

Ludouico 12. Franc. Reg.

Nahud Æthiopiæ an. 14.

Ferdinando 5 cog. Catholico Hiſpaniæ.

Henrico 7 Angliæ.

Alexandro Poloniæ.

Emanuele Mag. Portugalliæ.

Iacobo 4. Scotiæ.

224.

b IVLIVS 2. Genuenſis, an. 9. menſ. 3. di. 12.

Vacat d. 17.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Pachomo, deinde Theolypto an. 10.

Principibus.

Baiazete 2. & poſt eum Selimo 1. an. 8. Turcorum 13. (aliis 9.) Imp.

Iſmaele Sophi Perſarum.

Maximiliano Occi. Imp.

Ludouico 12. Franc. Reg.

Nahud Æthiopiæ, deinde

Anno mundi 5589

Anno Christi.

Helena eius vxore ob filij pueritiam.

Philippo primo an. 2. & iterũ patre Ferdinando Catholico an.10. pro Carolo nepote ſuo Hiſpaniæ Reg.

Henrico 7. Angliæ, deinde Henrico 8. an. 39.

Alexandro Poloniæ, deinde Sigiſmundo 1. an. 41.

Emanuele Portugalliæ.

Iacobo 4. Scotiæ.

1510 CONCIL. *Gallicanum Turonẽſe, omnium Epiſcoporum Galliæ, & plurimorum doctorum tam Theologiæ, quàm iuris Canonici, pro Rege Franciæ contra Pontificem Romanum. In quo decretum eſt, vt mitterentur ad PP. legati, qui cum eo de pace agerent, vel ſi ipſos nollet audire, eum prouocarent ad conuocandum generale Concilium. Chron. Franc.*

Anno mundi.

occupatas vi obtinuit: Mirandulam & Mutinam cepit. *Paul. Ioui. & Continuatio Palmerij*: Gallos opera Heluetiorum è tota Italia expulit, vnde à nõnullis ei tribuitur titulus liberatæ à Gallis Italiæ. *Surius in hiſtor.*

Edictum in Ludouicum 12. promulgauit quo eum & quotquot illi ſtuderent, omnibus & Schiſmaticorum & Hæreticorum pœnis ſubiiciebat, facta cuique poteſtate fortunas, regna, reſque illorum inuadendi. Ex quo ſecuta eſt Regni Nauarræ occupatio. *Guicciardinus hiſtoriarum ſui temp. lib.* 11.

Iulius Pont. Maximilianus Cæſar, Ferdinandus Hiſpanus, Ludouicus Gallus, Alphonſus Ferrarienſis in Venetos conſpirantes, eos omni Imperio terreſtri ſpoliarunt. Ottomanni autem multis vrbibus & inſulis Græcis, donec Cyprum tandem nouiſſimè amiſerint.

Academia Francofordienſis approbãte Iulio PP. inſtituitur an. 1506. ab electore Ioachimo Brandeburgenſi Marchione *Monſt.*

Florent doctiſſimi viri, Ioannes Lapidanus doctor Theologus, qui linguam Hebraicam Lutetiæ docet ipſum Ioan. Reuchlinum Capnionem, *vt agnoſcit ipſe in ſua Apologia.* Ioan. Reuchlinus Capnion Hoſtratiano diſſidio variè afflictus, (qui primus eo tempore cœpit Hebraïcam linguam in Germania profiteri) Marcus Marulus Spalatenſis, Lodoïcus Viues, Iacobus Faber Stapulenſis, Deſyderius Eraſmus Roterodamus (obiit an. 1536. ſeptuagenarius) Syluester Prierius Dominicanus Italus.

Petrus Galatinus, qui eandem Hebraicam in Italia excolebat. (Nam ea inter Chriſtianos incipiebat propagari.)

Ælius Antonius Nebriſſenſis, Iacobus Leopes Stunica Philoſophus & Theologus, Græcæ, Hebraïcæ & Arabicæ linguæ peritus, Hiſpanus vterque.

Ioan. Picus Mirandula Marti. Datyli Hebræi diſcipulus, & æmulus Pici Mithridates Romanus, Hiero. Aleander Brundusinus, Iuſtinianus Nebienſis, Aug. Stenchus Eugubinus Itali.

5598 Franciſ. Ximenius epiſcop. Toletanus Compluti Biblia multis linguis & interpretationibus inſignia typis exprimi curauit, ſecundus poſt Origenem Adamãtium.

Gallus & Pontifex vario marte cõgrediuntur in Italia. *Paul. Ioui.* Vnde Rex Ludouicus & Maximilianus Imper. curant haberi Concilium, quod nunquam fieri potuit, Pontifice propter principum factiones reclamante.

1510. 8. Idus Februarij circa horam noctis ſecundam Paulus *Form.* in Marchiæ Brandeburgenſis villa *Knobloch*, è templo ſubreptam thecam argenteam & inauratam, qua Euchariſtia conſeruabatur, cum ſacra hoſtia vendidit cuidam Iudæo, qui poſt multos ictus pugionis videns eam integram permanere, ira excandeſcens, Si tu es (inquit) Deus Chriſtianorum te ipſum manifeſta: mox hoſtia in tres partes diuiſa ſanguine per oras maduit. Eo territus Iudæus, poſtquam illas particulas panno inuolutas apud ſe detinuiſſet, miſſis duabus ad duos alios ſuæ factionis, tertiam iterum pugione confodit, ſicque denuò ſanguinis guttulæ dimanarunt. Tunc timens ne ſcelus proderetur, eam abſumere voluit, ſed cùm non poſſet, proiecit in flumen, dein illa enatante, in ignem: demum cùm intacta eſſet, commiſcuit azymo, ac vbi

furno impoſuiſſet, ille alioqui obſcurus reſplenduit, & maſſula azymi, cui tertia illa particula erat immixta, in Iudæi faciem inſilijt. Re à Magiſtratu cognita Paulus *Form.* forcipibus diſcerptus eſt, & in cineres redactus: Omnes Iudæi illius Marchiæ carceribus incluſi ſunt Burlini, ex quibus habita quæſtione cum inter alia flagitia faterentur ſe ſeptem Chriſtianorum infantes acubus & punctionibus peremiſſe, eorum 38. (al 40.) flammis traditi ſunt, & duo, qui petierunt baptizari ante mortem, capite plexi ſunt. *Sur. in hiſtor. & Hiſtoria rerum memorabil. &c. conuerſa à Pontano lib.* 1.

Acurius Ioſeph ſacerdos, Moſes Monachus Diaconus, Helias Hypodiaconus è Syria ad concilium Lateranenſe legati mittuntur à Petro Patriarcha Maronitarum è Monaſterio S. Mariæ de Cambin in monte Libano ann. 1515. Febr. 14. Ab his Theſeus Ambroſius Alboneſij regulus Iuriſc. literas Syriacas didicit, à quo poſtea canonico D. Auguſtini Bononiæ illæ inter nos cœperũt propagari, Leone 10. Pontificatum adminiſtrante, quando introductionem in linguam Chaldeam, Syriacam & Armenicam euulgauit. *Ipſe ibid.*

Sub an. 1510 Occidentales populi per Dominicanos ex Hiſpania conuertuntur.

HVMANA.

Philippus Archidux Auſtriæ, Caroli quinti Imp. pater annos 2. regio Hiſpaniæ ſceptro potitur Comitatum Flandriæ cum reliquis ditionibus regno Caſtiliæ vnit. Immatura morte præreptus regnum Ferdinando 5. Catholico patri, qui ſe Neapolim receperat, reliquit, donec Carolus adoleuiſſet.

Sultanus Ægyptius ereptum ſibi dolens vectigal reliquorum Chriſtianorum, Alexandriam gratia mercis Indicæ adeuntium, ad Iulium Pont. Oratorem denunciatum miſit, niſi Portugalenſes abſtineant, ſe quoque Hieroſolymitanum iter prohibiturum. *Volat. lib.* 12. *Geogr.*

Huius laudis æmuli Hiſpani ſub Ferdinandi regis auſpiciis duce Chriſtophoro Columbo an. 1496. Gadibus ſoluunt inter Zephirum & Auſtrum, & Canarias, aliáſque inſulas, deinde Orbem nouum aperiunt, non ad antœcos ſiue antipodas, vt Luſitani, ſed ad parœcos noſtros curſum dirigentes *ibid.*

Baiazetes 2. Turcorum duodecimus Imperat. venenato Pharmaco, ſibi iuſſu Selimi filij per Iudæum quendam medicum parato, interiit an. 1512. poſtquam Imperio præfuiſſet 31. annis, quibus Valachiam & Mõcaſtrum (hodie Neper) ac Lithoſtomum oppida ſubegit, contra Caitheum Sultanum Ægyptium copias miſit (tunc Turci tantam ab illo Sultano ſtragem acceperunt, vt nullam vnquam maiorem tulerint) Venetis Lepantum (antiquis Naupactum) Dirrachium & Methonem vrbes ademit: Gallos ſe aggreſſos fugauit: fœdus iniit cum Venetis, quod durat in hodiernum diem: ferrum Lanceæ, quæ Chriſti latus aperuit, ad Innocentium 8. PP. per Muſtapham Baſſam Viſirum dono miſit. *Paulus Iouius lib. de reb. Turci.*

1509. Helenæ auia Dauidis ad Emanuelem Regem Portugalliæ Matthæum Legatum cum litteris mittit, opem

Anno Christi. | *Anno mundi.*

1511 *Piſanum, coactum à Maximiliano Imp. & Ludouico Rege & quibuſdam Cardinalibus, cõtra Iulium PP. poſtea translatum eſt Mediolanum, deinde Lugdunum: ſed ſine profectu & vllo exitu, interueniente morte Iulij Papæ. Chron. Franc.* 5599

1511 *DECIMVM nonum Concilium œcumenicum Lateranẽſe indictum eſt à Iulio Papa contra Conſilium Piſanum, contra Turcos, & pro reformatione Eccleſiæ, ſed ipſius morte eſt interruptum, & poſtea continuatum & abſolutum à Leone 10. PP. anno 1517. 17. Calend. April. Sleid. lib.* 1. *& Surius. In hoc Pragmatica Sanctio factione quorundam abrogari finitur.* 5599

Anno Christi. | Anno mundi.

225.

1513 c LEO 10. Florentinus 5601
(*Prius dictus Ioānes de Medicis*) an. 8.
1522 menſ. 8. di. 21. 5610

Vacat m. 1. d. 7.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Theolypto, deinde Ieremia an. 15.

Principibus.
Selimo 1. & Solimano eius filio an. 46. per ordinem ſucceſſionis Turcorum Imp.

Iſmaele Sophi Perſarum.

pem pollicens aduerſus Mammelucos & Mauros Indię, prout rogata fuerat à Triſtane de Cugna, illius in India Prorege. Atque hîc prima Luſitanorum cum Æthiopibus coniunctio.

Selymus Campſonem Gaurum Caiti Sultanum eiuſque exercitum ad Singam occiſione deleuit. Indéque Syriam, Iudæam, atque Ægyptum victoriis peruagatus, Mameluchorum nomen & Sultaneum Imperium euertit, Tomombeio vltimo Sultano, qui in locum Campſonis demortui tumultuarié ſuffectus fuerat, capto.

Tomombeium vltimum Ægypti Syriæque Soltanum vicit, captum, diuque in quæſtione de Theſauris tortum, impoſitúmque vili camelo & per Cairum circumductum, ad Baſuëlam Syriæ portam laqueo necauit, vncoque ferreo ſuſpendit. *Iouius lib. 4. vir. Illuſt.*

Iſmaëlem Sophum occupata Tauriſio eius regia in Caldetanis campis deuicit. In eo loco canceroſo renum vlcere peſtilenti infœlicem exhalauit animam octano Imperij anno, in quo patrem Baiazethem acie adortus opprimere cogitarat, & veneno ſuſtulerat poſtquam Acomathem & Corcuthum Germanos fratres & ſeptem impuberes conſanguineos ad vnum omnes peremiſſet, dictitans nihil ſuauius, quàm ſublato omni conſanguineorum metu ſolum regnare. *Idem lib. 5.*

Ei Solymanus ſucceſſit an. 1518.

c. ANNO 1517. PP. promulgauit per vniuerſam Chriſtianorum ditionem remiſſionem omnium peccatorum iis, qui ſua bona in expeditionem Turcicam erogarent, quæ Cruciada vocabatur. Eius rei cura in Germania Alberto Moguntinenſi Epiſcopo à PP. demandatur, qui elegit Ioannem Tetzellium Dominicanum: quod ita offendit Auguſtinianos, maximè Staupitium ordinis generalem per Germaniā genere clarum ac diſertum, Martinum etiam Lutherum, vt ipſe contra tales Indulgētias eodem anno tonare cœperit, fretus Frederico Saxoniæ Duce, quem ſuarum partium reddiderat: 95. propoſitiones edidit quibus oppugnabat Indulgentias: cōtra Tetzellius alias 106. Luteranis planè contrarias. Ex hac lite ortum eſt illud LVTERANÆ hæreſeos incendium, quo tota pene Europa conflagrauit. *Surius in ſua hiſtoria.* At Sleid. lib. 1. paulo aliter.

Pragmaticam ſanctionem ſuſtulit, Concordata, quæ vocantur, cum Rege Franciſco agitans, de nominatione Epiſcoporum & Abbatum ſpecioſo prætextu, vt Rex propter electionum abuſus Doctorem quidem vel licētiatum Theologiæ, Iuris ve canonici è celebri academia ad Epiſcopatum, Religioſum eiuſdem ordinis, Doctorem ſimiliter, vel certè Baccalaureum earundem facultatum ad Abbatiam nominare teneretur: reuera autem ageretur myſterium illud iniquitatis, quo perditam Eccleſiam Gallicanam cernimus.

Hinc enim eius pernicies, in ea omnis generis hæreſeon, Simoniarum, Fiduciarum ſeminarium, ſcientię, virtutis, pietatis exterminatio, regni peſtis.

An. 1515. Concordata ſunt condita. 1516. decimæ ſacrilegij ſpecies introductæ. 1517. Lutherus emerſit. paulo poſt fœdus cum Turca agitatur, & magiſtratus omnes vænales proſtituuntur, ne quiſquam bonus & doctus ad eos poſſit ſine numerata pecunia contēdere. Bella ſucceſſio & noſtris digna moribus, ad quam aliquis

Anno Chriſti.		Anno mundi.
1522		5610

ſcilicer Deum expectet propitium.

1516. Auguſtinus Iuſtinianus Epiſcopus Nebienſis Octaplum vtrinſqne Teſtamenti in quinque præcipuis linguis molitus, prægustamenti loco Pſalrerium emittit.

Nouum etiam Teſtamentum more veteris Hebraïci, per verſiculos diſtinguit, numetorumque notis diuidit, cùm antea duntaxat diſtingueretur per paragraphos literis A, B, C. &c. expreſſos ab Hugone Cardinali ſub an. 1240. Quam verſuum diſtinctionem deinceps noſtri ſecuti ſunt.

Ioannes Eckius Fridericus Nauſea, Iacobus Latomus, Sylueſter Prieras, Ioan. Cochleus, Iacobus Sadoletus, Huldrichus Huttenus eques Germanus, Ludouicus Berus, Langdailus Anglus, Ioan. Arboreus Laudunenſis, Ambroſius Catharinus, Thomas de Vio Caieranus Cardinalis, Ioann. Fiſcherius Roffenſis Epiſcopus, & Thomas Morus eques, Angli (hi duo pro tuenda religione, & quòd nollent ſecundas nuptias Henrici 8. priore viuente, approbare, mortem obierunt an. 1535.) Iodocus Clictouæus, viri doctiſſimi, & fidei defenſores.

Martinus Ludderus ſiue Lutherus Saxo (ferunt eum ex incubo natum *Cochl. de acti. Luth.*) monachus Auguſtinianus, cum ſuis ſectatoribus hæreticus pronuntiatur anno 1518. (alij 1520.) 6. Calend. Auguſti. *Carion. lib.* 3. An. 1520. Louanienſes & Colonienſes Theologi multos ipſius libros dignos flammis decernunt, qui in Germania eodem anno ex mandato Imperatoris & Leonis PP. combuſti ſunt. *Sleid. lib.* 20. Anno ſequente Pariſienſes Theologi damnarunt hæreſi eiuſdem ſcripta: Carolus 5. eum proſcripſit. Ipſe dum eſſet in exilio ſcripſit librum de abroganda Miſſa priuata (ad quam cum communione ſub vnica ſpecie abolendam ſe raciocinationibus diaboli perſuaſum fuiſſe gloriatur in lib. de Miſſa angular. fol. 228. tom. 7.) ad fratres ſuos Auguſtinianos Vuitembergenſes, qui primi omnium Miſſas abrogarãt, quos hortatur, vt in eo incœpto etiam contra conſcientiæ (ô vox impia) accuſationem perſiſtant, ſicut & ſe in quibuſdam feciſſe ait. *Sleid. lib.* 3. *Suri. in hiſtor.* Tamen poſtea Lutherus factum Auguſtinenſium publicis concionibus reprobauit. *Suri.*

Aliqui eum Antichriſtum eſſe contendunt, quòd ſit caput & Patriarcha hæreticorum & Occidente, qui ſe toti armarunt cõtra Chriſti doctrinam & beneficiorum eius memoriam. Addo ad illorum coniecturas לולטר *Lulter* characteribus Hebraicis reddere numerum Antichriſti 666. Apo. 13. Ex quo apparet, vt quamuis non videatur verus Antichriſtus, tamen nobile proximúmque eius ſit membrum, qui Mahometis veri Antichriſti regnum in has terras inducturus ſit, quẽadmodum & eius miniſtri & ſectatores certatim ad Mahometiſmum quotidie deficere (pro dolor) cernimus.

Omnes in regno Granatæ aut Chriſtiani fieri, aut regno exire coguntur. Regnum Magnicongo in Africa, Regi Luſitaniæ fœderatum, fidem Chriſti ſuſcipit. *Contin. Palmer.*

1519. Vlrichus Zuinglius cœpit Tiguri oppugnare Indulgentias, & poſteà an. 1524. Berengarij hæreſim refricare vna cum Oecolampadio, propoſitis 47. articulis ſuæ doctrinæ, (*Surius. Sleid. lib.* 5.) cuius probationes, ſaltem quantum ad præcipuum caput, de Cœna, in ſomniis à quodam

Maximiliano & Carolo 5. an. 39. ex ordine Occidentis Impp.

Ludouico 12. & poſt eum Franciſco 1 Valeſio an. 32. Franc. Regibus.

Nahud, inde Helena Dauidis regis matre (iuxta alios auia) Æthiopum regina.

Ferdinando 5. cog. Catholico iterũ Hiſpaniæ reg. deinde Carolo 5. Imp. an. 39.

Henrico 8. Angliæ.

Sigiſmundo 1. Poloniæ.

Emanuele Portugalliæ.

Iacobo 5. Scotiæ, an. 29.

Anni Christi. *Anni mundi.*

à quodam monitore ſpiritu(ater ne an albus fuerit igno-
rat) Idib. April. ſe accepiſſe gloriatur, in lib. Subſidij de
Euchariſt. Tum Vuormaciç conuentum egit Carolus, in
1513 5610 quo Lutherus ob res belli opinione turbatas, ſe ſuám-
que doctrinam palàm defendit.

1521. Ignatius Layola Hiſpanus ſocietatis Ieſu fratribus initium dedit. Decem alios ſibi adiunxit, quibus comitatus Lutetia Romam, obtinuit an. 1540. vt ſuæ religionis inſtitutum à Pont. confirmaretur. Ex iis primus Fráciſcus Xauierius ad indos mittitur, principio an. 1541. tanto Dei numine, vt ſocij deinceps conſecuti multa & præclara pro religionis incremento geſſerint, quotidiéque gerant. Superiore ab ineunte ſocietate anno. i. 1520. Lutherus à Pont. declaratus fuerat hæreticus. Nempe, quo tempore Satanas ad diruẽdum aliquos erigit, Deus alios ad ædificandum excitat.

1520. Viuebat Abuna Marcus, ſummus Æthiopum in regno preſbyteri Ioannis Patriarcha, annum agens centeſimum quinquageſimum, vegeto adhuc animo & corpore. *Aluareſius in ſua legatione Æthiopica.*

HVMANA.

Emanuel Portugalliæ rex ad extendendam ſubactæ à ſe Indiæ laudem Leoni pontifici ſuæ victoriæ trophæa, Elephantum aurea inſtratum ſtragula & turrito ephippio Indos homines geſtantem, paſſus ad modulos tibiarum temperantem, Principem, hominéſque auguſtiore habitu, certo geſtu venerãtem, per Triſtanum Acunium Luſitanum dono miſit. Addiderat Rhinocerotem Elephanto paulo humiliorem, longitudine parem, ſed in Liguſticis ſcopulis merſus eſt. *Iou. lib. 4. vitor. Illuſt.*

Florentini, qui inteſtinis diſcordiis ferè continenter per an. 300. laborauerant, tanta quidem rabie, vt modo Patricios, modo Populares alternante victoria è ciuitate in exilium expellerent, ſæuis ſedibus integras ſæpe familias delerent, armis Cæſarianis oppreſſi, Dominum ſibi imponi paſſi ſunt, Alexandro Duci, qui mox interfectus eſt à Laurentio cognato, primum obtemperantes ea lege, vt hæc dignitas ad liberos eius pertineret, atque his deficientibus ad eius cognationis proximos.

Senenſes & ipſi ſeditioſiſſimi aliquot poſt annos eãdem fortunam ſubierunt.

An. 1514. Muleamethes, cui Sciriffo q. magno ſacerdoti cognomen erat, ex Eremita & concionatore ad regna Feſſæ & Marochi peruenit, religionis nouæ authoritate & armorum gloriæ florens. Ita Africam miſcuit, vt coacta multitudine in Lybiæ & Ægypti interiora penetrans, tribus annis obtinuerit præter ſuperiora duo, regna Tremiſſæ, Daræ, Taphiletæ, Suæ, quæ 43. annis te-
nuit, venando à ſtipatoribus corporis ſenex admodum
1522 interfectus ſub an. 1557. *Iouius lib. 7. vir. Illuſt.*
5610 Huius Eremitæ initia attingit Ioannes Leo In deſ-
cript. Africç, qui cum eo verſatum ſe per tres dies ſcribit.

Eius filius Abdala pòſt, Marochi regnat. Eodem tẽpore & ſpiritu Lutherus de ordine Eremitarum Auguſt. cœpit tale quid moliri in Europa, ſed ad tantam fœlicitatem peruenire non potuit, etiam ſi Cardinalatum, indéque Papatum animo fuiſſet complexus.

Franciſcus Valeſius Dux Engoliſmenſium literarum

inſtaurator, Rex Francorum inauguratur an. 1515. quo qui ſem Mart. Lutherus ſcribit contra indulgentias. Sequente an. expeditione in Mediolanum ſuſcepta ad 15. horas cum Heluetiis pugnans victor euadit, Mediolanum recepit, fœdus cũ Heluetiis init certa pecuniæ, quę ſingulis annis illis penſitatur, pactione: cum Leone PP. conciliatur: ius creandorum Præſulum conuentibus Sacerdotum & Monachorum adimit & ſibi vendicat. *Tili.*

Henricus 8. Anglorum Rex, quòd librum plenum pietatis & eruditionis contra Lutherum ſcripſiſſet, meruit titulum DEFENSORIS FIDEI, ſibi & ſuis poſteris à Leone Pontifice conceſſum. *Sleid. lib. 3. Georgius Lilius in Chron. Anglor.*

Ferdinandus Hiſpaniæ Rex nullo meliore iure, quàm quod ſibi vtile & commodum eſſet, Regnum Nauarræ, expulſo Ioanne Albreto occupat anno 1513. *Ioan. Tili.* Et regnis Caſtiliæ ſociat. Ioanni autem Albreto ſiue Labritenſi regnum venerat è Catarina Foiſſea hærede. Paulo aliter rem narrat Guiciardinus hiſtoriarum ſui temporis lib. 11.

Ex Aragoniis tandem potitus nuptiis Iſabellæ Caſtiliæ reginæ, deinde regno Granatẽſi, pulſis Saracenis ſiue Mauris, qui id tenuerant annos plus 780. decennali bello, vniuerſæ Hiſpaniæ vires obtinuit, Luſitanis exceptis, quæ cum Ioanna filia, nuptiis, poſtea tranſierunt ad Philippum Auſtriacum Maximiliani Imp. filium, Caroli 5. & Ferdinandi Impp. patrem. Iudæos ſeuero Edicto ablegauit, Punicas vrbes à Syrtibus ad Herculis columnas vi cepit, nouum orbem ac inauditum immẽſo & inſuperabili Oceano mira fœlicitate perdomito tot auitis regnis adiecit, vt regũ huius memoriæ maximus haberi poſſit.

Eo tamen deſerto, quòd parum eſſet liberalis. Hiſpani Philippum Maximiliani Cæſaris filium, qui in Hiſpaniam nauigauerat ad adeũdum Iſabellæ ſocrus regnum recipiunt, anteponentes alienigenam principem indigenæ, generum ſocero, nouum regem iuuenem ſeni. qua re Ferdinandus offenſus Neapolim nauigauit. Nec multo pòſt, vbi oborta febre Philippus interiiſſet, rebus compoſitis ad ſua regna rediit.

Eo defuncto Carolus 5. poſtea Imp. regnis Caſtellæ, Legionis Aragoniæ, Nauarræ, Valentiæ, Granatæ, & reliquis potitus eſt.

Hiſpania cum primum paruit Auſtriis Dominis & Belgis pręfectis magnis motibus agitata eſt. Belgas enim peroſi Hiſpani rebellarunt. Quam defectionem & prælia multa & incendia vrbium & damna prouinciarum ſecuta ſunt, nec ceſſarunt, niſi externo milite conſpecto.

Anno 1516. abrogata eſt in Galliis Pragmatica ſanctio, & Concordata (vt vocant) ſubſtituuntur, fremente vniuerſo clero. Scholaſticis, populo, bonis denique & doctis omnibus. *Ioan. Tili. Carion lib. 3.* Vnde & hæc iactabantur?

Prata vorat mulier, frendens leo rodit vtrumque.
Prata, leo, Mulier, ſulphuris antra petant.
Prata, leo, conſorte carent, Muliérque marito.
Connubiu hos iungat, Cerberus altereruit.

Nam Leo Pontif. Regina mater, & Cancellarius à Prato, huius facinoris habebantur auctores.

An. 1517. Elias Leuita Iudæus Grammaticorum Hebraïcorum ſummos & facillimus, ſuæ linguæ diſcendæ. Chriſtianis

Anno Christi.		*Anno mundi.*
1513	CONCILIVM Lateranum an. 1517. *abſoluitur* 17. *Cal. April. in quo decretum fuerat bellum gerendum cum Turca, vt communi hoſte (qui Syriam & Ægyptum proximè ſuo Imperio adiecerat, Soltano victo) depoſitis domeſticis armis, pœna inſtituta iis, qui pacem vel Inducias infringerent: quam ſocietatem, fraternitatem ſanctæ Cruciadæ vocarunt, decretis ieiuniis, ſupplicationibus, eleemoſynis, pauperum donatiuis per totam Europam noſtram. & ſtipendio militum, cæteráque pecunia decreta ad octuagies centena millia, ſui duces præpoſiti fuerunt Maximilianus Cæſar, & Franciſcus Rex Galliæ. Sed mors Maximiliani inſequuta, & religionis per Lutherum perturbatio, hanc tam ſalutarem Societatem diremit. Hæc Ioã. Sturinius Lutheranus Præfatione in Pſalmos Conradi Hereſlachij.*	5610

Anno Chriſti. | Anno mundi.

1522 | 226. d ADRIANVS 6. Batauus Traiectenſis, an. 1. menſ. 5. di. 6. | 5610
1523 | Vacat m. 2. d. 4. | 5611

Patriarcha.
Conſtantinopoli Ieremia.

Principibus.
Solimano Turc. 14. *Imp.*
Iſmaële Perſarum.
Carolo 5. *Occid. Imp. & Hiſp. Reg.*

Chriſtiauis Romæ, Veoetiis, & alibi in Italia, in quàm è Germauia veuerat, copiam facit, ob quam rem magnas à reliquis Iudæis calomnias & odia ſuſtinuit. *Ipſe paſſim* Egidius Cardinalis Eliæ ſtudioſus hebraicatur.

R. Abraham de Balmis, qui Grammaticam ſcripſit Venetiis, R. Iacob filius Selomonis, qui collectanea è Thalmud Couſtantinopoli medici.

Anno 1519. quo Carolus 5. Imperium ſuſcepit, quatuor poſt Franciſci Reg. inaugurationem, vno ante Solimani Turcæ principatum, ad 4. Non. Iul. cœpta eſt diſputatio Lipſica in aula Georgij Ducis Saxoniæ inter Ioã. Eckium, Lutherum & Andream Caroloſtadium, in qua Lutherus iracundus, admouitus vt ſedatè ſe gereret, Neque (reſpondit ille) propter Deum hæc res cœpta eſt, neque propter Deum finietur. Durauit illud colloquiũ 11. dies. *Hiſtoria rerum memorabilium &c. conuerſa à Pontano, lib. 1. Surius in ſua hiſt. & multi alij.*

1521. cœpit bellum funeſtiſſimum inter Carolum Imperatorem & Franciſcum Francorum Regem. Durauit 38. an.

Cum quattum Iam menſem Ticinum Franc. obſediſſet, puguauit cum Cæſariauis & captus eſt. an. 1525. Quã Cæſar Carolus 5. anno proximo in Frãciam remiſit, duobus eius filiis obſidibus receptis, quos redemit Pater vicies centenis millibus nummûm aureorum.

Selimus Turcorum 13. Imperator, poſtquam debellato Sophi Perſidis, & Capſone ac Tomombeo duobus, per ordinem, Ægypti Sultanis in prælio cæſis, ſuo imperio adieciſſet Syriam Ægyptum & Arabiam, obiit an. Chriſti 1520. & ſui Imperij 8. proficiſcens Adrianopolim eo in vico, Chiorlico nempe, in quo anoo ante decimo, cum Baiazete Patre auſus fuerat bellum committere. *Paul. Iouius lib. de reb. Turcic.*

1516. Turci Syria Aegyptóque ſubacta templum S. Ioannis Baptiſtæ Damaſci occuparunt.

d VIR. doctiſſimus, & moderatæ vitæ, olim Theologus Louanienſis, præceptor Caroli 5. Imperatoris. & nomeo, quod aorea habebat, retiouit: multa ſcripſit.

Iniquior fuit poëtis, id nominis nihil aliud præ ſe ferre arbitratus, quàm vel impietatem, vel laſciuiam.

Cùm apud eum Eraſmus accuſaretur, reſpondit, Se non bonas literas perſequi, verùm impias hæreſes.

Sanctes Pagninus Dominicanus, concionator Apoſtolicus, ſecundus Latinorum poſt Reochlinum Lexicon Hebraïcum edidit, tanta eruditione refertum, vt etiam Rabbinos in eo argumenti genere vicerit, & reliquos à præſtantiore conficiendo deterruerit.

Munſterus aliquot annis pòſt illud in breuius contraxit.

Seditio Vuitembergenſis propter Caroloſtadium, qui cõcitarat plebem ad Imagines ſanctorum è templis eiiciendas, cui conatui reſtitit Lutherus. *Sleid. lib. 3.*

Cœpit clam gliſcere ſecta Anabaptiſtarum in Saxoniæ partibus: eorum opinioni ſubſcribebat Caroloſtadius, *vt aiunt Lutherus, Sleid. lib. 3. & 5. & Melanchthon in comment. ad Coloſ.*

HVMANA.

Solymanus Turca vrbem Belgradum, Hungariæ propugnaculum, anno regni tertio, ſub 1522. & 1524. Rho-

dum inſulam 7.menſe obſidionis cœpit. *Sleidanus lib. 3. & Surius in hiſtor.*

Muſtapham filium maiorem pet ſpeciem colloquij euocatum in conſpectu ſuo ſtrāgulari fecit. Baiazethem alterum filium, qui contra alium F.Selimum de Imperio decertans in media Aſia & victus in Perſiam ſugerat, à Sophi Tāma, poſt multas legationes vltro citróque miſſas poſtliminio redditum, ex templo cum tribus filiis in ipſius Imperij aditu interfici iuſſit.

Ludouicum regem Vngariæ vicit, Budam in deditionem accepit, Viennam, ſed fruſtrà, oppugnauit. Corcyram inuaſit, Melitam tentauit. Tandem Sigetum Vngariæ oppugnans, moritur anno 1566.

Iſmaëli Sophi, qui cum Selimo conflixit an.1515.ſucceſſit Tammas, qui cum Solymano bella geſſit. Poſtremo Caſulas, ad quem ante 20.an.Solymani F.confugit.

1522. Victoria vnica è quinque Magellani nauibus, nauarcho Ioan. Sebaſtiano in Hiſpaniam rediit confecta duobus annis, totius Oceani nauigatione per fretum Magellanicum tunc primùm inuentum.

Dauid Æthiopum Rex ad Emanuelem Regem Portugalliæ, legatum miſit Matthiam. Inde Zagazabo, qui ſcripto explicatam reliquit ſuæ gentis fidem, è qua liquet Eccleſiæ illius cum noſtra maximus cōſenſus. Hoc ſcriptum Damianus Goës in Latinum vertit.

An.1523. Emmanuel Rex Portug. regni 26.moritur, qui Armuzium Arabiæ partem, Indiam, Indo & Gange fluuiis definitam, eam etiam, quæ vltra Gangem eſt, extremáſque Orientis ſolis regiones ſuo Imperio adiiecit & terras incognitas per ſuos perluſtrauit. *Oſorius lib.12. de eius reb.*

Ad eas victorias potiſſimum vſus eſt ductu Vaſci Gamæ, Odoardi Pacici, Franciſci Almeïdæ, & Alphonſi Alburquetij. *Ibid.*

Indi indignantes Luſitanos ab extremo Solis occaſu ad ſe profectos, Oceanúmque Atlanticum & æthiopicum prætervectos, vſque ad auream Cherſoneſum & Cathainum Sinarum regionem (quod ſpatium eſt ferè ſex millium leucarum) ſibi iura dare & excitatis arcibus, Calecuthæ, Cananoræ & aliis celeberrimis aromatum, vnionúmque emporiis ſedes poſuiſſe, adeptos dominatum maris Arabici, Perſici, Indici, ſociarunt vires ad illos inde pellendos. Quibus acceſſerunt Turcæ, ſed neutris hic conatus proſperè ceſſit, quin potius maioribus rebus principium dedit, Deo in ortu Solis cupiente Eccleſiæ ſuæ firmum ſtatum dare, quando in Occaſu ſenſim perit.

Solymanus Eunuchus Baſſa præfectus claſſis Turcicæ, quæ ad oppugnandos Luſitanos in Indiam mittebatur, cum magnis viribus Dium vrbem, quæ illorum præſidiis firmabatur, fruſtra oppugnaſſet, Ademum fœlicis Arabiæ oppidum proficiſcitur, vbi Ademanum Regem ſub fide ad ſe vocatum, in antenna prætoriæ triremis laqueo ſuſpendit. Eiúſque Gaza omni ſurrepta, vrbem lapideo muro munitiſſimam occupat. Pari ſæuitia ad Zidam portum Zibitinum regem ſumptuoſis muneribus gratiam eius appetentem interſecit, præſidiis eius aulæ omnibus ſub fide immaniter trucidatis.

Ioan. Stophlerinus Aſtronomus, Andreas Alciatus Iuriſ. Bilibaldus Pirkaimerus Noribergenſis.

Chryſo-

Anno Christi		Anno mundi
1522	*Franciſco 1. Valeſio Frācorum Reg.*	5610
	Lebnadenghel Dauide Æthiopiæ an. 36. cum matre Helena.	
	Henrico 8. Anglorum.	
	Sigiſmundo 1. Polonorum.	
	Emanuele, deinde Ioanne 3. Portugalliæ an. 36.	
	Iacobo 5. Scotiæ.	

Anno Christi | Anno mundi

227.

1523 c CLEMENS 7. Florentinus familia Medicea 5611

an. 10.

1534 menſ.10. di.8. 5622

Vacat d. 16.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ieremia.

Principibus.

Solimano Turcor. Imp. 14.

Iſmaële Sophi Perſarum, deinde Tamma an. 42.

Carolo 5. Occid. Imp. & Hiſpaniæ rege.

Franciſco 1. Valeſio Frãc. Reg.

Chryſoloræ, qui primus literas Græcas Florentiam Coſmo Mediceo Florentino duce attulit, diſcipulus Tifernas in Franciam venit. Budæumque literas Græcas docuit. Deinde Ianus Laſcaris mortuo Laurentio Mediceo Mecœnate ſuo. Atque inde literatura Græca deſerta Italia ad nos migrauit.

Laſcari & Budæo auctoribus Franc. 1 Bibliothecam Fontanableam inſtruxit, indéque an. 1530. Linguarum & Mathematum profeſſores Nam cæteri ſunt aſcriptitij.

An. 1522. Chriſternus rex Daniæ ab Eccleſia deficit. Tribus regnis propter crudelitatem exactus in carcere miſer conſenuit & mortuus eſt, Nã eiectus à ſuis à Chriſtiano Friderici qui regnorum Daniæ & Noruegiæ curam ſuſceperat, filio in eius locũ ſuffecto, perpetuis vinctus catenis an. 1532. tanquam indomita bellua, clattrata in cauea ad mortem vſque ſeruatus eſt. *Iouius lib. 7. vir. Illuſt.*

Eius cum Stenone Sueuo bellum crudele, quale eſt hæreticorum ingeniũ, deſcribit Zieglerus in ſua Geogr. & Ioan. Mag. in hiſt. Sueuorum.

Suetia primum experta crudelitatem iſtius, demum Gunſtanum nouum hominem regnare patitur. Cuius filij Erricus & Ioan. male concordes alternante fortuna in ſe ſæuierunt. Nam Erricus maior fratrem nihil tale ſuſpicantem in cuſtodiam tradidit, è qua emiſſus Erricum viciſſim incluſit. *Ioan. Magnus.*

e AD Clementem 7. an. 1524. Helena auia & Dauid Æthiopiæ Imp. literas & legatos mittunt obedientiam pollicentes, benedictionem & communionem Apoſtolicam deprecantes. Eas Latinas fecit Paulus Iouius, & in ſuum librum de Fide & moribus Æthiopum retulit Damianus Goes eques Luſitanus. Legatorum præcipuus erat Zaga Zabo. Elias Leuites in lib. Bahur ſe cum eis cõtuliſſe narrat.

Ad Emanuelem & Ioannem Luſitaniæ Reges ijdem literas & legatos mittunt, ad fœdus & amicitiam, confirmandam, quam Emanuel per Aluareſium & eius comites poſtulauerat. *Ibid. & in Aluareſio, qui hiſtoriam Æthiopicam deſcripſit.*

1524. ſecta Lutheranorum cœpit diuidi in Zuinglianos, qui tropum in verbis Sacramenti Eucchariſtiæ inducunt; Caroloſtadianos, qui particulam, HOC, in verbis cœnæ Chriſtum ipſum menſæ aſſidentem monſtrare dicunt, (hanc oppinionem amplexati ſunt Anabaptiſtæ) & Lutheranos qui *in, cum, vel ſub pane* Corpus Chriſti eſſe aſſerunt. *Surius in hiſtor. Lauatherus in hiſtor. controuerſiæ Sacrament.*

An. 1525. Caroloſtadius Archidiaconus Vuitenbergenſis, qui pauld ante primus omnium ſacerdotum noſtri ſeculi vxorem duxerat Vuimtembergæ, opera & ſtudio Lutheri è tota Saxoniæ Ducis ditione profligatur. *Surius. Sleidanus lib. 5.*

Ruſticanum bellum pernicioſiſſimum & ſæuiſſimũ contra Clerum, Principes & Magiſtratus initum pretextu libertatis Euangelicæ, cœpit aduerſus Comitem Luphium Sueuum anno 1524. Menſe Nouembri. Serpſit per totam ferè Germaniam, Alſatiam & Sueuiam anno 1525. quo Thomas Muncerus ſiue Monetarius, Cœleſtium Prophetarum hæreſiarcha, infinitam turbam ruſticorum ad ſeditiones concitauit, qui 200. arces & mona-

ſteria in vna Franconia incenderunt: quique ad 130.millia(alij 150.milia, vt eſt in vita Clementis PP.) in acie ceciderunt. Hic fuit exitus belli Ruſticani, quod intra vnum menſem Maium maiores cædes & vaſtitates attulit Germaniæ ſuperiori, quàm bellum decennale Hiſpanorum & Gallorum per id tempus Italiæ. *Sleid.lib.4.& Sur. in hiſt.*

Bernardus Lutzembergus, Franciſcus Titelmanns minorita Louanienſis, Ioannes Faber Viennenſis Epiſcopus Laurẽtius Campegius Cardinalis, Thomas Murnerus, fidei propugnatores inuictiſſimi.

1525. Lutherus ducit in vxorem Catharinam Boram ſanctimonialem olim virginem. *Sleid.lib.5.Sur in hiſt.*

1527. ſecta Anabapriſtarum vigere cœpit. *Sleidanus lib.6.* Eorum auctor variè refertur: alij volunt eſſe Thomam Muncerum. vt Sleid. lib.10. alij, vt Echius contra confeſſionem Zuinglij, Baltazarem Pacimontanum, alij, vt Eraſmus Alberus, Caroloſtadium, alij, vt Antonius Coruinus, Zuingliũ, alij, vt Staphylus, Bernardum Rotman, alij, vt Lind. Nicolaum Stolkium, ipſi ſe à Luthero originem trahere gloriantur, ob eius epiſtolam ad Vualdenſes, in qua ait melius eſſe omittere baptiſmum, quàm pueros ſine fide.i.non credentes baptizare.

Tunc quidam Anabaptiſta Sangalli oppido Heluetiorum, fratri ſuo germano caput præcidit, præſente vtroque parente, quibus perſuaſit (ô cæcitas!) id ſibi diuinitus imperatum, ſed a magiſtratu comprehenſus eandem pœnam & ipſe luit. *Sleid.lib.6.Suri. in hiſtor. Gilbert. Cognat.in narrat.tragica.*

Hoc ipſo anno decreta fuit apud Bernates Heluetios valdè pernicioſa diſputatio Catholicorum cum Zuinglianis, ſed nullus Catholicorum voluit adeſſe (quòd Senatus Bernenſis leges diſputationis ipſis iniquas præſcripſiſſet) præter Conradum Tregetum prouincialem Auguſtinianum. Finita diſputatione an. 1528.7. Cal.Ianuar. mox apud illos & aliquot vicinos, inter quos numerantur Geneuenſes, Miſſæ, aræ, & imagines deturbatæ & deiectæ fuerunt. Dies & annus abolitæ antiquæ Catholicæ religionis aureis literis in columna inſcriptus eſt, vt teſtimonium apud poſteros extaret ſempiternum. *Surius in hiſt. Sleid.lib.6.*

1528. Diſputatio Bernę Heluetiorum de Euchariſtia, poſt quam planè deteriores euaſerunt amplexo Caluiniſmo.

Eodem acta fuerunt comitia Imperij Spirę multis de cauſis, maxime de expeditione contra Turcos, & pace religionis. Tunc natum eſt Proteſtantium nomen, eorum, qui proteſtantes ſe quibuſdam decretis eius conuentus, ſalua conſcientia, ſubſcribere non poſſe, prouocarunt ad Imperatorem, *Sled lib.6.Suri.in Hiſt.*

Eodem anno iuſſu Philippi Haſſię Landgrauij fit cõuentus Marpurgenſis, vt Lutherani & Zuingliani inter ſe agerent de concordia religionis: ſed, cùm decreuiſſent vt à ſcriptis famoſis vtrinque abſtineretur (quod Melanchthon violauit anno proximo) re infecta diſceſſum eſt, Luthero recuſante Zuinglianos fratrum loco habere licet plurimum hortaretur Landgrauius, & Zuinglius palam cum lachrymis coram Landgrauio & omnibus rogaret, vt ſaltem frater, appellaretur à Lutheranis, *ex Lutheri ſcriptis Brentius in append. & Surius in hiſt.*

Mox

Anni Christi		Anni mundi
1523	*Lebnadenghel Dauide Æthiopiæ an.36.cum matre Helena.*	5611
	Henrico 8. Angliæ.	
	Sigiſmundo 1.Poloniæ.	
	Ioanne 3.Portugalliæ.	
	Iacobo 5.Scotiæ.	
1534		5622

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Mox menſe Octobri ijdem alteram diſputationem inſtituunt Suabachi: ſed cùm inter ſe cōuenire non poſſent de cœna Domini, tertium colloquium indicunt. Smalcaldiæ ad Idus Decembris (alij ad menſ. Nouembris) ſed nihil ad concordiam confici potuit, quam tamen plerique eorum optabant, vt facilius ſuas vires cōtra Imperatorem & Principes coniungerent. *Surius in hiſtor. Lauatherus in hiſtor. controuerſia ſacramentaria. Sleid. lib. 6. & 7.*

Anno 1530. comitia Imperij Auguſtana celeberrima præſente Carolo 5. Imp. in quibus Lutherani, Proteſtātes dicti, ſuam confeſſionem (quam Melanchthon compoſuerat) lingua Latina & Germanica ſcriptam obtulerunt, quam, licet poſtea ſæpe auctam, emendatam & adulteratam, multi Lutheranorum tanti faciunt, vt malint de Pauli (ait Ioan. à Laſco in Epiſtola ad Regem Poloniæ) quam de ipſius doctrina dubitare. Zuinglianorū etiam quatuor vrbes, Argentoratum, Conſtantia, Meminga, Lindauium, ſuam confeſſionem ab altera longè diuerſam, in eo conuentu exhibuerunt. *Suri. in hiſt. Sleid. lib. 7. Lauatherus in hiſtoria controuerſia Sacramentaria.*

1527 — *CONCIL. Senonenſe prouinciale, ad reformationem morum & contra hæreſes. Finitur anno 1528. Tomo 4. Concil.* — 5612

1531. 5. Idu. Octob. an. ætatis ſuæ 48. Zuinglius occubuit in prælio, quod Catholici (qui tamen erant numero & apparatu bellico inferiores) Quinquepagici Heluetij, contra Zuinglianos Tigurinos & eorum ſocios gerebant: eius cadauer poſtea exuſtum eſt. *Sleid. lib. 8. Surius in hiſtor.* Hinc illud cuiuſdam. *Occubuit Patriæ bellator Zuinglius enſe, & preſſa eſt armis gens populoſa ſuis.*

Heluetij aſperi montanique homines ſoliti alijs diſſidentibus mercenaria auxilia ſubmittere, inter ſe de religione acriter dimicarunt, ex vno fœdere, quo prius 13. pagi deuinciebantur, duo facientes.

Ratisbonenſe ad reformandum clerum Germaniæ.

Menſe Nouembri proximo (alij aiunt triduo poſt mortem Zuinglij) obijt Oecolampadius, ſiue ab vxore in lecto extinctus, vt quidam aiunt, ſiue igniris Satanæ telis & haſtis confoſſus, vt ſcribit Lutherus lib. de Miſſa priuata, ſiue iuxta alios ſui ipſius ſuorumque manibus clam peremptus. *Lind. Dialog. 3. dubita.* Zuinglio ſucceſſit Bullingerus. Oecolampadio Oſualſus Myconius.

1534. Henricus 8. Anglus ab Eccleſia deficit, an. ſeq. Thomam Morum & Roffenſem Epiſc. viros pios & doctos ſecuri percutit.

Eodem coacta eſt Synodus (ſic ipſi vocabant) Conſtantienſis auctore Buccero, inter Lutheranos & Zuinglianos, in qua fruſtra laboratum eſt de concordia & pace. *Lauater.*

Tum Anabaptiſtæ, Monaſterium vrbem Vueſtphaliæ occupant. Nouam Hieruſalem nominant, quam tādem amittunt in natali S. Ioan. Baptiſtæ, opera Epiſcoporum & Frederici Saxonis, qui Ioannem Lapidanum Sartorem illorum ducem, quem regem Iſraël & Sion appellabant, in ſpectaculum caueæ ferreæ incluſit, atque è turris S. Lamberti faſtigio ſuſpenſum inedia peremit. *Pet. Apianus 2 parte Coſmog.*

Hildemenſe.

Anabaptiſtæ Monaſterienſes an. 1535. vi homines ad ſuam hæreſim compellentes, Ioannem de Leiden ſartorem Regem eligunt, Clerum & Magiſtratus pellunt. Tandem ſumptu & opera Epiſcoporum, & Ioannis Friderici Saxonis electoris extirpantur. *Sleid. lib. 10. Suri. in hiſtor.*

1523 — 5611

Anno Chriſti. *Anno mundi.*

Ordo Sodalitatis diui amoris ſiue Theatiuorum(poſteà hoc nomen ſottiri à Petro Carapha, qui factus PP. dictus eſt Paulus 4. Epiſcopo Theatino eam viuendi rationem ſuſcipieore) initium Romæ accepit. *Dieghe lib.1. orthodoxarum explicationum.* 1523 5611

HVMANA.

Baſilius Moſcorum princeps, licet Græcos titus ſequarut, Demetritum Legarum ad Clementem Pont. miſit, vt ex principe adoptarerur io tegem, quod paulo ante per legatos ſuos, cum Maximiliano Cæſ. tractauerat. *Iouius lib. 6. viror. Illuſtr.*

Eum Mahomeres & Abſa germani frattes Tartari, quorum ille regnabat in Taurica, hic ad Citracam Volgę in Hyrcanum erumpentis Emporium illò redegetunt, vt per Syngrapham Mahometi ſe perpetuo tributarium profitetetur. *Ibid.*

Ioannes & Olaus Magni Gotthi ſratres, Paulus Iouius hiſtorici. E quibus hic hiſtoriam omuium peue populorum ſui tempotis ab an. 1494. vſque ad 1540. ſcribit. Illi de populis Septentrionalibus.

Franciſcus Alumnus Symbolum Apoſtolorum, & initium Euangelij Ioannis, quod à ſacro recitatut, in Denalioli ſpario, ſiue notis ſcripſit, ſtupentibus Imper. Carolo & Clemenre Pontifice. *Petrus Aretinus.* Sic Iliadem Homeri oucis puramini incluſam vidiſſe Ciceroné tradunt Plinius lib. 7. & Solinus.

1526. Fœdus Mediolanenſium, Gallorum, Aoglorū, Venerorum, omuiumque Longobardiæ ciuitatum contra Catolum Imp.

Interfecto Lud. rege Vngariæ & Boëmiæ à Tutcis Ferdinaudus Romanorum Rex vtrumque tegnum conſequirur, ob Annæ Ludouici regis ſororis cooiugium.

Sigiſmundus Pol. Dantiſcum venit, hæteticos punit, Catholicos reſtituit.

1527. Roma ab exercitu Caroli Imp. Duce Carolo Botbonio capta, direpta, incenſa. *Eug. in 8. Geneſ.*

1529. Sudot Anglicus exoritur, morbus antè iocognitus, prænuncius hæreticæ peſtis, quæ illum pop. etat infectura duobus pòſt anuis.

1530. Florentia ab exercitu Imp. & Poutificis vi fameque expugnatur.

Eodem Franciſc. 1. Franc. Rex Gulielmo Budæo & Ioanne Belaio hortantibus, ad addendum Colophonem ijs, quæ in Pariſienſi Academia deſiderabantur, deſtinato aureorum ducentorum honotario, Regios linguarum profeſſores inſtituit. Hebraicæ quidem Franciſcum Vatablum. Græcæ autem Petrum Daneſium Pariſienſem, Poſtea Epiſcopum Vaurenſem. Quibus duobus continuo addidir Iacobum Tuſanum Gręcæ, Agatbium Guidacerium Hebraïcæ doctorē. Aliquantò pòſt duos in Mathematicis Orontium Finæum & Ioan. Martinum Poblacionem. Denique auctore Petro Caſtellano Anagnoſte ſuo altos in literis Latinis Medicina, Philoſophia adiunxit. *Carion. lib. 3. Ioan. Tel. in Chron.*

Solymanus Turcor. Imperator an. 1526. Vngariam igne & ferro vaſtat, Budam diripit, Ludouico Rege Vngariæ cum exercitu cæſo, Viennam obſider. Idem poſtea 1534 5622
an. 1532. alteram faciens irruptionem in Vngariam & Auſtriam,

Anno Christi. | *Anni mundi.*

228.

1534 f. PAVLVS 3. Rom. ex nobili familia Farneſiorum. an. 15. dies 29. 5622

1546 5637

Vacat m. 2. d. 29.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ieremia, mox Dionifio an. 20.

Principibus.

Solimano Turcor. Imp.

Tamma Perſarum an. 42.

Carolo 5. Occid. Imperatore, Hiſpaniæ Reg.

ſtriam, per 20. dies oppidulum Huns (iam à Turcis 13. oppugnatum) fruſtrà obſidet. *Iouius lib. 23. & 28. Carion. lib. 3.*

Torci ooo procul à Neapoli Auſtriæ cedntur, duce Sebaſtiano Sterlinio. Mare exundat in Hollandiam, Friſiam, Zelandiam, &c. Sophus duplici clade Turcos afficit.

1534. Barbaroſſa Turcæ pirata tegnum Tuneti occupat in Africa. Vnde ſecuta expeditio Caroli 5. in Africa ad regem Muleaſſem, qui ad ſe cōfugerat, reſtituendum.

Catharina ex iuniore Laurentio Medice, neptis Pontificis, deſpondetur Henrico Valeſio ſecundo regis filio, apud Maſſiliam vrbem anno 1533. Interfuit nuptijs Clemens PP. Præter materna oppida in Aruernis, 100. millia aureorum cum vnionibus, multiſque gemmis & precioſa ſupellectile, dotis nomine Henrico acceſſerunt. *Surius in hiſtor. Sleid. lib. 9.*

Ferdinandus Corteſius poſt Columbum Ligurem, primus ab vltimo inſulæ Cubæ promontorio ſub Cancri tropico ad Petuana & Coſcana regna aurifera peruenit, & cuidam regulo auxiliaria arma iungens, Murezumam potentiſſimū inter Mexicanos regē in Temiſtitana vrbe inter Tropicum Cancri & Æquatorem regnantem domuit, dum Barbari equitum conſpectum & tormentorum bombum horrerent. Eique mortuo, ſuffragijs multorum regulorum ſuffectus eſt eo titulo, vt Cæſaris ſupremi Imperatoris ſe vices gerere profiteretur. *Iouius lib. 6. viror. Illuſt.*

Ibi Deo, Chriſto, & Virgini aras extruxit & Baptiſterium condidit, ad quod tincti ſunt infiniti, aduenas Hiſpanos nō homines, ſed Deos arbitrati. Quin & duos illuſtres gentis proceres publico decreto inſtructa legatione ad Cæſarem in Hiſpaniam atque inde ad Clementem Romam miſerunt, qui omnium nomine obedientiam pollicerentur. Quos Clemens cum multis muneribus ad ſuos remiſit cum Antonio Médocio, quem Cortuſio ſucceſſorem Cæſar deſtinauerat. *Idem qui & eos ſe Romæ vidiſſe ſcribit.*

f Hoc Pontifice Orientales popoli per Ieſuitas & Franciſcanos è Luſitania conuertuntur. Eò enim nauigarant è Ieſuitis an. 1541. primus omnium Franciſcus Xauier, Mauarreus, vſque ad an. 1552. quo eſt mortuus, deinde Simon Rodericus.

Sacramentariorum ſiue Zuinglianorum ſecta in Gallia innoteſcit anno 1534. 15. Calend. Nouemb. ſparſis paſſim & affixis in aula Regia Lutetiæ famoſis libellis contra Eucbariſtiæ ſacramentum. *Ioan. Til.* vnde grauiter animaduerſum eſt in hæreticos.

E tribus præcipuis ſectis Lutheranorum, Zuinglianorum, & Anabaptiſtarum, Caluiniſtæ noui ſacramentarij, Antinomi, Stancariani, Seruetiani, Suencfelſdiani, Glancularij, vulgò fratres Hortenſes, Oſiandrini, Vbiquitarij, Trinitarij ſiue Deitæ (qui Trinitatem vocant Cerberum tricipitem) & tot tamque pugnantes ſectæ & hæreſes hoc ferè tempore natæ ſunt, vt vix certus conſtet numerus. Quidam 52. alij 65. alij 90. numerant, at Hedio Zuinglianus epiſt. ad Melancthonem conqueritur emerſiſſe errores ferè 128. quos tamen multi pro verbo Dei venditent. Quales ſint Staphyl. in Apologia, Lindanus in Dubitant. docent, *& Nos paulo poſt.*

Vatabli oomine noua Bibliorum verſio conditur, Geneuenſibus, multis in locis imputior & iodoctior, quam nec Vatablus agnouit, oec qui leuiter linguis tincti ſuot, probant. Beza in Iconibos leoni Iudæ Heluetio attribuit. Eius cauſa Robertus Stephanos Geneuam ſontium receptatricem profugit, ſurreptis ſecum Regijs characteribos, adulterinos alios partus viris bonis & doctis ſuppoſiturus, vel genuinos, ritu loci, corrupturus. Quare Lotetiæ in ſtramineo ſimulachro vſtus eſt, quòd viuus capi non potuerit. *Beza in Iconibus, & in Paſſeuantio.*

Henricus 8. Rex Angliæ an. 1539. egit conuentum (Aogli vocant Parlamentum) ordioum Regni in quo inter alia de religione decreta cootra Luthetaoos, edicit primo in Euchariſtia ſub panis & vini ſpecie poſt conſecrationem eſſe corpus & ſangoioem Chriſti, oec amplius remanere ſobſtantias panis & vioi. 2. commuoicare ſub vtraque ſpecie noo eſſe omnibus neceſſe ad ſalutẽ, & ſub alterutra eſſe totum Chriſtum. 3. non licere nuptias ſacerdotibus. 4. vota caſtitatis præſtanda. 5. Miſſas priuatas retineodas. 6. confeſſionem auricularem eſſe ad ſalutem neceſſariam: ijs qui ſecus docerent, vt hæreticis, ſupplicia grauiſſima conſtituit. *Sleid. lib 12. Suri. in hiſt.* Talia decreta paulò poſt an. 1547. edicto publico abolentur ſub Eduardo Rege, f. & ferè eodem tempore Miſſa ibidem abrogatur. *Sleid lib. 19. & 20.*

Ita cum primis regni annis Deum ſanctiſſimè coluiſſet, Eccleſiam Catholicam, libris etiam editis contra Lutherum, defendiſſet. Iulium Pont. Gallorom armis oppreſſum erexiſſet, Clementem Cæſarianorum impetu in vrbem facto captum adiuuiſſet, inter Catholicos reges belli & pacis pius arbiter extitiſſet, inſano mulierum amore corruptus, duarum probarum & nobiliſſimarum vxorum repudijs & aliarum duarum cædibus, vt Bolemiæ adamatæ ſecundo, & Pariæ ſexto coniugio iungeretur, an. 1535. à Maiorum religione defecit, & truculentus piorum carnifex euaſit. Phiſcrio Epiſcopo Roffenſi à Pontifice io Cardinalem lecto & Thoma Moro epiſtolarum eius magiſtro trucidatis, quòd ſacrorum antiqua iura ardeotiſſimè tuerentur. *Paulus Iouius, Georg. Lilius in Chro. Surius in hiſto. Sleidan. lib. 9.*

Otdo Societatis Ieſu inſtitutus ab Ignatio Loyola Cantabro, qoi fuerat olim Dux Hiſpaoorum in arce Pompeiopolitana tuoc obſeſſa à Gallis, à Paolò 3. PP. primùm approbatur an. 1540. & ab eodem confirmatur an. 1543. Poſt eum Iolius 3. Paulus 4. Pius 4. & Tridentinom Concilium ſeſſio. 9. cap. 15. eum ordinem iterum confirmarunt. *Suri. in hiſtor. Diegho. lib. 1. Orthod. explication.*

Martious Bucerus ex Dominicano primò Lutheranus, poſtea Zuinglianos, taodem in magna Lutheranorum ſynodo apud ædes ipſius Lutheri habita Vuitembergæ an. 1536. cum multis alijs à Zuingliaois ad Lutheri partes defecit. (*Func. in Chro. & Alan. Copus dialog. 6. Lamather. in hiſto. controuerſia Sacram. id etiam teſtantur eius ſynodi acta publicè edita*) præcipuos duos errores Zuinglianorum reuocans, de Baptiſmo paruulorum, quem negaot eſſe neceſſarium, (hoc enim ipſe antea ſcripſerat in Math. cap. 3. Quoſdam iofantes ſine baptiſmo æternam vitam conſeqoi, qooſdam licet baptizatos delabi in inferoum) & de Cœna. *Ipſe in Comment. in Ioan. cap. 6. & Math.*

Anni Christi		Anni mundi
1534	*Franciſco I. & poſt eum Henrico 2. eius filio an. 12. Franc. Reg.*	5622
	Dauide Æthiopiæ, cum Helena matre.	
	Henrico 8. Anglorum, deinde Eduardo 8. dict. 5. hæretico an ferè ſex.	
	Sigiſmundo 1. Polonorũ, deinde Sigiſmundo 2. cogno. Auguſto an. 24.	
	Ioanne 3. Portugalliæ.	
	Iacobo 5. Scotiæ, deinde Maria filia, quæ Franciſco Delphino nupſit his iam annis 38.	
1549		5637

Anno Christi. | *Anno mundi.*

Math.26. vbi veniam precatur à Deo & Eccleſia, quòd multos Zuinglii hæreſi faſcinauerit. quam tamen antea ſcripſerat in epiſtol. ad Normbergenſes eſſe diuinitus à Chriſto traditam, & Lutheri doctrinam eſſe nouam & cum ſacris literis pugnantem: imò in epiſtol. ad Eſlingenſes vocauerat Lutheranos fanaticos, Suermeros, furioſos, &c.

Collegia equitum Teotonicorum in Pruſſia & Liuonia ſublata ſunt, amiſſis per diſcordiam religionis, & luxum arcibus & vrbibus ſuis, quas Poloni, Dani, Suetij, Moſci occuparunt.

An. 1545. Lutherus quem tertium Heliam quidam anſi ſunt vocare, Puellam quandam dæmoniacam è Miſnia Vuitembergam ad ſe deductam cùm à demone liberare conaretur ſuis exorciſmis, inquodam ſacrario parochianæ eccleſiæ incluſus, vbi dæmonem cœpit adiurare, eius voce ita eſt perterritus, vt ſtatim de fuga cogitarit, ſed cùm oſtium ita malus dæmon obſtruxiſſet, vt neque foris neque intus reſerari poſſet, in eas venit angustias, vt etiam per feneſtras cancellis ferreis obductas erumpere conaretur. Verùm non prius reperit exitum, quàm ſecuri ferrea per cancellos immiſſa, oſtium confringeretur à Staphylo tunc iuuene & eius auditore, qui hanc hiſtoriam vt viderat ſcriptam reliquit Apologi. 2.

1536 — CONCIL. *Colonienſe, prouinciale præſide Hermano Archiepiſcopo (qui poſtea in hæreſim lapſus eſt) ad reformationem Cleri. & de dogmatibus & ceremoniis religionis. Tom. 4. lib. Concil.* — 5624

Anno ſeq. 1546. 12. Calend. Martij, & ætatis 63. Iſlebij, cum veſperi bene potus achilaris in lecto cubuiſſet, manè repertus eſt mortuus. *Hoſ. lib. de Hæreſ.* Iuſtus Ionas cocus ipſius, libro de eius vita & obitu, refert Lutherum paulo ante mortem ſibi, Cælio, & alijs qui tunc aderant, dixiſſe: Orate Deum pro Domino noſtro Deo (ineptiſſima locutio) & eius Euangelio, vt ei benè ſuccedat, &c.

Eum ſub mortem probaſſe dogma Zuinglianorum de Euchariſtia contendunt miniſtri Heidelbergenſes in libro Germanico, qui inſcribitur, Acta colloquij Mulbrunenſis, fol. 217.

Monialem ex Monaſterio Nymicenſi raptam Catherinam de Bore vxorem duxit. *Turrianus lib. 5. de epiſt. Pont. cap. 2.*

Carolus 5. Imp. anno 1547. pactis cum Turca inducijs, & pace cum Gallo confecta, inſtigante Paulo PP. bellum geſſit contra Proteſtantes (eorum exercitus creditur fuiſſe ſupra 60. millia) quos fœliciter ſimul cum tota Germania domuit, Vuitembergenſi Duce omnibus facultatibus exuto, captiſque Ioanne Friderico electore Saxoniæ, & Philippo Landgrauio Haſſiæ, mulctatiſque ingenti pecunia ciuitatibus, quæ contra ſe arma tulerãt: vnde ob res tam præclarè geſtas cognomentum MAXIMI & FORTISSIMI accepti à Pontifice. *Suri. in hiſtor. Sleid. lib. 19.*

Eodem anno celebrauit comitia Auguſtana, pro pace religionis & Reipub. in quibus omnes Principes, excepto Saxone, Concilij Tridentini decretis ſe ſubmittunt. Formula quædam (quæ paſſim dicebatur INTERIM) certa capita doctrinæ, & ceremoniarum, & emendationis eccleſiaſticę continens, omnibus per Germaniam obſeruanda præcipitur vſque ad Concilij definitionem. *Surius in hiſtor. Sleid. lib. 21.*

In odium Romani pontif. qui Catharinæ materteræ Caroli Imp. legitimæ & priſcæ vxoris repudium anathemate damnauerat, tẽpla expilauit, ſacra vaſa cõflauit,

Cœnobia euertit, multis pijs, ſeorſum Carthuſianis, martyrio affectis. Diuorum oſſa & cineres in Fl. Tameſim projecit, Eccleſiæ redditus & latifundia in fiſcum redegit, leges fecit an. 1534 in publicis comitijs ad 3. Nouembris, quibus ſe caput Eccleſiæ Anglicæ appellauit, & ſibi eo nomine annatas Sacerdotiorum, decimaſque perſolui iuſſit. Eccleſię Doctrinam & religionem & ritus, quę contra Lutherum libris defenderat, immutauit, tot tamque impia aggreſſus, vt eum iterum Pont. anathemate percuſſerit, & eius regnum primo occupaturo addixerit. Eduardum filium regni ac impietatis hæredem reliquit. Vnde ex eo tempore Anglia in eum horrorem deducta eſt, qui etiamnum hodie magno proborum dolore cernitur. *Hæc ex huius temporis hiſtoriis.*

Catharina regum Hiſpaniæ Ferdinandi & Elizabeth filia, quæ regi Arcturo Angliæ fuerat per verba de præſenti deſponſata, eodem abſque liberis defuncto, per diſpenſationem Iulij ſecundi nupſit Henrico 8. mariti fratri, ex quo Mariam genuit. Hinc poſtea Henricus cauſari cæpit non potuiſſe ſummum Pontificem ſuper Matrimonium eius cum fratria diſpenſare, vt potiretur nouis nuptijs. Hinc illa malorum hydra, quæ Angliam hæreſum clade proſtrauit. *Soto in 4. Sententia D. 41. Art. 3.*

1535. Geneuenſes penitus Catholicam eiurant, exactiſque Epiſcopo & paſtoribus, Caluino ſe formandos tradunt.

Eodem prima Gallica Bibliorum interpretatio, auctore quidem Petro Roberto, adiutore autem Ioan. Caluino Valdenſium ſumptibus abſoluitur Neocomi, vt quòd hodie Biblia Gallicè leguntur, Valdenſium Eccleſiæ merito feratur. *Beza in Iconibus.* Mentitur. Nam multo antè extabant à Caroli 5. cog. Sapientis temporibus, cuius primum exemplar oſtenditur in Bibliotheca regia, nempè ab an. 1374.

Zuingliani & Lutherani crebras ſynodos priuata auctoritate celebrant, in quarum vllis, cùm de ipſorum cōcordia ageretur, nunquam potuerunt inter ſe conuenire. Ioachim. Vadianus lib. 3. Aphoriſmorum.

Ab anno 1548. quo ſunt Boëmia à Ferdinando rege eiecti fratres Boëmi ob religionem, maiorem Poloniam incolunt. *Laſicius in Moſcouitica Theologia.*

Ioannes Hofmeiſterus, Iulius Pflugenſis, Georgius Vuicellius, Dominicus Soto, Iſidorus Clarius, Ambroſius Caratinus, Petrus Lyſetrus Abbas S. Victoris, Aloyſius Lypomanus Epiſcopus Veronenſis, Alphonſus de Caſtro, fidei Catholicæ propugnatores.

Damianus Goes eques Luſitanus & Aluareſius Æthiopiæ, Ioan. Oſorius Indiæ ſiue de rebus Emanuelis hiſtoriam conficiunt.

An. 1535. Carolus Imp. Tunetum Africæ capit 1542. Algerum Africæ oppugnat, ſed naufragium paſſus repellitur. 1544. Africæ regnum per ſuos obtinet. 1550. Aphrodiſium, quod nunc Africa, per Hiſpanos occupat.

An. 1536. Rex Portugalliæ magnam Indiæ maritimæ partem conſequitur.

An. 1538. Pax inter Regem Franc. & Carolum Imp. non diu duratura, vnde & 1540. Carolus Pariſios amicus venit. 1544. hoſtis eam vt expugnaret.

Regem Thabor Chriſtianum regionis Tartariæ, qui an.

Anno Christi.		*Anno mundi.*
1554	*VIGESIMVM Generale Concilium Tridentinum contra Lutheranos & alios hæreticos præſidibus tribus Apoſtolicæ ſedis Legatis, præſentibus quibuſdam oratoribus Principum Chriſtianorum & circiter 24. Epiſcopis, celebratum contra hæreſes, abuſus, & corruptos mores tàm Laicorum quam Clericorum. Bellis ingruentibus transfertur Bononiam an. 1547. licet Epiſcopi & Theologi Imperatorii manſiſſent Tridēti iuſſu Imperatoris. To. 4. Concil. Sleid. lib. 19.*	5633
1548	*Treuirenſe prouinciale, reformatorium, vt vocant, præſide Ioanne Archiepiſcopo Treuirenſe. Tom. 4. Concil.*	5636
1548	*Auguſtanum diocæſanum, ad reformationem Cleri, præſide Othone Cardinale Auguſtano Epiſcopo. To. 4. Concil.*	5636

Anno Christi.		Anno mundi.
1549	*Treuerenſe alterum, eodem præſule. tom. 4. Concil.*	5637
1549	*Moguntinum, prouinciale, de fide & moribus, præſide Archiepiſcopo cum ſuis ſuffraganeis. Tu. 4. Conc.*	5637
1549	*Coloniense alterum prouinciale reformatorium, præſide Adolpho Archiepiſcopo.*	5637

an. 1540. traiecerat in Europam ad Regem Franciſcum, deinde ad ſe, quòd Hiſpanos ad Iudaiſmum ſollicitaret, in Hiſpania combuſti.

An. 1544 Vuillelmo duci Cliuenſi, quòd Gallo adhęreret, ad obedientiã cõpulit, adempto ducatu Geldrenſi.

An. 1546. bellum contra proteſtantes incipit, in quo Io. Fredericus Saxo capitur & Landgrauius vincitur.

1535. Rotæ ſupplicium primùm in Gallia aduerſus Latrones decernitur. *Appendix Carionis, & Tilius.*

1539. Franciſcus rex vetuit, ne decreta, vt antea, latinè fierent. *Matarellus contra Francogalliam. Leo Tripaldus in Celt. Hellenisme.*

1542. Matia Stuarda Iacobi 5. Scotiæ Regis filia, quòd ſuſcepta eſſet è Guiſianorum principum familia, poſt patris mortem in Gallia ſub tutoribus degit: tandemque ducitur à Franciſco Franciæ Delphino, qui poſtea rex huius nominis ſecundus fuit.

Obierunt Lutetiæ Guilelmus Budæus an. 1539. *Tili.* in Germania Ioannes Eckius & Albertus Pighius an. 1543. *Suri.* Lutetiæ Franciſcus Vatablus, Iacobus Tuſanus è primis Regijs profeſſoribus an. 1546. eodem quidem die & anno, ſed non eadem hebdomada: Beatus Rhenanus an. 1547, Andræas Alciatus Papiæ an. 1549.

An. 1548. Ioachimus Perionius Benedictinus Theologus Pariſienſis Philoſophiæ Ariſtotelicæ curriculum ita Latinè & Ciceronianè primus vertit, vt deinceps Philoſophi Latinè loqui cœperiut, qui antea erant infantes, & paulatim dediſcere barbariem, qua eorum diſciplinæ & libri erant fœdati. Repudiatis veterum verſionibus & formulis, hoc diuinũ beneficium manauit longius. Nam & Theologi, Medici, Iuriſconſulti certatim ſeſe ad eius imitationem componẽtes antiquam Cypriani, Arnobij, Lactantij, Hieronymi, Ambroſij, Auguſtini, Cornelij Celſi, Vlpiani & ſimilium elegantiam reuocarunt velut poſtliminio, impuritatem loquendi è ſuis ſchulis & libris depulerunt, ſuumque ſæculum adeo facundum reddiderũt, vt cũ quouis de ea laude facile poſſit cõtendere.

Martinus Cromerus elegantiſſimè libris 30. & vna oratione funebri de Sigiſmundo 1. Hiſtoriam rerum Polonorum ab an. 550. ad 1548. complectitur.

Catolus Imper. celebrat an. 1541. Comitia Ratiſponę cùm Turcis reſiſtendi, tùm religionis componendæ cauſa, ſed ſoluta ſunt re omni infecta. *Suri. in hiſtor. qui hac in re impudentiſſimi mendacij arguit Sleidanum.*

Germania poſtquam maxima ex parte à Religione defecit, etiam Cæſaris maieſtatem & authoritatem negligere cœpit. Hinc Plebeij à Nobilibus paſſim tota Germania defecerunt, & per cohortes diſtincti, in eos eorumque fortunas cæco impetu corruerunt, nec bellum tam latum extingui potuit, niſi poſt ſupra centum millia hominum maximè Ruſticorum occiſa.

Hanc calamitatẽ ſecuti ſunt motus Principum Germaniæ, qui Cæſaris maieſtatem imminuentes, eodem, quod excitarant, incendio conflagarunt.

Hinc Turca Viennam bis adortus, omnia circum finitima loca igne & ferro longe lateque partim populatus eſt, partim cepit: Illinc Moſcus inuaſit Dorpatium in Liuonia imperio ſubiecta.

Seditio Aquitanica excitatur an. 1548. ob ſalinarum vectigal, & extraordinaria tributa: demùm comprimi-

ıur, ſeditioſis grauiter caſtigatis à Rege Heurico, miſſo illuc cum exercitu Anna Momorantio Coneſtabili.

An. 1535. Carolus 5. Tunetum Solimano extorquet: Gonletam arcem expugnat: regnum Tuneticum totum recipit & Regem Altzacheum ſiue Muleaſſem antè pulſum reſtituit. *Paradinus.*

Muleaſſes Tuneti rex ab Ariadeno Barbaruſſa regno ſpoliatus à Carolo 5. reſtitutus eſt, cuius cauſa ad noſtra vſque tempora Tuneti reges regi Hiſpano ſubduntur. Iterum ab Amida filio pulſus fuit. à quo oculorum vſu priuatus eſt, candenti ſcapello, proſciſſa vtriuſque pupilla, ſicut ille ſuis fratribus olim fecerat.

Ariadenus cog. Barbaruſſa è Leſbo Inſula piraticam cum fratre Horucio exercens rex Algeri in Mauritania euaſit, vndique oram Hiſpaniæ, Italię, inſulaſque omnes maris Mediterranei populatus & Turcarum claſſi à Solimano præfectus Deinde incidētibus inter Hiſpanos & Gallus bellis cum ingenti claſſe Francisco Regi opem tulit, gementibus pijs, quibus impiorum à Chriſti nomine abhorrentium fœdera improbātur. Quod cum euentu congruit. Nam Barbaruſſa in Prouincia apud Tolonem hyemans, Prouincialium tantum bona & opes cōſumpſit. Sequenti anno vaſtata Hetturiæ ora atque inſulis Ilua, Igilio, Ænaria & Lippara afflictis Conſtantinopolim rediens, exploratis Galliæ portubus & locis, ad introducendos, cum erit commodum, Turcas, Aſanem filium Algeri regem reliquit. *Iouius lib.6. vir. Illuſt.*

Eodem tempore Sinas Iudæus è piratica à Solimano accerſitus Rubro mari & Indicio præficitur, vice Solimani Epirotæ Eunuchi, qui Luſitanorū nauigationes ex India Aromatum merces in Europam aduehentiū, magno Memphitici portorij & vectigalis detrimento, fruſtra intercludere conabatur. *Iouius Ibid.*

Anno 1542. Aden & Arabiæ fœlicis magna pars Turcæ ceſſit per Solymanum Baſſam, fraude illicientem in ſuam nauem regem loci, atque illic eum perfidè ſtrāgulantem.

f BELLVM Lutheranorum contra Zuinglianos, propter ciuilia bella Imperatoris aduerſus Proteſtantes & hæreticos, ſimulata concordia triennio intermiſſum, inſtauratur an. 1552. à Ioachimo Vueſtphalo, edito libello, Sacramentariorum confuſaneas & inter ſe diſſidentes opiniones de cœna Domini continente. Tale diſſidium nunquam poſtea potuit extingui, ſed magis ac magis exarſit, ſcriptis ab vtriuſque partibus doctis & indoctis multis libris, orationibus, dialogis, confeſſionibus, epiſtolis, adeò vt maiori quàm vnquam antea impetu, ſurſum & deorſum res agitata fuerit. Lutherani multas habuerunt Synodos, quibus de opprimendis Sacramentarijs actitarunt: multi eorum ſe iunxerunt Catholicis, vt Zuinglianos facilius opprimerent (ſic nuper factum eſt Antuerpiæ) in quos tanquam peſtilentiſſimos hæreticos acerbè inuehebantur, eiſque aqua & igni interdicebant: nec erant contenti, niſi omnes expreſſe profiterentur ſe Corpus & Sanguinem Chriſti corporaliter & ſubſtantialiter ore corporis, quin & impios quoque, manducare. Erant in hoc negotio vehementes ſcriptores, ex Lutheranis Ioachimus Vueſtphalus, Ioan. Timannus, Erardus Suepflius, Eraſmus Alberus, Stolzius, Brentius: ex Sacramentarijs Henricus Bulingerus, Ioan. Caluinus,

Anno Chriſti.		Anno mundi.
	229.	
1550	e IVLIVS 3. Rom. ſed ex Aretina diœceſi oriūdus. an. 5.	5638
1555	menſ. 1. di 16.	5643
	Vacat di. 17.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Dioniſio.	
	Principibus.	
	Solimano Turcor. Imp.	
	Tamma Perſarum.	
	Carolo 5. Occid. Imper. & Hiſpaniæ Reg.	

Anno Christi.		*Anni mundi.*
1550	*Henrico 2. Franc. Rege.* *Dauide Æthiopiæ, deinde Aſnaſaghet Claudio.* *Eduardo 8. dict. 5. Anglorum, deinde Maria ſorore Catholica cum Philip. Hiſpaniarum an. 5.* *Sigiſmundo 2. cog. Auguſt. Polonorum.* *Ioanne 3. Portugalliæ.* *Maria Scotiæ.*	5638
1555		5643

Caluious, Bernardinus Ochinus, Ioan. à Laſco. Hæc & alia multa ſcribit Ludouicus Lauathetus Zuinghauus. *in hiſtor. controuerſia Sacramentaria.*

Quidam hoc tempore, qui per Galliam dicebat ſe habere Spiritum D. Ioannis Euangeliſtæ, exuritur Tholoſæ, alter viſus eſt Lutetiæ & Baſileæ, qui genio Petri duce ſe frui contenderet: alius etiam Baſileæ auſus eſt aſſerere ſe Moſis angelum habere. *Suri. in hiſt.*

1550. Petrus Caroli è doctore Theologo Miniſter, poſtquàm Caluini in ſanctam Trinitatem & Symbolum Nicenum blaſphemias prædicatione, deinde ſcriptis pudendas reddidiſſet, ad ſe & Catholicam reuerſus, eum tam priuatim, quàm publicè in Synodo Berneoſi expugnauit, iodeque Romam profectus, vt veniam apoſtaſiæ conſequeretur, illic tandem apud Cardinalem Lenuncnrium piè & laudatè moritur, præſente D. Lenuncutio nepote, qui etiamnum hodie multis nominibus in noſtro regno floret. Hæc contra putidum Bezæ mendacium, qui vt triumphati ſui magiſtelli honori conſulat, eum miſerè Romæ io publico Xenodochio perijſſe ſcripſit.

Dauid Georgius impudenter per Hollandiam & Friſiam ſcribebat ſe eſſe verum Meſſiam & Dei nepotem, & non ex carne natum, ſed ex S. Spiritu.

Ionas coctus Lutheri ſe Iuſtum Ionam prædicabat, Oſiander ſe Enochum ſecundum *Surius in hiſt.*

Rodolphus à Moshan decanus Pataujenſis, Lutheraniſmum & Papatum (ſic Eccleſiam Catholicã vocabat) Antichriſto iongebat, & ſe vtriuſque partis mediatorem conſtituebat. ait Oſiander.

Obijt Martinus Buccerus io Anglia an. 1551. 3. Cal. Mart. Scribunt quidam ſe ex fide dignis & ab eius diſcipulis accepiſſe, ipſum moribundum dixiſſe Ieſum Chriſtum non fuiſſe verum illum promiſſum Meſſiam, ſed alium nobis expectandum. *Lind. dial. 2. dubita.*

An. 1552. Grauis controuerſia de Iuſtificationis articulo & Dei iuſtitia inter Andræam Oſiandrum & alios Lutheranos, præſertim Vitembergenſes. Iam ab an. 1548. Mathias Flaccus Illyricus turbare cœperat hæreticos Saxoniæ & vſitatam illorum doctrinam miſcere.

Tum Mauritius & Albertus in Carolum Imp. arma capiunt propter diu io captiuitate detentos duces & Cõcilium Tridentinum an. ſuperiore inchoatum.

Vita defuncti ſunt Fridericus Nauſea, Andreas Oſiãder (quem hoc tempore fuiſſe vnicum veritatis aſſertorem audet ſcribere Funccius in Chro. Eum autem plane mutum obijſſe ait Palladius) Conigpergij, & Gaſpar Hedio Argentini. an. (iſti duo eodem die) 1552. *Sled. lib. 24.* Lyzerus Lutetiæ an. 1554.

Sùud à Neſtorianis Syriæ, Aſſyriæ, & Perſiæ Patriarcha Mozal ſiue Seleuciæ Parthorum deſignatus an. 1552. Romam venit, vt à Pont. vogeretur, cum Epiſtola populi Neſtoriani, in qua ſummum Pont. Patrem Patrum & paſtorem max. oominant, Petrum temporis noſtri, Paulum dierum ooſtrorum, cioguloque comprehendentem vniuerſum Chriſtianorum cœtum, vicarium Chriſti, clauigerum regni cæleſtis, Murum fortis ciuitatis & matris ciuitatum Romæ, quam piſcatus eſt Petrus Apoſtolorum princeps & prudens Architectus Paulus. Addunt ſe mittere magiſtrum noſtrum Sind virum doctũ,

temperantem, cælitum charitate præditum, excellentem omni vitæ probitate, quia Sacerdotium noſtrum (inquiunt) à priſcis temporibus à Roma eſt, quæ eſt Sedes petri, dolentque iam 300. annis viam interceptam eſſe, quominus Romam tuto venire queant. Profeſſio autem fidei Siud, quam Romæ profeſſus eſt ore & ſcripto an. 1552. edita & verſa eſt ab Andræa Maſio. In ea recipit omnia concilia, quæ Romana Eccleſia admittit, eiurat nominatim Neſtorium, vt iam Chriſtiani illi non videantur dici Neſtoriani à Neſtorio hæretico, ſed à gente quapiam.

An 1553. quidam ordinis Patricij in ius vocatus à plebeio, cui debebat aureos ferè 300. petens dilationem 8. dierum ad reſpondendum iurat facta imprecatione (cõſtabat autem ipſum falsò iurare) ſe dolo cum eo non agere: vix extra palatij ſcalas delapſus, cecidit ſimilis apoplectico & ſexto die moritur. *Appendix Cario.*

Catholica religio magna ex parte reſtituitur in Anglia, & Euangelici egregiè mulctantur, trãſlato per mortem Edouardi ad Mariam regiuam Imperio, Philippo Caroli Imperatoris filio deſponſatam. Anno ſequenti 1554. prorſus reſtituitur, & Euangelicis diffugientibus. Tota Anglia Eccleſiæ conciliatur, accepta in regni Comitijs generali abſolutione ſchiſmatis commiſſi contra Eccleſiam, Rege & Regina cum cæteris qui aderant ad genua Cardinalis Reginaldi Poli procumbentibus. *Suri in hiſt.*

1554. Ioannes Moſcorum Cæſar in tres Monachos apoſtatas hæreſis Lutheranæ veneno infectos ſæuire voluit: ſed illi ſe fuga celeri è Moſconia in Lituaniam receperunt. *Laſicius Lutheran. libello de Theologia Moſcouitica.*

Polonos iſtorum receptatores ex eo tempore odit grauius. Quare ſuſceptis in eos aliquot expeditionibus, tres iam & ſeptnaginta arces Lituanicas occupat. *Idem è Michalone Lituano de emendanda Theologia Lituanica.*

Cùm Andreas Zebedeus & Ioannes Angelus miniſtri Zuingliani, ille Nyonis, hic Burſini oppidorum Bernatenſium, publicè in ſuis concionibus & priuatis colloquijs hæreſi notarent Ioan. Caluinum, ipſe cum ſuis quibuſdam diſcipulis Bernam profectus an. 1554. menſe Nouembri, in eos actionem calumniarum intendit: illi contra, collectos ex eius libris Latinis & Gallicis, articulos 15. de prædeſtinatione & reprobatione, hæreticos eſſe pœna incendij docendum ſuſcipiunt: & præterea conqueruntur quorundam Francorum exulum clandeſtinis perſuaſionibus ſuos Bernenſes Geneuam attrahi, vt illic cœnam de Caluini manibus ſumerent. Itaque Senatus conſulto Bernenſi cautum eſt anno 1555. 3. Non. April. ne Geneuenſes libros, quibus huiuſmodi articuli continerentur (qualis eſt inſtitutio Caluini) deinceps ederent aut etiam venderent: vtque formula ſolius Catechiſmi Bernenſis retineretur, repudiato Geneuenſi. *Hæc Carol. Molinæus in libello Gallico, quem pro ſua defenſione contra Caluiniſtas, nomine Simonis Challudri edidit pag. 62. 63. & 64.*

HVMANA.

1555 Henricus Franc. Rex prætextu tituli quo ſe libertatis Germa- 5643

Anni Christi. / *Anni mundi.*

5639

1551 *CONCIL. Tridentinum ex Bononia reduci. r Tridentum, ſed poſt 8. menſes quàm continuari cœperat, bello Germanico diſſoluitur. Surius in hiſto. Sleid. lib. 24.*

Auguſtanum Diœceſanum.

Treuerenſe Diœceſanum.

Aliud Treuerenſe.

Anno Chriſti. | *Anni mundi.*

230.

1555 g MARCELLVS 2. natione Tuſcus, oppido Politiano humili Ceruina familia ortus, pius ac doctus, dies 22. 5543

1555 5643

Vacat d. 22.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioaſaph an. 8.

Principibus.

Solimano Turcorũ Imp.

Tamma Perſarum.

Carolo 5. *Occid. Imp.*

Germaniæ & Principum captiuorum vindicem appellabat, an. 1552. ingenti cum exercitu progreſſus, tres Epiſcopatus, Tullum, Verodunum, & Metim Imperio ſubtrahit: Lotharingiam occupat, Ducem puerum 9. annorum in Gallias mittens, eique filiam ſuam in matrimonium ſpondens. *Sleid. lib.* 24. *Surius in hiſtor.* Eodem anno cùm Carolus Imperat. Metim per vnum menſem obſediſſet, hyemis intempetie obſidionem ſoluere cogitur. *Sleid. lib.* 24.

Turci à Perſis magno prælio vincuntur.

Claudius, quod eſt Baptiſmi nomen, ætate iſta in Æthiopia regnat. Vocatur autem altero nomine, à parẽtibus ei natiuitatis tempore impoſito, Azuapiſaghet, cuius expoſitio eſt, *Adoratur à finibus terræ*. Sunt autem omnes reges Æthiopiæ vſque ad noſtra tempora 165. quibuſdam, qui ſocij in regno fuêre, minimè hac in ſupputatione connumeratis. *Marius Victorius ſcribẽs an.* 1552.

g PRIMVM Marcelli nomen retinuit. Obiit die 22. non ſine veneni ſuſpitione, quòd nimium rectus quibuſdam futurus videretur. *Oſtendit tantum terræ hunc, eſſe neque vltra*, permiſit Deus.

Non ex ſcrutinio. i. codicillis ſolis, vel ex codicillis & acceſſu electus eſt Pontifex. ſed eo creandi Põtificis modo, qui per adorationem dicitur. Hoc autẽ eſt, cum duæ partes Cardinalium, non expectato, vt vocant, ſcrutinio, ſed voce tenus, omnium conſenſu & voluntate quempiam in Ro. pontificem ſalutant ac venerantur. Qua ratione etiam Iulius 3. & Paulus 4. renunciati ſunt. *Onuph.* Modus ex ſcrutinio eſt duplex, vnus ex codicillis ſiue tabellis ſolis. Alter è codicillis & acceſſu, quando ad complendum codicillorum duplum numerum vocum acceſſio totam electionem perficit. *Idem.*

Cæterum ſæpe variatus eſt mos eligendi Romani pontificis. Primum D. Petrus ſuos ſucceſſores deſignauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacletus & cæteri vſque ad ſecundum ſchiſma inter Damaſum & Vrciſinum, Cleri & Populi ſuffragiis creati ſunt, & ab Epiſcopis, ſi qui forte præſentes eſſent, vt ex Cypriani epiſt. 52. colligere eſt. Tum autem in electione Damaſi interponi cœpit Imperatorum auctoritas. Et primum quidem in ſchiſmate duntaxat, ad ſedandos tumultus, vti à Valentiano res compoſita eſt inter Damaſum & Vrciſinum: ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium: à Theodorico rege inter Symmachum & Laurentium. Deinde etiam extra ſchiſma, ne forte tumultus contingeret. Imo eo res paulatim decidit. (*vt Tyranni ſolent ſuam exaggerare licentiam*) vt ſine illorum aſſenſu conſecrationem non auderent ſuſcipere. Durauit hic mos ad Imp. Conſtantinum 3. qui ſanctitate Benedicti 2. permotus, liberam poteſtatem ſoli Clero populóque Ro. eligendi & deſignandi Pontifices reddidit.

Poſtea Adrianus Papa conuocata ad hoc ſynodo Lateranenſi Epiſcoporum 153. (quod antea nulli imperatorum conceſſum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulſos Italia Longobardos) Carolo Mag conceſſit, ſed illi iuri paulo poſt filius eius renuntiauit, 63. *diſt C. Ludouicus, vt inique, vnde nec niſi ad tempus conceſſum fuerat.*

Sic libera denuo fuit Romanis electio & conſecratio Papę per multum temporis vſque ad Leonem 8. Qui cum ab Ottone primo Germ. vi & armis in ſede Apoſto-

lica collocatus esset, denuo à Clero & Plebe ad Imperatorem ius omne eligendi tranſtulit.

Quo abuſi ſunt Ottonis ſucceſſores ad Henricum vſque 4. donec ad Eccleſiam iterum reuocaretur à Gregorio 7. etiam paulo ante eius pontificatum, qui tum Hildebrandus dicebatur, vir à Deo datus ad ſedem Apoſtolicam tyrannide Imp. Germanicorum liberandam, occaſione ſchiſmatis inter Benedictum, Sylueſtrum, & Ioannem ſub Henrico Imp. 3. Nam Stephanus 9. Nicolaus 2. Alexander 2. ſine aſſenſu Imperatoris creati ſunt. Quod cum iterum ſurreptitiè impetraſſet à Paſchali 2. Henricus 5. per ipſum Paſchalem denuo reuocatum eſt in ſynodo Lateranenſi.

Ita poſtremo ad ſolos Cardinales ius peruenit Nicolai ſecundi decreto, niſi quòd aliquoties poſtea interceſſerunt Cleri populique Rom. ſuffragia, donec conſtitutiones de electione in Conclaui in celebrãda editæ ſunt in Conc. Lugdunenſi à Gregorio 10. *Hæc ferè ex Pamelio in epiſtolam Cypriani 52.*

Ioaſaph, ſiue Ioſaphat, è monacho creatus Patriarcha Conſtantinopolitanus, eodem cum Marcello tempore, vſque ad 1563. per annos octo, quando Metrophanes ſucceſſit.

Marcelli familiaris fuit Petrus quidam æthiops è quo Marianus Victorius Reatinus linguam Æthiopicam didicit, an. 1552. Inſtitutionibus de ea editis, nunquam antea à Latinis viſis. *Ipſe in illis inſtit.*

An. 1555. Viennæ Auſtriacæ primum editum eſt nouum teſtamentum lingua & Charactere Syriaco, rogatu Moſis Mardeni Meſopotamij, quem Patriarcha Antiochenus ad id in Europam deſtinauerat, iuſſu autem & liberalitate Ferdinandi Imp. deſignati. Præfuerunt operæ Ioan. Albertus Vuidmanſtadius Iuriſconſ. & Auſtriæ Cancellarius & prædictus Moſes.

Hoc tam inſigne opus aliquot annis pòſt quidam Tremellius Emanuel ex Iudæo indocto indoctus Capharnaïta & Sacramentarius cuculli dominicani excuſſor, Genenæ characteribus Hebraicis incredibili peruerſitate publicauit. Primò ſuſtulit titulos epiſtolarum & Euangeliorum per totum cõtextum inſperſos, è quibus apparebat admirabilis omnium Eccleſiarum Orientis cum Romana cõſenſio, vt de ſacrificio Altaris ſiue Miſſa, de adoratione S. Crucis, de Ieiuniis, de Quadrageſima, de cultu Diuorum, de feſtis eorundem, de ordinationibus Eccleſiaſticis &c.

Deinde tabulam Euangelicarum & Apoſtolicarum lectionum ſuppreſſit, ſicut hæ in dominicos & feſtos dies anniuerſarios Eccleſiæ Syriacæ ritu diſtribuuntur, è qua ritus, ceremoniæ, cultus & cæteri ſancti religionis ipſorum actus diſcebantur, & noſtris ſimillimi conſpiciebantur.

Tertio multas motiones quas putabat inanes, præ imperitia ſubduxit, in earum locum affixis pro libidine punctis contra analogiam, vſum & Phraſim Syrorum. Quam infantiam, vt clariùs oſtẽderet, breuiſſimum Alphabetum editioni ſubiunxit inſcitiæ plenissimum, antiquæ nec recenti Grammaticæ conſonans.

Vnde ſocius editionem Syri legerent, ſe Syriacè illic nihil aut parum legere faterentur.

Quarto non modo literas Protractionis ſuſtulit, quod

Anni Christi 1555

Anni mundi 5643

Henrico 2. Franc. Reg.

Arnaphſaget Claudio Æthiopiæ.

Philippo 2. Hiſpaniæ rege qui etiamnum regnat.

Maria Philippi huius vxore Angliæ Catholica.

Sigiſmundo 2. cog. Aug. Poloniæ.

Ioan. 3. Portugalliæ.

Maria Scotiæ.

Anno Christi.	Anno mundi.	
1555	5643	quod Martani impudentiam, ſimul ac inſcitiam, eleuare vtcunque potuiſſet, ſed & Conſonantes, præſertim literam Nun, cuius loco ſolet ſubſtituere Iod, quòd neſciret apud Syros literam Nun eſſe ſymbolum tertiarum perſonarum futuri, æquè ac primarum pluralium. Quod diſcere potuit non modo è lingua hodierna Syrorum, cuius ſe illic expertem prodidit, verum etiam è ſuis veteribus Talmudicis & Baal Haruch, qui etiam ſic loqui ſolent. Poſtremo Guidonis Fabricij Boderiani docti & Catholici laborem per plagium ſibi vendicauit, qui illud ante è characteribus Syriacis in Hebraicos transcripſerat, & addita latina interpretatione Antuerpiæ Plantini typis emiſerat, niſi quòd dum nationes, & apparatus per cunctas Iudicia Theologicarum Academiarum, & priuilegia Regum & Principum tribus aut quatuor annis expectantur, publicatio in annum 1572. reiecta eſt, quã iſte anteuerit an. 1569. Quæ quamuis publicè, aliquot D. Pauli epiſtolas Syriacè prælegendo, ſatis docuerim, hîc tamen repetere volui, ne quis Martano hæretico in linguis peregrinis fidendum putet. Ioan. Laſcus Polonus, Epiſcopi dignitate excidens primùm Lutheri, deinde Zuinglij dogma ſuſcepit. Tandem ne fruſtra nixus penitus videretur, ab Eduardo Rege Angliæ profugus obtinuit, vt peregrinorum Epiſcopus & ſuperintendens vocaretur. *E defenſ. 2. contra Vueſphalum.* Ioannes Caluinus ex matre pontificij ſacrificuli concubina Canonicus Nouiodunenſis. *Vueſphalus Luteranus in Apologia*, incipit clareſcere & de fori tabula Theologus de repente prodire, vbi ad pœnam quæſitus cum quodam Copo tunc Academiæ Pariſienſis rectore regij magiſtratus manus ſubdolè effugiſſet. Robertus Mancop Scotus à puero cæcus vſque eo Pariſiis in literis profecit, vt Theologiæ doctor Romæ creatus Archiepiſcopus Armachanus, deinde Legatus à latere in Hybernia fieret. Præter vulgares Lutheranos, Zuinglianos, Caluinianitas, Seruetianos, Anabaptiſtas, & infinitas Sacramentariorum formas, recrudeſcunt alij ſe in contraria ſcindentes, *Brentiani*, Vbiquiſtæ, vbiquitatem humanitatis Chriſti docentes, *Oſiandrini*, hominem iuſtificari ea iuſtitia, qua Deus eſt eſſentialiter iuſtus. *Stancariani*, Chriſtum iuſtificare ſecundum ſolam humanam naturam. *Amſdorfiani*, bona opera ad ſalutem eſſe pernitioſa. *Maioriſtæ*, infantes non ſaluari per ſolum baptiſmum, *Antinomi*, hominem ad legis Dei obedientiam non obligari. *Suenckfeldiani*, ſacras literas penitus eſſe abiiciendas, & pendendum è ſola diuina inſpiratione, qui proinde dicti ſunt prophetæ Cæleſtes. *Trinitarij ſiue Tredeitæ*, tres eſſe Deos. *Antitrinitarij*, tres perſonas non in ſe ſubſiſtere, ſed in diuina eſſentia, eſſeque diuinæ eſſentiæ duntaxat reſidentias ſiue qualitates. Sabellianorum ſecta, qua infames ſunt omnes ferè Lutherani, & Caluinitæ, vt multis libris docuimus. *Autotheani*, Chriſtũ eſſe Deum à ſe, non à patre, vt proinde impropriè dixerint patres Niceni, Deum de Deo, lumen de lumine, &c. Hoc venenum ſuis miſcuit Caluinus, vt ibidem oſtendimus. *Bibliſtæ*, nihil proponendum in Eccleſiæ populo, vel in ſcholis iuuentuti, præter Biblia, nec diſcendas vllas Philoſo-
1555	5643	

Anno Christi. | Anno mundi.

pluræ artes. *Sabbatarij*, non dominicam diem colendam, ſolum Patrem eſſe inuocandum, non Filium, non Spiritum Sanctum. *Steblers*, nec gladium, nec peram portandam, nec vllo modo litigandum, aut in iudicio comparendum.

Dæmoniaci, Dæmones poſt finem mundi ſaluandos.

Georgio Dauidici, Georgium Dauidem eſſe Chriſtũ, Diabolum nullum exiſtere, non futuram Carnis reſectionẽ.

Memnonita, Chriſtum carnem è Maria non ſumpſiſſe.

Ochiniſta ſiue Polygamiſta, licere viro multas ſimul habere vxores.

Muſculus diuinam Chriſti naturam vna cum humana fuiſſe mortuam.

• *Ioannes Langus*, carnem Chriſti eſſe deificatam ſiue tranſiiſſe in diuinam ſubſtantiam.

Matthæus Flaccus Illyricus multa horrenda in omnes ſectas inuexit.

Melanchton vt multorum reus etiam à ſuis traducitur.

1513 *Hieronymus Zanchius & Iacobus Schekius Medicus* de duabus Chriſti naturis, & de S. Trinitate monſtra nouis portentis auxerunt, quæ propriin opere reſutauimus. 5610

Hos quidem defendere hodiè conatur *Lambertus quidam Danæus*, at nimis inuerecundè, quoniam ſula impudentia hæretica armatus, diſciplinarum omnium expers, tantam prouinciam ſuſcipit.

Valentinus Gentilis cum Seruetianorum fermento Deiſtarum Lemani lacus vndas miſcuit, contra quem precipuè tertium meum de Trinitate dictaui.

His iam omnibus ſuperſtes *Theodorus Beza* quotidie aliquid noui ad iam putres eorum Blaſphemias addit. *Hæc ex illorum ſcriptis & ferraginibus.*

1555. Ioannes à patria (*Beza in Iconibus*) ſiue cognomento videlicet, quia ſpurius, gente Belga ab anno 1517. ad 1555. ſuos de Religione & Rep. libros produxit, quos Cordillus & Latomus *De vndecim millibus mendaciorum Sleidani* inſcribendos docuerunt, propter apertam Auctoris falſitatem: de qua apud Carolum Imper. conuictus, Baſileam euadens, paulò pòſt, nempè anno 1556. deſperatione, tædio, & miſeria, ſœdam mendaciis animam exhalat. *Spencaus lib. 1. Apolog. c. 4.*

In eo plura ſunt *ψεύσματα*, quàm *ῥήματα*, *Ibid.* Encomiaſtes Lutheri veriùs quàm hiſtoricus. *Crom. Colloq. lib.* 1. Impoſturarum innumerabilium conuictus à Groppero, Fontano, Gennepæo in Germanica Epitome, Lindano, Copo, Staphylo, Pontano, Billicio, Surio, &c.

HVMANA.

Maria Stuarda regina Scotiæ Franciſco Delphino, qui poſtea regnauit, nubit. Stuarda autem familia, cum Danicæ eſſet ſtirpis, à Saladini Sultani temporibus Scotiæ inſerta eſt à Macolmo rege. Nam is Valterum nobilem oriundum è Dania virtutis cauſa, quam aduerſus Saracenos in Syria oſtenderat, ad Stuardi (ſic enim Scoti regij conuiuij magiſtrum vocant) dignitatem euexit. Eius familiæ & nominis reges quinque Iacobi nomine, continenter ſibi ſuccedentes humanæ miſeriæ ſpeculum præbuerunt. Nam primus in cubiculo trucidatus, 2. diſſracti ærei tormenti fruſtulo interemptus 3. à filio interfectus

Anno Christi | *Anno mundi.*

fectus 4. in bello ab Anglis occiſus 5. huius Mariæ pater paulo poſt nuptias, adeo leui morbo ſuccubuit, vt nonnulli veneno ſublatum arbitrarentur. *Iouius lib. 6.*
1555 5643 *viror. Illuſt.*

Eod. an. 1555. Philippus 2. Hiſpaniæ regnum adit, Patre Carolo cedente, & in ſacram ſolitudinem abeunte.

Eodem Turci accerſiti à Gallis Corſicam depopulantur.

Carolus 5. qui Solymanum tantarum viriũ faſtu tumentẽ ſolo prope Caſtrorum fremitu aliquoties profligarat, qui Ariadenum Barbaruſſam acie deuictum, ac Tunetano regno exutum Africa depulerat, qui imperiũ ſuperiorum Impp. ignauia labefactatum ac penè perditum reſtituerat, qui coniurantem Germaniam retuderat, defectionis ducibus victis & captis, qui regem Franciſcum, & Clementem pont. in poteſtate habuerat, qui in orbe nouo multa præclara in Dei & Eccleſiæ decus per ſuos geſſerat, ædificatis vrbibus, templis &c. qui denique, vno dempto Carolo Magno, omnes Occid. Impp. pace bellóque ſuperarat, religione tactus, quam ſanctiſſimè ſemper coluit, & aduerſus hæreticos aſſeruit, tædio rerum humanarum affectus, propter cæleſtium & æternarum deſiderium, primus poſt conditum Germanicum imperium. (Nam Lotharius Francus erat) majeſtate Imperij Fratri Ferdinando abdicata, reliquis regnis atque ditionibus vnico filio Philippo traditis ad vitam religioſam, aſſumptis aliquot piis viris, ſe contulit & in ſacram ſolitudinem ſeceſſit.

Ioannes Fuccius Prutenus Chronologiam vſque ad ann. 1553. ab orbe conſcripſit. Poſtea an. 1566. de quadam coniuratione conuictus ſub Sigiſmundo Polonorum rege laqueo vitam hæreticam finiit. Eum aliqui continuarunt vſque ad an. 1574.

Tammas Sophus de Imperio Meſopotamiæ & Aſſyriæ excidit. Tantini regiam expilari, Perſidem diripi à Solimano paſſus eſt. Solimanus poſtea 400. Turcarum millibus amiſſis in Carintho cum eo pacem an. 1557. facere cogitur.

Guilielmus à Prato Epiſcopus Claromontenſis Cancellarij Regij, Cardinalis & Legati f. qui poſtea an. 1559. obijt, relictis copioſis pecuniis & redditibus, è quibus diues Valetudinarium Claromonti. & tria Ieſuitarum collegia cõderentur, vnum Lutetiæ Pariſiorum, alia duo in Auernia, Bilomi & Moriaci.

1555. Nicolaus Villegagno, eques Rhodius, cum Gallico comitatu in Braſiliam Americæ partem Capricorno ſubiectã, ad 26. gradus Æquatoris nauigauit. Io eius quadam inſula ad Genebarum fluu. caſtrum extruxit, & Colliguium de nomine Admiralij appellauit, vt totam regionem Franciam Antarcticam, & aliquot ædes tumultuariè ad littus conſtructas Henricopolim, quòd Henrici 2. auſpiciis & ſumptibus ſuſcepta eſſet nauigatio.

Quæ paucis pòſt annis omnia venere in Luſitanorum poteſtatem, Francis partim cæſis, partim expulſis. Nempè iſtiuſmodi nauigatio non magis ſuccedere potuit,
1555 5643 quàm illa Ioſaphat, Regis Iuda cum Ochozia rege Iſraël, 2. *Par.* 20. quòd mixtim eò confluxiſſent Catholici & Caluinitæ, improbãte Deo iſtiuſmodi ſocietatem, ac nolẽte, vt agreſtes illarum regionum populi pro Ca-

thohca puritate venerium Caluiniticum ipſis à Richetio Carmelita, & aliquor aliis apoſtatis propinatum haurirent, ſicqoe à circumenntibus impiis mare & aridam ad proſelytas efficiendo, filij Geeonæ plus duplo fierent.

Infœlicitatem auxêre motus ab hæreticis contra Catholicos excitati, vt proinde Villegagno iſtos partim. ſtrangulauit, partim in patriam puniendos præmiſerit, mox ipſe, nempé an. 1558. inſecututus. *Tenetus, & Ioan. Lerius Caluinista, qui illarum tragœdiarum magna pars fuit, in ſua America. BeZa in Iconibus.*

h BALLVM mouit proregi Neapolitano.. Pietate & virtute inſignis.

Ioannes Caluinus ad nundinas antomnales Frãcforti ao. 1556. cum miniſtris einsloci de Cœna couferre volens, reiectus eſt, quòd ſe Zuinglianum profiteretur. *Lauator. in hiſt. Controuerſiæ Sacramentariæ Surius in hiſt.*

Eodem anno com plerique Laici in Polouia vſum calicis in ſacramento Euchariſtæ coutentioſe efflagitarêt, quaſi Chriſtus eſſet exanguis ſub altera ſpecie, & Roma. Pontifex co miſiſſet Aloyſium Lipomauum Veronenſem Epiſcopum ad Regem Poloniæ Sigiſmundum, ea quæſtio diuino miraculo eſt iudicata. Nam cum quidam Iudæus *Bubeim* ſiue Benedictus in quodam Poloniæ oppidulo Sachazeto nomine, tribus milliaribus ab arce *LowicZ*. à ſua ancilla Chriſtiana, Dorothea Lazecla nomine, ſacram Euchariſtiam (quam ipſa ad pagum Carzo die Paſchæ ſuſceperat, & ex ore extractam in ſudariolum repoſuerat, vt ad ſuum herum deferret) tribus daleris & veſte ſericas fimbrias habente emiſſet, & in ſynagoga pugionibus, & cultris confodiſſet, repente ex illa MVLTVS CRVOR emanauit, quem Iudęi cocleari in vitreum calicem trãſfuuduut. Hac de re paulo poſt cognita, & ad Sigiſmundum Regem, qui tunc erat Vilnæ (quæ eſt vrbs Lituaniæ Metropolis) delata, mandatur illius oppiduli pręfecto ſecondario, vt totum negotium diligenter iuquirat & in huius ſceleris couſcios extremo ſupplicio animaduertat. Itaque Dorothea cum Iudæo ſuo hero, die Veneris poſt Chriſti Aſcenſiooem fiãmis exuritor, reliqui item Iudæi ſceleris ſocij (vno excepto qui aufugerat) Calend. Iun. idem ſupplicium luunt. Vode multi & ipſi Poloniæ rex non mediocriter io retinenda Catholicæ Eccleſiæ communiooe confirmatur. *Hiſtoria rerum memorabilium &c. conuerſa à Pontano lib. 5. & Surius in hiſt.*

Sub hæc tempora imago Crucifixi à quodam lapidibus per indignationem icta emiſit ſanguinem, ſed ſceleris reus Moguntiæ ſupplicio afficitur. *Brentius in cap. 3. ad Galeat.*

An. 1556. obierunt mortem Ioannes Sleidanus Argentinæ. Conradus Pelicanus ex minorita, Zuinglianus Rubeaqui, & omnium peſſimus Dauid Georgius Baſileæ.

Lutetiæ Franciſcus Picardus Theologus, & Andreas Tiraqnellus iuriſconſult. an. 1558. Romæ Ioannes Gropperus Theologus & Cardinalis 1559.

Eodem aono Non. Septemb. Lutetiæ ſommo mane, via Iacobæa in ædibus cuiuſdam priuati hominis, qoi tunc aberat, ante collegiom Pleſſiacum, comprehenduntur Caluiniſtæ ſiue Lutherani, vt vocabantur, vtriuſqoe ſexus circiter 120. qui nocte ipſa illuc ad concionem & preces

Anno Christi		Anno mundi
	231.	
1555	h PAVLVS 4. Neapolitanus, ex familia illuſt. Caraffa. an. 4.	5643
1560	menſ. 2. di. 27.	5648

Vacat menſ. 4. d. 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioaſaph.

Principibus.

Solimano Turcorũ Imp.
Tamma Perſarum.
Carolo 5. & Ferdinando eius fratre an. 6. per ordinẽ, Occidentis Imperatoribus.

Henrico 2. Franc. Rege, & vſque ad regni Franciſci 2. initium.
Claudio Æthiopiæ.
Philippo 2. Hiſpaniæ.

Maria Philippi vxore Catholica Angliæ Regina, deinde Elizabetha ſorore, quæ his iã annis 22. regnat.

Sigiſmundo 2. Auguſto Poloniæ.
Ioanne 3. Portugalliæ. deinde Sebaſtiano an. 21.

Maria Scotiæ.

Anno Christi. | Anno mundi.

preces conuenerant. Ex ipſius nonnulli paucos poſt dies comburuntur. *Nox & amor vinúmque nihil moderabile ſuadent.*

1555 5643 Eodem iuniores Saxoniæ Principes & Comites Mãſfeldenſes Lutherani, edunt ſeparatim publicum ſcriptũ, quo vndecim ſectas huius ſæculi, & præcipuè Zuinglianam, vt execrabiles hæreſes damnarunt. *Surius in hiſt. Lauater in hiſt. Controuerſia ſacramentariæ.*

Anno 1557. Prid. Non. Septemb. inchoatum eſt Vuormatiæ colloquium inter Catholicos & Lutheranos decreto Comitiorum Ratiſponenſium, ſed turbatum artibus Flacci Illyrici. Aderant Euangelicarum partium 12. miniſtri, qui à Catholicis interrogati, quas ſectas confeſſioni Auguſtanæ conſentaneas & diſſentaneas exiſtimarent (quòd variæ ſectæ ſub Auguſtana confeſſione comprehendi vellent, & decretum eſſet, cum iis duntaxat colloquium habendum, qui eſſent antiquæ Religionis vel Auguſtanæ confeſſionis) per 16. dies inter ſe concertarunt, cùm alij ex ipſis ſectas quaſdam vt à confeſſione Auguſtana diſcrepantes damnarent & excluderẽt, alij retinendas, eiſque parcendum cenſerent. Ea concertatio eo vſque progreſſa eſt, vt ex 12. miniſtris. 5. reiecti & excommunicati fuerint, tanquam contrarij confeſſioni Auguſt. in præcipuis capitibus, vt de Lege & Euangelio, de Libero arbitrio, de Iuſtificatione, de Operibus, de Sacramentis, & vſu Ceremoniarum. His ita geſtis, quia à 7. reliquis Miniſtris nunquam impetrari potuit, vt ſigillatim multiplices ſectas à confeſſione Auguſtana ſecernerent & damnarent, ne inanis eſſet labor colloquij, illud vix adhuc benè cœptum intermittitur & ſuſpẽditur, *Amſdorffius in lib. Publica confeßionis pura doctrina Euangelij &c. Nicol. Gallus in ſuis Theſibus & hipotypoſ. Hiſtoria rerum memorabilium &c. conuerſa à Pontano lib. 5. Lanatherus in hiſt. controuerſia Sacram. Sur. in hiſt.*

Dauidis Æthiopum Imper. ſucceſſor Claudius ad Ioannem Portugalliæ ſcripſit de communione Catholicorum regum ineunda, & obedientia ſummo Pontifici præſtanda. Ieſuitas ad ſe miſſes ſatis quidem humaniter excepit, ſed cæteris non potuit ſatisfacere, bello Maurico diſtentus, in quo victus eſt ac cæſus. *In Epiſtolis Ieſuitarum.*

HVMANA.

An. 1558. Franci Duce Franciſco Guiſiano Principe, vrbem Caletum omnium opinione inexpugnabilem 7. obſidionis die 5. Non. Ianuarij expugnarunt. Mox Guinam arcem munitiſſimam captam incendũt, & Hamam capiunt, denique Anglos ex tota Gallia exturbant.

Eodem an. Nouembris die 17. ætatis verò ſuæ 43. Maria Angliæ Regina Catholica obiit.

Eodem die, poſt horas duodecim Cardinalis Polus veſpere defunctus eſt natus an. 58. menſ. 6. *Surius.* Quibus duobus luminibus vno die extinctis, magna ſimul & regni & religionis ſubſecuta eſt in Anglia & vicinis regionibus obſcuritas.

Scoti expellunt Gallica præſidia.

1560 5648 1559. Ianuarij 15. in Demortuæ locum Angli ſubſtituunt Elizabetham, quam Henricus ex Anna Bolemia ſuſceperat. Hinc teſtituitur Zuinglianiſmus & Caluiniſmus, Clero & Epiſcopis carcere & rerum ſuarum a-

mißio.ie mulctatis, nõnullis etiam veneno, nece &c. abſumptis.

Eodem anno, 7. Non. April. Inter Gallum & Hiſpanum inita pace, qua hodiè fruimur, Philippo Regi Hiſpaniarum Elizabetha filia Henrici Francorum Regis natu maxima deſpondetur, & Margarita eius ſoror vnica Emanueli Phileberto Allobrogum Duci.

Vigeſimo ſecundo Iunij dum celebrabantur nuptiæ Philippi regis & Elizabethæ Henrici Regis Franc. filiæ, ſimulq; Philiberti Sabaudiæ Ducis & Margaritæ Sororis eiuſdẽ Henrici, ipſe Henr. haſtæ fragmento per galeã adacto à Montgomerio Comite in cranium, occũbit ex vulnere natus an. 40. menſ. 3. di. 11. & Regni an. 12. mẽſ. 3. d. 11. Eius obitus in Gallia locũ dedit crebris rerũ nouarum machinationibus & hæreticorũ impimis audaciæ.

Dithmarſi domantur à Rege Danorum, populus ante liber & inuictus, dum Archiep. Bremenſi pareret & Catholicam ſequeretur. At tum Lutheranizans, dat ſuæ leuitatis pœnas.

Ioanni 3. Portugalliæ defuncto ſuccedit Sebaſtianus his 21. annis. Nam eius parens Ioannes 4. vt nominatur, ante Ioannem 3. Patrem mortuus eſt, ita tamen vt Sebaſtianum hunc vix tres menſes agentem reliquerit.

1557 di. 21. Septembris Natalis Brulartus, regius cauſarum cognitor, pietate, iuſtitia & eruditione illuſtris, moritur: cui Ægidius Burdinus ſucceſſit, ſumma etiam eruditione ac virtute.

1559. Ioannes Fernelius ſummus Medicus Lutetiæ: Franciſcus Duarenus Iuriſcon. apud Biturigas. In Vngaria Iſabella, quæ rara fœlicitate, fuit regis filia, regis vxor, ſoror, & mater.

1 HOSTIS Simoniacorum, & plura habentium Beneficia, oſor diſpenſationum.

An. 1564. Decretali ſiue Bulla Fiduciarios Sacerdotiorum, quos vulgo Cuſtodinos appellamus, perpetuo anathemati ſubiecit, reſtitutioni addixit, Simoniacos declarauit, peccati expiationem ſoli Cathedræ Apoſtolicæ reſeruauit. Inſcribitur Bulla contra quoſcunque Eccleſiis & beneficia Eccleſiaſtica quæcũque in confidentiam retinentes ſeu recipientes. Quod ſucceſſor Pius 5. renouauit.

Addiſu filius Ioãnis de domo Martia, ex Ciuitate Gezira in Tigri Flumine, olim monachus ord. Sancti Antonij, Monaſterij Sãctorum Rahæ & Ioannis fratrum, electus primus ſiue Patriarcha ciuitatis Muzal in Aſſyria Orientali Romam venit, vt cõfirmaretur, vbi & obtulit Pio profeſſionẽ fidei, & atteſtationem manu ſua pictam & ſubſcriptam, die 7. Martij, An. Do 1562. Iurans ſe credere, recipere, & approbare omnia quæ in Sede apoſtolica tenerentur, & ſe id curaturũ in ſua iuriſdictione, ſub qua eſſent multi Metropolitæ, Epiſcopi & Diœceſani. Videlicet Arbel Metropolis Satana, Hancaua Epiſcopatus, Cheptiam Metropolis, Cataníleys, Achuſch Epiſcopatus. Naſybin Metropolis, Machazzin, Talleſcaui, Mardin Epiſcopatus, Sceert, metropolis, Azzen Epiſcopatus, Elcheſſen Metropolis. Zuch & Meſciara Epiſcopatus, Gurgel Metropolis Eſci Epiſcopatus, Amed Metropolis, Chitruchiæ, Hayn, Tammir epiſcopatus, quæ omnes ſimul regiones ſubſunt *imperio Turcarum*, Ormi ſuperior Metropolis, Vſuimi & Cuchia Epiſcopatus, Ormi inferior

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

CONCIL. Colonienſe ſub Adolpho.

Moguntinum.

232.

1560 1 PIVS 4. Mediolanenſis, an. 5. 5648
1566 menſ. 11. di. 8. 5654

Vacat di. 29.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioaſaph, deinde Metrophane.

Anno Christi.

Principibus.

Solmano Turcorũ Imp.

Tamma Perſarum.

Ferdinando & Maximiliano 2. an. 12. ex ordine Occidentis Imperatoribus.

Franciſco 2. an. 1. & poſt eum Carolo 9. Maximiliano, eius frat. an. 14. Frãc.
1555 *Rege.*

Claudio Æthiopiæ.

Philippo 2. Hiſpaniæ.

1555 *Elizabetha Angliæ.*

Sigiſmundo 2. Auguſto Poloniæ.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Maria Scotiæ cum Franciſco 2. Francorum Rege.

Anno mundi.

rior Metropolis, Durra, Soldos, Eſchiuuch Epiſcopatus, Eſpurgan Metropolis, Nare, Gien nuoc Epiſcopatus, Salamas Metropolis, Baumar, Sciabatã, Vaſcham Epiſcopatus. Omoes *Perſarum Regi vulgo Sophi vulgo* nũcupato ſubiecti. Iu India verò *Luſitanus ſuſpecta* Cuſchin Metropolis, Canauor Metropolis, Goa Metropolis, Calicuth Epiſcopatus, cui ſubeſt Caroogol ciuitas, quę adhuc ab Idololatris & Ethoicis hominibus poſſidetur. *Hæc ibi.*

Metrophaoes Conſtautinopolitanus Patriarcha centeſimus quadrageſimus primus ſedere iucipit anno 1563. in aunos 8, vel 9.

Au. 1560. Lutherani & Sacramentarij ardentiſſimo
odio inter ſe flagrant, cum ſcriptis coutrariis, tum edi-
ctis publicis. Nam Vuitembergenſes, quibus præerat
Breutius, edictum promulgant coutra Sacrameutarios:
Ienenſes mioiſtri edunt ſupplicationem ad Ioan. Fride-
ricum 2. Ducem Saxoniæ, eiuſque fratres ac alios Princi-
pes & ordioes confeſſionis Auguſtanæ, pro legitima ſy-
nodo, iu qua ſoli Lutherani côueoireut, & Zuinglianos
atque alios, quibus aduerſantur, coudemoarent. Contra
ad Heidelbergenſi academia poſt publicam diſputatio-
5543 nem Zuinglianorum coutra Lutheranos, Heshuſius Lu-
theranus abire iuſſus eſt: & mox Superintendentes Hei-
delbergenſes, edunt decretum, quo Lutheri & Breutij
Catechiſmi extra Eccleſiam eiiciantur, & eorum ſcripta
nullam habeant auctoritatem. *Lauaterus Zuinglianus in
hiſt. controuerſiæ Sacrament. Surius in hiſt.*

5643 Magni tumultus à neſcio quibus Euãgelicis religionis cauſa excitantur iu Gallia, & Allobrogibus.

In Scotia etiam mire tumultuatum eſt, dum Caluiuiſmum amplectuutur, Auglis ſuppetias ferentibus, qui & ipſi hæreticum furorem fuerant amplexi, *Surius.* Primi autem Scotorum miniſtri fuere Paulus Methuen piſtor, & Ioan. Knox è preſbytero apoſtata, indéque Necromanticus.

Regina Scotiæ Maria Guiſiani olim ducis filia Mariæ, quæ Franciſco 2. nupſit, mater, inter hos motus Edimburgi tædio & curis moritur. *Surius.*

In Vuallia regione Angliæ crux iuuenta eſt, in quadam fraxino turbinis vi & tempeſtate deiecta. *Idem & Alanus Copus in Dialogo.*

Magdeburgeoſes miniſtri, quorum anteſigoatus eſt Matthias Flaccus Illyricus Centurias diuulgarunt errorum, meudaciorúmque pleniſſimas, Coutra quos Alauus Copus Anglus paulo poſt ſex Dialogos edidit, Bucingetus centuriam vnam, Caniſius libros de corruptelis ſcripturæ, nempè de Ioanne & de D. Virgine. Turrianus opus pro Epiſtolis Pontificum decretalibus. Nos huius Operis poſteriorem partem, quam ſperamus ſuffecturam ad eorum fraudes & calumnias detegeodas atque diſſoluendas, aut certe iter præmôſtraturam vt quiſque facile per ſeſe cætera adiiciat. Nam facile eſt inuentis addere. Quin & res ac hiſtorias ab iſtis prætermiſſas magnonumero colligauimus. Studuerant eoim immanibus illis voluminibus non hiſtoriam ſcribere, ſed fabulas, vt Poutifices traducerent.

Geneuæ nefandiſſimum conſilium de Franciſco 2. Rege Franciæ, Regina vxore, Regina matre, eius liberis, Pruceribus, & bonis Magiſtratibus ad certum diem per iuſidias trucidandis, Beza principe, Caluino authore, Or-

ormano ſubſignatore, Spifamio ſuaſore, omnibus Galliæ prædonibus & laniſtis conſciis. *Surius.*

Hinc ſeditio Amboëſiana prætextu boni publici & conſeruandarum legum Franciæ à quibuſdam ſectariis non admodum claris, numero 500. præter aliquot pedites, quæ detegitur 9. Calend. April. Eius quidem duces grauiſſimis ſuppliciis plectútur, at mox Rex omnes reos hæreſis abſoluit edicto publico, modò in poſterum fidem Catholicæ Eccleſiæ retinerent. Ex eo tempore, qui prius Lutherani dicebantur, per totam Galliam cœperunt vocari Huguenoti.

E vita exceſſerunt an. 1560. Robert. Cœnalis Arboricenſis Epiſcop. & doctor Theologus Lutetiæ, 5. Calēd. Maij. Ioan. à Laſco Zuinglianus in Polonia Idib. Ianuarij. Philippus Melanchthon 13. Calend. Maij Germaniæ cothurnus, de omni religione ſecurus. Vnde poſt eius mortem, eum ſtatim quiſque hæreticorum ſibi vendicare voluit. Caluinus contēdebat in ſua confeſſione mortuum, alij in alia.

Multa hoc tempore variis in locis ferebantur viſa portenta, & horrenda monſtra, præſertim in Anglia, in qua Londini Pyramis Paulinæ Eccleſiæ tota ferè lignea plumbóque cooperta de cœlo exuritur, deinde menſa illa, in qua hæretici Caluini communionem exercebant. *In Annalib. Angl.*

Anni Christi.		Anni mundi.
1562	*CONCIL. Tridētinum aliquandiu interruptum continuatur, præſidentibus 4. Legatis ſedis Apoſtolicæ, & præſentibus 2. Cardinalibus, 3. Patriarchis, 21. Archiepiſcopis, 168. Epiſcopis, 7 Abbatibus, 7 Generalibus ordinum, 39. procuratoribus abſentium cum legitimo mandato. Durauit, an. 2. m. 11 d. 4. Clauditur die 4. Decembris 1564.*	5650

An. 1561. quidam Lucas Siembergerus docet inter alia non eſſe Trinitatem, ſed vnum Deum Patrem, Sabbatum eſſe ſeruandum, Euchariſtiæ & baptiſmi ſacramentum Satanicam eſſe inſtitutionem, &c. *Surius.*

In Polonia contrà Gregorius Paulus, Cazanouius & alij tres eſſe Deos, Symbolum Athanaſij eſſe Sathanaſij. & cæt. Quibus dum ſe Caluinus & eiuſdem metalli miniſtri ſe opponunt, Autotheani & Antitrinitarij ſiue Sabelliani euadunt, & doctrinam de Deo Vno, & Trino ſceleratis modis conſpurcant. Quas blaſphemias hodiéque perpetuant. *Vide noſtros libros de S. Trinitate, & contra Schekium.*

Eodem anno, quòd multæ nouæ hæreſes, prætextu confeſſionis Auguſtanæ irreperent, fuit conuētus Principum Numburgi in Thuringia, in quo egerūt de Zuinglianis ſolenniter condemnandis, ſed id à quibuſdam Principibus impeditum eſt.

Saxones etiam Lutherani ad ſedandos motus propter rem Sacramentariam extrros conuentum agunt Lunæburgi, dānántque hæreſeos Albertum Hardemburgium Zuinglianum. *Lauater in hiſt. controuerſia Sacrament.*

In Tranſſyluania alij Lutheri, alij Zuinglij doctrinam ſequūtur, magno apud Turcos ludibrio religionis Chriſtianæ. Bremenſes omnes Lutheranos vrbe ſua exire iubent. *Ibid. & Surius.*

Inſtitutum fuit à Rege colloquium Poſſiacum inter Catholicos & Euāgelicos, ſed cùm primùm publicè, deinde priuatim colloquuti fuiſſent per aliquot dies, diſſoluitur abſque vllo profectu. Impudentiſſimum eſt mēdacium, quod Lauatherus ſcribit colloquutores Catholicos conſenſiſſe cum miniſtris. Huius fructus fuere Bella immania quæ deinceps per 18. conſequuta ſunt.

1561. anno 16. Cal. Februa. edicto Regio permiſſum eſt Euangelicis ſuos conuentus ac exercitia & negotia ſuæ religionis extra mœnia vrbium habere, donec aliter à Rege

Anno Christi. *Anno mundi.*

à Rege decerneretur, ſiue vſque ad Concilij œcumenici
Tridētini determinationem. Promulgatur in ſenatu Pa-
riſienſi Prid. Non. Martij. cum hac clauſula: *Audito pro*
1560 5648 *curatore Regis, abſque tamen approbatione nouæ religionis, & id totum per modum prouiſionis, & donec aliter per Dominum Regem fuerit ordinatum.*

Francorum exulum (qui erant Zuingliani) Eccleſia cùm Francforti per annos ferè 7. manſiſſet, anno 1561. 9. Calendas Maij. Senatuſconſulto Francfordienſi vrbe excedere, aut ab exercitiis ſuæ religionis abſtinere iubetur: quòd ipſi à Lutheranis ſiue Germanis miniſtris diſpares eſſent & religione & ceremoniis & doctrina, quódque à præcipuis capitibus confeſſionis Auguſtanæ, eius Apologiæ, pacificationis Vuitembergēſis, factæ an. 1536. denique Francfordienſis cōncordiæ actæ an 1542. 5. Idu. Decembris, diſſentirent. *Vide huius Rei acta & hiſtoriam editam à Franciſco Philippo.*

1562. Menſe Maio factus eſt conuentus Luneburgēſis à Lutheranis contra Caluiniſtas & Sacramentarios. Metuebant enim Lutherani, ne irrepentibus iam in Saxoniam Caluiniſtis, ipſi ſolum vertere cogerentur.

Tilmannus Heſſuſius Luther contra Caluinum, Boquinum & iſtius fæcis miniſtros ſcribit.

Paulus Alciatus Caluinita Mahometanus tandem effectus eſt. *Beza præfat. in acta Valentini Gentilis pag. 17.* Caluiniſmus ſcilicet gradus eſt proximus ad Mahometiſmum. Vnde & Valentinus Gentilis probabat ſua dogmata è veteri Teſtamento, nouo & Alcorano, quaſi hæc tria eſſent *ἰσόρροπα. Benedictus Aretius Bernenſis miniſter cap. 1, & 3. Hiſtoria Valentini Gent.*

Petrus Martyr Florentinus, ordinis quondam S. Auguſtini, pridie Idus Nouemb. non ſine ſuſpitione veneni à Caluinitis propinati, dum reſpondere parat Brentio monſtroſam Vbiquitatem introducenti, & Caluinitis, à quibus vt ſpectrum in Euchariſtia conſtituentibus proximè in Poſſiaco conuentu diſſenſerat, exclamās pro ſua parte, neque reipſa Corpus Chriſti eſſe Euchariſtia, neque reipſa, ſumi, cum iſti affirmarent reipſa quidem abeſſe, reipſa tamen ſumi, quod eſt prodigij pluſquam ſimile, infœlicem exhalat ſpiritum. *Spencens in Apolog.*

Olim cùm ei non ſucceſſiſſet conſilium cum Ioanne Valdeſio Hiſpano initum de (hæreticorum) aliquo cœtu cogendo tum viris tum fœminis frequentato. (Nam hæc Bezæ verba ſunt) & paulò pòſt Romæ vſtulandus eſſet, Luca Italiæ oppido, in cuius monaſterio Pauli Epiſtolas profitebatur, fugit Tigurum cum Bernardino Ochino Capucino, qui pòſt fuit Trinitarius, & magnas turbas inter Euangelicos excitauit. *Beza in Iconibus.* vbi nota hæreticos libenter Rabellerij iſtius Athei conuenticulum excitaturos, quod ſit tam fœminis, quàm maribus commune, quale etiam vnus ex eorum maioribus Nicolaus Antiochenus Apoſtolorum ſæculo, indéque aliquot alij impuriores hæretici animo complectebantur, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus.

Ex eiuſdem ordinis monaſterio Petrum Martyrem
ſecuti ſunt Paulus Laciſius Veronenſis, Argentinæ po-
ſtea Græcizando vitam tolerans, Celſus Martinengus
1566 5654 Italicæ Geneuenſis ſynagogæ miniſter, Hieronymus
Zanchius, nunc Argentinæ, nunc Heildebergæ, modò
Neoſtadij, modò in Rhœtia exulans, & Emmanuel Tre-

Anno Christi | Anno mundi

mellius, è Iudæo quilibet pro ſecta principum, è quibus poſſis aliquid lambere.) *ibid.*

An. 1563. Bullingerus calamitoſus ſenex Brentio reſpondet: calamitoſius deinde moritur Tiguri an. 1575. Ita inter Lutheranos, Caluiniſtas, Zinglianos rixa eſt implacabilis, quam non niſi mutuis cædibus placare poſſint.

Menſe Martio in ſuburbio Auguſtæ Vindelicorum textoris cuiuſdam filia an. 20. nata à malo dæmone obſeſſa cũ à Lutheraniſtis nullo modo liberari poſſet, quòd Satanas Satanam nõ eiiciat, à Simone Theologo & Catholico Eccleſiaſte apud D. Mauritium Auguſtæ, inuocato nomine Chriſti, liberata eſt.

An. 1564. Caluinus 14. Cal. Iunij tam variis morbis extinctus eſt petulantis & effrenatæ ſuæ impietatis pœnas expendens, vt (niſi à Beza ſcriptum eſſet, *Præfatione Comm. Caluini in Ioſue, & in iſtius vita*) vix crederetur. Per 4. ferè annos diſcruciatus 9. horrendis morbis, Cholica, Calculo, morbo articulari, Hæmorroidibus, febri phthiſica, Aſthmate, Hemicranio, Catharro continuo, Vomi-
1566 tu denique ſanguinis. An mentiar Beza, eſto tu iudex. 5661
Nam ad verbum iſta è tuo Gallico opuſculo exſcripſi. An Herodes terribilius animum Satanæ reddiderit, equidem neſcio. Tãquam ſorex, Beza, tuo indicio periiſti? Cur iſta de tuo præceptore vel etiam Patre (ſic enim eum flebiliter nominas cui ſcis te nunquam fuiſſe cordi) non occultabas? Cur famæ tui doctoreculi ſic malè conſulebas? Sicuti iuſſerat, nullo ſepulchri apparatu elatus eſt, poſtquàm Geneuenſem cloacam totos viginti tres annos fouiſſet. *Beza in Iconibus, in quibus Caluinum pingit horribili forma, vultu ſcilicet funeſto, barba barbarica, ore hiante, & cacaturiente.*

Quinto die Martij Ingolſtadij obiit Fredericus Staphylus an. ætatis 51. vir doctiſſimus, qui ſe à Luthero ad Catholicam rediiſſe ſcripſit, cum aliis de cauſis, tum quia ſe præſente Lutherus anno vno ante obitum ab Energumena vllis exorciſmis dæmonem non modo non potuiſſet eiicere, ſed etiam ab eo in ipſum inſiliente, & ſeram, ne egrederetur, miſcente, egregiè vapulaſſet, donec per loci feneſtram ſemimortuus à ſociis extraheretur, qui & ipſi per feneſtram exilierant. *Ipſe apol.* 2. Similem hiſtoriam de filiis Sceuæ exorciſtis Iudæis refert D. Lucas Act. 19.

Multi Sinenſes, populi Noui orbis, in Oriente fidem Chriſti ſuſcipiunt. *Sur. in hiſtor.*

Eodem anno menſe Aprili inchoatum eſt Mulbrunenſe colloquium inter Lutheranos & Zuinglianos ſiue Caluiniſtas, præſentibus Palatino electore & Duce Vuitembergenſi, cui etiam interfuit Brentius, colloquutore Iacobo Smidelino pro Lutheranis contra Boquinum Zuinglianum: Inter quos poſt longam concertationem non ſolùm nulla fieri potuit concordia, ſed odiũ & ſimultas acriùs exarſit, ſe mutuis iniuriis proſcindentes: Vuitembergenſes vocabant Palatinos, ſectarios, falſarios, quòd corrupiſſent verba Lucæ: contra Palatini dicebant Vuitẽbergenſes noua, falſa, & inaudita dogmata proferre, ſuis ſomniis ſcripturam peruertere, & de vna eadémque re affirmanter & neganter ſolere reſpondere. Vide acta eius colloquij tam ea, quæ ab Vuitẽbergenſibus, quàm quæ à Palatinis (qui ſcriptum Vuitembergenſium crebro mendacij inſimulant) edita ſunt.

1565. Sco-

Anni Christi. *Anni mundi.*

1565. Scotia magnis motibus concutitur ob hæreſim.

Eodem an. fuit Coloniæ vir grandæuus ex Thebai-
1560 5648 de ab Alexandrino Ægypti Patriarcha, qui eiuſdem Patriarchę nomine obedientiam Romano Pont. in ſcripto afferret. *Surius.*

Indi magis ac magis ad fidem conuertuntur. *Surius, & Epiſtola Indica.*

Franciſcus Xauier, qui primus è ſocietate Ieſu ætate noſtra Indis Chriſtum prædicauit, miraculis clarus moritur. *Surius.*

Hoc anno exorta eſt in Anglia è Caluinitarum omniumque iſtiuſmodi hæreſeon ſentina ſecta noua Puritanorum, ſic appellata, quòd tam purè ſe à Catholica ſeparent, vt nec orare in templis, quæ fuerant olim Catholicorum, nec clericali veſtitu indui, aut vllo prorſus veteri ritu vti velint. Quam ipſi opinionem vſque ad bonorum amiſſionem & vinculorum perpeſſionem defendunt, etiam contra ſuam Reginam, quam alioqui caput ſibi conſtituerant in omnibus cauſis tam Eccleſiaſticis, quàm ciuilibus. *Sanderus de Monarchia Eccleſi. lib 5. ca. 4.*

Mameiacus miniſter Chalnienſis Dæmoniacum ſibi oblatum, culeo inſutum in Iſaræ amnis pro funda, ſaxis aggrauantibus demerſit. *Faius in ſuo Energumenico pag. 56.*

Paulo poſt Nicolaa Dęmoniaca porrectione Euchariſtiæ tandem ab Epiſcopo liberatur Lauduni circumſtantibus decem hominum millibus, & notarijs publicis acta omnia excipientibus, procuratione Caluinitarum, qui rem ſuppoſitam quoquo modo videri cupiebant. *Idem.* Hiſtoria huic planè ſimilis, quam narrat Proſper de Dimidio temp. cap. 6.

HVMANA.

1560. Franciſcus 2. Rex Francorum Prid. Non. Decembr. non ſine veneni ſuſpicione interit, dum conuentus trium ordinum Aurelijs celebraretur: in quo liberrimè pro Eccleſia, vt virum bonum decuit, contra hæreſim & eius principes Ioannes Quintinus Heduus, multorum librorum eruditus ſcriptor perorauit.

Illo anno Carolus 9. frater Rex Francorum ſexageſimus regnum ingreditur.

Moſci deletis 6000. Tartarorum redeunt in Liuoniam. Liuonij à Polonis auxilia petunt.

Baiazethes & Selymus Solymani filij inter ſe dimicant ad Anaſum, deinde Alepum Syriæ. Baiazethes victus fugit ad Perſas, vbi & moritur.

1561. Ferdinandus Imperator in Vngaria fœliciter res gerit cõtra Turcos & Tranſſyluanos. Paulò pòſt Tranſſyluaniæ Vaiuoda occupat arcem Zathmar. Vnde initium noui belli.

1562. in regno Franciæ omnia fuerunt funeſta, graſſantibus per totam ferè Galliam bellis, fame & peſte: Plura certe mala vnico anno Gallia à ſuis pertulit, quàm cunctis ſuperioribus bellis ab exteris. Illis commemorandis propter legem ἀμνηστίας prudens lubenſque ſuperſedeo.

In hoc primo ciuili bello Rex Nauarræ Rhotoma-
1566 5654 gum obſidens interficitur. In conflictu Druydum Dux Niuernenſis, Sanctandreanus Mareſcalus & plærique a-
[illegible]

Anni Christi. *Anni mundi.*

lij deſiderantur. Princeps Condæus & Annas Montmorantius vtriuſque partis Ductores capiuntur. Dux Guyſius, dum victoriam perſequitur, in Aureliarum obſidione, proditoriè à Poltroro, quem Admiralius & Beza ſubornarant, glande percutitur & poſt aliquot dies ſanctiſſimè expirat. 1560 5948

In medijs his Galliarum tumultibus Angli ſe iungunt Huguenotis, Normaniam vaſtant, fortiſſimum maris portum, vulgo Portum gratiæ occupant à Septembri an. 1562. vſque ad finem Iulij anni ſequentis, è quo prius non exierunt, quàm grauiſſima peſte inde diſcedere coacti ſuor. quę diſcedentes in Angliam vſque comitata eſt, ita vt Londini ſolum, eo anno pluſquam 20. millia hominum perierint.

Incipit bellum inter Fredericum Daniæ & Etricum Suetiæ reges, in quo Dani Noruegiam recuperant.

Hoc ferè tempore Abdiſu Aſſyriorum Patriarcha Romam venit, vt à Pótifice confirmaretur, & polliceretur obedientiam, ſeque Conciliorum, & ſpeciatim Tridentini decreta omnia ſuſcepturum. *Surius.*

Huius anni menſ. Nouembri Francoforti in Romanorum regem eligitur Maximilianus Ferdinandi f.

1563. apud Tartaros Naugaios, è quibus ortus dicitur Tamerlanes, circiter 300. milliaribus Germanicis à Moſca verſus Orientem diſtantes, Murſe quidam (ſic Nobiles vocant) nomine Iſmaël monoculus, & inſignis Necromanta (Necromantia enim nihil illic frequentius) ſuis artibus reliquos omnes Murſas, quos armis ſubigere non valebat, extinxit. Alioqui illarum regionum populi certo deſtituuntur Domino, domos & ſedes fixas nullas habent, viuunt abſque vſu pecuniæ, frumenti, ſalis: ſunt ſine magiſtratibus, legibus, iudicijs. Imperium ita partum morte iſtius diſcuſſum eſt, liberis ipſius, eadem ratione, qua alios necauerat, conſumptis.

In obſidione Aureliæ Franciſcus dux Guyſius præfectus exercitus Regij incredibili luctu piorum omnium à Poltroto prodítoriè perimitur.

Paulo poſt è cuſtodia liberantur capti Caluinitatum proceres, pax agitatur non diu duratura. Lugdunenſes ſe regi dedunt, & Catholica religio apud illos reſtituitur.

Tum, inito fœdere cum fautoribus nouæ religionis, promulgatur editum pacificationis.

Menſe Decembri finis optatus impoſitus eſt Synodo Tridentinæ.

Pieſburgi in Vngariæ regem coronatus eſt Maximilianus Rumanorum & Boëmiæ rex.

1564. Rex Daniæ & Lubecenſes bellum, quod ſuperiori anno in Regem Suediæ ſuſceperant, continuant. Lituani Moſcos ad Vbium oppidum profligant & è ſua prouincia eijciunt.

Hiſpanica claſſis Mauritaniam littoralem infeſtat è regione Beticæ.

Ferdinandus Imp. 8. Cal. Ang. moritur, & Maximilianum 2. filium Imperij ſucceſſorem relinquit.

Hoc anno Turcarum arx munitiſſima. *Penol di veleZ* appellata ad Africæ oram ſita capitur à Garſia Toletano pro Rege Catholico 6. die Sept.

Melita ſiue Malta inſula à Turcis oppugnari cœpta eſt an. 1565. 15. Cal. Iuni. In obſidione ceciderunt ex 500. equitibus Rhodijs ſiue Ioannitis 313. alijs ferè omnibus 1566 5654

valde

Anni Christi. | Anni mundi.

233.

1566 k PIVS 5. Alexandrinus an. 6. 5624

1572 menſ. 3. di 16. 5661

Patriarcha.

Conſtantinopoli Metrophane.

Principibus.

Tamma Perſarum.

Solimano Turcor. Imp. an. 8.

valde vulneratis: Turci audito aduentu Garſiæ Proregis Siciliæ ſoluunt obſiditionem 7. Non. Septemb poſt 3. menſem & 17. diem, quàm deſcenderant in inſulam, relictis illic ſuorum cadaueribus 25000.

In Liguria haud procul à Nicæa aliquot vici repentino terræ hiatu abſorpti ſunt. *Idem*.

Maximilianus Cæſar contra Turcas & alios quoſdã Duce Lazaro Schuendio res in Hungaria gerit *Idem*.

Adrianus Turnebus in Græcis præceptor meus, profeſſor regius natus an. 53. obijt Luteriæ pridie Idus Iunij. Catholicus, etſi hæretici contrarium ſpargere conati ſunt.

k VIR ſanctus, eo nomine etiam hæreticis venerabilis & Turcis formidabilis, aduerſum quos fœdere ſacro colligauit Hiſpanos, Venetos, Italiæ proceres, equires Melitenſes, cæteris Chriſtianis Principibus ad hoc fœdus inuitatis, etiam Moſchis & Presbytero Ioanne, item ex Profanis Sophi Perſa. Quod ceſſit fœliciſſimè in Lepantina pugna. de qua mox.

Pontifex longiore ſeſſione digniſſimus ad corruptelas noſtrorum temporum profligandas. Pontificios reditus omnes in vſum belli ſacri. i. Turcici & Hæretici, cęterorumque piorum operum contulit. Maiores menſæ & cameræ ſuæ ſumptus quadraginta duntaxat aſſibus faciens, quàm in Cardinalatu.

Diuinitus electus, præter omnium expectationem. Cùm priuatim ſinguli reiecturi viderentur, communiter vniuerſi pontificem nihil tale cogitantem declarauerunt 7. Idus Ianuarij 1566. & coronatus 16. Calend. Februa. *Onuphrius*.

Noluit miſſilia dare (vt mos erat) ne compreſſione turbæ, aliqui ſuffocarentur, ſed maiorem pecuniæ ſummam diuiſit in monaſteria, loca pia, & vrbanos pauperes.

Ex opilione Bononia oriundo Dominicanus, inde Cardinalis demum, ſummus Pontifex: cui illud Pſalmi 77. competit. De poſt fœtantes accepit eum, vt pasceret Iacob ſeruum ſuum, & Iſraël hæreditatem ſuam.

Miræ ſanctitatis, & Concilij Tridentini rigidus obſeruator. Tres Cardinales præpoſuit cognoſcendis cauſis, quibus Epiſcopi Romæ detinentur, vt ſi idoneæ non ſint, ad ſuas diœceſes extrudentur. Concubinatum omnem perpetuis carceribus aut exilio mulctauit, etiam renuentibus Romanis ciuibus, nec ſiuit ſuos conſanguineos bonis Eccleſiaſticis ditari: Numerum domeſticæ familiæ valde imminuit, vt plus in rem Eccleſiæ poſſit inſumere: mulctas à reis nõ coegit: Multos abuſus ſuſtulit: Leges ſeueras tulit contra ſymoniacos & blaſphemos: Statuit reſignationes beneficiorum ſimplices non admittere niſi habita prius diligenti examinatione, num qui deſignarentur eſſent idonei: Cùm autem aliquis ad ipſum retuliſſet id eſſe Curiam deſtruere, minus malum eſt, inquit, deſtruere Curiam, quàm cultum Dei negligere & Chriſtianam Rempub. turpiter prodere. Vetuit edicto Iudæos Chriſtianum quemquam ad opus conducere. Vide epiſtolas aliquot nuper editas, de cęteris eius geſtis.

An. 1569. renouat decretum ſiue Bullam Pij 4. contra Fiduciarios, quos Cuſtodinos vulgus appellat. Simoniacos eos pronunciat, ſedi Apoſtolicæ abſolutionẽ reſeruat, cæteris adimit, ac tam eum qui cuſtodit, quàm illũ, cui cuſtoditur, reſtitutioni alligat, vt ſic pro Sacerdotio

(verbi cauſa) 100. aureorum ducenti teſtituantur. Hoc Simoniæ genere apud nos plena ſunt omnia magna cō-ſcientiarum ſocordia & pernicie.

Regnum Angliæ proſcripſit, prædæ'que expoſuit, cuius fulminis vim pij quotidie deprecantur.

Hanc ſententiam declaratoriam an. ſequenti 1570. in ipſo Corporis Domini feſto Ioannes Feltonus nobilis Londini ad fores Epiſcopi iuxta ſummum templum publicè affixit, qui poſtea damnatus & in cratem iniectus ſuſpenſus eſt, deinde fune præſciſſo viuus adhuc multa tormenta alia ſubijt. *Sanderus lib. 7. de viſib. Monarc.*

Tridentinum Conc. ſeruandum curauit, quantum in ipſo fuit, è cuius præſcripto Breuiaria, Sacerdotalia ſiue Miſſalia, & preces horarias recenſuit, Catechiſmum emiſit, &c.

Dæmoniacas multas ſuis precibus in publicis ſupplicationibus liberauit.

Graui Calculi morbo preſſus ſolebat exclamare, Adauge Domine dolorem, ſed da patientiam.

Ordines Monachorum multos reformauit, & certis regulis aſtrinxit.

Aureum numerum in Calendario reſtaurauit.

Cardinalatum recuſanti, & cum lachrymis deprecāti Hieronymo Sucherio Aruerno Abbati Clareuallenſi ſimul ac Ciſtercienſi obtruſit. Ei autem in morte nominanti ad Abbatiam quidem Ciſtercienſem Nicolaum Bucheratum, ad Clareuallenſem autem Lupinum Myreum religioſos eiuſdem ordinis, magnis virtutibus inſtructos, aſſenſit, ne illæ profanis more Gallico proſtituerentur, & hos bolos è principum coruorumque aulicorum fruſtrà renitentium faucibus fortiter eripuit.

1570. Coſmam Mediceum magnum Ducem Hetruriæ creauit, cùm antea Dux Florentiæ tantùm appellaretur.

Adamas Claudij frater, Æthiopum Rex, olim fidem Chriſtianam eiurarat, crudelis & ſæuus, erga ſedem Apoſtolicam contra morem maiorum initio Imperij malè affectus, hodiè melius. *In Epiſtolis Ieſuitarum.*

1566. Ioan. Albinus nobili Valzergorum & Sereſiorum familia ortus, Theloſanus Eccleſiaſtes & Archidiaconus, fidei defenſor, & voce & libris clarus, toti Aquitaniæ charus, obijt 13. Cal. Sept. ſub horam noctis decimam, natus ferè 38.

Eodem Deſpina & Roſerius miniſtri cōferentes Lutetiæ de Religione cum Simone Vigoreo & Claudio Sanctio Pariſienſibus Theologis, poſteaque Epiſcopis Narbonę & Ebroici, turpiter victi ac triumphati cauſam præbuerunt, vt in proxima Synodo Caluinitæ decernerent, nullas deinceps cum Catholicis collationes eſſe habendas, ne ob frigida & manca ſuorum deputatorum reſponſa, plurimum ſui Euangelij incrementis decederet. *Launeus lib. 2. Apologia cap. 12. qui Synodo interfuit, nondum eiurato Caluinitarum miniſterio.*

Hac Theologorum collatione perculſus Roſerius, nec deinceps animo quietus, an. 1572. Catholicus factus eſt, & pro Catholica libellum Caluinitis exitioſum vulgauit. Sequenti autem propter minas inſidiaſque in Germaniam euadens, Lutheraniſmum profeſſus eſt, vt paulò pòſt nec Catholicus, nec Caluinita monſtraretur. *Ibid.*

Elias, Eliæ Leuitæ, qui Methurgheman, Tiſbi, Bahur, Zicronoth,

Anno Christi		Anno mundi
1566	*Maximiliano 2. Occid. ſiue Rom. Imp.*	5654
	Carolo 9. Maximiliano Franc. Reg.	
	Claudio Aethiopiæ, deinde Adamaſto.	
	Philippo 2. Hiſpaniæ.	
	Elizabetha Angliæ.	
	Sigiſmundo 2. cog. Auguſto Poloniæ.	
	Sebaſtiano Portugalliæ.	
	Maria Scotiæ.	
1572		5661

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*	
			Zicronoth, Maſoreth, & multa alia ſcripſit, filius, Romanæ ſynagogæ Iudæorum præpoſitus, cum tota ſua familia fit Chriſtianus, & à PP. baptizatur prid. Idus Iunij 1566. Eodem an. eius exemplo Iudæi plus 300. fidem Chriſtianam ſuſcipiunt.
			Carolus Molinæus Iuriſconſultus obijt menſ. Decembri. Statuerat multa contra Caluinitas ſcribere, inter quos diu vixerat, etſi perpetuo cum eis altercans æquè ac cum Catholicis, ſed magno eorum commodo morte eſt præuentus.
			Belgium commouetur, in multis locis ſacris imaginibus deiectis.
			Franciſcus Sonnius Epiſcopus Boſcoducenſis, Vuilelmus Lindanus Ruremundenſis, Cornelius Ianſenius Gandauenſis, Cunerus Leuoardienſis, vt primi ſuarum Diœceſeon in epiſcopatus nouos erectarum præſules, ita & probi iuxta ac docti.
			Ioannes Heſſelius Louanienſis, Iudocus Raoeiſten Tileranus, Sixtus Senenſis doctores Theologi.
			1567. Cambreſij quidam Ioannes Carmelita apoſtata mutato nomine ſe Philippum vocat. Captus pernegat ſe eum eſſe, etiamſi multi & mater ipſa certis indicijs id oſtenderet, & ad reſipiſcentiam hortaretur. Cùm ſuſpēſus fuiſſet, ſparſo rumore hæretici excitatum dixerunt, ac in Francia concionari. Eius ergo cadauer perquiſitum, denuò eſt ſuſpenſum.
			Ad reliquias S. Liuini Gandaui abſconditas clauda mulier ſanata eſt, & alia facta miracula, quæ in publica acta relata ſunt.
			Flaccus Illyricus renouat Manichæos furores de cauſa & eſſentia peccati.
1566	*CONCIL. Mediolanenſe & alia paſſim prouincialia pro executione Concilij Tridentinum.*	5654	1570. Vncti in Surria Comitatu Angliæ, è Caluini ſchola oriuntur, qui docent peccare neminem, niſi qui veritatem ab ipſis prædicatam non recipit, &c. *Sanderus lib. 7. de viſibili Monarchia.*
			Eodem Ioannes Kohita, miniſter legatorum Sigiſmundi Regis Poloniæ, à Ioanne Baſilio magno Moſcorum Cæſare ſiue Imperatore, de religione Lutherana auditus, cum ignominia & conuitijs non Chriſtiani, Canis, Onagri, Antichriſti, &c. reiectus eſt, ac voce ſcriptoque Principis refutatus, præſertim in capitibus de Patribus ſiue Doctoribus Eccleſiæ, de miraculis, de ſtatu defunctorum, de bonis operibus, de Sanctorum, potiſſimùm de Virginis veneratione, de Traditionibus, de ieiunijs, de Liturgia ſiue Miſſa, de Imaginibus, de caſtitate, votis & Monachis. *Ioan. Laſitius hæreticus lib de Theologia Moſcouitica, Spiræ an. 1582. quo Miniſtrum fœdè proſtratum erigere conatur: ſed iuxta prouerbium, Pingius venter tenues ſenſus non gignit.*
			Ex eo tempore Moſcus ſæuior fuit Polonis, tanquam hæreticorum fautoribus, & eos magnis prælijs fudit. *Ibid.*
			1569. David Chytræus Lutheranus Orationem in Academia vrbis Roſarum habuit de ſtatu Eccleſiarum hoc tempore in Græcia, Aſia, Africa, Vngaria, Boëmia, Æthiopia, &c. qua docet per totum orbem terrarum non modò eſſe Chriſtianos, ſed nec differre quantum ad ſubſtantiam doctrinæ. & Liturgiarum ſiue Miſſarum ſolennia à Pontificijs (ſic nos appellat) ſed tantùm in exigui momenti ritibus. Vbi & dolet Chriſtianos, illic vbi-

Anni Chriſti. Anni mundi.

que occupari in Miſſificarionibus. Sic enim loquitut. Ita Satanas per ſuos adminiſtros teſtimonium interdum perhibet veritati, docetque Pontificiam, quam appellãt, fidem eſſe verè Catholicam. i. vbique receptam & agni- 1566 5654
tam. Orationem illam tandem edidit an. 1580. Francofurti apud Andream Vvechelium.

Ioaones Storeus Anglus Londini illuſtri martyrio ad ſuperos migrauit. Nam Chriſtum confitenti præciduntur genitalia, aperitur venter, viſcera eruuntur, caput amputatur, membra diſſecantur. *Sanderus in fine lib. 7. de viſib. Monar.*

Quarto Octobris Claudius Spencæus Theologus Polygraphus obijt, poſt S. cõmunionem petito & ſumpto extremæ vnctionis ſacramento: ſuæ inſtructiſſimæ Bibliothecæ herede relicto Cardinali Lotharingo & 7. Sorbonicis doctoribus, legatione Franciſcanis & Dominicanis facta ducentarum libellarum, Carmelitis & Auguſtinianis centum, Sorbonæ ducentarum, Nauarricis doctoribus quingentarum, Parœchiæ S. Coſmæ centum quinquaginta, in qua ſe ſepeliri iuſſit conuocatis omniũ collegiorum & Eccleſiarum ordinibus, accenſis innumeris cereis, funere ornatiſſimo: Præter Apologiã & alia opera impreſſa relictis ſcriptis poſthumis, quibus ſe ab hæreticorum furijs alieniſſimum oſtendit.

An. 1572. Angliæ regina excommunicatur & proſcribitur à Pont. à quo an. 1569. hæretica fuerat denuntiata, vt inde omni dominio & poteſtate in Catholicos excideret, ipſique ideo in illam, velut Ethnicam & publicanam, ſe poſſe inſurgere, nec illius legibus & mandatis deinceps teneri intelligerent.

Tumultus Flandrici Caluiniſtarum, qui ex hoc tempore Guenſiorum, hoc eſt, balatronum nomen retinuerunt contra Philippi Regis Hiſpaniæ edicta, poſt vnum ferè annum quàm excitati fuerant, coërcentur, receptis ciuitatibus, quæ defecerant, à Regijs magiſtratibus: Seditioſi egregiæ puniuntur, Philippi Regis Hiſpaniæ aduentu in Flandriam nunciato. In his turbis egregiam ſuo Regi nauarunt operam Norcamius Hannoniæ præfectus, Raſſegemius quarundam etiam ciuitarum præf. Comes Meganus in Geldria.

Tumultus Scotici, quibus vt tutius occureret Maria regina, nubit Darleio nobiliſſimo iuueni ex veteri Anglorum Scotorúmque regum ſtirpe.

In his Caluinitæ noui regis animum clam regina tentarunt, atque ad ignoſcendum ipſis omnia pellexerunt.

Reuocati ab exilio in oculis ipſius ac reginæ Dauidem Secretarium interficiunt, in animo habentes reginam grauidam, ſi quid effudiſſet, ſimul cum ſpe partus tollere, adulterij crimine in illam conficto, & Catholicos omnes interficere, vel ſaltem regno pellere, Miſſam abolere, Caluiniſmum ſtabilire.

Regina ſimulans ſe ad illorum omnia conniuere, ſe Regemque eduxit media nocte, illorumque manus effugit, deinde collectis amicis & fidis perduelles in Angliã, vnde prima mali labes, fugauit, aliquot etiam ſupplicio affectis. *In literis Louanij excuſſis an. 1566.*

Paucis menſibus interiectis nempè die 19. Iunij, an. 1566. peperit Maſculum, cui vel hoc vno peſſimè conſultum, quòd ipſi Georgius quidam Buchananus Minorita excucullatus Bacchicus hiſtrio & Atheus poëta pro 1572 5661
præceptore

Anni Christi. Anni mundi. præceptore tributus ſit.

Iacobus nothus reginæ frater ſpe regnandi curat, vt rex, qui exacto conuiuio dormitum abierat, inter con-
1566. 5654 fœderatorũ manus ſuffocaretur, ſiue è feneſtra elapſus, ſiue cum ædibus puluere tormentario in aëra ſublatus.

Reginam, quod huic conuiuio non interfuiſſet, proptereàque cõiurationem fruſtrata eſſet, auctorem huius cædis mox ſpargunt, prætextu cuiuſdam Zelotypiæ, ac nubere è veſtigio cuidam Boduuelo cogũt, vt his nonis & acceleratis nuptijs, nonnulla etiam apud Catholicos fieret ſuſpitio & adulterij & paricidij. Quæ vbi ſe collegiſſet, vſa ſtrategemate euaſit in Angliam, vbi calumnijs obruta contra ius Gentium, paris dominium perpetitur.

Sic Iacobus Nothus regni adminiſtrationem occupat, & ſpecie pacis & concordiæ data fide, initoque colloquio, nobiles & reginæ amici omnes ſunt comprehẽſi, & in cuſtodiam arctiſſimam traditi. Luit ille pœnas, nam an. 1570. poſt à ſuæ ſectæ aliquo glande ærea confoſſus eſt, idque priuati tantum odij ac inimicitiæ cauſa. Atque hæc ſunt in Scotia noui Euangelij conſtituendi initia & ſucceſſus, à ſeditione, conſpiratione, Principum cæde, profugatione, calumnia.

Elizabetha Londini diſputationem indixit, ſed Catholici antiſtites partim circunſtantium vndique proteſtantium fremitu, partim nobilium quorundam auctoritate interrupti ac perturbati quietè audiri non potuerunt, nec inchoatam orationem abſoluere.

.. Cum autem hæretici victi triumphatique conticuiſſent, ſine pudore tamen libellũ diuulgãt, in quo ſingula longe aliter referebant, tanquã ipſi ſuperiores euaſiſſent.

Eccleſiam illic afflictam recreant è Belgio ſcriptis Anglicis & Latinis Angli exules Thomas Hordingus, Nicolaus Sãderus, Thomas Heskynus, Guil. Allenus, Thomas Stapletonus, Copus, Theologiæ Doctores, Thomas Dormannus, Ioannes Martialis, & alij, quibus impij flãmis duntaxat publicè illorum libris decretis occurrunt.

An. 1567. Traiectenſes ad Moſam atque Maſecam ſacris imaginibus & Epiſcopo ſuo Leondienſi bellum indicunt.

HVMANA.

1566. Solymanus venit in Vngariam. Ante expugnationem Sigeti in caſtris moritur, cùm priùs Nicolai Serinenſis Comitis caput, qui oppidum ſtrenuè defendiſſet, perfidè amputaſſet.

Selimus Turcicum Imperium ſuſcipit duodecimus ab Ottomano, vſque ad an. 1574. ſolus, è filijs Solymani. Nam ritu patriò cæteri cæſi & iugulati à patre fuerant.

Septimo Ianuarij Friſia pacatur à Comite Arẽbergio.

Tornacum etiam mox occupatum eſt à Norcarmio & Epiſcopus cum Clero pulſus reſtitutus.

In fine Feb. Valencenæ iam ferè expugnatæ à Norcarmio, ſine vlla cõditione ſe permittũt Regis voluntati.

Septimo April, Gubernatrix Duciſſa de Parma conditiones quaſdam Antuerpienſibus præſcripſit. Quibus acceptis res ibi meliuſcule habere cœperunt. 18. Iulij Bruxellas eſt reuerſa Comite Mansfeldio Antuerpiæ relicto cum præſidio.

1572. 5661 Menſe Auguſto Belgium venit Dux Albanus corpore ſenex, animo iuuenis, cum electa militũ Hiſpanorum

manu, in locum Ducissæ Parmenſis, quæ annis plus ſe-ptem pacificè illud gubernarat.

Anno Christi. *Anno mundi.*

Comes ab Helfenſtein Vlricus ad Catholicam redijt, abactis è ſua ditione hæreticis. Sic Gabletus medicus, qui Paulo Vergerio adſuetat intereunti, apud quem mira viderat.

1566 5654

In Gallia noui tumultus, accito etiã è Germania peregrino milite: Comes Arembergius eò venit cum auxiliaribus copijs. Nam an. 1567. ciuile bellum ſecundum.

In conflictu Dionyſiano Montmorantius Comes Stabilis nouiſſimus cæditur & paulo poſt interit. Admiralius & reliqui fuga euadunt. Deinde collectis reliquijs Carnutum obſident, ne victi viderentur, & vt ſecundam pacem conſequerentur.

Anno igitur ſequenti confecta pax, ſed non diu duratura. Nam mox tertium bellum exardebit.

1568. Gulielmus Auraicæ princeps duxit exercitum in Brabantiam irrito conatu.

Mox Albæ dux capit perduelles multos, Securi percutit Comites Egmontanum & Hornenſem alioſquè complures ſœderatorum principes. Granatenſe regnum mouet defectionem, contra Philippum R. ſed fruſtra.

Comes Arembergius è Gallia reuerſus in Friſiam cõtra Gueuſios mittitur, vbi *procumbens cõtra Eccleſiæ patriæque rebelles, non potuit leto nobiliore mori.*

Eum ſecutus dux Albanus ad primum conflictum occidit 1500. nõ longè à Groninga. Ad ſecundum 7000. partim ferro, partim ſubmerſione. Ludouicus Auraici principis frater nando ſe ſeruauit. Capta ſunt ſigna 15. è 25. tormenta bellica 16. commeatus omnis generis, prædaque maxima. E regio milite deſiderati ſunt tantum ſex aut ſeptem.

Ad tertium in fine Septembris 8000. vt proinde Auraicus exceſſerit ditionum Belgij limites in fine Nouẽb. nulla re memorabili geſta, niſi quòd in Eccleſias ſit graſſatus, multo plus damni Imperij vrbibus inferens, quàm Catholici regis ſui ditionibus.

Albanus Bruxellas reuertitur, ac pacem toti Belgio reſtituit.

Turcæ in Aſia bellum gerunt contra Saracenos & prouincias, quæ defecerant. Perdunt Mecham ad mare rubrum.

1569. Ioan. Baſilius Moſcorum Cæſar captos in Iſborg arce Liuonica 300. Nobiles Polonos orſus ipſe cædem, in ſuo conſpectu contrucidari iuſſit. Præſertim quòd Poloniam audijſſet in ſuo gremio fouere Lutheranos. *Laſicius hæreticus lib. de Theol. Moſcouitica.*

1570. aduerſus Venetos in Cypro pugnant & eam capiunt, nullo feritatis genere prætermiſſo. 1572. infœliciter res gerunt contra Moſcos ad Tranaim.

Tertium bellum ciuile in Francia in duos annos. In Iarnacenſi conflictu an. 1569. princeps Condæus interfectus eſt. Bipõtinus Comes nõ ita diu poſt mortuus eſt.

Hinc Montcoturiana pugna, in qua magna parta victoria Caluinianarum partes plurimum ſunt comminutę, Admiraldo de more fugiente in Vaſconiam.

A Philippo rege mittitur in Galliæ regis ſubſidium Comes Mansſeldius cum magno Burgundionum auxilio, qui in menſis Octobris prælio vulneratus eſt.

1572 5661

Regina Scotiæ è manu perduellium euadit in Angliam,

Anni Christi. Anni mundi.

gliam, vbi perfide capitur & contra iura hoſpitij detinetur in hunc vſque diem.

An. 1570. Tertium pacificationis editum in Francia.

1566 5654 Eodem Anna Maximiliani Imp. filia Philippo regi Cathol. nubit, quæ in fine anni ſequentis 1571. ei hæredem maſculum peperit. Altera autem Elizabetha nomine Carolo nono Francorum Regi.

Ægidius Burdinus Regius Procurator, Catholica virtute & literis præſtans 21. Ianuarij ad Deum migrat.

1571. Die Epiphaniæ Franc. à S. Andrea ſupremi ſenatus præſes ætatis octogeſimum primum agens, poſt diuinas humanaſque leges purè obſeruatas ad Chriſtum migrauit, filios, non modo ſuarum opum & honorum, verum etiam pietatis, virtutis, doctrinæ hæredes de re literaria bene meritos relinquens.

1571. Cyprus à Turca Veneris eripitur, Duce Muſtapha, qui Aſtorem Baleonum & M. Bragadenum vnà cũ trecentis Chriſtianis Famaguſtæ, ſiue Salaminæ ſuperſtites, contra fidem datam crudeliter oecauit. Quam perfidiam Deus vltus eſt. Nam octo annis pòſt iram Amurathis Selymi ſucceſſoris metuens, ſumpto veneno de ſe ſtatuit, natus plus minus an. 80.

Hic eſt ille Muſtapha, qui Baiazethem Solymani f. viuo patre contra fratrem Selymum inſurgentem vita exuit, Ægypti & Syriæ motus compoſuit, Arabes rebellantes domuit.

Io Italia terræmotus immanes, maximè in vrbe Ferraria, quæ vaſtas ex ijs ruinas perpetitur. Maris & Fluuiorum magnæ inundationes, præſertim in Friſia, contra in Anglia littora maris intro cedebant, vt homines poſſent ad aliquot paſſuum millia iotta maris ambitum pedibus tocedere.

Franciſcus Balduinus Iuriſconſultus obit, qui è veneno Caluini tandem conualeſcens, ſui doctoris & miniſtri pudenda detexit.

1571. in Anglia mons ſat procul à mari diſſitus motus eſt ſuo loco, euerſis radicitus arboribus, &c.

Septimo die Octobris tribus aut 4. horis pugnatum eſt à Turcis & Chriſtianis, ſed victoria inclinauit ad Chriſtianos, Ioanne Auſtriaco Caroli 5. notho belli ſocialis contra Turcas duce in Sinu Lepantino. Triremes Turcarum captæ 180. combuſtæ 20. ſubmerſæ totidem. Magnus Baſſa interfectus. 25. millia Turcarum occiſa, multa capta, è quibus nobiliores, ſi tamen illic ſit nobilitas, vbi cuncta ſunt ſeruilia, ad Pont. tracti & in caſtrum S. Angeli incluſi, 20. millia Chriſtianorum recuperata. Ex noſtris triremes admodum paucæ deſideratæ ſunt, ſed viri plures quàm fortiſſimè pugnantes occubuerũt, quorum pietas in meliorem vitam tranſijt.

Ochiali Amyralis Turcicus, natione Calaber, qui tũc Algeriæ Proſultanus erat, fuga tempeſtiuè ſibi cõſuluit, cum 40. triremibus, cùm ſegnius eum Andreas Auria eum inſequeretur. Vnde breui claſſem reparauit, & poſtero anno Noſtrorum conatus in Peloponneſo retardauit: & tertio poſt pugnam anno cum Sinam Baſſa Guletam expugnauit.

Iſte eſt Ochiali, qui olim veniens in Turcarum poteſtatem, primùm ad remos damnatus fuerat: verum ab-

1572 5661 negans fidem Chriſtianam, Mahumeti ſe dedidit, indeque ad tantos honores aſcendit.

Anni Christi. | Anni mundi.

Diplomate à Rege obtento Lutetiæ aperitur Academia Muſicorum, quorum Muſica coostabat vocibus, fidibus,& fiſtulis. Qoæ quamuis auribus grata eſſet, tamẽ quia oeque erat Diatonica, neque Enharmonica, oeque Chromatica,vt potè noua, è tribus confuſa, denique in eadem cautiooe plurimum modorũ ſiue tonorum mutationibus aſtricta, auditis Dudraco & ceteris Senatoribus Regijs ad eius examen deſtinatis, à Senatu regij diplomatis approbatiooem cooſequi nou potuit, ſicque tandem exolenit.

Columnæ ſuæ claſſis præfecto magnificentiſſimom triompbom Pootifex decreuit,virtutis ergo,ad veterum ſpeciem,vt ſic in Capitoliom veheretur.

Menſibus circiter 18.poſt cęſum Iacobum Nothum, io Scotia interſectus quoque eſt pari ferè modo Comes Lineoxẽſis,qoi ſecundus Protex, etiam cum præſidio, ex Anglia eo miſſus fuerat. Dehiuc varijs multiſqoe cædibus inter ſe Scoti ad bunc vſque diem ſæuiunt,oec vllus adhuc tantorum malorum exitus videtur.

Fernandus Princeps Philippo 2. Hiſp. regi ex Anna Auſtriaca naſcitur,Madriti die 4.Decembris.

Eodem anno Criminenſis Tartarus, Turcæ tributarius, cuius regnum cingit Imperium Moſcouiticum à Meridie, expeditionem in Moſcum ſuſcipit, qua vrbs Moſca deletur incendio.Se ei coniunxerant Tartari Nagaij,è quibus Tamerlanes originem duxit,Moſcis Oriẽtales, & à Moſca 500. milliaribus Germanicis diſtantes, Moſco infenſi, quamuis ſuperioribus annis in Liuonia pro eo ſtetiſſent & graſſati eſſent.

234.

1572 GREGORIVS 13. Bononienſis nunc ſedet,*cui det Dominus vitam diuturnam, Imperium ſecurum, domum tutam,exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, quietum & pacatum.* 5661

1584 5673

EXIMIVS Iuriſconſultus, ad veſtigia ſanctiſſimi ſui præceſſoris ſe compouit. Vir tanto Pontificatu dignus ſaxit Deus, vt diu ſedeat & ſe nou ad opes ſed ad opus euectum perpetuo meminerit. Ipſius cura & conſtantia paſtorali Eccleſia vbique hodie indiget.

Simonem Vigoreum & Ioan. de Prouetis Theologos Pariſ.renitentibus Aulicis ad Narbonenſem Archiepiſcopatum & Præmonſtratenſem abbatiam ſolo virtutis & doctrinæ,nomine euexit. Suſpectos à Sacerdotijs quouis prætextu exclodit. Fidem Catholicam vbique reſtituere conatur.

Varia doctrinarum collegia ad ſobleuandabinopum eiectarumqoe nationum ætomnas inſtituit, ac magnis vectigalibus inſtruxit. Hinc Romæ collegium Græcorum, Armeniotom, Afrorum, Iodæorum, Neophytorum, Germanorum, Anglorum,Scotorum,&c.

Nuper etiam adiecit ſeminarium Hebræorum, vt idonei quique in bonis literis, maximè Hebræis, Chaldæis & peregrinis erudiantur. Inter hos ſæpè Turci & Mauri baptizantur.

Rhemis item Anglorum ſeminarium, Lorettæ Slauorum, Pontimoſellæ in Lotharingia Scotorum erexit.

Menſes dieſque præcurrentes retraxit, ac labantem feſtorum dierum rationem correxit, iuxta veterem Nicenæ Synodi, Alexandrinumque rationem, demptis è menſe Octobri anni 1582. diebus decem, deinceps æqoinectio Verno ad 21. Martij affixo, quod in decimum retroceſſerat,& Epactis ad nonilonia deſignanda in Aurei numeri locum ſubſtitutis.

Ius Pontificium recognooit. Sacra Biblia Latina ad priſtinam integritatem redegit.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Metrophane,deinde Ieremia.

Principibus.

Selimo Turcorum Imp. deinde Amurate 3.

Tamma Perſarum, mox Iſmaële 2. an. 2. denique Mahomete Hobubendo.

Maximiliano 2. Occidentis ſiue Romanorum Imp. deinde Rodolpho 2.

Linguas

Anno Christi | Anni mundi

1572

Carolo 9. Francorum rege, deinde Hērico 3. qui & Polonorum.

Philippo Hiſpaniæ.

Elizabeta Angliæ.

Sebaſtiano Portugalliæ, deinde Hērico Infanti Cardinali, denique Philippo, qui & Hiſpaniæ. 1572

Maria Scotiæ.

Stephano principe Poloniæ.

Linguas fouet. Quare eius iuſſu & ſumptibus elegantes charactêres Hebraïcos, Syriacos, Arabicos, Armenios an. 1579. & 1580. Granjon Pariſienſis Romam euocatus
5661 fabricauit.

Aliæ eius virtutes & præclara facta literis ſuo tempore mandabuntur. Iam duodecimum annum ſedet, cui vitam in hoc ſæculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant ac precantur.

Poſt mortem Metrophanis, hodie in Patriarchatu Cōſtantinopolitano ſedet Ieremias ab an. 1572. quo & cœpit ſeſſio noſtri Gregorij, vt in Antiocheno Ignatius, Hieroſolymitano Germanus. Alexandrino Syluester. Eſt autem Ieremias inter Conſtantinopolitanos centeſimus quadrageſimus ſecundus.

Plures quidem conſtituunt, qui originem ſedis Conſtantinopolitanæ repetunt, non à tempore Conſtantini, ſed ab Andrea Apoſtolo. Nam ab eo vſque ad Alexandrum, quem propriè primum Patriarcham cum veteribus inſtituimus, nominãt 23. nempè Andream, Stachim, Oneſimum, Polycarpum, Plutarchū, Sedicionē, Diogenē, Eleutherium, Fœlicem, Polycarpū 2. Athenodorū, qui Eccleſiã in Elea extruxit, Euzoiū an. 16. Laurētium an. 16. Alypium 13. Pertinacem virum Conſularē Romanum 19. Olympiū 11. Marcū 13. Chorucum 16. Caſtinum, qui extruxit Eccleſiã ſanctæ Euphemiæ 7. Titum 35. Domitium fratrem Probi Imp. 24. Probum filium huius Domitij 12. Metrophanem filium Probi ſuperioris, qui primus dicitur vocatus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, quòd eius tempore Conſtantinus ibi cœperit habitare. Sed hi Patriarchatus titulum & iuriſdictionem non ſunt cōſecuti.

Ieremiæ autem, qui hodie Conſtantinopoli ſedet, an. 1575 Tubingēſes Miniſtri (ſeorſum Iacobus quidam: puto eſſe Iacobum Andream Smidelinū: & Martinus Cruſſius) 1576. Vvirtembergenſes, 1577. Roſtochiani Auguſtanam Confeſſionem obtulerunt, iudicium de ea ſciſcitantes, & vt in communionem Eccleſiarum eius reciperentur petētes. *In Epiſtolis Chytræi Lutherani editis an. 1580. apud Vvechelum Francofurti.*

Quos non modò non recepit, ſed etiam ſcripto triplici ſumma illius Confeſſionis capita refutauit. Hinc illa cenſura Orientalis Eccleſiæ, quam Staniſlaus Socolouius Cracouiæ vertit, & emiſit an. 1581. Hinc & acta atque ſcripta Theologorum Vvittembergēſium, & Patriarchæ Conſtant. quæ vtrique ab an. 1576. vſque ad 1581. de Auguſtana Confeſſione inter ſe miſerunt Græcè & Latinè Vvittembergæ 1584. Vos miſiſtis ad Ioannem, ille teſtimonium perhibuit veritati. Nam illic noſtra omnia, quæ in controuerſiam vocatis, confirmat: ſeptem ſacramenta eſſe docet, Miſſam eſſe ſacrificium, &c. Quibus reſponſis de conſpiratione cum Romano pōtifice ſuſpectus (iſtorum proditione) apud Turcam redditus in carcerem, indéque in exilium truſus, Macharium quēdam in ſedem ſuam ſubſtitutum hodie cernit.

Qui s capta Conſtantinopoli ſiue an. 1452 pro Patriarchis Græcis Latinos Cardinales nominant Beſſarionem an. 20. Petrum an. 2. Hieronymum Landum an. 11. Ioannem Michaëlem an. 18. Marcum Cornelium an. 21. Egi-
1584 dium Viterbienſem an. 6. Franciſcum Piſaurum an. 14. m. 3. Marinum Grimanum an. 1. m. 7. Ranuſium Farneſium
5673 an. 4. Fabium Columnam an. 4. Ranuſium iterum an. 12.

Scipionem denique Rebibá, titulo tenus id faciunt, nec Canonicam ſucceſſionem, minus miniſterium ſequûtur.

Anno Chriſti.		Anno mundi.
1572		1561

1572. Ioan. Maldonatus Ieſuita Capellum, Helinum, Loqueum, & 20. alios Miniſtros Caluinitas Sedani primùm diſſerendo, deinde declamitãdo proſtrauit. Nam in declamationes diſputationem traoſmutandam cenſuerant, quòd eius vim ſyllogiſticam non poſſent depellere. *Launeus, qui tum Miniſter aderat, lib. 2. Apolog. ca. 12.*

Magloriani Mooachi è vico D. Dionyſij in ſuburbaoa D. Iacobi tranſlati ſunt, vbi olim valetudinarium D. Iacobi de alto paſſu, vt in eorum monaſterium filiæ Pœnitentes intromitterentur.

Hieronymus Burgenſis Caralaunenſis Epiſcopus & Comes de pietate & literis benè meritus menſe Decembri è vita diſcedit.

1581	*CONCIL. Rhotomagenſe Carolo Borbonio Cardinali præſide, præcipuo actore & altero Erra Claudio Sãctio. epiſt. Ebroicenſi.*	5670

1576. Matheus Launrus & Henricus Penneteris Miniſtri. Caluiniſmum eiurant, ac eius flagitia ſuis ſcriptis detegunt, quæ noodum Beza & reliqui Miniſtelli diluere potuerunt.

1580. Chytræus Lutheranus Orationem vulgat de ſtatu Eccleſiarum hoc tempore in Græcia, Aſia, Africa, Æthiopia, Armenia, &c. Frãcofurti. Illic autem docet apud omnes eas gentes cuncta eſſe Miſſarum plena, ſacramenta ſeptem diſpenſari, Eccleſiam per Hierarchiam à Patriarchis in Archiepiſcopos, Epiſcopos, &c. deſcendentem admioiſtrari, Sanctis inuocationes, honores, imagines, ſaltem pictas, adhiberi, tria loca morientium diſcerni, vt tertius media conditione inter beatos & damnatos collocetur, applicari ſacrificium miſſæ pro viuis & mortuis, honorarium pro Miſſis dari, pro Baſilij quidẽ Miſſa duos aureos, Chryſoſtomi verò paucos denarios. Maritos ſacrificio fungi, ſed Monogamos duntaxat. Coniugium, intra ſeptimum cooſanguinitatis & affinitatis gradum, & in ſecundo affinitatis genere intra quartum, in tertio intra ſecundum gradum interdici. Conſtantinopoli 20. eſſe Chriſtianorum templa, vigere & illic Senatum ſiue Collegium duodecim ſacerdotum, cum quo Patriarcha communicatis ſententiis per inferiorum graduum paſtores res Eccleſiaſticas gubernet.

1582	*Rhemenſe præſide L. Guiſiano Cardinali.*	5671
	Burdegalenſe de eadem re, nempe de ſe componendo ad Canones Tridentini.	

Syros & Georgiaoos veterem Iberiam & Albaniam incolentes inter Colchos, Caucaſum, mare Caſpium, & Armeniã, in 18. Epiſcopatus diſtribui: Syros liturgiæ ſuæ auctorem D. Baſilium laudare, Armenios à finibus Cappadociæ & Ciliciæ vſque ad Iberiam, mare Caſpium, Mediam, Aſſyriam, longiſſima terrarum ſpatia occupantes, religione & ritibus eſſe Pontificiis ſimillimos, habere Patriarcham, quem Catholicum nominent: in Miſſa inuocationis & interceſſionis Sãctorum & oblationis Sacramenti præ cæteris expreſſius prolixiuſque meminiſſe.

Paſſim etiam in Perſide ac toto Oriente idem facere Chriſtiaoos, vni Patriarchæ, quem Iacelichum appellent, obedientes. Maronitas ad montem Libanum Latinæ Eccleſiæ in conctis eſſe conformes. Multò latiùs in Aſia & Africa Iacobitas à Iacobo Syro, qui circa an. 550. pro Eutychis & monothelitarum doctrina pugnauit, propagari, & Miſſis operam dare, &c. *Hæc ille, pag. 7. 8. 11. 12. 13. 15. 18. 20. 21. Vbi ex ore hoſtium innoteſcit noſtra eſſe Catholica. i. vbique per totum orbem vſurpari.*

1584		5673

1578. Ioan. Sturmius Argentorati conatur ſectam introducere, quam Mediam viam appellat, & abſque offenſione-

Anni Chriſti		*Anni mundi.*

ſiue Catholicorum & Proteſtantium. Vtroque enim
modo eos vocat. Ad eam autem rem firmandam ex
decem Circenſibus ſingulis Imperij prouinciis ſeptē
eligendos cenſet ex illorum numero, qui eiuſmodi ſcri-
5661 pſeruot, quòd vtriſque non diſplicet, vt 70. illorū vi-
1572 torum concilium concordiā conſtituat, receptis è Cō-
cilio Tridentino, quæ placeane, & hominibus placere
poſſint, reiectis cæteris : adhibita etiam charitatis re-
gula, directa, non ad ſeueritatem, ſed ad manſuetudinem.
*Ipſo præfat. in pſal. Conradi Heresbachij Iuriſc. Baſileæ apud
Petrum Pernam* 1578. De quo genere liberationis ſe icri-
pſiſſe ait ad Cæſarem, in Sermonibus ſuis Turcicis. Vſ-
quequò miſeri claudicatis in duas partes? Vtinam eſſes
calidus aut frigidus: ſed quia es tepidus, &c.

Scribunt varia hoc tempore Iac. Billius Prunæus S.
Michaëlis in Eremo Cœnobiarcha, Laurentius Surius
Carthuſ. Martinus Cromerus, Iacobus Pamelius, Bene-
dictus Arias, Martinus Iſengrenius, Petr. Caniſius, Fran.
Turrianus Ieſuitæ, Ioannes à S. Andræa, Ioannes Mau-
montius, Gentianns Heruetus.

Ex Anglis Sanderus, Hardingus, Fekmanus, Alanus,
Heskinus, Stapeltonus, Maiſſillus, Dormanus, Roſtal-
lus, & alij.

Staniſlaus Hoſius Polonus, Carolus Borromæus, Guil.
Sirletus Cardinales, Hieronym. à martyribus Bracarenſis,
Vuillelmus Lindanus Rurenundenſis.

Iacobus Amiotus Altiſſiodorenſis, Petrus Epinacus
Lugdunenſis, Guilielmus Ruſæus Andegauenſis, Clau-
1583 *Turonenſe de eodem.* dius Sanctius Ebroïcenſis, Atoaldus Pontacus Bazaten-
ſis, Aimarus Enoequinus Redonenſis, Arnaldus Sorbinus
Niuernenſis Epiſcopi ſcriptis & pietate illuſtres.

Ioaones Baptiſta Ficletus, qui ius ciuile Theologicū
ſiue Theologiam iuridicam condidit, è Iure ciuile do-
cens fidem noſtram Catholicam illam ipſam eſſe, quæ an-
te mille ducentos & eo amplius annos floruit, ac Iuriſ-
conſultos, ſi qui ſint hæretici, contra ſuam artem, libros
leges, principia peccare.

Inter hæreticos ſolus ferè Theodorus Beza, ex obſcœ-
no & impuro poëta repentinus Theologiæ Geneuenſis
Miniſter, indéque Caluini iſtius rabulæ & ſpiritꝫ ſucceſ-
ſor, ſcribit, quanquam ab aliquot annis rarius, ſiue quia
ad eruditionis ſuæ fundum peruenit, ſiue quia delictis ſu-
doribuſque iuuentutis fractus eſt, niſi quòd ad poëſim
reuerſus, interdum ea latrantem demulcet conſcientiam,
veteribus amoribus decantatis. Hinc profana illa Præfa-
tio in Pſal. 51. *Miſerere.* & verſificatoria Canticorum para-
phraſis, contra quā aliā Iambicis verſibus condidimus &
commentariis illuſtrauimus.

Miniſtri cæteri, qui hodie ſuperſunt vel naſcuntur,
præ inſantia nec ſcribere, nec intelligere ſolidi quicquā
poſſunt. Ita breui infœlicem Caluinianę beſtiæ interitum
expectamus. Niſi grauiſſima noſtra ſcelera Deus Maome-
tiſmo, quò Caluiniſmus inchoat, vindicare velit. Quod
ipſe auertat, qui eſt benedictus in ſæcula.

Ex quo Apocalypſim Maometiſmi abominationes
diſertè pingentem, ſuorum factis congruenter, ſuſpectam
1584 5673 faciunt. Nam Caluinus de libro Apocalypſeos ſenten-
tiam rogatus, ingenuè reſpōdit ſe penitus ignorare, quid
velit tam obſcurus ſcriptor, qui, qualiſque fuerit, nondū
conſtet inter eruditos: *Bodinus de method. hiſt. c.* 7. cùm ta-

Anni Christi. — Anni mundi.

men eſſe de ſacrarum literarum numero, ac ſcriptorem habere Ioan. Euangeliſtam, inter omnes eruditos Catholicos conſtet.

HVMANA.

5661 Sactum fœdus ſiue vinculum poſt mortem Pij Pontific. cuius ſtudio & ſumptibus fuerat conciliatum, à Venetis diſſoluitur, dum clam ſociis Victores à victo Turca magno ære & integra Cypri ceſſione pacē turpiter 1572 promercantur, pertæſi Dei hoſtes vincere, niſi interim per totius Mediterranei emporia ſuam quæſtuoſam mercaturam exercerent, nec recordati illud Græcorum apud Pachymerem lib. 5. hiſtoriæ. *Cum Hoſtibus Crucis geratur bellum, vbi & victoria laudabilis eſt, & vinci ſalutare. Item, Pax colenda, vbi Dei iacturam non facimus, rurſus bellum gerendum, vbi religio periclitatur.*

1572. Nauarræ regina Lutetiæ moritur.

Genliſius & cæteri Galli prope Montenaldum ab Albano cæduntur, nempè *Hæreticis certum eſt Flandrorum terra ſepulchrum.*

Regis Nauarræ nuptiæ, quas excepit ob quandam in Catholicos Principes coniurationem dies Bartholomeanus, ſiue matutinæ Bartholomeanæ.

Poſtero die de aliis pœnæ ſumptæ. Inter eos Petrus Ramus Verodomanuus, turbulentæ vitæ, & ſui in Linguas, Artes, diſciplinas, Theologiam denique ipſam furoris ſupplicium dedit.

1573. Rupella obſidetur. Item Sancerra, vbi horrenda fames obſeſſos nefandis cibis vti coegit, quòd promulgatæ pacis conditiones nollent admittere.

Quarta pacificatio, ob Henricum Regem Poloniæ deſignatum.

1574. Montgomerius Comes, Lutetiæ ſecuri percutitur.

Hēricus 3. è Polonia rex fit Galliæ ſexageſimus primus.

Et Amurathes 3. Selymo patri poſt octo dies in Turcico Imperio ſuccedens, à quinque fratrum impuberū ſtrāgulatione & cædibus eius adminiſtrationem auſpicatur, ætatis 26. Mahumetanæ impietati vehementer addictus fertur, iuris amans, Solymani aui imitator eximius.

Ad armorum ſonitum & tormentorum fragorem contremiſcere aiunt. Vnde bella contra morem maiorum per legatos gerit.

Matris vxoriſque imperio agitur, qua vnica dicitur contentus. Filium habet vnicum Mahometem, qui & liberos habere narratur, etſi vix ſit pubertatem egreſſus, vti & iſte Amurathes à Selymo vix pubere eſt genitus.

Vino contra Patris conſuetudinem abſtinet. Milites tamen, qui ſub Patre conſueuerunt, vt nunc abſtineant, cogi non poſſunt, *Hæc Epiſt. Franc. de Billerberg, ad Dauidem Chytræum.*

Literas, Chriſtianorum maximo dedecore, ſic inſcribit. Amurathes *Deus terræ*, gubernator mundi vniuerſi, nuntius Dei, fidus ſeruus magni Prophetæ Mahometi, &c.

Amidas Rex Tuneti victus à Turcis regno excidit, quod in prouinciam redactum eſt, expugnata demum Guleta, quæ Hiſpanico præſidio tenebatur.

Calendis Februarij Iacobus Carpentarius in Philoſophia meus præceptor, profeſſor & medicus regius, antiquæ Philoſophiæ contra Ramum & alios Logodædalos aſſertor tabe trimeſtri, magno eruditorum deſiderio ex hac vita deceſſit.

Vigeſimo

An. 1584

ATQVE *hic decimum ſextum ſæculum terminamus, in quo perpetuari doctrinā ſuperioribus ſæculis per manus acceptam, vt in ſingulorū coronide documus, ne iſti quidē qui eam impugnant, inficiari poſſunt. Nam ſtatim ei reſtiterunt omnes boni, docti, pariter & indocti, deinde ſapiētiſſimi quique pro ea ſcripſerūt. In genere quidem Ekius, Eraſmus, Cochleus, Tapper, Gropperus, Oſius Cardinalis, Theologi Pariſienſes, Salmaticenſes, Louanienſes, Oxonienſes, Colonienſes, Henricus 8. Rex Ang. Roffenſis, Alb. Pighius, Sonnius, Lindanus, Alphonſus de Caſtro, Melchior Canus, Caniſius, Auratus, & alij infiniti, vernaculis etiam linguis. In ſpecie vero ij, à quibus de ſequentibus capitibus, circa quæ eorum præcipuè verſantur hæreſes, libri peculiares confecti ſunt.*

MISSA, *continuata iiſdem ritibus, ceremoniis, verbis, quibus priùs. à Titelmano Tract. de expoſitione myſteriorum Miſſæ, Cl. Sanctij, Caſſandri, & Pamelij Liturgicis: Eſpencæi de adoratione Euchariſtiæ, & libello de* 1584 *vtraque miſſa: Democharis opere de Miſſæ ſacrificio, ſeorſum lib. 4. cap. 35. & infinitis aliis.* 5673

Anno Christi.

Gratia Dei, fides, iuſtificatio. *Driedo lib. de concordia liberi arbitrij. Pighius opuſ. de Iuſtitia. Vuicelius*

1572 *lib. de voluntate hominis Chriſtiani. Carbaialus in explicationibus argumentorum obiectione 22. & 1. Sententiarum cap. 59. Sententiarij huius aeui lib. 3. ſentent. diſt. 19. & alio ſcriptis. Qui & allegant illud Auguſtini de ſpiritu & litera ca. 9. Iuſtificati gratis per gratiam ipſius. Non itaque iuſtificati per legem, neque per propriam voluntatem, ſed gratis per gratiam ipſius. Non quod ſine voluntate noſtra fiat, ſed quod ſanet gratia voluntatem, vt ſanata voluntas impleat legem non conſtituta ſub lege, neque indigens lege. & cap. 10. per gratiam quiſpiam iuſtificatur gratis, id eſt, nullis ſuorum operum praecedentibus meritis. & illud D. Thomae in 2. cap. Iacobi. Nõne ex operibus iuſtificatus eſt. Cõtrà Paulus Ro. 4. & ibi gloſſa Auguſtini. Non ex operibus iuſtificatus eſt, ſed ex fide. Reſponſio, Apoſtolus & Aug. loquuntur de operibus praecedentibus fidem, vt patet ibidem, ex quibus nullus planè iuſtificatus eſt. Hic autem loquitur de operibus ſequentibus fidem, quae dicuntur iuſtificare, non quatenus iuſtificatio dicitur gratia infuſio: ſed quatenus dicitur iuſtitia exercitatio, vel oſtenſio, vel confirmatio. Res enim dicitur fieri quando perficitur, vel innoteſcit. Guillaudius Pariſienſis doctor in epiſt. ad Rom. duplex eſt iuſtificatio prima & ſecunda, &c.*

Euchariſtię veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio Miſſæ ritus. *Demochares lib. de Sacrificio Miſſae, & lib. de Euchariſtia. Garetius de eadem. Tonſtallus de ead. Caietanus contra Lutherum. Caſſander in Liturgicis. Pamelius in Liturgicis, & in Cyprianum. Ioannes Heſſelz lib. de probatione corporalis praeſentiae Corp. & ſang. Domini. Eſſencens lib. de adoratione Euchariſtiae, & libel. de vtraque Miſſa. Claudius Sanctius in repetitionibus, & in liturgias Graecorum. Soto in 4. Sententiarum, vbi & omnia dubia iſtorum ſoluit. Caniſius in Catechiſmo maiore. Sereſius libris ſex de ſacram. Altari, Gaſpar Caſalius Luſitanus de Coena & calice Domini. Iacob. Faber Molinenſis*

1584 *pro ſacroſancto Miſſae ſacrificio aduerſus Anatomem Miſſae. & alij innumerabiles.*

Anno mundi.

Vigeſimo ſexto die Decembris die S. Stephani moritur Carolus Lotharingus Cardinalis ſummo Caluinitarum voto, ſiue quia ſua authoritate & conſilio illorum

5661 conſpirationes diſturbabat, ſiue quoniam in conuentu Poſſiaco Petrum Martyrem, Bezam, & decem alios Miniſtros luculenta oratione lætaliter vicerat, & vniuerſo Conuentui piaculares reddiderat.

1575. Quartum bellum ciuile Francicum inita Caluinitarum cum aliquot Catholicis ſocietate. Vnde quintum Pacis edictum an. 1576. ſecutum eſt.

Eodem Abdemelec regnum Marochianum & Feſſenſe armis Turcicis adiutus nepoti ſuo Mahometi Cheribo tripis, qui poſt aliquot prælia in Portugalliam elapſus, magnarum calamitatum Chriſtianis ipſum reducere conantibus auctor fuit.

Eodem Baſileæ conſulentibus Miniſtris, vt Turca contra Pontificem & Reges accerſeretur, Princeps Cõdæus reſtitit. Quin ne talia ſibi deinceps proponerentur, ſub pœna ſanxit. *Launaeus lib. 2. Apologia.*

1576. Torenſis cum copiis, quas è Germania deducebat, profligatur à Duce Guyſio, qui tamen, dum ardẽtius palãtes & fugitiuos inſequitur, in vultu vulneratur.

Rodolphus 2. Romanorum fit imperator.

Conuentus Bleſſenſis, in quo reuocatur edictum pacificationis, quo prætextu vrbes aliquot à Caluinitis intercipiuntur. In eo perorarunt pro primo ordine Petrus Epinacus Lugdunenſis Archiep. celebri ſui & totius Eccleſiaſtici nominis palma, pro ſecundo Nobilium, Claudius Baufremontius Seneſcei Baro, vt genere, ſic virtute doctrináque nobiliſſimus, pro tertio, Verſorius Pariſienſis Patronus.

Iſiodorum in Aruernia funditus à Franciſco regis fratre & prorege deletur.

Eraſtus contra Paracelſum veteris medicinæ labefactatorem, & nouæ conditorem ſcribit.

1577. Belgij accepta poteſtate conuocandi ordines, vt de re ſua & tranquillitate patriæ deliberarent, modò nihil de religione tractarent, circumuenti à Gueuſiis, mortuo Gubernatore in ſuùm Principem conſpirant, abigendos Hiſpanos decernunt, ſe hæreticis iũgunt, Auraico principi obſequuntur, euocant Matthiam Imperatoris fratrem dominationis ſpecie, cùm interim ipſi & Auraïcus omnia eſſent geſturi.

Antuerpiam milites introducunt, Hiſpanos in arce obſident, qui facto impetu, quamuis pauci, de eorum perfidia pœnas dignas ſumunt, quatuor externorum militum millia iugulant, oppidanos ſternunt, diripiunt, in carceres coniiciunt, fugant, ædibus compluribus concrematis.

Ioannes Auſtriacus ad Flandriam pacandum mittitur, cum imperio. Certis conditionibus recipitur ab Ordinibus, qui ei poſtea inſidiantur, externos principes alliciunt. Cathulicis melioribus diffidunt, ſacerdotes & omnis generis clericos eiiciuur.

Chirurgi à Medicorum Pariſienſium ſchola deficiũt, ac, illis fruſtra ſe eorum Patres, Dictatores, Magiſtros eſſe docentibus, quòd hactenus ex ipſorum lectionibus,

5673 dictatis, conſultationibus, examinibus pepẽdiſſent, ſeorſum ſua omnia agere, publicè Chirurgiam prel[illegible]re, priuatum denique corpus conficere incipiunt, a[illegible]onibus,

Anno Christi.

declamationibus, libris hinc inde verſu ac proſa contra
ſe mutuo editis.
Petrus Daneſius Pariſienſis profeſſorum regiorum
primus, per quem literæ Græcæ deinceps ſuum ſolium 1572
Lutetiæ conſtituerunt, deinde Vaurenſis Epiſcopus A-
prilis 23. ſub ætatis 80. tribus linguis & omnibus diſci-
plinis ornatus, vitæ puritate illuſtris in Domino obdor-
mit. Sepultus eſt in D. Germani Pratenſis, quò ſe bien-
nium ferè antè contulerat, vt in ſancta ſolitudine inter
Pſallentium choros pſallens ipſe moreretur, quando id
in ſua Diœceſi per hæreticorum arma non licebat. *E no-
ſtra in eum funebri oratione.*
Triſtandus de Bizet, Epiſcopus Sanctonenſis, mille
libellas annui reditus Lectoribus, & aliquot aliis de col-
legio Bernarditarum Pariſienſium aſſignat.
Graſſinorum Collegium abſoluitur pecunia teſta-
mentaria Graſſini Senatoris. Atque ita Lutetiæ 54. Col-
legia exiſtunt, eaque omnia ferè ab Eccleſiaſticis vel cō-
dita, vel locupletata: quot & quanta in vlla alia orbis a-
cademia vix quiſpiam notauerit.
Muſtapha Georgianos ſiue Iberos, qui Chriſtum mo-
re Græcorum colunt, an. 1576. oppreſſit. Tiffin regni ca-
put cepit, tributo annuo impoſito. Inde in Mediam ir-
rumpit contra Iſmaëlem Perſarum Regem.
1577. Mahometes Hodabendus fratri Iſmaëli ſucce-
dens, bellum contra Turcas ſuſcipit, vt Mediam recupe-
ret, ac Georgianos veteres ſocios vindicet, proſperéque
pugnat.
Nam ad Seruan, à qua vrbe hodie Media Seruan ap-
pellatur, commiſſo prælio Turcas ad 70. millia concidit.
Scythas cum 30. millibus equitum ſubſidio eis venien-
tes penè omnes deleuit. Tartarici regis, qui ad Mæori-
dem paludem dominatur, fratrem necauit.
1578. Muſtapha, Turcarum ductor, victus excurrit in
regnum Seruanum. i. Nudorum Georgianis tranſitum
præbentibus, Sammachium regni caput occupat. Ibi
Achmeto Eunucho Baſſa relicto cum 25. millibus homi-
num, in Armeniam contendit. Sed eum Perſæ aſſecuti,
iterum vincunt, & 80. millia Turcarum trucidant, cun-
ctis proceribus penè vel interfectis, vel captis, adiuuan-
tibus Georgianis, qui & ipſi repentè copias contra eos
collegerant, vt pontem à Muſtapha in ſua regione exci-
tatum, & à triginta millibus armatorum ſeruatum reſ-
cinderent, ſéque Turcicis terroribus liberarent.
Sammachia à Perſis recipitur cum multis tormentis,
ſpoliis, pretioſiſque impedimentis, atque omnibus bel-
licis apparatibus, Eunucho Derbentum verſus profu-
giente.
Eodem anno magna infœlicitate Sebaſtianus Por-
tugalliæ rex cum Muleyo Mahomete Cheribo, quem in
ſuum Feſſenſe regnum temere reducere conabatur, ab
infinita Barbarorum multitudine oppreſſus, fortiter di-
micās perimitur, vbi & cæſis duodecim Chriſtianorum
millibus, & totidem captis deſiderati ſunt Epiſcopi Co-
imbrenſis & Portuenſis, Præfectus Pontificius, Marchio
Hyberniæ, quem Pontifex inſtruxerat cohortibus Itali-
cis ad Hyberniam occupādam, multique alij Principes.
Paolo post initio Octobris Ioannes Auſtriacus in 1584
Caſtris contra Flandros diem clauſit extremum, prin-
ceps immortalitate dignus, inuictus Hæreticorum &
Turcarum

Baptiſmi effectus, neceſſitas, a- *Anno mundi.*
liena fides, Ceremoniæ. *Soto &*
Sententiarij reliqui in 4. ſentēt. Ca-
niſius in Catechiſmo maiore. Clicto- 5661
ueus in 4. li. Damaſceni, de Orthod. fi-
de. Tilmannus Segebergenſis lib. de 7.
Sacramentis, & quotquot hac ætate
ſcripſerunt de Baptiſmo contra Calui-
niſtas & Anabaptiſtas.
Pœnitentia & eius partes tres.
Caniſius in Catechiſmo, Sententiarij
in 4. Concilium Colonienſe parte de
ſacramentis. Slotanus lib. diſputatio-
num aduerſus hæreticos, Turrianus
lib. pro Epiſtolis Pontificum, &c.
Claues Eccleſiæ, Abſolutio. *Ca-*
niſius in Catechiſmo. Sanderus de vi-
ſibili Monarchia Eccl. Ekius in locis
communibus. Corteſius, & alij Sen-
tentiarij in 4. Turrianus libris de Do-
gmaticis characteribus. & libris tri-
bus de primi capitis & iudicis autho-
ritate & Principatu. Ioan. Antonius
Delphinius oratione de Eccleſia.
Confirmatio, extrema vnctio,
reliqua alia ſacramenta, & eorum
vſus. *Caniſius in Catechiſmo. Soto in*
4 multis diſtinctio. Ekius in locis cō-
munibus. Concilium Colonienſe. Ho-
ſius in confeßione, & alij multi. Til-
mannus Segebergenſis lib. de ſacramē-
tis 7. Sed & Hieremias Patriarcha
Conſtantinop. de numero ab ipſiſmet
Hæreticis per Iacobum Smidelinum
& Martinum Cruſium epiſtola con-
ſultus, an. 1576. c. 7. ſui primi reſpō-
ſi, ſeptem eſſe docet hoc ordine, Baptiſ-
mus, Vnctio (ſic Confirmationem ap-
pellant) ſiue Chriſma, ſacra Commu-
nio, Manuum impoſitio, ſiue Ordo,
Matrimonium, Pœnitentia, Oleum ſa-
crum. vt & Græci alij reſponſione 12.
& vltima ad Iacobum Cardinalem
Guiſanum, interprete Ioan. Leunclaio
Germano hæretico, Baſileæ apud Opo-
rinum an. 1571. Sic Orechouius natio-
ne Roxolanus, materno genere Græcus,
& de Patriarchatu Conſtantinopo-
litano, Epiſt. ad Hoſium, de loco &
authoritate Romani Pontificis. Quod
ſanè omnium ſæculorum Græcis Chri-
ſtianis congruit. Nam Simeon Theſſa-
lonicenſis iam olim inſcripſit librum
de ſeptem Eccleſiæ myſteriis (ſic Græci
Sacramenta appellant) & Cabaſilas
in Liturgia expoſitione, præter Ba-
ptiſmum, & altaris myſteria, cap. 29.
cætera eſſe aſſerit vltimum olei ſacra- 5673
mentum, & mox ſanctiſſimum vn-
guentum (i. confirmationem) ordina-

Anni Christi.

tionem per manuum impoſitionẽ, myſterium remiſſionis peccatorum (pænitentiæ ſacramentum) denique Ora-
1572 *tionem ſacerdotu in matrimonio. Quorum omnium diſpenſationes & ritus extant in ipſorum Euchologio, ſiue Sacerdotali.* Baptiſmi cap. 15. 16. 17. Vnctionis ſiue Chriſmatis. Ibid. & c. 11. 37. Communionis & Liturgiæ, *c.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. Manuũ impoſitionis ſiue ordinis, *c.* 111. 112. 112. 114. Matrimonij *c.* 18. 19. 20. 21. 22. Pœnitentiæ, *c.* 98. *&c.* Olei ſacri *c.* 97. 98. *vt iam conſtet non ſeptem eſſe Papiſtica, ſed & Orientalium Chriſtianorũ, maleuolè alioqui affectorum erga* Papam. *Sic Moſci, lib. de eorum religione.*

Primatus Romani Pontificis. *Acurius Ioſeph à* Petro *patriarcha* Maronitarum, *è* Monaſterio S. *Mariæ de Cambim in mõte Libano an.* 1515. *Romam ad eum agnoſcendum miſſus, apud Ambroſium Theſeum in introductione in linguam* Chaldaicam, *Syriacam & Armenicam, quas ab eo didicit.* Sind Syrus *Neſtorianorum patriarcha an.* 1552. *in ſua profeſſione fidei à Maſio verſa. Abdiſu* Patriarcha *Aſſyrius in ſua atteſtatione manu ipſius picta & ſubſcripta die* 7. *Martij, an.* 1562. *Græci, in tractatu Nili de* Primatu Romani *pontif. quem vertit Flaccus* Illyricus, *vt tanquam ſorex ſuo indicio periret. Nam Nilus illis concedit Romanum eſſe ſummum* Põt. *impugnans duntaxat, quòd eum tantum eſſe dicimus iure diuino, cum eſſet dicendum iure Eccleſiaſtico & Conciliorum. Abyſsini & Æthiopes apud Damianum* Goes *duabus legationibus Matthæi, & ZagaZabi. Latinos producit & ennmerat Nicolaus* Sanderus *egregio illo opere de viſibili Monarchia Eccleſia, vt iam nefas ſit dubitare hãc eſſe fidem non huius aui modo, ſed & reliquorum omniũ præcedentium. Turrianus lib. pro Epiſtolis* Pontificum. *Moſchi apud Nicol. Fabrum, de religione Moſcouitarum, &* Liſicium Lutheranum.

Liberum arbitrium, bona opera. *Vuicelius lib. de voluntate hominis Chriſtiani, Driedo lib. de* Prædeſt. *& lib. de concordia liberi arbitrij. Eraſmus libro peculiari contra Lutherum. Ambroſ.* Catarinus *in opuſcu-*
1580 *lis & contra* Caietanum. Slotanus *lib. diſp. aduerſus hæreticos.* Clictoueus *in libros Damaſceni de Orthodo-*

Anni mundi.

Turcarum victor, vt proinde appoſitè in ſuis ſignis militaribus crucem cum hac teſſera gereret. *In hoc ſigno vici Turcas, in hoc ſigno vincam Hæreticos.*

5648 Et ſuccedit Dux Parmenſis, de quo illud Eſaiæ *cap.* 14. *ſibi dictum* perduelles interpretentur. *Ne læteris Philiſtæa, quòd comminuta ſit virga percuſſoris tui* (Ioannis Auſtraci.) *De radice enim colubri egredietur Regulus, & ſemen eius abſorbens volucres &c.*

Gandaui Gueuſij rati Catholicos ſatis iam à rege Catholico ſuis artibus abalienatos, quo conſilio cepiſſent arma deregunt, nempe non vt bono publico conſulerẽt, ſed vt pietatem labefactarent. Nam tunc ſacras imagines deiiciunt, templa ſubuertunt, diripiunt, Catholicos vexant & opprimunt.

Atrebati ſeditio & aliis in locis contra Gueuſios, apud ſe idem, quod Gandaui, molientes. Hinc Ordinum à ſe inuicem diſtractio. Mox ne perirent funditus & mutarent non Dominatum, ſed Dominum, incipiunt captare Imperatorem de pace à ſuo Principe exoranda. Vtinam eis illud Oſee 2. & 3. c. congruat. *Poſt hæc reuertentur filij Iſrael & quærent Dominum Deum ſuum, & Dauid regem ſuum, & dicent, vadam & reuertar ad regem meum priorem, quia melius mihi erat tunc, quàm nunc.*

Pontis lapidei ſupra Sequanam prope Auguſtianos Pariſienſes inſignia fundamenta iaciuntur in Luparam regiam.

Menſe Decembri Setuan vrbs Meſopotamiæ muniſſima prope Tegil Fl. Amurati eripiti à Sopho Perſarum, cæſis centum ſexaginta Turcarum millibus. Baſſæ, qui Conſtantinopolim euaſerunt, ab Armurate ob tantam cladem ſtomachante, ſecuri percuſſi ſunt.

Franci cùm antea numerarent per libellas ſiue Francos, iuſſi ſunt numerare per Aureos, & Aureorum partes, Aureo ad ſummam 60. ſolidorum redacto.

A peruilegio cœptus ordo Equitum S. Spiritus, die primo anni 1579. inſtituitur ab Henrico 3. Franciæ R. Faxit Deus, vt ſuo nomini conſonet, ſanctóque Spiritu regatur, neque ſit oneri & damno Eccleſiæ, pro qua honoranda tuendáque conditus dicitur.

Menſe Aprili riuus Gentiliacus, vulgo Bieura, nimio 30. horarum imbre exundãs agros & ſuburbana D. Marcelli nocte obruit, aliquot hominibus & pecoribus extinctis, muris, parietibus, nonnullis etiã ædibus diſiectis.

Decimo ſeptimo Maij hora decima in Monaſterio S. Vedaſti Atrebatenſis Arteſij, Hannones, Inſulæ Duaci, & Orchiaci pacem à rege Catholico certis conditionibus impetrant, hymno *Te Deum* poſtridiè Atrebati decantato.

In Flandros, Brabantinos, Hollandos, Zelandos & reliquos perduelles, eius nomine, Parmenſis Dux exercitum mouet, vt vel eaſdem pacis conditiones ſubeant, vel debitas perfidiæ pœnas luant.

Bar. Briſſonius patronus Regius (indéque ſupremæ curiæ præſes) & Renatus Choppinus ſummi noſtræ ætatis Iuriſconſulti hoc menſe Maio contra Paracelſiſtas (Pſeudomedicorum genus, qui damnato Hippocrate,
5669 Galeno, & veteri ſchola prodigioſam Medicinæ praxim vſurpant, & prodigioſiorem Theoriam, Principia, cauſas &c. conſtituunt) pro Medicorum vetere diſciplina in Senatu Pariſienſi perorant.

1579. Mahometes Hodabendus Perſarum Rex, Turcas io quadam ampla planitie de improuiſo inuaſit, ad 30. millia inſtar pecodum mactauit, vt Amurathes Scytharum ſioe Tartarorum opem implorare coactus ſit, qoibos vt tutò res neceſſariæ cooochi poſſent, Occhiali Admiralius Phaſis amois accolas adortus, caſtellum prędicto amni impoſuit, & duas arces io littore maris Colchici ſioe Mengrelij ad arcendos boſtes excitat. Sed eæ à Perſis captæ ſunt & euerſæ.

Amurathes Muſtapham reuocat, indéque ad veoenum compellit. Sinam autem Baſſam, qui victor ab Aſiicaoa Guletæ expeditiooe redierat, in locum eius ſobſtituit.

De pace tractat: ſed quia Media non volt cedere, Perſæ eius agros vndique vaſtant, pagos villáſque exurunt, & commeatu intercepto, ſame peſtéque Turcas abſumunt.

Monitionem in finibus maioris Armeniæ ab ipſis ſactam, vt Georgiaoorum vires à Perſicis diſiongerét, voa ſui exercitus parte diruunt, ac Turcas in ipſa inueotos trucidaot. Altera Vanoin & alia oppida in finibos Babyloniæ expugnant: Triremibus 50. miſſis Carſin, munitionem, quæ io ora maris Euxini ſtruebatur, capiunt & euertunt.

Aucti copiis auxiliaribos Bogodani reguli, & quadragiota millibus Hemircani Perſici regis filij, Sioam Baſſam ad pugoam prouocaot, ac ad oppidum Aazirum ſioe Argirooem iu finibus Turcomaoiæ & maioris Armeniæ haod procul ab Euphrate vrgent. Tredecim millia equitum in ſuos agros excurſionem facientia, atque illinc commeatum cooocheotia confodiuot. Prædam & captiuos recuperaot.

Peſtis in vniuerſa Pelopooenſo & aliis terris Turcicis ſæoit, vt vel iu vna ciuitate Hieropoli plus 70. millia conſumpta ſint.

Stephanos Poloniæ Rex Ieſuitis Poloniæ templum ſtruit. *Vuarſeuicius in Panegyrico ad illum regem.*

Mahometes primarius Turcæ Baſſa meoſe Octobri circa horam pomeridianam à quodam mendico antea milite ſupplicem libellum porrigente in Palatio plagam io pectore excepit, & duabus pòſt horis mortuus eſt. Percuſſor in tumultu laceratus, apud Turcam perpetratæ cædis cauſam dicere non potuit.

Menſe Auguſto Cardinalis ille Hoſius vitam hanc cum meliore mutat.

Soeriæ Rex Ieſuitis profectis ad repugnandam Eccleſiam illic dogmatibus hęreticis corruptam ſe æquum præbet, cum ſpe Catholicæ fidei recipiendæ.

Archiepiſcopus & Archidiaconus Angulamenſis iu ea Iodiæ parte, vbi ſunt Chriſtiani D. Thomæ, characteres linguæ Chaldaicæ ſiue Syriacæ à ſummo Pootifice per Ieſuitas poſtulant, vt ſua oon modò imprimaot, (nam Miſſam & preces Canooicas lingua illa, vel etiam Hebraica celebrăt) verùm etiam noſtra iu eam linguam conuertant. *Emanuel Texera in Epiſtolis.*

1580. ob ſiccitatem fermè ioauditam Conſtantinopoli & io locis finitimis Amurathes ab Epidauris frumentum petit.

Filius Regis Perſarum cum 20. millibus equitom io Turcicos agros excurrit. Triginta millibus equitum ſibi occur-

Anno Christi. *Anno mundi.*

xa fide, capite de hac materia. Sepulueda contra Eraſmum.

Sanctorum preces, ſuffragia, in-
1572 uocatio, reliquiæ, imagines, feſta. 5661
Eſſelſius libro peculiari. Amb. Catarinus in Opuſculis. Soto in 4. ſentent. Caniſius lib. de virgine & lib. de Ioanne Baptiſta contra Centuriatores. Syri & Neſtoriani in tabula & titulis noui teſtamenti, & in ſuis liturgiis & Ritualibus. Ekius tribus tomis de ſanctis, de quibus & ſermones innumeri ſunt Theologorum & Eccleſiaſtum huius ætatis. Moſchi apud Laſicium Lutheranum de Theologia Moſcouitica.

Preces pro defunctis. Purgatoriom. *Græci hodierni, qui & illud vocăt* [illegible] *vnico vocabulo, &* [illegible]. *Neſtoriani Meſopotamij, qui vocăt Guentha. Moſes mardenus, in tabula lectionum noui Teſtamenti Syriaca. Syri & Neſtoriani in titulis noui ſui Teſtamenti, & in ſuis liturgiis.* Hebræi *Hodierni, vt & docent* Heretici *Fagius & Munſterus in 14. Deutero. & Nos libro peculiari. Auratus paradoxo 86. ex Auguſt. Grego. Nyſſeno &c. De Latinis aliis non laboro. Nam ſunt innumerabiles.*

Ieiunia, delectus ciborum, &c. *Græci, Syri, Abiſſini, Indi, Armenij, vt ex eorum Calendariis apparet: Moſci, qui apud Laſicium Lutheranum lib. de Theologia* Moſcouitica *ritu Græco magnam anni partem. i. 20. hebdomadas in ieiuniis tranſigunt. Primò ante Natalem ſex hebdomadas ſolis leguminibus contenti: deinde octo ante* Paſcha. *Tertiò ab Octaua* Pen*tecoſtes vſque ad ferias* Petri *&* Pau*li. Denique à* Calendis *Auguſti vſque ad Aſſumptionem (Obdormitionĕ vocant) Virginis, præter dies mercurij & Veneris reliquarum* Hebdo*madarum.*

Hæc & alia à Sectariis contra Religionem diſputata omnia comitia Imperatoria, cunctis cōuentus Principum, Populorum, Academiarum, vniuerſa denique Synodi huius tempeſtatis magno numero cōfirmant, Lutherum, Caluinum *& eiuſmodi reliquos deteſtantes & anathemate fulminantes. Cuius quanta ſit vis euentus ipſe loquitur. Nam nō tam à noſtris, quam*
1584 *ſeipſis confecti ſunt, quotidiéque con-* 5673
ficiuntur. Lutherus Anabaptiſtas, Zuinglium, Carolſtadium, Oecolam-

Anno Christi.

padium aggreſſus eſt. Proteſtantes & alia Germanorum ſecta Lutheri dogmata penitus deſeruerunt, nec ſe am-
1572 *plius Lutheranos dici patiuntur. Ioan. Vueſphalus, Til. Heſſuſius, Caſtalio, CaZanonius, Gregorius Paulus, Molineus, Ioan. Morellius, Caſſander, Valentinus Gẽtilis, Blandrata, Othinus, Roſerus, Bernenſes Caluinum expugnauerunt, vel eius ſectam in plurimas ſecuerũt. Caſtalio, Brentius, Smidelinus & plerique alij BeZam vexant. Proteſtantes, iſtorum æmulos in Germania multis locis exurunt. Denique ita in ſe ſæuiũt, vt corpus iſtud peccati propediem interiturum ſperetur, cui & illud quadret. Epiphanij, lib. 2. de Hæreſ. ca. 2. Veteres narrant fabulam, quòd ex multis aſpidibus in vno teſtaceo vaſe collectis & in ſingulis quatuor angulis Templorum Ægyptiacorum poſitis, ſi qua aliis fortior reperta fuit, ea reliquas aggreſſa deuorauit. Et vbi ſola manſiſſet, alimentóque careret, conuerſa ſeipſam à cauda corrodere cœpit, & vſque ad reliquam corporis partem ſe adedit, quoad viueret, vnde & Aſpidogorgona vocauerunt. Sic hæreſis ſe penitus conſumit & per Christi potentiam deles.*

Accedit iſtoriũ Hiſtoricos & Chronologos omnes nobis dare teſtimoniũ, vt Sleidanum, Carionem, Magdeburgenſes, Pantaleonem, Funccium &c. Nam etiam iſti ſecundum nos Eccleſiæ curſum fuiſſe, eſſéque docent, & dum res Eccleſiæ ſe narraturos pollicentur, noſtra duntaxat explicant, noſtróſque ſolos allegant, quaſi apud Nos poſitam eſſe Eccleſiam tacita conſcientia fateantur. Quin & tradunt Romanam religionem in cunctis Europæ terris receptam eſſe, quam ipſi conati quidem ſint & ſcriptis & armis cõuellere, ſed nondum potuerint, nec, Deo duce, poterunt, vt vel eorum cõfeſſione ſit noſtra eccleſia cõtinua, perennis, immobilis, inuicta, denique Catholica permaneat & omnes ſectas ſepeliat. Eſt enim Catholicum, quod ſemper, quod vbique, quod ab omnibus aut plurimis, & iis quidem quorum ſpectata eſt perſpectáque ſapiẽtia & pietas, communiter eſt creditum.

Atque hæc quidem ſunt, quæ ſimpliciter demonſtranda ſuſceperant, de Doctrinæ, Fidei, Religionis, Eccleſiæ
1584 *per ſingula ſæcula perpetuitate, vnitate, continenti ſucceſſione, atque Romanam Eccleſiam, quæ hodie eſt, eſſe*

Anno mundi.

occurrentibus fugam ſimulat. Reuerſus perturbat ordines, & ad 20. millia interficit.

Sina Baſſa reſidet ad ciuitatem Ezerum ad Euphta-
5661 tem ſita, & auxilia expectat.

Inde initio Octobris Turca magnam cladem à Perſa accipit, fruſtráque ei in pacis lenocinium magnam ſuę ditionis partem offert.

Sub finem anni Perſa ſtratagemate vſus, munitionem Tiſis occupat, & præſidium alterius Cars dictæ cædit.

Die 31. Ianuarij Henricus Cardinalis Portugalliæ Rex moritur, cuius ſucceſſionem cùm Catharina Bragãtiæ Dux, Antonius ex Ludouico Regis nepos nothus, & alij ſibi deſignarẽt, tandem Philippus Rex Hiſpanię, qui à Cardinali moribundo nominatus fuerat, eam Eccleſiaſticorum & Nobilium ſuffragatione aſſequitur.

Die 27. Februarij Malicontenti Cortracum mutato habitu occupant. 30. Martij Nioona duce Lanonio Gallo, ſcalarum ope capitur. 6. Aprilis & ſeqq. Angliá, Zelandia, Holleodia, & Flandriæ pars terræ motu concutiuntur.

9. Apr. Mechlinia ab Ordinibus Temptio duce ante diluculum ſuperato vallo in poteſtatem redigitur, magnáque crudelitate in ciues & præſidiarios ſæuitor.

9. Maij Lanouius Gallus ab Hiſpanis capitur, quindecim peditum ſignis cæſis.

Initio Iunij Friſij traiecto Rheno patriam armis reperunt, obuiúmque Comitem de Hollac cum 22. vexillis peditum, ac equitum duobus millibus ſuperant, cæſis mille quingentis, cùm de ſuis tantùm 55. amiſiſſent. Hac pugna Groningenſes obſidione liberati ſunt, & multa Friſiæ oppida, portus, & propugnacula recepta.

8. Iunij Flaodri Diſthemium oppidum occupant, & Eccleſiaſticorum ædes diripiunt.

Eodem menſe Cameracum ſe patrocinio Ducis Alanſonij Gallorum Regis fratris permittit.

Iulio Stephanus Rex Poloniæ ex Lithuania in ipſam Moſcouiam ingreſſus, duas arces Vualiſium & Vſuatum occupat. Deinde Vuielikilukium. Sed multis ſuorum amiſſis, ſub finem ferè anni reuertitur.

Eodem legati ab Ordinibus Belgiæ ad Ducem Alanſonium mittuntur, vt ſe patriámque Belgicam certis cõditionibus, abiurato Hiſpaniarum Rege, ipſi offerant.

Augusti 19. proſcriptio Hiſpaniarum Regis contra Principem Auraïcum Namurci publicatur.

Menſibus Iulio, Auguſto, Septembris, Fera Picardiæ vrbs à Rege obſidetur, tandémque certis conditionibus ab Hugnenotis redditur.

Die primo Septembris anni huius 1580. Græci à Moſcouitæ annum ab orbis conditu 7089. numerare incipiunt.

Menſe Septembri Hiſpani & Itali milites, qui Pontificiorum nomen ſibi indiderunt, duabus clauibus pro inſignibus vſi, in Hiberniam appellunt, munitionémque erigunt contra Anglos.

27. Octobris Anna Auſtriaca, Philippi Regis vxor moritur, cùm is iam paulò antè, Luſitanico regno, extinctis in eo motibus, & perduellibus partim cæſis, partim
5673 captis, partim in gratiam receptis, inauguratus eſſet. Ita regnum Luſitaniæ cum Hiſpanico, à quo fuerat an. 1110. diuulſum, iterum coaleſcit.

Anno Chriſti.

Nouembri in Aoglia publico edicto poteſtas fit vnumquemque vel deregendi, vel accuſaodi ex minima circunſtantia, quæ Catholicam religiooem indicet. Ex quo multi pij deinceps comprehenſi, & alus calamitatibus affecti. Quio & lex fertur, oe Catholicus exilio patriæve derelictione ſe pœuis vel perſecutionibus ſubtrahat.

Concordia diſcors. Sic appellata eſt à Catholicis, quá fruſtrà Lutheraoi hoc anno 1580. cum aliis ſectariis io Germania inire conati ſunt.

Decembri, die Conceptionis, Guilelmus Laurentius Altiuilij miniſter, prope Gratiæ portum, in Caletenſi Normanorum agro, ſe fraxino foſſæ imminenti ſuſpendit.

Poſt Caducum à Hugueootis captum initur pax.

Eiconas virorom illuſtrium emittit Beza. Illuſtres vocat Ioannem Hus, Caluinum, Bucerum. & ſimiles cuiuſque ſectę apoſtatas, quorum nomina in inferno conſcripta ſunt, corpora verò io terris magoa ex parte ſuppliciis dignis affecta.

1581. Sina Baſſa arma & pecunias per Pontum Euxinom & Trapezuntem contra Perſam recipit.

Alter Turcarum exercitus ad portas Caſpias duce Oſmanuo Baſſa, locorum beneficio & Tartarorum auxilio euaſit.

Hic eſt annus, quem Græci ab orbe condito ſepties milleſimum ſtatuunt.

Beglerbegus Aſſyriæ ſiue Ezorumæ, huius belli ſuaſor, ad pœnas depoſcitur, quas euaſit matre & vxore Amurathis, centum millibus aureorum ſibi conciliatis, & ducentis millibos ducatorum io ærarium illatis.

Sina reuocatur Conſtantinopolim, vt mandata accipiat de pacis conditionibus, vel ioducüs voius anni, quæ tamen breui pòſt ruptæ ſunt.

Die ſexto Ianoarij, Magni Moſcouiæ Ducis internuntius ad Rodolphum Imperat. venit, atque inde Romam ad Pontificem.

Occhiali Baſſa Conſtantinopoli cum claſſe in Africam venit, vt ſeditiones Tunetani regni compeſcat, indéque regnom Feſſanum. Maori enim recepto per Melitenſes hæreditario ſoo rege, qui detinebatur Neapoli, & aboegato Mahomete Chriſtianus euaſerat, Turcis rebellarant.

Tuſanus Giboult Lonæ Paſchatis Rhotomagi io S. Audoëni, Caluini hæreſim & miniſteriom eiorat, præſentibus & aodientibus multis hominum millibus, ſicque Eccleſiæ, manibus Cardinalis Borbonij, reconciliatur. Inde de veræ falſæque Eccleſię comparatione, & ſuę ad Eccleſiam reuerſionis cauſis cócionatur. Nempè difficile eſt, vt hi, qui olim cœleſte pabulum guſtauerunt (fuerat enim Doctor Theologus Pariſienſis, io ſacris libris & lectionibus educatus, indéque Canonicus & Archidiaconus Tholoſanus) poſtea in perpetuum ſiliquis porcorum veſci velint.

Amon Miniſter Foquardi prope Fanuillam, io eadem Normaoia, è propria filia filium ſuſtulit.

Menſe Iulio Synodo Rupellano Miniſtri Commen-
1580 taria Lácelloti du Voyſin Poplinerij de rebus horum 30.
annorum tota Europa geſtis proſcribunt, quòd porè & ſimpli-

1572 *Catholicam illam, quæ Symbolo credi iubetur, fuiſſéque eandem ſemper religionem Chriſtianorum iam inde vſque ab Apoſtolis, donec id fuſius, diſtinctiúſque vel à nobis, vel ab aliis praſtetur. Vale interim & nobis Deũ precibus concilia.*

Anno mundi.

5661

5699

Anno Christi. | Anno mundi.

ſimpliciter, ad hiſtoriæ veritatem, non ad Cauſæ (ſic ſuæ perduellionis myſterium appellát) gratiam cuncta narraret. Quod paulò antè in alia Synodo Montis Albani factitarant. Suis ſcilicet leges inijciunt, vt vel mentiantur, vel verum prætereant: Quod tamen nunquam à tanto, tam candido, & erudito viro conſequentur. *Prima* (inquit Cicero) *Hiſtoria lex eſt, ne quid falſi dicere audeat, deinde ne quid veri non audeat, ne qua ſit ſuſpicio gratiæ in ſcribendo, ne qua ſimultatis.*

1572 | 5661

Sanderus & alij plerique Nobiles & Catholici freti Bulla Pij quinti, in Hybernia contra Angliæ Reginam bella pro patria & religione gerunt.

Menſe Septembri Guil. Poſtellus centenario maior, multarum linguarum peritus, Lutetiæ moritur.

Menſe Decembri Turca duos internuntios in Galliam mittit, qui ad Circunciſionem filij Regem inuitēt. Nam nonum Martij anni ſequentis feſto Circunciſionis eius deſignarat.

Die Natalitio, domi meæ Iacobus Billius, de nobili Prunæorum familia, Abbas S. Michaëlis in Eremo, Græcæ literaturæ lumen, Hebraicæ non ignarus, placidiſſimè & ſanctiſſimè expirat.

Primo die Decembris Edmundus Campion Ieſuita, Schertinus, & plerique alij ſancti & docti martyrio afficiuntur Londini, quòd Catholicè ſacramenta vel adminiſtrarent, vel acciperent.

Inde Anglicana perſecutio, quæ iam 24. annos durat, ingraueſcit latis legibus, quarũ hæc eſt ſumma. Quicunque vel vnicum, vt vt minimum, actum Chriſtianæ ſiue Catholicæ religionis exercuerit vel exercentes non detulerit, pœnas perduellionis luito.

Legatus Hiſpanicus Ioan. Martianus Mediolanenſis, inducijs in triennium impetratis, Byzãtio in Hiſpaniam redit, ita tamen vt neuter alterius amicitiam expeteret, ſed quod Turca Perſico bello vexatus à Chriſtianis timeat, Hiſpanus hæreticorum fraudibus implicatus, cogatur ſua bello perſequi & repetere, cùm alioqui poſſet Chriſti præcipuo hoſti reſiſtere, & Deo Duce vincere.

Contentio Geneuæ ob quoddam ſcriptum Lamberti Danæi miniſtri, quo tres blaſphemas contra S. Trinitatem propoſitiones defendit. Ad quam ſedandam Geneua Danæus exulare cogitur. Prima erat, *Deum de Deo, lumen de lumine*, in Symbolo Niceno duram, impropriá, & periculoſam eſſe locutionem. 2. τὸ [illegible], *Sancta Trinitas vnus Deus, miſerere noſtri*, incõſultè à Patribus eſſe dictum, periculoſè, barbarè, impropriè. 3. *Tres perſonas in vna diuina eſſentia ſubſiſtere*, propriè, rectè & piè dici, cùm Catholici eas in ſe ſiue per ſe aſſerant ſubſiſtere, & id perfectius veriuſque quàm vlla rerum procreatarum indiuidua.

1582. menſe Ianuario pax in decennium inter Ioannem Moſcorum & Stephanum Polonorum Reges, per Antonium Poſſeuinum Ieſuitam Pontificis legatum tranſigitur, ac ea Moſcus cedit Liuonia ſiue Gotthia Orientali, relictis 34. arcibus cum tormentis omnibus & apparatu bellico, & redemptis captiuis: Polonus autem ſoluta Pleſcouiæ obſidione, arces in Moſcouia anno ſuperiore captas iiſdem legibus reddit. Tres enim expedi-

1584 | 5673

tiones in Moſcum fecerat 1579. 1580. 1581. Nam huius

Anni Christi. | Anni mundi.

Ioannis auus, & Baſilius pater, regno Polonorum am-
pliſſimas prouincias ademerant, Pleſcouienſem, Nouo-
gordenſem,Smalenſcenſem, Vielcoluſcenſem iam rece-
1572 ptam,Sueuietenſem,& Moſaiſcenſem. 5661

Moſcus tria Ieſuitarum collegia in ſuo Imperio cõſtruit, ſpemque præbet de ſuo ad Eccleſiam Romanam tranſitu. Alioqui Conſtantinopolitano Patriarchatui obſequitur.

Menſe Septembri legatos Romam mittit, petens Epiſcopos Catholicos,Latinæ Eccleſiæ communionem, denique Regis titulum.

18. Martij, Princeps Auraicus à Ioanne Iautigueo Hiſpano glande plumbea in faciem per vtramque maxillam & palatum impacta,Antuerpiæ traiectus eſt, nec tamen mortuus.

Perſa legatos Conſtantinopolim mittit, cum pacis conditionibus, vt Amurathes ſibi reſtituat regionem Seruanam. i. Mediam, iuxta pactionem cum Sina-Baſſa initam.

Turcicum exercitum noua clade afficit, tria millia equitum perimit,quatuor Sangiacos ſiue Prouinciarum principes necat,duos capit,Bachallam expugnat. Denique eum aiunt Meſopotamiam, vulgò Diarbec,cum ipſa Babylonia & regno Siruano,ſiue Medorum recepiſſe.

Amurathes Sinam ad exercitum remittit.

Cum legato noui Principis Tranſyluaniæ ita tranſigit, vt quatuor millia Ducatorum veteri tributo Tranſyluanus addat.

De qua re Hieremias Conſtantinop. Patriarcha ad Henricum Regem Franc.ſcripſit,addens Tranſyluanum in gratiam,ipſius Regis cauſa,à Turca receptum. Quam Epiſtolam Iac.Amiotus Epiſcop. Antiſſiodorenſis Regi vertit & explicauit.

Menſe Auguſti copiæ Antonij de regno Portugalliæ cum Philip. Rege Hiſpaniæ dimicantis ad D. Michaëlis inſulam nauali prælio cæſæ ſunt. Hîc Stroſſius Franciæ manus Ductor cum 1010 penè ſuo exercitu deletur.

Legato prioris Regis Feſſaoi promittit Turca ſe Ochialum, quem ad opem nouo Regi Ferendam cum exercitu miſerat, reuocaturum, poſtquàm nouum illum Regem intellexiſſet Regi Hiſpaniæ portum Larcace è regione Arzillæ vrbis tradidiſſe, ac iam portum illum 600. Hiſpanorum præſidio teneri.

Calendarij à Pontifice correcti ratio obſeruari in Gallijs cœpta eſt, niſi quòd decem dies ſunt detracti è menſe Decembri, non Octobri, à nono die videlicet ad vigeſimum. Nam decimus dies habitus fuit pro vigeſimo,&c.

Die omnium Sanctorum è corpore migrat Chryſtophorus Thuanus, primus Senatus Pariſienſis Præſes, vigeſimo anno ſui magiſtratus,doctus,diligens,plebicola, Cleri amans,ætatis 75. integris adhuc dentibus, oculis ſanis,& perſpicillorum neſcijs.

Ioan. Laſicius Sarmata primùm Trinitariorum æmulus ſub an.1565.mox Caluinita,poſtea frater Boëmus ſiue Picardus, iam anno 1582. libro Spiræ edito de Moſ-
couitarum religione, ſe Lutheranum profitetur. Veren-
1584 dum ne anno ſequenti peccatorum mole obrutus ad 5673
Mahometiſmum, inde ad ἀθεϊσμὸν migret. Quò inclinat
illud

Anni Chriſt. | Anni mundi.

illud eiuſdem non pag. 16. *In Hebraicis, Græcis & Latinis vtriuſque Teſtamenti codicibus, variata eſſe plurima, quibuſdam ſublatis ab hæreticis, aliis deprauatis, commutatis, additis.*
1572 5661 Quod bellis teſtimonijs probat Eraſmi, Bezæ, Caſtalionis, Franc. Lucæ, & Franc. Iunij. Nam illud videtur Mahometis non fidendum Euangeliis, quòd corrupta ſint. Sed & atrociter accipit Mahometem dici doceríve Antichriſtum, eíque numerum 666. Apoc. 13. aſſignatum conuenire. Vbi lubens ſuam regolam applicaret, locum Ioannis fuiſſe à qoodam Pontificio corruptum. Denique illic gulæ, bibacitatis, voluptatis, impudicitiæ patronum agit: quod nó mirabitur, qui eum viderit. Nam ea eſt forma & aqualiculo, vt totus ad venerem natus videatur, ſi modò is eſt, quem Lutetiæ cognoui & confirmaui aduerſus Trinitarios, circa an. 1567.

Ioan. Brunnerus Dogkenburgenſis in hæreſi natus educatus & annis circiter quatuor decim miniſter inſtutus profeſſionem Catholicam edit, & Græcarum literatum, ſanctǽque linguæ profeſſor fit apud Friburgum Briſgoiæ. hic apud Anglos paulo ante Bellus miniſter, lectione ſanctorum Patrum ad Catholicam pietatem perducitur, & pro ea Martyrium facit.

1583. Perſa Oſmanoum Baſſam ad portas Caſpias cædit, præter captiuos & volneratos contrucidatis circiter quadraginta millibus, inter quos multi ſunt Saugiaci ſiue prouinciarum prætores. Quin & ipſe Oſmanus dicitur captus cum pleriſque proceribus, & neſcio quot tormentorum millibus, magna pecuniarum vi, variáque ſopellectile.

Calendis Iannarij Franc. Belloforetius, politus, piúſque multorum librorum Gallicorum ſcriptor, humanis eximitur, & apud Franciſcanos Lutetiæ tumulator.

Die Epiphaniæ Ioannes Maldonatus Ieſuita, poſt Theologiam, præſertim Scholaſticam, multis annis illuſtratam, & innumerabiles ad eius ſtudium inflammatos, Romæ, quò ſe contulerat, ad recuperandam valetudinem ſanctis illis laboribus fractam, ad Deum euolat, Doctorom aureolam percepturus.

Ianuarij decimo ſexto, Ghebardus Archiep. Colonienſis Auguſtanam Confuſionem amplexus, vt vxorem poſſet ducere, Bonæ edictum promulgat, quo cæteris hæreticandi, & vxores contra Chriſtianas leges ducendi, poteſtatem facit.

Decimo ſeptimo Princeps Auraicenſis & Antuerpiani Frácos in tutelam ſui euocatos Antuerpiæ vel trucidant, vel in flumen præcipitant, nonnullis in cuſtodiam receptis.

Natalis Iornet Caluinianus Ludimagiſter Metis ſupplicio afficitur, quôd librum contra Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, eos vt impoſtores, & falſarum religionum auctores traducens, condidiſſet.

Martij vigeſimo Lutetiæ apud Auguſtianos Pœnitentium ſodalitium ab Henrico Rege introducitur, Nútio Apoſtolico ſacra operante, & candidas [illegible] veſtes conſecrante. Quo exemplo menſibus deinde Iulij, Auguſti, Septembris in Lotharingia, Campanis, Picardia, & nonnullis aliis prouinciis, ſupplicationes populoſæ promiſcuæ multitudinis per decem, viginti, plu-
1584 5673 réſve leucas actæ ſunt, Clero corpus Chriſti ſacráſve re-

Anni Christi. *Anni mundi.*

liquas efferente, laicis cuiuſque ætatis & ſexus cum putis lineiſque veſtibus, & crucibus ligneis, litanias, aliáſve pias precatiunculas flebili cantu per tot terrarum ſpatia
modulantibus. 1572 5661

Bobecus pagus Normaniæ in agro Caletenſi, igne cœleſti penitus præter vnam domum conſumptus eſt. Id diuinæ vltioni tributum, quòd ille Caluinitis redundaret.

Ghebardus Colonienſis Archiepiſcopus exanctoratus eſt, quòd Lutheranus euadens, & Epiſcopatum & vxorem retinere cuperet. Leodienſis ſucceſſor nominatus, illum & Cazimirum ſuppetias ferentem, Hiſpanorum Italorúmque auxilio fudit, ac ſpe percipiendi vllos in poſterum ex Archiepiſcopatu fructus exuit.

28. Auguſti Ioan. Baptiſta Caſtellius, Epiſc. Ariminenſis; Nuntius Apoſtolicus, qui nouo more pietatem cum politia coniunxit, réſque ſpirituales temporariis prætulit: Sepelitur Lutetiæ in D. Mariæ choro. Oratione funebri à Iuliano de ſancto Germano Coëpiſcopo, virtute & doctrina præſtanti, decoratus eſt.

Nuntium ei ſimilem vix ſecla antiqua tulerunt:
Vnquam vix (metuo) ſecla futura ferent.

cunctis ſua, non quæ ſunt Chriſti, quærentibus.

Regina Angliæ Puritanos aliquot ritu barbarico ſuſpendit, quòd negarent piè dici, fœminam eſſe caput Eccleſiæ alicuius prouinciæ, vel regni. Sic Deus hæreticos hæreticis committit, vt Catholicis tacentibus mutuò ſe conficiant.

Catholicos etiam exquiſitis ſuppliciis afficit, vt eius annis Anglia plures videat, ferâíve martyres, quàm mille quingentis ſexaginta ſuperioribus.

1584. menſe Ianuario Miniſter Renatus Peſchardus reconciliatus Eccleſiæ, à Sangermano Cæſareæ Epiſcopo, Lutetiæ recipit Franciſcanorum indumentum, quod per apoſtaſiam ante annos 30. exuerat.

Diſſidium de funere mortuorum inter Geneuenſes. Perrotus miniſter cenſet canẽdos eſſe Pſalmos & Deum precandum, vt vſitata de profanis rebus tractatio impediatur. Beza conſuetudinem retinendam, qua hæretici efferuntur in ſepulchrum, more belluarum, abſque vllo religionis vſu, & precationis ſpecie: Ne (inquit) videamur more Papiſtarum orare pro mortuis.

Hyprum & aliquot aliæ inferioris Germaniæ vrbes ad Principem Parmenſem deficiunt. Aliæ de deditione deliberant. Ad cæteras eò adigendas, continenter è Germania, Albania, Hiſpania, Italia, milites confluunt.

Franc. Garugarellus Sabaudus Geneuæ in Carcerem coniicitur quòd captate occaſionem vrbis. Principi Pedemontano prodendæ diceretur.

Peruigilio D. Barnabæ Franciſc. Valeſius Alenſoniorum Dux Regis frater poſt Cameraci tutelam ſuis hæredibus teſtamento commendatam, morte magnum ſui deſiderium Catholicis, reliquit.

Vvittembergenſes edunt Græcè & Latinæ tria Hieremiæ Conſtantinopolitani Patriarch. ad ſe reſponſa, in quorum vltimo iubet Patriarcha ne ad ſe deinceps ſcribant, quòd quia non paruerunt duobus prioribus reſcriptis, cogatur eos hæreticorum illorum habere loco,
de quibus Apoſtolus, Hæreticum poſt ſecundam aut tertiam 1584 5673

Anni Christi | Anni mundi

tertiam correctionem deuita, ſciens quoniam huiuſmodi eſt planè ſubuerſus, & iudiclo proprio damnatus.

1572 5661 Turca in Hungaria contra Chriſtianos firmiſſimam arcem ſtruit. Ne ab illis fortaſſe iſta parte innudatur, dū his octo cum anois cladibus perperuis à Perſa io Orieote affligitur. Sed fallitur. Nam malumus in Occidente hæreſibus voluptatibus, cæteriſque ſceleribus ſeruire, quàm Chriſto, cuius iſte ſe hoſtem fatetur.

1585. Speramus & optamus Deum opt. nobis fore propitium, ſuam iam ptidem in nos inflammatam iram auerſurum, corda filiorum ad patres conuerſurum, animos impiorum per hæreſum & Atheiſmi deuia errantium Spiritu ſuo ſancto illuſtratarum, vt terra ſit vnius oris & labij, ipſe vnus agnoſcatur, colatur, celebretur in vna Eccleſia, qui ſolus eſt in ſæcula benedictus. Amen.

CHRONOGRAPHIÆ Genebrardinæ.

FINIS.

Sſſ iiij

1584 5673

RATIO, CVR PER PONTIFICES ROMANOS deducta ſit Chronographia.

Ireneus lib.3.cap.3.

Maximæ & antiquiſſimæ & omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ fidem per ſucceſſiones epiſcoporum peruenientem vſque ad nos indicantes, confundimus omnes eos qui quoquo modo, vel per φιλαυτίαν malam vel vanam gloriam, vel cæcitatem, & prauam ſententiam, aliud, quam oporteat, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiotem potentialitatem, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt vndique fideles, in qua ſemper ab his, qui ſunt vndique, conſeruata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio. Fundantes igitur & inſtruentes Beati Apoſtoli Eccleſiam, eius adminiſtrandæ epiſcopatum Lino tradiderunt. Succedit ei Anacletus, poſt eum tertio ab Apoſtolis loco epiſcopatum ſortitur Clemens &c. vſque ad Eleutheriũ, ſub cuius, *inquit*, ordinatione & ſucceſſione veritatis traditio & prædicatio peruenit vſque ad nos.

Tertulianus lib de Præſcriptionibus aduerſus hæreticos.

Cupio oſtendant mihi ex qua auctoritate prodierint, edant origines Eccleſiarum ſuarum, euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſiones ab initio decurrentem, vt primus ille epiſcopus aliquem ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris, qui tamen cum Apoſtolis perſeuerauerit, habuerit auctorem & anteceſſorem: hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt: ſicut Smyrneorum Eccleſia Polycarpum à Iohanne collocatum refert, *ſicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit, &c.* Confingant aliquid tale hæretici.

Auguſtinus coutrà epiſtolam Manichæi funda. cap. 4. Et de vtilitate credendi ad Honoratum, cap. 17.

Multa ſunt alia, quæ in eius *(Eccleſiæ)* gremio me iuſtiſſimè teneant, tenet conſenſio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata. *Tenet ab ipſa Sede apoſtoli Petri, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio ſacerdotum.* Tenet poſtremo ipſum catholicæ nomen &c.

Idem in Pſalmo contra partem Donati tomo 7.

Numerate ſacerdotes, vel ab iſpa Sede Petri & in ordine illo patrum quis cui ſucceſſit videte, ipſa eſt Petra quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.

Idem in lib. Quæſt. veteris & noui Teſt. cap. 110.

Ordinem ab Apoſtolo Petro cœptum, & vſque ad hoc tempus per traducem ſucce-

ſuccedentium epiſcoporum ſeruatum perturbant, ordinem ſibi ſine origine vindicantes, corpus ſine capite.

Idem & Fortunatus & Alipius epiſcopi epiſt. 165.

Si ordo Epiſcoporum ſibi ſuccedentium conſiderandus eſt, quanto certius & verè ſalubriter ab ipſo Petro numeramus, cui totius Eccleſiæ figuram gerenti Dominus ait, Super hanc Petram, &c. Petro enim ſucceſſit Linus, Lino Clemens, &c. vſque ad Anaſtaſium, qui tunc tenebat cathedram.

Optatus lib. 2. contra Parmenia. vbi Rom. Epiſcopos enumeraſſet ad Syricium vſque. inſultans Donatiſtis & probans ſuam Eccleſiam partem eſſe Catholicæ, quæ cum Romana conſentiat.

Vos, *inquit*, veſtræ cathedræ originem edite, qui vobis vultis ſanctam Eccleſiam vendicate.

Epiphanius lib. 1. cap. 27. tom. 2. vbi ſeriam Rom. Epiſc. ex catalogo enumerauit.

Et ne quis, *inquit*, miretur quòd ſingula ita recenſemus, per hæc enim claritas oſtenditur.

Eraſmus contra Nouatores.

Mihi pro mea cauſa ſufficit veterum ſanctimonia, vitæ probatiſſimorum auctoritas, Epiſcoporum maieſtas, publica Chriſtianarum gentium conſuetudo. Quos omnes ſi damnatis inſaniæ, malo cum illis inſanire, quam vobis aſſentiri.

D. *Paulus Epheſ. cap.* 4.

Ipſe (*Chriſtum intelligit*) dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem *Paſtores & Doctores* ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti: donec *occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei*, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti: *vt iam non ſimus paruuli, fluctuantes, & circunferamur omni vento doctrinæ*, in nequitia hominum, &c.

Vſi ſunt hac ratione multi alij veterum, vt Origines, vt Auguſtinus alijs locis, qui & Manichæis eam obijcit quinquies aut ſexies in libris contra Fauſtum, & in libro de vtilitate Credendi, & in lib. 1. contra Aduerſatium legis cap. 20. Quam etiam admittere coguntur iſtius æui hæretici, ſi ſuis principiis inſiſtere velint. Quærentes enim cur Romani Pontifices ſemper habiti ſint πρῶτοι τῶν ἱερέων & cur, τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς in Eccleſia ipſis apud Eccleſiaſticos ſcriptores etiam Græcos (*Soc. lib. 2. cap. 15.*) attribuantur, tres aut quatuor cauſas fuiſſe reſpondent. 1. Quia Romanam Eccleſiam inualuerat Petri miniſterio fuiſſe fundatam & conſtitutam, vnde & ipſi magnum honorem vbique veteres detuliſſe & reuerenter de ea

locutos eſſe. 2 quia doctrina, peritia & multarum rerum vſu præſtantes viros haberet. 3. Quod omnibus alijs ſedatior & doctrinæ ſemel traditæ tenacior fuerit, proindeque ſedes Apoſtolica vocata habitaque ſit. Centuriat. cent. 4. cap. 7. Calui. lib. 4. Inſtit. cap. 6. ſect 16. & cap. 7 ſect. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. Bucerus in præparatorijs ad concilium. Molineus & Villerius contra Ruffum.

IN OPERIS COMMENdationem carmen.

Haud facile eſt (aiunt) complecti plurima paucis,
Nec promptum in tabula pingere lata breui.
Hoc opus egregiè factum proponit vtrumque,
Et duplici fœtu corda grauata leuat.
Nam breuitas ſenſum vincit, ſed ſenſus abundans
Exuperat molem, quæ grauat ora virûm.
Digerit à prima naſcentis origine mundi
Tempora, deſcribit Cæſareaſque vices.
Pontificeſque ſacros, & Regum nomina promit
Ordine, commonſtrans aurea ſæcla patrum.
Quos Romana colit, celebratque Eccleſia, tutam
Quæ tenet in terris tempus in omne fidem.
Vnde poteſt quiuis longo dignoſcere curſu,
Quàm reliquis præſtet ſancta cathedra Petri.
Illam Pontificum firmat ſucceßio vera
Romanorum, vllum non habitura modum.
Non habitura modum (inuidia rumpantur iniqui)
Nam æternùm Petri *petra colenda manet.*

Gilb. Cheze. Theologus Pariſienſis.

AD G. GENEBRARDVM Tetraſtichon.

Si facis extinctum viuendo viuere tempus,
Ingratum (haud doleas) non tibi tempus erit.
Præteritis vitam ſæclis, Genebrarde, paraſti,
At tibi nunc vitam ſæcla futura parant.

Petrus Catel Tholoſas.

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR, QVAE SEDER OLAM RABBA INSCRIBITVR,

ET MINOR, QVÆ SEDER OLAM ZVTA',

De Mundi ordine & temporibus ab orbe condito vſque ad annum Dom. 1112. cum aliis opuſculis ad res Synagogæ pertinentibus.

Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Pariſienſi diuinarum Hebraïcarúmque literarum profeſſore Regio.

PARISIIS,

Apud Ægidium Gorbinum, ſub ſigno Spei, è regione Collegij Cameracenſis.

M. D. LXXXIIII.

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D. IACOBO BILLIO PRVNÆO S. MICHAELIS IN EREMO COENObiarchæ G. Genebrardus Theologus Pariſienſis diuinarum Hebraïcarúmque literarum profeſſor Regius.

QVONIAM te Hebraïca noſtra literatura delectat, ac varia rerum ſactarum hiſtoria afficeris, Prunae doctiſſime, accipe hunc libellum, mole quidem perexiguum, at argumento ampliſſimũ. Res enim quatuor ferè millium annorũ maximas perſtringit, quas antea Rabbinorum nemo ſatis apto diſtinctóq; ordine explicauerat. Occurret fortaſſe aliquid controuerſum minúſque certo & probatè conſtitutum, vt fieri nõ poteſt, quin in tanta temporis longinquitate multi nodi, vt in ſenili corpore, non enaſcantur, verum id obiter indicauimus, in noſtra ſaltem Chronographia, quã ſimul locupletiſſimam, & iam nouem annis meditatam emiſimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare nolo, ne ſimul meam operam & ſtudium prædicare videar. Hoc vnum dicam, tanti ab Hebræorum doctoribus & magiſtris fieri, vt ſine eo cæca & incognita ſuorum ſcriptorum veſtigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipſius interpretationem non tam auidè adduxit, quàm vt me olim fide diſcipulis noſtris data plenè liberarem. Memini me anno ab hinc quinto me voti reum cõſtituiſſe, dũ Seder Olam Zutá .i. breuius Chronicon, Latinè ex Hebraïco proferrem, vt maius exemplũ, nempe Seder Olam Rabbá, è quo illud erat excerptũ, ſi quidem alicunde naciſcerer, etiam verterem, vt quod vno duntaxat fuerat indicatum, copioſius altero explanatũ conſequeremur. Si auctoris nomen expectas, liber eſt anonymus, nec ſatis teneo, cuinam certò attribui debeat. Sæculũ mihi videtur liquidius. Quamquam ne id quidem ſatis, quoniã obiter duntaxat citatur à Rabbinis quadringentorum annorũ vt Selomone Iarhi, Abben Ezra, Kimhi. Qui ex eo deſcripſit Zutá, circa annum 1125. in Hiſpania vigebat, vt & R. Abraham Leuita cabbalæ hiſtoricæ & aliorum librorum auctor, quãdo Alphonſus ſeptimus, qui ſe imperatorem Hiſpaniarum appellauit, Heroicis virtutibus clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & ſæpius de illis triumphabat, vt proinde ab hoc poſteriore Rex regum cognominetur. An verò idem ſit vtriuſque Seder, breuioris ſcilicet & copioſioris, artifex, non facilè affirmauerim. Hoc mihi probabile videtur, vtrumque, ſi modo duo fuerũt, eadem extitiſſe ætate, vel certè alterum alterius ætatẽ proximè attigiſſe. Quicquid ſit, methodus eſt recens, nec excedit, opinor, annum Domini milleſimũ, ſententia autem vetus. Nihil enim hic pronuntiatur, quod non vel ſcripturæ auctoritate cõſtet, vel veterum doctorum, præſertim Talmudicorum traditione & teſtimonio ſubſtentetur. Vtrique Chronico Epitomen Cabbalæ hiſtoricæ & duo capita de Meſſia, quæ extrema ſunt pergrandis illius operis. R. Moſis Maiemonis filij, quod משנה התורה *inſcribitur, aliáq; eiuſmodi ſimul*

edere operæpretium cenſui, vt qualem Chriſti hiſtoriam futuram putent Iudæi, cuiuſmodi
Chriſtum expectent, quid de ipſo ſapiant, quid impediat, ne noſtrũ vnicum atque adeo ve-
rum amplectantur, iudicari ſane poßit atque intelligi, quid nobiſcum habeant cõmune, quid
proprium & per quam partem irrumpendum ſit in ipſorum arces & propugnacula, vt cele-
rius fidei imperio ſubiiciantur. Quod non valde videtur operoſum, modò Deus mentium il-
luſtrator iraſci iſtis deſinat, qui propter Patres ſunt chariſsimi, & ſinat attendere ad ſimpli-
cem Prophetarum contextum, quando, vti ſcis, omnes ſcripturas, quas de Meßia Chriſtiani
interpretamur, non ſolum recipiunt, verum etiam de eodem interpretantur. Tota autem con-
trouerſia in eo verſatur, Hiccine ſit Chriſtus iuxta illas ſcripturas, quas vtrique communi-
ter ad Meßiam referimus, quem nos iam merito recepimus & Mariæ natum profitemur, an
iſte Tardigradus, quem iſti, ſed fruſtra, præſtolantur. Quocirca tota quæſtio an Theſi relabi-
tur ad Hypoteſim, nec enim audiendi ſunt, qui opinãtur Iudæos ita malè animatos erga om-
nem Chriſtianæ pietatis ſenſum, vt quo longius à nobis recedant, Pſalmorum & Propheta-
rum oracula, de alio quouis potius, quàm de Meßia exponant. Nam, vt de pauculis quibuſ-
dam locis id concedendum videatur, tamen vniuerse affirmari poteſt, nullum prope Pſal-
mum, nullum Prophetarum prædictum ad Chriſti Saluatoris noſtri perſonam, noſtra ſentẽ-
tia & interpretatione, pertinere, quin Gloſſularij illorum ordinarij, qui paßim verſantur in
manibus, ac vbique væneunt, ne ad libros lucifugas, multorum ritu, videar confugere, conſi-
militer id fateantur & clament. Veritas videlicet è corruptis, atque adeò coniuratis & in-
uitis cordibus erumpit. Quod quidem hoc libro ex Elia Leuita, qui alioqui hæc agens, ni-
hil minus, quàm nobis gratificari cogitabat, diligenter obſeruatum reperies. Nam etiam hũc
locum meo opuſculo dignum putaui, qui & Hebraïcè & Latinè proferretur, ne dum iſta
profitemur & miramur ſanam intelligentiam ſic potuiſſe conſeruari apud noſtræ ſanctę reli-
gionis hoſtes, erubeſcamus ſine lege loqui. Clarum eſt caput quinquageſimum tertium Eſaię,
quo pacto Chriſtum ſonet, & tam graphicè eius perpeßionem depingat, vt Iudæos ipſos
cæcitate cùm mirabili tum miſerabili eſſe percuſſos planè euincat, qui in tam fulgenti verbi
prophetici ſplendore, nondum Dominum ipſum cernant. Eóque magis, quòd iſta Chaldæus
Paraphraſtes, quem primatum tenere inter omnes ſuos interpretes fatentur, de ipſo nomina-
tim explicat, & R. Dauid Kimhi (quantus, Deus immortalis, noſtri Ieſu hoſtis?) ad extre-
mum illius capitis, quòd cæteróqui enarrauerat de toto populo Domini, affert Chaldæi Pa-
raphraſtis intelligentiam & ſuo veluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculo-
rum omnium maxime videbatur à male erga noſtrum Ieſum affectis labefactandum &
more Geneuenſium (tam illi ſunt gloriæ Chriſti amantes) ad Cyrum detorquen-
dum, vel quemlibet alium, modò non Ieſum Mariæ filium vlla ratione
inſinuaret. Sed de iis alias. Si quid interim fructus inde res Chri-
ſtiana conſequitur, id tibi, ſecundum Deum, acceptum
ferat, cui nos qualemcúnq; hanc interpretationem
in preſens dedicamus. Vale & Deum ha-
be propitium, pridie D. Ioannis
Baptiſtæ 1579.

CHRO-

CHRONOLOGIÆ HEBRÆORVM MAIORIS CAPVT PRIMVM.

Interprete G. Genebrardo Theologo Pariſienſi diuinarum Hebraïcarúmque literarum profeſſore Regio.

De mundo Originario. AB Adam vſque ad diluuiũ mille ſexcenti quinquaginta ſex anni, qui ſingulatim hoc modo numerantur.

Gen. 4. Adam huius ſummæ primos annos 130. præbet, quibus filium ſuum Seth anteceſſit.

2 Seth annos 105.	6 Iared 162.
3 Enos 90.	7 Enoch 65.
4 Cainan 70.	8 Mathuſale 187
5 Maalaleel 65.	9 Lamech 182.

10 Noë denique an. ſexcentos, quot erat natus propinquante diluuio.

Enoch. Enoch Adamum ſepeliit, vixitque poſt eum quinquaginta ſeptem an.

Mathuſale dies ſuos ad diluuium ipſum protendit.

De mundo poſt diluuiũ renaſcẽte. A Diluuio ad diuiſionem vſque (gentium & linguarum) 340 an.

Poſt hanc diuiſionem Noë communis omnium parens annos decem vixiſſe competitur.

M ẽdoſè in venetiano. 45. Abraham pater noſter diuiſionis tempeſtate attigerat 48 annum.

Heber Propheta. Geneſ. 11. Heber, vt ſcriptum reliquit R. Ioſe, magnus fuit propheta, quoniam afflatu Spiritus ſancti filiũ ſuum Phaleg nominauit. Nam ſcribitur, Quia diebus eius diuiſa eſt terra &c. Non quidẽ dierum vitæ eius initio. Nam certè Iectan frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim cognationes ſiue ſtirpes & familiarum capita, quæ in hanc venerunt diuiſionẽ, procreauit. Non in medio. Nam id minime occultaſſet Moſaïca Geneſis hiſtoria, ſed indicaſſet. Quod ergo ait diebus eius diuiſam fuiſſe terram, ad finem dierum & vitæ ipſius pertinet.

Abraham. Abraham pater noſter, quando ipſum Deus eſt colloquio ſuo dignatus inter diuidendum victimas, per- *Geneſ. 15.* uenerat ad annum ſeptuageſimum. Id liquet ex eo, quod in Exodo legi- *Exod. 12.* tur, Fuítque in fine quadringentorũ triginta annorum, vt egrederetur omnis exercitus domini de terra Ægypti.

Poſt hoc colloquium deſcendit in Haran, ibiq; commoratus eſt annos quinq;. Hinc illud, Et Abraham *Gene. 12.* ſeptuaginta quinque annorum erat cum egrederetur de Haran.

A generali diuiſione gentium ad Abrę exitum de Haran, anni[a] viginti ſeptem reperiuntur.

Illi iſti ſunt, de quibus ſcriptum. *Gen. 14.* Duodecim annis Sodomitæ & reliqui pẽtapolitani ſeruierunt Codorlaomer Elamitarum regi,[b] tredecim rebellarunt. decimo quarto ab eo ſuperueniente ſuperati ſunt.

Is ipſe annus, quo exiit Abrã pater noſter de Haran, eſt annus famis, cuius cauſa deſcendit in Ægyptum, vbi tranſegit tres mẽſes. Deinde aſcendens, rediit in terram Chanaan, ſedítque in Alone Mamre, quæ in Hebron. Atq; iſte eſt annus, quo ſupra dictum Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Illic manſit annis

[a] *videtur è ſeq. 26. legendum.*

[b] *Sic interpretatur Abben Ezra non tredecimo, vt alij in Geneſi vertũt multo quidem probabilius ſed tamen hoc vult auctor noſter nẽpe à generali diuiſione gẽtium ad exitum Abrahæ ſunt de Charrã ſunt 26.*

annis duodecim quibus Sodomitæ ſeruierunt, & tredecim, quibus rebellarunt & vnus, quo ſuperati ſunt. Sūma 26.

decem priuſquā duceret Hagarem. Nam ſcriptum, Accepítq; Sara vxor Abram Hagarem Ægyptiam ancillam ſuam poſt annos decem, quam habitare cœperant in terra Chanaan & dedit eam viro ſuo vxorē, prætereà ſcriptum extat, Abram autem octoginta ſex annorum erat, quando peperit ei Hagar Iſmaëlem.

Gen. 16. Ibid. Geneſ. 17.

Iſmaël maior natu Iſaaco reperitur annis 14.

Iſaac.

A diuiſione gentium ad patris noſtri Iſaac ortum 52 anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno ann. Ex illis floruit & beatè tranquilléq; ſtetit tam ipſa, quam ipſius vicina oppida 26. Nā prodiū eſt à Moſe, [a] ſicut paradiſus Domini & ſicut Ægypti venientibus in Soar.

a Hæc ex Geneſ. cap. 13. per cōiecturā addidimus. Alioqui exemplar erat mancum.

A Diluuio, ad natiuitatem Iſaac anni 392. quotum hæc eſt ſingularis enumeratio.

Iſtæ ſunt generationes Sem. Sem centenarius erat & procreauit Arphaxad biennio poſt diluuium.

Arphaxad 35 annorum erat, dum genuit Sale.

	5. Rehu 32.
2. Sale 30 an.	6. Sarug 30.
3. Heber 34.	7. Nahor 29.
4. Phaleg 30.	8. Thare 70.

Abraham poſtremo centenarius erat, quando ſuſtulit Iſaac filiū ſuum.

Geneſ. 22.

Iſaac pater noſter peruenerat ad 37 annū, quādo ſuper altare ligatus eſt.

Abraham autem peregrinatus eſt in terra Philiſtinorum multis diebus. Hi dies ſuperarunt eos, quibus hæſit in Hebron. Nā in Hebron manſit annis viginti quinq; tantū, at apud Philiſtinos annos viginti ſex. Hoc ipſo temporis articulo nata eſt Rebeca.

Conſtat patrem noſtrum Iſaac accepiſſe in matrimonium Rebecā, dum quartum decimum ageret.

Pater noſter Abraham Thare patrem ſuum ſepeliit duobus annis ante mortem Saræ.

Iacob quādiu viderit Abraham & Sem.

Iacob pater noſter miniſtrauit patri noſtro Abrahę annis quindecim, & Patriarchæ Sem annis quinquaginta.

Conſectarium ſuperiorum omnium.

Ex his colligitur omnibus Iacob patrem noſtrum verſatum eſſe cum Sem annis 50. & Sem cum Mathuſale annis 98, & Mathuſale cum Adamo 243. atq; ita hos quatuor viginti duas generationes eſſe emenſos. Quinimo ſeptem ſunt homines, qui metiuntur totam ipſius mundi durationē, Adam primus videlicet, Mathuſale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc eſt ſuperſtes & viuit.

Caput 2.

Iacob.

PATER noſter Iacob, quando benedictionem patris eſt adeptus, complebat ſexageſimū tertium annum, quo temporis puncto mortuus eſt Iſmaël, vt indicat iſte locus, Videns Eſaü, quod benedixiſſet Iſaac Iacob, miſiſſétque eum in Meſopotamiam, vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri ſuo iſſet in Syriam, probánſque Eſaü quod non libenter aſpiceret filias Chanaan pater ſuus, iuit ad Iſmaëlem & duxit vxorem Melech filiam Iſmaël filij Abraham ſororem Nabaioth; Nam niſi mortuus fuiſſet Iſmaël, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronuntiauit Scriptura, docuit Iſmaëlem quidem eam deſponſaſſe ipſi Eſaü, poſteáque eſſe mortuum: At Nabaioth fratrem matrimonium

Geneſ. 27. Geneſ. 28.

monium abſoluiſſe, ipſiq; Eſaü ſuam ſororem à patre deſponſatam collocaſſe.

Degit pater noſter Iacob in terra Iſraël annos duodecim abſconditus (*propter metum Eſaü*) & miniſtrãs Patriarchæ Heber. Heber autem deceſſit ex hac vita, poſtquam deſcẽdiſſet Iacob in Meſopotamiam. Iam à duobus annis egreſſus fuerat * inde & peruenerat in Meſopotamiam. Cum ſtetit ad puteum ſeptuaginta ſeptem erat annorũ. viginti annis ſubſidit in domo Labã. Nempe ſeptẽ, priuſquã duceret matres Liam & Rachelem, ſeptẽ alios, ex quo eas duxit, ſex denique poſt quã geniti ſunt vndecim tribuum principes & Dina. inueniũtur enim omnes tribuũ Patriarchę intra ſeptem annos procreati. præter Benjamin, ſinguli ſingulis 7 mẽſibus

** id eſt, ab Heber.*

Geneſ. 29.

Egreſſus eſt Iacob de Meſopotamia, perueniénſque in Succoth, ibi hæſit mẽſibus octodecim. Nam ſcriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tẽtoriis appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, acceſſit Bethel, ibique eſt commoratus mẽſes ſex oblatis Deo ſacrificiis.

Geneſ. 33.

Gen. 35.

Inde digreſſo natus eſt Benjamin, mortuáque Rachel. Eodem etiam temporis puncto vitam cum morte commutarunt Rebecca & Debora.

Conſtat Rachelem ingreſſam ex hac vita anno ætatis 36. Lia autẽ non exceſſit annum 46.

Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptæ anno ætatis 22. Nam eodem partu ſunt æditæ.

Peruenit Iacob ad Iſaac patrem ſuum in terram Chanaam, eíque miniſtrauit 22 annis. At Ioſeph nouem duntaxat cum auo eſt verſatus.

Iſtæ ſunt generationes Iacob. Ioſeph ſeptemdecim erat annorũ, quo tempore hoc reliquit ſeculum Lia.

Deſcendit Ioſeph in Ægyptum & manſit apud Putipharem mẽſibus duodecim. Nam ſcriptura proditum, A quo præpoſitus omnibus gubernabat credirã ſibi domum & vniuerſa, quæ ei tradita fuerant. Benedixítq; Dominus domui Ægyptij propter Ioſeph, & multiplicauit tam in ædibus, quàm in agris cunctam eius ſubſtantiam. In ædibus quidem propter æſtum, in agris verò propter frigus.

Geneſ. 39.

In carcere mãſit annis duodecim. Vnde Pſalmographus, Afflixerunt cõpedibus pedem eius, &c. Donec venit verbum eius, &c.

Anno triceſimo exiit de carcere. Nam legitur. Ioſeph autem triginta erat annorum, quando ſtetit in conſpectu Pharaonis & circuit omnes regiones Ægypti.

Geneſ. 41.

Eo tempore obiit Iſaac. Hinc ſeptem anni vbertatis & duo anni famis. Ioſeph, quando deſcenderunt patres noſtri in ægyptum, agebat annum triceſimũ nonum. Leui autem erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioſeph à patre ſuo Iacob fuiſſe ſeparatus, vt ei non miniſtraret, viginti duobus annis. Quo tẽporis interuallo duxit Iuda filiam Suæ Chananei, dicente ſcriptura, factúmque eſt illo tẽpore vt deſcenderet Iuda à fratribus ſuis, viderétque ibi filiã hominis Chananei vocabulo Suæ. Et accepta vxore ingreſſus eſt ad eã. Anno primo ſatus eſt Her, annis ſeptem educatus auctúſque, & accepit vxorem, Habes octo annos. Annũ, vnũ Her potitus eſt illo con-

Geneſ. 38.

iugio, deinde Onan, qui fratris relictam duxit, annum alterum. Anno ſequenti dictum eſt Thamari. Sede vidua in Domo patris tui. Anno prætereà poſt impletū eſt, quod eodem Geneſis loco ſequitur, Euolutis autem multis *a* diebus mortua eſt Sue vxor Iudæ; Anno primo conceptus Phares, qui poſtea creuit ſeptem annis, deindéque vxorem accepit. En anni octodecim. Annus ſequens fuit Hezronis, poſtremus Hamol. Hezron autem & Hamol deſcenderunt cum eo in Ægyptum.

Ibidem.

a Mēdosè in noſtra editione bibliorū Latina annis.

Geneſ. 46.

b Simile eſt quod legitur, Haran genuit Lot. Quot annis Abram prouectior fuit Sara? decem. Nam ſic ſcribitur, & dixit in corde ſuo, Nunquid cētenatio naſcetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem dūtaxat ſuperauit anno Nachotem. Et Nachot altero fratrem ſuum Haran, qui poſt ſeptennium ab ablactatione accepit vxorem, anno certè vitæ octauo; hinc natus eſt Lot, ſequenti demum anno Ieſcha, quæ & Sara. Vocata verò eſt Sara Ieſcha à conſpiciendo, quoniam eam omnes intuebantur, pulchritudinis gratia. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam, quia cernebat futura, attentáque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abrahæ, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocē eius. Quia in Iſaac tibi vocabitur ſemen.

b Quia ſignificarat Phares genuiſſe Ezrō anno ætatis nono. quod prodigij eſt ſimile, conatur aliis exemplis id efficere probabilius.

Geneſ. 11.

Geneſ. 12.

Geneſ. 21.

Pater noſter Abraham hora circumciſionis ſuę erat annorum nonaginta nouem. vt his verbis ſcripturæ declaratur, Abrahā autem nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij ſui: vita verò fungitur centeſimo ſeptuageſimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ ſuæ 127. Eo enim pertinet illud Geneſis, & fuit vita Saræ centum viginti ſeptem annorum & mortua eſt in ciuitate Arbee.

Geneſ. 17.

Geneſ. 23.

Iſaac moritur 180 anno. Iacob 147 dicente ſcriptura, factíque ſunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta ſeptem annorum.

Geneſ. 35.

Geneſ. 47.

Caput 3.

DICTVM eſt Abrahæ dum diuideret victimas. Cognoſcēdo cognoſces quia peregrinum erit ſemen tuū quadragintis annis. Quódnam verò ſemen? Iſaac de quo pronuntiatum, In Iſaac vocabitur tibi ſemen. Quæ promiſſio cōtigit anno vno ante eius ortum. Deinde Iſaac legitur ſexagenarius, quando procreauit Iacob & Eſaū. Iacob autem teſtificatus eſt apud Pharaonem dies ſuę peregrinationis perueniſſe ad annos 130 qui omnes ſummā 190 exhibent. Reſtāt igitur 210, qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tempeſtate orti. Quod ſic demōſtrāri poteſt. Vixit Iob (ait ſcriptura) poſt flagella hæc 140 annis. Cúmque præmiſſum ſit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerāt Iob, duplicia, ante flagella attigiſſe eum oportet annum 70 ſicq́ue conſtat quando deſcenderunt Iſraëlitæ in Ægyptum natum fuiſſe Iob, quando autem ex Ægypto aſcenderunt, iam mortuum.

Geneſ. 15.

Geneſ. 21.

Geneſ. 21.

Geneſ. 47.

Iob 41.

Iob 41. Aetas Iob 210 annorum.

Sed fortaſſe inquies, totis quadringentis annis fuerunt Iſraëlitæ in Ægypto. At nónne Caath fuit de deſcendentibus in Ægyptum: Nónne etiam ſcriptum eſt, Anni vitæ Caath 133. & anni vitæ Amram 137. qui ad octoginta Moſis additi, dūtaxat reddunt annos 350. Tot enim natus erat

Exod. 16.

Moſes cũ Iſraēlē ex Ægypto eduxit. Quid igitur reſpōdendũ? Quo pacto hęc inter ſe conciliāda? Nempe quod dicitur, *Et ſeruiēt eis & affligēt eos quadringentis annis*, docet totum tempus, quo ſemen Abrahæ fuit in terra non ſua cōprehenſum quadringentis annis. Dum ait, *ſeruient*, reſpicit dies ſeruitutis atq; habitationis in terra aliena, dum verò, *affligēt*, dies, quibus oppreſſi afflictíque ſunt à Pharaone, qui quidem omnes, (ab Iſaac nato & verſato cum ſuo ſemine in aliena ditione) vſque ad Moſis liberationem, quadringentos annos complent.

Geneſ. 15.

Mortuus autem eſt Ioſeph & cuncti eius fratres. Ioſeph mortuus eſt anno vitæ centeſimo decimo. Nec eſt qui minus diu vixerit inter omnes fratres, quemadmodum nullus eſt qui inter eos diutius vixerit ipſo Leui.

Geneſ. 50.

Quandiu Leui fuit in viuis, Iſraēlitæ non ſunt oppreſſi Ægyptiorũ ſeruitute. Nam ſcriptum, Mortuúſque eſt Ioſeph & cuncti fratres eius, ſurrexítque rex nouus, qui non cognouit Ioſeph: poſtquam verò fatis Leui conceſſit, cœperunt Ægyptij ſeruituti eos ſubiicere. hinc manauit prouerbium, vno fratrũ mortuo dolent cuncti fratres, vno ſociorum fatis functo, dolet vniuerſa ſocietas.

Exod. 1.

Filij autem Iſraël creuerunt & quaſi germinantes multiplicati ſunt ac roborati nimis impleuerunt terram. Surrexit interea rex nouus, & cętera. Numerantur anni ab obitu Leui ad exitum Iſraēlis de Ægypto 116. Proinde ſeruitus ægypriaca nec plus nec minus 87 annis durauit, quantus fuit annorũ Mariæ ſororis Moſis numerus. Vnde Maria appellata eſt ab amarore (quē tota ipſius ætate ſenſerunt)

Ibidem.

Plagæ Ægypti duodecim fuere mēſium. Nam ſcriptum, & diſperſus eſt populus in omnem terram Ægypti ad colligendas paleas. Quando verò itum eſt ad paleas. In menſe Iiar ſiue Aprili, ipſi verò exierunt ex Ægypto menſe Niſan, qui eſt Martius.

Plagas Ægyp. vocat, quibus Aegyptij Iſraelitarũ calamitatem auxerunt.

Percuſſi ſunt viciſſim Ægyptij decem plagis per 12 menſes. (Sic) Plagæ Iob 12 fuerunt menſium. Nam in eius libro commemoratum eſt, Hæreditate factus ſum menſes vanitatis & noctes laboris conſtituerunt vel numerarũt mihi. Sicut noctes conſtitutæ fuere & numeratæ, ita & mēſes.

Exod. 5. *Iob 4.*

Iudicium Gog futuris temporibus duodecim quoque menſium erit. Eo enim pertinet iſtud Eſaiæ, & æſtiuabit ſuper eo aues, cunctáque beſtia agri ſuper eo hyemabit.

Eſ. 18.

Iudicium impiorum in Gehenna tot vigebit mēſibus. Nam ſcriptum, à menſe in menſem & à Sabbato in Sabbatũ, veniet omnis caro, vt adoret coram facie mea dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum, qui præuaricati ſunt in me. Vermis eorum nō morietur & ignis non extinguetur, & erunt vſque ad ſatietatem viſionis omni carni. R. Iohanan Nuri filius à Paſchate interpretatur ad octauam eius, quia additum eſt, & à Sabbato in Sabbatum.

Eſ. 66.

Poſt duodecim menſes priuaricatorum Iſraēlis, qui violarunt legem & præcepta, animæ veteraſcent & corpus conſumetur, redigentúrq; in cineres. Et Gehēna eiiciet eos foras, ventus autem diſperget ſubter plantas pedum iuſtorum. Nam pronuntiatum à Malachia, Et conculcabitis impios, cum fuerint cinis ſub planta pedem veſtrorum, in die, qua ego facio,

Nugamentũ Iudaeorum. De mortuorũ impiorum ſtatu.

Mala. 4.

cio, dicit Dominus exercituum. Qui autem ſe ſepararunt à communione fidei, exempli gratia, hæretici, apoſtatæ, proditores populi Dei, hypocritæ Epicurei & qui terrorem ſui incuſſerunt in hac viuentium terra, item qui negatūr mortuorum reſurrectionem, & prædicarunt non eſſe legem traditam diuinitus atque riſerunt ſapientū dicta, in ſua preſentia Gehennam ſera claudi cernent, intra eam luant vt pænas in ſæculorum ſæcula. Scribitur enim, Egredientur & videbunt cadauera virorum qui præuaricati ſunt in me. Præterea, quod grauius eſt, infernus veteraſcet, ipſi autem non veteraſcent. Hinc illud Pſalmi, & forma eorum ad veteraſcendum in inferno ab habitaculo ſuo, hoc eſt, propter habitaculum ſuum vetuſtate cōficier formam eorum, & forma eorum erit ad infernum vetuſtate conficiendum. Quidnam huic rei cauſam attulit? Quia extenderunt manus ſuas in tabernaculum, ſicut ſcriptum eſt, ab habitaculo ſuo. Nec verò per tabernaculum, ſiue habitaculum iſtud, quicquam aliud intelligendum præter ædem ſanctuarij. Nam ſcripto proditū, ædificando ædificaui domum tabernaculi tibi.

Eſ. 66. *Pſ. 49. quē locū coaſte interpretatur.* *Pſal. 49.* *3 Reg. 8.*

Caput 4.

DILVVIVM durauit menſes duodecim, vt liquet è diſcurſu hiſtoriæ Noë. Nam cœpit anno ſexcenteſimo vitæ Noë. Vbi obſeruandum homines ætatis illius non frui æterna vita, ſed nec eſſe iudicatos ſiue damnatos, quoniam ſcriptum, Non iudicabit ſpiritus meus in homine in ſæculum.

Inepta obſeruatio. *Geneſ. 6.*

R. Ioſuë tradit decimo ſeptimo die menſis ſecundi Iiar ſiue Aprilis, qui ſequitur Niſan ſiue Martium, quo productus eſt mūdus, quo & hyades, ſiue oculus Tauri occidit, cœpiſſe Diluuium. Ac Deum euertiſſe mūdi ordinem, propterea quod homines opera ſua ante ſe peruerterant.

R. Eliezer mauult decimo ſeptimo die mēſis ſecūdi Marheſvan, ſiue Octob. qui ſecundus eſt à Tirzi ſiue Septembri, quo creatum mundum aſſerit. quo & hyades ſiue oculus tauri oritur, vt quod tempus ſit pluuiæ atque imbrium.

Sapientes ſequuntur ſententiā R. Eliezer, quantum ad diluuium, at R. Ioſuë, quantum ad anni tempeſtates.

Nam annū ordiuntur ab æquinoctio verno.

Facta autem eſt pluuia per quadraginta dies & quadraginta noctes vſque ad 27 menſis Ciſleu, qui Decembri conſonat. *Et inualuerunt aquæ ſuper terram centū quinquaginta diebus*, ad vſque primum menſis Siuan, id eſt Maij. Tum aquæ conſiſtebant & ſilentes conquieſcebant, impiis intra eas ſupplicium debitum luentibus, prout quiſque ſuis operibus commeruerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui cœperunt aquæ, cumque ſenſim deficerent requieuit arca menſe ſeptimo viceſimo die menſis ſuper montes Armeniæ.

Peruerrit contextum Geneſ. cap. 7 & 8.

Aquæ celſiores erant terra quindecim cubitis, & per ſexaginta dies cōſumebantur, ſingulis quaternis diebus cubito, quotidie ſeſqui palmo. *Et requieuit arca menſe ſeptimo decimo ſeptimo die menſis.* Siuan ſiue Maij. Quādo verò numerare incipis à tempore quo ceſſarunt pluuiæ deſcendere, reperitur quieuiſſe ad decimum ſextū diem. Erat autem eleuata à terra quatuor cubitis, merſa autem intra aquas vndecim.

Siuan ſeptimus ab Octobri quo cœpit diluuium.

Geneſ. 8. *Cúmque tranſiſſent quadraginta dies,* id eſt, poſt quadraginta dies, quibus cœperunt aquæ deficere, nempe decimo die menſis Tammuz, ceu Iunij, *Aperiens Noë feneſtram arcæ, quam fecerat, emiſit coruum, &c. Expectatis autem ſeptem diebus aliis emiſit columbam ex arca quæ nō inuenit, &c.* Diſtulit adhuc ſeptem dies & *decimo emiſit columbam quæ non eſt reuerſa vltra ad eū, ſed* abiit & conſedit in montium cacuminibus.

Decimi menſis primo die apparuerunt mōtium cacumina. Iſte verò decimus menſis erat Ab, ſiue Iulius. A primo tempore, quo cœperūt pluuiæ deſcendere, à primo die Iulij vſque ad Septembris ſiue Tizri diem primum abſorptæ ſunt aquæ.

Ibidem. *Et factum eſt ſexcenteſimo primo anno vitæ Noë, primo menſe prima die mēſis imminutæ ſunt aquæ ſuper terram.* Pars menſis habetur pro toto, hinc diſcimus, vbi dies vnus menſis effluxit menſem numerari pro integro. item, vbi mēſis vnus iniit annum, annum illum cenſeri integrū & completum. Nam pars menſis pro integro & completo mēſe æſtimatur, & anni pars, pro toto anno.

Exiccatæ ſunt aquæ ſuper terram. aquas, quæ ſupernè deſcēderant, deſiccauit ventus. Quæ verò inferne eruperant & ſuper terram aſcenderāt, in loco ſuo ſub ſe abſorptæ ſunt. Adhuc autem terra erat humida & ad ſpeciem turbidi & craſſi limi redacta. Vnde dilata eſt ſatio, donec deſcenderent pluuię. Aquæ enim diluuij argumentum & ſpeciem præbebāt maledictionis. Nec verò cum maledictione ſtat benedictio.

Geneſ. 8. *Menſis autem ſecundi 27 die* nempe Marheſvan ſiue Octobris, *aruit terra* & ad ſiccitatem reducta eſt. Sic voluti ſunt duodecim mēſes integri & dies præterea vndecim. Nempe, ſi rationem poſtulas, vt doceremur annum ſolarem excedere lunarem diebus vndecim, Atqui, ait R. Eleazar, nónne ab initio mundi conditi annus ſolaris excedebat lunarem diebus vndecim? Cum præſerrim Sol & Luna creata ſint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, ſi tollis quatuor, qui eorum procreationē anteceſſerant (Nam quarto die tantum producta ſunt) ſupererunt vndecim. Cui cum dixiſſent auditores, at poſt primū emboliſmum peruenit Luna ad Solem, ipſe reſpōdit, Luna ipſa progreditur & retrocedit. Rabban Simeon Gamaliëlis filius, qui vult (inquit) ſcire, an annus Solis ſit maior Lunæ anno diebus vndecim, notet punctum in ſolſtitio æſtiuo menſe Iunio. Tum percipiet anno ſequenti lunam non peruēturam ad illud idem punctum, ante vndecimum diem. Sic curſum ſolis lunarem diebus vndecim excedere deprehendas.

Caput 5.

TOTIS ſeptem diebus collocutus eſt Deus cum Moſe in Rubo, vt ex his verbis colligi poteſt. Dixítq; Moſes ad Dominū, obſecro Domine, non ſum eloquens & ab heri & nudius-tertius, & ex quo locutus es ad ſeruū tuū. Nam *nudius-tertius* tres dies exhibet, tres autem coniunctiones, *Et, Et, Et,* tres alios, qui iuncti diei, quo cum Moſe loquebatur, ſeptem efficiūt. Erat autē agni paſchalis hora. Nam eū præparabant ad 15 Niſan ſiue Martij. Quo tēpore anno proxi- *Exod. 4.*

proximè ſequenti egreſſi ſunt Iſraëli-
Geneſ. 15. tæ de Ægypto.

Sic etiam 15 die Niſan conuenit
Abrahamum Deus inter ſectas victi-
mas. Decimo quinto Niſan venerũt
Angeli ad Patrem noſtrum Abra-
ham ad nunciandum Iſaaci conce-
Geneſ. 18. ptum, & eodem tẽporis puncto an-
no ſequenti natus eſt Iſaac Pater no-
ſter. Nam ſcriptum, reuertẽs veniam
Exod. 12. ad te tempore iſto. Decimo quinto
Niſan ſiue item die Niſan exierunt Iſraëlitæ de
Martius. Ægypto. Nam ſcriptum. Expletis
Nota die triginta & quadringentis annis, qui-
Iouis pa- bus manſerunt in Ægypto, eodem
tres in Æ- die egreſſus eſt omnis exercitus Do-
gypto im- mini de terra Ægypti. Iſtorum autẽ
molaſſe a- omnium vnus idémque terminus.
gnũ, vt & Decimo quarto die immolarunt Iſ-
Chriſtus. raëlitæ agnos ſuos paſchales in Æ-
gypto, qui dies erat quintus (.i. Iouis)
Ibidem. Hac ipſa nocte percuſſi ſunt primo-
geniti. A craſtino Paſcatis, veſperè
Ibidem. Sabbati profecti ſunt de Rameſſe.
Nam ſcriptum, profectíque ſunt filij
Iſraël de Rameſſe in Succhot. item,
Num. 33. & profecti ſunt de Rameſſe menſe
primo, decimo quinto die menſis. &
paulò pòſt, videntibus cunctis Ægy-
ptiis & ſepelientibus primogenitos,
quos percuſſerat Dominus. Et, de
Rameſſe in Succhot, de Succhot au-
Exod. 14. tem in Ethan, ante libertatem. Sic
tres dies conſumpti ſunt.

Quarto die, & nunciatum eſt re-
gi Ægyptiorũ, quod fugiſſet popu-
lus. Quinto & ſexto, perſecuti ſunt
Ægyptij filios Iſraël, &c. vbi illuxit
Ibidem. ſeptimus deſcenderunt ad mare.
Nam ſcriptũ, & erat nubes tenebro-
ſa & illuminans noctem, ſub aurorã
aſcenderunt Iſraëlitæ de mari, Æ-
gyptij autem ſubmerſi ſunt. Illáque
hora cecinerunt Iſraëlitæ canticum,
quoniã dictum eſt, Tunc cecinit Mo- *Exod. 15.*
ſes & filij Iſraël carmen Domino &
dixerunt, Cantemus Domino. Glo-
rioſe enim magnificatus eſt, &c. Iſte
autẽ dies ſeptimus erat quintus heb-
domadæ, itémque feſtus, nempe ex-
tremus celebritatis paſchalis.

De mari rubro profecti ſunt in Ma- *15.*
ra, iuxta illud, Et venerunt in Mara,
nec poterant bibére aquas eius loci,
quoniam amaræ erant. de quo loco
paulò pòſt proditum eſt, Ibíque con-
ſtituit præcepta & iudicia. Ibi enim
traditus eſt Decalogus, cuius ſeptem
præcepta fuerant iam imperata filiis
Noë. Siquidem legitur. *Præcepítque* *Geneſ. 2.*
dominus Deus homini dicẽs de omni ar-
bore Paradiſi comedendo comedes. Vox
enim *Præcepit* reſpicit iudicia, vt qui-
dem è Geneſi declaratur. *Scio enim,* *Geneſ. 18.*
quod præcepturus ſit filiis ſuis, & domui
ſuæ poſt ſe, vt cuſtodiant viã Domini, *&*
faciant iudicium & iuſtitiam, vt addu-
cat Dominus propter Abraham omnia,
quæ locutus eſt ad eum. Dominus reſpi-
cit benedictionẽ nominis Domini,
itaq; in Leuitico dicitur, Et maledi- *Leuit. 24.*
ces nomini Domini morte moriatur. *Cõiectura*
Deus idololatriã ſpectat. Nam ſcri- *frigida ad*
ptum, Non erũt tibi dij alieni coram *elicıẽda ſe-*
me, vt vtrobiq; eadem vox Elohim *ptem præ-*
occurrat. Vox *Homini* ſanguis effu- *cepta legis*
ſionem, ſiue cædem inſinuat. Nam *naturæ.*
commemoratum alibi, Qui fuderit *Geneſ. 9.*
ſanguinẽ hominis per hominẽ ſan-
guis eius fundetur. *Dicens,* ad impu-
ros concubitus pertinet. Nam Iere-
miæ ſcriptis eſt conſignatum. Si di- *Ierem. 3.*
miſerit vir vxorem ſuam & ab eo diſ-
ceſſerit, factáque fuerit alterius, an
reuertetur ad eam? Nónne contami-
nando contaminabitur terra illa? Tu
autem

Leuit. 5. autem ſcortata es cum amatoribus multis, dicit Dominus. *De omni arbore Paradiſi* ad rapinam. Sic enim ſcriptum, de omni ſuper quo falſo iurauerit, reddet ſolidum & quintam inſuper partem. Quin etiam ſic commentatur R. Haiá. Quod ſeruatur in horto prohibitum eſt rapinæ nomine. Quod verò non ſeruatur in horto, permiſſum eſt rapinæ nomine. *Comedẽdo comedes*, ad membrum animalis viuentis refertur. Siquidem ſcriptum reperitur, verum carnem in anima ſua (&) ſanguine ſuo non comedetis. *Geneſ. 9.* His verò pręceptis (naturę) ſeptem addiderunt Iſraëlitæ ſuper ſe tria alia iſto tempore, Sabbatum, iudicia, & parentum honorationem.

Num. 33. A Mará profecti ſunt in Elim. Nã ſic legitur, profecti de Mará ad Elim venerunt, vbi erant 12 fontes aquatum. Ex quo colligimus Iſraëlitas duntaxat menſiones collocaſſe iuxta aquas. De Elim porrò caſtra metari ſunt in Alus. *Alus.* vt ibidem declaratur, profectíq; de Elim venerunt Iſraëlitæ in deſertum Sin, id eſt, Alus, decimo quinto die mẽſis ſeptimi ab exitu Iſraelitarum de Ægypto, *Menſem ſeptimum Aprilem vocat, qui eſt ſeptimus à Septembri.* qui primus dies fuit Hebdomadę. Vnde docemur principium menſis Iiar, id eſt, Aprilis incurriſſe in primum hebdomadis diem. Pręterea Iſraëlitas victitaſſe panibus ſubcineritiis, quos exportauerant de Ægypto, totis triginta diebus, *Exod. 16.* iſto autem die panes illos defeciſſe, & ad veſperam coturnices eſitaſſe, mane verò collegiſſe manna.

Raphidim Cæterum in Alus acceperunt ſabbatum, *Exod. 16.* ibíque primam ſabbati celebritatem agitarũt. Eo enim pertinet iſtud Exodi, Et ſabbatizauit populus die ſeptimo. Sequẽti die, qui primus erat hebdomadæ & viceſimus tertius Iiar ſiue Aprilis, deſcẽdentes de Alus acceſſerunt ad Raphidim, vbi purei miraculum ſunt conſecuti, pugnarunt contra Amalechitas, celebrarunt ſecundum ſabbatum. 17

Hincè Raphidim progreſſi ſunt ad deſertum Sinaï, *Deſertum Sinai.* in quo repererũt nubes diuinæ maieſtatis. Omnibus quinque diebus Moſes aſcendebat ad montis verticem & deſcendebat vt populo Dei oracula declararet, & reſponſa populi Domino renuntiaret. Sexto die menſis tertij traditus eſt Decalogus. Erat autem Sabbatum.

Caput 6.

Exod. 24. POST datum Decalogum die ſeptimo Moſes in montem cõſcendit. *Moſes mẽſem Maiũ in monte agit.* Nam ſcriptum, Et habitauit gloria Domini ſuper montem Sinaï, eúmque texit nubes ſenis diebus ad purificandum Moſem. Die autem ſeptimo dominus clamauit ad Moſem de nubis medio, ſicque Moſes ingreſſus medium nubis ad montem aſcendit, illícque hæſit quadraginta diebus, & 40 noctibus. Decimo ſeptimo menſis Tammuz, qui ferè cadit in Iuniũ, *Iunius.* deſcendit fregítque tabulas & craſtino conuocatam plebem arguit ſceleris, *Exod. 39.* Vos peccaſtis, &c.

Iterum aſcendit decimo octauo eiuſdem menſis Iunij & miſericordiã Dei pro Iſraële implorauit. 1 Nam legitur, Et procidi ante dominum 40 *Deut. 9.* diebus & 40 noctibus, quibus eum ſupplicirer deprecabar, &c. Qua hora placatus eſt dominus Iſraëlitis iuſſitq; Moſem alteras, tabulas ſculpere & denuo aſcendere, *Ibidem.* Hinc illud,

tempore illo dixit Dominus ad me,
Deut. 10. ſculpe tibi ſecundas tabulas lapideas
prioribus ſimiles. Et ſummo mane
iuit Moſes, &c. Aſcendit autem vi-
geſimo nono menſis Ab, qui eſt Iu-
Iulius. lius, & iteratã renouatámque legem
ſecundo eſt conſecutus. Quod ille
ſic teſtatum reliquit, Ego ſteti in mõ-
te iuxta dies primos diebus 40 & no-
Auguſtum tranſigit in monte. ctibus totidem exaudiuítque me do-
minus etiã ac vice & te perdere no-
luit. Cum autem poſuit, *iuxta dies pri-
mos* ſignificauit diebus primis & po-
ſtremis Deum fuiſſe placatum, inte-
rim diis verò iratum.

September Decimo die Tizri ſiue Septem-
bris, qui quidem dies erat expiatio-
num de monte deſcendit, rectitudi-
nis eorum cauſa, ob quam in gratiam
à Domino erant recepti, iuxta illud,
Exod. 34. & vt auferas iniquitates noſtras at-
que peccata, nóſque poſſideas. Ex
quo conſtitutus eſt dies ſolennis &
memorabilis ſequẽtibus generatio-
nibus. Nam ſcribitur, & erit iſtud vo-
Ibidem. bis in ſtatutum ſempiternum. Cúm-
que deſcendiſſet Moſes venerunt
etiam ad eum omnes filij Iſraël, qui-
bus præcepit cuncta quæ audierat.
Quænã verò ſunt iſta, quę illis impe-
rauit Moſes? nempe vt facerent ta-
35 bernaculum. Atque ita cæperunt in-
cumbere in opus tabernaculi & ſin-
guli obtulerunt mente promptiſſi-
ma atq; deuota, &c. Quæ poſtquam
Moſes cuncta vidit completa, quem-
admodum mandauerat dominus, be-
Exod. 39. Pſalm. nedixit eis. Benedictio autẽ hęc erat.
Maneat, obſecro, diuina maieſtas in
manuum veſtrarum opere, populo
reſpondente, Et ſit ſuauitas domini
Dei noſtri ſuper nos, &c.

Deut. 1. R. Meïr putat Moſem nõ hac fuiſſe
vſum benedictione, ſed iſta, Domi-
nus Deus patrum veſtrorum adiiciat,
ſicut eſtis, mille vicibus & benedi-
cat vobis ſicut locutus eſt. Præterea
ſuper vos, Beati Iſraëlitę eſtis qui mi-
niſteriũ tabernaculi meruiſtis. Quẽ-
admodum autem illud meruiſtis, ſic
meritis veſtris efficite, vt vobis ædes
electa tribuatur & habitet diuina
maieſtas in veſtri medio. Nam ſcri-
ptum, Et facient mihi ſanctuarium &
habitabo in medio eorum, iuxta om-
nem ſimilitudinẽ tabernaculi, quod *Exod. 25.*
oſtendam tibi.

Caput 7.

LOCVTVSQVE eſt Dominus *Exod. 41.*
ad Moſem dicens. Menſe primo, pri-
ma die menſis eriges tabernaculum
conuentus & pones *a* in eo arcam, *a Sic à mẽſe Septẽbri in tabernaculi ſtructura conſumpti ſunt quatuor menſes integri.*
dimittéſque ante illam velum, & il-
lata menſa pones ſuper eam &c. Cæ-
perũt ſeptem conſecrationum dies,
23 die menſis Adar. i. Februarij, pri-
móque die Niſan ſiue Martij exple-
ti ſunt. Cunctis ſeptem diebus con-
ſecrationum erigebat Moſes taber-
naculum mane quolibet, & ad illud
offerebat oblationes, poſteáque diſ-
iungebat atque diſſoluebat. At die
octauo erigebat quidem, ſed non
diſiungebat. R. Ioſuë filius R. Iehudę
in alia eſt ſententia. Nam, inquit, etiã
die octauo erigebat & deponebat.
Comedebant autem Aaron & filij *Exod. 29.*
eius carnes Arietum & panes qui in *Leuit. 8.*
caniſtro erant poſiti.

Septem diebus nocte & die, ma- *Leuit. 8.*
nebitis in tabernaculi oſtio vſque ad *Secundus annus ab exitu hic incipit. Ita totus liber Exodi ad annum primũ pertinet.*
diem quo complebitur tempus con-
ſecrationis veſtræ, fecerúntq; Aaron
& filij eius cũcta quæ locutus eſt do-
minus per manum Moſis. Facto au-
tem

tem octauo die vocauit Moſes Aaron, &c. poſt ſeptem cōſecrationum dies, qui primus erat hebdomadæ & principium menſis Niſan ſiue Martij. Illo verò die Aaron & filij eius abluerunt manus pedéſque è cōcha & ſuis officiis atque miniſteriis iuxta ordinem conſtitutum functi ſunt.

Martius ſecundi anni.

Num. 7. Quin & ipſo die cæpere principes offerre. Sic enim ſcripto traditū eſt. Primo die obtulit oblationem ſuam Naaſſon filius Aminadab de tribu Iuda, fuerúntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta ſiclorum, &c.

Diei dominici prærogatiuæ. Ne igitur mirenuni, ô Iudæi, ſi ei ſabbatum veſtrū ceſſerit.

Primus dies orbis conditi primus fuit dies oblationis principum. Primus, quo inſedit diuina maieſtas Iſraëlitico populo, iuxta illud & habitabo in medio filiorū Iſraël. Primus quo prohibita eſt Idolorum ara. Primus, quo inſtitutum ſacerdotiū, primus, quo benedictus populus, primus ſolemnium ſacrorum, primus menſium, primus immolatarum hoſtiarum ad Septentrionem. Primus quo ſacra manducata ſunt, primus, quo ignis cælitus deſcendit, ſcribente Moſe, & ecce egreſſus ignis à Domino deuorauit holocauſtum & adipes, qui erant ſuper altare.

Leuit. 9.

Illo ipſo die Iſraëlitæ iuge ſacrificium, ſacrificia votiua & ſpontanea, ſacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerunt. Ac de iſto die Salomon ſcriptū reliquit, Excitare Aquilo, veni Auſter, perfla hortum meum, fluant aromata eius. Nam excitatio Aquilonis eſt holocauſtū, quod in parte Aquilonari immolabatur, Aduentus Auſtri pacifica, quæ in parte Auſtrali mactabātur. Perflatio horti tabernaculū conuentus. fluxus Aromatum incēſum odoramentorum. Quæ autem apud Salomonem ſequuntur, ſic debent intelligi, *Veniat dilectus meus in hortum ſuum*, diuina maieſtas & præſentia. *Et comedat fructum deliciarum eius*, oblationem. *Veni in hortū meum ſoror mea ſponſa.* die octauo. *Meſſui myrrham meam cum aromate meo*, incenſum & thus oblationū. *Comedi fauum meum cum melle meo.* membra holocauſtorum & adipes ſacrorum ſolennium. *Bibi vinum meum cum lacte meo*, libamina & adipes communium ſacrorum. *Comedite ſocij, ô* Moſe & Aaron. *Bibite & inebriamini dilecti*, ô Synagoga Iſraël.

Cant. 4 & 5.

Ipſo illo die Elizabet filia Amminadab affecta fuit in Iſraël quatuor inſignibus gaudiis, & vno luctu. Nam Leuir eius erat Rex, maritus pōtifex ſacerdotū maximus, frater princeps, filij Cardinales ſecundum pontificatus gradum obtinētes. At duos filios ſuos igne cæleſti concrematos luxit. Quidam addunt nepotem ipſius vnctum etiam fuiſſe ad bellum, nempe Phineem.

Moſes Aaron Naaſſon.

Secundo die menſis Niſan ſiue Martij cremauit Eleazar Sacerdos vaccam pro peccato & aſperſi ſunt cuncti Iſraëlitę cocco, hyſſopo & cedro. Decimo quarto die immolarūt agnos ſuos paſchales. Erat autem Sabbati dies.

Num. 19.

Caput 8.

LOCVTVS'QVE eſt Dominus ad Moſem in deſerto Sinaï in tabernaculo conuentus prima die menſis ſecūdi, anno altero egreſſionis eorum ex Ægypto, dicēs, Tollite ſummam vniuerſæ congregationis filiorum

Num. 1.

Iſraël per cognationes&domos ſuas
& nomina ſingulorum,quicquid ſe-
xus eſt maſculini à vigeſimo anno &
ſupra omniū virorum fortium Iſraël
& numerabitis eos per Turmas ſuas,
tu & Aaron,erúntque vobiſcum. Et
3 poſtea, Numera primogenitos ſexus
maſculini de filiis Iſraël ab vno men-
ſe & ſupra, Et mox, Tolle ſummā fi-
liorū Caath de medio Leuitarū per
domos & familias ſuas à triceſimo
anno & ſupra vſque ad quinquageſi-
mum annum. Et iterum, Tolle ſum-
4 mam etiam filiorū Gerſon. Rurſum,
Tolle ſummam filiorum Merari,de-
niq;, iuxta os domini numerati ſunt
per manum Moſis principes tribuum
ac domorum in cognationibus ſuis.

Aprilis anni ſecundi. Decimo quarto menſis Iiar im-
molarunt immundi paſcha ſecundū.
Quo pertinet, factúmque eſt vt viri
Num.9. qui erant immūdi anima,qui non po-
terant facere paſcha in die illo,acce-
dentes ad Moſem & Aaron dicerēt
illis, Immundi ſumus ſuper anima
hominis. Quare fraudamur, vt non
valeamus oblationem offerre domi-
no in tempore ſuo inter filios Iſraël.
Quibus reſpondit Moſes, ſtate vt
conſulam, quid præcipiat dominus
de vobis,locutuſque eſt dominus ad
Moſem,dicens: loquere filiis Iſraël,
Homo qui fuerit immundus ſuper
anima, faciat paſcha menſe ſecundo
quarta decima die mēſis ad veſperā.

Num.10. Anno ſecundo, menſe ſecundo,
vigeſima die menſis eleuata eſt nu-
bes de tabernaculo fœderis. Sic in-
ueniūtur motati in deſertoSinaï duo-
decim menſibus, demptis duntaxat
Num.33. diebus decem. Teſtante autem ſcri-
ptura, ſcripſit Moſes exitus corū per
ipſorum profectiones, quas domini
iuſſione mutabant.

Profecti autem ſunt à deſerto Si- *Cap.11.*
naï & venerunt ad ſepulchra concu-
piſcentiæ, vbi hæſerunt diebus tri-
ginta, vt ex ſequenti loco apparet,
Comederis nō vno die, nec duobus
vel quinque, ſed vſque ad menſem
dierum.

De ſepulchris concupiſcētiæ pro- 12
fecti ſunt ad Haſeroth, manſeruntq;
ibi ſeptē diebus, vt hinc probari po-
teſt, Excluſa eſt itaque Maria extra
caſtra ſeptem diebus. De Haſeroth 13
profectus eſt populus in deſertum
Pharan vigeſimo quinto die menſis
Siuan. vigeſimo autem nono eiuſdē *Maius.*
menſis Moſes exploratores miſit, vt
colligi poteſt ex eo, quod ſcribitur.
Erat autem tempus,quādo iam præ-
cóque vuæ ædi poſſunt. Redierunt
verò ab exploratione terræ expletis
40 diebus, id eſt, nono die menſis
Ab. Ex quo traditū à maioribus no- *Iulius.*
ſtris reperitur, Nono menſis Ab de-
cretum eſt,ne patres noſtri ingrede-
rentur terram.

Poſt exploratorum reditum acci- *Cap.16.*
dit Chorę Seditio eiúſque,hiatu ter-
ræ,conſumptio. Nam ſcribitur, ſanè
non induxiſti nos in terram affluen-
tem lacte & melle,nec dediſti nobis
poſſeſſiones agrorū & vinearum. Et
exarſit ira Domini in Iſraël.Porro in
Deuteronomio legimus, Tēpus au- *Deut.2.*
tē,quo ambulauimus de Cades-Bar-
neá vſque ad tranſitum torrentis Za-
red triginta & octo annorū fuit, do-
nec conſumeretur omnis cōgregatio
hominum bellatorū de caſtris, ſicut
iurauerat Dominus.

Decimo nono anno iterum inſa- *Num.14.*
nierunt, & manſerunt nouemdecim
annis in Cades-Barneá. Hinc illud,
Sede-

Deut.1. Sedebitis ergo in Cades-Barneá, iuxta dies, quibus antea ſederatis. Cũ ergo prius illic mãſiſſent 19 annis, & poſtea aliis nouemdecim manſerint, ab exitu planè fluxerunt 38. Omnes *Num.33.* autem manſiones inueniuntur quadraginta duæ numero.

Caput 9.

Num.20. *De 39 anno ab exitu.* VENERVNT'QVE filij Iſraël & omnis multitudo in deſertũ Sin mẽſe primo, & mãſit populus in Cades. Mortuáque eſt ibi Maria & ſepulta in eodem loco. Cúmque indigeret aqua populus, conuenerunt aduerſus Moſem & Aaronem, quia defecerat puteus. Quadrageſimus voluebatur annus & principium menſis Niſan. *Ibidem.* Quo temporis puncto, miſit Moſes nuntios de Cades ad regem Edom, &c. Ibi cõſederunt Iſraëlitæ lucrum facientes tribus menſibus.

Aaron moritur. Aſcendit autem Aaron pontifex in monte Hor, ibíque moritur, natus annos centum viginti tres. Eo mortuo diſparuerunt nubes gloriæ, & Chananei accurerũt ad pugnandum contra Iſraël. Hinc illud, & audiuit *Num.21.* Chananeus rex Arad, veniſſe Iſraël & pugnauit cõtra eum, & victor exiſtens duxit in eo prædam. Quídnam, obſecro, audiuit? Certè mortuũ fuiſſe Aaronem & obiiſſe præcipuum Iſraëlitarum ducem, itémq; deſiiſſe columnã nubis, quæ pro illis pugnabat. Irruit igitur, bellũ eum eis commiſit, vertit fugauitque, adeò vt retrocederent per ſeptem manſiones, & caſtra ponerẽt in Moſera. Sic enim *Deut.10.* ſcriptum. Filij autem Iſraël mouerũt caſtra ex Beeroth filiorum Iachan in Moſera, vbi Aaron mortuus & ſepultus eſt. Vbi tamen quæſtio eſt quo pacto mortuus dicatur in Moſera, cũ in numeris obiiſſe tradatur in monte Hor. *Num.20.* Nempe è monte Hor in quo vita exceſſerat Aaron, retro ceſſerãt ſeptem manſiones, donec caſtra collocarent in Moſera. Inde autem venerunt in Gadgad, de quo loco pro- *Deut.10.* fecti caſtra metati ſunt in Iatbata terra aquarum atque torrentium. Et inde in Beer. nempe ad puteum, de quo locutus eſt Dominus ad Moſem, Congrega populum, & dabo ei aquam: illis enim puteus illo loco denuo apparuit. Poſt modum profecti filij Iſraël caſtra metati ſunt in *Num.33. 22.* Oboth, & de Oboth venerũt in Ieabarim, quæ eſt in finibus Moabitarum. Egreſſique illinc caſtra fixerunt in torrente Zared. Denique caſtra collocarunt à latere Arnon qui eſt terminus Moab, diuidens Moabitas & Ammonitas. Ibique dimicarunt cum Seon & percuſſerũt acie gladij. Verterúntque ſe & aſcenderunt per viam Baſan, & occurrit eis Rex Og *Num.21.* cum omni populo ſuo. Dixitq; Dominus ad Moſem, Ne timeas eum, quoniam in manu tua tradidi illum, & omnem populum & terram eius, faciéſque ei, ſicut feciſti Seon regi. Vnde & percuſſerunt eum cum filiis *Num.22. 25* ſuis. profectiq; caſtra metati ſunt in campeſtribus Moab, vbi *a* trans Iordanem Iericho ſita eſt. Poſt plagam illam locutus eſt Moſes & Eleazar ad eos in campeſtribus Moab ſuper Iordanem contra Iericho, cúmque eos numeraſſet, dixit Dominus. Iſtis *Num.26.* diuidetur terra iuxta numerũ vocabulorũ in poſſeſſiones ſuas. Túmque ſtantes in campeſtribus Moab filios reduxerunt ad patres & loco patrum hæreditatem aſſignarunt filiis.

a Trans, comparatione loci in quo erat.

Prodigij Simile. Sara filia Aſer ex iis extitit, qui a-

b iij

ſcenderunt in Ægyptum & de ea exierunt. Aſcendiſſe in Ægyptum ex hoc Scripturæ loco liquet, Sara
Geneſ. 46. quoque ſoror eorum. Exiiſſe autem & in terram promiſſionis eſſe ingreſ-
Num. 26. ſam ex iſto, Nomen autem filię Aſer Sara.

Num. 26. ſed locus ille nihil cōcludit. Iocabed ſimiliter venit in Ægyptum, & ex ea rediit. Veniſſe docet iſte locus, nomen vxoris Amram Iocabed filia Leui, quę nata eſt ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro ſuo filios Aaron & Moyſem & Mariam ſororem eorum. Iair & Machir filij Menaſſis nati ſunt viuo Iacob auo, patre noſtro. Mortui autē ſunt poſt
Num. 32. Moſis obitum. Nobe inter eos fuit qui nati ſunt in Ægypto. cæterum poſt Moſis magiſtri noſtri mortem interiit, ſepultúſque eſt in Iordanis
Num. 26. latere, nec vero relictus eſt eorum quiſquam, niſi Caleb filius Iephuné & Ioſuë filius Nun.

Caput 10.

Deut. QVADRAGESIMO anno, vndecimo menſe primo die menſis locutus eſt Moſes ad filios Iſraël, omnia quę pręceperat illi dominus, vt diceret eis, poſtquam percuſſit Seon Regem Amorrheorū, qui habitauit in Heſebon & Og Regem Baſan, qui manſit in Aſeroth & in Edraï trans Iordanem in terra Moab. Cœpítque Moſes explanare legē & dicere quæ
Ianuarius anni quadrageſimi. Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat vſque ad ſextum menſis ſequētis Adar ſiue Februarij per ſex & triginta dies explanauit Moſes doctor noſter legem vniuerſam. Sexto autem die Februarij ait
Deut. 31. dominus ad Moſem, Ecce inſtāt dies
Ibid. ſed initio capit. mortis tuæ. Septimo autē die, Abiit itaque Moſes & locutus eſt omnia verba hæc ad vniuerſum Iſraël & dixit ad eos. Centum viginti annorum ſum hodie. Vbi particula *Hodie* declarat Moſem ſeptimo die Adar fuiſſe natum, & eodem eſſe mortuum. Quod etiam innoteſcit è libri fine & *Deut. 34.* initio Ioſuë, mortuúſq; eſt ibi Moſes ſeruus Domini in terra Moab iuxta oraculum Domini, & ſepeliuit eū in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognouit homo ſepulchrū eius. Moſes autē cētum viginti annorum erat, quando mortuus eſt. Non caligauit oculus eius, nec humor eius emotus eſt. Et factum eſt poſt mortem Moſis ſerui Domini, vt loquere- *Ioſ. 1.* tur Dominus ad Ioſuë filiū Nun miniſtrū Moſis & diceret ei, Moſes ſeruus meus mortuus eſt. Nunc igitur ſurge & tranſi Iordanem iſtum. Præcepit itáq; Ioſuë principibus populi, dicens: Tranſite per medium caſtrorum & imperate populo ac dicite. Præparare vobis cibaria, quoniam poſt diem tertium tanſibitis Iordanem & intrabitis ad poſſidēdam terram, quam dominus Deus noſter daturus eſt vobis.

Populus autem aſcendit de Iorda- *Ioſ. 4.* ne decimo die mēſis primi & caſtra metati ſunt in Galgalis cōtra Orientem plagā vrbis Iericho. Omnia iſta retexito & ex illis ſurſum verſus ſubducito triginta tres dies. Sic diſces ſeptimo die mēſis Adar Moſen fuiſſe mortuum.

Tres prǫſtantes paſtores & nutri- *Februar.* tij aſtiterunt Iſraëlitis, nempe Moſes, Aaron & Maria. Tria inſignia dona illorum interuentu conceſſa ſunt, Puteus, columna nubis & Manna. Manna quidem Moſis, columna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis.

(Vnde)

Num.21. (Vnde) mortua Maria ſublatus eſt puteus, recuperatus tamen poſtea meritis Aaraonis & Moſis. Mortuo Aaraone diſparuit nubis colũna, etſi poſtea ſit illis Moſis merito reddita. Mortuo Moſe perierunt tria hæc, nec recuperata. Nam ſcriptũ, & Excidi tres paſtores menſe vno. Etſi enim menſe vno eodémq; tres hi minime ex hac vita migrauerint, ſed eodem potius anno (Maria quippe fatis cõceſſit decimo die Niſan, Aaron primo Ab, Moſes ſeptimo Adar) tamen quoniã, quo die mortẽ ſubiit Moſes, tria iſta ita intercciderunt, vt nõ amplius apparuerint, tres paſtores vno dicuntur menſe exciſi.

Zach.11.

Martius. Iulius. Februarius.

Qui interea collegerant Manna ſeptimo die Adar, eo vſi ſunt vſque ad decimum ſextum Niſan. legitur enim, Defecítque Manna poſtquam comederunt de frugibus terræ, nec fuit vltra filiis Iſraël Manna, ſed comederunt de frugibus præſentis anni terræ Chanaan. Atque hinc exponi poteſt quod cõmemoratũ fuerat in Exodo, filij autem Iſraël comederunt Man quadraginta annis donec venirent in terram habitabilẽ, id eſt, vſq; ad diẽ mortis Moſis. Illo enim die deſiit Manna de cœlo decidere. Hoc autẽ cibo paſti ſunt, quo vſque tangerent fines terræ Chanaan, id eſt, vſque ad illum diem quo in ipſorum manibus conſumptũ eſt Mãna. Quæ quadraginta annorum ſumma exiſtit. Deſiderantur quidem dies triginta, at illi triginta, quibus vſi ſũt tortis, quas ſecũ de Ægypto exportauerant, quæ & victum eis abundè ſuppeditarunt Mannæ inſtar, iſtum ſupplent numerum atque perficiũt.

Ioſ.5.

Exod.16.

Partis primæ Finis.

Caput II.

POPVLVS autem aſcẽdit de Iordane decimo menſis huius & tulerunt ſibi duodecim lapides de exteriore Iordanis ripa, & poſuerũt eos, vbi ſteterãt pedes ſacerdotum. Præterea tulerũt alios 12 lapides de medio Iordanis alueo & poſuerunt eos in Galgal contra Orientem vrbis Iericho. Ioſ.4.

Poſtquam aſcenderunt de Iordane venerunt ad montem Garizim & ad mõtem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone More. Sic enim ſcriptum eſt. An nõ iſti ſunt in latere Iordanis, poſt viam, quæ vergit ad Solis occubitũ, in terra Chananei, qui habitat in campeſtribus contra Galgalam. Illic Iſraëlitæ proclamarunt benedictiones & maledictiones, eáſque diſpoſuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moſes dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt pedes ſacerdotũ duodecim duriſſimos lapides, quos ponetis in loco caſtrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria. Porrò duodecim illos lapides, de Iordane ſublatos erexit Ioſuë in Galgal. Vbi autem eos cõpegiſſent calce, ſupernè inſcripſerunt legem ſeptem linguis. Sic enim memoratur in Deuteronomio. Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis huius planè & lucidè. Præterea obtulerunt ſacrificia pacifica ibíque epulati ſunt. Hinc illud eodem loco, Et offeres ſuper eo holocauſta domino Deo tuo, & immolabis hoſtias pacificas comedéſque ibi & epulaberis coram domino Deo tuo.

Deut.11.

Ioſ.4.

Deut.27.

Ibid.

Hac illa hora Iſraëlitæ cœperunt obligari & aſtringi ad præcepta de

Primus menſis primi anni in-

roitus in erram. polenta & de præputio, & de Neomenia. Illo tempore dixit dominus ad Ioſue, fac tibi cultros acutos vndecimo die Niſan, fecítque Ioſue *Ioſ.5.* quod iuſſerat dominus & circumcidit filios Iſraël in colle præputiorum.

Ibid. DECIMO quarto Niſan immolarunt Iſraëlitæ agnos ſuos Paſchales, iuxta illud, manſerúntque filij Iſ- *Martius.* raël in Galgal, & fecerunt Phaſe quarta decima die menſis ad veſperum in campeſtribus Iericho.

Ibid. Decimo ſexto Niſan obtulerunt filij Iſraël manipulũ. Nam ſequitur, & comederũt de frugibus terræ die altero.

Ioſu.6. Poſt Paſcha vigeſimo ſecũdo Niſan mãdatum acceperũt de circumeunda Iericho. die deinde ſeptimo diluculo conſurgentes circumierũt vrbem, ſicut diſpoſitum fuerat ſepties. Quem diem fuiſſe ſabbati affirmat R. Ioſe.

Bella Ierichũtis & Hay & Gabaonis facta ſunt intra trimeſtre tertio *Iunius. Ioſ.10.* die Tammuz. Dixítque Ioſuë cotã vniuerſo Iſraël. Sol contra Gabaon ne moueatis, & luna contra vallem Haïlon. ſteterúntque Sol & Luna, donec vlciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Quem diem tradit incurriſſe in ſolſtitium æſtimum R. Ioſeph. Vnde colligimus principium mẽſis Niſan ſiue Martij illo anno fuiſſe diem æquinoctij verni.

Ioſ.14. Caleb allocutus Ioſuë, Quadraginta & quinque anni ſunt (inquit) ex quo miſit me Moſes ad explorãdam terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorũ ſum. Vnde licet colligere ſeptem annos Iſraëlitas conſumpſiſſe in ſubigenda terra Chanaan. (Secundo enim anno ab exitu iſta ad explorandũ miſſio cõtigit). Cæterũ ſi quæras, vnde liqueat, quòd ſeptem aliis annis terram ſortito diuiſerint, priuſquã inciperent numerare decimas, & annos remiſſionũ, & Iubileos, reſpõderet ex eo, quod octingẽtis quinquaginta conſederunt Iſraëlitæ in ſua terra, ab eo die, quo in illam ingreſſi ſunt, donec ex ea ſint eiecti per integros & plenos iubileos ſeptemdecim. Et quidem id declarat Ezechiel, vigeſi- *Ezech.40.* mo quinto anno (inquit) exilij noſtri in exordio anni, decima mẽſis, quarto decimo anno poſtquam percuſſa eſt ciuitas, facta eſt ſuper me manus Domini. Quod ipſi dictum eſt initio Iubilei. At, inquies, ſi ſeptẽdecim Iubilei pleni perfectíq; extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni ſunt, quos tranſegerunt Iſraëlitæ in Galgal, ſeptem quibus ſubegerunt terram & ſeptem, quibus eandem diuiſerunt. Poſtea enim cõgregata eſt omnis multitudo Iſraël in Silo. Atq; *Ioſue vlt.* tum cæptum eſt numerare decimas, remiſſionis annos, Iubileos.

Eodem tempore vocauit Ioſue *Ioſu.22.* Rubenitas & Gadditas & dimidiam tribum Manaſſe, allocutúſq; eos dimiſit in ſua tabernacula & benedixit eis. Illi autem ingreſſi terram ſuã, monimentum ſui ædificarunt, altare admirabilis magnitudinis.

Ioſuë agitauit cum eis annum remiſſionis[a] primum. ſecundum non potuit abſoluere quia antè fato conceſſit. Ædes autem electa ſita in Silo inferne ædificata erat ſtructura lapidea, ſuperne habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis ſexaginta nouẽ annis

a Nempe anno 21. ſui principatus Moritur antẽ anno 25. poſt, aut iuxta alios 28.

annis. Demum in ſolitudinem eſt redacta.

Caput 12.

Ioſue. *Ioſ.24.* Ioſuē rexit Iſraëlem 28 annis. Poſt hæc mortuus eſt Ioſuē filius Nun ſeruus Domini ætatis centeſimo & decimo, ſepelierūntque eum in finibus poſſeſſionis ſuę in Tamnath Sa- *Iud.3.* re, ad montē Ephraïm. Eodem tempore mortuum Eleazar: filium Aaron ſepelierunt in colle Phinees, filij ipſius, ad eundē mōtem Ephraïm. Seruiuítque Iſraël Domino cunctis diebus Ioſuē & ſeniorum, qui produxerunt dies poſt Ioſuē & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Iſraël. Vbi notandum literæ veritatem dicere, qui produxerunt dies non item annos. *In noſtra tamen editione annos legitur.*

Othoniel. Poſt Ioſuem Othoniel filius Cenez tenuit principatū annis 40, ſed *Iud.3.* ab illis aufer octo annos, quibus ſeruierunt regi Cuſan Riſhataim, cuius *Ioſ.18.* tempore extitit Michæ ſculptile. Nam ſcribitur. Et erexerunt ſibi filij Dan ſculptile & Ionathan filiū Gerſon filij Moſis ac filios eius ſacerdotes poſuerunt in tribu Dan vſque ad diem captiuitatis ſuę. Huius quoque diebus fuit concubina Gabaæ, vt ex *Iud.19.* Iudicum hiſtoria apparet, ſtatim ſurrexit (inquit) & venit contra Iebus, quę altero nomine vocatur Ieruſalē, qui dixit, Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non eſt de filiis Iſraël, ſed tranſibo vſque ad Gabaa.

Aiod. Othonieli ſucceſſit Aiod filius Ghera 80 annos. Subducendi hinc ſunt anni octodecim quibus ſeruierunt Egloni Moabitarū regi. Huius extremis diebus viguit, Sangar filius Agath. Quin & Eglonis diebus accidit hiſtoria libri Ruth, quæ nupſerat filiis Elimelech. Quod ſic demonſtrari poteſt. Naaſſon filius Aminadab mortuus anno ſecundo ab exitu Iſraëlitarum de Ægypto. Salmon eius filius fuit de ingredientibus terram, mortuúſque eſt poſt Ioſue, vt & *Ioſ.24.* tota illa ætas. Elimelech autem Salomonis erat frater.

Poſt Aiod adminiſtrationem Reipub. ſuſceperūt Debora & Barac filius Abinoam 40 annis, vbi ſubduxeris duos annos, quibus oppreſsi *Debora & Barac.* ſunt Iſraëlitæ à Iabin & Siſara. At anni ſeptem, de quibus narratum eſt, *Iud.4.* fecerúntque Iſraëlitę malum in oculis Domini & tradidit eos Dominus in manum Madian ſeptē annis, pertinēt ad Gedeonis tempora, qui do- *Gedeon.* minatum tenuiſſe dicitur annis 40. *6.*

Regnauítque Abimelech ſuper Iſraël tribus annis. *Iud.9.*

Poſt Abimelech ſurrexit dux in *Iud.10.* Iſraël Thola filius Phua patrui Abimelech & iudicauit Iſraël viginti & tribus annis.

Poſt quem Iaïr Galaadites vigin *Ibid.* ti duobus annis. Extrahe annū vnum qui vtrique fuit communis.

Interregnum. Filij autem Iſraël peccatis veteribus iugentes noua fecerunt malum *Ibid.* in conſpectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philiſtim & filiorum Ammon per annos decem & octo, vſque ad ſecundum annum Iephte.

Iephte. Secundo anno, Iephte Regi filio- *Iud.11.* rum Ammon nunciauit, Quando Iſraël habitauit in Heſebon & viculis eius & in Aroër & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos, quare tanto tēpore nihil ſuper hac repetitione tētaſti. Principatū autem exercuit ſex

annos.

Abeſan. Abeſan de Beth-lehem iudicauit ſeptem annos, ſed annus extrahendus eſt, vtporè ipſi & Iephte communis.

Iud.13. Rurſúmque filij Iſraël fecerunt malum in cōſpectu Domini qui tradidit eos in manus Philiſtinorū quadraginta annos. Viginti ſcilicet Iephte temporibus & alios viginti diebus Samſonis.

Caput 13.

Heli. Heli gubernauit Iſraëlem annis quadraginta. Quo autē die interiit, *Pſal.* Dominus deſeruit tabernaculum Silo & repulit tentorium Ioſeph, & dedit in captiuitatem fortitudinem ſuam. *1.Reg.6.* Fuítque arca Domini in agro Philiſtinorum ſeptem menſibus, & poſt hæc vocauerūt Philiſtim ſacerdotes & diuinos dicētes, quid faciemus de arca Dei.
7 Cúmque eam remiſiſſent venerunt viri Cariath Iearim & reduxerunt illam & intulerūt in domum Aminadab in Gabaa. Et factum eſt, ex quo die manſit arca Domini in Cariath Iearim multiplicati ſunt dies. Erat quippe iam annus *Samuël.* vigeſimus. Quod ſi abſtuleris ſeptē illos annos quibus Dauid regnauit in Hebron ſuper Iuda, ſupererunt tredecim è quibus Samuël vndecim imperauit ſolus & reliquos duos cum Saüle.

Iſte putat Saülē duos annos duntaxat regnaſſe, quod falſum.

Initio autem iſtorum viginti annorum intulerunt tabernaculum fœderis ſiue cōuentus in Nob. Et quāuis arca Domini eſſet in Cariath Iearim, offerebant tamen in Nob cunctis annis, tredecim primis & ſeptē poſtremis in Gabaon.

a Expletis viginti annis extulit arcam Domini Dauid de Cariath Iearim in domum Obed Edom Gethei.

a Nimis abruptè à 7.c.1.Reg.

Manſit autem arca Domini in domo Obed Edom Gethei tribus mēſibus & ei benedixit dominus & vniuerſe domui eius. Vnde colligendum Obed Edom non niſi fuiſſe benedictum propter Dei arcam.

ad 6. ſecunda tranſit. fallitur in eo quod exiſtimet Samuelem & Saulem 13. ſātum annos principatum tenuiſſe, cum vt minimū imperauerint 40 an. Act.13.

Saul. Filius vnius anni erat Saül cum regnare cepiſſet. Duobus autem annis regnauit ſuper Iſraël. Nempe quando Samuël dixit Saüli poſt illum in regem conſecratum, *Et deſcendes ante me in Galgala, Ego quippe aſcendam ad te vt offeras oblationem & immoles victimas pacificas*, annus cæpit prim⁹. *1.Reg.13. 1.Reg.10.*
Quando autem Saül percuſſit Naas 11
regē Ammonitarum atq; ab Iſraële
vnctus fuit, ſecūdus. Quando autem
deſcendit in Galgal, neque promiſ-
ſum ſeruauit audiēs ex Samuële, *ſtul-*
te egiſti nec cuſtodiſti mandata Domini 13
Dei tui, quæ præcepi tibi. Quod ſi non
feciſſes iam nunc præparaſſet Dominus
regnum tuū ſuper Iſraël in ſempiternum.
Sed nequaquam regnum tuum vltra cō-
ſurget. Quæſiuit enim Dominus ſibi vi-
rum iuxta cor ſuum, tum certè vnctus 6
eſt Dauid, dicente Domino ad Sa-
muële (ſic enim memorat ſcriptura)
Vſquequo tu luges Saül, Cum ego proie-
cerim eum ne regnet ſuper Iſraël. Et pau-
lò pòſt, *Tulit ergo Samuël cornu olei &*
vnxit Dauidem in medio fratrum eius.
Porrò Dauid tum attigerat vigeſi-
mum nonum ætatis annum. Non re- 18
ctis autē oculis Saül eum aſpiciebat
à die illa & deinceps. Spiritus autem 16
Domini receſsit à Saül & exagitabat
eum Spiritus nequam à Domino. Et
directus eſt Spiritus Domini à die il-
la in Dauid & deinceps. Illo tempo-
re deſtructa eſt Nob, & migrauit ſi-
bi in Gabaon.

Gabaon ciuitas ſacerdotalis poſt Nob deſtructam.

Vniuerſi dies Samuëlis videntis *1.Reg.22.*
con- *Tempora*

iſta nimiũ ſunt cõtracta. Nam pendent è falſo principio, quòd Saul tantũ biennium imperauerit. Itaque cuncta geſta libri primi reg. ad illud referre cogũtur. 1. Reg. Supponit Samuëlem conceptum primo anno principatus Heli 4. Sed nec iſtud ſatis liquet.

concluduntur annis quinquaginta duobus, maximè quoniã ſcriptum, Heli ſacerdote ſedente ſuper ſellam ante poſtes domus Domini, cum eſſet Anna amaro animo, orauit ad Dominum flens largiter & votum vouit &c. Illo enim temporis articulo in futurum iudicẽ deſtinatus eſt. Poſtea enim legitur. Ipſéque iudicauit quadraginta annis. Ita ſuperſunt anni tredecim, à quibus tollẽdus eſt annus concepti Samuëlis. Vndecim autẽ quibus Samuël iudicis munere functus eſt & primus annus Saülis his quadraginta adiuncti quinquaginta duos perficiunt.

1. Reg. 27. 2. Reg. 2. 2. Reg. 2.

Samuël moritur ante Saülis obitũ quatuor menſibus. Scribitur enim fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philiſtinorum, quatuor mẽſium. Poſt quos conſuluit Dauid dominum dicens. Num aſcẽdam in vna de ciuitatibus Iuda. Et ait dominus ad eũ, aſcende in Hebron. Natus erat Iſboſeth 40 annos, cum regnare cœpiſſet ſuper Iſraël, duobus annis regnauit in Ieruſalem. Sola autẽ domus Iuda ſequebatur Dauid, fuítq; numerus dierũ, quos commoratus eſt Dauid imperans in Hebron ſuper domum Iuda, ſeptem annorum & ſex mẽſium. Sic conſtat [a] regnum Iſraël quinque vacaſſe annis. Venerunt autem vniuerſæ tribus Iſraël ad Dauid in Hebron. Venerunt quoque & ſeniores, vnxerúntq; Dauid in Regem ſuper Iſraël, quæ poſtrema fuit vnctio.

a Sic vocat Regnũ Iſboſeth ſiue domus saülis ad diſcrimen regni Dauid, quẽ ſequebatur tribus Iuda.

2. Reg. 5.

Filius triginta annorum erat Dauid cum regnare cœpiſſet & quadraginta annis regnauit.

Caput 14.

2. Reg. 6.

DAVID & ſeniores Iſraël & tribuni congregati ſunt vt adducerent arcam Dei in medium tabernaculi quod tetenderat ei Dauid (in monte Sion). Cúmque compleſſet Dauid offerens holocauſta & pacifica benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus eſt vniuerſæ multitudini Iſraël, tam viris, quam mulieribus ſingulis collyridam panis vnam & aſſatutam bubulę carnis vnam & ſimilam frixam oleo, & dimiſit ad ſua populum. Conſtituítque corã arca domini de Leuitis, qui miniſtrarent & recordarentur operum eius & glorificarent dominũ Deum Iſraël, Aſaph principem & ſecũdum eius Zachariam. In die illo fecit Dauid principem ad confitendum domino Aſaph & fratres eius. Mane dicebant, Confitemini domino & inuocate nomen eius, notas facite in populis actiones eius, & reliquum Pſalmi, vſque hunc verſum, Nolite rãgere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

1. Parali. 15.

Initio regni, Dauid conſtituit Dei cultum & religionem.

1. Par. 16.

Pſal. 104.

Inter duas veſperas cantabant ſequentem pſalmum, Cantate domino omnis terra, annunciate de die in diẽ ſalutare eius, ad finem vſque, Et dicat omnis populus amen & hymnũ Deo. Atq; iſta quotidie per quadraginta tres annos in Sion ante arcam, quo vſque eam collocaret Salomon in æde fixa & immobili, quam ipſe ædificauerat.

Pſal. 105.

Cum fugit Dauid à facie Abſalon filij ſui pontificatum exercebat Abiathar, adeò vt aſcendens in montem oliuarum oraculũ Vrim & Thumim apud ipſum conſulerit. At ſum motus eſt Abiathar põrificatu & in locũ eius ſuffectus Sadoc. Reducta autem arca in locum ſuum, taberna-

1. Par. 16.

culum fœderis ſiue cõuentus quod fecerat Moſes in deſerto, itémq; altare aheneũ, quod perfecerat Beſaleel, candelabrũ, menſa, ignis diebus Moſis de cœlo lapſus erat in excelſis in Gabaon. Sadoc autem ſacerdotem & fratres eius ſacerdotes reliquit Dauid coram tabernaculo Domini in excelſo, quod erat in Gabaon, vt offerrent holocauſta ſuper altare holocauſto matis iugiter mane & veſperi, iuxta omnia quæ ſcripta ſunt in lege domini. Et cum eis Heman & Ieduthun canentes tuba & quatiẽtes cymbala & omnia muſicorum organa ad canẽdum domino. Quę omnia ad hunc modũ peregerunt cunctis quinquaginta annis in Gabaon, donec venirent in ædem Salomonis fixam & immotã: nempe à primo anno regni Dauidis vſque ad decimum vel vndecimum Salomonis, quo demum templum abſolutum dedicatúmque eſt.

2.Reg.16. Quo tempore rebellio Abſalõ. Expletis quadraginta annis dixit Abſalon ad regem Dauid, Vadam & reddam vota mea, que voui domino in Hebron. Vouens enim vouit ſeruus tuus, cũ eſſet in Geſſur Syrię &c. Hic autem annus incidit in 37 regni Dauid. Rabbi Nehorai nomine R. Ioſuæ terminat hos 40 annos ad finem illius temporis, Poſtularunt Iſraëlitæ regem. Nempè annum decimum Samuëlis vidẽtis. Vnde colliges Salomonem, cum regnare inciperet, fuiſſe annorũ duodecim. Nã
2.Reg.12. quo tempore genitum Salomonem
13 miſit Dauid in manum Nathan prophetæ, factũ eſt vt Abſalon filij Dauid ſororem ſpecioſiſſimã vocabulo Thamar adamaret Ammon filius
Ibid. Dauid & deperiret eam valde. factũ eſt autẽ poſt tempus biennij vt tonderentur oues Abſalon in Balaſor quæ eſt iuxta Effraïm, & vocauit Abſalon omnes filios Regis, è quibus Amnon fratrem interfecit. Ab- *Ibid.*
ſalon autem cum fugiſſet & veniſſet 14
in Geſſur fuit ibi tribus annis. En anni quinq;. Reuocatus deinde Abſalon, manſit in Ieruſalem duobus annis & faciem Regis nõ vidit. En nũc 21
ſeptem. Facta eſt quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis numerum annorum decem. Iam vndecimum accipe. Et luſtrata 24
(inquit) vniuerſa terra affuerũt (deſtinati numerando viritim populo) poſt nouem mẽſes & viginti dies in Ieruſalem. Anno denique vltimo re- *1.Par.36.*
formauit Dauid cuſtodias ſacerdotij & cleri & ordinauit vniuerſam re- 26
ligionis ædem, de quo & ſcriptum legitur, Quadrageſimo anno regni Dauid recenſiti ſunt & inuenti ſunt viri fortiſſimi in Gazer Galaad, &c.

Caput 15. De Salomone.

DIES autem, quibus regnauit Dauid ſuper Iſraël quadraginta anni *3.Reg.1.*
ſunt. factum eſt ergo quadringenteſimo & octogeſimo anno egreſſio- 6
nis filiorum Iſraël de terra Ægypti in anno quarto menſe Ziu, qui erat ſecundus mẽſis regni Salomonis ſuper Iſraël, ædificare cœpit domum Domino. Nam hæc ſumma ſic facilè poteſt oſtendi: Scriptũ eſt in hiſtoria Iephte, Habitauit Iſraël in Heſebon & vinculis eius & in Aroër & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta *Iud.11.*
Iordanẽ per trecẽtos annos. A ſecũdo autem anno Iephte, quo vſque ædificatũ eſt templum ſunt anni cẽtũ quadraginta. Deinde quadraginta annis

annis Iſraëlitæ hæſerunt in deſerto. Qui anni in vnum collecti reddunt quadringentos octoginta.

De hebdomada annorum non dierum loquitur. In medio Iubilei ædificatum eſt templum anno quarto hebdomadæ. itémque quarto Regni Salomonis. Nam ſic ſcriptũ. cœpit autem ædificare menſe ſecundo anno quarto regni ſui domum Domini. Et in anno vndecimo menſe Bul, qui eſt octauus, perfecta eſt domus in omni opere ſuo & in vniuerſis vtẽſilibus, ædificauítque eam ſeptem annis, Domũ autem ſuam ædificauit tredecim annis & ad perfectum vſque perduxit. Tunc congregati ſunt omnes maiores natu cum principibus tribuum & duces familiarum filiorum Iſraël ad regem Salomonem in Ieruſalem, vt deferrent arcam fœderis domini de ciuitate Dauid, id eſt, de Sion. Conuenítque ad regẽ Salomonem vniuerſus Iſraël in menſe Bethanim in ſolenni die. Ipſe eſt menſis ſeptimus. Ex quibus intelligitur Deum nõ exhibere ſuæ præſentiam majeſtatis, niſi in congregatione ſiue Eccleſia. Hinc illud, vidítque omnis populus & iubilarunt, &c. Rurſum, Propinquarúntque omnis congregatio Iſraël & ſteterunt coram domino, &c.

2. Para. 6. *3. Reg. 6.* *6* *7* *8*

Exod. 19. Sic in legis promulgatione ſcriptum eſt, die tertiò deſcendit dominus ob oculos totius populi ſuper montem Sinaï. *3. Reg.* Item de templo fixo & Salomonico. Cũ deſiiſſet Salomon orare, ignis deſcendit de cœlo, omnibus filiis Iſraël cernentibus. Atque de illa tempeſtate intelligitur illud Salo- *Cant. 3.* monis, Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonẽ in diademate, quo coronauit illum mater ſua in die deſponſationis illius & in die lætitiæ cordis eius. In die, inquam, deſponſationis. i. die octauo poſt ſeptẽ cõſecrationum. Et in die lætitiæ cordis eius. i. in die templi completi & abſoluti.

Dilexit verò Salomon Dominum adeò vt ambularit in ſtatutis Dauid annos quatuor, priuſquam inciperet templum conſtruere. At poſtquam cœpit ædificare tẽplum, filiam Pharaonis coniugio acceptã introduxit in ciuitatẽ Dauid. Habuítque Adad Idumeum hoſtem itémq; Razon regem Damaſci. fecítque vt tanta eſſet abundantia argenti in Ieruſalẽ quanta & lapidum. Educebat equos de Ægypto & de Choa. Emebat quadrigas ex Ægypto ſexcentis ſiclis argenti & equos centum quinquaginta. Adamauit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis & Moabitidas & Ammonitidas, Idumeas, & Sidonias & Cetheas, de gẽtibus, quas prohibuerat dominus, ne auerterent corda Iudæorũ & ſequerentur deos earum, vt licuerit dicere illud Ieremię, Quia in furore & in indignatione mea facta eſt mihi ciuitas hæc, à die quo ædificauerunt eam vſque ad diẽ iſtã, qua auferetur de cõſpectu meo propter malitiam filiorũ Iſraël & regum eorum & principum eorum.

Interea ſub ſenium Salomon propè mortem Spiritũ ſanctum habuit inhabitãtem & dictauit libros iſtos, Prouerbia, Canticum Cãticorum & Eccleſiaſtem. Ahia autẽ locutus eſt ad Hieroboam nomine domini. Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi & ambulaueris in viis meis ſicut fecit Dauid ſeruus meus, ero tecum & ædificabo tibi domum fide-

lem & tradam tibi Iſraël,ſicut ædifi-
caui Dauidi domum. Nempè quem-
admodum dedit Dauidi regnum tri-
ginta & ſex annorũ ſuper Iſraël, ipſi-
met Dauidi videlicet triginta trium
annorum, (Tandiu enim regnauit in
Ieruſalẽ ſuper vniuerſum Iſraël præ-
ter alios ſeptẽ,quibus in Hebron rex
fuit ſolius tribus Iuda) Salomoni ve-
ro filio eius regnum annorum trium:
ad hũc profectò modum ſi Ieroboã
filius Nebat meruiſſet, habuiſſet ſibi
regnũ Iſraël per triginta tres annos
& filios per tres. Vnde ſubiũgitur in
Regibus, Et affligam ſemen Dauid
ſuper hoc, verum tamen non cunctis
diebus. vbi illud *ſuper hoc* refertur ad
36 annos, quibus affinitate coniun-
ctus fuit Pharaoni Ægyptio, &, *Ve-*
2.Par.14. *rum tamen non cunctis diebus* ad Aſam,
quem dominus liquido ſciebat alta-
ria peregrini cultus & excelſa ſub-
uerſurum & ſtatuas lucóſque ſucci-
ſurum, præcepturúmque Iudæ, vt
quæreret dominum Deum patrum
ſuorum.

Caput 16.

REGNAVIT Salõmon in Iſraël
quadraginta annis. Roboam filius
eius ſeptẽdecim. Abia filius eius tri-
bus. Anno autem vigeſimo Ieroboã
filij Nebat, quadraginta & vnius
annorum erat Roboam, cum regna-
re inciperet, regnauit autem ſeptem-
decim annis in Ieruſalem. Vnde Da-
3.Reg.14. uid auus illum non vidit niſi annum
vnum. Obſeruauit autem legem ipſe
& filij eius tribus annis. Quarto ve-
rò rebellarunt, vt locus iſte indicat,
2.Par.11. Quia ambularunt in viis Dauid &
Salomonis annis tantum tribus, &
quarto præuaricati ſunt, vt alter oſtẽ-
dit. Cum roboratum fuiſſet (inquit) 12
regnum Roboam & confortatũ de-
reliquit legem Domini & omnis Iſ-
raël cum eo. Quin etiam cynedi erãt
in terra. Anno autem quinto regni e-
ius Seſac Rex Ægypti aſcendit in Ie-
ruſalem, quia peccauerat Domino
cum mille ducenti curribus & ſexa-
ginta millibus equitũ & ſuſtulit the-
ſauros domus Domini, &c. Perſecu-
tus eſt autem Abia fugientem Iero-
boam & cepit ciuitates eius Bethel
& filias eius & Hieſana cum filiabus
eius. Ephron quoque & filias eius.
Nec valuit vltra reſiſtere Ieroboam
in diebus Abia. Quem percuſſit Do-
minus & mortuus eſt. Nec verò fa- 1
cilè intelligis vtrum dominus per-
cuſſerit, Abiamne an Ieroboam. Sed *melius alij de Ieroboam.*
de Abia eſt accipiẽdum, vt quem Ie-
roboam ſepelierit. Verũ cur nõ per-
cuſſit Ieroboam ſed Abiam? Quoniã
ſubſiſtens ad montem Samariæ, qui
erat in Ephraïm exprobãs Iſraëli, di-
cénſq;, Habetis vitulos aureos, quos
fecit vobis Ieroboam in deos, & quę
illic ſequuntur Abiæ verba ad Iſraë-
lis exercitum, Sat habuit capere Be-
thel filiáſque eius, vnde quoniã con-
ſpectum vitulum aureum miſſum fe-
cit nec ſubſtulit vel fregit, ideo à Do-
mino percuſſus eſt.

Aſa regnauit quadraginta vno an- *Aſa.*
nis. Eius Imperio quieuit terra decẽ
annis. Decimo quinto regni anno
venit Zarah æthiops & Aſæ reſtituit
vniuerſam prædam, quam exporta-
uerat Seſac Rex Ægypti de Ieruſalẽ
cœpítque eam Aſa anno illo, id eſt, *3.Reg.11.*
anno 35 à Salomonis morte, quando
ſuſcitauit ei Deus aduerſarium Ra-
zin filium Eliadæ.

Ieroboam rexit Iſraëlem viginti *Ieroboam.*
duobus

duobus annis Nadab filius eius duobus. Anno tertio Aſæ regis Iuda regnum Iſraëlis ſuſcepit Baaſa filius Achiæ per 22 annos. Anno 36 regni Aſæ aſcendit Baaſa Iſraëlis Rex cõtra Ieruſalẽ, Hæc quidem habet ſcriptura. At fortaſſe dicẽs, Nónne Aſa Baaſam ſepeliuit anno regni ſui vigeſimo ſexto? Quî iſta poſſunt cõciliari? Nempè triginta ſex anni iſti dicũtur reſpectu 36 annorum, quibus Salomon coniugio filiæ Pharaonis Ægypti Regis potitus eſt, itémque reſpectu 36 annorum, quibus decrerũ eſt, vt Regnum Dauidicæ familiæ diuideretur, & ad extremum redintegraretur. Denique reſpectu 36 annorum, quibus decretum fuit, vt de regibus Syriæ, eſſet aduerſarius Iſraëli, tandémque manu & potentia domus Dauidicæ concideret. Ideo enim ſic dictum eſt, Anno triceſimo ſexto regni Aſa aſcẽdit Baaſa, & c. Id eſt, anno 16 Aſæ poſtquam manu ipſius cæſus eſt Zara Æthiopum Rex. Nam hic annus eſt trigeſimus ſextus à morte Salomonis. Túmque hoc ipſo tẽporis articulo pepigerũt fœdus Reges Iſraël & Syriæ, vt aſcenderent contra Aſam, commiſſóque prælio perderẽt. Protulit autem Aſa argentũ & aurum de Theſauris domus Domini, miſitque ad Benadab regem Syriæ, qui habitabat in Damaſco dicens, Fœdus inter me & te eſt. Quo comperto Benadab miſit Principes exercituum ſuorum ad vrbes Iſraël, qui percuſſerũt Ahion & Dan & vniuerſas vrbes Neptalim muratas. Quod cum audiſſet Baaſa deſiit ædificare Rama & intermiſit opus ſuum. In tẽpore illo venit Hanani propheta ad Aſam regem Iuda

2.Par.16.

Ibid.

& dixit ei. Nónne Æthiopes & Lybes multoplures erant, quos, quia in Domino credidiſſes, tradidit in manu tua. Nec deſtiterunt Reges Syriæ eſſe hoſtes Iſraëlis vſq; ad Achaz mortem, cuius diebus fœdus agitarunt cum Regibus Iſraël, vt iunctis copiis aſcenderent & præliarentur contra Achaz. Cúmque nihil haberet iuſtitiæ & meriti Achaz, cuius cauſa vtrique armis Iuda cæderẽtur, conciderunt ambo manu Teglath Phalaſſar Aſſyriorum monarchæ.

Caput 17.

BAASA rexit Iſraëlem 24 annis. Ela filius eius duobus. Ita liquet Aſam ſepeliſſe Elam anno regni ſui vigeſimo ſeptimo. *3.Reg.16.*

Zamri interfecit Elam regnauítque poſt illum ſeptem dies in Tarſa, porrò exercitus obſidebat Gebbethon vrbem Philiſtinorum. Cúmq; audiſſet populus Iſraël rebellaſſe Zamri & occidiſſe regem, tunc diuiſus eſt in duas partes. Media pars populi ſequebatur Tebni filiũ Gineth, vt conſtitueret eum regem & media pars Amri. Præualuit tamẽ populus, qui erat cum Amri. Durauit autem iſtiuſmodi contentio annis quatuor vſque ad annũ triceſimum primum Aſæ. Tum enim mero dominatu regnare cœpit Amri, præualuítque populus, qui ipſius partes ſequebatur. Amri enim poſtquam ipſius filiam Aſa accepit vxorẽ filio ſuo Ioſaphat, Tibni competitorem occidit. Regnauítque Amri in ſolidũ annis duodecim (connumeratis annis diſcordiæ quatuor) vſque ad 38 Aſæ. *Ibid.*

Anno triceſimo octauo Aſę regis Iudæ rexit Iſraëlẽ Achab filius Am- *Ioſaphat.*

ri, 22 annis. Anno ipſius quarto, regnum 25 annorum auſpicatus eſt in Iuda Ioſaphat natus annos triginta quinque.

3.Reg.22. Anno tertio Achab fuit vehemẽs fames in Samaria per tres annos, & bellum Benadab per duos annos & ſemis, Quieuetunt tribus annis ſine prælio tam Syri quam Iſraëlitæ.

Elias. Ergo Chriſtus è Iudæa venire debuit ante Gog & Magog ſiue Antichriſtum.

Ochozias filius Achab biennium functus eſt Iſraëlis principatu. Anno ipſius ſecundo reconditus eſt Elias, neq; cõparebit donec veniat Chriſtus. Tum enim apparebit & recondetur ſecundò, donec prodeat Gog & Magog. Nũc interim ſingularum ætatum res & acta conſcribit. Mortuus autem eſt Ochozias iuxta verbũ Domini, quod locutus fuerat Elias, & regnauit Ioram frater eius pro eo anno ſecundo Iorã filij Ioſaphat regis Iuda. Non enim habebat filiũ. Atqui inquies, Nonne anno 19. Ioſaphat regis regnate cœpit? Reſpondeo Ioſaphat quando deſcendit in prælium inita cum rege Iſraël ſocietate & lapſus in manus hoſtium, exclamauit, merebatur quidẽ illa hora interfici, ſed tamen quia exclamauit inuocauírque Dominum, ita ſeptem annis ſuperuixit, vt tamen Scriptura eos filij ipſius regno attribuat & aſſignet.

4.Reg. 1. 4.Reg.3. 3.Reg.vlt.

Ioram. Anno quinto Ioram filij Achab regis Iſraël & Ioſaphat regis Iuda, dum redirent de prælio, poſtquam interemiſſet Ammonitas, Moabitas & Idumeos conſtituerũt regem Ioram filiũ Ioſaphat ſuper Iuda, qui habuit fratres filios Ioſaphat ſex Deditq; eis pater ſuus multa munera argenti & auri & penſitationes cũ ciuitatibus muniriſſimis in Iuda. At

2.Para.21.

poſtquam mortuus eſt Ioſaphat ſurrexit Iorã & occidit omnes fratres ſuos gladio, quemadmodũ in Paralipomenis ſcriptum extat. Allatæ ſunt autem ei literæ ab Eliæ propheta in quibus res ipſi euenturæ ſcribebantur. Nimirum de cælo. Nam iam ſeptem erant anni, ex quo Elias reconditus diſparuerat. Ibid.

Ioram autem erat triginta duum annorum quãdo regnare cœpit. Octo verò annis regnauit in Ieruſalẽ. De filio ipſius Ochozia relinquitur aliquod dubium. Nam in regibus dicitur, 22 annorũ erat Ochozias cum regnare cœpiſſet, & vno anno regnauit in Ieruſalẽ. At in Paralipomenis, Quadraginta duorũ annorũ erat Ochozias cũ regnare cœpiſſet & vno anno regnauit in Ieruſalem. An enim (inquit R. Ioſe) poteſt eſſe filius ſenior patre duobus annis? Reſpondendum, Ex quo Aſa rex Iudæ dedit Ioſaphat filio ſuo in matrimonium filiã Amri regis Iſraël, diuinitus decretum eſt (deteſtandæ impiæ illius affinitatis gratia) vt regnũ Iuda periret cum regno domus Achab & Iſraël, (nempe quadraginta duobus annis ante præſentẽ hiſtoriã). Hoc ſignificatũ fuit iſta poſteriore numeri notatione, item eo quod ſubiectũ eſt. A Domino quippe fuit cõculcatio Ochoziæ, vt veniret ad Ioram, & cum veniſſet & egrederetur cũ eo, aduerſum Iehu filiũ Namſi, interficeretur, Athaliáq; regnũ familiæ Dauidicæ labefactaret. Sícq; ambo reges eodẽ die ſimul ſunt extincti (annis 42 poſt cõtractam affinitatem.)

Ibid. Ochozias. 2.Par.22. Ibid.

Caput 18.

DIEBVS Ioram filij Achab, contigit grandis fames in Samaria per

per annos ſeptem, quo ſpatio Benadab bellabat cum Iſraël. Anno autẽ
extremo maledixit Eliſeus ipſi Giezo, abiénſque Damaſcum vnxit Hazaëlem regem Syriæ & miſit Ionam
filiũ Amitthei, qui conſecraret Iehu regem Iſraël in Ramoth Galaad.

2.Par.22. Cum ergo euerteret Iehu domum
Achab inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziæ, qui miniſtrabãt ei & interfecit illos. Ipſum quoque perquitẽs Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria, adductúmq; ad ſe occidit. Athalia autem
mater eius videns, quod mortuus eſſet filius ſuus, ſurrexit & interfecit omnem ſtirpem regiam domus Ioram.
Ioas. Porro Ioſabeth filia Regis tulit Ioas
filium Ochoziæ & furata eſt eum de medio filiorum Regis cum interficerentur, fuítque cum ipſa in domo Dei abſconditus ſex annis, quibus regnauit Athalia ſuper terram. Atq; illud eſt quod legitur in Pſalmis, Quia abſcondit me in tabernaculo ſuo & in petra exaltabit me, id eſt,
23. in Ioïada Pontifice homine petrę ſimili. Vnxit ergo illum Ioïada Pontifex & filij eius & comprecati ſunt ei atque dixerunt, Viuat rex, & Lætatus eſt vniuerſus populus terræ.

Septennis erat Ioas, cum regnare
24. inciperet. Regnatéque cœpit anno ſeptimo regni Iehu, & regnauit 40 annis in Ieruſalem. Anno 23. Regni reſtaurauit ſarta tecta tẽpli Dei, anno centeſimo quinquageſimo quinto, poſt quam fuerat ædificatũ à Salomone. Fecítq; Ioas rectum in oculis domini, quandiu vixit Ioïada. Se-
Ioïada natus diebus. Salomonis. nuit autem Ioïada plenus dierum & mortuus eſt cum centum triginta eſſet annorum. Nempẽ Orięte diebus
Salomonis labe & ruina, natus eſt ſimul Ioïada, qui eã corrigeret. Poſt quam autẽ obiit Ioïada ingreſſi ſunt
principes Iuda & adorauerunt regẽ. Ibid.
Qui dilinitus eorum obſequiis, acquieuit eis. Seipſum enim Rex Ioas Deum cõſecrauit & nominauit. Nã hoc declarat, quod ponitur. *Et adorauerunt regem*, item illud, *Acquieuit eis Rex.*

Caput 19.

IEHV regnum Iſraël geſſit 28 an- 4.Reg.9.
nis. Et dixit Dominus ad Iehu, &c. Iſtius dicti nuncius fuit Ionas Amit-
thei filius, qui in duodecim minori- Ionas.
bus prophetis numeratur. In diebus
illis cœpit dominum tędere ſuper Iſ- 10.
raël. Percuſsítque eos Azaël in vniuerſis finibus Iſraël à Iordane, contra Orientalem plagam, omnem terrã Galaad & Gad & Ruben & Manaſſe. Anno vigeſimo tertio Ioas re-
gnauit Ioachaz filius Iehu ſuper Iſ- 13.
raël in Samaria decem & ſeptem an-
nis. Anno triceſimo ſeptimo Ioas re- Ibid.
gis Iuda regnauit Ioas filius Ioachas
ſuper Iſraël ſedecim annis. Heliſeus Eliſeus.
autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus eſt. Deſcendíque ad eum Ioas rex Iſraël & flebat coram eo, anno nimirum regni ſui decimo. Ex quo colligis quot annis Eliſeus pauerit Iſraëlem. Nempè ab anno decimo nono Ioſaphat ad hoc vſque tempus per annos plus ſexaginta.

Anno ſecundo Ioas regis Iſraël Amazias.
regnũ Iuda ſuſcepit Amazias, viceſimum quintum ætatis agens, adminiſtrauit viginti nouẽ in Ieruſalem. Anno ſui regni duodecimo percuſſit Idumeos in valle Salinarum. Poſtea
ſtatuit Deos eorum in Deos ſibi & 4.Reg.14. 2.Par.36.

adorabat eos & illis adolebat incẽſum. Quamobrem iratus dominus contra Amaſiam, miſit prophetã ad illum, qui diceret ſe cogitare de occidendo eo. Si quæras, quænam fuerit cogitatio ſiue conſiliũ, quod contra Amaziã dominus inſtituit è, ſequentibus hiſtoriæ reſpondetur. Igitur Amazias rex Iuda initio peſſimo conſilio, miſit ad Ioas filiũ Ioachas regẽ Iſraël, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixiſti, percuſſi Edom & idcirco erigitur cor tuum. Noluit audire Amazias, eo quod domini eſſet volũtas, vt traderetur in manus hoſtium propter Deos Edom. Corruítque Iuda coram Iſraël & fugit in tabernacula ſua. Porrò Amaziam regẽ Ioas cepit & adduxit in Ieruſalẽ, deſtructo muro à porta Ephraïm vſque ad portam anguli, quadringẽtis cubitis. Omne quoq; aurũ & argentum, & vniuerſa vaſa, quæ reperetat in domo Dei & apud Obed Edom, in Theſauris etiã domus regiæ, necnon filios obſidum reduxit in Samariã. Illo tẽporis puncto mortuus eſt Ioas & venit ſibi Amazias Ieruſalẽ, vixítque poſtquam mortuus eſt Ioas

Ibid. Rex Iſraël quindecim annis. Cæterũ à tẽpore, quo receſſit Amazias à domino, tetenderunt ei inſidias in Ieruſalem. nempè audietãt, quòd Propheta ante ei dixerat, mala à Domi-

Ibid. no comminatus. Sícq; interfectum reportarũt ſuper equos & ſepelierũt cum patribus ſuis in ciuitate Dauid.

Ozias. Ozias agebat 16 annũ cũ regna-

4.Par.26. re inciperet & quinquaginta duobus annis regnauit in Ieruſalem. Et exquiſiuit dominũ in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum. Cúmq; requireret Dominum proſperatus eſt in omnibus. In quo obſecro? Ædificauit Elath & reſtituit *4.Reg.14.* eam Iudæ, poſtquam dormiuit Rex cũ patribus ſuis. Quid iſtud eſt, poſtquã dormiuit rex cum patribus ſuis. Nempè diebus patrum ſuorũ Amaziam regnaſſe ſignificatur. Indicari etiam poteſt, ſic Amaziam deceſſiſſe ex hac vita morte violẽta & ab aliis illata, quemadmodum Ioram Ochozias & Ioas à percuſſoribus violente fuerant interempti. *Ioram non videtur reponendus inter Reges interfectos.*

Ozias & Ieroboam ſimul regnarunt, niſi quod Ieroboam regnauit diebus patris eius annum vnum. Sic enim ſcriptum eſt. *2.Par.25.* Anno autem viceſimo ſeptimo Ieroboam regis Iſraël regnauit Azarias filius Amaſiæ *4.Reg.14. 15.* regis Iuda. Quod ſi inſtes, vtrúmque ſimul regnaſſe, reſpondeo regnum eius fuiſſe percuſſum lepra atque ita attributum alteri. Nam ſcriptum repetitur, fuítq; Ozias rex leproſus vſque ad diem mortis ſuæ & cõmoratus eſt in domo libera leproſus, quia *2.Par.26.* exciſus erat à domo Domini & Ioathã filius eius in domo regia iudicabat populum terrę. Itaque omnes illi anni attribuuntur diebus Ioathan regis Iuda & diebus Ieroboã regis Iſraël. Quod ſi obiicias Oziam ſepeliuiſſe Ieroboam & tres reges Iſraël ipſo poſteriores, idem reſpondebo. Nam 25 anni, quibus Ozias fuit leproſus, Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ.

Ieroboam filius Ioas quadraginta *4.Reg.15.* vno annis regnum Iſraël moderatus eſt. Anno triceſimo octauo Oziæ regis Iuda Zacharias filius Ieroboã regnauit ſuper Iſraël in Samaria ſex menſibus. Iſte eſt ſermo domini quẽ locutus eſt ad Iehu dicens, filij

tui

tui vſque ad quartam generarionem ſedebunt de te ſuper thronum Iſraël Factúmque eſt ita.

Caput 20.

Zach. 14. TERRÆMOTVS, qui cõtigit ſub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallem montium meorum, quoniam coniungetur vallis montium vſq; ad Athal. Et fugietis, ſicut fugiſtis à facie terræmotus in diebus Ioſiæ regis Iuda. Porrò Eſaiã, Oſeam, Amos, Micheam prophetas his viguiſſe temporibus probari poteſt ex ipſorummet librorum principiis, *Eſ.1.* Viſio, (inquit) Eſaiæ filij Amos, quam vidit ſuper Iudã & Ieruſalem in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz & *Oſ.1.* Ezechiæ regum Iuda. Verbum domini, quod factum eſt ad Oſee filium Beeri in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz & Ezechię regũ Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Iſraël. *Am.1.* Verba Amos, qui fuit in paſtoribus Tecue, quæ vidit ſuper Iſraël in diebus Oziæ regis Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Iſraël ante *Mich.1.* duos annos terræmotus. Verbũ domini quod factum eſt ad Micheam Moraſtitẽ in diebus Ioathan, Achaz & Ezechiæ regum Iuda. Quis autem alterum antecesserit non facilè ſcias, *Oſ.1.* præſertim cum cõmemoretur, Hoc eſſe principium ſermonis domini cũ Oſea. Sic in Amos, ante duos annos *Eſ.6.* terræmotus, Et in Eſaia, Anno, quo mortuus Ozias, vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, Et commota ſunt ſuperliminaria cardinum à voce clamantis, & domus repleta eſt fumo. Quæ quidem extrema verba declarãt id contigiſſe diebus terræmotus. Interea quoniam Micheas non meminit Oziæ, ſed Ioathan & duorum ſequentiũ regũ, intelligitur apertè reliquos fuiſſe ipſo ſuperiores & antiquiores. *Mich.1.*

Viſio Abdiæ, Hæc dicit Dominus de Edom: Surgite & cõſurgamus aduerſus eam in prælium. Quãdo iſtud prælium contigit? Diebus Amaziæ Nec erat tunc rex conſtitutus in Edom. (Sic dictum de ſæculo Regis Ioſaphat.) Ex quo autem conciderũt Idumei tempeſtate Amaziæ non conſtituerunt regem in loco ſuo, neque caput erexerunt ad hunc vſque diem. Nam poſtquam collapſi ſunt iuxta verbum Eliſei, ſe nũquam erexerunt, niſi quod excitarunt bellum diebus Achaz, ſed mox ſunt oppreſſi. Similiter Paleſtini ex quo ceciderũt regnante Ezechia, non habuerunt proprium regem ad hũc vſque diem. Hoc idem contigit Aſſyriorum Regibus. Nam ex quo, Ezechiæ ſæculo acciſi ſunt, hunc vſque gẽtili rege caruerũt. Hoc idem Ægyptiis. Poſtquam enim Ægyptus armis Nabugdonozoris ſuccubuit, non amplius eleuata eſt ſuper gentes vſque hodie. Sic fuerat prædictum Domini oraculo, Inter cætera regna erit humilima. Et nõ eleuabitur vltra ſuper nationes & imminuam eos, ne imperent gentibus. *3.Reg.22* *4.Reg.3.* *Ezech.29.*

Filij Zaræ Zimri, Ethan, Heman, Calcol, Dará prophetæ fuerunt, qui vaticinabantur in Ægypto. *Catalogus prophetarum.* *1.Paral.2.*

Filij Choræ Aſir, Elcana & Ebiaſaph prophetiæ munere functi ſunt in deſerto. Virum prophetam miſit dominus ad filios Iſraël, qui inuitaret eos ad pœnitẽtiam tẽpore iudicum, dum affligerentur à Madianitis ſub Gedeonis tempora. Iſte autem pro- *Exod. 6.* *Iud.6.*

pheta erat Phinees.

1.Reg.3. Elcana vir ille Dei erat, qui ſcribitur veniſſe ad Heli & dixiſſe Nunquid non apertè reuelatus ſum domui patris tui, cum eſſet in Ægypto in domo Pharaonis. Quare ergo calce abieciſtis victimam meam, &c.

1.Paral.9. De quibus legitur, Hos conſtituerunt Dauid & Samuël videns in fide ſua, tam ipſos quam filios eorum in oſtiis domus domini & in tabernaculo vicibus ſuis, pertinet ad 24 familias Sacerdotum & Leuitarum.

Gad videns & Nathan propheta rem templi & diuinam cum Dauide diſpoſuerunt.

Aſaph, Heman & Iedutthun vaticinabantur rege Dauide.

Ahias Silonites apud Salomonem vatis onere ter functus eſt.

2.Paral.11 & 12. Samaias bis apud Roboam & principes eius. Maximè autem cum fugerunt à facie Seſac rege Ægypti. Vbi annotandum iſtum Seſac appellari Zebub alio loco, ſiue muſcam,

Esa. Sibilabit Dominus ad muſcam Ægypti. Seſac autem ideo dicebatur, quia attentè & veluti ſedens obſeruabat quando moreretur Salomon. Ei enim nobis nō erat ſimilis. Poſtea

3.Reg.14. quam ergo intellexit Salomonem mortuum venit & tulit Theſauros domus Domini.

Iddo. Iddo propheta vaticinatus eſt cōtra altare in Bethel dicatum à Ieroboam, dicēs: Altare, altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius naſcetur do-

3.Reg.13. mui Dauid Ioſias nomine & immolabit ſuper te ſacerdotes excelſorū, qui in te thura ſuccēdunt & oſſa hominum ſuper te incendet:

2.Paral. 15. Azarias filius Oded facto in ſe ſpiritu Dei egreſſus eſt in occurſum Aſæ, & dixit ei, Dominus vobiſcum, quia fuiſtis cum eo, &c.

Illo tempore venit Hanani videns ad Aſam regē Iuda, & dixit ei. Quia habuiſti fiduciam in Rege Syriæ & non in Deo tuo, idcirco euaſit Syriæ regis exercitus de manu tua. 16

Micheas vaticinatur apud Achab quinquies. Nam eum eſſe dicunt, de quo legitur, Et vnus de filiis prophetarum dixit ſocio ſuo in ſermone 3.Reg.20.
Domini, Percute me, & abiit, occurritque regi in via & mutauit aſperſione pulueris os & oculos ſuos, clamans ad regem, &c. Item de quo. Et accedens vnus vir Dei dixit ad Regem Iſraël, Hęc dicit dominus, Quia Ibidem.
dixerunt Syri, Deus mōtium eſt dominus & non eſt Deus vallium, dabo omnem hanc multitudinē grandem in manu tua, & ſcietis, quia ego ſum Dominus. Item de quo paulo ſupra, Ibidem. Supra.
Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Iſraël ait ei. Hæc dicit Dominus. Certè vidiſti omnē multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manum tuam hodie, vt ſcias, quia ego ſum Dominus. Et quarto, Accedens autem propheta ad Regem Iſraël dixit ei, Vade, & cōfortare, & ſcito, & vide quid facias. Ibidem.
Sequenti enim anno rex Syrię aſcendet contra te. Quinto, Quis decipiet mihi Achab regem Iſraël, vt aſcendat & cadat in Ramoth Galaad. 3.Reg.22.

Diebus Ioſaphat Dominus prophetis vtebatur Iehu filio Hanani & Iaziele filio Zachariæ filij Banaiæ & Eliezere filio Dodiæ de Mareſa. 2.Paral. 19. 20 Ibidem.

Diebus Ioram cælitus allatæ ſunt literę ab Elia propheta, in quibus futuri iſtius regis caſus deſcribebantur. 21

Diebus Ioas mittebat Dominus ad 24

ad populum prophetas,vt reuerterẽtur ad Dominum, quos proteſtantes illi audire nolebant. Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Ioïadæ ſacerdotem & ſtetit in cõſpectu populi,& dixit eis,Hæc dicit Dominus Deus,Quare tranſgredimini præceptum Domini,&c.

25 Diebus Amaſiæ venit homo Dei ad illum, & ait, ô Rex, ne egrediatur tecũ exercitus Iſraël. Qui poſtremò

Ibidem. ad ipſum deſcendens, Scio, inquit, quod cogitauerit dominus occidere

De hoc Amos 2.Par. 26. te,quia feciſti hoc malum & inſuper non acquieuiſti meo conſilio. Hunc autem prophetam ferunt eſſe Amos

28. fratrem eius, Eſaiæ patrem.

Sæculo Achaz erat ibi propheta Domini Oded nomine qui egreſſus obuiam exercitui venienti in Samariam dixit eis. Ecce iratus Dominus Deus patrum veſtrorum contra Iudam tradidit eos in manus veſtras, & occidiſtis eos atrociter, ita vt ad cœlum pertingeret veſtra crudelitas.

a Hæc citat R. David Kimhi in suis commentariorum ſuorũ in hos prophetas, vt & alia paſſim ex hoc chronico.

a Ioël, Nahum & Habacuc vaticinabantur tempeſtate Manaſſis. At quoniam improbus erat Manaſſes, ſubticuerunt eius nomen, neq; ſe appellarunt de eius vocabulo. Itaque etiam ſcriptura, locutúſque eſt (inquit) Dominus ad eum & ad populũ illius & attendere noluerunt. Idcirco ſuperinduxit eis principes exercitus regis Aſſyriorum, ceperúntque

2.Par.33. Manaſſem & vinctum catenis atque cõpedibus duxerunt in Babylonem.

Soph.1. Verbũ Domini factum eſt ad So-

Ierem.1. phoniam filium Chuſi filij Godoliæ filij Amaſiæ, filij Ezechiæ in diebus Ioſię filij Amon regis Iuda tertio decimo anno regni eius. Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini Vrias filius Semeï de Cariath-Iearim & prophetauit aduerſus ciuitatẽ & terram iuxta omnia verba Ieremiæ. Factum eſt verbum Domini ad Ezechiëlem filium Buzi ſacerdotem in terra Chaldęorum ſecus flumẽ Chobar. Nempè vniuerſi iſti prophetæ vaticinationes ſuas funderunt propè excidium.

Baruch Nerię filius, Seraïa Mahaſiæ filius,& Daniël vir deſideriorum Nabugdonozoris tempore.

Mardocheus Iudeus, Haggeus, Zacharias, Malachias anno Darij ſecundo.

Inter eos,decem reperiuntur inſigniti titulo viri Dei, Moſes, Elcana, Samuël,Dauid,Semaïas,Iddo,Elias, Eliſeus,Micheas,Amos Eſaiæ pater. Duo nomen videntis conſecuti Samuël & Hanani. Duo vocabulũ filij hominis ſortiti Daniël & Ezechiël.

Secundæ libri partis Finis.

Caput 21.

PATER noſter Abraham donatus eſt prophetæ vocabulo in Geneſi.Nunc igitur redde vxorem viri, quia propheta eſt. Quo pacto de Sara tale aliquid ſignificatur alio loco, Haran pater Melcha & pater Ieſcha. (Sic enim vocabatur Sara, quaſi ſpeculans.) Inde autem intelligis vniuerſos ſanctos patres & matres prophetarũ vocabulo decoratos, quòd in Pſalmis ſit ſcriptum. Et abierũt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Nolite tãgere Chriſtos meos,& in Prophetis meis nolite malignari.

De Maria Moſis & Aaronis Sorore legitur, Sumpſit ergo Maria propheti ſſa ſoror Aaron Tympanum in

manu ſua, egreſſæq́; ſunt omnes mulieres poſt eam cũ Tympanis & choris, quibus præcinebat dicens, Cantemus Domino. Glorioſè enim magnificatus eſt.

Iud. 4. De Debora, Erat autem Debora propheriſſa, vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore, & ſedebat ſub palma, quę nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim.

1. Reg. 2. De Hanna Samuëlis matre, Et orauit Hanna, & ait, Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum eſt cornu meum in Deo meo, &c.

25 Abigail prophetauit apud Dauidem, quemadmodum de illa Dauid teſtificatur. Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui miſit te hodie in occurſum meum, & benedictus ſenſus tuus, & benedicta tu, quę prohibuiſti me hodie, ne irem ad ſanguinem & vlciſcerer me de manu mea.

4. Reg 22. Holdam quoque vatam fuiſſe ſcriptura nominatim commemorat. De *Eſter 9.* Eſter autẽ his ſignificat verbis Scripſitq́; Heſter regina filia Abiahil & Mardochæus Iudæus etiã ſecundam epiſtolam, vt omni ſtudio dies iſta ſolennis ſanciretur in poſterum, &c.

48 Prophetæ. Hi ſunt quadraginta octo prophetæ & propheriſſæ, qui apud Iſraëlitas vaticinati ſunt, quorum & mentio facta in ſcripturis.

Extiterunt quidem & alij inter exeuntes de ægypto, at nomina eorum non ſunt literis ſacris mandata. Si dicas id factum, quod eſſent pauci numero, refutaberis loco iſto Scripturę, *4. Reg. 2.* Ierunt igitur ambo pariter (Elias & Eliſeus) & quinquaginta viri de filiis prophetarũ ſecuti ſunt eos, vbi multi fuiſſe dicuntur prophetæ & tamen nominibus ſupprimuntur. Rurſum ſi *Ibidem.* id tribuas inſcitiæ eorum, eadẽ Scriptura refelleris, quæ illos declarat fuiſſe ſciẽtiæ laude atque dono præſtantiſſimos, dixerunt (inquit) Eliſeo, Nunquid noſti, quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te? Cumque dixerunt *Dominum tuum* de Elia, non item *Dominum noſtrum*, quid aliud, obſecro, putas ſignificare ſcriptutam quàm vniuerſos illos fuiſſe pares Eliæ & eiuſdem cum Eliſeo momenti atque ponderis? Et ſic ait Moſes, *Leu. 5.* Quis det eos talem habere mentem, vt timeant me, & cuſtodiãt vniuerſa mandata mea in omni tempore, vt bene ſit eis & filiis eorum in ſempiternũ. Præterea, Quis tribuat vt om- *Num. 11.* nis populus prophetet & det eis dominus ſpiritum ſuum? Præterea Ab- *3. Reg. 18.* dias dicebat Eliæ, Nónne indicatum eſt domino meo, quid fecerim dum occideret Iezabel prophetas Domini, quo modo ex eis abſconderim cẽtum viros, quinquagenos & quinquagenos in ſpelũcis, & pauerim eos pane & aqua. Quo tamen numero non comprehendebantur prophetę, qui erant in Iuda & Benjamin. Rurſum Elias ſic aloquebatur Eliſeum, *4. Reg. 2.* ſede hic, quia dominus miſit me vſq; in Bethel, Cúmq; deſcendiſſent Bethel, egreſſi ſunt filij prophetarum, qui erant in Bethel. Item, ſede hic, quia Dominus miſit me in Ierícho. Cúmque veniſſent Iericho, acceſſerunt filij prophetarum, qui erant in Iericho. Et poſt, ſede hic quia Dominus miſit me vſque ad Iordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filij prophetarum ſecuti ſunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Iſraël, quæ nõ haberet prophetas. Interea prophetia

Docet multos fuiſſe Prophetas, præter commemoratos ex nomine.

Etiam inter 10 tribus erant Prophetæ.

tia eorum tantum eſt commemorata,quæ ad neceſſitatẽ legis faciebat, de quibus intelliguntur iſta Salomo-
Cant. nis in Cantico Canticorum. Quàm pulchri ſunt amores tui ſoror mea ſponſa. Quàm boni ſunt amores tui præ vino. Et odor vnguẽtorum tuorum præ omnibus aromatis. Fauum ſtillant labia tua ſponſa. Mel & lac ſub lingua tua, &c.

Geneſ. 2. Adam propheta. Aliquid fuiſſe doni prophetiei in Adam apparet ex eius hiſtoria. Immiſitque Dominus Deus Soporem in Adam. Cúmque obdormiſſet tulit vnam de coſtis eius & repleuit carnẽ pro ea & ædificata muliere, dixit Adam: Hoc nũc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea, &c.

Geneſ. 6. In Noë, Noë vir iuſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis, cũ Deo ambulauit, & genuit tres filios.

9 In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem.

Ibidem. In Sem, Benedictus dominus Deus Sem: & in pſalmis, Tu es Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech.

10 In Heber, Vocauítque nomen eius Phaleg, eo quod in diebus eius diuidenda eſſet terra.

Hi ſunt prophetæ, qui in mundo ſteterunt, priuſquam Abraham pater noſter veniret in mundũ. Poſt Abrahæ verò ortũ fuère Balaam eiúſque pater, Iob de terra Huz, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophar Naamathites. Elihu & Baraceel Buzites, qui quidem prophetiæ munere functi ſunt apud exteras nationes priuſquam ſanciretur lex Iſraëli.

Poſtquam autem conceſſa lex eſt Iſraëlitis, deſiit Spiritus ſanctus afflare gentes. Quod quo temporis mo-
Exod. 33. mẽto cõtigerit, colligi poteſt è Moſis verbis In quo (inquit) cognoſcetur nunc, quod inuenerim gratiam in oculis tuis, ego & populus tuus, niſi ambulaueris nobiſcum vt glorificemur ab omnibus populus, qui habitant ſuper terrã. habetur verò Deum Exod. 34.
Opt. Max. Moſis voluntatem perfeciſſe paulò pòſt. Ecce ego in eo pactum videntibus cunctis, Signa faciã, quæ nunquã viſa ſunt ſuper terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iſte, in cuius es medio, opus domini terribile, quod facturus ſum. Illa enim hora Spiritus ſanctus gentes deſeruit.

Caput 22.

SELLVM filius Iabes Zachariam 4.Par. 15
interfecit, pro eóque regnauit in Samaria, dierum menſem. Et aſcendit Manahem filius Gaddi de Tirza, venítque Samariam & percuſſit Sellum filium Iabes & pro eo interfecto regnauit, anno triceſimo nono Azariæ regis Iuda, ſuper Iſraël decem annis.

Anno quinquageſimo Azariæ Regis Iuda regnauit Phaceïas filius Manahem biennium.

Anno quinquageſimo ſecundo Ibidem.
Azariæ Phacee filius Romeliæ ſuper Iſraël regnum occupauit in Samaria annis viginti. Eius anno ſecũdo Ioathan filius Azariæ ſiue Oziæ agens 25 ætatis annum regnum Iuda ſuſcepit & ſedecim annis adminiſtrauit in Ieruſalem.

Anno decimo ſeptimo Phacee fi- 16
lij Romeliæ regnum Iuda conſecutus eſt Achaz agens annum viceſimũ & obtinuit annos ſedecim. Eo- 2.Paral. 28.
dem anno, decimo ſeptimo regni ſui Phacee occidit de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros

Ibidem. bellatores, eo quod reliquiſſent dominum Deum Patrum ſuorũ. Veneruntque Idumei& percuſſerunt multos ex Iuda,& ceperunt prædam magnam. Philiſtim quoque diffuſi ſunt per vrbes cãpeſtres & ad meridiem Iuda,ceperúntque Bethſames,& Ahilon, & Gadiroth, Socho quoq; & Tamnam & Ganzo cum viculis ſuis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudã, propter Achaz regem Iuda, eo quod nudaſſet eum auxilio & contemptui habuiſſet dominum.

Ibidem. Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraïm Maaſiam filium regis & Ezricam ducem domus eius, Helcanam quoque ſecundum à rege. Ceperúntque filij Iſraël de fratribus ſuis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum & infinitam prædam, pertulerúntque eam in Samariã. Hoc autem accidit anno Phacee viceſimo.

Et factum eſt in diebus Achaz filij Ioathan filij Oziæ regis Iuda, vt aſcẽderet Raſin rex Syriæ & Phacee filius Romeliç rex Iſraël in Ieruſalem ad prӕliandum contra eam, & non potuerunt debellare eam. Et nunciauerunt domui Dauid, Et dixit dominus ad Eſaiam, Egredere in occurſum Achaz,& die ad eum: Vide, ſile & ne timeas, eo quod cõſilium inierit cõtra te Syria in malũ,& Ephraïm & filius Romeliæ dicentes, Aſcendamus in Iuda & ſuſcitemus eum, & euellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Hæc dicit Dominus Deus, Non ſtabit, neque erit iſtud. Illa ipſa hora, quo iſta tractabantur à Domino, ac cepit Achaz argentũ & aurum, quod inueniri potuit in domo Domini & in Theſauris regiis & miſit regi Aſſyriorũ munera poſtulaũ auxilium, qui & acquieuit voluntari eius & aſcendit cum multis copiis in Damaſcum.

Eſa.7.

4. Reg. 16.

Anno viceſimo Phacee regis Iſraël venit Teglath-Phalaſſar Rex Aſſur, abſtulit vitulum aureum in Dan, atque ita diſceſſir. Hinc illud, venítque contra eum Teglath-Phalaſſar Rex Aſſur & afflixit eum &nullo reſiſtente vaſtauit. Quia Achaz ſpoliata domo domini & domo regum & principum dederat regi Aſſyriorũ munera. Audierat enim id quod ad ipſum locutus fuerat propheta. Non ſtabit neque erit iſtud. *2. Par. 28.* *Eſa.7.*

Illa autem hora coniurauit & tetendit inſidias Oſee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ & interfecit eum regnauítq, pro eo viceſimo anno Ioathan filij Oziæ, id eſt, anno quarto Achaz. Et ſic potuiſſet notare Scriptura, niſi id iam à ſæculo Ioathan fuiſſet decretum. Eſt & altera ratio. Voluit ſcriptura attribuere hos annos Regi mortuo Ioathan & non Achaz viuo (quòd eſſet impius.) *4. Reg. 15.* *Eſa.7.*

Contra Oſeam aſcendit Salmanazar Rex Aſſyriorũ & factus eſt ei Oſee ſeruus, reddebátque illi tributa. Anno autem nono Oſee cepit Rex Aſſyriorum Samariam & tranſtulit Iſraël in Aſſyrios. Sic inueniuntur Achaz rex Iuda,& Oſeas rex Iſaël ſeruiiſſe regi Aſſyriorũ annos octo. Anno duodecimo regis Achaz excitauit Dominus Deus Iſraël ſpiritum regis Aſſur & abſtulit vitulum aureum qui erat reliquus in Bethel, diſceſſítque implens illud quod ſcriptum erat. Etiam ipſe in Aſſyriã portabitur. De quo *4. Reg. 17.*

Oſe. 10. quo R. Nehoraï nomine R. Ioſuê, Ecce ſcriptura inquit, Hęc dicit Dominus Deus. Quo modo ſi paſtor eruat de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, ſic eruentur filij Iſraël, qui habitant in Samaria in plaga ſiue angulo lectuli & in Damaſci grabato. Quod aſſerit, *In plaga ſiue angulo lectuli*, docet non reliquendos fuiſſe in eo niſi vnum de octo, & reliquias [a] populi peregrinaturas Damaſcum ad implendum, quod alibi oraculo, traditum eſt. Et migrare vos faciam trans Damaſcum, dicit Dominus, Deus exercituum nomen eius.

Am. 3. *Vbi R. Dauid Kimhi iſta citat.*

a Kimhi illic legit ſtrati.

Amos. 5.

Illa tempeſtate cernēs Oſeas filius Ela rex Iſraël abductos eſſe vitulos aureos, ſuſtulit pręſidia quę poſuerat Ieroboā filius Nabat in terræ ſuæ limitibus, ne quis Ieroſolymam aſcenderet. Nā de vniuerſis regibus Iſraël nominatim ſcriptum eſt. Ambulauítque in viis Ieroboam filij Nabat, & in pęccatis eius. At de Oſea, fecítque malum coram domino, ſed non ſicut reges Iſraël, qui ante eum fuerunt. Quare igitur (inquies) ſententia iudicij eorum, vt abirent in captiuitatem, executioni mādata eſt ipſius tēpore? Certæ vt oſtenderetur non omnino fuiſſe crimen regum ſuorum, in quos ipſi Iſraelitę omnē reiiciebāt culpam dicente oraculo. Ego noui Ephraïm, & Iſtaël non eſt abſconditus à me. Quia nunc fornicatus eſt Ephraïm, contaminatus eſt Iſraël, &c.

4. Reg. 17.

Oſe. 5.

Illa ætate animaduertens Oſeas Regem Aſſyriorum velle aſcendere cōtra ſe & abducere in captiuitatem Iſraëlem, tertio ſocietatem iniit cum regibus Ægypti.

4. Reg. 17. Duodecimo anno Achaz Regis Iuda Oſeas filius Ela regnū in Iſraël ſuſcepit, nouē annis. Atqui (inquies) Oſeas nónne regnauit ab anno quarto Achaz. Reſpondendum nouem annos, quibus regnaſſe ſcribitur, numerandos eſſe à tempore, quo cœpit rebellare contra regem Aſſyriorum. Hinc enim in eius hiſtoria ſequitur, Cúmque deprehēdiſſet rex Aſſyriorum Oſee, quod rebellare nitens miſiſſet nuntios, ad Sua regem Ægypti, ne præſtaret ſibi tributa, obſedit eum & vinctum miſit in carcerem. *Ibidem.*

Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat ſeptimus Oſee filij Ela regis Iſraël, aſcēdit Salmanazar rex Aſſyriorum Samariā & oppugnauit eam & recepit. Nam poſt tres annos, ſexto Ezechiæ, id eſt, nono Oſeæ, ab ipſius ſcilicet rebellione, capta eſt Samaria & tranſtulit rex Aſſyriorum Iſraël in Aſſyrios, collocauítque eos in Hayla & in Abor fluuio, Gozan & in ciuitatibus Medorum, quia non audierūt vocem domini Dei ſui, & euulſit eos de terra ſua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecítque in terram alięnam, ſicut hodie comprobatur. Adduxit autem Rex Aſſyriorū viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth & de Emath & de Sepharuaim, Dineos, Apharſatheos, Tarphaleos, Archuueos, Aphaſaceos, Babylonios, Suſeos, Dyaeos Elamitas & cæteros de gētibus, quas tranſtulit Aſſennaphar magnus & glorioſus & habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ & in vrbibus eius.

Ezechiel. 18. *Deut. 29.* *Ezra 4.*

Caput 23.

ANNO quarto decimo regis Ezechiæ aſcendit Senacherib rex Aſſyriorū ad vniuerſas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. Quemadmodū 8 *Ezechias.* *4. Reg. 18.*

to tribus tres paſſe ſunt captiuitates. anni intercesserāt inter primā captiuitatē & ſecūdam, Item 8 anni inter ſecūdam & tertiam, ita dominus interpoſuit octo annos inter tertiā Iſraëlis capriuitatem & hunc regis Senacherib cōtra Ezechiam & Iuda aſcēſum, ad implendū id quod ſcriptū apud Eſaiā, ſicut primo tēpore alleuiata eſt terra Zabulō & terra Nepralim, nouiſſimo aggrauata eſt via maris trans Iordanē Galileę ſiue termini gētiū. Sed, inquit R. Ioſuē filius. Corha, vehementer errauit Senacherib. *Eſa.9.*

2. Par.36. Poſt quæ & huiuſcemodi veritatem venit Senacherib rex Aſſyriorū & ingreſſus Iudam obſedit ciuitates munitas volēs eas capere. Ea autem hora miſit Tarrhan Regis Aſſyriorū præfectus in Azothum in eamque ingreſſus eſt vt ſcribit Eſaias, inundauit Ammonitas & Moabitas, qui ipſum iuuabāt, cum Samariam obſideret, per tres annos, vt impleretur oraculum. In tribus annis quaſi annis Mercenarij auferetur gloria Moab ſuper omni populo multo, & relinquetur in eo, ſicut racemus paruus & modicus, nequaquam multus. *Eſa.20.* *Eſa.16.*

Eſa.36. Tum miſit Rex Aſſyriorum Rabſacem de Lachis in Ieruſalem, ad regem Ezechiam cum manu graui & egreſſus eſt ad eum. Eliachim filius Helchiæ, qui erat perfectus domus, & Sobna ſcriba, & Iohaha filius Aſaph à commētariis. Et venerūt poſtea ſerui regis Ezechiæ ad Eſaiam, & dixit ad eos Eſaias. Hæc diceris Domino veſtro. Hęc dicit dominus: Ne timeas à facie verborum, quæ audiſti. Ecce ego dabo ei ſpiritum & audiet nuntium & reuertetur in terram ſuam. Quémnā verò nuntiū? De Taracha rege æthiopię, quod egreſſus ſit vt contra ipſum pugnet. Inundauit Sobna Theſaurarius & eius ſocij, profectíque ſunt in Æthiopiam & tulerunt pretioſiſſima quæque terrarum, redierúntque Ieruſalem, ſicque impleuerūt, quod ab Iſaia fuerat oraculo pronunciatum. Hæc dicit Dominus. Labor Ægypti & negotiatio æthiopię & Sabaim, viri ſublimes ad te trāſibunt & tui erunt. Labor Ægypti pertinet ad Pharaonē Ægypti regē, Negotiatio Æthiopię ad Æthiopū regē Tharachā Sabaim viri proceri ad eorū copias & exercitus. Illi omnes ô Ieruſalem (ait Eſaias) ſuper te tranſibunt, & tui erūt, pace iam tecum facta. Poſt te ambulabūt ô Ezechia, vincti pergēt torquibus & monilibus. Et te adorabunt, téque deprecabuntur, id eſt, tribuent laudem Deo in tui medio & dicent, Tantum in te eſt Deus, & non eſt Deus extra te, verum tu es Deus abſconditus. *Eſa.37.* *Eſa.45.*

Illa tēpeſtate miſit rex Aſſyriorum Tharthā & Rabſacē de Lachis ad regem Ezechiā cum manu valida Ieruſalem. Qui cum aſcēdiſſent, vocauerunt regem. Miſit autem Eſaias filius Amos ad Ezechiā dicens. Iſte eſt ſermo, quē locutus eſt dominus de eo. Cui exprobraſti & quē blaſphemaſti. Cōtra quē exaltaſti vocem tuam, & eleuaſti in excelſum oculos tuos? cōtra ſanctū Iſraël. Per manum nuntiorū tuorū exprobraſti Domino, & dixiſti, Ego fodi & bibi aquas alienas & ſiccaui veſtigiis pedū meorū omnes aquas clauſas, &c. Factū eſt igitur in nocte illa venit angelus Domini & percuſſit in caſtris Aſſyriorū centum octoginta quinque millia. Cūcti autem reges redimiti erant coronis in ſuis capitibus. Porrò ante ſtragē hāc Sena- *4. Reg.18.* *19* *Ibidem.*

Senacherib ęgrotauit Ezechias trib⁹ diebus. Ac dies rertius morbi eius, iuxta R. Ioſe, incidir in hanc cladem Senacherib, ſtetítq; illi ſol, quemadmodũ ſtererat parri Achaz. hoc enim reſtatur ſcriprura. Ecce ego reduco vmbrã graduũ per quos deſcenderat in horologio Achaz in ſole rerrorſum decẽ lineis. Et reuerſus eſt ſol decẽ lineis, per grad⁹, quos deſcẽderar.

Eſa. 38.

Eodem die decẽ ſtationes percurrit Senacherib. Venit in Aiarh. Tranſibit in Magron, apud Magmas commẽdauit vaſa ſua. Tranſierũt curſim. Gabaa ſedes noſtra. Obſtupuit Rama, Gabaa Saülis fugit. Hinni voce tua filia Gallim. Attẽde Laïs paupercula Anathot, Migrauir Madmena. habirarores Gabin collegerũt ſeſe. Adhuc dies eſt, vt in Nobe ſtetur. Sic enim inuenias Eſaiam dicenrem iſto die Senacherib decem profectiones confeciſſe.

Eſa. 10.

Vndecimo anno Iubilei, anno quarto hebdomadæ aſcendir Senacherib vt ex eodẽ Eſaia colligitur. Tibi (inquit) hoc eſto ſignum. Comede hoc anno, quæ ſponte naſcunrur. & in anno ſecũdo pomis veſcere. Anno aurem rertio ſeminate & metite & plãtare vineas & comedire fructũ earũ. Nã aſcẽdit in benedictione Paſchæ, vt nõ poterint ſeminare & comederint germina, quę ſpõte naſcũrur. Anno aurem ſecũdo poma ſiue fructus per ſe è radicibus pullulantes. Nam rrũcos arborũ exciderunt. Anno verò quarto ſeminarũt & meſſuerunt, plãrarũt vineas & vuas earũ comederũr. Ex quibus intelligitur de hebdomadę vnũ dũtaxar annũ ſuperfuiſſe.

Eſa. 37.

Poſt cladem Senacherib Ezechias liberos dimiſit milites qui ſe vinctos dediderant & religionem atque regnum Dei ſpõte amplexi fuerant, adimplẽdum alterum Eſaiæ oraculũ, In illa die erũt quinq; ciuitates loquentes lingua Chanaan & iuranres per Dominũ exercituũ. Quin & profectò ędificarũr altare & Deo cęli ſuper illud obtulerũr holocauſta, iuxta eundẽ Eſaiã. In die illa erir alrare domini in medio rerræ Ægypti, & titulus Domini iuxta rerminum eius. Prærerea numine adorato precari ſunt verſus Ieruſalẽ. Sic enim idem Eſaias alio loco, ad te adorabunr, & ad te deprecabunrur.

Eſa. 19.

Anre aduentum Senacherib obturauit Ezechias aquas Gion. hinc illud initio cum principibus conſilio viríſque primariis obrurauerũr cunctos fontes & riuum, qui fluebant in medio terræ, dicẽres, Ne veniant reges Aſſyriorũ, & inueniant aquarum abundantiam. Erat autem annorũ viginti quinque, cum regnare inciperer & viginti nouem annis regnauit in Ieruſalem. *Cap. 24.*

DVODECIM annorum erar Manaſſes cum regnare cepiſſer, & quinquaginta quinque annis regnauir in Ieruſalem. Anno regni 22 abductus eſt captiuus Babylonem cum Idolo Michæ. Sic enim prædictum, Poſuerúnrque ſibi filij Dan ſculptile & Ionarhan filium Gerſom filij Moyſi ac filios eius ſacerdotes in rribu Dan vſq; ad diem capriuirații terræ. Poſtquam autẽ coanguſtatus eſt, orauit Dominũ Deum ſuum & egir pœnitenriam valde, coram Deo parrum ſuorum, deprecatúſque eſt eum & obſecrauit intentè & exaudirus eſt atq; reductus in Ieruſalem in regnũ ſuum. Reperitur ſcilicet egiſſe pœnitentiam 33 annis ante ſuum obirum.

Amone *Ibidem.* Viginri rrium erar annorũ Amon, cum regnare cepiſſer & duob⁹ annis regnauir in Ieruſalem. fecítque malum in cõſpectu domini, ſicur fecerar Pater eius, & mulro maiora deliquir lege ex Iſraël conſumpra & incenſa.

Ioſias. 2. Par. 34. Octo annotum erar Ioſias cum regnate cœpiſſer & triginra & vno annis regnauir in Ieruſalem, fecírque quod erar rectum in conſpectu domini. Anno octauo decimo regni ſui mundata iam terra & remplo domini, miſir Saphan filiũ Ezeliæ & Maaſiam principem ciuiraris, & Ioha filium Ioachaz à commenrariis, vr inſtaurarent domum Domini. Eodem anno inuẽrus eſt liber legis in domo Domini, qui & erar principium Iubilei. Eodem Ioſias refecir remplum. Atque ira lapſi ſunr ducenri octodecim anni, ex quo Ioas illud reſtaurauit, ad hanc vſque reparationẽ. Ideo autẽ rẽpore Ioas tam cito refectum eſt, poſt Salomonẽ, quoniã Athalia *4. Reg. 22.* impia & filij eius illud ruperanr. Eodẽ anno Ioſias agirauit pœnirenriã, nec habuir anre ſe regem ſimilẽ, qui ſic conuerrererur ad dominum, &c.

2. Par. 35. Ioſias recondidit arcam. Sic enim ſcriprum. Leuiris quoq; ,ad quorum erudirionem omnis Iſraël ſanctificabatur domino, locutus eſt, Ponire arcã in ſanctuario rẽpli, quod ædificauir Salõmõ filius Dauid Rex Iſtaël. Nequaquã enim eã vlrra portabiris.

4. Reg. 23. 2. Par. 35. Diebus eius aſcendit Pharao Necho Rex Ægypri contra regem Aſſyriorum ad flumen Eufrarem. Er Abiir Rex Ioſias in occurſum eius. At ille miſſis ad eum nũriis air, Quid mihi & ribi rex Iuda? Noluir Ioſias reuerti, ſed præparauit conrra eum bellum iraque vulnerarus dixir pueris ſuis, vr ſe educerenr de prælio. Qui rranſtulerũt eũ & aſporrauerũt in Ieruſalẽ, vbi & morruus eſt & ſepulrus in Mauſoleo parrum ſuorum. Vniuerſus autẽ Iuda & Ieruſalem luxerunt eum, Ieremias maximè, cuius omnes canrores vſque in præſenrem diem lamẽtariones ſuper Ioſiam replicanr. De eo lamẽratus eſt, Spirirus naris noſtræ Chriſtus domini caprus eſt in reribus ſuis, de quo dicebamus in vmbra rua viuemus inrer gentes. *Lamẽt. 4.*

Ioachaz. 2. Par. 36. Tulir ergo populus retrę Ioachaz filium Ioſiæ & conſtiruir regem pro patre ſuo in Ieruſalem. Viginti rrium annorum erat Ioachaz cum regnate cœpiſſer & rribus menſibus regnauit in Ieruſalem. Vinxírque eum Pharao Necho & regem cõſtiruir Eliachim filium Ioſię frarrẽ eius pro parre ſuo. *4. Reg. 23*

Ioachim. 2. Par. 36. Viginti quinque annorum erat Ioachim Eliachim cũ regnare cœpiſſer & vndecim annis regnauir in Ieruſalem, fecírque malum coram domino Deo ſuo. Sic repetitur naru grãdior quam frater Ioachaz, duobus annis.

Initio regni Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda Ieremias prophera ad vniuerſum Iuda & Ieruſalem concionatus eſt. Hęc dicit dominus exercituũ. Deus Iſraël: Conuerrimini quæſo, quiſque à via ſua mala, & à prauirare operum veſtrorum, &c. ſæpius enim eos redarguit. Cúmq; minimè reſipiſcerẽr, ruſum eſt cõcionarus, adiecta uaricinatione, niſi audieriris, ſic dicit Dominus exerciruum. Ponam domũ iſtam, ſicut Silo, &c. Principio regni Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda, Hæc *Ierem. 27.* dicir dominus ad me. Fac tibi vincula & catenas & pones ea in collo tuo & mirtes ad reges Edom, &c. Ego feci rerrã & homines & omnia quæ in ea ſunr

ſunt, dedíque ea in manu Nabugdonozor Regis Babylonis ſerui mei,& ſeruient ei omnes gentes & filio eius & filio filij eius. Gens autem & regnum, quod non ſeruierit Nabugdonozor Regi Babylonis, viſitabo ſuper gentem illam in gladio, & fame, & peſte, donec conſumam eos

Ierem. 26. manu eius. Tum Ioachim Vriam interfecit nam ſcriptum. Eduxerúntq; Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percuſſit eum gladio, proiecítq; cadauer eius in ſepulchra vulgi ignobilis, quòd prophetaſſet aduerſus ciuitatem & terram Iuda, iuxta omnia verba Ieremiæ.

Ibid. 26. cap. Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. Verum manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderetur in manus populi, & interficeret eum.

Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor Rex Babylonis percuſſit

Ierem. 46. Pharaonem Necho, Hinc illud, factum eſt verbū Domini ad Ieremiam Prophetam cōtra gentes in Ægypto aduerſus exercitū Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluuium Eufratem in Charchamis, quem percuſſit Nabugdonozor rex Babylonis anno quarto Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda.

Nabugdonozor. Anno primo ſubegit Nabugdonozor Niniuem, ſecundo aſcendens in Iudæam ſubiugauit Ioachim, fa-

4. Reg. 24. Ibidem. ctúſque eſt Ioachim illi ſeruus annis tribus & rurſum rebellauit cōtra eū. Et vltra non addidit rex Ægypti, vt egrederetur de terra ſua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Ægypti, vſque ad fluuium Euphratem, omnia, quæ fuerant regis Ægypti.

Anno quarto Ioachim obſignata *Ierem. 25.* eſt ſentētia iudicij Iſraël, vt abducerētur in captiuitatem Babylonicam, & vt Ieruſalem biberet calicem vini furoris.

Caput 25.

Dan. 1. ANNO tertio regni Ioachim regis Iuda, Venit Nabugdonozor Rex Babylonis Ieruſalē & obſedit eam, & tradidit Dominus in manum eius Ioachim regem Iudæ. Ita quidē Daniël. At Ieremias prodit, quartum an- *Ierem. 25.* num Ioachim filij Ioſiæ Regis Iuda fuiſſe annum primum Nabugdonozoris. locus ergo Daniëlis ſic exponendus. Anno tertio rebellionis Ioachim venit Nabugdonozor, &c. Sic *Ierem. 52.* alio loco, vbi Ieremias annum ſeptimum Nabugdonozoris, liber regum *4. Reg. 24.* habet, annum octauum, quoniā idem annus erat octauus & ſeptimus, octauus regni Nabugdonozoris & ſeptimus à ſubacto Ioachim.

Eſt etiam notandum loco iam ci- *Dan. 1.* tato Daniëlis, Ioachim traditum in manum Nabugdonozoris, & tamen Ieremias, Sepultura (inquit) aſini ſepelietur. Prçterea alio ſcripturæ loco dicitur vinctus fuiſſe compedibus. Nempe vinctus quidem fuit, at mox in vinculis interiit, indéque raptatus & obiectus beſtiis ad implendum, quod ex Ieremia commemoratum eſt.

Tranſtulit Ieruſalem & vniuerſos *4. Reg. 24.* principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Benjamin & reliquis tribubus ſeptem millia, omnes viros fortes& bellatores. Atqui qualis eſſe poſſit fortitudo in viris in ca-

Allegorica interpretatio. ptiuitatem abactis? Item quod bellum gerere poſſint homines compedibus vincti, & in vinculis poſiti? Eſt igitur ſenſus, omnes fortes, fortitudine ſcilicet legis, ſic enim loquitur ſcriptura. *Pſalm.* Benedicite Domino omnes Angeli eius potentes ſiue fortes robore. Bellum autem gerebant, quoniam ſe vltro citroque exercebant in pręliis legis, de quibus legitur. Vnde *Num. 21.* dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro, ſic faciet in torrẽribus Arnon. In eo quod ſequitur in hiſtoria regũ. Tranſtulit etiam artifices & incluſores mille viros, fortes terræ, artifices appellãtur Heres à ſilendo quòd vno loquente, tacerent reliqui, incluſores autem Maſgher à claudendo, quòd ab ipſis ſedentes auditores docerentur, metaphora, qua ſcriptum, *Eſa.* Aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Denique fortes terræ ſunt nobiles de tribu Iuda & Benjamin, de quibus ſcribitur, hæc dicit Dominus Deus Iſraël. Sicut ficus hæ bonæ, ſic co- *Ierem. 24.* gnoſcam tráſmigrationem Iuda, quã emiſi de loco iſto in terrã Chaldæorum in bonum.

Iechonias. Octo annorũ erat Iechonias cum regnare cepiſſet & tribus menſibus *4. Par. 24.* regnauit in Ieruſalẽ. Alio loco ſcri- *2. Par. 36.* bitur octodecim annorũ fuiſſe cum regnum ſuum auſpicaretur. Quid ergo ſentiẽdum? Certè octo annorum erat cum regnauit (cum patre.) At poſtquam regnaſſet, octauum decimum agebat, quando obſignata eſt iudicij ſentẽtia vt abduceretur in captiuitatem, dicẽte Nabugdonozor, è prauo cane catulus probus non naſcitur.

2. Par. 36. In medio Iubilei migrauit Iechonias, anno quarto hebdomadæ, vt notat ſcriptura his verbis. Cúmque annis circulus volueretur miſit Nabugdonozor rex nuntios, qui & abduxerunt eũ in Babilonem, aſportatis ſimul pretioſiſſimis vaſis domus Domini, id eſt arca. Regem verò cõſtituit Mathanian patruum eius ſuper Iudam & Ieruſalem quem nominauit Sedechiam. Viginti & vnius anni erat Sedechias, cum regnare incipe- *Sedechias.* ret, & vndecim annis regnauit in Ieruſalem.

Factum eſt anno illo in principio *Ierem. 28.* regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto, menſe quinto, dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon in domo Domini coram ſacerdotibus & omni populo dicens. Hęc dicit Dominus exercituum Deus Iſraël. Contriui iugum regis Babylonis: Adhuc duo anni erunt & ego referri faciam ad locum iſtum, omnia vaſa domini, quæ tulit Nabugdonozor de loco iſto Babylonem. In hãc falſam prophetiam adductus eſt Ananias occaſione Ieremiæ ſic de Elã ipſo præſenti vaticinati. Hæc dicit *Ierem. 49.* Dominus exercituum. Ecce ego cõfringam arcum Elam ſumam fortitudinẽ eorum & indicã ſuper Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli &c. Mortuus eſt Ananias propheta *Ierem. 28.* anno illo menſe ſeptimo.

Et hæc verba libri quem miſit Ie- *Ierem. 29.* remias propheta de Ieruſalẽ ad reliquias ſeniorum trãſmigrationis, & ad ſacerdotes & ad prophetas & ad omnem populum, quem traduxerat Nabugdonozor Babylonem. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Iſraël omni tranſmigrationi, quã tranſtuli de Ieruſalem Babylonem. Ædificate

ficate domos & habitate, planrate hortos & comedite fructum eorum. Accipite vxores & generate filios & filias & date filiis veſtris vxores, & filias veſtras date viris & pariãt filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite eſſe pauci numero, & quærite pacem ciuitatis, ad quã tranſmigrare vos feci, & orate pro ea ad dominũ quia in pace illius erit vobis pax. Et poſtea, cum cœperint impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos & ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bonum & reducam vos ad locum iſtum.

Anno quarto regni, Sedechias deſcendit Babylonem comitatus ſuis principibus, vt ſibi conciliaret gratiã Nabugdonozor Regis Babylonis. Deinde rediit Ieroſolymam in regnum ſuum.

Caput 26.

Ezech. 1. FACTVM eſt triceſimo anno, in quarto, in quinta menſis verbum domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldęorũ. Ipſe eſt annus quintus tranſmigrationis regis Iechonię. Triginta hi anni ſumuntur ab eo tẽpore, quo repertus eſt liber in domo *4. Reg. 23. Ezech. 3.* Domini. Et veni ad rranſmigrationẽ ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabãt iuxta flumen Chobar & ſedi, vbi illi ſedebant, & mãſi ibi ſeptem diebus, merens in medio eorum. Poſt ſeptem dies Ezechieli dictũ eſt. Et tu dormies ſuper latus tuũ ſiniſtrum, & pones iniquitates domus Iſraël ſuper eo numero dierum quibus dormies ſuper illud & aſſumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorũ numero dierum, trecentos & nonaginta dies & portabis iniquitatẽ domus Iſraël. Docebatur Iſraëlitas prouocaſſe iram domini ab ingreſſu in terram Chanaan, quouſque ex ea dimigrarent per 390 annos integros. Et *Ibid.* cum cõpleueris hæc dormies ſuper latus tuum dextrũ ſecundo & aſſumes iniquitatẽ domus Iuda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabarur domum Iuda irritaſſe dominũ contra ſe quadraginta annis, poſtquam exularum abductæ eſſenr decem tribus, donec vaſtaretur Ieruſalem. Qui anni omnes ſunt 430.

Et factum eſt anno ſexro, ſexto *Cap. 8.* menſe, quinta menſis, ego ſedebam in domo mea & ſenes Iuda ſedebãt coram me. Indicat illum annũ fuiſſe intercalarem ac tredecim habuiſſe menſes. Et cecidit ibi ſuper me manus Domini Dei. Tum Deus Ezechiëli monſtrauit gloriam maieſtatis ſuæ recedentem de medio ædis ſiue
templi. Er eleuantia Cherubim alas
ſuas exaltata ſunt à terra coram me. 10
Et ſtetit in introitu portæ domus
Domini Oriẽtalis, & gloria Dei Iſ-
raël erat ſuper illos. Et aſcẽdit gloria
domini de medio ciuitatis, ſtetítque
ſuper montẽ, qui eſt ad Orientẽ vr- 11
bis, & ſpiritus leuauit me, adduxítq;
in Chaldæam, & ſublata eſt à me viſio. Illic reperies decem Domini ab æde ſacratiſſima profectiones.

Et factus eſt anno ſeptimo, quinti *Ezech. 20.* menſis decimo die. Venerunt viri de ſenioribus Iſraël vt interrogarẽt dominum & ſederunr cõram me. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens: fili hominis, loquere ſenioribus Iſraël, & dices ad eos. Hæc dicit dominus Deus. Nunquid ad interrogãdũ me vos veniſtis, &c. Tũc percuſ- *Ierem. 34*

ſit rex Sedechias fœdus, cum omni populo in Ieruſalem, prædicans, vt dimitteret vnuſquiſque ancillam ſuã, Hebræum & Hebræã liberos,& nequaquam dominarentur eis.i. Iudæo & fratri ſuo. Audierunt igitur & dimiſerũt,ſed reuerſi ſunt deinceps, & retraxerunt ſeruos ſuos & ancillas ſuas,quos dimiſerant liberos,& ſubiugauerunt in famulos & famulas. Et paulò pòſt. Non obſeruauerunt verba fœderis, quibus aſſenſi ſunt in cõſpectu meo, vitulum, quem conſciderunt in duas partes, & cuius inter diuiſiones tranſierunt principes Iuda & principes Ieruſalem, Eunuchi & ſacerdotes,& vniuerſus populus,ſicque rebellarunt contra Dominum. Nam hæc & eiuſmodi cõmemorat, propter rebellionem. Tunc (igitur) rebellauit Sedechias cõtra Babylonium regem & ſeſe adiunxit Ægypti regibus. *Ibid.*

Hic obſerua omnia in Iſraële ſiue decem tribubus & Iuda ſiue duabus tribubus paria reperiri. Illi ſocierarẽ cum Ægyptiis regibus iniiſſe leguntur. Iſti ſimiliter. Illi tribus diuerſis exiliis exportati è ſua terra, iſti totidem exiliis abacti in alienã. Illi triennium obſidionem Aſſyriorum ſuſtinuerunt, antequam caperentur, iſti tribus annis à Babyloniis circumſeſſi ſunt,donec expugnaretur ciuitas. Illi eſitarunt carnem filiorum ſuorum & filiarum, iſti explere famem, eodem nefando cibi genere coacti ſunt. Eiuſmodi profecto eſt,quod propheta prædixerat, in via ſororis tuæ ambulaſti, & dabo calicem eius in manu tua. Hæc dicit dominus Deus. Calicem ſororis tuæ bibes profundum & latum. ebrietate repleberis, calice ſororis tuæ Samariæ.

Anno octauo Sedechiæ regis Iuda venit exercitus regis Babylonis contra Ieruſalem. Et exercitus Pharaonis egreſſus eſt de Ægypto, & audientes Chaldæi, qui obſidebant Ieruſalem huiuſcemodi nuncium receſſerunt ab Ieruſalem. Exercitus autem Pharaonis vaſtata Gaza rediit in Ægyptum. *Ierem.37.*

Factum eſt verbum domini ad Ezechielem anno nono, menſis decimi die decimo dicens, fili hominis ſcribe tibi nomen huius diei, in quo cõfirmatus eſt rex Babylonis aduerſus Ieruſalẽ hodie.i. die decimo mẽſis Teuet ſiue decembris. *Ezech.24.*

Anno decimo duodecimo die mẽſis decimi factum eſt verbum domini ad me dicẽs, fili hominis,pone faciem tuam cõtra Pharaonem regem Ægypti & Propheta de eo & de Ægypto vniuerſa loquere. Illo tempore, Ecce Ananeel filius ſellum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicẽs, Eme tibi agrum meum qui eſt in Anathot in terra Benjamin. Tibi enim comperit ex propinquitate, vt emas, &c. *Ezech.29.* *Ierem.32.*

Et factum eſt vndecimo anno, primi menſis die ſeptimo verbum domini ad Ezechielem dicens. Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi & ecce nõ eſt obuolutum, vt reſtitueretur ei ſanitas. Itẽ ad eundem factum verbum domini anno eodem vndecimo, primo die menſis tertij, dicens. Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti & populo eius. Cui ſimilis factus es, in magnitudine tua? Rurſũ vndecimo anno, primo menſis dicens. fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ieruſalẽ, *Ezech.30.* *Ezech.31.* *Ezech.26.*

Euge

Euge confractæ ſunt portæ populorum, conuerſa eſt ad me. Implebor. deſerta eſt. propterea hæc dicit dominus,&c.

Die tertio menſis Tizri ſiue Septembris, die quinquageſimo ſecundo ab æde diruta, interfectus eſt Godolias filius Ahicã filij Saphan, itémque Iudæi, qui cum ipſo erãt in Maſpha. Reliqui profecti ſunt in Ægyptum, ſecum trahentes Ieremiam & Baruc.

Ezech. 33. Anno duodecimo, decimo menſe quinta menſis tranſmigrationis, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ieruſalem, dicens. Vaſtata eſt ciuitas. *Cap. 32.* Eodem anno, menſis duodecimi die primo factum eſt verbum domini ad eundem dicens. Fili hominis, aſſume lamentũ ſuper Pharaonem regẽ Ægypti, & dices ad eum. leoni gẽtium aſſimulatus es. Eodem duodecimo *Ibid.* anno, ſed decima quinta menſis, factum eſt quoque verbum domini ad Ezechielẽ dicens fili hominis, cane carmen lugubre ſuper multitudinẽ Ægypti, & detrahe eam in terrã, cum his qui deſcendunt in lacum. Túmq; mõſtratum eſt Ezechieli exteras nationes addici puteo interitus.

Anno decimo tertio Nabugdonozoris tradita eſt in manũ eius Tyrus, & quadam veluti inũdatione raptauit vniuerſos Iudæos, qui in ea, itémque apud Ammonitas, Moabitas, vicináſque regiones exulabant, ad ſeptingentos quadraginta quinq;.

Ezech. 29. Anno viceſimo ſeptimo, imperij Nabugdonozor Ægyptum occupauit, cœpit multitudinem eius, deprædatus eſt manubias eius, diripuit ſpolia eius & ea in mercedem exercitui data, tranſtulit Ieremiam & Baruc Babylonem.

Alij malũt Ieremiam lapidatum fuiſſe à Iudeis in Aegypto.

Ezech. 40. Viceſimo quinto anno tranſmigrationis noſtræ, exordio anni, decima mẽſis, quarto decimo anno poſtquam percuſſa eſt ciuitas, facta eſt ſuper Ezechielẽ manus domini & adduxit eum Ieroſolymam in viſionibus Dei. Illo die per viſionem Ezechieli monſtrauit Deus exemplum ædis ſiue templi futuris ſæculis ædificandi.

Caput 27.

Ierem. 39. *4. Reg. 25.* Anno nono regis Sedechiæ menſis decimi die decimo venit Nabugdonozor rex Babylonis & omnis exercitus eius ad Ieruſalem & obſedit eam. Vndecimo aurẽ anno Sedechiæ mẽſis ſeptimi die nono præualuit fames in ciuitate, nec erat panis populo terræ. Et rupta eſt ciuitas & omnes viri bellatores fugerũt & exierũt de vrbe nocte per portam, quæ eſt inter duplicem murum ad hortũ regis. Portò Chaldæi obſidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam ſolitudinis perſecuti ſunt regem, cõprehenderúntq; eum in planicie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo diſperſi ſunt & reliquerunt eum. Apprehenſum ergo regem duxerunt ad regẽ Babylonis in terram Emach, qui locutus eſt cum eo iudicium. Filios autem Sedechiæ mactauit coram ipſo, atque principes Iuda in Rablatha. Et oculos eius effodit, vinctúmq; catenis adduxit Babylonem. recluſitque in cuſtodiam vſque ad diem mortis ſuæ.

Totis viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit mõtem. Hinc illud, Menſe quinto, ſeptimo die menſis (Ipſe eſt nonus de- *4. Reg. 25.*

cimus annus regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps exercitus in Ieruſalem & ſuccendit domum domini &c. Alio tamen loco id contigiſſe dicitur decimo die menſis, decimo octauo anno Nabugdonozoris, ſed hæc ſic ſunt concilianda. Decimo nono anno à regno ſcilicet Nabugdonozoris cepto dirutum eſt tẽplum, decimo autem octauo à Ioachim ſubiugaro. Item ſeptimo die menſis quinti, quoniã eo primum ingreſſæ ſunt gẽtes illæ profanæ in tẽplum, indéque ſuſtulerunt Mare, baſes, columnas & ſequẽtibus duobus diebus, octauo ſcilicet & nono, ceptã die ſeptimo à fundamentis euerſionẽ cõtinuarũt, donec dies ille (decimus) appelleret. Quare Ieremias, *Hier. 6.* adornate (inquit) ſuper eam bellum, cõſurgite & aſcendamus in Meridie. Hei nobis, quia declinauit dies, quia inclinatæ ſunt vmbræ veſperi. Surgite aſcẽdamus in nocte & diſſipemus domum eius. tempore tenebricoſo ſuccenderunt tunc ignem, & decimo menſis exuſtũ eſt. De qua ætate Mo- *Deut. 31.* ſes hęc commemorat. Scio enim figmẽtum eius, quod facturus ſit hodie, antequam introducã eum in terram, quam ei pollicitus ſum. Et poſtea, Ego enim ſcio rebellionẽ tuã & ceruicẽ tuam duriſſimam. Et mox, Noui enim quod poſt mortem meã inique ageris & corrumpemini, atque eito declinabitis de via, quã præcepi vobis, & occurrẽt vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malũ in cõſpectu Domini, vt irritetis eum per opera manuũ veſtrarũ. Atq; hęc ſanè cõgruunt cum Sedechiæ & hominum illius ætatis factis. Nã de illis ſic ſcribitur. In regem quoq; Nabug- *2. Par. 36.* donozor rebellauit, qui adiurauerat eum per Deum, & indurauit ceruicẽ ſuam & cor, vt non reuerteretur ad dominum Deum Iſraël. Sed & vniuerſi principes ſacerdotum & populus præuaricati ſunt iniquè iuxta vniuerſas abominationes gentium, & polluerunt domum Dei, quam ſanctificauerat ſibi in Ieruſalem. Mittebat autem dominus Deus patrum noſtrorum ad illos per manum nuntiorum ſuorum, de nocte conſurgens, & quotidie commonens. At illi ſubſannabant nuncios Dei & parui pendebant ſermones eius & adduxit ſuper eos regem Babylonis & interfecit Iuuenes eorum gladio in domo Sanctuarij. Vniuerſáque vaſa domus domini tam maiora quàm minora & Theſauros templi & regis & principum trãſtulit Babylonem, & exuſſit *Ierem. 25.* domum domini & ædes Regias, abducens in captiuitatem eos, qui euaſerant gladium, Babylonem, vt compleretur ſermo domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra Sabbata ſua. Cunctis enim diebus deſolationis egit Sabbatum, vſque dum complerentur ſeptuaginta anni.

Rabbi Ioſe non niſi quinquaginta & duos annos terram Iuda putat verſatam in ſolitudine, ita vt nullus per eam tranſiret. Id ex Ieremia col- *Ierem. 9.* ligit, Super montes aſſumam fletum & lamentum & ſuper caulas deſerti planctum, quoniam ſuccenſa ſunt, eo quod non ſit vir pertranſiens.

R. Ioſé, Septem, (inquit) annis *Deut. 29.* impleta eſt hæc ſcriptura in terra Iſraël, Sulphur & Sal & combuſtio totum ſolum eius, ita vt vltra non ſeratur neque virens quippiam germinet, &c. Percuſſóſque eos rex Babylonis

lonis, partim interfecit, partim in exiliũ abduxit de terra ſua, animas nimirũ octingentas triginta duas de Iuda, tribus tranſmigrationibus quatuor mille ſexcentas. Et de Benjamin & reliquis tribubus ſeptem millia captiuorum, qui migrarunt cum Iechonia.

Caput 28.

Dan. 2. ANNO ſecundo Imperij Nabugdonozoris, vidit Nabugdonozor ſomnium & cõtritus eſt ſpiritus eius & ſomnus eius fractus eſt ei. Sic dici poteſt, niſi quod numerat Scriptura annos à templo euerſo, vt & menſes *Ierem. 52.* ab eo euerſo. Et ſic in Ieremia, factũ eſt verò anno triceſimo ſeptimo trãſmigrationis Iechoniæ Regis Iudæ, menſe duodecimo, viceſima quinta die menſis, eleuauit Euilmerodach rex Babylonis ipſo anno regni ſui caput Iechoniæ regis Iudæ & eduxit *4. Reg. 25.* eum de domo carceris. Cũ alio ſcripturæ loco legatur *viceſima ſeptima die menſis.* Quæ ſi velis conciliare & inde aliquid certi diſcere, ſcito, viceſima quinta die menſis duodecimi Nabugdonozorem eius hoſtem exceſſiſſe è viuis & fuiſſe ſepultũ, [a] viceſima autẽ ſexta eum extraxit Euilmerodach de ſepulchro & raptauit, quo ipſius decreta aboleret, vt impleretur quod de illo ſcriptum reliquerat Eſaias, Tu autem proiectus es de ſepulchro tuo, quaſi ſtirps inutilis, pollutus & obuolutus cum his, qui interfecti ſunt gladio & deſcenderũt ad fundamẽta laci, quaſi cadauer putridum. Die autem viceſima ſeptima eduxit ipſum Iechoniam.

a Sic enim legendum, non 16. vt in exemplari venetiano.

Eſai. 14.

Ac eo temporis articulo interiit Sedechias & de ipſo hũc inſtituerũt planctum, Heu, qui mortuus eſt rex Sedechias [b] bibens feces omnium ætatum. Vt illud Ieremiæ conſtaret, Nõ morieris gladio, ſed in pace morieris & ſecũdum combuſtiones patrum tuorum, regum priorum, qui fuerunt ante te, ſic comburent te, Et væ domine, plãgent te, quia verbum ego locutus ſum, dicit Dominus.

b i. Luens peccata omnium ſuperiorum ætatum.

Ierem. 34.

Singulare humanæ miſeriæ exemplum. Nam intelligitur omnibus, qui verſantur in bonis, timenda eſſe mala, & contrà quodquot hærẽt in malis, ne deſperẽt de bonis. Vnde quæſo iſtud? Certè ex Iechonia & Sedechia.

Nabugdonozor quadraginta quinque annos Imperauit. Euilmerodach eius filius viginti tres. Balſazar ex filio iſto nepos tres.

Anno primo Balſazaris regis Babylonis ſomnium vidit Daniel. Viſio autem capitis eius erat de quatuor diuerſis beſtiis grandibus de mari aſcendẽtibus, quarum vltima habebat cornua decem, & paruulum aliud, quod poſtea exortum eſt de eorum medio. *Dan 7.*

Anno ſecundo regni Balſazar viſio apparuit mihi. Ego Daniel, poſt id quod videram in principio. Vidi autem & ecce Aries, cui omnes beſtiæ non poterant reſiſtere & liberari de manu eius. Et ecce hircus qui cucurrit ad eum in impetu fortitudinis ſuæ & percuſſit eum & conculcauit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius. *Dan. 8. Vbi tamen legitur, anno tertio.*

Anno tertio regni Balſazar, &c. Balſazar rex fecit grande conuiuium optimatibus ſuis mille, corámque mille his vinum bibit. Præcepit ergo inter ſorbendum vinum, vt afferen- *Dan. 5. vbi mentio anni tertij nulla, ſed cap. 8.*

tur vaſa aurea & argētea, quę exportauerat Nabugdonozor pater ipſius, de templo quod fuit in Ieruſalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoréſque eius & concubinæ. Tunc attulerunt vaſa illa aurea & argētea & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quaſi manus hominis ſcribētis contra candelabrum, in ſuperficie parietis aulæ regiæ. Et rex aſpiciebat articulos manu ſcribentis. Tunc ſpecies regis immutata eſt, &c.

Eſa.21. Sic impleta eſt Eſaiæ vaticinatio. Et clamauit leo. Super ſpeculam domini ego ſum, ſtãs iugiter per diem, & ſuper cuſtodiam meam ego ſum, ſtans totis noctibus. Ecce iſte venit aſcenſor, vir bigæ equitum, & reſpondit & dixit, Cecidit, Cecidit Babylon & omnia ſculptilia deorum eius contrita ſunt in terram &c. Onus *Ibid.* DUMA, Ad me clamat de Seïr. Cuſtos quid de nocte? Cuſtos quid de nocte? DIXIT cuſtos, Venit mane & nox, Si quæritis, quærite. Reuertimini, Venite. Quínam eſt iſte cuſtos? DEUS Opt. Max. Scribitur quippe in Pſalmis, Ecce nõ dormitabit, neque dormiet cuſtos Iſraël. Dominus cuſtodit te, Dominus protectio tua ad manum dexterã tuam. Dominus cuſtodiet te ab omni malo, cuſtodiet animam tuam dominus, dominus cuſtodiet introitũ tuum & exitum tuum, cum toto Pſalmo. Cuiuſmodi eſt iſta cuſtodia? Ne ingrediatur gens in gentem & regnum in regnum, ne latum quidē filium. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem appetiit, die cadat, cuius per noctem caſus imminet, nocte cadat & pereat. Quemad- *Ezech.30.* modum aſſeruit propheta. Et dabo ignem in Ægypto. Quaſi parturiendo dolebit Peluſium, & Alexandria funderur & in Memphis anguſtiæ diei. Et in Taphnis nigreſcet dies, quando cõteram ego ibi ſceptra Ægypti.

Illud eſt Danielis. Eadem nocte interfectus eſt Balſazar rex Chaldę. *Dan.5.* Et Darius Medus ſuſcepit regnum iam annos natus ſexaginta duos.

Quid ſignificat, obſecro, *Iam annos natus ſexaginta duos?* Scilicet Nabugdonozori, quodie inuaſit in templum, diebus Iechoniæ, natus eſt hoſtis, nempe Darius. (Sic rebus Deus prouidet.) Quo die vnctus eſt Iehu in Ramoth-Galaad, inunctus eſt & Hazael eius aduerſarius.

[a] Ita expleti ſunt ſeptuaginta anni, ex quo imperauit Nabugdonozor, ſeptuaginta, vno minus, ex quo ſubiugatus eſt Ioachim. Adhuc autē annum vnum in Babylone ſtetit DARIUS *Dan.9.* & peregit, vt Daniel narrat, Anno (inquit) primo Darij filij Aſſuëri de ſemine Medorum, qui imperauit ſuper regnum Chaldęorum. Anno vno regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Ieremiam *Ierem.25.* prophetam, vt complerētur deſolationis Ieruſalem ſeptuaginta anni.

[b] Nec reperias annum Medo in ſcripturis, præter iſtum duntaxat.

[a] *Animaduerſio. Mirum quo pacto affirmet ſeptuaginta annos tunc expletos, ex quo imperauit Nabugdonozor. Nam deſideratur vnus. Quando enim numeras triginta ſeptem ab exilio Iechoniæ, quod accidit anno illius octauo, vſque ad Euilmerodach, ſi poſtea recenſeas annos Nabugdonozoris ſurſum verſus, non niſi ſeptem exiſtent, nec niſi quadraginta qua-*

quatuor imperaſſe Nabugdonozor reperietur, numeratis etiam annis imperfectis & incompletis.

b *Iſtud me adducit in alteram admirationem. Nam hoc ipſo libro ipſemet narrat regnaſſe (Medum) tribus annis imperfectis, cum hic tradat non reperiri in ſcripturis annum Medo præter iſtum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo. 30. quinq; eſſe annos Darij & Cyri, cùm non amplius quatuor inueniamus. Reſponderi poteſt annũ tertium Balſazaris, qui præceſsit Darium Medum, non fuiſſe completum, extitiſſéque primum Darij. Poſtquam igitur in præcedenti ſectione attribuit eum Balſazari,*
Dan. 8. *iuxta id, quod ſcriptum eſt, Anno tertio regni Balſazaris regis viſio apparuit mihi, de Ariete ſcilicet & hirco inter ſe confligentibus, noluit illum aſsignare Dario. At de anno eius ſecundo, qui eſt quartus Darij quo ſcilicet fuit ſepultus, dicit ſcri-*
Dan. 9. *ptura, Anno vno ſiue primo Darij filij Aſſueri. Interim tamen biẽnium regnauit iuxta id, quod Talmudici in tractatu Meghilla numerant, annos quinque inter Darium & Cyrum. Et tamen non occurrit annus Medo in ſcripturis, niſi iſte ſolus, qui Darij reuera fuit ſecundus, quoniam primus accenſetur Balſazari. Adhuc igitur annum vnum Babylonis ſtetit Darius & eum cõpleuit, anno ſui regni ſecundo, qui quidem eſt primus ipſi propriè aſcriptus.*

Ierem. 51. Sic Ieremias ipſis Iſraëlitis dixit, Egredimini de medio eius popule meus, vt ſaluet vnuſquiſque animam ſuam ab ira furoris Domini. Et ne forte molleſcat cor veſtrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra hac, *id eſt*, *auditũ Balſazaris*, & veniet in anno auditio, *Darij ſcilicet*, & po-
Eſa. 13. ſtea in anno auditio, *de qua Eſaias*, Et *erit Babylon illa deſiderata in Regnis, ſicut Sodoma & Gomorrha*, Et violentia ſiue iniquitas in terra, *ſuper Ieruſalem* & dominator *Cyrus perſa* ſuper dominatorem.

Ego autẽ anno primo Darij Medi ſtabam, vt confortaretur & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges ſtabunt in Perſide, *id eſt*, *Cyrus*, *Aſſuerus & Darius*, *qui ædem extruxit*. Quid verò diſci debet ex eo, quod ſubiicitur apud Danielem, Et quartus ditabitur opibus nimiis ſuper omnes, & cum inualuerit diuitiis ſuis, cõcitabit omnes aduerſus regnũ Græciæ? *Quartus, à Dario Medo videlicet.*

Fuit autem Daniel vſq; ad annum primum Cyri Regis. Quo temporis puncto ei dictũ eſt, Ab exordio precum tuarum egreſſus eſt ſermo. Ego autem veni vt indicarẽ tibi, quia vir deſideriorũ es. Tu ergo animaduerte ſermonem & intellige viſionem. Septuaginta Hebdomades deciſę ſunt ſuper populũ tuum & ſuper vrbem ſanctam tuam, vt cõſummetur præuaricatio & finem accipiat peccatũ &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu ſermonis, vt iterum ædificetur Ieruſalem vſque ad Chriſtum ducem Hebdomades ſeptem & Hebdomades ſexaginta duæ erunt: & rurſum ædificabitur platea & muri in anguſtia tẽporum. Et poſt Hebdomadas ſexaginta duas excindetur Chriſtus. *Hebdomades ſeptem ſunt hæ, quas tranſegerunt in exilio & aſcenderunt. ſexaginta duæ hæ, quibus in terra Iſraël poſt reditum manſerunt. Vna autem Hebdomada ea eſt, cuius partem egerunt in terra, partem extra terram, poſt quam Hebdomadam contigit, quod dictum eſt, Ex-*

e

cindetur Chriſtus & firmabit fœdus multis Hebdomada vna & dimidio Hebdomadis ceſſare faciet ſacrificium & oblationem.

Rabbi Ioſé numerandas docet hebdomadas ſeptuaginta ab excidio templi prioris, vſque ad poſterioris per Romanos excidium. Septuaginta ſcilicet annos, quibus exciſum & deſtructum manſit,& quadringentos *a* viginti,quibus exædificatum ſtetit. Sed quid, inquies, ſeptuaginta hebdomadæ Danïeli ab Angelo memorabantur, cum iam ſeptuaginta anni excidij eſſent tranſacti? Nempè decretum hoc iam latum erat ante ſeptuaginta annos *(at nunc primum promulgabatur & Danïeli reuelatur.)* Qua ratione legimus in Geneſi, Et erunt dies illius centum viginti annorum, cū tamen poſtea ſcriptura dicat, Anno ſexcẽteſimo vitæ Noë, menſe ſecundo, ſeptima decima die menſis, rupti ſunt omnes fontes abyſſi magnę. Quaſi illa centum viginti annorum humanæ vitæ determinatio nōdum ad illa pertineret tempora, quibus referebãtur. Sed dũtaxat domini decretum proponeretur de futuro humanæ vitæ termino. Sic Eſaïas, Hæc dicit Dominus Deus. Adhuc ſexaginta quinq; anni & deſinet Ephraim eſſe populus. Nam hæc aſſerebantur anno quarto Achaz, poſt quē intra annos octodecim Ephraïm ſiue decem tribuum populus euerſus eſt & in captiuitatē Aſſyriacam exportatus. Dici igitur poteſt hanc Eſaïæ prædictionem atque ſentẽtiam fuiſſe à Domino decretam, non nunc primum, ſed, à diebus Amos Prophetæ, biennio ante terræmotum, quando ſcilicet, ſicut ſcriptum eſt, prædicabatur iſtud, Sic dicit Amos, Gladio morietur Ieroboā & Iſraël migrando migrabit de terra ſua. At tunc per Eſaïam populo vel repetitam vel reuelatam.

a Sic legẽdum non, decem, in exẽplo Venetiano.

Geneſ.6.

Ibid.7.

Eſa.7.

Amos.

Caput 29.

ANNO primo Cyri regis Perſarum, vt compleretur verbum Domini ex ore Ieremiæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum, vt ſcriberet, Hæc dicit Cyrus Rex Perſarum, omnia regna terræ dedit mihi dominus Deus cæli, & ipſe præcepit mihi, vt ædificarem ei domum in Ieruſalem, quæ eſt in Iudæa. Quis eſt in vobis de vniuerſo populo eius. Sit Deus illius cum ipſo, Aſcendat in Ieruſalem & ædificet domum Domini Dei Iſraël. Et omnes reliqui in cunctis locis, vbicunque habitant adiuuent eum argento & auro & ſubſtãtia & pecoribus, præter id, quod voluntariè offerunt templo Dei, quod eſt in Ieruſalem.

Ezra 1.

Ierem. 25.

De ſecunda Monarchia.

Et ſurrexerunt Principes patrum de Iuda & Benjamin & ſacerdotes & Leuitæ & omnes, quorum Deus ſuſcitauit ſpiritum, vt aſcenderent ad ædificandū tẽplum Domini. Vniuerſique qui erant in circuitu, adiuuerũt manus eorum, in vaſis argenteis & aureis, in ſubſtantia & iumẽtis & ſupellectili, exceptis iis, quæ ſponte fuerant oblata.

Ibid.

Tota autem multitudo quaſi vir vnus quadraginta duo millia, treecenti ſexaginta, præter ſeruos eorum & ancillas, qui erant ſeptem millia trecenti triginta ſeptem, & in ipſis cantatores & cantatrices ducenti.

Ezra.

Vniuerſè quidē quadraginta duo mil-

millia,at ſingulatim non niſi exiſtunt triginta millia trecēti ſexaginta. Vbi ergo ſunt duodecim millia? In iis ſanè,qui aſcēdetunt de teliquis tribu-
Ezra 3. bus & locauerunt altate ſuper baſes ſuas,detettentibus eos per circuitum populis tetratum,& obtuletūt ſuper illud holocauſtum Domino manè & veſperi, dēdetúntque pecunias latomis & cemētariis:cibum quoque & potum & oleum Sidoniis Tyriíſque vt deferrent ligna cedrina de libano ad mate Ioppe,iuxta id,quod præceperat Cyrus rex Perſarum.

Cyrus regnum tenuit annis tribus, non tamen integris.

Ezra 4. In regno autem Aſſueti in principio regni eius ſcripſerunt accuſationem aduerſus habitatotes Iudę & Ieruſalem. Tunc intetmiſſum eſt opus domus domini in Ieruſalem, & ceſſauit vſque ad annum ſecundum tegni Darij regis Perſarum.

Eſter 1. Tertio anno impetij ſui fecit grāde conuiuium cunctis principibus & ſeruis ſuis fortiſſimis Perſarū & Medotum & præfectis prouinciatum eoram ſe.

2 Totis quatuot annis Eſter delitеſcebat in Suſan vrbe & ducta eſt ad regem Aſſuerum menſe decimo,qui vocatur Tebeth,ſeptimo anno regni eius.

3 Totis quinque annis complectebatur animo Haman ſpolia Mardochei. Menſe autem primo(cuius vocabulū eſt Niſan) anno duodecimo regni Aſſueri,miſſa eſt ſors in vrnam, quæ Hebraïcè dicitur Phur, eoram Haman, quo die & quo menſe gens Iudæorum deberet interfici, & exiuit menſis duodecimus qui vocatur Adar.

Decimo tertio die menſis Niſan Haman ſcripſit literas ad omnes Satrapas Regis & Iudices prouinciarū, diuerſarúmque gentium, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos à puero vſque ad ſenem, paruulos & mulieres vno die, hoc eſt, decimo tertio die menſis duodecimi, qui vocatur Adar.

Decimo quinto Niſan ſiue Martij ingreſſa eſt Eſter in conſpectum Regis. Decimo ſexto eiuſdem menſis ſuſpenſus eſt paribulo Haman,quod parauerat Mardochæo. *Eſter 5.* 7

Viceſimo tertio menſis tertij, qui appellatur Siuan Mardochæus ſcripſit epiſtolas ad Iudæos & ad principes, procuratoréſque & iudices, qui centum viginti ſeptem prouinciis ab india vſque ad Æthiopiam præſidebant, vt reuocaret ipſius Haman literas. *Eſter 8.*

Decimo tertio Adar, qui fuerat trucidandis Iudęis deſtinatus, percuſſerunt Iudæi omnes inimicos ſuos plaga magna,& occiderunt eos,reddentes eis,quod ſibi parauerant facere,in tantum,vt etiam in Suſan quingentos viros interficerent & ſuſpenderēt decem filios Haman, propterea quod ſcripſerant accuſationem aduerſus habitatores Iudæ & Ieruſalem. Die illo numerus eorū, qui occiſi erant in Suſan, ad regem relatus eſt. 9.

Illo tempore anno ſequenti contigit,quod ſcriptum eſt. Scripſitque Eſter regina filia Abihaïl & Mardochæus Iudæis etiam ſecundam epiſtolam,vt omni ſtudio dies iſta ſolēnis ſanciretur in poſterum. *Eſter 9.*

Anni ſeptuaginta, de quibus pronuntiat Ieremias, cum cœperint im- *Ierem. 29.*

pleri Babyloni ſeptuaginta anni, viſitabo vos,vt reducam vos ad locum iſtum numerandi ſunt ab excidio Ieruſalē.Nempe quinquaginta & duos annos poſt eius excidium Iſraëlitæ traduxerunt in Caldæorum regno, & viſitari ſunt, aſcēderúntque.Hinc deinceps tres anni Cyri, quatuordecim Aſſueri & ſecundus darij, quo ædificatum eſt templum.Hanc enumerationem cōfirmat Zacharias, Et reſpondit Angelus Domini & dixit, Domine exercituū vſquequo tu non miſereberis Ieruſalē & vrbium Iuda, quibus iratus es his iam ſeptuaginta annis.Nam hoc factum eſt die viceſimo quarto vndecimi menſis Sebar,anno ſecundo Darij. *Zach.1.*

Per continuos quatuor annos(ſequentes)templum ædificatum eſt,vt fidē facit Ezras.Et completa eſt(inquit)domus iſta vſque ad diem tertiū menſis Adar,qui eſt annus ſextus regni Darij regis. *Ezra 6.*

Quo tempore anno ſeqenti aſcendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte. Nam dicitur,Ipſe Ezras aſcendit de Babylone & ipſe ſcriba velox in lege Moſis, quā dominus Deus dedit Iſraëli, & dedit ei rex,ſecundum manum domini ſuper eum,omnem petitionem eius, Et aſcenderunt de filiis Iſraël & de filiis ſacerdotum & de filiis Leuitarum & de cātoribus & de ianitoribus,& de Nathinæis in Ieruſalem anno ſeptimo Artaxerſis regis, & venerunt in Ieruſalem menſe quinto.Ipſe eſt annus a ſeptimus regis Quia in primo die menſis primi cœpit aſcendere de Babylone, & in primo die menſis quinti venit in Ieruſalem, iuxta manum Dei ſui bonam ſuper ſe. Ezras enim parauit cor ſuum, vt iuueſtigaret legem domini & faceret & doceret in Iſraël præceptum & iudiciū. Venit autem & ſeparauit Iſraël à mulieribus alienigenis. *Ezra.7.*

a Vitioſè decimus in Venetiano.

Caput 30.

VERBA Nehemiæ filij Helchiæ. Et factum eſt in menſe Ciſleu,anno viceſimo, & ego eram in ſuſis caſtro &c. Manſit Nehemias annis duodecim in terra Iſraël,aptauit murum & reſtituit ſingulos Iſraëlitas in vrbem ſuam & poſſeſſiones ſuas. Quod ipſemet his teſtatur verbis.In omnibus autem his, non fui in Ieruſalem, niſi anno trigeſimo ſecundo Artaxerſis regis. Nam in fine dierum rogaui regem & veni in Ieruſalem. Ab anno vigeſimo vſq; ad trigeſimum ſecundum duodecim exiſtunt anni. Sanè Ezras,*Seniores*, inquit, *Iudæorum ædificabant & proſperabātur iuxta prophetiam Aggæi prophetæ & Zachariæ filij Iddo. Et ædificauerunt & conſtruxerunt decernente Deo Iſraël & iubente Cyro & Dario & Artaxerſe rege Perſarum. Et compleuerunt domum Dei iſtam vſq; ad diem tertium Menſis Adar, qui eſt annus ſextus Darij regis.*Atqui non inuenias reges Perſarū in ſcriptura niſi duos Cyrum & Darium, Medorum vero duos alios Darium & Aſſuerū. Dico igitur tam Cyrum quàm Dariū (in hoc Ezræ loco)eſſe Artaxerſem, propterea quòd omnes reges vocabantur Artaxerſæ. *Nehe.1.* *Nehe.13.* *Ezra.6.*

Summa omnium annorum regum Mediæ & Perſidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur.

Habitarunt autem ſacerdotes & Leuitæ & ianitores & cātores & reliquum *Nehem.7.*

liquum vulgus & Nathinei & omnis Iſraël in ciuitatibus ſuis. Et vene-
8 rat menſis ſeptimus: filij autem Iſraël erant in ciuitatibus ſuis. Congregatúſque eſt vniuerſus populus, quaſi vir vnus ad plateã, quæ eſt ante portam aquarum, & dixerunt Ezræ ſcribæ, vt afferret librum legis Moſis, &c. Fecit ergo vniuerſa Eccleſia eorum, qui redierant de captiuitate tabernacula & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Ioſuæ filij Nun tam celebriter filij Iſraël, vſque ad diem illum, & fuit lętitia magna nimis. Dici poteſt, quod comparat ingreſſum Iſraëlitarum in terram, diebus Ezrę, cum eorumdem in eandem ingreſſu diebus Ioſuæ. Quemadmodum diebus Ioſuæ obligati ſunt ad decimas, annos remiſſio-
Ibid. nis & iubileos, atque ſanctificarunt muratas vrbes: ſic in ſuo ingreſſu, Ezræ tẽpore, aſtricti fuerunt legibus de decimis, de annis remiſſionis, de Iubileis, ſanctificarũt vrbes mænibus cinctas & vehemẽter lætati ſunt coram domino Deo. Vnde diſertè ſcribitur, vt modo dictum eſt, Et fuit lætitia magna nimis.

Deut. 30. Sic ſcriptura cõparatè ad duo iſta loquitur in Deuteronomio, & aſſumet atque introducet te in terram, quam poſſederunt patres tui & obtinebis eam: & benedicens tibi maioris numeri te eſſe faciet, quàm fuerint Patres tui. Comparat enim poſſeſſionem tuam (tempore Ezrę) cum poſſeſſione Patrum tuorum (tempeſtate Ioſuę). Quemadmodum poſſederunt Patres tui terram & eam obtinuerunt cũ omnium iſtarum rerum innouatione: Sic tu poſſidebis obtinebíſque eam cum omnium iſtorum renouatione. Si dicas poteſt Moſes loqui de tertia hæreditatis adeptione, contrarium te docebit idem ſcripturæ locus, *Et obtinebis eam.* Nam dũ ſemel hoc commemorat, quaſi dicit, prima & ſecunda vobis hic ſignificatur hæreditatis adeptio, non item tertia.

Porrò Hircus capraxum rex Græcorum eſt, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipſe eſt rex primus. Stabit verò rex fortis & dominabitur poteſtate multa, & faciet quod placuerit ei. Et cum ſteterit, conteretur regnum eius & diuidetur in quatuor ventos cœli. Iſte eſt Alexander Macedo, qui duodecim annis regnauit. *De tertia Monarchia. Dan. 8. & 11.*

Huc vſque prophetæ per Spiritũ ſanctum vaticinari ſunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba ſapientum audi. Nam dictum eſt, Inclina aurem tuam & audi verba ſapientum. Appone autem cor ad doctrinam meam, Quoniam pulchrum erit tibi cum ſeruaueris ea in ventre tuo, & redundabunt in labiis tuis, vt ſit in Domino fiducia tua. Et mox, Nónne ſcripſit tibi terna in cogitationibus & ſcientia, vt oſtenderem tibi firmitatem & eloquia veritatis, vt reſpõdeas ex his eloquia veritatis, illis qui miſerunt te. Quo pacto etiã legitur, *Interroga Patrem tuum & annunciabit tibi, ſenes tuos & dicens tibi.* Quos ſenes intelligit? vulgares ne, qui in triuiis & compitis occurrunt? Minimè, ſed eos, qui ſcientia atque ſapientia pollent. Ideo enim addidit *Et dicent tibi.* *Prouerb. 22.* *Deut.*

Iuxta ſententiam R. Ioſe, Perſarũ imperium ſtante templo viguit triginta & quatuor annos, Græcorum

ſcientibus intelligentiam. *Ieremiæ, de quo illud, Antequã formarem te in vtero; noui te, & priuſquam exires de vulua, ſanctificaui te, & prophetam in gentibus dedi te.*

Qui ſuſpicatur Deum duntaxat præſentia quando fiunt, noſſe, contrarium diſcere debet ex illo Gene-
Geneſ. 5. ſis. Hic eſt liber generationis Adam. Nam his ſcriptura docet Deum Opt. Max. monſtraſſe primo homini ſingulas ætates, rectores ſingularum ætatum, ſuos per ſingulas ætates prophetas, ſuos pios, ſuos ſapientes, ſuos paſtores, ſuos iudices, ſapientes ſingularum ętatum, prophetas ſingulorum ſeculorum, iuſtos cunctarum generationũ, nominum eorum numerum, dierum ipſorum computationẽ, horarum ipſorũ calculum, greſſuum
Iob 14. eorum ſummam. Siquidem in Iob legitur. Tu quidem greſſus meos dinumeraſti, ſed parce peccatis meis. Et
1. Reg. 7. alibi, Sed & hoc parum viſum eſt in conſpectu tuo domine Deus, niſi loqueteris etiam de domo ſerui tui in longinquum. Iſta enim eſt lex Adam
Pſal. 139. domine Deus. Et informe meum viderũt oculi tui & in libro tuo omnia illa ſcribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. Mihi autem quàm honorificati ſunt amici tui Deus, quàm confortatus eſt principatus eorum; Dinumerabo eos & ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc ſum tecum.

Atque hîc ſit doctrinę Seder Olam maioris.

FINIS.

Deo laus, honor, gloria.

BREVE HEBRÆORVM

Chronicon, quod inſcribitur Seder Olam Zuta, eodem Gilb. Genebrardo interprete.

ORDIAMVR de mundi ordine compendiariam deſcriptionem, Dei conditoris ope atque præſidio. Amen.

Partium chronici nouem formulæ.

1 Ab Adam vſque ad diluuium, anni ſunt mille ſexcẽti quinquaginta ſex.

2 A diluuio vſque ad diuiſionem ſiue linguarum, ſiue populorum, anni trecenti & quadraginta.

3 Ab illa diuiſione ad ortum vſque Iſaac anni quinquaginta duo.

4 Ab ortu Iſaac donec egrederentur Iſraëlitę ex Ægypto quadringenti anni.

5 Deinde Iſraëlitę quadraginta annis errarunt in deſerto.

6 Ex quo in terram ingreſſi ſunt, donec ex ea in exiliũm Babylonicũ demigrarent, anni octingenti quinquaginta.

7 Anni ſeptuaginta inter ędem primam (Salomonis) & ſecundam (Zorobabelis.)

8 Ædis ſedundæ ſtructura ſtetit quadringentis viginti totis annis. *Sic euerſum templũ à Rom. anno mundi 3828.*

9 Ex quo illa ædes (à Romanis) diruta eſt, ad hoc vſque tempus, anni ſunt mille quinquaginta tres. † *† Qui cadunt in annũ à Chriſto nato. 1124.*

Summa omnium iſtorum quatuor mille, octingenti & vnus anni.

Partis omnium primæ.

Demonſtratio.

Geneſ.5. Adam natus centum triginta annos genuit Seth. In vniuerſum autem annos nongentos & triginta compleuit.

Seth vixerat, priuſquam ipſi naſceretur Enos, annis centum, & quinque. Peregit nongẽtos & duodecim annos.

Enos vixit, donec ipſi naſceretur Caïnan, ſeptuaginta annis. Expleuit nongentos & quinque annos.

Caïnan natus erat, dum genuit Malaleel, ſeptuaginta annos. Vita autem ipſius tota annorum fuit nongentotum & decem.

Malaleel cùm genuit Iared, agebat annum vitæ ſexageſimum quintum. Tranſegit verò ætatem octingentorum nonaginta quinque annorum.

Iared vitæ centeſimo ſexageſimo ſecundo generauit Enoch. Perduxit vitam in nongenteſimum ſexageſimum ſecundum annum.

Enoch viuebat annum ſexageſimum quintum dum ei natus eſt Mathuſalé. Ac ambulauit cum Deo trecentis ſexaginta quinque annis, nec poſtea apparuit, quia tulit eũ Deus.

Mathuſalé, dũ generauit Lamech, agebat annum ætatis centeſimum octogeſimum & ſeptimum. Vixit autem diutiſſimè, nempe annos nongentos ſexaginta nouem.

Lamech anno ætatis centeſimo octogeſimo ſecũdo procreauit Noë. Vixit autem nongentos quinquaginta.

Iam Noë, cum appetiit diluuium, ſexcentenarius erat. Poſt diluuium deinde vitam produxit in alios trecentos quinquaginta annos.

En tibi decem ætates.

Secunda decuria.

Sem vixit, priuſquam procrearet Arphaxad, centũ annos, deinde quingentos. *Diuidit tẽpus à mundo condito, vſque ad captiuitatẽ Babyl. in quinque, ſtipium decurias.*

Arphaxad biennio poſt diluuium natus, dum ipſi genitus eſt Sále, agebat annum trigeſimũ quintum. Poſt eum editum, anni ipſius fuerũt quadringenti tres.

Sále viuebat, dum ipſi natus eſt Heber, trigeſimum annum. Deinde confecit quadringentos tres annos.

Heber anno vitæ trigeſimo quarto genuit Phaleg. poſt eum genitum vixit annis quadringentis triginta.

Phaleg anno ætatis trigeſimo procreauit Rehu. Vixit ducentis annis & nouem, vltra illos triginta.

Rehu trigeſimo ſecundo anno vitę ſuſtulit Sarug. Expleuit deinde annos ducentos & ſeptem.

Sarug trigeſimo anno genuit Nahor, quo genito vixit adhuc annos ducentos.

Nahor generauit Tháre vigeſimo nono ætatis anno, vixit poſtea centum quinquaginta & octo annos.

Tháre agens annum ſeptuageſimum generauit Abraham, vixit in ſolidum annos ducẽtos & quinque.

En hic etiam ætates decem.

A diluuio vſque ad natiuitatem Abrahæ ducenti nonaginta duo anni.

A Nato Abraham vſque ad diuiſionem linguarum & populorũ quadraginta octo anni. *48. Anno Abrahæ diuiſio linguarum.*

Ab illa diuiſione vſque ad ortum Iſaac quinquagintaduo anni. Sic ſunt centum anni à nato Abraham ad natum Iſaac. Vixit autẽ Abraham centum ſeptuaginta quinque annos.

Decu-

Decuria 3 cuius principium Iſaac.

Iſaac vixerat ſexaginta annis, dum genuit Iacob. Numerus autem annorum vitæ eius centum octoginta.

Iacob ætatis ſuę anno octogeſimo quinto genuit Iudam. Vixit annis centum quadraginta & ſeptem.

Iuda anno vitæ trigeſimo quinto genuit Phares. Vixit annis centum & nouemdecim.

miruꝫ Phares genuiſſe anno nono.

Phares viuebat annũ nonum, cum ipſi genitus eſt Ezron. Ezron vero & Hamal deſcenderunt in Ægyptum.

Sic exurgit ſumma bis mille ducentorum triginta & octo annorum ab orbe condito.

Digreſſio ad numerũ annorũ vita 12 Patriarcharũ

Ruben, quem genuit Iacob anno ætatis octogeſimo tertio, expleuit annos 124. Mortuus eſt poſt obitum Ioſeph annis duobus.

Simeon vixit centũ viginti annis. Anno primo poſt mortem Ioſeph è vita diſceſſit.

Leui vixit annos centum triginta ſeptem.

Iuda vixit (vt prædictum eſt) centum nouemdecim annis.

Iſachar centum viginti duobus annis.

Zabulon 124 fato autem concesſit duobus annis poſt Ioſephũ mortuum.

Dan expleuit ætatem centum viginti ſeptem annorum.

Aſer centum & viginti ſex.

Cur Neptalin & Gad prætermiſerit, neſcio. Reuertitur ad decuria tertia ordinem inſtitutum.

Ioſeph centum & decem.

Benjamin centum & vndecim, ita vt moreretur circiter viginti ſex annos ante Leui.

Interea Ezron genuit Ram. Ram autem genuit Aminadab. Aminadab Naaſon, qui quidem extitit ex iis, qui deſcenderunt in Ægyptum, vſque ad annum bis milleſimum quadringenteſimum quadrageſimum octauum à mũdi productione, quo egreſſio ex Ægypto contigit.

Egreſſio ex Ægypto an. 2448.

Illo autem anno menſe ſecundo data eſt Iſraëlitis lex, menſe tertio proximè ſequenti Decalogus.

Rurſum anno ſecundo die expiationum data illis lex, quo certè anno obiit Naaſon.

Naaſon autem generauit Salma, qui fuit de iis, qui in terram ingreſſi ſunt.

Salmon autem generauit Booz. Ac anno 41 exitus Iſraëlis ex Ægypto, id eſt, anno bis milleſimo, quadringenteſimo, octogeſimo nono à mundi ortu ingreſſi ſunt Iſraëlitæ in terram.

Mortuóque Ioſua expletæ ſunt decem aliæ ætates.

Decuria quarta, Cuius initium Obed ex Ruth.

Booz genuit Obed. Obed Ieſſem. Ieſſe Dauidem. Dauid regnare cępit in Iſraël anno trecenteſimo, nonageſimo ab ingreſſu Iſraëlitarum in terram, id eſt, anno ab egreſſu de Ægypto, quadringẽteſimo trigeſimo, qui annus erat mundi bis milleſimus octingenteſimus, ſeptuageſimus quintus.

Ruth. 4.
Dauid rex

Abiathar diebus illis ſacerdotio ſummo fungebatur, prophetiæ autẽ munere Nathan & Gad. Regnauit autem Dauid 40 annis ac genuit Salomonem.

Nota ſucceſſionem perpetuam pontificum & prophetarum.

Salomon anno 4 regni ædificare cæpit ædem Domini. Perfecit anno regni ſui 10 regnauerat 3 annos, cum expletus eſt quadringẽteſimus qua-

Salomon. 2

dragesimus annus ab ingreſſu in terram, ſiue quadringētesimus octogeſimus ab egreſſu Ægypti, hoc eſt, annus mūdi bis milleſimus nongenteſimus vigeſimus octauus, fundauítque ædem. Ipſius autem tempore Sadoc magnus erat Sacerdos. Ionathan, Iddo & Ahias Silonites prophetæ.

Roboam. 3 Hunc ſubſequutus Roboam filius regnauit annos ſeptemdecim, Achimaa pontificatum adminiſtrante, Samaïa & Iddo vaticinantibus.

Abia. 4. Abia filius eius regnū ſuſcepit tribus annis, Azaria pontifice eodémque propheta, Iddo propheta adhuc ſuperſtite.

Aſa. 5. Aſa filius poſt ipſum regnauit quadraginta vno annis. Tum vaticinationis munus obibant Ioram, Azarias filius Oded, Hanani vidēs, Iehu filius Hanani.

Ioſaphat. 6 Ioſaphat poſt Aſam patrem regnū adminiſtrauit viginti quinque annis, Ioas ſacerdote ſummo, Iehu filio Hanani, Abdia, Michea, Iehiële filio Zachatiæ, Eleazaro filio Dodiæ vatibus.

Ioram. 7. Ioram filius poſt patrem Ioſaphat regnum tenuit annos octo, Ioatib pontifice, Elia propheta.

Ochoz. 8. Ochozias filius Ioram deinde regnum geſſit anno vno. Tum princeps ſacerdotum erat Ioſaphat, prophera Eliſeus, completæque ſunt decem aliæ ætates.

Decuria quinta.

Athalia. Poſtea ſurrexit Athalia Ochoziæ mater & perdidit poſteritatem regiam, vniuerſamque Dauidis familiam. Tanta fuit iſtorum temporum calamitas, vt nullus principū ſuperſtes euaſerit, præter Ioas admodum infantem, quem abſconderat Ioïada pontifex. Regnauit Athalia annos ſex, póſtque trucidata eſt.

Regnum igitur recepit Ioas quadraginta annis, Ioïada & Pedaïa per ordinem ſacerdotum principibus, Zacharia Ioïadæ filio ſacerdote ſimul ac propheta, qui iuſſu Ioas Regis necatus eſt. *Ioas. 9.*

Amaſias eius filius poſt patris obitum regnauit viginti nouem annis. Pontificatum obtinebat Sedechias, Prophetiæ manus Amos regis Amaſiæ frater, patérque Eſaiæ prophetæ. *Amaſ. 10.*

Ozias filius poſt patrem Amaſiam regnum tenuit quinquaginta duobus annis. Ioël ſummus erat ſacerdos, Oſeas, Amos, Eſaias prophetæ. *Ozias. 11.*

Ioatham filius eius ſedecim annis poſt ipſum regnauit. Pontifex erat Ioatham & ipſe regis habēs nomen, Prophetæ Oſeas, Eſaias, Amos, Ozias, Micheas Moraſtites. *Ioathan. 12*

Achaz filius ipſius ſedecim aliis annis in regno verſatur. Vrias præſidebat in Aaronis cathedra. Oſeas, Eſaias, Amos, Micheas, Oded prophetiæ munus exercebant. *Achaz. 13*

Ezechias filius poſt patrem Achaz viginti nouem annis regnauit, Neria ſummo ſacerdote, Oſea, Eſaia, Amos, Michea vatibus. *Ezechias. 14.*

Manaſſes poſt eum regnum obtinuit quinquaginta quinque annis. Oſaïas ſummum ſacerdotium exercebat, propheticam functionē Ioël, Nahum, Habacuc. *Manaſſes. 15.*

Amon natus ipſius poſt eum mortuum regnum tenuit duobus annis. Sellum erat pontifex, prophetabat tum ipſe idem, tum Hozaï. *Amon. 16.*

Ioſias poſt patrem Amonem mortuum regnauit annis triginta & vno. *Ioſias. 17.*

Prin-

Princeps ſacerdotum erat Helchias, Sephonias, Hieremias, & Holda prophetæ.

Ioachaz 18 Ioachaz patri Ioſiæ ſucceſſit tribus mẽſibus eodem pontifice ſimul ac propheta. Tunc etiam Hieremias vaticinabatur.

Ioachim 19 Ioachim ſuperioris regis frater regnauit annis 11. Azaria ſacerdotum primo, Hieremia & Vria vatibus.

Atque hic finiunt decem aliæ ætates.

Nabugdonozor. Cæterum regni tertio anno captiuus factus eſt Ioachim à Nabugdonozore rege Babylonis, Mortuus ad extremum in vinculis, vt impleretur *Hier. 22.* prædictum Hieremię, Sepultura aſini ſepelietur.

prima trãſmigratio Babylonis. Tum Nabugdonozor in captiuitatem tranſtulit ciues Hieroſolymitanos cum cunctis principibus. Item è Benjaminia reliquiſque. tribubus ſeptena millia exulum, qui omnes fortitudine ac arte bellica excellebant.

Iechonias. 20. Poſt patrẽ Ioachim regnauit Ioachim ſiue Iechonias tribus menſibus diebus decem. Seraïas adminiſtrabat pontificatum. Hieremias prophetabat. *Tranſmigratio. 2.* Traxit autem illum in exilium Nabugdonozor rex Babylonis cum octodecim millibus, Sedechiámque patruum eius filium Ioſiæ in locum ipſius ſuffecit.

Sedechias. 21. Qui poſtremò regnauit annis vndecim, eodem pontifice, prophetis autem Ioſadac fratre Ezræ ſcribæ, Hieremia & Ezechiële.

Anno quinto regni ipſius profecti ſunt exercitus Babyloniorum Hieroſolymam, caſtra metati aduerſus eam conſtruxerunt vallum per circuitum, ob ſidione preſſerunt diuturna, vſque ad annum regni eius vndecimum.

3. Tranſmigratio. Illo anno Iudam abduxit è patriis ſedibus Nabugdonozor, id eſt, anno octingenteſimo quinquageſimo ingreſſus in terram, & octingenteſimo nono exitus de Ægypto. Nempè anno mũdi ter milleſimo trecenteſimo triceſimo octauo.

38. cognationes domus Dauid. Nec verò relictus eſt de familia Dauidis vllus, pręter Iechoniam, qui genuit Salathiëlem, Malchiram, Pedaïam & Gamariam, cum tamen exiſterent 38 cognationes.

Nabugdonozor. Ac imperium obtinuit Nabugdonozor vſque ad annum trigeſimum ſeptimum exilij regis Iechoniæ.

Euilmerodac. Poſt eum mortuum Euilmerodac filius eius imperauit annis viginti tribus. Is anno primo regni ſui. eduxit Iechoniam de carcere, qui poſtea di- *Hier. vlt.* ſceſſit de vita, Sedechia iam mortuo.

Decuria 6 cuius initium Iechonias.

Salathiel. Salathiel filius Iechoniæ, vt quidem narrant ſapientes, erat in captiuitate, imperante tribus annis Baltazare.

Zorobabel Ei mortuo ſucceſſit Zorobabel filius.

Darius. Anno quinquageſimo ſecundo ab excidio templi, id eſt, anno ſeptuageſimo imperij Babylonici imperauit Darius Medus, deſiítque imperium Chaldæorum.

Primus reditus. Aſcendit autem Zorobabel Hieroſolymam & exules cum ipſo anno primo Cyri regis Perſarum. *Cyrus.*

Ieſua. Ieſuæ filius Ioſedech ſacerdotio ſupremo fungebatur, Aggęus, Zacharias, Ezras propheticæ munere. *Ezras 5.*

Xerxes. Imperium poſt Cyrum ſuſcepit Aſſuerus. Is interpellauit ędificationẽ templi, expetiuítque radicitus delere Iſraëlẽ, ſed Deus opt. Max. & ipſum

& Aman impium, (qui huius tragediæ author erat & caput) de hoc mũdo funditus extirpauit.

Reditus 2.

Anno decimo octauo Medorum, id eſt, anno ſepruageſimo templi exciſi aſcendit Ezras ſcriba Hieroſolymam & alij cum ipſo exules. Ædificauit murum vrbis, aptauítque ędem ſanctuarij. Tum Zorobabel rediit Babylonem, ibíque eſt mortuus.

Meſulam.

Poſt Zorobabelem ſtetit Meſulam filius ipſius. Eius autem diebus incæpit imperium Græcorum.

Anno quinquageſimo ſecundo Medorum, & Perſarum mortui ſunt Aggæus, Zacharias, Malachias.

Propheta deſinunt.

Quo tempore ceſſauit prophetia de Iſraële, anno videlicet ter milleſimo, quadringenteſimo, quarto, ab orbe condito.

Hinc deinceps inclina autem tuam & audi verba ſapientum (non ſcriptura.)

Alexãder. Hananias. Succeſſores 4 Alexãdri aliter à noſtris nominantur.

a aly Syriaco ſignificatu ſapientes direxerunt eum, & ſic deinceps.

Alexander Macedo rex Græeorũ imperauit annis duodeeim: Tũ obiit Meſulam, ſueceſſit autem Hananias filius ipſius,[a] vt tradunt ſapientes noſtri, cuius diebus regnabant Potran, Salmon, Alaſcanus, Mapparis Reges Græeorum.

Deinde anno centeſimo quadrageſimo Græcorum mortuus eſt Hananias, & Mattathias filius Iohannis filij Simeonis. Stetit autem poſt eum Barachias filius ipſius, iuxta ſapientũ noſtrorum Hiſtorias.

Barachias

Huius tempore erat Nicanor Seleucus, Sorer, Antiochus, Antiochus alter, & [b]Gaſcalnas. Denique Antiochus, qui ædificauit Antiochiam, & Ptolomæus, qui tranſcribi iuſſit legem in linguam Græcam.

b Callinicus.

Simeon Machabæus.

Anno ccntreſimo ſeptuageſimo regni Græcorum occiſus eſt Simeon filius Mattathiæ, filij Iohannis, mortuúſque Barachias.

Haſadias.

Ei ſueceſſir Haſadias filius ipſius, è ſapientum ſcripris, illis verò diebus, tempore Nicanoris[c] regis Gręcorũ, Iſraelitæ affecti ſunt inſigni calamitate, adeò vt procederent in aciem Haſmonei & eum interimerẽt, cum vniuerſo ipſius exercitu. Iſte eſt annus eenteſimus ſeptuageſimus quintus regni Græcorum, ac poſt patrem Simeonem Mattathiæ filiũ quem genuerat Haſmoni, regnauit Iohannes triginta ſeptem annis, dormiuítque Haſadias, poſt quem ſtetit Eſaias, vti à ſapientibus eſt proditum.

c Imò verò hic Nicanor Dux regis de muertu. 1 Mac. 7. Machabæi.

Eſaias.

Iannes Alexander.

Iannes deinde filius Iohannis ſacerdotis magni regnauit viginti ſeptem annis.

Ariſtobuli & Antigoni regnum Ioſephus hyrcano primogenito. Iannis tribuit.

Ei defuncto ſucceſſit Ariſtobulus filius, regnúmque adminiſtrauit annis tredecim, interfectúſque eſt.

Poſt eum Antigonus filius viginti ſex annis. Occiſus autem eſt anno eenteſimo tertio regni poſteritatis Machabæorum.

Herodes magnus.

In eius vicem ſubſtitutus eſt Herodes filius Antipatris Machabæorum ſeruus, qui rebellãs cunctam familiam dominorum ſuorum trucidauit. Regnauit autem[d] annis (multis) interea obdormiit Abdias, poſt quẽ ſtetit Samaïas filius ipſius, vt quidem ſapientes noſtri eommemorant.

d Ineptè aliqui interpretantur שנים biennium. Puto deſiderari. 37. לז

Sic (à capriuitate) finiunt decem aliæ ætates (familiæ Dauidicæ.)

Agrippa.

Regnauit deinde Agrippa Herodis filius, & per ordinem Munabaz Agrippæ filius.

Septima

Septima decuria, quam auſpicatur Sechanias.

Sechanias.

Obdormienti autem Samaïæ ſucceſſit Sechanias, quemadmodũ prodiderunt ſapientes noſtri.

Proſelytos appellat Herodianos. Nam Herodes Idumæus, aut iuxta alios Philiſtæus. Ineptè aliqui vertũt Hagarenorũ. Nã de Herodianis loquitur. Veſpaſianus.

Anno centeſimo tertio regni proſelytorũ, qui eſt annus quadringẽteſimus vigeſimus, à tẽplo reſtaurato, ter milleſimus, octingenteſimus vigeſimus octauus ab orbe condito venit Veſpaſianus, & ſolo æquauit ędẽ. Traduxit in captiuitatẽ Iſraëlitas, familias multas domus Dauidicæ & Iudã in Hiſpanias, quas vocamus Sepharad.

Agebatur annus cẽteſimus octogeſimus Romanorũ, ex quo regnauerant ſtante templo.

† Bither vrbs maritima in qua reliquias Iudæorum Titus reliquerat.

Anno autẽ quinquageſimo ſecũdo à tẽplo diruto deſtructa eſt Bither. †

Ezechias.

Anno cẽteſimo ſexageſimo ſexto ab excidio templi Perſæ irruerunt in Romanos. Tum defuncto Sechaniæ ſucceſſit Ezechias filius ipſius, vt iidem ſapientes noſtri tradiderunt.

Nathan.

a Poſthumus fuit.

Obdormiuit Ezechias & ſepultus eſt in terra Iſraël in colle Arbeël, qui erat Ioſuæ filij Niſraph ſacerdotis, in Orientali vrbis parte: Huic ſucceſſit filius ſuus Nathan nomine, qui cum obdormiiſſet pater,[a] creuit in viſceribus matris ſuę. Iſte eſt Nathan Detſutſitá.

Huna. Akob. Nahum.

Nathan vbi defunctus eſſet, habuit filium ſuum Magiſtrum Huna ſucceſſorem. Obdormiit etiam Akob relicto filio Nahum iuxta ſcripta ſapientum noſtrorum.

Magiſtri Huna, Hanana, Mattana, Hananeël ipſius fuerunt ſapientes.

Iohanan.

Deinde obdormienti Nahum ſucceſſit Iohanan, vti extat in ſapientum noſtrorum literis, cuius ſapientem fuiſſe dicunt magiſtrũ Hananeëlen.

Saphat.

Obiens Iohanan filiũ Saphat ſucceſſorẽ reliquit, iiſdem auctoribus, Magiſter autem Hananeël ſapiens ſiue doctor ipſius extitit.

Anan.

Obeunti Saphat ſucceſſit Anan eius natus iuxta traditionem ſapientum. Magiſter autem Samuël doctor eius fuit, ſiue conſiliarius.

Paſa. In Neardea captiui in Babylone Iudæi Synagogã & academiam habuêre celebrem.

Tum aſcẽdit Paſa Neſardæ filius, vaſtauítq; ipſam Neardeam vrbem ad Euphratis oram, ac obdormiuit magiſter Hona, ſepultúſque eſt in terra Iſraël iuxta Magiſtrum Haïa Rabba.

Nathan.

Poſt ipſum ſtetit filius ipſius Nathan, vti ſapientes noſtri aſſeuerãrũt, qui habuit doctores Magiſtrum Iudam Ezechiëlis filium, & Magiſtrum Séſeth.

Obtinuerunt imperium Perſæ anno ducẽteſimo quadrageſimo quinto ab ędis Domini excidio, decreuerúntque perſecutionem aduerſum Iudæos.

Nehemias.

Mortuus interea Nathan primatus familiæ Dauidicæ hæredem reliquit Nehemiam filium, iuxta ſapientum noſtrorum ſcripta. Iis habuit pro doctore Magiſtrum Sazbí.

Akabias.

Deinde mortuo ſucceſſit Akabias filius, iiſdem narrantibus, cuius doctores fuêre Rabbá & Rab Adá. Eius temporibus aſcendit Rex Perſarum in Syriam, eámque ſubegit.

Sic Poſthumum appellant. Hona.

Defunctúſque eſt Mar Hakban Retſutſitá, & ſepultus in terra Iſraël. Habuit autem ſucceſſorem Honam Mar fratrem ſuum, cuius doctores commemorantur Abaí, Rabba, & Rab Ioſeph Hamæ filius.

Iſtius temporibus aſcendit Sapor in Niſibin cepítq; eam. Vbi obdormiiſſet Hona Mar, dignitatem eius

inter Iudæos conſecutus eſt Ocba eius frater, vt narrant ſapientes, ac Magiſtrum Hananelem pro doctore habuit.

Ocba.

Aba. Ocbæ mortui primatum ſuſcepit Aba filius fratris eius, filij Mar Ocban. Eius autem ſapiẽtes ſiue doctores fuerunt Rabba & Rabbena.

Anno quadringenteſimo decimo ſexto templi exciſi mundus extitit ſine Rege.

Cabaná. Diſceſſitq; ex hac vita Aba relicto ſucceſſore Magiſtro Cahaná fratre, cuius doctor fuit magiſter Saphra.

Saphra. Magiſter Saphra poſt mortuũ fratrem, id eſt, magiſtrũ Cahaná dignitatem illam eſt adeptus, vſuſque eſt doctore magiſtro Aha Matpareo.

Mortuus eſt Mar Zutra, deinde ſucceſſit Cahaná filius ipſius, cuius doctor R. fuit Rabena.

Mortuo magiſtro Cahaná ſucceſſit Magiſter Hona filius fratris prædicti Cahanæ, habuítque pro doctore magiſtrũ Aha Mathpateũ Hanilei filiũ.

Hona. Locum mortui Honæ tenuit magiſter Hona patruus ipſius. Eius ſapientes extiterũt filius Magiſtri Cahanæ, Magiſter Meri & doctor Hanina Rabba. Fuit autem filius eius ruina & pernicies domus Dauid, Nempè vxor ipſius Magiſtri Honæ principis exulum, filia erat doctoris Haninæ Academiæ rectoris.

Doctor Hanina. Porrò doctor Hanina vir fuit ſummus & admirandus. Cum aliquandò profectus eſſet Iudex principis exulum in oppidum Doctoris Haninæ Academiæ rectoris ac expetiuiſſet interpretari Pérek, non id permiſit Academiæ rector. Ad eum cũ veniſſet princeps exulum, præcepiſſetque inſoleſcens ad ſe adduci Academiæ rectorem, eum per portas oppidi tota nocte deduci iuſſit. Die inſequenti venire ipſum iubet & imperat (miniſtris ſuis) vt euellerent omnes barbæ ipſius [a] angulos, neq; ei quiſquam hoſpitium concederet. Abiit igitur Academiæ rector, cúmque ſediſſet ante ædem maioris Synagogæ, & lachrymãs lachrymis oppleuiſſet [b] Cokyzan, eámque obebiſſet, dira peſtis lues irruit in domum principis exulum, vnáque nocte cunctos extinxit, excepto ſolo Mar Zutra, qui in matris ſuæ vtero creuit.

Pérek ſectio Thalmul. q. d. habere cõcionem.

a Extremo.

b Menſurageminu.

Tum nocte illa in ſomnis Doctor ac magiſter Hanina ſibi viſus eſt ingredi in hortum cedris conſitum, atque arrepta ſecuri excidiſſe cunctas cedros, quę illic eſſent. Vnam autem puſillam creſcere cernebat ſubter terram, ne eam ſecuris excinderet. Mox aduenire virum ruffum ſenem, qui ſe Dauidẽ Regem Iſraël, ac illũ hortũ ſuum eſſe diceret, deinde quid igitur, inquit, tibi cum ipſis cedris, quod eas amputaueris? quo dicto percuſſit eum & faciem eius retrorſum (præ ictus vehementia) vertit. Excitatus autem faciem ſuam retrorſum verſam inuenit interrogauítque doctores noſtros qui occurrerunt, eſſétne exortus aliquis de domo Dauid. Reſpondentibus illis, neminẽ ex illa familia natum, niſi quod filia tua (inquiunt) grauida eſt, abiẽs obſedit portam ipſius, ſiue plueret, ſiue æſtus eſſet, donec illa pareret. Quãdo vero illa peperit, eius facies in locum priſtinum reſtituta eſt, ſuſcepítq; puellam apud ſe, nominauit & virũ ſummum reddidit.

Intereà erat quidam [c] doctor recens coniugatus Pahrá nomine in fami-

c vel. generis domus Dauid.

in familia Dauidica. Is cernẽs extinctam familiã Dauidicã, obtulit pecuniam & munera regi, & principatum inter exules conſecutus eſt. At vbi doctor Zutra attigiſſet decimum quintum annũ, tam ipſe quàm Academiæ rector conuenerunt Regem, ab eóque obtinuerunt vt Zutra princeps eſſet exulum, & magiſter Pahrá eo magiſtratu cederet. Portò in nares iſtius Pahrá, qui per corruptelam principatum fuerat adeptus, inuolauit muſca: illéque tandiu ſternutauit, donec interiret. Obeámque cauſam Dauidici Æchmalotarchæ cælant muſcam in ſuis ſignatoriis annulis.

Doctor ergo Zutra Æchmalotarcha, ſiue princeps exulum fuit viginti annos, quo tempore habuit pro doctoribus magiſtrum Hanina, magiſtrum Samá, & magiſtrum Iſaac.

Diebus ilius interemptus eſt doctor ille magiſter Iſaac Academiæ rector. Eodem tẽpore prodiit Rabba Mir magnus (principis autem noſtri recordatio ſit in vitam æternam) eíque apparuit columna ignea, ac cũ eo exierunt quadringenti viri, qui bellum gererent aduerſus Perſas & poſſedit Regnum.

Rabba. Mir.

Exegit ille quidem tributa ſeptem annis, ſed ad extremum ſeptennij peccarunt iſti nebulones, qui cum ipſo erant. Reperit enim eos bibentes vinum diis peregrinis libatum, & ſcortantes in curia Regum Perſiæ. Quocirca diſparuit columna illa ignea, quæ multa & frequens erat coram ipſo anteà, & vinxerũt eum Perſæ atque interfecerunt. Suſpenderũt etiam principem exulum doctorem Zutra & Academiæ rectorem ſuper pontem ilius prouinciæ, iuſſúque regis opidum exulum principis diripuerunt.

Iraq; die illo interfectus eſt doctor Zutra exulum princeps (cuius principis noſtri memoria in benedictionẽ eſto.) Natus autem ei eſt filius, quem conſimiliter. Zutra appellarũt de patris nomine. At qui erant de domo Dauid fugerunt. Triginta annis non potuit doctor Hahonaï [a] apparere in publico. Doctor Rab Giza patruus eorum qui erant de domo doctoris illius magiſtri Nehilaï diſceſſit commoratúſque eſt in Nearſebá (ſiue ad fluuium Tſebá.)

Zutra poſterior.

[a] *Reuelare faciem ſuam.*

Doctor Zutra ſuperioris doctoris Zutra filius exulũ princeps aſcendit in terrã Iſraël, & conſtituerunt illum qui illic erant Iudæi [b] archididaſcalum.

[b] *Caput ſectionis Thalmud, ſiue principem concionatorũ.*

Anno verò quadringẽteſimo quinquageſimo ſecundo à templi euerſione, id eſt, anno quater milleſimo ducenteſimo octogeſimo ab orbe condito aſcendit in terram Iſraël, factúſq; eſt fori, ſiue ſenatus princeps.

Et poſt eum magiſter Guria, cui ſucceſſit filius ipſius doctor Zutra, ac per ordinem magiſter Iacob eius filius & poſt eum magiſter Migas filius eius, & rurſum magiſter Nehemias filius iſtius, denique magiſter noſter Abdim Nehemię huius filius: Quæ octoginta ſeptem ſunt ætates octoginta ſeptem nominibus his in vniuerſum notatæ.

Ac poſtea magiſter [c] Abaï genuit magiſtros noſtros Iaacob Phineen & Azariam, Phinees autem magiſtrum Hatſub. Sic exiſtunt octoginta nouem ætates.

[c] *Videtur eſſe ſuperior Abdim.*

Finis breuioris Hebræorum Chronici.

ANNOTATIONES

interpretis in aliquot loca ſuperioris Chronici.

1 *Phares viuebat annum nonum, cum genuit Ezron.pag.10.fa.2.* Putarem eſſe mendum ac legẽdum תשע עשרה decimum nonum, ni ſumma horũ omnium numerorũ hoc poſtularet. Eſt enim valde mirũ aliquem procreare anno ætatis nono, cùm ætas ad procreandum idonea incipiat ab adoleſcẽria.i.paulò antè annum decimum quartum, ex Aug. lib. 16 de Ciuitate Dei cap.vlt. & in Pſal. 104. Quin & lib. 15. eius operis cap. 12 & 15. Nemo, inquit, decem annorum poteſt gignere filios, quia nondum matura pubertas. Phyſici præterea & Medici ad id requirunt decimum rerrium annum & vnum diem, ac aiunt generationi tum homines eſſe idoneos, cum pubes viris in mento naſcitur, fœminis in muliebribus. Vnde in his nubilis ætas eſt annorum duodecim, in illis quatuordecim. Regula igitur interdũ fallit, quod aliis exemplis demonſtrari poteſt. Salomon vndecim annos narus genuit Roboam. Nam Roboam annum quadrageſimum viræ agens patri Salomoni ſucceſſit 3 Regum 14. Salomon autem dum vitam & regnum deſeruit erat annorum duntaxar duorum & quinquaginta, cum anno ætatis duodecimo regnum ſuſceperit, 3 Reg.2, & quadraginta annis ſolùm tenuerit 3 Reg. 11. Achaz decennis procreauit Ezechiam. Anno enim vigeſimo ætatis regnum eſt conſecutus, illúdque adminiſtrauit 16 annis, 4 Reg.16. Sic obiit anno vitæ 36. Iam Ezechias eodem regum loco patri ſucceſſit natus annos viginriquinque. Denique D. Hieronymus ad Viralem præmiſſa obteſtarione commemorat mulierculam alioqui prouectam factam fuiſſe à puero decenni grauidam.

2 *Quo tempore ceſſauit prophetia p.16. fa.2.* Malachiam nouiſſimũ eſſe prophetarum conſtanter aſſeuerant Hebræi. Quo autem ſenſu (Nam nonnullos poſt illius ſæculum prophetico munere cumularos nõ difficile eſt oſtẽdere) audi ex Ioſephi libro contra Appionem pag.919. ἀπὸ δὲ ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα. πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. Ab Arraxerſe vſque ad noſtra tẽpora ſcripta quidem ſunt ſingula, verum tamen non merentur tanram fidem, ac ſuperiora, quòd ſucceſſio prophetarũ nõ extiterit deinceps certa & accurata.

3 *Agebatur annus 180. Roman.pa.18. fac.2.* Non ab vrbe cõdita. Nam lapſus erat iam ſub Auguſto annus vrbis ſeptingenteſimus quinquageſimùs, vt apparet è Liuio & Floro, & proinde pluſquam octingenteſimus, dum templũ à Tito & Romanis dirutum eſt. Sed ab vrbis populíq; Rom. monarchia & iuſto imperio, quod Hebræi auſpicantur ex eo tempore, quo Romani primũ tranſierũt in Aſiã contra Anriochum magnum. Tum enim nominis & imperij eorum potentia atque celebritas Oriẽtalibus cœpit innoteſcere. Lege 1 Mach.8. Hinc illud Ioſephi Gorionis filij libro 3 Hiſtoriæ Hebraïcæ cap. 15.

ויהי בימים ההם החל תחת יהודה מלכות רביעית על מלכות שלישי הוא מלכות רומיים אשר נתעורר על מלכות יון ויגדל שם רומיים על כל מלכיות היא חיות רביעית אשר חזה דניאל איש חמודות אשר אכלה ומדקה ושארת ברגלה רפסה

Diebus illis cæpit ſub Iuda Machabæo monarchia quarta poſt rertiã, id eſt, imperium Romanorũ, quod excitatum eſt contra imperium Græcorum, Magnificarum autem eſt nomen Romanorum ſuper vniuerſa regna, nempe erat beſtia quarta, quam conſpexit Daniël vir deſideriorum, quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat.

Dan. 7.

4 *Principis exulum. pag. 21. fa.* Iudæi à Zorobabele diligenter notant perpetuam ſucceſſionem eorum qui è familia Dauidica primatum & quaſi imperium tenueiũt in Iudæos in Babylonica tranſmigratione permanẽtes, qui in patrias ſedes reuerti nunquam voluerunt ſiue liberorum, ſiue poſſeſſionum ſiue alia cauſa, quòd putent ſe ſic ſeruare familiã Dauidis, ex qua tandem exoriri poſſit, iuxta promiſſiones, Chriſtus. Id obſeruauit noſter Origenes initio libri quarti περὶ ἀρχῶν. Vbi enim docuit defeciſſe princeps ex Iuda iuxta patriarchæ Iacob oraculum Gen. 49. & Oſeæ, cap. 3. His ergo teſtimoniis, inquit, vtimur aduerſus eos, qui videntur aſſerere, quod de Iuda dicta ſint & dicũr permanere adhuc principem ex genere Iudæ, iſtũ videlicet qui eſt gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham, nec deficere poſſe de ſemine eius, qui permanear vſque ad aduenrum eius, quem ſibiipſi deſcribunt. Id etiam notari poteſt ſæpiuſculè apud Ioſephum, ſeorſum dum ſcribit Hyrcano Regi fugato hãc dignitatem à Babyloniis Iudæis vltro delatam, quam alioqui à Regibus illorum locorum ſemper redimebant & magno precio conſeruabant, vt de ſua gente & Dauidis familia ſuos haberent magiſtratus & extra ſuam remp. in ſua republica viderentur viuere. Qui hac dignitare potiebarur, ab eis nominabatur Res Galuta, princeps exulum, Æchmalotarcha, & iuxta Originem Patriarcha.

5 *Neardea pa. 19. fa. 2.* Vrbs ad Euphratis ripã ab exulibus condita Ioſ. lib. 18. antiq. cap. 12. Eius crebra mẽtio in Talmud, quòd eſſet præcipuum Iudæorum gymnaſium, ex quo innumerabiles Rabbini prodierunt, ſeorſum ij qui cõdiderunt Talmud Babylonicum. Eſt enim aliud, quod Hieroſolymitanum appellatur, minoris authoritatis ſicut & molis.

6 *Rab. Mar. pag. 20. fa.* In his dignitarũ vocabulis eſt aliqua diſtinctio. Rab tribuitur ſapiẽtibus & doctoribus Babyloniæ. Rabbi terræ Iſraël. Rabban vel Rabbana ſapientibus domus Dauid. Mar ſiue Mor ſapientibus Babyloniæ, qui ſimul eſſent exulum principes ſiue Æchmalorarchę, ſiue patriarchę. Rabbi enim maior quam Rab, Rabban maior quam Rabbi, qui ſimplici nomine appellatur, vel Mar maior quã Rabban. Lege Eliam in Thisbi.

HISTORICA CABBALA

Sapientis illius, rectorum ornamenti, Rabbi Abraham Leuitæ Dauidis filij.

Eodem interprete.

HVNC librum ſcripſimus ad declarãdum vniuerſa verba doctorum noſtrorum, quos fœlix fauſtúmque ſit nominaſſe, tam eorum qui auctores fuerunt [a] Miſna, quàm Talmud à ſapientiſſimis maioribus noſtris fuiſſe tradita, & ſapiẽtum atq; iuſtorum vnum ab ore ſapientis & iuſti alterius ſuam doctrinam per ordinem accepiſſe. Verbi gratia, Gymnaſiarcham & collegiũ eius ab ore Gymnaſiarchæ & collegij ipſius, ſapientes Talmudicos à viris ſynagogæ magnæ qui ſua acceperant à prophetis, quorum omnium recordatio fauſta perennı́ſque eſto. Quanto igitur minus ſapientes doctoréſve Miſna aliquid protulerunt è ſuo cerebro, præter ordinationes, quas conſenſu omnium ordinarunt, vt ſeptem legi conficerent? Quod ſi deridet te aliquis, qui nonnihil olet ex hæreſi, ac dicit, ſe relinqui incertum & dubium ex verbis ipſorum, propterea quod in quamplurimis locis diſſentiant, heus tu contunde dentes eius atque eum oſtende præuaricari aduerſum decreta Senatus, doctoréſq; noſtros nunquam inter ſe diſſentire [b] de principio vel ſumma præcepti, ſed eius duntaxat conſecutionibus, quòd audierint quidem principiũ, ſummámque ipſius à doctoribus ſuis, ſed non interrogauerint illos de conſequentiis, propterea quod nil inſeruiebant ipſorum neceſſitati. Exempli cauſa, non diſputant, ſit accendenda lucerna ſabbato, nécne. De quo igitur diſputãt? Quo humore vel oleo ſit accendenda, quo non ſit. Conſimiliter non diſceptant, an oporteat recitare lectionem Audi Iſraël, &c. veſperi & manè, nécne, ſed quãdo quóve tempore veſpertinæ, quãdo, quóve tempore matutinæ precis, illa recitanda commemorandáque ſit, vt præcepto ſatisfiat. Atque ita de cęteris ipſorum verbis atque ſententiis. *Deut. 6.*

a Cõtextus Talmud.

Hæ ſunt traditiones ſeniorum. Matt. 15, &c.

b De radice.

Ait Abraham Leuita Dauidis filius hunc librum Cabbalæ.

Ab Adam vſque ad Diluuiũ mille ſexcenti quinquaginta ſex anni.

A Diluuio vſque ad Abrahamum ducenti nonaginta duo.

Ab ortu Ahrahami donec primũ egrederetur Charris quinquaginta duo anni.

Ab exitu eius de Charris donec ſtaret inter victimarum diſſecationes octodecim anni. Cùm Charras rediiſſet illícque manſiſſet quinque annis, & remigraſſet in terrã Chanaan, natus erat 75 annos. *Gen. 15.*

Hinc donec naſceretur Iſaac viginti quinq; anni. Poſtea donec naſceretur Iacob ſexaginta, deinde donec deſcenderet Iacob in Ægyptum cẽtum triginta, rurſum donec Iacob moreretur ſeptemdecim.

Deinceps quoúſque diſcederet ex hac vita Ioſeph quinquaginta tres anni.

Ab obitu Ioſeph, donec prodirent in Ægypto pſeudoprophetæ è filiis Ephraim & Galaad, ſeducerέntque Iſraëli-

Iſraëlitas,& intetficerētur, anni centum & decem.

Ab hinc vſque ad exitum de Ægypti terra triginta anni.

3.Reg.6. Egreſſi ſunt ex Ægypto menſe Martio anno mundi bis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo octauo, ante ædis primæ ſubſtructionem quadringentis octoginta annis. Subſtructa eſt ædes illa anno mundi bis milleſimo nongenteſimo vigeſimo nono, ante excidium ſuum annis quadringentis triginta tribus.

Sed tamē quadringentos duntaxat & decem annos ipſi attribuunt, quoniā à principio trāſmigrationis Ioachim regnum nullum fuiſſe putatur.

Quod particulatim ſic demōſtro.

In deſerto quadraginta annis.

Ioſuæ annis viginti octo.

Seniores, qui poſt Ioſuæ aliquandiu ſuperſtites fuerunt, annis 17.

Othoniel quadraginta.

Ehud octoginta,

in quotū extremo Sāgar anno vno.

Debora & Barac quadraginta.

Gedeon quadraginta.

Abimélech tribus.

Thola viginti tribus.

Iaïr viginti duobus.

Iepte ſex,

Abeſan ſeptem.

Elam decem.

Abdon octo.

Samſom viginti.

Heli quadraginta.

Samuël vndecim.

Saül duobus.

Dauid 40. totidem Salomon, at eius tertio ædes cæpta eſt ædificari.

Roboam ſeptemdecim.

Abia tribus.

Aſa quadraginta vno.

Ioſaphat viginti quinque.

Ioram octo.

Ochozias anno vno.

Athalia ſex.

Ioas quadraginta.

Amazias viginti nouem.

Ozias quinquaginta duobus.

Ioatham ſedecim.

Achaz ſedecim.

Ezechias viginti nouem.

Manaſſes quinquaginta quinque.

Amon duobus.

Ioſias triginta vno.

Ioachaz tribus menſibus.

Ioachim vndecim annis.

Iechonias tribus menſibus.

Sedechias vndecim annis.

Sic exiſtit ſumma quadringentorum triginta trium annorum à fine anni tertij Salomonis vſque ad templi excidium.

Poſt tranſmigrationem Babylonis hæc principum, qui alij alios ordine perpetuo genuerunt, fuit ſeries.

Iechonias, Salathiel filius eius, Zorobabel, Meſullam, Hananias, Barachias, Haſadias, Eſaïas, Abdias, Sechanias, Samaïas, Naadaïas, Ezechias. Aiunt autem huius Ezechiæ fratrem fuiſſe Hillelem.

Vniuerſi autem hi Iſraëlitarū principes extiterunt Babylone. Sed aſcēdit Hillel Babylone, fuítque in terra Iſraëlis princeps centum annis ante templi ſecundi excidium.

Deinde magiſter noſter Simeon filius eius, & per ordinem filiorum patribus ſuccedentium magiſter noſter Gamaliel ſenior filius eius, Magiſter noſter Simeon Fi. e. Magiſter noſter Gamaliel F. e. Magiſter noſter Sanctus F. e. Magiſter noſter Ga-

maliel F. e. Magiſter noſter Iuda princeps filius eius.

Moſes. Moſes ergò doctor noſter, qui in pace conquieſcit, accepit legẽ à DEO opt. Max. in monte Sinaï. Decalógũ quidem Siuan ſiue Maïo menſe, anno bis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo nono, cætera autem præcepta illis quadraginta diebus quibus permanſit in monte ad vſque decimum ſeptimũ menſis Tammuz .i. Iunij, quo deſcendit, fregítque tabulas, itémque reliquis anni primi exitus ab Ægypto, & anni ſecundi ad nonum vſque menſis Ab, qui Iulio reſpõdet, quo die reuerſi ſunt exploratores à terra exploranda, & in maiores noſtros, cum nollent aſcendere, decretum eſt, ne in ipſam ingrederentur.

Hinc deinceps nullũ prorſus præceptum illis imperatum eſt. Exceſſit verò Moſes legiſlator noſter, qui pace perfruitur, die ſabbatino, tempore pomeridiani ſacrificij, ſeptimo die menſis Adar, ſiue Februarij, anno mundi, 2489.

Ioſua. Ioſuæ filius Nun, ſuper quem pax, ab ipſo habuit legem vtramq;, id eſt, ſcriptam & ore acceptam. Nam certè Moſes legiſlator noſter præſidens diſceptabat omnes Iſraëlitarum cõtrouerſias à manè ad veſperã. Quòd ſi dicos hoc eſſe intelligendum de lege ſcripta, hoc fieri nõn poteſt. Nam illa non complectitur vnum è mille caſibus, qui quotidie exoriuntur.

Probat legẽ aliquam eſſe nõ ſcriptam inductione.

Poſtea autem eis præpoſuit tribunos, centuriones, quinquagenarios, decuriones, apúdq; illos hæc habuit verba, Negoria fratrũ veſtrorum & quod iuſtum eſt iudicate. De ſeipſo verò, Præcepítque vobis tempore illo, quid facere deberetis, &c. Quod quidem præceptum non eſt aliud, niſi lex ore tradita, καὶ ἄγραφος.

Probat in iudicialibus eſſe traditionem. Deut. 1. Ver. 16. Ibid. 28.

Præterea de negotio immolationis & legibus ſiue ritibus eius ſcriptum eſt. Quemadmodum præcepi tibi, ſacrificabis & comedes. Quibus aperte docet Moſes ſibi fuiſſe præſcripta mandata de immolandis victimis, quæ in lege exarata non ſint. Atqui impoſſibile eſt, quin ea ſucceſſori Ioſuæ declarauerit.

Idem probat in ceremonialibus.

Ioſuæ autem illa tradidit ſenioribus, & diſceſſit ex hac vita in ſempiternam anno mundi. 2517.

Seniores, qui ætatem produxerũt poſt Ioſuę, ea deinde tradiderũt prophetis. Prophetæ autem ſibi mutuo, alter alteri ſecundum ſeculorum & ætatum ordinem, vſq; ad Haggęum, Zachariam & Malachiam.

Rurſum prophetæ ea tradiderunt viris ſynagogæ magnæ, nempe Zorobabeli filio Salathielis Iechoniæ filij, híſque qui cum ipſo redierũt ab exilio Babylonico, Ieſu, Nehemiæ, Seraïæ, Raaliæ, Mardochæo, Balſani, Maſpari, Bagoæ, Rahum, Baanæ. Hi quippè ſunt principes Synagogæ magnæ.

Deut. 12. Prima ætas hominũ Synagoga magna. Ezra 2.

Ædificata eſt ædes prima anno mundi 2909 ſtetit 427. deinde diruta eſt poſt obſidionem bellúmque ſeptennale. Manſit in illis ruinis annos ſeptuaginta.

In alio ex. an. 2929.

Tandiu in ruinis ſuis mãſiſſe primam illam ædem ſic oſtenditur. Anno quadrageſimo nono excidij ipſius, qui erat primus Cyri Regis Perſarum, cæperunt eius fundamenta iacere. Cæterum quoniam aduerſum ædificatores, Rahum conſiliarius & Simſai

Ezra 4.

In Ezra eſt Artaxerſes quam puto eſſe Aſſuerum cū Abben Ezra, non Cyrū. Nā Cyrus fuiſſe perpetuo Iudæis ex Eſa. 44. & ſeq. Daniele & Ezra.

Simſai ſeriba dederunt lireras ad Cyrum Regem Perſarum, reſpondenſq; Cyrus ſic reſcripſit, Nune decernite vt deſiſtāt viri illi, ſed nec ciuitas illa ædificetur donec à me decretum ſtatuarur: totum negotium intermiſſum eſt vſque ad ſecundum Darij Regis annum. Atq; ita opus ante ſecundum Darij Regis annum minimè eſt repetitum.

a Firma.

Adeſdum autē & cōſidera, quàm a fideles ſint conſolationes Domini Dei noſtri. Nam iuxta exilij modum, extitit & tedemptio ipſorum.

Ab initio exilij vſque ad excidiū rēpli & regni finē viginti & vnus anni. (Sic) ab eo tēpore, quo cæpir redintegrari tēplum vſq; ad eius abſolutionem anni vnus & viginti. Siquidē anno, qui partim fuit tertius Ioachim, partim quartus, regnare cæpit Nabugdonozor, eóque aſcēdit Hieroſolymam. Dominus ergo tradidit in manum eius Ioachim Regem Iuda, Daniëlem, Hananiam, Miſaëlem Azariā anno illo teſtio Ioachim, id eſt, primo Nabugdonozoris.

Dan. 1.

Sub extremum deinde ſeptennij mortuus eſt Ioachim & regnum ſuſcepit Iechonias. Aſcēdens autē Nabugdonozor, in captiuitatē abduxit Iechoniam, itémque decem exulum millia, prætet ſeprena millia hominū laude bellica inſigniū, id eſt ſeptemdecim millia. In libro quidē Hieremiæ commemorantut duntaxat tria millia & viginti tres, verū id fit, quia principes ſtirpium nominare tantùm voluit Hieremias. Sed nec meminit aſcenſus Nabugdonozoris in Ioachim patrem Iechoniæ, cum in captiuitatem tranſtulit Daniëlem.

2. Trāſmigratio.

Hier. 52.

Præterea aſcēdit Nabugdonozor ſexto regni Sedechiæ, id eſt, regni ſui decimo octauo, & in exilium traxit octingentos viginti duo. Rurſum regni ſui vigeſimo tertio captiuum fecit Sedechiam & euertit ædem ſacram. Sic propter annos dimidiatos qui interfluxerunt, reperimus inter tranſmigrationem Daniëlis & Sedechiæ vnū & viginti annos integros.

3. Tranſmigratio.

Cæterùm ſtetit adhuc Nabugdonozor in regno ſuo duobus & viginti annis. Quinquaginta enim & quinque annis rerum potitus inreriit. Succeſſit Euilmerodac filius ipſius tribus & viginti, ac regni primo euexit ad honores Iechoniam Regē Iuda. Poſt eum mortuum regnauit Baltazar. & anno regni tertio à principibus ſuis vinctus interfectúſque eſt in domo cōuiuij, quod ipſe inſtruxerat. Atque illud eſt, quod prædixerat Eſaias. Pone menſam, contemplare in ſpecula, comede & bibe, ſurgite principes, arripite clypeum. Impletúmque Nabugdonozori illud prophetæ. Et ſeruient ei vniuerſæ gentes, & filio eius & filio filij eius.

Eſa. 21.

Hier. 27.

Sic 45 anni Nabugdonozoris, 22 Euilmerodac, tres Balrazaris reddunt ſeptuaginta annos imperij Babylonici.

Poſtquàm interemptus eſt Baltazat, Chaldæorum imperio præpoſitus eſt Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum, illúdq; adminiſtrauit annum vnum, & mortuus eſt.

Illud deinde tenuit Cyrus tribus annis, cuius ſpiritum regni primo excitauit Dominus vt conſtrueret ſanctuarium, etiam ſi poſteà à cepto deſtitit. Vbi tres annos expleuiſſet, interfectus eſt à Regina Scythatum, quod & ipſe duos eius filio intere-

miſſet, qui magni erant reges.

Poſt eum imperauit Aſſuerus annis ſedecim, poſt quē mortuum imperium obtinuit eius filius, quem genuerat Eſter, nempe Darius, qui & Artaxerſes. Huius anno ſecundo extructa eſt ædes Domini.

Darius iſte agebat annum vitæ ſeptimum cum regnare cepit, imperauítque triginta duobus annis. Nam aſcendens aduerſus eum Alexander Macedo percuſſit & trucidauit eum anno ſtructurę tēpli tricesimo. Tum acciſum eſt Imperium Perſarum & initium habuit Imperium Græcorum.

2. Ætas. Ætas ſecunda hominum ſynagogæ magnæ incipit à Simeone Iuſto, qui nominatur Iaddus, filio Ioſuæ filij Ioſedech ſacerdote magno, cuius temporibus deletum eſt Imperium Perſarum ab Alexandro Græcorum Rege, qui poſt deletū Perſarum imperium venit Hieroſolymam, eámq; optauit euertere & denuo eius ciues in exilium exigere anno quadragesimo ſtructi tēpli. Sed ad eum Simeon Iuſtus exiit, quem conſpectum Alexander rex plurimi fecit & in magno honore habuit, acquieuítque ipſius petitioni Petebat autem Simeon Iuſtus, ne templum dirueret, néve vrbē ſuis orbaret ciuibus. Cum ſic fieri imperaſſet Rex, admiratio ſubiit ipſos principes & purpuratos, qui eū ſciebat dixiſſe ſe eam euerſurum, nunquam autem reuocaſſe verbū ſemel dictum. Sed reſpondens Alexander, ſimilitudo, inquit, perſone huius ante me in bellis vincit. Pactúſque eſt Rex cum Simeone Iuſto vt omnes, qui illo anno naſcerentur ſacerdotibus, vocarentur Alexandri de nomine ſuo, vtque numerum cōtractuum ſuorum ab ipſo inchoarent. Erat autem annus egreſſionis ex Ægypto milleſimus, mundi ter milleſimus quadringenteſimus quinquageſim⁹.

Eo tempore obiit Ezras ſcriba, Haggæus, Zacharias & Malachias, eſtque ſublatum prophetiæ munus ex Iſraële.

Effectum eſt autem illud miraculum inſigne opera Simeonis Iuſti, quale non contigit Anani, nec Carcaſneo hæreticorum principibus Seteis. Tum Alexander in terra Iſraël reperit Cuthæos multos, qui extiterāt à diebus Senacherib, quorū principes erant Sanballat Horonites & nonnulli Iſraëlitæ. Et certè ex filiis Ioſuæ filij Ioſadac ſacerdotis magni quidam conubia contraxerant cum illis, quos proinde eiicerant è domo Domini Ezras ſacerdos & Nehemias tarſata. *Ex ſcrectorū familia.*

Dum ergo venit Alexander in terram Iſraël, ad ipſius auditionem acceſſit Sanballat Horonites & cæteri Cuthæorum ſiue Samaritanorū principes, eúmque rogarunt vt ſacerdotibus generis & affinibus ſuis liceret ædificare ædem alteram ſactam in monte Garizim, itémque omnibus, qui duxerant vxores alienigenas, nec eas volebant dimittere. Cui petitioni cum rex aſſenſiſſet, ædificarunt ædem.

Tunc populus Iſraël in duas partes ſectus eſt, vna ſecuta eſt Simeonē Iuſtum & Antignum diſcipulum ipſius, cætúmque eius, idque iuxta illud, quod traditione acceperant ab Ezra, altera Sanballat & generos ipſius. Itaque obtulerunt holocauſta & ſacrificia extra ędem Domini, de-

creta

creta conſtituerunt & iudicia, prout cor eorum dictitabat. In hoc fano ſacerdotis munere fungebatur Manaſſes Ioſuæ filij Ioſadac filius. Primarius erat Sadoc cũ collega Baietos. Hoc fuit initium hæreſis. Nã Sadoc & Baietos ſeſe diuiſerunt à magiſtro ſuo Antigno & defecerũt ad fanum montis Garizim, illícque fuerũt primarij. Stetit autem fanum iſtud Cuthæorum hæreticorum circiter ducentos annos.

Anno enim ducenteſimo duodecimo ab ædificatione tẽpli ſecundi, qui eſt mundi ter milleſimus ſexcenteſimus octogeſimus primus, rebellauit Mattathias Ioannis filius ſummus ſacerdos, qui cognominatus eſt Haſmoneus, in Antiochum Regem Græcorum, ſtánſq; in acie cum filiis ſuis, ducem qui ipſi erat ſecundus & dominatum exercebat in Hieruſalẽ, obtrũcauit & exercitu ipſius, regnauítque annum vnum.

Poſt eum mortuum Iudas filius ipſius, vir potens, natu maximus regnum adminiſtrauit ſex annos.

Poſt eum mortuum Ionathan frater ipſius, qui etiam erat filius Haſmonei, regnauit alios ſex annos, ſicq; fato conceſſit.

Eius locum conſecutus Simeon frater, mortuus eſt anno regni decimo octauo.

Deinde Iohannes filius Simeonis filij Haſmonei, qui cognominatus eſt Hyrcanus primus, regnum obtinuit. Is aſcendens in Samariam euertit Fanum à Cuthæis ædificatum in monte Garizim, necauit hæreticos qui offerebant holocauſta & ſacrificia extra ædem Domini & cõſtruerant decreta & leges ſiue iura ex animi ſui libidine.

Reuerſus in pace victor epulum ſapientibus inſtruit. Ibi eorum vnus ſenex, animo hilaris, ſufficit, inquit, tibi corona regia, relinque coronam pontificiã ſemini ipſius Aaron, Mater quippe tua captiua fuit, capta in monte Modith. Patrem enim tuum Simeonem adegerunt exteri ad illas anguſtias in illo monte, vt fugeret & caperẽtur vxores ipſius. Sícq; poſtea illi ſunt redditæ. His auditis conuiuæ inter ſe muſſitarũt quaſi rex eſſet ſuſpectæ originis. Contra rex audita acerbiſſimè ferens valdè indignatus eſt. Itaque poſtquam adminiſtraſſet ſupremum ſacerdotium quadraginta annis factus eſt Sadduceus.

Eíque mortuo ſucceſsit in regno Alexander filius, qui vocatus eſt Iannes. Is quoque odio inſectatus eſt Sapientes & eos magna cæde affecit. Ab vno Simeone Satę filio abſtinuit, quòd eſſet frater vxoris ſuæ.

Fugit autem Ioſuæ Peraïæ filius ſuperioris Simeonis Satæ ſocius, Alexandriam Ægypti, donec Simeon Satæ filius ei ſupplicatione reditum à Rege impetraſſet.

Simeon ergo iuſtus tradidit Cabbalã Antigno diſcipulo ſuo. Ioſe autẽ filius Ioazaris & Ioſe filius Iohãnis eam acceperunt ab Antigno Socheo. Ab his deinde Iuda filius Tabæi & Natheus Arbelites. Ab iſtis conſequenter Ioſuæ Peraïæ filius & Simeon Satæ filius.

Hiſtoriã ſcriptores in Iſraële aiũt Ioſuam Peraïæ filium magiſtrũ fuiſſe Ieſu Nazareni. Quod ſi res ita habet, viguit ille profecto temporibus Iannis Regis. Hiſtoriographi autem exterarum gentium ipſum affirmant *Error Iudæorum de Chriſti tẽpore.*

natum diebus Herodis, Archelaï autem tempore cruci ſuſpenſum. Quæ contentio eſt maxima, quoniã diſcrimen eſt inter ipſos plus quam centũ & decẽ annorum. Probabile autem extitiſſe diebus Hillelis & Sammei & Ioſuæ Peraïæ filij ſapientis, qui conſimiliter profectus eſt Alexandriam Ægypti, in ſuo comitatu habens Ieſum.

Moſes.

Hic valde aduerſantur hiſtorici exterarum nationum, quoniã certè verba ſua plurimis concluſionibus definientes, nempè anno trecenteſimo duodecimo iuxta numerum cõtractuum eum natum dicunt, deinde anno 33 cruci ſuſpenſum. Fuiſſe autẽ natiuitatem eius anno trigeſimo octauo imperatoris Augusti Romanorũ principis, diebus Herodis, crucifixionẽ verò diebus Archelaï iſtius filij. fortaſſis autem vſque eò pugnaciter contendunt, quò dicant templũ & regnum Iſraël poſt crucifixionem ipſius non niſi pauliſper ſtetiſſe.

At penes nos veriſsima eſt traditio & hiſtoria è Miſna atque Thalmud quorum auctores nihil de rebus immutarunt. Siquidem R. Ioſuæ Peraïæ filius fugit in Ægyptum his Alexandri Iannæ diebus, cúmque eo Ieſus Nazarenus. Conſimiliter apud nos vera eſt traditio, quòd anno quinquageſimo primo regni Machabæorum, & ducẽteſimo nonageſimo nono ſtructi templi comprehenſus eſt, idque ætatis ſuæ anno trigeſimo ſexto, qui tertius erat regni Ariſtobuli Iannæ filij.

Semias & Abtalion ab illis conſequenter per manus diſciplinam nõ ſcriptam acceperunt. Erant autem proſelyti iuſtiſsimi. Ab is rurſum Hillel & Samai, quorum Hillel aſcendit è Babylone in terram ſanctam anno vitæ quadrageſimo, ac ibi docuit aliis annis quadraginta. vixit quippe centum viginti annos, ac erat de domo & gentilitate Dauid, è regio ſemine. Habuit octoginta diſcipulos, quorũ maximus extitit Ionathan Vzielis filius, minimus magiſter noſter Iohanan Zachæi filius.

Is ergò Iohanan Zachæi filius Cabbalam accepit ab Hillele & Samai. Tempore ipſius Veſpaſianus aſcendit cõtra Hieroſolymam, & Hieroſolymæ Abba ſicatius dux erat latronum, qui filius erat ſororis magiſtri [a] Ioſephi hiſtoriarum ſcriptoris. Is clam acceſsit ad Veſpaſianũ Imp. rogans vt ad ſe aſciſceret R. Ioſephũ hiſtoriographum. Quo obtento affuit Ioſephus, quem, vbi eius egregiam ſapientiam cognouiſſet Imperator, multo honore affecit, euexítque.

Ioſephus. a Legietiã poſſit R. Iohanan ben Zachai de quo proximè ante. At in aliis ſcriptis Hebræorum iſtud dicitur. de Ioſepho ben Gorĩo, vel ben Mattathia.

Tunc Veſpaſianus præfectus erat, aduerſum Hieroſolymam. At mortuo Nerone Cæſare Romano Imp. à ſenatu Decretum, vt imperium ſuſciperet. Profectus itaque Romam reliquit Titum filium aduerſus Hieruſalem, ac præcepit vt honoro multo afficeret R. Ioſephum hiſtoriographum.

Sic deſtructum eſt templum ſacrũ ab orbe condito anno ter milleſimo octingenteſimo vigeſimo nono. Occiſus R. Iſmaël Eliſei filius itémque R. Simeon filius Gamalielis ſenioris. 3829.

Illis diebus ſtetit quidam Cozba nomine, qui contendebat ſe eſſe Chriſtũ Dauidis filium. Is miſit manum in Domitianum Rom. Imperatorem,

torem, interfecto eius præfecto, qui prouinciam Iudæam adminiſtrabat. Cum Domitianus Imp. adhuc eſſet puer, nõ roboratus eſt ante eũ. Itaq; regnauit Cozba iſtè in Bither annis quinquaginta duobus poſt exeidium templi. atq; in ſuo regno mortuus eſt, ſucceſſorem relinquens filiũ Ruffum nomine, qui ſimiliter mortuus eſt relicto regni hęrede filio ſuo Romulo. Collecti autẽ ſunt ad Cozbam & filios eius multi Iſraëlitarum populi, qui in captiuitate verſabantur, è cunctis ſuis regionibus & locis.

Romulus videtur eſſe quem noſtri Bar-Cozbam vocant.

Huius Romuli, qui filius erat Ruffi Cozbæ filij, tempore firmauit ſe Adrianus, aſcendénſque in terram Iſraël, cepit Bither nono Iulij, anno ſeptuageſimo tertio poſt templi euerſionem. Interfecit Romulũ, percuſſit Iſraëlem inſigni clade, cuiuſmodi nõ fuerat audita neque diebus Nabuzardan, neque Titi.

Illa tẽpeſtate vigebat Ptolomæus & ſcribebat librum Almageſti.

Ptolomæus.

Anno ter milleſimo nongenteſimo quadrageſimo nono, id eſt, quingenteſimo numeri contractuum & centeſimo vigeſimo excidij templi editus eſt Miſna ſiue cõtextus Thalmudicus.

Imperante autem apud Romanos Antonino, & magiſtro noſtro Sancto vigente confecti ſunt plurimi libri medici, quando quidem illa ætate erat Galenus. libri autem Hippocratis medici conſcripti ſunt temporibus Mardochæi & Eſter. Nam illa ætate viuebat Hippocrates. Ac hæ quidem ſunt ętates Tannaïm ſiue doctorum Miſna, quem contextum eſſe Thalmudicum iam prædiximus.

Galenus.

Miſna & Tannaim.

Deinceps anno quater milleſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo, qui eſt annus contractuum ſeptingenteſimus trigeſimus octauus, obiit Rab Aſé, qui à ſe inchoatam Ghemaræ ſiue deciſionis Thalmudicæ conſcriptionẽ morte præreptus non potuit abſoluere. At Mar filius eius & vtriuſque ſocij abſoluerunt ac appellarunt Thalmud Babylonicum. Sícque obſignatum concluſúmque eſt opus anno quater milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſexto à mundi procreatione, & diuulgatum per vniuerſum Iſraëlem, ita vt illud ſibi ſeruandum ſuſceperint, publicè ſingularum ętatum ſapiẽtes docuerint, communibus animis Iſraëlitæ omnes approbauerint, nihil ei vel addendum, vel demendum cenſentes. Cæterum circiter octoginta anni fuerunt, ex quo cęptum fuerat à Rab Aſé, atque compoſitum donec concluderetur atque obſignaretur, anno quippè ſeptuageſimo tertio mortis eius perfectum eſt.

Thalmudis poſterior pars.

I. Chriſti 605, vel 606.

Interim Iſraëlitæ erant in Perſarum poteſtate. Poſtquam enim acciſum fuit eorum imperium ab Alexandro, collegerunt ſe tandem poſt mortem Antonini Imperat. Romani, & ſteterunt pro ſalute ſua & libertate, vt à ſeſe iugum Romanorum depellerent. Itaque poſtquam mortuus eſt Antoninus exclamauit Magiſter noſter Sanctus, diſſolutus eſt faſciculus, nec dum tamen inualuerunt admodum Perſæ vſque ab obitum ipſius, diebus R. Iohanan.

Tum rex quidam Vrſir nomine filius Babac ad vniuerſas Perſarum prouincias ſcripſit ipſis eſſe cogni-

tum, quemadmodũ gladius Ariſtotelis philoſophi illo ipſo adhuc die, quingentis iam annis eos deuoraret, propterea quòd Alexander diſcipulus ipſius fuiſſet. His verbis ammis confirmati ſunt & geſſerunt bella cũ Romanis, ita tamen vt nec hi illos vincerẽt, nec illi iſtos, ſed imperium diuiderent. Nempe Terra Elamitarum, Emath in Syria, Sennaar ſiue Chaldęa, aliqua pars Græciæ, Terra Iſraël, ad vſq; Arabiam omnino Perſis paruerunt. Romanis autem Italia, Germania, Gallia, Hiſpania, reliqua Græcię pars, Ægyptus Paleſtina ſiue ora Iudeæ maritima. Sic ergò denuo Iſraëlitæ venerunt in poteſtatẽ Perſarum.

Manes.

Perſæ initio dilexerũt Iſraëlitas tẽporibus maximè Vrſir, id eſt, Aſſueri & Saporis regis, cuius diebus prodiit in mundũ Manes, qui cõtendit duos eſſe Deos in vniuerſitate, vnum viuificantem & bona efficientem, alterũ mortem inferentem & vniuerſa mala perpetrantem, commentúſque legem Magis è corde ſuo euaſit in gẽtem magnam. Occidit autẽ eum Sapor ſapientia ſua.

Mahometani.

Prætereà Perſæ habuerunt regem Hormiz nomine, qui moriens vxorem grauidã reliquit, ex qua qui natus eſt, ipſo partus die rex eſt declaratus. Vocarũt autem eam Baaram de nomine ſtellæ Martis ſub qua natus fuerat. Habuerunt rurſum magnos alios reges, qui omnes dilexerunt Iſraëlem, donec inualuit regnum Iſmaëlitarum, qui Perſas è cæli concauo deleuerunt.

Amoraim. Tannaim.

Hactenus ætates Amoraim, qui auctores fuerunt Ghemaræ ſiue deciſionis Thalmudicæ, & Tannaim, qui auctores fuerũt Miſna, ſiue Thalmudici contextus, ætates deniq; doctorum legis, qui viguerunt in æde ſacra à diebus Zorobabelis & cæterorum, qui cum ipſo ex exilio Babylonico aſcenderunt, vſque ad extremum diem Rabbenæ, & Rab Simæ Rabbæ filij, quorum omnium anni ſunt octingenti viginti ſeptem.

Tertij doctores Seboraim.

Extiterunt poſt illos magiſtri noſtri Seboraim, quorum primus magiſter Ioſé, poſtremus magiſter Iſana. Anni autem eorum centum octoginta ſeptem.

Gheonim, doctores quarti.

Illos ſubſecuti Gheonim ſiue Thalmudici Iuris interpretes, quorũ primus magiſter Hanina de Nehar pacod, poſtremus magiſter Haï Gaon qui promouit legem in Iſraël ſuprà cæteros Gheonim, adeò vt ad ipſius lumen incedant, qui vacant legis ſtudio ab Oriente ſolis ad occaſum vſque: Obiit autẽ anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo nono cõtractuum, id eſt, quater milleſimo ſeptingenteſimo nonageſimo octauo.

An. Chriſti. 1121.

Hic finem habuerunt academiæ & Gheonim ſiue interpretes Thalmud. Nam etiã extincta ſunt academiatũ inſtituta, ad quas proficiſcebãtur Iudęi ex Hiſpania, toto Occidente Africa, Ægypto, terra denique deſiderij.

Sic Iudæi vocãt.

Hactenus ex Cabbala Hiſtorica R. Abrahæ. Cætera enim in exemplari Hebraïco Pariſiis impreſſo deſiderãtur, quòd Venetianum à commodante citius repetitum ſit, quàm vt tranſcribi totum à nobis potuerit. His interim fruere. Cætera propediem accipies, quæ ſunt velut Catalogus Doctorum & Rabbinorum illuſtrium. Nam integrum iam ſumus conſecuti.

ELDAD

ELDAD DANIVS Hebræus hiſtoricus de Iudæis clauſis, eorúmque in Æthiopia Imperio.

Interprete eodem.

BENEDICTVS Deus Rex regũ, qui ſe legit Iſraëlem è cunctis nationibus, ac ei dedit legem & præcepta, illum ſegregãs è ſeptuaginta linguis, atque præcipiens, vt ſexcenta & tredecim mandata ſeruaret, & ſingulatim ſuo tempore firmiter cuſtodiret. Ac ſanè Iſraëlitæ quo tempore præſtiterunt voluntatem eius, iugum cuiuſquam externi non ſubiere, quouſque ſtetit Ieroboamus Nebati filius. Is primus peccauit & ad peccandum induxit Iſraëlitas, vt & cõflarint duos vitulos aureos, & diſtracti ſint ab imperio familiæ Dauidicæ. Coactis enim decem tribubus, iuſſit vt inſurgerent & prælio decernerent cum Roboamo & Ieroſolymitanis. His verò reſpondentibus, Cur pugnabimus aduerſum fratres noſtros, & aduerſum filium domini noſtri Dauidis Regis Iſraëlis & Iudæ? dixerunt Seniores, nullos illi eſſe in vniuerſis tribubus Iſraëlicis præſtãtiores robore tribulibus Daniš. Itaque confeſtim filios Danis iuſſit ille inſurgere & dimicare cũ Iuda. Hi renuunt, ac teſtãtur caput conſanguineorum, ſe non inituros prælium aduerſum fratres ſuos, nec fuſuros ſanguinem eorum fruſtra. Hoc affirmato extulerunt enſes, lanceas, arcus, ſeipſóque obrulerunt, vt potius morerentur & inirent bellum cum Ieroboamo, donec liberaret eos Deus à cæde fratrũ ſuorũ, & promulgarint præconis voce per totã tribum Daniam, Fugite, & egredimini in terram Ægypti. Deinde deliberantes de vaſtãda Ægypto, & interimẽdis cunctis habitatoribus eius, Principes his verbis dehortantur: Nónne ſcriptum eſt in lege, ne eam denuò reuiſamus? quomodo igitur nos deſcendimus in Ægyptum? Quin & conſilia agitabant de inuadẽdis Idumæis, Amalechitis, & Ammonitis: ſed cùm intellexiſſent conſignatũ diuinis literis, quòd Dominus etiam prohibuiſſet, ne Iſraëlitæ poſſiderẽt terminum illorum, immiſit in eos Deus ſpiritum & cõſilium optimum, vt ſcilicet ſuperarent flumen Phyſon, vectiq; camelis caſtra in Æthiopiam perducerẽt. Illam nacti ſunt pinguem & cõmodam agris, vineis, hortis, paradiſis. Sed nec prohibiti ſunt à colonis, quin eam inhabitarent & fœdus cum eis pangerẽt, Vbi autẽ plurimis annis ſic apud eos egiſſent, Æthiopas tandem ſibi tributarios reddiderunt: creuerũt, multiplicatíque ſunt mirum in modum. Prætereà illò profectæ ſunt tres tribus Iſraëlicæ Nephtalis, Gaddi, & Aſeris, & abeũdo caſtra ponebãt in deſertis, quouſque attigiſſent terminum eorum, & necaſſent plurimos Æthiopum, quâ pater iter quadridui ad tranſuerſum tractum dierum totidem. Et etiamnũ hodie aduerſus ſeptem imperia pugnant. hæ quidem ſunt quatuor tribus, Dania, Nephtalia, Gaddea & Aſerina, quæ caſtra fixerunt in Hauila anteriore, *a* vbi eſt aurum, in Goueis, Koueis, Aſueris, in regno Pherueorum de imperio Ho-

a Vel, Orientali.

rinoth, atque iniecerunt manus in ſuorum hoſtium ceruices.

Anno quolibet prælio dimicāt adverſus ſeptē hęc regna & linguas, nēpe terrā Tuſigá, Kamruá, Kohá, Marhugiá, Takul, Bacmá & Kacuá, quæ ſunt trans flumina Æthiopiæ, vt impleatur vaticiniū prophetarū, Vltra flumina Æthiopiæ, &c. His tribubus aurum eſt, argentū, lapides, oues, boues, cameli, aſini, magnâ admodū copiâ. Serunt, metunt, & habitant in tērritoriis: proficiſcēres caſtra metantur è termino in terminū quatuor dierum iter lōgè & latè, nec figūt caſtra niſi vbi ſunt fructus, agri, & vineę. Nomē regis eorū Huziel Mathielis: nomen principis magni Nicoleus ex filiis Aaliabi nomē autem iudicis eorum Abdan filius Miſaēlis de tribu Aſerina. Porrò quatuor mortis genera, quæ vſitata ſunt apud Senatores Iudęos, illîc ſuo habētur loco. Quo verò tempore quęrunt proficiſci in militiā clangit præco buccinâ, & exeūt omnes cum imperatore exercitus ad centū viginti millia equitum, & centena millia peditum. Earum quatuor tribuū vna quoq; menſe exit in aciē, vbi & perſiſtit tres totos menſes: ſub finem verò eorum, quicquid vexerit ex hoſtium ſpoliis, diſtribuit viritim cum tribu ſua. Tribus Danis ex filiis Samſonis, tāquam arena maris in itinere quatuor dierū, robuſtos habet plurimos. Hi quo tempore pugnandum eſt, ſe in hanc ſententiam mutuò cohortantur, Non honeſtum eſt fugari, pulchra eſt nobilitas, moriatur iuuenis & ne fugiat, roboret cor ſuū in Domino robore meo, ſpe mea, armis meis: in acumine gladij mei apud ſeſe mirabitur ſpiritus meus, & oſtēdet gaudiū meum in acie. Equus mi, quoties duxiſti captiuas puellas Æthiopiæ? Proinde laudantur prælij nomine, & ita ſe gerunt ad finem vſque trium menſium.

Eſaia 18.

Lapidatio, Exuſtio, ſtrangulatio, cædes.

His vertentibus redeunt, & deferunt omnes manubias ad regem Huzielem. Is vniuerſas diuidit inter omnes Iſraēlitas, qui in terra ipſorū habitant, atq; omnibus tribuit, qui modò ſint partis Dominicæ. Similiter tribus aliis menſibus ſuccedit tribus Nephralia, prœliúmq; gerit: tribus etiā aliis tribules Gaddei, donec cōpleātur mēſes duodecim, & reuoluātur ad initiū. Tribus Moſis legiſlatoris noſtri iuſti & ſerui Domini, quæ illîc nominatur tribus Ianus, cōuerſa eſt ab idololatria, & inſiſtit timori Dñi. Fluuius ingēs cingit eos ambitu triū menſiū, lōgè & latè tantundē quadratus. Ipſi habitāt in ædibus ſūptuoſis, ædificiis ſuperbis & turribus, quæ & ſibi ipſi conſtruunt. Nō eſt apud illos quicquam impuri, non auis, non fera, non iumentum, non animal noxiū, ne muſca quidem, aut vlpes, pulex, crabro, anguis, ſcorpio, canis, aut vllum quod nocere poſſit. omnia illic pura, vt oues, vt boues. Oues eorum bis quotannis fœtificant: bis ferunt & metunt. Illis horti, pomaria & omniū fructuum viridaria ſuppetūt, omne item genus leguminis, peponum, cæparum, aliorum, tritici, hordei, ac ex vno gignuntur cērum. Sunt autem illi periiſſimi fidei & religionis, docti in Miſná, in Thalmud, in Agada. Thalmud quod habēt, linguâ ſanctâ, puréq; Hebraïcâ deſcriptum eſt: & ſic ipſi legunt quemadmodum Sapiētes noſtri, prout acceperunt ab ore Ioſuæ Nunis filij, quē docuerat

Tradunt Hebræi, prolē Moſis ſuſceptā à Madianitide, adhæſiſſe religioni maternæ neglecto Iudaico cultu & proinde eius inter proſapias non meminiſſe ſcripturā iam hic in Æthiopia cōuerſa eſſe dicitur.

His continetur traditiones patrum, & ſententiæ.

docuerat Moſes,quem oraculũ præpotentis Dei.Ignorant Magiſtros & Doctores,qui ſub tẽplo ſecũdo fuerũt,eo quòd ad ipſos non peruenirit, nec eos nouerint.Non aliam linguã, quàm ſanctã norunt:religioſè abſtinẽt vino Idolis libato,& ab eo quod grauiter cauerũt Doctores in lectionibus de iugulandis pecudibus,& de diſcerptis, iuxta hęc Scribarũ verba, Obligat magis Moſes doctor noſter, quàm verba ſcribarũ. Non iurãt per Deum quandiu fruuntur vſura lucis huius, quin potius excãdeſcunt in illum qui coràm iurarit, ac increpant eũ in hęc verba, Paupérne es? quare indignè tractas nomen Domini ore tuo? omnia in ore tuo ſunt: ſi buccella eſt,comede illam: ſi aqua, bibe illam: an neſcis ſcelere iuramẽti filios tuos mortuos,cùm adhuc eſſent parui?& ita hortantur omnes vt colant Dominũ in metu & timore, in integritate cordis. quia filij Moſis ſerui domini prorogant dies,ac viuunt cẽtum annos aut cẽtum viginti:nec filia filiúſve moritur viuente patre,ſed perueniũt ad tres, aut etiam quatuor ætates. Videt pater filios,nepotes,& ſobolem arantem, metẽtem & ſemper aliquid moliẽtem, quòd nec ſeruos nec ancillas habeant.Officinam quiſque excolit ſuam, ſuúmque ſumptum exercet. ſunt illis domus quas claudant,nec id tamen faciũt, ne noctu quidem, quoniam inter ſe neque furem habent,neque quemquam qui mali aut dãni aliquid inferat. Quin etiam puellus agit greges inter quãplurimorum dietũ, nec metuit quicquã à latronibus, aut malignis, *a* aut fera beſtia,aut alio incõmodo, quòd cuncti ſancti ſint in puri. Leuitæ occupantur in lege & mandatis, & adhuc ſunt in ſacrificationibus Moſis legiſlatoris noſtri, vt proinde omnia hæc illis dominus conceſſerit. Præterea nullos homines vident, nec ab aliis videntur ipſi,ſed ſe mutuò fruũtur quatuor hæ tribus,habitãtes vltra flumina Æthiopiæ, ſeque inuicem viſunt & colloquuntur.

Dæmonibus. *Leuitæ.*

Fluuius autẽ ſabbaticus eas circũluit, quod ſcribitur de illis in Eſaïa, Dicite vinctis,egredimini. Porrò apud eas magna eſt auri & argenti copia. Serunt linũ,educant vermes ſericos,conficiunt ſpecioſiſſimas veſtes & tunicas inſtar Ægypticarũ duplices & ſemel atque iterũ duplicatas, abſq; numero Latitudo fluuij ſabbatici ducentorũ eſt cubitorũ circiter iactũ arcus. Fluuius ille plenus eſt arena & lapidibus abſque aquis, ſonitúſq; lapidũ illorum perinde ſtridet, atque tonitru ingens,aut fluctus maris & ſpiritus procelloſus, nocte auditur ſonus ei⁹ ad iter dimidiati diei. Sunt ibi fontes, & confluunt omnes in lacum vnum, illis terra tota irigua eſt. In illo lacu ebulliunt piſces, & eius ripis volitant aues omnis generis mundæ. Fluuius ille ex lapidibus & arena ſtridet totis ſex diebus profeſtis, ſabbatis autem quieſcit atque tranquillus eſt, ſtatímque conſcẽdit ignis per fluuij circuitum à veſpera ſabbati ad exitum vſq;, & tantã emittit flammam, vt nullus ad illum accedere poſſit vel à ſemiſſe miliaris, quocunque tandem è latere. Ignis lãbit quicquid circùm radices egit, illud cum terra extrahens.

Bombices. *Fluuius forſan bituminoſus, & aſphaltites.*

Quatuor hę tribus Danis,Gaddi, Nephtalis & Aſeris verſantur cũ pecoribus ſuis iuxta ripam fluminis, vt

detondeant oues ſuas.eſt enim terra ſpatioſa,plana, ac pura, vt nec tribulum, nec olus inutile proferat. Cùm vident tribum Moſis, congregantur ipſi,& conſiſtunt ora fluminis, clamandoque inquiunt, Fratres noſtri tribus recti, nobis oſtendire camelos,canes & aſinos. Vbi illi, Quàm longus eſt amelus iſte, quàm longa ceruix eius, quàm verò exigua cauda illius! atque alij alios appellant ſalutánrque mutuò.

Venit autem ad nos iuſtus iſte,cuius nomen Eldad de tribu Dania,ſuperatis campeſtribus & locis planis, vt hæc nũtiaret omnibus filiis Iſraëlis per terras diſperſis, & afferret cõſolationes.Talis autem eius à fluminibus Æthiopię egreſſio fuit.Ingreſſus eſt mare ipſe,& alter de tribu Aſeris,vt negotiaretur cum nautis, & ab illis veſtes atque ornamenta emeret. Ingreſſi verò ſunt ambo paruam cymbam vnà cum pueris ſuis, factóque naufragio intempeſta nocte parauit Dominus duobus his viris tabulam. Hac abrepta fluitarunt in pelago, donec eiicerentur ad populum quendam,nomine Amargum.Hi Æthiopes ſunt,nigriores coruo,ſtatura proceri, humana carne veſcuntur. Cùm ſuſtuliſſent iuſtos hos, alterũ, quia pinguis erat &valẽs, delicatúſque admodum, correptum protinus comederunt, cùm tamen ipſe viuus, clamitans flénſque diceret,Hei matri meæ corporis mei animati cauſa, & quoniã dedidit me procreator morti mirabili . edunt enim Æthiopes carnem meam. Illum pium vbi deuoraſſent, traxerunr Eldadem Danium,de quo loquimur, & impoſuerunt ei collarium, vr aſſeruatus pingueſceret atque obeſior redderetur. erat enim infimus & macer.Præbebant autem illi cibum affatim, quem etiam comedebat, diu apud eos manens,quouſque dominus ad ſalutem ipſi eluxit. Nam irruerunt à regione altera copiæ in hos Æthiopas,captiuóſque duxerunt eos, diripuerunt, necarunt in illius captiuitatis æſtu. Caprus etiam eſt iuſtus his Danius, fuítq; apud eos (colebant autem impij illi ignem)annos quatuor, donec perducerent illũ ad regionem Aſin, & eũ emeret Iudæus quidam triginta duobus aureis. Nauigauit mare quouſque continentem attigiſſet, & incidiſſet in tribum Iſſacharis.

Illa accolit mõtes abyſſi,[a] qui ſubiacent Mediæ & Perſidi,diligẽs obſeruatrix legis huius, Ne recedat liber legis ab ore tuo. Nullius dominatum fert, præterquàm Dei : cum nullo mortalium dimicat aliâ, quàm legis,pugnâ: ſumma pace & trãquillitate viuit,abſque aduerſario,abſque occurſu malo : incolit quadratũ ſpatium itineris dierum decem, in quãcunque voles partem. Illi eſt magna vis pecoris, camelorum, aſinorum, ſeruorum,& ancillarum. Non aliud armorum genus gerit, quàm cultrũ, mactationis cauſa. Fideles ſunt,abhorrẽt ab oppreſsione & rapina: ſed & ſerui eorum ita fidi ſunt vt ad inuentum in via magnum diuitiarum pondus non adiiciãt manus.Inter eos agunt qui adorent ignem, & accipiãt in vxores matres ſororéſve. Nõ illic eſt in vſu cultura terræ : non metunt, non colunt vineas,ſed omnia argẽto emunt.Iudicem & principem habẽt Naaſon nomine:quatuor mortis genera ſenatoria exercent. Loquuntur linguâ

a *Immanis altitudinis.* *Deut.31.* *Ioſ.1.*

linguâ ſanctâ, item Perſicâ, & Arabicâ.

Filij autem Zabulonis ſiti ſunt ad Pharanis montes, & ad viciniã illorum accedunt: figũt tabernacula pellicea, à prouincia Agheamiá ad flumen vſque Euphratis. Tribus Rubenis è regione eorum, à rergo eorundem Pharanis monriũ. Inter eos pax eſt & amor, ſimúlque procedunt in aciem, obſidẽt vias, ac omnia ſpolia diuidunt, graſſantúrq; per viam Perſidis & Babylonis. Dapaleonus cameli apud eos duobus argẽteis emitur. Loquuntur linguâ Cedaris ſeu Atabica: penes eos ſcriptura eſt, Miſná, Talmud, Agadá. Singulis ſabbatis incipiunt Homilias linguâ ſancta, & ſententias patrum eadem linguâ.

Ephraïmus & dimidia tribus Menaſſis ibi eſt, in montibus auſtrinis, prouincia Meſugá, cuius homines terrico ſunt vultu & ſubnigro, poſſident equos, inrercipiunr itinera, nemini parcunr. Non illis aliundè victus, quàm ex præda, ſtrenui ſunt bello, quiſque eorum centum fundit. Tribus Simeonis & dimidia tribus Iudę in retra Cozetimorũ abſq; ſumma & numero, recipiunt rributum à viginti quinque Regnis, atque pars Iſmaëlitarum pendir illis tributum. Cæterùm iuſtus hic qui ad nos venit nomine Eldad filius fuir Maali, filij Ezechiëlis, filij Ezechiæ, quem genuit Halon, quem Abner, quem Semaïa, quem Hapſer, quem Oggus, quem Elcana, quem Hillel, quem Ephraïmus, quem Tobia, quem Peratus, quem Onan, quem Naaman, quem Taamus, quem Tadmis, quem Onamus, quem Gaul, quem Salad, quem Calebus, quem Amramus, quem Derus, quẽ Abdia, quẽ Abrahamus Ioſephi filius, filij Moſis, filij Iacobi, filij Kephuris. filij Aniẽlis, filij Aſeris, filij Iobi, filij Salemi, quem procreauit Elius filius Aaliebi, filij Ahiſamacis, filij Hoſmi, filij Danis, quem ſuſtulit Iacobus parẽs noſter. Deus optimus ter quatérque beatus in æternitatem omnem, qui has pias conſolationes declarauit nobis de fratribus noſtris decem tribubus, recolligat diſperſionẽ noſtram è quatuor terræ plagis in ædem ſanctuarij cum cunctis Iſraëlicis ſociis. Amen. Miſit literas has doctor Eldad in Hiſpaniam anno 43. [a] Fuit autem hic plenus lege & mandatis Dei. Sibi aſſidentibus à diluculo ad veſperam non deſinebat linguâ ſuâ ſenla legis exponere ideomate ſancto. eius oratio dulcior erat melle & apum fauo. Deus benedictus dignam illi mercedem hoc & futuro ſæculo rependat. Amen.

Interſecãt, couppẽt les chemins.

[a] Qui eſt à Chriſto 1238. Nam ſecundum Hebræorũ calculum, quinq; annorum millia ab orbe cõdito (quẽ ipſi numerum hodie compendij cauſa ſupprimunt) incidêre in annũ Chriſti 1240. Danius igitur abhinc annos ducentos ſeptuaginta nouẽ fuit.

QVÆ DE HIS CÆTERI ſentiant teſtimonia aliquot.

HEBRÆI conſtanter Iudæos, quos clauſos nominãt, fluuio ſabbatico tanquã mœnibus circumcludi tradunt. Noſtri magis clauſos appellari putant à montibus circumpoſitis. In Ezra lib. 4. eſt aliquid tale de 10 tribubus. De his Abben Ezra in octauum caput Canticorũ, Cùm congregabitur eccleſia Iſraëlica, dicet reliquam adhuc eſſe ſororem vltra flumina Æthiopiæ. & R. Selomo in 27 Eſaiæ & venient qui perierint in terra Aſſur, quia

Abben Ezra.

inde (inquit) diſperſi ſunt intra fluuium ſabbaticum.

Elias. *Elias in Tisbyte, Sabbaticus fluuius eſt, quem dicunt omnibus diebus hebdomadis, dempto ſabbato, currere & mouere immanes lapides, vt tranari non poſſit. Hæc verò cauſa, ob quam decem tribus, quæ illic interceptæ ſunt, nō inde exeant, præſertim cùm non liceat violare ſabbatum. Vocarūt autem eum Sapientes ſabbaticum ob ceſſationem eius in ſabbato.*

R. Moſes. *R. Moſes Ben Naaman videtur ponere in Media aut Meſopotamia. Is enim ſcribit, citante ibidem Elia, fluuium ſabbaticum illum eſſe, quem ſcriptura vocat Gozan, ad quem Aſſyriorum Salmanazar vaſtata Samaria Iſraëlitas tranſtuliſſe ſcribitur 4 Reg. 17 & 19. Quod fermè patrocinatur Ioſepho, cuius hæc eſt ſententia lib. 7, cap. 13 de bello Iudaico.*

Ioſephus. *Fluuius ſabbaticus per totam hebdomadam lapides trahit, & ſabbato quieſcit, immò verò exareſcit, ſiccúmque locum præbet, deinde quaſi nulla mutatione facta, die ſequenti ſimilis exoritur. Eſt autem inter Arcas & Raphaneas regni Agrippæ ciuitates.*

Plinius. *Plinius lib. 31, cap. 2 de Nat. hiſt. In Iudæa riuus ſabbatis omnibus ſiccatur vbi Iudeæ nomine videtur deluſus, dum non eam intelligit cui Iudæi tranſlati dedêre appellationem, ſed quæ eſt in Paleſtina.*

Orontius in ſuo corde Geographico illos ſubiicit circulo arctico vltra glaciale pelagus, eíſque vndique montes circumiicit. alij collocant ad mare Caſpium, nonnulli ad Seras & Indos. Sed & noſter Danius quoſdam ponit iuxta Mediam & Perſidem, Indiam verſus, quoſdam in Æthiopia. Tam diſſecta eſt miſerorum Iudæorum ob fuſum piorum ſanguinem diſpertio. Hanc Deus ſui cum Abrahamo, Iſaaco, & Iacobo fœderis memor, ad Chriſtum Dominum noſtrum per fidem & agnitionem Euangelij colligat, & ad Eccleſiæ ſanctum concilium miſericordiæ ſuæ viſceribus ſociet. Amen.

Deo honor, laus, gloria.

DE CHRISTO CAPVT

vndecimum de legibus Regum & præliorum, ex Deuteronomio R. Moſis Maïemonis filij, pagina. 763.

REx Chriſtus ſuo tempore extabit, reſtituet regnū Domus Dauid iuxta antiquam dignitatem in priſtinum dominiū, ędificabit templum ſacrum, cōgregabit diſperſos Iſraëlitas. Eius diebus reſtituētur iudicialia omnia, vt cùm antiquitus offerebāt oblationes, celebrabāt remiſſionis annos atque Iubileos, iuxta omnia mandata, quę in lege tradita ſunt. Quicunque autem non expectat aduentum ipſius, is non modò reliquos prophetas negat, ſed etiam legem ipſam ac Moſem doctorē noſtrum. Nam certè lex cōteſtatur de eo, cum inquit, Et reducet Dominus Deus tuus captiuitatem tuam & miſerebitur tui & reſtituet, & congregabit te, &c. Etiam ſi fuerit diſperſio tua in extrema terræ, adducet te Dominus, &c. Illa autem verba, quæ explicantur in lege, cōplectuntur quæcunque dicta ſunt ab vniuerſis Prophetis. Deut. 30. Deut. 4. Num. 24.

phetis. Quin etiã in hiſtoria Balaam hæc tangũtur ac ibi viticinatio eſt de duobus Chriſtis, de priore, id eſt, Dauide, quæ ſeruauit Iſraëlem de manu hoſtium ipſius, & poſteriore, qui è poſteris ipſius exorietur, & ſaluabit Iſraëlem de manu filiorum Eſaü. Illic igitur ait, *Videbo eum, ſed non modo*, de Dauide, *intuebor illum, ſed non propè* de rege Chriſto. *Orietur ſtella ex Iaacob*, nempè Dauid, & *conſurget virga de Iſraël*, Rex Chriſtus. *Et percutiet duces Moab.* Dauid, de quo in libris Regum ſcriptura narrat, Et percuſſit Moab, & menſurauit eos funiculo. *Vaſtabitque omnes filios Seth*, Rex Chriſtus, de quo Zacharias, & dominatio eius à mari vſque ad mare. *Et erit Idumea poſſeſſio eius*, Dauidis ſcilicet, Nam ſic ſcriptum eſt, Et facti ſunt Idumæi Dauidis ſerui, &c. *Hæreditáſque Seïr cedet inimicis ſuis*, Regi Chriſto. Siquidem ſcriptum, Et aſcẽdent ſaluatores in montem Sion iudicare mõtem Eſaü. Præterea de vrbibus refugij in deuteronomio legitur, Si dilatauerit Dominus Deus tuus terminum tuum, adiicies adhuc tres vrbes, &c. Atqui nunquam iſtud impletum reperitur. Cùm ergo Dominus nunquam aliquid inaniter & fruſtra præcipiat, neceſſe eſt iſtud tandem aliquando impleatur. Quod ad prophetarum teſtimonia attinet res non eget probatione, quoniam vniuerſi eorum libri huiuſmodi prædictionibus pleni ſunt.

2 Reg. *Zach. 9.* *2 Reg. 8.* *Abd. 1.* *Deut. 19.*

Cæterum ne arbitreris regẽ Chriſtum neceſſario effecturum ſigna & prodigia, aliquid innouaturum in mundo, viuificaturum mortuos, aut quippiam huiuſmodi, quæ Fatui dictitant. Nam rem non ita habituram

Fatua ratio.

ex eo apparet, quòd R. Akba, ſapientiſſimus omnium Thalmudicorum cũ eſſet, fuit armiger Barcozbæ Regis & perſuadere voluit eum eſſe regem Chriſtum, ſicque ipſe exiſtimauit, itémque cuncti ętatis illius ſapiẽtes, donec ille occideretur ſcelerum noſtrorum cauſa. Nec prius cognitũ eſt eum nõ eſſe Chriſtum, quam occiſus fuit. Atqui non requiſiuerunt ab ipſo ſapientes ſignum vllum aut prodigium. Cuius rei fundamentum eſt, quia legis noſtræ ceremoniæ & iudicia ſancita ſunt in perpetuum, citra temporis determinationem, nec fas ei quicquam addere, vel demere. Ac quicunq; addit aut detrahit, aut etiã trãsformat vultum legis, deducítque verba præceptorum de ſua ſimplici intelligentia & mente, iſte quidem profectò vanus eſt, impius, Epicureus denique.

Qualis Chriſtus Iudæorum.

Si igitur exoriatur Rex de domo Dauid, qui meditetur in lege, ſe occupet in pręceptis more Dauidis patris ſui iuxta preſcripta vtriuſq; legis, id eſt, ſcriptæ & traditione acceptæ, inflectat vniuerſum Iſraëlem ad ambulandum in ea eiúſq; ruinas inſtaurandas, gerat poſtremò prœlia Domini, iſte certè citra controuerſiam erit Chriſtus, ſiquidem in iis, quę fecerit, fortunetur, ac ſuperet vniuerſas nationes finitimas, & ædificet ſacrum templum in ſuomet loco, & congreget diſperſos Iſraëlitas. Talis proculdubio Chriſtus erit. Quod ſi non vſque eò fortunetur, aut ſi occidatur, certum eſt non eum eſſe, quem expectate iuſſit lex. Quin potius velut vnus habendus erit eorum omnium Regum familiæ Dauidicæ, qui perfecti quidem & recti extiterunt, ſed

tamen mortui ſunt promiſſionibus nondum expleris, quem Dominus non niſi exiſtere fecerit, vt, per eum probaret multos. Siquidē ſcriptum in Daniēle, Et de intelligēribus ruēt, vt conflentur per ea, & purgentur, & dealbentur, vſque ad tempus præfinitum, quia tempus ad conſtitutum erit.

Dan.11.

Chriſtum noſtrū, intelligit.

De illo autem qui Chriſtus exiſtimatur atque occiſus eſt in Hieroſolymitana curia iam prædictum eſt in eodem Daniēle his verbis. Filiíque præuaricatorum populi tui extollentur vt impleāt viſionem & corruēt. Et certè inde ingens natum eſt ſcandalum. Nam cuncti prophetæ prædixerūt Chriſtum redempturum & ſeruaturum Iſraēl, collecturúmque eorum diſperſionem, confirmaturum deniq; illorum legem. Iam iſte cauſam præbuit, vt periret Iſraël, diſpergerentur eius reliquię, humilis & abiectus efficeretur, peruerteretur lex, errore imbueretur maxima mundi pars coleretur alius præter Deum. Verum cogitationes Dei vniuerſitatis effectoris atque opificis non poſſunt ab hominibus comprehendi. Neque enim viæ ipſius, ſicut viæ illorum, neque cogitationes ipſius ſicut cogitationes illorum.

Ibidem.

Mahometem pſeudoprophetā intelligit.

Prætereà huiuſmodi omnia itémque eius, qui extitit poſt eum, non pertinēt niſi ad parandam viam regi Chriſto & ad diſponendum vniuerſum mūdum, vt pariter Deum colat. Eſt enim ſcriptum in Sephonia, Quia tunc reddam populis labium electū. vt inuocent omnes nomen Domini, & ſeruiant ei humero vno, Ecquonā pacto id? Iam oppletus eſt mundus vniuerſus rumore Chriſti & verborū legis atque præceptorum Dei, quin etiam hæc diffuſa ſunt per remotiſſimas inſulas & populos innumerabiles tam mēte quam carne incircumciſos, qui vltro citróque verbis iſtis inter ſe conferūt de arcanis liges, dū alij dicunt præcepta legis vera eſſe quidē ſed deſiiſſe hac tēpeſtate, neque eſſe in vſu, alij autem illis res arcanas deſignari nec eſſe ſimpliciter intelligenda, ſed iam veniſſe Chriſtū qui eorum arcana declarauerit & patefecerit. Cùm ergò emerſerit Chriſtus verè, proſpere proceſſerit & eleuatus exaltatúſque fuerit, tum de repentè conuertentur omnes & ſuum errorem agnoſcent.

Sepho. 38.

Caput duodecimum illarum legum de Regibus.

Ne in animū tuum inducas tempeſtate Chriſti quicquam defecturū è curſu mundi, aut aliquid immutandum è primo naturæ opificio atque ordine, ſed mundum pro ſuo more & curſu adminiſtrandum ſcito. Ac id quod in Eſaia dictum eſt, Et habitabit lupus cum agno & pardus cum hædo ſtabulabitur, figurata eſt locutio & tropica, qua ſignificatur Iſraëlitas verſaturos confidenter cum impiis aliarum nationum mundi, quæ compatantur lupo & pardo. Alibi quippè dictum, lupus veſpertinus vaſtabit eos, & pardus vigilans ſuper ciuitates eorum. Præterea cōuertendos eſſe per pœnitentiam omnes ad veram legem & doctrinā, item non drepturos neque nocituros, ſed mādicaturos rem permiſſam pacatè & tranquillè cū Iſraële. Scribitur enim eodem Eſaiæ loco, Et leo ſicut bos paleam

Eſai.11.

Hier.5.

Eſai.11.

paleam comeder. Idem iudicium de cõſimilibus verbis, quæ ad res Chriſti pertinent. ſunt enim figuratæ parabolicæque locutiones. Diebus autem Chriſti intelligetur cuiúſnam rei ſint parabolæ, quámque rem deſignent.

Itaque ſapientes noſtri, inter mundum hunc, inquiunt, & tẽpora Chriſti nullum planè diſcrimen pręter tyrannidem Imperiorum. Ac videtur è ſimplici contexru oraculorum Propheticorum initio dierum Chriſti futurum prælium Gog & Magog, & ante illud prælium emerſurum principem Iſraëli, vt præparet cor eius. *Mal.4.* Eſt enim prædictum, Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetam antequam veniat dies Domini magnus & terribilis. Porrò non eſt vẽturus vt polluat purum, aut vt purget impurum, neque vt deprauet homines, qui valde recti ſunt, aut vt rectos efficiat eos, qui valde deprauati ſunt, ſed potius vt pacem afferat mundo. Nam hoc ſignificatur ſequentibus Malachiæ verbis, Et conuertet corda patrum in filios.

Lapis iactus in illud Euangelij Ioan.9. veni vt qui non vident videant, et qui vident cæci fiant.

Conſimiliter Sapientum aliqui aſſeuerant ante aduentũ Regis Chriſti venturum Eliam. At omnia verba hæc atque eiuſmodi nemo ſcit, quo pacto euentura ſint, donec re fuerint cõprobata. Talia enim abſtruſa ſunt apud Prophetas. Præterea ſapientes ex verbis nullam habẽt traditionem maiorum, niſi quatenus è verſuum ſacræ ſcripturæ pondere diiudicare poſſunt. Quocirca inter ſe quidem diſcrepant de huiuſmodi rebus, ſed ordines euentuum rerum allarum, & minutæ circunſtantiæ non ſunt de fidei ſumma, ſed nec quiſquam laborat de verbis Hagadoth, neque moratur verba Middrashoth, quæ commemorantur de his rebus & ſimilibus, neque reponit in fidei principiis & capitibus, vt quæ neq; promoueãt charitatem, neque timorẽ. Similiter non ſupputandos temporum fines docuerunt ſapiẽtes noſtri his verbis, Efflet anima eorum, qui fines ſupputant, ſed prę̨ſtoletur & credat in vniuerſum verbis ſcripturæ, quemadmodum explicauimus. *[illegible]* *vel ſuffet animam.*

Tempeſtate Regis Chriſti, cum diſponetur eius imperium & cõgregabuntur ad ipſum vniuerſi Iſraëlitæ ſecundum familias cẽſebuntur omnes iuxta præſcriptum ipſius, inſtinctu Spiritus ſanctr, qui ſuper eo requieſcet. Nam prædictũ à Malachia, *Matt.3.* Et ſedebit conflans & purgabit omnes filios Leui. Filios ſcilicet Leui in primis purgabit & dicet, hic de proſapia eſt ſacerdotali, iſte de Leuina, remouebítque eos qui non ſunt de gentilitate & familia Iſraëlis. Hoc enim Ezras ſignificat, dum inquit, Ait Ather Sata eis vt non comederẽt *Ezra 2.* de ſancto ſanctorum, donec ſurgeret ſacerdos ad Vrim & Thummim.

Ecce didiciſti inſtinctu Spiritus ſancti omnes, qui in poſſeſſionis ius admittuntur, tum in ſuam gentilitatem reducendos, tum declaraturos primum ſui generis auctorem. Cęterum Chriſtus non diſtinguet gentilitates niſi in tribus. Declarabit enim hunc ex hac eſſe tribu, illum ex altera. Non item dicet vnum eſſe ſpurium, alterum ſeruum. Æquum quippè eſt, vt familia quæ obſcura eſt, occulta ignotáque maneat. Nec verò prophetæ & ſapientes noſtri deſiderarunt dies Chriſti, vt imperium ha-

berent in nationes huius mundi, & exteris gentibus imperitarent,neque vt ipſos populi alij extollerent, ſed nec vt ipſi eſculentis fruerentur & voluptatibus & gaudiis,verum vt vacui eſſent ad legis ſtudium, neq; haberent durum herum & interpellatotem qui deſiſtere iubeat, quò poſſent vitam futuri ſæculi promereri, quemadmodum oſtendimus in tractatibus de pœnitentia.

Illo autem tempote nulla ibi erit fames, nullum bellum, nulla æmulatio,nulla lis & contentio, fœlicitas enim abundè affluet, ac omne deliciarum genus inſtar pulueris obtinebitur. Mundus, quàm latè patet, non niſi occupabitur in Deo cognoſcendo. Quocirca Iſraëlitæ ſapientia valde erunt inſignes ac res arcanę atque abſtruſæ omnibus innoteſcent, qui & conſequentur ſui ſummi opificis
Eſa.11. notitiam pto humanis viribus. Nam teplebitur terra cognitione Domini,ſicut aquæ mare operientes.

Benedictus Deus miſericors, qui adiuuit nos.

SCRIPTVRÆ, IN QVIbus *Chaldæus Paraphraſtes intetecit nomen Meſſiæ ſiue Chriſti præter literam Hebraïcam explicationis gratia, ex Methurgeman Eliæ Leuitis, in Radice* משח, *vnxit. Obſeruatio diligens, erudita & perutilis, vt in puſillo quaſi ſpeculo, conſideremus, quos locos vetus Synagoga citra controuerſiam acceperit de Chriſto. Eos nimirum, quos Chriſtiani de eodem exponimus, etiam hoſtium noſtrorum confeſſione.*

NON *auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius donec veniat Silo. Chald.* Gen.49.
donec veniat *Chriſtus*. *Orietur ſtella ex Iacob, & conſurget virga de Iſraël. Chald.* Et magnificabitut *Chriſtus*. Num.24.

Et diſputauit ſuper lignis à cedro, quæ eſt in libano, vſque ad hiſopum, quæ egreditur de pariete. 3 Reg.4.

Chald. Et vaticinatus eſt de regibus domus Dauid qui regnaturi erãt in hoc mundo & in mundo *Chriſti.*

In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria. Chald. in die illa erit *Chriſtus* Domini in lætitia. Iſa.4.

Et egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet. Iſa.11.

Chald. Et *Chriſtus* de filiis filiorum eius orietur.

Et vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis. Eſa.9.

Chald. Chriſtus pacis. 6

De Radice colubri egredietur regulus. 14.
Chald. egredietut *Chriſtus.*

Emittite agnum ad dominatorem terræ de petra deſerti ad montem filiæ Sion. 16.

Chald. aſcendere facite tributa ad Chriſtũ Iſraëlis qui roborabit, propterea quod fuerũt in deſerto, montem congregationis Sion.

Et præparabitur in miſericordia ſoliũ, & ſedebit ſuper eum in veritate, in tabernaculo Dauid iudicans, &c. Ibidem.

Chald. tunc *Chriſtus* Iſraëlis præparabit

parabit in bono thronum ſuum, & ſedebit, &c.

Eſa.20. *In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ & certum exultationis reſiduo populi ſui.*

Chald. In die illo erit *Chriſtus* Domini exercituum in corona lætitiæ, &c.

Eſa.2 & 53. Nota Chaldæum hanc Eſaiæ ſectionem expoſuiſſe de Chriſti tum exaltatione tum perpeſſione. Hier.30.

Ecce intelliget ſeruus meus, exaltabitur & eleuabitur & ſublimis erit valdè &c. Non eſt ei ſpecies neque decor, &c.

Chald. Ecce proſperabitur ſeruus meus *Chriſtus* & eleuabitur, &c.

In ciuitatibus Iuda adhuc tranſibunt greges ad manum numerantis.

Chald. In vrbibus Iuda adhuc tranſibit populus per manum *Chriſti.*

Ibid. & 23 *In diebus illis & in tempore illo germinare faciam Dauid germen iuſtitiæ & faciet iudicium & iuſtitiam in terra.*

Chald. Dauidi germinare faciam *Chriſtum* Iuſtitiæ.

Mich.4. *Et tu turris gregis nebuloſa filia Sion vſque ad te veniet & veniet poteſtas prima, regnum filiæ Hieruſalem.*

peccatu. *Chald.* Et tu *Chriſte* Iſraëlis, qui abſconderis propter debita Synagogæ Sion, ad te peruenturum eſt regnum, & reſtituetur imperium priſtinum regni Synagogæ Hieruſalem.

Mich.5. *Et tu Bethlehem Ephrata paruula es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui ſit dominator in Iſrael, & egreſſus eius ab initio à diebus æternitatis.*

Chald. Et tu Bethlehem Ephrata veluti paruula es vt numeretis in [a] millibus domus Iuda. Ex te coram me exibit *Chriſtus* vt exerceat imperium in Iſraëlem, cuius nomẽ ab antiquo dictum eſt à diebus ſæculi.

a In familiis.

Ego autem in Domino gaudebo & exaltabo in Deo [b] Ieſu meo. *b ſalutis meæ.*

Chald. Tunc in ſigno & redemptione, quam facies *Chriſto* tuo & reliquiis populi tui, qui erit ſuperſtes, confitebuntur his verbis. dixit Propheta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo, qui operatus eſt redemptionem meam.

Ecce ego adducam ſeruum meum *Zach.3.* *[c] Orientem.* *c germen.*

Chald. ſeruum meum *Chriſtum.*

Et educet lapidem primarium, [d] & exæquabit gratiam gratiæ eius. *Zach.4. d Plauſus, gratia, gratia illi (ſit)*

Chald. Et reuelabit *Chriſtum* ſuũ, cuius nomẽ vocatum eſt ab antiquo & dominatum tenebit in vniuerſa regna.

Hæc ait Dominus exercituum dicẽs, *Zach.6.* *Ecce vir Oriens nomẽ eius. Et ſubter eum* *germen.* *orietur & ædificabit templum domino.*

Chald. Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce vir, cuius nomen *Chriſtus*, reuelabitur, & magnificabitur, & conſtruet templum Domino.

Quia viſitauit Dominus exercituum *Zac.10.* *gregem ſuum, domum Iuda & poſuit eos quaſi equum gloriæ ſuæ in bello.*

Ex ipſo angulus & ex ipſo egredietur omnis exactor ſimul.

Chald. Quia recordatus eſt Dominus exercituum populi ſui, domus Iuda & ponet eos ſicut equos roboris, quorum gloria eſt in prælio. Ex eo [e] rex ipſius, ex eo *Chriſtus ipſius*, ex eo robur belli eius, ex eo magnificabuntur omnes rectores eius ſimul. *e Iuda vel Deo.*

Domine in virtute tua lætabitur rex & ſuper ſalutare tuũ exaltabit vehemẽter. *Pſal.21.*

Chald. Domine in fortitudine tua magnificabitur *rex Chriſtus.* & in redemptione tua quam plurimum iubilabit. *In alio exẽple lætabitur.*

Ibid. *Quoniam rex ſperat in Domino & in miſericordia altiſsimi non commouebitur.*

Chald. propterea quòd rex *Chriſtus* ſperat in domino, &c.

Pſal.45. *Specioſus forma præ filiis hominum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.*

Chald. Pulchritudo tua rex *Chriſte* exuberat præ filiis hominum, Poſitus eſt ſpiritus Prophetiæ in labiis tuis, propterea benedixit tibi Deus in ſæculum.

Pſal.61. *Dies ſuper dies regis adiicies, annos eius vſque in diem generationis & generationis.*

Chald. Dies ſuper dies venturi ſæculi *Chriſti* Regis adiicies, annos eius ſicut ætates præſentis ſæculi & ætates ſæculi futuri.

Ibid. *Sic Pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum ſæculi, vt reddam vota mea de die in diem.*

Chald. tunc collaudabo nomen tuum in ſæcula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Iſraël & in die, quo magnificabitur *Chriſtus* Rex, vt regnet.

Pſal.72. *Deus iudicium tuum regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis.*

Chald. Deus [a] leges iudiciorum tuo regi *Chriſto* da, & iuſtitiam tuam filio Dauidis regis.

a *Vias, modos, rationes.*

Pſal.80. *Reſpice de cælo & viſita vineam iſtam, & perfice eam quam plantauit dextera tua, & ſuper filiũ hominis, quem firmaſti tibi.*

Chald. Reſpice de cælo & vide, & recordare in miſerationibus, vineæ iſtius & operis, quod ſtatuit dextera tua & ſuper regem *Chriſtum*, quem roboraſti tibi.

Cant.1. *Si ignoras tibi, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi poſt veſtigia gregum tuorũ, & paſce hœdos tuos iuxta tabernacula paſtorum.*

Chald. Deus omnibus mŏdis benedicendus dixit Moſi prophetæ. Si illis (qui perſequuntur populum domini) exultatio fuerit percurere Synagogam, quæ ſimilis eſt puellę ſpecioſæ, quam diligit anima mea, ambulet illa in viis iuſtorum, & ordinet preces iuxta [b] præſcriptum rectorum ſuorum, & paſtorum ætatis illius, atque doceas filios ſuos, qui ſimiles ſunt hœdis captarum, vt proficiſcantur in ædem Synagogæ & in locum concionis & ſtudij. Sic merito illorũ operum paſcentur in exilio, quo vſq; mittam *Chriſtum* Regem, qui regat & ducat eos placidè & quiete ad tabernacula ipſorum, id eſt, ædem ſanctuarij, quam ædificarunt illis Dauid & Salomon paſtores Iſraëlis.

b *et.*

Tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cupreſsina. Ibid.

Chald. Ait Salomon Propheta. Quam decora ædes ſanctuarij quæ ædificata eſt [c] per manus meas, ex arboribus cedrinis; Atqui ſpecioſior multo erit ædes Sanctuarij, quæ ædificanda eſt, diebus regis *Chriſti*, eius trabes erunt è cedris paradiſi [d] Eden, & laquearia è cupreſſis, [e] Sagis, & Surbanis.

c *mea opera.*
d *Voluptatis.*
e *Rariſſima & precioſiſſima genera cedrorum eſſe dicunt.*

Cant.4. *Duo vbera tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis.*

Chald. Duo redemptores tui, qui te redempturi ſunt *Chriſtus* Dauidis filius & *Chriſtus* filius Ephraïm, ſimiles ſunt Moſi & Aaroni filiis Iocabed, qui comparantur duobus hinnulis gemellis capreæ, & paſcebant populum domus Iſraël merito ſuo, quadra-

Duos Chriſtos conſtituũt ob duplicem aduentũ Chriſti, dum neſciũt diſtinguere inter Chriſtũ patientem, & triũphantẽ.

quadraginta annis in deſerto, Manna & auibus altilibus & aquis putei Mariæ.

Cant. 7. *Mandragoræ dederunt odorem in portis noſtris, Omnia poma noua & vetera dilecte mi ſeruaui tibi.*

Chald. Cum placebit Domino redimere populum ſuum ab exilio, dicetur Regi *Chriſto.* Iam expletus eſt finis exilij, & merita iuſtorum fragrant coram me, ſicut odor balſami, & ſapientes ætatum affixi ſunt portis collegij Theologici, occupantes ſe in verbis librorum, præſertim legis. Nunc igitur ſurge, & ſuſcipe regnum, quod deſtinatum eſt tibi.

Cant. 8. *Quis mihi det te fratrem meum, ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te ſolum foris, deoſculer te, & iam me nemo deſpiciat.*

Chald. Illo autem tempore apparebit Rex *Chriſtus* Synagogæ Iſraël, & dicent ei filij Iſraël, Adeſdum, eſto nobiſcum pro fratre & aſcendamus Hieroſolymam & ſugamus tecum ſenſus legis, quemadmodũ ſugit infans vbera matris ſuæ. Quoniã etiam omni illo tempore, quo vagus eram & extorris à mea patria, modò recordarer nominis Dei magni & traderem animam meam pro diuinitate ipſius, populi exteri nõ me contemnebant.

Apprehendam te & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & muſtum malorum granatorum meorum. Ibid.

Chald. Deducam Rex *Chriſte* & introducam te in ædem ſanctuarij mei, ac illic me docebis timere Dominum, & ambulare in ſemita ipſius. Illic etiam[a] inſtruemus epulum Leuiathan, & bibemus vinum vetus (generoſum & præſtãs) quod in ſuis racemis aſſeruatur à die, quo orbis procreatus eſt, & fructus malorum granatorum, qui parati ſunt iuſtis in paradiſo Edem.

[a] q.d. De Leuiathã, ſatana triũ phabimus.

Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ne ſuſcitetis neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit. Ibid. ad rationem totius libri poſtrema.

Chald. Dicet Rex *Chriſtus*, Adiuro ego vos popule mi, domus Iſraël, cur contenditis cum populis exteris de exeundo exilio, & quare rebellatis in copias Gog & Magog, expectate quæſo paulisper, dum deleantur populi qui venerunt dimicatum aduerſum Hieruſalem. Nam poſtea veſtri recordabitur Dominus orbis iuxta miſerationes, quibus proſequi ſolet iuſtos, placebítque ipſi vos redimere.

Ruth 1. *In diebus vnius iudicis, quando iudices præerant, facta eſt fames in terrá.*

Chald. Temporibus quibus præerant iudices facta eſt vehemens fames in terra Iſraël. Decem autem fames inſignes decretæ ſunt de cælo, vt ſint in mundo, à die orbis conditi vſque ad aduentũ *Chriſti* ad caſtigandos habitatores terræ, quarum decima in illius dies incidet, erítque fames non edendi panem, aut ſitis bibendi aquam, ſed audiendi Verbum prophetiæ, quæ à conſpectu domini manat.

Ruth 3. *Et rurſum expande, inquit Booz pallium tuum quo operiris, & tene vtraque manu. Qua extendente & tenente, menſus eſt ſex modios hordei & poſuit ſuper eam & ingreſſus eſt ciuitatem.*

Chald. Rurſum dixit, præbe peplũ, quo conuolueris & prehende illud.

Qua apprehendente menſus eſt ſex ſata hordei & humeris ipſius impoſuit. Immiſſum autem eſt ei diuinitus robur ad portanda ea. Itaque protinus dictum eſt ſpiritu prophetico, exorituros ex ea ſex iuſtos, quorũ ſinguli benedicerentur ſex benedictionibus, Dauid, Daniël, tréſque ſocij ipſius & *Rex Chriſtus*. Ingreſſus autem eſt Booz vrbem.

Lament. 2. *Vocabis quaſi ad diem ſolennem qui terrebant me de circuitu, & non fuit in die furoris domini qui effugeret & relinqueretur.*

Chald. Clamabis libertatem populo tuo domui Iſraël per *Chriſtum*, quemadmodum feciſti per Moſem & Aaronem in die Paſchæ, quo congregati ſunt adoleſcẽtuli mei vndiq; omni ex loco, in quo erant diſperſi, die quo ardebat vehementia furoris tui, ô Domine, nec illis erat liberatio & reliquiæ.

Completa eſt iniquitas tua filia Sion. Lament. 4 *Non addet vltra, vt tranſmigrare te faciat.*

Chald. Poſtea finire faciet iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, & redimeris per *Chriſtum*, & Eliam ſacerdotem magnum. Nec addet vltra Dominus, vt in captiuitatem amandet te.

Eccleſ. 1. *Non eſt priorum memoria, ſed nec eorum quidem, quæ poſtea futura ſunt, erit recordatio apud eos, qui futuri ſunt in nouiſſimo.*

Chald. Non eſt memoria præcedentium ætatum, ſed nec ſequẽtium erit recordatio apud eos, qui erunt diebus *Regis Chriſti*.

Hæc etiam inuenimus in Targhum ſiue interpretatione Hieroſolymitana.

Hæc Hieroſolymitana in Pentateuchi inſigniores locos interpretatio valde vetuſta eſt & lingua aliquantum à cæteris Hebrea dialectis diſcrepante. Propter antiquitatẽ magna eſt authoritatis apud Iudæos. Quoniam autem myſteriis excellit breui, ſi Dominus fauerit, eam in Latinum conuerſam in commune proferemus. Quæ ſequuntur ab Elia de Chriſto obſeruata tibi prægustamenti vice ſient. Ipſum conteret caput tuum. & tu conteres calcaneum eius. Gen. 3.

Targhum Hieroſ. Cùm filij mulieris attendenr ad legem & ſeruabunt mandata, inſidiabuntur & percutient tibi caput tuum, téque occident. Cùm autem derelinquẽt filij mulieris præcepta legis, neque mandatis parebunt, inſidiaberis tu & mordebis eos in calcibus ipſorum, peſſiméque illos afficies. Verum erit ſanitas & medicina filiis mulieris, tibi autẽ ô ſerpẽs nulla erit ſanitas. Verum ipſi inter ſe facturi ſunt conculcationes calcibus ſuis in fine calcis dierum [a] per regem *Chriſtum*. [a] Manibus Regis Chriſti.

Gen. 49. *Non auferetur ſceptrum de Iuda & dux de fœmore eius, donec veniat Silo, & ipſe erit expectatio gentium.*

Targ. Hieroſ. Non deſinent reges domus Iuda, neque [b] tardabunt doctores legis de filiis filiorum eius vſque ad tempus quo veniet *Chriſtus*, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura ſunt vniuerſa regna terræ. [b] Deſiderabuntur.

Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitam ô fili mi aſinam ſuam. lauabit in vino ſtolam ſuam & in ſanguine vuæ pallium ſuum. Ibidem.

Targ. Hieroſ. Quàm pulcher eſt rex *Chriſtus*, qui ſurrecturus de eſt do mo Iuda. ligabit lumbos ſuos & exibit in prælium aduerſum hoſtes ſuos. Occidentúrque reges cum principibus. Rubefaciet fluuios ſanguine, & dealbabit colles ſuos pinguedine fortium illorum. Veſtimẽta eius imbuentur

buentur ſanguine, ipſe autem ſimilis erit formæ botrorum.

Ibid. *Pulchriores ſunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.*

Targ. Hieroſ. Quàm pulchri ſunt oculi regis *Chriſti* ad cernendum, præ vino defæcatiſſimo, ne illis ſpectet inceſtos concubitus, cædéſque innocentium; Dentes eius exercitati ſunt in lege, ne illis commãducet iniquitates & rapinas. Rubeſcent montes eius vineis & torcularibus vini. Candeſcẽt colles eius copia tritici & gregum ouium.

Exod.12. *Nox eſt iſta obſeruabilis domini, quãdo eduxit eos de terra Ægypti. Hãc obſeruare debent omnes filij Iſraël in generationibus ſuis.*

Targ. Hieroſ. Quatuor enim noctes ſcriptæ ſunt in libris memoriarum. Nox prima, cum manifeſtatum eſt verbũ Domini in mundo, vt crearet ipſum. Mundus erat inanis & vacuus & tenebræ expandebantur ſuper faciem abyſſi. Verbũ autem Domini lucebat & illuminabat, & vocauit noctem illam primam. Nox ſecũda, cum manifeſtum eſt verbum Domini Abrahę inter animantium diuiſiones. Erat Abraham natus centum annos, Sara autem nonaginta, ad implendum, quod prodidit Scriptura, Nunquid Abraham centenarius poterit gignere filios, nunquid Sara nonagenaria poterit parere? Nunquid acceſſerat ad triceſimum ſeptimum annum pater noſter Iſaac, quo tempore oblatus eſt ſuper altare? Cæli depreſſi ſunt & deſcenderunt, ipſe autem conſpexit fundamenta illorũ, & caligarunt oculi eius præ ſublimitatibus. Vocatur autem illa nox ſecunda. Nox tertia, cum reuelatum eſt verbũ Domini ſuper Ægyptios, in noctis medio, ac dextera eius occidit primogenitos Ægyptiorũ, ſeruauit autem primogenitos Iſraëlitarum, ad confirmandum id quod dixit ſcriptura, filius meus primogenitus Iſraël. Appellatúrq; nox illa Tertia. Nox quarta, cùm explebit mundus terminum ſuum, vt redimatur, funes impietatis excindẽtur & iuga ferrea rumpentur. Moſes eduxit de medio deſerti, Rex autem *Chriſtus* de medio [a] Romæ. Hic, quemadmodum ille loquetur in ſummitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque, ipſis pariter ambulantibus. Hæc eſt nox Paſchæ, quæ coram Domino ſeruatur, & parata eſt omnibus filiis Iſraël, per generationes ipſorum.

Gen.1. — Gen.15. — Gen.22. — Exod.4.

a Sic ſe Iudæi in hoc Romano exilio fruſtra conſolantur.

Num.11. *Remanſerunt autem in caſtri duo viri quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, ſuper quos requieuit ſpiritus Domini.*

Targ. Hieroſ. Remanſerúntq; duo viri in caſtris, quorum vnus vocabatur Eldad, alter autem Medad, & inſederat, ſuper eos *Spiritus ſanctus* Eldad ſic vaticinabatur. En Moſes propheta [b] ſcriba Iſraëlitarum congregatus eſt de medio mundi. Et Ioſuæ filius Nun eius diſcipulus, poſt eum adminiſtrabit res exercitus. Medad autem prophetans dicebat. Ecce coturnix deſcendit de mari, fuítque offendiculo Iſraëlitis. Vtérque autem pariter vaticinabatur ac inquiebat. Extremo dierum fine [c] Gog & Magog & eorum copiæ aſcendent Hieroſolymam. At manibus ipſius *Chriſti* regis concident: Tantáque ſtrage vt in totum ſeptennium filij Iſraël exurant arma eorum bellica, neq; ad

b Legiſlator.

c Saraceni & Turcæ.

arandum exeuntes, neque arbores amputantes.

Num. 24. Fluet aqua de ſitula eius, & ſemen illius erit in aquis multis. Tolletur propterea Agag rex eius & efferetur regnum illius.

Targ. Hieroſ. Surget Rex eorum filiis ipſorum, & redemptor eorum ex illis, in illiſque erit & cōgregabit *Et cum illis.* exules illorum, de prouinciis hoſtiū ipſorum, ac filij eorum conſumentur in populis, itémque robur Saülis, qui pepercit Agag Regi Amalechitarū & magnificabitur regnum ipſius Regis Chriſti.

Hæc quidem Elias obſeruauit. Cæterum ſat ſcio multis ei eſſe elapſa, cùm præſertim Chaldei paraphraſta, maximè Ionathaa, qui Chriſtam ætate viginti octo annis præceſſit, quauis occaſione Chriſti ſiue Meſſia nomen in ore habeant. vt Oſea 14. verſ. 8. Conuertentur habitātes in vmbra ipſius, *Chald. congregabūtur de medio exiliorum ſuorum & habitabunt in vmbra Chriſti ſui. Eſa. 66.* Antequam peperit, *&c. Chald. reuelabitur Meſſias ante dolores partus: Agg. 2.* Deſiderium Gentium, Chald. *Meſſias. Ni nimium fuiſſem prolixus, ego de meo alia eorum adiecisſem. Vos qui Chriſtum Dominum amatis eámque in prophetis legere deſideratis & teſtimonia veterum patrum circumciſorum, quatenus in gloriam, Dei redundant, recipitis, his primitiuis Linguis date operam, & ſitibundas mentes bonis literis imbuite, quæ pietatem ingeminant. Narrauerant iniqui* *Pſal. 119.* *fabulationes, ſed non vt lex tua Domine.*

Collectanea R. Iacob Salomonis filij de Chriſto, è Talmud, tractatu Sanedrin, capite Helec, pag. 124.

Magiſtro per antonomaſiam. *De aduentus Chriſti tempore.*

R. Naaman dixit [a] Rabbo. Quiſnam audiuit, quando venturus ſit ca- *Amos 9.* ſus prolapſionis filius? Quis iſte caſus & prolapſionis filius, inquit ille? Chriſtus, reſpondet Naamam, ille enim eſt de quo ſcribitur, die illo erigam tabernaculum Dauid, quod cecidit.

Atqui (infert alter) nūquid ex traditione R. Iohanan, qua ætate aderit Dauidis filius, pauci erunt ſapiētum diſcipuli & reliquorum oculi deficient fatigatione, ſuſpirio, anguſtiis multis, duráque principum edicta in dies renouabuntur, adeò vt primo poſito, ſecūdum protinus conſequatur.

Docuerunt doctores noſtri, qua annorum hebdomade Dauidis filius venerit, anno primo implendam eſſe hanc ſcripturam, & pluam ſuper vnā *Amos 4.* ciuitatē, & ſuper alteram nō pluam. Altero dimidiam famem exorituram. Tertio plenam & abſolutam, ac morituros vtriuſque ſexus homines, Sanctorum paruulos, viróſque operibus inſignes, legem præterea, ne diſcatur, obliuioni tradendam.

Quarto futuram ſaturitatem, quæ minimè ſit ſaturitas. Quinto rerum omnium abundantiam, ita vt copioſè eſculenta, poculenta, & quæ ad gaudium & lætitiam conferunt, ſupperant, lex etiam reſtituatur, iterúmque diſcatur. Sexto tonitrua. Septimo prçlia. Ad extremum ſeptimi anni affuturum Dauidis filium.

R. Ioſeph ait, En quod hebdomades ſic ſe habuerunt, necdum tamen venit? Deinde ſexto anno (inquit R. Abai) tonitrua quis exoriri fecit, item ſeptimo prælia? Præterea quis ſic eo ordine collocauit? Quòd exprobrarūt hoſtes tui Domine, quòd ex- *Pſalm. 89.* probrarunt veſtigia Chriſti tui.

Ex quadam obſeruatione R. Iuda, qua ętate venerit Dauidis filius, conuentus ([a] Theologici) erunt lupanaria, terminus (vel, Galilea) deſolabitur, limites (terræ Iſraël) vaſtabuntur, homines in confiniis habitantes circùm

[a] *Sic interpretatur R. Iacob de ſchola, in qua docetur lex.*

cùm errabunt oppidatim, nec miſericordiam conſequentur. Sapientia ſcribarum puteſcet, qui timēt Deum offendere erūt abominationi, facies illius ætatis, velut facies canum, veritas deſeretur. Scriptum enim. Et facta eſt veritas in obliuione, id eſt, vt quidē diſcipuli R. aiunt, facta eſt ruta ruta, ſiue priuationes, & ſibi abiit. Deinde quod ſequitur, & qui receſſit à malo, prædæ patuit, ſic interpretatur ſchola R. Sillæ, quicumque receſſit à malo,[a] ſpoliatus eſt per creaturas.

Impudēt. *Eſa.59.* *a i. Vacuū ſapiētia ab omnibus creaturis dicitur.*

R. Nehorai hæc docuit. Qua ætate veniet Dauidis filius, pueri pallore ſuffundēt facies ſenum, Senes ſtabunt ſedentibus pueris, filia inſurget in matrem, nurus in ſocrum, facies illius ætatis velut facies canis (.i. impudens) filius non erubeſſet in patris ſui conſpectu. R. autem Nehemia, qua ætate filius Dauidis veniet, peruerſitas multiplicabitur, honorabilis deprauabitur, vitis dabit quidem fructum ſuum, ſed vinum erit carum. Omne imperium peruertetur hæreſi, nec diſciplina habebit locum.

Aſtipulatur R. Iſaaco aſſeueranti filium Dauidis non acceſſurum, donec vniuerſa regna vertantur in hæreſim. Rabba, quid enim aliud, inquit, declarat ſcriptura, ſi omnis in candorē verſa, eſt mundus erit? Docuerūt Doctores noſtri ex hoc Deuteronomij loco, quia videbit, quod abierit manus, non venturum filium Dauid, donec multiplicentur proditores & apoſtatæ. Alij, donec diminuantur diſcipuli. Alij, donec deficiat numus de marſupio. Alij, donec deſperent redemptionem. Et clauſus quoque deficiet, & derelictus, adeò vt apud Deum poſſint dicere, non eſt qui ſuſtentet, neq; qui adiuuet Iſraelem.

Leu.13. *Deut.32.* *Ibid.*

R. Zira, cum aliquando offendiſſet doctores quoſdam noſtros ſeſe in eo occupare, vt cognoſcerent aduentus Chriſti tempus, dixit illis, de aduentu rogo vos, ne procul illum reiicite, quoniam lego ego, tria eſſe, quæ veniant de repente, præter mentis attentionem, Chriſtum, eſſentiā, ſcorpium.

R. Katina inquit, ſex annorum millibus erit mūdus, vno autem deſolabitur. Reperitur enim ſcriptum, & eleuabitur Dominus ſolus in illa die. Imò verò, ait Abai, duobus millibus deſolabitur. Nam dicitur ab Oſea, Viuificabit nos poſt duos dies, die tertio ſuſcitabit nos, & viuemus in conſpectu eius. Argumentum, idem ac R. Katina colligens, tale eſt. Quēadmodum hebdomas annorū [b] remittit annum vnum ſingulis ſeptenniis, ſic mundus remittit mille annos ſingulis ſeptenis annorum millibus. Id apparet è precedenti Eſaiæ oraculo, Eleuabitur Dominus ſolus in die illa. Quin etiam è Pſalmo, qui inſcribitur. Pſalmus cantici in diem Sabbati, id eſt, in diem, qui totus Sabbatum. Prçtereà ex altero, Quia mille anni in oculis tuis, tanquam dies heſterna quæ præteriit.

Eſa.2. *Eſa.6.* *b Deſolat. propriè.* *Pſal.29.* *Pſal.90.*

Docet [c] Domus Eliæ. Sex mille annis erit mundus. Duobus mille inanitas, duobus mille lex, duobus mille dies Chriſti. At propter iniquitates noſtras, quæ multiplicatæ ſunt, elapſi ſunt ij, quos præteriiſſe cernimus.

c Academia ſchola.

Scholion R. Iacob in ſuperiorem traditionem R. Eliæ vertere etiam hic pla

cuit, antequam reuertamur ad cõtextum Thalmudicum, vt pij Iudæos conſiderent ſcripturas & traditiones maiorum ſuorũ, tempus aduentus Chriſti *definientes, ita male torquere & deprauare, vt imprudentes* Chriſtianam *doctrinam aduerſum ſuam perfidiã firment & muniant.*

Scholion R.Iacob.

Sex mille annis inaniras, *quoniam nondum lex data erat, ſed mundus erat velut inanitas & chaos, à primo videlicet homine, vſque ad quinquageſimũ ſecundum* Abrahæ. *Sic enim numerari debent bis mille anni primi, quemadmodum è ſcriptura colligitur. Iam expletis illis duobus millenis annis, occupauit ſe Abraham in lege, quoniam legitur, & animas, quas fecerãt in Haran, quod Chaldaïce ſic tranſlatum legimus, & animas quas legi operati ſunt in Haran. Præterea in vetuſtis doctorum noſtrorum ſcriptis hæc reperiuntur, expletis in Idolorum cultu duobus annorum millibus, illa ipſa hora* Abraham *agebat annũ vitæ quinquageſimum ſecundum* Duobus mille lex. *nẽpè ab hominibus, quos* Abrahã & Sara *Deo cõuerterunt, vſque ad Chriſti aduentum. Quadraginta enim & octo anni vſque ad natiuitatem Iſaac, & 60, donec naſceretur* Iacob, *efficiunt 108. Vixerat autem* Iacob *130 annos cùm deſcẽdit in Ægyptum. Ecce 238. In Ægypto permanſerunt. Noſtri 210. Ecce 448. anni. Ab exitu eorum ex Ægypto, quouſque ædificari cæpit templum primum, 480. Sic quippe ſcribitur, factum eſt anno quadringenteſimo & octogeſimo egreſſionis filiorum* Iſraël *de terra Ægypti, vt ædificare* Salomon *inciperet domum Domino. Sic exiſtunt anni 928. Hoc autem templum primum ſtetit annis 410. vti ſcripturæ oſtẽdunt per numerum annorũ Regum, deinde captiuitas durauit annis 70. templum ſecũdum 420. Exurgunt igitur anni 900. qui ſuperioribus addici conſtant duo annorum millia, demptis 172. Et certè totidem annis, id eſt 172. ante abſolutũ quartũ ab orbe condito millenariũ diruta eſt à* Rom. *ædes* Domini. *Itaque expletis illis 172. annis perfecta ſunt duo annorum legis millia, de quibus hoc loco agitur. Nõ quod alioqui deſierit lex poſt illum annorum numerum.* Duobus mille Dies Chriſti. *debuit enim poſt expletos bis millenos annos legis aduenire* Chriſtus, *& ſoluere captiuitatem Iſraëlis. At propter iniquitates noſtras quæ multiplicatæ ſunt,* Chriſtus *non adfuit ad extremum quarti illius millenarij, elabentibus vltra annis multis. Adhuc enim aduentus ipſius dilatus retardatúſque eſt.*

Gen.12. — *Ergo venit iam Chriſtus.* — *3.Reg.6.* — *Nota quid prætexant, contra traditiones maiorum, nedum prophetarum.*

Dixit Elias Rabbi Iehudæ fratri R.Sallæ Eſſeni (vel, ſancti). Mundus non habet Iubileos pauciores octoginta quinque (.i. annis 4250). Extremo autem Iubileo filius Dauidis venit. Interrogantíque, initione illius, an fine, reſpondit ſe neſcire, an Iubileus ille ſit explendus néene. R.Aſé ei etiam dixit, ante illum Iubileũ ne eum expectes. Hinc deinceps illum præſtolare.

R: Hanan Tahliphæ filius miſit ad R.Ioſeph, qui diceret Reperi hominem habentem in manibus codicem vnum ſermone Aſſyriaco & lingua ſancta. Interroganti mihi, vndénam illum eſſet conſecutus, reſpõdit ſe dum militaret Romanis inter illorum theſauros illum inueniſſe. Porrò in eo ſcribebatur poſt quater millenos annos ducentos nonaginta vnũ ab orbe producto mundum cõſummandum. Illiſque anni partim futura bella cetorũ inter ſe, partim prælia Gog & Magog,[a] de reliquo Dies Chriſti. Neque Deum renouaturum orbem

[a] *.i. poſt prædictos ann.*

orbem ſuum niſi poſt millenarium ſeptimum. Quanquam R. Aha R. Abæ filius poſt quintum millenarium dicendum putat.

Nota. R. Nathan cõmemorat ſequentem prædictionem Abacuc perforare atque peruadere vſq; ad abyſſi extrema, (.i. eſſe perceptu difficilimam, & quaſi impoſſibilem, è R. Iacob) Quia adhuc viſio in tempus & loquetur in finem, & non mentietur. Si tardauerit, expecta illum quia veniendo veniet & nõ tardabit. Aliter quàm Doctores noſtri, qui cõmẽtati ſunt vſque ad tempus, tempora & dimidium temporis. Item aliter, quam R. Samlai, qui cõmentatus eſt, Cibaſti eos pane lachrymarũ, & potum dediſti eis in lachrymis in menſura, item, quàm R. Akibá, qui interpretatur, Adhuc vnum modicum & ego commouebo cælum & terram, regnũ primum (Machabęorum) duntaxat fuiſſe (in ſplendore) 70. annis, ſecundum (Herodiorum) 52. tertium Barcoſbæ duobus annis & ſemis. Quid, *Et flabit ſiue loquetur in finem, & non mentietur?* R. Samuël filius Nahmani nomine. R. Ionathan, ſufflato, inquit, ſiue exibilato illos ipſos qui ſupputant fines & aiunt cùm apperiuerit finis nec adhuc venerit, minimè veniet, verum expecta eum, nam ſcriptum, ſi tardauerit, expecta eum. Si forte dicis, Nos quidem expectamus, at ille minimè expectat, recordare ſcripturæ, propterea expectat dominus vt miſereatur veſtri, & propterea eleuabitur vt miſereatur veſtri. Quid igitur, inquies? Cùm & nos expectemus & ipſe quoq; expectet, quis retardat & prohibet (aduentum illum Chriſti?)[a] regula iuſtitiæ retardat & differt. Si ita eſt inquies, cur ergo eum expectamus? Ad mercedem percipiendam, inquam. Sic enim eodem Eſaię loco, Beati omnes qui expectant eum. Ex quo R. Abai coniecit, mundi qualibet ætate non minus extare quam triginta ſex iuſtos, qui percipiant faciem Dei. Sic enim ſcribitur, beati qui expectant לו, eum, quod pronomen ratione arithmetica reddit 36. Quod autẽ dixit Rabba, ætatẽ eſſe, qua aſtantes, Deo opt. Max. eum ambiũt in octodecim mille[b] paraſangas, illud certè eſt quod ſcribitur in Ezechiele, per circuitum (ciuitatis) decem & octo millia, ſiue de iis qui fruuntur claro Dei conſpectu, ſiue de illis qui comprehendunt Deum ſpeculo aliquanto minus lucido. Ac quam multi omnes ſint ille locus declarat. Quod verò ait Ezechias, dixit R. Ieremias nomine R. Simeonis filij Iohai, ſe vidiſſe baſes ſiue gradus aſcẽſus, qui eſſent pauci. Interea, inquit, ſi ſint mille, ego filiúſque meus ex illis ſumus, ſin duo, non dubium quin ego filiúſq; meus illi ipſi ſimus, ſiue qui ingrediuntur cum licentia, ſiue qui ingrediuntur abſque licentia (pręiuſtitię & ſanctitatis abundantia & multitudine.)

Ex pronuntiatis[c] Magiſtri, expleti ſunt omnes termini (poſiti de aduentu Chriſti) ac res pendet è ſola pœnitẽtia & bonis operibus. At iuxta Samuëlem[d] lugenti, vt perſeueret in ſuo luctu ſat eſt. Sicut autem ſuſpicatur doctor R. Eliezer, ſi Iſraëlitæ egerint pœnitẽtiam redimentur, ſin minus, non redimentur. Cui reſpondit R. Ioſuæ, imò verò niſi egerint pœnitentiam non redimentur, ſed Deus opt. Max. præficiet illis regem,

Abac.2. *Dan.7.* *Pſal.* *Agg.2.* *Abac.2.* *Ibid.* *Eſa.30.* *Eſa.30.*

a *Miſera proprietas.*

b *Millaria Perſica, qua leucas Germanicas æquãt.* *Ezech.48.*

Scholion R. Iacob.

c *Rab.*

d *.i. ſufficit Iſraelitis ſua anguſtia, Nam etiam ſine Pœnitẽtia redimẽtur Scholiõ R. Iacob.*

cuius edicta dura ſint ſicut Hamanis (in libro Eſter) & reuocabit eos ad bene agendum.

Iſtud notabile R. Eliezer ponit. Si Iſraëlitæ egerint pœnitentiam redimentur, quia ſcriptum, Reuertimini filij rebelles, ſanabo rebelliones veſtras, cui oppoſuit R. Ioſuæ iſtum Eſaiæ locum, gratis venditi eſtis, & ſine argento redimemini. Gratis venundati iſtis idolatria, & ſine argento redimemini, ſine pœnitentia & bonis operibus. Reſpondens R. Eliezer, Nónne, inquit, etiam legitur, cõuertimini ad me & ego conuertar ad vos, cui R. Ioſuæ, Nunquid etiam ſcriptum, Quia ego iure coniugali poſſedi vos & accipiam vos vnũ ex vrbe, & duos è familia, & introducam vos in Son. Cui R. Eliezer, Sed & legitur, in tranquillitate & quiete ſaluabimini, &c. Reſpondens autem R. Ioſuæ, Atqui Eſaïas ſcribit, ſic dicit dominus redemptor Iſraël, ſanctus eius ad contemptibilem animã ad, abominatam gentem, &c. Contrà apud Hieremim, reſpondit R. Eliezer, iſta habentur. Si reuertaris Iſraël, dicit dominus, ſi reuertaris hypothetica eſt locutio. Cui R. Ioſuæ. Quid igitur ſignificat Daniël iis ſequentibus verbis, Audiui virum illum indutum lineis, qui erat ſuper aquis riui & eleuabat dexteram ſuam &c. Hoc commemorato conticuit R. Eliezer.

Ierr. 4. *Eſa. 24.* *Mal. 4.* *Antinomia ſcripturarũ pugnãt inter ſe.* *Eſa. 49.* *Hiere. 4.* *Dan. 12.*

Vt quidem prodidit R. Aba, Non potes colligere certum determinatúmque tempus aduentus Chriſti ex hoc Ezechielis oraculo, Et vos mõtes Iſraël ramos veſtros dabitis, & fructũ veſtrum feretis populo meo Iſraël. R. Eliezer, nec iſto Zachariæ, Si quidem ante dies illos merces hominum non fuit. Quid autem declarat quod ſequitur, Neq; introeunti, neque exeunti, pax præ anguſtia? Ne quidem ſapientum diſcipulis, inquit Magiſter, futuram pacem prę anguſtia, in quibus alioqui eſt pax, iuxta illud Pſalmi, Pax multa diligẽtibus legem tuam, donec vniuerſæ[a] portæ, inquit R. Samuël, ſint librata & æquales, tum enim veniet Chriſtus.

Ezech. 36. *Zach. 8.* *Ibid.* *Pſal. 119.* *a .i. porta frugum & vini quemadmodum dicimus Dominus ſatietas magna R. Iacob.*

Ex dictis R. Hanina Dauidis filius non prius veniet, quàm veſtigetur piſcis ægrotãti, nec reperiatur. Quoniam ſcriptum, Tunc demergam aquas eorum & flumina illorum ſicut oleum fluere faciam, vbi poſtea ſeribitur, in die illo pullulare faciã cornu domui Iſraël, Ex dictis R. Hama filij R. Hanina, Dauidis filius nõ veniet antequã deſinat regnum vel abiectum & vile ex Iſraël, quoniã ſcriptum, Et præcidetur R amuſculi eius falcibus, deinde paucis poſt verſibus, In illo tempore deferetur munus domino exercituum, &c. Vt autem prodidit R. Zeïni ex dictatis R. Hanina, nõ veniet Dauidis filius donec conſumantur timudi animo ex Iſraële, Sic enim legitur, tunc auferã de medio tui, exultabũdos elationis tuæ, & poſt, Et relinquam in medio tui populum pauperem & tenuem, & ſperabunt in nomine domini.

Ezech. 29. *Eſa. 18.* *Zach. 3.*

R. Mili retulit ex ſermonibus R. Eliezer R. Simeonis filij, non venturum Dauidis filium quo vſque conſumantur ex Iſraële cuncti iudices & præfecti, idque declarare Eſaïam hac oratione, Et cõuertam nauũ meam ad te & exeoquã ad purum ſcoriam tuam, &c. & reſtituam iudices tuos, & cætera.

Audi vt confirment vocationẽ Apoſtolorũ & cæterorum qui ex Iudæis crediderunt, Principum autẽ Iudæorum reiectionẽ. Eſa. 1.

Ex

a Nomen Rabbini. *Ibid.* Ex dictis [a] Vlæ, Hieruſalem redimetur per ſolam iuſtitiam, quòd in Eſaïa ſcriptum inueniatur. Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iuſtitia. Ex R. Papha, ſi deſinant inflati & ſuperbi ex Iſraël, deſinent magi. *Ibid.* Nam in Eſaïa ſcriptũ, & excoquam in camino ſcoriam tuant. Si deſinant Iudices, deſinent Myranni gentium, *Zach.3.* quòd Zacharias ſcripſerit, Abſtulit dominus iudicia tua, euertit inimicos tuos.

Ex R. Iohanan, Cùm conſpicis ætatem progreſſu minui, expecta ipſum *2 Sam.22.* Chriſtum. Eſt enim ſcriptura traditum, Populum pauperem ſaluabis, & oculi tui ſuper elatos, vt humiles. Prẹterea, inquit, Si videris ætatem *Eſa.59.* obrutam anguſtiis multis inſtar fluuij, expecta illum. Scribitur enim, Quia veniet quaſi fluuius violentus, quem ſpiritus domini cogir. Et mox, & veniet Sion redemptor. Præterea, ait ille, non venit Dauidis filius niſi ætate, quæ vel tota ſit pura, vel tota corrupta & ſcelerata. Pura quidem iuxta illud Eſaiæ, Populus autem tuus omnes iuſti, corrupta verò, *Eſa.60.* *Eſa.59.* iuxta iſtud, & vidit Deus, quia non eſt vir, & obſtupuit, quia non eſt qui occurrat.

Eſa.60. R. Alexandro R. Ioſua filius Leui oraculum iſtud Eſaïæ, In tẽpore ſuo accelerabo iſtud, ſic componebat, quòd videãtur opponi *in tempore ſuo* & *accelerare*. Meritum eſt *Accelerabo*, non meritum, *in tempore ſuo*. Sic in ſe inuicem comparabat Daniëlem & *Dan.7.* *Zach.9.* Zachariam, Ecce, inquit, Daniel, cũ nubibus cæli quaſi filius hominis venit, cùm cõtrà Zacharias, Pauper & ſedens ſuper aſino. Sapor rex (Perſarum) colloquens cum Samuële, dicis, inquit, Chriſtum venturum ſuper Aſino. Mittam ad eum ego equum [b] fulgentem quo vtor. *b vel caſtratum.* Tibíne eſt equus centicolor, ait Samuël (vt ille Chriſti) Aſinus?

R. Ioſuæ filius Leui occurrens Eliæ ſtanti ad oſtium [c] horti Eden, interrogauit, *c Paradiſi voluptatis.* Quando vẽturus eſſet Chriſtus, vbi Elias reſpondit, quando volet Dominus iſte noſter, R. Ioſua dixit, duos vidi at vocem trium audiui. Idem R. Ioſua occurrit Eliæ ſtanti ad oſtium ſpeluncæ R. Ioſuæ filij Iohaï & dixit, Veniámne in veniurum ſæculum, vbi autem Elias reſpondiſſet, ſi voluerit dominus iſte, ſubiecit R. Ioſua, duos quidem vidi, at vocem trium audiui. deinde interrogo, quãdo venturus ſit Chriſtus, Qui reſpõdit, vade interroga illum ipſummer, qui ſedet in porta [d] Romæ, hoc autẽ *d In horti porta quæ Romã reſpicit R. Iacob.* tibi ſignum, ecce enim inuenies ſedentẽ inter pauperes portantes dolores, *Alluſio ad verba.* vbi vniuerſis ligantibus & ſoluentibus ſimul ſuas plagas, ille viciſſim vnam ſoluit & ligat, *Eſa.53.* ne tardet ſi fortè rogatum oporteat egredi ad redimendum Iſraëlem. Profectus ergo ad eum, ſalue, inquit, domine & præceptor, qui reſpondit, Eriam tu ſaluus ſis Leuitæ fili. Interroganti autem R. Ioſuæ, quando venies mi domine, dixit, hodie. Ad ſe ergo redeũtem R. Ioſuam Elias interrogauit, quid ſermonis accepiſſet à Meſſia, Illi deinde omnia cõmemoranti dixit, ſperare te & patrem tuum iuſſit futurum ſæculum. Decipiendo ergo decepit me inquit R. Ioſuæ, quia interrogabã de die aduentus ipſius, cui Elias, *Pſal.90.* Etiam dixit ſcriptura hodie ſi vocem eius audieritis.

Interrogarunt R. Ioſé filiũ Kiſmá

diſcipuli ipſius quando venturus eſſet filius Dauid. Reſpondit ille, vereor ne à me quæratis ſignum, vbi polliciti eſſent ſe minimè id fracturos reſpondit, veniet filius Dauid, cũ ceciderit hæc porta ([a] oſtẽdebat autem vrbis Romæ portam) & reſtaurata fuerit, ceciderit iterũ, tum enim ei tertio redintegrandæ non ſufficiẽt donec veniat Dauidis filius. Illis poſtea ſignum petentibus præter pactũ nihilo minus dedit & ait ſi ita eſt, vertantur aquæ ſpeluncæ Paneadis (vbi origo Iordanis) in ſanguinem, quod certè factum eſt hora obitus ipſius. Aitque illis, in profundo conficite mihi [b] aream meam, quoniam nulla erit palma Babyloniæ in qua non ligetur exercitus Perſarum, Nec vlla erit area in terra Iſraël, in qua equus Medorum non comedat paleã, (q.d. Medi & Perſæ venturi ſunt Babylonem capiéntque eam & implebunt vniuerſam Babyloniã ſuis exercitibus. Inde excurrent in terram Iſraël, & eam capient.)

a Scholion. R.

b Sepulchrũ meũ.

Scholion R. Iacob.

Mich. 5.

Magiſter ait, Nõ veniet Dauidis filius quouſque expandatur regnum impium ſuper Iſraël nouem menſes. Quoniam ſcriptum. Propter hoc dabit eos vſque ad tempus, in quo parturiens pariet, & reliquiæ fratrũ eius conuertentur ad filios Iſraël.

Vla ait, veniat & ne videam eum. Sic etiam dixit Magiſter, Veniat & ne cernam eum. R. Ioſeph, inquit, Veniat. & merear ſedere in vmbra ſtercoris aſini eius. Percontanti autẽ Abaï magiſtrũ, quorſum diceret, & ne cernam eum, reſpondit: propter dolorem ipſius Chriſti. Notandum eſt autem diſcipulos interrogaſſe R. Eliezer, quid facturi eſſent homines

Dolores Chriſti.

vt liberarentur à dolore Meſſiæ, ipſumque reſpondiſſe, ſi ſe occuparent in lege & officiis pietatis. Mor dixit, ſiue lex ſiue officia pietatis (præſtanda ſunt) ne forte cauſa ſit (alicuius mali) peccatum, promiſſioné ſve impediat. Quemadmodum R. Iacob filius R. Edi. R. enim Iacob filius Edi componit has ſcripturas inter ſe, *Ecce ego tecũ ſum & cuſtodiã te, quocunque perrexeris*, &, *Timuítq; Iacob admodum & anguſtia affectus eſt.* Quaſi timeret Iacob, ne peccatum (alicuius incommodi) cauſam prębeeret & promiſſioni officeret. Quemadmodum exponitur, *Donec tranſeat populus tuus Domine* de ingreſſu primo Iſraëlis in terrã ſanctã ſub Ioſuæ, *Donec trãſeat populus quẽ poſſedisti*, de ſecundo ſub Zorobabele & Ezra. Itaque conſentaneum erat vt Iſraëlitis in ſecundo ingreſſu ſigna & prodigia contingerẽt, æquæ ac in primo, ſed prohibuit peccatũ. Sic dixit R. Iohanan, veniat ſed ne cernam eum. Quorſum hæc, inquit ei Res Lakis: Nẽpe quia ſcriptum, Quomodo ſi fugiat vir à facie Leonis & occurrat ei vrſus & ingrediatur domum, & innitatur manu ſua ſuper parietem & mordeat eum coluber. Adeſdũ, & aſſignabo tibi ſimile in hoc mundo. Si aliquando homini exeunti in agrum occurrat agrorũ diuiſor, iſte ipſi erit velut leo, Si ingredienti deinde in vrbem occurrat exactor ſiue publicanus, ſibi ipſe videbitur ſimilis ei, cui occurrit vrſus, ſin poſtremò ingrediens domum ſuam reperiat filios filiáſque ſuas cõflictari cum fame, ſibi videbitur veluti morſus à colubro.

Gen. 28.

Gen. 32.

Exod. 15.

Amos 5.

Scriptum eſt, interrogate & videte ſi generat maſculus. Quare ergo vidi

Hier. 30.

vidi omnis viri manum ſuper lumbos ſuos quaſi parturienris? Quid iſtud, *Vidi omnis viri*? Reſpõdet Rabba filius Iſaac, vir iſte ille eſt cuius propria eſt omnis virtus & fortitudo (nempè Deus) Quid quod ſequitur in Hieremia, *Et cõuerſæ ſunt vniuerſæ facies in auruginem.* Reſpondet R. Iohanan, familia ſuperior (Angelorũ) & familia inferior (Iſraëlitarum). Illa hora dixit Deus ſummus, [a] hi æquè ac illi ſunt manuum mearum opificium, Quomodo igitur perdam hos propter iſtos. Illud eſt quod vulgaro prouerbio fertur, cum currens bos cadit, adductus equus in locum ipſius ſtatuitur ad præſepe.

[a] *Gẽtes æquè ac Iudæi.*

Scholion R. Iacob Deus opt. Max. cruciat ſe velut parturiens, atque quo tẽporis puncto vult delere gentes exteras in gratiam Iſraëlis, Quo pacto perdam illas iſtorum cauſa? Prouerbij autem hæc ſententia eſt, in locum bouis, qui currendo cecidit, ſolent ſufficere equum ac collocare ad alterius præſepe. Quod noluiſſet dominus facere ante lapſum ipſius, vt quem haberet precipuè eharum. Cæterum poſt ſanatũ bouem illo die ſiue inſequenti grauatè fert extrudere equum ſuum, bouis ſui cauſa & nomine, ex quo eò ſemel eſt introductus. Sic Deus opt. Max. ſimul atque lapſi in ruinam Iſraëlis dignitatem tribuit nationibus exteris, vbi ipſe Iſraël conuerſus eſt per pœnitentiam & redemptus, moleſte fert perdere nationes exteras Iſraëlis gratia.

Cõtextus. Ex dictatis Magiſtri, Rab. Ghidel ait, Iſraëlitæ comeſturi ſunt annos Chriſti, at verò, inquit R. Ioſeph Peſirá, quíſnam illos comedet? Hilec & Bilec eos comedent. Ad remouendam ſenrenriam R. Hillelis, qui dixit, Non eſt Chriſtus Iſraëli, quoniam iam comederunt illum diebus Ezechiæ.

Scholion R. Iacob. Iſraëlitæ comeſturi ſunt annos Chriſti, id eſt, ſatietas & rerum abundantia quæ illis temporibus futura eſt, pertinebit ad Iſraëlem. Verum Hilec & Bilec comedent eum. Erat autem locutio hæc vulgaris & trita, eo ſenſu, quo dici ſolet, cacodæmones cuiuſuis ſexus comedent eum, vt apparet ex tractatu Hulim. Mihi autem videtur Hilec & Bilec ſonare vaſtitatem & deſolationem. Alij dicunt duos fuiſſe iudices Sodomæ qui his nominibus appellarẽtur. Non eſt Chriſtus Iſraëli. *ſentẽtia Hillelis eſt hæretica niſi ſic accipiatur. Non eſt Chriſtus propter Iſraëlem vel cauſa Iſraëlis, cui Ezechias fuit Chriſtus & is de quo dictæ ſunt vniuerſæ Prophetiæ, vt Pullulare faciam cornu domui Iſraël, & ſtabit & videbit fortitudinẽ eius. ſed (eſt Meßias) propter Dauidem, eiúſque meritum, qui docturus erat innumerabiles Pſalmos & Hymnos. Item propter Moſem, qui legem ſuſcepturus erat.*

De nominibus Chriſti.

Ait Magiſter, mũdus non eſt procreatus niſi ob Dauidem. Samuël, niſi ob Moſem. R. Iohanan, imò verò ob Chriſtum. Quod nomen eius? [b] Domus R. Sila reſpondet, Silo nomẽ eius, quoniam dictum, donec veniat Silo. Domus R. Ianai Innon nomen eius, quoniam dictum. ſit nomẽ eius in ſæculũ, ante ſolem Innon nomen eius. Domus R. Hanina, Hanina .i. miſericordia nomẽ eius, quoniam ſcriptum, Non enim dabo illis Hanina, miſericordiam. Non deſunt qui dicãt [c] Menahem filius Ezechiæ nomen eius, quòd legatur in Lamentationibus Hieremiæ, quia longè fa-

[b] *Schola.*
Gen.49.
Pſal.49.
Quiſque iſtorum alludit ad ſuum nomen.
Hiere.16.
[c] *q. conſolator.*
Lam.1.

ctus eſt Menahem, conſolator, conuertẽs animam meam. Porrò doctores noſtri appellandum eſſe ᵃ album domus Rabbi, tradiderunt, allegantes oraculũ Eſaïæ, verè infirmitates noſtras ipſe portauit, & dolores noſtros tulit. Nos autem reputauimus eum quaſi leproſum & percuſſum à Deo & humiliatũ. R. Nahaman ait, ſi Chriſtus eſt vnus è viuis, eſt mihi ſimilis quoniam ſcriptũ, & erit dux eius ex eo & princeps de medio eius producetur. Rab autem inquit, imò ſi Chriſtus eſt in viuis, ſimilis eſt magiſtro noſtro Hakkados, ſi in mortuis, ſimilis eſt Daniëli viro deſideriorũ. R. Iuda ex dictatis Rab, ſiue magiſtri dictũ reliquit, Deus opt. Max. prolaturus eſt Iſraëlitis Dauidem, quoniã ſcriptum, & ſeruient domino Deo ſuo, & Dauid Regi ſuo, quem ſuſcitabo eis. Illic enim ſcribitur *ſuſcitabo*, non item ſuſcitaui, ſed hoc ſimiliter affirmanti Rabbino Abaï reſpondit R. Papha. Scriptura hæc, & Dauid ſeruus meus princeps eorũ in ſæculum, Dauidem appellat Chriſtum quo modo Imperator primus & ſecundus nominantur Cæſar.

a .i. leproſum. R. Iacob. vbi obſerua 53 caput Eſaiæ ab Hebræis explicatũ de Chriſto.

Hier. 30.

Ibid.

Ezech. 37.

Amos 5.

Illud Prophetæ, væ deſiderantibus diem Domini. Ad quid eam vobis. Dies domini iſta tenebræ & non lux, illuſtrat exemplum Galli Gallinacei & Veſpertilionis, qui expectãt lucem, inquit R. Samlaï, dum allegorias captat. Affatur igitur Veſpertilionem Gallus. Ego quidẽ expecto lucem, quoniam mea eſt. At quod ad te attinet, quid tibi cum luce? Illudq́; eſt quod dixit ille hæreticus Rabbino Abahu, Quando venturus eſt Chriſtus. iſti enim reſpondit, Abi tege iſtas tenebras iſti hominibus. cui cùm hæreticus diceret, quiſnam imprecationem huiuſcemodi mihi imprecatus eſt, ſcriptura, inquit, cuius hæc ſunt verba, Ecce tenebræ operient terram & caligo populos.

Eſa. 60.

Scholion R. Iacob. Ego quidem expecto lucem. Veſpertilio, non habet oculos. lux ergo mea eſt, qui habeo oculos, vt videam & illa frui ſoleo. Sic Iſraëlitæ ſpectant redemptionem, quoniam dies Domini illis erit lux clariſſima. Quorſum autem diem illum expectent exteræ nationes, cùm præſertim ipſis futurus ſit tenebræ & non lux?

De annis vitæ Chriſti.

Obſeruandum, quod R. Eliezer ait, dies Chriſti quadriginta eſſe annos, eoq́; facere locum pſalmi, Quadraginta annis, infenſus fui generationi huic, R. Eliezer Azariæ filius poſuit ſeptuaginta, ex hoc Eſaïæ loco, Et erit in die illa, in obliuione eris ô Tyre ſeptuaginta annis, ſicut dies regis vnius. Quis iſte rex ſingularis? reſponde, Chriſtus. Ribbi eum victurum dixit tria ſæcula, è Pſalmo 72. Timebunt te cum ſole & ante lunam in generatione & generationes. Hillel aſſeruit nõ eſſe Iſraëli Chriſtum, quòd iam ᵇ comediſſent eum tempore Ezechiæ. R. autem Ioſeph, parcat, inquit, dominus R. Hilleli. Nam quãdo extitit Ezechias? Nónne ſtante templo primo? Atqui Zacharias iſta vaticinatur in æde ſecunda, Exulta vehementer filia Sion, iubila filia Ieruſalẽ. Ecce rex tuus venit tibi, iuſtus & ſaluatus.

Cõtextus.

Pſal. 95.

Eſa. 23.

Hæreſim eſſe nõ fuiſſe venturũ Meſſiam.

b Perdidiſſent propter peccata.

Zach. 9.

Sequens documentum R Eliezer dictitauit. Dies Chriſti 400 anni. Quoniam dictum, lætati ſumus pro diebus, quibus nos humilaſti, annis quibus

Pſal. 9.

Gen.15. Eſa.63.

quibus vidimus mala. ſcribitur autē in Geneſi, ſubijcient eos ſeruituti & affligent quadringentis annis. Ribbi pauciores numerat, nempè 365 pro numero dierum Solis, quòd prædictum ſit, Dies enim vltionis in corde meo annus redemptionis meę venit. Quid eſt, dies vltionis in corde meo?

a Scholion R.Iacob.

R. Iohanan, cordi meo, inquit, reuelaui, mēbris meis non item. ([a] quoniam id non protuli ore meo, vt mēbra poſſent exaudire, verū intra cor totū iſtud continui) R. Simeon ben Lachis, cordi meo, inquit, reuelaui, Angelis autem adminiſtratoriis non reuelaui. Vt verò docet Abimas filius R. Abahu, dies Chriſti Iſraëli ſunt ſeptē annorū millia, quòd ſcriptum, ſicut gaudet, ſponſus ſuper ſponſa, gaudebit ſuper te Deus tuus (diebus autem ſeptem conuiuij lætatur ſponſus, iam dies Dei mille anni) R. autem Iuda ex Samuële, dies Chriſti ſicut à die orbis cōditi, ad hoc vſque tempus. Quippe ſcriptū, vt multiplicentur dies veſtri, ſicut dies cæli ſuper terram ([b] tantiu enim verſaturi ſunt Iſraëlitę in terra ſua diebus Meſiæ.) R. Nahaman Iſaaci filius, ſicut dies Noë, ad hoc temporis punctum vſque, iuxta locū Eſaïæ, ſicut in diebus Noë iſtud mihi eſt, cui iuraui ne inducerem aquas diluui.

Eſa.62. Deut.11. b Scholion R.Iacob. Eſa.54.

R. Haïa Abæ filius ex doctrina R. Iohanan, vniuerſi, ait, prophetæ non niſi vaticinati ſunt de diebus Chriſti. At de futuro illo ſæculo, oculus non vidit ô Deus pręter te, quę facies ſperantibus in te. Quod non caret controuerſia. quoniam Samuël nihil intereſſe ſcribit inter præſens ſæculum & dies Chriſti, præter vnam imperiorum tyrannidem.

Eſa.64.

Aſſerit præterea R. Haïa Abæ filius è ſententia R. Iohanan, omnes prophetas vaticinatos duntaxat de hominibus in pœnitentiæ ſquallore verſantibus. Iuſtis autem abſolutis illud propheticum quadrare, oculus non vidit Deus pręter te, quæ præparaſti ſperantibus in te. Quæſtionem hāc auget R. Abahu, quia affirmat iuſtos profectos & abſolutos non poſſe ſtare in loco Pœnitentibus apparato, adducens illud Eſaïæ, Pax, Pax ei qui longè eſt, & qui propè, dixit Dominus & ſanaui eum, ei ſcilicet qui longè eſt in principio, poſteà verò propè. Quis iſte remotus? qui longè eſt ab initio. Quis propinquus? qui propè eſt hoc præſenti tempore. R. Iohanan interpretatur remotum eum qui eſt longè à tranſgreſſione, propinquum eum qui eſt propè trāſgreſsionem, ſed longe ſe ab ea ſubducit.

Ibidem.

Ex ſententia R. Iohanan R. Haïa Abæ filius, vniuerſi, inquit, prophetæ non niſi de Chriſto vaticinantur, idq; diſcipulo ſapientum & ei qui ſe in actione virtutis exercet, diſcipulo ſapientum, & ei qui liberaliter largitur diſcipulo ſapientum de ſuis facultatibus. Cæterùm de diſcipulis ſapientum ipſiſmet dicitur, oculus non vidit Deus præter te. Quid, oculus non vidit, declarat? Vinum, quod ſeruatur in ſuis racemis à ſex primi orbis procreati diebus, vt quidem affirmat R. Ioſua filius Leui. Vt autem Res Lachis, Eden ſiue paradiſum, quem non ſpectauit oculus ab ipſo ſæculo. Vbi igitur, inquies, verſabatur Adam? Nónne in horto, qui quidem eſt & nominatur Eden? Aliud eſſe hortū, in quo Adā fuit locatus, aliud Edem

Innuunt vinum S. Eucharistiæ.

Gen.2.

ſiue paradiſum, quem nego conſpexiſſe vnquam oculum, dilce ex ipſomet Geneſeos contextu, & fluuius egrediebatur ex Eden ſiue paradiſo ad rigandum hortum.

Ibid.

Eorum quæ tractantur de Meßia in R. Moſe, Chaldæis Paraphraſtis & Thalmud capite Helec finis, interprete G. Genebrardo Theologo & profeſſore Regio.

SYMBOLVM FIDEI IVDAEORVM E R. MOSE ÆGYPTIO.

PRÆCATIONES EORVNDEM pro defunctis, è lib. Mahzor.

ALIÆ, IN QVIBVS COMMEMORATIOnem ſuorum Diuorum faciunt. Aliæ pro his, qui deſpondentur & coniugantur, è Breuiario Hebræorum.

Sexcenta tredecim Legis præcepta, è More Nebuchim.

INTERPRETE G. GENEBRARDO Theologo Pariſienſi.

D. IACOBO AMIOTO MAGNO REGIS ELEEMOSYNARIO, ET D. CORNELII COENOBIARCHÆ G. GENEBRARDVS THEOLOGVS PARISIENSIS,

S. D.

IN VERTENDIS *antiquæ* Sionis *lapidibus, rutíſque cæſis, Amiote literatorum princeps clariſſimè, multa reperire ſoleo, quæ non ſolùm veterum patrum fidem in memoriam reuocant, ſed etiam recentis Eccleſiæ qualemcúnque picturam in illius populo, etiam num hodie, ſupereſſe oſtendunt. Quemadmodum autem in magnis ſuperbarum ædium ruinis marmor, ac aliquid ſimile ſæpe effoditur, quod nos veteris præſtantiæ commonet & inſuper ad recentium ſtructurarum decus atque ornamentum facit, aut quemadmodum ex animantium viliſſimorum ſtercoribus ſæpè leguntur gemmæ, quæ in aureorum annulorum palas immiſſæ ſplendorem oculis iucundiſſimum afferunt: ſic quod ex corruptæ ſynagogæ reliquiis eruitur Patriarcharum incorruptam religionem adhuc ſpirans mihi videtur Eccleſiam & exornare & ad primam ſuam lucem deducere. Quid commoditatis alij inde percipiant, ariolari non poſſum. Ego certè ad me inde ſentio vberem fructum manare, ſiue vt antiquitatis vltimæ pleniorem cognitionem teneam, ſiue, vt recentiorum temporũ ſeriem, id eſt, originem & progreſſum obſeruem, & ſuauem voluptatem redundare, quòd in ipſorum ſenſis, ritibus, myſteriis, cultu, doctrina, tanquam in ſpeculis, expreſſam meam fidem introſpiciam, ac eam ab vltimis quibúſque temporibus perpetuato ſeculorum ordine repetam, ne mihi temere pro cuiuſuis arbitratu conficta excogitatáque appareat. Quod vtinam poſſem tam facilè indicare in vulgus, emiſſis in omnium manus, qui ad id argumentum pertinent, Hebræorum libris, quàm celeriter vnum aut alterum exemplar proferre, indéque probare multa putari recentia & à noſtris hominibus inuenta, quæ tamen aliunde ac longè altius habeant principium. Sed hæc fuit temporum calamitas, hæc perturbati regni miſeria, vt, rebus propter clades inteſtinas in ancipiti poſitis, exhauſitiſque in ſumptum aliorum negotiorum marſupiis, neque boni libri, præſertímque Hebraíci, vbiuis prælo cudi, neque animi Piorum, qui in ipſis aliquid vident, ad illos interpretandos adhuc adiici quiěuerint. Intereà autem, quò aliquos ad id officij Reipublicæ Chriſtianæ præſtandum reuocemus, quò aliquos ad hæc literarum ſtudia, rei vtilitate & iucunditate*

propoſita excitemus, exiguum quoddam prægustamentum hoc loco apponere inſtitui, quòd nec librarios magnis ſumptibus grauet, nec lectoribus ciuilium motuum pertæſis & aliò non facilè mentem conuertentibus, operis prolixitate, faſtidium procreet. In eo contemplabuntur præcipuos fidei articulos Iudæis nobiſcum eſſe communes, Meſſiæ aduentum, per quem ad nos omnium bonorum ilias adueheretur, qui & cardo ſemper extaret omnis diuinæ religionis, fuiſſe numeratum in ipſorum ſymbolo, ſpem ſempiternæ beatitudinis populo Domini ſemper fuiſſe pro ſalutis capite propoſitam. Perſpicient in ſolennibus ipſorum ſacris vſurpari, quæ à Munſtero & conſimilis metalli hominibus, vt eneruent librorum de Machabæorum geſtis veritatem, vt receptam Eccleſiæ de orando pro mortuis conſuetudinem infirment, malignè aſſeuerantur nunquam in hunc vſque diem fuiſſe apud ipſos vſitata. Conſiderabunt in publicis precibus Diuorum commemorationem fieri, compluráque alia, quæ à priſcis ſæculis, continuata quadam doctrinæ ſucceſſione, Iudæorum animis inhæſiſſe non dubitabit is, qui ipſos reminiſcetur ſemper retinentiſſimos extitiſſe auitarum traditionum. Id verò quicquid eſt, vir ſapientiſſimè, tuo inter bonos & doctos præclaro nomini dicare volui, quod etſi, mea etiam exiſtimatione, exiguum ſit, huiuſmodi tamen ſtudiis delectari te ſciam, ſoleáſque perhumanè ſuſcipere, quæ tuæ magnitudini in quouis literarum genere offeruntur, quarum te eſſe cultorem præcipuum & patronum ſingularem omnes tum gaudemus, tum ſingulari Dei beneficio ducimus. De more igitur tuo, placide vigiliolam noſtram

Accipito, ac animum pictura paſce vetuſta.

Munſt. in ſcholiis ad cap. 19. lib. 3. Ioſephi Hebraici.

ORA-

ORATIO IVDÆORVM,

quam Deo proponunt diebus ſolennioribus in memoriam ſuæ fidei ſequenti Symbolo comprehenſæ è pag. 66. Breuiarij Hiſpanici. Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Pariſienſi.

DEVS REX, qui inſides ſolio miſerationum, qui te geris miſericorditer, qui parcis iniquitatibus populi tui, primam primum remittens, multiplicans indulgentiam peccatoribus & propitiationem præuaricantibus, faciens iuſtitiam cum vniuerſa carne & ſpiritu, ne iuxta improbitatem ipſorũ illis retribuas. Deus (qui) docuiſti nos dicere tredecim (articulos fidei) recordare nobis hodie fœderis tredecim (proprietatum tuarũ) quemadmodum pateteciſti manſueto (Moſi) iam olim verbis ſic in lege tua conceptis. Cùm deſcẽdiſſet Dominus per nubem ſtetit Moſes cum eo inuocans nomen Domini. Quo tranſeunte coram eo ait 1. Domine Domine, 2. Fortis, 3. Miſericors, 4. & Clemens, 5 Patiens, & 6. Multus miſeratione ac 7 Verax, 8. Qui cuſtodis miſericordiã millia, 9. Qui aufers iniquitatem, Et 10. Scelera, atque 11. Peccata. 12. Qui mundando non mundas. 13. Qui reddis iniquitatem Patrum Filiis ac nepotibus ſuper tertiã & quartam ꝓgeniem.

Exod. 34.

13. Dei proprietates ex Haggaen & Abbẽ Ezra Exod. 34.

.i. qui non niſi, pœnis aliquatenus ſumptis, innocentes & mundos efficis.

Canticum ſiue carmen in Symbolum fidei tredecim radicibus ſiue articulis conſtans, è pag. 101. Breuiarij Heb. Hiſp.

1 Magnificetur Deus viuus, collaudetúrque ens, cuius ſubſiſtentiæ nullum tempus extitit.

2 Vnus & adeò ſingularis, vt nihil ſit[a] æquè ſingulare, abſconditus, nec finis ipſius vnitati.

3 Non habet ſpeciem corpoream, neque corpus eſt, [b] neque ei comparabimus ſanctitatem ipſius.

a vel iuxta ſingularitatẽ eius abſcenditã. De quo in Ephrati.

b In Heb: lubens legerem ל pro לא. Neq; corpus eſt in rerum natura cui comparemus ſanctitatem eius.

4 Primæuus eſt, antecedítque omnem rem à ſe procreatam. Primus eſt & principium ipſius caret principio.

5 En ipſe Dominus eſt vniuerſi, ac quicquid conditum eſt, declarat magnitudinem eius atque imperium.

6 Influxum muneris prophetici tradidit hominibus peculij ſui, & pulchritudinis ſuæ.

7 Non ſurrexit in Iſraële adhuc propheta æqualis Moſi, qui ſpectauit ſpeciem ipſius.

8 Legem veritatis dedit populo ſuo, per manus prophetæ ſui, qui fidelis fuit in domo ſua. *Heb. 4.*

9 Non variabit Deus neque commutabit vnquam legem ſuam cum altera.

10 Speculatur, nouítque arcana noſtra, intuens in primo rerum exortu, ipſarum fines.

11 Præmium tribuit pio homini iuxta opera ipſius. Malum irrogat impio ſecundum impietatem ipſius.

12 Mittet ad extremum dierum Meſſiam noſtrũ, vt redimat eos, qui expectant finem ſalutis, quam ipſe afferet.

Meſſiam ſiue Chriſtum.

13 Mortuos viuificabit pro multitudine benigniraris ſuę. Benedictum in omnem æternitatem nomē ipſius laudabile. Amen.

Ecphraſis ſuperioris Symboli auctore R. Moſe Ægyptio Maïemonis filio.

1 Obſeruato legis noſtræ ſiue radices ſiue fundamenra eſſe tredecim, quorum primum iuber credere ſummum opificem eſſe ens perfectæ abſolutæque eſſentiæ. Itémq; cauſam, cur reliquæ res exiſtant, ac habeanr firmitatem ſubſiſtentiæ ſuæ, vndéq; vires & facultates conſtantię vniuerſi entium ordines trahunt. Itaq; ſi in animum inducamus remotionem eſſentiæ eius, profectò vniuerſorū entium ſubſiſtētia ceſſabit, cùm tamen ſublatis per animi cogitationē rebus cæteris, non propterea ipſius cohærentia ceſſer aut deſinat. Nomen quippè obtinet αὐτάρκες, per ſéque ſufficientis, qui in ſeſe non egeat alterius conſiſtentia, & quo cætera omnia, ſiue intelligentiæ, ſiue corpora cæleſtia, ſiue quicquid intra ea includitur, ad ſui cohærentiam indigeant. Atq; is eſt primus articulus ad quem ſpectatum eſt, voce, Ego Dominus Deus tuus.

Mentes ſeparatæ. *Exod. 20.*

Articulus ſecundus eſt de Dei rer, quatérque beandi vnitate. Eo intelligitur Cauſam omnium rerum eſſe Vnū aliquid, nec verò vnū inſtar eius quod dicitur ſpecie vniuerſali vnum, aut etiā vnū ſpecie ſingulari ſiue indiuidua Irem non eſt vnū, prout vnū mixtum cōpoſitúmve, quod diſpertitur in vnirares plurimas, ſed nec veluti corpus ſimplex, quod vnū quidem extar numero, ſed tamen recipit intentionem & remiſſionem, admiſirque diuiſionem in infinitum. Verum enimuerò Deus Opt. Max. Vnus eſt abſoluta vnirate, cui nulla omninò conſimilis exiſtit. Ac hic quidem eſt articulus ſecundus, qui indicatur locutione, Audi Iſraël, Dominus Deus tuus Deus vnus eſt.

Deus vnus citra comparatione. *Deut. 5.*

Articulus tertius eſt de remouenda ab ipſo conditione qualitatéve corporea. Nam iſte vnus, cuius meminimus, neque exiſtit corpus, neque eſt vis in corpore, neque attingunt ſiue afficiunt eum, corporum accidentia vel affectiones, vt motus, ſtatus, non modò in ſubſtātia, ſed nec per accidens. Et ideò Sapiētes, quos felix fauſtúmque ſit nominaſſe, ab eo remouerunt omne genus compoſitionis & diuiſionis ſiue ſeparationis, ac dictum reliquerūt in ſummo deo neque eſſe ſtatum, neque ſeſſionem, neque redundantiam, & quaſi recrementum, neque denſationem ſiue conflationem. Recremētum appellarunt ſeparationem, Denſationem deduxerunt à vocabulo, quo vritur Eſaïas *Veaphu*, & confertim inuolabunt in humetum Paleſtinorum, q. d. propellent eos per humerum inhęreſcēdo imminendóque ipſorum tergis, de ſignificatione coniunctionis atque appoſitionis. Dixit autem Propheta, Cuínam aſſimulabitis me & æquabor? Arqui ſi eſſet corpus ſimilitudinem haberet aliquam cum reliquis corporibus. In his autem omnibus, in quibus ſcriptura comparat enim ſimilibus corporeis, veluti dum ei attribuit motum, ſtatum, ſeſſionem, locutionem, id fit forma dicendi metaphorica, quemadmodum prodiderunt doctores noſtri, quorū memi-

Eſa. 11. *Eſa. 40.*

meminiſſe fortunatum felíxque ſit. Loquitur, inquiunt, ſcriptura more humano per quandam ἀνθρωποπάθειαν, de qua re homines multa iam philoſophati ſunt. Hoc autem eſt tertium caput, ad quod reſpexit Deus in Deuteronomio, Non vidiſtis vllam ſimilitudinem. Nam quemadmodum diximus Deus neque corpus eſt, neque vis in corpore.

Deut. 4.

Caput quartum dictat neceſſario eſſe credendum Hunc Vnum eſſe priſcum ſimpliciter, cæterà verò alia non eſſe primæua, ſi ei conferantur. Demonſtrationes, quæ id efficiant, multas hoc in volumine attulimus. Atque hic quidem quartus exiſtit articulus, ad quem accedit oraculum Deuteronomij, Habitaculum tuum (ô Iſraël) Deus antiquitatis, & ſubter te brachia ſempiterna.

Deut. 33.

Caput quintum, quòd oporteat Deum Opt. Max. colere, extolleréq; ac exaltare vocem, ad celſitudinem & venerationem eius declarandam. Nec verò ita ſe gerẽdum erga alios, veluti Angelos, orbes cæleſtes, ſtellas, elementa & reliqua, quæ ex iis conſtantur, quippè quæ omnia [a] finita ſint & coactam ſiue neceſſariam habeãt actionem, & nihil poſſint vel deſiderent præter Dei voluntatem. Prætereà non interponendi ſunt velut interpretes aut ſequeſtres inter ſe & Deum, vt ei ipſi coniungantur, neque ponendæ ex aduerſo ſui (.i. ante ſe) cogitationes ad alterũ. Et is quintus quidẽ articulus hortatur ſeſe ſubducere ab Idolorum alienorúmque Deorum cultu. Ad quam ſententiam conſtabiliendam plurima legis oracula pertinent.

a vel finitam & coactam, &c.

Articulus ſextus eſt de Prophetia. Hoc tenentur homines, noſſe in humana ſpecie verſari indiuidua, quorũ mentes purgatæ ſint, perfectióque adeò inſignis, vt animus ipſorum defæcatus depuratúſq; eo vſq; progrediatur, vt percipiat veritatẽ, itémque formã intellectualẽ, ſicq; poſtea adhę reſcat intelligẽtia humana intelligẽtiæ agẽti, atq; ab ea recipiat præſtantem influxũ, id eſt influxũ propheticum. Ac iſta quidem huius rei ſententia eſt. Cæterùm explicatio articuli latiſſimè patet. Sed quoniã non proponimus adducere demonſtrationes de ſingulis articulis ac declarare quî valeant comprehẽdi & quî ſint ſumma vniuerſáque capita cunctarum diſciplinarum, eos duntaxat commemorabimus per modum narrationis. Verſus autem Legis teſtimonio ſuo comprobabũt plurimorum Prophetarum Prophetias.

Articulus ſeptimus pertinet ad prophetiam Moſis magiſtri noſtri, ſuper quem ſit pax. Iuxta hũc neceſſe eſt credere Moſem patrem eſſe omnium prophetarũ qui ipſum vel præceſſerũt vel ſubſecuti ſunt, vel ipſius ætate vixerunt, nec reliquorum dignitatem atq; præſtantiam Moſaïcæ eſſe parem Vnde ipſe præcipua extitit creaturarum Dei, quod ad homines attinet, apprehendítque plus ſecretorum Dei conditoris quàm aut apprehendit aut apprehendet vllus hominum, qui vel extiterint vel extaturi ſint. Prætereà credendum eſt ipſum perueniſſe ad ſummum humanæ præſtantiæ, adeò vt peruenerit ad regni cæleſtis eminentiam, comprehenſúſque fuerit cœtu Angelorum. Deinde non eſt relictum vllum

Moſis præcipua creaturarũ
Deut. 34.

ſitm amenū, vllúmque myſterium in arcanis legalibus, quæ non habuerit comprehenſa non officientibus impedimentis corporeis. Præterea nihil ei defectionis, ne tantillum quidem, inhæſit. Quin etiam in ſuis perceptionibus contemplationibúſque membra ipſius, & ſenſus deſierunt fungi ſuis craſſis & corpulentis actionibus, & facultas ipſius appetens oppreſſa eſt, adeò vt ſola mentis intelligentia ſuperſtes & reliqua extiterit. Ac in hanc ſententiam ipſum proditum eſt conuerſatū cum ſummo opifice citra Doctorem intermedium. Cæterùm hoc præclatum argumentum propemodum explicauiſſemus atque diluiſſemus dubitationes, quæ emergunt è legis verſibus, declarauiſſemus quoque ſenſum loci, Ore ad os loquat ei, cum integro verſiculo, itémque aliis, qui eandem ſententiam efficiūt, niſi perſpexiſſemus hac ſubtiles ſententias, valdéque abſtruſas egere pręfationibus multis & hypotheſibus & parabolis ſiue comparationibus, priuſque explicandam fuiſſe ſubſtāriam Angelorum & myſterium de ipſorum præſtantia necnon animæ & facultatum ipſius naturam. Sic verò prouecta fuiſſet noſtra oratio ad tractationem formarū, quibus ſummus opifex itémque angeli apparuerunt Prophetis, vbi ſeſe reuoluiſſet tractatio de menſura ſtaturæ & rebus eodem pertinentibus. Huic verò diſputationi ſoli, etiam ſi abſoluta breuitate perficeretur, non ſufficerent centum chartę. Quocirca reiici eam in aliud tempus, quouſque occurrat locus accommodatus in libro de expoſitionibus Derashoth, ſiue rerum in contemplatione poſitarum, quem edere inſtitui, aut in libro de arcanis facultatis propheticę, quem iam cœpi, aut in libro de feſtis, in quo explicatè hæc vniuerſa capita à me iam recenſita, pertractabo.

Num. 12.

Sed reuertor ad hoc caput à quo deflexi. Vaticinatio Moſis Doctoris noſtri, qui pace fruitur, antecellit vaticinationes cūctorum prophetarum quatuor in rebus. Primùm quoniam ſummus opifex, non colloquebatur cum prophetis niſi interuentu Angeli interpretantis, cùm inter Deum & Moſem non intercederet Angelus, quemadmodum prodit ſcriptura, Os ad os loquebatur. Deinde Prophetæ vniuerſi non fungebantur munere vaticinationis niſi in inſomniis nocturnis, Dicente ſcriptura, Et ſomniauit & ecce ſcala cōſtituta: aut interdiu quidem, ſed cùm ſopor irrueret in prophetam, cui accidebat res illa, ſenſibus ipſius membríſque omnibus oppreſſis ſuáque actione deſtitutis adeò, vt ſola cogitatio in ipſo vigeret, quemadmodum ſolet euenire ſomniantibus. Hoc autem vocatur viſio & viſum, vnde Illud, In viſionibus Dei. Moſes verò habuit ſpiritum propheticum ſibi aſſidentem ac ſuper ſe morantem interdiu, ſtans iuxta duos Cherubim, quādò congrediebatur ei ſummus opifex. Hinc illud, & conueniam te ibi. Tertiò omnes prophetæ, quotquot vaticinabantur tametſi id facerent per viſa aut interuētum angeli, concutiebantur membris, tabeſcebant pedibus, ac cōpages corporis ipſorum diſſoluebatur, corripiebátque ipſos horror ingens, adeò vt præ terrore propemodum efflarēt animam. Sic ſcriptum eſt de Daniële, dum ipſum

Num. 12. *Geneſ. 28.* *Ezech. 8.* *Exod. 25.* *Dan. 10.*

ipſum alloqueretur Gabriel. Nō eſt, inquit, relicta in me fortitudo, ſed & ſpecies mea mutata eſt in me in tabem, neque tenui quicquam virium. Quin & ſubiicit, Audiens iacebam cōſternatus & vultus meus hærebat terræ. Et iterum, in viſione verſi ſunt cardines mei in me. Moſi autem nihil tale accidebat, vtpotè qui prophetiam apud ſe morantem haberet. Sed nec palpitabat nec expaueſcebat, dicente ſcriptura, collocutus eſt Dominus cum Moſe facie ad faciem &c. Quorum verborum hæc eſt ſententia. Quemadmodum homines nō expaueſcūt dum inter ſe colloquuntur, ſic ipſe Moſes, qui pace perfruitur, non pauebat aut conturbabatur, dum cum ipſo Deus ſermocinaretur, etſi id fieret aduerſa facie, ſdque quoniam multum vehementérque defigebatur & inhæreſcebat intelligentiæ, quemadmodum diximus. Quarto & poſtremò ſancti vates non vaticinabantur pro arbitratu ſuo, ſed pro voluntate & licentia ſummi opificis, fieríque poterat, vt multis annis agerent citra influxum vímque propheticam, & quamuis rogarent dominum, vt ſibi mitteret prophetiam, ſic tamen permanerent aliquandiu, quouſque eis vis vaticinandi obueniret poſt multos, vel dies, vel annos: aut etiam vaticinatione nūquam afflarētur. Vnde reperias eorum quoſdam, qui ſategerint exhilarare animā ſuam, purgaréque cogitationes ſuas. Hoc modo ſe geſſit Eliſeus dum diceret, Et nūc accipite mihi pſaltem, tum enim prophetia in ipſum irruit. Nec tamen quotieſcunque vaticinabantur, opus erat tali afflatu, vt vaticinarentur, vtque ei præpararentur. Moſes autem, (ſicuti comperimus) doctor noſter vaticinandi dono fungebatur quocunq; vellet tempore, quemadmodum ipſemet prodit, Stare, inquit, & audiam quid præcipiet dominus vobis, Et iterum, Loquere ad Aaronem fratrem tuum, & ne veniat omni tempore ad ſanctuarium. Moſes nempe omni (tempore) veniebat, non item Aaron.

Exod.13.

4.Reg.3.

Num.9.

Articulus octauus eſt lex de cęlo. Eo credimus legem vniuerſam, quæ verſatur in noſtris manibus, conſcriptam eſſe à Moſe, & profectam ex oraculo prępotentis Dei. His autem ſignificare cupio vniuerſam legem ad ipſum perueniſſe per oraculum omnipotētis, acceſſu, qui appellatur colloquium ſiue ſermocinatio. Nec verò nouimus, qualis extiterit iſte acceſſus, ſed eum tamen is nouerat, qui ipſum eſt cōſecutus, quódque factus ſit tanquam cum ſcribente, cuius in auribus aliquid legitur, qui & ſcribit, quæcunque ipſi narrantur partim de Annalibus, partim de rebus ad legē legíſque præceptiones pertinentibus. Ac ſic diſtinctio haberur inter hos locos. Et filij Cham Chus, Mizraim, Phut, Er, Nomen vxoris ipſius Meetabel filia Matred, Et, Ego Dominus Deus tuus. Et, Audi Iſraël. Vniuerſa enim lex Domini ſancta eſt, atque vera. Et tamen Manaſſes quidam hæc negabat, docebátque impios negatores exiſtimare legem habere corda & cortices, ac tales narrationes & res geſtas, quæ Lege continentur, carere vtilitate, nec aliunde eſſe profectas, quàm ab ipſo Moſis ore, atque id quidem ſignificari vulgari dicto, Lex non eſt de cœlis. Præterea ferunt Manaſſem credidiſſe to-

Scriptus eſt, partim ad hiſtoriā partim ad legiſlationē pertinent.
Gen.10.
Gen.36.
Exod.20.
Deut.6.

tam legẽ prodiiſſe ex Oraculo Dei, præter illos verſus, in quibus Moſes nõ adiiciſſet, Sic dixit Dominus. Atqui mãdatũ ipſius violaſſet. Nã Moſes à ſemetipſo locutus fuiſſet, Deo haud quaquam præſante, vt quidem impiorum verba ſupponunt. Verùm omnes legis apices literæque includunt inſignes ſententias ſapientiæ pleniſſimas, quas percipiant ij, quibus Deus apparuerit mentem, ita tamen vt ſapientiæ eius ſumma perfectio non comprehendatur, prodente ſcriptura, longiorem eſſe terra ac inſuper latiorem mari mẽſuram ipſius: *Iob 11.* cùm non niſi liceat homini incidere in veſtigiis Meſſiæ Dei Iacob, qui precatus dixit, Reuela oculos meos, & videbo mirabilia de lege tua. *1. Dauidis, qui hec cantit. 119.* Cæterum interpretatio ipſius, quam à maioribus accepimus, ſimiliter profecta eſt ab oraculo præpotẽtis Dei. Prętereà quicquid obſeruitamus hodie de præceptis Tabernaculorum, Palmarum, Tubarum, Fimbriarum, Phylacteriorum híſque conſimilium aliorum manat è iudicio, quod reuelauit ſupremus mundi effector Moſi, qui in pace conquieſcit, quódque Moſes nũciauit nobis, miſſione fideli per ipſius legationẽm ad nos peruenientẽ. *Cabbala ſiue interpretatio legis per manus tradita à Deo eſt.* Extat autem verſiculus, qui id quod deſignatur in hoc octauo articulo, expreſſit his verbis, In hoc ſcieris, quia Dominus miſit me ad faciendum vniuerſa hoc opera, Nam non ex corde meo (illa dictaui). *Num. 16.*

Articulus nonus pertinet ad tranſlationem (legis) hoc eſt, permutationem. Eo credimus legem Moſis non eſſe reuellendam neque permutandam, neque aliam à Deo profecturã, nihil ei eſſe addendum, nihil detrahendum quoad ſcripturã, eiuſq; ſententiam & explicationem: Hoc & teſtatur verbũ Dei hac oratione, Non addes ei neq; minues de eo. *Deut. 4.* Sed iam declarauimus, quod explicare oportuit de hoc capite, in præfatione noſtra.

Articulus decimus oſtẽdit Deum Opt. Max. nota competáq; habere hominũ opera, nec in his ª torpeſcere. *ª Haſitare.* *Iob 10.* Nec verum eſſe, quod quidam inducuntur dicere apud varem, Dereliquit Dominus terram, ſed potius quod concionatur Hieremias propheta, qui pacis beneficio fruitur, Magnus es conſilio, multus opere, cuius oculi aperti ſunt ſuper omnes vias filiorum hominum. Et quod alibi dicit ſcriptura, Dixítque Dominus, clamor Sodomorũ & Gomorrheorum, multiplicatus eſt & peccatum eorum, *Gen. 18.* Et rurſum, Viditque Dominus, quòd multa malitia hominũ eſſet in terra, & cũcta cogitatio cordis intẽta eſſet ad malum omni tempore. *Gen. 6.* Hęc verò omnia inſinuant ſententiam veritatémque huius articuli.

Articulus vndecimus docet Deũ Opt. Max. remunerare benefacta eorum, qui executi fuerint legis præcepta, punire verò eum, qui eius vetita cõmiſerit. Remuneratio autem eorum maxima, eſt futurũ ſæculum. At pœna ſumma in eo poſita eſt, quod excindetur anima, peribitque. De qua re, quod ſufficeret, iam tractauimus. Contextus autem ſcripturæ, qui hanc ſententiam deſignat, extat apud Moſem his verbis, Aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis, dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti. *Exod. 32.* Cui reſpondit Dominus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo.

brò meo. His ſcriptura profitetur propoſitā eſſe iuſto & improbo mercedem illi quidem præmium, huic verò ſupplicium.

Articulo duodecimo iubemur credere tempus dierū Meſſię ſiue Chriſti, nempè tempus aduētui ipſius eſſe deſtinatū. quod ſi tardauerit, expecta eum. Et ne ei præſtituat quiſquā certam ætatem, néve promat ex ſcripturis coniecturas, vt cōprehendat tempeſtatem aduentus ipſius, dicentibus ſapientibus noſtris, exſibilato ſpiritum eorum, qui ſupputant fines. Eſt autē neceſſe credere in Meſſiam, eū extollere, amare & orare pro eo (pro ipſius aduentu) iuxta id quod nunciatum eſt per Prophetas omnes, ab ipſo Moſe ad vſq; Malachiam. Quicunque autem de eo apud ſe dubitat, mēdacij inſimulat vniuerſam legem, quæ Meſſiam ſperare iubet clariſſimè in ſectione Balaam, & in ſectione, Vos ſtatis hodie. Atque id omnino, ne Deo & verbis prophetarum ipſius nuntium remittat.

Abac.2.

Neceſſario credendum in Meſſiā.

Num.24. Deut.29.

Articulus decimus tertius ſpectat ad reſurrectionem mortuorum, Huius verò ſententiam iam declarauimus. Porrò Homo cùm apud ſe integris completiſque articulis omnibus credit, comprehenditur cōmunione Iſraëlis. Itaq; neceſſe eſt eum diligere, ei parcere, erga eū præſtare quæcunque à Domino omnium opifice iuſſa ſunt, quod attinet ad officia charitatis, fraternitatis, ſocietatis vnius erga alterum. Quod ſi admiſerit omne genus prępuaricationum mundi, vi concupiſcentiæ & fomitis, ſequutúſque fuerit impetum naturæ ſuæ corruptę, luet quidem pœnas pro grauitate peccati ſui. Intereà tamen partē futuri æui obtinebit. Atq; id quidē de præuaricationibus Iſraëlitarū di ctum eſto. Cùm autem amiſerit aliquem iſtorum articulorum, à communione egreditur, Deū, præcipuū fidei caput negat, éſtque hæreticus & Epicureus, ac detruncans [a] plantationes. Vnde eum decet auerſari atq; perdere, vt de quo proditū ſit, Nónne odientes te Domine oderam, & inſurgētibus in te infenſus eram? Sed iam ſat multa hoc loco diſſerui, digreſſus ab inſtituto tractationis meæ. Verū id egi, quia ingēsinde manabat vtilitas ad fidei confirmationē, quippè qui ſim tibi complexus ſententias valde conducentes, diſperſas alioqui per multos eóſque inſignes libros. Quamobrem poſſide eas & proſperare, ac lege verba mea iſta ſæpiuſculè. Animum ad illorum intelligentiam ſeriō adiice, neque fallat te cor tuum, vt autumes te ea intellecturū ſimplici adiectu aut etiam denis. Tibi perſuadeto. (Viuit Dominus) te ſtolidè deceptū eſſe, (ſi id putes), proindéque ne feſtina iudicium ferre de iis, quæ tibi videbuntur. Cæterùm compoſui hunc libellum prout occurrebat mihi, atque id quidem poſt multos labores, conſideratis libris compluribus, perueſtigatíſque ſententiis, tum aptis, tum ineptis, ac è cunctis tibi quicquid certo tenere & credere par eſt expoſui.

a Firmas patrū ſententias.

Pſal.139.

Singulis prętereà in capitibus omnia firmare ſtudui probationibus dilucidis. Et certè à Domino poſtulauerā vt doceret me ſemitam rectam & iuuaret me, quemadmodum vates ipſius fuerat precatus. Sit, manus tua ad adiuuādum me, quia mandata tua elegi.

Pſal.119.

SVPREMVM LVGENtium officium ex libro precationum Hebraïcarũ, qui inſcribitur Mahzor ſanctæ Synagogæ Romanæ.

Qui conſpicit ſepulchra Iſraëlitarum, dicit.

Benedictus Dominus Deus noſter, Rex ſæculi, qui cum iudicio formauit vos, aluit vos, in vita cõſeruauit vos, morti dedidit vos, qui nouit numerum omniũ veſtrũ, qui vos ſuſcitaturus eſt, qui vos reſtiturus eſt cum iudicio. Benedictus es Domine qui vitã tribuis mortuis. Viuant mortui tui cum cadauere meo reſurgant. Expergiſcimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus & terra manes eiiciet.

Eſa. 26.

Ad tumulum defuncti ſuperiorem hanc benedictionem ſolus Miniſter Synagogæ pronuntiat. Sequẽtem verò orationem populus Miniſtro præeunte concinit.

Iuſtificatio Iudicij (.i. vt quis iuſtificetur in Iudicio. Putant enim hanc precem iuſtificare mortuum, pro quo orant.)

1 Dei perfectum eſt opus. Nam vniuerſæ viæ eius iudicia. Deus veritas eſt & abſque vlla prauitate, iuſtus, irémque rectus.

2 Deus perfectus eſt in omni opere. Ecquis dicet ei, quid agis? Qui dominatur in inferioribus, & ſuperioribus qui morti tradit, qui vitam ſuppeditat, qui deducit ad inferos & reducit.

1 Reg. 2.

3 Deus perfectus in quacunq; actione, ecquis inquiet ei, Quid facis? Qui ordinas & facis, gratis nos miſericordia affice, ac merito illius (Iſaac) qui vinctus fuit, tanquam victima, attende & exequere.

4 Deus perfectus eſt, opus eius veritas. Omnes enim viæ eius miſericordia & veritas. Ipſe veritas eſt, itẽque iudicia eius veritas. Longanimis, multæ miſericordiæ & verax.

5 Ipſe autem miſericors propitiabitur iniquitati, & nõ perdet, multiplicabit auertere iram ſuam & nõ effundet omnem ſuam indignationem.

6 Benedictus, quoniam veritas iudicium eius & luſtrat vniuerſa oculo ſuo, retribuítque homini ſecundum ipſius merita, cuius nomini cuncta laudem tribuunt.

7 Videte nunc, quòd ego ipſe ſim, nec extet Deus mecum, ego occidã & ego viuere faciam, percutiam & ego ſanabo, nec eſt qui de manu mea poſſit eruere. Deut. 32.

8 Homini, ſiue vnicum annũ ſuperſtes fuerit, ſiue mille annos vixerit, extitiſſe quid magni prodeſt? perinde eſt ac ſi nõ extitiſſet. Benedict⁹ iudex veritatis, qui & necat & vitã præbet.

9 Anima omnis viuẽtis in manu tua eſt, iuſtitiã plena eſt dextera tua. Miſerere ouiũ manus tuę, quę reliquę ſunt ac dicito Angelo, retine manũ tuam. Iob 33.

10 Recordare Abrahę, ac intuere ab excelſis tuis, necnon Iſaaci, qui ligatus fuit propter nomen tuum, Iacobi quoque, qui dictus eſt perfectus tuus. Propter te, propterque illos veniam præſta, & parce populo tuo.

11 Certè tribus rebus fundamenta mundi firmãtur lege, cultu & pietate (erga mortuos). Benedictus qui premium rependit vacantibus pietati.

12 Iuſtus in omnibus viis ſuis Deus, perfectus, lõganimis, miſericordiíſq; plenus. Idulge quæſo, parce obſecro tum patribus, tũ filiis. Tua enim eſt, ô

eſt, ô Domine, propitiatio, atque miſericordia.

13 Quid emolumẽti percipit homo ex cuncto labore ſuo, cùm ob hæc omnia mors ſors eius ſit, nec in die mortis habeat adiutorẽ, præter Dominum, cuius opera perfecta exiſtũt.

14 Iuſtus & rectus, neque eſt in viis ipſius prauitas. Ipſe enim vocatur Deus perfectus, cuius opera pura ſunt, cuius & viæ iuſtæ, à cuius conſpectu, qui vniuerſa condidit, nemo ſe poteſt abſcondere.

15 Iuſtus & formator vniuerſi operis. Benignus in omnibus, quæ agit, Dominator, voluntatem ſuam exequens. Ecquis dicet ei, quid moliris?

16 Iuſtitia & iudicium vniuerſæ viæ eius. Miſericordia & veritas vniuerſę ſemitæ ipſius. Delectus perſonarum nullus coram ipſo. Quin & ſuper nos commouentur viſcera miſericordiæ eius, quippè qui omnes ſimus opus manuum illius.

17 Cenſor veritatis, iudex iuſtitiæ.
Pſal. Benedictus iudex veritatis, vtpotè cuius omnia iudicia miſericordia & veritas.

18 Cernite ſapiẽtes, inducitéque in animum non teneri imperiũ in mortis diem, ſicuti pronuntiauit vir integer
Iob 1. iuxtà ac rectus. Dominus dedit, Dominus abſtulit. Eſto nomen Dei benedictum.

19 Nouimus domine iuſta eſſe iudicia tua, quódq; iuſtificaberis in verbo tuo, purgaberis in iudicio tuo, Nec eſſe ratiocinandum poſt cenſuram ſententiarum tuarum. Iuſtus es Domine ac rectum vnumquodq; iudiciorum tuorum.

20 Etſi homo viuat mille annos (&) dominatio principatus ipſius pateat in omnem partem & [a] locum, tamen abſque diuitiis deſcẽdet in cauernas, ac in iudicio ſiſtetur ante Deum, qui nullum perſonarum habet delectum.

a Faciem.

21 Potens nomen eius & vnicum. Ante eum paruus pariter & magnus æquales ſunt. Creatura hoc inducat in animum & expaueſcat, quoniam diſceptabit corã iudice, qui nec perſonarum habet rationem, nec capitur munere.

22 Tu viuus perenníſq. elegiſti nos. Elegimus te pro parte portionis noſtræ. Propter gloriam nominis tui libera nos, expiato quoq; peccata noſtra. Ob nomẽ tuum, propter te, propter cruorem ſeruorum tuorum, qui effuſus eſt anno octingẽteſimo quinquageſimo ſexto, qui vitam ſuam facultatéſque ſuas pro cõfeſſione vnitatis nominis tui ſancti dediderunt.

Annus euerſi templi à Tito, iuxta Rabbinos eſt 856 ab ædificato tẽplo Salomonis.

23 Meritũ vnigeniti, qui vinctus eſt, cùm attigiſſet trigeſimũ ſeptimum annum & tuo iuſſu oblatus cædi, in cuius demùm loco prehenſus eſt aries, promiſiſti te ſeruaturum in perpetuum iis, qui te colent cum charitate & metu, quãto magis [b] ducibus noſtris, qui anno centeſimo trigeſimo ſexto ſimul interierunt.

b Vel, ducum noſtrorum.
1 Mach. 1.

Hic cadauer eximitur feretro. Deinde Miniſter Synagogæ ſequentes verſus ſigillatim præcinit, ſuccinit verò repetitque populus.

24 Hæc eſt via totius mundi. Congregamini & præſtate vniuerſi opera miſericordiæ. Nihil enim ipſum latet. Ac [c] animæ veſtræ vita ſempiterna perfruentur.

c Heb. Eteroſis eſt perſonæ & numeri. Anima eius perfruetur.

25 Vox audita eſt annũtians pacem. Voluntatem timentium ſe faciet in pace. Audite verbum pacis. Requieſcat anima ipſius in cubili ſuo in pace.

Eſa.52. Verſ.7.

26 Iaceat in pace,Dormiat in pace donec veniat conſolator, qui pacem audite faciat.

Inuocatio Patrũ priſcorum. Adam Abraham, Iſaac et Iacob ſepulti ſunt in Arbe qua & Hebron in tribu Iuda, Ioſua 14.Gen.49 Sic & 4 ipſorũ uxores Eua, Sara, Rebecca, Lia. Nam Rachel ſepulta fuit propè Bethlehem Gen.2.

27 Pattes ſæculi, qui dormitis in Hebron pottas horti Eden aperite illi, atque dicite : Aduentus ipſius (eſto)in pace.

28 Colles æterni de ſpelunca duplici pottas paradiſi Eden patefacite illi,ac dicite,In pace veniat.

29 Angeli pacis egredimini in occurſum ipſius, portas paradiſi voluptatis reſerate illi,atq; pacem aduentui ipſius denuntiate.

30 Cuſtodes Theſaurorũ horti Eden patefacite ei pottas horti Eden, & ingrediatur N.paradiſum,fruatúrque fructibus paradiſi. Expetẽda ſint ab eius dextera,Dulcia à ſiniſtra. Hoc [a] exaudias (ô Domine) eíque dicas, in pace eſto [b] aduentus tuus.

a Heb.reſpondeas.
b Heb. Heteroſis, aduentus eius.

Poſt cadauer humo conditum ſe vertunt ad orientem & dicunt.

Magnificetur, ſanctificetúrq; nomen ipſius magnum, qui renouaturus eſt mundum, viuificaturus mortuos,fundaturus templum,ædificaturus ciuitatem Hietuſalem,etadicaturus cultum impium de terra [c] reducturus ſanctitatem, benedictũ ipſum Meſſiam ſuum cum regno ipſius atq; gloria in locum ſuum priſtinũ in vita veſtra,diebúſque veſtris,in vita quoque vniuerſæ domus Iſraël citiſſimè temporéque proximo. Dicite igitur, Amen.

c Vel reſtiturus ſanctuariũ (&)

Benedictum ſit nomen ipſius magnum,in ſæculum, inque ſæculorum ſæcula.

Benedicatur, collaudetur,decoretur, exaltetur, clarificetur, euehatur, & glorificetur nomen ipſius ſanctum benedictúmq; ſupra omnem benedictionem,hymnum,laudem & conſolationem,quę dicuntur in mundo. Amen. Deſinat vaſtitas,fames,mors, Calamitates exitiales tecedant à nobis,& à vobis,atque à populo Iſraël. Amen. Sit pax alta à Domino, vita, ſatietas,ſalus, ſolatium, liberatio,ſanitas,redemptio, propitiatio, expiatio,refrigerium, ereptio nobis & cũctis Iſraëlitis. Amen.

Solent autẽ accipere herbas & puluerem & poſt ſe ſpargere dum egrediuntur,ac dicere, Quia puluis es & in puluerem reuerteris. Præterea cum egrediuntur è cœmeteriis,ſinguli apud ſe ſequentem oratiunculam recitant.

Et nũc Domine Pater noſter, Nos ſumus lutum, tu autem fictor noſter, opus manuum tuarum ſumus omnes, Confiteor tibi Domino meo me eſſe puluerem, cinerem, vermem mirè aridum, vmbram tranſeuntem, At tu Domine perpetuo ſedebis, ſedéſque tua erit in ſæculorum ſæcula. Amen.

In domum luctus reuerſi manus abluunt, ſéque ſic funeſta illa re expiatos credũt. Alioqui ritus in lege Moſaïca præſcriptos de purificatione eorum qui cadauera tetigerunt, non ſeruant quaſi illi tantùm ſtante templo habere debeant locum. Mox miſcet vini calicem, Miniſtro his verbis benedicente.

Benedictus ſis, Domine Deus noſter, Rex ſæculi, qui creaſti fructum vitis. Benedictus ſis Domine Deus noſter, Rex ſæculi, iudex veritatis & iudex miſericordiæ. Cenſor veritatũ, qui iudicat nos iudicio verò, quemadmodum ſcriptum eſt, Dei perfectum eſt opus, & Iuſtus es Domine, & rectum vnumquodq; iudiciorum tuorum. Benedictus tu Domine omnium lugentium conſolator. *Pſal.119.*

Poſtre-

Poſtremò Benedictionem cibi hoc in luctu ſic peragunt.

Miniſt. Benedicamus lugentium conſolatori. P O. Benedictus lugẽtium conſolator, de cuius bonis manducauimus atque viximus.

Miniſt. Benedictus qui ſatiat famelicos, Benedictus ipſe & benedictum nomen eius, Benedicta quoq; memoria eius in ſæcula perpetua. Benedictus es Domine Deus noſter Rex ſæculi, qui alis vniuerſum mundũ gratia, benignitate & miſericordia. Das eſcam omni carni. Nam in æternum miſericordia tua, cuius bonum ingẽs nunquam defuit nobis, ſed nec deerit nobis alimentum vnquam in ſæculũ, & æternitatem. Ipſe enim nutris & cibũ præbes omnibus, ſicuti ſcriptum extat, Aperis manum tuam, & ſatias omne viuens beneplacito. Benedictus tu Domine qui omnia alis.

Confitebimur te Domine Deus noſter, quoniam hæreditandam tradidiſti patribus noſtris terrã deſiderabilem, feracem & amplam, fœdus & legem, vitam & victum, quoniam eduxiſti nos de terra Ægypti, redemiſtiq; nos de domo ſeruorum propter fœdus tuum, quod obſignaſti in carne noſtra, & propter inſtitutã beneplaciti tui, quæ patefeciſti nobis, & propter vitam & victũ, quo cibas aliſque nos, denique propter omnia Domine Deus noſter confitemur te, & benedicimus nomini tuo, vti iuſſiſti, *Deut.8.* Vbi comederis & ſatiatus fueris, benedices Domino Deo tuo ob terram pinguem, quam tibi dederit. Benedictus tu Domine, & terræ illius, & cibi cauſa.

Conſolare, Domine Deus noſter, lugentes Sionis, & lugẽtes Hieruſalem, lugentes quoque qui lugent in hoc funere. Conſolare eos à luctu ipſorum, exhilara eos ex ipſorum labore, ſcripturam hanc implens, Sicut *Eſa.* vir quem mater conſolatur, ſic ego conſolabor vos, & in Hieruſalẽ conſolabimini. Benedictus tu Domine conſolator lugẽtiũ, & ſtructor Hieruſalem. Amẽ cito in diebus noſtris. Amen in vita noſtra ædificetur vrbs Sion & aptetur cultus in Hieruſalem. Benedictus tu domine Deus noſter. Rex ſæculi, Deus pater noſter, Rex noſter, inclytus noſter, Redemptor noſter, ſanctificator noſter, ſanctificator Iacob, Rex viuus, bonus itémq; beneficus, Deus verus, Iudex, in iuſtitia animas excipiens, dominator in mũdo ſuo, adeò vt exequatur cuncta pro voluntate. Non autem populus eius, ſeruíque ipſius. Ac propter hæc omnia tenemur cõfiteri illum, eíque benedicere. Qui ſepit ruinas, ipſe ſepiat ruinam hãc nobis & populo ſuo Iſraël miſericorditer. Qui facit pacem in ſuperioribus ſuis, ipſe per miſericordiam ſuam cõciliet nobis, populóque ſuo pacem. Amen.

Haſcabá, id eſt, Oratio pro defunctis, quam Hazan ſiue miniſter Synagogæ recitat ad ſepulchrum, itemque in Synagogis, inter producta legis ſolemnia, diebus feſtis & maximè expiationis, quo die omnia feruent religione, taléuque pro remittendis peccatis.

Hanc ſæpiuſculè Miniſter repetit, prout rogatur à diuerſis flagitantibus ſibi dari Haſcabá pro anima. N. Sic enim loquuntur. Vnde poſſet iuxta Eccleſiaſticam loquendi formulam appellari, Requiem, vel Libera Hebræorum. *Haſcabá ſonat accubationem à שכב iacuit. dormiuit.*

Melius eſt ire in domum luctus,

quàm in domum conuiuij, in qua eſt finis omnium hominum. Quod Viuens in cor inducat ſuum. Finem verbi omnes audiamus. Deum time, & mandata eius ſerua. Nam iſtud eſt omnis hominis. *Eccl.12.*

Requies firma in ſuperna habitatione ſub alis Numinis, in gradu ſanctorum & purorum, tanquam ſplendor firmamenti, collucētium fulgentiúmque, Permutatio oſſium, Propitiatio delictorum, Remotio præuaricationis, Acceſſio ſalutis, indulgētia, & miſeratio à conſpectu inhabitantis cęleſte domicilium, Pars denique bona in vitam venturi ſæculi ibi ſit portio, tectúmque ac habitatio celebris animæ ſapientis huius, intelligentia præditi, gloriæ Magiſtri, vel Domini. *Animus gloria ſiue ornamentū & decus hominis.*

Spiritus Domini quieſcere faciat eū in horto Eden, & ſocietur ei pax, quemadmodum ſcribitur in Eſaïa. Veniat pax, quieſcat in cubiculibus ſuis ambulans ante ipſam, ipſe ac omnes defuncti Iſraëlis, ipſius miſericordia & propitiatione. Amen. *Eſa.57.*

Quod ſi fuerit fœmina preces producunt in verſibus & in iuſtificatione Iudicij, pro dignitate ipſius. Nec verò circundāt eam ſed poſt ſepulturam ipſius Hazan ſiue miniſter recitat ſequentem Haſcaba.

Miſericors, cui miſericordia propria eſt, & cuius verbo creati ſunt mūdi, iſte nempè mundus, & mundus venturus, & congregauit in eo iuſtitias & benignitates, quas fecerūt intelligentiæ eius, & in verbo ſuo & in fortitudine ſua dicat, vt ingrediatur corā ſe memoria matronę iſtius glorioſæ & modeſtæ Dominæ N. quæ hoc die è mundo diſceſſit.

Rex ſæculi miſereatur eius, rex ſæculi parcat & propitius ſit ei, & faciet ei pacem, & in cubili ipſius ſit pax, & requieſcat in requie ſua ipſa & cunctæ filiæ populi Iſraël in communitate miſerationum & propitiationum. Amen.

Pręcipitabit mortem in ſempiternum. Et auferet Dominus Deus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi ſui auferet de vniuerſa terra, quia Dominus locutus eſt. *Eſa.25.*

26. Viuant mortui tui cum cadauere meo reſurgāt. Expergiſcimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus, & terra manes eiiciet.

Et ipſe miſericors propitiabit iniquitatem & non perdet, & multum auertet iram ſuam, neque effundet omnem indignationem ſuam.

Poſt ſepulturam cadaueris filius eius aut vnus è proximis recitat Caddis Sāctus.

Magnificetur, ſanctificetúrq; nomen ipſius magnum, &c. vt ſuprà.

Deſinat gladius, & fames & mors, & euēta mala auferat à nobis & à vobis, & à populo Iſraël, & dicite, Amē.

Sit pax multa è cælis, vita & ſacietas & ſalus, & cōſolatio, & liberatio, & medela, & redēptio & propitiatio & expiatio & refrigeriū & protectio nobis & vniuerſo Iſraël, & dicite Amen.

Qui facit pacē in excelſis ſuis, ipſe per miſericordiā ſuam nobis det pacem & vniuerſo Iſraël, Amen.

Hinc auellunt herbas & eas à tergo proiiciunt & dicunt efflore ſcant ab euigilatione ſicut herba terra. Quando autē veniunt à comitatu mortui abluunt manus & detergunt mappa dicentes, Manus noſtræ non effuderūt ſanguinem iſtum, &c.

Inſcribunt

Inſcribant autem lapidibus ſepulchrorum.

Sit anima eius in horto ſiue paradiſo Eden, Amen.

a Vel.

a Deprecatio ſumpta ex 1. Reg. 25. Vbi Abigaïl hæc Dauidi exoptare legitur.

Sit anima eius colligata in faſciculo viuentium, vel vitæ.

Vel.

עה, *ſuper eum pax*

Reperi hac in Pariſiorum vrbe lapidem ſepulchralem cum hac ſcriptura.

Et tu tirulus(es)ſepulchri Salomonis filij Haijm qui diſceſſit in Paradiſum Eden terrio die menſis Iiar.1. Aprilis, anno milleſimo trigeſimo octauo ad ſectionem נבח,

Et in alio.

Tu titulus es ſepulchri dominę Iohæ filiæ R. Semuëlis, quæ diſceſſit in paradiſum Eden, &c.

PRECATIONES, IN quibus commemorationẽ faciunt ſuorum diuorum, præter ſuperiorem, in qua inuocabant patriarchas & angelos pag. 22. facie. 2.

Peccauimus ante te, miſerere noſtri.

Exod. 34.

Deus miſericors nomen tuũ, Deus miſerator nomẽ tuum, Deus longanimis nomen tuum, plenus miſerationibus nomen tuum,[b] in nobis vocatum eſt nomen tuum. Domine fac propter nomen tuum.

b i. appellamur ex nomine tuo populus domini.

Domine fac propter nomen tuum & parce Iſraëli populo tuo.

Gen. 12.

Domine fac proprer inquilinum (Abraham) perfectũ tuum, & parce Iſraëli populo tuo.

c In mõte moria, vbi poſteà conſtructũ eſt templum.

Domine fac propter vinctum[c] in veſtibulis tuis (Iſaac) & parce Iſraëli populo tuo.

Domine fac propter exauditum in ſcala de excelſo tuo, (Iacob) & parce, &c.

Domine fac propter meritum Ioſeph ſancti tui, & parce, &c.

Domine fac proprer extractum de aquis tuis (Moſem) & parce, &c.

Domine fac propter (Aaronem) ſacerdotio fungenrem in Vrim & Tũmim oraculis tuis, & parce Iſraëli.

Domine pręſta propter (Phineem) zelãtem ob nomen tuum, & par. Iſr.

Domine præſta propter (Dauidẽ) ſuauiter concentus tuos emodulanrem, & parce Iſr.

Domine præſta propter (Salomonem) qui ædificauit Ædem nomini tuo, & parce Iſr.

Domine præſta propter nomen tuum, & parce Iſraëli populo tuo.

Fac propter nomẽ tuum, Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter fœdus tuum, Fac propter magnitudinem tuam.

Fac propter legem tuam, Fac propter decus tuum.

Fac propter conuentum tuum, Fac propter memoriam tui.

Fac proprer miſericordiam tuam, Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter rectitudinem tuam, Fac propter gloriam tuam.

Fac propter doctrinam tuam, Fac propter regnum tuum.

Fac propter [d] æternitatem tuam, Fac propter conſilia tua.

d Vel robur tuum.

Fac propter fortitudinẽ tuam, Fac propter decorem tuam.

Fac propter iuſtitiam tuam, Fac propter ſanctitatem tuam.

Fac propter miſerationes tuas, Fac propter præſentiam tuam.

Fac propter legem tuam.

Fac propter Abraham, Iſaac & Iacob, Fac propter Moſem & Aaronē, Fac propter Dauidem & Salomonē, Fac propter Hieruſalem ciuitatem ſanctam, propter Sionem habitaculum gloriæ, propter excidium ædis tuæ, propter vaſtitatem templi tui, præſta propter Iſraëlitas pauperes, propter Iſraëlitas tenues, propter Iſraëlitas qui verſantur in calamitatibus, præſta propter pupillos & viduas, propter ſugentes vbera, propter ablactatos, propter infantes ædis[a] Domini, qui non peccauerunt, præſta propter te, ſi cauſa noſtra non duceris, ſaltem tua cauſa age ſaluáq; nos. Salua nos, exaudi nos hodie, cūctíſque diebus, quibus oramus. Siquidem laudatio noſtra tu es.

[a] *Vel magiſtrorū vt hoc pertineat ad excidiū Titi, qui Rabbinos multos fertur enecaſſe, nec pueralis innocentibus peperciſſe.*

Qui exaudis pauperes, Exaudi nos.
Qui exaudis oppreſſos, Exaudi nos.
Qui exaudis contritos corde, Exau.
Qui exaudis humiles mente, Exaud.
Qui exaudis attritos ſpiritu, Exaud.
Qui exaudiuiſti Abrahā patrem noſtrum in monte Moria, Exaud.
Qui exaudiuiſti Iſaac in ſummitatibus altaris, Exaud.
Qui exaudiuiſti Iacob in Bethel, Ex.
Qui exaudiuiſti Ioſeph in domo vinctorum, Exaud.
Qui exaudiuiſti Moſem & patres noſtros in Mari rubro, Exaud.
Qui exaudiuiſti Aaronem in Thuribulo, Exaud.
Qui exaudiuiſti Phineem in Sitim, Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Ioſuā in Galgal, Ex.
Qui exaudiuiſti Heli in Rama, Exau.
Qui exaudiuiſti Samuëlem in Maſpa, Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Dauidē & Salomonem filium ipſius in Hieruſalem, Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Eliam in mōte Carmelo, Exaud.
Qui exaudiuiſti Ezechiam in ęgritudine ipſius, Exaud.
Qui exaudiuiſti Ionam in viſceribus piſcis. Exaud.
Qui exaudiuiſti Hananiam, Miſaēlē, & Azariam in medio fornacis ignis ardentis, Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Daniëlem in lacu Leonum, Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Mardocheum & Eſteram in ſuſis vrbe, Exaud.
Qui exaudiuiſti Ezram in tranſmigratione, Exaud.
Qui ex.[b] Honiam in Maagal. Exau.
Qui exaudiuiſti iuſtos & pios, & perfectos omnium ætatum, Exaud.

[b] *Non eſt Onias, qui anteceßit paulò tempora Machabæorū, de quo 2. Mach. 3. et 4. ſed qui ſub Hircano & Ariſtobulo apud Ioſ. & auctorem lib. de Regibus Iſrael ſecundi templi. Antitheta elegantia.*

Miſericors exaudi nos, Miſericors libera, Miſericors redime, Miſericors, qui plenus es miſerationibus, miſerere noſtri, ac omnium domeſticorum noſtrorum. E tenebris in lucem educ nos propter nomen tuum magnum.

Patrum primorū, Patrum Iſraëlis recordare obſecro, iniquitatum primarum in temporibus ſicut Deus, ne recorderis, Rebellionis cordis ſtupefacti ne recorderis, caniciei autem Abrahæ recordare obſecro.

Iugum præuaricationis peruigilātis ne memineris, Recordare autem obſecro, Iſaac, qui ligatus fuit.

Malitiæ operum ne memineris, hominis integri Iacob, qui habitauit in tentoriis, obſecro, recordare.

Actionum[c] terrorum ne meminceris, ſed recordare, quæſo trium matrū (Saræ, Rebecchæ, & Rachelis).

[c] *Qua terrorem conſciētiis incutiūt.*

Peruertentis iudicia ne memineris, quin duodecim principum tribuum quęſo,

quæſo, recordare.

Figmẽti turbidi ne recorderis, ſed Ioſephi qui venũdatus fuit, memẽto.

Occultorũ cordis noſtri ne recorderis, ſed, obſecro, memento Moſis magiſtri noſtri.

Concupiſcentiæ vulgi promiſcui ne memineris, ſed quæſo recordare patrum verſatorum ad mare rubrum.

Operum noſtrorum itémq; rebellionis ipſorum ne memineris, Aaronis autem atque Mariæ, obſecro, recordare.

Superbiam operis Sittim ne reducas in memoriam, ſed Phineem in Sittim ſeſe præclare gerentem ob eam pone.

Ioſ.7. Mendacium (Achanis) proditum ne in recordationem reuoces, verùm Ioſuę filij Nun obſecro, reminiſcere.

Ignorãtias legis dele ex memoria, in eam autem repone Barach & Deboram.

1.Reg.2. Spumę polluti (Ophni) obliuiſcere, recordare autẽ Heli & Samuëlis.

Oculratorũ ipſi Moloch ne recordare, ſed in reminiſcẽtia verſato, obſecro, Dauidem Regem.

Tranſgreſſionis operum ne memineris, Memento autem quæſo Salomonis ſuo ſolio inſidentis.

Cogitationum [a] ſubactarũ ne reminiſcaris, Reminiſcere autem Iudicum & Regum, etiam atq; etiam obſecro.

a Quas ſub iugũ miſit opetitus.

Iniquitatis (in proximũ) & pręuaricationis (in deum) ne recorderis, Recordare autẽ obſecro Elię atq; Eliſei.

Verborum Hieremiæ obliuiſcaris, Ne verò obliuiſcere, quæſo, ægritudinis Ezechiæ.

De Naboth 2.Reg.21. vel de A-

Impietatis in eũ qui lapidatus eſt, ne memineris, Memento autem obſecro Eſaiæ & Ezechiëlis.

duram. 3.Reg.12.

Peccati & ignorãtiæ ne reminiſcatis, Reminiſcere autem, quæſo, Ionæ in piſce exiſtentis.

Patribus viam peccatorũ ne recordãdo imputes, obſecro autem recordare prophetarum duodecim.

Luti & præuaricationum ipſius obliuionem cape, Daniëlem & ſocios eius in memoriam reuocans.

Hominem vocat lutũ.

Quæ figmentum meum admiſit è memoria expunge, in recordationẽ autẽ inducito obſecro (Mardocheũ) filium Cis & [b] Hedeſſam.

b Eſterã.

Capitalis & minuti (peccati) ne memineris, memento autem obſecro, Ezræ verſãtis in trãſmigratione.

Peruerſitatis commiſſæ in Maagal ne recorderis, recodare verò Oniæ, qui piè ſeſe geſſit in Maagal.

Præuaricationum & delictorũ ne reminiſcaris, reminiſcere verò, obſecro, celebrium ſapiẽtúmq; noſtrorũ.

Superbias, itémq; tranſgreſſiones obliuione inducito, ętatum verò ſingularum pios reminiſcentia proſequere.

Conflati vituli obliuiſcere, aſcenſus feſtorum trium ſolennium è contrario reminiſcere.

Te capiat obliuio eorũ quæ Ieroboam patrauit in Bethel. Contrà in memoriã infer altare & ſanctuariũ.

Iniquitatũ Iſraëlis ne memineris, Obſecro autem viri Gabrielis recordare.

Accuſationis Samuëlis ne recorderis, memento autem defenſionum Michaëlis.

Pattum primorum, Patrũ Iſraëlis obſecro recordare.

Iniquitatum primarum in temporibus, velut deus, obliuiſcere.

BENEDICTIO
Sponſaliorum.

Qui benedictioni præeſt ſumit calicem vini & his verbis benedicit.

Benedictus es Domine Deus noſter rex [a] ſæculi, qui creas fructum vitis.

a *Mundi.*

Benedictus es Domine Deus noſter tex ſæculi, qui ſanctos teddidiſti nos pręceptis tuis, ac iuſſiſti vt attenderemus ad nefandos cõcubitus, nobis prohibens deſponſatas, permittens autem ductas in matrimonium interuentu thori genialis, & conſecrationum coniugalium. Benedictus es Domine, qui ſanctum efficis Iſraẽlẽ per thalamum nuptialem & conſecrationes coniugales.

Hoc recitato prægustat, deinde porrigit calicem ſponſo & ſponſæ.

Benedictio nuptiarum.

Qui benedictioni præpoſitus eſt ſumit calicem & recitat, Orationem, *Qui creas fructum vitis, ac poſteà, ſequentem ſubiicit.*

Benedictus es Domine Deus noſter tex ſæculi, qui vniuerſa in gloriam tuam condidiſti.

Benedictus es Domine Deus noſter tex ſæculi, qui formaſti hominẽ.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi, qui formauit hominẽ ad imaginem ſuam, ad imaginem ſimilitudinis exemplaris ſui, indéque ei adaptauit [b] ædificiũ vſque in perpetuum. Benedictus es Domine, qui illum formaſti.

b *Structuram et opificium corporis. Alij Animam. Alij Euam, vide R. Tibbon ſub finẽ c.3. Phyſicæ pag. 40.*

Vehementer lætabitur & exultabit ſterilis, dum apud ipſam cũ gaudio colligentur filij ipſius. Benedictus es Domine, qui lætitia afficis Sionem in filiis ſuis.

Oblectabis valde [c] ſocios dilectos, perinde atque olim lætitia perfudiſti [d] opificium tuum in paradiſo Eden.

c *Cõiuges.*

d *Adamũ data ei Eua in coniugem.*

Benedictus es Domine, qui lætitia afficis ſponſum & ſponſam.

Benedictus es Domine Deus noſter, tex ſæculi, qui creaſti gaudium & lætitiam, ſpõſum & ſponſam, charitatem & fraternã dilectionẽ, exultationem, voluptatem, pacem & ſocietatem. Obſecro Domine, quàm citiſſimè audiatur in vrbibus Iuda, & in plateis Hieruſalem vox gaudij & lætitiæ, vox ſponſi & ſponſæ. Vox exultationum Thalamorum ſponſorũm dulcior eſt, quàm conuiuium, & pueri, quàm ipſorum canendi ſuauitas. Benedictus es Domine, Deus noſter, qui lætificas ſponſum & ſponſam, quiq́ue eos fortunas.

Confitemini domino, quoniam bonus eſt, quoniam in ſęculum miſericordia eius durat.

Multiplicentur gaudia in Iſraële, & fugiant ſuſpiria.

Deinde qui benedixit libat vinum, mox illud propinat ſponſo & ſponſæ. Tandem ſeptem cunctis diebus conuiuij genialis, ſi illic ſuperueniãt noui aliqui conuiuæ, iidémque illuſtres, qui nõ interfuerint benedictioni Nuptiarum, eorum maximo honos benedictionis deferetur, ac in cõuiuio recitabit benedictionem hanc cibi.

Benedicamus deo noſtro, in cuius domicilio verſatur gaudium, ex cuius propriis eſitauimus, & cuius bonis viximus, &c.

Quod ſi deſit cõuiuarũ numerus, dicet.

Bene-

Benedicamus ei, in cuius domicilio verſatur gaudium, cuius ex bonis manducauimus, *ac abſoluet benedictionem.*

Quod ſi nullus ibi fuerit nouus conuiua, recitabitur benedictio poſtrema,

Qui creauit gaudium & lætitiam, & ſufficientiam eius, &c.

Porrò ſponſus vbi perſpexerit ſanguinem virgineum, hanc dicet benedictionem.

Benedictus es Domine Deus noſter, rex ſæculi, qui ſtatuiſti [a] nucem in paradiſo Eden, liliúmq; conualliū. Non dominabitur alienus in fonte ſignato. Propterea cerua amoiū ſemen ſanctum ſeruauit in munditia, & ſtaturum nō violauit. Benedictus es domine, qui elegiſti Abrahā & poſt eum ſemen ipſius.

a *Quatuor allegoriæ ſumptæ è Salomonis, Cāt.6.2.4 & Prou.5. ad commēdandā proborum cōiugum ſuauitatē, candorē pudicitiæ, caſtitatē ab externo non reſignandā, & ſanctā purámq; dilectionem.*

Finis.

Deo rerum effectori honor & gloria.

SEXCENTA TREDEcim præcepta Moſis, quorum iugum ac ſarcinam populus Iudaïcus, vſque ad Chriſtum portare iuſſus eſt, è capitibus vltimis operis Morè Nebuchim, quod olim conſcripſit R. Moſes Ægyptius Maiemonis filius.

Eorum quæ propriè appellantur præcepra & verſantur circa actionē, alia affirmant, alia negant. Affirmant ducenta quadraginta & octo, quot hominum [b] membra à medicis numerantur. Negant trecenta ſexaginta & quinque, qui numerus eſt dierum anni.

b *Oſſa dicerēt Hippocrates, Galen. Razes, Auicenna. Vide Scholam Salernitanam.*

Leges de Deo Deiq; religione.

Affirmantia autem ſunt hæc.

1 Deum eſſe credatur, Exod, 20.
2 Eundem eſſe vnum fide teneatur, Deut.6.
3 Deus diligatur toto animo, &c. Deut.6.
4. Timeatur, Ibid.
5 Colatur, adoretúrque modis à ſe præſcripris, Deut.12.
6 Ei adhæreatur, Deut.10.
7 Iuretur per nomen ipſius, Deut. 10 & 21.
8 Incedarur in viis ipſius, Deur. 13.
9 Sanctificerur nomen eius in medio filiorum Iſraël, Leui.22.
10 Scriprum, *Audi Iſraël, Dominus Deus tuus Deus vnus eſt*, diſcatur, memoriáque teneatur, Deut.6.
11 Filij legē Dei doceantur, Deu.6.
12 Ligentur Phylacteria inter oculos, Deut.6.
13 Eadem alligērur brachio, Deu.6.
14 Conficiātur fimbriæ in quatuor angulis palliorum, Num.15.
15 In poſtibus & oſtiis ædium ſcribatur Merizá, quæ eſt membrana, in qua exararur, Audi Iſraël, & c. Deu.6.
16 Congregerur populus, vt audiat legem ſtato tempore, Deut.31.
17 Scribaiur liber legis, Deut.31.
18 Rex habeat apud ſe legis exemplar. Deur.17.
19 Deus poſt cibum benedicatur, Deut.8.
20 Conficiatur Deo Sanctuarium, Exod 25. Deut.12.
21 In veneratione Sanctuariū Domini habeatur, Leuit.19.26.
22 Excubenr in Sanctuarij cuſtodiis Sacerdotes, Num.18.
23 Leuita Sāctuario inſeruiat. Num. 18. & 7. Deut.18.
24 Ingreſſuri Sanctuarium lauent

manus & pedes,Exod.30.

Chriſtus.

25 Deo ſoli ſacrificetur,Exod.22.

26 Liberator expectetur,Num.24. & Deut.30.

Sacerdotes tempore miniſterij ſui curent.

De ſacerdotum officio.

27 Vt benedicant populo verbis conceptis,Num.6.

28 Vt accendãtur lucernæ,Leu.24.

29 Vt Panes & Thymiama proponantur coram Domino, ſuper menſam ſabbatis,Leuit.24.

30 Vt adoleatur incẽſum ſiue Thymiama quotidie,Exod.30.39.

31 Vt ignis aſſiduè in altari ardeat, Leuit.6.

32 Vt cinis ex eodẽ tollatur,Leui.6.

33 Vt contaminati expellantur de Templo,Num.Deut.23.

34 Omni honore afficiatur genus Aaronis,Leuit.21.

35 Sacerdos veſtibus ſacris induatur tempore miniſterij,Exod.28.18.

36 Arca portetur humeris ſacerdotum,Num.7.Ioſ.3.

37 Sacerdotes,reges Tabernaculũ, & vaſa rei diuinæ deſtinata inungantur Oleo ſancto,Exod.30.35.37.39.

38 Sacerdotes ſummi miniſtrent in Sanctuario vice ſua,Deut.

39 Diebus autem ſolẽnibus omnes pariter,Deut.

40 Sacrificiũ iuge bis quotidie, manè ſcilicet & veſperi offeratur,Nu.28

a Interſint ipſorum funeribus.

41 Sacerdotes minores [a] contaminentur mortuorum ſuorum funere ſicut & populus,Leuit.21.

42 Sacerdos ducat virginem in vxorem,Leuit.21.

43 Sacerdos ſummus quotidie decimam partem Ephi offerat. Leu.6. Deu.6.

44 Holocauſtum quotidianis addatur,diebus Sabbati,Num.28.

De feſtis.

45 Holocauſtũ quoque ſuperaddatur Calendis menſium ſiue Neomeniis,Nu.28.

b 16. die Niſan.

46 Manipulus frugum offeratur [b] altera die Paſchæ,Leui.23.

47 Superaddatur quotidianis Holocauſtum die Pentecoſtes, Nu.28.

48 Duo panes offerantur eodem die,Leuit.23.

49 Holocauſtum vltra quotidiana offeratur primo die menſis Septembris,Num.29.

50 Idem fiat die expiationum,id eſt, 10.die Septembris.Num.29. Leu.23.

51 Die expiationum ſummus Sacerdos totam rem diuinam faciat,prout ſcriptum eſt,Leuit.16.

52 In feſto Tabernaculorum holocauſtum iugi ſacrificio accedat, Nu.29.Leui.7 & 23.

53 Idem ſeruetur octauo die eiuſdẽ feſti,Ibidem.

54 Obſeruentur dies feſti,Exod.23.

55 Ter quotãnis omnes ad Sanctuarium ſeſe ſiſtant Domino, Exod.23.

De victimis & oblationibus.

56 Illos dies feſtos in lætitia & gaudio tranſigant,Deut.16.

57 Iuguletur agnus die Paſchatis, Exod.12.Deut.16.

58 Illius agni carnes edantur decima quinta nocte Menſis Niſan,Ibid.

59 Contaminati, itémque viatores celebrent Paſcha, 14. die menſis ſecundi à Niſan ſiue Martio.Num.9.

60 Comedántque carnes agni Paſchalis illa ipſa nocte,Ibid.

61 Clangatur Tubis ſiue buccinis ſuper holocauſta, diebus feſtis & ſolennioribus,Num.10.

62 Victima quæ offertur, ſit membris integra,Ibid.

63 In quolibet ſacrificio adhibeatur

tur ſal. Leuit. 2. Num. 18.
65 In holocauſto ritus præſcriptus ſeruetur, Leuit. 1.
66 Itē in hoſtia pro peccato, Leu. 6.
67 Itē in hoſtia pro delicto, Leui. 7.
68 Itē in ſacrificiis pacificis, Leuit. 3. & 7.
69 Item, in hoſtia laudis, ſiue gratiarum actionis, Ibid.
70 Item in hoſtia pro errato Patris familiæ, Leuit. 4
71 Item in oblatione pro errato cuiuſlibet hominis, Ibid.
72 Item in oblatione, quam quis offert cùm dubitat, num admiſerit peccatum, cuius cauſa debeatur hoſtia pro peccato, Leuit 5.
73 Item in oblatione eius, qui per errorem aliquid ſuſtulit, vel negauit depoſitum interpoſito iureiurando, Leuit. 5.
74 Qui tenuior eſt, quàm vt arietem poſſit offerre, offerat duas Turtures vel columbas, Leuit. 5.
75 Quilibet coram Domino confiteatur peccatum, quod perpetrauerit, Num. 5. Leuit.

De ſacrificiis pollutorum.

67 Qui fluxum patitur liter, poſtquam mundatus fuerit, Leuit. 15.
77 Mulier patiens fluxum idem præſtet, Ibid.
78 Mulier, quæ peperit, vbi purificata fuerit, offerat ſacrificiū, Leu. 12.
79 Leproſus poſt curationem emundationémque offerat victimam. Leuit. 14.

De rebus ſacratis.

80 Ex ouibus & vaccis carpantur decimæ, Leuit. 27.
81 Sacretur omne beſtiarū primogenitū, Deut. 15. Exod. 13. 22. Nu. 17.
82 Primogenitum hominis redimatur, Exod. 13. 24.
83 Redimatur quoq; Aſellus. Ex. 13.
84 Decolletur Aſellus, ſi eum dominus noluerit redimere, Ibid.
85 Vniuerſæ oblationes, quas quis tenetur offerre partim iure, partim voluntate, primo feſto, quod euenerit, offerantur, Deut 12.
86 Omnis generis oblationes offerantur in æde Sanctuarij, Ibid.
87 Omnis generis oblationum, ab iis, qui extra terram ſanctam degunt, precium deferatur ad ædem Sāctuarij, Deut. 12. 14.
88 Cōſecrata, quę vitio affecta ſunt, redimātur, ac eis veſci liceat. Deu. 12.
89 Sacretur Deo & id quod mutatum eſt, & illud, pro quo mutatum eſt, Leuit. 27.
90 Reliquias oblationum edant Aaronij, Num. 18.
91 Iidē veſcātur carnibus, hoſtiarū pro peccato, & pro delicto, Num. 18.
92 Reliquiæ ſacrificij pacifici crementur, Leuit. 7.
93 Carnes conſecratæ, ſi poſtea contaminentur, igni tradantur, Ibid.

Nazareatus.

94 Nazareus toto conſecrationis, profeſsioníſque ſuæ tempore, nec tondeatur, nec radatur, Num. 6.
95 Tondeatur autem exacto conſecrationis tempore, vel ſi contaminatio ei acciderit, Ibid.

Vota.

96 Vota perſoluantur, Deut. 23.
97 In fragendis vel laxādis votis habeatur ratio legum, Ibid. Num. 30. Leuit. 27.

De immūdis.

98 Quicunque morticiniū vel cadauer tetigerit, immundus eſto, Leuit. 11.
99 Cibi his vel illis notis affecti immundos faciant, Ibid.
100 Octo ſerpentium, repentantiúmve genera polluant, Leuit. 11.

101 Quæ menſes paritur ſit immunda irémque alios immundos conſtituat,Leuit.15.

102 Quæ peperit eſto immunda, Leuit.12.

103 Leproſus contaminatus eſto & alios contaminet.Leuit.13.

104 Vir fluxum patiens eodem habeatur loco,Leuit.15.

105 Similiter & mulier, quæ fluxum patitur,Ibid.

106 Spermatis miſſio inficiat,Leuit.15.

107 Ædes plaga affectæ contaminent,Leuit.14.

108 Mortuus immundos efficiat, Leuit.15.

De purificationibus. 109 Aquæ vitulæ ruffæ contaminatum ex mortuo purificent, aliâs polluant,Num.19.

110 Omne contaminationum genus purificetur aquæ baptiſmatibus, Leuit.13.& 15.

111 Lepra cùm hominis,tum ædiū mundetur ligno cedrino, hyſopo & cocco,ſiue vermiculo,Leuit.14.

112 Lepra infectus planè tondeatur,Leuit.13.

113 Idem cunctis manifeſtus eſto, Ibid.

114 Vitula ruffa ritu præſcripto immoletur.Num.19.

De æſtimationibus rerū. 115 Qui votum fecerit, ſpopondeγitque Deo animam ſuam, ſub æſtimatione ſoluat precium,Leuit.27.

116 Qui vouerit cōtaminatam pecudem,numeret precium,Ibid.

117 Qui ſacrauerit domū, debeat precium pro cenſura ſacerdotis,Ibi.

118 Item qui ſacrauerit agrum poſſeſſionis ſuæ,Ibid.

119 Qui comederit ſanctificatum, teneatur precium eius rependere, Leuit.22.

120 Fructus quarti anni ſanctus ſacérque eſto,Leuit.19.

Leges pro pauperibus. 121 Pars agri vel vineæ,meſsis vindemiæq; tempore intacta relinquatur pauperibus,Leuit.19.

122 Idem fiat in loco oleis conſito, Ibidem.

123 Obliuioni traditum pauperibus deferatur,Deut.24.

124 Quod remanſerit in arboribus, relinquatur pauperi & peregrino,Ibid,& Leuit.19.

125 Idem ſit de racemis tempore vindemiæ prætermiſsis,Leuit.19.

Primitiæ & decimæ. 126 Primitiæ frugum deferantur in Sanctuarij locum,Exod.23. Deut.18.

127 Separetur pars,quę dicitur Teruma 4.*eleuatio*,Sacerdoti, Leuit.7. & Num 15.

128 Seponatur decima prouentuū Leuitis,Num.18.Leuit.27.

129 Seponatur decima ſecunda comedenda Hieroſolymis, Deut. 14.26.

130 Leuitæ de decimis ſuis dent ſacerdotibus,Num.18.& 24.

131 Separetur decimo tertio quóque anno & ſexto pauperibus, &c. Deut.14.& 26.

132 Confiteantur domino, qui offerunt decimas,Deut.26.

133 Confeſsionem recitent, quæ ſcripta eſt de primitiis,Ibid.

134 Separetur pars conſperſionis ſacerdoti,Num.15.

135 Sinatur terra quieſcere annis ſeptimis,Leuit.25.

136 Sacer eſto annus Iubilei,qui & quinquageſimus, remiſſa agrorum cultura & ſatione,Leuit.25.

137 Anno illo clangatur tubâ ſiue buccinâ,Ibid.

138 Tum

De poſſeſſionibus redimendis.

138 Tum ius eſto redimendarum poſſeſſionum, Ibid.

139 Ædium in vrbe mænibus cincta intra annum redimendarum ius eſto, Leuit.25.

140 Numerantur anni iubileorum per ſeptenos annos, Ibid.

141 Remittantur debita anno quoque ſeptimo, Deut.15.

142 Exigendi tamen ea ab externo, id eſt, Idololatra, ius eſto, Ibid.

143 Munere è quolibet animante dentur ſacerdoti armus dexter, Mandibula & Stomachus, Deut.18.

144 Tonſionis ei dentur primitiæ, Ibid.

145 Quæſtiones iuris & facti indicentur partim Deo, partim ſacerdoti, Leuit.4 5.Deut.17.

De cibis.

146 Prius iugulentur pecudes & aues, quàm comedantur, Deut.12.

147 Sanguis cerui & ſimilium belluarum, itémque volatilium in terrā fundatur, terráque obruatur, Deut. 12.Leuit.17.

148 Captis pullis è nido mater emittatur, Deut.22.

149 Animalia terreſtria in eſum liceant, ſi notas in lege aſſignatas habent, Deut.14.Leuit.11.

150 Item volatilia, Ibid.

151 Item aquatilia, Ibid.

152 Item locuſtæ, cæteráque ancipitia, Leuit.11.

De feſtis iterum.

153 Sanctificentur Neomeniæ, Num.10.28.

154 Anni tantùm numerentur in conſeſſu [a] ſenatus maioris, ſiue ſanctioris.

[a] Ita appellat concilium ſacerdotum primorum, cuius mentio fit Deu. 17.

155 Cum quiete & otio celebretur Sabbatum, Exod.23.

156 Sanctum ſacrúmque eſto Sabbatum, Exod.20.

157 Abiiciatur fermentatus panis die primo azimorum, Exod. 12. Deut 16.

Aiunt autem hoc ſcitum deſumptum eſſe, è 12.cap. Exod.& 16.Deut.

158 Prima nocte Paſchæ prædicetur Exitus de Ægypto & liberatio de iugo Ægyptiorum, Exod.13.

159 Panis azymus edatur nocte illa, Exod.12.Deut.16.

160 Primus dies Paſchæ in quiete traducatur, Num.28.Exod.12.

161 Similiter dies eiuſdem feſti Septimus, Num.28.

162 Numerētur quinquaginta dies à die manipulorum oblatorum, Leu. 23.

163 Quies ſit die quinquageſimo, Ibid.

164 Item die primo menſis ſeptimi, Ibid.

165 Decimo autem eiuſdem mēſis ieiunetur. Ibid.

166 Dies ille ieiunij quieti deputetur, Ibid.

167 Quieſcatur die primo tabernaculorum, Leui.23.

168 Item die octauo, Ibid.

169 Habitetur ſub tabernaculis ſeptem totis diebus, Ibid.

170 Illo die geſtentur, manibus palmæ, tréſque aliæ fructuum ſpecies, Ibid.

171 Primo die anni, id eſt, primo die Septembris clangant buccinæ, feſtúmque Tubarū celebretur, Leu.23.

172 Detur dimidium ſicli quolibet anno pro ærario templi. Exod. 30.

173 Lex ſeruetur citta additionem vel detractionem, Deut.12.

174 [b] Audiatur quilibet propheta tempore ſuo, Deut.18.

[b] Corrūpit oraculum Deuteronomij. quod intelligitur propriè de Chriſto.

175 Rex de gente propria creetur, Deut.17.

176 Obediatur curiæ ſenatus maioris, Deut. 17.

De iudicibus.

177 Abſolutio maioris partis præponatur, vbi in iudiciis Sententiæ Seniorum ſunt contrariæ, Exod. 23.

178 Vbique conſtituantur Iudices & præfecti, Deut. 16.

179 Æqualitas inter aduerſas partes in iudicio citra delectum perſonarum ſeruetur, Leui. 19.

Teſtes.

180 Teſtis, quæ nouit, teſtificetur, Exod. 23.

181 Diligentiſſime explorentur teſtes, Deut 13. 19.

182 Teſtes iiſdem ſint obnoxij, quæ aliis ſuo teſtimonio intentauerint, Deut. 19.

183 Vitulæ cæde expietur hominis nex, Deut 21.

184 Eligantur ſex ciuitates refugij, Deut. 19.

185 Dentur leuitis vrbes in quibus ſeorſum habitent, Num. 35.

186 Item ſuburbana certo ſpatio per circuitum, Ibid.

187 Idolorum & cultus & cultores diſperdantur, Deut. 12.

188 Impiæ & deſertricis ciuitatis coloni interficiantur, Deut. 13.

Leges bellicæ.

189 Deleantur 7. gentes de terra Iſraël, Deut. 20.

190 Deleatur gens Amalech, Deut. 25.

191 In ſempiternam reducantur memoriam ea, quæ in Iſraëlem commiſit Amalech, Ibid.

192 In cæteris præliis ſeruetur diſciplina, quam lex dictat, pace primùm propoſita, Deut 20. 23.

193 Sacerdos ingruente conflictu, cohortaturus ſtet ante aciem, Deut. 20.

194 Extra caſtra pareiur locus ad requiſita naturæ, Deut. 25.

195 Paratus eſto paxillus in caſtrorum limine, Ibid.

Leges de Politica ſocietate.

196 Reſtituatur ablatum, Num. 5.

197 Ad Eleemoſinam erogandam promptiſſimi ſient, Deut. 15. Exod. 2. 1.

198 Extraneo, qui fuerit peregrinorum deorum cultor, dare liceat fœnore, Deut. 15. Exod. 21.

199 Pignus Domino eodem die reſtituatur, Exod. 21.

200 Mercenario eodem die merces rependatur, Deut. 24.

201 Operarius comedere de iis poſſit, ad quæ operam ſuam locauerit, Deut. 23.

202 Quiſque ſuccurrat homini vel iumento onere depreſſo, Exod. 23. Deut. 22.

203 Reſtituatur domino res amiſſa, Ibidem.

204 Redarguatur proximus viis prauis inſiſtens, Leui. 19.

205 Diligatur proximus inſtar ſui. Ibid.

206 Ametur peregrinus, Ibid. & Deu. 10.

207 Pondera iuſta habeantur, Leui. 19. Deut. 25.

208 Sapientes honore afficiantur, Leuit. 19. Deut. 13.

209 Honor exhibeatur parentibus, Exod. 20.

210 Vnuſquiſque Patrem & Matrem timeat, Leuit. 19.

a Leges de comungiis. Benedictionem confundût cum præcepto.

211 Creſcant [a] & multiplicentur, Gen. 1. & 9.

212 Sponſus immunis bello cum ſponſa lætetur annum vnum, Deut. 24.

213 Circuncidatur puer octauo die, Gen.

Gen.17.Leuit.12.

214 Frater vxorem ducat fratris, ad ſuſcitandum ipſi ſemen, Deut.25.

215 Aut, vxor fratris ei ignominiæ cauſa calceos publicè extrahat, Ibid.

216 Qui vim puellæ intulerit, ipſam ducat in vxorem, Deut 22.

217 Qui traduxerit vxorem ſuam, ne poſſit eam repudiare, Ibid.

218 Qui mulierem fefellerit, ſit obnoxius legibus ſcriptis, Exod.22.

219 Captiua formoſa iuxta conceptas in Scriptura leges tractetur, Deut.21.

220 Qui ſuſpectam de pudicitia vxorem habet, ſeruet ritum proditum, Num.5.

221 Chartâ ſiue tabulis repudium detur, Deut.2.24.

Leges de pœnis.

222 Sacerdos formulam repudij ſibi præſcriptam ſeruet, Num.

223 Sontes pro commerito cædãtur virgis, Deut.25.

224 Qui imprudenter aliquem interfecerit, exulet vſque ad mortem ſummi pontificis, Num.35.Ioſ.20.

4 Mortis genera.

225 Senatus maior interficiendi gladio, ius habeat, Exod.21.

a Strãgulentur.

226 Adulterio & adultera [a] interficiantur, Leuit.30.

227 Crementur igni ſontium aliqui, Leuit.20.

228 Lapidibus obruantur alij, Deu.22.

229 Et hi in patibulum agantur, Deut.21.

230 Excarnificatus iudicum decreto ipſo die ſepeliatur, Ibid.

Leges de ſeruis.

231 Erga ſeruum Hebræum ſeruentur quæ ſcripta ſunt, Exod. 21. Deut.15.

232 Itidem erga ſeruam Hebræam, quam herus ſibi copulauerit, Ibid.

233 Dimittatúrque libera, ni in cõiugium ducitur, Exod.21.

234 Seruus chananæus, peregrinæque religionis perpetuam ſeruitutem ſeruiat, Exod.21.Leuit.25.

De damnis.

235 Qui damnum attulerit mulctâ puniatur, Exod.21.

236 Idem eſto de iudicio damni à beſtiis profecti. Exod.21.

237 De iudicio damni è puteo malè ſepto, Exod.21.

238 De mulcta vel morte furis, Exod.22.

239 De damno paſcentis, eiuſque iudicio, Ibid.

De iudiciis.

240 De iudicio damni ab igne manantis, Exod.22.

241 De iudicio depoſiti, Exod. 22.

242 De iudicio locati & locantis, Exod.

243 De iudicio commodati, Exod. 22.

244 De iudicio rei emptæ & venditæ, Leuit.25.

245 De iudicio rei raptæ, Leuit. 19.

246 De iudiciis hæreditatum, Nu. 27 & 30.

247 Euadat ad ciuitates refugij, qui caſu aliquem occiderit, Deut. 19.

248 Ei omnes opem ferant, aduerſus illum, qui ipſum ad necem conquirit & perſequitur, Ibid.

Affirmantium præceptorum finis.

PRÆCEPTA LEGIS *Moſaicæ negantia.*

Iam diximus præcepta huius generis, quæ & interdicta vocari poſſunt, eſſe trecenta ſexaginta quinque, [a] pro numero dierum anni. Horum ergo hæc eſt nomenclatura.

a Rabbinorum alij, vt ſeruent ceptam ex humanis membris comparationem, dicunt, pro numero meatuum neruorum & venarum, quibus primaria decem membra connectuntur, Cerebrum, Cor, Hepar, Pulmo, Stomachus, Fel, Splen, Ren, Genitale, Matrix cum adiunctis partibus.

De Deo Deique religione.

1 Ne cogites alium deum eſſe præter me, Exod.21. Deut.4.

2 Ne habeas Deos alienos coram me, Exod.20.

3 Ne conficias tibi ſculptile, aut ſimulachrum, Ibid.

4 Neque conuertare ad Idola, itémque deos conflatiles, Leui.19.

5 Ne conficiatis deos argenteos, neque aureos, hoc eſt, vllam iſtiuſmodi formam, elegantiæ & ornamenti gratiâ, Exod.20.

6 Ne adores Idola, neque colas, Exod.20.

7 Ne des de tuo ſemine, id eſt, vllum liberorum tuorum Idolo Moloch, Leuit.18.

De diuinaculis.

8 Pytho, qui Ob dicitur, & diuinus, qui ורעיני, ne conſulantur, Deut.13.

9 Nemo pythonicam exerceat, Leuit.19.

10 Neque aliam artem diuinatoriã, quæ pertinet ad Ideonim, Ibid.

Hæc paulò ſubtilius colligunt è 4. Deuteronomij.

11 Ne reſpicias Idola, Deut.4.

12 Ne erigas tibi ſtatuam, Deut.16.

13 Neque ſculptum lapidem, Ibid.

14 Ne Plantes lucum, aliquámve arborem prope altare, Ibid.

15 Per Idola iuramentum neque præſta, neque recipe, Exod.23.

16 Ne prodeat ex ore tuo nomen Idolorum, Ibid.

De Pſeudopropheta.

17 Nemo aliquem ſollicitet ad colenda Idola, Deut.13.

18 Talis ſuaſor ne ametur, Ibid.

19 Imò vero ei ne parcatur, Ibid. & Deut.18.

20 Ne remittantur erga eum inimicitiæ, Ibid.

21 Qui ab eo fuerit deceptus, ne pro ipſo vllam rationem afferat, cuius cauſa poſſit euadere, Ibid.

22 Sed nec occultet eum, in criminis ipſius obtentum aliquid reticens, Ibidem.

De Idolis & eorum cultoribus.

23 Nemo abſcondat Idolum, aliquídve, quod ad ipſum pertineat, Deut.17.

24 Ciuitas diris deuota ne iterum ædificetur, Deut.13.

25 Nemo aliquid è bonis illius interuertat, Ibid.

26 Nullus ex Idolis vtilitatis aliquid capiat, Deut.17.

27 Sed nec ex Idolorum cultoribus, Ibid.

28 Item nec è rebus quibuſlibet ad Idola pertinentibus, Ibid.

29 Ne peieretur, vel nomine Idolorum vſurpato, Deut.

De Pſeudopropheta rum.

30 Ne ſit falſus propheta in populo, Deut 13. Leuit.19.

31 Ne auſculterur, qui vaticinatur Idoli nomine, Deut.13.

32 Ne abſtineas cæde Pſeudoprophetæ, Deut.13. & 18.

De diuinaculis iterum.

33 Ne ambuletis in viis & ritibus Idololatrarum, Leuit.18.

34 Ne exerceatur diuinatio lignorum

rum fruſtulis, quæ appellatur oop Deut.18.

35 Ne auguremini, Leuit.19.

36 Ne diuinetis, Deut.18.

37 Ne declineris ad Magos, Leu.19.

38 Ne conſulatis ariolos, Deut.18.

39 Ne denique ſciſcitemini vllum diuinaculorum genus, Deut.18. Leuit.19.

40 Nemo conſulat, vel euocet mortuos, Deut.18.

De cultu et habitu corporis.

41 Ne induat mulier viri habitum, Deut.22.

42 Nec è conuerſo vir fœminæ, Ibid.

43 Characteres, notæ & ſtigmata ne inſcalpantur in cute, vt moris eſt Idolorum cultoribus, Leuit.19.

44 Nemo induat veſtem lino lanáque contextam, Deut.22.

45 Ne tondeas comam in orbem, Leuit.19.

46 Ne radas [a] angulos barbæ. Ibid.

a Superiorem & inferiorem maxillarũ extremitatem.

47 Ne incidas, neque facias caluitium ſuper mortuo, Deut.14.

48 Ne in perpetuum habitato in terra Ægypti, Deut.17.

49 Ne ſequaris cogitationes tuas & animi tui ſenſa, Num.15. Deut.12.

Leges bellica.

50 Ne ineas fœdus cũ ſeptem Chananeorum gentibus, Deut.7.17.20.

51 Ne Idololatrarum miſereare, Deut. 17 & 20.

52 Ne eos ſinas tecum in terrâ tua commorari. Exod.23. Deut.7.

53 Ne ducas ipſorum filias in vxores, Exod.34. Deut.7.

54 Ammonitæ & Moabitæ ne ingrediantur in Eccleſiam Domini. Deut.23.

55 Ne abominêris idumeum, Deuteronom.23.

56 Ne abominêris Ægyptium, Deut.23.

57 Ne exopres pacem Ammonitis & Moabitis, Deut.23.

58 Ne ſuccidas eorum arbores, cùm ciuitates eorum oppugnabis, Deuteronom.20.

59 Ne timeas inimicos, tuos in prælio, Deut.7 & 20.

60 Ne obliuiſcâre eorum, quæ Dominus fecit Amalechitis, Deuteronom.23.25.

De iuramento & execratione.

61 Ne blaſphemetur nomen Dei, Qui ſecus fecerit, interficiatur, Leuit. 24.

62 Ne peieres Dei vſurpato nomine, Leuit.19.

63 Ne iures in vanum. Exod.20.

64 Verbum Domini ne tentes, Deut.6, & vlt.

65 Ne faciatis Domino Deo veſtro, ſicuti Idolis, Deut.12.

66 Neque deſtruatis ædem Sanctuarij, aut libros legis, perinde atq; templa Idolorum & libros, Ibid.

67 Ne pernoctet ſuſpenſus in patibulo. Deut.21.

Leges de miniſterio Eccleſiæ.

68 Ne ſummoueantur cuſtodiæ de Sanctuario, Leuit.

69 Ne ingrediatur ſacerdos omni hora in Sanctuarium, Leuit.16.

70 Macula affectus ne intret Sanctuarium, intra velum, vel ad altare, Leuit.21.

71 Multò minus miniſtret. Ibid.

72 Leuitæ ne ſumant ſibi miniſteriũ ſacerdorum, nec contrà ſacerdotes Leuitarum, Leuit. Num.18.

73 Ebrius ne ingrediatur Sanctuarium, Leuit.10.

74 Alienigena, quíque non fuerit de ſtirpe Sacerdorum, ne miniſtret in Sanctuario, Num.18.

75 Sacerdos contaminatus ne rem diuinam faciat, Leuit. 21.
76 Sacerdos, quo die à ſua immundiria lotus fuerit, ne miniſtret, Leuit. 22.
77 Idem contaminatus ne ingrediatur atrium. Leuit. 21.
78 Sed nec in cœtum Leuitarum prodeat. Ibid.
79 Ne ædificetur altare è lapidibus cæſis, Exod. 20.
80 Ne aſcendatur ad altare gradibus, Ibid.
81 Ne deficiat ignis in altari, Leuit. 6.
82 Ne incendatur holocauſtum, vlla vè alia victima, ſed nec Thymiama alterius compoſitionis, quàm præſcriptæ, in altari aureo, Exod. 30.
83 Ne imiremini cōfectionem ſancti olei, Ibid.
84 Vectes ne extrahantur de arcæ circulis, Exod, 25.
85 Ne vngatur extraneus oleo ſancto, Exod. 30.
86 Rationale ſiue Oraculū ne ſeparetur de ſuperhumerali ſiue Ephod, miniſterij tempore, Exod. 28.
87 Foramen interulæ ſummi Sacerdotis, Item alij amictus Sacerdotales neque diſſuantur, neque ſcindantur, Exod. 28. 29.

Cauēda in ſacrificiis.

88 Ne offeratur holocauſtum quouis loco, Deut. 12.
89 Ne immolentur conſecrata extra locum dominico cultui deſtinatum, Leuit. 17.
90 Vitiata ad altare neque conſecrentur. Leuit. 22.
91 Neque mactentur, Ibid.
92 Sanguis victimarum maculatarum ne fundatur in altari, Ibid.
93 Inteſtina earundem ne cremen-rur, Ibid.
94 Animal affectum macula incurabili ne offeratur in ſacrificium. Leuit. 22.
95 Idem ne per manum quidem gentilis offeratur, Ibid.
96 Ne de induſtria maculentur conſecrata, Leuit. 22.
97 Fermentum & mel ne adoleantur, Leuit. 2 & 23.
98 Ne fiat oblatio abſque ſale. Leuit. 2.
99 Ne offeratur merces proſtibuli, nec precium canis, ſiue animal commutatum pro cane, Deut. 23.
100 Ne immoletur beſtia, eodem die, Leuit. 22.
101 Quo catulus eius. Ibid.
102 Ne ponatur oleum oliuarum in oblatione pro peccato, Leuit. 5.
103 Sed nec in oblatione Zelotypiæ, Num. 5.
104 Oleum oliuarum ne mittatur ſuper vllam auem, Num.
105 Ne ponatur thus ſuper hoſtia pro peccato, Leuit. 5.
106 Ne commutentur conſecrata præſtantiora cum deterioribus, nec è diuerſo. Leuit. 27.
107 Ne commutentur conſecrata diuerſarum oblationum inter ſe, Leu. 27.
108 Ne redimatur primogenitū beſtiæ mundæ, Num. 18.
109 Ne vendatur decima beſtiarum, Leuit. 27.
110 Ne væneat ager Deo conſecratus, Leuit.
111 Idem ne redimatur, Ibid.
112 Auis in ſacrificio ne ſic diſcerpatur, quin caput corpori hæreat, Leuit. 1.
113 Nemo vtatur in ſuos vſus ſanctificatis,

ficatis,Exod.30.Deut.15.

114 Ne ares cum primogenito bouis tui,&c.Deut.15.

De eſu ſacrorum.

115 Ne edantur carnes ſanctificatæ, quæ relictæ fuerint vſque ad manè, Exod.29.

116 Ne comedas primogenita ouiũ tuarum,Num.18.

117 Ne immoletur agnus Paſcalis, antequam fermentatum abiiciatur, Exod.34.

118 Nihil è membris ipſius agni relinquatur,Ibid.

119 Sed nec aliquid è carnibus,Ibid. Deut.16.

120 Nihil remaneat ex adipe ipſius in diem tertium,Exod.23.

121 Nihil ſit reliquum è carne agni ſecũdi Paſchalis,ipſo manè, Num.9.

122 Nihil quoque de carne pacificorum ad ipſum vſque manè ſuperſit,Deut.16.

123 Ne frangatur os primi agni Paſchæ,Exod.12.

124 Sed nec ſecundi,Num.9.

125 Caro agni Paſchalis ne importetur in aliam domum,vel contubernium,Exod.12.

126 Ne remaneat aliquid de fermento, Ibid.& Leuit.

127 Paſcha ne comedatur vel crudum,vel elixatum,Exod.12.

128 Alienigena eo ne veſcatur, Ibid.

129 Sed nec Hebræus Apoſtata, idolorúmque cultor,Ibid.

130 Contaminati ne veſcantur cõſecratis,Leuit. 22.

131 Ne [a] comedantur conſecrata, quæ aliquid contaminatum attigerint,Leuit.7.

a Præceptum è 7. Leuit. traditur à ſimili.

132 Sed nec eorum reliquiæ,Ibid.

133 Contaminata ne edantur,Leu.7

134 Externus ne edat Teruma, Leuit.22.

135 Sed nec inquilinus Sacerdotis.

136 Sed nec eius domeſticus, Ibid.

137 Contaminatus ne eo quoque eſu vtatur,Ibid.

138 Filia Sacerdotis alicui elocata, res conſecratas ne guſtet.Leuit.22.

139 Sacrificium pro Sacerdote ne edatur.Leuit.6.

140 Carnes hoſtię pro peccato ne edantur,Ibid.

141 Ne comedantur victimæ conſecratæ, quæ dedita opera commaculatæ fuerint,Leuit.22.

142 Nemo veſcatur decima ſecunda panis extra murum Hieruſalem. Deut.12.

Decima prima, quæ deſtinabatur Leuitis, Secunda, quæ ſe ponebatur ad epulandum cum domeſticis et pauperibus, Deut. 29.

143 Item decima ſecunda vini, Ibidem.

144 Item decima ſecunda olei, Ibidem.

145 Item primogenito integro & perfecto,Ibid.

146 Sacerdotes ne edant hoſtiam pro peccato extra atrium Sanctuarij, Deut.21.

147 Sed nec hoſtiam pro delicto, Ibid.

148 Ne edantur carnes holocauſti, Deut.12.

149 Ne edantur carnes conſecratæ antequam effundatur ſanguis, Deut.21.

150 Alienigena ne deguſtet conſecrata.Leuit.22.

151 Ne comedat ſacerdos primitias, priuſquam importentur in atrium, Deut.12 & 18.

152 Ne comedatur decima ſecunda cum immunditia, in Hieruſalem, antequam redimatur.Deut.26.

153 Ne comedatur decima ſecunda in luctu.i.die mortis parentum. Ibid.

154 Ne expendatur pretium decimæ ſecundæ in vſus funeris, ſed cibi & potus, Deut.26.

155 Fructus nondum decimatus ne comedatur, Leuit.22.23.

156 Ne præponatur [a] Teruma primitiis, nec decima prima Terumæ, nec decima ſecunda primæ, ſed ordine ſe ponantur primùm primitiæ, deinde Teruma, tum decima prima, denique ſecunda, Exod.22.

a Primitiæ ſimpliciter erant frugũ Herbarum & fructuum. Teruma autẽ aliarum rerũ, vt panis, auri, &c. ἀνάθημα. Kimhi in 45. Ezech.

157 Ne differas vota reddere, Leuit.23.

158 Ne aſcendas ad feſta ſolennia abſque oblatione, Exod.23. Deut.16.

159 Nemo trãſgrediatur ea, ad quæ ſeſe obſtrinxit, Num.30.

Cauenda Sacerdotibus & Leuit.

160 Ne ducat Sacerdos ſcortum in matrimonium, Leuit.21.

161 Nec repudiatam. Ibid.

162 Nec vitiatam, Ibid.

163 Sed nec viduam, modò fuerit ſacerdos ſummus, Ibid.

164 Sacerdos ne intret Sanctuariũ veſtibus laceratis, Leuit.21.

165 [b] Sed nec capillis malè compoſitis & grandioribus, qui ſcilicet non fuerint ſingulis octonis diebus detonſi, Leuit.21.

b Noſter interpres, caput ſuũ non diſco operiat.

166 Summus pontifex ne exeat atrium cultus diuini tempore, Leuit.

167 Ne contaminetur pontifex maximus alienorum mortuorum funere, Leuit.21.

168 Sed nec propinquorum, Ibid.

169 Idem ne ingrediatur domum, vbi iacet cadauer, Ibid.

170 Tribus leuina ne habeat ſortitionem in terra, Leuit.25.

171 Sed nec accipiat partem ſpoliorum, cum in terram intrauerit, Ibid.

172 Ne ſecentur crines in funeribus, Deut.14.

De delectu ciborum.

173 Nemo edat belluam immundam, Leuit.11. Deut.14.

174 Nec piſcem immundum, Ibidem.

175 Nec immundam volucrem, Ibidem.

176 Nec reptile alatum gradiens quatuor pedibus, vt apem, &c. Ibid.

177 Nec quadrupes, quod graditur manibus. Ibid.

178 Nec reptile cuiuſcunque generis, Ibid.

179 Nec vermes è fructibus enaſcentes, in aërémque ſubuolantes, Ibid.

180 Nec aquatilia carentia pinnis & ſquammis, Ibid.

181 Ne comedant vllam morticinij carnem. Deut.14. Exod.22.

182 Ne veſcantur beſtia in agro diſcerpta, Exod.22.

183 Nec membro animalis adhuc viuentis, Gen.9.

184 Nec neruo fœmoris, Gen.32.

185 Nec [c] ſanguine, Leuit.7.

c Excipitur ſanguinem piſcium.

186 Nec aruina, ſiue adipe bouis, ouis, capræ, &c. ſponte ſeparabili, Leu.7.

187 Ne comedant carnem cum lacte, Exod.23.

188 Ne coquant carnem lacte matris, Exod.23.

189 Ne edant carnes animantis lapidibus ſtrati, Exod.21.

190 Ne guſtent panem nouitium ante Paſcha, Leuit.23.

191 Nec grana igni torrefacta, & manuum perfrictione decorticata. Ibidem.

192 Sed

192 Sed nec pultes è granis pilo, mola, aliòve modo comminutis, Ibidem.
193 Ne comedant fructum arborum nouellarum tribus primis, Leuit.19.
194 Ne manducetur ſementis viti permixta, Leuit.23.
195 Sed nec vinum inde expreſſum, Ibidem.
196 Sed nec ſic edant & bibant qui comeſſationi & crapulæ indulgent, Deut.
197 Ne quiſquam guſtent die expiationum, Leuit.23.
198 Ne guſtent fermentum in paſchate, Exod.13.
199 Imò verò neque rem fermentato commixtam, Exod.12.
200 Idque ab ipſo meridie, Deuter.16.
201 Sed nec appareat ab illo tempore fermentatum, Ibid.
202 Ne in domibus quidem, Ibid.
203 In domibus ante abſolutum paſcha fermẽtum ne inueniatur, Ibidem. Exod.12.

Nazaretus.

204 Nazareus neque vinum neque aliquid è vite bibat, Num.6.
205 Nec edat vuas, Ibid.
206 Etiamſi paſſæ ſiccæq́ue fuerint, Ibid.
207 Ne edat earum corticem, Ibidem.
208 Neque acinos, Ibid.
209 Ne contaminetur ſuper mortuo, Ibid.
210 Neque ingrediatur domum, vbi iacuerit mortuus, Ibid.
211 Ne tondeat crines, Ibid.

De agris.

212 Ager totus ne metatur, Leuit.19.
213 Ne recolligantur ſpicæ remanentes, Ibid.
214 Eadem ratio racemorum in viti remanentium, Ibid.
215 Manipulus obliuione derelictus ne recolligatur, Deut.24.
216 Ne ſeminetur vnà in aruis ſemina diuerſorum generum, Deut.22.
217 Diuerſa quoque in vineis ne ſerantur, Ibid.
218 Ne committantur diuerſa genera animalium, Leuit 19.
219 Diuerſæ animalium ſpecies ne arent ſimul, Deut.22.
220 Ne alligetur os bouis triturantis, Deut.25.
221 Ne colatur tellus anno ſeptimo, Leuit.25.
222 Neque vinea, Ibid.
223 Ne metantur fructus aruorum vinearum eodem anno, Leuit.25.
224 Ne carpantur fructus arborum eiuſdem anni ſeptimi, Ibid.
225 Anno Iubilei neque aretur, Leuit.25.
226 Neque metatur, Ibid.
227 Neque fructus colligantur, Ibidem.

De poſſeſſionibus.

228 Ne vendantur poſſeſſiones vel agri in terra Iſraël in perpetuum, ſed Iubilei anno ad priſtinum poſſeſſorem reuertantur, Leuit.25.
229 Ne commutentur cum aliis poſſeſſiones Leuitarum, Ibid.

De officii charitatis.

230 Ne derelinquantur Leuitæ, Deut.12.
231 Ne exigantur debita ſeptimo anno, Deut.15.
232 Ne deſinas dare mutuum pauperi, quòd inſtet annus ſeptimus, Deut.15.
233 Ne obdureſcito, quin benefacias pauperi, Deut.15 & 24.

De ſeruis.

234 Hebræum ſeruum vel ancil-

lam ne dimittito vacuos, Deut.15.

De mutuis & vſuris.

235 Ne exigito mutuum à debitore quem non eſſe ſoluendo intellexeris, Exod.22.

236 Fœnore, neque des, Leuit.25.

237 Neque accipias, Deutero.15. Exod.23.

238 Nemo ſit medius inter dantem fœnore & accipientem, Exod.22.

239 Nullus fiat fideiuſſor vel teſtis inter eos, Ibid.

240 Ne remaneat merces mercenarij apud aliquem in craſtinum, Deut.24.

De pignoribus.

241 Ne accipiatur pignus à debitore per vim, Deut.24.

242 Neque retineatur cùm ipſi fuerit neceſſarium, Ibid.

243 Pignus ne accipiatur à vidua, Ibidem.

244 Ne pignori accipiantur res ad victum neceſſariæ, Ibid.

245 Ne pignereris molas, Ibid.

De furtis.

246 Ne fureris homines, Exod.20. & Deut.24.

247 Ne fureris pecuniam, Leuit.19.

248 Ne aliquid rapias vel depredêris, Ibid.

249 Ne transferas terminos, Deut.19.

De fraudibus.

250 Ne peierato pro pecúnia apud te depoſita, Leuit.19.

251 Ne decipias proximum emendo vel vendendo, Leuit.25.

252 Neque fallas eum verbo, Ibid.

253 Peregrinum neque verbo, Exod.22.

254 Neque mercando decipias, Ibidem.

255 Ne opprimas proximum, Leuit.19.

256 Neque ei pecuniam ipſius deneges, Ibid.

De ſeruis iterum.

257 Ne reſtituatur domino ſeruus, qui euaſerit in terram tuam, Deuter. 16.23.

258 Ne ſeducatur talis ſeruus, Exod.

259 Ne affligite orphanum & viduam, Exod.22.

260 Ne talem ſeruitutem ſeruiat Hebræus, qualem Chananeus, Leuit.25.

261 Ne venundent ſeruum Hebræum perinde atque alium, Leu.25.

262 Ne eum ſibi ſeruire cogant, Ibidem.

263 Ne dimittant ſeruum externum pro eo qui ſe vendidit, Exod.

264 Ne vendant alteri ſeruam Hebræam, Exod.21.

265 Ne ſubducant ei neceſſaria, vt potè victum, veſtitum ac coïtum, Ibidem.

266 Captiuam elegantem ne venundent, Deut.21.

267 Ne opprimatur quaſi ſerua, Ibidem.

De re aliena.

268 Nemo concupiſcat rem proximi, Exod.20.

269 Ne guſtent operæ de fructu, qui adhuc eſt in arbore vel in canna, Deut.23. Leuit.19.

270 Ne immittas falcem in meſſem alterius, Deut.23.

271 Ne carpant operæ fructum alium quàm quem tunc edent, Ibid.

272 Rem amiſſam nemo celet, Leuit.22.

273 Nemo iumentum ſub onere deſerat, Deut.22.

274 Menſuram & Stateram iniquam nemo habeat, Deut.25.

275 Sed nec duas menſuras, quarum vna ſit minor altera, Ibid.

De Iudiciis.

276 Iudicium iniuſtum ne fetatur, Leuit.19.

277 Iudex

277 Iudex ne recipiat precium vel munera,Num.35.Deut.16.
278 Ne honore afficiat potẽtiores, in iudicio,Deut.1.11.Leu.19.
279 Iudex ne mutuat prauum hominem,Deut.19.
280 Ne miſereatur pauperis in iudicio,Exod.23.Leuit.19.
281 Ne peruertat iudicium hominis improbi,Deut.
282 Ne miſereatur eius, qui damna dedit multa,Deut.
283 Ne peruertat iudiciũ peregrini & pupilli,Deut.24.
284 Ne audiat patronum vnum niſi preſente aduerſario,Exod.
285 Ne ſequatur maiorem partem in damnatione capitis,Exod.23.
286 Nemo teſtificetur,vbi iam falſum teſtimonium dixerit,Exod.
287 Nemo deſignetur iudex, niſi teneat legis ſententiam,Exod.18.
288 Nemo falſum teſtimonium dicat contra proximum Exod.20.
Infamis. 289 Impius ne dicat teſtimonium, Exod.23.
Noſtri locũ Deut. paulò aliter interpretantur. 290 † Sed nec coniunctus ſanguinis neceſſitudine,Deut.24.
291 Ne pronuntietur ſentẽtia è teſtimonio vnius,Deut.13.& 19.
292 Innocens ne interficiatur, Exod,23.
293 Ne ius dicatur è coniecturis, Exod.
294 Iuſtum non interficies,Exo.23.
295 In iudicio capitis idem ne ſit iudex & teſtis,Ibid.Num.
296 Ne interficiatur reus mortis, niſi damnatus à republica vel ſenatu,Num.25.
297 Nemo miſereatur inſidiatoris, Deut.19.
298 Ne calumniam ſtruãt oppreſſo,Num.Leuit 19.
299 Ne accipiant precium, à ſonte neci obnoxio.Num.35.
300 Sed nec ab illo, qui debet exulare in ciuitate aſylo deſtinata, Ibid.
301 Nemo ſtet contra ſanguinem proximi,Leuit.19.
302 Nemo ponat offendiculũ ante ignorantem,Ibid.
303 Sed nec ante cæcum,Ibid.
304 Nullus pluribus plagis cædatur, quàm quæ lege præſcribuntur, Deut.25.
305 Nemo ſit ſuſurro & clandeſtinus calumniator,Leuit.19. *De legibus charitatis.*
306 Quiſquam fratrẽ neque odio habeat.Ibid.
307 Neque rubore ſuffundat,Ibid.
308 Neque de eo vltionem ſumat, Ibidem.
309 Neque inimicitias ei ſeruet.Ibi.
310 Nemo comprehendat matrem cum pullis,Deut.22.
311 Ne tondeantur crines ſcabioſi, Leuit.13.
312 Ne abradãtur ſigna lepræ, ibid.
313 Neque colatur, neque feratur locus, in quo cæſa fuerit vitula, Deut.24.
314 Spõſus ne teneatur primo anno ad ea, ad quæ populus,Deut. 24.
315 Magus ne in vita conſeruetur, Exod 22.
316 Nemo ſeſe opponat decretis ſanctioris ſenatus,Deut.17.
317 Præceptis legis neque addatur, Deut 4.12.
318 Neque detrahatur, Ibid.
319 Iudici ne maledicatur,Exod.22.
320 Sed nec cæteris,Ibid.
321 Ne maledicas ſurdo,Leuit.19.

322 Ne maledicat filius patri, aut matri, alioquin interficiatur, Exo. 21.
323 Nemo feriat patrem aut matrem, alioqui, &c. ibid.
324 Principi populi tui ne maledixeris, Ibid.
De feſtorũ celebratione. 325 Nullum opus geratur in ſabbato, Exod. 35.
326 Nullum ſeruile primo die Paſchæ fiat, Leuit. 23.
327 Et ſeptimo, Ibid.
328 Nullum præterea ſeruile die Pentecoſtes, Exod.
329 Et die primo, itemque decimo quinto menſis ſeptimi, Leuit. 23.
330 Et die Tabernaculorum primo, Ibid.
331 Itemque octauo, Ibid.
De coitibus nefandis. 332 Nihil planè fiat die expiationum, Leuit. 23.
333 Ne reueles turpitudinem matris, Leuit. 18.
334 Neque nouercæ, Ibid.
335 Neque Sororis, Ibid.
336 Neque amitæ, & auiæ, Ibid.
337 Neque neptis, ſiue illa nata ſit è filio, Ibid.
338 Siue è filia tua, Ibid.
339 Neque priuignæ, Ibid.
340 Neque filiæ priuigni, Ibid.
341 Neque patruæ, Ibid.
342 Neque materteræ, Idid.
343 Neque vxoris patrui, Ibid.
344 Neque nurus, Ibid.
345 Neque fratriæ, Ibid.
346 Neque Sororiæ, Ibid.
347 Neque mulieris menſes ſuos patientis, Leuit.
348 Neque mulieris cõiuratæ. Leu.
349 Nemo coëat cum iumento, Leuit. 18.
350 Neque cum maſculo, Ibid.
351 Nemo reuelet turpitudinẽ patris, Ibid.
352 Neque patrui, Ibid.
353 Sed nec committat eorum aliquid, quibus poſſit trahi in adulterium, inceſtum, & aliquid ſimile, tametſi ea non exequatur, Leuit.
354 Nulla nubat ſpurio, Leuit.
355 Spurius ne ingrediatur eccleſiã Domini, Deut. 23.
356 Ne ſit meretrix è filiabus Iſrael, Deut. 23.
357 Qui ſemel aliquam repudiauerit, ne eam ducat in vxorem, etiam marito mortuo, Deut. 24.
358 Vxor fratris abſque prole defuncti, ne nubat alteri, quàm fratri ſuperſtiti, Deut. 25.
359 Raptor ne dormiat cum rapta, Leuit.
360 Ne dimittat vxorem ſuam, qui eam falſo traduxerit, Leuit.
361 Ne euirẽt maſculum cuiuſcunque ſpeciẽi, Leuit.
362 Eunuchus ne matrimonium ineat, Leuit.
363 Ne creetur Rex, vel Magiſtratus, qui ſit alienigena, Deut. 17. *De Rege.*
364 Ne multiplicet Rex equos, vel vxorem, Ibid.
365 Ne coaceruet aurum aut argẽtum, Ibid.

Præceptorum Moſaicorum Finis, ex interpretatione G. Genebrardi Theologi Pariſienſis.

Deo laus, honor, & gloria.

INDEX RERVM ET VERBORVM,

LITERA A, PRIOREM COLVMNAM CONNOTAT: B. POSTERIOREM.

Aron pontif. 71.a 79.b
Aaronis hiſtoria. 81.a
Aaron ben Aſer, Iacob ben Nephtali fuere punctatorum principes. 451.b
Aaron Saracenorum dux multa mala Chriſtianis infert. 517.b
Abacub propheta in Chaldæos vaticinatur. 141 b
Abacub pontifex. 148.a
Abagarus Meſopotamiæ rex. 218.a
Abailardus, Alardus, Bailardus, Britaonus hæreticus, ſuminusphiloſophus, &c. 611.b
Abbirus Arabum rex. 219.b
Abben Ezra R. Iehuda Leoites. 614.a
Abbas Laicus monachis præſectos. 570 a
Abbas Vſpergenſis. 636.a
Abdaſtartus rex Tyri, filios Baleaſtarri. 120.a
Abderamen Hiſpaniæ Miramolinos factus eſt. 551.a
Abdiſu filios Ioannis de domo Matria, in Tigri flumine, Romam venit vt confirmaretur. 738.a. 744.a
Abdias propheta 123 a. vaticinatur in Idumæos 123 b
Abdiſu Patriarcha in Aſſyria Orientali Romam venit vt confirmaretur.
Abdon de tribu Ephraim. 97.a
Abel anno mundi trigeſimo naſcitur, centeſimo occiditur. 8.a
Abel fuit primus paſtor ouium. 15 b
Abel alendorum pecorum artem primus inuenit. 8 a
Abel prima prædeſtinatorum forma. 9.b
Abel mortuorum primus. ibid.
Abel primus litauit Deo edoctus à patre. 8.a.9.b
Abel, virgo, ſacerdos & martyr à fratre interficitur in agro Damaſceno. ibid.
Abelis cædes ſecundum fuit in terris hominum ſcelus. 9.b
Abeloitarum hæreſis. 436.a
Abellardos monaſticam vitam profeſſus eſt, ſerìò conuerſus & ſanctè mortuus. 614.a
Abenroes, ſiue Abenrois. 614.a
Abeſan de tribu Iuda Bethleemita. 96 b
Abeſan dicunt eſſe Boos, cui nupſit Ruth. 46.a
Abia rex Iudæ qoerros, pius fuit. 121.a b
Abiaſaph filius Core. 71.b
Abiathar pontifex. 106.b.108.a
Abibalus rex Tyri, pater Hiram. 120.a
Abilinæ tetrarchia. 217.b
Abimael filius Iectan. 35.a
Abimelech Gedeonis filios ſpurius 40. fratres ſuos legitimos occidit. 92.a.b
Abimelech filius Abiathar. 108.a
Abimelech pontifex. 121.a.122.a
Abiſue pontifex. 91.a.92.b
Abominatio, ſunt idola, & impij cultus. 218.a
Aborigines in Italia. 97.b
Aborigines appellati ſunt qui primi Europam habitarunt. 82.a
Aborigines Britanni. 443.a
Abortiui ſenatores. 340.a
Abram & Adakana æthiopiæ reges. 472.b
Abrahamum egredi è patria ſua iubet Deus. 41 b
Abraham ſeruus Dei, amicus Dei, dilectus Dei, inter Chananæos inuocans nomen Dei palam & publicè ſacrificans, ſuſcipiens circunciſionem. 41.b
Abraham inuenit ſacras literas, & linguam ſanctam, Occaſioné præbuit Græcis vt haberent literas. 44.a
Abraham populi Dei ſator. 12.a
Abraham initium fidei noſtræ, & pater credentium, in Vr vrbe Chaldæorum naſcitur. 41.b
Abraham eiúſque poſteri multa obrulit edoctus è libris Henoch. 14.a
Abraham accepit repetitam promiſſioné de venturo ſemine 43.b quinque præcipuè promiſſa ſunt.
Abraham genuit in Geraris Iſaac. 39.a
Abraham diſcere potuit à Noë omnem rerum diuinarum humanarúmque ſapientiam, fidem, religionem, traditionem, & hiſtoriam. 15.b
Abraham diues armentis, auro & argento, ſpeculum omnium vitæ inſtitutorum, mácipiis locuples emptitiis, vernaculis, alienigenis. 42.a
Abraham vicit quatuor reges cum ſuis 318. vernaculis. 42.a
Abrahamum viderunt omnes patriarchæ ſecundæ ætatis. 39.b
Abrahæ fratres minores fuerunt Nachor & Haram. 36.b
Abraham repleuit omnia ſacellis & altaribus. 41.b
Abraham quinquaginta annis præſentia Noë fruitur. 15.a

Abrahæ tempore multa tegna exhorta memorantur. 39.b. 43.b.51.b
Abraham inter idololattas numeratur. 41.b
Abraham primogenitus fuit Thatæ. 36.b
Abraham à Melchiſedech benedictioné & communionem accepit. 39.a.40.a.41.b
Abraham deſcendens in Aegyptum mathematica ſacerdotib.tradit. Libros ſcripſiſſe dicitur. 42.a. 43.b. 44.a
Abraham moritur, Iacob agente decimumquintum annum. 42.a
S.Abraham Aethiopiæ pretioſo. 451.a
Abraham & Azba frartes Aethiopię imperium ſuſcipiunt, defenſores Chriſtianæ religionis & illuſtratores fidei cognominantur. 451.b
Abſander Athen.ſcatus decennalis princeps. 142.b
Abſtinentia à ſuffocato & ſanguine. 7.b
Abſtinendum carnium eſu. 26.a
Abuna Marcus, ſummus Aethiopnm patriarcha, annum agens 150.vegeto adhuc animo & corpore. 715.b
Abuſus multi irrepſere in ècclesiam negligentia epiſcoporum. 547.b
Abydenus à Cyrillo cõtra Iulianum productus. 24.a
Abylæ fuit epiſcopus Priſcillianus. 431.b
Abylinam Lyſanias conſequitur. 210.a
Abyſſina lingua apud Aethiopes lib. Henoc extãt. 14.a
Abyſſinorum Præto-ioannes. 27.b
Academia Luteriana à S.Ludouico reſtituitur. 643.b
Academia Cantabrigenſis in Anglia inſtituitur. 484.a
Achæus Tauri rex. 272.a
Achæorum dux primus Gerineus. 269.b.271.b
Achaicum bellũ ob legatos Coſinthi violatos. 304.a
Achab Iſraëlitarum rex. 123.a
Achab de tribu Ephrain. 150.a.151.b
Achab ducta Iezabel, idola gẽtium introduxit, atque nouas ſuperſtitiones inuexit. 154.a.b
Achaz rex Iudæ 15.decennis genuit Ezechiam. 135.a.b
Achaz decimo anno gignit Ezechiam. 38.a
Achaz primus regum Iuda religionem palam eiurauit, & in ſynagogas hæreſim, peregrinorũque deorum cultum intulit.
Acceſſio ad Salomonis veſtibulum adiuncta, vſque adeò ſumptuoſa, vt totius orbis miraculum videretur. 206.a
Acciniacenſe concilium. 543.a
Accurſius. 612.a
Accurſius Florẽtinus, primus vniuerſi iuris gloſſator. 641.b
Acephalæorum hæreſis. 444.a.447.b
Achimaas pontifex. 120.b
Achimelec. 101.a
Achitob pontifex. ibid.
Achitob Heli ſucceſſit. 103.b
Acroſtichis verſuũ Sibyllæ, Ἰησοῦς, χρειςὸς θεοῦ υἱὸς, σωτὴρ. σταυρός. 226.a
Acta apoſtolorum Lucæ. 217.b
Acteon à ſuis canib. diſcerpitur. 91.b
Actiacum vltimum bellum ciuile. 336.a
Actium Epiri promontorium. ibid.
Adad Syrorum rex. 123.b
Adam eodem die quo fuerat procreatus, tranſgreſſus eſt, ideo Chriſtus ſexto die conceptus eſt & paſſus, vt eius lapſum repararet. 4.a
Adam ad extremum diei ſexti Deus è limo fingit, eique è nihilo mentem infundit. 41.b
Adam tanquam creaturarum omnium finis & poſſeſſor producitur. 4.a
Adam in agro Damaſceno producitur. 4.a.8.a
Adam aſtu ſatanæ peccans pœnitentiam egit. 4.a.7.b
Adam moritur annos natus. 930.16.a
Adami patrem finxerunt profani, eum primum hominem fuiſſe ignorantes, 5.b
Adam humani generis ſator, parens atque origo. 5.b
Adam Hebraicè hominẽ ſonat, vnde de nomine ſpeciei appellatus eſt. ibid.
Adam creationis mundi nobiliſſima pars 21.
Adam poſteros ſuos de cunctis myſteriis ad ſalutem neceſſariis probabile eſt imbuiſſe. 21.22.
Adam è paradiſo eiicitur, vt operaretur & coleret terram. 4.a
Adam diuturno mille fere annorũ luctu cœlum promeruit. 8.a
Adam ſacrificaſſe bouem dicitur, illúmque ritum filios docuiſſe. 9.b
Adam agricola, & agricolorum exemplum. 7.b
Adam propheta, ab origine omnis generis ſcientia, virtute, iuſtitia, gratia donatus. ibid.
Adam pſalmum 92.cecinit. 7.b
Adam genuit Seth 7.a.ætatis ſuæ anno. 130.
Adam inter vndecim libri pſalmorum auctores numeratur. 5.b
Adam cum Eua vbi ſepultus. 4.a.16.a
Adam in exilio ſe Dei pſalmis & laudibus conſolabatur. 5.b
Adam peccato ſuo Dei ſimilitudinem non antẽ imaginem perdidit. 4.a
Adam in paradiſum tranſlatus multa de Chriſto & Eccleſia prophetauit. ibid.
Adam vnus & primus è ſeptem, qui mundi durationem commmenti ſerie metiuntur. 123.b
Adæma, humum rubrum ſonat. 8.a
Adama vrbs in confinio Arabiæ & Palæſtinæ. 45.b
Adamitæ hæretici. 626.a
Adamitarum hæreſis auctor. 608.a
Adamitarum ſectæ exoriuntur. 686.a
Adange Domine dolorẽ, ſed da patientiam. 746.a
Adelbertus quintus Italiæ rex ab Othone pellitur. 565.b
Adeodatus Romanus monachus, 79. Rom. pontif. oſculando leproſum ſanauit. 492.a.b. Theodatus.
Adilulphus Angliæ rex ſecundus. 537.a
Admiralius & reliqui fuga euadunt in conflictu Dionyſiano. 750.a
Ado Viennenſis hiſtoriam per ſex ætates digeſtam, vſque ad annum 900.perduxit. 555.b
Adoleſcentia populi Dei, tertia ætas. 39.a
Adolphus 2.Cliuiæ comes. 691.b
Adonai pronunciandum & vertendum, ſic apoſtoli, Sibyllæ, Septuaginta, Origenes, Epiphanius, Tertullianus,

tullianus,verus interpres. 77.b
Adonibezec rex Phereſæorũ & Chananæorom 89.b. eius crudelitas.
Adonidem Cinyras ex filia ſua neſcius genuit. 93.b
Adoram filios Iodtan. 35.a
Adorari ſe iuſſit Diocletianus 404. a.405.b. & poſtea alij imperatores.
Adorari reges & magiſtratus, quòd inter Deos referantur,& ſint Dei in terris vicarij. 368.a
Adrianus Turnebus in Græcis Genebrardi præceptor.profeſſor regins, anno ætat. 53. obiit Lutetiæ pr.idus Iunij,1565.Catholicus, etſi hæretici contrarium ſpargere conati ſunt. 745.b
Adrianus 1.Romanus, Rom. pont. 98. cum optimo quouis pontifice compatari poteſt:diu vixit: inſtituit diplomata,ſeu literas apoſtolicas,bullas vocāt. 514.a
Adrianus 11.doctus & optimus Romanus,109.Rom. pont. 542.a.b
Adrianus 111.Rom.112.Rom.pontif. 546.a.b
Adrianus 5.Genuenſis,192.Rom.pontif. 655.a.b
Adrianus Anglus,175.Rom.pontiſ.620.a.b. templorum reſtaurator inſignis.
Adrianus Baranus Traiectēſis,226.Rom.pōt.717.a.b
Adrianus imperator Iouis idolum in tēplum intulit. 218 a
Adrianus pro Chriſtianis reſcriptum miſit ad Minutium proconſulem, 228.
Adrianus tyrannidi Barcozbæ finem impoſnit. 226.a
Adrianus Iudæos aggreſſos templum reſtaurare funditus perdidit. 223.b
Adrianus Iudæos grauiter afflixit. 379. b. multa in Chriſtum commiſit nefanda. 380.a
Adriani crudelitas 377.b.crudelitatis pœnas ſoluit. 378.a
Adrianus miſerabili omnium membrorum cruciatu confectus eſt. 380,a
Adrican Pænorum rex. 237. b
Aduerſariorum legis & prophetarum hæreſis. 436.a
Adulteriũ Dauidis cum Bethſabea eius felicitati plurimum nocuit. 109.b
Adulatores aulici ſtolidis principibus perſuadent, vt ſe Eccleſiæ dominos gerant,& pulēt Eccleſiam ipſorum potentia niti,qua veriùs perditur, & inclinat ad Turcæ iugum. 182.a
Æchmalotarcha princeps exulum. 182.a
Ædificatoria,ars naturalis,innocua. 15.b
Ædiles.quos vulgò vocant Scabinos,ſiue Echeuinos, Philippus eligendos curauit. 633.b
Ægea,Macedoniæ vrbs,Ediſſa antea dicta. 128.a
Ægialeus apud Sicyonios regnat. 68.a
Ægidius Burdinus regius procurator, Catholica virtute & literis præſtans,ad Deum migrat. 751.b
Ægrotans Aſa non quærit Dominum, ſed medicos, ſuo magno malo. 122.b
Ægyptus Danai frater. 93.a.94.b.95.a
Ægyptus ſiue Atis Syluius Latinorum rex. 112 b
Ægyptij in ſuis exorciſmis mentionem faciunt Dei Abraham. 44.a
Ægyptij ſe tredecim millium annorum hiſtoriam literis comprehenſam habere finxerunt. 5.b
Ægyptiorum ſator Mizraim. 30.b.31.a
Ægyptij hodie circunciduntur. 44.a
Ægyptiorum dynaſtiæ ſedecim ante diluuium. 17.b
Ægyptiorum dynaſtiæ 6.a.eorum regnum antiquiſſimum, & cum primis fere hominibus natum eſſe videtur.
Ælius Antonius Nebriſſenſis. 711.b
Ælius lamprid.ælius Spartianus hiſtorici Romani. 408.a
P.Æmilius triumphat per triduum 300. a. eius abſtinentia inſignis.
Æneas tubam inuenit. 99.b
Æneas Hieropolitanus,hæreticus. 458 b
Æneas Italiæ rex. 101.a
Æneas Lauinij annos 3. regnauit. per annos 7. errauit in Macedoniam,Siciliam,Laurentem agrum. 100 a
Æneas anno diſceſſus ſui à Troia 4.ſocero ſuo Latino ſucceſſit in regnũ 100. à tertio poſt anno pugnans contra Mezentium cecidit.
Æolus ventorum Deus in Trinacria Siciliæ regnum optinet. 93.b
Æquinoctia & ſolſtitia Thales primus obſeruauit. 236.a
quinoctium vernum ad 21.Martij affixum. 752.a
Æra cum regno Seleuci non Alexandri incipit. 268.a
Æra,ſine principium rationis decem tribuum deducta eſt à Samaria condita. 154.a
Æras vocant,temporum illuſtrium initia. 130.a
Æra Alexādri magni dicitur principum imperij eius. 263.b
Æra Auguſti dicta,quaſi A:er.A.i.annus erat Auguſti 204.a
Ara Auguſti ann.38.ante Chriſti natalem. 337.b
Ara Diocletiani. 404.a
Aerarium militare inſtitutum. 343.b
Aerarium templi pecuniis ſuperfluis eſſe plenum, dicebat Simon Seleuco regi Syriæ. 191.b
Aërius Narbonenſem Galliam reges attilæ ſe oppoſuit. 446.a.447.b
Aëtius Arianus primus damnat orationes pro mortuis. 418.a
Aeris tributum impoſuit Auguſt. 337.b
Aeris Corinthij origo. 305.b
Aeſchylus Athen.archon. 136.
Aſchylus tragicus. 253.b
Aeſculapius Apollinis filius,medicinę inuentor. 93.b
Aeſculapius quadrigentis annis antę Hippocratem. 252.a
Aeſopus fabulator. 242.a
Aetas mundi originarij. 1.a
Aetas prima pauca hăbet monumenta,quòd inundatione omnia ferme interciderint. 5.b
Aetas prima fuit annorum 1656. ſecundum Hebraicam veritatem. 21.b
Aetas prima tota refertur traductam intra orbis mediterranea. 6.a
Aetas filiorum Iacob. 63.b
Aetatis ſeptimæ.1,vltimæ initium. 527.a
Aethiopia, terra Madiam in Arabia. 71.b
ex Aethiopia ad Aegyptios manaſſe literas. 65.b
Aethiopia prima gentium credidit. 364.a

Aethiopiæ imperium hodie Preſbyteri Ioannis dicitur. 451.b
Aethiopiæ reges à temporibus Salomonis peculiarem curam terræ Sanctę geſſerunt. 139.b
Aethiopum pater Chus. 29.b
apud Athiopes in regno reginæ Sabæ libri Henoch extant Abyſſina lingua. 14.a
Aethiopes circunciduntur. 121.b
Aethiopes Chriſtiani. 5.b
Aethiopes Hebraicè ſciebát, nō Syriacè nec lat. 366.a
Aeternitatem mundi nonnulli finxerunt. 5.b
Aërius Arianam Anomœorum ſectā introducit 419.b. Atheus dictus eſt.
Ætna mons Siciliæ copioſos ignes vomit in bonienſi agro. 277.b
Æsoli libertatem amiſerunt 272.a
Africana lingua, Syriacæ dialectus. 182.a
Africæ hiſtoria ex Auguſti libris confici poteſt.
Iulius Africanus hiſtoricus. 392.a
Africanum concilium contra Monothelitas 488.b
Agalus propheta 220 a
Aganineſtor Athen. Archon. 130.b
Agamemnonis votum, cuius cauſa Ephigeniam in Aulide mactauit. 96.a
Agapetus II. Ennior, Romanus, 133. Rom. pontif. 562.a.b
Agapetus I. Romanus, 59. Rom. pontif. Iuſtinianum imper. ab Eutychiana hæreſi reuocauit. 463 b.a.b
Agaſtus Athenienſium Archon. 112.b
Agatha virgo & martyr ſub Decio. 393.b
Agathanſe concilium. 443.a.458.b
Agathias hiſtoriæ ſcriptor. 465.b
Agathius Guidacerius Hebraicę linguę doctor. 722 a
Agathocles Siciliæ tyrannus. 280.a
Agatho monachus Siculus, 81. Rom. pontif. 493.a.b. leproſum obuium oſculo ſanauit.
Agathocles in Sicilia regnum occupat. 268.a
Agathyrſus & Gelonus fratres Scythiam excolunt. 90.a
Aggæus propheta. 164.b.179.a
Aggæus libro ſuo vrget templum. 179.b
Ageſilaus Agidis frater. 250.b
Ageſilaus rex Lacedæmoniorum iuſtiſſimus. 122.a.b. 124.b
Agila Hiſp. ad Cordubam cæſus eſt. 466.a
Agelaus Corinthiorum rex 112.b.121.a.125.a
Agilulpho Longobardorum rex. 475.a
Agis Archidami filius. 24, 250.b
Agnes martyr. 404.a
S. Agnes nobilis mulier, natione Romana, abbatiſſa Hieroſolymæ. 603.b
Agnoëtæ hęretici, qui Chriſtum horam iudicij ignorare dicebant. 461.b
Agnus paſchalis. 72.a
Agnum paſchalem edi diei Iouis veſpera. 214.a.215.b
Agragria lex. 239 b
Agraria lex ſeminarium fuit omnium ciuilium bellorum. 307.b
Agricolas Dionyſius rex Portugalliæ appellabat neruos reip. 656.a
Agricultura ars naturalis & innota. 9.b
Agrippa Syluius Latinorum rex. 123.a.124.b
Agrippa iunior Paulum audiuit. 219.b
Agrippa tertius huius nominis. 220.a
M. Agrippa diagramma terrarum vniuerſale primus publicauit primus. 362.a
Agrippienſe Colonienſe concil. contra Euphratam. 421.a
Ahias Sylonites propheta recēſetur inter ſeptem annoſiſſimos. 112.b.151.a
Ahialon Zebulonites ſub quo terra quieuit, eo quòd populus non declinaret à Domino. 96.b.97.b
Ahias Silonites de reb. geſtis à Salomone ſcripſit. 119.b. miſſus à Deo tradit decem tribus Ieroboam. ibi.b. recenſetur inter ſeptem annoſiſſimos.
Aimoinus ſiue Annonius monachus, & notatus monaſterij S. Germani Pariſienſis hiſtoriam Frācorum cōſcripſit. 535 b
Aiod Eglonem regem Moab interemit factuſque eſt populi Iudex, & dux ambidexter. 89 a
Akibas paraphraſtes Chald. 205 b
Akibas, phariſæus magiſter Aquilæ proſelyti. 197.b
Alamūdarus Saracenorum princeps cum populo ſuo baptizatur. 454.a
Alanus Britonum rex, decimas Deo Romam miſit. 548.a
Alaricus 2. Hiſpaniæ & Aquitaniæ rex, Amala ſuinthā vxorem duxit. 459.b
Alaricus Gotthorum rex Romam diripit, eius crudelitas. 436.a. ſacris vaſis abſtinet. primus Hiſpaniarū rex. 437.a
Alba. condita à Syluio. 100.a
Alba longa conditur. 105.b
Albanactus Scotorum rex. 110.a
Albæ dux ſecuri percutit Comites Egmondanum & Horneſem, alioſque complures. 750.a
Albanus dux Belgium venit, corpore ſenex, animo iuuenis. 749.b 750.a
Albanus epiſcopus Antiſiodorenſis. 633.b
Albanorum reges à Syluio Poſthumio mundi 102 b
Albertus patriarcha Hieroſolymitanus regulam Carmelitis dedit. 636.a
Albertus Magnus Dominicanus, Ratiſbonenſis epiſcopus. 647.a
Albertus Attellanus in ſchiſmate ann. 4. ſedit. 905 a
Io. Albertus Vuidmanſtadius, Iuriſconſultus, Auſtriæ Cancellarius, linguæ Syriacæ peritus. 732 a
Albilius Alexandriæ patriarcha. 375.b
Albigenſes hæretici in comitatu Tholoſano. 637.b
Albinus 9. Iudææ præſes. 221.a
Albinus Longobard. rex, voto Chriſtianos in Italia & Sicilia interimit. 468.a b
Albo Ali Abinſeni, i. Auinſena ex poſteris Senis. 614.a
Albula flumen. 125.b
Albi per Italiam viſi cum vexillo crucis & alba veſte, per ſpeciem religionis. 686.a
Alcai, Memphis. 676.b
Alcanes Lacedæmoniorum rex vltimus. 134.b
Alcanes, ſiue Alcamenes Lacedęmoniorum rex. 130.b

Alceus primus tragicus. 230.a
Andr. Alciatus iuriſconſultos. 718 a
Alcimus à Lyſia ſummus ſacerdos couſtitutos. 191.b. 192.a.b
Alcimus alienus à genere ſacerdotali pontifex conſtituitur. 275.b
Alcimus rex Phæcum hortos colere docuit. 96.a
Alcmæon Athen. Archon vltimus. 136.a
Alcmæon Perinthi filius, Crotoniates mendicus, qui de rerum natura primus ſcripſit. 236.a
Alcman Lacedæmonius poëta primus Lyricus. 78.a
Alcorani ſcopus 476.a. eſt euertere Chriſti gloriam
Alcoran, ἐξοχῇ per excellentiam. 477.b
Alcium liber de ritib. eccleſiaſt. 519. a, b. fuit Bedæ diſcipulus.
Alcuinus, ſiue Albinus præceptor Caroli Magni, Bedæ auditor. 530.a
Aldegagus Hamburgenſes poteſtatem à Xeone 7. in omnem ſeptentrionalem plagam ad epiſcopos, & eccleſias conſtituendas accipit. 559. b
Alemagi. congregationis annus. 491 b
Alemania, Sueuia. 613.b
Alemannia in ducatus formam redacta. 455.b
Aleonora repudiata à Lodouico rege, in ipſius odium nupſit Normanorum duci. 618.a
Alexander Rex decimus Macedonum. 246.b
Alexander ea nocte natus eſt, qui templum Dianæ conflagrauit, peſtis Aſiæ. 203.b
Alexander linguam Græcam cum imperio in Aſiam maiorem & Africam intulit. 190.a
Alexander Magnus annis 12. imperauit. 263.a
Alexandri annus, quo Hieroſolymam adiit, à Iudæis celebratur. 188.a
Alexandri epiſtola ad matrem. 188.a
Alexandri Magni mors imperia præcipue ſex in mundo peperit. 278.a
Alexander Alexandrinus patriarcha, Arij maſtix, quinque menſib. poſt conc. Nic. moritur. 416 a
Alexander Conſtantinopoli primus patriarcha 411 a 416.a. 753. b
Alexander 1. Romanus, ſeptimus Rom. pontifex. 379. a. decreuit vt aqua miſceretur in ſacramento altaris. 379.b
Alexander 2. Mediolanenſis à Cardinalib. abſens delectus, 162. Rom. pont. 588.a. b 589.a, b
Alexander 3. Senenſis, 176. Rom pont. 622.a.b. 623 b
Alexander 4. Anagninus, 187. Rom. pont. pater pauperum. 648.a, b
Alexander 5. Cretenſis 212. Rom. pont. 690.a, b. doctor theologiæ, Franciſcanus.
Alexander 6. Valentinus Hiſpanus, 222. Rom. pont. 707.a, b
Alexander Corinthiorum rex. 130.b
Alexander Aprodiſæus philoſophus. 392,a
Alexander Syriæ rex. 195.a
Alexander Moloſſus Epirotarum rex. 259. b
Alexander Ianoes Ariſtobuli frater hæreticus fuit, quare & crudelis. 200.a
Alexander Bales. 276.b
Alexander Seuerus piè de Chriſto ſentiebat. 391.b
Alexander Mammeæ Perſas ſibi ſubiicit. 391.b
Alexander Mammeæ Chriſti imaginem in ſuo larario habuit. 218
Ptolom. Alexander cum matre Cleopatra, 309.a. b
Alexander de Villa dei Minoritæ. 651 b
Alexander Villadeus Dolenſis, ducentis & duodecim verſib. hexametris, totius veteris & noui teſtamenti ſummam compoſuit. 644.a
Alexander Polyhiſtor. 24.a
Alexander polyhiſtor Abrahæ res perſtringit, 44.a
Alexandra regina Iudæorum. 316.b
Alexandra Alexandri vidua 201.a. Phariſæis ſtuduit 201. b
Alexandriæ poſthabitis Athenis muſæ ſuum domicilium collocarunt. 284.a
Alexandriæ ab eccleſiæ crepundiis ſacrarum literarũ doctrina, & exercitium viguit. 385.b
Alexandriæ ſedes Cairum tranſlata. 369 b
Alexandriæ bibliotheca 54. millium octingentorum librorum. 281 b
Alexandrina bibliotheca. 77.b
Alexandrinus patriarcha Silueſter hodie ſedet. 753.b
Alexandriæ duo concilia. 437.a
Alexandrinum concilium. 420.a
Alexandrinum concilium contra Originem. 435.a
Alexius Comnenus Theodori Laſcaris frater. 640.a
Alexius Orientis Imperat. 595.b. 596.b.a. 597.a. 598.a
S. Algerus ex Leodienſi canonico, monachus Cluniacenſis, ſe opponit Berengario. 584.a
Alites ſiue Alethes luctabor Corinthum condidit, 105.b
Alla, primus Northũbriæ rex in Deira Angliæ 458.a
Allegoria de Noë caſtrato. 21.b
Allobrox Gallos regit. 123.b
Almanſor regnabat in Hiſpania & Mauritania, 576.a
Almaritus Totillam Clodouei regis filiam duxit. 459. b
Almaricus, ſiue Amorricus Carnotenſis vir eruditus, ſed hæreticus. 637 b
Almeritus Hieroſolymorum rex ſextus. 623. b
Almericus Antiochenus antiſtes Carmelitarum auctor. 625.b
Alpes Carnicæ. 447.b
Ἀλφα, ἄλφατος cur non dicatur. 86.a
Alpharabius Arabs philoſophus & aſtronomus. 573.b
Alphonſus 3. cognomento Magnus regnum Hiſpaniæ conſequitur. 535 b. 536.b. 537.a
Alphonſus Catholicus V. Pelangij gener, 509.a
Alphonſus v. Portugalliæ rex cog Menſ minos. 591.b
Alphonſus cognom. Caſtus, Hiſpan. rex, virtutibus omnibus ornatus. 519.b. 528.b
Alphonſus Catholicus Lucenſem ciuitatem in multis ciuitatib. epiſcopos inſtituens, Chriſtianis reſtituit. 510. b
Alphonſus vi. Hiſp. rex. 596.a. 597.a. 605. b
Alphonſus vii. Hiſp. rex. 606.a. 609.a. 609.b
Alphonſus viii. Hiſp. rex. 610. b
Alphonſus X. cognomento ſapiens, Hiſpaniarum rex, quaterdecies vniuerſa Biblia cum ſuis gloſſis legit. 652.a

Alphonſus XI. Hiſp. rex. 672.b. 614.b
Alphonſus Portugalliæ rex 1. 614.a
Alphonſus 9. Hiſpaniæ rex, D. Ludouici matris pater 629.b
Alphraganus aſtronomus & máthematicus. 631.b
Alphredus Angliæ rex, horas 24. diei ac noctis in tres partes diſtribuebat. 546.a
Altada. 61.a, 67.b
concilium in Altain pago Rhetiæ. 557.a
Altare ligneum D. Petri, in Lateranenſi eccleſia, in quo ſolus ſummus pontifex celebrat. 410.a
Aluarus de planctu eccleſiæ. 9.b
Alyattes Lydorum rex. 138 b
Amalarius apud Narbonem victus à Francis. 461.b
Amalaſintha Theodorici regis Italiæ filia, ita Græcis & Latinis literis imbuta, vt cum quouis docto diſputaret. 459.b
Amadeus Sabaudiæ comes. 691 b
Amaſis Ægyptiorum rex. 73.238.a
Amaſis, qui Ophræ ſucceſſit, erat Nabdonozoris ſeruus. 1233 b
Amaſis penultimus Ægyptiorum rex. 239 b
Amaſis primus regnauit in Dynaſtia Politanorum. 67.b. 68.a
Amazias rex Iudæ vndecimus Idumæis vicit 127.a.b, initio bonus. in fine impius.
Amazonum fœminæ regna condunt. 57.b
Amazones durant vſque ad tempora Alexandri magni. 57.b
Amazonũ reginæ, Antiopa, Orithia, Hippolyta, Penteſilea, earum regnum durauit vſque ad Alexandrũ Macedonem. 95.b
Amazones cum Hercule bellum gerunt. 94 a. 95 b
Ambactos Cæſar vocat clientes. 350.a
Ambercus archiepiſcopus Rhemenſis. 6.8.a
Ambidextri ſeptingenti in caſtris reperti ſunt, & ita lapidẽ iaculantes, vt capillis poſſent pertulere. 89.b
Ambiuius 2. Iudææ præſes. 211.a
Amboëſiana ſeditis, prætetitu boni puplici, &c. 740.a
Ambroſius Calepinus, auctor latini lexici. 703 b
Ambroſius epiſcopus Mediolanenſis in annos triginta. 426.a, 427.b
Ambroſius ritum antiphonarum, hymnorum è Græca eccleſia in latinam tranſtulit. 427.b
Ambroſius moritur. 359.a
Ambroſius moritur eodem anno quo D. Martinus, 431.b. 433.a
S. Amedeus Lauſannenſis Epiſcopus doctiſſimus, 615.b
Amelidis Platonicus. 394.a
Amenoſis rex Ægypti. 87.a
America, ſiue Breſilia, nouus orbis, quarta terræ pars. 705.b. 707.b
America, ſiue India Occidentalis, pars quædam eſt decem tribuum perditarum. 159.b
Americani de ſuo diluuio. 24.a
Americus Veſputius Florentinus terras occiduas aperuit, & Americam de ſuo nomine appellauit. 707.b
Iac. Amiotus epiſcopus Antiſſiodorenſis, Ieremiæ Conſt. Patriachæ epiſtolam ad Henricum regem vertit. 764.a
Amilcar cum exercitu in Hiſpaniam miſſus. 289 b
Amilcar Magonis filius. 254.a
Amilcar Pœnam dux Giſconis fil. 280.a
Aminadab Iudæ princeps. 63.a b
Amon rex impius à ſeruis ſuis interficitur. 143.a.b
Amoraim, auctores Ghemara. 225 b
Amos & Oſeas vaticinantur in diem tribus. 129.b
Amos regis Amaziæ frater, & Eſaiæ pater. 127.a
Amphiarai oraculum. 245.b
Amphiaraus vates primus igni ſpicia exit. 90.a
Amphion poëta ante Homerum. 119.b
Amphitryon Athenienſium rex. 88.b
Amran Moſis pater. 65 b
Amri Iſraëlitarum rex. 123.a
Amraphel rex Sennaar. 45.b
Ammiani Marcellini hiſtoria ab anno Chriſti 98. vſque ad 382. prętenditur. 430.a
Ammianus Marcellinus de Donatione Conſtantini. 412.a
Ammonis oraculum. 245.b
Ammonitæ ex inceſtu Lotorti, in Arabia initium generis ſumunt. 55.b
Ammonius Philoſophus ad mortem vſque Chriſtianus. 389 b
Amulus Latinorum rex. 128.b. 129.a
Amurates cum 60 millib. Turcarum traiicit in Europam. 680.a
Amurates Turcorum 10. imperat. 694 a
Amurathes deus terræ, gubernator mundi vniuerſi, nuntius dei, fidus ſeruus magni prophetæ Mahometis, &c. 756.a
Amylia Gallia. 125.b
Amyntas. 62.b
Amyntas nonus rex Macedonum. 239.a
Amyntas Aſſyriorum rex. 71.b
Anabaptiſtarum hæreſis. 665.b
Anabaptiſtorum auctor variè refertur. 720.a. 721.b
Anac primus gigas de cognatione Seth. 11.b
Anacharſis Scytha 242.a. à ſuis interſectus.
Anachoretæ poſſunt eſſe extra deſertæ & inculta loca. 398.a
Anachoretas, monachos fuiſſe ante D. Antoniũ. 381.b
Anacletus Athenienſis, quintus Rom. pont. 377.a.b
Anacletus 2. ſedit contra Innocentium annos ſeptem. 613.a
Anacreon poëta, poto inſignis. 236.a
ἀνάδοχοι baptiſmi proparentes. 381.b
Anael pontifex. 204.b
Anagrammatiſmis Lycophron clarus. 284.a
Anam filius Mizraim. 30.b
Ananel Leuita ignobilis de Babylonica acceſitus, pontifex ab Herode creatus eſt. 205.b
Ananias, Azarias, Miſael cum Daniele diſcunt Chaldæorum artes & linguam. 148.a
Anani Propheta. 121.b. 122.a
Ananus Annæ filius, pontifex. 221.a
Ananus Pontifex, Saducæus Paulum pugnis percuti iuſſit. 221.b
Anaſtaſius 1. Romanus 41. Rom. pont. ſtatuit vt ſacerdotes

cerdotes cur inſtarent, quoad recitaretur euangelium. 435.a. b

Anaſtaſius 11. Romanus, 52. Rom. pont. falſò recenſetur inter hæret. 454.a. b

Anaſtaſius 3. Romanus, 124. Rom. Pont. 555.a.b

Anaſtaſius 4. Romanus 174. Rom. Pont. 619.a.b

Anaſtaſius preſbyter cardinalis S. Marcelli, & Bibliothecarius Rom. eccleſiæ. 537.b

Anaſtaſius Magus, & Manichæus imperium conſecutus catholicos perſequuntur. 453.b

Anaſtaſius S. R. E. bibliothecarius. 425.b

Anaſtaſius Antiochiæ epiſcopus Paſtoralia D. Gregorij Græcam fecit. 508.a

Anatolius Laodicenus. 400.a

Anatolius Conſtantino. patriarcha. 443.b.444.a.b

Anaxagoras præceptor archelai. 252.a

Anaxagoras Pherecydis Syri diſcipulus, Mens cognominatus eſt, & quare ſic vocatus. 236.a

Anaxander Lacedæmoniorum rex. 141.a.145.a

Anaxandrides Lacedæmoniorum rex. 239.a

Anaximander Mileſius Thaletis ſucceſſor 236.a. maris & terræ circuitum reperit, & alia multa.

Anaximenes rhetor, alter Alexádri magni præceptor. 257.b

Anaximenes Anaximandri ſucceſſor primus horologium oſtendit. 245.b

Ancus Martius 141.a. ſalinas inſtituit 142.a. Rom. rex. 141.a

Aucyranum concilium 2. in Galatia. 408.b

Aucyranum concilium 1. confirmatum in Trullo. 405.a

Andreas Hieroſolymitanus, Cretæ epiſcopus. 471.b

Andreas Apoſtolus primus Conſtantinopolitanus patriarcha. 753.b

Androclus Codri filius, Coloniæ rex. 120.a

Andromachus Cretenſis theriacæ inuentor. 371.b

Andromachus Cretenſis theoricarum inuentor. 375.b

Andronicus Ariſtotelem ſcholiis illuſtrauit. 317.b

Andronicus Iunior Imp. 676.a

Andronicus maior cum Michaële filio iuniore, Oriẽtis imperator. 664.a. 665.a.b

Angelica ſalutatio recitanda cùm campanæ ad veſperum pulſantur. 668.a

Angelus Politianus vir eloquentiſſimus. 708.a

Angelus inſignis iuriſconſultus. 681.b

Angeli regionum præſtites. 18.a

Angeli omnium primi procreantur. 3.b

Angelorum tertia pars duce Lucifero eadem hora lapſu luctuoſo de ſua felicitate cecidit. 3.b

Angelorum tres hierarchiæ, ſiue nouem ſubſtantiarũ incorporearum ordines. 3.b

Anglia in quattuor regna diuiſa. 474.a

Anglia an. 1554. religionem Catholicã recipit. 730.a

Anglia tota à Gallis ſubiugata eſt. 530.a

Anglia deficit à Rom. eccleſia. 686.a

Anglia fit tributaria Dacis. 570.a

Angliæ regnum incipit. 528.a

Angliæ regina Puritanos aliquot ritu barbarico ſuſpendit. 766.a

Angliæ regina excommunicatur & proſcribitur à Põtif. à quo an. 1569 hæretica fuerat denuntiata, &c. 748.a

Angliæ reginam hæretici dicunt Anglicanæ eccleſiæ eſſe caput. 540.a

Angliæ regnum Pius 5. proſcripſit, prędæque expoſuit. 746.a

Angliæ regnum à Normanis ad frãcos tranſlatum eſt. 613.b

Anglicanum concilium. 567.a

Anglicanum concilium. 674.b

Anglicana perſecutio ingraueſcit. 763.b.766.a

Anglicanum 1. concilium 491.a. contra Monothelitas. 494.b

Anglicana concilia plurimorum ſacerdotum. 652.b

Angli ſiue Britanni à Bruto Aſcanij filio. 105.b

Angli vel Saxones. 443.b

Angli deditione ceperunt Caletum. 676.a

Angli à Saxonib. oppreſſi. 475.b

Anglorum & Frãcorum prima odij occaſio. 483.b

Anglorum regnum inchoat Ella. 449.b

Anglo ſaxones ex Boreæ Germaniæ partib. ad nauigãtes è Britannia inſula irruptiones Scotorum depulerunt. 445.b

Angues duo nigri in cella Mineruæ allapſi. 307.b

Anianus Alexandriæ patriarcha. 371.a

Arianus Nicomedienſis philoſophus, Antonini Pij pręceptor. 382.a

Anicetus Syrus, 12. Rom. pontifex, clericos comam & barbam radere iuſſit. 383.a.b

Animalia permittuntur, quia diluuium corrupit bonitatem terræ. 26.a

Animalia munda & immundã arcam ingreſſa. 19.b 20.a

Animalia, vt leones, canes, vultures non videntur carnibus vſa ante diluuium. 8.a

Anna filia Phanuel prophetiſſa. 210.a

Anna & Caiphas pontifices. 212.b

Anna mater ſeptẽ fratrum martyrio coronatur. 274.a

Annatæ beneficiorum damnatæ. 694.a.b

Annatas beneficiorum indixit Bonifacius. 685.b

Annibal à Romanis victus. 271.b

Annibal per Galliam ad Alpes in Italiam tranſgreſſus eſt. 292.a

Annibal prope Cannas L. Paulum conſ. cum 40. Roman. millib. occidit. 295.b

Annibal à Scipione fugatus eſt 294.a. ab eodem prçlio extremo in Africa victus. 295.b

Annibal, cùm à Romanis repoſceretur, veneno ſe necauit. 295.b

Annius Ruffus 3. Iudçæ præſes. 211.a

Annus duplex, vulgaris & ſacer. 3.b

Annus diluuij dierum fuit 365. fruſtrà dubitatur, an iſti anni fuerint æquales noſtris. 11.b

Anni integri. fracti, emergentes, vſuales. 346.a

Anni initium apud Hebræos. 2.a

Anni omnes in ſcriptura ſunt menſium ſiue lunarum duodecim. 5.b

Annorum definita & minuta circunſcriptio reiicienda. 2.a

Annorum varia enumeratio ſecundum Heb. Græc. &

Lat. 2.2.3,b
Anſul rex Galliciæ Chriſtianus vicit Saracenos in Hiſpania. 596.a
Antarus Longobardorum rex. 472.b
Antenor Francorum dux. 368 b
Anthemius imperator à Riothimo rege Britonum opem implorat contra Euricum Viſigothorum regem. 450.a
Antherus Græcus, 20. Rom. Pont. res martyrum accuratè deſcripſit. 392.a b
Anthropomorphitarum hæreſis. 560.a
Antichriſtus veteris teſtamenti. 273.b. Antiochus Epimanes.
Antichriſtum eſſe Mahometem, aut ſaltem regni Antichriſti conditorem. 476.a
Antignus Sochæus, cuius diſcipuli fuerunt Sadoc & Batheos. 197.b
Antignus Socheus, Simonis Iuſti diſcipulus, doctor ipſius Baiethos. 190.a
Antigonus Gonatas 266.b. Antigonus Doſon. 269.a
Antimachus Teius Lyricus. 133.b
Antiochia, quæ antea Reblata. 44.a
Antiochia diruta, & in pagum redacta. 369 b
Antiochen' Patriarcha Ioachimus hodie ſedet. 753.b
Antiochenum concilium. 395.a. 401.a. 466.b. 613.a
Antiochus Cyzicenus. 277.a.b
Antiochus Cyzicenus Syriæ rex. 200.b.201
Antiochus Euergetes, Magnus, Philopator, Epiphanes. 270.b
Antiochus Eupator. 275.a.b
Antiochus Epiphanes Syriæ rex. 191.a
Antiochus Nobilis, ſiue Epiphanes, Illuſtris 272.a.b. veteris teſtamenti antichriſtus 273.b. Epimanes, furinſus dictus.
Antiochus Gryppus. 277.a.b
Antiochus, impius vetuit Legem Moſis publicè legi. 274.a
Antiochus Magnus Syriæ rex. 190.b. 191.a
Antiochus Soter 269.a. Antiochus Theus. 269 a.b
Antiochus Sedetes Pius Soter. 276.b
Antiochus Sedetes Pius Syriæ rex. 195.a.b. 196.a.b
Antiochus Soter Syriæ rex. 189.a
Antiochus Theus, Syriæ rex. 190.b
Antiope Amazonum regina. 94.a
Antipas Tetrarchiam Galileæ conſequitur. 210.a
Antipas, qui & Herodes Tetrarcha Galilææ, Ioánem Baptiſtam interfecit, & Chriſtum comprehenſum ioculariter tractauit. Vulpes à Chriſto dictus, vnà cum Herodiade in exilium miſſus. 206.b
Antipater rex 3. poſt Alex. 265.a
Antipater Idumæus procurator Iudææ 202.a. Herodis magni pater. 203.b. 204.a
Antiquarios Aërius vocabat Catholicos. 418.a
Antiſiodorenſe Concilium. 481.a
Antiſthenes Socratis diſcipulus, Cynicæ philoſophię auctor. 257.b
Antitactæ hæretici. 384.a
Antoninus philoſophus, perſecutus eſt Chriſtianos, r. 383 b. 384 a. miſerrimè interiit.
Antonius Ciceronis collega. 322.a
Antonius orator clariſſimus. 319.b
Antonius ab Octauo ſuperat', ſe ipſe interemit. 336.a
Antonius victus ab Auguſto ad Actium. 205.b
Antoninus Caracalla. 390.b
Antoninus Beſtia, Heliogabali. 391.b
Antonius Felix 6. Iudęæ prætor 221.a. apud hunc Paulus accuſatus, ſeipſum defendit. 221.b
Antonius Verus non tulit impune quòd Chriſtianos perſecutus eſt. 383.b. 384 a
Antoninus pius Adriani gener tantæ fuit æquitatis & gratiæ vt nationes quæ à Rom. deciuerát, ſua ſponte ſe ei ſubiecerint. 382.a
Antonius Pius pro Chriſtianis literas dedit ad Aſiæ populos. 228
Antoninus Pius ſolus principum ſine ciuili ſanguine. 432.a
Antonius Magnus monachorum pater. 381.b. 416.a
Antonius imperator. 201.a
Antonius Eremita anno vitæ 105. obiit. 421.b
Antonium non fuiſſe auctoré monaſticæ vitæ. 381.b
Antonius Sabellicus hiſtoricus. 708.a
Antonius Muſa Auguſti medicus. 340.a
Antonius Floriacenſis monachus. 571.b
Antonius Florentinus fuſam hiſtoriã ſcripſit. 703.b
S. Antonius de Padua diſcipulus S. Fráciſci. 642.a
Antonius Vliſbonenſis Minorita ſanctorum catalogo adſcriptus. 641.b
Antuerpia diripitur. 757.b
Apamienſis Epiſcopatus inſtituitur. 661.b
Apelles pictor, à quo ſolo pingi volebat Alexander 265.b
Apelliconis Teij bibliotheca. 317.b
Apis filius Pharaonis 80.a. deus putatur apud Ægyptios.
Apis, à quo Serapis, floretin Ægypto. 60.a
Apitius helluonum prodigio ſiſſimus. 217.b
[illegible] deſcenſus. 24.a
Apocriſarius [illegible] Pelagij ante pontificatum Gregorius. 473.b
Apocryphum dicitur, cuius auctor eſt obſcurus, vel cuius ambigua & incerta eſt auctoritas. 181.b
Apocryphi libri præter viginti duos. 283.b. 284.a
Apollinaris Hierapolitanus epiſcopus. 384.a
Apollinaris Laodicenus, Antiochiæ magna cum laude docet. 435.b
Apollinarius vterque pater & filius. 421.b
Apollo citharam medicinámque reperit, & herbarum vires primus agnoſcit. 93.b
Apollines multi. 80.a
Apollonius Rhodius philoſophus. 318.a
Apollonius Rhodius Argonautica ſcripſit. 288.a
Apollonius Græcus martyr. 383.b
Apollonius Senator, martyr, primus Latinorum pro Chriſtiana religione ſcripſit. 383.b. 384.a
Apollonius Tyaneus 375.b. poſtulatur de Magia.
cum Apollonio Thyaneo dæmon loquebatur per vlmum. 4.a
Apollonius ſophiſta & aſtrologus, Areopagitæ amicus. 217.b
Apoſtatæ, qui cuirant cunctos fidei articulos. 152.a
apoſtolorũ

Apoſtolorum diuiſio abinuicem anno à Paſſione ſeprimo. 370.a
Apoſtoli omnes, præter Ioan. Euãgeliſtam martyrio vitam finierunt. 365.b
Apoſtoli & diſcipuli toto terrarum orbe diſperſi, Chriſtianorum nomen latè in omnes prouincias propagarunt. 218.a
Apoſtoli duodecim, exacto ſeptennio poſt mortem Chriſti, aſcenderunt Ieroſolymam. 219.b
Apoſtolicæ conſtitutiones Cleantis. 374.a
Apoſtolicæ cathedræ fixæ quatuor, Hieroſolymis, Romæ, Antiochiæ, Alexandriæ. 369.b
Apoſtolica ſedes hæreticum põtificem ſuſtinere non poteſt. 424.a
Apotactici pontifices, apoſtatici potiùs quàm Apoſtolici. 553.b
Appianus Alexandrinus. 125.b. 384.a
Appion grammaticus contra Philonem & Iudæos ad Caium mittitur. 219.b
Appius Claudius conſul, primus Roman. Cartagin. bellum intulit. 269.b
Apuyis, Ephre, vltimus Pharao ab Amaſi ſträgulatus. 237.b. 238.b
Apuleius magus. 382.a
Apuleius poſtulatur de magia. 375.b
Aqua, quam fluuius fundit, potus naturalis. 26.a
Aqua luſtralis in templo, & domibus priuatis ad recolendam baptiſmatis memoriam, fugandos dæmones, morbóſque pellendos ſeruatur. 379.b
Aquenſo parlamentum in prouincia Narbonenſi. 708.a
Aquila Iudæus temporib. Adriani Cæſaris vixit. 282.a
Aquila, Onquelos filius ſororis Titi imp. pentateuchum Chaldaicè repręſentat. 376.a
Aquila Ponticus, primus poſt 70. biblia in Græcum conuenit 381.b. diligens & curioſus interpres, contentioſus, iure reiicitur. 381.b
Aquilegia quondam ſecunda Roma dicebatur. 365.b
Aquilienſe concilium. 428.b. 485.a
Aquiſgranicum concilium. 530 b
Aquiſgranenſe concilium. 533.a. 535.a. 578.b
Arabiarum concilium. 393.a. 394.a
Arabes ſuam Hegiram incipiunt. 476.a
Arabes hodie circuncidontur. 44.a
Arabes incipiunt inhiare Hiſpaniæ. 498
Arabes ſuos annos numerant ab Hegira. 483.b
Arabes Mahometem volunt ſexto millenario veniſſe. 348.b
Arac, Archad vrbes antiquiſſimæ. 44.a
Arac filius Chanaan. 30.b
Arad filius Chanaan. 30.b
Aragonum rex primus Ranimirus. 578.a
Aram Iudæ princeps. 63.a
Aram filius Sem. 29.a
Aram Syrorum pater. 29.a
Aram Armeniæ & Syriæ nomen dedit. 47.b
Arameum idioma. 585.b
Ararad montes Ceraunij. 23.b
Aratius Aſſyriorum rex. 61.a. 67.b
Arator ſubdiaconus poëta. 460.a
Arator ſubdiaconus R. E. acta verſib. reddit. 467.b
Aratus Sicyonius Corinthũ tyrãnide liberauit. 269.b
Aratus Antigoni Macedonum regis medicus ſcripſit Phænomena. 285.b
Aratus ignarus aſtrologię ornatiſſimis atque optimis verſib. de cœlo, ſtelliſque dixit atque conſcripſit. 285.b
Arbaces, ſiue Arbactus dominatus eſt Medis & Perſis 140.a. 142.a
Arbaces Medorum rex. 229.a
Arbactus Medorum rex. 141.a
Arbeſtratus Argiuorum rex. 107.a
Arca tota erat myſtica cuius materia & forma crucis materiam & formam exhibebat. 19 b
Arcæ diluuij forma & magnitudo. 19.b
Arca, in qua Deus ſui copiam pontificibus faciebat. 186.a
Arca conſedit in montibus Ararat. 23.b. 24.a
Arca abſcondita nunquam reperta. 19.b 20.a
Arca tante fuit molis & artificij vt ſanctum annos Noë in ea perficienda conſumpſerit. 18.a
Arcæ tranſlationes & rationes variæ. 19.b. 20.a. 105.a. 111.b
Arca, mundi epitome 18.a. tanti ponderis erat, vt nõ potuerit attolli è terra ante quadrageſi diem. 18.a
Arcam habuiſſe 300. cubitos longitudinis, 50. latitudinis, 30. altitudinis eius figura non perinde conſtat. 18.a
Arcadius & Honorius imperator. 433.a. 435.a.b
Arcadius & Honorius ann. Dom. 400. adeunt imperium. 359.a
Arcadium & Eudoxiam excommunicat Innocentius. 436.a
Arceſilas primus nouorũ Academicorũ auctor. 266.a
Arceſilaus Cyrenarum rex. 233.a. 237.b
Arceſilaus nouorum Academicorum. 285.b
Arceſilaus Batti filius Cyrenarum Rex. 149.b. 150.a
Archelaus Meſopotamiæ epiſc. 402.a
Archelaus rex Iudææ, apud Auguſtum crudelitatis accuſatus. 210.a
Archelaus diſcipulus Anaxagoræ. 252.a
Archelaus regnauit in Iudæa annis decem. 206.b
Archelaus Lacedæmoniorum rex. 125.a
Archelaus patris teſtamento regnum Iudęæ conſequitur. 210.a.b
Archidæmus Lacedæmoniorum rex. 246.b
Archilochi libri exterminari, quò parum eſſent pudici. 142.a
Archilochus iambicorum verſuum auctor. 229.b
Archimedes diu prohibuit, ne Marcellus Syracuſas caperet. 293.b. 295.b
Archimedes mortalium ingenioſiſſimus machinis arte geometrica éxcogitatis. 295.b
Archippus Athenarum Archon. 121.a
Archiras Tarentinus, primus geometriam cum mechanica coniunxit. 255.b
Archontes perpetui Athenis eſſe deceſſerunt. 136.a
Arcturum magnum mirabiliora geſſiſſe quàm Alex. Magn. Chriſtianum fuiſſe. 454.a
Arcuarij pedites 695.b. Franc archiers.

Atcus cœleſtis, miſericordiæ Dei, & Crucis ſymbolum. 26.a
Ardis Lydornm rex. 233.a
Atdiſus Lydorũ primus rex, Haliadis filius. 134.b.136
Arduinus Imperator ſalutarus ab Italis interficitur. 577.b
Aterin aliquot vrbes ædificauit circa Babylonẽ. 48.a
Arelatenſe concilium. 530.b
Arelatenſe I. & II. concilium. 415.a
Arelatenſe 3. concilium. 509.a
Atemulus Syluius Latinorum rex. 125.a
Io. Atetinus. 693.b
Ateus rex Lacedæmoniorum. 191.b
Ardus Lydornm tex. 145.a
Ateus Peloponneſi rex, eclipſim ſolis indagauit. 92.a
Atgento ſignato primùm vtuntnr Romani. 286.a
Atgeſtratus Lacedæmoniorum rex. 110.a
Argeus Macedonum rex. 142.b
Arginorum & Lacedæmoniorum pugna. 245.b
Argis rex ſecundus Lacedæmoniorum. 110.a
Atgo, à quo Argiui: quo regnante Græcia cœpit vti Frugib. 90.b.91.a
Atgon primns Heraclidarum, rex Lydorũ fnit. 95.b
Argonautarum in Aſiam expedirio. 99.b
Argonautarum expeditio in Cholcos. 97.b
Argus Atgiuornm rex. 93.b
Arguntlus Scytharum rex Romanorum fines vaſtat. 394.a
Ariani variis tormentorum modis Catholicos perſecuti ſunt. 419.b
Ariana hæreſis ſciſſa in varias ſectas. 421.b
Ariani deſcenſum Chriſti ad inſeros negant. 418.a
Aridæus Macedoniæ rex. 279.a
Aridæus frater Alex. magni nothus. 265.a.b.266.a
Aries, muralis machina. 99.b
Ariminenſe concilinm. 423.a
Ariminum in Gallia à Rom. conditur. 286.a
Atiobarzanes Cappadociæ rex. 314.a
Arioch rex Ponti. 45.b
Arion muſicus à delphino è mari in portum defertur incolumis. 236.a
Atipertis Italiæ rex. 491.a
Aiiphton Athenienſinm Archam. 127.a.130.b
Ariſtarchus Homeri rapſodiam recenſuir, & in 24. partes diſtribuit. 236.a
Ariſtarchus grammaticns Euergetis præceptor. 302.a
Ariſteas proneſius poëta ànte Homerum. 119.b
Aiiſteas Philadelphi cubicularius ſcripſit hiſtoriã de 72. interpr. 284.a
Ariſteas legis vocabulo vniuerſam ſcripturam comprehendit. 282.a
Ariſtides ſumma integritate, Iuſti cognomentum eſt adeptus. 248.a
Ariſtobulns inſignis Hebræorũ philoſophus in Moſem commentarios edit. 298.a
Ariſtobulus pater Herodis. 206.b
Ariſtobulus matrem in carcere fame enecauit, vix annos tyrannidis ex acto miſerè mortuus eſt. 200.a
Ariſtobulus primus poſt captiuitatem rex. 199.a.b.200.a
Ariſtobns pontifex creatur, panlo poſt in Iordane ſubmergitur. 205.b
Ariſtobus Agathobuli diſciplus, vnus fuit è 70. interpretib. 284.a
Ariſtodemus ex Heraclidis primus regnat apnd Lacedæmonios. 106.a
Ariſtemedes Corinthiorum rex. 127.a
Ariſtonymus comicns. 288.a
Ariſtonicus Eumenius notbns regnum innaſit. 306.a
Ariſtophanes grammaticus. 284.a
Ariſtophanes tetrametri & octometri carminis inuentor. 253.b
Ariſtoteles principia grammaticæ docuit. 264.a
Aiiſtoteles à Clearcho Iudæus reputatus. 77.b
Ariſtoteles præceptor Alexandri Magni. 255.b.257.b
Atiſtoteles mundum cenſuit ab æterno fuiſſe. 3.b
Ariſtotelis libri diu deliruerunt. 266.a
Ariſtotelica ſecta aruit ante Andronicum. 317.b
Ariſtoxenus muſicns. 142.a
Arius rex Lacedæm. 292.a
Arins Bactrianos & omnes Caſpios ſubegit. 60.a.61.a
Arij ſubita & horrenda mors. 418.a
Arij libros Conſtantinus iuſſit cremari, Arium cum ſnis in exilium pellit. 416.b
Arlothus generalis Minoritarum. 657.b
Arinatrite. 61.a.67.b
Armeniæ Aram nomen dedir. 47.b
Armeniacum concilium contra Neſtorianos. 443.a
Atmenij eccleſiæ conciliantur. 694.a
Armenij iterũ fidẽ Chriſti publicè ſuſcipiunt. 467.b
Armenios in Miſſa inuocationis & interceſſionis SS. meminiſſe. 754.a
Armorici populi. 443.b
Arnobius Aſer, Lactantij præceptor. 407.b
Arnobius preſbyter, præceptor Lactantij. 415.b
S. Arnolphns, ſeu Arnaldus, S. Remigij diſcipulus. 462.a
Atnulphus Flandriæ comes, ſacrilegus, miſerè periit. 563.b
Atnulphus Romæ concionator acerrimus contra Clericorum ſuperbiam, auaritiam, & luxuriam, noctu ab his ſubmergirur. 608.a
Arphaxad genuit Selam. 29.a
Arphaxat rex Medorum. 229.a
Arphaxat Medotnm rex. 232.a. Ecbatanæ conditor. Aſtyages.
Ars impreſſoria ſeu excuſoria exagitata. 695.b
Artes longæ, experimenta difficilia. 5.b
Artes naturales & innocuæ. 9.b
Artes tam liberales, quàm mechanicas à primis hominibus fuiſſe repertas. 5.b
Arſaces primus Parthorum rex. 269.a.b.270.a.b.271.b.288.b
Atſes Medus Sardonapalum ſuſtulit. 132.a
Artabanns lib. de Iudæis, Abrahæ res perſtringit. 44.a
Artabanns Parthorũ rex à Caracalla victus. 390.a
Artabanus Parthorum rex. 277.a.309.a
Artapanus hiſtoricus. 43.b
Artaxerxes tertius annis 49. regnaſſe dicitur. 255.a

Artaxerſes penultimus Perſarum rex. 188.b
Artaxerxes primus Darij filius. 246.b
Artaxerſes Perſa nouum condidit imperium ſublato Parthico. 359.a
Artaxerſes, ſiue Aſſuerus imperium Perſarum reſtituit ſub Antonioi Caracallæ poſteris. 390.a
Artemon hæreticus. 388.a
Artifices ſtatuarum & ſimulachrorum omnis generis diabolus intulit. 13.b
Aruernã vrbem, Claromontem, ſiue Gergoniam Erritus Romanis eripuit. 449.b
Aruernenſe concilium. 466.b
Aruerni Belloueſo duce Galliam incolunt. 145.b
Aruernorum principatus primus quondam Gallis fuit. 302.a
Aruſpicinam Malotus primùm apud Hetruſcos introduxit. 91.b
Aſa filiã Amri regis hæretici, dedit vxorem filio ſuo: vnde prima impietatis & infelicitatis labes in regno Iuda. 122.a
Aſa rex Iudæ quintus, pius fuit & religioſus 121.a.b. ad extremum peccauit.
Aſaph cũ fratrib' muſica nobilis & eruditione. 108.a
Aſſaradon, qui & Sardanapalus Aſſyr. rex. 137.a
Aſaraddon filius Senacherib, Sardanapalus. 139 b. 140.a
Aſar-adon-Phul, vnde Sardanapalus. 160.a
Aſbolus centaurus poëta ante Homerum. 119 b
Aſdrubal à carthagin.contra Rom.præficitur. 304.a
Aſcanius Italiæ rex. 101.a
Aſcanius Latij rex. 101.b
Aſcanius Lauinij regnauit 30. annos ante Albam cõditam. 100.a
Aſcenaz filius Gomer. 29.a
Aſconius Pedianus Tito Veſpaſiano familiaris. 374.a
Aſcaffeneurgenſe concilium prouinciale. 659.a
Aſcatades. 62.b
Aſclepiades medicus. 312.a
Aſclepios Phidiæ ætate vixit. 279.b
Aſia Romanarum facta, cum opibus ſuis vitia quoq. in vrbem tranſmiſit. 306.a
Aſiani à corpore vnitatis ſciſſi propter diem Paſchatis. 387.b
Aſinius Pollio primus Romæ bibliothecam publicauit. 563.b
Aſir filius Core. 71.b
Aſſur Aſſyriæ nomen dedit. 47.b
Aſſur filius Sem. 29.a
Aſſur rex Aſſyriorum. 40.b
Aſſyriorum Monarchiæ initium. 130.a
Aſsyriorum Monarchiæ prima mentio. 157.b
Aſsyriorum nomen cœpiſſe celebrari Oziæ temporibus. 132.a
Aſsyrij ſubegere cæteros populos. 229.b
Aſsyriorum imperium dilaceratur, Sardanapalo ad ignem compulſo. 229.b
Aſsyrios caracteres Scribæ retinentes, ſanctum elegerunt ſibi idioma. 185.b
Aſſuerus pater Darij 230.b. qui Aſtyages dicitur.
Aſſuerus, Xerxes, Artaxerxes. 246.b
Aſſuerus Perſarum imperator. 185.a
Aſſuerus domi regnauit. 245.b
Aſsueri conuiuium ſumptuoſum vniuerſo populo. 247.b
Aſsumptionis feſtum celebrari iuſſum. 471 b
Aſtarte dea apud Tyrios culta. 120.a
Aſtrologiam inueniſſe Seth & Enos. 5 b
Aſtrologia iudiciaria, quæ geniturarũ inſpectionib. & natiuitatum diuinationib. vacat. 381.b
Aſtrologorum vanitas. 54.a
Aſtronomiæ inuentum Seth tribuitur. 10.a
Aſtronomi inſignes. 577.b
Aſtyages rex Medorum. 229.a
Aſtyages Cyri auus maternus. 230.b
Aſtyages ſororius crœſi Lydorũ regis, cyrum infantem expoſuit, & Harpago filium propoſuit edendum. 230.b
Aſychis Ægyptiorum rex. 129.a
Aſyla eſſe reis voluit Bonifacius. 482.a
Ataulphus Hiſpaniæ rex. 437.b
Athalis filia Achab nupſit Ioramo Ioſaphat. 122.a
Athalia regis Achab filia extinguit omnes filios filij ſui Ochoziæ. 125.a.b
Athanagildus Hiſp.Brunichildam filiã Sigiberto Mediomatricum in Francia regi elocal. 466.a
Athanaſius Alexãdrinus epiſcopus ordinatur. 415.b. 416.a
Athanaſius Magnus Alexandro ſucceſſit 416.a. falſò accuſatus. 416.b
Athanaſius varia certamina pro Eccleſia ſuſtinuit, an.377. moritur. 427.b
Athenæus. 384.a
Athenagoras philoſophus Chriſtianus, apologeticon pro Chriſtianis Antonino obtulit. 384.a
Atheonienſium decennales principes. 142.b
Athenodorus Arati frater, primus Zoilo pro Homero contradixit. 285.b
Atheas fundator regni Pontici. 252.b
Atis Syluius Latinorum rex. 116.b
Atlas mons interſecans mediã aëris regionem. 24.a
Atlas, aſtronomiæ inuentor, fuit Henoch. 14.a
Atlas Arcadicus aſtrologus rex Mauritaniæ, cælum humeris geſtare quare dicatur. 93.b
Atlanticum bellum ad mare Atlanticum, i. fines Africæ. 6.a
Atrebati ſeditio contra Gandenſes. 759.b
Atreus Arginorum rex. 94.a
Atrium, ſiue Aula gentium. 206.a
Atrium templi interius, & exterius. 115.b
Attalus Aſiæ rex. 272.a
Attalus Pergami bibliothecam inſtruxit. 266.a
Attalus regnum cædibus & venenis fœdat: teſtamẽto imperium Aſiæ pop. Rom. reliquit. 306.a
Attalus rex primus Pergami 285.b. bibliothecam parat Philadelphi æmulatione. 285.b
Attalicus textus, ab Attalo, qui primus aurum intexere docuit. 285.b
Atticus hiſtoriam ſcripſit ſeptingentorum ann. 328.a
Pompon. Atticus epicureus. 319.b
Atticus Ciceronis amicus moritur. 336.a

Attila, flagellum Dei, à Genſeriço Vandalo contra Gothos in Hiſpaniam & Italiam attractus cum 500. millib. Hunnorũ omnia depopulatur. 445.b. 446 a. 447.b
Audæus anthropomorphita. 425.b
Andoenus Rhotomagenſis epiſc. miraculis claret, ſcripſit libr. de anima Dagoberti. 497.b
Auentinus Syluius Larinorum rex. 126.b
Auenionem Clemens 5. ſedem pontificiam tranſtulit, quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant. 665.b
Auenionem vrbem Clemens 6. emit à Ioanna filia Roberti Siciliæ regis. 675.b
Auiuſena, ex poſteris Senis. 614.a
Auitus Viennenſis epiſcopus, Gallias ab Ariana hæreſi defendit. 453.b.454.a
Auletci Belloneſo duce Galliam incoluut. 145.b
Ptolem. Auletes à ſuis pulſus Roma venit. 316.a.b
Aulus gellius. 582.a
Auguſtanum concilium apud Vindelicos. 562.b
Auguſtanum concilium diœceſanum. 726.b.730.b
Auguſtinus fit epiſcopus. 359.a
Auguſtinus magnus, ferè per 9.ann. Manichæus baptizatur 30. ætatis ſuæ ann. moritur Hippone anno 76. ætatis ſuæ. 442.a
Auguſtinus contra Pelagianos gratiæ Dei hoſtes: hinc miniſter gratiæ, & admirabilis gratiæ Dei prędicator dicitur 432.a. confecit etiam Manichæos, Donatiſtas, & Arianos. 433 a
Auguſtana comita. 721.b
Auguſtodunum vetuſtiſſima poſt Maſſiliã bonarum artium ſedes. 330.a
Auguſtulus imperio ſe abdicat, & in Campania exulat. 450.a.b
Auguſtinus Iuſtinianus, epiſcopus Nebienſis, octuplum vtriuſq. teſtamenti in quinque præcipuis linguis molitus, prægustamenti loco, Pſalterium emittit. 714.a
Auguſtus ſolus ad Chriſti vſque natalem imperauit. 337.a
Auguſtus cæſar 710. ann. poſt vrbem conditã. 130.a
Auguſtus poſt natum chriſtum annos 15. adhuc imperat. 242.a.b
Auguſtus quinque bella ciuilia geſſit, & alia multa. 338.a.339.b.340.a. 341.b. 342.a
Auguſtus nepos Iulij cæſaris. 18. ætatis anno, ciceronis opera dux aduerſus Antonium deſtinatus eſt. 337.b
Auguſtus 20. annos natus conſul deſignatur: binc deinceps reip. præfuit 56. ann. 337.b
Auguſtus ſe Dominum appellari non eſt paſſus eo anno quo Chriſtus natus eſt 341. b. Iani templum tertiò clauſit.
Auguſtus menſis in honorem Auguſti ſic dictus, qui antea Sextilis dicebatur. 341.b
Auguſtus cæſar moritur 211.a. anno 15. chriſti. 211.b
Auguſti tres. 389
Aguſtus vnus & tres cæſares. 418.a
Auguſti duo ſimul regnare cœperunt. 384.a
Auraicæ princeps irrito conatu in Brabantiam ducit exercitum. 359.a
Auraicus princeps à Ioan. Laurigue Hiſpano glande in faciem per vtranq. maxillã & palatum impacto percutitur, nec tamen mortuus. 764.a
Aureliæ rex Guntrannus. 468.a
Aurelia Galliæ. 125.b
Aurelianenſem academiam Philippus Pulcher inſtituit. 667.b
Aurelianenſe 1. concilium. 415.a
Aurelianenſe 2. & 3. concilium. 466.b. 467.a
Aurelianenſe 4. concilium. 459.a
Aurelianenſe 6. concilium. 469.a
Aurelianus primus diadema capiti impoſuit, interficitur. 400.a. 401.b
Aurelianus initio chriſtia. fuit æquus. 400.a.401.a
Aurelianus fulmine ſubito territus, perſecutionem non eſt executus. 218
Aurelius Antoninus philoſophus perſecutionem inhibuit. 384.a. 385.b
Aureus numerus, cyclus decemnouennalis. 328.a
Auream mineram Alphonſus 5. in Guinea aperuit. 703.b
Aureus numerus, Mothonis 252.a. cyclum decemnouennalem vocant.
Aureum ſæculum. 7.b
Aureus ad ſummam 60. ſolidorum redactus, baſis numerandi. 759.b
Antifera regna Paruanca & Cuſcana. 723.b
Aurum Toloſſanum. 310.a. 311.b
Aurum puriſſimum ex Ophir. 35.b
Auſonius Burdegalenſis. 436.a
Auſtralis terra vltra mare æthiopicum & Indicum reperta eſt, quæ quinta pars terræ appellatur, 705.b
Io. Auſtriacus ad Flandriã pacandã mittitur cum imperio 757.b. inuictus hæret. & Turcarũ victor. 758.a
Autothemi & Antitrinitarij. 749.a
Azael rex Syriæ Iudæos affligit. 125.b.126.a
Azarias pontif. 148. Azarias ſummus pontif. 145.a
Azarias ſummus pontif. 120.a. & propheta. 121.a
Azo, lucerna iuris dictus. 612.a
Azotij dyſenteria perierunt. 101.b
Azymorum prima dies. 215.b

B

Babylas martyr ſub Decio. 393.b.394.a
Babylon à Medis & Perſis capta eſt. 240.a
Babylon Chaldaicarum gentium caput 231. eius magnitudo.
Babylon Aſſyriæ pars erat. Aſſyriorum monarchia, & Chaldæorum, idem. 231.b
Babylonis muri relati ſunt inter ſeptem orbis miracula. 233.b
Babylonij & Græci, maximi Idololatriæ autor. 229 b
Babylonij & Chaldæi deleuere Aſſyrios, ſubegere Ægyptum, & Syriã, & trãſtulere Iudæos. 229.b
Babylonica captiuitas. 2.b
Bacchon de annis Hebraicis. 5.b
Bacchus filius Semeles. 86.a
Bacchus Liber pater ex Semele natus, Indiam ſubiugat. 92.a
Baculum tanquã pedum paſtorale manu tenet. 215.b
Bagoas ſpado, natione ægyptius Ochum interfecit. 257.b

Bairhoſini hæretici. 190.a
Barethoſæi, Saducæi, & Samaritani in vnum coaleſcebant. 198.a
Baiethuſæorum ſecta, à Baiethos. 197.b
Baiazethes 1. Turcorum imperator. 683.a.b.687.b. 688.a 689.a.b
Balaam Meſopotamius vates & Ariolus 79.b. gentium vates. 81.b
Balac filius Beor, primus rex Idumæorum creatus. 59.b
Balduinus Orientis imperator Græcã eccleſiam Romanæ audientem & concordem reddidit. 638.a
Balduinus 2. tertius Hieroſolymorum rex. 606.a
Balduinus 4. Hieroſolymorum rex ſeptimus. 623.b
Balduinus Edeſſæ princeps Gudefrido ſuccedens feliciter pugnat contra Turcas. 604.a
Balduinus Archiepiſcopus Cantuarienſis. 625.b
Balduinus Monachus, abbas Forhienſis, epiſcopus Vuigninienſis. 625.b
Franc. Balduinus iuriſconſultus, è veneno Caluini tandem conualeſcens obiit. 751.b
Baldus inſignis iuriſconſultus 681.b. rabie periit.
Baleus. 61.a 67.b
Baleaſtartus rex Tyri, filius Hiram. 120.a
Theodorus Balſamô, Patriarcha Antiochenus. 634.a
Balſamon de Donatione Conſtantini. 411.b
Balſami planta. 118.a
Balſamum vni Iudææ conceſſum, nec alibi vnquam viſum quàm in Iericho, in Ægyptum tranſlatũ eſt 225.a. vbi creſcere dicitur rigatum fonti, qui Virgini & filio eius ſcaturiit.
Baltaſar Babyloniorum rex. 239.a.b
Bamba Hiſpan. rex, habitu religionis & tonſuræ accepto ſigno, Eringium pro ſe regem creauit. 495.b
Bambergenſe concilium. 576.b
Banduinus, alter auctor librorum 4. Sententiarum. 624.a
Ioannes Bapt. pœnitentiã prædicat, & baptizat. 212.a
Io. Baptiſta Ficlerus docet iuriſconſultos, ſiqui ſint hæretici contra leges peccare. 755.b
Baptiſta Mantuanus poëta, & Carmelita. 705.b
Baptiſmi propatentes Teleſphorus conſtituit. 380.a
Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides. 635.a
Barac de numero ſanctorum veteris teſtamenti. 90.a
Barachias Dauidicæ familiæ princeps. 190.a.b
Barbam & capillitium antiqui nutriebant. 380.a
Barbara martyr. 404.a
Barbaroſſa Turcæ pirata. 723.b.728.a
Barbari Romanos deleuere, & ex eorũ imperio multa regna condiderunt, præſertim Turcæ. 229.b
Barcis Corinthiorum rex. 122.a.b
Barcozbas dux Iudæorum, chriſtianos cruciat. 379.b
Barcoſba vnus è quinque, qui ſe Iudæis chriſtum in leone promiſſum perſuaſerunt. 223.a
Barcozba ann. 2. & ſemis regnum tenuit: compellebat exquiſitis ſuppliciis chriſtianos negare Ieſum eſſe Chriſtum. 224.a
Bardus Celtarum rex quintus, muſicæ ſtudioſus. 60.a
Bardi diſciplinas exiſtimant eſſe nefas literis mandari. 264.a
Bardi originem referunt ad Maſſilienſes. 331.b
Bardi apud Gallos melodiarum poëta ad lyram & organa cantant de hominum virtutibus & vitiis. 264.a
Bareoſe concilium. 600.b
Baris mons. 24.a
Barnabas primus Romæ Chriſti fidẽ prædicauit. 218.a
Barretiorum equitum ordo D. Georgio ſacer inſtituitur. 677.b
Bartholomeanæ matutinæ. 756.a
Bartholomæus Salicetus Bononienſis iuriſconſultus. 684.a
Bartholomæus in Scythia, Matthæi euangelium in Indiam ſecum detulit. 365.b
Bartholus celebris Iuriſconſultus, mathematum & Hebraicarum literarum peritus. 679.b
Baruch vates 143.a. Ieremiæ notarius. 144.a
Baſa de tribu Iſachar 153.a.b. tertius rex Iſrael.
Baſilides Alexandrinus hæreſiarcha. 381.b
[illegible] libros ſcripſit Leo Imp. 549.b
pro Baſilij miſſa dati duos aureos. 754.a
Baſilius cæſarienſis Deo agit animam. 426.a
Baſilius Ancyram mittitur. 416.b
Baſilius Orientis imperator totam Bulgariam ſubegit 575.b
Baſſa Romaniæ, Aſiæ. 694.a
Bathaneam Philippus conſequitur. 210.a
Battus, primus Cyrenarum rex. 233.a.237.b
Bauaricum contra Felicem concilium. 517.a
Baugentiacum concilium. 618.b
Beda chronica ſcripſit. Monachorum inſtitutor factus, multos poſt ſe reliquit doctiſſi. diſcipulos. 499.b
Beda ob religionem & ſanctitatẽ Venerabilis. 496.a
Begnardi & Begninæ hæretici damnantur. 666.a.b
Io. Behaim tympaniſta & pecorum paſtor decimas, & tributa perſoluenda eſſe negabat. 699.b
Bela, i. Segor vrbs quinta finitima Sodomæ. 45.b
Belgium ſiue Flandria commouetur. 747.b
Bellator preſbyter in lirum Iudith. 235.b
Bellator preſbyter expoſuit libros Machabæorum. 599.b
Bellerophon primus equo vehi Græcos docet. 91.b
Belligius Gallorum rex. 90.a
Belliſarius felix & induſtrius dux 462.a.463.b.464.a
Franc. Belloſuretius, politus piúſque humanis eximitur. 765.b
Belloparon rex Aſſyriorum. 81.a
Bellopares Aſſyriorum rex. 89.a
Bellouacenſe concilium. 605.a
Bellouacum ſeu Dormanum collegium à Io. Dormano cancellario Franciæ. 687.b
Bellum, vnus è fructib. abſentis & reiecti Chriſti pacis principis. 341.b
Bellum cum hoſtib. Crucis laudabile & ſalutare. 756.a
Bellum ſacrum. 578.b.a.599.b
Bellum primum in ſacris literis memoratum. 45.b
Bellum ſacrum tertium. 616.a
Bellum Sacrum quartum. 632.a

Bella ſacra. 603.a.b
Belnchus. 61.a.67.b
Belnchus Aſſyriorum rex. 71 b
Belochus Aſſyriorum rex, artem ariolandi, & diuinâdi inuenit. 79.b
Benadah rex Syriæ. 122.a
Benadad rex Syriæ cum Achab bellum gerit 154.a
Benedictina conſtiſtutio. 673.a
Benedictiones in Dei nomine tetragrammato. 201.b
Benedictionem cereı Paſchalis induxit. 439.b
Benedictus I. Bonoſus, Romanus. 469.a.b
Benedictus 11. Tolnſas, 203. Rom. pontif. 673.a.b. è ciſtercienſium ordine.
Benedictus 111. Romanus, nolens & inuitus PP. creatus, 207. Rom. pont. 538.a.b. 540.a
Benedictus 4. Romanus, 120. Rom. pontif. 552.a.b
Benedictus 5. dictus 6. Roma, 137. Rom. pont. 567.a.b
Benedictus 5. Romanus, à Romanis contra Bennem 8. electus. 565.a.567.a.b
Benedictus 6. Romanus, 140. Rom. pontif. 568.a.b
Benedictus 7. Tuſculanus, 150. Rom. pont. 577.a.b
Benedictus 8. mortuus horrenda imagine cuidam apparuit, dicens ſe iudicio Dei damnatum. 581.b
Benedictus 8. Tuſculanus, 152. Rom. pont. 581.a.b
Benedictus 9. Campanus, 160. Rom. pont. 587.a.b
Benedictus 10. Taruiſinus, 200. Rom. pont. 664.a.b
Bernardinorum templum, & collegium Benedictus 11. Pariſiis fundauit. 673.b
Benedictus 13. primus fertur Euchariſtiam ante ſe geſtaſſe ad ſui cuſtodiam. 686.a.687.a
S. Benedictus Romanus, 83. Rom. pont. 495.a.b
Benedictus ſummus pôtifex, mortuus in nigro equo viſus dicitur circa locum deſoſſi theſauri eleemoſynis deſtinati. 577.b
Benedictus Arias Montanus. 755.b
S. Benedictus Nurſinus, Monaſterij montis caſſini abbas, ordinem Benedictinorû inſtituit, &c. 460.a
Beneuentanum concilium. 596.b.604.b
Beniaminij bello ciuili deleti ſunt. 199.b
Beniamin natu minimum gignit Iacob in Chananęa. 57.b
Benmerodac Babyloniorum rex. 143.a.144 a
Berengarius Italiæ rex. 547.b.548.a.553.b.554.a
Berengarius vndenam ſuam blaſphemiam hauſerit. 544.a
Berengarius Turonenſis, archidiaconus Andegauenſis hæreticus, præſtigiator, animam agens, pœnitentia ductus, reſipuit. 581.b
Berenice filia Herodis Agrippæ. 206.b
Berenicis reginæ coma in cælum à conone Mathematico relata. 288.a
Beritenſe concilium. 447.a
Bernæ fundamenta iecit Bertoldus, Burgundiæ minoris dux. 627.b
S. Bernardinus Minorita. 693.b
D. Bernardus miraculis clarus conrado imperatori perſuadet, vt expeditionem côtra Turcas ſuſcipiât, ſe cruce ſignent. 616.a
D. Bernardus Eugenij 3. præceptor, ad quem ſcripſit libros de conſideratione. 615.b
D Bernardus abbas clareualenſis oraculum ſui ſæculi, vitæ ſanctimonia, & multis miraculis clarus, an. ætatis 63. obiit. 621.b
Beroaldi paradoxum de Natali Domini. 207.b
Philipp. Beroaldus. 705.b
Beroſus ſuppoſititius. 24.a
Beroſus ſuam Chaldaicam hiſtoriam ad Antiochum ſcripſit. 269 b
Beroſus Chaldæus, ſacerdos & hiſtoricus: libri eius hodie non extant. 261.b
Berſabeam prope Gazan Abraham condidit. 42.a
Berſabee antiquus terræ Sâctæ limes à meridie. 151.b
S. Berta abbatiſſa & martyr. 491.b
Bertoldus S. Bernam cum ſuis pagis Romano imperio attribuit. 635.b
Bertrâni liber de corpore & ſanguine Domini. 637.b
Beſaleel filius Vri tredecimo ætatis, tabernaculum admirabile confecit. 75.b
Beſſarion ſucceſſit Gregorio patriarchæ conſtant. 693.b
Beza, quóſna voces illuſtres. 762.a
Beza quotidie ad patres ſuperiorum hæreticorum blaſphemas aliquid noui addit. 734.a
Beza ex obſcœno & impuro poëta repentinus theologiæ Geneuenſis miniſter, caluini iſtius tabulæ & ſpurij ſucceſſor 755.b. ab aliquot annis ratiùs ſcribit, ſiue quia ad eruditionis ſuæ ſummum peruenit, ſiue quia delictis ſudoribúſq. iuuentutis fractus eſt. 755.b
Biblia in capita, quæ hodie habentur, diſtinguntur. 644.a
Bibliis SS. ab Hieronymo verſis Damaſus dedit auctoritatem. 425.b
Biblia ſacra in Gallicum ſermonem verſa. 682.a
Biblia ſacra ſub Eleazaro in Græcum tranſlata, Ptolomæi Philadelphi rogatu & ſumptib. 190.a. videntur extitiſſe Græcè ante hæc tempora.
Biblici qui dicantur. 197.b
Bibliothecas inſtaurauit Conſtantinus. 420.a
Bibliotheca Alexandriæ 54800. librorum 280.b
Bibliotheca Fontanablea. 719.b
Bibliothecas Chriſtiani etiam in mediis crucibus inſtruebant. 3861.a
Bibas Phriges primi iunxere. 99.b
Bigamiam primus introduxit Lamec. 12.a
Iacobus Billius Prunæus S. Michaelis in Eremo cœnobiarcha. 755.b
Iacobus Billius de nobili Prunæorum familia, abbas S. Michaelis in Eremo, Grecæ literaturæ lumen, Hebraicæ non ignarus, die Natalitio 1581. placitiſſimè & ſanctiſſimè expirat. 763.b
Bis mille anni ab Adam ad Ninum ab omnib. hiſtoriographis ignorati. 44.a
Bither, vbi Barcozbas ſedem regni poſuit. 226.a
Biterrenſe concilium. 643.a
Biterrenſe concilium, præſide Hilario. 424.b
Bituitus Aruernorum rex. 277.b
Bituitus Aruernorum rex. 302.a
Bituriges Galliam incolunt. 245.b
Blaucha regina Franciæ 618.a. mater S. Ludouici.

Blaſius

Blaſius martyr. 404.a
Bleſſenſis conuentus. 757.b
Fr. Blondus Eugenij ſecretarius. 696.a
Blondus Forniulienſis hiſtoricus ſeriem temporum ab an. Chriſti 407. vſque ad 1400. texuit. 686.a
Bobegus pagus Normaniæ igne cæleſti combnritur. 766.a
Io. Bocatius, vir amoeni ingenij. 683.b
Bocchi pontifex. 92.b.93.a
Boëmiæ ducatus erigitur in regnum. 594.a
Bohemorum hæreſes variæ. 666.a
Boëmorum chronica incipiunt. 489.b
Boëmi, cechi vocantur. 466.a
Bohemi, excocti ſole, immundi veſte, intenti furtis, homines falſa ſua chiromantia paſſim decipiunt, 693.b. Gentiles errores.
Bohemica hæreſis multiplex, & diuerſa. 686.a
Boëmundus Antiochiæ princeps feliciter pugnat cōtra Turcis. 604.a
Bœorij pulſi ex Arno vrbe Bœotiā occuparunt. 105.b
Boëtius mathematicus, philoſophus & poëta. 457.b
Bogomilorum ſecta. 596.a
Boleſlaus primus Poloniæ rex. 573.b
Boleſlaus rex cilicium indutus, paucis hominib. ſtipatus ad S. Ægydij ſepulchrum iter pedib. confecit. 609.b. 610.b
Bombardarum vſus à Gallis agnoſci cœpit. 692.a
S. Bonauentura Franciſcanus. 646.a
Bonifacius 1. Romanus, 44. Rom. pontif. ieiunia vigiliarum retiouit, vigilias ſuſtulit. 440.a.b
Bonifacius 11. Romanus, 57. Rom. pont. 462.a.b
Bonifacius 3. Romanus, 68. Rom. pontif. 478.b. 479.b
Bonifacius 4. Valerienſis, 69. Rom. pont. propriam domum in monaſterium vertit, & paterna prædia ei addixit. 480.a.b
Bonifacius V. Neapolitanus, 71. Rom. pontif. inſtit eccleſias eſſe reis aſyla. 482.a.b
Bonifacius 6. Tuſcus, 115. Rom. pontif. 549.a.b
Bonifacius 6. Ioanne 14. capto, & in carceres coniecto, iterum pontificatum tenuit. 569.a.b
Bonifacius 7. Romanus, 139. Rom. pont. 567.a.b
Bonifacius 8. Anagninus, 199. Rom. pont. 660.a.b. inſtituit duplex maius in feſtis 12. apoſt. 4. euangeliſt. & 4. doctorum &c.
Bonifacius 9. Neapolitanus, 209. Rom. pontif. 685. a.b. 686.a
Bonifacius martyr. 404.a
Bonifacius primus Moguntinus archiepiſc. 503.b
Bonnenſe concilium. 561.a
Bononienſis academia à Theodoſio inſtituta. 443.b
Boni præceptoris mali diſcipuli. 197.b
valde Bona, i. perfecta: valde vtilia & commoda mūdo: item pulchro, ſpecioſa, decora. 4.a
Booz princeps Iuda. 92.b. 93.a. 94.b. 95.a
Booz filius Salmon. 96.a
Booz tertius princeps Iuda, & Chriſti parens. 96.b
Boos, tertius fuit, cui nupſit Ruth. 90.a.b
Boos 1. & 2. principes Iuda. 91.a
Boos princeps Iuda. 89.a.b
Car. Borbonius Romam capit. 722.a
Borbonius ducatus initium habuit à Ludouico Claromontenſi Comite. 672.a
Boreas Thrax, Eichthei filiam rapuit. 93.b
Boriſthenes in Niſtro. 145.b
Ioan. de Sacro Boſco Anglus, inſignis Mathematicus. 648.a
Bracarenſe 1. concilium 480.b. ſecundum. 486.b
Bracarenſe 2. concilium. 469.a
Bracarenſe 3. concilium. 491.a. 493.a
Brabantij vnde oriundi. 529.b
Brabantiæ duces, qui antea Louanij comites. 648.a
S. Brigida, ſiue Brigita, ſiue Pyrgita, virgo Scotica, S. Patritij familiaris. 459.b
S. Brigitta regina Sueuiæ confirmationem ordinis à ſe inſtituti ab vrbano 5. impetrat. 681.b
Brigitta, ducíſſa Neritiæ, cuius extant vaticinia & precationes. 459.b
Brigus quartus rex Hiſpaniæ. 68.a
Britanni à Bruto Aſcanij filio. 105.b
Britannicæ gentis hiſtoriographi. 469.b
Britannicum bellum. 219.b
Britonum reges extincti. 507.b
Britonum hiſtoria vbi incipit, ſiue illi ſint aduenæ, ſiue antiquiores & indigenæ. 450.a
Britones aborigines. 443.b
Britones Normanorum metu in Anglia diu fuerunt profugi. 559.b
Brunus à Prutenis capite truncatus, martyr Chriſti efficitur. 576.a
Brutus Philippis victus. 204.a
Brutus & Caſſius ſibi aliena manu mortem intulerūt. 334.a
Budæus. 719.b
Budæus an. 1539. Lutetiæ obiit. 727.b
Budæos, cur profani tam pauca de chriſtianis. 227.b
Georg. Buchananus, Minorita excullatus, bacchicus hiſtorio & athens poëta. 748.a
Bulla ſiue Decretalis. 738.a. 745.b
Bulgarorum gens ignota in Illyriam & Thraciam impreſſionem facit: Romanos fundit ad vnum ferè omnes. 454.a
Bullingerus calamitoſus ſenex arentio reſpondet, calamitoſius moritur Tiguri. 742.a
Burchardus Lobienſis monachus, veteres eccleſiæ canones in vnum volumen congeſſit. 576.a
Burdegalenſe parlamentum in Aquitania. 708.a
Burdegalenſe concilium. 432.b
Burdenellus tyrannidam vſurpans à Gotthis captus, & tauro æneo impoſitus, vnius crematus eſt. 454.a
Paulus Brugenſis ex Iudæo Chriſtia. factus eſt. 643.b
Paulus Burgenſis ex Iudæo chriſtianus. 691.b
Burgundia Ludouico 12. ſe dedidit. 704.a
Burgundia à Francis poſſidetur. 681.b
Burgundica hiſtoria incipit. 439.b
Burgundiones innoteſcunt, à Burgis limitum caſtellis. 438.a
Burgundi fidem chriſtianam recipiunt. 441.b
Burgundorum collegium Ioanna comitis Burgundiæ filia extruit. 672.a

Buſiris in Phœnicia. 68.a
Burei liber de ſeca Noë. 19.b
Bythina vrbs cõdita à Phœnice. 86.a
Byzaceoum concilium. 488.b
Byzantiuur à Pauſania rege in Thracia conditum. 142.a
Byzantium, quæ nunc Conſtantinopolis eſt Thraciæ Metropolis. 411.b

C

CAbades Perſarum rex. 462.a. 463.a
Cabbala R. Abraham contra Sadducæus. 609.b
Cabbala R. Simeon legalium rerum arcana continẽs. 224.a
Cabbala quando ſenioribus fuit commiſſa, lex eſt ore tradita. 83.a
Cabbala propriè eſt ſcientia, quæ à maiorib. per manum recepta ſit 312.a. quæ partim hiſtorica eſt, partim lex ore præterea. 312.a
cabbalica hiſtoria R. Abraham Leuitis. 226.a
cabbaliſtica ars ſtulta & vana. 311.b 312.a
Cabilonenſe concilium. 530.b
Cabilonenſe 1. concilium, in quo prohibitum eſt, ne vlla eſſent mancipia in Galliis. 489.a
Cacus rex Hiſpaniæ: primus in ea ferrum & arma tractat. 95.b
Cadmea victoria. 99.b
Cadmus charactêres Græcos condidit. 186.a
Cadmus Thebarum rex 86.a. קדם quaſi orientalis.
Cæcilianus à Donato accuſatus à conſtantino abſolutus. 408.a
Cæcilius comœdiarũ ſcriptor, natione Gallus. 300.a
Cælum, tempus, materia, angelis coæua. 3.b
Cæpio proc. capta Toloſſa, centum millia pondo Arari, & argenti quinquies decies centum millia è templo Apollinis ſuſtulit. 310.a. 311.b
Cæſaris expeditiones in Gallias. 324.a. 325.b. 326.a
Cæſar nouem annis ſubegit Gallias, in quib. ter victus fuit. 329.b
Cæſar poſt victum Pompeium tribus annis imperat. 329.b. viginti tribus vulnerib. in ſenatu confoditur, aliàs nunquam vulneratus.
Cæſar, cùm ei Theodotus caput Pompeij & anulum obtuliſſet, doluit & illacrymauit. 326.a
Cæſar, dictaturs in perpetuum accepta, triumphum agit. 327.b
Cæſar interfectus eſt à coniuratis anno 42. ante natũ Chriſtum. 203.b
Cæſarum progenies in Nerone deficit. 372.a
Cæſarauguſtam Erricus deprædatur. 449.b
Cæſarauguſtanum concilium. 459.a
Cæſarauguſtanum in Hiſpania concilium cõtra Priſcilianiſtas. 419
Cæſarea à Philippo in gratiam Auguſti ædificata. 210.a
Cæſarea Philippi. 210.a
Cæſaream Philippi Agrippa ampliorem reddens, Neroniam appellauit. 222.a
Cæſarea Philippi, à radices Libani montis. 210.a
Cæſarienſe conciliabulum. 427.b
Cæſarius Nazianzeni frater. 427.b
Thomas de Vio Caietanus cardinalis. 714.a
Cain anno mundi 13. naſcitur 8.a. ſororem eodem ſecum partu genitum duxit. 8.a
Cain concurrit cum Adamo patre, vt qui tredecim annis eo duntaxat fuerit iunior. 12.a
Cain de ſuo agro terræ fruges Deo obtulit edoctus à patre. 8.a
Cain agros colere, ædes ædificare, ponderum & menſurarum vſum docuit. 9.b
Cain malignus occidit fratrem ſuum Abelem qui iuſtus erat. 9.b
Cain primus reproborum exemplar. 9 b
Cain ciuitatis diaboli, & regni impiorum conditor. 10.b
Cain primus paricida, vt mundi ſolus cum ſua poſteritate eſſet dominus, ſator, & parens 9.b. incoluit Aſſyriam.
Cain poſteritas tota diluuio abſorpta eſt. 20.a
Cain ne interficeretur notam habuit ſibi à Deo impoſitam. 9.b
Cain à Lamec ſeptimæ ætatis nepote pro fera occiditur, ſub annum vitæ ſeptingenteſimum. 9.b
Cainam videtur primogenitus fuiſſe. 11.b
Cainam genuit Malaleel anno ætatis ſuæ. 70.11.a
Cainitarum, i. impiorum principes. 16.b
Cainitarum gradus gradibus Sethæorum reſpondent. 12.a
Caiphas pontifex conſtitutus à Valerio Grato. 211.b
Caius, Gaius, Dalmataæus de genere Diocletiani, 29. Rom. pontif. ſacros ordines inſtituit. 402.a
calaone, vrbs antiquiſſima. 44.a
calatranenſes milites, nigrum veſtitum cum rubra geſtantes cruce, oriuntur. 625.b
Calcedon conditur. 141.b
Calceos certos induit. 215.b
Calchas vates, comes expeditionis Græcorum contra Troiam. 97.b
calcol Zaræ filius. 63.a
Calcondylas Græcus auctor de geſtis Turcarum. 411.b
calendarij correctio. 752.a
calendarium meliùs corrigi non poteſt, quàm vt vnà ſimul incedant menſes & ſigna. 338.a. 340.a
Caletum omnium opinione inexpugnabile Franci, duce Franc. Guiſiane Principe expugnarunt. 737.b
Caligula Iouis idolum in templi adytum inferre decreuit. 218 a
Caligula diuinos ſibi honores exhiberi mandauit. 218.a
Caligula Tiberio ſucceſſit. 218.a
Caliphas, Saladinus, Sultanus. 627.b
Calixtus PP. 389.b
calixtus 1. decimus ſept. Rom. pont. primus ædificauit eccleſiam in honorem B. Virginis. 390.a.b
calixtus 2. Burgundus, 168. Rom. pontif. 606.a.b. multa vtiliter conſtituit. 608.b
calixtus tertius Hiſpanus, 217. Roma. pontif. 699.a.b

Calixtus 3. Victori in ſchiſmate ſuccedens, ſedit aliquot annos. 624.b
Callias ſacram hiſtoricæ libertatis veritatem primus omnium prodidit. 268.a
Callimachus poſt phalereum bibliothecæ præfuit 284.a.octingẽtos libros ſcripſit:hymni ſoly ſuperſunt.
Calmana ſoror & coniux Cain. 8.a
Calo Ioãnes Paleologus Græcorum imperator 679. a.680.a
Caluinus rabula & ſpurius. 755.b
Caluinus ex matre pontificij ſacrificuli concubina, canonicus Honiodunenſis,&c. 733.b
Caluinus pro ſua impudentia, viros ſanctiſſimos & doctiſſi.qui ſe Berengario oppoſuerunt,vocat imperitos,barbaros,ſophiſtas. 584.a
Caluinus per 4.fere annos diſcruciatus, 9. horrendis morbis, petulantis & effrænatatæ ſuæ impietatis pœnas pendens,extinctus eſt. 741.a
Caluini iudicium de libro Apocalypſeos impium. 755.b
Caluinianæ beſtiæ infelix interitus breui expectatur. ibid.
Caluiniſmus.gradus eſt proximus ad Mahometiſmũ. 741.b
Caluiniſtæ noui ſacramentarij. 723.b
Caluiniſtę circiter 120.Lutetię ſummo mane in ędib. cuiuſdam priuati hominis via Iacobæa comprehenduntur. 736.a
Caluinitæ ſpectrum in Euchariſtia conſtituentes. 741.b
Caluinitæ Antichriſti. 477.b
Caluinitæ impij. 491.b
Caluinitæ in multis communicãt cum Arianis, & aliis hæreticis. 359.b.360.a
Caluinitæ in ſingulis ſæculis ſuæ perfidiæ ſocios habere voluerunt. 523.b
Caluinolatræ linguis barbaris & profanis barbariem in ſacra ſolennia inducunt. 216.a
Cãbyſes iniuſto iudici pellem detraxit. 244.a.246.a
Cambyſes à ſe lethaliter vulneratus,interiit. 247.b
Cameracum ſe patrocinio ducis fratnis regis permittit. 761.b
Cameſes inter gigantes cum Deo bellantes nominatur à poëtis. 28.a
Cameſes Arabum,Afrorum Meridionalium ſator. 27.b
Campanas pulſari ad Euchariſtiæ confectionem ſtatuit Gregorius. 641.b
Campanus Longobardus aſtronomus, errorem Ptolomæi in ſupputatione motus lunæ animaduertit. 576.a.577.b
Candaces regina Æthiopum. 218.a
Candales Lydorum rex. 142.a.143.b
Candelabra decem. 115.b
Petr.Caniſius Ieſuita. 755.b
Canon Hebræorum tertius. 197.a
Canon Hebr.ſecundus,editus in ſynodo ſexta. 190.b
Canonis Miſſæ auctor,Gelaſius. 452.a.453.b
Canonicos regulares S. Auguſtini ordinis laterani Gelaſius inſtituit. 453.b
Canopus, oppidum ad oſtia Nili, conditum à Spartanis. 100.a
Canticum canticorum,i.drama ſiue parabola de intima Dei vel Filij Dei cum ſponſa eccleſia coniunctione. 112.a
Cantuarienſe concilium. 656.b
Capharnahum in finibus Zabulon & Nephtalion. 212.a
Caphtor filius Mizraim. 30 b
Capis Syluius Latinorum rex. 116.b.121.
Capitolium perfectum,Romæ. 238.a
Capitolium cuſtodum negligentia exuritur. 315.b
Capitolium in ſaxo,quadrato conſtructum. 258.a
Capnion linguam Græcam diſſeminat. 701.b
Cappadocia in prouinciam redigitur. 211.b
Cappadoces,Peliſtin & Caphtotin. 65.b
Cappadoces regem quàm libertatem maluerũt. 314.a
Capſarij ſacrarum literarum Iudæi. 162.b
Captiuitatis Babylonicæ initium. 150.b
Captiuitatis tempus fuit 70.ann. 162.b
Captiuitates tres Iudæorum. 147.b
Captiuitates tres,reditus tres. 243.b
Captiuitatis eccleſiæ ætas. 2.b
Cares mare obtinet. 141 b
Carabæ Iudæ inſani. 228.
Caranus Macedonum rex. 128.2 130 b
Caraim, Biblici ſiue legiſtæ, hæretici nulli rei fidem habentes, quæ non eſſet quinque libris Moſaicis conſignata. 197.b
Carcaſſonem Clodoueus obſedit, in qua erat Salomonis pretioſiſſima ſupellex. 457.b
Cardinalatus multa inſignia Paulus 2. excogitauit. 701 b
Cardinales Romani. 425.b.426.a
Cardinalium nomen incipit. 581.b
Cardinales per Corypheos videntur ſignificari.413.b
Cardinalium numerus,24.non excedat. 694 a.b
Cardinalibus pileus ruber & purpura conceſſa ſunt, & quare. 647.a
Cardinales vt pileo vterentur roſeo, & equo veherẽtur Innocentius inſtituit. 645.b
Cardinalitium collegium io. Monachus, Picardus ponit. 658.a
Carlinguorũ,ſeu Caroli Magni deficit in Ludouico. 556.a
Carmelitarum ordo initium habuit in deſertis Syrię 625.b
Carmelitarum ordo, cuius Prior in monte Carmelo erat Cyrillus. 636.a
Carmelus mons,Eliæ vulgatum habitaculum. 155.b
Carmentis Nicoſtrata Latinis regis Italiæ mater, Latinas literas reperit. 98 a
Carneades Academicus,nihil proponebat, quod non probaret,nihil improbabant, quod non expugnaret. 284.a
Carneides Academicus ab Athenienſib. legatus Romam miſſus. 302.a
Carnĩ ſacerdotes inſtituuntur. 101.b
Carnotenſis antiſtes inductus carniſia interiori D.

Virginis, magnam edit Normanotum ſtragem. 544.a
Carnutes Belloneſo duce Galliam iocolunt. 145.b
Carnutes Cæſar eſt adortus. 325.b
Carnium vſus ante dilnuium recepros non fuit. 8.a
Carolomannus Auſtraſiæ rex, munaſticæ vitæ ſtudio adductus, Socratem Italiæ montem petiit. 509.b
Carolus academiam Papienſem inſtituit.
Carolus rex Francotum & Longobardorum. 516.a
Carolus inuiti & oolentis pontificis pedes exoſculatur. 515.b
Carolus Magnus Pipini iunioris filius. 507.b
Carolns Magnos triennio ante obitum reſtamento diuidit gazas ſuas in tres partes. 530.a
Carolus Magnus ſibi ſubegit vniuerſas Gallias, &c. Inter cænandum ſibi hiſtorias legi curabat, &c. 530.a
Carolos Magnus Francus nooum Occideotis imperium condit. 523.a
Carolus Magnus factus eſt primus Imperaror Occideotis. 527.b
Carolus Magous nouum Occidentis imperium coodit. 360.b
Carolus Magnus à Pipino patre in Auerniam miſſus, eccleſias ibi compoſuir, futuræ ſuæ magnitudioi primum exhibeos ſpecimen, Moſaceoum cænobium ædificarit. 581.b
Carolus Magnus, vir hooorabilis & veoerandus, caſtus, ſacundus, cooſtans, liberalis in pauperes: tardus ad iraſcendum, velox ad coodonandum & mitis: doctus & ſapiens: cui diuinitùs viſus & vox reddita ſunt, cùm ab aduerſariis vtroque fuiſſet orbatos. 527.b.528 529.b
Carolus Magnos anoo ætatis 72. Aquiſgrani moritur. 530.a
Caroli Martelli bella cum Fraocis. 503.b
Carolus Martellos, Pepini ſenioris è pellice filius, magiſter equitum, & princeps Francorum ſalotatur. 504.a
Carolus Martellus, palatij præfectus, Burgundiam ſibi ſubiogat. 506.a.507.b
Carolus 5. Franc. rex, ſecundum Caro. Magno ioſſit ſacra Biblia in Gallicum ſermooem verti. 682.a. 684.a
Carolus 5. regnum ficioceſſit, & in ſacram ſolitudioem abiit. 735.b
Carolus 5. imperator, Hiſpaniarum rex. 716.717.b
Carolus 5. cognomēto Sapiens, multos libros in Gallicam linguam corauit conuerteodos. 681.b
Carolus 6. Franc. rex, tres flores liliorum pro inſigni regum pingi inſtituit. 684.a.685.b
Carolus 7. Franc. rex, regnum firmare ſtatuit. 695.b
Carolus 7. primus tributum impoſuit. 698.a
Carolus 9. Maximilianus Francorum rex. 739.a
Carolus 9. rex Francorum ſexageſimus. 743.b
Carolus Caluus Franc. Carolomannnm filiom, qoi abiecto habitu ſacerdotali, regnare moliebator, oculis priuauit. 543.b
Carolus craſſus ab optimatib. repodiatos. 550.a
Carolus Craſſus Oram Chriſtianam primus ſuis diplomatib. ſuſtulit. 546.a.547.b
Carolus Pulcher fertur primus regum Francorum petmiſiſſe Papæ decimas. 670.a
Carolus ſapiens regium ærarium copioſum reliquit. 182.a.684.a
Carolus Simplex rex Fraoc. 551.a.b
Carolus Simplex Peronæ miſeranida ſorte obiit. 558.
Carolns Simplex tulit edictom memorabile ac religione plenum contra Simoniacos. 555.b
Carolus Burgundiæ dux vltimus ad Nauciam occiſus. 704.a
Carolus Lotharingos Cardinalis in conuentu Poſſiaco miniſtros luculeota oratione vicit, & vniuerſo connentni piaculares reddidit. 757.b
Caropes Æſchyli filius, primus Athen. decēnalis princeps. 137.a
Iacobos Carpeutarius, profeſſor & medicus regius, aotiquæ philoſophiæ aſſertor, tabe trimeſtri ex hac vita deceſſit. 756.a
Carpetus Sylnius rex Latioorum. 121.a.122.b
Carpocrariani heretici. 384.a
Carras Meſopotamiæ Abraliam diſceſſit. 41.b
Carræ in Meſopotamia, vrbs antiquiſſima. 44.a
Carris Meſopotamiæ vrbs, & taſſicæde nobilis. 39.b
Carra vrbs, 90, medicum, Carrago, media vrbs. 126.a
Cartha, vox Syriaca, vrbem ſooaos, vnde Carthago à Tyriis coodita. 97.b
Carthaginenſe Arianorum coucilium. 450.b
Carthaginenſe concilium I. 417.a
Carthaginenſe concilium 2. confirmatum in Trullo. 432.b.111.1111.
Carthagini tria concilia celebrantur. 395.a.397.a
Carthaginis vocabulum, Syriacum eſt. 82.a
Carthago 50. aonis condita ante Troian captam. 125.b
Carthago ab Eliſa Didoue condita aote Romam 72. ann. 126.a
Cathago penitos exciſa eſt ratio bello Punico 304.a. per decem & ſeptem dies arſit.
Carthuſienſium ordo confirmarus ab Alexandro. 622.a
Carthuſienſium ordo ann. 1084. ſumit initium à S. Brunone Colonienſi Theologo, canooico Rhemenſi, qui propter quandam apparitionem mortus vale dixerat mundo. 594.a
Caluin de genere Mizraim. 31.a
Caſſeli, vrbs Hyberoiæ inſule. 625.a
Caſſandra Sibylla, quæ & ἀναξιβία. 97.b
Caſſander rex 2. poſt Alexandr. 205.a
Caſſianus & Euagrius mooachi. 436.a
Caſſiodorus monachos ex ſenatore. 453.b
Caſſius Long. præſes Syriæ. 220. 221.b
Caſſius vnus ex cōiuratis in Syriam venieus, quatuor auri modios à Indæis exegit. 203.b
Petrus Caſtellanus Fraociſci regis anagooſtes. 722.a
Cataphrygum hæreſis. 386.a
Catharina Seneoſis. 681.b.682.a
Catharina ex iuniore Laurentio Medice, neptis pontificis deſpoodetor Heotico Valeſio. 723.b

Cathatina regnnt Hiſpaniæ Ferdinandi filia, regi Arcturo Angliæ per verba de præſenti deſpouſata, eodem abſque liberis defuncto, nupſit Henrico 8. mariti fratri, ex quo Mariam genuit. 728.a
Cathalauoenſe concilium. 605.a
Catholica eccleſia. 368.a
Catholici cognomentum retulit Philippus Valeſius. 675.b
Catharorum, ſiue Nouatienorum hæreſis. 395.b
cathari ſiue cataphryges hæretici, ſe mundos aſſerentes, cæteros immuodos & hæreticos. 625.b
catilinariæ coniurationis primordia. 322.a
cato Maior orator, ſeptem libros Originum ſcripſit. 296.a
cato Maior obiit. 304.a
M.portius cato. ibid.
M.cato ex nouo homine factus cõſul: ſe virtute non genere populo commendaui. 297.b
M.Portius cato duplicis quartanæ tædio ſeipſum interemit. 211.b
caucaſus mons in Aſia. 24.a
caudas habere homines io locis quibuſdam. 475.b
cauſidici, fori tabulæ, ſunt litium pabula. 681.b
cazimirus Polonorum rex Theutonicis totam Pruſiam ademit. 700.a
cechi lingua Slanooica Boëmi dicuntur. 466.a
cecrops primus Athenienſium rex. 73.
cecrops Ægyptius primus Athenienſium rex. 80.a. 83.a
celeſtinus ſiue celeſtius campanus, 45. Rom. pontif. 441.a.b
celeſtinus 2. Tuſcus, 171. Rom. pont. 613.a.b. 614.a
celeſtinus 2. in ſchiſmate à quibuſdam cardinalib. eligitur. 609.a
celeſtinus 3. Romanus, 181. Rom. pontif. 633.a.b
celeſtinus 4. Anaguinus, 185. Rom. pont. 643.a.b
celeſtinus 5. Eſernienſis, 198. Rom. pontif, edixit oc deinceps pontifices & cardioales veherentur equis & mulis, ſed aſinis, Chriſti exemplo 659.a.b. perſuaſus eſt vt pontificatum reſignaret.
cenſorinus de die Natali. 393.b
cenſores Romæ artem ludicram, & ludum talarium remouent. 309.b
cenſorium nomen triſte, ſeuerúmque cenſorum munus. 321.b
cenſu hominum Romæ habito, inuenta ſunt ducẽta ſeptuaginta millia. 287.b
centauri ſiue Theſſali cum Lapithis bellum gerunt. 97.b
centenariæ militum turmæ. 695.b
centeſimæ vectigal. 661.b
centeſimæ onus vrbi & Italiæ impoſitum. 343.b
centuriatorum anteſignanus Matthias Flaceus Illyricus. 739.b
centuriatorum impoſtora. 386.a
centuriatorum impietas. 387.b
centuriatores videant & intelligant ſe ab omnibus, eſſe damnandos. 610.a
centuriatorum error. 481.b. 482.a
centuriatores antiquitatis ignari. 479.b
centuriatores ſcribunt Eccleſiam Romanam ab omnibus, aliis pro matrice & radice catholicæ eccleſię eſſe agnoſcendam. 401.b
cephreoes Ægyptiorum rex. 128.b. 129.a
ceraunij montes Ararar. 23.b
Κεραυνοβόλος fulminis iaculatrix, legio Chriſtiana vocabatur. 228.
cerdon hæreticus. 382.a
ceremonialia præcepta ſunt duorum generum. 72.a
ceres cæli filia, ſegetum vſum monſtrat Græcis, vnde alma ceres. 91.b
ceruorum morę Sardenſis quidam diu vixit. 626.a
cetura vxor Abrahæ, concubina. 55.b
cetura Abrahæ vxor vſcaria. 43.b. concubina.
chaldæorum monarchia aurea. 231.a.b
chaldæorum diſciplinæ. 6.a
chaldæi libros ſacros Ieroſolymis inuentos comburunt. 234.a
chale, in Aſſyria vrbs antiquiſſi. 44.a
cham execuiſſe teſticulos patri, ne deinceps liberos procrearet. 27.b
cham deſtitutus eſt paterna benedictiooe. 26.a
chanaan maledictus, oon cham. 27.b
chanaan Sidoniorum, Hethæorum, Iebuſæorum, Amoræorum, &c. fator. 30.b
caracte Hebræus, Araruens, Aſſyrius. 185.b
Challu filius Mizraim. 50.b
Chebron rex Ægypti. 82.b
Chebron Ægyptiorum rex. 73.
Cleopes Ægyptiorum rex. 125.a
Cherades, ſtrumæ, glãdulæ quædam induratæ. 649.b
Chœrebus primus Athenis Figulinam inuenit. 92.a
Cherre Ægypti rex. 92.b. 93.a
Childebertus Pariſiorum rex. 467.b
Childericus Francorum rex in monaſterium truſus. 529.b
Childericus primus rex Franciæ creatus eſt. 448.a.b
Chiron Saturni filius, centaurus æquiſſ. medicus & muſicus, herbariam & medicamẽtariã reperit. 94.a
Chirurgi à Medicorum ſchola Lutetiæ deficiunt. 737.b
Chedorlaomer Elamitarum rex. 45.b
Choleticum collegium à Io. Choleto inſtituitur. 658.a
Renatus Choppinus, ſummus noſtræ ætatis iuriſcõſultus. 759.b
Chorepiſcopi, ſiue coadiutores Petri Linus & Cletus. 372.a
Chorepiſcopos ſuſtulit Damaſus. ſuffraganeos, epiſcopos portatiles vocant. 426.a
Chorus in duo diuiſus. 422.a
ratio in duos Choros diuiſa, ab Ignatio orta. 375.b
Chriſtum natum, circumciſum, baptizatum Paſchæ tempore. 207.b
Chriſtus ſexto die conceptus eſt & paſſus. 4.a
Chriſtus puer in templo cum ſapientibus de lege Dei ſubtiliter diſputat. 210.a
Chriſti natiuitatis die mandauit Auguſtus, ne quis ſe dominum ſe vocaret. 362.a
Chriſtum ortum eſſe manifeſtationem ſui Tiberij

anno decimo quinto, decimo octauo pro nobis mortuum. 213.b
Chriſtus trigeſimum annum incipiens 8. idus Ianuarias à Ioanne baptizatus eſt. 212.a
Chriſtus vix ingreſſus trigeſimum primum prædicare cœpit 212.a. in biennium integrum & aliquot menſes.paſſus eſt.25. Martij.
Chriſtus ante prædicationis munus vixit communi vita,declarans ſe verum eſſe hominem, aliis prorſus ſimilem: fabrilia opera faciebat, vt aratra & iugi, iuſtitiæ ſigna docens & vitam negotioſam ..., vt vitam operariam & actuoſam commendaret,otium verò taxaret. 212.a
Chriſtus trigeſimo ineunte, nihil concionatus, ſed tantùm baptizatus eſt,ieiunauit, teſtimoniis multis Ioannis illuſtratus eſt, ſui notitia exhibuit, & ſocietatem primis diſcipulis, vt Andreæ, Petro, Philippo,Nathanaeli. 212.a.213.b
Chriſtus ineunte trigeſimo primo, octauo idus Ianuar.ad nuptias canam Galilææ adiit: inde Ieroſolimam ad Paſcha, vbi flagris è templo profanos diſiecit: in Iudæa morans baptizauit per diſcipulos: è qua digreſſus per Samariam tranſit: Samaritana conuerſa,in Galilæam reuerſus, filium Reguli ſanata, & ſic ſecundum ſignum in Galilæa fecit, &c. 212.a
Chriſtus trigeſimo ſecundo ineunte, in Iudæa Paſchalis ſecundi tempus traducit: poſthac Hieroſolyma fere abſtinet, & per Galilæam concionatur: deinde relicta ciuitate Nazareth, habitauit in capharnaum: atque hic incipiunt Euangeliſtæ tres, Math. ſtetluci tes Chriſti vnius anni propriè deſcribunt. 212.a
Chriſtus verò die celebrauit Paſcha, ſub finem diei Iouis, incboante die Veneris, quo quidem paſſus eſt,tanquam vero & ſolenni Paſchæ feſto. 216.a
Chriſtus natus eſt anno 33. Herodis, poſt Hirtium & Panſam extremos conſules,anno 42. Auguſti Cæſaris, qui iam templum Ioui clauſerat, & orbem pacarat. 206.a
Chriſtus menſe martio de cruce pependit. 2.a
Chriſtus Ieſus pontifex maximus & æternus vixit ann.32.menſes tres,dies decem 361.a.b.eius Natiuitas. 361.b
Chriſtus anno ætatis 34.ineũte, Ieroſolymam ad Paſcha tertium ex inſtituto contendit, atque honorificè à plebe obuiam currente receptus: vnde ſecuta eſt mors,reſurrectio,aſcenſio. 212.a.213.a
Chriſtus patitur anno vrbis 784. Olympiade 202. deſinente, mundi 4121. luna ſoli oppoſita, die veneris,feſto paſchæ 214.a. communis ſententia eſt, paſſum eſſe 25. Martij. 214.a
Chriſtum verum eſſe Regem Iudæorum & gẽtilium. 202.a
Chriſti nomen ethnicis non fuit ignotum. 228.
Chriſti typus, Abelis ſacrificia. 8.a
Chriſti principes miniſtri & vicarij viſibilem eccleſiæ vnitatem conſtituentes. 361.a
Chriſtus,participis nomine,in Alcorano intelligitur. 476.a
Chriſtum diuinitatis conſortem, participem, Dei Filium,Deum de Deo nos Chriſtiani profitemur. ibidem.
Chriſtus pacis princeps,18. Tiberij crucifixus eſt. 344.a b
Chriſti Euãgelium ſecundum & vltimum remedium aduerſus peccatum vbique regnans. 345.a
Chriſti imaginem ſuſilem Iulian.apoſt.euertit. 423.b
Chriſtus pacis auctor naſcitur. 210.a
Chriſtus prophetarum numen. 218.a
Chriſtus pacem nobis attulit. 341 b
Chriſtus,benedictum ſemen,poſt peccatum promittitur. 7.b
ſub Chriſto omnia fore reuocanda ad primam ſimplicitatem. 8.a
Chriſtianorum eccleſia anteuertit Iudæorum captiuitatem. 225.a
Chriſtiani,diſcipuli,fratres, Galilæi, Ieſſæi, Nazaræi, ..., ... 220.a
Chriſtianorum prima perſecutio ſæuit vſque ad Neronis mortem. 222.a
Chriſtianarum rerum cur ſit ſtupendum ſilentium apud ethnicos. 78.a
Chriſtiani nullo vnquam maiore triumpho vicerũt, quàm cùm decem annorum ſtragib. vinci non potuerunt. 404.a
Chriſtiani Romani incendij inſimulati miſeris mortib inſontes conficiuntur. 364.a
Chriſtophorus 1 Romanus,122.Rom.pontif. 554.a.b
Chriſtophorus martyr. 404 a
Chriſtophorus Thuanus, primus ſenatus Pariſienſis præſes,doctus,diligẽs,plebicola,cleri amans, ætatis 75.integris adhuc dentib.oculis ſanis,perſpicillorum neſciis è corpore ingrat. 764.a
Chryſippus diſcipulus cleanthis. 266.a
Chryſippus Stoicus plura ſcripſit, quàm cæteri poſſent legere. 284.a
Emanuel Chryſolotas Byzantinus Græcas literas in Italiæ reduxit. 686.a.687.a
Chryſolotas primus literas Græcas Florentiam attulit. 719.b
Chryſoſtomus per ſex annos Conſtãtinopolitanam rexit ſedem. 426.a.430.b.433.a
Chryſoſtomus fit epiſcopus. 359.a
pro Chryſoſtomi miſſa dari paucos denarios. 754.a
Chus filius Cham. 29.a
Chus Æthiopum ſator. ibid.
Chus Æthiopum pater. 27.b
Chus primogenitus ingerrimus. 26.a
Dauid Chytræus Lutheranus. 747.b.753.b
Cicero naſcitur. 310 a
Cicero in Bruto de annis numerandis. 346.a
Cicero Gracili erat corpore & infirmo, collo procero & tenui 311.b. nulla dona aut munera accipiens, rex fori euaſit. 311.b
Cicero conſul.à Catilinæ coniuratione remp.liberauit. 202.a
Cicero conſul ſuo conſilio & eloquentia efficit, ne lex agraria promulgaretur. 322.a
Cicero multos libros philoſophicos edidit. 328.a

Cicero

Cicero in libr. de natura deorum ſeipſum ſuperauit, Deo prouidente, vt idololatria per ſuos cultores oppugnaretur, quæ mox per Chriſtum expugnanda eſſet. 328.a.229.
Cicero interficitur. 204.a
Cicero exulans in Macedoniam ſe confert: 20. hominum millia veſtem mutarunt, roſtra ingemuerunt, forum obmutuit. 323.b
Ciceronis caput cum manu dextra, roſtris poſitum à Popilio, quem Cicero olim è cruce eripuerat. 334.a
Ciceronis filius conſul fuit. 338.a
Cimbricum bellum. 309.b.310.a.311 b.313 b
Cimbri gens vaga populabundi in Illyricum venerunt. 310.a
Cinna, Marius Sertorius, Carbo, cum ſuis exercitibus in vrbem recepti 315 b. eam veluti captam, cædibus & rapinis vaſtarunt. 315.b
Cinnereth mare. 45.b
Cynyras rex Cyteriarem, muſices ſtudioſus. 93.b
Circe veneficia per incantationes & pocula, ſocios Vlyſſis mutauit in beluas diuerſas. 100.a
Circuncisio in fœdus inſtituitur 44.a. anteà patres erant incircuncisi.
Circuncisionis ſacramentum Abraham ſuſcipit. 41.b
Circuncisionem recipiunt Æthiopes & Phœnices. 121.b
Cirenſe concilium contra Donatiſtas. 438.b
Cirtenſe concilium in Numidia, de abſoluendis reis proditorum gentilibus SS. librorum. 407.a
Ciſtercienſe concilium. 624.b
Ciſtercienſis ordo excitatus in Burgondia. 597.599 b
Cittin filius Iauan. 29.b
Ciuile bellum Cæſaris. 326.a.b.327.a.b
Clareualenſe cœnobium conſtruitur. 602.a
Claromontenſe concilium. 611.a.624.b
Claromontenſe concilium in Aruernia. 599.a
Claues ſoli Petro commiſſas. 401.b
Claues eccleſiæ, Abſolutio. 635.a
Clauum annalem idibus ſeptembris figebant. 2.a
Claudius Cæſar. 219.a.220.b.221.a
Claudius primus imperium mercatus eſt 371. a. Iudæos Roma pellit. 370 b
Claudius Sanctius Ebroicenſis epiſcopus. 755.b
Claudius Spencæus Theologus polygraphus, ſemper ſe ab hæreticorum furiis alieniſſimum oſtēdit. 748.a
Cleander Patareus Syracuſanorum regni conditor. 241.a
Cleanthes diſcipulus Zenonis & ſucceſſor. 266.a
Clemens fuit è 70. diſcipulis. multa ſcripſit. 374.a
Clemens Romanus à Petro conuerſus, factus eſt comes peregrinationū illius, libros hiſtoriarum ſcripſit. 218.a
Clementis epiſtola ad Iacobum fratrem Domini, Ieroſolymorum epiſcopum, non apoſtolum. 221.b
Clemens 2. Saxo, 155. Rom. pontif. 584.a.b
Clemens 3. Romanus, 180. Rom. pont. 631.a.b. fui acer caſtigator.
Clemens 3. ſedit 17. ann. 595.a
Cletus 3. Rom. pontif. 372.a 373.a.b
Clemens 4. Rom pontifex. 372.a
Clemens 4. Narbonēſis, 189. Rom. pont. vir ſanctus. 652.a.b
Clemens 5. Burdegalenſis, 201. Rom. pontif. 664.a.b. 665.b
Clemens 6. Lemouicenſis, 204. Rom. pontif 675.a.b
Clemens 7. Florentinus familia Medicea, 227. Rom. pont. 719.a.b
Clemens 7. Arelatenſis pſeudopapa, ſedit Auinione contra Vrbanum. 684.b.685.a
Clemens 8. Hiſpanus, in Antipapam creatus eſt. 693.a
Clementis conſtitutiones apoſtolicæ. 370.b
Clementinæ conſtitutiones. 665.b.666.b.
Clemens Alexandrinus ſucceſſit Panteno. 385.b
Clemens Ancyranus. 404.a
Cleomenes Lacedæmoniorum rex. 239.a.289 b
Cleopatra Ægypti regina. 205.a
Cleopatra regnum inuadit, ab Alexandro filio interficitur. 309.b
Cleopatra voluptaria morte per ſibi ipſi admotas aſpides interiit. 336.a
Cleopatra regina Ægypti à Cæſare conſtituta 328 a. ſibi mortem conſciuit cum Antonio.
Cliſthenes Athenis exulans, Sicyoniorum tyrannus efficitur. 245.b
Clodius trib pl. Cicerone vrbe pellit, domo eius incenſa, area Libertati cōſecrata, bonis publicatis, &c. 323.b
Clodius Francorum rex. 441.b
Clodomerus Francorum dux. 368.b
Clodomerus Francorum rex. 417.b
Clodoueus primus ducum Frācorum fit Chriſtianus, baptizatur à S. Remigio 455. b. ab eodem inungitur oleo. 457.b.& deinceps.
Clodouæus 2. Francorum rex, aurum & argentum à Dagoberto incruſtatum tecto D Dionyſij auferēs, prætextu famis, ſibi quidem inſaniam ac miſeram mortē, poſteris verò perpetuas calamitates vſque ad regni amiſſionem imputauit. 490.a
Clotharius Saxones domat. 467.b
Cluniacenſe cœnobium à Vuarino Matiſcenſi conditum. 534.a
Codrus Melanthi filius. 105.b
Cœmeterium conſecrat vxori ſuæ Abraham prope Hebron. 41.b
Cœmiterium D. Innocentij Philippus extruxit. 631.b
Cœmeteria Chriſtianorum. 397.b
Cognationis gradus matrimonium non prohibebāt. 5.b
Cœnam lingua Hebræa, nō vulgari Syriaca Chriſtus celebrauit. 216.a
Cœnam veterem non celebrauit, neque nouam inſtituit. 215.b
Cœnam Chriſtus inſtituit pridie quàm pateretur. 214.a.215.b
Cœnaculum magnam, ἐστρωμένον, ſtromatibus ornatū, 215.b
Cœnus Macedonum rex. 136.b
Collatio de religione, Deſpina & Roſerius, miniſtri:

cum Simone Vigoreo & Claudio Sanctio, Pariſię́ſib. Theologis. 746.a
Collecta eccleſiaſticæ à Gelaſio concinnatæ. 453.b
Collegiatarum eccleſiatū auctor fuit Origines. 395.b
Collegium Quæſtoum & Gulelmo de Saana eccleſiæ Rhotomagenſis Theſaurario Lutetiæ conditur. 653.b
Collegia 54. Lutetiæ exiſtunt. 758.a
Collegia ſeptem erant in moote Sion in quibus diuinæ literæ legebantur præcipuè. 205.b
Colloquium Poiſſiacum inter Catholicos & Euangelicos inſtitutum fuit à rege, ſed ſine profectu diſſolnitur. 740.a
Colonia Ionica. 120.a
Colonienſe concilium. 543.a. 547.a. 606.b
Colonienſe coocilium ſub Adolpho. 758.b
Colonienſe concilium, prouinciale. 725.a. 727.a
Colonienſis archiepiſcopus exauctoratus eſt. 766.a
Colophonia Sibylla cognométo λάμπουσα neptis Calchantis vatis. 97.b
S. Columbanus Scotus. 482.a
Columbus Genuenſis nouas terras aperuit. 706.a
Columnæ coctiles, i. lapides coctiles. 6.a
Columnæ duæ, vna ahenea, vel lapidea contra aquæ eluuiones: altera latentia ignis cooflagrationes. 11.b
Comites maioris dignitatis eſſe quàm Duces. 489.b
Petr. Triceoſis, Comeſtor, auctor ſcholaſticæ hiſtoriæ. 624.a
Commodus perſecutus eſt Chriſtianos, ideo miſerrimè periit. 384.a
Commodus improbitate ſua de medio ſublatus eſt. 386.a
Commodus hoſtis deorum hoſtis ſenatus. 388.a
Communio omnium fidelium atque temporum. 610.a
Communionis ſacramẽtum Eucharistiæ ſymbolum. 41.b. 42.a
Comneti fratres inter ſe partiti ſunt imperium. 595.b
Conceptionis & Viſitationis feſta confirmata. 694.a
Conchæ decem ad lauandos ſacerdotes. 116.a
Coocilij generalis ſupra Papam. 374.a
Concilium primum Hieroſolymitanum 369. a. celebratum anno quarto poſt Aſcenſion.
Concilium ſecuudum in Æthiopia celebratum. 370.a.b
Concilium tertium 15. anno poſt Aſcenſionem. 370.a
Concilium hieroſol. octauum de loco, in quo Chriſtus naſceretur. 209.a
Coocilium nounm generale, & primum apud Latinos æcumenicum Lateranenſe, 900. patrum 607.a
Concilium generale vndecimum. 625.a
Concilium duodecimum œcumenicum Lateranẽſe. 637.a
Concilium 13. vniuerſale, Lugdunenſe. 646.b
Coocilium 14. generale, Lugdunenſe ſecũdum. 654.b
Concilium decimum quintum generale, Viennenſe. 666.b
Concilium decimum ſextum vniuerſale concilium, ꝺ Conſtantienſe in Germanio. 691.a
Concilium decimum ſeptimum generale, Baſilienſe. 694.b
Concilium decimum octauum œcumenicum Florẽtinum. 695.a
Concilium 19. vniuerſale, Lateranenſe. 712.b
Concilium vigeſimum generale, Tridentinum. 726.b
Concilium Cæſarienſe, primum poſt Apoſtolos de die Paſchalis. 388.b
Cõcilium Cæſarienſe primum poſt Apoſtolos. 359 a
Concilium vniuerſale Lateranenſ. 612.b
Coocilium Neocæſarienſe confirmatum in Trullo. 410.b
Concilium Nicenum primum vniuerſale, pro diuinitate Chriſti. 413.a
Concilium Romanũ 300. epiſcoporum contra Marcellinum. 405.a
Concordantiæ maiores opera Hugonis Cardinalis collectæ. 645.b. 646.a
Concordata cum rege Franciſco 713.b. Myſterium iniquitatis, quo perditam eccleſiam Gallicanam cernimus: hinc regni peſtis, pernicies &c. 716.a
Concordia diſcors, quam Lutherani fruſtrà cum aliis ſectariis inire conantur. 276.a
Concubinæ erant ancillæ, quæ cum viro ſine legitimis ceremoniis conuenerant. 55.b
Concubinæ, i. matronæ, vxores vſuariæ, & thori conſortes: non propriæ vxores, neque matresfamilias. 43.b
Condæus princeps in Iarnacenſi conflictu interficitur. 750.a
Confeſſio vt diceretur in principio Miſſæ inſtituit Damaſus. 425.b
Confeſſio publica in priuatam conuerſa 431.b. Sufficit reatus ſolis ſacerdotibus indicare, confeſſione ſecreta.
Confeſſio priuata primùm, pòſt publicabatur à ſacerdotale. 444.a
Confirmatio & alia ſacramenta. 635.a
Congius vini. 217.b
Coniugij inſtitutio fuit in paradiſo voluptatis. 7.b
Coniuratio Catilinæ Ciceronis induſtria oppreſſa. 322.a
Coonubium eſſe inceſtum, quod ſacerdos non conſecraſſet, aut parentes non approbaſſent. 378 a
Conon, ſiue Cuno, Thrax, 85. Rom. pontif. ob vitæ probitatem dictus Angelicus, ſacris ædibus legauit pecuniam quam coacervauerat. 496.a.b
Conon Apoſtolicæ ſedis legatus, tria concilia in Gallis celebrat. 605.a
Coponius procurator Iudææ primus ab Auguſto miſſus. 211.b
Conradus primus Imperator Germanus. 556.a
Conradus 3. dux Alemaniæ in regem Romanorum eligitur. 613.b
Cooradus Colonienſis archiepiſcopus maioris eccleſiæ fundamenta iacit. 647.b
Conſtantienſe concilium. 582.b
Cooſtantini Magni conuerſio. 359.b
Conſtantinus ann. Dom. 312. Chriſtianum profitetur. 408.a
Conſtantinus Magnus, Maxẽtio tincto, Chriſtianum ſe apertè

ſe apertè profeſſus eſt. 410.a
Conſtantinus cum Licinio & Maximino imperauit annos ſex,26.ſolus 417.b.& deinc.
Conſtantinus baptizauit Siluestrum. 410.a.413.b
Conſtantinus Silueſtro & eius ſucceſſoribus dono dedit Romam, & omnia imperatoria ornamenta. 411.b.& deinc.414.a
Conſtantinum Magnum,indictionum ſuarum initiũ poſuiſſe 24 die Septembris. 2.a
Conſtantinus Magnus Chriſtum profeſſus, tenens frænum equi Silueſtri,ſtratoris officio functus. 366.a
Conſtantinus quamuis tãtus eſſet non tamen canum, paganorum linguas effugere non potuit. 414.a
Conſtantinus Syrus,90.Rom.pont. 501.a.b
Conſtantinus 2.contra canones electus, ſedit ann.1. dies 24.inter pontifices numerant. 513.a
Conſtantinus à matre Eirene oculis & imperio orbatur. 528.a
Conſtantius Conſtãtini magni pater ann.Dom. 300. Cæſar eſt cõſtitutus. 359.a
Conſtantius Conſtantini Magni pater, anno Christi 300.Cæſar eſt inſtitutus, ardenti. Diocletiani perſecutione,& Rom.ſede vacãte.406.407.b.409.b
Conſtantinopoli Alexander primus patriarcha.411.a
Conſtantinopoli eſſe 20. Chriſtianorum tẽpla.754.a
Conſtantinopolitana eccleſia à Romana palam diſcedit. 541.b
Conſtantinopolitanum 2. generale quintum concilium. 466.b
Conſtantinopolitanæ ſynodi duæ contra Chryſoſtomum. 437.a
Conſtantinopolitanum 3.ſextum generale cõcilium. 494 b
Conſtantinopolitanum concilium 1.& 2. prouinciale aduerſus Anthemium,&c. 463.a
Conſtantinopolitanus patriarcha & Rom. pontifex contendunt de primatu ſedis. 478.a
Conſtantinopolitanum œcumenicum cõcilium, cuius acta non fuerunt publicata. 465.b
Conſtantinopolitanus Patriarcha vniuerſalis, quòd cæteris eſſe dignior, primum poſt Papa habens locum. 550.a
Conſtantinopolitanum 4. octauum vniuerſale concilium. 543.a
Conſtantinopolitanus patriarcha primus, Andreas Apoſtolus. 753.b
Conſuetudo vetus in re ignota, neque vnquam à veteribus vſurpata,retinenda. 77.b
Conſules omnia iura, omniaque regum inſignia habuerunt, alter alteri per ſingulos menſes, faſces ac ſecures concedebant. 238.a
Conſulatum Bruti primum fuiſſe nouem menſium aiunt,alij ſexdecim. 346.a
Conſuendi artificium ab Adamo & Heua monſtratur. 8.a
Conſynges Nicomedis vxor à canibus laceratur propter laſciuiores cum viro iocos. 285.b
Continuatio religionis & doctrinæ. 68.
Coponius procurator Iudææ. 210.a
Corax & Tiſias primi rhetoricam excitant. 245.b
Coraces Sicyoniorum rex. 102.b
Corbona,ſacer theſaurus. 217.b
Corduba oppidum à Marcello conditum. 303.b
Core tres filij. 71.b
Corinthus ſecundò conditur. 105.b
Corinthus à Rom.incenſa. 305.b
Coriolanus exilio damnatus. 239.b
Cornelius Celſus. 375.b
Cornelius Gallus Foro iulienſis poëta, qui ſe poſtea interemit. 343 b
Cornelius Romanus, 22. Rom. pontif. à Decio crudeliſſimè necatur. 394.a.b
Cornelius Tacitus Epicureus hiſtoriã ſcripſit. 378.a
Corpora diaphana ſiue pellucida. 19.b
ne Corrumpas Tituli inſcriptionem. 216.a
Corruptelam tẽporum ante diluuium indicat Chriſtus,in diebus Noë erant comedentes & bibentes &c. 20.a
Coruinus Ilienſis poëta,Palamedis diſcipulus. 119.b
Corui funus celebribus exequis, nouo & inuſitato facinore à populo Rom.curatum. 227.b
Coſmas & Damianus martyres. 404.a
Coſmographus orbis terrarum, plato Minor dictus. 288.a
Coſroë Perſa grauiſſimè Chriſtianos affligit. 464.a. 468.a
Coſta vna mulieres vſque hodie viros ſuperant.. 4 b
Cotys Geratum rex,literis & poëſi excultus. 343.b
Cozras Hebræus chronographus. 5.b
Cracouienſis academia inſtituta. 685.b
Cozras Hebræus chronographus. 5 b
Craſſus in Syria imperans. 201.a
Craſſus tẽplum ſpoliat,ablatis 60 auri modiis, i. duo talentorum millia 203.b.à Parthis trucidatur, ac liquato in os eius auro,ſui ſacrilegij pœnas exoluit.
Crates Stoicus,Polemonis ſucceſſor, Homericus dictus. 298.a
Cratippus Stoicus. 328 a
Cremonia in Italia conditur. 291.b
Cres filius Demogorgonis 671.b.ab hoc Creta dicta eſt.
Creſcens Viennïæ. 222.a
Creſcens à D. Petro ordinatus Galliæ epiſcopus. 373.b.374.a
Creſcentius Romanus patritius tyrannidem Romæ exercuit. 570.a
Cretenſe concilium In Francia. 609.a
Creticum bellum. 321.b
Criaſſus Argiuorum rex. 92.b
Crœſus Lydorum rex. 133.b
Crœſus primus Græcos Aſiæ tributarios fecit 241.b. Lydorum rex. 242.a 243.b
Croropus rex Argiuorum. 96.b
Cruciada expeditio, qua à Leone 10. remiſſio omniũ peccatorum promulgabatur iis,qui ſua bona in expeditionem Turcicam erogarent.
Cruciferorum ordo oritur. 633 b
Crucifixi imago à quodam lapidibus per indignationem icta emiſit ſanguinem. 736.a

Crux Christi præcipuum noſtræ ſalutis inſtrumentum. 19.b
Crucis ſignum in militaria vexilla Conſtantinus trãſformat. 413.b
Crucis Dominicæ magna portio in baſilica Conſtãtiniana. 497.b
Crucem ſanctam à Balduino Venetis pigneratam, D. Ludouicus redemit, & Lutetiam tanquam regni Palladium importauit. 486.a
Crucis ſymbolum, arcus cæleſtis. 26.a
Crucis exaltatio, inuentio. 415.b
Crucis titulus in baſilica S. Crucis cum triplici lingua, Ieſus Nazarenus Re. cętera deficiunt inuẽtus. 704.a
Crucis Dominicæ partem cum ſpongia, & lanſetto D. Ludouicus à Venetis redimit. 644.a
Crucis exaltationis feſtum 14. die Septembr. 484.a
Crucis adorationem nudis pedibus feria 6. Paſſionis D. Gregorius ordinauit. 473.b
Crucem Gregorius 9. prædicat cõtra hęreticos. 642.a
Crucis Dominicæ lignum ex Caluaria in Perſidem Cozroë tranſtulit. 480.a.482.a
Crucis ſignum Ludouicus ad Cheradum curationẽ primus adhibuit. 649.b
Cteſias medicus ſcribit de rebus Perſicis. 256.a
Cubiti arcæ quomodo ſumendi ſunt. 19 b
Cubiti ſacri communibus duplo maiores. ibid.
Cubiti geometrici nomen partibus vſualibus maiores. ibid.
Cumana Sibylla nouem libros de ſatis populi Rom. Tarquinio Suberbo emendos contulit. 164.a
Cumæa Sibylla 97.b. mater Euandri, cuius carmina Iulianus apoſtata combuſſit. 97.b
C. Curatius tribun. pl. coſſ. in vincula cõiecit. 305.b. 306.a
Curetes vnde dicti. 67.b
Curetes & Corymbantes Gnoſſam condunt. 89.b
Curionum ſacra Romulus inſtituit. 133.b
Curio conſul Romanus Dardanos in Macedonia vicit. 201.b
Curricula militaria, ſeu equeſtres ludi atque paleſtrici, Torneamenta vocant. 559.b
Cuſpius Fadus 4. Iudææ prætor. 220.b
Cuſtodia Sepulchri Chriſti octo Franciſcanus à Sultano committitur. 674.a
Cutthæi, i. Samaritani. 188.a
Cuthæi in Samariam tranſlati. 159.b
Cyazares Medorum rex. 144.b.145.
Cyazares fortitudine & magnitudine Herculem ſuperauit. 231.b
Cyrenæ in Libya extruuntur. 86.a
Cyrenatum regnum incipit. 236.a
Cyrenaicum regnum. 149.b.150.a
Cyprianus nouiſſimè martyrio coronatus. 401.b
Cyprianus truncatur capite ſub Valeriano. 396.a
Cyprus à Turcis capitur. 750.a.751.b
Cyprij maris imperium conſequuntur. 127.b
Cypſelus Corinthiorum tyrannus. 144.a
Cyrillus Hieroſolymis patriarcha. 426.b.427.b
Cyrinus, vel Quirinus præſes ſiue proconſul Syriæ. 210.b.211.b
Cyrus gener Darij rex Perſarum ſucceſſit Medo vnũque è duabus imperium facit. 242 b
Cyrus Cyaxaris nepos. 148.a
Cyrus Medorum rex. 230.b
Cyrus Imperator. 182.b
Cyrus Perſa à Daniele Dei notitia tinctus. 239.b
Cyrus poſt Troianum bellum plus minus 700. ann. floruit: ante quem nihil certò tenent Græci. 78.
Cyrus optimus & pientiſſimus princeps, Dei eccleſiam ab Aſſyriis primùm deinde à Chaldæis miſerè afflictam recreauit. 245.b
Cyri iunioris ἀνάβασις. 256.a
Cyrus Xenophontis ad iuſti & legitimi imperij imaginem ſcriptus 245.b. optimus & piẽtiſſimus princeps.
Cyrus vltimus Alexandriæ patriarcha, 485.b

D

DAdan filius Reginæ. 31.a
Dædalus fabricam materiarum inuenit. 95.b
Dæmon ad fallendum apud gentes loquebatur per ſtatuas. 4.a
Nicolaa Dæmoniaca porrectione Euchariſtiæ liberatur. 743.b
Dagobertus Iudæos regno expulit, vel ad fidem adegit. 484.a
Dagobertus templum S. Dionyſij ſolido argento texit corporibus ſanctorum triũ ibi collocatis. 487.b
Dagon ſimulachrum. 100.a
Damaſcenus hiſtoricus. 328.a
Damaſcenus ager vnde dictus 9.b. quaſi dammeſec ſanguinis mixtio.
Damaſcus ab Abrahæ ſeruo conditur. 44.a
Damaſus Cõſtantinum vidit, de eius donatione ſcripſit. 411.b
Damaſus Luſitanus, 39. Rom. pontiſ. 425.a.b. multa ſcripſit.
Damaſus 2. Bauarus, 156. Rom. pontif. 584.a.b
Damuillæum collegium, à Io. Damuille. 687.b
Danaus Mycenarum rex. 93.b
Danaus Ægypti ſiue Remeſis frater. 98.a
Petr. Daneſius Pariſienſis, Græcæ linguæ profeſſor. 722.a
Petr. Daneſius Pariſienſis, profeſſorũ regiorũ primus, anno ætatis 80. obdormiuit in Domino. 758.a
Dania ab Othone ſubiungata, & ad fidem pleniùs cõuerſa, in tres epiſcopatus diuiditur. 562.a
Daniel anno 15. ætatis ductus eſt Babylonem. diu vixit 147. b. prędixit futurum ſtatum eccleſiæ à ſuo tempore ad extremum mundi. decem viſiones. 148.a
Danielis hebdomades. 348.a
Daniel quinque Monarchas Dei notitia tinxit. 239.b
Danielis ordo & ſumma. 229.b
Daniel cum ſociis abſtinet à cibis gentilium, leguminibus contentus. 162.a
Daniel relatus in numerũ ſapientum regiorum. 234.b
Danielem præfuiſſe ſynagogæ magnæ. 180.a
Danielem vixiſſe ſub Romana tempora. 231.b
Dara Zaræ filius. 63.a

Daphnis

Daphnis grammaticus ſeruus trib. millib. & ſeptingentis ſeſtertus venditur. 302.a
Dardanus myſteria matris Deûm oſtendit. 93.b
Dariſtus Lacedæmoniorum rex. 122.b
Darius Medus à Daniele Dei notitia tinctus. 239.b. 240.a.b.241.
Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum 230.b. Medorum rex.
Darius Hydaſpis filius. 244.á
Darius omnibus modis Iudæus fauet. 251.b
Darius foris rex, Xerxes ſiue Aſſuetus domi, Eſther duxit in vxorem. 247.b
Darius Codomanus, vltimus Perſarum rex. 188.b
Darius Codomanus, Arſami filius, quem vicit Alexander. 258.a.b
Darius Longimanus Artaxerxes. 249 a
Darius Longimanus, Eſther filius. 347.b
Darius Longimanus Perſarum imperator. 185 a. 187 a
Darius Nothus. 255.b
Dauid, forma veri principis. 109.b
Dauid rex fuit liberator, qui Palæſtinos demum ſubegit. 98.á
Dauid metu Saulis duodecies ſedes mutauit. 104.a
Dauid ter vnctus fuit 106. a. multa bella geſſit proſpere 106.a populum recenſuit.
Dauid Odas, hymnos, pſalmos, & cantica omnis generis condidit vario metro. 106.a
Dauid optimus erat citharœdus 104. a. regis Saülis armiger factus.
Dauid Goliath gigantem funda interfecit. 104.a
Dauidi Saül filiam ſua maiorem Merob promiſerat, quam tamen alteri collocauit. 104.a
Dauid amplius ſe non committit. 104.a
Dauid imperauit an.40.regum primus poſt Saülem. 106.b
Dauid ſcripſit ſequentia Samuëlis vſque ad calcem. 103 b
Dauid lyricis Græcorum antiquior eſt. 111.b
Dauidicum regnum annis 475.ſtetiſſe. 150.á
Debir, ſecretior pars templi, in qua erat propitiatorium. 126.á
Debora priſtinum ſtatum reddidit. 90.a.
Decem oratores. 257.b
Decem tribuum tres captiuitates fuerunt, ſicut & duarum. 159.b
Decem tribuum extrema clades. perditas eſſe in Oriente ajunt Hebræi. ex illis ortos eſſe Tartaros 158. a.cauſa tantæ cladis, cultus Dei derelictus.
December, decimus menſis. 2.á
Decemuirorum nomina. 246.b
Decennis Achaz genuit Ezechiam. 135.b
Decimæ Saladinæ. 632.a.b
Decimæ, ſacrilegij ſpecies, introductæ. 713.b
Decimo anno Achaz gignit Ezechiam. 38.a
Decius Theodorus Paulinus vltimus conſulũ Rom. 466.a
Decius fax religionis ſæuiſſima 393b. miſerè periit 394.a.395.b
Dedicatio templi. 117.b
Dedicare templa. 410.a
Deioces Medorum rex. 143.a
Deioces rex Medorum primus. 229.a
Deiotarus Gallogræciæ tetrarcha. 320.á
Delphicum oraculum. 245.b
Demaratus rex Lacedæmoniorum apud Xerxẽ exulat. 248.a
Demetrius Alexandrinus epiſcopus. 387.b
Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus. 284.a. regius bibliothecarius.
Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus, quare aduerſam valetudinem corporis & animi incurrit. 78.a
Demetrius Syriæ rex. 195.a.b
Demetrius Seleuci Soter. 275.b
Demetrius D.Soteris filius. 276.b
Demogorgon. 90.a.b
Democritus ridens hominum vanitatem. 252.a
Democritus ex atomis fortuitáue aliqua concurſione cenſuit mundum fuiſſe procreatum. 3.b
Demophon Athenienſium rex 12. regnabat, dum capta eſt Troia. 100.a
Demoſthenes ſic Thucydidem eſt admiratus, vt eum totum ſua manu octies deſcripſerit. 257.b
Dercillus Aſſyriorum rex. 100.b
Deſiderius quidam Burdegalenſis, cuculla & tunica ex pilis caprarum amictus, Chriſtum ſe ſimulans arte magica, miracula quædam edere conatur. 475.b
Deucalionis diluuium. 81.b
Deucalion fuit Noë poſterior ad minimum 800. annis. 24.a
Deorum ætas. 2 b
Dei nomen ineffabile & innominabile quemadmodum &c.77.b. ſuis eſſentia incomprehenſibilis.
Deum benedicere, naturæ præceptum. 26.a
Deus ipſe nullius rei indigus, ſed per ſe feliciſſimus. 3.b
Deus è nihilo mundum ſex diebus procreauit. ibid.a
Deuſdedit Cardinalis canonum volumen in ordinem redegit. 595.b
Deuſdedit, Theodatus, ſiue Dorotheus Romanus, 7.Rom.pontif. 481.a.b
Diaboli humani generis hoſtes. 21.
Diabolus ad Adam decipiendum ſerpente vſus eſt, Deo ſic permittente. 4.a
Diadema aureum vnionibus & gemmis pretioſiſſimum eccleſiæ D.Petri offerẽdum Clodoueus Romam miſit. 457.b
Diagramma terrarum vniuerſale. 362.a
Dicta filius Ioctan. 35.a
Dictatura primùm inſtituta. 238.a
Dido ſoror Pigmalionis Carthaginem condidit. 125.b
Didrachma exactum à Iudæis. 109.b
Didymus D.Hieronymi præceptor. 419.b
Dilaceratio imperij incipit 436.a. quæ fuit vtilis. 58
Diluuium durauit anno vno, diebus. 10. 23.a
Diluuium mirabile, ſuperauit altiſſimos mõtes quindecim cubitis, i. mediam aëris regionem multis ſpa-

ſtils. 24.a
Diluuio immutata eſt terræ facies. 7.b
Diluuium pharonicum. 98.a
Diluuium Enos,quo tertia hominũ pars interiit. 6.a
Diluuium particulare temporibus Enos, quaſi pæ-tendium vniuerſalis. 11.b
Dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium. 163.b
Dina filia Iacob à Iob in vxorem ducitur. 60.a
Diocletiani perſecutio nouennis. 404.
Diocletianus ſolus omniũ priuatus inter Deos à ſenatu refertur 407.b.dudum imperiũ depoſuetat.
Dioclatianus,decimus poſt Neroném, Chriſti nomẽ extinguere conatus eſt,qui die ſancto Paſchæ vaſtari eccleſias,truci dariq; Chriſtianos iubet 404.a. adorari voluit,pedeſque ſibi oſculari.405.b.407.b
Diocletianus & Maximianus eodẽ die vltrò purpura depoſita imperio ſe abdicant, vel ob ætatis defectum,vel perturbatione animi 409.b. vterque miſerè periit,Diocl. latrans vt canis, Maximian. reſti ſe interemit.
Diodorus Tarſenſis epiſc. D. Chryſoſtomi præceptor. 427.b
Diodorus Siculus 40. libris bibliotbecam ſcripſit. 343.b
Diœceſes epiſcopis diſtributæ. 398.a
Diogenes Laërtius. 382.a
Diogenes Stoicus ab Athenienſibus legatus Romam miſſus. 302.a
Dion Platonis amicus Syracuſas occupat,paulo pòſt interficitur. 257.b
Dion Caſſius Nicæus, infenſus Ciceroni, Caſſio, & omnibus bonis. 392.a
Dionyſianus conflictus. 750.a
Dionyſius Areopagita agens annum fere 25. dum Chriſtus de cruce penderet, in Ægypto philoſophabatur. 217.b
Dionyſius Areopagita in Gallias ad Pariſios proficiſcitur. 373.b
Dionyſius Corinthius omnium doctrinarum curioſiſſimus. 386.a
Dionyſius Grecus,ex monacho PP.primus,26.Rom. pont.398.a.b.multa conſtituit.
Dionyſius Exiguus,Abbas,Romanus, auctor Compuli Eccleſiaſtici. 444.a
Dionyſius exiguus abbas Romanus 461.a.tempora à Natiuitate Chriſti primus numerare docuit. 461.a
Dionyſius de ſitu orbis poëta geographus. 343.b
Dionyſius Halic.quid in Thucyde reprehẽdat. 347.a
Dionyſius ſenior Syracuſanorum tyrano. 248.a
Dionyſius ſenior Siciliæ totius imperium occupat. 254.a.255.a
Dionyſius Argiuus hiſtoricus. 96.a
Dionyſius iunior Syracuſi tyrannus, in exilium pulſus,Corinthi ludimagiſtrum egit. 257.b
Ptolom. Dionyſius. 325.a.b
Dionyſius Alexandrinus Origenis diſcipulus 397.b ſcripſit ſcholia in Dionyſ. Areopag. 399.b
Diptyca eccleſiæ. 400.a
Diſſimulare qui neſcit,neſcit regnare. 702.704.a
Diſſenſio prima inter eccleſiam Rom. & Aſianã propter diem Paſchalis & ieiunij. 387.b
Diuerſoria equis cui ſoriis Ludouicus 11.conſtituit. 702.a.704.a
Diuinatio Satanæ inuentum. 80.a
Diuionenſe concilium. 637.a
Diuionenſe Parlamentum in Burgundia reſtituitur. 702.a
Docitæ hæretici. 384.a
Dodanim filius Iauan. 29 b
Dodonæi oraculum in Græcia. 79.b
Dodonæum oraculum. 245.b
In oraculo Dodonæo dæmon loquebatur per quercum. 4.a
Dominicam orationem in Miſſa poſt conſecrationẽ recitari inſtituit. 473.b
Dominicus dies ad recolendum recreationis ſiue redẽptionis myſterium ſabbatho ſucceſſit. 43.b.58.b
Dominici obſeruatio apud Hiſpanos incipit à ſabbato. 459.a
Dominicus Michaël Venetianus magna clade Ægyptios affecit. 607.b
Dominicus ſanctorum catalogo adſcriptus. 641.b
Dominicus Calaguritanus Hiſpanus inſtituit ordinem Prædicatorum 636.a. cuius ordinis feruntur fuiſſe 4143.cœnobia.
Domnus Samoſateno eſt ſubſtitutus. 400.a.b
Domus ſaltus libani,quæ puro libani ligno cõſtaret. 116.a
Domitianus Titum adhuc ſpirantẽ in loculum miſit 374.a.primus ſe dominum ac deum appellari iuſſit.
Donatus grammaticus cum vtroque parente martyrio fungitur. 418.a
Donatus hereſiarcha, indignatus, quòd Cæcilianus in epiſcopatu ſibi fuiſſet prælatus. 408.a.409.b
Donatus monaſterij Seruitani cõditor primus in Hiſpaniam monaſticæ vitæ regulam induxit. 470.a
Donnus Romanus,80.Rom.pōt.493.a.b. Domnus, Donoio.
Donus,ſiue Donnus 11. Romanus 138.Rom.pontif. 567.a.b
Dores Peloponneſum obtinent. 105.b
Dorotheus Eunuchus doctus in Hebraicis & Græcis. 400.a
Dorotheus Tyri epiſcopus,anno vitæ 107. martyriũ paſſus. 421.a
Doſitheus hereſiarcha,Samaritanus. 159.b
Doſitheus,Baiethos 198.a. Samaritanorum hæreſiarcha,Pſeudochriſtus. 198.a
Draco ſcribit leges Athenis ſane. 235.b
Draco & Theſſalus filij Hippocratis. 252.a
Dracontius Hexameton componit. 467.b
Druſi tribus pleb.ſeditio. 314.a
Druidum conflictus. 743.
Druydæ iuſtiſſimi erant & doctiſſimi, ſine his nihil gerebatur. 330.a
Druydes ſacerdotes Gallorum. 60.a
Druyus Celtarum rex quartus,diſciplinarum & præſagiorum plenus. ibid.
Dunua Pſeudo-moyſes crudeli tyrãnide Chriſtianos

Negræ Arabiæ opprimit. 468.a
Durandus quidam hæreſiarcha. 670.a
Guil. Durandus, qui dictus eſt Speculator. 649.b
Durienſe concilium. 515.a
Dux apud Venetos, vt Iudex apud Hebr. 87.b
Duces poſt captiuitatem appellati ſunt Pōtifices Iudæorum, non reges. 182.a
Dynaſtia Politanorum. 67.b
Dynaſtia Diapolytanorum incipit. 100.a
Dynaſtiæ Ægyptiorum. 6.a
Dynaſtiæ Ægyptiorum ſedecim ante diluuium. 17.b

E

EBionitarum hæreſis. 374.a.375.b
Ecatæus protagoræ diſcipulus. 252.a
Ecatæus abderites librum edidit de vita Abrahæ. 284.a
Ecbatanæ miro opere conditæ. 232.a
Eccleſia ab Abele incipere dicitur, non ab Adam. 8.a
Eccleſia Chriſti adeò premebatur, vt electus Pontifex adire pōtificatum recuſaret, priuſquàm ab imper. confirmaretur. 534.a
Eccleſia antecesſit reges? Eccleſiā per ſe ſtare, nec pendere ex regum ſtatu: ſine illis iam olim viguit: illis pereuntibus, & acciſis, non perit ipſa, ſed floret. 182.a
Eccleſiæ locus in Palæſtina collocatus vt in orbis cētro. 79.a
Eccleſia Catholica, i. non alligata cunctę familię. 65.b
Eccleſia quatuor duntaxat linguas ad ſua myſteria & ſacra tranſtulit. 216.a
Eccleſiæ veteris communis ſententia eſt potior, Chriſtum à baptiſmo ad Crucem prædicaſſe tres annos & ſemis. 213.b
Eccleſiæ doctrina, fides, traditiones, leges, ad Iacob peruenire potuerunt, per tres dūtaxat patres, Sem, Mathuſalem Adamum. 59.b
Eccleſiæ ſedes atque communio, articulus fidei. 152.a
Eccleſia Romana magnis multiſque opibus aucta eſt ſub Hormiſda. 458.a
Eccleſia Romana felix, vbi Petrus paſſionis Dominicæ adæquatur. 364.a
Eccleſiam ſuper Petrum ædificatam eſſe. 401.b
Eccleſiam principalem eſſe Petri cathedram. ibid.
Eccleſia Rom. prædia poſſidere cœpit ſub Vrbano. 391.b
Eccleſiam ſuper Petro eſſe extructam. 401.b. fundatam, ibid.
Eccleſiam Romanam eſſe felicem, eccleſiarum Matricem. ibid.
Eccleſiaſtici ſcriptores. 625.b
Eccleſiaſticorum iuriſdictio. 669.b.670.a
Eccleſiaſtica ſucceſſio perire non poteſt. 187.b
Eccleſiaſtici libri auctor 284.a. πανάρετος, I. de omni virtute. liber canonicus. 288.a
Eccleſiaſticus Hebraicè ſcriptus 189.b. à Græcis dicitur πανάρετος epitome Bibliorum. 190.a
Eccleſiaſtes de mundi contemptu 112. a. eccleſiaſtem continere pœnitentiam Salomonis.
Io. Eckius fidei defenſor. 714.a
Eclipſim ſolis thales primus obſeruauit. 246.a
Eclipſis factæ dum Dominus de cruce penderet meminerunt multi. 217.b
Eden regio Meſopotamiæ, vbi erat paradiſus terreſtris. 9.b
Eden hortus fœcundiſſimus & amœniſſimus. 3.b
Edictum Pacificationis promulgatur. 744.a
Edictum regium, 1561. 16. cal. Febr. quo permiſſus eſt Euāgelicis ſuos conuentus extra mœnia vrbium habere, &c. 740.a
Edictum tertium pacificationis in Francia. 751.b
Editio ſacrorum librorum Hieroſolymitana ſub Caracala. 283.b
Edom à pilis ruffis Eſaü eſt appellatus. 54.a
Eduardus Angliæ rex ſeptimus. 553.a
Eduardus 3. Angliæ rex, clarus fuit miraculis. 583.b
Eduardus rex Angliæ ordinem Batteriorum equitū D. Georgio ſacrum inſtituit. 677.b
Effrem eremita circiter trecentas verſuum myriadas compoſuit. 427.b
Egbertus quatuor regna Britanniæ in Anglia in vnū redegit. 531.a
Egbertus regnum Angliæ condit. 528.a
Egemnon Corinthiorum rex. 130.b
Egeſipus theologus, alius ab hiſtorico. 457.b
Egeſippus hiſtoricus. 384.a
Ehud ambidexter de tribu Beniamin. 89.a
Eirene mater Conſtantini. 518.b
Ela quartus rex Iſraël. 153.a.b
Elam filius Sem. 29.a
Elamitarum rex, i. Perſarum. 45.b
Elcana filius Core. 71.a
Eldad Danius de extrema clade decem tribuum. 158.a
Eldad filius Core in deſerto vaticinatur. 71.a
Eleazar Pontifex. ibid.
Eleazar Amani filius, rebellionis primus auctor. 222.a
Eleazar propheta. 154.b
Eleazar filius Dodiæ. 123.a
Eleazarus ſenex martyrio coronatur. 274.a
Eleazarus Simonis frater, Iudæorum pontifex decimus. 190.b
Eleazaro pontifice ſacra Biblia in Græcum tranſlata. 190.
Elementa veterum Hebræorum. 183.b
Electio pontificum ceſſat propter ſimultates in electionibus. 583.b
Electionem peſſimam præſtare optimæ principum nominationi. 530.b
Electores imperij ſeptem. 575.b
Eleutherus Nicopolitanus Græcus 14. Rom. pontif. 385.b
Eleutherius Tornacenſis epiſcopus. 457.b
Eli etiam dicebatur pater Virginis per apocopen Syriacam 206.a. i. Ioachin.
Eli, pater Virginis, per apocopen Syriacam, pro Eliakim, qui ab aliis Ioachim, Dei ſurrectio. 145.b
Eliakim tributarius regis Ægypti, à quo & interfectus eſt 145.b. ſurrectio Dei Ioakim.

Elias propheta 123.a.currus & auriga Iſraël, vn. perſ. 5.& 6.
Eliæ ſpiritus erat duplex,prophetiæ,& miraculorum. ei dicatum eſt ſacellum. 155.b
Eliam ſeruari ad finem vſque mundi. 123.b
Elias miſit literas ad Iorā, ſeptem annis poſt raptum ſuum. 123.b
Eliam quidam Hebræorum putant in illo ſuo raptu laxatum corpore, & in ſua ſolutum elementa, vbi ad ignis ſphæram perueniſſet. 123.b
Elias Cretenſis Nazanzeni doctus interpres. 596.a
Elias Leuita grāmaticorum Hebraicorum ſummus. 716.a
Eliaſib.pontifex quartus. 187.a.b
R.Eliezer filius Hyrcani, libros ſcripſit de Aſtronomia. 225.b
S.Eligius Gallus, Flandros religioni adiunxit. 488.a
Eligendi pontificis Rom.mos variùs. 731.b.732.a
Eliſa filius Iauan. 29.b
Eliſa Dido. 126.a
Eliſæus propheta. 123.a
Eliſæus miris.& inuſitatis operibus Inſignis 124.a.cōſtruxit cellas prophetis in Ierichuntis ſolitudine: vnde manauit inſtitutum.& loci religio. 124.a
Eliſæus duplicem ſpiritum Eliæ conſecutus eſt: prophetiæ munere functus eſt plus 60. ann. eius corpus, mortuum hominem vitæ reſtituit. 156.a
Ἕλληνες Græci ab Hello Peucalionis filio. 86.a
Elmodab filius Ioctan. 35.a
Elmodab pater Emodiorum. 35.b
Elneſbaas Æthiopum rex Dunuam pſeudo-moyſem Chriſtianos opprimentem extinxit. 468.a
Emanuel Orientis imperator. pōtificem prenſabat, Occidentis imperium ambiens. 622.a
Emanuelis regis Portugalliæ auſpiciis, ann. 1500. aperta eſt nauigatio in Indias. 708.a
Emaus ædificiis exornata à Rom. Nicopolis dicta. 226.a
Emodij montes Alexandri rebus clari. 35.b
Empedocles heroico verſu de rerum natura philoſophatur. 243.b
Encænorum dies à Iuda Machabæo inſtitutus. 194.a
Encænia Machabæorum. 212.a
Encænia à Iuda Machabæo inſtituta, ἐγκαίνια. 275.b
Encratitarum hæreſis. 386.a
Engaddi,deſertum & ſolitudo. 124.a
Ennius poëta ſoluta oratione ſacram hiſtoriam ſcripſit. 296.a
Ennius Plauto & Næuio ſenior. 289.b
Enoch ſeptimus ab Adam citatur à B.Iuda. 10.a
Enon iuxta Salim 212.a.vbi Ioannes baptizabat.
Enos characteres Hebraicos excogitaſſe. 5.b
Enos ſolus in ſua familia veram & auitam religionē retinens,pietatem inſtaurauit. 10.a
Enos cœpit inuocare nomen Domini. 10 a.11 b
Enos ſic à patre Seth vocatus, i. ærumnoſus & calamitoſus. 11.b
tempore Enos cœpit idololatria 10.a
Enos magnus Dei vocator. 21.b
Enos genuit Cainan ætatis ſuæ anno 90. 10.b
Eoricus rex Hiſp.Gothis primus leges dedit ſcripto. 452.a
Epaunenſe concilium. 452.a
Epeus inuenit ad Troiam,ordinem exercitus. 99.b
Epheſinum concilium. 43 .a
Epheſinum concilium œcumenicum tertium. 442 b
Epheſinum hæreticorum concilium. 447.a
Epheſus fundata,& templum ab Epheſo & Crœſo. 120.a
Ephod,erat ornamentum pontificium. 116 a
Ephorus primus Laced. 156.a
Ephorus Iſocratis auditor Epitomen hiſtoriarū Herodoti ſcripſit. 260.a
Ephori Lacedæmone conſtituuntur,ad frænandam regum licentiam. 246.a
Ephraim tribus penes quam regni ſumma perpetuò remanſit. 150.a
Ephraim regnum,vel Samariæ, vel communi nomine Iſraël. 120.a
Epictetus. 382.a
Epicurus Athenienſis,de quo æqualium aliquis,Cùm porci loquerentur,eadem cum Epicuro dicent. 266.a
Epicureiſmus,Edebant & bibebant, vxores ducebant & dabant, ad vſque diem, quo intrauit Noë in arcam,& venit diluuium, & omnes perdidit. 6.a
Epidaurus,quæ poſtea Dyrrachium. 144.a
Epimenides diutiſſimè vixit. 236.a
Epimenides Cretenſis 57.ano. dormiiſſe creditur, & altare ignoto Deo conſtruxiſſe. 229.b
Epiſteus Gallus Biturigēſis.poſtquàm aliquos ægrotos ſanaſſet,prædicat ſe eſſe Chriſtum,& pro Chriſto adorandum. 475.b
Epochæ populorum non ſunt certò & conſtanter fixæ. 348.a
Epoche ſiue principium calculi. 131 b
Epopeus Sicyoniorum rex. 108.b
Equites primùm equis merere incipiunt. 254.a
Equites 300.Romulus conſtituit. 133.b
Equitum D. Michaëlis ordo à Ludouico 11. inſtituitur. 702.a
Equites hoſpitabarij D.Io. Hieroſolymitani Rhodū inſulam à Turcis recipiunt. 666.a.b
Equus,qui poſtea Aries, muralis machina. 99.b
Equus pictus Conſtantinopoli,media nocte bis hinniuit. 667 h
Eraſiſtratus Seleuci medicus. 269.b
Deſ.Eraſmus Roterodamus 711.b.obiit ann. 1536.ſcriptu igenarius.
Eraſmus apud Adriano 6.accuſatus,reſpondit,ſe non bonas literas,verùm impias hæreſes odiſſe. 717.a
Eratoſthenes grāmaticus poſt Callimachum bibliothecæ perfectus. 288.a
Eratoſtratus vt nobilitaretur aliquo facinori, iocendit templum Dianæ Epheſiæ. 263.b
Eratus Sicyoniorum rex. 91.a
Eremitarum origo. 398.a
Eremitarum ordo, Vuilhelmitarum, ſeu Gulielmitarum. 625.b
Eremitarum S. Auguſtini ordo ab Honorio confirmatus. 657.b

Erichtheus Athenienſium rex. 93.a.b.95.a
Erichthonius Athenienſium rex. 90.b.91.a
Erichthonius quadrigas primus iunxit. 99.b
Erixias Athen. ſeptimus decennalis princeps. 142.b. 143.b
Erngiacum vrbs in Germania. 101.b
Erphordienſe concilium. 559.a.592.b.593.a
Erricus Viſigothorum rex initio regni Luſitaniam deprædatur. 449.b
Erythrea Sibyla, quæ prædixit Homerum mendacia ſcripturum. 242.a
Erythræus Sicyniorum rex. 101.a.102.b
Erythræum mare, ἐρυθρός. 54.a
Eſaias Iudæorum princeps. 192.b
Eſaias filius Amos. 127.a
Eſaias de Christo vaticinatur, de vocatione gentium, potiùs Euangeliſta quàm vates videtur. 129.b. Socer fuit Manaſſis regis, à quo miſerò ſectus eſt.
Eſaü viduam Iſmaëlis duxit ſororem. 68.a
Eſaü piloſus & hiſpidus naſcitur, cùm parentes eſſent ſenicure. 54.a
Eſaü magna cum potentia dominatur. 60.a
Eſdras propheta. 164.b.179.a
Eſdras & viri alij ſynagogæ magnæ Scripturas in verſus diſtinxerũt. 183.b. antea veluti vnicus erat verſus.
Eſdras non eſt auctor punctorum & accentuũ. 181.b
Eſdra Scriba putatur eſſe Malachias à Talmudicis. 180.a
Eſdras concilij fuit notarius, ſiue ſcriba 180.a. cabbalam collegit 180.a. correctio Scribarum appellatur.
Eſdras ſcripſiſſe ducentos quatuor libros 180.a. libros ſacros reſtituit. 181.b
Eſdras collegit 72. libris doctrinam Seniorum 72. ac quartus Eſdra ex eorum numero eſt. 185.b.188.a
Eſdræ liber quartus complectitur viſiones, & nocturna ſomnia. 181.b
Eſdras tertium & quartum librum regum ſcripſit. 103.b
Eſdræ tertius & quartus 188.a quartus publicè nec Græcè nec Hebraicè habetur, neque tamen deſinit eſſe canonicus.
Eſdræ tertius & quartus non ſunt in priore canone Hebr. quia nondum erãt editi 181.b. at non deſinũt eſſe ſacri & canonici.
Eſſeni valde Pythagoreis affines. 195.b
Eſſeni, homines incredibilis continentiæ. 124.a
Eſſenorum ſecta & Phariſæorũ, orthodoxa erat. 198.a
Eſter liber à Mardochæo ſcriptus. 185.b
Ethan Zaræ filius. 63.a
Ethan de ſtirpe Leui, archimuſicus inſignis. 108.a
Eua in paradiſo de Adæ dormientis latere conſtituitur. 4.a.b
Euagoras rex Cypri in furorem verſus. 260.a
Euagrius Scholaſticus ſiue Proinnotarius. 478.a
Euagrius Epiphanienſis prætor, hiſtoriam ſcripſit. 471.b
Euander ex Arcadia à Fauno excipitur in Italia. 97.b
Euangelij doctrina intra viginti aut triginta annos à Chriſti morte vbique ferè audita & recepta inuenitur. 223.b
Euangelium ſecundum & vltimum generale remedium contra peccatum vbique regnans. 362.b
Euariſtus, ſextus pontifex Rom. Bethlemites 378.a.b. titulos presbyteris attribuit.
Euchariſtiæ myſterium 4 .a. ſymbolum. 42.a
Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. 635.a
Euchariſtia cum theca è templo ſubrepta, & cuidam Iudæo vendita, &c. 711.b
Euclides Megarenſis contentioſam dialecticã introducit. 254.a
Euclides Megarenſis iunior, auctor elementorum geometricorum. 280.a
Eudocia Homerocentonas contexuit. 439.b
Eudoxia imperatrix à Sixto obtinuit feſtum ad vincula Petri cal. Auguſti celebrari. 441.a
Eudoxus mathematicus mechanicus, primus faſtos tradidit. 253.b
Euhemerus deorum hiſtoriam ſcripſit. 254.a
Euilmerodac Iechoniam è carcere liberauit. 237.a.b
Eulalius in ſchiſmate contra Bonifaciũ electus. 441.a
Eugenius 4. Venetus, 215. Rom. pont. 693.a.b
Eugenius 1. Romanus, 77. Rom. pont. 485.a.b.490.a
Eugenius 11. cognom. Pater pauperum, 102. Rom. pont. 534.a.b
Eugenius 3. Piſanus, 173. Rom. pont. 615.a.b.616.a
Aug. Steuchus Eugubinus. 711.b.
Eumolpus primus verſificator. 91.b
Eulogius Alexandriæ patriarcha. 365.a.369.b
Eunomiani hæretici. 419.b
Eunomius monachus, diſcipulus & notarius Aetij. 421.b
Eupalus rex Aſſyriorum. 102.b
Euphaes filius Antiochi. 141.b
Euphemia martyr. 404.a
Euphorion præfectus bibliothecæ ab Ant. inſtructæ. 271.b
Eupolemi liber de Iudæis. 14.a
Eupolemus libro de Iudæis, Abrahæ meminit. 44.a
Euripides tragicus. 253.b
Euriſteus per Æacidas in Attica interfectus eſt. 93.b
Europa vacua tota pene erat ante tres mille an. 82.a
Europa regis Phœnicum filia, Sarpedonis & Minois mater. 99.b
Eurycrates Lacedæmoniorum rex. 141.a.235.a
Euryſtheus primus Lacedæmoniorum rex. 107.a
Euſebius de Gigantum fabulis 6.a. qui gigãtes ſe mutuis vulneribus confecerunt.
Euſebius Græmedicus, 32. Rom. pont. ex laico Papa factus. 408.a
Euſebius Laodiceæ epiſcopus. 398.a
Euſebius Emiſſenus Arianorum ſignifer. 419.b
Euſebius Cæſarienſis epiſcopus, hiſtoriam 325. annorum complexus, à Chriſto ad Conſtantinum Magnum 415.b. Arianiſmum redolet.
Euſebius Alexandrinus homiliarum vetus ſcriptor. 392.a
Euſebius Vercellenſis cauea concluſus, ibi crudeliſſimè cruciatur. 422.a
Euſebius Nicomedienſis Arian. 419.b

Euſtathius. 381.a
Euſtathius epiſcopus Antiochenus. 415.b
Euſtathius Theſſalonicenſis archiepiſcopus in Homerum commentarios. 618.a
Eulalius Rhodius monachus concordantias Gr. collegit. 646.a
Euthymius contemporaneus Aleaij imp. 596.a
Eutropius Romanæ hiſtoriæ eccleſiaſticam immiſcuit. 516.a
Eutyches & Dioſcorus cum ſuis ſe in 12. ſectas diuidunt. 447.b
Eutychianus Lunenſis Tuſcus, 28. Rom.pontif. martyres Chriſti 342. ſepeliuit, martyrium pariter tex. 401.a.b
Exarchorum initium. 467.b. 469.b
Exarchatus dignitas in Italia extinguitur. 503.b
Exhedra in templo in quam ſe recipiebant pontifices. 211 b
Exedra ſecundi templi 183.b. In qua erat in quo legis doctores ad populum concionabantur. 183.b
Exodi liber totus ad primum annum pertinet. 73.b
Exploratores in terram Chanaan mittuntur. 74.a
Extrauagātes conſtitutiones Ioānes.22.edidit. 668 a
Ezechias coluit bonas artes 137.b. Æneï ſerpentis abuſum ſuſtulit.
Ezechias fœdus cum Merodac iunxit, quòd ſolem decem lineis retrò egiſſet. 230.a
Ezechias rex Iudæ 13. præclari exempli, & ſingularis putato princeps, tam diuinam & bellicam præclarè geſſit. 137.a.b
Ezechielis acta. 162.a
Ezechiel tragœdiarum poëta Græcis carminib. exitum populi de Ægypto ſcripſit. 317. b
Ezechiel adhuc puer cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibique captiuis vaticinatur. 149.b
Ezron Iudæ princeps. 63.a

F

FAbram Nazareni Chriſtum vocabant. 212.a
Iac. Faber Stapulenſis. 711.b
Fabianus Romanus, 21. Rom.pont. mirabili electione, martyribus cœmeteria parauit. 391.a. b
Fabij 306.cæſi in bello Veientino. 246.a
Q. Fabius Max. quinquies coſ. fuit: Pater patriæ appellatus. 295.b
Fabius vicit Veientes & Hetruſcos, & triumphum agere recuſauit. 241.b
Facies Domini quid ſignificet. 7.b
Fames ingens Iudæam. 220.a
Fames omnibus veſci cogit, & nihil eſt quod Deus ſuaue & ſalubre facere non poſſit. 20.a
Fames gemina in prima ætate. 6.a
Fames grauiſſima ſecuta eſt parricidium Cain, quæ prima fuit è decem memorabilibus. 9.b
Fames ſecunda è memorabilibus decem ſub Lamech fuit 17.b. decima & vltima expectatur ſub Meſſia.
Fames noua è memorabilibus decem. 156.a
Famoſi, ſiue magni nominis gigantes. 6. a
Faramundus Francorum dux. ab hoc reges Franc. incipiunt. 441.b
Farina ardere cœpit, in parochia Genlacenſi cùm quidam frumentum moleret. 609.b
Faſciculus Myrrhæ de Henoch. 14.a
Faſciculi temporum auctor vſque ad ann. 1484. peruenit. 703.b
Faſtos ſæpius fuiſſe correctos. 347.b
Faunus Italiæ rex. 95.a
Faunus Italiæ rex. 96.b. 97.a
Felix 1. Romanus 27. Rom. pontif. martyrio coronatur. 400.a.b
Felix 11. Romanus 38. Rom. pont. per martyrium ſublatus eſt. 424.a.b
Felix 111. Romanus, 50. Rom.pont. 451.a.b
Felix 4. Samnius, 56. Rom. pontif. 461.a.b
Felix 5. contra Eugenium 4. ſedit. 695.a
Felſinus Thuſcorum rex, Felſinā metropolim Thuſcorum condidit. 125.b
Feneſtra cryſtallina arcæ. 19.b
S. Ferdinandus Mauros à finibus Hiſpaniæ expellit. 645.b
Petr. Ferdinandus militum D. Iacobi primus magiſter. 625.b
Ferdinandus 5. rex verè catholicus Saracenos Hiſpania penitus exterminauit. 703.b. 705.b
Ferdinandus Corteſius poſt Columbum Ligurem ad regna aurifera peruenit. 723.b
Ferias Latinas inſtituit Tarquinius Superbus. 164.a
Ferrum Lanceæ, quo Chriſti latus apertum eſt, Innocentius 8. dono eſt conſecutus. 704 a
Feſtum corporis Chriſti confirmatur. 666.b
Feſtum tubarum. 2 a
Feſtum Transfigurationis Ieſu Chriſti, Calixtus 3. inſtituit. 699.b
Feſtum ad vincula Petri inſtitutum. 442.a
Feſtum ad vincula Chriſti rogatu Conſtantini Silueſter inſtituit. 410.a
Feſtum Viſitationis D. Mariæ inſtituit Vrbanus. 684.a. 685.b
Feu gregeoys 494.a. ignis ardens.
Feudorū primordia ſub Carolo Simplici. 551.b. 552.a
Fideles vocantur filij Dei. 21
Fiduciarios ſacerdotiorum, Cuſtodinos vocant, perpetuo anathemati ſubiecit Pius 4.pōt. 737.a. 745.b
Figulinam Chorebus primus inuenit. 92.a
Figuralia Mnſis cœperunt eſſe perniciosa poſt vrbis excidium, cùm ſynagoga planè ſepulta eſt. 163.b
Filij Dei, i. angeli regionum præſtites. 18.a
Filij Dei decepti pulchritudine & formaNoëmæ.16.a
Filij Dei, i. optimates & nobiles: filij hominum, i. plebeij & obſcuriores. 18. a
Filij Dei, & filij hominum quinam ſint. 9.b.11.b
Filios & filias, innumeroſa ſobole vtriuſq. ſexus augebantur. 11.b
Filij Dei, fideles, pij, & religioſi appellentur: filij hominum, carnales, impij, profani, alieni à religione idololatriæ. 18.a
Filij lucis vitam priuatā, quietam, religioſam, & paucis contentam traducunt, confitentes ſe peregrinos eſſe ſuper terram. 39.b
Filij belial, introducentes ritus gentium. 299.b

Flaccus

Flaccus prætor Ægypti, Iudæos torquet. 218.a
Flamines, 4. flamines. 215.b
Flamingro. à Saxonib. oriundi. 529.b
Flandria regno Caſtiliæ vnitur. 712.a
Flandrici tumultus Gueuſiorum nomen retinuerunt. 748.a
Flagellantes hæretici, præferebant ſuam flagellationem martyrio. 654.a
Flagellantes ſe pœnis coërcentur, & extinguntur. 674.a. 675.b
Flora meretrix hæredem populum Rom. nominat: vnde Floralia feſta. 270.a
Florentia Hetruriæ vrbs conditur. 319.b
Florentinum concilium. 587.a.603.b
Floroiulienſe in Aquilegiæ concilium. 517.a
Florus monachus gratiam Dei extollebat, vt negaret liberum arbitrium. 440.a
Florus princeps Iudæorum flagris verberat, & crucib. ſuffigit. 222.a
Florus 10. Iudeæ prætor, principes Iudæorum flagris verberat, & crucibus ſuffigit. 222.a.b
Flumina quatuor maxima, Ganges, Tigris, Euphrates, Nilus. 7.b
Fœcundi erant primi homines. 5.b
Fœdus cum Turca agitatur. 713.b
Fœdus memorabile inter Anglos & Francos. 649.b
Fons in Eden, naturam Nili referens. 4.a
Fons olei Romæ per totum diem defluxit. 340.a
Fons aquæ in ſanguinem vertitur in Lotharingia. 676.a
Fons ſanguinis largiſſimè fluxit Genuæ. 559.b
Formoſus Romanus, 114. Rom. pont. 547.a.b
Fortericum collegium à Petro Fortet Aurilacenſi Arnerno conſtruitur. 686.a
Fortunatus poëta clarere incipit. 467.b
Fortunatus Treuirenſis librum de diuinis officiis ſcripſit. 530.a
Fotinus primus Lugdunenſis epiſcopus. 383.b
Forum venale, les halles, φάλαι 633. b. Campellos vocabant.
Francfordianum concilium. 576.b
Francfordienſe concilium. 517.a
Francia Antarctica. 735.b
Franciſcus ſanctorum catalogo adſcriptus. 641.b
Franciſcus Aſiſiates Italus ordinem Minorum inſtituit: horum 90. millia cœnobia fuiſſe. 636.a
Franciſcus + auier, qui primus è Societate Ieſu Indis Chriſtum prædicauit, miraculis clarus moritur. 743.b
Franciſcus Maronius Fráciſcanus introduxit magnanimum illum actum Sorbonicum. 666.a
Franciſcus 1. Valeſius, Francorum rex. 714.b
Franciſcus Valeſius, dux Engoliſmenſium, literarum inſtaurator, Francorum rex inauguratur ann. 1515. &c. 715.b
Franciſcus Valeſius Alenſoniorum dux, Regis frater, morte magnum ſui deſiderium reliquit. 766.a
Franciſcus 2. Franc. rex, 1560. per non. Decembr. nõ ſine veneni ſuſpicione interit. 743.b
Francicum concilium. 451.a.481.a
Francicum concilium præſide Bonifacio. 569.a
Franconiam Gothi depopulantur. 312.a
Franconia in Germania à Fräcis nomen accepit. 332.a
Francum de genere Hectoris veniſſe in Pannoniam fabulantur. 101.b
Franci ſunt indigenæ, ſic dicti, quòd labente Rom. imperio pro libertate nomen illud ſumpſerunt, quòd vernacula lingua liberum etiam hodie ſignificat. 101.b
Franci, natio Gallica & indigena, non germanica, nõ trocana. 331.b.332.a
Fräcorum gens Chriſtianis myſteriis initiatur. 437.b
Franci accerſiti à Senatore 438.a. gens non tam lata quàm valida. Germaniæ perpetua domitrix.
Francorum duces. 368.b
Franci Veteres habuere tributarios. 471.a
Franci & Burgundiones Gallias in deditionem redactas diuiſerunt. 448.a
Fräcorum regnum in quatuor partes diuiſum. 458.a
Franci magnam Galliæ & Germaniæ partem tenent. 446.a
Francorum reges 371.b. nobilitas Francorum eſt ab originis. 373.b
Fräci coloniam Agrippinã Romanis adimunt. 430.a
Franci & Hiſpani de Paſchate celebrãdo diſſentiunt. 468.a
Francorum reges à Pontifice accipiunt imperij inſignia, dignitates, & titulos. 510.a
Fratricellorum ſecta. 668.a
Fraterculi, ſiue Fratricelli, ſeu Fratres de paupere vita, &c. hæretici à Bonifacio damnati. 661.b
Fredericus 2. impius, planè indignus nomine Cæſaris. 642.a
Fredericus in Armenia dum in flumine lauaretur, ſubmergitur. 632.a
Fredericus imperator ad pontificis pedes procumbit petens abſolutionem excommunicationis. 622.a
Fregellanum bellum. 308.a
Friburgum vrbs ædificari cœpit. 627.b
Fronto Pettagoriis. 222.a
Frontem coronamenta quodam circumuoluit 215.b. Totaphos, phylacterium, appenſum quid circa oculos frontale.
Io. Froſſardus canonicus hiſtoriam ſcripſit. 686.a
Io. Fuccius Pruteanus Chronologus, de coniuratione conuictus, laqueo vitam hæreticã finiit. 735.b
Fucherius Carnotenſis in ſacra expeditione capellanus, hiſtoriam breuiter, & magna fide perſtrinxit. 598.a
Fulbertus Carnotẽſis epiſcopus, compoſuit hymnos & orationes quaſdam. 573.b
Fulgentius Rupenſis. 433.b
Fulgentius Hiſpalenſis epiſcopus. 457.b
Funiculi menſorij, quibus vtebantur ad diſtribuendam terram, non erant externi & materiam. 84.a

G

Galatas ſiue Gallogræcos Romani ſuæ ſubdunt ditioni. 271.b
Pett. Galatinus. 711.b
Galates Celtarum rex. 86.a

Galba, Otto, Vitellius de imperio contendentes ſe mutuò interficiunt. 223.a
Gad videns Samuelis partem ſcripſit. 103.b
Gad propheta, nuntiat Dauidi Deum iratum, quòd populum numeraſſet. 108.a
Gaiana hæreſis. 389.b
Galenus Pergamenus medicus. 382.a
Galilæorum ſecta, quæ & Zelotarum, & Sicatiorum, Romanos ſemotim repertos trucidantium. 269.b
Gallia gentes 315. capiebat. 330.a
Gallia fere tota Chriſtiana efficitur. 388.a
Galliæ partem Iuſtinianus cōceſſit Germanis. 466.a
Gallia vnico anno 1562. plura mala à ſuis pertulit, quàm cunctis ſuperiorib. bellis ab externis. 743 b
Gallia Aurelia & Æmylia. 125.b
Gallicanum concilium contra Petrum Aballardum. 615.a
Gallicanum concilium apud Bituriges. 695.a
Gallicanum concilium Turonenſe. 711.a
Gallicana concilia duo habita Lutetiæ. 685.a
Gallicanum concilium. 495.a
Gallicanum concilium Lutetiæ habitum. 687.a
Gallicanum concilium, Lugduni celebratum. 698 b
Gallicianam D. Iacobi ædem Carolus Mag. inuiſit, ditátque ampliſſimis prædiis & donatiis. 529 b
Gallici morbi varia vocabula. 703.a
Gallica lingua nullus liber ſcriptus ante Philippi Auguſti ætatem. 634.a
Gallienus territus claro Dei iudicio pacem eccleſiæ reſtituit. 397 b
Gallienus Valeriani filius, miſeri filius 397.b. edicta pro Chriſtianis facit. 399 a b
Galienus claro Dei iudicio territus, pacem Chriſtianis dedit, & publico edicto perſecutionem amouit. 228
Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt. 269.b
Gallorum veterum lingua non multum ab hodierna differebat. 330.a. 331.b
Galli Inalpini Romanos per arma vexant. 302.a
Gallorum ſecunda in Itali expeditio. 290.a
Galli Lucenſes. 60.a
Galli vſque ad Cyrum planè bardi fuerunt, barbari, agreſtes, ἄμουσοι. 60.a
Gallorum pater Gomer. 29.a
Gallorum regiones à Rom. domitæ. 308.a
Galli Germanos potentia & imperio ſuperabāt. 330.a
Galli gloria belli ante Romanos fuerunt: virtute belli omnibus gentibus præferebantur. 330.a
Gamaliel, Moſis Ægyptij diſcipulus, Pauli præceptor. 201.b
Gamalielem Chriſtianum fuiſſe, etſi de eo Iudæi multa mentiuntur. 218.a
Ganat, geometr. noter. remuta. 312.a
Gangrenſe 1. concilium. 415.a
Garizim templum Hieroſolymitano ſimile. 188.a.b
Garianus Turonis. 222.a
Gaulonitidem Philippus obtinet. 210.a
Theodorus Gaza. 693.b.695.b
Gazith conſiſtorium, vbi capitales cauſæ diſceptabantur. 211.b
Gedeon de tribu Manaſſe 91.a. qui & Ierobaal, 70. filios reliquit ſuperſtites. 91 b
Gedeon reponitur in catalogo ſanctorū Hebr. 91.b
Gedeon in domum ſuam auertit Ephod, quod ipſi & familiæ fuit in ruinam. 92.a
Gelaſius 1. Afer, 51. Rom. pont. doctiſſimus, Canonis miſſæ auctor 452.a.b. Scholaſticus. 453.b
Gelaſius 2. Caietanus monachus 167. Rom. pont. vir ſanctiſſimus. 605.a.b
Gelon Syracuſanorum rex. 240 b. 248.a
Gemini partus perpetuò erant primorum hominum & tergemini. 5.b
Geneſi Moſaicæ nihil certò poteſt aduci. 6.a
Genezareth mare. 45.b
Geneua fontium receptatrix. 724.a
Geneuæ nefandiſſimum concilium de Franciſco 2. rege Franciæ, & aliis trucidandis, &c. 739.b
Gennadius Scholarius Patriarcha. 698.a
Gennadius Conſtantinop. patriarcha. 449.a
Gennuenſe concilium. 515.a
D. Genoueſæ templum dedicatur. 456.a. 457.b
Gentes 70. diſſeminatæ in terra. 28.a
Gentium rex Tudal. 45.b
Gentiliacum concilium, præſente Pipino, contra Græcos, d. SS. Trinitate & imaginib. 513.a
Geometriam cum arithmetica imperite cōfundunt, 312.a. quando literæ expeditur numerus.
Geonim, qui Talmud illuſtrarunt, q. iuris profeſſores & interpretes. 458.a
Gheonim, Talmudicæ rhapſodiæ interpretes. 607.b
Gheonim, i. iuriſconſulti Talmudici deficiūt. 580.a
Georgianos in 18. epiſcopatus diſtribui. 754.a
Georgius Amboëſius Cardinalis & Legatus Frāciæ, vir antiqua virtute & fide, vnico contentus ſacerdotio, nondum conſcientiis ad ſacerdotiorum polygamiam proſtituris. 709.b
Georgius Cappadox martyr. 404 a
Georgius Scanderbegius, Epirotarum rex, vir bellicoſus, ſtrenuè in Græcia Turcis reſiſtit. 701.b
Georgius Valla. 708 a
Gerardus Cameracenſis epiſcopus doctiſſimus. 566.a
Gerardus à Nazareth Laodicenſis epiſcopus, de vna Magdalena. 614.a
Gerardi Mercatoris aſſertio temeraria eſt, Chriſtum chriſtum quatuor annos prædicaſſe, & menſes aliquot per quinque paſchata. 213.b
Germania inferior prædicationibus S. Bonifacij fidē Chriſti recipit. 502.a. 503.b
Germaniæ meminit Cæſar primus hiſtoricorum Lat. 329.b
Germaniæ Cæſares omnia in eccleſia miſcentes, & tāquam porcos feros vineam Domini depaſcentes. 549.b. 550.a. 552.a
Germania à religione deficiens etiam Cæſaris maieſtatem negligit. 727.b
Germanicus Cæſar de germanis triumphat. 211.b
Germanicus de germanis triumphat quarto Tiberij anno. 345.b
Germanica lingua Latinis characteribus ſcribi incipit. 648.a

Germanica

Germanica tyrãnis fauſtos pontifices obtrudit. 581.b
Germanicum concilium. 641.a
Germani Druydas non habent, neque ſacrificiis ſtudent. 330.a
Germani vſque ad temperiem Cæſaris, fuerunt ſine vrbibus, legib. deo. 101.b
Germani ſemen Chanaan & non Iuda. 47.b
Germani duo S S. alter Pariſienſis epiſcopus, alter capuanus. 460.a
Germanus Pariſienſis epiſc. Heribertum Pariſiorum regem ob iniuſtum diuortium excõmunicauit. 469.b obiit ann. 570
Germanus Altiſiodorenſis epiſcopus. 441.b
D. Germani à prato ædes extructa à Childeberto, eiuſque fratri Clothario. 465 b
Geroudenſe in Hiſp. concilium. 459.a
Io. Gerſon. 690.a
Geruaſius & Prothaſius martyres. 404.a
Gerundenſe in Hiſp. concilium. 451.a
Geryon tricorpor, apud Hiſpanos. 93.b
Geſſen, præfectura Tanitis & Heliopoleor, aſſignatur Iacõbæis. 62.a
Ghemara, Talmud. 225.b
Ghemara, Miſna, partes Talmud. 458.a
Ghemaræ ſcriptores & auctores. 387.b
Gibborim gigantes, potentes à ſæculo, epitheton heroum, & ſtrenuõrum bellatorum. 6.a
Gibellini, Columnenſes & Albi dicebantur. 661.b
Gibellinorum & guelphorũ factiones. 642.a. 643.b
Gibelinus es, & cum gibelinis in cinerem verteris. 661.b
Gigas temporum Floretum ſcripſit. 418.a
Gigantomachia, gigantum pugna, qui ſe mutuis vulneribus confecerunt. 6.a
Giganthum fabulæ. 6.a.7.b
Gigantum fortitudo tyrannica, & rerum geſtarum magnitudo. 6.a
Gigantes erant primi homines 6.a. heroes erant & ſtrenui bellatores.
Gigantes cœperũt eſſe in terra temporibus Enos. 11.b
Gigantes, homines magnitudinis ſtupẽdæ, ex nefando concubitu orti 17.b. iſti fuere primi tyranni.
Gigantes humani generis terrores & maſtiges flagella non ex concubitu angelorum cum mulieribus nati ſunt. 18.a
Giges Lydorum rex. 142.b.143.b
Gilbertus Remenſis præſul, organa, quæ calefactæ aquæ violentia modulatos edebant ſonos, fabricauit. 571.b
Gilbertus Porretanus Pictauorum epiſcopus, Vniuerſalis dictus ob inſignem eruditionem. 617.b
Gildardus Rhotomagenſis epiſc. 467.b
Gildas Badonius cognom. Sapiens, de excidio patriæ ſuæ ſcribit. 469.b
Girgas filius Chanaan. 30.b
Gladiatorium bellum. 320.a
Gloria Patri & Filio, &c. à Flauo Antiocheo comcompoſitus. 422.a
Glycerius Rauennæ imperator poſt Olybrium creatur. 450.a.b
Gnoſimachi non modò profanam, ſed & diuinam omnem eruditionẽ ſuperuacaneã eſſe docẽt. 502.a
Godefridus Bilionius conſtitutus rex Hieroſolymitanus, noſoit coronã auream ſuſcipere, quòd Chriſtus ibi tuliſſet ſpineam. 598.a. 600.a.604.a
Godoliæ nex. 162.a
gomer gallorum pater. 29.a
Gomer filius Iaphet. 29.a
Gomer Cimmeriis, Cimbris, & Gallis nomen dedit. 47.b
Gomorrha, igne, ſulphure, & ſale cælitus miſſo, in cinerem redigitur. 45.b
Gordiani duo in Africa imp. 393.b. cæduntur à Capelliano.
Gorgias rhetoricæ illuſtrator. 253.b
Gorgonius martyr. 404.a
Gotthorum nomen in Italia deletur. 467.b
Gotthi ſub Decio Romanis bellum inferunt. 394.a. 395.b
Gotthi ante Valentis tempora Chriſtiani. 409.b
Gotthi in Oſtrogotthos & Viſegotthos diuiduntur. 438.a
Gotthicæ litteræ. Scripturæ ſactæ in Gotthicam linguam tranſlatæ. 424.a
Gotthici belli initium contra Theodatum Italiæ regem, &c. 404.a
Tib. gracchus Trib. pl. legem agrariam tulit 307.b. à Scipione Naſica occiſus, à Lucretio in Tiberem proiectus. 307.b
C. Gracchus de agro diuidundo. 307.b
C. Gracchus occiſus. 308.a
Græcia bellis ſcinditur, Rom. ſubdita efficitur. 272.a
Græcari quid ſit. 91.b
Græcus ſermo in Ægypto, & per totum orientem vigere cœpit Philadelphi temporib. 285.b
Græcæ literæ in gallia vigent. 249.b
Græcam linguam Alexander cum imperio in Aſiam & Africam intulit. 190.a
Græcos antiquitatis ignorationem fabulis compenſaſſe. 229.b
Græci iterum ad vomitum redeunt. 694.a
Græci ſcriptores multa de Aſſyriaca monarchia fabulati ſunt. 230
Græci præ ſe alios ſolent contemnere. 620.b
Græcorum & Romanorum memoriam idem tempus incidit. 130.a
Græcorum diuiſio ab eccleſia. 444.a
Græcorum pater Ianan. 29.b
Græcorũ hiſtoria auſpicatur, vbi Iudaica deſinit. 78.a
Græcorum error de Proceſſione Spiritusſancti à ſolo Patre. 579.b
Granaus Athenienſium rex. 88.b
grandimontenſis ordo ſub regula S. Benedicti incipit. 593.b
granjon Pariſienſis Romani euocatus, characteres, Hebraicos, Syriacos, Arabicos, Armenios iuſſus & ſumptib. gregorij 13. fabricat. 753.b
grana tritici & piſciculos minutos imbribus immixtos pluiſſe in gallia. 570.a
graſſinorum collegium abſoluitur pecunia teſtamen-

taria otaſſini ſenatoris. 758.a
Gratia naturam perficit. 4.a
gratia à Deo gratis, non ex meritis hominem præuenit. 634.b
gratiano olitanum parlamentum. 702.a
Gratianus epiſcopos à Valente eiectos ab exilio reuocat 427.b. à Maximo interficitur.
Gratianus Bononienſis monachus, rapſodus libri decretorum. 614.a
Gratianus & Valentinianus è Cæſarib.facti ſunt Augusti. 425.b
Gregorius, Turonenſis 19. epiſcopus, patria Aruernus, hiſtoriam Frãcorum libris 10. mãdat. 475.b
Gregorius Magnus, Romanus vir doctiſſimus, & inuitò electus, 66. Rom.pont.473.a.b. multum conſtituit. 474.a
Gregorius II. Romanus, 91. Rom.pont. 502.a. vtraque lingua eruditus, &c.
Gregorius III. Syrus, 92. Rom. pont.505.a.b. græcè & Lat. doctus, omnes pſalmos memoriter tenebat 505.b
Gregorius IIII. Romanus, 104.Rom. pont. 535.a.b
Gregorius 5. pulſo & exoculato Ioanne, priſtinæ reſtituitur ſedi ab Othone. 572.a.b
Gregorius 5. Saxo, 144. Rom.pont. 571.a b
Gregorius 6. Romanus, 154. Rom.pont. 583.a.b
Gregorius 7. proprio nomine Hildebrandus, natione Hetruſcus, 165. Rom pontif. 591.a.b
Gregorius 8. pſeudopontifex pelle vrſina indutus ad Canenſe cœnobium relegatur. 608.b
Gregorius 8. Brachatenſis epiſcopus, ſedit in ſchiſmate annis aliqua contra Gelaſium. 605.a.b
Gregorius 8. Beneuentanus, 179.Rom,pont. 630.a.b
Gregorius 9. Anagninus, 184. Rom. pont. 641.a.b
Gregorius 10. Placentinus, 190. Rom. pont. ſapiens & integer. 653.a.b
Gregorius 11. Lemouicenſis, 207. Rom.põt. 681.a.b
Gregorius 12. Venetus, 211 .Rom. pontif. Theologiæ doctor celebris. 690.a.b
Gregorius 13. Bononienſis, 234. Rom. pontif. nunc ſedet, cui det Dominus vitam diuturnã, &c. 752.a.b. 753.b
D. gregorius de patrimonio eccleſiæ. 411.a
Gregorius Conſtantinopolitanus patriarcha, ſentiẽs cum Catholica eccleſia. 693.b
Gregorius Neocæſarienſis, epiſcopus pont. Magnus, Mirabilis ſeu Mirificus, Theodoſius dictus. 399.b
Gratlandia in America. 159.b
Guardaſtallenſe in Longobardia concilium. 604.b
Guelphi nigri dicebantur. 661.b
Guelphorum & Gibellinorum factiones Italiam miſcebant. 622.a
Guelphi auctoritatem pontificis Romani cõtra Cæſarem tuebantur. 622.a
Gueuſiorum, hoc eſt, balatronum nomen Flandrici tumultus retinuerunt. 748.a
Gueuſij ſacras imagines deiiciunt, templa diripiunt, &c. 759.b
Guido Ferrarienſis, auctor Margaritæ Bibliorũ. 665.b
Guido Caroli Magni comes totam Angliam in deditionem arrepit. 530.a
Guido Aretinus monachus S. Benedicti in Italia primus excogitauit nouam rationem cantus, quam ſolmificationem vocant. 579.b
Guilelmus Durandus Miniacenſis epiſcopus, auctor Rationalis. 657.b
Guilielmus à Prato epiſcopus claromontenſis, Ieſuitarum collegium Lutetiæ condidit. 735.b
Guilielmus 2. dux Normaniæ, vir pius. 560.a
D. guilielmus monachus, & bibliothecarius Serienſis, ſcripſit hiſtoriam Angl. 594.a
Gulielmus baſtardus ſiue nothus, Normanorum dux. 590.a
Gulielmus dux Aquitaniæ, & Aruerniæ comes, vir pius, Cluniacenſe monaſterium in fundo paterno inchoauit. 555.b
S. guilelmus Biturigenſis epiſcopus. 633.b
Guilelmus Aquitaniæ dux, & Pictauienſis Comes 615.b. D. Bernardi diſcipulus, eremiticum vitæ genus reſtituit apud Gallos. 619.b
Goinea ab Hiſpanis inuenta. 705.b
Guiſius dux proditoriè à Porrtoto, quem Admiralius & Beza ſubornarant, glande percutitur, & poſt aliquot dies ſanctiſſimè expirat. 744.a
Gundebaldus Burgundionum rex, leges Burgundionibus præſcribit. 458.a.b
Guntamundus Honoricho Vandalo ſuccedit, Catholicos ab exilio reuocat. 452.a
Guntrannus Aureliæ rex. 468.a

H

HÆreſis Sicariorum. 211.b
Hæreſis, in qua omnia eſſe confuſa, perturbata, incerta, motuum plena. 131.b
Hæreſin condidit contra Dei prouidentiam. 9.b
Hæretica propago quieſcere non poteſt. 403.b
Hæretici quinam ſint. 152.a
Hæretici labefactare conantur donationem Conſtãtini. 411.a
Hæretici Lutetiæ puniuntur. 723.b
Hæretici combuſti in Flandria. 629.b
Hæretici regni exemplar, in quo omnia ſunt perturbata, & motuũ plena, donec pereat funditus. 131.a
Hæretici varij & multiplices comburuntur. 637.b
Hæretici omnes ſunt Impoſtores. 484.a
Hæretici reges Ephraim. 150.a. 151.b
Hæreticorum ingenium. 159.b. 189.b
Hæreticorũ ingeniũ & mos cõtra Catholicos. 140.a
Hæreticis inſita eſſe ſolet barbaries & crudelitas. 200.a
Hæreticis certum eſt Flandrorũ terra ſepulchrũ. 756
Hæſitantes hæretici, οἱ διακρινόμενοι. 444.a. 445.b
R. Hai gaon in Babylonia geonin excellentiſſimus. 574.a
R. Hai gaon, gheonim nouiſſimus & doctiſ. 607.b
R. Hakkados ſub Antonino. 225.b
R. Hakkados ſummi apud Hebræos nominis. 383.b
Hakkados temporib. Antonini cœperat conſcribere Talmud Babylonicum. 182.a
Halelu-iah. 77.b
Halyattes Lydorum rex. 229.a

Hamath

Halyattes lydorum rex. 229.a
Hamath filius Chanaam. 30.b
Hammonis oraculum in libya. 79.b
Hanani propheta. 121.a
Hanno Carthaginenſis, affectatæ tyrannidis pœnas luit. 260.a
Hapluata, miſſa, ſiue miſſio, ſectio prophetica dicitur. 275.a
Haran frater Abrahæ minor. 36.b
Harã poſt ſeptiennium accepit vxorem, anno vitæ octauo natus eſt lot. 38.a
Haſadias familiæ Dauidicæ princeps. 191.a
Haſmonis Iudæorum princeps. 192.b
Haſſidei, i. Eſſei, ſancti viri. 191.a
Hatſarmieth filius Ioctan. 35.a
Hauila filius Chus. 29.a.b
Hauila filius Ioctan. 35.a
Heber genuit Phaleg. 31. a. diuiſio. 31.b
Heber Hebræorũ parẽs. ſecũdæ ætatis patriarcha. 59.b
Hebdomadarius ſacerdos Azarias, qui reſiſtit Oziæ nè ſacrificaret. 128.a
Hebdomas vna continet annos ſeptem. 164.a
Hebdomades 69. à 70. captiuitatis anno, ad Chriſtum patientem. 179.a
Hebdomas ſeptuageſima cadit in Apoſtolos 164. a. in Chriſti mortem. 160.b
Hebdomadæ Danielis. 2.a
Hebdomades Danielis in tres partes diſtribuũtur. 161.a
Hebræus character. 185.b
Hebræi characteres nullo tempore mutati ſunt. 185.b
Hebraicos characteres Enos excogitaſſe. 5.b
Hebraicarum literarum forma mutata. 120.a.121.b
Hebraicam, Chaldaicam ſiue Syriacã, Græcã & latinã linguam Crucis titulo dedicauit. 216.a
Hecatæus Abderites, qui erat in comitatu Alexandri magni ſcripſit librum de vita Abrahami. 44.a
Hedui, in quorũ fide & imperio erant Bituriges. 145.b
Hegira, fuga interpretatur, non expeditio. 483.b
Heldiſeldenſe concilium. 494.b
Helena Adiabenorum regina. 219.b.220.a
Helena à Silueſtro conuerſa 415.b. lignum crucis Hieroſolymis inuentum thecis argenteis exornat.
Helena mater Conſtantini duo templa ædificat. 417.b
Heli pontifex. 98.a.99.b
Heli de tribu leui Iudex, idémque Sacerdos. 100.b
Heli ſacerdos, Iudex factus ſacerdotium tranſtulit. 100.a. ſeptimus fuit poſt Aroem.
Helcias pontifex max. 143.a.b.144.a
Heliodorus ſacrilegus ab equite terribili diuinitus in terrã eliſus, à duobus iuuenib. leth. flagellatur. 191.b
Heliopolis Ægypti, quæ hodie Damiata. 217.b
Heliopolis, quæ & Thebæ in Ægypto. 86.a
Hellanicus hiſtoriæ ſcriptor. 152.a
Hellus Deucalionis filius, vnde ἕλληνες Græci. 86.a
Heluetij ſtipendium primùm à rege accipiunt. 703.b
Heluetij, aſperi montaníque homines ſoliti aliis diſſidentib. mercenaria auxilia ſubmittere. 721.b
Heluidiani ſiue Antidicomarianitæ. 430.a
Heman Zaræ filius. 63.a
Heman Zaræ filius, archimuſicus. 64.a
Heman nepos Samuelis, celebris muſicæ & eruditionis nomine. 108.a
Henoc filius Cain. 9.b
Henoc primogenitus Cain, Cainitarũ ſecundus. 10.b
Henoch tranſlatus, magnũ eſt myſteriũ, ad monendũ quòd eo quoque modo trãſlati homines fuiſſent in æternam vitam, ſi Adam non peccaſſet. 14.a
Henoch ſepeliit atauum ſuum Adam, deinde tranſlatus anno 69. antè Noë ortum, cùm cæteri patres adhuc eſſent ſuperſtites, & huius tranſlatinis ſpectatores, vt docerẽtur nõ eſſe vanã ſpẽ immortalitatis. 14.a
Henoch tranſlatus, ne guſtaret mortẽ, Eliæ ſociandus, vt duo teſtes idonei ſecundo Chriſti aduentui præparentur in confutationem Antichriſti, & in gloriã iudicantis filij Dei. 14.a
Henoch oracula citat B. Iudas 5, b, iſtius libros æthiopes oſtentant.
Henoch. ſcripſit de angelis deſertoribus, & eorum ordine. ſcripſit & aduerſus cultores idolorum & fabricatores. 13 b
Henoch libri extabãt in 1. Eccleſia & proferebãtur. 14.a
Henoch genuit Matuſalem anno ætatis ſuæ. 65.13.a
Henoch pater matuſale, fuit tranſlatus, ne malitia mutaret intellectum. 15.b
Henoch æternitatis candidatus. 14.a
Henoch deceſſit adhuc iuuenis in ætatis flore, anno videlicet 365. quæ erat huius æui iuuẽtus, quot ſunt dies anni ſolaris, vt eius in rebus cæleſtibus peritia indicaretur 14.a. Aſtronomiæ inuentor. & à Græcis Atlas nominatus.
Henoch tranſlatum fuiſſe dicimus, Hebræi mortuum fere exiſtimant 13. b. Ambulauit Henoch in timore Domini, & non ipſe, quoniam non mori fecit Dominus. 13.b
Henoch propter iuſtitiam tranſlatus à Deo viuus in paradiſum, ſub antichriſto cum Elia paſſurus 13.b. ambulatum Deo ac de eius venturo iudicio vaticinatur, tranſlatus ne videret mortẽ. omniũ primus videtur libros conſcripſiſſe aduerſus hæreſim Cainitarum: cuius eſt hoc fragmentum in Canonica Iudæ apoſtoli. 13.b
R. Henoch magna celebritate profitetur Talmud Corduba. 576.a
libri Henoch. 6.a.7.b
Henoch vrbium prima, de nomine primogeniti Cain. 10.a
Hẽricus cognom. Superbus, pſeudo imperator. 613.b
Henricus primus dux Brabantiæ. 648.a
Henricus 2. Andegauenſis. Anglorum rex. 630.a
Henricus 1. Francorum rex, templum D. Martini Camporum, Pariſis ſtruxit. 581.b
Henricus 2. an. ætatis 40. haſtæ fragmenta per galeam adacto occubuit ex vulnere. 738.a
Henricus 2. Franc. rex, prætextu tituli quo ſe libertatis Germaniæ vindicem appellabat, &c. 731.b
Hẽricus 8. Ang. rex à maiorũ relig. deſecit. 724.a.728.a
Hẽricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur 667.b. veneno ſublatus & Dominicano cũ ſacro ſanctum Chriſti corpus ſumeret.
Henricus 11. cum vxore ſua S. Cunigunda vouet 575.b 577.b
Henricus Imper. Latronib. & ſicariis veniam dabat,

vt ipſis in bello vteretur. 557.b
Héricus Anglorũ rex Fräcos vicit in Aquitania.643.b
HenricusI.Angliæ rex totãNormaniã obtinuit.605.b
Henricopolis, quòd Henrici 2. auſpitiis & ſumptibus ſuſcepta eſſet nauigatio 735.b. aut nanigatio parum ſucceſſit. 736.a
Her anno octauo duxit filiam hominis chananæi, nono Onan. 38.a
Heu filius Chanaan. 30.b
Heraclas Origenis diſcipulus. 392.a.393.a
Heraclidæ in Peloponneſum deſcendunt. 105.b
Heraclitus flens hominum ſtultitiã & vanitaté.242.a
Heraclius Iudæos omnes baptizari iuſſit, aut exulare 484.a.485.b
Heracliusvltimus è latinis Hieroſolymorum patriarcha. 628.a
Herbipolenſe concilium. 611.a.657.a
Herculis labores & ærumnæ ex robore & caſibus Samſonis à poëtis depinguntur. 98.a
Hercules certamen Olympicum apud Græcos inſtituit. 94.a
Hercules cum Amazonib. bellum gerit,eáſque opprimit. 94.a.95.b
Hercules Anteum ludta vicit 96.a. Argis regnauit, primus ex maximis piratis.igni periit.an. 52.vixit 46.a
Heribertus lotharij filius, Pariſiorum rex, ob inceſtas cum duabus ſororib. nuptias, à S.Germano fuit excommunicatus. 469.b
Herigerus abbas lobienſis,ſcripſit libr.de Corpore & ſanguine Chriſti. 573.b
Hermes apoſtoli Pauli diſcipulus 373.b. qui & Paſtor dicitur.
Hermes Triſmegiſtus philoſophus numinis inſtar apud Ægyptios cultus. 81.b
Hermodorus Ephesius, legum Roman. interpres, ac penè auctor. 249.b
Hermolaus grammaticus. 467.b
Hermolaus Barbarus,Patriarcha Aquiteniẽſis. 708.a
Hermophilus cæcus Theopompum geometriam ſine tadio docet. 260.a
Herodes Agrippa ingratus Antipam apud Caligulam accuſauit. 217.b.218.a
Herodes ludos ſcenicos, & gladiatorum lanienas inſtituit. 205.b
Herodes pontificiam dignitatem corrupit 205.b.venale ſacerdotium reddidit.
Herodes primus alienigena Iudæorum rex. 204.a
Herodes Aſcalonita 204.b.Herodes magnus. 204.b
Herodes confirmatur in regno ab Augusto. 337.b
Herodes omnes cum tota poſteritate intra centum annos conſumpti ſunt. 207.a
Herodes pueros in Syria, inter quos & filium ſuum necat. 226.a
Herodes primus omnium Iudæorum ducum externũ militẽ cõduxit 197.b.tria millia talentorũ è Dauidis ſepulchro effodit.
Herodes primũ tutor Galilææ à Cæſare, deinde Iudęę Tetrarcha ab Antonio, denique ab Trium viris rex conſtituitur. 204.a
Herodes populũ auarè impotenterq; tractauit. quadraginta Scholaſticos nobiles profanationem templi nõ ferentes cũ ipſorũ pręceptoribus viuos crudeliſſimè cremauit. 205.b
Herodes in hoc vno laudatur, quòd Phariſæos ſapiẽteſque coluerit, neque à phariſeis, neq; ab Eſſenis exegit ſacramẽtum 205.b.eius crudelitas.206.b
Herodes Samariam inſtaurauit, Gálilæam ſubiecit. 196.a.Hieroſolymitanos muros vetuſtate collapſos reſtaurauit: principatu ſacerdotio. & prophetiæ dono clarus.à Phariſæis contemptus ad Sadducæis ſe contulit. 197.b
Herodes Antipatri Idumæi filius, occaſione belli ciuilis inter Cæſarẽ & Pom.ad regnũ peruenit. 203.b
Herodes Agrippa rex Iudææ & Samariæ D.Iacobum occidit & D.Petrum in carcerem coniecit 219.b.cõſumptus à vermibus expirauit.
Herodes Antipas ab Herode, Agrippa accuſatus, lugdunũ in exiliũ cũ Herodiade mittitur, illic vterque miſerabiliter & in ſumma egeſtate moritur pœnas luens interfecti Ioannis Bapt. & irriſi Chriſti. 219.b
Herodes moriens reliqui regnum Archelao, & Antipæ Herodi Tetrarchiam. 209.b
Herodes in tanta impietate haberi voluit pius, templũ à fundamentis inſtaurauit, ac magnificentius reddidit. 206.a
Herodes rex Calchidis, Herodes Agrippa poſt Philippum Tetrarcha à Caligula factus, deinde rex totius Iudææ à Claudio creatus, quem corroſerunt vermes. 206.b
Herodias vxor Philippi, concubina Antipæ. 206.b
Herodianus hiſtoricus. 394.a
Herodotus ſuam Ægyptiorũ hiſtoria à Cheope orditur. 156.a
Herodotus pater hiſtoriæ, non hiſtoriam ſed mythiſtoriam, hiſtoriam fabuloſam ſcripſit. 253.b
Heroicum carmen Græcis non debemus. 79.b
Heroica tempora, à tequæ nihil certi extat apud Græcos, incurrunt in ſæculum Samſonis. 99.b
Heroum ætas. 2.a
Herudfordianum concilium in Anglia. 493.a
Heſiodus Aſcræus poëta & ſacerdos muſarum in Helicone, centũ annis poſt Homerum 126. a Theogoniam ſcripſit.
Heth filius Chanaan. 30.b
Heua mater generis humani, annis decem poſt Adam moritur, anno vitæ ſuæ & mundi conditi. 940.16.a
Hexameron ſiue opificium ſex primorum dierũ Moſes in Geneſi duntaxat deſcribere inſtituit. 3.b
Hexapla,i. ſexcuplicia propter ſex interpretationes in vnum volumen coactas. 283.b
Hiarbas priſcus in libya. 68.a
Hiarbas rex libyæ. 60.a
Hic ſi 65. b.paſtores potentiſſimi. 68.a
Hic ſi populi antiquiſſimi. 6.a
Hiel ædificauit Iericho. 123.b
Herenias reliqua Regnum edid it. 130.b
Hieron Syracuſanorum rex. 246.b.248
Hieron rex Syracuſ. 268.a
D.Hieronymus multa in eccleſia inſtituit. 428.a.eius magna laus.
Hieronymi liber contra apoſtatas, qui dicebant Chriſtianos eſſe imperitos. 435.b

D.Hieronymus pſalterium per ferias diſtinxit 416. presbyter Cardinalis Damaſo charus. 426.a

D.Hieronymus de Origine, qui dum ſacros libros emendare optaret, corrupit. 282.a.283.b

Hieronymi verſio veratior in ſententiis, & clarior in verbis. 425.b

Hieronymus ſolus verus teſtam. de Hebræo in lat. cõuertit. de Græco, antè eum ſex erant conuerſiones. 439 b

D.Hieronymus non modò veteres editiones emendauit, ſed etiam ſeptimam de ipſo Hebraico multò incorruptiùs tranſtulit. 283.b

Hieronymus corpore defecto, cùm è lecto ſeſe erigere non poſſet, niſi apprehenſo fune, qui de trabe pendebat, obiit in Bethelcem anno Chriſti. 422. & 91. ætatis ſuæ. 439.b

Hieronymus Ægiptius. 24.a

Hieronymus Burgenſis, catalaunenſis epiſcopus,& Comes, de pietate & literis bene meritus. 755.b

Hierophile Sibylla Delphica. 93.b

Hieropolitanum templum Hieroſolymitano ſimile. 191.a.b

Hieroſolyma erat omnium vrbium Orientis clariſſima & ampliſſima. 186.a

Hieroſolyma capitur. vndecies centenamillia fame & gladio perierunt. 375.b

Hieroſolymitanum concilium. 416.b.443.a.487.a. 613.a

Hieroſolimitanus patriarcha Germanus hodie ſedet. 753 b

Hieruſalem primarium eccleſiæ ſuæ thronum quare non poſuit. 361.b.362.a

Higinus Athenienſis, 10. Rom. pontifex, epiſtolas duas ſcripſit. 382.a.b

Hildemenſe concilium. 721.a

Hillelis doctoris inſignis 80. diſcipuli. 200.a.291.b

Hillelis minimus eruditione diſcipulorum, vniuerſum cabbalæ & ſcripturarum corpus, cunctas etiam philoſophiæ partes exactiſſimè tenebat. 205.b

Hilarius Arelatenſis. 436.a

Hilarij magna laus. 424.b

Hilarius Sardus, 48. Rom. pont. 447.a.b

Hilarius Pictauorum epiſcopus hymnum Angelorum in lat. conuertit, & in Miſſam includit. 419.b. 420.a

S.Hildegardis miraculis & propheriis illuſtriſſima. 619.b

Hilpericus Francor. rex à ſatellite confoſſus eſt 492.a

Hilpericus Francorum rex multos Iudæos baptizari iuſſit. 470. a.471.b

Hipparchus aſtrologus. 302.a

Hipparchus Piſiſtrati filius, Athenis occiditur vt tyrannus. 238.a

Hippocrates medicus in Theſſalia. 185.b

Hippocrates Pythagoræ diſcipulus, medicinam in lucem reuocat. 252 a

Hippolytus martyr. 396.a

Hippomenes Ath. quartus decennalis princeps. 142.b

Hipponenſe concilium. 435.a.444.a

Hiram rex Tyri. 120.a

Hiras Hiraites ſacerdos Danidis. 108.a

Hiſpalenſe I. concilium contra Arianos. 472.b

Hiſpalenſe 2. concilium. 482.b

Hiſpaniæ regnum chronica incipiunt. 437.b

Hiſpanicum concilium. 515.a

Hiſpani die ſabbati ceſſant ab omni opere ſub horam veſpertinam 459.a

Hiſpanorum opus eſt, expugnare infideles & paganos. 705.b

Hiſpani verſus occidentem ſulcato mati nouum orbem adeunt. 218.a

Hiſtoriæ Græcæ ſcriptores 252.a

Hiſtoria regni heretici liquidò narrari non poteſt. 150.a.151.b

Hiſtriones Italia pelluntur. 211.b

Hiſtoricum ſæculum incipit. 130.a

Hiſtrus in ponto. 145.b

Hobal filius Ioctan. 35.a

Holda prophetiſſa. 143.a.144.a

Holophernes contra Cilices, Siros, Iudæos, donec ei Iudith caput præſcinderet. 232.a

Homerus mendaciorum ſcriptor. 242.a

Homeri fabulæ innumerabiles debello Troiano. 99.b

Homerus uon modò cæcus fuit, ſed & victum errans per omnes propè terras ſibi emendicabat. 219.b

Homeri & Heſiodi animas pendentes ex arbore ſerpentibus illas vndique vexentibus graues dare pœnas eorum cauſa, quæ finxerunt de dijs. 119.b

Homerus centum annis plus minus poſt bellum Troianum 159.b. ſexcentis ante Ariſtotelem, Meleſigenes ante cæcitatem appellabatur. eius ortum ſeptẽ Græcorum ciuitates glorioſè ſibi vendicabant: eius poſt nullum opus apud Græcos vetuſtius extate in confeſſo eſt. Sibyllinos verſus plurimos ſuis verſibus inſeruit.

ante Homerũ multi poëtæ in Græcia extiterunt. 119.b

Homerus iunior, vnus è pleiadum numero. 284.a

Homo ſibi relictus eſt poſt lapſum. 7.b

Homo poſt lapſum neceſſariò moritur 7.b

Hominem fecit Deus ætate, ſapientia, virtute, ſcientia perfectum. 4.a

Homines primi longæui quia natura erat ſimplicior & incorruptior. 5.b

Homines primùm in Attica fuiſſe natos alij aſſeruerũt, alij in Arcadia, alij in ægypto, alij in Stythia. 5.b

Hunt Megalites gladiis militũ confoditur. In numeto diuorum ponitur in Hebr. breuiarius. 203.b

Honorarium pro Miſſis dati. 753.b

Hohoricus ſuccedit Genſerico, qui multò crudeliùs Catholicos eſt perſecutus. 450.a.b

Honorius 1. Campanus, 72. Rom. pontif. 483.a.b

Honorius 2. ſedit contra Alexandrum. 589.a. pſeudo papa. 590.b

Honorius 2. Imolenſis, 169. Rom. pont. 608.a.b

Honorius 3. Romanus, 183. Rom. pont. 640.a.b

Honorius 4. Romanus, 196. Rom. pontif. 657.a.b. vir bonus & integer.

Honorius preſbiter Auguſtodunenſis. 603.b

Horas obſeruaſſe primus dicitur Mercurius Triſonegiſt. 280.a

Horatius, vira incontinentiſſimus, ſententiis grauiſſimus. 343.b

Hotcena vrbs in Germanis. 101.b

Homiſda Fruſiuonius Campanus, 54. Rom. pontif. reliquit multas epiſtolas decretales. 458.a.b
Horologium ſcıotericum, i. ſolare. 245.b
Horologium Achaz celebratur, cùm Græci & Latini trecentis annis ante Chriſtum neque quadrantes, horologia, neque horas haberet. 137.b
Hortenſia Hortenſij filia, luculentam orationem ad Augoſtum habuit. 343.b
Hortenſius conſul. 321.b
Hortenſius occiſus eſt cum Caſſio & Bruto. 334.a
Hortus Eden in Meſopotamia. 7.b
Hortus voluptatis, futuræ vitæ immortalis typus. 21
Hoſius centeno maior moritur. 424.a. Hoſij deliramenta.
Hoſius Cordubenſis. 423.a
Hoſpitaliorum D. Ioannis ordo. 605.b
Hoſpitalarij D. Io. equites Rhodij. 666.b
Hoſtanes de Magia ſcripſit. 265.b
Hoſtienſis epiſcopus pallio vtitur, & pontificem Rom. conſecrat. 417.b
T. Hoſtilius Rom. rex. 137.a
Hozai propheta. 143.a
S. Hugo monachus Cluniacenſis. 581.b
Hugo D.S.Victore Pariſienſis theologus. 608.a
Hugo Cardinalis S.Sabinæ ſcripſit in vniuerſam ſcripturam, iuxta quadruplicem ſenſum. 645.b
Hugo Capetus Francorum rex. 551.b
Hugo Capetus, Comes Pariſienſis. 570.a
Hula filius Aram. 29.a
Humanum ſanguinem non fundere. 26.a
Hundeus Normanorum rex, fidem amplexus, à Carolo de baptiſmo ſuſcipitur. 548.a
Hungariæ regnum incipit. 568.a.574.a
Hungarorum duces præcipui. 561.b.582.a
Hus filius Aram. 29.a
Io. Hus pſeudoeuangeliſta Bohemorum. 684.a
Hyberni ſiue Scoti fidem Chriſti recipiunt. 417.b
Hydrautica, i. organa, in Francia tunc primùm incipiunt. 534.a
Hydrophobeticum, aquas metuentem, Baldum interiiſſe. 681.b
Hymni ab Hilario & Ambroſio cõpoſiti. 420.a.421.b
Hymnographi apud Græcos. 538.a
Hypapantes Domini dies feſtus. 465.b
Hypermneſtra Danai filia ſacerdotio fungitur. 93.b
Hyrcanus filius Alexandri pontifex. 201.a
Hyrcan⁹ ex vna camera tria talentorũ millia eruit. 216.a
Hyrcanus octogenarius occiditur. 205.b

I.

IAbel filius Lamech Cainitarum ſeptimus. 13.a
Iabel à Caino ſeptimus, ab Adamo octauus, Paſtoritiam nece Abelis, Abelis intermortuam reſtituit. 15.b
Iacob & Eſau nepotulos ſuos Abraham ex Iſaac ſuſcepit. 42.a
Iacob & Eſau ex vno cõcubitu ſali differentibus planè naturis, aſtrologorũ vanitatem coarguunt. 54.a
Iacob prandet domni ſuæ. 675.
Iacob ſuſcipit Beniamin, Rachelem ſepelit & Deboram 58.a. viginti duos an. Iſaac ſenem ſua præſentia conſolatur & curat.
Iacob, qui & Iſraël cognominatus poſt angelicam luctã, omniũ primus votum nuncupauit Deo. 57.b
Iacob vixit cum auo Abraham annos quindecim, cũ Sem patriarcha 50. cum patre Iſaac. 120. &c. 57.b
Iacob per annos 12. deliteſcit apud abauum Heber metu fratris Eſau. 57.b
Iacob ducit Liam vigeſimum ſecundum agentem, inde poſt dies ſeptem Rachelem Liæ gemellam, quæ & ipſa proinde agebat vigeſimum ſecundum. 57.b
Iacob anno ætatis 63. benedictionem & prærogatiuam primogenituræ conſequitur à patre conſequitur. 57.b
Iacob deſcendit in Ægyptum, annis 130. natus. 57
Iacob è Meſopotamia rediens, patrem Iſaac in Hebron inuenit. 54.a
Iacob annos tráſegit in Meſopotamia, patri miniſtrauit poſt reditum ſuũ è Meſopotamia 22. annos. 57.b
Iacob moritur poſt tot exilia & cruces, anno 17. poſt deſcenſum in Ægyptum. 58.a
Iacob Ioſephi viri Mariæ pater. 206.a
Iacobæi manſerunt in Ægypto 430. annis. 61.a.b.62.a
Iacobini eccleſiæ conciliantur. 694.a
Iacobitæ hæretici. 482.a
Iacobitarum ſecta. 447.b
Iacobus frater domini, de templo præcipitatur, iuſſu Ananı pontificis 221.b rexit eccleſiam Ieroſolymitanam. 30. annis.
Iacobi tres, quorum duo Apoſtoli, tertius ſimpliciter Frater Domini epiſcopus Ieroſolymitanus appellatur. 221.b
Iacobus Ioannis frater, decimo anno à morte Chriſti occiſus eſt. 219.b
Iacobus Iuſtus apoſtolus, frater domini Hieroſolymis ann. dom. 34. ſedit. 369.b
Iacobus frater Domini Liturgiam ſiue miſſam promulgat, quæ Græcè habetur 221.b. primus ab Apoſtolis conſtitutus fuit epiſcopus & λειτουργός. 221.b
Iaddus ſacerdos, quem Alexander ſumma veneratione proſecutus eſt. 185.b
Iaddus qui occurrit Alexandro magno, Simon Iuſtus appellatus eſt. 188.a.b
Iair Galaadites de tribu Manaſſe. 94.b
Iannes & Mambres, magi Ægyptiorum qui Moſi reſtiterunt 66.a. principes incantatorum.
Iair ciuitates 20. condidit. 94.a
Iannes Moſii reſtitit. 64.a
Iannes vltimus princeps de domo Iechoniæ. 192.a
Ianuæ ſeu Ianizeri ex Chriſtianorum filijs eliguntur. 694.a
Ianuarius vndecimus menſis. 2.a
Ianus primus in Italia regnat. 90.a.b
Ianus Noe dictus ob vini inuentum. Iam vinum dicitur. 24.a
Iao religioſiùs prefertur, quem Iouis dæmonis nomen. 77.b
Iaphet filius Noe primus. 20.a
Iaphet ab Heſiodo Iapetus nominatur. 28.a
Iaphet ſe mari audacter cõmiſit vnde, Audax Iapeti genus. 25.b

Iapetus

Iapetus Europœorum & Septentrionalium pater. 27.b
Iared gennit Henoch anno ætatis ſuæ 162. 12.b
Iared omnium diutiſſimè viait, demptto Mathuſale. 12.a
Iared propheticè appellatus, qnoniam eius ætate fuit maaimus mundi deſcenſus ſiue declinatio in religiones varias. 12.a
Iaſon Argonautarum princeps. 93.b
Iaſon frater Oniæ 191.b. qui Ieſu, dicebatur. 192.b
Iaſon Cyrenæus quinque libros ſcripſit de reb. Machab. 306.a
Iauan filius Iaphet. 29.a
Iauan Græcorum fator. 29.a
Iberus rex Hiſpaniarum ſecundus. 57.b
Ibis poëma Callimachus condidit. 289.b
Ἰαῖραι, Chriſtiani. 220.a
Iddo propheta. 112.b
Iddo vates. 151.a
Idioma Sanctum, Aramæum. 185.b
Idiotæ Hebræo charactere, & Aramæo idiomate vtebantor 185.b. Samaritani, idiotæ.
Idololatria vetus poſita erat in cultu ſiderum, militia cæli. 90.a
Idololatria diaboli innentum. 13.b
Idololatria cœpit tempore Enos. 10.a
Idolomania vigebat temporib. Atahæ. 41.b
Idolorum prima mentio. 59.b
Idola non colere, naturæ præceptum. 26.a
Idola obmntuiſſe concionantibus Apoſtolis. 227.b
Idnmæornm rex primus. 59.b
Idumæorum ſacrifici, Chriſtianorum. 413.b
Iechonias tranſmigrationis tempore regnauit. 146.a. 147.b
Iednthnn propheta. 106.b
Iehiel filins Zachariæ. 123.a.b
Iehoua vel Iona nuſquam exiſtit in rerũ natnra 77.b. noua, irreligioſa, imperita, aliena & barbara pronnnciatione, dicitur Iehoua.
Iehu rex Iſraël. 125.a.b
Iehu omnem progeniem Achab deleuit multa piè fecit 156.a. in impietate,
Iehn filius Anani vaticinatur contra regem Iſraël Baaſan. 122.a.123.a
Ieiunare die Dominico, & die Iouis non licet. 409.b
Ieiunia quatuor temporum, in quibns ordines ſacri conferuntur, inſtitnta à Caliato. 390.a
Ieiunium in quadrageſima feria quinta inſtituit Gregorius. 502.a
Iephte infamis qnidem natalibus, fide & pietate nobilis, ſanctiſque veteris teſtamenti aſcriptus. 95.b
Iephte ad Aram filiam ſacrificauit 95.b. perpetuæ duntaxat virginitati cõſectauit, dicunt recentiores.
Iephte è tribu Manaſſe. 95.a.b
Iera filius Ioctan. 35.a
Ieremias vates. 143.a.144.a. 148.a
Ieremias propheriæ mnnere fungitur ann. 41. à ſnis trahitur in Ægyptum, ibi pbiloſophiæ incunabula poſuit, ſecretiore ſapiẽtia hierophãtas imbuẽs. 234.a
Ieremias hodie in patriarchatu Conſtantinopolitano, 142. patriarcha. 753.b
Ieremias Conſtantinopolitanus patriarcha ad Henricum 3. Franc. regem ſcribit. 764.a
Ieroboam Iſraëlitarum rex. 122.b
Ieroboam Iſraëlitas ad rebellionem inflammauit. 117.b
Ieroboam filius Nabat de tribu Ephtaim hæreticus. 151.a.b. 152.a
Ieroboam filius Nabat regni decem tribuum conditor. 120.b
Ieſca, quæ & Sara filia Haran 38.a. quæ pulchritudine ſua excitabat hnmines ad ſui conſpectum.
Ieſſe, ſiue Iſai princeps Iuda. 101.a
Ieſuatorum monaſticus ordo. 684.a
Ieſuitarum ordo confirmator. 724.a
Ieſuitarum initium. 715.b
Ieſnitarum collegium Claromõtenſis epiſcopus Lutetiæ condit. 735.b
Ieſus filius Syrach auctor Eccleſiaſtici. 284.a. 288.a
Ieſus filius Syrac Eccleſiaſticnm Hebraicè ſcripſit. 189.b. è 72. interpretib. fuit.
Ieſus, qui ſunm in Iaſonis nomen transformanit. 192.b
Ieſus filins joſedec. 182.b
Ieſus Gamalielis filius, pontifex. 221.a
Ieſus, ſiue joſue, minimus filiorum Baiazetis, Chriſtianæ religionis initiatus. 690.a
Ieſu nomen Paulus in epiſtolis quingenties vſurpat vſqueadeò ei erat amabile & ſuaue. 364.a
Iethro ſocer Moſis. 86.a
Iezabel impia, filia Ethbaal regis Sidoniorum. 154.a
Ignatius Alexandriæ patriarcha. 365.a
Ignatius antiphonarum & hymnorum primus auctor. 427.b
Ignatius Ioannis enangeliſtæ diſcipnlus, primus inſtituit antipbonos hymnos in eccleſia. 375.b. 377.b
Ignatius Layola Hiſpanus, Societate Ieſu fratrib. initium dedit. 715.b
Ignis ſacer in puteum merſus. 186.a
Ignis ardens à Callinico architecto Syro excogitatus. 494.a. ſeu gregeoys.
Ignis Latriam fugit Abraham, quam tyrannus Nimrod regebat. 41.b
Ilerdenſe concilium in Hiſan. 457.a
Iliadem Homeri nucis putamini inclnſam fuiſſe. 722.a
Illyricum concilinm de Trinitatis vnitate. 428.b
Imago Dei in naturalibus mentis facultatibus. 4.a
Imagines ſacræ adnrandæ. 517.b
Imagines ſacræ in templis habentur, & ſunt in aliqua veneratione, vt quæ imperitioribus ſint loco ſacratum literarum. 494.a
Imagines Chriſti & Sanctorum venerandas eſſe. 453.b
Imarus rex Libyæ. 249.b
Immnbilis Eccleſiæ ſedes. 410.a
Imperatrix Maria, filia regis Aragonum, ob adulterinm publicè Igne concrematur. 571.b
Imperij per barbaras nationes laceratio. 359.b

Imperium tranſlatum à Græcis ad Francos. 518. a
Impij aſtris, naturæ, caſui, vel bumanæ induſtriæ tribunnt, quod à Dei gratia vel iudicio eſt profectũ. 24. a
Impreſſoria ars, nouum ſcribendi genus, anno 1440. excogitata in vib. Argentinenſi. 695.b.697.b
Imta Æthiopum rex, inter ſanctos relatus: miraculis clarus, ſuis precib. ſtitit curſum Nili. 631.b
Inachus Argiuorum rex primus. 83.a
ab Inceſtu propinqnorum, naturæ prçceptom. 26.a
Indictiones incipiunt. 417.b
Indictiones ſubſtitutæ olympiadibus. 130.a
Indictiones Conſtantiniana. 410.b
Indictionum Conſtantini Magni initium. 2.a
Indictiones incipiunt ann. Dom. 313. quæ 15. annorũ ſpatio definiuntur. indictio certi tributi geous. 409 b. 410
Indorum ſator fuit ioctan. 35.a
Indi in ſuis Chronicis Adami patrem & prçceptorem fingunt. 5.b
Indulgentias qoòd primus Gregorius dederit, eſt error. 473.b
Ingelheimenſe concilium. 562.b. 563.a. 567.a
Innocentium qnatuordecim millia occiſa ſunt. 208.a
Innocentius 1. Albanus, 42. Rom. pontif. multa inſtituit. 436.a b
Innocentius 2. Romanos, 170. Rom. põt. 610.a.b
Innocentius 3. Anagninus, 181. Rom. poot. 636.a.b
Innocentius 4. Gennenſis, 186. Rom. pont. 145.a.b. pater iuris.
Innocentius 5. Burguntiuls 191. Rom. pont. 654.a.b. Dominicanos.
Innocentins 6. Lemonlcenſis, 205. Rom. pont. 678. a.b. Canoniſta maximos.
Innocentius 7. Sulmonenſis, 210. Rom. pont. iotiſperitus comis ac blandis. 689.a.b
Innocentius 8. Genoenſis, 221. Rom. pont, 704. a.b
Iuo in Pannonia. 413.b
Inquiſitionis officium inſtitnitur. 706.a
Inſtrumenta muſica decem generum. 106.a.107.b
Integra vrbs in Phrygia, cuius magiſtratus & ciues omnes erant Chriſtiani, incẽdio cremata eſt. 403.b
Intercalatio Cæſariana correcta eſt ab Auguſto. 213.b
Intraoit vt vulpes, regnauit vt leo, mortuus eſt vt canis. 660.a
Inuentio rerum non eſt ita recens, vt Græci potant. 55.b. 56.a
Innentores rerũ ingenioſi fuerũt primi homines. 5.b
Io, vel Iſis, artem molendi pinſendíqoe docoit. 91.b
Ioachas pontifex. 122 b
Ioachas rex Iudæ 19. Ioſiæ filius, ſanguinarins & impius. 145.a.b
Ioachim, qui & Iechonias, à popolo dux conſtituitur. 146.a. 148.a
Ioakim, Eliakim rex iudæ 20. Ioſiæ filius, impius fuit. 145.a b
Ioachim rex, qni & Eliachim, ob ſignificationis nominis. 206.a
Ioachim pontificatum ſuſcipit & adminiſtrat 185. a. b. librum Iudith conſcribit.
Ioachim pater fuit. B. Mariæ & virginis. 206.a
Ioachim B. Mariæ patens naſcitur, Eliachim & Eli. 202. a
Ioam vates. 151.a
Ioam prænunciat Inſiam deſtructurum idololatriam 120.a. Iadon vocatur à Ioſeph, Semeas à Terbula.
Ioanan ben Zachai diſcipulorum Hilleris minimus 205. b. vniuerſum ſcripturæ corpus tenebat.
Ioanna puella, anno ætatus circiter 20. Aureliam vrbem obſidione Anglorum, qui Luteriam poſſidebant liberat. 693.b
Ioannis Chriſti Baptiſta & præcurſor. 210.a
Ioannes Apoſtolus in Pathmum inſulam relegatnr, 375. b. Euangelia & epiſtolas dictat reuerſum ab exilio.
Iohannes Euangeliſta moritnr. 358.b
Ioannes ſua morte clauſit centenſimum Chriſti nati annum. 375.b
Ioannes Damaſcenus Theologus molta Græcè ſcripſit. 506 a
Ioannes à deuicto qnodam hyrcano, Hyrcanus dictus eſt. 196.a.b
Ioannes Hyrcanos pontifex. 309.a
Ioannes Francorum rex ordinem equitom Stellæ auſpicatur. 677. b
Ioannes rex. Franc. Burgundiam Galliæ regno coniunxit. 681.b
Ioannes Cabadis dux egregius, poſtea mendicando victum quæſiuit. 463.b
Ioannes Storeus Anglus Londini illuſtri martyrio ad ſuperos migrauit. 748.a
Ioannes Hiſpalenſis in captiuorum ſolatium Scripturam in Arabicam tranſtulit. 598.a
Ioannes Indorum Patriarcha, vnns de maximis, Romã venit ad Calideum pontificem. 607. b
Ioannes Indiæ preſbvter & rex. 607.b
Ioannes abbas Chronicon ſcripſit. 472.a
Ioannes de Columna, anctor libri cuius titulus eſt, Mater hiſtoriarum. 670.a
Ioannes à Temporibus annos 361. vixiſſe fertur. 613. b
Ioãnes Gultembergins Argentinenſis, artem impreſſoriam primns excogitauit. 695.b
Ioannes 1. Tnſcus, 55. Rom. pontif. 459.a b
Ioannes 11. Romanus, 58. Rom. pontif. 462.a.b. 463.b
Ioannes 111. Romanus, cognomento Catilina, 65. Rom. pontif. 468.a.b
Ioannes 4. Dalmata, 74. Rom. pont. 487.a.b
Ioannes v. Antiochenus, 84. Rom. pootif. 495.a.b. 496. a
Ioannes v1. Græcus, 87. Rom. pont. 499.a. b
Ioannes v11. Græcus, 88. Rom. pontif. 499.a.b
Ioannes v111. Romanus, doctus, antea Cardinalis, 110. Rom. pontif. 543.a.b
Ioannes 1x. quèm hæretici nugantur ementito ſexu ſediſſe in ſede pontif. eſſe autem fabulam multis argumentis coinci poteſt. 538.a. 539.b. 540.a
Ioannes X. Romanns, 126. Rom. pontifex. 556.a.b

Ioannes 11. Romanus, 129 Rom.pont. 558.a.b
Ioannes 12. profugus, iterum pontificatum obtinuit. 565.a.b
Ioannes 12. Romanus, 134. Rom.pont. 562.a.b. hominis monſtrum. 563.b
Ioannes 13. Romanus. 136. Rom.pont. 565.a.b
Ioannes 14. Papienſis, 141. Rom.pont. 569.a.b
Ioannes 15 Romanus, 142. Rom.pont. 569.a.b. malus & auariſſ. cleros exoſus, omnia ſuis largietur.
Ioannes 16. Romanus, 143. Rom.pont. 570.a.b
Ioannes 17. Græcus, 145. Rom.pont. 572.a.b
Ioannes cognomēto Siccus, 18. Romanus, 147. Rom. pont. 574.a.b
Ioannes 19. Rom.pontiſ. 148. ad otium conuerſus, nihil memoria dignum geſſit. 575.a.b
Ioannes 20. Tuſculanus, 151. Rom.pont. 579.a.b
Ioanns 21. Luſitanus, 193. Rom.pontiſ. 655.a.b. vir literatus, ſed in rebus gerendis parum prudens. 656.a
Ioannes 22. Caducenſis, 202. Rom.pontiſ. 668.a.b. 671.b
Ioannes 23. Neapolitanus, 213. Rom.pont. 691.a.b
Ioannitarum ordo inſtituitur. 605.b
Ioas Ochoziæ minimus filius. 126.b
Ioas & Ieroboam Iſraëlitarum reges. 127.a
Ioas ſex annis occultatur propter tyrannidem Athaliæ 126.a. reſtaurat templum, tandem deprauatus iram Dei meruit. à ſuis ſeruis interfectus eſt. 126.b
Ioatham rex Iudæ 13. ſanctiſſimus fuit, proſpereque regnum adminiſtrauit. 133.a.b
Ioatham Pontifex. ibid.
Iob hiſtoria à Ioſepho non nominata. 184.a
Iob Arabs Huſſitarum princeps, fuit ex poſteris Nachor. 65.b
Iob Dina filiam Iacob ducit vxorem. 60.a
Iobab filius Ioctan. 35.a
Ioctan Indorum pater. ibid.
Ioctan frater minor phaleg. 32.b
Iodocus Badis doctiſſi. 708.a
Ioël ſummus ſacerdos. 128.b.129.b
Ioël propheta, de duabus tribubus vaticinatur. 141.b
R. Iohannam ben Zachia, præceptor R. Eliezer. 225.b
Ioiada pontifex. 125.a
Ioiada quintus pontifex. 187.a
Ioiada pontifex ſolus poſt Moſem 120. ann. vixiſſe legitur. 126.a
Iones profugi Athenas ſe contulerunt. 106.a
Ionica & Italica philoſophia eſt vetuſtiſſima. 236.a
Ionadab filius filius Rechab, clarus propheta. 124.a.b
Ionas prædicit euerſionem Niniue regi Aſſyriorum. 152.b
Ionas diutiſſimè munus prophetiæ exercuit. 127.b
Ionas vaticinatur in Ieroboam filium Ioas. 127.b. in Niniuitas.
Ionas cocus Lutheri, ſe iuſtum Ionam predicabat. 729.b
Ionathan propheta. 112.b
Ionathan 3. Iudæorum princeps. 195.a.b
Ionathan pontifex Annæ filius. 218.b
Ionathas filius Vziel paraphraſin Chaldaïcam fecit. 200.a
Ionathan ben Vziel, Syriacè totum vetus teſtamentum reddidit 205.b. obiit ann. 28. ante Chriſti Natiuitatem. Paraphraſtes Chaldaïcus appellatur.
Ioarib ſummus pontifex. 124.a
Ioram propheta. 121.a
Ioram Iſraëlitarum rex. 123.a.b
Ioram frater Ochoziæ, nonus rex Iſraël. 155.a.b
Ioram rex Iudæ ſeptimus 123. a. Athalia filiæ Achab coniux, peregrinam religionem ſecutus eſt.
Ioram inteſtinorum doloribus per biēnium inuexatus, vt egereret etiam viſcera ſua. 123.b.124.a.b
Iordanis fluuius ad radices Libani montis exoritur. 210.a
Iordanes Dominicanus, theologus ſuis ſilentium menſæ præſcribit. 642.a
Iornandes, ſiue Iordanus Gothorum epiſcopus & hiſtoricus. 465.b
Ioſaphat ſummus ſacerdos. 125.
Ioſaphat rex Iudæ ſextus, ſanctiſſimus 122.a. religionis virtutibus clarus. cum Achab affinitatem iunxit. 123.b
Ioſaphat nauigationem in Ophic Indiæ à temporibus Salomonis intermiſſam repetit, ſed infeliciter, quòd illius ſocios Iſraëlitas hæreticos adiunxiſſet. 123.b
Ioſedec temporum captiuitatis. 182.b
Ioſedec & Ieſu Pontificibus. 162.b
Ioſeph ſexdecim annorum vēditur. cum habet ſeruū Putiphar, eundem habet in carcere per annos circiter tredecim. 58.a
Ioſeph tricenarius ſtat in conſpectu Pharaonis, pro rex Ægypti. ibid.
Ioſeph ſomniorum intelligentiam primus condidit 59.b. venditus à fratribus per inuidiam.
Ioſeph ab Ægypiæ prudentia ſingulari famem depulit, conſecratus ab Ægyptiis, Serapis nomine. 59.b
Ioſeph vixit 110. annos 63.b. minùs diu vixit quàm reliqui.
Ioſeph in Nilum proiectus refertur inter Deos Ægyptiorum 63.b. oſſa eius tranſtulerunt Iſraëlitæ.
Ioſeph filius gener fuit Eli, i. Ioachin. 206.a
Ioſeph cæcus paraphraſtes. 205.b
Ioſephus Galilææ dux. 223.b
Ioſephus Galilææ præfectus, à Rom. capitur. 224.a
Ioſephi teſtimonium de Ieſu, vero Meſſia Chriſto. 226.a
Ioſias rex Iudæ pugnans contra Necao in prælio cecidit. 230.a
Ioſias rex Iudæ 18. idololatriæ labes expiauit. 143.a.b
Ioſippus Hebræus. 376.a
Ioſippus & Ioſephus, vterque ſacerdos, doctus, nobilis, &c. vnus Hebr. alter Græcè ſcripſit. 224.a
Ioſue pontifex. 180.a
Ioſue de tribu Ephraim. 81.a
Ioſuè princeps ſynagogæ magnæ 180. a. cum fuiſſe edoctum à Moſe. 183.a
Ioſue rerum ſuarum commentarios ſcripſit, & Deuteronomi poſtremos verſus. 82.a

Iouianus nolnit habere milites niſi Chriſtianos. 423.b
Iouianus Athanaſium ab eailio reuocat, & templa Idolorum claudit, &c. 424.a
Iouinianus hæreticus. 422.a
Iouius Maximinus conuentus fieri prohibuit. 397.b 398.a
Iouianus Pontanus. 705 b
Irad Cainitarum tertius. 10.b
Irenæus Lugduni. 222.a
Irenæus Lugdunenſis epiſcopus Fotini ſucceſſor. 386.a
Irenæi error de receptaculis animarum. 668.a
Iſabella Philippi Franc.regis filia. 672.a
Iſaac Hebræorum pater. 43 b
Iſaac genuit Iacob. 53 b
Iſaac ex promiſſione & ſecũdum ſpiritum natus, terræ ſanctæ incola ſolus fratrum permanſit. 55.b
Iſaac typus Chriſti, qui Polygamiam ſynagogæ ſuſtulit, & monogamiam antiquam retulit. 53.b
Iſaac caligauerunt oculi, & videre non poterat. 53.b. 54.a
Iſmaël antichriſti ſiue Mahumetis typus. 93.b.54.a
Iſaac anno ætatis vinctus, vt ſacrificaretur à patre. 54.a
Iſaac recipit Iacob è Meſopotamia feliciter reuertentem. 54 a
Iſauricus dictus Seruilius. 201.b
Iſboſes Saulis filius regnauit ſeptem annos, & menſes ſex. 106.a
Iſidorus Peluſiota. 442.a
Iſidorus Baſilidis filius. 384.a
Iſidorus Hiſpalenſis commẽtatus eſt librum Iudith. 235.b
Iſidorus Iunior Hiſpalenſis epiſcopus 481.b. Gotthorum hiſtoriam ſcripſit.
Iſidorus ſenior, epiſcopus Cordubenſis. 436.a
Iſidorus ſenior Cordubẽſis Chronicon ſcripſit, quod auſpicatur à D.Ioanne Chryſoſtomo. 439.b
Iſidorus edidit de Donatione Conſtantini edictum. 412.a
Iſis ex Æthiopia ad Ægyptios attulit literas. 65.b
Iſmaël Iſmaëlitarum & Agarenorum in Arabia princeps. 43.b
Iſmaël primogenitus Abrahæ ex ancilla Agar, à quo Iſmaëlitæ, Saraceni, & Arabes 55.b. duodecim filios principes reliquit.
Iſmaël ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omnium contra ipſum. 55.b
Iſmaël pœnitentiam egit, & pietatem coluit, & paternum funus cum Iſaac religioſè curauit. ibid.
Iſmaël mortuus eſt anno 65.Iacob. 58.a
Iſmaël Sophi. 710.a.713.a.b
Iſraëlitarum ſiue decem tribuum regni conditor Ieroboam. 120.b
Iſmaëlitarum reges ſemper in impietate Ieroboam permanſiſſe, niſi eam aliqui auxerint. 121.b
Iſthmia & Pythia primùm aguntur in Græcia. 237.b
Iſthmus Ægyptiaca. 79.a
Italiæ nouum regnum exoritur. 546.a.547.b
Italiæ pars mero pontificis iuri ſubeſt. 103 b
Itinerarium R.Beniamin. 184.a
Iturea in Tetrarchia Philippi. 210.a
Iuba Maurorum rex doctiſſimus. 218.a
Iubal filius Lamech Cainitarum ſeptimus. 13.a
Iubal, muſices, & inſtrumentorum eius pſalterij & citharæ repertor. 15.b
Iubalda tertius rex Hiſpaniæ. 61.b
Iubilandi vocabulum à nomine Iubal fluxit. 15.b
Iubileum ad annos 25.Sixtus 4.reduxit. 702.a
Iubileum de centeſimo Bonifacij ad 50. annos retulit. 675.b
Iubileus annus centeſimo quolibet anno celebrandus. 660.a
Iudæ regnum, vel Hieruſalem, vel duarum tribuum, vel Dauid Roboam obtinuit. 120.a
Iudæa in prouinciam redacta. 210.a
Iudæa in formam prouinciæ redacta eſt. 106.b
Iudæa in poteſtatem Rom. venit anno 61.ante Chriſti ortum. 202.a
Iudæa miſerè à Magis & latronib.affligitur. 219.b
Iudæus quidam impoſuit Iudæis quibuſdam ſe eſſe verum Meſſiam. 708.a
Iudæus quidam ſacram hoſtiam cum theca emit, &c. 711. b.712.a
Iudæi pacis Principem de medio tollentes, in diſſenſionis & belli præſidis ſatanæ poteſtatem inciderunt. 217.b
Iudæi paſtores, quòd eorum opes in pecoribus eſſent poſitæ. 63.b.65.b
Iudæi cadebant ſuper faciem, & adorabant. 405.b
Iudæi in Ægypto conſtantiſſimè retinuerunt linguã Hebraicam. 64.a
Iudæi indulgentes odio in Chriſtianos aliter numerũ annorum notant. 348.a.b
Iudæi Apoſtolorum æmuli, ſacrarum literarum capſarij. 163.b
Iudæi plures remanſerunt in captiuitate, amore poſſeſſionum & liberorum, illicque formam reip. à Perſis redemerunt. 182.a
Iudęi & Samaritæ in Paleſtina eccleſias incendunt, & obuios quoſque Chriſtianos interficiunt. 467.b
Iudæi externorum dominatu plenè liberati. 196.a
Iudæi vectigales Perſarum & Græcorum vſque ad Machabæos. 179.b
Iudæi libertate & religione priuati ſub Antiocho. 274.a
Iudæi qua menſura menſi ſunt Chriſto, eadem eſt eis repenſum. 227.b
Iudæi diſperſi & palabundi vagantur, per aliena hoſpitia iactantur. 224.a
Iudæi clauſi in America. 159.b
Iudæi multi in Tartaria. 558.a
Iudæi à Saracenis expelluntur. 614.a
Iudæi Hiſpania pulſi. 703.b.706.a
Iudæi ex Hiſpania pulſi à Ferdinando quinto. 380.a
Iudæi è Portugallia eiecti. 708.a
Iudæi Francia penitus exiguntur. 634.a
Iudæi à Philippo Pulchro tota Frãcia iam tertiò ſpoliati & exacti ſunt. 660.a.667.b

Iudæi multi in Gallia cōbuſti 627. b. puerum Chriſtianum in crucem egerunt.
Iudæi è Frácia expulſi ſunt,& eorum ſynagogæ euerſæ,vel mutatæ in eccleſias. 629.b
Iudæi quarto & extremo exilio è Frácia eiecti. 688.a
Iudæi in Aruernia vltra quingentos conuertuntur. 469.b.& deinceps.
Iudæi de Donatione Conſtantini. 413.b
Iudæos tumultuantes Claudius Roma expulit. 220.a
Iudæis Pariſienſibus reſpondit Innocentius, Deus omnipotens auferat velamen è cordibus veſtris. 610.a
Iudæorum calamitates variæ. 358.a
Iudæorum captiuitas grauiſſima. 194.a
Iudæorum regnum 500.expleri. 150.a
Iudæorum magna ſtrages. 380.a
Iudæorum perſecutio,in Germania 618. a.in Francia fuit pecuniaria.
Iudæorum fabulæ & mendacij contra Chriſtū. 198.a
Iudæorum principes à Floro flagris verberati,& crucibus affixi. 222.a
Iudaicum bellum quinque annis cūtectum eſt. 225.a
Iudaicorum doctorum ſucceſſio. 607.b.608.a
Iudaicæ calamitatis fontem è Chriſti nece proficiſci. 363.b
Iudas Machabæus 2. Iudæorum princeps dominatū adminiſtrauit annis quatuor. 194.b
Iudas Haſmoneus ſacerdotium & temp. cœpit adminiſtrare 192.b.filius Nathatię.primus princeps Iudæorum. ibid.a
Iudas Machabæus belli ſacri commentarios ſcripſit: ibid.a.eius facta præclara.
Iodas princeps. 63.a
Iudas alius Ezechiæ filius, ſicariorum dux, docens tuendam libertatem. 211.b
Iudas Galilæus, conditor Sicariorum & Zelotarum. ibid.
Iudices dicti ſunt, quòd penes eos auctoritas eſſet dicendi ius,& adminiſtrandi temp. 87.b
Iudicum ætas. 2.b
Iudicium,& per antitheſin, iniuria & violentia, Miſpat. 103.b
Iudith liber poſt ſynodum ſcriptus eſt. 184.a
Iudith librum Ioachim ſcribit. 185.b
Iudith Artaxerxis tempore viguit. 255.b
Iudith hiſtoria 234.a. ad tempora Nabubdonozoris referenda. 253.b
Iugurtha corrumpit pecunia ſenatum. 311.b
Iulianus Cœnomanis. 222.a
Iulianus eccleſiæ hoſtes fouebat apoſtata. 423.
Iulianus à Libanio corruptus in ethnicam impietatem labitur. 422.a
Iulianus apoſtata hexametri nobile iuuentum Hebræis inuidet. 79.b
cum Iuliano apoſtata dæmon loquebatur diuerſis vocibus & modis. 4.a
Iulianus apoſtata hoſtis Chriſti, Iudæis pecunias cōtulit,& artifices vndique cuocauit, furens, vt Domini ſententiā euerteret, qui non patitur deinceps templum inſtaurari. 224.b
Iulianus apoſtata Iudæis ſuadet vt templum Hieroſolymis reſtaurent,in odium Chriſti. 423.b
Iulianus apoſtata incerto ictu ad mortem ſauciatus, virtutem Chriſti confeſſus eſt,Galilææ. 228.
Iulianus apoſtata periit incertò ictu 1 annum vnum & menſes 7. imperauit. 423.b
Iulianus Antiochenus monachos magno numero colligit 407.b.martyrio tollitur.
Iulius 1.Romanus, 36. Rom. Pontif. cœmeteria fieri iuſſit. 418.a.b
Iulius 2.Genuenſis,224.Rom.pontif. 710.a.b
Iulius 3:Romanus,229.Rom.pontif. 728.a.b
Iulius Cæſar imperator. 201.a
Iulius capitolinus. 408.a
Iuo Carnotenſis epiſcopus decreta pontificum redegit in vnum volumen. 602.a
Iupiter ſe multis ſtupris polluit. 90.a
Iurare,periurare,ſecretum prodere noli. 431.b
Ius Orientale. 412.a
Ius publicum ſeruare,naturæ præceptum. 26.a
Iuris interpretes doctiſſimi. 612.a
Iuriſconſulti inſignes, Papiniani diſcipuli. 392.a
Iuſtitia originaria perdita,homo neceſſariò moritur. 7.b
Iuſtitiarius cognominatus Petrus Portogalliæ rex. 681.b
Iuſtinianus Magnus Agapetum adorauit. 367.b
Iuſtiniani codex promulgatus. 404.a
Iuſtinianus ex tribus codicibus nouum codicem ex ſuo nomine Iuſtinianeum fieri curauit. 462.a
Iuſtinianus diem feſtum hypapātes Domini vbique celebrari inſtituit. 465.b
Iuſtinianus edixit,ne is ordinaretur epiſcopus qui vxorem haberet & filios. 462.a
Iuſtinianus imperator Donationem Conſtantini cōfirmauit. 411.a
Iuſtinianus imperator, de peccatis ſuis pœnitentiam agens, Rom pontificem humi proſtratus pro ſuis peccatis intercedere rogās, abſolutionem & communionem conſecutus,primus imperatorum eius pedes exoſculatur. 501.b
Iuſtinianus maior. 459.b
Iuſtinianus ex Libya & Carthagine pellit. Arianos, &c. 461.b
Iuſtinus primus omnium imperatorum coronatur à pontifice Rom. 459.b
Iuſtinus Martyr. 358.a
Iuſtinus Martyr de carnium vſu. 8.a
Iuſtinus philoſophus & martyr. 382.a.383.b
Iuſtinus Trogi epitomiſta. 382.a
Iuſtinus Trogi Pompeij epitomiſta. 343.b
Iuuenis quidam maleficio duarum vellarum in formam aſini mutatus eſt. 575.b
Iuuentus populi Dei,quarta ætas. 71.b
Ixion Corinthiorum rex. 107.a.110.a
Ixion perfidus rex Lapitharum. 93.b

L

Laab filius Mizraim. 30.b
Laban idola habuit, quæ Rachel filia abſtulit, & Iacob defodit ſub terebintho. 37.b

Labinitus vltimus Babyl.rex, Baltazar dicitur. 130.b
Laboies Lacedæmoniorum rex. 112.b.121.
Labyrinthus primus in Ægypto extructus. 64.a
Lacedæmoniorum reges deficiunt. 133 b
Lacedæmoniorum nonum regnum incipiunt. 105.b
Lacedæmonij ab Atheniensibus victi. 257.b
Lacedæmonios & Iudæos ex vno Abraham deſcendiſſe. 191.b
Lactantij error de receptaculis animatum. 668.a
Lactantius Firmianus Criſpi Cæſaris magiſter, adeò pauper, vt etiam neceſſariis indiguerit. 415.b.416.a
Ladiſlaus Poloniæ & Vngariæ rex. 696.a
Laicis cuiuſcunque ſint ordinis, prædicare non licet. 641.b
Lamec à Caino ſextus. 12.a.b
Lamec Caini ab nepos bigamiam introduxit. 12.a
Lamech genuit Noë. 16 b
Lamech pater Noë & propheta. 21.b
Lamech ſecundam cædem feciſſe dicitur, Cainum caſu inter frutices ſagitta transfixit, deinde filium, qui ſe feſelliſſet, feramque eum eſſe dixiſſet ſuffocauit. 13.b
Lamech vxorius & gladiator, in vtraque progenie eſt, & eodem ſæculo 16.a. prophetica facultate valuit.
Lamprides Aſſyriorum rex. 87.a
Lampſacenum concilium. 425.a
Lancea Dominica pro Labaro Henricus vtebatur. 557.b
Lancea Dominica diuinitùs repetitur. 598.a
Lanarum & pellium vſus monſtratur à Deo. 8.a
Landus Sabinenſis, 125. Rom. pont. 556.a.b
Lanouius Gallus ab Hiſpanis capitur, quindecim peditum ſignis cæſis. 763.b
Laodicenum concilium. 425.a
Laonicus Chalcondylas Atheniensis hiſtoriam Turcorum ſcribit. 700.a
Laoſthenes Aſſyriorum rex. 106.b
Io. Lapidanus, doctor theologos, Lutetiæ linguam Hebraicam Io. Reuchlinum docet. 711.a
Lapitharum & Centaurorum bellum. 93 b
Lapitharum bellum cum Centauris. 97.b
Lapſus hominis, fons mortis, morborum, & cæterarum calamitatum. 7.b
T. Largius primus Romæ dictator. 246.a
Larthes Ægyptiorum vltimus. 100.a
Laſcaris. 719.b
Lateranenſe concilium. 603.a.604.b.605.a
Lateranenſe concilium 4. contra Berengarium. 588.b
Lateranenſe concilium contra predeacum. 642.b
Lateranenſe Palatium Chriſto ſacrauit & dedit Conſtantinus. 412.a.414.a
Lathyrus rex Ægypti. 278.b
Ptolom. Lathyrus à matre eiectus denuo recuperat regnum. 311.a.b
Latinus Italiæ rex quintus. 97.a
Latinus quintus à Saturno in Italia rex 100. à Genus vnde Latinum.
Latinas literas repetit Carmentis Latini regis mater. 98.a
Latinus filius Carmentis Latinam linguam corrigit, & Latinos de ſuo nomine appellatos reliquit ibid.
Latium dictum, quòd hìc latuiſſet Saturnus. 10.a
Laudinenſe concilium. 643.a.659.a
Lauduni Nicola dæmoniaca liberatur. 743.b
Matthæus Launæus Caluiniſmum curat. 754.a
Laurentius martyr. 396.a.397.b
Laurentius poſt abdicationem, epiſcopus Nucerinus. 457.a
Laurentius Iuſtinianus Venetus. 686.a
Laurentius Surius Carthuſianus. 755.b
Lechus & Cechus fratres Polonis atq; Boëmis principes præfuere. 466.a
Legienſe concilium. 604.b
Legio Chriſtianorum Thebanorum duce S. Mauritio à Cæſarianis militibus propter Chriſtum iugulata eſt. 403.b
Legiſtæ quinam ſint. 197.b
Λειτουργὸς, ſacrorum ſolennium adminiſtrator, officiarius, miſſarius, hinc Λειτουργία, miſſa. 221.b
Leo 1. cognomento Magnus, Tuſcus, 47. Rom. pont. 443.a.b
S. Leo 2. Sicolus, 82. Rom. pót. Græcè & Latinè fuit peritiſſ. 494.a.b
Leo 3. Romanus 99. Rom. pont. 518.a.b multa pertulit à Romanis. 527 a
Leo 4. Romanus 106. Rom. pont. 536.a.b.537.b
Leo 5. Ardeatinus, 121. Rom. pont. 554.a.b
Leo 6. Romanus, 127. Rom. pont. 557.a.b
Leo 7. Romanus, 130. Rom. pont. 559.a.b
Leo 8. Romanus, 135. Rom. pont. 564.a b.565.a.b
Leo 9. Alſatius in Germania, 157. Rom. pótif. 585.a.b. primus ſedem apoſtolicam ab imperatorum inueſtitura reſtituit. Domus eius pauperibus & peregrinis ſemper patuit. 585.b
Leo 9. antiquam pontificum integritatem è cælo in ſedem Apoſtolicam reuocauit. 553.b
Leo 10. Florentinus, 225. Rom. pontif. 713.a.b
Leo iconomachus odio Romanæ eccleſiæ pecuniam ſacram in ærarium publicum contulit. 412.a
Leo imperator ſanctis imaginibus bellũ indixit 502. a. patrimonium eccleſiæ fiſci addixit. 505 b
Leo, mali corui malum ouum, etiam ſacris imaginibus bellis indixit. 514.a.515.b
Leo quaſi bos comedet Paleas. 8.a
Leo de tribu Iuda adumbratus. 8.a
Leo Tuſcus, interpres liturgiæ D. Io. Chryſoſtomi. 624.a
Leo philoſophus imperator ſcripſit libt. Βασιλικῶν. 549.b.552 a
Leocrates Athen. quintus decennalis princeps. 142.b
Leodienſis epiſcopus Colonienſem archiep. & Cazimirum fudit. 766.a
Leon Lacedæmoniorum rex. 238.b
Leonidas Lacedæmoniorum rex. 248.a
Leonides Origenis martyrio coronatur. 389.b
Iac. Leopes, Philoſophus & theologus Græ. Hebr. & Arabicè peritus. 711.b
Lepidus vrbi præfectus, triumuir. 356.a
Lepidus limina ex marmore primos in domo poſuit. 319.b

319.b.legem tulit de actis Syllæ reſcindendis.
Leſbia,prima plectrum excogitauit. 230.a
Leſtrygones gigantes in Italia. 68.a
Leuca. 331.b
Leucippus Sicyoniorum rex. 87.a
Legis naturæ ætas. 3.a
Lex Hebræorum ſapientiæ & philoſophiæ fons & principium. 77.b
Lex de obedientia & temperantia. 7.b
Lex tradita eſt charactere Hebræo, idiomate verò ſancto. 185.b
Lex abſoluitur tribus præceptorum generibus moralibus iudicialibus religioſis & ceremonialibus. 72.a
Lex,præter natiuum ſenſum & hiſtoricum, tota myſtyca eſt,ſacramentalis & typica. 671.b
Lex ſancita eſt aduerſus idolomanam & peccatum. 71.b 72.a
Lex remedium aduerſus idololatriam, & peccatum vbique regnans. 79.a
Lex pro numero hebdomadum in 53. diſtributa ſectiones,quarum ſingulæ conſtant,136.verſibus. 274.a
Lex diſtributā eſt in Parſioth & Sedarim, ſectiones & ordines 184.a.& in Sittoth,paragraphos.
Libanus mons. 210.a
Libri ſacri diſtributi ſunt in tres partes, legem, Prophetas,& Hagiographa. 184.a
Libri & cortices ante vſum papyri. 285.b
Liber bellorum Dominū fertur extare apud Æthiopas. 65.b
Libera Chriſti prædicatio per Africā à Saracenis conceſſa. 651.b
Liberum arbitrium,bona opera. 635.a
Liberius Romanus,dictus Leo,421.b.37.Roman.pōtif. 422.a
Libertatem eſſe tuendam, hæreſis erat Sicariorum. 211.b
Licinius Chriſtianos cogit ſacrificare idolis. 410.a
Licinius occiditur. 417.b
Lidericus primus Flandriæ comes à Carolo deſignatur. 518.a
Liliorū inſignia primùm inſtituta & vſurpata. 548.a
Liliorum flores tres,inſigne regum Franciæ. 684.a
Lincopianum concilium in Suecia. 618.b
Linguarum confuſio. 31.b.33.b.34.a
Linguæ barbaræ & profanæ ſunt linguæ vulgares, quatuor dundaxat ſacroſanctæ. 216.a
Linus Thebeus,,Herculis & Orphei magiſter. 96.a
Linus Tuſcus,2.pontif.Rom.371.a.Acta D.Petri ſcripſit. 371.b.372.a
Linx Scytharum rex. 92.a
Litanias trium dierum ante Aſcenſionem Domini induxit. 518.a
Literarum vſum extitiſſe ante diluuium. 6.a
Liturgia,Miſſa ab Apoſtolis diſpoſita. 370.b
Liuius Andronicus, primus poëtarum Latinorum. 289.b
T. Liuius hiſtoriographus Patauij quarto Tiberij obiit. 368.b
T.Liuius conqueritur tantos errores tempora implicare. 347.b
Lodoicus Viues. 711.b
Petr.Lombardus, Magiſter ſententiarum, epiſcopus Pariſienſis,Theologiam primus Latinorum in artem redegit. 624.a
Londinenſe concilium. 609.a.661.a
Londini celebre concilium celebratur. 605.a
Longæuitatem primorum hominum, opus fuiſſe diuinæ prouidentiæ,non naturæ. 5.b
Longinus Græcus,primus Italiæ Exarchus conſtituitur Rauennæ. 469.b
Longobardorum gens perfida. 516.a
Longobardorum regum initium. 467.b
Longobardi imperium obtinent. 554.a
Longobardorum hæreſis. 642.a
Lot filius Haran,minor patre octo annis. 38.a
Lotharingia tota ad Germanos à Francis conceſſit. 557.b
Lotharius à Paſchali Papa coronam regni & nomen Imperatoris atque Auguſti conſequitur. 533.b
Lotharius imperator corona imperiali ab Innocentio eſt inſignitus,& compeſcuit ſchiſma. 610.a
Louanienſis academia erigitur à Ioanne 4.Brabantiæ duce. 693.b
D.Lucas primùm prædicat in Gallia,&c. 222.a
Lucenſe concilium. 469.a.480.b
Lucia martyr. 404.a
Lucianus apoſtata & alius. 377.b
Lucianus martyr,ſeptimo loco vetus teſtam. in Græcum conuertit. 404.a
Luciano martyri tribuitur ſeptima editio. 283.b
Lucianus diuinus in emēdatione ſacrorum librorum magnum pertulit laborem. 282.a
Lucidus de emendatione temporum. 444.a
Lucifer Calaritanus. 421.b.422.a
Lucifer Sardiniæ epiſcopus ſchiſma non hæreſim excitauit,eius magna fuit auctoribus. 424.a
Lucifer cum tertia parte angelorum ſuperbiendo, & altiorem gradum appetendo de ſua felicitate cecidit. 3.b
Lucinia virgo potentiſſima,& diues admodum,Marcello omnia bona ſua legat. 407.b
Lucius 1.Lucianus Romanus,23.Rom.pontif.martyrio conſumitur à Valeriano. 395.a.b
Lucius 2.Bononienſis,172.Rom.pont. 614 a.b
Lucius 3.Lucenſis,natione Tuſcus, 177. Rom. pont. 627.a.b
Lucretius ædilis Viſpillo dictus eſt. 307.b
Lucretius, Cur ſupra bellum Thebanum & funera Troiæ,Nil aliàs alij quicquā cecinere poëtæ? 99.b
Lucretius poëta epicureorū amatorio poculo in furorem verſus,libr. quoſdam per inſaniæ interualla conſcripſit,quos Cicero emendauit, ſe ſua tandem manu confecit,ætatis quadrageſimo quarto.319.b
Lucullus proconſul cum Mithridate & Tigrane bellum gerit. 201.b
Lucullus Conſul,Marcelli ſucceſſor multas nationes ſubegit. 303.b
Lucullus apetit Pontum. 320.a.321.b

Lucullus clariſſimus otator. 310.a
Lucullus primus imperator appellatur. 322.a
Lucus Celtarum rex, venationi deditus 60.a. Lucenſes Galli.
Lud filius Sem. 29.a
Lud filius Mizraim. 30.b
Ludouicus in monaſterium abditur 533.b. Lutharium imperij conſortem facit. 533.b
Ludouicus rex Franc. Rochelam expugnauit. 641.b
Ludouicus Imp. contra Normanos in Germania res gerit. 543.b
Ludouicus rex Franc. dolo circunuentus Normanis ſua iura libertatemq́ue reſtituit. 561.b
Ludouicus imperator renunciat iuri eligendorum, & Romanis reſtituit. 532.a
D Ludouicus nolebat ſe immiſcere collationibus ſacerdotiorum. 648.a.649.b
D. Ludouicus, dignitates & officia noluit eſſe venalia: blaſphemis cauterium in fronte inuſſit. ibid.
Lodouicus Iunior Francorum Rhemis ab Innocentio inungitur. 611.b
Ludouicus Pius per 40. dies pro omni cibo habuit corpus Dominicum. 532.a
Ludouicus Francorum rex, Hieroſolymam voti cauſa abiit. 617.b
Ludouicus rex, Terram ſanctam pœnitentiæ cauſa adiit. 614.a
S. Lodouicus Lotetiæ in regio ſacella ſacrorum miniſtros inſtituit. 644.a
Ludouicus 11. auait tributum. 698.a
Ludouicus 11. Francorum rex, ferox, omnium impatiens, literarum oſor. 702.a.703.b.704.a
Ludouicus 12. Pater populi dictus, regnum Gallicanum iniit. 707.a
Ludouicus 12. Pater populi dictus. 698.a
Ludouicus Craſſus quinque pontifices Max. in Gallia vidit. 606.a
Lodouicus Craſſus bona eccleſiæ ſibi vſurpans excõmunicatur à pontifice Pariſienſi. 608.a
D Ludouicus Franc. rex, ſignatus Cruce relicta regni adminiſtratione, traiecit in Africam, ſecundo dimicaturus contra Saracenos: ibi ex alui profluuio obiit. 652.a
Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum, ſedentarium fecit. 658.a
Ludouicus de genere Francorum vltimus coronam à Pontifice non accepit. 554.a
Ludouicus Vrinus rex Nauarræ. 671.b
Ludi, ad quos iuuentus cõuenitet, ſublati 314.a. quòd his corroboretur impudentia.
Lugdunenſe concilium, præſide Bonifacio. 661.a
Luitprandus Ticinẽſis diaconus hiſtoriam libris ſex continuat. 562.a
Lunæ montes in Africa. 24.a
Luna oppidum eſt prouinciæ Aquitanicæ. 629.b
Luna annis 19. cunctas ſuas varietates abſoluit. 252.a
Lupara regia, le Louure. 759.b
Lupercalia ſacra Gelaſius ſuſtulit. 453.b
S. Lupoldus Babembergenſis epiſcopus. 674.a
Lupus Trecaſſinus epiſcopus. 441.b
Lupi Burdegalam ingreſſi deuorarunt canes. 472.a
Luſitani verſus Orientem Molucis præternauicatis nouum orbem adeunt. 118.a.119.b
Luſtralem annum, ſiue iubileum centeſimo quolibet anno celebrandum inſtituit Bonifacius 8. 660.a
Luſtratio ſacramenti, in qua corpus Chriſti ferculum ferretur, cœpit. 650.a
Luſtrum, ſpatium quatuor annorum. 130.a
Lutetia Sequanæ illuuione inundatur. 662.a
Lutetia à Francis recepta eſt contra Anglos. 695.b
Lutetiæ ius ciuile legi vetuit Gregorius. 641.b
Lutetia extructa paulo ante bellum Troianum 96.a. Lutetia quæ nunc dicitur nulla erat temporibus Cæſaris aut exigua.
Lutheranorum ſectæ tres præcipuæ. 722.b
Lutherani antichriſt. 477 b
Lutheranorum bellum. 728.a.733.b
Lutherani impij. 490.a.491.b
Luteranæ hæreſeos incendium exoritur. 713.b.715.b
Lutherus à dæmone ſemimortuus relictus. 741.a
Lutherus emergit. 713.b.714.a
Lutherus dæmonem exorciſmis adiurat 725.b. eius mors.
Lycaon inducias inuenit. 99.b
Lycaon bello Troiano inducias inuenit. 94.a
Lycophron Philadelpho charus ob anagrammatiſmos. 284.a
Lycurgus Lacedæmoniorum rex creatur. 289.b
Lycurgi leges, quæ 600. annis ſteterant, ab Achæis antiquatæ. 271.b
Lycurgus primam Olympiadem ordinauit. 130.a
Lycurgus Lacedæmoniorum legiſlator, vel potiùs reformator. 126.a
Lydia, ſedes antiqua regnorum. 306.a
Lydorum regnum incipit. 133.b
Lynceus Argiuorum rex. 99.a
Lyranus in Danielem. 266.a
Lyranus è Iudæo Chriſtianus. 643 b
Lyſander Lacedæm. dux, Lycurgi conuulſit leges. 254.a
Lyſanias Herodis filius. 210 a
Lyſanias Abylinæ Tetrarcha. 206.b
Lyſimachus à rege Getico victus. 266.b.267.b
Lyſimachus ad ſacerdotium grãdi pecunia aſpirabat. 192.a
Lyſippus ſtatuarius, à quo ſolo fingi volebat Alexander. 265.b

M

MAcaritus Logothetes. 282.a
Macedo Emathiæ rex. 92.a
Macedonum regnum incipit. 128.a
Macedones & Græci Perſas & Medos deleuere. 229.b
Machabæi ad ſacerdotiũ aliquid iuris habebant. 191 b
Machabæi ſacerdotes ſimul ac duces. 193.a.b
Machabæorum nomen vnde fluxit 193.b. Quis ſicut tu in fortibus Domine?
Machabæorum initium 274. a. quartus eſt vmbratica & philoſophica cuiuſdam Ioſippi commentatio. 274.a
Machabæorum gloſſularij ordinarij. 199.b

Macha-

Machabæorum libri auctoritati non obeſt, quod ſcriptor veniam precatur : Si non tam eleganter ſcripſerim atque decuit, concedendum mihi eſt, vt Paulus, Etſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia. 199.
Machabæi libri inter ſacros relati. 197.a
Machabæorum liber poſt ſynodum ſcriptus eſt. 184.a
Machabæorum liber quartus, apud Græcos. 197.a
Machabæorum libri neſcitur auctor. 199.b. ſunt tamen de canone.
Madai filius Iaphet. 29.a
Macrenſe concilium in finibus diœceſis Rhemenſis. 545.a
Macrobius de cæde infantiũ ab Herode facta. 184.a
Magdalena vna contra Græcos. 614.a
Magdeburgum fit Archiepiſcopatus. 560.a
Magellanus tranſitum ad Moluccas reperit. 707.b
Magia ars portentoſa. 248.a
Magiæ plures ſpecies. 265.b
Magioulphus Romanus ſucceſſit in ſchiſmate. 605.a
Magiſter equitum primus Sp. Caſſius. 246.a
Magiſtratus omnes venales proſtituuntur. 713.b
Maglorius Dolenſis epiſc. in Britannia, ſanctus vir. 469.b
Magloriani monachi è vico D. Dionyſij in valetudinarium D. Iacobi de alto paſſu tranſlati ſunt. 755 b
Mago pater Aſdrubalis. 268 a
Magog filius Iaphet. 29.a
Magnus rex Danorum ab æmulis occiſus eſt. 613.b
Magnus Gothorum rex Chriſtianam fidem amplectitur. 609.b
Magi Chriſtum adoraturi è Perſide venerunt 207.b. reges erant. 208.a
Magi regnum Cambyſis dolo conſecuti ſunt. 246.a
cum Magis hodie per hircos & eiuſmodi belluas dæmon loquitur. 4.a
Magi impoſtores omnia occupãt, pœna reiecti Chriſti. 222.a
Mahometes naſcitur ſub Phoca 360.b. eius ſecta augetur. ibid.a
Mahometem ſexto millenario veniſſe volunt. 348.b
Mahometes in ſuo Alcorano magnificè de Chriſto ſentit. 228.
Mahometes impius, ab Iſmaële originem ducẽs, ann. 592. naſcitur. 576.a. & deinceps.
Mahometes primus Saracenorum rex. 483.a.b
Mahometes tradidit ſuæ Mechæ templum opus eſſe Abrahæ. 41.b
Mahometes ſemen perditionis ab Iſmaële trigeſimus primus, prætermiſſis obſcurioribus. 54 a
Mahometis deum anathematizandum. 620.a
Mahometes moritur pleuritide anno 40. ætatis. 477.b
Μαμέτης, Mahometes Antichriſtus, vel regni eius fundator. 491.b
Μαμέτης, Antichriſtus, vel ſaltem regni Antichriſti cõditor 476.a. & deinceps.
Maiemonim ſcripſit R. Moſe ben Maiemon. 216.a
Maildulphus Scotus, Græcæ & Latinæ linguæ ſcholam apud Anglos aperit. 495.b
S. Maiolus 4. abbas Cluniacenſis. 570.a
Maiorianus à Patritio occiditur. 448.a b
Maiorica inſula à rege Aragonum occupatur. 643.b
Maiorinus primus Donatiſtarum epiſcopus. 408 a
Makeda Æthiopum regina. 117.b
Malachias propheta. 164.b 179.a
Malachias reip mores conſtituit 180.a. à Talmudicis putatur eſſe Eſdras.
Malachia ad Ioannem Baptiſtam nulli prophetæ extitere. 186.a
Malachiam vocabit ſe Eſdras, i. Dei Angelum vel nuntium, quòd vltimi nuntij officio fungeretur. 181.b
Malachias epiſcopus Ardinachenſis, doctiſſimus & ſanctiſſ. miraculorum dono clarus. 617.b
Malaleel genuit Iared. 11.a
Malaleel ſub Noë exceſſit, cùm 895. annos expleuiſſet. ibid b
Malaleel primogenitus fuit 11.b ſic Propheticè nominatus, quaſi laudator Dei. 12 a
Malcha Nachoris vxor. 38.a
Io Maldonatus Ieſuita, miniſtros Caluinitas Sedani differendo proſtrauit. 754.a
Io. Maldonatus Ieſuita, Romæ ad Deum euolat. 765.b
Maledinus Templariis eripit Aſcalonam, & alia loca. 647 b
Maleus, cognomento Porphyrius, impius Philoſophus, Plotini diſcipulus. 396.a
Malicontenti Cortracum mutato habitu occupant. 761.b
Malotus ſiue Tages aruſpicinam introduxit. 91.b
Malta ſiue Melita inſula à Turcis oppugnari cœpit. 744.a
Mamercus epiſcopus Viennenſis primus ſolennitatem Rogationum inuexit. 448.a
Mammea mater Alexandri Imp. Chriſtianis fauet. 391.b
Mamolus ſiue Mameius. 62 b
Mamres Moſi reſtitit. 64.a
Manaſſes Eleazari patruus, Leleuco Callinico amicus. 190.a.b
Manaſſes Iaddi frater 188. a. primus Samaritanorum pontifex. 188.b
Manaſſes Eſaiam patruelem ſuum ſerra diſſecuit. 142.a
Manaſſes rex Iudæ 16. anno 12. regnum eſt cõſecutus 141.a.b impius fuit.
Manaſſes vinctus ductus eſt Babylonem : reſtitutus poſtea, relictis idolis Dominum coluit. 141.b. 142.a
Manchalcus. 62.b
Mancipia nulla in Galliis. 489.a
Manes contendebat duos eſſe deos, inter mundi legiſlatores reponitur. 400.a
Manetho chronographus. 6.a

Manetho Ægyptius Iudæorum originem ſcripſit. 63.b
Manichæorũ hæreſis 400.a. inter mundi legiſlatores reponitur è Iudæis.
Manipulus in brachio ſiniſtro. 215.b
Manlius ob regnum affectatum è ſaxo Tarpeio præcipitatur. 258.a
Mantineus Cyrenæis temp.format. 149.b
Mantò Sibylla Theſſalica, neptis Tireſiæ vatis. 96.a
Mantuanum concilium. 590.b
Manuchus. 61.a.67.b
Manuæ hiſtoria. 8.a
Manus & pedes oſculari. 403.b
Manuum oſculum, & alia eiuſmodi epiſcopis fuiſſe exhibita. 366.b
Marathonia pugna. 248.a
Matathius Sicyoniorum rex 95.a.96.b.97.a.99.a
Marcellinus Comes in Chron. 424.a
Marcellinus Comes hiſtoricus. 465.b
Marcellinus Romanus,30. Rom. pontif. metu mortis coluit idola, aliquantò pòſt martyrium paſſus eſt. 403.a.b.404.a
Marcellus Syracuſas oppugnauit. 293.b
Marcellus omnium optimus. 392.a
Marcellus Romanus, 31. Rom. pont.à Maxentio tyranno mactatus. 407.a.b
Marcellus a.natione Tuſcus,230.Rom.pontifex. 731.a.b
Marcellus Ancyræ epiſcopus, Sabellianus, eccleſia ſpoliatur. 416.b.418.a.421.b
Marchias, ſeu limitaneas præfecturas Henricus conſtituit. 559.b
Marcion Cerdonis diſcipulus. 381.a
Marcion Ponticus hæreſis. 383.b
Marcomitus Francorum dux. 368.
Marcus diſcipulus Petri. 220.a
Marcus Euangeliſta Alexandriæ patriarcha. 365.a.b
Marcus Euangeliſta ann. Dom.50. Alexandriæ ſedit. 369.b
Marcum Euangeliſtã auctorem fuiſſe monaſticæ vitæ. 381.b
Marci Euangelium Lat.ſcriptum & Gr. 190.a
Marcus Euangeliſta rogãtibus Romanis Aquilegiæ, ſcripſit Latinè, quod adſeruatur Venetiis in Marcianis Theſauris. 365.b
D.Marci corpus ex Alexandria à mercatoribus Venetias defertur. 535.b
Marcus philoſophus,Lucius Verus, duo Auguſti regnare cœperunt. 384.a
Marcus Romanus,35.Rom. pontif. 417.a. Nicenum ſymbolon inſeruit miſſæ.
Mardochæus princeps ſynagogæ magnæ. 180.a. 183.a
Mardochæus propheta. 164.b.179.a
Mardochæus cum Iechonia in exilium traditur. 149.b
Mardochæus librum Eſter neptis ſuæ ſcripſit. 185.b. diutiſſimè vixit.
Mare ſalſum.vnde dicatur. 45.b
Mare rubrum fluxui & refluxui non eſt obnoxium. 66.a. diuiſum in duodecim partes.
Margarita bibliorum. 665.b
S.Margarita monialis,miraculis clara. 631.b
Margaritam comitiſſam Hollãdiæ referunt vno partu pepeiſſe 363. liberos, eóſque viuos omnes, qui fuerunt baptizati. 668.a
Margarita D. Ludouici vxor, ſanctitatis viri defuncti æmula, ſe totam Deo vouit, ac Lutetiæ ſuburbanum cœnobium Franciſcanarum extruxit. 653.b
Maria ob lepram à cæterorum conſortio eiicitur. 74.a
Maria amarorem ſonat, quòd ea nata Ægyptij amaris operibus Iſraëlem oppreſſerunt. 64.a
Maria virgo concipitur ex Anna & Ioachim 206.a. intra templi ſepta cum aliis virginibus educanda relinquitur, vbi Deo dicat & conſecrat ſuam virginitatem. 206.a
Maria Virgo anno ætatis decimoquarto Filium Dei concepit, Martij die 23. decimo autem quinto 25. die Decembris peperit, octauo calẽdas Ianuarias. 206.a
Maria Virgo migrat in cælum annis 13.poſt paſſionẽ Filij. 368.a.370.a
Maria mater Domini cum corpore in cælum aſſumitur, anno 16.poſt Chriſtum crucifixum. 220.a
Maria virgo circa annum Domini nati 48. ad Ieſum filium ſuum in cælum aſſumitur 207.b. obdormiſſe eam veteres crediderunt, mox reſurrexiſſe, ſicque cum corpore ſimul & anima in cælum aſſumptã, quindecim annis poſt Chriſtũ paſſum, id factum creditur. 207.b
Maria Scotiæ regina nubit Darleio nobiliſſimo iuueni ex veteri Anglorũ Scotorumque regum ſtirpe, paucis menſibus interiectis, die 19. Iunij,1366. peperit maſculum. 748.a
Marianorum militum ordo inſtituitur. 633.a
Marianus Scotus Fuldenſis monachus, theologus & inſignis hiſtoriographus. 393.b
Marinus Tyrius coſmographus. 375.b
Maritos ſacrificio fungi, ſed monogamos duntaxat. 754.a
Marius triumphat de Iugurtha. 311.b
Marius in Gallia res gerit cum Cimbris. 313.b
Marius multa præclara geſſit: poſt ſeptuageſimum annum patria pulſus, armis reſtitutus ſeptimùm conſul factus eſt. 315.b
Marius Victorinus rhetor, H.Hieronymi præceptor. 418.a
Maronitas ad montem Libanum Latinæ eccleſiæ in cunctis eſſe conformes. 734.a
Mars Deus belli, ætate Deboræ & Barac floruit. 91.b
Marſilius Ficinus, vir ſumma eruditione clarus. 705.b
Marſus Iudææ præſes. 219.a
Martialis Lemouicis, Burdegalenſibus, Pictauis. 222.a
Martinus Turon. 427.b
Martinus, tot miraculis in Gallia clarus, ſub an. 400. moritur. 431.b.433.a

Martium mundo dediſſe principium. 2.a
Martyr Martinus 1. Tudertinus,76.Rom. pontifex. 488.b
Martinus 2.Gallus,3.Rom.pont. 545.a.b
Martinus 3.Romanus,132 Rom.pont. 560.a.b
Martinus 4.Turonenſis,195.Rom.pontif. 657.a.b. fuit vir ſanctiſſ.
Martinus 5.Romanus, 214. Rom. pont. vir optimus & doctiſſ. 691.a b.693.a
Martinus Polonus, pœnitentiarius vitas pontificum conſcripſit. 646.a
Martinus Polonus à B.Petro incipiens,vſque ad Honorium 4.vitarum opus edidit. 657.b
Martinus Dumienſis,vel Mondonienſis epiſc Theomiro, de Chriſtiani principis inſtitutione librum dicauit. 470.a
Pett.Martyr Florētinus, infelicem exhalat ſpiritum, non ſine ſuſpicione veneni à Caluinitis propinati. 741.b
Martyrologia conſcribenda curauit Fabianus. 393.b
Martyrologia Carolus Magnus diligenter inquiri & conſcribi iuſſit. 529.b
Maſculus & fœmina ſimul naſcebantur. 8.a
Maſiniſſa à Syphace regno pellitur. 271.a
Maſius doctiſſ.Ioſue interpres 98.a.expungit Samſonem de numero Iudicum. 98.a
Maſoretæ contenti fuere ſeptem motionibus.
Maſoretæ pſalmorum metra ſiue menſuras verſuum confuderunt atque miſcuerunt. 107.b
Maſſiliam qui condiderunt. 60.a
Maſſiliam Phocenſes condiderunt. 331.b 60.a.243.b
Maſſiliæ cum tactus Græcè ſcribebantur. 331.b
Mater hiſtoriarum. 670.a
Mathatias filius Iohanam. 193.a.b
Mathatias pro religione arma capit. 274.a
Mathematici & philoſophi floteut in Chaldæa. 234.a
Mathematicæ literæ ante diluuium. 6.a
Mathematici, magique Italia lege pelluntur. 211.b
Mathoſale genuit Lamech. 15.a
Mathuſale Cainitarum quintus. 12.b
Mathuſale tranſlatus eſt & animo & corpore vt pater eius Henoch. 20.a
Mathuſale verſatus cum Adam annis 243. cum Noë 600.omnium vixit diutiſſimè, attingens annum propè milleſimum 15.a.anni vitæ eius. 968.
Mathuſale ipſo anno diluuij mortuus eſt,ſeptem diebus ante aquarum inundationem. 15.b
Matiſconenſe concilium. 481.a
Matrimonium eſſe occultam fornicationem dicebat Durandus hæreſiarcha. 670.a
Matthæus Euangelium Hebraicè ſcripſit 365.b.octauo anno ab aſcenſ.in Æthiopia. 366.a
Matthias Palmerius,inſignis hiſtoricus. 705.b
Mauritius 67.imperator. 475.a
Mauritius, feſtum Aſſumptionis ſiue dormitionis Virginis 15.die Auguſti celebrari iuſſit. 472.b
Mauritius primus è Græcis in imperium confirmatus eſt. 472.a
S.Mauritius obiit in Dalmatia. 465.b
Mauri ſimi,nigri,labeones, alióue modo prodigioſè affecti. 26.a
Mauſoleum habens 7.pyramides conſtruait Simeon. 196.a
Mauſolus Cariæ rex. 256.a
Maxentius Romæ tyrannidem gerit. 407.b
Maxentius perſecutionem prohibuit. 228.
Maximianus Herculius cum Diocletiano regni ſocius. 407.b
Maximilianus imperator. 712.b
Maximilianus Ferdinandi filius, in Romanorum regem eligitur. 744.a.745.b
Maximilla & Priſcilla hæreticæ. 380.a
Maximinus pro Chriſtianis edictum tulit. 228.
Maximinus à militibus iugulatur. 392.a
Cum Maximo philoſopho dæmon loquebatur diuerſis vocibus & modis. 4.a
Maximus antiquiſſimus Dionyſ. Areopagitæ interpres. 397.b
Maximus primus è corpore militari imperator factus eſt 392.a.miſerrimè periit. 391.b
Mecanicæ artes ſuam originem debent poſteris Cain. 16.a
Medad filius Core in deſerto vaticinatur. 71.a
S. Medardus Nouionenſis epiſc. 467.b
Medea Colchidis regis filia. 99 b
Medea regis Colchorum filia. 93.b
Medici fruſtrà quærunt reddere corpus ad pondus. 7.b
Medicis dum Roma caruit, nunquam meliùs habuit. 291.b
Medrolanenſe concilium. 422.a.423 a.588 b.747.a
Mediolanenſe concilium contra Iouinianum. 429.a
Mediolanenſis eccleſia,ſe Romanæ eccleſiæ reſtituit. 587.b
Medium terræ Paleſtina. 79.a
Medon Archon primus Athenarum. 107.a.110.a
Medi & Perſæ deleuere Babylonios. 229.b
Medorum regnū vſque ad Cyrum Perſam perpetuis regibus adminiſtratum eſt. 229.a
Meginfridus monachus Fuldenſis,chronographus, è quo multa ſumpſit Trithemius. 576.a
Mehuiæle Cainitarum quartus. 11 a
Melampus medicus, primus Græcos vinum aqua diluere docuit. 91.b
Melancthon vt multorum etiam à ſuis traducitur. 734.a
Philipp. Melancthon, Germaniæ cothornus, de omni religione ſecurus. 740.a
Melchienſe concilium. 600.b
Melchior Antiochenus preſbyter. 398.a
Melchiſedech fuit præcipuus Eccleſiæ Dei gubernator. 27.b
Melchiſedech pontifex. 53.a.57.a
Melchiſedech pontifex Abrahæ benedixit. 39.a
Melchiſedech Dei excelſi ſacerdos, ædificat templum toto orbe celeberrimum. 139.b
Melchiſedech.ſacerdos Dei excelſi libamenta, & panes Propoſitionis obtulit, edoctus è libris Henoch. 14.a

Melchiſedech vir fuit magnus, vt liquet è tribus nomis ei attributis. 41.b
Melchiſedech dicitur ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ, neque principium dierum habuiſſe neque finem, inſigni myſterio. 40.a
Meles Lydorum rex. 141.b
Melphicum concilium. 598.b
Memphis,& eius miracula. 67.b
Membranæ. 285.b
Membrum non tollere de animali viuenti. 26.a
Mena primus Ægyptiorum rex. 60.a
Menahem Iſraëlitarum rex. 129.a
Menahem Tirſeoſis 16.rex Iſraël. 157.a.b
Menander comicus. 280.a
Meoander Epheſius. 126.a
Mendacium ſibi non conſtat. 538.a
Menelaus geometra. 375.b
Menelaus,qui Ananias dicebatur, ſummus ſacerdos 191.b.192.a.b
Meoophis Aſſyriorum rex. 99.a
Menophis Ægyptiorum rex. 101.a
Menſæ decem pannm. 115.b
Mentionem virorum illuſtrium in prima ætate fieri, è quibus Abraham,deinde ex eius ſemine populus Dei,tandem Chriſtus naſciturus eſſet. 12.a
Mercurius multarum rerum peritus, præſertim eloquentiæ. 91.b
Mercurius Triſmegiſtus Ægyptius cuius Poemander & Aſclepius. 279.b.280.a
Meridiana hora Ludouicus 12.inſtituit vt ad pulſum campanæ quilibet è populo Virginem ſalutaret Angelica oratione. 703.b
Merodac Babyloniorum rex. 137.a.b
Merodac,qui Manaſſem regem captiuum cepit.230.a
Merodac Babylonius,domitis Aſſyriis, monarchiam tenuit. 140.a
Merodac in Babylone regnauit. 230.a
Merodac Babyloniorum rex. 141.a
Merlinus ſiue Melkinus, Teleſini auditor, ex patre incubo vates & aſtrologus,de regni Anglici & religionis mutatione prædicebat. 454.a
Mes filius Aram. 29.a
Meſomenſe concilium. 561.b.570.b
Meſſappus Sicyoniorum rex. 87.a.92.a
Meſſala Coruinus. 237.b
Meſſala Coruinus, orator haud vulgaris, morbo rerum omnium memoriam,ſui etiam nominis amiſit. 343.b
Meſſaliani,Pſalliaoi,Euchitæ,i.oràtes: Enthouſiaſtæ, i.Deo afflati,hæretici ſacramentarij. 418.a
Meſſaoa vrbs capitur. 141.b
Meſue medicus & philoſophus Arabs. 614.a
Meſulani Zorobabelis filius Iudæorum dux. 185.a. 186.a.187.a
Metaphyſica Ariſtoteles ſeparauit à Phyſicis. 264.a
Metelli duo fratres vno die triumphant. 310.a
Metellus diadematus, poſtea Dalmaticus appellatur. 308.a
Metenſe concilium. 542.b
Metho aſtronomus. 252.a
Methodius Tyri epiſcop. 393.b
Methodius Tyri,qui multa ſcripſit. 404.a
Metrodoros philoſophus artis memoriæ auctor. 296.a.poſt Simonidem.
Mezades Athenarum Archon. 124.b.125.a
Micha idolum. 88.a
Micha & eius idolum. 99.b
Michaël Syngelus floret. 471.b
Michael Pſellus poëta & philoſophus. 589.b
Michael Paleologus, Ioanni oculos eruit, ne patri ſuccederet,imperium inuadit. 650.a
Michael 1.Curolapates, SS. imaginum propugnator 528.b.promulgat capitalem pœnam in hæreticos. 529.b
Micheas propheta. 123.a.b
Micheas Moraſtites. 133.a.157.a
Micipſa Numidarum rex. 309.b
Micra,Scriptura. 197.b
Medas rex Phrygiæ. 142.a
Midraſoth,Mecilta. 458.a
Militum Chriſti ordo inſtituitur,S. Iacobi, &c. 656.a
Militum ordines duos Iacobus rex Aragonum inſtituit. 646.a
Militũ Ieſu Chriſti ordo primùm in Luſitania exortus. 676.a
Milites lege fuiſſe cœlibes. 389.390.a
Milites S. Iacobi ſub ritu S. Auguſtini in Hiſpania exoriuntur. 625.b
Mileuitanum concilium. 436.a
Mileuitanum concilium contra Pelagian.& Donatiſtas. 438.b
ad Mille annos nemo peruenit. 5.b
Milo Crotoniates. 253.b
Miltiades Athenienſium dux. 241.b
Miltiades poſt Marathoniam victoriam dãnatus ab Athenienſibus interiit in publicis victoriis. 245.b
Miltiades PP.martyr. 408.a
Miltiades ſiue Melchiades Afer,33.Rom.pôt. 409.a
Mimographus Philiſtion. 211.b
Minimorum ordo Ieſu Mariæ, Bonos homines vocant,ſumit originem à S.Franciſco de Paula. 701.b
Miniſtri qui hodie ſuperſunt, vel naſcuntur, præ infantia, nec ſcribere, nec intelligere ſolidi quicquã poſſunt. 755.b
Minorum ordo confirmatur ab Honorio. 640.a
Minores à cura parochialis eccleſiæ excluſi ſunt. 654.a
Minos Cycladum primus dominus. 94.a
Minos Cretenſium legiſlator antiquiſſimus. 80.a
Minos rex Cretenſium,leges & iura conſtituit. 92.a
Minothea Amazonum regina. 264.a
Minutia Veſtalis ob inceſtum viua defoſſa. 263.b
Minyæ à Pelaſgis reuocantur è Lemno pulſi. 105.b
Miſna,ſiue contextus Talmudicus. 225.b
Miſnæ,contextus Talmudici,auctores. 387.b
Miſſæ nomen apud D. Ambroſium reperitur: errant qui putant ætate Gregorij fuiſſe excogitatum. 473.b
Miſſa, λειτουργία. 221.b

Miſſæ ſacrificij typus fuit in propoſito Abrahæ epulo. 40.a
Miſſa è Gregorij Magni Antiphonario & libro ſacramentorum. 477.a
Miſſæ triplicis in Natali Dominico Teleſphorus fuit inſtitutor. 381.b
Miſſa Baſilij, Ambroſij, Cyrilli Hieroſolymitani 433.a. Damaſi & Hieronymi.
Miſſa iiſdem ritibus & verbis continuatur. 661.b. 688.a
Miſſificationes. 748.a.753.b
Miſſilia dare noluit Pius 5. ne compreſſione turbæ aliqui ſuffocarentur. 745.b
Miſſa continuatur. 634.b
Miſraim Ægyptiorum pater. 27.b 30.b.31.a
Mizraim filius Cham. 29.a
Mithridates Arſaces Parthorum rex. 271.a
Mithridates Arſaces dicitur. 276.a.b.278.a
Mithridates quintus Parthorum rex, res magnas geſſit. 272.a.b.273.a
Mithridates rex Ponti. 201.b
Mithridates Ponti rex, vir incomparabilis memoriæ & 21. linguarum gnarus. 312.a.313.b
Mithridates ne veneno tolleretur, quotidie 20. rutæ folia, duas nuces & duas caricas admixto ſale ieiunus capiebat: regnauit annis 58. obiit ætatis ſeptuageſimo quinto. 313.b.314.a.315.b
Mnaſeas Phœnix. 24.a
Moabitæ ex inceſtu Lot orti, in Arabia initium geo-tis ſumunt. 55.b
Moguntinum concilium. 537.a.530.b.548.a.586.b. 590 b
Moguntinum concilium, prouinciale. 669.a.727.b
Monachi celebres. 481.a
Monachi abſtineant à carnibus, piſcibus, ouis, lacticiniis & vino. 607.b
Monachi, θεραπευταὶ καὶ θεράποντες τοῦ θεοῦ. 381.b
Monarchia prima incipit. 230 a
Monarchiarum mundi ætas. a.b
Monarchiæ nomen, quando receptum eſt. 233.b
Monarchiam Nini ad Sardanapalum eſſe ſuſpectam 229.b
Monarchia ſecunda, quæ Argentea dicitur. 240.b
Monarchiæ quinque, Aſſyriorum, Medorum, vel potius Babyloniorum, Perſarum, Macedonum, Romanorum. 147.b
Monarchia Macedonum. 263.a
Monaſticæ vitæ Marcum Euangeliſtam fuiſſe auctorem. 381.b
Monaſticæ vitæ genus inſtituit D. Auguſtinus. 442.a
Monetarij in vrbe rebellantes cruciantur. 402.a
Monophyſitæ hæretici. 482 a
Monothelitæ ann. 565. emergunt. 468 a
Monothelitarum error. 488.a
Io. de Monte regio ſummus mathematicus. 703.b
Montis acuti collegium Io. Standon theologus fundauit. 706.a
Montes plurimi mediam aëris regionem interſecant. 24.a
Mons Rhodano imminés per multos dies tauri mugitum edens, ab alio monte contiguo diuellitur, hominibus ac iumentis ſubrutis. 468.a
Monſtruo capite canino, cæteris membris humanis. 552.a
Montanus & Appelles hæreſiarchæ. 386.a
Montanus tres quadrageſimas introduxit. 386.a
Montaniſtæ, magnam pietatis ſpeciem præ ſe ferebant. 390.a
Montcounturiana pugna, in qua Caluinitarum partes plurimùm ſuos cômiouræ, Admiralio de more fugiente. 750.a
Montgomerius comes ſecuri percutitur. 756.a
Montisferrati Marchionum origo. 569.b
Montmorentius Comes Stabilis nouiſſimus, in conflictu Dionyſiano cæditur. 750.a
Montoliuerenſium ordines. 690.a
Moria mons, collis erat montis Sion ſaxoſus. 117.b
Moſcus tria Ieſuitarum collegia in ſuo imperio conſtruit. 764.a
Moſem adoptatum fuiſſe à Meri filia Pharaonis. 76.a
Moſes conatus eſt exprimere nomen tetragrammaton, ſed ſatis incommodè. 76.a.77.
Moſes eruditus in omni Ægyptiorum ſapiẽtia. 65.b. 69.b
Moſis pater Amran. 65.b
Moſes præficitur à Pharaone bello aduerſus Æthiopas, quos vicit. 77.b
Moſis æmuli & maleuoli de eo & Iudæis multa finxerunt. 78.a
Moſes metu Pharaonis in Æthiopia 40. annis exulanit duodecim menſes apud Pharaonem legationis munere fungitur, eum plagis affligit. 71.b
de Moſis corpore altercatus eſt Michaël cum diabolo. 74.a.75.b
Moſem non eſſe mortuum, ſed occultatum. 75.b
Moſes diuinus homo, propheticóque maior habebatur. 75.b
Moſe poëtis omnibus præluxit. 78.a
Moſes magnus theologus, legiſlator, & propheta. 77.b
Moſes nullos habemus auctores antiquiores. 6.a
Moſis ſæculo periodus vitæ humanæ dimidio imminuitur: hocque iam tertiò fiebat. 79.b
Moſes de tribu Leui, populi ex Ægypto educti temp. in deſerto adminiſtrauit 40. annis. 71.a
Moſes multa Spiritus ſancti afflatu ſanxit, quæ ante legem datam in ipſa Naturæ lege, iam fuiſſe vſu recepta comperiuntur. 14.a
Moſes vir Dei, fidelis ſeruus in tota eius dnmo, miniſter veteris teſtam. propheta noui, Chriſti paſſionẽ multis ſacris ritibus præſignauit. 71.b
Moſes Ægyptius, Hillelis filius, Gamalielis præceptor. 200.a
R Moſes Hiſpanus, Rambam, magiſter iuſtitię. 618.a
Moſoc filius Iaphet. 29.a
Moſquedam, fanum Mahometis. 491.b
Moſquæa Cordubenſis opere adeò ſuperbo extructa eſt, vt reliquas Saracenorũ facilè ſuperet, quæ hodie in cathedralem eccleſiam conſecrata eſt. 511.b

Motorium templum,la chapelle du Roy. 414.a
L.Mummius Achaicus Corinthũ diruit.504.a.505.b
Mulieres vna coſta viros ſuperant. 4.b
Mulieres facilè deprauantur, quòd rerum nouarum ſtudioſæ quòd fide imbecilla, & curioſo ingenio ſint. 430.a
Mundi vix dum diſperſi eadem facies,quæ nuoc.55.b. 56.a
Mundus oeque æternus, neque in tempore per oeceſſitatem vel caſum factus. 3.b
Mundum ſex milleruannis duraturum,eſt Eliç cuiuſdam Rabbini Iudæorum Cabbatici commentum. 1.b
Munſterus aliquot anois poſt Pagninum, Lezicon in breuius contrazit. 717.b
à Muribus vir qnidam alioqui robuſtus, dum eſſet in menſa conſumitur. 589.b
Mures à Deo immiſſi Azoriorum fruges conſumpſerunt. 101.b
Muſæus Orphei filius, vel æmulus, & Linus circa Troiaoa tempora floruerunt. 97.b
Muſicam excogitauit Noëma. 16.a
Muſicorum academia à ſenatu approbationem conſequi non potuit. 751.a
Muſicæ principia Pythagoras primus ad artem reduxit. 236.a
Muſtapha patruus Amuratis. 694.a.695.b
Mycenarum regnum finit. 105.b
Mycerinus Ægyptiorum rex. 129.a
Myſterium frequens occulti pſallenti, myſtica menſa pro defunctis. 398.a
Mythicum ſæculum. 130.a

N

NAaſon princeps Iuda. 71.a
Nabad ſecundus rex Iſraël. 153.a.b
Nabonazar Aſſyriorum rex. 138.a
Nabonazarus 718.aon.ante Auguſtum. 130.a,131.b. 132.a
Nabugd regna 162.a.b.Babylon.rex.
Nabugdonozor Babyloniorum rex. 146.b.147.a
Nabugdonozor è regno ob inſaniam pulſus, poſtea in regnum reducitur. 231.b
Nabugdonozor primo regni anno Niniuem ſubuertit,& Aſſyriorum imperio potitur, Ioachim regẽ Inda tributarium reddit. 232.a
Nabngdonozor Sardanapalum imperio exuit, & ad incendium compulit. 139.b
Nabugdonozor primus, magni Nabugdooozoris pater. 230.a
Nabuzardam princeps militiæ Nabugdonozoris. 147.b
Nachor frater Abrahæ mioor. 36.b
Nachor genuit Thare. 36.b
Nagas Celtarum rex ſecundus. 57.b
Nahum propheta 141.a.in Niniuitas. 141.b
Nais vrbs à Cain conſtructa. 10.a
Napheu filius Mizraim. 30.b
Narſes Perſamenus Italiam ex magnis calamitatibus recreauit. 467.b.469.b
Narſes dux egregius,in Venetorum vrbe de Gotthorum manubiis templum poſuit. 464.a
Narbouo eſt Romanorum colonia. 96.a
Narbooenſis Gallia in prouinciam redacta. 308.a
Natalius confeſſor. 38.b
Nathao filius Dauidis. 107.b.108.a
Nathan gammelis partem ſcripſit. 103.b
Nathan vates prædicit Chriſtum venturum. 107.b
Nathao filius Dauid ex Bethſabea 149.b. eius poſteritas permanſit vſque ad Chriſtum.
R.Iſaac Nathan concordantias Hebr.collegit. 646.a
Nathanaël vnus de primis diſcipulis. 212.a
Naturæ ſeptem præcepta. 26.a
Naturæ moderatione omnia fieri 266. a. Dei prouidentia.
Nanarræ regnum ſumit originem. 563.b
Nauarræ rex Rhotomagum obſidens interficitur. 743.b
Nauarræ regnum ounc Hiſpaoos,nunc Gallos dominos habuit. 556.a
Nauarricum gymnaſium Ioanna Nauarrorum regina extruit & locupletar. 658.a
Io.Nauclerus Tubingenſis. 708.a
Nangiacus de ortu Cain. 8.a
Nauigatio ad Peru erat trium annorum. 118.a
Nauis actuaria 50 ordinum. 291.b
Nauem primus in Græciam Danaus aduexit. 98.a
Nauis actuaria 12.endinum ab Alexandro condita. 279.b
Nazareni Chriſtum τέκτονα fabrum appellant. 212.a
Nazareus, qui ex voto obligat ſe ſanctimoniæ, Deo conſecratus, ſeparatus à communi hominum vita io potu,cibo,& cultu. 98.a
Nazianzenus Conſtantioopolim è ſuis epiſcopatu tranſlatus eſt. 424.a
Nazianzenus cognomeoto Theologus, Conſtantinopolitanam eccleſiam ab Arianis purgauit. 426.a
Neapolitanum concilium in Samaria. 607.a
Neardea,i. fluuius ſcientiæ vrbs à Iudæis extructa in exilio. 252.a
Nebienſis epiſc.pſalterium octaplum. 283.b
Necao Pharao apud Ægyptios. 56.a
Necao rex Ægypti. 230.a
Necao à Nabugdonozore cæſus. 143.b.144.a.145.a
Necaturus eſt,non negaturus. 163.b
Nectarins Conſtant. patriarcha ſuſtulit pœnitentiarios,& publicam cõfeſſionem in priuatam vertit. 431 b
Negatores legis ore traditæ. 197.b
Nehemias Artaxerſis piocena. 187.b
Nehemias bibliothecam inſignem Ieroſolymis inſeruit. 255.b
Nehemias cum Zorobabele profectus eſt. 183.b
Neleus Sceptius Ariſtotelis & Theophraſti bibliothecæ ſucceſſor. 266.a
Nemeſianus Olympius poëta. 403.b
Nepotes habentur pro filiis. 182.a
Nepotiana hæreſis. 398.a
Nero Claudio ſucceſſit. 218.a
Nero Cæſar. 221.a.222.b.223.a
Nero Romanorum imperator in Chriſtianos ſæuere cœpit

cœpit 370.a.immanium beſtiarum fœdiſſimus. Antichriſtus habitus fuit. Matrem & præceptorem Senecam occidit. 370.a
Nerua primo ſuo edicto exules reuocauit. 375 b
Neſtoriani hæretici ſacramentarij. 429.b
Neſtorius hæreſiarcha. 441.a.b
Nicander Theriaca & Alexipharmaca ſcripſit. 285.b
Nicanor Aſiæ & Aaſſyriæ rex. 279.a
Nicenum concilium variè incipit 416 a
Nicenum 2. ſeptimum vniuerſale concilium contra iconomachos. 516.b.517.b
Nicephorus Chartophylax. 476.a
Nicephorus Calixtus Xanthopulus hiſtoriam ſcribit. 661.b
Nicephorus Grecoras hiſtoriam ſcribit. 676 a
Nicephorus imperator Orientis 564.a.obloges iniquas omnib.odioſus. 505.b
Nicetas Acominatus Choniates hiſtoriæ ſcriptor, 638.a
Nicolaus 1. magnus & pientiſſ. Romanus, abſens & inuitus eligitur, 108.Rom. pont. 540.a.b.541.b
Nicolaus 2. Allobrox, ſuffragus omnium Cardinaliũ electus, 161.Rom.pont. 588.a.b
Nicolaus 3. Romanus, ob vitæ integritatem, vulgo dictus Compoſitus, 194.Rom. pontif. 656 a.b.
Nicolaus 4. Aſculanus, 197. Rom. pont.è Franciſcanorum ordine primus. 658.a.b
Nicolaus 5.contra Ioannem 22.in ſchiſmate ſedit. 670.b
Nicolaus 5.Saraccenenſis, 216.Rom. Pont. 696.a.b
D.Nicolaus Myrenſis interfuit cõcilio Niceno. 418.a
D.Nicolaus Tolentinus. 660.a
Nicolaus Clemangis, de corrupto eccleſiæ ſtatu. 479.b
Nicolaus Damaſcenus hiſtoriam Phænicum ſcribit, multis mendaciis in gratiam Herodis aſperſam. 210.a
Nicolaus Maniacutius, nomina 178.pontificum, centum viginti quatuor verſib. ſcitè concluſit .627.b
Nicolaus Clemengis doctor Pariſienſis, qui de corrupto eccleſiæ ſtatu ſcripſit. 691 b
Nicolaus Rentius Romæ ſcriba publicus, armis Capitolium occupat. 677.b
Nicomedes Nicomediam condit. 285.b
Nicopolis, quæ antea Emaus. 226.a
Nicoſtrata poëtria, vel Carmenta, latinum alphabetum in Italia comminiſcitur. 95.b
Nigredo non, vt eſt hactenus exiſtimatum, à regione, ſed à ſtirpe. 26.a
Nili natura. 4.a
Nilus monachus. 447.b
Nilus, & mare Ægyptium rubrum papyro abundat. 285.b
Nimrod rex Babyloniorum. 40.b.tyrannus.41.b
Nimrod potens in terra, i.tyrannus. 17.b
Nimbrod poſt diluuium regni ſpeciem conſtituit. 9.b
Nineas ſiue Ninus, Nini & Semiramidis filius 60.a. Semiramidem matrem ſuam concubitum appetentem interenib. 60.a
Niniue, in Aſſyria vrbs antiquiſſima. 44.a
Niniue primaria Aſſyriorum vrbs. 240.a
Niniue vrbs magni. 131.b
Niniue magna, itinere trium dierum. 127.b
Ninus primus Aſſyriorum rex. 130.a
Ninus regnum auſpicatur. diebus Iſaac. 56.a
Ninus rex Aſſyriorum. 40.b.53.a
a Nino vſque ad Auguſtũ duo millia annorum. 44.a
Niſam menſis, Martio noſtro reſpondet. 2.a
Nitocris fœmina Aſſyriorum imperi adminiſtrauit. 230.b
Niuernenſis dux in Druydum conflictu deſideratur. 743.b
Nod terra exilij & fugæ. 10.a
Noë, i.cõſolator appellatus, à נחם conſolatus eſt, per apocopem, non à נח, quieuit. 16.a
Noë omnia ante diluuium vel audiuit, vel vidit. 15.b
Noë reparator orbis 24 a.hic primus vitem ſyluestrẽ ſatiuam fecit, viníque vſum monſtrauit.
Noë nauigandi vſum, præceptore Deo, hominibus monſtrauit. 25.b
Noë primus arauit terram cum animalibus. 25.b
Noë, plantata vinea, inebriatos & irriſus. 26.a
Noë in diluuio natus erat annos. 600.18.b
Noë octauus præco iuſtitiæ dicitur 18.a. 120. annis ante diluuium Noë Dei metum & cultum prædicauit.
Noë centum annos ante diluuium in arca perficiunda conſumit. 18.a
Noë interrogatus quorſum arcam pararet, reſpondebat diluuium venturum, quo omnes ſubmergerentur, niſi reſipiſcerent. 18.a
Noë, miſſis Sortibus, nepotibus ſuis orbem diſtribuit non videtur potuiſſe bis in Italiam traiicere, huic diuiſioni ſuperuixit annis duntaxat decem. 46.a
Noë hoſtias obtulit de animalibus mundis, non immundis, edoctus è libris Henoch. 14.a
Noë vxorem fuiſſe Noë, & matrem Sem, Cham, & Iaphet. 16.a
Noë fuiſſe continentiſſimũ. 20.a.21.b
Noë moritur anno ætatis ſuæ. 950
Noëma ſoror Tubalcain, ingenio & inuentionis laude voluit. 25.b.16.a
Noema ingenioſa fœmina, lanificij & texturæ inuentrix. 16.a
Noema à ſuauitate & dulcedine appellata eſt: oris muſicam & vocum modulos excogitauit. 16.a
Nomadum auctor fuit Iabel. 15.b
Nomen mutare, non eſt abrenuntiare baptiſmo. 536.a
Nomen ſuum mutauit Ioannes 12.in pontificatu. 562.a
Nomocanon Photij. 412.a
Non fore opus militib.cùm hoſtes deeſſet. 403.b
Normani à Carolo Craſſo ſubacti. 546.a
Northantomi in Anglia concilium. 626.b
Northuſenſe concilium. 604 b
Notæ veræ eccleſiæ. 210.a
Notarij, qui geſta martyrum ſcribebãt. 374.a
Noteriacon, quando litera ponitur pro integra dictione. 312.a
Nouarienſis hæreſis. 665.b

Nouatianus hæreſiatcha Romanus, Nouatus preſbyter Carthaginenſis. 395.a.b
Nouellius Mediolaoenſis tres vini congios, vno hauſtu ebibebat. 217.b
Nouiomagenſe concilium in Coſmidromio. 578.b
Nouus orbis veterib.incogoitus exploratus eſt. 705.b
Nouus orbis temporibus Salomonis apertus. 118.a
Nouum Teſtamentum an. 1555. lingua & charactere Sytaco Viennæ Auſtriæ primùm editum eſt. 732.a
Nox & amor, vinúmque nihil moderabile ſuadent. 737.b
Nocte Natalitiorum Chriſti 20. millia Chriſtianorũ in templo comburuntur. 403.b
Nubes magna in Frandria cecidit, & multa hominum millia ſubmerſit. 578.a
Nudipedalia primùm Lacedæmone ſuot acta. 142.a
Numa Pompilius Rom.rex. 134.b.136
Numantinum bellum à Scipione magna crudelitate confectum. 305.b.307.b
Numerandi cooſuetudo mutata. 685.b
Numitor Latioorum rex. 128.b.129.a
Nummum Theſeus ſtatuit, bouemque io eo incidit. 94.a
Nundinarij epiſcopi. 449.b
Nuptias damnabat Nouatus. 395.
Nyſſenus Baſilij frater. 427.b

O

OBed & Ieſſe principes Iuda. 100.a.b
Obed princeps Iuda, & Chriſti progenitor. 97.a
Oceanus effuſus io terras multa hominum millia ſubmerſit. 626.a
Ochozias Iſraelitarum rex. 123.a
Ochozias octauus rex Iſrael. 155.a.b
Ochozias non plures vno anno regnauit. 125.b
Ochozias, qui & Ioachas, rex Iudæ octauus, impius. 124.a.b
Ocraſapes rex Aſſyriorum. 126.a.b.127
Octaplum pſalterium epiſc. Nebienſis. 283.b
Octauius Cæſar, Antonius & Lepidus ſe triumuiros reip.conſtituendæ in quinquennium renunciant. 333.b.334.a
Octo animæ duntaxat ſeruatæ ſunt. 20.a
Octo animæ tantùm per aquas conſeruatæ ſunt. 15.b
Octauo anno gignere non fuit infrequens in populo Hebræo. 37.b.38.a
Oddat cum 60.ſociis à Slauis martyrium patitur. 576.a
Odo Francorum rex Danos ad Axonam fluuium vicit. 548.a
Odo Cameracenſis in canonem Miſſæ. 634.b
Odoacer Rugianus Oreſtem Ticini obſeſſum capit, & ſpectante exercitu interficit, &c. 451.b
Ogerus Danorum dux. 515.b
Ogygius apud Atticos. 60.a
Ogygij diluuium. 24.a
Olaus Magnus Gothus hiſtoricus. 722.a
Oleum cælitus delatum ſuper Clodoueum per colũbam. 455.b
Olybrius Riothimo ſucceſſit. 450.a
Olympias ſpatium quatuor annorum, quod dabatur inter duos ludos Olympicos. 130.a
Olypiadum initium. 130.a.133.b
Olympiadum & Romæ conditæ idem ſæculum. 132.a
Olympiadum ratio difficilis & intricata. 348.a
ante Olympiades apud Gr.nihil planè certum fuit. 328.a
Olympicum certamen conſtitutum. 130.a
Olympicum certamen ab Hercule inſtitutum anno 430.ante primam Olympiadem. 94.a
Olympicos ludos Conſtantius abrogauit, & rationẽ numerandi per olympiadas. 417.b
Olympici ludi deſierunt celebrari Theodoſij maioris ætate. 130.a
Olympus mons in Græcia. 24.a
Olyſipponenſis eccleſia Metropolis Portugalliæ. 686.a
Ὁμηρόκεντρα, Homero centones. 439.b
Onias Priſcus, Iaddi frater, pontifex octauus Iuſti cognomen retulit. 189.a
Onias ſecundus, Simonis Iuſti filius, pietatis nomine clariſſ. 190.a.b
Onias Simonis filius, 15. Iudæorum pontifex in Ægyptum profugit. 191.a
Onkelos Pentateuchum Chaldaicè reddidit. 205.b
Onuphrius hiſtoria pontificum perſequitur. 701.b 702.a
Operatus eſt ſalutem in medio terræ. 79.a
Ophir filius Ioctan. 35.a
Ophir Peruſiorum pater, vnde puriſſimum aurum. 35.b
Ophni & Phinees filii Helij, propter ſcelera ſua, vita ſunt exuti. 100.a
Ophratenes Aſſyriorum rex. 123.a.134.b
Ophrateus Aſſyriorum rex. 122.b.123.a
Oppinianus poëta. 382.a
Oraculum conſuluit Rebeca. 54.a
Oraculum Hebræorum duplex: vnum mutum, alterũ vocale. 79.b
Oracula ceſſant Delphis. 227.b
Oracula & reſponſa dabantur, ex Debir, & ex Ephod. 126.a
Oracula ad propitiatorium edebat diuina preſentia. 186.a
Orchades inſulæ Imperio adiectæ. 219.b
Ordo Montis Oliuarum inſtituitur. 681.b
Ordines ſacri in ieiuniis quatuor temporum conferũtur. 390.a
Ordines præcipui ſunt quatuor, ſanctorum patrum Baſilij, Auguſtini, Benedicti & Franciſci, quorum cæteri omnes ſunt veluti appendices. 657.b
Oreſmus multos Ariſtotelis libros & aliorum in Gallicum vertit. 682.a
Oreſtes inſanus. 101.b
Organa muſicæ, hydrantica. 534.a
Organa & inſtrumenta muſica Vitalianus eccleſiis adhibuit 490.a
Origines de libris Henoc. 14.a
Origines Clementi Alexandrino ſucceſſit. 385.b

Origenis præceptores, Clemens Alexand. & Ammonius. 389.b.
Origenes anno ætatis 70. moritur 395.b. ſena millia librorum ſcribit, opera eius triſariam ſecta.
Origenis hexapla ex omnib. editionib. conflata. 283.b
Origenes ſecundus eccleſiæ magiſter poſt Apoſtolos 401.b. ſic eum vocat antiquitas. 390.a
Oriſtia Amazonum regina. 94.a.96.a
Orodes Parthorum rex Craſſum obtruncauit. 204.a
Orodes, qui primus bella cum Romanis geſſit, Craſſumque cum filio & omni ferè Romano exercitu deleuit. 278.a.b
Orontius Finæus Mathematicus profeſſor. 722.a
Oroſius contra Paganos imperij lacerationem Chriſtianis tribuentes hiſtoriam ſcripſit. 440.a
quod Orpheus cecinit de Chaldæo, videtur pertinere ad Abraham. 44.a
Orpheus filius Calliopes, hymnographus. 119.b
Orpheus Thrax Lini auditor 97.b. vetuſtiſſimus poëtarum, primus deorum excogitauit myſteria. 97.b
Orthopolis Sicyoniorum rex 92.b.93.a.94.b.95.a
Orus rex Ægypti Oſyridis filius. 81.b
Oſaias pontifex. 141.a
Oſculum pacis in Miſſa, inſtituitur. 494.a
Oſee filius Ela. 19. rex Iſrael, minùs impius fuit quã reges ſuperiores. 158.a
Oſeas vltimus Iſraelitarum rex. 136.137.158.a
Oſeas propheta. 128.b
Oſiander ſe ſecundum Enech prædicabat. 729.b
Oſiris Pharaonum primus. 233.b
S. Oſmundus Sariſberienſis libellum de eccleſiaſticis officiis concinnat. 608.a
Oſochor Ægyptiorum rex. 123.b
Oſſa Ioſeph prophetarunt, 2. miracula ediderunt. 63.b
Oſtanes primus de Magia commentatus. 248.a
Oſtienſis epiſcopus Papam conſecrat. 398.a
Oſtrogotthi Orientales Gotthi, in Italia regnare incipiunt. 452.a
Oſtrogothi orientale imperium vaſtant. 449.b
Oſyris gigantes opprimit. 60.a
Otherus laicus cum alijs 15. viris & fœminis à nocte Natiuitatis Domini in integrum annum ſaltarunt. 579.b
Othnicatus Albus ſacerdos doctrinam Chriſti in Zelaodia propagauit. 559.b
Otho primus Paganos Saxoniam incolentes ad Chriſti fidem perduxit. 559.b.560.a.561.b.562.563.b
Otho 2. Lothario Franciæ rege armis, denuò Lotharingiam recepit. 568.a
Othonum genus. 371.b
Otho Bambergenſis epiſcopus, Pomeranam regionẽ ad Chriſti fidem conuertit. 603 b 607.b
Ottomanus Turca de genere Scytharum, ſiue Magog emergit. 662.b.664.a.665.a
Othoniel princeps de tribu Iuda. 86.b
Ouidius ad Getas in exilium relegatur. 343.b
Ouidius poeta quinto Tiberij anno moritur. 363.b
Oxonienſe concilium. 641.a.650.a
Ozi pontifex. 96.b.97.a
Ozi pontifex de ſemine Aaron. 94.a
Ozias propheta. 141.b
Ozias vates. 133.a
Ozias, qui & Azarias, clarum fuit pietatis exemplum 128.a.b. vbique felix, donec ſecundis rebus elatus, incenſum Domino quaſi ſacerdos offerens, lepra percuſſus eſt.

P

PAcorus Orodis filius Aſiam & Syriam vaſtat. 204.a
Pacuuius Ennii nepos tragicus. 302.a
Padus, vnus de quatuor Europæ maiorib. fluuiis è terra eleuatus in modum fornicis. 605.b
Pædagogus ad Chriſtum lex eſt. 79.a
Palæſtina velut orbis centrum & vmbilicus. 79.a
Palamedes ordinem exercitus inuenit. 99.b
Palatium Pariſienſe à Philippo Pulchro extructum. 638.a
Palla vrbs trans Iordanem. 225.a
Palladiæ fœminæ. 60.a
Palmaris ſynodus, in qua Symmachus abſolutus eſt. 456.a
Matth. Palmerius Chronicon ſcripſit. 697
Pampatius ſiue Pharnaces, Parthorum rex. 296.b
Pampelonem Erricus deprædatur. 449.b
Pamphilus martyr magno ſtudio & diligentia bibliothecam Cæſareæ inſtruxit. 407.b
Pan magnus hodie mortuus eſt. 227.b
Pan primus canit fiſtula, ruſticorum deus 91. b. Penelope filius.
Panætius Africani minoris præceptor. 296.a
Panætius primus in Sicilia tyrannidem exercet. 150.a
Πανάρετος dicitur Eccleſiaſticus ab omni virtute, quæ in eo continetur. 189.b
Pandion Athenienſium rex. 91.a
Pandulphus Piſanus vitas pontificum à Gregorio 7. cœpit. 591.b
Paneadem Philippus auxit. 210.a
Paniada, quam Cæſaream dicunt, Philippus conſequitur. 210.a
Panum menſa decem. 115.b
Panem & vinum Melchiſedech ſacrificaſſe. 40.a
Pantaleon martyr. 404.a
Pantenus apud Bracmanes religionem docuit. 384.a. 385.b
Pantenus Stoicus à Demetrio Alexandrino Epiſcopo in Indiam mittitur. 387.b
Pantheon, templum omnium deorum Romæ à M. Agrippa ædificatum, vertit in eccleſiam S. Mariæ, & omnium martyrum. 480.a
Pantomimorum ſaltatio quando excogitata. 362.a
Panyas rex Aſſyriorum. 91.a.92.b
Papæ nomen excellentius Patriarcha. 550.a
Papa ab epiſcopo Oſtienſi conſecratur. 398.a
Papias Hieropoleos epiſcopus. 377.b
Papienſe concilium. 583.a.586.b
Papienſis Academia à Carolo inſtituta. 518.a.529.b
Papinianus, aſylum iuris à Caracala occidi iuſſus. 389.

Papyrius Romæ primum ſolare horologium fabricat. 268.a
Papyri vſus 285.b. libri & cortices ante papirum.
Papyri vſus ad Ptolomæi ætatem refertur. 279.b
Paracelſiſtæ, pſeudomedicorũ genus, exoriũtur. 759.b
Paracelſus veteris medicinæ labefactator, & nouæ conditor. 757.b
Paradiſus terreſtris in Edem. 9 b
Paradiſum terreſtrem diluuio fuiſſe deletum. 14.a
Paradiſus voluptatis. 7.b
Paradiſus voluptatis tertio die productus. 3.b
Paraſanga, t. leuca. 85.b
Paraſceue, dies veneris nominatur non paſchæ. 216.a
Pares Franciæ inſtituuntur. 523.b
Pares Franciæ duodecim à Carolo inſtituti: ſex eccleſiaſtici. 529 b. ſex laici. 540.a
Pariſiorum rex Childebertus. 467.b.469 b
Pariſienſis academia à Carolo inſtituta. 519.b.529.b
Pariſienſis facultatis auctoritas. 668.a
Pariſienſes Theologi definiunt, neminem poſſe duo beneficia obtinere. 64[illegible].a
Pariſienſe concilium. 599.a.617.a.668.
Pariſienſe 1. & 2. concilium. 467.a
Pariſienſe concilium, in quo Decimæ regi ab eccleſiaſticis conceſſæ ſunt. 632.b
Parlamentum, primum fuit mobile, nunc ſtatarium Lutetiæ Pariſiorum. 512.a
Parmenſis dux, de quo illud Eſaiæ ſibi dictum perdueles interpretatur: Ne læteris Philiſtæa, etc. 759.b
Parmenides logicam excogitat, phyſica ſcribit carmine. 242.a
Parnaſſus mons Theſſaliæ vel Indiæ. 24.2
Parochialia templa apud Anglos 45017. Guilielmus reperit. 590.a
Parrhaſius pictor. 242.b
Paropaniſus mons. 24.a
Partus gemini & tergemini primi fuere. 8.a
Paruaim, vtrumque Peru. 705.b
Paſcha ritanter celebratum. 510.a
Paſcha primum, eſt paſcha anni 31. Chriſti: paſcha ſecundum. eſt paſcha anni 32. paſcha tertium & vltimum, eſt paſcha anni 33 Chriſti. 213.b
Paſchatis vltimi duntaxat mentio à trib. priorib. Euãgeliſtis celebrata eſt, vt qui vnici fere anni, in quo paſſus eſt, hiſtoriam texant. 213.b
Paſchalis 1. Romanus monachus 101. Rom. pont. ſanctitate conſpicuus, etc. 532.a.b.533.a
Paſchalis 2. Tuſcus, 166. Rom. pont. 601.a.b
Paſchalis 3. in ſchiſmate ſedit aliquot annos. 624.b
Paſchaſius diaconus lib. de S. Spiritu ſcribit. 457.b
Paterfamilias Baal ſabbaith. 215.b
Patrum ætas. 1.a
Pater, Filius & Spiritus ſanctus, vnus Deus, infinitis retro ſeculis ante hunc mundum aſpectabilem conditum. 3.b
Patriarcharum ætas. 1.á
Patriarchæ omnes ſub Lamech & huius filio Noë moriuntur. 17.b
Patriarchæ decem mundi originarij 21.b. omnes viderunt Adamum excepto Noë.
Patriarchæ ſecundæ ætatis decem omnes viderunt Abraham. 39.b
Patriarchatum veterum antiquæ virtutis & fidei virorum finis. 59.b
Patriarchatus Conſtantinopolitanus ſitus in antiquo monte, vbi palatium erat Conſtãtini imp. 697.a
Patricij, quaſi populi patres. 133 b
S. Patricius Hybernẽſis anno vitæ ſuę 122. obiit. 417.b ad Chriſti fidem Scotos conuertit.
Patrus filius Mizraim. 30.b
Paula in Syria tria monaſteria virginum, & vnum virorum condidit. 435.b
Pauliciana hæreſis. 596.a
Paulinus Treuirorum in Gallia Metropolitanus, vir ſanctus in primis & eruditus, Athanaſij amicus. 419.b
Paulus ſecundo aſcenſionis anno conuertitur. 363.b
Paulus conuertitur anno ſecundo à morte Chriſti. 217.b
Paulus in epiſtolis nomen Ieſu quingenties vſurpat, vſque adeò ei erat amabile & ſuaue. 364.a
Paulus vinctus Romæ anno 2. Neronis: cauſam dixit coram Nerone liberatus ex ore leonis: poſteà cum ſecundò Romam rediiſſet, à Nerone capite truncatus eſt. 222.a
Paulus Narbonæ prædicat. 222.a
Paulus Iulio centurioni à Feſto traditus Romam venit, ibi per biennium manſit. 221.b
Paulus & Seneca amici, ſe mutuis literis ſæpius ſalutant. 222.a
Pauli itinerarium. 222.a
Paulus 1. Romanus, Stephani 3. frater 96. Rom. pont. 511.a.b
Paulus 2. Venetus, 219. Rom. pont. 701.a.b
Paulus 3. Romanus, 228. Rom. pontif. 723.a.b
Paulus 4. Neapolitanus, 231 Rom. pont. 736.a.b
Paulus Diaconus vitas Sanctorum conſcripſit 530.a. ei tribuunt hymnum: Vt queant laxis, etc. 530.a
Paulus eremum colere incipit. 398.a
Paulus Samoſatenus hæreſiarcha. 400.a
Paulus Iouius hiſtoricus. 722.a
Pauſanias Spartanorum rex. 142.a
Pauſanias Lacedæm. ſuſpectus de Xerxis amicitia, ſupplicio afficitur. 248.a
Pax adeò humani generis inimica, vt vel à mundi initiis excluſa ſit mundo. 145.b
Pax in vniuerſo mundo quando naſcitur Chriſtus. 341.b
Pecuaria, ars naturalis, innocua. 14.a
Pelagius 1. Romanus, 62. Rom. pont. ſeptem horas canonicas inſtituit. 467.a
Pelagius 11. Romanus, 62. Rom. pont. 470.b.a.471.b
Pelaſgi à Cadmeis pulſi ad Pindum. 86.a
Pelaſgi, vetuſtiſſima Græciæ gens. 81.b
Peleus rex Peloponneſi. 93.b
Peloponneſiacum bellum. 252.a
Peloponneſij & Athenienſes dimicant. 105.b
Peloponeſus Egialea. 68.a
Pelops Pandionis filius. 90.a
Peliſium oppidum Ægypti. 138.a

Pentatheuchi volumina tredecim ante mortem Moſes exarauit. 74.a
Pentecoſtes feſtum. 72.a
Penteſilea ſecurim inuenit. 99.b
Penteſilea Amazonum regina,cuius in bello Troiano virtus emicuit. 96.a
Perdicas Macedonum rex. 138 b
Perennis ſucceſſio Apoſtolicæ Cathedræ nota eſt veræ eccleſiæ. 610.a
Periander Corinthiorum tyrannus. 148.a
Periander Corinthius ſapientes epulo excipit. 236.a
Pericles bellum Peloponnenſiacum mouit, ne daret pœnas 50.talentorum, quæ depeculatus fuerat. 252.a
Perillus proprio inuento periit ſub Phalaride. 236.a
Perionij liber de vitis ſanctarum mulierum. 242.a
Ioach.Perionius Benedictinus Theologus Pariſienſis, primus latinè & Ciceronianè Ariſtotelem vertit. 727.b
Peripatetici veteres actoamaticis caruerunt. 317.b
Perizomata, ſubligacula. 8.a
Perſarum monarchia ſecunda. 240.b
Perſæ ab initio Chriſtiani fuerunt. 419.b
Perſarum regem non licebat extra regnum proficiſci cum exercitu, niſi primū domi rege creato,ad vitanda bella inteſtina. 244.a.245 b
Perſecutio prima in Chriſtianos mota à Scribis.363.b
Perſecutio ſecunda in Chriſtianos excitata à Nerone. 364.a
Perſecutio tertia in Chriſtianos. 375.b
Perſecutio quarta in Chriſtianos mota per Traianum. 377.b
Perſecutio quinta ſub Commodo. 383.b
Perſecutio ſexta ſub Seuero & Aurelio. 389.b
Perſecutio ſeptima in Chriſtian.ſub Maximino. 392.a
Perſecutio octaua in Chriſtianos,393. b.ſub Decio.
Perſecutio nona in Chriſtianos ſub Valeriano. 396.a
Perſecutio decima ſub Aureliano. 400.a
Perſecutio vndecima omnium grauiſſima ſub Diocletiano. 403.b
Perſecutio duodecima per Maximinum in Oriente. 408.a
Perſecutio decima tertia in Chriſtianos in Perſide. 419.b
Perſecutio decima quarta in Chriſtianos per Iulianū Apoſtatam. 422.a
Perſecutiones vndecim numerantur. 363.b.364.a
Perſecutio Chriſtianorum in Perſide. 444.a
Perſeus Erichthei frater 93.b.Mycenarum rex.
Perſeus vltimus Macedonum rex. 266.b
Peru,hodie patet Hiſpanis. 118.a
Peruſiorum patet Ophir,vnde aurum potiſſimū. 35.b
Pedes Apoſtolici in venetatione fuerunt. 366.a
Renatus Peſchardus miniſter, reconciliatus eccleſiæ, recipit Franciſcanorum indumentum quod per apoſtaſiam ante annos 30.exuerat. 766.a
Fr.Petrarcha,inſignis poëta. 683.b
Petronius Iudææ præfectus Caligulæ imaginem inferre in templum tentauit. 218.a
Petri & Rom.eccleſiæ primatus terribilis. 400.a. 401.b
D.Petrus omnium apoſtolorum caput, primus Romæ in cathedra epiſcopali ſedit. 364.a
Petrus Paulo Apoſtolo maior,factorū apoſtolorū dux primus,diſcipulorū vertex principalis, apoſtolorū pontificúmque præſul, primum vniuerſale membrum. 366.a
Petrum Eccleſiæ eſſe fundamentum, & petram ſoliſſimam, ſuper quam Chriſtus fundauit Eccleſiam. 401.b
Petrum apoſtolorum eſſe principem. 401.b
Petrus Romæ Euangelium prædicat, à Claudij anno ſecundo, quo primum Romam venit,venit ad Cathedram apoſtolicam illic figendam, vbi ſedes Idololatriæ erat præcipua, vſque ad annum 6.eiuſdem, etc. 219.b.220.a
Petrus & Paulus Romæ eodem die occubuerunt. 364.a.365 b.366.a
Petrus ann.Dom.44.Romæ ſedere cœpit. 369.b
Petrus Romam primùm venit anno Chriſti 44. atque ibi ſe pontificem geſſit. 219.b
D.Petrus Romæ crucifigitur. 221.b
Petrus poſt Chriſtū ann. 37.vixit. 364.a.365.b
Petri patrimonium pontificum ignauia ſatis iam attenuatum eſt. 479.b
B.Petrus multa bona conſecutus eſt ſub Hormiſda. 458.a
Petrus Antiochenus epiſc.addebat in Triſagio,crucifixus propter nos. 461.b
Petrus de Tarentaſia, doctor Theologus, primus ex ord.Prædicatorum fit ſummus Pontifex. 654.a
Petrus Damaſcenus epiſcopus in Syria à Saracenis martyrio coronatur. 508.a
Petrus Longobardus Theologiam in certam artem methodumque redegit. 506.a
Petrus archipreſbiter Rom.eccleſiæ ſedit aliquot dies in ſchiſmate contra Theodorum Papam creatum. 496.b
Petrus Cunerius aduocatus regius in Senatu pariſienſi conatus labefactare eccleſiaſticorum iuriſdictionem temporalem. 669.b
Petrus martyr, Bethſaidenſis,Galilæus,primus Eccleſiæ pontifex Ieroſolymis ſedit an 5. Anthiochiæ 7.Romæ. 25 364.b.365.b
Petrus Portugalliæ rex, iuris obſeruantiſſimus, vt litib.pabula ſatis duceret, cauſidicos, fori tabulas è regno eiecit. 681.b
Petrus Ramus Veromenda nus,turbulentæ vitæ,& ſui in linguas, artes, diſciplinas, Theologiam denique ipſam furoris ſupplicium dedit. 756.a
Phaceas Iſraëlitarum rex. 133.a 136.b
Phaceias Iſraëlitarum rex. 139.a
Phaceias 17.rex Iſraël. 137.a.b
Phakeias Romeliæ 18.rex Iſrael. 137.a.b
Phalaris tyrannus. 148.a
Phalaris primus poſt Theſeum Agrigenti tyrannus. 236.a
Phaleg,i. diuiſio,genuit Rehu. 32.b
Phaleg moritur annorum 239. ſub eius diebus extre-

mis tria inſignia contigerant, patritio terrarum, cõfuſio linguarum, dimidiatio annorum vitæ. 35.b
Pharamundus prædonum Francorum dux. 371.b
Pharaonum primus, Oſiris rex Ægyptiorum. 233.b
Pharedus Atheniensium Archon. 127.a
Phares Indæ princeps. 63.a
Phares anno octauo vxorem accepit, nono Heſionem genuit. 38.a
Pharetates rex Ægypti. 43.b
Phariſæorum ordo incipit. 195.b
Phariſæorum duces, Sammai & Hiller. 597.a.b
Phariſæorum ſeptem erant ſectæ ſeu ordines. 198.a
Phariſæi fato multa tribuebant, & aſtrologiæ operam dabant 198.a. docebant traditiones religioſè ſeruandas.
Phariſæis plebs adhærebat. 198.a
Pharos inſula Ægypti aquis obruta. 98.a
Pharus Alexandriæ ſecundum è ſeptem mundi miraculis. 280.a
Phaſſur filius Emmer coniicit Ieremiam in carcerem. 148.a
Pheleſtenus Corinthiorum rex. 134.b
Phemonoë vates. 90.a
Phereciades Aſſyriorum rex. 120.b.121 a
Pherecydes Syrus, Pythagoræ præceptor. 235.b
Pheron Ægyptiorum rex. 97.b
Phetus. 62.b
Phigalia Arcadiæ oppidum. 144.a
Philadelphia metropolis Arabiæ. 55.b
Philadelphiæ in Arabia concilium in Beryllum. 393.a
Philadelphus Alexandriæ bibliothecam inſtruxit. 281.b. & alia multa.
Philemon primus apud Delphos, ludos & chorum inſtituit. 92 a
Philippicus primus imperator iconomachus 501. a.b. miſerè periit. 503.b
Philippus, ſiue Philippicus contra Conſtantium à laicis & clericis electus. 513.a
D. Philippus crucifigitur Hieropoli. 364.a
Philippus Apoſtolus Gallis prædicauit Chriſtum, & Gallias ad prædicandum accepit. 222.a
Philippus Valeſius. 672.a.675.b
Philippus pulcher, ſex quoque fuit Nauarræ propter vxorem. 658.a
Philippus Theodatus, multa Pariſiis vriliter inſtituit. 633 b
Philippus D. Ludouici filius, in Africa rex ſalutatus 653.b. Audacem cognom. 654.a
Philippus rex Francorum, ſæculares clericos S. Martini de Campis mutauit in monachos. 594.a
Philippus rex Francorum, decimam bonorum omniũ ab iis exegit, qui ſe non comitarentur Hieroſolymã, quæ decima Saladini dicitur. 632.a
Philippus Audax Turonum dux. 681
Philippus Gall. rex Auguſtus, D. Ludouici auus. 634.a
Philippus archidux Auſtriæ, Caroli 5. pater, regio Hiſpaniæ ſceptro potitur. 712.a
Philippus Arabs, primus imperatorum Chriſtianus. 393.b
Philippus primus imperator Chriſtianus ſe Fabiano reuerenter prouoluit. 366.a
Philippus à Hiſpaniæ regnum adit. 735 b
Philippus Tetrarcha Ituræ & Trachonitidis. 206.b
Philippus Longus regnum Nauarræ tenuit. 672.a
Philippus Macedonum rex. 144.b.145.a
Philippus Amyntæ filius Macedonum rex, Alexandri pater. 157.b
Philippus Armeniæ & Syriæ rex. 201.a
Philippus Cominius hiſtoriogr. 704.a
Philiſtim filij Caſluim. 31.a
Philiſtim, Cappadoces. 63.b
Philo Biblius. 97.b
Philo Iudæus moritur. 378.a
Philo Iudæus ſenior, vnus è 70. interpretib. ſapientiæ Salom. ſcriptor. 284.a
Philo vnus è 72. interpretibus, auctor libri Sapientiæ cenſetur. 190.a
Philonis legationem Caius non ſuſcepit. 218.a
Philo Romam venit, locutus eſt cum Petro Apoſtolo. 220.a
Philo Alexandrinus apoſtolorum æqualis de vita contemplatiua ſcripſit. 381 b
Philogonius Antiochiæ Patriarcha. 411.a
Philolaus Corinthius legem proletariam ferr. 249.b
Philometor ſub tutela populi Rom. contra impium Antiochum Epiphanem 298.a matrem ſuam interfecit, per antiphraſim philometor dictus.
Philopœmenes Achæorum præfectus Lacedæmonios euertit. 271.b
Philoſophi fruſtrà aliam malorum cauſam quærunt præter lapſum. 7.b
Phinees pontifex. 86.b
Phinees annis amplius trecentis vixit. 89.b
Phlego Adriani Cæſaris libertus, chronographus. 217.b
Phocas imperator. 478.a
Phocas libidini deditus, miſerè periit. 480.a.481.b
Phocas Ponti epiſcopus miraculis clarus. 377.b
Phocenſes Græci Aſiatici Maſſiliam condiderunt. 60.a
Phocion iniuſto iudicio veneno ſublatus eſt. 265.b 266.a
Phocylides poëta. 229.b
Phœnices literas Græcis dederunt. 86.a
Phœnix ex Ægypto in vrbem affertur. 370.a
Phœnix frater Cadmi characteres phœniceos condidit. 86.a
Phorbas Atheniensium rex. 122.b
Phorbas Argiuorum rex. 92.b.93.a
Phoroneus Argiuorum rex. 88.b
Photius patriarcha Græcus. 411.b
Photius primus ſeceſſionem apertam fecit à Latina eccleſia. 549.b
Phraartes Parthorum rex. 277.a.b
Phraortes Medorum rex. 141.a
Phraortes à Babyloniis cæſus eſt. 229.a
Phrecnlphus hiſtoricus ab orbe condito ad annum Chriſti 560. chronica digeſſit. 467.b
Phryminas Corinthiorum rex. 121.a.122.b
Phul rex Aſſyriorum. 133.a
Phul Belochus Sardanapalo ſucceſſit. 128.a.129.b
Phul rex Aſſyriorum, quem ad concionem Ionæ pœnitentiam

centiam egiſſe ferunt. 156.a.157.a.b
Phurcan,ſectiones & capita,legem ſuam,Mahometes appellauit. 477.b
Phut filius cham,vnde Mauri. 26.a
Phut Lybum pater. 27.b
Phut filius Cnain. 29.a
Phydamon Delphius, primus apud Pythiam chorum ſtatuit. 95.b
Phylacterium brachij. 215.b
Phyſcon Ægypti rex. 277.a
Ptolomæus Phyſcon à ventris abdomine cognominatus. 306.a
Fräciſ.Picard' Theolog',1556.Luteriæ moritur. 736 a
Pictoris cuiuſdam manus areſacta. 447.b
Picus Italiæ rex. 92.b.93.a.95.a
Picus Mirandulanus Cabbaliſticę artis patronus.312.a
Picus Mirandulanus. 185.b.188.a
Io.Picus Miradulæ comes,ſũmus philoſophus.708.a
Pilam luſoriam Pyrrhus primus docuit. 95.b
Pilatus Iudææ prætor. 206.b
Pilatus noctu imagines Cæſaris in tẽplo ſtatuit, Chriſto paulo antè mortuo. 217.b
Pilatus ſacrum theſaurum in aquæductum expendens, ſecundæ ſeditionis præbuit ſeminarium. 217.b
Pilatus apud Tiberium multis criminibus accuſatus, ærumnis ſuccumbens,ſe ſua manu peremit. 217 b
Pilgrinus Baranenſis Epiſcopus in Hongariam profectus,eccleſiam Chriſto lucrifecit. 561.b
Pindarus Empedoclis diſcipulus. 233.b
Pipinus Rabadum Phryſiorum ducem vicit. 497.b
Pipinus à Theodorico laceſſitus,collecta Francorum exulũ manu,Maior domus per totã Franc.cõſtituitur. 496.a
Pipinus ſacræ muſicæ erat ſtudioſus organa muſica miſit ei Conſtantinus. 512.a
Pipinus creauit ſenatum, Parlamentum. 512.a
Pipinus Exarchatum 13. vrbes complectentem cum Pentapoli vrbes alias 16.comprehendente, iterum. S.Petro & ſucceſſorib.eius in perpetuum poſſidendum conceſſit. 511.a.513.b
Pipinus Martelli filius, dictus Breuis ,ex Maiore domus,concilio pontificis à procerib Gallię rex declaratus,à S. Bonifacio Sueſſioni iũgitur. 509.b.510.a
Piraticum bellum. 320.a.321.b.313.
Piſanum concilium. 612.b.690.712.
Piſcinæ probaticæ ingens miraculum. 184 a
Piſiſtratus Athenis tyrannidem occupat. 236.a.237.b
Pittacus præceptor Pherecydis. 236.a
Pittacus Mytileneus Meláchrũ tyrannũ ſuſtulit.149.b
Pius 1.Aquilienſis 11.Rom. pontif.reſurrectionẽ Domini die Dominica celebrari iuſſit. 382.a.b
Pius 2.Senenſis,218.Rom. pontif. 700.a.b
Pius 3.Senenſis,223.Rom. pontif. 707.a.b
Pius 4.Mediolanenſis,232.Rom.pontif.738. a.b.oſor diſpenſationum,etc.
Pius 5.Alexandrinus,233.Rom.pontif.vir ſanctus,etc. 745.a.b.746.a
Placentinum concilium. 598.b
Max.Planudes monachus. 682.a
Platina pronus ad notandas pontificũ maculas.660.a
Platina hiſtoriam pontificum in Paulo 2.à quo in carcerem truſus eſt,terminauit. 701.b.701.a
Plato,Moſes Atticus. 77 b
Plato minor,Coſmographus orbis terrarum. 288 b
Platonis opinio de mundi procreatione. 3.a
Platonis imaginationes de bello Atlantico. 6.a
Plato,apis Attica, Moſis æmulus,ſiue Moſes Atticus, diuini cognomentum eſt conſecutus. 256.a
Pleiades ſeptem poëtæ. 284.b
Plebiſcita pro legib. habentur. 285.b
Plenneus Sicyoniorum rex. 91.a
Pleſſæũ gymnaſiũ Gottofredus Pleſſæus cõdit. 670.a
Plinius Iunior, cuius monitu Traianus temperauit perſecutionem. 377.b
Plinius Maior,vt fuerit atheus, illud tamen diuiniſſimè puerilium propè eſſe deliramentorum, ac ſuper omnem impudentiam,adulteria inter deos fingere. 373.b
Plotinus Ammonij diſcipulus,Platonicus. 394.a
Plutarchus Cheronenſis. 373.b
Plutarchus de defectu oraculorum. 227.b
Pluto inferorum deus. 96.a
Pœnitentium mulierum ordo. 707.b
Pœnitentium ſodalitium ab Henrico Franc. rege metro ducitur. 765.b
Pœnitentia,& eius partes tres. 635.a
Pœnitentiam Adam egiſſe dicitur quando abſcondit ſe à facie Domini,metuens eius iram. 7.b
Pœnitentiarij munus erat , publicam & leuem pœnitentiam iniungere. 431.b
Pœni humanas hoſtias immolare & canina carne veſci prohibentur. 254.a
Poëtæ plures ante Homerũ in Græcia extiterũt. 119.b
Poëtas Adrianus 6.nihil aliud præ ſe ferre arbitrabatur,quàm vel impietatem vel laſciniam. 617 b
Poëtica Hebræorũ hodierna initiũ ſumit.580.a.581.b
Politici execrabiles. 203.b
Polybius Megalnpolites cõſiliarius& præceptor Scipionis 40 libris Ro.hiſtoriam complectitur. 305.b
Polycarpus ſub Troiano. 377.b
Polycarpus Ioan.diſcipulus,& Smyrnenſis epiſc. 383.b
Polycrates Samiorum rex. 68.a.236.a
Polycrates Samius, quem Orontes,Darij præfectus cruci affixit. 246.a
Polydorus Laced.rex. 137.a
Polydorus Virgilius. 708.a
Pompeius multas regiones imperio Rom.ſubiecit. 322.a.323 b
Pompeius captis Heroſolymis indignè templum Dei habuit. 313.b
Pompeius iuſſu regis Ptolomæi occiſus. 326.a
Pompeius in Syria imperans. 201.a
Pompeius Hieroſolymam expugnat.202.a.templum non diruit,ingreſſus eſt in Sanctum ſanctorum,deinceps infelix fuit. 202.a.204 a
Pompeius adhuc eques,ſiue magiſtratu , nondum ſenator,adhuc adoleſcens triumphauit,& Magni nomen à Sylla accepit. 318.a
Pomponius Lætus. 703.b
Põntis lapidei Luretiæ iaciuntur fundamenta. 759.b
Pontianus Romanus,29 Rom.pont. in exilio Sardinenſi extinctus eſt. 391.b

r

Pontifices legis Moſaicæ ſunt. 83. numero. 79.b
Pontifex Rom. ab Oſtienſi, Portuenſi, & Veliterno Epiſcopis, in eccleſia Saluatoris ad Lateranum conſecratur. 496.a
Pontifex Romanus dicitur Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum, bonus paſtor, benedictus Papa, Apoſtolicus. 361.b
Pontifices Apoſtolorum ſucceſſores. 412.a
Pontifices Rom. omnes ante Teleſphorum ob Chriſti confeſſionem martyrio eſſe conſumptos. 381.b
Pontificum ordo & ſtatus poſt captiuitatem prælatus eſt Regio, à quo anteà indigne habebatur. 182.a
Pontifices prodigioſi. 555.b
Pontifices peſſimi, malis artib. pontificatum adepti. 567.b
Pontificia fides verè catholica, i. vbique recepta & agnita. 748.a
Pontificatus non iam perpetuus, ſed annuus, atque arbitrio Cæſaris & prætorum deferebatur. 211.b
Pontigonenſe concilium. 543.a
Pontius Pilatus quintus Iudææ procurator, anno Chriſti 26. an. 10. præfuit: an. ſexto Chriſtum crucifixit. 212.a.b
Pontus, mare perſicum, Pontus Euxinus. 45.b
Pontus & Bithynia vna prouincia facta. 202.a
Populus egere ſolet in regum luxu & largitionib. oppreſſus regiis exactionib. & tributis. 116.a
Porcherus Epiſcopus Gibellinus. 661.b
Porphyrius ethnicus Petrum prædicabat, vt inuidiam D. Paulo conflaret. 400.a
Porphyrius, al. Maleus, Plotini diſcipul9, impius. 396.a
Porphyrogenera Baſilius. 569.b
Porta ſpecioſa & ſublimis. 133.b
Portæ templi ſe ſponte aperuerunt velum ſciſſũ. 216.a
Porticus templi. 115.b
Portius Feſtus 8. Iudææ præſes, is Paulum, cùm Cæſarem appellaſſet, Romam poſtera die miſit. 221.a.b
Portugalliæ regum origo. 596.a
Portugalliæ regnum diuulſum ab Hiſpania. 605.b
Porus Indorum rex. 25.b. cuius victus olera, potos aqua. 26.a
Poſteacum colloquium. 740.a
Poſſidonius Panætij diſcipulus. 296.b
Poſtas Ludouicus 12. primus conſtituit. 704.a
Guil. Poſtellus centenario maior, multarum linguarũ peritus, Lutetiæ moritur 1581. menſe Septẽbri. 763.b
Poſthumius Regillenſis propter arrogantiam à militib. damnatus. 253.b
Potentes à ſæculo gigantes. 6.a
Potentes tyranni gigantes à ſæculo, olim, antiqui primique tyranni. 17.b
Prædeſtinatorum hæreſis. 436.a. 439.b
Prædicatorum ordo ab Honorio confirmatur. 640.a
Prælleum collegium à Rodolpho Prælleo extruitur. 687.b
Præmonſtratenſis ordo ſub regula D. Augoſtini incipit. 603.b
Præſcotia diuina ad propitiatorum oracula edebat & reſponſa. 186.a
Præto-Ioannes Aloyſſinorum ad Salomonem ſuam refert originem. 27.b
Petro-Ioannes Æthiopum rex potentiſſ. peculiarẽ curam rerũ Sanctæ hodie gerit. 139.a
Prætores Romani, Iudææ præſides poſt Archelaum. 211.a
Pragmarica factio in concilio Baſilienſi edita. 694.a
Pragmatica ſanctio ſublata. 713.b. 716.a
Pragmaticam ſanctionem ſenatus Pariſienſis non potuit adduci vt Rex tolleret. 700.a
Prata vorat mulier, ſtendens leo, etc. 716.a
Praxiteles ſculptor, primus ſpeculum fecit. 256.a
Preces pro defunctis 170. Purgatorium. 635.a
Preſbyteri Romani in Cardinales, abierunt. 378.a
Preſbyteris Romanis paroecia vrbis diſtributæ. 398.a
Primatus ſedis apoſtolicæ. 635.a
Primogenituræ ius non ſemper aſſequuntur primogeniti. 12.a
Primogeniti omnes ex ſtirpe Noë vſque ad Aaron ſue runt ſacerdotes. 23.a
Primogeniti omnes à Noë vſque ad Aaron pontifices fuerunt. 40.b
Primogeniti omnes fuiſſe dicuntur ab Adam vſque ad Noë, vno Seth excepto. 11.b
Primogenito quæ Eſau fratri ſuo vendidit. 23.
Prima ætas. 3.a
Primo die, qui dominicus, rerum creatio prima. 3.b
Primi qui regnarunt, & libertatem hominum oppreſſerunt, fuere ſpurij & gigantes ex inſeſto concubitu nati. 17.b
Principes Athen. decennales. 137.a
Principes diſcant Eccleſiam per ſe ſtare, nec pendere ex ipſorum ſtatu & ſalute. 182.a
Principes Synagogæ magnæ, Eſdras, Neemias, Mardochæus, Zorobabel, Ioſuë. 180.a. Daniel. & alij. 183.a
Priſcillianiſtæ in Hiſpania, quorum auctor ſæculari gladio percuſſus eſt. 450.a
Priſcillianus in Hiſpania hæreticus, gladio ſæculari percuſſus. 430.a 431.b
Proba Falconia Virgilicentonas contexuit. 439.b
Procas Syluius latinorum rex. 126.b
Proceri erant primi homines. 6.a
Proclus ætate Ptolomæi. 280.a
Proclus philoſophus ſpecula hiſtoria fabricat. 455.b
Proconſulare concilium in Africa. 488.b
Procopius Cæſar hiſtoriam annorum 142. pertexuit. 465.b
Procopius Gazæus ſophiſta Octoteuchum expoſuit ex variis rapſodiis. 447.b
Procurator Iudææ primus Coponius. 211.b
Prodigia multa, octo præcipue horrenda futuram Iudæorum cladem portendunt. 212.a
Profeſſores linguarum & mathematum à Franciſco I. instituti: cæteri ſunt aſcriptitij. 719.b. 722.a
Profugus Cain habitauit in terra Nod. 10.a
Proiectus Aruernorum epiſc. martyr. 421.b
Proletaria lex. 249.b
Prometheus filios Iapeti. 28.a
Prometheus primus hominũ ſimulachra de terra finxit 93.b. primus ignẽ è ſilice excuſſit, aſtrologiã docuit.
Promiſſio Dei prima, Chriſtus, euangelij fons. 7.b
Promiſſio Adæ facta de Chriſto, in columna cælata fuit. 11.b

Promiſſio de Chriſto, futuro ſemine in libris Henoch repetitur. 14.a
Propatentes baptiſmi conſtituit Teleſph. 380. q. αναδέχοι. 381.b
Prophetas edoctus fuiſſe à Senioribus. 180.a
Prophetæ ſcriptores incipiunt. 129.b
Prophetæ in Malachia ceſſant. 263.a
Prophetæ cur à Domino mittuntur. 150.a
Prophetiæ Enos & Henoch. 21
Prophetia à Prophetis ſublata fuit poſt euerſum templum, & data eſt Scribis. 185.b
Prophetare, i. miracula edere. 63 b
Protagoras. 252 a
Proteus Ægyptiorum rex. 97 b
Prouerbia, vbi ſunt ſanctæ vitæ præcepta. 112.a
Prouincialia concilia quatuor. 414.b
Pruſias Bithiniæ rex. 272.a.275.b
Pſalmorum auctores vndecim. 5.b
Pſalmorum decem auctores. 107.b. horum ſcanſio & menſura intercidit & ignoratur.
Pſalterium in quinque libros diſtinctum. 107.b
Pſalterium in ſeptem horas diuiſum à S. Benedicto. 460.a
Pſammenitus Ægyptiorum rex. 245.b
Pſammetichus Ægyptiorum rex. 141.a.142.b
Pſeudophilippus regnans in Macedonia interficitur. 276.a
Pſychicos, catholicos Tertullianus vocabat. 390.a
Ptolomaicum concilium. 617.a
Ptolomæus primus Lagi Soter. 279.a.b
Ptolomæus Lagi, Ægypti rex. 189.a
Ptolomæus Alexandrinus Mathematicus. 382.a
Ptolomæus Anletes, Ægypti rex. 201.a
Ptolomæus Ceraunus. 266.b.269.a
Ptolomæus Dionyſius ægypti rex. 201.a
Ptolomæus Epiphanes, & Philometor ægypti reges. 194.b
Ptolomæus Euergetes ægypti rex. 190.b. & Philopator. 191.a
Ptolomæus Euergetes ſecundus filijs & ciuib. Alexandrinis interfectis omnia luctu complet. 302.a.b
Ptolomæus Lathyrus ægypti rex 200.b.201.a
Ptolomæus Philadelphus ægypti rex. 189.b
Ptolomæi philadelphi rogatu & ſumptibus, Biblia ſacra in Græcum conuerſa. 190.a
Ptolomæus Philometor. 275.b
Ptolomæus Philopator patrem, matrem, ſororémq. extinxit, Triphon à luxu & deliciis cognominatus. 291.b
Ptolomæus Phycon, Alexander ægypti reges. 196.b
Publicationem peccatorum abrogauit Leo. 444.a
Puella 9. annorum peperit filium. 674.a
Puer decennis grauidam reddit mulierculam alioqui ætate prouectam. 38.a
Puncta adinuenta ſunt poſt Chriſtum paſſum 476. in Tyberiade vrbe Galilææ: huius muneris principes fuere Aaron filius Aſer, & Iacobus filius Nephtalim. 181.b.183.b
Puncta inuenta ann. 478. poſt mortem Hieronymi 200.56. Iudæi Tyberiadis Palæſtinæ indicto concilio notulas vocalium & accentuũ, ad lectionis facilitatẽ reppererunt. 451.b
Punctatores dicuntur אנשי מנקדי viri Tiberiad. non ſunt inuenta puncta Babylone. 451.b
Puniceus color. 86.a
Punicum bellum primum. 286.a
Punicum bellum ſecundum. 290.a.292.a
Punicum bellum tertium. 301.b.303.b
Purgatorium ab Hebræis aſſertum. 170
Purificationis feſtum à Iuſtiniano inſtitutum. 465 b
Puritanorum ſecta. 743.b
Pigmalion Tyri rex. 125.b.126 a
Pylades Oreſtem comitatur. 101.b
Pyrenæi montes ſic dicti ob maximam ſyluarum in his creſcentium exuſtionem. 68.a
Pyramidum conſuetudo in ſepulchris ponendarum ex ægypto manauit. 196.a
Pyramides, quæ in ſeptem mundi miraculis collocantur, à Iacobæis, cogente Pharaone, extructæ ſunt. 64.a
Pyrrho Euclidis diſcipulus, dubitandi de rebus omnib. anſam præbuit. 254.a
Pyrrhus Dædali cognatus, luſoriam pilam primus docuit. 95.b
Pyrrhus rex Epirotarum. 279.b.281.b
Pyſeus Tyrrhenus pirata. 120.a
Pythogoræ ætate Græci nullius erant pretij in Aſia & Africa. 390.a
Pythagoras Pherecydis Syri diſcipulus, philoſophiæ Italicæ auctor. 226.a
cum Pythagora dæmon loquebatur per fluuium. 4.a

Q

QVadrageſimæ initio quatuor dies præmiſit Gregorius. 473.b
Quadrageſimæ ieiunium iam ab apoſtolis traditum, nouo edicto reſtauratur à Teleſphoro. 380.a
Quadrageſimam eodem tempore fuiſſe à Chriſto peractam, quo Chriſti Eccleſia eius æmulatione obſeruat. 212.a
Quadratus Syriæ præfectus. 221.a
Quæſtio de vera Eccleſia inter Iudæos & Samaritanos. 298.a
Quæſtores ex plebe creati. 234.a
Quartodecumani hæretici. 387.b
Quarta ætas Iudicum. 71.a.113.b
Quarta monarchia Romanorum, quæ ferrea. 337.a
Quinquageſimam Teleſphorus induxit. 381.b
Quinque rebus primum templum auguſtum & venerabile reddebatur, quibus ſecundum carebat. 186.a
Quinta ætas. 115. virilis ætas populi Dei, 150.b
Quintili. primus Romæ ſcholã publicã aperuit. 374.a
Quintinus martyr. 404.a
I. Quint. Hedo multorũ librorũ eruditus ſcript. 743.b
Quirinus procurator Iudææ. 337.b
Quirinus Philippi fil. Lanteacenſis Epiſcopus, à Diocletiano ſubmergitur. 393.b

R

RAab nupſit Ioſue. 86.a. erat cauponaria.
Raba barhra, Talmudicorum liber. 8.a
Rabanus Maurus commentaria ſcripſit in libros Machabæorum. 199.b
Rabanus & Claudius primi poſuerunt Theologiæ ſedem in Academia Pariſienſi. 519.b

Rabanus Maurus, Fuldenſis abbas, primus coacervator Gloſſæ ordinariæ, natione Gallus. 534.a
Rabbenu haccados Antiocho chariſſ. Antonioo. 271.b
Rabbinos decem Titus oecauit, quos recolunt pro ſanctis martyrib. 223.b
Radamanthus Lyciorum rex. 92.a
Radegunda vxor Lotharij, aſſenſu viri in Mooialem conſecratur. 467.b
Radulphus in Burgundia regnum conſtituit. 549.b
Ram Hezronis ſecundo genitus. 63.b
Rama ædificatur à Baſa. 153.b
Raphael Volaterranus. 708.a
Raphaim gens vetertima in Arabia, eiecta à Moabitis & Ammonitis. 55.b
non Rapere, præceptum naturæ. 26.a
Raſen, in Aſſyria vrbs antiquiſſima. 44.a
Raſochis ſecundus legiſlator apud Ægyptios. 121.b
Rates inuentæ à rege Erythrea. 98.a
Ratiſbonenſe concilium. 517.a.221.a
Ranennenſe concilium. 551.a.566.b
Rauenoenſe coocilium, quo Symmach. confirmatur. 457.a
Raymundus Lulius Catalanus Monachus Tuneti in Africa multa ſcripſit de rebus nimiùm curioſis: in eius libris ſunt multi errores. 658.a
Razin rex Syriæ. 133.b
Razis medicus Arabs Almanſori Saracenorum regi ſua dicat ſcripta. 576.a
Razon latronum princeps. 117.b
de Rebaptizandis hæreticis quæſtio in eccleſia. 395.b. 396.a
Rebeccam è Meſopotamia accerſita Abraham dedit filio ſuo in matrimonium. 41.b
Rebecca decimum quartum annum agens, Iſaac quadragenario nupſit, viginti annis fuit ſterilis. 54.a
Reblata, quæ poſtea Antiochia. 44.a
Recaredus Hiſpan. rex primus catholicus Pater patriæ ſalutatus, multa feriæ conuerſionis ſuæ argumenta oſtendit, etc. 472.a
Rechabitarum ordo & inſtitutum. 124.a.b
Rechabitæ mandato patris in perpetuum vino abſtinent. 144.a
Referendariorum magiſtratum ordinem Iuſtinianus primos conſtituit. 466.a
Reformatorium concilium, ad corrigendos mores in omnibus valde depravatos. 667.a
Reformatoria cõcilia Carolus Mag. celebrari fecit per Gallias. 530.b
Regienſe concilium. 443.a
Regina Saba plantam balſami dom. dedit. 118.a
Regium nomen cunctis ferè liberis gentibus ſemper fuiſſe inuiſum. 103.b
Regiæ maieſtatis origo præclata, propter quam miſeri mortales vſque adeo ſuperbire debeant. 9.b
Regma filius Chus. 29.a.b.31.a
Regnorum variorum origo. 359.b
Regnum Iſraël diuiditur bifariam. 120.a
Regnum Dei & Chriſti per orbem effloreſcit multis rerum diſcriminib. & periculis. 362.b
Rehu genuit Sarug. 35.a
Religionis diſparitas matrimonium prohibebat. 5.b
Religiones duæ in Dei populo conſeruari nequeunt. 203.b
Remenſe concilium. 530.b.570.b.506.b.605.a.611.a. 617.a
Remeſſe Aſſyriorum rex. 93.a.94.b.95.a
Remigius Rhemenſis epiſcopus. 449.b
Reſpectus Dei ad Abebis munera, quid ſignificet. 8.a
Reſurrectionem Domini die Dominica celebrari iuſſit Pius I. 382.a
Reuclinus in Capnione Cabbaliſticæ artis guſtum præbuit. 312.a
Io. Reuclinus Capnion, Io. Lapidani diſcipulus. 711.b
Reuclinus Capnion rudiméta linguæ Hebraicæ à Io. Lapidano theologo Pariſienſi didicit. 705 b. vir magnus, niſi linguæ Hebraicæ myſteria Cabbalicis nugamentis maculaſſet.
Regum ætas. 2.b
Reges temporibus Salomonis ſapientiæ ſtudebant. 119.b
Regum ius tyrannicum eſſe. 103.b
Reges de alieno plus æquo ſolent eſſe liberales. 555.b
Regis ius verum eſt, obſeruatio legis Dei. 103.b
Reges Iſraël poſt mortem Salomonis. 150.a
Rhetores Latini, ludos inſtituentes, ad quos iouentus conueniret, ſublati ſunt. 314.a
Rheti, Grizones vocant, fœdere ſeſe inter ſe coniungunt. 693.b
Rhodij mari potentes. 123.b.124.a
Rhodiorum militum ordo. 605.b
Rhodij equites. 666.b
Rhodus prius Ophiuſa vocabatur. 67.b
Rhodi gymnaſium literarum fuit celeberrimũ. 328.a
Ribbi ſub Antonino. 225.b
Richardus Angliæ rex. 632.a
Richardus à S. Victore. 624.a
Richardus Cluniacenſis, Chronographus. 624.a
Riothimus Britanniæ Gallicæ rex primus. 450.a
Riphat filius Gomer. 29.a
Robertus Francorum rex, aliquas Sequentias & Reſponſoria compoſuit. 579.b
Robertus equitum magiſter occupare regnum contẽdit. 555.b
Robertus Sorbona Theologus, primus inſtituit & ditauit collegium Sorbonæ. 647.b
Robertus Mancop. Scotus, à puero cæcus, doctor theologus. 733.b
Robertus Stephanus Geneuam fontium receptatricem profugit. 724.a
Roboam initiò pius ad extremum impius. 120.a. eius geſta.
S. Rochus Narbonenſis. 657.b
Rodolphus Agricola. 703.b
Rodolphus Burgundiæ dux, & Franciæ rex. 558.a
Rogationum ſolennitatem Chriſtiani Syri vocant Niniuitarum ieiunium, in quib. ieiunatur, oratur, pallitur, fletur. 448 a
Rogerus Normanorum Dux. 599.b
Roma conditur in Italia ſextæ olympiadis anno tertio. 157.b

Roma propria ſedes ſummi pontificatus. 682.a
Romæ primarium eccleſiæ ſuæ thronum potiùs quã alibi quare collocauit. 362.a
Roma ab exercitu Caroli imperat. duce Carolo Borbonio capta, direpta, incenſa. 722.a
Roma humani generis domitrix, atq. omnium gentium, multos iudiciorum Dei caſus intra annos 142. ſuſtinuit. 466.a
Romæ celebrantur 5. concilia. 458.b
Roma bis direpta intra 44. annos. 445.b
Romanus Galleſianus Tuſcus 117. Rom. pont. 550.a.b
Romani ſerò literas Græcas attigerunt. 304.a
Romani pontificis antiqua auctoritas. 468.a
Romanã eccleſiam caput omnium eccleſiarum eſſe à Phoca decernitur. 478.a
Romanæ eccleſiæ primatum enituiſſe ſupra omnes. 387.b
Romanæ Eccleſiæ ſupra reliquas eminentiam patres Niceni confirmarunt. 416.a
Romanæ eccleſiæ auctoritas. 427.b
Romanorum fides per vniuerſum orbem diuulgata. 368.a.369 b
Romanæ Monarchiæ initium. 194.b.195.b
Romanum imperium ex perſequente fit chriſtianum. 359.b
Romani Macedonas & Græcos deleuere. 229.b
Romanorum nomen poſt Pyrrhum clarum eſſe cœpit. 269.b
Romani, poſt punicum ſecundum terra maríque potẽtiſſimi euaſerunt. 295.b
Romanum 1. & 2. concilium. 476.b.443.a
Romana concilia duo. 453.a
Romanum concilium contra Eutichem. 447.a
Romanum concilium primum contra Berengarium. 586.b
Romanum conciliom, de electione Rom. pontificis. 479.a
Romanum concilium pro imaginib. retinendis contra Iconomachos. 501.a.508.b
Romanum concilium, in quo pax inter pontificem & imperatorem confirmatur. 608.b
Romanum concilium, in quo Paſchalis accuſatus ſe purgauit. 533.a
Romanum concilium 2. & 3. contra Photium. 542.b
Romanum concilium, quo Philippus rex Franc. imperatori ſubiicitur. 661.a
Romulus Romanorum rex. 129.a
Romulus & Remus Romam condunt. 132.a
Roſuinita Latinè & Græcè docta, multa ſcripſit. 571.b
Rotæ ſupplicium primùm in Gallia decernitur. 727.b
Rhotomagenſe parlamentum inſtituitur. 708.a
Rubrum mare, Erythreum. 54.a
Rupertus Epiſcopus Aquilanus. 604.a
Rupertus Francorum Epiſcopus, Boios ad Chriſtum perduxit. 405 b
Rupertus abbas Limburgenſis, à carnib. piſcib. ouis, lacticiniis & vino abſtinebat. 607.b.608.
Rurgerus Treuirenſis librum Decretorum ſcripſit. 557.b
Io. Ruſbrochius, Theologicus ſcriptor. 686.a
Ruſtanus Perſarum rex. 708.a
Ruſticorum factio in Francia. 661.a
Ruſticus diaconus Romanus. 449.b
Ruth hiſtoria. 96.a
Rutilius primus gladiatorib. leges dimicandi dedit. 309.b.311 b
Rythmi apud Græcos & Latinos inualuerunt. 554.a

S

R. Saadius hagaon in Babylonia in Talmud ſcribit. 560.a
Saba filius Chus. 29.a.b.31.a
Saba filius Ioctan. 35.a
Sabachus Ægyptiorum rex. 129.a
Sabachus Æthiops regnat in Ægypto, pulſo Aſythe. 133.b.134.b.136.
Sabathaca filius Chus. 29.b
Sabbathi ſanctificatio. 7.b
Sabbathum patriarchæ omnes coluerunt. 43.b
Sabellij hæreſis. 396.a
Sabelliani inter cętera culpabant Catholicos, quòd eorum multi fierent monachi. 396.a
Sabinianus, Sabinus, Bledenſis, 67. Rom. pont. 478.a.b
Sacerdotes cum templo interire decet, dicebat Titus. 223.b
Sacerdotes fuerunt omnes primogeniti ex ſtirpe Noẽ vſque ad Aaron. 23.a
Sacerdotes Ægyptij de Prytaneo alebantur. 63.b
Sacerdotes pudeat non recordari ſe eſſe Dei vicarios. 103.b
Sacerdotium eccleſiæ, regno temporali eſt antiquius 9.b
Sacerdotium deuolutum eſt ad Machabæos. 191.b
Sacerdotium venale Herodes reddidit. 205.b
Sacramentariorum ſecta in Gallia inoreſcit, affixis Lutetiæ famoſis libellis. 723.b
Sacramenti corporis Chriſti feſtum Vrbanus inſtituit. 650.a
res Sacratas miſcere cum ſuis, periculoſum eſt. 92.a
Sacrificale verbum eſt, Protulit, & Obtulit oblatum porrexit. 40.a
Sacrificia veterum ferè erant incruenta. 40.a
Sacrilegia in eccleſias, & electiones ſacerdotiorum vſurpatæ Clodouęanis monarchiã abſtulerunt. 509.b
Sadducæorum ſecta oritur. 195.b
Saducæis adhærebant ditiores & potentiores. 198.a
Saddocæorum hæreſiarchæ. 197.a Sado & Baiethos. 197.a. ad Samaritanos transfugerunt. 197.a
Sadducæorum hæreſis. 197.b. ſic dicti de nomine auctoris ſui Sadoc. 197.b. nõ à iuſtitia, quaſi iuſtitiarij, aut iuſti. 198.a
Sadoc ſacerdos. 108.a. pontifex. 110.a
Sadoch ſummus pontifex. 116.b
Sæcularia ſæcularibus, Regularia regularibus. 665.b
Sæculum ſecundum. 377.a
Sæculum tertium. 389.a
Sæculum quartum. 407.a
Sæculum quintum. 435.a
Sæculum ſextum. 477.a
Sæculum ſeptimum. 478.b

ſæculum octauum. 499.a
ſæculum nonum ſeptimæ ætatis. 518.b
ſæculum decimum 552.a.b.ioſelix dicitur.
ſæculum vndecimum. 574.b
ſæculum duodecimum. 601.a
ſæculum tredecimum. 636.b
ſæculum decimum quartum. 663.a
ſæculum decimum quintum. 689.a
ſæculum decimum ſextum & vltimum. 709.a
salis ſtatua quid ſignificet. 45.b
salis conficiēdi vſum Mizota ſine Cantus oſtēdit.91.b
salis vectigal à Philippo rege Francis impoſitum ad belli neceſſitatem. 677.b
saladinus Sultanus. 627.b
salaimanius tertius, ſiue Solymanus Turc. Imp. 678.a
salathiel filius Iechoniæ. 147.b.149.b
salatbiel Iechoniæ filius in captiuitate mortuus eſt. 182.a
salegunſtadienſe concilium. 578.b
salem vocatur Hieruſalem. 39.b
saleph filius Ioctan. 35.a
salica lex. 441.b
saliguſtadenſe concilium. 580.b
salmanazar Aſſyriorum rex. 138.a.136.b.139.b
salmanazar decem tribus euertit. 160.a
salmaricenſis Academia à Ferdinando inſtituta.645.b
salmon princeps Iuda. 71.a.82.87.a
salmoneus apud Elidem, fulmina & Tonitrua edere conatur. 93.b
salomon vndecimo anno gignit Roboam. 38.a
salomon anno decimo genuit Roboam 117. b. Templum ſeptem annis compleuit.
salomon templum ædificare cœpit. 110.b
salomonis magnificentia.116.a.opes multas habuit.
salomon aurum & argentum nihili faciebat, ita erat magnificus & ſumptuoſus. 116. a
salomon numeratur inter decem pſalmorum conditores. 119.b
salomonis innumerabilia opera interciderunt. 112.a
salomon multa alia adiecit præter exemplum Moſi à Deo perſcriptum. 115.b.116.a
salomonis tria millia parabolarum, quinque millia cãticorum, & Phyſiologiam eiuſdem cum libris legis combuſſit Nabuzardam. 233.b
salomon in maxima regni proſperitate coniuges ex alienigenis ſibi ſociauit.117. b. ſeptingentas vxores & 300.concubinas habuit iam ſenex, ſed reſipuit.
salomon ſub finem ætatis amiſſum per ſpiritum Sanctũ recepit, & ſcripſit Prouerbia, Cantica, & Eccleſiaſtem. 112.a
salomoni impiè attributi ſunt libri nonnulli. 112.a
salomonis pretioſiſſima ſupellex apud Carcaſſonem. 457.b
samaias prophets. 120.b
samar filius Chanaam. 30.b
samaria è pago vrbs conditur ab Amri. 1221.a
samaria regni Metropolis. 154.a
samariam Herodes reſtaurauit 196.a.sebaſtē vocauit.
samaritanorum origo. 159.b
samaritanæ literæ. 183.b
samaritanæ literæ, quæ antiquitus Hebraicæ. 121.b
samaritanorum & Iudæorum acerbiſſimum inter ſe odium. 189.b
samaritani Saducæi erant. 198.a.in quatuor ſectas diuiduntur.
samaritani è Iudaica religione quinque libros Moſis duntaxat receperunt. 159.b. geos ficatiorum.
samballat Samaritanorum princeps. 189.b
samos ſtruitur Partheniæ nomine. 121.b
samſon de tribu Dan. Nazareus, Deo conſecratus.98.a.b.Iſraëlem ſeruitute Philiſtinorum non penitus liberauit.98.a.eius præclara geſta.q.ibid.
sãſõ Chriſti noſtri liberatoris in multis typ⁹ fuit, præcipuè dũ mortē ſibi pararet, vt Iſraëlitas ſeruaret. 98.a
samuel Propheta de tribu Leui. 101.a.b
samuel ſcripſit librum Iudicum, & maximam partem libri primi Regum. 103.b
samuel verène ad euocationem Pythoniſſæ Sauli apparuerit, an ſpecie duntaxat. 103.a
samuel non fuit ſacerdos, ſed ſimplex Leuita.103.b.dicitur Ephrateus, non à tribu Ephraim, ſed à loco.
samuel Iudæus Chriſtum amplectitur, & contra Iudæos ſubtiliter diſputat. 634.a
sanchonistus ſcriptor antiquiſſ. hiſtoriam Phœnicum ſcripſit Syriacè. 97.b
sanctandreanus Mareſchalus in Druydum conflictu deſideratus. 743.a
sanctes Pagninus Dominicanus, concionator Apoſtolicus, ſecundus poſt Reuclinum lexicon Hebraicum edidit, tanta eruditione refertum, vt reliquos à præſtantinte conficiendo deterruerit. 717.b
sanctes vnus, ſi modò ab hæreticis nõſit corruptus, vocem peregrinam Iehona primus confinxit. 77.b
sanctius 2. Portugalliæ rex, Alphonſo fratri regno cedit. 648.a
sanctorum præces, ſuffragia, inuocatio, imagines, reliquiæ. 635.a
sanedrin, i. iudices capitalium cauſarum. 211.b
sanedrin, i. ordinarios indices, ſeptuaginta duorũ ſeniorum ſenatum occidit. 205.b.206.a
sãguis apud rolo. tota die largiſſimo fluxit riuo. 446.a
sapientes nulli nominantur apud Rom. ante ætatem Lælij & scipionis. 302.a
sapientia salomonis. 284.a.288.a
sapientiæ Salomonis liber, eius auctor incertus.189 b Canonicus tamen eſt epitome Bibliorum. 190.
sappho Muſa Græcis decima. 230.a
sara filia Haran. iunior patre tantũ nouem annis. 38.a
sara primaria vxor Abrahæ. 43.b
sara minor erat Abrahamo tantùm annis decem. 37.b
Sara mater Iſaac obiit anno ætatis 127. quo quidem anno ipſe Iſaac fuerat oblatus. 54.a
Sara prophetica facultate prædita. Quicquid tibi dixerit Sara, fac, & audi vocem eius. 38.a
Saraceni & Gotthi fiunt Chriſtiani. 428.a
Saraceni à Sara Abrahæ vxore. 476.a
Saraceni cum Zocomo imperium ſuſcipiunt. 424.a
Sardanapalus Tarſum & Anchialon vrbes Ciliciæ condidit. 140.a
Sardanapalus, Aſar-adon-Phul, quaſi Sardanaphalus 160.a
Sardanapalus Aſſyriorum rex. 128.a.129.b

sardicenſe concilium in Trullo confirmatum 420.a. 481.a
sargon Aſſyriorum rex. 127.a.128.a
sarmatæ è Togarma orti. 47.b
sarni Galli Alpini, occiſis coniugib. ac liberis in flammas ſe proiecerunt, nullúſque fuit qui non mallet mori quam ſeruire. 308.a
sarug genuit Nachor. 36.b
satanæ aſtus & odium in Moſem & Iudæos. 78.a
satanas per ſerpentem vt per fiſtulam loquens hominem decepit. 7.b
satiùs eſt vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes perdere. 382.a
satron Celtarum rex doctiſſimus, qui publica literarũ ſtudia inſtituit. 57.b
saturnum xiſuthram præmonuiſſe de futura inundatione. 24.a
saturninus epiſcopus Tholoſæ, martyr ſub Decio. 393.b
saturninus trib. pl. ſeditioſus. 313.b
saturninus Italiæ rex. 90.b
saturnus ex diis antiquioribus non niſi cẽtum annis ante Troianum bellum in Italia regnauit. 80.a
saturnus poſt Ianum, Iouem filium de Græcia fugiẽs in Italiam, regnat in ciuitate, quæ de eius nomine Saturnia dicta eſt. 91.b
satyrides inſulæ. 475.b
saül de tribu Beniamin. 101.a.b
saul filius anni, quantum ad malitiam: duobus annis regnauit, in puerili innocentia & ſimplicitate. 102.a
saul primus rex Iudæorum. 104.a
saul filius Cis de tribu Beniamin ex oppido Gabaa, modeſtus animi, forma excellẽs & procerus. 104.a
saulis errata in bellis. 104.a
saul annos 40. regnauit. 104.a. Dei fauore deſtitutus, ſibíque relictus, ſpiritu melancholico, i. maligno corripitur. 104.a
scandaloſa hiſtoria de Ludouici 12. rebus geſtis. 704.a
M. Æmylius Scaurus nobilis pauper cunſul. 309.b
schiſma ſeu æmulatio Græcorum contra Latinos. 534.a
schiſma primum contra eccleſiam excitarunt Conſtãtinopolitani. 471.b
schiſma 2. ſub Vrſino. 429.a
schiſma tertium. 441.a
schiſma quartum. 457.a
schiſma ſextum 496.b. ſeptimum. 497
schiſma octauum. 513.a. nonum.
schiſma decimum. 534.b
schiſma duodecimum. 549.a
schiſma decimum tertium. 565.a
schiſma decimum quartum. 578.b
schiſma decimum quintum. 589.a
schiſma decimum ſextum durat 29. ann. 595.a.b
schiſma decimum ſeptimum. 609.a
schiſma decimumoctauum. 613.a
schiſma decimum nonum. 623.a
schiſma vigeſimum. 670.b
schiſma 21. omnium grauiſſimum. 684.b
schiſma vigeſimum tertium. 695.a
schiſmatici ſub Paſchali. 605.a
schola, eſt cætus eorum, qui ſunt ex aliquo corpore; Scholæ quæſtorum, & ſcholaſticus, nomen illius dignitatis 452.a. Scholaſticus, q. protonotarius.
scholarius dictus Gennadius. 698.a
scholaſtici, & iuris canonici interpretes. 646.a
scholaſticæ theologiæ ſcriptores. 682.a
P. Cor. Scipio primus nomine victæ à ſe gentis eſt nobilitatus, Africanuſque appellatus. 297.b
scipio Aſiaticus, qui Antigonum magnum ſuperauit. 266.b
scipio Africanus minor Æmilianus 304. a. crudelis fuit. 305.b
scipio Minor miſſus eſt ad perſpiciendos regum & gẽtium animos. 305.b
scipio minor Africanus Panætium Polibiúmque domi militiæque ſecum habuit. 296.a
scipio Naſica Dalmatas domuit. 302.a
scipionem Naſicam conſ. in vincula coniecit. 305.b
scipio Naſica cenſor primus aqua diuiſit horas. 301.b
P. scipio tribunus militum ſe Annibali oppoſuit. 293.b
scoperinorum ordo, ſiue s. ſaluatoris. 690.a
scotia Chriſtum profitetur. 388.a
scotici tumultus. 748.a
scotus vertit è Græco Eccleſiaſt. hiſt. 519.b
Io. scotus, doctor ſubtilis, moritur Coloniæ. 667.b
Io. scotus Ariſtotelis de recto principum regimine è Græco in Chaldaicam, Arabicam, & Latinam linguam conuertit, & Dionyſij Hierarch. 544.a
scoti non vidẽtur Anglis multo infe iores. 110.a
scotorum rex primus ex ſacra vnctione inauguratus Edgarus. 599.b
scribarum ſchola. 547.b
scribæ ſiue doctores de genere Cin, ſiue Iethronis ſoceri Moſis. 86.a
scribarum origo 184.a. Legiſperiti alio nomine appellantur, i. iuriſperiti eorum munus, & officium. 185.b
scribæ & Phariſæi ſederunt ſuper cathedram Moſis. 164.b 179.a
scribæ viri ſummæ auctoritatis ab Eſdra inſtituti: eorum munus erat, vt de lege conſulti ex ſanctis libris & prophetarum oraculis reſponderent. 199.b
scribas & Phariſæos crudeliter occidit. 223.b
scriptura, cuiuſlibet chronici regula & menſura eſſe debet. 348.a
scrupuli Chronologorum 345.b. & deinceps. 346. 347.
Scythæ ad Palæſtinam vſque penetrarunt. 145.b
Scythę è Magog orti. 47.b
Sebaſte Samaria vocata ab Herode inſtaurata. 196.a
Sebaſtianus martyr. 404.a
Sehoim vrbs in confinio Arabiæ & Paleſtinæ. 45.b
Secundus Adam, Chriſtus. 8.a
Secundo & tertio die, rerum diſpoſitio. 3.b
Secunda ætas, quaſi pueritia populi Dei. 23
Sedechias tranſmigrationis tempore regnauit. 146.a
Sedechias & Eliezer principes 400. teſtudo prophetarum. 123.b
Sedechiæ captiuitas, in qua deſinit iniquitas populi Iſraël. 150.a
Sedechias effoſis oculis in Babylonem tranſlatus eſt

233.b
Sederolam de numero annorum. 348.b
Segor vrbs finitima Sodomæ. 45.b
Sedrolam, ſeries mundi, à Geuebrardo verſus. 609.b
Sela genuit Heber. 29.a
Seleucienſe concilium. 424.b
Seleucus Gryppi filius. 278.a
Seleucus Syriæ rex. 189.a
Seleucus Callinicus Syriæ rex. 190.b.191.a
Seleucus Callinicus Clarum oppidum condidit. 270.a.b
Seleucus poſt mortem Alexandri regnum obtinuit. 267.b.268.a.b
Selimus Turcicum imperium ſuſcipit. 749.b
Sellum pontifex 143. Ieremias. 148.a
Sellum 15. rex Iſrael. 157.a b
Sellum Iſraëlitarum rex. 129.a
R. Selomo Iarchi 629.b. Lunonſis.
R. Selomo Iarchi 634.a. veteris teſtamenti ordinarius & Talmud gloſſator.
R. Selomo bahal aſſireni aſſebulim, i. magiſter canti. menſione certa conſtantium. 580.a
Sem filius Noë dignitate primus. 20.a
Sem filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno ſecundo. 27.b
Sem cognomento Melchiſedech. 39.b
Sem ſexcentenarius moritur. 27.b
Sem ſuperuixit Abrahæ 34. annis. 39.b
Sem & poſteri eius habitarunt Aſiam. 47.b
sem apud homines gloriam adeptus ſummam. 27.a
Sẽ Hammephoras, nomen duodecim literarũ. 201.b
Semaias vates. 151.a
Semaias vir Dei dehortatur Roboam ne bellet contra decem tribus, quæ à ſe defecerant. 120.a
Semele filia Cadmi 86.a. Bacchi mater.
Semiariani hæretici. 420.a
Semiramis multo poſt Moſem. 132.a
Semiramis regina Aſſyriorum. 53.a 57.a
Senacherib Aſſyriorum rex. 137.a
Senacherib Peluſium oppidum Ægypti obſedit. 138.a
Senatores centum Romulus conſtituit, vt negotiis publicis præeſſent, quorum decem præcipuos, Patritios nominauit. 132.a.133.b
Seniores edocti fuiſſe à Ioſua. 180.a
Seniores populi ſæpe conſilium habuerunt de Chriſti nece. 212.a
Senones Galliam incolunt. 145.b
Senonenſe concilium. 612.b.693.a.721.a
Septem fratres martyrio coronantur. 274.a
Septem præcepta naturæ obligare etiam gentiles. 26.a
Septem homines dantur, qui mundi durationem continenti ſerie metiuntur. 123 b
Septem preces horariæ à Pelagio inſtitutæ quotidie à presbyteris priuatim recitandæ. 471 b
Septem ſapientes, Thales, Solon, Chilon, Periander, Cleobulus, Bias, Pittacus. 235.b
Septemtrionales gentes longè tardiùs feritatem depoſuerunt. 60.a
Septuaginta interpretes trecentis plus minus ante Chriſtum annis floruerunt. 281.b. primi non fuerunt interpretes ſcripturæ. 282.a. vetuſtate eſſe corruptos.
Septuaginta interpretum memoriam colunt Iudæi Alexandrini anniuerſario feſto 8. Decembris. 283.b
septuaginta interpretum emendatio qualis, & à quibus. 282.a.283.b
septuaginta duo interpretes, prophetæ fuerunt omnes. 190.a
septennis Haran accepit vxorem, anno vitæ octauo natus eſt Lot. 38.a
septimius apud Dalmatas Imperator à ſuis obtruncatur. 402.a
septima ætas ſiue vltima 358.b. quæ 361.a. incipit anno mundi 4089.
septimo die ceſſauit Deus nouas ſpecies condere. 4.a
sequentiam diuiniſſimam illam: Veni ſancte ſpiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium. 579.b
seraias pontifex Maa. 148.b 149.b
serias vates. 162 b
serapis, i. princeps boum. 59.b
serena Diocletiani vxor Martyr. 404.a
sergius patria Antiochenus, 89. Rom. pontif. 497.a.b
sergius PP. purificationis feſtum cereis illuſtrauit. 465.b
sergius II. Romanus, 105. Rom. pontif. 536.a.b. primus mutauit nomen ſuum.
sergius 3. Electus in ſchiſmate cõtra Formoſum. 549.a
sergius 3. Romanus, 123. Rom. pont. 555.a b
sergius 4. Romanus, 149. Rom. pont. 576. a. b. vir ſanctiſſimus.
serica, ex arborum lana conficiuntur, non ex verme. 615.b
serpentes & alia huiuſmodi ad ſeruandam ſpeciem in archam intruire neceſſe non fuit. 20.a
serpens æneus palo ſuſpenſus, & in tabernaculo fixus ad ſpectantium ſalutem, Dominum de cruce pendentem, ſalutis omnis auctorem & cauſam repræſentabat. 71.b
sertorianum bellum. 318.a
seruile bellum. 307 b
seruile bellum ſecundum. 313.b
seruilius conſul primus omnium Romanorum in Taurum montem iter fecit, vnde Iſauricus dictus. 201.b
seruius Tullius Rom. rex. 146.b.149.a.b
Ne ſitis ſicut ſerui, qui ſeruiunt domino pro mercede, ſed ſicut ſerui, qui ſeruiunt gratis, citra ſpem vllius mercedis. 197.b
sesoſtris rex Ægypti, tertius apud Ægyptios legiſlator. 122.a
sesoſtris Ægyptium regnum latè propagauit. 97.b
sesoncharis, ſiue Seuſchoris Ægypti rex. 128.a
seth quando genitus. 7.a
seth & Enos inueniſſe aſtrologiã, & alia pleraque. 5.b
seth genuit Enos. 9.a
seth lit. Hebraicas & ſtellarũ nomina cõmẽtus eſt. 9.b
seth. poſitio, quoniam poſitus à Deo loco Abelis 10.a vel fundamẽtũ, quòd futurus eſſet mũdi fundamẽtũ.
seth ad imaginẽ & ſimilitudinem Adæ genitus, i. bonus vt Adam, pius, pacificus, quietus. 10.a
sethon rex Ægypti vltimus. 139.b

seuerinianus

Seuerinianus omnium ſanctiſſimos. 392.a
Seuerinus Romanus,73. Rom. pontif. 486.a.b
Seuerinus,ſiue Zephyrinus,Romanus,16. Rom. pōtif. canones tulit de annua ſaltem laicorum communione. 389.a.b
Seuerinus Treuerenſis epiſcopus. 457.b
Seueros omnium doctiſſ. 392.a
Iulius Seuerus in Iudæos. 380.a
Seuerus Byzantium euertit. 389. eios immanitas in Chriſtianos miſerrimè periit. 389.
Sea aor ſeptem poſſint ioterſeri ſea primis capitibus Geneſis Moſaicæ. 6.a
Seacenta armatorum millia, & ſexcenta mulierum & paruulorum exierunt de Ægypto. 64 a
Sextum ſæculum. 456.b
Sexta ætas antiquam religionem & doctrinam retinet. 165.179.a.b
Sexta ætas anno mundi 3568. incipit. 229.b.230.a
Sextæ & ſeptimæ editionis auctores incerti. 283.b
Sextus Anienus Ruffus poëta. 410.a
Sextos Empiricus philoſophus, nepos Plotarchi. 375.b
Sibyllæ multis poſt Moſem ſæculis extiterunt 279.b
Sibylla Cumana,quæ & Amalthea & Deiphobe. 238.a
Sibylla Chaldæa ſiue Perſica. 242.a
Sibylla Delphica Hieraphile 93.b. Erythræa, Sicula, Samia,Rhodia & Claria, quæ ſe Αρτεμιδα oominauit. ibid.
Sibylla Erythrea annoſiſſima temporibus Iephte 96. a.Theſſalica.
Sibylla Helleſpontia,Perſica,Libyca,Italica, & Græcæ plures. 244 a
Sibylla Libyca. 94.a
Sibylla Phrygia & Tibortia. 97.b
Sibylla Samia. 142.a
Sibylla Sambetha,Perſica vel Chaldæa. 91.b
Sibyllina oracula. 226.a.227.b
Sicilia prouincia facta à Romanis. 293.b
Sicilia patrimonium eccleſiæ Romanæ. 610.a
Sichem oppidum in monte Ephraim. 152.a
Sicariorum hæreſis, quam gladio & ſica tuebantur, & repognantes mactabaor. 211.b
Sidon filius Chanaan. 30.b
Sidon vrbs Phœnicum antiquiſſima. 99.b
Sidonenſe in Syria coocilium. 458.b
Sidonia Dido. 82.a
Sidonius Apollinaris. 449.b
Sidonius Apollioaris epiſcopus Claromootenſis in Aruernia. 451.b
Sigibertus Gallus,monachos Annales ſcripſit. 602.a 603 b
Sigiſmundus in Moſcouia Chriſtiaoam fidem ſuſcipit. 570.a
Sigiſmūdus imperator Martinum quiotum proſtratos veneratur. 366.b
Sigonius in ſuis Faſtis,de annis numerandis. 346.a
Silenus muſicus. 97.b
Siluerius Liberius 2. doctiſſimus Campanus, 60. Rom.pont. 464.a.b
Siluester 1.Romanus,34.Rom. pontif. primos altare lapideum erexit chriſmate deliburum,& alia molta. 410.a.b
Silueſter 11.Aquitanus,146.Rom.pōtiſ. doctiſſimus. 572.a.b
Silueſter 3.Romanus in ſchiſmate ann.3.ſedit. 605.a
Silueſter 3.Romanus,153. Rom.pont. 532.a.b
Simeon Priſcus,pontifex. 279.a
Simeon Iuſtus. 210.a
Simeon Iuſtus primus ſapientom Miſnæ auctor. 387.b
Simeon Iuſtus, qui Chriſtum vlnis excepit, Hillelis diſcipulus fuit. 200.a.filius 201.b
Simeon princeps & ſacerdos. 195 a.b
R.Simeon Cabalicorum princeps. 224.a
Simeon Ben Giora Idumęos ad vrbem contra Rom. tuendam introducit. 222.a
Simeon Metaphraſtes claret. 631.b
Similia claudicant vno pede. 207.b
Similitudo Dei in gratuitis donis, quæ Adam peccato ſuo amiſit. 4.a
Simon templi præpoſitus. 191.b
Simon Cleophas Hieroſolymorum patriarcha. 371.a
Simon pontifex & dux. 276.b
Simon Priſcus Iaddi nepos. 189.a
Simon Iuſtus,Iaddus dictus. 188.a
Simon Iuſtos ſucceſſit Synagogæ magnæ. 190.a.b
Simon filius Oniæ.14.Iudæorum pontifex. 191.a
Simon Beniamites. 191.b
Simon Magus à Claudio honoratur ſtatua. 220.a
Simon Magus primus hęreſiarcha 366.a.358.a.364 b. 365.371 b
Simon Magus,hæreſiarcha Samaritanus. 359 b
Simonia damnata. 603.b.604.b
Simonia tot cōciliorum cenſuris damnata mordicus à principibus retinetur. 603.b
Simonides poëta. 142.a
Simonides Melicerta. 252.a
Simonides Lyricus,artis memoriæ inuentor. 229.b
Simplicianus ſucceſſit Ambroſio. 431.b
Simplicius,ſiue Sulpitius Tiburtinus,49. Rom.pōt. 449.a.b
Sin filius Chanaan. 30.b
Singula Deus fecit valde bona, i. perfecta io ſuo genere. 4.a
Simon ſpeculatem ſignificationem inuenit. 99.b
Sinope conditur. 144.a
Sinueſanum concilium in Campania. 405.a
Siſara dux Cananæorum,quem Debora occidit. 91.b
Siſinius Antiochenos Syrus,89.Rom.pont. Soſinus, Sigenius,Zoſimus. 500.a.b
Siatus ſioe Ziſtus,8.Roman.pontifex in eccleſia Triſagion canendum inſtituit. 380.a.b
Sixtus 2.Athenienſis philoſophus, 25. Rom. pontif. martyr ſub Valeriano. 397.a.b
Sixtos 3.Romanus,46.Rom.pont. Religioſus dotator,& ditator eccleſiarum. 442.a.b
Sixtus 4.Sanonenſis.220.Rom.pont. 702.a.b
Sixti Senenſis mendum. 596.a
Smyrna qoæ antea Naolochus ab Amazooibus ampliatur. 321.b
Sociale bellum ſiue Italicum. 314.a

r v

Sociale bellum inter Achæos & Ætolos. 272.a
Socrates Nouari perfidiam olet. 441.b
Socrates ethicæ philoſophiæ è ſtatuario & lapidum ſculptore magiſter, in carcere cicuta necatus. 253.b
Sodoma & Gomorrha primum bellum geſſerunt. 45.b
Sol geminatus eſt Romæ. 307.b
Solmiſicationem cantus Guido Aretious primus excogitauit. 579.b
Solon Areopagitas conſtituit. 234 b
Solon ad Crœſum peregrinatur, & ad Amaſin io Ægypto. 241.b
Solymanus Turca Moſtapham filium maiorem ſtrãgulari fecit. 718.a
Sophim Perſarum tes. 647.b
Sophocles ſenior Socrate: moritur poſt Euripidem. 253.b
Sophocles temporibus Themiſtoclis. 240.a
Sophonias vates. 143.a.144.a
Sophronius vltimus Hieroſolymorum epiſcopus. 489.b
Sophronius multa D. Hieronymi opera Græco ſermone donauit. 283.b
Sophus regnum Perſicum iniit. 707.a
Sorbonæ collegium inſtituit Robertus Sorbona. 647.b
Sorbonicus actus magnanimus. 666.a
Soſares Aſſyriorum rex. 89.a
Soſarmus Aſſyriorum rex. 92.b.93.a
Soſigenes Alexandrinus mathematicus. 327.b
Soſtratus Pharum Alexandriæ ſecundum è ſeptem mundi miraculis conſtruxit. 280.a
Soter, ſeu Sotericus, 13. Rom. pōtif. reſtituit vſum ſolennis copulationis deſponſatorum. 384.a.b
Spiritus ſancti proceſſio. 427.a
S. Spiritus equitum ordo à priuilegio cœptus, inſtituitur. 759.b
Spharetus. 62.b
Sparta ſiue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneſo ædificata. 92.a
Specula vſtoria à Proclo fabricata ſunt. 455.b
Stadingenſes hæretici, in confinio Friſiæ & Saxoniæ populi. 642.a
Stampenſe concilium. 612.b
Staniſlaus Cracouienſis epiſcopus ab Innocentio inter Sanctos relatus. 645.b
Fred. Stapbylus, vir doctiſſ. à Luthero ad Catholicos redit. 741.a
Stataria & immobilia omnia fecit Salomon quę Moſes motoria & portatilia. 410.a
Stationes Romæ ordinauit Gregorius, & in eis ſeptē annorum indulgentiam impoſuit. 473.b
Stelenus Argiuorum rex. 97.a
Stellæ equitum ordo incipit. 677.b
Stampenſe concilium. 596.b
D Stephanus primo Aſcēſionis Domini anno. 363.b
Stephanus 1. Romanus, 24. Rom. pontif. primus veſtes ſacerdotales inſtituit. 396 a b
Stephanus 2. Romanus, 94. Rom. pont. 510.a.b
Stephanus 3. dictus 2. Romanus, 95. Rom pōt. 510.a.b
Stephanus 4. dictus 3. Siculus monachus, 97. Rom. pont. 513.a.b. verus Petri ſucceſſor.
Stephanus 5. dictus 4. vir ſanctus, 100. Rom. pontiſ. 531.a.b
Stephanus 6. Romanus, 113. Rom. pontif. 546.a.b
Stephanus 7. Romanus, 116. Rom. pont. 550.a.b
Stephanus 8. Romanus, 128. Rom. pont. 558.a.b
Stephanus 9. Germanus, 131. Rom. pont. 560.a.b
Stephanus 10. Lotharingus, 159. Rom. pontiſ. 587.a.b
Stephanus Metenſis, officium de Trinitate, ex Alcuini libro exornauit. 556.a
Stephanus Poloniæ rex Ieſuitis tēplum ſtruit. 760.a. 761.b
Stephanus epiſcopus Pariſienſis excommunicat Ludouicum Craſſum. 608.a
Steſichorus poëta Siculus. 229.b
Stillante ira Dei in populum, i. guttatim decidente, & ſenſim ipſum labefactante. 163.b
Stipem ſpare cœpit populus Rom. tanta abundantia pecuniæ erat. 298.a
Strabo vixit ſub Auguſto. 331.b
Strabo hiſtoricus & geographus. 345.b
Strabo quiſpiam è 130. paſſuum millibus peruidebat. 291 b
Strabo Tyri rex. 128.a
Strabo Lampſacenus Theophraſti ſucceſſor. 266.a
Strator, qui dominum in equum attolit. 366.a
Stuarda familia. 734.a
Io. Sturmius Argentorati conatur ſectam introducere, quam Mediam viam appellat. 754.a
Succeſſio prophetarum & doctorum. 610.a
Succeſſio pontificum certa & firma, regia verò ſecularis, caduca eſt & fluxa. 187.b
Sudor Anglicus exoritur, morbus antè incognitus. 722.a
Sueſſionenſe concilium. 560.b.612.b
Suetonius hiſtoriam duodecim Cæſarum ſcripſit. 378.a
Sueuiæ rex Ieſuitis ſe æquum præbet. 760.a
Sugerius abbas S. Dionyſij, regni Francorum negotia abſente rege adminiſtrat. 617.b
Suidas ann. 1018. adhuc viuebat. 678.a
Sultani Iſmaëlitæ ſiue Saraceni. 627.b
Summa orationis Salomonis in dedicatione templi. 117.b
Summa annorum ab orbe cōdito ad ann. Dom. 1584. quinque mille ſexcentorum ſeptuaginta trium annorum. 5673.358.b
Superſtitiones nouas Achab inuexit. 154.a
Supplicationes populoſæ promiſcuæ multitudinis actæ. 765.b
Sutrinum concilium. 584.b.588.b
Sylla Marij legatus. 313 b
Sylla ſe felicem appellari voluit. 319.b
Sylla præclaram victoriā crudelitate fœdauit, tabulam proſcriptionis fixit, vrbem & vniuerſam Italiam cædibus repleuit, Marium captum cruribus brachiiſque fractis, auribus præſectis, oculis effoſis necauit, Marium eius filium ad necem ſui compulit. 316.a
Syllan neſciuiſſe literas, qui dictaturam depoſuiſſet. 318.a

Sylla depoſita dictatura,priuarus vixit,commentaria ſcripſit. 319.b
Syluius Poſthumius Latinorum rex. 102.b
Symbolum apoſtolorum. 370.a.b
Symbolum Niceonm. 417.b
Symbolum Cõſtaotinopolitanum cantari iuſſit Damaſus. 425.b
Symmachus ſummus pontifea. 359.a.360.a
Symmachus ſub Seuero vixit. 283 b
Symmachus Sardus,53.Rom. pont. 456.a.b. in quatuor ſynodis ob ſchiſma cauſam dixit, & abſolutus eſt.
Synagoga ſiue ſacellum Eliæ eſt dicatum io Carmelo. 155.b
Synagoga magna ſuccedit prophetis 180.a. celebrata fuit io Babylooia. 183.a
Synagogæ, i. domus orationis & prædicationis, ad quas ſinguli [Greek] ſtatis temporibus conueniebant, Ieroſolymis ædificatæ ſunt ad quadringentas & octoginta. 186.a
Synedrium,ſiue coocilium è 71. ſeniotibus de domo Dauid,ea illa ſamilia remouit. 206.a
Synodi nullam habent firmitatem ſine Rom.epiſcopi cooſeoſu. 427.b
Synodus,ſiue ſynagoga magna,quinta, in qua editus eſt canon de ſacris Scripturis. 183.a.b.184.a
Synodus prima in Sichen, Eleazaro pootifice, Ioſue iudice. 85.a
Synodus ſecunda,de reformanda eccleſia. 210.b
Synodus quarta io templo. 144.b
Synodus quarta de religione iuata canones Dauid regis. 138.b.140.b
Synodus ſexta de vertendis in Græcum ſcripturis. 190.b
Synodus ſeptima de vera Eccleſia contra Samaritanos. 195.a
Syoodns ſapientum ſeptima, de probandis Phariſæis, & damnandis Sadducæis. 197.a
Syracuſæ in Sicilia conduntur. 141.b
Syriæ regnum præſtans, nec monarchiam Aſſyriorũ agooſcens. 154.a
Syria Roman.prouincia facta eſt. 278.b
Syricius,alias Vrſinns Romanus,40.Rom.pontif. 430.b
Syrmienſe concil.contra Photinum. 421.a
Syri deſcẽdunt à Chamele filio Nachor fratris Abraham. 55.b
Syros Liturgiæ ſuæ anctorem D.Baſilium laudare. 754 a
Syrus qoidam mnltos Iudæorum ſeduxit, dnm ſe Chriſtum ſalsò aſſereret. 503.b

T

Tabernacolorum ſolennitas. 2.a
Tabulæ Catholicorum cenſus & poſſeſſionis. 610.a
Tagus Hiſpaniarum rea. 92.a
Talecus,ſiue Telectus Lacedæmoniorum rex. 127.a
Talmnd, Talmudicus contextus. 225.b
Talmud pars,quæ Miſna dicitur,abſoluitur. 386.a
Talmud à Rabbinis abſoluitur. 389.a
Talmud Babylonicum abſoluitur. 458.a
Talmud Babylonicum multa rerum cognitione plenum editum,anno Chriſti 470.à Iud.in Babyl. 452.a
Talmud Hieroſolymitanum à Iudæis an. 469. abſolutum. 448.a
Talmud,i.doctrinale,41.ante puncta iouenta incipit: continet autem Iudæorum ius canonicum. 182.a
Talmudici dicunt libros Moſis duntaxat ſeptuaginta conuertiſſe. 281.b
Tamerlanes,mundi terror,emergit. 687.a.b.688.a. 689.b
Tannaim auctores Miſna. 225.b
Tantalus Phrygum rex primus. 90.a
Taotanes Aſſyriorum rex. 94.b.95.a
Tanteus Aſſyriorum rea. 97.a
Tarentinum bellum Pyrrhi ductu geſtum. 269.b
Tarentum conditum à Parthenis. 143.b
Tarquinius Priſcus Rom.rex. 141.a.145.b
Tarquioius Superbus moritur. 238.a
Tarquinius Superbus,rea ſeptimus & vltimus Rom. Latinas ferias ioſtituit. 164.a
Tarqninius Superbus armatos circa ſe ad corporis cuſtodiam primus habuit, & tamen turpiter eaactus, Tuſculi cum vxore priuatus, & exul conſenuit. 164.a
Tarraconenſe concilium. 451.a.459.a
Tarraconẽſem regionem Erricus deprædatur. 449.b
Tarſis filius Ianan. 29.b
Tartari Sagomorbarei. 659.b
Tartari regnum ſuũ deleto Iudæorum rege cõdunt. 634.b
Tartari, gens Scythica,Armeniam maiorem ſibi ſubegerunt. 640.a
Tartari,non Tartari,Hebraicè & Syriacè ſonat,derelictum.158.a, Tartaria Indæis abundat.
Tau literæ figura antiqua non eſt ab Eſdra mutata. 183.b.quæ gerebat formam crucis, hæc à Maſoretis immutata eſt odio crucis.
Taurinatenſe concilium. 435.a
Tantus mons Ararat. 23.b
Tebā nauigium. 25.b
Tecla prima ea mulieribus virgo & martyr apud Iconium Pauli diſcipula. 223.b
Telenſe concilium. 432.b
Telepbus Gothis in Mæſia imperat. 96.a
Teleſinus Helius Bardus, philoſophus, Mathematicus,primus poëtarum ſuorum. 454.a
Teleſphorus ea anachoreta pootifex eſt inſtitutus. 547.b
Teleſphorus anachoreta,9.Rom.pontifex, vt quadrageſimæ ieiunium proximè ante paſcha obſeruaretur inſtituit. 380.a.b.381.b
Templariorum ordinem Clemens 5. iuſtis de cauſis deſtruxit. 665.b.666.b
Templariis ſuis candidis chlamydibus aſſuunt cruces panni rubei. 617.b
Templariorum ordo tota Gallia vno quaſi momento deletus eſt. 667.b
Templariorum, fratrum militiæ templi, ordo inſtituitur. 605.b.609.b
Templum ſeptem annis completum eſt. 117.b

Templum Salomonis tres præcipuas habuit partes. 115 b
Templum ſecundum à Zorobabele ædificatũ. 583.b
Templum ſecundum 46. annis abſoluitur. 186.a. in multis erat primo inferius.
Templum à militibus incenſum, inuito & renitente Tito. 223 b
Templum rer reſtaurare conati ſunt Iudæi. 224.a
Templum SS. Apoſtolis Petro & Paulo, quod nunc D.Genouefæ, Clodoueus vouit. 457.b
Temura,i.permutatio, cùm vna litera pro altera ſubſtituitur. 312.a
Tephillat Kos, Oratoriũ capitis, Tephillar iad Oratorium manus. 215.b
Terentius Carthaginenſis, quem Afranius omnibus comicis præfert. 301.b
Terra ſancta continet quadraginta paraſangas. 85.b
Terræ ſanctæ totus decor & fertilitas vnà cum templo & gente concidit. 215.b
Terræ motus horrendus per totum propè orbem. 605.b
Terræmotus ingens in Oriente. 627.b
Terræ motus maximus die reſurrectionis extitit, duodecim vrbibus Aſiæ vna nocte proſtratis.226.a
Terræ motus prodigioſus fuit temporibus Oziæ regis.131.b. virga ſurotis Domini appellatur.
Tertia ætas. 68.
Tertulliani liber de idololatria.13.b. de habitu muliebri, item de cultu fœminarum. ibid.
Tertullianus centurionis proconſularis filius, Latinorum ſcriptorum princeps 390.a. iuriſcõſultus, initio Montaniſta fuit.
Teſtimonia externorum de Chriſto. 226.227.b
Teſtimonium Scriptorum, Teſtimonium auctorum ſcriptorum, veritatis teſtium. 610.a
Tetragrammaton Dei nomen pronunciabatur die expiationis, & in ſolẽnibus benedictionibus. 77 b
Tenetus Coſmographus. 559.b
Teutonicorum ordo confirmatur à Celeſtino, ſingulis diebus ac noctibus ducenties orationem Dominicam & Angelicam ſalutationem repeteret. 633.b
Telecus Lacedæmoniorum rex. 130.b
Thales Mileti philoſophiæ Ionicæ primus auctor, ſapiens, Phyſicus, & aſtrologos. 236.a
Thamar filia Melchiſedech ſacerdotis. 58.a
Thare genuit Abraham.36.b. Nachor & Haran, fratres Abrahæ.
Thare pater Abraham, & Nachor ſeruierunt idolis. 41.b
Theatinorum ordo ſodalitatis diui amoris. 722.a
Theatra à cenſoribus excogitata. 303 b
Thebæ in Ægypto, Heliopolis. 86.a
Thebæ Ægyptiæ vſque ad ſolum ruptæ. 343.b
Thebani Lacedæmonios ſuperant. 257.b
Thebanum bellum apud Græcos antiquiſſimũ. 99.b
Thebanorum dynaſtia decima ſexta & vltima. 6.a. exactè in diluuij principium incidit. ibid.
Themiſtocles ad Perſas fugit. 240.a
Themiſtocles ad Artaxerxem exul confugit. 253.b
Theocritus idyllia ſcripſit. 285.b
Theodalus Theoderici Oſtrogotthi regi armiger, pietatis oblitus, Amalaſcentam, cui debebat regnum, in balneo ſtrangulari facit. 464.a
Theodectes Ariſtotelis diſcipulus. 264.a
Theodiſcus Hiſp.apud Hiſpalium obtruncatus eſt. 466.a
Theodomirus Oſtrogotthorum rex ad Catholicam fidem conuertitur. 451.b
Theodoricus Gotthorum rex duobus magnis prælijs Odoacrum vincit, & interficitur, &c. 452.a
Theodoricus rex Hiſpanorum pro Rom. pugnans aduerſus Attilam occubuit. 446.a
Theodorus 2. Romanus, 118. Rom.pont. 550.a.b
Theodorus, ſiue Theodoſius Græcus, 75. Rom.pont. 487.a.b
Theodorus R.E. preſbyter cõtra Paſchalem R.E. archidiaconum, creatum PP. ſedit dies aliquot. 497.a
Theodorus iuſſit SS. imagines in tẽplis reſtitui. 537.b
Theodorus Balſamon iuriſconſultus & Theologus. 627 b 628.a
Theodorus Pyrrhonis auditor, ἀπάθειαν introduxit. 260.a
Theodoſius cum Gratiano imperat. 427.b
Theodoſius rogauit Damaſum vt officium eccleſiaſticum ordinaret. 426.a
Theodoſius à Gratiano imperator Orientis creatus. 430.a. optimis legibus imperium rexit. 432.a
Theodotion Epheſinus imper. Commodo floruit. 282.a
Theodotion Ponticus biblia ſacra in Græcum tranſtulit. 386.a
Theognis poëta. 244.a
Theologia, & bonæ artes, vires recipiunt. 646.b
Theonas Alexan. Origenes iunior dictus. 402.a
Theophilus Antiochenus. 384.a
Theophilus Gotthorum epiſcopus. 409.b
Theophilus pontifex Anani frater. 218.b
Theophylactus Bulgariæ epiſcopus. 545.b
Theophylactus Ediſſenus Stephano ſucceſſit. 508.a
Theophylactus Rom. contra Paulum ſedit aliquot menſes. 513.a
Theophylactus patriarcha Antiochenus, ſcriptor eccleſiaſticus. 512.a
Theopompus poſt Xenophontem hiſtorias ſcripſit. 260.a
Θεραπευταί, Chriſtiani. 220.a
Θεραπευταί, monachi. 381.b
Terpander muſicus, citharæ ſeptem chordas addidit. 229.b
Therſippus Athenarum Archon. 121.a.122 b
Theſeus Athenienſium rex. 94.a. ex omni Attica regione populos Athenas cogit, libertate propoſita. 94.a
Theſpeius Athen. Archon. 130.b
Theſſalus methodicorum princeps in omnes medicos perorat. 371.b
Theudas ſe prophetam prædicat. 209.b
Theudas Magus, qui ſe prophetã dicebat, captus occiditur. 220.a
Theutonicorum ordo. 606.a
Thia inſula enaſcitur. 211.b

Thraces

Thraces maris imperium poſſident. 121.b
Thola de tribu Iſachar. 93.a
Tholoſam cepit Cæpio. 310.a
Tholoſa,& totus Comitatus à Francis in deditionem accipitur. 642.a
Tholoſanum concilium. 608.b
Tholoſanum parlamentum Britanorum gratia inſtituitur. 655.a
Tholoſanum Parlamentum à Philippo Pulchro inſtitutum, à Carolo 7.renouatur. 695.b
S.Thomas Cantuarienſis archiepiſcopus, Bequetus, martyr. 615.b
Thomas Morus eques,Anglus. 714.a
D.Thomas Aquinas obiit ætatis anno quinquageſimo. 654.a
D. Thomas Aquinas Dominicanus, diſcipulus Alberti Magni,ſcholaſticæ doctrinæ princeps. 649.b
Thomiris Maſſagetarum regina. 245.b
Thracicum bellum. 309.b.310.a
Thraſybulus Syracuſiorum tyran. 251.a
Thraſymachus ſophiſta primus colon & periodum in oratione monſtrauit. 260.a
Thucydides ſub Longimano vixit. 253.b
Thuoris vltimus Ægyptiorum Latthes. 100.a
Thurimachus Sicyoniorum rex. 73.81.b
Tyberious Sylnius Latinorum rex. 122.b
Tiberius Chriſtum referre voluit inter Deos. 228.
Tiberius Cæſar,genet Auguſti teſtamento. 211.b
Tiberius Auguſti priuignus & filius adoptatus, tribus triumphis contentus fuit,cum ſeptem meruiſſet. 344.a
Tiberius Auguſti priuignus, mox gener, poſtremò adoptione filius. 363.b
Tiberius populum omni reip.adminiſtratione exclufit. 332.a
Tiberius Mauritium aduerſus Perſas mittit. 469.b
Tiberius Alexander Alabarcha,Philonis frater S. Iudææ præſes. 220.b
Ticinenſe concilium. 530.b
Ticinenſis academia. 518.a
Tiſernas Chryſoloræ diſcipulus Budæi præceptor. 719.b
Tiglath,phalaſſar rex Aſſyriorum. 133.a.136.b
Tigranes rex Armeniæ. 201.b.278.
Tigranes Armeniæ & Syriæ rex. 201.a.b
Timæus rex Aſſyriorum. 100.b
Timoleon Syracuſ.tyrannus. 258.a
Timotheus lyricus chordam decimam & vndecimã adiecit. 260.a
Timotheus muſicus, citharæ nonam chordam adiecit. 229.b
Timotheus Conſtantinop. epiſcopus, inſtituit vt in ſingulis Liturgiis recitaretur Nicenum ſymb.458.a
Tireſias vates longæuiſſ. 91.b
Tiro Ciceronis libertus. 329.b. notarum inuentor. 319.b
Franc Titelmanus Minorita Louanienſis. 720.a
Tituli Cardinalibus à Marcello diuiſi. 407.b
Titulum Crucis hæretici linguis barbaris & profanis corrumpere conantur. 216.a
Titus Septizonius. 225.b
Titus quadraginta propè ann. à Chriſti morte Ieroſolymam expugnauit, ſexcẽtis hominum millibus gladio & fame conſumptis, & centum millibus publicè in mancipia venundatis. 223.b
Titus crudeliter occidit eos,qui erant de familia Herodis. 224.a.225.b
Titus Liuius in Gallicum ſermonem cõuerſus. 682.a
Tizri menſis,Septembri noſtro reſpondet. 2.a
Tob,Hebr.bonum,perfectum: vtile & commodum, pulchrum,ſpecioſum, decorum. 4.a
Tobias apud Niniuem captiuus. 138.a
Tobias in captiuitatem ductus eſt. 159.b
Togarma filius Gomer. 29.a
Toletanum concilium 2.ſub Amalarico rege. 461.a
Toletanum concilium. 16.& 17 498.b
Toletanum 4.concilium.484.a.quintum.486. b.ſeptimum. 488.b.495.a
Toletum à Francis expugnatum. 461.b
Tonſores primùm è Sicilia Ticinius Romam adduxit. 268 a
Totilas voluit Romã euertere.467.b. 468.a. à Narſete cæſus eſt,
Totilas Gotthorum dux Romam capit. 466.a. eius crudelitas in Rom.
Trachonitidem Philippus conſequitur. 210.a
Traditiones ſunt ſcripturis antiquiores. 21.
Traianus iniit imperium. 358.b
Traianus bellũ geſſit cõtra Iudæos in Ægypto.223.b
Traianus temperauit perſecutionem à Plinio monitus. 228.
Traianus & Adrianus miſerabili & triſti morte interierunt. 378.a
Traiani primus,Chriſti fuit centeſimus. 377.b
Tranſſubſtantiationis vocabulũ auctoritate concilij in eccleſia receptum.637.a.permutatio,commutatio,conuerſio.
Georg. Trapezuntius Romæ gymnaſio præficitur. 693.b. præ morbo, etiam ſui nominis memoriam amiſit.
Traſimundus Anaſtaſio imperatori clariſſ. Vandalorum rex quartus,Chriſtianos non pœnis, ſed præmiis à fide abducere conatus eſt. 452.a
Trebetas frater Nini à Semiramide expulſus, Treuerenſes condidit. 56.a
Trecaſſinum in Gallia concilium. 604.b
Trecenſe concilium. 545.a
Tremellius ex Iudæo indocto, indoctus Capharnaita,cuculli Dominicani excuſſor,Nouum teſtamẽtum incredibili peruerſitate & improbitate publicauit. 732 a.733.b
Tres orbis terræ partes præcipuæ quare ſint. 46.a
ex Tribus Noë filiis 72. gentes, totidémque linguæ ortum duxerunt. 34.a
Tria fuere exilia Iudæorum ſub Nabugdonoſore. 147 b
Treuerenſe concilium. 562 b.726.b.727.a.730.b
Treuerenſes à Trebeta Nini fratre ſe in Gallia Belgica conditos gloriantur. 56.a
Treuirenſe concilium. 618.b
Tribonianus cum aliis 16. iuriſconſultis Iuſtiniani mandato ex immenſa legum multitudine, quæ in

librorum duo millia excreuerat, in 50.libros pandectarum ſeu digeſtorum per articulos ordine digeſſit. 464.a
Tribunitia poteſtas inſtituitur. 239.b
Tributienſe concilium. 549.a.580.b
Trideïtarum error, quaſi Trinitas fuiſſet crucifixa. 461.b
Tridentinum concilium. 726 b.730.b
Tridentinum concilium aliquandiu interruptum continuatur,&c.die 4.Decembris 1564.clauditur. 740.b.744.a.746.a
Triteſis prima nauigauit Corinthum. 133 b
Triuitarij ſiue Deitæ, qui Trinitatem vocant Cerberum tricipitem. 723.a.734.a
Triptolemus ſerendi,metēdique munere claret. 92.a
Tritheitarum auctor. 475.b.480.a
Io.Trithemius,abbas Sphaheimenſis. 705.b.707.b
Triumviratu Lepidus exutus. 342.a
Triumuirorum proſcriptio. 334.a
Triumviri,Auguſtus,Antonius,Lepidus. 204.a
Trogus Pompeius. 345.b
Troianium concilium in Apulia. 598 b
Troianum regnum à Dardano incipit in agro Mæotico. 93.b
Troianum bellum plus 300.ann.poſt Moſem. 78.a
Troianum bellum, Græcorum in Aſiam tertia fuit expeditio. 99.b
Troparium ſiue Modulus de Chriſti duabus naturis & vnica perſona. 465.b
Trophas Argiuorum rex. 95.a
Trophimus Pauli diſcipulus apud Arelatenſes prædicat. 222.a
Tubarum feſtum. 2.a
Tubal filius Iaphet. 29.a
Tubalcaim filius Lamec,inſignis gladiator, arma inuenit & fabricauit,quibus cædes fierent. 12.a
Tubalcain artem fabrilem adinuenit,non Vulcanus. 15.b.ſculpturæ inuētor putatur,primus metalla effodit,& vſum ferri atque æris aperuit. ibid.
Tubingenſis academia inſtituitur. 703 b
Tudal rex Gentium. 45.b
Tunica,ſiue veſtis quadrangula,manicarum expers. 215.b
Tullus Hoſtilius tertius Rom.rex,primus faſcibus & purpura vſus. 140.a
Turcarum nomen primùm in hiſtoria legitur. 472.a
Turcica rabies Cōſtantinopolitanos imperat:at non potuit Patriarchas,& Hierarchiam illic euertere. 182 a
Turelupini Cynici,de nuditate pudendorum, & publico coitu. 681.a
Turonenſe concilium. 467.a.530.b.587.a
Turonenſe concilium,præſide Alexādro Papa.6:4.b
Turpinus Remenſis archiepiſcopus de expeditione Caroli Mag.Hieroſolymam verſus. 529 b
Turris per ſuperbiā à nepotibus Noë ædificata. 47.b
Tuſanus Gibonlt Rhotomagi Caluiniſmum eiurat, ſicque eccleſiæ reconciliatur, manibus cardinalis Borbonij,&c. 762.a
Iacob.Tuſanus Græcæ linguæ profeſſor. 722.a
Iac.Tuſanus an.1546.Lutetiæ obiit,eodem die & anno,ſed non eadē hebdomada,quo Vatablus. 727 b
Tyberiadē ad fontes Iordanis Herodes ædificat. 210.a
Tyberinus Syluius Latinorum rex. 125 b
Tyberis ex Albula flumine dici incipit. ibid.
Tymeus Aſſyriorum rex. 98 b
Typhon Ægyptius Oſyridis frater. 68.a
Tyranni primi fuere gigantes, oppreſſa libertate & pace publica. 17.b
Tyraca rex Æthiopum potentiſſimus. 139.b
Tyras filius Iaphet. 29.a
Tyricum concilium. 447.a
Tyrimas Macedonum rex. 135.a.136.
Guil.Tyrius archiepiſcopus,hiſtoriam de bello ſacro conſcripſit. 628.a
Tyrus condita à Phœnicibus. 99 b
Tyrus conditur ante templum Salomonis. 92.a
Tzetzes Græcè varia commentatur. 627.b

V

VAcat ann.1.menſ.7.dies 13. 483.a
Valens Arianus. 424.a.425.a
Valens Lucianus Rom.imperium arripit. 394.a
Valentinianus conſenſu militum imperator factus. 425.b
Valentinus Ægyptius hæreticus. 382.a
Valentinum concilium in Hiſpan. 457.a
Valentini diſcipuli Marinus & Colorbaſius,qui cuncta ſuæ religionis myſteria è literis alphabeti probare conati ſunt. 312 a
Valentinus Romanus 101.Rom.pont.tantæ ſanctitatis,vt nondum presbyter,ſed diaconus ſummi pōtificatus gradum conſcenderit. 534.a.b
Valerianus octauus poſt Neronem eccleſiæ hoſtis 396.miſerè periit. 397.b
Valerius Poplicola de Veientibus triumphat. 246.a
Valerius Gratus 4.Iudææ præſes. 211.a.vendebat pōtificatum. ibid.b
Valerius Maximus Auguſto chariſſ. 363.b
Vandalorum perſecutio. 444.a.445.b
Vandali Poloniam accipiunt. 417.b
Vandali à Gotthis ex Hiſpania eiecti in Africam,Carthaginem ceperunt. 448.a
Vaphres rex Ægypti. 150.a
Varro helluo librorum, & literatorum doctiſſimus. 328.a.490.libros ſcripſit. 328.a
P. Terentius Varro in prouincia Narbonenſi natus, centeſimum quintum annum agens, Græcas literas ſummo ſtudio didicit. 314.a
Varus Syriæ præſes. 205.a
Vaſa eccleſiæ omnia vitrea. 389.b.poſtea,argentea & aurea.
Vaſconia vnde nomen ſortitur. 437.b
Vaſconum in Francica hiſtoria primùm fit mentio. 472.a
Vatabli nomine nona Bibliorum verſio cōditur, impurior & indoctior. 724.a
Franc.Vatablus Hebr.profeſſor. 722.a
Vatablus ann.1546.Lutetiæ obiit. 727.b
Vaticanam bibliothecā Sixtus 4.libris auxit. 702.a
Vaticinio omni & prædictione interdictum. 343.b
Vbiquitas monſtroſa Brentij. 741.b
Vedaſtus primus Attrebatenſis epiſcopus. 468.a

Velleius

Velleius Paterculus biſtoricus. 389.
Venationis exemplum poſteris præbuit Lamee. 12.a
Venatoria,ars naturalis,innocua. 14.a
Veneficæ 170.deptcheoſæ damnatæ ſunt. 263.b
Ventidius Coranus 6.Iudææ præſes. 221.a
Veneta vrbs fit Francis tributaria. 472.a
Veneti ferinnt fœdus cum imperatoribus Oriẽtis & Occid.vt neutri ſubeſſent, ſed ſuis vterentur legibus. 528.a
Veneti ſacrum fœdus diſſoluunt, dum victores à victo Turca pacem turpiter promercantur. 756.a
Venetiæ,iuſula factitia eſt,munitiſſimo inter paludes ſinu. 447.b
Venetiæ, vrbs admiranda,metu Attilæ in inſulis intimi ſinus maris Adriatici,ann.456. conduntur, nomine inſulis,illis Venetiarum impoſito, olim erat regionis. 447.b
Venus meretrix in deos relata. 93.b
Veneris dies quilibet ab Hebræis paraſceue nominatur. 216.a
Vercellenſe concilium ſecundum contra Berẽgarium. 586.b
Veritas & figura non ſibi per omnia perpetuò reſpõdent. 207.b
Vermiculum Phœnix inſtituit. 80.a
Veronenſe concilium. 629.a
Veſpaſianus proconſul,à Nerone contra Iudæos miſſus. 223.a.b
Veſpaſianus à ſuis militibus imperator appellatus, imperium inuaſit. 372.a
Veſpaſianus miſſus à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam: viginti oppida cepit,&c. 221.b
Veſperæ Sicilianæ. 657.b
Veſtalis Oppia ob inceſtum viua defoditur. 239.b. 246.a
Veſte profana non eſt vſus Chriſtus. 215.b
Vezelium concilium in Burgundia. 617.a
Vicarium Chriſti nullum verè fuiſſe poſt Petrum,niſi qui Chriſti paupertatem eſſent imitari. 701.b
Vicenatum nemus, *Le bois de Vicenne.* 633.b
Victor Ceminenſis Eccleſiæ Africanæ hiſtoriam ſcripſit. 471.b
Victor 1.Afer,15.Rom. pontif. Latinorum ſecundus multa ſcripſit,martyrio vitam finiit. 387.a.b.388.a
Victor 2.Sueuus,158.Rom.pont. 587.a.b
Victor 3.Beneuentanus,164.Rom.pont. 595.a.b
Victor 4. cùm ſediſſet menſes aliquot, concilio D. Bernardi ceſſit Innocenti. 613.a
Victorinus Pictanienſis. 398.a
Vienna Galliæ. 210.a
Viennæ Auſtriæ editum eſt Nouum Teſtamentum Syriacum. 732.a
Vigilantius & Iouinianus hæretici.428.a.horum hęreſis horrenda. 429.
Vigilbertus Lotharingus Lotharingiæ princeps, ſingulari pietate & miraculis. 560.a
Vigiliæ nocturnæ ad ſepulcra Martyrum ſublatæ. 440.
Vigilius Romanus,61.Rom.pont.factione Theodoræ Auguſtæ,Eutychi Arianiſque aduerſans,flagris Conſtantinopoli expirauit. 465.a.b
Villa Theodonis, apud quam Calotus Mag. ſynodũ congregauit. 530.b
Nicol.Villegagno eques Rhodius in Braſiliam Americæ nauigat. 735.b
Vincentius Lirinenſis. 436.a
Vincentius Bellouacenſis Dominicanus hiſtoriam conſcripſit. 646.a
Vincentius Martyr. 404.a
Vincentius Cadlucus primus Polonorum hiſtoriam conſcripſit. 641.b
S.Vincentius Valentinus, Theologiæ profeſſor, qui ſemel tantum in die manducabat. 691.b
Virdunenſe concilium. 562.b
Virgilicentones Falconiæ. 439.b
Virgilius naſcitur. 320.a
Virgilij ecloga 4.tota de Chriſto. 226.a
Virgilij mendacium qui non fauent, docent Carthaginem,multis annis poſt euerſam Troiam, fuiſſe cõditam. 97.b
Virgilius moritur. 340.a
Viriatus paſtor,venator, latro vniuerſam Luſitaniam occupauit. 305.b
Viridomarius Galliæ rex. 270.a
Viſegothi Occidentale imperium vaſtant. 449.b
Viſpillo Lucretius ædilis. 307.b
Vita hominum ob multas cauſas contracta eſt. 6.a
Vitæ humanæ periodus anni ſunt 70.vel ad ſummũ 80.vt quicquid ſit,&c. 79.b
Vitalianus Volſcus,78.Rom.põt. 490.a.b.491 b. vir ſanctiſſ.
Vitellius præſes Syriæ & Iudææ. 217.a 218.a
Vlpianus Alexandri tutor. 392.a
Vlpianus Mammeæ conſiliarius, & ſcrinij magiſter. 391.b
Vlpiani, einſdémque farinæ iuriſconſultorum furores contra Chriſtianos Alexander Mammeæ cohibuit. 228.
Vndecimo anno Salomon gignit Roboam. 38.a
Vnum epiſcopum in Catholica eccleſia eſſe debere à quo cæteri pendeant. 401.b
Vnum Deum, vnum Chriſtum Dominum, vnũ Spiritum ſanctum, vnum Epiſcopum in catholica eccleſia eſſe debere. 395.b
Volcatius inter comicos ſextum locum Terentio tribuit. 301.b
Vormacienſe concilium. 530.b.531.a
Vr,vrbs Chaldæorum. 41.b
Vrbanus feſtum Sacramenti corporis Chriſti inſtituit. 656.a
Vrbanus 1.Romanus,18. Rom. pont. vaſis argenteis vtendum in ſacris ſanxit. 391.a.b
Vrbanus Mediolanenſis,178.Rom.pont. 630.a.b
Vrbanus 2.Gallus,165.Rom.pont. 597.a.b
Vrbanus humili loco natus:habuit patrem Victorem veteramentarium. 651.b
Vrbanus 4.Trecenſis,188.Rom.pont. 650.a.b
Vrbanus 5.Lemouicenſis,206.Rom.pont. 680.a.b
Vrbanus 6.Neapolitanus,208.Rom.pontif. 683.a.b
Vrbinia Veſtalis viua defoditur. 246.a
Vrbs prima Henoch. 10.a
Vrias pontifex. 136.a

Vrias vates. 146.b.147.b
Vrim & Thummim. 186.a
Vrim & Thummim oraculum erat in Ephodmotum. 79 b
Vrſinus ſiue Vrciſcinus ſedit in ſchiſmate contra Damaſum. 429 a
Vrſula cum 11000. virginibus. 391.b
Vſquequo miſeri claudicatis in duas partes. 754.a
Vt, Re, Mi, Fa, Sol, La, Guido Aretinus primus excogitauit. 579.b
Vtinam eſſes calidus aut frigidus: ſed quia es tepidus, &c. 754.a
Vualdenſium variæ hæreſes. 626.a
Vuernherus iuriſconſultus, iuris ciuilis libros à tineis & blatis liberauit. 612.a.613.b
Vuichertus per ſchiſma cõtra Vrbanum ſedit aliquot ann. 598.b
Vulcanus in Lemno fabrilem exercet. 93.b
Vulgata editio D. Hieronymi eſt. 283.b
Vulgus obtulit vota, primitias, & decimas, edoctum è libris Enoch. 14.a
Vuolphãgus vir doctiſſimus in Hungariam cum Pilgrino profectus, eccleſiam Chriſto lucrifecit. 561.b
Vuormacienſe concilium contra errores Græcorum. 543.a.547.a
Vuormacienſe concilium. 590.b.593.a
Vxor Lot retrò reſpiciens, in ſalis ſtatuam vertitur. 45.b
Vzal filius Ioctan. 35.a

X

XAmolſis in Scythia Gotthorum legiſlator & Deus. 90.a
Xenia Melchiſedech miniſtrauit Abrahæ exercitui. 41.b
Xenodochium Herodes inſtituit ad peregrinos pauperes excipiendos. 197.b
Xenophon philoſophus & hiſtoricus Cyri ἀνάβασιν deſcribit. 256.a
Xenophontis Cyrus non ad hiſtoriæ veritatem ſcriptus eſt. 245.b
Xerxes Perſarum rex, Athenas ſuccendit. 240.a
Xeuxis pictor. 242.b
Franc. Ximenius, epiſcopus Toletanus, Complutẽ biblia imprimi curauit. 711.b
Xiſuthra à Saturno præmonitus de futura inundatione. 24.a

Z

ZAaciel propheta. 154.b
Zamias Semiramidis filius, Aſſyriorum rex 57.b
Zacharias libro ſuo vrbem verget. 179.b
Zacharias propheta. 164.b.179.a
Zacharias propheta. qui interfectus eſt inter altare & ædem. 126.a. Ioiadę filius in ipſo templo occiditur.
Zacharias 14. rex Iſrael, impietatem patrum ſuorum ſecutus eſt. 157.b
Zacharias Ioannis Bapt. parens, propheta & ſacerdos. 210.a
Zacharias i. Græcus, 93 Rom. pontif. 508.a.b
Zaleuculus Locrenſium legiſlator ſeueriſſimus. 144.a
S. Zalibalas Æthiopum pretioſus. 607.a
Zambri Zaræ filius. 63 a
Zambri quintus rex Iſraël. 153.a.b
Zaræ filij prophetantes. 65.a
Zaraias pontifex. 97.a
Zelotarum hæreſes. 211 b
Zeno Eleates dialecticæ inuentor. 238.a
Zeno Citticus Stoicorum auctor. 266.a
Zerah Iacob, Abyſſinorum imperator, pius & fidelis. 693.b
Zethus muſicus. 97.b
Zinzinus in ſchiſmate contra Eugenium ſedit dies aliquot. 534.b
Zoar libri auctor R. Simeon Ben Iohai. 311.b
Zoilus Amphipolita Homeromaſtix. 284.a
Zona ad id parata & dedicata præcinctus. 215.b
Zonaras Annales ſuos ab orbe condito vſque ad Alexium perduxit. 603.b
Zorobabel ponitur in Chriſti genealogia. 181.a
Zoſimus, ſiue Sozimus Græcus, 43. Rom. põt. 439.a.b
Zo[illegible]mus fatetur Conſtantinum ceſſiſſe Romæ. 411.b
Zoſimus Comes hiſtoriam Rom. ſcelerata fide ſcripſit, fictis laudibus impios exornãs, pios & ſanctos principes falſis criminibus onerans. 440.a

FINIS.

ROMA

R